Bundel - Politieke Avond van 2 oktober 2024

Agenda bijlagen

Raadskamerindeling & agenda PA 9 oktober 2024

1.SH 18.00 - 19.30 uur: Technische vragenmarkt 'Ontwerp Begroting 2025-2028'
Voorafgaand aan de Politieke Avond van 2 oktober wordt er voor raadsleden en fractievolgers een technische vragenmarkt over de ontwerp-begroting 2025 georganiseerd. De vragenmarkt vindt plaats in de Stadhuishal van 18.00 tot 19.30 uur. Tijdens deze vragenmarkt zijn er vanuit verschillende beleidsterreinen ambtenaren aanwezig. Tijdens de technische vragenmarkt is er een gezamenlijk (snack)buffet. In de bijlage vinden jullie de plattegrond waarop jullie kunnen zien waar de ambtenaren van de verschillende beleidsterreinen zich in het Stadhuis bevinden.
(Let op: dit betreft een interne bijeenkomst voor de gemeenteraad)

Proces behandeling Begroting 2025 - 2028
Plattegrond - Indeling stadhuishal - 2 oktober 2024
Raadsbrief 'Uitkomsten en vervolg raadswerkgroep Doorontwikkeling Begroten en Verantwoorden' , d.d. 24-06-2024
Presentatie ontwerp-begroting 2025-2028 college B&W (d.d. 18-9-2024)
Presentatie raadswerkgroep doorontwikkeling begroten en verantwoorden (d.d. 18-9-2024)
Raadsvoorstel 'Begroting 2025'
Bijlage 1 - Begroting 2025
Bijlage 2 - Infographic
Raadsvoorstel 'Turap-2 2024'
Bijlage 1 - Turap-2 2024
Bijlage 2 - Bestuursrapportage Bestaanszekerheid bij Turap-2 2024
Bijlage 3 - Bestuursrapportage Zorg t.b.v. bijlage bij Turap-2 2024
Bijlage 4 - Inventarisatie externe onderzoeken
Bijlage 5 - Begrotingswijziging 24-008 bij Turap-2 2024

2.RZ 19.30 - 20.45 uur: Plan gezonde leefomgeving
bespreking van amendementen en/of moties
Locatie: Raadzaal

Behandeladvies 2 oktober 2024, 2e bespreking van amendementen en/of moties
amendement 'Een gezonde leefomgeving is een rookvrije leefomgeving' (24A30) van de fracties ChristenUnie en D66
motie 'Schoon schip' (24M122) van de fractie Partij voor de Dieren
motie 'Streefwaarden zijn wat waard' (24M123) van de fractie Partij voor de Dieren
motie 'Rook- en dampvrije openbare zones mogelijk maken' (24M124) van de fractie Volt
Raadsvoorstel 'Plan Gezonde Leefomgeving'
Plan Gezonde Leefomgeving
Raadsbrief 'Uitvoeringsagenda Lucht 2024 - 2030', d.d. 18-06-2024
Bijlage - Uitvoeringsagenda Lucht 2024 - 2030
Behandelresultaat 26 juni 2024, informatieve & meningsvormende bespreking
Behandelresultaat 28 augustus 2024, 2e meningsvormende bespreking
Beantwoording technische vragen van de fractie Volt
Behandelresultaat 18 september 2024, bespreking van amendementen en/of moties
Schriftelijke bijdrage van Extinction Rebellion Arnhem, d.d. 01-10-2024
Behandelresultaat 2 oktober 2024, 2e bespreking van amendementen en/of moties

3.LF 19.30 - 20.45 uur: Vrijwilligersbeleid 2025
bespreking van amendementen en/of moties
Locatie: Landgoed/Festival

Behandeladvies 2 oktober 2024, 2e bespreking van amendementen en/of moties
amendement 'Doelen stellen als gemeente' (24A31) van de fractie CDA, Arnhem Centraal en ChristenUnie
amendement 'Vrijwilligers zijn van toegevoegde waarde' (24A32) van de fractie CDA, Arnhem Centraal en ChristenUnie
motie 'Voor duidelijke keuzes van raad en college' (24M128) van de fracties D66, Volt, CDA en ChristenUnie
Raadsvoorstel 'Vrijwilligersbeleid 2025'
Bijlage - Vrijwilligersbeleid 2025 gemeente Arnhem

Schriftelijke reactie Rijnstad (Vrijwilligerscentrale Arnhem – Volare – Arnhemse uitdaging – Opbouwwerk)
Behandelresultaat 4 september 2024, informatieve & meningsvormende bespreking
Schriftelijke inspraakbijdrage van B. van Eeten, d.d. 04-09-2024
Behandelresultaat 11 september 2024, bespreking van amendementen en/of moties
Overzicht insprekers
Behandelresultaat 2 oktober 2024, 2e bespreking van amendementen en/of moties

4.WG 19.30 - 20.45 uur: Vaststellen wijzigingsbesluit 'TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat' en 'Omgevingskwaliteitsplan Thorbeckekwartier Arnhem'
informatieve & meningsvormende bespreking
Locatie: Walburgis

Behandeladvies 2 oktober 2024, informatieve & meningsvormende bespreking
Raadsvoorstel - Vaststellen wijzigingsbesluit 'TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat' en 'Omgevingskwaliteitsplan Thorbeckekwartier Arnhem'
Bijlage 1 - Ontwikkelkader "Schakel tussen twee buurten"
Bijlage 2 - 'Stedenbouwkundig plan Thorbeckestraat'
Bijlage 3a - Verbeelding
Bijlage 3b - Regels
Bijlage 3c - Motivering
Bijlage 3d - Bijlagen bij de motivering
Bijlage 4 - Omgevingskwaliteitsplan Thorbeckekwartier Arnhem
Bijlage 5 - Communicatieplan
Behandelresultaat 2 oktober 2024, informatieve & meningsvormende bespreking

5 20.45 - 21.00 uur: Pauze

6.RZ 21.00 - 22.15 uur: Gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost
informatieve bespreking
Locatie: Raadzaal

Behandeladvies 2 oktober, informatieve bespreking
Raadsvoorstel 'Gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost'
Behandelresultaat 2 oktober, informatieve bespreking

7.LF 21.00 - 22.15 uur: Duurzaam Mobiliteitsplan
meningsvormende bespreking
Locatie: Landgoed/Festival

Behandeladvies 2 oktober 2024, 4e meningsvormende bespreking
Raadsvoorstel 'Duurzaam Mobiliteitsplan'
Duurzaam Mobiliteitsplan
Bijlagenrapport duurzaam mobiliteitsplan
Bijlage: Memo Toezeggingen Duurzaam Mobiliteitsplan
Bijlage: Memo Participatie Duurzaam Mobiliteitsplan
Schriftelijke bijdrage VVN - Reactie op Concept Mobiliteitsplan Arnhem d.d. 19-04-2024
Schriftelijke bijdrage Wereldhave
Schriftelijke bijdrage Platform Binnenstad Arnhem
Bijlage PBA - Relatie Mobiliteit en Bestedingen - centrum Arnhem
Schriftelijke bijdrage Gaudium Real Estate
Inspreekreactie namens de Verkeersgroep Arnhem-West d.d. 15-05-2024
Inspreekreactie namens Stichting Arnhems Hart d.d. 15-05-2024
Inspreekreactie namens Fietsersbond afdeling Arnhem d.d. 15-05-2024
Inspreekreactie van P. Papegaaij d.d. 15-05-2024
Inspreekreactie van T. Chabot d.d. 15-05-2024
Schriftelijke bijdrage Wijkvereniging Penseelstreek op het raadsvoorstel
Bijlage van Wijkvereniging Penseelstreek - Rapportage Enquete
Schriftelijke bijdrage Arnhem6811 d.d. 30-05
Schriftelijke bijdrage Apcg op duurzaam mobiliteitsplan
Behandelresultaat 15 mei 2024, informatieve bespreking
Behandelresultaat 19 juni 2024, informatieve bespreking
Schriftelijke bijdrage STAB, d.d. 26-08-2024
Schriftelijke bijdrage wijkvereniging De Penseelstreek, d.d. 26-08-2024
Beantwoording technische vragen VVD over Duurzaam Mobiliteitsplan Arnhem
Bijlage 1 bij beantwoording - Rapportage 'Multimodaal model regio Arnhem Nijmegen'

Bijlage 2 bij beantwoording - financiele overzichten
Behandelresultaat 28 augustus 2024, meningsvormende bespreking
Behandelresultaat 4 september 2024, 2e meningsvormende bespreking
Schriftelijke bijdrage Apcg - Aanvulling Inspraakreactie op duurzaam mobiliteitsplan d.d. 18-09-2024
Behandelresultaat 18 september 2024, 3e meningsvormende bespreking
Behandelresultaat 2 oktober 2024, 4e meningsvormende bespreking

8.WG 21.00 - 22.15 uur: Agenderingsverzoek 'Voortgang Arnhemse interventies voor personen met verward en/of onbegrepen gedrag'
debat
Locatie: Walburgis

Behandeladvies 2 oktober 2024, debat
Agenderingsverzoek 'Voortgang Arnhemse interventies voor personen met verward en/of onbegrepen gedrag' van de fractie VVD
Raadsbrief 'Voortgang Arnhemse interventies voor personen met verward en/ of onbegrepen gedrag', d.d. 13-12-2023
Bijlage 1 - Arnhemse interventies personen verward en/ of onbegrepen gedrag
Bijlage 2 - Stroomschema aanpak personen verward en/ of onbegrepen gedrag
Stroomschema aanpak personen verward- onbegrepen gedrag, versie augustus 2024
Beantwoording technische vragen VVD onbegrepen gedrag, versie 29 augustus 2024
Presentatie (1) Personen met verward en/of onbegrepen gedrag
Presentatie (2) Politie - Zorg en veiligheid bij onbegrepen gedrag
Presentatie (3) Meldpunt Zorgwekkend gedrag
Overzicht deelnemers rondetafelgesprek
Behandelresultaat 4 september 2024, informatieve bespreking
Behandelresultaat 2 oktober 2024, debat

9.RZ 22.15 - 23.15 uur: Startnotitie Vissenbuurt
bespreking van amendementen en/of moties
Locatie: Raadzaal

Behandeladvies 2 oktober 2024, bespreking van amendementen en/of moties
amendement 'Ambities in woningaantal vasthouden' (24A33) van de fracties VVD, D66, PvdA, GroenLinks, CDA, ChristenUnie en Volt
amendement 'Sluit een divers woonaanbod niet bij voorbaat uit' (24A34) van de fracties VVD, ChristenUnie en CDA
Raadsvoorstel 'Startnotitie Vissenbuurt'
Startnotitie Gebiedsontwikkeling Vissenbuurt Malburgen Oost
Inspreekbijdrage 4 september 2024 bewonerscommissie De Vijveur
Lijst van insprekers
Behandelresultaat 4 september 2024, informatieve en meningsvormende bespreking
Brief van Volkshuisvesting over het sociaal plan, d.d. 10 september 2024
Schriftelijke inspraakbijdrage van S. van Belle, d.d. 10-09-2024
Behandelresultaat 11 september 2024, meningsvormende bespreking
Mailwisseling inzake Vissenbuurt d.d. 12-09-2024 & 13-09-2024 & 07-08-2023
Behandelresultaat 18 september 2024, 2e meningsvormende bespreking
Memo van wethouder Smeulders inzake 'Afdoen toezegging 1599', d.d. 01-10-2024
Bijlage - Sociaal plan
Behandelresultaat 2 oktober 2024, bespreking van amendementen en/of moties

10.LF 22.15 - 23.15 uur: Duurzaam Mobiliteitsplan (vervolg)
meningsvormende bespreking
Locatie: Landgoed/Festival

11.WG 22.15 - 23.15 uur: Agenderingsverzoek 'Voortgang Arnhemse interventies voor personen met verward en/of onbegrepen gedrag' (vervolg)
debat
Locatie: Walburgis

Agenda Politieke Avond
9 oktober 2024

Raadzaal		
18.45 uur – 19.30 uur Rondvraag en mededelingen		
Raadzaal	**Landgoed/Festival**	**Walburgis**
19.30 uur – 21.00 uur (90) Gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost *(informatieve & meningsvormende bespreking)*	19.30 uur – 21.00 uur (90) Duurzaam Mobiliteitsplan *(meningsvormende bespreking)*	19.30 uur – 21.00 uur (90) Gespreksnotitie 'Onderzoek uitbreiding internationale relaties' *(informatieve bespreking & debat)*
Pauze: 21.00 uur – 21.15 uur		
Raadzaal		
21.15 uur - 23.15 uur Besluitvormende vergadering		

4 Besluitvormende vergadering
4.1 Opening en mededelingen
4.2 Beëdiging van Sam Groenendijk tot fractievolger van de fractie PvdA
4.3 Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling
4.4 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 25 september 2024
4.5 Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad

5 Onderwerpen direct ter besluitvorming
5.1 Vaststellen: Wijziging Veiligheids-en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM)

6. Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen
6.1 Vaststellen: Plan gezonde leefomgeving
6.2 Vaststellen: Startnotitie Vissenbuurt
6.3 Vaststellen: Vrijwilligersbeleid 2025
6.4 Vaststellen: Wijzigingsbesluit 'TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat' en 'Omgevingskwaliteitsplan Thorbeckekwartier Arnhem'

7 Moties vreemd aan de agenda
7.1 Motie vreemd aan de agenda 'Schoon samen: Werk en integratie door schoonmaak in de stad (24M125)
7.2 Motie vreemd aan de agenda 'Instellen raadswerkgroep Transformatie Sociaal Domein' (24M129)

PROCES BEHANDELING ONTWERP BEGROTING 2025-2028

Aanbieden + presentatie - 18 september

Inclusief presentatie RWG Doorontwikkeling Begroten & Verantwoorden

- 18.45 – 19.30 uur

Technische vragenmarkt – 2 oktober

- 18.00 – 19.30 uur
- Inclusief snackbuffet
- Plattegrond volgt met wie zich waar bevindt in stadhuishal

Meningsvormende bespreking – 16 oktober

- 9 raadskamers geordend per portefeuillehouder (inclusief kamer financiën)
- Start met inspreekmoment
- Meerdere woordvoerders toegestaan
- Uitloop PA 30 oktober

Reces: 21 tot 27 oktober

Bespreken moties & amendementen – 6 november

- 3 'avondvullende' raadskamers met meerdere wethouders per kamer
- Indeling wordt maandag 4 november om 16.00 uur gepubliceerd
- Meerdere woordvoerders toegestaan
- Geen uitloop mogelijk

Besluitvorming – 13 november

- Aanvang 16.00 uur
- Inclusief maaltijd
- Standaardspreektijden, waarbij er voor alle fracties 5 minuten extra zal zijn (voor de algemene politieke beschouwingen)
- Spreekvolgorde: grootste oppositiefractie, gevolgd door de grootste coalitiefractie en zo verder
- Twee woordvoerders per fractie toegestaan, één algemeen en één financieel

Aanbieden stukken

Op 18 september is er voor alle raadsleden en fractievolgers één fysiek exemplaar van de ontwerp-begroting aanwezig. Alle stukken zijn digitaal in te zien via https://financien.arnhem.nl/ Weten hoe je de begroting kunt lezen? Bekijk dit filmpje

Samenhang

Tegelijk met de begroting wordt de raad ook de Turap-2 2024 aangeboden. De Belastingverordeningen 2025 volgen iets later. De stukken worden alle drie tegelijk behandeld. Tevens wordt de raad op 18 september het raadsvoorstel rondom de grond-/gebiedsexploitaties Spoorzone Oost aangeboden. Deze volgt een afzonderlijke informatieve en meningsvormende bespreking. De besluitvorming is tegelijk met de begroting op 13 nov.

Technische vragen

Schriftelijk:

- deadline indienen: maandag 7 oktober 8.00 uur
- deadline beantwoording: dinsdag 15 oktober
- Indienen via technischevragenraad@arnhem.nl

Mondeling:

- Technische vragenmarkt: 2 oktober 18.00 tot 19.30 uur

Moties en amendementen

- Deadline inleveren voor bespreking moties en amendementen: **maandag 4 november 12.00 uur**
- Deadline inleveren voor besluitvorming: **maandag 10 november 12.00 uur**

Pilot nieuwe inrichting & vormgeving begrotingsprogramma's

De afgelopen periode is in de werkgroep 'Doorontwikkeling begroten & verantwoorden' nagedacht over op welke wijze de begroting het beste kan worden ingericht om de raad optimaal in positie te brengen. Dit heeft een concreet aantal verbeterpunten opgeleverd, welke in 4 programma's - bij wijze van pilot- zijn doorgevoerd: het betreft S01 Veiligheid, S05 Cultuur, S06 Participatie & armoedebestrijding en S10 Klimaat & energie. Zie ook de raadsbrief hierover.

Tafelindeling technische vragenmarkt
2 oktober 2024

Boven stadhuishal:

Klimaat en energie	Ruimtelijke ontwikkeling/ Wonen
Leefomgeving (groen, klimaatadaptatie en afval)/ Bereikbaarheid	Algemeen financiën Begroting en Turap 2

Beneden stadhuishal:

Participatie en armoedebestrijding/ Veiligheid	Zorg/ Welzijn/ Wijkprogramma's	Onderwijs/ Gezondheid en sport/ Arnhem Oost
Burgerparticipatie, dienstverlening/ Opvang doelgroepen	Cultuur/ Economie/ Inclusie	

Aan de gemeenteraad

Datum : 24 juni 2024
Zaaknummer :
Contactpersoon : Maaike Piscaer
Telefoonnummer : (06) 31114892

Onderwerp: Uitkomsten en vervolg raadswerkgroep Doorontwikkeling Begroten en Verantwoorden

Geachte leden van de gemeenteraad,

Sinds 3 jaar wordt er vanuit de gemeenteraad een Duisenbergonderzoek uitgevoerd op de jaarstukken. Deze onderzoeken hebben geleid tot zowel specifieke verbeterpunten per begrotingsprogramma als tot algemenere conclusies (zoals het beter meetbaar maken van doelen en indicatoren). Vanuit de auditcommissie is de wens uitgesproken om alvorens er met een nieuw Duisenbergonderzoek wordt gestart, zich eerst te richten op het concreet vertalen van de opgehaalde resultaten vanuit eerdere onderzoeken in onze manier van begroten en verantwoorden. U bent hierover geïnformeerd middels de raadsbrief *Vervolg aanpak meetbare doelen naar aanleiding van aanbevelingen Duisenbergonderzoek (d.d. 21-11-2023)* Het streven is een meer toegankelijkere begroting die zich meer op hoofdlijnen richt en tegelijkertijd concreter is over de te realiseren doelen.

Om dit te realiseren is de ambtelijk/bestuurlijke werkgroep ‘Doorontwikkeling begroten en verantwoorden’ (DB&V) in het leven geroepen. De opdracht van deze werkgroep was om een gezamenlijk beeld te creëren op welke wijze de begroting het beste kan worden ingericht om de raad optimaal in positie te brengen zijn kaderstellende en controlerende taak uit te voeren. De hoofdvraag die hierbij centraal stond was: *Hoe ziet de indeling van de programma’s en de opbouw van de programma’s in termen van ambities, doelen, inspanningen en indicatoren van onze ‘ideale’ Begroting, ook als basis voor informatievoorziening aan de raad, er uit?*

Via deze raadsbrief wil de werkgroep DB&V u informeren over de uitkomsten en het vervolg.

Inhoud werksessies
Er zijn vier inhoudelijke themasessies geweest met als thema’s: focus, indicatoren, beleid en inzicht in financiële middelen. Afsluitend is er één afrondende sessie georganiseerd waarin de uitkomsten van de inhoudelijke sessies zijn geconcretiseerd. Van iedere inhoudelijke sessie is een ‘rode draad’ opgesteld met als doel om tot concrete voorstellen te komen ter verwerking in de begroting. Het volledige overzicht van deze ‘rode draden’ is te vinden in de bijlage. De verbeterpunten die hieruit voortkomen lopen uiteen van concrete, snel op te pakken aanpassingen tot abstractere ideeën die nog verder uitgewerkt dienen te worden. Er is daarom gekozen voor een plan van aanpak bestaande uit drie verschillende sporen:

• Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • griffie@arnhem.nl

1. Doorvoeren verbeteringen Begroting 2025
Een aantal concrete verbeterpunten kan direct worden doorgevoerd in de Begroting 2025 bij de inrichting en vormgeving van de programma's. Deze punten betreffen onder andere: een titelpagina in de vorm van een visual, een doelenboom in overzichtelijke tabelvorm, doelen ER-geformuleerd (lagER, hogER, mindER, etc), korte en bondige toelichtingen en indicatoren die meer grafisch vormgegeven zijn en waaruit blijkt waar we vandaan komen, waar we nu staan en waar we heen willen. Daarnaast wordt er ook een betere koppeling gemaakt tussen doelen en budgetten en wordt de toelichting financiën/financiële mutaties in tabelvorm gepresenteerd. Deze verbeterpunten zullen – bij wijze van een pilot - voor de Begroting van 2025 in 4 stedelijke programma's worden doorgevoerd. Met het programma S01 Veiligheid was in het kader van deze raadswerkgroep reeds een start gemaakt. Daarnaast worden drie programma's die in de afgelopen jaren via de Duisenbergmethode onder de loep zijn genomen meegenomen in de pilot: S05 Cultuur, S06 Participatie & armoedebestrijding en S10 Klimaat & energie.

2. Doorvoeren verbeteringen vanaf begroting 2026
De wijzigingen in deze 4 begrotingsprogramma's zullen worden besproken en geëvalueerd in de werkgroep DB&V. Indien de nieuwe programma-opbouw inderdaad de gewenste verbeterslag heeft opgeleverd, zullen ook de overige programma's naar dit nieuwe format worden omgebouwd. Streven is om de Begroting 2026 geheel in de nieuwe opbouw aan de gemeenteraad te kunnen aanbieden.

3. Gerelateerde acties
Een aantal bevindingen en acties hebben gevolgen die breder zijn dan alleen de begroting. Deze zijn hieronder weergegeven en worden in het najaar 2024 verder uitgewerkt. Het betreft de volgende punten:

1. Aanpassing van de Turaps en Jaarrekening over 2025 als gevolg van het aanpassen van de begroting;
2. Mogelijke aanpassingen in het aantal/indeling programma's: dit zal bekeken worden in samenhang met de uitkomsten van het onderzoek naar de wijksturing;
3. Verbeteringen in de systematiek visies-beleidsnota's-uitvoeringsplannen en de relatie met de P&C cyclus;
4. Aandacht voor de website financien.arnhem.nl: wat willen en kunnen we digitaal aanbieden via de website en wat willen en kunnen we aanbieden via de boekwerken/pdf's?

Tot slot
De leden van de werkgroep zullen de uitkomsten en reeds doorgevoerde wijzigingen toelichten tijdens de Politieke Avond van 18 september wanneer de ontwerp-Begroting 2025 aan de gemeenteraad wordt gepresenteerd.

Met vriendelijke groet,

De werkgroep 'Doorontwikkeling begroten & verantwoorden'

Bijlage 1: Overzicht ‘rode draad’ per werksessie

1. Hoe komen we tot focus in de Begroting

- Behandeling van de stellingen heeft richting gegeven aan het minimaal en maximaal aantal begrotingsprogramma’s, zonder afzonderlijke wijkprogramma’s;
- Het aantal programma’s is minstens zo belangrijk dan de navolgbaarheid, integraliteit speelt hierbij een belangrijke rol;
- Sturing door de Raad vindt plaats bij de Perspectiefnota en beleidsnota’s, de begroting is een vertaling hiervan;
- Het beperken van het aantal indicatoren kan focus creëren;
- Het is logisch dat een coalitieakkoord zich vertaald in een begroting, zeker in de eerste fase van een bestuursperiode
- Onderscheid tussen ‘going concern’ en ‘eigen keuzes’
- Bij punt 3 kan worden opgemerkt dat dit in lijn is met de link tussen de begrotingscyclus en de beleidscyclus die er bijvoorbeeld in de gemeente Utrecht gemaakt wordt, zoals in de eerste sessie besproken.

2. Indicatoren in de Begroting

- De reguliere P&C producten begroting-turap-jaarverslag vormen de basis voor een raadslid. Een monitor is aanvullend ‘nice to have’ maar moet niet nodig zijn voor goede beeldvorming.
- Er is behoefte aan overzicht op hoofdlijnen, navolgbaarheid is hierbij belangrijk;
- Waar komen we vandaan en waar gaan we naartoe?
- Daarnaast: wat doen we sowieso en wat hebben we nieuw gedaan?
- De begroting voelt nu als een heel ambtelijk - een heel beschrijvend - stuk. Er is behoefte aan meer structuur en navolgbaarheid voor raadsleden;
- Het is vooral belangrijk dat doelen en indicatoren goed op elkaar aansluiten, streven naar minder doelen en minder indicatoren is hierbij minder belangrijk;
- Teksten moeten één op één aansluiten op de doelenboom en niet een opsomming zijn van alles wat we doen
- Bij punt 2 valt dan te denken aan een overzicht per programma in één blik. Daarnaast wordt benoemd dat er soms ook maatwerk per programma nodig is, niet ieder programma kan over dezelfde kam geschoren worden. Tenslotte komt aan bod dat de begroting nu vooral gericht is op verandering en niet zero based, t.b.v. navolgbaarheid zou het goed zijn om te weten hoe een programma in zijn geheel is opgebouwd. Dit onderwerp zal in de vierde werksessie aan de orde komen.

3. Verankeren beleid in de Begroting

- Bij het vorige verslag is een slotopmerking opgenomen over de rol van de Perspectiefnota, er wordt aangegeven dat dit inderdaad een belangrijke is om vast te leggen. De ‘rode draad’ van deze sessie is als volgt:

- Bij een beleidsnota wordt er vooral gekeken op hoofdlijnen: welke kant gaat het op, en is dat de gewenste kant. Er wordt daarbij meer gekeken naar richting dan naar de concreetheid van de doelen;
- Belangrijk bij de behandeling van een beleidsnota is om te kijken of er een beeld is: we hebben dit als raad vastgesteld, hoe gaan we dit nu met elkaar volgen?
- De vertaling naar doelen en indicatoren wordt pas zichtbaar in de begroting;
- Teksten die voor een beleidsnota prima zijn, kunnen te vaag en te beschrijvend zijn voor in een begroting

Naar aanleiding van deze rode draad zijn kort de volgende onderwerpen nog aan bod gekomen:

- De accountant heeft in de eerste sessie uitgesproken dat de sturende rol bij de vaststelling van beleid zit (i.p.v. bij de begroting). We hebben met elkaar geconcludeerd dat dit daadwerkelijk zo is, maar de vraag is hoe we hiermee omgaan.
- Dit vraagt zowel ambtelijke sturing op meer concreetheid in beleidsnota's als een raad die meer stuurt op concreetheid in visies/plannen, zodat de slag die erna richting begroting moet plaatsvinden alvast meer duiding krijgt.
- We gebruiken nu de termen visie en beleidsnota door elkaar heen. Het is goed om scherp te hebben wat je verwacht bij welke term.

4. Meer inzicht in financiële middelen

- Het verschilt per individu hoe er naar de financiële paragraaf gekeken wordt. Waar de één doelen en budgetten als uitgangspunt neemt, kijkt de ander eerst naar het financieel totaal plaatje;
- Het overzicht per kostensoort zoals nu opgenomen op de website, voert te ver voor een gemiddeld raadslid. Dit betekent echter niet dat dit overzicht overbodig is! Een gedetailleerd overzicht is niet altijd nodig, maar kan wel van pas komen;
- Nu zijn er informatieve filmpjes om raadsleden wegwijs te maken in de begroting en website. Het kan waardevol zijn om aan het begin van een raadsperiode hier ook een fysieke sessie over te organiseren;
- De overeenkomsten tussen het boekwerk en de website zijn nu te onduidelijk, als je iets in het boekwerk hebt gelezen is het lastig dit goed terug te vinden op de website;
- De huidige werkwijze is goed te volgen, wel is de extra toelichting die Jeroen erbij heeft gegeven prettig;
- We mogen hier meer aandacht voor hebben bij het aanbieden van de begroting (bijvoorbeeld door een extra handreiking in één A4). Zerobased staat nu opgenomen in de leeswijzer, mogelijk is het goed om ook aan het begin van het betreffende programma hier nog op terug te komen;
- De cyclus van zerobased was nu nog niet bij iedereen bekend, maar deze behoefte is er wel sterk. Het collectief geheugen is mogelijk ook niet goed genoeg om te weten welk programma er vorig jaar is gedaan, goed om dit dus mee te nemen.

Turap-2 2024
Begroting 2025
Gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost

Wethouder Financiën

Paul Smeulders

18 september 2024

GEMEENTE Arnhem

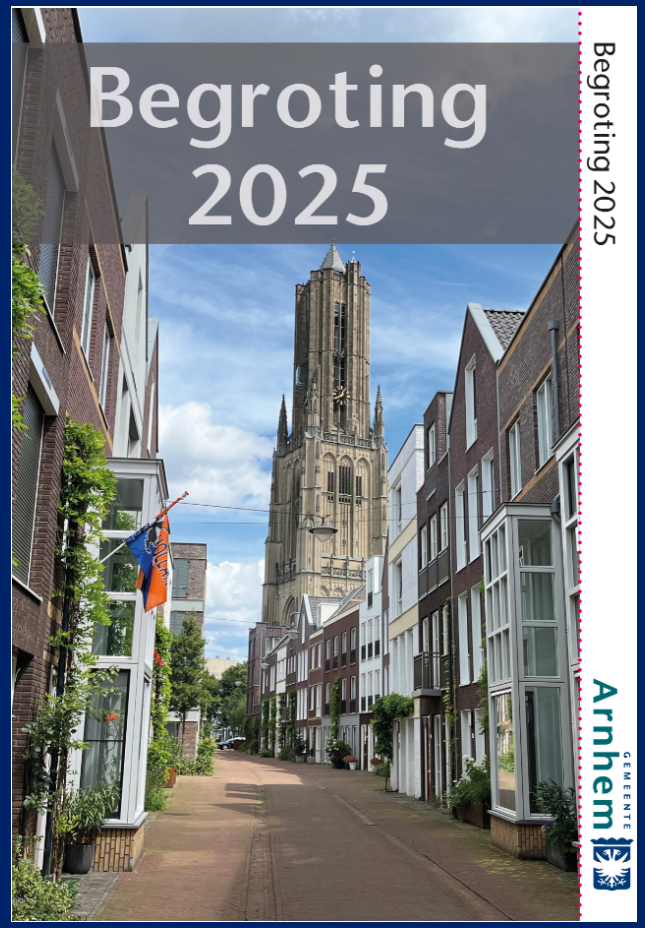
Turap-2 2024

- In de eerste tussentijdse rapportage (Turap-1): alleen financiële voortgang
- In de tweede tussentijdse rapportage (Turap-2) hiernaast ook inzicht in voortgang ambities, doelen en inspanningen voor 2024
- Het totaal aan financiële afwijkingen laat het volgende beeld zien:

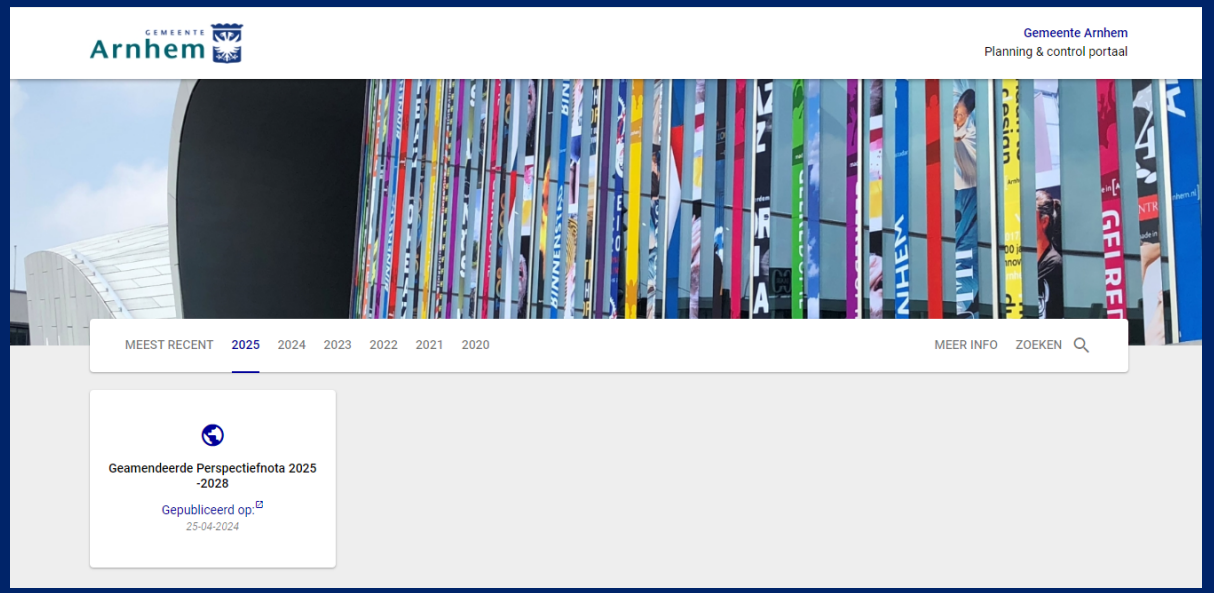
	Gemeld (x €1.000.000)
Saldo Turap 1	-16,6
Bezuinigingsopties gemeld in Turap 1	10,5
Actualisatie afwijkingen uit Turap 1	0,4
Nieuwe afwijkingen	6,5
Totaal verwerkt / te verwerken Turap 1 en 2	**0,8**

- Alle afwijkingen op een rij: zie totaalbeeld in de Turap (p. 5/6). Per programma vervolgens toegelicht

Begroting Arnhem

Boekwerk Begroting

Website: portal financien.arnhem.nl

Filmpje met ambtelijke toelichting:

- De Begroting in het algemeen

Onderwerpen

- Opbouw van de Begroting
- Financiële ontwikkelingen: waar staan we nu en hoe zijn we hier gekomen?
- Ontwikkeling van de (woon)lasten
- Zero based begroten en meetbare doelen
- Gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost
- Proces behandeling in de raad

Opbouw Begroting Arnhem

- Deel 1: Hoofdlijnen van beleid en financieel kader:
  - Hoofdlijnen van beleid
  - Ontwikkelingen in het financieel kader

- Deel 2: Beleidsbegroting
  - Wijkprogramma en 13 Stedelijke programma’s
  - Paragrafen

- Deel 3: Financiële begroting
  - Financiële tabellen

- Bijlagen

Waar staan we nu en hoe zijn we hier gekomen?

Periode na Begroting 2024

Bij vaststelling structureel sluitende Begroting 2024:
- signalen van structurele tekorten zorgdomein

Kort daarna ook:
- inzichten in stijgende kosten onderhoud openbare ruimte CSA
- verwachte hogere indexaties op alle terreinen
- ambities op onderwijshuisvesting die financieel vertaald moesten worden
- geen zicht op verhoging rijksmiddelen in gemeentefonds

Waar staan we nu en hoe zijn we hier gekomen?

Naar de Perspectiefnota 2025-2028

In aanloop naar de PPN is bijgestuurd op het zorgwekkende beeld:
- claims en knelpunten voor algemene middelen zijn verlaagd
- op vrijwel alle programma's voorstellen gedaan voor bezuinigingen
- voorstellen voor verhoging van opbrengsten (parkeertarieven en toeristenbelasting)

Van Rijkswege werden we enigszins geholpen door:
- opnieuw uitstel invoering nieuw verdeelmodel Beschermd Wonen
- de Voorjaarsnota waarin oploop opschalingskorting vanaf 2026 werd geschrapt,
- voor Wmo een beter passende indexering is afgesproken en
- de structurele korting op het gemeentefonds enigszins is verlaagd, behalve in 2025

Perspectiefnota 2025-2028 en Turap-1 2024

En zo ontstond het volgende beeld in Turap-1 (2024) en de Perspectiefnota (2025-2028):

Financieel beeld 2024-2028	I/S	2024	2025	2026	2027	2028
Toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve na Perspectiefnota 2025		***-14.860***	***-6.577***	***-11.800***	***1.208***	***-10.772***
waarvan incidenteel		*-24.869*	*-10.087*	*-11.003*	*2.366*	*450*
waarvan structureel		*9.859*	*3.660*	*-647*	*-1.008*	*-11.222*

Waarbij de weerstandsfactor er als volgt uit zag:

Benodigd versus beschikbare weerstandscapaciteit	2024	2025	2026	2027	2028
Weerstandsfactor	1,2	1,1	0,9	1,0	0,9

En waarbij we het 1e begrotingsadvies VNG hebben gevolgd:
2025 sluitend, jaren daarna niet. Tref daartoe wel voorbereidingen om deze sluitend te maken

Waar staan we nu en hoe zijn we hier gekomen?

Tussen Perspectiefnota en Begroting

Toen kwam de meicirculaire 2024:

- structurele voordelen vanaf 2024 als gevolg van actualisatie maatstaven en indexatie IU Participatie en IU Beschermd Wonen
- verwerking meicirculaire bracht onjuiste verwerking stelpost beschermd wonen aan het licht: meevaller van 7 mln vanaf 2028
- ruimte onder plafond BTW compensatiefonds

Maar ook het Hoofdlijnenakkoord van de nieuwe landelijke coalitie:

- voorstel overheveling specifieke uitkeringen naar gemeentefonds met korting van 10%
- voorstel voor maximering OZB (woonlasten)

Onzekerheid over exacte financiële gevolgen voor gemeenten, moet blijken uit nadere uitwerkingen in Regeerprogramma

Begrotingsadvies VNG

Begrotingsadvies VNG in twee delen:

Bij Perspectiefnota:
Maak structureel sluitende begroting 2025, bereid ombuigingen voor vanaf 2026, waartoe besloten kan worden als korting 3 miljard overeind blijft. Breng ombuigingen in kaart, maar zet ze nog niet in gang

Na meicirculaire/nieuw kabinet:
- Benoem financiële en inhoudelijke consequenties van noodzakelijke bezuinigingen en/of lastenverzwaring, ook van ombuigingen die eerder zijn ingezet
- Maak boekjaar 2025 sluitend, rekening houdend met de wijze waarop financiële toezichthouders omgaan met de incidentele korting van 2025
- Neem groei van de kosten voor jeugdzorg niet volledig voor eigen rekening
- Overweeg rekening te houden met toekomstige ontwikkelingen rondom het Btw-Compensatiefonds (BCF) en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo)

Waar staan we nu: beeld Begroting 2025

Verwerking van de meicirculaire en een (beperkt) aantal nieuwe financiële ontwikkelingen na de PPN leidt tot een structureel sluitende begroting in alle jaren 2025-2028:

Financieel beeld 2024-2028	I/S	2025	2026	2027	2028
Totaal tbv Begroting 2025		*2.293*	*-6.430*	*4.663*	*444*
	waarvan incidenteel	*-19.893*	*-14.700*	*1.338*	*175*
	waarvan structureel	*22.186*	*8.269*	*3.324*	*269*

Gisteren Prinsjesdag met de Miljoenennota:

Uitwerking Hoofdlijnenakkoord in een Regeerprogramma → wordt verwerkt in septembercirculaire → input voor Perspectiefnota 2026-2029!

Arnhem GEMEENTE

Waar staan we nu: beeld Begroting 2025

In deze Begroting 2025 zijn de (financiële) gevolgen van de volgende aangenomen moties en amendementen verwerkt:

- 24M94 Voldoende beschikbare AED's in elke wijk
- 24M101g Zonder show, geen vuurwerk
- 24M79 Maximaal 3,5 procent indexeren
- 24M81 Cultuur in Arnhem waarborgen
- 24M96 Cultuurbezuiniging evenwichtiger verdelen (wijziging in voorgestelde dekking)
- 24A23 Toekomst herdenking en Bridge to Liberation Experience

In deze Begroting 2025 is ook conform toezegging een midterm opgenomen:
in onderdeel Hoofdlijnen van beleid
Hierin ook beschrijving hoe ambities zich verhouden tot uitvoeringskracht

Financiële positie in Begroting 2025

De verhouding tussen benodigd en beschikbaar vermogen bepaalt de weerstandsfactor, deze is in alle jaren 1,1 of 1,2:

	2025	2026	2027	2028
Weerstandsfactor	1,2	1,1	1,2	1,2

Solvabiliteit alle jaren hoger dan streefcijfer van 14%:

Solvabiliteitsratio	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	28%	24%	28%	26%	26%	27%

Stand bestemmingsreserves: € 194 mln in 2025 aflopend naar € 170 mln in 2028
Stand algemene reserve: € 70 mln in 2025 aflopend naar € 69 mln in 2028

Ontwikkeling (woon)lasten

In paragraaf Lokale heffingen:

- Uitgangspunten voor de begroting en tarieven toegelicht
- Uitgangspunten voor ontwikkeling lokale lastendruk weergegeven
- Diverse overzichten ontwikkeling lokale lastendruk opgenomen

Daaruit blijkt:

- Lastendruk stijgt in 2025 wat harder, maar vlakt daarna af
- Oorzaak: hogere kosten taken voor afval (bijvoorbeeld het opruimen van lachgascilinders) en correctie OZB (inhaaleffect voor 2024)
- Tarieven OZB berekend op basis van voorlopige waardeontwikkeling. Mogelijk in december bijstelling als waardeontwikkeling substantieel anders uitpakt

Zero based begroten en meetbare doelen

Zero based begroten

- Drie programma's zero based opgebouwd: Veiligheid, Cultuur en Economie
- Jaarlijks 2/3 programma's, zodat over periode van 4 jaar de gehele Begroting vanaf nul is opgebouwd

Doorontwikkeling Begroten en Verantwoorden ('meetbare doelen')

- In een prettige en goede ambtelijk bestuurlijke samenwerking gewerkt aan doorontwikkeling en verbetering
- Met mooi resultaat: vier programma's als pilot uitgewerkt: Veiligheid, Cultuur, Participatie & Armoedebestrijding en Klimaat & Energie
- Raadswerkgroep neemt u zo mee in de uitkomsten

Gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost

- Tegelijk met de Begroting 2025: voorstel voor gebiedsexploitatie Arnhem Oost
- Financiële vertaling van de drie raadsbesluiten tav de deelexploitaties Schaapsdrift, Rijnpark fase 1 en Presikhaaf 3 (P3)
- In financiële paragraaf gebiedsvisies: post ‘nader te detailleren’ → nu teruggebracht naar nul obv actualisering/uitwerking grex en investeringskredieten openbare ruimte
- De risicoanalyses en beheersmaatregelen van de deelexploitaties zijn geactualiseerd
- Na vaststelling kan volgende stap gezet worden: uitwerken van de omgevingsplannen

Gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost

Proces behandeling voorstel gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost:

- PA 2 oktober: informatieve raadskamerbehandeling, bestaande uit ambtelijke technische toelichting op voorstel
- PA 9 oktober: meningsvormende raadskamerbespreking
- Optioneel PA 30 oktober: vervolg meningsvormende raadskamerbespreking of raadskamerbespreking moties & amendementen
- Optioneel PA 6 november: raadskamerbespreking moties & amendementen
- PA 13 november: besluitvorming samen met Begroting 2025 (met grex als eerste agendapunt/beslispunt op raadsagenda)

Proces Begroting 2025 in de raad

Bestuurlijke planning 2024 behandeling Begroting	
Aanbieden + presentatie Begroting aan raad	18 september
Technische vragenmarkt	2 oktober
Deadline indienen technische vragen	Maandag 7 oktober 8.00 uur
Deadline beantwoording technische vragen	Dinsdag 15 oktober
Meningsvormende bespreking	16 (30) oktober
Reces 21 tot 27 oktober	
Bespreken moties en amendementen	6 november
Besluitvorming	13 november

Voor alle technische vragen over P&C-producten:
technischevragenraad@arnhem.nl

GEMEENTE Arnhem

Bedankt voor uw aandacht

GEMEENTE Arnhem

Pilot ‘Nieuwe indeling begrotingsprogramma’s’

Resultaten van de werkgroep
‘Doorontwikkelen Begroten & Verantwoorden’

Wat gaan we vertellen?

- Introductie - Waarom hebben we dit gedaan?
- Terugblik - Wat hebben we gedaan?
- Opbrengsten -Wat het heeft opgeleverd?
- Resultaat - Hoe is dit (bij wijze van pilot) verwerkt in de 4 begrotingsprogramma’s?
- Vooruitblik - Hoe nu verder?

Introductie: waarom doen we dit?

Waarom?

Na 3 jaar Duisenbergonderzoeken op de Jaarstukken > resultaten eerst omzetten in concrete verbeterpunten in onze begroting

Hoe?

Bestuurlijk-ambtelijke werkgroep bestaande uit 7 raadsleden/fractievolgers, wethouder financiën, concerncontroller, ambtenaren F&C en griffie

Doel

Het optimaal in positie brengen van de raad om zijn kaderstellende en controlerende taak bij de behandeling van de begroting uit te voeren

Opdracht

Samen op zoek naar hoe een programma er ‘in de ideale situatie’ in de Begroting uit zou moeten zien

Terugblik: wat hebben we gedaan?

4 INHOUDELIJKE SESSIES

1. Hoe komen we tot focus in de begroting?
2. Welke indicatoren nemen we op in onze begroting?
3. Hoe verankeren we ons beleid in de begroting?
4. Op welke wijze kunnen we meer inzicht geven in onze financiële middelen in de begroting?

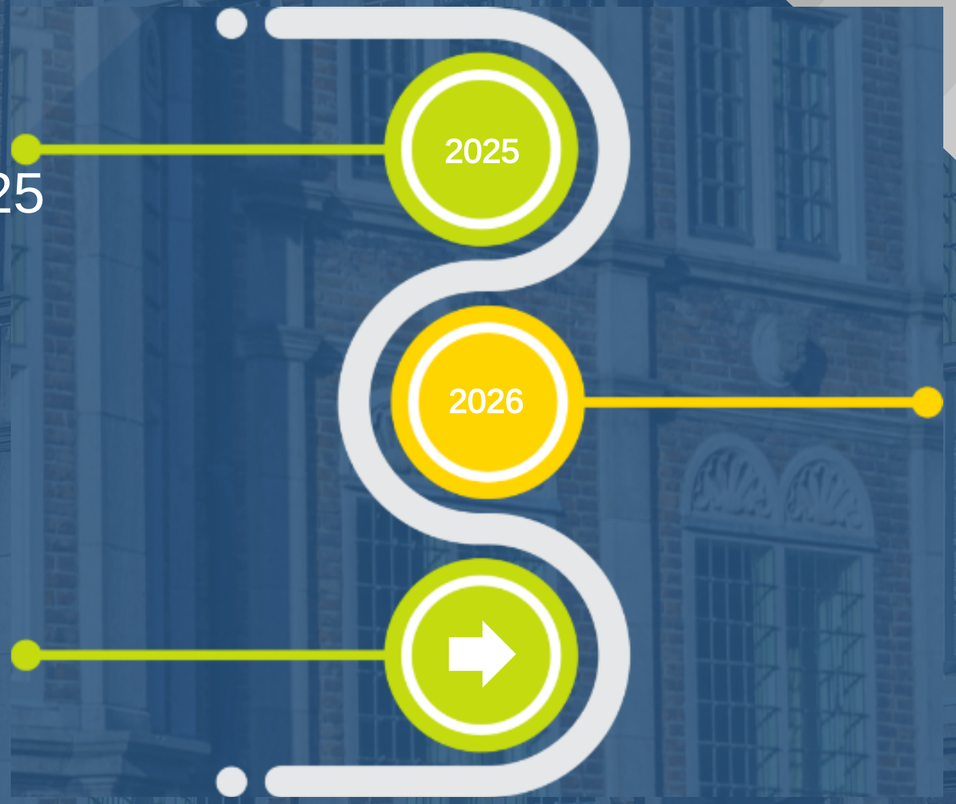
1 AFSLUITENDE SESSIE

- Concretiseren ‘rode draden’
- Opstellen plan van aanpak
- Bespreking dummy begrotingsprogramma ‘Veiligheid’

Opbrengsten: wat heeft het opgeleverd?

Drie sporen:

Doorvoeren verbeteringen Begroting 2025

Doorvoeren verbeteringen vanaf begroting 2026

Gerelateerde acties

Doorvoeren verbeteringen Begroting 2025:

- Via een pilot bij 4 begrotingsprogramma’s (Veiligheid, Cultuur, Participatie en armoedebestrijding en Klimaat en energie) verbeterpunten doorvoeren. Concreet betreft dit:
  - Een programma in één oogopslag.
  - Een doelenboom in tabelvorm
  - Doelen ER geformuleerd (lagER, hogER, mindER, etc.)
  - Korte en bondige toelichtingen
  - Grafische weergave van indicatoren, liefst afgezet tegen andere gemeenten
  - Betere koppeling tussen doelen en budgetten

Gerelateerde acties:

1. Aanpassing van de Turaps en Jaarrekening over 2025 als gevolg van het aanpassen van de begroting;
2. Verbeteringen in de systematiek visies-beleidsnota's-uitvoeringsplannen en de relatie met de P&C cyclus;
3. Nadenken over aanpassingen in het aantal/indeling programma's (met name m.b.t. de wijkprogramma's)
4. Aandacht voor de website financien.arnhem.nl: wat willen en kunnen we digitaal aanbieden via de website en wat willen en kunnen we aanbieden via de boekwerken/pdf's?

Resultaat:

Programma in één oogopslag

Participatie & Armoedebestrijding

Ambitie

Wij willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen.

Voorkomen financiële problemen.

- Een budget van € 1,2 miljoen is opgenomen in de wijkprogramma's
- We zorgen dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden
- We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden

Meer Arnhemmers kunnen rondkomen | € 2,6 mln.

- We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen.
- Met partners in de stad realiseren we een vangnet voor inwoners met een laag inkomen
- We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners

Begeleiding naar werk (met ondersteuning) | € 177,7 mln.

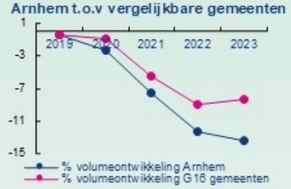
- We stimuleren inwoners te participeren
- We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering
- We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners

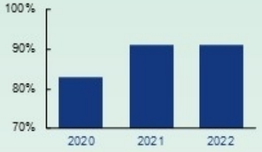
Cijfers en indicatoren

1. Het volume van de uitkeringen daalt sterker t.o.v. vergelijkbare gemeenten.
2. De uitstroom uit de bijstand is in 2021 en 2022 gestegen ten opzichte van 2020.
3. Er is een afname van langdurige armoede onder huishoudens en huishoudens met minderjarige kinderen in Arnhem.
4. 87% van de inwoners met een laag inkomen heeft een Gelrepas.

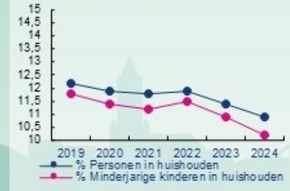
1. Ontwikkeling bijstandsvolume Arnhem t.o.v vergelijkbare gemeenten

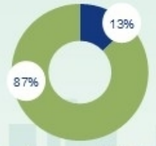
2. Duurzame uitstroom uit de bijstand

3. Minimaal 4 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum

4. Aandeel Arnhemmers met een laag inkomen dat een Gelrepas heeft

GEMEENTE Arnhem

Programmabegroting 2025

Resultaat:

Ambitie

Participatie & Armoedebestrijding

Ambitie

Wij willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen.

Voorkomen financiële problemen.

- Een budget van € 1,2 miljoen is opgenomen in de wijkprogramma's
- We zorgen dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden
- We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden

Meer Arnhemmers kunnen rondkomen | € 2,6 mln.

- We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen.
- Met partners in de stad realiseren we een vangnet voor inwoners met een laag inkomen
- We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners

Begeleiding naar werk (met ondersteuning) | € 177,7 mln.

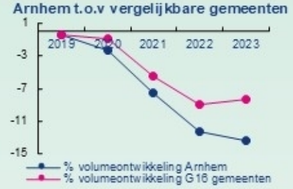
- We stimuleren inwoners te participeren
- We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering
- We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners

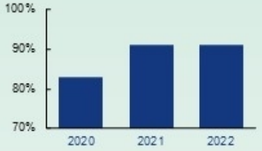
Cijfers en indicatoren

1. Het volume van de uitkeringen daalt sterker t.o.v. vergelijkbare gemeenten.
2. De uitstroom uit de bijstand is in 2021 en 2022 gestegen ten opzichte van 2020.
3. Er is een afname van langdurige armoede onder huishoudens en huishoudens met minderjarige kinderen in Arnhem.
4. 87% van de inwoners met een laag inkomen heeft een Gelrepas.

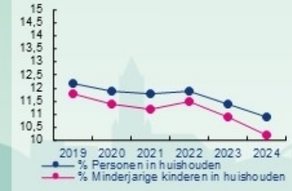
1. Ontwikkeling bijstandsvolume Arnhem t.o.v vergelijkbare gemeenten

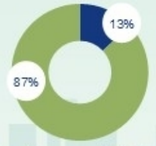
2. Duurzame uitstroom uit de bijstand

3. Minimaal 4 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum

4. Aandeel Arnhemmers met een laag inkomen dat een Gelrepas heeft

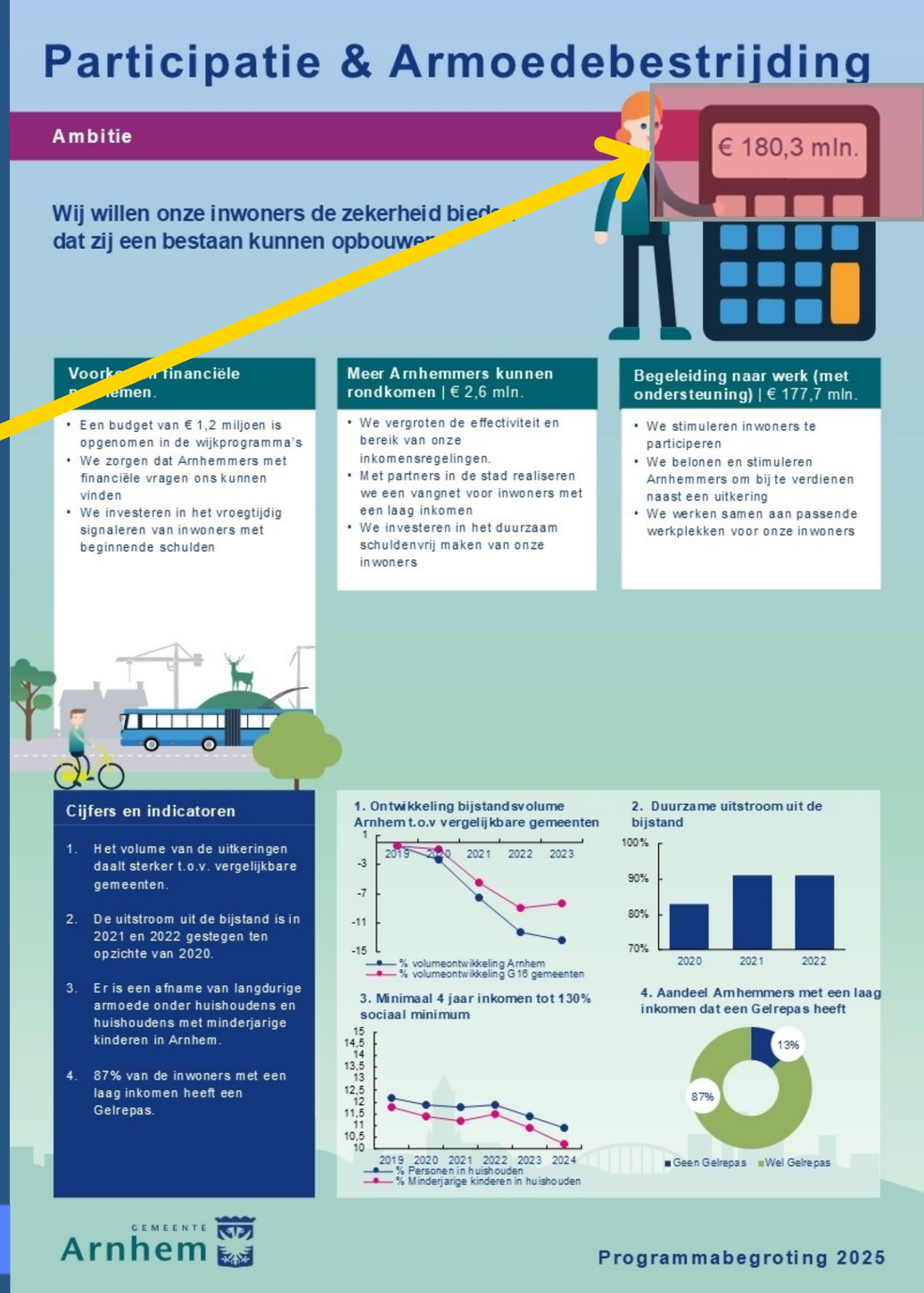

GEMEENTE Arnhem

Programmabegroting 2025

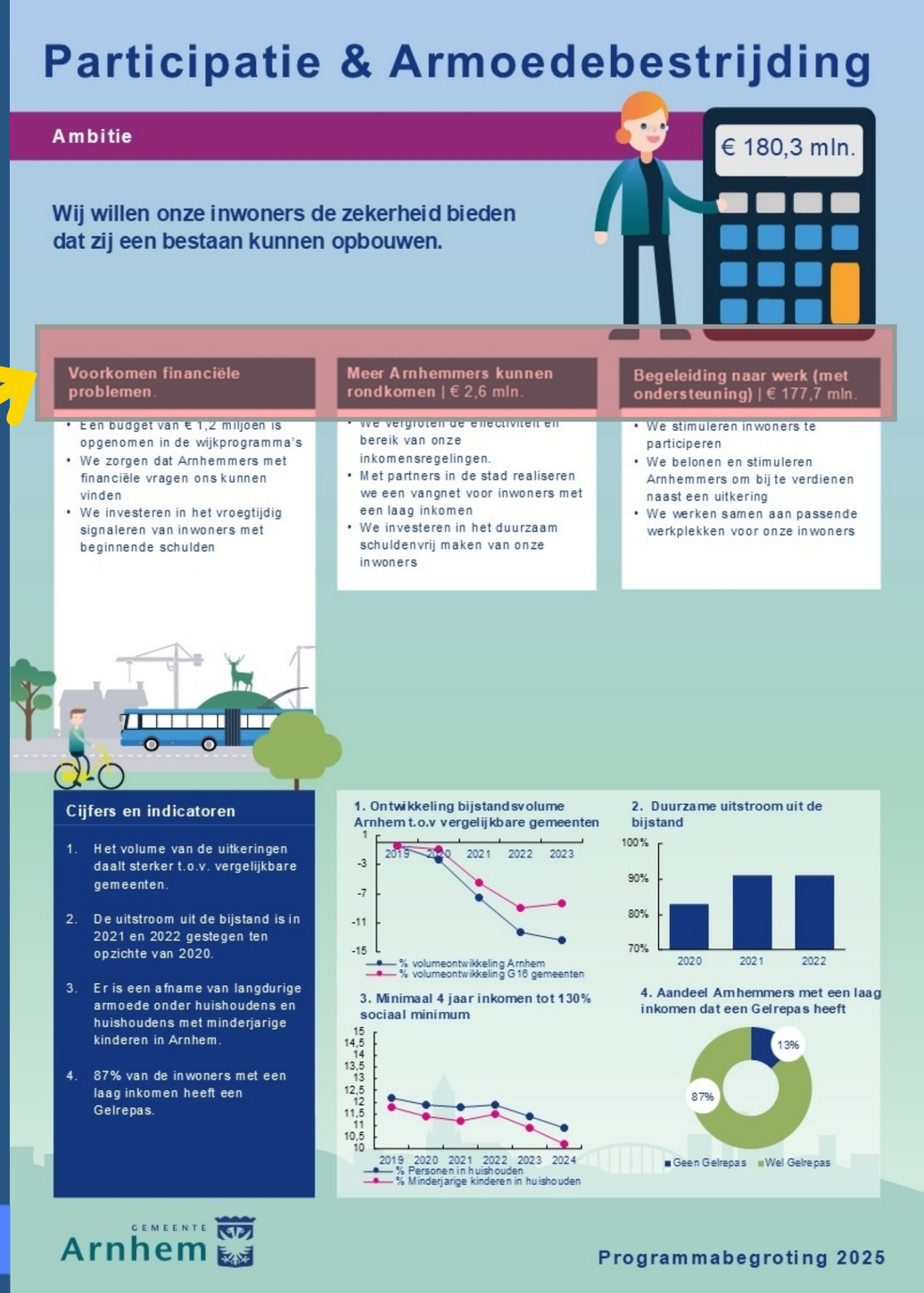
Resultaat:

Totale lasten

Resultaat:

Doelen met budget per doel

Resultaat:
Inspanningen

Participatie & Armoedebestrijding

Ambitie

Wij willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen.

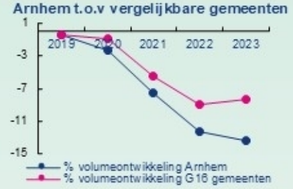
Voorkomen financiële problemen.	Meer Arnhemmers kunnen rondkomen | € 2,6 mln.	Begeleiding naar werk (met ondersteuning) | € 177,7 mln.
• Een budget van € 1,2 miljoen is opgenomen in de wijkprogramma's • We zorgen dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden • We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden	• We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen. • Met partners in de stad realiseren we een vangnet voor inwoners met een laag inkomen • We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners	• We stimuleren inwoners te participeren • We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering • We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners

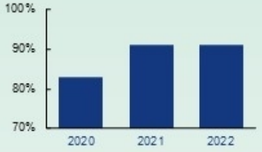
Cijfers en indicatoren

1. Het volume van de uitkeringen daalt sterker t.o.v. vergelijkbare gemeenten.
2. De uitstroom uit de bijstand is in 2021 en 2022 gestegen ten opzichte van 2020.
3. Er is een afname van langdurige armoede onder huishoudens en huishoudens met minderjarige kinderen in Arnhem.
4. 87% van de inwoners met een laag inkomen heeft een Gelrepas.

1. Ontwikkeling bijstandsvolume Arnhem t.o.v vergelijkbare gemeenten

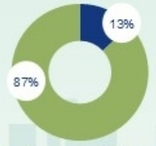
2. Duurzame uitstroom uit de bijstand

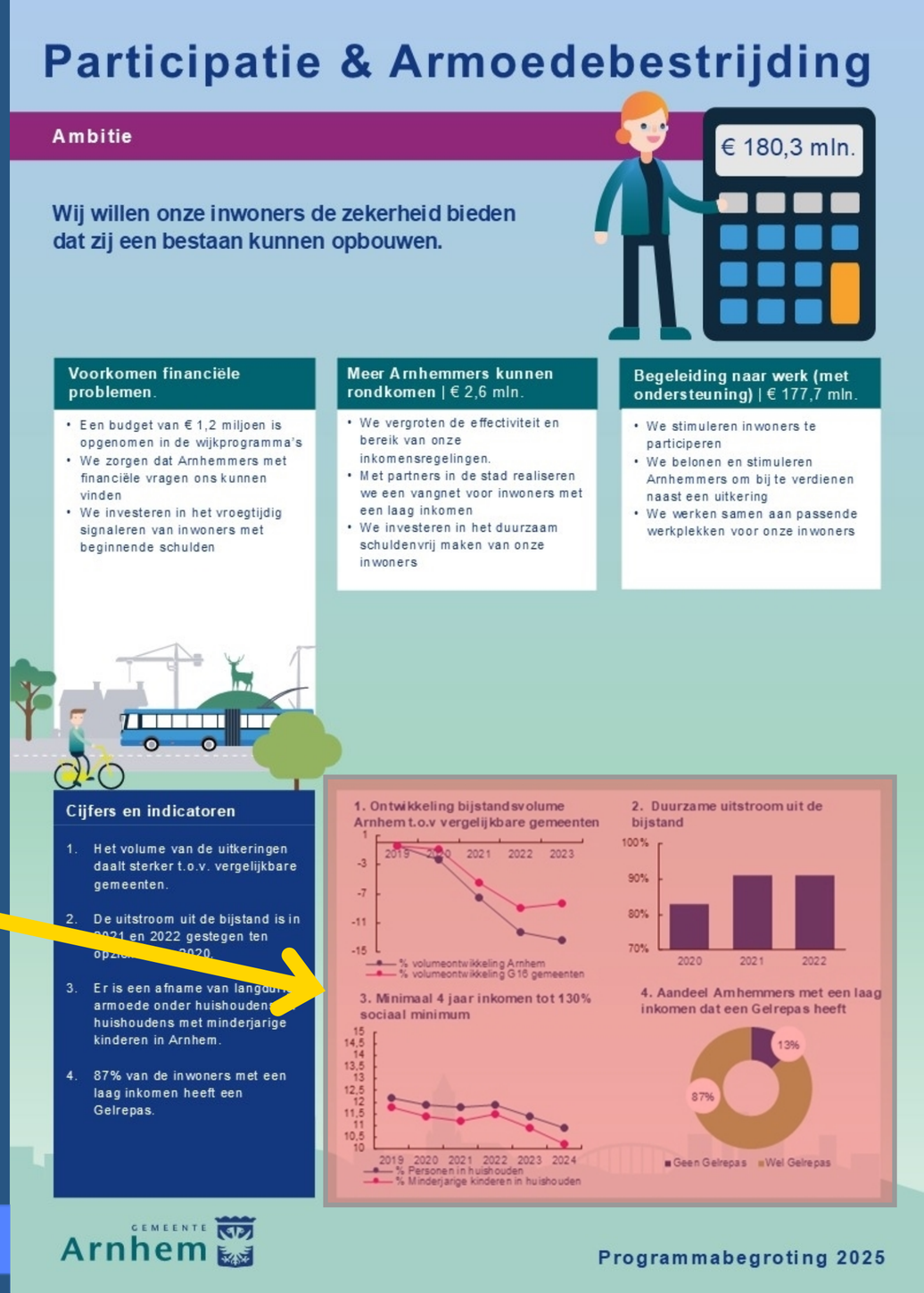
3. Minimaal 4 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum

4. Aandeel Arnhemmers met een laag inkomen dat een Gelrepas heeft

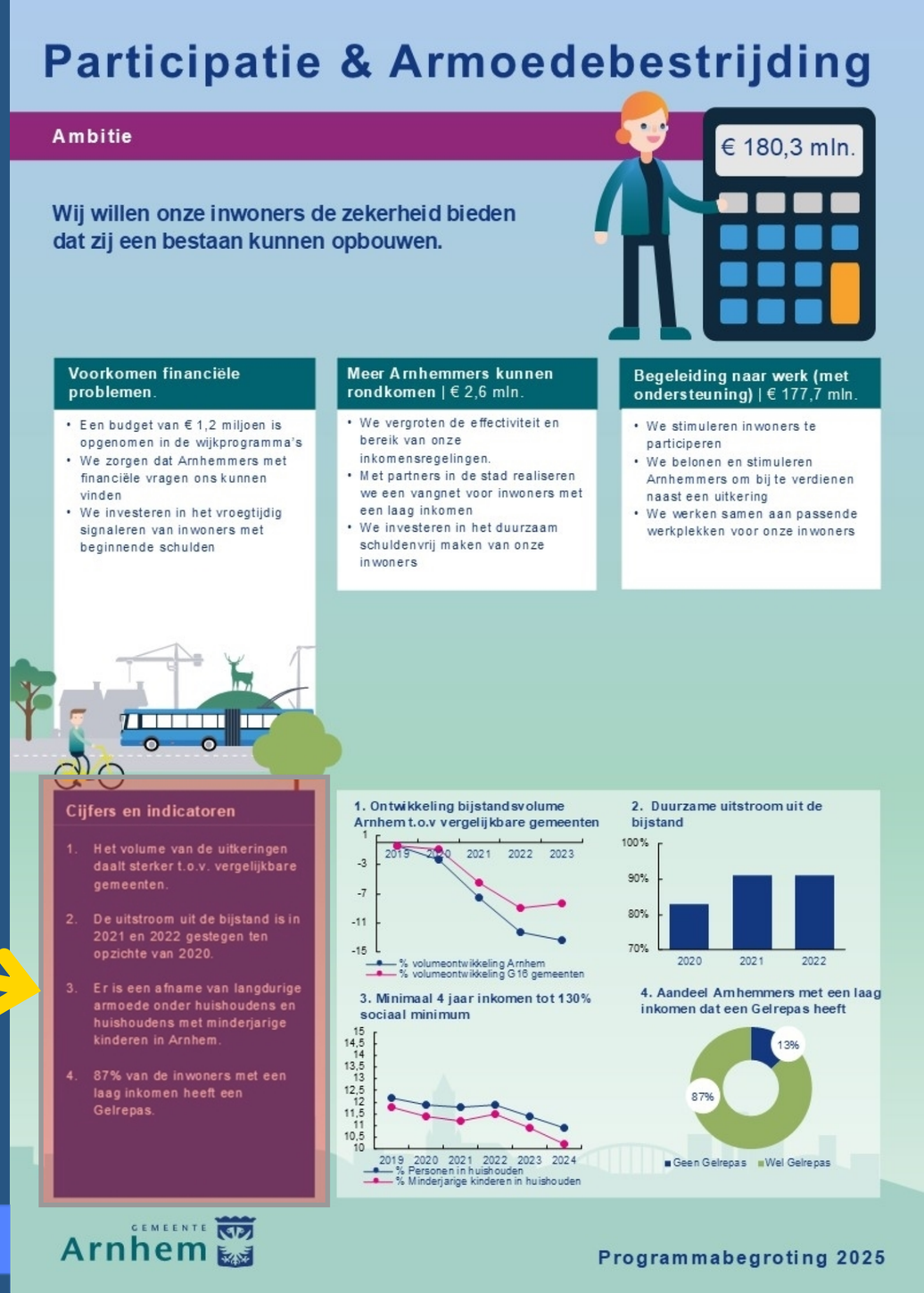

Resultaat:
Belangrijke trends en inzichten

Resultaat:

Korte toelichting op de grafieken

Samenvatting doelenboom

Ambitie	Doel	Inspanning
We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen	Bij meer inwoners voorkomen we financiële problemen	We zorgen ervoor dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden
		We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden
	Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen
		Met partners in de stad realiseren we een vangnet voor inwoners met een laag inkomen
		We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners
	Meer Arnhemmers met een uitkering worden begeleid naar werk of werk met ondersteuning	We stimuleren inwoners te participeren
		We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering
		We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners

Samenvatting van de ambitie(s), doelen en inspanningen op hoofdlijnen. Een toelichting op de doelen en inspanningen zijn in de begrotingsprogramma’s opgenomen.

Samenvatting doelenboom

Ambitie	Doel	Inspanning
We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen	Bij meer inwoners voorkomen we financiële problemen	We zorgen ervoor dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden
		We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden
	Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen
		Met partners in de stad realiseren we een vangnet voor inwoners met een laag inkomen
		We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners
	Meer Arnhemmers met een uitkering worden begeleid naar werk of werk met ondersteuning	We stimuleren inwoners te participeren
		We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering
		We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners

ER doelen

Samenvatting doelenboom

Ambitie	Doel	Inspanning
We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen	Bij meer inwoners voorkomen we financiële problemen	We zorgen ervoor dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden
		We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden
	Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen
		Met partners in de stad realiseren we een vangnet voor inwoners met een laag inkomen
		We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners
	Meer Arnhemmers met een uitkering worden begeleid naar werk of werk met ondersteuning	We stimuleren inwoners te participeren
		We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering
		We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners

Via werkwoorden kort omschreven wat we gaan doen

Financiële toelichting

De financiële toelichting geeft een meerjarig inzicht in de financiële mutaties per doel met onderscheidt naar baten, lasten, reserves en voorzieningen.

Voorheen werd er minder per doel toegelicht, ook niet altijd meerjarig en was het totaal aan toegelichte mutaties ook niet altijd gelijk met de totale mutatie.

Financiële toelichting mutaties tov 2024					*Bedragen x € 1.000*
Programmadoelen	**Toelichting**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Lasten		**9.305**	**10.311**	**10.429**	**11.694**
Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	Dit betreft eenmalige budget van € 407.000 in 2024 voor onderzoek en implementatie van "Schuldhulpverlening in eigen beheer" wat vanaf 2025 vervalt.	-407	-407	-407	-407
	Betreft het vervallen budget voor het experiment Immerloo schuldenvrij. In 2024 was hiervoor nog 711.000 voor geraamd. In 2025 nog 167.000. Vanaf 2026 vervalt dit volledig.	-550	-711	-711	-711
	We ontvangen vanaf 2025 structureel ruim € 650.000 rijksmiddelen om dienstverlening voor Armoede en schuldhulpverlening uit te breiden	674	650	670	692
	Vanaf 2027 vervallen de extra incidentele middelen voor capaciteit bestaanszekerheid.			-100	-100
	Overig	32	26	6	7

Vooruitblik - Hoe nu verder?

- De wijzigingen in deze 4 begrotingsprogramma's zullen worden besproken en geëvalueerd in de werkgroep DB&V
- Indien de nieuwe programma-opbouw inderdaad de gewenste verbeterslag heeft opgeleverd, zullen ook de overige programma's naar dit nieuwe format worden omgebouwd.

Oproep aan de raad!

Opmerkingen/wensen/verbeterpunten t.a.v. de voorgestelde wijzigingen: geef ze door aan de werkgroep (via de griffie)

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4304640

Onderwerp: Begroting 2025

Kernboodschap

In Arnhem laten we zien dat het anders kan. We zijn sociaal, gastvrij en we kiezen voor verbinding. We doen dat binnen een financieel steeds ingewikkelder speelveld. De bezuinigingen vanuit Den Haag op gemeenten, de sterk oplopende kosten voor de jeugdzorg en toenemende bouwkosten maken dat we scherp aan de wind moeten zeilen. Mede dankzij de besparingen die zijn opgenomen in de Perspectiefnota 2025-2028 laat de Begroting 2025 een structureel sluitend beeld zien. In deze begroting is de ontwikkeling van de zorgkosten verwerkt, is jaarlijks extra budget vrijgemaakt voor de investeringen in onderwijshuisvesting en is de ruimte die in de vorige begroting is vrijgemaakt voor de ontwikkeling van Spoorzone Arnhem Oost ingevuld door de inkomsten en uitgaven vanuit de gebiedsexploitatie op te nemen. Naast dat de begroting structureel sluit, blijft ook de weerstandsfactor binnen de kaders die in de financiële verordening zijn beschreven.

Voorstel

1. De Begroting 2025 vast te stellen.
2. Het budget voor het integraal huisvestingsplan Onderwijs jaarlijks vanaf 2025 tot en met 2039 met € 1,18 miljoen te verhogen zoals opgenomen in de Perspectiefnota 2025-2028.
3. De looptijd van de bestemmingsreserve Burgerparticipatie te verlengen tot ultimo 2025 en het doel te wijzigen in: *Burgerparticipatie als werkwijze in te bedden in de organisatie. De middelen zijn bestemd om uitvoering te geven aan het actieprogramma "Samen maken we Arnhem"*.
4. Het doel van de bestemmingsreserve Wmo en Jeugdzorg te wijzigen in: *De inkomsten en uitgaven op het beleidsveld Zorg en Welzijn zijn nog niet in evenwicht. Dit komt omdat gemeenten nog actief zijn met het ontwikkelen en uitvoeren van de transformatie van de zorg en welzijn, het uitvoeren van de hervormingsagenda Jeugd en de doorontwikkeling beschermd wonen en maatschappelijke opvang nog afwachten. Aan deze reserve worden de voordelen van het beleidsveld Zorg en Welzijn tijdelijk toegevoegd, zodat extra maatregelen en (mogelijke) tekorten op het beleidsveld Zorg en Welzijn, alsmede kosten voor de transformatie van het sociaal domein (zorg, participatie en welzijn) verrekend kunnen worden met deze reserve.*
5. De functie van de bestemmingsreserve Inburgering, integratie en asiel te wijzigen naar een egalisatiereserve met een plafond van € 5,0 miljoen en het doel te wijzigen in: *Deze reserve wordt gebruikt om jaarlijkse fluctuaties in de inkomsten (met name van het Rijk) en uitgaven op het beleidsveld Inburgering, integratie en asiel te egaliseren.*

Arnhem GEMEENTE

Inleiding

Met dit raadsvoorstel ontvangt u de Begroting 2025. Dit is de derde begroting in deze raadsperiode. Daarom is in deze begroting ook aandacht voor de midterm van het college. De basis voor deze begroting is gelegd met de Perspectiefnota 2025-2028. Voorafgaand aan de Perspectiefnota lagen er diverse uitdagingen als gevolg van verschillende kostenstijgingen waar geen verhoging van de rijksmiddelen via het gemeentefonds tegenover staat. De Perspectiefnota is in zijn geheel met de daarin gemaakte keuzes voor besparingen in deze begroting en vastgestelde amendementen verwerkt. Ook beleidsmatige en financiële ontwikkelingen die zich na het opstellen van de Perspectiefnota hebben voorgedaan, zijn in deze begroting verwerkt.

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet voor 15 november 2024 een door de raad vastgestelde, sluitende Begroting 2025 worden aangeleverd bij de toezichthouder op de gemeentefinanciën, de provincie Gelderland.

Nadat in de Begroting 2024 de middelen waren vrijgemaakt voor de gebiedsontwikkeling van Spoorzone Arnhem Oost en op 28 februari het gebiedsprogramma is vastgesteld, wordt in deze Begroting 2025 de gebiedsexploitatie verwerkt. Daarnaast wordt in deze begroting geld vrijgemaakt voor de uitvoering van de moties *Voldoende beschikbare AED's in elke wijk* (24M94) en *Zonder show, geen vuurwerk* (24M101g), waarmee deze motie (24M101g) hierbij is afgedaan. In lijn met het amendement *Toekomst herdenking en Bridge to Liberation Experience* (24A23) is een voorstel opgenomen voor een structurele dekking van de herdenking van de Slag om Arnhem. Motie 24M81 ‘Cultuur in Arnhem waarborgen’ wordt met deze Begroting afgedaan. Dit geldt ook voor motie 24M96 ‘Cultuurbezuiniging evenwichtiger verdelen’, waarbij de voorgestelde dekking uit de motie niet nodig is, aangezien dekking vanuit de algemene middelen wordt voorgesteld.
Motie 21M108 ‘Heldere afdoening moties en toezeggingen’ en motie 23M107 ‘De inwoner is geen klant’ worden bij deze Begroting afgedaan.
Tot slot kunnen de volgende toezeggingen als afgedaan worden beschouwd: toezegging 1424 ‘Duidelijkheid bijdrages aan maatschappelijke partners’, omdat dit in en rond de Perspectiefnota 2025 is geregeld. Toezegging 1236 ‘Een coalitieakkoord is nog geen raadsuitspraak’, omdat uit de midterm in deze Begroting blijkt dat alle in het coalitieakkoord genoemde beleidsvoornemens zijn of worden betrokken in een openbare procedure. Tot slot staat conform toezegging 1578 ‘Mid-term review balans ambities en uitvoeringskracht’ in onder meer hoofdstuk 1 van deze begroting een midterm en beschrijven we hoe onze ambities zich verhouden tot onze uitvoeringskracht. Hiermee beschouwen we toezegging 1578 als afgedaan.

Doorontwikkeling cyclusdocumenten
Samen met de raadswerkgroep Doorontwikkeling Begroten & Verantwoorden is in een aantal sessies gesproken over verbeteringen in de documenten voor de planning en control cyclus. Een viertal programma’s is in samenwerking met de raadswerkgroep als pilot uitgewerkt: Veiligheid, Cultuur, Participatie en armoedebestrijding en Klimaat en energie. De verbeteringen hierbij zijn:

- Per programma een voorblad met het programma in één oogopslag
- De ambities, doelen en inspanningen in één overzichtelijk schema opgenomen
- Een uniforme beschrijving van doelen in ER-vorm (groter, minder) en inspanningen in werkwoordsvorm: we zorgen voor, we ontwikkelen, enz.

- Een betere koppeling van budgetten aan doelen
- Een visuele weergave van de belangrijkste indicatoren met de ontwikkeling in de tijd

Het beoogd resultaat van deze pilot is een programma dat aan verschillende behoeften voldoet (een snel overzicht, maar ook korte teksten en financieel inzicht), meer visueel is vormgegeven en beter meetbare doelen en inspanningen laat zien.
In het najaar vindt een evaluatie plaats en op basis daarvan volgt een uitbreiding naar de gehele begroting en andere P&C producten.

In deze begroting zijn 3 programma's zero based opgebouwd. Daarmee zijn sinds de Begroting 2023 nu 6 begrotingsprogramma's zero based opgebouwd. Dit zijn de volgende programma's:

Begroting 2023	Bereikbaarheid
Begroting 2024	Onderwijs
Begroting 2024	Gezondheid en Sport
Begroting 2025	Veiligheid
Begroting 2025	Economie
Begroting 2025	Cultuur

Beoogd effect

Het beleids- en financiële kader van de gemeente Arnhem voor het jaar 2025 definitief en voor de volgende drie jaren indicatief vast te stellen om de gestelde ambities te realiseren.

Argumenten

1.1 *Dan kan de provincie Gelderland tijdig een begroting worden aangeboden, die voldoet aan de wettelijke vereisten.*

Met de voorliggende begroting voldoen we aan de voorwaarden voor repressief provinciaal toezicht. De begroting is structureel in evenwicht. Daarmee is de verwachting dat wederom repressief toezicht (de minst belaste vorm van toezicht) van toepassing blijft.

2.1 *Zoals in de Perspectiefnota 2025-2028 opgenomen wordt, met een jaarlijkse verhoging van het budget voor onderwijshuisvesting met € 1,18 miljoen, gefaseerd gespaard om het gehele Integraal Huisvestingsplan te kunnen bekostigen.*

3.1 *De bestemmingsreserve Burgerparticipatie is ingesteld in de vorige raadsperiode. De aanpak loopt deze raadsperiode nog door. Daarom wordt het doel geactualiseerd en de looptijd verlengd.*

4.1 *In het doel van de bestemmingsreserve Wmo en Jeugdzorg was tot op heden alleen het beleidsveld Zorg genoemd. De Wmo overlapt ook voor een groot deel met het beleidsveld Welzijn. De verbreding van het doel sluit aan bij de integrale aanpak binnen het sociaal domein.*

5.1 *De bestemmingsreserve Inburgering, integratie en asiel was tot op heden bedoeld om de middelen in het kader van voorbereiding voor de Wet inburgering te reserveren. De Wet inburgering is nu ingevoerd. De inkomsten en de uitgaven hierbij blijken dermate te fluctueren dat met een aparte egalisatiereserve deze middelen binnen het beleidsveld eenvoudig tussen jaren kunnen worden verschoven.*

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Besluitvorming door de raad heeft mogelijk invloed op het structurele begrotingsevenwicht.* Wanneer het structureel evenwicht als gevolg van de vaststelling van de begroting niet wordt gerealiseerd, kan Arnhem onder preventief in plaats van repressief provinciaal toezicht worden gesteld. Er is op dit moment geen aanleiding om hiervan uit te gaan.

Participatie

Niet van toepassing

Financiën

In de volgende tabel is samengevat weergegeven hoe de Begroting 2025 zich ontwikkelt ten opzichte van de vorige begroting. In het hoofdstuk 'Ontwikkelingen in het financieel kader' van de Begroting 2025 worden de betreffende posten met uitzondering van de uitgangspositie (stand van Begroting 2024) verder uitgewerkt en toegelicht.

Financieel beeld 2025-2028	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000				
Uitgangspositie Begroting 2024	0	0	0	0
Toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve voorafgaand aan Perspectiefnota	17.959	-7.965	-2.488	-2.836
Waarvan structureel	*28.252*	*4.164*	*112*	*-2.836*
Waarvan incidenteel	*-10.293*	*-12.129*	*-2.600*	*0*
Actualisatie verhouding structureel / incidenteel	0	0	0	0
Waarvan structureel	*8.305*	*1.717*	*-912*	*0*
Waarvan incidenteel	*-8.305*	*-1.717*	*912*	*0*
Financiële ontwikkelingen en besparingen Perspectiefnota	-24.536	-3.835	3.696	-7.936
Waarvan structureel	*-24.592*	*-4.811*	*-1.120*	*-8.386*
Waarvan incidenteel	*56*	*976*	*4.816*	*450*

Financiële ontwikkelingen aanvullend op Perspectiefnota	2025	2026	2027	2028
Gemeentefonds en overige Rijksontwikkelingen (structureel)	8.414	9.229	8.511	15.132
Waarvan structureel	*8.414*	*9.229*	*8.511*	*15.132*
Waarvan incidenteel	*0*	*0*	*0*	*0*
Beleidsontwikkelingen				
Een DUURZAAM Arnhem	-216	-66	-66	-66
Waarvan structureel	*-66*	*-66*	*-66*	*-66*
Waarvan incidenteel	*-150*	*0*	*0*	*0*
Een GROEN Arnhem	65	-25	-25	-25
Waarvan structureel	*-25*	*-25*	*-25*	*-25*
Waarvan incidenteel	*90*	*0*	*0*	*0*
Een KANSRIJK Arnhem	-716	-1.619	-1.584	-242
Waarvan structureel	*3*	*-119*	*-84*	*-242*
Waarvan incidenteel	*-719*	*-1.500*	*-1.500*	*0*
Een VERBONDEN Arnhem	2.093	-410	-1.193	-1.285
Waarvan structureel	*2.518*	*-136*	*-918*	*-1.010*
Waarvan incidenteel	*-425*	*-275*	*-275*	*-275*
Jaarlijkse bijstellingen	-771	-1.739	-2.188	-2.298
Waarvan structureel	*-624*	*-1.684*	*-2.174*	*-2.298*
Waarvan incidenteel	*-147*	*-55*	*-14*	*0*
Totaal financiële ontwikkelingen aanvullend op Perspectiefnota	8.870	5.369	3.455	11.216
Waarvan structureel	*10.221*	*7.199*	*5.244*	*11.491*
Waarvan incidenteel	*-1.351*	*-1.830*	*-1.789*	*-275*
Toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve cf Begroting 2025	2.293	-6.430	4.663	444
Waarvan structureel	*22.186*	*8.269*	*3.324*	*269*
Waarvan incidenteel	*-19.893*	*-14.700*	*1.338*	*175*
Totaal Financieel beeld	**0**	**0**	**0**	**0**

Na verwerking van de aanvullende beleidsontwikkelingen na de Perspectiefnota, blijkt dat met deze Begroting in 2025 een toevoeging van € 2,3 miljoen aan de algemene reserve wordt gedaan. In 2026 wordt € 6,4 miljoen aan de algemene reserve onttrokken. In 2027 en 2028 wordt respectievelijk € 4,7 miljoen en € 0,4 miljoen aan de algemene reserve toegevoegd. In 2025 en 2026 wordt er aan de algemene reserve onttrokken voor de dekking van incidentele lasten. Deze onttrekkingen komen in de latere jaren niet terug. Daarmee is de begroting structureel in

evenwicht. In de paragraaf weerstandsvermogen is te lezen dat de weerstandsfactor in 2025 uitkomt op 1,2. Daarmee wordt voldaan aan de kaders van de financiële verordening. De solvabiliteit komt uit op 28% in 2025. Daarmee is sprake van een robuuste begroting.

Uitvoering

Uitvoering van de vastgestelde begroting is aan het college van burgemeester en wethouders en de haar ondersteunende organisatie. Over de realisatie wordt zoals gebruikelijk in Arnhem gerapporteerd middels Turaps (tussenrapportages) en uiteraard zoals wettelijk verplicht door middel van een Jaarverslag en een Jaarrekening. Tussentijdse voorstellen voor wijziging van de begroting worden aan u voorgelegd. Aldus zijn uitvoering en evaluatie van de Begroting 2025 geborgd.
Na vaststelling van de Begroting 2025 wordt deze aan de toezichthouder op de besluitvorming gemeentefinanciën, de provincie Gelderland, aangeboden.

Communicatie

De Begroting 2025 wordt evenals vorig jaar ook in de vorm van een webbegroting gepresenteerd. Via een link op de website www.arnhem.nl wordt u doorverwezen naar de website financien.arnhem.nl. Op deze webbegroting treft u meer informatie aan dan in de door u vast te stellen Begroting 2025. U treft hier onder andere informatie aan over de taakvelden en (sub)producten.

Om de toegankelijkheid van de begroting voor onze bewoners te vergroten is een infographic (begroting in 1 oogopslag) gemaakt. Deze wordt in de Arnhemse Koerier gepubliceerd.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
- Begroting 2025
- Infographic

RAADSVOORSTEL

Besluit van	13 november 2024
Zaaknummer	4304640

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 17 september 2024, nummer: 4304640;

gelet op artikel 190 en artikel 191 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Begroting 2025 vast te stellen.
2. Het budget voor het integraal huisvestingsplan Onderwijs jaarlijks vanaf 2025 tot en met 2039 met € 1,18 miljoen te verhogen zoals opgenomen in de Perspectiefnota 2025-2028.
3. De looptijd van de bestemmingsreserve Burgerparticipatie te verlengen tot ultimo 2025 en het doel te wijzigen in: *Burgerparticipatie als werkwijze in te bedden in de organisatie. De middelen zijn bestemd om uitvoering te geven aan het actieprogramma "Samen maken we Arnhem"*.
4. Het doel van de bestemmingsreserve Wmo en Jeugdzorg te wijzigen in: *De inkomsten en uitgaven op het beleidsveld Zorg en Welzijn zijn nog niet in evenwicht. Dit komt omdat gemeenten nog actief zijn met het ontwikkelen en uitvoeren van de transformatie van de zorg en welzijn, het uitvoeren van de hervormingsagenda Jeugd en de doorontwikkeling beschermd wonen en maatschappelijke opvang nog afwachten. Aan deze reserve worden de voordelen van het beleidsveld Zorg en Welzijn tijdelijk toegevoegd, zodat extra maatregelen en (mogelijke) tekorten op het beleidsveld Zorg en Welzijn, alsmede kosten voor de transformatie van het sociaal domein (zorg, participatie en welzijn) verrekend kunnen worden met deze reserve.*
5. De functie van de bestemmingsreserve Inburgering, integratie en asiel te wijzigen naar een egalisatiereserve met een plafond van € 5,0 miljoen en het doel te wijzigen in: *Deze reserve wordt gebruikt om jaarlijkse fluctuaties in de inkomsten (met name van het Rijk) en uitgaven op het beleidsveld Inburgering, integratie en asiel te egaliseren.*

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

Begroting 2025

Begroting 2025

GEMEENTE Arnhem

Ontwerp Begroting 2025

Inhoudsopgave

Deel 1 Hoofdlijnen van beleid en financieel kader ... 1
Hoofdlijnen ... 2
Hoofdlijnen van beleid ... 2
Ontwikkelingen in het financieel kader ... 9
Leeswijzer ... 25
Deel 2 Beleidsbegroting ... 27
Wijkprogramma's ... 28
Wijken Algemeen ... 29
Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek ... 33
Noordwest ... 36
Noordoost ... 39
Presikhaaf ... 43
Malburgen ... 46
Schuytgraaf/Elderveld ... 50
De Laar/Elden ... 53
Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg ... 55
Stedelijke programma's ... 58
Bestuur, dienstverlening en financiën ... 59
Veiligheid ... 66
Bereikbaarheid ... 81
Economie ... 89
Onderwijs ... 103
Cultuur ... 109
Participatie en armoedebestrijding ... 124
Zorg ... 132
Welzijn en inclusie ... 143
Gezondheid en sport ... 154
Klimaat en energie ... 161
Ruimtelijke ontwikkeling ... 173
Wonen en leefomgeving ... 180
Paragrafen ... 199
Lokale heffingen ... 200
Risicomanagement en weerstandsvermogen ... 209
Onderhoud kapitaalgoederen ... 224
Financiering ... 243
Bedrijfsvoering ... 247
Verbonden partijen ... 256
Grondbeleid ... 270
Investeringen ... 274

Subsidies 281
Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid 288
Overig programmaplan 290
Deel 3 Financiële begroting 291
Overzicht van baten en lasten per programma 292
Overzicht structureel begrotingssaldo 295
Geprognosticeerde balans 2025-2028 297
Reserves en voorzieningen 298
EMU-saldo 2025 306
Overzicht geraamde lasten en baten per taakveld 307
Overzicht taakvelden per programma (lasten) 313
Overzicht taakvelden per programma (baten) 317
Mutaties circulaires 321
Bijlagen 322
Overzicht BBV-indicatoren 323
Begrippenlijst 327

Deel 1 Hoofdlijnen van beleid en financieel kader

Deel 1 bestaat uit:

1. Hoofdlijnen van beleid
2. Ontwikkelingen in het financieel kader
3. Leeswijzer

Hoofdlijnen

Hoofdlijnen van beleid

In Arnhem zetten we een radicale stap naar voren. Juist in deze tijd van polarisatie zijn we sociaal, gastvrij en kiezen we voor verbinding. Zo lossen we - samen met het Nationaal Programma Arnhem-Oost
- met het experiment Immerloo Schuldenvrij alle schulden af van een groep huishoudens om hun bijbehorende problematiek te doorbreken; hebben we afspraken gemaakt over permanente opvang van 1700 asielzoekers voor de komende dertig jaar; en ondersteunen we belangrijke culturele organisaties die van het Rijk de komende jaren geen geld meer krijgen. Op die manier laten we in Arnhem zien dat het anders kan.
En dat moet ook. De veranderingen om ons heen maken dat wij ons extra hard moeten inzetten om de duurzame, groene, kansrijke en verbonden stad te blijven die we zijn. De stad waar mens en dier prettig kunnen wonen en verblijven. Ook de voortwoekerende gruwelijke oorlogen in onder meer Gaza en Oekraïne, en de brede internationale politieke onrust maken dat wij vast moeten houden aan onze eigen Arnhemse koers.

We doen dat binnen een financieel steeds ingewikkelder speelveld. De bezuinigingen vanuit Den Haag op gemeenten, de sterk oplopende kosten voor de jeugdzorg en toenemende bouwkosten maken dat we scherp aan de wind moeten zeilen. Scherp aan de wind en soms tegen de wind in. Tegelijkertijd moeten we keuzes maken om ook in de komende jaren uit te kunnen gaan van een degelijk financieel fundament. Zodat we van daaruit samen met onze inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers verder kunnen bouwen aan een duurzaam, groen, kansrijk en verbonden Arnhem dat klaar is voor de toekomst.

Midterm
Bij de start van deze raadsperiode, inmiddels bijna twee jaar geleden, hebben we als stad het roer radicaal omgegooid. Bewapend met daadkracht en lef zijn we aan de slag gegaan om de klimaat- en biodiversiteitscrisis, de wooncrisis en de kloof tussen arm en rijk te bestrijden. Sindsdien werken we ambitieus aan een ongedeelde stad waarin het fijn leven is voor mens en dier en waar de natuur alle ruimte krijgt. Waar voor alle Arnhemmers goede, betaalbare en geïsoleerde woningen beschikbaar zijn om prettig in te wonen. Waar we de transformatie maken naar duurzame energie en werken aan een groene, circulaire stad. Waar we investeren in een gezonde en veilige leefomgeving waar kinderen en jongeren onbezorgd kunnen opgroeien. Waar elke Arnhemmer verzekerd is van bestaanszekerheid en volop kansen krijgt om te bereiken wat hij, zij of hen wil. Waar inwoners naar elkaar omzien en waar we nieuwe Arnhemmers verwelkomen die verdreven van huis en haard op zoek zijn naar een veilig heenkomen.

Inmiddels zitten we in de tweede helft van deze raadsperiode. Beslissingen waarmee we onze ambities kunnen verwezenlijken, hebben we al genomen of zijn in gang gezet. Voorstellen als de Omgevingsvisie Arnhem 2040; Woonvisie Arnhem 2024-2029/2034; de Kantorennota 2022-2030; de Visie Werklocaties 2040; de Gebiedsvisie Rijnpark; het Integraal huisvestingsplan onderwijs 2024-2039; het Gebiedsprogramma Grootschalig Woningbouwgebied Spoorzone Arnhem-Oost; de Huisvestingsverordening Gemeente Arnhem 2024; de Nota Grondbeleid 2023; en het Omgevingsplan Binnenstad en Singels zijn inmiddels door de raad vastgesteld. Dat geldt ook voor de raadsvoorstellen Positief sportklimaat, toekomst sportclubs en duurzaam kunstgrasbeleid; de Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning; de Koersnota Van Wijken Weten 2023-2030; de Aanpak crisis bestaanszekerheid; Investering (tijdelijke) jeugdruimte Schuytgraaf; het Eerste Arnhemse Burgerberaad; het Integraal Veiligheidsplan 2023-2027; het Lokaal consumentenvuurwerk afsteekverbod en de Nieuwe regels voor zonnepanelen op daken van beschermde monumenten en panden met een zware welstandstoets.

We zijn bezig met het instellen van een Bijverdienbeloning, hebben al een aantal beslissingen genomen om schuldhulpverlening weer in eigen hand te nemen, en zitten midden in een uitgebreide operatie om inkomensregelingen voor mensen met een laag inkomen te verbeteren en toegankelijker te maken. Ook zijn we aan de slag gegaan met het opknappen en vergroenen van Winkelcentrum De Drieslag inclusief het opkopen van het binnenplein daar. We hebben het Plan Leefbare Wijken opgesteld en zijn dagelijks bezig met de uitvoering.

Daarnaast is de raad reeds gestart met de behandeling van plannen als de Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn, de parkenvisie Sonsbeek, Zypendaal, Gulden Bodem, het Duurzaam Mobiliteitsplan en het Plan Gezonde Leefomgeving. De Visie Stadslandbouw en duurzaam voedsel komt er nog aan. Voor het Nationaal Programma Arnhem-Oost heeft de alliantievertegenwoordiging in april 2024 het Uitvoeringsplan 2024-2026 vastgesteld dat is verwerkt in deze begroting.

Nu al deze programma's en plannen om onze ambities voor een duurzaam, groen, kansrijk en verbonden Arnhem zijn en worden besproken, richten we ons de komende jaren vol op de uitvoering en op realisatie. Naast alle beleidsstukken, zijn we de afgelopen jaren hard aan het werk om het verschil van beleidskeuzes ook te laten zien in de stad aan de Arnhemmers. Zo zijn de nieuwe woonprojecten natuurinclusief en klimaatadaptief, worden er veel nieuwe bomen geplant en worden de wijken vergroend nadat samen met wijkbewoners wijkgroenagenda's zijn gemaakt. Daarnaast worden er resultaten geboekt met het beschikbaar maken van plekken voor de creatieve makers van de stad.

Ook voor onze ambities met betrekking tot wonen en de groei van de stad richten we ons op de uitvoering en realisatie. Zo is de planvoorraad de afgelopen twee jaar zeer hard gegroeid naar in totaal 18.000 woningen (waarvan ongeveer 4500 woningen in plannen zijn vervat die reeds vergevorderd zijn). Ook hier breekt een fase aan om deze plannen richting de uitvoering en de bouw te brengen.

De slag naar uitvoering en realisatie is niet zomaar gemaakt. Soms betreft dit het omdraaien van ingesleten patronen wat het weerbarstig maakt en om een lange adem vraagt. Hiervoor is veel inzet nodig, zowel van ons zelf als van onze partners. Omstandigheden als stijgende kosten, stikstofbeperkingen, netcongestie en een gespannen arbeidsmarkt helpen daar niet bij. Het bekende spanningsveld tussen ambities en realisatiekracht doet zich hier gelden. Tegelijkertijd zijn we positief gestemd; er staat immers veel in de steigers. De vertaalslag naar uitvoering vraagt om realistisch plannen en het stellen van prioriteiten. Dit doen we om zo groot mogelijke impact te realiseren voor onze stad, inwoners en ondernemers.

In het kader van posterioriteren inventariseren we voortdurend alle grote projecten en programma's, waarbij we kijken wat al gerealiseerd is, wat qua planning haalbaar is en waarop bijgestuurd moet worden. Dit is vertaald en terug te lezen in de verschillende programma's in deze begroting. Daar waar aanvullende keuzes mogelijk of nodig zijn – tenslotte betreft dit een voortdurend proces – doen we dat uiteraard in afstemming met de raad.

Financieel gezond Arnhem
Met de bezuinigingsvoorstellen uit de vastgestelde Perspectiefnota 2025-2028 kunnen we een structureel sluitende begroting realiseren. Het college stelt voor om hieraan vast te houden met het oog op de onzekerheden uit het Hoofdlijnenakkoord van het kabinet en onze oplopende financiële opgaven op het gebied van onderwijshuisvesting en beschermd wonen. Ook blijven er onzekerheden bestaan over mogelijke stijgingen van tarieven en volumes in het zorgdomein. Ook toenemende personele lasten zullen door CAO-stijgingen in bijvoorbeeld de cultuursector, de zorg, de welzijnsector en bij de sociale wijkteams voelbaar zijn. In dit verband zal met partners in de stad het gesprek gevoerd worden over de uitvoering van hun taken.
Daarnaast stellen we voor om de aangekondigde transformatie Sociaal Domein door te zetten vanwege de stijgende kosten van deze voorzieningen en de doorontwikkeling die we voor ogen hebben.

Een DUURZAAM Arnhem
In Arnhem willen we koploper zijn in de energietransitie, zowel vanuit duurzaamheids- als vanuit sociaal perspectief. In 2030 streven we naar een 50% circulaire economie, in 2050 willen we volledig circulair zijn. We streven naar een fikse CO2-reductie door energiebesparing in de gebouwde omgeving en bij bedrijven. We zetten in op het opwekken van duurzame elektriciteit (met zonnepanelen en windmolens) en duurzame warmte als alternatief voor aardgas. Hierbij zorgen we dat de energietransitie rechtvaardig is en dat iedereen mee kan doen. De Arnhemse Isolatie aanpak voeren we uit. Met bedrijven op werklocaties sluiten we Green Deals omdat ook daar flinke slagen nodig zijn. In onze omgang met grondstoffen en afval staat een circulaire economische benadering centraal. Hierbij streven we naar duurzaamheid en brede welvaart.

Zo min mogelijk afval
Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling is een essentieel onderdeel van een duurzame woon- en leefomgeving. Onze ambitie blijft om afval zoveel mogelijk te hergebruiken en daarmee de hoeveelheid restafval verder te verkleinen. In 2024 heeft het eerste Arnhemse burgerberaad over afval plaatsgevonden. Dit heeft in totaal 29 adviezen opgeleverd over de manier waarop we de hoeveelheid afval van inwoners, bedrijven en instellingen kunnen verminderen. Deze adviezen zullen worden verwerkt in een pakket aan maatregelen dat wordt voorgelegd aan de raad.

Een groeiende stad
De verstedelijkingsopgave is voor de gemeente een grote financiële opgave. Ruim de helft van de in totaal 14.000 woningen die we tot 2040 in Arnhem gaan bouwen, is voorzien in de Spoorzone Arnhem-Oost. Met het

Rijk zijn afspraken gemaakt over cofinanciering van gebiedsontwikkelingen in de Spoorzone Arnhem Oost. In deze begroting is de gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem-Oost verwerkt in lijn met de eerder door de raad vastgestelde gebiedsvisies behorende bij Spoorzone Arnhem-Oost.

Goede volkshuisvesting
Om de wooncrisis te bestrijden sturen we op goede volkshuisvesting. We pakken regie en zetten ons beleid en instrumentarium maximaal en onorthodox in om wonen betaalbaar te krijgen en veel meer woningen toe te voegen voor alle doelgroepen. Zo moet er over een aantal jaar, voor veel meer Arnhemmers dan nu, een goede, betaalbare en duurzame woning beschikbaar zijn. Daarbij geven we prioriteit aan acties en initiatieven die ons helpen met de sociale opgaven in onze wijken. Deze stevige ambities zijn uitgewerkt in de inmiddels vastgestelde nieuwe Woonvisie.

Extra woonplekken voor dak- en thuislozen
In Arnhem willen we dat niemand op straat hoeft te slapen of in een onveilige thuissituatie hoeft te leven. Onze focus ligt bij het zoveel mogelijk voorkomen dat opvang nodig is en bij het bieden van een perspectief. Als opvang toch nodig is, wordt die snel en persoonsgericht geboden. Deze opvang is gericht op duurzame uitstroom. Hierbij is nazorg belangrijk om terugval te voorkomen. De komende jaren zetten we in op de transitie van maatschappelijke opvang naar wonen. Voor dak- en thuislozen gaan we extra woonplekken realiseren. Daarnaast geven we als (een van de) eerste gemeenten invulling aan de opvang van dakloze kwetsbare EU-burgers.

Duurzame economie
Onze ambitie is om de komende jaren de economie van Arnhem en de regio verder te verduurzamen, de creativiteit en innovatie te vergroten en de brede welvaart van Arnhem te versterken. Hierbij moet de groei van de werkgelegenheid in balans zijn met de ontwikkeling van de stad. We werken aan het stimuleren, toepassen en zichtbaar maken van innovaties met betrekking tot energie. Dit doen we onder meer met behulp van onze voucherregeling energie.
Onze werklocaties zijn belangrijke pijlers onder de duurzame economische ontwikkeling van Arnhem en de regio. Ze bieden ruimte aan verschillende vormen van bedrijvigheid en werkgelegenheid op alle niveaus voor Arnhemmers. Daarom bieden we ook in 2025 ruimte voor ondernemen. Bovendien werken we samen met partners in de stad aan de kwaliteit van onze werklocaties. Daarbij richten we ons onder meer op duurzaamheid, veiligheid en bereikbaarheid.
Om de mismatch op de arbeidsmarkt tussen vraag en aanbod te verkleinen, faciliteren en stimuleren we samen met onze partners een leven lang ontwikkelen. Ook zetten we in op het aantrekken en behouden van talent en activeren we onbenut arbeidspotentieel.

Transformatie binnenstad
We werken aan een transformatie van onze binnenstad, waarbij we inzetten op onder meer een compacter winkelhart, meer groen en meer ruimte voor ontmoeten en spelen. Dit vraagt de komende jaren om keuzes, afwegingen en prioritering. Begin 2025 willen we hiervoor een ontwikkelperspectief Arnhem Centrum opleveren. Daarnaast werken we gericht verder aan gebiedsontwikkelingen en projecten in de binnenstad zoals het Johnny van Doornplein en het Gele Rijdersplein. Dit doen we uiteraard in samenspraak met het Platform Binnenstad Arnhem. Ook willen we nauwer samenwerken met de diverse stichtingen van de ingestelde Bedrijveninvesteringszones (BIZ).

Een GROEN Arnhem
Een prachtige, groene openbare ruimte vormt de sleutel tot een bruisende en gezonde stad waarin het heerlijk wonen, werken en ontspannen is. Arnhem is gezegend met fraaie openbare ruimtes waaronder de vele schitterende stadsparken. Toch kunnen we niet stilzitten. Klimaatverandering, afname van biodiversiteit en de enorme druk op groene gebieden vragen om actie. Daarom blijven we de komende jaren fors investeren in onze groene leefomgeving. We combineren de vergroeningsopgave met klimaatadaptatie. Zo maken we in nauwe samenwerking met onze inwoners en partners, Arnhem met behulp van klimaatadaptatie bestand tegen de grillen van het veranderende klimaat. We passen de stad slim aan en ontwerpen nieuwe stedelijke gebieden die weerbaar zijn tegen overstromingen, hevige regenval, hitte en droogte.

Al deze maatregelen zijn vastgelegd in onze klimaatadaptatiestrategie. Aan de hand van deze strategie zorgen we voor wateropvang in de bodem, een betere afvoer bij zware buien en verminderen we hitteproblemen. Radicaal vergroenen is daarbij een belangrijk middel. Zo planten we meer bomen en geven we onze aanwezige bomen de kans om majestueus uit te groeien. We gaan aan de slag om onze prachtige groene gebieden nóg

beter te verbinden, de bodem te optimaliseren en de biodiversiteit te vergroten. We stimuleren onze bewoners om klimaatadaptieve maatregelen te nemen en zetten verharding om naar groen. Ook werken we aan de realisatie van een koel netwerk, zodat (kwetsbare) Arnhemmers tijdens hittegolven gebruik kunnen blijven maken van de openbare ruimte. Door onze waardevolle bossen en parken op orde te houden en in te zetten op het vergroten en versterken van de verbinding van en tussen deze gebieden, ontstaat er een groter groen netwerk voor dier, plant en mens. Ook werken we natuur-inclusieve landbouw in onze parken en ommelanden.

Dierenwelzijn is essentieel
Dieren hebben een intrinsieke waarde en hun welzijn is voor ons essentieel. Daarom bieden we in Arnhem ruimte aan dieren in de stad en in de natuur. Zo zorgen we voor meer en/of betere uitlaatplekken voor honden en bieden we ondersteuning aan huisdiereigenaren die dat nodig hebben. Samen met de regiogemeentes zorgen we voor opvang van huisdieren waarvoor niet (meer) wordt gezorgd. De nieuwbouw van het Dierentehuis Arnhem en omstreken zal in 2025 openen. Daarnaast zetten we ons in om de leefomgeving van dieren in de gemeente Arnhem verbeteren. Zo verbinden en versterken we de ecologische hoofdstructuur. Ook zetten we ecologisch maaibeheer en dynamische begrazing door kuddes in om de biodiversiteit in stand te houden of te verbeteren.

Gezonde leefomgeving
We willen dat onze inwoners en bezoekers in een gezonde, veilige leefomgeving kunnen wonen, leven, werken en recreëren. Daarom hebben we afgelopen jaar het plan Gezonde Leefomgeving opgesteld, wat we de komende jaren gaan uitvoeren. In dit plan staat hoe we de fysieke leefomgeving gaan verbeteren waarbij we de gezondheid van mens, dier en natuur beschermen tegen slechte luchtkwaliteit, geluidshinder, hittestress en vervuiling. Ook voeren we de maatregelen uit de Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn uit.

Bereikbare stad
Arnhem groeit, er komen meer huizen, banen, bedrijven en Arnhemmers bij. Dat betekent ook meer verkeer. Om ons hier op voor te bereiden moeten we nu stappen zetten. Om ervoor te zorgen dat Arnhem bereikbaar, leefbaar en groen blijft. We reizen steeds meer te voet, fietsend of met het openbaar vervoer. Tegelijkertijd willen we als het nodig is ook nog met de auto van A naar B kunnen. En willen we graag leven in prettige wijken met ruimte voor ontmoeting, beweging en groen, met minder verkeersoverlast en minder auto’s op straat. Waarbij we oog hebben voor verkeersveiligheid. Onze ambities en plannen beschrijven we in het Duurzaam Mobiliteitsplan, dat nog door de raad moet worden vastgesteld.

Een KANSRIJK Arnhem

Alle Arnhemmers moeten op hun eigen manier kunnen meedoen in de samenleving. Daarvoor is financiële rust, stabiliteit, een dag-invulling en perspectief op een goede toekomst nodig. Juist in deze tijd is het belangrijk dat we onze inwoners de zekerheid bieden dat zij - zelfstandig of met de juiste begeleiding - in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Waar nodig helpen we mensen aan het werk, bijvoorbeeld met de proef Bijverdienbeloning, die in 2024 is uitgebreid met jongeren t/m 27 jaar. Hiermee willen wij de bestaanszekerheid van inwoners vergroten en stimuleren dat zij gaan werken en uitstromen uit de uitkering. Ook ondersteunen we onze inwoners door bemiddeling naar betaald werk en inzet van arbeidsontwikkeling. Scalabor, ons sociaal ontwikkelbedrijf, speelt hierbij een belangrijke rol.

Voorkomen van en hulp bij schulden
Bestaansonzekerheid bestrijden en het bieden van perspectief van een toekomst zonder problematische schulden, vinden we essentieel. Daarom gaan we in 2025 de vroegsignalering, aanmelding, intake, stabilisatie, schuldregeling en budgetbeheer/coaching in eigen beheer uitvoeren. Zo kunnen we beter inspelen op de vraag en ondersteuningsbehoefte van inwoners. In onze hulpverlening blijven we extra aandacht geven aan doelgroepen zoals jongeren, ondernemers en gedupeerden van het Kinderopvangtoeslagenschandaal. Dat doen we vanuit een basis van vertrouwen. We zetten investeringen door in de Gelrepas, bijzondere bijstand en vroegsignalering van schulden. Samen met het Nationaal Programma Arnhem-Oost voeren we in Immerloo een experiment uit waarbij we 40-60 gezinnen op een innovatieve manier helpen met hun schulden en hen begeleiden bij multiproblematiek. Verder vereenvoudigen we onze gemeentelijke inkomensregelingen voor zowel onze inwoners als de uitvoering, zodat mensen de hulp krijgen die ze nodig hebben met zo min mogelijk drempels en rompslomp.

Transformatie van zorg en welzijn
Onze stad groeit en onze inwoners worden steeds ouder. Onze verwachting is dat Arnhemmers de komende jaren steeds vaker hulp of ondersteuning nodig zullen hebben. Wij willen wij dat onze inwoners die dit het meest

nodig hebben, toegang blijven houden tot goede, betaalbare en laagdrempelige voorzieningen. Daarbij zien we wel enkele uitdagingen. Zo leidt de vergrijzing tot een toenemende en complexere zorgvraag, terwijl door aanhoudende personeelstekorten het aanbod van zorg begrensd is. Ook stijgen de kosten van zorg, bijvoorbeeld door CAO-aanpassingen, die niet volledig gecompenseerd worden door het Rijk.

Om deze uitdagingen het hoofd te bieden, gaan we door met de transformatie van zorg en welzijn. Arnhemmers die hulp, ondersteuning of zorg nodig hebben om mee te kunnen doen in de samenleving krijgen die thuis of kunnen daarvoor laagdrempelig in de wijk of buurt terecht. We zetten daarbij vol in op preventie en organiseren de zorg om Arnhemmers heen. Waar dat ontbreekt investeren we in het versterken van deze wijknetwerken - formeel en informeel - zo dicht mogelijk bij huis. Op die manier proberen we complexere problemen en zwaardere zorg te voorkomen.

We versterken de preventieve functie van het welzijnsbeleid. In geval er een zorgvraag is, organiseren we meer samenhang in de toeleiding; verbinden we welzijn en zorgaanbieders en zorgen we ervoor dat aanbieders lichte ondersteuning dichtbij kunnen bieden. Ook organiseren we meer samenhang in de zware zorg.

Om te borgen dat iedereen gelijkwaardige kansen heeft om zich te ontwikkelen en mee te doen, is een stevige sociale basis nodig die de leefbaarheid in de Arnhemse wijken vergroot. We werken aan een aangescherpt welzijnsbeleid, waarbij de focus ligt op preventie. We combineren activiteiten waarin welzijn en zorg elkaar raken. Ook gaan aan de slag met de uitvoering van het ouderenbeleid dat eind 2024 aan de raad zal worden voorgelegd. Zo werken we samen verder aan een zorgzame stad waar inwoners omzien naar elkaar.

Zorg en ondersteuning voor de meest kwetsbare Arnhemmers
Op diverse fronten binnen de zorg en ondersteuning zijn de gevolgen van de vergrijzing en personeelstekorten zichtbaar. Binnen de huishoudelijke ondersteuning bijvoorbeeld, waar we gerichter gaan toewijzen om te zorgen dat die beschikbaar blijft voor onze inwoners. Waar nodig en mogelijk zetten we binnen de zorg en ondersteuning vaker groepsgewijze ondersteuning en begeleiding in. Ook dit draagt bij aan het verminderen van de personeelstekorten, omdat één begeleider zo meer inwoners tegelijkertijd kan begeleiden. Om deze beweging op gang te krijgen, zullen wij aanbieders hiertoe stimuleren en bovendien in de regionale inkoop financiële prikkels inrichten. Via pilots met zorgaanbieders en in samenwerking met de regionale inkooporganisatie bereiden we dit voor.

Kansen voor alle Arnhemse kinderen en jongeren
We willen dat alle kinderen en jongeren de kans krijgen om het beste uit zichzelf te halen. Dat er voor iedereen kind perspectief is op een gelukkige toekomst. Onderwijs speelt hierin een cruciale rol. Onze ambitie is dat alle kinderen in Arnhem het onderwijs kunnen volgen dat past bij hun mogelijkheden en talenten. Dat passend onderwijs beschikbaar is voor elk kind en elke behoefte. Dit begint al bij de kinderopvang en het peuterspeelzaalwerk. Kinderen met een kansrijke start hebben daar hun leven lang profijt van. We verrijken het reguliere onderwijs door aanbod voor kinderen en hun ouders op het gebied van sport, cultuur, ontmoeten, stages, werk, ondersteuning en zorg. We voorkomen dat kinderen uitvallen op school of zijn er, als dat niet lukt, zo vroeg mogelijk bij. Waarbij we willen dat alle jongeren een startkwalificatie behalen, zodat zij een vliegende start kunnen maken op de arbeidsmarkt. Verder zetten we basisvaardigheden centraal en maken we een integraal plan voor taalvaardigheid van -10 maanden tot 100 jaar.
Onze onderwijshuisvesting is ondersteunend aan het bieden van kansen aan kinderen en jongeren. We bouwen op basis van het Integraal Huisvestingsplan aan schoolgebouwen en schoolpleinen waarmee leraren en ander onderwijspersoneel de ruimte en mogelijkheden hebben om te werken aan de ontwikkeling van hun leerlingen.

Arnhemmers gezond en fit
Een goede gezondheid vormt de basis voor een gelukkig leven en is daarmee ook de basis voor deelname van inwoners aan onze samenleving. Alle Arnhemmers moeten gelijke kansen krijgen om hun gezondheidspotentieel optimaal te benutten. Een gezonde leefstijl en een goed ingerichte woonomgeving, met oog voor gezondheid en bewegen, zijn daarvoor belangrijke voorwaarden. Daarom leggen we beweegvoorzieningen aan zoals pumptracks, skatebanen, calisthenics- en freerunobjecten. Tot 2026 willen we per jaar minimaal 1 beweegvoorziening toevoegen, waarbij we vooral inzetten op de Arnhem Oost wijken.

We werken samen met verenigingen en scholen om open sportparken en open schoolpleinen te realiseren, zodat deze aansluiten op de openbare ruimte. We blijven gezond eten en drinken stimuleren door programma's als GO! (Gezond Onderweg), JOGG (gezonde jeugd, gezonde toekomst) en leefstijlcoaching via het sportbedrijf voort te

zetten. Ook zetten we verder in op professionalisering van sportaanbieders en verduurzamen we kunstgrasvelden. Naar verwachting kunnen we in 2025 twee à drie velden vervangen, van SBR gerecyclede autobanden naar organische infill.

Veiligheid
In 2025 zullen veiligheid, overlast en criminaliteit wederom onze volle inzet vragen. Zorgelijke ontwikkelingen als de bezuinigingen op de zorg of verontrustende geopolitieke ontwikkelingen zorgen voor extra druk op de stad en haar inwoners. We hebben dankzij investeringen in de afgelopen jaren het netwerk en de capaciteit om dit op te vangen. In 2025 zullen we criminelen, criminele ronselaars van Arnhemse jeugd en overlastgevers op straat en in de wijken blijven aanpakken en intensiveren we de aanpak van digitale criminaliteit, giftige polarisatie en radicalisering. Landelijk spreken we aan op de ongewenste effecten van beleidskeuzes, die je niet los kunt zien van de veiligheidsopgave. Veiligheid is van ons allemaal.

Nationaal programma Arnhem-Oost
In de vijf wijken in Arnhem-Oost (Klarendal, Geitenkamp, Presikhaaf-West, Malburgen en het Arnhemse Broek) liggen grote opgaven. Met het Nationaal Programma Arnhem-Oost willen we de achterstanden op het gebied van onderwijs, werk & inkomen, wonen, gezondheid, leefbaarheid en veiligheid in deze vijf wijken aanpakken. We willen de huidige en nieuwe generaties een eerlijke en gelijke keuze én kans bieden om hun talenten te ontwikkelen. Het programma is een integrale, lerende aanpak, met een scope van 18 jaar dat wordt uitgevoerd door de Alliantie Arnhem-Oost, waar ook maatschappelijke partners deel van uitmaken. Als een van de alliantiepartners werken we aan de realisatie van het Uitvoeringsplan 2024-2026.

Een VERBONDEN Arnhem
We vinden het belangrijk dat iedere inwoner, ongeacht culturele achtergrond, levensbeschouwing, seksuele geaardheid, beperking en/of chronische ziekte, leeftijd en geslacht, mee kan doen en zich thuis voelt in Arnhem. De gemeente draagt daarbij actief uit dat samenleven in diversiteit niet kan zonder gemeenschappelijkheid, wederzijds vertrouwen en respect waarbij iedereen zichzelf kan zijn. We zetten in op bewustwording en activering in de eigen organisatie, de stad en in de wijken. Ook bestrijden we discriminatie en stimuleren we acceptatie op diverse gronden. Voor 2025 hebben we diverse acties gepland die aan deze doelen bijdragen. Zo willen we meer kennisateliers organiseren over bijvoorbeeld etnisch profileren of moslimdiscriminatie. Daarnaast ontwikkelen we samen met partners een aanpak tegen arbeidsmarktdiscriminatie, waarbij we extra aandacht besteden aan moslimvrouwen. Dit is van belang omdat uit recent onderzoek van de Radboud Universiteit, in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, blijkt dat discriminatie op de arbeidsmarkt een dagelijkse realiteit is voor veel moslimvrouwen, vooral zij die een hoofddoek dragen.
In 2025 bereiden we ook een bid voor met de partners voor Roze Zaterdag 2027 in Arnhem, en werken we aan de toegankelijkheid van onze stembureaus.

Gastvrije stad
Met alle onrust in de wereld wil Arnhem een gastvrije stad zijn. We vangen vluchtelingen en ontheemden van waar ook ter wereld ruimhartig op en realiseren duurzame en structurele opvang. Vluchtelingen (met en zonder papieren) en ontheemden bieden we perspectief. Nieuwkomers heten wij welkom. We helpen hen met wonen, werken, geld, opleidingen, sport en gezondheid zodat ze mee kunnen doen in onze Arnhemse samenleving. Daarnaast zetten we samen met externe partners in op het verkorten van de wachttijden voor statushouders en asielzoekers om ingeschreven te worden in de Basisregistratie Personen (BRP).

Cultuur(historie) verbindt
De waarde van kunst en cultuur voor onze samenleving is groot, Het brengt schoonheid, troost of vermaak. Tegelijkertijd is het meer: kunst, cultuur en creativiteit helpen bij het aangaan van complexe maatschappelijke vraagstukken zoals groeiende kansenongelijkheid en polarisatie. Daarom willen we zoveel mogelijk mensen laten meedoen. Door het versterken van ons brede culturele aanbod, willen we de stad verder verlevendigen en mensen met elkaar verbinden. We zorgen dat talent zich kan ontwikkelen en koppelen het aan de Arnhemse opgaven. Ook geven we onze cultuurhistorie een prominente plek in de stad: mensen moeten het kunnen zien en beleven.

Inclusieve en duurzame evenementen
Evenementen in Arnhem moeten zo divers, inclusief, laagdrempelig en duurzaam mogelijk zijn. Om dat te bewerkstelligen stimuleren we organisatoren door bijvoorbeeld kennissessies te organiseren. Op termijn willen we organisatoren via de evenementenvergunning verplichten om te investeren in verduurzaming en toegankelijkheid.

Voor de jaarwisseling van 2025-2026 maken we in lijn met de aangenomen raadsmotie budget vrij voor een derde vuurwerkshow. Ook reserveren we in lijn met het amendement 24A23 extra geld zodat er jaarlijks een Bridge to Liberation Experience plaats kan vinden bij de John Frostbrug.

Samenwerking binnen en buiten de stad
Wat we ook doen, we doen het voor onze inwoners, voor onze bedrijven en mensen die de stad bezoeken. Bij het verwezenlijken van onze ambities zoeken we dan ook zoveel mogelijk de samenwerking met inwoners, maatschappelijke instellingen, bedrijven en de regio Arnhem-Nijmegen. Daarnaast versterken we onder meer de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio Rijn-Waal.

Bereikbare gemeente
We willen een goed bereikbare gemeente zijn en streven naar een goede dienstverlening die bijdraagt aan het vertrouwen tussen inwoner en de gemeente. Daarbij hebben we oog voor de diversiteit van onze inwoners en hun behoeften. Daarom wordt gewerkt aan een visie op de dienstverlening van de gemeente Arnhem en zal in 2025 gestart worden met de uitvoering. We zetten in op zowel een gastvrij stadhuis als goede digitale dienstverlening, zodat Arnhemmers gemakkelijk en zoveel mogelijk op afstand kunnen regelen. De proef met een informatiebalie op Loket Zuid wordt structureel voortgezet.

Zeggenschap inwoners vergroten
Om de zeggenschap van inwoners verder te vergroten en de mogelijkheid te geven mee te praten en mee te beslissen over grote maatschappelijke kwesties, organiseren we deze raadsperiode ook twee burgerberaden. Het Burgerberaad is een representatieve groep willekeurig gelote inwoners die de gemeente adviseert. Nu het eerste burgerberaad over afval is afgerond, gaan we aan de slag met de voorbereiding van een burgerberaad over klimaat. We blijven werken met het vastgestelde Arnhems Stappenplan Participatie zodat ieder participatietraject die bij de gemeente Arnhem wordt gestart, op dezelfde werkwijze wordt opgezet.

Tot slot
Deze Begroting 2025 heeft een duidelijke richting. Hoewel pijnlijke keuzes soms onoverkomelijk waren, schetst deze Begroting onze ambities, prioriteiten en de vertaling daarvan in maatregelen. Al deze inspanningen samen, brengen ons opnieuw een stap dichter bij ons doel van een duurzaam, groen, kansrijk en verbonden Arnhem.

Ontwikkelingen in het financieel kader

Hoofdlijnen financiën

De hoofdlijnen van de financiën in deze Begroting laten zich het beste uitleggen door te laten zien welke ontwikkelingen zich in de tijd vanaf de Begroting 2024 in aanloop naar de Begroting 2025 hebben voorgedaan.

Van Begroting 2024 naar Perspectiefnota 2025-2028

Er lagen in de aanloop naar de Perspectiefnota diverse uitdagingen. Bovenop het in voorgaande begrotingen reeds verwerkte ravijn in het gemeentefonds, waardoor de inkomsten vanaf 2026 vanuit het Rijk sterk dalen, zien gemeenten ook dat de kosten in de komende jaren fors (verder) blijven stijgen. De inflatie heeft geleid tot hogere prijzen in de markt en hogere salarissen in vrijwel alle bedrijfstakken inclusief onze eigen organisatie. Met name in het sociaal domein leidde dit tot oplopende kosten, vooral in de jeugdzorg. Maar niet alleen de kosten van de jeugdzorg zijn toegenomen, ook de duur en intensiteit van de behandelingen nam toe. Tegelijkertijd was er geen zicht op verhoging van de rijksmiddelen in het gemeentefonds.

In aanloop naar de Perspectiefnota is bijgestuurd om dit zorgwekkende beeld behapbaar te maken. Aan de ene kant zijn de claims en knelpunten voor de algemene middelen verlaagd. Ook werd Arnhem geholpen door uitstel van besluitvorming over beschermd wonen, waardoor de invoering van het nieuwe verdeelmodel beschermd wonen opnieuw met een jaar is opgeschoven. Voor Arnhem levert dit direct vele miljoenen ruimte op. Daarnaast zijn op alle programma's bezuinigingsvoorstellen opgeleverd en zijn voorstellen voor lastenverhoging gedaan.
Net voor het afronden van de Perspectiefnota verscheen ook de Voorjaarsnota van het Rijk. Daaruit bleek dat de normeringssystematiek vanaf 2024 gekoppeld wordt aan de groei van het bruto binnenlands product (bbp). Dit levert voor gemeenten met name in 2024 en 2025 een nadeel op, aangezien in deze jaren de geldende normeringssystematiek de 'trap-op-trap-af'-systematiek was en deze tot een hoger accres leidde. Dit nadeel wordt echter in 2024 en vanaf 2026 geheel door het Rijk opgevangen en in 2025 voor de helft. Vanaf 2026 wordt daarnaast de oploop van de opschalingskorting geschrapt (€ 675 miljoen landelijk). De landelijke korting op het gemeentefonds daalt hierdoor van € 3 miljard naar € 2,3 miljard.
Tot slot is afgesproken dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van de) Wmo niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds loopt, maar via een aparte financiering met een passende geobjectiveerde indexering. Hiervoor wordt bij het Rijk een oplopende reeks van € 75 miljoen landelijk in 2026 naar € 225 miljoen landelijk in 2028 gereserveerd.

Perspectiefnota 2025-2028

De financiële voorstellen uit de Perspectiefnota zorgden er gezamenlijk voor dat 2024 en 2025 uitkomen op een structureel sluitende begroting. Daarbij is € 18,8 miljoen structureel vanaf 2028 omgebogen en € 19,1 miljoen incidenteel over de periode 2024-2028. In de jaren 2026 en 2027 resteerde nog een beperkt structureel tekort, dat in 2028 opliep naar ruim € 11 miljoen. Waarbij een correctie na het verschijnen van de Perspectiefnota over de verwerking van de stelpost Beschermd Wonen leidde tot een structureel voordeel van ruim € 7 miljoen vanaf 2028, waardoor in 2028 het structurele tekort neerkwam op circa € 4 miljoen.
Met dit beeld in de Perspectiefnota is het eerste begrotingsadvies van de VNG gevolgd, dat adviseert om een sluitende begroting 2025 te realiseren en voor de jaren daarna het tekort te laten zien, maar ook voorbereidingen te treffen om dit tekort vanaf 2026 tijdig te kunnen oplossen.

Van Perspectiefnota 2025-2028 naar Begroting 2025

Jaarlijks zorgt de meicirculaire voor belangrijke input voor de nieuwe begroting. De meicirculaire 2025 laat ten opzichte van voorgaande circulaires in alle jaren 2025-2028 een positiever beeld zien. Vanaf 2024 ontstaan structurele voordelen van circa € 7 tot € 8 miljoen als gevolg van actualisatie van aantallen op de maatstaven en indexatie van de integratie-uitkeringen beschermd wonen en participatie. Aangezien in de meicirculaire de door het Rijk gereserveerde middelen voor indexering van de Wmo nog niet aan gemeenten worden vrijgegeven, ontstaat hier ten opzichte van de Perspectiefnota een nadeel. We hebben echter de mogelijkheid om de ruimte onder het Btw-compensatiefonds als dekking hiervoor in te zetten, dit wordt verderop nader toegelicht.
In de periode tussen Perspectiefnota en Begroting 2025 is ook het Hoofdlijnenakkoord van de nieuwe landelijke coalitie verschenen. Het voor gemeenten meest belangrijke punt is het voornemen tot het afschaffen van de specifieke uitkeringen vanaf 2026 (met uitzondering van de BUIG) en deze middelen na aftrek van 10% efficiencykorting aan het gemeentefonds toe te voegen. Dit zou kunnen betekenen dat gemeenten meer ruimte krijgen voor eigen beleidskeuzes, meer integrale aanpak, minder administratieve lasten en met een jaarlijkse indexering. Belangrijk aandachtspunt is echter dat de besparing al wel verwerkt wordt in de rijksbegroting, maar

er nog geen zicht is op daadwerkelijke overheveling van specifieke uitkeringen. Bovendien is de besparing gebaseerd op de omvang van de specifieke uitkeringen in 2022. Mogelijk is de omvang in 2026 kleiner of gaat maar een beperkt deel over.
Ook na de Perspectiefnota is de ontwikkeling van de zorgkosten nadrukkelijk gevolgd. Een bijstelling van de indices waarmee de zorgkosten worden geïndexeerd door de Nederlandse zorgautoriteit leiden tot een extra beslag op de algemene middelen van € 1,7 miljoen zoals hierna toegelicht bij de jaarlijkse bijstellingen. De volumegroei van de jeugdzorg blijkt op basis van ramingen die deze zomer zijn gemaakt binnen de verwachtingen te liggen waarmee in de Perspectiefnota rekening was gehouden. Er is daarmee aanvullend op de Perspectiefnota geen aanvullend budget voor volumegroei nodig. De volumegroei en de tariefontwikkeling in Wmo en Jeugdzorg blijven scherp gevolgd worden. Om onverwachte tegenvallers hierin op te vangen is in het weerstandsvermogen rekening gehouden met een totaal risico van € 19 miljoen voor volume- en tariefstijgingen, zie ook paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen.
De plannen voor de ontwikkeling van de Spoorzone worden ook steeds verder uitgewerkt. Het budget dat hiervoor in de vorige begroting is vrijgemaakt is voor dit moment voldoende gebleken om de grondexploitatie te starten. Dit doen we op een prudente wijze. Voor de zomer is de gebiedsvisie vastgesteld door de gemeenteraad. In deze begroting is dit ook financieel terug te zien, met name in het programma Ruimtelijke Ontwikkeling, maar ook in de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen.

Conclusies financieel beeld
Geconcludeerd kan worden dat mede door de bezuinigingen die in de Perspectiefnota zijn opgenomen, nu een structureel sluitende begroting kan worden gerealiseerd, waarbij ook een aantal financiële ontwikkelingen die zich na het opstellen van de Perspectiefnota hebben voorgedaan, in dit beeld meegenomen zijn. Daarbij ontstaat in alle jaren een structureel sluitend beeld. In een aantal jaren lijkt meer dan noodzakelijk te worden bezuinigd, echter ook met deze bezuinigingen wordt nog steeds maar net een structureel sluitende begroting in 2028 gerealiseerd. Gezien de onzekerheden uit het Hoofdlijnenakkoord (bijvoorbeeld de aangekondigde korting van 10% op de specifieke uitkeringen), onze oplopende financiële opgaven op het gebied van onderwijshuisvesting en beschermd wonen en de mogelijke verdere stijging van tarieven en volumes in het zorgdomein is het goed om vast te houden aan de in de Perspectiefnota opgenomen bezuinigingen. Ook pleit dit ervoor om de beoogde transformatie van het sociaal domein door te zetten om in de toekomst het hoofd te bieden aan stijgende kosten.

Over de jaren heen wordt per saldo toegevoegd aan de algemene reserve. De algemene reserve is het belangrijkste onderdeel voor het weerstandsvermogen en dit blijft daarmee op niveau. Dit zien we terug in de weerstandsfactor die in 2025 uitkomt op 1,2 en daarna als gevolg van de onttrekking in 2026 een tiendepunt daalt naar 1,1, maar vervolgens vanaf 2027 weer 1,2 bedraagt. In de begroting is wel incidentele ruimte aanwezig, maar een eventueel beroep hierop moet bezien worden in combinatie met de weerstandsfactor. Deze komt in geen enkel jaar boven de 1,4 uit. De spelregels voor de weerstandsfactor geven aan dat de ondergrens op 1,0 ligt en er wordt gestreefd naar een weerstandsfactor van 1,4 of hoger.

Het financieel beeld in deze Begroting 2025 ligt tot slot in lijn met het tweede deel van het begrotingsadvies van de VNG, dat stelt dat het jaar 2025 structureel sluitend moet zijn, dat de financiële en inhoudelijke consequenties van noodzakelijke bezuinigingen en/of lastenverzwaringen benoemd worden en gekozen kan worden om de ruimte onder het Btw-compensatiefonds in te ramen. De VNG adviseert daarnaast om de groei van de kosten voor jeugdzorg niet volledig voor eigen rekening te nemen. Aangezien in deze begroting de ruimte onder het Btw-compensatiefonds niet volledig is ingeraamd en de kosten voor jeugdzorg volledig voor eigen rekening worden genomen, voldoet Arnhem ruimschoots aan het VNG-advies.

Reëel en structureel sluitende begroting
Het grootste deel van de inkomsten van Arnhem zijn afkomstig van het Rijk. Voor deze begroting is de beschikbare informatie gebruikt, onder andere de meicirculaire van het gemeentefonds, en zijn de verschillende inkomsten volgens de gebruikelijke methode geraamd. De besparingen uit de Perspectiefnota zijn verwerkt in de begrotingsprogramma's waarbinnen ze gerealiseerd gaan worden. Daarbij is uiteraard rekening gehouden met de besluitvorming van de Perspectiefnota. Daarnaast zijn geen algemene taakstellingen opgenomen om de begroting sluitend te maken, terwijl bij de uitgaven rekening is gehouden met onder andere de loon- en prijsontwikkeling. Hiermee zijn alle inkomsten en uitgaven in deze begroting realistisch opgenomen waarmee sprake is van een reëel evenwicht in deze begroting.

In aanvulling op de Perspectiefnota is in deze Begroting een aantal nieuwe ontwikkelingen meegenomen. Dit betreft de ruimte uit de meicirculaire (gemeentefonds en overige rijksontwikkelingen), een aantal

beleidsontwikkelingen die financiële gevolgen hebben (verdeeld over de vier thema's duurzaam, groen, kansrijk en verbonden Arnhem) en een actualisatie van de jaarlijkse bijstellingen (indexatie en kapitaallasten).
Het financiële beeld uit de Perspectiefnota samen met deze aanvullende financiële ontwikkelingen leidt dan ook tot het volgende totale beeld van de incidentele en structurele verrekeningen met de algemene reserve dat in deze begroting verwerkt is:

Financieel beeld 2025-2028	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Bedragen x € 1.000				
Uitgangspositie Begroting 2024	0	0	0	0
Toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve voorafgaand aan Perspectiefnota	17.959	-7.965	-2.488	-2.836
Waarvan structureel	*28.252*	*4.164*	*112*	*-2.836*
Waarvan incidenteel	*-10.293*	*-12.129*	*-2.600*	*0*
Actualisatie verhouding structureel / incidenteel	0	0	0	0
Waarvan structureel	*8.305*	*1.717*	*-912*	*0*
Waarvan incidenteel	*-8.305*	*-1.717*	*912*	*0*
Financiële ontwikkelingen en besparingen Perspectiefnota	-24.536	-3.835	3.696	-7.936
Waarvan structureel	*-24.592*	*-4.811*	*-1.120*	*-8.386*
Waarvan incidenteel	*56*	*976*	*4.816*	*450*
Financiële ontwikkelingen aanvullend op Perspectiefnota	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Gemeentefonds en overige Rijksontwikkelingen (structureel)	8.414	9.229	8.511	15.132
Waarvan structureel	*8.414*	*9.229*	*8.511*	*15.132*
Waarvan incidenteel	*0*	*0*	*0*	*0*
Beleidsontwikkelingen				
Een DUURZAAM Arnhem	-216	-66	-66	-66
Waarvan structureel	*-66*	*-66*	*-66*	*-66*
Waarvan incidenteel	*-150*	*0*	*0*	*0*
Een GROEN Arnhem	65	-25	-25	-25
Waarvan structureel	*-25*	*-25*	*-25*	*-25*
Waarvan incidenteel	*90*	*0*	*0*	*0*
Een KANSRIJK Arnhem	-716	-1.619	-1.584	-242
Waarvan structureel	*3*	*-119*	*-84*	*-242*
Waarvan incidenteel	*-719*	*-1.500*	*-1.500*	*0*
Een VERBONDEN Arnhem	2.093	-410	-1.193	-1.285
Waarvan structureel	*2.518*	*-136*	*-918*	*-1.010*
Waarvan incidenteel	*-425*	*-275*	*-275*	*-275*

Jaarlijkse bijstellingen	-771	-1.739	-2.188	-2.298
Waarvan structureel	*-624*	*-1.684*	*-2.174*	*-2.298*
Waarvan incidenteel	*-147*	*-55*	*-14*	*0*
Totaal financiële ontwikkelingen aanvullend op Perspectiefnota	8.870	5.369	3.455	11.216
Waarvan structureel	*10.221*	*7.199*	*5.244*	*11.491*
Waarvan incidenteel	*-1.351*	*-1.830*	*-1.789*	*-275*
Toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve cf Begroting 2025	2.293	-6.430	4.663	444
Waarvan structureel	*22.186*	*8.269*	*3.324*	*269*
Waarvan incidenteel	*-19.893*	*-14.700*	*1.338*	*175*
Totaal Financieel beeld	**0**	**0**	**0**	**0**

Om het structurele evenwicht van de Begroting 2025 te kunnen bepalen zijn de totale incidentele en structurele inkomsten en uitgaven volgens de definities van het BBV geïnventariseerd. Als gevolg van onder andere de aanvullende inkomsten en uitgaven en de nadere toedeling van bepaalde lasten in Verzamelbesluiten heeft hierin een verschuiving plaats gevonden. Voor 2025 leidt dit tot een verbetering van het structureel saldo met € 8,3 miljoen en in 2026 met € 1,7 miljoen. In 2027 is er een verslechtering van het structurele saldo met € 0,9 miljoen. Voor 2028 is het structureel saldo in aanloop naar de Perspectiefnota bepaald, hierop is geen bijstelling nodig.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat er in 2025 een bedrag van € 2,3 miljoen aan de algemene reserve wordt toegevoegd. Dit bestaat uit een structurele toevoeging van € 22,2 miljoen en een incidentele onttrekking van bijna € 19,9 miljoen. Dit betekent dat de begroting voor 2025 structureel sluitend is. In het jaar 2026 daalt de structurele dotatie naar € 8,3 miljoen. In 2027 zakt dit verder terug naar een structureel overschot van € 3,3 miljoen, terwijl vanaf 2028 slechts een beperkt voordelig saldo van een € 0,3 miljoen resteert. In alle jaren ontstaat er dus een structureel sluitende begroting, die wel een flinke daling laat zien. Dit beeld is representatief voor de ontwikkeling van de gemeentelijke financiën voor de komende jaren, waarin het een grotere uitdaging wordt om een balans te vinden tussen de gemeentelijke taken en ambities enerzijds en het beschikbare financiële kader anderzijds.

Gemeentefonds en overige (rijks)ontwikkelingen

Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron voor gemeenten. Jaarlijks worden gemeenten op een drietal momenten geïnformeerd over de actuele raming van het gemeentefonds. De meicirculaire is gebaseerd op de Voorjaarsnota van het Rijk en is een belangrijke bouwsteen van de gemeentelijke begroting. In de meicirculaire zijn de afspraken uit de Voorjaarsnota verwerkt. Hieronder wordt op deze onderdelen een verdere toelichting gegeven.

Volume accres en Loon Prijs Ontwikkeling (LPO) accres

In de meicirculaire 2024 is de nieuwe financieringssystematiek vervroegd van 2027 naar 2024. Het betekent dat de koppeling van het accres aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp) per 2024 al is ingevoerd. Het volume accres wordt vanaf 2024 gebaseerd op een 8-jaars historisch gemiddelde (t-9 t/m t-2) van de ontwikkeling van het bbp. Door het toepassen van de ontwikkeling van het bbp vanaf 2024 zijn de tranches voor de jaren 2024 en 2025 lager dan in de Miljoenennota 2024. Verder worden de tranches voor de jaren 2024 en 2025 structureel opgenomen in plaats van incidenteel. Hierdoor is het volume accres voor de jaren 2024 en 2025 lager dan in de septembercirculaire 2023 en vanaf 2026 en verder hoger.
In de meicirculaire 2024 is het LPO accres eerst geactualiseerd voor de macro-economische cijfers van het Centraal Economisch Plan (CEP) 2024. Vervolgens is de indexatie voor loon- en prijsontwikkeling vanaf 2024 gebaseerd op de prijs bruto binnenlandse product (pbbp).
In verband met het vervroegen van de gewijzigde bbp-indexatie van 2027 naar 2024 dalen het volume en LPO accres voor de jaren 2024 tot en met 2029. Voor 2024 wordt dit volledig gecompenseerd en voor 2025 voor ongeveer 50%, zodat een tekort van € 675 miljoen resteert. Voor de jaren 2026 tot en met 2029 vindt compensatie plaats, zodat uiteindelijk voor de gemeenten een positief saldo resulteert van € 675 miljoen.

Schrappen oploop opschalingskorting
Sinds 2015 worden gemeenten geconfronteerd met een korting op het gemeentefonds, die oploopt tot € 975 miljoen in 2026. Deze korting is opgelegd omdat gemeenten door gedwongen opschaling kosten zouden besparen. Sinds 2019 is een stand van de opschalingskorting bereikt van € 300 miljoen. In de meicirculaire 2024 is de oploop van de opschalingskorting vanaf 2026, een structurele uitname van € 675 miljoen, geschrapt.

Btw-compensatiefonds
Het Btw-compensatiefonds (BCF) is een Nederlands begrotingsfonds waaruit gemeenten en provincies worden gecompenseerd voor een belangrijk deel van de door hen betaalde omzetbelasting (btw). Het BCF heeft een plafond. Jaarlijks wordt de ruimte die onder het plafond over blijft, dus niet gedeclareerd wordt door gemeenten, toegevoegd aan het gemeentefonds. Gemeenten zijn in 2023 € 573 miljoen onder dit plafond gebleven met declaraties. In de septembercirculaire 2023 werd al een voorschot van € 359 miljoen uitbetaald. De definitieve afrekening BCF bedraagt hierdoor € 214 miljoen extra en dit bedrag wordt in 2024 incidenteel toegevoegd. Dit betekent voor Arnhem een voordeel van ruim € 2 miljoen in 2024.
Binnen de kaders die de provincie stelt mag de gehele afrekening over 2023 structureel in de begroting worden opgenomen. Conform onze bestendige en behoedzame gedragslijn maken we hiervan normaliter geen gebruik. In deze Begroting 2025 kiezen we er in afwijking van deze gedragslijn echter voor een beperkte raming van de ruimte onder het plafond van het Btw-compensatiefonds wel op te nemen. Dit doen we om het nadeel van het nog niet kunnen meenemen van de indexatie Wmo op te vangen. Hierbij gaat het om € 750.000 in 2026, € 1,5 miljoen in 2026 en € 2,25 miljoen structureel vanaf 2028. In de Perspectiefnota 2026-2029, ervan uitgaande dat gemeenten de indexatie van de Wmo dan wel mogen toevoegen, bezien we hoe we in de komende jaren omgaan met de ruimte onder het BCF.

Taakstelling jeugdzorg
In het coalitieakkoord Rutte IV was een besparing op de jeugdzorg (zowel jeugdhulp, jeugdbescherming als jeugdreclassering) opgenomen die oploopt naar structureel € 511 miljoen landelijk in 2027. Doordat de bijbehorende aanpassing van de Jeugdwet die nodig is om de besparing te realiseren nog niet vastgesteld is, kan deze besparing in 2025 nog niet gerealiseerd worden. Om die reden wordt in 2025 incidenteel € 500 miljoen landelijk toegevoegd aan de algemene uitkering van het gemeentefonds. De bij programma Zorg opgenomen taakstelling in 2025 is daardoor afgeboekt.

Wijzigingen in taakmutaties en decentralisatieuitkeringen (DU's)
In de meicirculaire is een beperkt aantal nieuwe taakmutaties en DU's ontvangen en is een aantal wijzigingen doorgevoerd op bestaande DU's en IU's. Daar waar sprake is van (nieuwe) taken en/of een stijging van benodigde middelen om deze taken uit te voeren, vindt overheveling van de middelen uit het gemeentefonds naar de betreffende programma's plaats. In de bijlage is nadere toelichting gegeven op deze wijzigingen.

In onderstaande tabel is een totaaloverzicht gegeven van de mutaties in het gemeentefonds en de overige (rijks)ontwikkelingen die reeds in de Perspectiefnota waren opgenomen en de ontwikkelingen die aanvullend op de Perspectiefnota in deze Begroting 2025 zijn verwerkt.

Gemeentefonds en overige (rijks)ontwikkelingen	2025	2026	2027	2028	I/S
Bedragen x € 1.000					
Ontwikkelingen gemeentefonds sept.- en dec.circulaire	17.049	15.644	20.760	11.996	S
Schrappen oploop opschalingskorting en BBP-systematiek vanaf 2024 in Voorjaarsnota	-6.750	6.750	6.750	6.750	S
Indexatie demografie Wmo in Voorjaarsnota		750	1.500	2.250	S
Uitstel Beschermd Wonen	4.908	9.770	8.335	7.145	S
Actualisatie Beschermd Wonen	1.652	1.652	1.652	1.652	S
Doorgegeven mutaties decentralisatie-uitkeringen sept.- en dec.circulaire	-282	-273	-242	-242	S
Vrijval rentebuffer		0	1.000	1.000	S
Gemeentefonds totaal ontwikkelingen Perspectiefnota	*16.577*	*34.292*	*39.755*	*30.550*	

Gemeentefonds: Aframen stelpost Indexatie Wmo in Voorjaarsnota		-750	-1500	-2250	S
Gemeentefonds: Ramen deel ruimte onder Btw-compensatiefonds als dekking nadeel stelpost indexatie Wmo		750	1500	2250	S
Ontwikkelingen gemeentefonds meicirculaire	14.946	10.738	9.883	16.527	S
Doorgegeven mutaties decentralisatie-uitkeringen meicirculaire	-6.533	-1.509	-1.372	-1.395	S
Gemeentefonds totaal aanvullend op Perspectiefnota	***8.414***	***9.229***	***8.511***	***15.132***	
Totaal ontwikkelingen gemeentefonds en overige ontwikkelingen	**24.991**	**43.521**	**48.265**	**45.682**	

Financiële koers van de beleidsontwikkelingen

In de Perspectiefnota 2025-2028 is een aantal autonome en overige financiële ontwikkelingen opgenomen. De onderstaande tabel met deze ontwikkelingen is overgenomen uit de Perspectiefnota, waarin ook een toelichting op deze ontwikkelingen is opgenomen.

Autonome en overige financiële ontwikkelingen Perspectiefnota	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**I/S**
Bedragen x € 1.000					
Reëel ramen vennootschapsbelasting	-478	-478	-478	-478	S
Reëel ramen toeristenbelasting	100	100	100	100	S
Reëel ramen bestuurlijke boetes brandbeveiligingsverordening	-52	-52	-52	-52	S
Reëel ramen subsidie Eusebius	217	217	217	217	S
Totaal Autonome en overige financiële ontwikkelingen Perspectiefnota	**-213**	**-213**	**-213**	**-213**	

De financiële ontwikkelingen ten opzichte van de vorige begroting zijn onderverdeeld in de thema's Duurzaam Arnhem, Groen Arnhem, Kansrijk Arnhem en Verbonden Arnhem. Deze worden in de volgende paragrafen inzichtelijk gemaakt. Daarbij zijn in elke tabel, indien van toepassing, eerst de ontwikkelingen en besparingen zoals opgenomen in de Perspectiefnota benoemd. Deze zijn tekstueel niet opnieuw toegelicht. Daaronder zijn de ontwikkelingen die zich na de Perspectiefnota hebben voorgedaan weergegeven, hierbij is wel een tekstuele toelichting opgenomen.
Bij elk thema is eerst een tabel opgenomen met beleidsontwikkelingen die gedekt worden door bestaande budgetten of reserves. Daarna is een tabel opgenomen met ontwikkelingen die gedekt worden vanuit de algemene middelen.

Nationaal Programma Arnhem-Oost
Het Gebiedsplan “Arnhem-Oost zijn we samen” is uitgewerkt tot een Uitvoeringsplan 2024-2025 dat in april 2024 door de Alliantievertegenwoordiging van het Nationaal Programma Arnhem-Oost (NPAO) is vastgesteld. De gemeente Arnhem host deze samenwerking momenteel. Dit betekent dat de begroting van het NPAO en de Rijksmiddelen (Volkshuisvestingsfonds en de SPUK Kansrijke wijk) die aan het NPAO zijn toegekend in deze begroting zijn verwerkt. Het NPAO is geen apart programma in deze begroting. De middelen zijn over de verschillende begrotingsprogramma’s verwerkt. Waar het de financiën van het Nationaal Programma Arnhem-Oost betreft, is dit in de tekst weer gegeven. Om het financiële beeld van het NPAO in de toekomst inzichtelijker weer te geven, kan in de Perspectiefnota 2026-2029 voorgesteld worden om in de Begroting 2026 hiervoor een aparte paragraaf op te nemen.

Een DUURZAAM Arnhem

Ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem met dekking	2025	2026	2027	2028	I/S
Bedragen x € 1.000					
Klimaatadaptatie investeringskrediet rioolheffing	-11	-42	-73	-103	S
Dekking uit rioolheffing	11	42	73	103	S
Wvg woningbouw Arnhem-West	-4.000				I
Realisatie Hobbit	-300				I
Dekking uit BR Stadsontwikkelfonds voor wvg woningbouw Arnhem-West en Hobbit	4.300				I
Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota	*0*	*0*	*0*	*0*	
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	***0***	***0***	***0***	***0***	
Totaal ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem	**0**	**0**	**0**	**0**	

Er zijn aanvullend op de Perspectiefnota geen financiële ontwikkelingen met dekking uit bestaande budgetten of reserves.

Ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem tlv Algemene middelen	2025	2026	2027	2028	I/S
Bedragen x € 1.000					
Hogere Energielasten eigen gebruik vastgoed	-1.145				I
Klimaatinstallatie Valkenhuizen	-59	-59	-58	-57	S
Uitvoering Huisvestingsverordening - Huisvesting urgent woningzoekenden	-70	-70	-70	-70	S
Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota	*-1.274*	*-129*	*-128*	*-127*	
Woningbouw Platform Arnhem	150	150			I
Besparingen Perspectiefnota	*150*	*150*			
Bijstelling energielasten eigen gebruik vastgoed	50				I
Beheer Milieuzone	-66	-66	-66	-66	S
Circulaire economie	-200				I
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	***-216***	***-66***	***-66***	***-66***	
Totaal ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem	**-1.340**	**-45**	**-194**	**-193**	

Bijstelling energielasten eigen gebruik vastgoed
In de Perspectiefnota 2025-2028 is rekening gehouden met incidentele hogere energiekosten voor eigen gebruik, zowel openbare ruimte als vastgoed. Inmiddels is het grootste deel van de energietarieven voor 2025 vastgezet en kunnen de energielasten voor vastgoed met € 50.000 naar beneden worden bijgesteld.

Beheer Milieuzone
De Arnhemse milieuzone is in 2014 ingevoerd, eerst voor alleen vrachtverkeer en vanaf 2019 ook voor bestel- en personenauto's. De milieuzone is één van de belangrijkste maatregelen die de gemeente neemt tegen luchtvervuiling in het centrum en op de centrumring. De milieuzone wordt dit jaar volledig verankerd in de organisatie en belegd bij partijen die de verkeershandhaving van de binnenstad verzorgen. Oorspronkelijk zijn de

jaarlijkse kosten voor de milieuzone geraamd op € 148.000. Om de milieuzone succesvol te verankeren en te beleggen is structureel € 66.000 extra nodig, met name door gestegen materiaalkosten en inflatie.

Circulaire economie
Er is €200.000 aan middelen vrijgemaakt voor de uitvoeringsagenda van 2025. Daarmee wordt invulling gegeven aan de circulaire ambities van de stad zoals beschreven in de visie en uitvoeringsagenda circulair. Instrumenten zijn o.a. een subsidieregeling, handhaving via ODRA en de ondersteuning van projecten bij vastgoed, gebiedsontwikkeling en openbare ruimte met onderzoeken en analyses. Gericht op het versnellen en aanjagen van circulaire ambities bij bouwers, ondernemers, wijken en inwoners en de eigen organisatie. Daarnaast worden twee impactvolle waardeketens (mode en voedsel) met de stad aangepakt.

Een GROEN Arnhem

Ontwikkelingen een GROEN Arnhem met dekking	2025	2026	2027	2028	I/S
Bedragen x € 1.000					
Kosten Lachgascilinders	-800	-800	-800	-800	S
Kosten ruimen van fietsen	-80	-80	-80	-80	S
Verzamelcontainers toegankelijkheid voor hoogbouw (20M260)	-200	-200	-200	-200	S
Dekking uit afvalstoffenheffing	1080	1080	1080	1080	S
Ambities dierenwelzijn en natuur	-127	-127	-127	-127	S
Dekking ambities dierenwelzijn en natuur	127	127	127	127	S
Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota	*0*	*0*	*0*	*0*	
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	**0**	**0**	**0**	**0**	
Totaal ontwikkelingen een GROEN Arnhem	**0**	**0**	**0**	**0**	

Er zijn aanvullend op de Perspectiefnota geen financiële ontwikkelingen met dekking uit bestaande budgetten of reserves.

Ontwikkelingen een GROEN Arnhem tlv Algemene middelen	2025	2026	2027	2028	I/S
Bedragen x € 1.000					
Vervanging gelijkrichters		-84	-148	-211	S
ODRA - Prijsstijging	-106	-106	-106	-106	S
Plan gezonde leefomgeving	-150	-150	-150		I
Aanbesteding dagelijks onderhoud in stadsdeel Centrum, Spijkerbuurt en Arnhems Broek (CSA)	-2.500	-2.500			I
Hogere energielasten eigen gebruik openbare ruimte	-1.825				I
Dierentehuis (23M104)	-180	-200	-200	-200	S
Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota	*-4.761*	*-3.040*	*-603*	*-517*	
Bezuiniging op wegenonderhoud structureel	50	50	50	50	S
Bezuiniging op wegenonderhoud incidenteel	75	200	325	450	I
Opstellen voorbereidingsbesluiten	26	26	26	26	S
Bomenonderhoud beperken tot directe woonomgeving	475	450	425	350	S
Verminderen inzet bestrijding invasieve exoten	300	300	300		I
Onderhoud stedelijk groen, directe woonomgeving ontzien	250	150	50		I
Budget waterbodembeheer laten vervallen	300	300	300	300	S

Bomenplan beperken tot directe woonomgeving	150	150	150		I
Bezuinigen op dagelijks onderhoud in de wijken 10% kostenbesparing (afvalbakken, onkruid etc) en deel van het areaal minder maaien.	165	165	165	165	S
Fontein Blauwe golven deels uit laten, besparing energiekosten	50	50	50	50	S
Overige fonteinen (AKU-fontein, op de markt en in de parken) deels uit laten, besparing energiekosten	50	50	50	50	S
Minder onderhoud beschoeiingen	50	50	50	50	S
Verhogen parkeertarieven	5.000	5.000	5.000	5.000	S
Verhogen parkeertarieven: effect VPB	-1.290	-1.290	-1.290	-1.290	S
Versneld parkeerareaal vergroten	500	1.000	1.000	1.000	S
Inzet scanauto vergroten	200	200	200	200	S
Verhogen tarief toeristenbelasting	590	590	590	590	S
Besparingen Perspectiefnota	*6.941*	*7.441*	*7.441*	*6.991*	
ODRA: Volumestijging	-25	-25	-25	-25	S
Bijstelling energielasten eigen gebruik openbare ruimte	90				I
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	**65**	**-25**	**-25**	**-25**	
Totaal ontwikkelingen een GROEN Arnhem	**2.246**	**4.376**	**6.813**	**6.449**	

Volumestijging ODRA
De ODRA verwacht een volumestijging op basis van een hogere realisatie in de afgelopen jaren en de uitbreiding van de taken op het gebied van groene handhaving. Daarvoor wordt structureel € 25.000 aanvullend budget begroot.

Bijstelling energielasten eigen gebruik openbare ruimte
In de Perspectiefnota 2025-2028 is rekening gehouden met incidentele hogere energiekosten voor eigen gebruik, zowel openbare ruimte als vastgoed. Inmiddels is het grootste deel van de energietarieven voor 2025 vastgezet en kunnen de energielasten voor openbare ruimte met € 90.000 naar beneden worden bijgesteld.

Een KANSRIJK Arnhem

Ontwikkelingen een KANSRIJK Arnhem met dekking	2025	2026	2027	2028	I/S
Bedragen x € 1.000					
Natuurcentrum (Molenplaats): Uitbreiding subsidie Arnhem	-105	-105	-105	-105	S
Natuurcentrum (Molenplaats): Incidentele subsidie	-50				I
Dekking uit parken/bossen en project Poort naar de Veluwe	155	105	105	105	I
Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota	*0*	*0*	*0*	*0*	
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	***0***	***0***	***0***	***0***	
Totaal ontwikkelingen een KANSRIJK Arnhem	**0**	**0**	**0**	**0**	

Er zijn aanvullend op de Perspectiefnota geen financiële ontwikkelingen met dekking uit bestaande budgetten of reserves.

Ontwikkelingen een KANSRIJK Arnhem tlv Algemene middelen	2025	2026	2027	2028	I/S
Bedragen x € 1.000					
Integraal Huisvestingsplan Onderwijs	-1.130	-2.260	-3.390	-4.520	S
Bewegingsonderwijs	-150	-150	-150	-150	S
Uitvoering leerplicht	-92	-92	-92	-92	S
actualisatie BUIG NvB 2024 en verder	-3.957	-4.188	-4.346	-4.530	S
Actualisatie WSW	-3.312	-2.898	-4.344	-3.031	S
Studietoeslag	-800	-1.100	-1.400	-1.100	S
Re-integratiebudget	1.022	1.081	1.031	910	S
Gelrepas	-325	-325	-325	-325	S
Bijzondere bijstand	-300	-300	-300	-300	S
Beschermingsbewind	-100	-100	-100	-100	S
Vroegsignalering Schuldhulpverlening	-230	-230			I
Volume-ontwikkeling kosten jeugdzorg / prognose	-10.889	-10.889	-10.889	-10.889	S
Tarievenonderzoek ambulant jeugdzorg	-3.963	-3.963	-3.963	-3.963	S
Tarieven inkoop Verblijf jeugdzorg	-4.879	-4.879	-4.879	-4.879	S
Tarieven inkoop essentiele functies jeugdzorg	-524	-524	-524	-524	S
Landelijk tarief jeugdbescherming vanaf 2024	-1.152	-1.152	-1.152	-1.152	S
Dekking tekort zorg uit zorgbegroting	419	2.827	2.827	2.827	S
Dekking tekort zorg uit de BR Wmo en Jeugdzorg	2.408				I
Tarievenonderzoek ambulant Wmo	-4.306	-4.306	-4.306	-4.306	S
Dekking tarievenonderzoek ambulant uit voordelen binnen Wmo	4.306	4.306	4.306	4.306	S
Aanpak wachtlijsten huishoudelijke ondersteuning	-253	-253	-253	-253	S
Doelgroepenvervoer	500				I
Preventieve jeugdbescherming	-135	-135			I
Veilig thuis	-80	-80	-80	-80	S
VGGM - bijdrage versterking JGZ / AGZ	-358	-872	-872	-872	S
VGGM - Beter Bedrijfsvoeren	-500	-750	-900	-900	S
VGGM Harmoniseren afspraken huisvesting brandweer	-39				I
Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota	*-28.819*	*-31.231*	*-34.100*	*-33.923*	
Minder inzet op breedtekunst (presentatie en festival)	90	90	90	90	S
Debatfunctie opnemen in reguliere programmaring	50	50	50	50	S
Rekensystematiek BUIG Arnhems Beeld toepassen	3.580	3.762	3.942	4.359	S
Inzet ESF middelen Actieve Inclusie Vervolg		997			I
Structurele middelen bijverdienbeloning Participatiewet			100	100	S
Verlaging middelen communicatie Armoede en Schulden	25	25	25	25	S
Versoberen Week van het geld	20	20	20	20	S
Andere invulling Collectieve Aanvullende Zorgverzekering	0	250	500	500	S
Meer groepsgewijs begeleiden Wmo	700	1.400	1.400	1.400	S
Meer groepsgerichte begeleiding jeugd		300	300	300	S
Analyse casussen groter dan € 100.000	840	840	840	840	S
Inzet controle 315-route	250	500	500	500	S

Stoppen PMT als losse interventie	200	200	200	200	S
Beëindigen subsidie OZO verbindzorg	22	22	22	22	S
Vrijval middelen vrijwillige terminale zorg	5	5	5	5	S
Vrijval middelen ondersteuning Ouderenbonden	5	5	5	5	S
Vrijval middelen woontussenvoorzieningen Ouderen	4	4	4	4	S
Gedeeltelijke vrijval bestemmingsreserve Beschermd en Weerbaar	2.000				I
Inzet Rijkssubsidie MDT	0	1.500	1.500		I
Voordeel Brede Spuk	150	150			I
Seniorenbeweging via Brede Spuk	200	200			I
Besparingen Perspectiefnota	*8.141*	*10.320*	*9.503*	*8.420*	
Vervallen besparingsoptie Rijkssubsidie MDT		-1.500	-1.500		I
Vrijvallende kapitaallasten OHV beschikbaar houden voor OHV	0	0	0	-203	S
Actualisatie SW	-133	-126	-91	-46	S
2% besparingsraming VGGM	156	156	156	156	S
VGGM - bijdrage versterking AGZ	0	-78	-78	-78	S
VGGM - bijdrage versterking JGZ	0	-51	-51	-51	S
SPUK Sport financieel nadeel overhead	-719	0	0	0	I
Voldoende beschikbare AED's in elke wijk (24M94)	-20	-20	-20	-20	S
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	***-716***	***-1.619***	***-1.584***	***-242***	
Totaal ontwikkelingen een KANSRIJK Arnhem	**-21.394**	**-22.530**	**-26.182**	**-25.744**	

Vervallen besparingsoptie Rijkssubsidie MDT
In de Perspectiefnota is de inzet van de Rijkssubsidie MDT opgenomen bij de besparingsopties. Doordat het nieuwe kabinet deze subsidie heeft beëindigd, vervalt deze besparingsoptie.

Vrijvallende kapitaallasten onderwijshuisvesting beschikbaar houden voor onderwijshuisvesting
In principe komen de jaarlijks vrijvallende kapitaallasten ten gunste van de algemene middelen, behalve voor onderwijshuisvesting. Voor onderwijshuisvesting valt in 2028 € 203.000 vrij. Deze worden weer toegevoegd aan het budget voor onderwijshuisvesting en zijn daarmee beschikbaar voor toekomstige investeringen conform reeds vastgesteld Integraal huisvestingsplan onderwijshuisvesting.

Actualisatie SW
In de meicirculaire zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor participatie ter vergoeding van de loon- en prijsstijgingen. Aanvullend hierop betalen gemeenten een eigen bijdrage van gemiddeld 10% op de SW loonkosten. Hier is reeds in de Perspectiefnota rekening mee gehouden.
Arnhem ontvangt als centrumgemeente via het gemeentefonds ook de vergoeding voor de medewerkers SW die bij Scalabor werken, maar buiten onze arbeidsmarktregio wonen (de zogenoemde buitengemeenten). Het gaat om ongeveer 50 mensen, die meestal al bij Scalobor werkten en op enig moment buiten de arbeidsmarktregiogrenzen zijn gaan wonen bijvoorbeeld in Montferland of Renkum. Toen de MGR in 2019 formeel werkgever werd van de SW is afgesproken dat de gemeenten binnen de arbeidsmarktregio ook de gemeentelijke bijdrage (aanvullend op de Rijksmiddelen) voor de buitengemeenten bekostigen en omgekeerd. De hogere vergoeding SW leidt daarom tot een terugbetaling aan de regiogemeenten ter compensatie van de eigen bijdrage voor de buitengemeenten.

2% besparingsraming VGGM
Het Dagelijks Bestuur werkt besparingsvoorstellen uit voor een besparing van 2% voor VGGM. Vooruitlopend op deze voorstellen wordt de gemeentelijke bijdrage vanaf het begrotingsjaar 2025 met 2% lager geraamd. Voor Arnhem heeft deze indicatieve besparing een voordelig effect van € 406.000 op de begroting van 2025 en verder

voor de beleidsvelden Veiligheid en Gezondheidszorg gezamenlijk. Hiervan is al € 250.000 verwerkt in de Perspectiefnota, waardoor een aanvullend voordeel van € 156.000 in de begroting opgenomen kan worden.

VGGM - bijdrage versterking AGZ/JGZ
In de loop van het eerste kwartaal 2024 heeft VGGM de ontwerpbegroting 2025 met bijbehorende kaderbrief gedeeld. Hierop is de jaarschijf 2025 geactualiseerd in de Perspectiefnota. De meerjarige raming is opgenomen in de kaderbrief en maakt geen onderdeel uit van de ontwerpbegroting van VGGM.
De extra bijdrage in de Perspectiefnota voor de onderwerpen rond de versterking Algemene Gezondheidszorg (AGZ) en Jeugdgezondheidszorg (JGZ) lieten destijds een ander beeld zien dan nu in de Kaderbrief 2025 is verwerkt door VGGM. Voor AGZ betekent dit een extra structurele bijdrage van € 78.000 per 2026 en voor de JGZ gaat het om € 51.000 structureel eveneens met ingang van 2026.

SPUK Sport financieel nadeel overhead
Medio april is de nieuwe SPUK-regeling Sport 2024-2025 gepubliceerd. Een belangrijke wijziging in deze regeling ten opzichte van de eerdere regeling (2019-2023) is dat gemeenten het btw-nadeel op de overheadkosten van de gemeente niet meer kunnen meenemen in de subsidieregeling, terwijl dat voorheen wel kon. Dit levert een nadeel voor de algemene middelen van € 700.000 in 2025. Het ministerie van VWS onderzoekt samen met belanghebbenden hoe gemeenten vanaf 2026 gecompenseerd kunnen worden voor het btw-verlies op sportuitgaven. Daarom wordt het nadeel vooralsnog incidenteel in de begroting opgenomen.

Voldoende beschikbare AED's in elke wijk (24M94)
Bij de behandeling van de Perspectiefnota is motie 24M94 'Voldoende beschikbare AED's in elke wijk' aangenomen. De aanschaf van de AED's in 2024 wordt binnen de reguliere programmabegroting bekostigd. Voor de onderhoudskosten wordt een structureel budget van € 20.000 begroot.

Een VERBONDEN Arnhem

Ontwikkelingen een VERBONDEN Arnhem met dekking	2025	2026	2027	2028	I/S
Bedragen x € 1.000					
Digitale en toegankelijke dienstverlening	-200				I
Informatieveiligheid & Privacy	-250				I
Verbeteren burgerparticiatie met innovatieve technologieën	-380				I
Interne veiligheidscoördinatie	-100				I
Digitale inclusie van de stad	-100				I
Dekking uit bestemmingsreserve Bedrijfsvoering	1.030				I
Regeling Burgerkracht	-91				I
Dekking bestemmingsreserve Burgerinitiatieven sociaal domein	91				I
Opvang en toekomstperspectief opvang en vluchtelingen				-500	I
Uitvoeringskosten Bureau Nieuwkomers	-529	-529	-529	-580	I
Dekking uit bestemmingsreserve Inburgering, integratie en asiel	529	529	529	1.080	I
Opvang niet-rechthebbende EU burgers (23M41)	-390	-890			I
Dekking uit bestemmingsreserve Huisvesting bijzondere doelgroepen	390	890			I
Jongerenraad	-50	-50			I
Leefbare Wijken Monitor (ALW)	-63	63	-63	63	S
Doorontwikkeling wijksturing	-75				I
Totaal ontwikkelingen Perspectiefnota	*-188*	*13*	*-63*	*63*	

Investeringskrediet stadsoase en toegankelijk maken stadstheater	1.869	0	0	-85	S
Investeringskrediet kosten bouwrijp maken Stadstheater	500	0	0	-8	S
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	***2.369***	***0***	***0***	***-93***	
Totaal ontwikkelingen een VERBONDEN Arnhem	**2.181**	**13**	**-63**	**-30**	

Investeringskrediet Stadsoase en toegankelijk maken stadstheater
In de Perspectiefnota is aangekondigd dat de inzet van € 1,9 miljoen uit de BR Zuidelijke binnenstad verwerkt zou worden in deze begroting. Het benodigde investeringskrediet voor het toegankelijk maken van de omgeving rondom het vernieuwde Stadstheater (stadsoase fase 1a) bedraagt € 1,87 miljoen. Deze middelen zijn gereserveerd in de BR Zuidelijke Binnenstad. Deze middelen worden in 2025 onttrokken aan de BR. Vanaf 2028 worden de kapitaallasten van € 85.000 structureel in de begroting opgenomen. Daarmee wordt de investering volgens de gebruikelijke werkwijze begroot.

Investeringskrediet kosten bouwrijp maken Stadstheater
In het raadsvoorstel 'Investeringskrediet vernieuwing Stadstheater, oktober 2022' is de reservering binnen de BR Zuidelijke Binnenstad voor het bouwrijp maken van de grond ten behoeve van project vernieuwing Stadstheater opgenomen. Het benodigde investeringskrediet hiervoor bedraagt € 500.000. Deze middelen worden in 2025 onttrokken aan de reserve. Vanaf 2028 worden de kapitaallasten van € 8.000 structureel in de begroting opgenomen. Daarmee wordt de investering volgens de gebruikelijke werkwijze begroot.

Ontwikkelingen een VERBONDEN Arnhem tlv Algemene middelen	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**I/S**
Bedragen x € 1.000					
BRP-straat - geoormerkt budget binnen Burgerzaken	-256	-256	-256	-256	S
E-depot voorzieningen	-50	-100	-150	-150	S
Huisvesting ambtelijke organisatie (beëindiging huurkorting)	-937	-937			I
Voorbereidingskrediet gemeentelijke huisvesting		-74	-73	-72	S
Faciliteren verkiezingen	-22	-24	-74	-74	S
Historische Kelders	-80	-60	-40		I
Museum - Vervangen dak		-70	-69	-68	S
Bestrijden racisme en discriminatie	-50	-50	-100	-100	S
Roze Zaterdag	-180				I
Totaal ontwikkelingen Perspectiefnota	*-1.575*	*-1.571*	*-763*	*-721*	
Reëel ramen loonsom	2.300	2.300	2.300	2.300	S
Jongerenbudget laten vervallen	200	400	400	400	S
Ondersteuning college verminderen	201	201	313	313	S
Capaciteit voor art 213a onderzoeken laten vervallen	50	50	50	50	S
Budget fiscale advieskosten laten vervallen	35	35	35	35	S
Niet invullen van capaciteit mobiliteit medewerkers	75	75	75	75	S
Bezuiniging deel vrij besteedbaar budget Teams Leefomgeving	95	95	95	95	S
Stoppen innovaties informatieverwerking	93	93	93	93	S
Verminderen bijdrage aanvullende claim programma Beter Bedrijfsvoeren van VGGM	250	250	250	250	S
Minder bijdrage vanuit Veiligheid aan Koningsdag	50	50	50	50	S
Lagere bijdrage aan Zorg- en Veiligheidshuis	100	100	100	100	S

Halveren spaarbedrag voor beeldbepalende en topsportevenementen	110	110	110	110	S
Minder inzet op Human Capital; transformatie arbeidsmarkt	100				I
Stoppen met vuurwerkshow	150				I
Inzet middelen huisvesting bijzondere doelgroepen	480	380	1.270	0	I
Besparingen Perspectiefnota	*4.289*	*4.139*	*5.141*	*3.871*	
Ondersteuning middensegment podiumkunsten	-275	-275	-275	-275	I
Versterking amateurkunst	-90	-90	-90	-90	S
Amendement Slag om Arnhem (24A23)	-45	-335	-180	-180	S
Zonder show, geen vuurwerk (24M101g)	-150	0	0	0	I
Huisvesting ambtelijke organisatie (beëindiging huurkorting)	0	0	-937	-937	S
Indexatie leges	244	244	244	244	S
Ontwikkeling tarieven paspoorten	40	45	45	45	S
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	***-276***	***-410***	***-1.193***	***-1.193***	
Totaal ontwikkelingen een VERBONDEN Arnhem	**2.438**	**2.158**	**3.186**	**1.957**	

Ondersteuning middensegment podiumkunsten
Bij de besluiten van o.a. het Fonds Podiumkunsten (FPK) voor de meerjarige productiesubsidies vallen de Arnhemse gezelschappen allemaal buiten de boot. Dit heeft negatieve gevolgen voor ons culturele middensegment dat zo in haar voortbestaan wordt bedreigd. Samen met de provincie Gelderland is een oproep gedaan aan het Rijk om extra middelen. Om de plannen van de organisaties te kunnen uitvoeren is ruim 6 ton per jaar nodig. De gemeente kan hieraan gedeeltelijk tegemoet komen door incidenteel € 275.000 per jaar voor de periode 2025 - 2028 vrij te maken.Wij gaan in gesprek met de betreffende organisaties over de consequenties en invulling hiervan.

Versterking amateurkunst
De aangenomen motie 24M96 roept op om het bezuinigingsvoorstel van het college voor 2025 op het gebied van breedtekunst terug te draaien. Er wordt een bedrag van € 90.000 hiervoor beschikbaar gesteld (een bedrag van € 60.000 voor productie en presentatie van amateurkunst en € 30.000 voor het Amateurkunstfestival). De in de motie voorgestelde dekking vanuit het programma Cultuur is niet nodig, aangezien dekking vanuit de algemene middelen wordt voorgesteld.

Amendement Slag om Arnhem (24A23)
Op 3 juli heeft de raad het amendement Slag om Arnhem aangenomen waarin het college de opdracht heeft gekregen voor een jaarlijkse kleinschalige herdenking van Bridge to Liberation met in de kroonjaren een grotere herdenking en in de Begroting 2025 een voorstel te doen voor de structurele dekking hiervan.
Er wordt nu gewerkt aan een model met een jaarlijkse herdenking die € 350.000 kost en in de kroonjaren € 1,0 miljoen. Door in de tussenliggende jaren via de BR Evenementen te ‘sparen’ voor de kroonjaren is het structurele budget constant. Deels kan dit ook uit bestaande middelen gedekt worden. Vanaf 2027 komt het neer op een aanvullend structureel budget van € 180.000.

Zonder show geen vuurwerk (24M101g)
Bij de behandeling van de Perspectiefnota is de motie 'Zonder show, geen vuurwerk' (24M101g) aangenomen. In de uitwerking van deze motie wordt het budget van € 150.000 voor de vuurwerkshow in 2025 dat in de Perspectiefnota is verlaagd weer verhoogd. Hiermee wordt motie 24M101g afgedaan.

Huisvesting ambtelijke organisatie (beëindiging huurkorting)
In de Perspectiefnota 2025 is het vervallen van de huurkorting tot en met 2026 opgenomen. Vooralsnog is echter de opzet om de huurovereenkomst voort te zetten tot medio 2030, daarom wordt de beëindiging van de huurkorting vanaf 2027 structureel begroot.

Indexatie leges
De leges 2025 worden geïndexeerd met de consumentenprijsindex van 3,45%. Hierdoor stijgen de inkomsten structureel met € 244.000 vanaf 2025.

Ontwikkeling tarieven paspoorten
Het Rijk heeft de nieuwe tarieven voor paspoorten en identiteitskaarten vastgesteld. Deze worden met 3,6% verhoogd. Dit leidt tot een verhoging van de inkomsten met € 40.000 in 2025 en structureel € 45.000 vanaf 2026. Hiertegenover staan ook lastenstijgingen bij burgerzaken vanuit de loon- en prijsontwikkeling.

Jaarlijkse bijstellingen

Jaarlijkse bijstellingen	2025	2026	2027	2028	I/S
Bedragen x € 1.000					
Prijs- en volumeontwikkeling 2025	-26.500	-26.500	-26.500	-26.500	S
Ontwikkeling belasting en legesopbrengsten	1.687	1.687	3.137	4.587	S
Ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning	1.008	806	1.089	-418	
Totaal ontwikkelingen Perspectiefnota	-23.805	-24.007	-22.274	-22.331	
Prijs- en volumeontwikkeling 2025	-1.530	-1.543	-1.538	-1.531	S
Ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning	760	-196	-651	-768	
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	**-771**	**-1.739**	**-2.188**	**-2.298**	
Totaal jaarlijkse bijstellingen	**-24.575**	**-25.746**	**-24.463**	**-24.629**	

Loon-, prijs, en volumeontwikkeling 2025
In de Perspectiefnota is € 27,5 miljoen aan loon-, prijs- en volumeontwikkeling begroot en is de stelpost voor de onzekere prijsontwikkeling van € 1,0 miljoen die in de Begroting 2024 was opgenomen ingezet. Binnen dit budget is in de Perspectiefnota een totale raming voor de indexatie van gemeenschappelijke regelingen opgenomen van 3,5%, dat neerkomt op € 2,7 miljoen.

Na de Perspectiefnota is het budget voor prijs- en volumeontwikkelingen op een tweetal onderdelen aangepast. Op de eerste plaats heeft de Nederlandse zorgautoriteit de Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVA) en de Prijs Particuliere Consumptie (PCC) opnieuw berekend. De OVA is gestegen van 4,9% naar 6,0% en de PCC van 2,5% naar 3,1%. Dit leidt tot een extra structureel beslag van € 1,7 miljoen vanaf 2025 op de algemene middelen.
Daarnaast zijn inmiddels van de verschillende gemeenschappelijke regelingen de nieuwe begrotingen met daarin de indexatie aan de deelnemende gemeenten aangeboden. Het resultaat daarvan is dat De Connectie haar indexatie maximeert op 3,5%. VGGM heeft een beperkte indexatie van 1,3% en het Gelders Archief van 1%. Voor Veilig Thuis valt de indexatie 1,7%-punt hoger uit. De Groene Metropoolregio stelt een indexatie van 6,5% voor en Park Lingezegen hanteert de grond- weg- en waterbouwindex omdat hun begroting vooral kosten voor onderhoud aan de openbare ruimte betreft. Per saldo resteert een voordeel van € 100.000 ten opzichte van het in de Perspectiefnota opgenomen bedrag op de totale indexatie voor gemeenschappelijke regelingen.

De bijstelling van de OVA en de indexatie van de gemeenschappelijke regelingen leiden gezamenlijk tot een aanpassing van de prijs- en volumeontwikkeling van € 1,5 miljoen structureel vanaf 2025. Gemiddeld blijft de indexatie van de gemeenschappelijke regelingen dus onder de 3,5%. In lijn met de motie 'Maximaal 3,5 procent indexeren' (24M79) blijven we ons inspannen om voor alle gemeenschappelijke regelingen een maximale indexatie van 3,5% af te spreken.

Ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning
De ontwikkelingen in het kader van de Meerjareninvesteringsplanning (zowel in de Perspectiefnota als aanvullend daarop) laten het volgende beeld zien:

Ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning	2025	2026	2027	2028	I/S
Bedragen x € 1.000					
Actualisatie MIP	1.578	-24	-677	-843	S
Indexatie MIP	-152	-173	-282	-342	S
Planningsrealisme MIP	342	806	1.397		I
Totaal ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning	**1.768**	**610**	**438**	**-1.185**	

De Meerjareninvesteringsplanning (MIP) is geactualiseerd. Hierbij is gekeken naar de planning van de verschillende investeringen. Bij de Perspectiefnota is het MIP reeds geïndexeerd. Als gevolg van met name personeelstekorten worden diverse investeringsprojecten vooral in 2024 en 2025 getemporiseerd. Hierdoor ontstaat een vrijval voor de algemene middelen van € 1,6 miljoen in 2025. Vanaf 2026 nemen de kapitaallasten toe tot € 0,8 miljoen in 2028. Over de jaren heen blijft het investeringsvolume daarmee vrijwel gelijk.

Voor het gehele MIP, inclusief nieuwe investeringen, is het planningsrealisme opnieuw geraamd. Afgelopen 5 jaar bedroeg de gemiddelde realisatie op de investeringsprojecten 55%. De onderuitputting bedroeg daarmee gemiddeld 45%. Voor het planningsrealisme wordt een aflopende reeks van 70%, 50% en 30% voor de verwachte onderuitputting van de kapitaallasten geraamd. Dat komt neer op 32% voor 2025, 23% voor 2026 en 14% voor 2027. Ten opzichte van de Perspectiefnota is het planningsrealisme licht neerwaarts bijgesteld.

Leeswijzer

Na het lezen van de hoofdlijnen van deze begroting, vindt u voor uw leesgemak een korte toelichting op de bouw van deze begroting. De begroting is een onderdeel uit de P&C-cyclus. In de begroting wordt het gemeentelijk beleid op hoofdlijnen toegelicht. Dit doen we aan de hand van de drie w-vragen:

- *wat willen we bereiken?*
- *wat gaan we doen?*
- *wat mag het kosten?*

Opbouw van de Begroting 2025

In deze leeswijzer wordt aangegeven hoe de indeling van de Begroting eruit ziet.

Deel 1 - hoofdlijnen van beleid en ontwikkelingen in het financieel kader

In de stedelijke en wijkprogramma's worden de prioriteiten van het beleid aangegeven. Een samenvatting van de prioriteiten krijgt een plek in hoofdstuk 1.

In het hoofdstuk Ontwikkelingen in het financieel kader worden de belangrijkste financiële ontwikkelingen weergegeven. Ook wordt in dit hoofdstuk een verklaring van de mutaties gegeven.

Deel 2 - beleidsbegroting

De beleidsbegroting is opgebouwd uit vier onderdelen:

Acht wijkprogramma's (W)

Sinds 2017 zijn acht wijkprogramma's ingesteld. De 24 wijken zijn geclusterd in acht gebieden: Noord-West, Noord-Oost, Presikhaaf, Centrum/Spijkerkwartier/Arnhemse Broek, Malburgen, Rijkerswoerd/ Kronenburg/ Vredenburg, Elden/ De Laar en Schuytgraaf/ Elderveld. In deze Begroting zijn de begrotingen van de wijkprogramma's financieel samengevoegd tot 1 wijkprogramma. Dit is gebeurd naar aanleiding van amendement 23A20 'Financieel samenvoegen wijkprogramma's'. Per wijk zijn wel de doelen en inspanningen inzichtelijk gemaakt.

Dertien stedelijke programma's (S)

In de stedelijke programma's zijn de ambities, doelen, inspanningen en de daarbij behorende budgetten op stedelijk niveau opgenomen.

Doelenboom

Sinds de Begroting 2020 staat doelenboom in de Begroting centraal. Dit doen we in de wijk- en stedelijke programma's. Per programma zijn de ambities (A), doelen (D), inspanningen (I) en indicatoren opgenomen.

- In de ambities staat opgenomen waar we als stad uiteindelijk naar streven
- In de doelen staat aangegeven wat we willen bereiken. Als dit mogelijk is, zo smart (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden) mogelijk.
- In de inspanningen staat aangegeven wat we als gemeente concreet willen gaan doen om de doelen te bereiken.

Waar mogelijk voegen we ook indicatoren aan de doelenboom toe.

De afgelopen periode is in de raadswerkgroep doorontwikkeling begroten & verantwoorden nagedacht over op welke wijze de begroting het beste kan worden ingericht om de raad optimaal in positie te brengen. Dit heeft een concreet aantal verbeterpunten opgeleverd welke in 4 programma's (bij wijze van pilot) zijn doorgevoerd: het betreft S01 Veiligheid, S05 Cultuur, S06 Participatie & armoedebestrijding en S10 Klimaat & energie. Zie ook de raadsbrief hierover.

Tien paragrafen

De paragrafen vormen een 'dwarsdoorsnede' van de begroting. Er worden kaderstellende beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten. De paragrafen geven daarmee belangrijke aanvullende informatie over de meerjarige financiële positie van de gemeente. Een deel van de paragrafen zijn in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht voorgeschreven.

De volgende verplichte paragrafen vanuit het BBV zijn opgenomen:

1. Lokale heffingen - In deze paragraaf wordt stilgestaan bij de diverse gemeentelijke belastingen en heffingen en de consequenties daarvan voor de inwoners.
2. Risicomanagement en weerstandsvermogen - Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van de gemeente is. In deze paragraaf zijn ook financiële kengetallen opgenomen, zoals het weerstandsvermogen, de solvabiliteit en de schuldquote
3. Onderhoud kapitaalgoederen - In deze paragraaf wordt toegelicht op welke wijze het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen (zoals wegen, riolering, gebouwen) gewaarborgd is.
4. Financiering - Hier wordt toegelicht op welke wijze met de financieringsbehoefte van de gemeente is omgegaan.
5. Bedrijfsvoering - In de paragraaf wordt gerapporteerd over de voortgang van interne ontwikkelingen binnen de gemeentelijke organisatie.
6. Verbonden partijen - De gemeente werkt samen met andere partijen om bepaalde doelen te bereiken. Als de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft bij een partij, is dit een zogenoemde verbonden partij. In deze paragraaf worden alle verbonden partijen toegelicht.
7. Grondbeleid - De gemeente speelt een rol in het kopen en verkopen van gronden. Hier wordt verder ingegaan op het gevoerde grondbeleid.

Op verzoek van uw raad zijn twee niet verplichte paragrafen in de begroting opgenomen:
8. Investeringen - In deze paragraaf wordt over de realisatie van de investeringen gerapporteerd.
9. Subsidies - De gemeente verstrekt subsidies aan instellingen die een bijdrage leveren aan gemeentelijke doelstellingen. In deze paragraaf wordt aangegeven welke instellingen subsidie hebben ontvangen inclusief de subsidiebedragen.

In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Wet Open overheid (Woo) wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. Dit geldt vanaf de Jaarrekening 2022 en Begroting 2024 en deze paragraaf is dan ook toegevoegd:
10. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid

Overig programmaplan
Hierin wordt duidelijk gemaakt op welke wijze de overhead in het overzicht baten en lasten tot uitdrukking komt.

Deel 3 - Financiële begroting
In dit onderdeel wordt ingegaan op de ontwikkelingen in het financieel kader, mutaties circulaires van het gemeentefonds en de financiële begroting met de financiële tabellen.

Bijlagen
In de bijlagen zijn de afkortingen- en begrippenlijst en een aantal overzichten opgenomen.

Interactieve website
De Begroting is digitaal beschikbaar op: financien.arnhem.nl. Op deze website is in de wijk- en stedelijke programma's ook de volgende extra informatie te vinden:
- Verdeling budgetten in kostengroepen
- Verdeling budgetten taakvelden
- Verdeling budgetten portefeuilleonderdelen
- Verdeling budgetten naar subproducten
- Totaaloverzicht subsidies
- Totaaloverzicht reserves

Deel 2 Beleidsbegroting

De Beleidsbegroting bestaat uit drie onderdelen:

1. Wijkprogramma (W)
2. Stedelijke programma's (S)
3. Paragrafen

Wijkprogramma's

De diverse taken waarvoor de gemeente verantwoordelijk is en die op wijkniveau plaatsvinden, zijn opgenomen in de onderstaande 8 wijkprogramma's (bundeling van logisch samenhangende wijken). De begrotingen van de wijkprogramma's zijn samengevoegd in Wijken Algemeen.

W0 **Wijken Algemeen**

W1 **Wijkprogramma Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek (CSA)**
Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek

W2 **Wijkprogramma Noordwest**
Burgemeesterswijk, Hoogkamp, Transvaal, Heijenoord, Lombok, Klarendal, Klingelbeek e.o., Schaarsbergen e.o., Sint Marten en Sonsbeekkwartier

W3 **Wijkprogramma Noordoost**
Alteveer, Cranevelt, Geitenkamp, Monnikenhuizen, Velperweg e.o.

W4 **Wijkprogramma Presikhaaf**
Presikhaaf West en Presikhaaf Oost

W5 **Wijkprogramma Malburgen**
Malburgen West, Malburgen Oost/Noord, Malburgen Oost/Zuid, waaronder Het Duifje en Immerloo

W6 **Wijkprogramma Schuytgraaf/Elderveld**
Schuytgraaf en Elderveld

W7 **Wijkprogramma De Laar/Elden**
De Laar en Elden

W8 **Wijkprogramma Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg (RKV)**
Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg

Wijken Algemeen

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Thema's	Doelen	Inspanningen

Arnhem is/ wordt een levendige en vitale stad waar het volgens inwoners en ondernemers fijn wonen, werken en verblijven is (T)

Arnhemse Wijkaanpak
Jaarlijks worden met inbreng van inwoners en professionals acht wijkprogramma's opgesteld en opgenomen in de begroting. In deze wijkprogramma's staan inhoudelijke doelen en inspanningen benoemd die betrekking hebben op verschillende inhoudelijke portefeuilles. Door de samenstelling van wijkprogramma's worden de doelen en inspanningen op gebiedsniveau integraal aan elkaar verbonden, waarbij de verschillende portefeuilles aan zet blijven om de doelen te halen en inspanningen samen met de partners in de wijk uit te voeren. Vanuit de doelen in de verschillende wijken is een vertaling gemaakt naar thema's die in meerdere gebieden spelen. Resultaat hiervan zijn acht stadsbrede thema's. Deze acht thema's zijn verdeeld in drie pijlers die van invloed zijn op de leefbaarheid: sociaal, fysiek en veiligheid.

Sociaal: Meedoen, Kansengelijkheid, Gezondheid
Fysiek: Openbare ruimte, Duurzaamheid, Wonen, Wijkeconomie
Veiligheid: Veiligheid

Voor elk wijkprogramma is de begroting opgebouwd uit deze stadsbrede thema's die in de betreffende wijk van toepassing zijn. Onder deze thema's zijn de inspanningen per gebied geformuleerd.

Betekenis stadsbrede thema's

- Meedoen: Inwoners zijn financieel en sociaal zelfredzaam.
- Kansengelijkheid: Iedere inwoner heeft gelijke kansen.
- Gezondheid: Inwoners kunnen voldoende bewegen en worden geholpen bij het creëren van een gezond levenspatroon.
- Openbare ruimte: De openbare ruimte is schoon, heel en veilig en nodigt uit tot gebruik door de inwoners. In samenwerking met bewoners wordt gewerkt aan de vergroening van de wijken.
- Duurzaamheid: De stad is beschermd tegen hitte, regenoverlast en is energieneutraal.
- Wonen: Inwoners hebben een veilig onderdak, wonen prettig in een huis, een buurt en een wijk die bij hen past.
- Wijkeconomie: De bedrijven in de wijk krijgen de ondersteuning die zij nodig hebben.
- Veiligheid: Inwoners voelen zich prettig en veilig in Arnhem, binnenshuis en buitenshuis. Deze veiligheid zorgt voor ontspanning en vrijheid en laat inwoners onbelemmerd maatschappelijk deelnemen.

De reden om wijkgericht te werken is helder: Arnhem kent grote contrasten tussen de diverse wijken en op deze wijze krijgt iedere wijk of gebied de focus en aandacht die nodig zijn op basis van het eigen gebieds-DNA. Daarbij is het voortdurend zoeken naar de balans tussen collectieve oplossingen op stadsniveau en maatwerk op wijkniveau. Er wordt gestreefd naar leefbare wijken waarin mensen van verschillende achtergronden en inkomens de mogelijkheid hebben met elkaar samen te leven.

Sinds 2023 zijn de Arnhemse wijken Klarendal, 't Broek, Geitenkamp, Presikhaaf en Malburgen, die samen het gebied Arnhem-Oost vormen, één van de focusgebieden van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Met het Nationaal Programma Arnhem-Oost werken we gebiedsgericht om de achterstanden op het gebied van onderwijs, werk, inkomen, wonen, gezondheid, leefbaarheid en veiligheid in deze vijf wijken aan te pakken. Door middel van een lerende aanpak kijken we waar met intensivering van beleid of innovatieve methoden een doorbraak kan worden gerealiseerd.

Verkleinen van de kloof tussen inwoners/ondernemers en de lokale overheid (D)

In 2016 nam de gemeenteraad 'Van Wijken Weten' aan als filosofie voor het gemeentelijk werken in Arnhem door de eerste Koersnota Van Wijken Weten vast te stellen. Een deel van de ambtenaren verruilde stadhuis of stadskantoor voor één van de acht geografische gebieden waar Arnhem in verdeeld is. Doel: de kloof tussen inwoner en gemeente verkleinen en als overheid van wijken weten op twee niveaus. Van Wijken Weten omdat je weet wat er speelt in de wijk. En Van Wijken Weten als je weet dat niet de overheid maar de wijk zelf beter weet wat er moet gebeuren.

Die kloof tussen inwoner en ambtenaren in de wijk is inmiddels een stukje kleiner geworden, zo blijkt uit de evaluatie die in 2022 voorgelegd is aan de gemeenteraad. Dat wil echter niet zeggen dat hiermee aan de

doelstelling is voldaan, er is nog veel te verbeteren om deze kloof verder te dichten. In 2023 is gestart met het actualiseren van de Koersnota Van Wijken Weten en de nieuwe Koersnota is in december 2023 vastgesteld door de gemeenteraad. Ook is een uitvoeringsplan van de Koersnota vastgesteld waarin de belangrijkste uitvoeringsmaatregelen voor de komende twee jaren opgenomen zijn.

Uitvoeren Koersnota Van Wijken Weten **(I)**

Voor de uitvoering van Koersnota Van Wijken Weten is een uitvoeringsplan voor de jaren 2024, 2025 en 2026 gemaakt. Per uitgangspunt (in totaal 5 uitgangspunten) zijn uitvoeringsmaatregelen benoemd die een bijdrage leveren aan de doorontwikkeling van wijksturing. Zo worden er uniforme afspraken gemaakt over het stellen van wijkdoelen, het realiseren van deze doelen en rollen en taken van de Teams Leefomgeving. Een groot deel van de uitvoeringsmaatregelen zijn van interne en organisatorische aard.

Uitvoeren veranderplan wijksturing **(I)**

Al voor de vaststelling van het bovengenoemde uitvoeringsplan is een verandertraject gestart om wijksturing binnen de ambtelijke organisatie te verbeteren. Dit interne verandertraject maakt uiteraard onderdeel uit van het vastgestelde uitvoeringsplan 2024 - 2026. Voor dit verandertraject is vanuit verschillende beleidsdisciplines geïnventariseerd hoe wijksturing binnen de organisatie wordt ervaren en wat er verbeterd kan worden. Vervolgens is hierop een veranderplan ontwikkeld om daadwerkelijk een (cultuur)verandering te bereiken binnen de organisatie. Een belangrijk onderdeel hiervan is het veranderen van de begrotingsstructuur, waarbij niet langer sprake is van aparte wijkprogramma's, maar waarbij de input vanuit de wijk integraal onderdeel is van de begrotingsprogramma's. Met deze werkwijze wordt geoefend en deze wordt vanaf de meerjarenbegroting 2026 – 2029 ingevoerd.

Ontwikkelen van integraal accommodatiebeleid **(I)**

Sinds eind 2023 werken we aan een nieuw beleid voor de accommodaties die bijdragen leveren aan maatschappelijke doelen in onze stad, genaamd het Integraal Accommodatiebeleid (IAB). Dit beleid helpt ons om de activiteiten die belangrijk zijn voor onze stad, zoals ontmoeting en sociale initiatieven, op een duurzame en passende manier te huisvesten. In 2024 zijn we met twee pilots gestart om ervaring op te doen en de juiste aanpak te bepalen. In deze twee pilots leggen we de behoeften vanuit de wijk naast de beschikbare accommodaties. Dit doen we in de gebieden Schuytgraaf & Elderveld en Presikhaaf. In het laatste kwartaal van 2024 ontvangt u hiervan de resultaten en vanaf 2025 werken we dit beleid voor alle wijken uit en start de uitvoering. We streven ernaar om met het IAB een beleidskader te creëren, samen met concrete uitvoeringsplannen, voorstellen voor een sluitende begroting en implementatie van de werkwijze/aanpak. We letten op de toegankelijkheid, functionaliteit, kwaliteit, geschiktheid en betaalbaarheid van de accommodaties, en zorgen voor een goede spreiding en combinatie van activiteiten. Ook houden we rekening met het onderhoud en de duurzaamheid van de gebouwen. We kijken niet alleen naar gemeentelijke accommodaties, maar ook naar andere geschikte locaties. Het IAB wordt afgestemd op de plannen voor onderwijs, sport, cultuur en de toekomstige Arnhemse Barcode, die de benodigde voorzieningen in kaart brengt. Tot slot zorgen we dat het IAB aansluit bij de grote ontwikkelingsprojecten in Arnhem en het Nationaal Programma Arnhem-Oost.

Thema's en budgetten

	Begroting 2025			
	Lasten	Baten	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen
Bedragen x € 1.000				
Thema's				
Bedrijfsvoering	8.651	17	0	0
Gezondheid	140.081	2.040	319	228
Kansengelijkheid	37.909	9.030	10	404
Meedoen	19.606	684	162	288
Openbare ruimte	22.789	1.335	0	0
Veiligheid	1.955	0	0	0
Wijkeconomie	0	0	0	0
Wonen	11.237	19.621	1.270	485
Totaal	242.229	32.726	1.762	1.406

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Primitief	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	231.330	233.714	238.299	242.229	238.300	231.951	234.101
Baten	30.879	29.559	30.782	32.726	32.466	32.415	32.365
Saldo lasten en baten	***-200.451***	***-204.155***	***-207.517***	***-209.502***	***-205.833***	***-199.536***	***-201.736***
Toevoegingen aan reserves	10.963	1.716	1.762	1.762	1.762	1.787	1.787
Onttrekkingen aan reserves	13.173	1.618	3.296	1.406	600	476	807
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***2.210***	***-98***	***1.534***	***-356***	***-1.163***	***-1.311***	***-980***
Resultaat	**-198.242**	**-204.253**	**-205.983**	**-209.859**	**-206.996**	**-200.847**	**-202.716**

Toelichting

Lasten

Voor wijken algemeen is totaal € 242,2 miljoen aan lasten begroot in 2025. De begrote lasten nemen hiermee met € 3,9 miljoen toe ten opzichte van 2024. De verdeling van de totale lasten over de verschillende thema's is in de tabel "Thema's en budgetten" inzichtelijk gemaakt.

De lasten voor het thema Meedoen nemen per saldo ten opzichte van 2024 met € 2,7 miljoen af. Voor samenlevingsopbouw en ondersteuning opgroeien en opvoeden nemen de lasten met € 1,6 miljoen af ten opzichte van 2024. Dit is het gevolg van het vervallen van incidentele middelen voor de Sociale Basis Welzijn (€ 1,0 miljoen), extra jongerenwerk (€ 260.000), energietransitie (€ 180.000), overheveling ontmoeten en verbinden naar stedelijk budget (€ 480.000). Daarnaast is er een stijging van € 355.000 door prijscompensatie.
In vergelijking met 2024 nemen de begrote lasten van participatie met € 550.000 af door het vervallen van incidentele middelen, deze middelen zijn in de begroting 2023 toegekend (ambities bestaanszekerheid). Het totaalbudget (zowel stedelijk als wijk) voor participatie neemt toe met € 1,1 miljoen in 2025.
De daling binnen bijstandsverstrekking betreft voornamelijk de lasten voor de BBZ uitkering voor zelfstandigen. Deze dalen met € 308.000 ten opzichte van 2024. De BBZ uitkering is een onderdeel van de samengestelde uitkering BUIG en wordt toegelicht binnen programma S06 Participatie en armoedebestrijding.
Tot slot dalen de lasten op de overige budgetten door uiteenlopende redenen met € 280.000 ten opzichte van 2024.

De lasten voor het thema Kansengelijkheid nemen per saldo ten opzichte van 2024 met € 2,2 miljoen af. De lasten nemen voor Armoede met € 645.000 af in 2025. Dit wordt veroorzaakt doordat er minder budget (€ 350.000) beschikbaar is voor het verbeteren van inkomensregelingen en het wegvallen in 2025 van incidentele middelen 2024 (€ 400.000) voor onderzoeks- en implementatie werkzaamheden schuldhulpverlening in eigen beheer. Daarnaast wordt de energietoeslag 2023 in 2024 afgerond. Waardoor het budget binnen armoede daalt met € 620.000. Hier tegenover staan in 2025 extra middelen (€ 725.000) voor de Gelrepas, Bijzondere bijstand en Beschermingsbewind.
Voor schuldhulpverlening nemen de begrote lasten met € 1,0 miljoen af doordat incidentele middelen in 2024 niet terugkeren in 2025. Het gaat dan om het implementatiebudget (€ 400.000) voor schuldhulpverlening in eigen beheer, een pilot voor Ervaringsdeskundigen (€ 100.000) en het uitbreiden van vroegsignalering (€ 500.000).
Voor de aanpak vroegtijdig schoolverlaten vervalt een overheidssubsidie (DU Jeugd) waardoor de begrote lasten met € 530.000 afnemen. Vanaf 2025 worden deze middelen structureel toegevoegd aan het budget van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ten behoeve van een regionaal programma.

Voor het thema Gezondheid stijgen de begrote lasten in 2025 met € 7,1 miljoen ten opzichte van 2024. Dit is met name het gevolg van de volgende ontwikkelingen.
Binnen maatschappelijke ondersteuning stijgen de begrote lasten met € 1,3 miljoen in verband met het terugdraaien van de eigen bijdrage in de huishoudelijke hulp en met € 1,0 miljoen bij doelgroepenvervoer.
Enerzijds door investeringen ten behoeve van de transitie naar zero emissie, anderzijds door het vervallen van een subsidie vanuit de provincie.

Binnen de Wmo stijgen de begrote lasten met € 2,1 miljoen. Voor € 1,5 miljoen word dit veroorzaakt door indexatie en tariefaanpassingen. Daarnaast is er een stijging van de begrote lasten in het kader van het persoonsgebonden budget op het gebied van de wet langdurige zorg van € 600.000. Deze is het gevolg van een lagere korting (college tweedaagse begroting 2024-2027) ten opzichte van 2024.
Voor de Jeugdzorg stijgen de begrote lasten met € 2,1 miljoen door indexatie en tariefaanpassingen.

Binnen het thema Openbare ruimte stijgen de begrote lasten met € 2,8 miljoen ten opzichte van 2024. De begrote lasten voor het dagelijks onderhoud in het stadsdeel Centrum, Spijkerbuurt en Arnhems Broek (CSA) stijgen met € 2,5 miljoen. De prijscompensatie binnen het thema zorgt voor stijging van de begrote lasten van € 507.000. Daar tegenover staan dalende kapitaallasten bij afval die zorgen voor een lastenverlaging van € 380.000. Overige ontwikkelingen leiden tot een stijging van de lasten met € 170.000 ten opzichte van 2024.

Voor het thema Wonen dalen de begrote lasten in 2025 als gevolg van verschillende ontwikkelingen met € 400.000 ten opzichte van 2024. Voor het grootste gedeelte (€ 250.000) wordt dit veroorzaakt door lagere beheer lasten bij de MFC's.

Voor het thema Veiligheid dalen de begrote lasten met € 500.000 ten opzichte van 2024. Dit is het gevolg van een correctie. In 2025 is een loonsom van € 500.000 toegevoegd aan het stedelijk budget ten laste van de wijken.

De lasten voor het thema Bedrijfsvoering nemen door uiteenlopende redenen per saldo met € 100.000 af ten opzichte van 2024.

Baten
Voor wijken algemeen is totaal € 32,7 miljoen aan baten begroot. De begrote baten nemen hiermee met € 1,9 miljoen toe ten opzichte van 2024.

Voor het thema Meedoen dalen de begrote baten met € 308.000, gelijk aan de dalende lasten voor BBZ uitkering. De BBZ uitkering is een onderdeel van samengestelde uitkering BUIG en word toegelicht binnen programma S06 Participatie en armoedebestrijding.

Binnen het thema Wonen nemen de begrote baten toe met € 2,5 miljoen door een stijging van de parkeertarieven.

Toevoegingen aan reserves
Voor wijken algemeen is totaal € 1,8 miljoen aan toevoegingen aan reserves begroot. Dit betreft een toevoeging van € 1,0 miljoen aan de bestemmingsreserve Onderhoud Vastgoed en € 803.000 aan parkeeropbrengsten die toegevoegd worden aan het Bereikbaarheidsfonds. Dit is gelijk aan de toevoeging in 2024.

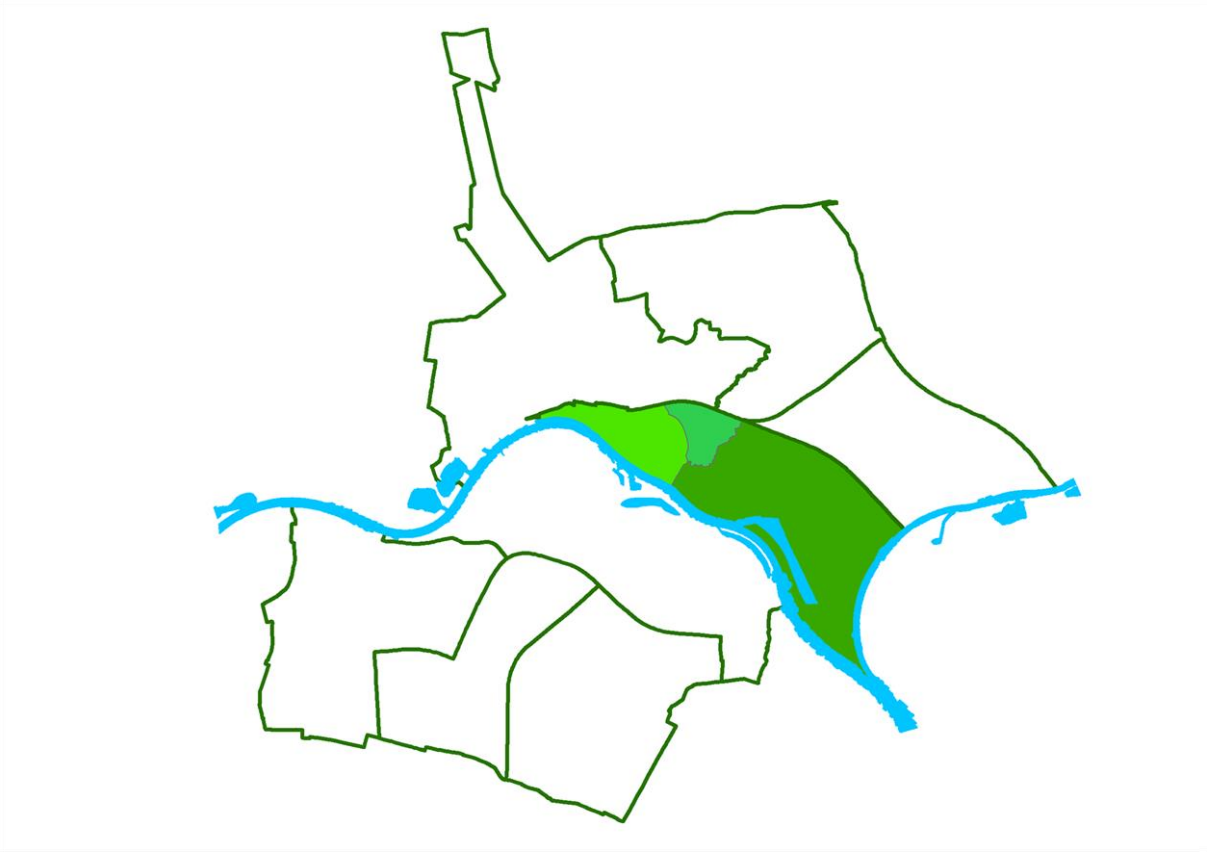
Onttrekkingen aan reserves
Voor wijken algemeen wordt in 2025 totaal € 1,4 miljoen onttrokken aan de reserves. De begrote onttrekkingen nemen hiermee met € 1,9 miljoen af ten opzichte van 2024.

Binnen het thema Meedoen daalt de begrote onttrekking met € 670.000. De incidentele onttrekking van € 670.000 ten behoeve van jongerenwerk komt niet terug in 2025.

Voor het thema Kansgelijkheid daalt de begrote onttrekking met € 1,1 miljoen. Zowel de onttrekking voor afronding energietoeslag 2023 (€ 620.000) als de onttrekking voor verbeteren inkomensregelingen (€ 430.000) hebben in 2024 een incidenteel karakter en komen niet terug in 2025.

Sociale wijkteams
Van de totale begroting op de wijkprogramma’s heeft € 130,8 miljoen betrekking op zorg in natura en persoonsgebonden budget. Groot deel van dit bedrag wordt besteed onder de regie van de Stichting sociale wijkteams Arnhem. De budgetten zijn als volgt verdeeld:
- € 13,6 miljoen wordt besteed aan maatschappelijke ondersteuning;
- € 18,9 miljoen wordt besteed aan huishoudelijke ondersteuning;
- € 45,8 miljoen wordt besteed aan Wmo;
- € 47,8 miljoen wordt besteed aan Jeugdzorg;
- € 4,7 miljoen wordt besteed aan Jeugdbescherming en -reclassering.

Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek

In het wijkprogramma Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA) bevinden zich de wijken Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen **(T)**

Bewoners hebben meer contact en ervaren meer sociale cohesie **(D)**

Onderlinge betrokkenheid is belangrijk voor een leefbare wijk. Onderdeel daarvan is dat inwoners elkaar kennen en dat buurtgenoten elkaar helpen. Een goed netwerk is daarbij belangrijk. Wij stimuleren dit door het faciliteren van goed functionerende wijkorganisaties, wijkplatforms, ontmoetingsplekken en bewonersondersteuning. Deze initiatieven zijn nodig om verbindingen tussen bewoners te leggen en daarmee de veerkracht van de wijk te versterken.

Inspanningen 2025 **(I)**

- We zetten samen met onze wijkpartners een gezamenlijk programma rondom het gebouw en speelterrein van de Blokhut op.
- We stimuleren de betrokkenheid van bewoners bij het organiseren van activiteiten in de Symfonie, door het inzetten van bewonersondersteuning.
- We faciliteren gezamenlijke activiteiten van wijkbewoners en vluchtelingen rondom wijk-maaltijden en sport/beweeg activiteiten, samen met wijk- en vluchtelingenorganisaties.
- We faciliteren samen met o.a. Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA), bewonersgroepen bij het organiseren van activiteiten in het Centrum.
- We koppelen kansen aan de BlauweWijkEconomie (DAZO), waar wijkbewoners werken aan een circulaire- en inclusieve wijkeconomie.

Bewoners zijn meer (financieel) zelfstandig en staan steviger in de maatschappij (D)

Onze bewoners krijgen de gelegenheid om mee te doen in de samenleving, zichzelf te ontwikkelen en ervaringen op te doen. In CSA leven relatief veel gezinnen in armoede. Zij kunnen zich, om diverse redenen, (financieel) niet redden. Om (financiële) zelfredzaamheid te stimuleren, faciliteren we toegankelijke hulp.

Inspanningen 2025 (I)

- We werken samen met onder andere Broek Omhoog, Aanloophuis ZIJ=WIJ en De Kansen om de zelf- en samenredzaamheid te verstevigen.
- Binnen Het Arnhemse Broek wordt aangesloten op initiatieven en projecten van Nationaal Programma Arnhem-Oost (NPAO) op het gebied van (financiële) zelfredzaamheid.
- We gaan door met de laagdrempelige hulp die vanuit de Symfonie wordt georganiseerd. Hier werken we samen met onze welzijnspartners, zoals Rijnstad en Sociaal Wijkteam om inwoners zo goed mogelijk te helpen met individuele vragen.

Kansengelijkheid (T)

Meer kinderen hebben de mogelijkheid om hun talent te ontdekken en te ontwikkelen (D)

Door de inzet van verschillende projecten hebben meer kinderen de mogelijkheid om hun talent te ontdekken en te ontwikkelen. Wij stimuleren wijkpartners in Het Arnhemse Broek om een programma te bieden om de algemene ontwikkeling van kinderen te verrijken. We werken hierbij samen met o.a. Rijnstad, Rozet, Sportbedrijf, basisscholen en het Sociale wijkteam.

Inspanningen 2025 (I)

- Op initiatief van Team Leefomgeving zijn er bijeenkomsten met partners die zich richten op -9 maanden tot 4 jaar, om kansen en mogelijkheden vroegtijdig te signaleren en te ondersteunen in het kader van kansengelijkheid.
- We continueren het programma Kansrijk Opgroeien. Hierbij horen programma's rondom scholen en de Fridayschool. We zoeken aansluiting bij het Nationaal Programma Arnhem-Oost.
- We willen dat meer kinderen gebruik maken van de speelgelegenheden in de wijk. We willen een aantal speelplekken in de wijk (inclusief Thialf) verbeteren door ze inclusiever en aantrekkelijker (groener) te maken.

Gezondheid (T)

Meer inwoners hebben een gezonde en actieve leefstijl (D)

In CSA zijn weinig mogelijkheden tot bewegen. Op de commerciële sportscholen na, is er geen actieve sportvereniging. Te veel bewoners in Het Arnhemse Broek kampen om diverse redenen met overgewicht. Daarbij neemt het aantal kinderen met overgewicht de laatste jaren toe. Samen met partners maken we dit in 2025 een prioriteit. Daarbij stimuleren we bewegen in de openbare ruimte, zetten we in op de verbetering van speelplekken en faciliteren we preventie. In de buurt Coehoorn (Centrum) is er behoefte aan activiteiten voor ouderen.

Inspanningen 2025 (I)

- We onderzoeken (door middel van een enquête) de mogelijkheden om Thialf nog beter te laten gebruiken, met name door kinderen uit Het Arnhemse Broek.
- Met het project 'Stimuleren Spelen en Bewegen in de openbare ruimte in Het Arnhemse Broek' gaan wij in samenwerking met bewoners en het Nationaal Programma Arnhem-Oost, de speel, sport- en beweegplekken in Het Arnhemse Broek verbeteren. Daarbij zetten we in op het verder vergroenen en verbinden van de verschillende plekken.
- Samen met Sportbedrijf en SWOA zetten we in op extra beweging voor ouderen, onder andere middels de cursus Beter Bewegen en cursus valpreventie.

Openbare Ruimte (T)

Bewoners en bezoekers ervaren CSA als een aantrekkelijke, veilige en duurzame omgeving (D)

In CSA is er veel verharding en verstening, mede omdat het een centrumwijk is met weinig ruimte, veel bebouwing en belangrijke infrastructuur. We investeren daarom in een aantrekkelijkere buitenruimte, waarbij verharding plaatsmaakt voor groen. We zetten daarvoor opdrachten uit voor vergroening van de buitenruimte. Ook faciliteren we bewonersinitiatieven die hieraan bijdragen.

Inspanningen 2025 **(I)**

- We knappen rommelige en/of verwaarloosde plekken in de wijk op (schoon, heel en veilig).
- We geven wijkorganisaties, zoals ‘t Broek Omhoog en Buurtgroenbedrijf opdracht om aanvullend op de reguliere inzet extra onderhoud te doen en de wijk te vergroenen.
- We prioriteren het nemen van verkeersremmende maatregelen en het veiliger oversteken van de Johan de Wittlaan, onder andere via de projecten vanuit het Duurzaam Mobiliteitsplan Arnhem en Rijnpark.
- We investeren de gelden van het parkeerplan in een extra kwaliteitsimpuls bij het groot onderhoud (vervanging riool en herinrichting straten) in het Spijkerkwartier.
- We organiseren een jaarlijkse schouw in het Centrum, gezamenlijk met in- en externe partners om rommelige en verwaarloosde plekken in de wijk te signaleren en aan te pakken.

Veiligheid (T)

Bewoners en ondernemers ervaren minder overlast **(D)**

In CSA is veiligheid een belangrijk thema. Op sommige plekken is sprake van (een gevoel van) onveiligheid. Bewoners vragen aandacht voor verkeersveiligheid, overlast door kamerbewoning, verwarde personen en de aanwezigheid van criminaliteit en drugshandel. Het actieprogramma Schoon Heel Veilig Steenstraat en omgeving is met deze thema’s bezig. Met gerichte acties willen we afrekenen met de verloedering, overlast en criminaliteit in de wijk. Het doel is om ondernemen en wonen in het gebied prettiger en aantrekkelijker te maken.

Inspanningen 2025 **(I)**

- We analyseren samen met onze netwerkpartners hoe verschillende problemen samenkomen rond de Johan de Wittlaan en wat de impact daarvan is op de leefomgeving, waarbij begonnen wordt met het domein veiligheid. Op basis daarvan zetten wij indien nodig in 2025 in op een integraal verbeterplan (zoals eerder opgestart is rondom de Steenstraat).
- We geven opdrachten om onveilige plekken (gribusplekken) op te knappen en veiliger te maken, o.a. door het aanbrengen van muurschildering(en) of extra groen. We ondersteunen de bewonerswerkgroep gevelschoon, die graffiti-plekken in de wijk aanpakt.
- We continueren de inzet van het actieprogramma Schoon, Heel, Veilig Steenstraat en omgeving, als onderdeel van de wijkveiligheidsoverleggen Spijkerkwartier.
- We zetten in op extra aandacht vanuit parkeerbedrijf en handhaving op hufterig verkeersgedrag en wild parkeren.
- We werken samen met andere wijkpartners aan een integraal verbeterplan om de leefbaarheid in het Centrum te verbeteren.

Noordwest

In het wijkprogramma Noordwest bevinden zich de wijken Klarendal, Burgemeesterswijk/ Hoogkamp, Schaarsbergen en omgeving, Sint Marten/ Sonsbeekkwartier, Heijenoord en Lombok, Hoogstede/Klingelbeek en omgeving.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen (T)

Meer inwoners kunnen meedoen in de wijk (D)

Ontmoeting draagt bij aan het algemeen welbevinden en kan ervoor zorgen dat minder snel een beroep wordt gedaan op specialistische voorzieningen. In Noordwest zijn voldoende en diverse ontmoetlocaties voor jong en oud. Ons doel is om de fysieke locaties met een dak (’t Huukske, De Wasplaats, De Bakermat, De Nieuwe Hommel, Jeugdcentrum Vogelwijk, MFC Klarendal) te laten functioneren voor de wijk: toegankelijk, nabij en laagdrempelig. Ook speelplekken en parken in de openbare ruimte zijn belangrijke plekken. De behoefte om elkaar buiten te ontmoeten is de afgelopen periode sterker geworden.

We willen dat inwoners mee kunnen doen aan de samenleving, ieder op diens eigen manier. Dat zij meer kansen krijgen om hun gezondheid en welzijn te bevorderen.

Inspanningen 2025 (I)

- Samen met bewoners en partners in de wijk creëren, verbeteren, onderhouden of behouden we ontmoetingsplekken;
- Faciliteren van de buurthuizen en stimuleren van een passend en goed aanbod aan activiteiten;
- Het bijeenbrengen van sociale wijkinitiatieven in Klarendal en Sint Marten en het jaarlijks uitbrengen van een sociale kaart;
- Speelplekken en pleinen worden aangepast en aantrekkelijker gemaakt zodat ontmoeten/verblijven er prettiger is met meer aandacht voor ontmoeting, spelen en bewegen, vergroening en klimaatadaptatie;

- Inzetten op beweeg- en ontmoetingsprogramma's voor ouderen in en rondom de buurthuizen en ontmoetingsplekken in samenwerking met de buurthuizen, Stichting Welzijn Ouderen Arnhem en Sportbedrijf Arnhem;
- Vanaf 2024 wordt bij aanpassing van de buitenruimte in Klarendal en Sint Marten de omgeving beweegvriendelijker ingericht;
- Het verbinden van de sociale partners door: het organiseren van een halfjaarlijkse bijeenkomst voor alle professionals in het sociaal domein in Klarendal en Sint Marten, organiseren van een inloopspreekuur en het faciliteren en organiseren van een sociale tafel met sociale partners op managementniveau;
- We onderzoeken samen met Rijnstad en het sociale wijkteam hoe inwoners met een Participatiewetuitkering, en een grote afstand tot de arbeidsmarkt, kunnen groeien. Hier maken we een plan van aanpak op;
- Opdracht geven aan Scalabor om meer activerend werkplekken te creëren in Klarendal.

Kansengelijkheid (T)

In Klarendal en Sint Marten kunnen kinderen en hun ouders zich beter ontplooien in een stimulerende omgeving (D)

Armoede zorgt ervoor dat kinderen niet overal dezelfde kans krijgen om zich te ontwikkelen. We zetten erop in dat kinderen en ouders in Klarendal en Sint Marten zich ontplooien in een stimulerende omgeving. En gebruik kunnen maken van passende voorzieningen in de wijk.

We behandelen daarbij ongelijke gevallen ongelijk, juist om gelijke kansen op persoonlijke ontwikkeling te creëren. Hierbij trekken we samen op met het Nationaal Programma Arnhem-Oost. De context is hierbij belangrijk: de vele coffeeshops in het gebied vragen extra weerbaarheid van Klarendalse jongeren. Ook hier zetten we op in. Zodat alle kinderen en jongeren in Klarendal en Sint Marten zich kunnen ontwikkelen tot zelfstandige individuen.

Inspanningen 2025 (I)

- We geven opdracht aan de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) voor thuisbezoek door jeugdverpleegkundige voor alle kinderen op het moment dat ze 18 maanden oud zijn;
- Professionaliseren aanbod Speelmorgen in Klarendal in samenwerking met Rijnstad;
- Samen met partners in Klarendal en Sint Marten werken we aan de doorontwikkelen van een na-schools programma voor kinderen van 4 tot 12 jaar;
- Mede uitvoering geven aan de uitvoeringsagenda en de benoemde actiepunten van het Nationaal Programma Arnhem-Oost in samenwerking met het wijknetwerk van (basis)scholen, jeugdverpleegkundigen, Sportbedrijf Arnhem, Rijnstad, Rozet en het Sociaal Wijkteam;
- Samen met partners onderzoeken we hoe de doorontwikkeling van het jongerenwerk in Noordwest in 2025 vorm krijgt;
- We geven opdracht aan diverse partners, waaronder Regionaal Bureau Leerplicht, Rijnstad en middelbare scholen, om een aanpak te ontwikkelen voor het voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten en het behalen van startkwalificaties;
- We geven opdracht voor het opstarten van zakgeldproject voor ouders en hun kinderen tot 12 jaar in samenwerking met Rijnstad en Sociaal wijkteam.

Gezondheid (T)

Kwetsbare inwoners leven langer in goede gezondheid en blijven vitaal (D)

In Noordwest neemt de dubbele vergrijzing toe; het aandeel ouderen van 80 jaar en ouder onder alle ouderen (vanaf 65 jaar) neemt toe. Dit heeft grote impact op de ervaren gezondheid en de zorg. Het gaat gepaard met een toename van het aantal inwoners met een of meerdere chronische aandoening(en). Sociale problemen zoals eenzaamheid nemen eveneens toe, gezien ouderen langer zelfstandig en vaker alleen wonen.

In Klarendal en Sint Marten geeft de fysieke en mentale gezondheid reden tot zorg, met name bij kwetsbare inwoners. Een deel van de inwoners beweegt te weinig, eet ongezond en heeft last van overgewicht. Wij faciliteren daarom interventies die bijdragen aan het maken van juiste keuzes ten aanzien van gezonde voeding en leefstijl en stimuleren sporten en beweging.

Inspanningen 2025 (I)

- We zetten in op beweeg- en ontmoetingsprogramma's voor ouderen in en rondom de buurthuizen en ontmoetingsplekken in samenwerking met de buurthuizen, Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) en Sportbedrijf Arnhem;
- We zetten in op bewustwording en regie op de eigen gezondheid en het voorkomen van zorg door de inzet van Welzijn op Recept door Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) en Rijnstad;

- We maken in samenwerking met de Hogeschool Arnhem-Nijmegen (HAN) een meerjarig leerprogramma onder de titel Gezond Klarendal en Sint Marten vanuit het concept positieve gezondheid.

Veiligheid (T)

Bewoners hebben minder last van gevoelens van onveiligheid (D)

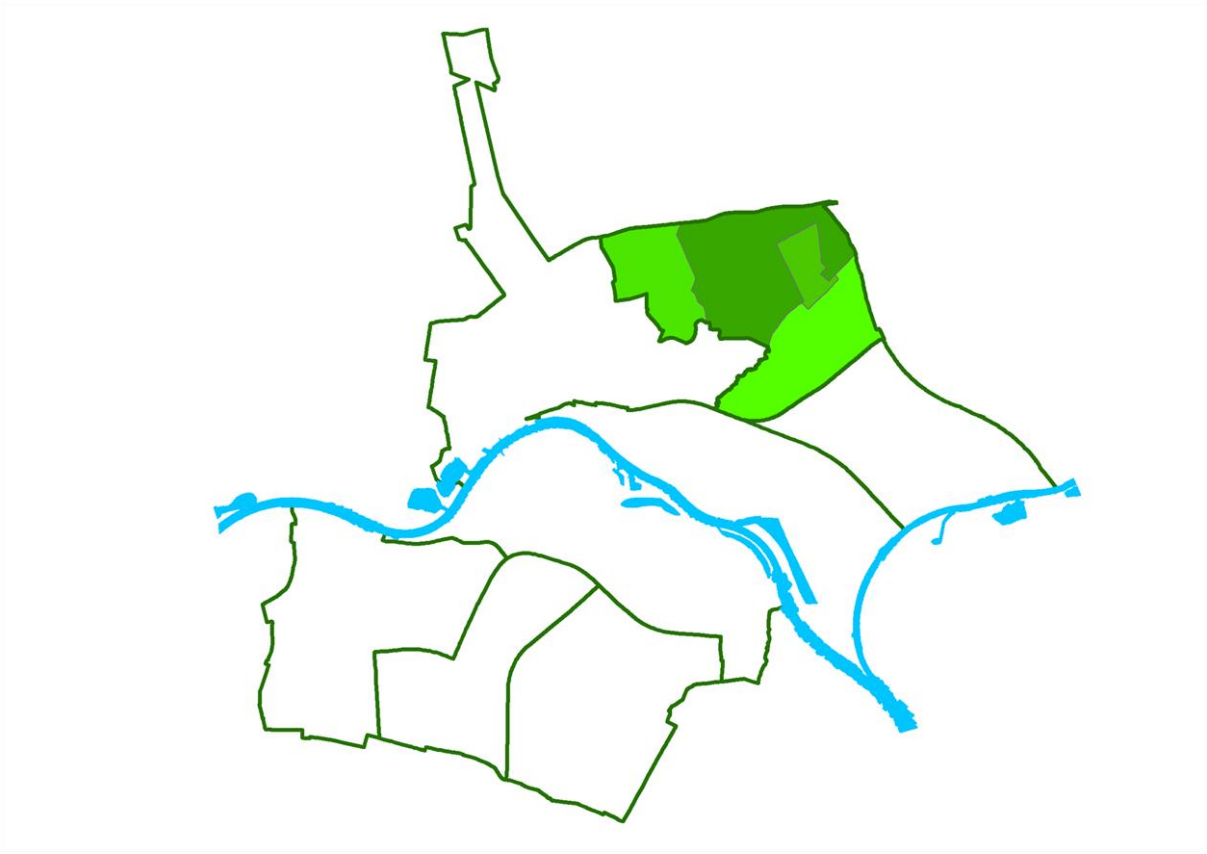
Bewoners ervaren in delen van de wijken Klarendal en St Marten gevoelens van onveiligheid door overlast door verwarde personen, drugsdealen op straat en verloederde plekken. In de Burgemeesterswijk en Hoogkamp wordt overlast ervaren door groepen jongeren die rondhangen rond scholen en parken.

Samen met politie en netwerkpartners hebben we een wijkveiligheidsplan opgesteld waarmee we met een integrale aanpak de veiligheid en leefbaarheid in de wijken verbeteren.

Inspanningen 2025 (I)

- We geven sturing aan het wijkveiligheidsoverleg;
- Samen met diverse partners, waaronder GGZ-organisaties, Rijnstad en Sociaal Wijkteam (SWT), geven we uitvoering aan het stappenplan "Werken aan een inclusieve en leefbare wijk";
- We geven opdracht aan de stadsmarinier ten behoeve van meerjarig actieplan Hommel en Singel, schoon, heel & veilig;
- Samen met jongerenwerk en straathoekwerk wordt toegenomen jongerenoverlast teruggedrongen. Een onderdeel hiervan is het realiseren van een Jongeren Ontmoetingsplek in de Hoogkamp;
- We dragen bij aan lijn 3 van Nationaal Programma Arnhem Oost door middel van het opstellen van een handelingskader Klarendal-Sint Marten in samenwerking met woningbouwcorporatie Vivare, Portaal en Volkshuisvesting;
- We werken samen met politie en sleutelfiguren aan de aanpak Bondgenoten in de wijken Klarendal en St. Marten.

Noordoost

In het wijkprogramma Noordoost bevinden zich de wijken Geitenkamp, Monnikenhuizen, Velperweg e.o., Alteveer en Cranevelt.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen **(T)**

Meer bewoners zijn zelf- en samenredzaam **(D)**

Ontmoeting draagt bij aan het algemeen welbevinden en kan ervoor zorgen dat minder snel een beroep wordt gedaan op specialistische voorzieningen. Daarbij willen bewoners ontmoetingsplekken die passen bij hun behoeften: dichtbij, kleinschalig en laagdrempelig. In Noord-Oost is een goede dekking van ontmoetingsplekken en deze blijven wij faciliteren en het gebruik stimuleren. Aandachtspunt is het behoud van deze plekken en de financiële dekking ervan en, gezien de vergrijzing, een extra stimulering voor het aanbod voor ouderen.

Op Geitenkamp wonen relatief veel inwoners met een laag opleidingsniveau: 45% ten opzichte van Arnhem gemiddeld 26%. We stimuleren daarom het verbeteren van de basisvaardigheden, zodat inwoners meer mee kunnen komen in de samenleving.

Inspanningen 2025 **(I)**

- We ondersteunen, faciliteren en stimuleren het gebruik van de verschillende ontmoetingscentra.
- Wij adviseren bij de aanvraag van subsidiemogelijkheden en verbinden de initiatiefnemer met de juiste contactpersonen en partijen.
- In het gebied Noord-Oost zijn verschillende wijkinitiatieven die zich richten op ontmoeting voor ouderen. We verkennen de mogelijkheid om de opdracht aan SWOA in ons gebied aanpassen ten gunste van wijkpartijen (Stichting Stevig, Moes en Buurtfabriek).
- We monitoren de uitvoering van de wijkendeal van Alteveer-Cranevelt (Buurtfabriek).
- Om laaggeletterdheid (ontbreken van basisvaardigheden) terug te dringen verkleinen we het gat naar regulier aanbod van volwasseneducatie door in samenwerking met partners in de wijk het informele aanbod toegankelijker te maken.

Meer bewoners participeren in de vorm van (vrijwilligers)werk (D)

De werkloosheid en bijstandsdichtheid in Geitenkamp zijn op het hoogste niveau van de gemeente. Een hoog percentage van de bewoners heeft geen of onvoldoende opleiding, waardoor er onvoldoende aansluiting is op de arbeidsmarkt. Een kwart van de huishoudens heeft een inkomen lager dan 120% van het wettelijk minimum, twee keer zo veel als gemiddeld in Arnhem. Er wordt ingezet op het creëren van werkervaringsplekken in een vertrouwde omgeving dichtbij huis, waar bewoners hun eerste stappen kunnen zetten op weg naar betaald werk. De focus ligt op ouders met kinderen tot en met 12 jaar.

De Vlindertuin wil de 'kweekplaats' en thuisbasis zijn voor een 'wijknetwerk' van creatief en sociaal ondernemers in de Geitenkamp. Vinden, verbinden en samenwerken (als middel) staan hierin centraal. Uiteindelijk willen we in de wijk een laagdrempelige opstapmogelijkheid naar (vrijwilligers)werk.
Een aantal ontmoetingsplekken, zoals Moes in Plattenburg, ontwikkelen zich door tot leer- en werkervaringsplek.

Inspanningen 2025 (I)

- We breiden het aantal sociaal ondernemers met leer- en werkervaringsplekken in de Vlindertuin uit door middel van het aanstellen van een kwartiermaker die deze opdracht krijgt.
- We monitoren het project Geitenkamp werkt. Een initiatief dat wordt uitgevoerd door Vitesse Betrokken en het Buurtbaanbureau Geitenkamp. Hierin wordt samengewerkt met het Nationaal Programma Arnhem-Oost.·
- We faciliteren de netwerktafel ‘Samen aan het werk in de wijk’. (SWT, TLO, Enjoy&Learn, Recap, UWV, Geitenkamp Werkt, Cadans en WSP).

Kansengelijkheid (T)

Meer kinderen hebben de mogelijkheid om hun talent te ontdekken en te ontwikkelen (D)

Wij zetten in op het verrijken van de algemene ontwikkeling van kinderen en jongeren en het vergroten van sociale vaardigheden en een positiever zelfbeeld. Dit stimuleren we, samen met partners, via opdrachten, subsidies en netwerkoverleggen. Aandachtspunt daarbij is het versterken en ondersteunen van ouders bij de opvoeding.

Inspanningen 2025 (I)

- We stellen een jaarlijks uitvoeringsprogramma Kansrijk Opgroeien (programma verlengde leertijd / rijke schooldag) op in samenwerking met het extern wijknetwerk van basisscholen, Sportbedrijf Arnhem, Rijnstad, Rozet, het Sociaal wijkteam en het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Het programma richt zich op de onderdelen onderwijs, vrije tijd en thuis.
- We coördineren en faciliteren het -9 maanden – 4 jaar overleg met netwerkpartners voor het jonge kind.
- We gaan onderzoeken hoe we ouders kunnen stimuleren om gebruik te maken met de voorliggende voorzieningen voor kinderen -9 maanden tot 4 jaar zodat ze beter starten op de basisschool. Hiervoor zoeken we ouders als ambassadeur/sleutelfiguur willen optreden.
- We versterken de faciliteiten met betrekking tot taalontwikkeling voor ouder en kind.
- We initiëren het opstellen van een pedagogische wijkvisie op verzoek van de wijkpartners.
- Samen met GOAT-jongerenwerk zoeken we een geschikte plek voor het jongerencentrum.

Gezondheid (T)

De sociaaleconomische gezondheidsverschillen in de wijk Geitenkamp worden kleiner (D)

We stimuleren bewoners tot een gezondere leefstijl, zoals meer bewegen, gezonder eten en we zetten ons in om plekken in de wijk toegankelijker te maken zodat meer bewoners er gebruik van maken.

Inspanningen 2025 (I)

- We monitoren de inspanningen JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht) en GO (Gezond Onderweg).
- We realiseren meer en/of betere en nieuwe beweegplekken (onder andere Rommelkist, Sportpark Paasberg).
- We geven opdracht aan uitvoerders om te werken aan imagoverbetering en aantrekkelijkheid van locaties.
- We geven opdracht aan partners op het mixen van jeugd bij activiteiten.
- Via opdrachten en subsidies geven we partners mee dat ze een gezonde leefstijl stimuleren, zoals gezond koken, bewust boodschappen doen, gezonde voeding op locaties.

Openbare ruimte (T)

Noord-Oost is klimaatbestendiger (D)

We zetten samen met bewoners en partners in op het vergroenen, verminderen van hittestress en vergroten van de biodiversiteit. Dit doen we door het uitzetten van opdrachten ter vergroening van de buitenruimte. Ook faciliteren we bewonersinitiatieven die hieraan bijdragen.

Inspanningen 2025 (I)

- We stimuleren groeninitiatieven van bewoners en scholen en helpen mee deze te realiseren.
- We vergroenen de wijk Geitenkamp door 'oude' ligusterhagen terug te plaatsen in het straatbeeld samen met corporaties.
- We ondersteunen het duurzaamheidsproject Paasberg; op de Paasberg is een actieve bewonersgroep bezig met het verduurzamen en energiezuinig maken van de wijk, zij delen hun kennis actief met andere geïnteresseerden uit de wijk.
- We ondersteunen de initiatiefgroep Beek op de Paasberg bij het realiseren van hun plannen om het gebied aantrekkelijker en toegankelijker te maken (blauw-groene netwerken in de wijk). Daarnaast willen we een actieve bijdrage leveren aan het project 'Sportpark de Paasberg als kloppend hart van de wijk'. Deze ontwikkelingen sluiten aan bij het ontwikkelen van het Beekdal en behoud Akzovijver.

Wonen (T)

Noord-Oost wordt vitaler (D)

We zetten in op het vergroten van diversiteit van woningen en bewoners in Geitenkamp. We willen de leefbaarheid en de fysieke mogelijkheden verkennen. We blijven werken aan de juiste interventies via partners en uitvoerders in de wijk Geitenkamp om kwetsbare inwoners in bepaalde straten en/of buurtjes beter te bereiken. Tevens willen we Altveer-Cranenvelt meer toekomstbestendig maken.

Inspanningen 2025 (I)

- In samenwerking met de woningbouwcorporaties is afgesproken dat we de instroom van nieuwe bewoners reguleren.
- We zetten in om de leefbaarheid te vergroten door middel van de straataanpak (proactief opbouwwerk).
- We ondersteunen het participatieproces van de gebiedsontwikkeling de Zyp, waarbij we verkennen of er woningen kunnen komen. Hierdoor kunnen bewoners in hun eigen wijk mogelijk doorstromen.

Wijkeconomie (T)

Bruisender marktplein Geitenkamp (D)

Bewoners van Geitenkamp, Monnikenhuizen en ook de Paasberg maken zich zorgen over het verschralen van het winkelaanbod op het winkelplein Geitenkamp. Zij hebben behoefte aan een bruisend marktplein met een gevarieerd winkel- en horeca-aanbod waar ook ruimte is om te verblijven. De wijk Geitenkamp is in het verleden opgezet om zelfvoorzienend te zijn, de wijk had een geïsoleerde ligging.

Inspanningen 2025 (I)

- Er ligt een uitvoeringsplan om te komen tot een bruisender marktplein. Eerste noodzakelijke stap is vergroting van de bestaande supermarkt. Deze stap is nog steeds noodzakelijk voor de vitaliteit van het marktplein. Wij houden direct contact met de projectleider en zijn in gesprek met zowel winkeliers als wethouder en overige stakeholders.
- In afstemming met het Nationaal Programma Arnhem-Oost organiseren we gesprekken met alle nodige stakeholders voor de toekomst van de winkeliers, ontwikkeling van het marktplein en de behoefte voor meer marktkooplieden. We adviseren en verbinden vanuit de beleving en bevindingen van de winkeliers en belanghebbenden uit de wijk.

Veiligheid (T)

Bewoners ervaren minder verkeer- en parkeeroverlast (D)

In de wijk Alteveer-Cranevelt is de verkeersdruk hoog (als gevolg van samenloop Rijnstate, Openluchtmuseum en Burgers' Zoo). We stemmen af met mobiliteit en de werkgroep van verkeer (Craneveer) zodat de parkeer overlast in de toekomst wordt aangepakt. We betrekken de bewoners en zorgen voor een goede participatie.

Inspanningen 2025 (I)

- We monitoren de verkeersintensiteit Velperweg e.o. als gevolg van allerlei ontwikkelingen (zoals AKZO, High Park, Rijn IJssel college) en zetten waar nodig vervolgacties in gang.

- Samen met inwoners adviseren we welke maatregelen nuttig zijn voor het tegengaan van de parkeerdruk in Alteveer-Cranevelt.

Bewoners ervaren meer veiligheid in hun directe omgeving (D)

De leefbaarheids- en veiligheidsthema's die spelen zijn overlast gevende personen, overlast van jongeren en verloedering (onveilige plekken). Inwoners van Geitenkamp ervaren met name jeugdoverlast. In Velperweg Noord ervaart men overlast gevende personen (waterbedeffect vanuit centrum). We zetten extra in op vermindering van de jeugdoverlast en overlast gevende personen in samenwerking met ons extern netwerk, bestaande uit jongerenwerk, straathoekwerk, straatcoaches, wijkagent, handhaving en sociaal wijkteam.

Inspanningen 2025 (I)

- We houden wijkschouwen in de verschillende wijken binnen Noord-Oost in samenwerking met externe wijkpartners en vertegenwoordiging vanuit de wijk.·
- We zorgen dat onveilige plekken worden aangepakt. We sturen aan op de samenwerking van jongerenwerk en veiligheid om de overlast terug te dringen. Dat kan met handhaven, maar nog beter, via welzijn (jongerenwerk). Denk aan de hangplek bij het jongerencentrum de Sperwer.
- Voor de Velperweg maken we afspraken met Boa's.

Presikhaaf

In het wijkprogramma Presikhaaf bevinden zich de wijken Presikhaaf West en Presikhaaf Oost.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen **(T)**

Meer inwoners kennen de ontmoetingsplekken en voelen zich welkom om mee te doen met de activiteiten **(D)**

Presikhaaf is voor velen een fijne wijk om in te wonen en om trots op te zijn. Er zijn allerlei voorzieningen en het is een wijk met een grote variatie aan culturele, migratie- en sociaaleconomische achtergronden. De bevolkingssamenstelling en de ruimtelijke opbouw van de wijk zorgen er echter voor dat het spontane contact tussen culturen en buurten soms lastig tot stand komt. Ook weten niet alle bewoners die dat nodig hebben de juiste weg naar passende hulpverlening te vinden. We willen dat professionele ondersteuning van wijkpartners op het gebied van wonen, werk, inkomen, gezondheid, opvoeding en onderwijs, goed aansluit bij de behoeften van onze bewoners.

We willen de wijk positief benaderen en maken ons sterk voor sterke verbindingen tussen bewoners onderling en tussen bewoners en professionals. Doel is om te komen tot sterke wijknetwerken waar professionals, elk vanuit een heldere wijkopdracht, elkaar informeel en formeel treffen. Iedereen kent de ontmoetingsplekken in de wijk en voelt zich welkom om mee te doen aan activiteiten.

Inspanningen 2025 **(I)**

- We geven vervolg aan de in 2024 opgestarte ‘meet en greets’ op locaties in de wijk tussen bewoners en professionals en zetten deze om naar een structureel en herkenbaar jaarlijks programma.
- We zetten in op de borging van het opbouwwerk van Rijnstad in Presikhaaf en vullen dat aan met een tijdelijke inzet van een community builder in de buurt P1 (flexwonen Merwedeterrein).
- Wij vragen van al onze wijkpartners om (pro)actief bij te dragen aan het bevorderen van positieve gezondheid, taalontwikkeling/taalrijkheid, ouderbetrokkenheid, inclusief en ‘outreachend werken’.

- We ondersteunen het werk van de gezondheidsmakelaar bij het bouwen aan een gezondheidsplein door ons wijknetwerk en contacten ter beschikking te stellen.
- We ondersteunen de bekendheid en het gebruik van laagdrempelige faciliteiten voor informatie, activiteiten, hulp en advies zoals de buurtbalie, Goed Geregeld Arnhem, Sociale wijkteams en The Point.
- We zorgen ervoor dat ruimtes voor ontmoeting, verbinding en ontwikkeling voor jong en oud, zoals De Overkant, De Oosthof, MFC/jongerencentrum Push, blijven passen bij de behoeftes van de doelgroep en we adviseren, vanuit dat perspectief, op het gebied van subsidiëring en (nieuw) accommodatiebeleid.
- We vragen Stichting Welzijn Ouderen (SWOA) om samen met het Sportbedrijf inzet te plegen op het stimuleren van bewegen van ouderen.
- In afstemming met het stedelijk project 'wijknetwerken zorg/welzijn', geven we onze sociale tafel opnieuw vorm.
- We continueren onze inzet voor een passend aanbod van en programmering op plekken in de openbare ruimte voor spelen, bewegen en ontmoeten.
- We ondersteunen bewonersinitiatieven en zorgen samen met het wijkplatform voor een goede verbinding met de inzet van onze wijkpartners.
- We blijven nauw aangesloten op de inspanningen vanuit het Nationaal Programma Arnhem-Oost.

Kansengelijkheid (T)

Bewoners weten steeds beter waar ze terecht kunnen met vragen over werk, inkomen en het voorkomen van schulden en ouders en kinderen krijgen alle ruimte om hun talenten te ontwikkelen (D)

We zien dat bewoners kampen met armoede en schulden. We zien ook dat kinderen en jongeren in hun kans op een positieve persoonlijke ontwikkeling belemmerd worden, doordat ze opgroeien in armoede, hun ouders onvoldoende betrokken zijn bij de opvoeding en er onvoldoende gebruik gemaakt wordt van ondersteuningsstructuren in de wijk. We willen dat er alle ruimte is voor ouders en kinderen om hun talenten te kunnen ontwikkelen zonder zorgen.

We willen dat meer bewoners weten waar ze terecht kunnen met hulpvragen over geldzorgen en geldproblemen. Daarnaast willen we dat kinderen en jongeren Presikhaaf ervaren als de leukste wijk om in op te groeien.

Inspanningen 2025 (I)

- We werken samen met het Nationaal Programma Arnhem-Oost aan een nadere invulling van het deelprogramma werk en inkomen/bestaanszekerheid en streven naar de totstandkoming van een integraal concept voor wijkgerichte informatie en advies(punten) voor bewoners.
- We faciliteren een (informele) samenwerking tussen het sociaal wijkteam, de gemeente, Goed Geregeld Arnhem en onze welzijnspartners via de sociale tafel.
- We stimuleren wijkcommunicatie over de voorzieningen op het gebied van armoede, schulden en participatie door onze wijkpartners via het ondersteunen van de wijkkrant en wijkwebsite.
- Vanuit het NPAO krijgen de consultatiebureaus de opdracht om alle kinderen van 18 maanden te bezoeken om het belang van taalrijk opvoeden, voorschoolse educatie en opvoedondersteuning onder de aandacht te blijven brengen.
- Vanuit het NPAO wordt de groepsgewijze opvoedingsondersteuning en het opbouwen van een sociaal netwerk voor ouders met kinderen voortgezet (Power Parents). We zorgen samen met de bestuursadviseur(s) en de wijkwerkgroep jonge kind voor de doorontwikkeling van de inzet op taalrijk opvoeden, opvoedondersteuning en voorschoolse educatie.
- We brengen onze visie op een uitnodigend ouder-kind centrum in het MFC in bij het (nieuwe) integraal accommodatiebeleid.
- We delen met onze wijkpartners op jeugd/kinderen de ervaringen, kansen en problemen via het netwerk Kansrijk Opgroeien Presikhaaf. Dit netwerk bevordert de onderlinge samenwerking in de wijk van professionals en zorgt voor een afgestemd aanbod van (naschoolse) activiteiten met ouderbetrokkenheid voor kinderen.
- We zetten het succesvolle zomerprogramma voor jeugd 'Summerprikko' om in een doorlopende programmering voor jeugd voor het gehele jaar.
- We beogen de inzet van de in 2023 nieuw gestarte aanbieders op het jongerenwerk (Presikhaaf University en Kansenmakers) zoveel mogelijk in 2025 te borgen. Speerpunten zijn jongerenwerk op school (NPAO), ambulant jongerenwerk, locatiegericht jongerenwerk en online jongerenwerk. Talentontwikkeling en mentale weerbaarheid staan centraal. Deze inzet staat in nauwe verbinding met de inzet van onze wijkpartners, zoals scholen, sportbedrijf en cultuuraanbieders.
- We stimuleren de bekendheid van de energiecoaches en het gebruik van maatregelen op het gebied van duurzaamheid en energiebesparing.

Openbare ruimte (T)

Samen met bewoners zorgen we voor een gezellige en schone buitenruimte waar je graag je tijd doorbrengt (D)

Bewoners maken samen met professionals de wijk Presikhaaf tot een aantrekkelijke omgeving waar je graag je tijd doorbrengt. Wij helpen hen daarbij.

We willen dat bewoners in de wijk meer en veiliger kunnen wandelen en fietsen. We willen dat jongeren en ouderen faciliteiten (in de openbare ruimte) hebben waar ze elkaar kunnen ontmoeten, kunnen spelen en bewegen en waar ze zich medeverantwoordelijk voor voelen.

Inspanningen 2025 (I)

- We werken samen met het Nationaal Programma Arnhem Oost aan de verbetering van het (door bewoners ervaren) onderhoudsniveau op zogenoemde hotspots in de wijk.
- We voeren regie op de samenwerking tussen team leefomgeving en de gemeente.
- We dragen bij aan de realisatie van buurttuinen (vanuit het ontwikkelperspectief voor de buurt P3) door het aantrekkelijker maken van de openbare ruimte en het toevoegen van elementen voor ontmoeting en sociale binding.
- We dragen bij aan de inrichting en/of programmering van de openbare ruimte op een aantal bijzondere plekken in de wijk waardoor: bewoners elkaar kunnen ontmoeten, deze plekken uitnodigen tot buiten spelen en bewegen voor kinderen en ouders. Het gaat om buurthuis de Overkant, speelplek de Regenboog, speelpark Luinhorstweg/Dunoweg, omgeving van de Parkschool en op plekken waar de woningbouwcorporaties aan de slag gaan.
- We zorgen voor een integrale inzet rondom de renovatie van woningen in de buurt P1.
- We vragen bij alle fysieke ontwikkelplannen aandacht voor het (in cocreatie met bewoners) verbeteren van de verkeersveiligheid in het algemeen. Uitgangspunt is het bieden van meer ruimte voor de voetganger en fietser, speel-, wandel- en fietsverbindingen en de realisatie van snelheidsremmende maatregelen.
- We adviseren bij de uitvoering van de ontwikkeling van het Merwede terrein en met name op de sociale aansluiting van deze ontwikkeling op de rest van de wijk.
- We stimuleren bewonersinitiatieven gericht op het verbeteren van de leefomgeving (wijkplatform, regeling wijkinitiatieven en burgerkracht).

Veiligheid (T)

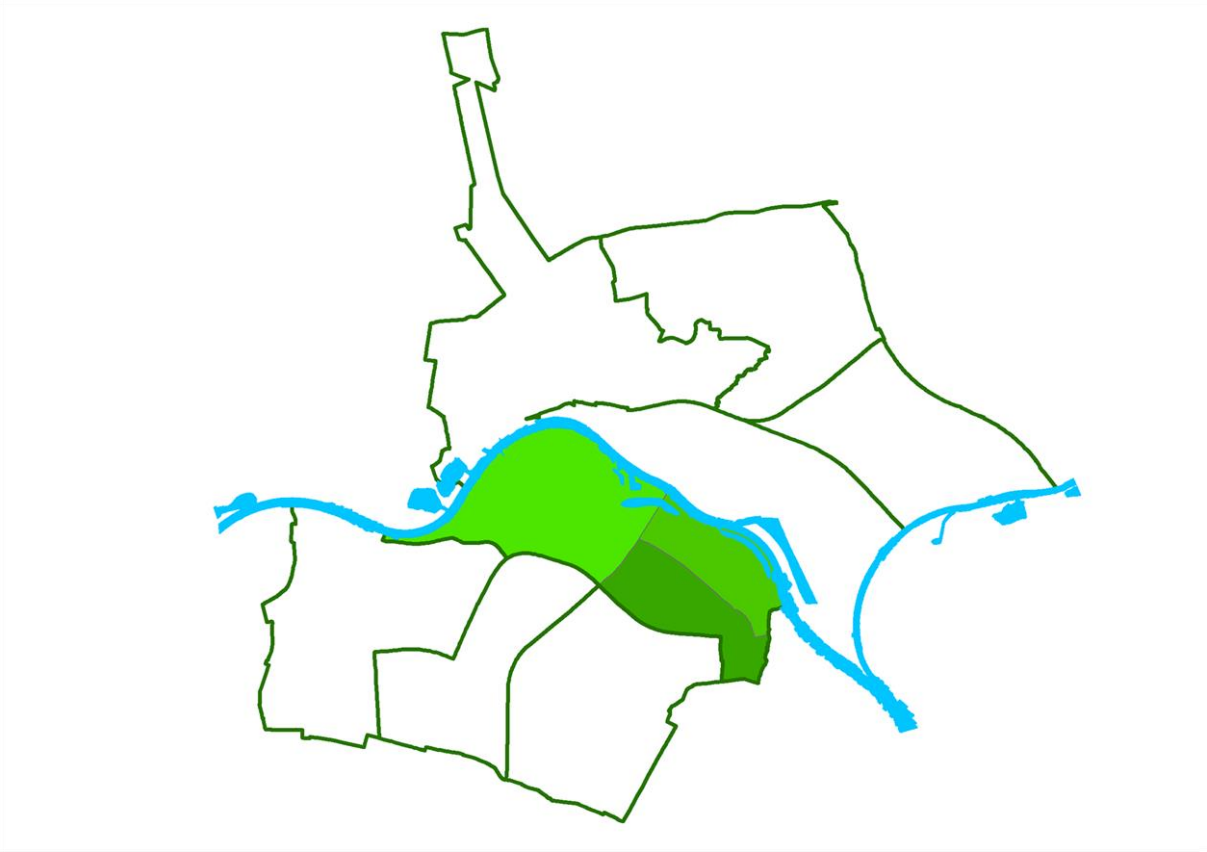
Samen met bewoners, organisaties en ondernemers pakken we overlast en criminaliteit aan (D)

Een leefbare en veilige wijk maken we samen. Inwoners ontmoeten elkaar en hebben ideeën voor het verbeteren van hun eigen buurt. Samen met bewoners, organisaties en ondernemers pakken we overlast en criminaliteit aan.

Inspanningen 2025 (I)

- We organiseren in het wijkveiligheidsoverleg de afstemming van de inzet van veiligheidsprofessionals, gericht op actualiteiten (korte termijn) en op een lange termijnagenda (sociale cohesie, drugsoverlast, draaiboek jongerenoverlast en overlast gevende personen).
- De inzet van het jongerenwerk en het netwerk Kansrijk Opgroeien verbinden we continue met de inzet van onze veiligheidspartners.
- We sluiten aan op stedelijke campagnes rondom het donkere dagen offensief en meld misdaad anoniem.
- We onderzoeken de mogelijkheden van een integrale, meerjarige gebiedsgerichte aanpak van hotspots zoals het winkelcentrum.
- We evalueren de inzet van de stadsmarinier vanuit het Nationaal Programma Arnhem-Oost en zetten in op het borgen van de door hem succesvol uitgevoerde interventies.
- We stimuleren de wijkprofessionals in de wijk om in hun optreden en contacten met bewoners in de wijk, in te zetten op het verhogen van tolerantie en op het vergroten van de gemeenschapszin van bewoners.

Malburgen

In het wijkprogramma Malburgen bevinden zich de wijken Malburgen West, Malburgen Oost/Noord, Malburgen Oost/Zuid, waaronder het Duifje en Immerloo.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen **(T)**

Meer inwoners van Malburgen maken gebruik van de locaties in de wijk die beschikbaar zijn voor ontmoeting en ontwikkeling **(D)**

We willen dat Malburgers terecht kunnen op een plek in hun buurt voor ontmoeting, deelnemen aan of het organiseren van activiteiten of voor persoonlijke ontwikkeling. Daarbij hebben we als achterliggend doel dat de sociale cohesie in de wijk wordt verbeterd en de veerkracht en zelfredzaamheid van inwoners toeneemt. We investeren op verschillende manieren in de voorzieningen in de wijk.

Inspanningen 2025 **(I)**

- In het wijkdeel Oost-Noord is de behoefte aan ontmoeting groter dan het aantal beschikbare plekken. We stimuleren beter gebruik van de bestaande plekken in dit gebied en onderzoeken wat er nodig is om een extra ontmoetingsplek te realiseren. Gedacht wordt aan een beter gebruik van de Malburcht, de uitbreiding van MFC de Malburcht voor muziekvereniging “door wilskracht samen sterk” en/of de sportkantines op de Bakenhof.
- We maken met betrokken professionele partijen en vrijwilligers per locatie een plan voor het beheer van diverse locaties. Concreet hebben we het over de MFC Malburcht, de Duiventil en de Plint.
- We realiseren een structurele voorziening voor het toeleiden van bewoners naar activiteiten. Het gaat om bewoners die zelf de weg moeilijk kunnen vinden of het moeilijk vinden om de eerste stap te zetten. We doen dit via de inzet van bewonersnetwerken of via subsidiepartners.
- Ten aanzien van de groep bewoners die in een sociaal isolement verkeert, onderzoeken we samen met partners welke belemmeringen daarbij een hoofdrol spelen en welke ondersteuning nodig is om te kunnen participeren.

Meer bewoners kunnen gebruik maken van een collectieve voorziening ter voorkoming van en/of het verminderen van individuele zorgindicaties. **(D)**

Ter voorkoming van oplopende zorgkosten en omdat collectieve voorzieningen bijdragen aan het ontstaan van netwerken in de wijk en aan de zelfredzaamheid van bewoners, willen wij meer collectieve voorzieningen creëren voor veel voorkomende individuele zorg- en hulpvragen.

Inspanningen 2025 **(I)**

- We onderzoeken hoe de huidige incidentele ontmoetingsvoorziening voor oudere vrouwen met een migratie achtergrond, die is opgezet ter voorkoming sociaal isolement en individuele indicaties dagbesteding, kan worden omgezet naar een structurele voorziening.
- We onderzoeken met het sociaal wijkteam welke overige individuele zorgvragen zich lenen voor een collectieve aanpak en wat er nodig is om dit te realiseren.

Bewoners in (nieuwgebouwde) buurten voelen zich meer verbonden met hun buurtgenoten en woonomgeving door buurtlandingen en versterkte netwerken. **(D)**

Er lopen veel uitbreidings- en inbreidingsplannen in Malburgen. Tot 2030 verwachten we de realisatie van tenminste 800 woningen. Dat betekent dat we veel nieuwe wijkbewoners gaan verwelkomen. We vinden het belangrijk dat zij goed landen in de wijk en deel gaan uitmaken van de buurtgemeenschappen. Buurtnetwerken zijn hierin van grote waarde. Zij creëren warme gemeenschappen en onderlinge verbinding. Daarom ondersteunen we deze netwerken optimaal en betrekken wij hen bij de opgaven in de wijk.

Inspanningen 2025 **(I)**

- We geven opdracht aan Rijnstad voor het organiseren van de buurtlanding.
- We inventariseren de bestaande bewonersinitiatieven en buurtnetwerken inclusief de functies die zij vervullen. We bespreken met de initiatieven en netwerken op welke wijze zij betrokken willen zijn bij de opgaven van de wijk, welke rol zij daarin kunnen vervullen en wat dit betekent voor de wijze van ondersteuning.

Eind 2025 is er een integrale aanpak van gezinnen in de bijstand **(D)**

We vinden perspectief voor kinderen die opgroeien in een gezin met weinig inkomen belangrijk. Daarom geven we prioriteit aan inzet op gezinnen in de bijstand. Doelstelling is om de gezinnen via persoonlijk contact intensief te volgen in de mogelijkheden en belemmeringen om stappen te zetten naar werk of participatie en zowel op groeps- als op individueel niveau, hiervoor het passende instrumentarium in te zetten. Tegelijk wordt nagegaan of alle kinderen in het gezin gebruik maken van voorliggende voorzieningen en als dat niet zo is worden deze alsnog ingezet.

Inspanningen 2025 **(I)**

- We ontwikkelen een integrale werkwijze waarbij zowel naar de ouders als naar de situatie van het kind wordt gekeken. Deze werkwijze is het resultaat van een projectmatige aanpak waarbinnen we samen werken met het sociaal wijkteam.

Kansengelijkheid (T)

Er is een intensievere samenwerking tussen partners die zich richten op de jeugd in Malburgen **(D)**

In de wijk werken diverse jeugdpartners met diverse groepen jongeren. Deels werken de partners in verschillende wijkdelen. Dat vraagt om een intensieve samenwerking op verschillende aspecten tussen de partijen: een gezamenlijke en aanvullende programmering, het uitdragen van dezelfde pedagogische visie en een gezamenlijke aanpak van hinderlijke en overlast gevende jongeren.

Inspanningen 2025 **(I)**

- We zorgen voor duidelijke werkafspraken rondom inzet en uitvoering van het ambulant jongerenwerk van de verschillende partijen in de wijk.
- We ontwikkelen met de jeugdpartners een aanpak op basis van signalen en ontwikkelingen vanuit de jeugdtafel en het wijkveiligheidsoverleg over hinderlijke en overlast gevende groepen.
- We vragen de 12+ partners om een diverse programmering waarin sport, cultuur (in alle facetten) en ontwikkelen van ontwikkelingsvaardigheden in alle facetten aan bod komen.
- We bewaken de doorlopende lijn van verschillende leeftijden/doelgroepen naar “opvolgende” programmering met specifieke aandacht voor het gebied Oost-Noord.
- We vragen jeugdpartners om online aanwezig te zijn om trends te signaleren, kennis op dit gebied te blijven ontwikkelen en dit actief te delen met de andere (jeugd)partners en ouders. De positieve en negatieve gevolgen van de online wereld maken deel uit van het programma.

- We vragen jeugdpartners om vanuit de ervaringen met meiden uit te wisselen wat specifiek voor meiden helpend is in hun ontwikkeling en dit te verwerken in de programmering of met voorstellen daarvoor te komen (uit meerdere onderzoeken blijkt kwetsbaarheid van meiden in de leeftijd tussen 10-16).
- We verbinden de kind-partners (consultatiebureau, kinderwerk, kinderopvang en de school) binnen MFC de Malburcht en faciliteren hen om tot 1 pedagogisch plan en tot 1 plan voor de doorgaande ontwikkellijn te komen.
- We coördineren het programma vakantieinmalburgen.nl waarin alle jeugdpartners hun vakantie activiteiten aanbieden.
- We continueren het succesvolle project Politiekids.

Minder kinderen in Malburgen starten met een motorische, taal en/of hechtingsachterstand op het Primair Onderwijs (D)

Veel kinderen in Malburgen starten aan het primair onderwijs met een achterstand in bijvoorbeeld taal, vaardigheden en motoriek. Deze achterstanden zijn in latere jaren lastig in te halen. Ondanks het feit dat de deelname aan de vroeg en voorschoolse educatie hoog is, is er met name in de eerste levensjaren, een extra inspanning nodig om deze achterstanden te voorkomen.

Inspanningen 2025 (I)

- We inventariseren met partners welke extra inzet nodig is voor de doelgroep 0-2 jaar en treffen, indien nodig, met partners aanvullende maatregelen.
- Vanuit NPAO wordt zorg gedragen voor het professionaliseren van de speelmorgen op twee locaties in de wijk en gestuurd op inbedding daarvan binnen de andere activiteiten voor de doelgroep 0-2 jaar en hun ouders.
- We brengen partners (op locatieniveau) bij elkaar voor verdiepende kennismaking, inventariseren de behoefte aan verstevigen van het netwerk en organiseren op basis daarvan de agenda voor het netwerk (casussen, signalen, witte vlekken).

Gezondheid (T)

Meer jeugd uit Malburgen ontwikkelt een gezonde leefstijl (D)

In Malburgen zijn zorgen om de gezondheid van inwoners, met name onder jongeren. Daarom werken wij aan het stimuleren van een gezondere leefstijl. Jongeren stimuleren we om meer te bewegen en te sporten waarbij het doel is dat meer jongeren voldoen aan de beweegnorm. We willen meer werk maken van het aanbieden van gezonde voeding tijdens activiteiten. We streven naar een goede samenwerking tussen wijkpartners die de gezondheid bevorderen.

Inspanningen 2025 (I)

- We spannen ons in om een wijkconvenant te sluiten met gesubsidieerde partners dat afspreekt om gezonde voeding als norm te maken in Malburgen op activiteiten voor de doelgroep tot 21 jaar. En we spannen ons in om de sociale omgeving van de doelgroep, zoals ouders, te betrekken bij gezonde voeding.
- We continueren de interprofessionele stuurgroep Gezond Malburgen die interventies afstemt en monitort.
- We zorgen ervoor dat in de opdrachten voor het kind- en jongerenwerk bewegen en sporten en kennismaking met sporten in georganiseerd of verenigingsverband, een belangrijk onderdeel van de programmering is.

Openbare ruimte (T)

Een gezonde leefomgeving (D)

Een gezonde leefomgeving levert een belangrijke bijdrage aan de individuele gezondheid van inwoners. Daarom willen we meer samenwerkingen tussen partijen in de wijk die fysieke aanpassingen doen in de leefomgeving zoals een woningcorporatie. Hieruit kunnen koppelkansen voortkomen die bijdragen aan een gezondere leefomgeving. We willen meer aanleiding realiseren om te bewegen. En we willen dat de openbare ruimte, zoals bijvoorbeeld op de Drieslag, meer bijdraagt aan het welbevinden van inwoners. Bij ruimtelijk-fysieke ontwikkelingen adviseren we het model van positieve gezondheid meer toe te passen bij het opstellen van uitgangspunten.

Inspanningen 2025 (I)

- We zetten ons in voor het realiseren van (speel)aanleidingen om meer jeugd te laten bewegen en ontmoeten in de openbare ruimte.
- Wij signaleren koppelkansen tussen woningenverduurzaming, klimaatadaptatie en leefbaarheid en brengen partijen samen om deze te realiseren.

- We voeren, in samenhang met de verbetering van de entree van de Bakenhof, een aantal projecten uit die de veiligheid en sociale cohesie bevorderen (NPAO). Dit heeft als doel om de leefbaarheid rond de Bakenhof te verbeteren en het sportpark tot een kloppend hart van de wijk te maken.
- We spannen ons in om een gezonde leefomgeving te ontwerpen in de Vissenbuurt met behulp van het model van Positieve Gezondheid.
- TLO geeft (mede) opdracht voor het uitvoeren van de maatregelen uit het actieplan Drieslag met betrekking tot de openbare ruimte.

Bewoners van Malburgen voelen zich meer eigenaar van hun leefomgeving (D)

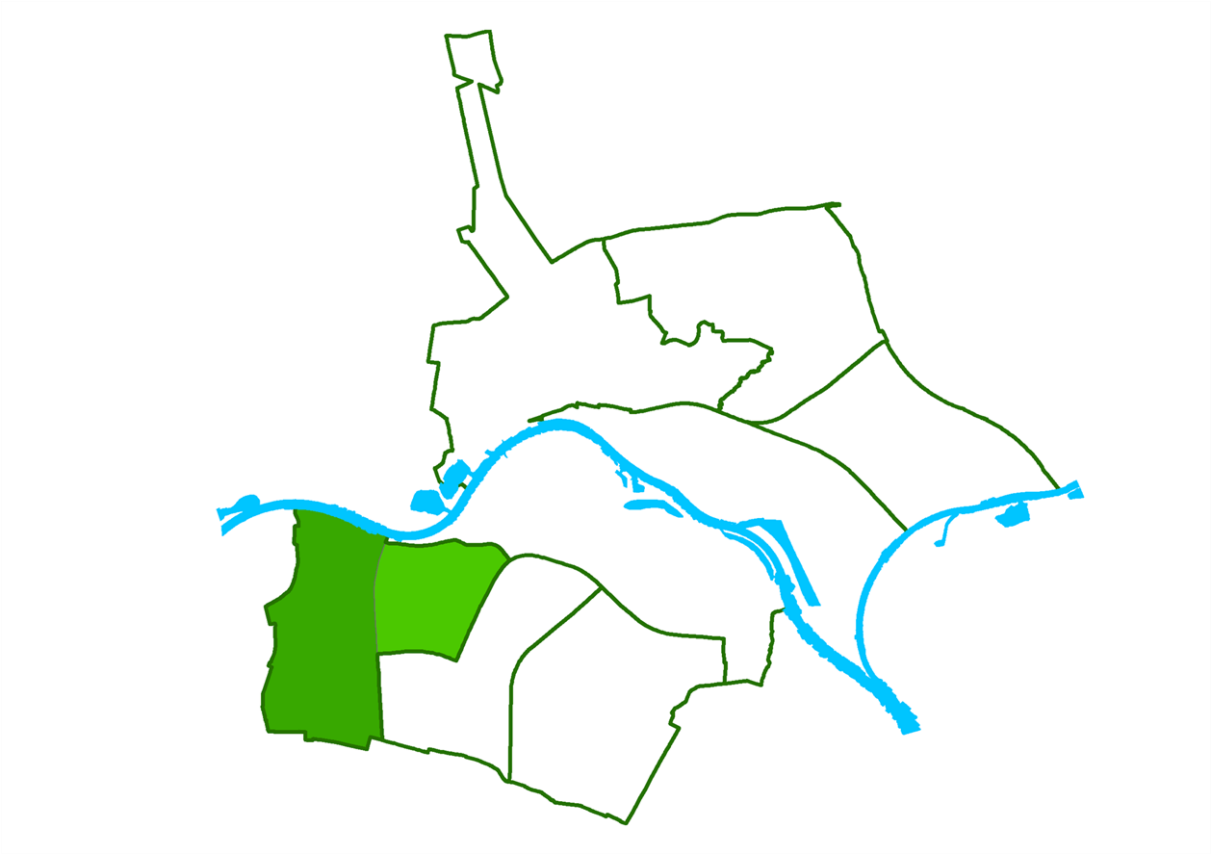
Meer bewoners voelen zich meer eigenaar van een schone en verzorgde buurt. Voor de uitvoering van het actieplan Winkelcentrum de Drieslag willen we bereiken dat 30% van de inwoners en 75% van de ondernemers die wonen en werken op en rond de Drieslag, meedoen en betrokken zijn bij het ontwikkelen van de scenario's van de langetermijnvisie voor de Drieslag.

Wij stimuleren dat ruimtelijke opgaven in samenspraak met de omgeving worden gerealiseerd.

Inspanningen 2025 (I)

- Wij voeren het actieplan Winkelcentrum de Drieslag uit en stimuleren daarbij de deelname van bewoners en ondernemers op verschillende manieren.
- Bij de ruimtelijke projecten adviseren wij over het participatieproces en volgen wij de wijze waarop bewoners betrokken worden en wat er met hun inbreng wordt gedaan.

Schuytgraaf/Elderveld

In het wijkprogramma Schuytgraaf/Elderveld bevinden zich de wijken Schuytgraaf en Elderveld.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen **(T)**

Meer bewoners kennen elkaar en hebben oog voor elkaar **(D)**

De leefbaarheid in Elderveld Noord is zwak en de leefbaarheid in Elderveld Zuid staat onder druk. Dit komt onder andere door een wijziging in samenstelling van de wijk en veel mensen in deze buurten leven op of net boven de armoedegrens. We willen stimuleren dat bewoners een groter netwerk hebben en oog voor elkaar hebben om dit te verbeteren. Dit stimuleren wij door het faciliteren van activiteiten en het realiseren van ontmoetingsvoorzieningen voor jong en oud.

Bij de bouw van Schuytgraaf is te weinig rekening gehouden met de behoefte aan maatschappelijke voorzieningen van bewoners. Bewoners geven aan elkaar te willen ontmoeten, ook in de openbare ruimte. Daarom stimuleren wij ook in deze wijk de ontwikkeling van ontmoetmogelijkheden.

Inspanningen 2025 **(I)**

- We investeren in de wijkcentrum functie bij sporthal Elderveld, door het mogelijk maken van meer ontmoetingsmomenten en het ontwikkelen van meer activiteiten.
- We doen samen met bewoners kleine ingrepen in de openbare ruimte om ontmoeten te stimuleren.
- We onderzoeken of de jeugdruimte Schuytgraaf door meer doelgroepen gebruikt kan worden voor (ontmoetings)activiteiten.
- De aanbevelingen uit een onderzoek van een antropologe naar sociale cohesie in Schuytgraaf zetten we om in een plan van aanpak en we voeren eerste acties uit.
- We gaan samen met partners en bewoners ontmoetingsactiviteiten ontwikkelen in de vrijgekomen ruimte in MFC Omnibus.

Meer bewoners beheersen de basisvaardigheden (D)

We zien kinderen opgroeien in een taalarme omgeving en volwassen die de basisvaardigheden niet onder de knie hebben (lezen, schrijven, rekenen). Dit bemoeilijkt het vinden van informatie, advies en hulp. We stimuleren het verbeteren van de basisvaardigheden door dit op te nemen in de opdrachtverlening aan welzijnspartners zoals Rozet. Door zelf op B1 niveau te communiceren zorgen we dat bewoners weten waar informatie en advies te krijgen is.

Inspanningen 2025 (I)

- We stimuleren dat er op voldoende plekken leesactiviteiten zijn en onderzoeken mogelijkheden tot meer Rozetjes in de wijk.
- We zorgen dat in opdrachten aan welzijnspartners aandacht voor taal en lezen bij activiteiten opgenomen wordt.
- We stimuleren dat partners op B1 niveau communiceren met bewoners, zodat informatie begrijpelijk is.

Kansengelijkheid (T)

Meer ouders voelen zich in staat hun kinderen op te voeden (D)

Veel ouders hebben vragen met betrekking tot de opvoeding en/of hebben behoefte aan contact met andere ouders. Soms zijn er (geld)zorgen, is er onbekendheid met wat er in de online wereld gebeurt of worden praktische handvatten gemist. We stimuleren ouders om hun sociale netwerk te vergroten door opdracht te verstrekken voor het organiseren van activiteiten en het beschikbaar stellen van informatie en advies. Daarmee creëren we mogelijkheden voor ouders om elkaar te ontmoeten, informatie en advies te krijgen en waar nodig toegang tot professionele hulp.

Inspanningen 2025 (I)

- We ondersteunen het mamacafé bij hun (door)ontwikkeling en verbinden hen met professionals in de wijk.
- We evalueren de pilot op het gebied van opvoedondersteuning en ontwikkelen op basis van de resultaten door.

Meer jeugdigen 0-18 jaar met (dreigende) ontwikkelingsachterstanden of kwetsbare thuissituaties maken gebruik van voorschoolse voorzieningen en naschools aanbod (D)

Er kunnen allerlei redenen zijn waardoor kinderen achterstanden oplopen in hun ontwikkeling of een kwetsbare thuissituatie hebben. Denk aan (geld)zorgen, een (v)echtscheiding van ouders of het ervaren van grote prestatiedruk. We willen dat alle kinderen in Schuytgraaf en Elderveld voldoende mogelijkheden hebben om te werken aan hun cognitieve, motorische en sociaal-emotionele vaardigheden. Daarom faciliteren wij (extra) voorschoolse voorzieningen en naschoolse programma's voor kinderen die extra aandacht nodig hebben.

Inspanningen 2025 (I)

- Met IKC de Klimboom en partners zijn de ontwikkellijnen binnen het concept gemeenschapsschool uitgewerkt tot een plan van aanpak voor de komende jaren.
- Met de 5 basisscholen in Schuytgraaf wordt een eerste pilot gedraaid voor gezamenlijk naschools aanbod in de wijk.
- De bestaande naschoolse programma's van de Confetti en IKC de Kringloop worden geëvalueerd en doorontwikkeld.

Meer jeugdigen ontwikkelen een gezonde identiteit (talentonwikkeling, zelfbeeld en mentale veerkracht) (D)

Op steeds jongere leeftijd komen jeugdigen in aanraking met de verlokking van snel geld verdienen. Door het ervaren van prestatiedruk, onrealistische verwachtingen en beelden op social media is het lastig goede keuzes te maken. Er is niet altijd voldoende budget of ruimte thuis om talenten op het gebied van kunst & cultuur, sport & bewegen te ontdekken en te ontwikkelen of om te investeren in weerbaarheid.

Inspanningen 2025 (I)

- We evalueren samen met partners en ontwikkelen de programma's voor jongeren in het vrije tijds aanbod door, bijvoorbeeld in de Motion en jeugdruimte Schuytgraaf.
- We zorgen dat in de opdracht aan kinder- en jongerenwerkpartners aandacht voor de online wereld en het weerbaar maken voor verlokkingen is verankerd.
- We evalueren in samenwerking met de scholen de naschoolse programma's op activiteiten op het gebied van weerbaarheid en talentontwikkeling.

Openbare ruimte (T)

Meer bewoners ervaren dat zij gehoord en betrokken worden bij het creëren van een verkeersveilige omgeving (D)

Inwoners doen veel meldingen in het kader van verkeersveiligheid, bijvoorbeeld over hard rijden, verkeerd parkeren en verkeersovertredingen bij de winkelcentra. Scholen willen vaak in gesprek over het creëren van een veilige situatie bij het halen en brengen van kinderen. We jagen aan dat bewoners hun klachten en ideeën kunnen bespreken en dat er tijdig en goed gecommuniceerd wordt over (on)mogelijkheden om situaties op te lossen.

Inspanningen 2025 (I)

- We monitoren het uitvoeren en nakomen van afspraken die gemaakt zijn tussen ouders, scholen, gemeente en partners over maatregelen rondom MFC de Salamander, de Confetti en de scholen aan het Breezandpad.
- We jagen aan dat een nieuw ontwerp van maatregelen voor het ontmoedigen van fietsers en scooters in het voetgangersgebied van winkelcentrum Schuytgraaf wordt uitgevoerd.
- We monitoren dat onmogelijkheden rondom ingrepen bij de Hollandweg tijdig en goed gecommuniceerd worden met bewoners.

Meer bewoners ervaren dat er voldoende speelfaciliteiten zijn die passen bij het karakter van de wijk (D)

Veel klachten en meldingen die de gemeente ontvangt over de openbare ruimte gaan over speelplekken. In Elderveld worden deze plekken als versleten en ouderwets ervaren. In Schuytgraaf worden vooral voor de doelgroep 6-12 jaar speelplekken en uitdaging gemist. De wijk lijkt anders ontworpen dan bewoners deze zouden willen gebruiken op dit gebied.

Inspanningen 2025 (I)

- We jagen aan dat voor de hele wijk Schuytgraaf bekeken wordt hoe speelplekken beter aan kunnen sluiten op de behoeften van bewoners.
- We zorgen dat bij vervanging van speeltoestellen en herinrichting van speelplekken bewoners goed betrokken worden.
- We vernieuwen samen met bewoners de nu sleetse speeltuin naast het Asperenpad in Elderveld. We maken samen met bewoners een ontwerp voor herinrichting en het veiliger maken van de speeltuin aan de Bakerwaard in Schuytgraaf en we leggen een trapveld aan bij Staatsspoor in Schuytgraaf.

De Laar/Elden

In het wijkprogramma De Laar/Elden bevinden zich de wijken De Laar en Elden.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen (T)

Bewoners voelen zich prettig en kunnen meedoen in hun omgeving (sociaal zelfredzaam) (D)

We vinden het belangrijk dat bewoners zich thuis voelen in hun wijk, elkaar ontmoeten en ondersteunen en mee kunnen doen. Dit stimuleren we door het faciliteren en ontwikkelen van samenwerkings- en ontmoetingslocaties, in de binnen- en buitenruimte, met partners en inwoners.

Inspanningen 2025 (I)

- We geven opdracht tot aanbod dat past bij de ontwikkeling van het gebied, zodat wijklocaties en ondersteuning goed aansluiten bij de behoeften van bewoners.
- We faciliteren de mogelijkheid tot ontmoeten en creëren van ontmoetingsplekken, inclusief ontmoetingen tussen generaties en tussen bewoners(groepen) met verschillende achtergronden.
- We faciliteren en stimuleren initiatieven van bewoners(groepen). We geven opdracht aan het welzijnswerk om inwoners hierbij te ondersteunen.
- We investeren in het actueel houden van passende wijkcommunicatie, zodat de vindbaarheid van de activiteiten en de voorzieningen in de wijk wordt vergroot
- We zetten eerste stappen in de aanpak op het gebied van positieve gezondheid, door dit mee te nemen in opdrachten en te faciliteren.

Kansengelijkheid (T)

Kinderen en jongeren hebben gelijke kansen om zich te ontwikkelen (D)

Samen met scholen, Sociaal wijkteam en wijkpartners gericht op kinderen en jongeren werken we aan het bevorderen van kansengelijkheid en het bieden van de juiste ondersteuning voor wie dit nodig heeft. Onze

partners hebben een goed inzicht in wie ondersteuning kan gebruiken en wat de behoeftes zijn. Deze ondersteuning vindt zoveel mogelijk plaats in de eigen wijk/omgeving. Zo groeien kinderen en jongeren op tot zelfbewuste, verantwoordelijke en zelfstandige individuen.

Inspanningen 2025 **(I)**

- We verbinden betrokken wijkpartners om te komen tot een integrale en sluitende aanpak rond de ontwikkeling van het jonge kind om ontwikkelingsachterstanden te signaleren en te doorbreken.
- We zetten in op een hoger gebruik van voorschoolse voorzieningen door opdrachten te geven aan partners, waardoor meer kinderen (tot 4 jaar) een kansrijke start maken.
- We geven opdracht voor laagdrempelige opvoedondersteuning waar ouders terecht kunnen voor advies en faciliteren dat ouders elkaar kunnen ontmoeten om ervaringen over opvoeden te delen.
- We blijven investeren in een passend aanbod van voorzieningen op scholen om kwetsbare kinderen tussen de 4 en 12 jaar te ondersteunen bij een positieve ontwikkeling.
- We faciliteren aanbod op de basisscholen waarin een betere aansluiting op de overgang naar het voortgezet onderwijs centraal staat (doelgroep 10-14 jaar).
- Samen met partners investeren we in het aanbod van breed jongerenwerk (12+ jaar) op het gebied van persoonlijke ontwikkeling, sport en cultuur, in afstemming met de jongeren, ouders en scholen.
- We onderzoeken hoe we de monitoring en begeleiding vormgeven van jongeren die te maken krijgen met schooluitval.

Openbare ruimte (T)

Bewoners ervaren De Laar/Elden als een aantrekkelijke, veilige en duurzame omgeving (D)

Om bij te dragen aan een fijne leefomgeving stimuleren we het gevoel van betrokkenheid en eigenaarschap bij de eigen woon- en leefomgeving. Bij initiatieven/projecten is aandacht voor bewonersparticipatie. Centraal staat ontmoeten, spelen en bewegen in de openbare ruimte.

Inspanningen 2025 **(I)**

- We werken via een integrale aanpak met woningstichtingen en andere externe partners aan het terugdringen van overlast en verloedering op locaties waar het samenleven onder druk staat. Hierbij gebruiken we een preventieve insteek.
- We investeren in meer mogelijkheden tot verblijven, ontmoeten, bewegen en spelen in de openbare ruimte. In De Laar ligt de focus op de herinrichting van Park De Laar aan de Brabantweg. In Elden ligt de focus op Park Zuiderveld.
- Samen met partners ondersteunen en motiveren we bewoners(groepen) die samen aan de slag willen met het groener maken van de eigen leefomgeving.
- Samen met partners, waaronder Instituut voor Natuurbeschermingseducatie (IVN), en inwoners werken we verder aan het verbeteren van de speel- en beweeglocaties in De Laar. Een betere verbinding van de verschillende speelplekken is daarbij belangrijk.
- We maken een toekomstvisie voor locatie Boerderij De Kroon.

Veiligheid (T)

Bewoners voelen zich veiliger in hun leefomgeving (D)

Een veilige en leefbare openbare ruimte is belangrijk om prettig te kunnen wonen. Signalen van overlast en onveilige situaties dienen (snel) te leiden tot een passende opvolging door professionals. Bewoners zijn en blijven bereid om meldingen te doen. Samen met partners, zoals wijkagenten en jongerenwerk zorgen we voor een omgeving waarin bewoners elkaar aanspreken, waarin overlast wordt gemeld en waarin er passend kan worden opgetreden. Daarbij faciliteren we bewonersinitiatieven die zich richten op de kwaliteit en het (gezamenlijk) gebruik van de openbare ruimte. Hiermee vergroten we de sociale en fysieke veiligheid.

Inspanningen 2025 **(I)**

- Vanuit de ingezette aanpak van buurtoverlast en jeugdoverlast bouwen we samen met partners verder aan een gebiedsgerichte preventieve aanpak.
- Het wijkveiligheidsoverleg stemt de inzet van veiligheidsprofessionals in de wijk af op actualiteiten en op een langetermijnagenda.
- We ondersteunen de uitbreiding van het aantal WhatsApp buurtpreventiegroepen.
- We verbinden het jongerenwerk ‘nieuwe stijl’ met de veiligheidspartners.
- Samen met de ondernemers in winkelcentrum Oostburgwal zetten we verder in op schoon, heel en veilig en de herinrichting van het winkelgebied.
- We werken intensief samen met de actieve verkeerswerkgroepen. Samen met bewoners brengen we verkeersknelpunten in beeld en wordt naar buurtgerichte oplossingen gezocht.

Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg

In het wijkprogramma RKV bevinden zich de wijken Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen (T)

Meer bewoners weten elkaar te vinden zodat de sociale cohesie en het sociale netwerk onder bewoners wordt vergroot (D)

Om te ontmoeten is het van belang om een goed beeld te hebben van de ontmoetingsplekken en activiteiten die beschikbaar zijn, waar de gaten zijn en eventuele overlap zit. Het doel voor 2025 is om dat inzichtelijk te maken. Dit ligt in lijn met de behoefte vanuit de wijk.

Inspanningen 2025 (I)

- We geven opdracht tot het inzichtelijk maken van de bestaande ontmoetingslocaties en activiteiten in het gebied.
- We geven opdracht tot het ontwikkelen voor een programma in de diverse ontmoetingslocaties zodat deze meer aansluiten bij de behoeften in de wijk.
- We onderzoeken de mogelijkheden tot het optimaliseren van de bereikbaarheid van ontmoetingslocaties.
- We faciliteren van netwerkbijeenkomsten met professionals in de wijk.

Kansengelijkheid (T)

Meer ouders ontvangen opvoedondersteuning (D)

Steeds meer wordt duidelijk dat opvoedproblematiek al veel eerder ontstaat dan bij de basisschool leeftijd. Daarom wordt extra ingezet op ondersteuning van ouders en kinderen in de leeftijd van -9 tot 4 jaar. Binnen het huidige netwerk rondom kinderen (0-12) wordt ingezet op het verstevigen van de samenwerking. Jeugd en

jongeren in RKV krijgen toereikende ondersteuning met als resultaat toekomstperspectief. Wij stimuleren dit door de facilitering van activiteiten en locaties.

Inspanningen 2025 **(I)**

- We faciliteren de organisatie van jeugdtafels voor verschillende leeftijdscategorieën.
- We onderzoeken het huidige aanbod en inventariseren of hier aanvullingen op nodig zijn.
- We versterken het aanbod op opvoedondersteuning, door op basis van het geconstateerde aanbod en de behoefte opdracht te geven aan partners. Hierdoor worden meer ouders bereikt.
- Jongerenlocaties worden met regelmaat bevraagd op het doorontwikkelen van inzet en aanbod.

Meer jongeren ronden hun opleiding af, zijn in staat om mee te doen in de maatschappij en vinden hun weg naar een ontmoetingsplek in de wijk **(D)**

Jeugd en jongeren in RKV krijgen toereikende ondersteuning met als resultaat: toekomstperspectief. Een afgeronde opleiding helpt daarbij. Daarnaast zijn ook andere activiteiten en ontmoetingsplekken (fysiek en digitaal) in de wijk van belang om mee te kunnen doen in de maatschappij.

Inspanningen 2025 **(I)**

- We geven opdracht aan partners voor het bieden van huiswerkbegeleiding aan leerlingen vanaf de basisschool.
- We bieden stageplekken waarmee jongeren hun opleiding kunnen vormgeven.
- We geven onze partners opdracht om jongeren te ondersteunen om zich in brede zin te ontwikkelen.
- We geven opdracht aan onze partners voor het bieden van een naschoolsprogramma op het gebied van sport, cultuur en weerbaarheid.
- De gegeven opdracht voor het ontwikkelen van een (activiteiten)programma bij Nour Al Houda, de Kemphaan en online jongerenwerk loopt door.

In RKV zijn meer voorzieningen en initiatieven op het gebied van (arbeids)participatie voor bewoners met een afstand tot de arbeidsmarkt, vrouwen en jongeren **(D)**

De stap naar de arbeidsmarkt is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Vanuit het sociale wijkteam komt het signaal dat veel inwoners hierop een hulpvraag hebben. De voorzieningen in RKV zijn op dit moment niet toereikend om hieraan te voldoen. Sommige (kwetsbare) jongeren hebben hier ondersteuning bij nodig. Dit is goed voor henzelf, maar ook voor de omgeving waar zij deel van uitmaken.

Inspanningen 2025 **(I)**

- We ontwikkelen het programma 'Meer vrouwen in RKV doen mee' door.
- We geven opdracht voor het realiseren van een (mobiel) Goed Geregeld Arnhem-loket in RKV, zodat bewoners gebruik kunnen maken van de dienstverlening.
- We bieden jongeren vanaf 15 jaar, in samenwerking met HTR Werkt/Prospect4Cash, extra begeleiding bij het afronden van hun studie en/of toeleiding naar werk. Het betreft hier jongeren die intensieve begeleiding nodig hebben.

Openbare ruimte (T)

Ook in 2025 wordt volop ingezet om de omgeving groener en minder stenig te maken, zodat bewoners minder hittestress en een fijnere leefomgeving ervaren **(D)**

Veel bewoners geven aan het prettig te vinden om te wonen in een groene omgeving. De wijk wordt als 'stenig' ervaren, over het algemeen is men voorstander van 'minder stenen en meer groen'. Dit levert tevens een positieve bijdrage aan het verminderen van de huidige problemen van de klimaatverandering zoals wateroverlast en hittestress.

Inspanningen 2025 **(I)**

- We ondersteunen minimaal 5 bewonersinitiatieven waarbij stenen worden vervangen door groen. Dit proces wordt in de wijk Vredenburg mede ondersteund door de start van de wijkgroenagenda.
- We ondersteunen en faciliteren de werkgroepen groen.
- Meedenken en begeleiden van de plannen met betrekking tot het vergroenen van de omgeving bij het winkelcentrum Rijkerswoerd.
- We geven opdracht voor het planten van 50 extra bomen.

Meer (toegankelijke) speel- en beweegplekken in de wijk **(D)**

Speelaanbod in de wijken is een punt van aandacht. Er komen veel verzoeken van bewoners om toestellen te vervangen vanwege “ouderdom” of omdat het aanbod niet aansluit bij de leeftijd van de kinderen. De speeltuinen mogen een natuurlijker, avontuurlijker en uitdagender karakter hebben. Daarnaast moeten er voor de 12+ kinderen meer plekken komen, zodat zij zich meer verspreiden over de wijk.

Inspanningen 2025 **(I)**

- We gaan zes beweeg- en speelplekken verbeteren en waar mogelijk inclusief maken.

Veiligheid (T)

Een groter gevoel van veiligheid in de wijk (D)

Veel plekken, zoals straten, fiets- en voetpaden, openbaar groen en voor- en achtertuinen kunnen een opknapbeurt gebruiken. Wanneer deze niet goed worden bijgehouden geeft dit een beeld van verloedering en verrommeling. Wij geven opdracht tot het opknappen van de openbare ruimte en stimuleren, onder ander via inzet van partners, bewoners om hetzelfde te doen.

Inspanningen 2025 **(I)**

- We knappen 5 sleetse plekken op
- Op initiatief van bewoners verbeteren we acht tot tien hofjes.

Meer bewoners ervaren hun leefomgeving als prettig en veilig (D)

Rondom de schepenbuurt van Kronenburg, het winkelcentrum en de Rijnlandflat heerst een algemeen gevoel van onveiligheid. Dit wordt versterkt door de aanwezigheid van bedelaars, dealen, drugsgebruik en gebruikers vanuit een zorglocatie in Vredenburg. We gaan dit, samen met partners, tegen met een gerichte aanpak op overlast en verloedering.

Inspanningen 2025 **(I)**

- Er wordt een wijkveiligheidsplan 2024-2026 opgesteld waarin deze problematiek wordt opgenomen.
- We voeren, samen met de politie, gerichte acties (Hyena) acties uit.
- Op de route van Vredenburg naar Kronenburg heeft verloedering van de omgeving continue aandacht.
- Samen met Portaal wordt ingezet op een werkwijze die een positieve impuls geeft aan de Rijnlandflat.

Stedelijke programma's

De diverse taken waarvoor de gemeente verantwoordelijk is en die op stedelijk niveau plaatsvinden, zijn opgenomen in 13 stedelijke programma's:

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

S01 Veiligheid

S02 Bereikbaarheid

S03 Economie

S04 Onderwijs

S05 Cultuur

S06 Participatie en armoedebestrijding

S07 Zorg

S08 Welzijn en inclusie

S09 Gezondheid en sport

S10 Klimaat en energie

S11 Ruimtelijke ontwikkeling

S12 Wonen en leefomgeving

Bestuur, dienstverlening en financiën

Wat we ook doen, we doen het voor onze inwoners, voor onze bedrijven. Voor mensen die de stad bezoeken. Het is niet meer dan logisch dan dat we bij het verwezenlijken van onze ambities zoveel mogelijk de samenwerking zoeken. Met inwoners en bedrijven en met de regio Arnhem-Nijmegen. De wereld houdt immers niet op bij de gemeentegrens. We willen goed bereikbaar zijn. Dat betekent niet alleen een gastvrij stadhuis, maar ook goede digitale dienstverlening, zodat mensen zoveel mogelijk en makkelijk op afstand dingen kunnen regelen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem is een dienstverlenende en herkenbare netwerkgemeente, die open staat voor maatschappelijke initiatieven in het publieke domein zowel vanuit de stad als vanuit de wijken (A)

Samen met de stad
We willen bereiken dat inwoners en ondernemers eerder betrokken raken bij beleidsinitiatieven in de stad, in wijken en buurten. We hebben er vertrouwen in dat daarmee de kwaliteit van de uitvoering van beleidsinitiatieven toeneemt en de lokale democratie wordt versterkt. Of het nu gaat om een nieuw parkje met bomen of om nieuw jeugdbeleid.

Samen met de regio
Arnhem wil haar ambities samen met haar partners in de regio bereiken. Arnhem versterkt haar positie in bestuurlijke organen in regionaal, landelijk en Europees verband en maakt de stad en regio sterker door verder te bouwen aan een partnerschap met provincie Gelderland (onder meer via de investeringsagenda) en bij te dragen aan het werken aan een sterkere regionale samenwerking Arnhem-Nijmegen.

Arnhem: dienstverlenend en herkenbaar
Arnhemmers kunnen rekenen op een laagdrempelige en betrouwbare publieke dienstverlening die steeds meer mogelijkheden biedt voor digitale dienstverlening. Bij contacten met inwoners en ondernemers ligt de focus op een vriendelijke benadering. Wij gaan met inwoners en ondernemers in gesprek over hun vragen (of klachten) om daarmee sneller tot een oplossing te komen. Wij zijn als bestuurders en ambtenaren voor inwoners en ondernemers herkenbaar in de stad.

Samen met de stad - Arnhem heeft een transparant, democratisch bestuur dat zich richt op samenwerking met inwoners en bedrijven (D)

Raad
De raad gaat voort op de weg van de versterking van zijn kaderstellende en controlerende rol, mede door onverminderd in te blijven zetten op een begroting die smart vormgegeven is.

De raad streeft naar een positieve en constructieve samenwerking tussen de raadsleden en raadsfracties onderling en tussen raad en college, zonder uit het oog te verliezen dat een stevige confrontatie van opvattingen in de arena van de raad een wezenlijk onderdeel van het lokale debat en de lokale democratie vormt. Gegeven het dynamische politieke karakter van de gemeenteraad blijft de raad aandacht besteden aan een respectvolle wijze van het omgaan met elkaar en aan het investeren in de persoonlijke relaties

In het komende jaar wil de raad de vruchten plukken van de uitbreiding van zijn ondersteuning. De uitbreiding van de personele en financiële mogelijkheden van de griffie, de verbetering van de positie van de fractievolgers en de bestendiging van de raadscommunicatie zullen gaan bijdragen aan het functioneren van de raad. De totstandkoming van een langetermijnagenda zal de raad meer in positie brengen en houden. De diverse raadswerkgroepen vervullen een belangrijke functie in de deskundigheidsbevordering van de raad en in het scheppen van momenten van vruchtbaar overleg en uitwisseling in een politiek gezien wat meer ontspannen entourage.

De participatie van burgers, organisaties en instellingen raakt steeds meer ingebed in de processen die leiden tot kaderstellende raadsbesluiten. De raad volgt met grote belangstelling de ontwikkelingen rondom de burgerberaden.

Rekenkamer
De rekenkamer ondersteunt vanuit een onafhankelijke positie de gemeenteraad door elk jaar enkele grote en kleine onderzoeken uit te (laten) voeren op basis van gesprekken met de raadsfracties en de politieke actualiteit.

College
Het college streeft naar een open bestuurscultuur, zowel naar de raad als naar de inwoners. Het college zorgt in haar communicatie met de raad voor tijdige en volledige informatievoorziening. In lijn met motie 21M108 'Heldere afdoening moties en toezeggingen' licht het college bij de afdoening van moties of toezeggingen expliciet toe of de motie of toezegging volledig, gedeeltelijk, afwijkend van de oorspronkelijke tekst, verlaat of niet is uitgevoerd.

Daarnaast informeert het college de raad zodra duidelijk is dat een toezegging of motie niet binnen de gestelde termijn kan worden afgedaan. Hierbij wordt ook vermeld waarom dit het geval is. Daarmee beschouwt het college deze motie 21M108 als afgedaan.
Door de raad of door inwoners gevraagde informatie wordt zo snel mogelijk en ruimhartig verstrekt. Het zou voor inwoners niet nodig moeten zijn om informatie op te vragen via een Woo-verzoek.

Een divers Arnhem: meer verschillende Arnhemmers kunnen meedoen
Met participatie willen we de bewoners en andere betrokkenen die mee willen denken en doen in de gelegenheid stellen samen met ons de stad, wijken en buurten vorm te geven. Er zijn steeds meer mensen die vanuit betrokkenheid bij hun buurt of bij grote thema's als de energietransitie en klimaatverandering, mee willen werken aan de toekomst van de stad. Zij willen actief invloed uitoefenen op de totstandkoming van plannen en besluiten. Wij werken graag samen met hen zodat besluiten en plannen breed kunnen worden gedragen en deze kwalitatief beter zijn. We dagen andere partners die werken aan de stad uit, zoals ontwikkelaars en andere initiatiefnemers, dit voorbeeld te volgen.

Betrokkenheid: meer mensen voelen zich betrokken bij de stad Arnhem
We willen een toegankelijke gemeente zijn. Hiermee bedoelen we dat iedereen die wil meedenken of meedoen, zich gehoord en gezien moet voelen. We proberen ook de Arnhemmers te bereiken die niet snel uit zichzelf meedoen of meepraten. We communiceren daarom op een heldere manier die voor iedereen toegankelijk is. Daarnaast faciliteren we zelforganisatie en verbinden we vraag en aanbod van initiatieven in de wijk. Op deze manier vergroten we de betrokkenheid en invloed van inwoners op de sociale en fysieke leefbaarheid.

Samen sterker en wijzer worden: kwaliteitsimpuls in plannen, beleid en projecten
Met participatie willen we de kwaliteit van plannen en besluiten verbeteren door de kennis en ervaring aan te boren van inwoners en andere maatschappelijke betrokkenen. Besluiten worden doorgaans beter als belanghebbenden betrokken zijn. We weten wat er speelt en wat er leeft, spelen daarop in en stellen de opgave centraal. De inzet van effectieve burgerparticipatie hoort in het Arnhems DNA en daarbij in de genen van alle medewerkers van de gemeente Arnhem.

Rekenkamer: Uitvoeren onderzoeksprogramma **(I)**

Op basis van het inmiddels vastgestelde onderzoeksprogramma 2024-2026 doet de Rekenkamer in 2024-2025 onderzoek naar en publiceert over het subsidiebeleid van de gemeente Arnhem en de bouwgerelateerde omgevingsvergunningen vanuit de ODRA. Ook doen wij een doorwerkingsonderzoek op basis van het eerder verrichte onderzoek naar New Energy Made in Arnhem (Nemia). Tevens beginnen wij in 2025 aan een vervolgonderzoek voor het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) Arnhem-Oost.

College: De kracht, kennis en kunde van inwoners en ondernemers benutten **(I)**

Om de zeggenschap van inwoners te vergroten, en om de mogelijkheid te geven mee te praten en mee te beslissen over grote maatschappelijke kwesties, worden er een Burgerberaad georganiseerd op het thema klimaat. Het Burgerberaad is een representatieve groep willekeurig gelote inwoners die de gemeente adviseert. Het schrijven van het plan van aanpak voor het tweede Burgerberaad is in volle gang.

In 2025 gaan we over van een inspraakverordening aan naar een participatieverordening. Dit doen we door middel van een participatiewerkgroep om zo inwoners van Arnhem hierbij te betrekken.

In het actieprogramma “Samen maken we Arnhem” was rekening gehouden met middelen voor betrokkenheidsprofielen en voor de participatiegids. Over de inzet van deze middelen waren nog geen afspraken gemaakt en in het kader van de bezuinigingen zijn deze middelen ten gunste van de Algemene reserve vanuit de Bestemmingsreserve Burgerparticipatie vrijgevallen.

College: Eenduidige werkwijze leveren **(I)**

We blijven leren van verschillende burgerparticipatietrajecten. We willen een lerend effect in de organisatie bewerkstelligen, en daarmee burgerparticipatie in de toekomst naar een hoger plan te tillen. Dit doen we door jaarlijks een aantal burgerparticipatietrajecten te evalueren. Verder staat er een algehele evaluatie op de planning waarbij we het Arnhems Stappenplan evalueren en zo nodig aanpassen. Ook trainen we onze interne medewerkers om te werken met het stappenplan en bieden we sessies aan waarbij projectteams aan de slag kunnen met een trainer om een participatieplan te schrijven.

Samen met de regio - Arnhem speelt een relevante en betekenisvolle rol in de regionale, landelijke en grensoverschrijdende netwerken **(D)**

Arnhem werkt in 2025 in de Groene Metropoolregio door aan de bereikbaarheid van de regio, een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt, de gezamenlijke aanpak van de woningbouwopgave, een sterkere economie, de energietransitie en aan een goede verdeling van het culturele aanbod en duurzaam toerisme. Arnhem vervult een actieve rol in de VNG en het stedennetwerk G40. Arnhem werkt ook verder aan de

grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio en het stedennetwerk met de grote steden in Noordrijn Westfalen (NRW).

Arnhem werkt in de Groene Metropoolregio samen aan maatschappelijke opgaven die om een regionale aanpak vragen **(I)**

De komende jaren neemt het aantal inwoners in de Groene Metropoolregio toe. Dit stelt ons gezamenlijk voor de uitdaging om in balans tot een gezonde groene groei te komen. Hiervoor zijn samenwerking en afspraken in regionaal verband onontbeerlijk. Daarom werkt Arnhem in 2025 samen met de andere 16 gemeenten in de Groene Metropoolregio (GMR) door aan vijf regionale opgaven die om een gezamenlijke (regionale) aanpak vragen.

Deze opgaven maken deel uit van de nieuwe regionale agenda 2025-2028. De vierjarige agenda sluit nauw aan bij de Arnhemse ambities, plannen en prioriteiten. Arnhem heeft op alle vijf de opgaven ingetekend. Onze regio duurzaam en veilig bereikbaar maken staat centraal bij de opgave verbonden regio. O.a. wordt ingezet op duurzame mobiliteit gericht op lopen en fietsen als betaalbare en toegankelijke mobiliteitsvormen. De opgave ontspannen regio werkt aan het vergroten van de aantrekkelijkheid van de regio voor bezoekers en de versterking van het groen en blauw in het stedelijk en landelijk gebied. Ook de versterking van de culturele infrastructuur en de landelijk erkende Cultuurregio 025 krijgen aandacht.
Het afstemmen van de opgaven en de daaruit voortkomende ruimtelijke ontwikkelingen is een belangrijk onderdeel van de opgave groene groei. Het NOVEX-ontwikkelingsperspectief geeft richting aan de benodigde ruimtelijke keuzes. De versnelling van de woningbouwontwikkeling wordt meermaals per jaar in tempotafels besproken. Netcongestie is steeds meer een belemmerende factor het tijdig opleveren van bouwprojecten.
Gezien de schaal van de ontwikkelingen op het gebied van energietransitie is regionale samenwerking binnen de opgave circulaire regio vanuit Arnhems perspectief belangrijk om de Arnhemse CO2-doelstellingen te kunnen realiseren. Wij hebben belang bij kennis delen, aansluiten bij landelijke ontwikkelingen en het benutten van Regio Deal- en EU-subsidies in het geval van water- en klimaatadaptatieprojecten.
De opgave productieve regio richt zich op een toekomstbestendige economie. Een economie die bijdraagt aan gezondheid, leefkwaliteit, het milieu, onderwijs en sociale cohesie. In 2025 worden nieuwe regionale afspraken over de (her-)ontwikkeling van werklocaties in het Regionaal Programma Werklocaties 2025-2028 vastgesteld.
The Economic Board (TEB) heeft in 2023 samen met de GMR en de provincie Gelderland een Regio Deal afgesloten met het Rijk. Het Rijk heeft 15 miljoen euro voor de uitvoering ter beschikking gesteld. Arnhem neemt in dit kader deel aan projecten op het gebied van toekomstbestendige bedrijventerreinen, klimaatadaptatie en circulair bouwen.
Tot slot wordt opgemerkt dat de basiskosten van de Groene Metropoolregio (regiobureau) opgenomen zijn in dit begrotingsprogramma. De middelen die de uitvoering van de regionale agenda met zich meebrengt worden gepresenteerd in de betreffende begrotingsprogramma's.

Arnhem werkt in netwerken van steden in Nederland en de Euregio én in belangenorganisaties als VNG en G40 samen aan beleidsafstemming en -beïnvloeding en draagt bij aan lobbydossiers richting het Rijk en Europa **(I)**

Arnhem blijft een rol spelen in de landelijke netwerken als de VNG en de G40. Door deelname in verschillende werkgroepen en commissies kan Arnhem bestuurlijk en ambtelijk participeren in kennisontwikkeling en diverse lobbytrajecten, onder andere met betrekking tot gemeentefinanciën en andere specifieke dossiers. Arnhem werkt in netwerken van steden samen waar nodig en nuttig, bijvoorbeeld op het gebied van beleidsafstemming, subsidies en verordeningen, lobby richting het Rijk en kennisdeling. Door deelname aan deze organisaties versterkt Arnhem haar netwerk met de andere grote steden in Nederland en in Den Haag.
Arnhem krijgt daarnaast toegang tot kennis en nieuwe ontwikkelingen bij het Rijk. Deze worden vaak via de sporen VNG en G40 met de steden en regio's opgepakt. Onze inzet blijft gericht op een goede Arnhemse bestuurlijke vertegenwoordiging in landelijke netwerken zoals van de VNG en G40.

Arnhem versterkt de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio en met steden in Noordrijn-Westfalen (NRW) **(I)**

We versterken de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio Rijn-Waal. Dat doen wij onder andere met de grote steden in Noordrijn-Westfalen (NRW) via het Euregionale stedennetwerk van 100.000+ steden dat sinds 2017 bestaat. In dit Nederlands-Duitse stedennetwerk werkt Arnhem met Nijmegen, Apeldoorn en Ede samen met Duisburg, Düsseldorf en Moers. De zeven steden richten zich op onderlinge kennisdeling over stedelijke vraagstukken, belangenbehartiging en onderzoeken het opzetten van gezamenlijke projecten. Het gaat daarbij om projecten, die mogelijk in aanmerking kunnen komen voor Europese subsidiëring, bijvoorbeeld vanuit het Interreg VI-programma en waarvoor het Euregiokantoor in Kleef het programmamanagement verzorgt. In 2025 wordt de Strategische Agenda 2025+, die door de Euregioraad is vastgesteld, verder uitgewerkt. Arnhem neemt actief deel aan de Euregioraadsvergaderingen. In februari 2023 tekenden wij met Duisburg, The Economic Board en Duisburg Business & Innovation GmbH een Letter of Intent. Deze samenwerkingsafspraken gaan we verder concretiseren.

In 2025 wordt een vervolg gegeven aan het raadsbesluit over de uitkomst van het onderzoek naar kansen tot uitbreiding van structurele buitenlandse relaties (amendement 22A82 Uitbreiding structurele buitenlandse relaties).

Arnhem: dienstverlenend en herkenbaar - Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de (digitale) dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers **(D)**

We zorgen ervoor dat informatie online beschikbaar is en dat waar wettelijk mogelijk producten digitaal kunnen worden aangevraagd. De afhandeling van deze aanvragen gaan we steeds verder automatiseren. Niet iedereen is echter even digitaal vaardig. Voor iedereen blijft het mogelijk om met de gemeente zaken fysiek te regelen, al dan niet met ondersteuning van een ambtenaar. Daarnaast wordt voor inwoners en ondernemers met partners in de stad ondersteuning georganiseerd of worden alternatieve kanalen geboden. Het streven is te voldoen aan de kwaliteitsnormen van het Rijk en aan de wens dat inwoners en ondernemers tevreden zijn over deze dienstverlening.

We optimaliseren onze dienstverlening **(I)**

- Inwoners hebben verschillende behoeften ten aanzien van onze dienstverlening. We hebben aandacht voor de diversiteit van onze inwoners en de daarbij horende behoeften. We streven altijd naar een efficiënte afhandeling van de vraag en gemak voor de inwoner. We werken verder aan het verstevigen van de dienstverlening door een betere benutting van stuurinformatie en een flexibele maar solide basisbezetting van Burgerzaken, Telefonie en Receptie. We halen ervaringen op bij inwoners en partners en gebruiken die om de dienstverlening aan te scherpen.
- We monitoren de ontwikkelingen in de vragen van inwoners, in het bijzonder met het oog op de ‘paspoortpiek’ en zetten zo nodig gerichte acties in om piekperiodes op te vangen.
- We blijven investeren in een betere bereikbaarheid en kwaliteit van de service. We stellen ons ambitieniveau vast wanneer de Visie op Dienstverlening is vastgesteld.
- We werken toe naar fysieke aanwezigheid in het DAK op vijf dagdelen per week.
- We werken uit hoe we opkomstbevordering structureel en duurzaam kunnen vormgeven, waarbij we zoveel mogelijk aanhaken op bestaande programma’s.
- De proef met een informatiebalie op Loket Zuid wordt structureel voortgezet.
- We zetten samen met externe partners in op het verkorten van de wachttijden voor statushouders en asielzoekers om ingeschreven te worden in de BRP.
- We houden doorlopend inwonerstevredenheidsonderzoek (voorheen klanttevredenheidsonderzoek) en voeren naar aanleiding daarvan verbeteringen door, bijvoorbeeld in de informatievoorziening aan laaggeletterden of aan dak- of thuislozen.
- We houden contact met onder andere het Arnhems Platform Chronisch Zieken en Gehandicapten en Informatiepunt Digitale Overheid (zoals uitgevoerd door Rozet Arnhem) voor knelpunten en verbeterpunten.
- We streven naar 100% toegankelijke stembureaus. Vanaf dit jaar volgen we hiervoor een striktere definitie. Waar we voorgaande jaren ook ‘met lichte ondersteuning’ toeschreven aan toegankelijk, doen we dat vanaf nu niet meer. Onder een toegankelijk stembureau verstaan we voortaan alleen volledig zelfstandige toegankelijkheid. Bij de afgelopen verkiezingen was bij zes stembureaus ondanks onze inspanning ‘toegankelijk met lichte ondersteuning’ het hoogst haalbare. Bij toekomstige verkiezingen gaan we altijd na of de situatie veranderd is en er op dat moment mogelijkheden zijn om tot zelfstandig toegankelijkheid te komen.

Digitaliseren van het inwonerproces **(I)**

We verbeteren onze dienstverlening door verder te werken aan het optimaliseren en digitaliseren van onze werkprocessen. Waar de dienstverlening niet in een eDienst aangeboden kan worden, sturen we aan op zoveel mogelijk werken via het zaaksysteem, zodat de burger ook daar meer inzicht heeft in het proces en de afhandeltermijn van de aanvraag.

Effectindicator	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Toegankelijkheid stemlokalen			**100**	**100**	
Eenheid:	Percentage				
Bron:	Bureau Verkiezingen. Streefcijfer: 100% volledig zelfstandig toegankelijk voor mensen met een lichamelijke beperking.				

Opkomst verkiezingen Tweede kamer		**73,60**			
Eenheid:	percentage				
Bron:	Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.				

Opkomst verkiezingen Gemeenteraad	46,50
Eenheid:	Percentage
Bron:	Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.

Opkomst verkiezingen Provinciale Staten	
Eenheid:	Percentage
Bron:	Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.

Opkomst verkiezingen Europees Parlement	42,18
Eenheid:	Percentage
Bron:	Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.

Opkomst verkiezingen Waterschappen	
Eenheid:	Percentage
Bron:	Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.

Een goede bedrijfsvoering (A)

Wij zijn een organisatie die midden in de samenleving staat, in verbinding met de stad, een afspiegeling van de stad en een organisatie die actief meebeweegt met de tijdsgeest. De gemeentelijke bedrijfsvoering verandert mee met de eisen die worden gesteld door de samenleving, het bestuur, de raad en onze eigen professionaliteit. In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt verder ingegaan op de ontwikkelingen op het gebied van bedrijfsvoering.

Doelen en budgetten

Hieronder geven we een indicatief inzicht van de relatie tussen doelen en budgetten. Niet alle werkzaamheden die we uitvoeren (met name 'going concern'-werkzaamheden) zijn opgenomen in de doelstellingen. De budgetten hiervoor staan onder het kopje "Overig". Door de samenhang van diverse doelen worden diverse budgetten doeloverstijgend ingezet. In deze gevallen is het totale budget voor de doelen bij het bovenste doel weergegeven en is bij de onderstaande doelen geen bedrag opgenomen.

Begroting 2025 per ambitie en doel	Lasten	Baten	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen
Bedragen x € 1.000				
Arnhem is een dienstverlenende en herkenbare netwerkgemeente, die open staat voor maatschappelijke initiatieven in het publieke domein zowel vanuit de stad als vanuit de wijken	**16.323**	**3.895**	**0**	**0**
Samen met de stad - Arnhem heeft een transparant, democratisch bestuur dat zich richt op samenwerking met inwoners en bedrijven	5.837	0	0	0
Samen met de regio - Arnhem speelt een relevante en betekenisvolle rol in de regionale, landelijke en grensoverschrijdende netwerken	1.572	91	0	0
Arnhem: dienstverlenend en herkenbaar - Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de (digitale) dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers	8.914	3.803	0	0
Een goede bedrijfsvoering	**85.766**	**5.466**	**316**	**1.276**
Overig	**6.069**	**641.991**	**2.294**	**16**
Totaal	**108.158**	**651.351**	**2.610**	**1.292**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Primitief	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	107.964	106.407	106.334	108.158	104.006	107.442	106.750
Baten	570.396	615.647	621.051	651.351	626.212	623.940	622.800
Saldo lasten en baten	***462.432***	***509.240***	***514.717***	***543.193***	***522.206***	***516.498***	***516.050***
Toevoegingen aan reserves	4.919	298	317	2.610	490	4.827	761
Onttrekkingen aan reserves	58.602	12.074	13.106	1.292	7.164	278	329
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***53.683***	***11.776***	***12.790***	***-1.318***	***6.674***	***-4.549***	***-431***
Resultaat	**516.115**	**521.016**	**527.506**	**541.875**	**528.880**	**511.949**	**515.619**

Toelichting

Lasten

De lasten voor 2025 zijn totaal begroot op € 108,2 miljoen. Dit is opgebouwd uit:

- € 52,4 miljoen voor ICT en facilitaire zaken;
- € 36,3 miljoen voor kosten personeel en organisatie;
- € 9,1 miljoen voor kosten publieke dienstverlening;
- € 5,4 miljoen voor kosten college en raad;
- € 1,6 miljoen voor kosten aan regionale samenwerkingen;
- € 3,4 miljoen voor overige lasten.

De lasten stijgen ten opzichte van 2024 met € 1,8 miljoen. Dit hangt met name samen met indexaties.

Baten

De baten voor 2025 zijn totaal begroot op € 651,4 miljoen. Dit is opgebouwd uit:

- € 574,6 miljoen gemeentefonds;
- € 66,3 miljoen voor belastingen;
- € 4,2 miljoen voor bedrijfsvoering;
- € 3,8 miljoen voor publieke dienstverlening;
- € 2,5 miljoen overige inkomsten.

De inkomsten stijgen ten opzichte van 2024 met € 30,3 miljoen. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de gemeentefondsuitkering die met € 27,4 miljoen toeneemt. Daarnaast is er meer inkomsten begroot op de OZB belastingen voor € 3,2 miljoen. Voor publieke dienstverlening wordt voor € 0,4 miljoen minder aan inkomsten begroot. De terugloop in de inkomsten de komende jaren wordt veroorzaakt door de terugloop van de gemeentefondsuitkering. Dit wordt afgeremd door de stijging van de belastinginkomsten die jaarlijks circa € 1,5 miljoen toenemen.

Toevoegingen aan reserves

Jaarlijks wordt € 0,3 miljoen toegevoegd aan de BR Onderhoud vastgoed. Daarnaast wordt in 2025 € 2,6 miljoen toegevoegd aan de Algemene Reserve. in 2027 en 2028 wordt er respectievelijk € 4,7 en € 0,7 miljoen toegevoegd aan de Algemene Reserve.

Onttrekkingen aan reserves

in 2025 wordt € 1,3 miljoen onttrokken aan de reserves. € 1,0 miljoen wordt onttrokken aan de BR Bedrijfsvoering voor de dekking van een aantal posten in de Perspectiefnota. € 0,2 miljoen wordt onttrokken aan de BR Onderhoud vastgoed en € 16.000 aan de BR Kapitaallasten. In 2026 en verder vinden lopen de onttrekkingen aan de BR Onderhoud vastgoed en Kapitaallasten door. in 2026 word daarnaast € 5,5 miljoen onttrokken aan de Algemene Reserve en € 0,8 miljoen aan de BR Taakmutaties Gemeentefonds - overloop.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

NV Bank Nederlandse Gemeenten
BVO De Connectie
GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Euregio Rijn-Waal
Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Regionale en andere bovenlokale lichamen

- Economic Board;
- Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen;
- Euregio Rijn-Waal;

Publieke dienstverlening

- Werkgroep Tegengaan Identiteitsfraude (WTI);
- Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA);
- Samenwerking met Vreemdelingenketen in de BRP-straat Zevenaar.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Evaluatie van de Rekenkamer Arnhem 2015;
- MIRT Agenda stedelijk netwerk Arnhem Nijmegen;
- Contourennotitie regio Arnhem-Nijmegen via raadsbrief d.d.21-01-2020;
- Beleid internationale betrekkingen (2021)
- Regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen 2025-2028
- Wijzigingsbesluit Gemeenschappelijke regeling Arnhem Nijmegen (2024)

Veiligheid

Ambitie

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast.

Veiliger en leefbaardere wijken | € 1,5 mln.

- We pakken verloedering en overlast aan
- We maken kwetsbare plekken schoon, heel en veilig
- We sluiten gevaarlijke en overlast gevende panden
- We zorgen voor voldoende handhavers op straat

Terugdringen van overlast en onveiligheid | € 1,5 mln.

- We voorkomen veiligheidsproblemen door een persoonsgerichte aanpak
- We verbeteren de aanpak van problematiek in het Zorg- en Veiligheidshuis
- We zorgen voor opvang van personen met wie het toch misgaat

Verminderen van ondermijning | € 0,4 mln.

- We wapenen ons tegen ondermijnende invloed
- We maken burgers bewust
- We pakken drugslocaties aan
- We pakken mensenhandel aan
- We pakken witwassen aan
- We lichten kwetsbare personen voor

Een veiliger openbare ruimte voor iedereen | € 16,6 mln.

- We zorgen voor veilige demonstraties
- We investeren in brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg
- We investeren in bondgenoten
- We signaleren radicalisering en gaan het tegen

Minder jongeren in de criminaliteit | € 3,9 mln.

- Persoonsgerichte begeleiding van kwetsbare jongeren
- Toezicht in wijken en rondom scholen. Vroegtijdige signalering
- We helpen kinderen met risico op afglijding naar drugscriminaliteit
- Jongeren helpen aan betaald werk als tegenpool van crimineel geld.

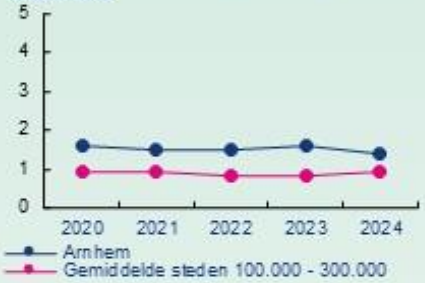
Cijfers en indicatoren

1. Arnhem heeft meer overlast door verwarde personen dan vergelijkbare steden, hoewel dit in 2023 lijkt af te nemen.
2. Arnhem heeft meer geregistreerde drugsdelicten dan vergelijkbare steden. In 2024 lijkt het wat naar elkaar toe te groeien.
3. Er was een piek in overlastregistraties in 2021, maar sindsdien is het aantal gevallen gedaald.
4. Arnhem heeft een hoger aantal misdrijven per 1000 inwoners dan vergelijkbare steden. Het groeit echter wel wat naar elkaar toe.

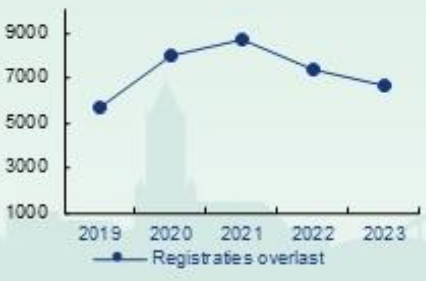
1. Overlast door verwarde personen per 1000 inwoners

2. Drugsdelicten registraties per 1000 inwoners

3. Totaal politie registratie overlast

4. Misdrijven per 1000 inwoners

Samenvatting doelenboom Veiligheid

Ambitie	Doel	Inspanning
Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast	Veiliger en leefbaardere wijken	We pakken verloedering en overlast aan
		We maken kwetsbare plekken schoon, heel en veilig
		We sluiten gevaarlijke en overlast gevende panden
		We zorgen voor voldoende handhavers op straat
	Terugdringen van overlast en onveiligheid	We voorkomen veiligheidsproblemen door een persoonsgerichte aanpak op wijkniveau
		We verbeteren de aanpak van ernstige problematiek in het Zorg- en Veiligheidshuis
		We zorgen voor opvang van personen met wie het toch mis gaat
		We behandelen de binnenkomende meldingen woonoverlast snel en adequaat
		We begeleiden jongeren in en uit detentie
	Verminderen van ondermijnende criminaliteit en digitale criminaliteit	We wapenen ons tegen ondermijnende invloed
		We maken burgers bewust
		We pakken drugslocaties aan
		We pakken mensenhandel aan
		We pakken witwassen aan
		We lichten kwetsbare personen voor
		We bouwen een sterk netwerk tegen cybercriminaliteit
	Een veiliger openbare ruimte voor iedereen (incl. bijdrage Veiligheidsregio)	We zorgen voor veilige demonstraties, manifestaties en evenementen
		We investeren in brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg
		We investeren in bondgenoten
		We leren kinderen en jongeren kritisch denken en verantwoord met informatie om te gaan
		We signaleren radicalisering en gaan het tegen

	Minder jongeren komen in aanmerking voor criminaliteit	We bieden persoonsgerichte begeleiding van kwetsbare jongeren (jongerenwerk 3.0)
		We houden toezicht in de wijken en rondom scholen en signaleren situaties van overlast of criminaliteit vroegtijdig
		We helpen kinderen vanaf 6 jaar met verhoogd risico op afglijden naar drugsgerelateerde criminaliteit bij het opbouwen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling (Preventief Interventie Team, PIT)
		We helpen jongeren aan betaald werk als tegenhanger van het kunnen 'verkrijgen' van crimineel geld
		We zorgen voor versterking van de aanpak van jongeren die dreigen af te glijden richting ondermijnende criminaliteit

Veiligheid

Veiligheid is de grond onder onze voeten. Je kunt je pas vrij voelen en je ontwikkelen als je je veilig voelt. In Arnhem moet je je veilig voelen, je moet er gevrijwaard zijn van overlast van buren, in de straat of in de wijk. Criminaliteit en hufterig gedrag tolereren we niet en dat laten we zien aan de Arnhemmers.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast (A)

Het is ons doel om overlast en criminaliteit in Arnhem te voorkomen en tegen te gaan. Het Arnhems misdaadcijfer moet in 2025 omlaag. Dit doen we door kwetsbare plekken fysiek aan te pakken, overlast te beëindigen, mensen die overlast veroorzaken aan te pakken en/of zorg te bieden, beroepscriminelen te weren, radicalen en relschoppers aan te pakken en kwetsbare kinderen en jongeren een alternatief te bieden. Door inspanningen en resultaten zichtbaar te maken, laten we inwoners en bezoekers zien dat Arnhem een fijne, vrije en veilige plek is.

Veiliger en leefbaardere wijken (D)

Overlast en (veelvoorkomende) criminaliteit tasten de leefbaarheid en het gevoel van veiligheid in de wijken en buurten aan. Het aantal overlast gevende en criminele incidenten in de wijken moet omlaag en (het gevoel van) de veiligheid omhoog. In de wijkveiligheidsaanpak pakken we de plekken aan door meer zicht, fysieke verbeteringen en een snelle reactie op incidenten.

We pakken verloedering en overlast aan (I)

We hebben in alle tien gebieden een drietal prioriteiten om overlast en veelvoorkomende criminaliteit aan te pakken en monitoren de uitvoering daarvan. De inspanningen die de diverse partners in het gebied hiervoor gaan uitvoeren, worden concreet benoemd: aantal controles, acties door handhaving en politie, interventie door straat- en jongerenwerk. Een keer per maand (per wijk) worden de inspanningen en resultaten in het wijkveiligheidsoverleg met de partners besproken, waarbij ook de resultaten van de radar-sonar (overlastcijfers) worden betrokken. Bovendien wordt (per wijk) twee keer per jaar een wijkschouw gehouden. Professionals en wijkbewoners toetsen hun gezamenlijke beeld aan de werkelijkheid op straat.

We maken kwetsbare plekken schoon, heel en veilig (I)

We pakken ten minste tien kwetsbare plekken (zogenoemde hotspots) aan. We voeren een integrale aanpak uit in een afgebakend gebied om verloedering en onveiligheid tegen te gaan. Het gaat hierbij om hotspots waarbij overlast en criminaliteit hardnekkig zijn en daarbij zwaar drukken op bewoners, ondernemers en bezoekers van het gebied. Onder leiding van een speciaal hiertoe aangestelde functionaris zetten we hier integraal op in: veiligheid (toezicht/controles), openbare ruimte (vergroening/aanpak gribusplekken), economie (branchering) en mobiliteit (aanpak verkeersoverlast) slaan de handen ineen.

We sluiten gevaarlijke en overlast gevende panden (I)

Voor alle overlast gevende en gevaarlijke panden maken we een aanpak. We dringen de overlast vanuit panden terug met het integrale Interventieteam Panden. Iedere zes weken vindt een integrale controle plaats van alle overlast gevende panden in de wijken. Naar aanleiding hiervan zorgen we dat overlast en gevaarzetting afneemt, door met de partners te zorgen voor maatregelen tegen panden waar inderdaad sprake is van misstanden, zoals overbewoning, illegale uitbouw, onveilige elektra, illegale huisvesting of woonoverlast.

We zorgen voor voldoende handhavers op straat (I)

We zorgen voor 30-35 handhavers op straat, die een significante deel van hun tijd zichtbaar handhavend en aanspreekbaar zijn op de plekken waar dat het hardst nodig is. Tevens zorgen we ervoor dat een deel van de handhavers zich specialiseert op ondermijningstaken, waardoor handhaving deel kan nemen aan alle integrale controles. Door goede arbeidsvoorwaarden en contacten met opleidingscentra blijven we aantrekkelijk voor (aspirant)handhavers.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Geregistreerde overlast	**7963**	**8695**	**7332**	**6655**	
Eenheid: Aantal registraties per jaar					
Bron: Politie					

Overlast	**1625**	**1610**	**929**	**810**	
Eenheid: Aantal meldingen per jaar					
Bron: Politie					

Rapportcijfer inwoners veiligheid eigen buurt			**6,70**		**6,80**	
Eenheid:	Gemiddeld rapportcijfer uit enquete					
Bron:	Monitor Arnhemse Leefbare Wijken					

Onveiligheidsgevoel in eigen buurt			**28,30**		**28**	
Eenheid:	Percentage inwoners					
Bron:	Monitor Arnhemse Leefbare Wijken					

Kengetal onveilige plekken			**2,50**		**2,80**	
Eenheid:	Kengetal tussen 0 (veilig) en 10 (onveilig)					
Bron:	Monitor Arnhemse Leefbare Wijken					

Misdaadcijfer		**69,40**	**65,20**	**65,90**	**66,80**	
Eenheid:	Aantal registraties per 1.000 inwoners					
Bron:	Politie					

Terugdringen van overlast en onveiligheid **(D)**

Het doel inzake zorg en veiligheid is onveiligheid en overlast terugdringen door mensen die zorg nodig hebben te helpen. We willen de stijgende trend van incidenten op straat breken. Het liefst doen we dat preventief: door meer mensen die een veiligheidsrisico kunnen gaan vormen tijdiger in beeld te krijgen en laagdrempelig te helpen. En als dat niet is gelukt en er toch een onveilige situatie is ontstaan willen we de overlast sneller oplossen of beperken: we stellen ons tot doel om personen die overlast veroorzaken sneller over te nemen van de politie, zodat zorg kan worden geboden.

We voorkomen veiligheidsproblemen door een persoonsgerichte aanpak op wijkniveau **(I)**

In iedere wijk is een persoonsgerichte aanpak actief die zich richt op de aanpak van overlast door personen die zorg nodig hebben. Door lokale zorg-, welzijns- en veiligheidspartijen nog beter te verbinden, zorgen we ervoor dat we meer en tijdiger personen die significant overlast in een wijk veroorzaken in beeld hebben en zorgen we voor een persoonsgerichte aanpak (PGA).

We verbeteren de aanpak van ernstige problematiek in het Zorg- en Veiligheidshuis **(I)**

Bij complexe problematiek zorgen we voor een goede overdracht aan het Zorg- en Veiligheidshuis, en zetten we ons in om de casus sneller en beter af te doen.
We zorgen voor een triagepunt tussen de bovengenoemde PGA in de wijken en het regionale niveau van het ZVH van belang.

We zorgen voor opvang van personen met wie het toch mis gaat **(I)**

Als het mis gaat en een persoon zorgt voor overlast en onveiligheid op straat, dan heeft de politie tot taak de onveiligheid te beëindigen. We zorgen voor een samenwerking tussen veiligheidspartners en zorgpartners waardoor personen die op straat overlast veroorzaken sneller worden overgedragen en de zorg krijgen die ze nodig hebben.

We behandelen de binnenkomende meldingen woonoverlast snel en adequaat **(I)**

Wij spannen ons in om 80% van de aangemelde zaken op te pakken en in zeker de helft ervan de woonoverlast te kunnen beëindigen. Waar dat nodig is verbinden we direct de structurele hulp aan en zorg voor de mensen die deze overlast veroorzaken.

We begeleiden jongeren in en uit detentie **(I)**

We zetten een re-integratie officier Jeugd (RIO) voor iedere Arnhemse jeugdige die in detentie komt. De RIO spant zich in om samen met de jeugdreclassering degene die een zo groot mogelijk deel van de jeugdigen bij zijn/haar re-integratie in de maatschappij te begeleiden in onder andere het vinden van woonruimte, een baan en hulp bij financiële zaken.

Effectindicator		**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Politieregistraties overlast door verward persoon		**11,20**	**13,80**	**13,20**	**10,50**	
Eenheid:	Aantal registraties per 1.000 inwoners					
Bron:	Politie					

Verminderen van ondermijnende criminaliteit en digitale criminaliteit (D)

We stellen ons ten doel om Arnhem onaantrekkelijk te maken voor criminelen. Daarmee willen we de misdaadcijfers die verband houden met de georganiseerde (drugs)misdaad omlaag krijgen en het gevoel van veiligheid omhoog. We willen meer ondernemers met crimineel geld weren uit Arnhem. We zorgen voor een gerichter aanpak van de meest invloedrijke criminelen in onze stad. We pakken een aantal zorgcriminelen aan die zich verrijken over de rug van kwetsbare Arnhemmers. We verminderen het aantal slachtoffers van digitale criminaliteit.

We wapenen ons tegen ondermijnende invloed (I)

We maken de medewerkers die met de ondermijning te maken kunnen krijgen en de bestuurders bewust van ondermijnende criminaliteit. We zorgen voor voorlichting en opleidingen over ondermijning en over integer handelen van de medewerkers zelf. Zo willen we dat sneller en meer signalen van ondermijning worden herkend en gemeld, zodat die kunnen worden voorzien van een aanpak.

We maken burgers bewust (I)

We zorgen dat we met voorlichting en campagne meer inwoners en professionals bereiken en hen aanzetten tot meldingen inzake ondermijnende en digitale criminaliteit.
Daarnaast blijven we investeren in meldingsbereidheid: goede tips van burgers maken dat we de criminelen daadwerkelijk kunnen aanpakken. Ook van hen willen we meer signalen van ondermijning en digitale criminilaiteit herkennen en voorzien van een aanpak.

We pakken drugslocaties aan (I)

We zorgen voor een aanpak van iedere drugslocatie die bij ons bekend is. Risicolocaties voor drugs brengen we in beeld en controleren we in een zo vroeg mogelijk stadium. We houden wijkgerichte acties, zowel preventief als repressief en we krijgen zicht op de hoofdrolspelers in de Arnhemse drugswereld. We pakken samen met de politie met acties de straathandel aan. Met het experiment gesloten coffeeshopketen pakken we de illegale uitwassen aan; door monitoring meten we zorgvuldig of de doelen van het experiment worden gehaald.

We pakken mensenhandel aan (I)

Door inzet van ons netwerk zorgen we voor meer signalen inzake mensenhandel, die we met de partners aanpakken. Dit netwerk is door voorlichting en training geschoold in het herkennen van signalen van uitbuiting. We zetten in op controles van kwetsbare branches als uitzendbureaus, vergunningsplichtige horeca- en seksinrichtingen. Ook de onvergunde seksinrichtingen komen aan bod. We willen meer signalen ontvangen en kunnen voorzien van een aanpak. In die aanpak richten we ons op alle pijlers: voorkomen, signaleren, bestrijden en beschermen.

We pakken witwassen aan (I)

We zorgen voor bibob-toetsing en controles voor iedere ondernemer in kwetsbare branches, zodat criminelen worden geweerd. We intensiveren de inzet van de wet Bibob en breiden de toepassing ervan naar meer branches uit. Opkopers worden verplicht een doorlopend en gewaarmerkt inkoopregister bij te houden. Met het regisseren van steeds meer integrale controles krijgen we meer zicht op kwetsbare mensen en bedrijven. Met het Arnhemse interventieteam gaan we het toezicht en de controles op bedrijventerreinen, horeca en andere gebieden intensiveren. Daarbij hoort ook dat we de voorbereidingen daarvoor verbeteren. Dat doen we onder andere door te bouwen aan een goede informatiepositie.

We lichten kwetsbare personen voor (I)

We willen slachtofferschap van online criminaliteit terugbrengen. Daarom zetten we in op de kwetsbare inwoners van onze stad. We zetten onze activiteiten gericht op kinderen en jongeren onverminderd voort: met Joinhackshield en het Youth Cyber Team (tenminste trajecten t.a.v. tien Arnhemse klassen) blijven we een vuist maken. Verder organiseren we samen met de politie in de wijken voorlichting aan (met name) de oudere inwoners van de stad en zullen we voorlichting aan ondernemers organiseren over de gevaren van cybercrime. Om deze activiteiten op een hoger niveau te tillen zetten we een speciale aanjager online criminaliteit in.

We bouwen een sterk netwerk tegen cybercriminaliteit (I)

We zorgen voor een netwerk inzake cybercriminaliteit dat twee keer per jaar bijeenkomt en de te leren lessen verspreidt. Wij bouwen het netwerk uit met meer partners en zorgen voor een aantal bijeenkomsten. De gemeente blijft aangesloten bij de City Deal Cybercrime van het CCV en JenV. Doel van dit consortium is om expertise uit te wisselen, gezamenlijk interventies te ontwikkelen en het effect van deze interventies te meten.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Drugsdelicten: drugsvervaardiging, -handel en -bezit	**1,60**	**1,50**	**1,50**	**1,60**	**1,40**

Eenheid: Registraties per 1.000 inwoners

Bron: Politie

Een veiliger openbare ruimte voor iedereen (incl. bijdrage Veiligheidsregio) (D)

We zorgen voor een veilige openbare ruimte, veilig uitgaan, veilige demonstraties, manifestaties en evenementen. We handelen onmiddellijk bij grootschalige branden, de vondst van explosieven of andere crisissituaties en maatschappelijke onrust. We pakken relschoppers stevig aan, omdat zij het anders verzieken voor de anderen. Ook extremisme gaan we tegen.

We zorgen voor veilige demonstraties, manifestaties en evenementen (I)

We bereiden alle demonstraties, manifestaties en evenementen goed voor, zodat het risico op incidenten minimaal is. We versterken het netwerk van partijen die hun steentje bijdragen aan het veilig verloop van demonstraties, manifestaties en evenementen. We zorgen voor ruimte binnen de grenzen van de rechtsstaat om onderling van mening te verschillen of onvrede kenbaar te maken. We zorgen ervoor dat we beter, sneller en zorgvuldiger relevante signalen over geweldsdreiging zien. Ook zorgen we dat we flexibel kunnen inspelen op onvoorziene ontwikkelingen, met partners binnen en buiten de veiligheidsketen. Het onze ambitie om in de toekomst meer en meer de verantwoordelijkheid voor veilige evenementen te delen met de organisatoren. We bezien de plaatsing van camera's periodiek en meten het effect en de toegevoegde waarde. Naast politie en handhaving blijven we sfeerteams inzetten van Stichting Veilige Steden op de Korenmarkt. Onze inzet is om de sfeerteams een (gedeelde) verantwoordelijkheid met de ondernemers in het gebied te maken. Onder onze regie worden alle relschoppers gericht aangepakt (bijvoorbeeld middels een PGA) en volgt bestraffing op wanordelijkheden in en rondom de stadions (bijvoorbeeld door het generiek weren van supporters die zich hebben misdragen).

We investeren in brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg (I)

We behouden onze bijdrage aan de kerntaken van de regionale brandweer, crisisbeheersing en gezondheidszorg. Deze investeringen zijn noodzakelijk om ook in tijden van crisis goed voor onze inwoners te kunnen zorgen en in voorkomende situaties zelfs levensreddend te kunnen zijn. We spannen ons in om met de partners ieder incident snel, efficiënt en zorgvuldig te behandelen.

We investeren in bondgenoten (I)

We zorgen voor een netwerk van bondgenoten in ieder gebied, dat minstens jaarlijks bijeen komt.
Wij zetten ons in om belangrijke sleutelfiguren in de stad bij elkaar te brengen en een bondgenootschap met ons te vormen; voor een stad waar mensen met verschillende achtergronden samenkomen in wat hen verbindt en waar we polarisatie en agressie geen kans geven.

We leren kinderen en jongeren kritisch denken en verantwoord met informatie om te gaan (I)

We geven voorlichting aan een groot deel van de kinderen en jongeren om kritisch denken en informatiewijsheid te stimuleren. We zorgen ervoor dat kinderen en jongeren vaker voorlichting krijgen over mediawijsheid en een kritische omgang met de informatie die op internet wordt aangeboden, met name nepnieuws en complottheorieën. Doel is om meer grip te krijgen op de invloed van radicalisering en extremisme online. We vergroten de kennis bij jongeren, ouders en professionals en ontwikkelen manieren om (preventief) op te treden.

We signaleren radicalisering en gaan het tegen (I)

We bouwen het signaleringsnetwerk uit en voorzien alle bij ons bekende casussen van radicalisering en extremisme van een aanpak. We verbreden onze kennis- en signaleringsnetwerken, vooral op het gebied van anti-institutionalisme, accelerationisme, gewelddadig jihadisme, links- en rechtsextremisme en (problematische) complottheorieën. In geval van risicocasussen zorgen we voor een Zorg- en Veiligheidshuis dat alle casussen tijdig en assertief aanpakt en dreiging wegneemt.

Minder jongeren komen in aanmerking voor criminaliteit (D)

We bieden ten minste honderd jongeren die volgens politiedata dreigen af te glijden naar de georganiseerde criminaliteit een passend traject (jongerenwerk, werk, gezinszorg), zodat minstens de helft aantoonbaar minder risico loopt op een carrière in de georganiseerde criminaliteit.

We bieden persoonsgerichte begeleiding van kwetsbare jongeren (jongerenwerk 3.0) (I)

We spannen ons in om ervoor te zorgen dat een aantal kinderen en jongeren uit Geitenkamp, Presikhaaf en Malburgen niet de ondermijnende georganiseerde criminaliteit terecht komt en kansen en perspectief krijgen. Deze jongeren, vaak tussen de 11-23 jaar oud, krijgen een begeleidingstraject waarin doelen worden gesteld op

het gebied van school, werk, familie en vrienden: (inzet op vergroten van sociaal emotionele ontwikkeling, executieve vaardigheden en metacognitieve vaardigheden). De thuis- / gezinssituatie wordt, waar het kan, geïntegreerd in de aanpak. Een ambitie binnen de aanpak is om de groeiende onlinewereld van kinderen en jongeren beter in het vizier te hebben en hierop beter te kunnen inspelen.

We houden toezicht in de wijken en rondom scholen en signaleren situaties van overlast of criminaliteit vroegtijdig **(I)**

We zetten fors in op toezicht in de wijk en rond scholen alsmede vroegtijdige signalering van situaties van overlast of criminaliteit. Straatcoaches zijn zichtbaar aanwezig in de wijken, rond scholen en bij het jognerenwerk. Ze spreken overlast gevende jeugd aan, moedigen positief gedrag aan. Ze surveilleren, de-escaleren, dringen overlast terug en signaleren vroegtijdig situaties die tot overlast of criminaliteit kunnen leiden. De focus ligt op drugshandel en drugsgebruik door jeugdigen in Arnhem-Oost. De straatcoaches nemen de aanpak VIOS op zich, die enerzijds scholen van handelingsperspectief voorziet bij het omgaan met ondermijnende jeugdcriminaliteit.

We helpen kinderen vanaf 6 jaar met verhoogd risico op afglijden naar drugsgerelateerde criminaliteit bij het opbouwen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling (Preventief Interventie Team, PIT) **(I)**

We zorgen ervoor dat een significant aantal kinderen vanaf 6 jaar met een verhoogd risico op afglijden naar druggerelateerde criminaliteit vanwege externaliserend probleemgedrag op primair onderwijs scholen worden begeleid in een PIT-traject. De PIT-coach biedt een maatwerktraject, waarbij school en ouders belangrijke partners zijn. Het uitgangspunt is doen wat nodig is: zo vroeg mogelijk bijsturen van probleemgedrag waardoor het kind met een relatief lichte interventie geholpen kan worden bij het opbouwen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling.

We helpen jongeren aan betaald werk als tegenhanger van het kunnen 'verkrijgen' van crimineel geld **(I)**

We krijgen een significant aantal jongeren aan betaald werk met Prospect4Cash, bij voorkeur in de eigen wijk, als tegenhanger van het kunnen ‘verkrijgen’ van crimineel geld. Door dit werk kunnen jongeren op een eerlijke manier geld verdienen, werkgeversvaardigheden leren en zicht oriënteren op de arbeidsmarkt. De jongere kan een voorbeeld worden voor anderen jongeren in de wijk, wanneer zij zien dat ‘regulier’ werken loont.

We zorgen voor versterking van de aanpak van jongeren die dreigen af te glijden richting ondermijnende criminaliteit **(I)**

We zorgen ervoor dat in de geëscaleerde casussen van jongeren die dreigen af te glijden richting ondermijnende criminaliteit een aanpak in het Veiligheidshuis wordt ingezet.

Doelen en budgetten

Hieronder geven we een indicatief inzicht van de relatie tussen doelen en budgetten. Budgetten die betrekking hebben op meerdere doelen (bijvoorbeeld formatie), zijn opgenomen onder het kopje "Doeloverstijgend". Budgetten voor werkzaamheden die we uitvoeren die niet direct onder een doel vallen (met name 'going concern'-werkzaamheden), staan onder het kopje "Overig".

Begroting 2025 per ambitie en doel	Lasten	Baten	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen
Bedragen x € 1.000				
Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast	**23.854**	**4.783**	**87**	**403**
Veiliger en leefbaardere wijken	1.487	12	0	0
Terugdringen van overlast en onveiligheid	1.499	443	0	0
Verminderen van ondermijnende criminaliteit en digitale criminaliteit	409	345	0	0
Een veiliger openbare ruimte voor iedereen	16.598	1.444	87	53
Minder jongeren komen in aanmerking voor criminaliteit	3.861	2.538	0	350
Doeloverstijgend	**6.270**	**0**	**0**	**0**
Overig	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal	**30.124**	**4.783**	**87**	**403**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Primitief	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	25.644	29.433	32.863	30.124	27.570	25.556	25.206
Baten	5.102	5.442	6.516	4.783	2.245	2.245	2.245
Saldo lasten en baten	***-20.541***	***-23.991***	***-26.346***	***-25.341***	***-25.326***	***-23.311***	***-22.961***
Toevoegingen aan reserves	896	78	87	87	87	87	87
Onttrekkingen aan reserves	1.132	572	1.380	403	403	57	76
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***236***	***494***	***1.293***	***315***	***316***	***-30***	***-11***
Resultaat	**-20.305**	**-23.497**	**-25.054**	**-25.025**	**-25.010**	**-23.342**	**-22.973**

Toelichting

Financiële toelichting mutaties tov 2024 *Bedragen x € 1.000*

Programmadoelen	Toelichting	2025	2026	2027	2028
Lasten		**-2.739**	**-5.292**	**-7.307**	**-7.657**
Veiliger en leefbaardere wijken	In 2025 is een loonsom van € 500.000 toegevoegd aan het stedelijk budget ten laste van de wijken. Dit wordt in de jaarschijf 2025 weer gecorrigeerd ten gunste van de wijken.	506	506	506	506
Terugdringen van overlast en onveiligheid	In 2025 verlaagd het budget voor het Zorg en Veiligheidshuis vanwege het wegvallen van de Rijksmiddelen uit hoofde van de re-integratieofficier en integrale persoonsgerichte toeleiding naar arbeid (RIO/IPTA middelen) voor een bedrag van € 405.000. Door budgetoverhevling vanuit 2023 naar de jaarschijf 2024 was er in de jaarschijf 2024 incidenteel € 370.000 beschikbaar. Tevens wordt het budget vanaf de jaarschijf 2025 met € 100.000 verlaagd uit hoofde van bezuinigingsmaatregelen. In de jaarschijf 2028 worden er geen middelen meer beschikbaar gesteld via het Gemeentefonds uit hoofde van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK middelen) waardoor het budget verder verlaagd met € 360.000	-898	-898	-898	-1.267
Verminderen van ondermijnende criminaliteit en digitale criminaliteit	In 2025 is er in totaal ongeveer € 1,1 miljoen minder aan middelen beschikbaar. De middelen uit hoofde van het experiment gesloten coffeeshopketen, van in totaal € 600.000 zijn incidenteel in de begroting 2024 opgenomen waardoor er in de jaarschijf 2025 een bedrag van € 600.000 minder beschikbaar is. Daarnaast is er in 2025 ongeveer € 500.000 minder middelen beschikbaar voor vergunningverlening aangezien er in 2024 incidenteel budget toegekend is voor het project verhuurdersvergunning.	-1.078	-1.078	-1.074	-1.074
Een veiliger openbare ruimte voor iedereen	De versterkingsgelden voor de aanpak van Radicalisering zijn vooralsnog niet toegekend voor 2025. Dat is een terugval van ongeveer € 850.000. Daarnaast zijn er meer lasten begroot voor VGGM, waardoor de totale begroting met ruim € 600.000 afneemt. In de volgende jaren stijgt de bijdrage aan de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM) waardoor de lastenbegroting weer oploopt.	-607	-502	-455	-436

Minder jongeren komen in aanmerking voor criminaliteit	In 2025 is er minder budget , € 400.000, beschikbaar voor Preventie met Gezag. Vanaf de jaarschijf 2026 zijn de Rijksmiddelen uit hoofde van Preventie met Gezag vooralsnog niet toegekend wat zorgt voor een daling van de lasten met € 2,5 miljoen). Vanaf 2027 zijn tevens de cofinanciering van € 750.000 voor de uitvoering van Preventie met Gezag als de middelen uit hoofde van Arnhem-Oost (VIOS) van € 250.000 niet meer beschikbaar.	-404	-2.943	-3.937	-3.937
Doeloverstijgend	De totale lasten dalen in 2025 als gevolg van opgenomen besparingsmaatregelen Koningsdag en innovatie vanuit informatieverwerking. In de jaarschijf 2026 neemt het budget met ongeveer € 120.000. Dit wordt grotendeels verklaard door het wegvallen van middelen vanuit Arnhem-Oost. Vanaf 2027 nemen de lasten verder af met in totaal €1,4 miljoen omdat de middelen vanuit Arnhem-Oost niet meer beschikbaar en daalt de loonsom als gevolg van het beschikbaar stellen van tijdelijke formatieruimte voor de periode van 4 jaar vanaf 2023.	-257	-377	-1.449	-1.449
Baten		**-1.733**	**-4.271**	**-4.271**	**-4.271**
Terugdringen van overlast en onveiligheid	In 2025 vallen de Rijksmiddelen uit hoofde van RIO/IPTA voor een bedrag van € 405.000 weg.	-405	-405	-405	-405
Een veiliger openbare ruimte voor iedereen	Vanaf de jaarschijf 2025 zijn de versterkingsgelden van Radicalisering vooralsnog niet toegekend waardoor er € 850.000 minder baten zijn begroot. Daarnaast zijn de ontvangen baten met ongeveer € 50.000 verlaagd vanwege het afvoeren van begrote bestuurlijke boetes (zie onderdeel reëel ramen Perspectiefnota 2025-2028).	-919	-919	-919	-919
Minder jongeren komen in aanmerking voor criminaliteit	In 2025 is er een budget van € 400.000 minder beschikbaar voor Preventie met Gezag. Vanaf de jaarschijf 2026 zijn de Rijksmiddelen uit hoofde van Preventie met Gezag vooralsnog niet toegekend waardoor er minder baten begroot zijn.	-409	-2.948	-2.948	-2.948
Toevoegingen aan reserves		**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen aan reserves		**-977**	**-977**	**-1.323**	**-1.304**
Terugdringen van overlast en onveiligheid	In 2024 is incidenteel een budget voor het Zorg en Veiligheidshuis overgeheveld vanuit de jaarschijf 2023. Deze onttrekking is in de jaarschijf 2025 niet meer begroot.	-400	-400	-400	-400
Verminderen van ondermijnende criminaliteit en digitale criminaliteit	In 2024 is incidenteel een budget overgeheveld vanuit de jaarschijf 2023 om uitvoering te geven aan het experiment gesloten coffeeshopketen. Deze onttrekking is in de jaarschijf 2025 niet meer begroot.	-400	-400	-400	-400
Een veiliger openbare ruimte voor iedereen	De mutatie in de onttrekkingen hebben betrekking op geplande onderhoudskosten van de brandweerkazerne.	-9	-9	-5	14
Minder jongeren komen in aanmerking voor criminaliteit	De onttrekking uit de reserve ziet op de cofinanciering voor Preventie met Gezag. Deze cofinanciering is tot en met de jaarschijf 2026 beschikbaar.	0	0	-350	-350
Doeloverstijgend	In 2024 was een incidenteel budget beschikbaar om uitvoering te geven aan de motie onlinebewustwordingscampagne. Deze onttrekking is vanaf de jaarschijf 2025 niet meer begroot.	-168	-168	-168	-168
Totaal mutaties		**28**	**44**	**1.712**	**2.081**

Zero based begroten

Het programma Veiligheid is deze begroting zero based opgebouwd. Daarbij is zijn de activiteiten binnen de doelen als basis gebruikt. In de tabel hieronder staat het totaaloverzicht met de inkomsten en uitgaven voor Veiligheid naar de verschillende doelen. Vervolgens is per doel een uitsplitsing opgenomen.

Programma Veiligheid 2025	Inkomsten		Uitgaven			
	Subsidies	Overige inkomsten	Subsidies en GR	Beleids-matige inzet	Overige uitgaven	Totaal uitgaven
bedragen x € 1.000						
Doel						
Veiliger en leefbaardere wijken	12	-	-	1.471	16	1.487
Terugdringen van overlast en onveiligheid	443	-	144	631	723	1.499
Verminderen van ondermijnende criminaliteit en digitale criminaliteit	-	345	9	180	220	409
Een veiliger openbare ruimte voor iedereen	-	1.444	16.045	11	542	16.598
Minder jongeren komen in aanmerking voor criminaliteit	2.538	-	-	-	3.861	3.861
Doeloverstijgend	-	-	273	3.410	2.587	6.270
Overig	-	-	-	-	-	-
Totaal	**2.994**	**1.789**	**16.471**	**5.703**	**7.950**	**30.124**

Wijken Algemeen 2025	Inkomsten		Uitgaven			
	Subsidies	Overige inkomsten	Subsidies en GR	Beleids-matige inzet	Overige uitgaven	Totaal uitgaven
bedragen x € 1.000						
Doel						
Veiliger en leefbaardere wijken	-	-	-	1.563	-85	1.478
Terugdringen van overlast en onveiligheid	-	-	-	-	-	-
Verminderen van ondermijnende criminaliteit en digitale criminaliteit	-	-	-	477	-	477
Een veiliger openbare ruimte voor iedereen	-	-	-	-	-	-
Minder jongeren komen in aanmerking voor criminaliteit	-	-	-	-	-	-
Doeloverstijgend	-	-	-	-	-	-
Overig	-	-	-	-	-	-
Totaal	**-**	**-**	**-**	**2.040**	**-85**	**1.955**

Veiliger en leefbaardere wijken	Totaal	Programma Veiligheid	Programma Wijken
bedragen x € 1.000			
Subsidies	**12**	**12**	**-**
Beleidsmatige inzet	**3.034**	**1.471**	**1.563**
Overige uitgaven	**-69**	**16**	**-85**
Totaal uitgaven	**2.965**	**1.487**	**1.478**

Inkomsten
De inkomsten bestaan uit loonkostensubsidies van € 12.000.

Uitgaven
De beleidsmatige inzet betreffen loonkosten uit hoofde van algemeen handhaving en Veiligheid en straatcoaches. Daarnaast zijn er overige uitgaven. Een bedrag van € 85.000 aan kosten op de wijken betreft het doorbelasten van parkeertaken naar de parkeerexploitatie (programma mobiliteit). Tevens wordt er nog een bedrag van € 16.000 besteed aan incidentele uitgaven bijvoorbeeld verlichting Oostburgwal.

Terugdringen van overlast en onveiligheid	Totaal	Programma Veiligheid	Programma Wijken
bedragen x € 1.000			
Subsidies	**443**	**443**	**-**
Bijdragen veiligheidshuis	370	370	-
Subsidie van het Rijk	73	73	-
begrotingssubsidies en GR	**144**	**144**	**-**
Veiligheidshuis	144	144	-
Beleidsmatige inzet	**631**	**631**	**-**
Overige uitgaven	**723**	**723**	**-**
Veiligheidshuis	650	650	-
Detentie en terugkeer	73	73	-
Totaal uitgaven	**1.499**	**1.499**	**-**

Inkomsten
De bijdragen Veiligheidshuis bestaan uit bijdragen vanuit de regio (inclusief de bijdrage van de gemeente Arnhem zelf) voor het Zorg en Veiligheidshuis.
De subsidie van het Rijk betreft de specifieke uitkering voor Detentie en terugkeer.

Uitgaven
De uitgaven van € 144.000 is de bijdrage voor het Zorg en Veiligheidshuis Ede.

De beleidsmatige inzet is de loonsom van Zorg en Veiligheidshuis

De overige uitgaven van € 650.000 zijn alle kosten die het Zorg en Veiligheidshuis maakt, voornamelijk personele kosten vanuit detachering en inhuur. Ook zijn hier de huisvestingskosten in opgenomen. Daarnaast wordt er € 73.000 aan kosten begroot voor de begeleiding en het bieden van onderdak voor nazorg ex-gedetineerden, zie ook inkomsten.

Verminderen van ondermijnende criminaliteit en digitale criminaliteit	Totaal	Programma Veiligheid	Programma Wijken
bedragen x € 1.000			
Overige inkomsten	**345**	**345**	**-**
Gemeenteleges	345	345	-
Subsidies en GR	**9**	**9**	**-**
St. Moviera	9	9	-

Beleidsmatige inzet	**656**	**180**	**477**
Overige uitgaven	**220**	**220**	**-**
Aanpak mensenhandel en uitbuiting	79	79	-
Vergunningverlening	141	141	-
Totaal uitgaven	**886**	**409**	**477**

Inkomsten
De inkomsten bestaan uit de gemeenteleges vanuit Vergunningverlening, voornamelijk de horeca- en evenementenvergunningen.

Uitgaven
Er wordt € 9.000 subsidie verstrekt aan Stichting Moviera ter preventie van Mensenhandel.

De beleidsmatige inzet betreft de loonkosten van de vergunningsverleners.

De overige uitgaven bestaan uit kosten die gemaakt worden ter preventie van Mensenhandel en overige kosten uit hoofde van vergunningverlening. Dit zijn projectkosten onder andere in het kader van uitvoering verhuurvergunning en samenhangende kosten voor het verlengen van vergunningen (zoals licenties).

Een veiliger openbare ruimte voor iedereen	**Totaal**	**Programma Veiligheid**	**Programma Wijken**
bedragen x € 1.000			
Overige inkomsten	**1.444**	**1.444**	**-**
Inkosten vastgoed	1.444	1.444	-
Subsidies en GR	**16.045**	**16.045**	**-**
Brandbestrijding	15.765	15.765	-
Bevolkingszorg	195	195	-
Cameratoezicht	85	85	-
Beleidsmatige inzet	**11**	**11**	-
Overige uitgaven	**542**	**542**	**-**
Brandweerkazerne	493	493	-
Cameratoezicht	49	49	-
Totaal uitgaven	**16.598**	**16.598**	**-**

Inkomsten
De inkomsten bestaan uit de opbrengsten van verhuur van de brandweerkazerne aan Veiligheids- en Gezondsheidsregio Gelderland Midden (VGGM).

Uitgaven
De uitgaven aan de gemeenschappelijke regeling bestaan voor € 16 miljoen aan kosten voor de VGGM en aan een bijdrage van € 50.000 voor de Connectie.

De beleidsmatige inzet betreft een toedeling aan kosten in de loonsom.

De overige uitgaven bedragen voornamelijk kapitaallasten (rente en afschrijving) op de brandweerkazerne en de camera's.

Minder jongeren komen in aanmerking voor criminaliteit	Totaal	Programma Veiligheid	Programma Wijken
bedragen x € 1.000			
Subsidies	**2.538**	**2.538**	**-**
Subsidie van het Rijk	2.538	2.538	-
Overige uitgaven	**3.861**	**3.861**	**-**
Preventie met gezag	3.288	3.288	-
Jongerenwerk 3.0	329	329	-
Veilig in en om school	244	244	-
Totaal uitgaven	**3.861**	**3.861**	**-**

Inkomsten
De ontvangen subsidie betreft de specifieke uitkering Preventie met Gezag.

Uitgaven
In 2025 wordt een bedrag besteed van € 3.288.000. Dit betreft de uitgaven in het kader van het project Preventie met Gezag die gedekt worden vanuit de specifieke uitkering van het Rijk aangevuld met cofinanciering van € 750.000. Vanuit het project Preventie met Gezag vinden diverse interventies plaats, bijvoorbeeld de financiering van straatcoaches en persoonsgerichte aanpak.

Daarnaast wordt er een bedrag van € 329.000 besteed aan Jongerenwerk 3.0 met name op basis van incidentele subsidies aan AM Support en Presikhaaf University.

Er wordt ook een bedrag van € 244.000 aan Veiligheid in om Scholen besteed. Deze middelen zijn incidenteel en worden gedaan vanuit het Nationaal Programma Arnhem-Oost.

Doeloverstijgend	Totaal	Programma Veiligheid	Programma Wijken
bedragen x € 1.000			
Subsidies en GR	**273**	**273**	**-**
Lokale bijdrage Zorg en Veiligheidshuis en ODRA	164	164	-
St. Halt, team Gelderland	23	23	-
St. Vitesse Betrokken	86	86	-
Beleidsmatige inzet	**3.410**	**3.410**	-
Overige uitgaven	**2.587**	**2.587**	**-**
Evenementen	209	209	-
Overige lasten	2.379	2.379	-
Totaal uitgaven	**6.270**	**6.270**	**-**

Uitgaven
De uitgaven bestaan uit een tweetal subsidies voor in totaal € 110.000. Daarnaast wordt er een bedrag van € 164.000 lokaal bijgedragen aan het regionale Zorg en Veiligheidshuis en de ODRA.

Meer dan de helft van de uitgaven (€ 3,4 miljoen) betreft de loonkosten van (operationele) medewerkers die aan de verschillende doelen binnen Veiligheid werken.

De overige uitgaven van € 2,5 miljoen worden besteed aan uiteenlopende kostenposten die een veilige, efficiënte en zorgvuldige taakuitvoering mogelijk maken:

- Flexibel budget ten behoeve van de veiligheidsprioriteiten: op basis van het veiligheidsbeeld en naar aanleiding van ontwikkelingen en incidenten wordt dit bedrag jaarlijks verdeeld over de prioriteiten wijkveiligheid (bijv. fysieke projecten), zorg en veiligheid, ondermijning, digitale veiligheid en openbare orde en sociale onrust. In de afgelopen jaren is dit budget bijvoorbeeld besteed aan uiteenlopende zaken als fysieke veiligheidsaanpak kwetsbare locaties (waaronder Steenstraat en omgeving), overlast in de zomer op straat en in de parken, de veiligheid in verband met ontwikkelingen rond Vitesse, het verbeteren van het generiek veiligheidsbeeld in Arnhem, de extra inzet op woonoverlast en de activiteiten die de veiligheid rondom Pegida demonstraties waarborgen. (€ 1.400.000)
- Inhuur van unieke expertise (€ 400.000)
- Onderhoud ondersteunde automatisering (€ 200.000)
- Kosten veiligheid evenementen (€ 200.000)
- Incidenteel extern advies (€ 200.000)
- Gespecialiseerd juridisch advies (€ 50.000)
- Vergoedingen overwerk en inzet op onregelmatige tijden (€ 50.000)
- Kosten ondersteunend aan inzet medewerkers, zoals kleding, communicatie, reis- en verblijfkosten en vakliteratuur (€ 50.000)

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Politie;
- Brandweer;
- Openbaar Ministerie;
- Veiligheidshuis regio Arnhem;
- Veilig Thuis.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Kadernota veiligheid 2018-2022;
- Meerjarenbeleidsplan politie 2019-2022;
- Uitvoeringsplan aanpak radicalisering Arnhem 2019;
- Een evaluatie van de Arnhemse radicaliseringsaanpak;
- APV wijziging bevoegdheid inzet mobiel cameratoezicht;
- Experiment gesloten coffeeshopketen;
- Regionaal beleidsplan Rampenbestrijding en Crisisbeheersing 2020-2023
- Integraal Veiligheidsplan 2023-2027

Bereikbaarheid

Een goede bereikbaarheid is en blijft belangrijk. Voor inwoners én voor bezoekers en voor alle vormen van vervoer: te voet, met de (deel)fiets, het openbaar vervoer, of met de (deel)auto. We zien echter ook dat mobiliteit tot leefbaarheidsproblemen leidt. We zetten dan ook vol in op duurzame mobiliteit om onze stad goed bereikbaar, maar ook leefbaar te maken.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Een duurzaam bereikbare stad (A)

Het is onze ambitie om een duurzaam bereikbare stad te worden. We willen dus niet alleen voor alle doelgroepen goed bereikbaar zijn, we willen ook de verkeersoverlast zoveel mogelijk tegengaan en voor een zo schoon en veilig mogelijk leefklimaat zorgen.

Bewerkstelligen van een mobiliteitstransitie: eerst de voetganger, dan de fietser, dan het OV en dan pas de auto (D)

Arnhem groeit, er komen meer huizen, banen, bedrijven en Arnhemmers bij. Dat betekent ook meer verkeer. Om ons hier op voor te bereiden moeten we nu stappen naar meer duurzamere, gezondere en ruimte efficiëntere mobiliteit zetten. Om ervoor te zorgen dat Arnhem bereikbaar, leefbaar en groen blijft. We zetten in op een mobiliteitstransitie, waarbij eerst de voetganger komt, dan de fietser en vervolgens het OV en tot slot de auto.

We voeren het mobiliteitsbeleid uit (I)

Op dit moment ligt het duurzaam mobiliteitsplan ter besluitvorming voor aan de raad. Als het duurzaam mobiliteitsbeleid wordt vastgesteld gaan we in 2025 dit beleid tot uitvoer brengen. Dit doen we conform de maatregelenlijst die bij het duurzaam mobiliteitsplan is gevoegd. We gaan aan de slag met de zaken die we binnen 2 jaar willen realiseren. Onderdelen daarvan zijn direct inzetten op gedragsverandering, aanleg van nieuwe fiets- en HOV-infrastructuur, kwaliteitsverbetering van het fietsparkeren en (voorbereiding van) de herinrichting van de centrumring.

Groter aandeel fiets en voetgangers om de stad duurzaam bereikbaar te maken (D)

Lopen moet in Arnhem vanzelfsprekend worden, zeker op afstanden tot een kilometer. Het looproutenetwerk moet daarom meer samenhang krijgen, fijnmaziger worden, veiliger, beter begaanbaar en aantrekkelijker. Ook willen we meer mensen de fiets laten nemen door dit alternatief aantrekkelijker te maken. De reistijden moeten concurrerend met de reistijden per auto worden en de routes moeten aantrekkelijk zijn. Door meer mensen te laten lopen en met de fiets te laten reizen wordt de leefbaarheid in de stad beter maar blijft de stad ook bereikbaar voor mensen die wel met de auto moeten of willen komen.

We verbeteren/ breiden het stedelijk fietspadennetwerk uit, waaronder regionale snelfietsroutes (I)

In 2025 gaan we diverse fietsprojecten uitvoeren, waaronder:

- Snelfietsroute Arnhem – Nijmegen (Verbeterplan RijnWaalpad);
- Doorfietsroute De Liemers: fietspaden Johan de Wittlaan
- Hommelseweg als onderdeel van de snelfietsroute Arnhem Noord - Alteveer;
- Doorfietsroute Om de Noord: Noordelijke Parallelweg tot Callunastraat

Ook zijn meerdere fietsprojecten in voorbereiding, zoals de doorfietsroute Arnhem - Huissen, de aanpak van de spooronderdoorgang doorfietsroute De Liemers, andere delen van doorfietsroute Om de Noord en het VeluweWaalpad.

We stellen een actieplan aanpak voetgangersknelpunten op (I)

In 2025 werken weloopbeleid uit. Hieraan koppelen we een actieplan. Met een deel van de acties kunnen we direct aan de slag (zie hieronder).

We voeren gedragsmaatregelen uit om lopen te stimuleren
We voeren gedragsmaatregelen uit om meer mensen meer te laten lopen, te beginnen met kinderen die naar school lopen en de eigen werknemers. Daarnaast ontwikkelen we een loopplattegrond van de stad (‘metrominutokaart’) om bewoners en bezoekers aan te zetten meer korte afstanden te lopen.

We verbeteren het looproutenetwerk van de stad
We maken een begin met de verbetering van het looproutenetwerk door gunstiger afstelling van verkeerslichten en door bij elk project in de openbare ruimte de situatie voor de voetganger zwaar(der) mee te laten wegen (werk

met werk maken). Daarnaast bereiden we een aantal projecten die de meest nijpende knelpunten op het hoofdlooproutenetwerk moeten gaan oplossen.

We realiseren maatregelen uit het fietsparkeerplan **(I)**

In 2025 gaan we de kortetermijnmaatregelen uit het fietsparkeerplan realiseren en zetten we de langetermijnmaatregelen in gang. Zo gaan we openingstijden van fietsenstallingen verruimen, voeren we verbeteringen door bij de fietsenstalling Arnhem Centraal en bereiden we de aanleg van twee nieuwe fietsenstallingen in het centrum voor.

We verkennen mogelijkheden van nieuwe fietsbruggen over de Rijn **(I)**

Het onderzoek naar nieuwe fietsbruggen en de inpassing in Arnhem wordt verder voortgezet. Dit doen we als onderdeel van de gebiedsontwikkeling Rijnpark waarin de ligging en de aanlanding van de brug verder wordt uitgewerkt. We doen nadere verkenningen naar de mogelijke oplossingen en de kosten en effecten (bijvoorbeeld verwacht aantal gebruikers) van die oplossingen, voor zover die nog niet zijn gedaan. Regionale samenwerking en samenwerking met het Rijk is daarbij belangrijk, ook om de kans op cofinanciering te vergroten. Ook kijken we hierbij nadrukkelijk naar de ruimtelijke ontwikkelingen in de stad en de regio.

Meer openbaar vervoer om de stad duurzaam bereikbaar te maken **(D)**

We willen meer mensen de bus laten nemen door dit alternatief aantrekkelijker te maken. De reistijden zijn betrouwbaar en concurrerend met de reistijden met de auto. Door meer mensen met het openbaar vervoer te laten reizen wordt de leefbaarheid in de stad beter maar blijft de stad ook bereikbaar voor mensen die wel met de auto moeten of willen komen.

We voeren concrete hoogwaardig openbaar vervoer-projecten uit **(I)**

Ook in 2025 blijven we doorgaan met het voorbereiden en uitvoeren van HOV-projecten. Zo gaan we het ontwerp van het Willemsplein verder uitwerken. Op de IJssellaan gaan we ter hoogte van het winkelcentrum busstroken aanleggen (en de fietsstructuur verbeteren). De uitvoering van de Velperweg zal afgerond worden. In de afgelopen jaren heeft het grootschalige onderhoud van de trolleyinfrastructuur minder aandacht gekregen dan wenselijk. We gaan daar een inhaalslag op maken. Er komt eind 2025 een nieuw Beheer en Onderhoudsplan Trolleyinfrastructuur. Daarnaast starten we met het proces om jaarlijks minimaal twee gelijkrichters te vervangen in Arnhem. Deze gelijkrichters zorgen voor gelijkspanning in de trolley bovenleiding en zijn daarmee essentieel voor het goed functioneren hiervan. Indien technisch mogelijk gaan we proberen dit sneller te doen dan twee per jaar.

Beter openbaar vervoer in de stad, de regio en naar de Randstad en Duitsland **(D)**

Het openbaar vervoer in de stad en in (en naar) de regio moet worden verbeterd. Ook willen we het reizen per openbaar vervoer richting de Randstad en internationale bestemmingen aantrekkelijker maken.

We lobbyen met betrekking tot het spoordossier en het lokale en regionale openbaar vervoer **(I)**

De spoordossiers rondom de spoorknoop en de corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens hebben vanuit het Rijk enige tijd stil gelegen. De dossiers zijn weer door het Rijk opgepakt. We gaan daarom in 2025 aan verschillende spooropgaven werken.

- De MIRT verkenning Spoorknoop Arnhem-Oost waarin we verkennen of er in Arnhem-Oost een oplossing kan komen voor de gelijkvloerse spoorkruising die een goede inpassing heeft of zelfs bijdraagt aan het verminderen van de barrièrewerking.
- Uitplaatsing spooremplacementen van ProRail en de NS ten behoeve van de gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem-Oost;
- Goederenroutering in Oost-Nederland (onderzoek nut en noodzaak);
- Een integrale gebiedsontwikkeling A12-corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens.

Daarnaast blijven we lobbyen voor een betere ICE verbinding en houden we contact met ProRail en de vervoerders over nieuwe internationale verbindingen via Arnhem en de grootschalige werkzaamheden die in Duitsland gepland zijn. De nieuwe OV-concessie van de regio's GMR en Foodvalley (2026-2036) zal door de provincie gegund gaan worden. Dat zal van grote invloed zijn op de dienstregeling van het openbaar vervoer in de komende jaren.

Met behulp van modern parkeerbeleid maken we het makkelijker om in de binnenstad en op OV-locaties woningen te bouwen **(D)**

We willen binnen de stad, bij voorkeur op en rond OV-knooppunten zoveel mogelijk woningen bouwen, met daarbij zo min mogelijk parkeerplaatsen en dus lagere parkeernormen. Hierbij houden we uiteraard rekening met

de doelgroep waarvoor wordt gebouwd. Om overlast in de omliggende gebieden te voorkomen willen we het gebied met parkeerregulering uitbreiden.

We ontwikkelen stedelijk parkeerbeleid **(I)**

- Als het duurzaam mobiliteitsplan gereed is stellen we, op basis daarvan, parkeerbeleid op.

We passen de parkeertarieven aan **(I)**

In 2025 worden de totale verwachtte parkeeropbrengsten t.o.v. 2024 verhoogd met € 5 miljoen.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Aandeel fiets in modal spit	**25**	**25**	**28**		
Eenheid: Percentage t.o.v. totale mobiliteit voor ritten van alle Arnhemmers					
Bron: Odin (Onderweg in Nederland, CBS)					
Aandeel openbaar vervoer in modal split	**5**	**3**	**5**		
Eenheid: Percentage t.o.v. totale mobiliteit voor ritten van alle Arnhemmers					
Bron: Odin (Onderweg in Nederland, CBS)					

Tegengaan verkeersoverlast **(A)**

Mobiliteit en met name automobiliteit kent ook nadelen. Zo leidt mobiliteit tot geluidsoverlast en kunnen snelheidsverschillen tot verkeersonveilige situaties leiden. We werken aan een duurzame mobiliteitstransitie: eerst de voetganger, dan de fietser, dan het OV en dan pas de auto.

Meer ruimte voor de voetganger, de fietser en het OV **(D)**

De ruimte in de stad is schaars. We gaan op zoek naar een nieuwe verdeling van die schaarse ruimte waarbij eerst de voetganger, dan de fietser, dan het openbaar vervoer en vervolgens de auto komt.

We stellen een verkeersstructuurplan op **(I)**

Op basis van het mobiliteitsbeleid stellen we een verkeersstructuurplan op. Hierin leggen wij vast hoe de keuzen uit het mobiliteitsbeleid zich vertalen op ons wegennet. Hoe ziet ons hoofdloop- en hoofdfietsnetwerk eruit, welke wegen krijgen een andere functie en/of kunnen anders worden ingericht (zoals lagere snelheid, minder rijstroken, fietsstraten). Onderdeel daarvan is het bepalen van de onderlinge prioriteiten. Wie krijgt er prioriteit als netwerken elkaar kruisen.

We passen de wegenstructuur aan **(I)**

In 2025 gaan we verder met het (voorbereiden van) het aanpassen van de wegenstructuur. Het gaat daarbij om zowel het verlagen van de maximumsnelheid (van 70 km/u naar 50 km/u, of van 50 km/u naar 30 km/u) als om het verminderen van het aantal rijstroken voor de auto (en dus meer ruimte voor groen, voetgangers, fietsers uit het openbaar vervoer te creëren). Strategie daarbij is om dat zo effectief en efficiënt mogelijk te doen. Het effect vergroten we door bij snelheidsaanpassingen direct verkeersveiligheid- of vergroeningsopgaven mee te nemen. We werken zo efficiënt mogelijk door aanpassingen aan de wegenstructuur te koppelen aan groot onderhoud. Daarbij kijken we natuurlijk ook goed naar de volgorde. Welke wegen kunnen al direct worden aangepast en voor welke zijn eerst nog andere maatregelen nodig om bijvoorbeeld goede alternatieven te bieden. Wij gaan tot uitvoering over als het duurzaam mobiliteitsplan (ongewijzigd) wordt vastgesteld.

Minder ruimte voor de auto in en rond de binnenstad **(D)**

In de hele stad is de ruimte schaars, maar dat geldt zeker voor de binnenstad. De auto neemt relatief veel ruimte in de binnenstad in. Zowel door de wegen waarover de auto's rijden als door de ruimte die nodig is om deze auto's te parkeren. We willen de ruimte die de auto in de binnenstad inneemt beperken.

We verminderen het aantal straatparkeerplaatsen **(I)**

Het verminderen van het aantal straatparkeerplaatsen in de binnenstad dient gestructureerd vanuit parkeerbeleid te gebeuren. Zodra het parkeerbeleid is vastgesteld, gaan we hiermee aan de slag. In het parkeerbeleid beschouwen we de parkeeropgave integraal. Welke vraag verwachten we in de toekomst omdat we de mobiliteit in de stad gaan verduurzamen, welke gebouwde (parkeer)alternatieven bieden we in het centrum en aan de rand

van de stad en wat betekent dit voor het aantal straatparkeerplaatsen dat in de toekomst nodig is. Hierbij houden we ook rekening met parkeerplaatsen voor gehandicapten.

We richten de Rijnkade in als wandel- en fietspromenade **(I)**

Het waterschap realiseert een Rijnkade, die afwijkend van het eerdere ontwerp, nog beter als wandel- en fietspromenade is ingericht.

Een betere verkeersveiligheid **(D)**

De verkeersveiligheid op de weg en in het openbaar vervoer moet omhoog. We gaan voor 'nul' verkeersslachtoffers, onder andere door het aanpakken van plekken waar veel ongelukken gebeuren.

We pakken verkeersonveilige locaties aan **(I)**

Met behulp van actuele databestanden blijven we in 2025 doorgaan met de aanpak van verkeersonveilige locaties. Met deze aanpak wordt de focus gelegd op aanvullende verkeersveiligheidsanalyses en maatwerk aanpak. We onderzoeken bijvoorbeeld alle mogelijk onveilige oversteekplaatsen. Waar mogelijk nemen we maatregelen om de verkeersveiligheid hier te verbeteren. Ook houden we bij deze aanpak rekening met subjectieve verkeersonveiligheid. Bij subjectieve verkeersonveiligheid ligt de focus op risico-gestuurde aanpak, waarbij het de bedoeling is dat verkeerssituaties voor elke weggebruiker herkenbaar, begrijpelijk en veilig te gebruiken zijn. Daarnaast gaan we de gesprekken met onze partners opvoeren om meer verkeershandhaving te krijgen en meer verkeerscampagnes/-educatieprojecten uit te kunnen (laten) voeren. Voor 2025 staat ook weer een aanvraagmoment financiële middelen Strategisch Plan Verkeersveiligheid, derde tranche, op de planning om Arnhemse verkeerssituaties nog veiliger te maken. De voorbereidingen hiervoor zijn reeds in 2024 gestart.

We leggen schoolzones aan **(I)**

Aanpak schoolzones is een lopend proces en dit proces gaat in 2025 door voor de schooljaren 2024/2025 en 2025/2026. Basisscholen worden hierbij actief benaderd of kunnen zichzelf bij de gemeente aanmelden om mee te doen met de aanpak schoolzones. Bij de aanpak schoolzones is het vanzelfsprekend dat de scholen ook inzet tonen door een verkeerseducatieproject te doorlopen. Bij deze inzet staat op educatieve wijze de verkeersveiligheid centraal waarbij op een veilige en verantwoorde wijze ‘lopend en fietsend naar school’ gestimuleerd wordt. Voor 2025 staat ook een evaluatie ‘Aanpak schoolzones’ op de planning. Tijdens deze evaluatie wordt bekeken hoe de aanpak schoolzones verloopt en waar extra aandacht/inzet nodig is.
Vooralsnog staan voor 2025 de volgende scholen op de planning:

- Schoolzone Graslaan, Margarethaschool. Uitvoering 2025 (schoolzone en verkeerseducatie)
- Schoolzone Mesdaglaan, ‘t Panorama. Uitvoering 2025 (schoolzone en verkeerseducatie)
- Schoolzone Pieter Brueghelschool en SO De Brouwerij is in 2024 uitgevoerd. Educatietraject is in uitvoering en betreft voor het schooljaar 2024/2025
- Schoolzone Kinderkamp (Ibn-i Sina en De Parkschool) is in 2024 uitgevoerd. Educatietraject is in uitvoering en betreft voor het schooljaar 2024/2025
- Schoolzone Dalweg, De Wijzer, is in voorbereiding. De uitvoering gaat gepaard met grootonderhoud Dalweg. Educatietraject ‘High Five’ Dalweg start schooljaar 2024-2025
- Schoolzonde Slochterenweg, De Ommelander en Da Vinci is reeds voorzien van een schoolzone waarbij voor het schooljaar 2024-2025 het educatief-project ‘High Five’ een vervolg krijgt
- De Salamander en De Schatgraaf (Schuytgraaf) gaan het educatieprogramma ‘Cycling4school’ in schooljaar 2024-2025 doorlopen
- En er worden in 2025 nadere gesprekken gevoerd met diverse scholen waaronder Kentalis/Dr. P.C.M. Bosschool (Hommelseweg), Pastoor van Arsschool en Monchyschool (Malburgen-West).

Effectindicator	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Aantal verkeersongevallen	**811**	**893**	**1.091**	**1.090**	
Eenheid: Aantal verkeersongevallen in de gemeente Arnhem					
Bron: Bestand geregistreerde ongevallen in Nederland					
Aantal aangepakte knelpunten	**1**	**4**	**2**	**1**	
Eenheid: Aantal knelpunten uit de top verkeersonveilige locaties dat wordt aangepast					
Bron: Gemeente Arnhem					

Beter en schoner taxivervoer **(D)**

Taxivervoer is voor sommige bezoekers het visitekaartje van onze stad. We willen de kwaliteit van het taxivervoer in onze stad verbeteren en verschonen

We stellen samen met de taxibranche maatregelen op om het taxivervoer beter en schoner te krijgen (I)

We gaan het contact met de taxibranche intensiveren en met hen in overleg om het taxivervoer beter en schoner te krijgen. Eventuele verbetervoorstellen proberen we gezamenlijk in te voeren. Het gaat daarbij om (onderzoek naar) betere taxivoorzieningen bij Arnhem Centraal en betere opstelplekken op of rond het Willemsplein (als gevolg van de eventuele aanpassing van het Willemsplein).

Schonere lucht in de stad (A)

Mobiliteit en met name automobiliteit heeft als nadeel dat het tot luchtvervuiling leidt. We willen een schonere lucht in de stad door het verkeer in de stad schoner te maken en er het verkeer zoveel mogelijk te beperken.

Minder doorgaand verkeer door de stad (D)

Er rijdt relatief veel doorgaand verkeer in de stad (verkeer dat geen herkomst of bestemming in Arnhem heeft, maar alleen maar door de stad rijdt, omdat dit de kortste en/of snelste route is). Deze voertuigen leiden tot overlast en horen hier niet te rijden. Doel is om dat verkeer zoveel mogelijk te beperken en idealiter helemaal niet meer te hebben in de stad

We stellen een plan op om doorgaand verkeer te weren (I)

Het weren van doorgaand verkeer door de stad is onderdeel van het nog vast te stellen duurzaam mobiliteitsplan. Belangrijkste maatregelen daarvoor zijn het terugbrengen van de snelheden op ons wegennet en het anders afstellen van verkeerslichten. Als het duurzaam mobiliteitsplan (ongewijzigd) is vastgesteld gaan wij deze maatregelen voorbereiden en uitvoeren.

Beter benutten van stations en realisatie transferia/stadsrandhubs (D)

Een goede aansluiting van de verschillende vormen van mobiliteit (auto, trein, bus en (deel)fiets) op elkaar wordt steeds belangrijker. Hubs spelen bij deze overgang een belangrijke rol. Op deze manier kan een volwaardig en duurzaam alternatief voor de (privé)auto worden geboden. Een (mobiliteits)hub kan het beste worden gedefinieerd als een fysieke plek waar verschillende vormen van vervoer en vervoersaanbod samenkomen.

We stellen een visie op Arnhemse hubs op (I)

We stellen een visie op de Arnhemse hubs op.

We voeren de visie Arnhemse hubs uit (I)

Nadat de visie op de Arnhemse hubs is vastgesteld, willen we enkele hublocaties gaan uitwerken. Er zijn namelijk al enkele locaties in beeld of al in gang gezet:

- Rozet (is al grotendeels uitgewerkt);
- Kronenburg (is al grotendeels uitgewerkt);
- GelreDome;
- Station Zuid;
- IPKW.

Minder vervuilende voertuigen in de binnenstad (D)

De stad en vooral de binnenstad moet slimmer, veiliger, stiller en schoner worden om verkeersinfarcten, slechte luchtkwaliteit, uitstoot van stikstof, geluidsoverlast en onveilige situaties te voorkomen. Klimaatverandering, economische groei, maar ook woningbouw zorgen er voor dat de goederenstromen en services onder druk staan.
Inwoners stellen steeds hogere eisen aan bezorgsnelheid, tijdstip, locatie en duurzaamheid. Hierdoor is de noodzaak voor verminderen, veranderen en verschonen van stadsdistributie hoog. Minder (lege) kilometers en meer schone kilometers betekent minder verkeersbewegingen, minder fijn stof en CO2-uitstoot en minder geluidsoverlast.

We handhaven de milieuzone en waar mogelijk passen we strengere normering en uitbreiding toe (I)

In 2022 is de laatste normering strenger geworden: vrachtwagens met emissieklasse 6 en hoger worden alleen toegelaten. In 2023 is de milieuzone in een beheerfase gekomen. We bereiden ons voor op een mogelijk volgende verzwaring in 2025: emissieklasse 5 voor personenwagens. In de tussentijd wordt gewerkt aan het voorbereiden van de zero emissie zone die in 2026 van kracht wordt. De milieuzone en de zero-emissiezone moeten op elkaar afgestemd worden.

We stimuleren en faciliteren duurzame stadsdistributie, met name in de binnenstad (I)

We gaan met ondernemers en binnenstadsbewoners in overleg op welke manier de zero-emissiezone het best kan worden ingevoerd. Het gaat om het vinden van de juiste balans tussen adequate bevoorrading en een

leefbare stad. De beschikbaarheid en betaalbaarheid van voertuigen en alternatieven zoals overstappen op gedeeld vervoer en levering via stadshubs is een essentieel onderdeel van gesprek. We stellen een verkeersbesluit op. In dat verkeersbesluit wordt een afweging gemaakt tussen verkeersbelangen (effectstudie: luchtkwaliteit, uitstoot, geluidemissie en verkeerseffecten zoals omrijdeffecten en modal shift) en nadelige gevolgen voor getroffenen.

Doelen en budgetten

Hieronder geven we een indicatief inzicht van de relatie tussen doelen en budgetten. Niet alle werkzaamheden die we uitvoeren (met name 'going concern'-werkzaamheden) zijn opgenomen in de doelstellingen. De budgetten hiervoor staan onder het kopje "Overig". Door de samenhang van diverse doelen worden diverse budgetten doeloverstijgend ingezet. In deze gevallen is het totale budget voor de doelen bij het bovenste doel weergegeven en is bij de onderstaande doelen geen bedrag opgenomen.

Begroting 2025 per ambitie en doel	Lasten	Baten	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen
Bedragen x € 1.000				
Een duurzaam bereikbare stad	**4.153**	**0**	**693**	**2.209**
Bewerkstellingen van een mobiliteitstransitie: eerst de voetganger, dan de fietser, dan het OV en dan pas de auto.	1.185	0	693	2.209
Groter aandeel fiets en voetgangers om de stad duurzaam bereikbaar te maken	1.250	0		
Meer openbaar vervoer om de stad om de stad duurzaam bereikbaar te maken	533	0		
Beter openbaar vervoer in de stad, de regio en naar de Randstad en Duitsland	533	0		
Met behulp van modern parkeerbeleid maken we het makkelijker om in de binnenstad en op OV-locaties woningen te bouwen	651	0		
Tegengaan verkeersoverlast	**692**	**0**	**0**	**0**
Meer ruimte voor de voetganger, de fietser en het OV	277	0	0	0
Minder ruimte voor de auto in en rond de binnenstad	138	0	0	0
Een betere verkeersveiligheid	208	0	0	0
Beter en schoner taxivervoer	69	0	0	0
Schonere lucht in de stad	**2.076**	**0**	**0**	**0**
Minder doorgaand verkeer door de stad	831	0	0	0
Beter benutten van stations en realisatie transferia/stadsrandhubs	1.038	0	0	0
Minder vervuilende voertuigen in de binnenstad	208	0	0	0
Infrastructuur is op orde	**26.758**	**13.067**	**16.762**	**13.814**
Overig	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal	**33.679**	**13.067**	**17.455**	**16.023**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Primitief	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	28.250	33.080	33.502	33.679	33.454	33.744	34.163
Baten	9.593	9.488	10.087	13.067	13.496	13.425	13.355
Saldo lasten en baten	***-18.658***	***-23.592***	***-23.415***	***-20.612***	***-19.958***	***-20.319***	***-20.808***

Toevoegingen aan reserves	16.101	11.494	12.495	17.455	17.647	17.406	17.282
Onttrekkingen aan reserves	15.416	12.416	12.857	16.023	15.904	15.810	15.793
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-685***	***922***	***362***	***-1.432***	***-1.743***	***-1.596***	***-1.489***
Resultaat	**-19.343**	**-22.670**	**-23.053**	**-22.043**	**-21.702**	**-21.915**	**-22.297**

Toelichting

Lasten

De begrote lasten bedragen in 2025 € 33,7 miljoen. Dit is opgebouwd uit de volgende onderwerpen:

- Beheer wegen, € 18,1 miljoen;
- Parkeren, € 8,7 miljoen;
- Mobiliteit en openbaar vervoer, € 6,9 miljoen.

De totale lasten blijven in 2025 met een stijging van € 0,2 miljoen nagenoeg gelijk aan 2024. Dit saldobedrag is samengesteld uit met name de volgende ontwikkelingen:

- De kapitaallasten stijgen met € 2,6 miljoen;
- De loon- en prijsontwikkeling bedraagt € 0,8 miljoen;
- In 2024 was er € 1,5 miljoen aan incidentele middelen voor het programma Buiten Gewoon Beter die in 2025 wegvallen.
- De onderhoudskosten voor vastgoed dalen met € 0,6 miljoen;
- Op de parkeerexploitatie dalen de kosten met € 0,5 miljoen;
- Ten opzichte van 2024 dalen de energielasten met € 0,5 miljoen
- In de Perspectiefnota 2024 is een besparing op wegenonderhoud opgenomen van € 0,1 miljoen in 2025. Deze loopt op tot € 0,5 miljoen in 2028;

Baten

De baten in 2025 zijn in totaal begroot op € 13,1 miljoen. Dit is opgebouwd uit de volgende onderwerpen:

- Parkeren (met name opbrengsten parkeerexploitatie), € 11,7 miljoen;
- Beheer wegen (met name de provinciale bijdragen aan het beheer van het trolleynetwerk), € 1,4 miljoen.

De totale begrote baten zijn in 2025 € 3,0 miljoen hoger dan in 2024. Dit wordt met name veroorzaakt door extra parkeeropbrengsten als gevolg van verhoging van de parkeertarieven, versnelde uitbreiding van het parkeerareaal en extra inzet van de scanauto.

Toevoegingen aan reserves

De totale toevoeging aan de reserves in 2025 is begroot op € 17,5 miljoen. Dit is opgebouwd uit:

- BR Bereikbaarheidsfonds € 16,6 miljoen;
- BR Vastgoed € 0,4 miljoen voor het onderhoud parkeergarages van parkeergarages en € 0,5 miljoen voor onderhoud van overig vastgoed.

Onttrekkingen aan reserves

De totale onttrekking aan de reserves in 2025 is begroot op € 16,0 miljoen. Dit is opgebouwd uit:

- BR Bereikbaarheid € 15,2 miljoen;
- BR Vastgoed € 0,5 miljoen;
- BR Kapitaallasten € 0,2 miljoen;
- BR Groot onderhoud openbare ruimte € 0,1 miljoen.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Provincie Gelderland;
- Rijkswaterstaat;
- Regio Arnhem-Nijmegen;

- Wijkplatforms en wijkteams;
- Gecontracteerde partijen.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Accentnota Fiets, fietsambitie Arnhem 2019-2024 (januari 2020);
- Toekomstbeeld stedelijk OV Arnhem en Nijmegen;
- De Arnhemse Binnenstad 2015;
- Visie "Ruimte voor beleving in de Arnhemse binnenstad";
- Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)-Actieplan.

Economie

Om de brede welvaart in Arnhem te bevorderen is het van belang dat er voor Arnhemmers waardevolle banen zijn op de arbeidsmarkt, ondernemers zich op een duurzame toekomst kunnen richten en dat kennis, innovatie en creativiteit de ruimte krijgt om zich te ontwikkelen. We werken daarom aan een sterke en duurzame economie die bijdraagt aan het waarborgen van de bestaanszekerheid van onze bewoners en die bedrijven en (jong) talent kansen biedt voor de toekomst. Samenwerking en verbindingen tussen ondernemers, onderwijs en overheid zijn daarin van groot belang om bijvoorbeeld vooruitstrevende energy concepten of circulaire ketens succesvol in de praktijk te kunnen brengen.

Samen met de stad hebben we een economische agenda (2021-2025) opgesteld voorzien van een uitvoeringsagenda die jaarlijks wordt geactualiseerd. . Hierin zijn ambities en uitdagingen van ondernemend Arnhem (onder andere ondernemers, werkgevers, kennisinstellingen) om een aantrekkelijke stad te zijn samengebracht en werken we samen aan de uitvoering. Dit doen we met een sterke gerichtheid op samenwerking en innovatie ten dienste van maatschappelijke opgaven als energietransitie, circulaire economie en duurzame mobiliteit. Andere belangrijke thema's uit deze agenda zijn de aanpak van de krapte op de arbeidsmarkt en een goede inpassing en verduurzaming van werklocaties in onze stad en regio.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Vol energie zetten wij in op een duurzame, creatieve en levendige economie voor het welzijn en de welvaart van de Arnhemmers (A)

Onze ambitie is om de komende jaren de economie van Arnhem en de regio verder te verduurzamen, de creativiteit en innovatie te vergroten en de brede welvaart van Arnhem te versterken, waarbij de groei van de werkgelegenheid in balans is met de ontwikkeling van de stad. We willen koploper zijn in de energietransitie, zowel vanuit duurzaamheids- als vanuit economisch perspectief. Daarbij willen we dat Arnhem een stad is met sterke clusters, een goed functionerende arbeidsmarkt en een krachtig ondernemersklimaat. We zijn een aantrekkelijke stad en omgeving om te verblijven en te recreëren. En we willen dat Arnhem een sterk en dynamisch economisch netwerk heeft, met sector- en bedrijfsoverstijgende verbindingen. Want de kracht van een sterke economie zit in de cross-overs tussen sectoren en ondernemers, de samenwerking met de betrokken partijen in de stad en het stimuleren van nieuwe initiatieven en projecten.

Dé Europese Energy hotspot worden (D)

Voor Arnhem vormen de maatschappelijke opgaven op het gebied van duurzaamheid en energietransitie niet alleen uitdagingen, maar ook economische kansen. Dat komt door de kennis en kunde die vanouds hier zit bij organisaties als KEMA, Tennet, DNV en Alliander. Maar ook door de gespecialiseerde lectoraten en opleidingen bij de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) en het mbo, door de ondersteuning vanuit Connectr. En niet in het minst ook door de vele innovatieve ondernemers die al in de regio zijn gevestigd. Hotspot Energy is vanuit Arnhem opgezet om die kansen voor de stad te verzilveren. Onze ambitie is dat het regionale energie ecosysteem stevig groeit en binnen Europa bekend staat als 'Hotspot Energy', ideaal voor het versneld ontwikkelen en toepassen van energie-innovaties.

We bouwen aan innovatieve campussen (I)

In 2025 bouwen we verder aan onze innovatieve campussen.

- Bij kenniscampus regio Arnhem gaan we verder met het uitvoeren van het ambitiedocument Kenniscampus Arnhem-Velp. We gaan verder met de ontwikkeling van de kenniscampus op basis van de gedane onderzoeken in 2024
- We werken aan de gebiedsvisie bedrijventerreinen Het Broek – IPKW – Nieuwe Haven waarin we ook de ambities met betrekking tot campusontwikkeling op IPKW meenemen.
- Arnhems Buiten ontwikkelt een Electricity Campus. Op onderdelen ondersteunen we hen daarbij.

We werken aan het stimuleren, toepassen en zichtbaar maken van energie innovaties (I)

In 2025 richten we ons op het stimuleren van energie-innovaties met behulp van onze voucherregeling energie. Ook in 2025 zullen we deze vouchers uitreiken aan ondernemers die de haalbaarheid van hun innovatie willen testen. Door het inrichten van een innovatieplein tijdens de Arnhem Electricity Week laten we zien wat we als stad en regio aan innovaties hebben. In samenwerking met de HAN doen we onderzoek naar het energiesysteem van de toekomst. Hiervoor worden in 2025 nieuwe onderzoeksprojecten gestart.

We versterken onderlinge samenwerking en relaties in het energiecluster (I)

We versterken de onderlinge samenwerking in het energiecluster door de herintroductie van de helixgroep energy bij The Economic Board. Een helixgroep bestaat uit vertegenwoordigers van ondernemers, onderwijs en

overheid. Hierdoor kunnen de verschillende partijen beter aangeven welke acties nodig zijn om het energiecluster te verbeteren en welke partij deze actie moet oppakken.

We versterken de samenwerking van het energie- en creatieve cluster **(I)**

We hebben twee Nederlandse topsectoren in onze stad, namelijk de energie- en de creatieve sector. De samenwerking tussen deze twee sectoren maakt ons nog sterker en meer onderscheidend. Daarom hebben we een programma om deze samenwerking tot stand te brengen en te laten groeien. Vanuit dit programma hebben we in oktober 2024 in samenwerking met Connectr en Verenigd Creatief Arnhem een Europese subsidieaanvraag gedaan bij het Urban Initiative op gebied van netcongestie. Als deze maart 2025 wordt toegekend, gaan we hiermee aan de slag.

We werken aan een betere (inter)nationale positionering van Arnhem als Hotspot Energie **(I)**

Samen met onze partners blijven we Arnhem als Europese Hotspot Energy profileren. Hiervoor houden we een (inter)nationale mediadag waarmee we bedrijven en initiatieven uit onze stad op het gebied van energie laten zien aan de nationale media met als doel dat de media hierover publiceert. Ook organiseren we de tweede Arnhem Electricity Week. Ook willen we een programmaonderdeel organiseren tijdens de European Week of Regions and Cities in Brussel.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Banen in de EMT sector	**8**	**8,80**			

Eenheid: Het aantal banen in de sector EMT, als aandeel van de totale werkgelegenheid.

Bron: PWE

Arnhem is de aantrekkelijkste stad van Oost-Nederland om te wonen, werken, ondernemen, studeren, verblijven, ontmoeten en ontspannen **(D)**

Arnhem is een energieke hub in de regio, waar stedelijke dynamiek, de groene leefomgeving en economische kracht elkaar versterken.
Arnhem heeft alle ingrediënten om de aantrekkelijkste stad van Oost-Nederland te zijn. Daarvoor zetten we in op het versterken en etaleren van wat Arnhem uniek en mooi maakt, voor zowel onze inwoners en ondernemers als voor bezoekers. Groen, creatief en vrij zijn daarvoor de kernwaarden. De creatieve ontwerpkracht van Arnhem heeft daarin een belangrijke rol. Dat heeft een positief effect op werkgelegenheid en bedrijvigheid in de creatieve en culturele sector, maar ook in horeca.

We werken aan de transformatie van de binnenstad **(I)**

De binnenstad is belangrijk voor de hele stad. Het is het kloppend hart van de stad en verbindt. Door actuele maatschappelijke opgaven omtrent werken, wonen, verblijven, mobiliteit en verduurzamen is er sprake van een brede transformatie in de binnenstad. Deze transformatie, en de daarmee gepaard gaande verschuiving in functioneel programma (onder andere compacter winkelhart, meer groen en meer ruimte voor ontmoeten en spelen), vraagt de komende jaren om keuzes, afwegingen en prioritering in de wijze waarop we met elkaar de binnenstad programmeren en profileren en hoe we daar met de stakeholders in de stad actief op sturen.
Hiervoor werken we aan het opstellen van het ontwikkelperspectief Arnhem Centrum dat begin 2025 wordt opgeleverd en gaan we aan de slag met de acties die daarin worden opgenomen. Datzelfde geldt voor de uitvoering van de vastgestelde Visie openbare ruimte en koele netwerken.
Daarnaast wordt er gericht verder gewerkt aan gebiedsontwikkelingen en projecten in de binnenstad zoals het Johnny van Doornplein en het Gele Rijdersplein. Voor het laatste wordt herinrichting en renovatie afgerond. We werken aan de planuitwerking Stadsoase en de openbare ruimte rond het Stadstheater. De planontwikkeling voor het Bestuurskwartier krijgt een herstart als gevolg van de gewenste nieuwbouw van het Paleis van Justitie. Met de transformatiemanager binnenstad bekijken we welke transformatiekansen er zijn en hoe we die kunnen stimuleren of ondersteunen, bijvoorbeeld bij het oude HEMA-pand en met name het westelijk deel van de binnenstad.
We werken samen met Platform Binnenstad Arnhem (PBA), als onderdeel van de bestaande en goedlopende samenwerking, aan de transformatie van de binnenstad. Daarnaast versterken we het organiserend vermogen in de binnenstad door nauwer samen te werken met de diverse BIZ-stichtingen (BIZ Korenkwartier & BIZ Kernverblijfgebied Binnenstad).
Tot slot zetten we in op kennisdeling en ontwikkeling via landelijke platformen en houden we in beeld welke kansen er bij provincie of Rijk zijn voor investeringsregelingen of subsidiefondsen.

We realiseren een aanbod van duurzame en toegankelijke evenementen **(I)**

Evenementen in Arnhem moeten zo divers, inclusief, laagdrempelig en duurzaam mogelijk zijn. Een belangrijke stap daarin is het verduurzamen van evenementen en evenementenlocaties. We stimuleren organisatoren van evenementen om te verduurzamen waarbij we uiteindelijk koersen op verplichting via de evenementenvergunning. Voor de evenementenlocaties brengen we in beeld welke kansen er liggen om de evenementenlocaties in 2025 te verduurzamen.

In 2025 gaan we samen met het Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten Apcg en Cultuur Academy verder met het stimuleren van het vergroten van de toegankelijkheid van Arnhemse evenementen en festivals door onder andere kennissessies te organiseren. Ook hier werken we op termijn naar een verplicht karakter via de evenementenvergunning.
Het halveren van het budget voor topsportevenenemementen maakt een helder kader onontbeerlijk. In 2025 stellen we dat kader op met diverse partners uit de stad en de regio, maar ook met input van bijvoorbeeld sportbonden. Voor de jaarwisseling van 2025/2026 maken we budget vrij voor een derde vuurwerkshow.

We werken aan een vitale en duurzame recreatieve sector **(I)**

Arnhem heeft veel te bieden op het gebied van toerisme en recreatie: een groene levendige stad, met een bijzondere geschiedenis en Arnhemse iconen. We brengen de toeristische vraag en het aanbod op een toekomstbestendige en duurzame wijze bij elkaar, met een optimale balans tussen leefbaarheid, leefkwaliteit van mens en dier en bezoekersaantallen. Dat doen we door samen met onze uitvoeringspartners Platform Binnenstad Arnhem, Citymarketing Arnhem en Visit Arnhem Nijmegen op drie niveaus te werken: de binnenstad, de hele stad en Arnhem in de regio (Groene Metropoolregio, Veluwezoom, Veluwe en Airborne Region). In 2025 sluiten we een nieuwe samenwerkingsovereenkomst af voor Veluwe op 1.
Hiervoor werken we aan het opstellen van het ontwikkelperspectief Arnhem Centrum dat begin 2025 wordt opgeleverd en gaan we aan de slag met de acties die daarin worden opgenomen.
Om regie te houden en focus aan te brengen, werken we aan het opstellen van een actuele visie op toerisme en recreatie en gaan we aan de slag met de acties die daarin worden opgenomen. Onder andere cruiseschepen en vakantieparken krijgen een plek in deze nieuwe visie.
Als groeiende stad willen we een gezonde leefomgeving voor onze inwoners en daar horen voldoende recreatiemogelijkheden bij. Om recreërende bewoners en bezoekers te spreiden werken we aan een betere toegang van de Veluwe vanuit Arnhem-Noord. De eerste stap is de realisatie van de verbinding tussen Arnhem Centraal Station en park Sonsbeek en een bezoekerscentrum in de Molenplaats. In 2025 onderzoeken we welke scenario's haalbaar zijn voor een aanvraag voor de Regiodeal Veluwe waarmee we de Arnhemse toegang tot de Veluwe verder willen verbeteren. Op basis hiervan gaan we in 2025 aan de slag met de Regiodeal.
Ook besteden we meer aandacht aan recreatie in Arnhem-Zuid. Na het uitbreiden van het Wandelnetwerk Zuid, hebben we in 2025 de focus op de uitwerking van het masterplan Romeins verleden, waar wat Arnhem betreft een belangrijke plek is weggelegd voor het Castellum in Arnhem-Zuid.
Na de tachtigste herdenking van de Slag om Arnhem kijken we vooruit naar de toekomst. Daartoe werken we samen met partners in de stad en regio in het eerste kwartaal van 2025 een voorstel uit, waarvan onder andere jaarlijks de Bridge to Liberation onderdeel is, met kleinschalige edities in reguliere jaren en grootser in kroonjaren.

We positioneren Arnhem met gerichte citymarketing **(I)**

We positioneren Arnhem als een creatieve energiestad en een stad van duurzame mode. We stimuleren en faciliteren festivals en evenementen die passen bij het DNA van de stad: groen, creatief en vrij. Festivals als Innovate, Fashion + Design Festival (FDFA), State of Fashion, Bridge to Liberation, Sonsbeektentoonstelling en de Arnhem Electricity Week zijn daar voorbeelden van. Door energie-innovaties zichtbaar te maken in de binnenstad, zetten we het profiel van Arnhem sterker neer. In Bestemming Arnhem etaleren we Arnhem als meerdaagse citytrip voor specifieke doelgroepen die oog hebben voor het onderscheidende van Arnhem. In 2025 werken we samen met Citymarketing Arnhem specifiek aan goed beeldmateriaal (foto en video), congresacquisitie, aantrekken van nieuwe studenten en het verbeteren van het welkomsgevoel in en rond Arnhem Centraal.

Effectindicator	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Aantal bezoekers binnenstad		**214**	**320**		
Eenheid:	Aantal bezoekers binnenstad x 1000. In 2020 is door Locatus i.v.m. corona geen passantentelling uitgevoerd.				
Bron:	Locatus (2019 en 2021), 2022 eigen telling i.s.m. PBA				

Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst, met innovatie, circulariteit en duurzaamheid als belangrijke en zichtbare dragers **(D)**

De werklocaties zijn belangrijke pijlers onder de duurzame economische ontwikkeling van Arnhem en de regio. Ze bieden ruimte bedrijvigheid en werkgelegenheid op alle niveaus voor Arnhemmers. Met de vastgestelde Visie Werklocaties hebben we inzichtelijk gemaakt welke werkmilieus Arnhem kent en dat het belangrijk is om samen te zorgen dat het juiste bedrijf zich op de juiste plaats huisvest. We onderscheiden daarbij verschillende werkmilieus zoals kantoorlocaties, woon-werkmilieus en bedrijventerreinen. Om deze werkmilieus beter te benutten zullen we de locaties klaar moeten maken voor de toekomst en daarbij ook moeten kijken naar het beter en efficiënter benutten én verduurzamen van de bestaande locaties. We hebben daarbij specifiek aandacht voor de ontwikkeling van het energiecluster, circulaire bedrijvigheid en bedrijvigheid passend bij het DNA van onze stad.

We bieden ruimte voor ondernemen **(I)**

- We stellen de integrale Gebiedsvisie Het Broek – IPKW – Nieuwe Haven op om de komende jaren richting te geven aan de duurzame ontwikkeling van deze werklocaties in de Spoorzone Arnhem-Oost.
- We geven verder invulling aan het werkprogramma binnen de gebiedsontwikkeling Rijnpark en (uitvoering van) het transformatieplan voor bestaande en nieuwe bedrijven in Rijnpark en omgeving.
- In de Nieuwe Haven werken we aan de uitbreiding en intensivering van de maritieme maakindustrie, met de focus op innovatieve cleantech (technologieën die bijdragen aan een schoner milieu). Een kwartiermaker werkt aan de Uitvoeringsagenda uit het Implementatieplan Nieuwe Haven. Hiervoor wordt het budget dat vastgesteld is voor 'Cleanport Nieuwe Haven' ingezet. (Dit is een plan dat zich richt op schone technologieën). Regionaal werken we samen met OostNL, provincie en de gemeenten Tiel en Nijmegen als trekkers, aan de opzet van een regionaal samenwerkingsverband binnenhavens.
- Als het detailhandelsplan, dat eind 2024 naar de raad wordt verstuurd, wordt vastgesteld, gaan we in 2025 over tot de uitvoering van het plan.
- We onderzoeken en analyseren de marktontwikkeling van de horeca in Arnhem en maken op basis daarvan een uitvoeringsprogramma Horeca.
- Als uitwerking van de nog vast te stellen visie Toerisme en Recreatie gaan we een uitvoeringsplan voor de ontwikkeling van de hotelsector in Arnhem opstellen, waarin ook de markt voor short-stay als onderdeel wordt opgenomen.
- We bouwen verder aan onze innovatieve campussen IPKW, Arnhems Buiten en de Kenniscampus regio Arnhem - Velp en het verbinden van deze campuslocaties aan de andere werklocaties.
- In de regio werken we samen aan de uitvoering van het in 2025 vast te stellen Regionaal Programma Werklocaties 2025 - 2028.

We werken samen met partners aan kwalitatief goede werklocaties **(I)**

Samen met partners in de stad werken we aan de kwaliteit van onze werklocaties. Onderwerpen als duurzaamheid (energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie), veiligheid (ondermijning en handhaving), bereikbaarheid én organisatiegraad komen hierbij aan bod. De samenwerking en afstemming met StAB en private eigenaren van de werklocaties is daarbij van groot belang en vindt onder andere plaats in periodieke afstemmingsoverleggen en/of projecten op bedrijventerreinen, Voorbeelden daarvan zijn schoon, heel en veilig en de Green Deals. In 2025 gaan we samen met partners StAB en VNO-NCW Midden (werkt in opdracht van de provincie) inzetten op een verdere professionalisering van de organisatiegraad op de verschillende bedrijventerreinen, waarbij het doel is collectieve samenwerking op de terreinen te vergroten (waaronder meer aangesloten bedrijven) en daarmee collectieve energieprojecten van de grond te krijgen. We hebben de afgelopen jaren op verschillende werklocaties Green Deals gesloten. We voeren de daarin afgesproken acties op gebied van energie, circulariteit, verduurzaming en mobiliteit uit. Op de werklocaties waar de Green Deals in 2025 aflopen willen we deze verlengen met nieuwe acties. Op de werklocaties waar nog geen Green Deal is afgesloten willen we deze gaan maken. Tijdens het periodiek overleg 'Werklocaties Arnhem' met partners van verschillende werklocaties informeren we elkaar en verkennen we waar mogelijk samengewerkt kan worden op thema's als duurzame mobiliteit en aantrekkelijk verblijfsklimaat voor werknemers. Om dit te bewerkstelligen wordt budget dat is toegekend voor 'kwaliteitsimpuls Visie Werklocaties Arnhem 2040' benut voor het opstellen en uitvoeren van projecten in samenwerking met partners en partijen in de stad.

Effectindicator	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Arbeidsintensiteit per werklocaties	**79,40**	**81,60**	**85,30**		
Eenheid:	Gemiddeld aantal banen op de werklocaties per hectare				
Bron:	Provinciale Werkgelegenheidsenquête (PWE), bewerking O&S				

Betere balans tussen vraag en aanbod op de (regionale) arbeidsmarkt **(D)**

Het aantal openstaande vacatures is nog steeds heel groot. Door de groeiende economie en een vergrijzende bevolking zal de krapte alleen nog maar verder toenemen. Deze krapte is niet alleen op te lossen met meer mensen maar behoeft een onorthodoxe aanpak.
Het is noodzakelijk om binnen de drie O's (overheid, ondernemers en onderwijs) opgaven om te zetten in concrete ambities met bijbehorende projecten, acties en innovaties die snel ingezet kunnen worden. Hiermee kan het verschil gemaakt om de balans op de arbeidsmarkt weer meer in evenwicht te krijgen.

We faciliteren Leven lang ontwikkelen **(I)**

Onvoldoende talent is opgeleid in benodigde kennis en vaardigheden in de focussectoren; Energy, IT, Zorg, Onderwijs en Kinderopvang, nu en richting de toekomst. Er liggen kansen in het aanbieden van bij- en omscholing in vaardigheden en competenties voor werkenden en werkzoekenden in technische en/of digitale vaardigheden. We faciliteren en stimuleren een leven lang ontwikkelen, met samenwerkingspartners om de mismatch tussen vraag en aanbod te verkleinen. Vanuit het energiecluster in (regio) Arnhem zetten wij onder de noemer Hotspot

Energy in op onderwijsinnovatie, praktijkgericht onderzoek en kennisontwikkeling in de driehoek van onderwijs, overheid en ondernemers.
In de regionale Human Capital agenda is Energy voor Arnhem één van de speerpunten. Een toonaangevend project is Plug in & Play op initiatief van Connectr. In samenwerking met onder andere; HAN, IPKW, Kiemt, Oost NL en provincie werken we samen aan het aantrekken en behouden van talent, in dit project specifiek voor de laadinfra. Ook het omscholen van werkzoekenden en werkenden voor kansrijke beroepen in de Enerysector is een belangrijk speerpunt. Gezamenlijk zetten we het belang van de Energy-opgave op de kaart en enthousiasmeren we mensen om te gaan werken in de Energysector.
De beroepentuin is in ontwikkeling en krijgt een fysieke plek in Arnhem-Oost. Dit initiatief biedt de gelegenheid om in korte tijd kennis te maken met diverse beroepen gerelateerd aan de energietransitie. Na deze verkenning wordt een opleiding op maat aangeboden en uiteindelijk een baangarantie.
We vinden het belangrijk dat mensen zelfstandig kunnen meedoen aan de samenleving. Ook op het gebied van digitale vaardigheden. In samenwerking met strategische partners uit Arnhem verkennen we hoe digitale vaardigheden kunnen bijdrage aan het vergroten van het leven lang ontwikkelen van de Arnhemmer.

We zetten in op het aantrekken en behouden van talent (I)

We willen talent aantrekken en inzetten in opleidingen voor de sectoren waar de krapte het grootst is. Door actief te participeren in het Human Capital akkoord in de regio streven we naar een betere samenwerking tussen de drie o's: onderwijs, overheid en ondernemers.
Via het samenwerkingsverband 'Arnhem studiestad' werken we aan het aantrekken, binden en boeien van studenten aan de stad. We organiseren samen met strategische partners impactvolle evenementen voor studenten, we zetten Arnhem op de kaart als studiestad en verbinden studenten aan het regionale bedrijfsleven, en fungeren als een informatieplatform voor aankomende en zittende studenten. We intensiveren de samenwerking met Citymarketing Arnhem door om Arnhem als studiestad op de kaart te zetten.

Daarnaast willen we het onderwijs aantrekkelijker maken door steeds meer onderwijs te verbinden aan maatschappelijke opgaven. Hiervoor wordt samengewerkt door de Arnhemse kennisinstellingen binnen de City Deal Kennis Maken waarvan wij partner zijn.
Hogeschool Arnhem en Nijmegen (HAN), Van Hall Larenstein (VHL), ArtEZ en Rijn IJssel werken hierin samen. De Arnhemse Leeragenda is bedacht om studenten te laten samenwerken vanuit verschillende kennisinstellingen aan maatschappelijke opgaven in de wijken, die bijdragen aan gezondheid, leefbaarheid en veiligheid en duurzaamheid.
Tevens zoeken we de verbinding met Stichting Studentenhuisvesting (SSH&) en de wijkteams om de studenten een thuisgevoel te geven tijdens hun studententijd. Met Citymarketing Arnhem werken we nauw samen op het snijvlak aantrekkelijk zijn als studentenstad en op welke manier marketing daar een rol in kan spelen.
Het OndernemersLab Arnhem gaat live op een fysieke locatie in de binnenstad. Het OndernemersLab is een broedplaats waar Arnhemse ondernemers samen met ondernemende studenten (MBO-HBO)werken aan (maatschappelijke) vraagstukken van de toekomst. Dit initiatief is een samenwerkingsverband tussen gemeente Arnhem, Hogeschool Arnhem en Nijmegen, Rijn IJssel en Startclub Arnhem.

We activeren onbenut arbeidspotentieel (I)

Ieder talent telt, en ieder talent is nodig om de mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te verkleinen. Door middel van maatwerktrajecten begeleiden we Arnhemmers die op dit moment nog langs de zijlaan staan naar (betaald) werk. Het initiatief genaamd de "Beroepentuin" wordt doorontwikkeld en zal in Q4 een fysieke plek krijgen in Arnhem-Oost. We verkennen loopbaanpaden voor zijinstromers in de kinderopvang in samenwerking met onderwijs, overheid en organisaties in de kinderopvang. We begeleiden statushouders naar banen in de huishoudelijke hulp door middel van onder andere taal op de werkvloer wat een project is in samenwerking met één van onze partners Move To Match, en we maken een plan van aanpak in samenwerking met schoolbesturen uit de regio vanuit primair en voortgezet onderwijs om de personeelskrapte in het onderwijs tegen te gaan.

In 2030 hebben we een 50% circulaire economie, in 2050 zijn we volledig circulair (D)

Circulaire economie is gebaseerd op het verbinden van economische, sociale en ecologische waarden.
Het gaat daarbij om slim ontwerp, bewust gebruik en meer en beter hergebruik. Het doel hiervan is om het primair grondstoffengebruik te verminderen en de milieu-impact van materialen omlaag te brengen. De transitie van een lineaire economie naar een circulaire economie vergt veel werk en inspanning.
Vanuit de visie circulaire economie met het bijbehorende plan van aanpak hebben we de volgende speerpunten benoemd:

- Speerpunt 1: Bedrijven stimuleren en faciliteren;
- Speerpunt 2: Verminderen van restafval;
- Speerpunt 3: Inkoopkracht/het goede voorbeeld geven;
- Speerpunt 4: Ontwikkeling van de stad (circulaire bouw en gebiedsontwikkeling).

We stellen een nieuw uitvoeringsplan circulaire economie op (I)

Het eerste uitvoeringsprogramma circulaire economie 2022-2023 is eind 2023 afgelopen. Een nieuwe uitvoeringsagenda wordt naar verwachting vastgesteld door het college van B&W in Q3 van 2024. Deze plannen worden vergezeld van een evaluatie van het uitvoeringsprogramma circulaire economie 2022-2023 en een circulariteitsscan waaruit duidelijk wordt wat de meest impactvolle materiaalstromen zijn in Arnhem.

Het eerste uitvoeringsprogramma 2022-2023 is opgezet als groeimodel. Aangezien de gemeente tot 2022 geen overkoepelend circulair beleid had is de eerste twee jaar gebruikt om de eerste stappen te maken en tegelijkertijd een beleidsprogramma in de steigers te zetten waarmee een versnelling vanaf 2024 binnen handbereik ligt. Hier zijn we inmiddels goed mee op stoom.

Op dit moment kan nog niet worden gemeten hoever we zijn om de doelstelling van 50 % circulariteit in 2030 te behalen, aangezien een eenduidig monitoringssysteem op landelijk en regionaal niveau ontbreekt. In de nieuwe uitvoeringsagenda is wel aandacht voor het uitvoeren van nulmetingen en het opzetten van monitoring voor subdoelstellingen op de uitgewerkte thema's, waaronder circulair bouwen, inkopen en aanbesteden, ondernemen en wijken & inwoners. Daarnaast laat de circulariteitsscan zien welke sectoren en materiaalstromen de meeste CO2-impact hebben in Arnhem. Deze impact, in combinatie met de invloed die wij als gemeente hebben, vormt de basis voor de prioritering in de nieuwe uitvoeringsagenda (*Invloed x Impact*).

Verbeteren van de dienstverlening naar ondernemers (D)

Het belang van een goed economisch klimaat in Arnhem, waarin de behoeften van de ondernemers en hun vraagstukken centraal staan en de ondernemer kan ondernemen.

Professionaliseren en optimaliseren ondernemersdesk (I)

Voor het behandelen van ondernemersvraagstukken werken we aan een 'éénloketgedachte'. We optimaliseren en professionaliseren de website van de gemeente Arnhem voor ondernemers. Daarnaast werken we nauw samen met de Kamer van Koophandel (KvK) aan de gezamenlijke ambitie voor een ondernemersplein. Een digitale en fysieke plek in Arnhem waar ondernemers (groot en klein) terecht kunnen met al hun vragen gerelateerd aan het ondernemerschap.

Bereikbaarheid en zichtbaarheid vergroten (I)

We intensiveren de samenwerking met diverse ondernemersverenigingen uit de stad zodat we zichtbaarder en beter bereikbaar zijn als gemeente. Dit doen we onder andere door samen het Ondernemersevent Arnhem en de dag van de ondernemer te organiseren. De ondernemersenquête, waarbij we een afspiegeling van Arnhemse ondernemers bevragen hoe zij de dienstverlening van de gemeente ervaren, wordt structureel ingebed. Hieruit is gebleken dat ondernemers behoefte hebben om mee te denken bij het beleid dat de gemeente opstelt. Dit gaan we vormgeven door middel van een ondernemerspanel en een MKB-toets. Waar ondernemers voor uitgenodigd worden en waar diverse onderwerpen besproken worden.

Netwerken en verbinden met betrokken organisaties (I)

Als gemeente zijn we een verbindende schakel tussen partijen in de stad en blijven we investeren in het faciliteren van netwerken met en voor ondernemers. Jaarlijks organiseren we een impactvol ondernemersevenement in samenwerking met strategische partners waarbij de kracht van verbinding centraal staat. We starten met het verkennen van de behoefte aan Verdieping-cafés (waarbij we ondernemers in een informele sfeer samenbrengen waarbij één thema centraal staat).
Daarnaast zijn de accountmanagers zichtbaar en benaderbaar voor ondernemers. Zo gaan zij op regelmatige basis op bedrijfsbezoek bij uiteenlopende bedrijven, zijn ze aanwezig bij ondernemerslunches, events en netwerkbijeenkomsten.

Voor ondernemersdienstverlening zijn de budgetten vanuit het Actieplan werk gereserveerd/gelabeld in de bestemmingsreserve Sociaal Economisch Fonds. In Q1 van 2025 hebben we een beter beeld welke bedragen we uit deze bestemmingsreserves willen onttrekken voor ondernemersdienstverlening. In 2025 bedden we de visie ondernemersdienstverlening verder in. Hierbij staan een drietal onderwerpen in 2025 centraal:
-Verder optimaliseren en professionaliseren van de ondernemersdesk om ondernemersvragen goed en snel op te pakken;
-Bereikbaarheid en zichtbaarheid van de gemeente naar haar ondernemers en visa versa;
-Netwerken en verbinden, samenwerken met ondernemers en samenwerking tussen ondernemers in de stad faciliteren.

Doelen en budgetten

Hieronder geven we een indicatief inzicht van de relatie tussen doelen en budgetten. Budgetten die betrekking hebben op meerdere doelen (bijvoorbeeld formatie), zijn opgenomen onder het kopje "Doeloverstijgend".

Budgetten voor werkzaamheden die we uitvoeren die niet direct onder een doel vallen (met name 'going concern'-werkzaamheden), staan onder het kopje "Overig".

Begroting 2025 per ambitie en doel	Lasten	Baten	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen
Bedragen x € 1.000				
Vol energie zetten wij in op een duurzame, creatieve en levendige economie voor het welzijn en de welvaart van de Arnhemmers	**5.947**	**2.141**	**130**	**390**
Dé Europese Energy hotspot worden	535	0	0	0
Arnhem is de aantrekkelijkste stad van Oost-Nederland om te wonen, werken, ondernemen, studeren, verblijven, ontmoeten en ontspannen	3.770	2.141	130	290
Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst, met innovatie, circulariteit en duurzaamheid als belangrijke en zichtbare dragers	543	0	0	0
Betere balans tussen vraag en aanbod op de (regionale) arbeidsmarkt	999	0	0	0
In 2030 hebben we een 50% circulaire economie, in 2050 zijn we volledig circulair	0	0	0	0
Verbeteren van de dienstverlening naar ondernemers	100	0	0	100
Doeloverstijgend	**2.943**	**12**	**0**	**0**
Overig	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal	**8.890**	**2.153**	**130**	**390**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Primitief	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	8.266	9.769	11.556	8.890	8.308	7.573	7.203
Baten	2.634	1.755	1.949	2.153	2.153	2.153	2.032
Saldo lasten en baten	***-5.632***	***-8.014***	***-9.607***	***-6.738***	***-6.155***	***-5.420***	***-5.171***
Toevoegingen aan reserves	3.293	50	50	130	130	130	130
Onttrekkingen aan reserves	43	200	1.864	390	0	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-3.250***	***150***	***1.814***	***260***	***-130***	***-130***	***-130***
Resultaat	**-8.881**	**-7.864**	**-7.793**	**-6.478**	**-6.285**	**-5.550**	**-5.301**

Toelichting

Financiële toelichting mutaties tov 2024 *Bedragen x € 1.000*

Programmadoelen	Toelichting	2025	2026	2027	2028
Lasten		**-2.666**	**-3.249**	**-3.984**	**-4.353**
Dé Europese Energy hotspot worden	Ten opzichte van 2024 is de begroting voor 2025 lager, omdat de ruimtelijke en infrastructurele investeringen voor het versterken van de werklocaties en vestigingsklimaat van de hoofdopgave Energy incidenteel zijn geraamd in 2024. In 2026 daalt het budget meerjarig met € 0,2 miljoen door het wegvallen van het budget vanuit de corona herstelagenda om innovaties en investeringen in de energiesector te borgen. Deze mutatie heeft geen impact op de ambities en realisatie van dit doel.	-736	-943	-943	-943

Arnhem is de aantrekkelijkste stad van Oost-Nederland om te wonen, werken, ondernemen, studeren, verblijven, ontmoeten en ontspannen	De mutatie in de begroting 2025 ten opzichte van 2024 wordt grotendeels verklaard door incidentele ramingen en onttrekkingen. Vanuit de bestemmingsreserve Sociaal Economisch Fonds is er € 0,7 miljoen incidenteel onttrokken voor met name sportevenementen en kroonjaar Slag om Arnhem. Daarnaast is er voor Bridge to Liberation € 0,6 miljoen en transformatie arbeidsmarkt €0,3 miljoen incidenteel geraamd in 2024. Structurele aframing toevoeging BR evenementen €0,1 miljoen. Richting 2028 maken de middelen rond onder andere transformatie arbeidsmarkt geen onderdeel meer uit van de begroting.	-1.435	-1.698	-2.066	-2.231
Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst, met innovatie, circulariteit en duurzaamheid als belangrijke en zichtbare dragers	De begroting in 2025 is € 0,15 miljoen lager t.o.v. 2024. Dit wordt veroorzaakt door een incidentele onttrekking uit de BR Sociaal Economisch fonds voor de visie nieuwe haven en werklocaties. In 2027 en 2028 loopt het budget met jaarlijks € 0,2 miljoen terug.	-276	-271	-581	-786
Verbeteren van de dienstverlening naar ondernemers	in 2025 wordt € 100.000 ingezet vanuit de BR Sociaal Economisch Fonds.	100	0	0	0
Doeloverstijgend	Het budget voor de Green Week valt vrij in 2024 en per 2025 is de begroting structureel ongewijzigd.	-319	-337	-394	-394
Baten		**204**	**204**	**204**	**83**
Arnhem is de aantrekkelijkste stad van Oost-Nederland om te wonen, werken, ondernemen, studeren, verblijven, ontmoeten en ontspannen	Door een tariefverhoging van de toeristenbelasting zijn met ingang van 2025 de baten hiervoor structureel verhoogd met € 0,4 miljoen.	435	435	435	314
Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst, met innovatie, circulariteit en duurzaamheid als belangrijke en zichtbare dragers		-137	-137	-137	-137
Doeloverstijgend	Door een incidentele detacheringsvergoeding in 2025 vallen de baten €0,1 miljoen lager uit.	-94	-94	-94	-94
Toevoegingen aan reserves		**80**	**80**	**80**	**80**
Arnhem is de aantrekkelijkste stad van Oost-Nederland om te wonen, werken, ondernemen, studeren, verblijven, ontmoeten en ontspannen	De jaarlijkse toevoeging aan de bestemmingsreserve Evenementen wordt met € 80.000 verhoogd tot een totaal van € 130.000 waarmee om de 5 jaar € 650.000 aanvullend budget voor de herdenking van de Slag om Arnhem is.	80	80	80	80
Onttrekkingen aan reserves		**-1.474**	**-1.864**	**-1.864**	**-1.864**
Dé Europese Energy hotspot worden	De onttrekking van 2024 betreft een bijdrage aan incidentele subsidies en de co financiering voor ruimtelijke en infrastructurele investeringen op de innovatieve campussen.	-750	-750	-750	-750
Arnhem is de aantrekkelijkste stad van Oost-Nederland om te wonen, werken, ondernemen, studeren, verblijven, ontmoeten en ontspannen	De onttrekking van 2024 is voornamelijk gericht op de bekostiging van sportevenementen en het geven van kwaliteitsimpulsen aan winkelgebieden en Korenkwartier. Dit betreft incidentele inzet, waadoor deze tijdelijke stimuleringsmiddelen vervallen in 2025.	-674	-964	-964	-964

Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst, met innovatie, circulariteit en duurzaamheid als belangrijke en zichtbare dragers	De onttrekking van 2024 betreft de gedeeltelijke uitvoering van visie Nieuwe Haven en het geven van een kwaliteitsimpuls aan werklocaties. De resterende middelen zijn onderdeel van de bestemmingsreserve Sociaal Economisch Fonds	-150	-150	-150	-150
Verbeteren van de dienstverlening naar ondernemers	In 2025 wordt € 100.000 onttrokken aan de BR Sociaal Economisch Fonds voor ondernemersdienstverlening.	100	0	0	0
Totaal mutaties		**-1.316**	**-1.509**	**-2.244**	**-2.493**

Zero based begroten

Het programma Economie is deze begroting zero based opgebouwd. Daarbij is zijn de activiteiten binnen de doelen als basis gebruikt. Er bestaat geen overlap met de wijkprogramma's op het gebied van economie, daarom zijn die voor dit onderwerp ook buiten beschouwing gelaten.

In de tabel hieronder staat het totaaloverzicht met de inkomsten en uitgaven voor Economie naar de verschillende doelen. Vervolgens is per doel een uitsplitsing opgenomen.

Programma Economie 2025	Inkomsten		Uitgaven			
	Belastingen en vergoedingen	Subsidies	Subsidies en GR	Beleids-matige inzet	Overige uitgaven	Totaal uitgaven
bedragen x € 1.000						
Doel						
Dé Europese Energy hotspot worden	-	-	214	-	321	535
Arnhem is de aantrekkelijkste stad van Oost-Nederland om te wonen, werken, ondernemen, studeren, verblijven, ontmoeten en ontspannen	2.081	60	2.453	-	1.317	3.770
Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst, met innovatie, circulariteit en duurzaamheid als belangrijke en zichtbare dragers	-	-	-	49	494	543
Betere balans tussen vraag en aanbod op de (regionale) arbeidsmarkt	-	-	380	-	619	999
In 2030 hebben we een 50% circulaire economie, in 2050 zijn we volledig circulair	-	-	-	-	-	-
Verbeteren van de dienstverlening naar ondernemers	-	-	-	-	100	100
Doeloverstijgend	-	12	562	1.884	498	2.943
Overig	-	-	-	-	-	-
Totaal	**2.081**	**72**	**3.609**	**1.933**	**3.349**	**8.890**

Dé Europese Energy hotspot worden	Programma Economie
bedragen x € 1.000	
Subsidies	**214**
St. Connectr	203
Stichting HAN Hydromotive	11

Overige uitgaven	**321**
Energie en milieutechnologie (EMT)	321

Totaal uitgaven	**535**

Binnen dit beleidsdoel hebben we de uitgaven voor het versterken en het stimuleren van samenwerkingen van energie innovaties opgenomen. Een deel van het budget wordt via subsidies weggezet bij stichting Connectr en stichting HAN Hydromotive.
Vanuit de overige uitgaven wordt bijgedragen aan de sectoroverstijgende projecten tussen de energie en creatieve sector. Tevens worden de internationale activiteiten rond bijvoorbeeld de Electricity Week hieruit bekostigd. Verder dragen we op het gebied van energie en milieutechnologie bij aan innovatie van technologieën en processen rond duurzaamheid.

Arnhem is de aantrekkelijkste stad van Oost-Nederland om te wonen, werken, ondernemen, studeren, verblijven, ontmoeten en ontspannen	**Programma Economie**

bedragen x € 1.000

Belastingen en vergoedingen	**2.081**
Toeristenbelasting	1.881
Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier	121
Markten en kermis	79
Subsidies	**60**
Bijdragen Airborne gemeenten	60

Subsidies	**2.424**
Courage Events	32
St Vrienden van de Ernemse Optog	8
St. Airborne Museum	246
St. Airborne Region	89
St. Biz Korenkwartier	128
St. Bridge to Liberation	317
St. Citymarketing Arnhem	367
St. De Innovatiefabriek Arnhem	56
St. Fashion Festival Arnhem	55
St. Koningsdag Arnhem	11
St. Ontwerp Platform Arnhem	22
St. Platform Binnenstad Arnhem	58
St. Rijnoevervaarten	0
St. Sinterklaasintocht Arnhem	10
St. Viering Nat Feest en Gedenkdagen	4
Toerisme veluwe arnhem nijmegen	397
Subsidies algemeen	622
Gemeenschappelijke regelingen	**29**
EU Regio Rijn-Waal	27
Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier	2

Overige uitgaven	**1.317**
Historische kelders	132
Evenementen	525
Vuurwerkshow	25
Overige	635
Totaal uitgaven	**3.770**

Binnen dit beleidsdoel hebben we de inkomsten en uitgaven van Slag om Arnhem, toerisme, evenementen en de doorontwikkeling van de binnenstad opgenomen.

De inkomsten bestaan uit toeristenbelasting, bijdrage door de ondernemers van het Korenkwartier en een vergoeding voor de marktstandplaatsen. Een toelichting op de toeristenbelasting is onderdeel van de paragraaf Lokale heffingen. De deelnemende Airborne gemeenten dragen bij aan de kosten van de subsidie voor de herdenking in de regio.

Grotendeels worden de activiteiten belegd via begrotingssubsidies aan onder andere Citymarketing, Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen en Bridge to Liberation. Daarnaast is de subsidieregeling Producties, Evenementen en Festivals (PEF1) beschikbaar. Hiervoor resteert ongeveer € 0,4 miljoen en voor de beeld en sfeerbepalende evenementen zo'n € 0,2 miljoen.

Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst, met innovatie, circulariteit en duurzaamheid als belangrijke en zichtbare dragers	**Programma Economie**
bedragen x € 1.000	
Beleidsmatige inzet	**49**
Overige uitgaven	**494**
Cleanport Arnhem	212
Ruimtelijke economie Werklocaties	273
Vitale economie: regionaal(RPW)	8
Totaal uitgaven	**543**

Binnen dit beleidsdoel hebben we de inkomsten en uitgaven rond de realisatie van toekomstbestendige en kwalitatief (duurzaam, veilig, bereikbaar) goede werklocaties voor de verschillende werkmilieus zoals kantoorlocaties, woon-werkmilieus en bedrijventerreinen.

Met het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) maken 16 gemeenten in de Groene Metropoolregio (GMR) elke vier jaar afspraken over de programmering van werklocaties (bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel). In het nieuwe RPW worden hier afspraken over campussen aan toegevoegd. Elke 2 jaar is er een tussentijdse monitoring.

De middelen voor Cleanport Nieuwe Haven (focus op ontwikkeling technologieën (‘clean tech’) die bijdragen aan een schoner milieu en vermijden van verspilling) ziet op de uitbreiding en intensivering van de maritieme maakindustrie. Een kwartiermaker werkt aan de Uitvoeringsagenda uit het Implementatieplan Nieuwe Haven.

Betere balans tussen vraag en aanbod op de (regionale) arbeidsmarkt	**Programma Economie**
bedragen x € 1.000	
Subsidies	**380**
St. Ondernemersfonds Arnhem	380

Overige uitgaven	**619**
St. Ondernemersfonds Arnhem	522
HumanCapital/Studiestad	61
Internationaal	36
Totaal uitgaven	**999**

Binnen dit beleidsdoel worden de inkomsten uitgaven rond de initiatieven voor een betere balans op de arbeidsmarkt opgenomen. Met Stichting Ondernemersfonds Arnhem wordt intensief samengewerkt ter bevordering van het ondernemersklimaat door het organiseren van evenementen als ook activiteiten rond promotie en marketing.
De subsidie aan Human Capital ziet op het aantrekken en behoud van talent voor de sectoren waar de krapte het grootst is.

In 2030 hebben we een 50% circulaire economie, in 2050 zijn we volledig circulair	Programma Economie
bedragen x € 1.000	
Totaal uitgaven	**-**

Binnen dit beleidsdoel worden de inkomsten en uitgaven rond circulaire economie opgenomen en is gericht op het terug brengen van de milieu impact rond materiaalgebruik. Dit wordt mede gerealiseerd door slim ontwerp, bewust gebruik en meer en beter hergebruik.

Verbeteren van de dienstverlening naar ondernemers	Programma Economie
bedragen x € 1.000	
Overige uitgaven	100
Totaal uitgaven	**100**

In de bestemmingsreserve Sociaal Economisch Fonds is € 0,35 miljoen gereserveerd voor het verbeteren van de dienstverlening naar ondernemers. In 2025 wordt hiervan € 0,1 miljoen ingezet. Er wordt nog gekeken hoe en in welk tempo deze middelen de komende jaren gaan worden ingezet.

Binnen dit doel worden de inkomsten en uitgaven rond het bevorderen van de dienstverlening vanuit de gemeente, het opzetten van een structurele ondernemersenquête, een ondernemerspanel en het bevorderen van zichtbaarheid en bereikbaarheid van de gemeente.

Doeloverstijgend	Programma Economie
bedragen x € 1.000	
Subsidies	**12**
Vitale economie: Algemeen	12
Subsidies	**562**
Groene Metropool Regio	522
St StartClub Arnhem	40

Beleidsmatige inzet	**1.884**
Overige uitgaven	**498**
Kapitaallasten	234
Overig	264
Totaal uitgaven	**2.943**

De doeloverstijgende middelen bestaan voornamelijk uit loonkosten vanuit de beleidsmatige inzet.
De opbrengsten bestaat uit een doorbelasting voor de bijdrage aan World Trade Center.

De kapitaallasten zien op een investeringsbijdrage aan Papendal en Arnhem International School en de overige middelen betreft budget voor indirecte kosten, waarmee geen rekening is gehouden binnen de afzonderlijke doelen. Deze kosten zijn onder andere gericht op advies als ook training en ontwikkeling van personeel.

De Groene MetropoolRegio is een gemeenschappelijke regeling, welke gericht is op het bevorderen van de welvaart voor de inwoners van de regio op het gebied van wonen, werken, duurzaamheid, bereikbaarheid en leefbaarheid. De bijdrage door de deelnemende gemeentes is bepaald op het aantal inwoners per gemeente
Vanuit het programma Economie is € 0,5 miljoen begroot voor de inwonersbijdrage. Een verdere toelichting is opgenomen in het hoofdstuk Verbonden partijen.
De begrotingssubsidie aan Stichting Startclub helpt starters en startups met een actief programma gericht op kennis, verbinding met andere starters als ook coaching en financiering.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Euregio Rijn-Waal
Recreatieschap Overbetuwe
Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Economic Board regio Arnhem Nijmegen;
- Ondernemers Kontakt Arnhem (OKA);
- Platform Binnenstad Arnhem (PBA);
- Stichting Arnhemse bedrijventerreinen (StAB);
- Industriepark Kleefse Waard (IPKW);
- GreenBusinessclub Gelderse Poort (GbcGP)
- Overige werklocaties;
- Oost NL;
- Provincie Gelderland;
- VNO NCW;
- Onderwijs- en kennisinstellingen; HAN, Van Hall Larenstein, ROC Rijn IJssel, ArtEZ;
- Stichting Kiemt;
- Stichting Ondernemersfonds Arnhem;
- Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN);
- Stichting Citymarketing Arnhem;
- Veluwe op 1;
- Stichting Airnborne Region;
- DOCKS (Durven Ondernemen Centraal Klarendal & St. Marten);
- Stichting Atelierbeheer SLAK;
- FDFA;
- Ontwerpersplatform Arnhem (OPA);
- Innovate;
- Schakel 025 -Stroomversneller;

- Verenigd Creatief Arnhem;
- Gelrestad Sport;
- Groene Metropoolregio (GMR).

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Economische agenda;
- Visie werklocaties;
- Visie Nieuwe Haven (juli 2020 - agendapunt 6.1 bijlage 1);
- Kantoornota 2022-2030;
- Detailhandelsvisie;
- Mise-en-place - de Arnhemse Horecavisie;
- RPW 2021-2024 (juni 2021 - agendapunt 6.10 bijlage 1);
- Evenementenvisie Evenement organiseren - Gemeente Arnhem;
- Arnhem, stad op de kaart in internationaal perspectief/ Beleidskader voor internationaal beleid tot 2020;
- New Energy made in Arnhem;
- Standplaatsenbeleid;
- Plan van Aanpak Huisvesting Creatieve en Culturele Sector Arnhem;
- Visie Circulaire Economie en Plan van aanpak CE (juli 2021).

Onderwijs

Goed onderwijs is een cruciale pijler bij het tegengaan van kansenongelijkheid. We investeren in de eerste levensjaren van kinderen om hen een goede startpositie op school te bieden. De school als middelpunt van de wijk vormt de basis voor een gezonde en veilige leefomgeving. Daarom zetten we samen met het onderwijs in op een passende plek voor elk kind. Kinderen en jongeren krijgen alle kans om het beste uit zichzelf te halen. Wie gemotiveerd naar school gaat en een goede opleiding kan afronden, heeft immers later zoveel meer kansen. We zetten in op het behalen van een startkwalificatie, basisvaardigheden en gaan laaggeletterdheid tegen bij jongeren en volwassenen. We zorgen voor goede toekomstbestendige onderwijshuisvesting door een beleidsrijk Integraal huisvestingsplan (IHP) dat we samen met maatschappelijke organisaties en partners uit het onderwijs hebben opgesteld

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen (A)

Alle kinderen in Arnhem kunnen het onderwijs volgen dat past bij hun mogelijkheden en talenten. In alle wijken moeten kinderen kunnen opgroeien in een gezonde en veilige omgeving waar hun kansen gelijk zijn. Passend onderwijs is beschikbaar voor elk kind en elke behoefte. Dit begint al bij de kinderopvang en het peuterspeelzaalwerk. Kinderen maken een goede start op school en hebben daar hun leven lang profijt van. We zetten in op preventieve maatregelen en vroeg signalering om onderwijsachterstanden en schooluitval te voorkomen. We zetten in op basisvaardigheden en het behalen van een startkwalificatie die jongeren een goede aansluiting op de arbeidsmarkt bieden.

Meer Arnhemse kinderen hebben een goede startpositie op school (D)

Investeringen in de eerste levensjaren van een kind zijn essentieel voor de verdere ontwikkeling.
Kinderen met een achterstand worden zo vroeg mogelijk gesignaleerd en goed voorbereid op het reguliere onderwijs. Dit gebeurt in de voorschoolse periode in de peuterspeelzalen en de kinderopvang. Deze locaties zijn inclusieve locaties, alle kinderen zijn welkom en krijgen er een passend aanbod.

Als kinderen onverhoopt toch met een achterstand aan het onderwijs beginnen, wordt extra ondersteuning geboden om de onderwijskansen van deze kinderen te vergroten. Ook voor hoog- en andersbegaafden en anderstalige kinderen is het belangrijk dat er voldoende passend onderwijsaanbod is in of in de buurt van Arnhem. Dit sluit aan bij de rijke schooldag en de ontwikkelingen voor een pedagogische wijk. Daarbij is het ook belangrijk dat de schoolgebouwen van goede kwaliteit en passend zijn.

We vergroten het bereik van peuteropvang en zorgen voor een kwalitatief goed aanbod (I)

Voor VVE (Voor- en vroegschoolse educatie) en het ontwikkelrecht kunnen alle peuters 16 uur per week terecht. Speerpunten voor de komende jaren zijn dat nog meer peuters gebruik maken van het ontwikkelrecht en dat de kwaliteit van de VVE-opvang wordt versterkt. Hierbij streven wij naar:

- realiseren van een 100% aanbod;
- realiseren van een 100% bereik VVE- peuters;
- jaarlijks auditen van 50% VVE- locaties.

Om de speerpunten te bereiken, verlenen we subsidie aan de kinderopvang voor VVE- en Ontwikkelrechtplekken, voor extra medewerkers op de groep, voor scholing en professionalisering aan stichting PAS en voor monitoring. Ook zorgen we dat ontwikkelingsproblemen zo vroeg mogelijk worden gesignaleerd en behandeld. Dit door met alle betrokken partijen een integrale en sluitende aanpak rond de ontwikkeling van het jonge kind neer te zetten.

We vergroten het aanbod ten behoeve van kansengelijkheid op de 25 AKB-scholen (I)

Onderwijskansenbeleid (OKB) vindt plaats op 25 OKB-scholen gemeente breed. Hierbij wordt de ontwikkeling van kinderen in een minder ondersteunende thuisomgeving op school extra ondersteund, onder andere met extra aandacht voor taal en sociaal-emotionele ontwikkeling. We willen dat er op alle OKB-scholen een extra aanbod komt om kinderen gelijke kansen te bieden. We organiseren samen met onze partners een Zomer- en weekendschool en activiteiten voor nieuwkomers. De monitoring wordt uitgevoerd door stichting PAS.

We investeren in het Nationaal Programma Arnhem-Oost (I)

Binnen het Nationaal Programma Arnhem-Oost zetten we in op een holistische aanpak waarin we bouwen met diverse bewezen elementen aan een nieuwe blik op de toekomst. De aanpak bevat werkzame elementen van ‘De Gezonde Basisschool van de Toekomst’, de Rijke Schooldag, tutoring, een breed aanbod van buitenschoolse activiteiten en armoedebestrijding.

- We kennen allemaal de uitdrukking ‘It takes a village to raise a child’. Die uitdrukking gaat zeker op voor Arnhem-Oost, misschien wel meer dan elders. Daarom draait de lijn opvoeden en opgroeien binnen het Nationaal Programma Arnhem-Oost om het verder ontwikkelen van ‘De Pedagogische Wijk’. In ‘De Pedagogische Wijk’ willen wij een grotere gemeenschap van mensen bewegen om te zorgen voor een positief ontwikkelklimaat voor alle kinderen en jongeren in Arnhem-Oost. Zodat alle jeugd in een gezonde en veilige omgeving kansrijk en inclusief kan opgroeien en zijn of haar talenten kan ontwikkelen.
- 'De Pedagogische Wijk’ heeft een reikwijdte van ‘min 10 maanden’ tot 27 jaar en is dus van invloed op verschillende levensfases. School, thuis en omgeving Kinderen groeien op binnen de driehoek school, gezin (huishouden) en omgeving (wijk en peers). Het blijkt dat de ontwikkeling van kinderen voor ongeveer 40% plaatsvindt in de binnen schoolse leefwereld en voor 60% daarbuiten. Voor sommige kinderen en jongeren is het helaas zo dat die buitenschoolse leefwereld onvoldoende ontwikkelmogelijkheden en/of structuur biedt. Het gevolg is dat zij zich niet optimaal kunnen ontwikkelen en er een groot onbenut potentieel ontstaat. Zeker ook als de kwaliteit van het onderwijsaanbod niet (volledig) op orde is. Om het potentieel van de kinderen en jongeren in Arnhem-Oost te zien en tot bloei te laten komen is er meer en aanvullend aanbod in samenwerking met het onderwijs nodig.
- Dat aanbod bieden we in het Nationaal Programma Arnhem-Oost door onder andere te investeren in de zogenaamde Rijke Schooldag. Kinderen en jongeren kunnen hun talenten het beste ontdekken en ontwikkelen in een omgeving die ze daarvoor uitdaagt, stimuleert en de kans geeft. Daarom realiseren we op termijn op alle scholen in het primair en voortgezet onderwijs in Arnhem-Oost een Rijke Schooldag. Binnen de Rijke Schooldag werken scholen en lokale partijen nauw samen aan een verrijkt aanbod tijdens, voor en na schooltijd en in de vakantieperiodes. Het gaat onder meer om meer taal- en rekenonderwijs, sport, kunst en cultuur, huiswerkbegeleiding en persoonlijke ontwikkeling. Daarbij bouwen we voort op hetgeen al is ontwikkeld en bekijken we per school en/ of buurt hoe het huidige aanbod verbreed en verdiept kan worden. We organiseren iedere schooldag een aanbod van 8.00 uur tot 17.00 uur. Dit is inclusief een gezonde schoolmaaltijd. Mogelijk breiden we dit op termijn uit naar een aanbod tot 20.00 uur, en op zaterdag.
- We ontwikkelen en bouwen zo een Arnhem-Oost Curriculum.

We investeren in natuureducatie, zodat meer kinderen leren over natuur, duurzaamheid, gezondheid en groen (I)

Arnhem investeert in natuureducatie omdat we van mening zijn dat het waardevol is om kinderen al op jonge leeftijd kennis en ervaring op te laten doen met thema’s als natuur, milieu en duurzaamheid, zodat:

- kinderen de natuur op waarde weten te schatten en daar in hun gedrag op latere leeftijd naar handelen;
- er meer natuur- en milieubewustzijn wordt gecreëerd.

Hierbij werken we aan drie doelen:

1. Meer kinderen (4-12 jaar) van alle 60 basisscholen binnen de gemeente Arnhem nemen deel aan educatieve programma’s over natuur en duurzaamheid en groeien daardoor natuur- en milieubewust op.
2. Elk schoolgaand kind in de leeftijd van 9-10 jaar in Arnhem zal in groep 6 een jaar lang moestuinieren op de basisschool,
3. 7 basisscholen in Arnhem doen mee aan een pilot Duurzame Arnhemse School (DAS) om het thema duurzaamheid (aan de hand van de thema’s afval, energie, gezondheid en vergroenen) een plek binnen het dagelijks onderwijs te geven.

We zorgen voor goede toekomstbestendige (onderwijs) huisvesting (I)

De fysieke leeromgeving van kinderen is van belang voor hun ontwikkeling. We willen dat onderwijshuisvesting daarom aansluit bij de ontwikkelbehoefte van kinderen, een gezond leerklimaat biedt en aansluit op de manier waarop ruimtes in de toekomst gebruikt zullen worden. We zien de school als middelpunt van de wijk. We benadrukken daarom dat onderwijshuisvesting niet alleen gaat over stenen als eindresultaat, maar een middel is voor het behalen van verschillende maatschappelijke doelen, binnen het onderwijs en daarbuiten, en onderdeel is van bredere (gebieds)ontwikkelingen. We hebben daartoe in 2024 een meerjarenperspectief op toekomstbestendige onderwijshuisvesting ontwikkeld in de vorm van een beleidsrijk Integraal huisvestingsplan (IHP) voor het funderend onderwijs (primair, voortgezet en speciaal onderwijs). Beleidsrijk betekent dat we het IHP in bovengenoemd breder perspectief plaatsen. Het beleidsrijke IHP is daarom nadrukkelijk samen met maatschappelijke organisaties en onze partners uit het onderwijs ontwikkeld.

In 2025 zetten we de eerste projecten uit het nieuwe IHP in gang waarvoor het jaarprogramma onderwijshuisvesting de basis is. Daarbij zien we bij het opstellen van het jaarprogramma dat een aantal projecten later beginnen dan in het IHP is opgenomen. De herijkte planning wordt in samenspraak met de schoolbesturen opgesteld en weergeven in het jaarprogramma. Aangezien de begroting 2025 al eerder is opgesteld en is gebaseerd op het IHP betekent dit dat een deel van de nu geraamde uitgaven zal doorschuiven naar latere jaren. Het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2025, dat in Q4 naar de raad wordt gestuurd, geeft een geactualiseerd beeld van de geplande investeringen in onderwijshuisvesting voor het komende jaar. In de tussentijd voeren we de lopende projecten binnen het jaarprogramma onderwijshuisvesting uit. Deze projecten omvatten nieuwbouw, renovatie en het gebruiksklaar maken van tijdelijke onderwijshuisvesting die nodig is

tijdens nieuwbouw en renovatie. Het gaat hier om projecten die voortkomen uit het oude IHP. We rapporteren in het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2025 de raad met een terugblik over de projecten uit het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2024 en kijken daarnaast vooruit naar de projecten die in 2025 voorbereid worden of in uitvoering zijn. Ook richten we ons op aanmeld- en spreidingsbeleid voor scholen gemeente-breed.

Groene schoolpleinen
In het IHP is opgenomen dat we het belangrijk vinden dat schoolpleinen groen en beweegvriendelijk zijn. Dit geldt voor zowel bestaande als nieuw te realiseren schoolpleinen. Voor de bestaande schoolpleinen (waarvan de scholen niet op korte termijn in aanmerking komen voor renovatie of nieuwbouw) ligt het initiatief voor het vergroenen van het schoolplein bij de scholen. Echter wij zetten wel proactief in om hen te motiveren het schoolplein te vergroenen. Eens per jaar rapporteren wij in het gemeentelijk jaarverslag de raad over de stand van zaken rondom het aantal vergroende schoolpleinen en het aantal scholen dat nog op de planning staat.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Het percentage (doelgroep)peuters dat gebruik maakt van VVE of ontwikkelrecht	**92**	**86**	**89**		

Eenheid: Doel is om alle peuters met een risico op een taalachterstand (deze kinderen krijgen een VVE-indicatie) te bereiken. Het totaal aantal peuters in Arnhem met deze indicatie was in het schooljaar 2019/2020 488. 2020 staat voor schooljaar 2019/2020.

Bron: Stichting PAS (verplichte BBV-indicator)

Meer Arnhemmers hebben een startkwalificatie en voldoende basisvaardigheden (D)

We vinden het belangrijk dat inwoners van Arnhem mee kunnen doen aan de samenleving. Speciale aandacht gaat uit naar de kansen van en het perspectief bieden aan jongeren. Een startkwalificatie, een goede opleiding en voldoende basisvaardigheden dragen bij aan een goede (start)positie op de arbeidsmarkt. Om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter op elkaar te laten aansluiten trekken we intensiever op met het onderwijs en het bedrijfsleven.

We werken er aan dat meer jongeren hun startkwalificatie behalen (I)

Ons doel is dat leerlingen die uitvallen (thuiszitters en vroegtijdig schoolverlaters) zo snel mogelijk weer deelnemen aan het onderwijs om een startkwalificatie te behalen. We gaan thuiszitten tegen door met schoolbesturen, jeugdzorginstellingen en andere betrokken partijen het gesprek te voeren over passende onderwijsplekken voor zoveel mogelijk Arnhemse kinderen en jongeren. Daarbij zorgen we met procesafspraken over de regie voor meer duidelijkheid over de onderlinge samenwerking tussen betrokken partijen bij thuiszitters en daarmee een passend aanbod. We maken hiertoe een plan van aanpak Thuiszitters.

We willen dat Arnhemse kinderen en jongeren zo min mogelijk onderwijs missen. Dit betekent dat we zowel ongeoorloofd afwezig zijn (relatief verzuim) als thuiszitten (absoluut verzuim) tot een minimum willen beperken. We streven er naar het percentage vroegtijdig schoolverlaters (VSV) terug te brengen tot onder het percentage van 2018-2019 van 2,81%.

We zetten in op een verbetering van de samenwerking, door het netwerk in en om school te versterken. We richten ons bij de aanpak op de doelgroepen waarbij uitval het meeste voorkomt. We hechten veel waarde aan de monitoring van resultaten. Dit stelt ons in staat om de effecten van het VSV-beleid beter in beeld te krijgen en meer grip te krijgen op de VSV-problematiek.

We gaan laaggeletterdheid tegen (I)

Het hebben van voldoende basisvaardigheden (lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden) is nodig voor inwoners om volwaardig mee te kunnen doen in de samenleving. Het aanpakken van laaggeletterdheid en de focus op taal is daarom noodzakelijk om ongelijkheid, die van generatie op generatie over kan gaan, te kunnen doorbreken. Landelijk zijn er alarmerende signalen over afnemende basisvaardigheden van met name jongeren en toenemende taalachterstanden bij kinderen die instromen op de basisschool. In 2025 komt er regionaal een nieuw vierjarig Regionaal Programma Volwasseneneducatie en een jaarplan 2025. Het regionale plan richt zich onder andere op het realiseren van een groter bereik van de NT1/NT2 doelgroep. De signaalfunctie van onze partners is hierin heel belangrijk. (en . Het bereiken van mensen en hen toeleiden naar aanbod staat hier dus centraal. Daarnaast richt het regionale plan zich op het verstevigen van digitale en financiële geletterdheid van jongeren.

Voor de stad Arnhem ontwikkelen we een taalstrategie van –10 maanden tot 100, waarin we voortbouwen op wat we al doen. Dit plan wordt eind 2024 aan de raad gepresenteerd. We zetten, samen met onze maatschappelijke en onderwijspartners, wijkgericht in op verschillende doelgroepen en doelen: het voorkomen van taalachterstanden bij het jongste kind, basisvaardigheden van schoolgaande kinderen, jongeren en

volwassenen. Aandacht voor taalonderwijs aan nieuwkomers, en hoe meertaligheid kan helpen in taalontwikkeling is hier onderdeel van. Daarnaast hebben we aandacht voor bijvoorbeeld gebarentaal en braille, voor een stad die inclusief en toegankelijk is en iedereen laat meedoen.

Effectindicator	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Absoluut verzuim	**3,10**	**2**	**1,50**		

Eenheid: Het aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren dat absoluut verzuimer is (geweest) gedurende het schooljaar (per 1.000 leerlingen): de jongere is niet ingeschreven bij een onderwijsinstelling en beschikt niet over een vrijstelling. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'. Streefwaarde absoluut verzuim: 0,5 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.

Bron: DUO/Ingrado

Relatief verzuim	**30**	**31**	**36**		

Eenheid: Het aantal leer- of kwalificatieplichtige leerlingen (per 1.000 leerlingen) waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'.
De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019".
Streefwaarde relatief verzuim: 20 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.

Bron: DUO/Ingrado

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	**2,50**	**2,60**	**3,10**		

Eenheid: Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een mbo-2 diploma. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan.

Bron: DUO/ Ingrado

Doelen en budgetten

Hieronder geven we een indicatief inzicht van de relatie tussen doelen en budgetten. Niet alle werkzaamheden die we uitvoeren (met name 'going concern'-werkzaamheden) zijn opgenomen in de doelstellingen. De budgetten hiervoor staan onder het kopje "Overig". Door de samenhang van diverse doelen worden diverse budgetten doeloverstijgend ingezet. In deze gevallen is het totale budget voor de doelen bij het bovenste doel weergegeven en is bij de onderstaande doelen geen bedrag opgenomen.

Begroting 2025 per ambitie en doel	Lasten	Baten	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen
Bedragen x € 1.000				
Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen	**10.773**	**2.832**	**116**	**59**
Meer Arnhemse kinderen hebben een goede startpositie op school	3.132	331	116	59
Meer Arnhemmers hebben een startkwalificatie en voldoende basisvaardigheden	7.641	2.502	0	0
Overig (Onderwijshuisvesting)	**20.671**	**708**	**10.213**	**9.385**
Totaal	**31.445**	**3.540**	**10.329**	**9.444**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Primitief	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	23.424	27.504	30.083	31.445	34.059	34.394	36.873
Baten	3.997	2.951	4.227	3.540	3.179	3.179	3.179
Saldo lasten en baten	***-19.427***	***-24.554***	***-25.856***	***-27.904***	***-30.880***	***-31.215***	***-33.694***

Toevoegingen aan reserves	12.726	9.179	9.723	10.329	8.420	8.424	8.429
Onttrekkingen aan reserves	9.116	8.343	8.504	9.444	10.338	10.464	11.909
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-3.610***	***-836***	***-1.219***	***-885***	***1.919***	***2.040***	***3.480***
Resultaat	**-23.036**	**-25.390**	**-27.075**	**-28.789**	**-28.961**	**-29.175**	**-30.214**

Toelichting

Lasten

De lasten voor 2025 zijn begroot op € 31,4 miljoen. De verdeling van deze post is als volgt:

- Onderwijshuisvesting: € 20,7 miljoen;
- Bovenwettelijk onderwijs (voornamelijk Natuurcentrum): € 3,2 miljoen;
- Onderwijsachterstandenbeleid: € 1,9 miljoen;
- Volwasseneneducatie (inclusief laaggeletterdheid): € 2,4 miljoen;
- Arnhem-Oost: € 2,3 miljoen;
- Overige lasten: € 1,0 miljoen.

Het totale budget stijgt ten opzichte van 2024 met € 1,4 miljoen. In 2024 is het integraal huisvestingsplan Onderwijs vastgesteld en wordt er vanaf 2025 elk jaar structureel €1,13 miljoen toegevoegd aan het budget van onderwijshuisvesting. Daarnaast komen vanaf 2025 structurele middelen beschikbaar voor de overname van het nieuw gerealiseerde schoolgebouw Lorenz College (€ 0,6 miljoen). Het Lorenz College heeft dit gebouw met eigen middelen voorgefinancierd vooruitlopend op de planning van het nieuwe IHP. De kapitaallasten stijgen met circa € 0,6 miljoen in 2025 oplopend tot € 3,9 miljoen in 2028 doordat er nieuw onderwijshuisvesting gerealiseerd wordt. De decentralisatie-uitkering aanpak laaggeletterdheid 20-24 is afgelopen en vanaf 2025 komt het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap met een nieuwe visie. Hierdoor is er vanaf 2025 € 0,2 miljoen minder opgenomen. In 2024 is tevens € 0,3 miljoen meegenomen uit voorgaande boekjaren voor laaggeletterdheid.

Baten

De baten voor 2025 zijn begroot op 3,5 miljoen. Dit bedrag bestaat uit:

- Rijksinkomsten voor volwasseneneducatie: € 2,1 miljoen;
- Opbrengsten verhuur panden: € 1,0 miljoen.

De totale baten dalen met € 0,7 miljoen ten opzichte van 2024. Bij laaggeletterdheid zijn er € 0,5 miljoen minder baten begroot in 2025 (zie ook lasten).

Toevoegingen aan reserves

In 2025 wordt € 10,3 miljoen toegevoegd aan de reserve voor dekking kapitaallasten onderwijshuisvesting. Dit is € 0,6 miljoen meer dan in 2024 doordat een aantal geplande investeringen worden doorgeschoven.

Onttrekkingen aan reserves

In 2025 wordt € 9,4 miljoen onttrokken uit de reserve voor de dekking van de kapitaallasten onderwijshuisvesting. Dit is € 0,9 miljoen meer dan in 2024.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Op alle gebieden wordt nauw samengewerkt met besturen en medewerkers van onderwijs (primair onderwijs (PO), voortgezet onderwijs (VO), (voortgezet) speciaal onderwijs (V)SO, middelbaar beroepsonderwijs (MBO) en hoger beroepsonderwijs (HBO), voorschoolse voorzieningen, kinderopvang, maatschappelijke partners en sociaal ondernemers.
In de uitvoering worden maatschappelijke partners betrokken.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Subsidieregeling Aanpak voortijdig schoolverlaten;
- Plan van aanpak voortijdig schoolverlaten Arnhem 2021 tot en met 2024
- Jaarprogramma onderwijshuisvesting 2024
- Herstelagenda; Arnhemse aanpak onderwijs;
- Subsidieregeling Voorschools Aanbod Arnhem;
- Raadsvoorstel en -besluit Verzelfstandiging Natuurcentrum Arnhem;
- Raadsbesluit om gemeentelijke leerplichttaken regionaal uit te voeren;
- Raadsbesluit om RMC-taken / Team VSV onder te brengen bij het RBL;
- Raadsbesluit d.d. 6 november 2017 wijziging MGR sociaal domein;
- Integraal huisvestingsplan primair onderwijs Arnhem 2017-2026;
- Beleidsrijk integraal huisvestingsplan IHP
- Programma Volwasseneneducatie & aanpak Laaggeletterdheid (2021-2024)
- Vaardig Arnhem (2021-2022) en addendum 2022-2024

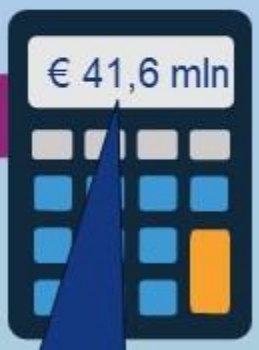
Cultuur

Ambitie

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar

Ambitie

Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving

In dit bedrag zit ook € 3,1 mln. aan kosten, voor voornamelijk medewerkers die voor alle doelen werkzaam zijn en algemene lasten

Verbreding van cultuurbereik en participatie | € 10,8 mln.

- We versterken cultuur op en na school
- We vergroten cultuurdeelname en stimuleren kunstbeoefening

Kerntaken zijn meer op orde | € 0

- We geven erfgoed een stevige plek in gemeentelijke processen
- We wijzen maximaal 5 nieuwe gemeentelijke monumenten aan
- We richten een nieuw depotsysteem in

Versterken van de culturele infrastructuur | € 26,2 mln.

- We stimuleren het makersklimaat
- We zorgen voor meer ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden
- We realiseren meer cultuur (programmering en locaties) in Arnhem-Zuid

Erfgoed en cultuur meer gebruiken bij ruimtelijke ontwikkelingen | € 0

- We ronden de cultuurhistorische waardenkaart af en zetten deze in.
- We werken verder aan versnellen en verduurzamen van erfgoed
- We geven religieus erfgoed aandacht

Versterken en behouden van onze culturele toppositie | € 0,9 mln.

- Realisatie Stadstheater en ondersteuning Rijksgezelschappen
- Werken goed samen in cultuurregio 025
- Ondersteunen Sonsbeektentoonstelling en State of Fashion

Erfgoed beter beleefbaar maken | € 0,6 mln.

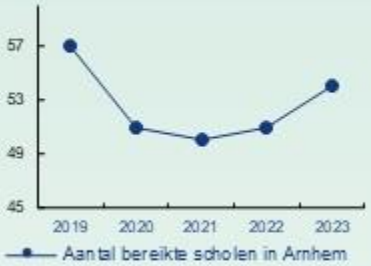
- We delen onze kennis
- We zorgen ervoor bij herontwikkeling van de historische kelders de aanwezige erfgoedwaarden worden benut.
- We werken aan een breder publieksbereik

Cijfers en indicatoren

1. We bereiken weer iets meer scholen met cultuurprogramma's dan in de jaren 2021 en 2022.
2. Het percentage "helemaal eens" daalt op de vraag of er voldoende voorzieningen zijn voor culturele activiteiten.
3. Het percentage werkenden in de culturele en creatieve sector varieert tussen de 4,6% en 4,7%.

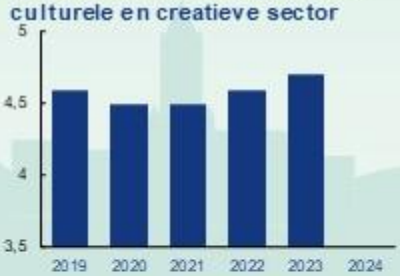
1. Aantal bereikte scholen met cultuur in Arnhem

2. Waardering aanbod culturele voorzieningen in Arnhem

3. % werkenden in de Arnhemse culturele en creatieve sector

Samenvatting doelenboom Cultuur

Ambitie	Doel	Inspanning
Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar	**Verbreding van cultuurbereik en participatie**	**We versterken cultuur op en na school**
		We vergroten cultuurdeelname en stimuleren kunstbeoefening
	Versterken van de culturele infrastructuur	**We stimuleren het makersklimaat**
		We zorgen voor meer ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad
		We realiseren meer cultuur (programmering en locaties) in Arnhem-Zuid
	Versterken en behouden van onze culturele toppositie	**We realiseren een toekomstbestendig Stads theater en ondersteunen onze Rijksgezelschappen Oostpool en Introdans bij hun huisvesting**
		We ondersteunen de Sonsbeektentoonstelling en State of Fashion in hun doorontwikkeling
		We versterken de (samenwerking in de) Cultuurregio 025
Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving	**Kerntaken zijn meer op orde**	**We geven erfgoed een stevige plek in gemeentelijke processen, zoals de omgevingstafel en ruimtelijke ontwikkelingsplannen**
		We wijzen maximaal 5 nieuwe gemeentelijke monumenten aan
		We werken aan versterking religieus erfgoed
	Erfgoed meer gebruiken als kans bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad	**We ronden de cultuurhistorische waardenkaart af en zetten deze in bij ruimtelijke ontwikkelingen en het omgevingsplan en beheervisies van de parken en andere groene gebieden.**
		We werken verder aan versnellen en versoepelen van de verduurzaming van erfgoed
		We werken aan versterking religieus erfgoed
	Erfgoed beter beleefbaar maken	**We delen onze kennis over erfgoed met de inwoners en bezoekers van de stad**
		We zorgen ervoor dat bij de herontwikkeling van de historische kelders de aanwezige erfgoedwaarden worden benut
		We werken binnen onze mogelijkheden verder aan het publieksbereik van archeologie

Cultuur

De waarde van kunst en cultuur voor onze samenleving is groot, Het brengt schoonheid, troost of vermaak. Tegelijkertijd is het meer: kunst, cultuur en creativiteit helpen bij het aangaan van complexe maatschappelijke vraagstukken zoals groeiende kansenongelijkheid, tweedeling en polarisatie, de klimaatcrisis, woningnood en toenemende eenzaamheid onder ouderen en jongeren.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar (A)

Ons doel is dat kunst en cultuur de stad verder verlevendigt en mensen nog meer met elkaar verbindt. Dit doen we door het versterken van ons brede culturele aanbod: van de podiumkunsten (dans, toneel, muziek), musea en beeldende kunst tot film, letteren (van' spoken word' tot leesbevordering) en creatieve industrie (zoals mode en design). We zorgen dat talent zich kan ontwikkelen en koppelen talent aan de opgaven in onze stad. Daarnaast zorgen we voor voldoende ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden. Ook geven we cultuurhistorie een prominente plek in de stad: mensen moeten het kunnen zien en kunnen beleven. We willen zoveel mogelijk mensen laten meedoen, cultuur is er immers voor iedereen.

We zijn bezig met de vernieuwing van ons cultuurbeleid om zo beter aan te sluiten op ontwikkelingen in de sector en de maatschappij. In het najaar leggen we een uitgangspuntennota en actieprogramma voor de periode 2025 – 2029 voor aan de raad. In 2026 en 2027 werken we aan een nieuw beleidskader voor de periode vanaf 2029.

Verbreding van cultuurbereik en participatie (D)

Cultuur brengt inwoners bij elkaar en versterkt de onderlinge verbondenheid. Dankzij het bruisende en diverse aanbod dat Arnhem te bieden heeft, kan iedereen meedoen met en genieten van kunst en cultuur, ongeacht achtergrond, leeftijd of inkomen.

We investeren in kunst en cultuur. We richten ons hierbij zowel op topsegment, de makers als op de breedtekunst- en cultuur.

We versterken cultuur op en na school (I)

- Samen met onderwijs- en cultuurinstellingen integreren we cultuureducatie in het onderwijsprogramma van het primair onderwijs. Dit doen wij door middel van:
    - Pr8 programma, waarbij leerlingen in het primair onderwijs elk jaar ene andere Arnhemse culturele instelling bezoeken
    - Cultuureducatie met Kwaliteit/Meer Muziek in de Klas: het bevorderen van kansengelijkheid door voor ieder kind cultuureducatie toegankelijk te maken. We helpen scholen een leerlijn voor cultuureducatie te ontwikkelen en bevorderen de deskundigheid van leerkrachten. We werken hierbij samen met professionele kunstaanbieders.
- We breiden cultuureducatie uit naar buitenschoolse activiteiten en werken hierbij samen met het Nationaal Programma Arnhem-Oost.
- We versterken het cultuuraanbod in buitenschoolse activiteiten, zoals in het jongerencentrum in Schuytgraaf.

We vergroten cultuurdeelname en stimuleren kunstbeoefening (I)

- Met subsidies stimuleren en faciliteren wij:
  - Het beoefenen van amateur- en breedtekunst:
  a) We geven subsidie aan Rozet, Huis van Puck en de Jacobiberg voor het bieden van locaties voor lessen en presentatie
  b) We geven subsidie via de Amateurkunstregeling en de subsidieregeling Productie en Presentatie Amateurkunst aan verenigingen en organisaties
  c) We geven subsidie voor het organiseren van een jaarlijks amateurkunstfestival
  - Jongerencultuur, door gratis cultuurprogramma's te bieden waarbij jongeren zelf het programma selecteren
  - De maatschappelijke betrokkenheid van ouderen door kunst en cultuur
- We dragen bij aan gemeentebreed accommodatiebeleid, waarbij de vraag naar betaalbare en goed gefaciliteerde ruimtes voor de breedtekunst wordt meegenomen
- We dragen bij aan gemeentebreed accommodatiebeleid, waarbij de vraag naar betaalbare en goed gefaciliteerde ruimtes voor de breedtekunst wordt meegenomen. Komende jaren gaan we cultuurdeelname vergroten door samen met platform Amateurkunst ruimte en programma te realiseren.

- We verkennen de mogelijkheden om kunst en cultuur nog meer in te zetten bij sociaal maatschappelijke vraagstukken, zoals bij de wijken in Arnhem-Oost. Dit doen we samen met Nationaal Programma Arnhem-Oost.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal bereikte scholen in Arnhem		**50**	**57**	**54**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Rozet					
Aantal bereikte scholen met programma Cultuureducatie met Kwaliteit	**14**	**21**	**27**	**26**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Rozet					
Aantal bereikte leerlingen in het primair onderwijs met Cultuureducatie met Kwaliteit		**5500**	**6664**	**6548**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Rozet					

Versterken van de culturele infrastructuur (D)

Arnhem onderscheidt zich van andere steden door een complete keten educatie-productie-presentatie in nagenoeg alle kunstvormen. Dit is een belangrijke randvoorwaarde voor de doorstroming en vernieuwing van talent, van amateur tot professional. Daarin blijven we investeren.

We stimuleren het makersklimaat (I)

- Met subsidies faciliteren en stimuleren we:
  - Voldoende voorzieningen (podia en presentatiemogelijkheden) en randvoorwaarden (ateliers en repetitieruimte)
  - Programmering, voor een artistiek interessant, divers, veelzijdig en actueel cultureel aanbod dat aansluit bij de behoeftes van verschillende doelgroepen
  - Het Cultuurplatform Cultuur Academy (een fusie tussen Schakel025 en Cultuur Academy), waarbij we vragen om een stevig programma voor makers met een focus op het delen van kennis, ondernemerschap en professionalisering
- We verstrekken opdrachten voor Kunst in de Openbare Ruimte, waarmee we het makersklimaat versterken, kwaliteit toevoegen aan de openbare ruimte en de stad aantrekkelijker maken voor inwoners en bezoekers
- Samen met de door ons aangestelde Arnhemse straatcurator verstrekken we opdrachten voor muurschilderingen, waarmee we een extra impuls geven aan streetart.
- We verkennen hoe we de debatfunctie in de stad kunnen verbeteren, waarbij we de verschillende locaties met een debatfunctie in kaart brengen
- Samen met onze Arnhemse modepartners (ArtEZ, State of Fashion, Design Festival Arnhem, Museum Arnhem en Rijn IJssel) versterken we het mode-ecosysteem in Arnhem en regio. In een meerjarenprogramma versterken we gezamenlijk de relatie tussen mode en de maakindustrie en verbinden we mode met maatschappelijke vraagstukken zoals duurzaamheid, circulaire economie en inclusie. Op basis van een tussentijdse evaluatie worden in het najaar de accenten voor de komende 2 jaar bepaald.

We zorgen voor meer ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad (I)

- We geven uitvoering aan het door de raad vastgestelde 'plan van aanpak huisvesting creatieve en culturele sector', waarmee we 12.000 m2 permanente werkruimte voor de sector realiseren, waaronder voor makers. Hiervan is inmiddels 2100 m2 gerealiseerd.
- Via de regeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen ondersteunen we makers in hun planvorming voor permanente ruimte.
- We nemen een nog actievere regierol van de gemeente bij het realiseren van permanente werkruimte. Als gemeentelijk vastgoed vrijkomt kijken we eerst of dit kan worden ingezet ten behoeve van maatschappelijke functies, zoals voor culturele makers. Waar nodig en met een passende businesscase kunnen voor dit doeleinde ook strategische aankopen worden gedaan.

- We verkennen de mogelijkheden voor een cultureel verzamelgebouw met goede werkplekken, studio's, oefen- en podiumruimtes en presentatiemogelijkheden voor de locatie aan de Groningensingel 1245. Na het uitwerken van het concept, onderzoeken we de haalbaarheid hiervan en werken we de bijbehorende businesscase verder uit. Naar verwachting leveren we in 2027 het nieuwe cultuurverzamelgebouw op. Popcentrum Jacobiberg is al gehuisvest op de Groningensingel; na de verbouwing worden er meer culturele functies toegevoegd.
- Met onze subsidie aan stichting SLAK Ateliers zorgen we dat de ateliervoorraad in de stad behouden blijft, professioneel wordt beheerd en financieel gezond wordt geëxploiteerd. Voor ons staan betaalbaarheid, verduurzaming en continuïteit daarbij centraal. We monitoren actief, samen met gemeente Nijmegen, het herstructureringstraject van SLAK, dat in 2025 verder wordt geïmplementeerd. Met dit traject worden verschillende herstructureringsmaatregelen genomen: maatregelen nav pandenanalyse, invoeren van doelgroepenbeleid, aanpassen van de organisatiestructuur en het verbeteren van de communicatie

We realiseren meer cultuur (programmering en –locaties) in Arnhem-Zuid (I)

- We verkennen verschillende scenario’s en locaties voor een cultuurcentrum in en om winkelcentrum Kronenburg waarbij we de uitkomsten van het kwalitatieve behoefteonderzoek onder inwoners, cultuurpartners en andere betrokkenen betrekken Daarbij kijken we ook naar synergie met de Groningensingel met o.a. Popcentrum Jacobiberg en andere culturele en ontmoetingsfuncties.
- We onderzoeken of de ontwikkeling van winkelcentrum Kronenburg naar een full servicecentrum, kansen biedt voor Rozet Kronenburg om cultureel en sociaal-maatschappelijke functies sterker met elkaar te verbinden.
- De komende jaren meten we de waardering van het culturele aanbod in Arnhem Zuid, om zo stadsbreed tot een gelijkwaardige en evenredige waardering te komen.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal gerealiseeerde m2 permanente werkruimte voor de sector		**0**	**0**	**2100**	**4000**
Eenheid:	m2 permanente werkruimte.				
Bron:	Gemeente Arnhem				

Waardering aanbod culturele voorzieningen in Arnhem Zuid	**31,10**	
Eenheid:	% (helemaal) eens met de stelling: in Arnhem Zuid zijn voldoende voorzieningen voor culturele activiteiten	
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)	

Waardering aanbod culturele voorzieningen in de buurt	**41**	**41**	**38**
Eenheid:	% (helemaal) eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende voorzieningen voor culturele activiteiten.		
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)		

Versterken en behouden van onze culturele toppositie (D)

We zetten in op het versterken en behouden van de toppositie die Arnhem heeft als culturele en creatieve stad en dragen zo bij aan werkgelegenheid, innovatie en een aantrekkelijk vestigings- en woonklimaat. Daarbij is ook onze rol, positie en samenwerking in de brede regio van belang.

We realiseren een toekomstbestendig Stadstheater en ondersteunen onze Rijksgezelschappen Oostpool en Introdans bij hun huisvesting (I)

- We ondersteunen en monitoren de voortgaande renovatie en verbouwing van het Stadstheater, inclusief kleine zaal. Het Stadstheater is tot in 2027 gesloten. In de tussentijd vindt een groot deel van de voorstellingen van het Stadstheater in Musis plaats, dat hiervoor is aangepast.
- We steunen en ondersteunen BIS-instellingen Theater Oostpool en Introdans in hun samenwerking en, hoewel zij hier zelf aan zet zijn, stimuleren wij een passende oplossing in hun zoektocht naar huisvesting.

We ondersteunen de Sonsbeektentoonstelling en State of Fashion in hun doorontwikkeling (I)

- We subsidiëren stichting Sonsbeek voor de volgende editie van de Sonsbeektentoonstelling, waarbij we de locatie in het park, stevige betrokkenheid van de stad en verbinding met Arnhemse/regionale kunstenaars(initiatieven) als randvoorwaarden meegeven. Ook willen we dat de Sonsbeektentoonstelling bekender wordt bij een bredere groep Arnhemmers.
- Door het subsidiëren van State of Fashion bouwen we voort aan de internationale reputatie van Arnhem als modestad.

We versterken de (samenwerking in de) Cultuurregio 025 (I)

- We werken steeds intensiever samen in Cultuurregio 025. Met het Uitvoeringsplan Transformatievoorstel Cultuurregio 025 werken we samen met onze regiogemeenten, provincie en culturele instellingen aan duurzame structuurversterking van de complete culturele keten in de hele regio. Dat betekent dat de acties een regiobreed en blijvend effect moeten hebben op de keten van top- en middensegment, cultuureducatie, kunstvakonderwijs en amateurkunst.
- Als G9-stad en via Cultuurregio 025 nemen we actief deel aan het structureel overleg met het Ministerie van OCW, het IPO en de VNG om actuele ontwikkelingen (zoals impact maatregelen hoofdlijnenakkoord) en toekomstige ontwikkelingen (zoals naar een nieuw cultuurbestel) te bespreken.

We behouden de werkgelegenheid in de culturele en creatieve sector (I)

- We faciliteren de sector in hun informatiebehoefte en professionalisering. Zo organiseert Cultuur Academy sessies, trainingen en workshops in de stad en heeft contact met relevante partijen zoals Kunsten ’92 en Platform Arbeidsmarkt Culturele en Creatieve Toekomst (ACCT).
- We monitoren het aantal werkenden in de Arnhemse culturele en creatieve sector.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Percentage werkenden in de Arnhemse culturele en creatieve sector	**4,50**	**4,50**	**4,60**	**4,70**	

Eenheid: % werkenden

Bron: Monitor Vitale Economie/ PWE op basis van landelijke definitie/ indeling creatieve sector

Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving (A)

Onder erfgoed verstaan we waardevolle zaken uit het verleden met een specifieke plek in de gemeente zoals gebouwen, bruggen, archeologische vindplaatsen en oude landschappen. Maar ook de verhalen van die plekken rekenen we tot erfgoed. Arnhem is daarbij vooral bekend vanwege de Slag om Arnhem, de oude binnenstad en parken, maar wie zich erin verdiept zal ontdekken dat het verleden van Arnhem nog rijker is en dat het verrassend goed bewaard is gebleven. Buiten het centrum valt het eigen karakter op van buurten en structuren waardoor mensen zich er thuis of mee verbonden voelen. Vaak gaat het dan om plekken of gebouwen, maar juist de verhalen die hierbij horen en eigen belevingen zorgen hiervoor. Erfgoed vertelt met andere woorden het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving. Het is onze ambitie om erfgoedzorg niet alleen door bescherming, maar vooral door kennisoverdracht, stimulering en behoud door ontwikkeling vorm te geven. Dit doen we door cultuurhistorie een zichtbare en samenhangende rol te geven in de ontwikkeling van de stad. We zijn trots op de wijze waarop dit met eigenaren van monumenten wordt gerealiseerd en de stappen die de gemeente heeft gezet in verduurzaming van monumenten.

Kerntaken zijn meer op orde (D)

We geven erfgoed een stevige plek in gemeentelijke processen, zoals de omgevingstafel en ruimtelijke ontwikkelingsplannen (I)

We zorgen dat erfgoed een vaste en continue plek krijgt in gemeentelijke processen. Om erfgoed te borgen moet je weten wat je hebt en vooral waar het zich bevindt. Inventarisaties maken dus een belangrijk deel uit van deze wettelijke taak. Uit die inventarisaties komt naar voren wat behouden moet blijven en hoe daar het beste mee kan worden omgegaan. We passen we de erfgoedverordening aan om mobiel erfgoed te kunnen aanwijzen als gemeentelijk monument. We houden de deskundigheid van de gemeentelijke archeologische dienst op peil om in acute situaties de archeologische waarden te bergen en te documenteren. We zetten de regioarcheologie op basis van de liggende overeenkomsten voort en onderzoeken de mogelijkheden om externe subsidies te verwerven voor kwaliteitsverbetering.

We wijzen maximaal 5 nieuwe gemeentelijke monumenten aan **(I)**

Door de erfgoedwaarden letterlijk op de kaart te zetten, vormen ze een onderlegger voor het eigen werk en voor dat van andere beleidsvelden zoals gebiedsontwikkeling en het omgevingsplan. Op basis hiervan is een prioriteitenlijst gemaakt voor de bescherming daarvan. In 2025 worden er op basis van prioriteitenstelling maximaal 5 gebouwen of structuren met een hoge cultuurhistorische waarde aangewezen als monument.

We richten een nieuw depot systeem in **(I)**

Een nieuw depotsysteem is noodzakelijk om de wettelijke taken die horen bij het archeologisch depot efficiënter in te gaan richten. Dit is een grote kans om het erfgoed van Arnhem beleefbaar te maken. Het archeologisch depot bevat een grote hoeveelheid vondsten die informatie geven over het verleden van Arnhem. In 2025 zullen we op deze manier beginnen met het beschikbaar maken van archeologische vondsten voor een breed publiek, als onderdeel van een beleidsmatig plan van aanpak voor het depot.

Erfgoed en cultuur meer gebruiken bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad **(D)**

We ronden de cultuurhistorische waardenkaart af en zetten deze in bij ruimtelijke ontwikkelingen en het omgevingsplan en beheervisies van de parken en andere groene gebieden. **(I)**

Ook groen erfgoed is een belangrijk speerpunt. Arnhem heeft bijzonder veel vierkante meters monumentaal groen, zoals de bekende parken Sonsbeek en de singels. Deze groenstructuren gaan de komende jaren door klimaatadaptie veranderen. Om cultuurhistorische waarden in de parken en landgoederen te behouden wordt de nieuwe Cultuurhistorische Waardenkaart (voor het landschap) ingezet bij ruimtelijke ontwikkelingsprojecten. Aanvullend kan cultuurhistorisch onderzoek gedaan worden om de kwaliteit en samenhang van de landgoederen te versterken om vervolgens een strategie te ontwikkelen voor klimaatrobuuste landgoederen. Ook buiten de parken positioneren we in groene gebieden erfgoed nog duidelijker als kans.

We werken verder aan versnellen en versoepelen van de verduurzaming van erfgoed **(I)**

We voeren een subsidieregeling voor erfgoedeigenaren ten behoeve van verduurzaming uit.
We ondersteunen erfgoedeigenaren op het gebied van verduurzaming door informatievoorziening en advies

We werken aan versterking religieus erfgoed **(I)**

We hebben het religieus erfgoed in kaart gebracht, komend jaar werken we aan de essentie van het religieuze erfgoed van Arnhem te waarborgen, beleefbaar te maken en te versterken. Het gaat dan over de waarden van de gebedshuizen voor de stad, zoals bijvoorbeeld het toekomstplan voor de synagoge dat uitgevoerd gaat worden.

Erfgoed beter beleefbaar maken **(D)**

We delen onze kennis over erfgoed met de inwoners en bezoekers van de stad **(I)**

We delen onze kennis tijdens de Nationale Archeologiedagen, Open Monumentendagen en Dag van de Arnhemse Geschiedenis. We dragen bij aan de verschijning van erfgoedpublicaties en ondersteunen binnen onze mogelijkheden overige initiatieven op het gebied van erfgoed.

We zorgen ervoor dat bij de herontwikkeling van de historische kelders de aanwezige erfgoedwaarden worden benut **(I)**

We werken binnen onze mogelijkheden verder aan het publieksbereik van archeologie **(I)**

Door archeologische vondsten voor een breed publiek toegankelijk te maken en daarbij ook het nieuwe archeologiedepotsysteem in te zetten. Daarnaast onderzoeken nut, noodzaak en vorm van een door te ontwikkelen archeohotspot of vergelijkbaar instrument voor publieksbereik en -participatie. We gaan ook regionaal samenwerken in het kader van het Masterplan Limes met als eerste actie het maken van een Romeins doeboek, samen met de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe.

Doelen en budgetten

Hieronder geven we een indicatief inzicht van de relatie tussen doelen en budgetten. Budgetten die betrekking hebben op meerdere doelen (bijvoorbeeld formatie), zijn opgenomen onder het kopje "Doeloverstijgend". Budgetten voor werkzaamheden die we uitvoeren die niet direct onder een doel vallen (met name 'going concern'-werkzaamheden), staan onder het kopje "Overig".

Begroting 2025 per ambitie en doel	Lasten	Baten	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen
Bedragen x € 1.000				
Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar	**39.881**	**8.150**	**877**	**1.137**
Verbreding van cultuurbereik en participatie	10.882	377	0	0
Versterken van de culturele infrastructuur	26.442	7.772	877	1.137
Versterken en behouden van onze culturele toppositie	916	0	0	0
Overig kunst en cultuur	1.641	0	0	0
Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving	**2.042**	**702**	**344**	**274**
Kerntaken zijn meer op orde	0	0	0	0
Erfgoed meer gebruiken als kans bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad	0	0	0	0
Erfgoed beter beleefbaar maken	563	0	0	0
Doeloverstijgend erfgoed	1.479	702	344	274
Totaal	**41.923**	**8.852**	**1.221**	**1.412**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Primitief	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	41.450	41.509	44.991	41.923	41.936	42.655	47.431
Baten	9.959	8.872	9.477	8.852	8.842	8.474	8.474
Saldo lasten en baten	***-31.491***	***-32.637***	***-35.514***	***-33.071***	***-33.095***	***-34.180***	***-38.956***
Toevoegingen aan reserves	5.450	3.567	3.748	1.221	1.221	1.221	1.221
Onttrekkingen aan reserves	3.800	13.432	16.445	1.412	1.067	1.318	1.573
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-1.650***	***9.865***	***12.697***	***191***	***-154***	***97***	***352***
Resultaat	**-33.141**	**-22.772**	**-22.817**	**-32.881**	**-33.248**	**-34.084**	**-38.604**

Toelichting

Financiële toelichting mutaties tov 2024 *Bedragen x € 1.000*

Programmadoelen	Toelichting	2025	2026	2027	2028
Lasten		**-3.068**	**-3.054**	**-2.336**	**2.440**
Verbreding van cultuurbereik en participatie	De begroting in 2025 is € 2,1 miljoen lager dan in 2024. De oorzaak hiervan wordt grotendeels veroorzaakt door het wegvallen incidentele middelen in 2024 van € 1,1 miljoen (coronamiddelen, cultuurprogrammering, jacobiberg, beeldende kunst, gratis cultuurbezoek jongeren en presentatie en productie debat) , en de inzet van SPUK middelen in 2024 (Impuls Jongerencultuur (0,3 miljoen) en lokale bibliotheekvoorzieningen (0,2 miljoen)). De overige € 0,5 miljoen betreft met name het incidentele budget in 2024 voor de indexatie huur- vs subsidieindexatie (€ 0,2 miljoen) en de kunstopdracht Malburgen (€ 0,1) miljoen. Vanaf 2026 daalt het budget met nog eens € 0,5 miljoen. Dit komt grotendeels door de SPUK voor combinatiefunctionarissen die verleend is tot en met 2026 (€ 0,4 miljoen).	-2.058	-1.908	-2.461	-2.461

Versterken van de culturele infrastructuur	De begroting in 2025 is € 0,7 miljoen hoger dan in 2024. Dit komt grotendeels door het oplopend bedrag van Cultuur in Zuid (€ 250.000 per jaar tot € 1 miljoen in 2026), actualisatie van het meerjaren investeringsplan en indexatie. Vanaf 2027 loopt dit bedrag op tot € 2,1 miljoen. Dit wordt grotendeels veroorzaakt hogere onderhoudskosten vastgoed (€ 0,7 miljoen) en Huisvesting Culturele en Creatieve sector (€ 0,5 miljoen). In 2028 loopt dit bedrag op tot € 6,9 miljoen door de toevoeging van het budget voor de vernieuwing van het Stadstheater.	950	937	2.360	7.134
Versterken en behouden van onze culturele toppositie	Het budget is vanaf 2025 structureel € 750.000 lager vanwege het incidentele budget in 2024 voor stichting Sonsbeek.	-758	-758	-758	-758
Overig kunst en cultuur	Het budget blijft nagenoeg gelijk. Vanaf 2027 loopt het terug in verband met het wegvallen van het tijdelijk budget voor stichting Mediafonds.	8	8	-57	-57
Erfgoed beter beleefbaar maken	In 2025 is er een structurele terugval van het budget van € 0,2 miljoen. Dit heeft te maken met een correctie op het budget als gevolg van het "reëel ramen" (Perspectiefnota 2025).	-199	-201	-203	-203
Doeloverstijgend erfgoed	In 2024 zijn er dringende renovatiewerkzaamheden verricht aan de Stadsvilla Sonsbeek/de Witte Villa. Hierom was het onderhoudsbudget in 2024 incidenteel hoger (€ 0,7 miljoen). Het restant bestaat uit incidenteel meer vastgoedonderhoud.	-1.010	-1.132	-1.217	-1.215
Baten		**-625**	**-635**	**-1.003**	**-1.003**
Verbreding van cultuurbereik en participatie	De baten zijn in 2025 € 0,3 miljoen lager. Dit komt door de bijdrage SPUK voor inpuls jongerencultuur in 2024. Vanaf 2027 zijn er geen baten begroot. Dit heeft te maken met de verlening van de brede SPUK GALA voor combinatiefunctionarissen tot en met 2026.	-295	-305	-672	-672
Versterken van de culturele infrastructuur	De baten zijn in 2025 € 0,2 miljoen lager. Dit komt door het vervallen van de SPUK bijdrage voor lokale bibliotheken in 2024. Vanaf 2025 zijn er geen spukbaten begroot.	-176	-176	-176	-176
Doeloverstijgend erfgoed	Het bedrag is vanaf 2025 structureel (€ 155.000) lager, omdat de overeenkomst voor regioarcheologie afloopt. Dit zijn de baten die worden ontvangen vanuit andere gemeenten.	-155	-155	-155	-155
Toevoegingen aan reserves		**-2.527**	**-2.527**	**-2.527**	**-2.527**
Versterken van de culturele infrastructuur	In 2025 zijn de toevoegingen € 2,5 miljoen lager aan de bestemmingsreserve Cultureel Vastgoed. Dotatie is niet meer nodig, omdat de reserve is vrijgevallen voor de inzet van de verbouwing van het Stadstheater.	-2.527	-2.527	-2.527	-2.527
Onttrekkingen aan reserves		**-15.033**	**-15.377**	**-15.127**	**-14.872**
Verbreding van cultuurbereik en participatie	De onttrekking is € 1,2 miljoen lager, omdat de bijbehoredende incidentele uitgaven (coronamiddelen, cultuurprogrammering, jacobiberg, beeldende kunst, gratis cultuurbezoek jongeren en presentatie en productie debat) in 2025 niet meer geraamd zijn.	-1.225	-1.225	-1.225	-1.225
Versterken van de culturele infrastructuur	In 2025 zijn de onttrekkingen € 13,0 miljoen lager. Dit wordt met name veroorzaakt door de vrijval van € 12,5 miljoen voor de inzet van de verbouwing van het Stadstheater.	-13.009	-13.358	-13.073	-12.820

Doeloverstijgend erfgoed	In 2024 zijn er dringende renovatiewerkzaamheden verricht aan de Stadsvilla Sonsbeek/de Witte Villa. Hierom werd in 2024 incidenteel (€ 0,7 mln.) meer onttrokken uit de reserve. Het restant bestaat uit incidenteel hogere onttrekkingen ten behoeve van vastgoedonderhoud.	-799	-794	-829	-826
Totaal mutaties		**10.064**	**10.431**	**11.267**	**15.787**

Zero based begroten

Het programma Cultuur is deze begroting zero based opgebouwd. Daarbij is zijn de activiteiten binnen de doelen als basis gebruikt. Er bestaat een beperkte overlap met de wijkprogramma's met name vanuit subsidies voor verbreding van cultuurbereik en participatie. Dit is in de onderstaande tabellen weergegeven.

In de tabel hieronder staat het totaaloverzicht met de inkomsten en uitgaven voor Cultuur naar de verschillende doelen. Vervolgens is per doel een uitsplitsing opgenomen.

In 2024 wordt er gewerkt aan de vernieuwing van het cultuurbeleid wat zal leiden tot een actieprogramma voor de periode 2025 – 2028. Mogelijk leidt dit bij de Begroting 2026 tot een andere indeling van de budgetten.

Programma Cultuur 2025	**Inkomsten**		**Uitgaven**				
	Vastgoed	**Specifieke uitkering**	**Subsidies**	**Beheer vastgoed**	**Beleids-matige inzet**	**Overige uitgaven**	**Totaal uitgaven**
bedragen x € 1.000							
Doel							
Verbreding van cultuurbereik en participatie	-	377	9.659	-	-	1.223	10.882
Versterken van de culturele infrastructuur	7.949	-	16.208	7.002	974	2.259	26.442
Versterken en behouden van onze culturele toppositie	-	-	916	-	-	-	916
Overig kunst en cultuur	-	-	336	-	-	1.304	1.641
Kerntaken zijn meer op orde	-	-	-	-	-	-	-
Erfgoed meer gebruiken als kans bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad	-	-	-	-	-	-	-
Erfgoed beter beleefbaar maken	-	-	371	185	-	7	563
Doeloverstijgend erfgoed	702	-	-	222	588	669	1.479
Totaal	**8.651**	**377**	**27.490**	**7.410**	**1.561**	**5.462**	**41.923**

Wijken Algemeen 2025	**Inkomsten**		**Uitgaven**				
	Inkomsten vastgoed	**Specifieke uitkering**	**Subsidies**	**Beheer vastgoed**	**Beleids-matige inzet**	**Overige uitgaven**	**Totaal uitgaven**
bedragen x € 1.000							
Doel							
Verbreding van cultuurbereik en participatie	-	-	752	-	-	-	752
Versterken van de culturele infrastructuur	-	-	-	-	-	-	-
Versterken en behouden van onze culturele toppositie	-	-	-	-	-	-	-
Overig kunst en cultuur	-	-	-	-	-	-	-

Kerntaken zijn meer op orde	-	-	-	-	-	-	-
Erfgoed meer gebruiken als kans bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad	-	-	-	-	-	-	-
Erfgoed beter beleefbaar maken	-	-	-	-	-	-	-
Doeloverstijgend erfgoed	-	-	-	4	-	33	37
Totaal	**-**	**-**	**752**	**4**	**-**	**33**	**790**

Het begrotingsprogramma Cultuur kent een onderdeel kunst en cultuur en een onderdeel erfgoed. Op het gebied van kunst en cultuur zijn er een aantal activiteiten die niet direct onder één van de beleidsdoelen van cultuur vallen. Deze zijn opgenomen onder het doel Overig kunst en cultuur. Daarnaast is de erfgoedagenda in ontwikkeling. Dit komt deels al terug in deze begroting waarin het doel Beschermen, herbestemmen en zichtbaar maken van cultureel erfgoed is gespecificeerd naar drie verschillende doelen. In deze ontwikkeling is het nog lastig de specifieke activiteiten aan deze doelen te koppelen. Daarom is een groot deel opgenomen onder het doel Doeloverstijgend erfgoed. Dit heeft dus betrekking op de drie doelen op het gebied van erfgoed.

Verbreding van cultuurbereik en participatie	**Totaal**	**Programma Cultuur**	**Programma Wijken**
bedragen x € 1.000			
Specifieke uitkering	**377**	**377**	**-**
Subsidies	**10.411**	**9.659**	**752**
St. Rozet	9.619	9.051	568
St. Het Huis van Puck	241	241	-
St. Jacobiberg	246	246	-
Subsidies Alg	306	122	184
Overige uitgaven	**1.223**	**1.223**	**-**
Cultuurbeleid		756	
Amateurkunst (Breedtekunst en amateurkunstfestival)		90	
Brede regionale combinatiefuncties		377	
Totaal uitgaven	**11.634**	**10.882**	**752**

Binnen dit beleidsdoel vallen de subsidies voor Rozet, Huis van Puck en Jacobiberg. Vanuit de brede specifieke uitkering in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) is ook een deel voor combinatiefunctionarissen op het gebied van cultuur. Hun activiteiten zijn erop gericht om deelnemen aan cultuur voor iedereen mogelijk te maken. Er zijn meerdere combinatiefunctionarissen in dienst bij de culturele organisaties, in totaal 9,6 fte. Deze activiteiten passen binnen ons doel om te zorgen voor verbreding van cultuur waarbinnen dus de inkomsten en uitgaven van € 377.000 zijn opgenomen. Onder de overige uitgaven zijn de geïndexeerde middelen opgenomen die bij de Begroting 2024 structureel zijn vrij gemaakt voor extra programmering (€ 750.000 structureel per jaar) en is de aangenomen motie 24M96 verwerkt. De motie roept op om het bezuinigingsvoorstel van het college voor 2025 op het gebied van breedtekunst terug te draaien. Er wordt een bedrag van € 90.000 hiervoor beschikbaar gesteld (subsidieregeling € 60.000 voor de productie en presentatie va amateurkunst en € 30.000 voor het Amateurkunstfestival).

Versterken van de culturele infrastructuur	Totaal	Programma Cultuur	Programma Wijken
bedragen x € 1.000			
Inkomsten vastgoed	**7.949**	**7.949**	**-**
Beheer Vastgoed	**7.002**	**7.002**	**-**
Kapitaallasten	4.708	4.708	-
Belastingen en heffingen	552	552	-
Vaste lasten (elektra, verzekeringen etc.)	644	644	-
Onderhoud	1.097	1.097	-
Subsidies	**16.208**	**16.208**	**-**
Arnhems Fed van Muziekgezelschappen	6	6	-
St. Focus Filmtheater	713	713	-
St. KAB Posttheater	226	226	-
St. Luxor Live	462	462	-
St. Museum Arnhem	4.819	4.819	-
St. Musis en Stadstheater	8.017	8.017	-
St. Omstand	2	2	-
St. Productiehuis Plaatsmaken	227	227	-
St. SLAK	224	224	-
Stichting Schakel025	269	269	-
Subsidies Alg	1.242	1.242	-
Beleidsmatige inzet	**974**	**974**	-
Overige uitgaven	**2.259**	**2.259**	**-**
Cultuur in Zuid	750	750	-
Cultuurgebouw Groningensingel	500	500	-
Museum Arnhem	165	165	-
Ondersteunig middensegment podiumkunsten	275	275	-
Bijdragen aan derden	-		
St. Rozet	401	401	-
Focus Filmtheater	45	45	-
St. Luxor live	107	107	-
Overige goederen en diensten	16	16	-
Totaal uitgaven	**26.442**	**26.442**	**-**

Het beheer van het gemeentelijk cultureel vastgoed, zoals Museum Arnhem en Musis Sacrum valt onder het doel We versterken de culturele infrastructuur. Dit vastgoed wordt verhuurd tegen kostendekkende huur. De huurinkomsten bedragen € 7,9 miljoen. De directe lasten voor het beheer van vastgoed bedragen € 7,0 miljoen. Bij de lasten voor het beheer van vastgoed zijn geen personeelslasten en kosten voor overhead opgenomen, die wel meewegen in de berekening van de kostendekkende huur.

Verder zijn hier de subsidiebudgetten opgenomen voor de culturele basisvoorzieningen in de stad, met uitzondering van Rozet die onder het doel ‘verbreding van cultuurbereik en -participatie’ is opgenomen. Dit betreft

de andere vier grote organisaties Museum Arnhem, Musis en Stadstheater Arnhem, Focus Filmtheater en Luxor Live. Dat wil echter niet zeggen dat deze organisaties niet bijdragen aan het versterken van cultuurbereik en -participatie en vice versa. In totaal gaat het om jaarlijkse subsidies van € 14,0 miljoen en dus het grootste deel van het beschikbare subsidiebudget.

De beleidsmatige inzet voor geheel kunst en cultuur betreft 6,3 fte waarvan 1 fte tijdeljik. Deze beleidsmatige inzet is voor geheel kunst en cultuur, maar de nadruk ligt bij culturele infrastructuur, vandaar dat deze hier is opgenomen.Daarnaast zijn onder dit doel ook de subsidiebudgetten voor, het Posttheater, Omstand, Productiehuis Plaatsmaken, SLAK en de Cultuuracademy opgenomen. En de budgetten voor de subsidieregeling Producties, Evenementen en Festivals (PEF 2 en 3).

Bij de Overige uitgaven zijn onder de categorie ‘Bijdragen aan derden’ de verstrekte leningen aan Rozet, Focus en Luxor opgenomen. Dit betreft de jaarlijkse aflossingen en rentebetalingen.
Onder de categorie ‘Overige goederen en diensten’ zijn de middelen opgenomen voor de plannen voor Cultuur in Zuid (€ 0,75 miljoen in 2025).
Daarnaast stellen we € 275.000 beschikbaar voor de ondersteuning van het Arnhemse middensegment podiumkunsten. Om onze Arnhemse kwaliteit en ecosysteem gezond te houden, is de inzet om de Arnhemse makers de komende vier jaar vanuit Arnhem te ondersteunen, zodat zij niet in hun voortbestaand worden bedreigd.

Versterken en behouden van onze culturele toppositie	Totaal	Programma Cultuur	Programma Wijken
bedragen x € 1.000			
Subsidies	**916**	**916**	**-**
De Nieuwe Oost	94	94	-
ST Toneelgroep Oostpool	75	75	-
St. Culturele Evenementen Arnhem	39	39	-
St. Introdans	131	131	-
St. Phion	77	77	-
St. State of fashion	250	250	-
Stichting Sonsbeek	250	250	-
Totaal uitgaven	**916**	**916**	**-**

Binnen dit beleidsdoel zijn de subsidiebudgetten opgenomen voor de organisaties met veelal een landelijke uitstraling die voornamelijk vanuit het rijk worden gefinancierd. Het gaat dan dus om De Nieuwe Oost, Theater Oostpool, Introdans, Phion, Sonsbeek en State of Fashion. En ook de ondersteuning van de jaarlijkse culturele Uitnacht via de stichting Culturele Evenementen Arnhem.
Onder dit beleidsdoel valt ook de nieuwbouw van het Stadstheater en de begrote bijdrage voor de huisvesting van Introdans en Oostpool. De budgetten hiervoor zijn echter pas geraamd vanaf 2027 en zie je daarom in bovenstaande tabel niet financieel terug.

Overig kunst en cultuur	Totaal	Programma Cultuur	Programma Wijken
bedragen x € 1.000			
Subsidies	**336**	**336**	**-**
St. CASA	23	23	-
St. Streekomroep Middel Gelderland	248	248	-
Stichting Mediafonds Arnhem	65	65	-
Overige uitgaven	**1.304**	**1.304**	
Gelders archief	1.304	1.304	

Totaal uitgaven	**1.641**	**1.641**	**-**

Onder het doel Overig kunst en cultuur hebben we de jaarlijkse bijdrage aan het Gelders Archief opgenomen. Dit is een gemeenschappelijke regeling en sluit niet direct aan bij één van de geformuleerde beleidsdoelen. Verder is hier ook het subsidiebudget voor het Mediafonds, de regionale omroep en CASA opgenomen.

Erfgoed beter beleefbaar maken	Totaal	Programma Cultuur	Programma Wijken
bedragen x € 1.000			
Subsidies	**371**	**371**	**-**
Eusebius	371	371	-
Beheer Vastgoed	**185**	**185**	**-**
Kapitaallasten restauratie Eusebius	185	185	-
Overige uitgaven	**7**	**7**	**-**
Totaal uitgaven	**563**	**563**	**-**

Binnen dit doel vallen de jaarlijkse subsidie aan Stichting Eusebius en de kapitaallasten behorende bij de restauratie van de Eusebiuskerk. Incidenteel zijn er vanuit het coalitieakkoord middelen beschikbaar gesteld in de begroting 2023 voor het beter beleefbaar maken van Erfgoed (incidenteel voor de periode van 2024 t/m 2026 € 50.000 per jaar). Onder de overige uitgaven zijn uitgaven opgenomen voor BUMA en Senarechten en bespelen van het Carillon (€ 1.478) en overige lasten voor Eusebius (€ 5.729).

Doeloverstijgend erfgoed	Totaal	Programma Cultuur	Programma Wijken
bedragen x € 1.000			
Inkomsten vastgoed	**702**	**702**	**-**
Beheer Vastgoed	**226**	**222**	**4**
Boerderij Sonsbeekpark	26	26	-
Sonsbeekvilla	101	101	-
Watermolen	11	11	-
Case Bianca	6	6	-
Molen De Hoop	4	-	4
Overig	78	78	-
Beleidsmatige inzet	**588**	**588**	-
Overige uitgaven	**702**	**669**	**33**
Erfgoed en archeologie		497	33
Onderhoud		*349*	31
Brand verzekering		*21*	1
Overig		*127*	1

Depot bodemvondsten		38	-
Algemeen Erfgoed		134	-
Totaal uitgaven	**1.516**	**1.479**	**37**

De budgetten binnen dit onderdeel zijn doeloverstijgend, daar deze bijdragen aan meerdere gedefinieerde doelen. Hier vallen de inkomsten uit verhuur van panden en accommodaties (€ 0,6 mln.), interne verhuur (€ 0,06 mln.) en opbrengsten Archeologie (€ 0,02 mln.) onder. Aan de lasten kant is voornamelijk sprake van vastgoed-gerelateerde lasten (Beheer € 0,2 mln.; Onderhoud € 0,3 mln.; Brandverzekering € 0,02 mln.). Verder zijn de lasten begroot voor Algemeen Erfgoed (€ 0,1 mln.) en het Depot bodemvondsten (€ 0,04 mln.).

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Cultuur
De culturele basis- en meerjarenvoorzieningen, het culturele middensegment en makers tot aan de amateurkunstverenigingen.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Erfgoed
In de gemeente Arnhem houden veel organisaties en vrijwilligers zich bezig met erfgoed. Deze partners vormen samen een waardevol en groot netwerk. In bijlage 4 van de Erfgoedagenda is een overzicht opgenomen van dit netwerk.

Beleidskaders

- Kadernota ‘STROOM – cultuurbeleid Arnhem’ 2021;
- Tussenevaluatie 'Arnhem, Stroomt Door', 2016;
- STROOMversnelling: actualisatie cultuurbeleid, 2020;
- Kadernota Beeldende Kunst in de Openbare ruimte 2022;
- Cultuurprofiel 025 Arnhem Nijmegen, Transformatievoorstel Cultuurregio 025;
- Erfgoedagenda gemeente Arnhem.

Participatie & Armoedebestrijding

Ambitie

Wij willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen.

Voorkomen financiële problemen.

- Een budget van € 1,2 miljoen is opgenomen in de wijkprogramma's
- We zorgen dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden
- We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden

Meer Arnhemmers kunnen rondkomen | € 2,6 mln.

- We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen.
- Met partners in de stad realiseren we een vangnet voor inwoners met een laag inkomen
- We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners

Begeleiding naar werk (met ondersteuning) | € 177,7 mln.

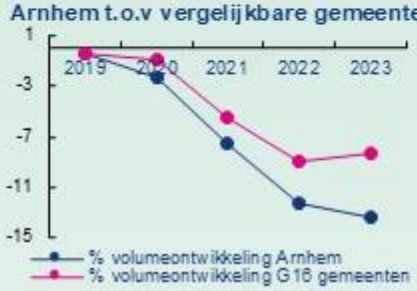
- We stimuleren inwoners te participeren
- We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering
- We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners

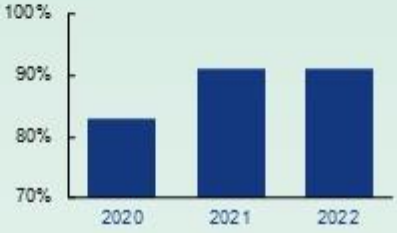
Cijfers en indicatoren

1. Het volume van de uitkeringen daalt sterker t.o.v. vergelijkbare gemeenten.
2. De uitstroom uit de bijstand is in 2021 en 2022 gestegen ten opzichte van 2020.
3. Er is een afname van langdurige armoede onder huishoudens en huishoudens met minderjarige kinderen in Arnhem.
4. 87% van de inwoners met een laag inkomen heeft een Gelrepas.

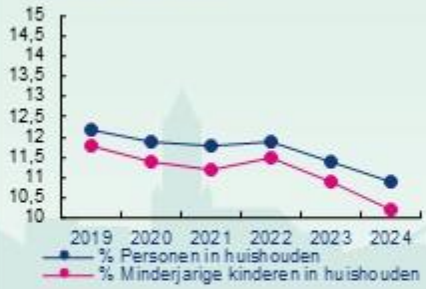
1. Ontwikkeling bijstandsvolume Arnhem t.o.v vergelijkbare gemeenten

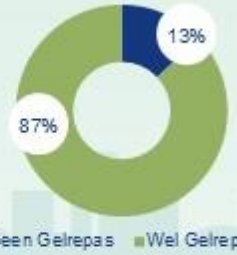
2. Duurzame uitstroom uit de bijstand

3. Minimaal 4 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum

4. Aandeel Arnhemmers met een laag inkomen dat een Gelrepas heeft

Samenvatting doelenboom Participatie en armoedebestrijding

Ambitie	Doel	Inspanning
We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen	Bij meer inwoners voorkomen we financiële problemen	We zorgen ervoor dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden
		We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden
	Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen
		Met partners in de stad realiseren we een vangnet voor inwoners met een laag inkomen
		We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners
	Meer Arnhemmers met een uitkering worden begeleid naar werk of werk met ondersteuning	We stimuleren inwoners te participeren
		We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering
		We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners

Participatie en armoedebestrijding

Alle Arnhemmers moeten mee kunnen doen in de samenleving. Ieder op z'n eigen manier. Daarvoor is financiële rust, stabiliteit, een dag-invulling en perspectief op een goede toekomst nodig. Kortom, we willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen.
We zetten volop in om Arnhemmers zo veel mogelijk te ondersteunen om financieel zo zelfstandig mogelijk te zijn. Door hen te helpen met het vinden van werk, maar ook door het aanpakken van schulden en het voorkomen ervan. We blijven investeren in een gebiedsgerichte aanpak, een meer persoonlijke benadering en een intensievere samenwerking met ketenpartners. We gaan (meer) samenwerken met ervaringsdeskundigen om in ons beleid en uitvoering zo goed mogelijk aan te sluiten bij de leefwereld van de inwoner. Naast deze ontwikkelingen investeren we in onze (professionele en vrijwillige) organisaties, die onze inwoners met geldzorgen bijstaan. Ook zijn we begonnen om de kinderen uit deze gezinnen te stimuleren naar een kansrijke positie.
Deze insteek werpt zijn vruchten af. Tegelijkertijd zien we dat door de huidige maatschappelijke ontwikkelingen we ook in 2025 voor de nodige uitdagingen komen te staan.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen (A)

Juist in deze tijd is het belangrijk dat we onze inwoners de zekerheid bieden dat zij, zelfstandig of met de juiste begeleiding, in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Dit doen wij door mensen aan het werk te helpen. Als dit niet lukt, is er een vangnet. We kijken tegelijkertijd op welke manier onze inwoners wel kunnen blijven deelnemen aan onze samenleving. We helpen inwoners laagdrempelig in hun eigen buurt en met (in)formele steun. We hebben hierbij aandacht voor de persoonlijke situatie van de inwoner. We proberen er zo snel mogelijk bij te zijn om complexere problemen te voorkomen. We kijken breed naar de situatie en werken aan oplossingen met onze partners in stad. Onze partners hebben we de komende jaren hard nodig. Want alleen samen kunnen we zorgen dat iedereen op elk niveau in onze maatschappij mee kan doen.

Bij meer inwoners voorkomen we financiële problemen (D)

In financieel onzekere tijden, waarin veel inwoners geldzorgen hebben door stijgende lasten, willen we zoveel mogelijk voorkomen dat inwoners schulden opbouwen en/of in de armoede terecht komen. Als inwoners geldzorgen hebben, willen we hen zo snel mogelijk bereiken en helpen.

We zorgen dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden (I)

Wij voorkomen zo veel mogelijk dat inwoners geldzorgen en/of schulden krijgen. Inwoners kunnen in acht wijken terecht bij een Goed Geregeld Arnhem loket voor financiële ondersteuning. Zij verwijzen indien nodig actief door naar onze schuldhulpverlening. Via Rijnstad bieden wij ketenpartners de training "Alert op geldzorgen", aan, zodat zij geldzorgen kunnen herkennen en bespreekbaar kunnen maken én bekend zijn met de Arnhemse routekaart. We bieden kinderen en jongeren financiële educatie in het onderwijs met als doel te voorkomen dat jongeren in de schulden belanden.

We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden (I)

We blijven inzetten op de aanpak vroegsignalering. Hierbij benaderen we mensen persoonlijk en bieden we hen hulp bij betaalachterstanden. Daarnaast nemen we deel aan landelijke experimenten om samen met andere gemeenten en overheidsinstellingen te onderzoeken of ook andere schuldeisers, zoals de Belastingdienst, aan de aanpak vroegsignalering kunnen meedoen.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal gestelde financiële vragen	**849**	**785**	**10.390**	**11.339**	
Eenheid:	Inwoners ingediende vragen bij Sociale Wijkteams Arnhem en Goed Geregeld Arnhem				
Bron:	Sociale wijkteams, vanaf 2022 inclusief Rijnstad				

Gemiddelde schuld van huishouden dat start met een schuldregeling		**36.000**	**36.300**	**35.755**	
Eenheid:	Schuld in euro's				
Bron:	Verdergroep				

Meer Arnhemmers kunnen rondkomen (D)

Wij willen onze inwoners bestaanszekerheid en het perspectief van een toekomst zonder problematische schulden bieden. Deze bestaanszekerheid vormt een essentiële randvoorwaarde om stappen te kunnen zetten richting activering, het oplossen van gezondheids- /psychische problemen en werk. Een deel van de wet- en regelgeving op het gebied van bestaanszekerheid wordt landelijk bepaald. Denk hierbij aan de hoogte van het minimumloon en de bijstandsuitkering. Als gemeente gaan we over de hoogte en toegankelijkheid van onze gemeentelijke inkomensregelingen en indirect over de ondersteunende regelingen in de stad en over onze schuldhulpverlening.

We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen (I)

We vereenvoudigen onze gemeentelijke inkomensregelingen voor zowel onze inwoners als de uitvoering. Wij investeren in verdere harmonisatie van de regelingen, soms ook regionaal, en zetten waar mogelijk in op automatische toekenning. Wij zetten in op een toename van het gebruik van de Gelrepas.

Met partners in de stad realiseren van een vangnet voor inwoners met een laag inkomen (I)

We ondersteunen partners - zoals de voedselbank – bij het ondersteunen van inwoners die in armoede leven.

Ook werken we met diverse partners en regiogemeenten aan een jeugdarmoedepact, waarbij we het aanvragen van middelen en voorzieningen bij de diverse partners vereenvoudigen, op elkaar afstemmen en vanuit gezamenlijkheid met het perspectief van de inwoner voor ogen werken. Jongeren moeten mee kunnen doen ongeacht dun financiële situatie of die van hun ouders.

In Arnhem stemmen we dit tevens af met de wijkplannen, het onderwijs, het Nationaal Programma Arnhem-Oost en het programma perspectief voor Jeugd om dubbelingen te voorkomen, witte vlekken te signaleren, de goede ingangen te creëren en te leren met elkaar.

We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners (I)

We gaan in 2025 vroegsignalering, aanmelding, intake, stabilisatie, schuldregeling en budgetbeheer/coaching in eigen beheer uitvoeren. Daardoor kunnen we beter inspelen op de vraag en ondersteuningsbehoefte van de inwoner. In onze hulpverlening blijven we aandacht geven aan doelgroepen zoals jongeren, ondernemers en gedupeerden van het Kinderopvangtoeslagenschandaal. We voeren in Immerloo een experiment uit waarbij we 40-60 gezinnen op een innovatieve manier helpen met hun schulden en hen begeleiden bij multiproblematiek (NPAO).

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal huishoudens met product Schuldhulpverlening	**995**	**1.020**	**1.148**	**1.249**	
Eenheid: Aantal huishoudens					
Bron: Verdergroep					
Aantal huishoudens schuldenvrij uitgestroomd na traject Schuldhulpverlening	**333**	**385**	**448**	**416**	
Eenheid: Aantal per jaar					
Bron: Verdergroep					
% kinderen in huishoudens met ten minste 1 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum	**15**	**14**	**13**		
Eenheid: Aantal kinderen					
Bron: Arnhem in cijfers					
% personen in huishoudens met ten minste 4 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum	**12**	**11**	**11**		
Eenheid: Aantal kinderen					
Bron: Arnhem in cijfers					
% Gelrepashouders dat de pas minimaal één keer heeft gebruikt		**65**	**60**	**64**	
Eenheid: % Arnhemse pasgebruikers					
Bron: Gelrepas					

Aantal unieke huishoudens dat gebruik maakt van een inkomensregeling	**7.694**	**8.041**	**7.570**	

Eenheid: Aantal unieke huishoudens

Bron: Bijzondere Bijstand, beschermingsbewind, Individuele Inkomenstoeslag, Tegemoetkoming Chronisch Zieken en gehandicapten

Meer Arnhemmers met een uitkering worden begeleid naar werk of werk met ondersteuning (D)

Arnhemmers die een beroep doen op de ondersteuning vanuit de Participatiewet willen we zo snel mogelijk op weg helpen naar zelfredzaamheid en hen hierin, zoveel mogelijk op maat, perspectief bieden. We zetten in op ontwikkeling en begeleiding naar vermogen. Bij voorkeur leidt dat tot betaald werk. Elke stap beschouwen we als een resultaat, omdat we weten dat betaald werk niet voor iedereen mogelijk is. Aanvullend hierop zetten we vanuit het Nationaal Programma in de Arnhem-Oost wijken hier gericht op in.

We stimuleren inwoners te participeren (I)

We willen dat onze inwoners naar vermogen deelnemen aan de Arnhemse samenleving. We kijken met hen naar wat kan en beslissen samen wat ondersteunend en passend is bij hun persoonlijke situatie. Deze ondersteuning kan zijn bemiddeling naar betaald werk, inzet van arbeidsontwikkeling, voor nieuwkomers kunnen dit taaltrajecten zijn, voor jongeren ondersteuning bij de keuze voor een opleiding en voor weer anderen werkervaring opdoen in nieuwe branches. Scalabor, ons sociaal ontwikkelbedrijf, speelt hierbij een belangrijke rol.

We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering (I)

Op 1 juli 2023 startte de tweejarige proef Bijverdienbeloning. Deze is in 2024 uitgebreid met de deelname van jongeren t/m 27 jaar. Met deze proef willen wij de bestaanszekerheid van inwoners vergroten en stimuleren dat zij gaan werken en uitstromen uit de uitkering.

We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners (I)

We zien dat een groot deel van de inwoners met een uitkering meer ondersteuning nodig heeft om stappen te kunnen zetten op weg naar werk. Voor deze inwoners kunnen we de volgende instrumenten inzetten: loonkostensubsidie, beschut werk en persoonlijke ondersteuning. We zetten in op de bekendheid van deze instrumenten bij professionals en werkgevers. De huidige CAO voor de medewerkers van de Sociale Werkvoorziening loopt tot en met 31 december 2025. Wij willen goede arbeidsvoorwaarden voor deze groep met daarbij een passende vergoeding vanuit het Rijk. Met regionale partners hebben we het gesprek over de voorbereiding op een werkcentrum in lijn met de landelijke ontwikkelingen.

Effectindicator	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Volumeontwikkeling uitkeringen afgezet tegen andere grote gemeenten	**-1,40**	**-2,10**	**-3,20**	**-5**	

Eenheid: Percentage volume-ontwikkeling afgezet tegen andere gemeenten vanaf 1-1-2019

Bron: Benchmark 16 grote gemeenten

Aantal huishoudens met een bijstandsuitkering	**8.789**	**7.379**	**7.079**	**7.038**	

Eenheid: Aantal (dec van het meetjaar)

Bron: Administratie Werk en Inkomen

Inwoners met een lopende re-integratievoorziening	**5,50**	**6**	**13,20**	**15,50**	

Eenheid: Aantal per 1.000 inwoners van 15-75 jaar afgezet tegen gemeenten van grootteklasse 100.000-300.000 inwoners

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Doelen en budgetten

Hieronder geven we een indicatief inzicht van de relatie tussen doelen en budgetten. Budgetten die betrekking hebben op meerdere doelen (bijvoorbeeld formatie), zijn opgenomen onder het kopje "Doeloverstijgend". Budgetten voor werkzaamheden die we uitvoeren die niet direct onder een doel vallen (met name 'going concern'-werkzaamheden), staan onder het kopje "Overig".

Begroting 2025 per ambitie en doel	Lasten	Baten	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen
Bedragen x € 1.000				
We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen	**180.376**	**122.327**	**0**	**0**
Bij meer inwoners voorkomen we financiële problemen	0	0	0	0
Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	2.636	0	0	0
Meer Arnhemmers met een uitkering worden begeleid naar werk of werk met ondersteuning	177.740	122.327	0	0
Doeloverstijgend	**0**	**0**	**0**	**0**
Overig	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal	**180.376**	**122.327**	**0**	**0**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Primitief	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	176.600	165.248	171.071	180.376	181.382	181.500	182.765
Baten	125.887	112.324	112.933	122.327	126.883	127.646	130.779
Saldo lasten en baten	***-50.713***	***-52.924***	***-58.137***	***-58.049***	***-54.499***	***-53.854***	***-51.986***
Toevoegingen aan reserves	3.708	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	4.343	642	3.549	0	0	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***636***	***642***	***3.549***	***0***	***0***	***0***	***0***
Resultaat	**-50.077**	**-52.282**	**-54.588**	**-58.049**	**-54.499**	**-53.854**	**-51.986**

Toelichting

Financiële toelichting mutaties tov 2024					*Bedragen x € 1.000*
Programmadoelen	**Toelichting**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Lasten		**9.305**	**10.311**	**10.429**	**11.694**
Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	Dit betreft eenmalige budget van € 407.000 in 2024 voor onderzoek en implementatie van "Schuldhulpverlening in eigen beheer" wat vanaf 2025 vervalt.	-407	-407	-407	-407
	Betreft het vervallen budget voor het experiment Immerloo schuldenvrij. In 2024 was hiervoor nog 711.000 voor geraamd. In 2025 nog 167.000. Vanaf 2026 vervalt dit volledig.	-550	-711	-711	-711
	We ontvangen vanaf 2025 structureel ruim € 650.000 rijksmiddelen om dienstverlening voor Armoede en schuldhulpverlening uit te breiden	674	650	670	692
	Vanaf 2027 vervallen de extra incidentele middelen voor capaciteit bestaanszekerheid.			-100	-100
	Overig	32	26	6	7
Meer Arnhemmers met een uitkering worden begeleid naar werk of werk met ondersteuning	De prijs van de uitkering wordt hoger en het volume neemt toe, waardoor de lasten stijgen met € 10,8 miljoen in 2025 tot € 19,0 miljoen in 2028.	10.800	13.600	16.100	19.020

	De prijs van de Sociale Werkvoorziening (SW) uitkering stijgt harder dan de daling van het SW bestand, waardoor de lasten stijgen met € 2,4 miljoen in 2025. Door afname van het SW bestand daalt de begrote last naar € 1,9 miljoen lager in 2028.	2.400	920	-500	-1.850
	Het aantal aanvragen voor studietoeslag is constant, maar de prijs is hoger omdat de toeslag met terugwerkende kracht wordt aangevraagd. Stijging van € 400.000 in 2024 tot € 1 miljoen in 2027.	400	700	1.000	700
	De middelen voor re-integratie nemen toe door onder andere stijging van de kosten voor jobondersteuning, beschut werk plekken, uitbreiding van Werkgeversservicepunten (WSP) diensten en indexaties (stijging van € 1,7 tot € 1,8 miljoen ten opzichte van 2024).	1.700	1.800	1.800	1.800
	Een Europees Sociaaal Fonds (ESF) subsidie voor scholen vervalt per 2025 en later. - € 0,4 mln -> zie ook de toelichting bij de baten.	-400	-500	-500	-450
	Arnhem-Oost heeft een aantal projecten met een jaarbudget voor 2024, die in 2025 en verder, vooralsnog vervallen € 700.000 in 2025 en € 1,4 miljoen in 2026 en verder	-700	-1.350	-1.400	-1.400
	De pilot bijverdienbeloning heeft een looptijd van 2 jaar en eindigd 1 juli 2025. Daarna vervalt dit budget -€ 1 mln tot € 2 miljoen vanaf 2026 en verder.	-1.000	-1.850	-2.000	-2.000
	per 2025 vervallen de middelen voor de regionale mobiliteitsteams (deze worden per jaar verstrekt en begroot) GelrePact en doeluitkering (DU) Begeleiding jongeren naar Werk -€ 1 mln	-2.850	-2.850	-2.850	-2.850
	Vervallen loonkosten regisseurs voor bijverdienbeloning na de pilot.	-200	-200	-300	-300
	Overig	-593	483	-379	-456
Baten		**9.394**	**13.949**	**14.712**	**17.846**
Meer Arnhemmers met een uitkering worden begeleid naar werk of werk met ondersteuning	De prijs van de uitkering wordt hoger en het volume neemt toe. Voor de compensatie van de prijsstijging worden de baten ook verhoogd met € 10,4 miljoen in 2025 tot € 19 miljoen in 2028.	10.400	13.000	15.600	19.000
	vervallen GelrePact en subsidie voor de regionale mobiliteitsteams - € 0,5 mln -> zie ook de lasten	-500	-500	-500	-500
	Europese subsidie scholen vervalt per 2025 - € 0,4 mln -> zie ook bij lasten	-400	1.500	-400	-444
	Overig	-106	-51	12	-210
Toevoegingen aan reserves		**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen aan reserves		**-3.549**	**-3.549**	**-3.549**	**-3.549**
Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	Dit betreft eenmalige bijdragen van € 407.000 in 2024 voor onderzoek en implementatie van "Schuldhulpverlening in eigen beheer" wat vanaf 2025 vervalt.	-407	-407	-407	-407
Meer Arnhemmers met een uitkering worden begeleid naar werk of werk met ondersteuning	Dit betreffen incidentele onttrekking uit de reserve i.v.m. budgetoverheveling Arbeidsmarktregio, € 2,2 mln uit 2023 en € 0,6 mln uit 2022.	-2.849	-2.849	-2.849	-2.849
	Vervallen middelen ter dekking van de Bijverdienbeloning uit 2023 € 0,3 mln	-300	-300	-300	-300
	Overig	7	7	7	7
Totaal mutaties		**3.461**	**-89**	**-734**	**-2.602**

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Scalabor B.V.
MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Participatie

- Werkgeversorganisaties;
- Werknemersorganisaties;
- Onderwijsorganisaties;
- Regionaal Werkbedrijf;
- Economic Board;
- Regiogemeenten;
- UWV;
- Stichting Inclusief Midden Gelderland;
- Inclusief Werkgeven Midden Gelderland;
- Woningbouwcorporaties;
- Leerwerkloket Midden Gelderland;
- Werkgeversservicepunt Midden Gelderland;
- Scalabor;
- Centrum voor Activerend Werk;
- Stichting Sociale wijkteams Arnhem.

Armoede en schulddienstverlening

- Stichting Sociale wijkteams Arnhem;
- Dullertsstichting;
- Stichting Leergeld;
- Jeugdfonds Sport en Cultuur;
- Arnhemse Dialoog;
- De Voedselbank Arnhem, De Kledingbank;
- Partners van Vroeg Eropaf (woningcorporaties, energiebedrijven, zorgverzekeraars, waterbedrijven);
- Stichting Rijnstad, Humanitas, SWOA;
- Verdergroep;
- Opr€cht;
- Bewindvoerders aangesloten bij het convenant;
- Zuidweg en Partners;
- Over Rood;
- Landelijke partners (Schuldenlab, Schouders Eronder).

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

Participatie

- Programmaplan Doorbraak Naar Werk.

Armoede en schulddienstverlening

- Doorontwikkeling Armoedeagenda en schulddienstverlening;
- Zij aan zij: schuldenvrij - De Arnhemse visie op schulddienstverlening;
- De weg uit armoede: werken aan perspectief Arnhemse armoedeaanpak - 2020 e.v.;
- Uitvoeringsagenda Schulddienstverlening 2020-2021.

Zorg

De druk op de zorg zal de komende jaren alleen maar toenemen. Zo leidt de vergrijzing tot een toenemende en complexere zorgvraag, terwijl door aanhoudende personeelstekorten het aanbod van zorg begrensd is. Ook stijgen de kosten van zorg, bijvoorbeeld door CAO-aanpassingen, die niet volledig gecompenseerd worden door het Rijk. In Arnhem hebben we daarnaast te maken met veel zorgaanbieders die sterk gericht zijn op de eigen ondersteuningstrajecten. Om alle ontwikkelingen het hoofd te kunnen bieden gaan we door met de transformatie van zorg en welzijn. Arnhemmers die hulp, ondersteuning of zorg nodig hebben om mee te kunnen doen in de samenleving krijgen die thuis of kunnen daarvoor laagdrempelig in de wijk of buurt terecht. Door hen zo snel mogelijk te helpen voorkomen we complexere problemen. We organiseren deze hulp en ondersteuning zoveel mogelijk samen met het sociaal netwerk rondom inwoners. Waar dat ontbreekt investeren we in het versterken van deze wijknetwerken - formeel en informeel - zo dicht mogelijk bij huis, in de eigen woonomgeving. Op deze manier is hulp laagdrempelig beschikbaar en ondersteuning dichtbij en ontstaat er zo min mogelijk afhankelijkheid van (langdurige) specialistische hulp.

Bij het versterken van wijknetwerken werken we intensief samen met een overzichtelijk aantal welzijnsorganisaties, zorgaanbieders en het sociaal wijkteam en zorgen we voor een goede verbinding met o.a. Werk & Inkomen, huisartsen en scholen in een gebied. Omdat gebieden van elkaar verschillen kan onze aanpak ook per gebied verschillen. Prioriteiten, accenten, werkwijzen en samenwerkingspartners worden daarop aangepast. Dit draagt bij aan het versterken van de kansengelijkheid en bestaanszekerheid van alle inwoners.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving (A)

We vinden het belangrijk dat alle Arnhemmers zo zelfstandig mogelijk kunnen leven, ook als zij daarbij, vanwege beperkingen of chronische ziekte, een steuntje in de rug nodig hebben. We richten ons op een 'Inclusieve stad' waarin alle inwoners mee kunnen doen. Waar dat nodig is bieden we passende hulp en ondersteuning waarbij we zorgen dat inwoners zoveel mogelijk zelf regie houden over hun leven en de kwaliteit daarvan kunnen verbeteren of op peil kunnen houden. Om dat mogelijk te maken zetten we in op het versterken van de eigen kracht, het sociaal netwerk van inwoners en het benutten van algemene voorzieningen in de wijken. Daarbij streven we er naar dat partijen in de wijk een stevig netwerk vormen en wijkgericht gaan werken. We willen daarbij toe naar een netwerk met een overzichtelijk aantal aanbieders, die elkaar kennen en goed samenwerken.

We werken preventief en zetten in op het normaliseren van zorg waar dat kan. Dat betekent dat we minder snel willen diagnosticeren en etiketteren en niet altijd direct een specialistische hulpverlener in willen zetten. Liever maken we gebruik van het netwerk en versterken dit waar dat nodig is waarbij we verschillen tussen Arnhemmers accepteren en omarmen. Inwoners met zorg, jong en oud, blijven zoveel mogelijk thuis wonen met de nodige ondersteuning, of maken eerder de overstap van een instelling naar zelfstandig wonen in de wijk. Wanneer inwoners zorg met verblijf nodig hebben zoeken we naar oplossingen die zoveel mogelijk op de thuissituatie lijken; uit huis maar zo 'thuis' mogelijk. Zo bieden we onze inwoners duurzame, passende, effectieve en efficiënte ondersteuning op maat, zo tijdig mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis:

- Passend: sluit aan bij de situatie van de inwoner; sterk in maatwerk (beleidsregels hanteren en waar nodig – in complexe situaties – kunnen afwijken met aandacht voor de menselijke maat).
- Effectief: draagt bij aan het bereiken van doelen van de inwoner en van de gemeente.
- Efficiënt: niet zwaarder en langer dan nodig (doen wat nodig is); dichtbij/gebiedsgericht; bij voorkeur groepsgewijs en preventief.

Ook stimuleren we daarbij actieve deelname van inwoners aan de Arnhemse samenleving. We willen dat alle Arnhemmers mee kunnen doen en ook elkaar ondersteunen.
We zorgen ervoor dat de toegang naar ondersteuning en zorg transparant en laagdrempelig is ingericht. Om kwalitatief goede zorg beschikbaar te hebben en te houden zetten we, met name in de jeugdhulp, extra maatregelen in.

Meer Arnhemmers wonen langer zelfstandig thuis, doen mee, ondersteunen elkaar en hebben gelijke kansen op persoonlijke ontwikkeling (D)

Inwoners die er (tijdelijk) niet in slagen zichzelf te redden in het dagelijks leven bieden we hulp, ondersteuning en zorg. We bereiken steeds meer Arnhemmers en uit het inwonerservaringsonderzoek blijkt dat veel Arnhemmers tevreden zijn over de geboden hulp. Tegelijkertijd is de ervaring, met name van de Sociale wijkteams, dat inwoners vaak (te) lang afhankelijk blijven van specialistische hulp. Het doel is om deze inwoners zo zelfstandig mogelijk te maken, zodat zij zelf de regie over hun leven terug krijgen en de kwaliteit van leven verbetert. Het resultaat moet zijn dat inwoners zo lang mogelijk langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en kunnen meedoen aan de Arnhemse samenleving. Daarbij willen we ook dat inwoners elkaar gaan ondersteunen en er

niet onnodig een beroep gedaan hoeft te worden op professionele zorg. Deze professionele zorg moet juist beschikbaar zijn voor kwetsbare inwoners die dit het hardste nodig hebben. Dit leidt tot de volgende prioriteiten in het domein van zorg en welzijn:

- Prioriteit A: We versterken de preventieve functie van het welzijnsbeleid (voorkomen van onnodige doorverwijzingen naar gecontracteerde zorgaanbieders). Het welzijnsbeleid maakt onderdeel uit van begrotingsprogramma S08.
- Prioriteit B: In geval er een zorgvraag is, organiseren we meer samenhang in de toeleiding; verbinden we welzijn en zorgaanbieders en zorgen we er voor dat aanbieders lichte ondersteuning dichtbij kunnen bieden.
- Prioriteit C: We organiseren meer samenhang in de zware zorg, waarbij we streven naar een optimale stabilisatie van de situatie voor inwoners door een samenhangende aanpak tussen zorg, welzijn, veiligheid, huisvesting, werk en inkomen.

We verbeteren de integrale netwerksamenwerking met een overzichtelijk aantal aanbieders (I)

- We starten met het inrichten van Wijknetwerken Zorg & Welzijn. Met name bij de zorgvorm begeleiding is er een onoverzichtelijk aantal gecontracteerde zorgaanbieders (ruim 250), die vaak sterk gericht zijn op de eigen begeleidingstrajecten. Deze huidige versnippering van begeleiding over veel verschillende zorgaanbieders wordt teruggebracht door een sterk netwerk per wijk te organiseren waarin hulpverleners elkaar kennen en intensiever met elkaar samenwerken rondom inwoners. Dit bevordert collectieve en integrale oplossingen voor inwoners en zorgt er voor dat beter gebruik wordt gemaakt van algemene voorzieningen en sociale netwerken in de wijk, zodat de begeleiding effectiever wordt. In deze wijknetwerken Zorg & Welzijn werkt een overzichtelijk aantal zorgaanbieders, welzijnspartijen en sociaal wijkteam nauw samen. In 2025 ligt er een Uitvoeringsplan om dit te realiseren en zijn in twee wijken deze netwerken operationeel.
- We zetten per 1 januari 2025 een regionale preventie-infrastructuur in de regio Centraal Gelderland op, die is gebaseerd op de vijf ketenaanpakken. De vijf ketenaanpakken zijn van het Gezond Leven en Actief Akkoord (GALA): 1.Gecombineerde leefstijlinterventie (GLI); 2. Aanpak overgewicht en obesitas bij kinderen; 3. Valpreventie bij ouderen; 4. Welzijn op recept en 5. Kansrijke start. De betrokkenheid van partijen kan per ketenaanpak anders zijn, maar hoofdzakelijk 0e, 1e, 2e lijn en de zorgverzekeraar. Een infrastructuur om in beginsel professionals te ondersteunen door versterking, verbinding en herijking van bestaande interventies, lokaal en regionaal. Hiermee beogen we meer kwetsbare inwoners te bereiken met effectieve interventies.
- We richten een mentaal gezondheidsnetwerk met 0e, 1e en 2e lijn en de zorgverzekeraar in de regio Centraal Gelderland in op basis van een gezamenlijke visie op positieve gezondheid en herstelondersteunende ondersteuning. Laagdrempelige steunpunten en herstelgericht aanbod voor inwoners met psychiatrische aandoeningen vormen een belangrijk onderdeel. In Arnhem bestaan verschillende vormen van laagdrempelig preventief en GGZ aanbod in de wijken die bijdragen aan de mentale gezondheid van alle Arnhemmers. Daarnaast werken we met GGZ-partijen, huisartsen en zorgverzekeraar aan de aanvraag snelle toets ten behoeve van de transformatiemiddelen IZA. Landelijk is circa 3 miljard euro beschikbaar gesteld in de vorm van transformatiemiddelen om de zorg toegankelijk en van goede kwaliteit te krijgen en te houden.
- Per 1 juli 2024 voeren we de consultatiefunctie GGZ voor sociaal domein in de regio Centraal Gelderland in. Deze functie maakt het voor het wijkteam mogelijk om specialistische GGZ-aanbieders te consulteren. Daarmee is dit een bijdrage om de juiste zorg, ondersteuning en begeleiding te bieden aan inwoners. Daar waar mogelijk wordt hierdoor zwaardere zorg voorkomen.
- Ook blijven we gezinnen ondersteunen waar meerdere problemen bestaan vanuit de doorbraakmethode. Gespecialiseerde wijkcoaches werken met deze methode. Deze methode houdt in dat we de problemen in samenhang benaderen en tot integrale oplossingen komen waar alle gezinsleden mee worden geholpen. Tevens gaan we bij deze methode de samenwerking met Werk en Inkomen intensiveren.
- Voor jeugdigen en volwassenen die vanuit een zorginstelling uitstromen en zelfstandig gaan wonen, moeten voldoende, passende en betaalbare woningen beschikbaar zijn. Om dit te bereiken leggen we verbinding met andere programma's en werken we samen om voor verschillende doelgroepen zelfstandige woonruimte te realiseren.
- We geven uitvoering aan het Interventieplan onbegrepen gedrag. Het plan is om vanuit de verschillende disciplines te komen tot aanvullende interventies binnen de aanpak voor personen met onbegrepen gedrag. Op dit moment worden er meer preventieve interventies in enkele wijken gedaan, bijvoorbeeld de Wijk-GGD. Per 1 oktober 2023 zijn we met een pilot gestart in de Arnhem-Oost wijken en Arnhem-Centrum, waarbij een professional van VGGM binnen 48 uur na zorgmelding op (huis)bezoek gaat bij de persoon met verward gedrag waar een zorgmelding over binnen is gekomen. VGGM kijkt met neutrale blik en maakt een inschatting van psychisch welzijn, lichamelijke gezondheid en leefsituatie in de woning en bepaalt vervolgens in overleg met de inwoner welke vervolgstappen passend zijn. Ook is er een kenniswerkplaats onbegrepen gedrag opgestart in o.a. Arnhem (wijken: Centrum, Spijkerkwartier, het Broek) waarin praktijkgericht onderzoek gedaan wordt naar onbegrepen gedrag en de aanpak. Daarnaast worden er gesprekken gevoerd met zorg en veiligheid partijen voor een 24/7 interventieteam. Inmiddels worden politiemeldingen over personen met verward gedrag doorgezet naar het sociaal domein. Er zijn inmiddels afspraken met politie, VGGM, Sociale wijkteams, OZO-coördinatoren en

diverse zorgaanbieders. Daarnaast is sinds 2024 een breed bemoeizorgteam operationeel. Zo borgen we de bemoeizorg, die aanvullend is ingezet als preventief instrument, op de al bestaande bemoeizorg (voor dreigend dak- en thuislozen).

- We pakken zorggerelateerde overlast in de stad adequaat aan. Er is een meldpunt woonoverlast, waar inwoners (ook zorggerelateerde) woonoverlast kunnen melden. We blijven, mede op basis van deze meldingen, in gesprek met zorgaanbieders over het treffen van maatregelen om woonoverlast door hun bewoners te beperken. Indien nodig nemen we ook maatregelen via de toewijzing, de inkoop en contractering. We werken hierbij samen met het Zorgkantoor en de Dienst Justitiële Inrichtingen wat betreft de door hun gecontracteerde zorgaanbieders, als het gaat om langdurige zorg (Wet langdurige zorg), respectievelijk forensische zorg (Wet forensische zorg). Intern werken we binnen de aanpak woonoverlast samen met de teams Leefomgeving en het programma Veiligheid.

We verbeteren de effectiviteit en efficiëntie van zorg en ondersteuning en borgen de kwaliteit van zorg (I)

- De Sociale wijkteams vormen de toegang naar de Wmo (inclusief beschermd wonen) en jeugdhulp. Wijkcoaches beoordelen welke ondersteuning onze Arnhemmers nodig hebben om zelfstandig te kunnen wonen en participeren. Daarbij wordt altijd gekozen voor de meest passende, effectieve en efficiënte hulp en ondersteuning vanuit de gedachte dat inwoners zoveel mogelijk zelf de regie houden over hun eigen leven. Beleidsregels (Wmo en jeugdzorg) helpen wijkcoaches om deze passende ondersteuning te kunnen inzetten.
- We willen dat alle Arnhemmers kunnen meedoen aan de samenleving. Daartoe bieden we Arnhemmers die niet participeren als gevolg van persoonlijke omstandigheden de mogelijkheid om deel te nemen aan de maatschappij, bij voorkeur via betaald werk. Als dit niet haalbaar blijkt, participeren zij via vrijwilligerswerk of activerend werk. We bevorderen de doorstroming vanuit activerend werk richting betaald werk/ opleidingen of vrijwilligerswerk.
- In samenwerking met de Sociale wijkteams en Adviesraad Jeugd & Wmo hebben we het inwonerservaringsonderzoek opnieuw vorm gegeven en gaan we dit nu uitvoeren. Het gaat over een andere werkwijze en rapportering over hoe inwoners de ontvangen zorg ervaren hebben en hoe het contact met het sociaal wijkteam is verlopen. De raad wordt hier nog apart over geïnformeerd.
- We gaan door met het uitvoeren van kwaliteitsonderzoeken (door VGGM) en rechtmatigheidsonderzoeken (door gemeentelijke toezichthouders) bij zorgaanbieders. Daarbij werken we op basis van signalen van bijvoorbeeld inwoners, wijkcoaches en vanuit het Veiligheidsdomein, maar ook op basis van financiële gegevens en jaarrekeninganalyse. Op basis van de uitkomsten van deze onderzoeken leggen we waar nodig en in afstemming met de regionale inkooporganisatie (Inkoop-SDCG) passende maatregelen op, zoals verbeterplannen, cliëntenstops of terugvorderen van onterecht gedeclareerde middelen. De uitgevoerde onderzoeken publiceren we op internet. We onderzoeken de mogelijkheid om Bibob-toetsing breed in de zorg te kunnen toepassen. Bij Verblijf jeugd en Beschermd wonen wordt deze toetsing al ingezet. We stimuleren dat ook regiogemeenten voldoende toezichtcapaciteit gaan leveren, naast de Arnhemse toezichtcapaciteit. Ook toetsen we PGB-aanbieders of zij over de juiste kwalificaties beschikken.
- We verbeteren het inzicht in de ontwikkeling van de zorg. We gebruiken een goed ontsloten zorgmonitor waarbij we de ingezette zorg lokaal en op wijkniveau kunnen volgen. Periodiek leveren we (bestuurlijke) rapportages op, om de gewenste transformatie van zorg te monitoren. Dit biedt mogelijkheden om, waar nodig, bij te sturen.
- In samenwerking met de regionale inkooporganisatie (Inkoop-SDCG) en Sociale wijkteams monitoren we of aanbieders goede kwaliteit van zorg leveren en de gewenste resultaten realiseren. In 2025 gaan we door met bepalen welke verbeteringen nodig zijn om zorg in te kopen die zo goed mogelijk aansluit bij de hulpvragen van inwoners. Dit doen we samen met Inkoop-SDCG en regiogemeenten en vanuit de kaders en standpunten die beschreven zijn in de raadsbrief Verbeteren regionale inkoop van zorg.
- We willen voldoende geschikte en betaalbare woningen voor kwetsbare inwoners, zodat zij kunnen uitstromen uit beschermd wonen, maatschappelijke opvang en jeugdvoorzieningen. Om dit te bereiken werken we samen met de Arnhemse woningcorporaties. De woningcorporaties stellen jaarlijks 120 woningen beschikbaar voor uitstroom uit, onder andere, Beschermd wonen (BW), Maatschappelijke opvang (MO) en intramurale jeugdvoorzieningen. De gemeente coördineert en voert de woonafspraken uit, die gemaakt zijn met woningcorporaties. Op deze wijze kunnen Arnhemmers die niet zelfstandig aan een woning kunnen komen, toch uitstromen. Daarnaast blijven we met corporaties in gesprek over huisvesting van aandachtsgroepen. We gebruiken daarvoor het doelgroepenonderzoek 'wonen en zorg', waarin de behoefte en het aanbod aan zorggerelateerd wonen in Arnhem gekwantificeerd is. We komen samen met partners in de stad tot een beleid voor wonen en zorg. Met de regiogemeenten zullen doelstellingen afgesproken worden ten aanzien van regionale (passende) huisvesting voor uitstromers vanuit intramurale zorglocaties of maatschappelijke opvang
- Per 1 januari 2022 is gestart met de inhoudelijke doordecentralisatie van beschermd wonen. Dat betekent dat niet alleen de 43 centrumgemeenten, maar alle 355 gemeenten zich gaan inzetten en verantwoordelijk worden voor inwoners met een toewijzing voor beschermd wonen. Vanaf 1 januari 2026 komt er naar verwachting een nieuwe financiële verdeling over gemeenten. Dit betekent dat gedurende de periode 2026-2034 de middelen voor Beschermd Wonen - geleidelijk - worden overgeheveld van centrumgemeenten (Arnhem) naar de regiogemeenten. Daarmee wordt ook financieel geregeld dat

gemeenten voortaan zelf verantwoordelijk zijn voor beschermd wonen voor de eigen inwoners. De doordecentralisatie is echter na het vallen van het kabinet controversieel verklaard. Het nieuwe kabinet heeft vooralsnog geen uitspraken gedaan over haar standpunt inzake de doordecentralisatie.

- Uitgangspunt blijft om zoveel mogelijk een beschermd thuis te bieden door passende zorg en ondersteuning te bieden, in plaats van wonen in een instelling. Tegelijkertijd zorgen we ervoor dat er een regionaal vangnet van intramurale zorg in stand blijft voor wie dat toch nodig heeft. Voor deze doordecentralisatie worden op regionaal niveau (regio Centraal Gelderland) samenwerkingsafspraken gemaakt. Dit is vastgelegd in de Kadernota 'Van beschermd wonen naar beschermd thuis'. Het betreft afspraken over onder meer de financiële samenwerking, de toegang, contractering, toezicht, lokale basisvoorzieningen, monitoring en woonafspraken. Hiermee geven we uitvoering aan de landelijke Norm voor Opdrachtgeverschap. Daarnaast wordt gewerkt aan een regionaal uitvoeringsplan en lokale uitvoeringsplannen. Iedere gemeente in de regio Centraal Gelderland werkt aan het op orde brengen van de lokale basisinfrastructuur. Dat betekent dat we zorgen voor plekken in de buurt waar inwoners met beschermd wonen elkaar kunnen ontmoeten en onderling steun kunnen vinden (zoveel mogelijk gespreid over de stad). We realiseren voldoende aanbod voor een zinvolle daginvulling (onder andere via Activerend Werk) en zorgen dat deze doelgroep kan wonen op een passende plek (onder andere door woonafspraken met corporaties). We zetten Buurtcirkels in, waarmee inwoners met een psychische kwetsbaarheid die vanuit een intramurale instelling zelfstandig gaan wonen, een sociaal netwerk in de wijk opbouwen. Met de inzet van buurtcirkels voorkomen we terugval en eenzaamheid.

We stimuleren en faciliteren dat voldoende zorg en ondersteuning beschikbaar is voor de meest kwetsbare inwoners (I)

- Binnen de huishoudelijke ondersteuning ervaren wij als gemeente de gevolgen van personeelstekorten en vergrijzing. Om te zorgen dat de huishoudelijke ondersteuning beschikbaar blijft voor inwoners, heeft de raad op 29 mei 2024 ervoor gekozen om over te stappen van de Algemene Voorziening Huishoudelijke Ondersteuning (AVHO) naar maatwerkvoorzieningen. Deze overstap maakt dat we gerichter kunnen toewijzen, waarmee we de schaarse hulp efficiënter en rechtvaardiger kunnen verdelen over de meest kwetsbare inwoners. Om deze beweging in gang te zetten zal het Sociale Wijkteam aanvullend incidentele beoordelingen uitvoeren; gericht op de huidige AVHO-gebruikers die een aanvraag doen richting een maatwerkvoorziening. Uitvoering van deze overstap start op 1 oktober 2024 en zal doorlopen in 2025 . Als gevolg van deze overstap zal het aantal structurele toewijzingen toenemen. Deze structurele toewijzingen zijn onderdeel van de reguliere opdracht en hiervoor wordt in lijn met het aangenomen raadsvoorstel structureel budget toegevoegd aan de stichting Sociale Wijkteams.
- Daarnaast zijn we van plan om in 2025 een pilot 'innovatieve facilitaire middelen' binnen de huishoudelijke ondersteuning te starten in samenwerking met een zorgaanbieder. Het doel van de pilot is om te onderzoeken hoe deze middelen kunnen bijdragen aan de werklastverlichting en wachtlijstaanpak van de huishoudelijke ondersteuning. Dit vereist een eenmalige investering en zal vanuit de bestaande middelen gefinancierd worden.
- In het leerlingenvervoer zien we mogelijkheden om tot verbeteringen te komen. Op basis hiervan zijn er acht kortetermijnmaatregelen uitgewerkt. Het doel van deze maatregelen is om te zorgen voor passend leerlingenvervoer. Ten aanzien van deze maatregelen is er veelvuldig contact geweest met verschillende partijen, zoals Bijzonder in Arnhem. Ook heeft de Adviesraad op het plan gereageerd. De voortgang van de maatregelen zal nauwlettend worden gemonitord en de Raad zal na de start van het nieuwe schooljaar (2025-2026) schriftelijk op de hoogte worden gesteld van de voortgang. Daarnaast geven we uitvoering aan de toezegging om het verschil in de wijze van toewijzing tussen Arnhem en Nijmegen inzichtelijk te maken.
- We gaan meer groepsgewijze ondersteuning en begeleiding inzetten in plaats van individuele begeleiding, waar dit passend is. Dit draagt ook bij aan het verminderen van de personeelstekorten, omdat er dan geen 1 op 1 begeleiding nodig is, maar een begeleider meer inwoners tegelijkertijd kan begeleiden. Bovendien kunnen inwoners dan van elkaar leren hoe om te gaan met bepaalde problemen en ervaren dat zij hierin niet alleen staan. Deze maatregel is ook opgenomen in de eerder aangenomen Perspectiefnota 2025-2028.
- Om deze beweging op gang te krijgen zal dit vanuit gemeente/ sociale wijkteams actief gestimuleerd moeten worden richting aanbieders en in de regionale inkoop zullen financiële prikkels ingericht moeten worden zodat zorgaanbieders dit daadwerkelijk gaan doen. Via pilots met zorgaanbieders en in samenwerking met de regionale inkooporganisatie bereiden we dit voor.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Inwonerstevredenheid over kwaliteit geboden ondersteuning	**79**	**73**	**82**	**81**	

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Verhouding Wmo-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel basis	**47**	**50**	**51**	**50**
Eenheid: Percentage				
Bron: Gemeente Arnhem				
Verhouding Wmo-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel specialistisch	**31**	**29**	**32**	**34**
Eenheid: Percentage				
Bron: Gemeente Arnhem				
Verhouding Wmo-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel basis+specialistisch	**22**	**21**	**17**	**17**
Eenheid: Percentage				
Bron: Gemeente Arnhem				
Verhouding Huishoudelijke Ondersteuning, maatwerk vs. algemene voorziening, aandeel maatwerk	**65**	**43**	**36**	**33**
Eenheid: Percentage				
Bron: Gemeente Arnhem				
Verhouding Huishoudelijke Ondersteuning, maatwerk vs. algemene voorziening, aandeel algemeen	**35**	**57**	**64**	**67**
Eenheid: Percentage				
Bron: Gemeente Arnhem				
Gemiddelde zorgkosten per inwoner	**867**	**721**	**762**	**821**
Eenheid: Gemiddelde zorgkosten in euro per inwoner				
Bron: Gemeente Arnhem				
Percentage inwoners in Activerend Werk met een ontwikkelarrangement	**42**	**51**	**55**	**54**
Eenheid: Percentage				
Bron: Gemeente Arnhem				

Meer jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende zorg (A)

We willen dat alle kinderen in Arnhem de kans krijgen zich te ontwikkelen naar zelfstandigheid en een gezond volwassen leven. Daarbij mag het niet uitmaken in welke wijk je woont. Als het kinderen met ondersteuning van hun ouders niet lukt om deze ontwikkeling door te maken en ook het eigen netwerk onvoldoende is, ontvangen zij daarbij tijdig passende hulp. Passende hulp betekent dat de hulp kwalitatief goed is en kinderen (of hun ouders) helpt om weer zelf verder te kunnen. Tijdige hulp betekent dat alle kinderen, ook kinderen met acute en complexe problemen, snel hulp krijgen. Deze hulp willen we zo licht mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis of thuis inzetten, zodat het kind zoveel mogelijk een normaal leven kan blijven leiden. Om dat te bereiken werken we preventief en signaleren we problemen zo vroeg mogelijk. We zetten tijdig passende hulp in om complexere problemen te voorkomen. Wanneer zwaardere hulp noodzakelijk is, is het uitgangspunt dat deze kortdurend wordt ingezet. Daarbij wordt gewerkt aan afschaling om weer terug naar ‘zo thuis mogelijk’ te gaan. Daarbij richten we ons op kinderen in kwetsbare situaties: kinderen die onze hulp het meest nodig hebben om zich te kunnen (blijven) ontwikkelen. Bij de inzet van hulp houden we oog voor normalisering en voorkomen we het onnodig 'plakken van etiketten'. Ook bespreken we met ouders hoe we ze kunnen ondersteunen bij de opvoeding van hun kinderen; wat kunnen zij zelf doen en wat is 'normaal' bij het opgroeien van hun kind.

Meer jeugdigen kunnen meedoen aan het dagelijks leven (D)

Alle Arnhemse kinderen moeten mee kunnen doen in de samenleving en mogelijkheden krijgen om zich te ontwikkelen. Daarbij mag het niet uitmaken in welke wijk je woont. Om dat te bereiken hebben kinderen en hun ouders een goede sociale basis en voorzieningen in de buurt nodig waar ze gebruik van kunnen maken.

Bijvoorbeeld op school, of bij de sport- of cultuurvereniging. Als het netwerk en de sociale basis bij een kind niet toereikend zijn voor de ontwikkeling, zetten wij (tijdelijk) specialistische jeugdhulp in.

Versterken eigen kracht van jeugdigen, sociaal netwerk en inzet algemene voorzieningen (I)

- Samen met professionals uit onderwijs, zorg, sport, cultuur en welzijn ontwikkelen we samenhangend aanbod van voorzieningen dat past bij de fases die kinderen (en hun ouders) doorlopen bij het opgroeien en opvoeden en aansluit bij de hulpvraag. We baseren dit voorliggende aanbod op de behoeften van kinderen en jongeren zelf (op basis van input van kinderen zelf).
- We stimuleren passend aanbod van algemene voorzieningen dat preventief op, of in combinatie met specialistische jeugdhulp ingezet kan worden, zodat kinderen kunnen blijven meedoen. Denk bijvoorbeeld aan 'steungezinnen', waarbij steunouders een kind een dagdeel in de week opvangen en ondersteunen zodat de biologische ouders op adem kunnen komen.
- We versterken de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp, zodat kinderen tijdig de juiste ondersteuning krijgen om zich te kunnen blijven ontwikkelen. We maken daarom samen met onderwijsbesturen en de samenwerkingsverbanden duidelijke afspraken over hoe we kinderen gezamenlijk de beste ondersteuning kunnen bieden, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid. Deze afspraken worden continu waar nodig en waar mogelijk aangescherpt. We hebben de volgende inspanningen opgenomen om de aansluiting tussen onderwijs en jeugdzorg te verbeteren:
  - We zorgen voor een goede samenwerking tussen de Sociale Wijkteams en het Primair Onderwijs (mogelijk vervolg naar het Voortgezet Onderwijs).
  - We zorgen voor meer duidelijkheid over de onderlinge samenwerking tussen betrokken partijen bij thuiszitters (procesafspraken) met heldere afspraken over de regie en het aanbod.
  - We zorgen voor heldere afspraken over jeugdhulp binnen Speciaal (Basis) Onderwijs en onderzoeken of de werkwijze zoals die voor de pilot Lichtenbeek ontwikkeld is, ook op andere S(B)O scholen ingezet kan worden.
- We zorgen ervoor dat kinderen met problematiek terecht kunnen binnen de reguliere BSO in hun eigen wijk. We bieden deze kinderen extra ondersteuning op de reguliere BSO. Op deze manier groeien meer kinderen samen op in een reguliere setting (in plaats van een aparte BSO+).
- We starten een project waarbij we aandacht besteden aan de mentale gezondheid van jeugdigen, bijvoorbeeld via een podcast en/of een chatfunctie, en zorgen dat er aanbod wordt ontwikkeld om jeugdigen te ondersteunen/adviseren over hun mentale gezondheid.

Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis (D)

Veel kinderen hebben helaas te maken met een onveilige thuissituatie. Dit komt onder andere door problematiek van ouders (psychische problematiek, verslavingsproblematiek, vechtscheidingen, huiselijk geweld, armoede of andere sociale problemen). We willen onveilige situaties zoveel mogelijk voorkomen, sneller signaleren als deze zich voordoen en meer kinderen in een kwetsbare situatie een veilig thuis bieden. We organiseren het liefst ambulante zorg bij gezinnen thuis. Als dat niet kan, zoeken we een plek bij pleegouders of gezinshuizen. We plaatsen kinderen alleen uit huis (jeugdzorg met verblijf) als het echt niet anders kan. Jeugdzorg met verblijf is een ingrijpende en vaak onwenselijke maatregel die we zo veel mogelijk willen voorkomen. Wanneer jeugdhulp met verblijf noodzakelijk is, is het uitgangspunt altijd dat dit tijdelijk wordt ingezet waar mogelijk. Waarbij er bij aanmelding al wordt gewerkt aan afschaling zodat kinderen zo snel mogelijk weer terug naar huis kunnen. Uiteraard met passende begeleiding waar nodig.

We versterken het gezinssysteem zodat jeugdigen zolang mogelijk thuis kunnen blijven wonen (I)

- We bekijken per individueel geval of de hulpvraag met name bij het kind zit of in feite voortkomt uit problemen die zijn of haar ouders betreffen. In die gevallen kijken we of we het hele gezin kunnen helpen en ondersteunen.
- We organiseren nazorg voor jeugdige ex-gedetineerden waarbij jeugdigen na detentie worden begeleid op terugkeer in de samenleving door een Re-integratie Officier (RIO). Hierover zijn afspraken gemaakt met de Raad voor de Kinderbescherming, Sociale wijkteams Arnhem en de Gecertificeerde Instellingen.
- We versimpelen het complexe veiligheidsnetwerk rondom het gezin door integraal samen te werken waarbij één gezicht in het gezin aanwezig is. Samen met Veilig Thuis, Sociale Wijkteams, Jeugdbescherming en de Raad voor de Kinderbescherming wordt een Toekomsttuin opgestart waarin deze nieuwe werkwijze wordt beproefd.
- We voorkomen uithuisplaatsingen door de inzet van team VAV (Vertrouwd, Aanwezig en Veilig). Dit team kan snel en flexibel bij gezinnen, waar sprake is van onveiligheid, worden ingezet om verdere escalatie te voorkomen. Deze werkwijze wordt in 2025 voortgezet en uitgebreid met één extra medewerker.
- We verminderen het aantal jongeren in verblijf door casuïstiek tijdig te bespreken in het Regionaal Expert Team en tijdig ambulante zorg in te zetten om zo uithuisplaatsing te voorkomen. We sturen erop dat verwijzers het RET inzetten om breder te kijken naar welke hulp meest passend is. Uitgangspunt hierbij is altijd dat eerst gekeken wordt naar inzet van lichtere vormen van hulp en binnen het gecontracteerd aanbod. Juist om zwaardere zorg of zelfs uithuisplaatsing te voorkomen. Het RET kan ook worden ingezet om zorg af te schalen en toe te werken naar weer thuis wonen met daarbij

passende ambulante zorg. Door inzet van het RET hebben we meer grip op de inzet van zorg en voorkomen we overbodige maatwerkcontracten met niet gecontracteerde aanbieders.
- We werven ouders voor pleegzorg en zetten kleinschalig groepswonen in als alternatief voor jeugdhulp met verblijf.
- We voorkomen complexe scheidingen door ouders vroegtijdig de juiste informatie en hulp op één plaats aan te bieden (Digitaal Scheidingsloket). Ook kinderen waarvan de ouders uit elkaar gaan of gaan scheiden kunnen hier terecht voor informatie en hulp. Bij geëscaleerde situaties helpen professionals van het Digitaal Scheidingsloket mee om de gezinssituatie terug te brengen naar de normale.
- We stimuleren het grondig onderzoeken van welke jeugdhulp best passend is en meest tijdig kan worden ingezet in gezinnen waar onveiligheid heerst. We motiveren het hele gezin voor inzet van de betreffende jeugdhulp om herhaalde meldingen bij Veilig Thuis te voorkomen. Hiermee kan snel richting worden gegeven aan begeleiding en behandeling, als hier een vraag naar is.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal jeugdbeschermingsmaatregelen	**395**	**382**	**453**	**410**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					

Aantal jeugdigen in verblijf	**563**	**512**	**613**	**568**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					

Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk (D)

Als kinderen vastlopen in hun ontwikkeling naar zelfstandigheid, ontvangen zij passende hulp. Hiervoor kijken we eerst met de ouders, het netwerk en de sociale basis van een kind wat de mogelijkheden zijn. Als deze niet toereikend zijn voor de ontwikkeling, zetten wij (tijdelijk) specialistische hulp in. We richten ons op kinderen in kwetsbare situaties: kinderen die onze hulp het hardst nodig hebben om zich te kunnen (blijven) ontwikkelen. Een kind mag zijn wie het is, ook als het afwijkt van de norm. Bijvoorbeeld omdat een kind druk is of moeite heeft met leren. We stoppen met onnodig problematiseren van gedrag en normaliseren het gebruik van zorg. Daarbij accepteren we dat sommige problemen horen bij het opgroeien.

We zetten tijdig, best passende zorg in (I)

- We zorgen dat in iedere wijk passende laagdrempelige opvoedondersteuning voor ouders/ verzorgers beschikbaar is (en zetten zo nodig extra hulp en begeleiding in).
- We herijken de Sociaal Medische Indicatie zodat meer kinderen/ gezinnen die dat nodig hebben gebruik kunnen maken van kinderopvang en buitenschoolse opvang.
- We zorgen voor betere en tijdige zorg en ondersteuning, op de juiste plek en wanneer dit nodig is. Dit doen we door inzet van de Hervormingsagenda Jeugd. Dit moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en het financieel beheersbaar houden van de zorg.
- We breiden de inzet van praktijkondersteuners jeugd uit bij Arnhemse huisartsenpraktijken. Door de lichte hulp van de praktijkondersteuner bij de huisarts zijn kinderen en jongeren minder afhankelijk van specialistische jeugdzorg. Wanneer deze lichtere hulp niet voldoet, zetten de Sociale wijkteams of huisartsen specialistische jeugdzorg in.
- GGZ-Wachtlijsten in de zorg zijn onwenselijk. We zetten in op snelle ondersteuning van kinderen die toch op een wachtlijst terecht zijn gekomen, waarbij ook kinderen met acute en complexe problemen snel hulp moeten kunnen krijgen. We maken afspraken met jeugdzorginstellingen om de kinderen met de meest acute problemen als eerste te helpen. We zetten een zorgaccounthouder in die bemiddelt om kinderen op de wachtlijst zo snel mogelijk naar zorg te krijgen, bijvoorbeeld bij een andere aanbieder met soortgelijk zorgaanbod. We kijken samen met de Sociale Wijkteams en Gecertificeerde Instellingen naar de aanmeldroute voor behandeling/GGZ.
- Wachtlijsten in de jeugdbescherming zijn onwenselijk. We zetten in op het zo snel mogelijk terugdringen van de wachtlijsten bij de Gecertificeerde Instellingen. Hiervoor hebben de Gecertificeerde Instellingen subsidie ontvangen, onder andere om werkdruk te verlagen en medewerkers te enthousiasmeren voor het werk. We zorgen dat gezinnen die op de wachtlijst staan in beeld zijn door samenwerking tussen Sociale Wijkteams en Gecertificeerde Instellingen te stimuleren.
- We bakenen de inzet van de Jeugdwet en de Verlengde Jeugdwet beter af door afspraken met aanbieders te maken en houden zo de zorg beschikbaar voor de kinderen die het nodig hebben. We vergroten de kennis van de wijkteams over de zorgwetten die voorliggend zijn aan de Jeugdwet (Zvw, Wlz, Wmo) door een periodiek webinar dat we samen met Stimulanz (kenniscentrum) ontwikkelden.
- We stimuleren een goede voorbereiding op uitstroom uit jeugdzorg met verblijf door het gebruik van het Toekomstplan te stimuleren. Wanneer jongeren tijdig zijn voorbereid maar alsnog niet klaar zijn om uit

te stromen, kan worden besloten tot inzet van Verlengde jeugdwet. Dit is onder andere onderdeel van de campagne van Stichting Het Vergeten Kind: 'laat zorg pas stoppen als kinderen daar klaar voor zijn.

- We doen onderzoek naar de doel- en rechtmatigheid van casussen >€ 100.000 om inzicht te krijgen in de kosten en kwaliteit in de zorgtrajecten. De ingezette zorg en ondersteuning voor de gezinnen die de duurste zorg en ondersteuning ontvangen vanuit de gemeente worden in beeld gebracht en actie op ondernomen. We kijken hoe de ondersteuning zo efficiënt mogelijk ingezet kan worden voor de jeugdigen en gezinnen. We voeren hierbij gesprekken met de jeugdigen, verwijzers en de zorgaanbieders om tot een gezamenlijk plan te komen.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal 0-17-jarigen met een JW-toewijzing	**5147**	**5026**	**5232**	**5379**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal 18+ers met een JW-toewijzing	**608**	**519**	**501**	**472**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing CSA	**117**	**114**	**114**	**101**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Elden en De Laar	**131**	**122**	**117**	**107**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Malburgen	**162**	**147**	**150**	**139**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Noord-Oost	**136**	**124**	**128**	**131**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Noord-West	**179**	**152**	**145**	**132**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Presikhaaf	**121**	**113**	**119**	**110**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Schuytgraaf-Elderveld	**159**	**143**	**147**	**137**	
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing VKR	**148**	**121**	**134**	**126**
Eenheid:	Aantal			
Bron:	Gemeente Arnhem			

Beschermd Wonen, aantal inwoners met verblijf	**960**	**605**	**454**	**423**
Eenheid:	Aantal. NB. m.i.v. 2021 is een groot aantal inwoners vanuit Beschermd Wonen overgeheveld naar de Wet langdurige zorg.			
Bron:	Gemeente Arnhem			

Doelen en budgetten

Hieronder geven we een indicatief inzicht van de relatie tussen doelen en budgetten. Niet alle werkzaamheden die we uitvoeren (met name 'going concern'-werkzaamheden) zijn opgenomen in de doelstellingen. De budgetten hiervoor staan onder het kopje "Overig". Door de samenhang van diverse doelen worden diverse budgetten doeloverstijgend ingezet. In deze gevallen is het totale budget voor de doelen bij het bovenste doel weergegeven en is bij de onderstaande doelen geen bedrag opgenomen.

Begroting 2025 per ambitie en doel	Lasten	Baten	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen
Bedragen x € 1.000				
Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving	**53.925**	**4.514**	**3.127**	**680**
Meer Arnhemmers wonen langer zelfstandig thuis, doen mee, ondersteunen elkaar en hebben gelijke kansen op persoonlijke ontwikkeling	53.925	4.514	3.127	680
Meer jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende zorg	**37.581**	**0**	**0**	**2.408**
Meer jeugdigen kunnen meedoen aan het dagelijks leven	34.158	0	0	2.408
Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis	3.424	0	0	0
Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk				
Overig	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal	**91.507**	**4.514**	**3.127**	**3.088**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Primitief	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	90.104	66.822	70.739	91.507	82.054	82.099	81.968
Baten	12.568	2.481	4.720	4.514	5.954	2.322	2.322
Saldo lasten en baten	***-77.536***	***-64.341***	***-66.020***	***-86.992***	***-76.099***	***-79.777***	***-79.646***
Toevoegingen aan reserves	9.830	3.020	3.020	3.127	4.483	757	0
Onttrekkingen aan reserves	7.475	1.253	2.318	3.088	1.181	3.478	5.132
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-2.355***	***-1.767***	***-702***	***-39***	***-3.302***	***2.721***	***5.132***
Resultaat	**-79.891**	**-66.109**	**-66.722**	**-87.031**	**-79.402**	**-77.056**	**-74.515**

Toelichting
Lasten

De totale lasten voor 2025 voor het stedelijke programma zijn begroot op € 91,5 miljoen. De overige lasten voor zorg zijn opgenomen in de wijkbudgetten. De lasten zijn te verdelen in de volgende categorieën:

- € 52,5 miljoen wordt besteed aan zorg in natura en persoonsgebonden budgetten, verdeeld over € 34,4 miljoen voor jeugdzorg en jeugdbescherming, € 13,0 miljoen voor beschermd wonen, € 3,7 miljoen voor huishoudelijke ondersteuning en € 1,6 miljoen voor Wmo;
- € 25,1 miljoen wordt besteed aan uitbestede taken zoals Stichting Sociale Wijkteams voor €
- 20,0 miljoen, ambulantisering voor € 3,5 miljoen, Inkoop Sociaal Domein Gelderland voor € 1,0 miljoen en de Connectie voor € 0,6 miljoen;
- € 2,7 miljoen wordt besteed aan subsidies, waaronder stichting Veilig Thuis Gelderland Midden (€ 1,4 miljoen);
- € 1,7 miljoen wordt besteed aan maatregelen in de jeugdzorg om kostenbesparingen te realiseren, waaronder POH Jeugd en team VAV;
- € 3,5 miljoen wordt besteed het Integraal zorgakkoord (IZA). Voor dit bedrag is ook bate in de begroting opgenomen als zijnde middelen van het Rijk (SPUK).
- De overige € 6,0 miljoen wordt onder andere besteed aan beleidsuren, bedrijfsvoeringskosten, gemeentelijke backoffice, mantelzorgcompliment en de toekomsttuin Jeugdbescherming.

De begroting is in 2025 ten opzichte van 2024 € 20,8 miljoen hoger. Dit betreft voornamelijk de mutaties die zijn gedaan als gevolg van de perspectiefnota 2024.

- € 21,0 miljoen verhoging van de lasten wordt veroorzaakt voor volume- en prijsontwikkeling op het gebied van zorg in natura op jeugdzorg (€ 19,8 miljoen) en jeugdbescherming (€1,2 miljoen).
- € 0,5 miljoen verlaging in lasten op het gebied van doelgroepenvervoer.
- € 2,0 miljoen verlaging lasten als gevolg van besparingsmaatregelen Zorg, waarvan € 0,7 miljoen betrekking heeft op WMO en € 1,3 miljoen op Jeugdzorg.

De overige verhoging aan lasten is het gevolg van indexering over het hele programma zorg.

Baten
De totale baten voor 2025 zijn begroot op € 4,5 miljoen. Dit zijn hoofdzakelijk de inkomsten vanuit het Rijk (SPUK) voor € 3,5 miljoen voor het integraal zorgakkoord (IZA) en de eigen bijdragen Wmo voor € 0,9 miljoen.

De begroting is in 2025 ten opzichte van 2024 € 0,2 miljoen lager. Dit betreft voornamelijk de incidenteel begrote vergoedingen voor personeel in 2024.

Toevoegingen aan reserves
De totale toevoegingen aan de reserves is in 2025 € 3,1 miljoen. Het betreft één toevoeging aan de bestemmingsreserve Wmo en Jeugdzorg. Deze wordt gedaan om het oplopende nadeel van de invoering van het nieuwe verdeelmodel Beschermd Wonen komende jaren te kunnen egaliseren.

Onttrekkingen aan reserves
In 2025 wordt er € 3,1 miljoen onttrokken uit de bestemmingsreserve Wmo en Jeugdzorg, waarvan € 2,4 miljoen ter dekking van de de volume-ontwikkeling in de jeugdzorg. € 0,5 miljoen wordt onttrokken voor de opvang van dakloze EU-burgers. € 0,18 miljoen wordt onttrokken ter dekking van capaciteitsuitbreiding team VAV.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen
MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Stichting Sociale wijkteams;
- Zorgaanbieders en welzijnsorganisaties;

- Onze Huisartsen en Arts en Zorg;
- Cliënten- en Adviesraden Sociaal Domein;
- Zorgbelang Gelderland.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Visie sociaal domein 'Sociaal domein in beweging';
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019;
- Geconsolideerde versie van de Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019;
- Beleidsregels Leerlingenvervoer gemeente Arnhem;
- Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg;
- Kadernota De veerkrachtige samenleving Arnhem;
- Beleidsregels Wmo (2019);
- Beleidsregels Jeugd (2019);
- Beleidsplan Jeugd Wmo;
- Uitvoeringsplan deel Wmo;
- Jeugdbeleid 2021-2025. Opgroeien in Arnhem: een toekomst vol kansen;
- Inrichtingsplan Jeugdhulp;
- Regionaal Transformatieplan Jeugd;
- Regioaanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 'Samen Veilig' 2019-2023;
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019;
- Verordening Jeugdzorg Arnhem 2019;
- Verordening doelgroepenvervoer 2020;
- Raadsbrief Ontwikkelingen zorgdomein (december 2018);
- Transformatieplan Beschermd Thuis 2019-2021;
- Raadsbrief bestuurlijke uitgangspunten doordecentralisatie beschermd wonen (maart 2020);
- Raadsbrief kwaliteit, toezicht en handhaving (juni 2019);
- Raadsbrief Voortgang aanpak toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid zorg (november 2021);
- Raadsbrief Voortgang regionale samenwerking beschermd wonen (februari 2021);
- Raadsbrief Voortgang regionale samenwerking beschermd wonen vanaf 2022 (juni 2021);
- Raadsbrief afspraken en contracten jeugdbescherming, juli 2021.
- Raadsbrief Voortgang Integraal Zorgakkoord (IZA) en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) (februari 2024);
- Raadsbrief Arnhemse interventies personen met verward en/ of onbegrepen gedrag;
- Raadsbrief 'Voortgang toezicht op zorgaanbieders (Wmo en jeugdzorg)', d.d. 15-02-2024
- Raadsbrief 'Verbeteren leerlingenvervoer', d.d. 11-06-2024
- Raadsvoorstel 'Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning'

Welzijn en inclusie

In Arnhem is iedereen gelijkwaardig en krijgt gelijke kansen. Dat is onze ambitie. We willen een stad zijn waar inwoners kunnen zijn wie ze zijn en waar een ieder zijn identiteit en eigenheid met trots kan uitdragen. Waarbij iedereen open staat voor elkaar en elkaar helpt. In veiligheid en vrijheid. Daarbij hebben we speciale aandacht voor het voorkomen en tegengaan van discriminatie. En voor het versterken van de positie van inwoners met een beperking. Ook bieden we statushouders en vluchtelingen een nieuw thuis en toekomstperspectief. En we zetten stevig in op de beweging van maatschappelijke opvang naar wonen.

Arnhem staat voor grote uitdagingen, zoals de groeiende stad met een grote woonopgave, de huisvesting voor bijzondere focusgroepen, de leefbaarheid en veiligheid in veerkrachtige wijken, een inclusieve samenleving en de toenemende (jeugd)zorgvraag van inwoners. Iedereen wil perspectief. Om te borgen dat iedereen gelijkwaardige kansen heeft om zich te ontwikkelen en om mee te doen is een stevige sociale basis nodig die de leefbaarheid in de Arnhemse wijken vergroot. Welzijnsbeleid is daarbij van cruciaal belang om waar nodig een vangnet te bieden of om verbindingen te creëren. We streven naar een zorgzame stad waarin inwoners elkaar helpen. Dit doen we door het ondersteunen van inwonersinitiatieven, faciliteren van ontmoeting en activiteiten om de veerkracht van inwoners te versterken en het combineren van activiteiten waarin welzijn en zorg elkaar raken. We werken dit uit in aangescherpt welzijns (subsidie) beleid, waarin we richting geven aan de inhoudelijke koers zodat duidelijk is welke samenwerking de gemeente verwacht van de betrokken organisaties. Samen met onze belangrijkste partners werken we dit beleid uit in een uitvoeringsagenda. Hierdoor sluit onze opgave beter aan bij de voorliggende begroting.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhemmers voelen zich thuis en kunnen meedoen in hun stad (A)

We vinden het belangrijk dat iedere inwoner, ongeacht culturele achtergrond, levensbeschouwing, seksuele geaardheid, beperking en/of chronische ziekte, leeftijd en geslacht, mee kan doen in Arnhem. De gemeente draagt daarbij actief uit dat samenleven in diversiteit niet kan zonder gemeenschappelijkheid, wederzijds vertrouwen en respect waarbij iedereen zichzelf kan zijn. Er wordt ingezet op bewustwording en activering in de eigen organisatie, de stad en in de wijken en we bestrijden discriminatie en stimuleren acceptatie op diverse gronden. Dit draagt bij aan duurzame inburgering. We bieden daarin een passend vangnet voor de inwoners in een kwetsbare positie.

We willen dat mensen zich thuis voelen in Arnhem en een toegankelijke gemeente zijn voor mensen met een beperking en/of chronische ziekte. Ons streven is dat nieuwkomers snel hun plek vinden en hun leven opbouwen. Dat kinderen zich goed kunnen ontwikkelen en dat ouderen zo lang mogelijk gezond blijven en actief meedoen. Daarnaast willen we dat er voldoende basisvoorzieningen zijn en dat kinderen en jongeren gezond en veilig opgroeien. Ook voor volwassenen die in hun jeugd hun ontwikkelkansen niet volledig konden benutten is het hebben van perspectief essentieel. Beschikken over voldoende basisvaardigheden helpt op domeinen van het leven.

Binnen de aanscherping van het welzijnsbeleid richten we ons daarom op het versterken van de veerkracht van inwoners en het voorkomen van zorg. We zetten in op een zorgzame stad, waar inwoners elkaar helpen en een basis is van algemene welzijnsvoorzieningen, aangevuld met preventief aanbod voor focusgroepen.

Jongeren groeien gezond en veilig op (D)

Jongeren van nu worden geconfronteerd met tal van uitdagingen, op school, straat, online of thuis. Ook hebben veel jongeren zorgen. Daarom zetten wij ons in om onze Arnhemse jongeren veerkrachtig en weerbaar te maken. We werken daarbij volgens de principes van de Pedagogische Wijkaanpak aan het gezond- en veilig opgroeien. Iedere jongere is uniek. Door middel van kinder- en jongerenwerk helpen we jongeren om te kunnen gaan met stress en tegenslag, we luisteren en denken mee, werken we aan weerbaarheid en zetten in op hun talenten. Door ons vanuit de gedachte van positieve gezondheid te richten op de veerkracht en de talenten van jongeren dragen wij bij aan kansen gelijkheid en aan het voorkomen van zorg.

Wij constateren dat niet alle Arnhemse jongeren gelijke kansen hebben en daarom investeren wij in die kinderen en jongeren die ons het meest nodig hebben: de kinderen en jongeren die opgroeien in wijken met veel sociale problematiek. Dit doen wij samen met het Nationaal Programma Arnhem-Oost. We zetten volop in op jongerenwerk, op school, ambulant en online. In een aantal wijken waar nog wat extra aandacht nodig is bieden wij locatie gebonden jongerenwerk. Ook zorgen wij voor meer plekken waar jongeren elkaar buiten school kunnen ontmoeten. Door een gevarieerd programma met activiteiten waaraan zij kunnen deelnemen, met name ook in de vakantieperioden.

Beschikken over voldoende basisvaardigheden is belangrijk. Hierbij zijn goede voorbeelden belangrijk. Daarom is er ook aanbod voor volwassenen, zo is er een divers cursusaanbod is voor volwassenen om laaggeletterdheid tegen te gaan.

Organiseren sluitende aanpak voor vroegsignalering (I)

Kinderen zijn goed en zo vroeg mogelijk in beeld, zodat tijdig een eventuele hulp- of ondersteuningsvraag duidelijk wordt. Met ketenpartners organiseren we een gezamenlijke aanpak om het kind en ouders heen. Ouders hoeven zo niet van de ene naar de andere instantie. Dit doel staat momenteel enigszins onder druk door de huidige hoge werkdruk onder jeugdartsen en -verpleegkundigen van de GGD, waardoor de GGD zich genoodzaakt ziet de jeugdgezondheidszorg deels af te schalen. We volgen in goede samenspraak met GGD JGZ nauwgezet deze ontwikkelingen en consequenties. Op die wijze zien we er ook op toe dat de vroegsignalering door de GGD zoveel mogelijk gewaarborgd blijft en dat de zorg voor kwetsbare kinderen en ouders overeind blijft.

Ontwikkelen van voorliggende voorzieningen (I)

Preventieve maatregelen kunnen helpen om ervoor te zorgen dat inwoners uiteindelijk niet in de (zwaardere) zorg belanden. Het kan gaan om activiteiten of voorlichting over bepaalde onderwerpen. Maar ook om lichte hulp of ondersteuning, dichtbij de inwoners. Deze voorliggende voorzieningen hebben ook een signaleringsfunctie, zodat, indien wel nodig, op tijd zwaardere hulp kan worden ingeschakeld waardoor (nog) grotere problemen worden voorkomen. Wij blijven deze voorzieningen doorontwikkelen We doen dat op basis van de hierboven genoemde nieuwe richting van welzijn.

Maatschappelijke verbindingen (D)

Bewonersondersteuning levert een bijdrage aan actieve, goed geïnformeerde wijkbewoners, die betrokken zijn bij de ontwikkelingen in hun wijk, zich willen inzetten en zich daarvoor verantwoordelijk voelen. Op dit moment wordt, samen met de betrokken partners, onderzocht hoe bewonersondersteuning op wijkniveau het beste kan worden ingezet zodat het aansluit bij vraag van onze inwoners.

Ontmoeten en Verbinden
In 2025 worden de subsidies in het kader van Ontmoeten en Verbinden doorgezet, waardoor diverse buurthuizen en ontmoetingsplekken in Arnhem financieel ondersteund worden. Door deze financiële steun wordt ontmoeting en verbinding in de wijk bevorderd. In het verlengde daarvan willen we samen met de buurthuizen (Samenwerkende Arnhemse Buurthuizen, SAB) stappen zetten om de buurthuizen in Arnhem een duurzame toekomst te geven. Hierin leggen we actief de verbinding met het (nog) op te stellen Integrale accommodatiebeleid (IAB). Accommodaties, waaronder buurthuizen, maken het namelijk mogelijk dat ontmoeting en verbinding in de wijk kan plaatsvinden, doordat daar bijvoorbeeld wordt gesport of dat er activiteiten georganiseerd worden. Echter, ruimtes zijn niet altijd geschikt voor elke activiteit of worden door inwoners niet altijd gezien als prettige plek. In de afgelopen jaren is de wens ontstaan om meer integraal te kijken naar het gebruik, beheer en exploitatie van maatschappelijke accommodaties en dat vast te leggen in concreet integraal accommodatiebeleid (IAB).

Samen werken in en aan de wijk (I)

We blijven voortdurend met onze inwoners en partners in gesprek om zo concreet inhoud te geven aan wat nodig is in een wijk. Signalen die wij ophalen krijgen een plaats in de wijk- en stedelijke programma’s.

Ook werken we in het kader van de transformatie sociaal domein aan de verdere vormgeving van wijknetwerken zorg en welzijn. Samen met partners uit het welzijnsveld, zorgaanbieders en sociale wijkteams geven we invulling aan een wijkgerichte aanpak waarbij we streven naar passend aanbod bij de (zorg)vraag van de inwoner. Dit is één van de transformatieve opgaven in het sociaal domein die moet leiden tot minder inzet van zorg en een “dekkend” aanbod aan voorliggende voorzieningen. In 2025 starten we in twee wijken met deze wijknetwerken.

Suïcidepreventie (I)

We zetten ons in voor het bespreekbaar maken van mentale problemen en het zoveel als mogelijk voorkomen en verminderen daarvan (inclusief suïcidepreventie). De inzet op suïcidepreventie is inmiddels een wettelijke taak die waarschijnlijk ingaat op 1 juli 2025. Dat betekent dat we ons in 2025 moeten voorbereiden op het uitvoeren van die taak. Dat doen we samen met onze partners en met de regiogemeenten. De kaders daarvoor nemen we op in de Regiovisie Publieke Gezondheid die wordt geactualiseerd nadat de landelijke nota Gezondheidsbeleid voor de periode 2025-2028 is opgesteld. Op basis van de kaders werken we de uitvoeringsplannen uit, zowel regionaal als lokaal en verstrekken we opdrachten aan de partijen die een rol krijgen in de uitvoering (waaronder het Centrum voor Levensvragen en Suïcidepreventie). Binnen Arnhem maakt de inzet op suïcidepreventie onderdeel uit van de brede inzet op mentale gezondheid.

Vooruitlopend op de invoering van de wettelijke taak blijven we de huidige aanpak volgen. Dat betekent dat we gelijktijdig inzetten op vijf pijlers: publiekscampagne (bespreekbaar maken), risicogroepen benaderen, gatekeepers trainen in het herkennen en bespreekbaar maken, het netwerk versterken en de toegang tot dodelijke middelen beperken. Dit doen we met diverse lokale partners en met inzet van ervaringsdeskundigen en naasten.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Kengetal sociale cohesie		**5,80**			
Eenheid:	Het kengetal sociale cohesie geeft aan in hoeverre er sprake is van binding met de buurt en buurtbewoners.				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Actief als vrijwilliger		**28**			
Eenheid:	% inwoners dat actief is als vrijwilliger				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Kengetal emotioneel eenzaam		**2,80**			
Eenheid:	Het kengetal emotioneel eenzaam geeft aan in hoeverre inwoners onvoldoende netwerk om zich heen hebben zoals familie, vrienden, buren.				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Kengetal sociaal eenzaam		**2,70**			
Eenheid:	Het kengetal sociaal eenzaam geeft aan in hoeverre inwoners zich eenzaam voelen.				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Waardering aanbod voorzieningen ouderen		**27**			
Eenheid:	% Eens met de stelling voldoende voorzieningen voor ouderen				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Waardering aanbod voorzieningen jongeren		**23**			
Eenheid:	% Eens met de stelling voldoende voorzieningen voor jongeren				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				

Zelf- en samenredzaamheid (D)

Arnhemmers zijn zoveel mogelijk zelfredzaam en samen redzaam. Onze inwoners doen mee naar eigen kunnen en maken gebruik van hun sociale netwerk.
Naast dat we inwoners stimuleren gebruik te maken van hun sociale netwerk zetten we in op het faciliteren van vrijwilligersorganisaties en vrijwilligerswerk. Vrijwilligers zijn het cement van onze samenleving en ontzettend belangrijk in het voorliggend veld. In 2024 hebben we hierop nieuw vrijwilligersbeleid aangeboden aan uw raad. In 2025 geven we hier verder uitvoering aan.

Uitvoering Mantelzorgakkoord (I)

Veel Arnhemmers zorgen voor hun geliefden, voor familie en voor buren. Deze informele zorg is van groot belang voor inwoners die hulp nodig hebben en helpt bij het beperken van het beroep op zorg. Deze informele zorg levert stevige netwerken maar ook een beperkter beroep op maatwerkvoorzieningen. We stimuleren, ondersteunen en faciliteren de informele zorg. We richten ons daarbij op de mantelzorger en op professionals die met mantelzorgers/informele zorg te maken hebben. We hebben extra aandacht voor 'Jonge mantelzorgers', Inzet Sleutelpersonen, Continuering pilot respijtzorg en Campagne 'Mantelzorg is hier '. Wij willen informele zorg stimuleren en helpen hierbij waar dat kan, niet alleen door informele zorgverleners.

Het Mantelzorgakkoord dat er ligt wordt uitgevoerd. Zo werken we aan meer (h)erkenning van, en bewustwording over, mantelzorg en de kwetsbare positie van mantelzorgers. We faciliteren de stichting Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp (MVT) die individuele en collectieve ondersteuning biedt aan mantelzorgers en zorgprofessionals en functioneert als Expertisecentrum.

Uitvoering samenhangend ouderenbeleid (I)

In 2024 hebben wij een beleidsplan en uitvoeringsagenda opgeleverd voor het samenhangend ouderenbeleid. Dit ouderenbeleid is in co-creatie met inwoners en partners in de stad ontwikkeld. Ook bij de uitvoering en doorontwikkeling hiervan in 2025 blijven inwoners en partners betrokken. Dit jaar gaan wij naast ons huidige aanbod voor ouderen aan de slag met projecten op vier thema's: meedoen & ontmoeten, gezond & fit, bestaanszekerheid en prettig en passend wonen. Deze projecten dragen aantoonbaar bij aan het versterken van de veerkracht van ouderen, ze zijn leuk, worden integraal opgepakt en stimuleren effectief en innovatieve samenwerking. Wij gebruiken een cyclische aanpak waarbij de projecten continue worden geëvalueerd en aangepast op basis van wat werkt. U wordt als raad jaarlijks meegenomen in de evaluatie.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Mantelzorg		**14**			
Eenheid:	% inwoners dat het afgelopen jaar mantelzorg heeft gegeven				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				

Duurzaam opvanglandschap en inburgering (D)

Met alle onrust in de wereld wil Arnhem een gastvrije stad zijn. We vangen vluchtelingen en ontheemden van waar ook ter wereld ruimhartig op en realiseren duurzame en structurele opvang. We bieden vluchtelingen (met en zonder papieren) en ontheemden perspectief. Nieuwkomers heten wij welkom in Arnhem. Wij helpen ze met wonen, werken, geld, opleidingen, sport en gezondheid zodat ze mee kunnen doen in onze Arnhemse samenleving. We bouwen aan een stevig fundament om vluchtelingen de mogelijkheid te bieden aan hun toekomst te werken.

Hoewel het bieden van opvang aan vluchtelingen in principe aan het Rijk is en door het Rijk gefinancierd moet worden, willen we hier als gemeente een actieve rol in nemen. Op dit moment beschikken we in Arnhem over ongeveer 2400 opvangplekken voor vluchtelingen. Voor het overgrote deel zijn dit tijdelijke plekken. Het is onze ambitie om in Arnhem permanent ongeveer 2000 plekken beschikbaar te hebben. Dit doel kunnen we in 2027 bereiken door vanaf 2024 jaarlijks 400 permanente plekken te realiseren. Om dit duurzame opvanglandschap te bereiken werken wij vanuit de hieronder genoemde uitgangspunten.

Opvang voor vluchtelingen (I)

We zorgen dat een vluchteling (asielzoeker, Oekraïense ontheemde of statushouder) vanaf dag één in de opvang zijn toekomst kan vormgeven. De vluchteling kan op de opvangplek blijven tot het moment van vervolghuisvesting, die bij voorkeur in de stad of regio plaatsvindt. De locaties zelf zijn voor langere tijd inzetbaar.

Samen wonen
We zorgen ervoor dat opvanglocaties verspreid worden over de stad. Per locatie wordt bekeken wat de wijk nodig heeft en of de opvang daarin iets kan betekenen. Bij het realiseren of herontwikkelen van een locatie worden de plekken zo gebouwd dat deze bij een lagere instroom voor andere doelgroepen kunnen worden gebruikt. Naast opvang is er op de locatie ruimte voor permanente huisvesting voor regulier woningzoekenden.

Samen leren
Een bewoner van de vluchtelingenopvang krijgt vanaf dag één een aanbod aan cursussen en toekomstgerichte programma's. Daarnaast kan deze bewoner deelnemen aan activiteiten in de wijk, aan de andere kant kunnen wijkbewoners deelnemen aan activiteiten en cursussen op de opvanglocaties. Voor kinderen is extra aandacht, zij kunnen zoveel mogelijk gebruik maken van onderwijsvoorzieningen in de wijk.

Samen leven
De buurt en de vluchtelingenopvang versterken elkaar. We investeren erin dat wijkbewoners, partners en professionals worden betrokken bij (her)ontwikkeling van de vluchtelingenopvang. Wij houden hier regie op. Hierbij is aandacht voor de leefbaarheid in de wijken en het draagvlak in de samenleving.
Wij bieden vluchtelingen een veilig woon- en leefklimaat en zorgen voor een veilige wijk rondom de opvanglocatie.

Inburgering voor vluchtelingen (I)

Zodra vluchtelingen een status hebben starten zij met een inburgeringstraject conform de Wet Inburgering 2021, dit zijn nieuwkomers in Arnhem. Zowel voor nieuwkomers als statushouders onder de oude wet (oudkomers) spannen wij ons maximaal in. Hierbij voorzien we in een doorgaande lijn vanaf dag één tot aan het thuis voelen in onze stad. Door een persoonlijke, cultuursensitieve aanpak wordt de inburgering bevorderd, hetgeen bijdraagt aan het zo snel mogelijk, naar eigen kunnen, meedoen in de Nederlandse maatschappij. We combineren

begeleiding naar werk met het leren van taal, persoonlijke ontwikkeling en de juiste zorg en ondersteuning. Dit doen we samen met onze ketenpartners.

Asielzoekers
Ook voor mensen die nog in afwachting zijn van hun verblijfsstatus, zetten wij ons volop in zodat zij kunnen meedoen in onze stad. Ook al verblijven zij tijdelijk in Arnhem. Dit draagt bij aan hun eigen zelfstandigheid en een snellere integratie. Dit doen we binnen de huidige landelijke kaders en mogelijkheden die er zijn.

Nieuwkomers
Onze ambitie is dat nieuwkomers zo snel mogelijk mee kunnen doen en dat zij tegelijkertijd toewerken naar een zelfstandig bestaan in Arnhem. We hebben als uitgangspunt om vanaf de koppeling aan de gemeente Arnhem in te zetten op de belangrijkste componenten voor inburgering, namelijk taal, werk en deelname in de Nederlandse maatschappij. We bieden daarbij de juiste en benodigde ondersteuning en zorg en houden regie op het gehele proces. Het opstellen van een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie voor iedere nieuwkomer helpt ons hierbij.

Oudkomers
Oudkomers en nieuwkomers ondersteunen we extra met hun integratie, met behulp van een driejarige, Europese subsidie (AMIF). Met meerdere externe partners, zoals Scalabor, Newbees, en collega's zetten we in op een brede ontwikkeling op leefdomeinen zoals gezondheid, sport, werk en financiën. Dit doen we middels een cultuursensitieve benadering door sleutelfiguren uit de wijk in te zetten en landingscoaches om de binding tussen werkgever en werknemer te versterken.

Een passend vangnet (D)

Wij hebben de ambitie dat 'Niemand op straat hoeft te slapen of in een onveilige thuissituatie hoeft te leven'. Onze focus ligt bij het zoveel mogelijk voorkomen dat opvang nodig is en bij het bieden van een perspectief. Als opvang toch nodig is, wordt snel opvang en persoonsgerichte ondersteuning geboden, gericht op duurzame uitstroom. Nazorg is belangrijk om terugval te voorkomen. Dit geldt voor iedereen die zich in een kwetsbare situatie bevindt en opvang behoeft.
Vluchtelingen van waar ook ter wereld vangen we ruimhartig en gastvrij op. Ook mensen zonder documenten willen we toekomstperspectief bieden.
We brengen in kaart wat we nu al doen, we bespreken met ketenpartners, andere gemeentes en ervaringsdeskundigen wat we daar bovenop zouden kunnen, welke kansen en uitdagingen zich kunnen voordoen en hoe we de beschikbare financiële middelen zo doelmatig mogelijk kunnen inzetten.

Veteraneninloophuis
We dragen zorg voor onze veteranen. Na een brede verkenning is er recentelijk een mogelijk geschikte locatie gevonden. In kwartaal het vierde kwartaal van 2024 zullen wij hier gaan starten in de vorm van een pilot, evaluatie zal plaatsvinden in het 2e kwartaal van 2025 (amendement 23A37 Veteranenhuis).

We zorgen voor een sterk netwerk in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling (I)

Arnhem is centrumgemeente voor de regio Arnhem-Achterhoek. In de regio zetten we in op preventie van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit doen we samen met onze regionale en lokale ketenpartners. Denk hierbij aan regiogemeenten, de sociale wijkteams, Veilig Thuis, jeugdgezondheidszorg, teams leefomgeving, jeugdzorgaanbieders en Moviera. Ook creëren we bewustwording in de gemeente met acties tijdens de jaarlijkse internationale campagne Orange the World, de dag tegen de ouderenmishandeling en de week tegen kindermishandeling. Daarnaast bieden we hulp aan slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling. Hierbij maken we zoveel mogelijk gebruik van de lokale teams. Via onze subsidieregeling Preventie HGKM zorgen we ervoor dat professionals worden getraind en dat zij handelingsbekwaam zijn in het signaleren en, waar nodig, het bieden van hulp. We versimpelen het complexe veiligheidsnetwerk rondom het gezin door voor doelgroep 0 tot 100 integraal samen te werken, waarbij één gezicht in het gezin aanwezig is. Samen met Veilig Thuis, Sociale Wijkteams, Jeugdbescherming en de Raad voor de Kinderbescherming wordt een Toekomsttuin opgestart waarin deze nieuwe werkwijze wordt beproefd. Dit valt onder het Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming.

Aanpak terugdringing dakloosheid (I)

Het Nationaal Actieplan Dakloosheid 'Eerst een Thuis' heeft de ambitie dat in 2030 dakloosheid is beëindigd en iedereen een Thuis heeft. Deze landelijke aanpak richt zich op zes actielijnen:
1. Versterken bestaanszekerheid: borging van het bestaansminimum
2. Preventie: voorkomen dakloosheid is altijd het beste
3. Wonen Eerst: iedereen een eigen woonplek met ondersteuning op maat
4. Integraal werken in de uitvoering: regie, snelheid en menselijke maat
5. Ervaringskennis inzetten: beleid wordt gemaakt, getoetst en uitgevoerd met mensen met ervaringskennis
6. Inclusieve aanpak: aandacht voor jongeren, LHBTIQ+ en dakloze EU-burgers

In samenspraak met alle partners en regiogemeenten wordt als regio Centraal Gelderland de komende jaren ingezet om volgens de uitgangspunten van het Nationaal Actieplan verder uitvoering te geven aan de aanpak van dakloosheid. De belangrijkste focus ligt op preventie en het creëren van woonplekken, want iedereen heeft recht op een (t)huis. We zien kansen in het housing first principe. Gelijktijdig wordt ingezet op de uitstroom uit de opvang en om- en afbouw van de capaciteit van de maatschappelijke opvang. Deze laatste is afhankelijk van de realisatie van het aantal woonplekken en van landelijke autonome ontwikkelingen, zoals een toename van dakloosheid als gevolg van de mogelijke effecten op het gebied van bestaanszekerheid. Lukt dit niet tijdig of onvoldoende, dan wordt ingezet op tijdelijke en/of permanente uitbreiding van de bestaande opvangcapaciteit. Vooruitlopend op landelijke en Europese regelgeving bieden we ook opvang aanvoor kwetsbare niet-rechthebbende EU-burgers.

Vanuit het Nationaal Programma Arnhem-Oost is met een pilot Bouwdepot als proef onder de noemer 'Financiële Vleugels' gestart. Afhankelijk van de ervaringen in de praktijk wordt in 2025 besloten over de voortzetting en het borgen van deze aanpak.
Verder wordt onverminderd ingezet op preventie. Dit krijgt vorm in nauwe samenwerking met armoede & schulden, werk en inkomen en zorg en welzijn (voorkomen uitval).

In het kader van de monitoring is landelijk het streven om gegevens over dakloosheid in de monitor Dakloosheid in de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein (GMSD) op te nemen. Arnhem is als centrumgemeente aangesloten op deze ontwikkeling. Deze monitor omvat gegevens over het aantal dak- en thuislozen, tijd tot opvang (zowel direct als langdurig), duur van opvang (zowel direct als langdurig), mate van terugval en aantal gerealiseerde woonplekken t.b.v. uitstroom uit de maatschappelijke opvang.

Inclusief Arnhem (D)

Onze ambitie is: ‘Arnhem is een inclusieve stad. Een stad waarin iedereen zich gezien, gehoord, gewaardeerd en veilig voelt. Een stad waar iedereen gelijkwaardig is en zo behandeld wordt en waar iedereen dezelfde kansen heeft. Dat is het Arnhem dat we willen zijn’.
Dat vraagt inzet van de hele stad. De doelen die wij daarbij nastreven zijn:

- Meer Arnhemmers herkennen en erkennen dat we nog geen inclusieve samenleving zijn, zien hun eigen rol hierin en hebben inzicht in wat ze zelf kunnen doen.
- Meer Arnhemmers zetten zich actief in, vanuit de eigen bevoorrechte positie, voor een inclusieve samenleving en dragen bij aan het tegengaan van uitsluiting, waardoor meer mensen zich volwaardig onderdeel voelen van de Arnhemse samenleving.
- Arnhemse organisaties (waaronder wijzelf) en bedrijven zijn er nog meer op gericht om diversiteit en inclusie te bevorderen en hun diensten en producten (fysiek en digitaal) zijn nog toegankelijker en inclusiever.

We bereiken dit door ons te richten op de vijf focuspunten uit het uitvoeringsplan Inclusief Arnhem. De ambities, doelen en resultaten van de afzonderlijke focuspunten werken we, waar nodig, uit in uitvoeringsplannen (per focuspunt). Drie focuspunten waar we ons op richten hebben betrekking op de hele stad:

1. Voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme;
2. Positie inwoners met beperking versterken;
3. Diversiteit in organisaties.

Voor twee focuspunten zijn we als organisatie aan zet:

4. Inclusieve gemeentelijke organisatie;
5. Inclusieve gemeentelijke communicatie.

Bij de verschillende focuspunten hieronder beschrijven we de indicatoren voor 2025 en verder.

Voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme (I)

Discriminatie en racisme zijn thema’s die blijvend aandacht vragen. Samen met partners uit de stad en de werkgroep Arnhem tegen Racisme maken we een vuist tegen discriminatie en racisme. Doel is om de krachten te bundelen en discriminatie en racisme tegen te gaan in Arnhem. Dit willen we doen door bijvoorbeeld activiteiten te organiseren die zorgen voor bewustwording, kennisvergroting en dialoog. We gaan ook door met de inspanningen zoals beschreven in het Uitvoeringsplan ‘Vrij zijn in Arnhem’. In de Begroting 2023 is € 200.000 per jaar voor 4 jaren (2023 t/m 2026) beschikbaar gesteld voor het voorkomen en tegengaan van discriminatie. Gezien de recente ontwikkelingen en discussies in de maatschappij, gevoed door onder andere de toegenomen polarisatie denken we dat inzet op het bestrijden van discriminatie ook na 2026 nodig zal blijven.

We hebben hiernaast de ambitie om blijvend in te zetten op projecten en activiteiten om Arnhem vrij te maken van racisme. Om de ontwikkeling en uitvoering van deze projecten te faciliteren zijn er structurele middelen nodig. Tot 2026 is hiervoor € 50.000 beschikbaar. Om de ambities goed te kunnen faciliteren en daarnaast de activiteiten rondom het koloniaal verleden (o.a. Keti Koti) te kunnen uitvoeren is jaarlijks € 100.000 nodig. Dit betekent dat voor 2025 en 2026 € 50.000 extra benodigd is en vanaf 2027 € 100.000.

Beoogde resultaten:

- In 2025 heeft de werkgroep Arnhem tegen Racisme net zoals het Regenboogoverleg, speerpunten geformuleerd om discriminatie en racisme te voorkomen en tegen te gaan. Hiertoe behoort ook het thema koloniaal en slavernijverleden.
- In 2025 fungeert de werkgroep Arnhem tegen Racisme als spil in de stad als het gaat om het voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme en monitort ontwikkelingen op dit gebied. Hiertoe behoort ook het organiseren van de jaarlijkse week tegen racisme.
- In 2025 gaan we verder met de vervolgacties uit het onderzoek 'Sporen van Slavernijverleden in Arnhem'.
- In 2025 worden meer kennisateliers over racisme georganiseerd.
- Uiterlijk in 2026 is het monument voor de gastarbeider gerealiseerd (zie motie 21M299).
- In 2025 is samen met partners uit de stad, het bedrijfsleven en de non-profit sector een aanpak geformuleerd om arbeidsmarktdiscriminatie tegen te gaan met extra aandacht voor moslimvrouwen en stagediscriminatie. Hiermee geven we ook uitvoering aan motie 24M109g
- De verwachting en doelstelling is om tijdens de herdenking van Keti Koti 2025 het monument slavernijverleden te onthullen.

In 2025 heeft InDifferent samen met de gemeente een werkwijze ontwikkeld die scholen kunnen toepassen om zelf netwerken te bouwen en te onderhouden die bijdragen aan een veilige schoolcultuur vrij van discriminatie en racisme.

Bestendigen regenboogaanpak **(I)**

De Deelmonitor lhbtiqa+ gemeente Arnhem 2023-2024 van Vizier en de Radboud Universiteit laat zien dat de acceptatie van LHBTIQ+ personen op verschillende terreinen lager is in vergelijking met het beeld van Gelderland als geheel. Door middel van de speerpunten Veiligheid, Zorg en welzijn, Specifieke aandachtsgroepen, Zichtbaarheid, en Educatie uit de Regenboogagenda 2023-2026 zetten we extra in op maatregelen om de acceptatie en veiligheid van deze gemeenschap te vergroten. In de Regenboogagenda benoemen we per speerpunt de beoogde resultaten en inspanningen. Hierbij hebben we extra aandacht voor veiligheid en acceptatie binnen het onderwijs. Daarnaast verwachten we dat een evenement als Roze Zaterdag kan bijdragen aan de zichtbaarheid en acceptatie van de LHBTIQ+ gemeenschap in Arnhem.

Beoogde resultaten:

- In 2025 worden extra maatregelen op basis van de deelmonitor van Vizier en de Radboud Universiteit uitgevoerd, onder andere de maatregelen zoals beschreven in de raadsbrief 'Verbeteren veiligheid en acceptatie LHBTIQ+ gemeenschap Arnhem'.
- In 2025 blijven de Regenboogpartners samenwerken in het Regenboogoverleg en monitoren ze ontwikkelingen in de acceptatie en veiligheid van LHBTIQ+ personen.
- In 2025 bereiden we een bid voor met de partners voor Roze Zaterdag 2027 in Arnhem.
- In 2026 hebben we de beoogde resultaten uit de speerpunten van de Regenboogagenda behaald.

Positie inwoners met een beperking versterken **(I)**

Om ervoor te zorgen dat de Arnhemse samenleving beter is ingericht zodat mensen met een beperking volwaardig kunnen deelnemen, voeren we het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap 2022-2024 uit. In het plan beschrijven we de acties die bijdragen aan een toegankelijke en inclusieve inrichting van de Arnhemse samenleving. Het plan bestrijkt verschillende terreinen, zoals onderwijs, vastgoed, verkiezingen, werk en openbare ruimte. Zo willen we de komende jaren ervoor zorgen dat elke wijk een toegankelijke en inclusieve speeltuin heeft, dat de hoofdlooproutes toegankelijk zijn en dat we werken aan het toegankelijk maken van de 60 gemeentelijke gebouwen. We voeren de acties uit in samenwerking met het Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg) en Bijzonder in Arnhem. Naast het uitvoeringsplan, spelen we ook in op nieuwe ontwikkelingen en signalen van ervaringsdeskundigen. Het uitvoeringsplan is mede gebaseerd op de Arnhemse inclusie-agenda VN-verdrag Handicap 2021-2024, waarin we het verhaal van de stad vertellen op verschillende terreinen.
Begin 2025 evalueren we de acties en resultaten van het uitvoeringsplan en bepalen we het vervolg van de lokale invulling van het VN-verdrag Handicap in Arnhem.

Beoogde resultaten:

- We staan jaarlijks stil bij en besteden aandacht aan de Week van de Toegankelijkheid (oktober) en Internationale dag voor mensen met een beperking (3 december).
- Meer gemeentelijke bijeenkomsten worden toegankelijker georganiseerd. Op een zo toegankelijke mogelijke locatie, met vooraf duidelijke informatie over de toegankelijkheid van de bijeenkomst en de mogelijkheid om ondersteuning te gebruiken tijdens de bijeenkomst.
- Schoolgebouwen worden, na de vaststelling van het Integraal huisvestingsplan (IHP), gebouwd volgens de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (AST). En na het onderzoek over inclusief onderwijs in relatie tot schoolgebouwen weten we wat nodig is om een inclusief schoolgebouw te bouwen.
- In 2026 zijn meer activiteiten die georganiseerd worden voor kinderen toegankelijk voor kinderen met een beperking.

- In 2026 zijn meer eigenaren van winkels en horeca zich bewust van het belang van toegankelijkheid.
- Voor de beoogde resultaten op toegankelijke speeltuinen en toegankelijke hoofdlooproutes, zie pagina XX bij het onderdeel Openbare Ruimte

Diversiteit in organisaties **(I)**

We willen dat Arnhem een inclusieve stad is. Dat vraagt iets van ons allemaal, de gemeente, haar inwoners en de vele organisaties die actief zijn in Arnhem. We vinden het daarom belangrijk dat ook partners met wie we samenwerken zich inzetten voor een inclusieve en diverse organisatie en dienstverlening. Doel is dat we afspraken maken met alle samenwerkingspartners die we hebben (subsidierelaties, inkooprelaties en verbonden partijen) over inclusie en diversiteit. Ook coördineren we het netwerk Diversiteitsreis, waarin ongeveer 30 Arnhemse organisaties deelnemen. Doel is dat het netwerk zich inhoudelijk blijft ontwikkelen door uitbreiding van inclusiethema's. Ook willen we dat het netwerk blijft groeien.

Beoogde resultaten:
Diversiteitsnetwerk Diversiteitsreis

- In 2025 is er naast de huidige focus op culturele diversiteit, ook aandacht in het netwerk voor andere identiteitscategorieën, zoals genderidentiteit en een beperking.
- In 2025 is het netwerk Diversiteitsreis weer verder gegroeid.

Samenwerkingspartners:

- In 2025 nemen al onze verbonden partijen Diversiteits- en Inclusiebeleid actief mee in hun verantwoordingssystematiek.
- In 2025 leggen we afspraken over diversiteit en inclusie vast in de subsidiebeschikking en -verantwoording van onze Welzijns-, Cultuur- en Dak- en thuisloosheid-subsidiepartners.
- In 2025 rollen we dit traject uit naar alle andere structurele subsidierelaties (om daar in 2026 afspraken over te maken), waarbij we de gemeentelijke accounthouders van deze subsidiepartners inhoudelijk ondersteunen.
- In 2026 rollen we dit traject ook uit naar alle incidentele subsidierelaties.
- In 2025 zijn we aangesloten bij het Manifest Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen. Onderdeel van dit manifest is inclusief inkopen.
- In 2025 nemen we inclusief inkopen en aanbesteden op in het inkoopbeleid en beginnen we met het toepassen van voorwaarden over inclusie bij inkoop.

Inclusieve gemeentelijke organisatie **(I)**

Alleen met een inclusieve en diverse organisatie kan de gemeente Arnhem haar werk voor de stad beter uitvoeren én een betere werkgever zijn voor alle medewerkers. Hoe meer verscheidenheid in de organisatie, hoe beter het contact met de bewoners van de stad, hoe meer vertrouwen er is in de overheid en hoe scherper het oog voor wat er nodig is. We blijven daarom werken aan een inclusieve en diverse gemeentelijke organisatie, waar medewerkers zichzelf kunnen zijn, gezien en gewaardeerd worden. Dat doen we door medewerkers te stimuleren en door via doelstellingen hierop te sturen. We organiseren diverse activiteiten om bewustwording te creëren en we passen onze systemen en processen waar nodig aan om hieraan aan bij te dragen. Onderstaande resultaten laten zien waar naar streven. De beweging die we maken is positief. Tegelijkertijd hebben trajecten waarin we gedrag en cultuur willen veranderen tijd, aandacht en zorgvuldigheid nodig. We zitten op de goede weg, maar hebben nog een lange weg te gaan. We willen de komende jaren de opgave meer verankeren. In de begroting is er tot 2026 budget beschikbaar gesteld om aan bovenstaande ambitie te werken.

Beoogde resultaten:

- In 2025 willen we in de Nederlandse Inclusiviteitsmonitor (NIM) op het onderdeel inclusiebeleid hoger scoren dan de NIM-scan score van 2023 (51%);
- In 2025 willen we in de Nederlandse Inclusiviteitmonitor (NIM) in de medewerkersscan gelijk of hoger scoren (56%) in het ervaren inclusiviteitsklimaat onder de minderheidsgroep. Dat geldt ook voor het percentage (60%) van de meerderheidsgroep.
- In 2025 zijn we minimaal één procentpunt gegroeid ten opzichte van 2024 in de vertegenwoordiging van medewerkers met een afkomst buiten Europa organisatiebreed en in de schalen 11 en hoger.
- Eind 2025 hebben we minimaal 2 extra banen intern gerealiseerd voor de Wet Banenafspraak.
- In 2025 hebben we gedurende het hele jaar een programma met diverse activiteiten voor medewerkers voor meer bewustwording op diverse thema's over inclusie en diversiteit.
- In 2025 hebben alle clusters doelstellingen geformuleerd op inclusie en diversiteit die worden gemonitord en een handreiking waarmee ze binnen clusters en afdeling met inclusie en diversiteit aan de slag kunnen.
- In 2025 hebben we een breed aanbod op het interne Leerplein aan trainingen/workshops voor medewerkers en leidinggevenden over inclusie en diversiteit.
- In 2025 is in onze P&O-processen, systemen en beleid gekeken hoe we inclusie zoveel mogelijk toepassen en waar nodig aangepast.

- In 2025 zijn, waar nodig, aanpassingen gedaan aan ruimtes en/of faciliteiten om de kantoorgebouwen toegankelijker en inclusiever te maken.

Inclusieve gemeentelijke communicatie **(I)**

Als gemeente willen we toegankelijk, begrijpelijk en inclusief communiceren. Met de stad en binnen de eigen organisatie. Omdat deze ambitie continue aandacht vereist, werken we aan het verankeren van onze activiteiten in de organisatie. De afdeling Communicatie blijft nauw betrokken als adviseur en ondersteunt collega's waar nodig.

Schrijven in begrijpelijke taal
Met het Project Direct Duidelijk stimuleren we dat gemeentelijke medewerkers duidelijke taal gebruiken in hun schriftelijke communicatie. Dat doen we door medewerkers te trainen in het schrijven op taalniveau B1 en door teksten voor te leggen aan een Lezerspanel van Arnhemmers. Verder werken we aan een terugstuurservice van onduidelijke brieven.

Inclusieve communicatie in woord en beeld
We willen dat alle Arnhemmers en collega's zich herkennen in onze communicatie en zich erdoor erkend voelen. Onze inspanningen betreffen dus zowel onze externe als interne communicatie. Hierbij krijgen drie doelgroepen onze specifieke aandacht: mensen met een migratieachtergrond, een LHBTIQ+ identiteit of een beperking. We investeren in bewustwording en reiken daarbij concrete tips aan om inclusief te communiceren. Hetzelfde doen we met externe partners als vormgevers en fotografen. We onderzoeken hoe we ook andere partners, verbonden partijen en subsidierelaties bewuster kunnen maken van onze doelstellingen. We analyseren periodiek gemeentelijke publicaties om te leren. We werken aan een genderneutrale aanhef in onze communicatie. We nemen in onze uitnodigingen informatie op over de toegankelijkheid van de betreffende bijeenkomst. Ook bieden we onze informatie voortaan in meerdere talen aan als dat helpt om inwoners beter te bereiken. We besteden op onze communicatiekanalen aandacht aan de achtergrond en betekenis van feestdagen van alle wereldreligies. We letten steeds meer op representatie in de beelden (foto's, animaties, infographics) die we gebruiken. Ten slotte zoeken we op het thema inclusieve communicatie aansluiting bij de organisaties die deel uitmaken van het Arnhemse netwerk 'Diversiteitsreis' om kennis en ervaringen uit te wisselen.

De **beoogde resultaten** voor bovenstaande punten zijn:

Schrijven in begrijpelijke taal
- Medewerkers zijn zich meer bewust van het belang van schrijven in begrijpelijke taal.
- Meer medewerkers zijn getraind in schrijven op B1-niveau.
- Meer gemeentelijke brieven zijn geschreven in begrijpelijke taal.
- Onduidelijke brieven worden herschreven en de betrokken collega's getraind.
- Duidelijk schrijven is een ambitie van de gehele organisatie.

Inclusieve communicatie in woord en beeld
- Medewerkers zijn zich meer bewust van het belang van inclusief communiceren.
- Medewerkers weten hoe zij bij kunnen dragen aan inclusieve communicatie.
- De gemeentelijke communicatie is steeds inclusiever in woord en beeld.
- Partners, verbonden partijen en subsidierelaties zijn zich bewust van onze doelen op het gebied van inclusieve communicatie.

Doelen en budgetten

Hieronder geven we een indicatief inzicht van de relatie tussen doelen en budgetten. Niet alle werkzaamheden die we uitvoeren (met name 'going concern'-werkzaamheden) zijn opgenomen in de doelstellingen. De budgetten hiervoor staan onder het kopje "Overig". Door de samenhang van diverse doelen worden diverse budgetten doeloverstijgend ingezet. In deze gevallen is het totale budget voor de doelen bij het bovenste doel weergegeven en is bij de onderstaande doelen geen bedrag opgenomen.

Begroting 2025 per ambitie en doel	Lasten	Baten	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen
Bedragen x € 1.000				
Arnhemmers voelen zich thuis en kunnen meedoen in hun stad	**37.423**	**3.340**	**574**	**3.068**
Opvoeden en opgroeien	1.925	32	0	0
Maatschappelijke verbindingen	2.327	582	31	39
Zelf- en samenredzaamheid	495	97	0	0
Duurzaam opvanglandschap en inburgering	6.398	1.738	0	529

Een passend vangnet	24.379	892	42	2.451
Inclusief Arnhem	1.900	0	500	50
Overig	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal	**37.423**	**3.340**	**574**	**3.068**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Primitief	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	51.123	32.301	52.284	37.423	36.785	33.070	32.692
Baten	24.048	2.670	20.388	3.340	3.184	2.702	2.702
Saldo lasten en baten	***-27.075***	***-29.631***	***-31.896***	***-34.083***	***-33.601***	***-30.368***	***-29.991***
Toevoegingen aan reserves	6.285	570	574	574	574	74	74
Onttrekkingen aan reserves	4.822	124	1.694	3.068	1.220	1.065	1.224
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-1.463***	***-447***	***-1.120***	***2.495***	***646***	***992***	***1.151***
Resultaat	**-28.538**	**-30.078**	**-30.776**	**-31.588**	**-32.954**	**-29.377**	**-28.840**

Toelichting

Lasten

De lasten voor 2025 zijn in totaal begroot op € 37,4 miljoen. Dit is te verdelen in de volgende onderdelen:

- € 14,8 miljoen voor maatschappelijke opvang en verslavingszorg;
- € 9,6 miljoen voor huiselijk geweld en vrouwenopvang;
- € 6,4 miljoen voor asiel, vluchtelingen en inburgering;
- € 4,7 miljoen voor welzijn inclusief preventief jeugdbeleid;
  € 1,9 miljoen voor integratie, anti-discriminatie en inclusie.

De totale lasten dalen ten opzichte van 2024 met € 14,9 miljoen. Dit wordt onder andere verklaard door:

- Voor 2024 is incidenteel € 17,1 miljoen lasten toegevoegd aan de begroting voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne;
- Op maatschappelijke opvang is er in 2025 € 0,4 miljoen meer begroot voor de niet rechthebbende EU-burgers (het stoelenproject van het Leger des Heils).
- Vanaf 2025 staat er structureel € 0,5 miljoen meer in de begroting voor ontmoeten en verbinden. Dat komt over van de wijkprogramma's.
- De overige stijging van € 1,3 miljoen in 2025 is te verklaren door indexatie.

Baten

De baten in 2025 zijn begroot op € 3,3 miljoen. Dit bestaat met name uit een specifieke uitkering van het Rijk van € 1,7 miljoen voor inburgering. Hieruit worden voornamelijk leerroutes en taaltrajecten bekostigd. Daarnaast ontvangt Arnhem een specifieke uitkering van € 0,7 miljoen voor de Heroïne-unit.

De overige ontvangsten hebben betrekking op de brede specifieke uitkering van het Rijk Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) die begroot zijn op welzijn waaronder mantelzorg, versterken sociale basis en welzijn op recept.

De baten zijn in 2025 met € 17,0 miljoen lager begroot dan in 2024. Dit komt doordat de vergoeding van het Rijk voor opvang van vluchtelingen uit Oekraïne in 2025 nog niet bekend is.

Toevoegingen aan reserves

In 2025 wordt er € 0,5 miljoen toegevoegd aan de reserve kapitaallasten voor investeringen die leiden tot het toegankelijk maken van gebouwen in de openbare ruimte en € 70.000 aan de bestemmingsreserve vastgoed.

Onttrekkingen aan reserves

In 2025 wordt er voor € 3,1 miljoen onttrokken uit de volgende reserves;

- € 2,4 miljoen uit de bestemmingsreserve Beschermd en Weerbaar (vrouwenopvang en huiselijk geweld), waarvan € 2,0 miljoen is bedoeld als eenmalige besparingsmaatregel en € 0,4 miljoen dient als dekking van de capaciteitsuitbreiding op het gebied van dak- en thuislozen.
- € 0,5 miljoen uit de bestemmingsreserve inburgering, integratie en asiel voor uitvoeringskosten bureau nieuwkomers.
- Het restant wordt onttrokken uit de reserves kapitaallasten en onderhoud vastgoed.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

We werken op het gebied van Welzijn samen met onder andere Rijnstad, SWOA, MvT, AM support, Presikhaaf University en buurthuizen.
Vanuit Inclusie gaat het om Vizier, Arnhem platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg), Bijzonder in Arnhem, InDifferent, COC, Stichting Comité 30 juni-1 juli Arnhem.
De klankbordgroepen in het kader van de Inclusieagenda VN-verdrag Handicap en het actieplan Vrij zijn in Arnhem zijn vanuit hun betrokken- en ervaringsdeskundigheid belangrijke partners als het gaat om meedenken en prioritering.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Eindevaluatie Minder Opvang Beter Leven;
- Actieprogramma Dak- en thuisloze jongeren;
- Kamerbrief over Een (t)huis, een toekomst, De aanpak van dak- en thuisloosheid;
- Plan van Opvang naar wonen ;
- Herijking welzijnsopdracht. Samen werken aan een sterke sociale basis. Richtinggevende notitie;
- Meedoen en Thuis voelen, een nieuw bestaan in Arnhem;
- Arnhemse standaard toegankelijkheid;
- Uitvoeringsplan inclusief Arnhem;
- Actieplan Vrij zijn in Arnhem;
- Arnhemse Inclusieagenda VN-verdrag Handicap;
- Nationaal Actieplan Dakloosheid.
- Regiovisie Samen Veilig 2024-2028

Gezondheid en sport

Een goede gezondheid is de basis voor een gelukkig leven en daarmee de basis voor participatie van inwoners in onze maatschappij. Daarom vinden wij dat alle Arnhemmers gelijke kansen moeten krijgen om te sporten, te bewegen en hun gezondheidspotentieel zo goed mogelijk te benutten. Dit betekent dat elke Arnhemmer de mogelijkheden moet hebben om zichzelf een gezonde leefstijl eigen te maken en zich deze vaardigheden zo jong mogelijk aan te leren. Hierbij willen we oog hebben voor mensen voor wie dit geen vanzelfsprekendheid is.
We richten ons daarbij op het stimuleren van gezond gedrag en het tegengaan van ongezond gedrag, zoals roken, te weinig bewegen, ongezonde voeding en problematisch alcoholgebruik. Met verschillende programma's helpen we onze inwoners een gezonde leefstijl eigen te maken. We stimuleren bewegen voor iedereen, bijvoorbeeld door activiteiten te organiseren en sportaccommodaties te realiseren.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhemmers gezond en fit (A)

Een goede gezondheid vormt de basis voor een gelukkig leven en is daarmee ook de basis voor deelname van inwoners aan onze samenleving. Alle Arnhemmers moeten gelijke kansen krijgen om hun gezondheidspotentieel optimaal te benutten. Een gezonde leefstijl en een goed ingerichte woonomgeving, met oog voor gezondheid en bewegen, zijn daarvoor belangrijke voorwaarden. Dit is de kern van het plan 'Gezond en Fit; Aanpak voor een gezonde leefstijl in Arnhem' (mei 2020) waarin we als gemeente onze ambities voor gezondere en fittere Arnhemmers presenteren. De aandacht gaat daarbij vooral uit naar die inwoners voor wie een goede gezondheid niet vanzelfsprekend is. Dit sluit aan bij de Arnhem-Oost-aanpak.

Meer Arnhemmers voldoen aan de beweegrichtlijn en minder Arnhemmers hebben overgewicht (D)

De beweegrichtlijn (vervanging van de oude beweegnorm) houdt in:

- voor kinderen (4 tot en met 17 jaar): 1 uur per dag matig intensief bewegen, 3x per week spier- en botversterkende activiteiten;
- voor volwassenen: 2,5 uur per week matig intensief bewegen, 2x per week spier- en botversterkende activiteiten;
- voor senioren worden extra balansoefeningen geadviseerd.

We stimuleren sporten in de openbare ruimte (I)

- We leggen beweegvoorzieningen aan zoals pumptracks, skatebanen, calisthenics- en freerunobjecten. Hierbij willen we tot 2026 per jaar minimaal 1 beweegvoorziening toevoegen. Hierbij hebben we aandacht voor Arnhem-Oost wijken.
- We onderhouden beweegvoorzieningen in de openbare ruimte (zoals playgrounds).
- Waar nodig vindt ook programmering vanuit buurtsportcoaches plaats.
- We zorgen voor een openbare ruimte die uitnodigt om te bewegen, te wandelen en te fietsen, door onder andere het aanleggen van aantrekkelijke wandelroutes en beweegroutes.
- We werken samen met verenigingen en scholen om open sportparken en open schoolpleinen te realiseren, zodat deze aansluiten op de openbare ruimte.
- We onderzoeken in 2025 o.a. de aanleg van een ‘urban track’, een openbaar toegankelijke atletiekbaan en gaan verder met de plannen voor de urban invulling van de Blauwe golven.

We stimuleren Arnhemmers om gezond te eten en te drinken (I)

- Het programma GO! (Gezond Onderweg), een wijkgericht behandelprogramma met als component een passend sport- en beweegaanbod voor de doelgroep, is effectief gebleken in de aanpak van overgewicht bij kinderen.
- Het programma JOGG richt de aandacht op een gezonde leefstijl bij kinderen in het algemeen en een gezond gewicht in het bijzonder. Het programma stimuleert gezonder eten en drinken in de omgeving waarin kinderen dagelijks verkeren, zoals op scholen, in kindercentra, bij sportverenigingen, en bevordert een leefomgeving die uitnodigt tot activiteit en tot sportief bewegen.
- Op plekken waar veel kinderen komen willen we een zo gezond mogelijke omgeving creëren. Daarom integreren we voedseleducatie zoveel mogelijk in het basisonderwijs. Dit sluit aan bij de ambities in het kader van het JOGG-programma (gezonde jeugd, gezonde toekomst), waarbij gezonde voeding en water drinken belangrijke pijlers zijn.
- We verzorgen leefstijlcoaching via het Sportbedrijf Arnhem door middel van de gecombineerde leefstijlinterventies (Xfitt, COOL). Die interventies richten zich op een combinatie van afvallen, bewegen en gedragsverandering voor duurzaam resultaat.

We stimuleren Arnhemmers om te gaan sporten bij vitale verenigingen of andere beweegaanbieders (I)

- Sportfaciliteiten zijn schoon, heel en veilig en bieden de Arnhemse sportverenigingen ruimte om hun sport te beoefenen. Dit gebeurt door middel van het Sportbedrijf Arnhem, dat voor ons de sportparken, wijkvoorzieningen en zwembaden beheert en exploiteert.
- We willen verenigingen in Arnhem die toekomstbestendig en vitaal zijn. Dit doen we door verenigingsondersteuning via het Sportbedrijf, subsidie aan de Arnhemse sportfederatie, het organiseren van sportcafés, trainingen en we ontsluiten ook aanbod van NOC/NSF of andere sportbonden. Verder hebben we een sportparkmanager die op sportpark de Bakenhof verenigingen ondersteunt en hebben we een clubkadercoach die verenigingen ondersteunt in relatie tot pedagogische vaardigheden.
- We geven uitvoering aan het lokaal sportakkoord.
- We zetten in op een positief sportklimaat. Iedereen voelt zich welkom, iedereen voelt zich veilig, iedereen kan meedoen in de Arnhemse sport.
- We ondersteunen verenigingen die nieuwe sport- en beweegvormen willen aanbieden en waar vraag naar is (padel, urban sport). In 2025 verwachten wij het aantal padellocaties uit te kunnen breiden in samenwerking met de tennisverenigingen.
- We subsidiëren het gebruik van sportaccommodaties, zodat ‘de sport’ betaalbaar blijft (tarievenmodel).
- Aanvullend verhogen we de toegankelijkheid van de sport voor Arnhemmers door het inzetten van de Sportkaart, de Gelrepas en de studentensportkaart.
- We verduurzamen de kunstgrasvelden. In navolging van 2024 waarin twee velden voorzien zijn van organische infill in plaats van SBR (gerecyclede autobanden), gaan we hiermee door in 2025. Naar verwachting kunnen we in 2025 2 á 3 velden vervangen.
- We ondersteunen maatschappelijke organisaties die sport als middel gebruiken voor ontmoeten, verbinden, persoonlijke ontwikkeling en gezonde leefstijl (bijvoorbeeld bij AM, Presikhaaf University).
- In 2025 e.v. zetten we verder in op professionalisering van sportaanbieders, onder andere door inzet van een clubkadercoach, sportparkmanager en coördinator positief sportklimaat.

We stimuleren specifieke doelgroepen Arnhemmers extra om naar vermogen te kunnen sporten en bewegen (doelgroepenbeleid) (I)

- We willen dat alle Arnhemse kinderen van de PO-scholen minimaal vijf uur op en rond school bewegen (via gym, pauzesport, en bijvoorbeeld verlengde schooldag). We voeren samen met de scholen de 2+1+2 aanpak uit. De aanpak houdt in dat kinderen 2 uur per week bewegingsonderwijs ontvangen op school, 1 uur per week onder schooltijd bewegen op en rond school en 2 uur bewegen direct na school. Hiervoor bieden we onder andere aan; skillsboxen, beweegteams op scholen die activiteiten voor kinderen organiseren, schoolsport, voetbaltoernooien. Ook organiseren we voor kinderen hardloopwedstrijden, buurtsportcoaches en het geheim van Papendal. We werken hierin samen met sportverenigingen per wijk.
- We willen ouderen stimuleren om te bewegen. Vanuit het Sportbedrijf zijn er twee consulenten seniorensport die een specifiek aanbod aanbieden (bijvoorbeeld nationale diabetes challenge, natuurwandelen, fietsmaatjes, jeu de boulesbanen, golden sports).
- We stimuleren mensen met een beperking om te sporten. We faciliteren ‘uniek sporten’ (coördinatiefunctie aanbod en ondersteuningen bij hulpmiddelenaanvraag). We geven subsidie aan Invalidensportvereniging Arnhem (ISVA) .

We zorgen dat de stad en de breedtesport optimaal profiteert van de aanwezigheid van topsport(evenementen) (I)

- Bij het organiseren van (top)sportevenementen zetten we in op ‘side events’. We gebruiken het evenement om een stimulans te geven aan de sport in Arnhem. Dit doen we door ‘evenementversterkende activiteiten', ofwel ‘side events’. Deze hebben altijd de maatschappelijk toegevoegde meerwaarde op het gebied van gezondheid als uitgangspunt. Een recent voorbeeld zijn de fietsclinics verbonden aan het WK BMX, of de versterking van de lokale volleybalvereniging in het kader van het WK volleybal.
- We hebben een convenant met Papendal om ervoor te zorgen dat het topsportcentrum en de stad van elkaars aanwezigheid profiteren. Concreet worden er elke 2 jaar afspraken gemaakt over hoe de lokale sport (verenigingen, onderwijs) profiteert van de aanwezigheid van Papendal.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
% voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen	**54**				
Eenheid:	Percentage inwoners dat voldoet aan de Nederlands Norm Gezond Bewegen (19 en ouder)				
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)				

% kinderen beweegt iedere dag 1 uur	29
Eenheid:	Percentage kinderen (0 tot 11 jaar) dat elke dag minstens 1 uur beweegt. *Dit is een inschatting van ouders over het beweeggedrag van hun kinderen. Het vermoeden is dat door de vraagstelling het percentage zeer laag uitvalt. Landelijk gezien voldoet gemiddeld 56,8% van de kinderen 4 tot 12 aan de beweegrichtlijn. Wij vermoeden dat dit in Arnhem hoger ligt. We gaan in gesprek met de GGD om een eenduidiger beeld te krijgen.
Bron:	Kindmonitor GGD (vierjaarlijks)

% senioren (65+) dat aan de beweegnorm voldoet	37
Eenheid:	Percentage senioren dat aan de beweegnorm voldoet
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

% lid van sportvereniging	19,30
Eenheid:	Percentage inwoners dat is aangesloten bij een sportvereniging
Bron:	Sportbonden en NOC*NSF. Kennis- en Informatiesysteem Sport (KISS).

Waardering sportvoorziening	64
Eenheid:	% eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende sportvoorzieningen
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

% kinderen eet minstens elke dag fruit	84
Eenheid:	Percentage kinderen (0 tot 11 jaar) dat minstens elke dag fruit eet
Bron:	Kindmonitor GGD

% goed/ zeer goed ervaren gezondheid	80	68
Eenheid:	Percentage inwoners dat de gezondheid als goed of zeer goed ervaart	
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)	

% volwassenen met overgewicht	45	46
Eenheid:	Percentage volwassen met overgewicht	
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)	

Meer Arnhemse kinderen een Kansrijke Start (D)

Ieder kind verdient de best mogelijke start van zijn of haar leven en een optimale kans op een goede toekomst. De eerste 1000 dagen (-9 maanden tot 2 jaar) van een kind zijn cruciaal voor een goede start. Juist in deze eerste levensfase is de grootste gezondheidswinst te behalen. De gezondheid van een kind voor, tijdens en na de geboorte blijkt een belangrijke voorspeller te zijn van problemen, zowel fysiek als mentaal, op latere leeftijd. Zo'n 14% van de kinderen heeft geen goede start bij de geboorte door vroeggeboorte, een te laag geboortegewicht of een combinatie ervan. De oorzaak ligt vooral bij sociale risicofactoren en het gebrek aan beschermende factoren.

We zetten in op vroegtijdige signalering van (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie (I)

We werken continue aan het verbeteren van signaleren, onder andere:

- de inzet van signaleringsinstrumenten door de professionals;
- het herkennen van (niet-medische) signalen van kwetsbaarheid door professionals;
- de juiste hulpvraag naar boven krijgen door onder andere sensitieve gespreksvoering.

We zorgen voor een passend aanbod aan ondersteuning voor (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie (I)

- We brengen het zorglandschap voor de eerste 1000 dagen in beeld voor de professionals, zodat zij weten naar welke ondersteuning zij 'kwetsbare' (aanstaande) ouders kunnen doorverwijzen.
- We brengen het zorglandschap voor de eerste 1000 dagen in beeld voor 'kwetsbare' (aanstaande) ouders, zodat zij weten waar zij met hun hulpvraag terecht kunnen..

- We continueren bestaande interventies om ‘kwetsbare’ (aanstaande) ouders passende ondersteuning te bieden, onder andere Nu Niet Zwanger, Centering Pregnancy, Stevig Ouderschap, Voorzorg, Bewust Ouderschap, BabythuisZorg.
- We ontwikkelen Centering Pregnancy in de wijk door, zodat ‘kwetsbare’ ouders in hun eigen woonomgeving passende ondersteuning krijgen.
- We bieden extra opvoedondersteuning aan kwetsbare jonge ouders door de interventie Power Parents, waarbij jonge ouders in groepsverband worden ondersteund in de opvoeding.

We versterken de samenwerking in het netwerk (I)

- We zetten MDO's (geboortezorgnetwerk) in: een systematisch intercollegiaal overleg tussen de geboortezorg, JGZ en het sociale domein.
- We organiseren jaarlijks drie à vier netwerkbijeenkomsten voor professionals om elkaar beter te leren kennen en van elkaar te leren. Om goed samen te werken, moet je elkaar kennen en weten te vinden.
- We onderzoeken en ontwikkelen communicatietools die professionals ondersteunen in de samenwerking (bijvoorbeeld digitale nieuwsbrief en aansluiten bij OZO-verbindzorg).
- De JGZ biedt als belangrijke netwerkpartner laagdrempelige toegankelijk zorg in de wijk, dichtbij de kinderen (en hun ouders) en andere netwerkpartners in de wijk.

Meer Arnhemmers groeien op in een rookvrije omgeving (D)

Iedere week opnieuw raken honderden kinderen in Nederland verslaafd aan roken. Ruim de helft van de rokers sterft aan de gevolgen ervan; elk jaar zo’n 20.000 Nederlanders. Ook van meeroken kunnen mensen ernstig ziek worden en er zelfs aan overlijden, tot wel enkele duizenden per jaar. Daarom moet ieder kind dat geboren wordt de kans krijgen om volledig rookvrij op te groeien. Dit kan alleen in een rookvrije omgeving met goede voorbeelden om zich heen. Daarom zetten we ons in om Arnhemmers in een rookvrije omgeving te laten opgroeien. Dit doen we onder andere door te starten met een wijkaanpak voor een Rookvrij Presikhaaf.

We stimuleren laagdrempelige, wijkgerichte en integrale initiatieven voor stoppen met roken (I)

- We ontwikkelen een wijkgerichte aanpak op het gebied van stoppen met roken.
- We verbinden initiatieven in de wijk die inzetten op problemen die in samenhang met roken kunnen worden aangepakt.
- We zorgen voor een warme overdracht in de toeleiding naar stoppen met roken ondersteuning via het gezondheidsplein in Rijnstate en de gezondheidspleinen in Malburgen en Presikhaaf.

Op plekken waar vaak kinderen en jongeren komen, zetten wij in op een rookvrije omgeving (I)

- We stimuleren sportverenigingen om een rookvrij beleid te voeren.
- We verkennen de mogelijkheden uit de Omgevingsvisie om meer plekken aan te duiden als rookvrije zone.
- We ondersteunen initiatieven van inwoners om speelplekken in hun wijk rookvrij te maken.
- We verkennen de mogelijkheden rookvrij beleid op te nemen in subsidieafspraken.
- We stimuleren en faciliteren de Gezonde Kinderopvang en de Gezonde Schoolaanpak.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
% roken	21		21		
Eenheid:	Percentage inwoners dat rookt				
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)				

Het terugdringen van problematisch alcohol- en drugsgebruik (D)

Alcohol- en drugsgebruik, gokken en overmatig gamen en sociale mediagebruik zijn schadelijk voor de gezondheid. Het kan ook leiden tot slechtere schoolprestaties, verzuim of schooluitval. Het is dus belangrijk om alcohol- en drugsgebruik en gokken zo veel mogelijk te voorkomen en te ontmoedigen en met name jongeren te leren op een gezonde manier om te gaan met gamen en sociale mediagebruik.

We richten ons op preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen (amendement 23A36 Preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen) (I)

Dit doen we door op verschillende domeinen in het leven van jongeren in te zetten:

- School: we stimuleren alle Arnhemse scholen om gebruik te maken van een integrale aanpak voor het voorkomen en terugdringen van (problematisch) middelengebruik.
- Professionals: signaleren en begeleiden van jongeren die beginnende problemen hebben met gebruik en verwijzen van leerlingen met problematisch gebruik.
- Sportomgeving: we stimuleren een verantwoord middelenbeleid bij sportverenigingen.

- Wijk: we zetten in op deskundigheidsbevordering op het gebied van middelengebruik voor professionals in de wijk zoals jongerenwerkers, straatcoaches, handhavers.

We versterken de signaleringsketen (I)

- We onderzoeken met het kernteam preventie en handhaving van middelengebruik hoe we de samenwerking tussen preventie en handhaving kunnen verbeteren.
- We sluiten aan op landelijke campagnes zoals Zien Drinken, Doet Drinken en IkPas om preventie van middelengebruik onder de aandacht te brengen bij inwoners en professionals.
- Jeugdartsen en -verpleegkundigen van de GGD geven voorlichting en advies en verwijzen door als extra ondersteuning nodig is.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
% voldoet aan de alcoholrichtlijn	**43**		**43**		
Eenheid:	Percentage inwoners dat voldoet aan de alcoholrichtlijn				
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)				

Suicidepreventie (D)

De gemeente Arnhem zet zich in voor het bespreekbaar maken van mentale problemen en het zoveel als mogelijk voorkomen en verminderen van suïcides. Vanaf juli 2021 maakt Arnhem daarom deel uit van het Suïcidepreventie Actienetwerk (Supranet). Met onze deelname daaraan dragen wij bij aan de Derde Landelijke Agenda Suïcidepreventie 2021-2025. Er is een initiatief wet in voorbereiding waarmee suïcidepreventie wordt toegevoegd aan de Wet Publieke Gezondheid. Waarschijnlijk gebeurt dat vanaf 2025. Vooruitlopend op een eventuele wettelijke taak blijven we de aanpak van het Suïcidepreventie Actienetwerk (Supranet) volgen (zie raadsbrief van 23 mei 2023). Dat betekent dat we gelijktijdige inzetten op vijf pijlers: publiekscampagne (bespreekbaar maken), risicogroepen benaderen, gatekeepers trainen in het herkennen en bespreekbaar maken, het netwerk versterken en de toegang tot dodelijke middelen beperken. Dit doen we met diverse lokale partners en met inzet van ervaringsdeskundigen en naasten. Verder werken we samen met 113 Zelfmoordpreventie. Ook houden we contact met de andere Supranet regio's, om van elkaar te leren. De planning is nu dat we 2025 gebruiken om lokaal en naar verwachting ook regionaal vast te stellen hoe we de wettelijke taak invullen. De komende tijd stellen we ook vast of we lokaal en regionaal onderdelen van suïcidepreventie extra aandacht geven in lijn met de Landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024, de Brede SPUK-regeling (specifieke uitkering) en het Integraal Zorgakkoord (IZA). Het Centrum voor Levensvragen en Suïcidepreventie is op 1 juli gestart. Daarmee geven we invulling aan amendement (22A709) Suïcidepreventie toegankelijk voor iedereen. In 2024 evalueren wij het Centrum en stellen we vast welk vervolg het krijgt vanaf 2025.

We maken mentale problemen bespreekbaar (I)

We zetten ons in voor het bespreekbaar maken van mentale problemen en het zoveel als mogelijk voorkomen en verminderen daarvan (inclusief suïcidepreventie). De inzet op suïcidepreventie is inmiddels een wettelijke taak die waarschijnlijk ingaat op 1 juli 2025. Dat betekent dat we ons in 2025 moeten voorbereiden op het uitvoeren van die taak. Dat doen we samen met onze partners en met de regiogemeenten. De kaders daarvoor nemen we op in de Regiovisie Publieke Gezondheid die wordt geactualiseerd nadat de landelijke nota Gezondheidsbeleid voor de periode 2025-2028 is opgesteld. Op basis van de kaders werken we de uitvoeringsplannen uit, zowel regionaal als lokaal en verstrekken we opdrachten aan de partijen die een rol krijgen in de uitvoering (waaronder het Centrum voor Levensvragen en Suïcidepreventie). Binnen Arnhem maakt de inzet op suïcidepreventie onderdeel uit van de brede inzet op mentale gezondheid.

We blijven de Arnhemse aanpak suïcidepreventie doorontwikkelen (I)

Vooruitlopend op de invoering van de wettelijke taak blijven we de huidige aanpak volgen Dat betekent dat we gelijktijdige inzetten op vijf pijlers: publiekscampagne (bespreekbaar maken), risicogroepen benaderen, gatekeepers trainen in het herkennen en bespreekbaar maken, het netwerk versterken en de toegang tot dodelijke middelen beperken. Dit doen we met diverse lokale partners en met inzet van ervaringsdeskundigen en naasten.

Doelen en budgetten

Hieronder geven we een indicatief inzicht van de relatie tussen doelen en budgetten. Niet alle werkzaamheden die we uitvoeren (met name 'going concern'-werkzaamheden) zijn opgenomen in de doelstellingen. De budgetten hiervoor staan onder het kopje "Overig". Door de samenhang van diverse doelen worden diverse budgetten doeloverstijgend ingezet. In deze gevallen is het totale budget voor de doelen bij het bovenste doel weergegeven en is bij de onderstaande doelen geen bedrag opgenomen.

Begroting 2025 per ambitie en doel	Lasten	Baten	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen
Bedragen x € 1.000				
Arnhemmers gezond en fit	**30.349**	**6.054**	**525**	**548**
Meer Arnhemmers voldoen aan de beweegrichtlijn en minder Arnhemmers hebben overgewicht	19.564	4.728	525	548
Meer Arnhemse kinderen een Kansrijke Start	3.402	0	0	0
Meer Arnhemmers groeien op in een rookvrije omgeving	7.383	1.326	0	0
Het terugdringen van problematisch alcohol- en drugsgebruik				
Overig	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal	**30.349**	**6.054**	**525**	**548**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Primitief	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	27.892	29.048	33.092	30.349	29.248	27.542	27.636
Baten	7.625	3.778	6.191	6.054	5.561	4.119	4.117
Saldo lasten en baten	***-20.267***	***-25.270***	***-26.901***	***-24.295***	***-23.687***	***-23.423***	***-23.518***
Toevoegingen aan reserves	1.166	431	525	525	525	525	525
Onttrekkingen aan reserves	1.060	474	1.225	548	462	360	449
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-106***	***44***	***700***	***23***	***-63***	***-165***	***-76***
Resultaat	**-20.373**	**-25.226**	**-26.201**	**-24.272**	**-23.751**	**-23.588**	**-23.594**

Toelichting

Lasten

De lasten voor 2025 zijn totaal begroot op € 30,3 miljoen. Dit is opgebouwd uit:

- Subsidie Sportbedrijf: € 12,7 miljoen (daarnaast is € 5,8 miljoen onderdeel van de wijkbegroting)
- Kosten voor collectieve preventie volksgezondheid: € 4,8 miljoen;
- Kosten voor jeugdgezondheidszorg: € 3,4 miljoen;
- Budget voor besteding Brede Spuk (GALA middelen); € 1,9 miljoen
- Huisvestingskosten binnensport: € 0,5 miljoen
- Kapitaallasten: € 2,4 miljoen;
- Overige subsidies sport en gezondheid: € 1,2 miljoen;
- Arnhem-Oost € 0,9 miljoen;
- Overige lasten: € 2,2 miljoen.

De totale lasten dalen ten opzichte van 2024 met € 2,7 miljoen. Dit komt met name door het wegvallen van een incidentele subsidie aan Sportbedrijf Arnhem van € 2,8 miljoen.
Daarnaast is de Brede SPUK-regeling per 2027 niet voor alle onderdelen structureel. Deze Rijksuitkering is voor alle gemeenten beschikbaar gesteld voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis.

Baten

De baten voor 2025 zijn totaal begroot op € 6,1 miljoen. Dit is opgebouwd uit:

- Verhuur panden en accommodaties: € 3,9 miljoen;
- Rijksinkomsten Brede Spuk vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA): € 1,9 miljoen;
- Overige baten: € 0,2 miljoen.

De totale baten dalen met € 0,1 miljoen ten opzichte van 2024.

Toevoegingen aan reserves
In 2025 wordt voor totaal € 0,5 miljoen toegevoegd aan de reserves.
- € 0,5 miljoen wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Onderhoud Vastgoed.

Onttrekkingen aan reserves
In 2025 wordt voor totaal € 0,5 miljoen onttrokken aan de reserves.
- € 0,2 miljoen wordt onttrokken aan de bestemmingsreserve Kapitaallasten;
- € 0,2 miljoen wordt onttrokken aan de bestemmingsreserve Onderhoud Vastgoed.
- € 0,1 miljoen wordt onttrokken aan de bestemmingsreserve Jeugdfonds.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Sportbedrijf Arnhem
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Sportbedrijf Arnhem;
- Eerstelijnsgezondheidszorg (onder andere huisartsen);
- Rijnstate;
- Onderwijsinstellingen;
- Sociale Wijkteams;
- Menzis;
- Iriszorg verslavingspreventie;
- Indigo;
- Provincie Gelderland;
- Sportaanbieders;
- Partners uit het Verloskundig Samenwerkingsverband Kracht (Arnhem e.o.).

Daarnaast zijn er nog een aantal kleinere partijen die een preventief aanbod hebben in Arnhem.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Plan Gezond en fit;
- Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024 ‘Gezondheid breed op de agenda’ (mei 2020);
- Nationaal Preventieakkoord;
- Sport- en beweegakkoord Gemeente Arnhem (juni 2020).

Klimaat en energie

Ambitie

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn en in 2030 een CO2 reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017

Minder energiegebruik gebouwde omgeving | € 16,5 mln.

- We bereiken meer inwoners met onze energie-armoede aanpak
- We zetten onze isolatieaanpak voort
- We stimuleren eigenaren van woningen deze aardgasvrij te maken

Meer duurzaam aanbod van energie | € 0,3 mln.

- We stimuleren veel meer opwek van zonne-energie. Daarnaast blijven we alternatieve bronnen naast zon onderzoeken
- We plannen de realisatie van 20 collectieve warmteoplossingen als alternatief voor aardgas

Meer lokale energie systemen | € 0,2 mln.

- We delen per energiegebied (120 gebieden) wat de kansrijke duurzame energieoplossingen zijn
- We plannen de realisatie van drie lokale energiesystemen
- We lossen de energievoorziening van tien gebouwen, gebieden op binnen de netcongestie

Meer bedrijven verduurzamen (industrie) | € 0,6 mln.

- We zorgen voor bekendheid met verduurzamingsmaatregelen
- We bevorderen minder energie gebruik, stimuleren duurzame opwek en aardgasvrije oplossingen
- Met 25 grootverbruikers werken we naar verduurzaming en brengen we verbruik en opwek bij elkaar

Meer zichtbaar maken onze ambitie | € 0,2 mln.

- We gaan door met de campagnes Arnhem AAN
- We ontwikkelen drie gebieden naar netbewust en energieneutraal bouwen
- We starten met de verduurzaming van vijf iconische gemeentelijke vastgoed objecten

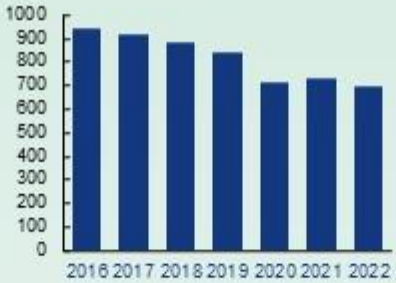
Meer verduurzamen stads-logistiek en vervoer | € 0,5 mln.

- We breiden het aantal laadpunten en snelladers uit
- We verminderen en verduurzamen mobiliteitsbewegingen in de stad
- We nemen zero-emissie eisen op bij nieuwe aanbestedingen

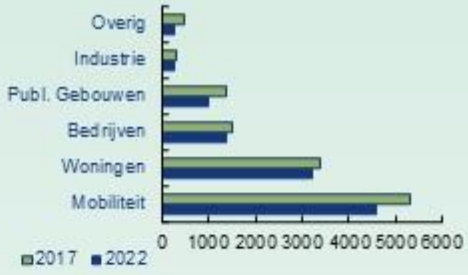
Cijfers en indicatoren

1. De CO2 uitstoot daalt ten opzichte van voorgaande jaren. Ten opzichte van 2017 betreft het een reductie van 26%. Hoofdreden is waarschijnlijk de corona pandemie en hoge gasprijzen.
2. We zien ten opzichte van 2017 een afname van het energiegebruik. De afname is het meest zichtbaar in de sectoren woningen en mobiliteit.

1. CO2 uitstoot Arnhem in kiloton (kT)

2. Energieverbruik Arnhem in terra joules (Tj) naar sector

Samenvatting doelenboom Klimaat en energie

Ambitie	Doel	Inspanning
We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn en in 2030 een CO2 reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017	Minder energie gebruiken in de sector gebouwde omgeving	We bereiken meer inwoners met onze energie armoede aanpak
		We zetten onze isolatie aanpak voort
		We stimuleren eigenaren van woningen deze aardgasvrij te maken
	Meer duurzaam aanbod van energie	We stimuleren veel meer opwek van zonne-energie middels zon op dak, grootschalige zonnevelden en innovatieve oplossingen, zoals carports. We blijven alternatieve bronnen naast zon onderzoeken.
		We zijn gestart met (het plannen van) de realisatie van 20 collectieve warmteoplossingen, als alternatief voor aardgas
	Meer lokale energiesystemen	We delen per energiegebied (120 in totaal) wat de kansrijke duurzame energieoplossing(en) zijn en wanneer deze worden gerealiseerd.
		We zijn gestart met (het plannen van) de realisatie van drie lokale energiesystemen
		We lossen de energievoorziening van tien gebouwen en/of gebieden op binnen de nieuwe werkelijkheid van netcongestie.
		We starten met een vernieuwde wijkgerichte aanpak van de energietransitie
	Meer bedrijven verduurzamen (en industrie)	We zorgen ervoor dat bedrijven bekend zijn met verduurzamingsmaatregelen
		We bevorderen het gebruik van minder energie bij bedrijven
		We stimuleren de opwek van duurzame energie bij bedrijven

		We stimuleren bedrijven om toe te werken naar een aardgasvrije energievoorziening
		We werken met de 25 grootste netto energieverbruikers in de stad toe naar verduurzaming en naar het bij elkaar brengen van verbruik en opwek van energie
	Meer zichtbaar maken van de ambitie van Arnhem, zodat we gedrag en systemen veranderen	We gaan door met de communicatiecampagnes onder Arnhem AAN
		We ontwikkelen drie gebieden in o.b.v. een energievisie, naar netbewust en energieneutraal bouwen
		We starten met de verduurzaming van vijf iconische gemeentelijke vastgoed objecten.
	Meer verduurzamen van de stadslogistiek en vervoer	We breiden het aantal laadpunten en snelladers uit
		We verminderen en verduurzamen mobiliteitsbewegingen in de stad
		We nemen zero-emissie eisen op bij nieuwe aanbestedingen

Klimaat en energie

De klimaatverandering wacht niet op ons, we zitten in een klimaatcrisis en we willen die verder tegengaan door vol in te zetten op een inclusieve energietransitie. Arnhem heeft de ambitie om in 2050 een klimaatneutrale gemeente te zijn. Hoe we dat gaan doen, is vastgelegd in het beleidsplan New Energy Made in Arnhem. Een oude lineaire economie past daar niet bij, die laten we los en een circulaire economische benadering staat centraal. Daarbij streven we naar duurzaamheid en brede welvaart.

We zetten beleidsplan New Energy made in Arnhem door, nemen regie op versnelling en trendbreuk, gebruikmakend van innovaties. Steeds met oog voor kwetsbare inwoners. Stijgende energiekosten vragen acute aanpak bij mensen in een zeer kwetsbare situatie.

We streven naar CO2-reductie in de gebouwde omgeving en bij bedrijven door energiebesparing, en door het opwekken van duurzame energie (met zonnepanelen en windmolens) met duurzame (collectieve) warmte als alternatief voor aardgas. We betrekken de Arnhemmers en gaan samen aan de slag.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017. (A)

Arnhem volgt in haar ambities internationale afspraken, het klimaatakkoord en het Gelders Energieakkoord. Arnhem werkt toe naar een klimaat neutrale stad in 2050. De doelstelling is 61% CO2-reductie ten opzichte van 2017. Deze reductie wordt grotendeels gerealiseerd door de uitvoering van het beleidsplan New Energy Made in Arnhem NEMIA en overige activiteiten binnen de gemeente. Een deel van de reductie komt van autonome ontwikkeling, de resterende opgave zullen wij van buiten de gemeentegrens moeten halen of hier in de komende jaren aanvullende ambities op formuleren.

- De huidige trend zal zich waarschijnlijk niet zo rooskleurig doorzetten vanwege 1) het afvlakken van de verduurzaming van de landelijke elektriciteitsmix en 2) het afnemen van het effect van de coronapandemie. Tegelijk zullen de stijgende energieprijzen, mede als gevolg van de oorlog in Oekraïne, naar verwachting een extra impuls geven aan besparingsmaatregelen.
- Om het klimaatdoel te halen is een trendbreuk nodig, met name in de gebouwde omgeving en bij de grootschalige opwek van elektriciteit.
- Om de verduurzaming van de sectoren te kunnen blijven faciliteren is het nodig om de netcongestie op te heffen door het versneld realiseren van nieuwe energie-infrastructuur. Hiervoor zijn we mede afhankelijk van netbeheerders Liander en TenneT. Daarnaast is het nodig om technische, organisatorische en financiële innovaties in te zetten om, ondanks de netcongestie, toch verder te komen met de energietransitie.

Gemeenten hebben vanuit het Klimaatakkoord de regie gekregen over de wijkgerichte energietransitie. Gemeenten, zo ook Arnhem, hebben hierbij hoge ambities en hebben als voorwaarde gesteld dat deze transitie haalbaar en betaalbaar is voor inwoners en bedrijven. In de praktijk blijkt nu al in veel gevallen dat het verduurzamen van woningen en gebouwen naar aardgasvrij en/of energieneutraal onvoldoende rendabel en financierbaar is, in vergelijking met de fossiele oplossingen. Als gemeenten hebben we van het Rijk stevige ruggensteun gevraagd op instrumentarium, wetgeving en financiering.

Minder energie gebruiken in de sector gebouwde omgeving (D)

Binnen de gebouwde omgeving is het speerpunt tot 2030 het isoleren van alle woningen en gebouwen tot aan het niveau van de nationale isolatiestandaard. Een forse opgave, waarvoor we in 2023 een specifieke Arnhemse isolatieaanpak hebben opgesteld, die in uitvoering is en in 2025 wordt doorgezet. We streven naar minder energieverbruik om per jaar op de trendlijnen naar 2030 en 2050 te komen.

We bereiken meer inwoners met onze energie-armoede aanpak (I)

De Arnhemse aanpak energiearmoede is in 2023 fors geïntensiveerd, met extra middelen van het Rijk zetten we deze aanpak voort in 2025. We werken samen met een netwerk van partijen om de doelgroep te bereiken, deelnemers te werven en energiecoaches op te leiden en in te zetten. Verder creëren we in de wijken werkgelegenheid, bijvoorbeeld als energiecoach of als klusser.

We zetten onze isolatieaanpak voort (I)

In 2023 is de 'Arnhemse aanpak woningisolatie' vastgestelde met als operationele doelstelling de isolatie van 35.000 extra woningen tot de nationale standaard in 2030. De isolatieaanpak is wijkgericht en doelgroepgericht.

In 2025 zetten we de aanpak voort waarbij we nieuwe doelgroepen toevoegen zoals VVE's, particuliere verhuurders en monument eigenaren. De aanpak zal worden vernieuwd met de innovaties van de winnaars van de innovatiechallenge die in 2024 heeft plaatsgevonden.

Verder is in 2023 een aanvraag bij het Rijk voor middelen uit het Volkshuisvestingsfonds toegekend. Deze zijn vertaald in een subsidieregeling (SEWA) die we de komende jaren uitvoeren en jaarlijks verbeteren. Dit is onderdeel van de isolatieaanpak.

We stimuleren eigenaren van woningen deze aardgasvrij te maken (I)

In 2022 heeft de raad de Transitievisie warmte vastgesteld. Hierin zijn tien buurten benoemd (kansrijke wijken) waar we verkennen hoe deze kunnen overstappen van aardgas naar een duurzaam alternatief voor verwarming. Daarnaast zijn vijf 'onderzoeksgebieden' benoemd om grootschalig te verkennen of een warmtenet als duurzaam alternatief mogelijk is. De doelstelling is om 6.500 duurzaam te verwarming in 2030 (aardgasvrij). Deze worden in 2025 voortgezet, afgesloten of uitgebreid.

In 2024 en 2025 wordt de Transitievisie warmte verder geconcretiseerd waarbij samen met de 120 energiegebieden die we in Arnhem hebben gedefinieerd een energieplan voor het gebied wordt opgesteld. Wijken waarvoor nog geen energieplan wordt opgesteld krijgen een indicatie wanneer de wijk aan de beurt is.

Kansrijke buurten en onderzoeksgebieden
In 2025 werken we verder aan de ontwikkeling van warmtenetten met een aantal energiegebieden in Arnhem. Daarnaast gaan we door met het stimuleren van individuele warmtepompen in een aantal energiegebieden. Voor de onderzoeksgebieden starten we nieuwe verkenningen op naar de mogelijkheden voor grootschalige en kleinschalige warmtenetten met (nieuwe) duurzame warmtebronnen.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
CO2 uitstoot gebouwde omgeving	**272**	**285**	**0**		
Eenheid:	kiloton				
Bron:	Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)				

CO2 reductie gebouwde omgeving t.o.v. peiljaar 2017	**69**	**56**			
Eenheid:	Vermindering in C02 uitstoot t.o.v. 2017				
Bron:	Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)				

Meer duurzaam aanbod van energie (D)

Zon op dak is niet voldoende om aan de Arnhemse elektriciteitsvraag te voldoen. We hebben daarom ook grootschalige opwek op land nodig waarbij het streven is om per jaar aantoonbaar op de trendlijnen naar de benodigde opwek van energie te komen in 2030 en 2050. De focus hierbij ligt op grondgebonden zonnevelden en windmolens. Dit zijn bewezen technologieën die binnen een afzienbare termijn veel elektriciteit kunnen opwekken. Doel is dus het realiseren van windmolens en zonnevelden. Voor een deel van de elektriciteitsopwekking die we nodig hebben, zijn we afhankelijk van de regio, omdat we een gemeente zijn met een stedelijk karakter en een beperkt beschikbare ruimte in het buitengebied. Daarbij zijn er geen gebieden meer om grote windmolens te kunnen plaatsen.

We stimuleren veel meer opwek van zonne-energie middels zon op dak, grootschalige zonnevelden en innovatieve oplossingen zoals carports (I)

We gaan door met de voorbereiding, bouw en/of exploitatie van diverse zonnevelden en zonnecarportlocaties. Daarbij stimuleren en ontwikkelen we innovaties zoals modulaire zonnecarports, smart energy hubs en verticale zonnepanelen. Indien uit haalbaarheidsonderzoek in 2024 of 2025 blijkt dat er een zonneveld binnen zoeklocatie Deelen haalbaar is, dan zal hier de voorbereiding en aanbesteding worden opgestart. Verder blijven we onderzoeken welke locaties geschikt zijn of geschikt gemaakt kunnen worden voor de opwek van zonne-energie. In 2024 en 2025 integreren we de resultaten van de milieueffectrapportage Regionale Energie Strategie (RES Arnhem Nijmegen in de RES 2.0. Er komen nieuwe zoekgebieden voor windprojecten in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen bij. Ook geven we een update over de bovenlokale warmteverdeling en starten we een proces voor de omgang met netcongestie en integraal programmeren.

We zijn gestart met (het plannen van) de realisatie van 20 collectieve warmteoplossingen, als alternatief voor aardgas **(I)**

In 2022 heeft de raad de Transitievisie warmte vastgesteld. Hierin zijn tien buurten benoemd (kansrijke wijken) waar we verkennen hoe deze kunnen overstappen van aardgas naar een duurzaam alternatief voor verwarming. Daarnaast zijn vijf ‘onderzoeksgebieden’ benoemd om grootschalig te verkennen of een warmtenet als duurzaam alternatief mogelijk is. De doelstelling is om 6.500 duurzaam te verwarming in 2030 (aardgasvrij). Deze worden in 2025 voortgezet, afgesloten of uitgebreid.

In 2024 en 2025 wordt de Transitievisie warmte verder geconcretiseerd waarbij samen met de 120 energiegebieden die we in Arnhem hebben gedefinieerd een energieplan voor het gebied wordt opgesteld. Wijken waarvoor nog geen energieplan wordt opgesteld krijgen een indicatie wanneer de wijk aan de beurt is.

Kansrijke buurten en onderzoeksgebieden
In 2025 werken we verder aan de ontwikkeling van warmtenetten met een aantal energiegebieden in Arnhem. Daarnaast gaan we door met het stimuleren van individuele warmtepompen in een aantal energiegebieden. Voor de onderzoeksgebieden starten we nieuwe verkenningen op naar de mogelijkheden voor grootschalige en kleinschalige warmtenetten met (nieuwe) duurzame warmtebronnen.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Vermeden CO2-uitstoot door duurzame opwek elektriciteit	**16**	**20**			
Eenheid:	Vermindering in C02-uitstoot t.o.v. 2017				
Bron:	Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)				

Vermeden CO2 uitstoot door duurzame opwek elektriciteit t.o.v. 2017	**9**	**13**			
Eenheid:	vermindering in C02 uitstoot t.o.v. 2017				
Bron:	Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)				

Meer lokale energiesystemen **(D)**

Capaciteit in elektriciteitsnetten is schaars door de nieuwe werkelijkheid van netcongestie. Essentieel is het slim inzetten van energie en infrastructuur. De schaarse energie- en infrastructuur moeten we inzetten vanuit systeemperspectief door vraag en aanbod lokaal bij elkaar te brengen in lokale energiesystemen.

We delen per energiegebied (120 stuks) wat de kansrijke duurzame energieoplossing(en) zijn en wanneer deze worden gerealiseerd **(I)**

We hebben de gemeente Arnhem opgedeeld in 120 energiegebieden (ongeveer 1.500 inwoners per stuk) die energetisch gezien logische clusters zijn. We hebben 20+ wijken, 60+ CBS buurten maar deze doorsnedes zijn te grof om over logische energiegebieden te praten die vergelijkbaar zijn. Per energiegebied willen we in 2025 de kansrijke duurzame energieoplossing of oplossingen opstellen in een participatief proces met inwoners en andere relevante partijen in het gebied. Wanneer een energiegebied nog niet aan de beurt is voor het gezamenlijk bepalen van de oplossing(en) van de toekomst dan krijgen ze een indicatie wanneer hun gebied aan de beurt is. Ook daarmee bieden we duidelijkheid waarmee inwoners keuzes voor zichzelf kunnen maken. We willen naast de technologische oplossing ook zoveel mogelijk informatie bieden over de organisatievorm en de financiële constructies die erbij komen kijken.

We zijn gestart met (het plannen van) de realisatie van drie lokale energiesystemen **(I)**

Lokale energiesystemen zijn ontzettend belangrijk om vraag en aanbod van energie lokaal te balanceren. Hierdoor verdwijnt de afhankelijkheid van het centrale elektriciteitsnet voor een deel waardoor toch ontwikkelingen mogelijk zijn in de nieuwe werkelijkheid van netcongestie.

We lossen de energievoorziening van tien gebouwen en/of gebieden op binnen de nieuwe werkelijkheid van netcongestie **(I)**

We willen de stad voorbeelden en referentiegebouwen bieden om te laten zien dat er ook in de nieuwe werkelijkheid van netcongestie nog steeds gebouwd en gerenoveerd kan worden. Dit willen we doen door het toepassen van innovatieve oplossingen zoals batterijen/accu en het onderzoeken van de mogelijkheden van het trolleynet waar Arnhem trots op is.

We starten met een vernieuwde wijkgerichte aanpak van de energietransitie (I)

We hebben altijd een wijkgerichte aanpak nagestreefd en zijn daar bijvoorbeeld bij energiearmoede ook erg succesvol in. In 2025 willen we de wijkgerichte aanpak van de energietransitie vernieuwen door o.a. veel meer aandacht te geven aan lokale wijkinitiatieven die al lopen en het inzetten van de wijken om gezamenlijk aan het energiesysteem van de toekomst te werken. Zo kunnen we elkaar nog beter helpen.

Meer bedrijven verduurzamen (en industrie) (D)

Om tot CO2-reductie bij deze doelgroep te komen, wordt gewerkt aan informeren, stimuleren, reguleren en controleren van bedrijven. Van bedrijven verwachten wij dat ze bijdragen aan een duurzame toekomst. Bedrijven worden gestimuleerd om vanuit maatschappelijke verantwoordelijkheid en/of kostenbesparing duurzaamheidsmaatregelen door te voeren. Daarnaast wordt op de wettelijke verplichtingen gecontroleerd.

We zorgen ervoor dat bedrijven bekend zijn met verduurzamingsmaatregelen (I)

In 2025 blijven we bedrijven en maatschappelijke instellingen informeren over het belang van verduurzamen. Dit doen we door voor specifieke doelgroepen energycafé 's te organiseren die aansluiten bij de wensen en behoeften van de betreffende doelgroep. Ook worden ondernemersbijeenkomsten gehouden in het kader van de gebieds- en sectorgerichte Green Deals.

We bevorderen het gebruik van minder energie bij bedrijven (I)

Met een gebiedsgerichte aanpak via Green Deals stimuleren we bedrijven op werklocaties en maatschappelijke instellingen om energiebesparende maatregelen te nemen. In 2024 en 2025 zetten we in op Green Deals met de bedrijventerreinen Rijkerswoerd, De Overmaat en nog drie andere werklocaties of sectoren. In 2023 is in de kantorenvisie de ambitie opgenomen dat er in 2030 alleen nog maar kantoren met minimaal energielabel A zijn. Daarbij wordt bij renovatie gestimuleerd zoveel mogelijk richting label A+++ te renoveren, conform de renovatiestandaard. Hierbij wordt ingezet op een gestructureerde sectorale en gebiedsgerichte aanpak. In 2024 wordt deze aanpak ontwikkeld en wordt gestart met de uitvoering hiervan die doorloopt in 2025.In 2025 zetten we de handhaving door middel van energiecontroles op de verplichte maatregelen bij bedrijven en de energielabel C bij kantoren voort.

We stimuleren de opwek van duurzame energie bij bedrijven (I)

In 2025 blijven we stimuleren dat bedrijven hun daken gaan benutten voor zonnepanelen. Dit doen we bij voorkeur via de gebiedsgerichte aanpak van de Green Deals. Hierin maken we afspraken over het benutten van daken voor zonnepanelen en ondersteunen we de ondernemers. Indien er problemen zijn met netcongestie helpen we met zoeken naar (innovatieve) oplossingen hiervoor. We blijven maatwerkgesprekken voeren met ondernemers.

We stimuleren bedrijven om toe te werken naar een aardgasvrije energievoorziening (I)

In de Transitievisie warmte is aangegeven dat de plannen voor de duurzame warmtevoorziening van werklocaties nader moeten worden uitgewerkt. Hiermee zijn we in de tweede helft van 2023 gestart. In 2024 werken we de plannen uit voor drie werklocaties en dit loopt door in 2025.

We werken met de 25 grootste netto energieverbruikers in de stad toe naar verduurzaming en naar het bij elkaar brengen van verbruik en opwek van energie. (I)

Een relatief groot deel van het verbruik van energie en daarmee de uitstoot van CO2 komt voor rekening van een klein aantal grote bedrijven en industrie. Met een gerichte aanpak op deze doelgroep proberen we ze te bewegen om meer aan verduurzaming te doen. Hier zijn grote stappen te maken in de ambities van Arnhem. Hiervoor worden instrumenten als energycafe’s, Green Deals en accountmanagers ingezet.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
CO2-uitstoot bedrijven en industrie	**139**	**143**			
Eenheid:	kiloton				
Bron:	Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)				
CO2-reductie bedrijven en industrie t.o.v. peiljaar 2017	**73**	**68**			
Eenheid:	Vermindering in C02 uitstoot t.o.v. 2017				
Bron:	Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)				

Meer zichtbaar maken van de ambitie van Arnhem, zodat we gedrag en systemen veranderen (D)

Energie besparen, het opwekken van hernieuwbare energie en het afkoppelen van het aardgas zijn grote opgaven. Het zijn opgaven die we alleen maar succesvol kunnen uitvoeren als we dit samen doen met alle Arnhemmers: inwoners, ondernemers, instellingen, overheden en bezoekers. Met de communicatiecampagne Arnhem Aan, bieden we zoveel mogelijk handelingsperspectief voor al deze doelgroepen. Het aanbod wordt doorontwikkeld en aangepast op basis van de input die wordt opgehaald bij bewoners en ondernemers.

We gaan door met de communicatiecampagnes onder Arnhem AAN (I)

Arnhem Aan is de communicatiecampagne voor de energietransitie. Met Arnhem AAN willen we Arnhemmers enthousiasmeren en motiveren om aan de slag te gaan met energie besparen en hernieuwbare energie. Dit doen wij doelgroepgericht met een aanpak voor woningeigenaren, huurders, bedrijven en verenigingen. Met maatwerk voor huishoudens die leven in energiearmoede en huishoudens met een migratieachtergrond. We spelen daarbij in op de actualiteit, maatschappelijke trends en de belevingswereld van de Arnhemmers. Hiervoor zijn diverse en meerjarige communicatie- en bewustwordingsacties en inspanningen nodig. Al deze communicatie-activiteiten worden onder de vlag van Arnhem Aan gelanceerd. In 2025 gaan we o.a. verder met de intensivering van de Energieloketten bij bewoners en ondernemers. Een (tijdelijk) energieloket biedt een overzicht van alle maatregelen en financieringsmogelijkheden voor verduurzaming. Daarnaast heeft het een loketfunctie voor vragen van Arnhemmers over hun verduurzamingsplannen.

We ontwikkelen drie gebieden o.b.v. een energievisie, naar netbewust en energieneutraal bouwen (I)

De gebieden in o.a. Spoorzone-Oost moeten ontwikkeld worden op basis van een toekomstbestendige en realistische visie op energie en circulariteit. Dit om te faciliteren en stimuleren dat er netbewust en energieneutraal gebouwd gaat worden.

We starten met de verduurzaming van vijf iconische gemeentelijke vastgoed objecten. Dit worden referentieprojecten voor toekomstig bouwen en ontwikkelen in de stad (I)

We willen zo maximaal mogelijk vanuit een circulaire gedachte, met biobased materialen en innovatieve energiesystemen en technieken gaan verduurzamen. Hiervoor willen we iconische vastgoedobjecten in Arnhem gebruiken als voorbeelden in de stad die na succesvolle afronding als voorbeeld en referentieproject kunnen dienen voor andere ontwikkelaars in de stad.

Meer verduurzamen van de stadslogistiek en vervoer (D)

We zetten ons in voor een duurzamer stadsvervoer om bij te dragen aan een schonere en leefbare stad. Door het stimuleren van emissievrije voertuigen en efficiëntere logistieke processen, verminderen we de CO2-uitstoot en luchtvervuiling. Innovatie en samenwerking met lokale partners staan centraal in onze aanpak. Zo maken we de stad groener en verbeteren we de kwaliteit van leven voor iedereen. Samen bouwen we aan een toekomstbestendige en duurzame stadslogistiek.

We breiden het aantal laadpunten en snelladers uit (I)

We blijven het aantal laadpunten uitbreiden met extra aandacht voor de, in de openbare ruimte passende, oplossingen zoals lantaarnpaalladen. Ook gaan we dit jaar minimaal 3 laadpleinen met in totaal 28 laadpunten en 96 afzonderlijke laadpalen (192 laadpunten) realiseren om onze doelstelling in 2030 te bereiken van 6000 laadpunten en 100 snelladers.

Waar nodig zullen we, samen met regiogemeenten, nog meer laadinfrastructuur voor doelgroepenvervoer realiseren

We verminderen en verduurzamen mobiliteitsbewegingen in de stad (I)

In 2025 wordt er conform de voorwaarden van de verstrekte vergunningen, deelvervoer geplaatst in Arnhem. We gaan samen met de marktpartijen bekijken hoe we tot een zo goed mogelijk aanbod kunnen komen. We willen in 2025 minimaal 50 elektrische deelauto’s, 40 deelbakfietsen en 150 deelscooters hebben.

We gaan met ondernemers én binnenstadsbewoners in overleg op welke manier de zero-emissiezone het best kan worden ingevoerd. Het gaat om het vinden van de juiste balans tussen adequate bevoorrading en een leefbare stad. De beschikbaarheid en betaalbaarheid van voertuigen en alternatieven zoals overstappen op gedeeld vervoer en levering via stadshubs is een essentieel onderdeel van gesprek. We stellen een verkeersbesluit op. In dat verkeersbesluit wordt een afweging gemaakt tussen verkeersbelangen (effectstudie: luchtkwaliteit, uitstoot, geluidemissie en verkeerseffecten zoals omrijdeffecten en modal-shift) en nadelige gevolgen voor getroffenen.

Focus voor 2025 ligt op het verbeteren van de infrastructuur voor taxi's om vervolgens nader te verkennen of invoer van de taxi verordening mogelijk is. Daarna of daarbij zal dan verduurzaming worden meegenomen om het doel van 100% zero emissie voor taxi's in de binnenstad te bereiken in 2030.

We gaan komend jaar de bedrijven waarmee we de afgelopen jaren contact hebben gelegd verder helpen met het verduurzamen van hun bedrijfsprocessen. Daarnaast gaan we ook weer contact zoeken met nieuwe bedrijven. We gaan hier het komend jaar meer op inzetten om zo een versnelling te realiseren. Daarnaast starten we ook een bewonersaanpak op, waarin we bewoners gaan helpen om het autogebruik te verminderen.

We nemen zero emissie-doelstellingen op bij nieuwe aanbestedingen (I)

Wij gaan ook komend jaar, in aanbestedingen van de gemeente in de GWW-sector, onderhoud wegen en groenvoorzieningen, inzet van zero emissie personenwagens en bestelauto's in de gunning meegenomen. We bekijken of we de eisen kunnen aanscherpen.

We blijven in overleg met de provincie Gelderland ervoor zorgen dat de zero emissie wensen en eisen goed worden. We nemen hierbij de mogelijkheden van trolley 2.0 mee.

Effectindicator	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
CO2-uitstoot verkeer en vervoer	**323**	**331**			
Eenheid:	Kiloton				
Bron:	Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)				

CO2-reductie verkeer en vervoer t.o.v. 2017	**55**
Eenheid:	Vermindering in C02 uitstoot t.o.v. 2017
Bron:	Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)

Doelen en budgetten

Hieronder geven we een indicatief inzicht van de relatie tussen doelen en budgetten. Budgetten die betrekking hebben op meerdere doelen (bijvoorbeeld formatie), zijn opgenomen onder het kopje "Doeloverstijgend". Budgetten voor werkzaamheden die we uitvoeren die niet direct onder een doel vallen (met name 'going concern'-werkzaamheden), staan onder het kopje "Overig".

Begroting 2025 per ambitie en doel	Lasten	Baten	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen
Bedragen x € 1.000				
We willen een CO2 neutrale gemeente zijn in 2050	**18.324**	**13.648**	**0**	**2.111**
Minder energie gebruiken in de sector gebouwde omgeving	16.511	12.808	0	2.111
Meer duurzaam aanbod van energie	300	300	0	0
Meer lokale energiesystemen	152	0	0	0
Meer bedrijven verduurzamen (en industrie)	609	305	0	0
Meer zichtbaar maken van de ambitie van Arnhem, zodat we gedrag en systemen veranderen	235	235	0	0
Meer verduurzamen van de stadslogistiek en vervoer	519	0	0	0
Doeloverstijgend	**8.339**	**553**	**0**	**11**
Overig	**200**	**0**	**0**	**0**
Totaal	**26.863**	**14.201**	**0**	**2.123**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Primitief	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	12.048	22.677	23.158	26.863	25.302	16.545	15.207
Baten	7.985	11.337	13.608	14.201	12.772	9.039	8.076
Saldo lasten en baten	***-4.062***	***-11.339***	***-9.550***	***-12.662***	***-12.530***	***-7.506***	***-7.130***
Toevoegingen aan reserves	5.248	38	6.347	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	4.103	556	4.491	2.123	2.189	2.166	1.804
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-1.146***	***517***	***-1.855***	***2.123***	***2.189***	***2.166***	***1.804***
Resultaat	**-5.208**	**-10.822**	**-11.406**	**-10.539**	**-10.341**	**-5.340**	**-5.327**

Toelichting

Financiele toelichting mutaties tov 2024					*Bedragen x € 1.000*
Programmadoelen	**Toelichting**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Lasten		**3.704**	**2.144**	**-6.613**	**-7.951**
Minder energie gebruiken in de sector gebouwde omgeving	In 2025 is € 1,5 miljoen gereserveerd voor isolatie, dit is vergelijkbaar met 2024. Voor 2026 tot en met 2028 zijn hiervoor geen middelen gereserveerd.	-864	-2.409	-2.392	-2.397
	Vanaf 2025 worden de uitgaven (€ 2 miljoen) voor het volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost geïntensiveerd. Voor het volkshuisvestingsfondsstaan baten in de vorm van subsidies tegenover de hier genoemde lasten.	858	2.138	2.138	831
	Het warmteproject Smartpolder wordt in 2025 (€ 2,5 miljoen) en 2026 (€ 2,5 miljoen) uitgevoerd. Daarna is het project afgerond en zijn hier geen lasten meer voor gereserveerd. Het warmteproject Elderveld-Noord wordt in 2026 tot en met 2028 uitgevoerd voor € 1,86 miljoen per jaar. Voor de beide warmteprojecten staan baten in de vorm van subsidies tegenover de hier genoemde lasten.	1.568	2.688	131	131
	Voor de uitvoering van het project Arnhemse Aanpak Energiearmoede zijn tot en met 2025 middelen begroot. Na de evaluatie van de aanpak bepalen we wat nodig is voor een goede aanpak die past bij de Arnhemse wijken. Voor dit programma staan baten in de vorm van subsidies tegenover de hier genoemde lasten.	-796	-3.147	-3.645	-3.673
Meer duurzaam aanbod van energie	Deze middelen zijn in 2025 vergelijkbaar met 2024.Voor 2026 tot en met 2028 zijn hiervoor geen middelen gereserveerd.	-11	-311	-311	-311
Meer lokale energiesystemen	In 2024 zijn de voorbereidingen gestart voor de aanvraag van de Europese subsidie van het project ACCU/Govener. In 2025 moet dit project gaan starten.	-9	-160	-160	-160
Meer bedrijven verduurzamen (en industrie)	In 2023 is gestart met Green Deals en hiervoor worden tot en met 2025 middelen beschikbaar gesteld.	-269	-622	-622	-622
Meer zichtbaar maken van de ambitie van Arnhem, zodat we gedrag en systemen veranderen	Deze middelen zijn in 2025 vergelijkbaar met 2024.	-81	-316	-316	-316
Meer verduurzamen van de stadslogistiek en vervoer		-37	-37	-38	-38

Doeloverstijgend	In 2024 zijn de CDOKE middelen a € 2,8 miljoen en de middelen uit het klimaatfonds a € 5 miljoen al grotendeels toegewezen aan specifieke doelen. Voor 2025 moeten deze nog verdeeld worden. De CDOKE middelen lopen tot medio 2026 en de middelen uit het klimaatfonds tot en met 2026. Vanaf 2027 vervallen deze middelen.	3.698	4.874	-845	-843
Overig	Deze middelen zijn in 2025 nog niet toegewezen (= circulariteit) vanuit de middelen van Duurzaamheid.	-353	-553	-553	-553
Baten		**593**	**-835**	**-4.568**	**-5.531**
Minder energie gebruiken in de sector gebouwde omgeving	In 2025 is € 1,5 miljoen gereserveerd voor isolatie wat gedekt wordt uit de CDOKE middelen. Voor 2026 tot en met 2028 zijn hiervoor geen middelen gereserveerd.	663	-837	-837	-837
	In 2025 zijn de baten hoger door de uitvoering van het project volkshuisvestingsfonds (SEWA 2). Vanaf 2025 gaat ook dit project lopen naast de al lopende SEWA 1	510	1.314	1.314	368
	In 2025 zijn de baten hoger door de uitvoering van het Smartpolder. Dit project loopt door tot en met 2026, maar in dat jaar gaat ook project Elderveld Noord in uitvoering.	1.620	3.480	923	923
	Voor de uitvoering van het project Arnhemse Aanpak Energiearmoede zijn tot en met 2025 middelen begroot. Na de evaluatie van de aanpak bepalen we wat nodig is voor een goede aanpak die past bij de Arnhemse wijken.	-1.184	-3.110	-3.560	-3.577
Meer duurzaam aanbod van energie	In 2024 is een deel van de CDOKE ingezet voor externe expertise voor groene grootschalige opwek.	212	-177	-88	-88
Meer bedrijven verduurzamen (en industrie)	In 2024 is een deel van de CDOKE ingezet voor externe expertise voor het verduurzamen van bedrijven	156	667	-148	-148
Meer zichtbaar maken van de ambitie van Arnhem, zodat we gedrag en systemen veranderen	In 2024 is een deel van de CDOKE ingezet voor externe expertise voor communicatie.	109	-126	-126	-126
Doeloverstijgend	In 2024 is een deel van de CDOKE ingezet voor externe expertise.	-1.293	-1.846	-1.846	-1.846
Overig		-200	-200	-200	-200
Toevoegingen aan reserves		**6.347**	**6.347**	**6.347**	**6.347**
Minder energie gebruiken in de sector gebouwde omgeving	In 2025 is € 5,2 miljoen minder aan de reserve Volkshuisvestingsfonds toegevoegd voor de uitvoering van het project. Ook is in 2025 € 1 miljoen minder aan de reserve Duurzaamheidsleningen toegevoegd dan in 2024.	6.347	6.347	6.347	6.347
Onttrekkingen aan reserves		**-2.369**	**-2.303**	**-2.325**	**-2.688**
Minder energie gebruiken in de sector gebouwde omgeving	In 2025 is er € 1 miljoen minder aan de reserve Klimaatfonds onttrokken voor de dekking van de kapitaallasten van TWL dan 2024. Ook is in 2025 € 600.000 minder onttrokken aan de reserve voor het project volkshuisvestingsfonds. Voor de uitvoering van het programma Arnhemse Aanpak Energiearmoede wordt na de evalutatie bepaald wat nodig is voor een goede aanpak.	-1.580	-1.514	-1.537	-1.899
Doeloverstijgend	In 2024 is eenmalig € 500.000 onttrokken aan de reserve om ter dekking van exploitatielasten. Hiertoe is de Egalisatiereserve vanaf 2025 niet meer toereikend, vandaar het eenmalige karakter van deze onttrekking.	-752	-752	-752	-752
Overig		-36	-36	-36	-36
Totaal mutaties		**11.827**	**11.629**	**6.628**	**6.615**

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Triple helix partners uit het netwerk Energy made in Arnhem, zoals: woningbouwcorporaties, Alliander, Firan, ENGIE, provincie Gelderland, Rijkswaterstaat, Waterschappen, Rijksvastgoedbedrijf, Rijn- en IJssel Energiecoöperatie, VNO/NCW, HAN, RijnIJssel College, wijkinitiatieven, Clean Mobility Centre, Stichting KiemT, Ondernemersverenigingen, Allego, stichting E-laad, Oost Nederland Energiek, Natuur- en Milieu Gelderland, regiogemeenten, G40 gemeenten.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Programmaplan New Energy Made in Arnhem 2020-2030;
- De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie;
- Kaders voor besteding van het klimaatfonds;
- Arnhemse aanpak Energiearmoede;
- Regionale energiestrategie 1.0;
- Transitievisie warmte (2022);
- Criteria voor de locatiekeuze van zonnevelden (2016);
- Uitvoeringskader elektrisch laden in Arnhem;
- Beleidskader deelvervoer.

Ruimtelijke ontwikkeling

Arnhem groeit, de stad is in trek bij inwoners, bedrijven en bezoekers. We werken aan een betere benutting, doorstroming en kwaliteit van de woningvoorraad en voldoende stedelijke voorzieningen. Er moeten in de periode 2020-2040 16.000 woningen in de stad worden bijgebouwd om de wooncrisis aan te pakken en het woningtekort terug te brengen naar 2%. We streven naar een evenwichtige groei van de stad waarbij goed wonen in balans is met werk en voorzieningen in een groene en gezonde leefomgeving.

We zijn ons bewust van de spanning die er is tussen het bouwen van woningen om de wooncrisis aan te pakken en de stad die vraagt om een evenwichtige, kwalitatieve en duurzame stadsontwikkeling. De groei van de stad willen we benutten om de stad aantrekkelijker, socialer en vitaler te maken. Dat gaat niet vanzelf en vraagt om regievoering door de gemeente. Door samenwerking met overheden en ontwikkelende partijen worden robuuste maatschappelijke investeringen mogelijk maakt.

De verstedelijkingsopgave is voor de gemeente een grote financiële opgave. Een groeiende stad vraagt om een organisatie met meer uitvoeringskracht en middelen voor (co)financiering van de woningbouwopgave, daarbij behorende stedelijke voorzieningen en onrendabele grondexploitaties. Met het Rijk zijn afspraken gemaakt over cofinanciering van gebiedsontwikkelingen in de Spoorzone Arnhem-Oost. Ruim de helft van de in totaal 16.000 woningen die we tot 2040 in Arnhem gaan bouwen, is voorzien in de Spoorzone Arnhem-Oost. Voorwaarde voor cofinanciering door het Rijk is dat de gemeente voldoende middelen vrij maakt om de ontwikkelingen mogelijk te maken. Hiervoor zijn voorstellen uitgewerkt in deze begroting.

Voorwaarde voor de ontwikkeling van de stad is dat onze leefomgeving aantrekkelijk, veilig en gezond blijft voor huidige en toekomstige inwoners. Daarom werken we vanaf 2025 de omgevingsvisie Arnhem 2040 uit in een samenhangend beleidsplan voor een gezonde en veilige leefomgeving, een duurzaam mobiliteitsplan, een woonvisie en een stedelijke visie op hoogbouw en verdichting. Zo zorgen we voor een goede kwaliteit van leven in onze stad.

Daarnaast werken we aan de implementatie van de Omgevingswet. Met de Omgevingswet zorgen we voor meer samenhang in het omgevingsrecht, meer transparantie, betere procedures en op termijn een betere (digitale) dienstverlening. Dit vraagt om een grote verandering waarin inwoners, ondernemers en onze collega's weer hun weg moeten vinden..

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Groeiende stad Arnhem 2040 (A)

We werken aan een vitale, sociale en groene stad waarbij groei wordt ingezet als aanjager om onze wijken leefbaar te houden en gebieden in de stad te ontwikkelen, in balans met de bestaande stad. We nemen als gemeente weer de regie over de stadsontwikkeling (in bestaande en nieuwe wijken). We werken vanuit de koers van de omgevingsvisie aan een duurzame en evenwichtige ontwikkeling van de stad, in het belang van de huidige en toekomstige inwoners.

Realiseren van de doelen van de omgevingsvisie (D)

De Groeiende Stad Arnhem 2040 stuurt op de doelen van de omgevingsvisie en ontwerpprincipes van de verstedelijkingsstrategie (inmiddels onder de noemer NOVEX-regio Arnhem Nijmegen Foodvalley). Hierbij hanteren we een gebiedsgerichte aanpak gericht op de versterking van het DNA van de bestaande stad in balans met de toekomstige stad. Via de programmatische aanpak wordt de koers van de omgevingsvisie bewaakt door deze te vertalen naar planvorming, regievoering op (grootschalige) gebiedsontwikkelingen en kennisontwikkeling/monitoring.

De inhoudelijke doelen voor de groeiende stad zijn beschreven in de omgevingsvisie. Ter illustratie:

- 14.000 huizen bouwen op de juiste plekken in de stad (in de periode 2022-2040);
- schoner en duurzamer verplaatsen in en naar de stad;
- realiseren van voldoende en duurzame werklocaties;
- gezonder leven in een groene en stedelijke omgeving.

Deze doelen vertalen we naar vier inspanningen waar we integraal en verbindend op sturen.

We implementeren en borgen de omgevingsvisie en verstedelijkingsstrategie (I)

Een belangrijke inspanning is het implementeren en borgen van de omgevingsvisie (met name hoofdstuk 7 en 8) als richtinggevend kader voor gebiedsuitwerkingen en ondersteunend beleid. We hebben in 2023 de organisatorische randvoorwaarden gereed gemaakt om integraal aan de doelen uit de omgevingsvisie te werken.

Inmiddels zijn de verschillende beleidsvisies afgerond of in besluitvorming bij de raad. Dit zijn de Woonvisie, de visie Gezonde Leefomgeving en het Duurzaam Mobiliteitsplan. De raad is inmiddels ook geïnformeerd over de start van de visie Binnenstedelijk Bouwen Arnhem 2040 die naar verwachting in 2025 wordt aangeboden aan de raad. Ook in de periode daarna zal conform de Omgevingsvisie het beleid worden geactualiseerd.

We voeren regie op grootschalige gebiedsontwikkelingen in balans met de hele stad (I)

Om gebiedsontwikkelingen op een goede manier binnenstedelijk te realiseren is een regisserende gemeente nodig die haar instrumenten waar nodig inzet en koersvast opereert. Naast het faciliteren van initiatieven uit de markt pakt de gemeente voor de grootschalige gebieden uit de omgevingsvisie waar veel opgaven samenkomen een regisserende rol. We streven naar nieuwe verbindingen in het ruimtelijke en sociale DNA van Arnhem en versterken daarmee de stad voor huidige en toekomstige bewoners. Het gebiedsprogramma Spoorzone Arnhem-Oost is inmiddels vastgesteld door de raad en vormt het kader voor de verschillende (gebieds-)uitwerkingen zoals Rijnpark. In Arnhem-Zuid wordt conform verschillende gebiedsvisies gewerkt zoals Kronenburg, Malburgse weg, station Arnhem-Zuid. In de binnenstad is gestart met het Ontwikkelperspectief Centrum Arnhem. Vanaf 2025 worden voorstellen voor gebiedsontwikkelingen verwacht zoals rondom de Heijenoordse weg in Arnhem-West en Malburgen.

We versterken en bestendigen de (interne en externe) samenwerking (I)

Voor het realiseren van onze doelen zijn we afhankelijk van andere partijen zoals het Rijk, provincie, woningcorporaties, marktpartijen, ondernemers en (collectieven van) bewoners. Samenwerking op alle niveaus, publiek-publiek en publiek-privaat, is noodzakelijk om de ambitie te kunnen realiseren. Naast externe samenwerking vraagt het realiseren van de doelen uit de Omgevingsvisie om versterking van de interne samenwerking. De regionale samenwerking met provincie en Groene Metropoolregio is versterkt met het opstellen van het Regioarrangement Groene Metropoolregio. De uitwerking met regio en Rijk van de verstedelijkingstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley is geborgd in de NOVEX-regio Arnhem Nijmegen Foodvalley. Ten slotte is met de status van Grootschalig Woningbouw Gebied Spoorzone Arnhem-Oost ook de langjarige samenwerking met regio en Rijk geborgd voor dit gebied. Deze samenwerking de komende jaren gecontinueerd.

We ontwikkelen en zetten nieuwe instrumenten en innovatieve werkwijzen in (I)

Door digitale ontsluiting en bewerking van data onderbouwen we planprocessen met informatie. Door te werken met eenduidige beslisdocumenten en uniformeren van werkwijzen willen we de kwaliteit van onze planuitwerking verbeteren en doorlooptijden versnellen. Daarmee ondersteunen we de gebiedsuitwerkingen die de gewenste groei van de stad binnenstedelijk* mogelijk maken.
*binnenstedelijk bouwen brengt complexiteit met zich mee vanwege de vele ruimtelijke claims binnen een compact gebied, samenhang met de bestaande stedelijke omgeving, en draagvlak bij bewoners. Dit vergt een nieuwe manier van werken van onder andere de gemeente. Veel van deze inspanningen betreft het verbeteringen en vernieuwingen ‘achter de schermen’. Enkele voorbeelden van nieuwe instrumenten zijn; leidraad startnoties ruimtelijke ontwikkelingen en de woningbouwmonitor. Vanaf 2025 wordt een begin gemaakt met de Uitvoerings- en investeringsagenda Arnhem 2040.

Benutten van de kansen die de Omgevingswet biedt (D)

We grijpen de toekomstige Omgevingswet aan om beleid te maken dat werkt, onze processen en (digitale) dienstverlening te verbeteren en transparanter en integraler te werken. We beseffen dat we voor een leefbare en toekomstbestendige stad onze stad hard nodig hebben. Met de omgevingsvisie en het omgevingsplan brengen we meer samenhang en focus in ons beleid voor de fysieke leefomgeving. Als het gaat om initiatieven uit de stad denken we mee en proberen we de initiatiefnemer te helpen om tot een goed plan te komen dat bijdraagt aan onze doelen. Daarnaast zorgen we voor heldere en transparante kaders bij participatie zodat inwoners, ondernemers en andere betrokkenen weten wat er in de stad staat te gebeuren en waarover meegepraat kan worden.

We voeren de Omgevingsvisie 2040 uit (I)

De omgevingsvisie is vastgesteld door de gemeenteraad. Met deze visie bieden we ruimte aan de ontwikkeling van de stad vanuit de unieke kwaliteiten van Arnhem. Denk hierbij aan: duurzame mobiliteit, circulaire economie, energietransitie, klimaatadaptatie en biodiversiteit. De omgevingsvisie bevat onze ruimtelijke strategie, waar opgaven en ambities voor de fysieke leefomgeving samenkomen. In dit streefbeeld wordt aangegeven waar de stad zich verder kan ontwikkelen, waarbij functiemenging en het bijdragen aan een gezonde, veilige en groene leefomgeving voorop staat. De omgevingsvisie stellen we vast voor een langere periode maar het is geen statisch verhaal en daarom actualiseren we het iedere raadsperiode.

Om deze visie uit te voeren gaan we de komende jaren onze instrumenten doorontwikkelen, zodat ze in lijn zijn met de ambities uit de omgevingsvisie. De thematische beleidsuitwerkingen en gebiedsuitwerkingen kunnen in de loop der tijd wijzigen, mochten de opgaven in de stad daarom vragen.

De grote opgaven uit de omgevingsvisie zoals de vergroening en mobiliteitstransitie gaan gepaard met een omvangrijke investeringsopgave. Hierbij kan het wenselijk zijn om voor de uitvoering van de omgevingsvisie een investeringsagenda op te stellen. Deze agenda geeft inzicht in de benodigde investeringen en in de mate waarin deze investeringen reeds gedekt zijn. Dit inzicht helpt ons om samen met de stad en andere partners te bepalen wat er nog meer nodig is. De raad betrekken we bij het opstellen en actualiseren van de investeringsagenda.

We werken toe naar één integraal omgevingsplan voor het hele gemeentelijke grondgebied (I)

Het omgevingsplan bevat alle regels over de fysieke leefomgeving en geeft invulling aan de maatschappelijke opgaven uit de omgevingsvisie en het beleid dat daaruit volgt. Het omgevingsplan richt zich niet alleen op functies en bouwmogelijkheden maar ook op andere aspecten van de fysieke leefomgeving, zoals welstand, erfgoed, groen, klimaatadaptatie, geluid, bodem, duurzaamheid en delen van de APV. Naast onze eigen regels bevat het omgevingsplan regels die het Rijk overhevelt naar gemeenten, zoals vergunningsvrij bouwen en milieuregelgeving.

In Arnhem zijn we al sinds 2019 stapsgewijs bezig met de transitie naar één integraal omgevingsplan voor het hele grondgebied. Dit doen we niet alleen, maar in overleg met andere gemeenten, de VNG en het Rijk. Door toepassing van de Crisis- en herstelwet hebben we ervaring opgedaan met het maken van een integraal omgevingsplan. Dit doen we door toepassing van de regels uit verordeningen nu al toe te voegen aan onze bestemmingsplannen. Een ander belangrijk onderdeel van de voorbereidingsfase is het gebiedsgericht digitaliseren van alle regels zodat we deze straks eenvoudig in het omgevingsplan kunnen integreren. We merken dat onze systematiek steeds meer navolging krijgt bij andere gemeenten en delen onze kennis en ervaring op dit gebied graag met anderen.

Inmiddels is onze systematiek nagenoeg uitontwikkeld en is het tijd om deze uit te rollen over andere gebieden van de stad. In de eerste helft van 2024 beschikt het grootste deel van ons gemeentelijke grondgebied over een solide basis die verder verrijkt kan worden met regels uit de bruidsschat en onze verordeningen. Hiermee proberen we onze (digitale) dienstverlening na inwerkingtreding van de Omgevingswet zoveel mogelijk op peil te houden en verder te verbeteren.
De samenhangende en gebiedsgerichte benadering van het omgevingsplan gaat bijdragen aan het verbeteren van onze dienstverlening. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners kunnen regelgeving, die nu nog verspreid is over verschillende plannen en verordeningen, straks op één digitale locatie raadplegen. Op die manier geven we sneller inzicht in de haalbaarheid van een initiatief.

We toetsen en vergunnen initiatieven (I)

We zorgen ervoor dat het voor initiatiefnemers helder is welke stappen ze moeten zetten om hun initiatief te verwezenlijken. Dit doen we door te zorgen dat informatie goed vindbaar is op één (digitale) plek. Waar overleg noodzakelijk is, vindt dit integraal en met de initiatiefnemer aan tafel plaats, zoveel mogelijk vanuit het credo: ja, mits, maar we beseffen ook dat niet alles kan. De digitale werkwijze met betrekking tot de Omgevingswet is geborgd in de organisatie en de mogelijkheid is gecreëerd dat ketenpartners kunnen samenwerken.

We sluiten aan op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet (I)

We werken aan de Arnhemse aansluiting op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Deze voorziening moet ervoor zorgen dat initiatiefnemers straks een vergunning kunnen aanvragen en de regels die van toepassing zijn kunnen raadplegen. Het is echter nog onzeker in hoeverre het DSO straks functioneert. Vanwege de onzekerheid bereidt het Rijk momenteel zogenaamde alternatieve maatregelen voor. Dit kan betekenen dat het omgevingsplan straks nog niet te raadplegen is via het DSO en we gebruik blijven maken van de huidige planviewer op www.ruimtelijkeplannen.nl. Omdat het DSO straks slechts deels functioneert, is er een kans dat onze digitale dienstverlening tijdelijk slechter wordt. Om dit te verzachten zorgen we voor een goede informatieverstrekking op onze website, extra capaciteit voor het beantwoorden van vragen en versnellen we de digitalisering van beleid en regelgeving.

Samenhangende aanpak gezonde en veilige leefomgeving (D)

We willen dat onze inwoners en bezoekers in een gezonde, veilige leefomgeving kunnen wonen, leven, werken en recreëren. Daarom hebben we afgelopen jaar het plan Gezonde Leefomgeving opgesteld. In dit plan zetten we nieuwe lijnen uit hoe we de fysieke leefomgeving gaan verbeteren op zes domeinen: bodem, water, lucht, geluid, licht en hitte. Arnhem maakt buiten gezond. Daarmee beschermen we de gezondheid van mens, dier en natuur tegen slechte luchtkwaliteit, geluidshinder, hittestress en vervuiling. De komende jaren gaan we de ambities uit dit plan uitvoeren, o.a., door het borgen van deze ambities in andere beleidsprogramma's en in ruimtelijke ontwikkelingen, het vertalen van deze ambities in gebiedsgerichte ontwikkeldoelen, het herzien van onze monitoringsstrategie en het opstellen van Uitvoeringsagenda's voor de zes onderwerpen. De

Uitvoeringsagenda lucht is in juni aangeboden aan de Raad. In Q2 2025 zal de uitvoeringsagenda licht aan de Raad worden aangeboden.

Voor de uitvoering van het plan is voldoende budget geraamd. Dekking is grotendeels gevonden in een aantal bestaande budgetten (middelen ODRA, milieu en luchtagenda). Daarnaast is bij de Perspectiefnota 2025 150,000 per jaar incidenteel beschikbaar gesteld voor de jaren 2025-2027. Deze middelen zullen worden gebruikt voor het ontwikkelen van strategische capaciteit, om verschillende projecten uit het plan uit te voeren en om de monitoringsstrategie te herzien.

De Omgevingswet vraagt ook om een vertaling van omgevingskwaliteit van beleidsplannen naar omgevingsplannen. Deze vertaling sluit aan op het vertalen van ambities uit het Plan Gezonde Leefomgeving in gebiedsgerichte ontwikkeldoelen. Hieronder volgen een aantal milieu-onderdelen die straks deel uitmaken van het samenhangende beleid.

Uitvoeren activiteiten luchtkwaliteit **(I)**

In juni is de geupdate Luchtagenda 2024-2030 door het College goedgekeurd met enkele tekstsuggesties ten aanzien van de regeling sanering rookgaskanalen. De ambities voor het nieuwe luchtbeleid zijn ook al vastgesteld in het Plan Gezonde Leefomgeving. De hoofdboodschap is dat we goed op weg zijn de huidige doelen voor 2030 ter behalen maar dat we het luchtbeleid wel stevig moeten doorzetten. Binnenkort zal een nieuwe EU richtlijn voor luchtkwaliteit worden vastgesteld. Tevens zijn in 2021 door de WHO veel strengere advieswaarden voor luchtkwaliteit opgesteld die niet direct haalbaar zijn maar waar we stapsgewijs naar toe willen werken. Arnhem is ook ondertekenaar van het Schone Lucht Akkoord (SLA) hetgeen ook behulpzaam zal zijn om de nieuwe doelen te behalen.

Binnen het SLA zijn we actief deelnemer binnen de themagroepen Particuliere Houtstook en Citizen Science & Participatie. Wij maken gebruik van hun Specifieke Uitkering om subsidieregelingen op te zetten voor het slopen en vervangen van oude brom- en snorfietsen, en het saneren van rookgaskanalen. Tevens zijn wij voornemens het beheer/de uitvoering en financiering van de Milieuzone te verstevigen en verder wordt er onderzocht hoe de milieuzone in de toekomst kan worden aangescherpt en geharmoniseerd met de Zero Emissie Stadslogistiek (ZES) zone.

Wij onderhouden een actief meetnet van circa 30 meetpunten voor NO2 en PM10. Daarnaast hebben wij recent dit meetnet klaargemaakt voor uitbreiding naar PM2.5 metingen, om een nog beter beeld te krijgen van de luchtkwaliteit in de stad.

Uitvoeren activiteiten bodem en ondergrond **(I)**

Vanuit onze gemeentelijke taak vanuit de Omgevingswet en de Wet bodembescherming (Wbb) gaan we zorgen voor de instandhouding en het verbeteren van een bodem die geschikt is om op te wonen en om op te werken. Ook willen we bijdragen aan de bescherming van kwetsbare gebieden in verband met natuur en drinkwaterwinning. Onder de Omgevingswet heeft Arnhem deze verantwoordelijkheid nog steeds, en werkt daarbij samen met provincie en omgevingsdienst voor meldingen/vergunningen, toezicht en handhaving. Naast advisering bij ruimtelijke ontwikkelingen worden ook onderzoek en sanering uitgevoerd, met name van historische spoedlocaties, diffuus met lood verontreinigde tuinen en PFAS-verontreinigingen. Voor grote ruimtelijke projecten waar veel bodemverontreiniging is (Spoorzone Oost) wordt specifiek beleid ontwikkeld. Voor nieuwe verontreinigingen wordt samen met de provincie en het Gelders Ondergrond Overleg (GOO) beleid ontwikkeld. We doen onderzoek naar PFAS-locaties en andere verontreinigingen met zeer zorgwekkende stoffen (ZZS).

Uitvoeren activiteiten geluidshinder **(I)**

Geluidshinder wordt steeds meer via een programmatische aanpak onder controle gehouden. Het Actieplan Omgevingslawaai 2021-2023 voor bestaande woningen en wegen is daar een belangrijke stap in. Door bij het onderhoud van de gemeentelijke hoofdwegen stil asfalt toe te passen, worden de hinder van en gezondheidsklachten door omgevingslawaai langs gemeentelijke wegen verminderd. De aanpak van nieuwe situaties bestaat uit het voorkomen van nieuwe geluidgehinderden. Op basis van nieuwe geluidsbelastingkaarten (2022) wordt er een actieplan omgevingslawaai voor de periode 2024-2028 opgesteld. Door het beheersen van het omgevingslawaai dragen we bij aan een gezonde fysieke leefomgeving.

Het bestaande beleidsplan Geluid heeft tot doel geluidsnormen voor nieuwe situaties af te stemmen op de aard en de functie van een gebied. Hierdoor kan beter rekening gehouden worden met ontwikkelingen en verwachting van de gebruikers van een gebied. In het centrum en dichtbij goed openbaar vervoer wil de gemeente Arnhem veel functies mogelijk maken. Als gebieden intensiever gebruikt worden neemt de kans op geluidhinder ook toe. Andere gebieden zoals de parken worden juist gewaardeerd om hun relatieve rust. Deze uitgangspunten hebben geleid tot een gebiedsgerichte invulling van geluidskwaliteiten binnen Arnhem. Naarmate de geluidbelasting hoger is neemt het belang van een zorgvuldige invulling van de totale leefomgevingskwaliteit toe.

Door de komst van de Omgevingswet zijn de geluidsnormen anders toebedeeld aan verschillende standaardwaarden en grenswaarden. Om het geluidbeleid onder de Omgevingswet voort te kunnen zetten is een afstemming op de nieuwe regels noodzakelijk.

In 2024 zal het onder de Wet geluidhinder vastgestelde gebiedsgerichte geluidbeleid van zo veel mogelijk beleidsneutraal worden voortgezet onder de Omgevingswet, Om beleidsneutraal te kunnen overgaan zal de extra geluidruimte bij gemeentelijke wegen onder de Omgevingswet niet worden overgenomen. De buitenruimte wordt steeds belangrijker. Bij nieuwe ontwikkelingen maakt de buitenruimte al deel uit van de akoestische beoordeling van het plan. Voor bestaande situaties is er nog geen wet- en regelgeving voor de buitenruimte. In 2024 en verder zal aandacht gegeven worden aan de invulling van stiltegebieden in de stad. Dit kan integraal worden opgepakt met bijvoorbeeld thema's als hittestress en groene zones. Het voornemen om snelheidsovertredingen te verminderen zal integraal opgepakt moeten worden met de afdelingen mobiliteit en verkeer. Het duurzame mobiliteitsplan bepaalt ook het tempo van deze actie.

Activiteiten externe veiligheid uitvoeren **(I)**

Externe veiligheid gaat over het beheersen van risico's die mensen lopen door opslag, productie, gebruik en vervoer van gevaarlijke stoffen in hun omgeving. Arnhem heeft de risicovolle activiteiten in beeld en bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt er rekening gehouden met het aspect externe veiligheid.

Activiteiten milieuhandhaving uitvoeren **(I)**

Vergunningverlening en handhaving dragen bij aan het behalen van de landelijke doelstellingen op het gebied van milieu en gezondheid. Deze taken worden uitgevoerd door de ODRA. De prioriteit ligt op een actueel vergunningenbestand en goed naleefgedrag van bedrijven.

Doelen en budgetten

Hieronder geven we een indicatief inzicht van de relatie tussen doelen en budgetten. Niet alle werkzaamheden die we uitvoeren (met name 'going concern'-werkzaamheden) zijn opgenomen in de doelstellingen. De budgetten hiervoor staan onder het kopje "Overig" Door de samenhang van diverse doelen worden diverse budgetten doeloverstijgend ingezet. In deze gevallen is het totale budget voor de doelen bij het bovenste doel weergegeven en is bij de onderstaande doelen geen bedrag opgenomen.

Begroting 2025 per ambitie en doel	Lasten	Baten	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen
Bedragen x € 1.000				
Groeiende stad Arnhem 2040	**11.672**	**3.775**	**2.000**	**392**
Realiseren van de doelen van de omgevingsvisie	11.672	3.775	2.000	392
Benutten van de kansen die de Omgevingswet biedt				
Samenhangende aanpak gezonde en veilige leefomgeving				
Overig	**93.561**	**94.591**	**1.319**	**500**
Totaal	**105.232**	**98.366**	**3.319**	**892**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Primitief	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	44.167	49.142	49.478	105.232	70.366	79.253	64.242
Baten	41.092	39.661	34.448	98.366	63.823	77.752	57.717
Saldo lasten en baten	***-3.075***	***-9.481***	***-15.030***	***-6.866***	***-6.543***	***-1.501***	***-6.524***
Toevoegingen aan reserves	20.317	25.134	24.646	3.319	1.187	11.869	11.141
Onttrekkingen aan reserves	12.853	12.324	17.473	892	908	5.615	10.350
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-7.464***	***-12.810***	***-7.174***	***-2.427***	***-279***	***-6.254***	***-792***
Resultaat	**-10.539**	**-22.291**	**-22.203**	**-9.293**	**-6.821**	**-7.755**	**-7.316**

Toelichting

Lasten

De lasten voor 2025 zijn begroot op € 105,2 miljoen. Dit is opgebouwd uit:

- Bouwgronden in exploitatie (BIE): € 91,3 miljoen;
- Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA): € 7,8 miljoen;
- Ambtelijke capaciteit voor dit programma: € 3,2 miljoen;
- Anterieure overeenkomsten en overige meerjarige projecten: € 2,3 miljoen;
- Bodembeheer € 0,6 miljoen.

De lasten stijgen in 2025 ten opzichte van 2024 met € 55,8 miljoen. De stijging zit vrijwel volledig op de toename van bouwgronden in exploitatie en overige meerjarige projecten. Waarbij gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem-Oost zorgt voor de grootste lastenstijging met € 69,7 miljoen (zie ook de stijging van de baten die hier tegenover staan). Hier tegenover staat dat de lasten van de overige bouwgronden in exploitatie en meerjarige projecten afnemen met € 6,5 miljoen. Dit heeft te maken met de fasering binnen de projecten, waarbij de uitgaven de planning van de projecten volgt (zie ook de daling van de baten die hier tegenover staan). Verder zijn de lasten in 2025 € 6,0 miljoen lager ten opzichte van 2024 vanwege het in 2024 eenmalig opgenomen budget ten behoeve van de sanering van de grond en de herinrichting van woonwagenkamp Bethaniënstraat. Ten slotte is het in 2024 opgenomen budget voor de verstedelijkingsopgave ten bedrage van € 0,8 miljoen niet teruggekomen in 2025.

Baten

De baten voor 2025 zijn begroot op € 98,4 miljoen. Dit is opgebouwd uit:

- Inkomsten van verkopen en bijdragen voor bouwgronden in exploitatie (BIE): € 92,5 miljoen;
- Bouwvergunningen en andere leges: € 3,8 miljoen;
- Canons erfpachten: € 1,5 miljoen;
- Overig: € 0,6 miljoen.

De baten stijgen in 2025 ten opzichte van 2024 met € 63,9 miljoen. De stijging zit vrijwel volledig op de bouwgronden in exploitatie en meerjarige projecten. Vanwege de vaststelling van gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem-Oost stijgen de baten met € 69,7 miljoen (zie ook de stijging van lasten die hier tegenover staan). De baten van overige bouwgronden in exploitatie en meerjarige projecten nemen af met € 6,2 miljoen. Dit heeft te maken met de fasering binnen de projecten, waarbij de uitgaven de planning van de projecten volgt (zie ook de daling van de lasten die hier tegenover staan). Ten slotte stijgen de baten in 2025 met het resultaat op af te sluiten bouwgronden in exploitatie ten bedrage van € 0,6 miljoen.

Toevoegingen aan reserves

De toevoegingen aan reserves voor 2025 zijn begroot op € 3,3 miljoen. Dit is opgebouwd uit toevoegingen aan:

- Bestemmingsreserve Spoorzone Oost: € 1,7 miljoen;
- Bestemmingsreserve Stadsontwikkelfonds: € 1 miljoen;
- Bestemmingsreserve Grondexploitatie: € 0,6 miljoen.

De toevoegingen aan reserves dalen in 2025 ten opzichte van 2024 met € 21,3 miljoen. Dit wordt vrijwel volledig veroorzaakt door eenmalige toevoegingen in 2024 aan de bestemmingsreserve Spoorzone Oost.

Onttrekkingen aan reserves

De onttrekkingen aan reserves voor 2025 zijn begroot op € 0,9 miljoen. Dit is opgebouwd uit:

- Bestemmingsreserve Bereikbaarheid: € 0,5 miljoen;
- Bestemmingsreserve Stadsontwikkelfonds: € 0,4 miljoen.

De onttrekkingen aan reserves dalen in 2025 ten opzichte van 2024 met € 16,7 miljoen. Dit wordt vrijwel volledig veroorzaakt door eenmalige onttrekkingen in 2024 ten gunste van de bestemmingsreserve Spoorzone Oost en de vorming van de bestemmingsreserve Stadsontwikkelfonds.

Verloop lasten en baten in de jaren na 2025

In de jaren na 2025 dalen de zowel de baten als lasten sterk. Dit heeft hoofdzakelijk te maken met de bouwgronden in exploitatie (BIE) en overige projecten waarin zowel de verwervingen als de werkzaamheden in

zijn totaliteit afnemen. Hiermee dalen ook de baten voor de betreffende projecten. Een andere oorzaak van de mutatie op de baten is de begrote mutatie op het resultaat van afgesloten bouwgronden in exploitatie (BIE). Deze baten zijn nu opgenomen in de begroting voor de jaren 2025 t/m 2027 voor respectievelijk € 0,6 miljoen, € 0,5 miljoen en € 5 miljoen.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Ruimte

- ODRA;
- Provincie Gelderland;
- Regiogemeenten;
- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden(VGGM);
- VNG (Vereniging Nederlandse gemeenten);
- Ministerie van BZK;
- CASA;
- Groenforum.

Milieu

- Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA);
- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

Ruimte

- Omgevingsvisie Arnhem 2040;
- Structuurvisie Arnhem 2020;
- Groenvisie 2017-2035;
- Welstandsnota;
- De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie;
- Verstedelijkingsstrategie Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen Foodvalley.

Milieu

- Luchtagenda gemeente Arnhem;
- Actieplan Omgevingslawaai;
- Rapportage geluidskaarten;
- Beleidsnota bodem 2012, Provincie Gelderland, gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen;
- Nota Bodembeheer;
- Notitie Herijking loodbeleid 2020
- Actualisatie Nota Bodembeheer- addendum 2014 ;
- Actualisatie Nota Bodembeheer-2017-2018;
- Actualisatie Nota Bodembeheer-BKK2020;
- Actualisatie Nota Bodembeheer-BKK- PFAS;
- Collegebesluit vaststelling LMW dossiernummer 2021 dd. 25-1-2022 & Memo Aveco de Bondt Lokale Maximale Waarden (LMW) Meinerseiland, projectnummer 18112508, 10 januari 2022;
- Beleidsplan externe veiligheid.
- Plan gezonde leefomgeving

Wonen en leefomgeving

Onze stad is een groene, levendige, ondernemende en inclusieve stad waar Arnhemmers fijn en betaalbaar moeten kunnen wonen. Grote 'nieuwe' overstijgende opgaven, zoals de energietransitie, wooncrisis en klimaatadaptatie zijn uitdagingen waar Arnhem voor staat. Deze opgaven pakken we lokaal op, maar zeker ook in samenwerking met de regio, de provincie en het Rijk. Arnhem is een groene stad met een unieke ligging aan de Rijn. Zij geeft prioriteit aan ontmoetingsruimte in stadsparken, wijkparken en buurtgroen. Dit programma omvat de onderdelen wonen en een aantal aspecten van de openbare ruimte, zoals water, havenbeheer, stadsreiniging, bossen, parken en ecologie, stedelijk groen, spelen, dierenwelzijn, afval en riolering. Binnen het wonen zetten we vol in op het bijbouwen van voldoende woningen in de betaalbare segmenten. Belangrijk doel is om hierbij de tweedeling in de stad te verkleinen. Ook is voor onze stad klimaatadaptatie een belangrijk aandachtspunt. Met klimaatadaptatie bereiden we Arnhem voor op de effecten van de klimaatverandering, op heviger weer. We passen de stad aan zodat deze minder kwetsbaar is voor hoog en laag water, extreme regenval, hitte en langdurige droogte. We willen het Arnhemse groen versterken. Dat levert een prettige buurt op, maar draagt bijvoorbeeld met verkoeling en wateropname bij aan klimaatadaptatie.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen

Een eerlijke stad waar iedere Arnhemmer goed kan wonen (A)

Wonen is een grondrecht: iedereen in Arnhem heeft recht op een betaalbare en goede woning.
Op dit moment constateren we dat huren voor velen zeer moeilijk is en het kopen van een huis voor starters vrijwel onmogelijk. De wooncrisis vraagt om een radicale omslag waarbij voor wonen niet langer het recht van de sterkste geldt. We pakken de wooncrisis aan door te sturen op goede volkshuisvesting. We pakken regie en zetten ons beleid en instrumentarium maximaal en onorthodox in om wonen betaalbaar te krijgen en veel meer woningen toe te voegen voor alle doelgroepen. Voor veel meer Arnhemmers dan nu is er over een aantal jaar een goede, betaalbare en duurzame woning beschikbaar.

Prioriteit geven wij aan acties en initiatieven die niet alleen woningbouw mogelijk maken, maar die ook verbonden zijn met de sociale opgaven in onze wijken, die de leefomgeving verbeteren, die bijdragen aan lokale werkgelegenheid en de economische kracht van onze stad versterken. Dit sluit ook aan bij de afspraken die gemaakt zijn in de Woondeal 2.0 en vertaald zijn in het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Dit is meer dan alleen maar sneller meer woningen bouwen. We willen daarmee ook de leefbaarheid van de wijken en de kansen van de inwoners vergroten.

Deze ambities zijn stevig, en zijn uitgewerkt in de nieuwe Woonvisie voor Arnhem. De Woonvisie heeft het beleid gebundeld en omvat afwegingskaders voor het omgaan met de bestaande woningvoorraad en nieuwe projecten. De Woonvisie ordent ons woonbeleid; met bijbehorende - meetbare - doelen.

Om direct uitvoering te geven aan belangrijke woondoelen, is sinds 2022 de financiële inzet substantieel verhoogd. Zo zijn extra middelen opgenomen voor de invoering van verhuurdersvergunningen, wooncoach, versterking positie huurders en extra handhaving door de ODRA. Aanvullend is per 2023 voor vier jaar een half miljoen euro per jaar vrijgemaakt voor het realiseren van onze volkshuisvestelijke ambities. De perspectiefnota 2025 haalt hier overigens voor twee jaar in totaal drie ton vanaf, waarmee voorheen het Woningbouwplatform Arnhem werd gefinancierd. De overgebleven middelen worden benut voor onder andere uitvoering van het Stadsakkoord, invoeren van de Wet goed verhuurderschap, Wet betaalbare huur, regievoering op de huisvesting van bijzondere doelgroepen, het begeleiden van Verenigingen van Eigenaren (VvE's), en het faciliteren van bijzondere woonvormen, zoals (collectief) particulier opdrachtgeverschap, wooncoöperaties en andere initiatieven uit de samenleving.

Woonruimte voor iedereen (D)

Iedereen moet goed kunnen wonen in onze stad. Om beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen in Arnhem op peil te houden moeten er in de bestaande stad meer woningen worden gerealiseerd in de komende jaren. Dit geldt voor alle soorten woningen, waarbij we sturen op het meer divers maken van het woningaanbod in alle wijken.

In de woningbouwplannen wordt rekening gehouden met de werkelijke vraag en behoefte van de Arnhemse woonconsument. Dat betekent: aantrekkelijke, levensloopbestendige woningen voor ouderen, woningen voor kleine huishoudens, en sociale woningbouw en koopwoningen in de verschillende segmenten. We maken afspraken om woningen voor langere termijn betaalbaar te houden. Dit leggen we vast in het omgevingsplan of anterieure overeenkomsten. Ook is er aandacht voor het beter benutten van de bestaande voorraad.

Samen met ontwikkelaars en corporaties spannen we ons in om te zorgen voor een evenwichtig aanbod dat aansluit bij zowel de woningbehoefte de komende jaren als bij de gewenste ruimtelijke kwaliteiten uit de

Omgevingsvisie. Uiteraard is dat soms moeilijk, omdat de belangen van de partijen niet altijd hetzelfde zijn. Vanuit de Woondeal 2.0. en het Stadsakkoord hebben we met deze partijen afspraken kunnen maken om de komende jaren een stabiele bouwstroom te realiseren.

In maart 2023 zijn de uitkomsten van het driejaarlijkse regionaal woonbehoefteonderzoek gepubliceerd. In samenwerking met Rijk, regio en provincie is ook een nieuwe Woondeal gesloten. De uitkomsten uit het woonbehoefteonderzoek en de afspraken uit de Woondeal 2.0, vormden een van de pijlers van de Woonvisie en vertalen we in programmeringsafspraken met marktpartijen en corporaties. De nieuwe Woonvisie geldt vanaf het voorjaar 2024.

De afgelopen jaren hebben we gemerkt dat het niet gemakkelijk is om in een rap tempo de goede woningen bij te bouwen. Er werden te weinig woningen opgeleverd om de behoefte bij te benen. Door middel van het vaart maken met (nieuwe) projecten en het intensiveren van de samenwerking met onze stakeholders proberen we dit tij te keren. Hierbij ligt de focus de komende jaren op het hard maken van ‘zachte’ projecten.

We zetten in op betaalbare en sociale huurwoningen (I)

De woningmarkt van Arnhem staat onder druk. Versnellen van productie en meer woningen programmeren is daarom noodzakelijk. We sturen op een evenwichtig aanbod van woningen. Belangrijk daarbij is dat we streven naar meer gemengde wijken, waarbij er meer spreiding ontstaat van kwetsbare mensen over de stad. We doen dit door:

1. Stimuleren van het realiseren van koop- en huurwoningen in de verschillende categorieën, zoals opgenomen in de Woondeal 2.0. We sturen daarbij onder andere op minimaal 30% sociale corporatiehuurwoningen over de nieuw te realiseren projecten en op minimaal 66% aan ‘betaalbare’ woningen. Dat betreft sociale en middeldure huur en betaalbare koop conform de definities in de doelgroepenverordening.
2. Ook sturen we in het nieuwbouwprogramma op differentiatie in de wijken. We willen relatief meer sociale en betaalbare woningen in nieuwbouwprogramma’s in wijken waar er nu weinig van dat soort woningen zijn. Daarnaast blijven we de lokale woningbehoefte en nieuwbouwontwikkeling monitoren.
3. We onderzoeken de mogelijkheden om projecten te versnellen en zoeken naar locaties voor doorprogrammeren. Hiervoor betrekken we actief partners; bijvoorbeeld via de prestatieafspraken met de corporaties en via het Stadsakkoord. Ook leggen we verbindingen met andere overheden, kennisinstituten en marktpartijen. Zo benutten we de kansen die de regionale samenwerking binnen de Groene Metropoolregio ons biedt en zijn we actief in de Woondeal Arnhem-Nijmegen en de Verstedelijkingsstrategie.
4. Leegstand vinden we onwenselijk. Als woningen leegstaan, willen we de eigenaren actief stimuleren om hun pand te transformeren tot woongebouw of om een huurder in de woning te plaatsen. Hierbij is het belangrijk dat er kwalitatief hoogwaardige woonruimtes worden gerealiseerd, waarbij ook de omliggende openbare ruimte op niveau wordt gebracht.
5. We monitoren jaarlijks de Arnhemse woningvoorraad. Dat doen we in de voortgangsrapportage “Arnhem biedt woonruimte”. Hierin wordt nadrukkelijk gekeken naar de toevoeging van woningen in nieuwbouwprojecten en de vordering van deze projecten.

Evaluatie doelgroepenverordening en implementatie in omgevingsplannen (I)

In 2022 is de doelgroepenverordening geactualiseerd. Hiermee maken we het mogelijk in het omgevingsplan de segmenten 'sociale huur', 'middenhuur' en 'sociale koop' op te nemen en zorgen we dat de woningen binnen deze categorieën enkel bewoond kunnen worden door een bepaalde doelgroep, en dat de woningen onder een bepaald prijsniveau blijven. Doordat de raad de doelgroepenverordening heeft vastgesteld, kunnen we zowel via het omgevingsplan als privaatrechtelijk betaalbare woningbouw afdwingen. Bij de vaststelling van de doelgroepenverordening, heeft de gemeenteraad de opdracht meegegeven om de doelgroepenverordening te evalueren. Hiermee is in het voorjaar 2024 gestart. Met ontwikkelaars en corporaties hebben we via de kopgroep Bouwberaad een startgesprek gevoerd over de evaluatie. Aan de hand van de uitkomsten van de evaluatie van de doelgroepenverordening zullen we in 2025 onderzoeken welke aanpassingen aan de doelgroepenverordening we gaan doen. Het instrument ‘doelgroepenverordening’ valt onder het overgangsrecht van de Omgevingswet.

Collectieven, zelfbouw en flexwonen bevorderen (I)

Er is een vraag naar collectieven, zelfbouw en flexwonen. Voor deze concepten pakt de markt nieuwbouwontwikkeling niet automatisch op. In 2025 werken we aan de volgende punten:

- Binnen potentiële woningbouwplannen onderzoeken we hoe we CPO-projecten mogelijk kunnen maken, hierbij bekijken we ook hoe we collectieve wooninitiatieven door middel van informatieavonden en via beleid- en ruimtelijk instrumentarium kunnen stimuleren.
- In 2022 is door de gemeenteraad het bestemmingsplan voor Gaardenhage vastgesteld. In dit plan is ruimte voor een Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) ontwikkeling en worden 12 kleine kavels beschikbaar gesteld voor zelfbouw.
- In de gebiedsvisies van Rijnpark, Schaapsdrift en Presikhaaf 3, die recent door de raad vastgesteld zijn, maken we ruimte vrij voor verschillende vormen van collectieve wooninitiatieven. Ook binnen project Nijmeegseweg maken we ruimte vrij voor een collectief wooninitiatief. Bij project Coehoorn worden de verdere voorbereidingen getroffen om een ‘cohousing’-project te realiseren.

- In Schuytgraaf onderzoeken we de mogelijkheden voor collectieve woonvormen.
- Bij het ondersteunen van collectieve wooninitiatieven gaan we sturen we op netwerkbenadering. We zijn aangesloten op regionale en landelijke netwerken, zoals bijvoorbeeld De Collectieve huisvesters, Cooplink (Kennisnetwerk voor wooncoöperaties) etc. Vanuit dit samenwerkingsverband gaan we inspiratie bijeenkomsten organiseren en meewerken aan de publicaties en de ontwikkeling van instrumentarium ter ondersteuning van collectieve woonvormen.

Om te voorzien in de grote vraag naar woningen, zetten we in Arnhem ook in op de bouw van flexwoningen. Op het Merwedeterrein worden nog dit jaar 148 flexwoningen gebouwd, waarvan 50 voor statushouders.

Studentenhuisvesting en starters **(I)**

We zetten blijvend in op voldoende woningen voor studenten en starters. We werken hiervoor onder andere samen met de SSH& om tot vergroting van hun marktaandeel in Arnhem te komen, en zetten in op de bouw van voldoende nieuwbouwwoningen voor kleinere huishoudens.

Uitvoeren woningtoewijzingsbeleid **(I)**

Op basis van de Huisvestingswet 2014 kunnen gemeenten via een huisvestingsverordening (schaarse) huurwoningen naar inzicht verdelen. Veelal is de meettijd leidend bij de toewijzing van een woning. Daarnaast worden woningen verdeeld via loting en kan aan bepaalde groepen voorrang worden gegeven. Door regels over bemiddeling, adverteren en urgentie vast te leggen, kunnen gemeenten bijvoorbeeld statushouders en personen die uitstromen uit instellingen of opvang huisvesten.

In de gehele Groene Metropoolregio kennen we dezelfde regels voor woningtoewijzingen. De geactualiseerde Huisvestingsverordening is vanaf 2024 inwerking getreden. In 2025 geven we hieraan uitvoering. Daarnaast monitoren en rapporteren we in 2025 over de woningmarkt en de effecten van het woningtoewijzingsbeleid. Als de uitkomsten hiertoe aanleiding geven, dan bespreken we regionaal eventuele aanpassingen in de Huisvestingsverordening.

Doorstroming bevorderen **(I)**

Om relatief grote eengezinswoningen, die momenteel door een- of tweepersoonshuishoudens worden bewoond, vrij te kunnen spelen, verkennen we of we doorstroming actief kunnen stimuleren. Met name het stimuleren van doorstroming van senioren leidt tot lange verhuisketens, waardoor veel huishoudens een volgende stap in hun wooncarrière kunnen maken. De ingezette pilot van de verhuiscoach zetten we voort. Ook zetten we in 2025 een pilot woningruil op om ouderen te stimuleren om naar een meer passende woning te verhuizen en staan we er achter dat corporaties seniorenwoningen verhuren met voorrang aan wijkbewoners.

Leegstandsverordening **(I)**

Er zijn in Arnhem nog steeds woningen die langdurig (langer dan één jaar) leegstaan. Aangezien er een grote schaarste is aan bewoonbare woningen in Arnhem, is het een gemiste kans als woningen leegstaan. Daarom werken we met een leegstandsverordening, waardoor eigenaren verplicht worden om leegstand te melden aan de gemeente. Naar aanleiding van leegstandsmeldingen gaan we met eigenaren in gesprek: kan de woning binnen afzienbare tijd weer bewoond worden? Naast dat gesprek heeft de gemeente drie middelen om de woning weer bewoond te krijgen: a) de gemeente kan eisen dat de woning binnen een bepaalde periode bewoonbaar wordt gemaakt; b) de gemeente kan een huurder voordragen; en c) de gemeente kan bij niet-coöperatieve eigenaren een bestuurlijke boete opleggen. De Leegstandsverordening wordt in 2024 voorbereid ter besluitvorming. Indien deze wordt vastgesteld zullen we hier in 2025 uitvoering aan geven.

Opkoopbescherming/zelfbewoningsplicht **(I)**

Sinds 2022 kent Arnhem de zogeheten opkoopbescherming. Door de opkoopbescherming is het niet meer mogelijk dat goedkope en middeldure koopwoningen in 20 wijken worden opgekocht om te verhuren. Zo blijven deze (koop)woningen beschikbaar voor starters en mensen met een kleinere portemonnee.

Jaarlijks doen we de raad een herijkt voorstel waarin we, indien mogelijk, hogere grenzen zullen hanteren, om zo nog meer woningen te beschermen voor opkopen door particuliere investeerders. In 2024 zal een voorstel worden voorbereid om deze grenzen te verhogen. Vervolgens geven we in 2025 uitvoering aan het beleid.

Vanwege aangepaste wetgeving, is het niet meer mogelijk om de opkoopbescherming toe te passen op nieuwbouwwoningen. Om te voorkomen dat de bescherming voor nieuwbouwwoningen wegviel, zijn in 2023 beleidsregels vastgesteld waarmee we een werkwijze borgen waarbij we in overeenkomsten met ontwikkelaars voor nieuwbouwwoningen een zelfbewoningsclausule opnemen. Deze beleidsregels blijven een belangrijk handelingskader en zullen ook in 2025 worden uitgevoerd.

Uitvoeren beleid op splitsen en verkameren **(I)**

Om beter te kunnen sturen op de negatieve effecten van woningsplitsing en verkamering, zoals de negatieve effecten op de leefbaarheid in bepaalde wijken en om grip te houden op de ruimtedruk in bepaalde wijken geven we verder uitvoering aan het Omgevingsplan waarin een passage over splitsen en verkamering is opgenomen. Hierbij maken we het enerzijds mogelijk dat initiatiefnemers voldoende woonruimte in onze stad kunnen realiseren, maar gaan we anderzijds ook woonoverlast tegen en borgen we een hoogwaardige ruimtelijke kwaliteit.

Plan van aanpak beter benutten bestaande voorraad **(I)**

Om woonruimte voor iedereen te realiseren moeten we naast de nieuwbouw ook kijken naar de bestaande voorraad. Juist in de bestaande voorraad doen zich veel kansen voor om woonruimte toe te voegen, of aan te passen zodat het meer voldoet aan behoeftes.
Hiervoor schrijven we in 2024 en 2025 een plan van aanpak voor de bestaande voorraad. Dit geeft ons een beeld van meerdere activiteiten om de bestaande voorraad beter te benutten. Het plan van aanpak heeft ook een sterke relatie met de Wijkstrategieën Wonen, de Splitsingscoach, de Verhuiscoach en de verdichtingsopgave van Arnhem.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Woningvoorraad begin van het jaar	**76737**	**77839**	**79065**	**79816**	
Eenheid: Aantal woningen					
Bron: CBS					
Netto toevoegingen gedurende het jaar	**1104**	**1216**	**752**		
Eenheid: Aantal toegevoegde woningen					
Bron: CBS					
Toevoegingen aan de woningvoorraad: nieuw gebouwde woningen	**11,80**	**5,60**	**7**		
Eenheid: Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties. Aantal per 1.000 woningen					
Bron: Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research					
Aantal nieuwbouwwoningen	**907**	**432**	**600**		
Eenheid: Het aantal nieuwbouwwoningen					
Bron: CBS					
Toevoegingen aan de woningvoorraad: overige toevoegingen	**297**	**937**	**222**		
Eenheid: Het aantal overig toegevoegde woningen (meestal transformatie)					
Bron: CBS					
Toevoegingen aan de woningvoorraad: aandeel eigendom corporaties nieuwbouwwoningen	**15,60**	**7,50**			
Eenheid: % corporatiewoningen van totaal toegevoegde woningen					
Bron: CBS					
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen koop	**43,50**	**42,90**	**43**		
Eenheid: % koopwoningen van de totale woningvoorraad					
Bron: CBS					
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen corporatiebezit	**35,50**	**35,20**	**35**		
Eenheid: % corporatiewoningen van de totale woningvoorraad					
Bron: CBS					

Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen particuliere huur		**19,90**	**21,40**	**22**	
Eenheid:	% woningen particuliere verhuur van de totale woningvoorraad				
Bron:	CBS				
Afgegeven woningbouwvergunningen (nieuwbouw & verbouw)/ transformatie		**872**	**1010**	**445**	**667**
Eenheid:	Aantal woningbouwvergunningen per jaar				
Bron:	ODRA/CBS (cijfers 2023 t/m april 2023)				
Actieve zoektijd sociale huurwoning - eengezinswoning		**1,50**	**1,80**	**1,50**	
Eenheid:	aantal jaar				
Bron:	Regionale woningmarktmonitor				
Actieve zoektijd sociale huurwoning - appartement/ meergezinswoning		**1,50**	**1,60**	**1,70**	
Eenheid:	aantal jaar				
Bron:	Regionale woningmarktmonitor				

Een ongedeelde stad (D)

Arnhem kent van oudsher ongelijkheid tussen wijken. De afgelopen decennia is er sluimerend een tweedeling ontstaan tussen wijken waar het goed gaat en wijken waar het minder goed gaat. Het landelijke woonbeleid dat de afgelopen decennia is gevoerd, heeft daaraan een grote bijdrage geleverd. Door dit woonbeleid werd sociale huur steeds meer alleen voor mensen met allerlaagste inkomens en voor bepaalde wijken, terwijl andere wijken juist steeds meer koopwoningen kregen die alleen nog te betalen werden voor mensen met de hoogste inkomens. Hierdoor zijn grotere concentraties ontstaan van mensen in een kwetsbare positie die bij elkaar wonen. Naast een woonkloof, zien we ook op andere vlakken – denk aan onder¬wijs en (jeugd)zorg – de ongelijkheid toenemen.
De eigenheid van onze buurten en mensen tekenen onze stad. Die verschillen zijn een kwaliteit, maar alleen als dat door bewoners ook zo wordt ervaren. Als we steeds meer verschillen en steeds minder ontmoeten, dan ligt echter vervreemding op de loer.
Arnhem wil een ongedeelde stad zijn die diversiteit en nabijheid combineert, waar we samenleven en waar mensen– ongeacht inkomen en achtergrond – elkaar weer gaan ontmoeten op het schoolplein en in het park, langs het sportveld en in de winkel. Waar je in iedere wijk kansrijk kan opgroeien en wonen.
De Woonvisie geeft aan dat er voor de acht stadsdelen een wijkstrategie moet worden opgesteld als nadere uitwerking van de woonvisie. Het is de bedoeling dat deze begin 2025 worden voorgelegd aan het stadsbestuur. Met behulp van deze verdieping kan er uitvoering worden gegeven aan het doel de ongedeelde stad te realiseren.

Uitvoering meerjarige prestatieafspraken (I)

Jaarlijks gaan we in gesprek met woningcorporaties en huurdersbelangenverenigingen in de vorm van prestatieafspraken. Daarin maken we wederkerige afspraken over de (uitbreiding van) de sociale woningvoorraad, duurzaamheid, betaalbaarheid, wonen en zorg, en leefbaarheid. Binnen deze thema's werkt de gemeente samen met de corporaties en diens huurders om toe te werken naar een ongedeelde stad. In 2024 bereiden we meerjarige prestatieafspraken voor met woningcorporaties en huurders. Deze voeren we in 2025 uit. Daarnaast zullen we in 2025 de prestatieafspraken uit 2024 evalueren. Daarnaast blijven we in 2025 met woningcorporaties en huurdersverenigingen in gesprek over eventuele toevoeging van prestatieafspraken, als bepaalde prestatieafspraken in 2024 nog niet besluitrijp waren. Door de prestatieafspraken meerjarig te maken, kunnen we langjarig toewerken naar een meer ongedeelde stad. De ongedeelde stad komt in elk van de vier thema's terug als overkoepelend thema.

Wijkstrategieën Wonen (I)

Eén van de manieren om te werken naar een ongedeelde stad is door wijkgericht te werken. Zo kunnen we meer investeren in kwetsbare wijken, terwijl we in betere wijken maatregelen nemen om de kwaliteit van wonen in stand te houden. We gaan wijkstrategieën Wonen laten maken waarin we de veerkracht van wijken analyseren en vervolgens met de corporaties afspraken maken over huurprijsdifferentiatie en het versterken van de kracht van bewoners om zo een eerlijkere verdeling in wijken van de veerkracht over de stad te krijgen. Deze

wijkstrategieën Wonen worden in 2025 voorgelegd aan het college ter besluitvorming. Na besluitvorming zullen we in 2025 gaan samenwerken met partijen in het kader van de wijkstrategieën Wonen. Daarnaast werken we samen met andere beleidsdisciplines aan lopende gebiedsstrategieën cq. gebiedsperspectieven in bijvoorbeeld Malburgen en de binnenstad.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Leefbaarheid in eigen buurt		**7,20**			
Eenheid:	Gemiddeld rapportcijfer voor de leefbaarheid in de buurt op een schaal van 0-10				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				

Woonomgeving		**7,40**			
Eenheid:	Gemiddeld rapportcijfer voor de woonomgeving op een schaal van 0-10				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				

Woningen met kwaliteit (D)

In Arnhem willen we graag woningen met kwaliteit. Het moet fijn zijn om te wonen in Arnhem en de eigen woningkwaliteit vormt daarin een belangrijk onderdeel. Helaas hebben in Arnhem veel mensen te maken met slechte woningen of bedreigend gedrag van hun verhuurder. Met name op de particuliere huurmarkt hebben huurders te maken met on¬wenselijke situaties. De afgelopen jaren klopten bij het Huurdershuis recordaantallen huurders aan met een klacht over hun verhuurder of van¬wege een oplopend conflict. Door het grote geld dat met woningen verdiend kon én kan worden, zijn steeds meer woningen in handen gekomen van huisjesmelkers. Zij kijken vaak weinig om naar de huurder of de staat van de woning. Als gemeente staan we pal voor woonzekerheid en de rechten van huurders. Als we toe willen werken naar een gezonde huurmarkt, moeten we paal en perk stellen aan slecht verhuurderschap en huisjesmelkers. Geen instrument moeten we onbenut laten om slechte verhuurders uit de stad te weren. Alleen dan kunnen huurders goed wonen. Van ‘goed verhuurderschap’ maken we in Arnhem de norm.

Woningen verduurzamen (I)

Kwalitatief goed wonen bevorderen we onder andere vooral door het versnellen van de verduurzaming. Bij veel van onze inwoners zijn de afgelo¬pen jaren de energiekosten flink toegenomen. Dat leidt tot financiële stress en onzekerheid of je wel in je woning kan blijven. We hebben een belangrijke opgave om woningen snel te isoleren en te verduurzamen. Dat is niet alleen belangrijk voor de woonlasten van Arnhemmers, maar ook omdat we onze CO2-uitstoot naar beneden willen en moeten brengen. Die verantwoordelijkheid hebben we voor onszelf, maar ook voor onze toekomstige stadbewoners. Woningcorporaties kunnen bij deze opgave als startmotor dienen.

Voor het verduurzamen van woningen is een Arnhems isolatieprogramma opgesteld. Hierin zijn concrete verduurzamingsdoelen geformuleerd. Voor de corporatiewoningen wordt, in samenhang met dit isolatieprogramma, samen met de woningcorporaties een ‘Versnellingsprogramma verduurzaming bestaande woningen’ opgesteld, en starten we met de uitvoering van dit programma.

Vanuit de Transitievisie warmte, die in 2022 is vastgesteld, werken we samen met de corporaties verder aan de tien kansrijke wijken (aardgasvrij voor 2030) en starten we met het verkennen van de mogelijkheden voor duurzame warmte in de vijf onderzoeksgebieden (Malburgen, Arnhem-West, Centrum, Presikhaaf en de Geitenkamp).

Met behulp van het Volkshuisvestingsfonds (SEWA-regeling) gaan we verder met het verduurzamen van particuliere woningen in Arnhem-Oost. Omdat dit voor een belangrijk deel om 'gespikkeld bezit' gaat, werken we hiertoe nauw samen met de corporaties. De corporaties en de gemeente werken ook samen in de aanpak energiearmoede.

De uitvoering van de inspanningen rondom het verduurzamen van woningen valt onder het programma NEMIA en is daar meer in detail beschreven.

Hulp aan Verenigingen van Eigenaren (I)

Om een toekomstbestendige woonkwaliteit van alle woningen in Arnhem te stimuleren, verkennen we hoe we kwetsbare woningeigenaren en Verenigingen van Eigenaren (VvE’s) aan kunnen spreken en zo nodig helpen bij het goed omgaan met hun onroerend goed. Hiertoe is onder andere een speciaal loket in het leven geroepen om VvE's te helpen met hun energie- en verduurzamingsvragen. In 2025 onderzoeken we of de Huurdersbalie een rol kan krijgen in het informeren en voorlichten van (huurders binnen) VvE’s over verduurzaming van hun woningen.

Versterken positie huurders **(I)**

Eén van de prioriteiten in 2025 is het versterken van de positie van huurder. Wonen met kwaliteit betekent ook dat huurders zonder zorgen kunnen wonen in hun huizen. Daarom zetten we ons in om problemen op de huurmarkt en malafide verhuurderschap aan te pakken. We willen onder andere voorkomen dat huurders te hoge huren betalen t.o.v. de geleverde kwaliteit.
Om de positie van huurders te versterken zetten we meerdere middelen in, die we hebben vastgelegd in het tienpunten-actieplan 'Arnhem Helpt Huurders'. Dit actieplan heeft de gemeenteraad in januari 2023 ontvangen. In 2024 zetten we de acties voort. De acties houden onder andere in:

- Invoeren van een verhuurdersvergunning: we willen in Arnhem een vergunningsplicht introduceren voor verhuurders. Met een verhuurdersvergunning kan de gemeente malafide verhuurderschap aanpakken en beter zicht krijgen op de kwaliteit en onderhoudsstaat van particuliere huurwoningen. Sinds 2023 bestaat er een wettelijke grondslag voor de invoering van een dergelijk vergunningstelsel in wijken met leefbaarheidsproblematiek: de Wet goed verhuurderschap. Omdat de in- en uitvoering van verhuurdersvergunningen het nodige vergt van de gemeentelijke organisatie, zijn er in deze begroting extra middelen opgenomen voor de invoering. Reden daarvoor is dat dit een nieuw rechtsgebied betreft waarvoor beperkte expertise en capaciteit beschikbaar zijn binnen de gemeentelijke organisatie. Ook zal de administratieve afhandeling (registratie en toetsing van de vergunningsvoorwaarden) van alle adressen waarop een vergunningsplicht van toepassing is veel tijd en mankracht vergen.
- Beter informeren van huurders over hun rechten en over de mogelijkheden voor ondersteuning door de gemeente onder andere door middel van een campagne.
- Extra subsidie en uitbreiding van dienstverlening door partijen die adviseren en ondersteunen op het gebied van huren en wonen, zoals het Huurdershuis.
- Periodiek herhalen van het in 2021 uitgevoerde onderzoek naar discriminatie op de Arnhemse woningmarkt, via mystery calls en mystery mails. Ook geven we voorlichting aan woningzoekenden om de meldingsbereidheid te vergroten.
- De invoering van de (werkprocessen in het kader van de) Wet betaalbare huur en de handhaving hiervan. Hiermee voorkomen we zoveel mogelijk dat huurders teveel huur moeten betalen voor hun woning in relatie tot de kwaliteit.

Gezond binnenklimaat/gezond wonen **(I)**

In samenwerking met stakeholders brengen wij de aandachtspunten in beeld die spelen op het gebied van gezond wonen. Op dit moment wonen niet alle Arnhemmers in een gezonde, schimmelvrije woning. Met corporaties geven we daarom uitvoering aan een actieplan om vocht- en schimmelproblemen in woningen te voorkomen en te beperken. Hiertoe is onder andere een onafhankelijke ‘schimmelexpert’ aangesteld.

Handhaving minimum woonkwaliteit **(I)**

Bewoners van huurwoningen en kamers ervaren regelmatig achterstallig onderhoud dat dusdanig is dat de woning niet meer aan wet- en regelgeving voldoet. Voor hen was het tot nu toe lastig om meldingen te doen. In afstemming met ODRA verkennen we laagdrempelige manieren om meldingen te maken van ernstige bouwkundige problemen die de veiligheid of gezondheid van bewoners kunnen schaden. De ODRA ontvangt aanvullende middelen om actiever toe te zien op de kwaliteit van woningen. Op basis van deze meldingen kan de ODRA de bestaande handhavingstaken efficiënt uitvoeren.

Gemeenten worden via de Wet goed verhuurderschap verplicht een meldpunt in te richten voor huurders en hun klachten. Hoewel dit meldpunt zich vanuit de wet primair richt op het voorkomen van willekeur, bedreiging en intimidatie vanuit de verhuurder, gaan we in Arnhem ook regelen dat huurders met klachten over het onderhoud bij dit meldpunt terecht kunnen. Met de Wet betaalbare huur krijgt de gemeente middels handhavingsinstrumenten ook meer grip op de huurprijs per m2 en de mate van energiezuinigheid. Een voorstel voor deze handhaving wordt in 2024 voorbereid, zodat we hier in 2025 uitvoering aan geven.

Effectindicator	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Rapportcijfer woning		**7,70**			
Eenheid:	Gemiddeld rapportcijfer voor de woning op een schaal van 0-10				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				

Wonen als fundament: betaalbaar wonen en aandacht voor mensen met een hulpvraag **(D)**

De meeste bewoners van Arnhem zijn gewone bewoners met gewone problemen. Voor hen is de zorg voor betaalbaar wonen en een veilige leefbare woonomgeving genoeg. Maar voor een deel is dat niet het geval. Zij hebben door omstan¬digheden moeite aan te haken bij de steeds com¬plexere wereld. Het begint bij wonen en wonen is een recht, daarom draagt Arnhem zorg voor be¬woners die geen woning hebben en ondersteunt de bewoners die moeite hebben zelfstandig goed in wonen te voorzien of te blijven voorzien.

Regievoeren: uitvoering geven aan woonzorgnota **(I)**

In 2024 zijn in de regio Arnhem-Nijmegen de regionale afspraken voor de huisvesting van aandachtsgroepen en ouderen vastgesteld. Deze afspraken zijn de basis voor lokale prestatieafspraken voor wonen en zorg. Zo ook in Arnhem waar we de regionale afspraken hebben vertaald in meerjarige lokale afspraken voor de periode 2025-2029. Hierin is afgesproken om samen te werken aan vitale wijken, aan een evenwichtige woonruimteverdeling, aan het vergroten van het aanbod en het realiseren van meer geschikte woningen voor ouderen, waaronder geclusterde en zorggeschikte woningen.

Om vitale wijken te realiseren waar mensen omkijken naar elkaar gaan we de komende jaren inzetten op een betere samenwerking tussen welzijn en zorg en op gebiedsgerichte samenwerking. We stimuleren pilots zoals bijvoorbeeld collectieve woonvormen en Collectief Particulier Opdrachtgeverschap die een bijdrage aan dit vraagstuk leveren. Ook concepten voor flexwonen kunnen hierin bijdragen. Zo wordt in 2025 een flex-wooncomplex met 150 woningen in Presikhaaf opgeleverd. Hier komen 50 statushouders te wonen en daarnaast bewoners met een wat hoger inkomen en bewoners uit Presikhaaf die een bijdrage willen leveren aan de community (cementbewoners). De gemeente financiert hier vier jaar lang een community builder om te zorgen dat er een levendige gemeenschap ontstaat.

Op het gebied van woonruimteverdeling hebben we met de corporaties afgesproken om in 2025 op een nieuwe manier te gaan werken binnen de stedelijke verdeeltafel. Hierbij worden de banden met de (grotere) zorgaanbieders aangehaald en krijgen zij een quotum woningen waarbinnen zij kandidaten mogen voordragen. Uiteindelijk werken we in de regio onder de regie van de GMR toe naar een (sub) regionale verdeeltafel zodat we de regionale opgave van aandachtsgroepen op basis van het aantal inwoners evenwichtig over de regio kunnen verdelen.
Concreet streven we naar passende en tijdige uitstroommogelijkheden naar zelfstandige woonruimte vanuit onder andere de Jeugdzorg, Maatschappelijke Opvang, Beschermd wonen, Centraal Orgaan opvang Asielzoekers en de Wet Langdurige Zorg. De verwachting is dat als de Wet versterking Regie op de Volkshuisvesting in 2025 in werking zal treden het aantal urgente aandachtsgroepen in omvang groter zal worden. Zo krijgen ook uittredende sekswerkers en ex-gedetineerden onder voorwaarden een urgente positie. Dit betekent dat op de krappe woningmarkt de druk om snel extra betaalbare woningen te creëren voor de urgente groepen nog groter wordt. In 2025 gaan we dan ook door met de pilots woningdelen en woningvermeerderen (o.a. door woningsplitsing) en breiden we het aantal woningen voor housing first uit van 10 naar minimaal 15 woningen.
Voor ouderen hebben we de opgave aan levensloopgeschikte, geclusterde woningen met ontmoeten en zorggeschikte woningen tot en met 2030 in beeld. Met de corporaties hebben we afgesproken om het sociale deel van deze woningen te realiseren. Hierbij volgen de corporaties hoe groot de belangstelling daadwerkelijk is om te verhuizen naar een geclusterde woonvorm. Op basis van de monitorgegevens stelt de gemeente jaarlijks de woonopgave voor ouderen in Arnhem opnieuw vast. Om vitale woonvormen te realiseren waar ouderen prettig wonen met voldoende zorg wordt de samenwerking rondom wooncomplexen van welzijnsorganisaties en zorgaanbieders met de corporaties de komende jaren steeds belangrijker. De gemeente heeft hierbij een regisserende rol om partijen bij elkaar te brengen.

Huisvesting arbeidsmigranten **(I)**

Arbeidsmigranten vormen een aparte doelgroep die over het algemeen minder zelfredzaam is en specifieke eisen stelt aan huisvesting. Deze groep is echter wel van groot belang voor onze regionale en nationale economie. De komende jaren verwachten we een groei van het aantal in de regio woonachtige en werkzame arbeidsmigranten. Hoewel deze werknemers van groot belang zijn voor onze lokale economie, is er veelal nog geen geschikte huisvesting voorhanden. In Arnhem merken we dat dit gebrek aan geschikte huisvesting tot gevolg heeft dat woningen in woonwijken worden opgekocht voor deze doelgroep en dat dit in sommige gevallen overlast voor omwonenden met zich meebrengt. Daarnaast zijn de woningen te vaak van een beperkte woonkwaliteit voor de arbeidsmigranten. Ook is er een reëel risico op uitbuiting van arbeidsmigranten.

We vinden het van belang dat arbeidsmigranten goed gehuisvest worden. In 2023 hebben we daarom regels vastgesteld om logiesvoorzieningen voor kortdurende huisvesting te faciliteren. (Arbeidsmigranten die zich hier permanent willen vestigen, zijn uiteraard afhankelijk van de 'reguliere' woningmarkt, en in mindere mate van deze specifieke voorzieningen). Aan deze beleidsregels zullen we in 2025 uitvoering geven. In deze regels hebben we verduidelijkt op welke locaties huisvesting voor arbeidsmigranten (die hier kortdurend verblijven) denkbaar is. Van belang hierbij is dat de woonkwaliteit op orde is; we hebben daarom vastgelegd dat er een beheerder dient te zijn en dat het wooncontract gescheiden dient te zijn van het werkcontract. Bij het opstellen van deze beleidsregels hebben we de behoefte bij Arnhemse bedrijven aan huisvesting voor arbeidsmigranten gepeild.

Omdat dit bovenal een regionaal vraagstuk is, sluiten we ons aan bij de acties vanuit de Groene Metropoolregio om in 2025 en de komende jaren op regionaal niveau de samenwerking tussen gemeenten, bedrijfsleven en huisvesters te bevorderen.

Uitbreiden woonwagenlocaties (I)

We geven uitwerking aan het ‘plan van aanpak uitbreiden woonwagenlocaties’ (juni 2020). We zijn gestart met de uitbreiding van het aantal standplaatsen voor verschillende locaties (Gelderse Rooslaan, Bethaniënstraat, Schuytgraaf). In samenwerking met de woningcorporaties en Huurdersvereniging woonwagenbewoners Arnhem is een nieuw toewijzingssysteem vastgesteld. Dit is een uitwerking van de vigerende Huisvestingsverordening.

Levensloopgeschikte woningen ontwikkelen en bestaande woningen levensloopgeschikt maken (I)

Bij nieuwbouwontwikkelingen maken we afspraken over levensloopgeschikte woningen in een levensloopgeschikte omgeving. Samen met corporaties proberen we doorstroming van ouderen uit eengezinswoningen te bevorderen (zie de inspanning 'doorstroming bevorderen' onder betaalbaar wonen) en maken we afspraken over de juiste portefeuille in de stad die aansluit bij de doelgroep.

Een klimaatbestendige, groene, biodiverse en leefbare openbare ruimte (A)

Een prachtige, groene openbare ruimte vormt de sleutel tot een bruisende en gezonde stad waarin het heerlijk wonen, werken en ontspannen is. Arnhem is gezegend met fraaie openbare ruimtes, waarvan de vele stadsparken absolute parels zijn dankzij de schitterende ligging en rijke geschiedenis. Maar we kunnen niet stilzitten. Klimaatverandering, afname van biodiversiteit, verbetering van leefbaarheid in wijken en de enorme druk op groene gebieden vragen om actie. Daarom blijven we de komende jaren fors investeren in onze groene leefomgeving. We doen dit onder de vlag van het programma ‘radicaal vergroenen’. In dit programma combineren we de vergroeningsopgave met klimaatadaptatie en integreren we die in opgaven op het gebied van mobiliteit, verdichting en leefbaarheid.

Met klimaatadaptatie maken we Arnhem bestand tegen de grillen van het veranderende klimaat, met zijn extreme weersomstandigheden. We passen de stad slim aan en ontwerpen nieuwe stedelijke gebieden die weerbaar zijn tegen overstromingen, hevige regenval, hitte en droogte. Dit alles is vastgelegd in onze klimaatadaptatiestrategie, die in 2021 is aangenomen. Aan de hand van deze strategie zorgen we voor wateropvang in de bodem, een betere afvoer bij zware buien en vermindering van hitteproblemen. Vergroenen is daarbij een belangrijk middel. We gaan de stad radicaal vergroenen.

Onze groenvisie zet daarbij de koers uit voor een groenere toekomst. We gaan bijvoorbeeld meer bomen planten, en onze aanwezige bomen de kans geven om majestueus uit te groeien, zoals we hebben vastgelegd in ons ambitieuze bomenplan. We hebben prachtige groene gebieden die we nóg beter kunnen verbinden, waarin we de bodem kunnen optimaliseren en de biodiversiteit kunnen vergroten. En laten we vooral niet vergeten dat er nog steeds wijken zijn met veel te weinig groen! Samen zijn we op weg om Arnhem te transformeren tot een groene voorbeeldstad met prachtige plantsoenen, bomen, gezellige buurtparkjes en groene gevels. Arnhem zal zich verder ontwikkelen als een groene stad waar we met recht trots op kunnen zijn.

We werken nauw samen met bewoners en partners om deze uitdagingen aan te gaan. Juist in tijden van crisis, zoals tijdens de pandemie en hittegolven, hebben we geleerd hoe waardevol groen is om onze stad leefbaar te houden. Leefbaarheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezondheid blijven de kernthema’s voor de vormgeving en het onderhoud van onze groene openbare ruimte.

Naar een klimaatadaptieve stad (D)

De Strategie Klimaatadaptatie geeft aan hoe we Arnhem willen aanpassen aan de extreme weersomstandigheden in het toekomstige klimaat en de stad tegelijkertijd groener en leefbaarder gaan maken. Uitgangspunt van deze strategie is dat we samen met de bewoners, bedrijven en onze partners werken aan de opgaven voor klimaatadaptatie. Hierbij zetten we in op:

- Negatieve effecten van hitte tegen gaan
- Schade en overlast door extreme buien zoveel mogelijk voorkomen
- Negatieve effecten van droogte tegen gaan

Samen met onze partners is de 'Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie Arnhem' opgesteld. Dit document geeft een overzicht van de vele acties die we samen uitvoeren om Arnhem klimaatbestendiger te maken. De uitvoeringsagenda is in de loop van 2024 geactualiseerd. Daarbij zijn ook de accenten voor de komende jaren bepaald. Zo gaan we meer aandacht besteden aan het beperken van de gevolgen van droogte en het vasthouden van hemelwater. Concreet vertalen we dat in projecten als Beekdal Paasberg, de Stadsoase en hemelwaterbergingen in het Spijkerkwartier. We gaan ook verder met onderzoeken welke indicatoren en meetinstrumenten bruikbaar zijn om te meten wat het effect is van onze maatregelen.

We voeren de klimaatadaptatietoets uit (I)

Teneinde de stad klimaatbestendiger te maken zorgen we ervoor dat bij nieuwe projecten de ambities rondom klimaatadaptatie worden meegenomen. Hiervoor hebben we in 2024 een eerste versie van de klimaatadaptatietoets ingevoerd.Met deze klimaattoets zorgen we ervoor dat alle projecten

(gebiedsontwikkelingen, herinrichtingen en maatregelen in de openbare ruimte) gaan bijdragen aan een klimaatbestendiger Arnhem en dat daarbij alle aanwezige kansen optimaal worden benut. In 2025 gaan we deze toets evalueren en de klimaatadaptatietoets waar nodig aanpassen.Bij de ontwikkeling van de klimaatadaptatietoets sluiten we aan bij de ‘landelijke maatlat’ die hiervoor ontwikkeld wordt.

We voeren het Lokaal hitteplan uit **(I)**

In 2023 hebben we samen met onze partners een lokaal hitteplan opgesteld. Vanaf 2024 is dit plan leidend wanneer een hittegolf optreedt. Het geeft aan op welke manier verschillende partijen communiceren en hoe met name kwetsbare groepen geïnformeerd worden over de aankomende hitte. Daarbij wijzen we op de risico’s van hitte en informeren we het publiek over wat je kunt doen om de negatieve effecten van hitte zoveel mogelijk te voorkomen.

We vergroenen door projecten Openbare Ruimte en Mobiliteit **(I)**

Maatregelen voor vergroening en maatregelen voor klimaatadaptatie realiseren we in combinatie met andere maatregelen in de openbare ruimte zoals groot onderhoud en mobiliteitsprojecten. De middelen die beschikbaar zijn in het klimaatadaptatiefonds zetten we in om in deze projecten extra kansen voor vergroening en klimaatadaptatie te realiseren. Het project ‘Renaissance Velperweg’ is een goed voorbeeld van zo’n project. Naast verkeersmaatregelen en groot onderhoud wordt deze verkeersader opgewaardeerd tot een groene laan die de landgoederen met elkaar verbindt in plaats van scheidt. Ook staan versmalling (en dus vergroening) van de Deelenseweg en delen van de Utrechtseweg op het programma. Ook in de wijken voeren we projecten uit waarbij we meer groen en wateropvang realiseren. Bij de herinrichting van de Hommelseweg die in 2025 plaatsvindt gaan we belangrijke maatregelen nemen om wateroverlast in de toekomst te verminderen en worden ook meer bomen toegevoegd.

We realiseren een koel netwerk **(I)**

We werken in Arnhem aan het realiseren van een koel netwerk. Dit netwerk biedt (kwetsbare) Arnhemmers de mogelijkheid om ook tijdens hittegolven gebruik te blijven maken van de openbare ruimte. Via beschaduwde routes en koele plekken kunnen bewoners de belangrijkste voorzieningen bereiken en gebruik maken van de koele plekken als hun eigen woonomgeving te warm wordt. De verschillende schakels van dit netwerk die al zijn gerealiseerd worden gaandeweg verbonden zodat een samenhangend netwerk ontstaat. In 2024 zijn we als leadpartner gestart met het Europese project ‘Cool Cities’. Samen met onze Europese partners werken we het koele netwerk verder uit en realiseren in de komende jaren enkele pilots.
Ook in de visie openbare ruimte binnenstad heeft het koele netwerk een prominente plaats. De eerste koele plekken die in deze visie worden voorgesteld zullen we in 2025 realiseren.

We stimuleren de bewoners om klimaatadaptieve maatregelen te nemen **(I)**

Er is in Arnhem veel draagvlak en enthousiasme om de stad klimaatbestendiger te maken. Veel Arnhemmers willen zelf voor hun stad zorgen en vergroenen hun eigen dak, tuin of woonomgeving waaronder ook de openbare ruimte. De gemeente stimuleert dit door bewoners, bedrijven en instellingen te ondersteunen bij het maken van plannen en met een subsidieregeling om de plannen te helpen financieren. De subsidieregeling is in 2023 uitgebreid en toegankelijker gemaakt zodat meer inwoners er makkelijker gebruik van kunnen maken. Medio 2024 zijn de tussentijdse resultaten van de subsidieregeling met de gemeenteraad gedeeld.

We zetten verharding om naar groen **(I)**

Veel verharding leidt tot een grotere opwarming en meer wateroverlast. In de Strategie Klimaatadaptatie is daarom de ambitie benoemd om de hoeveelheid verharding in Arnhem terug te dringen. In samenhang met mobiliteit worden bij diverse reconstructies wegen versmald waarbij meer groen ontstaat, vaak in combinatie met het verlagen van de maximum snelheid. Ook bij maatregelen in de woonomgeving benutten we veel kansen om de hoeveelheid verharding terug te dringen. Daarnaast geven we uitvoering aan het groen parkeren, waarbij nieuwe parkeerplaatsen waterdoorlatend of groen worden uitgevoerd. Ook richten we ons op het terugdringen van de verharding in particuliere tuinen.

Arnhems groen versterken **(D)**

Arnhem is één van de groenste steden van Nederland en dat houden we ook zo. Vanwege de klimaatverandering en het verlies van biodiversiteit blijkt meer dan ooit hoe belangrijk het groen is om de stad leefbaar en aantrekkelijk te houden voor zowel mens als dier. Het beleid voor het Arnhemse groen is geformuleerd in de Groenvisie. Het beleid voor bomen is uitgewerkt in het Bomenplan. De komende jaren zullen we ons vooral richten op de volgende thema's:

- Herkenbare stad: Vergroten van de waarden van bossen en (wijk)parken
- Natuurvriendelijke stad: Vergroten van de biodiversiteit
- Groene gezonde stad: Vergroenen van de stad
- Duurzaam beheerde stad: Toekomstbestendig beheer

- Samenwerkende stad: Samen de stad vergroenen

Om doelen meetbaar te maken werken we aan monitoring. Zo monitoren we op verschillende locaties de biodiversiteit en meten we de toe- of afname van boomkroonoppervlakte. Om de effecten en resultaten van deze metingen goed te kunnen interpreteren zijn data van over een langere periode van meerdere jaren noodzakelijk.

We zorgen voor kwalitatief hoogwaardige bossen, natuurterreinen en stads- en wijkparken (herkenbare en duurzaam beheerde stad) (I)

- We houden onze waardevolle bossen en parken op orde en zetten in op het vergroten en versterken van de verbinding van en tussen deze gebieden. Hierdoor ontstaat er een groter, sterker en beter groen netwerk voor dier, plant en mens.
- We geven uitvoering aan maatregelen benoemd in beheervisies stadsparken, bossen en natuurterreinen. In 2025 gaan we verder met het uitvoeren van maatregelen benoemd in de nieuwe visie op Sonsbeek, Zijpendaal & Gulden Bodem. We planten bosranden en bijzondere beplantingsranden aan, we knappen de centrale plek in park Gulden Bodem en we herstellen de Engelse laan in Sonsbeekpark.
- De voormalige pachtgronden in Zijpendaal zijn in 2024 terug gekomen in eigen beheer. In 2025 gaan we hier door met het invoeren van natuurinclusieve landbouw en het aanleggen van bosranden en hagen, ter bevordering van de biodiversiteit en klimaatbestendigheid van onze parken.
- In natuurgebied de Zuidelijke Uiterwaarden realiseren we de verbinding tussen natuurgebied Meinerswijk en de Bakenhof. Het Museumpark aan Onderlangs wordt opgeknapt tot volwaardig stadspark, waarbij een significant aandeel aan asfalt wordt ingeruild voor groen en bomen.
- We gaan door met het proces om te komen tot een nieuwe beheervisie voor park Klarenbeek en Braamberg. Verschillende belanghebbenden worden hierbij betrokken.
- In 2024 hebben we mooie stappen gezet in Groot park Westerveld door de weiden in het hoefijzer aan het park toe te voegen en het landschap te verrijken met heggen, hagen, lanen en bomen. In 2025 gaan we hiermee door en kijken we hoe we nog meer verbindingen kunnen leggen tussen de groenzones in Arnhem-zuid.
- We realiseren het Wijkpark Laarkwartier nabij station Arnhem-Zuid. Dit wordt een plek waar stadsnatuur en bewoners elkaar ontmoeten.
- We houden het areaal bos in stand en breiden dit uit door extra bos aan te planten of (bos)grond te verwerven. We versterken de klimaatbestendigheid van het bos waarbij de focus ligt op het vasthouden van water en het verbeteren van de organische stofbalans. We vergroten de biodiversiteit door het verbeteren van de horizontale en verticale gelaagdheid, het vergroten van structuurvariatie en soortvariatie in het bos

We vergroten de groenmassa van bomen (herkenbare stad) (I)

Bij het streven naar een groene stad kijken we niet alleen naar de hoeveelheid bomen, maar ook naar de 'groenmassa': de omvang van de boomkronen.

- Het vergroten van de groenmassa doen we door het aanplanten van extra bomen, het verbeteren van de groeiplaatsen van bestaande bomen en het beschermen en ouder laten worden van bomen. We gaan extra bomen aanplanten op hitteplekken, in de wijken, in park en buitengebied. Deze bomen krijgen voldoende ondergrondse en bovengrondse groeiruimte op basis van het Bomenplan Arnhem.
- Potentiële plantlocaties voor extra bomen zijn in beeld. Aanplant van extra bomen wordt uitgevoerd in het plantseizoen (november - maart). Het streven is een groot aantal extra straatbomen, plantsoen- en parkbomen aan te planten. Een deel van deze bomen zijn fruit- en nootdragende bomen.
- Op minimaal 50 locaties worden de groeiplaatsomstandigheden van buitengewone bomen verbeterd zodat ze gezond en vitaal blijven en nog ouder kunnen worden. Stadsbomen en lanen krijgen extra zorg en aandacht zodat ze uit kunnen groeien tot Buitengewone bomen. Onder bomen die in gras staan wordt niet meer of veel minder gemaaid om de kwetsbare bodem en groeiplaats te beschermen.
- Jaarlijks monitoren we de voortgang van het boomkroonvolume. Dit is uitgewerkt in de uitvoeringsagenda van het Bomenplan Arnhem.

Op onze landbouwgronden brengen we natuur en landbouw in verbinding, voegen we natuur toe en gaan we over op natuurinclusieve landbouw (natuurvriendelijke stad) (I)

Samen met onze partners in de stad is in 2024 gestart met het opstellen van een nieuwe visie duurzame (stads)landbouw en duurzaam voedsel. In 2025 gaan we hiermee verder. We stimuleren en ondersteunen (bewoners)initiatieven op het gebied van stadslandbouw en eetbaar groen, onder meer door de subsidieregeling GroenBlauwe Initiatieven. We pakken daarnaast kansen om duurzame stadslandbouw te stimuleren en te faciliteren. Samen met de pachters van onze agrarische gronden zetten we actief stappen ten behoeve van natuurinclusieve landbouw en agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Er zijn twee gebiedsprocessen natuurinclusieve landbouw gaande, in Arnhem Noord (gebiedsproces natuurinclusieve landbouw Arnhem Noord) en het uiterwaardengebied (gebiedsproces natuurinclusieve landbouw Veluwezoom/IJssel). Voor beide gebiedsprocessen is een gebiedsperspectief opgesteld, met daarin een visie hoe de landbouwgronden in deze gebieden te beheren op basis van landschappelijk systeemherstel met focus op herstel van bodem,

waterhuishouding en biodiversiteit. Hierbij valt te denken aan de aanleg van landschapselementen als poelen, hagen en struweel, de realisatie van bloemrijke akkerranden en wintervoedselakkers, de toepassing van strokenteelt en duurzame (niet-kerende) bodembewerking. Deze maatregelen vergroten de waarde van het landschap voor dier en plant (biodiversiteit) en mens (gezondheid). Het draagt bij aan het toekomstbestendig houden van de stad op het gebied van klimaat: verbeteren van de bodem leidt tot het beter kunnen vasthouden en bufferen van water en het voorkomen van verdroging en het draagt bij aan de landschappelijke ecosystemen.

We vergroten onze kennis en verbeteren de biodiversiteit en het leefgebied van kenmerkende soorten (natuurvriendelijke stad) **(I)**

We gaan de kennis vergroten over biodiversiteit in Arnhem. Op basis van deze kennis gaan we gericht maatregelen nemen om de biodiversiteit te vergroten. Dit doen we in diverse gebieden in de stad, park en buitengebied, waarbij elk jaar 3 gebieden worden gemonitord.
We monitoren de biodiversiteit in de stad structureel monitoren en vergroten die van daaruit. Want wanneer we weten hoe het ervoor staat met de biodiversiteit, weten we gerichter welke maatregelen we moeten uitvoeren. Vanaf 2021 gebeurt dit op 14 plekken in Arnhem. In 2024 is er een gebied (bestuurskwartier) aan toegevoegd samen met provincie. Na elk jaar volgt een beheer- en ontwikkeladvies van de in dat jaar gemonitorde gebieden, dat de gemeente gaat uitvoeren.
Tevens doet stichting EIS (kenniscentrum voor Insecten) onderzoek naar gebieden met bijzondere of kwetsbare wilde bijen en zweefvliegen in Arnhem, inclusief een advies over het verbeteren van de biotoop. Deze kennis passen we toe bij het beheren van de openbare ruimte. We gaan door met het onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen, gierzwaluw en huismus in de stad in Malburgen, Presikhaaf, Klarendal en Geitenkamp
.

We hanteren een groennorm van 3-30-300 (groene en gezonde stad) **(I)**

Een groene en gezonde stad is gebaat bij de aanwezigheid van voldoende groen. Groen verbetert de fysieke en mentale gezondheid van onze inwoners en is een leefgebied voor planten en dieren. De norm houdt in dat elke inwoner vanuit zijn raam minimaal zicht heeft op 3 significante bomen, er 30% bladerdek in de wijk is en er binnen 300 meter van elke woning een stuk groen van minimaal 1 hectare aanwezig is. Dit betekent onder andere dat in alle wijken kleinschalige parkjes komen die ook gebruikt kunnen worden voor verkoeling, spelen van kinderen, het geven van een buitenles enzovoort. In 2025 gaan we verkennen of zo'n parkje in een groenarme delen van Arnhem-zuid realiseerbaar zijn.
In nieuwe ontwikkelingen hanteren we deze norm. In de bestaande stad streven we deze norm na. In 2023 is in beeld gebracht op welke plekken de stad nog niet voldoet aan de norm. In 2025 en de jaren daarna zullen we op deze plekken extra inzetten op het toevoegen van meer groen en bomen.

We stellen wijkgroenagenda's op (samenwerkende stad) **(I)**

De ambities om de leefbaarheid in de wijken te verbeteren door te vergroenen zetten we voort met de wijkgroenagenda's. Inmiddels zijn deze voor een groot aantal wijken gereed. In 2025 worden er ook weer vier wijkgroenagenda's opgesteld. De laatste wijken volgen in 2026.

We voeren de campagne Andere Arnhemmers uit (samenwerkende stad) **(I)**

Via de campagne Andere Arnhemmers brengen we natuur en biodiversiteit onder de aandacht bij onze inwoners. Dit doen we vanuit de Molenplaats Sonsbeek, samen met groene partijen in de stad. In 2022 is een stadsnatuurkaart gemaakt met bijzondere verhalen over dieren en planten. Een mooi product om de natuur in Arnhem te promoten. In 2025 worden diverse lezingen gegeven in de Molenplaats Sonsbeek over natuur in Arnhem. Zo krijgen onze inwoners meer kennis van onze natuur, en worden ze in de gelegenheid gesteld bijzondere plekken op te zoeken om van de natuur in de stad te genieten. Deze campagne streeft ernaar dat onze bewoners zich nog meer gaan inzetten voor de natuur in hun eigen leefomgeving.

Aandacht voor dierenwelzijn **(A)**

In en om onze stad leven niet alleen mensen, maar ook dieren. Dieren hebben een intrinsieke waarde. Ze verdienen ons respect en een waardige behandeling. Daarom bieden we ruimte aan dieren in de stad en in de natuur. Wij streven naar een veilige en respectvolle omgang met dieren. We zetten ons in om hun welzijn te verbeteren.

De aanwezigheid van dieren brengt veel vreugde, maar kan ook uitdagingen met zich meebrengen. Huisdieren worden soms aan hun lot overgelaten. Ook kunnen dieren in enkele gevallenoverlast veroorzaken. Wij proberen overlast op een zo diervriendelijk mogelijke manier te voorkomen.

Onze ambities op gebied het gebied van dierenwelzijn hebben wij vastgelegd in de Visie Dierenwelzijn 2021-2030. Daarin omschrijven wij dat we het belangrijk vinden dat mens en dier in harmonie samen leven De specifieke doelen en acties zijn uitgewerkt in de Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn 2024-2025.

We verbeteren het leven van huisdieren (D)

Wij vinden het belangrijk dat Arnhemmers verantwoord een huisdier kunnen bezitten. Eigenaren van gehouden dieren zijn zelf verantwoordelijk voor een goede verzorging van hun dieren. Soms hebben eigenaren echter wat (financiële) ondersteuning nodig bij het zorgen voor hun huisdier. Wanneer dat noodzakelijk en mogelijk is bieden wij ondersteuning. Als er om een of andere redenen afstand gedaan moet worden van een huisdier, dan willen wij een goede opvang van deze dieren.

We zorgen voor opvang van huisdieren waarvoor niet (meer) wordt gezorgd (I)

Samen met acht andere gemeentes in de regio hebben we een langjarig contract getekend voor de dierenambulance en de opvang van zwerfdieren. In 2025 opent de nieuwbouw van het Dierentehuis Arnhem e.o.. Samen met de regiogemeentes zorgen we voor een blijvende goede opvang van zwerfdieren. We zorgen er voor dat de dierenambulance 24 uur per dag bereikbaar blijft.

We zorgen voor meer en/of betere uitlaatplekken (I)

We willen dat hondeneigenaren en andere inwoners zonder ergernissen kunnen samenleven. Honden moeten de mogelijkheid hebben om los te kunnen lopen, met zo min mogelijk overlast voor andere dieren of mensen. Daarom verbeteren we de mogelijkheden voor honden om los te lopen. We onderzoeken of er meer behoefte is aan hondenlosloopgebieden, en of deze gebieden voldoende kwaliteit bieden.

We geven ondersteuning aan eigenaren met een laag inkomen (I)

Soms kunnen Arnhemmers de noodzakelijke hulp voor hun huisdieren niet betalen. Hierdoor kan het huisdierenwelzijn in geding komen. Wij willen dat de financiële drempel om naar de dierenarts te gaan zo laag mogelijk is. We verbeteren daarom de huidige regeling voor mensen met een laag inkomen.

We ondersteunen mensen die niet meer voor hun huisdier kunnen zorgen (I)

Ouderen en zorgbehoevenden voelen zich soms genoodzaakt afstand te doen van hun dier. Eigenaren kunnen om uiteenlopende redenen (tijdelijk) niet goed meer voor hun huisdier zorgen. Bijvoorbeeld als ze voor langere tijd in het ziekenhuis moeten verblijven. Of als ze naar een zorginstelling moeten en hun huisdier niet mogen meenemen. Soms woont een eigenaar nog wel thuis, maar kan toch niet meer de volledige zorg dragen. Voor het welzijn van mensen kan het hebben van een huisdier juist erg belangrijk zijn. Ook bij het huisdier leidt het afscheid tot leed. Wij zetten ons er voor in om eigenaar en dier zo lang mogelijk samen te kunnen laten zijn. Zo proberen we dieren uit het asiel te houden met alternatieve zorgmogelijkheden. We ondersteunen daarom Dierenbuddy in Arnhem en gaan we met zorginstellingen het gesprek aan over het samen houden van eigenaar en dier.

De leefomgeving van dieren in de gemeente Arnhem verbeteren (D)

Wij erkennen de intrinsieke waarde van dieren. In het wild levende dieren laten we zoveel mogelijk met rust. Van onze gehouden dieren stimuleren we zoveel mogelijk het natuurlijk gedrag. We streven naar een gezonde leefomgeving met zo min mogelijk onnatuurlijke barrières en verstoringen. Dierenwelzijn is een belangrijk speerpunt bij hoe we het buitengebied gebruiken en inrichten.

We zetten in op dynamische begrazing (I)

Op dit moment worden op verschillende plekken in de stad terreinen van de gemeente verhuurd om vee op te houden. We onderzoeken of we de statische begrazing die daar nu plaatsvind om kunnen zetten naar dynamische begrazing.

We zetten daarmee in op de natuurlijke kwaliteiten van dieren. Bij dynamische begrazing stimuleren we dieren in hun natuurlijk gedrag en leefwijze. In kuddes gehouden dieren blijven voor een beperkte tijd op specifieke locaties om de biodiversiteit in stand te houden of te verbeteren. Naast het bevorderen van dierenwelzijn verbeteren we zo ook de biodiversiteit op de begraasde stukken.

We verbeteren het vissenwelzijn (I)

We onderzoeken of we het welzijn van vissen kunnen verbeteren de negatieve effecten van sportvissen kunnen voor komen binnen de wateren van de gemeente. Dat doen we bijvoorbeeld door natuurlijke oevers in te richten en andere maatregelen te nemen om het leven onder water te verbeteren.

We verbinden en versterken de ecologische hoofdstructuur (I)

We houden onze waardevolle bossen en parken op orde en zetten in op het vergroten en versterken van de verbinding van en tussen deze gebieden. Hierdoor ontstaat er een groter, sterker en beter groen netwerk voor dier, plant en mens. In natuurgebied de Zuidelijke Uiterwaarden realiseren we de verbinding tussen natuurgebied Meinerswijk en de Bakenhof.

We werken daarmee ook aan het vergroten van de biodiversiteit met natuurvolgend beheer, het verbinden van leefgebieden en het opheffen van barrières, zodat dieren (wilde bijen en vlinders, vogels, vleermuizen, das, edelhert en wolf) meer en beter leefgebied hebben en meer mogelijkheden hebben voor migratie.

Dierenwelzijn krijgt meer aandacht in onze communicatie (D)

Wij hebben als gemeente impact op dieren door de manier waarop we over ze communiceren. Daarom vinden we het belangrijk om na te denken over de wijze waarop we dat doen en welke rol we kunnen spelen als gemeente.

We helpen (potentiële) eigenaren met informatie over het houden van huisdieren (I)

Het houden van een huisdier brengt verantwoordelijkheden met zich mee. We willen potentiële eigenaren actief informeren over deze verantwoordelijkheden. We informeren inwoners over:

- het weloverwogen aanschaffen van gezelschapsdieren (o.a. de reguliere kosten van en verantwoordelijkheden die bij het hebben van een huisdier horen);
- de mogelijkheden om een dier op te halen in het dierenasiel en zo een beter leven te geven;
- verantwoord bezit van gezelschapsdieren (een goed begrip, opvoeding en verzorging van en het voorkomen van schade, overlast en gevaar voor en door hun dier).

Dit doen we via partners zoals het Dierentehuis en via onze eigen communicatiekanalen.

We vragen aandacht voor hobbyjacht bij onze partners (I)

Binnen de bossen van Arnhem is er geen ruimte voor hobbyjacht, maar bij sommige van onze regionale partners is dat nog wel zo. Wij vragen aandacht voor dit thema in gesprekken met deze partners.

We willen diervriendelijk inkopen (I)

We nemen dierenwelzijn op in ons inkoopbeleid. We geven het goede voorbeeld door in onze inkoopvoorwaarden dierenwelzijn mee te nemen. Door een diervriendelijk inkoopbeleid te voeren stimuleren we onszelf en onze partners om na te denken over diervriendelijke producten.

We informeren organisatoren van evenementen over dierenwelzijn (I)

We onderzoeken of wij kunnen sturen op dierenwelzijn tijdens evenementen. Dit doen we bijvoorbeeld door organisatoren van evenementen te informeren over dierenwelzijn.

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling (A)

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling is een essentieel onderdeel van een duurzame woon- en leefomgeving. De gemeentelijke ambitie die past in het landelijk beleid blijft om afval zoveel mogelijk te hergebruiken en daarmee de hoeveelheid restafval die verbrand moet worden, verder te verkleinen. De criteria die gebruikt worden bij de keuzes voor de manier waarop de afvalinzameling is ingericht, zijn naast dit milieubelang, de gebruiksvriendelijkheid en service voor de inwoner en de kosten die hiermee gemoeid zijn.

In juni 2022 is de nieuwe afvalkoers voor 2022-2026 vastgesteld. De ambitie van het hierin opgenomen Arnhemse afvalbeleid voor de komende jaren is tweeledig. We willen een schonere woonomgeving en we willen het hergebruik van grondstoffen verbeteren en daarmee de hoeveelheid restafval verminderen. Bewustwording bij inwoners van de noodzaak van afvalscheiding en het schoonhouden van de leefomgeving is een rode draad door alle thema's.

In 2024 heeft het eerste Arnhemse burgerberaad over afval plaatsgevonden. De deelnemers hebben uiteindelijk met elkaar 29 adviezen uitgebracht aan de gemeente over hoe de hoeveelheid afval van inwoners, bedrijven en instellingen verminderd kan worden. Deze adviezen zullen verwerkt worden in een pakket aan maatregelen waar het college nog maatregelen aan kan toevoegen. Vervolgens wordt dit pakket voorgelegd aan de raad. De verwachting is dat dit in 2025 gaat gebeuren.
In deze begroting zijn de financiële effecten van dit pakket nog niet opgenomen omdat deze nog onbekend zijn.

In 2024 zijn we mede op basis van een bericht van onze huidige inzamelaar PreZero en signalen uit de markt, gestart met een verkenning naar de organisatievorm waarbinnen we in de toekomst het afval in de stad inzamelen. Dit doen we in samenhang met de uivoering van stadsreiniging en dagelijks onderhoud. Tot nog toe zetten we deze diensten via een Europese aanbesteding in de markt. Om in de toekomst de uitvoering van deze diensten tegen een marktconforme prijs te borgen, is een verkenning naar andere organisatievormen noodzakelijk.

De woningvraag en daaruit volgende inbreidingen in de stad, dwingen ons op een andere manier te kijken naar afvalinzameling in gebieden waar zeer compact en heel hoog gebouwd wordt. Uitgangspunt hierbij is dat we zorgdragen voor een gebruiksvriendelijke manier waarop inwoners hun afval kunnen scheiden. Dit zal een uitdaging worden waarbij per project de mogelijkheden en kosten bekeken worden.

We streven naar reductie van de hoeveelheid restafval (D)

Het is onze ambitie om de hoeveelheid restafval die verbrand moet worden naar beneden te brengen. We hebben de afgelopen jaren aangetoond dat er op het gebied van afvalscheiding en reductie van het restafval en het verbeteren van de kwaliteit van de gescheiden ingezamelde stromen, nog veel mogelijk is. Het verder verbeteren van het gescheiden inzamelen van GFT-/GFE-afval, zowel bij laagbouw als bij hoogbouw, biedt nog het nodige perspectief. Daarnaast blijft het voorkomen van afkeur door de bijmenging van ander afval in het gescheiden ingezamelde PBD-afval (Plastic, Blik en Drankenkartons) een belangrijk doel waarmee een de reductie van het aantal kilo's restafval gerealiseerd kan worden. We hebben onszelf daar in de Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner" tot doel gesteld om minimaal 70% van het ingezamelde PBD goedgekeurd te hebben zodat we het aan kunnen bieden voor recycling. De cijfers over het vierde kwartaal van 2023 en het eerste kwartaal van 2024 laten zien dat we dat percentage inmiddels halen.
Ook wordt verwacht dat de landelijke invoering van producentenverantwoordelijkheid voor textiel en de intensivering die we op textielinzameling gaan plegen, leidt tot een betere scheiding van deze stroom en daarmee een vermindering van de hoeveelheid restafval.

De afvalstoffenheffing is nu voor 94 procent kostendekkend. Dat betekent dat er geld uit de algemene middelen wordt ingezet om afvalverwerking te betalen. Wij vinden het logisch dat de kosten van afvalverwerking gedragen worden door de gebruikers en dat de heffing zoveel als mogelijk kostendekkend is. Daarom verhogen we de heffing de komende 2 jaar stapsgewijs naar 95 procent kostendekkendheid.

In 2023 hebben we per inwoner 213 kilogram restafval (inclusief afgekeurd PBD) ingezameld. Op 15 juni 2022 heeft de raad de Afvalkoers 2022-2026 vastgesteld. Hierin staat beschreven op welke manier we streven naar minder restafval per inwoner. Over de uitvoering van de Afvalkoers wordt de gemeenteraad op de hoogte gehouden via de kwartaalrapportages Afval.
Sinds de vaststelling van Arnhem Schoner hebben we aan de Afvalkoers als volgt uitvoering gegeven:

- Traject verbetering kwaliteit PBD is ingezet met als resultaat dat we in het vierde kwartaal van 2023 en het eerste kwartaal van 2024 de doelstelling van 70% goedkeur halen (zie rapportage eerste kwartaal 2024).
- Instellen van een klankbordgroep met de eerste bijeenkomst in december 2022 en tweede in juli 2023. In verband met het burgerberaad afval dat begon in maart 2024, hebben wij ervoor gekozen om geen bijeenkomst van de klankbordgroep te organiseren na juli 2023 om te voorkomen dat deze twee sporen die inhoudelijk sterk op elkaar lijken, door elkaar lopen. Eind 2023 is de klankbordgroep wel geraadpleegd in het kader van de Evaluatie Afvalbeleid die wij uit hebben laten voeren. We bekijken in 2025 hoe we de klankbordgroep vervolg kunnen geven.
- In 2024 hebben toezichthouders afval bedrijven bezocht en hen geïnformeerd over hun plicht met betrekking tot afvalcontracten. In 2025 gaan we met afvalcoaches en toezichthouders bedrijven bezoeken om ze verder te informeren over afvalcontracten en de verplichting uit de APV voor bedrijven om ook de omgeving schoon te houden.
- Na het grotendeels oplossen van de toegankelijkheid van GFE-containers voor mensen in een handgeduwde rolstoel, beginnen we in 2025 na afronding van de aanbesteding voor een nieuw type container met de uitrol van een stadsdekkend netwerk van GFE-verzamelcontainers. We kunnen hierdoor stoppen met de inzameling van GFE via citybins en zo een toegankelijkere manier van GFE inzameling bieden die moet leiden tot meer gescheiden GFE en minder restafval.

We gaan door met beleidsontwikkeling gericht op afvaleducatie (I)

Helaas zien we dat de hoeveelheid restafval nog ver boven onze doelstelling ligt. Het hergebruiken van grondstoffen door scheiding van afval en zo het verminderen van de hoeveelheid restafval wordt grotendeels bepaald door het scheidingsgedrag. Zelfs bij een technische oplossing als mechanische nascheiding van PBD-afval, is bronscheiding van afvalstromen zoals GFT van belang.
Het veranderen van gedrag vraagt tijd.
Tegelijkertijd willen we nieuwe sturingsinstrumenten ontwikkelen om de doelstellingen op afvalreductie te bereiken. Dit vraagt een nieuwe aanpak die in de komende begrotingsperiode verder wordt uitgewerkt. Bij het onderzoek naar alternatieve systemen die bijdragen aan de milieudoelen zal nadrukkelijker de inbreng, medewerking en betrokkenheid van de inwoners gevraagd worden. Dit gebeurt onder meer door middel van het inmiddels afgeronde burgerberaad en een klankbordgroep afval. Maar ook in bijvoorbeeld de hotspot-aanpak zoeken we nadrukkelijk de medewerking en betrokkenheid van inwoners. We realiseren ons dat we als gemeente beleidskaders stellen waarbinnen we juist moeten faciliteren.

Begin 2024 heeft het college een evaluatie van het afvalbeleid naar de raad gestuurd. Uit deze evaluatie en de kwartaalrapportages afval blijkt dat deze doelstelling niet binnen bereik ligt. . Het college denkt na over maatregelen die genomen kunnen worden als aanvulling op de adviezen van het burgerberaad zodat we stappen kunnen maken in het behalen van de doelstelling.

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Omvang huishoudelijk afval	**165,20**	**160,40**			

Eenheid: Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg per inwoner).

Bron: CBS - Huishoudelijk afval De CBS-afvalcijfers over 2022 worden in december 2023 gepubliceerd. In onze eigen afvalrapportages zien we een gemiddelde van 207 kilogram restafval per inwoner in 2022.

We willen Arnhem schoner maken (D)

We willen een schonere woonomgeving. We willen in 2025 de volgende resultaten behalen:

- vermindering van het aantal hotspots met 25% (ten opzichte van 2022);
- 50% reductie van het aantal bijplaatsingen op de top 20 hotspots (ten opzichte van 2022);
- een stadsdekkend netwerk van zwerfafvalvrijwilligers.

We pakken hotspots en zwerfafval aan (I)

Als eerste pijler van een schonere woonomgeving zien wij de aanpak van “hotspots” (locaties waar meer dan éénmaal per week afval bij of naast de containers wordt geplaatst). De tweede pijler van een schone woonomgeving is de aanpak van zwerfafval in de openbare ruimte.

Hiertoe zijn en worden de volgende maatregelen ingezet:

- De zwerfafvalparaplu is opgezet en is te vinden op www.arnhemschoner.nl.
- Een hotspots-aanpak is opgezet en inmiddels zijn we op 8 hotspots aan de slag. De resultaten laten een verbetering van het beeld zien. De hotspot aanpak draait om gedragsverandering en dat vraagt een lange adem. Concreet resultaat is nu al wel dat we echt samen met inwoners deze problematiek aangaan. .
- Wijkinitiatieven in de vorm van opruimdagen zijn en worden ondersteund.
- De milieubak maakt structureel deel uit van onze inzamelstructuur.
- Op beide afvalbrengstations js een brenghoek voor nog bruikbare spullen ingericht welke beheerd wordt door kringloopbedrijf 2Switch.

Doelen en budgetten

Hieronder geven we een indicatief inzicht van de relatie tussen doelen en budgetten. Niet alle werkzaamheden die we uitvoeren (met name 'going concern'-werkzaamheden) zijn opgenomen in de doelstellingen. De budgetten hiervoor staan onder het kopje "Overig". Door de samenhang van diverse doelen worden diverse budgetten doeloverstijgend ingezet. In deze gevallen is het totale budget voor de doelen bij het bovenste doel weergegeven en is bij de onderstaande doelen geen bedrag opgenomen.

Begroting 2025 per ambitie en doel	Lasten	Baten	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen
Bedragen x € 1.000				
Een eerlijke stad waar iedere Arnhemmer goed kan wonen	**4.646**	**3.330**	**543**	**2.574**
Woonruimte voor iedereen	4.646	3.330	543	2.574
Een ongedeelde stad				
Huisvesting van bijzondere doelgroepen				
Woningen met kwaliteit				
Wonen als fundament: betaalbaar wonen en aandacht voor mensen met een hulpvraag				
Een klimaatbestendige, groene, biodiverse en leefbare openbare ruimte	**19.592**	**1.427**	**525**	**6.966**
Naar een klimaatadaptieve stad	19.592	1.427	525	6.966
Arnhems groen versterken				
Aandacht voor dierenwelzijn	**593**	**0**	**0**	**0**
We verbeteren het leven van huisdieren	593	0	0	0
De leefomgeving van dieren in de gemeente Arnhem verbeteren				
Dierenwelzijn krijgt meer aandacht in onze communicatie				

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling	16.262	27.635	0	0
We streven naar reductie van de hoeveelheid restafval	16.262	27.635	0	0
We willen Arnhem schoner maken				
Overig	**16.160**	**19.979**	**220**	**603**
Totaal	**57.253**	**52.371**	**1.289**	**10.143**

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Primitief	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	47.030	51.819	60.109	57.253	54.594	54.306	53.121
Baten	46.602	45.333	51.717	52.371	49.561	51.795	51.111
Saldo lasten en baten	***-428***	***-6.485***	***-8.392***	***-4.882***	***-5.032***	***-2.511***	***-2.010***
Toevoegingen aan reserves	23.326	9.657	9.785	1.289	719	94	94
Onttrekkingen aan reserves	5.215	8.379	16.902	10.143	6.841	2.538	167
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-18.112***	***-1.278***	***7.117***	***8.853***	***6.122***	***2.444***	***73***
Resultaat	**-18.539**	**-7.763**	**-1.274**	**3.972**	**1.090**	**-67**	**-1.937**

Toelichting

Lasten

De lasten voor 2025 zijn in totaal begroot op € 57,3 miljoen. Dit is opgebouwd uit de volgende onderwerpen:

- Openbare Ruimte inclusief Riolering, € 17,8 miljoen;
- Afval, € 16,3 miljoen;
- Groen en klimaatadaptatie, € 11,6 miljoen;
- Natuur en stadsparken, € 6,3 miljoen;
- Wonen, € 4,7 miljoen;
- Dierenwelzijn, € 0,6 miljoen.

De totale begrote lasten zijn in 2025 € 2,9 miljoen lager dan in 2024. De daling is met name te verklaren doordat in de begroting 2024 voor € 4,2 miljoen aan eenmalige middelen waren opgenomen. Zo bevat de begroting 2024 een éénmalige ophoging van € 1,2 miljoen voor de gestegen energiekosten “walstroom havengebied", die aan gebruikers wordt doorberekend (zie ook baten)

Na correctie voor incidenteel budget 2024 resteert een kostenstijging van € 1,3 miljoen. Belangrijkste ontwikkelingen:

- Stijging kapitaallasten, € 0,8 miljoen;
- Prijs- en areaalontwikkeling, € 1,6 miljoen;
- Stijging kosten afval als gevolg van lachgascilinders, zwerffietsen en verzamelcontainers toegankelijkheid voor hoogbouw, € 1,1 miljoen;
- Stijging kosten dierentehuis, € 0,2 miljoen
- Stijging incidentele middelen klimaatadaptatiefonds: € 1,5 miljoen
- Besparingen Perspectiefnota 2024, o.a. bomenonderhoud, bestrijding invasieve exoten, waterbeheer, wijkonderhoud, huisvesting bijzondere doelgroepen en opvang niet-rechthebbende EU-burgers: € 2,7 miljoen;
- Daling kosten beleidsontwikkeling Wonen: € 1,0 miljoen

Baten

De begrote baten bedragen in 2025 € 52,4 miljoen. Dit is opgebouwd uit de volgende onderwerpen:

- Afval, € 27,6 miljoen;
- Riolering, € 18,1 miljoen;

- Havenbeheer, € 0,9 miljoen;
- Kabels en leidingen, € 0,5 miljoen;
- Natuur en stadsparken, € 0,9 miljoen;
- Wonen, € 3,3 miljoen;
- Overige inkomsten, € 1,1 miljoen.

De totale begrote baten zijn in 2025 € 0,7 miljoen hoger dan in 2024. Belangrijkste ontwikkelingen:
- stijging opbrengsten afvalstoffenheffing als gevolg van doorberekening lastenontwikkeling en het stapsgewijs toewerken naar een kostendekkendheidspercentage van 95% in 2026, € 2,6 miljoen;
- stijging opbrengsten rioolheffing als gevolg van doorberekening lastenontwikkeling, € 0,3 miljoen;
- daling opbrengsten vanwege incidenteel hogere middelen in 2024 vanuit de specifieke uitkering Kansrijke Wijk € 1,3 miljoen;
- daling opbrengsten doorrekening energiekosten “walstroom havengebied, € 1,2 miljoen (zie ook lasten)

Toevoegingen aan reserves
De totale toevoeging aan de reserves in 2024 is begroot op € 1,3 miljoen. Dit is opgebouwd uit:
- BR Volkshuisvesting, € 0,5 miljoen:
- BR Groenfonds, € 0,4 miljoen;
- BR Openbare Ruimte, € 0,3 miljoen;
- BR Vastgoed, € 0,1 miljoen.

Onttrekkingen aan reserves
De totale onttrekking aan de reserves in 2025 is begroot op € 9,8 miljoen. Dit is opgebouwd uit:
- BR Klimaatadaptatiefonds, € 4,0 miljoen;
- BR Zuidelijke binnenstad, € 1,9 miljoen;
- BR Huisvesting bijzondere doelgroepen € 1,5 miljoen;
- BR Groot onderhoud openbare ruimte € 1,3 miljoen;
- BR Arnhem-Oost, € 0,8 miljoen;
- BR Groenfonds, € 0,3 miljoen.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Lingezegen
GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Wonen
- Woningcorporaties;
- Particuliere verhuurders;
- Beleggers/ontwikkelaars;
- Provincie Gelderland;
- Ministerie van BZK;
- Zorgpartijen.

Openbare ruimte
- Wijkteams;
- Schouwgroepen en belangengroepen;
- Waterschappen;
- Grondeigenaren (onder andere woningcorporaties, provincie, Hoge Veluwe, Gelders Landschap, Staatsbosbeheer);
- Groen Forum;
- Klimaatbestendig Arnhem;
- Triple Helix partners.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

Wonen

- Woonvisie 2024;
- Nota wonen en zorg 2022
- Huisvestingsverordening;
- Leegstandsverordening
- Beleidsregels zelfbewoningsplicht
- Beleidsregels arbeidsmigranten
- Doelgroepenverordening
- Stadsakkoord 2022
- Facet bestemmingsplan Woningsplitsing en Verkamering;
- Woondeal 2.0 Regio Arnhem- Nijmegen.

Openbare ruimte

- Structuurvisie 2020-2040;
- Groenvisie 2017-2035;
- Bomenplan Arnhem;
- Visie Dierenwelzijn 2021-2030;
- Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn 2024-2025
- Nota Ruimte voor de Jeugd (Spelennota) 2010 - 2020;
- Initiatiefvoorstel Groene Speelplaatsen;
- Aanpak wateroverlast Arnhem Noord 2015.
- Strategie klimaatadaptatie Arnhem 2020 - 2030;
- Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner.

Paragrafen

De paragrafen vormen een 'dwarsdoorsnede' van de begroting, bezien vanuit een bepaald perspectief. Een aantal paragrafen is in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht voorgeschreven.

In de paragrafen worden kaderstellende beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten. De paragrafen geven daarmee belangrijke aanvullende informatie over de meerjarige financiële positie van de gemeente. De wijze waarop invulling wordt gegeven aan de paragrafen verschilt per onderwerp.

De volgende paragrafen zijn opgenomen:

1. Lokale heffingen
2. Risicomanagement en weerstandsvermogen
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid
8. Investeringen
9. Subsidies
10. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid

Lokale heffingen

De gemeente legt heffingen op. Die zijn onder te verdelen in algemene belastingen en retributies.
Bij algemene belastingen is sprake van een gedwongen bijdrage, waar geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid tegenover hoeft te staan. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Voorbeelden zijn de onroerendezaakbelasting (OZB), parkeerbelasting en toeristenbelasting.
Retributies vallen uiteen in bestemmingsheffingen, leges en rechten. Bij bestemmingsheffingen zijn de opbrengsten bestemd voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. De riool- en afvalstoffenheffing zijn bestemmingsheffingen. Bij leges en rechten wordt er door de overheid een individuele tegenprestatie tegenover de bijdrage gesteld.

Uitgangspunten van beleid en belangrijke ontwikkelingen

Uitgangspunten van beleid

In de Begroting en tarieven van 2025 zijn de volgende uitgangspunten verwerkt:

Onroerendezaakbelasting (OZB)

- De OZB heeft met de WOZ-waarde een grondslag met een lasten verdelende werking. Voor eigenaren van woningen en bedrijfsgebouwen en huurders van bedrijfsgebouwen geldt: hoe hoger de waarde van de woning / het gebouw, des te hoger de te betalen belasting.
- Elk jaar is een herwaarderingsjaar voor de OZB. Dat betekent dat de WOZ-waarden gebaseerd worden op een nieuwe waardepeildatum. De WOZ-waarde is een zo goed mogelijke schatting van de mogelijke verkoopprijs op de waardepeildatum. Voor de belastingen 2025 geldt de waardepeildatum van 1 januari 2024. Op basis van de bij het opstellen van de Begroting bekende waardeontwikkeling verwachten we dat de waarde van woningen tussen 1 januari 2023 (vorige peildatum) en 1 januari 2024 gemiddeld met 4,3 procent is gestegen. Voor niet-woningen verwachten we een waardestijging van 2,5 procent.
- De OZB-opbrengsten worden in de periode 2022-2028 jaarlijks met 5 procent verhoogd. In beginsel betekent dit ook jaarlijks een gemiddelde lastenstijging OZB van 5 procent. Als de daadwerkelijke waardeontwikkeling in jaar t-1 echter afwijkt van de bij de tariefberekening voor jaar t-1 verwachte waardeontwikkeling, vindt er in jaar t een ‘inhaaleffect’ plaats, waardoor de lastenstijging in dat jaar afwijkt van de 5 procent.
  Bij woningen en niet-woningen is dit voor 2025 het geval. De waardeontwikkeling blijkt net iets lager uit te komen. Hierdoor hebben eigenaren van een woning en een niet-woning in 2024 gemiddeld lagere OZB hoeven te betalen dan waar rekening mee is gehouden. Dit wordt in 2025 gecorrigeerd met een aanpassing van 0,5 procent bij woningen en 1 procent bij niet-woningen.
  Ook voor 2025 kan de daadwerkelijke waardeontwikkeling afwijken van de waardeontwikkeling waar voor de tariefberekening van uit is gegaan. Met als gevolg dat ook de gemiddelde lastenstijging af kan wijken van de 5 plus 0,5-1 procent die nu verwacht wordt. In 2025 zal deze afwijking dan weer gecorrigeerd worden, zodat over een langere periode bezien de lastenontwikkeling OZB gemiddeld 5 procent per jaar is.

Rioolheffing

- De tarieven van de rioolheffing zijn nagenoeg kostendekkend. Oftewel: de opbrengsten uit rioolheffing zijn (vrijwel) gelijk aan de kosten voor de gemeentelijke watertaken voor afval-, hemel- en grondwater. De begrote opbrengsten uit rioolheffing stijgen in 2025, doordat de hogere kosten voor de gemeentelijke taken in de rioolheffing worden doorberekend. Het gaat hierbij voornamelijk om kosten voor maatregelen klimaatadaptatie en om de effecten van prijsontwikkeling. Voor een berekening van de kostendekkendheid wordt verwezen naar het onderdeel Kostendekkendheid retributies in deze paragraaf.
- Bij objecten met leegstand kan het gebruikersdeel van de rioolheffing niet worden opgelegd, waardoor minderopbrengsten ontstaan. De effecten van leegstand verwerken we in de tarieven, door opbrengstderving als gevolg van leegstand te compenseren met een hoger eigenaarstarief.
- Net zoals de OZB heeft de rioolheffing met de WOZ-waarde een grondslag met een lasten verdelende werking. De rioolheffing volgt de jaarlijkse herwaardering voor de OZB.

Afvalstoffenheffing

- We werken bij de afvalstoffenheffing met twee tarieven, één voor eenpersoonshuishoudens en één voor meerpersoonshuishoudens. Hiermee wordt een relatie gelegd tussen de mate van gebruik en de belasting die iemand betaalt.
- De kostendekkendheid van de tarieven van de afvalstoffenheffing wordt stapsgewijs verhoogd naar 95 procent in 2026. Voor 2025 is deze 94 procent (2024: 90 procent). Voor de berekening van de kostendekkendheid wordt verwezen naar het onderdeel Kostendekkendheid retributies in deze paragraaf.

- De begrote opbrengsten uit afvalstoffenheffing stijgen in 2025 daarnaast doordat de hogere kosten voor inzameling en verwerking van huishoudelijk afval in de afvalstoffenheffing worden doorberekend. Het gaat hierbij om de effecten van prijsontwikkeling, maar ook om kosten voor de verwerking van lachgascilinders, voor het ruimen van fietsen en voor toegankelijkere containers voor GFT bij hoogbouw.

Parkeerbelasting

- De parkeertarieven worden voor 2025 (zowel het straat parkeren als parkeren in parkeergarages) verhoogd met gemiddeld € 1,00 per uur. Hierdoor ontstaat – na aftrek van afdracht vennootschapsbelasting- een hogere opbrengst van € 3,7 miljoen.
- Het parkeerareaal zal worden uitgebreid waarbij naar maatwerk zal worden gekeken.
- Daarnaast zijn de begrote opbrengsten uit parkeerbelastingen, inclusief vergunningen en naheffingen, zijn voor 2025 geactualiseerd en naar boven bijgesteld op basis van de gerealiseerde aantallen van het jaar 2023.

Leges

- De tarieven voor paspoorten, Nederlandse identiteitskaarten en rijbewijzen worden in 2025 verhoogd met de stijging van de af te dragen rijksleges en de stijging van de gemeentelijke leges.
- Voor de overige leges geldt dat de tarieven in 2025 zijn verhoogd met de consumentenprijsindex ter hoogte van 3,45%.
-
- Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Met invoering van de Omgevingswet zijn nieuwe producten en tarieven van kracht. In het eerste half jaar 2024 zijn nog veel leges afgewikkeld op basis van de WABO-regelgeving (van kracht in de 2023 en eerder). Er zijn het eerste half jaar 2024 nog relatief weinig opbrengsten geheven op basis van de Omgevingswet. Daardoor is het lastig te voorzien hoe de opbrengsten uit leges Omgevingswet zich ontwikkelen in 2025. De begrote opbrengsten voor 2025 zijn om die reden alleen geïndexeerd met 3,45% ten opzichte van de begroting 2024.
- Voor de onderbouwing van de kosten leges 2025 hebben we gebruik gemaakt van een extern opgezette legestool met advies wat wel en niet toerekenbaar is aan de leges. Hieruit blijkt dat er voor wat betreft de leges vallend onder ‘Algemene Dienstverlening’ en de ‘Diensten vallende onder de Europese dienstenrichtlijn’ een nauwkeurigere toerekening van kosten heeft plaatsgevonden dan in de voorgaande jaren.
  Voor de jaren 2026 en verder gaan we onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de mate van kostendekkendheid van de leges te verhogen. Een deel van de leges bij burgerzaken zijn door het Rijk/wet gemaximeerd. Voor een overzicht van de kostendekkendheid van de leges wordt verwezen naar het onderdeel Kostendekkendheid retributies in deze paragraaf.

Toeristenbelasting

- De tarieven van de toeristenbelasting stijgen in 2025 met € 1,00 per overnachting.
- Daarnaast zijn de begrote opbrengsten uit toeristenbelasting voor 2025 geactualiseerd en naar boven bijgesteld op basis van de gerealiseerde aantallen over 2023.

Bedrijveninvesteringszones

We staan in Arnhem open voor maatregelen als bedrijveninvesteringszones.
Een bedrijveninvesteringszone (BIZ) betreft een afgebakend gebied binnen de gemeente, waarin ondernemers en/of vastgoedeigenaren samen zorgen voor een veilige en leefbare bedrijfsomgeving. Het initiatief tot invoering ligt bij de ondernemers/eigenaren. De activiteiten in de BIZ zijn een aanvulling op die van de gemeente. De gemeente int van de ondernemer/eigenaar in de BIZ een bijdrage en keert deze vervolgens als subsidie uit aan de BIZ als uitvoeringsorganisatie. Een BIZ kan pas worden ingevoerd nadat de gemeenteraad hiervoor een verordening heeft vastgesteld en uit een draagvlakmeting blijkt dat er voldoende draagvlak is onder ondernemers/eigenaren in de BIZ. Met ingang van 2023 is de BIZ Korenkwartier ingevoerd.
In 2024 heeft er wederom een draagvlakmeting plaatsgevonden voor de BIZ Binnenstad. Deze heeft een positieve uitslag waardoor de BIZ Binnenstad per 1 januari 2025 wordt ingevoerd.

Belangrijke ontwikkelingen

Ontwikkeling gemeentelijk belastinggebied
In het hoofdlijnenakkoord 2024 – 2028 van de vier coalitiepartijen PVV, VVD, NSC en BBB is aangeven dat de stijging van de gemeentelijke woonlasten (OZB) gemaximeerd wordt via afspraken met gemeenten. Wat deze maximale stijging zal zijn staat er niet in. Voor 2025 heeft dit geen nog geen gevolgen.

Begrote opbrengsten van de lokale heffingen

	2024	2025
Bedragen x € 1.000		
Algemene belastingen		
OZB	62.672	65.902
Verminderingen (naar aanleiding van bezwaar)	-1.450	-1.450
Parkeerbelasting	12.158	15.475
Toeristenbelasting	1.191	1.881
Subtotaal	**74.571**	**81.808**
Bestemmingsheffingen		
Afvalstoffenheffing	23.112	25.686
Verminderingen (naar aanleiding van bezwaar)	-400	-400
Rioolheffing	17.766	18.096
Verminderingen (naar aanleiding van bezwaar)	-250	-250
Bedrijveninvesteringszones (BIZ)	121	241
Subtotaal	**40.349**	**43.373**
Leges		
Leges omgevingswet (voorheen Wabo)	3.750	3.854
Leges algemene dienstverlening	3.054	3.216
Overige leges (vallende onder Europese dienstrichtlijn)	886	926
Subtotaal	**7.690**	**7.996**
Rechten		
Scheepvaartrechten	536	536
Reinigingsrechten	53	53
Subtotaal	**589**	**589**
Totaal	**123.200**	**133.766**

In bovenstaande tabel zijn de begrote opbrengsten van de lokale heffingen opgenomen. Voor een toelichting op de mutaties ten opzichte van 2024 wordt verwezen naar het onderdeel Uitgangspunten van beleid en belangrijke ontwikkelingen in deze paragraaf.

Lokale lastendruk en kwijtscheldingsbeleid

Ontwikkeling lokale lastendruk in Arnhem

In onderstaande tabellen is voor een aantal 'standaard' huishoudens en (vastgoed)ondernemers in Arnhem de verwachte meerjarige lastenontwikkeling weergegeven. De bedragen en percentages zijn afgerond op hele euro's. De lastenontwikkeling voor 2025 en verder kan afwijken van hier gepresenteerd, als de gegevens op het moment van de tariefberekening afwijken van wat nu de verwachting is.
Verder betekent dat hoe verder een belastingjaar in de toekomst ligt, des te meer onzekerheid er momenteel nog is.

Voor de berekeningen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Er is uitgegaan van een groei van het aantal woningen/huishoudens, gebaseerd op de woningbouwplanning van maart 2024;
- Voor niet-woningen is uitgegaan van een gelijkblijvend aantal objecten;
- Bij de rioolheffing is voor 2025 en verder de opbrengstverhouding woningen / niet-woningen van 2024 aangehouden;
- Voor de toe te rekenen kosten is gerekend met (verwacht) prijspeil 2024;

Meerpersoonshuishouden koopwoning	2024	2025	2026	2027	2028
WOZ-waarde € 312.900 (2025)					
OZB	€ 331	€ 349	€ 366	€ 385	€ 404
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*5,5%*	*5%*	*5%*	*5%*
Rioolheffing	€ 149	€ 152	€ 152	€ 152	€ 152
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*2%*	*0%*	*0%*	*0%*
Afvalstoffenheffing	€ 337	€ 371	€ 383	€ 385	€ 387
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*10%*	*3%*	*1%*	*1%*
Totaal	**€ 817**	**€ 872**	**€ 902**	**€ 922**	**€ 943**
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*7%*	*3%*	*2%*	*2%*
WOZ-waarde € 625.800 (2025)					
OZB	€ 661	€ 698	€ 733	€ 769	€ 808
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*5,5%*	*5,0%*	*5,0%*	*5,0%*
Rioolheffing	€ 298	€ 304	€ 304	€ 304	€ 304
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*2%*	*0%*	*0%*	*0%*
Afvalstoffenheffing	€ 337	€ 371	€ 383	€ 385	€ 387
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*10%*	*3%*	*1%*	*1%*
Totaal	**€ 1.296**	**€ 1.372**	**€ 1.419**	**€ 1.458**	**€ 1.499**
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*6%*	*3%*	*3%*	*3%*

Meerpersoonshuishouden huurwoning	2024	2025	2026	2027	2027
WOZ-waarde € 156.450 (2025)					
OZB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Rioolheffing	€ 37	€ 37	€ 37	€ 37	€ 37
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*1%*	*0%*	*0%*	*0%*
Afvalstoffenheffing	€ 337	€ 371	€ 383	€ 385	€ 387
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*10%*	*3%*	*1%*	*1%*
Totaal	**€ 374**	**€ 408**	**€ 420**	**€ 422**	**€ 425**
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*9%*	*3%*	*0%*	*0%*
WOZ-waarde € 312.900 (2025)					
OZB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Rioolheffing	€ 74	€ 75	€ 75	€ 75	€ 75
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*1%*	*0%*	*0%*	*0%*
Afvalstoffenheffing	€ 337	€ 371	€ 383	€ 385	€ 387
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*10%*	*3%*	*1%*	*1%*
Totaal	**€ 411**	**€ 445**	**€ 458**	**€ 460**	**€ 462**
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*8%*	*3%*	*0%*	*0%*

Eigenaar niet-woning	2024	2025	2026	2027	2027
WOZ-waarde € 410.000 (2025)					
OZB	€ 2.810	€ 2.984	€ 3.134	€ 3.290	€ 3.455
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*6%*	*5%*	*5%*	*5%*
Rioolheffing	€ 291	€ 291	€ 291	€ 291	€ 291
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*0%*	*0%*	*0%*	*0%*
Totaal	**€ 3.102**	**€ 3.275**	**€ 3.424**	**€ 3.581**	**€ 3.745**
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*6%*	*5%*	*5%*	*5%*
WOZ-waarde € 820.000 (2025)					
OZB	€ 5.621	€ 5.969	€ 6.267	€ 6.581	€ 6.910
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*6%*	*5%*	*5%*	*5%*
Rioolheffing	€ 582	€ 582	€ 582	€ 582	€ 582
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*0%*	*0%*	*0%*	*0%*
Totaal	**€ 6.203**	**€ 6.551**	**€ 6.850**	**€ 7.163**	**€ 7.492**
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*6%*	*5%*	*5%*	*5%*

Huurder niet-woning	2024	2025	2026	2027	2027
WOZ-waarde € 410.000 (2024)					
OZB	€ 702	€ 746	€ 784	€ 823	€ 864
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*6%*	*5%*	*5%*	*5%*
Rioolheffing	€ 275	€ 275	€ 275	€ 275	€ 275
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*0%*	*0%*	*0%*	*0%*
Totaal	**€ 977**	**€ 1.021**	**€ 1.059**	**€ 1.098**	**€ 1.139**
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*5%*	*4%*	*4%*	*4%*
WOZ-waarde € 820.000 (2024)					
OZB	€ 1.405	€ 1.492	€ 1.567	€ 1.645	€ 1.728
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*6%*	*5%*	*5%*	*5%*
Rioolheffing	€ 550	€ 550	€ 550	€ 550	€ 550
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*0%*	*0%*	*0%*	*0%*
Totaal	**€ 1.954**	**€ 2.042**	**€ 2.117**	**€ 2.195**	**€ 2.277**
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		*4%*	*4%*	*4%*	*4%*

Ontwikkeling lokale lastendruk in landelijk perspectief

Het Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden (Coelo) meet jaarlijks de lokale lastendruk in de Nederlandse gemeenten en publiceert deze in de Atlas van de lokale lasten.
De indicator 'woonlasten meerpersoonshuishouden' geeft inzicht in de ontwikkeling van de Arnhemse woonlasten in relatie tot die van de overige gemeenten. Hierbij wordt uitgegaan van een huishouden met een (koop- of huur)woning met een gemiddelde waarde in de betreffende gemeente. Voor 2024 is uitgegaan van een gemiddelde waarde van een koopwoning van € 484.000. De indicator bestaat uit de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Het Coelo publiceert de Atlas van de lokale lasten in het eerste kwartaal van het betreffende belastingjaar. De cijfers over 2025 zijn bij het opstellen van deze begroting dan ook nog niet bekend.
In de Atlas van de lokale lasten 2024 is over de woonlasten van een meerpersoonshuishouden opgenomen:

	Huishouden met een koopwoning	Huishouden met een huurwoning
Gemiddelde woonlasten Nederlandse gemeenten 2024	€ 994	€ 457
Gemiddelde woonlasten Arnhem 2024	€ 1.038	€ 396

Kwijtscheldingsbeleid

Particulieren en kleine zelfstandigen komen in aanmerking voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen als het zogenaamde gecorrigeerde inkomen lager uitvalt dan 100% van het bijstandsniveau. Ook wordt gekeken naar het vermogen van de inwoner, onder andere de vrij te laten financiële middelen. Kwijtschelding kan worden aangevraagd voor de (on)roerende zaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Arnhem vult hierbij de beleidsvrijheid die er is voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen zo ruim mogelijk in.

Kostendekkendheid retributies

In de gemeentewet (artikel 229b, lid 1) is opgenomen dat de tarieven die worden geheven voor de retributies maximaal kostendekkend mogen zijn. Dit betekent dat de opbrengsten niet hoger mogen zijn dan de kosten. Zo wordt voorkomen dat de gemeente 'winst' maakt op deze heffingen en met de ontvangen specifieke belastingen ook andere gemeenteactiviteiten financiert. Het gaat bij de kostendekkendheid om geraamde bedragen, omdat op het moment van het vaststellen van de tarieven alleen nog de verwachtingen bekend zijn.

Hieronder wordt inzicht gegeven in de berekening van de kostendekkendheid van de rioolheffing, afvalstoffenheffing, leges en rechten.

Kosten van overhead

Kosten worden zoveel mogelijk direct toegerekend aan de betreffende activiteit, maar dat gaat niet altijd. Bijvoorbeeld bij de kosten van huisvesting, (algemene) communicatie en bestuursondersteuning. Dit zijn overheadkosten; alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze definitie van overheadkosten is vastgelegd in het BBV. Welke kosten de gemeenten als overheadkosten moeten zien, is dus in regelgeving vastgelegd. Gemeenten zijn wel vrij in de keuze van de methodiek voor toerekening van overheadkosten aan de lokale heffingen. Bij de gemeente Arnhem rekenen we de kosten van overhead aan de heffingen toe met behulp van een opslag op de ingezette uren.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing. De opbrengsten uit afvalstoffenheffing mogen alleen ingezet worden voor kosten van inzameling en verwerking van huishoudelijk afval.

We verhogen het percentage kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing stapsgewijs naar 95 procent in 2026. Voor 2025 is het percentage kostendekkendheid 94 procent.

Berekening kostendekkenheid Afvalstoffenheffing	
Bedragen x € 1.000	
Kosten Taakveld(en),incl. (omslag) rente	24.330
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-1.682
Netto kosten taakvelden	***22.648***
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	763
Btw	3.899
Totale kosten	***27.310***
Opbrengst heffingen	25.686
Dekkingspercentage	**94%**

Rioolheffing

De rioolheffing is een bestemmingsheffing. De opbrengsten uit rioolheffing mogen alleen ingezet worden voor de kosten voor de gemeentelijke watertaken voor afval-, hemel- en grondwater.

De rioolheffing is met 97 procent (vrijwel) kostendekkend.
Bij de rioolheffing hanteren we twee verschillende heffingen: een voor eigenaren en een voor gebruikers. Van de totale kosten van bijna € 17,5 miljoen rekenen we, in lijn met de opbrengstverhoudingen van de verschillende heffingen, 52 procent toe aan de eigenarenheffing en 48 procent aan de gebruikersheffing.

Berekening kostendekkenheid Rioolheffing	
Bedragen x € 1.000	
Kosten Taakveld(en),incl. (omslag) rente	16.078
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	0
Netto kosten taakvelden	***16.078***
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	768
Btw	1.778
Totale kosten	***18.623***
Opbrengst heffingen	18.623
Dekkingspercentage	**97%**

Leges

In onderstaande tabel is de kostendekkendheid van de leges en rechten voor 2025 opgenomen.

Legesverordening	Lasten 2025	Baten 2025	Kosten-dekkendheid
Bedragen x € 1.000			
Algemene dienstverlening			
Publieke dienstverlening en burgerlijke stand	6.845	3.156	46%
Parkeren	83	60	72%
Subtotaal Algemene dienstverlening	**6.928**	**3.216**	**46%**
Dienstverlening in het kader van de omgevingswet			
Omgevingswet (voorheen: Wabo)	5.481	3.854	70%
Subtotaal Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	**5.481**	**3.854**	**70%**
Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn			
Horeca	514	127	25%
Evenementen en markten	704	146	21%
Algemene plaatselijke verordening	189	63	33%
Overige APV	289	159	55%
Verordening kabels en leidingen en telecommunicatie	366	326	89%
Overige leges dienstverlening Europese dienstenrichtlijn	144	105	73%
Subtotaal Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	**2.206**	**926**	**42%**
Totaal	**14.615**	**7.996**	**55%**

Scheepvaartrechten Bedragen x € 1.000	**907**	**536**	59%
Reinigingsrechten Bedragen x € 1.000	**53**	**53**	100%

Overzicht lokale heffingen

De tarieven 2025 welke in onderstaande tabellen zijn opgenomen zijn nog niet definitief.
Op basis van de meest actuele ramingen en ontwikkelingen in het najaar 2024 kunnen de uiteindelijke tarieven voor 2025 nog wijzigen.
De definitieve tarieven 2025 worden ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden in de betreffende verordeningen.

Onroerende-zaakbelasting

2024	Tarieven			WOZ-waarde	Begrote opbrengsten 2024		
	eigenaar	gebruiker	totaal	totaal	eigenaar	gebruiker	totaal
Bedragen x € 1.000							
Woningen	0,1102%	n.v.t.	0,1102%	26.765.987	29.499	n.v.t.	29.499
Niet-woningen	0,7026%	0,1756%	0,8782%	3.668.965	25.778	6.443	32.221
Totaal				**31.058.725**	**55.277**	**6.443**	**61.720**

2025	Tarieven			WOZ-waarde	Begrote opbrengsten 2025		
	eigenaar	gebruiker	totaal	totaal	eigenaar	gebruiker	totaal
Bedragen x € 1.000							
Woningen	0,1115%	n.v.t.	0,1115%	28.019.384	31.242	n.v.t.	31.242
Niet-woningen	0,7279%	0,1820%	0,9099%	3.718.803	27.069	6.768	33.837
Totaal	**Totaal**			**31.738.186**	**58.311**	**6.768**	**65.079**

De opbrengsten OZB ten behoeve van de tariefberekening wijken af van de OZB-opbrengsten die zijn opgenomen bij het onderdeel Begrote opbrengsten van de lokale heffingen. Het verschil is te verklaren door opbrengsten uit areaalontwikkeling en correcties voor leegstand, meeropbrengsten en brutering baten naar aanleiding van bezwaar; deze worden niet meegenomen bij de tariefberekening.

Afvalstoffenheffing

	Tarief 2024	Tarief 2025	Aantal huishoudens		Begrote opbrengsten	
			2024	2025	2024	2025
Bedragen x € 1.000						
Eenpersoonshuishouden	€ 252,60	€ 278,04	30.949	31.629	7.818	8.794
Meerpersoonshuishouden	€ 336,84	€ 370,68	45.409	45.565	15.295	16.890
Totaal			**76.358**	**77.194**	**23.113**	**25.684**

Rioolheffing

2024	Tarieven			Aansluiting op riool WOZ-waarde		Begrote opbrengsten 2024		
	eigenaar	gebruiker	Totaal	eigenaar	gebruiker	eigenaar	gebruiker	totaal
Bedragen x € 1.000								
Woningen	0,0252%	0,0246%	0,0498%	26.596.392	25.956.464	6.702	6.385	13.088
Niet-woningen	0,0728%	0,0687%	0,1415%	3.400.468	3.192.172	2.476	2.193	4.669
Totaal						**9.178**	**8.578**	**17.757**

2025	Tarieven			Aansluiting op riool WOZ-waarde		Begrote opbrengsten 2025		
	eigenaar	gebruiker	Totaal	eigenaar	gebruiker	eigenaar	gebruiker	totaal
Bedragen x € 1.000								
Woningen	0,0248%	0,0239%	0,0487%	27.888.269	27.340.254	6.916	6.534	13.451
Niet-woningen	0,0709%	0,0669%	0,1378%	3.483.079	3.247.903	2.470	2.173	4.642
Totaal						**9.386**	**8.707**	**18.093**

Risicomanagement en weerstandsvermogen

Het is van belang om inzicht te hebben in de financiële positie (hoe financieel gezond is de gemeente) en de financiële weerbaarheid (welke mogelijkheden zijn er financieel). Met andere woorden hoe financieel robuust is de gemeente Arnhem?
Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre de gemeente Arnhem in staat is om risico's op te vangen.
De financiële positie van Arnhem wordt met een aantal financiële kengetallen (zoals solvabiliteit en schuldquote) in samenhang met het weerstandsvermogen in beeld gebracht en beoordeeld.

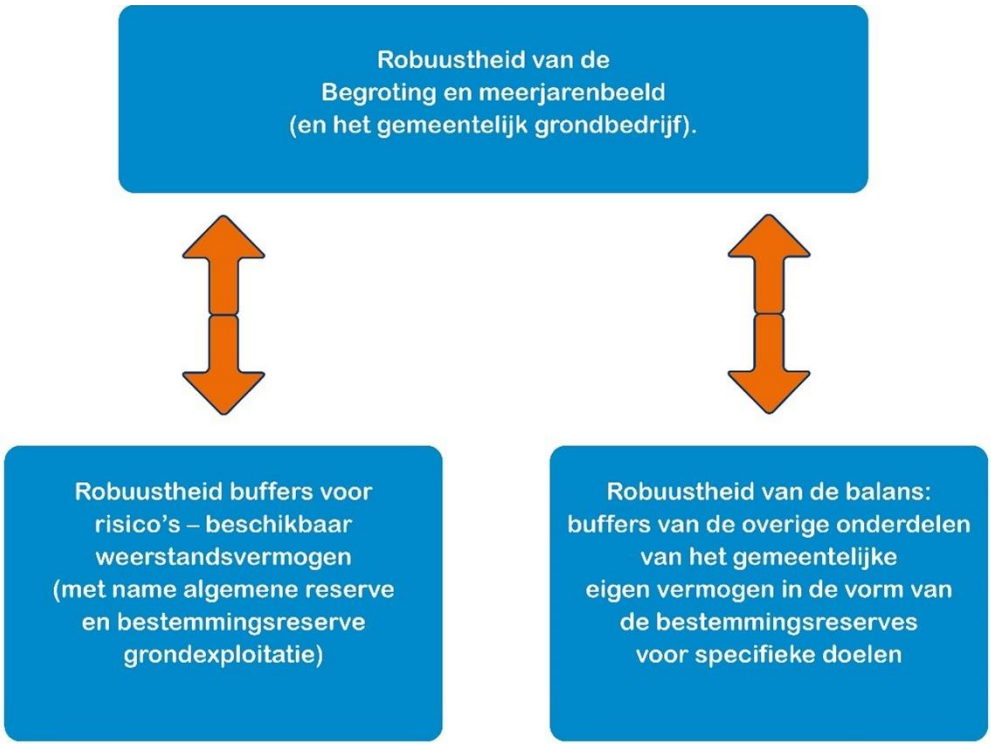
Samenvatting financiële positie

In deze paragraaf gaan we in op de financiële positie van de gemeente Arnhem. Deze paragraaf start met een korte uitleg over de financiële positie van de gemeente en een samenvatting van de belangrijkste punten. Aansluitend volgt een uitvoeriger toelichting op:

- de uitkomsten van de financiële kengetallen;
- de uitgangspunten voor beleid;
- het risicoprofiel en het beschikbare weerstandsvermogen;
- de belangrijkste risico's.

Om op een eenvoudige manier uit te leggen hoe de gemeente naar haar financiële positie kijkt, gebruiken we de metafoor van een privépersoon, die naar de eigen financiële positie kijkt: Zijn mijn inkomsten en uitgaven de komende jaren naar verwachting in evenwicht? Zal ik mijn spaargeld aanspreken of kan ik extra sparen? Heb ik in de toekomst wat extra middelen achter de hand als mijn wasmachine kapot gaat? Als een privépersoon een goed en zeker inkomen heeft om zijn huur of hypotheek te betalen, verder geen grote schulden heeft en ook nog over een spaarsaldo beschikt, is de conclusie dat de eigen financiële positie robuust en solide is.
Zo is het ook bij gemeenten. Is het gemeentelijk huishoudboekje de komende jaren in evenwicht? Of zijn er mogelijk overschotten of tekorten? Heeft de gemeente een redelijk goed gevulde ‘bankrekening’ (algemene reserve) en hoe zit het met de schulden van de gemeente? Zijn er buffers voor risico’s, zodat de gemeentelijke dienstverlening ook als risico’s optreden niet meteen hoeft te stagneren?
Door in samenhang te kijken naar de verschillende onderdelen van de financiële positie kunnen we beoordelen hoe robuust de financiële positie van een gemeente is. Dat is waar we in deze paragraaf bij stilstaan.

Bij de voorbereiding van de Begroting 2025 en de financiële prognoses voor 2026 tot en met 2028 heeft de gemeente te maken met onzekerheden, bezuinigingen vanuit Den Haag op gemeenten, de sterk oplopende kosten voor de jeugdzorg en toenemende loon- en prijsontwikkeling. De gemeente is in belangrijke mate afhankelijk van de inkomsten van het Rijk.
Bij de voorbereiding van de Begroting sluiten we aan bij de meest recente informatie die het Rijk de gemeenten geeft over de algemene en specifieke uitkeringen. Hoewel het Rijk gemeenten deels tegemoet is gekomen in het 'ravijn' van 2026 door bijvoorbeeld de opschalingskorting te schrappen, worden gemeenten nog steeds onvoldoende gecompenseerd voor de kostenstijgingen waar ze mee te maken krijgen.
Het Rijk stelt de hoogte van de uitkeringen die gemeenten krijgen regelmatig bij. Dit leidt tot schommelingen in onze inkomsten als gemeente. Bij het inschatten van de risico’s wordt hier rekening mee gehouden.

1. <u>De robuustheid van de begroting:</u>
   In de afgelopen begrotingen kampten we met grote onzekerheden in het financieel beeld. Voor een groot deel is de onzekerheid afgenomen en zijn tegenvallers in de begroting verwerkt. Om toch te komen tot een structureel sluitende begroting zijn in de Perspectiefnota diverse concrete besparingen opgenomen. Daarnaast zijn ook de inkomsten en uitgaven voor Spoorzone Arnhem-Oost in deze begroting verwerkt. In alle jaren is ondanks het opnemen van de diverse tegenvallers, zoals de ontwikkeling van de zorgkosten, sprake van een structureel sluitende begroting. Hiermee is sprake van een robuuste begroting.

2. <u>De mate van robuustheid van de buffers om risico's op te vangen:</u>
   Het risicoprofiel (de benodigde weerstandscapaciteit) is opnieuw geactualiseerd. Het risicoprofiel is bij deze begroting met € 5,8 miljoen toegenomen ten opzichte van het jaarverslag 2023 en bedraagt nu € 73,7 miljoen. De belangrijkste wijzigingen in het profiel ten opzichte van het profiel van het jaarverslag 2023 worden later in deze paragraaf toegelicht.

3. De weerstandsfactor is ten opzichte van de Begroting 2024 gestegen van 1,0 naar 1,2 in 2025. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn dat het risicoprofiel van de gebiedsvisie Arnhem Spoorzone-Oost is gestegen en ook het gemeentebrede risicoprofiel is toegenomen. Dit laatste vooral veroorzaakt doordat het risico rondom Zorg/Jeugdzorg groter is geworden. De beschikbare weerstandscapaciteit neemt in 2026 af, door de incidentele inzet van middelen uit de algemene reserve. In 2026 daalt daardoor de weerstandsfactor naar 1,1, waarna deze in 2027 en 2028 weer toeneemt tot 1,2.

4. <u>De mate van robuustheid van de balans:</u>
   Door het opnemen van de Spoorzone Arnhem-Oost in deze begroting, nemen de schulden toe. De schuldquote blijft nog echter ruim onder de 90%. Er wordt in deze begroting ook niet ingeteerd op het eigen vermogen om tot een sluitende begroting te komen. Daardoor blijft ook de solvabiliteit ruim boven de 20%.

In de financiële verordening zijn afspraken gemaakt over de financiën van de gemeente Arnhem die invloed kunnen hebben op onderdelen van de financiële robuustheid. De ondergrens van 1,0 en de streefwaarde van 1,4 bij de weerstandsfactor blijven hetzelfde. Daarnaast is een streefwaarde opgenomen voor de solvabiliteit van 14%, met 10% als ondergrens. De financiële positie van Arnhem kan op de korte termijn als robuust beschouwd worden.

Uitkomsten financiële kengetallen

Voor de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente wordt gebruik gemaakt van de kengetallen, zoals genoemd in art. 11 van de begrotingsvoorschriften (BBV). Ook de weerstandsfactor is uitgedrukt in de vorm van een kengetal. Een goede toelichting op deze kengetallen en de betekenis daarvan voor de sturing door de raad is opgenomen in de publicatie 'Meerjarig financieel inzicht voor de raad - de samenhang tussen beleid en kengetallen' van de commissie BBV.

De kengetallen volgens art. 11 van de BBV laten over de afgelopen jaren het volgende beeld zien:

Netto schuldquote	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	58%	62%	76%	56%	56%	54%

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	55%	56%	73%	53%	54%	52%

Solvabiliteitsratio	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	28%	24%	27%	26%	26%	26%

Weerstandsvermogen (factor)	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	1,4	1,0	1,2	1,1	1,2	1,2

Kengetal grondexploitatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	2%	5%	10%	13%	13%	11%

Structurele exploitatieruimte	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	4%	3%	2%	1%	0%	0%

Woonlasten meerpersoonshuishouden	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	103%	112%	110%	113%	116%	118%

De grondexploitaties voor Kronenburg en Spoorzone Oost hebben net als in de Begroting 2024 een grote invloed op de kengetallen. In de begroting van vorig jaar kwam dit met name tot uiting in de weerstandsfactor die als gevolg van de risico's die voor deze ontwikkelgebieden werden opgenomen daalde tot 1,0. In de Begroting 2025 zijn de toekomstige uitgaven en inkomsten voor deze grondexploitaties opgenomen. Omdat de kosten eerst moeten worden gefinancierd voordat er inkomsten tegenover komen te staan stijgt de schuld wat zichtbaar is in de ontwikkeling van de schuldquote. Met het opnemen van de uitgaven en de inkomsten zijn de bouwgronden opgenomen in de exploitatie, waarmee het kengetal grondexploitatie dat het aandeel van de bouwgronden in de totale begroting weergeeft ook fors, al blijft het nog ruim binnen de 20% wat door de provincie in haar rol als toezichthouder als bovengrens van de minst risicovolle categorie wordt gezien.

Ten opzichte van de Begroting 2024 herstelt de weerstandsfactor zich licht. Ook is de begroting in alle jaren structureel in evenwicht. Dit is mede te danken aan de besparingen die in de Perspectiefnota zijn opgenomen. Weliswaar bereikt de weerstandsfactor nog niet de streefwaarde van 1,4 waarmee dit ook de komende jaren nog een aandachtpunt blijft.

Sinds de Begroting 2024 bevindt de solvabiliteit zich ruim boven de 20%. Het eigen vermogen dat door de jaren is opgebouwd om boven de 20% te komen wordt behouden waarmee het blijft bijdragen aan de financiële weerbaarheid van Arnhem.

In de onderstaande tabel worden de financiële kengetallen vergeleken met de risico-indeling van de provincie. De provincie hanteert daarbij drie categorieën. Categorie A is het minst risicovol en categorie C is het meest risicovol. De kolom 'Gelders gemiddelde' is ontleend aan de begrotingsbrief 2024.

Kengetal	Gelders gemiddelde 2024	Waarde Arnhem Begroting 2025	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote	58%	75%	<90%	90-130%	>130%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd	51%	70%	<90%	90-130%	>130%
3. Solvabiliteitsratio	33%	28%	>50%	20-50%	<20%
4. Grondexploitatie	6%	10%	<20%	20-35%	>35%
5a. Structureel exploitatieruimte Begr.	1,39%	2%	Begr en MJR	Begr of MJR	Begr en MJR
5b. Structureel exploitatieruimte MJR	-1,50%	0%	> 0%	> 0%	< 0%
6. Belastingcapaciteit	101%	pm	<95%	95-105%	>105%
7. Weerstandsvermogen	2,1	1,2	> 1,0	0,8 - 1,0	< 0,8

Als aanvulling op deze verplichte kengetallen worden in de begroting en jaarrekening in aansluiting op de zogenaamde stresstesten van de 100.000+ gemeenten op vier aandachtsvelden nog een aantal andere kengetallen doorgerekend. Bij elk kengetal is in de laatste kolom weergegeven hoe op het kengetal wordt gescoord; 1 is voldoende, 2 is punt van aandacht en 3 is kwetsbaar.

Aanvullende Arnhemse kengetallen tav schuldquote		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Categorie
a	Netto schuld per inwoner	€ 3.075	€ 3.026	€ 4.400	3
b	Schuldevolutie	-1%	-18%	20%	3
c	Netto rentelasten/exploitatie	1,14%	1,18%	1,03%	2
d	Aanwezigheid rentereserve/buffer	ja	ja	ja	1

Aanvullende Arnhemse kengetallen tav solvabiliteit		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Categorie
a	Weerstandsfactor	1,4	1,0	1,2	2
b	Mogelijkheden om weerstandscapaciteit te verbeteren	ja	ja	ja	1

Aanvullende Arnhemse kengetallen tav grondexploitatie		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Categorie
a	Afhankelijkheid van grondexploitatie voor sluitende begroting	nee	nee	nee	1

Aanvullende Arnhemse kengetallen tav woonlasten		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Categorie
a	Onbenutte belastingcapaciteit OZB	0,10%	0,10%	0,10%	
b	Derving OZB i.v.m. leegstand	1,13%	1,56%	1,56%	

Bij het beoordelen van de bovenstaande kengetallen is het belangrijk de kengetallen in onderlinge samenhang te bezien om uitspraken te kunnen doen over én de robuustheid van de begroting/rekening, én de robuustheid van de risicobuffers én de robuustheid van de balans.

Robuustheid van de begroting:

- Zoals hierboven beschreven is de begroting structureel in evenwicht. De besparingen die in de Perspectiefnota zijn opgenomen zijn essentieel geweest om dit evenwicht te bereiken.
- Hoewel het aandeel van de grondexploitatie in de begroting is toegenomen, is deze niet direct afhankelijk van de winsten van het grondbedrijf. Positieve resultaten van het grondbedrijf worden gestort in het Stadsontwikkelfonds. Van daaruit kan worden bijgedragen aan de uitvoering van de verstedelijkingsopgave;
- In de Begroting 2023 is een jaarlijkse verhoging van de OZB-opbrengsten met 5% vastgesteld. Daarnaast zal de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing worden verhoogd naar 95%. Dit werkt door in de financiële kengetallen voor de gemeentelijke belastingen.

Robuustheid van de buffers voor risico's in relatie tot het beschikbare weerstandsvermogen:

- Een belangrijke indicator is de weerstandsfactor die de verhouding uitdrukt tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (reserves die het weerstandsvermogen van de gemeente vormen) en de benodigde weerstandscapaciteit (het totaal van de berekende mogelijke nadelige financiële gevolgen van de risico's). In de in 2023 door de Raad vastgestelde financiële verordening is opgenomen dat de weerstandsfactor niet lager mag zijn dan 1,0 en dat bij een weerstandsfactor van meer dan 1,4 de reserves kunnen worden aangewend voor (nieuw) beleid;
- Het totaal bedrag aan benodigde buffers voor risico’s (de benodigde weerstandscapaciteit) is € 73,7 miljoen, bestaande uit € 35,3 miljoen voor de gemeentebrede risico's en € 38,4 miljoen voor de risico's verbonden aan de grondexploitaties;
- De beschikbare weerstandscapaciteit, vooral bestaande uit de algemene reserve, bedraagt € 88,8 miljoen;
- De weerstandsfactor voor 2025 komt daarmee uit op 1,2. In 2026 daalt deze naar 1,1, waarna vanaf 2027 de weerstandsfactor weer 1,2 bedraagt.

Robuustheid van de balans:

- Belangrijk financiële kengetallen met betrekking tot de balans van een gemeente zijn de solvabiliteit en de netto-schuldquote. Zoals hiervoor beschreven zijn de schulden toegenomen door het opnemen van de kosten en inkomsten van Spoorzone Arnhem-Oost in deze begroting. Desondanks blijft de schuldquote nog ruim onder de 90%. De solvabiliteit blijft daarnaast op een niveau ruim boven de 20%;
- De cijfers van het grondbedrijf zijn relevant voor de beoordeling van de solvabiliteit. De balans van de gemeente Arnhem wordt, ondanks de toename van de grondexploitaties, in vergelijking met andere gemeenten, minder beïnvloed door de resultaten van het grondbedrijf. De gevoeligheid van de balans voor waarde fluctuaties hierin blijft daarmee beperkt;

Het verloop van de weerstandsfactor en solvabiliteit in de afgelopen jaren wordt in de volgende tabel weergegeven:

Jaartal	Weerstandsfactor		Solvabiliteit	
	primitieve begroting	rekening	primitieve begroting	rekening
2016		1,4	12%	15%
2017	1,3	2,1	10%	16%
2018	2,0	1,4	12%	16%
2019	1,6	1,2	14%	17%
2020	1,0	1,0	15%	19%
2021	1,0	1,9	12%	22%
2022	1,4	2,3	16%	29%
2023	1,4	1,4	18%	28%
2024	1,0		24%	
2025	1,2		28%	

Uitgangspunten van beleid

Volgens het BBV, de begrotingsvoorschriften van het Rijk voor de opstelling van de begroting en rekening, bevat deze paragraaf een toelichting op het beleid over weerstandsvermogen en de risico's.

Financiële verordening

Een aantal belangrijke Arnhemse spelregels over weerstandsvermogen en risico's ligt vast in de financiële verordening. De raad heeft in 2023 een geactualiseerde versie van de verordening vastgesteld. Voor de weerstandsfactor is een ondergrens van 1,0 vastgesteld en de mogelijkheid om (nieuw) beleid in te zetten bij een weerstandsfactor van meer dan 1,4. Voor de solvabiliteit is er een streefwaarde opgenomen van 14%, met 10% als ondergrens. Ook zijn er afspraken vastgelegd over hoe we in Arnhem omgaan met grote, risicovolle projecten. Bijvoorbeeld dat hierbij een onafhankelijke risicoanalyse verplicht is.

Nota risicomanagement en weerstandsvermogen

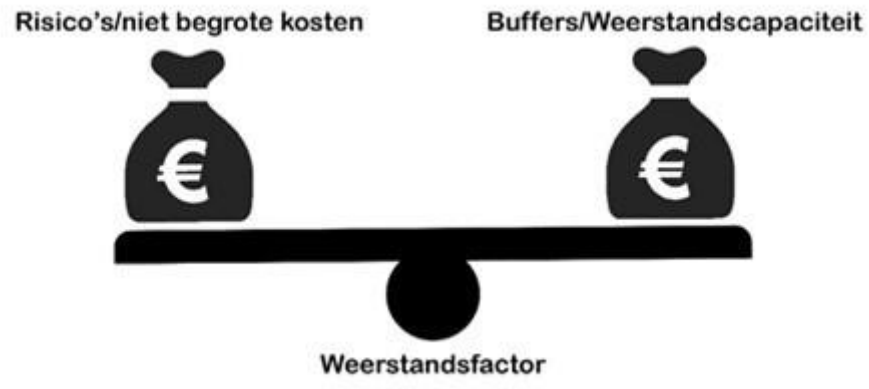
In de nota risicomanagement en weerstandsvermogen zijn de beleidsuitgangspunten voor risicomanagement en spelregels voor weerstandsvermogen vastgelegd.

Weerstandsvermogen

In dit deel van de paragraaf is het totaalbeeld opgenomen van de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit en de daarmee samenhangende weerstandsfactor:

- de gemeentelijke risico's die gevolgen kunnen hebben voor de financiële positie zijn opnieuw beoordeeld, waar nodig aangepast en aangevuld. Op basis van het nieuwe risicoprofiel is met behulp van statistische berekeningen bepaald wat de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit is;
- de omvang van de reserves, waarvan is afgesproken dat deze de beschikbare weerstandscapaciteit vormen, is bepaald;
- door de beschikbare weerstandscapaciteit (reserves als buffer) te delen door de benodigde weerstandscapaciteit (risico's) wordt de weerstandsfactor berekend.

Het volgende plaatje illustreert dit:

Hoe hoger de weerstandsfactor is, des te beter de gemeente in staat is om risico's die zich voordoen op te kunnen vangen. Daalt de weerstandsfactor beneden de 1,0 dan zijn de financiële buffers lager dan het benodigde weerstandsvermogen en kan de gemeente in de financiële problemen komen als de risico's zich daadwerkelijk voordoen. De afspraken over de hoogte van de weerstandsfactor liggen vast in de financiële verordening (artikel 12): "Voor de financiële positie geldt dat de weerstandsfactor niet lager mag zijn dan 1,0 en 1,4 het uitgangspunt is. Indien de weerstandsfactor lager is dan 1,0 is aanzuivering van de algemene reserve vereist. Indien de factor hoger is dan 1,4 dan kunnen reserves worden aangewend voor (nieuw) beleid".

Binnen de gemeente Arnhem kijken we niet alleen naar de weerstandsfactor, maar doen dit in onderlinge samenhang met andere financiële kengetallen. Wanneer er sprake zou zijn van een weerstandsfactor boven de 1,4 en deze ruimte zou worden ingezet voor nieuw beleid heeft dit namelijk ook een ander effect: het eigen vermogen van de gemeente vermindert en de solvabiliteit verslechtert.

Het totaalbeeld ziet er als volgt uit:

Benodigd versus beschikbare weerstandscapaciteit	Begroting 2024	JV 2023	Prognose 2024	Begroting 2025	2026	2027	2028
	90%	90%	90%	90%	90%	90%	90%
Bedragen x € 1.000							
Benodigde weerstandscapaciteit							
1. Gemeentebrede risico's	30.630	33.027	35.343	35.343	35.343	35.343	35.343
2. Risico's grondexploitatie	40.074	34.861	38.361	38.361	38.361	38.361	38.361
Totaal	**70.704**	**67.888**	**73.704**	**73.704**	**73.704**	**73.704**	**73.704**
Beschikbare weerstandscapaciteit							
1. Algemene reserve	53.140	78.271	68.094	70.388	63.957	68.620	69.064
2. Weerstandscapaciteit Grondbedrijf	17.109	16.347	17.109	16.347	16.347	16.347	16.347
3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar	1.039	707	1.039	1.039	1.039	1.039	1.039
Totaal	**71.288**	**95.325**	**86.242**	**87.774**	**81.343**	**86.006**	**86.450**
Weerstandsfactor	**1,0**	**1,4**	**1,2**	**1,2**	**1,1**	**1,2**	**1,2**
Ruimte t.o.v. weerstandsfactor 1,0	**584**	**27.438**	**12.538**	**14.070**	**7.639**	**12.302**	**12.746**
Ruimte t.o.v. weerstandsfactor 1,4	**-27.698**	**283**	**-16.943**	**-15.412**	**-21.842**	**-17.180**	**-16.736**

Voor 2025 komt de weerstandsfactor uit op 1,2. De toelichting op de verschillende onderdelen die de weerstandsfactor bepalen, is opgenomen in de volgende onderdelen van deze paragraaf.

Benodigde weerstandscapaciteit en risicoprofiel

Het risicoprofiel wordt bepaald door te inventariseren welke risico's er bestaan en de financiële effecten in te schatten wanneer ze zich voor doen. Daarbij wordt voor de gemeentebrede risico's gebruik gemaakt van de volgende indeling:

Risicoscore				
Klasse	Kans		Klasse	Geldgevolg
1	< of 1 x per 10 jaar	10%	1	< € 50.000
2	1 x per 5-10 jaar	30%	2	€ 50.000 - € 200.000
3	1 x per 2-5 jaar	50%	3	€ 200.000 - € 500.000
4	1 x per 1-2 jaar	70%	4	€ 500.000 - € 1.000.000
5	1 x per jaar of >	90%	5	> € 1.000.000

Op basis van een inschatting voor alle risico's van de kans dat het risico zal optreden en het mogelijk financieel gevolg, wordt met behulp van statistische kansberekeningen het mogelijke financieel gevolg van het risicoprofiel van alle risico's samen doorgerekend. De statistische berekeningen, die daarvoor worden gemaakt, zijn een hulpmiddel om te bepalen wat het bedrag is dat we als buffer aan moeten houden om risico's te kunnen afdekken, de zogenaamde benodigde weerstandscapaciteit.
Het voordeel van deze rekenmethodiek is dat rekening gehouden kan worden met het gegeven dat niet alle risico's zich tegelijkertijd voor zullen doen. Daardoor is het bedrag aan benodigde weerstandscapaciteit lager dan de optelsom van alle risicobedragen bij elkaar. Deze berekeningen zijn in combinatie met de beschikbare weerstandscapaciteit (de buffers voor risico's) de basis voor de hoogte van de weerstandsfactor.
Bij de bespreking van de begroting is het gebruikelijk om grote betekenis toe te kennen aan de hoogte van de weerstandsfactor. Dat is ook logisch, omdat het een belangrijke indicator vormt voor de financiële positie. Hierbij past wel een duidelijke kanttekening. Het inschatten van risico's met daarbij behorende bedragen en kansen is per definitie geen exacte wetenschap. Ook de berekeningen die op basis daarvan plaatsvinden zijn dat dus niet. Ze zijn een hulpmiddel om in totaliteit een bedrag te bepalen om als buffer voor risico's aan te houden. Enige relativering van de waarde van dit gegeven is zeker op zijn plaats. Daarnaast is het van belang om, zoals reeds is aangegeven, de financiële kengetallen in onderlinge samenhang te bezien en niet uit te gaan van één enkel kengetal als de weerstandsfactor.
Ook bij deze begroting zijn de gemeentebrede risico's en de risico's van het grondbedrijf geïnventariseerd om op die manier een beeld te krijgen van het risicoprofiel en benodigde buffer.

De volgende tabel laat zien wat het totale beeld van de benodigde weerstandscapaciteit is:

Benodigde weerstandscapaciteit	Begroting 2024	JV 2023	Prognose 2024	Begroting 2025
	90%	90%	90%	90%
Bedragen x € 1.000				
Benodigde weerstandscapaciteit				
Gemeentebrede risico's	30.630	33.027	35.343	35.343
1. Gemeentebrede risico's totaal	**30.630**	**33.027**	**35.343**	**35.343**
Conjuncturele (marktrisico) en project specifieke risico's grondexploitatie	16.289	11.884	11.884	11.884
Strategisch bezit (mva)	1.873	2.687	2.687	2.687
Anterieure overeenkomsten	112	290	290	290
Risico's grondexploitatie	**18.274**	**14.861**	**14.861**	**14.861**
Vast te stellen gebiedsexploitatie	21.800	20.000	23.500	23.500
2. Risico's grondexploitatie totaal	**40.074**	**34.861**	**38.361**	**38.361**
Totaal	**70.704**	**67.888**	**73.704**	**73.704**

Gemeentebrede risico’s

Het geactualiseerde gemeentebrede risicoprofiel bestaat voor de begroting 2025 in totaal uit 109 risico’s, terwijl het risicoprofiel bij het jaarverslag 2023 bestond uit 100 risico's.
De volgende mutaties in de risico’s hebben plaatsgevonden:

- er zijn 13 nieuwe risico's, 4 risico's zijn vervallen en 8 risico's zijn gewijzigd;
- er zijn 71 risico's met een financiële impact die in aanmerking komen voor het reserveren van weerstandsvermogen.

Een overzicht van grote gemeentebrede risico's die met name bepalend zijn voor de financiële omvang van de benodigde weerstandscapaciteit is opgenomen aan het einde van deze paragraaf. Deze risico's hebben op basis van de inschatting van de kans op voorkomen en het financieel gevolg de meeste invloed op het totale risicoprofiel. In het risicoprofiel is een aantal risico’s opgenomen dat niet in deze paragraaf wordt beschreven, om mogelijke juridische en financiële benadeling bij openbaarmaking te voorkomen.

Het risicoprofiel voor de totale gemeentebrede risico's is bij deze begroting met € 2,3 miljoen toegenomen ten opzichte van het jaarverslag 2023.

Deze toename is vooral veroorzaakt door de belangrijkste stijgers met een grote financiële impact, dit zijn:

Stijgers:

- *Bezuinigingsmaatregelen Jeugdzorg en Zorg worden niet of onvolledig gerealiseerd*
  Een nieuw risico is opgenomen voor een aantal opgenomen bezuinigingsmaatregelen met betrekking tot Jeugdzorg en Zorg in de Perspectiefnota 2025 die mogelijk niet of deels kunnen worden gerealiseerd. Het risico bestaat dat de ingeboekte besparingen niet of deels worden gerealiseerd. Het risico is opgenomen met een kans van 50% en een financieel maximum van € 3,3 miljoen.
- *Onderhoud openbare ruimte Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA)*
  In najaar 2023 is een Europese aanbesteding geweest voor het dagelijks onderhoud in de openbare ruimte. Voor dit dagelijks onderhoud resulteerden de inschrijvingen in een forse overschrijding van het begrote budget. Om deze verwachte hogere kosten het hoofd te kunnen bieden, wordt voorgesteld om hiermee in de jaren 2025 en 2026 in de begroting nog rekening te houden, maar intussen alternatieve manieren van uitvoering te onderzoeken en voor te bereiden. Invoering daarvan vanaf 2027 leidt mogelijk tot een daling van het kostenniveau. In het risicoprofiel is een nieuw risico opgenomen voor het geval dit niet (volledig) leidt tot de verwachte verlaging van de kosten. Dit risico is ingeschat met een kans van 50% en financieel maximum van € 2,5 miljoen.
- *Incidentele dekking welzijnssubsidies*
  Voor een aantal welzijnssubsidies/subsidies sociale basis of onderdelen daarvan is de incidentele dekking met ingang van 2025 niet meer beschikbaar, het totale bedrag moet worden afgebouwd, waarbij er een

relatie ligt met de opgave transformatie welzijn. Het risico bestaat dat deze afbouw voor individuele subsidies niet tijdig lukt, hiervoor is een nieuw risico opgenomen met een kans van 50% en een bedrag van € 2 miljoen.

- *Capaciteit Maatschappelijke Opvang*
  De capaciteit van voorzieningen voor maatschappelijke opvang is tijdelijk uitgebreid. Ondanks deze uitbreiding is de doorstroom naar woningen vanuit deze voorzieningen van belang. Hier ontstaat dus een risico dat samenhangt met de inspanningen en resultaten op het gebied van wonen voor aandachtsgroepen. Het risico kon bij de vorige actualisatie van het risicoprofiel nog niet worden gekwantificeerd, het risico is nu ingeschat met een kans van 30% en een financieel maximum van € 3 miljoen.

Nieuwe risico's zonder geldgevolg

Van de 38 in het risicoprofiel opgenomen risico's zonder geldgevolg zijn er bij deze begroting 8 nieuw opgenomen. Bij deze risico's is nog niet duidelijk in welke mate ze zich zouden kunnen voordoen. Het gaat hierbij om de volgende risico's:

- *Aanvullende kosten vanwege bezuiniging Invasieve Exoten*
  Het budget voor het bestrijden van invasieve exoten is verminderd. Het gevolg hiervan is dat de invasieve exoten, zoals de Japanse Duizendknoop en Reuzenberenklauw, moeilijker beteugeld kunnen worden. Deze soorten verspreiden zich daardoor makkelijker en zijn moeilijker te bestrijden. Dit heeft nadelige gevolgen voor de biodiversiteit en kan op termijn leiden tot schade aan wegen en kunstwerken. De omvang van het financiële effect is op dit moment niet te duiden.
- *Onzekerheid over de huisvesting van Oostpool / Introdans*
  In de begroting zijn middelen gereserveerd voor de huisvesting van Oostpool / Introdans. Er is nog veel onzeker over hoe dit er in de praktijk uit moet gaat zien, op welke termijn dit gerealiseerd moet gaan worden en welke middelen hiervoor nodig zijn.
- *Gevolgen nieuw kabinetsbeleid voor de culturele sector*
  - Hogere btw (van 9% naar 21%) raakt de toegankelijkheid van het culturele aanbod. Kan leiden tot minder inzet van ZZP'ers want hun tarieven gaan ook omhoog. De verhoging van het tarief zet toegankelijkheid en betaalbaarheid van kunst en cultuur voor (amateur)beoefenaars en publiek onder druk, brengt inkomen en de bestaanszekerheid van kunstenaars en artiesten in gevaar.
  - Beperking van de giftenaftrek, hetgeen effect heeft op particuliere giften aan cultuur.
  - Het overhevelen van gelden van het Rijk naar gemeenten met een korting van € 638 miljoen per 2026: de ‘SPUK-regeling’. Uit deze regeling worden initiatieven gefinancierd voor cultuurparticipatie, sport en bewegen, gezondheidsbevordering en de sociale basis.
  - Verhoging van de kansspelbelasting van 30,5 % naar 37,8 %. Dit raakt de loterijen die geld aan cultuur geven.
- *Urgente financiële situatie bij Rozet*
  De begroting van Rozet is op dit moment niet sluitend. Over 2024 is er een tekort begroot van € 0,85 miljoen.
- *Stijgende kosten voor culturele organisaties*
  Door het toepassen van de richtlijn van 'fair pay' (eerlijke beloning) in de culturele sector en cao-ontwikkelingen hebben culturele organisaties te maken met stijgende kosten voor de personele inzet. Daarnaast worden de culturele organisatie ook geconfronteerd met andere prijsstijgingen, bijvoorbeeld voor energie. Deze stijgende kosten kunnen leiden tot hogere subsidieaanvragen om de huidige bedrijfsvoering en activiteiten te kunnen voortzetten. Bij het niet beschikbaar stellen van meer middelen zou dit kunnen leiden tot minder activiteiten / minder producties / verschraling van het aanbod.
- *SPUK inburgering*
  Er bestaat een financieel risico dat inburgeringstermijnen niet binnen de gestelde wettelijke termijn van 3 jaar behaald kunnen worden. Inburgeringsaanbieders, die verantwoordelijk zijn voor het verzorgen van taaltrajecten, hebben te maken met een structureel tekort aan gekwalificeerde docenten. Dit tekort leidt ertoe dat zij mogelijk niet in staat zijn om de vereiste lessen en begeleiding niet binnen de gestelde termijnen kunnen leveren.
  De bekostiging hiervan loopt via de SPUK voorzieningen. Deze financiering is voor 3 jaar. Het is onduidelijk wat de impact is als trajecten langer duren én als er alternatieve aanbieders gezocht moeten worden.
  Dit probleem speelt landelijk en is niet beperkt tot één regio.
- *Aanvullende kosten uit hoofde van afvalinzameling*
  Het huidige inzamelcontract voor afvalinzameling is in 2020, na beoordeling van inschrijving, gegund aan PreZero. Dat contract loopt tot 2027. PreZero heeft aangegeven gefaseerd te stoppen met de inzameling van huishoudelijk afval. PreZero heeft ons huidige contract niet opgezegd, maar dat risico is wel aanwezig. Op dit moment is het nog onduidelijk wat de eventuele consequenties voor de gemeente Arnhem hiervan zijn.

- *Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden*
  De Omgevingswet is een stelselverandering. Het werken in de beleidscyclus, integraal keuzes maken, verbinden van thema's en beleidsvelden, nadenken over wanneer uitnodigingsplanologie, wanneer inzet van geboden en verboden, samenwerken in de keten en/met onze uitvoeringspartners over een groter aantal thema's, maakt dat we een blijvende andere manier van werken ons eigen gaan maken. Het is vooralsnog onduidelijk welke impact dit heeft op de gemeentelijke organisatie.
  In de transitiefase (na 1-1-2024) ligt de nadruk op het compleet maken en het blijven actualiseren van het Omgevingsplan. In dit plan komen alle thema's over de fysieke leefomgeving samen. We hebben hierbij te maken met de oude ruimtelijke plannen die moeten worden omgezet naar het omgevingsplan, terwijl nieuwe ontwikkelingen gewoon doorgaan, en de nog lopende bestemmingsplannen Wro afgemaakt moeten worden. Extra uitdagingen zijn de voor iedereen nieuwe juridische kaders, voorlopig nog zonder jurisprudentie, en doorlopende aanpassingen in wetgeving, DSO en software. Een omvangrijke, complexe en nog door te ontwikkelen taak. Het omgevingsplan moet op 1-1-2032 gereed zijn. Er zijn tijdelijke middelen beschikbaar om extra capaciteit in te huren om het extra werk tot 2032 op te vangen.
  Vanaf ongeveer 2030 zijn er structureel meer taken te verrichten dan voor de komst van de Omgevingswet. Integraal werken en afstemmen met meerdere beleidsvelden blijft. Het digitaal werken en steeds nieuwe regels toevoegen in de GIS-omgeving blijft een extra taak ten opzichte van de tijd voor de Omgevingswet. Ook het werken en monitoren van de beleidscyclus brengt structureel werk met zich mee. Er is dan extra capaciteit nodig om de reguliere werkzaamheden te kunnen uitvoeren.

Grondexploitatie risico's
Het risicoprofiel van de grondexploitaties is geactualiseerd bij de opstelling van Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) 2023. Het geactualiseerde risicoprofiel is meegenomen in het Jaarverslag 2023.
In relatie tot de verplichte tussentijdse winstnemingen wordt in het BBV een onderscheid gemaakt in het conjuncturele risico (marktrisico) en project specifieke risico's.
Bij deze begroting zijn de risico's voor de grondexploitatie aangehouden zoals deze zijn geactualiseerd en vastgesteld bij de FJP en meegenomen in het Jaarverslag.

Het totale risicoprofiel voor de grondexploitatie risico's is bij deze begroting met € 3,5 miljoen toegenomen ten opzichte van het Jaarverslag 2023. Dit wordt veroorzaakt door toename van het risicoprofiel voor de gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem-Oost (nog vast te stellen grondexploitatie).

<u>Vast te stellen gebiedsexploitatie</u>
Het aangaan van de nieuwe gebiedsexploitaties bij de verstedelijkingsopgave brengt risico's met zich mee. De gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem-Oost was bij het opstellen van de FJP 2023 nog niet vastgesteld en daarom nog geen onderdeel van de FJP. Vanwege de omvang van deze ontwikkeling en de daarmee gepaard gaande risico's is ervoor gekozen om deze met ingang van de Begroting 2024 wel al mee te nemen bij het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit.
Tegelijk met deze begroting wordt de vaststelling van de gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem-Oost ter besluitvorming voorgelegd en zal deze worden meegenomen in de komende FJP.
De risicoanalyses van de deelgrondexploitaties Schaapsdrift, Rijnpark en Presikhaaf 3 binnen de gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem-Oost, zijn begin 2024 opnieuw geactualiseerd. De aan te houden buffer van € 20 miljoen bij het jaarverslag 2023 voor de risico's van deze grondexploitaties stijgt hierdoor nu bij deze begroting naar € 23,5 miljoen. De stijging met € 3,5 miljoen is met name veroorzaakt door een stijging van de conjuncturele risico's van Rijnpark. Daarnaast is de doorloop voor Rijnpark met 4 jaar verlengd, wat resulteert in hogere kosten- en opbrengstenstijgingen.

De methodiek om het risicoprofiel te berekenen is op een aantal punten aangescherpt ten opzichte van voorgaande jaren. Aanleiding hiervoor is de keuze voor een actiever grondbeleid (nota grondbeleid 2023). In bovenstaande risicoanalyses is nog geen rekening gehouden met het in de tijd zetten van de projectspecifieke risico's, de analyse hierop is op dit moment nog niet mogelijk gebleken. Het streven is om het in de tijd uitzetten van de projectspecifieke risico's wel mee te nemen bij de komende FJP.

Voor een nadere inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Conclusie risicoprofiel
Zoals toegelicht is het totale risicoprofiel voor de gemeentebrede en de grondexploitatie risico's, ten opzichte van eerdere inschattingen bij de Jaarrekening 2023, met € 5,8 miljoen gestegen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

In dit onderdeel van de paragraaf is een korte toelichting opgenomen op de beschikbare weerstandscapaciteit. In de volgende tabel is het totale beeld van de beschikbare weerstandscapaciteit opgenomen:

Beschikbare weerstandscapaciteit	Begroting 2024	JV 2023	Prognose 2024	Begroting 2025
	90%	90%	90%	90%
Bedragen x € 1.000				
Beschikbare weerstandscapaciteit				
Stand Algemene reserve per 1-1	64.079	81.963	78.271	68.094
+ Toevoegingen	0	30	0	-6.577
- Onttrekkingen	-10.939	-37.725	-10.939	0
Financieel Beeld/Totaal met nieuwe inzichten				8.870
- Resultaat / Prognose resultaat		34.004	762	
1. Algemene reserve per 31-12	**53.140**	**78.271**	**68.094**	**70.388**
BR Grondexploitatie	15.109	14.847	15.109	14.847
BR Strategische posities	1.500	1.500	1.500	1.500
BR Voorstudies	500	0	500	0
2. Weerstandscapaciteit Grondbedrijf	**17.109**	**16.347**	**17.109**	**16.347**
3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar	**1.039**	**707**	**1.039**	**1.039**
Totaal	**71.288**	**95.325**	**86.242**	**87.774**

Algemene reserve

De verwachte stand 2025 en het meerjarig verloop van de algemene reserve wordt bepaald door de volgende factoren:

- Besluitvorming uit vorige begrotingsjaren die doorwerkt in het verloop van de algemene reserve.
- De prognose van de uitkomst van het jaarresultaat voor 2024, zoals opgenomen in Turap-2 en Turap-1. Als gevolg van het totale verwachte jaarresultaat neemt de algemene reserve in 2024 (per 31-12) toe met € 0,8 miljoen.
- Voorstellen voor verrekening met de algemene middelen in deze Begroting 2024.

Reserves grondexploitaties

De ontwikkeling van het weerstandsvermogen van het grondbedrijf wordt in de paragraaf Grondbeleid toegelicht. In het verloop van de BR grondexploitatie zijn herziene ramingen van de grondexploitaties conform de Financiële Jaarrapportage Projecten 2023 verwerkt.

Onvoorzien en strikt onvermijdbaar

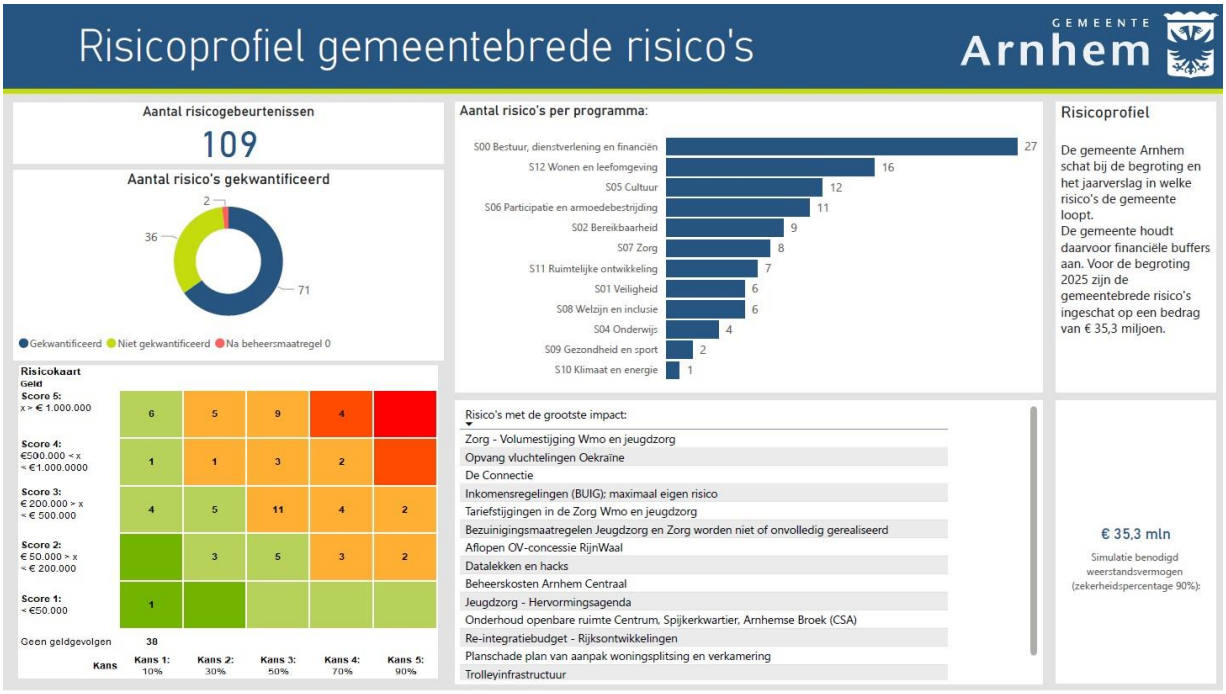
De post onvoorzien en strikt onvermijdbaar van € 1,0 miljoen is bij de Begroting 2025 ingezet als beschikbare weerstandscapaciteit.

Conclusie beschikbare weerstandscapaciteit

De totale beschikbare weerstandscapaciteit is bij de Begroting 2025 gedaald met € 7,6 miljoen ten opzichte van de vorige stand bij de Jaarrekening 2023.

Belangrijkste risico's

In onderstaande afbeelding worden de gegevens van het gemeentebrede risicoprofiel samengevat weergegeven:

Hieronder worden de belangrijke gemeentebrede risico's (met hoogste invloed% en risicoscore) toegelicht, die samen ongeveer 70% uitmaken van de totale omvang van de benodigde weerstandscapaciteit van € 35,3 miljoen voor het risicoprofiel.

Er wordt een onderverdeling gemaakt van de belangrijke risico's per programma en portefeuilleonderdeel:

Risicogebeurtenis	Kans	Geld	Geld (Max)	Risico score	Invloed (%)	Gewijzigd t.o.v. Jaarrekening 2023
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën						
Bedrijfsvoering						
De Connectie	4	5	€ 3.850.000	20	7,0%	Ongewijzigd

De begroting van de BVO De Connectie kent een aantal onzekerheden dat een risico vormt:
-Grote projecten zoals de investeringen in de ICT infrastructuur, informatieveiligheid en privacy leiden mogelijk tot meerkosten (maximaal financieel gevolg € 300.000);
-Frictie: risico op frictiekosten als gevolg van: boventalligheid; wegvallen dienstverlening aan De Connectie; afbouw formatie door harmonisering. (maximaal financieel gevolg € 350.000);
-In de begroting van de Connectie worden een aantal significante risico's beschreven. Omdat de Connectie niet over eigen weerstandscapaciteit beschikt, worden deze risico's meegenomen in het weerstandsvermogen van de gemeente (€ 3,2 mln).);
-Het risico bestaat dat als de kwaliteit van de uitvoering daalt, dit onvoldoende tijdig wordt gesignaleerd met mogelijke financiële consequenties (meerkosten als gevolg van maat- en meerwerk) tot gevolg.

Automatisering						
Datalekken en hacks	2	5	€ 5.000.000	10	3,1%	Ongewijzigd

Het risico op phishingmails, ransomware, gehackt worden en datalekken bij het verstrekken van gegevens. Naast financiële schade is er kans op imago schade. Op basis van ervaringen en bijbehorende impact bij andere organisaties is het opgenomen risicobedrag verhoogd.

S02 Bereikbaarheid						
Mobiliteit ontwikkeling						
Trolleyinfrastructuur	1	5	€ 10.000.000	5	2,1%	Ongewijzigd

Er bestaat het risico van nieuwe OV concessie door de provincie. Vraag is of de provincie wil meegaan in het in stand houden van Arnhem Trolleystad. Het gaat hier om de OV concessie periode 2026-2036. Kans is erg klein maar mogelijk zou Arnhem met kosten van afbouw trolleynet te maken kunnen krijgen. De kosten van afbouw trolleynet kunnen oplopen tot 10 miljoen. Naar verwachting zal het bestek voor de nieuwe OV concessie in de zomer van 2025 op de markt gezet worden. Wanneer in dat bestek staat dat de trolley gecontinueerd moet worden kan dit risico komen te vervallen. De gemeente Arnhem zal bij de provincie pleiten voor continuering.

Aflopen OV-concessie RijnWaal	3	5	€ 1.500.000	15	3,1%	Ongewijzigd

- Op dit moment krijgt de gemeente Arnhem een jaarlijkse vergoeding voor de trolley gerelateerde kosten binnen de huidige OV-concessie afspraken. Het aanbesteden van de nieuwe OV-concessie is uitgesteld tot 2024. Voor de periode 2022-december 2024 en december 2024-juni 2026 werkt de provincie met een noodconcessie. De jaarlijkse vergoeding van € 1,5 miljoen van de provincie is tijdens de noodconcessies gecontinueerd. Voor de nieuwe concessieperiode vanaf juni 2026 zullen nieuwe afspraken gemaakt worden met de provincie.
- Bij herziening van de (financiële) afspraken blijven mogelijk onvoldoende middelen over om de beheertaken goed uit te kunnen blijven voeren. Daarnaast worden kansen om met het trolleynetwerk bij te dragen aan het (deels) oplossen van de netcongestieproblematiek moeilijk te verzilveren.

S06 Participatie en armoedebestrijding

Werk en Inkomen

Inkomensregelingen (BUIG); maximaal eigen risico	4	5	€ 4.700.000	20	6,7%	Ongewijzigd

Op BUIG geldt, middels de vangnetregeling, een maximaal eigen risico van 10% (gekoppeld aan de hoogte van het budget). Het maximaal eigen risico bedraagt op basis van het voorlopige BUIG € 11,5 mln. Op basis van de begrotingssystematiek BUIG van Arnhem wordt voorgesteld in de exploitatie rekening te houden met een tekort van € 6,8 mln. Het verschil tussen het maximale eigen risico en het tekort in de begroting a € 4,7 mln. is opgenomen.

Re-integratiebudget - Rijksontwikkelingen	4	5	€ 1.700.000	20	2,4%	Ongewijzigd

Het re-integratiebudget staat onder druk. De participatiemiddelen zijn onder andere nodig om de ambitie in de begroting op het gebied van werk te realiseren. Onder andere vanwege rijks ontwikkelingen bestaat het risico dat niet op het juiste moment geld beschikbaar is om in te zetten:
We zijn bezig met een intensivering op beschut werk, maar gaan het aantal volgens de behoefteraming van het rijk (218 beschutte werkplekken) voorlopig niet halen. Op basis van deze behoefteraming 2024 bedraagt het maximale financiële risico circa € 1,7 miljoen. Vanaf 2023 hebben we hier (deels) middelen voor gereserveerd. We lopen financieel risico als het rijk besluit de financiering van beschut werk aan te passen.
- Om de doelstellingen rondom de banenafspraak te halen zal het aantal mensen dat in aanmerking komt voor de banenafspraak de komende jaren toenemen. Het risico is dat ook hiervoor geen ruimte is in het re-integratiebudget. De omvang van het dekkingstekort bij basisbanen is vergelijkbaar met beschut werk. Op dit moment is hiervoor nog geen financiële vertaling gemaakt.
- Door de op 1 januari 2020 in werking getreden Wet Arbeidsmarkt in balans (WAB) bestaat de kans dat de financiële ruimte voor de grote opgave van de verschillende doelgroepen uit de participatiewet steeds kleiner wordt.
- Er zijn landelijk ideeën over het toewerken naar een regionaal sociaal werkbedrijf. Dit kan effect hebben op Scalabor en de roep om invloed vanuit de regio kan dan groter worden.
- De vertaling van HUG naar inzicht in kans op werk en het traject wat daarbij hoort ontbreekt nog. Door monitoring komt steeds meer zicht op nieuwe instroom. Inmiddels is 2/3e deel van het totale bestand in beeld. Het risico op het maken van een goede prognose van zowel kosten als resultaat (op uitstroom) blijft echter lastig.
- Het begrote budget voor re integratie in 2025 is € 9,6 miljoen. Dat maakt het risico 18% van het totale begrote budget.

S07 Zorg

Jeugd / Jeugdzorg, Zorg

Zorg - Volumestijging Wmo en jeugdzorg	3	5	€ 15.000.000	15	15,4%	Ongewijzigd

In de kostenprognose Jeugdzorg die is afgegeven voor de Perspectiefnota 2025, wordt uitgegaan van een einde aan de groei die we met name vanaf de tweede helft van 2022 zien. De vraag is of dit scenario realistisch is, of dat sprake zal zijn van een nog blijvende stijging. Naast het feit dat er sprake is van een lichte groei in het aantal kinderen dat een beroep doet op de jeugdzorg, zien we in de afgelopen anderhalf jaar dat per jongere gemiddeld intensievere, zwaardere zorgtrajecten worden ingezet. Tevens komt het verzilveringspercentage van de toegewezen jeugdzorg op een structureel hoger niveau uit dan in voorgaande jaren.
Binnen de Wmo stijgt door toenemende vergrijzing de vraag naar zorg. Hierdoor ontstaan mogelijk capaciteitsproblemen en financiële tekorten. Dit speelt bij zorgvormen als woningaanpassingen en hulpmiddelen, huishoudelijke hulp, vervoer en groepsbegeleiding. De gevolgen van vergrijzing zijn nu al merkbaar. Op dit moment worden de financiële effecten van vergrijzing nog gedempt door personeelstekorten in de uitvoering. Ook hier zit een risico op kostenstijging in: het kan zijn dat de gemeente hierdoor aanvullende maatregelen moet nemen die kosten met zich meebrengen. Ook bestaat los van de vergrijzingsproblematiek het risico dat het volume van zorg toeneemt.
Een ander element dat bijdraagt aan het risico is het feit dat bij het opstellen van de Perspectiefnota 2025 weliswaar realistisch maar zeer strak is begroot binnen zorg. Daarnaast is de bestemmingsreserve Wmo en jeugdzorg nagenoeg geheel bestemd. Hierdoor kunnen eventuele tegenvallers niet worden opgevangen binnen bestaande middelen.

Tariefstijgingen in de Zorg (Wmo en jeugdzorg)	3	5	€ 4.000.000	15	4,1%	Ongewijzigd

Gemeenten zijn op basis van landelijke regelgeving verplicht reële tarieven voor Wmo- en jeugdzorgvoorzieningen te hanteren. Op het moment vinden er in het zorgveld diverse CAO-verhogingen van personeelssalarissen plaats met een doorwerking naar tarieven. Daarnaast moeten we 'concurreren' met zorgaanbod dat wordt geleverd uit andere wetten en vergoedingen die daarin worden gehanteerd (o.a. Wet Langdurige Zorg), en is er sprake van personeelstekorten waardoor salarissen in de zorg extra kunnen stijgen. Deze ontwikkelingen en factoren kunnen ertoe leiden dat we de zorgtarieven moeten verhogen, hoger dan waar in de begroting rekening mee is gehouden (o.a. via de jaarlijkse indexering).

Bezuinigingsmaatregelen Jeugdzorg en Zorg worden niet of onvolledig gerealiseerd	3	5	€ 3.262.000	15	3,4%	Nieuw

In de Perspectiefnota 2025 is een aantal bezuinigingsmaatregelen opgenomen. Het risico bestaat dat de ingeboekte besparingen niet of deels worden gerealiseerd.

Jeugd / Jeugdzorg						
Jeugdzorg - Hervormingsagenda	4	5	€ 1.500.000	20	2,7%	Ongewijzigd

Het Rijk heeft in het kader van landelijk gemaakte afspraken over de Hervormingsagenda Jeugdzorg voor de komende jaren kortingen ingeboekt op het budget dat gemeenten voor jeugdzorg ontvangen in het Gemeentefonds. Een heel specifieke korting betreft het bedrag van € 511 miljoen dat het Rijk in 2025 in het Gemeentefonds heeft ingeboekt als uitvloeisel van het landelijk coalitie-akkoord Rutte IV. De afspraak die hierover met de VNG is gemaakt dat deze korting niet ten koste zou gaan van gemeenten omdat hiertegenover landelijke aanpassingen in de Jeugdwet zouden staan. Onlangs heeft het demissionair kabinet Rutte IV hiervoor voorstellen gedaan, maar onduidelijk is nog of deze voorstellen door het parlement of door het nieuw te vormen kabinet worden overgenomen en of deze voldoende zijn om deze korting te compenseren. In het algemeen geldt de vraag of de door het Rijk ingeboekte bezuinigingen op het landelijk budget Jeugdzorg realistisch van aard zijn, zowel macro gezien als op het individuele niveau van de gemeente.

S08 Welzijn en inclusie						
Asielzaken						
Opvang vluchtelingen Oekraïne	2	5	€ 14.300.000	10	8,8%	Ongewijzigd

De oorlog in Oekraïne heeft geleid tot een grote vluchtelingenstroom, ook in Nederland. In Arnhem worden tot nu toe ruim 700 vluchtelingen opgevangen door de gemeente op cruiseschepen en in noodopvang in een voormalige school en tijdelijke woonunits. Daarnaast bieden particulieren nog opvang aan ca. 200 mensen in Arnhem. Het rijk stelt tijdelijk een normbedrag beschikbaar ter dekking van de dagelijkse kosten die de gemeente maakt i.v.m. de opvang. Dit bedrag was € 83 per opvangplek per dag, vanaf 2024 is dit € 61 per opvangplek per dag. Het risico bestaat dat de opvang langer duurt of de gemeentelijke kosten hoger zijn dan waarin de tijdelijke regeling voorziet. Het rijk heeft wel aangegeven dat gemeenten de werkelijke kosten vergoed krijgen als in betekenende mate afgeweken wordt van het normbedrag. Daarnaast bestaat het risico dat al aangegane verplichtingen niet vergoed worden na aflopen van de regeling.
De meer indirecte gevolgen van de oorlog, zoals het macro-economisch effect en lange termijn effecten van de vluchtelingenstroom binnen Europa zijn niet nader gekwantificeerd.

Welzijn						
Incidentele dekking welzijnssubsidies	3	5	€ 2.000.000	15	2,1%	Nieuw

In de lopende Begroting 2024 zijn een aantal welzijnssubsidies/subsidies sociale basis of onderdelen daarvan aan betrokken subsidiepartijen incidenteel gedekt en is deze incidentele dekking met ingang van 2025 niet meer beschikbaar. Het gaat hier om een totaalbedrag liggend tussen € 1,5 a € 2 miljoen, dat moet worden afgebouwd. Er ligt hier een relatie met de opgave transformatie welzijn. Het risico bestaat dat deze afbouw niet tijdig lukt, onder andere als gevolg van de relatie met deze opgave en als gevolg van bestuurlijke zorgvuldigheid die hierin betracht dient te worden.

S12 Wonen en leefomgeving						
Wonen						
Beheerskosten Arnhem Centraal	3	5	€ 3.000.000	15	3,1%	Ongewijzigd

Het onderzoek dat is uitgevoerd naar alle lekkages op AC heeft veel gebreken opgeleverd. Er zijn verregaande herstelmaatregelen noodzakelijk en die zijn ook gedeeltelijk uitgevoerd. Het 'slechts' treffen van beheer(s)maatregelen is niet afdoende en kan op de lange termijn naar verwachting ook teveel schade toebrengen aan de levensduur en kwaliteit van het beton. De huidige herstelwerkzaamheden worden nu gemonitord.
Aannemer is intussen gedagvaard. Een 'overzichtelijke' lekkage in de fietsenstalling is voor rekening van de gemeente grotendeels verholpen. Daarnaast lijken ook herstelmaatregelen noodzakelijk te zijn in het gebied wat wordt toegerekend aan de openbare ruimte (kantorenplein) en daarmee ook onder de verantwoordelijkheid van de gemeente ondanks dat ProRail en NS-stations ook nadrukkelijk partij zijn in het verhelpen van de lekkages.

Planschade plan van aanpak woningsplitsing en verkamering	3	5	€ 2.700.000	15	2,2%	Ongewijzigd

Op 16 december 2020 is het facetbestemmingsplan woningsplitsing en verkamering onherroepelijk geworden. Dit bestemmingsplan beperkt de bouw- en gebruiksmogelijkheden van eigenaren. Hierdoor bestaat er een risico op planschadeclaims van eigenaren en andere rechthebbenden. Het verzoek om planschade kan tot vijf jaar na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan worden ingediend (tot eind 2025). Het risico op planschadeclaims is aan de orde voor het gebied (Spijkerkwartier e.o) waarvoor per juli 2019 een Voorbereidingsbesluit gold. Omdat voor de rest van de stad geldt dat het college tijdig kenbaar maakte dat een facetbestemmingsplan in voorbereiding was, konden eigenaren anticiperen op het nieuwe beleid, en is het risico voor het grootste deel van de stad gemitigeerd.

Openbare ruimte						
Onderhoud openbare ruimte Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA)	3	5	€ 2.500.000	15	2,6%	Nieuw

In het najaar 2023 is een Europese aanbesteding geweest voor het dagelijks onderhoud in ons stadsdeel Centrum, Spijkerbuurt en Arnhems Broek (CSA) voor het jaar 2024 (zie ook raadsbrief Het dagelijks onderhoud in stadsdeel Centrum, Spijkerbuurt en Arnhems Broek van 16 januari 2024). Voor een deel van dit dagelijks onderhoud is de Europese aanbesteding mislukt, doordat de inschrijvingen resulteerden in een forse overschrijding van het begrote budget. De (minimaal) verwachte overschrijding wordt geraamd op € 2,5 miljoen vanaf 2025. Om deze verwachte hogere kosten het hoofd te kunnen bieden, wordt voorgesteld om hiermee in de jaren 2025 en 2026 in de begroting nog rekening te houden, maar intussen alternatieve manieren van uitvoering te onderzoeken en voor te bereiden. Invoering daarvan vanaf 2027 leidt mogelijk tot een daling van het kostenniveau. In het risicoprofiel nemen we een risico op voor het geval dit niet (volledig) leidt tot de verwachte verlaging van de kosten.

Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn investeringsgoederen met een groot maatschappelijk nut die de gemeente nodig heeft voor het uitvoeren van haar taken. Deze goederen hebben doorgaans een hoge vervangingswaarde en gaan vele jaren mee. De kapitaalgoederen bestaan uit het groen en water in onze stad, speelplekken, de wegen en riolering civiele kunstwerken (bruggen, tunnels en viaducten), de openbare verlichting, het trolley netwerk, de verkeersregelinstallaties en -voorzieningen, de afvalinzamelvoorzieningen en het gemeentelijk vastgoed.

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de onderhoudstoestand van de kapitaalgoederen die gezamenlijk de openbare ruimte van Arnhem vormen. Met het onderhoud van deze kapitaalgoederen is een aanzienlijk deel van de begroting gemoeid. De kosten worden deels gedekt uit exploitatiebudgetten en, daar waar het gaat om vervanging of levensduur verlengend (groot)onderhoud, uit investeringsbudgetten. In het laatste deel van de paragraaf is het financiële beeld per onderdeel weergegeven.

De openbare ruimte geeft onze stad vorm en kleur en draagt bij aan hoe onze stad functioneert en hoe we hem beleven. Bij de investeringen in de openbare ruimte laten we ons leiden door landelijke wetgeving en door onze eigen lokale ambities. De investeringen die we doen in de openbare ruimte richten zich in eerste instantie op het in stand houden van bestaande functies. De openbare ruimte, wordt in belangrijke mate gevormd door kapitaalgoederen
Onze inspanningen in het fysieke domein zijn gericht op het maken van Arnhem tot een stad die niet alleen op de korte termijn, maar vooral ook op de lange termijn, toekomstbestendig, groen en leefbaar is. We hebben de opgave om veel woningen en werkplekken te realiseren, terwijl ruimte schaars is. Om de stad succesvol te verdichten, zijn veranderingen in mobiliteit en vergroening noodzakelijk. Bovendien dienen we noodzakelijke investeringen te doen voor de overgang naar duurzame energie. Juíst ook omdat onze blik is gericht op de lange termijn, maken we bewuste keuzes die het welzijn van dieren en de biodiversiteit ten goede komen.

We moeten ondanks deze opgaven en de financiële uitdagingen zorgen voor een sluitende begroting, in ieder geval voor het jaar 2025. Daarbij zullen we ook kritisch moeten kijken naar het tempo waarin we uitvoering kunnen geven aan de ambities om Arnhem klaar te maken voor de toekomst. We zullen keuzes moeten maken en bekijken waar we het meest kunnen besparen met de minste impact op de stad.
Tegelijkertijd bekijken we hoe we met minder middelen toch goede resultaten kunnen behalen.
Er geldt echter wel een ondergrens. Zo moet de veiligheid van gebruikers van de openbare ruimte geborgd zijn, moet de (hoofd)infrastructuurgoed blijven functioneren en moeten we kapitaalvernietiging voorkomen. Dat laatste is aan de orde als onderhoud zo lang wordt uitgesteld dat het latere herstel per saldo tot hogere kosten leidt (doordat dan zwaardere/duurdere maatregelen nodig zijn).
Het areaal dat we beheren

Onderstaande tabel geeft een indruk van de omvang van kapitaalgoederen in de openbare ruimte van Arnhem.

Onderdelen	Areaal (afgerond)
Groen, incl. Bossen en parken	7.070.000 m2 gazon en gras 2.365.000 m2 wijkbos630.000 m2 struweel 276.000 m2 heesters 1138.500 m2 hagen 2350 hectare Bossen & Parken - 1600 hectare buitengebied noord - 350 hectare parken tussen Schelmse weg en Rijn - 400 hectare uitewerwaardgebied en parken Zuid van de Rijn
Bomen	47.000 stadsbomen, waarvan 18.000 buitengewone en toekomst bomen
Stedelijk Water	800 km (vrij verval) riolering 70 km persleiding 9 km infiltratieriool 51 km drukriolering 24.600 putten
Wegen	2.833.000 m2 gesloten verharding (asfalt en beton) 4.981.000 m2 open verharding (klinkers, tegels etc.) 283.000 m2 half verharding

Openbare verlichting (OVL)	32.571 lichtmasten 33.043 armaturen 930 km OVL netwerk
Civieltechnische kunstwerken	307 bruggen en viaducten 23 tunnels 401 grondkerende constructies 375 trappen
Verkeer	85 verkeersregelinstallaties 40 verkeerscamera's 29 digitale verwijsborden 790 bewegwijzeringsobjecten
Trolley	3.700 masten 57 km bovenleiding 25 km voedingskabel 22 gelijkrichterstations
Spelen	398speellocaties 2170speeltoestellen 121sportvelden
Inzamelvoorzieningen	Verzamelcontainers: 241 GFT 130 glas 328 papier 328 PMD 1306 Restafval Minicontainers aan huis: 141.000 (GFT, PBD, papier)
Beeldende kunst	134 kunstwerken 28 herdenkingsmonumenten

Van beleid naar beheer

Met het beheer van de openbare ruimte kunnen we naast het in stand houden van de bestaande functionaliteiten ook bijdragen aan het realiseren van de vele ambities die Arnhem heeft. We willen de openbare ruimte waarde gestuurd en toekomstgericht beheren, waarbij de gebruiker centraal staat. Daarnaast willen we met het beheer van de openbare ruimte bijdragen aan de hoofddoelen uit het Coalitieakkoord 2022 - 2026: een toekomst bestendig Arnhem, een levendige groene creatieve en kunstzinnige stad. Een stad waar mens en dier prettig wonen in leefbare wijken.

De doelen voor de openbare ruimte zijn afgeleid van wet- en regelgeving, de missie van de gemeente, zoals onder meer bepaald in genoemd coalitieakkoord en door de raad vastgestelde vigerende visie- en beleidsdocumenten. Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet er een structureel sluitende begroting zijn waarbij voldoende middelen moeten worden geraamd voor onderhoud van de kapitaalgoederen. De provincie ziet daar in haar toezichthoudende rol ook op toe.

Naast het voldoen aan de gestelde kaders is het van belang om bij het beheer en onderhoud in te spelen op de dynamiek die de stad kent. De ruimtelijke samenloop van de beheeropgaven wordt in kaart gebracht en de samenhang met andere ruimtelijke ontwikkelingen beoordeeld. Daarna worden vervolgens kosten, kansen en risico’s en beschikbare capaciteit afgewogen. Op basis daarvan komt een onderhoudsplanning tot stand. Door te sturen op samenloop werken we zo efficiënt mogelijk en door werkzaamheden te combineren proberen we de overlast zo minimaal mogelijk te houden.

Samen geven beleid en beheer vorm aan de openbare ruimte. We werken hierin samen met de inwoners van Arnhem, bedrijven en andere stakeholders in de openbare ruimte. Een complex proces, waarbij ‘beheerbewust ontwerpen’ en ‘ontwerpbewust beheren’ de kerningrediënten moeten zijn. Ambities en transities die hierin expliciet meegenomen worden zijn politieke keuzes/ ambities binnen de gemeente Arnhem en betreffen opgaven op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit duurzaamheid, gezondheid, en burgerparticipatie.

Meetbare kwaliteit openbare ruimte (beeldkwaliteit)

Met de basiskwaliteit geven we aan wat we in Arnhem nastreven met de openbare ruimte. Deze basiswaarden zijn stabiel en veranderen niet zo snel. De in deze Begroting opgenomen basiskwaliteit vormt de basis voor het bepalen van de beheerstrategie. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de beeldkwaliteit systematiek van CROW om

te meten of de openbare ruimte kwalitatief op het gewenste niveau is. In deze systematiek wordt met behulp van beeldmeetlatten vastgelegd aan welke beeldkwaliteit de openbare ruimte moet voldoen. In onderstaande tabel wordt weergegeven welke kwaliteitsniveaus er voor de openbare ruimte door Arnhem als basis worden gehanteerd.
Met uitzondering van het centrum en de winkelcentra is het onderhoud sober en doelmatig te noemen waarbij de opgave is om de stad met zo weinig mogelijk middelen schoon heel en veilig te houden.
Naast het sturen op deze technische staat van onderhoud proberen we ook steeds meer het aspect beleving een rol te laten spelen bij het beheren van de openbare ruimte.
We willen Arnhem radicaal vergroenen. We willen een kwalitatieve en kwantitatieve impuls in onze groenstructuur, groene wijken en bomen maar ook het verminderen van het verharde oppervlak. Dit heeft ook consequenties voor onze beheeropgave. Wat aangelegd wordt moet immers ook onderhouden worden. Bij deze impuls is het belangrijk dat er ook voldoende middelen beschikbaar zijn voor onderhoud en beheer. Zo zorgen we dat het groen dat we aanleggen, ook langjarig goed kan worden onderhouden.

Onderdeel	Centrum	Winkelcentra	Wijken	Bedrijfs terreinen	Bossen Parken	Hoofd infra	Fietspaden
Groen / bomen	A	A	B / C*	B / C*	A / B*	-	-
Speelvoorzieningen	B	B	B	B	B	-	-
Verhardingen*	A	A	C / D**	B	B	B	A /B
Verkeerregelinstallaties	B	B	B	B	B	B	B
Verkeersvoorzieningen	B	B	B	B	B	B	B
Civieltechnische Kunstwerken	B	B	B	B	B	B	B
Beeldende Kunst	B	B	B	B	B	B	B
Openbare Verlichting	B	B	B	B	B	B	B
Stedelijk Waterbeheer	B	B	B	B	B	B	B
Trolley Infrastructuur	A	A	B	-	-	B	-

Tabel Overzicht beeldkwaliteit die in de gemeente Arnhem worden nagestreefd per onderdeel uitgesplitst naar gebiedstypen. De ambities voor het dagelijks onderhoud zijn hier niet in opgenomen.
* Voor nadere toelichting op dit onderscheid zie de tekst bij de onderdelen wijkgroen, bomen en parken en bossen
** Toelichting beeldkwaliteit D bij verhardingen; deze beeldkwaliteit wordt toegestaan bij de parkeervakken in de woonwijken.

Beeldkwaliteitsniveau		Technische kwaliteit
Zeer goed	A+	(Zo goed als) nieuw; perfect onderhouden
Goed	A	Technisch goed in orde
Voldoende	B	Heel en veilig
Matig	C	Discomfort; enige hinder; veiligheid komt in het geding
Slecht	D	functieverlies

Beeldkwaliteitsniveaus conform CROW Beeldkwaliteit Systematiek.

Samenvattend beeld
Onderstaand is per onderdeel een beschrijving gegeven van de huidige onderhoudssituatie en geplande inzet om de kwaliteit op peil te houden.Daarbij streven we er naar ook bij te dragen aan de vele ambities die we in de stad willen realiseren. Deze ambities zijn moeilijk te realiseren als het tegelijk ook nodig is om te bezuinigen. Daarom is het nodig lastige keuzes te maken. Het is daarbij van belang om te bedenken dat uitstel van onderhoud op korte termijn tot besparing kan leiden, maar dan op langere termijn hogere kosten tot gevolg kan hebben omdat de maatregelen die dan later genomen moeten worden vaak veel duurder zijn. Hier ligt dus kapitaalvernietiging op de loer. Dit speelt vooral bij groot onderhoud van wegen. Ingrijpen doen we hier op het economisch meest gunstigste moment (rationeel wegbeheer). In samenhang met de ontwikkelingen in de stad zullen we jaarlijks moeten bekijken welke bijstellingen/ verschuivingen van de beheer budgetten nodig zijn.

In de Perspectiefnota zijn al verschillende bezuinigingen uitgewerkt die betrekking hebben op het onderhoud van kapitaalgoederen. Deze worden in deze paragraaf kort benoemd

Het combineren van opgaven en het participatieproces maakt de projecten steeds complexer en daarmee moeilijker te plannen. De bestemmingsreserve groot onderhoud maakt het mogelijk de fluctuaties in jaarlijkse uitgaven op te vangen.

Bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte hebben we ook te maken met prijsstijgingen. De jaarlijks repeterende investeringsbudgetten en exploitatiebudgetten voor onderhoud en periodieke vervanging in de openbare ruimte zijn geactualiseerd naar het prijspeil 2025 (4,6%). Dit op basis van de BDB-index Grond-, weg, en waterbouw.

Relatie met andere onderdelen van de begroting
Het beheer van veel elementen in de openbare ruimte heeft een sterke relatie met de het stedelijk programma Wonen en leefomgeving (S12). De specifieke ambities en plannen op dit vlak zijn in dat onderdeel van de deze begroting nader beschreven
De beleidsmatige invulling voor de kapitaalgoederen die een relatie hebben met mobiliteit (zoals verhardingen, verkeersvoorzieningen, trolley, openbare verlichting en kunstwerken) is te vinden in programma Bereikbaarheid (S02).
Voor de onderdelen afval en riolering is er een relatie met de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Beheer en onderhoud van deze assets wordt immers grotendeels gefinancierd via deze heffingen. Hierover is nadere informatie te vinden in de paragraaf Lokale heffingen.

Wegen

Goed onderhoud van wegen is van belang voor de bereikbaarheid en leefbaarheid van de stad en de verkeersveiligheid. De keuzes die voor wegenonderhoud gemaakt worden dragen in toenemende mate ook bij aan andere ambities met betrekking tot klimaatadaptatie en duurzaamheid.
Zoals vanuit de wegbeheersystematiek gebruikelijk spreken we over gesloten verhardingen (asfalt en beton) open verhardingen (klinkers, tegels etc.) en half verhardingen en onverhard. Onverharde wegen zitten niet in dit overzicht. Deze vallen bij de gemeente Arnhem onder groenbeheer en zijn dus ook niet opgenomen in het beheersysteem wegen. Het merendeel van de asfaltverhardingen bevindt zich in de hoofdinfrastructuur en wijk- of gebiedsontsluitingswegen. De open elementverhardingen zijn vooral te vinden in de wijken, winkelgebieden en het stadscentrum. Half verhardingen wordt in Arnhem vooral toegepast op wandel- en fietspaden. Met name in Arnhem Zuid worden steeds meer recreatieve asfaltpaden omgevormd naar halfverharding paden.
In onderstaande tabel is de huidige kwaliteit van het areaal vergeleken met de kwaliteit van het areaal in 2023.

Rapportage op Beeldkwaliteitsniveau						
Ambitie = A/B/C/D	% A+	% A	% B	% C	% D	% Voldoet aan ambitie
2023	54,34	28,31	11,6	0,30	5,44	94,26 (B)
2024	47,18	32,33	13,90	0,44	6,14	93,41 (B)

Het kwaliteitsniveau is licht verslechterd ten opzichte van 2023. Vooral het percentage D-niveau is toegenomen. Landelijk wordt tussen de 1-5% als norm gehanteerd. En daar voldoen we dus net niet aan. De verklaring hiervoor is dat het percentage D-niveau in parkeervakken is toegenomen, wat ook is toegestaan volgens het Arnhemse beleid.

Het zorgen voor goede fietsvoorzieningen heeft hoge prioriteit. Het ambitieniveau voor het onderhoud van fietspaden ligt daarom op het hoogste niveau.

Bezuiniging op wegenonderhoud
Zoals in de perspectiefnota aangegeven verminderen we het budget voor wegenonderhoud structureel met €50.000 per jaar omdat we door vergroening minder verharding onderhouden. Daarnaast besparen we incidenteel, oplopend naar € 450.000 in 2028, op het onderhoud wegen door het onderhoud waar mogelijk tijdelijk uit te stellen. Vanaf 2029 zal dan het reguliere budget weer nodig zijn om direct in te kunnen grijpen op de meest kritische plekken zodat kapitaalvernietiging zo veel mogelijk wordt voorkomen.
Wegenonderhoud draagt tevens bij aan het realiseren van de ambities uit het nog vast te stellen Duurzaam Mobiliteitsplan.

Planning
Voor 2025 staat onder andere groot onderhoud op de planning op de volgende wegen:
Hommelseweg, Lange Water, Middachtensingel en IJssellaan. Dit onderhoud wordt al dan niet gecombineerd met het verlagen van rijsnelheden en verminderen van asfalt. De wegen die hiervoor in aanmerking komen volgen onder andere uit het Duurzame Mobiliteitsplan.
Daarnaast voeren we wegenonderhoud uit in combinatie met rioolvervanging in de Spijkerbuurt.

In het kader van het verbeteren van de toegankelijkheid voor mensen met een beperking voeren we aanpassingen uit op de hoofdlooproutes. Dit zal dit in 2025 een vervolg krijgen). Daar waar sprake is van herinrichting van de openbare ruimte is er ook aandacht voor toegankelijkheid.

Openbare Verlichting (OVL)
Een goed functionerende openbare verlichting levert een belangrijke bijdrage aan het realiseren van sociale- en verkeersveiligheid. Daarnaast is de verlichting van invloed op de uitstraling van de openbare ruimte. De hoofdelementen van de openbare verlichting zijn de masten, de armaturen en de kabels en kasten.
Het beheersysteem laat zien dat er een flink aantal lichtmasten, door het bereiken van de technische levensduur van 40 jaar, aan vervanging toe zijn. Ook bij de armaturen zullen ivm de technische levensduur van 20 jaar de komende jaren vervangingen plaatsvinden. In de periode 2025 – 2028 zullen dat ruim 7300 stuks zijn. Deze armaturen zullen dan vervangen worden door energiezuinige LED-armaturen.

Leeftijdsopbouw armaturen	Aantal	Aantal in vervanging 2025-2028
Tot 1990	232	140
1991 - 2000	719	284
2001 - 2010	8739	4825
2011 - 2020	15414	2065
2021 - heden	6120	
Totalen	**31224**	**7314**

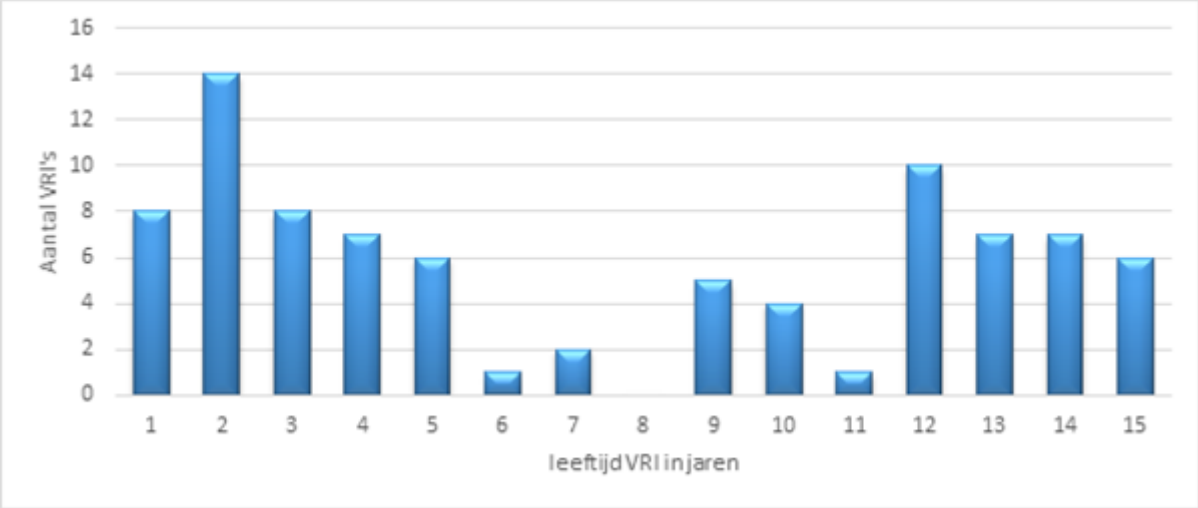
Tracés van het kabelnet worden zo nodig vervangen wanneer sprake is van groot onderhoud of wanneer zich herhaaldelijk kabelstoringen voordoen. Het onderhoud van OVL-kasten wordt gebaseerd op elektrische inspecties. Inmiddels zijn alle OVL-kasten uitgerust met een slimme energiemeter. Hierdoor kunnen we het energieverbruik op ieder moment van de dag monitoren. Op basis van deze energiegegevens kunnen we een nog betere planning maken welke locaties voor vervanging van LED-armaturen in aanmerking komen om het energieverbruik en de daaraan gekoppelde CO2-uitstoot te reduceren.
Ook zijn we gestart met een aantal projecten waarin 'slimme' armaturen gebruikt worden. Dit concept van dynamische verlichting op maat biedt verschillende mogelijkheden. Het licht brandt wanneer dat nodig is door middel van sensoren. Daardoor wordt er een energiereductie behaald, maar ook lichtvervuiling reduceert hierdoor. Er zullen meerdere projecten volgen in de aankomende jaren.
Vervangingen worden gefinancierd uit een investeringsbudget. De in de Meerjaren investerings planning (MIP) gereserveerde budgetten zijn toereikend voor de verwachte vervangingen.

Planning
De planning voor de vervanging van de masten, armaturen en kabels wordt zo mogelijk afgestemd op samenloop met overige werkzaamheden voor groot onderhoud in de openbare ruimte. Met behulp van LED-verlichtingsarmaturen wordt gestreefd naar een reductie van 50% op de energiekosten. Hiermee wordt bijgedragen aan de duurzaamheidsambities.

Verkeersregelinstallaties (VRI)
Het goed functioneren van Verkeer Regel Installaties (VRI) is van groot belang voor de verkeersveiligheid en bereikbaarheid van Arnhem. Het beheer en onderhoud richt zich op:
- Doelmatige inzet en beheer van verkeersregelinstallaties (VRI) en andere verkeersmanagementinstallaties zoals het parkeerverwijssysteem en het DBSA (Dynamisch Busstation Systeem Arnhem).
- Een goede technische staat en functionaliteit, vooral gericht op het handhaven van de verkeersveiligheid en doorstroming.
- Bijdrage aan leefbaarheid en bereikbaarheid, met aandacht voor de voetganger en het bevorderen van het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer.

Er is geen eenduidige maat voor de kwaliteit van het areaal. Deze wordt dan ook niet bijgehouden.

De leeftijd van de objecten is wel bekend. Dit zegt echter niet alles over de daadwerkelijke kwaliteit. Door technisch onderhoud en tussentijdse updates blijft de kwaliteit goed ondanks de hoger wordende leeftijd. In onderstaand figuur is de leeftijdsopbouw van de verkeerslichten weergegeven (gegevens van begin 2023). De levensduur van een verkeersregelautomaat is gemiddeld ongeveer 15 jaar.
Tbel leeftijdsopbouw VRI's

Het huidige areaal is zowel technisch als functioneel (verkeerskundig) op orde. Vervangingen worden gefinancierd uit een investeringsbudget. De in de Meerjaren investering planning (MIP) gereserveerde budgetten zijn toereikend voor de verwachte vervangingen.

Met de vervanging van overige verkeerssystemen (zoals telkasten en digitale verwijsborden) is in de investeringsplanning geen rekening gehouden. Aan het einde van de technische levensduur moet worden beoordeeld of vervanging gewenst/noodzakelijk is. Voor het vervangen en uitbreiden van het parkeerverwijssysteem zijn in het Duurzaam Mobiliteitsplan wel middelen voorzien.

Planning

Voor 2025 staat de vervanging van de volgende VRI's op de planning: oversteek Volkerakstraat, Johan de Wittlaan – Hugo de Grootstraat, Oversteek Huissensestraat thv Suikerland, verkeerslicht bij viaduct over A325 voor de bus ter hoogte van de Lange Akkers, oversteek bij basisschool "De witte Vlinder'.
Alle verkeerslichten worden voorbereid om in de toekomst te kunnen communiceren met mobiele telefoons, slimme fietsen en boordcomputers van auto's en vrachtauto's.

Trolley

Het trolley netwerk is van belang voor een groot deel van het Openbaar Vervoer in Arnhem.
De trolleyinfrastructuur van de gemeente Arnhem bestaat uit de technische ondergrondse en bovengrondse infrastructuur. In tegenstelling tot de overige assets strekt de trolleyinfrastructuur zich ook uit over andere gemeenten namelijk gemeente Renkum en gemeente Rheden en binnenkort ook in Wageningen. Ook voor die delen van de infrastructuur op het grondgebied van de gemeenten Renkum en Rheden verzorgt gemeente Arnhem de trolleyinfrastructuur.
De trolleyinfrastructuur omvat bovenleiding (inclusief de bovenleiding en de wissels welke zich bevinden in het bedrijvencomplex Westervoortsedijk 4 te Arnhem), masten, gelijkrichterstations, onderstations, kabelnet e.d. in de gemeenten Arnhem, Rheden en Renkum en is 57 km lang.

Het openbaar vervoer in Arnhem wordt aanbesteed door provincie Gelderland door middel van een concessie met een lange looptijd (circa 10 jaar).De concessie omvat al het openbaar vervoer per (trolley)bus en auto in de regio Arnhem-Nijmegen en de zuidelijke foodvalley
De vorige concessie liep tot december 2022. Er is nu een overbruggingsconcessie van twee maal twee jaar. Er moet een aanbesteding voor de nieuwe concessie komen. Deze nieuwe concessie zal waarschijnlijk in juni 2026 van kracht worden.

Op dit moment wordt het dagelijkse (kleinschalige) beheer en onderhoud van de trolleyinfrastructuur gedaan in opdracht van en door de vervoerder. Het grootschalige onderhoud wordt gedaan in opdracht van de gemeente Arnhem. De uitvoerende partij van het grootschalige onderhoud is ook weer de vervoerder. In de praktijk betekent dit dat veel verantwoordelijkheden (opdrachtverlening en uitvoering) bij de vervoerder terecht zijn gekomen. Voor

de provincie is dit aanleiding om hier kritisch naar te kijken en stelt voor om alle beheer- en onderhoudsverantwoordelijkheden bij de vervoerder weg te halen en deze onder te brengen bij de eigenaar van de trolleyinfrastructuur: de gemeente Arnhem. Voordat hierover afspraken kunnen worden gemaakt is nader onderzoek nodig. Dit zal dit najaar worden opgepakt.

Planning

De oudste trolleymasten zijn de komende jaren aan vervanging toe. Dit speelt in eerste instantie bij de geplande reconstructie van de Velperweg (realisatie in 2024/2025). De verwachte investering hiervoor bedraagt € 0,8 miljoen. Deze investering zal leiden tot een structurele kapitaallast van € 40.000 en is reeds opgenomen in deze begroting.

Naast de masten zijn de komende jaren (tot 2034) 22 gelijkrichterstations aan vervanging toe. Voor de eerste vervanging van 2 gelijkrichters is in de begroting 1,3 miljoen opgenomen voor 2025. Ook zullen enkele delen van het ondergrondse kabelnet vervangen moeten worden.
In deze begroting zijn voor de komende periode ’25-’28 middelen gereserveerd in de meerjaren investeringsplanning (MIP) om jaarlijks twee gelijkrichters te gaan vervangen. Gelijkrichters zetten wisselspanning (gebruikelijk voor elektriciteitsnetten) om naar gelijkspanning (nodig voor de trolleybussen) en zijn dus essentieel voor het trolleynet. De gemeente is eigenaar van deze installaties. De provincie heeft de gemeente Arnhem verzocht om alle gelijkrichters op zo kort mogelijk termijn te vervangen.

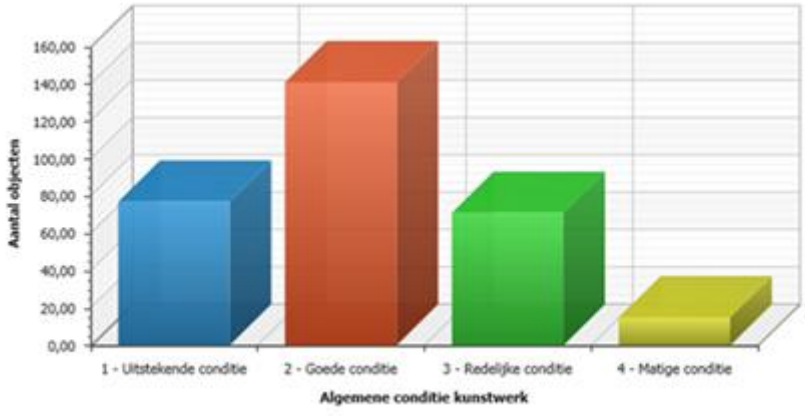
In 2024 zal een complete inspectie van de bovenleidingen en aanverwante onderdelen plaatsvinden om de onderhoudbehoefte hiervoor in beeld te brengen.
De gemeente Arnhem ontvangt jaarlijks een vergoeding van de provincie voor het beheren van het trolleynet en daaraan gerelateerd vastgoed ten behoeve van het OV in Arnhem. Richting de nieuwe concessie gaan de concessieverlener en de gemeente in gesprek om deze, afspraken te actualiseren/continueren.

Het risico bestaat dat er versneld extra vervangingen noodzakelijk zijn als er essentiële onderdelen voortijdig uitvallen, waardoor de OV dienstverlening in de knel komt. Hiervoor zijn nu geen financiële middelen gereserveerd. In Naris is hiervoor een risico reservering opgenomen

Civieltechnische kunstwerken

Onder de noemer van civieltechnische kunstwerken vallen bruggen, viaducten, tunnels, grondkerende constructies, trappartijen etc. Jaarlijks is er een visuele inspectie waarbij de inspecteur voornamelijk kijkt naar de ambities schoon, netjes, heel en veilig. Daarnaast is er vijfjaarlijks een technische inspectie. Het inspecterende bureau kijkt naar het uitgevoerde regulier onderhoud en geeft waar nodig schades, maatregelen, prijs per maatregel en uiterste datum van uitvoering aan. Indien nodig zal op basis daarvan de cyclus van het reeds ingeplande reguliere onderhoud worden aangepast. Dit vormt de input voor de integrale programmering en dient als basis voor de monodisciplinaire meerjarenplanning. De kwaliteit van het areaal op basis van de laatste inspecties is redelijk tot goed. Een samenvatting is hieronder weergegeven. In 2024 volgt er een nieuwe technische inspectie door een extern gespecialiseerd bureau, waardoor we weer over de nieuwste gegevens zullen beschikken (deze zijn nog niet beschikbaar voor deze begroting).

Aan de hand van gegevens uit onder meer de inspecties wordt getracht het duurzame onderhoudsniveau zo goed mogelijk te benaderen. De beschikbare middelen zijn op dit moment hiervoor toereikend

Planning
In 2023 hebben we de voegovergangen van de busbaan van de ‘brug over de groene rivier’ (Eldensedijk) vervangen en in 2025 doen we dit voor de rest van de brug, waarbij we meeliften met het wegonderhoud.

Verder zal er onderhoud worden uitgevoerd aan de 2 tunnelcomplexen Burgemeester Matsersingel, de Presikhaafparkbrug, de bruggen in park Malburgen-west, het Huissens viaduct en de onderzijde van viaduct Waardmanspad.
Vanuit het nieuwe raamcontract houten waterbouwkundige constructies zullen we starten met de vervangingsopgave houten bruggen in Elderveld en De Laar, waarbij de bruggen bij de Deurnestraat en Helmondstraat zullen worden vervangen. Tevens zal de voetgangersbrug tussen de Oude Zevenaarseweg en de Leemansweg worden vervangen.

Aandachtspunt bij de vervangingsinvesteringen is het viaduct Rijkerswoerdsestraat (over A325). De noodzaak van vervanging is afhankelijk van het soort verkeer dat van het viaduct gebruik mag maken. Hierover zijn we in overleg met de provincie en buurgemeenten. Indien dit viaduct vervangen moet worden, zal dit een investering vragen van grofweg € 1,5 miljoen euro (afhankelijk van ontwerp en co-financiering provincie Gelderland). Deze investering is nog niet opgenomen in de Meerjaren Investerings Planning.

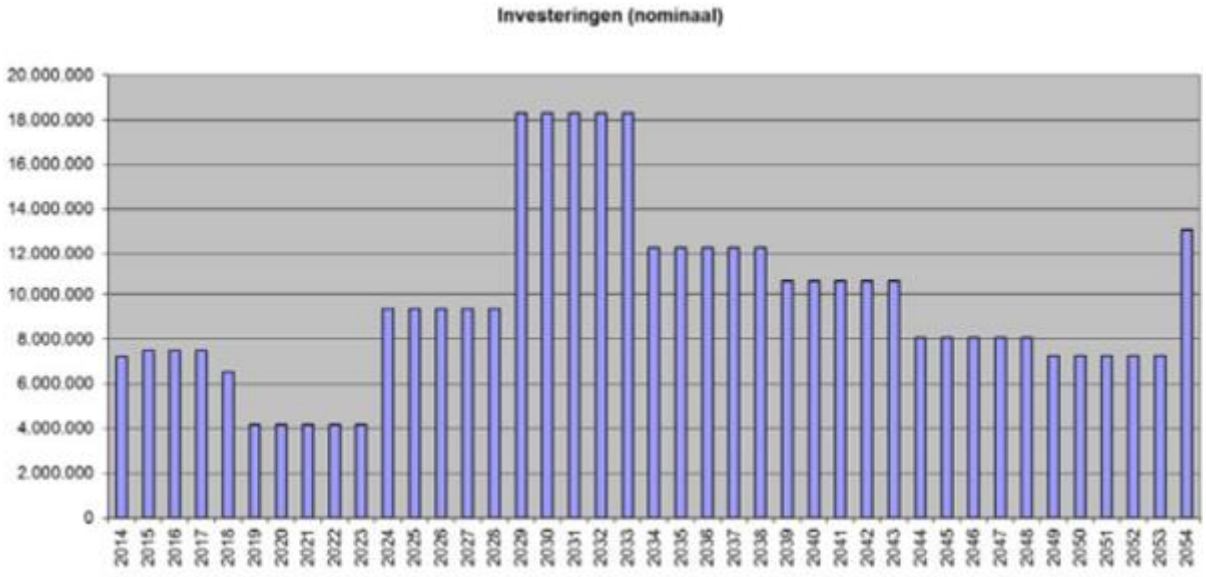
Riolering
Een goed functionerend rioolstelsel is van essentieel belang voor de volksgezondheid en het voorkomen van wateroverlast. Het beheer van het rioolstelsel heeft betrekking op een groot aantal verschillende onderdelen zoals, de vrij vervalriolering met bijbehorende (infiltratie)putten, persleidingen en gemalen, huisaansluitingen, drainage, kolken en lijngoten. Maar ook het aanpassen van de bovengrondse inrichting kan bijdragen aan het beter afvoeren of bufferen van regenwater. Dit past ook bij de uitgangspunten van onze Strategie Klimaatadaptatie (‘groen, slim en samen’). Daar waar deze investeringen ook leiden tot een ontlasting van ons rioolstelsel wordt hierin geïnvesteerd en worden deze kosten meegenomen in de rioolheffing
In totaal ligt er circa 800 kilometer vrijvervalriolering in Arnhem. Hiervan is bijna 170 km gemengd (vuilwater gecombineerd met regenwater).

In het beheersysteem maken we onderscheid in gemengde-, vuil- en regenwaterriolen, ieder onderverdeeld in hoofd-/transportriolen en 'gewone' riolen. Daarnaast wordt aangegeven welke riolen onder doorgaande wegen liggen. Op de hoofd-/transportriolen en de riolen onder doorgaande wegen gaan we eerder over tot het nemen van maatregelen dan op andere locaties omdat de risico's daar groter zijn.

Voor de lange termijn planning wordt voor het verwachte moment van vervangen uitgegaan van de theoretische levensduur (dit is de verwachte levensduur voor vrijvervalriolen, de economische afschrijving gebeurt in 40 jaar).Voor de theoretische levensduur van de riolering wordt uitgegaan van een periode van 60 jaar. Er liggen echter ook nog vrij veel riolen uit de periode 1870-1930 met een actuele leeftijd van 90 tot 150 jaar. De langetermijnplanning is dan ook niet meer dan een indicatie van de opgaven die op langere termijn in het verschiet liggen.

Onderstaand figuur laat zien dat er nog een grote vervangingsopgave aan komt.

Grafiek uit GRP 5 met theoretische rioolvervangingsopgave in euro's.

Met de invoering van de omgevingswet is de verplichting om een GRP op te stellen komen te vervallen. We gaan in 2024/25 een start maken met het opstellen van de "beleidsuitwerking riolering en water" in het kader van de Omgevingswet. Hierbij zal ook de lang termijn opgave m.b.t. het rioolonderhoud worden geactualiseerd.

Voor de korte termijnplanning wordt uitgegaan van de technische levensduur, de werkelijke toestand van de riolering. Deze werkelijke toestand wordt bepaald door middel van video-inspecties van de rioolstelsels en het beoordelen en classificeren van de leidingen en putten.
De vrijvervalriolen worden periodiek gereinigd en geïnspecteerd. Jaarlijks wordt hiervoor een inspectieplan opgesteld. Reiniging en inspectie is meestal een wijk gebonden activiteit. Doelstelling is om de kans op falen van de riolering te minimaliseren. Op basis van de inspectieresultaten, storingsmeldingen en ontwikkelingen in de stad wordt een rioolvervanginsplanning en daarmee een investeringsplanning gemaakt.

De noodzakelijke investeringen in riolering zijn zoals gebruikelijk langjarig verwerkt in de begroting. Dit betreft zowel vervangingsinvesteringen als investeringen voor aanleg van nieuwe riolering op ontwikkellocaties.
Nadere toelichting op de kostendekkendheid van de rioolheffing is opgenomen in de paragraaf lokale heffingen.
Gezien de grote vervangingsopgave in met name de naoorlogse wijken in Arnhem-Zuid wordt voor de verdere toekomst nog een verdere stijging van de rioolinvesteringen verwacht. Dit betreft echter nog niet de huidige begrotingsperiode.
Als gevolg van klimaatverandering staat de leefbaarheid van onze stad onder druk en zijn er risico's voor onze veiligheid, gezondheid en economie. Om deze risico's te beperken worden er maatregelen genomen om verdere opwarming tegen te gaan én passen we onze leefomgeving aan op de gevolgen van het veranderende klimaat. Om de ambities zoals opgenomen in de Strategie Klimaatadaptatie Arnhem uit te voeren zijn er voor de komende vier jaren, met ingang van de jaarschijf 2024, investeringsbudgetten van € 800.000 noodzakelijk. De daaruit vloeiende kapitaallasten vanaf de jaarschijf 2025 zullen worden betrokken bij de rioolheffing en zijn verwerkt in deze begroting.

Planning
In 2025 gaan we o.a. een start maken met de reparatie van het gemetselde riool in de Sonsbeeksingel en gaan we verder met de projecten Kroonsewal, Hommelseweg, Velperweg, Hartogslaan, en het noodzakelijk onderhoud aan de gemalen. Daarnaast lopen de rioolprojecten in de de Spijkerbuurt nog door.

Water
Het onderdeel water omvat onder meer beheer en onderhoud van afkoppelvoorzieningen (deze voorzieningen zorgen er voor dat regenwater niet in het riool terecht komt maar in de bodem zakt), ecozones, moerassen, sloten, paddenpoelen én oppervlaktewater(bodems) zoals de Immerlooplas, Nieuwehaven, Defensiehaven, haven van Coers, Rijnkade, Nieuwe kade en de dijkdoorbraakkolken. Ook het onderhoud aan civieltechnische water gerelateerde werken, zoals beekriolen, duikers, beschoeiingen en fonteinen hoort in deze categorie.
De ambitie is:

- het watersysteem op orde brengen en houden;
- met de (water)partners de water gerelateerde opgaven oplossen door zoveel mogelijk voor ruimtelijke oplossingen te kiezen waarbij het water tegelijk een rol kan spelen in het vergroenen en verkoelen van de stad.

In de afgelopen periode is veel energie gestoken in het controleren en corrigeren van de bestaande beheergegevens van de duikers en beekriolen. De locatie, de ouderdom en de onderhoudstoestand van bijna alle duikers en beekriolen onder de hoofdstructuur zijn de afgelopen jaren in kaart gebracht. Daar waar nodig is inmiddels ook groot onderhoud uitgevoerd. Het beheer van de oppervlaktewater(bodems) wordt nu nog projectgewijs vormgegeven en wordt, na deze inhaalslag, omgevormd tot een systematische aanpak.

Aan de fontein op het Gele Rijdersplein (AKU) is geen groot onderhoud geprogrammeerd en gebudgetteerd in afwachting van de herinrichting van dit gebied, wat voorzien is in 2025.

Planning
Het voornemen was om in de periode 2022-2024 alle nog niet gebaggerde havens uit te baggeren.
Het baggeren van Onderlangs en de Praets wat op de planning stond heeft vertraging opgelopen. Er is nog discussie met de verhuurder en met de huurders van de ligplaatsen over de manier waarop hier invulling aan kan worden gegeven. De voorbereidingen voor de baggerwerkzaamheden in de Rosandepolder zijn opgestart en de werkzaamheden zijn gepland in 2025.
Het onderhoud van de waterbodems in de Nieuwe Haven, Rijnkade en Nieuwe Kade wordt de komende jaren uitgevoerd onder regie van het baggerbestek Neder-Rijn/Lek van Rijkswaterstaat. Komend voorjaar 2025 staan in Arnhem-Noord de baggerwerkzaamheden in de watergangen in woonwijk ’t Broek en in park Angerenstein op de planning. In Arnhem-Zuid de watergangen in Schuytgraaf.
Het benodigde onderhoud zoals hierboven omschreven wordt gefinancierd uit de hiervoor gereserveerde budgetten in de bestemmingsreserve groot onderhoud openbare ruimte.
Het structureel gereserveerde budget voor waterbodembeheer zal vanaf 2025 komen te vervallen.
We zullen incidenteel budget moeten aanvragen op het moment dat er in de toekomst nieuwe baggerwerkzaamhedennoodzakelijk zijn.

Er is in de begroting structureel minder budget gereserveerd voor onderhoud aan beschoeiingen (dit zijn de rand-afwerkingen van watergangen). Minder onderhoud leidt tot een rommelig beeld en op termijn mogelijk tot het in elkaar zakken van de oever van een watergang. Wat het effect hiervan zal zijn hangt af van de locatie. In bossen en parken zal dit meestal niet tot problemen leiden. Als door het wegvallen van een beschoeiing er onveilige situaties ontstaan (bv door het verzakken van wegen of paden) dan zal er ingegrepen moeten worden. Hiervoor zullen dan incidenteel middelen moeten worden vrijgemaakt.

We willen, zoals reeds aangegeven in de Perspectiefnota, ook bezuinigen op de energiekosten die gemoeid zijn met het stralen van de fonteinen. Deze zullen in 2025 in werking zijn op basis van een nog op te stellen plan, rekening houdend met deze bezuinigingsdoelstelling.

Groen
Het groen is van grote waarde in onze stad. Verbetering van het leef- en woonklimaat vraagt vaak ook om het toevoegen van meer groen en/of om het kwalitatief verbeteren van bestaand groen. Hiervoor lopen verschillende initiatieven die toegelicht worden in het programma Wonen en Leefomgeving (S12, Radicaal vergroenen).

Voor het onderhoud van het wijkgroen zijn per wijk exploitatiebudgetten gereserveerd. De teams Leefomgeving hebben een adviserende rol bij de inzet van deze middelen.
Om het groen te kunnen beheren is het beleid over het groen vertaald naar beheertypen. Elk beheertype heeft haar eigen streefbeeld en bijpassende beheermaatregelen. De functie, het gebruik en de ecologische waarde bepalen het streefbeeld van een beheertype.

Helaas zijn we genoodzaakt om ook op het onderdeel groen enkele bezuinigingen door te voeren. We kiezen er hierbij voor om de directe woonomgeving zoveel mogelijk te ontzien en een extensivering van het onderhoud te combineren met het vergroten van de biodiversiteit. Op deze manier kunnen we onze ambitie om Arnhem verder te vergroenen overeind houden.

Wel betekent het dat de beplantingen buiten de directe woonomgeving minder intensief worden onderhouden en gazons minder vaak gemaaid worden. Buiten de directe woonomgeving (zoals langs wegen) worden versleten

plantvakken niet direct vervangen. Dit zal een minder strak beeld opleveren maar tegelijkertijd biedt het ons kansen om de biodiversiteit te vergroten en meer ruimte te bieden aan natuurlijke ontwikkelingen,
Door het maken van gerichte keuzes willen we het negatieve effect hiervan zoveel mogelijk beperken. Juist in de Arnhem-Oost wijken willen we inzetten op het verbeteren van de leefomgeving en daarom stellen we voor deze wijken uit te sluiten van deze bezuinigingsmaatregel.

We monitoren de beeldkwaliteit (gebaseerd op basis van ongewenste kruidengroei en zwerfafval). De door de raad vastgestelde kaders zijn C-niveau voor de beeldkwaliteit in de wijken en A-niveau in de binnenstad en winkelcentra.
We monitoren ook de ecologische kwaliteit. Deze monitoring is enige jaren geleden voor het eerst uitgevoerd, een tweede ronde staat op de planning, zodat we een beeld kunnen schetsen van de waarde en ontwikkeling.
De technische kwaliteit van de beplanting (hoe goed is de beplanting) wordt op B-niveau bijgehouden.
Het aandeel ecologisch beheerd groen wordt steeds groter, hierdoor zal de natuurwaarde van het groen naar verwachting ook toenemen. Omdat de CROW normering op beeldkwaliteit nog niet is ingericht op natuurwaarden vinden we hier vaker een lagere beeldkwaliteit C-niveau terug. Wat in de traditionele technische wijze van beoordelen vaak als mindere kwaliteit wordt gezien, maar voor de beoogde ecologische doelstellingen juist wenselijk is (meer kruiden = meer biodiversiteit).
De gevolgen van de extreme droogte en zware piekbuien van de laatste jaren worden nu nog als calamiteit beschouwd. Dit kan een negatief effect hebben op de ontwikkeling van bomen en beplantingen. Bomen en beplantingen kunnen hier ook schade van ondervinden. De langetermijneffecten hiervan zullen de komende jaren verder duidelijk worden en mogelijk tot extra kosten leiden. Bij aanleg en renovatie van groen houden we hier al rekening mee en doen we aanpassingen in de groeiplaatsinrichting en het sortiment om deze klimaatbestendig te maken.

Een aantal invasieve exoten zoals de Japanse duizendknoop, reuzenberenklauw komen ook in Arnhem voor, met name in het wijkgroen. We verminderen, uit bezuinigingsoverwegingen, het bestrijden van deze invasieve exoten. Het gevolg hiervan is dat de invasieve exoten, zoals de Japanse Duizendknoop en Reuzenberenklauw, moeilijker beteugeld kunnen worden. Dit heeft nadelige gevolgen voor de biodiversiteit en kan leiden tot schade aan wegen en kunstwerken. De resterende beschikbare middelen zullen daar worden ingezet waar dit het meeste nodig is.
Ook blijven we bewonersinitiatieven ondersteunen die gericht zijn op het bestrijden van de exoten. Verder nemen we de bestrijding van de exoten zoveel mogelijk mee in het reguliere beheer.

Planning
Arnhem heeft veel ambities op het gebied van groen (zie programma Wonen en Leefomgeving S12, Radicaal vergroenen). Deze ambities zullen mede sturing geven aan de planning van het groenonderhoud. Naast het reguliere onderhoud staan de volgende projecten op de planning voor 2025:
- Vergroeningsprojecten in de wijken in het kader van de Wijkgroenagenda's;
- Herstel beplantingen oostelijk deel Singels fase 2 (Janssingels t/m Lauwersgrachtpark)
- Groot onderhoud landgoed Sterrenberg;
- Investeringen in samenloopprojecten, met name in Arnhem Zuid;
- Voortzetten van het project aanplanten van extra heesters en struweelgroepen in de wijken in het kader van biodiversiteit en bestrijden hittestress. In 2025 met name in de wijk Schuytgraaf en Malburgen
- Verlaging inzet project exotenbestrijding,
- 2e ronde monitoring ecologische kwaliteit grazige vegetaties.

Speelvoorzieningen
Om een aantrekkelijke leefomgeving te kunnen bieden is de aanwezigheid van speelplekken met name voor gezinnen met (kleine) kinderen van belang. Daarnaast zijn speelplekken vaak ontmoetingsplekken voor de wijkbewoners. Arnhem wil alle kinderen weer buiten laten spelen in een gezonde omgeving waarbij aandacht is voor een gezonde leefstijl en gezond gewicht.
In de Beheervisie Spelen en Ontmoeten is de ambitie opgenomen om 8 van de 20 grote (groene) speel- en ontmoetingsruimtes te verbeteren. Deze opgave willen we invullen in samenwerking met de teams Leefomgeving. Deze ambitie wordt projectmatig opgepakt. Dat houdt in dat met de betreffende teams Leefomgeving en de buurt wordt bepaald wat de plek nodig heeft om de ambitie te realiseren. Het initiatief ligt bij de teams Leefomgeving omdat het belangrijk is dat de buurt hierin mee participeert en mogelijk ook andere wensen en ideeën uit de buurt hierin gecombineerd kunnen worden.
Ook het maken van toegankelijke en inclusieve speelplekken wordt projectmatig opgepakt. De ambitie is om in de komende jaren in iedere wijk (totaal 24) een toegankelijke en inclusieve speelplek per wijk te realiseren waar ook kinderen met een beperking beter mee kunnen doen. Hiervoor zijn ook middelen gereserveerd.

Alle speeltoestellen moeten veilig bespeelbaar zijn. Dit wordt in de technische inspectie gecontroleerd. Geconstateerde mankementen worden binnen de gestelde termijnen opgelost zodat de onderhoudskwaliteit van het areaal op B ligt.
Indien er meerdere mankementen aan een toestel zijn geconstateerd wordt afgewogen of het toestel gerepareerd wordt of vervangen moet worden. Gemiddeld gaat een speeltoestel 10 tot 15 jaar mee. Door de duurzame en kwalitatief goede materialen van de speeltoestellen in Arnhem is de gemiddelde leeftijd van de toestellen hoger. De vraag is hierbij wel in hoeverre of de speelvoorziening nog voldoet aan zijn functie. Mogelijk dat kinderen uitgekeken zijn op deze oude speeltoestellen en deze niet meer gebruiken, wat aanleiding zou kunnen zijn om tot vervanging over te gaan. Hierover is afstemming met de teams Leefomgeving.

De beschikbare budgetten voor beheer en vervanging van de speeltoestellen blijken in de praktijk toereikend.

Planning
Jaarlijks worden de speeltoestellen geïnspecteerd en vindt het noodzakelijk onderhoud plaats. Vervangen of plaatsen van toestellen gebeurt in samenspraak met de teams Leefomgeving.

Komende jaren worden nog 2 grote (groene) speel- en ontmoetingsruimtes verbeterd, waarmee de ambitie uit de Beheervisie Spelen en Ontmoeten afgerond wordt.

Daarnaast worden zoals aangegeven komende jaren in 24 wijken speelplekken toegankelijk en inclusief gemaakt. Hierbij wordt er niet alleen naar onze eigen speelplekken gekeken, maar ook naar andere speelplekken die niet van de gemeente zijn, maar een zelfstandige stichting zoals Bouwspeelplaats De Leuke Linde en de beide Stadsboerderijen Presikhaaf en de Korenmaat. Bij aanleg van overige nieuwe speelplekken wordt de inclusiviteit getoetst aan de 100-70-50 richtlijn (een speelplek waar iedereen 100% welkom is, 70% procent van de speelaanleidingen bereikbaar is voor iedereen en 50% bespeelbaar is voor ieder kind).

Bomen
Bomen zijn belangrijk voor de leefbaarheid, biodiversiteit en beleving en leveren een bijdrage aan een klimaat adaptieve stad. Hittestress en wateroverlast zijn onderwerpen waarbij bomen een onderdeel van de oplossing kunnen zijn. Daarom zijn in het Bomenplan onderstaande doelen beschreven:
- Arnhem wil een groenere stad: meer (buitengewone) bomen en meer groenmassa.
- Arnhem gaat voor kwaliteit en toekomstbestendigheid (juiste boom op de juiste plek), gezonde, goed onderhouden en duurzame bomen.
- Arnhem wil bomen beter beschermen.
- Arnhem wil communiceren over bomen

Arnhem heeft zo'n 47.000 stadsbomen, het beheer en onderhoud is erop gericht om een jonge boom tot volwassenheid te brengen en daarna zo lang mogelijk te behouden, afgewogen tegen de kosten die daarvoor nodig zijn. Hierbij wordt de ecologische waarde van de boom zoveel mogelijk gevolgd. Dit houdt in dat er alleen gesnoeid wordt op de plekken waar dat nodig is voor de vrije doorgang van het verkeer of wanneer probleemtakken een hoog risico gaan vormen voor de gebruikers. Daarnaast worden knotbomen gefaseerd geknot zodat er voldoende nest- en schuilplekken voor vogels en insecten in stand blijven. Dood hout is van grote waarde voor de ecologie. In 2025 bekijken we hoe we ecologisch gestuurd boombeheer kunnen toepassen, waarbij snoei is gericht op het maximaliseren van de ecologische waarde van de boom. Bij bomen die groeien in wijk- en buurtbossen, struwelen en bosplantsoen worden dode of gesnoeide takken zoveel mogelijk in de bossen en struwelen verwerkt. Ook het staande dode hout wordt behouden op plekken waar dat kan. Mogelijke risico's voor de weggebruikers worden uit de boom gehaald en de boom kan op die plek gecontroleerd afsterven.
Arnhem heeft, gebaseerd op de beleidsregels uit het Bomenplan 2020, ruim 18.000 buitengewone bomen en toekomstbomen aangewezen. Deze bomen worden extra beschermd en krijgen, indien nodig, extra onderhoud ten gunste van de levensverwachting van deze bomen. De planning is om elk jaar bij ongeveer 50 bomen extra maatregelen (veel al in de bodem) uit te voeren waarbij elk jaar wordt gekeken waar de maatregel het meest noodzakelijk is. Dit is maatwerk.

Het dagelijks onderhoud van stadsbomen wordt op B-niveau gedaan met behoud van de ecologische waarden van de boom, dit wordt volgens planning uitgevoerd. Alle stadsbomen worden periodiek gecontroleerd waarbij 'onderhoudsstaat', 'boomgebreken', 'toekomstverwachting' en 'ziekte en aantastingen' van de bomen opgenomen worden. Hieruit volgen onderhoudsmaatregelen of advies tot nader onderzoek, deze worden na de controle uitgevoerd binnen de termijnen volgens het beheerplan bomen Arnhem. Boomziektes en plagen worden gevolgd

en waar nodig wordt beheersingsmaatregelen ingezet. Vervanging van stadsbomen vindt plaats indien de boom een te groot risico of hinder vormt voor de weggebruiker en die niet met dagelijks onderhoud of andere maatregelen op te lossen is, een hele lage levensverwachting heeft of dood is. Vervanging van bomen in (laan)structuren is maatwerk, dit kan 1 op 1, in clusters of hele rijen opgepakt worden afhankelijk van de technische beperkingen, levensverwachting van de resterende bomen en andere geprogrammeerde projecten. Het Boom Kwaliteitsteam Arnhem wordt advies gevraagd bij het vervangen van laanstructuren.

Financiering bomenonderhoud
Aangeplante stadsbomen worden sinds 2021 opgenomen op de balans en deze bomen worden afgeschreven in 50 jaar. Voor 2025 wordt er geen kap voorzien van bomen die een waarde op de balans hebben; afboeking van bomen zal dan ook niet aan de orde zijn.Vanaf 2025 worden bezuinigingen doorgevoerd op het onderhoud van de stadbomen en de boomziektes en plagen. Mogelijk zal dit invloed hebben op de termijn waarop bomen in (laan)structuren vervangen worden. Op de lange termijn kunnen hierdoor bijvoorbeeld meer ‘gaten’ in deze structuren zichtbaar worden, tevens kan de gewenste toename van boomkroonoppervlakte zoals opgenomen in het Bomenplan vertraging oplopen. Buiten de directe woonomgeving (zoals langs uitvalswegen) worden uitvallende bomen niet direct vervangen. De komende maanden werken we uit hoe deze bezuiniging geëffectueerd kan worden op zo’n wijze dat de gevolgen voor het groen zo klein mogelijk zijn. Daarvoor monitoren we de effecten. Tevens zullen we zoeken om de bezuinigingseffecten te verkleinen door (financiële) inzet vanuit het bomenplan.Door in te zetten op natuurvolgend boombeheer kunnen we het vervangen van bomen in lanen en boomstructuren langer uitstellen. Bomen met een mindere vitaliteit, hebben juist vaak een hogere waarde voor de biodiversiteit. Zolang de bomen veilig behouden kunnen blijven voor de omgeving laten we deze bomen staan.
Ook heeft dit invloed op de methode en mate van beheersing van ziekte en plagen zoals de eikenprocessierups. De beheersing van bijvoorbeeld eikenprocessierups doen we preventief door in te zetten op ecologisch maaibeheer, het aanplanten van heesters en struiken en het ophangen van mezenkasten. Zo laten we de natuur voor ons het werk doen.

Planning
Voor aanplant en groeiplaatsverbetering van bomen is een investeringskrediet beschikbaar.
De volgende projecten staan hiervoor in 2025 op de planning:
- Aanplant bomen museumpark Onderlangs;
- Verbeteren boomstructuur en monumentale karakter Airbornplein
- Aanplant extra bomen Transformatorplein
- Aanplant extra bomen Croydonplein
- Aanplant extra bomen Schuytgraaf;
- Aanplant extra bomen in diverse stadsparken met de focus op Arnhem-zuid, Westerveld, Immerloopark;
- Groeiplaatsverbetering 50 stuks buitengewone bomen;
- Groeiplaatsverbetering bestaande bomen Hartogslaan

Voor groot onderhoud en herstel van boomstructuren staan de volgende projecten in 2025 op de planning:
- Herstel laanstructuur Velperweg (deel Prümelaan tot viaduct Velp)
- Vervangen deel bomenrijen Bakenbergseweg
- Aanhelen en groeiplaats verbeteren bomen Strolaan
- Vervangen bomen met beperkte levensverwachting Stadhouderstraat
- Vervangen deel boomstructuur het Lange Water
- Herstel Barokkelaan

Parken en bossen
Kenmerkend voor Arnhem zijn de bossen, de natuurterreinen en de vele parken. We zijn trots op dit waardevolle groene kapitaal. Daarom zetten we sterk in op het behouden en verbeteren hiervan. De natuur staat in de parken en bossen op één, in samenhang met klimaatactie en biodiversiteit. De parken en bossen zijn ook van grote recreatieve betekenis voor de inwoners. We investeren hierin door invulling te geven aan recreatiezonering en bijbehorende inrichting voor toekomstbestendig gebruik.

Voor het onderhoud van de bossen en parken zijn exploitatiebudgetten gereserveerd en tijdelijk extra middelen beschikbaar gesteld om ambities te verwezenlijken. Het beheren en onderhouden van de parken doen we aan de hand van beheervisies.

Het areaal en beheerareaal bossen en parken neemt toe. Enerzijds door actieve verwerving van bos- en natuurgebied en anderzijds door huur- en vrijwillige pachtbeëindiging. In 2024 is er nog ruim 140 hectare (Zypendaal-Gulden bodem (30ha), Meinerswijk (100ha) en Oude IJsselstrang (10ha)) beheerareaal bij gekomen. In totaal is de omvang beheerareaal nu ruim 2350ha.

Op basis van coalitieakkoord is houtoogst in de bossen en parken geen doelstelling. Er komt nog wel “surplus” hout vrij uit de bossen en parken dat we circulair gaan toepassen in Arnhem. We monitoren in de periode 2022-2024 wat deze verandering beheersmatig betekend. Om duurzaam & circulair (uitgangspunt wat groeit in Arnhem blijft in Arnhem) te kunnen werken zetten we in om van FSC certificering om te schakelen naar PEFC certificering waarin ook duurzaam gegroeid stadshout in ondergebracht kan worden.

Een aantal parken is aangewezen als rijksmonument; Sonsbeek, Zijpendaal, Gulden Bodem en Moscowa. Voor deze parken gelden extra instandhoudingsvoorwaarden. Park Angerenstein is aangewezen als gemeentelijk monument. In 2025 is Park Klarenbeek (nu al Nationaal Landschap) waarschijnlijk een gemeentelijk monument (2024 besluit) Al deze parken plus een deel van Park Presikhaaf worden op A-niveau onderhouden. Het overige gebied op B-niveau.

De bossen en parken hebben een robuuste basis. Desalniettemin staat de kwaliteit van onze bossen en parken onder druk. Oorzaken hiervan zijn het intensiever gebruik, verdroging, overmatige stikstofdepositie en klimaatverandering; met als gevolg biodiversiteitsverlies. Bij het beheer en onderhoud van onze bossen en parken houden we hier rekening mee door zeer gericht en soms intensiever (maatwerk) onderhoud uit te voeren. We doen dit op basis van natuurvolgend beheer.
Specifieke ambities met betrekking tot bossen en parken zijn zo veel mogelijk water vast houden en organische stof (met bijbehorend bodemleven) verbeteren in de groeiplaatsen en zorg dragen voor structuurvariatie. We werken daarmee aan de sleutelfactoren voor klimaatadaptatie en biodiversiteit. Tevens benutten we waar mogelijk de kansen om de agrarische gebieden grenzend aan de bossen en parken natuur inclusief te maken. Door inzet van de extra middelen voor bossen en parken kunnen we werken aan deze ambities. Tevens biedt dit de mogelijkheid extra capaciteit in te zetten om genoemd kwaliteitsverlies en de uitdagingen die hiermee gemoeid gaan, invulling te geven en zorgvuldig te communiceren met onze inwoners.

Natuurbrandbeheersing is in Arnhem met de stad dichtbij en in het boslandschap een belangrijk thema. In 2024 is er invulling gegeven aan Hoofdcompartimentering (spoor 2 natuurbrandbeheersing). Er wordt door structureel gericht aan bosranden te werken ten behoeve van verbetering biodiversiteit tevens (afgeleide) invulling gegeven aan grotere open ruimtes en vochthoudende gemengde bossen waarmee natuurbranden minder snel kunnen verspreiden. Voor de hotspotbenadering in spoor 1 van de natuurbrandbeheersing

Een snelgroeiend probleem is de grootschalige verspreiding van Amerikaanse eiken in grote delen van de bossen. Deze soort heeft een verstikkend en verzurend effect op vegetatie en bodem en daarmee een direct negatief effect op de biodiversiteit en klimaat (bodemleven). De snelle verspreiding is te wijten aan de concurrentiekracht van deze soort (exoot) in samenhang met kwetsbaarheid van inheemse vegetatie als gevolg van verdroging, verzuring, vermesting en erosie van de bosbodems. In 2024 maken we een analyse van de omvang van het probleem en starten we een langjarig traject om deze ontwikkeling te gaan beheersen.

Planning
In 2025 zal extra worden ingezet op de revitalisering van de bossen en parken (water en organische stof) en het verbeteren van de biodiversiteit (structuurvariatie).

- In de bossen en parken wordt gewerkt aan herstel van structuurrijke bosranden en zaaien en aanplant van rijk strooisel soorten.
- Er wordt een monitoringsprogramma in uitvoering gebracht voor biodiversiteit en bodem (2024-2026). In 2023 is de meetmethodiek met provincie uitgewerkt. In 2023/2024 monitoring biodiversiteit opgestart. In 2024/2025 wordt bodeminventarisatie gestart fysisch-chemisch en op basis van DNA in een pilot met Naturalis het bodemleven geanalyseerd.
- De beheervisie Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem wordt in uitvoering gebracht. Het gebied tussen Molenplaats en Watermuseum wordt opnieuw ingericht inclusief werkruimte in de witte Watermolen en Molenplaats om Bossen & Parken dichterbij de bewoners te brengen en samenwerking met natuurcentrum uit te bouwen .
- Voor de parken Klarenbeek, Hazegrietje en Braamberg wordt de beheervisie vernieuwd (2024-2025) en in 2025 in uitvoering gebracht.

- Voor de zuidelijke uiterwaarden, Immerloo en Huissense dijk en park Westerveld wordt natuurvolgend beheer en het beter ecologisch verbinden van de parken en natuurgebieden in Arnhem-zuid nader uitgewerkt en tot uitvoering gebracht.
- Voor de gronden op Rijk der Heide en westelijk deel rolbaan wordt de pilot strokenteelt in combinatie met natuurontwikkeling (wintervoedselkakkers, zoom- en mantelvegetaties) gecontinueerd.
- In 2024 wordt een besluit genomen over het gebiedsproces Kemperheide. In 2025 wordt dit uitgevoerd.
- . (onderdeel van 2e bullet).
- Er wordt planmatig invulling gegeven aan het beheersbaar krijgen van de verspreiding van Amerikaanse eiken in de bosgebieden. Ook in bosreservaten is dit aan de orde. Dit wordt meegenomen in de evaluatie van het bosreservaten.

Inzamelvoorzieningen

In het huidige beleid is Omgekeerd Inzamelen het basisprincipe voor de inzameling van huishoudelijk afval in Arnhem. Door dit systeem kunnen inwoners van Arnhem hun afval goed scheiden. Er is een uitgebreid netwerk van ondergrondse verzamelcontainers voor restafval, PBD (plastic verpakkingen, blik en drinkpakken) en papier en bovengrondse verzamelcontainers voor GFE (groente-, fruit- en etensresten) in de stad aanwezig. Een deel van de herbruikbare reststromen (PBD, GFE, papier) worden bij laagbouw met behulp van minicontainers (kliko's) aan huis opgehaald. Voor de inzameling van grof vuil zijn er twee afvalbrengstations en rijden we rond met de Milieubak. In het stationsgebied werken we met een ondergronds afvaltransport systeem (OAT). Hieronder wordt op de verschillende onderdelen nader ingegaan.

Ondergrondse verzamelcontainers
De eerste ondergrondse containers zijn in de jaren negentig geplaatst. Het overgrote deel van het containerbestand is geplaatst in de periode van uitrollen van omgekeerd inzamelen: 2015-2019. In totaal staan er bijna 2350. De afschrijvingstermijn die gehanteerd wordt is 10 jaar. De technische levensduur ligt in praktijk beduidend hoger. Sinds 1 januari 2023 jaarlijks een veiligheidskeuring uitgevoerd op alle verzamelcontainers ongeacht het bouwjaar. Op deze manier voldoen we aan de nieuwste eisen en kunnen we de veiligheid nog beter borgen. Gevolg is dat door deze nieuwe wettelijke normen en keuring een relatief groot aantal containers is afgekeurd. Deze containers mogen en kunnen vaak niet gerepareerd worden. Daarnaast worden, daar waar reparatie een optie zou zijn, de kosten zorgvuldig gewogen tegen de technische aspecten, veiligheid, functionaliteit en esthetiek van de container. In vrijwel alle gevallen is en wordt gekozen voor vervanging. Indien mogelijk worden onderdelen uit de afgekeurde containers wel hergebruikt als vervang- of reparatie-onderdeel.
In het nieuwe contract voor onderhoud, reiniging en levering vinden we ook de basis voor een nieuw en herzien beheerssysteem. Dit systeem maakt onderdeel uit van het Beheerplan Afval dat in 2025 de basis gaat vormen voor een meer data-gestuurde investeringsplanning voor deze assets.

Bovengrondse GFE containers
Vanaf 2020 zijn ruim 200 bovengrondse containers voor de inzameling van groente, fruit en etensresten (GFE) op hoogbouwlocaties geplaatst. Naar aanleiding van vragen over de optimale toegankelijkheid door de APCG (Arnhems Platform voor Chronisch zieken en Gehandicapten) is er een proef uitgevoerd met een lagere en beter toegankelijke container. Op basis van dit onderzoek gaan we verder met het uitrollen van het stads dekkende netwerk van GFE containers bij hoogbouw. Dit doen we met een lagere container dan het huidige type. Deze nieuwe container is toegankelijker voor mensen in een handgeduwde rolstoel. Voor deze container is in 2024 een aanbestedingstraject gestart zodat we in 2025 kunnen starten met de realisatie van het stadsdekkende netwerk van GFE containers bij hoogbouw.

Minicontainers
De vervanging en uitbreiding van minicontainers die bij laagbouw worden gebruikt, is opgenomen in de dienstverleningsovereenkomst met de inzamelaar. De aanschafkosten voor nieuwe containers is opgenomen in de exploitatie. Voor de komende jaren wordt voor deze inzamelmiddelen geen grote uitbreiding voorzien.

Ondergronds Afval Transportsysteem (OAT)
In het gebied rond het Centraal Station is het Ondergronds Afval Transportsysteem operationeel.
Het onderhoud aan deze installaties is meerjarig belegd bij de bouwer van het systeem.
Noodzakelijk onderhoud aan het Ondergronds Afval Transportsysteem is voorzien in de meerjaren investeringsplanning.

Planning
Het reguliere onderhoud aan de inzamelmiddelen wordt planmatig uitgevoerd. Ten aanzien van de geplande investeringen kan het volgende worden opgemerkt.

Ondergrondse verzamelcontainers
De nieuwe veiligheidskeuring van ondergrondse containers heeft in 2023 geleid tot de conclusie dat er vervangingsinvesteringen nodig zijn. In de jaren 2024-2027 is € 1,3 miljoen per jaar gereserveerd voor verder noodzakelijke vervangingsinvesteringen van de ondergrondse verzamelcontainers. De stijgende kapitaallasten volgend uit deze investeringen zijn opgenomen in deze begroting en worden doorberekend in de afvalstoffenheffing.

GFE containers bij hoogbouw
Om op alle hoogbouwlocaties een GFE container te plaatsen is een investeringsbudget van € 1,05 miljoen gereserveerd

Afvalbrengstation (ABS)
Er is een investeringsbudget van € 1,77 miljoen gereserveerd voor nieuwbouw van of aanpassingen aan de twee ABS-en. Met vertraging is in 2024 een haalbaarheidsonderzoek naar een Circulair Ambachtscentrum (CA) gestart. Een ABS kan deel uitmaken van een CA.
In 2025 bekijken we de toekomst van de ABS-en mede op basis van de conclusies van het haalbaarheidsonderzoek en maken we plannen voor uitvoering in de jaren 2025 en verder.

Toekomstige ontwikkelingen
In juni 2022 is de Afvalkoers 2022-2026 “Arnhem Schoner” vastgesteld. In 2024 heeft het eerste Arnhemse burgerberaad plaatsgevonden over afval. Het burgerberaad heeft 29 adviezen aangenomen. Deze worden in het najaar van 2024 getoetst op praktische en juridische haalbaarheid en de financiële aspecten worden in kaart gebracht. Het college kan aanvullende maatregelen op deze adviezen aan de raad voorleggen.

Vastgoed

Actuele beleidskaders
- Nota vastgoed uitvoeringsbeleid;
- Voor alle panden in permanent beheer zijn er 40-jarige onderhoudsplannen die jaarlijks worden geactualiseerd en opgenomen in de meerjarenprogrammabegroting.

Ambitie
Nota vastgoed uitvoeringsbeleid
Er wordt gewerkt aan de herijking van de Nota vastgoed uitvoeringsbeleid. Het beschrijft het instrumentarium voor het vastgoedbeheer en de vastgoedrealisatie en vormt de basis voor vastgoedsturing.
Een onderdeel van deze nota vormt het meerjarenperspectief, het instrument voor het college om sturing te geven aan het gemeentelijk vastgoed. Het geeft op een transparante manier zicht op kansen en risico’s voor het vastgoed. Daarmee toont het zowel het college als de ambtelijke organisatie een blik op de middellange termijn van 4 jaar (bestuur cyclus).
Een jaarplanning is het laatste onderdeel van de nota. Deze zal jaarlijks worden gemaakt en de tactische keuzes voor het voorliggende jaar verklaren.

De herijkte wordt naar verwachting in 2025 afgerond.

Onderhoud
Het onderhoudsniveau van het Arnhemse vastgoed is, behalve voor tijdelijk vastgoed in stedelijke ontwikkelingsprojecten, een NEN2767-conditie score 3, maar, afwijkingen van conditiescore 3 zijn mogelijk al naar gelang de functie (monumenten, beeldbepalende objecten). Voor de doelmatige inzet van middelen wordt per pand een onderhoudsniveau gedefinieerd. Periodiek laat het Vastgoedbedrijf elk object inspecteren om de functionaliteit en de onderhoudsstatus van het object te actualiseren. Zo wordt management van de te verwachten onderhoudsplanning en -kosten geregeld. Bij nieuwe of nieuw verkregen objecten voert het Vastgoedbedrijf een nulmeting uit conform de NEN2767-2 om de staat in beeld te krijgen.

Bij toepassing van de conditiemeting worden naast de gebreken ook organisatie-specifieke risico's van gebreken in kaart gebracht. Op deze wijze worden mogelijke gevolgen van het eventueel niet oplossen van het gebrek benoemd. De conditiescore en de risico's samen vormen de basis voor de gewenste onderhoudsniveaus.
Het is meestal niet nodig alle gebreken op korte termijn aan te pakken. Afhankelijk van het gewenste onderhoudsniveau en de beschikbare budgetten zijn deze effecten in meer of mindere mate acceptabel

Verduurzaming
Het gemeentelijk vastgoed wordt fasegewijs verduurzaamd volgens twee uitgangspunten:

- "Werk met werk maken"; Maatregelen die binnen 5 jaar zijn terug te verdienen plus zonnepanelen plus LED wordt zoveel mogelijk bij alle panden van de gemeente in de komende jaren doorgevoerd, waarbij zoveel mogelijk aansluiting wordt gezocht bij het MJOP onderhoud en in overleg met gebruikers. Hiervoor gebruiken de maatregelen volgens de CFP methodiek;
- "Projectmatige aanpak"; Begin 2023 is het "pilot project verduurzamen Gemeentewerf – nul op de meter" opgeleverd. Tevens is op basis van vooraf bepaalde criteria een inventarisatie gemaakt van het complete Gemeentelijk Vastgoed. In 2023 is een shortlist van ca 25 panden tot stand gekomen met daarin opgenomen mogelijke duurzaamheidsaspecten. De eerste aanbesteding heeft al plaatsgevonden en uitvoeringsopdrachten zijn gegund. Na de zomer van 2023 zijn diverse onderzoeken/uitwerkingen uitgevoerd. In 2024 zijn we van start gegaan met uitvoering. Naar verwachting zullen een aantal projecten in het kader van de Duurzaamheid in 2024 zijn uitgevoerd echter zal de grootste bulk in 2025 en 2026 worden uitgevoerd.

Inclusie: Toegankelijkheid vastgoed
De Arnhemse Standaard Toegankelijkheid beschrijft de manier waarop toegankelijkheid in het ontwikkelproces verankerd wordt. In de gebouwen van de gemeente Arnhem moet iedereen kunnen doen wat hij/zij volgens de bestemming komt doen. Uitgangspunt is dat iedereen alle ruimtes en routes in een gebouw kan gebruiken. Bij de start van het bouwproces wordt met toekomstige gebruikersgroepen besproken welke ruimtes niet voor iedereen toegankelijk hoeven te zijn. Ook wordt besloten of er ruimtes zijn waar specifieke gebruikersgroepen gebruik van moeten kunnen maken, en voor welke aantallen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen bezoekers en medewerkers, en tussen gebruikersgroepen (zoals mensen met een auditieve beperking, een visuele beperking, verstandelijke of loopbeperking en mensen die gebruik maken van een rolstoel of scootmobiel).

Inmiddels zijn 60 gebouwen beoordeeld op hun integrale toegankelijkheid. Op basis van de inventarisaties en samenwerking met APCG wordt een afweging gemaakt welke maatregelen worden doorgevoerd en welke onevenredig hoge kosten met zich mee brengen en (nog) niet doorgevoerd worden. In de begroting zijn middelen opgenomen om de te nemen maatregelen te realiseren.

Leegstand
Naast strategische leegstand – schuif ruimte voor projecten met name in de onderwijsportefeuille - is er momenteel geen substantiële leegstand in de vastgoedportefeuille.

De vastgoedportefeuille
De gemeente heeft (in principe) geen vastgoed in bezit, tenzij dit noodzakelijk is voor het realiseren van maatschappelijke doelstellingen. Dit maakt dat het vastgoed gekoppeld is aan de verschillende programma's en deelportefeuilles. Deze deelportefeuilles hebben elk hun eigen kenmerken en sturing.

Programma	Deelportefeuille	Vastgoedportefeuille	Aantal gebouwen/ assets
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën	Alg Huisvesting en facilitaire zaken	Eigen Huisvesting	18
S01 Veiligheid	Algemeen Brandbestrijding	Eigen Huisvesting	2
S02 Bereikbaarheid	Mobiliteit en OR beheer vastgoed	Mobiliteit	42
	Garage parkeren	Mobiliteit	4
	Fietsenstallingen	Mobiliteit	1
S03 Economie	Exploitatie historische kelders	Cultuur	1
S04 Onderwijs	Algemeen voor-vroeg-schools onderwijs	Onderwijs	3
	Vastgoed primair onderwijs	Onderwijs	66
	Huisvesting voortgezet onderwijs	Onderwijs	15

	Huisvesting speciaal onderwijs	Onderwijs	14
	NA Algemeen	Natuurcentrum	22
S05 Cultuur	Algemeen Culturele activiteiten	Cultuur	11
	Alg Erfgoed, archeologie beeldkwaliteit	Niet te vervreemden Vastgoed	40
S06 Participatie en armoedebestrijding	n.v.t.	n.v.t.	
S07 Zorg	n.v.t.	n.v.t.	
S08 Welzijn en inclusie	Ontmoeten en Verbinden	Welzijn	15
	Algemeen Onderst opgroeien en opvoed	Welzijn	4
	Doorstroomvoorziening	Welzijn	1
	Preventief Jeugdbeleid	Welzijn	1
	Algemeen Asielzoekers en vluchtelingen	Welzijn	6
	Opvang vluchtelingen Oekraïne	Welzijn	9
S09 Gezondheid en sport	Algemeen Binnensport	Sport	129
	Vastgoed publ gezondheidszorg	Welzijn	1
S10 Klimaat, energie en milieu	n.v.t.	n.v.t.	
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	Milieubeheer vastgoed	Openbare ruimte	427
	Vastgoed reclame openbare ruimte	Openbare ruimte	19
	Tijdelijk beheer: Strategische posities, GREX projecten, Stedelijke projecten	Tijdelijk Vastgoed	79
S12 Wonen en leefomgeving	Vastgoed Stedelijk groen	Openbare ruimte	1
	Algemeen oppervlaktewater	Gemalen	15

Uitgangssituatie

Het gemeentelijk vastgoed voldoet aan het gewenste kwaliteitsniveau, met uitzondering van gebouwen die op korte termijn hun functie verliezen of gebouwen die op korte termijn gerenoveerd worden.

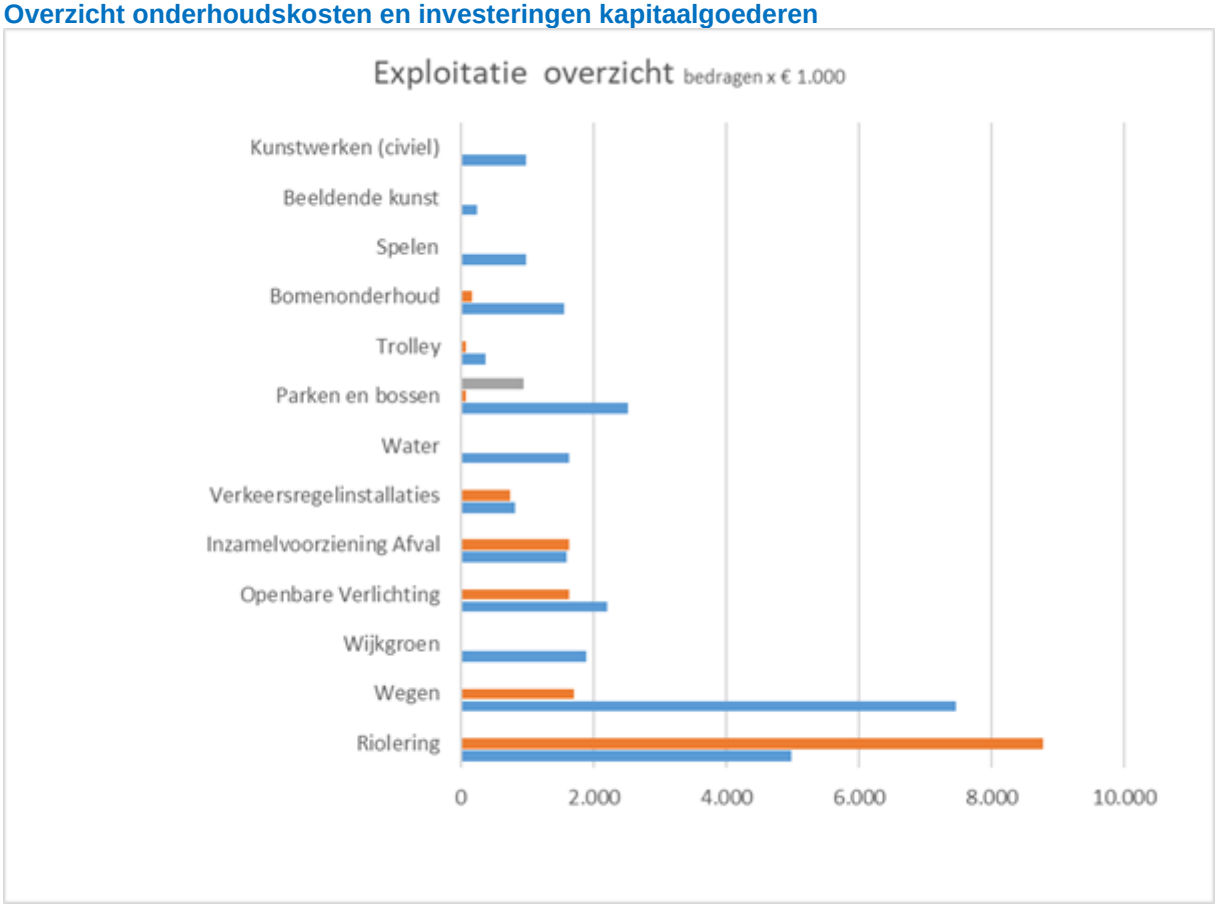
Planning

Lasten en baten voor beheer en onderhoud van het permanente vastgoed maken onderdeel uit van diverse programma's in de gemeentebegroting. Voor het planmatig- en storingsonderhoud wordt door de periode 2025-2028 jaarlijks gemiddeld €5,0 miljoen uitgegeven.

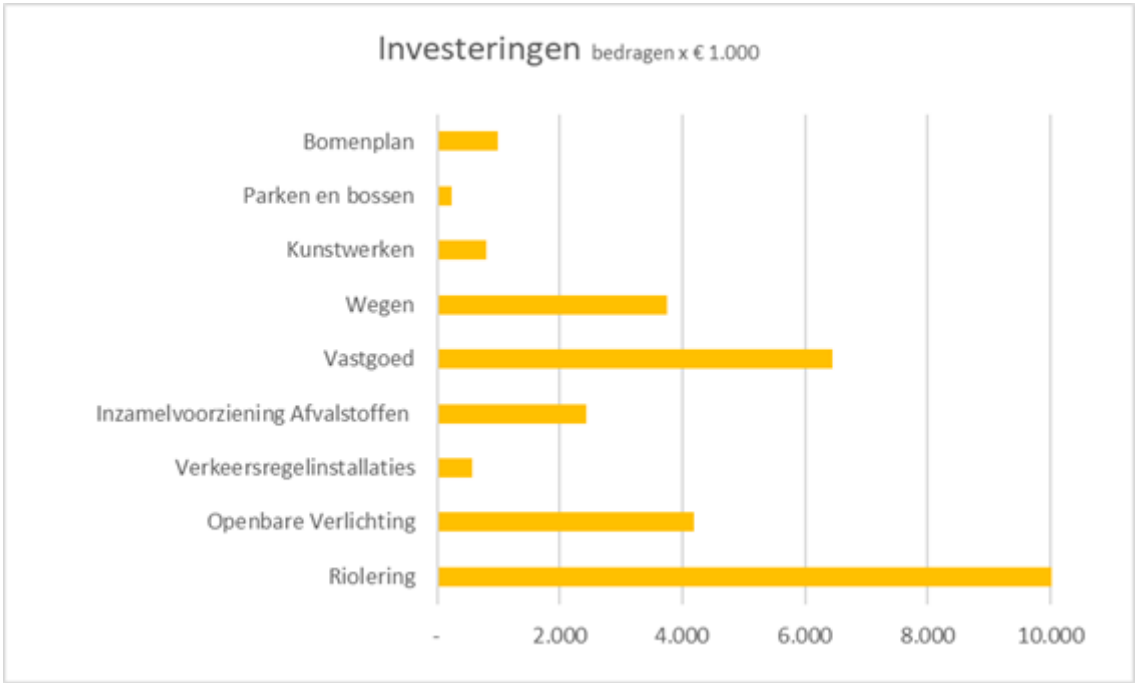
Daarnaast wordt in diezelfde periode van 2025-2028 gemiddeld € 4,2 miljoen per jaar geïnvesteerd in vervangingsinvesteringen, toegankelijkheid en verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Voor verduurzaming is dit jaarlijks (structureel) € 0,8 miljoen en nog eens € 3,0 (incidenteel) voor 2025 en € 2,4 miljoen (incidenteel) voor 2026. Voor toegankelijkheid is dit € 0,5 miljoen in de jaren 2025, 2026 en 2027.

De cijfers voor begroting 2025-2028 zijn in lijn met de begroting van vorig jaar.

Overzicht onderhoudskosten en investeringen kapitaalgoederen

Financiering

Voor de financieringsfunctie worden de missie en de doelstellingen beschreven in het treasurystatuut gemeente Arnhem. In dit statuut wordt ingegaan op de kaderstelling van de werkorganisatie (taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden, mandatering) en op het instrumentarium om de doelstellingen te realiseren.

Risicomanagement financiering

Voor wat betreft de financiering wordt onderscheid gemaakt tussen:
a. Eigen gemeentelijke financieringsbehoefte;
b. Financiering van de sociale woningbouw;
c. Financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen.

Eigen gemeentelijke financieringsbehoefte (a)

Bij de eigen gemeentelijke financieringsbehoefte gaat het om de financiering van de investeringen van de gemeente Arnhem, de overgedragen investeringen aan verzelfstandigde onderdelen van de gemeente en de exploitatie van lasten en baten. Bij de investeringen betreft het de grote stedelijke projecten, de grondexploitatie, het infrastructurele onderhoud en de verdere bestedingen aan de gemeentelijke bezittingen. Als ‘inkoop’ van geld (de funding) wordt vooral gebruik gemaakt van de volgende financieringsmiddelen (verwachte stand per 31-12-2025):

- de kapitaalmarkt voor langlopende financieringsmiddelen: € 693 miljoen. Het betreft hier de leningenportefeuille opgenomen gelden (O/G);
- de binnen Arnhem beschikbare reserves en voorzieningen met een volume van € 268 miljoen.

Binnen de gemeente wordt voor de financiering een omslagrente van 1,6% in rekening gebracht bij de investeringen.

Financiering van de sociale woningbouw (b)

De financiering van de sociale woningbouw vindt bijna volledig plaats door leningen door corporaties, die geborgd worden door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Dit landelijke fonds fungeert als waarborg ten aanzien van risico’s van wanbetaling en vervult daarmee de garantstellende rol die gemeenten van oudsher hadden. Het WSW kan bij gemeenten en het Rijk aankloppen wanneer de eigen borgingscapaciteit niet meer toereikend is (wat nog nooit is gebeurd). Daarvoor heeft ook de gemeente Arnhem een achtervangovereenkomst met het WSW gesloten. Het bestaan van het WSW samen met ontwikkelingen op het gebied van schaalvergroting en regionalisering van de woningcorporaties verklaart waarom de rol van de gemeente op het terrein van de financiering van woningbouw de afgelopen jaren kleiner is geworden en nu zo goed als uitgespeeld is. In 2025 heeft de gemeente nog maar één lening van minder dan € 5.000 aan de woningcorporatie Omnia Wonen op de balans.

Financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen (c)

De portefeuille van de uitgezette gelden aan de gemeente gelieerde instellingen (U/G) heeft per 31-12-2025 een verwacht volume van € 27,8 miljoen. Het betreft hier kapitaalverstrekking en leningen aan instellingen en verzelfstandigde organisatie-onderdelen, alsook starters- en duurzaamheidsleningen via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting. Hieronder vallen niet de verstrekte leningen in het kader van de inkomensondersteuning.

Bij de kapitaalverstrekking en leningen aan instellingen en verzelfstandigde organisatie-onderdelen gaat het om activiteiten die nauw grenzen aan het beleid van de gemeente Arnhem. Het gaat hier vooral om instellingen in de sectoren zorg, sport en cultuur. Ook bij deze financiering wordt de laatste jaren een terughoudend beleid gevoerd. Hierbij heeft de gemeente Arnhem een gericht toezicht op het reilen en zeilen van de betreffende instellingen. Door aan de te verstrekken leningen waarborgen te verbinden kan bij calamiteiten direct worden gereageerd (voorbeeld: executie bij recht van eerste hypotheek).
Tevens bestaan er bij de sectoren zorg en sport waarborgfondsen. Met borgstelling door deze waarborgfondsen kunnen instellingen bij banken een lagere rente bedingen en hoeft de gemeente zelf geen lening te verstrekken. De stichting waarborgfonds voor de sport (SWS) garandeert maximaal de helft van de lening en eist een garantie van de gemeente voor het resterende deel van de lening.

Financieringsvolume (delegatie/mandaat)

Bij het vaststellen van de begroting neemt de gemeenteraad een besluit over de omvang van de gemeentelijke activiteiten en daarmee over het financieringsvolume. Afgezien van de eigen middelen in reserves en voorzieningen wordt in de financieringsbehoefte voorzien door middel van leningen voor de lange termijn (vaste financiering) en voor de korte termijn (vlottende financiering).

Lange termijn financiering (vaste financiering)
Zoals reeds toegelicht gaat het hier voornamelijk om de benodigde geldmiddelen voor de eigen gemeentelijke investeringen en de verstrekking van geldleningen aan instellingen, gelieerd aan het beleid van de gemeente Arnhem. Financiering van sociale woningbouw rechtstreeks door gemeenten komt niet meer voor. Als gemeente houden we rekening met de mogelijkheid dat er behoefte kan ontstaan aan (al dan niet tijdelijk) bijspringen, maar dat zal alleen bij calamiteiten het geval zijn.

Korte termijn financiering (vlottende financiering)
Bij de kortlopende financiering gaat het om de financiering van de lopende activiteiten en werkzaamheden van de gemeente. Hiervoor wordt geld geleend of (in geval van een tijdelijk overschot) uitgezet bij de schatkist voor een periode van maximaal een jaar. Als een extra zekerheid, bijvoorbeeld voor het opvangen van onverwachte fluctuaties in de behoefte aan kasgeld, is een arrangement afgesloten met de Bank Nederlandse Gemeenten waarbij tot een beperkt bedrag (€ 4 miljoen) de gemeente een negatief saldo mag hebben. Insteek is hiervan zo weinig mogelijk gebruik te maken, een kasgeldlening is goedkoper dan rood staan bij de bank.

Financieringsbehoefte per 31-12-2025
Onderstaand schema geeft inzicht in de benodigde geldmiddelen voor de langlopende financiering en de manier waarop deze beschikbaar komen (de funding).

Het totaalvolume van de benodigde financieringen bedraagt € 1.044 miljoen. Vanuit de beschikbare aanwezige middelen (reserves en voorzieningen en obligo's en waarborgsommen) en de verwachte leningenportefeuille voor de vaste financiering is € 963 miljoen beschikbaar, wat betekent dat per ultimo 2025 naar verwachting een bedrag van € 81 miljoen kortlopende financiering nodig is. Naar verwachting zal dat bedrag minstens aan netto baten en subsidies vooruitontvangen worden, waardoor naar verwachting geen kortlopend (kas-)geld geleend hoeft te worden. De financieringsfunctie is hiermee ruimschoots in staat om voldoende middelen aan te trekken en beschikbaar te stellen voor dekking van de reeds gepleegde investeringen, de kosten in de grondexploitatie en de in 2025 begrote investeringen.

Benodigd voor	Bedrag	Financiering middels	Bedrag
Bedragen x € 1.000			
Activa gemeente Arnhem en grondexploitatie	1.006.199	Reserves en voorzieningen	267.756
Uitgezette gelden aan gelieerde instellingen en woningcorporaties (kapitaalverstrekking en leningen u/g)	27.751	Opgenomen gelden in de kapitaalmarkt (leningen o/g)	692.564
Overige langlopend uitgezette middelen (o.a. nog te ontvangen erfpacht, leningen inkomensondersteuning)	9.934	Obligo's, waarborgsommen en vooruitontvangen erfpacht	2.455
		Rekening courant BNG, kasgeldleningen en vooruitontvangen bedragen	81.109
Totaal langlopend te financieren	**1.043.884**	**Totaal financiering**	**1.043.884**

Leningenportefeuille 2025
Onderstaand schema geeft inzicht in de samenstelling van de volumes in het jaar 2025 van de huidige leningenportefeuille van de financieringsfunctie. Het betreft leningen opgenomen gelden (O/G) en leningen uitgezette gelden (U/G).

Leningen portefeuille	Verwachte stand 01.01.2025	Opname	Aflossing	Verwachte stand 31.12.2025
Bedragen x € 1.000				
Leningen O/G				
Leningen portefeuille	422.559	280.000	-10.000	692.559
Leningen t.b.v. woningcorporaties	6	0	-1	5
Totaal leningen O/G	**422.565**	**280.000**	**-10.001**	**692.564**
Leningen U/G				
Vaste leningen en kapitaalverstrekkingen uitstaand	30.581	0	-2.835	27.746

Woningcorporaties	6	0	-1	5
Totaal leningen U/G	**30.587**	**0**	**-2.836**	**27.751**

Rentevisie

Het beteugelen van de inflatie heeft de laatste jaren aanleiding gegeven tot oplopende rentes, na de eerdere historisch lage rentestanden. De sterke groei van de economie wordt geacht een hogere rente te kunnen dragen. Het is op dit moment nog niet duidelijk of de rente nog verder gaat stijgen, zich stabiliseert op het huidige niveau of toch weer gaat dalen. Om meerjarig gebruik te blijven maken van de historisch gezien nog de steeds lage marktrente kiest de gemeente er al een aantal jaren voor om leningen met lange looptijden aan te trekken. De rentelast van de extern aangetrokken totaalfinanciering vertaalt zich naar een intern in rekening te brengen rente voor de eigen te financieren gemeentelijke bezittingen, de zogenaamde omslagrente. Als gevolg van de wetgeving in het BBV moet deze omslagrente binnen marges de gemiddelde marktrente volgen en is de gemeente niet vrij in het bepalen van deze intern in rekening te brengen rente. De omslagrente bedroeg in 2021 1,7% en is daarna licht gedaald naar 1,4%. Vanaf 2025 gaat dit niveau weer licht omhoog naar 1,6% als gevolg van de oplopende marktrentes de afgelopen jaren. De omslagrente is dus ondanks de grote marktrente fluctuaties redelijk constant kunnen blijven. En het stabiel houden van deze rente blijft een belangrijke taak voor het college de komende jaren. Voorwaarde daarvoor is dat de markt meewerkt. Bij een snelle stijging van de rente schrijven de regels van het BBV voor dat de omslagrente ook moet stijgen.
Met de in het verleden aangetrokken leningen met lange looptijden van meer dan 20 jaar is ruimte gecreëerd om in toekomstige jaren - wanneer de rente voor nieuwe leningen mogelijk weer op een hoger niveau terecht zal komen - met behulp van nieuwe leningen met kortere looptijden toch een lage gemiddelde rente te realiseren binnen de wettelijke mogelijkheden. Daarvoor is het dan noodzakelijk dat leningen met kortere looptijden een lagere rente hebben dan langer lopende leningen, hetgeen normaal gesproken het geval is.

Mandaat (voor nieuw aan te trekken financieringsmiddelen)

Maximaal toegestane leningen 2024	Maximaal
Bedragen x € 1.000	
Eigen gemeentelijke financieringsbehoefte	250.000
Financieringsbehoefte sociale woningbouw	100.000
Financieringsbehoefte aan gemeente gelieerde instellingen	50.000

Kasgeldlimiet

De Wet FIDO geeft concrete richtlijnen voor gemeenten voor het beheersen van het renterisico in verband met de korte termijn financiering. De kasgeldlimiet is een wettelijk maximum (plafond) voor het volume geldleningen in de vorm van zogenaamde call- en kasgeldtransacties.
De bovengrens is bij ministeriële regeling voor het jaar 2025 vastgesteld op 8,5% van het lastentotaal van de gemeentelijke begroting. De begroting van de gemeente Arnhem voor het jaar 2025 heeft een omvang van € 1.025 miljoen en daarmee komt de kasgeldlimiet uit op € 87 miljoen.
Het Rijk geeft gemeenten veel ruimte om maximaal gebruik te maken van (goedkope) financiering met kasgeld. Hoewel het gemeenten formeel niet is toegestaan de kasgeldlimiet te overschrijden (Wet FIDO, art. 4, lid 1), hoeven deze pas aan de toezichthouder te rapporteren wanneer de kasgeldlimiet drie kwartalen op rij wordt overschreden (art. 4, lid 2). Hiermee wordt gedoogd de kasgeldlimiet twee kwartalen op rij te overschrijden. De gemeente Arnhem stuurt er desondanks op onder de kasgeldlimiet te blijven en deze niet te overschrijden.

Renterisiconorm

Het renterisico betreft het risico dat de begroting van de gemeente geconfronteerd wordt met een verzwaring van de rentelasten als gevolg van herfinancieringen van bestaande activa of van herziening van rente van bestaande leningen.
Het doel van de renterisiconorm is om dit risico te beperken tot een handelbaar niveau. Bij een gelijkmatig opgebouwde leningenportefeuille blijft het renterisico binnen verantwoorde marges en zullen de renteaanpassingen zich geleidelijk voordoen en binnen de begroting opgevangen kunnen worden.
In de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) is vastgelegd dat jaarlijks een volume ter grootte van 20% van het lastentotaal van de gemeentelijke begroting (peildatum 1 januari) mag worden geherfinancierd of een

renteherziening mag ondergaan. Omdat de gemeente voor de eigen financiering geen leningen heeft aangetrokken waarvan periodiek de rente wordt herzien, heeft voor Arnhem de renterisiconorm alleen betrekking op herfinanciering van aflopende leningen. Op basis van het begrote lastentotaal voor 2025 van € 1.025 miljoen mogen leningen tot een bedrag van € 205 miljoen worden geherfinancierd.

Schatkistbankieren

Sinds het najaar van 2013 kennen gemeenten en andere decentrale overheden verplicht schatkistbankieren. Decentrale overheden dienen banktegoeden, die een vooraf bepaalde drempelwaarde te boven gaan, af te storten naar een rekening-courant bij het ministerie van Financiën. Voor de gemeente Arnhem bedraagt de drempelwaarde in 2025 € 11,0 miljoen.
Omdat inkomende en uitgaande kasstromen niet op elkaar zijn afgestemd, kunnen hoge positieve of negatieve kassaldi ontstaan. Om ruimte te bieden voor zulke bewegingen moet het gemiddelde van de banksaldi van de gemeente in een kwartaal worden afgezet tegen deze drempelwaarde, niet de dagelijkse stand. Het banksaldo hoeft dus niet continu beneden de drempelwaarde te blijven. Een banksaldo boven de drempelwaarde kan binnen het kwartaal worden gecompenseerd met banksaldi, die lager zijn dan de drempelwaarde.
Bij de controle van de jaarrekening neemt de accountant de verplichting tot schatkistbankieren en het voldoen aan de voorwaarden mee.

Overige risico's

Gezien de samenstelling van de gemeentelijke leningenportefeuille en de kaderstelling vanuit de wet en het treasurystatuut (leningen worden alleen afgesloten in euro’s) is binnen de gemeente Arnhem geen sprake van valutarisico en/of koersrisico.

Bedrijfsvoering

Wij zijn een organisatie die midden in de samenleving staat, in verbinding is met de stad en een afspiegeling van de stad wil zijn. De gemeentelijke bedrijfsvoering verandert mee met de eisen die worden gesteld door de samenleving, het bestuur, de raad en onze eigen professionaliteit.

De bedrijfsvoeringsfuncties zorgen ervoor dat de medewerkers in het primaire proces hun taken zo optimaal mogelijk kunnen uitvoeren. De bedrijfsvoeringsfuncties brengen systemen en werkprocessen in lijn met wat we in de stad willen bereiken, bieden inzicht in wat we willen bereiken, schetsen de juridische of financiële randvoorwaarden, ondersteunen bij de strategische en communicatieve opgaven, benutten technologische ontwikkelingen en investeren in nieuwe vaardigheden en competenties van onze medewerkers. Per bedrijfsvoeringsfunctie worden de opgaven geschetst. Een aantal van deze opgaven is niet gekoppeld aan een specifieke bedrijfsvoeringsfunctie. De belangrijkste hiervan is het traject 'Lekker werken aan de ambities van Arnhem'.

Ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering

Technologische ontwikkelingen
Informatietechnologie is niet meer weg te denken uit ons leven. De ontwikkelingen volgen elkaar in een rap tempo op. Bij alle ontwikkelingen moet de gemeente steeds weer de afweging maken in welke mate het de dienstverlening en/of bedrijfsvoering kan verrijken, welke risico's aan de technologie verbonden zijn en hoe deze te mitigeren. Het toenemende gebruik van technologie vindt bij steeds meer functies en werkprocessen plaats en doet een beroep op de digitale vaardigheden van medewerkers.

De ontwikkelingen op het gebied van Artificial Intelligence (AI) zijn groot en daardoor is er verhoogde aandacht voor het (ethisch verstandig) gebruik ervan op de werkvloer en in de dienstverlening. Het ontwikkelen van beleid en kaders is een te zetten stap hierbij.

Technologie helpt ons ook in de interactie met anderen. De inzet van digital twin-technologie (waaronder GEO, 3D, VR en AR) geeft inzichten in doelen en opgaven binnen programma's, ondersteunt het integraal programmeren en helpt bij het betrekken van inwoners bij veranderingen in de openbare ruimte. In co-creaties met samenwerkingspartners (onderwijsinstellingen, gemeenten, provincies en ondernemingen) verbeteren wij de inzet van nieuwe technologie in de dienstverlening. Met het publiceren van een algoritme- en sensorenregister geeft de gemeente openheid van zaken aan haar inwoners. Met het hanteren van voorwaarden aan de digitale toegankelijkheid en duurzaamheid van producten verbetert de gemeente de digitale inclusiviteit van haar dienstverlening en draagt zij bij aan de doelstellingen op het gebied van duurzaamheid.

Cybersecurity heeft eveneens de hoogste aandacht en dat zal in de komende jaren zo blijven. De gegevensbescherming van onze inwoners staat hoog op de agenda. Processen worden geanalyseerd en waar nodig bijgesteld of voorzien van maatregelen. Wij blijven alert op ontwikkelingen binnen dit gebied en wapenen ons tegen risico's en bedreigingen met een passende security- en privacy-organisatie, technische toepassingen en bewustwording bij medewerkers.

Huisvesting
Diverse ontwikkelingen maken (her)oriëntatie op gemeentelijke huisvesting noodzakelijk. In de raadsbrief van 23 mei 2023 hebben we de uitgangspunten geformuleerd voor het op te stellen huisvestingsplan.
We willen het stadhuis als kernlocatie gebruiken. We hebben eerder de wens uitgesproken om de medewerkers van de gemeentelijke organisatie te huisvesten in ons stadhuis of in directe omgeving van het stadhuis. Naast dat we hiermee investeren in ons eigendom, geeft het ook een plek om te werken in het centrum van de stad, waarbij we het gevoel versterken vóór de stad te werken.

We hebben een Programma van Eisen opgesteld, hier moet de OR nog mee instemmen. Daarnaast brengen we scenario's in kaart waarin duidelijk is op welke wijze het stadhuis verduurzaamd en uitgebreid kan worden, zodat we effectiever en efficiënter gebruik kunnen maken van ons stadhuis. In 2025 gaan we onderzoeken wat, naast het stadhuis, aan kantoorlocatie nodig is.

Het renoveren/aanpassen met respect voor het bestaande gemeentelijk en rijksmonument doen we duurzaam en circulair. Daarnaast hebben we ambities op meerdere thema's waarbij CO2-reductie/energie, klimaatadaptatie, natuurinclusiviteit, mobiliteit en gezondheid belangrijke pijlers zijn.

Ook ontwikkelen we een visie op de nieuwe manier van werken voor Arnhem. Hierin maken we een vertaling van de organisatievisie en de werkwijzen binnen de gemeente naar een passend werkplekconcept.

Als onderdeel van het project huisvesting kijken we naar de wens voor gezamenlijke huisvesting in de wijken. Deze wens van de cluster Werk & Inkomen, de teams Leefomgeving en de Stichting Sociale Wijkteams Arnhem om het wijkgericht werken verder te versterken, heeft invloed op de huisvestingsvraag in het project centrale huisvesting (stadhuis en stadskantoor). We hebben een eerste stap gezet door de regie op de huisvesting te centraliseren. Waar in het verleden diverse teams binnen de gemeente eigen huisvesting organiseerden, komt er nu een toetsingskader waar huisvesting aan moet voldoen. Dit gaan we vanuit een centraal punt in de organisatie monitoren. In deze begroting (2025) hebben we de huisvestingsbudgetten voor de wijklocaties gecentraliseerd.

Lekker werken aan de Ambities van Arnhem
Zoals beschreven in de begroting van 2024 werken we aan het organisatieprogramma ‘Lekker werken aan de ambities van Arnhem’. Dit is mede ontstaan naar aanleiding van het medewerkersonderzoek van 2022. Ook na twee jaar staat onze ambitie nog onverminderd hoog op de agenda. We streven naar een werkklimaat waarin de hele organisatie op een goede en prettige manier aan de ambities van de stad kan werken, in een werkomgeving die ervoor zorgt dat dat effectief en efficiënt kan. Een organisatie waarin medewerkers zich veilig voelen, waarin werkdruk beheersbaar is en waarin de juiste resultaten voor stad en bestuur worden geleverd. De uitkomsten van het medewerkersonderzoek van 2024 zullen mede van invloed zijn op de bijsturing van het huidige organisatieprogramma. De voortgang over het organisatieprogramma delen we jaarlijks met de Raad via de ‘Staat van de Organisatie’. Hierin blikken we terug op het afgelopen jaar en leggen we de basis voor de inspanningen voor het volgende jaar.

Veilige publieke dienstverlening en veilig werken
De werkplekken voor gemeenteambtenaren zijn verspreid over diverse locaties in de stad en zijn niet beperkt tot alleen het stadhuis en het stadskantoor. Het is belangrijk dat voor iedereen die deze locaties betreedt (als medewerker of inwoner) zich hier veilig voelt. Er wordt momenteel gewerkt aan structurele inbedding om de gekozen uitgangspunten van veilige publieke dienstverlening en veilig werken in de praktijk verder vorm te geven.

Reguliere bedrijfsvoering

Personeel en organisatie
Inclusieve en diverse gemeentelijke organisatie
Het werken aan een inclusieve organisatie(cultuur) en een divers medewerkersbestand blijft een prioriteit voor gemeente Arnhem. We werken aan een organisatie waar inwoners en medewerkers zich in kunnen herkennen, iedereen op een gelijkwaardige wijze kan deelnemen, de eigen talenten kan inzetten en zich welkom en veilig voelt. Hoe meer verscheidenheid in de organisatie, hoe beter het contact met de inwoners van de stad, hoe meer vertrouwen er is in de overheid en hoe scherper het oog voor wat er nodig is. We willen de komende jaren de opgave meer verankeren. In de begroting is er tot 2026 budget beschikbaar gesteld om aan bovenstaande ambitie te werken.

Beoogde resultaten:
- Eind 2025 hebben we minimaal 2 extra banen intern gerealiseerd voor de Wet Banenafspraak.
- In 2025 hebben we gedurende het hele jaar een programma met diverse activiteiten voor medewerkers voor meer bewustwording op diverse thema’s over inclusie en diversiteit.
- In 2025 hebben we een breed aanbod op het interne Leerplein aan trainingen/workshops voor medewerkers en leidinggevenden over inclusie en diversiteit.
- In 2025 hebben we in onze P&O-processen, systemen en beleid gekeken hoe we inclusie zoveel mogelijk toepassen en hebben we dit, waar nodig, aangepast.
- In 2025 hebben we, waar nodig, aanpassingen gedaan aan ruimtes en/of faciliteiten om de kantoorgebouwen toegankelijker en inclusiever te maken.
- We rekenen erop dat in de nieuwe cao aanvullende afspraken worden opgenomen voor een inclusieve cao en flexibel verlof op basis van het advies van Movisie. Mocht dat niet zo zijn, dan verkennen we verder hoe we onze pilot van flexibel verlof en de wens voor inclusieve verlofmogelijkheden verder kunnen invoeren voor onze eigen gemeentelijke organisatie.
- In 2025 gaat een medewerkersnetwerk van start waarin we medewerkers (vanuit verschillende diversiteitsdimensies) gericht uitnodigen om deel te nemen.

Gemeentepool
In 2024 is de gemeentepool daadwerkelijk van start gegaan. Hiervoor zijn medewerkers geworven met de juiste vaardigheden, motivatie en ambitie. Ze gaan zich gedurende langere tijd ontwikkelen binnen onze organisatie. De

werving zelf is aanvullend op de bestaande wervingsmethoden zoals recruitment en inhuur. Doel van de gemeentepool is het efficiënter en doelgerichter aantrekken van nieuwe medewerkers met diverse profielen en niveaus met name voor uitdagende functies en uit doelgroepen die ondervertegenwoordigd zijn. Na twee jaar leren en ontwikkelen en het uitvoeren van opdrachten stromen de medewerkers uiteindelijk door naar een vaste positie binnen de organisatie. In de loop van 2025 starten we met evalueren en monitoren van de gemeentepool als nieuw instrument en streven we naar de opstart van een tweede groep. Insteek is om jaarlijks nieuwe medewerkers te werven met diverse profielen.

Naast het doel van de gemeentepool om nieuw talent aan te trekken, willen we ook de tevredenheid en betrokkenheid van onze huidige medewerkers te verhogen. Dit nemen we eveneens de komende tijd mee in de evaluatie en monitoring. Ontwikkelde faciliteiten en kansen voor de gemeentepool komen ook ten goede aan onze huidige medewerkers. Via het Leerplein bieden we educatieve mogelijkheden en zorgen we voor een betere interne verdeling van opdrachten en vacatures. Zo bepalen we welke wervingsroute het beste past bij elke specifieke wervingsbehoefte, met een sterke voorkeur voor interne mobiliteit. De dekking van de gemeentepool gebeurt vanuit bestaande vacatureruimte en overige beschikbare uitvoeringsbudgetten.

Vitaliteit en duurzame inzetbaarheid
In 2025 gaan wij verder met de lijn die wij in 2024 hebben ingezet op de duurzame inzetbaarheid van alle medewerkers. Dat betekent dat wij kijken naar de behoeften van de organisatie en al haar medewerkers op het gebied van vitaliteit, ‘employability’ en werkvermogen. Daarop stemmen wij af wat nodig is en leveren wij maatwerk. Dit doen wij stapsgewijs en we stellen hierbij prioriteiten.

Voor vitaliteit kijken we naar de aspecten: fysiek, mentaal, sociaal en financieel. Ook hier geldt: kijkend naar de behoeften en maatwerk leveren. Het samen met de Ondernemingsraad (OR) op te stellen Beleidsplan Vitaliteit is het eerste kwartaal van 2025 gereed.

‘Onboarding’
De sinds 2023 ingezette vorm van ‘onboarding’ wordt zeer gewaardeerd door (nieuwe) medewerkers. Inmiddels bieden we een compleet en divers onboardingprogramma dat bestaat uit een introductiedag, drie themabijeenkomsten en uitgebreid zelfstudiemateriaal.

In 2025 blijven we de denkbeeldige rode loper uitrollen voor de nieuwe medewerkers. Eens per twee maanden organiseren we de introductiedagen en themabijeenkomsten in samenwerking met interne experts en externe trainers. Ook betrekken we onze bestaande collega's meer bij de verschillende onboardingsbijeenkomsten. We hopen zo bij te dragen aan een bredere kennisdeling tussen nieuwe en bestaande medewerkers.

Daarnaast is de ambitie om in 2025 verdiepende ontwikkeltrajecten te bieden gericht op een specifieke doelgroep. Zo werken we aan een verdiepend programma voor nieuwe leidinggevenden. Ook hopen we in samenwerking met de clusters verschillende programma's te maken. Zo richten we ons op medewerkers met specifieke taken of die werken in een gerichte werkcontext en bieden hier concrete trainingen aan om vakkennis en/of -vaardigheden verder te ontwikkelen.

Integriteit
Integer handelen door onze ambtenaren is van groot belang voor het goed functioneren van onze democratische rechtsorde en verdient doorlopende ondersteuning en aandacht vanuit bestuur en de ambtelijke top. De inrichting van een Informatie- en kenniscentrum is daarin een belangrijke stap.
Mede naar aanleiding van motie 23M62, Motie ter bevordering van integriteit en bestrijding van corruptie onder ambtenaren, en een Plan van Aanpak dat is opgenomen in de Raadsbrief versterking van het ambtelijk integriteitssysteem Arnhem 15dec23 in juni 2024 is het ‘Infopunt Integriteit’ van start gegaan.

We informeren de gemeenteraad via een beleidsnota over de voortgang die we maken bij de uitvoering van het Plan van Aanpak en van algemene ontwikkelingen op het gebied van de ambtelijke integriteit. Deze Beleidsnota is het richtinggevende handvest voor integriteit en de inhoudelijke basis voor de verdere uitbouw van het integriteitssysteem in 2025. Daarmee draagt het bij aan de verdere versterking van de ambtelijke integriteit. Onderwerpen die in de Beleidsnota aan bod komen zijn o.a. de kaders voor het integriteitsbeleid (wet, waarden en normen), de inrichting van het Integriteitssysteem, de verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Ook richten we op basis van de Beleidsnota een cyclus van Jaarplan en Jaarverslag in.

In juni 2024 is het Infopunt Integriteit gestart vanuit bestaande middelen, aangevuld met incidentele dekking. Voor volledige uitvoering van het geaccordeerde plan is uitbreiding van de capaciteit nodig. Nu hebben we ervoor gekozen te bezien hoe de start verloopt en in de loop van 2024-2025 te bepalen hoeveel structureel nodig is en hoe we dat kunnen dekken. Daarnaast zijn we het VOG (Verklaring omtrent het gedrag)-beleid aan het actualiseren. Afhankelijk van het besluitvormings- en inrichtingsproces, is de verwachting is dat dit in januari 2025 in werking kan treden. Benodigde middelen (aanvragen VOG) worden bekostigd uit het reguliere budget.

Beperken externe inhuur
Bij de raadsbehandeling van de Perspectiefnota (PPN) 2025-2028 heeft de gemeenteraad motie 24M83 'Beperken van externe inhuur' aangenomen. Deze motie stuurt op het opstellen van een plan van aanpak, gericht op het terugdringen van de inzet van externe inhuur. Doel daarbij is om na te streven het inhuurpercentage te beperken tot in ieder geval het landelijk gemiddelde (17,9% van de totale loonsom) in 2026 en te bezien hoe we ons op langere termijn kunnen verhouden tot de zogeheten 'Roemernorm' (10%). Zoals in het dictum staat vermeld, stellen we een plan van aanpak hiervoor. Dit is uiterlijk eind 2024 gereed. Uitvoering van dit plan volgt in de periode daarna. Uitdagende omstandigheden daarbij zijn: het bekende spanningsveld tussen ambities en capaciteit, het feit dat een substantieel deel van de gemeentelijke middelen tijdelijk van aard zijn en de gespannen arbeidsmarkt.

Loonsomsturing
In de sturing op personele inzet hebben we lang de nadruk gelegd op formatie en bezetting in aantallen fte's. Dat maakte de sturing star en deze werkwijze sluit niet meer aan bij de markt- en omgevingsontwikkelingen van deze tijd. We willen nu naar loonsomgeoriënteerde sturing. Hiermee kunnen we als organisatie inspelen op in- en externe ontwikkelingen én de kosten beheersbaar te houden. Budgethouders hebben bij loonsomsturing een budget voor loonkosten, waarbinnen zij de optimale inzet regelen van aantallen fte's, functieniveaus en vaste en tijdelijke bezetting. Dit biedt hen meer flexibiliteit en ruimte om in te spelen op huidige en toekomstige opgaven en zo de inzet van externe inhuur terug te dringen. In de komende periode willen we deze vorm van sturing gaan inrichten.

Informatisering en automatisering
Continuïteit van de informatiehuishouding
Het gemeentelijk applicatielandschap kent rond de 310 applicaties (230 applicaties van Arnhem en 80 applicaties vanuit De Connectie), die deels leunen op de infrastructuur vanuit De Connectie en deels betrokken worden vanuit platforms van leveranciers (zogenaamde cloudbased applicaties). Zonder dit applicatielandschap stopt de gemeentelijke dienstverlening en bedrijfsvoering, en daarom waarborgen we elke dag met vakkundig personeel de beschikbaarheid/continuïteit. Het beheren en onderhouden van al deze applicaties vraagt jaarlijks een flinke personele inzet. Hierbij valt onder andere te denken aan gebruikersbeheer (toegang, autorisaties, gebruikersondersteuning), updates/nieuwe versies, incident- en probleembestrijding, beveiligingsscans en -maatregelen, datamanagement inclusief dashboards/rapportages en contract- en leveranciersmanagement. Het op niveau houden van de benodigde capaciteit, kennis en kunde van vakkundig personeel is in de huidige gespannen arbeidsmarkt niet eenvoudig en vraagt geregeld om de inzet van externe hulp.

De aansturing van de IV-keten vereist een vastgestelde strategische IV-agenda. De strategische IV-agenda voor 2025 richt zich op de optimalisatie en modernisering van onze gemeentelijke ICT-infrastructuur. De strategische agenda heeft 9 kerngebieden: innovatie met nieuwe technologieën (o.a. AI), modern werken, efficiënte bedrijfsvoering, inclusieve dienstverlening, duurzaamheid, openheid en informatieveiligheid en autonome marktontwikkelingen. De kernthema's zijn cruciaal voor de continuïteit van onze dienstverlening, de operationele efficiëntie te verhogen en ervoor te zorgen dat de gemeenten klaar zijn voor toekomstige technologische en maatschappelijke ontwikkelingen.
Wij zullen in aanloop naar de Perspectiefnota 2026 de informatievisie en strategische IV-agenda aan u voorleggen, dit met het oog op het vaststellen van de initiatieven en daarvoor benodigde investeringen als begrotingskader voor 2026.

Informatiebeveiliging en privacy
Het jaar 2025 zal, net zoals de voorgaande jaren, in het teken staan van het verhogen van de informatieveiligheid en privacybescherming binnen onze gemeente. Hier zijn we in 2023 mee gestart in de vorm van het Programma Informatieveiligheid & Privacy Basis op Orde. Uitgangspunten waren het voldoen aan de Baseline Informatieveiligheid (BIO) en Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Het programma leidt tot een hoger en vereist volwassenheidsniveau op de gebieden informatiebeveiliging en privacy met het daarbij duurzaam borgen van het niveau in de organisatie.

In 2025 hebben we te maken met een bijgestelde BIO 2.0 en nieuwe Nederlandse wetgeving als afgeleide van de Network and Information Security Directive (NIS2), de Europese cybersecurityrichtlijn. Hiervoor zullen in 2025 nog aanvullende stappen gezet moeten worden. Met daarbij de huidige inschattingen voor het programma zijn er nog extra incidentele lasten die met deze begroting zijn afgedekt.

Informatiegestuurd werken
We zetten verder in op het doel van een monitor voor ieder beleidsprogramma, op basis van meetbare doelen en de benodigde indicatoren. Hiermee zorgen we ervoor dat de programma's het beleid en de sturing op de doelen met meer feitelijke basis kunnen vormgeven. Een grote diversiteit aan data (van text-based tot geografische data) brengen we onder in ons centrale datapakhuis dat dient als gegevensbasis en we zetten multidisciplinaire teams in die werken aan analyse en ontwikkeling van de monitors. We managen het datapakhuis en onderliggende processen om te zorgen dat de data een maximale kwaliteit en validiteit kent.

Digitale en Toegankelijke Dienstverlening
In de razendsnelle evolutie van enerzijds de veranderende verwachtingen en behoeften van de samenleving en anderzijds de technologische mogelijkheden zet toegankelijke digitale dienstverlening en digitalisering zich onverminderd door. Wetten als Wet digitale overheid (WDO), Archiefwet en WMEBV bieden de kaders voor een verschuiving naar een samenleving waarin het traditionele gebruik van papier langzaam verdwijnt. Onze informatiehuishouding en archivering dienen hierop mee te veranderen.

De online dienstverlening van de gemeente wordt in 2025 verder verbeterd om daarmee de inwonerstevredenheid te verhogen. Een eerder ingezette versnelling van de digitalisering zal voor een deel nog doorgaan in 2025 omdat de snelheid enigszins afgeremd wordt door de krapte aan deskundig personeel op de arbeidsmarkt. De nieuwe Arnhemse website wordt in het voorjaar 2025 gelanceerd en een selectie aan processen vanuit Burgerzaken en het cluster Werk & Inkomen wordt aangeboden met een volledig digitale afhandeling. Belangrijk hierbij is om te zorgen dat we blijven koersen op een inclusieve dienstverlening, wat betreft de digitale toegankelijkheid, de digitale participatie en de ondersteuning van mensen met minder digitale vaardigheden. In 2025 zullen we nader onderzoek doen naar extra maatregelen om dit te waarborgen.

e-Depot voorzieningen
In 2025 en verdere jaren zullen we ons bezighouden met het duurzaam toegankelijk, vindbaar en openbaar maken van onze informatie. Net als voor onze analoge archiefbewaarplaatsen zijn er in de komende jaren voorzieningen nodig voor het duurzaam bewaren/archiveren en toegankelijk houden van onze digitale archieven, genaamd een e-Depot. Nadat we de aansluiting op het e-Depot hebben gemaakt, zijn we in staat om de overdracht van digitale archieven naar het Gelders Archief te realiseren zodat deze voor een groter publiek toegankelijk worden. De nieuwe archiefwet (inwerkingtreding is mogelijk op 1 januari 2026) biedt hiervoor een basis, waarbij de overdrachtstermijn naar het Gelders Archief dan van 20 naar 10 jaar zal schuiven.

Verbeteren burgerparticipatie met innovatieve technologieën
Technische innovaties hebben de kracht om onze samenleving blijvend te veranderen, te zien aan voorbeelden zoals 3D-technologie bij de inzet voor burgerparticipatie, robotisering, artificiële intelligentie (AI) en sensortechnologie. Van slimme apparaten voorzien van AI-algoritmen tot aan robots die steeds menselijker worden, wat leidt tot interactieve conversaties. Samen met 3D-visualisaties (o.a. Augmented en Virtual Reality) ondersteunt AI innovatieve oplossingen in zowel de zorg als in de fysieke leefomgeving en de dienstverlening van de gemeente om gezonder, veiliger en aangenamer te kunnen leven. De huidige inzet van 3D-voorzieningen voor het bevorderen van de burgerparticipatie wordt in 2025 vervolgd.

Hoewel innovaties aanzienlijke kansen bieden voor groei en vooruitgang, brengen ze ook inherent uitdagingen met zich mee zoals ethische vraagstukken, databeveiliging en mogelijke privacyproblemen. Het bevorderen van deze innovatieve technologieën vraagt om een balans tussen ethiek, transparantie en verantwoordelijkheid en om vertrouwen bij de bewoners en de samenwerking met andere partijen in de stad.

Digitale inclusie van de stad
We willen voorkomen dat mensen (digitaal) worden buitengesloten, zodat iedereen kan deelnemen aan de digitale samenleving. Afspraken op EU-niveau (Digital Decade) geven aan dat in 2030, 80% van de inwoners digitaal vaardig genoeg dient te zijn. In het coalitieakkoord onderdeel "Een Verbonden Arnhem" wijzen wij op het

belang om te investeren in digitale geletterdheid en weerbaarheid van onze inwoners en de gemeentelijke organisatie.

Enerzijds vraagt het om acties en oplossingen om de dienstverlening van de stad toegankelijk te maken en te houden en anderzijds vraagt het om het versterken van de digitale vaardigheden en weerbaarheid van inwoners. Landelijk en lokaal lopen hier verschillende activiteiten op en zijn er voorzieningen beschikbaar. Het verbeteren van de toegankelijkheid van de informatie voor specifieke doelgroepen kan echter ook leiden tot minder toegankelijke informatie voor een anderen (het in tekst uitleggen van een tekening of tabel aan iemand met een visuele beperking kan voor een ander leiden tot een onoverzichtelijke hoeveelheid tekst). Het blijft zoeken naar een balans in het toegankelijk maken en houden van onze informatie van inwoners. In 2025 doen we onderzoek naar de eventuele aanvullende maatregelen om digitale uitsluiting te voorkomen.

Financiën en control

De basis met betrekking tot financiële administratie en processen, de advisering op financieel gebied en het inzicht in en de beheersing van risico's is op orde. Vanuit deze solide uitgangspositie werken we aan opgaven en thema's met lange(re) doorlooptijden. De belangrijkste zijn het versterken van onze planning & controlcyclus, interne sturing en verantwoording, en het beter en slimmer ontsluiten van financiële informatie.

Met betrekking tot de versterking van de planning & controlcyclus hebben we in de afgelopen periode een traject doorlopen met een raadswerkgroep. Met de hieruit voortvloeiende acties en verbetervoorstellen gaan we aan de slag. Deze begroting is het eerste product waarin de eerste resultaten in pilotvorm zichtbaar zijn. In de komende periode bouwen we dat uit naar de andere planning & controlproducten (tussentijdse rapportages en jaarstukken) en, bij positieve beoordeling van de pilot, naar de komende begrotingen
.
In de afgelopen periode zijn stappen gezet op het gebied van het efficiënter en effectiever ontsluiten van de financiële informatie, met name in de vorm van een monitor Financiën. De ambitie is deze uit te breiden naar een monitor Bedrijfsvoering door personeels-, communicatie-, informatie- en juridisch gerelateerde doelen en prestatie-indicatoren toe te voegen.

Met deze uitbreiding denken we een belangrijke bijdrage te kunnen leveren aan het efficiënter inrichten en beter vastleggen van de interne cyclus van sturen en verantwoorden.

Auditing en risicomanagement

In de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen wordt ingegaan op het beleid voor risicomanagement, het risicoprofiel en de benodigde weerstandscapaciteit, de relatie met de financiële kengetallen en de belangrijkste risico's. De aanpak van risicomanagement is gebaseerd op de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen, die in 2023 voor het laatst is geactualiseerd.

Net zoals in de afgelopen periode is een belangrijk aandachtspunt voor de komende tijd de gemeentelijke ambities op het terrein van binnenstedelijke gebiedsontwikkeling, het actieve grondbeleid dat dit vraagt en de complexe gebiedsexploitaties die zullen worden ingericht.
De inmiddels vastgestelde gebiedsvisies zijn voorzien van onafhankelijke risicoanalyses. Dit zijn momentopnames die in de komende jaren met regelmaat moeten worden geactualiseerd en, in geval van grote veranderingen, moeten worden vertaald naar aanpassingen in beheersmaatregelen en, zo nodig, financiële kaders.

Artikel 213a onderzoeken

In de Gemeentewet is in art. 213a vastgelegd dat gemeenten onderzoeken doen naar de doeltreffendheid en doelmatigheid en hierover de raad informeren. In de financiële verordening (februari 2023) zijn de afspraken hierover vastgesteld. Het college zal in 2025 minimaal één onderzoek uitvoeren dat gekwalificeerd kan worden als 213a en de raad hierover informeren. Onderwerpen waarop het college in 2025 onderzoeken voor ogen heeft, zijn:

- de regiefunctie van de gemeente;
- de bejegening van subsidieontvangers.

Juridische zaken

Advisering

Juridische advisering vindt gemeentebreed en in aansluiting op alle programma's plaats. Zoals in 2024 al het geval was, gaat er ook de komende periode bijzondere aandacht uit naar de thema's energietransitie, wonen,

openbaarheid van bestuur (zie daarover de openbaarheidsparagraaf in deze begroting) en bestaanszekerheid. Bij het Nationaal Programma Arnhem-Oost is de juridische inbreng ook geborgd. Op deze belangrijke terreinen die maatschappelijk sterk in beweging zijn, dragen juridisch adviseurs bij aan het zoeken naar nieuwe oplossingen – binnen de kaders van de rechtsstaat.

Juridische Zaken is betrokken bij inspanningen (vanuit LWAA) om het samenspel tussen ambtelijke organisatie en college te verbeteren en de ambtelijke advisering verder te professionaliseren. Dat doet Juridische Zaken door binnen de organisatie bij te dragen aan een verhoging van de kennis over de taken, rollen en verantwoordelijkheden binnen de gemeente en over de doorwerking van de uitgangspunten van de rechtsstaat in de dagelijkse praktijk. Sinds het begin van 2024 gebeurt dat ook in het onboarding-programma voor nieuwe medewerkers.

Juridische procedures
Juridische Zaken vertegenwoordigt het gemeentebestuur in bezwaar en in procedures bij de bestuursrechter. Daarbij heeft men oog voor de specifieke omstandigheden van het geval en de persoonlijke situatie van betrokkenen. Tegelijkertijd wordt het belang van uitvoerbaarheid van beleid en van rechtszekerheid meegewogen.

Er wordt doorlopend gewerkt aan een verbetering van de doorlooptermijnen in bezwaarprocedures. ‘Lessons learned’ uit bezwaar- en beroepsprocedures worden gedeeld met de vakafdelingen, om zo uiteindelijk bij te dragen aan het verbeteren van de dienstverlening aan inwoners en ondernemers en het verhogen van het gevoel van ervaren rechtvaardigheid bij betrokkenen.

Juridische Control
Juridische control omvat de juridische kwaliteitszorg. Werkprocessen worden doorgelicht en onderzocht op mogelijkheden tot verbetering, zowel met het oog op de juridische kwaliteit als met het oog op een verbetering van de dienstverlening aan de inwoners.

Op het gebied van privacy en gegevensbescherming is het van belang dat bij Juridische Zaken onlangs een nieuwe functionaris voor gegevensbescherming (FG) is gestart, in een fulltime dienstverband. De capaciteit voor het interne toezicht op gegevensbescherming is daarmee aanzienlijk toegenomen. In de begroting 2024 is ten behoeve van de functie van functionaris gegevensbescherming incidenteel (2024 en 2025) budget beschikbaar gesteld. De functie van FG is verplicht en in 2025 wordt de structurele invulling bezien in relatie tot de beschikbare formatie. Een eventueel voorstel tot structurele financiering zal ter besluitvorming aan u worden voorgelegd in de Perspectiefnota 2026

Bestuursondersteuning en communicatie
Communicatie draait om contact. Het is een onmisbaar instrument van de gemeente om onze inwoners en bedrijven te betrekken bij wat er in de gemeente gebeurt en wat dat voor hen betekent. Uitsluitend en eenzijdig boodschappen verkondigen is dan ook niet meer van deze tijd. Communicatie vraagt uit zichzelf om wederkerigheid en daarbij horen vaardigheden als luisteren en participeren. We willen goed zijn in contact en proberen dit op begrijpelijke, toegankelijke en inclusieve wijze vorm te geven.

In de communicatievisie die in 2023 is opgesteld, stellen we het als volgt: duidelijkheid, betrokkenheid, contact en participatie tussen de gemeente en de Arnhemmers staan centraal. We werken aan een stad waarin iedereen zich gehoord en gezien voelt en waarin het voor iedereen mogelijk is om mee te doen.

Naast communicatie gericht op de Arnhemse inwoners en bedrijven werken we als gemeente ook aan onze corporate communicatie. Dat bestaat onder meer uit onze interne communicatie en arbeidsmarktcommunicatie. Het doel daarvan is dat we zichtbaar zijn en laten zien dat de gemeente aantrekkelijk is, onder meer als werkgever en als samenwerkingspartner. Ook werken we samen met de Stichting Citymarketing Arnhem, waarbij we onder andere betrokken zijn bij de viering van 800 jaar Arnhem in 2033.

Ambities voor 2025
- In 2025 wordt de vernieuwde website arnhem.nl gelanceerd. Op basis van een in 2024 uitgevoerd onderzoek onder inwoners en ondernemers komt er een website die voldoet aan de moderne wensen en eisen van deze tijd.
- Onze sociale media-kanalen blijven we inzetten om Arnhemmers te informeren en te betrekken bij de ontwikkelingen die in onze stad spelen.

- Verder blijven we onverminderd doorgaan met het trainen en adviseren van onze collega's om onze communicatie inclusiever te maken, bijvoorbeeld via trainingen om duidelijke en begrijpelijke brieven te schrijven.
- Daarnaast blijven we als altijd bestuurders en collega's voorzien van communicatieadvies waarbij we oog hebben voor nieuwe trends en ontwikkelingen in het vakgebied

Bestuursondersteuning en Public Affairs
Onder bestuursondersteuning verstaan we de adviseurs van het college en directie, de assistentes van de wethouders en het kabinet. Met het opnieuw formuleren van de rol van Chef Kabinet hebben we in 2024 een start gemaakt met de doorontwikkeling van het kabinet.
In 2024 is een start gemaakt met het opbouwen van een team Public Affairs en het bepalen van de lobbyagenda.

Ambities voor 2025
- Doorontwikkeling van het kabinet waarbij nadruk ligt op de verschuivende taak van Chef Kabinet van coördinerend naar hiërarchisch leidinggevend en roldifferentiatie binnen de ondersteunende rollen.
- In januari 2025 zal er een herijking worden gedaan van de lobbyprioriteiten en wordt er een lobbyplan voor 2025 gemaakt.

Inkoop
De gemeente Arnhem heeft grote ambities op het gebied van lokaal, sociaal, duurzaam, diervriendelijk en circulair inkopen. Hoewel er zeker al goede resultaten worden behaald, is er meer nodig om invulling te kunnen geven aan de geformuleerde maatschappelijke ambities. Daartoe zal het manifest MVOI ondertekend worden en wordt een actieplan opgesteld, dat in 2025 uitgevoerd zal worden. Ook het inkoopbeleid wordt vanaf 2025 herijkt op onder andere deze thema's.
Hierbij worden de thema's in beleid vastgelegd en wordt het eenvoudiger om dit praktisch toe te passen in inkopen en aanbestedingen. Ook willen we meer inzicht krijgen in de gemaakte contractuele maatschappelijke afspraken met leveranciers, waardoor we beter kunnen monitoren en sturen. In de begroting 2025 zijn hiervoor extra middelen beschikbaar gesteld. In 2024 is gestart met het completeren van de contractendatabase, waarna daadwerkelijk gemonitord kan worden welke maatschappelijke afspraken er al zijn met leveranciers. Ook zullen bij nieuwe inkopen en aanbestedingen maatschappelijke thema's uitgevraagd worden, waarna gemonitord wordt in contractmanagementgesprekken in welke mate deze thema's daadwerkelijk uitgevoerd worden.

Overzicht formatie

Totaal aantal FTE Arnhem	Realisatie Bezetting 31.12.2023	Begroting Formatie 2024	Begroting Formatie 2025	Begroting Formatie 2026	Begroting Formatie 2027	Begroting Formatie 2028
Bestuur	48	47	47	47	46	46
Raadsleden	40	39	39	39	39	39
College B&W	8	8	8	8	7	7
Personeel	1.125	1.165	1.151	1.148	1.126	1.126
Aantal FTE ambtelijke organisatie formatie	1.125	1.165	1.151	1.148	1.126	1.126
Totaal personeel gemeente Arnhem	1.173	1.212	1.198	1.194	1.172	1.172

Verloop formatie

Verloop formatie in fte	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Aantal FTE ambtelijke organisatie Begroting 2024-2027	**1.115**	**1.103**	**1.098**	**1.077**	**1.078**
Bij: capaciteit afdeling Nieuwkomers tot en met 2028	16	16	16	16	16
Bij: 14 buurtconciërges en 1 coördinator	15	15	15	15	15
Bij: doorgeschoven incidentele formatie uit 2023	6	0	3	0	0
Bij: formatie Handhaving	3	8	8	8	8
Bij: stelpost personeel naar capaciteit Bedrijfsvoering	4	4	4	4	4
Bij: overhead (recruitment/communicatie/adjunct afdelingshoofd P&O)	4	1	0	0	0

Bij: extra capaciteit Cultuur	2	2	2	1	1
Bij: inhuurbudget omgezet naar formatie consulent minima	2	2	2	2	2
Bij: Bibob handhaver	1	1	1	1	1
Bij: capaciteit Juridische zaken i.v.m. Wet Woo	1	1	1	1	1
Bij: communicatieadviseur Griffie	1	1	1	1	1
Af: capaciteit overhevelen naar uitvoeringsbudget	-4	-4	-4	0	0
Afronding	-1	1	1	0	-1
Aantal FTE ambtelijke organisatie Begroting 2025-2028	**1.165**	**1.151**	**1.148**	**1.126**	**1.126**

	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Aantal FTE ambtelijke organisatie	**1.125**	**1.165**	**1.151**	**1.148**	**1.126**	**1.126**
Saldo personeelsbudget loonsom (in € 1.000)	**95.837**	**111.643**	**111.314**	**111.026**	**108.761**	**108.761**
Gemiddelde loonsom (in €)	**85.188**	**95.834**	**96.740**	**96.742**	**96.572**	**96.572**

Verbonden partijen

De gemeente neemt deel in diverse rechtsvormen zowel publiek als privaat. Wanneer de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft in een andere partij, is dat voor de gemeente een verbonden partij. Samenwerking met andere partijen is een manier om publieke taken uit te voeren, die bijdragen aan het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen. Deelnemingen in andere partijen brengen risico's met zich mee zowel bestuurlijk, maatschappelijk als financieel.

Verbonden partijen twee gemeentelijke rollen

De gemeente vervult twee rollen richting de verbonden partijen: de rol van eigenaar en de rol van opdrachtgever. Tussen beide rollen en de belangen die daaruit voortvloeien, kan een spanningsveld bestaan.

In de eigenaarsrol beslist de gemeente over de oprichting, de missie, de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de verbonden partij. Het gemeentebestuur is mede eigenaar van de verbonden partij en draagt bestuurlijke verantwoordelijkheid (de gemeente neemt deel aan het bestuur). De eigenaarsrol richt zich vooral op de continuïteit en de levensvatbaarheid van de (samenwerkings)organisatie.

De gemeente is ook opdrachtgever van de verbonden partij. De verbonden partij levert diensten of producten of is uitvoerder van gemeentelijk beleid. Veelal in de vorm van een basispakket dat door alle deelnemers in de samenwerking wordt afgenomen, met daarnaast een aanvullend pakket dat voor afzonderlijke deelnemers op maat wordt afgesproken.

Het financieel belang is gekoppeld aan beide rollen. Als opdrachtgever heeft de gemeente belang bij een zo goed mogelijke prijs-/kwaliteitsverhouding voor de afgesproken dienstverlening en deze moet passen binnen de kaders van de gemeentebegroting. Als eigenaar draagt de gemeente het 'ondernemersrisico' van de samenwerking. Als de financiële resultaten tegenvallen, zal de gemeente de tekorten moeten aanvullen.

Actuele kaders

Kadernota verbonden partijen gemeente Arnhem

In 2016 is de visie van de gemeente Arnhem op de verbonden partijen vastgelegd in de kadernota verbonden partijen 2016 gemeente Arnhem, met daarin uitvoeringsrichtlijnen over de wijze van sturen en beheersen. Uitgangspunt is om hierbij uit te gaan van een risicogerichte aanpak, onder andere door het instellen van een governancecode en het toepassen van een 'risicokompas'.

BBV-Notitie verbonden partijen

Ook de Notitie verbonden partijen van de Commissie BBV uit oktober 2016 geeft verplichte en aanbevolen kaders ten aanzien van verbonden partijen. In deze notitie wordt uiteengezet wanneer sprake is van een financieel en bestuurlijk belang. Van een financieel belang is sprake als de gemeente de middelen zoals vermogen of leningen, die aan een partij ter beschikking zijn gesteld, niet terugkrijgt bij faillissement van die partij of indien financiële problemen bij de derde partij kunnen worden verhaald bij de gemeente. Bij een bestuurlijk belang gaat het om het hebben van zeggenschap van de gemeente in een derde partij, hetzij omdat de gemeente een zetel in het bestuur heeft, hetzij omdat ze via aandelen mee kan stemmen.

Wet gemeenschappelijke regeling

Lokale overheden werken steeds meer en intensiever met elkaar samen. Dat gebeurt op verschillende niveaus en op verschillende manieren. De Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) maakt (publiekrechtelijke) samenwerking mogelijk tussen provincies, gemeenten en waterschappen.
Per 1 juli 2022 is een wijziging van de Wgr in werking getreden. Deze wijziging is erop gericht de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad bij taken die in gemeenschappelijke regelingen worden uitgevoerd te versterken. De komende tijd wordt bezien wat de gevolgen van de wijzigingen in de Wgr zijn voor de Arnhemse kadernota en de inbedding van de verbonden partijen in de P&C-cyclus.

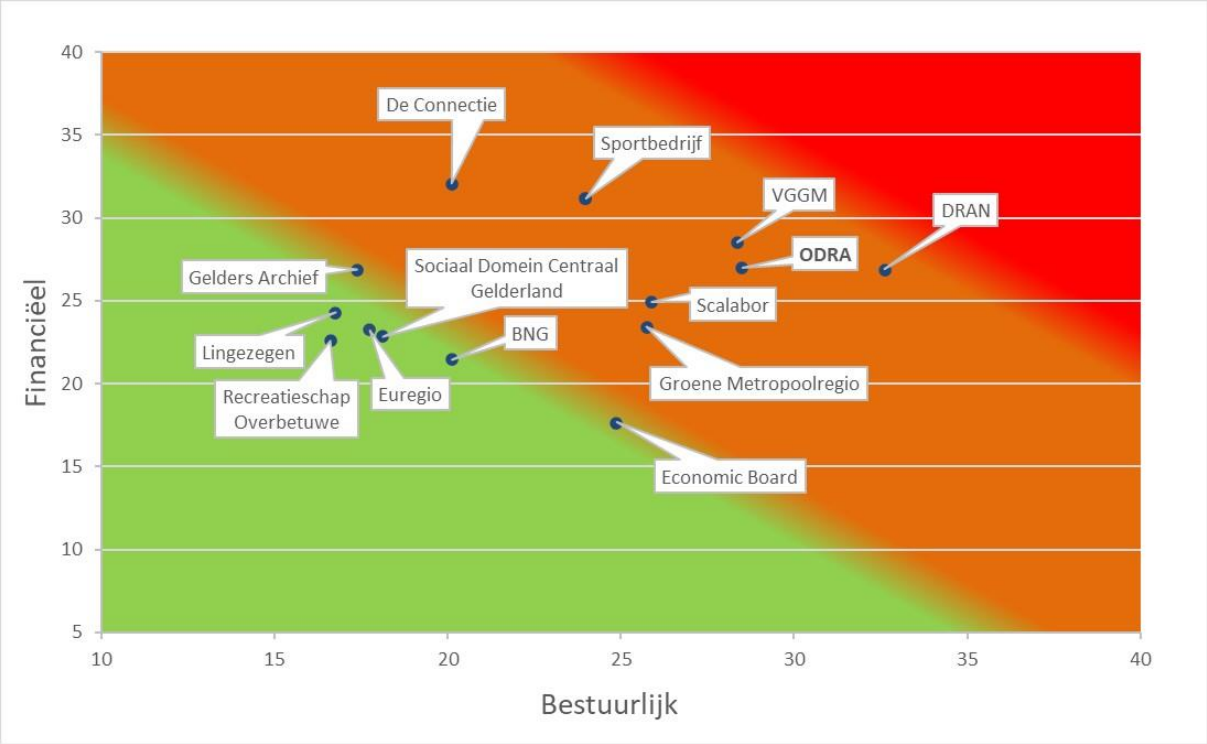
Diversiteit en inclusiviteit

We vinden het belangrijk dat alle partners met wie we samenwerken zich inzetten voor een inclusieve en diverse organisatie en dienstverlening. Zie programma Welzijn en Inclusie voor een uitgebreide toelichting hierop.

Ontwikkelingen risicovolle verbonden partijen

Niet alle verbonden partijen vragen om even veel betrokkenheid. Om de aandacht te geven aan die verbonden partijen die voor de gemeente van het grootste belang zijn, dan wel een belangrijk risico vormen (beleidsmatig of financieel) is het risicokompas toegepast. Het risicokompas is een risicoanalyse die bestaat uit een beoordeling

op acht maatstaven. Deze acht maatstaven geven vorm aan de bestuurlijke en financiële verbondenheid met de partij. Door alle verbonden partijen op dezelfde wijze te beoordelen, is het mogelijk de verbonden partijen onderling te vergelijken en te bepalen welke verbonden partijen in verhouding tot elkaar een hoog risicoprofiel hebben. In de aanloop naar de Begroting 2025 heeft een actualisatie plaatsgevonden van het risicokompas. Dit heeft geresulteerd in de volgende risicokaart:

Voor de verbonden partijen die op basis van de risicokaart in onderlinge vergelijking het hoogst scoren is een beheersstrategie opgesteld. Het betreft de volgende partijen:

- DRAN (Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen);
- Sportbedrijf Arnhem;
- De Connectie;
- VGGM (Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden;
- ODRA (Omgevingsdienst Regio Arnhem;
- Scalabor.

In het hierna volgende overzicht met verbonden partijen wordt aangegeven in welke verbonden partijen de gemeente Arnhem deelneemt en aan welke programma's hiermee een bijdrage wordt geleverd. De hierboven genoemde partijen maken onderdeel uit van dit overzicht. De beheersstrategie op deze partijen wordt in het overzicht nader toegelicht.

Relatie met paragraaf Weerstandsvermogen

De risico's die samenhangen met de verbonden partijen zijn meegewogen in de bepaling van de gewenste weerstandscapaciteit (zie paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen).

Toelichting bij overzicht verbonden partijen

Hierna wordt per verbonden partij een aantal gegevens weergegeven. Naast stamgegevens zijn dit het bestuurlijke en financiële belang, financiële gegevens over het vermogen en resultaat, actuele ontwikkelingen en de beheersstrategie (indien van toepassing).
Aanvullend op de hierna weergegeven verbonden partijen neemt de gemeente Arnhem tevens deel in twee Verenigingen van Eigenaars (VVE's). Het betreft de volgende VVE's:

- Vereniging van Eigenaars Varkensstraat 46 en 47 te Arnhem.
- Vereniging van Eigenaars Varkensstraat 27, 28-1 en 28-2 te Arnhem.

De gemeente heeft als eigenaar van een gedeelte van de panden zitting in het bestuur van de VVE's en heeft tevens een (gering) financieel belang. Het risicoprofiel is als laag aan te merken.

Verbonden partijen

Scalabor B.V.

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Programma	S06 Participatie en armoedebestrijding		
Doel verbonden partij	Scalabor B.V. is een arbeidsontwikkelbedrijf dat inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt uit de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland ondersteunt bij het overbruggen van die afstand. Scalabor begeleidt inwoners die dat nodig hebben naar passend en zo regulier mogelijk werk. Scalabor richt zich op het ontdekken en ontwikkelen van talenten van mensen in een werksituatie. Een belangrijke dienstverlening is het begeleiden van SW-medewerkers van de modulaire gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR), module Werkgeverschap SW (WGSW).		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem is 100% aandeelhouder van Scalabor B.V. De gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR), module Werkgeverschap SW (WGSW) detacheert SW-medewerkers, in opdracht van de deelnemende gemeenten, bij Scalabor B.V. Daarnaast koopt gemeente Arnhem (als klant) ook ontwikkeltrajecten in bij Scalabor B.V. voor inwoners die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet. Scalaobr B.V. is ook onze partner in het toeleiden en creëren van beschutte werkplekken.		
Bestuurlijk belang	De concerndirecteur van gemeente Arnhem is gemachtigd om namens de gemeente Arnhem stemrecht uit te oefenen in de vergadering van aandeelhouders.		
Financieel belang	100%		
Eigen vermogen	Per 01-01-2024	€	8.743.344
	Per 31-12-2024	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2024	€	6.232.714
	Per 31-12-2024	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2025	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2025	€	
Ontwikkelingen			
Risico profiel	Middel		
Beheersstrategie			

Sportbedrijf Arnhem

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Programma	S09 Gezondheid en sport		
Doel verbonden partij	Het Sportbedrijf voert het sportbeleid uit. Arnhem stimuleert en faciliteert bewegen en sporten en Arnhem, voor een beter welzijn van de stad.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem		
Bestuurlijk belang	De gemeente Arnhem is 100% aandeelhouder van de BV Sportbedrijf Arnhem. Als aandeelhouder is de gemeente Arnhem lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Het mandaat om als aandeelhouder op te treden is door het college neergelegd bij de concerndirecteur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft het volledige eigendom.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2024	€	1.762.000
	Per 31-12-2024	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2024	€	13.613.000
	Per 31-12-2024	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2025	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2025	€	18.605.000

Ontwikkelingen	Het Sportbedrijf heeft te maken met een begrotingstekort op basis van de huidige activiteiten, veroorzaakt door de hoge inflatie en energiekosten. Dit is reeds door middel van een raadsbrief gecommuniceerd. We zijn als gemeente in overleg met het Sportbedrijf hoe het begrotingstekort te overbruggen, zonder ingrijpende maatregelen te nemen.
Risico profiel	Middel
Beheersstrategie	**Sturing** Het Sportbedrijf is de grootste uitvoerder van het sportbeleid van de gemeente Arnhem. Bij de verzelfstandiging van het Sportbedrijf, zijn vanuit de gemeente als opdrachtgever en eigenaar van het Sportbedrijf, afspraken gemaakt over de informatie- en stuurmogelijkheden voor de gemeente. Voor 2025 geven we op dezelfde wijze als voorgaande jaren sturing aan het Sportbedrijf. Onderdeel van die sturing is het subsidieproces aan het Sportbedrijf. Dat bestaat uit een gezamenlijke, integrale, uitvraag aan het Sportbedrijf. Gevolgd door een subsidieaanvraag en een gezamenlijke (door sportbeleid, TLO en BC) beoordeling van de aanvraag. Door het jaar heen houden we aan de hand van kwartaalrapportages inhoudelijk en financieel vinger aan de pols wat betreft de voortgang. Ten slotte volgt vaststelling aan de hand van het jaarverslag en de jaarrapportage. Tegelijkertijd voert de gemeente als aandeelhouder ook regelmatig gesprekken met het Sportbedrijf door middel van aandeelhoudersvergaderingen. De dagdagelijkse aansturing gebeurt vanuit de bestuursadviseur sport die fungeert als ambtelijk opdrachtgever. Het verbeteren van inhoudelijk en financieel inzicht is een continu proces waarover Sportbedrijf en gemeente afstemmen met betrekking tot gewenste inzichten. Over de kwaliteit en met name over de (on)mogelijkheden van rapportage over effectiviteit en efficiëntie van interventies in de stad wordt met elkaar gesproken, alsmede wensen voor de toekomst op wijkniveau. Er is steeds meer inzicht in kosten per locatie en per ‘product’. Sportbedrijf en gemeente doorlopen gezamenlijk stappen om dit af te zetten tegen maatschappelijke meerwaarde. Hierdoor komt er steeds meer kennis beschikbaar over in hoeverre uitgaven zich verhouden tot gemeentelijke doelstellingen. Op basis daarvan kunnen beleidskeuzes gemaakt worden. **Financieel** Het eigen vermogen is € 1,8 miljoen. Het Sportbedrijf heeft in 2023 een negatief resultaat gerealiseerd van omstreeks € 0,3 miljoen. Dit is grotendeels te verklaren door hogere energie-, huisvestings- en operationele kosten. Dit verlies is verrekend met het saldo van de bestemmingsreserve. Voor 2024 wordt een beperkt positief resultaat verwacht. Wij verwachten voor 2025 dat het Sportbedrijf bij gelijkblijvende activiteiten nagenoeg voldoende financiële middelen tot haar beschikking heeft. Een eventueel negatief resultaat zal opgevangen moeten worden vanuit het eigen vermogen. Sportbedrijf verwacht de komende jaren het nadelige resultaat verder terug te dringen naar nihil in 2028. **Samenwerking** Nu het Sportbedrijf stabiel staat, is er ruimte om de focus te verleggen naar het gesprek op inhoud en gezamenlijke belangen. De afgelopen jaren is de samenwerking tussen gemeente en Sportbedrijf sterk verbeterd. De samenwerking blijft een onderwerp waarin continu geïnvesteerd wordt, ook in 2025 en verder. Voorbeelden van inhoudelijke onderwerpen die gezamenlijk worden opgepakt zijn: verenigingsondersteuning, de bezetting van accommodaties en ontwikkeling van een positief sportklimaat. Hierover is de gemeenteraad in 2024 verder geïnformeerd. We verwachten deze ontwikkeling met het MT van het Sportbedrijf in 2025 voort te kunnen zetten. Deze samenwerking zorgt ervoor dat het risicoprofiel van het Sportbedrijf als verbonden partij lager ingeschat wordt dan voor 2023 het geval was.

NV Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap		
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën		
Doel verbonden partij	De BNG is de 'bankier ten dienste van overheden', waaronder voor gemeenten.		
Deelnemers in samenwerking	De gemeente heeft minder dan 1% van de aandelen. De andere aandeelhouders zijn de Staat der Nederlanden (50%), provincies en gemeenten.		
Bestuurlijk belang	De concerntreasurer is gemachtigde voor de aandeelhoudersvergadering.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft 496.470 aandelen van de BNG in bezit (bijna 1%) en is daarmee een van de grootste gemeentelijke aandeelhouders van de BNG		
Eigen vermogen	Per 01-01-2024	€	4.721.000
	Per 31-12-2024	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2024	€	110.819

	Per 31-12-2024 €	
Financieel resultaat	Begroot voor 2025 €	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2025 €	
Ontwikkelingen		
Risico profiel	Laag	
Beheersstrategie		

Economic Board regio Arnhem-Nijmegen

Vestigingsplaats	Nijmegen	
Rechtsvorm	Stichting	
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S03 Economie	
Doel verbonden partij	Het versterken van de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheden op de groeisectoren health, energy en food en de cross-overs daartussen, om daarmee de economische slagkracht van de regio Arnhem-Nijmegen verder te ontwikkelen en regionale groeikansen te benutten met alle voor dat doel dienstige middelen.	
Deelnemers in samenwerking	The Economic Board wordt gevormd door achttien leden vanuit de kennisinstellingen, het bedrijfsleven en de overheden.	
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch (voorzitter) en de wethouder Economische Zaken hebben zitting in de board.	
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft geen rechtstreekse financiële relatie met The Economic Board. Van onze bijdrage aan de regio wordt 1 euro per inwoner via een subsidie door de Groene Metropoolregio doorgegeven aan The Economic Board.	
Eigen vermogen	Per 01-01-2024 €	
	Per 31-12-2024 €	40.615
Vreemd vermogen	Per 01-01-2024 €	
	Per 31-12-2024 €	175.139
Financieel resultaat	Begroot voor 2025 €	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2025 €	175.357
Ontwikkelingen	The Economic Board richt zich op de samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven op het gebied van economische ontwikkeling, innovatie en werkgelegenheid in de regio. The Economic Board is aanjager en versterker van de economische groei in de regio Arnhem-Nijmegen rondom de thema's Energy, Health, Hightech met cross-over Food, Slimme Duurzaamheid en Arbeidsmarkt. The Economic Board stimuleert innovaties in deze sectoren en de cross-overs daartussen. Dat doet ze onder meer door te communiceren over het bijzonder potentieel en ontwikkelingen in de regio, mogelijke partners aan elkaar te verbinden en bedrijvigheid en innovaties te stimuleren en aan te jagen. The Economic Board representeert een diverse en grote achterban, die zich uitstrekt over een aanzienlijk gebied (ca 800.000 inwoners) met een actief en betrokken MKB, alles zich afspelend binnen de 18 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen. The Economic Board richt zich onder de noemer Lifeport specifiek op de clusters energy, health en food. Vanuit de propositie dat de regio Arnhem-Nijmegen juist met innovaties op deze thema's een bijdrage kan leveren aan grote maatschappelijke opgaven, bijvoorbeeld maatschappelijke opgaven, bijvoorbeeld rond energie en klimaat. Samen met de Groene Metropoolregio en kennisinstellingen in de regio werkt The Economic Board daarnaast via een gezamenlijke regionale arbeidsmarktagenda aan een betere aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. The Economic Board voert samen met de GMR en de provincie Gelderland de Regiodeal Groene Groeiregio, die in 2023 met het Rijk werd afgesloten, uit. De regiodeal zorgt ervoor dat de regio vooruit kan komt met innovaties en ontwikkelingen in de zorg, woningbouw, bedrijventerreinen en arbeidsmarkt. De Regio Deal sluit inhoudelijk aan bij de agenda's van The Economic Board, GMR en de gebiedsagenda van de provincie Gelderland. In 2025 maakt The Economic Board een nieuw strategisch plan 2026-2023 op basis waarvan meerjarenafspraken met de triple helixpartners worden gemaakt	
Risico profiel	Middel	

Beheersstrategie	Niet van toepassing.

BVO De Connectie

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën
Doel verbonden partij	De Connectie is een gemeenschappelijke regeling met de gemeenten Rheden en Renkum op het gebied van bedrijfsvoering.
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem, gemeente Renkum en gemeente Rheden
Bestuurlijk belang	Wethouder Maurits van de Geijn is lid van het bestuur.
Financieel belang	Het Arnhems aandeel in De Connectie bedraagt 72%.
Eigen vermogen	Per 01-01-2024 € 1.850.000
	Per 31-12-2024 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2024 € 35.328.000
	Per 31-12-2024 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2025 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2025 € 37.800.000
Ontwikkelingen	Om meer grip te krijgen op de samenwerking, toekomstvisie en het financieel perspectief heeft het bestuur van de Connectie in 2021 een bestuursopdracht vastgesteld. De bestuursopdracht ziet toe op heroriëntatie van de samenwerkingsvorm en de financiële huishouding. De governance wordt hiermee versterkt. De bestuursopdracht wordt gemonitord door de gemeente. Voor de gemeente Arnhem heeft dit ertoe geleid dat er een kwaliteitsslag wordt gemaakt ten aanzien van de governance en de rol van de (coördinerend) demandmanager wordt aangescherpt. Daarnaast wordt onderzocht hoe het (collectief) opdrachtgeverschap beter gepositioneerd en ingevuld kan worden. Dit resulteert uiteindelijk in betere aansturing en eenduidigheid ten aanzien van het opdrachtgeverschap naar de Connectie. De ontwikkeling naar outputfinanciering en -bekostiging draagt bij aan het inzicht in, en het sturen op afnamevolumes door gemeenten en hiermee op het kostenniveau van de bedrijfsvoering. Met het oog op toekomstige ontwikkelingen, zoals die op het gebied van wet- en regelgeving ten aanzien van de informatievoorziening, informatieveiligheid en privacy, wordt onderzocht hoe de samenwerking in de toekomst nog beter kan aansluiten bij de behoeften op het gebied van bedrijfsvoering.
Risico profiel	Middel
Beheersstrategie	De beheersing is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen met de belangen van een goede bedrijfsvoeringsorganisatie. Op verschillende niveaus en vanuit verschillende perspectieven wordt er actief samengewerkt. Het bestuur, het OGO (opdrachtgeversoverleg) en de demandorganisatie zijn hierin belangrijke gremia waarin sturing en beheersing nadrukkelijk terugkomen. Het controllersoverleg vervult hierin een belangrijke adviesrol ten aanzien van de P&C-producten van de Connectie. Er wordt in de begroting van De Connectie een aantal risico's beschreven die significant zijn in financiële termen, maar ook voor de dienstverlening. De Connectie onderschrijft de principes van het risico gestuurd werken. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat maatregelen worden genomen om de risico's te beheersen. In de afgelopen jaren heeft De Connectie belangrijke stappen gezet ten aanzien van de invulling van het risicomanagement. Zo heeft er een uitgebreide risico-inventarisatie plaatsgevonden, zowel vanuit het perspectief van de organisatiedoelstellingen als vanuit het perspectief van business continuïteit. Waar nodig zijn aanvullende beheersmaatregelen genomen. De komende jaren gaat De Connectie verder met het door ontwikkelen van het risicomanagement door te investeren in het risicobewustzijn binnen de organisatie en het cyclisch en systematisch borgen van het risicomanagement. Gelet op het feit dat de Connectie een beleidsarme MJPB heeft gepresenteerd waarin ontwikkelingen en (gemeentelijke) ambities zoals bijvoorbeeld de harmonisatie van applicatielandschap niet zijn verwerkt, vraagt dit in de toekomst mogelijk om aanvullende investeringen.

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S07 Zorg
Doel verbonden partij	In april 2016 is de Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen opgericht ten behoeve van het aanvullend vervoer Arnhem Nijmegen (Avan). Het is een gemeenschappelijke regeling, gebaseerd op een bedrijfsvoeringsorganisatie. Eén van de taken van deze Vervoersorganisatie is het regelen van het doelgroepenvervoer, waarbij sprake is van een bundeling van het doelgroepenvervoer (Wmo-vervoer, leerlingenvervoer en instellingsvervoer). Gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers.
Deelnemers in samenwerking	Regio Arnhem en regio Nijmegen
Bestuurlijk belang	Wethouder Marco van der Wel is lid van het bestuur.
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt volgens een verdeelsleutel bij aan de exploitatie. De kosten van de bedrijfsvoeringsorganisatie worden bepaald op basis van het inwoneraantal. De vervoerskosten op basis van rekeneenheden van het vervoer. De vervoersorganisatie heeft geen weerstandscapaciteit; tekorten komen voor rekening van de deelnemende gemeenten.
Eigen vermogen	Per 01-01-2024 €
	Per 31-12-2024 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2024 € 10.690.891
	Per 31-12-2024 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2025 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2025 € 6.605.591
Ontwikkelingen	Met vervoerders zijn in 2020 contracten afgesloten voor een initiële periode van 4 jaren en drie verlengingsopties van elk twee jaren. De uitvoerende partij voor routegebonden vervoer in Arnhem heeft besloten het contract niet te verlengen. Begin 2024 is het aanbestedingsproces afgerond en heeft gunning plaatsgevonden. De afgesloten contracten hebben een looptijd van 10 jaar, opgedeeld in een initiële periode van 6 jaren en twee verlengingsopties van elk twee jaren.
Risico profiel	Middel
Beheersstrategie	De risico's waarmee BVO DRAN te maken heeft zijn een veranderende relatie met de provincie, een zeer dynamische omgeving, kwetsbare burgers en daarmee politieke gevoeligheid. De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Hierom is de sturingsinformatie frequenter en gericht op continue monitoring. Structureel ontvangen we van de BVO DRAN managementinformatie en zogenaamde rittenbakken. Er is ongeveer tien keer per jaar ambtelijk en 6 keer per jaar bestuurlijk overleg. We zijn voornemens om informatie over het doelgroepenvervoer te verwerken in PowerBI zodat het onderdeel kan gaan uitmaken van de bestuursrapportage. In 2022 is gewerkt aan het opnemen van informatie over regiotaxi in PowerBI. Qua IT heeft dat meer voeten in aarde en kost meer tijd dan vooraf ingeschat. Dit geldt nog meer voor het opnemen van informatie over het routegebonden vervoer omdat de aangeleverde informatie niet uniform is tussen de vervoerders. Dit wordt in 2024 meegenomen in de verdere doorontwikkeling van de rapporten in PowerBI,

Euregio Rijn-Waal

Vestigingsplaats	Kleve (D)
Rechtsvorm	Openbaar lichaam naar Duits recht
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S03 Economie
Doel verbonden partij	De Euregio Rijn-Waal is een Nederlands-Duits openbaar lichaam waarbij ca 55 gemeenten en regionale overheden en Kamer van Koophandels uit de grensregio zijn aangesloten. De bevordering van de integratie van Europa en het slechten van nationale grenzen zijn centrale doelen van deze samenwerking. De Euregio Rijn-Waal zet in op verbetering en intensiveren van grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij. In het werkgebied van de Euregio bestaan veel mogelijkheden voor een sterke economische en maatschappelijke ontwikkeling. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten. De Euregio

	verzorgt het programmamanagement voor het EU-programma INTERREG Duitsland-Nederland. De Euregio is geen verbonden partij in de zin van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De Euregio is een openbaar lichaam gebaseerd op het Verdrag van Anholt. In overeenstemming met artikel 3 lid 3 van dit verdrag is voor de Euregio het Duitse recht van toepassing. Dit betekent dat voor de Euregio niet dezelfde plichten gelden ten aanzien van bijvoorbeeld de verzending van de begroting aan deelnemende gemeenten. In de statuten van de Euregio is vastgelegd dat de begroting een maand voor het begin van het nieuwe begrotingsjaar een begroting wordt opgeleverd.		
Deelnemers in samenwerking	55 leden, te weten 30 Nederlandse en 20 Duitse gemeenten, 3 regionale instanties en 2 Kamers van Koophandel		
Bestuurlijk belang	In de Euregioraad zitten namens de gemeente Arnhem wethouder Maurits van de Geijn en de raadsleden Alwin van Engelenburg, Joris Brandts en Yildirim Usta.		
Financieel belang	Beperkt. De leden betalen een (inwoneraantal gerelateerde) contributie.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2024	€	1.734.760
	Per 31-12-2024	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2024	€	2.799.801
	Per 31-12-2024	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2025	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2025	€	28.000
Ontwikkelingen	De Euregio geeft uitvoering aan de door de Euregioraad vastgestelde Strategische Agenda 2025+. Daarin zijn vier grensuitdagingen geformuleerd: economie en klimaat, arbeidsmarkt en opleiding, leefbaarheid alsmede Euregionale identiteit. Medio 2022 is het Europees Interreg-programma VI 2021-2027 van start gegaan. Daarvoor verzorgt de Euregio het regionale programmamanagement. Binnen de Groene Metropoolregio worden initiatieven voor Euregionale samenwerking onderzocht, o.a. in het kader van de Regio Deal Groene Groei. Arnhem neemt binnen de Euregio samen met Düsseldorf, Duisburg, Moers, Ede, Apeldoorn en Nijmegen deel aan het zogenaamde 100.000plus-netwerk.		
Risico profiel	Laag		
Beheersstrategie			

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Vestigingsplaats	Elst		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S02 Bereikbaarheid; S03 Economie; S10 Klimaat en energie; S12 Wonen en leefomgeving		
Doel verbonden partij	De ambitie van de Groene Metropoolregio is gericht op de welvaart van de inwoners in de regio. De Groene Metropoolregio werkt aan maatschappelijke opgaven op het gebied van werken, wonen, duurzaamheid, bereikbaarheid en leefbaarheid. De regio staat voor kwalitatieve groei en dus voor balans tussen groei en leefbaarheid. De ambitie is om de omvangrijke groeiopgave (huisvesting, werk en bereikbaarheid) te faciliteren en de groene leefomgeving en ontspannen leefkwaliteit in de regio te behouden en te versterken. De regio wil zich sterker profileren naar het rijk en Europa als groene, circulaire metropoolregio. De regionale agenda is hierop gericht.		
Deelnemers in samenwerking	Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.		
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch is lid van het Algemeen Bestuur van de Groene Metropoolregio met wethouder Nermina Kundić als zijn plaatsvervanger. Wethouder Nermina Kundić is voorzitter van het bestuurlijk team Verbonden regio. Maurits van de Geijn, Marco van der Wel en Cathelijne Bouwkamp nemen deel aan de bestuurlijke teams voor respectievelijk de opgaven Productieve regio, Ontspannen regio en Groene Groeiregio.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt naar rato van inwonertal bij aan de uitvoering van de gemeenschappelijke regeling. Dit betreft de basiskosten. Daar komen jaarlijks de middelen bij voor de uitvoering van de regionale agenda. Het bedrag van € 1.392.193 dat is opgenomen als gerealiseerde bijdrage Arnhem is opgebouwd uit € 422.043 voor de basiskosten, €163.964 voor de bijdrage Economic Board en € 806.186 voor kosten uitvoering regionale agenda.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2024	€	380.937
	Per 31-12-2024	€	

Vreemd vermogen	Per 01-01-2024	€	5.298.904
	Per 31-12-2024	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2025	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2025	€	1.510.537

Ontwikkelingen

In de Groene Metropoolregio staan de gemeenten gezamenlijk voor de uitdaging om de groei van wonen, werken en mobiliteit zo te realiseren dat deze in goede balans met levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit zijn. Dat wordt groene groei genoemd. Om dit te bereiken werken de gemeenten aan vijf opgaven:

- Groene Groeiregio (verbinden van ruimtelijke opgaven en woningbouw)
- Productieve regio (economie en arbeidsmarkt)
- Ontspannen regio (leefbaarheid, natuur en landschap, cultuur en erfgoed)
- Verbonden regio (mobiliteit en bereikbaarheid)
- Circulaire regio (circulariteit, duurzaamheid, klimaat en energie).

Om verschillende redenen is regionale samenwerking bij deze opgaven van belang. De opgaven overstijgen de gemeentegrenzen en vragen om slim omgaan met de schaarse ruimte. Door samen op te trekken kunnen efficiency- en kostenvoordelen behaald worden. Een regionale aanpak geeft ook meer slagkracht richting diverse ministeries, de provincie en Europa.
In de eerste jaren van de GMR lag de focus vooral op beleidsontwikkeling, onderzoek en planvorming. In de nieuw regionale agenda 2025-2028 verschuift het accent meer naar de uitvoering. Dat gebeurt vooral door gemeenten en partners. De GMR ondersteunt de uitvoering door samenwerking en gebiedsprocessen te organiseren, lobby-activiteiten en financieringsstrategieën te ontwikkelen. Ook blijft de GMR alert op nieuwe kansen en ontwikkelingen en brengt e.e.a. samen in het NOVEX-programma. Er is een initiatief om gezamenlijk het tekort aan personele capaciteit aan te pakken. Om de regionale ambities te kunnen realiseren moet de uitvoeringskracht immers op peil zijn.
De afgelopen jaren is de behoefte gegroeid om (ruimtelijke) vraagstukken integraal aan te vliegen. Het groen-blauw raamwerk en onderwerpen als logistiek en circulair bouwen zijn hiervan voorbeelden. Om verschillende opgaven te faciliteren worden daarom integratietafels georganiseerd.
In 2025 worden o.a. het Regionaal Programma Werklocaties, het Regioarrangement en de Woondeal geactualiseerd. De regionaal afgestemde woonzorgvisie krijgt een plek in de Woondeal 2.1.

Risico profiel	Middel
Beheersstrategie	

Lingezegen

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S12 Wonen en leefomgeving		
Doel verbonden partij	De realisatie en coördinatie van het beheer van Park Lingezegen op basis van het Masterplan, Intergemeentelijke structuurvisie, het Uitvoeringsprogramma en het AB-besluit 2015-004 over de Afronding van de basisuitrusting en de doorontwikkeling (AB, 04 12 2015).		
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Lingewaard, Overbetuwe, Nijmegen en Arnhem.		
Bestuurlijk belang	Wethouder Marco van der Wel is lid van het Dagelijks bestuur, Wethouder Maurits van de Geijn is lid van het Algemeen bestuur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt voor 25% bij aan de gemeenschappelijke regeling.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2024	€	4.983.696
	Per 31-12-2024	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2024	€	235.000
	Per 31-12-2024	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2025	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2025	€	312.278

Ontwikkelingen	De komende jaren werkt de parkorganisatie aan een stevige, relevante positie in de regio en ontwikkelt ze haar identiteit tot een herkenbaar merk Park Lingezegen. Een sterk en betrokken actief netwerk wordt uitgebouwd, waarbij er nauw wordt samengewerkt met regionale stakeholders (de deelnemende gemeenten, provincie, Groene Metropoolregio) en betrokken lokale ondernemers en vrijwilligers
Risico profiel	Laag
Beheersstrategie	

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S04 Onderwijs; S06 Participatie en armoedebestrijding; S07 Zorg
Doel verbonden partij	De Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland is door elf gemeenten in 2017 opgericht voor de uitvoering van taken op het terrein van het sociaal domein. De MGR bestaat uit een beheerorganisatie en vijf modules, te weten: Inkoop specialistische zorg, Werkgeversservicepunt, Regionaal Bureau Leerlingzaken, Werkgeverschap SW-medewerkers en Contractmanagement Inburgering.
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar (niet alle gemeenten doen aan alle modules mee) alsmede het UWV (Werkgeverservicepunt).
Bestuurlijk belang	Wethouder Maurits van de Geijn is lid van het bestuur. In de bestuurscommissies zitten wethouders Mark Lauriks (Participatie), Marco van der Wel (Inkoop zorg) en Nermina Kundić (onderwijs).
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatie van de gemeenschappelijke regeling. Over de wijze waarop de bijdrage over de deelnemende gemeenten worden verdeeld zijn per module specifieke afspraken vastgelegd. Bij de onderwijsmodule geldt bijvoorbeeld het criterium 'leerlingaantallen en VsV-cijfers van de afgelopen 3 jaren' en bij de module WgSW het aantal inwoners met een SW-verband.
Eigen vermogen	Per 01-01-2024 € 714.000 Per 31-12-2024 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2024 € 4.915.000 Per 31-12-2024 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2025 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2025 € 31.022.919
Ontwikkelingen	In opdracht van de deelnemende gemeenten levert de MGR-organisatie een belangrijke bijdrage aan het versterken van de regionale samenwerking, meer integraliteit en ketenoptimalisering in het sociaal domein. De MGR is gevraagd alert te zijn op ontwikkelingen en opgaven die hieraan verder kunnen bijdragen. In 2022 kon daardoor de nieuwe module Contractmanagement Inburgering starten. Het regionaal SROI-steunpunt (Social Return On Investment) wordt in 2024 als submodule aan de samenwerkingsmodule Werkgeverservicepunt toegevoegd. De MGR zet in 2024 de werkzaamheden zoals die in de afgelopen jaren zijn ingezet en afgesproken voort.
Risico profiel	Laag
Beheersstrategie	Niet van toepassing.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S11 Ruimtelijke ontwikkeling
Doel verbonden partij	Goede en efficiënte vergunningverlening en handhaving op het gebied van milieu, bouwen, natuur en water.
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Zevenaar en provincie Gelderland.
Bestuurlijk belang	Wethouder Marco van der Wel is lid van dagelijks bestuur en algemeen bestuur.
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatiebegroting van deze gemeenschappelijke regeling. De jaarlijkse bijdrage is afhankelijk van het afgesproken werkprogramma.

Eigen vermogen	Per 01-01-2024	€	857.000
	Per 31-12-2024	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2024	€	7.099.000
	Per 31-12-2024	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2025	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2025	€	7.303.235

Ontwikkelingen

Landelijke ontwikkelingen: zowel de Omgevingswet als de Wet kwaliteitsborging bouw zijn ingegaan in per 1 januari 2024. Beiden hebben invloed op de werkprocessen van vergunningverlening en toezicht bij ODRA. Een deel van het bouwtoezicht zal voortaan door de markt worden uitgevoerd. Beide wetten vereisen het inregelen van nieuwe werkprocessen.

De landelijke evaluatie van Omgevingsdiensten door de commissie Van Aartsen heeft een aantal maatregelen opgeleverd, waaronder het ‘robuuster’ maken van (kleinere) omgevingsdiensten. Mogelijk resulteert dit voor ODRA in een fusie of intensieve samenwerking met andere diensten. De krapte op de arbeidsmarkt zorgt ervoor dat ODRA relatief veel capaciteit moet inhuren en inmiddels structureel beginnende werknemers zelf opleidt.

Risico profiel

Middel

Beheersstrategie

Landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving kunnen grote invloed hebben op de taakomvang en -inhoud van de omgevingsdienst ODRA. De Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (WKB) hebben invloed hebben op de werkzaamheden die met bouw hebben te maken. Door actief met komende ontwikkelingen bezig te zijn kan beter geanticipeerd worden op eventuele consequenties voor het personeelsbestand van ODRA.

De omvang van het takenpakket van ODRA op het gebied van bouw, vergunningverlening en toezicht is direct afhankelijk van initiatieven van particulieren en bedrijven in de stad. Er kunnen grote verschillen zitten tussen jaren. Om hierop te anticiperen houdt ODRA een flexibele schil met personeel aan. Met de systematiek van outputfinanciering en een prognose van de gemeente op de bouwontwikkelingen wordt het beter mogelijk om de kosten voor de gemeente vooraf in te schatten. Echter is nog steeds sprake van veel dynamiek en onzekerheid. De stikstofregelgeving, hoge prijzen, schaarste aan bouwmaterialen en aan personeel zorgen er voor dat het moeilijk is om goede prognoses te maken. De verwachting is evenwel dat de woningopgave voor flink meer bouwactiviteiten in Arnhem zal leiden.

De bij omgevingsdienst ODRA onderkende risico's voor gemeente Arnhem worden op de volgende wijzen beheerst. Allereerst is er maandelijks werkoverleg tussen de accounthouders van beide partijen. Relevante ontwikkelingen kunnen daar als eerste gesignaleerd worden. ODRA levert maandelijks productiecijfers en urenoverzichten. De cijfers worden met deze frequentie ook in het accountoverleg besproken. Realisatie van producten en uren kan zo getoetst worden aan planning en budget, indien nodig kan worden bijgestuurd en zullen relevante ontwikkelingen gemeld worden in de financiële cyclus van de gemeente.

De portefeuillehouder heeft zitting in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van ODRA. Meerdere keren per jaar worden financiële tussenrapportages van ODRA in de vorm van een financieel dashboard in de bestuursvergaderingen besproken. De businesscontroller Arnhem adviseert de portefeuillehouder op deze rapportages en kan risico's vroegtijdig signaleren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan oplopende personeelskosten door schaarste op de arbeidsmarkt of bevindingen van de accountant.

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S05 Cultuur
Doel verbonden partij	Het gezamenlijk vorm en inhoud geven aan het Gelders Archief, een samenwerking van de gemeentelijke archieven van Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal, provincie en het Rijksarchief Gelderland. Aanvullend zijn taken afgesproken op het terrein van het beheer, het behoud, de presentatie en informatieverstrekking van de historie van de stad Arnhem en de omgeving daarvan.
Deelnemers in samenwerking	De gemeenten Renkum, Rheden en Rozendaal en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Met de provincie Gelderland vinden onderhandelingen plaats over toetreding tot de Gemeenschappelijke Regeling.
Bestuurlijk belang	Wethouders Bob Roelofs en Maurits van de Geijn maken deel uit van het bestuur.
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage.

Eigen vermogen	Per 01-01-2024	€	852.027
	Per 31-12-2024	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2024	€	18.709.591
	Per 31-12-2024	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2025	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2025	€	1.288.771

Ontwikkelingen

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen heeft aangegeven op termijn (voorzien op 1 januari 2025) uit te willen treden uit de Gemeenschappelijke Regelingen ten behoeve van de Regionale Historische Centra (RHC's), waaronder het Gelders Archief. Het Rijk wil wel de financiering op niveau houden voor het behoud en beheer van de fysieke rijksarchieven binnen de RHC's. De digitale rijksarchieven gaan volledig naar het e-depot van het Nationaal Archief. Daarnaast heeft het Ministerie van OCW eind 2020 aangegeven niet te willen dat de RHC's gebruik blijven maken van het e-depot van het Nationaal Archief, maar dat zij hiervoor een eigen voorziening dienen op te richten. Het ministerie heeft hierbij wel financiële ondersteuning toegezegd, waarmee het Gelders Archief naar verwachting voor vijf jaar de externe kosten kan dekken.

Na uittreding van het rijk zullen er nieuwe afspraken worden gemaakt over de indexering aangezien we dan niet meer de prijscompensatie van het rijk hoeven te volgen. Voor de komende jaren is het Gelders Archief uitgegaan van minimale indexering (1%).

In 2023 is er een reserve energietransitie aangelegd ter hoogte va € 450.000.

Risico profiel

Middel

Beheersstrategie

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S01 Veiligheid; S07 Zorg; S09 Gezondheid en sport		
Doel verbonden partij	In deze regeling participeren (inclusief Arnhem) 15 gemeenten. Het betreft hier een wettelijk aangewezen organisatie met taken op het terrein van de brandweer (hulpverlening), volksgezondheid en rampenbestrijding. Veiligheid en gezondheid zijn in de regio de kerntaken.		
Deelnemers in samenwerking	15 gemeenten (inclusief Arnhem) participeren in de gemeenschappelijke regeling.		
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch en wethouder Maurits van de Geijn maken deel uit van het (dagelijks) bestuur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatie van de gemeenschappelijke regeling. Over de wijze waarop de bijdrage over de deelnemende gemeenten is verdeeld zijn per onderdeel specifieke afspraken gemaakt en vastgelegd.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2024	€	9.309.000
	Per 31-12-2024	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2024	€	48.887.000
	Per 31-12-2024	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2025	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2025	€	22.814.000

Ontwikkelingen

Risico profiel

Middel

Beheersstrategie

De veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden is een wettelijk aangewezen regeling waarin wordt samengewerkt met 15 verschillende gemeenten. De taken zijn onder verdeeld in een vijftal programma's (crisisbeheersing, brandweerzorg, GGD, ambulancezorg en bedrijfsvoering). VGGM wijst in haar begroting 2024 op de volgende risico's:

- Arbeidsontwikkelingen, waaronder een krappe arbeidsmarkt, vergrijzing en vitaliteit.
- Ziekteverzuim:

De coronabestrijding vroeg ruime tijd veel extra inzet van VGGM-medewerkers, waardoor het risico bestaat van verzuim als gevolg van een (te) hoge belasting.

- Regeling vervroeg uittreden:

In het pensioenakkoord is geregeld dat werkgevers een Regeling Vervroegd Uittreden (RVU) kunnen aanbieden aan medewerkers die 3 jaar of minder van hun AOW-leeftijd verwijderd zijn. De cao Ambulancezorg en de cao VVT hebben inmiddels een RVU-regeling in de cao opgenomen (ieder met verschillende spelregels). Voor de CAO Veiligheidsregio's is de RVU-regeling onderwerp van gesprek in 2024. In overeenstemming met het Besluit Verantwoorden en Begroten heeft VGGM op dit moment geen reservering voor verlofuren. Het risico bestaat dat een van de bronnen voor de RVU-verlof uren, al dan niet reeds opgebouwd, zal worden. Daarmee bestaat een financieel risico afhankelijk van de uitkomst en het toekomstig gebruik van de RVU.

- Consequenties Covid-19 – effect op taken:

Het is nog onduidelijk welke effecten COVID-19 en de bestrijding van het virus heeft op de samenleving op de lange termijn. Denk hierbij aan de impact op kwetsbare jongeren, de vraag naar reizigersvaccinaties, de vaccinatiebereidheid of vraagstukken over gezondheidsbevordering in het algemeen. Deze onzekerheid heeft mogelijk gevolgen op de uitvoering van de omvang en aard van de taken in 2024 en verder.

De beheersing van bovenstaande risico's is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen. Het regionaal controllersoverleg en de Financiële Commissie die regelmatig bijeen komen vervullen hierin een belangrijke adviesrol, ook ten aanzien van de P&C-producten van de VGGM. Daarnaast wordt er actief samengewerkt bij bestuurlijke opdrachten. Per programma is door de VGGM een doelenboom opgesteld waarbij tevens de belangrijkste risicofactoren en migranten zijn genoemd.
Aan de hand van de zogenaamde 'kans x effect'-methode wordt jaarlijks door VGGM een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt er een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico's te relateren aan de weerstandscapaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen).

Daarnaast ontvangen de deelnemende gemeenten gedurende het jaar tussenrapportages van VGGM waarin wordt stilgestaan bij de actuele ontwikkelingen en de verwachtingen met betrekking tot de risico's worden beschreven.

Zowel de burgemeester als de wethouder publieke gezondheid zijn lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van VGGM. Het dagelijks bestuur en algemeen bestuur komen afzonderlijk van elkaar jaarlijks vijf keer bij elkaar. Onderwerp van gesprek is onder andere de P&C-cyclus. Begrotingen en jaarrekeningen worden daar vastgesteld. Ook inhoudelijke ontwikkelingen/ risico's worden daar gedeeld. Daarnaast is de wethouder publieke gezondheid deelnemer van de begeleidingscommissie programma Beter Bedrijfsvoeren.
Ondersteunende ambtenaren adviseren de burgemeester en wethouder als het gaat om de inhoud van de agenda. Deze ondersteunende ambtenaren zijn ook aangesloten op het controllersoverleg zoals eerder genoemd.

De raad krijgt de mogelijkheid om een zienswijze uit te brengen ten aanzien van de begroting en de jaarrekening van VGGM. Eventuele financiële risico's worden opgenomen in gemeentelijke risicoprofiel.

In de afgelopen jaren is gebleken dat deze beheersstrategie volstaat.

Recreatieschap Overbetuwe

Vestigingsplaats	Kerk - Avezaath
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S03 Economie
Doel verbonden partij	Het Recreatieschap heeft tot taak de gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de openluchtrecreatie en het toerisme in het rivierengebied.Samen met het Natuur- en Recreatieschap Lingegebied en het Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal wordt deelgenomen in de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied (handelsnaam Uiterwaarde). Uiterwaarde ontwikkelt de recreatiegebieden en land- en routegebonden voorzieningen in het rivierengebied en houdt ze in stand.
Deelnemers in samenwerking	Samen met de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe heeft de gemeente Arnhem zitting in het bestuur van het Recreatieschap Overbetuwe. Het recreatieschap Overbetuwe is aandeelhouder van de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied.
Bestuurlijk belang	Vanuit de gemeente Arnhem participeren de portefeuillehouder toerisme en recreatie en raadslid Nico Wiggers in het algemeen bestuur van Recreatieschap Overbetuwe.
Financieel belang	Eigen vermogen en vreemd vermogen liggen bij de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierenland. Het Recreatieschap Overbetuwe beschikt niet over vermogen.
Eigen vermogen	Per 01-01-2024 €
	Per 31-12-2024 €

Vreemd vermogen	Per 01-01-2024 €
	Per 31-12-2024 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2025 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2025 €
Ontwikkelingen	
Risico profiel	Laag
Beheersstrategie	

Grondbeleid

De paragraaf grondbeleid is op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) een verplicht onderdeel van begroting. In de begroting en verantwoordingscyclus van de gemeente wordt elk jaar een paragraaf grondbeleid opgenomen in zowel de Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) als de begroting. In de begroting heeft de paragraaf de functie van een vooruitblik.

Visie en wijze van uitvoering grondbeleid

Grondbeleid heeft twee hoofdstromingen: actief grondbeleid en faciliterend grondbeleid. Gemeente Arnhem voert sinds de vaststelling van de nota Grondbeleid 2023, een actief grondbeleid. Bij actief grondbeleid treedt de gemeente op als private partij in de grondmarkt. Voor eigen rekening en risico voert de gemeente de grondexploitatie voor het proces, grondverwerving, transformatie in bouwgrond en verkoop.
Bij de vaststelling van de nota Grondbeleid in 2023 is door de gemeente Arnhem afscheid genomen van de nadruk op het faciliterende grondbeleid. Bij dit beleid beperkt de gemeente zich tot haar publiekrechtelijke taak. Zij stelt de kaders voor de ontwikkeling vast (in de vorm van een bestemmingsplan), maar derden (zoals ontwikkelaars of woningcorporaties) zijn verantwoordelijk voor de realisatie.
Deze keuze is een voortvloeisel uit het feit er in Arnhem dus hoofdzakelijk sprake is binnenstedelijke herontwikkeling. Daarnaast heeft de gemeente grote ambities in overeenstemming met de woondeal. De woningbouw moet (1) versnellen. Waarmee kosten naar voren gehaald worden. Het merendeel van de bouwopgave betreft realisatie van (2) minimaal 67% betaalbare segment. Er wordt (3) extra aandacht besteed aan het vormgeven van circulaire leefomgevingen, natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen met behoud van groene ruimten. Er is (4) grootschalige samenhang nodig in de aanpak van sociaal-fysieke stadsvernieuwing. De opgave is om (5) binnenstedelijk te bouwen. En er wordt (6) rekening gehouden worden met specifieke, kwetsbare doelgroepen.
Met alle ambities, zoals hierboven beschreven, kennen de grondexploitaties in voorbereiding vaak een (grote) onrendabele top. De markt is hierdoor vaak niet in staat om al deze ambities mogelijk te maken. Dit maakt publieke financiering noodzakelijk. Het Rijk subsidieert inmiddels fors bij de woningbouwopgave, maar doet dit alleen door middel van cofinanciering. Dit vraagt ook om eigen financiële middelen en innovatief denken van de gemeente om de woningbouwopgave, in samenwerking met andere partners, te realiseren. De gemeente zal dus hoofdzakelijk zelf als risicodragende partij naar voren moeten stappen om al deze ambities mogelijk te maken, wat aansluit bij de keuze voor actief grondbeleid.

Prognose grondexploitaties

Algemeen

De projectadministratie van de grondexploitaties bevat op basis van de beoogde gebieds- en/of projectontwikkeling enerzijds de gerealiseerde kosten en opbrengsten en anderzijds de begroting van nog te maken kosten en voorziene opbrengsten.
De projectenportefeuille van de gemeente is onderhevig aan externe factoren. Economische ontwikkelingen kunnen leiden tot onder andere prijsstijgingen. Binnen grondexploitaties wordt om deze reden gerekend met parameters die deze prijs- en renteontwikkelingen voor de lange termijn uit kunnen drukken. Een verandering van de langjarige parameters heeft grote invloed op de eindwaarde berekening van grondexploitaties. Jaarlijks voert de gemeente een analyse uit om te bepalen of een aanpassing nodig is voor de langjarige parameters. Op het moment van samenstellen van deze begroting gelden de volgende gegevens:

- Rentepercentage 1,6% (naar rato vreemd vermogen/totaal vermogen, methodiek voorgeschreven in de BBV). Voor de project ‘Schuytgraaf’ en ‘Spoorzone’ is er sprake van projectfinanciering. Hiervoor bedraagt de rente 2,1%
- Disconteringsvoet 2% (voorgeschreven in het BBV)
- Kosten- en opbrengstenindexaties grondexploitaties 01-01-2024

	Kort 2024	Middellang 2025-2026	Lang 2027 e.v.
Opbrengsten			
Woningbouw vrije sector	2,0%	3,0%	2,0%
Woningbouw sociaal	1,0%	1,0%	2,0%
Bedrijven	2,0%	2,0%	2,0%
Kantoren	2,0%	2,0%	2,0%
Winkels & horeca	1,0%	1,0%	2,0%
Maatschappelijk	1,0%	1,0%	2,0%
Overige opbrengsten	0,0%	0,0%	0,0%

Kosten			
Verwervingen	2,0%	3,0%	2,0%
Civieltechnische kosten	3,0%	2,0%	2,0%
Plankosten	4,0%	3,0%	2,0%
Overige Kosten	2,0%	2,0%	2,0%

Bron: FJP 2023, Gemeente Arnhem

Jaarlijks worden alle posten aangaande de projectadministratie geactualiseerd en voorzien van een onderbouwing in het kader van de FJP. Bij relevante of ingrijpende veranderingen vinden actualisaties in sommige gevallen ook gedurende het jaar plaats. Deze veranderingen worden zichtbaar voor de Raad er tijdens de tussenrapportage (Turap).

Saldo grondexploitaties

Het saldo grondexploitatie drukt de totale waarde uit van alle grondexploitaties die de gemeente zelf beheert. Bij gelijkblijvende uitgangspunten is dit het bedrag dat de gemeente aan zichzelf als winst uit kan keren of bij zal moeten leggen voor de totale verwezenlijking van alle lopende projecten.
Daar zijn de saldi van de winstgevende project al gecorrigeerd met de eerder genomen winsten. Het totaal saldo van grondexploitaties in gemeente Arnhem is nu gelijk aan €-65.100.000,-. Voor dit te kort zijn momenteel al voorzieningen getroffen. Het totaal van de voorzieningen betreft €71.100.000,-.
Het totaal saldo grondexploitaties wordt voornamelijk bepaald door de herontwikkeling van het gebied rondom Arnhem Centraal. De herontwikkeling van binnenstedelijke stationsgebieden zijn complex en kostbaar door de hoge kosten voor vastgoed verwerving.

Winstneming

Aangezien het grondbedrijf van gemeente acteert als een private partij, stelt de commissie BBV regels op voor de wijze waarop eventuele winst moet worden genomen op grondexploitaties. Over genomen winsten moet namelijk Vennootschapsbelasting (VPB) worden betaald. Volgens het BBV berust winstneming bij grondexploitaties op het voorzichtigheidsbeginsel. Hoewel er winst genomen moet worden, moet er ook genoeg zekerheid bestaan over het te behalen resultaat. Hierdoor moet aan een drietal voorwaarden worden voldaan alvorens er winst mag worden genomen

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat
2. De grond (of het deelperceel) is verkocht
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst naar rato van realisatie nemen)

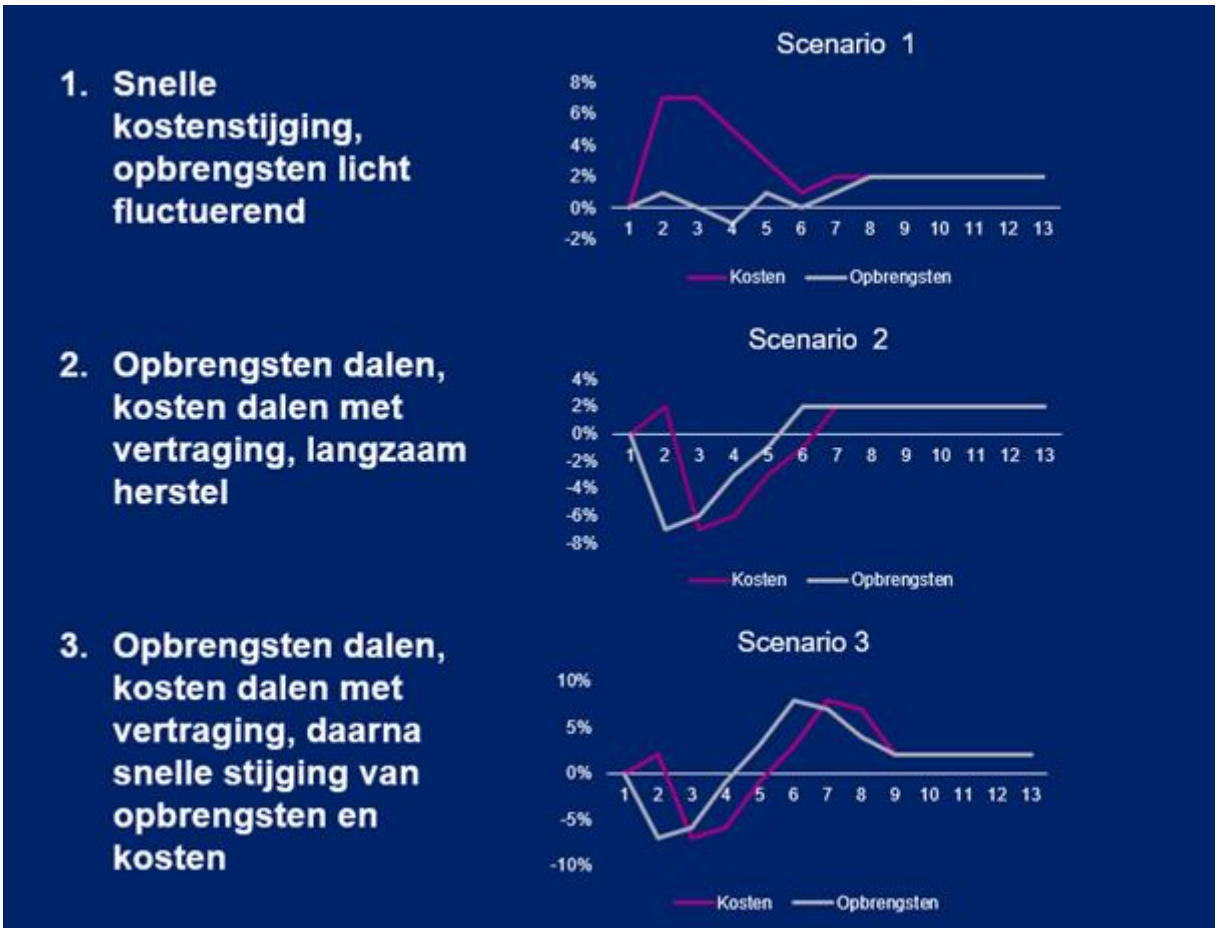
De hoeveelheid te nemen winst wordt berekend door het percentage kosten af te zetten tegen het percentage opbrengsten. Er wordt ook rekening gehouden met de onzekerheden in de grondexploitaties door de verwachte risico's van het project te beoordelen. Een eventueel positief saldo op opbrengsten wordt dan als winst genomen. Als hieruit blijkt dat een grondexploitatie niet winstgevend, maar verliesmakend is, moet hiervoor een voorziening worden opgenomen.
De eventuele winstneming dan wel verliesvoorziening wordt geraamd bij het opstellen van de Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP), zoals geactualiseerd op 1 januari 2024. Na vaststelling van het FJP bij de jaarverantwoording, worden de uitkomsten meegenomen in de begroting 2025. Winst wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Grex, bestemmingsreserve Strategische posities en bestemmingsreserve Stadsontwikkelfonds, tenzij anders door de raad is besloten.

Uitgangspunten omtrent reserves en verbonden risico's

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen wordt als volgt berekend. In het BBV van juli 2019 wordt een onderscheid gemaakt in het conjuncturele risico (marktrisico) en project specifieke risico's. Op basis van dit onderscheid is de opbouw en bepaling van het weerstandsvermogen berekend.

1. Vanaf 2023 wordt er voor de conjuncturele risico's (marktrisico) gebruik gemaakt van historische cijfers in opbrengsten- en kostenontwikkeling, CPI, GWW (index voor grond-, weg- en waterbouw) en huizen prijsindex die nauwkeurig inzicht geven in de conjuncturele ontwikkelingen van de afgelopen decennia. Geëxtraheerd van deze cijfers zijn drie scenario's geformuleerd, zoals weergegeven in onderstaande afbeelding:

Per jaar wordt er bepaald welk scenario het meest aannemelijk is zich voor te doen, waarbij de huidige stand van de conjunctuur het vertrekpunt is. Door middel van een wegingsfactor wordt er aan het meer aannemelijke scenario een zwaardere weging gegeven. Dit jaar telt scenario 1 voor 20%, scenario 2 voor 60% en scenario 3 voor 20%.

2. De project specifieke risico's zijn per project met de specialisten en (bij grote, risicovolle projecten) met team risicomanagement bepaald. Waarbij de kans van optreden vermenigvuldigd wordt met het verwacht financieel effect om tot een gewogen risicobedrag te komen. Deze risico's worden sinds dit jaar 'weggezet in de tijd'. Als een risico zich dus over 5 jaar voor zou kunnen doen, wordt het risico in dat jaar meegenomen in het totaal benodigde weerstandsvermogen van dat jaar. Waar dit voorgaande jaren in één keer werd berekend.

Het totaal van alle project specifieke risico's wordt vervolgens gemoduleerd met Naris. Een simulatieprogramma, om het definitieve risicobedrag te bepalen.

Naast de project specifieke risico's en conjuncturele risico's wordt er een risicobedrag opgenomen voor het strategisch bezit (MVA) en de anterieure overeenkomsten. Dit bedraagt voor het MVA 10% van de boekwaarde en voor anterieure overeenkomsten 10% van de gemaakte kosten in 2023.

Ontwikkelingen vastgoedmarkt

De krapte op de Nederlandse woningmarkt is van structurele aard. Toch is de sterke stijging van woningprijzen, bouwkosten en rentes in 2023 afgevlakt. De woningmarkt eindigde hierdoor stabieler aan het einde 2023. Ook nam de inflatie af die zijn uitwerking had op de bouwkosten in de vorm van materialen, arbeid en energie.
In 2024 trekt de woningmarkt weer aan. Het aantal verkooptransacties in het eerste kwartaal van 2024 steeg met 9,9% ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2023. De prognoses lopen op tot weer een prijsstijging op de woningmarkt van 10%. Inmiddels beginnen de bouwkosten weer te stijgen, maar doordat de vastgoedmarkt weer aantrekt, zijn stijgen de grondprijzen ook mee, waardoor de kosten binnen de gemeentelijke grondexploitaties over het algemeen gedekt blijven.
De commerciële vastgoedmarkt kent een onzekere toekomst. Voor goede kantoorruimte op goede locaties en (logistieke) bedrijfsruimte zijn de verwachtingen nog wel positief. Voor detailhandel en horeca zijn de

vooruitzichten minder optimistisch. Het grondbedrijf heeft zelf relatief weinig projecten in portefeuille waarin de uitgifte van commercieel vastgoed is opgenomen., waardoor de hieraan gekoppelde risico's beperkt zijn

Strategische aankopen

Arnhem kan een (strategische) positie innemen op de grondmarkt of in een toekomstige ontwikkeling voordat een planologische beslissing of ander ruimtelijk bestuurlijk besluit is genomen. De aankoop wordt gedaan met een concreet doel of eindresultaat, waarbij de gemeente de realisatie van de gemeentelijke ambities wil bereiken door middel van een actieve rol.
In de nota grondbeleid 2023 is het volgende te hanteren afwegingskader vastgesteld:
• De aankoop geschiedt wegens een toekomstige (gebieds)ontwikkeling dan wel herontwikkeling (andere functie) van de betreffende locatie;
• De aankoop kan worden gehanteerd als ruilobject voor (toekomstige) ontwikkelingen.
De totale boekwaarde aan strategisch bezit in portefeuille mag maximaal € 100 miljoen bedragen, waarbij in 2 jaar tijd tot maximaal € 50 miljoen per jaar mag worden besteed. Financiële ruimte kan worden vrijgemaakt door delen van het strategische bezit administratief over te dragen aan een beleidsprogramma of toe te voegen aan een grondexploitatie.
De totale boekwaarde van het strategisch bezit bedraagt per 31-12-2023 € 26,9 miljoen. De ophoging van het maximaal te bedragen strategisch bezit uit 2023 creëert hiermee afdoende ruimte voor alle komende verwervingen in het jaar 2025 in het kader van het actieve grondbeleid.

Activeren van plankosten

Voordat een grondexploitatie wordt vastgesteld, worden kosten gemaakt voor onderzoek en inzet van ambtelijke capaciteit. Onder bepaalde voorwaarden biedt het BBV daarbij de mogelijkheid om deze kosten (plankosten) gedurende maximaal vijf jaar te activeren. Hiermee drukken ze als last niet op de exploitatie(rekening) van de gemeente.
In de nieuwe nota Grondbeleid 2023 is deze werkwijze uitgewerkt en daarmee door de raad goedgekeurd om toe te passen in Arnhem. Door plankosten te activeren en later toe te rekenen aan een grondexploitatie blijven de totale kosten per project inzichtelijk. Dit geeft de raad een beter beeld van de totale businesscase van een project. Daarnaast kunnen de geactiveerde kosten, doordat ze projectgebonden zijn, in aanmerking komen voor cofinanciering. Voor 2025 zal het maximaal te activeren bedrag € 2 miljoen bedragen.

Erfpacht

Erfpacht is een juridische constructie waarbij een persoon (de erfpachter) het recht krijgt om een stuk grond te gebruiken dat eigendom blijft van de blooteigenaar (in dit geval de gemeente). Dit recht wordt meestal verleend voor een langere periode, vaak 30, 50 of zelfs voor onbepaalde tijd, en gaat gepaard met de verplichting tot het betalen van een periodieke vergoeding, de canon genoemd.
Het instrument erfpacht wordt in gemeente Arnhem veelvuldig gebruikt. Voor gemeente en de erfpachter heeft het toepassen van erfpacht voordelen. Het geeft de gemeente de mogelijkheid om grip te houden op grondposities waarmee toekomstige ontwikkelingen van de stad eenvoudiger zijn te realiseren door de gemeente.

Investeringen

De raad autoriseert op grond van zijn budgetrecht de middelen voor de beleidsuitvoering. Hieronder vallen ook de investeringen. Investeringen vragen, anders dan reguliere begrotingsposten, meerjarig budgetruimte en dienen afzonderlijk te worden vastgesteld door de raad. In de Verordening financieel beleid en beheer van de gemeente Arnhem is opgenomen dat de raad de investeringsruimte autoriseert met het vaststellen van de begroting.

Inleiding

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) wordt expliciet aandacht gevraagd voor de investeringen. In artikel 20 van het BBV staat dat de uiteenzetting van de financiële positie een raming moet bevatten voor het begrotingsjaar van de financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen. Afzonderlijke aandacht moet hierbij worden besteed aan de investeringen.
Naast de wettelijke taak om specifiek aandacht te besteden aan de investeringen is er ook bestuurlijk veel behoefte aan transparantie rond de gemeentelijke investeringsportefeuille. In deze paragraaf wordt de investeringsplanning 2024 – 2028 toegelicht.

Beleid

Het huidige meerjarig investeringsplan (MIP) is een gedetailleerd plan waarin afzonderlijke investeringen per programma zijn gerangschikt. Hiermee hebben gemeentebestuur en management een middel in handen om goed onderbouwde afwegingen te maken en de realisatie van investeringen door de tijd nauwgezet te volgen.
In deze investeringsplanning is het voor de gemeenteraad mogelijk om investeringen over de programma's tegen elkaar af te wegen om, wanneer nodig, ruimte te creëren voor de ambities met onze stad. De gemeente beschikt daarnaast over een gedetailleerde afschrijvingstabel met daarbij een aangescherpte set van regels rond activering van investeringen.

Investeringen 2024-2028

De investeringsplanning 2024 - 2028 hieronder bevat naast de geplande investeringen in de periode 2025 - 2028 de geactualiseerde jaarschijf 2024 uit het MIP 2024 - 2028. Omdat het geactualiseerde overzicht leidt tot andere kapitaallasten in 2025 dan oorspronkelijk begroot in de Begroting 2024, wordt ook deze jaarschijf ter goedkeuring en vaststelling aan de gemeenteraad voorgelegd.
De voorgenomen investeringen bestaan uit programma- als de bedrijfsvoeringsinvesteringen.
Bedrijfsvoeringsinvesteringen betreffen veelal de reguliere vervanging van bedrijfsmiddelen, zoals het vervangen van de computers, de ICT-infrastructuur, meubilair en dergelijke. De programma-investeringen betreffen naast de reguliere investeringen (zoals in wegen, verkeer en riolering) voornamelijk de voorgenomen investeringen in gebouwen. Voor de investeringen in gebouwen die meer dan € 2 miljoen bedragen, is onderaan de tabel in overeenstemming met de financiële verordening een toelichting opgenomen. Indien van toepassing, worden projectspecifieke risico's daarbij, met de te treffen maatregelen, toegelicht.
Investeringen in de grondexploitatie en in grootschalige projecten zijn in de meerjarenprogramma raming niet opgenomen. Hierover vindt besluitvorming plaats in de gemeenteraad op basis van afzonderlijke raadsvoorstellen.

Meerjareninvesteringsplanning (MIP) gemeente Arnhem 2024-2028

Nr.	Programma Omschrijving	Omschrijving investering	E / M* nut	Investeringsbedragen 2024 geactua-liseerd	2025	2026	2027	2028
Bedragen x €1.000								
S00	**Bestuur, dienstverlening en financiën**	Huisvesting en facilitaire zaken	E	7.081	6.874	5.745	1.325	4.154
		ICT	E	500	500	500	500	500
S02	**Bereikbaarheid**	Wegen en verkeer ontwikkeling	M	13.989	20.660	14.532	7.946	12.288
		Verkeersregelinstallaties	M	1.001	579	528	1.486	864
		Overige Mobiliteit & OR beheer	M	2.971	10.823	0	805	0
		Wegen beheer en groot onderhoud	M	3.452	6.571	4.128	4.028	4.028
		Kunstwerken	M	937	802	802	802	802
		Openbare verlichting Overige	M	2.894	4.194	1.852	1.852	1.852

		Parkeerexploitatie	E	8.412	3.595	597	516	840
S04	**Onderwijs**	Overige huisvesting onderwijs	E	7.551	50.232	7.373	20.501	10.156
		Huisvesting Primair onderwijs	E	441	9.707	0	202	16.750
		Huisvesting Secundair/primair onderwijs	E	0	0	0	0	0
		Huisvesting Speciaal onderwijs	E	4.788	13.692	5.028	7.939	44.219
		Natuur milieu educatie	E	0	52	46	0	35
S05	**Cultuur**	Culturele basisvoorzieningen en activiteiten	E	7.201	850	43	78.051	388
		Erfgoed archeologische beeldkwaliteit	E	50	62	0	0	0
S08	**Welzijn en inclusie**	Ondersteuning opgroeien en opvoeding	E	1.257	0	0	0	0
		Inclusie integratie antidiscriminatie	E	500	500	500	500	0
S09	**Gezondheid en sport**	Overige Binnensport en huisvesting	E	3.163	269	341	229	146
		Overige algemene publieke gezondheidszorg	E	271	78	0	231	0
		Overige Buitensport	E	1.620	0	0	0	0
		Zwembad Valkenhuizen	E	143	0	0	0	0
S10	**Klimaat, energie en milieu**	Energy Made in Arnhem (EMIA) - Luchtagenda	E	156	0	0	0	0
S11	**Ruimtelijke ontwikkeling**	Ruimtelijke ontwikkeling en beheer	M	0	338	0	331	0
S12	**Wonen en leefomgeving**	Havenbeheer	M	597	0	0	0	0
		Parken & bossen	E	80	245	68	68	68
		Vastgoed stedelijk groen	E	50	0	0	0	0
		Groen	E	169	179	0	1.261	140
		Bomenplan	E	1.770	1.266	1.109	481	481
		Klimaatadaptatie	E	800	800	800	800	0
		Overige Afval	E	74	74	74	424	74
		Afvalbeheer	E	1.900	4.280	2.428	1.613	494
		GRP Realisatiefase en Gebiedsontwikkeling	E	12.653	16.231	14.571	14.432	14.730
				86.471	**153.453**	**61.065**	**146.323**	**113.009**

') *Economisch- / Maatschappelijk nut*

Toelichting investeringen in gebouwen

Vernieuwing Stadstheater	
Programma	S05 Cultuur Vernieuwing Stadstheater
	In 2022 heeft de gemeenteraad besluiten genomen over de vernieuwing van het Stadstheater. Gekozen is voor een volledige vernieuwing van het Stadstheater en daarvoor middelen beschikbaar te stellen.
Betrokkenen	Musis & Stadstheater Arnhem (MSA)
Planning	Het voorlopig ontwerp (VO) is inmiddels goedgekeurd en de sloop staat gepland in het najaar van 2024. Verwachte oplevering/realisatie is voorzien in 2027.

Raming	Investeringskrediet: € 62,3 miljoen voor het gebouw en € 10,4 miljoen voor een bijdrage aan de vernieuwing van de theatertechniek en inrichting. Daarnaast wordt conform eerdere besluitvorming in 2025 € 0,5 miljoen investeringskrediet beschikbaar gesteld voor meerkosten bouwrijp maken grond en wordt € 4,1 miljoen investeringskrediet toegevoegd voor het gebouw als gevolg van latere activering en ter dekking van kostenstijgingen (betreft toevoeging van jaarschijf).
Beschikbare middelen	In de begroting zijn de benodigde financiële middelen beschikbaar om de kosten voor de vernieuwing van het stadstheater te dekken.
Risico's	Het project vernieuwing Stadstheater is een groot en risicovolle project. Twee keer per jaar worden de risico's en beheersmaatregelen van dit project geactualiseerd en opnieuw doorgerekend. In juni 2024 is dit opnieuw gedaan waarbij op dat moment de conclusie was dat het project binnen de risicokaders en de post onvoorzien blijft.
Overige toelichting	Voor het toegankelijke maken van de omgeving rondom het vernieuwde stadstheater (onderdeel van de stadsoase) is een investeringskrediet opgenomen in 2027 van €2.034.000 verdeeld over de programma's S02 Bereikbaarheid en S12 Wonen en Leefomgeving. Dit is inclusief indexatie voor verwachte kostenstijgingen. De dekking van de kapitaallasten komt uit de BR Zuidelijke Binnenstad.

Speciaal onderwijs, Vredenburg en Kronenburg, De Piramide	
Programma	S04 Onderwijs
	Vervangende nieuwbouw voor De Piramide op de locatie aan de Groningensingel.
	De directie en teams van de Piramide en Horizon hebben besloten om samen te gaan werken. Vanwege de verwevenheid van de twee schoolgebouwen is de vervangende nieuwbouw en uitbreiding een bouwkundige uitdaging. Het gevolg hiervan is dat de planvorming meer tijd heeft gekost dan voorzien. Deze vervanging was al opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal huisvestingsplan (IHP) voor basisscholen en komt tevens terug in het nieuwe IHP uit 2024.
Betrokkenen	Flores
Planning	Realisatie in 2025
Raming	Investering: € 4,8 mln.
Beschikbare middelen	€ 4,8 mln. is beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit reeds beschikbaar investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primair onderwijs, Malburgen, Mozaïek (Eimerssingel) en Johannes + 50 leerlingen vanuit Kentalis	
Programma	S04 Onderwijs
	Vervangende nieuwbouw voor een tweetal scholen (Mozaïek en Johannes)
	Deze vervanging was al opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal huisvestingsplan voor basisscholen en maakt tevens onderdeel uit van het nieuwe IHP uit 2024.
Betrokkenen	Flores, Delta, Kentallis
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 16,9 mln.
Beschikbare middelen	€ 16,9 mln. is beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit reeds beschikbaar investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primair onderwijs, Malburgen, Mozaïek (Zwanenbloem) en Parcival (zuid)	
Programma	S04 Onderwijs
	Vervangende nieuwbouw voor Mozaïek (Zwanebloem) en Parcival in Arnhem Zuid
	De planvorming voor deze nieuwbouw is nog in een vroeg stadium. In dit MIP wordt de gemeenteraad gevraagd vanuit de investeringsbudgetten voor onderwijs een bedrag van € 16,6 miljoen te reserveren.
Betrokkenen	Flores, Vrijescholen Athena
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 16,6 mln.
Beschikbare middelen	De middelen zijn beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit het investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Nieuwbouw Sporthal, Malburgen, Fluitekruidstraat	
Programma	S04 Onderwijs
	De gymzaal aan de Fluitekruidstraat is een gymzaal annex activiteitengebouw in eigendom van de gemeente Arnhem en dat wordt beheerd door Sportbedrijf Arnhem. De gymzaal wordt vervangen door nieuwbouw.
Betrokkenen	Volkshuisvesting Arnhem en Sportbedrijf Arnhem
Planning	Realisatie in 2025
Raming	Investering: € 2,6 mln.
Beschikbare middelen	€ 2,6 mln. Is reeds beschikbaar gesteld. De dekking bestaat uit reeds beschikbaar investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primair onderwijs, Heijenoord, Heijenoordschool	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie en vervangende nieuwbouw voor Heijenoordschool
	Deze vervanging is opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal huisvestingsplan voor basisscholen en is opnieuw opgenomen in het IHP van 2024.
Betrokkenen	Flores
Planning	Realisatie in 2028
Raming	Investering: € 7,94 mln.
Beschikbare middelen	€ 7,94 mln. is beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit reeds beschikbaar investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primair onderwijs, Heiejnoord, Parcivalschool (Noord), Prisma	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie en vervangende nieuwbouw Parcivalschool, vestiging Noord en uitbreiding van het Prisma.
	Deze vervanging van Parcival was al opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal HuisvestingsPlan voor basisscholen. De vervanging van Prisma is hierbij toegevoegd in het nieuwe IHP 2024.
Betrokkenen	Vrijescholen Athena, Onderwijsspecialisten
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 27,3 mln.
Beschikbare middelen	€ 27,3 mln. is beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit reeds beschikbaar investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primair onderwijs, Centrum, De Sterrenkring	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie of vervangende nieuwbouw voor De Sterrenkring
	Deze renovatie/nieuwbouw is opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal HuisvestingsPlan voor basisscholen
Betrokkenen	Flores
Planning	Realisatie in 2027
Raming	Investering: € 5,0 mln.
Beschikbare middelen	€ 5,0 mln. is beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit reeds beschikbaar investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primair onderwijs, Centrum, De Binnenstad	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie of vervangende nieuwbouw voor Montessori school De Binnenstad
	De planvorming voor deze renovatie/nieuwbouw is nog in een vroeg stadium. In dit MIP wordt de gemeenteraad gevraagd vanuit de investeringsbudgetten voor onderwijs een bedrag van € 6,7miljoen te reserveren.
Betrokkenen	Flores
Planning	Realisatie in 2026
Raming	Investering: € 6,7 mln.
Beschikbare middelen	De middelen zijn beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit het investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Voortgezet onderwijs, Geitenkamp, GSG Guido	
Programma	S04 Onderwijs
	Vervangende nieuwbouw voor Gereformeerde Scholengemeenschap Guido, vestiging Arnhem. Het project is aanbesteed.
Betrokkenen	Gereformeerde Scholengemeenschap Guido
Planning	Realisatie in 2025
Raming	Investering: € 7,8 mln.
Beschikbare middelen	De middelen zijn beschikbaar. De dekking bestaat uit het investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast
Randvoorwaarden	Bijdrage van schoolbestuur

Speciaal onderwijs, Spijkerkwartier, Dr. Bosschool en Stijgbeugel	
Programma	S04 Onderwijs
	Koninklijke Kentalis verzorgt in Arnhem aan de Dr. P.C.M. Bosschool en De Stijgbeugel onderwijs voor kinderen en jongeren met een auditieve en/of communicatieve beperking. Daarnaast heeft zij voorzieningen voor diagnostiekbehandeling en begeleiding. Om haar activiteiten optimaal af te kunnen stemmen op de behoeften van de doelgroep heeft zij besloten tot het ontwikkelen van brede regionale Zorg Onderwijs Combinaties (ZOC) op verschillende locaties in Nederland, onder andere in Arnhem.
Betrokkenen	Kentalis
Planning	Realisatie in 2025
Raming	Investering: € 8,9 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 8,9 mln.

Randvoorwaarden	In convenant is afgesproken dat Kentalis een bijdrage doet voor renovatie Dr. Bosschool/De Stijgbeugel en tevens bijdrage in kader van frisse scholen. Vanwege vertraging is nog niet duidelijk of convenant daadwerkelijk zo zal worden uitgevoerd.

Primair onderwijs, Schuytgraaf, Salamander Meikers 3 Schatgraaf en Arabesk	
Programma	S04 Onderwijs
	Uitbreiding Salamander voor beide scholen; Schatgraaf en Arabesk. Deze uitbreiding is opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal HuisvestingsPlan voor basisscholen.
Betrokkenen	Delta, Flores
Planning	Realisatie in 2025
Raming	Investering: € 5,8 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 5,8 mln.

Voortgezet speciaal onderwijs, Heijenoord, tijdelijke huisvesting Prisma	
Programma	S04 Onderwijs
	Dit zijn de investeringsmiddelen uit het IHP voor te tijdelijke huisvesting van Prisma.
Betrokkenen	Onderwijsspecialisten
Planning	Realisatie in 2025
Raming	Investering: € 4,7 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 4,7 mln.

Beweegonderwijs, Monikkenhuizen, Thomas a Kempis college 3 gymzalen	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie/nieuwbouw 3 gymzalen behorend bij het Thomas a Kempis college
Betrokkenen	Christelijke onderwijs groep
Planning	Realisatie in 2026
Raming	Investering: € 8,9 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 8,9 mln.

Voortgezetonderwijs, Velperweg e.o., Beekdal Lyceum	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie/nieuwbouw Beekdal Lyceum.
Betrokkenen	Quadraam
Planning	Realisatie in 2026
Raming	Investering: € 27,9 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 27,9 mln

Primair onderwijs, Presikhaaf, Ibn-i Sina + Gymzaal	
Programma	S04 Onderwijs
	Uitbreiding Ibn-i Sina en extra gymzaal ten behoeve van uitbreiding bewegingsonderwijs capaciteit in Presikhaaf.
Betrokkenen	Simon Scholen

Planning	Realisatie in 2028
Raming	Investering: € 5,4 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 5,4 mln.

Primair onderwijs, Spijkerkwartier, Hugo de grootschool, St Paulus, extra ruimte Rijnpark	
Programma	S04 Onderwijs
	Samenvoeging van beide scholen met daarbij ruimte voor uitbreiding i.v.m. de realisatie van Rijnpark.
Betrokkenen	Flores, Delta
Planning	Realisatie in 2028
Raming	Investering: € 14,4 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 14,4 mln.

Primaironderwijs, Alteveer/Cranevelt, De Wijzer	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie/nieuwbouw de Wijzer
Betrokkenen	Delta
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 6,2 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 6,2 mln.

Beweegonderwijs, Malburgen, Gymzaal Eimers	
Programma	S04 Onderwijs
	Nieuwbouw gymzaal Eimers
Betrokkenen	Flores, Vrije scholen Athena
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 3,2 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 3,2 mln.

Subsidies

De gemeente Arnhem heeft per programma haar doelstellingen met de daarbij behorende beoogde effecten en resultaten geformuleerd. Deze doelen kunnen op verschillende manieren worden bereikt. Een van deze manieren is het verlenen van subsidies. Subsidies zijn financiële bijdragen aan inwoners en/of organisaties voor activiteiten die bijdragen aan de realisatie van de door de gemeenteraad vastgestelde beleidsdoelen van de gemeente.
In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de (verwachte) subsidieverlening in 2025.

Overzicht

Subsidies kunnen op verschillende manieren worden verleend:

1. Subsidies op basis van subsidieregelingen
Volgens de Algemene wet bestuursrecht mag een bestuursorgaan alleen subsidie voor activiteiten verstrekken op grond van een wettelijk voorschrift. Dat kan een rijksregeling, provinciale regeling of een gemeentelijke (subsidie)verordening zijn. Op basis van de Algemene Subsidieverordening Arnhem 2016 (ASV) zijn in Arnhem verschillende subsidieregelingen vastgesteld. Hiermee is een wettelijke en rechtmatige grondslag gecreëerd voor de subsidieverstrekking. Aan de hand van vooraf bepaalde criteria worden de subsidies verdeeld en toegewezen aan de betrokken instellingen.

2. Begrotingssubsidies
Het is niet altijd zinvol om een aparte regeling op te zetten voor het verstrekken van een subsidie. Bijvoorbeeld wanneer er maar één instelling is die een bepaalde gesubsidieerde activiteit kan voeren. Voor die gevallen is in de Algemene wet bestuursrecht een uitzondering gemaakt. Wanneer in de begroting een subsidieontvanger vermeld staat én het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld, is geen nader wettelijk voorschrift nodig. Met name de subsidies aan grote organisaties worden op deze wijze verstrekt.

Als het bij onvoorziene omstandigheden wenselijk is om een subsidie te verstrekken, maar zowel een subsidieregeling als een begrotingssubsidie behoren niet tot de mogelijkheden, biedt de wet daarnaast onder andere de mogelijkheid om op incidentele basis subsidie te verstrekken.

Op 12 juni jl. is de motie 'Rust voor duurzame partners' (24M73) aangenomen.
Op dit moment wordt bekeken hoe de uitvoering van deze motie wordt verwerkt in het subsidiebeleid.

	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Subsidieregeling	**10.318**	**9.634**	**9.102**	**9.102**	**9.102**
STAD	5.277	4.739	4.208	4.208	4.208
WIJK	5.041	4.894	4.894	4.894	4.894
Begroting	**96.675**	**95.912**	**93.189**	**94.223**	**92.770**
STAD	74.193	71.944	69.309	70.576	69.122
WIJK	22.482	23.968	23.880	23.647	23.647
Incidenteel	**4.511**	**2.248**	**2.052**	**2.052**	**2.052**
STAD	1.159	1.655	1.458	1.458	1.458
WIJK	3.352	594	594	594	594
Totaal Subsidies	**111.504**	**107.794**	**104.343**	**105.377**	**103.924**

In bovenstaande tabel is de voor 2025 begrote subsidieverstrekking per grondslag weergegeven, op basis van gegevens per augustus 2024.

Het begrote bedrag aan te verstrekken subsidies met de grondslag begroting ligt enigszins lager dan in 2024. Voor een verdere toelichting op de subsidies met de grondslag begroting, wordt verwezen naar het onderdeel 'Begrotingssubsidies' in deze paragraaf.

Voor de subsidieregelingen geldt dat de in de tabel opgenomen begrote bedragen niet helemaal representatief zijn voor de budgetten die in de jaarschijven daadwerkelijk beschikbaar voor subsidieverstrekking op grond van een regeling (subsidieplafonds). Redenen hiervoor zijn:

- Het subsidieplafond van een regeling wordt door het college soms vastgesteld voor de gehele looptijd van een regeling. Het bedrag dat voor een bepaald jaar beschikbaar is hangt af van in hoeverre het plafond van de regeling al is 'uitgenut'. Pas na afloop van het lopende jaar (2024) wordt de begroting van het komende jaar (2025) hierop aangepast;
- Voor de regelingen waarbij het college jaarlijks het plafond opnieuw vaststelt, is pas eind 2024 bekend wat de hoogte van het plafond voor 2025 is;
- Gedurende het jaar kunnen door het college nieuwe regelingen worden ingesteld. Middelen hiervoor worden gedekt uit regulier programmabudget, of onttrokken aan een bestemmingsreserve.

Voor een overzicht van de in 2025 lopende subsidieregelingen wordt verwezen naar het onderdeel 'Subsidieregelingen' in deze paragraaf.

Gezien de aard (onvoorziene omstandigheden) geldt voor incidentele subsidies dat deze voorafgaand aan het boekjaar lastig te begroten zijn. Enkel in die gevallen waarbij de subsidie meerjarig (voor een beperkt aantal jaar) wordt toegekend, is vooraf duidelijk dat deze verstrekt gaat worden. Het in de begroting opgenomen bedrag voor incidentele subsidieverstrekking betreft dan ook grotendeels een nog niet aan specifieke organisaties gelabeld budget, dat gedurende het jaar ingezet kan worden voor het verstrekken van incidentele subsidies.

Subsidieregelingen

In Arnhem wordt een deel van de subsidies verleend op basis van een subsidieregeling. Hiermee is een wettelijke en rechtmatige grondslag gecreëerd voor de subsidieverstrekking. Op basis van vooraf bepaalde criteria worden de subsidies verleend aan de betrokken instellingen.

Ten tijde van het opstellen van deze begroting is van onderstaande regelingen bekend dat deze actueel zijn in 2025:

- Aanjaagfonds
- Amateurkunstregeling
- Burgerkracht
- Herdenking slavernijverleden en antiracisme
- Individuele aanpak particuliere woningen Arnhem-Oost (SEWA)
- Non Formele Educatie regio Midden-Gelderland
- Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 1; Publieksevenementen, producties en presentaties
- Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 2; Culturele producties en presentaties en culturele festivals
- Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 3, Artistieke producties en presentaties en artistieke festivals
- Productie en Presentatie Amateurkunst
- Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen
- Scouting
- Sport
- Stimuleringsregeling inzet conciërges basisscholen
- Voorschools aanbod
- Wijkinitiatieven

Begrotingssubsidies

In de lijsten zijn de namen opgenomen van organisaties die naar verwachting in 2025 begrotingssubsidie ontvangen, met daarbij het geraamde bedrag per wijk- en stedelijk programma en op totaal niveau.
Met het vaststellen van de begroting wordt per organisatie het maximale bedrag (de lijst op totaalniveau) aan begrotingssubsidie voor 2025 bepaald. Binnen het maximale bedrag mag het college (programmamanager in mandaat) besluiten over het verstrekken van begrotingssubsidie.

Ten tijde van het opstellen van deze begroting dienen de subsidieaanvragen voor 2025 nog te worden ingediend en toegekend. De begrote bedragen kunnen naar aanleiding hiervan nog wijzigen.
Bij wijziging van activiteiten door de subsidieontvanger wordt het bedrag aan begrotingssubsidie hiermee in lijn gebracht en naar boven of beneden bijgesteld t.o.v. 2024. Er kan ook de wens zijn om een begrotingssubsidie te verstrekken aan een organisatie die niet eerder begrotingssubsidie heeft ontvangen, of om juist de begrotingssubsidie aan een organisatie stop te zetten.
In (vrijwel) alle gevallen betreft het bij de hiervoor beschreven situaties het omzetten van regulier programmabudget in subsidiebudget en vice versa, of om een verschuiving van subsidiebudget van de ene naar de andere organisatie. De gevolgen van beide wijzigingen voor het financieel beeld zijn neutraal.
De toename in het begrote bedrag aan begrotingssubsidie voor 2025 ten opzichte van 2024 die bij veel organisaties te zien is, is te verklaren door de reguliere compensatie voor loon- en prijsstijgingen. Bij het onderdeel 'Ontwikkelingen' wordt deze compensatie verder toegelicht. Op opvallende mutaties wordt hierna een toelichting gegeven.

In de lijst is ook de ontvanger 'Subsidies alg' opgenomen. Deze fictieve ontvanger wordt in de administratie gebruikt voor budget dat nog niet voor een specifieke organisatie bestemd is.

	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Begroting	96.675	95.912	93.189	94.223	92.770
Arnh Platf Chronisch zieken Gehand	190	196	196	141	141
Arnhems Fed van Muziekgezelschappen	6	6	6	6	6
Arnhemse Sport Federatie	13	14	14	14	14
Bewonersbedrijf De Oosthof	34	35	35	35	35
Bijzonder in Arnhem	2	2	2	2	2
BPD Ontwikkeling BV	0	0	0	0	500
Centrum voor Activerend Werk	374	390	390	390	390
Coöperatie Dorpsplatform Elden U.A	7	8	8	8	8
Courage Events	31	32	32	32	32
Cultuur Academy	261	269	269	269	269
De Helling Exp.Werkplaats	99	103	103	103	103
De Nieuwe Oost	91	94	94	94	94
Diverzo, COC Midden-Gelderland	12	12	12	12	12
Dorpsraad Schaarsbergen	5	5	5	5	5
Elderveld Wijkplatform	9	9	9	9	9
Enjoy en Learn BV	229	229	0	0	0
Expertise Centrum Samenleving	34	35	35	35	35
GGD Noord- en Oost-Gelderland	17	17	17	17	17
Groepspraktijk van Verloskundigen	18	19	19	19	19
IVIO-Opleidingen	300	300	300	300	300
Kairos Forensische Zorg	24	25	25	25	25
KIES voor de kinderen	31	33	33	33	33
Kinderopvang SKAR BV	564	564	564	564	564
Kluppluz BV	493	510	510	510	510
Kuiper Ontwikkeling B.V.	0	0	0	514	0
Leger des Heils Gelderland	1.038	1.680	1.659	769	560

	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming 2026	2027	2028
LeukOmteLeren Weekendschool Arnhem	32	32	32	32	32
Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp	451	470	470	470	470
MEE Gelderse Poort	234	243	243	243	243
Oprecht BV	574	594	594	594	594
Pactum	2.113	2.201	2.201	2.201	2.201
Pro Persona Arnhem	201	208	208	208	208
Recreatieve Vereniging Craneveer	8	8	8	8	8
Reg Opleids.centr Graafschap College	59	41	41	41	41
RIBW. Arnhem & Veluwe Vallei	304	316	316	316	316
Rijn Ijssel Roc	1.451	1.311	1.311	1.311	1.311
Rooms Kathol Parochie St. Eusebius	11	12	12	12	12
Rots Bouw Project I B.V.	0	0	0	190	0
s Heeren Loo	126	131	131	131	131
Scalabor	250	332	244	11	11
SIMON scholen	84	84	84	84	84
Slachtofferhulp Nederland, Reg Oost	37	38	38	38	38
Sportbedrijf Arnhem BV	20.874	18.605	18.489	18.689	18.689
St Hoogstambrigade Schuytgraaf	0	4	4	4	4
St StartClub Arnhem	45	40	35	0	0
ST Toneelgroep Oostpool	75	75	75	75	75
St Vrienden van de Ernemse Optog	8	8	8	8	8
St. Airborne Museum	273	246	246	246	246
St. Airborne Region	86	89	89	89	89
St. BBA	113	117	117	117	117
St. Beheer Wijk Sportac Vredenburcht	56	58	58	58	58
St. Bewoners Spijkerkwartier	38	39	39	39	39
St. Bewoners Vredenburg	19	20	20	20	20
St. Bewonersplatform Rijkerswoerd	34	35	35	35	35
St. Biz Korenkwartier	124	128	128	128	5
St. Bouwspeelplaats De Leuke Linde	162	169	169	169	169
St. Bridge to Liberation	642	317	317	317	317
St. CASA	22	23	23	23	23
St. Citymarketing Arnhem	355	367	367	367	367
St. Culturele Evenementen Arnhem	38	39	39	39	39
St. De Blauwe Wij(k) Economie	314	314	0	0	0
St. De Innovatiefabriek Arnhem	54	56	56	56	56
St. De Instap	261	271	271	271	271
St. De Klup	17	18	18	18	18
St. Delta Kath.- en prot onderwijs	394	394	394	394	394
St. Energiebank Regio Arnhem	1.446	1.446	0	0	0
St. Entrea Lindenhout	183	190	190	190	190
St. Eusebius	356	371	371	371	371
St. Fashion Festival Arnhem	54	55	55	55	55
St. Flores Onderwijs	750	750	750	750	750
St. Focus Filmtheater	691	713	713	713	713
St. Gym & Turnen Arnhem	147	147	147	147	147
St. Halt, team Gelderland	22	23	23	23	23
St. Het Droombankje	306	318	318	318	318
St. Het Huis van Puck	234	241	241	241	241
St. Huis voor de Wijk	228	228	0	0	0
St. Humanitas	15	16	16	16	16
St. Inloophuis Sint Marten Klarendal	31	33	33	33	33

	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming 2026	2027	2028
St. Introdans	127	131	131	131	131
St. IrisZorg	4.889	5.103	5.103	5.103	5.103
St. Jacobiberg	238	246	246	246	246
St. Jeugdland	74	77	77	77	77
St. KAB Posttheater	219	226	226	226	226
St. Kentalis Zorg	133	139	139	139	139
St. Koningsdag Arnhem	10	11	11	11	11
St. Kruispunt	312	385	385	385	323
St. Leergeld Arnhem	184	190	190	190	190
St. Luxor Live	448	462	462	462	462
St. Moviera	4.237	4.396	4.396	4.396	4.396
St. Museum Arnhem	4.670	4.819	4.819	4.819	4.819
St. Musis en Stadstheater	7.770	8.017	8.017	8.017	8.017
St. Natuurcentrum Arnhem	2.140	2.370	2.320	2.320	2.320
St. Ome Joop's Tour	24	25	25	25	25
St. Omstand	52	2	2	2	2
St. Ondernemersfonds Arnhem	380	380	380	380	380
St. Ontwerp Platform Arnhem	22	22	22	22	22
St. Pas	2.460	2.460	2.460	2.460	2.460
St. Phion	75	77	77	77	77
St. Platform Binnenstad Arnhem	56	58	58	58	58
St. PRAGO	123	123	123	123	123
St. Present	23	24	24	24	24
St. Productiehuis Plaatsmaken	221	227	227	227	227
St. Rijnstad	7.342	7.280	7.280	7.280	7.280
St. Rijnstate Ziekenhuis	57	59	59	59	59
St. Rozet	10.379	10.049	10.049	9.982	9.982
St. Sinterklaasintocht Arnhem	10	10	10	10	10
St. SLAK	217	224	224	224	224
St. Sonsbeek & State of Fashion	921	0	0	0	0
St. Sportcentrum Rijkerswoerd	555	573	573	573	573
St. State of fashion	313	250	250	250	250
St. Stoelenproject De Duif	274	348	348	348	285
St. Streekomroep Middel Gelderland	241	248	248	248	248
St. VanHarte	10	10	10	10	10
St. Veilig Thuis Gelderland Midden	3.210	3.471	3.471	3.471	3.471
St. Viering Nat Feest en Gedenkdagen	23	24	24	24	24
St. Vitale Verbindingen	195	203	203	203	203
St. Vitanos	59	59	59	0	0
St. Vitesse Betrokken	84	86	86	86	86
St. Vivare	0	0	0	456	0
St. Vluchtelingenwerk Nederland	529	571	571	571	571
St. Vluchtelingenwerk Oost-Ned	244	251	251	251	251
St. Vrijwillige Terminale Zorg Arnh	2	2	2	2	2
St. Welzijn Ouderen Arnhem	2.274	2.373	2.373	2.373	2.373
St. Wonen in Kronenburg Appelgaard	11	11	11	11	11
St. Your Coach Next Door	79	82	82	82	82
St. Zwembad Klarenbeek	355	367	367	367	367
Stadsloods	229	229	0	0	0
Stichting Buddy to Buddy Arnhem	59	61	61	61	61
Stichting De Driestroom	146	152	152	152	152
Stichting HAN Hydromotive	11	11	11	11	11

	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming 2026	2027	2028
Stichting Het Huurdershuis	57	109	109	109	109
Stichting InDifferent	36	38	38	38	38
Stichting Mediafonds Arnhem	65	65	65	0	0
Stichting Portaal (Portaal Arnhem)	0	0	0	460	0
Stichting Sonsbeek	0	250	250	250	250
Stichting Volkshuisvesting Arnhem	0	0	0	120	0
Subsidies Alg	809	1.161	1.162	1.412	1.378
Toerisme veluwe arnhem nijmegen	383	397	397	397	397
Vereniging Cohousing Arnhem	0	0	0	248	0
Vereniging Hoogstede-Klingelbeek	3	3	3	3	3
Verloskundig centr Puur Vroedvrouwen	20	20	20	20	20
Voedselbank Arnhem	50	53	53	53	53
VOF Ontwikkelingscombi BPD/Klok	0	0	0	0	525
Vrijwilligersgala On Ganse	32	34	34	34	34
Wijkv. Penseelstreek Hoogkamp	10	11	11	11	11
Wijkvereniging Angerenstein	5	6	6	6	6
Wijkvereniging Burgemeesterskwartier	8	8	8	8	8
Wijkvereniging De Oostelaar	20	21	21	21	21
Wijkvereniging Elderveld	22	23	23	23	23
Wijkvereniging Molenbeke	5	5	5	5	5
Wijkvereniging Paasberg Wellenstein	3	3	3	3	3
Wijkvereniging Schuytgraaf	19	20	20	20	20
Wijkvereniging Transvaal	2	2	2	2	2
Youth for Christ Nederland	94	98	98	98	98
Zorgbelang Inclusief	38	40	40	40	40
Totaal Subsidies	**96.675**	**95.912**	**93.189**	**94.223**	**92.770**

Begrotingssubsidies per programma
De voor 2024 begrote omvang van de subsidieverstrekking met de grondslag begroting is € 95,6 miljoen. In onderstaande tabellen is de verdeling naar de programma's zichtbaar. De eerste tabel betreft de stedelijke programma's, de tweede tabel de wijkprogramma's.

	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming 2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Bestuur, dienstverlening en financien	25	25	25	25	25
Veiligheid	115	118	118	118	118
Economie	2.524	2.256	2.251	2.216	2.093
Onderwijs	4.610	4.382	4.332	4.332	4.332
Cultuur	26.697	26.140	26.145	26.224	26.224
Zorg	2.455	2.656	2.656	2.656	2.656
Welzijn en inclusie	18.563	19.869	19.844	18.810	18.477
Gezondheid en sport	16.579	14.003	13.887	14.087	14.087
Klimaat, energie en milieu	2.625	2.445	0	0	0
Wonen en leefomgeving	0	50	50	2.108	1.111
Totaal Subsidies	**74.193**	**71.944**	**69.309**	**70.576**	**69.122**

	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Wijken Algemeen	22.482	23.968	23.880	23.647	23.647
Totaal Subdsidies	**22.482**	**23.968**	**23.880**	**23.647**	**23.647**

Ontwikkelingen

Kostenstijgingen bij subsidiepartners

In het verleden is incidentele compensatie toegekend om onze subsidiepartners tegemoet te komen bij de sterk gestegen lonen en prijzen. Deze kostenstijgingen waren uitzonderlijk. De incidentele compensatie stond daarom los van de reguliere structurele compensatie voor loon- en prijsstijgingen van alle gesubsidieerde partijen in 2024 en verder. De verwachting is dat de reguliere compensatie in de toekomst weer voldoende zal zijn om normale kostenstijgingen bij subsidiepartners op te vangen. Met de grotere subsidieontvangers vindt jaarlijks overleg plaats over de verwachte kosten in het lopende jaar. Wanneer extra compensatie in de toekomst noodzakelijk lijkt, zal dat apart gemeld worden.

Nieuwe wijze subsidiëring sociale basis

Om te zorgen dat we ook in de toekomst goede dingen kunnen doen voor de Arnhemmers, werken we in 2025 aan nieuw, flankerend beleid op Welzijn. Belangrijk daarbij is dat de gemeente de te verstrekken subsidies aan laat sluiten op wat we breder in het sociaal domein en specifiek in de sociale basis willen bereiken. Na de bespreking en besluitvorming gaan we het welzijnsbeleid implementeren. Dan zal ook duidelijk zijn wat de impact is op bestaande subsidies. Voor de tussenliggende periode gaan we bekijken welke onderdelen van de nieuwe aanpak al verwerkt kunnen worden in lopende subsidieafspraken.

Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid

De openbaarheidsparagraaf is een toevoeging aan de Begroting 2025, voortvloeiend uit het besluit tot actieve openbaarmaking van informatie. Deze verplichting is gericht op het verbeteren van de informatiehuishouding binnen overheidsinstanties, Bovendien vereist artikel 3.5 van de Wet open overheid (Woo) dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting en verantwoording specifieke aandacht besteedt aan zowel de beleidsvoornemens als de uitvoering van de Wet open overheid.

Inleiding

Transparantie en openbaarheid staan bij ons hoog in het vaandel. Een voortvarende en efficiënte uitvoering van de Wet open overheid (Woo) past hierbij. Deze wet is op 1 mei 2022 in werking getreden. Deze wet richt zich op een transparante overheid en vraagt een cultuurverandering rond de omgang met informatie. Bepaalde informatie moet verplicht en actief openbaar gemaakt worden. We volgen hierbij de landelijke planning waarbij de wettelijke verplichting per informatiecategorie gefaseerd zal worden ingevoerd. Kansen om te versnellen zullen we hierbij niet laten liggen.

Als organisatie hebben we een programmatische aanpak ontwikkeld voor de implementatie van de Woo op de lange termijn. Deze meerjarige aanpak is opgesteld om ervoor te zorgen dat we voldoen aan de vereisten van de Woo en dat we transparantie en openheid bevorderen. In deze begroting is extra geld gereserveerd voor extra capaciteit voor de beantwoording van de vragen (de zogeheten passieve openbaarmaking). We hechten veel waarde aan het informeren van de gemeenteraad over onze voortgang en plannen met betrekking tot de Woo. Om die reden wordt de raad periodiek op de hoogte gehouden van onze activiteiten en vorderingen. Jaarlijks informeren we op onze (fundamentele) uitgangspunten, we blikken terug en kijken vooruit met betrekking tot een open overheid via een raadsinformatiebrief.

Onderdelen Woo

De Woo bestaat uit drie onderdelen:

1. De openbaarmaking op eigen initiatief (actieve openbaarmaking)
2. De openbaarmaking op verzoek (passieve openbaarmaking)
3. Verbetering van de informatiehuishouding

Voor 2025 staan hiervoor de volgende activiteiten gepland:

Ad. 1.
We gaan in 2025 verder met het publiceren van informatie categorieën conform de Woo (ingangsdatum 1 mei 2022) en volgen zoals eerder aangegeven het tijdspad dat door de landelijke overheid is opgesteld (actieve openbaarmaking). Op 1 november 2024 zijn de eerste vijf informatie-categorieën die verplicht openbaar moet worden gemaakt in werking getreden. Voor de gemeente gaat het om informatie over de organisatie, de werkwijze (waaronder de taken en bevoegdheden) en de bereikbaarheid van het bestuursorgaan en haar organisatieonderdelen. Deze informatie is op de website www.arnhem.nl/open voor iedereen toegankelijk en beschikbaar. Deze website wordt steeds geactualiseerd. Hoewel het nog niet volledig duidelijk is wanneer de andere informatiecategorieën verplicht openbaar moeten worden gemaakt, gaan we door met de voorbereidingen voor het geval de planning definitief wordt. De verdere implementatie voor de overige informatie-categorieën wordt stap voor stap en doelmatig uitgevoerd. Per keer wordt een informatiecategorie uitgerold waarbij we gebruik maken van de eerder opgedane ervaring. De verwachting is dat we eind 2025 ten minste 8 van de 11 categorieën actief publiceren Hiermee voldoen we dan ruim voldoen aan de minimale eisen die de Woo stelt. De planning is om in de komende jaren t/m 2027 alle informatie-categorieën gepubliceerd te hebben. Onze intentie is om voorop te lopen in de landelijke planning.

Daarnaast publiceren we jaarlijks proactief datasets aan de hand van de lijst die we jaarlijks via een raadsinformatiebrief kenbaar maken. Het proactief publiceren van datasets houdt in dat we regelmatig op eigen initiatief datasets beschikbaar stellen aan het inwoners, instellingen en ondernemingen (zie website: www.opendata.arnhem.nl).

Ad. 2.
We werken in 2025 verder aan het verbeteren van het tijdig afhandelen van de Woo-verzoeken (passieve openbaarmaking). We gaan aan de slag met het ondersteunen en faciliteren van behandelaars. Dit gaan we onder andere doen door de verdere uitnutting van de bestaande oplossingen maar ook het introduceren van geavanceerde oplossingen (w.o. slimmer zoeken). Naast inzet van deze oplossingen gaan we ook actief bezig

met instructies te geven aan behandelaren voor het adequaat afhandelen van Woo-verzoeken. Dit doen we door het verzorgen van onder andere workshops en het actualiseren van handreikingen. Hiermee worden behandelaars meer ontzorgd. De aandacht zal ook gericht blijven op het stroomlijnen van het proces afhandeling Woo-verzoeken. We zullen het proces met de juiste informatievoorziening (indicatoren o.a. doorlooptijd, behandeltijd etc.) actief monitoren zodat we in staat zijn om tijdig en (pro) actief te kunnen (bij)sturen om het proces te versnellen. Het lerend vermogen wordt hierdoor versterkt. Daarnaast zal de individuele Woo-verzoeker tijdig worden bericht over realistische termijnen. We streven naar maximale transparantie, met behoud van de noodzakelijk bescherming van persoonlijke gegevens en andere belangen.

Ad. 3.
Om aan de nieuwe eisen te kunnen voldoen, moet de kwaliteit van de informatie van onze gemeentelijke informatiehuishouding op orde zijn. De informatiehuishouding op orde betekent dat onze organisatie haar informatie goed beheert, opslaat en toegankelijk maakt. In relatie tot de WOO houdt dit in dat alle relevante informatie transparant en tijdig beschikbaar is voor publieke verzoeken, zodat aan de eisen van openbaarheid en transparantie wordt voldaan. In 2025 zullen we aan de slag gaan met een Arnhemse methodiek om o.a. de datakwaliteit te verhogen wat essentieel is voor de verstrekte data voor onze inwoners. Deze activiteiten maken deel uit van ons informatiebeleid. Ook gaan we in 2025 aan de slag met de datakwaliteit wat moet zorgen voor nauwkeurige, volledige en consistente data door regelmatige controles.

Het komend jaar gaan we ons bezighouden met het inlopen van achterstanden op het gebied van analoog en digitaal archiefbeheer. In 2024 hebben we een eerste opzet gemaakt van een lokaal kwaliteitssysteem voor het informatiebeheer. Het komende jaar zullen we ons samen met de partners uit de regio richten op het ontwikkelen van een regionaal kwaliteitssysteem. Daarnaast willen we een centrale archieffunctionaliteit inrichten om daarmee de archieffunctie te bestendigen, met name gericht op applicaties die geen/weinig archieffunctie hebben.

Cultuur, houding en gedrag

De cultuur, houding en gedrag van medewerkers zijn cruciaal voor de Woo omdat zij de sleutel vormen tot de effectieve uitvoering van transparantie en het stimuleren van openheid. Het is niet alleen een technocratische aangelegenheid, de menselijke factor maakt het verschil in het succesvol implementeren van de Woo. Het gaat erom dat onze organisatie transparantie en openheid omarmt als fundamentele waarden. Dit houdt in dat medewerkers en leidinggevenden zich bewust moeten zijn van het belang van transparantie en openheid in hun werk en besluitvormingsprocessen. Het vereist een cultuur waarin informatie actief wordt gedeeld, toegankelijk is en begrijpelijk wordt gemaakt voor het publiek.

Om de houding en het gedrag in overeenstemming te brengen met de Woo gaan we verder met acties:

- Bewustwordingscampagnes – workshops, trainingssessies om medewerkers bewust te maken van het belang van de Woo en transparantie;
- Leiderschap en voorbeeldgedrag – we willen dat het management het goede voorbeeld geeft in het naleven van de Woo;
- Heldere communicatie – verwachtingen en verantwoordelijkheden uitspreken richting onze medewerkers m.b.t. Woo;
- Verandermanagement- implementeren van een transitie naar een cultuur van openheid en transparantie te ondersteunen (Communicatie, P&O);
- Training en ontwikkeling- medewerkers te helpen de benodigde vaardigheden en kennis te verwerven.

Overig programmaplan

Overzicht lastenontwikkeling WOZ-waarde € 312.900	2024	2025	% Lasten-ontwikkeling
Onroerend zaakbelasting	€ 331	€ 349	5,5%
Rioolheffing	€ 149	€ 152	2%
Afvalstoffenheffing	€ 337	€ 371	10%
Totaal	**€ 817**	**€ 873**	**7%**

Algemene dekkingsmiddelen	2024		
	Lasten	Baten	Saldo
Bedragen x € 1.000			
Treasury	-2.395	2.436	4.831
OZB-woningen	3.985	32.838	28.853
OZB niet-woningen	0	33.064	33.064
Belastingen overig	5	381	376
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	574.572	574.572
Totaal	**1.595**	**643.291**	**641.696**

Overhead	2024		
	Lasten	Baten	Saldo
Bedragen x € 1.000			
Overhead	85.899	3.895	-82.004
Totaal	**85.899**	**3.895**	**-82.004**

Heffing VPB	2024		
	Lasten	Baten	Saldo
Bedragen x € 1.000			
Vennootschapsbelasting	1.078	0	-1.078
Totaal	**1.078**	**0**	**-1.078**

Onvoorzien	2024		
	Lasten	Baten	Saldo
Bedragen x € 1.000			
Onvoorzien	1.039	0	-1.039
Totaal	**1.039**	**0**	**-1.039**

Deel 3 Financiële begroting

De financiële begroting is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

Overzicht van baten en lasten per programma
In het overzicht van baten en lasten wordt aangegeven tot welke bedragen de raad het college autoriseert door middel van het vaststellen van de begroting per programma.

Overzicht van geraamde incidentele baten en lasten
Tot de incidentele baten en lasten worden de lasten en baten gerekend die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Ook de post onvoorzien wordt tot de incidentele lasten gerekend.

Financiële Staten

- Geprognosticeerde balans;
- Verloop van reserves en voorzieningen;
- EMU-saldo 2024;
- Overzicht van geraamde baten en lasten per taakveld.

Vanuit het Besluit begroting en verantwoording (BBV) is ten behoeve van de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten voorgeschreven om een taakveldenbegroting op te stellen.

Mutaties circulaires Gemeentefonds

Overzicht van baten en lasten per programma

		Lasten						
		Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
		2023	Geamendeerd	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000								
Wijkprogramma								
Wijk		231.330	233.714	238.299	242.229	238.300	231.951	234.101
Totaal		231.330	233.714	238.299	242.229	238.300	231.951	234.101
Stedelijke programma's								
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	107.964	106.407	106.334	108.158	104.006	107.442	106.750
S01	Veiligheid	25.644	29.433	32.863	30.124	27.570	25.556	25.206
S02	Bereikbaarheid	28.250	33.080	33.502	33.679	33.454	33.744	34.163
S03	Economie	8.266	9.769	11.556	8.890	8.308	7.573	7.203
S04	Onderwijs	23.424	27.504	30.083	31.445	34.059	34.394	36.873
S05	Cultuur	41.450	41.509	44.991	41.923	41.936	42.655	47.431
S06	Participatie en armoedebestrijding	176.600	165.248	171.071	180.376	181.382	181.500	182.765
S07	Zorg	90.104	66.822	70.739	91.507	82.054	82.099	81.968
S08	Welzijn en inclusie	51.123	32.301	52.284	37.423	36.785	33.070	32.692
S09	Gezondheid en sport	27.892	29.048	33.092	30.349	29.248	27.542	27.636
S10	Klimaat, energie en milieu	12.048	22.677	23.158	26.863	25.302	16.545	15.207
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	44.167	49.142	49.478	105.232	70.366	79.253	64.242
S12	Wonen en leefomgeving	47.030	51.819	60.109	57.253	54.594	54.306	53.121
Totaal		683.960	664.758	719.259	783.221	729.063	725.678	715.256
Totaal		915.290	898.473	957.558	1.025.450	967.363	957.629	949.357

		Baten						
		Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
		2023	Geamendeerd	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000								
Wijkprogramma								
Wijk		30.879	29.559	30.782	32.726	32.466	32.415	32.365
Totaal		30.879	29.559	30.782	32.726	32.466	32.415	32.365
Stedelijke programma's								
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	570.396	615.647	621.051	651.351	626.212	623.940	622.800
S01	Veiligheid	5.102	5.442	6.516	4.783	2.245	2.245	2.245
S02	Bereikbaarheid	9.593	9.488	10.087	13.067	13.496	13.425	13.355
S03	Economie	2.634	1.755	1.949	2.153	2.153	2.153	2.032
S04	Onderwijs	3.997	2.951	4.227	3.540	3.179	3.179	3.179
S05	Cultuur	9.959	8.872	9.477	8.852	8.842	8.474	8.474
S06	Participatie en armoedebestrijding	125.887	112.324	112.933	122.327	126.883	127.646	130.779
S07	Zorg	12.568	2.481	4.720	4.514	5.954	2.322	2.322
S08	Welzijn en inclusie	24.048	2.670	20.388	3.340	3.184	2.702	2.702
S09	Gezondheid en sport	7.625	3.778	6.191	6.054	5.561	4.119	4.117
S10	Klimaat, energie en milieu	7.985	11.337	13.608	14.201	12.772	9.039	8.076
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	41.092	39.661	34.448	98.366	63.823	77.752	57.717
S12	Wonen en leefomgeving	46.602	45.333	51.717	52.371	49.561	51.795	51.111
Totaal		867.487	861.739	897.312	984.920	923.864	928.789	908.910
Totaal		898.365	891.298	928.094	1.017.646	956.331	961.204	941.275

		Exploitatieresultaat						
		Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
		2023	Geamendeerd	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000								
Wijkprogramma								
Wijk		200.451	204.155	207.517	209.502	205.833	205.833	201.736
Totaal		200.451	204.155	207.517	209.502	205.833	205.833	201.736
Stedelijke programma's								
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	-462.432	-509.240	-514.717	-543.193	-522.206	-522.206	-516.050
S01	Veiligheid	20.541	23.991	26.346	25.341	25.326	25.326	22.961
S02	Bereikbaarheid	18.658	23.592	23.415	20.612	19.958	19.958	20.808
S03	Economie	5.632	8.014	9.607	6.738	6.155	6.155	5.171
S04	Onderwijs	19.427	24.554	25.856	27.904	30.880	30.880	33.694
S05	Cultuur	31.491	32.637	35.514	33.071	33.095	33.095	38.956
S06	Participatie en armoedebestrijding	50.713	52.924	58.137	58.049	54.499	54.499	51.986
S07	Zorg	77.536	64.341	66.020	86.992	76.099	76.099	79.646
S08	Welzijn en inclusie	27.075	29.631	31.896	34.083	33.601	33.601	29.991
S09	Gezondheid en sport	20.267	25.270	26.901	24.295	23.687	23.687	23.518
S10	Klimaat, energie en milieu	4.062	11.339	9.550	12.662	12.530	12.530	7.130
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	3.075	9.481	15.030	6.866	6.543	6.543	6.524
S12	Wonen en leefomgeving	428	6.485	8.392	4.882	5.032	5.032	2.010
Totaal		-183.527	-196.980	-178.053	-201.699	-194.801	-194.801	-193.654
Totaal		16.925	7.175	29.463	7.803	11.032	11.032	8.081

		Toevoegingen aan reserve						
		Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
		2023	Geamendeerd	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000								
Wijkprogramma								
Wijk		10.963	1.716	1.762	1.762	1.762	1.787	1.787
Totaal		10.963	1.716	1.762	1.762	1.762	1.787	1.787
Stedelijke programma's								
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	4.919	298	317	2.610	490	4.827	761
S01	Veiligheid	896	78	87	87	87	87	87
S02	Bereikbaarheid	16.101	11.494	12.495	17.455	17.647	17.406	17.282
S03	Economie	3.293	50	50	130	130	130	130
S04	Onderwijs	12.726	9.179	9.723	10.329	8.420	8.424	8.429
S05	Cultuur	5.450	3.567	3.748	1.221	1.221	1.221	1.221
S06	Participatie en armoedebestrijding	3.708	0	0	0	0	0	0
S07	Zorg	9.830	3.020	3.020	3.127	4.483	757	0
S08	Welzijn en inclusie	6.285	570	574	574	574	74	74
S09	Gezondheid en sport	1.166	431	525	525	525	525	525
S10	Klimaat, energie en milieu	5.248	38	6.347	0	0	0	0
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	20.317	25.134	24.646	3.319	1.187	11.869	11.141
S12	Wonen en leefomgeving	23.326	9.657	9.785	1.289	719	94	94
Totaal		113.266	63.517	71.318	40.666	35.482	45.415	39.744
Totaal		124.228	65.233	73.079	42.428	37.245	47.201	41.531

		Onttrekkingen aan reserves						
		Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
		2023	Geamendeerd	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000								
Wijkprogramma								
Wijk		13.173	1.618	3.296	1.406	600	476	807
Totaal		13.173	1.618	3.296	1.406	600	476	807
Stedelijke programma's								
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	58.602	12.074	13.106	1.292	7.164	278	329
S01	Veiligheid	1.132	572	1.380	403	403	57	76
S02	Bereikbaarheid	15.416	12.416	12.857	16.023	15.904	15.810	15.793
S03	Economie	43	200	1.864	390	0	0	0
S04	Onderwijs	9.116	8.343	8.504	9.444	10.338	10.464	11.909
S05	Cultuur	3.800	13.432	16.445	1.412	1.067	1.318	1.573
S06	Participatie en armoedebestrijding	4.343	642	3.549	0	0	0	0
S07	Zorg	7.475	1.253	2.318	3.088	1.181	3.478	5.132
S08	Welzijn en inclusie	4.822	124	1.694	3.068	1.220	1.065	1.224
S09	Gezondheid en sport	1.060	474	1.225	548	462	360	449
S10	Klimaat, energie en milieu	4.103	556	4.491	2.123	2.189	2.166	1.804
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	12.853	12.324	17.473	892	908	5.615	10.350
S12	Wonen en leefomgeving	5.215	8.379	16.902	10.143	6.841	2.538	167
Totaal		127.981	70.790	101.809	48.826	47.677	43.150	48.806
Totaal		141.153	72.407	105.104	50.231	48.277	43.626	49.612

		Saldo Totaal						
		Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
		2023	Geamendeerd	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000								
Wijkprogramma								
Wijk		198.242	204.253	205.983	209.859	206.996	206.996	202.716
Totaal		198.242	204.253	205.983	209.859	206.996	206.996	202.716
Stedelijke programma's								
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	-516.115	-521.016	-527.506	-541.875	-528.880	-528.880	-515.619
S01	Veiligheid	20.305	23.497	25.054	25.025	25.010	25.010	22.973
S02	Bereikbaarheid	19.343	22.670	23.053	22.043	21.702	21.702	22.297
S03	Economie	8.881	7.864	7.793	6.478	6.285	6.285	5.301
S04	Onderwijs	23.036	25.390	27.075	28.789	28.961	28.961	30.214
S05	Cultuur	33.141	22.772	22.817	32.881	33.248	33.248	38.604
S06	Participatie en armoedebestrijding	50.077	52.282	54.588	58.049	54.499	54.499	51.986
S07	Zorg	79.891	66.109	66.722	87.031	79.402	79.402	74.515
S08	Welzijn en inclusie	28.538	30.078	30.776	31.588	32.954	32.954	28.840
S09	Gezondheid en sport	20.373	25.226	26.201	24.272	23.751	23.751	23.594
S10	Klimaat, energie en milieu	5.208	10.822	11.406	10.539	10.341	10.341	5.327
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	10.539	22.291	22.203	9.293	6.821	6.821	7.316
S12	Wonen en leefomgeving	18.539	7.763	1.274	-3.972	-1.090	-1.090	1.937
Totaal		-198.242	-204.253	-208.544	-209.859	-206.996	-206.996	-202.716
Totaal		0	0	-2.562	0	0	0	0

Overzicht structureel begrotingssaldo

Structureel saldo

In de onderstaande tabel is te zien hoe het structurele saldo van deze begroting is opgebouwd.

Structureel begrotingssaldo	2025	2026	2027	2028
bedragen x € 1.000				
Totale baten exclusief reserves	1.017.646	956.331	961.204	941.275
Totale lasten exclusief reserves	1.025.450	967.363	957.629	949.357
Onttrekkingen aan reserves	50.231	41.846	43.626	49.612
Toevoegingen aan reserves	40.135	37.245	42.539	41.087
Saldo na bestemming	2.293	-6.430	4.663	444
Totaal incidentele baten	44.227	28.406	26.739	9.073
Totaal incidentele lasten	66.690	43.242	19.419	5.843
Totaal incidentele onttrekkingen	25.273	15.225	11.653	10.382
Totaal incidentele toevoegingen	22.702	15.089	17.635	13.436
Structureel begrotingssaldo	**22.186**	**8.269**	**3.324**	**269**

Het saldo van de incidentele baten en lasten is als volgt opgebouwd.

Uitsplitsing incidentele posten	2025	2026	2027	2028
bedragen x € 1.000				
Incidentele posten niet toegelicht in Ontwikkelingen in het financieel kader				
Baten	44.024	28.406	26.739	9.073
Lasten	55.364	42.009	21.917	4.938
Onttrekkingen	15.444	14.846	11.124	9.302
Toevoegingen	22.702	15.089	17.635	13.436
Saldo	-18.598	-13.846	-1.688	0
Incidentele posten Perspectiefnota				
Baten	218	0	0	0
Lasten	9.991	-597	-4.287	630
Onttrekkingen	9.828	379	529	1.080
Toevoegingen	0	0	0	0
Saldo	56	976	4.816	450
Incidentele posten aanvullend op de Perspectiefnota				
Baten	-15	0	0	0
Lasten	1.335	1.830	1.789	275
Onttrekkingen	0	0	0	0
Toevoegingen	0	0	0	0
Saldo	-1.351	-1.830	-1.789	-275
Incidenteel begrotingssaldo	**-19.893**	**-14.700**	**1.338**	**175**

In de tabellen in hoofdstuk 2 Ontwikkelingen in het financieel kader is in de tabellen bij de afzonderlijke ontwikkelingen met een "S" aangegeven wanneer dit een structurele ontwikkeling betreft en met een "I" wanneer dit een incidentele ontwikkeling betreft. Hierin zijn alle incidentele posten uit de Perspectiefnota en aanvullend op de Perspectiefnota opgenomen. In hoofdstuk 2 zijn deze incidentele ontwikkelingen toegelicht.

Reservemutaties hebben volgens de definitie in het BBV een incidentele aard. Deze tellen daarom mee in het incidentele saldo. Een uitzondering wordt gevormd voor reserves die ingezet worden voor het dekken van kapitaallasten. De toevoegingen en onttrekkingen aan de bestemmingsreserves Kapitaallasten, Onderwijs en

Bereikbaarheid zijn daarom aangemerkt als structurele toevoegingen en onttrekkingen. Bij de verloopstaat reserves en voorzieningen is een overzicht van de doelen van alle bestemmingsreserves opgenomen.

Het saldo van de overige incidentele baten en lasten is opgebouwd uit verschillende aflopende posten in deze begroting. Hieronder worden alle de posten groter dan € 250.000 toegelicht.

Overige incidentele baten groter van € 250.000

- € 3,6 miljoen Rijkssubsidie in 2025 en 2026 in het kader van het integraal zorgakkoord.
- € 2,8 miljoen in 2025 en € 2,3 miljoen in 2026 in het kader van de brede spuk van het Rijk.
- € 2,5 miljoen Rijksmiddelen in het kader van Preventie met Gezag.
- Diverse duurzaamheidssubsidies van Europa, het Rijk en de provincie van € 8,0 miljoen in 2025, € 5,7 miljoen in 2026 en € 1,9 miljoen in 2027 en 2028. Deze subsidies worden ingezet als cofinanciering.
- € 468.000 Cofinanciering van het Rijk voor de Leuke linde zoals opgenomen in Verzamelbesluit 2 2024.
- € 315.000 Subsidie van het Rijk in het kader van nationaal programma Arnhem-Oost die ingezet wordt voor stedelijk groen.
- Verkopen en bijdragen voor bouwgronden in de exploitatie zoals opgenomen in het programma Ruimtelijke ontwikkeling van € 21,1 miljoen in 2025, € 15,1 miljoen in 2026, € 22,2 miljoen in 2027 en € 6,1 miljoen in 2028.
- Inkomsten vanuit niet-grondexploitatieprojecten van € 1,4 miljoen in 2025, € 1,5 miljoen in 2026 en € 0,5 miljoen in 2027.

Overige incidentele lasten groter dan € 250.000

- € 5,0 miljoen in 2025 en 2026 inzet van middelen uit het Klimaatfonds zoals opgenomen in de Begroting 2024.
- € 3,6 miljoen in 2025 en 2026 inzet van middelen in het kader van het integraal zorgakkoord.
- € 2,8 miljoen in 2025 en € 2,3 miljoen in 2026 uitgaven gedekt met de brede spuk van het Rijk voor onder ander combinatiefunctionarissen.
- € 2,5 miljoen inzet middelen Preventie met Gezag binnen Veiligheid.
- € 1,5 miljoen in 2025 en € 1,1 miljoen in het kader van het uitvoeringsplan Arnhem-Oost.
- € 1,4 miljoen in 2025 voor de aanpak van onderwijsachterstanden wat gedekt wordt vanuit incidentele subsidies van het Rijk.
- € 1,2 miljoen in 2025 en € 2,0 miljoen voor individuele inkomenstoeslag.
- € 0,6 miljoen in 2025 en € 0,7 miljoen in 2026 en 2027 voor extra personele inzet voor burgerzaken in verband met de paspoorthausse zoals opgenomen in de Begroting 2024.
- € 0,5 miljoen in 2025 en € 0,6 miljoen in 2026 voor waterbeheer zoals opgenomen in de Begroting 2024.
- € 0,5 miljoen in 2025 in het kader van de stimuleringsregeling deeltijdwerk.
- € 0,4 miljoen in 2025 en 2026 uitvoeringskosten voor het verminderen van het aantal rijbanen.
- Duurzaamheidsuitgaven die mede worden gefinancieerd door Europa, het Rijk en de provincie van € 10,6 miljoen in 2025 en 2026 en € 1,9 miljoen in 2027 en 2028.
- Uitgaven voor grondexploitaties: € 18,0 miljoen in 2025, 13,7 miljoen in 2026, € 16,4 miljoen in 2027 en € 4,3 miljoen in 2028.
- Uitgaven voor niet-grondexploitaties: € 1,5 miljoen in 2025, 1,6 miljoen in 2026 en € 0,5 miljoen in 2027.

Geprognosticeerde balans 2025-2028

Activa	2025	2026	2027	2028
				(bedragen x € 1.000)
Vaste Activa				
Immateriële vaste activa	**9.256**	**8.942**	**8.629**	**8.315**
Materiële vaste activa	**890.639**	**802.308**	**846.231**	**868.417**
Investeringen met een economisch nut	789.646	713.058	756.401	785.771
Investeringen met een maatschappelijk nut	86.002	74.268	74.859	67.684
Gronden uitgegeven in erfpacht	14.991	14.981	14.971	14.961
Financiële vaste activa	**37.685**	**32.954**	**30.819**	**28.825**
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	4.742	4.742	4.742	4.742
Financiële vaste activa: Leningen	23.009	18.428	16.443	14.599
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	9.934	9.784	9.634	9.484
Totaal Vaste Activa	**937.581**	**844.204**	**885.678**	**905.556**
Vlottende Activa				
Voorraden	**106.304**	**131.670**	**126.663**	**110.801**
Uitzettingen < 1 jaar	**60.000**	**60.000**	**60.000**	**60.000**
Liquide middelen	**500**	**500**	**500**	**500**
Overlopende activa	**75.000**	**75.000**	**75.000**	**75.000**
Totaal Vlottende Activa	**241.804**	**267.170**	**262.163**	**246.301**
Totaal Activa	**1.179.385**	**1.111.374**	**1.147.841**	**1.151.857**

Passiva	2025	2026	2027	2028
Vaste Passiva				
Eigen vermogen	**253.629**	**242.597**	**246.173**	**238.092**
Voorzieningen	**14.156**	**14.392**	**14.628**	**14.865**
Schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar	**695.019**	**752.255**	**777.055**	**776.855**
Totaal Vaste Passiva	**962.804**	**1.009.244**	**1.037.856**	**1.029.812**
Vlottende Passiva				
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**41.581**	**27.130**	**34.985**	**47.045**
Overlopende passiva	**175.000**	**75.000**	**75.000**	**75.000**
Totaal Vlottende Passiva	**216.581**	**102.130**	**109.985**	**122.045**
Totaal Passiva	**1.179.385**	**1.111.374**	**1.147.841**	**1.151.857**

Reserves en voorzieningen

	Saldo	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
	01-01-24	Toev.	Onttr.	31-12-24	Toev.	Onttr.	31-12-25	Toev.	Onttr.	31-12-26	Toev.	Onttr.	31-12-27	Toev.	Onttr.	31-12-28
Bedragen x € 1.000																
AR Algemene Reserve	78.271	0	10.939	67.333	2.293	0	69.626	0	6.430	63.195	4.663	0	67.858	444	0	68.302
Bestemmingsreserve (BR)	215.187	73.079	94.166	194.100	40.135	50.231	184.004	37.245	41.846	179.402	42.539	43.626	178.315	41.087	49.612	169.790
Totaal Reserves (AR en BR)	293.458	73.079	105.104	261.433	42.428	50.231	253.629	37.245	48.277	242.597	47.201	43.626	246.173	41.531	49.612	238.092
Totaal Voorzieningen	12.338	891	0	13.229	927	0	14.156	236	0	14.392	236	0	14.628	236	0	14.865

	Saldo	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
	01-01-24	Toev.	Onttr.	31-12-24	Toev.	Onttr.	31-12-25	Toev.	Onttr.	31-12-26	Toev.	Onttr.	31-12-27	Toev.	Onttr.	31-12-28
Bedragen x € 1.000																
BR Arnhem-Oost	6.234	2.500	3.548	5.186	0	867	4.319	0	301	4.019	0	0	4.019	0	0	4.019
BR Bedrijfsvoering	1.388	0	100	1.288	0	1.030	259	0	0	259	0	0	259	0	0	260
BR Bereikbaarheidsfonds	3.835	12.451	9.652	6.634	17.411	15.661	8.384	17.603	15.425	10.562	17.387	15.927	12.022	17.263	15.821	13.464
BR Beschermd en Weerbaar	4.815	0	168	4.647	0	2.395	2.252	0	395	1.857	0	395	1.462	0	0	1.462
BR Buitengewoon Beter	1.462	0	1.462	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Burgerberaden	518	0	190	328	0	0	328	0	0	328	0	0	328	0	0	328
BR Burgerinitiatieven sociaal domein	266	0	175	91	0	91	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Burgerparticipatie	181	0	0	181	0	0	181	0	0	181	0	0	181	0	0	181
BR Cultureel vastgoed	10.311	2.527	12.838	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Duurzaam Arnhem	4.103	0	2.327	1.776	0	466	1.310	0	49	1.261	0	9	1.252	0	0	1.252
BR Duurzaamheidsleningen	324	1.030	62	1.292	0	82	1.210	0	101	1.108	0	119	989	0	114	875
BR Energiearmoedefonds	5.000	0	400	4.600	0	400	4.200	0	0	4.200	0	0	4.200	0	0	4.200
BR Evenementen	1.187	50	475	762	130	290	602	130	0	732	130	0	862	130	0	992
BR Fractieondersteuning	21	0	0	21	0	0	21	0	0	21	0	0	21	0	0	21
BR Gebiedsontwikkeling Kronenburg	1.651	123	1.100	674	68	0	742	43	0	784	33	0	817	68	0	884
BR Groenfonds	1.486	350	775	1.061	350	340	1.071	0	0	1.071	0	0	1.071	0	0	1.071
BR Grondexploitatie	14.847	0	0	14.847	571	0	15.418	517	0	15.935	5.004	0	20.940	0	0	20.940
BR Groot onderh.en verv.openb ruimte	5.741	249	1.114	4.876	345	1.377	3.844	125	800	3.169	0	974	2.195	0	75	2.120
BR Huisvesting bijz doelgroepen	0	6.000	1.500	4.500	0	1.500	3.000	0	1.500	1.500	0	1.500	0	0	0	0
BR Inburgering, integratie en asiel	3.430	0	0	3.430	0	529	2.901	0	529	2.372	0	529	1.843	0	1.080	763
BR Jeugdfonds	5.933	0	1.246	4.687	0	463	4.224	0	350	3.874	0	0	3.874	0	0	3.874
BR Kapitaallasten	7.772	1.513	1.343	7.941	500	480	7.962	558	554	7.966	5.132	645	12.453	9.030	1.789	19.694
BR Klimaat en Energie	2.921	0	2.000	921	0	0	921	0	0	921	0	0	921	0	0	921
BR Klimaatadaptatiefonds	11.912	0	2.500	9.412	0	4.000	5.412	0	4.000	1.412	0	0	1.412	0	0	1.412
BR Omgevingslawaai	230	0	0	230	0	0	230	0	0	230	0	0	230	0	0	230
BR Onderzoek Rekenkamer	213	0	0	213	0	0	213	0	0	213	0	0	213	0	0	213
BR Participatie	39	0	0	39	0	0	39	0	0	39	0	0	39	0	0	39
BR Plankosten stedelijke ontwikkelin	973	0	819	154	0	0	154	0	0	154	0	0	154	0	0	154
BR Raad	12	0	0	12	0	0	12	0	0	12	0	0	12	0	0	12
BR Revolverend fonds (duurzaamheid)	680	0	0	680	0	0	680	0	0	680	0	0	680	0	0	680
BR Risico en beheer Arnhem Centraal	3.469	0	0	3.469	0	0	3.469	0	0	3.469	0	0	3.469	0	0	3.469
BR Sociaal Economisch Fonds	2.413	0	389	2.024	0	100	1.924	0	0	1.924	0	0	1.924	0	0	1.924
BR Spoorzone Oost	0	23.011	0	23.011	1.680	0	24.691	742	58	25.375	1.548	4.532	22.391	2.044	8.263	16.172
BR Stadsontwikkelingsfonds	13.921	0	9.901	4.020	1.000	392	4.628	0	0	4.628	0	0	4.628	0	0	4.628
BR Startersleningen	1.718	0	13	1.705	0	13	1.692	0	13	1.679	0	13	1.666	0	13	1.653

	Saldo	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
	01-01-24	Toev.	Onttr.	31-12-24	Toev.	Onttr.	31-12-25	Toev.	Onttr.	31-12-26	Toev.	Onttr.	31-12-27	Toev.	Onttr.	31-12-28
BR Strategische posities	1.500	0	0	1.500	0	0	1.500	0	0	1.500	0	0	1.500	0	0	1.500
BR Taakmutaties Gemeentefonds-overlo	19.114	0	16.777	2.337	0	0	2.337	0	1.215	1.122	0	0	1.122	0	0	1.122
BR Transformatie zorgbudgetten	695	0	498	197	0	0	197	0	0	197	0	0	197	0	0	197
BR Volkshuisvesting	2.546	543	43	3.046	543	193	3.396	543	193	3.746	43	43	3.746	43	43	3.746
BR Volkshuisvesting Arn Oost	7.032	5.409	697	11.744	0	1.569	10.174	0	2.038	8.136	0	2.038	6.098	0	1.684	4.414
BR Voorstudies	0	500	0	500	0	0	500	0	0	500	0	0	500	0	0	500
BR Wmo en jeugdzorg	29.075	3.020	6.951	25.144	3.127	3.088	25.183	4.483	1.181	28.485	757	3.478	25.765	0	5.132	20.633
BR Zuidelijke binnenstad	3.315	0	910	2.405	0	2.369	36	0	0	36	0	0	36	0	0	36
BR Wijkfondsen	80	0	0	80	0	0	80	0	0	80	0	0	80	0	0	80
BR Onderwijs	28.576	9.580	8.237	29.919	10.185	9.379	30.724	8.276	10.001	29.000	8.280	10.407	26.873	8.285	11.828	23.330
BR Vastgoed	4.248	4.224	5.954	2.517	4.224	3.156	3.585	4.224	3.143	4.666	4.224	3.017	5.873	4.224	3.770	6.327
Totaal Bestemmingsreserve (BR)	215.187	73.079	94.166	194.100	40.135	50.231	184.004	37.245	41.846	179.402	42.539	43.626	178.315	41.087	49.612	169.790

*In de stand per 31-12-24 is nog geen rekening gehouden met de begrotingswijziging die volgt uit Turap-2 2024. Diverse ontwikkelingen zoals opgenomen in Turap-1 2024, waaronder de besparingen in de vorm van vrijval van een aantal bestemmingsreserves, worden verwerkt in deze begrotingswijziging.

Doelstelling per bestemmingsreserve.	
Naam	**BR Arnhem-Oost**
Doel	Deze reserve wordt ingezet ter dekking van uitvoeringsplannen in het kader van de Arnhem-Oost aanpak.
Naam	**BR Bedrijfsvoering**
Doel	In de bestemmingsreserve Bedrijfsvoering kunnen voor- en nadelen op de totale bedrijfsvoering worden verwerkt. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan resultaten op de formatie en bezetting, de inhuur en frictiekosten voor afbouw formatie.
Naam	**BR Bereikbaarheid**
Doel	Deze bestemmingsreserve heeft als doel het verbeteren van de bereikbaarheid van de binnenstad en het ontwikkelen van parkeervoorzieningen. Het exploitatiesaldo van parkeren wordt met deze reserve verrekend.
Naam	**BR Beschermd en Weerbaar**
Doel	Arnhem ontvangt als centrumgemeente voor de regio's Arnhem en Achterhoek (tezamen 19 regiogemeenten) via de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang van het Rijk jaarlijks middelen ten behoeve van de bestrijding van huiselijk geweld en seksueel geweld, de uitvoering van de vrouwenopvang, en voor de uitvoering van de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Het betreft hier wettelijke taken die zijn vastgelegd in het Rijksprogramma Geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Geweld hoort nergens thuis (GHNT). De bestemmingsreserve dient om deze (regionale) middelen beschikbaar te houden voor de doelen en activiteiten die daarvoor zijn vastgelegd in de Regiovisie Samen Veilig 2019 - 2022 (aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling in de regio Arnhem en Achterhoek). Voor- en nadelige jaarrekeningresultaten op het regionale budget worden verrekend met de bestemmingsreserve.
Naam	**BR Buitengewoon Beter**
Doel	De middelen uit deze bestemmingsreserve waren bedoeld ter financiering van de incidentele component van het Buiten Gewoon Beter Programma (€ 19,4 miljoen) voor de periode 2009-2016. Tevens is de bestemmingsreserve ontstaan om tempoverschillen in de uitvoering op te kunnen vangen. Het programma bestaat uit een scala aan meerjarige projecten. Bij een jaarovergang bleven op deze wijze de middelen beschikbaar voor het programma Buitengewoon Beter.
Naam	**BR Burgerberaden**
Doel	Het burgerberaad is een groep willekeurig gelote burgers die de gemeente adviseert. Loting zorgt voor een representatieve vertegenwoordiging van inwoners. Voor het organiseren van een aantal burgerberaden gedurende de raadsperiode 2022-2026 is € 600.000 aan deze BR toegevoegd.
Naam	**BR Burgerinitiatieven Sociaal Domein**
Doel	Het stimuleren en organiseren van activiteiten om de betrokkenheid en invloed van inwoners en/of organisaties op hun wijk/buurt in Arnhem te vergroten.
Naam	**BR Burgerparticipatie**
Doel	Burgerparticipatie als werkwijze in te bedden in de organisatie. De middelen zijn bestemd om uitvoering te geven aan het actieprogramma “Samen maken we Arnhem”.
Naam	**BR Cultureel Vastgoed**
Doel	De bestemmingsreserve Cultureel Vastgoed (voorheen BR Cultuur in Rijnboog) dient ter dekking van kapitaallasten en andere eigenaarslasten van cultureel vastgoed in Arnhem. Eénmalige bijdragen, opbrengsten vertreklocaties en onderbesteding en vrijval van kapitaallasten worden gedoteerd aan deze bestemmingsreserve. Met ingang van de begroting 2021 heeft deze bestemmingsreserve nog uitsluitend betrekking op de vernieuwing van het Stadstheater Arnhem. De baten en lasten van de recente ver- c.q. nieuwbouw van Rozet, Musis, Focus Filmtheater en Museum Arnhem worden vanaf 2021 niet meer met deze bestemmingsreserve verrekend.
Naam	**BR Duurzaam Arnhem**
Doel	Het ondersteunen van investeringen in de stad die bijdragen aan een rechtvaardige transitie naar een klimaatneutraal, aardgasvrij en klimaatadaptief Arnhem. Met deze BR worden onder meer de doelstellingen van NEMiA ondersteund. Voor deze reserve gelden aparte kaders zoals vastgesteld in de raadsvergadering van 15 mei 2019.

Naam	**BR Duurzaamheidsleningen**
Doel	Ter dekking van de jaarlijkse beheerskosten en soms ook rentelasten van de duurzaamheidslening en Toekomstbestendigwonen lening (TWL) binnen de gemeente Arnhem. Deze leningen worden verstrekt voor maatregelen op het gebied van energiebesparing en duurzame opwek bij particuliere woningen en de TWL kan ook aanvullend gebruikt worden voor het levensloop bestendig maken van de woning.

Naam	**BR Energiearmoedefonds**
Doel	Deze reserve dient om Arnhemmers die de energierekening niet kunnen betalen inkomensondersteuning te verlenen, in de vorm van een wintertoeslag.

Naam	**BR Evenementen**
Doel	In de begroting is een budget van € 0,6 miljoen beschikbaar gesteld voor bijdragen in evenementen. De uitgaven worden gebruikt voor evenementen waarvan een groot deel al vastligt. Het overige deel is voor bijdragen welke op ad-hoc basis beschikbaar worden gesteld. Verschillen tussen werkelijkheid en budget worden met deze reserve verrekend.

Naam	**BR Fractie-ondersteuning**
Doel	Deze bestemmingsreserve wordt gebruikt ter dekking van de extra kosten die worden veroorzaakt door de afsplitsing van een fractie. Deze extra kosten worden voor 50% betaald uit de bestemmingsreserve en voor 50% uit een korting op de ondersteuning van de af te splitsen fractie en de oorspronkelijke fractie. Hierbij wordt voorkomen dat bij afsplitsingen de financiële gevolgen volledig bij de fracties worden neergelegd.

Naam	**BR Gebiedsontwikkeling Kronenburg**
Doel	Dekking bieden voor de kosten van de gebiedsontwikkeling Kronenburg, en wel voor de volgende onderdelen van deze gebiedsontwikkeling: - Investeringen in de openbare ruimte: dekkingsmiddelen hiervoor kunnen na afronding van onderdelen van het project aan deze bestemmingsreserve worden onttrokken. Wanneer de gemaakte kosten dienen te worden geactiveerd, zullen de dekkingsmiddelen worden toegevoegd aan de BR Kapitaallasten, ter dekking van de kapitaallasten; - Grondexploitaties: hiervan worden resultaten (tekorten dan wel tussentijdse winstnemingen) verrekend met deze bestemmingsreserve; - Anterieure overeenkomsten ten aanzien van grondexploitaties van derden: eventuele dekkingsresultaten worden ook met deze bestemmingsreserve verrekend.

Naam	**BR Groenfonds**
Doel	Deze egalisatiereserve dient om schommelingen op te vangen bij de besteding van het budget dat beschikbaar is voor het bomenbeleid, en voor andere groene investeringen in gebieden die dringend aan een impuls toe zijn. Opbrengsten uit herplantingplicht voor bomen waarbij herplant ter plekke niet mogelijk of wenselijk is, worden toegevoegd aan deze reserve.

Naam	**BR Grondexploitatie**
Doel	Deze reserve heeft tot doel risico's in de grondexploitatie op te vangen. De gewenste en tevens maximale omvang wordt bepaald op basis van het benodigde weerstandsvermogen van het grondbedrijf. Het jaarresultaat van het grondbedrijf wordt aan deze reserve toegevoegd (totdat de maximale omvang is bereikt), dan wel onttrokken. Deze reserve wordt meegerekend in het weerstandsvermogen.

Naam	**BR Groot onderhoud en vervanging openbare ruimte**
Doel	Deze egalisatiereserve dient om schommelingen op te vangen bij de besteding van exploitatiebudgetten voor groot onderhoud en vervanging in de openbare ruimte. Hierbij worden geen schotten gehanteerd tussen de verschillende onderwerpen (Riolering, Buitengewoon Beter, Wegen, Groen, Spelen, Bomen, Verkeersregelinstallaties, Civieltechnische Kunstwerken, Openbare Verlichting, Water). Hierdoor ontstaat flexibiliteit en kan beter worden geanticipeerd op de onderhoudsbehoefte in de stad.

Naam	**BR Huisvesting bijz. doelgroepen**
Doel	Dekking bieden voor het opstellen en uitvoeren van projecten om het aantal passende en betaalbare woningen voor bijzondere doelgroepen uit te breiden.

Naam	**BR Inburgering, integratie en asiel**
Doel	Deze reserve wordt gebruikt om jaarlijkse fluctuaties in de inkomsten (met name van het Rijk) en uitgaven op het beleidsveld Inburgering, integratie en asiel te egaliseren.

Naam	**BR Jeugdfonds**
Doel	Om het integraal Jeugdbeleid de komende jaren een impuls te geven worden de extra Jeugdmiddelen die niet binnen het beleidsveld Zorg ingezet worden (€ 6,59 miljoen in 2022, € 1 miljoen in de jaren 2023, 2024 en 2025), gedoteerd aan deze bestemmingsreserve. Het jeugdbeleid en daarmee de inzet van het jeugdfonds wordt stadsbreed en in samenhang met Arnhem-Oost bezien. Extra inzet op Jeugd kan incidenteel gedekt worden uit deze reserve. Een eventueel overschot aan middelen in het jeugdfonds kan overgeheveld worden naar de BR Wmo en Jeugdzorg.

Naam	**BR Kapitaallasten**
Doel	Deze bestemmingsreserve dient ter dekking van diverse kapitaallasten. Het bedrag van de dotatie is gelijk aan het bedrag van de investering. Het bedrag van de onttrekkingen is gelijk aan het bedrag van de afschrijvingen. Om ook de rentelasten te kunnen dekken wordt de reserve aangemerkt als een rentedragende reserve.

Naam	**BR Klimaat en Energie**
Doel	De BR klimaat en energie is een egalisatiereserve, bedoeld om fluctuaties in de uitgaves die de veranderopgave klimaat en energie met zich meebrengt op te vangen. Het zorgt op deze manier voor dekking, van in de toekomst voorziene en noodzakelijke grote uitgaven, om de doelen van het NemiA programma te kunnen realiseren.

Naam	**BR Klimaatadaptatiefonds**
Doel	Deze reserve kan worden ingezet als dekking voor maatregelen voor klimaatadaptatie zoals het verminderen van verhardingen en het ontstenen van de openbare ruimte.

Naam	**BR Omgevingslawaai**
Doel	De gemeente Arnhem heeft deze middelen van het ministerie van Infrastructuur & Milieu (I&M) ontvangen en ze worden ingezet voor maatregelen om het omgevingslawaai terug te dringen, zoals door geluidarm asfalt op de hoofdinvalswegen van Arnhem (zoals Velperweg en Huissensestraat), investeringen in geluidsschermen langs het spoor en andere bronmaatregelen.

Naam	**BR Onderwijs**
Doel	Deze reserve heeft een dekkingsfunctie voor nieuwbouw- en renovatieprojecten in het basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs. Alle in de begroting vrijvallende middelen voor onderwijshuisvesting (door afnemende kapitaallasten en daling van andere onderwijshuisvestingslasten) worden aan deze reserve toegevoegd. Hierdoor blijven alle middelen die in de begroting zijn geraamd voor kapitaallasten onderwijs en voor overige onderwijshuisvestingsbudgetten beschikbaar voor onderwijshuisvesting.

Naam	**BR Onderzoek Rekenkamer**
Doel	In het jaarbudget van de Rekenkamer is ruimte voor het uitvoeren van ongeveer twee grote onderzoeken per jaar. Echter, de Rekenkamer is de afgelopen jaren, mede door een actieve gemeenteraad, op ad-hoc basis verzocht aanvullende onderzoeken uit te voeren. Het karakter van dit soort onderzoeken in combinatie met de gewenste korte doorlooptijd noodzaken inhuur van externen. Toevoeging van onderbestedingen op het reguliere onderzoeksbudget en eventueel positief saldo op het product Rekenkamer geven Raad en Rekenkamer iets meer ruimte om snel en adequaat onderzoeken op te pakken.

Naam	**BR Participatie**
Doel	De bestemmingreserve is gevormd om diverse kosten op te kunnen vangen die samenhangen met de uitvoering van de participatiewet en het bereiken van de doelstellingen. Het re-integratiebudget staat onder druk. De door het Rijk verstrekte budgetten voor re-integratie zijn in aanloop naar invoering van de nieuwe wetgeving in 2015 sterk teruggelopen. Daarbij is tevens gekozen geen directe koppeling te maken tussen de financiering vanuit het Rijk en de Arnhemse begroting voor re-integratie (extra middelen worden niet automatisch toegevoegd aan het beleidsveld). De huidige re-integratiemiddelen zijn volledig nodig voor inzet op de doelgroep om de huidige ambitie in de begroting op het gebied van werk te realiseren. Er is geen geld in de begroting voor doorontwikkeling beleid, onderzoeken of extra inspanningen binnen het programma participatie en armoedebestrijding. De reserve dient om incidentele kosten voor bijvoorbeeld doorontwikkeling op beleid of kosten voor onderzoek uit te betalen.

Naam	**BR Plankosten stedelijke ontwikkeling**
Doel	Het egaliseren van fluctuaties in het uitgavenpatroon van het budget voor plankosten stedelijke ontwikkeling.

Naam	**BR Raad**
Doel	Ervaringen in den lande wijzen uit dat de kosten voor het uitvoeren van een raadsonderzoek / enquête een veelvoud bedragen van het budget dat de Griffie jaarlijks hiervoor te besteden heeft van € 15.000. Zodoende wordt dit budget, voor zover het niet wordt aangewend, jaarlijks toegevoegd aan de bestemmingsreserve totdat het plafond (ingesteld op € 75.000) hiervoor is bereikt. Als er zich dan in enig jaar een raadsonderzoek wordt uitgevoerd, dan kan deze reserve hiervoor aangewend worden.

Naam	**BR Revolverendfonds (Duurzaam)**
Doel	Uit deze Revolverendfonds reserve worden duurzaamheidsleningen verstrekt volgens de al geldende 'Nadere regels duurzaamheidsleningen Arnhem 2016'. De leningen worden ten laste gebracht van de reserve en de aflossingen vloeien weer terug.

Naam	**BR Risico en beheer Arnhem Centraal**
Doel	Deze bestemmingsreserve dient voor de beheerkosten van de transferhal, de kosten van het 2e deel van het ondergronds afvaltransportsysteem, dekking risico's met financiële tegenvallers en andere onverwachte ontwikkelingen binnen het project Arnhem Centraal.

Naam	**BR Sociaal Economisch Fonds**
Doel	Deze reserve is bestemd voor uitgaven in het kader van het faciliteren van economische stimuleringsprojecten. Verschillen tussen het jaarlijkse budget en werkelijke kosten worden met de reserve verrekend.

Naam	**BR Solvabiliteit**
Doel	In de bestemmingsreserve wordt een buffer opgebouwd voor een robuustere financiële positie. Naast de algemene reserve die direct meetelt in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit, vormt de BR Solvabiliteit een belangrijke bijdrage in de vergroting van het eigen vermogen.

Naam	**BR Spoorzone Oost**
Doel	Dekking bieden voor de kosten van de gebiedsontwikkeling Spoorzone Oost, en wel voor de volgende onderdelen van deze gebiedsontwikkeling: - Investeringen in de openbare ruimte (inclusief groen/park) en mobiliteit (inclusief duurzame bereikbaarheid gebied): dekkingsmiddelen hiervoor kunnen na afronding van onderdelen van het project aan deze bestemmingsreserve worden onttrokken. Wanneer de gemaakte kosten dienen te worden geactiveerd, zullen de dekkingsmiddelen worden toegevoegd aan de BR Kapitaallasten, ter dekking van de kapitaallasten. - Grondexploitaties: hiervan worden resultaten (tekorten dan wel tussentijdse winstnemingen) verrekend met deze bestemmingsreserve. - Anterieure overeenkomsten ten aanzien van grondexploitaties van derden: eventuele dekkingsresultaten worden ook met deze bestemmingsreserve verrekend.

Naam	**BR Stadsontwikkelfonds**
Doel	Deze reserve wordt ingezet om onze ambities ten aanzien van de stedelijke ontwikkeling te kunnen realiseren of als cofinanciering voor middelen van andere overheden. Naast het borgen van de voortgang of versnelling van projecten, zijn deze middelen ook bedoeld voor onder andere het realiseren van meer sociale huurwoningen, maatschappelijke functies of vergroening van de openbare ruimte. Positieve resultaten van het grondbedrijf die vrij beschikbaar zijn nadat de reserves grondexploitatie conform de nota grondbeleid op het vereiste niveau zijn gebracht, worden toegevoegd aan de reserve Stadsontwikkelfonds. Bijdragen van projectontwikkelaars voor de realisatie van bovenwijkse voorzieningen worden ook toegevoegd aan deze reserve.

Naam	**BR Startersleningen**
Doel	De starterslening is bedoeld voor starters op de woningmarkt. Uit de reserve worden jaarlijkse beheerskosten en rentelasten van de startersleningen gedekt.

Naam	**BR Strategische Posities**
Doel	Deze reserve dient ter financiering van de verwachte kosten voor het beheren en onderhouden van een eigendomssituatie in een gebied (vooruitlopend op beslissingen om te gaan ontwikkelen) op te vangen. In de begroting is hiervoor een bedrag geraamd. Afwijkingen t.o.v. dat budget worden verrekend met deze reserve.

Naam	**BR Taakmutaties gemeentefonds-overloop**
Doel	Conform de spelregels gemeentefonds wordt bij elke toevoeging van nieuwe middelen (taakmutaties, decentralisatie- en integratie-uitkeringen) aan de raad voorgelegd of deze middelen ingezet mogen worden voor een onderliggend beleidsdoel of dat de middelen deel uitmaken van de algemene middelen in het gemeentefonds. In deze bestemmingsreserve worden nieuwe toegevoegde middelen aan het Gemeentefonds gereserveerd die gedurende het jaar niet aan de raad voorgelegd kunnen worden. Vooral van de nieuwe toevoegingen die bekend gemaakt zijn in de septembercirculaire en in de november/decembercirculaire is het niet altijd mogelijk om voor het einde van het jaar een raadsvoorstel met begrotingswijziging aan de raad voor te leggen. In het daarop volgende jaar doen de betreffende beleidsvelden een beroep op deze middelen via een raadsvoorstel en een begrotingswijziging, waarbij voorgesteld wordt de middelen aan de bestemmingsreserve Taakmutaties gemeentefonds te onttrekken. Middelen die na een jaar nog niet via een raadsvoorstel geclaimd zijn voor uitvoering van een bepaald beleid, vallen vrij ten gunste van de Algemene Reserve. (Raadsbesluit 8 februari 2010). In 2010 is het doel van deze bestemmingsreserve uitgebreid ten behoeve van niet bestede budgetten die gereserveerd moeten blijven om bestaand beleid uit te voeren in volgende jaren (raadsbesluit 13 december 2010).
Naam	**BR Transformatie Zorgbudgetten**
Doel	De bestemmingsreserve heeft als doel om nieuwe voorzieningen te financieren die voorkomen dat inwoners een beroep moeten doen op specialistische maatwerkvoorzieningen.
Naam	**BR Vastgoed**
Doel	Deze egalisatiereserve dient om de kosten van onderhoud van het gemeentelijke vastgoed te egaliseren en om daarmee schommelingen in de jaarlijkse begroting tegen te gaan. De hoogte van deze reserve is gebaseerd op het 40-jarige Meerjarige OnderhoudsPlan (MJOP).
Naam	**BR Volkshuisvesting**
Doel	Deze reserve is het uitvoeringsinstrument van de Nota Wonen. Overeenkomstig besluit van de raad d.d. 30 juni 2014, wordt deze reserve deels ingezet om een redelijke compensatie te bieden voor de gedupeerden van de WOS-fraude. De reserve wordt jaarlijks gevoed met het renteresultaat dat wordt behaald op de uit te zetten Startersleningen.
Naam	**BR Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost**
Doel	De doelstelling van het Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost is om aan te sluiten bij de Arnhemse doelen op het gebied van onder andere wonen, klimaat, leefbaarheid en veiligheid in kwetsbare wijken. Met de aanpak van particuliere woningen en de directe leefomgeving, in samenhang met een brede leefbaarheidsaanpak, wordt bijgedragen aan het realiseren van een betere woon-/leefomgeving, meer kansengelijkheid in Arnhem(-Oost) en aan de CO2-reductiedoelstelling van het programma New energy made in Arnhem 2020-2030. De reserve wordt gevoed door enerzijds subsidie van het Rijk en anderzijds door cofinanciering van de provincie en de gemeente Arnhem. De bestedingen zijn conform het vastgestelde plan van aanpak Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost.
Naam	**BR Voorstudies**
Doel	De reserve is bedoeld om uitgaven te dekken uit voorstudies voordat een initiatief tot een project is verheven. Op het moment dat het project daadwerkelijk tot uitvoering komt vloeit de bijdrage die vanuit deze reserve is gedaan terug in de reserve. In de begroting is een bedrag geraamd voor kosten van voorstudies. Afwijkingen ten opzichte van de raming worden verrekend met deze reserve.
Naam	**BR Wijkfondsen**
Doel	In uitzondering op reguliere begrotingsuitgangspunten is budgetoverheveling voor de wijkbudgetten naar een volgend jaar toegestaan. Jaarlijks wordt het surplus of tekort op de wijkbudgetten gestort respectievelijk onttrokken aan de reserve.
Naam	**BR Wmo en Jeugdzorg**
Doel	De inkomsten en uitgaven op het beleidsveld Zorg en Welzijn zijn nog niet in evenwicht. Dit komt omdat gemeenten nog actief zijn met het ontwikkelen en uitvoeren van de transformatie van de zorg en welzijn,het uitvoeren van de hervormingsagenda Jeugd en de doorontwikkeling beschermd wonen en maatschappelijke opvang nog afwachten. Aan deze reserve worden de voordelen van het beleidsveld Zorg en Welzijn tijdelijk toegevoegd, zodat extra maatregelen en (mogelijke) tekorten op het beleidsveld Zorg en Welzijn, alsmede kosten voor de transformatie van het sociaal domein (zorg, participatie en welzijn) verrekend kunnen worden met deze reserve.
Naam	**BR Zuidelijke Binnenstad**
Doel	Deze reserve heeft een dekkingsfunctie t.b.v. de financiering van ruimtelijke plannen in de zuidelijke binnenstad.

EMU-saldo 2025

EU-lidstaten mogen een EMU-tekort realiseren van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (bbp). In dit maximale tekort mogen, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel hebben. In de decembercirculaire 2023 zijn de individuele referentiewaarden gepubliceerd, die de afzonderlijke gemeenten in 2024 als richtsnoer kunnen hanteren. De referentiewaarde voor Arnhem bedraagt - € 46,6 miljoen. Het normbedrag voor 2025 is nog niet bekend. Hierbij moet worden opgemerkt dat de individuele referentiewaarde geen norm is in de zin dat die niet mag worden overschreden, maar een indicatie van het aandeel dat de gemeente mag hebben in het genoemde toegestane gezamenlijke EMU-tekort voor decentrale overheden van maximaal 3% van het bruto bbp.
De begroting van gemeenten wordt opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU-saldo wordt echter niet berekend op basis van baten en lasten, maar op basis van ontvangsten en uitgaven. Anders dan in het stelsel van baten en lasten drukken investeringsuitgaven en aan- en verkopen in het jaar waarin de transactie wordt gedaan volledig op het EMU-saldo. Er wordt geen rekening gehouden met afschrijvingen, noch met toevoegingen aan reserves en voorzieningen. De afwijkende berekening van het EMU-saldo kan ertoe leiden dat een gemeente bij een sluitende begroting een EMU-tekort realiseert. In het overzicht is het EMU-saldo berekend voor de jaren 2024 tot en met 2026, zoals dat voortvloeit uit deze begroting.

Omschrijving	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	Volgens realisatie tot en met sept. 2024, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2025	Volgens meerjarenraming in begroting 2026
1. Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-29.464	-7.803	-11.032
2. Mutaties (im)materiele vaste activa	-33.514	140.421	-88.645
3. Mutatie voorzieningen	0	0	0
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	0	0	0
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**4.050**	**-148.224**	**77.613**

Mutaties in voorzieningen en in voorraden (inclusief GREX) lopen in Arnhem via de reguliere begroting en zijn dus al opgenomen in het exploitatiesaldo. De komende jaren lijkt onze gemeente een EMU-tekort te gaan realiseren. Gemiddeld over de jaren genomen blijft deze onder de referentiewaarde. De komende periode staan zoals beschreven in deze begroting veel grote investeringen in de planning, zoals op het gebied van onderwijs en ruimtelijke ontwikkeling. Overigens leert de ervaring dat het EMU-saldo, als gevolg van planningsoptimisme bij investeringen, bij de jaarrekening altijd positiever uitvalt dan in de begroting werd aangenomen.

Overzicht geraamde lasten en baten per taakveld

	Lasten						
	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Geamendeerd	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Afval	20.280	22.115	22.059	22.626	23.020	23.067	23.256
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	21.945	20.996	22.103	19.094	21.137	20.085	20.215
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	245	450	782	492	442	84	84
Begeleiding (WMO)	16.909	19.954	19.955	21.107	21.033	21.033	21.033
Begraafplaatsen en crematoria	71	48	48	48	48	48	48
Beheer overige gebouwen en gronden	1.643	2.736	2.242	2.249	2.486	2.041	2.074
Belastingen overig	-109	5	5	5	5	5	5
Beschermd wonen (WMO)	32.926	34.133	32.590	31.233	25.708	27.997	30.599
Bestuur	6.331	6.309	6.918	6.995	6.906	6.818	6.818
Burgerzaken	8.985	8.551	8.721	9.363	8.750	8.748	8.037
Crisisbeheersing en brandweer	14.842	16.197	16.203	16.464	16.569	16.617	16.636
Cultureel erfgoed	2.312	2.237	3.172	2.041	1.889	1.802	1.831
Cultuurpresentatie, -prod en -part	22.961	23.895	26.248	24.325	24.732	25.604	30.377
Dagbesteding (WMO)	1.441	2.233	2.233	2.323	3.079	3.079	3.079
Economische havens en waterwegen	3.065	1.098	2.298	1.095	1.067	1.050	1.050
Economische ontwikkeling	4.577	5.634	6.544	5.220	4.999	4.633	4.428
Economische promotie (Arnhem promo)	3.450	3.685	4.230	3.179	2.867	2.856	2.691
Gesloten plaatsing	2.252	835	835	867	875	875	875
Gezinsgericht	6.110	3.130	3.130	3.250	3.281	3.281	3.281
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	32.261	34.852	29.914	93.468	58.977	67.934	53.057
Huishoudelijke hulp (WMO)	17.963	20.061	20.061	21.358	21.906	22.184	22.184
Inkomensregelingen	182.143	150.962	155.122	163.978	166.808	167.091	169.718
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	10.724	10.717	10.717	11.130	11.237	11.237	11.237
Jeugdbescherming	3.379	4.153	4.243	5.465	5.506	5.506	5.506
Jeugdhulp begeleiding	12.181	8.385	8.385	8.717	8.496	8.496	8.496
Jeugdhulp behandeling	14.694	10.654	10.654	11.065	11.171	11.171	11.171
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	2.732	277	277	293	293	293	293
Jeugdhulp met verblijf overig	10.361	13.979	13.979	13.428	13.317	13.317	13.317
Jeugdhulp zonder verblijf overig	6.768	5.030	5.169	27.020	22.034	22.034	22.034
Jeugdreclassering	818	1.240	1.240	1.288	1.300	1.300	1.300
Maatschapp- en vrouwenopvang (WMO)	20.586	18.552	19.801	21.135	20.811	19.770	19.384
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	11.006	14.658	14.712	16.457	16.945	16.945	16.765
Media	10.371	9.837	10.083	10.020	9.750	9.683	9.683
Milieubeheer	16.598	29.632	33.196	31.045	29.481	20.723	19.235
Musea	6.585	6.279	6.285	6.327	6.327	6.326	6.326
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	22.254	21.971	25.263	23.910	22.223	20.938	20.921
Onderwijshuisvesting	21.897	24.707	24.712	26.778	30.232	31.708	34.516
Openb groen en (openlucht) recreatie	17.789	19.065	25.645	25.052	22.878	17.745	17.272
Openbaar vervoer	1.332	1.274	1.257	1.257	1.228	1.225	1.225
Openbare orde en veiligheid	13.262	15.691	19.115	15.615	12.956	10.894	10.525
Overhead	83.328	81.658	86.782	85.899	83.323	81.735	81.516
Overige baten en lasten	1.454	6.588	338	2.842	1.591	6.928	7.169
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	3.337	3.436	3.438	3.744	1.674	1.674	953
OZB Niet-Woningen	1.832	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	4.420	3.985	3.985	3.985	3.985	3.985	3.985
Parkeren	10.922	12.778	12.885	12.798	12.963	13.018	12.913
Pleegzorg	3.409	3.221	3.221	3.351	3.380	3.380	3.380
Riolering	12.877	13.371	13.385	14.034	13.648	14.172	14.802
Ruimtelijke ordening	2.773	3.570	4.118	3.206	2.922	2.922	2.938
Samenkracht en burgerparticipattie	50.282	33.996	58.376	38.432	36.736	30.702	30.659
Sportaccommodaties	5.046	4.845	5.557	5.359	5.367	5.144	5.284
Sportbeleid en activering	22.208	22.493	23.441	21.359	20.384	20.050	20.050
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	21.696	25.545	25.650	27.142	27.142	26.977	26.977
Treasury	820	-2.286	-2.286	-2.395	-2.031	-1.688	-1.725
Vennootschapsbelasting VpB	373	600	1.078	1.078	1.078	1.078	1.078
Verkeer en vervoer	31.688	32.789	33.801	36.375	36.604	34.291	34.666
Volksgezondheid	7.908	8.745	11.182	10.870	10.722	9.478	9.477
Wonen en bouwen	6.806	10.143	12.218	9.254	7.683	11.913	10.390
WSW en beschut werk	38.172	36.782	40.246	41.338	37.423	35.627	34.260
Totaal	915.290	898.473	957.558	1.025.450	967.363	957.629	949.357

	Baten						
	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Geamendeerd	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Afval	22.942	25.078	25.081	27.635	28.489	28.632	28.772
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	531.904	542.349	547.208	574.572	547.576	543.891	541.302
Arbeidsparticipatie	3.323	2.181	2.407	1.737	3.673	1.737	1.737
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	21	44	44	44	44	44	44
Begeleiding (WMO)	-32	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	35	16	16	16	16	16	16
Beheer overige gebouwen en gronden	449	472	472	271	271	271	271
Belastingen overig	384	381	381	381	381	381	381
Beschermd wonen (WMO)	0	1.559	0	0	0	0	0
Bestuur	409	91	91	91	91	91	91
Burgerzaken	2.581	3.322	3.322	3.803	4.057	4.031	4.031
Crisisbeheersing en brandweer	1.434	1.444	1.444	1.444	1.444	1.444	1.444
Cultureel erfgoed	683	665	684	684	684	684	684
Cultuurpresentatie, -prod en -part	8.863	7.934	8.344	8.050	8.040	7.672	7.672
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	2.984	913	2.113	913	913	913	913
Economische ontwikkeling	129	149	243	12	12	12	12
Economische promotie (Arnhem promo)	2.484	1.562	1.662	2.097	2.097	2.097	1.976
Gesloten plaatsing	1.400	0	0	0	0	0	0
Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0	0
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	36.195	35.569	30.347	94.591	60.048	73.977	53.942
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	123.559	112.557	112.624	122.672	125.296	127.998	131.136
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming	98	0	90	0	0	0	0
Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp behandeling	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp zonder verblijf overig	5.115	0	115	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp- en vrouwenopvang (WMO)	1.051	892	892	892	892	892	892
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.521	922	922	922	2.362	2.322	2.322
Media	211	0	176	0	0	0	0
Milieubeheer	10.173	12.924	15.087	15.514	14.085	10.352	9.389
Musea	208	273	273	118	118	118	118
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	12.004	10.722	12.417	11.612	11.251	11.251	11.251
Onderwijshuisvesting	5.272	4.789	4.886	4.810	4.601	4.601	4.601
Openb groen en (openlucht) recreatie	1.589	859	1.608	1.899	1.129	1.129	1.116
Openbaar vervoer	1.307	1.314	1.314	1.314	1.314	1.314	1.314
Openbare orde en veiligheid	3.676	3.998	5.072	3.339	801	801	801
Overhead	3.780	3.923	4.469	3.895	3.859	3.847	3.847
Overige baten en lasten	-33.005	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	901	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	32.633	32.270	32.270	33.064	33.908	33.908	33.908
OZB Woningen	27.832	30.403	30.403	32.838	33.634	35.084	36.534
Parkeren	20.806	20.315	21.626	27.225	27.597	27.472	27.347
Pleegzorg	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	17.328	17.766	17.766	18.096	18.238	18.396	18.547
Ruimtelijke ordening	192	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipattie	24.782	528	21.841	4.793	4.637	562	562
Sportaccommodaties	5.774	5.757	6.088	6.145	6.144	6.142	6.141
Sportbeleid en activering	2.905	0	622	622	573	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1	0	0	0	0	0	0
Treasury	3.278	2.436	2.436	2.436	2.436	2.436	2.436
Vennootschapsbelasting VpB	133	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	1.361	577	711	584	584	584	584
Volksgezondheid	1.110	71	1.505	1.310	867	0	0
Wonen en bouwen	4.825	4.174	8.606	7.105	4.069	6.002	5.039
WSW en beschut werk	758	100	417	100	100	100	100
Totaal	898.365	891.298	928.094	1.017.646	956.331	961.204	941.275

	Exploitatieresultaat						
	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Geamendeerd	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Afval	-2.662	-2.963	-3.022	-5.009	-5.469	-5.469	-5.516
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	-531.903	-542.349	-547.208	-574.572	-547.576	-547.576	-541.302
Arbeidsparticipatie	18.622	18.815	19.696	17.357	17.464	17.464	18.478
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	224	406	738	448	398	398	40
Begeleiding (WMO)	16.941	19.954	19.955	21.107	21.033	21.033	21.033
Begraafplaatsen en crematoria	36	32	32	32	32	32	32
Beheer overige gebouwen en gronden	1.194	2.265	1.770	1.978	2.215	2.215	1.803
Belastingen overig	-493	-376	-376	-376	-376	-376	-376
Beschermd wonen (WMO)	32.926	32.574	32.590	31.233	25.708	25.708	30.599
Bestuur	5.923	6.218	6.827	6.904	6.815	6.815	6.727
Burgerzaken	6.404	5.228	5.399	5.560	4.692	4.692	4.006
Crisisbeheersing en brandweer	13.409	14.753	14.759	15.019	15.125	15.125	15.192
Cultureel erfgoed	1.629	1.571	2.488	1.357	1.205	1.205	1.147
Cultuurpresentatie, -prod en -part	14.098	15.960	17.904	16.275	16.692	16.692	22.705
Dagbesteding (WMO)	1.441	2.233	2.233	2.323	3.079	3.079	3.079
Economische havens en waterwegen	81	185	185	182	154	154	137
Economische ontwikkeling	4.449	5.485	6.301	5.207	4.987	4.987	4.416
Economische promotie (Arnhem promo)	966	2.123	2.568	1.082	770	770	715
Gesloten plaatsing	852	835	835	867	875	875	875
Gezinsgericht	6.110	3.130	3.130	3.250	3.281	3.281	3.281
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	-3.933	-717	-433	-1.124	-1.070	-1.070	-886
Huishoudelijke hulp (WMO)	17.963	20.061	20.061	21.358	21.906	21.906	22.184
Inkomensregelingen	58.584	38.405	42.498	41.306	41.512	41.512	38.582
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	10.724	10.717	10.717	11.130	11.237	11.237	11.237
Jeugdbescherming	3.281	4.153	4.153	5.465	5.506	5.506	5.506
Jeugdhulp begeleiding	12.181	8.385	8.385	8.717	8.496	8.496	8.496
Jeugdhulp behandeling	14.694	10.654	10.654	11.065	11.171	11.171	11.171
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	2.732	277	277	293	293	293	293
Jeugdhulp met verblijf overig	10.361	13.979	13.979	13.428	13.317	13.317	13.317
Jeugdhulp zonder verblijf overig	1.653	5.030	5.054	27.020	22.034	22.034	22.034
Jeugdreclassering	818	1.240	1.240	1.288	1.300	1.300	1.300
Maatschapp- en vrouwenopvang (WMO)	19.535	17.660	18.909	20.243	19.919	19.919	18.492
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	8.484	13.736	13.790	15.535	14.583	14.583	14.443
Media	10.160	9.837	9.907	10.020	9.750	9.750	9.683
Milieubeheer	6.426	16.708	18.109	15.531	15.395	15.395	9.846
Musea	6.377	6.006	6.012	6.209	6.209	6.209	6.208
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	10.250	11.249	12.846	12.298	10.971	10.971	9.669
Onderwijshuisvesting	16.625	19.918	19.825	21.968	25.630	25.630	29.915
Openb groen en (openlucht) recreatie	16.200	18.206	24.037	23.153	21.749	21.749	16.156
Openbaar vervoer	25	-40	-57	-57	-86	-86	-90
Openbare orde en veiligheid	9.586	11.693	14.043	12.276	12.156	12.156	9.724
Overhead	79.548	77.736	82.313	82.005	79.464	79.464	77.669
Overige baten en lasten	34.460	6.588	338	2.842	1.591	1.591	7.169
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	2.436	3.436	3.438	3.744	1.674	1.674	953
OZB Niet-Woningen	-30.801	-32.270	-32.270	-33.064	-33.908	-33.908	-33.908
OZB Woningen	-23.412	-26.418	-26.418	-28.853	-29.649	-29.649	-32.549
Parkeren	-9.884	-7.537	-8.741	-14.427	-14.635	-14.635	-14.434
Pleegzorg	3.409	3.221	3.221	3.351	3.380	3.380	3.380
Riolering	-4.451	-4.396	-4.381	-4.062	-4.589	-4.589	-3.745
Ruimtelijke ordening	2.580	3.570	4.118	3.206	2.922	2.922	2.938
Samenkracht en burgerparticipattie	25.499	33.468	36.535	33.638	32.099	32.099	30.097
Sportaccommodaties	-728	-912	-531	-786	-777	-777	-857
Sportbeleid en activering	19.303	22.493	22.819	20.737	19.811	19.811	20.050
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	21.695	25.545	25.650	27.142	27.142	27.142	26.977
Treasury	-2.457	-4.722	-4.722	-4.831	-4.467	-4.467	-4.161
Vennootschapsbelasting VpB	240	600	1.078	1.078	1.078	1.078	1.078
Verkeer en vervoer	30.327	32.211	33.090	35.791	36.020	36.020	34.083
Volksgezondheid	6.798	8.675	9.678	9.559	9.855	9.855	9.477
Wonen en bouwen	1.982	5.969	3.612	2.149	3.613	3.613	5.351
WSW en beschut werk	37.414	36.682	39.829	41.238	37.323	37.323	34.160
Totaal	16.925	7.175	29.463	7.803	11.032	11.032	8.081

	Toevoegingen aan reserve						
	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Geamendeerd	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	0	0	0	0	0	0	0
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	0	0	0	0
Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0	0
Cultureel erfgoed	19	19	21	21	21	21	21
Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	0	0	0	0	0	0
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische promotie (Arnhem promo)	0	0	0	0	0	0	0
Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0	0
Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0	0
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	6.200	0	0	0	0	0	0
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp behandeling	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Media	0	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	0	0	0	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	11	11	10	10	10	10	10
Onderwijshuisvesting	469	430	446	446	446	446	446
Openb groen en (openlucht) recreatie	521	0	0	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	0	0
Overhead	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Parkeren	2.857	803	803	803	803	828	828
Pleegzorg	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	0	0	0	0	0	0	0
Ruimtelijke ordening	100	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipattie	142	136	162	162	162	162	162
Sportaccommodaties	318	318	319	319	319	319	319
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	70	0	0	0	0	0	0
Volksgezondheid	257	0	0	0	0	0	0
WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	10.963	1.716	1.762	1.762	1.762	1.787	1.787

	Onttrekkingen aan reserves						
	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Geamendeerd	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	490	0	0	0	0	0	0
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	944	0	500	529	529	529	580
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	250	100	0	0	0
Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	840	0	0
Belastingen overig	0	0	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	1.001	3.298	5.132
Bestuur	0	0	0	0	0	0	0
Burgerzaken	776	0	0	0	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer	50	54	62	53	53	57	76
Cultureel erfgoed	1.074	227	1.137	306	282	247	276
Cultuurpresentatie, -prod en -part	2.728	13.208	15.371	1.137	788	1.074	1.326
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	900	0	0	0	0
Economische promotie (Arnhem promo)	43	200	714	290	0	0	0
Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0	0
Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0	0
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	1.418	1.013	1.013	500	908	5.615	10.350
Huishoudelijke hulp (WMO)	730	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	11.781	400	1.857	400	0	0	0
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp behandeling	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf overig	800	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp zonder verblijf overig	4.237	498	498	2.408	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp- en vrouwenopvang (WMO)	2.364	22	1.390	2.451	413	420	32
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	180	180	180	180	180	0
Media	0	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	7.298	556	8.121	2.123	2.189	2.166	1.804
Musea	0	0	0	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	300	79	256	64	336	56	69
Onderwijshuisvesting	9.397	8.504	8.691	9.839	10.275	10.574	12.318
Openb groen en (openlucht) recreatie	2.044	534	4.845	7.021	4.743	917	26
Openbaar vervoer	489	25	25	25	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	1.082	518	1.318	350	350	0	0
Overhead	148	1.119	1.962	1.276	210	262	313
Overige baten en lasten	57.549	11.114	10.939	0	6.097	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	600	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	0	0	0	0	0	0	0
Parkeren	7.951	8.417	8.279	13.458	13.375	13.339	13.179
Pleegzorg	300	0	0	0	0	0	0
Riolering	449	289	296	548	58	32	52
Ruimtelijke ordening	7.155	11.311	12.230	392	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipattie	2.941	1.198	2.928	893	397	307	749
Sportaccommodaties	623	495	884	579	598	408	543
Sportbeleid en activering	197	197	447	197	85	85	85
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	380	75	211	0	0	0	0
Treasury	0	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	7.457	3.974	4.680	2.540	2.561	2.504	2.647
Volksgezondheid	724	0	145	0	0	0	0
Wonen en bouwen	3.224	7.556	12.334	2.574	2.007	1.556	56
WSW en beschut werk	3.409	642	2.642	0	0	0	0
Totaal	141.153	72.407	105.104	50.231	48.277	43.626	49.612

	Saldo Totaal						
	Rekening	Begroting 2024		Begroting	Meerjarenraming		
	2023	Geamendeerd	Juli	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	-3.152	-2.963	-3.022	-5.009	-5.469	-5.469	-5.516
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	-530.289	-542.349	-547.208	-574.572	-547.576	-547.576	-541.302
Arbeidsparticipatie	19.495	18.815	19.196	16.828	16.935	16.935	17.898
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	474	406	488	348	398	398	40
Begeleiding (WMO)	16.941	19.954	19.955	21.107	21.033	21.033	21.033
Begraafplaatsen en crematoria	36	32	32	32	32	32	32
Beheer overige gebouwen en gronden	1.693	2.265	1.770	1.978	1.375	1.375	1.803
Belastingen overig	-493	-376	-376	-376	-376	-376	-376
Beschermd wonen (WMO)	34.328	35.594	35.610	34.361	29.190	29.190	25.467
Bestuur	5.923	6.218	6.827	6.904	6.815	6.815	6.727
Burgerzaken	5.628	5.228	5.399	5.560	4.692	4.692	4.006
Crisisbeheersing en brandweer	13.437	14.777	14.784	15.054	15.159	15.159	15.203
Cultureel erfgoed	1.452	1.667	1.716	1.417	1.288	1.288	1.236
Cultuurpresentatie, -prod en -part	15.943	6.015	5.936	16.015	16.781	16.781	22.256
Dagbesteding (WMO)	1.441	2.233	2.233	2.323	3.079	3.079	3.079
Economische havens en waterwegen	81	185	185	182	154	154	137
Economische ontwikkeling	7.007	5.485	5.401	5.207	4.987	4.987	4.416
Economische promotie (Arnhem promo)	1.408	1.973	1.904	922	900	900	845
Gesloten plaatsing	852	835	835	867	875	875	875
Gezinsgericht	6.110	3.130	3.130	3.250	3.281	3.281	3.281
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	-862	393	190	-304	-792	-792	-94
Huishoudelijke hulp (WMO)	17.233	20.061	20.061	21.358	21.906	21.906	22.184
Inkomensregelingen	53.446	38.005	40.641	40.906	41.512	41.512	38.582
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	10.724	10.717	10.717	11.130	11.237	11.237	11.237
Jeugdbescherming	3.281	4.153	4.153	5.465	5.506	5.506	5.506
Jeugdhulp begeleiding	12.181	8.385	8.385	8.717	8.496	8.496	8.496
Jeugdhulp behandeling	14.694	10.654	10.654	11.065	11.171	11.171	11.171
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	2.732	277	277	293	293	293	293
Jeugdhulp met verblijf overig	9.561	13.979	13.979	13.428	13.317	13.317	13.317
Jeugdhulp zonder verblijf overig	1.498	4.532	4.556	24.612	22.034	22.034	22.034
Jeugdreclassering	818	1.240	1.240	1.288	1.300	1.300	1.300
Maatschapp- en vrouwenopvang (WMO)	20.293	17.677	17.561	17.835	19.548	19.548	18.503
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	8.484	13.556	13.610	15.355	14.403	14.403	14.443
Media	10.160	9.837	9.907	10.020	9.750	9.750	9.683
Milieubeheer	7.410	16.190	16.335	13.408	13.206	13.206	8.042
Musea	6.377	6.006	6.012	6.209	6.209	6.209	6.208
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	10.313	11.265	12.716	12.360	10.761	10.761	9.727
Onderwijshuisvesting	20.069	20.939	21.188	22.788	24.105	24.105	26.356
Openb groen en (openlucht) recreatie	28.766	18.114	19.759	16.607	17.131	17.131	16.129
Openbaar vervoer	-464	-65	-82	-82	-86	-86	-90
Openbare orde en veiligheid	9.321	11.175	12.725	11.926	11.806	11.806	9.724
Overhead	80.958	76.914	80.668	81.045	79.570	79.570	77.672
Overige baten en lasten	-22.443	-4.525	-10.601	5.135	-4.333	-4.333	7.613
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	6.182	3.436	3.438	3.744	1.674	1.674	953
OZB Niet-Woningen	-30.801	-32.270	-32.270	-33.064	-33.908	-33.908	-33.908
OZB Woningen	-23.412	-26.418	-26.418	-28.853	-29.649	-29.649	-32.549
Parkeren	-4.583	-4.683	-4.878	-10.781	-10.713	-10.713	-10.654
Pleegzorg	3.109	3.221	3.221	3.351	3.380	3.380	3.380
Riolering	-4.756	-4.512	-4.503	-4.339	-4.597	-4.597	-3.746
Ruimtelijke ordening	7.402	15.270	14.899	4.813	2.922	2.922	2.938
Samenkracht en burgerparticipattie	25.689	32.937	34.301	33.439	32.396	32.396	29.541
Sportaccommodaties	-263	-659	-571	-520	-531	-531	-555
Sportbeleid en activering	19.356	22.296	22.372	20.539	19.726	19.726	19.965
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	21.315	25.470	25.438	27.142	27.142	27.142	26.977
Treasury	-2.457	-4.722	-4.722	-4.831	-4.467	-4.467	-4.161
Vennootschapsbelasting VpB	240	600	1.078	1.078	1.078	1.078	1.078
Verkeer en vervoer	30.246	29.263	29.566	34.406	34.613	34.613	32.588
Volksgezondheid	6.476	8.675	9.533	9.559	9.855	9.855	9.477
Wonen en bouwen	7.168	7.456	321	119	2.150	2.150	5.338
WSW en beschut werk	36.226	36.040	37.186	41.238	37.323	37.323	34.160
Totaal	0	0	-2.562	0	0	0	0

Overzicht taakvelden per programma (lasten)

	Lasten						
	S00	S01	S02	S03	S04	S05	S06
	Bestuur Dienstverlening en financiën	Veiligheid	Bereikbaarheid	Economie	Onderwijs	Cultuur	Patricipatie en armoedebestrijding
Afval	0	0	0	0	0	0	0
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0	6.812
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	492	0	0	0
Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	2.249	0	0	0	0	0	0
Belastingen overig	5	0	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Bestuur	6.995	0	0	0	0	0	0
Burgerzaken	9.363	0	0	0	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer	0	16.464	0	0	0	0	0
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	2.004	0
Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	0	0	0	0	24.140	0
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	5.220	0	0	0
Economische promotie (Arnhem promo)	0	0	0	3.179	0	0	0
Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0	0
Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0	0
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	0	0	0	0	0	0	139.011
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp behandeling	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Media	0	0	0	0	0	9.452	0
Milieubeheer	52	0	0	0	0	0	0
Musea	0	0	0	0	0	6.327	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	10.773	0	0
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	20.671	0	0
Openb groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	0	0	0
Openbaar vervoer	0	0	1.257	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	0	13.660	0	0	0	0	0
Overhead	83.706	0	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten	2.842	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	3.985	0	0	0	0	0	0
Parkeren	0	0	8.690	0	0	0	0
Pleegzorg	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	0	0	0	0	0	0	0
Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipattie	278	0	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	0	0	0	0	0	0	0
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
Treasury	-2.395	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting VpB	1.078	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	0	0	23.732	0	0	0	0
Volksgezondheid	0	0	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0	0	0
WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0	34.553
Eindtotaal	108.158	30.124	33.679	8.890	31.445	41.923	180.376

	Lasten						
	S07	S08	S09	S10	S11	S12	TOT
	Zorg	Welzijn en inclusie	Gezondheid en Sport	Klimaat Energie en Milieu	Ruimtelijke ontwikkelingen	Wonen en leefomgeving	Totaal Stad
Afval	0	0	0	0	0	16.262	16.262
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	3.605	0	0	0	0	10.417
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	0	0	0	492
Begeleiding (WMO)	263	0	0	0	0	0	263
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	48	0	0	0	48
Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	0	0	2.249
Belastingen overig	0	0	0	0	0	0	5
Beschermd wonen (WMO)	16.602	0	0	0	0	0	16.602
Bestuur	0	0	0	0	0	0	6.995
Burgerzaken	0	0	0	0	0	0	9.363
Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0	16.464
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	2.004
Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	0	0	0	0	0	24.140
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	1.095	1.095
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	5.220
Economische promotie (Arnhem promo)	0	0	0	0	0	0	3.179
Gesloten plaatsing	309	0	0	0	0	0	309
Gezinsgericht	1.158	0	0	0	0	0	1.158
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	93.468	0	93.468
Huishoudelijke hulp (WMO)	3.671	0	0	0	0	0	3.671
Inkomensregelingen	0	0	0	0	0	0	139.011
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	230	0	0	0	0	0	230
Jeugdbescherming	1.827	0	0	0	0	0	1.827
Jeugdhulp begeleiding	344	0	0	0	0	0	344
Jeugdhulp behandeling	505	0	0	0	0	0	505
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	293	0	0	0	0	0	293
Jeugdhulp met verblijf overig	4.082	0	0	0	0	0	4.082
Jeugdhulp zonder verblijf overig	23.866	0	0	0	0	0	23.866
Jeugdreclassering	201	0	0	0	0	0	201
Maatschapp- en vrouwenopvang (WMO)	0	21.125	0	0	0	0	21.125
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.607	0	0	0	0	0	1.607
Media	0	0	0	0	0	0	9.452
Milieubeheer	0	0	0	26.863	3.951	0	30.867
Musea	0	0	0	0	0	0	6.327
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	0	0	10.773
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0	20.671
Openb groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	0	19.411	19.411
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0	1.257
Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	0	13.660
Overhead	0	0	0	0	0	0	83.706
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	2.842
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	1.717	0	0	0	0	0	1.717
OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	0	0	0	0	0	0	3.985
Parkeren	0	0	0	0	0	0	8.690
Pleegzorg	1.081	0	0	0	0	0	1.081
Riolering	0	0	0	0	0	14.034	14.034
Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	3.206	0	3.206
Samenkracht en burgerparticipattie	9.455	9.515	0	0	0	0	19.248
Sportaccommodaties	0	0	3.999	0	0	0	3.999
Sportbeleid en activering	0	0	15.565	0	0	0	15.565
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	23.908	3.179	0	0	0	0	27.087
Treasury	0	0	0	0	0	0	-2.395
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	1.078
Verkeer en vervoer	0	0	0	0	0	1.804	25.536
Volksgezondheid	0	0	10.737	0	0	0	10.737
Wonen en bouwen	0	0	0	0	4.607	4.646	9.254
WSW en beschut werk	390	0	0	0	0	0	34.943
Eindtotaal	91.507	37.423	30.349	26.863	105.232	57.253	783.221

	Lasten	
	Totaal Wijk	Totaal Lasten
Afval	6.364	22.626
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0
Arbeidsparticipatie	8.678	19.094
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	492
Begeleiding (WMO)	20.844	21.107
Begraafplaatsen en crematoria	0	48
Beheer overige gebouwen en gronden	0	2.249
Belastingen overig	0	5
Beschermd wonen (WMO)	14.631	31.233
Bestuur	0	6.995
Burgerzaken	0	9.363
Crisisbeheersing en brandweer	0	16.464
Cultureel erfgoed	37	2.041
Cultuurpresentatie, -prod en -part	184	24.325
Dagbesteding (WMO)	2.323	2.323
Economische havens en waterwegen	0	1.095
Economische ontwikkeling	0	5.220
Economische promotie (Arnhem promo)	0	3.179
Gesloten plaatsing	558	867
Gezinsgericht	2.092	3.250
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	0	93.468
Huishoudelijke hulp (WMO)	17.687	21.358
Inkomensregelingen	24.967	163.978
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	10.901	11.130
Jeugdbescherming	3.638	5.465
Jeugdhulp begeleiding	8.373	8.717
Jeugdhulp behandeling	10.560	11.065
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	293
Jeugdhulp met verblijf overig	9.346	13.428
Jeugdhulp zonder verblijf overig	3.154	27.020
Jeugdreclassering	1.087	1.288
Maatschapp- en vrouwenopvang (WMO)	10	21.135
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	14.850	16.457
Media	568	10.020
Milieubeheer	178	31.045
Musea	0	6.327
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	13.137	23.910
Onderwijshuisvesting	6.106	26.778
Openb groen en (openlucht) recreatie	5.640	25.052
Openbaar vervoer	0	1.257
Openbare orde en veiligheid	1.955	15.615
Overhead	2.194	85.899
Overige baten en lasten	0	2.842
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	2.027	3.744
OZB Niet-Woningen	0	0
OZB Woningen	0	3.985
Parkeren	4.108	12.798
Pleegzorg	2.270	3.351
Riolering	0	14.034
Ruimtelijke ordening	0	3.206
Samenkracht en burgerparticipattie	19.184	38.432
Sportaccommodaties	1.361	5.359
Sportbeleid en activering	5.793	21.359
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	55	27.142
Treasury	0	-2.395
Vennootschapsbelasting VpB	0	1.078
Verkeer en vervoer	10.839	36.375
Volksgezondheid	133	10.870
Wonen en bouwen	0	9.254
WSW en beschut werk	6.395	41.338
Eindtotaal	242.229	1.025.450

Overzicht taakvelden per programma (baten)

	Baten						
	S00	S01	S02	S03	S04	S05	S06
	Bestuur Dienstverlening en financiën	Veiligheid	Bereikbaarheid	Economie	Onderwijs	Cultuur	Patricipatie en armoedebestrijding
Afval	0	0	0	0	0	0	0
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	574.572	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	44	0	0	0
Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	271	0	0	0	0	0	0
Belastingen overig	381	0	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Bestuur	91	0	0	0	0	0	0
Burgerzaken	3.803	0	0	0	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer	0	1.444	0	0	0	0	0
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	684	0
Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	0	0	0	0	8.050	0
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	12	0	0	0
Economische promotie (Arnhem promo)	0	0	0	2.097	0	0	0
Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0	0
Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0	0
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	0	0	0	0	0	0	122.227
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp behandeling	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Media	0	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	17	0	0	0	0	0	0
Musea	0	0	0	0	0	118	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	2.832	0	0
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	708	0	0
Openb groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	0	0	0
Openbaar vervoer	0	0	1.314	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	0	3.339	0	0	0	0	0
Overhead	3.878	0	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	33.064	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	32.838	0	0	0	0	0	0
Parkeren	0	0	11.706	0	0	0	0
Pleegzorg	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	0	0	0	0	0	0	0
Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipattie	0	0	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	0	0	0	0	0	0	0
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
Treasury	2.436	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	0	0	47	0	0	0	0
Volksgezondheid	0	0	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0	0	0
WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0	100
Eindtotaal	651.351	4.783	13.067	2.153	3.540	8.852	122.327

	Baten						
	S07	S08	S09	S10	S11	S12	TOT
	Zorg	Welzijn en inclusie	Gezondheid en Sport	Klimaat Energie en Milieu	Ruimtelijke ontwikkelingen	Wonen en leefomgeving	Totaal Stad
Afval	0	0	0	0	0	27.635	27.635
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	574.572
Arbeidsparticipatie	0	1.738	0	0	0	0	1.738
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	0	0	0	44
Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	16	0	0	0	16
Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	0	0	271
Belastingen overig	0	0	0	0	0	0	381
Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Bestuur	0	0	0	0	0	0	91
Burgerzaken	0	0	0	0	0	0	3.803
Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0	1.444
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	684
Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	0	0	0	0	0	8.050
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	913	913
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	12
Economische promotie (Arnhem promo)	0	0	0	0	0	0	2.097
Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0	0
Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0	0
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	94.591	0	94.591
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	0	0	0	0	0	0	122.227
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp behandeling	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp- en vrouwenopvang (WMO)	0	892	0	0	0	0	892
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	922	0	0	0	0	0	922
Media	0	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	0	0	0	14.201	0	0	14.218
Musea	0	0	0	0	0	0	118
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	0	0	2.832
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0	708
Openb groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	0	1.895	1.895
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0	1.314
Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	0	3.339
Overhead	0	0	0	0	0	0	3.878
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	0	33.064
OZB Woningen	0	0	0	0	0	0	32.838
Parkeren	0	0	0	0	0	0	11.706
Pleegzorg	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	0	0	0	0	0	18.096	18.096
Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipattie	3.593	711	0	0	0	0	4.303
Sportaccommodaties	0	0	4.106	0	0	0	4.106
Sportbeleid en activering	0	0	622	0	0	0	622
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
Treasury	0	0	0	0	0	0	2.436
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	0	0	0	0	0	502	549
Volksgezondheid	0	0	1.310	0	0	0	1.310
Wonen en bouwen	0	0	0	0	3.775	3.330	7.105
WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0	100
Eindtotaal	4.514	3.340	6.054	14.201	98.366	52.371	984.792

	Baten	
	Totaal	Totaal
	Wijk	Lasten
Afval	0	27.635
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	574.572
Arbeidsparticipatie	0	1.737
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	44
Begeleiding (WMO)	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	0	16
Beheer overige gebouwen en gronden	0	271
Belastingen overig	0	381
Beschermd wonen (WMO)	0	0
Bestuur	0	91
Burgerzaken	0	3.803
Crisisbeheersing en brandweer	0	1.444
Cultureel erfgoed	0	684
Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	8.050
Dagbesteding (WMO)	0	0
Economische havens en waterwegen	0	913
Economische ontwikkeling	0	12
Economische promotie (Arnhem promo)	0	2.097
Gesloten plaatsing	0	0
Gezinsgericht	0	0
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	0	94.591
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0
Inkomensregelingen	444	122.672
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0
Jeugdbescherming	0	0
Jeugdhulp begeleiding	0	0
Jeugdhulp behandeling	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0
Jeugdhulp met verblijf overig	0	0
Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0
Jeugdreclassering	0	0
Maatschapp- en vrouwenopvang (WMO)	0	892
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	922
Media	0	0
Milieubeheer	1.296	15.514
Musea	0	118
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	8.780	11.612
Onderwijshuisvesting	4.102	4.810
Openb groen en (openlucht) recreatie	4	1.899
Openbaar vervoer	0	1.314
Openbare orde en veiligheid	0	3.339
Overhead	17	3.895
Overige baten en lasten	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0
OZB Niet-Woningen	0	33.064
OZB Woningen	0	32.838
Parkeren	15.519	27.225
Pleegzorg	0	0
Riolering	0	18.096
Ruimtelijke ordening	0	0
Samenkracht en burgerparticipattie	490	4.793
Sportaccommodaties	2.040	6.145
Sportbeleid en activering	0	622
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0
Treasury	0	2.436
Vennootschapsbelasting VpB	0	0
Verkeer en vervoer	35	584
Volksgezondheid	0	1.310
Wonen en bouwen	0	7.105
WSW en beschut werk	0	100
Eindtotaal	32.726	1.017.646

Mutaties circulaires

In de afgelopen circulaires (september- en decembercirculaire 2023 en meicirculaire 2024) is een aantal taakmutaties en (wijzigingen in) decentralisatie-uitkeringen opgenomen dat verrekend wordt met beleidsvelden. In deze Begroting is het volgende verwerkt:

Decentralisatie-uitkeringen (DU's):

- DU Voorkomen van dakloosheid (€ 1,2 miljoen structureel vanaf 2024): Het kabinet zet in op het voorkomen van dakloosheid, om- en afbouw van de maatschappelijke opvang en het realiseren van woonplekken met passende ondersteuning voor (dreigend) dakloze jongeren en volwassenen. Vanaf 2024 wordt structureel € 55 miljoen aan het gemeentefonds toegevoegd en verstrekt aan centrumgemeenten maatschappelijke opvang/beschermd wonen.
- DU doelgroepspecifieke aanpak (€ 137.000 in 2024/2025/2026): In het kader van het plan van aanpak ‘Statushouders aan het werk’ en de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur van het ministerie van SZW, is in 2023 budget ter beschikking gesteld aan centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio’s voor een regionale doelgroepspecifieke aanpak. Het beoogde doel daarvan is om de arbeidsparticipatie van statushouders en andere kwetsbare groepen te vergroten en hen extra te ondersteunen.
- DU LHBTI-beleid Regenboogsteden (€ 20.000 in 2024/2025/2026): Regenboogsteden zetten zich in voor de gezamenlijke doelstelling de veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van LHBTI (Lesbische vrouwen, Homoseksuele mannen, Biseksuelen, Transgenderpersonen en Intersekse personen) verder te bevorderen. In totaal ontvangen 55 gemeenten een bijdragen voor de samenhangende aanpak van de Regenboogsteden voor lokaal LHBTI-beleid voor de periode 2023 tot en met 2026.
- DU Jeugd (overheveling van DU van € 565.000 vanaf 2025 naar een specifieke uitkering, betreft onderwijs/voortijdig schoolverlaten).
- DU Kinderen in een AZC (€ 43.000 vanaf 2024): gemeenten zijn vanaf 2019 volledig verantwoordelijk geworden voor de organisatie en financiering van jeugdhulp, inclusief de jeugd-ggz, aan kinderen in een AZC.
- DU Basis Registratie Personen (BRP) tbv asielzoekers (€ 13.000 vanaf 2024): Vanwege wijziging van de taakverdeling tussen de operationele BRP-straten wordt de verdeling van de decentralisatie-uitkering aangepast.
- DU Maatschappelijke opvang: voor de decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang zijn de onderliggende aantallen geactualiseerd in de septembercirculaire 2023. Arnhem ontvangt op basis daarvan structureel € 104.000 meer ter dekking van de kosten.
- DU Vrouwenopvang: de invoering van de Wet Seksuele Misdrijven zal naar verwachting leiden tot een verhoogde instroom bij de Centra voor Seksueel Geweld (CSG). Gemeenten worden gecompenseerd via de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang. Arnhem ontvangt structureel € 95.000 meer.
- DU Veilige steden: de negen gemeenten die participeren in het programma Veilige Steden van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW) ontvangen voor de periode 2023-2026 een bijdrage van circa € 0,36 miljoen. Het programma heeft als doel de sociale veiligheid van vrouwen en meisjes in de publieke ruimte te vergroten. De middelen worden volgens bestaande afspraken met de deelnemende gemeenten verdeeld. Arnhem ontvangt hiervoor € 30.000 per jaar.

Taakmutaties:

- Taakmutatie dienstverlening gemeenten: aanpak armoede en schulden (circa € 650.000 structureel vanaf 2024): Vanuit de Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden, die in juli 2022 aan de Tweede Kamer is gepresenteerd, heeft het kabinet via het gemeentefonds € 40 miljoen aan structurele middelen voor betere dienstverlening door gemeenten op het gebied van armoede en schulden beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn voor 2023 incidenteel aan gemeenten beschikbaar gesteld. De toekenning vanaf 2024 zal structureel plaatsvinden om gemeenten verder in staat te stellen om strategisch en doelgericht te handelen en hun activiteiten uit te breiden zoals het verdubbelen van het gebruik van schuldhulpverlening en het bevorderen van activiteiten om armoede onder kinderen te bestrijden.
- Taakmutatie Rijksvaccinatieprogramma: vanaf 1 januari 2024 wordt de uitvoering van de maternale kinkhoestvaccinatie formeel overgedragen aan de gemeenten. Bij de septembercirculaire 2023 zijn de bijbehorende middelen, circa € 4 miljoen per jaar, voor de uitvoering van de maternale kinkhoestvaccinatie aan het gemeentefonds toegevoegd. Voor Arnhem gaat het in 2024 om circa € 51.000. De gemeente Arnhem heeft de realisatie van het vaccinatieprogramma ondergebracht bij de VGGM.

Bijlagen

Overzicht BBV-indicatoren

Effectindicator	2020	2021	2022	2023	2024
Woonlasten éénpersoonshuishouden	**707**	**694**	**876**	**902**	
Eenheid:	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.				
Bron:	COELO, Groningen				
Woonlasten meerpersoonshuishouden	**750**	**711**	**949**	**976**	
Eenheid:	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.				
Bron:	COELO, Groningen				
WOZ-waarde woningen	**221**	**240**	**265**	**324**	
Eenheid:	De gemiddelde WOZ waarde van woningen x €1.000.				
Bron:	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken				
Formatie ambtelijk apparaat	**5,80**	**6,10**	**5,90**	**6,30**	**6,70**
Eenheid:	Toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van eigen organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. In fte per 1.000 inwoners.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente.				
Bezetting ambtelijk apparaat	**5,90**	**6,10**	**6**	**6,20**	**6,60**
Eenheid:	Werkelijk aantal fte dat werkzaam is binnen eigen organisatie. In fte per 1.000 inwoners.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente				
Apparaatskosten per inwoner	**490**	**406**	**429**	**466**	**488**
Eenheid:	De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor het uitvoeren van de organisatorische taken.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente.				
Kosten inhuur externen als % van de loonsom	**17**	**22,70**	**19,50**	**0**	**0**
Eenheid:	Inzet van uitzendkrachten, zzp'ers of detacheringsovereenkomsten in procenten.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente.				
Overhead % van totale lasten	**9,50**	**9**	**8,90**	**9,10**	
Eenheid:	Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces in procenten.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente				
Verwijzigingen Halt	**13**	**8**	**7**		
Eenheid:	Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar.				
Bron:	Stichting Halt				
Geweldsmisdrijven	**7,10**	**6,60**	**6,70**		
Eenheid:	Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling).				
Bron:	CBS - Geregistreerde criminaliteit				

Vernielingen en beschadigingen	**10,80**	**10,60**	**10**	

Eenheid: Aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners. Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag.
Bron: CBS - Geregistreerde criminaliteit

Diefstallen uit woning	**2,20**	**1,80**	**1,70**	

Eenheid: Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners
Bron: CBS - Geregistreerde diefstallen

Winkeldiefstallen	**4,80**	**4,40**	**5**	

Eenheid: Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners
Bron: CBS - Geregistreerde diefstallen

Jongeren met een delict voor de rechter	**1**	**2**		

Eenheid: Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen
Bron: CBS - Jeugdmonitor

Functiemenging	**58,60**	**58,70**	**59,40**	

Eenheid: De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen (%).
Bron: CBS BAG/LISA - bewerking ABF Research

Vestigingen (van bedrijven)	**153,40**	**158,30**	**171,40**	

Eenheid: Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar
Bron: LISA

Demografische druk	**58**	**57,50**	**57,60**	**57,50**

Eenheid: Het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar (percentage).
Bron: CBS - Bevolkingsstatistiek

Banen	**974,60**	**987,80**	**1024,30**	

Eenheid: Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.
Bron: CBS Bevolkingsstatistiek / LISA-bewerking ABF Research

Absoluut verzuim	**3,10**	**2**	**1,50**	

Eenheid: Het aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren dat absoluut verzuimer is (geweest) gedurende het schooljaar (per 1.000 leerlingen): de jongere is niet ingeschreven bij een onderwijsinstelling en beschikt niet over een vrijstelling. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'.
Streefwaarde absoluut verzuim: 0,5 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.
Bron: DUO/Ingrado

Relatief verzuim	**30**	**31**	**36**	

Eenheid: Het aantal leer- of kwalificatieplichtige leerlingen (per 1.000 leerlingen) waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'.
De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019".
Streefwaarde relatief verzuim: 20 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.
Bron: DUO/Ingrado

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	**2,50**	**2,60**	**3,10**
Eenheid:	Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een mbo-2 diploma. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan.		
Bron:	DUO/ Ingrado		
Kinderen in uitkeringsgezin	**10**	**10**	
Eenheid:	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.		
Bron:	Verweij Jonker Instituut - Kinderen in Tel (verplichte BBV-indicator)		
Werkloze jongeren	**3**	**3**	**3**
Eenheid:	Het percentage werkloze jongeren 16-22 jaar		
Bron:	CBS (verplichte BBV-indicator)		
Netto arbeidsparticipatie	**69**	**68,30**	**71,30**
Eenheid:	Percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking		
Bron:	CBS		
Personen met een bijstandsuitkering	**842,70**	**797,40**	
Eenheid:	Aantal per 10.000 inwoners		
Bron:	CBS		
Lopende re-integratievoorzieningen	**72,70**	**75,80**	**156,50**
Eenheid:	Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar		
Bron:	CBS		
Jongeren met jeugdhulp		**14,10**	**14,70**
Eenheid:	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp		
Bron:	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura		
Jongeren met jeugdbescherming		**1,40**	**1,40**
Eenheid:	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel		
Bron:	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura		
Jongeren met jeugdreclassering		**0,70**	**0,60**
Eenheid:	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel		
Bron:	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura		
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	**820**	**840**	**820**
Eenheid:	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep		
Bron:	CBS - Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein Wmo		
Niet sporters	**46,90**		
Eenheid:	Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.		
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD's, CBS en RIVM		

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	**6**	**9**	

Eenheid: Deel van de energie die afkomstig is uit natuurlijke hulpbronnen die constant worden aangevuld, zoals uit wind, zon en waterkracht (%)

Bron: Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor

Omvang huishoudelijk afval	**165,20**	**160,40**	

Eenheid: Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg per inwoner).

Bron: CBS - Huishoudelijk afval De CBS-afvalcijfers over 2022 worden in december 2023 gepubliceerd. In onze eigen afvalrapportages zien we een gemiddelde van 207 kilogram restafval per inwoner in 2022.

Toevoegingen aan de woningvoorraad: nieuw gebouwde woningen	**11,80**	**5,60**	**7**

Eenheid: Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties. Aantal per 1.000 woningen

Bron: Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research

Begrippenlijst

A.

Accress
Groei/daling van het gemeentefonds (zie ook trap-op-trap-afmethodiek).

Activa (vaste)
Bezittingen die langer dan één jaar meegaan en die in meerdere jaren worden afgeschreven (bijvoorbeeld gebouwen). Activa staan op de balans.

Afvalstoffenheffing
Betreft een heffing voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen. De heffing wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar gebruiker is van een woning (waarvoor een verplichting tot inzamelen geldt). De grondslag voor de heffing is het aantal inwoners (betreft twee categorieën: eenpersoons- of meerpersoonshuishouden). De heffing is een tijdvak-belasting en komt in aanmerking voor de ontheffingsregeling. Bij verhuizing naar een woning binnen of buiten Arnhem wordt ontheffing verleend voor de resterende volle maanden, dat de inwoner verhuisd is. Zodra er nieuwe bewoners ingeschreven worden, ontvangen deze bewoners een aanslag afvalstoffenheffing voor de resterende maanden.

Algemene dekkingsmiddelen
Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel. De gemeente kan deze vrij besteden. Het gaat om de uitkeringen vanuit het Gemeentefonds, om bepaalde gemeentelijke belastingen (zoals OZB-belasting) en deelnemingen/dividend.

Algemene uitkering
Uitkering uit het gemeentefonds van het Rijk dat de gemeente geheel vrij mag besteden.

Algemene reserve
Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers.

Auditing
Het controleren van een organisatie.

B.

Balans
De balans toont een overzicht van de bezittingen, schulden en eigen vermogen van de gemeente op een bepaald moment.

Baten
Baten zijn zonder teken (positief) weergegeven in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten te ontvangen in het betreffende jaar.

Baten en lasten (stelsel van)
Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dit betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben (dat wil zeggen het jaar waarin de prestatie geleverd is).

Bedrijfsvoering
De beheersing van, het toezicht op en de verantwoording over de bedrijfsprocessen binnen de gemeentelijke organisatie op basis van een bedrijfsvoeringsfilosofie.

Begroting
Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee gemoeid zijn en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

Begrotingsresultaat
Financieel verschil tussen het bedrag dat volgens de begroting is toegestaan en het te verwachten bestede bedrag.

Begrotingstekort
Een begrotingstekort treedt op wanneer de lasten hoger zijn dan de baten.

Beheersmaatregel
Een activiteit die zich richt op het elimineren, vermijden of verkleinen van de oorzaak of het gevolg van een ongewenste gebeurtenis.

Belastingcapaciteit
De OZB is voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval de landelijk gemiddelde tarieven. Voor gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).
Benodigde weerstandscapaciteit
Het bedrag dat benodigd is om alle risico's in de begroting waarvoor geen maatregelen zijn getroffen, in financiële zin af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De middelen die beschikbaar zijn om eventuele tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen.

Bestaand beleid
Beleid waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Bestemmingsreserve
Naast de Algemene reserve zijn er buffers gevormd die niet worden meegerekend tot de weerstandscapaciteit. Het gaat hier om de bestemmingsreserves. Bestemmingsreserves zijn voor specifieke doeleinden gevormd op basis van een raadsbesluit. Bestemmingsreserves zijn gebonden aan de bestemmingen die door de raad zijn vastgesteld. Wanneer de nood echt hoog is kan er door de raad aan de betreffende bestemmingsreserve een andere bestemming worden gegeven. Aan een deel van de bestemmingsreserves hangen verplichtingen tot bestedingen waarbij er beperkte sprake is sprake is van beleidsvrijheid.

Besluit begroting en verantwoording (BBV)
Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) beschrijft de regels waaraan onder andere begroting van een gemeente aan moet voldoen.

Bestuurlijk belang
Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd. De gemeente kan het ook hebben doordat zij stemrecht heeft in de verbonden partij.

Btw-compensatiefonds
Rijksfonds waaruit gemeenten een bepaald deel van de door hen betaalde btw kunnen terugvorderen.

C.
Circulaire
Een circulaire informeert de gemeenten over de omvang en de verdeling van de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen - inclusief die voor het sociaal domein - en de decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds.

Compabiliteitsvoorschriften
Dit zijn de wettelijke voorschriften voor de inrichting van de gemeentelijke begroting en rekening. Sinds 2004 zijn de nieuwe voorschriften volgens het Besluit Begroting en Verantwoording van kracht.

D.

Deelneming
Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.

Dividend
Een vergoeding die wordt uitbetaald aan aandeelhouders.

Doeluitkering
Uitkering door het Rijk aan een lagere overheid voor een nauw omschreven wettelijk vastgesteld doel of taak. De gelden zijn niet vrij besteedbaar.

E.

EMU-saldo
Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis en volgens Europese voorschriften.

F.

Financieel belang
Van financieel belang is sprake als de gemeente de middelen die ze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en/ of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Financiële kengetallen
Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van de gemeente.

Financieringsmiddelen
Kort- of langlopende geldmiddelen die nodig zijn om de kosten van uitgaven te betalen.

G.

Gemeenschappelijke regeling
Is het publiekrechtelijk juridisch kader waarbinnen twee of meer gemeentebesturen kunnen samenwerken.

Gemeentefonds
Uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden.

Grondexploitatie
De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

K.

Kans
De mogelijkheid dat een gebeurtenis zich voordoet uitgedrukt in een waarde tussen 0 en 1.

Kapitaalgoederen
Spullen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij levert aan inwoners te kunnen produceren. Daarbij gaat het om grotere zaken zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Kapitaallasten
Afschrijvingen en toegerekende rente op activa. De afschrijvingen betreffen de jaarlijkse waardevermindering van de investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er van de investering gebruik wordt gemaakt. De rente betreft het eigen of geleende geld dat besteed wordt om de investering te financieren.

L.

Lasten

De lasten zijn weergegeven met een minteken (negatief) in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten uit te geven in het betreffende jaar.

Leges

Leges zijn vergoedingen voor het genot van diensten of producten, die de gemeente levert. Dat zijn bijvoorbeeld paspoorten, uittreksels uit registers, vergunningen e.d. Daarbij geldt dat de totale opbrengst van de leges niet hoger mogen zijn dan de kosten die de gemeente voor het geheel van de legesplichtige diensten of producten maakt. De leges worden in rekening gebracht bij de aanvrager van de dienst of het product. Voor sommige leges geldt een wettelijk maximum tarief (bijvoorbeeld voor paspoorten).

Lokale heffingen

Een type gemeentelijke belasting. Voorbeelden van heffingen zijn de rioolheffing of de afvalstoffenheffing. Het geld dat gemeenten met heffingen ophalen, moeten gebruikt worden om de kosten te dekken van datgene waarvoor ze in rekening worden gebracht.

M.

Meerjareninvesteringsplanning (MIP)

In de meerjareninvesteringsplanning wordt de planning van de investeringen voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt.

Meerjarenraming

Een prognose van de voor meerdere jaren, na het begrotingsjaar, te verwachten baten en lasten alsmede mutaties in reserves.

N.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

O.

Onroerende zaakbelasting

Betreft een belasting voor het in eigendom hebben van onroerende zaken in de gemeente Arnhem.
De grondslag van de belasting is de WOZ-waarde van de woning of niet-woning. Het geldende tarief voor eigenaars van woningen of eigenaars en gebruikers van niet-woningen is gebaseerd op een percentage van de WOZ-waarde. De belasting wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar of gebruiker is van een onroerende zaak.

Overhead

De kosten van de werkzaamheden of faciliteiten die slechts een indirecte relatie vertonen met de prestaties (bijvoorbeeld leidinggeven, afdelingsadministratie of huisvesting).

Overzicht lasten en baten

Lasten: De lasten zijn weergegeven met een minteken (negatief) in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten uit te geven in het betreffende jaar.
Baten: Baten zijn zonder teken (positief) weergegeven in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten te ontvangen in het betreffende jaar.
Toevoeging aan reserve: toevoegingen aan een reserve zijn weergegeven met een minteken (negatief). Hiermee laten we zien met hoeveel middelen we in het betreffende jaar aan deze reserve laten stijgen.

Onttrekkingen aan reserve: onttrekkingen aan een reserve zijn zonder teken (positief) weergegeven. Hiermee laten we zien met hoeveel middelen we in het betreffende jaar aan deze reserve laten dalen.
Saldo toevoegingen en onttrekkingen: Bij negatief saldo verwachten we een verhoging van de reserve binnen dit programma. Bij een positief saldo verwachten we een verlaging van de reserve binnen het programma.

P.

Paragrafen
Geven volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.

Parkeerbelasting
Betreft een belasting voor het parkeren van een voertuig op een plaats waar volgens de belastingverordening parkeerbelasting verschuldigd is. De grondslag is de duur van het parkeren. De parkeertijd maal het tarief bepaalt de hoogte van het bedrag. De belasting wordt geheven door in te loggen op een centrale computer via een GSM, het kopen van een parkeerticket of een parkeervergunning.

Planning- en controlcyclus
De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken, bijstellen en verifiëren van budgetten.

Prestatie-indicator
Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente.

Programma
Is een samenhangende verzameling van activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten.

Programmabegroting
Dit is de typering voor de begroting waarin de programma's centraal staan. Een gemeente is vrij in de keuze van de programma's en het aantal.

R.

Reserve
Bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn. Reserves worden onderverdeeld in algemene reserves en reserves met een specifieke bestemming (bestemmingsreserves).

Restrisico
De inschatting van het risico met medeneming van de effecten van beheersmaatregelen. Risico dat overblijft na risicobeheersing. (netto risico)

Risico
Gebeurtenis die zich al dan niet kan voordoen en die kan leiden tot schade met een financieel gevolg of afwijking van een te behalen beleidsdoel.

Risicobeheersing
Zijn activiteiten (beheersmaatregelen) die de kans op het optreden van risico's dan wel de gevolgen van risico's beïnvloeden (voorkomen of reduceren)

Risico-eigenaar
De persoon of het organisatieonderdeel aan wie het risico gealloceerd is.

Risico in relatie tot weerstandsvermogen
De kans op een gebeurtenis die leidt tot een directe financiële tegenvaller van materiële betekenis, die niet is afgedekt in de begroting.

Risicokaart
De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg.

Risicomanagement
Het geheel aan activiteiten en maatregelen gericht op het expliciet en systematisch omgaan met en beheersen van risico's.

Risicoparagraaf
Is een door het college verstrekt overzicht van alle bekende risico's tot het moment van aanbieden van de begroting.

Risicoprofiel
Overzicht van het geheel aan risico's van het betreffende proces, project, programma of beleidstraject.

Risicoscore
Per risico te bepalen score op basis van kans op voorkomen en gevolg.

Roerende zaakbelasting
Betreft een belasting voor het in eigendom van roerende zaken, zoals woonboten in de gemeente Arnhem. De grondslag van de belasting is een percentage van de RZB- waarde. De belasting wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar of gebruiker is van de roerende zaak.

S.
Solvabiliteit
Is de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.

Stelpost
Schatting van uitgaven, opgenomen in de begroting terwijl de werkelijke kosten nog niet exact bepaald kunnen worden.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting OZB. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

T.
Taakmutatie
Extra geld uit het gemeentefonds voor de uitvoering van nieuwe en/of bestaande taken.

Taakveld
Eenheid waarin de programma's zijn onderverdeeld.

Trap-op-trap-af systematiek/ accresmethode
Om het totaal beschikbare bedrag te bepalen dat aan de gemeenten wordt uitgekeerd, gebruikt het Rijk de accresmethode, ook wel de 'trap-op-trap-af systematiek' genoemd. Het accress is gekoppeld aan de ontwikkeling van rijksuitgaven (niet van alle uitgaven). Stijgen de uitgaven dan stijgt het accres, dalen de uitgaven dan daalt het accress.

Treasury
Is het geheel van activiteiten in verband met het beheren van de geldstromen.

V.
Verbonden partij
Is een partij waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij een financieel belang heeft.

Voorziening
Dit is een reservering (geoormerkte gelden) met als doel het bedrag aan te wenden in de toekomst waar de voorziening oorspronkelijk voor is gecreëerd.

W.
Weerstandsfactor
Beschikbare weerstandscapaciteit : Benodigde weerstandscapaciteit. Bij een lagere factor dan 1 is aanzuivering van de algemene reserve vereist. Indien de factor uitkomt boven de 1,4 dan kunnen reserves worden aangewend voor nieuw beleid.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen, zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het weerstandsvermogen is de verhouding (ratio) tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit.

Z.
Zekerheidspercentage
Voor het bepalen van het benodigde weerstandsvermogen moet met behulp van de risicosimulatie een keuze worden gemaakt met welke mate van zekerheid de geïdentificeerde risico's worden afgedekt. We noemen dit ook wel het zekerheidspercentage.

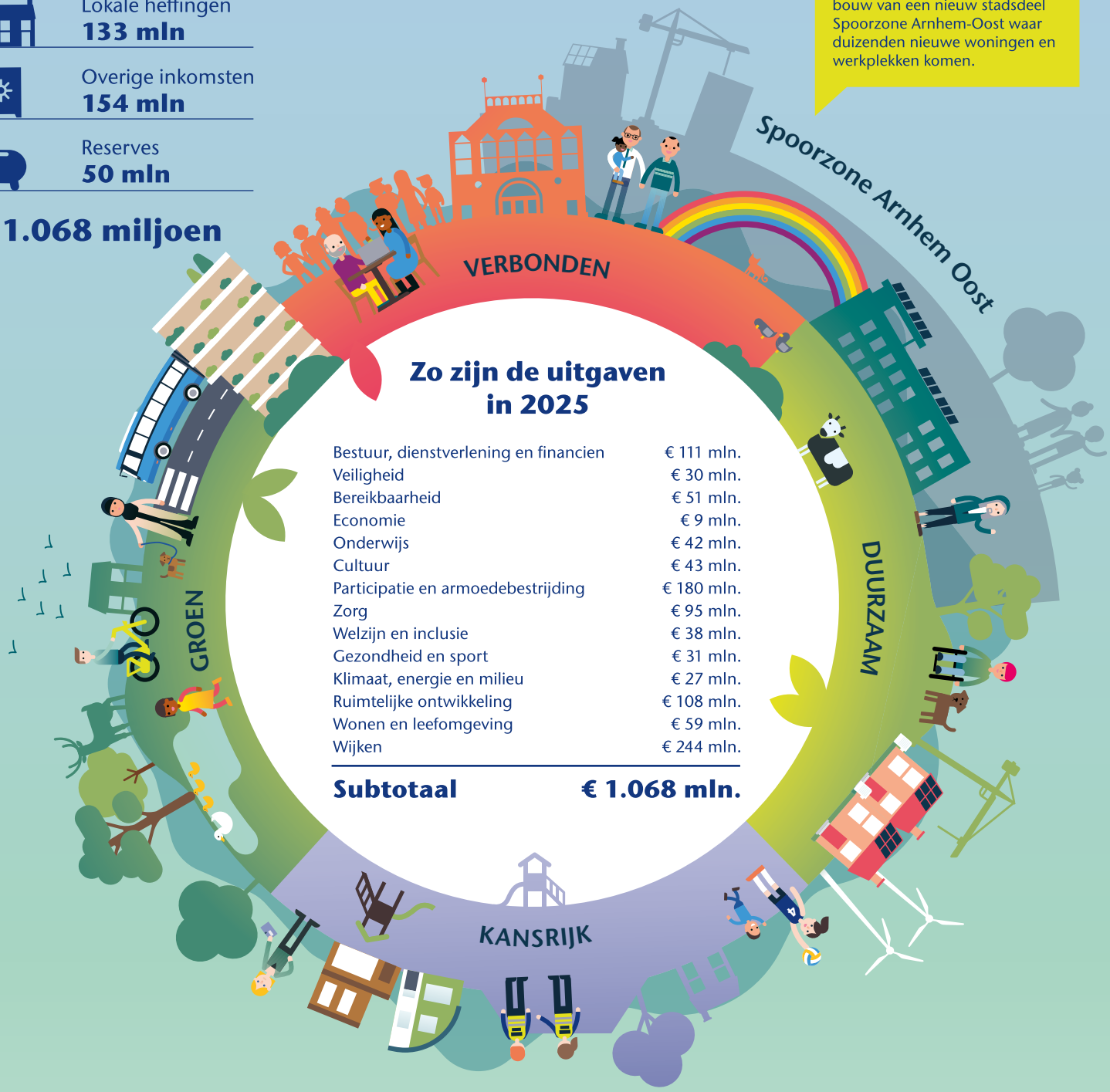
Ontwerpbegroting 2025-2028

Wat komt er in 2025 binnen

Rijk	**731 mln**
Lokale heffingen	**133 mln**
Overige inkomsten	**154 mln**
Reserves	**50 mln**

€ 1.068 miljoen

We maken de komende jaren tientallen miljoenen vrij voor de bouw van een nieuw stadsdeel Spoorzone Arnhem-Oost waar duizenden nieuwe woningen en werkplekken komen.

Zo zijn de uitgaven in 2025

Bestuur, dienstverlening en financien	€ 111 mln.
Veiligheid	€ 30 mln.
Bereikbaarheid	€ 51 mln.
Economie	€ 9 mln.
Onderwijs	€ 42 mln.
Cultuur	€ 43 mln.
Participatie en armoedebestrijding	€ 180 mln.
Zorg	€ 95 mln.
Welzijn en inclusie	€ 38 mln.
Gezondheid en sport	€ 31 mln.
Klimaat, energie en milieu	€ 27 mln.
Ruimtelijke ontwikkeling	€ 108 mln.
Wonen en leefomgeving	€ 59 mln.
Wijken	€ 244 mln.
Subtotaal	**€ 1.068 mln.**

GEMEENTE Arnhem

Wilt u meer weten?
Kijk op financien.arnhem.nl

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4303018

Onderwerp: Turap-2 2024

Kernboodschap

Om de voortgang op de realisatie van de begroting te kunnen bewaken, worden (conform de verordening financieel beleid en beheer gemeente Arnhem) minimaal twee tussenrapportages aan de raad aangeboden. In Turap-2 2024 worden de financiële afwijkingen die over 2024 bekend zijn gerapporteerd.

Voorstel

1. De Turap-2 2024 vast te stellen.
2. De bijgevoegde begrotingswijziging met betrekking tot de Turap-2 2024 vast te stellen.

Inleiding

Als regulier onderdeel van de beleidscyclus 2024 is een tweede tussenrapportage (Turap-2 2024) opgesteld. De Turap 2-2024 bevat informatie over de verwachte majeure financiële afwijkingen over het jaar 2024, over het geprognosticeerde financiële resultaat en over de voortgang van de beleidsuitvoering. Daarnaast wordt in Turap-2 2024 gerapporteerd op een aantal andere onderwerpen, zoals de investeringen en de beheersing van belangrijke verbonden partijen. Tevens is een terugkoppeling van de voortgang van de overgehevelde budgetten uit 2023 opgenomen en wordt vooruitgeblikt naar de Nota Budgetoverheveling 2024. Hiermee wordt inzicht gegeven in de onderwerpen waarvan op dit moment al wordt verwacht dat de activiteiten niet of onvolledig worden uitgevoerd dit jaar. Dit is een eerste inschatting en is ter informatie aan deze turap toegevoegd. Aan het eind van het jaar worden de budgetoverhevelingen 2024 aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

In deze Turap is de inhoudelijke voortgang binnen de programma's opgenomen. Dit betekent concreet dat in de bijlage de doelen die 'op koers lopen' , 'gedeeltelijk op koers' , 'niet op koers liggen' en 'reeds gerealiseerd zijn' zijn opgenomen. In de Begroting 2025 zijn naar aanleiding van de resultaten van de werkgroep ‘Doorontwikkeling begroten en verantwoorden’ vier programma’s bij wijze van pilot uitgewerkt met beter meetbare en uniform geformuleerde doelen en inspanningen. Naar verwachting is het in de Turap in 2025 nog beter mogelijk om hierop de voortgang op een transparante wijze te rapporteren. In deze Turap is er vooralsnog voor gekozen dat de 'pijltjes' een interpretatie geven hoe de voortgang verloopt (van 'op koers', 'gedeeltelijk op koers' naar 'niet op koers') en dat dit in de tekst wordt toegelicht.

Arnhem GEMEENTE

RAADSVOORSTEL

Turap 2-2024 is opgesteld op basis van ontwikkelingen in de eerste 7 maanden van 2024, waarbij ook rekening is gehouden met de structurele componenten in de resultaten van voorgaand jaar. Bij deze Turap is een begrotingswijziging opgenomen. De afwijkingen in de Turap welke zijn opgenomen in de begrotingswijziging moeten namelijk in het kader van de begrotingsrechtmatigheid in de begroting verwerkt worden.

In de Turap worden hoofdzakelijk afwijkingen gemeld op lopend beleid. Eén gemelde afwijking in deze Turap is strikt genomen geen afwijking op lopend beleid. Het gaat om de afwijking inzake subsidie Rozet, welke is toegelicht op programma S05. Hierover is de raad via een raadsbrief ook separaat geïnformeerd.

Ook is gerapporteerd over de voortgang en de verwachte inzet van investeringen dit jaar. Zie voor de uitgebreide toelichting bijlage 3 van de Turap-2 2024. In deze paragraaf wordt eveneens voorgesteld om een nieuw investeringskrediet van € 80.000 beschikbaar te stellen voor het onderdeel Bewegend Bos, zie toelichting bijlage 3 paragraaf investeringen.

Beoogd effect

De raad krijgt een prognose van de beleidsmatige voortgang, de financiële afwijkingen en het resultaat over 2024. Daarbij wordt de begroting aangepast aan de meest actuele stand van de prognose. Dit in het kader van begrotingsrechtmatigheid. Ten slotte is het beoogde effect om transparant te zijn over alle relevante facetten die van belang zijn voor de raad om haar controlerende taak volledig te kunnen uitvoeren.

Argumenten

1.1 *Met Turap-2 2024 wordt een actueel inzicht verschaft in majeure afwijkingen in beleid en financiën en hiermee krijg de raad inzicht in de voortgang van het bereiken van de doelen in 2024 en de financiële afwijkingen die zich daarbij voordoen.*

2.1 *De afwijkingen worden meegenomen in een begrotingswijziging omdat dit vanwege de begrotingsrechtmatigheid noodzakelijk is. Alle afwijkingen die genoemd zijn in deze Turap worden in de begroting gewijzigd.*

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Er is met de best mogelijke inschattingen gewerkt op het moment van opmaken van de Turap, maar deze inschattingen kunnen aan het einde van het jaar mogelijk afwijken van de daadwerkelijke realisatie.*

Participatie

Op verschillende thema's binnen de stedelijke en wijkprogramma's zijn de ambities, het beleid en de uitvoering daarvan mede tot stand gekomen met inbreng vanuit diverse partijen uit de stad.

Arnhem GEMEENTE

Financiën

In Turap-1 meldden we een verwacht tekort van € 16,6 miljoen in 2024. In Turap-2 verwachten we een restant overschot van € 0,8 miljoen. Het tekort ten opzichte van de Turap-1 wordt met name verminderd door het inzetten van € 10,5 miljoen aan bezuinigingsopties. Deze meldden wij eerder bij de Turap-1. Daarnaast wordt het tekort verminderd door per saldo 6,9 miljoen aan positieve afwijkingen. Hiervan betreft 0,4 miljoen actualisatie van eerder in Turap-1 gemelde afwijkingen en € 6,5 miljoen nieuwe afwijkingen. Hiervan wordt voorgesteld om alle verwachte afwijkingen met bijgaande begrotingswijziging op grond van de begrotingsrechtmatigheid in de begroting te verwerken.

In de bijlagen bij Turap-2 is per programma een overzicht gegeven van alle verwachte afwijkingen. In een aantal gevallen is een afwijking op één programma benoemd, maar vindt de vertaling in de administratie plaats door de begrotingswijziging over diverse (wijk)programma's te verdelen. Voor een uitvoerige toelichting wordt verwezen naar de Turap-2 2024 en bijlagen.

Uitvoering

Na vaststelling door de raad wordt de begroting gewijzigd met de bijgevoegde wijziging.

Communicatie

De Turap-2 2024 wordt gepubliceerd op website financien.arnhem.nl.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel Turap-2 2024
- Turap-2 2024
- Bijlagen bij Turap-2 2024
- Bijlage Inventarisatie externe onderzoeken
- Begrotingswijziging 24-008 bij Turap-2 2024

RAADSVOORSTEL

Besluit van
Zaaknummer 4303018

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 17 september 2024;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Turap-2 2024 vast te stellen;
2. De bijgevoegde begrotingswijziging met betrekking tot de Turap-2 2024 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

Turap 2 - 2024

Inhoudsopgave

Hoofdlijnen Turap 2 2024 3
Totaalbeeld financiën 5
Bijlagen 7
Voortgang doelen en financiële afwijkingen per programma 7
Wijken Algemeen 7
Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek 10
Noordwest 12
Noordoost 14
Presikhaaf 21
Malburgen 24
Schuytgraaf / Elderveld 27
De Laar / Elden 30
Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg 32
Bestuur, dienstverlening en financiën 35
Veiligheid 43
Bereikbaarheid 48
Economie 54
Onderwijs 60
Cultuur 65
Participatie en armoedebestrijding 71
Zorg 76
Welzijn en inclusie 86
Gezondheid en sport 97
Klimaat en energie 102
Ruimtelijke ontwikkeling 108
Wonen en leefomgeving 113
Terugblik Nota Budgetoverheveling 2023 124
Vooruitblik Nota Budgetoverheveling 2024 133
Investeringen 135
Beheersing verbonden partijen 136
Stand van zaken amendementen en moties 145

Hoofdlijnen Turap 2 2024

Twee keer per jaar maakt het college een tussenrapportage - de 'Turap' - voor de gemeenteraad. In de Turap is de stand van zaken geduid rondom de uitvoering van de in de begroting voor 2024 opgenomen ambities, doelen en inspanningen binnen de verschillende programma's. Ook worden de verwachte financiële afwijkingen over het lopende jaar 2024 vermeld. Die ontstaan door autonome ontwikkelingen, maar ook door de uitvoering van moties en het aanpakken van urgente knelpunten in lopend beleid.

Financieel beeld
In Turap-1 meldden we een verwacht tekort van € 16,6 miljoen in 2024. Dit is het saldo van zowel positieve als negatieve afwijkingen.

In Turap-2 verwachten we een restant overschot van € 0,8 miljoen. Het tekort uit Turap-1 wordt met name verminderd door het inzetten van € 10,5 miljoen aan bezuinigingsopties. Deze meldden wij eerder bij de Turap-1. Daarnaast wordt het tekort verminderd door per saldo € 6,9 miljoen aan positieve afwijkingen. Hiervan betreft 0,4 miljoen actualisatie van eerder in Turap-1 gemelde afwijkingen en € 6,5 miljoen nieuwe afwijkingen.

In de jaarrekening over 2024 zal de definitieve afwijking bekend worden. In onderstaande tabel is dit schematisch weergegeven.

	Gemeld (x €1.000.000)
Saldo Turap 1	-16,6
Bezuinigingsopties gemeld in Turap 1	10,5
Actualisatie afwijkingen uit Turap 1	0,4
Nieuwe afwijkingen	6,5
Totaal verwerkt / te verwerken Turap 1 en 2	**0,8**

Hoe koersen we met onze doelen en inspanningen?
In deze Turap liggen de meeste doelen en inspanningen op koers. Een greep hieruit: we zetten goede stappen om de veiligheid in Arnhem te vergroten. We pakken de overlast en (veelvoorkomende) criminaliteit dagelijks aan. We hebben een duurzaam mobiliteitsplan opgesteld en deze aan de raad voorgelegd. Daarin zetten we in op een mobiliteitstransitie, waarbij eerst de voetganger komt, dan de fietser, vervolgens het OV en tot slot de auto.
Het nieuwe beleidsrijke integrale huisvestingsplan voor het funderend onderwijs is aangenomen door de raad. Dit gaan we verder gaan uitwerken in een uitvoeringsagenda met aandacht voor inbedding van en aansluiting op bredere gebiedsontwikkelingen in de stad. We werken aan verbreding van het cultuurbereik en de participatie. Dit doen we door vernieuwing van ons cultuurbeleid om zo beter aan te sluiten op ontwikkelingen in de sector en de maatschappij.
We blijven ons inzetten om te voorkomen dat inwoners schulden opbouwen en/of in de armoede terecht komen en we blijven ons inzetten om inwoners de nodige zorg en ondersteuning te kunnen bieden. Met het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers zijn afspraken gemaakt over toekomstbestendige opvang in Arnhem. We stimuleren sporten en bewegen en zorgen dat de stad optimaal profiteert van topsport(evenementen). We liggen op koers in de realisatie van de (lange termijn) klimaatdoelen, zoals de CO2-reductie. We werken aan het compleet maken en het blijven actualiseren van het Omgevingsplan. In dit plan komen alle thema’s over de fysieke leefomgeving samen.
We gaan uitvoering geven aan de nieuwe Woonvisie, die wonen in Arnhem eerlijker moet gaan maken en we om de doelen te behalen voor voldoende woningen werken we aan concrete investeringsplannen en grondexploitaties. We investeren in het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Het vastgestelde uitvoeringsplan vormt een goede basis voor de langjarige aanpak die nodig is om de achterstanden op het gebied van onder andere onderwijs in de vijf wijken van Arnhem-Oost aan te pakken. We starten met een groot aantal activiteiten die zichtbaar en voelbaar zijn in de wijken en die via inbreng van partners en bewoners tot stand zijn gekomen.

Er zijn ook onderwerpen die (nog) niet geheel op koers liggen. Dit komt onder meer door de huidige arbeidsmarkt met personele schaarste waardoor we op onderdelen onvoldoende capaciteit hebben om onze ambities uit te voeren. Daarnaast speelt werkdruk een rol. Bovendien hebben zowel wij als onze partners te maken met stijgende kosten, onzekere marktontwikkelingen, netcongestie en stikstofbeperkingen. Een voorbeeld van onderwerpen die (nog) niet geheel op koers liggen: de aanpak van digitale criminaliteit, een beter en schoner

taxivervoer inclusief het verduurzamen van het taxibeleid en de inspanningen rondom erfgoed. Het blijkt nog niet in voldoende mate mogelijk om kwetsbare inwoners zelfstandig (begeleid) te laten wonen vanwege onvoldoende aanbod van geschikte woningen. Het doel om 6500 woningen aardgasvrij te maken is complex als gevolg van de marktomstandigheden. De uitbreiding van de woonwagenlocaties kampt met vertraging en de reductie van de hoeveelheid restafval ligt nog niet op koers.

Toelichting doelen en inspanningen
In Turap 2 wordt de voortgang aangegeven van alle doelen en inspanningen die in de Begroting 2024 zijn opgenomen. Per doel en inspanning is de stand van zaken beschreven. Ook wordt bij de doelen en inspanningen de status aangegeven door middel van verschillende icoontjes. Deze icoontjes houden het volgende in:

- Groene pijl schuin omhoog - Het doel/ de activiteit loopt op koers
- Oranje pijl naar rechts - Het doel/ de activiteit loopt gedeeltelijk op koers
- Rode pijl schuin omlaag - Het doel/ de activiteiten lopen niet op koers
- Groen vinkje - Het doel/ de activiteit is gerealiseerd

Presentatie baten en lasten
De presentatie van de baten en de lasten die in de begroting van 2024 is gebruikt, is doorgezet in deze Turap. Daarom wordt een positief bedrag gepresenteerd op het moment dat er sprake is van meer baten of meer lasten. Concreet betekent dit dat als er hogere lasten zijn, dit als een positief bedrag in de lasten is gepresenteerd. Dit veroorzaakt een nadeel voor de algemene reserve. Wanneer een negatief bedrag als afwijking in de lasten is gepresenteerd, betekent dit dat er sprake is van minder lasten, dus een voordeel voor de algemene reserve. Wat betreft de baten werkt dit hetzelfde: een positieve afwijking in de baten betekent hogere baten en een voordeel voor de algemene reserve. Of een afwijking een voordeel of nadeel voor de algemene reserve veroorzaakt, is eveneens weergegeven in de kolommen in de bijlagen.

Tabel afwijkingen
Per afwijking is in de tabellen de nodige informatie verstrekt. Hieronder is per kolom aangegeven welke informatie wordt weergegeven:

- T1: is de afwijking al in Turap 1 opgenomen: een J in deze kolom staat voor 'Ja', een JB in deze kolom staat voor 'Ja als bezuinigingsoptie' en een N in deze kolom staat voor 'Nee'.
- I/S: Is de afwijking incidenteel of structureel;
- AR/BR: Komt de afwijking ten gunste of laste van de algemene reserve (AR) of een bestemmingsreserve (BR);
- B: Wordt de afwijking in de begroting verwerkt met bijgevoegde begrotingswijziging.

Begrotingswijziging
Bij deze Turap is een begrotingswijziging opgenomen. De afwijkingen in de Turap welke zijn opgenomen in de begrotingswijziging moeten namelijk in het kader van de begrotingsrechtmatigheid in de begroting verwerkt worden. Alle in de Turap genoemde afwijkingen in bijlage 1 worden in de begroting verwerkt.

Leeswijzer
In het volgende hoofdstuk wordt het financiële totaalbeeld geschetst, waarbij toegelicht wordt hoe Turap 1 en Turap 2 in samenhang met elkaar gelezen moeten worden. Waar Turap 1 alleen de verwachte financiële afwijkingen beschrijft, wordt in deze Turap 2 in de bijlagen een integraal overzicht gegeven van de voortgang op de beleidsdoelen en inspanningen in combinatie met een verwachte financiële prognose. Zowel de exploitatie als de voortgang op de investeringen wordt toegelicht. Tevens staan we stil bij de beheersing van de verbonden partijen, lichten we de voortgang op de overgehevelde budgetten uit 2023 toe en blikken we vooruit naar de budgetoverhevelingen 2024. Tot slot wordt een overzicht gegeven van de stand van zaken op de bij de Begroting 2024 aangenomen moties en amendementen.

Totaalbeeld financiën

	Begroting Stand Juli 2024	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	957.559	44.865	1.002.424	N
Baten	928.094	39.298	967.392	V
Saldo lasten en baten	**-29.465**	**-5.567**	**-35.032**	**N**
Toevoegingen aan reserves	73.079	8.796	81.875	
Onttrekkingen aan reserves	105.104	12.565	117.669	V
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**32.025**	**3.769**	**35.794**	**V**
Prognose resultaat	**2.560**	**-1.798**	**762**	**V**

In bovenstaande tabel is zichtbaar dat bij de begroting voor het opstellen van Turap 2, uit is gegaan van een negatief saldo van lasten en baten ad €29,5 miljoen en dat € 32,0 miljoen per saldo aan de reserves onttrokken zou worden. Met de afwijkingen die in deze Turap 2 gemeld zijn, wordt het saldo van lasten en baten negatief € 35,0 miljoen en wordt per saldo € 35,8 miljoen aan de reserves onttrokken.

In onderstaande tabel is weergegeven welke afwijkingen in Turap 2 verwerkt zijn. Wanneer een afwijking betrekking heeft op meerdere programma's, is deze in de Turap over deze programma's verdeeld. Uit onderstaande tabel blijkt het totaal van de desbetreffende afwijkingen.

Onderwerp	Programma	Bedrag turap 1	Verwerkt	Gewijzigd	Bedrag turap 2
Afwijkingen Turap 1		-16.632	2.562	351	-18.842
Afwijkingen gemeld in Turap 1		**-16.632**	**2.562**	**351**	**-18.842**
Nieuwe afwijkingen turap 2					
Bezuinigingsopties al gemeld in turap 1					10.515
Herstel Lekkage MFC Klarendal	Wijken				-240
Gemeentefonds Meicirculaire	S00				8.909
Actualisatie MIP	S00				1.250
Burgerberaad	S00				-35
Dekking burgerberaad BR Burgerberaden	S00				35
Kosten personele formatie S00	S00				224
Bijstelling energiekosten eigen gebruik	S00				300
Resultaat de Connectie 2023	S00				650
Bijdrage Arnhem Oost aan VO Guido	S04				-400
Dekking Bijdrage Arnhem Oost aan VO Guido BR Arnhem Oost	S04				400
Stadsvilla Sonsbeek - compensatie exploitant	S05				-480
Stadsvilla Sonsbeek - hogere onderhoudskosten herstel vloer 1e verdieping en balkon	S05				-250
Dekking Stadsvilla Sonsbeek BR vastgoed	S05				250
Faillisement Momento- huurachterstand	S05				-225
Aanvullende subsidie Rozet	S05				-425
Dekking aanvullende subsidie Rozet	S05				100
Actualisatie BUIG Nader voorlopig Budget	S06				-1.664
Actualisatie SW infrastructuur	S06				-898
Actualisatie SW vergoeding buitengemeenten	S06				-145

Resultaat Scalabor	S06	847
Voordeel Beschermd wonen	S07	2.800
Voordeel Beschermd wonen BR WMO en Jeugdzorg	S07	-2.800
Veilig Thuis Gelderland Midden resultaat 2023	S07	52
MGR Sociaal domein resultaat 2023	S07	315
Resultaat uitvoeringskosten Bureau Nieuwkomers	S08	-205
BR Resultaat Uitvoeringskosten Bureau Nieuwkomers 2023 BR inburgering, integratie en asiel	S08	205
Ontvangen baten toekomstbestendige opvang	S08	1.000
Ontvangen baten toekomstbestendige opvang BR Inburgering, integratie en asiel	S08	-1.000
Maatschappelijke opvang	S08	250
Maatschappelijke opvang BR WMO en Jeugdzorg	S08	-250
SPUK Sport financieel nadeel overhead	S09	-719
Dekking kosten personele formatie	S09	-224
Beheer Milieuzone	S10	-66
Dekking Beheer Milieuzone BR Klimaat en energie	S10	66
Circulaire economie	S10	200
Dekking circulaire economie BR Sociaal Economisch Fonds	S10	-200
Woonwagenlocatie Bethaniënstraat kostenstijgingen	S11	-1.100
Gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem Oost	S11	-1.037
Dekking Gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem Oost	S11	1.037
Nieuwe afwijkingen in turap 2		**17.044**
Totaal afwijkingen turap 2		**-1.798**

Bijlagen

Voortgang doelen en financiële afwijkingen per programma

Wijken Algemeen

In dit onderdeel staan de algemene ontwikkelingen binnen de wijken aangegeven. Ook is de financiële verantwoording van de wijken te vinden in Wijken Algemeen.

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhem is/ wordt een levendige en vitale stad waar het volgens inwoners en ondernemers fijn wonen, werken en verblijven is (T)

Verkleinen van de kloof tussen inwoners/ondernemers en de lokale overheid (D)

Op een aantal fronten is er een afstand merkbaar tussen de overheid, inwoners en ondernemers.
Één van de mogelijkheden om deze afstand te verkleinen is het inzetten van wijksturing. Wij geloven dat de betrokkenheid van inwoners en maatschappelijke partners in de wijk noodzakelijk is voor het ontwikkelen van sterke en leefbare wijken. We hebben de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in de ontwikkeling van wijksturing om daarmee de kloof tussen inwoner en overheid te verkleinen en van daaruit samen te werken aan het vergroten van de leefbaarheid van de Arnhemse wijken. De doorontwikkeling van wijksturing wordt zichtbaar in de Koersnota Van Wijken Weten 2023 – 2030.

Ontwikkelen nieuwe Koersnota Van Wijken Weten (I)

In de periode van februari - juni 2024 is een participatieproces doorlopen voor het opstellen van een uitvoeringsplan voor de Koersnota. De vastgestelde Koersnota Van Wijken Weten 2023 - 2030 moet worden geconcretiseerd en hiervoor zijn diverse gesprekken gevoerd in de wijken. Deze gesprekken vonden plaats met inwoners en maatschappelijke partners. Inmiddels is een concept versie van het uitvoeringsplan gereed. Het uitvoeringsplan wordt in september vastgesteld door het college en ter kennisname aan de raad verzonden.

Uitvoeren veranderplan wijksturing (I)

Voor de uitvoering van het veranderplan is in Q1 en Q2 een ontwikkelstrategie en een motivatiestrategie ontwikkeld. De strategieën worden in Q3 en Q4 van 2024 uitgevoerd. De afronding hiervan vindt plaats in 2025.

Ontwikkelen van integraal accommodatiebeleid (I)

Najaar 2023 en begin 2024 is gebruikt om de opdracht en het plan van aanpak voor het Integraal Accommodatiebeleid (IAB) uit te werken/ aan te scherpen en vooral ook goed aan te laten sluiten op diverse ontwikkelingen zoals het opstellen van een Arnhemse Barcode (om vast te stellen welke en hoeveel voorzieningen nodig zijn in de wijken en de stad), gebiedsontwikkelingen zoals Rijnpark, de Arnhem-Oost Aanpak en actuele vraagstukken uit wijken rondom het accommoderen van voorzieningen. In de tweede helft van 2024 gaan we aan de slag met pilots in twee wijken. In het vierde kwartaal ontvangt u hiervan de resultaten en vanaf 2025 werken we dit beleid voor alle wijken uit en start de uitvoering.

Vernieuwen Arnhemse Leefbare Wijken Monitor (I)

De resultaten van het veldwerk onderzoek zijn inmiddels beschikbaar op Arnhem in Cijfers en zijn verwerkt in de Arnhemse Leefbare Wijken Monitor.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2024	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	238.299	2.107	240.406
Baten	30.782	-351	30.431
Saldo lasten en baten	**-207.517**	**-2.458**	**-209.975**
Toevoegingen aan reserves	1.762	0	1.762
Onttrekkingen aan reserves	3.296	4.133	7.429
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**1.534**	**4.133**	**5.667**
Prognose resultaat	**-205.983**	**1.675**	**-204.308**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	2.107	N					
Sociale wijkteams (SWT)	0						
Teams Leefomgeving(TLO)	2.107	N					
Openbare ruimte	2.000	N	Aanbesteding dagelijks onderhoud in stadsdeel centrum, Spijkerbuurt en Arnhemse Broek (CSA)	J	I	AR	J
Onderwijs	240	N	Herstel lekkage MFC Klarendal	N	I	AR	J
Armoedebeleid	165	N	Bijzondere bijstand	J	S	AR	J
Onderwijs	92	N	MGR formatie RBL - uitvoering leerplicht	J	S	AR	J
Onderwijs	-77	V	Bijstelling energiekosten eigen gebruik	N	I	AR	J
Werk en inkomen	-313	V	Actualisatie BUIG	J	I	AR	J
Baten	-351	N					
Sociale wijkteams (SWT)	0						
Teams Leefomgeving(TLO)	-351	N					
Onderwijs	-38	N	Bijstelling energiekosten eigen gebruik	J	I	AR	J
Werk en inkomen	-313	N	Actualisatie BUIG	J	I	AR	J
Toevoegingen aan reserves	0						
Sociale wijkteams (SWT)	0						
Teams Leefomgeving(TLO)	0						
Onttrekkingen aan reserves	4.133	V					
Sociale wijkteams (SWT)	0						
Teams Leefomgeving(TLO)	4.133	V					
Armoedebeleid	4.133	V	Vrijval Bestemmingsreserve Energiearmoedefonds	JB	I	BR	J

Aanbesteding dagelijks onderhoud stadsdeel centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek (CSA)
In het najaar 2023 is een Europese aanbesteding geweest voor het dagelijks onderhoud in ons stadsdeel Centrum, Spijkerbuurt en Arnhems Broek (CSA) voor het jaar 2024.
Voor een deel van dit dagelijks onderhoud is de Europese aanbesteding mislukt, doordat de inschrijvingen resulteerden in een forse overschrijding van het begrote budget. Op twee van de vier percelen heeft maar één marktpartij ingeschreven. Voor 2024 zal de werkwijze van 2023 worden gevolgd, hetgeen betekent dat het dagelijks onderhoud met een aantal marktpartijen wordt uitgevoerd Hierbij wordt afgerekend op basis van werkelijk uitgevoerde werkzaamheden (gemaakte uren) en is dit -vooralsnog- zonder extra duurzaamheidseisen etc. De (minimaal) verwachte overschrijding wordt hiermee geraamd op € 2 miljoen in 2024.

Herstel lekkage MFC Klarendal
Bij MFC Klarendal is lekkage geweest. Bij nader onderzoek is gebleken dat ook de constructie schade heeft geleden zodat dit spoedig moet worden hersteld. De hoogte hiervan wordt ingeschat op € 360.000.
De juridische afdeling heeft de garantievoorwaarden getoetst, echter daar kunnen we geen beroep meer op doen omdat er door de jaren heen diverse specialisten en aannemers met de gebreken bezig zijn geweest en de oorspronkelijke opdrachtnemer niet zelf in de gelegenheid is gesteld de gebreken te herstellen. Er zal nog wel een brief gestuurd worden om een poging te doen de schade te verhalen.
Een deel van de werkzaamheden die nu gedaan gaan worden, stonden in het MJOP gepland voor de komende jaren. Dit deel (€ 120.000) kan dan ook gedekt worden uit de reserve Vastgoed (onderhoud). Voor het resterende deel van € 240.000 is deze ruimte er niet, omdat daardoor (op termijn) onvoldoende ruimte voor dekking van planmatig onderhoud kan ontstaan.

Bijzondere bijstand
We zien een toename in het aantal aanvragen en daarmee ook de kosten voor Bijzondere Bijstand. Dit komt voornamelijk doordat wettelijk een tegemoetkoming voor verhoogde energielasten is toegevoegd aan Bijzondere Bijstand en daarnaast door de vernieuwde Arnhemse regeling voor Duurzame Gebruiks Goederen en de herziening voor Bijzondere Bijstand tot 21 jaar. We verwachten dat door de toename van de aanvragen voor 2024 in totaal € 300.000 extra nodig is. In Begroting 2024 is reeds € 135.000 incidenteel toegevoegd voor het jaar 2024. Dat betekent voor 2024 een tekort van € 165.000 (€ 300.000 -/- € 135.000).

MGR formatie RBL - uitvoering leerplicht
Het RBL Midden-Gelre heeft een belangrijke rol in de preventie van problemen bij jeugdigen. Eind 2022 is er door branchevereniging Ingrado een nieuwe formatierichtlijn gepubliceerd. De analyse hiervan leidt ertoe dat voorgesteld wordt de formatie voor leerplichttaken, waaronder ook kwalificatieplicht MBO, te laten toenemen. In 2023 is een groeimodel gehanteerd voor het ophogen van de formatie en bijbehorende kosten. Voor 2024 is hiervoor een structurele verhoging van het budget van € 92.000 noodzakelijk.

Bijstelling energiekosten eigen gebruik
Zie voor toelichting programma S00.

Actualisatie BUIG
Zie voor toelichting programma S06.

Vrijval bestemmingsreserve Energiearmoedefonds
Vanuit de Jaarrekening 2021 is een bedrag van € 2,8 miljoen bestemd voor de Energietoeslag 2022. In 2022 en 2023 is in de bestemmingsreserve een bedrag van tweemaal € 5 miljoen toegevoegd om de Wintertoeslag uit te keren om het tekort op de rijksbijdrage voor Energietoeslag te compenseren en een aantal crisismaatregelen te bekostigen. Door de onttrekking van het resultaat van de Jaarrekening 2021 waren in 2022 en 2023 minder middelen nodig uit de Bestemmingsreserve. Het bedrag van € 2,8 miljoen kan daarom vrijvallen uit de Bestemmingsreserve. Daarnaast
is in de bestemmingsreserve een bedrag van € 1,6 miljoen aanwezig. Hiervan is € 0,3 miljoen voor een voucherregeling voor ondernemers beschikbaar. De overige € 1,3 miljoen is voor € 0,5 miljoen ontstaan uit een overschot op het noodfonds ondernemers, deze is niet meer nodig en kan vrijvallen. Daarnaast was € 0,8 miljoen bedoeld voor nieuwe crisismaatregelen in 2024 en 2025, maar hiervoor zijn nog geen concrete plannen uitgewerkt. Deze € 0,8 miljoen kan ook vrijvallen. Er worden dan geen nieuwe plannen gemaakt om inwoners/organisaties tegemoet te komen voor hogere energielasten.

Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Bewoners hebben meer contact en ervaren meer sociale cohesie (D)

Om de sociale cohesie in het gebied te versterken, faciliteren we goed functionerende wijkorganisaties en het wijknetwerk.

Inspanningen 2024 (I)

In het Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek (CSA) worden diverse initiatieven ontplooid. Dit doen we door middel van subsidie, de wijkplatforms, ontmoetingsplekken en bewonersondersteuning.

Bewoners zijn meer (financieel) zelfstandig en staan steviger in de maatschappij (D)

Om (financiële) zelfredzaamheid te stimuleren, faciliteren we toegankelijke hulp.

Inspanningen 2024 (I)

We zetten in op bestaande projecten en initiatieven om zo een duurzame verandering te weeg te brengen (onder andere Broek Omhoog, De Kansen en Stichting RAAK).

Kansengelijkheid (T)

Jongeren ervaren meer kansengelijkheid en kunnen hun talenten ontwikkelen (D)

We faciliteren wijkpartners en basisscholen via de subsidie ‘Kansrijk Opgroeien’ om stevig in te zetten op extra programma’s voor de leerlingen.

Inspanningen 2024 (I)

Met alle wijkpartners -9 mnd - 4 jaar zijn samenwerkingsafspraken gemaakt. We hebben aan wijkpartners de opdracht gegeven om vanuit de Blokhut een gezamenlijk activiteitenprogramma te ontwikkelen met betere aansluiting op de behoefte van de wijk en gericht op het versterken van de samenwerking tussen de wijkorganisaties. Het Fort heeft een programma voor kinderen die extra aandacht nodig hebben, het eerste half jaar afgerond.

Gezondheid (T)

Meer inwoners hebben een gezonde en actieve leefstijl (D)

We subsidiëren en faciliteren programma's om een gezondere leefstijl te bevorderen.

Inspanningen 2024 (I)

We hebben alle speelplekken in het Arnhemse Broek in beeld gebracht, zodat de plekken die dat nodig hebben verbeterd worden en beter bekend worden in de wijk (d.m.v. een beweegroute). Daarnaast maken we met subsidiepartners op maat afspraken, zoals samen koken of het opzetten van een wandelgroep.

Openbare Ruimte (T)

Bewoners en bezoekers ervaren CSA als een aantrekkelijke, veilige en duurzame omgeving (D)

We investeren in een aantrekkelijkere buitenruimte, waarbij veel verharding plaats maakt voor groen.

Inspanningen 2024 (I)

We zetten opdrachten uit om verharding te vervangen door groen. Ook pakken we verloederde plekken aan. En we faciliteren bewonersinitiatieven die hieraan bijdragen. Voorbeelden zijn het vergroenen van achterkant van wooncomplex de Tuinpoort in Spoorhoek en het Transformatorplein en het Rietgrachtpark in het Broek. Samen met de werkgroep graffiti Spijkerkwartier zijn verloederde graffiti-plekken in de Spijkerstraat, Parkstraat en Driekoningenstraat aangepakt.

Wijkeconomie (T)

Goed functionerende wijkorganisaties (D)

Wijkorganisaties (zoals De Blauwe Wijkeconomie, Broek Omhoog en Buurtgroenbedrijf) dragen veel bij aan de verbetering van de wijk. Zo heeft De Blauwe Wijkeconomie maar liefst 11 initiatieven die werken aan een leefbare en inclusieve wijk. Een voorbeeld is de oprichting van een Buurtklusbedrijf om bij te dragen aan de energietransitie.

Inspanningen 2024 (I)

We ondersteunen de wijkorganisaties als partner vanuit de gemeente. Buurtbedrijven hebben behoefte aan een integrale aanpak. Samen willen we de belemmeringen beslechten en zoeken naar oplossingen. We denken mee in mogelijkheden en waar nodig wordt subsidie verstrekt.

Veiligheid (T)

Bewoners en ondernemers ervaren minder overlast (D)

Veiligheid blijft in CSA een belangrijk thema. Op sommige plekken is sprake van (een gevoel van) onveiligheid. We hebben aandacht voor verkeersveiligheid, overlast door kamerbewoning, verwarde personen en de aanwezigheid van criminaliteit en drugshandel. Met gerichte acties willen we afrekenen met de verloedering, overlast en criminaliteit in de wijk.

Inspanningen 2024 (I)

Binnen het actieprogramma Schoon Heel Veilig Steenstraat en omgeving worden tien actielijnen met bijbehorende acties uitgevoerd. Met gerichte acties pakken we de problematiek aan, zoals de werkgroep gevelschoon en het opknappen van verloederde plekken. Ook zetten we in op het verminderen van weesfietsen, graffiti en zwerfafval. De ondernemersvereniging (VOS) werkt een plan verder uit om de Steenstraat te verbeteren. Verder zijn we bezig met een plan om de oversteekmogelijkheden van de Johan de Wittlaan te verbeteren. En zetten we in op goed functionerende wijkveiligheidsoverleggen met onze externe partners.

Noordwest

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Meer inwoners vinden een ontmoetingsplek en nemen deel aan activiteiten (D)

Om de sociale cohesie en de maximale participatie van inwoners te bevorderen is het van belang om ontmoetingsplekken in de wijk te creëren die passen bij de vraag uit de wijk. Deze fysieke ontmoetingsplekken moeten toegankelijk, nabij en laagdrempelig zijn.

Inspanningen 2024 (I)

We passen (speel)plekken en pleinen aan en maken deze aantrekkelijker zodat ontmoeten/verblijven er prettiger is met meer aandacht voor ontmoeting, spelen en bewegen, vergroening en klimaatadaptatie. De inclusieve speeltuin Rosorum is geopend.

We faciliteren de buurthuizen en stimuleren hen om met een passend en goed aanbod aan activiteiten.

We brengen sociale wijkinitiatieven in Klarendal en Sint Marten bijeen en hebben een sociale kaart uit laten brengen.

Kansengelijkheid (T)

In Klarendal en Sint Marten kunnen kinderen en hun ouders zich beter ontplooien in een stimulerende omgeving (D)

We zien dat bewoners te maken hebben met armoede en schulden. We zien ook dat kinderen en jongeren in hun kansen op een positieve persoonlijke ontwikkeling belemmerd worden doordat ze opgroeien in armoede, hun ouders onvoldoende betrokken zijn bij de opvoeding en er onvoldoende gebruik gemaakt wordt van ondersteuningsstructuren in de wijk.

We willen dat meer bewoners zonder geldzorgen en geldproblemen kunnen leven en dat kinderen en jongeren zich in vrijheid en veiligheid en zonder ontwikkelachterstanden kunnen ontwikkelen tot zelfstandige en krachtige individuen.

Inspanningen 2024 (I)

In Sint Marten en Klarendal versterken we de samenwerking rondom het jongste kind tot 4 jaar door middel van bijeenkomsten met Sociaal wijkteam, jeugdverpleegkundige, basisschool Kunstrijk, huisartsenpraktijk Klarendal en kinderopvang SKAR. Samen met deze partners geven we uitvoering aan de volgende plannen:
- het thuisbezoek door jeugdverpleegkundigen voor alle kinderen op het moment dat ze 18 maanden oud zijn.
- verbeteren ouderondersteuning voor de kwetsbare inwoners.
- professionalisering van de Speelmorgen in Klarendal in samenwerking met Rijnstad.

We verbeteren het naschools programma voor 0 tot 18 jaar in Klarendal in samenwerking met het externe wijknetwerk van (basis)scholen, jeugdverpleegkundigen, Sportbedrijf Arnhem, Rijnstad, Rozet en het Sociaal wijkteam. Het programma richt zich op de onderdelen onderwijs, vrije tijd en thuis en sluit aan bij de Arnhem-Oost aanpak.

Gezondheid (T)

Kwetsbare inwoners leven langer in goede gezondheid en blijven vitaal (D)

We zijn in samenwerking met de Wageningen Universiteit (WUR), Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN) en GGD aan de slag om de sociaaleconomische gezondheidsverschillen te verkleinen in de wijk Klarendal. We willen een beweging in gang zetten waarbij bewoners weer trots op hun wijk zijn, en de leefomgeving als positieve stimulans ervaren om verder te komen in het leven.

Inspanningen 2024 (I)

We zetten in op beweeg- en ontmoetingsprogramma's voor ouderen in en rondom de buurthuizen en ontmoetingsplekken in samenwerking met de buurthuizen, Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) en Sportbedrijf Arnhem.

We zetten in op bewustwording en regie op de eigen gezondheid en het voorkomen van zorg door de inzet van Welzijn op Recept door Stichting Welzijn Ouderen Arnhem en Rijnstad.

In samenwerking met een extern netwerk bestaande uit Sportbedrijf Arnhem, Rijnstad, Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) en huisartsenpraktijk Klarendal hebben studenten van de Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN) een onderzoek afgerond naar het verbeteren van de fysieke en mentale gezondheid van kwetsbare oudere inwoners van Klarendal en Sint Marten.

.

Veiligheid (T)

Bewoners hebben minder last van gevoelens van onveiligheid (D)

We verbeteren het woon- en leefklimaat van bewoners door de aanpak van overlast op de thema's verloedering, parkeer/verkeersveiligheid, overlastgevende personen, jeugdoverlast en drugsoverlast. Onze focus ligt daarbij op de wijken Klarendal en Sint Marten.

Inspanningen 2024 (I)

Tijdens maandelijks wijkveiligheidsoverleg vindt monitoring plaats en initiëren we passende acties. Ook zijn we samen met veiligheid en politie gestart met het actieplan 'Hommel en Singel': schoon, heel en veilig met speciale aandacht voor verloederde plekken en ondermijning.

De stadsmarinier is gestart per 1 april.

We initiëren de aanpak van overlast door personen met verward gedrag en hebben daarbij specifieke aandacht voor de buurthuizen in Sint Marten en Klarendal.

In samenwerking met de politie zijn we het initiatief bondgenoten gestart. We hebben sleutelfiguren uit de wijk geworven.

We ontwikkelen het jongerenwerk door, waarbij naast Klarendal/St. Marten ook aandacht is voor de jongeren in de Burgemeesterswijk.

Noordoost

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Meer bewoners zijn zelf- en samen redzaam (D)

Bewoners willen ontmoetingsplekken die passen bij hun behoefte: dichtbij, kleinschalig en laagdrempelig. Ontmoeting draagt bij aan het algemeen welbevinden en kan ervoor zorgen dat minder snel een beroep wordt gedaan op specialistische voorzieningen. Er is een groeiende behoefte aan meer verbondenheid in en tussen wijken. Aandachtspunt blijft behoud van deze plekken, hoe starten we nieuwe initiatieven naast of in plaats van andere initiatieven en de financiële dekking/borging ervan.

Inspanningen 2024 (I)

·We ondersteunen, faciliteren en stimuleren het gebruik van de verschillende ontmoetingscentra.
We staan goed in contact met alle buurthuizen. We overleggen over de uitdagingen naar de toekomst, zodat de buurthuizen en ontmoetingsplakken gefaciliteerd worden. Wij hebben doelstellingen en zij behoefte aan zekerheid.

·Wij adviseren bij de aanvraag van subsidiemogelijkheden en verbinden de initiatiefnemer met de juiste contactpersonen.
Zowel Stevig, Moes als de Buurtfabriek hebben dit jaar subsidies ontvangen van externe partijen (Provincie Gelderland en Dullertsstichting), om hun doelen in de wijken te verwezenlijken. We bemiddelen hierin en is in het geval van de Provincie ook aanvrager.

·We zetten extra in op ouderen in ons gebied, wat hebben ze nodig en hoe kunnen we dit gaan realiseren.
We verkennen hoe we de programmering van het aanbod op ouderen vanaf 2025 anders kunnen invullen. In het nieuwe ouderenbeleid is één van de pijlers ontmoeten. Deze ontmoeting willen we structureel faciliteren en we voeren hierover gesprekken met partners in de wijken.

·We hebben een herijkte opdracht aan Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) in het gebied Noord-Oost verstrekt die meer recht doet aan de gebiedsspecifieke behoeften vanuit de Geitenkamp.
We verkennen met SWOA hoe de inzet vanaf 2025 wordt vormgegeven. In Noord-Oost zijn ook andere partners die heel laagdrempelig voorzien in bepaalde behoeften. De focus ligt op de thema's Mobiliteit, blijven bewegen en langer thuis wonen.

·We stimuleren en faciliteren het gebruik van het Multifunctioneel Centrum De Wetering.
De Wetering wordt goed gebruikt. Er is momenteel ook geen huurruimte meer beschikbaar.beschikbaar Het is een verzamelgebouw met laagdrempelige 0e/1e lijnsvoorzieningen. (Werk & Inkomen, Sociaal wijkteam, Participatiewerk, Consultatiebureau, Goed Geregeld Arnhem, Taalhuis, Ouderenprogramma, Kinderwerk en Sportbedrijf). De indeling en het gebruik van de participanten vergt nog aandacht, maar loopt op koers. Tevens onlangs door de wethouderMark een nieuwe keuken geopend voor de wijk.

·We zetten in op het stimuleren van gebruik en bekendheid van deze ontmoetingsplekken maar ook van de toegang naar nulde- en eerstelijnszorg.
Er zijn verschillende ketenoverleggen in de gebieden die bijdragen aan de toegang. Dit is misschien wel de grootste uitdaging. Vooral in de Geitenkamp is het erg lastig. Veel aanbod, maar geen optimaal gebruik van de voorliggende voorzieningen. We oriënteren ons op nieuwe aanpakken, zoals sleutelfiguren (personen uit de wijk die een brugfunctie kunnen en willen zijn naar deze voorzieningen).

·In Noord-Oost wonen relatief veel ouderen. In samenspraak met partners onderzoeken we wat ouderen nodig hebben en hoe we hier uitvoering aan kunnen gaan geven.
Dit gaat in Q3 en Q4 plaatsvinden.

Meer bewoners participeren in de vorm van (vrijwilligers)werk (D)

Een hoog percentage inwoners in de Geitenkamp krijgt een uitkering. We willen generatiepatronen doorbreken door aantrekkelijke opties te bieden om weer aan het werk te komen. We richten ons specifiek op de jongvolwassenen (18-35 jaar).

De Vlindertuin wil de 'kweekplaats' en thuisbasis zijn voor een 'wijknetwerk' van creatief en sociaal ondernemers in de Geitenkamp. Vinden, verbinden en samenwerken (als middel) staan hierin centraal. Uiteindelijk willen we in de wijk een laagdrempelige opstapmogelijkheid naar (vrijwilligers)werk in de wijk. Er wordt vooral ingezet op banen met toekomst (energie, vakwerk, bouw, transport etc.) Ook Geitenkamp Werkt gaat starten en jongvolwassenen weer naar werk of een studie begeleiden. Daarbij ontwikkelen een aantal ontmoetingsplekken, zoals Moes in Plattenburg, zich door tot leer- en werkervaringsplek.

Inspanningen 2024 (I)

·We breiden het aantal sociaal ondernemers met leer- en werkervaringsplekken in de Vlindertuin uit door middel van het aanstellen van een kwartiermaker die deze opdracht krijgt.
Er zijn ontwikkelingen met betrekking tot de bestemming en uitvoering Vlindertuin. Hierover wordt in Q3 meer bekend. De ondernemers breiden uit en werken toe naar een bruisende plek voor sociaal ondernemers en kunstenaars onder één dak.

·We willen een Buurtbaanbureau ontwikkelen in combinatie met het Buurt Klus Bedrijf (Geitenkamp gildewijk/ambachtskwartier).
In samenwerking met Vitesse Betrokken is er een Buurt Baan Bureau gestart. Samen zijn ze het project Geitenkamp Werkt, wat zeer positief wordt ervaren door alle partners en collega's. Er zijn al meer dan 20 jongvolwassenen met een traject gestart, waarbij ze weer op eigen wijze naar werk of school gecoacht worden. Van kleine stapjes dichtbij huis, naar werk of een studie die past en duurzaam is. Geitenkamp Werkt is een project vanuit Nationaal Programma Arnhem Oost.

·We borgen en voeren de gebiedsagenda armoede schulden werk uit in samenwerking met onze externe partner het Sociaal wijkteam.
De gebiedsagenda wordt momenteel opnieuw vormgegeven. We hebben, samen met het Sociaal wijkteam, in Noord-Oost een pilot gestart op een integrale gezinsaanpak, waarbij wijkcoaches en regisseurs van Werk & Inkomen gezamenlijk bij gezinnen op bezoek gaan, om zo efficiënter te werken.

·In samenwerking met Vitesse Betrokken onderzoeken we of Vitesse Betrokken een rol kan spelen om jongvolwassenen zonder diploma en/of werk naar school (startkwalificatie) of werk te begeleiden.
Zoals hierboven genoemd is Vitesse Betrokken samen met het Buurt Baan Bureau een project gestart. Dit project heet Geitenkamp Werkt en wordt zeer positief ontvangen door de jongvolwassenen en de partners in de wijk. Korte lijntjes en persoonlijke aandacht maken het verschil. AL meer dan 20 jongvolwassenen lopen dit traject. Dat zijn jongvolwassenen die zich niet gemakkelijk lenen voor dergelijke "hulp".

Kansengelijkheid (T)

Meer kinderen hebben de mogelijkheid om hun talent te ontdekken en te ontwikkelen (D)

Wij zetten in op het verrijken van de algemene ontwikkeling van kinderen en jongeren en het vergroten van sociale vaardigheden en een positiever zelfbeeld. Er zijn jeugdtafels met alle wijkpartners en collega’s voor kinderen van -9 maanden – 4 jaar, voor de ontwikkeling van het jonge kind. Er is aandacht voor 4-12 jaar via het kinderwerk en het primair onderwijs en 12+ via het nieuwe jongerenwerk en het wijkveiligheidsoverleg. Wij zetten in op het versterken en ondersteunen van ouders bij de opvoeding en werken met alle partners aan een gezond pedagogisch klimaat voor de hele wijk.

Inspanningen 2024 **(I)**

·We stellen een jaarlijks uitvoeringsprogramma Kansrijk Opgroeien (programma verlengde leertijd/rijke schooldag) op in samenwerking met het extern wijknetwerk van basisscholen, Sportbedrijf Arnhem, Rijnstad, Rozet en het Sociaal wijkteam. Het programma richt zich op de onderdelen onderwijs, vrije tijd en thuis.
Dit is in uitvoering. We zijn in overleg hoe we de Rijke schooldag in de Geitenkamp gaan borgen. Inmiddels is naast de Witte Vlinder ook de Boomhut aangehaakt. Daar zitten ook veel kinderen van de Geitenkamp op school. Voor het komende schooljaar is er dekking, maar voor het jaar erop moeten we kijken hoe we dit borgen.

·We blijven de verlengde leertijd monitoren en sturen deze eventueel bij in samenwerking met externe wijkpartners.
In Q3 volgt de monitoring en wordt het plan voor 2025 opgeleverd.

·We zetten het project Buurtouders op om ouders te stimuleren en bekend te maken met de voorliggende voorzieningen voor kinderen -9 maanden tot 4 jaar zodat ze beter starten op de basisschool.
Dit is door andere prioriteiten in de koelkast komen te staan, maar wordt nu weer opgepakt. De focus ligt hier bij op sleutelfiguren in de wijk

·We verbeteren het pedagogisch klimaat op de Rommelkist en vergroten de kring van vrijwilligers in samenwerking met het Sportbedrijf Arnhem. We vergroten ook de kring vrijwilligers en leren hen vaardigheden om goed om te kunnen gaan met kinderen.
Er is een pedagogisch medewerker en een nieuwe medewerker voor sport en spel. Er is een start gemaakt met het aantrekken van vrijwilligers. De Vreedzame wijk is de methodiek waarmee wordt gewerkt in de wijk. Onlangs zijn professionals en kinderen getraind en hebben hun diploma ontvangen. Zij voeren dit uit in de wijk.

·We vergroten een veilige omgeving en handelingsbekwaamheid van de professionals en bewaken hun professionaliteit.
We stimuleren dat partners in de wijk professionals aantrekken, die pedagogische kwaliteiten hebben die passen bij de uitdaging in de wijk. Er is een overleg met jeugdprofessionals breed, waar dit collectieve thema behandeld wordt. De speelplek De Rommelkist wordt vernieuwd, daardoor is er beter toezicht op de gehele speelplek. De aanbesteding loopt en wordt medio juli gegund. Voorjaar 2025 wordt de vernieuwde speelplek geopend.

·We coördineren de monitoring van extra inzet van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) (huisbezoeken bij kinderen van 18 maanden) en brengen de signalen en de vervolgacties in kaart.
Dit is nu in uitvoering met Stichting Primair onderwijs Arnhem in Samenwerking (PAS) en VGGM. Vanuit het Nationaal Programma Arnhem Oost wordt dit gefinancierd en gemonitord. In het -9 maanden - 4 jaar overleg dat wij organiseren, wordt dit voor Noord-Oost besproken.

·We monitoren het nieuwe jongerenwerk The GOAT (gestart juni 2023).
Maandelijks ontvangen we een rapportage, elk kwartaal zijn er gesprekken over hoe het gaat. GOAT-jongerenwerk is niet meer weg te denken uit Geitenkamp.

·We geven opdracht aan professionals om meer te sturen op gedragsverandering van kinderen en jongeren.
Aan alle professionals die werken aan/met jongeren vragen we dat zij aandacht hebben voor de weerbaarheid, normen en waarden van kinderen/jongeren. De standaardmethodiek is Vreedzame wijkaanpak.

Gezondheid (T)

De sociaaleconomische gezondheidsverschillen in de wijk Geitenkamp worden kleiner (D)

We stimuleren bewoners tot een gezondere leefstijl, zoals meer bewegen, gezonder eten en we zetten ons in om plekken in de wijk toegankelijker te maken zodat meer bewoners er gebruik van maken.

Inspanningen 2024 (I)

·We monitoren de inspanningen JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht).
We voeren periodiek overleg over de voortgang. De resultaten worden in Q3 opgeleverd en vervolgens komt er in 2025 een jaarverslag voor 2024.

·We koppelen JOGG aan het nieuwe jongerenwerk.
Het JOGG is gekoppeld aan GOAT-jongerenwerk, dat betekent dat ook binnen het jongerenwerk jongeren worden gestimuleerd tot een gezondere leefstijl; meer bewegen en gezonder eten. Er is een intensieve samenwerking ontstaan tussen het JOGG en GOAT-jongerenwerk. De doelgroep wordt nu beter bereikt.

·We realiseren meer en/of betere en nieuwe beweegplekken (onder andere Rommelkist, Sportpark Paasberg).
Is in ontwikkeling. Rommelkist wordt in het voorjaar van 2025 opgeleverd. Rommelkist is onderdeel van Nationaal Programma Arnhem Oost. Het plan van aanpak voor het sportpark de Paasberg wordt in Q4 2024 opgeleverd.

·We geven opdracht aan uitvoerders om te werken aan imagoverbetering en aantrekkelijkheid van locaties.
We stimuleren een beter pedagogisch klimaat op deze plekken door bijvoorbeeld vreedzame wijk,, integrale manieren van aanspreken en nieuwe doelgroepen werven.

·We zetten meer in op mixen van jeugd bij activiteiten.
Zie vorige bullet. Ook de Rijke schooldag zetten we in om meer jeugd te mengen van verschillende wijken of buurten.

·Wij stimuleren externe organisaties in de wijk om gezonde leefstijl te stimuleren (gezond koken, bewust boodschappen doen, gezonde voeding op locaties).
In de opdrachten en uitvraag nemen we deze onderwerpen mee. Bijvoorbeeld uitvraag Sportbedrijf, kinderwerk, jongerenwerk en Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA).

Openbare ruimte (T)

Noord-Oost is klimaatbestendiger (D)

We zetten samen met bewoners in op het vergroenen, verminderen van hittestress en vergroten van de biodiversiteit.

Inspanningen 2024 **(I)**

·We stimuleren groeninitiatieven van bewoners en scholen en helpen mee deze te realiseren.
We hebben bij de buurthuizen Buurtfabriek en Moes de vergroening gestimuleerd en deze is gerealiseerd.

·We vergroenen de wijk Geitenkamp door 'oude' ligusterhagen terug te plaatsen in het straatbeeld samen met corporaties.
In samenwerking met de woningcorporaties wordt er een plan van aanpak opgesteld voor een nieuwe fase. Er zijn al ligusterhagen geplaatst afgelopen jaar. De woningcorporaties zijn verantwoordelijk en wij ondersteunen dit project.

·We ondersteunen het duurzaamheidsproject Paasberg; op de Paasberg is een actieve bewonersgroep bezig met het verduurzamen en energiezuinig maken van de wijk, zij delen hun kennis actief met andere geïnteresseerden uit de wijk.
De bewonersgroep neemt nu actief deel in de projectgroep Herinrichting Sportpark de Paasberg. Wij bewaken de participatie in dit proces.

·We ondersteunen de initiatiefgroep Beek op de Paasberg bij het realiseren van hun plannen om het gebied aantrekkelijker en toegankelijker te maken (blauw-groene netwerken in de wijk). Daarnaast willen we een actieve bijdrage leveren aan het project 'Sportpark de Paasberg als kloppend hart van de wijk'. Deze ontwikkelingen sluiten aan bij het ontwikkelen van het Beekdal.
Zie vorige bullet. Beide projecten behoeven dezelfde inspanning.

Noord-Oost is schoner en aantrekkelijker (D)

We zetten ons in voor het tegengaan van bijplaatsingen. Bewoners en bezoekers van de wijk ervaren daardoor minder overlast.

Inspanningen 2024 **(I)**

·Samen met bewoners wordt gezocht naar oplossingen om bijplaatsingen tegen te gaan.
Het project voor de hotspots met bijplaatsingen is afgerond. Door de aanpassingen worden er nu minder bijplaatsingen gedaan.

Wonen **(T)**

De wijk Geitenkamp wordt vitaler (D)

We willen inzetten op de diversiteit van de wijk. In samenwerking met woningbouwcorporaties, Sociaal wijkteam, en politie, zijn de hotspots op de Geitenkamp benoemd. Het gaat om buurtjes/straten waar de leefbaarheid onder druk staat. Per hotspot is benoemd welke strategie we inzetten; de interventies zijn gericht op het beperken van de instroom van kwetsbare inwoners of op het omgaan met kwetsbare inwoners.

We gaan met bewoners in gesprek door een straataanpak. Deze aanpak zijn we nu aan het verkennen.

Inspanningen 2024 **(I)**

• Om de instroom van kwetsbare inwoners in bepaalde straten (hotspots) te beperken, worden er extra voorwaarden gesteld aan toekomstig bewoners. Dit kan zijn dat nieuwe inwoners die zich in willen zetten voor de leefbaarheid voorrang genieten. Er worden o.a. aanbiedingsgesprekken gevoerd en geloot. De ervaring is dat dit over het algemeen een positief effect heeft op de leefbaarheid, het aantal meldingen van woonoverlast neemt af. Vooralsnog lijkt het reguleren van de instroom een positief effect te generen.

• In een aantal straten staat de leefbaarheid onder druk. Er is veel woonoverlast en er wordt weinig rekening gehouden met elkaar. In samenwerking met het opbouwwerk wordt gekeken hoe samen met de bewoners de leefbaarheid in een straat kan worden bevorderd, zodat het voor iedereen fijn wonen is.

Wijkeconomie (T)

Bruisender marktplein Geitenkamp (D)

Er zijn zorgen over de toekomst van het Marktplein. Een goede supermarkt is cruciaal voor de omliggende winkeliers en de markt als bruisende verblijfsplek.

Inspanningen 2024 (I)

- Er ligt een uitvoeringsplan om te komen tot een bruisender marktplein. Eerste noodzakelijke stap is vergroting van de bestaande supermarkt. Door wisseling van de eigenaar van het pand is deze ontwikkeling gestagneerd. Deze stap is nog steeds noodzakelijk voor de vitaliteit van het marktplein.

Veiligheid (T)

Bewoners ervaren minder verkeer- en parkeeroverlast (D)

In de wijk Alteveer-Cranevelt is de verkeersdruk hoog (als gevolg van samenloop Rijnstate, Openluchtmuseum en Burgers' Zoo). In Velperweg e.o. bestaat er, door de herontwikkeling van het voormalig AKZO-terrein en omgeving, de transformatie van het oude ING-pand naar appartementen en de komst van het Rijn IJsselcollege zorg over toename van de verkeersintensiteit op de Velperweg. In Klarenbeek is er tijdens drukke dagen van het zwembad overlast in de directe omgeving ervan.

We liggen op koers omdat de mobiliteitsnota in wording is en wij gezamenlijk met de bewoners input hebben geleverd. In Alteveer-Cranenvelt is een actieve projectgroep parkeren. Samen met het Bewoners Netwerk Klarenbeek is er ook ingesproken en op deze wijze dragen we gezamenlijk bij aan de participatie in de ontwikkeling van de mobiliteitsnota en daaruit volgend de parkeernota. We verwachten de vaststelling komende maanden.

Inspanningen 2024 (I)

·**We monitoren de verkeersintensiteit Velperweg e.o. als gevolg van allerlei ontwikkelingen (zoals AKZO, High Park, Rijn IJsselcollege) en Molenbeke en zetten waar nodig vervolgacties in gang.**
Er worden verschillende acties samen met bewoners onder de aandacht gebracht. Samen met collega's van Verkeer wordt er naar oplossingen gekeken. Het duurzaam mobiliteitsplan is leidend en we kijken naar oplossingen voor het tegen gaan van opstoppingen en een gezonde doorstroom van verkeer en parkeren.

·**We monitoren het burgerparticipatieproces herinrichting Velperweg.**
We nemen deel aan de communicatieoverleggen. We koppelen dingen terug die we horen vanuit de buurt naar het communicatieoverleg. Dit wordt als zeer positief ervaren.

·**We treffen maatregelen om de parkeerdruk in Alteveer-Cranevelt te verlagen**.
We zijn in overleg met Rijnstate (personeel stimuleren om meer met de fiets te komen en minder parkeren in de wijk). Daarnaast goed contact met een parkeerwerkgroep vanuit de wijk. De bevindingen worden meegenomen in de nieuwe plannen voor parkeren.

Bewoners ervaren meer veiligheid in hun directe omgeving (D)

Geitenkamp is niet voor niks één van de Arnhem oost wijken. Ook de veiligheid en het gevoel van veiligheid zijn vaak aan de orde. Maar alle interventies werpen zijn vruchten af en we ervaren dat de veiligheid toeneemt. We behandelen deze in veiligheidsoverleggen met alle partners die betrokken zijn. We streven naar een nog betere leefbaarheid van de wijk, zodat er meer diversiteit ontstaat van bezoekers aan de wijk, marktplein, speelplaatsen en omliggende voorzieningen. We streven naar goede professionals, die zich langdurig inzetten voor de wijk. Dit alles draagt bij aan de veiligheid van de bewoners. We kiezen voor positieve uitingen, de wijk is mooi en de mensen zijn er trots op. Van daar uit blijven we hard werken aan alle uitdagingen in de wijk.

Inspanningen 2024 **(I)**

·We zetten extra in op vermindering van de jeugdoverlast in samenwerking met ons extern netwerk, bestaande uit jongerenwerk, straathoekwerk, straatcoaches, wijkagent, handhaving en Sociaal wijkteam.
De afgelopen periode is ingezet op vermindering van jeugdoverlast op Valkenhuizen door vanuit het jongerenwerk meer activiteiten te organiseren op Valkenhuizen, het inzetten van een rolmodel uit de wijk op Valkenhuizen (toezicht) die de jongeren kent en ze makkelijker kan aanspreken, door beheerders van Valkenhuizen kennis te laten maken met de jeugdwerkers en ze te trainen in het aanspreken van jongeren. Naast de monitoring van de wijkveiligheid is er ook aandacht voor themasessies. Bijvoorbeeld Halt in de wijk, training polarisering en Meldcode huislijk geweld. Verder is ook gewerkt aan een intensievere samenwerking met netwerkpartners door gezamenlijk stil te staan bij de verschillende rollen en verantwoordelijkheden, maar ook hoe werken we samen in de wijk, ieder vanuit zijn eigen professie.

·We monitoren de impact van het nieuwe jongerenwerk (locatiegebonden en ambulant).
Via maandrapportages en Q-gesprekken krijgen we een overzicht van voortgang. GOAT-jongerenwerk wordt gewaardeerd door de netwerkpartners en is niet meer weg te denken uit Geitenkamp.

·We houden wijkschouwen in de verschillende wijken binnen Noord-Oost in samenwerking met externe wijkpartners en vertegenwoordiging vanuit de wijk.
In verschillende wijken in Noord-Oost zijn wijkschouwen gehouden op het brede gebied van de leefomgeving. Bijvoorbeeld in park Klarenbeek, in Geitenkamp op het gebied van verloedering, in Alteveer-Cranevelt op het gebied van parkeer- en verkeeroverlast en in Velperwerg e.o. ook vanwege de parkeer- en verkeeroverlast.

·We participeren in het project Bondgenoten.
Geitenkamp was een van de wijken waar het project Bondgenoten zou starten. Een project waar buurtbewoners met aanzien gevraagd om bondgenoot te worden van de politie. Door minimale betrokkenheid van bewoners is dit project - vooralsnog - in Geitenkamp gestopt.

Presikhaaf

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Bewoners hebben meer contact, zien het belang van een gezonde leefstijl en vergroten hun kansen op participatie (D)

We hebben stevig geïnvesteerd in netwerkvorming (professionals en bewoners). Op die manier zorgen we ervoor dat professionele ondersteuning, informatie en advies van onze wijkpartners goed aansluit bij de behoeftes van bewoners.

We blijven investeren in ruimte(s) voor ontmoeting, verbinding en talentontwikkeling.

Inspanningen 2024 (I)

- Door personele wijzigingen bij onze Sociale wijkpartners is het organiseren van een integrale sociale programmering via de sociale wijktafel nog niet structureel van de grond gekomen.
- Het spreekuur van Goed Geregeld Arnhem in het MFC is teruggekeerd.
- Jongerencentrum Push, buurthuis De Overkant en De Oosthof worden goed gebruikt.
- We hebben met actieve bewoners, professionals en het door ons ingehuurde bureau De 7 Zebra's een programma voor Meet & Greets tussen bewoners en professionals georganiseerd. Deze vinden na de zomer op locaties in de wijk plaats.
- We organiseren met regelmaat bijeenkomsten van het Netwerk Kansrijk Opgroeien, waar circa 100 wijkprofessionals elkaar treffen.
- We hebben de gezondheidsmakelaar, die bouwt aan het gezondheidsplein Presikhaaf, verbonden met ons wijknetwerk.
- We hebben geïnvesteerd in duurzaamheidsmaatregelen in De Oosthof
- Er is een inloopspreekuur voor bewoners (de buurtbalie) van wijkprofessionals in het MFC opgestart
- We hebben geadviseerd op een passend aanbod en programmering op plekken in de openbare ruimte voor spelen, bewegen en ontmoeten. In de gebiedsvisie P3 staat ontmoeten en verbinden prominent opgenomen.
- We hebben diverse bewonersinitiatieven financieel gesteund. In verband met de doorstart van het wijkplatform hebben we de beoordeling van bewonersinitiatieven tijdelijk van het wijkplatform overgenomen. In verhouding tot de omvang van de wijk blijven aanvragen vanuit de wijk blijven echter beperkt.

Kansengelijkheid (T)

Bewoners kunnen zich financieel redden en kinderen en jongeren hebben gelijke kansen om zich te ontwikkelen (D)

We hebben georganiseerd dat er meer aandacht is voor ouderbetrokkenheid bij de opvoeding van kinderen, via het (nieuwe) Netwerk Kansrijk Opgroeien. In het netwerk delen wijkpartners hun ervaringen met betrekking tot het opvoeden en opgroeien van de jeugd in Presikhaaf. Via onze wijkpartners stimuleren we dat kinderen naar de voorschoolse opvang gaan.

We hebben continue aandacht voor de onderlinge verbindingen tussen relevante wijkprofessionals op dit thema en de afstemming van al hun activiteiten.

We volgen de ontwikkeling van wijk overstijgende afspraken over het vormgeven van gebiedsplannen armoede, schulden en participatie. We hadden verder willen staan in het realiseren van een gebiedsplan voor gebied P1 op dit vlak, maar door personele wisselingen bij een wijkpartner is dit nog niet gelukt. We zetten ons in om dit alsnog te gaan realiseren.

We zijn in gesprek met het Nationaal Programma Arnhem Oost over het vormgeven van het deelprogramma bestaanszekerheid voor Presikhaaf.

Inspanningen 2024 **(I)**

- We blijven de totstandkoming van een gebiedsplan participatie, armoede en schulden (met de focus op P1) aanjagen, maar zijn afhankelijk van wijk overstijgende afspraken en personele bezettingen bij onze wijkpartners.
- Het plan om alle kinderen van 18 maanden te laten bezoeken door het consultatiebureau om het belang van taalrijk opvoeden, voorschoolse educatie en opvoedondersteuning onder de aandacht te brengen, is in uitvoering en heeft een zeer hoog (98%) bereik.
- Het project Integraal Gemeentelijk Accommodatiebeleid heeft vertraging opgelopen. We hebben onze visie met betrekking tot het MFC als uitnodigend ouder- en kind centrum in dat kader gereed.
- Het netwerk Kansrijk Opgroeien (voorheen Kansen voor Kinderen) heeft inmiddels twee bijeenkomsten georganiseerd rondom het thema ouderbetrokkenheid waaronder de rol van vaders.
- We hebben geadviseerd op het borgen van de inzet van de in 2023 nieuw gestarte aanbieders op het jongerenwerk (PU en Kansenmakers).
- De pilot Power Parents (opvoedondersteuning en versterken sociaal netwerk ouders) is positief geëvalueerd. Het project wordt in het najaar met nieuwe groepen ouders voortgezet.

Openbare ruimte (T)

Bewoners ervaren Presikhaaf als een aantrekkelijke, veilige en duurzame omgeving (D)

We zien dat bewoners actief meedoen met en meedenken over hun leefomgeving.

We blijven erop alert dat bij elk fysiek project de betrokkenheid van bewoners is geborgd.

In de vastgestelde gebiedsvisie P3 hebben de wijkspecifieke ambities met betrekking tot betaalbaar wonen en wonen voor ouderen een plek gekregen.

We vragen met nadruk continue aandacht voor de bereikbaarheid en toegankelijkheid van speel- en ontmoetingsplekken voor mensen met een beperking.

Inspanningen 2024 **(I)**

- Er is een bewoners klankbordgroep uitvoering gebiedsvisie P3 georganiseerd
- De speeltuin Molencatestraat is gerealiseerd op basis van wensen van bewoners en er zijn diverse buurttuinen in de maak met actieve bewonersparticipatie.
- We hebben (samen met het Nationaal Programma Arnhem Oost) inzet gepleegd op planvorming en realisatie van toekomstbestendige en bij de wijkbehoeftes passende inrichting van de openbare ruimte op een aantal bijzondere plekken in de wijk: rondom buurthuis de Overkant, speelplek de Regenboog, rondom Dunoweg, rond de Parkschool en op plekken waar de corporaties aan de slag gaan
- We hebben de samenwerking met de corporaties en Rijnstad versterkt rondom de ontwikkeling van P1: realisatie paviljoen Merwedeterrein, opdrachtformulering voor een community builder die nu geworven gaat worden om de verbinding tussen nieuwe en oude bewoners te leggen.
- In het ontwikkelperspectief P3 is het verbeteren van de verkeersveiligheid en in het bijzonder de realisatie van 30 km zones opgenomen.
- We hebben diverse bewonersinitiatieven gericht op het actief gebruik van de openbare ruimte financieel ondersteund.

Veiligheid (T)

Bewoners dragen bij aan een veilige en prettige leefomgeving (D)

We hebben geïnvesteerd in een goede basisstructuur voor afstemming. Via het wijkveiligheidsoverleg werken we beter samen met straatcoaches/veilig in en om school en het jongerenwerk. Signalen van overlast worden sneller opgepakt en we zetten stappen naar een strategische veiligheidsagenda.

Inspanningen 2024 **(I)**

- Het wijkveiligheidsoverleg stemt elke vier weken de inzet van veiligheidsprofessionals in de wijk af op actualiteit en meldingen van bewoners. We constateren dat het winkelcentrum Presikhaaf een hot spot is en een meer integrale aanpak vereist.
- De stadsmarinier is met steun vanuit het Nationaal Programma Arnhem Oost gestart, met focus op de aanpak van jongerenoverlast en het in beeld brengen van trends in de jongerendynamiek.
- We zetten in op positieve communicatie
- We hebben nog geen specifieke wijkgerichte inzet op meldingsbereid en communicatie naar bewoners kunnen realiseren, maar sluiten wel aan op de stedelijke campagne Meld Misdaad Anoniem.
- De inzet van het jongerenwerk nieuwe stijl en het netwerk Kansenrijk Opgroeien worden door ons continue verbonden met de inzet van onze veiligheidspartners.

Malburgen

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Meer inwoners van Malburgen maken gebruik van de buurthuizen/wijkcentra in de wijk (D)

Met alle partijen die de ontmoetingsplekken in de wijk beheren hebben we gesproken wat nodig is om de Malburgers een plek voor ontmoeting en ontwikkeling te kunnen bieden. Dit betekent dat we met diverse plekken werken aan een ontwikkeling waardoor zij voor een bredere doelgroep aantrekkelijk zijn en er wordt ook meer gebruik gemaakt van deze plekken. Voorbeelden daarvan zijn de Fresh, de Duiventil en de Plint

Inspanningen 2024 (I)

Per ontmoetingslocatie is, in samenwerking met de beheerders en vrijwilligers van deze locaties, beschreven welke acties nodig zijn om de voorzieningen nog aantrekkelijker te maken voor de Malburgers en werken we daaraan. Over de toeleiding van bewoners naar activiteiten zijn afspraken gemaakt met professionals. Bewoners die het lastig vinden om de stap te maken krijgen daarbij ondersteuning als zij daarvoor openstaan. Met betrekking tot inzicht in het activiteitenaanbod: er is nu een digitaal activiteitenoverzicht voor professionals in de wijk zodat zij bewoners beter kunnen verwijzen. Tevens wordt gewerkt aan een digitale agenda op malburgen.nl zodat alle activiteiten ook inzichtelijk en up tot date zijn voor bewoners.

Nieuwe bewoners voelen zich welkom in de wijk en er ontstaan sociale structuren (D)

De versterking van het welkomsgevoel en de sociale structuur is gedeeltelijk gerealiseerd.

Inspanningen 2024 (I)

Er is een plan ontwikkelt voor de “buurtlanding” voor nieuwe bewoners in een deel van Malburgen Oost. Daaraan wordt nu uitvoering gegeven. Het plan kan ook dienen als blauwdruk voor andere buurten waar nieuwe bewoners komen te wonen. Echter, er is niet voldoende capaciteit beschikbaar om op de diverse plekken waar nieuwe bewoners komen te wonen een goede buurtlanding te organiseren.

Meer gezinnen in de bijstand maken stappen op het gebied van participatie en maken gebruik van alle maatwerk- en kindvoorzieningen (D)

De doelstelling is niet gerealiseerd omdat we er niet in geslaagd zijn meer prioriteit te geven aan gezinnen in de bijstand binnen het totale aantal bewoners die een bijstandsuitkering hebben.

Inspanningen 2024 (I)

De voorbereidingen voor de aanpak zijn gereed echter er lopen nog gesprekken met het Sociaal wijkteam op welke wijze zij deel nemen aan dit project omdat de verwachting is dat dit extra capaciteitsinzet vraagt.

Kansengelijkheid (T)

Eind 2024 werken alle subsidiepartners met een gemeenschappelijk referentiekader met als doel om de ontwikkelingskansen van kinderen in Malburgen te bevorderen (D)

Met de jeugdpartners zijn over de belangrijkste thema's afspraken gemaakt over wat we daaronder verstaan en op welke wijze daar binnen de programmering van de activiteiten inhoud aan wordt geven.

Inspanningen 2024 (I)

Met de jeugdpartners zijn, afspraken gemaakt over de wijze van betrekken ouders bij activiteiten, het bevorderen van de gezonde leefstijl en hoe in de wijk gewerkt wordt aan talentontwikkeling. Op deze thema's is ook uitgewisseld hoe de verschillende jeugdpartners hier inhoud aan geven.
De overige thema’s (veerkracht en weerbaarheid) komen in het tweede half jaar aan bod.

Door het bieden van een gezamenlijke programmering aan wijkactiviteiten voor jeugd en jongeren, wordt bijgedragen aan het gezond en veilig opgroeien, waarbij positieve ontwikkeling en ontplooiing centraal staat. (D)

Het In Malburgen wordt nu gewerkt met een tussen de jeugdpartners afgestemde en diverse programmering.

Inspanningen 2024 **(I)**

We hebben de jeugdpartners gevraagd om voor kinderen en jongeren een programma op te stellen dat naast sport en bewegen ook meer andere activiteiten zoals muziek en creatieve workshops en de programmering ook met elkaar af te stemmen. Zowel op inhoud als het moment waarop de activiteiten worden aangeboden.
Daarnaast is gevraagd om met de jongeren te werken aan centrale thema's als weerbaarheid, veerkracht en ontwikkeling.
Dit is ook gebeurd.
Ten aanzien van het meten van de resultaten is afgesproken dat we dit op stedelijk niveau met de jeugdpartners oppakken. Dit is voorzien voor het derde kwartaal 2024

Minder kinderen in Malburgen starten met een motorische, taal en/of hechtingsachterstand op het Primair Onderwijs (D)

Er is een toename van het aantal kinderen dat gebruik maakt van de vroeg- en voorschoolse voorzieningen. Verder lopen we op koers met de uitbreiding van een aantal voorzieningen in de wijk zoals het 18 maanden huisbezoek door het consultatiebureau, de opening van een consultatiebureau in Malburgen-West en de professionalisering van de speelmorgen voor jonge kinderen en de start met peutergym in de wijk.

Inspanningen 2024 **(I)**

Alle interventies die zijn opgenomen in het programma zijn gestart en de partijen die betrokken zijn bij de doelgroep 0-4 jaar kennen de interventies en voorzieningen die zijn gestart en of opgezet (denk daarbij aan extra huisbezoek door consultatiebureau, extra consultatiebureau in Malburgen West, ondersteuning van jonge moeders in de wijk, ouder-peutergym en professionalisering van de speelmorgens).
Doordat de voorzieningen met de partijen in samenhang georganiseerd zijn, zij deels betrokken zijn bij elkaar programma's en de voorzieningen zoveel mogelijk op vaste locaties geconcentreerd zijn is er een doorgaande lijn in de ondersteuning van kind en ouder. Deze kan nog verder verbeterd worden maar de basis ligt er.

De leer- en leefomgeving voor jongeren sluiten beter op elkaar aan (D)

Door invoering van het jongerenwerk op de scholen, huiswerkbegeleiding vanuit het jongerenwerk en huisbezoeken vanuit het jongerenwerk en het organiseren van ouderbetrokkenheid bij de activiteiten worden de verschillende werelden waarin de jongeren leven, bij elkaar gebracht. De aansluiting van de naschoolse programma's vanuit de basisscholen op de activiteiten die vanuit de wijk georganiseerd worden (en vice versa) , kan nog worden verbeterd.

Inspanningen 2024 **(I)**

De uitvoering staat gepland voor het tweede half jaar.

Gezondheid (T)

Meer jeugd uit Malburgen ontwikkelt een gezonde leefstijl (D)

Op diverse manieren is er voor en met de jeugd gewerkt aan een gezondere levensstijl. De wijkprofessionals kennen het belang van de doelstelling en binnen de programmering zijn sportactiviteiten en gezonde voeding een belangrijk onderdeel. Bestaande plekken zijn verbeterd om jongeren zoveel mogelijk te stimuleren om te spelen, sporten en te bewegen. De programmering is op een aantal plekken uitgebreid waardoor meer jongeren meedoen.
Het is echter nog niet mogelijk om te constateren dat meer jongeren een gezonde leefstijl ontwikkelen omdat we ook zien dat een aantal ontwikkelingen hier haaks op staan (meer vapen, minder sport in verenigingsverband) en gezondheid nog sectoraal worden opgepakt in de plaats van integraal.

Inspanningen 2024 (I)

De interprofessionele Malburgse samenwerking rondom de gezonde wijk krijgt steeds meer vorm. Samen is en wordt er meer inzicht gecreëerd in de gezondheidsopgaven onder jongeren. De Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN) gaat verder met het testen van een instrument om in gesprek te komen met jongeren de eigen ervaren gezondheid.
Er is een analyse gemaakt van de sportactiviteiten in Malburgen. Dit is gedaan met het oog op eventuele obstakels voor meiden en jonge vrouwen met een bi-culturele achtergrond waardoor zij niet gaan sporten. Wij kijken of we belemmeringen kunnen wegnemen of dat we stimuleringsmaatregelen kunnen treffen.

Om meer jongeren te laten sporten in georganiseerd of verenigingsverband is er nu een Living Lab in uitvoering om te ontdekken waardoor jongeren betrokken blijven bij een sportclub. Dit gebeurt in samenwerking met sportpark de Bakenhof.

Met betrekking tot het aanbieden van gezonde voeding: de gedachte was dat er een gezonde voeding convenant was getekend voor Malburgen, dit blijkt echter niet zo te zijn. Wij moeten ons daarom heroriënteren op de inspanning dat alle jeugdpartners bij activiteiten gezonde voeding aanbieden aan het einde van 2024.

Openbare ruimte (T)

Een gezonde leefomgeving (D)

Op straat en buurtniveau worden inwonersinitiatieven gefaciliteerd om een meer gezonde leefomgeving te maken. Daarnaast worden er kansen gegrepen om bijvoorbeeld meer beweeg-aanleiding op de groene route te plaatsen. Op wijkniveau wordt aan gewerkt aan de grotere voorzieningen voor bewegen en ontmoeten zoals een vernieuwing van het speelterrein naast de Hobbit en de uitvoering van het sportkwartier Olympus. De uitdaging blijf om de openbare ruimte te benaderen als een plek dat bijdraagt aan de gezondheid en welbevinden van Malburgers omdat dit belang in praktijk niet in elke sector voor op staat.

Inspanningen 2024 (I)

Op de groene route Malburgen realiseert de gemeente Arnhem in samenwerking met Volkshuisvesting Arnhem drie plekken die aanleiding geven voor ontmoeten en bewegen. Op diverse plekken is meer en kwalitatief groen toegevoegd. Tijdens verduurzamingsprojecten van corporatiewoningen zijn, in samenwerking met bewoners en Stichting Groen Buurt Schone Straat, tegelwipfeestjes georganiseerd om de tuinen te vergroenen. Er wordt gewerkt aan een vervolg om mensen te verleiden hun eigen tuin te ontstenen. Op de Bakenhof is het voornemen om padelbanen aan te leggen.

De vernieuwing van de Bakenhof heeft vertraging opgelopen waardoor ook de fysieke verbetering van de leefbaarheid in de omgeving van de Bakenhof stokt. De volgende stap is dat een ontwerper in samenwerking met verenigingen en bewoners ontwerpen maakt voor de entree. De projectleiding van de vernieuwing van de Bakenhof is overgedragen aan Nationaal Programma Arnhem Oost. Wij zorgen met name voor de bekendheid van de activiteiten op de Bakenhof.

Inwoners van Malburgen voelen zich meer eigenaar van hun leefomgeving (D)

Deze doelstelling is op koers in de uitvoering. In diverse ruimtelijke opgaven zijn bewoners betrokken en zetten zich actief in. Aan het einde van het jaar blijkt of bewoners zich meer eigenaar voelen van een schone en verzorgde buurt.

Inspanningen 2024 (I)

Er is besloten voorlopig te stoppen met werken aan inrichtingsplannen voor de Immerloo pleinen. Er is voorrang gegeven aan het maken van een ontwikkelperspectief voor Malburgen, waar de Immerloopleinen een onderdeel van zijn. Vervolgens maken we op basis van de uitkomsten van het ontwikkelperspectief een concreter inrichtingsplan zodat dit is afgestemd om andere ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving. Hiermee wijken we dus wel af van de geformuleerde inspanning.

Het ontwikkelperspectief ‘Malburgen samen vooruit’ is wordt gemaakt in samenwerking met inwoners.

In de uitvoering van het actieplan van de Drieslag is een nauwe betrokkenheid van bewoners en ondernemers. Veel bewoners hebben kennis van de plannen. Enkele bewoners en ondernemers geven in samenwerking met de Stadsmarinier uitvoering aan het actieplan.

Schuytgraaf / Elderveld

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Meer bewoners zijn sociaal zelf- en samenredzaam (er is meer sociale cohesie) (D)

We krijgen veel vragen, meldingen en ideeën over spelen van bewoners. Ook melden zich meer initiatieven op het gebied van ontmoeten. Er is behoefte aan het anders inrichten of uitbreiden van speel-, beweeg- en ontmoetingsvoorzieningen voor oudere kinderen en jongeren. Voor ontmoeting onder volwassenen zijn eerste onderzoeken gedaan en gaan we aan de slag met de uitkomsten. We ondersteunen de initiatieven, verbinden naar partners en andere initiatieven. Hierdoor komen we ook meer in gesprek over problematieken die spelen in het gebied en krijgen we beter inzicht in behoeften op het gebied van informatie en advies.

Inspanningen 2024 (I)

- We onderzoeken hoe een passend aanbod voor sport-, spel-, beweeg- en ontmoetingsvoorzieningen voor 8-12 jarigen in Schuytgraaf eruit ziet. We voeren gesprekken met ouders en professionals over het gebruik en de inrichting van de huidige voorzieningen. We werken met hen samen aan concrete herinrichting van bijvoorbeeld de speeltuin aan het Asperenpad in Elderveld en de Achterwende in Schuytgraaf. Daarnaast ontwikkelen we activiteiten op bijvoorbeeld het gebied van begeleid buiten spelen.
- We experimenteren samen met bewonersondersteuning en andere partners met de uitkomsten van het behoeftenonderzoek rondom ontmoeten in Schuytgraaf. De wekelijkse koffieochtend van de wijkvereniging loopt goed. Bewoners die zich gemeld hebben met andere ideeën worden ondersteund om deze activiteiten op te gaan starten.
- We faciliteren en versterken ruimtes voor ontmoeting, verbinding en ontwikkeling voor jong en oud, zoals jeugdruimte Schuytgraaf en wijkcentrum Elderveld. De jeugdruimte is geplaatst en verbouwd, in afwachting van het aansluiten op nutsvoorzieningen wordt gewerkt aan een tussenoplossing voor stroom en een toiletvoorziening, zodat de ruimte geopend kan worden.

Meer bewoners zijn financieel zelfredzaam (D)

We willen dat meer jongeren tot 27 jaar en ouders met kinderen zonder geldzorgen kunnen leven en dat kinderen en jongeren zich zonder ontwikkelachterstanden kunnen ontwikkelen tot zelfstandige individuen. Daarvoor moeten inwoners die het nodig hebben, weten waar zij met hun vragen op het gebied van werk, inkomen, schulden en zorg terecht kunnen. We zien dat ouders vaker hun zorgen uiten bij professionals die zij tegenkomen bij activiteiten. Jongeren zijn sneller in beeld doordat het nieuwe samenwerkingsverband jongerenwerk zichtbaar is in de wijken en ook aansluit op scholen.

Inspanningen 2024 (I)

- We creëren contact- en spreekmogelijkheden in Schuytgraaf. We bekijken of professionals aan kunnen sluiten bij activiteiten als bijvoorbeeld de koffieochtend in de Omnibus en spreekmogelijkheden op scholen. Een extra Goed Geregeld loket in Schuytgraaf blijkt niet nodig, omdat de locatie in Elderveld goed gevonden wordt. We stimuleren dat andere partners aansluiten bij het Goed Geregeld loket in Elderveld en verbinden bijvoorbeeld jongerenwerkpartners aan professionals op het gebied van schulden en werk.
- We monitoren hoe snel bewoners bij schulden en/of werkloosheid in beeld zijn.
- We stimuleren dat partners op het gebied van werkloosheid en schulden elkaar voldoende fysiek weten te vinden en samenwerken. Door de inzet van het nieuwe samenwerkingsverband jongerenwerk zijn jongeren sneller in beeld bij problemen op het gebied van schulden, school en werk. Jongeren worden waar nodig warm overgedragen naar partners.

Kansengelijkheid (T)

Meer ouders en verzorgers zijn zich bewust van hun rol bij het opgroeien van hun kinderen (D)

Veel ouders hebben vragen met betrekking tot de opvoeding en/of hebben behoefte aan contact met andere ouders om te bespreken waar je als ouder tegenaan loopt. We worden vaker benaderd door bewoners die ontmoeting tussen jonge ouders willen organiseren. Ook zijn onze nieuwe jongerenwerkpartners zichtbaar in de wijk en benaderen zowel ouders als jongeren hen steeds meer bij vragen en zorgen.

Inspanningen 2024 (I)

- We zetten in op sociale structuren (een vangnet) voor ouders, passend bij hun behoeften. We onderzoeken welk aanbod voor opvoedondersteuning het meest passend is bij de behoefte van ouders, We ondersteunen de opstart van het bewonersinitiatief ‘mamacafé’ waar jonge moeders en kinderen elkaar ontmoeten en informatie krijgen.
- We zorgen voor laagdrempelige opvoedondersteuning waar ouders terecht kunnen voor advies en zorgen dat ouders elkaar kunnen ontmoeten om ervaringen over opvoeden te delen.
- We versterken en waar nodig breiden we gezinsprogramma's en inzet van het consultatiebureau uit. Activiteiten als de speelmorgens worden goed bezocht. We zijn in gesprek over de uitbreiding van dit aanbod.

Meer kinderen en jongeren 4-18 jaar met ontwikkelingsachterstanden en/of een kwetsbare thuissituatie maken gebruik van naschools aanbod (D)

Bij alle scholen in het gebied zijn er zorgen over de ontwikkeling van kinderen. Soms lijken dat de naweeën te zijn van COVID-19, waarbij kinderen cruciale jaren te weinig in groepsverband sociaal-emotionele vaardigheden hebben kunnen opdoen zoals samen spelen, samen afspraken maken, rekening houden met elkaar. We willen dat alle kinderen in Schuytgraaf en Elderveld voldoende mogelijkheden hebben om te werken aan hun cognitieve, motorische en sociaal-emotionele vaardigheden. Naschools aanbod als het kennismaken met een breed beweegaanbod, theater-, dans en musicallessen wordt goed gebruikt. Ook activiteiten voor jonge ouders worden goed bezocht.

Inspanningen 2024 (I)

- We organiseren een integrale en sluitende aanpak rond de ontwikkeling van het jonge kind om ontwikkelingsachterstanden te signaleren en te behandelen door coördinatie van activiteiten met alle betrokken partijen. We verbinden initiatieven aan professioneel (zorg)aanbod als de sociale wijkteams en het consultatiebureau.
- We zetten met elke basisschool in Schuytgraaf en Elderveld een naschools programma op waar verschillende vaardigheden ontwikkeld worden, passend bij de kinderen van de betreffende school. Bij de Confetti is het programma HET uitgebreid, IKC de Kringloop start in het nieuwe schooljaar met een extra middag beweegaanbod en er wordt met een kernteam van gemeente, school en partners het concept gemeenschapsschool verder uitgewerkt.
- Er is behoefte aan huiswerkbegeleiding voor kinderen in de eerste twee jaren in het voortgezet onderwijs. We voeren gesprekken met partners hoe in het nieuwe schooljaar een pilot opgestart kan worden.

Meer kinderen en jongeren ontwikkelen een gezonde identiteit (talentontwikkeling, zelfbeeld en mentale veerkracht) (D)

Op steeds jongere leeftijd komen jeugdigen in aanraking met de verlokking van snel geld verdienen. Door ervaren prestatiedruk en onrealistische verwachtingen en beelden op social media is het lastig goede keuzes te maken. Er is niet altijd voldoende budget thuis om talenten op het gebied van kunst & cultuur, sport & bewegen te ontdekken en te ontwikkelen.

Inspanningen 2024 **(I)**

- We zetten met wijkpartners een aanbod voor 4-12 jaar in de vrije tijd op dat zich richt op talentontwikkeling en het versterken van de identiteitsontwikkeling. Onderdeel hiervan is de uitbreiding van het kinderwerk. Dit aanbod sluit aan op het naschoolse aanbod.
- We zetten met wijkpartners een aanbod voor 12-18 jaar in de vrije tijd op dat zich richt op talentontwikkeling en het versterken van de identiteitsontwikkeling. Het nieuwe samenwerkingsverband jongerenwerk is zichtbaar in de wijk en heeft behoeften gepeild bij jongeren. Er is een doorlopend aanbod opgestart, dat steeds wordt geëvalueerd en bijgestuurd.
- We zorgen voor ontmoetingsplekken in de wijk met een gevarieerde programmering. Achter sporthal Elderveld is een JOP geplaatst voor ontmoeting. De jeugdruimte Schuytgraaf wacht nog op aansluiting van nutsvoorzieningen. Er wordt gewerkt aan een tussenoplossing voor stroom en een toiletvoorziening, zodat de ruimte open kan.

Openbare ruimte (T)

Meer bewoners ervaren een verkeersveilige leefomgeving (D)

Veel meldingen gaan over verkeersveiligheid, zoals te hard rijden, scooters en fietsers die door winkelcentra rijden, onoverzichtelijke oversteekplaatsen en gevaarlijke situaties rondom het brengen en halen van kinderen op de basisscholen. We willen dat bewoners zich weer veiliger voelen en zich bewust zijn van hun eigen rol bij verkeersveiligheid. We zetten in op het samen met bewoners en partners bedenken van oplossingsmogelijkheden voor de inrichting van de openbare ruimte, maar ook in gedragscampagnes en handhaving. Zo krijgt de Marasingel als enige straat in Arnhem een flexflitser

Inspanningen 2024 **(I)**

- Samen met school, partners en ouders creëren we een veilige schoolomgeving rondom MFC de Salamander. Er is een ontwerp gemaakt voor fysieke maatregelen en er is een 0-meting gedaan over de huidige veiligheidssituatie. Er is gezamenlijk een gedragscampagne ontwikkeld die na de zomervakantie jaarlijks wordt ingezet.
- In fases voeren we het definitieve ontwerp inrichting openbare ruimte rondom scholen en sporthal aan het Breezandpad uit.
- We zetten in op fysieke maatregelen bij winkelcentrum Schuytgraaf om rijden met fiets en scooter in het voetgangersgebied te ontmoedigen. Er is een proef gedaan met bloembakken. Dit leidt nog niet tot veel minder fietsers en scooters in het winkelcentrum en zorgt voor ontoegankelijkheid voor scootmobielen. Andere fysieke maatregelen die de toegankelijkheid niet in de weg staan, worden onderzocht.

Bewoners ervaren minder fysieke verloedering en overlast in hun directe leefomgeving (D)

Bewoners maken zich zorgen over (woon)overlast en vernielingen door jeugdgroepen, zwerfafval en verloedering rondom winkelcentra en station Arnhem Zuid. In Elderveld geven inwoners aan zich veiliger te voelen rondom het winkelcentrum en zijn zelf actief om zwerfafval tegen te gaan (Elderveld Schoon). Ook zijn er veel initiatieven, zoals het voedselbos en de groengroep van het wijkplatform Elderveld die zich inzetten voor goed onderhoud en verfraaiing van de openbare ruimte. In Schuytgraaf is het gevoel van veiligheid over het algemeen goed, behalve bij een aantal hotspots met jeugdgroepen en in de vuurwerkperiode. Een recent veiligheidsincident zorgt wel voor onveiligheidsgevoelens in die specifieke buurt.

Inspanningen 2024 **(I)**

- Het plan van aanpak rondom leefbaarheid winkelcentrum Elderhof is, samen met inwoners en ondernemers, gedeeltelijk uitgevoerd. De afvalbakken zijn vervangen en er is een plan in de maak voor een totaal afval systeem. Daarnaast is er een dekkend camerasysteem aangelegd en er is een gezamenlijk winkelverbod bij diefstal ingesteld.
- We verdubbbelen de capaciteit voor fietsparkeren bij station Arnhem Zuid en ondernemen acties tegen foutparkeerders. Deze leveren echter nog te weinig op. Hier wordt nieuw beleid voor ontwikkeld.
- Samen met partners voeren we een jeugdaanpak voor hotspots uit.

De Laar / Elden

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Bewoners voelen zich prettig en kunnen meedoen in hun omgeving (sociaal zelfredzaam) (D)

We stimuleren zelfredzaamheid door het faciliteren en ontwikkelen van samenwerkings- en ontmoetingslocaties met partners en inwoners. We geven opdracht tot aanbod dat past bij de ontwikkeling van het gebied, faciliteren werkgroepen en investeren in wijkcommunicatie. We hebben hierbij speciaal aandacht voor ouderen.

Inspanningen 2024 (I)

- Het aanbod bij ontmoetingslocaties is op elkaar afgestemd en geborgd. De Laarhof is een bruisende plek in de wijk geworden. Bewoners en wijkpartners maken hier veel gebruik van.
- Vanuit de nieuwe wijkvisie op spelen en bewegen zijn meerdere speel- en beweeglocaties in de wijk aangepakt, waaronder de opening van de eerste inclusieve avonturenspeelplaats De BuiteLaar bij zorgboerderij De Kroon.
- Werkgroepen en bewonersinitiatieven worden ondersteund en hebben een maximale rol bij de programmering en uitvoering in de wijk. We werken aan onderlinge verbinding tussen de actieve groepen en meer betrokkenheid op de wijk als geheel.
- Samen met bewoners ontwikkelen we plannen die de openbare ruimte aantrekkelijker maken voor intensiever gezamenlijk gebruik. Werkgroepen in de wijk hebben diverse activiteiten georganiseerd, zoals opschoondagen en atelierroute De Laar.
- Op de nieuwe wijkwebsite zijn alle wijkinitiatieven, wijkpartners en wijkinformatie toegankelijk.
- In samenwerking met het Sociaal wijkteam en andere wijkpartners zijn kansen in de eigen omgeving vergroot door het versterken van het aanbod van voorliggende voorzieningen.
- Samen met wijkpartners wordt de doelgroep ouderen op meerdere leefgebieden ondersteund.

Kansengelijkheid (T)

Kinderen en jongeren hebben gelijke kansen om zich te ontwikkelen (D)

Met het programma Kansrijk opgroeien (KidzOnly) vergroten we de ontwikkelkansen van kinderen. Voor de overgang van basis- naar voortgezet onderwijs wordt een speciaal aanbod gerealiseerd. We werken aan het versterken van ouderbetrokkenheid.

Inspanningen 2024 (I)

- We zorgen voor een compleet en breed aanbod op het gebied van sport, cultuur, (talent)ontwikkeling. We focussen ons daarbij op de stimulering van ouderbetrokkenheid en de verbinding met de wijkpartners.
- Voor het KidzOnly programma is een coördinator aangesteld. Deze verbindt scholen, aanbieders (sport, cultuur, zorg) en wijkpartners. Via de wijkwebsite is het programma voor de hele wijk toegankelijk.
- We geven opdracht voor het ontwikkelen van aanbod voor de groep 10-14 jarigen.

Openbare ruimte (T)

Bewoners ervaren De Laar/Elden als een aantrekkelijke, veilige en duurzame omgeving (D)

Door de inzet op groen, spelen en ontmoeten voelen bewoners zich prettiger in hun eigen leefomgeving. We zetten daarbij in op positieve gezondheid en het creëren van extra groen in de wijk met inwoners.

Inspanningen 2024 **(I)**

· Er wordt een ontwerp gemaakt met bewoners voor het Park Laarkwartier rondom nieuwbouw gebied Station Zuid. Park De Laar wordt geopend voor ontmoeten en recreëren, waarbij extra groen, kunst en bewegen centraal staat.
· Er zijn nieuwe speelplekken ontwikkeld en onderling verbonden (Gezonde Buurt).
· We stimuleren tegelwipacties en adoptiegroen.
. Een Tiny Forest is aangeplant.

Veiligheid (T)

Meer bewoners zijn tevreden over hun leefomgeving (D)

We zetten in op schoon, heel en veilig, zodat aandachtslocaties worden verbeterd. De focus ligt hierbij zowel op het fysieke domein als op het gebied van veiligheid in samenwerking met wooncorporaties en andere wijkpartners.

Inspanningen 2024 **(I)**

- Het jongerenwerk is gericht op een brede preventieve aanpak. De jongerenwerkpartijen worden op samenwerking en het inzetten van elkaars expertise gecoacht. Dit werpt zijn vruchten af. De partijen werken goed samen, maken gebruik van elkaars expertise en zijn zichtbaar en actief in de wijk.
- In samenwerking met de verkeerswerkgroep en andere actieve wijkbewoners en partijen worden verkeersknelpunten bekeken en aangepakt.
- Het project voor een prettiger en veiliger winkelcentrum Oostburgwal wordt afgerond met de herinrichting van de gezamenlijke buitenruimte. Het winkelcentrum is een fijnere plek voor bewoners en ondernemers geworden.
- Samen met wijkpartners wordt gewerkt aan een integrale (preventieve) aanpak ter verbetering van de leefbaarheid.

Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Meer bewoners weten elkaar te vinden zodat de sociale cohesie en het sociale netwerk onder bewoners vergroot wordt (D)

We hebben geconstateerd dat als er nieuwe ontmoetingsplekken bij komen. we eerst een goed beeld moeten hebben van wat er aanwezig is in de wijk. Uitzondering daarop is Rijkerswoerd. Bewoners hebben daar het initiatief opgepakt om een ontmoetingsplek te realiseren. Wij ondersteunen hen bij de uitwerking en totstandkoming van dit initiatief.

Inspanningen 2024 (I)

Bij de Stichting Vredenburcht heeft een wisseling in het bestuur plaatsgevonden. Wij hebben geen signalen meer gehad dat het wenselijk is om in gesprek te gaan. Voordat we een programma op de verschillende ontmoetingslocaties ontwikkelen, werken we aan de zichtbaarheid en bereikbaarheid van de locaties. We hebben opdracht gegeven voor het opzetten van een website die dit inzichtelijk maakt. Gelijktijdig wordt er gewerkt aan het versterken van het netwerk van aanbieders.

Het sportbedrijf onderzoekt met de schoolbesturen of en zo ja welke behoefte aan activiteiten er is. De opdracht aan het sportbedrijf is om hier andere subsidiepartners in het gebied bij te betrekken.

We hebben geconstateerd dat voordat we een programma in de diverse ontmoetingslocaties gaan ontwikkelen dat meer aansluit bij de behoefte van de wijk er eerst gewerkt moet worden aan de zichtbaarheid en bereikbaarheid van de locaties die er nu zijn. Hiervoor loopt een project waarbij we een website gaan opzetten die dit inzichtelijk maakt. Gelijktijdig wordt er gewerkt aan het versterken van het netwerk van aanbieders.

De Stadslandbouw heeft subsidie ontvangen voor de activiteiten die zij in het kader van hun 10-jarig jubileum organiseren. Deze activiteiten staan in het teken van sociale cohesie en ontmoeten.

Kansengelijkheid (T)

Meer ouders ontvangen opvoedondersteuning (D)

Er heeft een inventarisatie plaatsgevonden. De uitrol wordt in de 2e helft van 2024 opgepakt.

Inspanningen 2024 (I)

De gesprekken met de scholen in RKV hebben plaatsgevonden. Het speciaal onderwijs is daar ook bij betrokken. Scholen zijn in de gelegenheid gesteld een format in te vullen met daarin hun wensen ten behoeve van onderwijs en opvoedondersteuning. De inventarisatie voor de leeftijd -9 tot 4 jaar is in gang gezet. Wanneer alle wensen in kaart gebracht zijn, kan verder gewerkt worden aan een geïntensiveerd plan van aanpak en de financiering (combinatie kansrijk opgroeien en programma perspectief voor de jeugd).

Meer jongeren ronden hun opleiding af, zijn in staat om mee te doen in de maatschappij en vinden hun weg naar een ontmoetingsplek in de wijk (D)

Het netwerk van Powerplug wordt sterker en het vertrouwen van jongeren groeit. Hierdoor worden er meer open gesprekken gevoerd met jongeren over hun behoeften. Of dit ook leidt tot meer toekomstperspectief bespreken we in de eindevaluatie 2024. De eerste stappen, namelijk hulpvraag benoemen en hierover in gesprek gaan, zijn een goed signaal.

Inspanningen 2024 (I)

PowerPlug is de partij in de wijk die ingezet wordt voor het aanbieden van huiswerkbegeleiding. Tegelijkertijd wordt door deze partij ook gewerkt aan talentontwikkeling en toekomstperspectief.
Jongeren in de leeftijd vanaf 15 jaar kunnen extra begeleiding krijgen via HTR Werkt/Prospect4Cash als het gaat om het afronden van een studie en/of toeleiding naar werk. Het betreft hier jongeren die een intensieve begeleiding nodig hebben. Zowel PowerPlug als HTR werkt schenken aandacht aan ouderbetrokkenheid.
Met de moskee Nour Al Houda zijn we in gesprek over de wijze waarop het programma daar vormgegeven wordt. De Kemphaan draait een volledig programma en we kijken naar verdere ontwikkelingsmogelijkheden en behoeftes.

In RKV zijn meer voorzieningen en initiatieven op het gebied van (arbeids)participatie voor bewoners met een afstand tot de arbeidsmarkt, vrouwen en jongeren (D)

We zien dat vrouwen die deelnemen aan de activiteiten van Rijnbrugcoaching zich ontwikkelen, onder andere op het vlak van werk, maar ook in het kader van meedoen.

Inspanningen 2024 (I)

Het programma ‘Meer vrouwen in RKV doen mee’ ontwikkelt goed door. De deelnemers groeien en we zien daar een rimpeleffect ook op andere vlakken van hun leven. Goed geregeld Arnhem (GGA) is op afspraak beschikbaar bij de Madser. In de ontwikkelingen in de wijk wordt ook steeds gekeken naar de mogelijkheid om GGA volwaardig in de wijk te positioneren.

Openbare ruimte (T)

Bewoners ervaren een schone wijk met minder hondenpoep (D)

Bewoners geven aan dat er minder hondenpoep in de openbare ruimte te vinden is.

Inspanningen 2024 (I)

Het hondenlosloopgebied langs de snelweg kan alleen veiliger gemaakt worden door over een aanzienlijke lengte een hek te plaatsen, als alternatief is gekozen om dicht bij deze plek de omheinde hondenspeelplek te realiseren. Dit is uitgevoerd.

Er zijn extra aanvragen gedaan om deze depodogdispencers te plaatsen. De reacties van de bewoners zijn positief, het gevoel van bewoners is dat er minder hondenpoep in de openbare ruimte te vinden is. De extra schoonmaak van 8-10 hotspots kan niet gerealiseerd worden met de beoogde partij. Andere partijen zijn niet in beeld om dit op te pakken.

De omgeving wordt groener en minder stenig, zodat bewoners minder hittestress en een fijnere leefomgeving ervaren (D)

De wijkgroenagenda van Rijkerswoerd is gereed. In de 2e helft van 2024 wordt gestart met de uitvoering. De wijkgroenagenda van Kronenburg wordt op dit moment opgesteld.

Inspanningen 2024 (I)

De plekken zijn aangewezen en opgenomen in de wijkgroenagenda van Rijkerswoerd. En we zijn inmiddels met de wijkgroenagenda in Kronenburg gestart, waarbij ook de eerste vergroeningsplekken zijn aangewezen.

Een groter gevoel van veiligheid in de wijk (D)

De algehele gesteldheid is verbeterd.

Inspanningen 2024 (I)

Inmiddels zijn er 3 sleetse plekken opgepakt.
De eerste hofjes zijn in uitvoering. In sommige gevallen is het een combinatie van sleetse plekken en hofjes. Daarnaast is in samenwerking met woningbouwcorporatie Portaal een grootschalige actie opgezet om zowel de ruimte in- als rondom de Rijnlandflat leefbaarder te maken.

Meer (toegankelijke) speel- en beweegplekken in de wijk (D)

De voorbereidingen voor het aanpakken van 4 beweeg- en speelplekken zijn gestart en krijgen in de 2e helft van 2024 verder vorm.

Inspanningen 2024 **(I)**

Er zijn 4 beweeg- en speelplekken in beeld. Bij 3 is reeds overleg geweest met bewoners, de 4e staat gepland. Deze gesprekken waren de start van het verbetertraject.

Verkeersdeelnemers ervaren meer verkeersveiligheid (D)

Voor 2024 zijn 2 plekken benoemd om de ervaren verkeersveiligheid te verbeteren. Deze aanpassingen verkeren in verschillende stadia van uitvoering. Of dit tot een grotere ervaren verkeersveiligheid leidt evalueren we in de 2e helft van 2024.

Inspanningen 2024 **(I)**

De Groningensingel is bijna gerealiseerd. Hier worden de laatste werkzaamheden uitgevoerd.
De aanpassingen aan het Rijn-Waalpad zijn opgedeeld in deelprojecten die zich allemaal in verschillende fasen bevinden. Sommigen zijn al in uitvoering, voor anderen worden de gesprekken nog gevoerd.

Bestuur, dienstverlening en financiën

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhem is een dienstverlenende en herkenbare netwerkgemeente, die open staat voor maatschappelijke initiatieven in het publieke domein zowel vanuit de stad als vanuit de wijken (A)

Samen met de stad - Arnhem heeft een transparant, democratisch bestuur dat zich richt op samenwerking met inwoners en bedrijven (D)

Raad
De raad heeft voortgang geboekt op alle doelstellingen die in de begroting 2024 zijn vermeld. Bijzondere vermelding verdient de voorgang van het Democratie- en scholenprogramma op basis van nauwe samenwerking met het onderwijsveld.

College
Een divers Arnhem: meer verschillende Arnhemmers kunnen meedoen
Met participatie willen we de bewoners en andere betrokkenen die mee willen denken en doen in de gelegenheid stellen samen met ons de stad, wijken en buurten vorm te geven. Er zijn steeds meer mensen die vanuit betrokkenheid bij hun buurt of bij grote thema's als de energietransitie en klimaatverandering, mee willen werken aan de toekomst van de stad. Zij willen actief invloed uitoefenen op de totstandkoming van plannen en besluiten. Wij werken graag samen met hen zodat besluiten en plannen breed kunnen worden gedragen en deze kwalitatief beter zijn. We dagen andere partners die werken aan de stad uit, zoals ontwikkelaars en andere initiatiefnemers, dit voorbeeld te volgen.

Betrokkenheid: meer mensen voelen zich betrokken bij de stad Arnhem
We willen een toegankelijke gemeente zijn. Hiermee bedoelen we dat iedereen die wil meedenken of meedoen, zich gehoord en gezien moet voelen. We proberen ook de Arnhemmers te bereiken die niet snel uit zichzelf meedoen of meepraten. We communiceren daarom op een heldere manier die voor iedereen toegankelijk is. Daarnaast faciliteren we zelforganisatie en verbinden we vraag en aanbod van initiatieven in de wijk. Op deze manier vergroten we de betrokkenheid en invloed van inwoners op de sociale en fysieke leefbaarheid.

Samen sterker en wijzer worden: kwaliteitsimpuls in plannen, beleid en projecten
Met participatie willen we de kwaliteit van plannen en besluiten verbeteren door de kennis en ervaring aan te boren van inwoners en andere maatschappelijke betrokkenen. Besluiten worden doorgaans beter als belanghebbenden betrokken zijn. We weten wat er speelt en wat er leeft, spelen daarop in en stellen de opgave centraal. De inzet van effectieve burgerparticipatie hoort in het Arnhems DNA en daarbij in de genen van alle medewerkers van de gemeente Arnhem.

Rekenkamer: Uitvoeren onderzoeksprogramma **(I)**

Q4 2023
Eind 2023 is zowel het onderzoek naar generatiearmoede als het onderzoek naar de dienstverlening van de ODRA afgerond.

Q1 2024
Begin januari 2024 is de tijdelijke secretaris gestart vanwege uitval van de onderzoeker en secretaris-onderzoeker.
Daarnaast is, op basis van gesprekken met een groot deel van de fracties van de gemeenteraad in 2023, het onderzoeksprogramma 2024-2026 vastgesteld. Dit jaar gaat een onderzoek van start naar de processen rondom omgevingsvergunningverlening binnen de gemeente Arnhem/ODRA, een onderzoek naar het subsidiebeleid van de gemeente Arnhem, een onderzoek naar de doorwerking van New Energy Made In Arnhem (Nemia) en het afronden van het startonderzoek NPLV Arnhem-oost dat in 2023 is gestart.
In februari is het onderzoeksrapport met betrekking tot de dienstverlening van de ODRA gepresenteerd aan de raad.

Q2 2024
Begin april 2024 is het onderzoeksrapport met betrekking tot generatiearmoede gepresenteerd aan de raad en heeft er een themabijeenkomst plaatsgevonden voor de raadsleden ter verdieping van het rapport.
Eind mei 2024 zijn er twee onderzoeksbureaus gekozen en vervolggesprekken gevoerd om de onderzoeksopzet definitief te maken voor de onderzoeken naar subsidiebeleid en de ODRA.

Q3 2024
Eind juli 2024 is het onderzoeksrapport van het startonderzoek NPLV Arnhem-Oost verzonden voor bestuurlijk wederhoor en dit zal in Q4 van 2024 worden aangeboden aan de raad. Daarnaast is het vergelijkend rapport van de rekenkamers Heerlen, Lelystad, Groningen en Arnhem met betrekking tot de verschillende lokale invullingen van het NPLV opgesteld. Dit zal tegelijkertijd met het rapport van NPLV Arnhem-Oost worden aangeboden aan de raad.
In augustus 2024 zijn de startgesprekken voor de twee te starten onderzoeken gevoerd.

Belangrijk om op te merken, is dat de start van de twee nieuwe onderzoeken vertraging opgelopen heeft doordat de startgesprekken pas na het zomerreces konden plaatsvinden. De beoogde opleverdata van de beide onderzoeksrapporten zullen hierdoor mogelijk verder worden opgeschoven en het onderzoek naar de doorwerking van Nemia zal niet meer in 2024 worden afgerond.

College: De kracht, kennis en kunde van inwoners en ondernemers benutten **(I)**

Om de zeggenschap van inwoners te vergroten, en om de mogelijkheid te geven mee te praten en mee te beslissen over grote maatschappelijke kwesties, wordt er een Burgerberaad georganiseerd op het thema klimaat. Het burgerberaad is een representatieve groep willekeurig gelote inwoners die de gemeente adviseert. Het eerste Burgerberaad Afval is inmiddels afgerond. De aangenomen adviezen worden ambtelijk getoetst op juridische en praktische haalbaarheid en financiële aspecten worden in kaart gebracht. De adviezen die door de toets komen, worden vervolgens verwerkt in het nieuwe afvalbeleid. In oktober 2024 zwaait de huidige Arnhemse kinderburgemeester af en start de derde kinderburgemeester met zijn/haar ambtstermijn. Om de participatieverordening aan te passen in 2025, zijn we bezig met de voorbereidingen.

College: Eenduidige werkwijze leveren **(I)**

Vanwege de organisatie van de Burgerberaden wordt de uitvoeringsagenda van burgerparticipatie (actieprogramma samen maken we Arnhem) bijgesteld. In het actieprogramma “Samen maken we Arnhem” was rekening gehouden om € 60.000 aan te wenden voor betrokkenheidsprofielen en € 25.000 voor de participatiegids. Over de inzet van deze middelen waren nog geen afspraken gemaakt en in het kader van de bezuinigingen zijn deze middelen ten gunste van de Algemene reserve vanuit de Bestemmingsreserve Burgerparticipatie vrijgevallen.

Samen met de regio - Arnhem speelt een relevante en betekenisvolle rol in de regionale, landelijke en grensoverschrijdende netwerken (D)

Realiseren van onze eigen gemeentelijke ambities kan niet zonder samenwerking met onze partners in de regio, landelijk en in de grensregio. Daarom steken wij zowel bestuurlijk als ambtelijk tijd en energie in het onderhouden van contacten.

Arnhem werkt in de Groene Metropoolregio samen aan maatschappelijke opgaven die om een regionale aanpak vragen **(I)**

De vijf regionale opgaven uit de tweejarige regionale agenda 2023-2024 worden verder uitgewerkt en uitgevoerd. Een nieuwe agenda 2025-2028 is voor zienswijze aan de raad aangeboden.
Vanaf 2 april 2024 is het mogelijk om projectaanvragen in te dienen in het kader van de Regiodeal Groene Groei. De eerste projecten, waaronder ook Arnhemse, zijn al gehonoreerd en kunnen van start.

Arnhem werkt in netwerken van steden in Nederland en de Euregio én in belangenorganisaties als VNG en G40 samen aan beleidsafstemming en -beïnvloeding en draagt bij aan lobbydossiers richting het Rijk en Europa **(I)**

O.a. de druk op de gemeentefinanciën (ravijnjaar) is een gedeelde zorg onder gemeenten. De VNG en G40 zijn belangrijke organisaties die namens de gemeenten, juist ten tijde van de kabinetsformatie, hiervoor aandacht hebben gevraagd. Ook over andere hoofdonderwerpen brachten zij lobbydossiers uit.

Arnhem versterkt de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio en met steden in Noordrijn-Westfalen (NRW) **(I)**

De samenwerking met partners in Euregionaal verband wordt onverminderd voortgezet.
In een gespreksnotitie is de raad geïnformeerd over de uitkomsten van de eerste fase van het onderzoek Uitbreiding structurele buitenlandse relaties (amendement 22A82). Alvorens eventuele gesprekken met partijen in de stad plaatsvinden zal de raad van gedachten wisselen over het afwegingskader.

Arnhem: dienstverlenend en herkenbaar - Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de (digitale) dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers (D)

Inwoners kunnen voor steeds meer zaken die zij met de gemeente regelen terecht op de website, zoals voor de geboorteaangifte of vermissing van reisdocumenten. We zijn daarnaast fysiek aanwezig op meerdere locaties. Voor de meest gevraagde producten, zoals reisdocumenten en rijbewijzen, kunnen inwoners terecht in het Stadhuis en bij Loket Zuid. Dak- en thuisloze mensen ondersteunen we onder andere bij het aanvragen van een briefadres op locatie in het DAK. En we dragen als gemeente Arnhem bij aan de landelijk inschrijving van statushouders en asielzoekers door de BRP-inschrijfstraat in Zevenaar te bemensen.

In 2024 zijn we gestart met het automatische klanttevredenheidsonderzoek. Iedereen die een afspraak heeft gehad aan een van de balies van Burgerzaken, krijgt automatisch per mail een uitnodiging om een reactie te geven op de geboden dienstverlening. Op deze manier monitoren we de klanttevredenheid en kunnen we onze dienstverlening zo nodig aanscherpen. Ongeveer 20% van de inwoners maakt gebruik van deze mogelijkheid. Dit heeft bijvoorbeeld geleid tot verbetering van teksten op de website en afstemming met fotografen over de (kwaliteit) van pasfoto’s.

Optimale dienstverlening (I)

Sinds dit jaar is er sprake van een zogenaamde ‘paspoortpiek’. In deze en de komende jaren worden meer reisdocumenten aangevraagd dan in de afgelopen jaren. (Zie hiervoor ook raadsbrief ‘Paspoortpiek d.d. 21-05-2024’.) Om inwoners zo snel mogelijk aan een document te helpen, zijn extra medewerkers ingezet en zijn de balies inmiddels ook op de dinsdagen open voor aanvragen voor reisdocumenten. Daarnaast is het stadhuis in aanloop naar de zomervakantie drie zaterdagen open gegaan, speciaal voor het aanvragen en ophalen van reisdocumenten. Door de extra inspanning kunnen inwoners medio 2024 in de meeste gevallen binnen één a twee weken terecht voor een nieuw reisdocument.

We hebben geïnvesteerd in een bredere inzetbaarheid van medewerkers op de afdeling Burgerzaken. Daardoor wordt de afdeling flexibeler en zijn we beter in staat om in te spelen op de vraag van de inwoner en op piekperiodes. Door de inzet op het verbreden van kennis en kunde van medewerkers, kunnen we vanaf de tweede helft van dit jaar ook voldoen aan de afspraak om structureel drie dagdelen per week aanwezig te zijn in het DAK.

Op 6 juni vond de verkiezing plaats voor de leden van het Europees Parlement. In aanloop naar de verkiezing zijn we een campagne gestart om kiezers te informeren en om hen aan te moedigen om gebruik te maken van hun stemrecht. We hebben hiervoor onder andere een verkiezingsflyer huis aan huis verspreid, sociale media ingezet en een verkiezingsfestival georganiseerd op zondag 2 juni.
De verkiezingsdag is goed verlopen. Alle stembureaus waren toegankelijk voor kiezers, enkele daarvan met lichte ondersteuning van stembureauleden. We werkten hiervoor opnieuw samen met het Platform Chronisch Zieken en Gehandicapten (APCG). De stemopneming werd, net als bij de verkiezing in november 2023, centraal uitgevoerd. Op 7 juni zijn in het Stadhuis alle stemmen geteld. Ook dit is zodanig goed verlopen dat er geen hertelling nodig bleek te zijn.

De telefonische bereikbaarheid is sterk verbeterd. Dat hebben we gerealiseerd door extra medewerkers aan te trekken en de beschikbaarheid van medewerkers aan de telefoon te verhogen. Specifiek voor het opvangen van de extra telefoontjes na het opleggen van de belastingaanslag, zijn medewerkers aangetrokken en opgeleid. Ook hebben we goede samenwerkingsafspraken gemaakt met De Connectie. Hierdoor is de telefonische bereikbaarheid in die periode verbeterd van 41% in 2023 naar 71% in dezelfde periode dit jaar.

Begin 2024 zijn we overgestapt op een andere telefooncentrale. Een groot voordeel van het nieuwe systeem is dat bellers die in de wachtrij staan, kunnen aangeven dat ze teruggebeld willen worden. Hier wordt regelmatig gebruik van gemaakt en er wordt positief op gereageerd. Bellers behouden hun plek in de wachtrij en worden dus binnen afzienbare tijd teruggebeld.

Sinds de oprichting in 2017 levert De Connectie ICT-diensten aan onze gemeenten via een gemeenschappelijke regeling. Ondanks diverse verbeterinitiatieven sinds de start, is gebleken dat het gezamenlijk opdrachtgeverschap van de gemeenten richting De Connectie en de opdrachtnemersrol door de Connectie nog niet optimaal functioneren.
De aansturing van de IV-keten vereist daarom een centrale aanpak waarbij de drie gemeenten gezamenlijk sturing geven aan deze IV-keten, ondersteund door een vastgestelde strategische IV-agenda. De strategische IV-agenda voor 2025 richt zich op de optimalisatie en modernisering van onze gemeentelijke ICT-infrastructuur. De strategische agenda heeft 9 kerngebieden: innovatie met nieuwe technologieën (o.a. AI), modern werken, efficiënte bedrijfsvoering, inclusieve dienstverlening, duurzaamheid, openheid en informatieveiligheid en autonome marktontwikkelingen. De kernthema's zijn cruciaal voor de continuïteit van onze dienstverlening, de operationele efficiëntie te verhogen en ervoor te zorgen dat de gemeenten klaar zijn voor toekomstige technologische en maatschappelijke ontwikkelingen.
Wij zullen in aanloop naar de Perspectiefnota 2026 en de tussenrapportage (TURAP I) 2025, de informatievisie en strategische IV-agenda aan u voorleggen, met het oog op het vaststellen van de initiatieven en daarvoor benodigde investeringen als begrotingskader voor 2025 en 2026.

Digitaliseren van het klantproces (I)

In 2023 hebben we verschillende eDiensten ingevoerd, met een directe uitwerking voor dienstverlening aan burgers. We hebben helaas moeten constateren dat niet alle eDiensten ook tot kortere en efficiëntere werkprocedures hebben geleid. Er is dan ook meer inzet nodig dan verwacht om tot een optimale inbedding te komen. Het afgelopen half jaar hebben we vooral achter de schermen verder gewerkt aan het aanscherpen en optimaliseren van de werkprocessen. Dat gaat verder dan alleen de eDiensten. Zo hebben we het papierloos werken verder gebracht, waarvoor we onder andere klantreizen in beeld hebben gebracht. Uiteindelijk draagt dit bij aan efficiëntere dienstverlening aan burgers.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2024	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	106.334	-3.221	103.113
Baten	621.051	11.355	632.406
Saldo lasten en baten	514.717	14.576	529.293
Toevoegingen aan reserves	317	0	317
Onttrekkingen aan reserves	13.106	213	13.319
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**12.789**	**213**	**13.002**
Prognose resultaat	**527.506**	**14.789**	**542.295**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	-3.221	V					
Publieke dienstverlening	256	N	BRP-straat Zevenaar	J	S	AR	J
Bedrijfsvoering en PenO	224	N	Kosten personele formatie	N	I	AR	J
Bedrijfsvoering en PenO	124	N	Resultaat uitvoeringskosten bureau nieuwkomers	N	I	BR	J
Raad	93	N	Resultaat rekenkamer 2023	J	I	BR	J
Publieke dienstverlening	13	N	Gemeentefonds Meicirculaire - DU BRP	N	S	AR	J
Wijken en wijkgericht werken	35	N	Burgerberaad	N	I	BR	J
Financiën	-56	V	Monitor leefbare wijken	J	I	AR	J
Wijken en wijkgericht werken	-75	V	Doorontwikkeling wijksturing	J	I	AR	J
Bedrijfsvoering en PenO	-82	V	Ondersteuning college verminderen	JB	S	AR	J
Bedrijfsvoering en PenO	-100	V	Vrijval budget Sustainable Development Goals	JB	I	AR	J
Bedrijfsvoering en PenO	-153	V	Bijstelling energiekosten eigen gebruik	N	I	AR	J
Bedrijfsvoering en PenO	-200	V	Jongerenbudget laten vallen	JB	S	AR	J
Bedrijfsvoering en PenO	-400	V	Vrijval budget verbeteren systemen en processen	JB	I	AR	J
Digitalisering en automatisering	-650	V	Resultaat De Connectie 2023	N	I	AR	J
Financiën	-1.000	V	Reëel ramen loonsom	JB	S	AR	J
Financiën	-1.250	V	Actualisatie MIP	N	S	AR	J
Baten	11.355	V					
Financiën	11.497	N	Gemeentefonds Meicirculaire	N	S	AR	J
Financiën	-142	N	Areaalontwikkeling opbrengsten OZB	J	S	AR	J
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	213	V					
Raad	93	V	Onttrekking bestemmingsreserve rekenkamer resultaat 2023	J	I	BR	J
Wijken en wijkgericht werken	60	V	Vrijval BR Burgerparticipatie: geen middelen voor dashboard betrokkenheidsprofielen	JB	I	BR	J

Wijken en wijkgericht werken	35	V	Burgerberaad	N	I	BR	J
Wijken en wijkgericht werken	25	V	Vrijval BR Burgerparticipatie: geen middelen voor participatiegids	JB	I	BR	J

BRP-straat Zevenaar & Gemeentefonds Meicirculaire DU BRP
De gemeente ontvangt voor de bemensing van de BRP straat in Zevenaar een uitkering van het Rijk van € 495.000 per jaar. In de begroting wordt er vanuit gegaan dat de kosten die de gemeente hiervoor maakt voor een deel uit de reguliere budgetten voor Publieke Dienstverlening kunnen worden gedekt, en werd een deel van de uitkering van het Rijk aan de algemene middelen toegevoegd. Het blijkt echter dat door toegenomen werkzaamheden de volledige uitkering van het Rijk noodzakelijk is om alle taken uit te kunnen voeren. Hierdoor ontstaat nu een nadeel van € 256.000.
Vanwege wijziging van de taakverdeling tussen de operationele BRP-straten is de verdeling van de decentralisatie-uitkering aangepast. Voor de gemeente Arnhem betekent dit een aanvulling van de totale uitkering met € 13.000, welke als extra baten zijn verwerkt op het gemeentefonds op S00. De lasten worden in dit programma gerealiseerd.

Kosten personele formatie
Voor het hier vermelde knelpunt in de loonkosten wordt voorgesteld deze te dekken met een voordeel op de loonkosten in het programma Klimaat en Energie. Voor werkzaamheden voor Duurzaamheid zijn er niet bestede middelen van 2023 doorgeschoven naar 2024. Hierna bleek, eind 2023, de subsidie Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE) nog niet volledig te zijn gebruikt i.v.m. krapte op de arbeidsmarkt. Omdat deze subsidie eerst volledig moet worden benut lijkt het niet haalbaar het uit 2023 overgehevelde bedrag in 2024 in te zetten voor Duurzaamheid.

Resultaat uitvoeringskosten bureau nieuwkomers
Zie voor toelichting programma S08.

Resultaat Rekenkamer 2023
De Rekenkamer heeft over 2023 een nadelig resultaat gerealiseerd van € 93.000. Dat is enerzijds een gevolg van de langdurige ziekte van de medewerkers van de Rekenkamer, anderzijds heeft de Rekenkamer mede daardoor extra moeten inhuren om het complexe onderzoek inzake generatiearmoede op tijd te voltooien. Ook heeft de Rekenkamer door die ziekte extra secretariaatscapaciteit moeten inhuren ter ondersteuning van de onderzoeken. De Rekenkamer beschikt over een bestemmingsreserve om te borgen dat onderzoeken kunnen worden uitgevoerd. Aangezien de jaarrekening 2023 van de gemeente al is afgerond, wordt voorgesteld om het nadelig resultaat ad € 93.000 in 2024 te onttrekken aan de bestemmingsreserve Rekenkamer. Na verrekening van het resultaat bedraagt de stand van de bestemmingsreserve € 120.000.

Burgerberaad
Ten aanzien van het eerste burgerberaad verwachten we een nadeel van € 35.000. De totale lasten van dit eerste burgerberaad komen hiermee uit op € 300.000. Ondanks dat de lasten voor projectmanagement en vergoedingen aan deelnemers lager zijn uitgevallen dan begroot, hebben met name extra lasten voor locatie & catering, tolken en evaluatie door de HAN, voor deze overschrijding gezorgd. Het nadeel op de lasten van het eerste burgerberaad zorgt tegelijkertijd voor een extra onttrekking van € 35.000 op de bestemmingsreserve Burgerberaden.

Monitor leefbare wijken
In 2023 zijn de lasten voor de tweejaarlijkse monitor leefbare wijken van het destijds in 2024 opgenomen budget van € 125.000 verdeeld naar € 56.000 in 2023 en € 69.000 in 2024. De aanpassing op de begroting 2024 was nog niet geëffectueerd. Dit doen we nu alsnog, waardoor een voordeel op de Algemene middelen ontstaat van € 56.000.

Doorontwikkeling wijksturing
In de begroting 2024 stond € 150.000 opgenomen voor doorontwikkeling/implementatie Koersnota 2.0. Dit budget wordt voor de helft verdeeld naar 2024 en 2025. Hierdoor ontstaat op de begroting 2024 een voordeel van € 75.000.

Ondersteuning college verminderen
Voorgesteld wordt om de ondersteuning van het college te verlagen voor de onderdelen woordvoering, wethoudersadvies en het secretariaat. Het gevolg van deze maatregel is dat er rekening moet worden gehouden met de beschikbare capaciteit en dat niet aan alle aspecten kan worden voldaan zoals men dat nu gewend is. Er moeten keuzes worden gemaakt met betrekking tot zichtbaarheid als het gaat om woordvoering, agendabeheer en ook de adviseurs kunnen zich minder toeleggen op hun taken.

Vrijval budget Sustainable Development Goals
In verband met herschikking van de prioriteiten komt dit budget te vervallen. Binnen de bestaande formatie blijft dit thema onder de aandacht en proberen we in de lopende projecten en met de brede welvaart de koppeling te maken.

Bijstelling energiekosten eigen gebruik
De energietarieven voor 2024 zijn voor 100% gefixeerd en zijn lager dan aanvankelijk gedacht. Op basis hiervan is de verwachting dat de energiekosten voor eigen gebruik (openbare ruimte en vastgoed) lager zijn dan verwacht waardoor we een voordeel van in totaal € 300.000 verwachten voor de algemene middelen. Dit voordeel is verspreid over diverse begrotingsprogramma's, namelijk in Wijken algemeen € 39.000, S00 Bestuur, dienstverlening en financien € 153.000, in S02 Bereikbaarheid € 84.000, in S03 Economie € 2.000, in S05 Cultuur € 2.000 en in S12 Wonen en leefomgeving € 21.000.

Jongerenbudget laten vallen
Het jongerenbudget heeft als doel om de instroom van jonge potentials in onze organisatie te vergroten. Dit budget is bijvoorbeeld veelvuldig ingezet voor instroom van trainees waarvoor op de afdelingen nog geen reguliere formatie beschikbaar was. Nu de gemeentepool van start is gegaan, ontstaat er een dubbeling. Ook de gemeentepool heeft immers als doel om instroom van (o.a.) jonge potentials in onze organisatie te vergroten. Hiermee kan dus gekeken worden naar het, in de komende jaren, afschalen van het jongerenbudget. Dit kan niet volledig en per direct aangezien er nog dekking nodig is voor zittende formatie en dit budget tevens gebruikt wordt voor financiering van werkervaringsplekken.

Vrijval budget verbeteren systemen en processen
In de begroting voor 2024 is een incidenteel bedrag opgenomen van € 400.000 met de bedoeling het in te zetten voor de verbetering van systemen en processen. Hierop zijn nog geen toezeggingen, aanspraken of anderszins van toepassing waardoor het in principe anders ingezet kan worden / kan worden bespaard. Genoemde besparing doet wel afbreuk aan de doelstellingen van het organisatieprogramma Lekker Werken aan de Ambities van Arnhem (LWAA). Eén van de grootste ergernissen van medewerkers is juist klantonvriendelijkheid, inefficiency, e.d. van en in processen en systemen.

Resultaat De Connectie 2023
De Connectie heeft over 2023 een positief resultaat gerealiseerd. Deels kan dit worden verklaard door de vrijval van een aantal niet aangewende stelposten en deels doordat een aantal projecten vertraagd is wat heeft gezorgd voor een lager kostenniveau dan waarmee in de begroting rekening is gehouden.
Reëel ramen loonsom
Het voorstel is om de ambtelijke organisatie niet meer te begroten op basis van het maximum van de salarisschaal, maar op basis van het maximum van de salarisschaal minus één periodiek. Hiermee kan in 2024 € 1,0 miljoen ruimte worden gevonden. Deze wijziging in de systematiek is te onderbouwen doordat de actuele samenstelling van ons personeelsbestand (qua leeftijd en ervaringsjaren) de laatste twee jaren minder kostbaar is gebleken dan begroot.

Actualisatie MIP
Het Meerjareninvesteringsplan (MIP) is geactualiseerd. Hierbij is gekeken naar de planning van de verschillende investeringen. Doordat diverse investeringsprojecten worden getemporiseerd, leidt de actualisatie van het MIP tot een vrijval voor de algemene middelen van € 1,3 miljoen in 2024.

Gemeentefonds Meicirculaire
In de meicirculaire zijn de afspraken uit de Voorjaarsnota verwerkt: de nieuwe financieringssystematiek is vervroegd naar 2024. Dit betekent dat de koppeling van het accres aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands

product (bbp) per 2024 al is ingevoerd. Voor het nadeel dat hierdoor ontstaat is in 2024 volledige compensatie verstrekt.
Verder is in de meicirculaire 2024 het accres voor loon- en prijsontwikkelingen eerst geactualiseerd voor de macro-economische cijfers van het Centraal Economisch Plan (CEP) 2024. Vervolgens is de indexatie voor loon- en prijsontwikkeling vanaf 2024 gebaseerd op de prijs bruto binnenlandse product (pbbp).
Het BTW-Compensatiefonds (BCF) heeft een plafond. Gemeenten zijn in 2023 € 573 miljoen onder dit plafond gebleven met declaraties. In de septembercirculaire 2023 werd al een voorschot van € 359 miljoen uitbetaald. De definitieve afrekening BCF bedraagt hierdoor € 214 miljoen extra en dit bedrag wordt in 2024 incidenteel toegevoegd. Dit betekent een voordeel van ruim € 2 miljoen in 2024. Daarnaast ontstaan vanaf 2024 structurele voordelen van circa € 7 tot € 8 miljoen als gevolg van actualisatie van aantallen op de maatstaven en indexatie van de integratie-uitkeringen beschermd wonen en participatie.

Areaalontwikkeling opbrengsten OZB
De opbrengsten OZB worden geraamd op basis van het aantal woningen inclusief de groei die hierin in de komende jaren verwacht wordt. Voor deze zogenaamde areaalontwikkeling is meerjarig een extra opbrengst OZB in de begroting opgenomen. Jaarlijks wordt beoordeeld of de geraamde extra opbrengsten naar boven of beneden bijgesteld moeten worden op basis van actuele gegevens over de ontwikkeling van de woningbouwvoorraad. De areaalontwikkeling 2024 blijft achter bij waar in de Begroting 2024 van uit is gegaan. De geraamde opbrengsten OZB worden daarom vanaf 2024 structureel met € 141.500 naar beneden bijgesteld.

Vrijval BR Burgerparticipatie: geen middelen voor dashboard betrokkenheidsprofielen
In het actieprogramma “Samen maken we Arnhem” was rekening gehouden om € 60.000 aan te wenden voor betrokkenheidsprofielen. Op basis van big data onderscheidt het model acht groepen inwoners die van elkaar verschillen in vertrouwen in de overheid en algemene betrokkenheid. Over de inzet van deze middelen waren nog geen afspraken gemaakt en in het kader van de bezuinigingen gaan deze middelen vrijvallen ten gunste van de Algemene reserve vanuit de Bestemmingsreserve Burgerparticipatie.

Vrijval BR Burgerparticipatie: geen middelen voor Participatiegids
In het actieprogramma “Samen maken we Arnhem” was rekening gehouden om € 25.000 aan te wenden voor de participatiegids. De participatiegids geeft per wijk een beeld van de inwoner en welke participatieprojecten in deze wijken plaats hebben gevonden. Over de inzet van deze middelen waren nog geen afspraken gemaakt en in het kader van de bezuinigingen gaan deze middelen vrijvallen ten gunste van de Algemene reserve vanuit de Bestemmingsreserve Burgerparticipatie.

Veiligheid

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast (A)

Wijkveiligheid: veilige en leefbare wijken (D)

We pakken de overlast en (veelvoorkomende) criminaliteit dagelijks aan. De driehoek geeft onverminderd prioriteit aan wijkveiligheid. Zoals met de raad gedeeld in het plan leefbare en veilige wijken, zijn ook in deze verslagperiode weer concrete fysieke maatregelen genomen in de wijken die de veiligheid direct en zichtbaar ten goede komen.

We pakken met de wijkveiligheidsplannen verloedering en overlast aan (I)

De wijkveiligheidsplannen zijn aangescherpt zodat we focus aanbrengen in de aanpak op de plekken die ertoe doen. In alle gebieden in Arnhem zijn activiteiten ondernomen die tot doel hebben overlast en (veel voorkomende) criminaliteit te voorkomen en terug te dringen. We richten ons in het bijzonder op de aanpak van jeugdoverlast, veroorzaakt door diverse groepen op verschillende plekken in wisselende samenstellingen. Maatwerk en intensieve samenwerking zijn hierbij vereist.

Kwetsbare plekken maken we 'schoon, heel en veilig' (I)

De sinds enige tijd ingezette aanpak van hotspots is onverminderd voortgegaan. De speciaal aangestelde functionaris die de integrale aanpak coördineert in een afgebakend gebied om onveiligheid tegen te gaan (crisis- en overlastcoördinator) is van start gegaan. Hiermee krijgen we meer regie op de aanpak van hotspots. Er wordt een speciale aanpak uitgevoerd in het gebied rond de Hommelsestraat, -weg en de Sonsbeeksingel (de Hommel en de Singel), opdat dit gebied veiliger en leefbaarder wordt. Er wordt eveneens ingezet op de jeugdoverlast in Schuytgraaf.

We sluiten gevaarlijke en overlastgevende panden (I)

Het integrale Interventieteam Panden heeft een aantal controles uitgevoerd, waarbij potentieel gevaarlijke of overlast gevende panden zijn bezocht. Waar nodig zijn eigenaren verplicht gesteld om maatregelen te treffen. Er hoefden geen panden te worden gesloten.

We zorgen voor voldoende handhavers op straat (I)

De straatcapaciteit van handhaving is op orde. We zijn aantrekkelijk voor aspirant handhavers. Het handhavingsbeleid dat is gedeeld met de raad zal de komende tijd richting verschaffen ten aanzien van de inzet van handhavers op straat.

Zorg en veiligheid: minder overlast, meer zorg (D)

We hebben stevig ingezet op de aanpak van onveiligheid en overlast door mensen die zorg nodig hebben te helpen. De persoonsgerichte aanpak in de wijken wordt uitgevoerd en het netwerk van veiligheids- en zorgpartijen is verstevigd. Maar de uitdagingen zijn aanzienlijk, vanwege de maatschappelijke ontwikkelingen die leiden tot meer kwetsbare mensen op straat en tekorten in geld en personeel in het zorgsysteem. De effecten daarvan voelen we.

We voorkomen veiligheidsproblemen door een persoonsgerichte aanpak op wijkniveau (I)

Er is hard gewerkt aan het operationaliseren van de persoonsgerichte aanpak op wijkniveau. De PGA-experts (voorheen coördinatoren Overlast en Zorg (OZO)) zijn van start gegaan. Momenteel hebben zij zo'n ... casussen in behandeling in alle wijken van Arnhem.

We verbeteren de aanpak van ernstige problematiek in het Zorg- en Veiligheidshuis (I)

Momenteel wordt hard gewerkt aan de kwaliteitsimpuls van het Zorg- en Veiligheidshuis, die moet leiden tot een assertievere afhandeling van casussen, een focus op de operatie en een goede aansluiting op onze eigen persoonsgerichte aanpak in de wijk. Dit alles gebeurt 'terwijl de winkel open is' c.q. lopende en nieuwe casussen worden behandeld.

We zorgen voor opvang van personen met wie het toch mis gaat (I)

Het interventieteam, waarover de raad eind vorig jaar is bericht, is operationeel. Daarmee versterken we een snelle en zorgvuldige opvang van personen die zorgen voor overlast en onveiligheid op straat. Het is nog te vroeg om het effect van het team te kunnen meten. We zijn ervan overtuigd dat het op korte termijn effect zal hebben.

We behandelen de binnenkomende meldingen woonoverlast snel en adequaat (I)

In 2024 zijn 286 casussen inzake woonoverlast afgehandeld. Er zijn 322 nieuwe meldingen binnengekomen. Op het moment van schrijven zijn er 36 lopende zaken. Tevens zijn zo'n 30 meldingen die geen woonoverlast betroffen effectief bij een samenwerkingspartner belegd teneinde voor inwoners resultaat te bereiken.

We begeleiden jongeren in en uit detentie (I)

Vanwege vertraging in het verkrijgen van de middelen van het Rijk die nodig zijn voor de inzet van de RIO (re-integratie officier) Jeugd, hebben we nog niet onze ambitie gestand kunnen doen om iedere Arnhemse jeugdige die in detentie komt te begeleiden. We hebben dit wel uitgebreid voorbereid en zijn startklaar.

Ondermijnende criminaliteit: we weren criminelen (D)

De aanpak van ondermijning staat stevig en wordt uitgebreid. Voor de zomer is nieuw beleid met de raad gedeeld dat helderheid verschaft over de vergunningen en handhaving inzake sekswerk en de aanpak van heling door het digitale opkopersregister. Ook hebben we de raad voorgesteld om de exploitatie van vakantieparken vergunningsplichtig te maken, zodat dit een gezonde en vitale branche kan zijn en blijven.

We wapenen ons tegen ondermijnende invloed (I)

We hebben ingezet op de voorlichting en training van eigen medewerkers, zodat zij weerbaar worden tegen ondermijnende invloeden.

We maken burgers bewust (I)

We hebben stevig ingezet op een weerbare Arnhemse maatschappij, door de Meld Misdaad Anoniem campagne alsmede lokale acties in de wijken waarmee met demonstratiemateriaal burgers worden gewezen op de gevaren van ondermijnende activiteiten en wat je ertegen kunt doen.

We pakken drugslocaties aan (I)

We hebben in 2024 een tiental drugslocaties kunnen aanpakken door effectieve inzet van bestuurlijke maatregelen. Tevens hebben we een aantal risicolocaties in zicht, waarbij we met de partners zoeken naar manieren om deze aan te pakken. We hebben in 2024 ook effectief kunnen interveniëren op een vijftal gevallen van straathandel. We doen dit alles naar aanleiding van rapportage van en in nauwe samenwerking met de politie.

We pakken mensenhandel aan (I)

We hebben veel preventieve en bewustwordingsactiviteiten uitgevoerd: netwerkbijeenkomsten voor aandachtsfunctionarissen, voorlichting en training voor professionals over hoe mensenhandel te herkennen, bijeenkomsten om bewustwording te kweken bij ondernemers en een toneelstuk dat mensenhandel invoelbaar maakt. Tevens zijn we bezig met de voorbereiding van een roadshow op scholen, een preventiecampagne voor in het najaar en een (nep) loverboy actie in het uitgaansgebied. Het zogenoemde signalenoverleg mensenhandel, dat plaatsvindt onder onze regie, heeft tot nu toe 19 signalen van mogelijke mensenhandel behandeld. Op het tiental bestuurlijke rapportages illegaal sekswerk die zijn ontvangen van de politie zijn lasten onder dwangsom opgelegd, een persoonsgerichte aanpak gestart en waarschuwingen afgegeven. Onze partner Moviera heeft de afgelopen tijd zo'n vijftien personen opgenomen op het noodbed en heeft zo'n 30 nieuwe aanmeldingen gehad van mogelijke slachtoffers. Tot slot hebben we het beleid inzake vergunningen en handhaving rondom sekswerk aangeboden aan de raad.

We pakken witwassen aan (I)

In 2024 zijn tot nog toe 31 bibob-onderzoeken afgerond en lopen er op dit moment 15 onderzoeken. Naar aanleiding van ons eigen onderzoek is in drie gevallen een advies gevraagd aan het Landelijk Bureau Bibob. Bovendien zijn er in opdracht van de Regionale inkooporganisatie 50 bibob-toetsen uitgevoerd op zorgbureau's waarvan er op dit moment bij een vijftal een aanvullend onderzoek gedaan wordt. Voorts is een digitaal inkoopregister geïntroduceerd, waardoor de aanpak van heling een enorme impuls krijgt. Tot slot is het voorstel naar de raad voorbereid om de exploitatie van vakantieparken vergunningsplichtig te maken.

Digitale criminaliteit: door bewustwording minder slachtoffers (D)

We hebben gewerkt aan een beter beeld van digitale criminaliteit in onze stad en een analyse van onze interventies. Voorts hebben we de lopende activiteiten inzake voorlichting van kwetsbare jongeren en ouderen voortgezet, samen met onze partners. De geplande intensivering en uitbouw van de activiteiten heeft nog niet plaatsgevonden.

We zetten in op voorlichting van kwetsbare personen (I)

Ook in de verslagperiode is voorlichting gegeven aan kwetsbare jongeren en ouderen om hen weerbaar te maken tegen digitale criminaliteit. De intensivering en uitbreiding die we willen doorvoeren kon in deze verslagperiode vanwege andere prioriteiten nog niet plaatsvinden.

We bouwen een sterk netwerk tegen cybercriminaliteit (I)

We hebben gewerkt aan het versterken van het netwerk dat nodig is voor de lokale aanpak van cybercriminaliteit. Gezien de ontwikkelingen op dit vlak is meer nodig, hetgeen we in de nabije toekomst zullen opzetten.

Openbare orde en sociale onrust: een veilige openbare ruimte voor iedereen (D)

In de verslagperiode hebben zo'n 60 demonstraties, manifestaties en 260 kleine tot grootschalige evenementen plaatsgevonden. De meest recente demonstratie van Pegida was daarbij uitzonderlijk vanwege de grootschalige inzet van politie en het gemeentelijk veiligheidsapparaat. De crisisorganisatie onder regie van de gemeente heeft te maken gehad met 25 incidenten, variërend van branden tot criminaliteit met een hoge impact op buurten en inwoners. Momenteel voeren wij een persoonsgerichte aanpak op een dertigtal casussen inzake (potentiële) radicalisering en relschoppers, waarvan de helft veel actieve inzet vraagt. Naast de lopende activiteiten ten behoeve van het veilig uitgaan (bijv. sfeerteams) is gewerkt aan het voorbereiden van een convenant Veilig Uitgaan, waarin mede maatregelen inzake discriminatie en seksuele intimidatie zijn opgenomen.

We zorgen voor veilige demonstraties, manifestaties en evenementen (I)

In de verslagperiode vonden zo'n 60 demonstraties, manifestaties en zo'n 260 evenementen plaats. De demonstratie van Pegida sprong eruit vanwege de grote politieinzet die nodig was voor een veilige doorgang. De sfeerteams zijn onverminderd ingezet ten behoeve van veilig uitgaan.

We investeren in brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg (I)

De veiligheidscoördinatie ten aanzien van brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg is onverminderd ingezet. De VGGM werkt in afstemming met de partners, waaronder wij, aan een verstandige uitvoering van de bezuinigingsopdracht die daar voorligt.

We investeren in bondgenoten (I)

We hebben nu een aantal keer bijeenkomsten voor bondgenoten in de wijken georganiseerd en enkele stedelijke bijeenkomsten. Daaruit blijkt dat er veel enthousiasme is om samen te komen en een bondgenootschap te vormen dat hecht is, ook in moeilijke tijden.

We leren kinderen en jongeren kritisch denken en verantwoord met informatie om te gaan (I)

We hebben met de Arnhemse scholen intensief voorbereid dat in het najaar op drie scholen in het voortgezet onderwijs tientallen lessen gegeven worden inzake mediawijsheid. Deze sluiten goed aan bij de groeiende vraag om kinderen wegwijs te maken in het versplinterd, dynamisch en soms misleidend medialandschap van vandaag de dag. We werken aan bestendiging en uitbreiding van dit aanbod.

We signaleren radicalisering en gaan het tegen (I)

We hebben extra geïnvesteerd in kennis over de opkomst van zogenoemde soevereine of autonome burgers, die hun burgerschap en daarmee de (lokale) overheid niet erkennen. We hebben verder gewerkt aan het signaleringsnetwerk. We hebben momenteel meer dan twintig casussen in behandeling van geradicaliseerde Arnhemmers, waarvan tien veel inzet vragen.

Preventieve jeugdaanpak (D)

De aanpak Preventie met Gezag loopt. In alle onderdelen van het programma zijn kinderen en jongeren opgenomen wiens levens en perspectief wij daadwerkelijk positief beïnvloeden. Er vindt monitoring plaats om zeker te stellen dat we de goede prioriteiten stellen.

Jongerenwerk 3.0 (I)

Jongerenwerk in Arnhem heeft zo'n 120 kwetsbare jongeren begeleid. Daarvan hebben we vanwege positieve ontwikkelingen 20 trajecten kunnen beeïndigen.

Straat en school (I)

De straatcoaches hebben een kleine 1000 contactmomenten gehad. Daarvan is een kwart significant, variërend van interventies tot activiteiten met jongeren zoals samen voetballen. De aanpak Veilig In en Om School (VIOS) is inmiddels actief op 13 scholen. Het aantal veiligheidsplannen per school is toegenomen. Het signaleren van problematiek vindt eerder plaats. In 2023 werd meer gesignaleerd bij jongeren in leerjaar drie en vier. Dit is in 2024 verschoven naar het eerste en tweede leerjaar. Scholen werken steeds meer samen en zoeken elkaar op bij Arnhemse trends. In 2024 heeft VIOS een aantal thema- en ouderbijeenkomsten verzorgd voor scholen.

Preventief Interventie Team (PIT) (I)

Het PIT helpt kinderen vanaf 6 jaar met een verhoogd risico op afglijden naar druggerelateerde criminaliteit vanwege externaliserend probleemgedrag op primair onderwijs scholen. We hebben 37 PIT-traject in behandeling. Vanwege positieve ontwikkelingen hebben we een aantal trajecten positief kunnen beëindigen. Het aantal scholen dat werkt met het PIT wordt uitgebreid.

Werk (I)

Er zijn momenteel zo'n 25 kwetsbare jongeren in een traject van Prospect4Cash. Daarvan kon een tiental aan werk worden geholpen, waardoor het risico op voortzetting van de criminele carrière is verminderd.

Versterking PGA (Aanpak risicojeugd Veiligheidshuis) (I)

We hebben zo'n 40 jongeren die dreigen af te glijden richting ondermijnende criminaliteit in een persoonsgerichte aanpak van het Zorg- en Veiligheidshuis opgenomen. We hebben vanwege positieve resultaten van 5 casussen de behandeling kunnen beëindigen.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2024	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	32.863	-164	32.699
Baten	6.516	-52	6.464
Saldo lasten en baten	-26.347	112	-26.235
Toevoegingen aan reserves	87	0	87
Onttrekkingen aan reserves	1.380	0	1.380
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**1.293**	**0**	**1.293**
Prognose resultaat	**-25.054**	**112**	**-24.942**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	-164	V					
Openbare orde en veiligheid	85	N	Horecastewards Veilige steden	J	I	AR	J
Openbare orde en veiligheid	-249	V	VGGM resultaatbestemming 2023	J	I	AR	J

Baten	-52	N					
Openbare orde en veiligheid	-52	N	Bestuurlijke boetes uhv brandbeveiligingsverordening	J	S	AR	J
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						

Horecastewards Veilige steden
Er is in 2023 incidenteel budget toegekend voor initiatieven die de leefbaarheid versterken en voor het inzetten van zogenaamde sfeerteams. Deze sfeerteams zijn service- en overlast gericht, en geven op uitgaansavonden sturing op een gastvrije manier. De sfeerteams zijn na een aanbestedingsprocedure via Stichting Veilige Steden gestart. Zij werken nauw samen met de gemeente (waaronder de gemeentelijke handhavers), ondernemers, beveiligers en politie. De bedoeling was om deze inzet in 2024 te bekostigen via de Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Korenkwartier. De begroting van de BIZ is echter niet toereikend en een aanvullende subsidie van € 85.000 voor het jaar 2024 is noodzakelijk zodat de sfeerteams daarvan bekostigd kunnen worden. Tevens zal er met de BIZ in gesprek worden gegaan over de bekostiging hiervan voor de komende jaren.

VGGM resultaatbestemming 2023
Dit betreft het resultaat van de gemeenschappelijke regeling VGGM over het jaar 2023 dat in het boekjaar 2024 wordt ontvangen. In 2023 is een positief resultaat behaald van € 1,7 miljoen waardoor we een teruggave voor de gemeente Arnhem van € 441.000 verwachten. Het voordeel valt zowel op begrotingsprogramma S01 Veiligheid (€ 249.000) als op S09 Gezondheid en sport (€ 192.000). Het gehele voordeel valt vrij naar de algemene middelen.

Bestuurlijke boetes uit hoofde van brandbeveiligingsverordening
Bij de begroting 2017 is een structurele baat begroot van € 51.500 als gevolg van de mogelijkheid tot het opleggen van een bestuurlijke boete conform de brandbeveiligingsverordening. Deze boete is echter de afgelopen jaren nooit opgelegd omdat deze boete in de praktijk niet noodzakelijk geacht wordt. Bijvoorbeeld in geval van omissies bij evenementen, vinden de evenementen geen doorgang. Daarnaast worden er andere handhavingsinstrumenten toegepast zoals bijvoorbeeld dwangsom en bestuursdwang waardoor de bestuurlijke boete uit hoofde van de brandbeveiligingsverordening niet opgelegd wordt. De brandbeveiligingsverordening kan inmiddels komen te vervallen omdat zaken die daarin worden geregeld inmiddels op andere plekken zijn geregeld. Er wordt in de gemeentelijke begroting ten onrechte rekening gehouden met deze ontvangsten.

Bereikbaarheid

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Een duurzaam bereikbare stad (A)

Bewerkstelligen van een mobiliteitstransitie: eerst de voetganger, dan de fietser, dan het OV en dan pas de auto (D)

Om de afhankelijkheid van de auto te verkleinen, zetten we in op een mobiliteitstransitie, waarbij eerst de voetganger komt, dan de fietser en vervolgens het OV en tot slot de auto. Het duurzaam mobiliteitsplan dat door het college is vastgesteld vormt de basis voor verdere inspanningen om de gewenste mobiliteitstransitie te bewerkstelligen.

We voeren het mobiliteitsbeleid uit (I)

Het duurzaam mobiliteitsplan is dit jaar door het college vastgesteld. Dit ligt nu ter besluitvorming voor de gemeenteraad.

Groter aandeel fiets en voetgangers om de stad duurzaam bereikbaar te maken (D)

We werken er aan meer mensen de fiets te laten nemen door dit alternatief aantrekkelijker te maken. We blijven fietsprojecten verkennen en voorbereiden. Het gaat daarbij zowel om fietspaden en -straten als voorzieningen om de fiets te parkeren.

We verbeteren/ breiden het stedelijk fietspadennetwerk uit, waaronder regionale snelfietsroutes (I)

In 2024 hebben we diverse fietsprojecten uitgevoerd, waaronder:

- Snelfietsroute Arnhem - Wageningen;
- Snelfietsroute Schuytgraaf fase 1 (Grote Griet - Gelderse Rooslaan tot Drielsedijk);
- Verbeterplan RijnWaalpad fase 1 (oa. Kruisstraat, Huissensedijk, Eldenseweg)
- Start herinrichting van de Hommelseweg als onderdeel van de stedelijke doorfietsroute Arnhem Noord - Alteveer;
- Start fietspaden Johan de Wittlaan – doorfietsroute de Liemers

Ook zijn diverse nieuwe fietsprojecten verder voorbereid, zoals snelfietsroute Om de Noord, de stedelijke doorfietsroute Schuytgraaf (Stenen Kamer) en de snelfietsroute VeluweWaal pad.

We stellen een actieplan aanpak voetgangersknelpunten op (I)

We hebben de volgende zaken gedaan op het gebied van lopen:

- Er is specifiek loopbeleid opgenomen in het DMP met als onderdeel een hoofdlooproutenetwerkkaart. Deze wordt nu gebruikt om het belang van looproutes mee te nemen in mobiliteits- en openbare ruimte projecten. Hierdoor kunnen eventuele knelpunten voor voetgangers worden opgelost in projecten die niet specifiek voor de voetganger zijn geïnitieerd;
- Er is een analyse loopvriendelijkheid per wijk uitgevoerd. Deze dient als input voor het loopbeleid en het bijbehorende actieprogramma;
- Er is een analyse naar de aanwezigheid van en type voetpaden op hoofdlooproutenetwerk en verbindingsnetwerk uitgevoerd. Hieruit worden nog knelpunten gedestilleerd.
- Er is een analyse van de vrije doorloopruimte op hoofdlooproute uitgevoerd. Hieruit worden nog knelpunten gedestilleerd.

Er wordt daarnaast nog gewerkt aan:

- Opstellen concept loopbeleid en bijbehorend actieprogramma
- Netwerkkaart groen, ontspannen netwerk, inclusief belangrijkste knelpunten
- Analyse knelpunten oversteeklocaties met VRI
- Ontwikkeling gedragsbeïnvloedingscampagne kinderen lopend naar school
- Aanzet werknemers gemeente Arnhem lopen van en naar werk en tijdens het werk

We realiseren maatregelen uit het fietsparkeerplan **(I)**

Er is gewerkt aan enkele maatregelen uit het fietsparkeerplan. Zo zijn we de afgelopen periode verder gegaan met het ruimen van weesfietsen. Daarnaast zijn de fietsen van het Johnny van Doornplein weggehaald en is letterlijk de rode loper uitgelegd naar de Musis fietsenstalling. We hebben de verruiming van de openingstijden van fietsenstallingen voorbereid, zodat we in 2025 daadwerkelijk de openingstijden van fietsenstallingen kunnen verruimen. Daarnaast hebben we gewerkt aan de voorbereiding van de bouw van twee nieuwe fietsenstallingen (Rozet en Willemsplein) en bekijken we ook hoe we op korte termijn het aantal fietsparkeerplaatsen kunnen uitbreiden.

We verkennen mogelijkheden van nieuwe fietsbruggen over de Rijn **(I)**

We hebben de onderzoeken naar nieuwe fietsbruggen verder doorgezet. We hebben onderzoek gedaan naar de mogelijke oplossingen en de kosten en de effecten (bijvoorbeeld verwacht aantal gebruikers). We hebben dit samen met de regio gedaan. Het onderzoek naar een oostelijke fiets- en voetgangersbrug doen we als integraal onderdeel van de gebiedsontwikkeling RIjnpark.

Meer openbaar vervoer om de stad duurzaam bereikbaar te maken (D)

We werken er aan meer mensen de bus te laten nemen door dit alternatief aantrekkelijker te maken. We blijven openbaarvervoerprojecten verkennen en voorbereiden.

We voeren concrete hoogwaardig openbaar vervoer projecten uit **(I)**

Ook in 2024 zijn we doorgaan met het voorbereiden en uitvoeren van HOV-projecten. Zo is het Schetsontwerp vastgesteld voor het Willemsplein. En hebben we een busstrook aangelegd op de Westervoortsedijk. Er is een proef uitgevoerd met een busstrook op de Batavierenweg.

Beter openbaar vervoer in de stad, de regio en naar de Randstad en Duitsland (D)

Het openbaar vervoer in de stad en in (en naar) de regio moet worden verbeterd. Ook willen we het reizen per openbaar vervoer richting de Randstad en internationale bestemmingen aantrekkelijker maken.

We lobbyen met betrekking tot het spoordossier en het lokale en regionale openbaar vervoer **(I)**

We hebben het afgelopen jaar veel contact gehad met onze partners rondom het spoor.

- Zo heeft het ministerie de MIRT-verkenning Spoorknoop Arnhem Oost voorbereid en zijn wij daarbij betrokken;
- Hebben we intensief contact gehad met Rijk, ProRail en NS over de uitplaatsing van het spooremplacement ten behoeve van woningbouw in de spoorzone Arnhem Oost;
- Zijn we via de GMR aangehaakt op de ontwikkelingen rondom de goederenroutering richting Noordoost Nederland
- Is het MIRT-onderzoek van de spoorverbinding Utrecht-Arnhem-Duitse grens weer voorbereid en zijn wij daarbij betrokken.

Daarnaast hebben we contact met ProRail en NS gehad over (toekomstige) verbindingen naar het buitenland via Arnhem.

We hebben weer actief gelobbyd voor het openbaar vervoer per bus. We hebben diverse brieven gestuurd aan PS en GS over de noodzaak om te investeren in infrastructuur en exploitatie van het openbaar vervoer. Daarnaast hebben we pro-actief input geleverd aan de programma van eisen voor de nieuwe OV-concessie. Naast deze brieven, lobbyen we op ambtelijk en bestuurlijk niveau voor investeringen in infra en exploitatie van het OV. Dat lobbyen doen we niet alleen, maar samen met onze buurgemeente Nijmegen en de regio's: GMR en Foodvalley. Een gezamenlijk product hiervan is bijvoorbeeld de Position Paper en de Netwerkambitiekaart. Een gezamenlijke visie op het openbaar vervoer in onze regio's.

Makkelijker maken van bouwen in en rond de binnenstad en op OV-locaties met behulp van parkeerbeleid en daarbij minder auto-afhankelijkheid en overlast van geparkeerde auto's (D)

We willen binnen de stad, bij voorkeur op en rond OV-knooppunten zoveel mogelijk woningen bouwen, met daarbij zo min mogelijk parkeerplaatsen en dus lagere parkeernormen. Om overlast in de omliggende gebieden te voorkomen willen we het gebied met parkeerregulering uitbreiden.

We ontwikkelen stedelijk parkeerbeleid **(I)**

We hebben, parallel aan de ontwikkeling van het duurzaam mobiliteitsplan, gewerkt aan het nieuwe parkeerbeleid. Onderdelen van dat stedelijk parkeerbeleid zijn:

- Lagere parkeernormen voor de hele stad;
- Uitbreiding van het gereguleerd gebied.
- Parkeren in stadsrandhubs als alternatief voor het parkeren (op straat) in de binnenstad

Het parkeerbeleid met de onderliggende onderdelen heeft een sterke relatie met het duurzaam mobiliteitsplan. Afronding en vaststelling van het parkeerbeleid zal dan ook plaatsvinden na vaststelling van het duurzaam mobiliteitsplan.

We passen de parkeertarieven aan **(I)**

In het kader van de bezuinigingen is voorgesteld om de parkeertarieven te verhogen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar parkeren op straat en parkeren in de garages. De beoogde opbrengst in het kader van de bezuinigingen is 5 miljoen euro per jaar.

Tegengaan verkeersoverlast **(A)**

Meer ruimte voor de voetganger, de fietser en het OV (D)

De ruimte in de stad is schaars. We gaan op zoek naar een nieuwe verdeling van die schaarse ruimte waarbij eerst de voetganger, dan de fietser, dan het openbaar vervoer en vervolgens de auto komt.

We stellen een verkeersstructuurplan op **(I)**

Op basis van het duurzaam mobiliteitsplan stellen we een verkeersstructuurplan op. Hierin leggen wij vast hoe de keuzen uit het mobiliteitsbeleid zich vertalen op ons wegennet. Hoe gaan de wegen eruit zien die een andere functie krijgen en/of kunnen anders worden ingericht (zoals lagere snelheid, minder rijstroken, fietsstraten)?

Op basis hiervan gaan we ook een kader opstellen wie er prioriteit krijgt als netwerken elkaar kruisen.

We passen de wegenstructuur aan **(I)**

In het DMP zijn goede stappen gezet om dit voor te bereiden. Zodra het DMP is vastgesteld kunnen wij de voorbereiding omzetten in uitvoering.

Minder ruimte voor de auto in en rond de binnenstad (D)

In de hele stad is de ruimte schaars, maar dat geldt zeker voor de binnenstad. De auto neemt relatief veel ruimte in de binnenstad in. Zowel door de wegen waarover de auto's rijden als door de ruimte die nodig is om deze auto's te parkeren. We willen de ruimte die de auto in de binnenstad inneemt beperken.

We verminderen het aantal straatparkeerplaatsen **(I)**

Het verminderen van het aantal straatparkeerplaatsen in de binnenstad dient gestructureerd vanuit parkeerbeleid te gebeuren. Dit is dus een inspanning die volgt uit het parkeerbeleid.

We richten de Rijnkade in als wandel- en fietspromenade **(I)**

Er is de afgelopen periode toch nog een aangepast ontwerp gemaakt om de Rijnkade (nog meer) als wandel- en fietspromenade in te richten. De gesprekken met aannemer van het waterschap lopen momenteel om ervoor te zorgen dat dit ontwerp ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

Een betere verkeersveiligheid (D)

Het verkeersveiligheidsgevoel op de weg en in het openbaar vervoer moet omhoog. We gaan voor 'nul' verkeersslachtoffers, onder andere door het aanpakken van plekken waar veel ongelukken gebeuren. Ook willen we dat scholieren veilig naar school kunnen fietsen.

We pakken verkeersonveilige locaties aan **(I)**

We hebben de afgelopen periode gewerkt aan de derde tranche ‘Aanpak verkeersonveiligheid’ (SPV, Strategisch Plan Verkeersveiligheid, incl. financiële bijdrage vanuit het Rijk). Deze voorbereidingen zijn toegespitst op locaties met meerdere ongevallen in de afgelopen jaren en/of subjectieve verkeersonveiligheidsklachten. Voor de locaties met meerdere ongevallen maken we wederom gebruik van de top-10 meest verkeersonveilige locaties op het Arnhemse wegennet.

Naast het SPV zijn we betrokken bij een initiatief vanuit het Rijk om landelijk meer sturing te kunnen geven op concrete verkeersveiligheidmaatregelen en acties. Hierbij kan gedacht worden aan meer inzet op handhaving, meer bewustwording (o.a. alcohol en verkeer, afleiding in het verkeer, jongeren en ouderen in het verkeer, et cetera) en meer vergevingsgezinde infrastructuur. De verwachting is dat voor het einde van het jaar een lijst met maatregelen en acties vanuit het Rijk beschikbaar wordt vastgesteld die landelijk uitgerold gaat worden ter bevordering van de verkeersonveiligheidaanpak. We kunnen hiermee beter grip krijgen m.b.t. richting en aanpak verkeersonveiligheid.

Met betrekking tot meer grip en sturing vanuit het Rijk hebben we ons aangemeld voor de petitie aan de Tweede Kamer: ‘Oproep tot landelijke maatregelen tegen opgevoerde fatbikes’. Op dit moment gaat het om 60 gemeenten (was 50 gemeenten), de Fietsersbond, Artsen voor Veilig Fietsen, NVSHA en VeiligheidNL. De bal ligt nu bij het ministerie om de petitie van een reactie te voorzien en voorstellen te doen richting de Kamer. De verwachting is dat dit na de zomer zal zijn. De gemeente Arnhem heeft m.b.t. deze petitie contact met de gemeenten Amsterdam en Haarlem.

We leggen schoolzones aan **(I)**

Voor 2024 is het volgende gedaan m.b.t. de schoolomgevingen en verkeerseducatie basisschoolleerlingen:

- Margarethaschool, vanwege (ver)bouwplannen in en rondom het aanwezige MFC is de aanleg schoolzone Graslaan, inclusief het voorstel voor een snelheid remmende verkeersmaatregel, nog in voorbereiding/afstemming. Dit is inclusief het educatief ‘High five’ project. De uitvoering is in 2025
- Panoramaschool, hierover zijn reeds gesprekken met de school (schoolzone en verkeerseducatie). Voorbereiding 2024 uitvoering 2025
- Pastoor v. Arsschool en Monchyschool (Malburgen-West) è School is nog niet bereid om inspanning te verlenen voor het educatief project High Vijf. Hierover worden nog gesprekken gevoerd.
- Schoolzone voor de Pieter Breughelschool en SO Brouwerij is in 2024 uitgevoerd. Educatietraject is in uitvoering en betreft voor het schooljaar 2024/2025
- Schoolzone voor de Ibn-i Sina en de Parkschool is in 2024 uitgevoerd. Educatietraject is in uitvoering en betreft voor het schooljaar 2024/2025
- De Ommelander en Da Vincie (Slochterenweg) is voorzien van een schoolzone en de scholen willen voor het schooljaar 2024-2025 high five doorzetten. Dit is reeds afgestemd.

Daarnaast gaan we gesprekken aan met andere scholen om nog meer nieuwe schoolzones te kunnen aanleggen:
De schoolzone Dalweg is nu nog in voorbereiding. De uitvoering hiervan gaat gepaard met groot onderhoud Dalweg. Educatietraject ‘High five’ Dalweg start schooljaar 2024-2025.

De Salamander en de Schatgraaf (Schuytgraaf) gaan de educatieprogramma ‘Cycling4school’ in schooljaar 2024-2025 doorlopen. De gesprekken en voorbereiding voor deze twee scholen, schoolzone, is nog niet afgerond.

Beter en schoner taxivervoer (D)

Taxivervoer is voor sommige bezoekers het visitekaartje van onze stad. We willen de kwaliteit van het taxivervoer in onze stad verbeteren en verschonen.

We stellen samen met de taxibranche maatregelen op om het taxivervoer beter en schoner te krijgen **(I)**

We werken aan een plan om de banden met de taxibranche aan te halen en samen met hen tot verbetervoorstellen te komen bij Arnhem Centraal. Ook hebben we ze betrokken bij de ontwikkeling van het Willemsplein om te zien of ruimte voor de taxi daar voor meer draagvlak en mogelijkheden tot implementatie van de taxi verordening kunnen leiden. Dit pakken we komend jaar verder op.

Schonere lucht in de stad (A)

Minder doorgaand verkeer door de stad (D)

Er rijdt relatief veel doorgaand verkeer in de stad (verkeer dat geen herkomst of bestemming in Arnhem heeft, maar alleen maar door de stad rijdt, omdat dit de kortste en/of snelste route is). Deze voertuigen leiden tot overlast en horen hier niet te rijden. Doel is om dat verkeer zoveel mogelijk te beperken en idealiter helemaal niet meer te hebben in de stad.

We stellen een plan op om doorgaand verkeer te weren (I)

Dit is integraal onderdeel geworden van het duurzaam mobiliteitsplan. Zodra dat is vastgesteld gaan we hiermee aan de slag.

Beter benutten van stations en realisatie transferia/stadsrandhubs (D)

Een goede aansluiting van de verschillende vormen van mobiliteit (auto, trein, bus en (deel)fiets) op elkaar wordt steeds belangrijker. Hubs spelen bij deze overgang een belangrijke rol. Op deze manier kan een volwaardig en duurzaam alternatief voor de (privé)auto worden geboden. Een (mobiliteits)hub kan het beste worden gedefinieerd als een fysieke plek waar verschillende vormen van vervoer en vervoersaanbod samenkomen.

We stellen een visie op Arnhemse hubs op (I)

De hubvisie is vastgesteld door het college en er worden ambtelijke verkenningen gedaan naar enkele locaties. Pas nadat het duurzaam mobiliteitsplan is vastgesteld kan hiermee echt verder worden gegaan

We voeren de visie Arnhemse hubs uit (I)

Er is gewerkt aan de verkenning, voorbereiding, uitwerking en realisatie van de volgende locaties:

- Rozet: voorbereiding;
- Kronenburg: realisatie;
- Station Zuid: voorbereiding.

Minder vervuilende voertuigen in de binnenstad (D)

We willen de overlast van vervuilende voertuigen in en rond de binnenstad verminderen.

We handhaven de milieuzone en waar mogelijk passen we strengere normering en uitbreiding toe (I)

In 2022 is de milieuzone voor het laatst aangescherpt: voor vrachtwagens geldt nu dat alleen emissieklasse 6 en hoger is toegestaan. In 2024 is gewerkt aan het stroomlijnen van de organisatie van de mileuzone. Ook zijn de milieuzone en de Zero Emissie Stadslogistiek (ZES) zone beter met elkaar afgestemd. Dit kan in de toekomst leiden tot aanpassing van een van de zones.

We stimuleren en faciliteren duurzame stadsdistributie, met name in de binnenstad (I)

Er is samen met ondernemers gewerkt aan de voorbereiding van zero emissie zone. In een drietal sessies met ondernemers is gekeken naar de grote uitdagingen die de stadslogistiek de komende jaren te wachten staan. Deze uitdagingen zijn gekoppeld aan concrete ideeën die kunnen bijdragen aan een efficiëntere stadslogistiek (de minder-opgave). Nadrukkelijk is gezocht naar gezamenlijke ideeën.
De kansrijke projecten vormen de start van een veranderingsproces: iedere zes maanden wordt bekeken of de projecten daadwerkelijk van de grond komen en bijdragen aan de doelstellingen. Het ontwerp-verkeersbesluit wordt eind 2024 gepubliceerd.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2024	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	33.502	-169	33.333
Baten	10.087	0	10.087
Saldo lasten en baten	-23.415	169	-23.246
Toevoegingen aan reserves	12.495	0	12.495
Onttrekkingen aan reserves	12.857	0	12.857
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**362**	**0**	**362**
Prognose resultaat	**-23.053**	**169**	**-22.884**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	-169	V					
Mobiliteit	-84	V	Bijstelling energiekosten eigen gebruik	N	I	AR	J
Mobiliteit	-85	V	Gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem Oost	N	I	BR	J
Baten	0						
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						

Bijstelling energiekosten eigen gebruik

Zie voor toelichting programma S00.

Gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem Oost

Zie voor toelichting programma S11.

Economie

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Vol energie zetten wij in op een duurzame, creatieve en levendige economie voor het welzijn en de welvaart van de Arnhemmers (A)

Dé Europese Energy hotspot worden (D)

Voor Arnhem vormen de maatschappelijke opgaven op het gebied van duurzaamheid en energietransitie, niet alleen uitdagingen, maar ook economische kansen.
Onze ambitie is dat het regionale energie-ecosysteem stevig groeit en binnen Europa bekend staat als 'Hotspot Energy', ideaal voor het versneld ontwikkelen en toepassen van energie-innovaties. We werken aan deze ambitie door middel van het uitvoeren van verschillende activiteiten binnen verschillende actielijnen. We brengen deze ambitie dichterbij door Connectr, de Arnhem Electricity Week en het versterken van bestaande en het vormen van nieuwe samenwerkingen met partners in onze regio.

We bouwen aan innovatieve campussen (I)

De acties opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst Kenniscampus regio Arnhem worden volgens planning uitgevoerd. Op IPKW is tijdens de Arnhem Electricity Week het Connectr innovatielab geopend. Ook wordt de Connectr Energyhub gerealiseerd ten behoeve van uitbreiding en nieuwe vestiging van bedrijven op IPKW. Op dit moment zijn we in samenwerking met de betrokkenen gestart met de Gebiedsvisie Het Broek – IPKW – Nieuwe Haven om de ambities die er in dit gebied zijn om te zetten in een gebiedsvisie. Met Arnhems Buiten zijn we voortdurend in gesprek over de ontwikkelingen op hun campus en we ondersteunen hen op verzoek. Dit doen we onder meer bij het opstellen van een energievisie voor hun campus.

We werken aan het stimuleren, toepassen en zichtbaar maken van energie innovaties (I)

Uit het weboverzicht met de energie-innovaties uit onze regio hebben we de 10 – 15 meest kansrijke voor directe toepassing geselecteerd. Deze innovatieve bedrijven hebben we tijdens een bijeenkomst in contact gebracht met bedrijven die willen verduurzamen en deze innovaties potentieel kunnen benutten hiervoor en intermediaire organisaties die daarbij kunnen ondersteunen. Hieruit zijn een groot aantal matches naar voren gekomen. Deze zijn nu aan het verkennen of dit ook tot daadwerkelijke toepassing kan leiden.
Tijdens de Arnhem Electricity Week was er een innovatieplein waarop tijdens het evenement meerdere innovaties uit de regio Arnhem gepresenteerd zijn.

We versterken onderlinge samenwerking en relaties in het energiecluster (I)

We zijn met onze partner The Economic Board bezig om de strategische roadmap Arnhem Hotspot Energy 2025 om te vormen tot een programma met daarin opgenomen de projecten en activiteiten van onszelf, The Economic Board en van de andere partners en werken aan de daarbij benodigde samenwerkingsvorm voor het versterken van de samenwerking in het energiecluster.
Ook zijn we bezig met opstellen van een samenwerkingsovereenkomst tussen gemeente en SEECE / HAN lectoraat Balanced Energy Systems. De samenwerking richt zich op de gezamenlijke inspanning voor 'het energiesysteem van de toekomst' en komt voort uit de strategische roadmap.

We versterken de samenwerking van het energie- en creatieve cluster (I)

Het programma Creative X Energy is tijdens de Arnhem Electricity Week officieel gelanceerd. Binnen het programma wordt er gewerkt aan drie projecten waarbij de creatieve sector samenwerkt met de energiesector. Bij deze projecten zijn Alliander en Arnhems Buiten vanuit de energiesector de betrokken partijen.

We werken aan een betere (inter)nationale positionering van Arnhem als Hotspot Energie **(I)**

We zijn als Arnhem aanwezig geweest op het World Energy Congres. Eén van de activiteiten die we daarbij georganiseerd hebben, was een mediadag voor (inter)nationale media. Hierbij hebben we de media kennis laten maken met de verschillende campussen en bedrijven in de stad op het gebied van energie. Ook heeft eind mei de Arnhem Electricity Week plaatsgevonden. Een week waarin Arnhem als Hotspot Energy met diverse congressen, lezingen, films, lanceringen en aankondigingen positief naar voren is gebracht. Tijdens deze week is ook de bevestiging gekomen dat het bedrijf Milence zich definitief vestigt in Arnhem.

Arnhem is de aantrekkelijkste stad van Oost-Nederland om te wonen, werken, ondernemen, studeren, verblijven, ontmoeten en ontspannen (D)

Door in te zetten op de binnenstad als hart van de stad, op duurzaam toerisme en recreatie en de Arnhemse evenementen, versterken we de positie van Arnhem als aantrekkelijke groene én bruisende stad, met een bijzondere historie.

We werken aan de transformatie van de binnenstad **(I)**

In de eerste helft van 2024 hebben we een start gemaakt met het Ontwikkelperspectief Centrum Arnhem en er wordt gewerkt aan de afronding van de Visie Openbare Ruimte en Koele netwerken. We zetten in op het verder stimuleren van transformatie van panden in de binnenstad door de transformatiemanager, waarbij de nieuwe invulling van de oude supermarktlocatie aan de Kleine Oord begin dit jaar een concreet resultaat is. Daarnaast is er een aanvraag voor de landelijke regeling Impulsaanpak Winkelgebieden ingediend, waarbij in de aanpak de transformatie van een aantal panden in de westelijk binnenstad is opgenomen. Ook is er een periodiek overleg met lokale makelaars opgestart om inzicht te krijgen in marktontwikkelingen en transacties.

Met Platform Binnenstad Arnhem (PBA) is de samenwerking vanuit de diverse werkgroepen en de Kwartierenaanpak verder versterkt. PBA heeft voor deze aanpak de landelijk prijs ontvangen voor meest inspirerende binnenstadsproject. In het Korenkwartier is de nieuwe terrassenverdeling gerealiseerd en we hebben de horeca-stewards gecontinueerd om de veiligheid en gastvrijheid er te versterken. Ook is het achterplein van de Korenmarkt opgeknapt om de verblijfskwaliteit te versterken en ruimte te bieden voor terrassen en evenementen. Tot slot is er een prijsvraag voor de Historische kelders in voorbereiding.

We realiseren een aanbod van duurzame en toegankelijke evenementen **(I)**

Nadat de locatieprofielen eind december 2023 door het college zijn vastgesteld, zijn de raad, de organisatoren van evenementen en de deelnemers aan het participatietraject hierover geïnformeerd begin 2024. De locatieprofielen zijn te vinden op www.arnhem.nl.

De eerste vuurwerkshow is geëvalueerd en was met circa 6000 bezoekers een drukbezocht evenement. Inmiddels is de aanbesteding opgestart voor de show van 2024-2025.

Het NK Wielrennen, het EK Beachvolleybal en de Team NL Sport Experience hebben bevestigd dat topsportevenementen voor maatschappelijke én economische impact en voor reuring in de stad zorgen.

Het landelijke verbod op wegwerpplastic was zichtbaar op Koningsdag: de stad lag er veel schoner bij dan vorige jaren. We hebben meegewerkt met stichting Koningsdag aan het bekersysteem en mee geïnvesteerd op het gebied van marketing en communicatie. Als tegenprestatie heeft de stichting algemene communicatie-uitingen en een handleiding met tips en trucs over de diverse systemen opgeleverd die andere organisatoren kunnen gebruiken. We hebben meegewerkt aan een initiatief van de landelijke organisatie Green Events om een landelijke duurzaamheidsladder voor evenementen op te zetten.

Samen met het Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg) en Cultuur Academy is volop ingezet op de toegankelijkheid van evenementen en festivals: vier spreekuren, een meet-up bij Hoogte80-festival voor organisatoren over onder andere inclusieve programmering en praktische zaken rondom toegankelijk maken van het evenementen en een workshop gastvrije ontvangst. Een bijeenkomst over toegankelijke communicatie is geannuleerd vanwege gebrek aan belangstelling. Ook zijn de structuur en de inhoud van de kennisbank bij de Cultuur Academy verbeterd.

We werken aan een vitale en duurzame recreatieve sector **(I)**

Het wandelnetwerk in Arnhem-Zuid is uitgebreid. Op dit moment zijn nagenoeg alle bordjes geplaatst. Het masterplan Romeins verleden is vastgesteld. Dit najaar volgt een samenwerkingsovereenkomst voor de uitvoering van het masterplan. In het masterplan is voor Arnhem het Castellum in Arnhem-Zuid de belangrijkste plek.

De tachtigste herdenking van de Slag om Arnhem zal in september zichtbaar en voelbaar zijn in de stad. Al in mei waren de eerste activiteiten, maar het zwaartepunt ligt traditioneel in de septembermaand. Veel Arnhemse partijen hebben zich aangemeld met activiteiten en events om stil te staan bij tachtig jaar Slag om Arnhem. Dat zorgt voor een vol programma met veel bereik, dat tot in november doorloopt.

Om recreërende bewoners en bezoekers beter te spreiden werken we aan betere toegankelijkheid van de Veluwe vanuit Arnhem-Noord. Een eerste stap hierin is verbinding tussen Arnhem Centraal Station en park Sonsbeek en de realisatie van een bezoekerscentrum in de Molenplaats. Het ontwerp daarvoor is in november definitief.

We positioneren Arnhem met gerichte citymarketing **(I)**

De eerste Arnhem Electricity Week was met een mix van zakelijke en consumentgerichte activiteiten het uithangbord voor de profilering van Arnhem als creatieve energiestad: congressen, matchmaking diners voor startups en investeerders, maar ook publieksavonden over elektronische muziek, wetenschapsfilms en een speciale Formule-E avond vonden in mei plaats. Van half mei tot begin juli stonden (duurzame) mode en design (inter)nationaal op de agenda met State of Fashion, het Fashion en Design Festival en Arnhem Juni Modemaand. Met Bestemming Arnhem zetten we Arnhem op de kaart als meerdaagse bestemming voor (potentiële) bezoekers. Van april t/m juni is er een video-campagne gehouden om de creatieve kant van Arnhem te benadrukken, met Sjaak Hullekes dit keer in de hoofdrol. De stichting Citymarketing Arnhem zorgt als verbinder en aanjager voor afstemming en actie.

Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst, met innovatie, circulariteit en duurzaamheid als belangrijke en zichtbare dragers (D)

Op de diverse werklocaties in Arnhem wordt in samenwerking met vastgoedeigenaren en ondernemers gewerkt aan het verbeteren van de kwaliteit van de betreffende werklocaties. Zo zijn er op enkele terreinen Greendeals opgesteld waarmee men gezamenlijk wil gaan werken aan verduurzamen en circulariteit. Op andere terreinen wordt gewerkt aan toekomstperspectieven in het kader van onder andere efficiënt ruimtegebruik en bereikbaarheid. In de ontwikkeling van Rijnpark naar een woon-werkmilieu wordt het werkprogramma verder uitgewerkt en wordt gewerkt aan een transformatieplan om te komen tot een strategie om bestaande en nieuwe bedrijvigheid duurzaam in te passen in Rijnpark en omgeving.

We bieden ruimte voor ondernemen **(I)**

- Het ambitiedocument Het Broek is in Q2 2024 vastgesteld. De Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen (StAB) en de gemeente hebben een convenant ondertekend, waarin concrete uitvoeringsacties uit het ambitiedocument voor de korte, middellange en lange termijn zijn opgenomen. Daarnaast is Het Broek door de GMR aangewezen als herstructureringsproject.
- Voor de Nieuwe Haven is het adviesrapport ‘Doorontwikkeling Nieuwe Haven’ opgeleverd. Met direct betrokken stakeholders (o.a. overheden, StAB, belangenorganisaties en ondernemers) is vorm en inhoud gegeven aan dit rapport en een vergezicht voor de Haven van de Toekomst opgetekend. Er is een kwartiermaker ingezet (Q2 2024-Q2 2026) die werkt aan de Uitvoeringsagenda van het Implementatieplan Nieuwe Haven 2022 en invulling geeft aan conclusies en aanbeveling uit het adviesrapport.
- We zijn gestart met het opstellen van een detailhandelsplan als herijking van de detailhandelsvisie. Binnen dit detailhandelsplan is er conform de wens van de raad meer aandacht voor de diverse wijkcentra en wijkeconomie. Besluitvorming over het detailhandelsplan volgt waarschijnlijk in Q4 2024.
- Het ambitiedocument Kenniscampus Arnhem – Velp is begin 2024 vastgesteld. De betrokken partijen hebben een samenwerkingsovereenkomst getekend met afspraken over de vervolgstappen in 2024, waaronder een verkenning naar beoogd toekomstig programma en een mobiliteitsstudie van het gebied.
- In regionaal verband is gewerkt aan de uitgangspunten voor een herijkt Regionaal Programma Werklocaties voor de periode 2025 – 2028; de uitgangspuntennotitie is in september aangeboden aan de raad voor zienswijzen.

We werken samen met partners aan kwalitatief goede werklocaties **(I)**

Er wordt gewerkt aan de implementatie van de in 2023 gesloten Green Deals op IJsseloord I, Nieuwe Haven en Gelderse Poort. Op IJsseloord I en Nieuwe Haven zijn bij diverse bedrijven energiescans uitgevoerd en klimaatadaptieve en energiebesparende maatregelen getroffen. Ook treffen ondernemers en gemeente voorbereidingen voor het realiseren van een smart energy hub en wordt de opzet van een andere vorm van parkmanagementstructuur verkend. In Q4 is de Green Deal Bakenhof getekend en is gestart met de opzet van de Green Deals Overmaat-Rijkerswoerd en Het Broek.

Op kantorenpark Gelderse Poort hebben ondernemers en gemeente voorbereidingen getroffen voor het verbeteren van een aantal zaken in de openbare ruimte, de zichtbaarheid van het park en de realisatie van een betere en aantrekkelijkere fysieke verbinding tussen de Gelderse Poort en Landmark.
In samenwerking tussen gemeente, StAB, ODRA, politie, brandweer en ondernemers is het Keurmerk Veilig Ondernemen-B certificaat opnieuw toegekend en is een Uitvoeringsagenda KVO opgesteld. Er is daarbij o.a. uitvoering gegeven aan pilots voor cameratoezicht op Het Broek en Nieuwe Haven. Ook zijn er gezamenlijke bedrijfsbezoeken afgelegd op Het Broek door ODRA, politie en handhaving gericht op ondermijning en de correcte vestiging van bedrijven. Op een aantal terreinen is door het aanbrengen van belijning en het plaatsen van bloembakken/bewegend bos op plekken van structurele parkeeroverlast de beeldkwaliteit en verkeersveiligheid bevorderd.
De terreinen Nieuwe Haven, IJsseloord I en Het Broek zijn geselecteerd door VNO-NCW (in opdracht van de provincie), om met de regeling SPUK-Bedrijventerreinen het organiserend vermogen aan te jagen.
Op Gelderse Poort, IJsseloord I en Overmaat-Rijkerswoerd is gestart met het uitvoeren van klimaatscans vanuit het IB-Green Interreg subsidieprogramma.
Het periodiek overleg Werklocaties Arnhem heeft tweemaal plaats gevonden in 2024 (elk kwartaal) en kent een goede uitwisseling tussen de vertegenwoordigers van de diverse werklocaties en de gemeente.

Betere balans tussen vraag en aanbod op de (regionale) arbeidsmarkt (D)

Er zijn meer openstaande vacatures dan ooit te voren. Door de groeiende economie en een vergrijzende bevolking zal de krapte alleen nog maar verder toenemen. Deze krapte is niet alleen op te lossen met meer mensen maar behoeft een onorthodoxe aanpak.

De samenwerking binnen de drie O's (overheid, ondernemers en onderwijs) is geïntensiveerd om ambities te realiseren die bijdragen aan een betere aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

We faciliteren Leven lang ontwikkelen **(I)**

Voor het om- en bijscholen naar kansrijke sectoren is de beroepentuin in Utrecht bezocht. Dit initiatief sluit naadloos aan op de ambities van Arnhem op het gebied van leven lang ontwikkelen. Het projectplan voor de Beroepentuin is gereed, de opdrachtomschrijving is gedeeld met één van onze ketenpartners om de opdracht uit te gaan voeren waarbij de samenwerking met het Nationaal Programma Arnhem-Oost is geïntensiveerd.

Voor de sector Kinderopvang is in tripple helix verband een volgende stap gerealiseerd om ontwikkelpaden in de kinderopvang bij een aantal Arnhemse organisaties bij wijze van pilot te implementeren.

Evenals de omscholing van statushouders naar de huishoudelijke hulp is reeds in gang gezet, in samenwerking met één van onze ketenpartners.

We zetten in op het aantrekken en behouden van talent **(I)**

Vanuit Arnhem Studiestad wordt steeds intensiever samengewerkt met CityMarketing over hoe Citymarketing van Arnhem nog efficiënter ingezet kan worden voor het behoud van studenten voor de stad. Dit doen we door middel van één marketingstrategie en informatievoorziening op de website zowel van Arnhem Studiestad als van Citymarketing. Tevens heeft Arnhem Studiestad haar logo aangepast voor meer integraliteit.

We verkennen samen de meerwaarde van een Arnhem experience voor studenten door middel van een welkomstpakket. Op deze manier kunnen studenten laagdrempelig met korting/gratis kennismaken met Arnhem.

Tevens werken we samen aan de verbinding tussen de studenten en het Arnhemse bedrijfsleven om de studenten te binden en te boeien aan de stad Arnhem. Zo hebben we in mei een succesvol ASM studentfestival georganiseerd waarbij 9000 studenten van alle kennisinstellingen die betrokken zijn bij Arnhem Studiestad een kaartje hebben verzilverd. 9000 studenten zijn daarbij in contact gebracht met het regionale bedrijfsleven.

We activeren onbenut arbeidspotentieel **(I)**

Het initiatief genaamd de "Beroepentuin" is in samenwerking met strategische partners in de stad in ontwikkeling.

We verkennen loopbaanpaden voor zijinstromers in de kinderopvang in samenwerking met onderwijs, overheid en organisaties in de kinderopvang. Hiervoor is de werving voor een kwartiermaker die het project verder gaat brengen reeds opgestart.
We begeleiden statushouders naar banen in de huishoudelijke hulp. Gesprekken met strategische partners waarover Move To Match voor het onderdeel taal op de werkvloer zijn opgestart.
Voor de personeelskrapte in het onderwijs wordt gewerkt aan een plan van aanpak in samenwerking met schoolbesturen uit de regio vanuit primair en voortgezet onderwijs.

In 2030 hebben we een 50% circulaire economie, in 2050 zijn we volledig circulair (D)

Om de Circulaire Economie te bereiken is het nodig om economische, sociale en ecologische waarden met elkaar in balans te brengen.
Het gaat daarbij om slim ontwerp, bewust gebruik en meer en beter hergebruik. Het doel hiervan is om het primair grondstoffen gebruik te verminderen en de milieu-impact van materialen omlaag te brengen. De transitie van een lineaire economie naar een circulaire economie vergt veel werk en inspanning, zowel binnen onze eigen organisatie als binnen de stad.
Vanuit de visie circulaire economie zijn er een aantal speerpunten benoemd:

- Speerpunt 1: Bedrijven stimuleren en faciliteren (circulair ondernemen);
- Speerpunt 2: Verminderen van restafval (circulaire wijken en inwoners);
- Speerpunt 3: Inkoopkracht/het goede voorbeeld geven (circulair inkopen);
- Speerpunt 4: Ontwikkeling van de stad (circulaire bouw en gebiedsontwikkeling).

We stellen een nieuw uitvoeringsplan circulaire economie op **(I)**

Het eerste uitvoeringsprogramma circulaire economie 2022-2023 is eind 2023 afgelopen. Een nieuwe uitvoeringsagenda wordt naar verwachting vastgesteld door het College van B&W in Q3 van 2024. Deze plannen worden vergezeld van een evaluatie van het uitvoeringsprogramma circulaire economie 2022-2023 en een circulariteitsscan waaruit duidelijk wordt wat de meest impactvolle materiaalstromen zijn in Arnhem.

Het eerste uitvoeringsprogramma 2022-2023 is opgezet als groeimodel. Aangezien de gemeente tot 2022 geen overkoepelend circulair beleid had, zijn de eerste twee jaren gebruikt om de eerste stappen te maken en tegelijkertijd een beleidsprogramma in de steigers te zetten waarmee een versnelling vanaf 2024 binnen handbereik ligt. Hier is de gemeente inmiddels goed mee op stoom.

Op dit moment kan nog niet cijfermatig worden gemeten hoever we zijn om de doelstelling van 50% circulariteit in 2030 te behalen, aangezien een eenduidig monitoringssysteem op landelijk en regionaal niveau ontbreekt. In de nieuwe uitvoeringsagenda is wel aandacht voor het uitvoeren van nulmetingen en het opzetten van monitoring voor subdoelstellingen op de uitgewerkte thema's, waaronder circulair bouwen, inkopen en aanbesteden, ondernemen en wijken & inwoners. Daarnaast laat de circulariteitsscan zien welke sectoren en materiaalstromen de meeste CO2-impact met zich meebrengen in Arnhem. Deze impact, in combinatie met de invloed die wij als gemeente hebben, vormt de basis voor de prioritering in de nieuwe uitvoeringsagenda (Invloed x Impact).

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2024	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	11.556	-202	11.354
Baten	1.949	0	1.949
Saldo lasten en baten	-9.607	202	-9.405
Toevoegingen aan reserves	50	0	50
Onttrekkingen aan reserves	1.864	275	2.139
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**1.814**	**275**	**2.089**
Prognose resultaat	**-7.793**	**477**	**-7.316**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	-202	V					
Mobiliteit	-2	V	Bijstelling energiekosten eigen gebruik	N	I	AR	J
Economische Zaken en citymarketing	-200	V	Vrijval middelen Dutch Green Week	JB	I	AR	J
Baten	0						
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	275	V					
Economische Zaken en citymarketing	175	V	Vrijval middelen i.v.m. niet verplaatsen Warenmarkt	JB	I	AR	J
Economische Zaken en citymarketing	100	V	Vrijval middelen Dutch Green Week	JB	I	AR	J

Vrijval middelen Dutch Green Week

Voor de Dutch Green Week was in totaal € 300.000 begroot, waarvan € 100.000 in 2023 en € 200.000 in 2024. Doordat in 2023 nog geen uitgaven waren gedaan voor dit doel is € 100.000 toegevoegd aan de reserve Sociaal Economisch Fonds. Inmiddels is besloten, gezien de beperkte capaciteit, om elders te prioriteren en hierdoor wordt de Dutch Green Week niet georganiseerd. Dit levert een voordeel op van € 300.000, te weten € 100.000 vrijval uit de reserve en € 200.000 vrijval uit de lasten.

Vrijval middelen i.v.m. niet verplaatsen Warenmarkt

Deze middelen zullen niet ingezet worden, omdat de warenmarkt niet verplaatst gaat worden. Daar is geen draagvlak voor bij zowel de markt, als de gemeente als de andere stakeholders.

Onderwijs

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen (A)

Meer Arnhemse kinderen hebben een goede startpositie op school (D)

Zowel landelijk als in Arnhem zien we steeds meer kinderen met een taal of ontwikkelachterstand instromen in het basisonderwijs. In Arnhem zijn alle kinderen welkom op locaties voor voorschoolse educatie, maar niet alle kinderen die dit nodig hebben maken hier gebruik van. We blijven ons inzetten op het bereiken van ouders en het toeleiden van kinderen naar deze plekken.

Kinderen die onverhoopt instromen met een achterstand instromen bieden we extra ondersteuning. Op alle 25 OKB (onderwijskansenbeleid) scholen is extra ondersteuning aanwezig.

We werken in 2024 aan een plan van aanpak Thuiszitters waarmee we (dreigende) thuiszitters nog beter in beeld krijgen en houden door regieafspraken tussen de veelheid aan betrokken stakeholders. Specifiek voor hoog- en andersbegaafden maakten we een plan van aanpak. We werken in 2024 en 2025 aan de uitvoering hiervan.

Wat betreft de krapte op de arbeidsmarkt in de kinderopvang en in het onderwijs trekken we samen op met onze partners in het laten zien van Arnhem als aantrekkelijke stad om te werken in deze sectoren. In 2024 werken we deze plannen uit. Goede leraren, pedagogische medewerkers en anderen in en om school en opvang zijn voorwaardelijk om kinderen een goede start te geven.

De rijke schooldag is ontwikkeling voor zowel scholen in de Arnhem Oost wijken als de OKB scholen in de andere wijken van Arnhem.

Het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2024-2039 beschrijft voor de komende 16 jaar voor het primair, voortgezet en speciaal onderwijs het pad naar vervanging en renovatie van de huidige schoollocaties. Dit plan is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de onderwijsbesturen. Het plan helpt ons om het Arnhemse onderwijsveld de best mogelijke faciliteiten te bieden, zodat de onderwijspartners in staat zijn om onze kinderen en jongeren optimaal te kunnen faciliteren in hun ontwikkeling, vanaf het begin.

We vergroten het bereik van peuteropvang en zorgen voor een kwalitatief goed aanbod (I)

Passend aanbod is beschikbaar voor alle kinderen die dit nodig hebben. Er zijn momenteel geen wachtlijsten voor doelgroepkinderen. We zien een toename van kinderen die instromen met een taal of ontwikkelachterstand. We werken samen met onze partners om deze, soms moeilijk te bereiken, doelgroep vroegtijdig te signaleren en toe te leiden naar het aanbod.

In 2024 hebben we daarna aandacht besteed aan hoe we monitoring meer gericht kunnen inrichten en hiervoor een plan gemaakt. Eind 2024 wordt dit plan gepresenteerd.

We vergroten het aanbod ten behoeve van kansengelijkheid op de 25 AOB-scholen (I)

Corona blijft zichtbaar in de ondersteuningsvraag van de kinderen die nu instromen in het basisonderwijs. We ondersteunen de 25 OKB (onderwijskansenbeleid - voorheen OAB onderwijsachterstandenbeleid) scholen door middel van subsidies voor extra aanbod via onze uitvoeringspartner stichting PAS. Het gaat hierbij om ondersteuning op taal (inclusief logopedie), maar ook om ondersteuning op sociaal-emotionele ontwikkeling. Op elke OKB school wordt er hiermee extra aanbod mogelijk gemaakt om kinderen gelijke kansen te bieden. Daarnaast biedt het aanbod ihkv de rijke schooldag in zowel de Arnhem Oost wijken als de niet-Arnhem Oost wijken extra kansen aan kinderen om zich te ontwikkelen. Daarnaast is er in de zomer van 2024 er opnieuw een zomerschool gerealiseerd.

In 2023 is er een traject ingezet om nieuwe procesafspraken te maken rondom OKB subsidies. We zijn bezig met de uitvoering / implementatie hiervan. Dit traject loopt het schooljaar 2024-2025.

We investeren in het Nationaal Programma Arnhem-Oost **(I)**

Het Uitvoeringsplan 2024-2026 van Nationaal Programma Arnhem-Oost is een uitwerking van het Gebiedsplan en de Uitvoeringsagenda en beschrijft de activiteiten en het bestedingsplan voor de komende drie jaar. Op 4 april heeft de
Alliantievertegenwoordiging het Uitvoeringsplan besproken en ermee ingestemd. We zijn enthousiast over het Uitvoeringsplan en zijn van mening dat het plan een goede basis vormt voor de langjarige aanpak die nodig is om de achterstanden op het gebied van oa onderwijs in de vijf wijken van Arnhem-Oost aan te pakken. We starten met een groot aantal activiteiten die zichtbaar en voelbaar zijn in de wijken en die via inbreng van partners en bewoners tot stand zijn gekomen.

Vanuit het uitvoeringsplan werken we aan 10 acties op het gebied van onderwijs binnen de lijn opvoeden en opgroeien.

We investeren in natuureducatie, zodat meer kinderen leren over natuur, duurzaamheid, gezondheid en groen **(I)**

In 2024 zijn we met alle basisscholen die dat willen in gesprek gegaan over het aanbieden van natuureducatie en schoolmoestuinieren. Per school wordt nagedacht over een passend aanbod. We hebben daarnaast binnen het budget voor schoolmoestuinieren een tweede subsidieregeling opgezet om nog beter maatwerk te kunnen bieden.

We werken daarnaast aan het verbinden van natuureducatie aan de rijke schooldag voor zowel de scholen in de Arnhem Oost als de niet Arnhem Oost wijken.

We zorgen voor goede toekomstbestendige (onderwijs) huisvesting **(I)**

In 2024 is het nieuwe beleidsrijke IHP voor het funderend onderwijs aangenomen door de raad. Het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2024-2039 beschrijft voor de komende 16 jaar voor het primair, voortgezet en speciaal onderwijs het pad naar vervanging en renovatie van de huidige schoollocaties. Dit plan is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de onderwijsbesturen. Het plan helpt ons om het Arnhemse onderwijsveld de best mogelijke faciliteiten te bieden, zodat de onderwijspartners in staat zijn om onze kinderen en jongeren optimaal te kunnen faciliteren in hun
ontwikkeling.

Inmiddels ligt de focus op de uitvoering van dit plan, in samenwerking met de schoolbesturen. Dit komt dan ook tot uitdrukking in het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2025, die begin Q4 naar de raad wordt verstuurd. We hebben in aanloop naar het opstellen van het jaarprogramma en uit de overleggen met de scholen, moeten constateren dat een aantal projecten zijn vertraagd ten opzichte van de oorspronkelijke planning uit het IHP. De herijkte planning wordt in samenspraak met de schoolbesturen opgesteld en weergeven in het jaarprogramma. Aangezien de begroting 2025 al eerder is opgesteld en is gebaseerd op het IHP betekent dit dat een deel van de nu geraamde uitgaven zal doorschuiven naar latere jaren. Het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2025 zal een geactualiseerd beeld geven van de geplande investeringen in onderwijshuisvesting voor het komende jaar. Het effect hiervan op de begroting zal onderdeel uitmaken van actualisatie van de investeringen bij perspectiefnota. Tot slot rapporteren we in het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2025 aan de raad ook over de voortgang van de projecten uit het jaarplan 2024. Ook starten we, samen met onze onderwijspartners, in de tweede helft van 2024 met een gemeente breed aanmeldings- en spreidingsbeleid van scholen om segregatie in de stad tegen te gaan.

In de tussentijd wordt gewerkt aan lopende projecten en aan het voorbereiden van processen om projecten uit het nieuwe IHP in voorbereiding te kunnen nemen.

Meer Arnhemmers hebben een startkwalificatie en voldoende basisvaardigheden (D)

Landelijk zet de afname van basisvaardigheden bij jongeren door (PISA onderzoek). De schoolbesturen in Arnhem houden ons via de MEAA (maatschappelijke educatieve agenda Arnhem) op de hoogte van de acties die zij hierop uitvoeren. Vanuit zowel de regio als in de stad Arnhem zetten we in op het tegengaan van laaggeletterdheid en het vergroten van basisvaardigheden van verschillende doelgroepen. We werken aan een taalstrategie van -10 maanden tot 100 die eind 2024 aan de raad wordt gepresenteerd.

In het voorkomen en tegengaan van vroegtijdig schoolverlaten steunen we zowel regionaal als lokaal organisaties die hier op in zetten.

We werken aan een vernieuwd plan van aanpak thuiszitters, een groep waar maatwerk heel belangrijk is, samen met onze onderwijs en maatschappelijke partners.

We werken er aan dat meer jongeren hun startkwalificatie behalen (I)

Al jaren zet de gemeente Arnhem lokaal extra in op het voorkomen van vsv met behulp van onze lokale vsv aanpak. In deze lokale regeling worden verschillende initiatieven gesubsidieerd die moeten leiden tot minder schooluitval van Arnhemse jongeren. Voorbeelden van initiatieven die gesubsidieerd worden vanuit deze aanpak zijn jongerenwerk op school, Restart op Rijn IJssel, de Wijkaanpak VSV in the points op de winkelcentra Kronenburg en Presikhaaf en het Leercentum van Playing for Success waar jongeren die thuiszitten kunnen werken aan terugkeer naar het onderwijs. Daarnaast hebben we in november 2023 een netwerkbijeenkomst georganiseerd waarbij we (subsidie)partners hebben uitgenodigd die
lokaal of regionaal actief zijn in het voorkomen van vsv. Het belangrijkste doel van deze bijeenkomst was het (sterker) maken van verbinding, zodat professionals goed van elkaar weten wat de ander doet.
Dit helpt in het bieden van passende ondersteuning aan jongeren.

De lokale VSV regeling loopt in 2024 af (meer informatie in de raadsbrief van 23 april 2024) omdat er landelijk lokale middelen overgeheveld worden naar de regio. De betrokken partijen zijn hiermee bekend en we zijn met hen in gesprek over hoe verder na 2024. Voor de jongeren hoeft dit niet per definitie te betekenen dat er ook minder ondersteuning beschikbaar komt. Zij kunnen gebruik maken van het regionale aanbod dat er ligt en straks ook komt. We verwachten de raad in Q3 van 2024 te kunnen informeren over de gevolgen van deze financiële verschuiving en wat dit betekent voor de Arnhemse jongeren.

Daarnaast hebben we in 2024 hebben met onze samenwerkingspartners op uitvoeringsniveau gewerkt aan een vernieuwd plan van aanpak specifiek op thuiszitters. Het plan richt zich op regie binnen de veelheid van partners die rondom thuiszitters aan tafel zitten. Het plan wordt in Q3 2024 aan de raad gepresenteerd. Met de uitwerking van dit plan kunnen we (dreigende) thuiszitters nog beter signaleren, voorkomen en toeleiden naar een passend vervolg.

We gaan laaggeletterdheid tegen (I)

Landelijk zet de afname van basisvaardigheden bij jongeren door (PISA onderzoek). De schoolbesturen in Arnhem houden ons via de MEAA (maatschappelijke educatieve agenda Arnhem) op de hoogte van de acties die zij hierop uitvoeren.

Vanuit zowel de regio als in de stad Arnhem zetten we in op het signaleren, voorkomen en tegengaan van laaggeletterdheid en het vergroten van basisvaardigheden van verschillende doelgroepen. In 2023 is er een addendum aan het plan 'Vaardig Arnhem' toegevoegd voor het jaar 2024 en dit is de basis voor het werk van het taalhuis Arnhem. Ook hebben de samenwerkingspartners van taalhuis Arnhem (gemeente Arnhem, Rozet, Rijn IJssel, Rijnstad en Stichting Pas) in 2024 een convenant ondertekend waarmee de governance structuur van de afspraken is verbeterd en waarmee nog meer expliciet gemaakt wordt wie doet wat en wie waarvoor verantwoordelijk is. Dit helpt in het bundelen van de krachten en het behalen van de doelstellingen. Het taalhuis komt eind 2024 met een nieuw jaarplan en lange termijn vooruitblik.

Als gemeente Arnhem werken we daarnaast aan een overkoepelende integrale taalstrategie van -10 maanden tot 100 voor de stad Arnhem die eind 2024 aan de raad wordt gepresenteerd. We richten ons op vier doelgroepen: het jonge kind, schoolgaande kinderen, jongeren en volwassenen. We doen dit wijkgericht om (het risico op) laaggeletterdheid vroeg te signaleren en tegen te gaan, of aan te pakken via toeleiding naar aanbod.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2024	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	30.083	1.075	31.158
Baten	4.227	0	4.227
Saldo lasten en baten	-25.856	-1.075	-26.931
Toevoegingen aan reserves	9.723	400	10.123
Onttrekkingen aan reserves	8.504	400	8.904
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**-1.219**	**0**	**-1.219**
Prognose resultaat	**-27.075**	**-1.075**	**-28.150**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	1.075	N					
Onderwijs	800	N	Dak instorting gymzaal Olympus	J	I	AR	J
Onderwijs	150	N	Bewegingsonderwijs	J	S	AR	J
Onderwijs	105	N	Natuurcentrum (Molenplaats): Uitbreiding subsidie Arnhem	J	S	AR	J
Onderwijs	100	N	Natuurcentrum (Molenplaats): Incidentele subsidie Arnhem	J	I	AR	J
Onderwijs	-80	V	Voordeel MGR 2023	N	I	AR	J
Baten	0						
Toevoegingen aan reserves	400	N					
Onderwijs	400	N	Bijdrage Arnhem Oost aan VO Guido BR Onderwijs Kapitaallasten	N	I	BR	J

Onttrekkingen aan reserves	400	V					
Onderwijs	400	V	Dekking Bijdrage Arnhem Oost aan VO Guido BR Arnhem Oost	N	I	BR	J

Dak instorting gymzaal Olympus
in januari 2024 heeft Quadraam, de juridisch eigenaar van de gymzalen behorend bij het Olympus College, geconstateerd dat de daken (van Olympus 11 te Arnhem) beschadigd zijn en één dak is ingestort. De drie gymzalen zijn hierdoor (tijdelijk) niet meer geschikt voor gebruik. Wij zijn meteen na het bericht over de instorting in overleg met het bestuur van de school op zoek gegaan naar een alternatieve locatie. Over de tijdelijke oplossingen die zijn gevonden of die we voor ogen hebben bent u recentelijk geïnformeerd in de raadsbrief van 4 juli. Het schadebedrag is door de verzekeraar geschat op € 800.000. Dit is gebaseerd op een eerste inventarisatie en met het idee dat de zalen nog opengesteld kunnen worden na herstel. De verwachting is dat dit bedrag niet alle nog te maken kosten dekt. We hebben het schadebedrag ter hoogte van € 800.000 opgenomen in de Turap 1 van 2024. Dit hebben we gedaan omdat we, ongeacht wie aansprakelijk is voor de schade, de mogelijkheid willen hebben om zo snel mogelijk te starten met de werkzaamheden om de gymzalen te herstellen. Na het onderzoek van de verzekeraar hebben we contra-expertise ingeschakeld. De uitkomsten van deze onderzoeken geven meer duidelijkheid. Hierover zijn we met Quadraam in gesprek.

Bewegingsonderwijs
Wettelijk is geregeld dat gemeenten aan schoolbesturen voor primair en (voortgezet) speciaal onderwijs jaarlijks een vergoeding betalen voor de exploitatie van de gymaccommodaties. De vergoeding wordt aan de schoolbesturen uitgekeerd in de vorm van zogeheten ‘klokuurbedragen’. De VNG kent hiervoor normbedragen. Om dit recht volgens de normbedragen uit te kunnen keren is het huidige budget te laag en is € 150.000 structureel extra budget nodig, waarbij het effect voor 2024 onderdeel uitmaakt van de Turap 2 en het structurele effect vanaf 2025 in de Begroting 2025 is verwerkt.

Natuurcentrum (Molenplaats): Uitbreiding subsidie Arnhem en Incidentele subsidie
In de begrotingssubsidie van Natuurcentrum is het beheer van bezoekerscentrum Molenplaats Sonsbeek en de Witte Watermolen als één van vier brede doelstellingen opgenomen. Natuurcentrum Arnhem (NA) ontvangt van de gemeente een subsidie voor het openstellen van de Molenplaats en de Witte Watermolen in Sonsbeek als bezoekerscentrum alsmede het draaiende houden van de molen en het bieden van een (educatief) programma. Zolang Natuurcentrum geen geschikte horeca-uitbater vindt, loopt zij de inkomsten uit huur mis. Daarnaast worden er extra kosten gemaakt aangezien er vakbekwaam personeel moet worden aangetrokken om de Molenplaats voldoende te bemensen, anders zal de Molenplaats noodgedwongen gesloten zijn. Met de inkomsten uit huur van de horecapartner hadden zij een sluitende begroting, dat is nu niet het geval. Tevens is door hogere prijzen het exploitatiebudget onder druk komen te staan waardoor een extra subsidie van € 205.000 gevraagd wordt. Deze subsidie bestaat uit een structurele aanvraag (van € 105.000) en een incidentele bijdrage van (€ 100.000). Gelet op de voorziene financiële uitdagingen de komende jaren is er binnen de bestaande budgetten gezocht naar dekking voor deze subsidieaanvraag. Voorgesteld wordt om deze extra structurele subsidiebijdrage van € 105.000 te bekostigen uit de reeds beschikbaar gestelde middelen vanuit onderhoud Parken. Daarnaast wordt voorgesteld om de incidentele subsidie bijdrage van €100.000 voor de jaarschijf 2024 te bekostigen uit het projectbudget Poort naar de Veluwe (zie programma S12).

Voordeel MGR 2023
Zie voor toelichting programma S07.

Bijdrage Arnhem Oost aan VO Guido
Op 9 april j.l. heeft het college het convenant nieuwbouw GSG Guido vastgesteld.
Met het afsluiten van dit convenant investeert de gemeente Arnhem in de bouw € 7,0 miljoen inclusief BTW. De Vereniging voor Gereformeerd Voortgezet Onderwijs voor Midden-Nederland (bevoegd gezag) investeert € 0,7 miljoen inclusief BTW in de bouw. Daarnaast is vanuit het Nationaal Programma Arnhem Oost voor € 400.000 dekking gevonden. Deze middelen hevelen we over vanuit de bestemmingsreserve Arnhem-Oost naar de bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting ter dekking van dit deel van de kapitaallasten.

Cultuur

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar (A)

Verbreding van cultuurbereik en participatie (D)

We zijn sinds eind vorig jaar bezig met de vernieuwing van ons cultuurbeleid om zo beter aan te sluiten op ontwikkelingen in de sector en de maatschappij. Dit doen we samen met de sector en de stad. We hebben drie parallelle opdrachten uitgezet die bouwstenen vormen voor een uitgangspuntennota en actieprogramma voor de periode 2025 – 2029 dat in het najaar wordt voorgelegd aan de raad. In 2026 en 2027 werken we aan een nieuw beleidskader voor de periode vanaf 2029.

Cultuur is van en voor iedereen (I)

Cultuurdeelname:

- We geven uitvoering aan het Convenant Cultuureducatie 2025 – 2028. Onderdeel hiervan is de aanvraag voor het programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028 bij het Fonds voor Cultuureducatie. In de beoogde uitbreiding van het convenant naar het Voortgezet Onderwijs zijn de eerste gesprekken met onderwijsinstellingen gevoerd.
- Binnen het Nationaal Programma Arnhem Oost dragen wij bij aan het vormgeven van de Rijke Schooldag
- Wij dragen bij aan het Ouderenbeleid door cultuurparticipatie voor ouderen te stimuleren
- Wij ondersteunen het programma van de Cultuur Academy om jongeren een plek en een stem te geven in Raden van Toezicht en besturen van Culturele instellingen
- Wij werken met partners in de stad (Cultuur Academy en Arnhem Platform voor Chronisch Zieken en Gehandicapten) samen om de toegankelijkheid van evenementen voor mensen met een beperking te bevorderen.

Amateurkunst:

- Accommodatiebeleid wordt (gemeentebreed) ontwikkeld, waarbij ruimtes voor breedtekunst worden meegenomen. Verwachting is dat dit Q4 wordt opgeleverd.
- Wij zijn in gesprek met de afdeling Sport om te onderzoeken of de gereduceerde tarieven die gelden voor sportverenigingen bij het huren van sportaccommodaties ook kunnen gelden voor amateurkunstaanbieders.
- We geven uitvoering aan de subsidieregeling Amateurkunst en de regeling Productie en Presentatie Amateurkunst en stellen geld beschikbaar voor een jaarlijks amateurkunstfestival. Via de subsidieregeling Amateurkunst ondersteunen wij in 2024 50 amateurkunstaanbieders.
- Wij ondersteunen het Platform Amateurkunst Arnhem en de Arnhemse Muziek Federatie.

Een artistiek interessant, divers en veelzijdig cultureel aanbod in de stad (I)

- We gaan aan de slag met de ontwikkeling van een Cultuurmonitor.
- In 2024 hebben wij via de subsidieregeling Producties, Evenementen en Festivals (deelregeling 2 en 3) 58 culturele initiatieven ondersteund.

Versterking van de culturele infrastructuur (D)

Arnhem onderscheidt zich van andere steden door een complete keten educatie-productie-presentatie in nagenoeg alle kunstvormen. Daarin blijven we investeren. Dit is een belangrijke randvoorwaarde voor de doorstroming en vernieuwing van talent, van amateur tot professional.

Stimulering van het makersklimaat **(I)**

- We geven uitvoering aan de subsidieregeling Productie, Evenementen en Festivals. In 2024 vinden twee subsidierondes van deelregeling 2 (Culturele producties) en één ronde van deelregeling 3 (Artsitieke producties) plaats.
- We ondersteunen de Cultuur Academy, die met onder meer educatieve programma's makers helpt in hun (zakelijke) groei en professionalisering.
- Kunstroute Schuytgraaf wordt (in opdracht) dit jaar door Stichting Plaatsmaken gerealiseerd groen
- De kunstwerken Zeegsingel, The world begins with trees (Museumpark), Waternimf (Kunstroute Schuytgraaf), Krul (Kunstroute Schuytgraaf) worden dit jaar gerealiseerd
- Kunstwerk Het Aardvarken wordt herplaatst in park Sonsbeek
- De onderzoeken zijn afgerond. Er wordt een inloopbijeenkomst voor bewoners georganiseerd en de vergunningaanvraag wordt ingediend. Plaatsing dit jaar is afhankelijk van de duur van de vergunningenprocedure.
- We ondersteunen Modepartners 025 (ArtEZ, State of Fashion, Design Festival Arnhem, Museum Arnhem en Rijn IJssel) bij het versterken van het mode-ecosysteem in Arnhem en regio.

Zorg voor voldoende ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad **(I)**

- We geven uitvoering aan het plan van aanpak ‘huisvesting creatieve en culturele sector’ en geven uitvoering aan de subsidieregeling Creatieve bedrijfsverzamelgebouwen

In de Subsidieregeling Creatieve bedrijfsverzamelgebouwen was bij aanvang in 2021 € 150.000,- beschikbaar. Naast daadwerkelijk toegevoegde huisvesting voor cultureel en creatief ondernemers zoals aan de Korianderstraat in de wijk Malburgen, zijn de verleende subsidiebijdragen vooral ingezet op onderzoeken en activiteiten die tot meer werkruimte kunnen leiden, zoals in Rijnpark en in Arnhem Zuid. Naar verwachting wordt het subsidieplafond eind 2024 bereikt.

- We werken de businesscase voor de vestiging van Popcentrum Jacobiberg in Arnhem Zuid uit

Per 1 april 2024 is het voormalige schoolgebouw aan de Groningensingel 1245 overgedragen van onderwijs naar cultuur. De Stichting Jacobiberg beheert het gebouw per die datum en verhuist in de zomer van 2024 haar popmuziek activiteiten van De Hes naar Arnhem Zuid. Ondertussen worden de benodigde voorbereidingen getroffen voor de transformatie van het schoolgebouw naar een permanent cultuurgebouw. Tegelijk wordt een inhoudelijk en financieel concept ontwikkeld voor een op termijn succesvol cultureel verzamelgebouw in Arnhem Zuid. In lijn met de doelstelling van het plan van aanpak 'huisvesting culturele en creatieve sector’ worden met de ingebruikname van de Groningensingel 1245 als cultuurgebouw een substantieel aantal meters werk- en oefenruimte toegevoegd.

- We implementeren een herstructureringstraject voor Stichting SLAK Ateliers

De gemeente heeft van SLAK als bijlage bij de subsidieaanvraag 2024 een uitvoeringsagenda 2024 ontvangen. Die agenda omvat een activiteitenplan voor de vier onderdelen zoals deze ook in de raadsbrief van 24 oktober 2023 zijn genoemd en ook in het herstructureringsplan zelf centraal staan: te treffen maatregelen n.a.v. de pandenanalyse, doelgroepenbeleid, organisatiestructuur en communicatie. Wij zijn intensief en blijvend in gesprek met SLAK over de bereikte voortgang op deze vier onderdelen. Bij de subsidieaanvraag 2024 heeft SLAK ook een incidentele subsidie aangevraagd van € 89.333,- om een deel van het verwachte begrotingstekort over 2024 te dekken.

Nieuwe multifunctionele cultuurlocatie in Arnhem-Zuid **(I)**

We versterken het culturele aanbod en de faciliteiten in Arnhem-Zuid voor cultuureducatie, -participatie en -presentatie. De eerste fase van het project ‘A tot Zuid’, waarbij de cultuurbehoefte in Arnhem-Zuid in beeld is gebracht en een eerste vertaling is gemaakt naar mogelijke scenario’s voor het vervolgtraject, is afgerond. We informeren de raad na de zomer over de richting van het college.

Profilering en vitalisering van het culturele klimaat (D)

We zetten in op het versterken en behouden van de toppositie die Arnhem heeft als cultuur- en creatieve stad en dragen zo bij aan werkgelegenheid, innovatie en een aantrekkelijk vestigings- en woonklimaat. Daarbij is ook onze rol, positie en samenwerking in de brede regio van belang.

Toekomstbestendige huisvesting van het Stadstheater en onze Rijksgezelschappen Oostpool en Introdans **(I)**

- Verbouwing en renovatie van het Stadstheater is in uitvoering, verwachting is dat het Stadstheater in 2027 weer wordt geopend

Het Voorlopig Ontwerp voor het nieuwe Stadstheater is op 14 mei door het college vastgesteld. De sloop van het oude Stadstheater gaat in het najaar van 2024 van start. Naar verwachting gaat het nieuwe Stadstheater in 2027 open.

- Oostpool en Introdans onderzoeken de mogelijkheden voor (gezamenlijke) huisvesting.

De BIS-gezelschappen Oostpool en Introdans hebben in 2023 en begin 2024 met Bureau Stead een aantal mogelijkheden onderzocht voor een gemeenschappelijke huisvesting. Een aantal onderzochte opties valt daarmee af. In de tweede helft van 2024 wordt nader onderzoek gedaan naar de huisvesting en samenwerking van de gezelschappen.

Ontwikkeling van de Sonsbeektentoonstelling en State of Fashion **(I)**

- We hebben de editie 2024 van de modebiënnale State of Fashion ondersteund.
- De nieuwe stichting Sonsbeek is van start met een nieuw team en bereidt zich voor op een volgende editie in 2026.

Versterking van de (samenwerking in de) Cultuurregio 025 **(I)**

- We geven met de regio uitvoering aan het Uitvoeringsplan Transformatievoorstel Cultuurregio 025. Plannen voor versterking van cultuureducatie in een aantal regiogemeenten zijn ondersteund en het fieldlab ‘ondersteuning van cultuur- en erfgoedvrijwilligers’ gaat na de zomer als onderdeel van Meedoen is de Kunst van start.
- We werken mee aan een nieuw convenant tussen Rijk, Landsdeel Oost en de cultuurregio’s waarin gezamenlijk afspraken worden gemaakt over beleidsprioriteiten en verantwoordelijkheden in het cultuurbeleid voor de periode 2025-2028. Dit wordt eind dit jaar ondertekend.

Behoud van werkgelegenheid in de culturele en creatieve sector **(I)**

Erfgoed levert een bijdrage aan een aantrekkelijke stad om in te wonen, te werken, te winkelen en te recreëren (A)

Beschermen, herbestemmen en zichtbaar maken van cultuurhistorisch erfgoed (D)

Het opnemen van cultuurhistorie als ontwikkelkans, de bescherming en herbestemming van erfgoed en het toegankelijk maken en verspreiden van kennis over erfgoed is onderdeel van het dagelijkse werk geweest. Hiervoor zijn verschillende voorbeelden te noemen. Toch wordt de status als 'gedeeltelijk op koers' ingeschat. Gebrek aan capaciteit en middelen maakt dat op onderdelen van het beleidsveld erfgoed onvoldoende kan worden doorgepakt. Dit geldt voor zowel wettelijke taken als specifiek ook het onderwerp van beleefbaar erfgoed. De erfgoedagenda wordt na het zomerreces voor bestuurlijke vaststelling voorgelegd.

Bescherming en herbestemming van cultuurhistorisch erfgoed **(I)**

Op 20 juni is het boek 'Een warme jas' gepresenteerd, een detailboek voor het verduurzamen van historische gebouwen. Voor Elden en Klarenbeek lopen momenteel de procedures tot aanwijzing als gemeentelijk monument en gemeentelijk beschermd dorpsgezicht. Voor de synagoge is een plan gereed voor de toekomstvisie. Dossiers die aandacht verdienen met betrekking tot aanwijzingen als gemeentelijk monument zijn het interbellum (erfgoed uit de periode tussen de beide wereldoorlogen), de wederopbouw buiten de singels (waaronder zich ook religieus erfgoed bevindt) en erfgoed van na 1965 (Post 65). Het ontbreekt echter aan capaciteit om hierop adequaat door te pakken.

Zichtbaar en beleefbaar maken van erfgoed **(I)**

Er zijn routeboeken met als thema's 'religieus erfgoed' en de 'Tweede Wereldoorlog' gereed gekomen. Presentatie daarvan volgt tijdens de Open Monumentendagen van 2024.
Vanuit de archeologie is ook met de archeohotspot het publiek bereikt, al kan geconstateerd worden dat het bereik beperkt is en succes vooral samenhangt met grote evenementen zoals de Arnhemse Uitnacht. In 2024 wordt gestart met de vervaardiging van een Romeins doeboek, samen met de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe. Hiervoor zijn voorbereidingen getroffen. Met betrekking tot het Romeinse erfgoed is deelgenomen aan het Masterplan Limes, een document met ambities en vergezichten als het gaat om het regionale Romeinse erfgoed. Het Masterplan Limes is een onderdeel van het thema 'Ontspannen Regio' van de Groene Metropoolregio. Vanuit het budget voor beleefbaar erfgoed is o.a. bijgedragen aan een herbestemmingsonderzoek voor de historische kelders, de restauratie van het Strumphlerorgel in de Eusebiuskerk en huur voor de stalling van de Arnhemse trolleybussen.

In de praktijk blijken voor beleefbaar erfgoed te weinig capaciteit en middelen beschikbaar. Bij inzet ontbreekt daardoor visie en samenhang.

Ontsluiting van kennis over erfgoed **(I)**

De cultuurhistorische waardenkaart is voor het onderdeel 'landschap' gereed en is 1-7-2024 opgeleverd. Aan de kaartlaag 'gebouwd erfgoed' wordt gewerkt. Er is zicht op een goed systeem voor de registratie van archeologische depotvondsten en de ontsluiting daarvan voor derden waaronder het publiek. In het najaar volgt een nieuw boek in de reeks Monuscript, met als onderwerp de Kleefse Waard. Met inventariserend onderzoek ter hoogte van Schuytgraaf veld 26 is ook een archeologierapport gepubliceerd. Nieuwsfeiten zijn via social media ('Erfgoed Arnhem') gedeeld en er is wekelijks in de archeohotspot in Rozet gewerkt aan de determinatie van vondsten. In Rozet waren ook de archeologische vondsten van de maand te zien. Aan de archeologische rapporten van de Jansplaats en het publieksboek over de archeologie in de zuidelijke binnenstad wordt nog gewerkt.

Regisseren en uitvoeren van archeologisch onderzoek en archeologisch depotbeheer **(I)**

De opgraving van het Romeinse grafveld in Schuytgraaf is voltooid. Er wordt regie gevoerd op archeologisch onderzoek ter hoogte van de Rijnkade (in uitvoering) en in Stadsblokken/Meinerswijk. De Rijnwijk is gesloopt; graafwerk gaat hier archeologisch begeleid worden. Ter voorbereiding hierop is de historische situatie in beeld gebracht. Nabij het Stadstheater zijn proefsleuven gegraven om archeologische waarden te inventariseren. In 2025 volgt na begeleiding van sloopwerkzaamheden een archeologische opgraving. In het archeologiedepot is een standplaatsregistratie uitgevoerd. Voor beheer en ontsluiting van het depot is onderzoek naar een registratiesysteem afgerond. Met dit systeem kan ook het publiek worden bereikt. Door beperkte capaciteit merken we echter dat we momenteel niet alle onderzoeken conform planning kunnen uitvoeren.

Regioadvisering archeologie **(I)**

Regionaal deelnemende gemeenten zijn doorlopend geadviseerd op het gebied van archeologie. Er is zicht op voortzetting van de samenwerking. Bijzondere aandacht ging dit jaar uit naar de totstandkoming van het Masterplan Limes en daaraan deelnemende gemeenten.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2024	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	44.991	1.053	46.044
Baten	9.477	-225	9.252
Saldo lasten en baten	-35.514	-1.278	-36.792
Toevoegingen aan reserves	3.748	0	3.748
Onttrekkingen aan reserves	16.445	250	16.695
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**12.697**	**250**	**12.947**
Prognose resultaat	**-22.817**	**-1.028**	**-23.845**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	1.053	N					
Erfgoed	480	N	Stadsvilla Sonsbeek - compensatie exploitant	N	I	AR	J
Cultuur	425	N	Aanvullende subsidie Rozet	N	I	AR	J
Erfgoed	250	N	Stadsvilla Sonsbeek - hogere onderhoudskosten	N	I	BR	J
Cultuur	-2	V	Bijstelling energiekosten eigen gebruik	N	I	AR	J
Cultuur	-100	V	Dekking aanvullende subsidie Rozet	N	I	AR	J
Baten	-225	N					
Cultuur	-225	N	Faillisement Momento - huurachterstand	N	I	AR	J
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	250	V					
Erfgoed	250	V	Dekking Stadsvilla Sonsbeek	N	I	BR	J

Stadsvilla Sonsbeek

Per raadsbrief van 5 december 2023 is de raad op de hoogte gesteld van de dringende renovatiewerkzaamheden aan de Stadsvilla Sonsbeek. In de periode 1 januari tot en met 30 april 2024 is de stadsvilla hierdoor volledig gesloten geweest. De huurder heeft recht op een vergoeding van de schade die hij heeft geleden door de sluiting. Tot heden was nog niet bekend hoe hoog deze compensatie zou worden. De schadevergoeding is door een onafhankelijk adviesbureau berekend en heeft een hoogte van € 480.000. Voor wat betreft de renovatiewerkzaamheden zijn zaken die reeds in het MJOP stonden voor de komende jaren nu gelijktijdig uitgevoerd (€ 100.000). Ook zijn er extra werkzaamheden verricht, zoals het onderhoud aan het balkon (€ 150.000). Deze onderhoudswerkzaamheden voor totaal € 250.000 worden gedekt vanuit de bestemmingsreserve Vastgoed.

Aanvullende subsidie Rozet

Rozet heeft te maken met structurele tekorten op de begroting en heeft voor 2024 een hogere subsidieaanvraag bij de gemeente ingediend. We willen de subsidie in 2024 incidenteel verhogen met € 425.000, dit kunnen we naar verwachting voor € 100.000 vanuit de cultuurbegroting dekken. We zijn met Rozet in gesprek over een sluitende begroting vanaf 2025. De raad wordt hierover apart geïnformeerd.

Bijstelling energiekosten eigen gebruik
Zie voor toelichting programma S00.

Faillisement Momento- huurachterstand
Vanwege het faillissement van Momento moet achterstallige huur voor de horecagelegenheid in het gebouw Rozet worden afgeboekt. Ook de huurinkomsten na het einde van de contractperiode met deze partij voor de rest van 2024 dient te worden afgeboekt, beide ten laste van de algemene middelen.

Participatie en armoedebestrijding

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen (A)

Voorkomen en vroeg erbij (D)

Wij willen voorkomen dat inwoners schulden opbouwen en/of in de armoede terecht komen. Als inwoners geldzorgen hebben, willen we hen zo snel mogelijk bereiken en helpen. Om dit te bereiken hebben wij ingezet op:
·Meer Arnhemmers met financiële vragen kunnen ons vinden;
·Meer Arnhemmers met beginnende schulden maken gebruik van een hulpaanbod;
·Jeugdwerkloosheid voorkomen.

Meer Arnhemmers met financiële vragen kunnen ons vinden (I)

Inwoners weten de Goed Geregeld Arnhem (GGA) loketten steeds beter te vinden of worden door ketenpartners verwezen. Bijvoorbeeld bepaalde verhuurders verwijzen inwoners door naar GGA bij huurachterstanden. Samen wordt dan gekeken of het inkomen op orde is en wordt een reële betalingsregeling getroffen. Na de zomer wordt een werksessie georganiseerd om de samenwerking van GGA met de nieuwe gemeentelijke afdeling schuldhulpverlening in kaart te brengen zodat inwoners zonder drempels naar elkaar worden overgedragen. In maart was Arnhem gaststad voor de week van het geld, waarmee ieder jaar aandacht wordt gevraagd voor financiële educatie in het onderwijs. Jongeren die 18 worden ontvangen vanaf juli een verjaardagskaart met een link naar onze gemeentelijke website www.arnhem.nl/18jaar met daarop relevante informatie.

Meer Arnhemmers met beginnende schulden maken gebruik van een hulpaanbod (I)

Wij blijven inzetten op de aanpak vroegsignalering. Ook in 2024 benaderen wij meer mensen persoonlijk en blijven wij inzetten op kansen om inwoners hulp te bieden. Zoals bij de samenwerking met netbeheerder Liander waarbij wij samen afsluitingen van gas en/of energie willen voorkomen. De monteur van Liander biedt aan de deur direct hulp aan van team Vroegeropaf. Zij helpen de inwoners met een nieuw energiecontract zodat afsluiting wordt voorkomen. En door middel van deelname aan landelijke experimenten om meer signalen te testen die inwoners met mogelijk schulden in beeld helpen brengen. Momenteel wordt samen met een aantal gemeenten een samenwerking met de belastingdienst voorbereid die waarschijnlijk vanaf 2025 zal starten.

Jeugdwerkloosheid voorkomen (I)

Landelijk is de nieuwe wet van School naar Duurzaam werk aangekondigd. Deze wet is bedoeld om de doorgaande lijn van jongeren tussen de 12-27 jaar beter vorm te geven in alle uitdagingen die ze op de knooppunten tussen onderwijs-onderwijs en onderwijs - werk tegenkomen. Ter voorbereiding wordt er een nieuw regionaal programma ontwikkeld. Er vinden op dit moment al waardevolle initiatieven plaats, deze worden geborgd in het nieuwe programma. Denk hierbij bijvoorbeeld aan Stage Cupido waarbij 164 jongeren aan een stageplaats geholpen zijn dit schooljaar.

Arnhemmers kunnen rondkomen (D)

Wij willen onze inwoners bestaanszekerheid en het perspectief van een toekomst zonder problematische schulden bieden. Deze bestaanszekerheid vormt een essentiële randvoorwaarde om stappen te kunnen zetten richting activering, het oplossen van gezondheids- /psychische problemen en werk. Een deel van de wet- en regelgeving op het gebied van bestaanszekerheid wordt landelijk bepaald. Denk hierbij aan de hoogte van het minimumloon en de bijstandsuitkering. De afgelopen periode hebben wij ingezet op:
- vergroten van de effectiviteit en het bereik van onze inkomensregelingen;
- het realiseren van een vangnet voor inwoners met een laag inkomen met de partners in de stad;
- meer Arnhemmers zo snel mogelijk duurzaam schuldenvrij krijgen.

Vergroten van effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen (I)

Vanaf begin 2024 is de Individuele inkomenstoeslag aan 1200 inwoners automatisch verstrekt. Daarnaast is een groep van 827 inwoners met bijstand actief benaderd om ze te helpen om hun eerste aanvraag in te dienen. Daarvan hebben we 76% van deze groep bereikt. Ook zij krijgen vanaf nu elk jaar automatisch deze toeslag als hun omstandigheden niet wijzigingen. We hebben continu klanttevredenheidsonderzoek ingericht zodat we kunnen werken aan continue verbetering.

Met partners in de stad realiseren van een vangnet voor inwoners met een laag inkomen (I)

Met Stichting Leergeld, het Jeugdfonds Sport & Cultuur, de Dullertstichting, onderwijsbeleid en de regiogemeenten Rheden en Renkum zijn samenwerkingsafspraken gemaakt over een armoedepact voor de jeugd. Het uitvoeringsplan wordt uitgewerkt en communicatie hierover volgt in de tweede helft van 2024.

Meer Arnhemmers zo snel mogelijk duurzaam schuldenvrij (I)

De implementatie van vroegsignalering en schuldhulpverlening in eigen beheer verloopt volgens planning. Daarnaast is het Experiment Immerloo Schuldenvrij in april van start gegaan. Met de eerste deelnemers worden gesprekken gevoerd om hun schulden te regelen en om hen te begeleiden met problemen op andere leefgebieden. In onze rol als schuldeiser hebben we een aantal stappen gezet om ons terugvorderings- en invorderingsbeleids zo sociaal mogelijk te maken. We continueren onze aanpak voor jongeren en ondernemers met schulden. We zijn gestart met een aanbestedingsprocedure gericht op schuldhulpverlening aan ondernemers.

Arnhemmers doen mee (D)

Arnhemmers die een beroep doen op de ondersteuning vanuit de Participatiewet willen we zo snel mogelijk op weg helpen naar zelfredzaamheid en hen hierin, zoveel mogelijk op maat, perspectief bieden. We zetten in op ontwikkeling en begeleiding naar vermogen. Elke stap beschouwen we als een resultaat, omdat we weten dat betaald werk niet voor iedereen mogelijk is. Om dit te bereiken hebben we de afgelopen periode ingezet op het volgende:
- We ondersteunen zo veel mogelijk inwoners met een uitkering naar een betaalde baan;
- We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering;
- Inwoners participeren naar vermogen.

We ondersteunen zoveel mogelijk inwoners met een uitkering naar een betaalde baan (I)

We willen dat onze inwoners naar vermogen deelnemen aan de Arnhemse samenleving. Daarbij wordt gekeken wat kan en wordt samen met de inwoner besloten wat ondersteunend en passend is bij zijn persoonlijke situatie. In lijn met de landelijke trend zien we het aantal inwoners die een bijstandsuitkering nodig hebben iets toenemen. Daarnaast blijkt dat inwoners die stappen kunnen maken naar meer participatie hiervoor meer begeleiding en ondersteuning nodig hebben. Per saldo levert dit een minder snel dalende trend op van het aantal inwoners in de bijstand. In vergelijking van het volume bijstand van grote gemeenten wijken we nog steeds positief af met een percentage van -5,9%. Sinds juni kunnen inwoners via de gemeentelijke website digitaal een aanvraag doen voor een uitkering.

We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering (I)

Op 29 mei 2024 heeft de raad ingestemd met het met terugwerkende kracht aanpassen van onze re-integratieverordening, zodat jongeren vanaf 1 juli 2023 ook deel kunnen nemen aan de proef Bijverdienbeloning. In het eerste tijdvak (juli - dec 2023) namen ruim 600 inwoners deel aan de proef, waaronder ruim 100 jongeren tot 27. In de tweede helft van dit jaar wordt de raad apart geïnformeerd over de resultaten van de proef Bijverdienbeloning.

Inwoners participeren naar vermogen (I)

Een groot deel van de inwoners met een uitkering heeft relatief veel ondersteuning nodig om stappen te kunnen zetten naar werk. De inzet van de instrumenten loonkostensubsidie, jobcoaching en beschut werk neemt toe. De cao Sociale Werkvoorziening 2021-2025 is tussentijds verbeterd voor de medewerkers. De structurele financiële compensatie hiervoor is door het Rijk nog niet toegezegd. Vanuit Arnhem blijven we hier samen met de VNG op aandringen. Eind april is de kamerbrief over de vernieuwde arbeidsmarktinfrastructuur verschenen, we bereiden ons hier samen met de partners in de regio op voor.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2024	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	171.071	10.314	181.385
Baten	112.933	5.349	118.282
Saldo lasten en baten	-58.138	-4.965	-63.103
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	3.549	0	3.549
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**3.549**	**0**	**3.549**
Prognose resultaat	**-54.589**	**-4.965**	**-59.554**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	10.314	N					
Werk en Inkomen	7.637	N	Actualisatie BUIG	J	S	AR	J
Werk en Inkomen	898	N	Actualisatie SW infrastructuur	N	S	AR	J
Schulddienstverlening	646	N	Gemeentefonds Meicirculaire - dienstverlening Armoede en Schuldhulpverlening	N	S	AR	J
Werk en Inkomen	624	N	Actualisatie WSW	J	S	AR	J
Werk en Inkomen	300	N	Studietoeslag	J	S	AR	J
Werk en Inkomen	145	N	Actualisatie SW vergoeding buitengemeenten	N	S	AR	J
Werk en Inkomen	137	N	Gemeentefonds Meicirculaire - GF DU Regio doelgroepspec aanpak	N	S	AR	J
Werk en Inkomen	-73	V	Voordeel MGR 2023	N	I	AR	J
Baten	5.349	V					
Werk en Inkomen	4.502	V	Actualisatie BUIG	J	S	AR	J
Werk en Inkomen	847	V	Resultaat Scalabor 2023	N	I	AR	J
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						

Actualisatie BUIG (baten en lasten)

De lastenstijging van € 7,6 miljoen is het gevolg van de stijging van de uitkeringsprijs en gebaseerd op de meest actuele prognose van het aantal inwoners met een bijstandsuitkering.
Ter (gedeeltelijke) compensatie zijn de baten gestegen met € 4,5 miljoen euro. Per saldo betekent dit een stijging van het tekort met € 3,1 miljoen euro.

De systematiek van BUIG maakt de omvang van het budget dat Arnhem ontvangt moeilijk voorspelbaar.
In mei 2024 is het nader voorlopig budget bekend geworden. Vanwege een daling van het macrobudget (als gevolg van lagere uitgaven in 2023) ontvangt Arnhem 1,7 miljoen minder baten ten opzichte van de baten die in het voorlopig budget bekend waren gemaakt. Het knelpunt dat nu is opgevoerd betreft de meest actuele stand van het saldo BUIG (budget wat ontvangen wordt en prognose van de uitgaven voor BUIG lasten) en het saldo

dat reeds is opgenomen in de begroting. Er is in Arnhem structureel sprake van een tekort op de bijstandslasten ten opzichte van de BUIG ontvangsten. We ramen in de begroting structureel dit tekort.
Voor het overige deel wordt standaard een risicobedrag opgenomen. Het risico bestaat uit 10% van het beschikbare actuele budget, minus het deel wat reeds in de begroting is opgenomen als tekort.

Incidentele middelen SW infrastructuur
Vanuit het Rijk zijn er extra middelen beschikbaar gesteld om een impuls te geven voor het toekomstbestendig maken van de SW bedrijven. Arnhem ontvangt in 2024 een bedrag van € 898.000. Voor dit bedrag worden in afstemming met de regiogemeenten plannen gemaakt.

Gemeentefonds Meicirculaire - Dienstverlening Armoede en Schuldhulpverlening
Taakmutatie dienstverlening gemeenten: aanpak armoede en schulden (circa € 650.000 structureel vanaf 2024): Vanuit de Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden, die in juli 2022 aan de Tweede Kamer is gepresenteerd, heeft het kabinet via het gemeentefonds € 40 miljoen aan structurele middelen voor betere dienstverlening door gemeenten op het gebied van armoede en schulden beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn voor 2023 incidenteel aan gemeenten beschikbaar gesteld. De toekenning vanaf 2024 zal structureel plaatsvinden om gemeenten verder in staat te stellen om strategisch en doelgericht te handelen en hun activiteiten uit te breiden zoals het verdubbelen van het gebruik van schuldhulpverlening en het bevorderen van activiteiten om armoede onder kinderen te bestrijden. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

Actualisatie WSW
Voor het jaar 2024 is het effect van de verandering in SW-lasten een nadeel van per saldo € 624.000. Dit bedrag bestaat uit een stijging van de lasten van € 1,9 miljoen en een incidenteel voordeel uit 2023 van € 1,3 miljoen. De stijging van de lasten is gebaseerd op de meest recente opgave van de MGR (maart 2024). Het nadeel wordt grotendeels veroorzaakt door een prijsstijging. De kosten per SW'er zijn gestegen als gevolg van de CAO-stijging zoals opgenomen in de septembercirculaire;

Als gevolg van hogere uitstroom dan begroot en een lagere CAO dan begroot is er in 2023 een incidenteel voordeel behaald van € 1,3 miljoen. Dit voordeel komt in 2024 in de exploitatie van Arnhem.

Studietoeslag
Vanaf april 2022 is de regeling individuele studietoeslag overgegaan van aanvraag bijzondere bijstand naar een inkomensregeling. Deze landelijke regeling is voor mensen die door een structurele fysieke beperking niet in staat zijn om zelf inkomen te verdienen naast hun studie. De wijziging van de regeling heeft tot gevolg dat de aanvraag nu met terugwerkende kracht kan worden gedaan tot ingangsdatum. Alle aanvragen die in 2023 zijn gedaan worden met terugwerkende kracht toegekend. Het is mogelijk om 5 jaar lang (vanaf april 2022) de toeslag met terugwerkende kracht aan te vragen. Voor 2024 was reeds een hoger bedrag begroot. Met de huidige inzichten is de verwachting dat nog € 300.000 extra nodig is in 2024.

Actualisatie Buitengemeenten in 2024
Vanuit het rijk zijn er extra middelen beschikbaar gesteld voor Participatie. Onderdeel van deze extra middelen is een compensatie van loon- en prijsstijgingen voor de SW. Deze hadden wij reeds in onze begroting geraamd. Gemiddeld betalen gemeenten een eigen bijdrage van 10% op de SW loonkosten lasten. Het overige deel wordt via het gemeentefonds vergoed. De compensatie is hoger dan gemiddeld waardoor de eigen bijdrage lager is geworden.

Arnhem ontvangt als centrumgemeente via het gemeentefonds ook de vergoeding voor de medewerkers SW die bij Scalabor werken, maar buiten onze arbeidsmarktregio wonen (de zogenoemde buitengemeenten). Het gaat om ongeveer 50 mensen, die dus in onze regio werken, maar wonen in bijvoorbeeld Montferland of Renkum. Dit zijn medewerkers die meestal al bij Scalobor werkten (soms al tientallen jaren) en op enig moment buiten de arbeidsmarktregiogrenzen zijn gaan wonen.

In de modulaire gemeenschappelijke regeling is vastgelegd dat de 11 gemeenten van arbeidsmarktregio Midden-Gelderland de bovengenoemde eigen bijdrage van de buitengemeenten betalen (na verhuizing buiten de regio). Hetzelfde geldt andersom ook als mensen hier wonen en in andere arbeidsmarktregio werken. Deze afspraak geldt in ieder geval sinds de MGR formeel werkgever werd van de SW (2019).

De hogere vergoeding SW leidt daarom tot een terugbetaling in 2024 van € 145.000 aan de regiogemeentes ter compensatie van de eigen bijdrage voor de buitengemeenten.

Gemeentefonds Meicirculaire - GF DU Regio doelspecifieke aanpak
DU doelgroepspecifieke aanpak (€ 137.000 in 2024): In het kader van het plan van aanpak ‘Statushouders aan het werk’ en de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur van het ministerie van SZW, is in 2023 budget ter beschikking gesteld aan centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio’s voor een regionale doelgroepspecifieke aanpak. Het beoogde doel daarvan is om de arbeidsparticipatie van statushouders en andere kwetsbare groepen te vergroten en hen extra te ondersteunen. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

Voordeel MGR 2023
Zie voor toelichting programma S07.

Resultaat Scalabor 2023
Scalabor heeft in 2023 financieel een goed jaar gedraaid met een jaarresultaat van € 847.000. Gemeente Arnhem is enig aandeelhouder van Scalabor. In de AvA van 2 juli j.l. is ingestemd met het voorstel van Scalabor om dit resultaat aan de aandeelhouder uit te keren. Dit uitkering zal na de zomer plaatsvinden.

Zorg

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving (A)

Alle inwoners die hulp nodig hebben om zelfstandig te leven ontvangen de nodige zorg en ondersteuning tijdig, op maat en dicht bij huis (D)

Sociale wijkteams hanteren beleidsregels, waardoor duidelijker is wat onder passende, effectieve en efficiënte zorg wordt verstaan. Ook zorgaanbieders werken via de regionale inkoop met hogere kwaliteitseisen waarmee zij zorg verlenen. Binnen deze kaders werken Sociale wijkteams en aanbieders samen om passende zorg te verlenen, waardoor kwetsbare inwoners ondersteund worden om zo zelfstandig en zo thuis mogelijk te kunnen leven. Vanuit de inwonerservaringsonderzoeken blijkt dat deze zorg helpt om inwoners zo zelfstandig mogelijk te laten functioneren en dat de ingezette zorg goed gewaardeerd wordt.

Bij de huishoudelijke ondersteuning hebben we te maken met wachtlijsten in verband met vergrijzing en personeelstekorten. Via wachtlijstbemiddeling wordt er prioritering aangebracht waarbij we beogen de meest kwetsbare inwoners met acute problemen als eerste huishoudelijke ondersteuning te bieden. De wachtlijsten blijven echter groeien en er zijn extra maatregelen nodig om te borgen dat de meest kwetsbare inwoners tijdig geholpen kunnen worden. De raad heeft inmiddels ingestemd om de huishoudelijke ondersteuning alleen nog via een maatwerkvoorziening aan te bieden, zodat sociale wijkteams alleen de noodzakelijke huishoudelijke ondersteuning kunnen toewijzen. Inwoners die nu nog gebruik maken van de Algemene voorziening kunnen een beroep doen op deze maatwerkvoorziening en krijgen dan een gesprek met een wijkcoach.
Ook ligt er een plan van aanpak waarin we samen met de zorgaanbieders blijven onderzoeken hoe we voldoende personeel kunnen inzetten in de huishoudelijke ondersteuning en blijven we ruimte inbouwen voor experimenten rondom innovatieve, facilitaire middelen, zoals een robotstofzuiger.

Binnen doelgroepenvervoer zijn de personeelstekorten eveneens merkbaar en dit gaat gepaard met de nodige uitdagingen. Dit is met name aan de orde binnen het leerlingenvervoer. Allerlei praktische en korte termijn verbeteringen worden nu doorgevoerd en de raad is hierover per brief geinformeerd.

We versterken de (veer)kracht van onze inwoners thuis en in instellingen met een integrale aanpak (I)

Bij de inzet van passende zorg wordt gekeken of deze er toe leidt dat de eigen kracht en het sociale netwerk van inwoners wordt versterkt en algemene voorzieningen in wijken beter worden benut. Sociale wijkteams spreken inwoners en aanbieders hierop aan. Via het ontwikkelen van wijknetwerken Zorg & welzijn, waarin sociale wijkteams, zorgaanbieders en aanbieders van de sociale basis op wijkniveau beter gaan samenwerken, verwachten we de integrale aanpak verder te stimuleren. In het voorjaar van 2024 zijn we hiermee gestart Door intensief samen te werken willen we bereiken dat inwoners sneller en beter geholpen worden en dat meer hulpvragen worden opgevangen in het voorliggend veld, bijvoorbeeld door vrijwilligers of in algemene voorzieningen. Indien bepaalde collectieve voorzieningen nog ontbreken gaan we deze ontwikkelen. In 2025 willen we starten met deze nieuwe werkwijze in minimaal twee wijken. In een later stadium willen we dit toepassen in de hele stad.

Waar nodig wordt via onorthodoxe maatwerkoplossingen ervoor gezorgd dat inwoners weer stappen kunnen zetten in hun ontwikkeling. Een speciaal team wijkcoaches (doorbraakteam) past deze doorbraakmethode toe.

Ook hebben we dit jaar Arnhemmers ondersteund die door fysieke beperkingen hinder ondervonden in het leiden van een zelfstandig leven. Bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van een hulpmiddel, een aanpassing aan hun woning of het bieden van ondersteuning/ advisering aan inwoners die willen doorstromen naar een andere woning die beter past bij hun (fysieke) gezondheid.

We versterken de zorgtoewijzing **(I)**

De beleidsregels voor zorg zijn in 2022 geëvalueerd. Hierover is de raad geïnformeerd. Sociale wijkteams gebruiken deze beleidsregels om te bepalen welke zorg passend is voor inwoners. Ook gelden inkoopeisen voor aanbieders over de kwaliteit en gewenste transformatie van zorg. In periodieke contractgesprekken wordt besproken welke verbeteringen aanbieders hierin kunnen aanbrengen. Wij voeren deze gesprekken samen met de regionale inkooporganisatie. De Sociale wijkteams worden ondersteund in de zorgtoewijzing. Door gezamenlijk te kijken naar ontwikkelingen in de zorg, via een verbeterde Zorgmonitor, kunnen patronen en trends worden herkend. Deze Zorgmonitor vormt de basis voor de bestuursrapportage, die digitaal toegankelijk is voor raadsleden.

In 2024 is een onderzoek afgerond of de personeelsformatie (wijkcoaches) van de stichting Sociale wijkteams voldoende is om de opdracht van de gemeente uit te voeren. Dit onderzoek is uitgevoerd door Significant in opdracht van de gemeente en de Sociale wijkteams. In dit onderzoek wordt geconcludeerd dat de huidige formatie net toereikend kan zijn om deze opdracht uit te voeren.

We sturen op kwaliteit en resultaat **(I)**

Naast de reguliere contractgesprekken met aanbieders en de kwaliteits- en rechtmatigheidsonderzoeken (door VGGM en afdeling Handhaving W&I) is in de afgelopen periode gewerkt aan het intensiveren van toezicht op PGB-aanbieders. Ook dit wordt uitgevoerd door de afdeling Handhaving.

We vergroten het inzicht of passende zorg wordt ingezet (monitoring) **(I)**

Het Inwonerservaringsonderzoek voor Wmo en jeugdzorg is in samenwerking met de Adviesraad Jeugd & Wmo en sociale wijkteams doorontwikkeld, waarbij we het onderzoek opnieuw vormgegeven hebben. Na het zomerreces zal de raad hierover geinformeerd worden.

We ontschotten zorgsystemen en verkrijgen toereikend rijksbudget **(I)**

Op basis van de Hervormingsagenda stelt het Rijk ook voor de jaren 2024 t/m 2028 extra rijksmiddelen jeugdzorg aan gemeenten ter beschikking. Daar staan volgens afspraak ingeboekte besparingen door het Rijk tegenover waarover beide partijen het eens zijn geworden. Per saldo zullen gemeenten de komende jaren meer rijksmiddelen ontvangen voor de jeugdzorg.

Meer kwetsbare Arnhemmers nemen actief deel aan de maatschappij (D)

Er wordt in de participatieketen steeds beter samengewerkt ter ondersteuning van de inwoners die willen werken. Ontwikkeling van de inwoner staat centraal. Waar mogelijk is dit gericht op een stapje verder op de participatieladder en op doorstroom of uitstroom naar een vorm van betaald werk. Er is samen met aanbieders Activerend werk en organisaties uit het participatienetwerk onderzocht hoe beschut werk een passend vervolg kan zijn op Activerend werk. Na de introductie van de basisbanen is dit een mogelijkheid om de stap van activerend werk naar betaald werk te maken. Bij de inwoners waarbij doorstroom of uitstroom niet mogelijk is gaat het om het versterken of stabiliseren van de mate van participatie: meedoen naar vermogen. Er is voldoende passend aanbod.

In de afgelopen periode is het aantal inwoners dat actief aan de slag is met Activerend Werk aan het dalen. Gezien de huidige krappe arbeidsmarkt zijn er meer kansen op betaald werk. De inwoners die zich nu melden voor Activerend werk zijn vaak al lange tijd uit het arbeidsproces en/of hebben te maken met problematiek op meerdere vlakken. Dat vraagt meer tijd en intensievere begeleiding van de aanbieders van Activerend werk.

Als de inwoner de juiste Activerend werkplek gevonden heeft zien we vaak op meerdere vlakken ontwikkeling. Werk zorgt voor structuur, groei in zelfvertrouwen en eigenwaarde, sociale contacten en gevoel van betekenis te kunnen zijn. Als het mogelijk is dan wordt actief ingezet om inwoners vanuit Activerend werktrajecten door te laten stromen naar een vorm van betaald werk. Tijdig wordt met de inwoner gekeken naar functies en branches waarin grote behoefte is aan personeel. Hiervoor wordt intensief samengewerkt met diverse organisaties in het participatienetwerk. Daarnaast wordt er nauw samengewerkt op het grensvlak Onderwijs en Activerend werk om kwetsbare jongeren de juiste ondersteuning te bieden in hun ontwikkeling naar zelfstandigheid.

Zie de inspanningen benoemd bij het doel 'Alle inwoners die hulp nodig hebben om zelfstandig te leven ontvangen de nodige zorg en ondersteuning tijdig, op maat en dicht bij huis' **(I)**

Meer jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende zorg (A)

Meer jeugdigen kunnen meedoen aan het dagelijks leven (D)

We willen dat kinderen zo veel mogelijk op eigen kracht meedoen aan het dagelijkse leven. Daarvoor hebben zij een goede sociale basis in de buurt nodig waar ze op kunnen terugvallen. Als het netwerk en de sociale basis bij een kind niet toereikend zijn voor de ontwikkeling, dan zetten wij (tijdelijk) specialistische jeugdhulp in.

Versterken eigen kracht van jeugdigen, sociaal netwerk en inzet algemene voorzieningen (I)

- We hebben in 2024 tien nieuwe matches gemaakt tussen steunouders en vraaggezinnen. Steunouder Arnhem heeft in de afgelopen tijd volop ingezet op de werving. Landelijk zijn er meer promotieacties dan vorig jaar en ook lokaal zijn de acties geïntensiveerd. Denk aan samenwerking met bibliotheken, scholen maar ook het aanschrijven van lokale bedrijven. Naast het intensiveren van de samenwerking met de pleegzorgcampagne levert dit meer steunouders op. In totaal maken op dit moment 20 kinderen gebruik van een steungezin.
- We hebben afspraken over de inzet van Jeugdhulp Binnen Onderwijs (JBO). Deze afspraken zijn opgesteld in afstemming met de Samenwerkingsverbanden voor Primair Onderwijs en Voortgezet Onderwijs. We hebben met het wijkteam richtlijnen opgesteld over de inzet van Jeugdhulp Binnen Onderwijs (inclusief thuiszitters).
- We hebben een regionale werkwijze ontwikkeld om de inzet van jeugdhulp op Lichtenbeek (speciaal onderwijs) efficiënter en effectiever te organiseren. Deze werkwijze is opgesteld in afstemming met Lichtenbeek, Samenwerkingsband voor Primair Onderwijs, zorgaanbieders, de regiogemeenten en het sociaal wijkteam. Doel van deze werkwijze is om de inzet van JBO efficiënter en effectiever te organiseren, zodat kinderen zich beter kunnen ontwikkelen.
- We hebben een plan van aanpak hoogbegaafden opgesteld met verschillende partners uit het veld en de betrokken ouders.
- In samenwerking met Teams Leefomgeving wordt gestart in de gebieden De Laar, Elderveld, Elden en Schuytgraaf om laagdrempelige opvoedondersteuning aan ouders aan te bieden en daarnaast te zorgen dat ouders elkaar kunnen ontmoeten voor ontspanning en het uitwisselen van ervaringen over opvoeden.
- De inspanningen die we gepleegd hebben, zijn conform de doelstellingen. We zijn op koers.

Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis (D)

Veel kinderen hebben helaas te maken met een onveilige thuissituatie. We willen onveilige thuissituaties zoveel mogelijk voorkomen, sneller signaleren als deze zich voordoen en meer kinderen in een kwetsbare situatie een veilig thuis bieden. We organiseren ambulante zorg bij gezinnen thuis, zodat kinderen niet uit huis geplaatst hoeven de worden maar de zorg binnen het gezin gegeven wordt. Als dat niet kan, zoeken we een tijdelijke plek bij pleegouders of gezinshuizen. We plaatsen kinderen alleen uit huis (jeugdzorg met verblijf) als het echt niet anders kan.

We versterken het gezinssysteem zodat jeugdigen zolang mogelijk thuis kunnen blijven wonen **(I)**

· We voorkomen uithuisplaatsingen vaker door de inzet van Team VAV (Vertrouwd, Aanwezig en Veilig) dat snel en flexibel bij kwetsbare gezinnen thuis ingezet kan worden en escalatie helpt te voorkomen. Door de uitbreiding en doorontwikkeling van de werkwijze VAV, zijn het aantal gezinnen dat ondersteund is gestegen. Dit heeft er toe geleid dat gezinnen zelfstandig of met een andere lichtere vorm van jeugdhulp verder konden.
· Het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen en het aantal jongeren in verblijf is licht afgenomen. We hebben in het afgelopen half jaar stappen gezet in de samenwerking tussen de jeugdbescherming en de lokale toegang. Door vaste overlegmomenten en casusoverleg is een betere afstemming tussen de samenwerkende partijen.
· We versnellen en verbeteren het veiligheidsnetwerk: Veilig Thuis, Sociale wijkteams, jeugdbescherming en de Raad voor de Kinderbescherming. Zodat kinderen en hun ouders sneller passend hulpaanbod krijgen om de veiligheid in het gezin te herstellen. We werken aan de inrichting van een toekomsttuin voor kind- en gezinsbescherming, waarbij medewerkers van Sociale Wijkteams intensief samenwerken met medewerkers van Veilig Thuis, Jeugdbescherming en Raad voor Kinderbescherming. We zijn in 2024 gestart met een voorbereidende pilot Toekomsttuin.
· Het Regionaal Expert Team (RET) ondersteunt bij het bepalen en tijdig inzetten van passende jeugdhulp en het aanbieden van ambulante alternatieven voor verblijf. Met dit regionale overleg doen we er alles aan om uithuisplaatsing te voorkomen en zetten we in op betere uitstroom uit de jeugdzorg. Er is sprake van een lichte daling van het aantal Arnhemse jeugdigen in verblijf. Het is nog niet altijd gelukt om een passende plek voor de jeugdigen te vinden, daarom is in de nieuwe inkoop Verblijf gekozen voor meer aanbieders die specialistische jeugdhulp kunnen bieden.

Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk (D)

We willen dat kinderen, als zij vastlopen in hun ontwikkeling naar zelfstandigheid, tijdelijke passende hulp ontvangen. We kijken met de ouders, het netwerk en de sociale basis van een kind wat de mogelijkheden zijn. Als deze niet toereikend zijn voor de ontwikkeling, zetten wij (tijdelijk) specialistische hulp in. We richten ons op kinderen die onze hulp het hardst nodig hebben om zich te kunnen (blijven) ontwikkelen. Daarbij accepteren we dat sommige problemen horen bij het opgroeien (normaliseren).

We zetten tijdig, best passende zorg in **(I)**

· We voorkomen uithuisplaatsingen vaker door de inzet van Team VAV (Vertrouwd, Aanwezig en Veilig) dat snel en flexibel bij kwetsbare gezinnen thuis ingezet kan worden en escalatie helpt te voorkomen. Door de uitbreiding en doorontwikkeling van de werkwijze VAV, zijn het aantal gezinnen dat ondersteund is gestegen. Dit heeft ertoe geleid dat gezinnen zelfstandig of met een andere lichtere vorm van jeugdhulp verder konden.
· Het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen en het aantal jongeren in verblijf is licht afgenomen. We hebben in het afgelopen half jaar stappen gezet in de samenwerking tussen de jeugdbescherming en de lokale toegang. Door vaste overlegmomenten en casusoverleg is een betere afstemming tussen de samenwerkende partijen.
· We versnellen en verbeteren het veiligheidsnetwerk: Veilig Thuis, Sociale wijkteams, jeugdbescherming en de Raad voor de Kinderbescherming. Zodat kinderen en hun ouders sneller passend hulpaanbod krijgen om de veiligheid in het gezin te herstellen. We werken aan de inrichting van een toekomsttuin voor kind- en gezinsbescherming, waarbij medewerkers van Sociale Wijkteams intensief samenwerken met medewerkers van Veilig Thuis, Jeugdbescherming en Raad voor Kinderbescherming. We zijn in 2024 gestart met een voorbereidende pilot Toekomsttuin.
· Het Regionaal Expert Team (RET) ondersteunt bij het bepalen en tijdig inzetten van passende jeugdhulp en het aanbieden van ambulante alternatieven voor verblijf. Met dit regionale overleg doen we er alles aan om uithuisplaatsing te voorkomen en zetten we in op betere uitstroom uit de jeugdzorg. Er is sprake van een lichte daling van het aantal Arnhemse jeugdigen in verblijf. Het is nog niet altijd gelukt om een passende plek voor de jeugdigen te vinden, daarom is in de nieuwe inkoop Verblijf gekozen voor meer aanbieders die specialistische jeugdhulp kunnen bieden.

We zorgen voor een wijknetwerk met algemene voorzieningen en zorgaanbod dat aansluit bij de problemen van kinderen en jongeren **(I)**

Een meer inclusief Arnhem, waarbij meer kwetsbare Arnhemmers (blijven) wonen in de wijk **(A)**

Er zijn voldoende geschikte en betaalbare woningen voor kwetsbare Arnhemmers (D)

Zie de toelichting bij de inspanningen hieronder.

We koppelen zorg(behoeften) aan wonen **(I)**

In nauwe samenwerking met vier woningbouwcorporaties stromen iedere maand cliënten uit naar een zelfstandige woning. Deze zogenaamde convenantroute is speciaal bedoeld voor cliënten in beschermd wonen of de maatschappelijke opvang, die klaar zijn voor een volgende stap, maar via de reguliere routes niet aan een woning kunnen komen.

De druk op de convenantroute is verder toegenomen doordat cliënten die vanuit intramurale zorg uit wensen te stromen moeilijk via de reguliere routes aan een woning kunnen komen. Naast de aanvragen vanuit beschermd wonen ontvangen we ook aanvragen vanuit de WLZ, ouder-kindhuizen en de instellingen voor jeugdzorg. Vooral deze laatste groep zorgt voor complexe aanvragen, omdat er te weinig geschikte woningen zijn. De vraag naar kamerwoningen en goedkope eenpersoonswoningen (zoals studio's) is veel groter dan het aanbod. De behandeling van de wijziging van de Wet op de huurtoeslag in de Eerste en Tweede Kamer is vertraagd waardoor de huurtoeslag-leeftijdsgrens nog niet is verlaagd naar 21 jaar. Veel aanvragen voor woningen via de convenantroute zijn voor jongvolwassenen, dus we hopen dat de wetsbehandeling zo snel als mogelijk kan plaatsvinden.

Met de regiogemeenten gaan we werken aan een spreidingsplan voor het regionaal passend huisvesten van uitstromende clienten vanuit intramurale instellingen.

Zorggerelateerde woonoverlast wordt minder **(I)**

Bij het meldpunt woonoverlast kan ook zorggerelateerde overlast worden gemeld. Als er meldingen zijn, worden deze met de betreffende zorgaanbieder besproken om passende maatregelen te treffen.

Daarnaast loopt een casusoverleg 'complexe casuïstiek beschermd wonen' en is een werkwijze afgesproken. Naast de primaire bedoeling, het invullen van de zorg voor mensen met een intensieve en complexe zorgvraag, heeft het meerwaarde voor aanbieders, doordat zij meer onderling afstemmen.

Regelmatig vindt afstemming over zorgoverlast plaats tussen de gemeente, het Zorgkantoor en de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). Hierbij worden signalen van zorgoverlast gedeeld met het verzoek deze op te pakken om maatregelen te treffen.

Meer bewoners met een kwetsbaarheid kunnen in grotere mate in hun eigen woonomgeving zelfstandig (begeleid) wonen (D)

De gemeenten binnen de regio Centraal Gelderland, inclusief Arnhem, sturen samen met de Inkooporganisatie op deze transformatie, waarbij een belangrijke ontwikkelopdracht bij de gecontracteerde zorgaanbieders ligt. De eerste slag hierin is gemaakt met de nieuwe inkoopronde die is ingegaan op 1 juli 2020. Met de recente contractverlenging van de aanbieders voor beschermd wonen is een tweede slag gemaakt door diverse verbeteringen in de producten door te voeren. Daarnaast werkt iedere gemeente aan de lokale basisinfrastructuur, zorgt voor voldoende geschikte woningen om de doorstroom mogelijk te maken en stimuleert wooninnovatie: voldoende diversiteit aan woonvoorzieningen die niet locatiegebonden zijn (wonen-zorg losgekoppeld). In de praktijk is het 'omklappen' van woningen nog niet altijd mogelijk en moet de inwoner bij afschaling verhuizen. Voldoende geschikte woningen en een gevarieerd aanbod in Arnhem en de regio zijn hiervoor noodzakelijk. Dit blijft een belangrijk aandachts- en ontwikkelpunt de komende jaren en is een belangrijk onderdeel van de nieuwe regionale samenwerkingsafspraken.

We ontwikkelen meer preventieve activiteiten **(I)**

Regionaal (binnen het programma ‘Samen aan Zet’) is afgesproken dat iedere gemeente in de regio Centraal Gelderland werkt aan het op orde brengen van de lokale basisinfrastructuur. Dat betekent dat we zorgen voor plekken/ activiteiten in de buurt waar inwoners die beschermd of begeleid wonen, elkaar kunnen ontmoeten en onderling steun kunnen vinden (zoveel mogelijk verspreid over de stad). We realiseren voldoende aanbod voor een zinvolle daginvulling en zorgen dat deze doelgroep kan wonen op een passende plek (onder andere door woonafspraken met corporaties). We zorgen voor lokale samenwerking via de ontwikkeling van de wijknetwerken en werken hierbij samen met andere gemeenten, aanbieders, zorgverzekeraars en woningcorporaties. Eén van de huidige activiteiten is de voorziening ‘buurtcirkels’. Deze wordt door de Regionale Instelling voor Beschermd Wonen in de regio Arnhem Veluwe Vallei (RIBW AVV) verspreid over de stad aangeboden. Hier kunnen zorgcliënten elkaar ontmoeten en elkaar ondersteunen in de problemen waar zij in het dagelijks leven tegenaan lopen. De gesprekken vinden plaats onder supervisie van een zorgprofessional. Door de buurtcirkels wordt de zelf- en samenredzaamheid vergroot en wordt bijgedragen aan een verantwoorde afschaling van zorg met een verkleinde kans op terugval.

Er zijn regionaal sluitende afspraken Beschermd Thuis **(I)**

De behandeling van het wetsvoorstel woonplaatsbeginsel beschermd wonen (en de daarmee gepaard gaande financiële doordecentralisatie) is controversieel verklaard in afwachting van besluitvorming door het nieuwe kabinet. De nieuwe streefdatum voor invoering blijft vooralsnog 1 januari 2026. De voorbereidingen met de regiogemeenten op deze nieuwe situatie gaan onverminderd door. In 2023 zijn de financiële afspraken met de regiogemeenten afgerond. Alle colleges van de regiogemeenten hebben hiermee ingestemd. De vervolgafspraken zijn om een regionaal samenwerkingsconvenant af te sluiten waarin afspraken worden vastgelegd over de financiën, de regionale besluitvorming hierover, de toegang, contractering, toezicht, de lokale basisvoorzieningen, monitoring en woonafspraken. Hiermee geven we invulling aan de van rijkswege vastgelegde Norm voor Opdrachtgeverschap voor Beschermd Wonen.

Samen met de regiogemeenten werken we daarmee aan de transformatie van beschermd wonen naar een beschermd thuis. Daarbij is het de ambitie om in elke gemeente kwalitatief goede, beschikbare en betaalbare ondersteuning te bieden aan mensen met een psychische kwetsbaarheid. De gemeenten werken de komende jaren aan de opbouw van de lokale voorzieningen om hun eigen inwoners zoveel mogelijk in de eigen gemeente een beschermd thuis te kunnen bieden. Daarnaast zullen een aantal voorzieningen voor beschermd wonen regionaal in stand worden gehouden.
Nu ontvangt Arnhem als centrumgemeente nog de Rijksuitkering Beschermd wonen. Dit gaat veranderen. Het streven van het Rijk is dat vanaf 2026 de rijksuitkering over een periode van tien jaar, op basis van objectieve criteria en een rekenmodel, zal worden herverdeeld over alle gemeenten. Vanaf dat moment zijn de gemeenten zelf verantwoordelijk voor de eigen inwoners die (nieuw) willen instromen in beschermd wonen en ontvangt elke gemeente de bijbehorende middelen. Deze herverdeling van middelen gaat gepaard met een vermindering van het huidig budget.

Er is een integralere aanpak voor mensen met onbegrepen / verward gedrag **(I)**

Met politie, VGGM, Sociaal wijkteam en de Overlast en Zorgoverleg-coördinatoren en IrisZorg werken we preventiever, door politiemeldingen over onbegrepen gedrag (waarbij geen strafbare feiten zijn gepleegd) te laten landen in het sociaal domein. Doordat de meldingen bekend zijn bij zorgpartners, kan zorg worden geïntensiveerd. Waar geen zorg wordt geboden, kan onderzocht worden of hier een vraag om ondersteuning ligt. Daarnaast is een bemoeizorgteam operationeel en werkzaam bij RIBW.

In het preventieve veld heeft er een succesvolle pilot gedraaid waarbij GGZ-gerelateerde vragen, die bij diverse huisartsenpraktijken binnen kwamen, centraal opgepakt zijn in samenwerking met het Sociaal Domein. Zo kunnen inwoners eerder op een passende manier geholpen worden en worden de wachttijden bij de GGZ verkort. Op dit moment wordt bekeken hoe deze pilot omgezet kan worden naar een vaste(re) werkwijze.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2024	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	70.739	9.230	79.969
Baten	4.720	0	4.720
Saldo lasten en baten	-66.019	-9.230	-75.249
Toevoegingen aan reserves	3.020	5.030	8.050
Onttrekkingen aan reserves	2.318	3.388	5.706
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**-702**	**-1.642**	**-2.344**
Prognose resultaat	**-66.721**	**-10.872**	**-77.593**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	9.230	N					
Jeugdzorg	10.400	N	Volume-ontwikkeling kosten Jeugdzorg / prognose	J	S	BR	J
WMO en sociale wijkteams	3.230	N	Tarievenonderzoek ambulant WMO	J	S	BR	J
Jeugdzorg	2.839	N	Tarievenonderzoek ambulant Jeugdzorg	J	S	AR	J
Jeugdzorg	2.330	N	Tarieven inkoop Verblijf Jeugdzorg	J	S	AR	J
Jeugdzorg	930	N	Landelijk tarief jeugdbescherming vanaf 2024	J	S	AR	J
WMO en sociale wijkteams	650	N	Aanpak wachtlijsten en huishoudelijke ondersteuning	J	S	BR	J
WMO en sociale wijkteams	338	N	CAO wijziging SWT	J	S	BR	J
Jeugdzorg	80	N	Veilig thuis bijdrage 2024	J	S	AR	J
Jeugdzorg	43	N	Gemeentefonds Meicirculaire - DU Kinderen in een AZC	N	S	AR	J
Jeugdzorg	-52	V	Voordeel Veilig Thuis 2023	N	I	AR	J
Jeugdzorg	-162	V	Voordeel MGR 2023	N	I	AR	J
WMO en sociale wijkteams	-400	V	Doelgroepenvervoer	J	I	AR	J
WMO en sociale wijkteams	-2.230	V	Actualisatie Beschermd wonen	J	S	BR	J
WMO en sociale wijkteams	-2.736	V	Dekking tekort jeugdzorg uit voordelen binnen de Zorgbegroting	J	I	BR	J
WMO en sociale wijkteams	-2.800	V	Voordeel Beschermd wonen	N	I	BR	J
WMO en sociale wijkteams	-3.230	V	Dekking tarieven onderzoek ambulant WMO	J	I	AR	J
Baten	0						
Toevoegingen aan reserves	5.030	N					
WMO en sociale wijkteams	2.230	N	Actualisatie Beschermd wonen	J	S	BR	J
WMO en sociale wijkteams	2.800	N	Voordeel Beschermd wonen BR WMO en Jeugdzorg	N	I	BR	J
Onttrekkingen aan reserves	3.388	V					
Jeugdzorg	2.400	V	Dekkings volume-ontwikkeling uit BR WMO en Jeugdzorg	J	I	BR	J
WMO en sociale wijkteams	650	V	Dekking aanpak wachtlijsten huishoudelijke ondersteuning uit BR WMO en Jeugdzorg	J	I	BR	J
WMO en sociale wijkteams	338	V	Dekking CAO wijziging SWT uit BR WMO en Jeugdzorg	J	I	BR	J

Volume-ontwikkeling jeugdzorg
Vanaf 2022 is sprake van een gestage toename van de kosten van jeugdzorg als gevolg van volume-ontwikkelingen binnen jeugdzorg en de groei in het zorggebruik. Deze volumestijging hangt niet alleen samen met een groei van het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdzorg, maar ook met het gegeven dat de zorgtrajecten per jeugdige intensiever en daardoor duurder worden. Jeugdigen blijven langer en frequenter in zorg, waardoor de gemiddelde kosten per zorgtraject oplopen.
In de prognose van de kosten van jeugdzorg voor 2024 en 2025 die we baseren op de meest actuele zorgdata, houden we rekening met een afvlakking van de groei in de kosten en zetten daar een hoger risico in de risicoparagraaf tegenover.

Er is sprake van hogere volumelasten jeugdzorg van € 10,4 miljoen in 2024. Deze lastenstijging wordt deels gedekt door een onttrekking van € 2,4 miljoen uit de bestemmingsreserve Wmo & Jeugdzorg.

Tarievenonderzoek ambulant Wmo
De afgelopen periode is door een extern bureau een onderzoek uitgevoerd naar de tarieven ambulante voorzieningen Wmo en jeugdzorg die binnen de regio Centraal Gelderland worden gehanteerd. Er is een adviesrapport opgeleverd waarin nieuwe reële tarieven geadviseerd worden die hoger liggen dan de huidige (geïndexeerde) tarieven 2024. Op basis van landelijke wet- en regelgeving zijn gemeenten verplicht om reële, kostendekkende tarieven voor de zorgvoorzieningen te hanteren.

De financiële consequenties van de nieuwe aangepaste ambulante tarieven Wmo worden voor 2024 ingeschat op € 3,2 miljoen nadelig. Deze kosten kunnen worden gedekt uit verwachte voordelen binnen de Wmo als gevolg van lagere uitgaven dan verwacht voor onder andere ambulante begeleiding, groepsbegeleiding en activerend werk.

Tarievenonderzoek ambulant Jeugdzorg
In opdracht van de regionale inkooporganisatie is door een extern bureau een tarievenonderzoek uitgevoerd naar de tarieven ambulante voorzieningen Wmo en jeugdzorg die binnen de regio Centraal Gelderland worden gehanteerd. Er is een adviesrapport opgeleverd waarin nieuwe tarieven geadviseerd worden die recht doen aan de reële kosten van betrokken zorgaanbieders, waaronder gestegen loonkosten als gevolg van nieuwe CAO's en arbeidsmarktproblematiek. Deze tarieven liggen hoger dan de huidige (geïndexeerde) tarieven 2024. Op basis van landelijke wet- en regelgeving zijn gemeenten verplicht om reële, kostendekkende tarieven voor de zorgvoorzieningen te hanteren.

De financiële consequenties van de nieuwe aangepaste ambulante tarieven jeugdzorg worden voor 2024 ingeschat op € 2,84 miljoen nadelig.

Tarieven inkoop Verblijf Jeugdzorg
Per 1 juli 2024 worden de aanbieders van verblijfsvoorzieningen Jeugdzorg opnieuw door de regio Centraal Gelderland gecontracteerd (nieuwe inkoopronde). Dit is reden geweest om de huidige tarieven die de regio hanteert voor deze voorzieningen, door te laten lichten door een extern bureau. Dit heeft geleid tot een adviesrapport met hogere tarieven, die recht doen aan de reële kosten van betrokken zorgaanbieders, waaronder gestegen loonkosten als gevolg van nieuwe CAO's en arbeidsmarktproblematiek. Op basis van landelijke wet- en regelgeving zijn gemeenten verplicht om reële, kostendekkende tarieven voor de zorgvoorzieningen te hanteren. Ook de door het Rijk gewenste verkleining in groepsgroottes bij de verblijfsvoorzieningen, in het bijzonder in geval van terreinvoorzieningen, leiden hier tot een extra kostenstijging.

De financiële consequenties van de nieuwe aangepaste verblijfstarieven jeugdzorg worden voor 2024 ingeschat op € 2,30 miljoen nadelig.

Landelijk tarief jeugdbescherming vanaf 2024
Het Rijk heeft op basis van verricht onderzoek naar reële kostendekkende tarieven in de Jeugdbescherming besloten met ingang van 2024 voor alle gemeenten een landelijk, uniform tarief in te voeren voor de belangrijkste kinderbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen (ondertoezichtstelling, voogdij resp. individuele trajectbegeleiding).

Deze maatregelen jeugdbescherming en jeugdreclassering worden voor onze regio gezamenlijk met de zes andere jeugdzorgregio's uit de provincie Gelderland (G7) bovenregionaal bekostigd.
Het landelijk tarief ligt hoger dan de (geïndexeerde) tarieven die de G7 tot 2024 hanteerden, wat tot hogere kosten jeugdbescherming en jeugdreclassering voor alle betrokken regiogemeenten leidt.
Via het Gemeentefonds wordt het landelijk budget jeugdzorg hiervoor opgehoogd met € 30 miljoen structureel. Dit komt globaal overeen met de helft van de hogere kosten.

De financiële consequenties van het nieuwe landelijk tarief jeugdbescherming en jeugdreclassering worden voor 2024 ingeschat op € 930.000 nadelig.

Aanpak wachtlijsten en huishoudelijke ondersteuning
De wachtlijst voor huishoudelijke ondersteuning is sterk toegenomen, waarbij ruim 250 kwetsbare inwoners met de hoogste prioriteit te lang op huishoudelijke ondersteuning moeten wachten. Het plan is om de Algemene voorziening af te schaffen en volledig over te stappen op Maatwerkvoorzieningen (MV). De betrokken inwoners worden daarvoor opnieuw gesproken en beoordeeld of en met welke frequentie huishoudelijke ondersteuning nodig is. In 2024 leidt dit tot incidentele kosten à € 650.000 om alle betrokken inwoners te spreken.

CAO wijziging Sociale Wijkteams
De CAO Sociaal Werk die van toepassing is op de sociale wijkteams stijgt harder dan de reguliere indexering door de gemeente. Dit leidt tot een financieel tekort bij de sociale wijkteams. Zonder compensatie moet het sociaal wijkteam het aantal wijkcoaches afbouwen. Uit een recent onderzoek door Significant naar het benodigde aantal wijkcoaches om de opdracht van de gemeente Arnhem uit te kunnen voeren, blijkt dat het huidige aantal wijkcoaches net toereikend kan zijn om deze opdracht uit te voeren. Om het benodigde aantal wijkcoaches op peil en de huidige opdracht uitvoerbaar te houden is compensatie van de CAO-stijging nodig.

In de jaarschijf 2024 dekken de sociale wijkteams zelf de helft van het tekort. De andere helft wordt gedekt uit de bestemmingsreserve Wmo en jeugdzorg. De kosten voor compensatie bedragen € 337.500 in 2024.

Veilig thuis bijdrage 2024
Een Veilig Thuis organisatie is een meldpunt voor kindermishandeling en huiselijk geweld en een wettelijk voorgeschreven voorziening waarover gemeenten moeten beschikken en die zij in stand moeten houden.

Voor de gemeenten binnen de regio Centraal Gelderland betreft dat Veilig Thuis Gelderland Midden, dat tezamen met de gemeenten uit de regio West Veluwe Vallei wordt bekostigd middels een afgesproken verdeelsleutel. Het betreft hier in totaal 16 gemeenten die een financiële bijdrage leveren.

Er is sprake van kostenstijgingen vanwege een verhoogde vraag naar bestaande kerntaken en -diensten (onderzoeken van meldingen en verstrekken van adviezen) door de groei in het aantal meldingen. Voor 2024 wordt daarom een extra bijdrage van de betrokken gemeenten gevraagd.

Het financieel effect hiervan voor de Arnhemse financiële bijdrage bedraagt voor 2024 € 80.000 nadelig.

Gemeentefonds Meicirculaire - DU Kinderen in een AZC
Kinderen in een Asielzoekerscentrum/AZC (€ 43.000 vanaf 2024): gemeenten zijn vanaf 2019 volledig verantwoordelijk geworden voor de organisatie en financiering van jeugdhulp, inclusief de jeugd-ggz, aan kinderen in een AZC. De (extra) baten zijn via een decentralisatie-uitkering (DU) verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

Resultaat Veilig Thuis 2023
De stichting Veilig Thuis Gelderland Midden (VT-GM: meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling) heeft over het jaar 2023 een voordelig financieel resultaat behaald. Dit voordelig resultaat wordt teruggestort naar de zestien gemeenten uit de regio's Centraal Gelderland en West-Veluwe Vallei, die VT-GM jaarlijks bekostigen. Het aandeel van Arnhem in het voordelig resultaat 2023 bedraagt € 52.000.

Resultaat MGR 2023
Het resultaat 2023 wordt grotendeels veroorzaakt door kritisch te zijn op de incidentele personeelskosten (niet inzetten van regionaal projecleider (Zorg)), het later invullen van vacatureruimte en lager uitvallen van begrote loonindexaties binnen de verschillende modules.

Doelgroepenvervoer
Doelgroepenvervoer voor de gemeente Arnhem wordt uitgevoerd door de Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen. De aanbesteding per juli 2024 heeft hogere tarieven tot gevolg en een negatief aanbestedingsresultaat. In de gewijzigde begroting 2024 DRAN zijn er echter dempende effecten zoals de vrijval van de zero emissiekosten en een lagere NEA-indexatie dan eerder mee gerekend zodat er voor 2024 een positief resultaat ontstaat van € 400.000.

Actualisatie beschermd Wonen
Er is geconstateerd dat er voor 2024 een verhoging van budget heeft plaatsgevonden voor volumegroei, terwijl hier geen sprake van is bij Beschermd Wonen. Voorstel is om dit bedrag van € 2.229.288 toe te voegen aan de bestemmingsreserve Wmo & Jeugdzorg.

Voordeel beschermd wonen
Op het beleidsterrein beschermd wonen zijn de cliënten aantallen in de eerste vijf maanden van 2024 fors gedaald. Er zal nader onderzoek naar de oorzaken van deze daling plaatsvinden. Daarnaast kost het opstellen van het regionale plan beschermd wonen naar beschermd thuis meer tijd, waardoor de uitvoering vertraagd is. Dit geeft een incidenteel voordeel van € 2,8 miljoen. Voorstel is het verwachtte voordeel op Beschermd Wonen toe te voegen aan de BR Wmo en Jeugdzorg en daarmee beschikbaar te houden voor de verwachtte nadelen van de invoering objectief verdeelmodel in de toekomst.

Dekking tekort jeugdzorg uit voordelen binnen de Zorgbegroting
Incidentele dekking voor nadelen op Jeugdzorg als gevolg van volume-ontwikkeling wordt gevonden uit voordelen binnen overige onderdelen in het programma Zorg.

Welzijn en inclusie

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhemmers voelen zich thuis en kunnen meedoen in hun stad (A)

Opvoeden en opgroeien (D)

We werken volgens de principes van de Pedagogische Wijkaanpak aan het gezond- en veilig opgroeien van kinderen- en jongeren. We richten ons daarbij op veerkracht en de talenten van onze jongeren. In samenwerking met het nationaal programma Arnhem Oost en onze partners in de stad kijken we per wijk waar de prioritering in het jongerenwerk zit. Zij maken, in afstemming met ons, een programma om op die manier de jongeren te bereiken.

Sluitende aanpak ketenpartners voor vroegsignalering (I)

Met het aanbod gezinsprogramma's worden ouders met jonge kinderen ondersteund bij vragen over opvoeden en de (taal)ontwikkeling van hun kind. Dit aanbod is van belang voor vroegsignalering en preventie en leidt toe naar het aanbod peuteropvang dat voor alle kinderen vanaf 2 jaar beschikbaar is.
Ook wordt Veilig In en Om School (VIOS) verder voortgezet. De pedagogische driehoek staat daarin centraal: school, thuis, straat. Om deze verbinding goed te kunnen maken worden jongerenwerkers ook ingezet op school. Door op deze manier te werken zijn de lijnen kort, is de informatievoorziening zo actueel en nauwkeurig als mogelijk en worden signalen vroegtijdig opgepakt. Ook andere partners op jeugd- en jongerenwerk, sport, onderwijs, en jeugd(gezondheids)zorg werken goed samen en kunnen elkaar steeds beter vinden, maar dit blijft om aandacht vragen.

Ontwikkelen van voorliggende voorzieningen (I)

We vinden het belangrijk om passende ondersteuning te leveren aan onze inwoners, zo licht en dichtbij mogelijk. Daarvoor (door)ontwikkelen we aanbod in het kader van afschalen of het voorkomen van zwaardere zorg. Daar speelt vroegsignalering en doorverwijzing een belangrijk rol in. De ontwikkeling van de wijknetwerken speelt hier een rol in. Hierin trekken we samen op met het programma zorg, de sociale wijkteam en de zorg- en welzijnspartners.

Maatschappelijke verbindingen (D)

Samen met de buurthuizen (Samenwerkende Arnhemse Buurthuizen, SAB) zetten we stappen om de buurthuizen in Arnhem een duurzame toekomst te geven. We voeren regelmatig ambtelijke en bestuurlijk overleg met elkaar. Hierin wordt actief de verbinding gelegd met het (nog) op te stellen Integrale accommodatiebeleid (IAB). Accommodaties, waaronder buurthuizen, maken het namelijk mogelijk dat ontmoeting en verbinding in de wijk kan plaatsvinden, doordat daar bijvoorbeeld wordt gesport of dat er activiteiten georganiseerd worden. Echter, ruimtes zijn niet altijd geschikt voor elke activiteit of worden door inwoners niet geheel gezien als prettige plek. In de afgelopen jaren is de wens ontstaan om integraal te kijken naar het gebruik, beheer en exploitatie van maatschappelijke accommodaties en dat vast te leggen in integraal beleid (IAB).

In het verlengde hiervan zijn de subsidies in het kader van Ontmoeten en Verbinden in 2024 voortgezet voortgezet, waardoor diverse buurthuizen en ontmoetingsplekken in Arnhem financieel ondersteund blijven worden. Door deze financiële steun wordt ontmoeting en verbinding in de wijk gestimuleerd.

Samen werken in en aan de wijk (I)

We zijn continue in gesprek met de wijk, met partners en bewoners. Dit doen we samen met de wijkmanagers.

Suïcidepreventie **(I)**

De wet Integrale Suïcidepreventie is op 4 juni 2024 aangenomen en gaat waarschijnlijk in vanaf 1 juli 2025. Dat betekent dat we ons in 2025 samen met de partners in de stad en ook regionaal gaan voorbereiden op de nieuwe taak. Tot die tijd volgen we de bestaande aanpak. Het Centrum voor Levensvragen en Suïcidepreventie behoudt ook na 2024 hun rol binnen de Arnhemse aanpak. Bij het uitwerken van de beleidskaders en de uitvoeringsplannen – in het verlengde van de wettelijke taak - stellen we de opdracht en rol vast van het centrum voor de periode 2026 en verder.

Zelf- en samenredzaamheid (D)

In 2024 starten we met het opzetten van wijknetwerken. Deze wijknetwerken dragen bij aan het langer zelfstandig en zelfredzaam thuis blijven wonen. Deze wijknetwerken bieden toegang tot laagdrempelige ondersteuning die zorg op lange termijn voorkomt. Het vormgeven van deze wijknetwerken doen we samen met onze partners in de stad op het gebied van welzijn en zorg.

Ondersteuning mantelzorgers **(I)**

Ook in 2024 richt MVT (Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp) zich op het ondersteunen van mantelzorgers zelf en bedrijven in het mantelzorgvriendelijk maken van hun organisatie (mantelzorgakkoord).
Daarnaast is er specifiek aandacht voor: 'Jonge mantelzorgers', Inzet Sleutelpersonen, Continuering pilot respijtzorg en Campagne 'Mantelzorg is hier'. Hierbij wordt samengewerkt met diverse partijen en organisaties.

Samenhangend ouderenbeleid **(I)**

Diverse inspanningen zijn geleverd om toe te werken naar het integraal ouderenbeleid. De oplevering is uitgesteld naar eind 2024. Reden hiervan is dat het beleid met keypartners in co creatie wordt vormgegeven, voor een zo optimaal mogelijk resultaat en toeleiding naar een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Het eerste half jaar hebben wij een participatief traject doorlopen om actief te luisteren naar de behoeften en wensen van ouderen en samenwerkingspartners in de stad. Samen met ruim 70 belanghebbende organisaties en initiatieven hebben wij in beeld gebracht welke maatschappelijke uitdagingen op het gebied van de vergrijzing op ons afkomen en wat ervoor nodig is om tot samenhangend ouderenbeleid te komen.
Onder inwoners peilen wij wat zij nodig hebben om veerkrachtig oud te worden in Arnhem, onder andere door het organiseren van een theatervoorstelling.
In de raadsbrief van juni hebben we de opbrengst en de eerste contouren van het integraal ouderenbeleid beschreven.

Arnhem heeft de ambitie verwezenlijkt om een dementievriendelijke gemeente te worden. We zien dit als start van een beweging waarin we aandacht blijven hebben voor dit thema.

Duurzaam opvanglandschap en inburgering (D)

Met alle onrust in de wereld wil Arnhem een gastvrije stad zijn. We vangen vluchtelingen en ontheemden van waar ook ter wereld ruimhartig op en realiseren duurzame en structurele opvang. We bieden vluchtelingen (met en zonder papieren) en ontheemden perspectief. Nieuwkomers heten wij welkom in Arnhem. Wij helpen ze met wonen, werken, geld, opleidingen, sport en gezondheid zodat ze mee kunnen doen in onze Arnhemse samenleving. We bouwen aan een stevig fundament om vluchtelingen de mogelijkheid te bieden aan hun toekomst te werken.

De opvang van Oekraïense vluchtelingen is een gemeentelijke taak, gefinancierd door het Rijk. Hoewel het bieden van opvang aan vluchtelingen in principe aan het Rijk is en door het Rijk gefinancierd moet worden, nemen we hier als gemeente ook een actieve rol in. Op dit moment beschikken we in Arnhem over ruim 3000 opvangplekken voor vluchtelingen. Voor het overgrote deel zijn dit tijdelijke plekken. Het is onze ambitie om in Arnhem ongeveer 2000 plekken permanent beschikbaar te hebben. Om dit toekomstbestendige opvanglandschap te bereiken werken wij vanuit de hieronder genoemde uitgangspunten.

Opvang voor vluchtelingen (I)

Met COA zijn afspraken gemaakt over toekomstbestendige opvang in Arnhem. De afspraken zijn bekrachtigd in een overeenkomst die de komende 30 jaar geldig is. De afspraken richten zich op locaties en meedoen vanaf dag één. Om de ambities te realiseren krijgen we een vergoeding vanuit COA.

Locaties (samen wonen)

Er zijn verschillende locaties aangewezen als toekomstbestendige opvangplekken in de vaste voorraad van COA.

- Groningensingel: 430
- Elderhoeve: 350
- Rijnpark fase 1: 450
- Rijnpark fase 2: 350
- Amsterdamseweg, Frombergstraat en Velperweg (minderjarigen): 87

In mei zijn de eerste gesprekken over Elderhoeve met samenwerkingspartners en de buurt gevoerd. De uitvoering van dit besluit wordt met partners en de wijk opgepakt.

Naast het realiseren van permanente locaties zijn er ook tijdelijke locaties geopend of verlengd.

Ondanks onze inspanningen, is er een achterstand ontstaan op de taakstelling van statushouders en opvang van Oekrainers. We zetten ons maximaal in om de achterstanden in te lopen. Met bijvoorbeeld woningcorporaties hebben we afspraken gemaakt om de taakstelling huisvesting statushouders te behalen.

Inburgering voor vluchtelingen (I)

Meedoen vanaf dag één (samen leren, samen leven)
Iedereen die in Arnhem wordt opgevangen krijgt, binnen geldende kaders, de mogelijkheid om mee te doen vanaf dag één. Daarvoor onderzoeken we welk aanbod er extra ingezet moet worden op het gebied van taal, werk, sport, cultuur, verbinding en (gezondheids)zorg. Op basis van dit onderzoek zetten we ook extra in op (bestaand) aanbod. We doen dit in samenwerking met ketenpartners en Arnhemmers.

Asielzoekers
Ook voor mensen die nog in afwachting zijn van hun verblijfsstatus, zetten wij ons volop in zodat zij kunnen meedoen in onze stad. Ook al verblijven zij tijdelijk in Arnhem. Dit draagt bij aan hun zelfstandigheid en een snellere integratie. Dit doen we binnen de huidige landelijke kaders en mogelijkheden die er zijn.

Nieuwkomers
Zodra vluchtelingen een status hebben starten zij met het inburgeringstraject, dit zijn nieuwkomers in Arnhem. We hebben als uitgangspunt om vanaf de koppeling aan de gemeente Arnhem in te zetten op de belangrijkste componenten voor inburgering, namelijk taal, werk en deelname in de Nederlandse maatschappij. We bieden daarbij de juiste en benodigde ondersteuning en zorg en houden regie op het gehele proces. Het opstellen van een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie voor iedere nieuwkomer helpt ons daarbij. De afspraken met huidige inburgeringsaanbieders lopen per 31 december 2024 af. Daarom zijn we met een nieuw inkooptraject gestart voor de Z- en B1- route. Afspraken met de onderwijsroute zijn verlengd tot 31-12-2026.

Oudkomers
In 2023 hebben we een, 3-jarige, Europese subsidie (AMIF) toegekend gekregen om ongeveer 300 oudkomers, die onder de oude wet inburgering vallen, extra te ondersteunen in hun integratie en hiermee een aanbod voor de toekomst te creëren . Afgelopen periode is de samenstelling van de doelgroep aangepast en zijn ook nieuwkomers toegevoegd aan dit project. We blijven hiermee binnen de gestelde voorwaarden en doelstellingen.

Met meerdere externe partners, zoals Scalabor, Newbees en collega’s zetten we in op een brede ontwikkeling op meerdere leefdomeinen zoals gezondheid, sport, werk en financiën. Dit doen we middels een cultuursensitieve benadering door sleutelfiguren uit de wijk in te zetten en landingscoaches om de binding tussen werkgever en werknemer te versterken.

Een passend vangnet (D)

Deze doelstelling ligt gedeeltelijk op koers, want de realisatie van extra woonplekken voor dak- en thuislozen loopt vertraging op. Een van de oorzaken daarvan is de wooncrisis.
We streven ernaar dat niemand op straat hoeft te slapen of in een onveilige thuissituatie hoeft te leven. Preventie en nazorg hebben structureel de aandacht. Hierop wordt ingezet door onder meer de inzet van ervaringsdeskundigen, het intensiveren van de ketensamenwerking en het bieden van (ambulante) begeleiding voor iedereen die opvang behoeft.
Voor de resultaten op de inzet van de transitie van maatschappelijke opvang naar wonen, zie hieronder de inspanning 'Aanpak terugdringing dakloosheid'.
Arnhem streeft naar een toekomstbestendige aanpak van vluchtelingenopvang, waarbij er toegewerkt wordt naar een realisatie van 2000 duurzame opvangplekken binnen onze gemeentegrenzen. In de periode tot de realisatie van deze permanente plekken blijven we tijdelijke opvangplekken bieden.

Veteraneninloophuis
Na een brede verkenning is er recentelijk een mogelijk geschikte locatie gevonden. In kwartaal het vierde kwartaal van 2024 zullen wij hier gaan starten in de vorm van een pilot. De proefperiode moet antwoord geven op de vraag of de locatie passend is, wat de behoefte is van de veteranen en wat de frequentie moet worden van het aantal bijeenkomsten

Regionale aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling (I)

Het afgelopen half jaar is de regiovisie Samen Veilig samen met regiogemeenten herijkt. Daaropvolgend is ook het lokaal uitvoeringsplan opgesteld en vastgesteld. We zetten voort op doelen waar we nog actief op zijn en we richten ons op nieuwe doelgroepen. We nemen actief deel aan de ontwikkelingen toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming; een 0-100 aanpak voor alle gezinssamenstellingen die te maken hebben met een vorm van huiselijk geweld of problemen op meerdere levensgebieden; en werken nauw samen met partijen die aandacht hebben voor bijzondere doelgroepen zoals slachtoffers van schadelijke praktijken, personen met een licht verstandelijke beperkingen of (dementerende) ouderen en hun mantelzorgers.
We hebben de aanpak van seksuele straatintimidatie geëvalueerd en een nieuw uitvoeringsplan geschreven. We werken samen met partners in de stad om alle inwoners van Arnhem zich veilig te laten voelen op straat.
Preventie Huiselijk geweld en kindermishandeling is van start gegaan, dit jaar voor een 2 jaarlijks programma met een gratis aanbod van verschillende trainingen en webinars over de thema's en doelgroepen binnen huiselijk geweld en kindermishandeling.

Versterken ketensamenwerking OGGz-partners (I)

De keten neemt de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het realiseren van een passend vangnet. Met de voorziening het daklozenloket wordt de ketensamenwerking nog meer versterkt. Professionals treffen elkaar en leren elkaar beter kennen, waarmee integraal werken nog meer bevorderd wordt.

Aanpak terugdringing dakloosheid (I)

Algemeen
In december 2022 is door VWS het Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis gelanceerd. Landelijk is een dashboard ontwikkeld om inzicht te krijgen in de voorgang op de acties, waarvoor de afgelopen periode vanuit Arnhem de benodigde informatie is gedeeld. De eerste resultaten op centrumgemeentelijk niveau zijn medio juni gepubliceerd op https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/aanpak-dakloosheid.

Regionaal uitvoeringsplan
De regio Centraal Gelderland heeft de afgelopen periode gewerkt aan het opstellen van een regionaal uitvoeringsplan op basis van de uitgangspunten van het Nationaal Actieplan Dakloosheid.

Preventie (het voorkomen van dakloosheid)
De afgelopen periode is met de regiogemeenten ingezet op het afstemmen van de uitkomsten van de in 2023 uitgevoerde preventiescanner.
Naast de reguliere onverminderde inzet op preventie wordt het daklozenloket continu doorontwikkeld. Om uitvoering te kunnen geven aan een al langer bestaande behoefte; een verruiming van de openstelling van het daklozenloket, is recent gestart met het in beeld brengen van de noodzakelijke aanpassingen aan het pand.

Passend vangnet

- De vernieuwing van de opvang is reeds gerealiseerd, waarmee ook een sluitend gedifferentieerd aanbod is ontstaan. De afbouw van de capaciteit heeft nog niet kunnen plaatsvinden en daarom is de opvang tijdelijk uitgebreid met:
  - twee extra woonplekken met ambulante begeleiding voor gezinnen en
  - een aantal flexibele woonplekken met begeleiding voor gezinnen of individuen vanaf 18 jaar en ouder.

  In oktober 2021 is de tijdelijke voorziening met tien opvangplekken met ambulante begeleiding voor volwassenen aan de Renssenstraat door het Leger des Heils gestart. Uit de afgelopen periode blijkt dat deze tijdelijke voorziening niet afgebouwd kan worden en hiermee structureel wordt. Voortzetting past binnen de huidige budgetten.

- De voorbereidende werkzaamheden voor de opvang van dakloze niet rechthebbende EU-burgers zijn getroffen, zodat deze opvang per 1 juli operationeel is.

- Dakloze volwassenen die recht hebben op opvang bij IrisZorg op de Remisestraat en daar niet meteen terecht kunnen omdat de capaciteit onvoldoende is, wordt sinds kort al tijdens de wachttijd ambulante begeleiding ingezet door IrisZorg, zodat meteen een start kan worden gemaakt met het op orde brengen van de basis (ID-bewijs, uitkering, zorgverzekering) en al een traject richting herstel ingezet kan worden.

- Uit onderzoek naar de voorzieningenbehoefte en de eigen inbreng van de doelgroep is de aanbeveling gedaan om de mogelijkheden voor de zogenaamde 'tussenuren' (de uren dat inloopvoorziening Het Kruispunt gesloten is) in pilotvorm een ruimte achter de voordeur te creëren. In dat kader is gestart met de zoektocht naar het vinden van een geschikte oplossing in samenwerking met het Kruispunt en De Duif.

Van opvang naar wonen (met/zonder begeleiding)
De beweging van opvang naar wonen is verbonden met de brede gemeentelijke huisvestingsopgave 'Voldoende huisvesting voor aandachtsgroepen' en opgenomen in de vastgestelde nota Wonen & Zorg, waarbij duidelijk is dat de realisatie van extra woonplekken voor dak- en thuislozen vertraging oploopt. Een van de oorzaken daarvan is de wooncrisis.

Financiële Vleugels
Specifiek voor dakloze jongeren zijn de mogelijkheden naar een pilot bouwdepot verkend. Inmiddels is besloten om vanuit het Nationaal Programma Arnhem-Oost met een pilot Bouwdepot als proef onder de noemer 'Financiële Vleugels' te starten en zijn hiervoor in de afgelopen periode de benodigde voorbereidingen getroffen. De pilot start later dit jaar.

Monitoring
Het onderdeel monitor Dakloosheid in de Gemeentelijke monitor sociaal domein was landelijk uitgesteld, omdat er onvoldoende juridische grondslag was voor de benodigde gegevensdeling. Inmiddels is dit op orde gebracht en is in de afgelopen periode de noodzakelijke gegevens aangeleverd voor deze monitor.

ETHOS classificatie
In de afgelopen periode is een start gemaakt met de voorbereidende werkzaamheden en zijn binnen deze regio de relevante organisaties geïnformeerd, zodat later dit jaar uitvoering gegeven kan worden aan deze telling.

Inclusief Arnhem (D)

Het programma Inclusief Arnhem werkt sinds 2020 met vijf focuspunten:

1. voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme;
2. positie inwoners met een beperking versterken;
3. diversiteit in organisaties;
4. inclusieve gemeentelijke organisatie;
5. inclusieve gemeentelijke communicatie.

Op de vijf focuspunten zijn veel inspanningen verricht en die liggen grotendeels op koers, zie daarvoor de toelichting bij de focuspunten. Voor het kunnen beantwoorden van de vraag of we de gestelde doelen van het programma halen, hebben we voor de diverse focuspunten effectindicatoren opgesteld. Deze indicatoren nemen we op in de begroting van 2025.

Het uitvoeringsplan Inclusief Arnhem 2020-2022 is voor het programma en de vijf focuspunten nog een prima kader voor onze inzet op inclusie en diversiteit. We richten ons dit jaar en ook in 2025 op het uitvoeren van de plannen voor de verschillende focuspunten en het monitoren van de voortgang. We volgen dit jaarlijks in de Turap en de Begroting. De voortgang en afwijkingen beschrijven we hieronder bij de diverse focuspunten.

Voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme (I)

In 2024 zijn we doorgegaan met de acties die voortkomen uit het Uitvoeringsplan 'Vrij zijn in Arnhem' 2022-2023. Voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme is belangrijk in veel domeinen, zoals wijken, onderwijs, wonen, economie en evenementen. Ook is samenwerking met partners uit de stad inherent aan onze anti-discriminatie en -racisme aanpak. Tot nu toe hebben we in 2024 het volgende gerealiseerd:

- Op maandag 18 maart 2024 overhandigde Erfgoed Gelderland ons het onderzoeksrapport 'Sporen van Slavernijverleden in Arnhem' tijdens het gelijknamige symposium in Musis. Het onderzoeksrapport laat zien dat bestuurders en andere Arnhemmers over meerdere eeuwen, direct en indirect, betrokken zijn geweest bij koloniale slavernij over de hele wereld. Op 30 juni heeft het college namens het stadsbestuur doorvoelde excuses aangeboden over de rol van het Arnhemse stadsbestuur bij het slavernijverleden.
- We hebben mini-lezingen in de wijken georganiseerd over het onderzoek 'Sporen van Slavernijverleden in Arnhem'.
- We hebben workshops stamboomonderzoek georganiseerd voor Arnhemmers met roots in Suriname en Nederlands-Indië (Indonesië). Een aantal deelnemers deelt hun familieverhalen in de online tentoonstelling 'De kracht van familiebanden'.
- Diaspora Wellhouse heeft een bewustwordingsbijeenkomst georganiseerd over naamswijziging in relatie tot het koloniale en slavernijverleden.
- De werkgroep Arnhem tegen Racisme is geprofessionaliseerd met hulp van een externe deskundige. We zijn als gemeente deelnemer in deze werkgroep.
- We hebben samen met MOVISIE voor sociale professionals en partners een kennisatelier georganiseerd met de naam 'Wat is racisme en wat werkt tegen racisme?'.
- De werkgroep Arnhem tegen Racisme heeft van 18 tot en met 23 maart 2024 de Arnhemse week tegen racisme georganiseerd. Deze stond in het teken van het koloniaal verleden en de impact op hedendaags racisme.
- De werkgroep die bezig is met het herdenkingsmonument slavernijverleden geeft op zorgvuldig wijze uitvoering aan dit traject waarbij participatie een belangrijk onderdeel is. De locatie voor het monument is vastgesteld, dit is bij kasteel Zypendaal.
- In oktober vorig jaar is de pilot met de Arnhemse Coördinator tegen Discriminatie en Racisme (ACDR) gestart. De ACDR voert veel gesprekken en haalt de nodige informatie op. Vanuit de gemeente monitoren we de pilot.

Bestendigen regenboogaanpak **(I)**

Inmiddels is het Regenboogoverleg, waarin de Regenboogpartners deelnemen, drie keer bij elkaar gekomen in 2024. Hierin monitoren we de algemene voortgang van de acceptatie en veiligheid van de LHBTIQ+ gemeenschap in Arnhem aan de hand van de speerpunten uit de Regenboogagenda 2023-2026. Ook bespreken we de resultaten en vervolgacties op basis van de Deelmonitor lhbtiqa+ gemeente Arnhem 2023-2024 van Vizier en de Radboud Universiteit. In deze raadsbrief staan de extra maatregelen naar aanleiding van de monitor beschreven. We hebben tot nu toe het volgende gerealiseerd in 2024:

- Het Arnhemse Regenboogoverleg fungeert als een werkgroep waarin de acceptatie en veiligheid van de LHBTIQ+ gemeenschap in Arnhem wordt gemonitord.
- In de deelmonitor lhbtiq+ gemeente Arnhem 2023-2024 zijn acceptatie- en veiligheidservaringen van (biculturele) LHBTIQ+ inwoners uit Arnhem in kaart gebracht. De monitor leverde beleidsaanbevelingen op die de basis vormen voor extra maatregelen om de veiligheid en acceptatie van LHBTIQ+ inwoners uit Arnhem te verbeteren.
- We hebben met relevante interne beleidsdomeinen en de Regenboogpartners extra maatregelen geformuleerd op basis van de monitor. Een voorbeeld hiervan is een campagne over roze ouderen die Vizier heeft gemaakt voor verzorgingstehuizen. In bovengenoemde raadsbrief staan andere extra maatregelen toegelicht.
- De werkgroep zichtbaarheid komt met een voorstel over de manieren hoe we hier in Arnhem invulling aan willen geven. Zichtbaarheid is altijd een belangrijk onderdeel geweest van de strategie om LHBTQIA+ te normaliseren in de samenleving. Echter zien we dat zichtbaarheid in sommige gevallen kan leiden tot polarisatie en is het hijsen van een vlag niet afdoende. Met de ‘coming in week' in oktober als belangrijk onderdeel maakt de regenboog community een belangrijke stap om mensen buiten deze gemeenschap te betrekken bij dit emancipatieproces. Deze week is niet langer alleen een initiatief van de regenboogpartners maar wordt steeds meer overgenomen door culturele instellingen met een groot bereik zoals Musis, Focus, Museum Arnhem en het openluchtmuseum.
- InDifferent heeft begin 2024 een presentatie gegeven tijdens de Maatschappelijke Educatieve Agenda Arnhem om InDifferent-netwerken nog meer onder de aandacht te brengen. Daarnaast is Indifferent begonnen met het ontwikkelen van een Tool waarmee scholen zelf netwerken kunnen opbouwen die bijdraagt aan een veilig schoolklimaat vrij van discriminatie en racisme.

Positie inwoners met een beperking versterken **(I)**

Het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap is de basis voor de acties en activiteiten die we inzetten op dit focuspunt. Dit doen we op een reeks aan domeinen, zoals openbare ruimte, vastgoed, burgerzaken, onderwijs en zorg. Het principe ‘niets over ons, zonder ons’ is hierbij leidend. We werken samen met het Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg) en Bijzonder in Arnhem. Bewustwording vergroten over de positie van inwoners met een beperking binnen de gemeentelijke organisatie en het onderdeel maken van andere opgaves vormt een rode draad door de inspanningen. Zo hebben we bijvoorbeeld het volgende gerealiseerd tot nu toe in 2024:

- De toegankelijke speeltuinen De Buitelaar en Rosorum zijn opgeleverd en feestelijk geopend met toegankelijke activiteiten waar kinderen met en zonder beperking samen speelden. Zie voor de voortgang op toegankelijke speeltuinen en hoofdlooproutes ook het onderdeel Openbare Ruimte (p. ?).
- De organisatie Bijzonder in Arnhem adviseert organisaties die activiteiten voor kinderen organiseren hoe deze toegankelijk te maken. Bijvoorbeeld activiteiten van het Sportbedrijf Arnhem en Jeugdland. Sinds november 2023 brengen kinderen met een beperking zelf ook advies uit aan dit soort organisaties. Zij zijn de ‘kinderambassadeurs' en worden ondersteund door het Apcg.
- De subsidieregeling Toegankelijkheidsfonds is van start gedaan. Ruim tien bedrijven zijn tot nu toe in overleg met het Apcg hoe zij de toegankelijkheid van hun pand of website kunnen verbeteren. Om vervolgens een aanvraag voor subsidie te doen.
- In het inmiddels vastgestelde Integraal Huisvestingsplan (IHP) zijn ambities opgenomen om toegankelijke onderwijshuisvesting te realiseren en te werken aan inclusief onderwijs.
- Er is onderzoek gedaan naar Duurzame plaatsingen in de regio Midden-Gelderland. Zodat er in de regio een beter beeld is bij wat werkgevers nodig hebben om mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt duurzaam werk te bieden. Zie ook het onderdeel Werk (p. ?).

Naast het uitvoeringsplan, spelen we ook in op nieuwe ontwikkelingen en signalen van ervaringsdeskundigen.

Diversiteit in organisaties **(I)**

Om een inclusief Arnhem te realiseren, waarin iedereen gelijkwaardig is en zo behandeld wordt, is het belangrijk om samen met andere Arnhemse organisaties te werken aan inclusie en diversiteit. Dit doen we door het coördineren van het netwerk Diversiteitsreis. Naast een coördinerende rol, stellen we ons op als gelijkwaardige deelnemer in dit netwerk. Ook maken we afspraken met gemeentelijke samenwerkingspartners over diversiteit en inclusie. Hieronder vallen verbonden partijen, subsidiepartners en inkooprelaties. We hebben tot nu toe in 2024 het volgende gerealiseerd:

- Het netwerk Diversiteitsreis groeit verder.
- We hebben het netwerk Diversiteitsreis samen met een aantal deelnemers uit het netwerk herijkt. Dit heeft geleid tot twee groepen: een voor inspiratie en leren en de andere die zich heel specifiek heeft vastgelegd op het realiseren van een aantal concrete resultaten.

Inclusieve gemeentelijke organisatie **(I)**

We hebben in 2024 diverse inspanningen verricht die bijdragen aan de ambitie om een inclusieve en diverse gemeentelijke organisatie te worden. Een inclusieve en diverse gemeentelijke organisatie word je niet van de ene op andere dag. We willen het liefst direct verandering zien. Tegelijkertijd hebben trajecten waarin we gedrag en cultuur willen veranderen tijd, aandacht en zorgvuldigheid nodig en dat blijven we in gang zetten. In 2024 hebben we het volgende opgestart of gerealiseerd:

- We zijn gestart met een pilot ‘flexibele feestdagen’ voor de duur van dit kalenderjaar. Hiermee kunnen medewerkers in de cao vastgestelde feestdagen (Nieuwjaarsdag, tweede Paasdag, Koningsdag, Bevrijdingsdag, Hemelvaartsdag, tweede Pinksterdag, eerste en tweede Kerstdag) inruilen voor dagen die voor hen betekenisvol zijn. Met deze pilot willen we – vooruitlopend op de cao - als gemeente het goede voorbeeld geven en een inclusieve werkgever zijn.
- Ook is een begin gemaakt met het aanbieden van vrijwillige uitstroomgesprekken aan vertrekkende medewerkers. Het doel is inzicht krijgen waarom iemand vertrekt en hoe de ervaringen zijn geweest bij Gemeente Arnhem als werkgever. Dit is een kans om te leren en te groeien als organisatie in het kader van het zijn van een inclusieve organisatie.
- Onze interne vertrouwenspersonen bestonden uit een homogene groep medewerkers. We hebben een betere representatie gerealiseerd door naast onze interne vertrouwenspersonen ook externe vertrouwenspersonen toe te voegen. Per 1 maart 2024 zijn twee externe vertrouwenspersonen gestart. Hiermee hebben we een aanvulling in de representatie van de vertrouwenspersonen, met als doel de drempel voor meldingen onder medewerkers te verlagen.
- De gemeentepool is een nieuwe manier om nieuwe medewerkers aan te trekken en te behouden. Het is een kweekvijver voor divers talent, waarbij kijken naar competenties, talent en ontwikkelpotentieel van kandidaten centraal staat. Hierbij is specifiek aandacht voor het werven van mensen uit ondervertegenwoordigde groepen in onze organisatie en moeilijk vervulbare functies. We bieden een ontwikkelprogramma van twee jaar aan, waarmee zij inzetbaar worden voor onze vacaturebehoefte van de komende jaren. Met als doel dat dit gaat bijdragen een meer diverse organisatie De gemeentepool is in het voorjaar 2024 gestart met de werving van de eerste lichting 15 gemeentepoolmedewerkers/adviseurs. Tien van hen zijn per 1 juni gestart bij gemeente Arnhem, een aantal start later.
- Het onboardingsprogramma voor nieuwe medewerkers is verder doorontwikkeld. Onderdeel van het programma is een onboardingsdag met als titel ‘Ik en de ander’, waarin het thema diversiteit en inclusie centraal staat.
- We hebben dit jaar op het stadskantoor en stadhuis een stilteruimte ingericht. Deze zijn bedoeld voor collega’s die behoefte hebben aan een ruimte waar ze zich korte tijd kunnen terugtrekken voor meditatie, rust of gebed.
- We werken voortdurend aan het vergroten van bewustwording binnen de gemeentelijke organisatie over diverse thema’s in het kader van diversiteit en inclusie. Dat doen we door diverse trainingen organisatiebreed of op cluster/afdelingsniveau hierover aan te bieden, maar ook door verschillende activiteiten te organiseren waar deze onderwerpen centraal staan. Denk hierbij aan een iftar voor medewerkers, workshops over het andere geluid, themacolleges door experts over racisme en polarisatie, dialoogbijeenkomst over het slavernijverleden van Arnhem, leiderschapsbijeenkomsten over inclusief leiderschap

Inclusieve gemeentelijke communicatie (I)

Inclusieve gemeentelijke communicatie
Als gemeente willen we toegankelijk, begrijpelijk en inclusief communiceren. Met de stad en binnen de eigen organisatie. We werken daar op meerdere manieren aan.

Schrijven in begrijpelijke taal
Met het Project Direct Duidelijk stimuleren we dat gemeentelijke medewerkers duidelijke taal gebruiken in hun schriftelijke communicatie. Dat doen we door medewerkers te trainen in het helder schrijven, door brieven te herschrijven en door nieuwe teksten voor te leggen aan een Lezerspanel van Arnhemmers. We bereiden een service voor, waarbij inwoners onduidelijke brieven van de gemeente Arnhem kunnen terugsturen. We sturen hen dan een duidelijker versie van de brief. Dit in lijn met toezegging ID 1330 aan de raad. Deze service start na de zomer van 2024. De pilot Beeldbrieven en de pilot Digitale Taal-tool loopt nog, in beide pilots betrekken we het advies van ervaringsdeskundigen. We werken aan het borgen van de projectactiviteiten in de organisatie.

Inclusief woord- en beeldgebruik
We streven ernaar om in woord en beeld inclusiever te communiceren, zowel in onze externe als in onze interne communicatie. We willen dat Arnhemmers en collega's zich in onze uitingen herkennen en zich erdoor erkend voelen. Drie doelgroepen krijgen daarbij extra aandacht: mensen met een migratieachtergrond, een LHBTIQ+ identiteit of een beperking.
We blijven investeren in de deskundigheidsbevordering van de gemeentelijke communicatieprofessionals en werken aan bewustwording bij de overige collega's. Er is voor de organisatie een handleiding inclusieve communicatie ontwikkeld die beschikbaar is via het intranet.
We onderzoeken hoe we ook samenwerkingspartners, verbonden partijen en subsidierelaties bewuster kunnen maken van onze doelstellingen. We besteden op onze communicatiekanalen aandacht aan de achtergrond en betekenis van feestdagen van alle wereldreligies. We letten steeds meer op representatie in de beelden (foto's, animaties, infographics) die we gebruiken.

Toegankelijke websites
Digitale toegankelijkheid is een belangrijk uitgangspunt voor de gemeente. Vanuit het principe dat iedereen mee moet kunnen doen willen we dat onze websites toegankelijk zijn voor iedereen in onze samenleving. Arnhem voldoet aan de wet voor digitale toegankelijkheid, zoals we in de raadsbrief van 20 februari 2024 schreven. Inmiddels is digitale toegankelijkheid regulier onderdeel geworden van het werk binnen de gemeente. De projectmatige aanpak die we hebben gehad om op dit gebied verbeteringen door te voeren is daarmee afgerond.

Financiële afwijkingen
In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2024	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	52.284	367	52.651
Baten	20.388	0	20.388
Saldo lasten en baten	-31.896	-367	-32.263
Toevoegingen aan reserves	574	1.250	1.824
Onttrekkingen aan reserves	1.694	487	2.181
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**1.120**	**-763**	**357**
Prognose resultaat	**-30.776**	**-1.130**	**-31.906**

Onderwerp	Totale	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/	B

	afwijking (x €1.000)					BR	
Lasten	367	N					
Welzijn	1.211	N	Gemeentefonds Meicirculaire - DU Voorkomen van Dakloosheid	N	S	AR	J
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	363	N	Resultaat uitvoeringskosten Bureau Nieuwkomers	N	I	BR	J
Inclusie en integratie	23	N	Gemeentefonds Meicirculaire - Antidiscriminatievoorziening	N	S	AR	J
Inclusie en integratie	20	N	Gemeentefonds Meicirculaire - DU LHBTI Regenboogsteden	N	S	AR	J
Welzijn	-250	V	Maatschappelijke opvang	N	I	BR	J
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	-1.000	V	Ontvangen baten toekomstbestendige opvang	N	I	BR	J
Baten	0						
Toevoegingen aan reserves	1.250	N					
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	1.000	N	Ontvangen baten toekomstbestendige opvang BR Inburgering, integratie en asiel	N	I	BR	J
Welzijn	250	N	Maatschappelijke opvang BR WMO en Jeugdzorg	N	I	BR	J
Onttrekkingen aan reserves	487	V					
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	487	V	Resultaat Uitvoeringskosten Bureau Nieuwkomers 2023 BR Inburgering, Integratie en Asiel	N	I	BR	J

Gemeentefonds Meicirculaire - DU Voorkomen van dakloosheid
Het kabinet zet in op het voorkomen van dakloosheid, om- en afbouw van de maatschappelijke opvang en het realiseren van woonplekken met passende ondersteuning voor (dreigend) dakloze jongeren en volwassenen. In 2024 wordt € 1,2 miljoen aan het gemeentefonds toegevoegd en verstrekt aan centrumgemeenten maatschappelijke opvang. We hebben hier al rekening mee gehouden in onze uitgaven, hiermee ontstaat dus geen ruimte. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

Resultaat uitvoeringskosten Bureau Nieuwkomers
De uitvoeringskosten van Bureau Nieuwkomers zijn lastig te voorspellen. Naast de taakstellingen van het COA zijn er na-reizigers en gezinsmigranten. Daarbij bepaalt het feit dat er een plek is om te wonen of daadwerkelijk met een traject kan worden gestart.
In de structurele capaciteitsbehoefte is nu uitgegaan van de huidige omvang van 800 dossiers voor de begeleidingskosten. Voor het begeleiden van dit aantal dossiers is structureel extra formatie nodig.
De totale som uitvoeringskosten over 2024 voor Bureau Nieuwkomers is begroot op € 1,6 miljoen. Structureel is € 1,1 miljoen beschikbaar vanuit programma Asiel voor de uitvoeringskosten van Bureau Nieuwkomers.
Dit bedrag is opgebouwd uit een deel kosten voor afdelingshoofd vanaf programma bedrijfsvoering (programma 0) en uitvoeringkosten voor regisseurs nieuwkomers en kosten bedrijfsbureau (programma 8). Jaarlijks worden de begrote lasten overgezet van programma 0 en programma 8 naar programma 6 omdat daar de uitvoeringskosten ook worden geboekt.

De overige dekking bestaat uit de onttrekking uit de bestemmingsreserve Inburgering, integratie en Asiel. De bestemmingsreserve is vorig jaar aangevuld met het resultaat 2023 van Bureau Nieuwkomers en een taakmutatie uit het gemeentefonds ter dekking van de uitvoeringskosten.

In de bestemmingsreserve voor Asiel en Inburgering is voldoende dekking om tot 2029 het tekort op te vangen.

Daarnaast stellen we voor om de bestemmingsreserve om te zetten naar een egalisatiereserve, zodat de fluctuaties met een verzamelbesluit geregeld kunnen worden

Gemeentefonds Meicirculaire - Antidisciminatievoorziening
DU Gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen (€ 23.000 in 2024): Gemeenten en hun antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) werken samen als het gaat om preventie van discriminatie op lokaal niveau. Voor de kerntaken van de ADV's krijgen gemeenten sinds 2009 structureel middelen via het gemeentefonds. Vanaf dit jaar krijgen gemeenten middelen om samen met hun ADV's méér aan preventie te kunnen doen. De decentralisatie-uitkering maakt het mogelijk om op lokaal niveau maatwerk te kunnen toepassen. De ADV's kunnen gemeenten aan de hand van hun meldingscijfers adviseren over onderwerpen die hen zijn opgevallen binnen die gemeenten. Met deze middelen is reeds rekening gehouden in de kostenbegroting. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

Gemeentefonds Meicirculaire - DU LHBTI Regenboogsteden
DU LHBTI-beleid Regenboogsteden (€ 20.000 in 2024): Regenboogsteden zetten zich in voor de gezamenlijke doelstelling de veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van LHBTI (Lesbische vrouwen, Homoseksuele mannen, Biseksuelen, Transgenderpersonen en Intersekse personen) verder te bevorderen. In totaal ontvangen 55 gemeenten een bijdragen voor de samenhangende aanpak van de Regenboogsteden voor lokaal LHBTI-beleid voor de periode 2023 tot en met 2026. Met deze middelen is reeds rekening gehouden in de kostenbegroting. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

Ontvangen baten toekomstbestendige opvang
In de raadsbrief van 23 april 2024 over de gemaakte afspraken met het COA over de uitgangspunten toekomstbestendige opvang vluchtelingen. Deze zijn vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Naast afspraken over de kwaliteit van opvang zorgen we ervoor dat een vluchteling vanaf dag één mee kan doen. Op iedere locatie faciliteren we verbinding en ontmoeting tussen de opvang en bewoners van de wijk. Wij houden hier de regie op. Voor deze afspraken krijgt de gemeente Arnhem in 2024 een vergoeding van € 1 miljoen bovenop (hogere) reguliere uitkeringen. Voor dit jaar is de verwachting dat deze extra baten naast de reguliere budgetten niet besteed zal worden. Gezien de onzekerheid van de budgetten op dit beleidsterrein wordt voorgesteld dit bedrag toe te voegen aan de BR Inburgering, integratie en asiel.

Transformatie sociaal domein
In de memo n.a.v. toezegging 1549 'Tijdpad transformatie sociaal domein' d.d. 31 mei 2024 zijn de opgaven van de transformatie van het sociaal domein en de bijhorende fasen weergegeven. Om de transformatie en de versnelling te bewerkstelligen wordt bij de begroting 2025 voorgesteld het bestedingsdoel van de bestemmingsreserve Wmo en jeugdzorg te wijzigen. Niet alleen de voor- en nadelen van de zorg, maar ook de transformatie van het sociaal domein (zorg en welzijn) moet (deels) gedekt kunnen worden uit deze reserve. Vooruitlopend op de aanpassing wordt hierbij voorgesteld onderstaande voordelen toe te voegen aan de bestemmingsreserve Wmo en Jeugdzorg en daarmee beschikbaar te houden voor de transformatie sociaal domein.
Sociale basis
Bij de sociale basis is de verwachting dat een voordeel zal ontstaan. Het is nog onduidelijk hoe groot dit voordeel zal zijn. Voorstel is om eventuele voordelen toe te voegen aan de bestemmingsreserve Wmo & Jeugdzorg en in latere jaren te besteden aan de transformatie sociaal domein.
Maatschappelijke opvang
Binnen het beleidsterrein maatschappelijke opvang is een deel van het budget niet uitgegeven. Er zijn verschillende ontwikkelingen waardoor de opvangcapaciteit onder druk staat. Er is sprake van een (tijdelijke) uitbreiding van de opvang, maar deze is later gerealiseerd dan verwacht. Hierdoor is er budget niet uitgegeven. Wij zien echter nog steeds uitdagingen binnen de maatschappelijke opvang, waaronder de wens van de Raad om voor de zogenaamde 'tussenuren' (de uren dat inloopvoorziening Het Kruispunt gesloten is) in pilotvorm een ruimte achter de voordeur te creëren. Daarnaast is er behoefte aan een verruiming openstelling van het DAK en wordt er gestart met in beeld brengen welke aanpassingen aan het pand gedaan moet worden. Voorstel is om € 250.000 aan de BR WMO en Jeugdzorg toe te voegen en beschikbaar te houden voor maatschappelijke opvang.

Gezondheid en sport

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhemmers gezond en fit (A)

Meer Arnhemmers voldoen aan de beweegrichtlijn en minder Arnhemmers hebben overgewicht (D)

Er zijn nog geen nieuwe cijfers beschikbaar ten opzichte van het jaarverslag. De inspanningen liggen op koers. Met name ten behoeve van senioren worden meer inspanningen geleverd in het kader van 'valpreventie'.

We stimuleren sporten in de openbare ruimte (I)

De planvorming voor een groene beweeg en speelvoorziening aan de Luinhorstweg vordert gestaag. We verwachten na de zomer te kunnen starten met de realisatie. Op de Rijnkade is een openbaar toegankelijke beweegvoorziening aangelegd, voor de doelgroep vluchtelingen en voor wijkbewoners (sportboulevard). In De Laar zijn extra jeu de boules banen aangelegd.

We stimuleren Arnhemmers om gezond te eten en drinken (I)

Het programma GO! draait volledig in de vijf Arnhem-Oost wijken. Steeds meer kinderen nemen deel aan dit programma en worden samen met het gezin begeleid naar een gezondere leefstijl. Er is recent een lokale projectleider gestart om het netwerk van GO! uit te breiden en het aantal doorverwijzingen een impuls te geven.

Met het programma JOGG blijven we stappen zetten naar een samenleving waarin de gezonde keuze de makkelijke keuze is. Alle basisscholen in de Arnhem-Oost wijken worden voorzien van schoolfruit en het aanbod van voedingseducatie op scholen is uitgebreid. We hebben geïnventariseerd welke scholen er in andere wijken van Arnhem aan de slag gaan met schoolfruit en voedingseducatie.

We stimuleren Arnhemmers om te gaan sporten bij vitale verenigingen of andere beweegaanbieders (I)

In 2024 is het raadsvoorstel 'positief sportklimaat, toekomstbestendige sportclubs en duurzaam kunstgrasbeleid' aangenomen. Door middel van dit plan zetten wij in op het professionaliseren van sportaanbieders en op een veilig en positief sportklimaat. We doen dit onder andere door inzet van een clubkadercoach, een sportparkmanager en een coördinator positief sportklimaat. Concreet gaan we aan de slag met sportaanbieders op het vlak van een verplichte VOG, een sociaal veiligheidsplan en vertrouwenspersonen. Daarnaast werken we aan de vitaliteit van verenigingen op het vlak van visievorming, technisch kader, vrijwilligersbeleid en maatschappelijke betrokkenheid en wijkbinding. We hebben criteria vastgesteld voor een eventuele overgang van natuurgras- naar kunstgrasveld.

Het lokaal sportakkoord is herijkt en loopt goed. Er zijn voldoende en gevarieerde aanvragen voor dit budget. In de loop van 2025 zal opnieuw een overzicht gegeven worden van de voortgang en de opbrengsten van het lokaal sportakkoord.

We hebben het mogelijk gemaakt dat er per 1 juni 2024 weer een cricketclub is in Arnhem (CCA), die zijn oude thuishonk weer benut op sportpark Rijkerswoerd. Dit is een mooie sportvereniging voor een doelgroep die we voorheen lastig konden voorzien in hun sportbehoefte. We verwachten een gestage groei van deze vereniging.

We vorderen gestaag met het faciliteren van padel bij de tennisverenigingen. Het vergunningstraject wordt zorgvuldig doorlopen en kost tijd, maar we verwachten dat er voor vier locaties in 2024 een vergunning wordt afgegeven, namelijk: TV Elden, TV Presikhaaf, TV Malburgen en TV Schuytgraaf.

We zetten volop in op ontwikkeling van het Sportpark de Bakenhof en de verbinding van het sportpark naar de wijk. In het kader van de Arnhem Oost aanpak begint spoedig planvorming voor fysieke en sociale ingrepen op het sportpark teneinde het sportpark beter te benutten.

We stimuleren specifieke doelgroepen Arnhemmers extra om naar vermogen te kunnen sporten en bewegen (doelgroepenbeleid) **(I)**

Het 2+1+2 concept betreft het meer en beter bewegen op en rondom school. Het houdt in: 2 uur bewegingsonderwijs, 1 uur pauzesport en 2 uur naschools aanbod (2+1+2), hetgeen moet leiden tot 5 uur beweging doordeweeks. Het 2+1+2 concept loopt goed en wordt uitgebreid:

- Er werken eind maart 30 scholen met het concept, daarnaast werken 20 scholen met een gedeelte van het concept.
- Er zijn nu 7 beweegteams actief in de wijken.
- Het aanbod is in Q1 i.r.t de aanpak school en omgeving in kaart gebracht. Extra wensen worden bij 3 tot 5 scholen en omgeving scholen geformuleerd.
- Sportwijs nieuwe stijl is ingevoerd. We monitoren in Q2 de resultaten.
- 60 scholen hebben een vorm van pauzesport en gebruiken daar vaak de skills box voor
- Er zijn in 4 wijken club extra activiteiten.
- Het Geheim van Papendal is volledig vol geboekt. Het programma moet nog worden geëvalueerd.

Het project 'wereldmeiden en -gozers' is weer opgestart, een nieuwe groep is gestart in Q1 en er is een koppeling naar nieuwkomers gemaakt.

Er wordt volop ingezet op de doelgroep ouderen:

- Er zijn 3 nieuwe Soople groepen gestart in Q1.
- Er zijn nu 5 sportaanbieders geïnteresseerd om samen met SBA nieuw aanbod te ontwikkelen.
- Er zijn 2 zorglocatie beweeggroepen gestart in Q1.
- De kwartiermakers valpreventie zijn in Q1 gestart met de werkzaamheden. Ze hebben samen met relevante zorg en sociaal domein partners een strategie en uitvoeringsplan voor valpreventie gemaakt. Dat plan is nu zo goed als gereed en de laatste afstemming vindt plaats.
- Er zijn 6 Wandel Je Fit-groepen gestart eind maart 2024.
- Er zijn 5 Nationale Diabetes Challenge -wandelgroepen gestart (waarvan 2 migrantengroepen).
- Er is 1 Soople outdoor. Deze start per 1 april op de Luinhorstweg
- De beweegroutes in De Laar en Het Broek zijn in voorbereiding.
- Het wandelaanbod 2024 staat online vanaf 1 maart 2024

We zorgen dat de stad en de breedtesport optimaal profiteert van de aanwezigheid van topsport(evenementen) **(I)**

In de aanloop naar het NK Wielrennen hebben we samen met bedrijfsleven en de wielervereniging Reto diverse activiteiten georganiseerd voor verbinding en sportbeoefening. Het sportbedrijf gaat na de zomer weer langs scholen met de mobiele pumptrack om te enthousiasmeren en om voor diegenen die niet blijken te kunnen fietsen fietslessen te geven.

Op de Markt in Arnhem is in de zomer voor het EK Beachvolleybal een stadion opgebouwd. Dit Beachstadion werd al tijdens de Olympische spelen neergezet en in gebruik genomen. In het Beachstadion, eromheen en in de wijken is een breed programma gericht op gezonde voeding, spelen, bewegen, sport en culturele ontspanning uitgerold. Het stadion op de Markt was een blikvanger die ruimte bood voor sporten, sport kijken en culturele programmering in de middag en avond. Belangrijk is dat er meer dan alleen volleybal te beleven was, zo kwam ook valpreventie aan de orde. De wijken haakten aan met afgeleide activiteiten uit de menukaart, die goed te integreren waren in hun bestaande vakantieprogrammering.

Meer Arnhemse kinderen een Kansrijke Start (D)

Het werken aan meer kansengelijkheid voor onze allerjongste Arnhemse kinderen vraagt om een integrale en structurele aanpak. Dat is de reden waarom we in 2024 voortbouwen op de uitvoeringsagenda uit 2023 en we, samen met netwerkpartners, uitvoering blijven geven aan de thema's uit de uitvoeringsagenda Kansrijke Start: het beter signaleren van kwetsbare (aanstaande) ouders, het inzichtelijk en toegankelijk maken van het zorglandschap, het ontwikkelen van een MDO, ouders beter voorbereiden op het ouderschap en het verbeteren van de samenwerking in het netwerk.

We zetten in op vroegtijdige signalering van (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie **(I)**

We werken continu aan het verbeteren van signaleringen, onder andere door:

- de inzet van signaleringsinstrumenten door de professionals;
- het herkennen van (niet-medische) signalen van kwetsbaarheid door professionals;
- de juiste hulpvraag naar boven krijgen door onder andere sensitieve gespreksvoering.

We zorgen voor een passend aanbod aan ondersteuning voor (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie **(I)**

- We brengen het zorglandschap voor de eerste 1000 dagen in beeld voor de professionals, zodat zij weten naar welke ondersteuning zij 'kwetsbare' (aanstaande) ouders kunnen doorverwijzen.
- We brengen het zorglandschap voor de eerste 1000 dagen in beeld voor 'kwetsbare' (aanstaande) ouders, zodat zij weten waar zij met hun hulpvraag terecht kunnen.
- We continueren bestaande interventies om 'kwetsbare' (aanstaande) ouders passende ondersteuning te bieden, onder andere Nu Niet Zwanger, Centering Pregnancy, Stevig Ouderschap, Voorzorg, Bewust Ouderschap, BabythuisZorg.
- We ontwikkelen Centering Pregnancy in de wijk door, zodat 'kwetsbare' ouders in hun eigen woonomgeving passende ondersteuning krijgen.
- We bieden extra opvoedondersteuning aan kwetsbare jonge ouders door de interventie Power Parents, waarbij jonge ouders in groepsverband worden ondersteund in de opvoeding.

We versterken de samenwerking in het netwerk **(I)**

- We zetten MDO's (geboortezorgnetwerk) in: een systematisch intercollegiaal overleg tussen de geboortezorg, JGZ en het sociale domein.
- We organiseren jaarlijks drie à vier netwerkbijeenkomsten voor professionals om elkaar beter te leren kennen en van elkaar te leren. Om goed samen te werken, moet je elkaar kennen en weten te vinden.
- We onderzoeken en ontwikkelen communicatietools die professionals ondersteunen in de samenwerking (bijvoorbeeld digitale nieuwsbrief en aansluiten bij OZO-verbindzorg).
- De JGZ biedt als belangrijke netwerkpartner laagdrempelige toegankelijk zorg in de wijk, dichtbij de kinderen (en hun ouders) en andere netwerkpartners in de wijk

Meer Arnhemmers groeien op in een rookvrije omgeving (D)

Op de gezondheidspleinen is er veel aandacht voor stoppen met roken. Tijdens Stoptober besteden we extra aandacht aan stoppen met roken en roken zal weer één van de aandachtspunten zijn tijdens de Gezond en Fit maand in 2025.

We stimuleren laagdrempelige, wijkgerichte en integrale initiatieven voor stoppen met roken **(I)**

Wij blijven stappen zetten richting een rookvrije generatie. De wijkaanpak voor een rookvrij Presikhaaf is in volle gang en loopt op schema. We ontwikkelen een aanpak die past bij de leefwereld van bewoners uit Presikhaaf. Doel hiervan is het voorkomen dat jongeren beginnen met roken (of vapen) en om rokers toe te leiden naar passende stoppen met roken-hulp.

Op plekken waar vaak kinderen en jongeren komen, zetten wij in op een rookvrije omgeving **(I)**

Ten opzichte van het jaarverslag zijn er geen nieuwe rookvrije plekken toegevoegd.

Het terugdringen van problematisch alcohol- en drugsgebruik (D)

Alcohol- en drugsgebruik, gokken en overmatig gamen en sociale mediagebruik zijn schadelijk voor de gezondheid. Het kan ook leiden tot slechtere schoolprestaties, verzuim of schooluitval. Het is dus belangrijk om alcohol- en drugsgebruik en gokken zo veel mogelijk te voorkomen en te ontmoedigen en met name jongeren te leren op een gezonde manier om te gaan met gamen en sociale mediagebruik.

Er zijn nog geen nieuwe cijfers beschikbaar ten opzichte van het jaarverslag.

We richten ons op preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen (amendement 23A36 Preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen) **(I)**

Het implementeren van het programma Helder op school op middelbare scholen vordert gestaag. Helder op School is een integrale aanpak om scholieren of studenten bewust te maken van de gevolgen en hen te stimuleren niet te roken of te drinken, geen drugs te gebruiken en niet te veel te gamen. Steeds meer middelbare scholen hebben (onderdelen van) dit preventieprogramma inmiddels geïmplementeerd.

We versterken de signaleringsketen **(I)**

- We hebben de signaleringsketen in het kader van het Experiment Gesloten Coffeeshopketen versterkt.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2024	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	33.092	-323	32.769
Baten	6.191	0	6.191
Saldo lasten en baten	-26.901	323	-26.578
Toevoegingen aan reserves	525	0	525
Onttrekkingen aan reserves	1.225	0	1.225
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**700**	**0**	**700**
Prognose resultaat	**-26.201**	**323**	**-25.878**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	-323	V					
Sport	719	N	SPUK Sport financieel nadeel overhead	N	I	AR	J
Publieke gezondheid en GGD	-150	V	Incidenteel voordeel Brede Spuk	JB	I	AR	J
Publieke gezondheid en GGD	-192	V	VGGM Resultaatbestemming	J	I	AR	J
Sport	-200	V	Seniorenbeweging via Brede Spuk	JB	I	AR	J
Sport	-500	V	Voordeel Sportbedrijf	JB	I	AR	J
Baten	0						
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						

SPUK Sport financieel nadeel overhead

Gemeenten (en sportbedrijven) kunnen de btw die hen in rekening wordt gebracht voor investeringen, beheer en dienstverlening in sport, vanaf 2019 niet meer in aftrek brengen. Om de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties te stimuleren, kunnen gemeenten jaarlijks de specifieke uitkering stimulering sport (SPUK Sport) aanvragen om dit btw nadeel te compenseren.

Medio april is de nieuwe SPUK-regeling Sport 2024-2025 gepubliceerd. Een belangrijke wijziging in deze regeling ten opzichte van de eerdere regeling (2019-2023) is dat gemeenten het btw-nadeel op de overheadkosten van de gemeente (welke verrekend worden via een zogenoemd mengpercentage) niet meer kunnen meenemen in de subsidieregeling, terwijl dat voorheen wel kon.
Om dit nadeel te verzachten heeft het ministerie van VWS het uitkeringspercentage van 17,5% naar 18% opgehoogd van de kosten inclusief btw die wel nog in aanmerking komen voor de SPUK Sport.

Gemeenten passen met betrekking tot de btw op algemene kosten (bedrijfsvoering) een zogenaamd mengpercentage toe. Met de belastingdienst is de berekeningsmethodiek van dit percentage afgesproken voor gemeente Arnhem.

Voor Arnhem leidt de nieuwe regeling tot een fors financieel nadeel, omdat Arnhem in tegenstelling tot andere gemeentes relatief veel btw op gemengde kosten in rekening gebracht krijgt (o.a. via De Connectie), waardoor het aandeel sport in het mengpercentage hoog is. Wanneer de activiteiten binnen de gemeente zelf zouden zijn uitgevoerd, dan zou een groot deel niet belast zijn met btw en is er sprake van interne loonkosten.

In de regeling is een hardheidsclausule opgenomen, echter de kans op een succesvol beroep op deze clausule wordt als laag ingeschat. Gelet op het financiële nadeel gaan wij hier wel een beroep op doen.
Medio 2024 wordt het mengpercentage opnieuw berekend en wellicht zit daar nog een mogelijkheid om het aandeel te verlagen.

De huidige regeling van SPUK Sport loopt tot en met 2025. Het ministerie van VWS onderzoekt samen met belanghebbenden hoe gemeenten vanaf 2026 gecompenseerd kunnen worden voor het btw-verlies op sportuitgaven.

Vooralsnog is er sprake van een financieel nadeel van ruim € 700k voor de jaren 2024 en 2025. Voor de afwikkeling van 2023 zijn we nog in afwachting van de vaststelling, waardoor het financieel effect van de maatregel in 2024 mogelijk gedempt wordt.

Voordeel Brede Spuk en seniorenbeweging via Brede Spuk
Binnen het programma gezondheid zijn er incidenteel middelen toegekend vanuit Gezond en Actief Leven Akkoord. De Brede Spuk heeft een looptijd tot 2026, waardoor er incidenteel bestedingen ten laste van de Spuk gebracht kunnen. Dat betekent dat er binnen het begrotingsprogramma middelen vrij kunnen vallen zonder dat het effect heeft op beleid en uitvoering.

VGGM resultaatbestemming 2023
Dit betreft het resultaat van de gemeenschappelijke regeling VGGM over het jaar 2023 dat in het boekjaar 2024 wordt ontvangen. In 2023 is een positief resultaat behaald van € 1,7 miljoen waardoor we een teruggave voor de gemeente Arnhem van € 441.000 verwachten. Het voordeel valt zowel op begrotingsprogramma S01 Veiligheid (€ 249.000) als op S09 Gezondheid en sport (€ 192.000). Het gehele voordeel valt vrij naar de algemene middelen.

Voordeel sportbedrijf
Voor 2024 is het risico op een exploitatietekort inmiddels afgedekt met een incidentele raming in de begroting van 2024 en vanuit het Sportbedrijf is aangegeven dat € 650.000 aan subsidie niet verleend hoeft te worden. Dit is een incidenteel voordeel op de Arnhemse begroting, waarvan € 150.000 dient als dekking voor de motie Jongerenraad.

Klimaat en energie

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

In 2030 61% CO2-reductie t.o.v. 2017, dit is 572 kT CO2, verdeeld: 130 kT autonome ontwikkelingen, 191 kT (in)direct binnen actieprogramma NemiA, 5 kT (in)direct binnen andere programma's Arnhem en 246 kT buiten de gemeentegrens (in de regio) (A)

Gebouwde omgeving: 77 kT CO2-reductie in 2030 ten opzichte van 2017 (D)

De meest recente data over CO2-uitstoot (Landelijke klimaatmonitor) zijn van 2022. Hieruit is een dalende trend voor de gebouwde omgeving (woningen en publieke gebouwen) zichtbaar sinds 2015. Sinds referentiejaar 2017 is 95 kT CO2 gereduceerd. Welk deel hiervan een gevolg is van autonome ontwikkelingen en welk deel van programma-inspanningen is niet te achterhalen, zie ook voortgangsrapportage New energy made in Arnhem. In deze rapportage is van alle doelen en inspanningen aangegeven wat de voortgang is. Ook is duiding gegeven aan de cijfers.

Meer dan 3.200 huishoudens in energiearmoede geholpen in 2024 (I)

Van 2020 tot en met 2023 zijn ruim 2.500 huishoudens geholpen en bereikt, door energiecoaches, buurtklusteams, via wijkteams en scholen en vanuit de witgoedregeling. De werkzaamheden tegen energiearmoede gaan op volle kracht door in 2024 en 2025, met nieuwe middelen en instrumenten. Hierbij zetten we onder andere zwaarder in op buurtklusteams.

6.500 woningen aardgasvrij in 2030 (I)

Eind 2023 staat de teller met aardgasvrije woningen op circa 1.100 woningen. Dit komt grotendeels door het volledig aardgasvrij maken van woningen in Immerloo en 't Duifje door Volkshuisvesting. De overige aantallen zijn ontstaan door groei in kleine aantallen, mede aangejaagd door de instrumenten van de gemeente maar niet in grootschalige projecten. Dit is 400 woningen minder dan de doelstelling.

Om de doelstelling voor 2030 te behalen werken wij op dit moment in een aantal kansrijke wijken en vijf all-electric buurten aan projecten.

Hiernaast zijn wij in het onderzoekgebied Malburgen-Oost een samenwerking met Volkshuisvesting aan het verkennen over de uitrol van een warmtenet. Door marktontwikkelingen bij Vattenfall wordt ook onderzoek uitgevoerd naar diverse opties voor de exploitatie.

Het realiseren van het doel (6.500 woningen aardgasvrij) is complex en erg dynamisch. Er zijn meerdere redenen aan te wijzen, waaronder de trage introductie van nieuwe, benodigde wetgeving zoals de Warmtewet en omdat de huidige marktomstandigheden het complex maken om met veel partijen rendabele businesscases op te stellen.

35.000 woningen geïsoleerd in 2030 (I)

In de eerste helft van 2023 hebben we de Arnhemse aanpak woningisolatie in het college vastgesteld en is de uitvoering daarvan gestart. We hebben de toekomstbestendig wonen lening uitgebreid naar VVE's en het budget fors verhoogd. Met de corporaties hebben we afspraken gemaakt over verduurzaming van hun bezit, wat volop in uitvoering is. Verder is de Subsidieregeling Eigen Woning Aanpak (SEWA) opgesteld, aangepast en in uitvoering. Eind 2023 is gestart met een verdere uitwerking van de doelgroep VVE's en Particuliere verhuurders en is gestart met een verkenning van subsidiemogelijkheden voor eigenaren van monumenten.

Begin 2024 zijn de mobiele energieloketten geïntroduceerd in een aantal wijken. In 2023 zagen we al een sterk stijgende lijn in het aantal aanvragen voor de Toekomstbestendig Wonen Lening. Deze trend zet zich in 2024 door. Dit vertaald zich ook in een veel groter bedrag dat uitgeleend staat bij inwoners en VVE's.

250.000 zonnepanelen op daken in 2030 **(I)**

Eind 2023 lagen er circa 196.000 zonnepanelen op daken in Arnhem; de doelstelling voor 2023 is daarmee ruim gerealiseerd. Door autonome ontwikkeling, en acties zoals de toekomst bestendig wonen lening groeit het aantal panelen nog steeds. Daarmee liggen we volledig op koers voor de doelstelling 2030.

De aanleg en aansluiting van zonnepanelen op daken met een grootverbruik aansluiting stagneert door de netcongestie. Deze daken mogen nu de opgewekte stroom niet terugleveren aan het elektriciteitsnet. Op daken met een klein verbruik aansluiting is dit nog wel mogelijk

Bedrijven en Industrie: 38kT CO2-reductie in 2030 ten opzichte van 2017 (D)

De doelstelling bij bedrijven en industrie is reductie van minimaal 38 KT CO2-uitstoot tot 2030. Deze doelstelling is op dit moment al ruim behaald.

We blijven werken aan stimuleren, reguleren en controleren van bedrijven, zodat ze bijdragen aan een duurzame toekomst. Bedrijven worden gestimuleerd om vanuit maatschappelijke verantwoordelijkheid en/of kostenbesparing duurzaamheidsmaatregelen door te voeren. Daarnaast wordt op de wettelijke verplichtingen gecontroleerd.

Communicatie en bewustwording intensiveren: 100% van bedrijven bekend met verduurzamingsmaatregelen in 2030 **(I)**

We hebben meerdere bijeenkomsten gehad met de doelgroep grootverbruikers. In februari was de eerste bijeenkomst met deze doelgroep en op hun verzoek is er ieder kwartaal een vervolgbijeenkomst georganiseerd. Er zijn ook bijeenkomsten geweest op specifieke onderwerpen ter uitvoering van de afgesloten gebieds- en sectorgerichte green deals.
Ook zijn we in het najaar gestart met een nieuwe campagne ten behoeve van de ketenaanpak Arnhem zet de Knop om ten behoeve van energiebesparing bij bedrijven.

Energiebesparing bevorderen: 15% energiebesparing bij bedrijven en industrie in 2030 **(I)**

We blijven werken aan onze gebiedsgerichte aanpak met green deals. De green deals IJsseloord I en Nieuwe Haven zijn in uitvoering. De Green deal Gelderse Poort is met nieuwe doelen verlengd. Daarnaast hebben we nieuwe green deals in voorbereiding op Rijkerswoerd, De Overmaat en De Bakenhof.
Ook onze individuele ketenaanpak Arnhem zet de knop om loopt door. We zien dat de bijbehorende subsidieregeling 'energiebesparing ondernemers en maatschappelijke instellingen' steeds beter wordt gevonden. We blijven deze aanpak continueren.

Opwek en hergebruik van energie bevorderen: 75.000 zonnepanelen op daken bij bedrijven en industrie en 2 pilots met gebruik restwarmte in 2030 **(I)**

We stimuleren via de green deals dat bedrijven hun daken gaan benutten voor zonnepanelen. Vanuit deze green deals lopen onderzoeken naar het realiseren van zon op dak en zonnecarports op de werklocaties Gelderse Poort en IJsseloord I.

Meer bedrijven en industrie aardgasvrij maken: 500 extra bedrijven aardgasvrij in 2030 **(I)**

We hebben het kompas gasloos systeemaanpak bedrijventerreinen ontwikkeld. Dit kompas geeft aan vastgoedeigenaren op een bedrijventerrein aan wat de beste oplossing op het specifiek bedrijventerrein is: collectief, semicollectief of individueel. We passen het kompas nu voor de eerste keer toe op de Gelderse Poort.

Duurzame mobiliteit: reductie van 42 kT CO2 in 2030 (D)

De focus van de CO2-reductie bij duurzame mobiliteit ligt op twee vlakken: gedragsverandering en zero emissie voertuigen. Gedragsverandering speelt een rol bij de werkgeversaanpak, aanpak mobiliteitsbewegingen stadslogistiek en het stimuleren van deelvervoer. Daarnaast zet Arnhem in op zero emissie voertuigen en de benodigde infrastructuur

Werkgeversaanpak modal shift: doelstelling voor 2023 25% minder autogebruik bij 10 bedrijven **(I)**

We hebben de werkgeversaanpak die we In 2023, samen met de Groene Metropoolregio, zijn gestart doorgezet. We hebben veel gesprekken gevoerd met grote en kleine bedrijven in Arnhem om de bedrijfsvoering te verduurzamen. Voorbeelden hiervan zijn partijen in het bestuurskwartier (inclusief de gemeente zelf) en ziekenhuis Rijnstate. Vermindering van het autogebruik is een proces van de lange adem. We blijven dan ook de komende jaren deze en andere bedrijven helpen om het autogebruik te verminderen. Daarnaast starten we ook een bewonersaanpak op, waarin we bewoners gaan helpen om het autogebruik te verminderen.

Uitbreiden gebruik zero emissie deelmobiliteit: in 2030 1000 deelauto's en 2000 deelfietsen **(I)**

We hebben de APV gewijzigd. Daarnaast zijn de bijbehorende nadere regels voor het aanbieden van elektrische deeltweewielers en deelauto's gepubliceerd. Hiermee hebben we het mogelijk gemaakt om deelvervoer door een beperkt aantal aanbieders in Arnhem mogelijk te maken. We hebben partijen de mogelijkheid gegeven om nu een vergunning aan te vragen. We gaan de komende periode met die partijen in gesprek om tot daadwerkelijke plaatsing van deelvervoer te komen.

Vergroten aandeel elektrische voertuigen: in 2030 6000 laadpunten en 100 snelladers **(I)**

We hebben het aantal laadpunten verder uitgebreid met extra aandacht voor de, in de openbare ruimte passende, oplossingen zoals lantaarnpaalladen. Daarnaast zijn we de ontwikkeling van laadpleinen aan het voorbereiden.

Verduurzamen/verminderen mobiliteitsbewegingen stadslogistiek: doel 2025 100% zero emissie bestelvoertuigen in de binnenstad en 25% minder stadslogistieke bewegingen **(I)**

In een drietal sessies met ondernemers is gekeken naar de grote uitdagingen die de stadslogistiek de komende jaren te wachten staan. Deze uitdagingen zijn gekoppeld aan concrete ideeën die kunnen bijdragen aan een efficiëntere stadslogistiek (de minder-opgave). Nadrukkelijk is gezocht naar gezamenlijke ideeën.
De kansrijke projecten vormen de start van een veranderingsproces: iedere zes maanden wordt bekeken of de projecten daadwerkelijk van de grond komen en bijdragen aan de doelstellingen. Het ontwerp-verkeersbesluit wordt eind 2024 gepubliceerd.

Taxibeleid verduurzamen: doel 2030 is 100% zero emissie taxi's in de binnenstad **(I)**

Dit is uitgesteld. Focus ligt eerst op het verbeteren van de infrastructuur voor taxi's om vervolgens nader te verkennen of invoer van de taxiverordening toch mogelijk is. Daarna of daarbij zal dan verduurzaming worden meegenomen.

Zero emissie concessie doelgroepenvervoer: doel in 2030 is 100% zero emissie doelgroepenvervoer **(I)**

We hebben, samen met regiogemeenten, gewerkt aan het realiseren van laadinfrastructuur voor doelgroepenvervoer.

Vergroten aandeel zero emissie voertuigen leveranciers gemeente: doel 2023 is 100% van nieuw in te zetten bestel- en personenauto's moet zero emissie zijn. **(I)**

In aanbestedingen van de gemeente in 2024 in de GWW-sector, onderhoud wegen en groenvoorzieningen is inzet van zero emissie personenwagens en bestelauto's in de gunning meegenomen.

Zero emissie openbaar vervoer concessie: doel in 2023 is een volledig zero emissie OV concessie **(I)**

In overleg met de provincie Gelderland hebben we in 2024 voor aanbestedingsdocumenten ten behoeve van de volgende concessie gezorgd, waarin de zero emissie wensen en eisen zijn opgenomen. Aandachtspunt hierbij is netcongestie, maar daar hebben we in Arnhem dankzij ons trolleysysteem maar beperkt last van.

Grootschalige opwek: 34 KT CO2-reductie in 2030 (D)

De tussendoelstelling voor 2023 is 4 windmolens en 18 MWp opgesteld vermogen aan zonnevelden. Eind 2023 zijn er 4 windmolens gerealiseerd, en 15,2 MWp zonneveld. Er wordt nu circa 9 kT CO2 gereduceerd door opwek van hernieuwbare energie, inclusief zon op daken.

Zon op dak is nu het meest kansrijke alternatief maar er lopen ook meerdere haalbaarheidsonderzoeken naar zonne-carports. Aanvullend op zonne-energie zijn nu onderzoeken uitgezet naar de potentie en haalbaarheid van geothermie, aquathermie, riothermie en diverse grootschalige opslagmogelijkheden.

5 windmolens in Arnhem in 2030 gerealiseerd **(I)**

De tussendoelstelling voor 2023 is 4 windmolens gerealiseerd. De 4 windmolens van Koningspleij-noord zijn gebouwd, een belangrijk resultaat gezien de grote vermogens van deze windmolens. Een vijfde windmolen wordt door externe beperkingen niet gerealiseerd.

42 MWp (circa 45 ha) zonnevelden in 2030 gerealiseerd **(I)**

Er zijn 2 gerealiseerde zonnevelden: bij de rioolwaterzuiveringsinstallatie van Waterschap Rivierenland aan de Drielsedijk (1,4 hectare, 7.200 zonnepanelen, 2,2 MWp) en op Koningspleij noord (8,5 ha, 34.000 panelen, 13 MWp). Opgeteld ruim 15 MWp. Een vergunning en SDE-subsidie voor een zonnepark op de bult in IJsseloord 2 zijn verleend. De businesscase moet nog sluitend gemaakt worden (4 ha, 6 MWp). De haalbaarheid van een locatie voor een zonneveld in de omgeving van vliegbasis Deelen is verder onderzocht. Gezien de vele belangen die in het gebied spelen, is hierover nog geen besluit genomen

Regionale energiestrategie 2.0 gereed **(I)**

De regionale energiestrategie 2.0 wordt in 2024 verder uitgevoerd en ingekleurd

Meer bewustwording en gedragsverandering (D)

Met de communicatiecampagne Arnhem Aan bieden we zoveel mogelijk handelingsperspectief voor al deze doelgroepen, rekening houdend met de maatschappelijke trends en actualiteit. Het ondersteuningsaanbod is aangepast op basis van de input die is opgehaald bij de verschillende doelgroepen.

Steeds meer Arnhemmers zien de noodzaak van energie besparen en weten de weg te vinden naar de website Arnhem Aan en/of het Energieloket Arnhem, waar ze geholpen worden om stappen te zetten.

De communicatie over energiearmoede loopt ook via scholen.

Eind 2023 is een start gemaakt met een nieuwe, integrale strategie op duurzaamheid waarbij alle thema's samenkomen en waarbij de communicatie-uitingen en -middelen zijn gericht op behoeften van de Arnhemmer, bijvoorbeeld door wijkgesprekken

Voortzetten communicatiecampagne Arnhem AAN **(I)**

Met oog op de energiecrisis is het ondersteuningsaanbod vanuit duurzaamheid in de online en offline communicatie gecombineerd met het aanbod voor Arnhemmers met geldzorgen. Daarnaast hebben we de online communicatie vanuit Arnhem Aan geïntensiveerd. Goede voorbeelden uit verschillende doelgroepen zijn gedeeld. In 2023 is het Energieloket Arnhem gelanceerd, dat een overzicht biedt van al het ondersteuningsaanbod voor de verschillende doelgroepen. In 2023 is ook een nieuwe website van Arnhem AAN gelanceerd met een betere integratie tussen de diverse websites zoals Arnhem.nl waardoor Arnhem AAN haar focus op inspiratie kon leggen. Deze loketten worden in 2024 doorontwikkeld.

De Arnhem AAN uitingen worden gebruikt in het gros van de communicatie uitingen wanneer het duurzaamheid betreft.

In 2024 wordt communicatie rond de diverse duurzaamheid thema’s meer geïntegreerd zodat het voor de stad duidelijker wordt waar vragen gesteld kunnen worden en aanvragen ingediend kunnen worden.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2024	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	23.158	42	23.200
Baten	13.608	0	13.608
Saldo lasten en baten	-9.550	-42	-9.592
Toevoegingen aan reserves	6.347	0	6.347
Onttrekkingen aan reserves	4.491	266	4.757
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**-1.856**	**266**	**-1.590**
Prognose resultaat	**-11.406**	**224**	**-11.182**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	42	N					
Duurzaamheid incl energietransitie	200	N	Circulaire economie	N	I	BR	J
Duurzaamheid incl energietransitie	66	N	Beheer Milieuzone	N	S	BR	J
Duurzaamheid incl energietransitie	-224	V	Kosten personele formatie	N	I	AR	J
Baten	0						
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	266	V					
Duurzaamheid incl energietransitie	200	V	Circulaire economie	N	I	BR	J
Duurzaamheid incl energietransitie	66	V	Dekking Beheer Mileuzone	N	I	BR	J

Circulaire economie

De activiteiten rondom het budget circulaire economie (€ 200.000) hebben in 2023 vertraging opgelopen. Dit budget is in de jaarrekening 2023 toegevoegd aan de bestemmingsreserve Sociaal Economisch Fonds. Om de middelen dit jaar beschikbaar te stellen wordt dit onttrokken uit de bestemmingsreserve.

Beheer Milieuzone

De Arnhemse milieuzone is in 2014 ingevoerd, eerst voor alleen vrachtverkeer en vanaf 2019 ook voor bestel- en personenauto's. De milieuzone is één van de belangrijkste maatregelen die de gemeente neemt tegen luchtvervuiling in het centrum en op de centrumring. De milieuzone wordt dit jaar volledig verankerd in de organisatie en belegd bij partijen die de verkeershandhaving van de binnenstad verzorgen. Oorspronkelijk zijn de jaarlijkse kosten voor de milieuzone geraamd op € 148.000. Dit is echter € 66.000 te laag. Om de milieuzone succesvol te verankeren en te beleggen is dus structureel meer geld nodig. De extra benodigde financiën komen met name door gestegen materiaalkosten en inflatie. Voor 2024 stellen we voor dit tekort incidenteel te dekken vanuit de BR Klimaat en Energie.

Kosten personele formatie
Voor werkzaamheden voor Duurzaamheid zijn er niet bestede middelen van 2023 doorgeschoven naar 2024. Zie programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën voor de toelichting.

Ruimtelijke ontwikkeling

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Groeiende stad Arnhem 2040 (A)

Realiseren van de doelen van de omgevingsvisie (D)

We implementeren en borgen de omgevingsvisie en verstedelijkingsstrategie (I)

Een belangrijke inspanning is het implementeren en borgen van de omgevingsvisie (met name hoofdstuk 7 en 8) als richtinggevend kader voor gebiedsuitwerkingen en ondersteunend beleid. We hebben in 2023 de organisatorische randvoorwaarden gereed gemaakt om integraal aan de doelen uit de omgevingsvisie te werken.

Inmiddels zijn de verschillende beleidsvisies afgerond of in besluitvorming bij de raad. Dit zijn de Woonvisie, de visie Gezonde Leefomgeving en het Duurzaam Mobiliteitsplan.

We voeren regie op grootschalige gebiedsontwikkelingen in balans met de hele stad (I)

Om gebiedsontwikkelingen op een goede manier binnenstedelijk te realiseren is een regisserende gemeente nodig die haar instrumenten waar nodig inzet en koersvast opereert. Naast het faciliteren van initiatieven uit de markt pakt de gemeente voor de grootschalige gebieden uit de omgevingsvisie waar veel opgaven samenkomen een regisserende rol. We streven naar nieuwe verbindingen in het ruimtelijke en sociale DNA van Arnhem en versterken daarmee de stad voor huidige en toekomstige bewoners.

Het gebiedsprogramma Spoorzone Arnhem-Oost is inmiddels vastgesteld door de raad en vormt het kader voor de verschillende (gebieds-)uitwerkingen zoals Rijnpark.

We versterken en bestendigen de (interne en externe) samenwerking (I)

Voor het realiseren van onze doelen zijn we afhankelijk van andere partijen zoals het Rijk, provincie, woningcorporaties, marktpartijen, ondernemers en (collectieven van) bewoners. Samenwerking op alle niveaus, publiek-publiek en publiek-privaat, is noodzakelijk om de ambitie te kunnen realiseren. Naast externe samenwerking vraagt het realiseren van de doelen uit de Omgevingsvisie om versterking van de interne samenwerking.

De regionale samenwerking met provincie en Groene Metropoolregio is versterkt met het opstellen van het Regioarrangement Groene Metropoolregio. De uitwerking met regio en Rijk van de verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley is geborgd in de NOVEX-regio Arnhem Nijmegen Foodvalley. Ten slotte is met de status van Grootschalig Woningbouw Gebied Spoorzone Arnhem-Oost ook de langjarige samenwerking met regio en Rijk geborgd voor dit gebied.

We ontwikkelen en zetten nieuwe instrumenten en innovatieve werkwijzen in (I)

Door digitale ontsluiting en bewerking van data onderbouwen we planprocessen met informatie. Door te werken met eenduidige beslisdocumenten en uniformeren van werkwijzen willen we de kwaliteit van onze planuitwerking verbeteren en doorlooptijden versnellen. Daarmee ondersteunen we de gebiedsuitwerkingen die de gewenste groei van de stad binnenstedelijk* mogelijk maken. Veel van deze inspanningen betreft het verbeteringen en vernieuwingen ‘achter de schermen’. Enkele voorbeelden van nieuwe instrumenten zijn; leidraad startnoties ruimtelijke ontwikkelingen en de woningbouwmonitor.

**binnenstedelijk bouwen brengt complexiteit met zich mee vanwege de vele ruimtelijke claims binnen een compact gebied, samenhang met de bestaande stedelijke omgeving, en draagvlak bij bewoners. Dit vergt een nieuwe manier van werken van onder andere de gemeente.*

Benutten van de kansen die de Omgevingswet biedt (D)

De omgevingsvisie is door de gemeenteraad vastgesteld. Er wordt gewerkt aan het opstellen van één omgevingsplan. We zitten in de transitiefase en die mag duren tot 1 januari 2032. De ambitie is om eerder één omgevingsplan te hebben om zo de dienstverlening op orde te houden en meer samenhang te focus te brengen in ons beleid en de doorwerking hiervan voor de fysieke leefomgeving.

We stellen de Omgevingsvisie 2040 vast en voeren deze uit (I)

De Omgevingsvisie is door de gemeenteraad vastgesteld. De uitvoering wordt opgepakt door het stadsprogramma Groeiende Stad. Daarnaast zijn de verschillende beleidsvisies als uitvoering van de Omgevingsvisie afgerond of in besluitvorming bij de raad. Dit zijn de Woonvisie, de visie Gezonde Leefomgeving en het Duurzaam Mobiliteitsplan.

We werken toe naar één integraal omgevingsplan voor het hele gemeentelijke grondgebied (I)

We zitten in de transitiefase waarbij de nadruk ligt op het compleet maken en het blijven actualiseren van het Omgevingsplan. In dit plan komen alle thema's over de fysieke leefomgeving samen. Een omvangrijke, complexe en nog door te ontwikkelen taak. We hebben hierbij te maken met de oude ruimtelijke plannen die moeten worden omgezet naar het omgevingsplan, terwijl nieuwe ontwikkelingen gewoon doorgaan, en de nog lopende bestemmingsplannen Wro afgemaakt moeten worden. Extra uitdagingen zijn de voor iedereen nieuwe juridische kaders, voorlopig nog zonder jurisprudentie, en doorlopende aanpassingen in wetgeving, DSO en software.

We toetsen en vergunnen initiatieven (I)

Op de gemeentelijke website is informatie toegevoegd over de procedure van nieuwe ruimtelijke initiatieven. Het is ook mogelijk om digitaal het initiatief in te dienen bij de gemeente. Er wordt gewerkt aan een digitale beleidsatlas zodat initiatiefnemers op één plek kunnen vinden waar initiatieven aan moeten voldoen.

We sluiten aan op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet (I)

De Rijksoverheid heeft de website www.omgevingsloket.nl geïntroduceerd. Op deze website is het mogelijk om het omgevingsplan te raadplegen (via 'regels op de kaart'). Via deze website kunnen ook omgevingsvergunningen worden aangevraagd. Deze digitale dienstverlening blijft op orde.

Samenhangende aanpak gezonde en veilige leefomgeving (D)

Het afgelopen jaar is het Plan Gezonde Leefomgeving opgesteld, een integraal plan waarin we de doelstellingen voor gezonde en veilige leefomgeving uit de Arnhemse Omgevingsvisie hebben vertaald. Dit plan is in april aangeboden aan de Raad.

Met het opstellen van dit plan zijn veel stappen gezet om de huidige staat van de verschillende onderwerpen van omgevingskwaliteit in kaart te brengen en te vervatten in nieuwe integrale ambities waarin we omgevingskwaliteit explicieter koppelen aan het beschermen van de fysieke leefomgeving en de impact op gezondheid van mens, dier en natuur. Arnhem maakt buiten gezond. Het plan is dan ook breder dan 'alleen' team milieu, maar is een integraal plan wat bijdraagt aan de doelen van de organisatie voor een gezonde stad. Daarom raken veel doelen van het plan aan andere beleidsstukken, zoals het Duurzaam Mobiliteitsplan. Ook biedt het Plan de kaders voor Arnhem om op een gezonde manier te kunnen groeien.

De ambities van het plan zijn:

- Formuleren van gebiedsgerichte ambities en waar mogelijk normen en streefwaarden voor de gezonde leefomgeving.
- Verankering van gezonde leefomgeving als uitgangspunt in ruimtelijke ontwikkelingen
- Voorkomen van verdere emissies en vervuiling
- Integrale monitoring op gezondheid samen met andere onderdelen in de organisatie

Daarnaast vertalen wij de ambities uit het Plan Gezonde Leefomgeving ook door naar Uitvoeringsagenda's waarin we voor de verschillende onderwerpen specifieke ambities opnemen. De Uitvoeringsagenda Lucht 2024-2030 is in juni aan de Raad aangeboden. Voor andere onderwerpen is nog geen uitvoeringsagenda opgesteld, met name door de onzekerheid die de overgang naar het Omgevingswetsstelsel met zich meebracht.

Uitvoeren activiteiten luchtkwaliteit **(I)**

In juni 2024 is de geupdate Luchtagenda 2024-2030 door het College goedgekeurd met enkele tekstsuggesties ten aanzien van de regeling sanering rookkanalen. De ontwikkeling van de luchtkwaliteit laat een goede neergaande beweging zien. We zitten inmiddels onder de huidige grenswaarden van de EU maar nog niet onder alle SLA grenswaarden. Bovendien komt de EU binnenkort met een richtlijn met strengere luchtkwaliteitsnormen voor 2030 en heeft de WHO in 2021 zeer strenge langere termijn advieswaarden gepubliceerd. Dit zorgt ervoor we ons moeten blijven inspannen om de huidige luchtdoelen voor 2030 te behalen (hetgeen zeer waarschijnlijk gaat lukken) en moeten bezinnen op hetgeen er mogelijk extra nodig is om de nieuwe doelen te behalen.

Belangrijke winst voor onze luchtkwaliteit zit bij mobiliteit. Het plan sluit daarom aan bij de mobiliteitsvisie. We hebben een ambitieuze milieuzone ingesteld en zijn voornemens deze aan te scherpen zo veel mogelijk in harmonie met de zero emissie zone stadslogistiek (o.a. zelfde ingangsdatum en gebied). Het duurzame mobiliteitsplan gaat een belangrijke bijdrage leveren aan een schonere lucht.

Huidige maatregelen in de Luchtagenda met betrekking tot houtstook zijn tot nu toe met name gericht op voorlichting geven. Arnhem doet mee met de landelijke subsidieregeling voor het onklaar maken van rookkanalen om overlast door houtstook tegen te gaan. Naar verwachting zal deze regeling in 2024 worden ingevoerd (zie Begroting 2024). Wij maken tevens gebruik van de Specifieke Uitkering van het Schone Lucht Akkoord om subsidieregelingen op te zetten voor het slopen en vervangen van oude brom- en snorfietsen.

Uitvoeren activiteiten bodem en ondergrond **(I)**

De aanpak van locaties met een milieurisico ligt op koers. Halverwege 2024 zijn er 16 (voormalige) bedrijfslocaties waar een (meerjarige) sanering loopt of sprake is van nazorg. Hierbij is geen sprake van gezondheidsrisico's maar vanwege een te grote verontreiniging in het grondwater (verspreidingsrisico) is er een saneringsplicht. Vanwege de actuele loodproblematiek is in 2019 gestart met de sanering van tuinen waar al een gezondheidsrisico bekend was, dit is in 2021 afgerond. Begin 2021 is gestart met de vervolgfase: door middel van nieuw onderzoek brengen we de verontreinigingssituatie in beeld van tuinen in het Spijkerkwartier, St. Marten en een deel van het Arnhemse Broek. Dit project loopt door tot in 2026-2027. In tuinen met lood zullen de actuele risico's worden weggenomen (naar schatting 20-40 tuinen).

In samenwerking met Provincie en Defensie is er ook onderzoek gedaan naar PFAS-verontreinigingen. Op 3 locaties zijn mogelijk PFAS-risico's aanwezig, en wordt nader onderzoek uitgevoerd en indien nodig gesaneerd.

We hebben onze werkprocessen aangepast aan de komst van de Omgevingswet, en zijn bezig met het maken van specifieke bodemregels in het Arnhemse Omgevingsplan, wat we eind dit jaar gerealiseerd willen hebben.

Om ook in de toekomst grip te houden op de Arnhemse bodem willen we de focus leggen op ZZS (zeer zorgwekkende stoffen) en het schoonhouden van onze drinkwaterwingebieden.

Uitvoeren activiteiten geluidshinder **(I)**

In 2022 is het Actieplan Omgevingslawaai 2021-2023 vastgesteld op basis waarvan voor een aantal belangrijke gemeentelijke wegen stil asfalt wordt toegepast. Dit loopt door tot in 2024 en 2025. Hierdoor zal het aantal geluidgehinderden langs gemeentelijke wegen afnemen.

In 2021 is de Nota locatiegebonden evenementenbeleid Arnhem vastgesteld. In deze nota zijn de maximale geluidsnormen voor evenementen in de openbare ruimte vastgelegd.

Op basis van deze nota zijn voor de verschillende evenementenlocaties locatieprofielen opgesteld met de mogelijkheden en voorwaarden voor de betreffende locatie waaronder het aspect geluid. In de tweede helft van 2024 brengt de ODRA daar waar nodig meetpunten in kaart waar het geluid het beste gemeten en gemonitord kan worden.

Activiteiten externe veiligheid uitvoeren **(I)**

Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt rekening gehouden met de aanwezigheid van risicovolle activiteiten. Indien nodig wordt afgestemd met de VGGM/brandweer als onderdeel van de verantwoording van de risico's.

Activiteiten milieuhandhaving uitvoeren **(I)**

Het werk wordt uitgevoerd conform de toezichtstrategie 2022-2025 voor milieutoezicht bij bedrijven.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2024	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	49.478	27.631	77.109
Baten	34.448	22.922	57.370
Saldo lasten en baten	-15.030	-4.709	-19.739
Toevoegingen aan reserves	24.646	2.116	26.762
Onttrekkingen aan reserves	17.473	3.153	20.626
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**-7.173**	**1.037**	**-6.136**
Prognose resultaat	**-22.203**	**-3.672**	**-25.875**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	27.631	N					
Grondzaken	26.074	N	Gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem Oost	N	I	BR	J
Water, milieu en luchtkwaliteit	1.100	N	Woonwagenlocatie Bethaniënstraat kostenstijgingen	N	I	AR	J
ODRA, vergunning en handhaving	483	N	Gemeentefods Meicirculaire - DU Uitvoeringskoten Omgevingswet	N	S	AR	J
Stedel ontw. ruimt ord. omgevingswet	-26	V	Opstellen voorbereidingsbesluiten	JB	S	AR	J
Baten	22.922	V					
Grondzaken	22.922	V	Gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem Oost	N	I	BR	J
Toevoegingen aan reserves	2.116	N					
Grondzaken	2.116	N	Gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem Oost	N	I	BR	J
Onttrekkingen aan reserves	3.153	V					
Grondzaken	3.153	V	Gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem Oost	N	I	BR	J

Gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem Oost

De gebiedsvisies van Schaapsdrift, Rijnpark fase 1 en Presikhaaf 3 welke onderdeel uitmaken van gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem Oost zijn vastgesteld door de raad op respectievelijk 11 april 2024, 3 juli 2024 en 29 mei 2024. In deze turap is de technische uitwerking voor jaarschijf 2024 opgenomen en is in lijn met de door de raad vastgestelde gebiedsvisies. De technische uitwerking van de jaarschijven 2025 en verder volgen in de Begroting 2025.

Woonwagenlocatie Bethaniënstraat kostenstijgingen

Bij een recente actualisatie van de kosten en opbrengsten van de uitbreiding/herinrichtingsplannen voor de woonwagenlocatie Bethaniënstraat zijn kostenstijgingen aan het licht gekomen. Dit is het gevolg van gestegen bouw- en verplaatsingskosten en het meenemen van een aantal tot nu toe niet gemonetariseerde PM-posten. Als gevolg van de sanering van de grondwal en de noodzakelijke herinrichting van het terrein op de locatie Bethaniënstraat is gebleken dat de bestaande woonwagens tweemaal verplaatst zullen moeten worden. Daarnaast is duidelijk geworden dat er als gevolg van de verplaatsingen nieuwe sanitaire voorzieningen zullen

moeten worden aangelegd en dat er een vergoeding verstrekt zal moeten worden voor de verhuiskosten. Verder is sprake van gestegen bouwkosten door inflatie en hogere loon- en materiaalkosten.

Uitbreiding/herinrichting zal naar verwachting € 1,1 miljoen meer kosten.

Gemeentefonds Meicirculaire - DU Uitvoeringskosten Omgevingswet
DU Uitvoeringskosten Omgevingswet (€ 483.000 in 2024): Met het uitkeren van deze middelen in 2024 kunnen de ontvangende partijen in hun transitie ervoor zorgdragen dat ze aangesloten, geoefend en ingeregeld zijn en voldoen aan de in de Omgevingswet gestelde eisen.De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

Opstellen voorbereidingsbesluiten
Voor het opstellen van voorbereidingsbesluiten is een apart budget geraamd (€ 25.975). Dit budget kan vervallen, de te maken kosten zullen in het vervolg uit het budget van de desbetreffende projecten worden gedekt.

Wonen en leefomgeving

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Goede volkshuisvesting (A)

Meer en sneller woningen toevoegen (D)

Onze ambitie is dat er voldoende woningen zijn voor alle Arnhemmers. Hoewel er de afgelopen jaren al flink wat woningen bijkwamen, zijn we er nog niet. Om ons doel te halen, moeten er jaarlijks gemiddeld 1.000 woningen bij komen en evenveel omgevingsvergunningen worden verleend. Uitgangspunt is dat minimaal 30% van de woningtoevoegingen moet bestaan uit sociale huurwoningen en dat het moet worden aangevuld met betaalbare woningen, zodat twee derde van het woonprogramma bestaat uit sociale huurwoningen en betaalbare woningen. De Woonvisie voegt hier nog specifieke eisen aan toe.

Versnellen en doorprogrammeren van (betaalbare) woningen (I)

Het realiseren van onze doelen blijft complex gezien de bekende problemen als onrendabele toppen, gestegen rente, gebrek aan personeel, stikstof, netcongestie en dergelijke. Daarom blijven wij de vinger aan de pols houden door:

- Met corporaties werken we samen binnen het zogenaamde Premium Partnership. Hiermee operationaliseren we de doelgroepenverordening. Deze samenwerking houdt in dat we corporaties bij nieuwbouwprojecten in positie brengen, waardoor zij het deel sociale huur ontwikkelen. Er is nauw overleg tussen de gemeente en de corporaties om de samenwerking in projecten af te stemmen.
- Zo goed mogelijk samen te werken met onze partners. Met woningcorporaties en marktpartijen in de woningbouw hebben we de handen ineengeslagen om aan de slag te gaan met het bouwen van voldoende woningen en om de woningbouw te versnellen. Samenwerken doen wij in het Woningbouw Platform Arnhem, waar we thema's en zorgen tijdig onder de loep nemen en bespreken. Zowel wethouders als raadsleden worden betrokken bij bestuurlijke overleggen en speciale bijeenkomsten voor raadsleden.
- Ook is de samenwerking met het Rijk, de provincie Gelderland en de regio geregeld via de Woondeal 2.0. Zowel wethouders als raadsleden worden betrokken bij bestuurlijke overleggen, bijeenkomsten (‘regio overlegt’) en speciale bijeenkomsten voor raadsleden.
- De raad wordt bij projecten vanaf 50 woningen aan het begin van een ontwikkelproces direct betrokken via de startnotitie zodat de ontwikkelkaders van tevoren voor iedereen helder zijn, waardoor we snel vooruit kunnen om in hoger tempo veel woningen te realiseren.
- Om te weten voor welke opgaven we staan en wat de woningbehoefte is (in Arnhem en in de regio) hebben we dit jaar het driejaarlijkse woonbehoefteonderzoek afgerond. De gemeenteraad ontving dit laatste onderzoek in maart 2023.

De voortgang van de woningbouwproductie wordt jaarlijks gemonitord door het college en via een brief met duiding en de rapportage wordt de raad hierover geïnformeerd. De voortgangsrapportage 2024 laat het volgende beeld zien:

1. We hebben voldoende locaties in beeld om de woningbehoefte de komende jaren te accommoderen.
2. De omvang van het programma is voldoende om uitval van programma op te vangen.
3. Het programma voldoet nagenoeg aan de ambities van 66% betaalbaar, waaronder 30% sociale huur.

Evaluatie doelgroepenverordening en implementatie in omgevingsplannen (I)

In 2022 is de doelgroepenverordening door de gemeenteraad vastgesteld. De doelgroepenverordening gebruiken we momenteel als 'stok achter de deur'. Door de doelgroepenverordening is het gemakkelijker geworden om corporaties in positie te brengen en te zorgen dat zij bij projecten minimaal 30% van de woningen zullen verhuren. Bij de vaststelling van de doelgroepenverordening, heeft de gemeenteraad de opdracht meegegeven om deze na één jaar te evalueren. Omdat het lang onzeker was wat er met het instrument ‘doelgroepenverordening’ onder de Omgevingswet ging gebeuren hebben we gewacht met het evalueren totdat er meer duidelijkheid kwam. We weten nu dat de doelgroepenverordening via het overgangsrecht behouden blijft. Dit jaar is gestart met de evaluatie en het streven is het rapport met duiding van het college in het laatste kwartaal van 2024 aan de raad aan te bieden. Alle partners van het Bouwberaad zijn betrokken bij de evaluatie.

Collectieven, zelfbouw en flexwonen bevorderen **(I)**

Om mensen zelf te laten beslissen hoe zij hun woon- en leefomgeving vormgeven, willen we meer ruimte maken voor collectieve wooninitiatieven en zelfbouwmogelijkheden.

- In 2022 is door de gemeenteraad het bestemmingsplan voor Gaardenhage vastgesteld. In dit plan is ruimte voor een Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) ontwikkeling en worden 12 kleine kavels beschikbaar gesteld voor zelfbouw.
- Momenteel wordt binnen enkele concrete, 'zachte' projecten bekeken óf en hoe we CPO-projecten mogelijk kunnen maken, hierbij bekijken we ook hoe we collectieve wooninitiatieven door middel van informatieavonden en via beleid- en ruimtelijk instrumentarium kunnen stimuleren.
- In de gebiedsvisies van Rijnpark, Schaapsdrift en Presikhaaf 3, die recent door de raad vastgesteld zijn, maken we ruimte vrij voor verschillende vormen van collectieve wooninitiatieven.
- Bij project Coehoorn worden de verdere voorbereidingen getroffen om een 'cohousing'-project te realiseren.
- Ook binnen project Nijmeegseweg maken we ruimte vrij voor een collectief wooninitiatief.
- Bij het ondersteunen van collectieve wooninitiatieven sturen we op netwerkbenadering, We zijn aangesloten op regionale en landelijke netwerken, zoals bijvoorbeeld De Collectieve huisvesters, Cooplink (Kennisnetwerk voor wooncoöperaties) etc.
- Vanuit dit samenwerkingsverband organiseren we inspiratiebijeenkomsten en werken we mee aan de publicaties en de ontwikkeling van instrumentarium ter ondersteuning van collectieve woonvormen.
- Om te voorzien in de grote vraag naar woningen, zetten we in Arnhem ook in op de bouw van flexwoningen. Op het Merwedeterrein worden nog dit jaar 148 flexwoningen gebouwd, waarvan 50 voor statushouders.

Studentenhuisvesting en starters **(I)**

In 2024 hebben wij ons samen met onze partners ingezet voor voldoende studentenkamers in de stad. In 2024 heeft de SSH& zich ingezet voor het verduurzamen/verbeteren van de woningvoorraad. Gelet op de ambities voor Arnhem als studiestad, zijn we met de SSH& blijvend in gesprek over het toevoegen van meer eenheden in Arnhem. We hebben een studie afgerond naar potentiële plekken voor studentenhuisvesting. In samenwerking met de SSH& onderzoeken wij nu verder de mogelijkheden voor het toevoegen van 100 studentenkamers in de gemeente Arnhem op één locatie.

Daarnaast starten wij in 2024 met een campagne ('Dat huurt lekker') om (kamer)huurders in Arnhem te wijzen op hun huurdersrechten. Metdeze campagne informeren wij ook studenten op hun rechten als huurder. Hiermee borgen wij een eerlijke en transparante kamerverhuurmarkt voor studenten in onze stad.

Betaalbaar wonen (D)

Voor het betaalbaar houden van het Arnhemse woningbezit leggen we de nadruk op het reeds bestaande bezit. Verreweg de meeste woningen staan er immers al. Onze gemeente heeft recent een aantal nieuwe instrumenten gekregen om de bestaande voorraad beter en eerlijker te benutten:

- In juli 2023 is de Wet goed verhuurderschap van kracht geworden. Deze wet biedt ons de mogelijkheid om malafide verhuurders aan te pakken en zo meer grip te krijgen op de vrije huursector. We zijn begonnen met de voorbereidingen om de verhuurdersvergunning uit deze wet zo snel mogelijk in te voeren op een manier die uitvoerbaar is. De raad zal via een verordening eind 2024 een besluit hierover nemen;
- In juli 2024 is de Wet betaalbare huur van kracht geworden. Deze wet biedt ons nieuwe publiekrechtelijke instrumenten die gaan over de relatie tussen oppervlakte van de woning en andere kwaliteiten (het zogenaamde Woningwaarderingsstelsel) en de huurprijs. Uitvoering start per 1 januari 2025. Het college krijgt deze bevoegdheden en zal de raad hierover eind 2024 informeren.

Opkoopbescherming/zelfbewoningsplicht **(I)**

Arnhem kent een opkoopbescherming waardoor we in 20 wijken (koop)woningen met een WOZ-waarde tot € 355.000 beschermen tegen opkoopgedrag door beleggers. Zo houden we deze woningen beschikbaar voor starters en doorstromers met een lager- of middeninkomen. Uit lokaal en landelijk onderzoek is gebleken dat de opkoopbescherming helpt. In gemeenten die de bescherming invoerden is het aantal aankopen door beleggers aanzienlijk afgenomen. Dit blijkt ook uit recentelijk onderzoek door Companen naar woningmarkt in de gemeente Arnhem.

In 2023 is de WOZ-waardegrens verhoogd in Arnhem naar € 355.000. In 2024 zullen wij de gemeenteraad een nieuw voorstel doen voor actualisatie van de bedragen in de opkoopbescherming.

Versterken positie huurders **(I)**

Zie de toelichting bij bovenstaande doelstelling ‘betaalbaar huren’. Het Actieplan Arnhem Helpt Huurders dient verder als basis. De lopende acties zijn:

- de verhoogde subsidie voor het Huurdershuis;
- een subsidie voor de huurdersvereniging van woonwagenbewoners;
- de campagne ‘dat huurt lekker’ welke eind augustus wordt opgestart.

Woningtoewijzingsbeleid **(I)**

In 2024 is de nieuwe Huisvestingsverordening in werking getreden. Deze is afgestemd in de regio en inhoudelijk is deze op een beperkt aantal punten aangepast gebaseerd op de resultaten van de evaluatie van de oude verordening.

Doorstroming bevorderen **(I)**

Voor doorstroming in het corporatiebezit heeft de gemeente in samenwerking met de provincie en de drie grote corporaties een verhuiscoach aangesteld. De verhuiscoach voert de eerste gesprekken met (senioren) inwoners van onze stad. De verhuiscoach begeleidt deze (potentiële) groep verhuizende senioren nu al naar een (nieuwe) woning. Dit jaar breiden wij, samen met de provincie en corporaties, het aantal uren van de verhuiscoach uit.

Een belangrijk middel om doorstroming te bevorderen is om woningen te bouwen die aansluiten bij de woonwensen van senioren. Onze aanname is dat als we deze doorstroomkansen weten te benutten, er doorstroomketens ontstaan. Zo leidt één verhuizing van een huishouden aan het eind van hun wooncarrière tot een stroom aan verhuizingen, waardoor er kansen ontstaan voor verschillende huishoudens. Aan het eind van de keten komen hierdoor veel woningen vrij met relatief lage prijzen. In nieuwbouwprojecten geven we in toenemende mate ruimte voor woonvormen voor senioren, waarbij we het van belang vinden dat mensen in de eigen wijk kunnen doorstromen, dichtbij bekende voorzieningen.

Huisvesting van bijzondere doelgroepen (D)

Arnhem wil een inclusieve stad zijn. Die ambitie wordt breed gedragen. Arnhemmers hebben recht op een veilig thuis in een prettige wijk met perspectief om zich te ontwikkelen. Arnhem voelt zich ervoor verantwoordelijk dat elke inwoner geschikte huisvesting heeft (of deze binnen een acceptabele termijn kan vinden) in een prettige leefomgeving met voldoende (zorg)voorzieningen.

Regievoeren: uitvoering geven aan woonzorgnota **(I)**

Ten behoeve van deze opgave is de Nota Wonen en Zorg in 2023 vastgesteld. Uit deze nota volgen 24 acties waar we uitvoering aan geven. Belangrijk punt hierbij is dat we in de regio afspraken maken over hoe we deze opgave gezamenlijk beter kunnen oppakken, waarbij we het van belang vinden dat regiogemeenten ook hun 'fair share' nemen.

Om de huisvestingskansen van personen behorende tot aandachtsgroepen te vergroten, geven we uitvoering aan een aantal afspraken. Ook dit jaar reserveren we weer 120 sociale huurwoningen voor personen die uitstromen uit instellingen en opvang.

Daarnaast blijven we ons ervoor inzetten om aan de taakstelling voor de huisvesting van statushouders te voldoen.

Omdat er een grote groep ‘spoedzoekers’ blijft die nu vaak tussen wal en schip valt, worden op het Merwedeterrein op de korte termijn 150 woningen gerealiseerd voor mensen met een urgente woonvraag. Vijftig woningen zijn bedoeld voor statushouders.

Huisvesting arbeidsmigranten **(I)**

Het organiseren van goede en veilige huisvesting voor arbeidsmigranten is een taak van veel partijen zoals gemeenten, provincies, werkgevers en huisvesters. Omdat arbeidsmigranten veelal niet gebonden zijn aan een specifieke plek, maar wonen en werken over gemeentegrenzen heen, pakken we dit thema in de regio op. De GMR heeft inmiddels een coördinator aangesteld en onderzoek laten verrichten door een adviesbureau.

Om in Arnhem goede en veilige woonplekken voor arbeidsmigranten te kunnen faciliteren, zijn in 2023 beleidsregels vastgesteld. Hierdoor hebben we helderheid gecreëerd over op welke plekken en onder welke voorwaarden we short-stay-huisvesting toestaan.

In de tussentijd is door het ‘facetbestemmingsplan verkamering en woningsplitsing’ al geregeld dat panden niet meer verkamerd kunnen worden ten behoeve van het kortdurende verblijf van internationale werknemers. Op die wijze proberen we te voorkomen dat in woonwijken verschillende bewoners samenwonen met zeer conflicterende woon- en leefritmes.

Uitbreiden woonwagenlocaties **(I)**

Voor woonwagenbewoners staat het leven in een woonwagen voor veel meer dan een woonplek alleen. Het gaat om cultuur, traditie en een lange geschiedenis. Ook gaat het over toekomst: voor woonwagenbewoners is het van groot belang dat het leven in een woonwagen kan worden voortgezet door de kinderen en kleinkinderen, zodat de woonwagencultuur behouden kan blijven. In 2022 zijn nadere regels voor de toewijzing van woonwagenstandplaatsen vastgesteld. Dat is van belang, omdat een groot deel van de bestaande algemene en gemeentelijke regels voor toewijzing van standplaatsen/woonwagens niet aansloten bij de wensen van woonwagenbewoners. Dit gold ook voor de omgevingsplanregels voor woonwagenlocaties. In juli 2023 heeft het college nieuwe regels vastgesteld die beter aansluiten bij de woonwensen van de bewoners.

Er zijn nog geen extra standplaatsen gerealiseerd. Wel zijn er op meerdere locaties projecten opgestart om het aantal woonwagenplaatsen uit te breiden. In overleg met de bewoners blijft de uitbreiding op ‘Gelderse Rooslaan’ beperkt tot 2 standplaatsen. Hiervoor wordt nu een schetsplan gemaakt. Voor de locatie Bethaniënstraat is een nieuw inrichtingsplan gemaakt dat de instemming heeft van de meeste bewoners. Voor de uitbreiding van de Merwedestraat zijn schetsplannen in voorbereiding. Omdat deze uitbreiding altijd ten koste gaat van de naastgelegen parkeerplaatsen is besloten om eerst te onderzoeken wat de gevolgen zijn voor de omgeving als de parkeerplaatsen verdwijnen. Er worden stappen gezet in de ontwikkeling van de voorgenomen uitbreidingslocaties. Het blijkt wel dat de praktijk weerbarstig is en elke uitbreidingslocatie zijn eigen problemen kent.

Goede woningen in leefbare wijken (D)

- Prestatieafspraken met corporaties. Uit de samenwerkingservaring met corporaties en zorgpartijen blijkt dat de vitaliteit en leefbaarheid van wooncomplexen in belangrijke mate worden bepaald door een goede mix van bewoners. Met corporaties werken wij verder samen aan de toepassing van de vrije toewijzingsruimte als de situatie in een wijk of buurt daar aanleiding toe geeft. Vrije toewijzingsruimte is essentieel voor goede leefbaarheid. Hiermee kunnen wooncomplexen en de leefomgeving waarbij de leefbaarheid onder druk staat, weer vitaal worden gemaakt.
- In 2023 is de nota Wonen en Zorg vastgesteld, die nader ingaat op de huisvestingskansen van personen behorende tot aandachtsgroepen en het vitaal houden van wijken.
- Sturing op ruimtelijke plannen. Bij ruimtelijke initiatieven wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de veerkracht van een wijk. Bij ontwikkelperspectieven die we opstellen voor wijken in kwetsbare gebieden staat het woningbouwprogramma mede in dienst van het verbeteren van de leefbaarheid in wijken.
- Aanpak goed verhuurderschap. Zie inspanning ‘goed verhuurderschap’.
- Uitvoering Plan van Aanpak Verkamering en Woningsplitsing. Door het verkameringsbeleid zorgen we dat voorkomen wordt dat hierdoor extra druk op de leefbaarheid ontstaat. We maximeren bijvoorbeeld het aantal personen dat in een woning mag wonen. Zie verder de inspanning ‘beleid op splitsen en verkameren’.

Woningen verduurzamen **(I)**

Zowel de woondeal 2.0 als de Woonvisie bevatten ambities om de woningbouw te verduurzamen. Het gaat bij nieuwbouw vooral om circulair & conceptueel bouwen en natuurinclusief bouwen. Via anterieure overeenkomsten en vergunningen wordt dit uitgevoerd. In de bestaande bouw is er vooral aandacht voor de corporatievoorraad. Via prestatieafspraken worden concrete afspraken gemaakt over de invulling en fasering van deze ambities.

Hulp aan Verenigingen van Eigenaren **(I)**

In Arnhem is een VvE-Loket ingesteld voor bewoners met hun energie- en verduurzamingsvragen. Daarmee liggen we gedeeltelijk op koers voor dit doel. Bij veel VvE's in Arnhem zijn echter de basiszaken nog niet op orde. Het VvE-loket willen we in 2024 uitbreiden waardoor ook hulp geboden kan worden aan VvE's die hun vereniging weer tot leven willen brengen en die de basis op orde willen krijgen.

Levensloopgeschikte woningen ontwikkelen en bestaande woningen levensloopgeschikt maken **(I)**

De wetgever heeft via het Besluit bouwwerken leefomgeving geregeld dat alle nieuwbouwwoningen tot op zekere hoogte levensloopbestendig moeten zijn. Conform de nota Wonen en Zorg houden we rekening met levensloopgeschikt wonen in onze gemeente. In de sociale huursector kennen we duidelijke normen over wanneer een woning wordt aangemerkt als ‘levensloopgeschikt’ of ‘rolstoeltoegankelijk’. Met corporaties en huurdersorganisaties bekijken we continu hoe we een geschikte match kunnen maken tussen woningen en mensen in verschillende levensfases. Doorstroming in de verhuisketen voor senioren blijft wel een aandachtspunt. Een verhuiscoach is sinds kort actief in onze gemeente om deze doorstroming teweeg te brengen. Het toevoegen van voldoende levensloopgeschikte betaalbare (huur)woningen voor senioren inwoners vergt extra aandacht. Er zijn wel steeds meer projecten in voorbereiding, waarbij we inzetten op woningen voor senioren. Hierbij bestuderen we ook of de hele omgeving geschikt is voor rolstoel en/of rollator. Daarbij voeren wij met de corporaties en huurdersorganisaties gesprekken over flexibiliteit binnen het woningaanbod van levensloopgeschikt wonen. Door inventief naar ons aanbod corporatiewoningen te kijken zijn mogelijk meer woningen in te zetten als levensloopgeschikt ('light'). In 2023 is de nota Wonen en Zorg vastgesteld. Dit kader biedt handvatten om meer geschikte woningen voor alle levensfasen in Arnhem te realiseren. Om meer zicht te krijgen op motiveringen van particuliere inwoners om wel/niet zelf aanpassingen in de eigen woningen te plegen, hebben we een onderzoeksopdracht uitgezet.

Gezond binnenklimaat/gezond wonen **(I)**

Het aanpakken van vocht- en schimmelproblematiek heeft voor ons prioriteit. Omdat we zelf niet de eigenaar zijn van woningen in onze stad, stimuleren we woningcorporaties en verhuurders om een gezond binnenklimaat te realiseren. Waar mogelijk maken we hierover harde afspraken. Om huurders met vocht- en schimmelproblemen te helpen, hebben we een stappenplan gepubliceerd op onze website. Huurders kunnen met hun klachten terecht bij het Huurdershuis. Het Huurdershuis ontvangt een gemeentelijke subsidie voor de ondersteuning en advisering van huurders. De inzet van een onafhankelijke vocht- en schimmelexpert is hiervan een belangrijk onderdeel.

Handhaving minimale woonkwaliteit **(I)**

Wij zijn verplicht een meldpunt in te richten voor huurders en hun problemen met verhuurders. Hoewel dit meldpunt zich vanuit de Wet goed verhuurderschap primair richt op het voorkomen van willekeur, bedreiging en intimidatie vanuit de verhuurder, hebben we in Arnhem ook geregeld dat huurders met klachten over het onderhoud bij dit meldpunt terecht kunnen.

Als het gaat om nieuwbouw zorgt het facetbestemmingplan splitsen en verkameren voor minimale oppervlakte, buitenruimten en bergingen en verwijst de doelgroepenverordening naar product-marktcombinaties. Via anterieure overeenkomsten en vergunningen wordt hierop gestuurd.

Uitvoeren beleid op splitsen en verkameren **(I)**

In het Plan van Aanpak Verkamering en Woningsplitsing zijn zes acties opgenomen. Al deze acties zijn uitgevoerd of in uitvoering genomen. Zo is er een facetbestemmingsplan vastgesteld (thans onderdeel van het omgevingsplan) waarin regels over nieuwe verkameringen en splitsingen zijn verankerd. Daarnaast zijn regels over het beheer van kamerverhuurbedrijven opgenomen in de APV. Ook werken we samen met huurders, verhuurders en de omgevingsdienst aan een aanpak ‘goed verhuurderschap’.

We merken dat vanuit het Rijk steeds meer instrumenten en mogelijkheden ter beschikking worden gesteld om te sturen op de woningvoorraad en malafide verhuurderschap. Zie hierboven onder ‘betaalbaar huren’.

Een klimaatbestendige, groene, biodiverse en leefbare openbare ruimte (A)

Naar een klimaatadaptieve stad (D)

De actualisatie van de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie is nagenoeg voltooid en wordt najaar 2024 met de raad gedeeld. Deze geeft een doorkijk naar maatregelen en accenten in de komende jaren.

We voeren de klimaatadaptatietoets uit (I)

De klimaatadaptatietoets is in 2024 ingevoerd.

We voeren het Lokaal hitteplan uit (I)

Het lokaal hitteplan is gereed en treedt in werking wanneer een hittegolf optreedt.

We vergroenen door projecten Openbare Ruimte en Mobiliteit (I)

Bij alle onderhoudsactiviteiten en herinrichtingen benutten we de mogelijkheden om overbodige verharding te vervangen door groen. Ook in het kader van de wijkgroenagenda's wordt veel groen toegevoegd in de directe woonomgeving.

We realiseren een koel netwerk (I)

Onlangs is gestart met het Europese project 'Cool Cities' waarbij we samen met onze partners het koele netwerk verder uitwerken. Tegelijkertijd worden in diverse projecten schakels van het koele netwerk gerealiseerd.

We stimuleren de bewoners om klimaatadaptieve maatregelen te nemen (I)

Er wordt volop gebruik gemaakt van de groenblauwe subsidieregeling. Onlangs is een tussentijdse evaluatie met de raad gedeeld.

We zetten verharding om naar groen (I)

Bij alle onderhoudsactiviteiten en herinrichtingen benutten we de mogelijkheden om overbodige verharding te vervangen door groen. Ook in het kader van de wijkgroenagenda's wordt veel groen toegevoegd in de directe woonomgeving.

Arnhems groen versterken (D)

We zorgen voor kwalitatief hoogwaardige bossen, natuurterreinen en stads- en wijkparken (herkenbare en duurzaam beheerde stad) (I)

Deze ambities en inspanningen liggen op koers. Hier wordt op projectmatige wijze, in het groot onderhoud en/of in het dagelijks beheer, uitvoering aan gegeven.
Bijvoorbeeld in park Westerveld zijn verpachte gronden teruggekomen in eigen beheer. Er zijn hagen, heggen, bomen en lanen aangeplant. Het beheer wordt natuurvolgend opgepakt.
Het participatieproces voor het Wijkpark Laarkwartier heeft geleid tot een tweetal ontwerpen waar bewoners een keuze in gaan maken.

We vergroten de groenmassa van bomen (herkenbare stad) (I)

Deze ambities en inspanningen liggen op koers. Hier wordt op projectmatige wijze, in het groot onderhoud en/of in het dagelijks beheer, uitvoering aan gegeven.
Uit de monitoring van het boomkroonoppervlak blijkt in 2024 dat Arnhem breed een toename van 5% boomkroonoppervlakte wordt gehaald, maar dat er ook nog buurten zijn waar nog aanvullende maatregelen nodig zijn om de groenmassa te vergroten.
In 2024 zijn tot nu toe op diverse locaties i.s.m. bewoners fruit- en nootdragende bomen aangeplant zoals in Rietgrachtpark in Het Broek, de buurttuin in 't Duifje.
Onder grote bomen in de parken wordt ter bescherming van de bodem en de boom veel minder gemaaid bij stadsbomen hebben we hier waar mogelijk een start mee gemaakt.

Op onze landbouwgronden brengen we natuur en landbouw in verbinding, voegen we natuur toe en gaan we over op natuurinclusieve landbouw (natuurvriendelijke stad) (I)

Voor beide gebiedsprocessen is een gebiedsperspectief opgesteld, met daarin een visie hoe de landbouwgronden in deze gebieden te beheren op basis van landschappelijk systeemherstel met focus op herstel van bodem, waterhuishouding en biodiversiteit. Samen met de landbouwers in het gebied zijn bedrijfsplannen opgesteld die uitgevoerd gaan worden. De verpachte landbouwgronden in park Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem zijn teruggekomen in eigen beheer.

We vergroten onze kennis en verbeteren de biodiversiteit en het leefgebied van kenmerkende soorten (natuurvriendelijke stad) **(I)**

Deze ambities en inspanningen liggen op koers. Aan het versterken van de biodiversiteit wordt in het dagelijks beheer en bij de inrichting van de openbare ruimte, uitvoering gegeven. Als voorbeeld kan gewezen worden op het gras in het Musis- en Singelpark, dat wordt gemaaid met het oog op maximalisering van de biodiversiteit. Een soortenrijke kruidenvegetatie is per direct tot ontwikkeling gekomen. Er zijn op diverse plaatsen zwaluwkasten en insectenhotels geplaatst.

We hanteren een groennorm van 3-30-300 (groene en gezonde stad) **(I)**

We hebben een eerste beeld van de mate waarin Arnhem voldoet aan de 3-30-300 regel. Dit beeld is medebepalend voor het vaststellen van prioriteiten bij vergroening.

We stellen wijkgroenagenda's op (samenwerkende stad) **(I)**

In de loop van 2024 worden wijkgroenagenda's opgesteld voor Kronenburg, Vredenburg, Presikhaaf en Hoogkamp. We werken verder aan de uitvoering van de wijkgroenagenda's die al gereed zijn.

We voeren de campagne Andere Arnhemmers uit (samenwerkende stad) **(I)**

In 2024 is bij de slechtvalk in de Eusebiustoren een webcam met een scherm geplaatst. In de Molenplaats in Sonsbeek zijn meerdere lezingen gegeven over natuur. Daarnaast liggen hier de folders van de Andere Arnhemmers en de natuurkaart voor iedereen ter beschikking. Door de gemeente wordt bij monitoring van biodiversiteit en andere natuuronderzoeken veel data vergaard over aanwezigheid van bijzondere planten en dieren in de stad. Momenteel wordt bekeken of en hoe we deze data (of een deel daarvan) openbaar kunnen maken.

Aandacht voor dierenwelzijn (A)

Het dierenwelzijn van dieren in de gemeente Arnhem verbeteren (D)

De maatregelen voor Arnhem binnen het provinciaal recreatiezoneringsplan zijn afgerond. Het reguleren van sport en recreatievormen loopt nog. Er is dit voorjaar een uitvoeringsagenda dierenwelzijn 2024/25 door het college vastgesteld. Hierin is aandacht voor het behouden en bevorderen van een gezonde leefomgeving voor vrij levende dieren.

Verbinden en versterken ecologische hoofdstructuur **(I)**

Het verbinden en het versterken van de ecologische hoofdstructuur is een continu proces waar we met andere partners aan werken. Dit geldt ook voor het omgaan met de wolf.

Ondersteuning geven aan eigenaren **(I)**

De Gelrepasregeling bestaat nog steeds, maar wij willen deze vanaf 2025 aanpassen n.a.v. feedback van dierenartsen. De mogelijkheden voor eigenaren van huisdieren die naar een zorginstelling moeten worden nog onderzocht.

Continueren van een goede opvang van (zwerf)dieren **(I)**

Eind 2023 is een langjarige overeenkomst aangegaan met het Dierentehuis Arnhem e.o. waarbij tevens de afspraken over het gezamenlijk opdrachtgeverschap tussen de gemeenten is vastgelegd.
In Arnhem en de regio is gekozen voor verbetering van de opvang van dieren in vergelijking met de bestaande opzet met een verouderd gebouw. Dit leidt onvermijdelijk tot meerkosten. Deze worden voornamelijk veroorzaakt door rentestijging en kostenstijgingen in de bouw en de noodzaak om meer beroepskrachten in te zetten. Op basis van de begroting en de jaarrekening en in overleg met SDA wordt de te betalen vergoeding aan SDA jaarlijks gezamenlijk vastgesteld. Gebaseerd op de begroting 2023-2026 van SDA betekent dit een stijging van de kosten ten opzichte van het beschikbare budget met € 50.000 in 2024.

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling (A)

Reductie hoeveelheid restafval (D)

Zoals reeds in Turap 1 gemeld zijn er een aantal ontwikkelingen die van invloed zijn op het financiële beeld van de afvalinzameling. Deze zijn echter nog niet in de begroting verwerkt en worden daarom bij de financiële afwijkingen nogmaals genoemd. Dit betreft:
Kosten lachgascilinders, Afval Grof vuil ophalen aan huis, Opbrengsten afvalstoffenheffing, Kosten ruimen fietsen.

Met betrekking tot de gestelde doelen kan het volgende worden gemeld:
• Jaarlijks 15% minder fijn huishoudelijk restafval ten opzichte van 2019 (toen was het 201 kg per inwoner) ligt niet op koers. De ingezette maatregelen leveren (nog) niet het gewenste resultaat op. De gemiddelde hoeveelheid restafval ligt op dit moment rond de 210 kg per inwoner per jaar.
• PBD(Plastic, Blik, Drankenkartons) maximaal 30% afkeur ligt op koers.Traject ter verbetering kwaliteit PBD is ingezet met als resultaat dat we in het vierde kwartaal van 2023 en het eerste kwartaal van 2024 de doelstelling van 70% goedkeur halen (zie rapportage eerste kwartaal 2024).
• Afvalstoffenheffing 95% kostendekkend ligt op koers.

In verband met het burgerberaad afval dat begon in maart 2024, hebben wij ervoor gekozen om geen bijeenkomst van de klankbordgroep te organiseren na juli 2023 om te voorkomen dat deze twee sporen die inhoudelijk sterk op elkaar lijken, door elkaar lopen. Eind 2023 is de klankbordgroep wel geraadpleegd in het kader van de Evaluatie Afvalbeleid die wij uit hebben laten voeren. Eén van de adviezen van het burgerberaad afval is om een klankbordgroep op te zetten vanuit het burgerberaad. We bekijken in 2025 hoe we de klankbordgroep afval vanuit de Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner en de klankbordgroep vanuit het burgerberaad kunnen combineren.

In 2024 hebben toezichthouders afval bedrijven bezocht en hen geïnformeerd over hun plicht met betrekking tot afvalcontracten. In 2025 gaan we met afvalcoaches en toezichthouders bedrijven bezoeken om ze verder te informeren over afvalcontracten en de verplichting uit de APV voor bedrijven om ook de omgeving schoon te houden.

Na het grotendeels oplossen van de toegankelijkheid van GFE-containers voor mensen in een hand-geduwde rolstoel, beginnen we in 2025 na afronding van de aanbesteding voor een nieuw type container met de uitrol van een stadsdekkend netwerk van GFE-verzamelcontainers. We kunnen dan stoppen met de inzameling van GFE via citybins en zo een toegankelijkere manier van GFE-inzameling bieden die moet leiden tot meer gescheiden GFE en minder restafval.

Beleidsontwikkeling afvalreductie (I)

Begin 2024 heeft het college een evaluatie van het afvalbeleid naar de raad gestuurd. Uit deze evaluatie en de kwartaalrapportages afval blijkt dat de doelstelling van 30 kg restafval per inwoner per jaar in 2025 niet binnen bereik ligt.

In 2024 heeft het eerste Arnhemse burgerberaad over afval plaatsgevonden. De deelnemers hebben uiteindelijk met elkaar 29 adviezen uitgebracht aan de gemeente over hoe wij de hoeveelheid afval van inwoners, bedrijven en instellingen kunnen verminderen

Arnhem Schoner (D)

De raad heeft alle rapportages t/m Q1 2024 ontvangen en is hiermee geïnformeerd over de ontwikkelingen met betrekking tot Arnhem Schoner.

Aanpak (I)

De genoemde maatregelen worden voortgezet. De resultaten laten een verbetering van het beeld zien. De hotspotaanpak draait om gedragsverandering en dat vraagt een lange adem. Concreet resultaat is nu al wel dat we echt samen met inwoners deze problematiek aangaan.
Daarnaast is op beide afvalbrengstations een brenghoek voor nog bruikbare spullen ingericht welke beheerd wordt door kringloopbedrijf 2Switch.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2024	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	60.109	-2.875	57.234
Baten	51.717	300	52.017
Saldo lasten en baten	-8.392	3.175	-5.217
Toevoegingen aan reserves	9.785	0	9.785
Onttrekkingen aan reserves	16.902	0	16.902
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**7.117**	**0**	**7.117**
Prognose resultaat	**-1.275**	**3.175**	**1.900**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	-2.875	V					
Openbare ruimte	800	N	Kosten lachgascilinders	J	S	AR	J
Afval	80	N	Kosten ruimen fietsen	J	S	AR	J
Dierenwelzijn en biodiversiteit	50	N	Dierentehuis (23M104)	J	S	AR	J
Wonen	12	N	Gemeentefonds Meicirculaire - GF DU NPAO	N	S	AR	J
Openbare ruimte	-21	V	Bijdrage energiekosten eigen gebruik	N	I	AR	J
Groen en klimaatadaptie in de stad	-100	V	Dekking Natuurcentrum (Molenplaats): Projectbudget Poort naar de Veluwe	J	I	AR	J
Natuur en stadsparken	-105	V	Dekking Natuurcentrum (Molenplaats): Bossen en Parken/Natuur	J	S	AR	J
Afval	-660	V	Afval Grof vuil ophalen aan huis	J	I	AR	J
Wonen	-900	V	Inzet middelen huisvesting bijzondere doelgroepen	JB	I	AR	J
Groen en klimaatadaptie in de stad	-2.031	V	Gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem Oost	N	I	BR	J
Baten	300	V					
Afval	400	V	Opbrengsten afvalstoffenheffing	J	I	AR	J
Openbare ruimte	-100	N	Opbrengstdaling scheepvaartsrechten	J	I	AR	J
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						

Kosten lachgascilinders

Lachgascilinders leveren een veiligheidsgevaar op tijdens inzameling en verwerking en veroorzaken explosies met veel schade in de verbrandingsoven. Op basis daarvan hebben zowel de verwerker van het afval als de inzamelaar in 2023 aangegeven het Arnhemse afval niet langer te kunnen accepteren met de huidige hoeveelheden lachgas. Er is door het Rijk een verbod ingesteld op lachgas, waardoor het statiegeldsysteem is komen te vervallen. In oktober 2023 heeft het college een set van maatregelen vastgesteld waarmee we de urgente situatie rondom lachgascilinders in het afval, zo goed mogelijk in banen leiden. Daarmee is gestart met

een voorsorteringslag waardoor het afval nog verwerkt kon worden. Inmiddels is er in de afgelopen maanden een duidelijker beeld gekomen over de aantallen lachgascilinders in het afval en in de buitenruimte. De urgentie van dit probleem was en blijft hoog waarvoor in 2024 extra kosten van € 800.000 gemaakt moeten worden.

Kosten ruimen fietsen
Er is behoefte aan meer en vooral structurele handhaving met betrekking tot geparkeerde fietsen. Daarom wordt per 2025 het fietsruimen ondergebracht bij de nieuwe parkeerdienstverlener en hebben we een fietsruimploeg. De kosten hiervan bedragen € 80.000 structureel vanaf het jaar 2024 en kunnen vanaf 2025 worden betrokken bij de afvalstoffenheffing.

Dierentehuis
Eind 2023 is een langjarige overeenkomst aangegaan met het Dierentehuis Arnhem e.o (SDA) waarbij tevens de afspraken over het gezamenlijk opdrachtgeverschap tussen de gemeenten is vastgelegd.
In Arnhem en de regio is gekozen voor verbetering van de opvang van dieren in vergelijking tot de bestaande opzet met een verouderd gebouw. Dit leidt onvermijdelijk tot meerkosten. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door rentestijging en kostenstijgingen in de bouw en de noodzaak om meer beroepskrachten in te zetten. Op basis van de begroting en de jaarrekening en in overleg met SDA wordt de te betalen vergoeding aan SDA jaarlijks gezamenlijk vastgesteld. Gebaseerd op de begroting 2023-2026 van SDA betekent dit een stijging van de kosten ten opzichte van het beschikbare budget met € 50.000 in 2024.

Gemeentefonds Meicirculaire - GF DU NPAO
DU Ex ante Impact analyse Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (€ 12.000 in 2024): In het kader van het interbestuurlijke programma Leefbaarheid en Veiligheid is voor elke gemeente dit bedrag beschikbaar per Stedelijk Focusgebied. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

Bijdrage energiekosten eigen gebruik
Zie voor toelichting programma S00.

Dekking Natuurcentrum (Molenplaats): Bossen en Parken/Natuur, Projectbudget naar de Veluwe
Zie voor toelichting programma S04.

Afval Grof vuil ophalen aan huis
Inwoners hebben de mogelijkheid om grofvuil aan te bieden op onze afvalbrengstations. In 2024 wordt voor het tweede jaar aan inwoners bij wijze van proef de mogelijkheid geboden om daarnaast ook twee maal per jaar een afspraak te maken om gratis grofvuil aan huis op te laten halen door onze inzamelaar.
Bij het opstellen van de begroting 2024 is daarom rekening gehouden met een stijging van de kosten. Enerzijds doordat inzameling aan huis duurder is dan via de afvalbrengstations; anderzijds omdat door de mogelijkheid van gratis afspraken een hoger totaalvolume van grofvuil werd verwacht. Tot nog toe zien we echter dat het aantal afspraken aan huis en de daarmee gepaard gaande kosten lager zijn dan begroot. Ook zien we dat er voornamelijk sprake is een verschuiving van het aanbiedgedrag, waarbij inwoners nu meer kiezen voor de gratis afspraak in plaats van het aanbieden op de afvalbrengstations.
In totaal is er geen sprake van een toename van de hoeveelheid grofvuil, en dus ook geen toename van de verwerkingskosten op dit punt (was wel begroot). Per saldo verwachten we eind 2024 € 660.000 over te houden.

Inzet middelen huisvesting bijzondere doelgroepen
In de begroting 2024 is de ambitie benoemd om het aantal passende en betaalbare woningen voor bijzondere doelgroepen verder uit te breiden. Voor 2024 tot en met 2027 is jaarlijks 1,5 miljoen beschikbaar. In 2024 is circa € 600.000 besteed, het resterende gedeelte van € 900.000 kan vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

Gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem Oost
Zie voor toelichting programma S11.

Opbrengsten afvalstoffenheffing
In de begroting is een bedrag van € 400.000 opgenomen ter dekking van de kosten van vermindering van aanslagen afvalstoffenheffing. Verminderingen worden voornamelijk toegekend naar aanleiding van verhuizingen buiten de gemeente. In dat geval wordt de aanslag verminderd voor het aantal maanden dat men niet meer in Arnhem woont. Aan de nieuwe bewoner wordt voor de resterende maanden van het jaar weer een aanslag

opgelegd. De betreffende maanden zitten hierdoor dubbel in de opbrengsten en de verminderingen moeten gezien worden als een correctie op de opbrengsten (negatieve opbrengsten). In de begroting is wel een bedrag opgenomen voor de kosten van vermindering, maar niet voor de dubbele opbrengsten. Hierdoor ontstaat in de realisatie voor 2024 een verwacht voordeel van € 400.000. Voor 2025 en verder zal bij de tariefberekening worden uitgegaan van de met bezwaar gesaldeerde opbrengsten, waardoor een afwijking met deze oorzaak niet meer ontstaat.

Opbrengstdaling scheepvaartrechten
In de Begroting 2024 is in de opbrengsten scheepvaartrechten geen rekening gehouden met de sluiting van de Rijnkade omdat er bij het opstellen van de Begroting nog vanuit werd gegaan dat we de cruisevaart konden ontvangen op de Nieuwe Kade. Er zijn echter geen alternatieve mogelijkheden om de cruisevaart gedurende de vernieuwing van de Rijnkade elders in Arnhem te faciliteren waardoor er een opbrengstdaling van € 100.000 wordt verwacht. Hierover worden gesprekken gevoerd met het COA.

Terugblik Nota Budgetoverheveling 2023

Wijken Algemeen

Onderwerp:	Energietoeslag 2023
Bedrag:	€ 620.000
Toelichting:	Het aanvraagproces voor de energietoeslag 2023 is gesloten per 1 juli. De laatste aanvragen worden beoordeeld. De verwachting is dat dit overgehevelde budget volledig wordt besteed.

Onderwerp:	Inkomensregelingen
Bedrag:	€ 430.000
Toelichting:	In 2024 is het proces van de Individuele Inkomenstoeslag verbeterd en hebben meer inwoners een toeslag ontvangen. De verwachting is dat dit bedrag volledig wordt besteed in 2024.

Onderwerp:	Impuls winkelcentrum De Drieslag
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	Bij het vaststellen van de begroting 2023 zijn door de Raad extra middelen beschikbaar gesteld om een impuls te kunnen geven aan winkelcentrum De Drieslag in de wijk Malburgen (€ 250.000 in 2023, 2024 en 2025). Inmiddels is met de uitvoering gestart en worden de vanuit 2023 doorgeschoven extra middelen in 2024 volledig besteed.

Bestuur, dienstverlening en financiën

Onderwerp:	Digitaal versnellen
Bedrag:	€ 150.000
Toelichting:	In de begroting 2023 zijn voor de jaren 2023 en 2024 incidentele middelen beschikbaar gesteld voor het verbeteren en het versnellen van de digitale dienstverlening en digitalisering. Omdat de inventarisatie en voorbereidingen met name in de eerste helft van 2023 hebben plaatsgevonden, zijn de feitelijke werkzaamheden voor een deel doorgeschoven naar 2024. De overgehevelde middelen zijn in 2024 volledig besteed.

Onderwerp:	Informatieveiligheid en privacy
Bedrag:	€ 200.000
Toelichting:	Het overgehevelde budget ad € 200.000 wordt in 2024 volledig besteed binnen de driejarige programmatische aanpak voor Informatieveiligheid en privacy. Diverse projecten (bijvoorbeeld wachtwoordkluis en veilig mailen) zijn gestart, beleidsdocumenten zijn opgesteld en risicoanalyses zijn uitgevoerd. Gedurende het jaar wordt de voortgang van het programma bewaakt en bij eventuele vertraging in de (deel)projecten schuiven deze werkzaamheden door naar 2025.

Onderwerp:	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed loon- en onderhoudskosten
Bedrag:	€ 840.000
Toelichting:	In de begroting 2023 zijn incidenteel voor drie jaren (2023-2025) budgetten beschikbaar gesteld voor verduurzamingsmaatregelen. De inventarisatie en voorbereidingen hiervoor hebben met name in het eerste half jaar van 2023 plaatsgevonden. Hierdoor zijn de feitelijke werkzaamheden later gestart. De daardoor in 2023 niet bestede middelen werden overgeheveld naar 2026, zodat het totale budget in de periode 2023-2026 volledig beschikbaar blijft voor de gestelde doelen. De uitvoering van de voor 2024 opgestelde planning ligt op schema.

Onderwerp:	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed loon- en onderhoudskosten
Bedrag:	€ 840.000
Toelichting:	In de begroting 2023 zijn incidenteel voor drie jaren (2023-2025) budgetten beschikbaar gesteld voor verduurzamingsmaatregelen. De inventarisatie en voorbereidingen hiervoor hebben met name in het eerste half jaar van 2023 plaatsgevonden. Hierdoor zijn de feitelijke werkzaamheden later gestart. De daardoor in 2023 niet bestede middelen werden

	overgeheveld naar 2026, zodat het totale budget in de periode 2023-2026 volledig beschikbaar blijft voor de gestelde doelen. De uitvoering van de voor 2024 opgestelde planning ligt op schema.

Onderwerp:	Digitale toegankelijkheid Communicatie
Bedrag:	€ 60.000
Toelichting:	De gemeente toetst alle websites en apps op toegankelijkheid en verbetert ze waar nodig. Doel is dat alle websites en apps en de inhoud daarvan, geschikt zijn om te gebruiken door mensen met een beperking. De gemeente werkt naast het verbeteren van de websites en apps ook aan het structureel borgen van digitale toegankelijkheid in de organisatie. Dit vraagt om het trainen van diverse stakeholders, maar ook om aanpassingen in bijvoorbeeld huisstijlsjablonen. De geplande inzet voor 2023 schuift deels door naar 2024, naar verwachting zullen deze middelen eind 2024 zijn besteed.

Onderwerp:	Incidentele formatieruimte cluster G&V
Bedrag:	€ 111.000
Toelichting:	In het boekjaar 2023 heeft het cluster Gebiedsrealisatie & Vastgoed incidentele formatieruimte gekregen voor ontwikkelmanagement en toegankelijkheid. De werving van personeel heeft meer tijd gekost dan verwacht, maar de opgave blijft onveranderd. De vanuit 2023 doorgeschoven middelen zullen naar verwachting eind 2024 volledig zijn besteed.

Onderwerp:	Sustainable Development Goals (SDG's)
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	In de Begroting 2023 is incidenteel 100k beschikbaar gesteld voor de Sustainable Development Goals (SDG's). In het eerste deel van 2023 is gestart met een brede inventarisatie binnen de organisatie om te onderzoeken hoe bestaand beleid en beleidsplannen zich verhouden tot de SDG's. Uit deze inventarisatie is gebleken dat in het huidige beleid aan alle SDG's in meer of mindere mate aandacht wordt besteed. Aangezien dit op dit moment vooral impliciet gebeurt, is dit minder goed zichtbaar. Om deze zichtbaarheid te vergroten werd voorgesteld om naast de pictogrammen van de SDG-doelen te koppelen aan de producten in de P&C-producten ook een koppeling te maken met de doelenboom in de Begroting en een structurele aanpak in de organisatie nader uit te werken. Daartoe werden deze middelen destijds overgeheveld van 2023 naar 2024. In verband met herschikking van de prioriteiten is besloten om deze inspanningen niet op deze wijze uit te voeren. De overgehevelde middelen zullen dan ook niet worden besteed en in de jaarrekening 2024 vrijvallen. Binnen de bestaande formatie blijft dit thema onder de aandacht en we proberen in de lopende projecten en met de brede welvaart de koppeling te maken.

Veiligheid

Onderwerp:	Experiment Gesloten Coffeeshopketen
Bedrag:	€ 400.000
Toelichting:	In het regeerakkoord van 2017 is afgesproken dat er een experiment komt met de teelt en verkoop van hennep of hasjiesj voor recreatief gebruik. Arnhem heeft daarvoor al middelen ontvangen en ontvangt tot en met 2024 elk jaar € 162.500. Van deze gelden dient het gehele project bekostigd te worden. Er is uiteindelijk een budget van € 444.116 overgeheveld naar 2024. De experimenteerfase is op 17 juni 2024 in gegaan. In 2024 wordt een bedrag van € 150.000 aan kosten gerealiseerd. Deze kosten zien op extra capaciteit voor projectmanagement en bij vergunningen en handhaving. Het is wenselijk om de resterende gelden beschikbaar te stellen voor de resterende experimenteerfase (2025-2029) zodat uitvoering gegeven kan worden aan het experiment gesloten coffeeshopketen (voornamelijk voor extra capaciteit bij handhaving). Hiervoor is een wijziging in de begroting nodig. Deze wijziging zal in het eerstvolgende verzamelbesluit opgenomen worden

Onderwerp:	Veiligheidshuis
Bedrag:	€ 400.000
Toelichting:	Gelderland Midden kent twee veiligheidshuizen, namelijk veiligheidshuis regio Arnhem en veiligheidshuis West Veluwe Vallei (WVV). De gemeenten Arnhem en Ede fungeren als centrumgemeenten en ontvangen budget dat voor regionale doeleinden bestemd is. Er is uiteindelijk een budget van € 373.344 overgeheveld naar 2024. Dit budget wordt naar verwachting volledig besteed in 2024. De doorontwikkeling van ZVH tot regionale procesregiespecialist op het gebied van domeinoverstijgende multi-problemcasuïstiek is in volle gang. Er worden stappen gezet in de aansluiting op de lokale gemeentelijke structuur van de 9 aangesloten gemeentes. Deze ontwikkeling brengt kosten met zich mee. Deze betreffen onder andere de inhuur van specialisme op het gebied van de organisatieontwikkeling, met als doel een nieuwe strategische en tactische sturing te realiseren. Daarnaast omvatten de kosten de herinrichting en verbetering van operationele werkprocessen, alsmede de implementatie van een casusregistratiesysteem welke de gehele samenwerking van het netwerk rond casuïstiek ondersteunt.

Economie

Onderwerp:	Transformatie economie en arbeidsmarkt
Bedrag:	€ 250.000
Toelichting:	De middelen zijn beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het beleidsdocument van de Arnhemse aanpak krapte op de arbeidsmarkt. In 2023 zijn we gestart met het vormen van een versnellingstafel om kansrijke initiatieven naar boven te halen die een bijdrage leveren aan de krapte op de arbeidsmarkt. In 2024 worden de middelen ingezet voor de uitvoering van een aantal kansrijke initiatieven, als De Beroepentuin en Loopbaanpaden. De verwachting is dat de middelen volledig worden besteed in 2024. Met werkgevers uit kinderopvangorganisaties en onderwijs zijn we een initiatief gestart voor het stimuleren van zij-instromers. In het derde kwartaal van 2024 wordt een kwartiermaker hiervoor geworven en deze middelen worden volledig besteed. In het kader van behoud van talent voor de regio en hen in een vroeg stadium in contact brengen met het regionale bedrijfsleven is het ASM festival georganiseerd en met succes georganiseerd. De middelen zijn volledig besteed.

Onderwerp:	Versterken Werklocaties en vestigingsklimaat voor de hoofdopgave Energy
Bedrag:	€ 750.000
Toelichting:	De middelen zijn beschikbaar gesteld voor co-financiering voor ruimtelijke- en infrastructurele investeringen op de innovatieve campussen. De subsidie in voorbereiding ter oplossing van het netcongestie op Industriepark Kleefse Waard (IPKW) voor ter hoogte van €250.000 is verstrekt en het project is in uitvoering. In samenwerking met de huidige eigenaar van Arnhems Buiten wordt een energievisie opgesteld. De verwachting is dat naar aanleiding van deze energievisie ruimtelijke- en infrastructurele investeringen moeten worden gedaan. Deze middelen dienen dan als cofinanciering. Het ambitiedocument kenniscampus regio Arnhem (gemeenten Rheden en Arnhem, HAN, Hogeschool Van Hall Larenstein en Yuverta) is gereed en er is een samenwerkingsovereenkomst begin 2024 getekend voor verder onderzoek. De volledige besteding van deze middelen is nog onzeker. In 2024 wordt er van Arnhems Buiten nog een aanvraag verwacht in het kader van de Energievisie. Mogelijk leiden de

	onderzoeken vanuit het ambitiedocument regio Arnhem nog tot ruimtelijke- en infrastructurele investeringen.

Onderwijs

Onderwerp:	Schoolmoestuinen
Bedrag:	€ 225.000
Toelichting:	In de begroting 2023 zijn incidenteel voor drie jaren (2023-2025) budgetten beschikbaar gesteld voor schoolmoestuinieren. In 2023 heeft de inventarisatie en opstart plaatsgevonden van het programma en is er een maatwerkaanpak gemaakt. De niet bestede middelen (225.000) zijn overgeheveld naar 2026. De uitvoering van de maatwerkaanpak is in 2024 gestart. De wens en de behoefte m.b.t. centrale schoolmoestuinen evenals de wens en de realisatie van moestuin mogelijkheden op het eigen schoolplein, wordt in 2024 verder onderzocht. In Elderveld wordt in het najaar van 2024 een pilot gestart en gekeken naar de behoefte voor 2025-2026. Er wordt een ingroeimodel verwacht, waarbij steeds meer scholen aansluiten waarbij duurzame borging belangrijk is voor de scholen. Daarom is het wenselijk dat de resterende middelen beschikbaar blijven voor de jaren na 2025. Bij de nota budgetoverhevelingen 2024 zal daarom een herverdeling van de middelen over de jaren worden voorgesteld. 2024: € 260.000 2025: € 315.000 2026: € 320.000 2027: € 330.000

Cultuur

Onderwerp:	Coronamiddelen
Bedrag:	€ 200.000
Toelichting:	Het restant van de coronamiddelen wordt in 2024 ingezet voor het ophogen van de subsidieregeling Producties, Evenementen en Festivals deelregeling 3 (€ 150.000) en beeldende kunst (€ 50.000).

Onderwerp:	Cultuur programmering
Bedrag:	€ 305.000
Toelichting:	Vanuit 2023 hebben we in totaal € 305.000 overgeheveld voor cultuurprogrammering. Een deel van de middelen zal niet of niet geheel worden besteed in 2024. Het gaat dan om de verbinding kunst en cultuur met andere domeinen (€ 100.000) en het Breedtekunstfestival (€ 50.000). De voorbereidingen voor het Breedtekunstfestival zijn al wel gestart maar het festival zal pas plaatsvinden in 2025. De activiteiten en bijbehorende kosten schuiven door naar 2025, dit past binnen de beschikbare financiële ruimte in 2025. De overgehevelde middelen uit 2023 vallen hiermee in 2024 naar verwachting deels vrij.

Onderwerp:	Jacobiberg
Bedrag:	€ 500.000
Toelichting:	Vanuit 2023 hebben we € 500.000 overgeheveld naar 2024 voor de huisvesting van het Popcentrum Jacobiberg aan de Groningensingel 1245. Vooralsnog verwachten we deze middelen in 2024 nodig te hebben.

Onderwerp:	Beeldende kunst
Bedrag:	€ 120.000
Toelichting:	Vanuit 2023 hebben we € 120.000 overgeheveld naar 2024 voor het gereed brengen van een kunstwerk. We verwachten vooralsnog dat we deze middelen ook daadwerkelijk gaan inzetten in 2024.

Onderwerp:	Gratis cultuurbezoek jongeren
Bedrag:	€ 200.000

Toelichting:	Vanuit 2023 hebben we € 200.000 overgeheveld voor het aanbieden van gratis cultuur aan jongeren. We zetten deze middelen in 2024 in voor een gericht jaarprogramma.

Onderwerp:	Presentatie en productie debat
Bedrag:	€100.000
Toelichting:	Vanuit 2023 hebben we € 100.000 overgeheveld voor een extra impuls voor de presentatie en productie van debat. We verwachten deze middelen in 2024 te gaan inzetten.

Participatie en armoedebestrijding

Onderwerp:	Schuldhulpverlening
Bedrag:	€ 407.000
Toelichting:	Het onderzoek en daarop volgende inkoop van schuldhulpverlening voor ondernemers wordt in 2024uitgevoerd. Het budget van € 77.000 wordt hiervoor volledig ingezet. De (voorbereiding op de) implementatie wordt momenteel uitgevoerd. Het doorgeschoven budget van € 330.000 wordt in 2024 geheel besteed.

Onderwerp:	Regionale middelen in het kader van participatie
Bedrag:	€ 2.200.000
Toelichting:	Voor 2024 wordt eveneens een jaarplan vastgesteld door het RWB. In dat kader zijn ook meerjarig afspraken gemaakt over nieuwe en doorlopende projecten en hierbij is rekening gehouden met de overhouden middelen van 2023. Bij de jaarrekening 2023 is uiteindelijk een bedrag van € 2.304.323 overgeheveld en toegevoegd aan de begroting 2024. Op basis van de huidige prognose over 2024 verwachten we € 853.000 over te houden en stellen we voor om dit over te hevelen naar 2025.

Onderwerp:	Budget pilot bijverdienbeloning
Bedrag:	€ 300.000
Toelichting:	In juli 2023 is de tweejarige pilot bijverdienbeloning gestart waarmee we inwoners stimuleren om te werken in deeltijd naast hun uitkering en hen hiervoor te belonen. In totaal is er voor de pilot € 3,4 miljoen gereserveerd. In 2023 is het benodigde bedrag geschat op € 1,0 miljoen. De werkelijke uitgaven waren € 0,7mln, waardoor € 0,3 mln was overgeheveld naar 2024. in 2024 is in mei de tweede uitbetaling geweest, waarbij de gehele overgehevelde bedrag is besteedt.

Welzijn en inclusie

Onderwerp:	Uitbreiding capaciteit opvang daklozen
Bedrag:	€ 395.000
Toelichting:	Voor geplande activiteiten van de uitbreiding van capaciteit van maatschappelijke opvang en inzet van ervaringsdeskundigheid is € 395.000 overgeheveld. Het budget voor deze activiteiten in 2024 wordt naar verwachting bijna geheel besteed. Het kostte meer tijd om een geschikte locatie te vinden voor gezinnen, mede hierdoor en de lagere kosten dan geprognosticeerd, wordt het budget mogelijk niet geheel uitgegeven dit jaar.

Onderwerp:	Maatschappelijke Opvang
Bedrag:	€ 500.000
Toelichting:	Deze middelen zijn besteed voor de verdere aanpak dakloosheid, waaronder de beweging van Maatschappelijke opvang naar 'Wonen Eerst".

Onderwerp:	Opvang niet-rechthebbende EU burgers en gezinsopvang
Bedrag:	€ 450.000
Toelichting:	De uitdaging bij een opvang voor niet-rechthebbende EU burgers (€ 250.000) en een (volledige) uitbreiding van de gezinsopvang (€ 200.000) zat in een geschikte locatie. Deze locaties zijn inmiddels gevonden en de middelen worden ingezet voor het realiseren hiervan.

Onderwerp:	Ouderenbeleid
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	In 2024 geven we verder invulling aan het integraal ouderenbeleid. Op dit moment zitten we in de beleidsvorming hiervan. We worden hierin begeleid door een extern projectleider. De inzet van deze projectleider, evenals de georganiseerde participatiesessies om te komen tot een integrale beleidsnotitie, worden gefaciliteerd uit de in 2023 overgehevelde middelen van € 100.000.

Onderwerp:	Gezins- en kindbescherming
Bedrag:	€ 928.850
Toelichting:	Met de regiogemeenten Centraal Gelderland is vorig jaar het meerjarige regionale project Toekomsttuin Centraal Gelderland opgestart. Dit project werkt volgens 4 actielijnen toe naar een nieuwe werkwijze in de kind- en gezinsbescherming voor de elf betrokken gemeenten. In totaal is voor de jaren 2023 – 2026 een bedrag beschikbaar van afgerond € 1.9 miljoen, waarvan ruim € 1,8 miljoen via de DUVO bij Arnhem als centrumgemeente vrouwenopvang/bestrijding huiselijk geweld is binnengekomen, onder de noemer POK (Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag) Gezins- en Kindbescherming. Van dit bedrag staat voor het jaar 2024 € 1,38 miljoen begroot voor het project Toekomsttuin Centraal Gelderland, dat is inclusief het bedrag van € € 928.850 dat vorig jaar is overgeheveld. De verwachting is dat dit regionale budget dit jaar niet tot volledige besteding komt. Op basis van huidige inzichten wordt voor nu een besteding van circa € 500.000 verwacht. Actielijn 1 binnen het project bevat een groot gereserveerd bedrag voor alle elf gemeenten in de regio ter versterking van de lokale toegangsteams (in Arnhem de sociale wijkteams), te weten € 525.000. Het betreft hier voornamelijk opleidingsgelden. Niet alle gemeenten (lokale teams) zijn einde van dit jaar al gereed om ondersteuning en opleiding te volgen. Ook blijft mogelijk dit jaar geld over op de andere actielijnen vanwege de landelijk uitgestelde planning rond de definitieve voorkeursvariant van het nieuw te vormen regionaal veiligheidsteam. Daarnaast loopt in algemene zin de uitvoering van de activiteiten ten dele achter bij de planning. Omdat het hier een meerjarig regionaal project en budget betreft waarover op regionaal bestuurlijk niveau afspraken zijn gemaakt, wordt bij de nota budgetoverhevelingen 2024 voorgesteld deze verwachte niet-bestede middelen niet als voordeel vrij te laten vallen ten gunste van de AR, maar beschikbaar te houden.

Onderwerp:	Inclusie
Bedrag:	€ 126.600
Toelichting:	Binnen de begroting van Inclusie is er in 2023 een onderbesteding geweest. Een aantal activiteiten waren opgepakt in 2023, maar liepen door in 2024. De lokale coördinator discriminatie en racisme (LCDR) is gestart in het najaar van 2023. In 2024 zullen de meeste kosten (€ 75.000) worden gemaakt voor de coördinator en de ondersteuning er van. Verder heeft de subsidieregeling herdenking slavernijverleden een looptijd van juni 2023 tot juni 2024 en is het restant (€ 32.600) meegenomen naar 2024 (zie ook S05 Cultuur). Dit restant is inmiddels allemaal gebruikt ter dekking van nieuwe subsidieaanvragen binnen de regeling. Tot slot is er medio 2023 gestart met de projectleiding voor inclusieve speeltuinen. Het restant (€ 19.000) is meegenomen naar 2024 en ingezet voor extra projectleiding. Zoals uit voorgaande blijkt, zullen naar verwachting alle middelen eind 2024 zijn besteed.

Onderwerp:	Toegankelijk en inclusieve hoofdlooproute en speeltuinen
Bedrag:	€ 150.000

Toelichting:	Bij het vaststellen van de begroting 2023 zijn vier jaar lang € 250.000 aan extra middelen beschikbaar gekomen voor het toegankelijk en inclusief maken van de hoofdlooproutes en speeltuinen. In 2023 bevonden we ons nog in de opstartfase, waardoor de bestedingen in het eerste jaar (2023) € 150.000 achter zijn gebleven. In het laatste jaar zal de uitvoering extra middelen vergen. Daarom is voorgesteld om dit budget naar 2026 over te hevelen. In 2026 zullen deze middelen dan ook worden besteed.

Gezondheid en sport

Onderwerp:	Sloopwerkzaamheden sporthal Kermisland
Bedrag:	€ 265.000
Toelichting:	De sloop van Kermisland is uitgesteld in verband met de vertraagde oplevering van sporthal Middachtensingel. Liander is niet in staat geweest de benodigde huisaansluiting van de nieuwe sporthal op tijd te realiseren. De sporthal had per 1 september in gebruik genomen moeten worden volgens planning, doordat de huisaansluiting pas per 1 november aanwezig is opent Middachtensingel begin 2024. In de begroting 2023 is voor de sloop € 265.000 incidenteel geraamd. De hal wordt in 2024 gesloopt. Daarom wordt voorgesteld de middelen over te hevelen naar 2024. Liander gaat in juli 2024 een schouw doen met het oog op verwijdering van de nutsvoorzieningen, waarna de werkzaamheden worden ingepland. De verwachting is dat er begin augustus gestart wordt met de sloopwerkzaamheden en het volledige budget wordt besteed in 2024.

Onderwerp:	Herinrichting consultatiebureaus
Bedrag:	€ 145.000
Toelichting:	Vanwege nieuwe zorgpartners in het gebouw van Rijnstate Poli Zuid (RKV) zal het daar gehuisveste consultatiebureau verhuizen naar elders in de wijk. Daarom wordt er in samenspraak met de VGGM gezocht naar een nieuw onderkomen voor dit consultatiebureau. In 2023 was voor de herinrichting van dit nieuwe consultatiebureau budget geraamd, maar er worden nog geen kosten verwacht. Voorstel is om de niet-bestede middelen over te hevelen naar 2024 om de verbouwings- en inrichtingskosten voor de nieuwe locatie van het consultatiebureau te bekostigen. Per 1 oktober 2024 zal het consultatiebureau (Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg) overgaan naar de nieuwe locatie en de verwachting is, dat een groot deel van de middelen zal worden besteed.

Onderwerp:	Verduurzaming kunstgrasvelden
Bedrag:	€ 250.000
Toelichting:	In 2023 is er nog geen SBR-rubbergranulaat kunstgrasveld vervangen voor een duurzaam alternatief. Hier was wel een budget van € 250.000 voor beschikbaar. Dit heeft te maken met enerzijds de nog bestaande levensduur van de velden en anderzijds met de onduidelijkheid rondom de alternatieven voor SBR infill. Een werkgroep is druk bezig met het onderzoeken welk type veld het meest geschikt is als alternatief. Lastig is dat de KNVB vooralsnog weinig alternatieven accepteert als wedstrijdveld. Wij verwachten hier, in samenwerking met de KNVB, spoedig een knoop over door te kunnen hakken. Dan zullen, vanaf 2024, in versneld tempo de komende jaren de SBR infill velden vervangen worden. In 2024 is sportbedrijf gestart met de vervanging van de infill en de middelen worden in 2024 volledig besteed.

Klimaat en energie

Onderwerp:	Personele formatie ten behoeve van opgaven Klimaat en Energie
Bedrag:	€ 211.408

Toelichting:	Voor werkzaamheden voor Duurzaamheid binnen het programma Klimaat en Energie is vanaf 2023 budget beschikbaar voor uitbreiding van de personele formatie met 2 fte. Begin oktober is het Stadsprogramma definitief vastgesteld en is een nieuw plan gemaakt omtrent de invulling van deze structurele vacatures. Aangezien de werving nog in gang moet worden gezet, is de verwachting dat deze vacatures per 2024 worden ingevuld. Gezien de enorme opgave voor Duurzaamheid en de versnellingsopdracht die er ligt, willen we de niet ingezette middelen voor de structurele formatie van 2023, eenmalig in 2024 inzetten om extra incidentele (zowel intern als extern) formatie in te zetten. De incidentele formatie zal in ieder geval worden ingezet voor inhuur van expertise rond netcongestie en om de warmteprojecten te ondersteunen. Hierna bleek, eind 2023, de subsidie Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE) nog niet volledig te zijn gebruikt i.v.m. krapte op de arbeidsmarkt. Omdat deze subsidie eerst volledig moet worden benut lijkt het niet haalbaar het uit 2023 overgehevelde bedrag in 2024 in te zetten voor Duurzaamheid. In deze turap wordt voorgesteld het financiële voordeel dat hierdoor ontstaat eenmalig in te zetten ter dekking van een knelpunt op de loonkosten in het programma Bestuur, Dienstverlening en Financiën.

Ruimtelijke ontwikkeling

Onderwerp:	Milieuplan
Bedrag:	€ 130.000
Toelichting:	Plan gezonde leefomgeving is in juni 2024 door het college vastgesteld en ligt voor in Q3/Q4 bij de raad. Uitvoering en monitoring is gestart en middelen zijn benut.

Onderwerp:	Grondwal / uitbreiding woonwagenkamp Bethaniënstraat
Bedrag:	€ 3.500.000
Toelichting:	De Sanering van de grondwal is inmiddels aanbesteed en de werkzaamheden gaan binnenkort van start en zullen naar verwachting in november dit jaar afgerond worden. Voor de uitbreiding woonwagenkamp worden met de (bestaande en nieuwe) bewoners van de Bethaniënstraat maatwerkgesprekken gevoerd over de vaststellingsovereenkomsten. Dat gebeurt in nauwe samenwerking met de corporaties, vanwege de beheersaspecten en de rol van de corporaties in de exploitatie van de grond en woonwagens. Hierop volgt de vaststelling van een grondexploitatie (GREX). De dit jaar niet-bestede middelen zullen de komende jaren nog benodigd zijn voor de uitbreiding/herinrichting van de woonwagenlocatie.

Onderwerp:	Invoeringskosten Omgevingswet
Bedrag:	€ 700.000
Toelichting:	Op 1 januari 2024 is de omgevingswet ingevoerd. Het overgehevelde budget is gebruikt voor het inrichten en testen van het digitale systeem, de werkprocessen en de interne en externe communicatie. Daarnaast is ook behoeft aan extra ondersteuning vanwege de invoering en het extra werk dat dit met zich meebrengt. De overgehevelde middelen zijn nog niet volledig benut en zullen naar verwachting ook de komende jaren nodig zijn voor de transitiefase van de Omgevingswet.

Wonen en leefomgeving

Onderwerp:	Invoering verhuurdersvergunningen (Wet Goed Verhuurderschap)
Bedrag:	€ 173.000
Toelichting:	In juli 2023 is de Wet Goed Verhuurderschap van kracht geworden. Gemeenten hebben de optie om een verhuurdersvergunning in te voeren. Arnhem wil gebruik maken van die mogelijkheid. Met de start van een nieuwe projectleider in 2024 hebben we een start gemaakt aan de introductie en verdere uitvoering van dit plan. De dit jaar niet-bestede middelen zullen ook komende jaren nog nodig zijn voor het opzetten van de organisatie die

	de VTH-taken (vergunningverlening, toezicht, handhaving) zal uitvoeren als we de vergunningplicht hebben ingevoerd. Ook dienen systemen te worden opgezet.

Onderwerp:	Invoering meldpunt voor huurders (Wet Goed Verhuurderschap)
Bedrag:	€ 107.000
Toelichting:	In juli 2023 is Wet Goed Verhuurderschap van kracht geworden. Gemeenten zijn verplicht om een meldpunt voor huurders in te richten. Het meldpunt is inmiddels ingevoerd. Dit heeft een extra taak voor het huurdershuis opgeleverd. In 2024 voeren we ook de campagne "Dat huurt lekker" uit. Het overgehevelde bedrag zal dit jaar benut worden.

Onderwerp:	Woonwagenlocaties
Bedrag:	€ 250.000
Toelichting:	Voor de bewoners van de Merwedestraat respectievelijk en de Gelderse Rooslaan wordt na de zomer een bewonersbijeenkomst georganiseerd voor zowel de bestaande als de nieuwe bewoners, met als doel het geven van een toelichting op de plannen. Tevens wordt de nieuwe mogelijkheid geboden voor individuele maatwerkgesprekken. Dit eveneens in nauwe samenwerking met de corporaties. De dit jaar niet-bestede middelen zullen de komende jaren nog benodigd zijn voor de uitbreiding/herinrichting van de woonwagenlocaties.

Onderwerp:	Ondergronds leggen hoogspanningskabels
Bedrag:	€ 1.500.000
Toelichting:	De overgehevelde middelen zijn vorig jaar gedoteerd aan de bestemmingsreserve Volkshuisvesting en zijn nog niet onttrokken.

Onderwerp:	Arnhem-Oost
Bedrag:	3.100.000
Toelichting:	Vorig jaar is besloten van de bestemmingsreserve Arnhem-Oost een egalisatiereserve te maken en de niet bestede middelen jaarlijks via deze reserve te laten lopen. De resterende middelen 2023 ter hoogte van € 3,7 miljoen (iets hoger dan de eerder ingeschatte € 3,1 miljoen) zijn bij de jaarrekening toegevoegd aan de reserve. In 2024 zijn deze middelen conform het uitvoeringsplan geraamd in de begroting.

Vooruitblik Nota Budgetoverheveling 2024

Wijken Algemeen

Onderwerp:	Ervaringsdeskundigen
Bedrag:	€ 80.000
Toelichting:	In de begroting 2024 is voor een pilot Ervaringsdeskundigen € 100.000 opgenomen. Hiervoor is een plan gemaakt dat eind 2024 wordt gestart. Om de pilot af te kunnen ronden, wordt er € 80.000 overgeheveld naar 2025.

Onderwerp:	Inkomensregelingen
Bedrag:	PM
Toelichting:	Voor het verder verbeteren van Inkomensregelingen is vier jaar incidenteel budget beschikbaar. In 2024 is een aantal verbeteringen doorgevoerd, maar is de impact op het aantal toekenningen nog niet bekend. Wellicht dat dit kosteneffect niet in 2024, maar in 2025 effect heeft. Bij de nota budgetoverheveling is de impact beter te meten.

Cultuur

Onderwerp:	Toekomstvisie Synagoge
Bedrag:	PM
Toelichting:	Een extern bureau heeft opdracht gekregen voor het opstellen van de toekomstvisie. Naar verwachting levert het bureau eind maart 2025 het eindproduct op. Derhalve stellen we voor de dit jaar niet bestede middelen over te hevelen naar 2025.

Participatie en armoedebestrijding

Onderwerp:	Regionale middelen in het kader van participatie
Bedrag:	€ 853.000
Toelichting:	zoals bij de verantwoording budgetoverhevelingen 2023 aangegeven, verwachten wij ook voor 2024 niet alle middelen te hebben besteed einde van het jaar. We stellen daarom wederom voor om dit bedrag over te hevelen naar 2025. momenteel wordt dit geschat op € 853.000. in het najaar zal de prognose van de bestedingen worden geactualiseerd en wordt dit bedrag daarop aangepast.

Onderwerp:	Middelen SW Infrastructuur
Bedrag:	€ 898.000
Toelichting:	in de meicirculaire 2024 is incidenteel € 63 mln beschikbaar gesteld door het rijk ten behoeve van de positionering en het behoud van de sociaal ontwikkelbedrijven, voor Arnhem is dit € 898.000. momenteel loopt er in regionaal verband een onderzoek naar de toekomstvisie op het sociaal ontwikkelbedrijf, uitgevoerd door BMC. Deze middelen willen we daarom koppelen aan het vervolgproces van BMC voor de doorontwikkeling met betrekking tot het Sociaal ontwikkelbedrijf. Omdat het onderzoek van BMC pas na de zomer wordt afgerond en de doorontwikkeling pas daarna gaat starten, verwachten wij niet dat we in 2024 deze middelen al hebben besteed. Vandaar het voorstel om deze over te hevelen naar 2025 om de uitvoering van de doorontwikkeling daarmee mogelijk te maken.

Onderwerp:	Implementatiekosten Schuldhulpverlening
Bedrag:	€ 600.000
Toelichting:	Met ingang van 2025 wordt Schuldhulpverlening weer in eigen beheer uitgevoerd. De planning was om hier op 1 juli 2024 al mee te starten. De start is echter 1 januari 2025. De huidige dossiers worden door de huidige dienstverlener (Verdergroep) afgerond of overgedragen in 2025. Dat betekent dat een deel van het implementatiebudget in 2024 wordt besteed aan voorbereiden, trainen, inrichten en implementeren en dat een deel in 2025 wordt gebruikt voor de overdracht en verdere implementatie.

Onderwerp:	Bijverdienbeloning
Bedrag:	€ 450.000
Toelichting:	Per juli 2023 is een pilot voor 2 jaar gestart voor de Bijverdienbeloning. Hiervoor is een budget beschikbaar gesteld van totaal € 3,4 mln, waarvan € 2 mln in het jaar 2024. de bijverdienbeloning wordt altijd achteraf uitbetaald. Over de periode juli t/m december 2024 vindt de uitbetaling pas in maart 2025 plaats, terwijl het budget daarvoor al wel in het boekjaar 2024 is opgenomen. Derhalve is de verwachting dat we bij de budgetoverhevelingen zullen voorstellen om een bedrag van € 450.000 over te hevelen.

Ruimtelijke ontwikkeling

Onderwerp:	Subsidieregeling Verwijderen Kachels en Rookgaskanalen 2024
Bedrag:	PM
Toelichting:	Per 1 juli 2024 is de Subsidieregeling Verwijderen Kachels en Rookgaskanalen 2024 ingegaan. Deze regeling loopt tot 1juli 2025. Aangezien de doorlooptijd de jaargrens passeert, stellen we voor om de niet-bestede middelen per einde jaar over te hevelen.

Onderwerp:	Woonwagenlocaties
Bedrag:	PM
Toelichting:	Conform de planning, zoals gecommuniceerd in de raadsbrief van d.d. 25 juni 2024, zal tot en met juni 2025 tijd nodig zijn voor het opstellen en besluitvorming van de ruimtelijk juridische procedures en het vast laten stellen van de grondexploitaties. Daarna kan worden gestart met de aanbesteding en de uitvoering. We stellen derhalve voor om de dit jaar niet-bestede middelen over te hevelen naar 2025.

Onderwerp:	Transitiefase Omgevingswet
Bedrag:	PM
Toelichting:	Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet ingevoerd. Het overgehevelde budget is gebruikt voor het inrichten en testen van het digitale systeem, de werkprocessen en de interne en externe communicatie. Daarnaast is ook behoefte aan extra ondersteuning vanwege de invoering en het extra werk dat dit met zich meebrengt. De overgehevelde middelen van 2023 zijn in 2024 nog niet volledig benut en zal naar verwachting ook de komende jaren nodig zijn voor de transitiefase van de Omgevingswet. Derhalve wordt voorgesteld het restantbedrag van 2024 over te hevelen naar 2025.

Wonen en leefomgeving

Onderwerp:	Plan van aanpak Graffiti
Bedrag:	€ 150.000
Toelichting:	In de begroting 2023 heeft de raad middelen gereserveerd voor een plan van aanpak Graffiti en eind 2023 is de raad door middel van een brief over de gekozen aanpak geïnformeerd. Doordat medio 2023 met enige vertraging is begonnen aan het opstellen van het plan van aanpak, is de uitvoering pas in 2024 echt op gang gekomen. Eén jaar is echter te kort om alle acties uit het plan van aanpak te kunnen realiseren. Door een deel van het in 2024 beschikbare budget van € 277.000 over te hevelen naar 2025, wordt het mogelijk dat meer geplande acties worden uitgevoerd. Dit komt ten goede van de evaluatie van het Plan van Aanpak welke eind 2025 zal volgen.

Onderwerp:	Invoering verhuurdersvergunningen (Wet Goed Verhuurderschap)
Bedrag:	PM
Toelichting:	De dit jaar niet-bestede middelen zullen ook komende jaren nog nodig zijn voor het opzetten van de organisatie die de VTH-taken (vergunningverlening, toezicht, handhaving) zal uitvoeren als we de vergunningplicht hebben ingevoerd. Ook dienen systemen te worden opgezet.

Investeringen

Investeringskrediet Bewegend Bos
In april 2024 is de raad geïnformeerd over uitvoering van motie Bewegend Arnhems Stadsbos (23M91). In de motie is opgenomen dat de gemeente voor een bepaalde periode een verplaatsbaar en tijdelijk bos inzet als experimenteel instrument voor vergroening. Daarmee kan de stad beter ervaren wat groen en dan vooral bomen doen met een plek als het gaat over vergroenen, leefbaarheid en klimaat(adaptatie). In 2024 wordt voor een bedrag van € 80.000 aan boombakken en beplanting aangeschaft waarvoor een investeringsbudget noodzakelijk is. De bijbehorende kapitaallasten worden gedekt uit de beschikbare middelen uit het Klimaatadaptatiefonds.

Beheersing verbonden partijen

BVO De Connectie

Voortgang Beheersstrategie (Turap 2)

De beheersing is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen met de belangen van een goede bedrijfsvoeringsorganisatie. Op verschillende niveaus en vanuit verschillende perspectieven wordt er actief samengewerkt. Het bestuur, het OGO (opdrachtgeversoverleg) en de demandorganisatie zijn hierin belangrijke gremia waarin sturing en beheersing nadrukkelijk terugkomen. Het controllersoverleg vervult hierin een belangrijke adviesrol ten aanzien van de P&C-producten van de Connectie.

Er wordt in de begroting van De Connectie een aantal risico's beschreven die significant zijn in financiële termen, maar ook voor de dienstverlening. De Connectie onderschrijft de principes van het risico gestuurd werken. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat maatregelen worden genomen om de risico's te beheersen. In de afgelopen jaren heeft De Connectie belangrijke stappen gezet ten aanzien van de invulling van het risicomanagement. Zo heeft er een uitgebreide risico-inventarisatie plaatsgevonden, zowel vanuit het perspectief van de organisatiedoelstellingen als vanuit het perspectief van business continuïteit. Waar nodig zijn aanvullende beheersmaatregelen genomen. De komende jaren gaat De Connectie verder met het door ontwikkelen van het risicomanagement door te investeren in het risicobewustzijn binnen de organisatie en het cyclisch en systematisch borgen van het risicomanagement.

Gelet op het feit dat de Connectie een beleidsarme MJPB heeft gepresenteerd waarin ontwikkelingen en (gemeentelijke) ambities zoals bijvoorbeeld de harmonisatie van applicatielandschap niet zijn verwerkt, vraagt dit in de toekomst mogelijk om aanvullende investeringen

Beheersstrategie jaarstukken 2023

De Connectie is een organisatie die volop in ontwikkeling is en waar de komende jaren veel moet gebeuren. Het is evident dat beheersing en control hierin belangrijk zijn. De beheersing is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen met de belangen van een goede bedrijfsvoeringsorganisatie. Op verschillende niveaus en vanuit verschillende perspectieven wordt er actief samengewerkt. Het bestuur, het OGO (opdrachtgeversoverleg) en de demandorganisatie zijn hierin belangrijke gremia waarin sturing en beheersing nadrukkelijk terugkomen. Het controllersoverleg vervult hierin een belangrijke adviesrol ten aanzien van de P&C-producten van de Connectie. In het kader van de doorontwikkeling van de samenwerking vindt onderzoek plaats naar de verdere professionalisering van het opdrachtgeverschap. Daarbij wordt ook het centraal opdrachtgeverschap van de IV-keten onderzocht. Naast het onderzoek naar de inrichting van het opdrachtgeverschap wordt ook ingezet op de versterking van het demand- en supplymanagement.

Er wordt in de begroting van De Connectie een aantal risico's beschreven die significant zijn in financiële termen, maar ook voor de dienstverlening. De Connectie onderschrijft de principes van het risico gestuurd werken. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat maatregelen worden genomen om de risico's te beheersen. Afgelopen jaar heeft De Connectie belangrijke stappen gezet ten aanzien van de invulling van het risicomanagement. Zo heeft er een uitgebreide risico-inventarisatie plaatsgevonden, zowel vanuit het perspectief van de organisatiedoelstellingen als vanuit het perspectief van business continuïteit. Waar nodig zijn aanvullende beheersmaatregelen genomen. De komende jaren gaat De Connectie verder met het door ontwikkelen van het risicomanagement door te investeren in het risicobewustzijn binnen de organisatie en het cyclisch en systematisch borgen van het risicomanagement.
De risico's die door De Connectie in de MJPB zijn beschreven, zijn in omvang gestegen. Dit wordt veroorzaakt door de onzekerheid ten aanzien van de stijgende WOZ-bezwaren en daaraan gekoppelde meerkosten. Afhankelijk van de landelijke ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving is dit als risico opgenomen in het risicoprofiel van de Connectie. Bij het opstellen van de Begroting 2024 van de gemeente Arnhem is in het weerstandsvermogen voldoende rekening gehouden met deze risico's.
Gelet op het feit dat de Connectie een beleidsarme MJPB heeft gepresenteerd waarin ontwikkelingen en (gemeentelijke) ambities zoals bijvoorbeeld de harmonisatie van applicatielandschap niet zijn verwerkt, vraagt dit in de toekomst mogelijk om aanvullende investeringen.

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

Voortgang Beheersstrategie (Turap 2)
De risico's waarmee BVO DRAN te maken heeft zijn een veranderende relatie met de provincie, een zeer dynamische omgeving, kwetsbare burgers en daarmee politieke gevoeligheid.

De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Hierom is de sturingsinformatie frequenter en gericht op continue monitoring. Structureel ontvangen we van de BVO DRAN managementinformatie en zogenaamde rittenbakken. Er is ongeveer tien keer per jaar ambtelijk en 6 keer per jaar bestuurlijk overleg. We zijn voornemens om informatie over het doelgroepenvervoer te verwerken in PowerBI zodat het onderdeel kan gaan uitmaken van de bestuursrapportage. In 2022 is gewerkt aan het opnemen van informatie over regiotaxi in PowerBI. Qua IT heeft dat meer voeten in aarde en kost meer tijd dan vooraf ingeschat. Dit geldt nog meer voor het opnemen van informatie over het routegebonden vervoer omdat de aangeleverde informatie niet uniform is tussen de vervoerders. Dit wordt in 2024 meegenomen in de verdere doorontwikkeling van de rapporten in PowerBI,

Beheersstrategie jaarstukken 2023
De risico's waarmee BVO DRAN te maken heeft betreft een zeer dynamische omgeving, kwetsbare burgers en daarmee politieke gevoeligheid.

Het in 2018 verschenen knoppenplan heeft ertoe geleid dat een aantal kostenbesparingen die mogelijk waren in regionaal verband inmiddels zijn doorgevoerd en een aantal zaken zijn meegenomen in de inmiddels afgeronde aanbesteding. Aan een aantal knoppen binnen het vraagafhankelijk vervoer is sinds 2021 een verder vervolg gegeven. Een aantal knoppen kunnen enkel door de gemeente zelf beleidsmatig worden opgepakt.

De gemeente Arnhem heeft in 2020 aan een aantal van deze knoppen gedraaid door zowel beleidsregels Wmo als ook beleidsregels Leerlingenvervoer op- en vast te stellen. Dit om te kunnen blijven doen wat nodig is, maar ook een gemeentelijk kader als vertrekpunt te kunnen nemen. De eerste effecten hiervan hebben we in 2021 gezien. Deze trend heeft zich doorgezet in 2022 en uiteindelijk ook in 2023.

Ten aanzien van de uitdagingen in relatie tot de personeelstekorten is er 2023 actief ingezet op wervingscampagnes via de vervoersorganisatie. Voornoemde wordt in 2024 voortgezet. Voorts wordt er in 2024 verder gewerkt aan de interventies ten behoeve van de complexiteit binnen het doelgroepenvervoer en met name als het gaat om leerlingenvervoer.
De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Hierom is de sturingsinformatie frequenter en gericht op continue monitoring. Structureel ontvangen we van de BVO DRAN managementinformatie en zogenaamde rittenbakken. Er is ongeveer tien keer per jaar ambtelijk en 6 keer per jaar bestuurlijk overleg. Informatie omtrent doelgroepenvervoer zal worden verwerkt in PowerBI waardoor dit onderdeel uit zal gaan maken van de komende bestuursrapportages.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Voortgang Beheersstrategie (Turap 2)

Landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving kunnen grote invloed hebben op de taakomvang en -inhoud van de omgevingsdienst ODRA. De Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (WKB) hebben invloed hebben op de werkzaamheden die met bouw hebben te maken. Door actief met komende ontwikkelingen bezig te zijn kan beter geanticipeerd worden op eventuele consequenties voor het personeelsbestand van ODRA.

De omvang van het takenpakket van ODRA op het gebied van bouw, vergunningverlening en toezicht is direct afhankelijk van initiatieven van particulieren en bedrijven in de stad. Er kunnen grote verschillen zitten tussen jaren. Om hierop te anticiperen houdt ODRA een flexibele schil met personeel aan. Met de systematiek van outputfinanciering en een prognose van de gemeente op de bouwontwikkelingen wordt het beter mogelijk om de kosten voor de gemeente vooraf in te schatten. Echter is nog steeds sprake van veel dynamiek en onzekerheid. De stikstofregelgeving, hoge prijzen, schaarste aan bouwmaterialen en aan personeel zorgen er voor dat het moeilijk is om goede prognoses te maken. De verwachting is evenwel dat de woningopgave voor flink meer bouwactiviteiten in Arnhem zal leiden.

De bij omgevingsdienst ODRA onderkende risico's voor gemeente Arnhem worden op de volgende wijzen beheerst. Allereerst is er maandelijks werkoverleg tussen de accounthouders van beide partijen. Relevante ontwikkelingen kunnen daar als eerste gesignaleerd worden. ODRA levert maandelijks productiecijfers en urenoverzichten. De cijfers worden met deze frequentie ook in het accountoverleg besproken. Realisatie van producten en uren kan zo getoetst worden aan planning en budget, indien nodig kan worden bijgestuurd en zullen relevante ontwikkelingen gemeld worden in de financiële cyclus van de gemeente.

De portefeuillehouder heeft zitting in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van ODRA. Meerdere keren per jaar worden financiële tussenrapportages van ODRA in de vorm van een financieel dashboard in de bestuursvergaderingen besproken. De businesscontroller Arnhem adviseert de portefeuillehouder op deze rapportages en kan risico's vroegtijdig signaleren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan oplopende personeelskosten door schaarste op de arbeidsmarkt of bevindingen van de accountant.

Beheersstrategie jaarstukken 2023

Landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving kunnen grote invloed hebben op de taakomvang en -inhoud van de omgevingsdienst ODRA. De impact van de Omgevingswet is waarschijnlijk groot. De Wet kwaliteitsborging bouwen (WKB) zal invloed hebben op de werkzaamheden die met bouw hebben te maken. Deze wet heeft een gefaseerde invoering. ODRA is samen met de deelnemende gemeenten actief bezig met de invoering van de Omgevingswet en WKB en rapporteert hier geregeld over. Door actief met komende ontwikkelingen bezig te zijn kan beter geanticipeerd worden op eventuele grote consequenties voor het personeelsbestand van ODRA.
In 2022 is gestart met de implementatie van de aanbevelingen uit het in 2021 verschenen rapport ‘Om de leefomgeving’ van de commissie Van Aartsen. De meeste initiatieven zullen vanuit het rijk worden geïnitieerd. Een van de mogelijke uitwerkingen kan zijn dat omgevingsdiensten moeten gaan fuseren.
ODRA heeft voor een aantal vakgebieden last van krapte op de arbeidsmarkt. Daarom is men begonnen met het aannemen van starters die met behulp van interne scholing en begeleiding de werkplekken bezetten waarvoor moeilijk ervaren specialisten te vinden zijn.
De omvang van het takenpakket van ODRA op het gebied van bouw, vergunningverlening en toezicht is direct afhankelijk van initiatieven van particulieren en bedrijven in de stad. Er kunnen grote verschillen zitten tussen jaren. Om hierop te anticiperen houdt ODRA een flexibele schil met personeel aan. Met de systematiek van outputfinanciering en een prognose van de gemeente op de bouwontwikkelingen wordt het beter mogelijk om de kosten voor de gemeente vooraf in te schatten.
De bij omgevingsdienst ODRA onderkende risico's voor gemeente Arnhem worden op de volgende wijzen beheerst. Allereerst is er maandelijks werkoverleg tussen de accounthouders van beide partijen. Relevante ontwikkelingen kunnen daar als eerste gesignaleerd worden. Actuele zaken worden op dagelijkse basis besproken. ODRA levert maandelijks productiecijfers en urenoverzichten. De cijfers worden met deze frequentie ook in het accountoverleg besproken. Realisatie van producten en uren kan zo getoetst worden aan planning en budget, zo nodig kan worden bijgestuurd en zullen relevante ontwikkelingen gemeld worden in de financiële cyclus van de gemeente.
De portefeuillehouder heeft zitting in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van ODRA. Meerdere keren per jaar worden financiële tussenrapportages van ODRA in de vorm van een financieel dashboard in de bestuursvergaderingen besproken. De business controller Arnhem adviseert de portefeuillehouder op deze rapportages en kan risico's vroegtijdig signaleren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan oplopende personeelskosten door schaarste op de arbeidsmarkt of bevindingen van de accountant.

Scalabor B.V.

Voortgang Beheersstrategie (Turap 2)

Risico's

1. Oekraïne / hogere energiekosten / inflatie

De prijsstijgingen als gevolg van de oorlog in Oekraïne, de stijging van de rente en het onzekerder en duurder worden van de levering van bepaalde grondstoffen en andere producten uit het buitenland, heeft ook effect op het resultaat van Scalabor.

2. Instroom trajecten divisie arbeidsontwikkeling

De omzet van de divisie arbeidsontwikkeling blijft nog steeds achter bij de verwachting, met name door lagere afname van regiogemeenten. Ook wordt er nog gebruik gemaakt van de mogelijkheden voor beschut werk bij Scalabor.

3. Effect uitstroom SW op dienstverlening en omzet

Door de pensionering van SW-medewerkers en de afschaffing van de WsW in 2015 daalt het aantal medewerkers jaarlijks. Hierdoor wordt het steeds lastiger de dienstverlening van eigen rendabele afdelingen zoals Schoonmaak en Groenvoorziening in de lucht te houden.

4. Cybersecurity

Ook bij Scalabor zien ze een toename van het aantal phishingmails etc. in lijn met de landelijke trend. Dit brengt financiële risico's met zich mee.

Beheersmaatregelen

1. Oekraïne / hogere energiekosten / inflatie

Scalabor kijkt naar mogelijkheden en contractafspraken om met leveranciers in gesprek te gaan. Tegelijkertijd praten ze met hun klanten en afnemers over het doorvoeren van prijsverhogingen. Ook wij als gemeente streven naar het bieden van passende indexatie van de tarieven. Daarnaast is Scalabor actief bezig met het besparen van energie, onder andere door aanpassingen in de huisvesting.

2. Instroom trajecten divisie arbeidsontwikkeling

Vanuit de gemeente Arnhem hebben we afspraken met Scalabor gemaakt over de inzet van arbeidsontwikkeling en beschut werk. Tegelijkertijd blijven we ook actief in de regio de mogelijkheden van Scalabor onder de aandacht brengen.

3. Effect uitstroom SW op dienstverlening en omzet

Er zijn regionaal (vanuit de MGR waar de SW onder valt) financiële afspraken gemaakt over SW tot en met 2025. We voeren via de MGR actief regionaal overleg over de ontwikkeling en toekomst van SW. De regiogemeenten hebben ook voor de periode 2026-2028 aangegeven te kiezen voor Scalabor als uitvoerder van de Wet Sociale werkvoorziening.

4. Cybersecurity

Scalabor heeft diverse beheersmaatregelen getroffen om de risico's te beheersen. Naast de technische en organisatorische maatregelen die er al zijn, gaan ze ook al hun kantoormedewerkers een training laten volgen om meer bewustzijn en kennis op te doen op dit gebied.

Beheersstrategie jaarstukken 2023

De begroting 2024 kent meerdere onzekerheden. Het gaat daarbij om ontwikkelingen die ook op langere termijn een effect kunnen hebben op het businessmodel van Scalabor.

Inflatie en recessie
De huidige ontwikkelingen rondom energieprijzen, langere levertijden en duurder wordende producten zijn ongekend in de afgelopen decennia. In de begroting 2024 heeft Scalabor een zo goed mogelijke inschatting gemaakt op basis van wat zij nu weten. Echter is vooruit kijken erg lastig. Scalabor probeert met zoveel mogelijk maatregelen de gevolgen te beperken en risico's monitoren. De stijgende prijzen en rentes alsmede de onzekerheid in de wereld als gevolg van de Russische inval in Oekraïne maar ook de huidige situatie in Gaza kan leiden tot een recessie die er op haar beurt weer voor kan zorgen dat er minder productiewerk wordt uitbesteed en dat bedrijven die door Scalabor gedetacheerde medewerkers in dienst hebben minder personeel nodig hebben. Voor geplaatste medewerkers uit de participatiewet geldt bovendien conform de cao een terugkeergarantie.

Instroom trajecten divisie Arbeidsontwikkeling
De instroom van het aantal trajectdeelnemers vanuit de regiogemeenten blijft – ondanks hun enthousiasme over Mogelijk Maken - achterlopen. Intentie is dat dit stijgt, mede door een regionale intensivering op beschutte werkplekken. Wanneer er niets verandert, kost arbeidsontwikkeling meer dan het opbrengt. Het nieuwe, flexibele en bredere aanbod dat ontwikkeld is, moet bijdragen aan een hogere instroom. Uitstroom naar werk bij reguliere werkgevers niet meer altijd mogelijk, daarom zal de focus meer liggen op het maken van stappen op de participatieladder.

Effect uitstroom SW op dienstverlening en omzetgroei
Door de pensionering van SW medewerkers en de afschaffing van de WsW in 2015 daalt het aantal medewerkers jaarlijks. Hierdoor wordt het steeds lastiger de dienstverlening van eigen – rendabele – afdelingen zoals Schoonmaak en Groenvoorziening in de lucht te houden. Dit terwijl de vraag uit de markt er wel is. Ook kan Scalabor steeds vaker niet voldoen aan werkgevers die meer SW medewerkers via detacheringen passend werk willen bieden. Omdat het hier over de twee divisies gaat die een positieve bijdrage leveren aan andere – niet rendabele – divisies, brengt dit de continuïteit op de langere termijn in gevaar. Medewerkers tegen loonwaarde aannemen is niet rendabel zolang het systeem van loonkostensubsidie niet aangepast wordt.

Ook stafafdelingen en de interne dienstverlening hebben last van dit effect: SW-medewerkers die daar werken nemen seniorendagen open een aantal is langdurig ziek. Vervanging van de werkzaamheden van deze medewerkers wordt wellicht regulier en dus duurder.

Tegelijkertijd heeft Scalabor een stijgende omzet begroot als gevolg van de verschillende plannen voor de divisie Werken in Productie, Aan de Slag Personeelsdiensten en Intratuin. Ze zijn van mening dat deze omzetgroei te realiseren is, maar het blijft een risico.

Aanbestedingsplicht
Om mogelijk te maken dat de Gemeente Arnhem haar Arbeidsontwikkeling middels quasi inbesteding direct bij Scalabor kan inkopen, zijn in overleg met de aandeelhouder en de RvC de statuten van Scalabor aangepast. Een consequentie hiervan is dat Scalabor zelf voor haar inkopen aanbestedingsplichtig wordt (M.i.v. 2024). Dit betekent dat aanpassing van hun huidige inkoopproces (beleid, werkprocedures, procuratie en inrichting systemen) nodig is en hun accountant bij de jaarrekening toetst of we conform de regels inkopen/ handelen.

Beheersmaatregelen
SW bestand
De begeleiding van SW medewerkers is ondergebracht in een aparte module binnen de gemeenschappelijke regeling (MGR). De vertegenwoordigers van de diverse gemeenten komen heel regelmatig bij elkaar over diverse ontwikkelingen binnen de gemeenschappelijke regelingen. De MGR is tevreden over Scalabor en heeft eind 2022 ook het aanwijsbesluit verlengd. Indien er ontwikkelingen zijn die aandacht behoeven is daar direct aandacht voor en kan het reguliere overleg daarvoor gebruikt worden. Hierdoor worden ontwikkelingen tijdig opgepakt en kan er op dat moment gehandeld worden om een risico te beperken.

Arbeidsontwikkeling
Scalabor heeft in 2022 haar complete producten en dienstpakket aangepast in afstemming met de gemeente Arnhem. Door een combinatie van
- gebruik maken van de opgedane ervaringen;
- in contact blijven met de Gemeente over de stand van zaken;
- open staan voor verbeteringen;
- verbeteringen ook doorvoeren;

wordt het risico op verminderde toeleiding van inwoners naar Scalabor verkleind. Scalabor promoot haar producten en dienstenpakket in de arbeidsmarktregio. Daarnaast worden gesprekken met regiogemeenten gevoerd over de postionering van het sociaal ontwikkelbedrijf en wat er nodig is om instroom vanuit regiogemeenten op beschutte werkplekken en arbeidsontwikkelingstrajecten te bevorderen.

Sportbedrijf Arnhem

Beheersstrategie jaarstukken 2023

Sturing
Het Sportbedrijf is de grootste uitvoerder van het sportbeleid van de gemeente Arnhem. Bij de verzelfstandiging van het Sportbedrijf, zijn vanuit de gemeente als opdrachtgever en eigenaar van het Sportbedrijf, afspraken gemaakt over de informatie- en stuurmogelijkheden voor de gemeente. Om de verwachtingen over en weer beter in beeld te hebben voeren de gemeente als eigenaar en opdrachtgever en het sportbedrijf gezamenlijk, buiten de kwartaalgesprekken om, regelmatig overleg.
De organisatie van het Sportbedrijf en de samenwerking met de gemeente Arnhem is de afgelopen jaren gegroeid van voldoende naar goed. Er is altijd ruimte voor verbetering. Samenwerking en professionalisering blijft daarom een punt op de agenda in relatie tot het Sportbedrijf. De afstemming tussen de teams Leefomgeving en het Sportbedrijf is tegenwoordig goed te noemen. Na jaren van investeren in de relatie weet men elkaar goed te vinden op de inhoud.
De informatievoorziening van het Sportbedrijf aan de gemeente Arnhem als opdrachtgever, is continu in ontwikkeling. Het Sportbedrijf heeft in de kwartaalrapportages steeds conform afgesproken format gerapporteerd. Op dit moment onderzoeken wij hoe we de uitgebreide verantwoording die het Sportbedrijf aanlevert op de inhoud, toegankelijker kunnen maken voor de gemeenteraad.
Het inzicht in de kostprijs van de activiteiten is door de jaren heen verbeterd. In 2021 is gewerkt aan inhoudelijk logische product/dienstgroepen met bijhorende activiteiten en daaraan gekoppelde financieel inzicht, ter verbetering van de sturing door de opdrachtgever. Dit heeft geresulteerd in een eerste versie van een activiteitenbegroting ten behoeve van 2022. Het verbeteren van inzicht in maatschappelijke meerwaarde tegenover kosten, door middel van het jaarlijks verbeteren van de activiteitenbegroting, is een doorlopend proces. Sportbedrijf en gemeente blijven samenwerken om dit inzicht en de sturing te verbeteren. In 2021 is ook een duidelijkere scheiding gemaakt tussen inkomsten uit (sport)subsidie en overige inkomsten. In 2022 is een verbetering aangebracht in berekening van kostprijs per locatie, om nog beter aan te sluiten op de daadwerkelijke kosten. Zo blijft SA waar het kan verbeteringen doorvoeren om zo transparant mogelijk aan te geven waar het budget aan wordt besteed en zo goed mogelijk te kunnen sturen op inhoud.

Financieel
In 2020 is de algemene reserve van het Sportbedrijf vergroot tot het afgesproken en gewenste niveau (€ 1,8 miljoen). Tegelijkertijd heeft corona impact gehad op het (beperkte) resultaat van het Sportbedrijf in 2020. Het eigen vermogen is daardoor afgenomen naar € 1,6 miljoen. In 2021 is er een positief resultaat behaalt van ongeveer €50.000. Dit is in overleg weer toegevoegd aan het EV.
Sportbedrijf heeft 2021 afgesloten met een klein positief resultaat. Dit valt mee, gezien de omstandigheden (teruggelopen inkomsten in verband met corona). Dit is mede te danken aan kostenbesparing, uitgestelde investeringen en compensatieregelingen vanuit het Rijk.
Voor 2021 is tegelijkertijd voldaan aan de taakstelling van € 0,5 miljoen op subsidie Sportbedrijf.
Voor 2022 is er een taakstelling van € 0,75 miljoen. Op dit moment heeft het Sportbedrijf een begroting ingediend voor 2022 die nagenoeg sluitend is en uitgaat van een klein negatief resultaat (€75.000,-). De taakstelling van €0,75 miljoen in combinatie met corona beperkingen heeft Sportbedrijf genoodzaakt een uiterst sobere begroting in te dienen en waar mogelijk de eigen inkomsten te verhogen
Voor 2023 is de financiële toekomst wat meer onzeker. Dat heeft te maken met de onzekerheid over de gestegen prijzen in het algemeen en de energiekosten in het bijzonder. Daarnaast zijn de loonkosten op basis van de CAO flink toegenomen. Tegelijkertijd heeft de gemeente reeds een aantal maatregelen genomen (extra ruimte van €0,3 miljoen) om Sportbedrijf in de energiekosten tegemoet te komen en komt de indexatie waarschijnlijk hoger uit dan voorgaande jaren. Deze onzekerheid voor 2023 maakt dat het Sportbedrijf voor 2023 wederom behoudend en sober moet begroten.

Samenwerking
In 2021 is de verzelfstandiging geëvalueerd door Hiemstra en de Vries. Zij concluderen dat, zoals bij elke verzelfstandiging, de nieuwe manier van samenwerken, veranderde rollen, verantwoordelijkheden etc. tijd nodig heeft gehad. In de eerste jaren van verzelfstandiging lag de nadruk voornamelijk op bedrijfsmatige aspecten en de ontvlechting van de gemeente. Het inhoudelijke gesprek over de maatschappelijke invulling van de opdracht en bijdrage aan gemeentelijke doelstellingen kreeg daardoor minder aandacht. Dit werd bemoeilijkt door het wennen aan nieuwe verhoudingen, 'losse eindjes' van de verzelfstandiging en een verschillende interpretatie van bepaalde begrippen. In de afgelopen jaren is de situatie significant verbeterd en is helderheid gekomen in bovengenoemde zaken.
De huidige samenwerking is over het algemeen goed te noemen. In 2022 hebben we constructief met elkaar samengewerkt en geen conflicten gehad. Het blijft zaak om, zoals in elke samenwerking, scherp te blijven op de verschillende rollen die men vervult en de daar bijhorende verantwoordelijkheden. In 2023 verwachten wij geen bijzonderheden op dit vlak.
De verbeterde verstandhouding zorgt ervoor dat het risicoprofiel van het Sportbedrijf als verbonden partij sinds 2022 lager ingeschat wordt.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Voortgang Beheersstrategie (Turap 2)

De veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden is een wettelijk aangewezen regeling waarin wordt samengewerkt met 15 verschillende gemeenten. De taken zijn onder verdeeld in een vijftal programma's (crisisbeheersing, brandweerzorg, GGD, ambulancezorg en bedrijfsvoering). VGGM wijst in haar begroting 2024 op de volgende risico's:

Arbeidsontwikkelingen, waaronder een krappe arbeidsmarkt, vergrijzing en vitaliteit.
Ziekteverzuim:
De coronabestrijding vroeg ruime tijd veel extra inzet van VGGM-medewerkers, waardoor het risico bestaat van verzuim als gevolg van een (te) hoge belasting.
Regeling vervroeg uittreden:
In het pensioenakkoord is geregeld dat werkgevers een Regeling Vervroegd Uittreden (RVU) kunnen aanbieden aan medewerkers die 3 jaar of minder van hun AOW-leeftijd verwijderd zijn. De cao Ambulancezorg en de cao VVT hebben inmiddels een RVU-regeling in de cao opgenomen (ieder met verschillende spelregels). Voor de CAO Veiligheidsregio's is de RVU-regeling onderwerp van gesprek in 2024. In overeenstemming met het Besluit Verantwoorden en Begroten heeft VGGM op dit moment geen reservering voor verlofuren. Het risico bestaat dat een van de bronnen voor de RVU-verlof uren, al dan niet reeds opgebouwd, zal worden. Daarmee bestaat een financieel risico afhankelijk van de uitkomst en het toekomstig gebruik van de RVU.

Consequenties Covid-19 – effect op taken:
Het is nog onduidelijk welke effecten COVID-19 en de bestrijding van het virus heeft op de samenleving op de lange termijn. Denk hierbij aan de impact op kwetsbare jongeren, de vraag naar reizigersvaccinaties, de vaccinatiebereidheid of vraagstukken over gezondheidsbevordering in het algemeen. Deze onzekerheid heeft mogelijk gevolgen op de uitvoering van de omvang en aard van de taken in 2024 en verder.

De beheersing van bovenstaande risico's is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen. Het regionaal controllersoverleg en de Financiële Commissie die regelmatig bijeen komen vervullen hierin een belangrijke adviesrol, ook ten aanzien van de P&C-producten van de VGGM. Daarnaast wordt er actief samengewerkt bij bestuurlijke opdrachten. Per programma is door de VGGM een doelenboom opgesteld waarbij tevens de belangrijkste risicofactoren en migranten zijn genoemd.
Aan de hand van de zogenaamde 'kans x effect'-methode wordt jaarlijks door VGGM een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt er een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico's te relateren aan de weerstandscapaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen).

Daarnaast ontvangen de deelnemende gemeenten gedurende het jaar tussenrapportages van VGGM waarin wordt stilgestaan bij de actuele ontwikkelingen en de verwachtingen met betrekking tot de risico's worden beschreven.

Zowel de burgemeester als de wethouder publieke gezondheid zijn lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van VGGM. Het dagelijks bestuur en algemeen bestuur komen afzonderlijk van elkaar jaarlijks vijf keer bij elkaar. Onderwerp van gesprek is onder andere de P&C-cyclus. Begrotingen en jaarrekeningen worden daar vastgesteld. Ook inhoudelijke ontwikkelingen/ risico's worden daar gedeeld. Daarnaast is de wethouder publieke gezondheid deelnemer van de begeleidingscommissie programma Beter Bedrijfsvoeren.
Ondersteunende ambtenaren adviseren de burgemeester en wethouder als het gaat om de inhoud van de agenda. Deze ondersteunende ambtenaren zijn ook aangesloten op het controllersoverleg zoals eerder genoemd.

De raad krijgt de mogelijkheid om een zienswijze uit te brengen ten aanzien van de begroting en de jaarrekening van VGGM. Eventuele financiële risico's worden opgenomen in gemeentelijke risicoprofiel.

In de afgelopen jaren is gebleken dat deze beheersstrategie volstaat.

Beheersstrategie jaarstukken 2023

De veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden is een wettelijk aangewezen regeling waarin wordt samengewerkt met vijftien verschillende gemeenten. De taken zijn onder verdeeld in een vijftal programma's (crisisbeheersing, brandweerzorg, GGD, ambulancezorg en bedrijfsvoering). VGGM wijst in haar begroting 2024 op de volgende risico's:

- De krapte op de arbeidsmarkt en de hoge inflatie hebben grote invloed op de organisatie van de VGGM.
- De bedrijfsvoering binnen VGGM heeft versterking nodig. Uit extern benchmarkonderzoek is gebleken dat deze nu onder gemiddeld en kwetsbaar is georganiseerd. Het betreft een inhaalslag in de robuustheid van de systemen, het beschrijven van de processen, het versterken van het management en de wijze van samenwerken. De directie stelt voor om in de komende 4 jaar minimaal toe te groeien naar de gemiddelde personele overhead voor Veiligheidsregio's (18,8%), zoals blijkt uit de Berenschot rapportage.
- Meerjarig effect van het COVID19 virus; preventie ten aanzien van kwetsbare groepen, advisering van hygiënemaatregelen, versterking infectieziektebestrijding, terug op niveau van reguliere diensten voor derden zoals reizigersvaccinaties en binden van medewerkers en vrijwilligers aan de organisatie;
- Naar aanleiding van de implementatie van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) is een complexiteit met betrekking tot de positie van de vrijwilligers ontstaan. Op basis van de huidige wet- en regelgeving is het onderscheid tussen een brandweervrijwilliger en een brandweermedewerker nauwelijks te maken. Hiermee heeft de invoering van WNRA een groot financieel risico op de betaalbaarheid van het huidige brandweermodel. Landelijk heeft een Denktank een oplossing voor deze ontstane situatie bedacht in de vorm van taakdifferentiatie. De financiële consequenties van de taakdifferentiatie worden nog nader geanalyseerd;
- Verdeelsleutel huisvestingskosten brandweer. De gemeentelijke bijdragen aan de brandweer zijn op basis van een nieuwe verdeelsleutel vastgesteld. De (regionale) huisvestingskosten van de kazernes en andere brandweeronderdelen zijn daarvan vooralsnog uitgezonderd;
- Arbeidsontwikkelingen, waaronder functiewaardering van verpleegkundigen. Vergelijkbare organisaties hebben verpleegkundigen hoger ingeschaald. Een aanpassing van de functiewaardering heeft grote consequenties op het budget of op de dienstverlening van de Jeugdgezondheidszorg en Algemene gezondheidszorg. Hiervoor is in de gemeentelijke begroting een extra budget opgenomen. Dat geldt ook voor de ICT-lasten;
- Toenemende ICT-lasten als gevolg van verdere digitalisering en plaats onafhankelijk werken. Meerdere (verouderde) systemen dienen op korte termijn vernieuwd te worden gebracht en toenemende gebruikerswensen gebaseerd op maatschappelijke 0ntwikkelingen zijn niet passend binnen de huidige ICT-budgetten.
- De grote druk op (gemeentelijke)financiën en bij andere opdrachtgevers leidt tot continuïteitsrisico's van niet door gemeentelijke bijdrage gefinancierde activiteiten.

De beheersing van bovenstaande risico's is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen. Het regionaal controllersoverleg en de Financiële Commissie die regelmatig bijeen komen vervullen hierin een belangrijke adviesrol, ook ten aanzien van de P&C-producten van de VGGM. Daarnaast wordt er actief samengewerkt bij bestuurlijke opdrachten. Per programma is door de VGGM een doelenboom opgesteld waarbij tevens de belangrijkste risicofactoren en mitiganten zijn genoemd.
Aan de hand van de zogenaamde "kans x effect"-methode wordt jaarlijks door VGGM een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt er een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico's te relateren aan de weerstandscapaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen).
Daarnaast ontvangen de deelnemende gemeenten gedurende het jaar tussenrapportages van VGGM waarin wordt stilgestaan bij de actuele ontwikkelingen en de verwachtingen met betrekking tot de risico's worden beschreven.
Zowel de burgemeester als de wethouder publieke gezondheid zijn lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van VGGM. Het dagelijks bestuur en algemeen bestuur komen afzonderlijk van elkaar jaarlijks vijf keer bij elkaar. Onderwerp van gesprek is onder andere de P&C cyclus. Begrotingen en jaarrekeningen worden daar vastgesteld. Ook inhoudelijke ontwikkelingen/ risico's worden daar gedeeld.
Ondersteunende ambtenaren adviseren de burgemeester en wethouder als het gaat om de inhoud van de agenda. Deze ondersteunende ambtenaren zijn ook aangesloten op het controllersoverleg zoals eerder genoemd.
De raad krijgt de mogelijkheid om een zienswijze uit te brengen ten aanzien van de begroting en de bestemming van het resultaat na opmaken van de jaarrekening van VGGM. De raad houdt waar nodig rekening met eventuele financiële risico's in de eigen begroting.
In de afgelopen jaren is gebleken dat deze beheersstrategie volstaat. De VGGM is al jaren een betrouwbare en stabiele partner.

Stand van zaken amendementen en moties

Hieronder is de stand van zaken van de amendementen en moties opgenomen die zijn aangenomen bij de behandeling van de Begroting 2024.

Bestuur, dienstverlening en financiën

23M105 Boter bij de vis voor jongerenraad026

In november 2023 heeft u een motie ingediend met een verzoek aan het college om zo snel mogelijk over te gaan tot installatie van een jongerenraad. Inmiddels is de jongerenraad een feit (zie raadsbrief 18 juni 2024 - jongerenraad 026) en zal installatie na de zomervakantie plaatsvinden

23M107 De inwoner is geen klant

In de huidige begrotingsproducten wordt de term klant inmiddels vermeden.
Daarnaast wordt op dit moment een overzicht gemaakt van de consequenties van het wijzigen van de term klant in alle gemeentelijke communicatie.
In het najaar van 2024 zal de raad worden geïnformeerd over de wijzigingen die hebben plaatsgevonden.

Veiligheid

23M131g Maatregelen tegen Discriminatie door Horecaondernemers

Naar aanleiding van de art 44 vragen over de zitting discriminatie in Arnhemse horeca hebben we op 4 juni een update gegeven aan de raad. We nemen het mee in het op te stellen convenant Veilig Uitgaan. Het onderzoek is (bijna) afgerond, momenteel wordt de werkgroep gevormd en de belangrijkste thema's geïnventariseerd waarin discriminatie, inclusie en seksuele intimidatie wordt meegenomen.

Economie

23M108 Meer dagjesbezoekers naar Arnhemse binnenstad

Naar aanleiding van de motie is een plan van aanpak opgesteld. Er is overleg gevoerd met de partijen betrokken bij het project Rijnkade en de opvangschepen om zoveel mogelijk duidelijkheid te kunnen geven aan de cruisevaart. Momenteel wordt gewerkt aan een informatiebrief specifiek gericht aan cruisevaartmaatschappijen en touroperators, met een uitnodiging om met ons in gesprek te gaan. Vervolgens zullen we ook met andere partijen in de stad bespreken hoe we meer dagjesbezoekers naar de binnenstad kunnen trekken.

23M114 Maak ruimte voor circulaire economie

Op regionaal niveau van de Groene MetropoolRegio (GMR) heeft onderzoeksbureau Ecorys onderzocht welke milieu-ruimte circulaire bedrijven in onze regio nodig hebben. Een belangrijk advies hieruit is dat we niet zozeer méér werklocaties met hoge milieu categorieën nodig hebben in de circulaire transitie, maar dat we de bestaande wel moeten behouden en meer vrijmaken voor bedrijven die dit nodig hebben. Denk hierbij aan bedrijven die hoogwaardig recyclen. In de nieuwe Uitvoeringsagenda 2024-2026 beschrijven we hoe we dit verder gaan brengen binnen Arnhem.

23M115 Investeer ook in wijkwinkelcentra

We zijn gestart met het opstellen van een detailhandelsplan als herijking van de detailhandelsvisie. Binnen dit detailhandelsplan is er conform de wens van de raad meer aandacht voor de diverse wijk(winkel)centra en wijkeconomie. In het najaar zal de visie ter besluitvorming worden voorgesteld aan de raad.

Onderwijs

23M113 Eén aanspreekpunt voor de Rijke Schooldag

De ontwikkeling van de Rijke Schooldag wordt door het NPAO samen met de schoolbesturen vormgegeven. Gezamenlijk wordt gewerkt aan een visie op hoe het curriculum voor de rijke schooldag er uit kan zien met als uitgangspunt dat dit per school verder wordt ingevuld. Op basis van de plannen per school kunnen de afspraken worden gemaakt met de aanbieders. NPAO en de schoolbesturen zullen daarin gezamenlijk optrekken.

Cultuur

23M117 Structureel perspectief voor Rozet

De Raad is inmiddels geïnformeerd.

23M127 De rode loper naar het museum

Met het opstellen van de 'Visie Rode Loper naar Museum Arnhem' is invulling gegeven aan deze motie. Deze visie is middels raadsvoorstel d.d. 3 juli 2024 ter besluitvorming aan de Raad verzonden.

Welzijn en inclusie

23A34 Ouderenbeleid toevoegen in de tekst van hoofdlijnen van beleid op pag. 2
De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2024 verwerkt.

23A37 Veteranenhuis
De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2024 verwerkt.

23M132 Verbeterde Campagne tegen Discriminatie tijdens het Uitgaan in Arnhem
Onderzoek discriminatie Arnhemse uitgaansleven: Deze motie is afgedaan via raadsbrief ‘stand van zaken inspanningen discriminatie en racisme’ van 2 juli 2024.

Gezondheid en sport

23A36 Preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen.
De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2024 verwerkt.

23M109 Gratis toegang tot menstruatieproducten op openbare plekken
Deze moties is afgedaan met de raadsbrief Stand van zaken motie ‘Gratis toegang tot menstruatieproducten op openbare plekken’, d.d. 04-06-2024

Klimaat en energie

23M118 Een duurzaam plan voor alle huurders
Vanuit de Arnhemse Aanpak Woningisolatie (AAWI) wordt gewerkt aan een plan om toe te werken naar concrete afspraken met(grote) particuliere verhuurders. De genoemde onderzoeksvragen zullen we daarin meenemen. Voor wat betreft het prioiteren van VvE’s in de uitvoering van de Lokale Aanpak (Spuk); onder de KWAS regeling konden appartement eigenaren niet meedoen. In de nieuwe regeling die we gaan uitvoeren met Spuk- gelden kunnen appartement eigenaren (al dan niet onderdeel van een VVE) mee doen. Bovendien is er vanuit de AAWI en de SEWA een VVE aanpak waar het inzetten van VVE coaches een onderdeel van is.

Wonen en leefomgeving

23M91 Bewegend Arnhems Stadsbos
Deze motie is afgedaan met de raadsbrief 'Uitvoering Motie Bewegend Arnhems Stadsbos', d.d. 23-04-2024

23M104 Financiële dekking voor dierentehuis Arnhem en omstreken
In het raadsvoorstel 'Opdrachtverlening Dierentehuis' is de noodzakelijk verhoging van het budget in overeenstemming met de aangenomen motie 23M104 “Financiële dekking voor Dierentehuis Arnhem en omstreken” opgenomen. Deze verhoging is verwerkt in de Perspectiefnota 2025-2028 en de verwachte overschrijding van het budget in 2024 is meegenomen in Turap-2 in 2024.

23M124 Het aankopen van maatschappelijk vastgoed mogelijk maken
Deze motie kan gezien worden als een aanvulling op de huidige Nota Grondbeleid en kan pas worden afgedaan bij een volgende herziening van deze nota. Deze staat gepland voor het jaar 2026.
Vooruitlopend daarop kan wel een addendum als aanvulling op de huidige nota Grondbeleid, worden ontwikkeld. Dit voorstel/addendum kan naar verwachting medio Q4 2024 door de gemeenteraad worden behandeld. Tot die tijd heeft de motie een algemene werking voor het beschreven doel.

23M134 Verbeter de rechten van huurders bij sloop en renovatie
Motie 23M134 wordt meegenomen in de gesprekken met de woningcorporaties in het kader van de prestatieafspraken. In de tweede helft van 2024 maken we onder andere meerjarige prestatieafspraken over sloop-, nieuwbouw en renovatie. Met de raadsbrief over de prestatieafspraken eind 2024 zal de gemeenteraad geïnformeerd worden over de uitvoering van deze motie

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

23A43 Geen validisme
De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2024 verwerkt.

Inleiding

Bestuursrapportage bestaanszekerheid
De bestuursrapportage toont trends en cijfers op hoofdlijnen over de thema's werk, inkomen, armoede en schulden. De bestuursrapportage is ingericht op de hoofddoelen uit de begroting:

- Voorkomen en vroeg erbij
- Arnhemmers kunnen rondkomen
- Arnhemmers doen mee

De bestuursrapportage bestaanszekerheid is bereikbaar van maandag tot en met vrijdag van 7.00 tot 22.00.

Technische of inhoudelijke vragen over deze bestuursrapportage kunt u stellen via:
Wemke Flim
Senior bedrijfsvoeringsadviseur sociaal domein
mailadres wemke.flim@arnhem.nl

Startpagina

We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen.

Start pagina

Signalen betalingsachterstanden

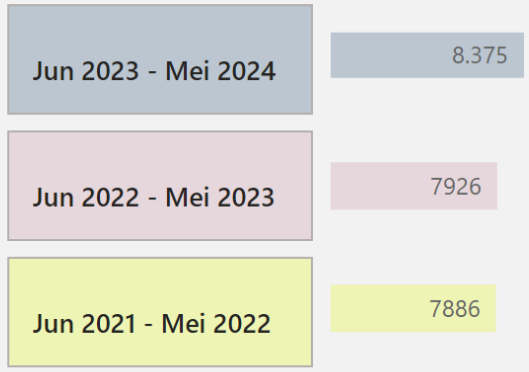

1 Voorkomen en vroeg erbij

We voorkomen zoveel mogelijk dat inwoners schulden opbouwen en/of in de armoede terecht komen.

In Mei 2024 waren er 1379 meldingen vroegsignalering, dat zijn 310 meer dan het maandgemiddelde in de periode Jun 2023 tot en met Apr 2024

Voorkomen

2. Arnhemmers kunnen rondkomen

We zorgen ervoor dat zoveel mogelijk inwoners voldoende inkomen hebben om in de basisbehoeften te kunnen voorzien.

In de periode van Jun 2023 t/m Mei 2024 (12 maanden) zijn er 8375 inwoners die gebruik maakten van een inkomensregeling. Dat zijn er 449 meer dan in de periode van 12 maanden ervoor.

Rondkomen

Arnhemmers met bijstand

Vergelijk met G16

3 Arnhemmers doen mee

We helpen Arnhemmers die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet zo snel mogelijk op weg naar zelfredzaamheid.

In Mei 2024 waren er 7773 inwoners met een uitkering (incl. partners), dat zijn er 96 meer dan het maandgemiddelde in de periode Jun 2023 tot en met Apr 2024

Meedoen

1. Vroegsignalering: Signalen betalingsachterstanden

Gemeente Arnhem

Gebiedsnaam

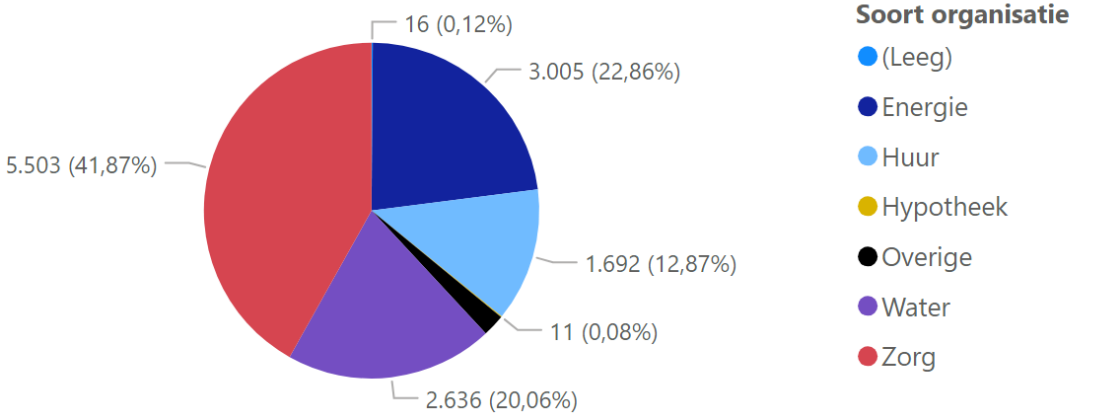
Alle

Deze pagina gaat over signalen van betalingsachterstanden bij derde partijen zoals zorgverzekeraars, woningcorporaties en energiemaatschappijen. De gemeente bekijkt of er hulp geboden kan worden.

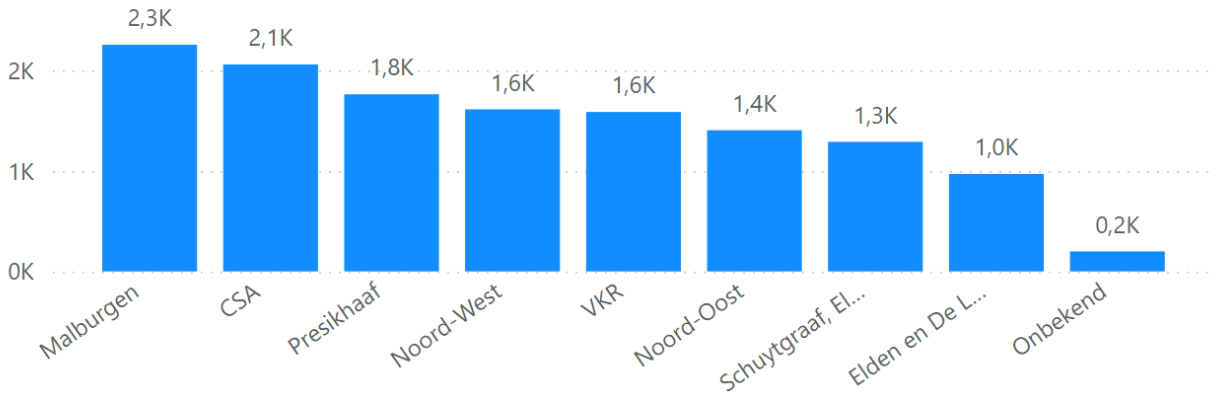
Begin en eind van getoonde periode

Jun 2023 - Mei 2024

Aantal meldingen per soort organisatie

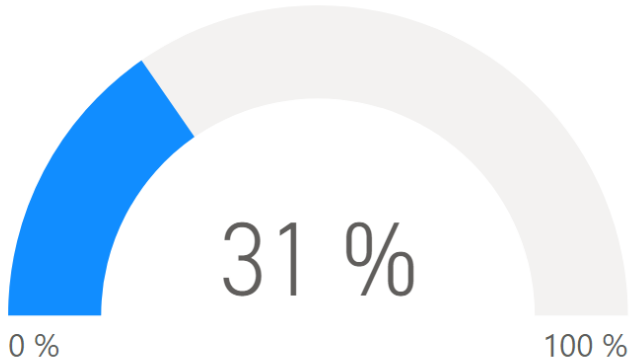
Aantal meldingen per gebied

Resultaten van melding in periode 1-6-2023 t/m 31-5-2024

Resultaat per soort contact	Accepteert geen hulp	Doorverwezen	Geen contact	Niet opgepakt	Quick fix	**Totaal**
Telefonisch	908	94	12	1	378	**1.393**
Klant nam contact op n.a.v. telefoontje, whatsapp of SMS	1	237	17	2	86	**343**
Klant nam contact op n.a.v. flyer	184	10	2	1	38	**235**
Klant nam contact op n.a.v. email of brief	275	23	2		79	**379**
Huisbezoek samen	540	24	5	1	124	**694**
Huisbezoek alleen	1	7			16	**24**
Afspraak op locatie	3	23			45	**71**
Totaal	**1**	**2.148**	**198**	**23**	**3**	**766**	**3.139**

% inwoners hulp geaccepteerd

2 Arnhemmers kunnen rondkomen

Ons streven is dat alle Arnhemmers voldoende inkomen hebben om rond te kunnen komen. Onze inkomensregelingen hebben een groot bereik onder de groep die er recht op heeft en zijn eenvoudig toegankelijk. Inwoners met schulden helpen wij.

Start pagina | Voorkomen | Rondkomen | Meedoen

Jun 2023 - Mei 2024	8.375
Jun 2022 - Mei 2023	7926
Jun 2021 - Mei 2022	7886

Doel 1: Het bereik van onze regelingen is hoog en/of stijgt.

- Het aantal inwoners dat gebruik maakt van een regeling stijgt.
- Het aandeel toegekende aanvragen stijgt (meer mensen weten waar ze recht op hebben)

In de periode van Jun 2023 t/m Mei 2024 (12 maanden) zijn er 8375 inwoners die gebruik maakten van een inkomensregeling. Dat zijn er 449 meer dan in de periode van 12 maanden ervoor.

Bijzondere Bijstand | Individuele Inkomenstoeslag (iit) | Volume inkomens-regeling... | Beschermingsbewind | TM-CZG

Doel 2: Meer Arnhemmers zo snel mogelijk duurzaam schuldenvrij.

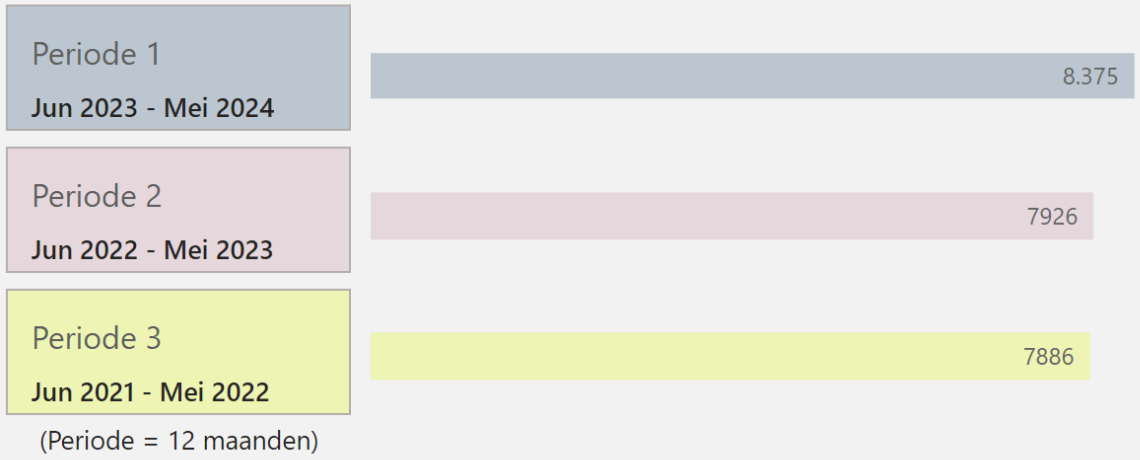
- We ondersteuning inwoners bij het oplossen van schulden.

Schuldhulpverlening

Volume Inkomensregelingen (Arnhemmers kunnen rondkomen)

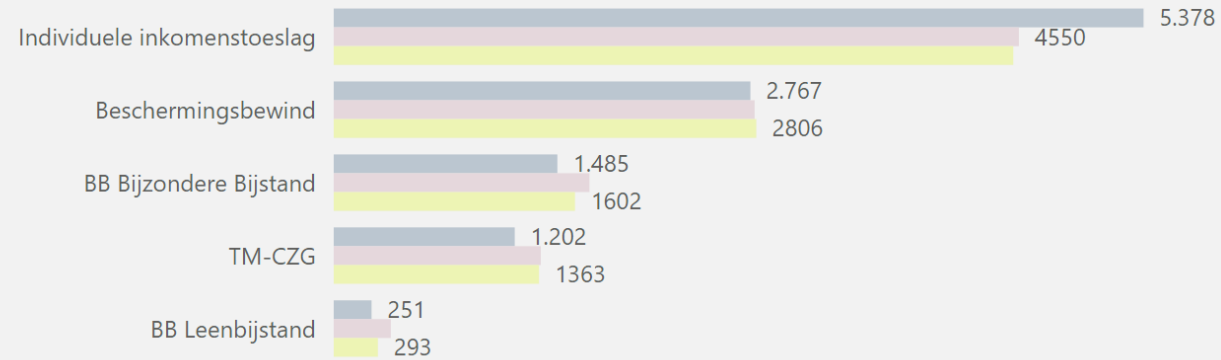
Wij bereiken de inwoners die recht hebben op een regeling, zodat ze voldoende inkomen hebben om in hun basisbehoeften te kunnen voorzien. De Arnhemse inkomensregelingen zijn eenvoudig toegankelijk.

Hoeveel inwoners maken gebruik van een inkomensregeling?

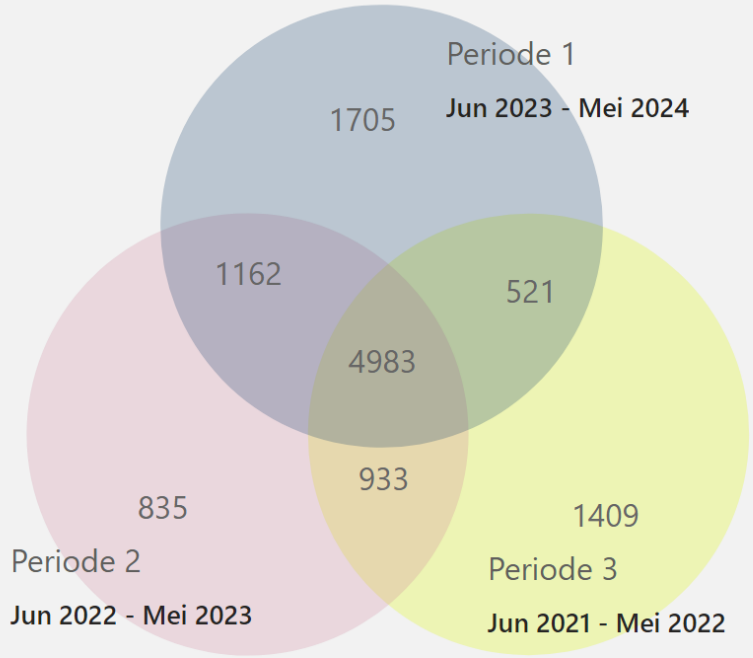

(Periode = 12 maanden)

Hoeveel inwoners maken gebruik van welke inkomensregeling?

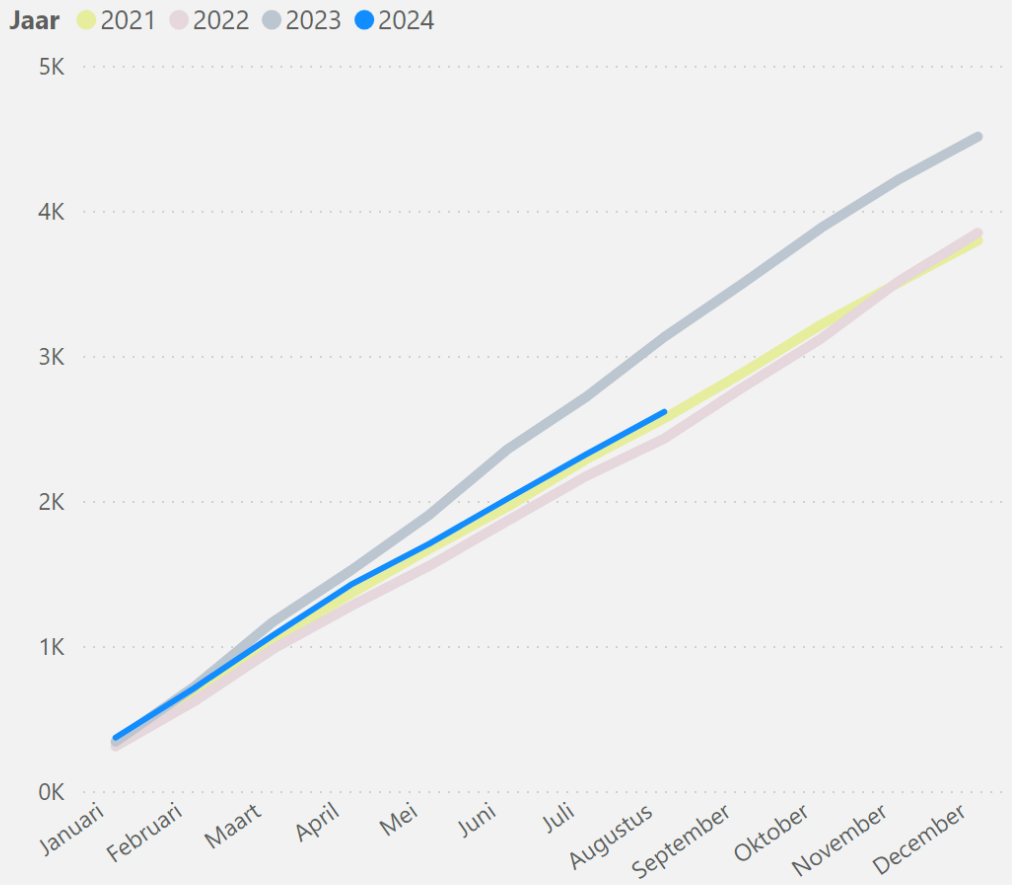
Hoeveel inwoners maken gebruik van een inkomensregeling in meerdere periodes?

Bijzondere bijstand en Leenbijstand (Arnhemmers kunnen rondkomen)

Bijzondere bijstand verlenen wij aan inwoners met een laag inkomen die tegen onvoorziene bijzondere kosten aanlopen.

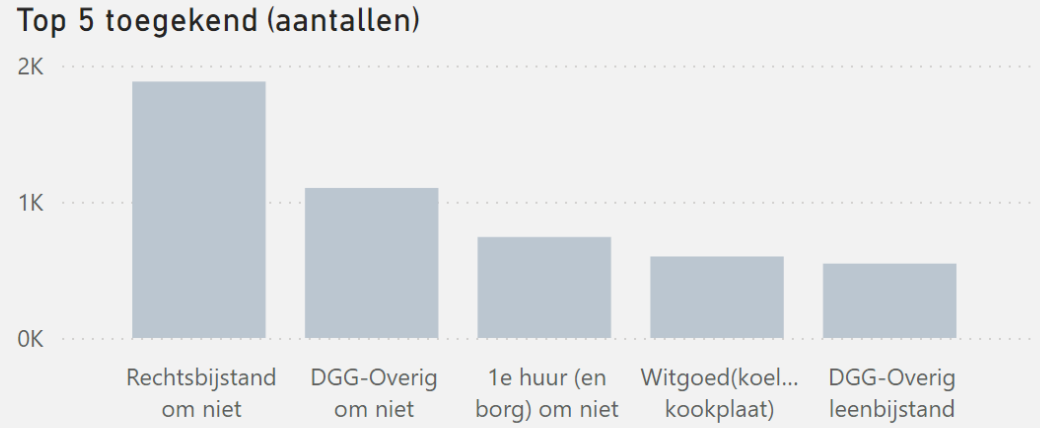
Wat is het aantal aanvragen voor bijzondere bijstand?

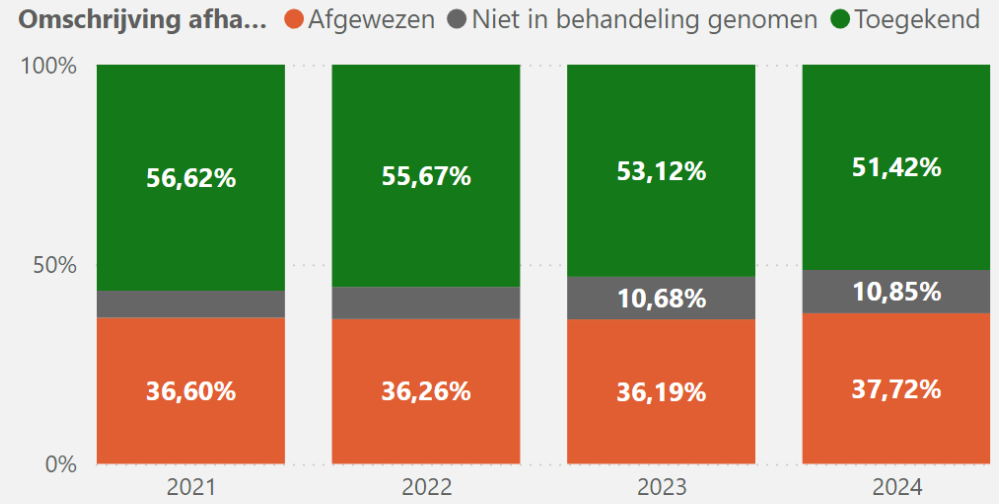
Betreft bijzondere bijstand, exclusief beschermingsbewind en exclusief aanvullende bijstand <21 jaar

Welk soort bijzondere kosten wordt het meest vergoed?

(DGG = duurzame gebruiksgoederen)

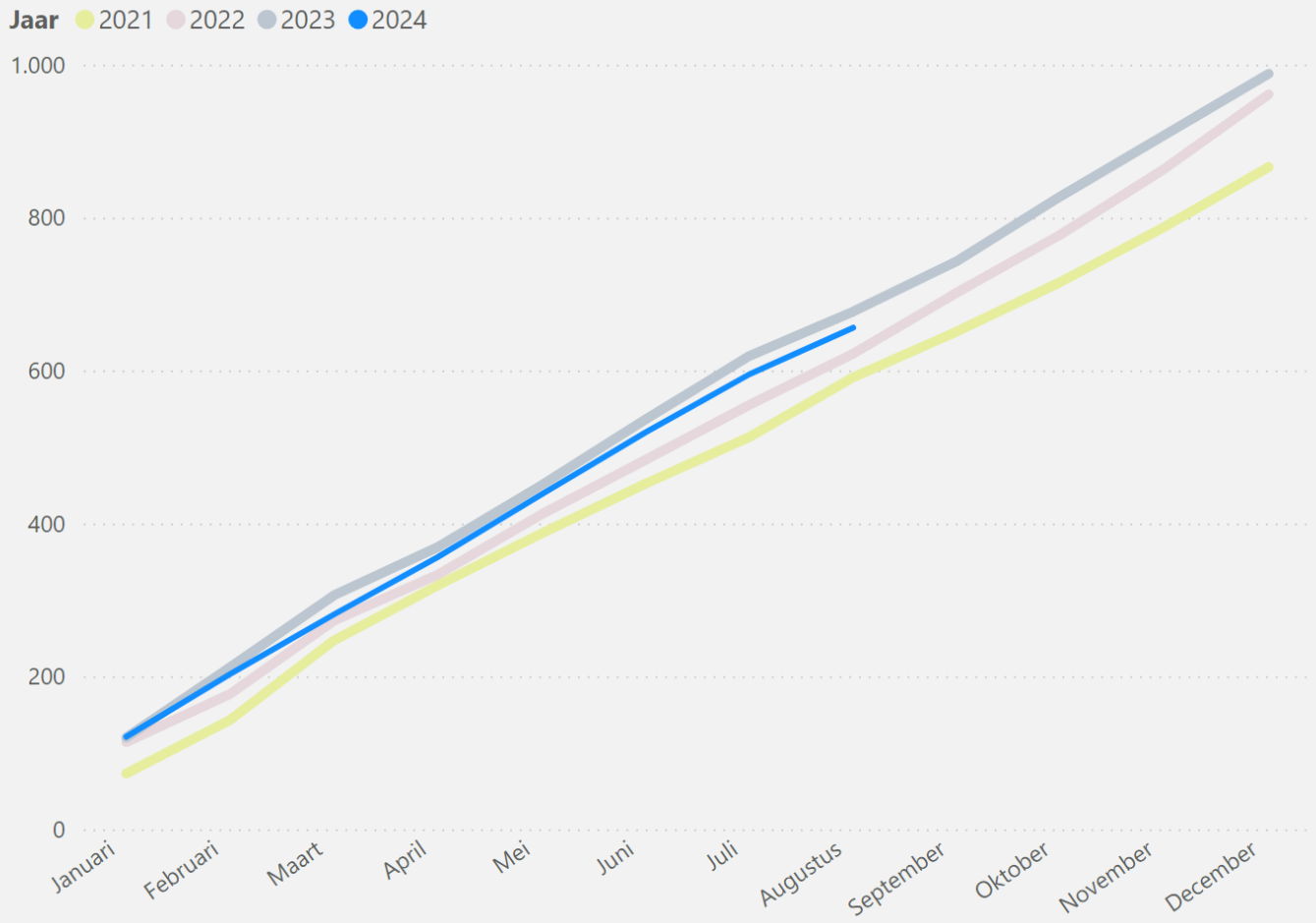
Welk percentage van de aanvragen wordt toegekend?

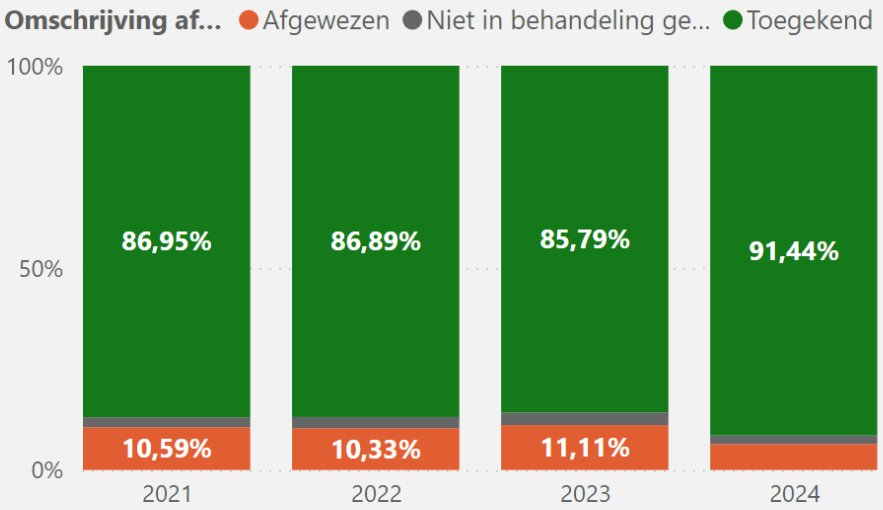
Beschermingsbewind (Arnhemmers kunnen rondkomen)

Inwoners met een laag inkomen in beschermingsbewind kunnen voor de maandelijkse kosten van bewindvoering een vergoeding krijgen.

Wat is het aantal aanvragen voor beschermingsbewind?

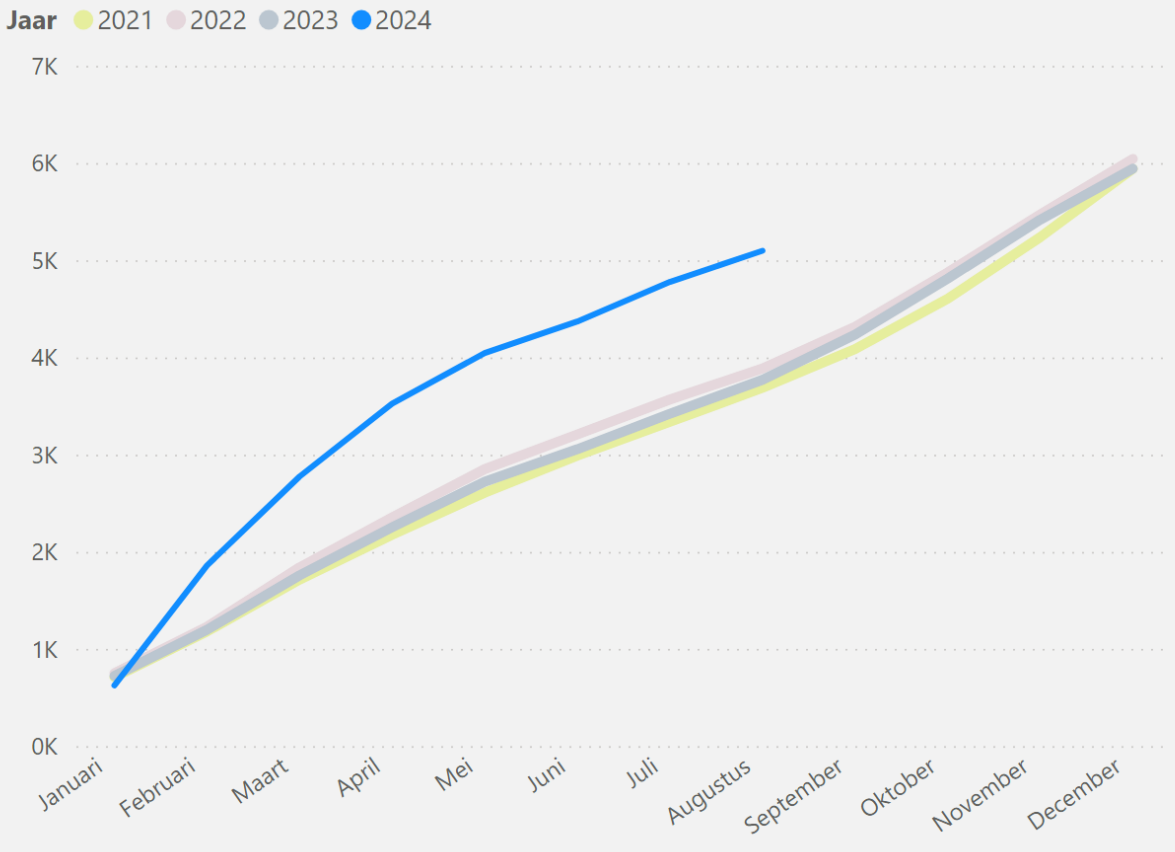
Welk percentage van de aanvragen wordt toegekend?

Individuele inkomenstoeslag (Arnhemmers kunnen rondkomen)

De individuele inkomenstoeslag is een jaarlijks bedrag dat inwoners kunnen ontvangen die meer dan 3 jaar een laag inkomen hebben.

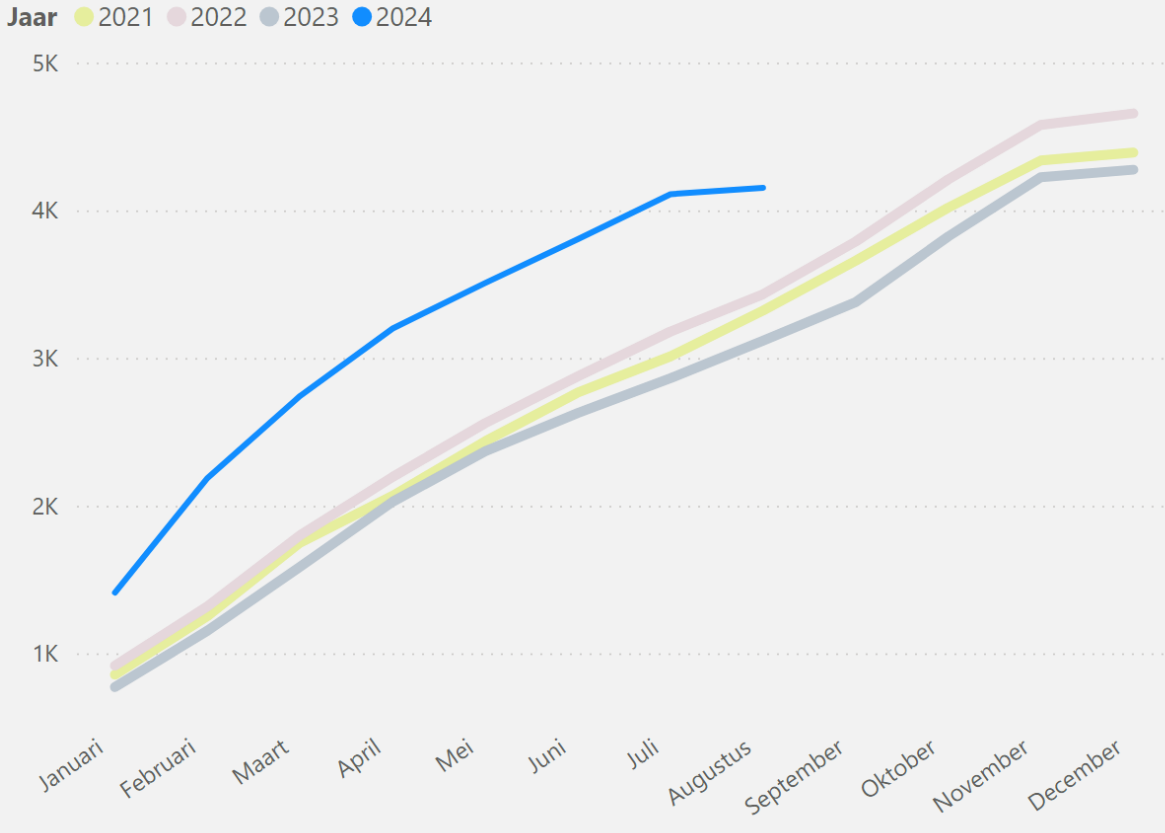
Wat is het aantal aanvragen voor individuele inkomenstoeslag?

Aantal huishoudens dat dit jaar automatisch IIT toegekend heeft gekregen

1530

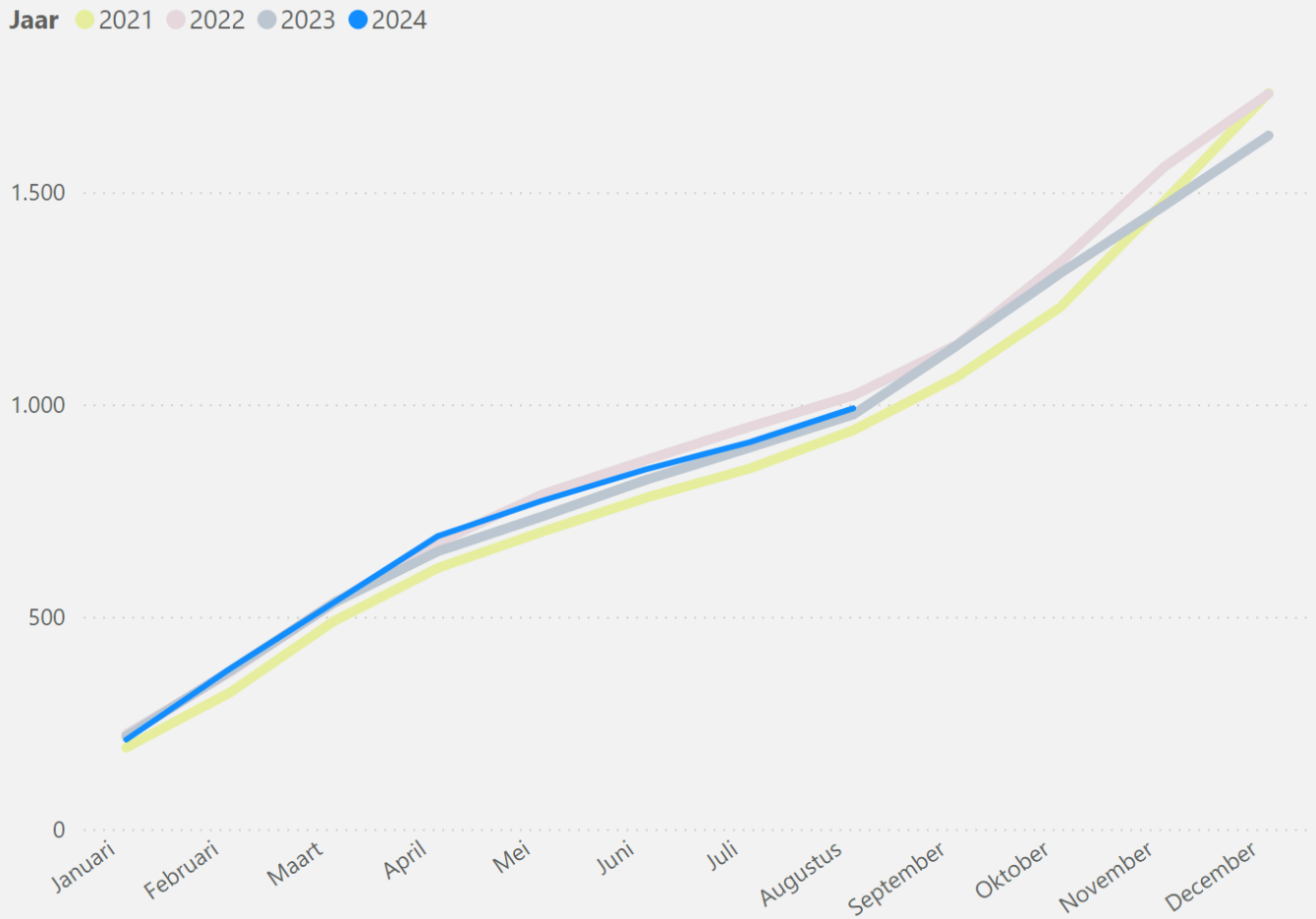
Wat is het aantal betalingen voor individuele inkomenstoeslag?

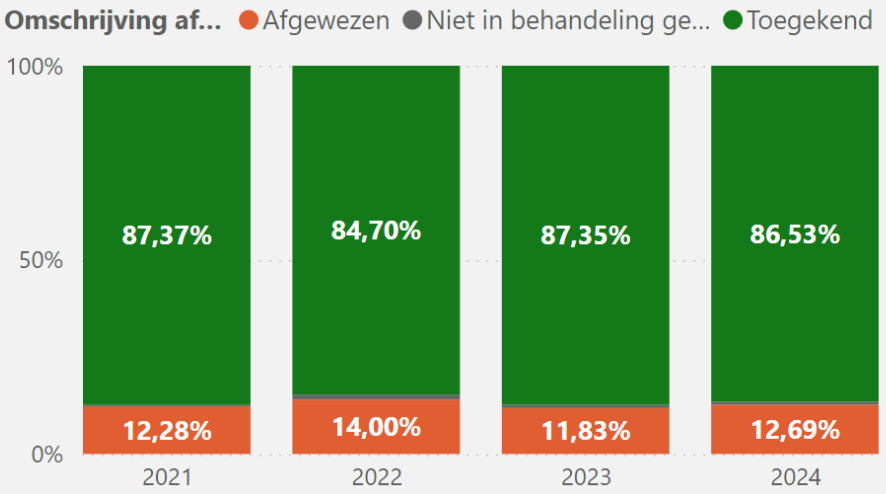
Tegemoetkoming Meerkosten chronisch zieken en gehandicapten (TM-CZG) (Arnhemmers kunnen rondkomen)

Toelichting op pagina TM-CZG: De TM-CZG is een jaarlijks bedrag dat inwoners kunnen ontvangen die chronisch ziek of minder valide zijn.

Wat is het aantal aanvragen voor TM-CZG?

Welk percentage van de aanvragen wordt toegekend?

3. Arnhemmers doen mee

We helpen Arnhemmers die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet zo snel mogelijk op weg naar zelfredzaamheid. We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken. We doen dit net zo goed als of beter dan vergelijkbare grote gemeenten.

Arnhemmers met bijstand

7.773 !

Gemiddelde voorgaande periode: 7679 (+94)

Mei 2024

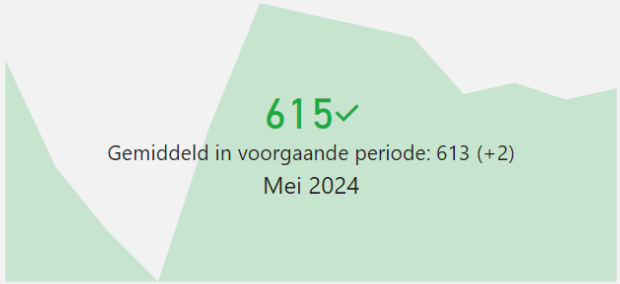
We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken. We doen dit net zo goed of beter dan vergelijkbare grote gemeenten.

In Mei 2024 waren er 7773 inwoners met een uitkering (incl. partners), dat zijn er 94 meer dan het maandgemiddelde in de periode Mei 2023 tot en met Apr 2024

Vergelijk met G16

Volume bijstand | In- en uitstroom | Uitstroom naar scholing | Uitstroom naar werk

Met inkomsten uit werk

615✓

Gemiddeld in voorgaande periode: 613 (+2)

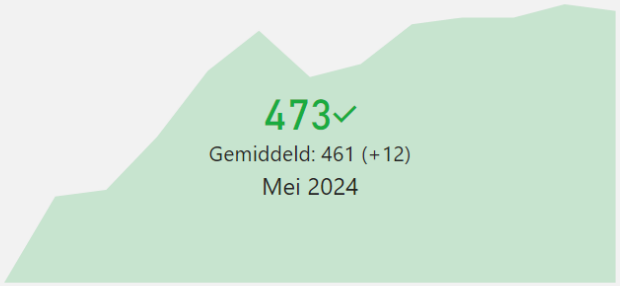
Mei 2024

We ondersteunen inwoners die werken naast hun uitkering zodat hun inkomen zo hoog mogelijk en hun afhankelijkheid van een uitkering zo laag mogelijk wordt.

In Mei 2024 waren er 615 inwoners met parttime inkomsten, dat zijn er 2 meer dan het maandgemiddelde in de periode Mei 2023 tot en met Apr 2024

Inkomsten uit werk

Met loonkostensubsidie

473✓

Gemiddeld: 461 (+12)

Mei 2024

Inwoners met een uitkering participeren naar vermogen. Als dit nog niet zo is dan helpen we ze daarbij met trajecten en ondersteunende instrumenten als loonkostensubsidie en jobcoaching.

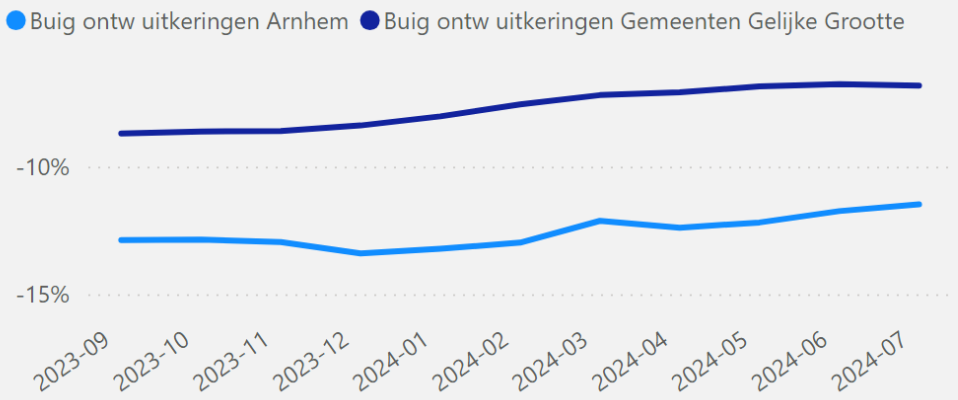
In Mei 2024 waren er 473 inwoners met een loonkostensubsidie aan het werk, dat zijn er 12 meer dan het maandgemiddelde (461) in de periode Mei 2023 tot en met Apr 2024

Loonkosten subsidie | Participatie ladder

Volume: vergelijking met G16 (Arnhemmers doen mee)

We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken. We doen dit net zo goed als of beter dan vergelijkbare grote gemeenten.

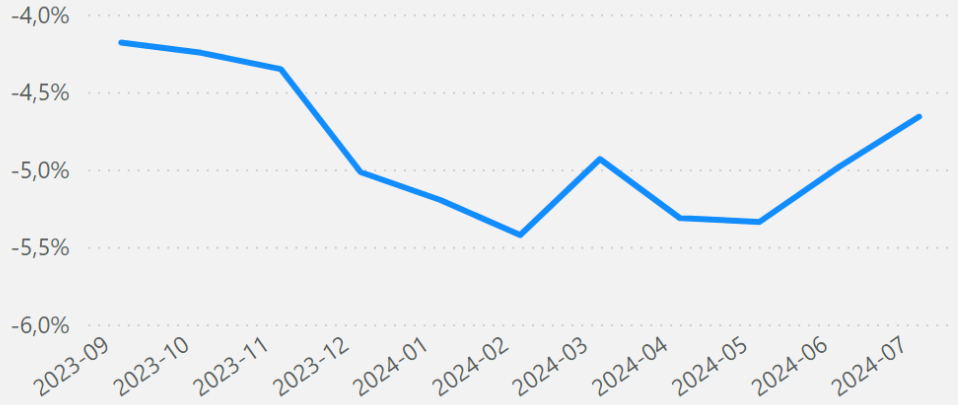
Ontwikkelt het bijstandsvolume zich in Arnhem gunstig t.o.v. G16?

In juli 2024 is het volume van de Arnhemse uitkeringen ten opzichte van 1-1-2019 met 11,5% gedaald.

Terug naar de Basis monitor W&I

Hoe groot is het verschil door de tijd heen?

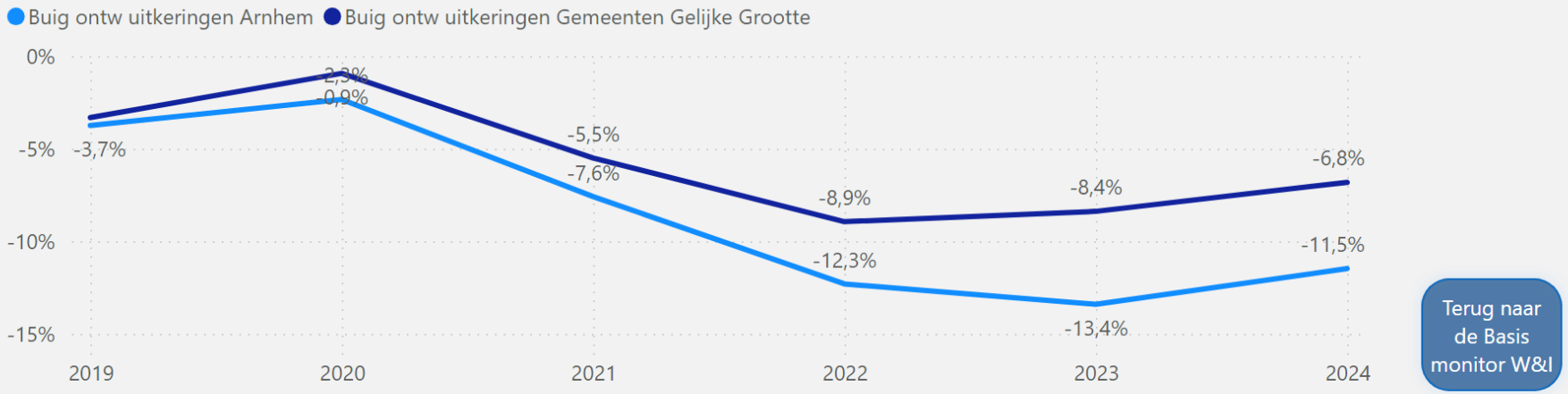
Arnhem doet het 4,7% beter dan het gemiddelde van de G16.

Brondatum Buig aantallen
aug-2024

Volume: vergelijking met G16 (Arnhemmers doen mee)

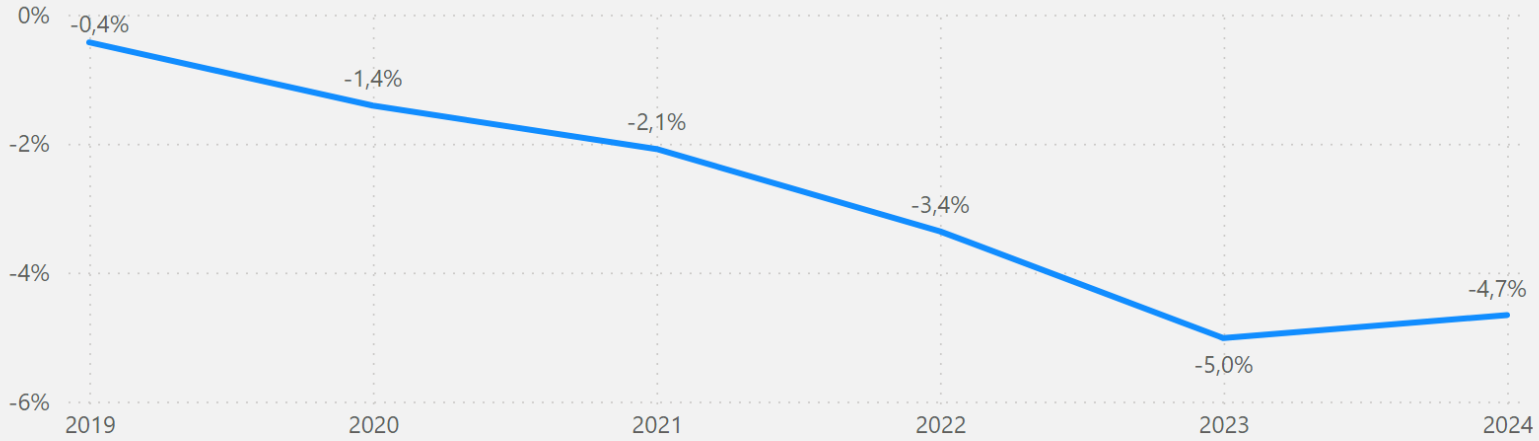
We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken. We doen dit net zo goed als of beter dan vergelijkbare grote gemeenten.

Ontwikkelt het bijstandsvolume zich in Arnhem gunstig t.o.v. G16?

Terug naar de Basis monitor W&I

Hoe groot is het verschil door de tijd heen?

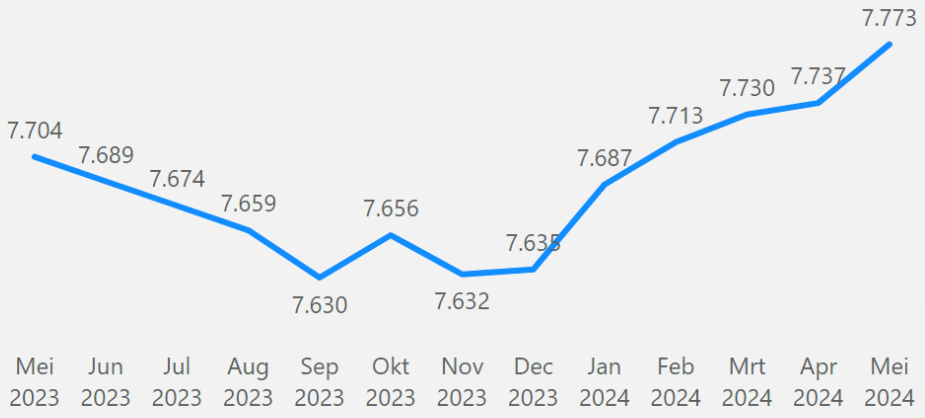

Brondatum Buig aantallen
aug-2024

Volume bijstand (Arnhemmers doen mee)

We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken. We doen dit net zo goed als of beter dan vergelijkbare grote gemeenten.

Wat is de ontwikkeling van het bijstandsvolume?

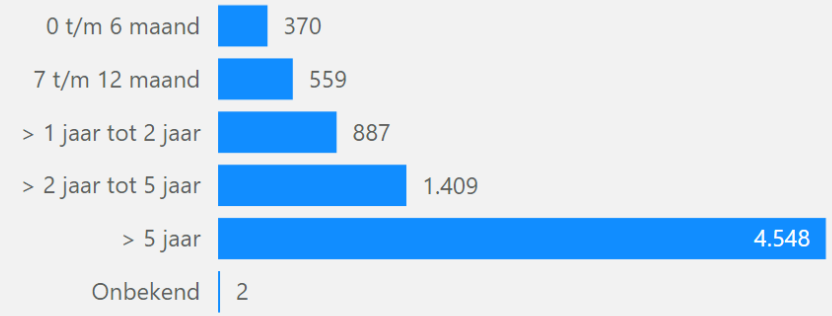

Vergelijk met G16

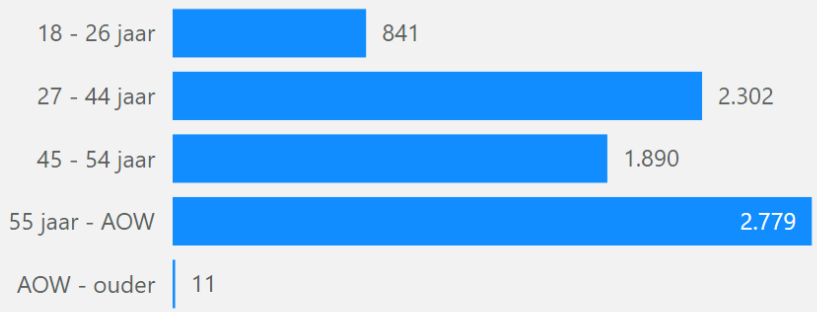
In Mei 2024 waren er 7773 inwoners met een uitkering (incl. partners), dat zijn er 94 meer dan het maandgemiddelde in de periode Mei 2023 tot en met Apr 2024

Hoelang zitten inwoners in de bijstand en hoe oud zijn ze inMei 2024 ?

Periode in bijstand

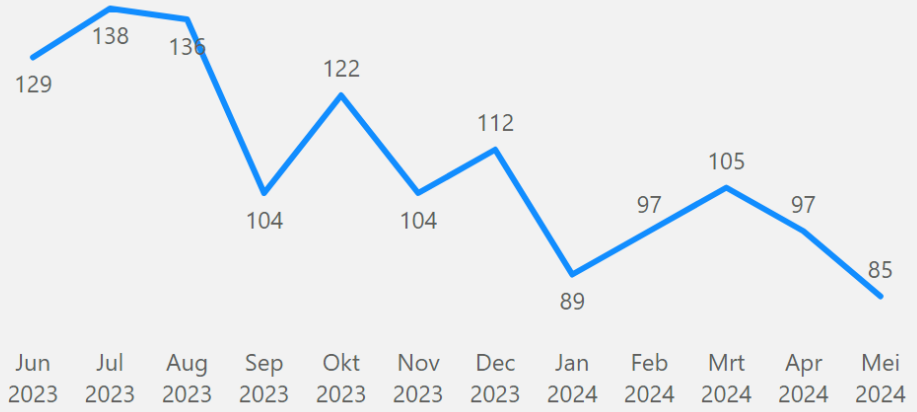
Leeftijdsopbouw bestand

In- en uitstroom (Arnhemmers doen mee)

We helpen Arnhemmers die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet zo snel mogelijk op weg naar zelfredzaamheid. We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken.

Hoeveel inwoners stromen uit de bijstand?

Aantal met einde uitkering

1.503

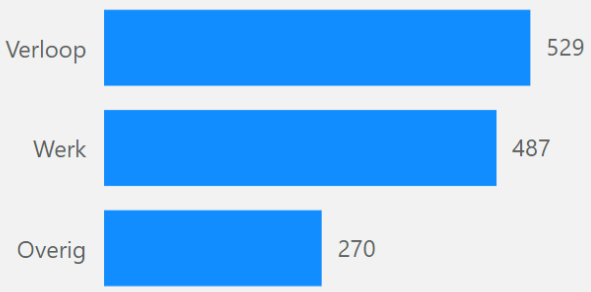
In de periode van Jun 2023 t/m Mei 2024 (12 maanden) zijn er 1503 inwoners met een beëindigde uitkering

Klik op onderdelen in de onderstaande grafieken om de uitstroom per categorie duur /per uitstroomreden te zien

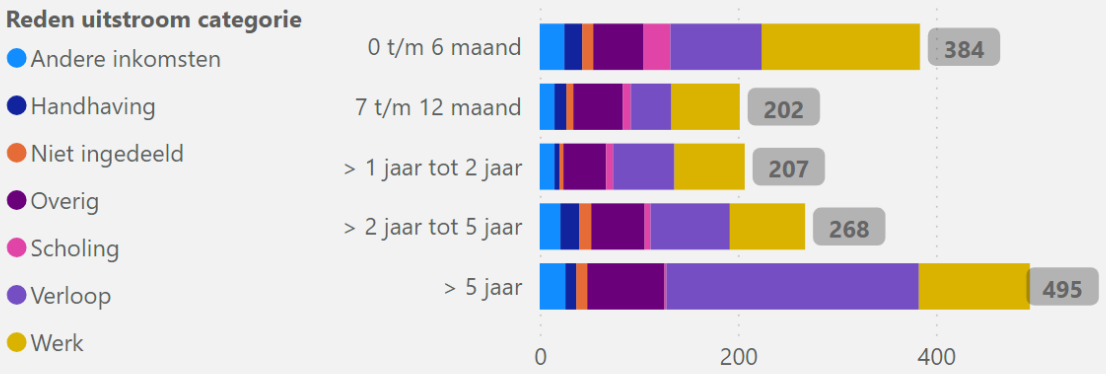
Volume bijstand | In- en uitstroom | Uitstroom naar scholing | Uitstroom naar werk

Hoelang zaten deze inwoners in de bijstand en waarom stroomden zij uit?

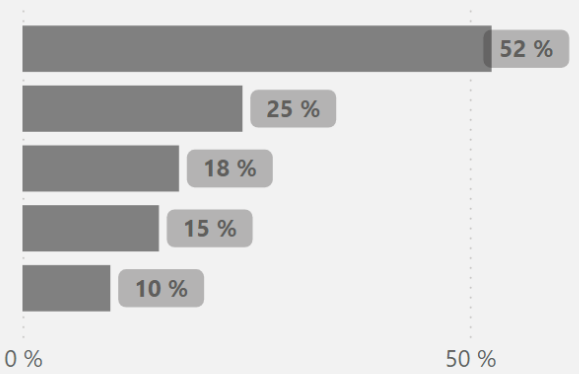
Reden uitstroom top 3

Inwoners met einde uitkering per 'Periode in bijstand' (hoe lang in de uitkering)

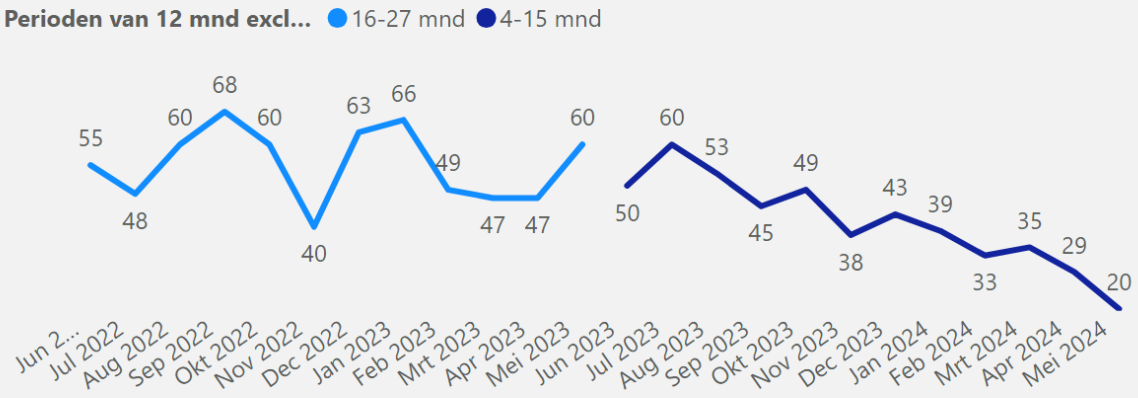
Percentage van 'Periode in bijstand' dat uitstroomt

Uitstroom naar werk (Arnhemmers doen mee)

We helpen Arnhemmers die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet zo snel mogelijk op weg naar zelfredzaamheid. We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken.

Hoeveel inwoners stromen er uit naar werk?

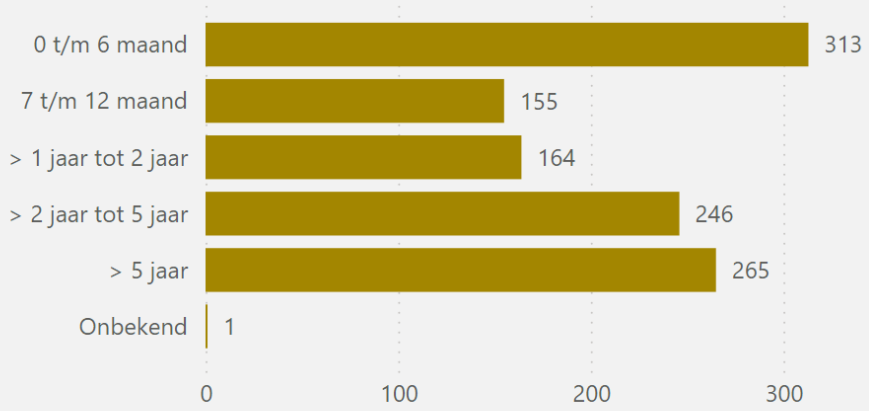

Met uitstroom naar werk

1.129

In de periode van Jun 2022 t/m Mei 2024 (24 maanden) zijn er 1129 inwoners met een beëindigde uitkering met als reden Werk

Hoelang uitkering voor uitstroom naar werk?

Hoeveel inwoners stroomden duurzaam uit naar werk?

Jun 2022 - Mei 2023

Met uitstroom naar werk (meer dan 12 mnd geleden)

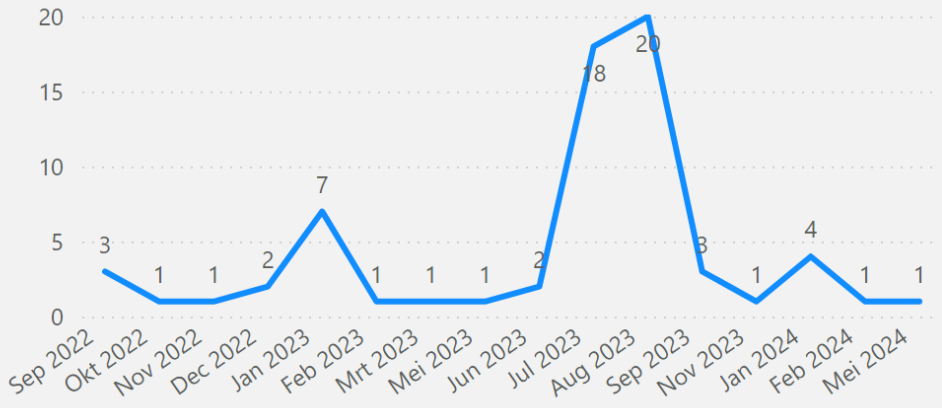
658

Nog geen uitkering na 12 mnd	waarvan	Duurzaam naar werk
87 %	=	575

Uitstroom naar scholing (Arnhemmers doen mee)

We helpen Arnhemmers die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet zo snel mogelijk op weg naar zelfredzaamheid. We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken.

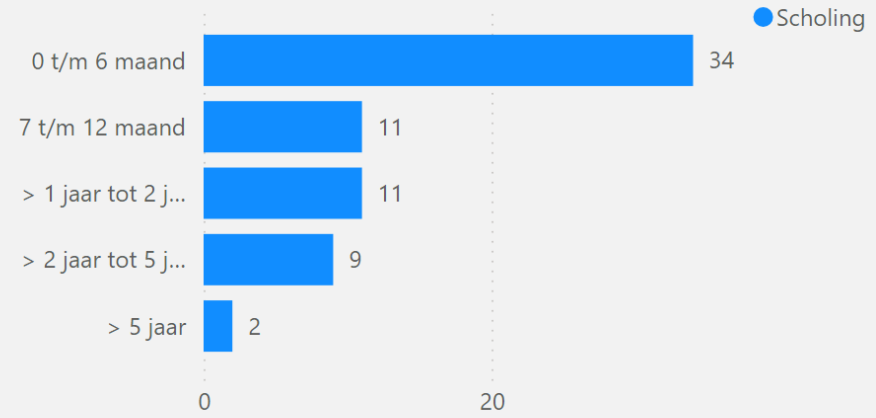
Hoeveel inwoners stromen er uit naar scholing?

Uitstroom naar scholing

66

Hoelang uitkering voor uitstroom naar scholing?

Zijn inwoners duurzaam uitgestroomd naar scholing?

Periode van Sep 2022 t/m Aug 2023*

Nog geen uitkering na 12 mnd

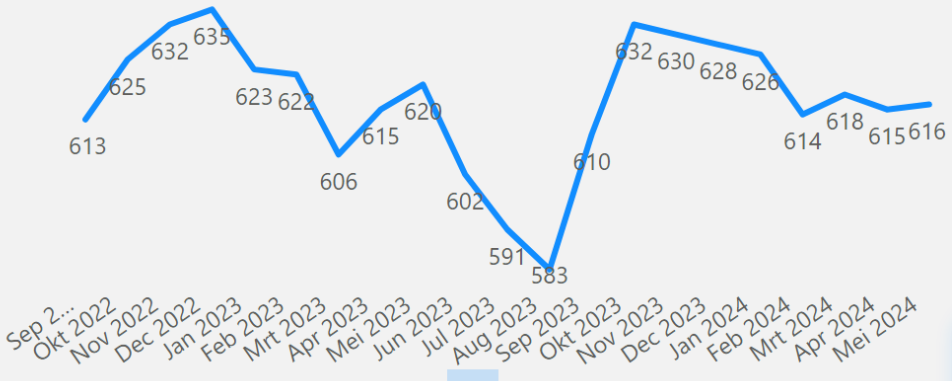
91%

*duurzame uitstroom wordt 12 maanden na einde uitkering bepaald, dus we meten dit over de groep met een einddatum die meer dan 12 maanden geleden is.

Inkomsten uit werk (Arnhemmers doen mee)

We ondersteunen/prikkelen inwoners die werken naast hun uitkering zodat hun inkomen zo hoog mogelijk en hun afhankelijkheid van een uitkering zo laag mogelijk wordt.

Hoeveel inwoners hebben inkomsten uit werk?

Totaal aantal inwoners met parttime inkomsten en bijstand in periode

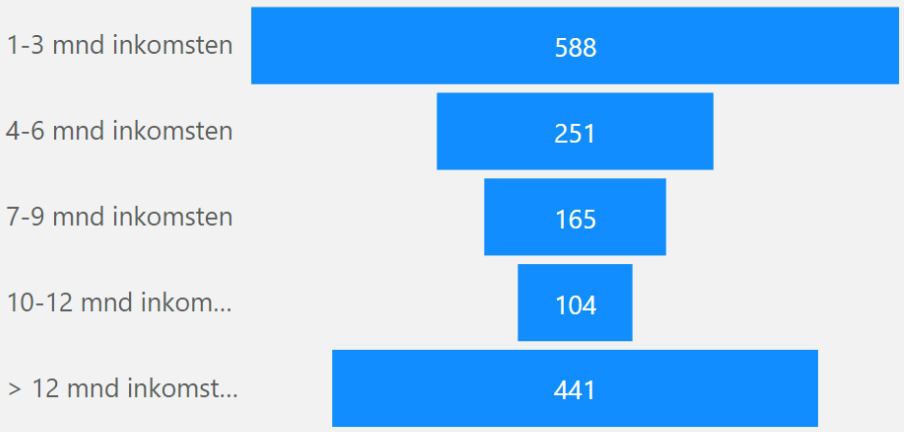
Sep 2022 - Mei 2024

1.549

In Mei 2024 waren er 616 inwoners met parttime inkomsten, dat zijn er 1 minder dan gemiddeld in de periode Sep 2022 tot en met Apr 2024

Bekijk inkomsten > 80% van de norm

Hoelang hebben zij inkomsten uit werk in deze periode?

Hoeveel inwoners met inkomsten stromen uit binnen 3 maanden na die inkomsten?

Personen met parttime werk die uitstromen

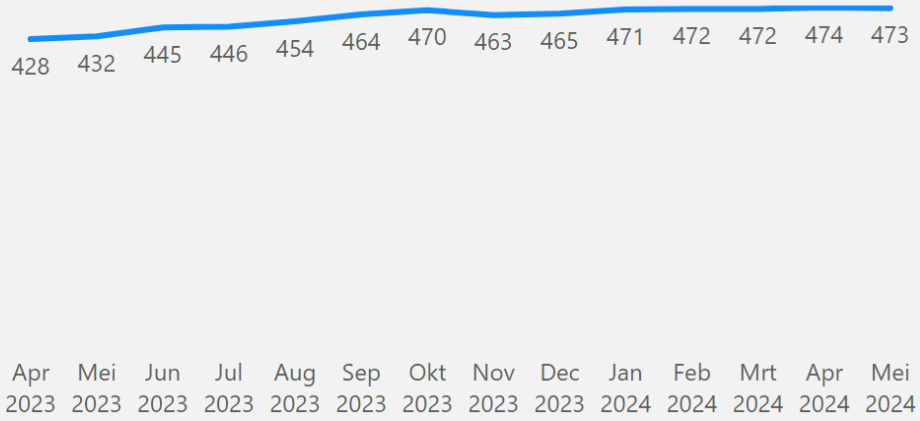
276

In de periode Sep 2022 t/m Mei 2024 (21 maanden) zijn er 276 personen met met een beëindigde uitkering die in de 3 maanden ervoor parttime inkomsten hebben gehad. Dat is 9,81% van de totale uitstroom in deze periode (2814).

Loonkostensubsidie (Arnhemmers doen mee)

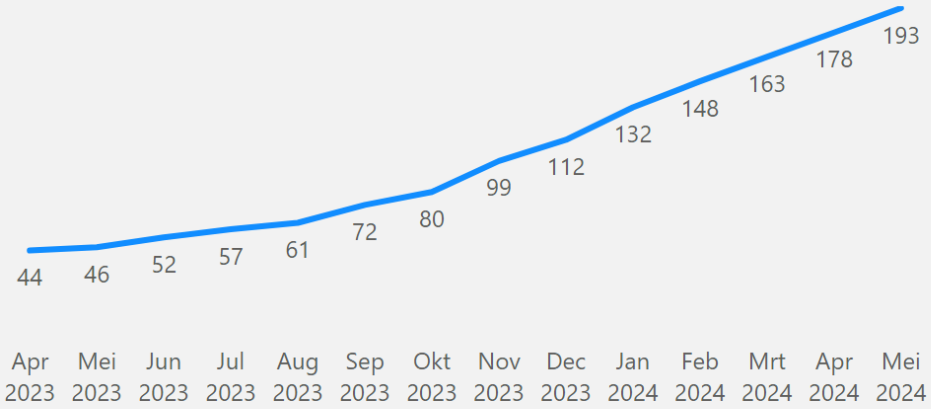
Inwoners met een uitkering participeren naar vermogen. Als dit nog niet zo is dan helpen we ze daarbij. Met trajecten en ondersteunende instrumenten als loonkostensubsidie.

Voor hoeveel inwoners is er loonkostensubsidie betaald?

In Mei 2024 waren er 473 inwoners met een loonkostensubsidie aan het werk, dat zijn er 15 meer dan het maandgemiddelde (458) in de periode Apr 2023 tot en met Apr 2024

Wat is het aantal inwoners met persoonlijke ondersteuning?

Ontwikkeling op participatietredes (Arnhemmers doen mee)

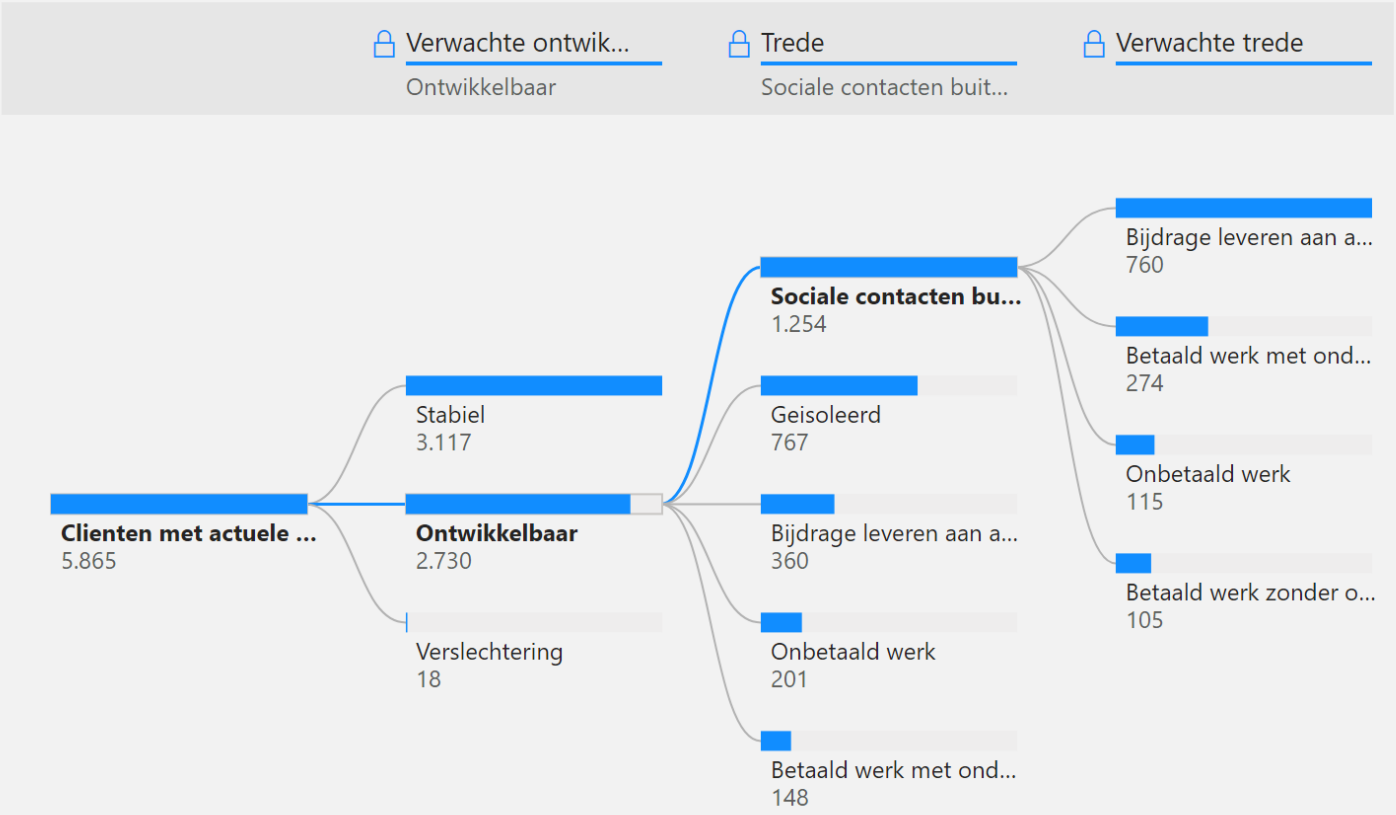
Niet alle inwoners kunnen zich nog ontwikkelen. Hen ondersteunen we bij het onderhouden van hun participatiegraad. Onze schaarse middelen (begeleiding en trajecten) zetten we vooral in op inwoners die nog een stap kunnen zetten in werk of participatie. Deze pagina gaat alleen over inwoners met een bijstandsuitkering.

Start pagina | Voorkomen | Rondkomen | Meedoen

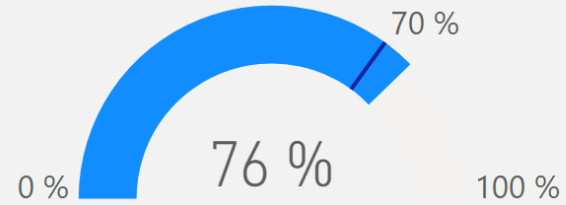
Inkomsten uit werk | Loonkosten subsidie | Participatie ladder

Wat is de verwachte ontwikkeling van inwoners met een bijstandsuitkering?*

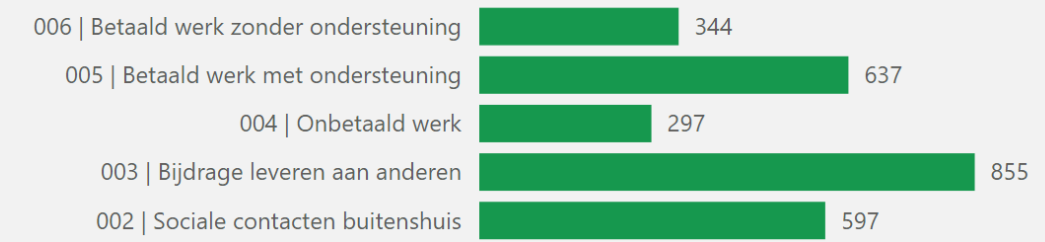
Klik op een onderdeel van de onderstaande visual om onderdelen uit te klappen

Hoeveel % van deze inwoners heeft een actuele beoordeling?

Welk perspectief hebben de inwoners die nog een stap kunnen zetten (die ontwikkelbaar zijn)?

* We registreren participatiemogelijkheden sinds 1 februari 2023, dus is dit nog niet voor alle inwoners geregistreerd

Activerend werk (Arnhemmers doen mee)

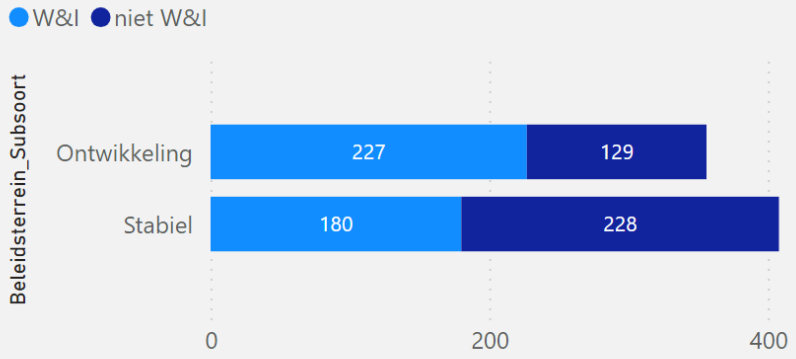
Niet alle inwoners kunnen zich nog ontwikkelen. Hen ondersteunen we bij het onderhouden van hun participatiegraad. Onze schaarse middelen (begeleiding en trajecten) zetten we vooral in op inwoners die nog een stap kunnen zetten in werk of participatie.

Start pagina | Voorkomen | Rondkomen | Meedoen

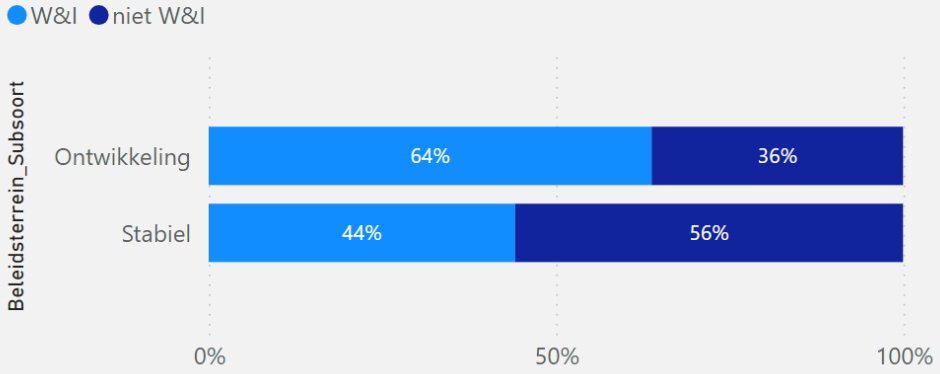
Peilmaand
Mei 2024

Hoeveel inwoners naar ontwikkeling of stabiel?

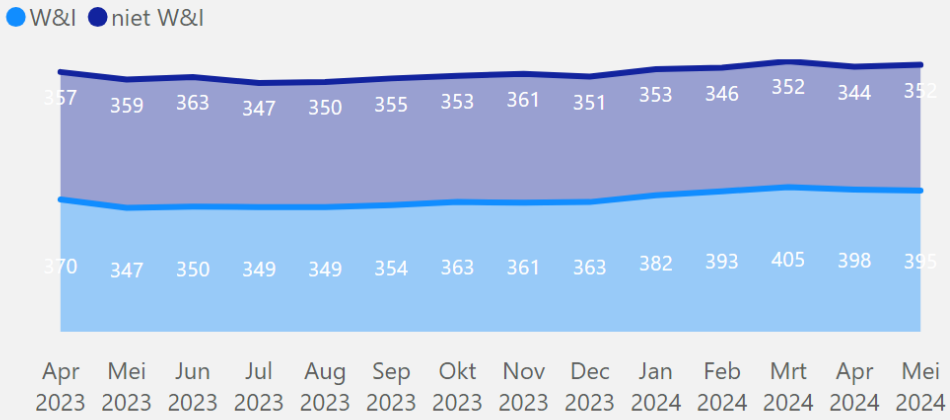
Clienten Activerend werk in peilmaand

Inwoners Activerend werk in peildmaand

Hoeveel inwoners op Activerend werk?

Gestarte werktraject activiteiten?

Inkomsten uit werk | Loonkosten subsidie | Participatie ladder | Activerend werk

Bron	Gegevens bijgewerkt
Toewijzingen Zorg-Lokaal	30-8-2024
Toewijzingen WIZportaal	30-8-2024
Declaraties Zorg-Lokaal	1-9-2024

Bestuursrapportage Zorg

Afdeling Informatie / F&C / SBR
Gemeente Arnhem

1.0 Inleiding

Dit is de digitale Bestuursrapportage Zorg. Deze rapportage is opgesteld om de raad te ondersteunen in zijn kaderstellende en controlerende rol.

Het doel van deze rapportage is om u inzicht te geven in de ontwikkelingen en trends in de WMO-, Beschermd Wonen- & Jeugdzorg. De komende periode gebruiken we om de informatie te completeren en de informatievoorziening verder uit te bouwen.

De Bestuursrapportage Zorg is bereikbaar:

- maandag tot en met vrijdag
- van 7.00 uur tot 22.00 uur.

Technische of inhoudelijke vragen over deze bestuursrapportage kunt u stellen via Kevin Meijer, senior bestuursadviseur, via mailadres kevin.meijer@arnhem.nl.

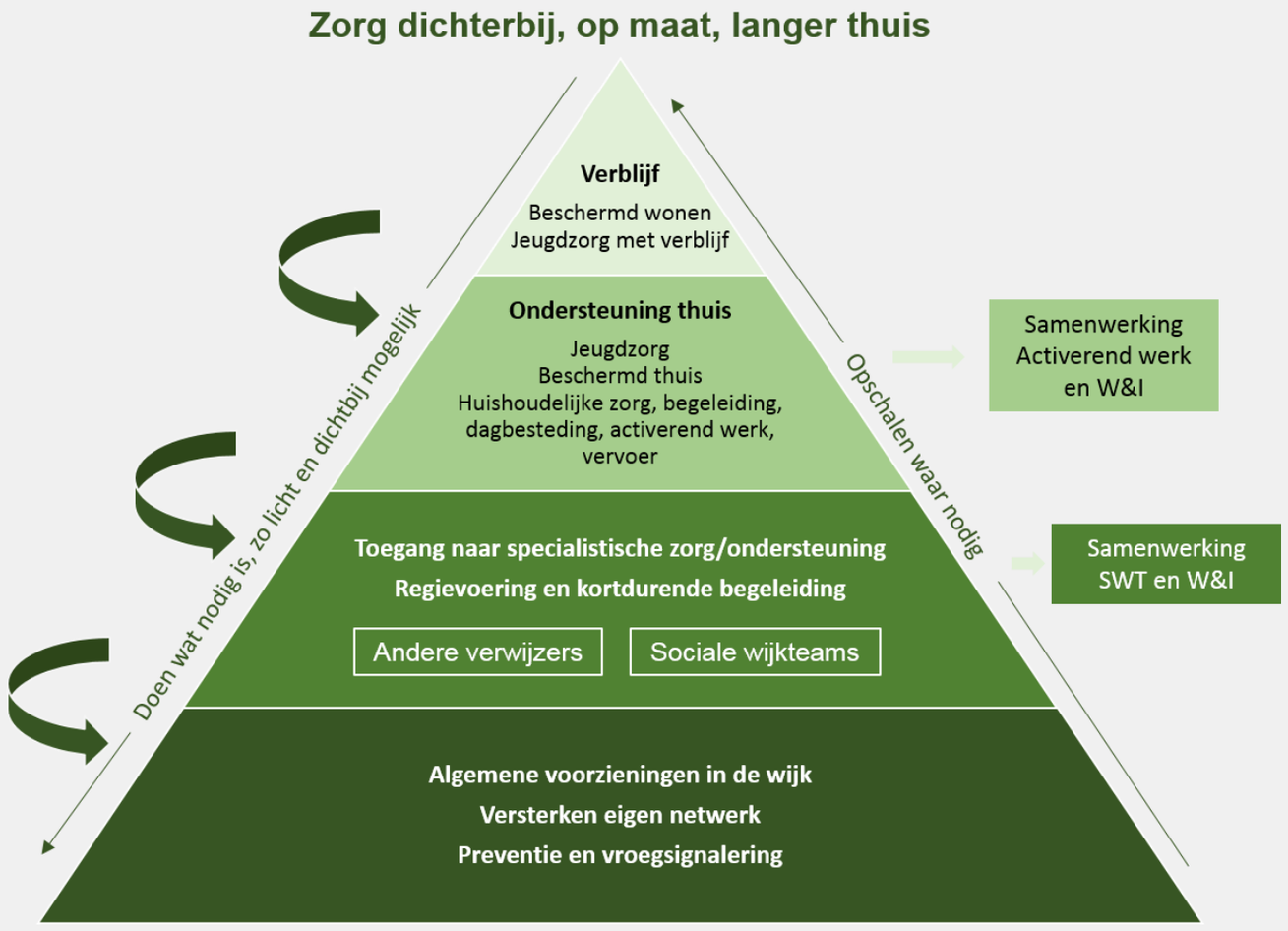
1.1 Doelen Zorgdomein

Dit domein omvat de onderdelen: Wmo, Jeugdzorg, Doelgroepenvervoer, Sociale Wijkteams en Beschermd Wonen.

Doelstelling domein
"We willen inwoners passende zorg en ondersteuning bieden, waardoor mensen zo zelfstandig mogelijk kunnen leven. Dit willen we realiseren door de zorg zo licht mogelijk, zoveel mogelijk dichtbij, binnen het eigen netwerk, in de eigen wijk aan te bieden."

De volgende drie doelstellingen staan centraal:

- Meer kinderen ontwikkelen zich naar zelfstandigheid en ontvangen waar nodig passende zorg.
- Meer volwassenen ontvangen passende zorg, gericht op ontwikkelen of anders stabiliseren van zelfstandigheid.
- Een meer inclusief Arnhem, waarbij meer kwetsbare Arnhemmers (blijven) wonen in de wijk.

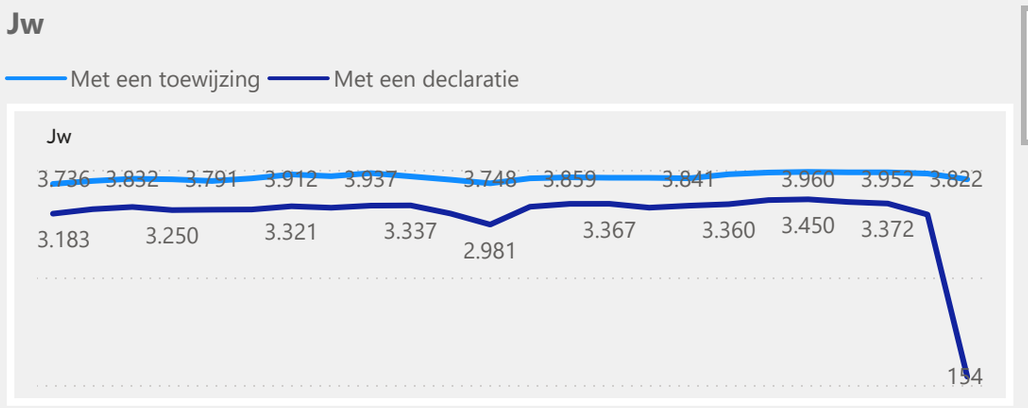
2.0 Jeugdwet Algemene toelichting

In dit tweede hoofdstuk
wordt ingegaan op de verschillende vormen van jeugdzorg: (groeps)begeleiding, behandeling, verblijf, jeugdbescherming en jeugdreclassering. In dit hoofdstuk geven we inzicht in de volgende zorgvormen:

- Begeleiding: het bieden van kortdurende ondersteuning aan kinderen, ouders en/of hun omgeving gericht op het ontwikkelen of stabiliseren van de zelfstandigheid, het welzijn en/of de kwaliteit van het leven van het kind (persoonlijke verzorging, onderwijs, relaties, sociale vaardigheden).
- Behandeling: als een kind psychische problemen heeft (bijvoorbeeld een eetstoornis, autisme of depressie), is er geestelijke gezondheidszorg voor kinderen. Behandeling wordt ook wel GGZ jeugd genoemd.
- Verblijf: er is sprake van jeugdhulp met verblijf als een kind niet thuis slaapt bij het eigen gezin. Het gaat om verblijfsvormen met overnachting, zoals opvang in een pleeggezin, gezinshuizen of een vorm van gesloten jeugdzorg.
- Jeugdbescherming: als het in een gezin onveilig is of de ontwikkeling van een kind in gevaar is, dan kan de kinderrechter een jeugdbeschermingsmaatregel opleggen. Dit kan gaan om een onder toezichtstelling of ouders/verzorgers kunnen het gezag over hun kinderen verliezen. Verder kan de rechter bepalen dat een kind begeleiding krijgt bij terugkeer in de maatschappij na een straf (jeugdreclassering).

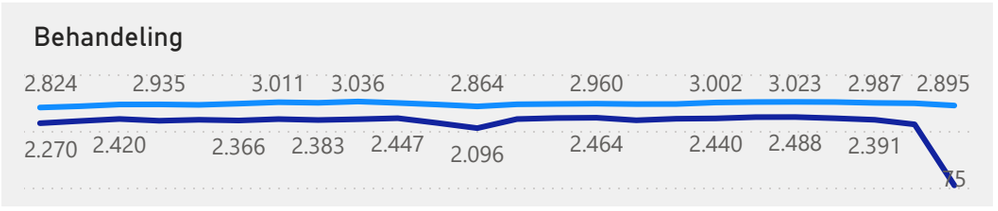
2.1 Jeugdwet aantal personen

Op deze pagina ziet u voor de Jeugdwet:
- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd

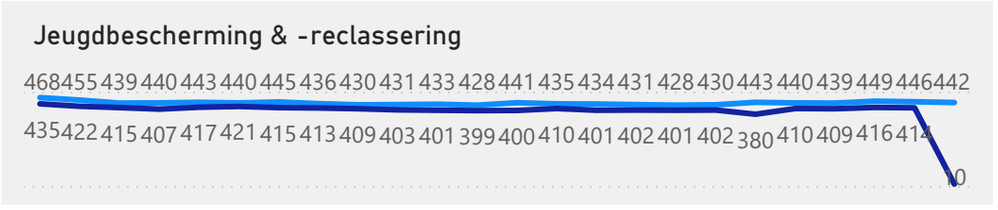

Verlengde Jeugdwet

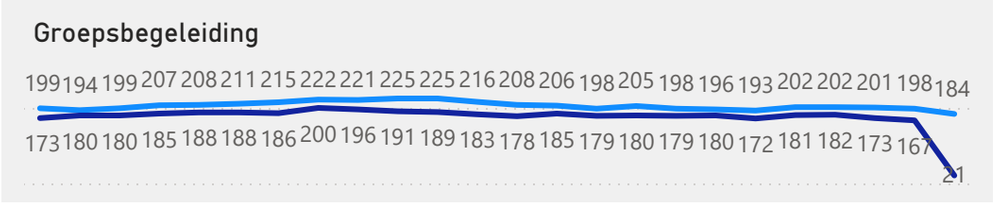
Per beleidsterrein

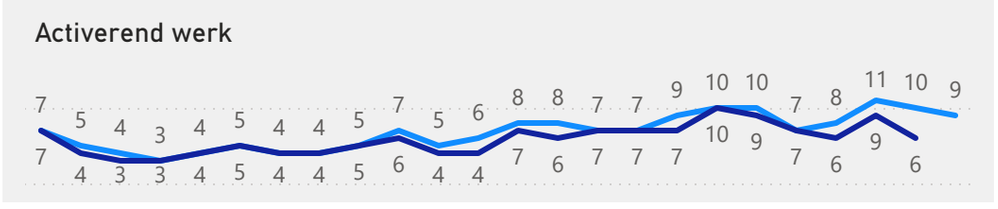

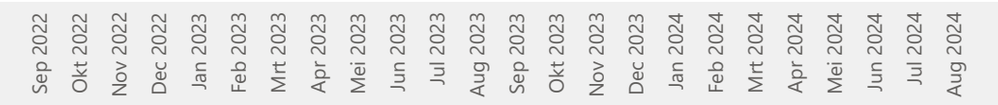

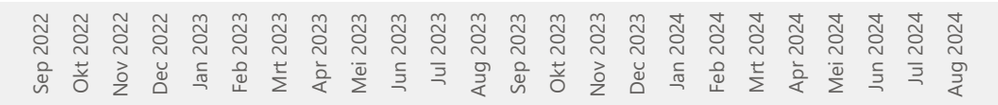

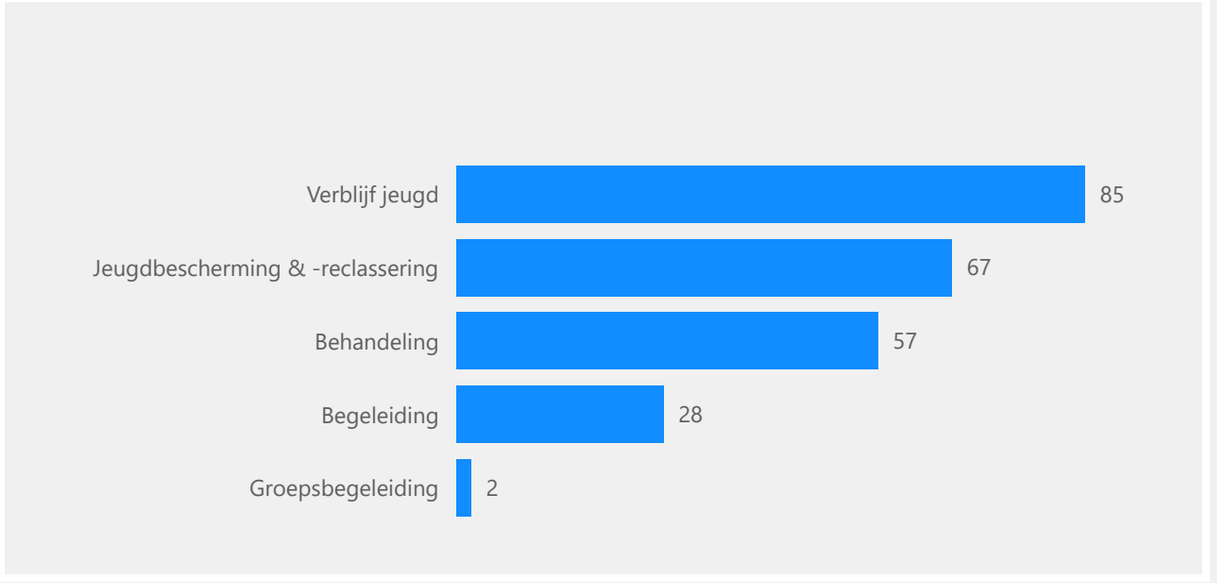
2.1B Jeugdwet aantal personen

Terug naar de vorige pagina

Op deze pagina ziet u voor de Jeugdwet:

- het aantal personen van 18 jaar en ouder met een toewijzing

Aantal personen met een toewijzing o.b.v. de verlengde JW (18 +) in Augustus 2024

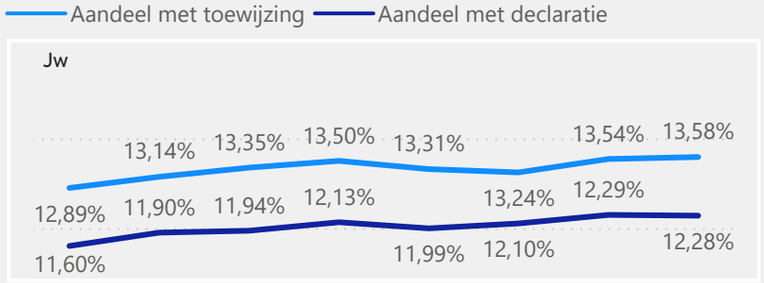

2.2 Jeugdwet aandeel bevolking met een toewijzing

Op deze pagina ziet u voor de Jeugdwet:

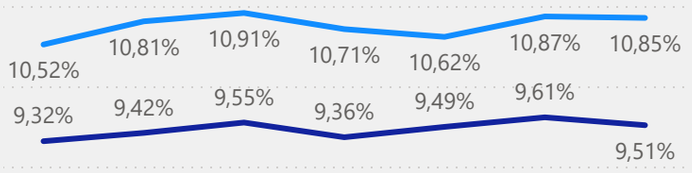
- Het aandeel van de bevolking (0 t/m 17 jaar) met een toewijzing
- Het aandeel van de bevolking (0 t/m 17 jaar) waarvoor is gedeclareerd

Jw

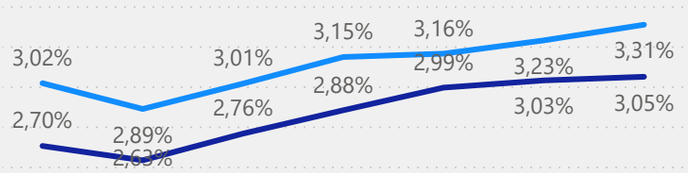

Per beleidsterrein

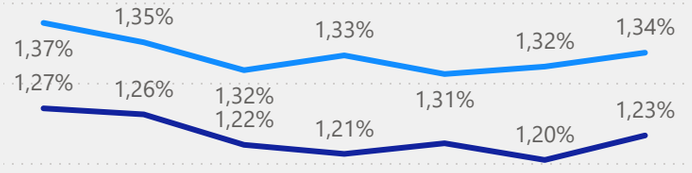
Behandeling

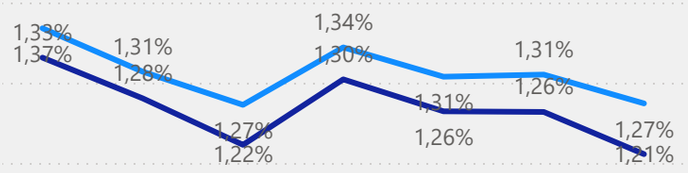
Begeleiding

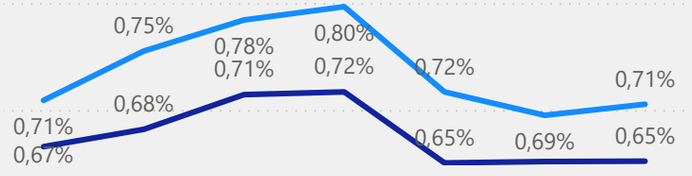
Jeugdbescherming & -reclassering

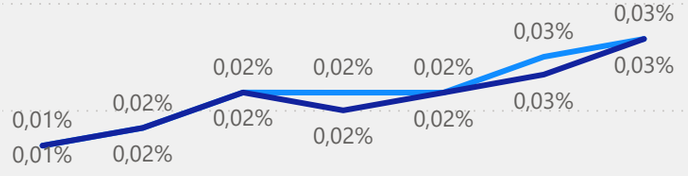
Verblijf jeugd

Groepsbegeleiding

Activerend werk

Q4 2022 Q1 2023 Q2 2023 Q3 2023 Q4 2023 Q1 2024 Q2 2024

Q4 2022 Q1 2023 Q2 2023 Q3 2023 Q4 2023 Q1 2024 Q2 2024

2.3 Jeugdwet Begeleiding aantal personen

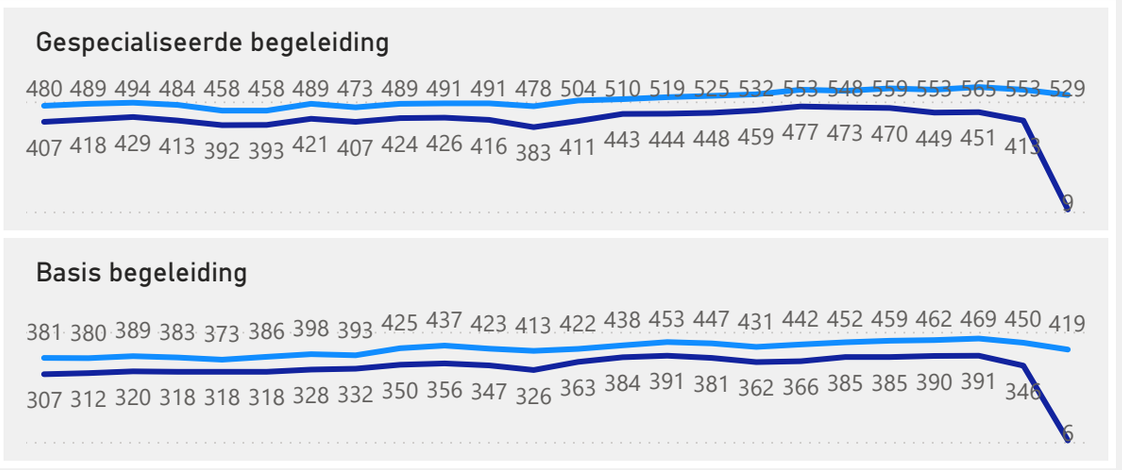
Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Begeleiding binnen de Jeugdwet:

- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd.

Begeleiding

Per sub-beleidsterrein

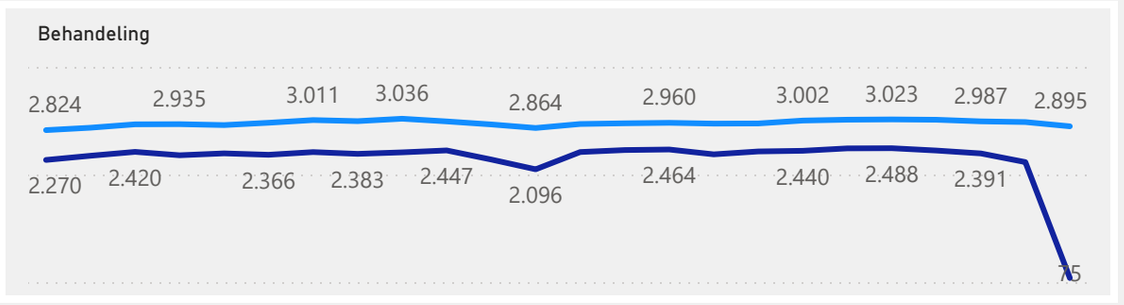
2.4 Jeugdwet Behandeling aantal personen

Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Behandeling binnen de Jeugdwet:

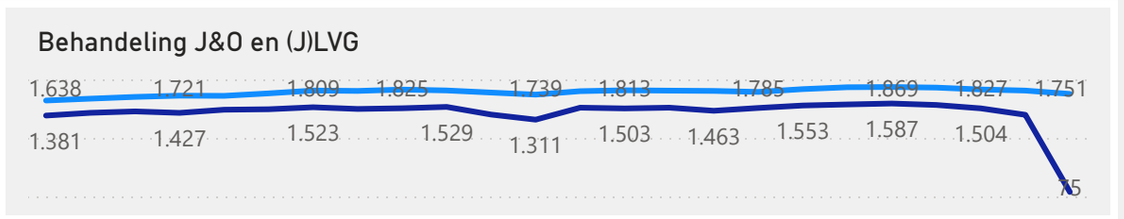
- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd.

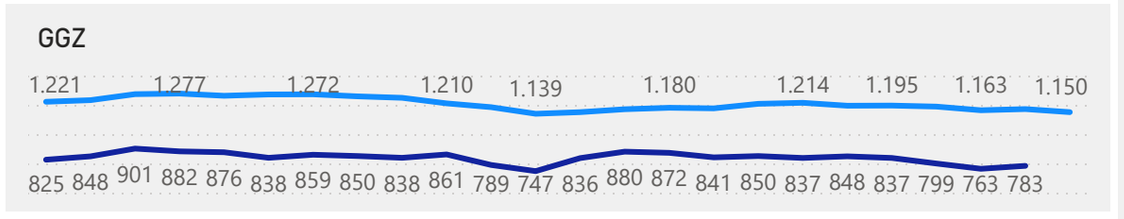
Behandeling

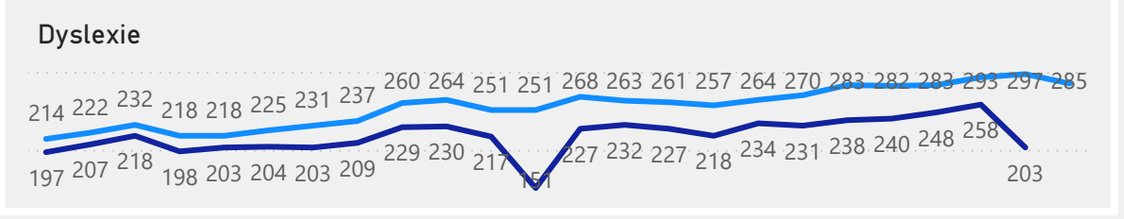
Met een toewijzing — Met een declaratie

Per sub-beleidsterrein

Sep 2022 Okt 2022 Nov 2022 Dec 2022 Jan 2023 Feb 2023 Mrt 2023 Apr 2023 Mei 2023 Jun 2023 Jul 2023 Aug 2023 Sep 2023 Okt 2023 Nov 2023 Dec 2023 Jan 2024 Feb 2024 Mrt 2024 Apr 2024 Mei 2024 Jun 2024 Jul 2024 Aug 2024

2.5 Jeugdwet Verblijf aantal personen

Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Verblijf binnen de Jeugdwet:

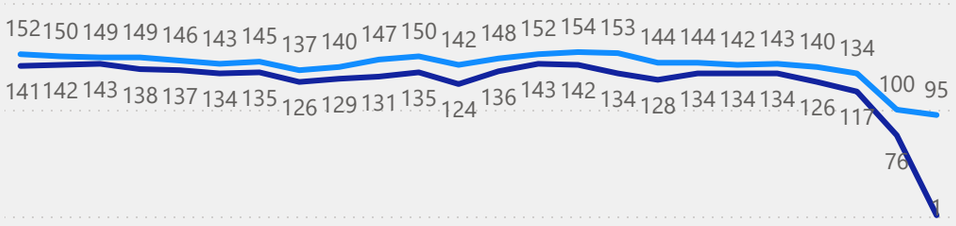
- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd.

Verblijf jeugd

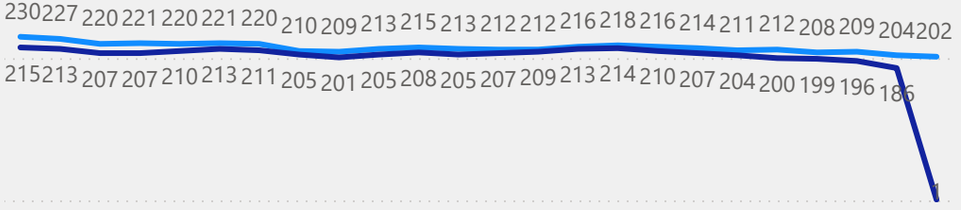

Per sub-beleidsterrein

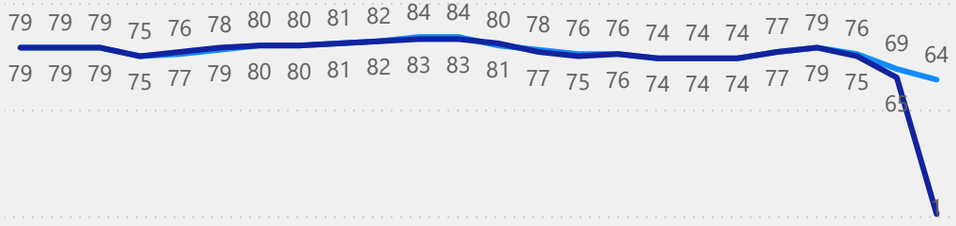
Leef en Behandelgroepen

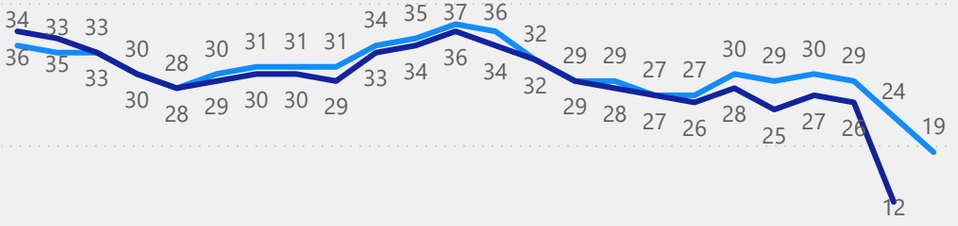
Pleegzorg

Gezinshuizen

Verblijf op terrein

Sep 2022 Okt 2022 Nov 2022 Dec 2022 Jan 2023 Feb 2023 Mrt 2023 Apr 2023 Mei 2023 Jun 2023 Jul 2023 Aug 2023 Sep 2023 Okt 2023 Nov 2023 Dec 2023 Jan 2024 Feb 2024 Mrt 2024 Apr 2024 Mei 2024 Jun 2024 Jul 2024 Aug 2024

2.6 Jeugdwet Jeugdbescherming en -reclassering aantal personen

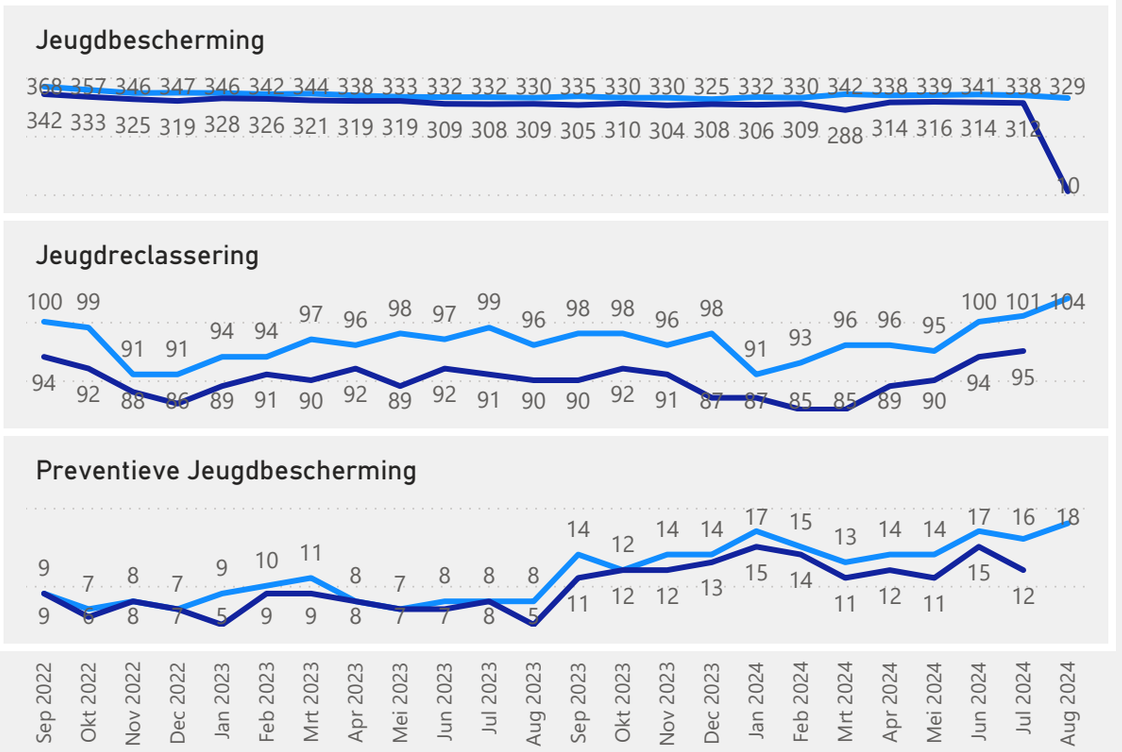
Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Jeugdbescherming- en reclassering binnen de Jeugdwet:

- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd.

Jeugdbescherming & -reclassering

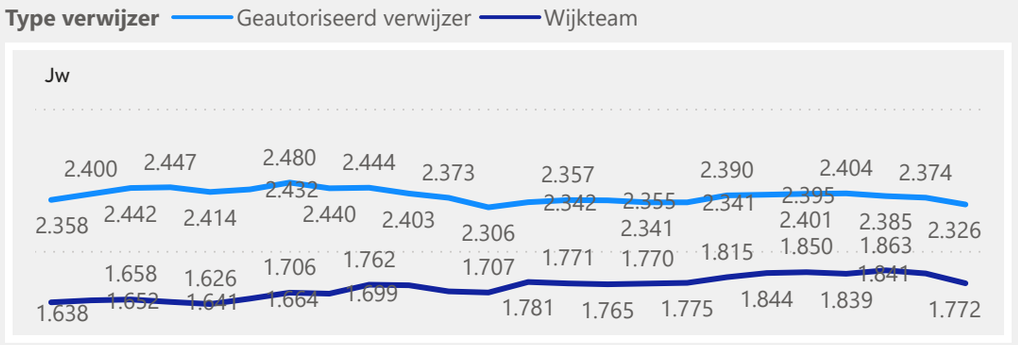
Per sub-beleidsterrein

2.7 Jeugdwet per type verwijzer aantal personen met een toewijzing

Op deze pagina ziet u voor de Jeugdwet het aantal personen met een toewijzing per type verwijzer.

Jeugdwet (JW)

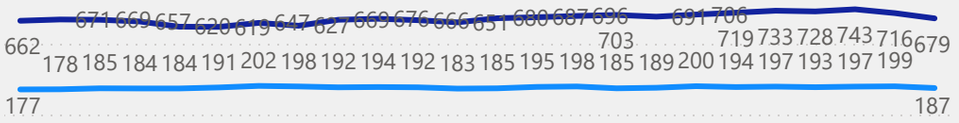

Per beleidsterrein

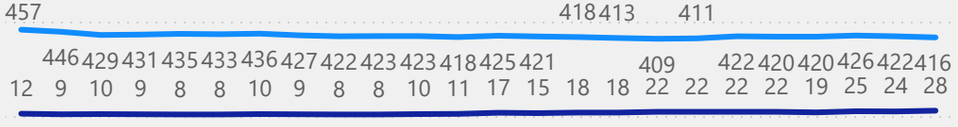
Behandeling

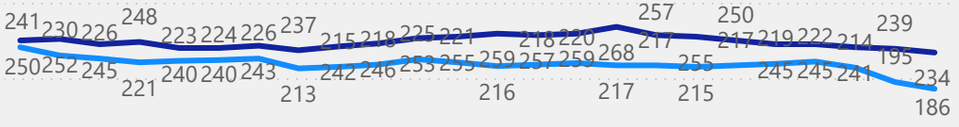
Begeleiding

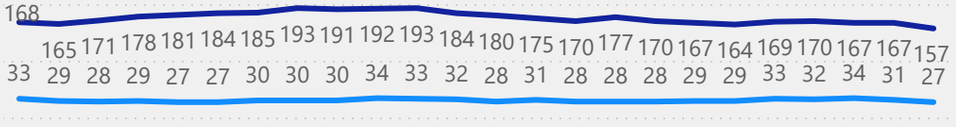
Jeugdbescherming & -reclassering

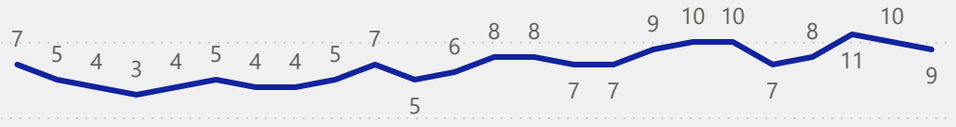
Verblijf jeugd

Groepsbegeleiding

Activerend werk

Sep 2022 Okt 2022 Nov 2022 Dec 2022 Jan 2023 Feb 2023 Mrt 2023 Apr 2023 Mei 2023 Jun 2023 Jul 2023 Aug 2023 Sep 2023 Okt 2023 Nov 2023 Dec 2023 Jan 2024 Feb 2024 Mrt 2024 Apr 2024 Mei 2024 Jun 2024 Jul 2024 Aug 2024

Sep 2022 Okt 2022 Nov 2022 Dec 2022 Jan 2023 Feb 2023 Mrt 2023 Apr 2023 Mei 2023 Jun 2023 Jul 2023 Aug 2023 Sep 2023 Okt 2023 Nov 2023 Dec 2023 Jan 2024 Feb 2024 Mrt 2024 Apr 2024 Mei 2024 Jun 2024 Jul 2024 Aug 2024

2.8 Jeugdwet per type verwijzer aantal personen met een declaratie

Op deze pagina ziet u voor de Jeugdwet het aantal personen met een declaratie per type verwijzer.

Jeugdwet (JW)

Per beleidsterrein

Activerend werk

Begeleiding

Behandeling

Groepsbegeleiding

Jeugdbescherming & -reclassering

Verblijf jeugd

Sep 2022 Okt 2022 Nov 2022 Dec 2022 Jan 2023 Feb 2023 Mrt 2023 Apr 2023 Mei 2023 Jun 2023 Jul 2023 Aug 2023 Sep 2023 Okt 2023 Nov 2023 Dec 2023 Jan 2024 Feb 2024 Mrt 2024 Apr 2024 Mei 2024 Jun 2024 Jul 2024 Aug 2024

3.0 Wmo Algemene toelichting

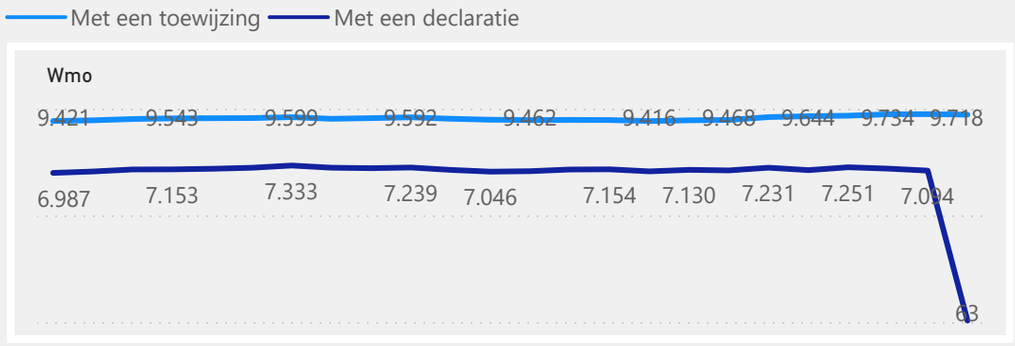
In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de Wmo-zorgvormen huishoudelijke ondersteuning, activerend werk, groeps- en individuele begeleiding en wonen, rollen en vervoer. Gelet op het beperkte volume van groepsbegeleiding wordt deze zorgvorm niet nader toegelicht in de Bestuursrapportage.

3.1 Wmo aantal personen

In de grafiek ziet u voor de Wmo:

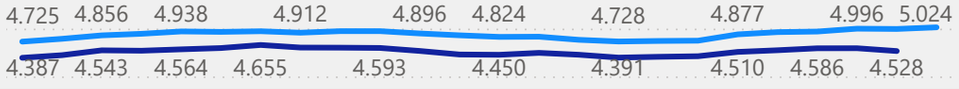
- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd.

Wmo

Per beleidsterrein

Huishoudelijke ondersteuning

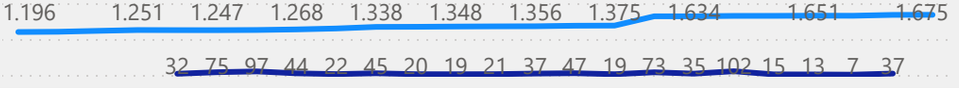
Begeleiding

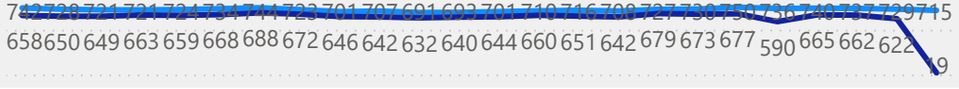
Vervoer

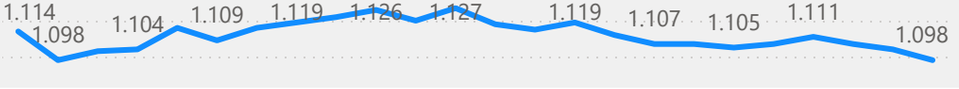
Wonen

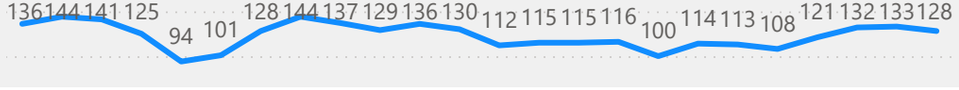
Activerend werk

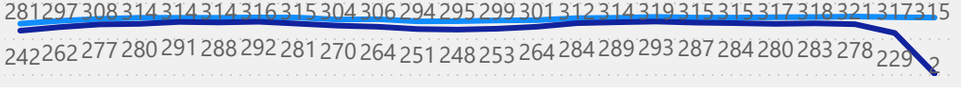
Rollen

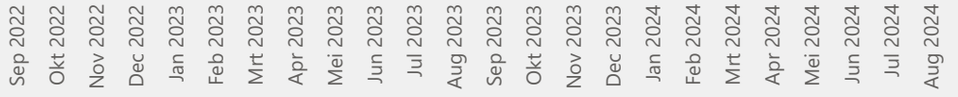
Hulpmiddelen

Groepsbegeleiding

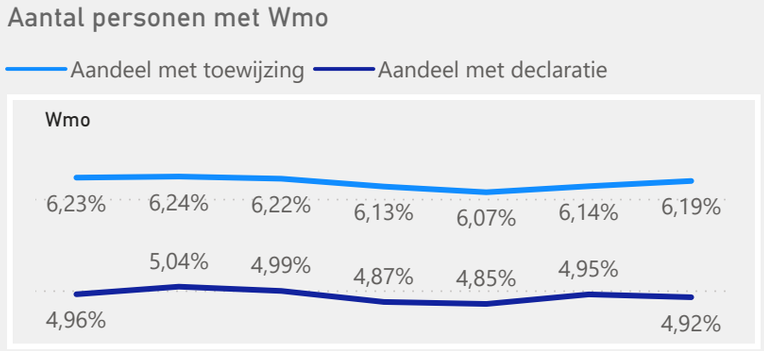

3.2 Wmo aandeel bevolking met een toewijzing

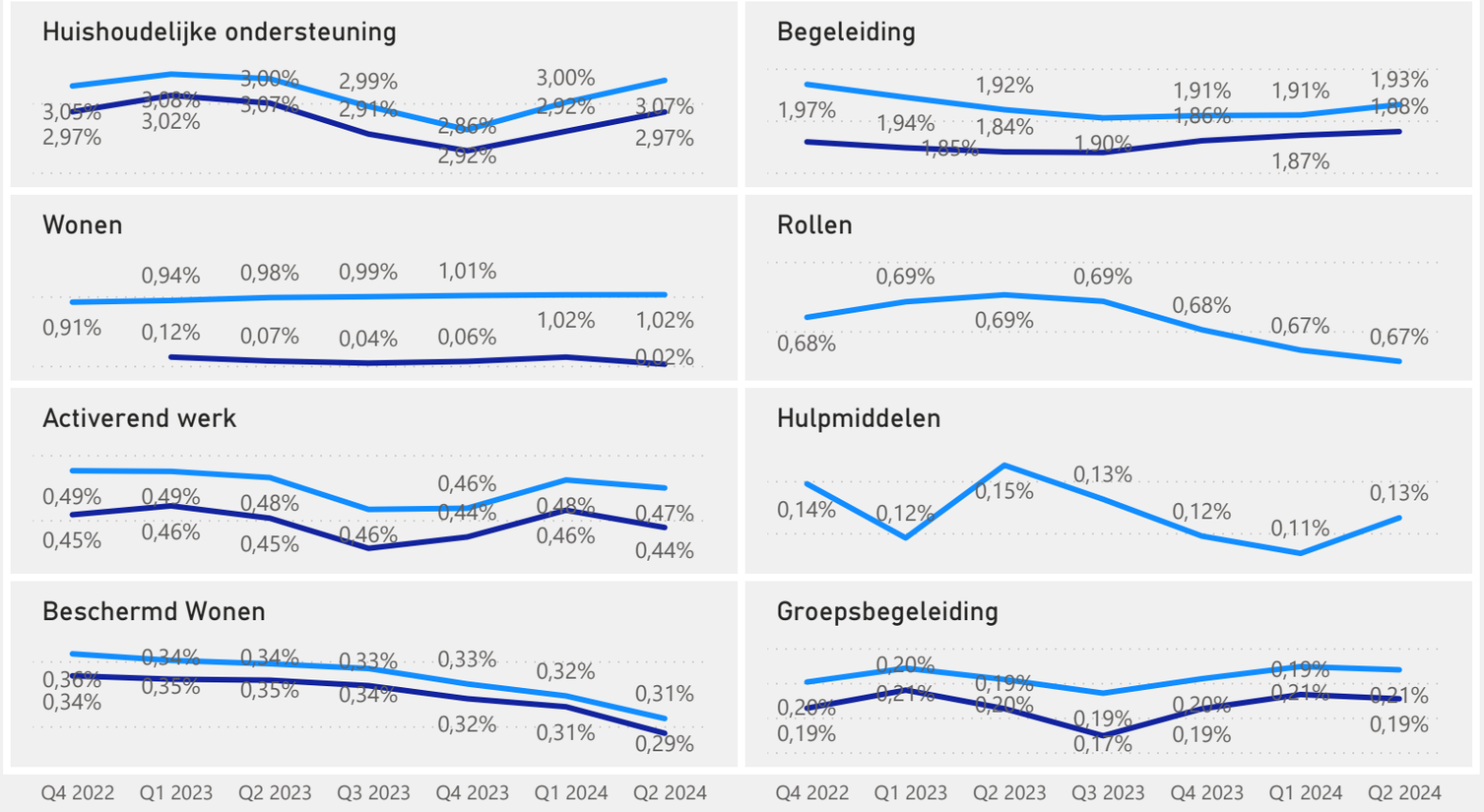
Op deze pagina ziet u voor de Wmo:

- het aandeel van de bevolking (18 jaar en ouder) met een toewijzing
- het aandeel van de bevolking (18 jaar en ouder) met een declaratie

Aantal personen met Wmo

Per beleidsterrein

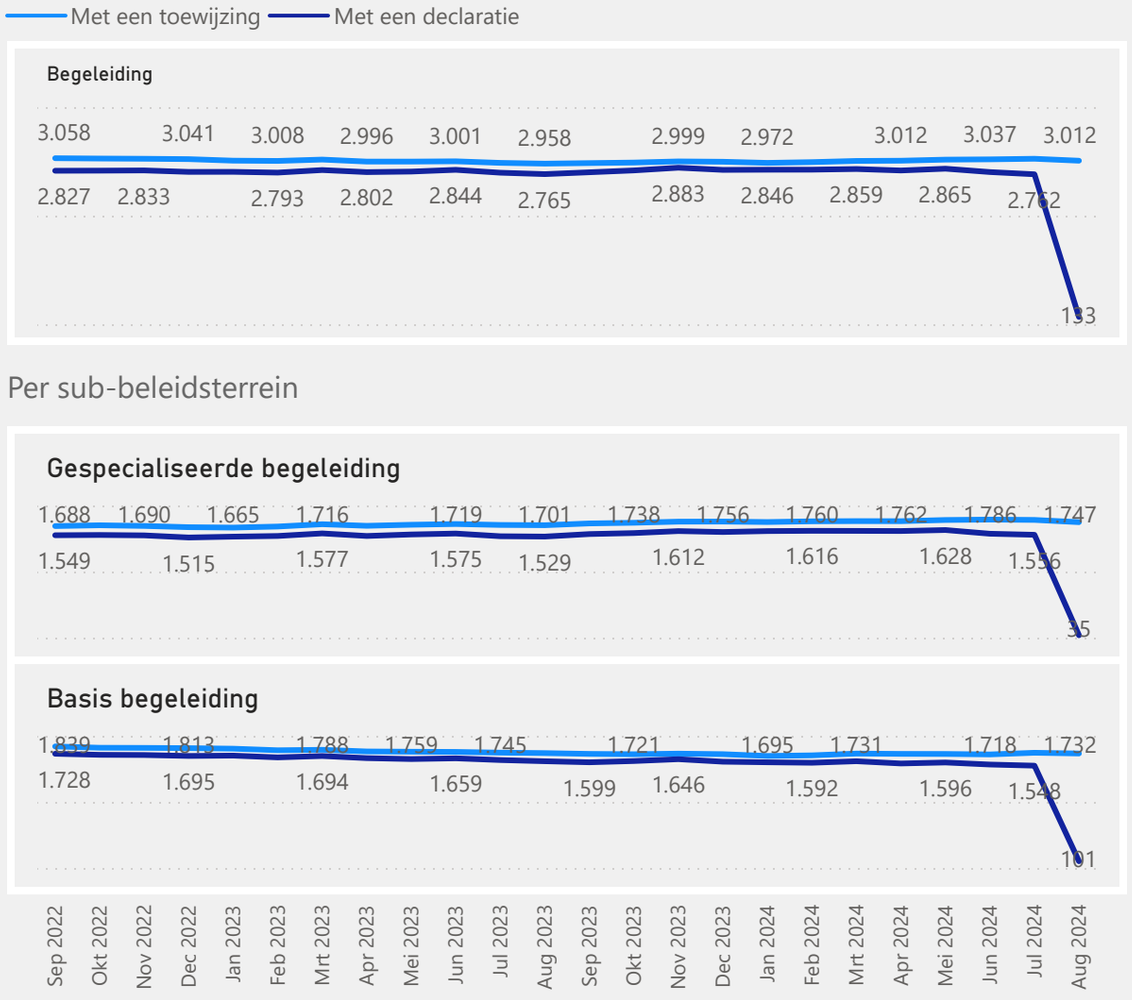
3.3 Wmo Begeleiding aantal personen

Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Begeleiding binnen de Wmo:

- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd

Verhouding Basis-Gespecialiseerd

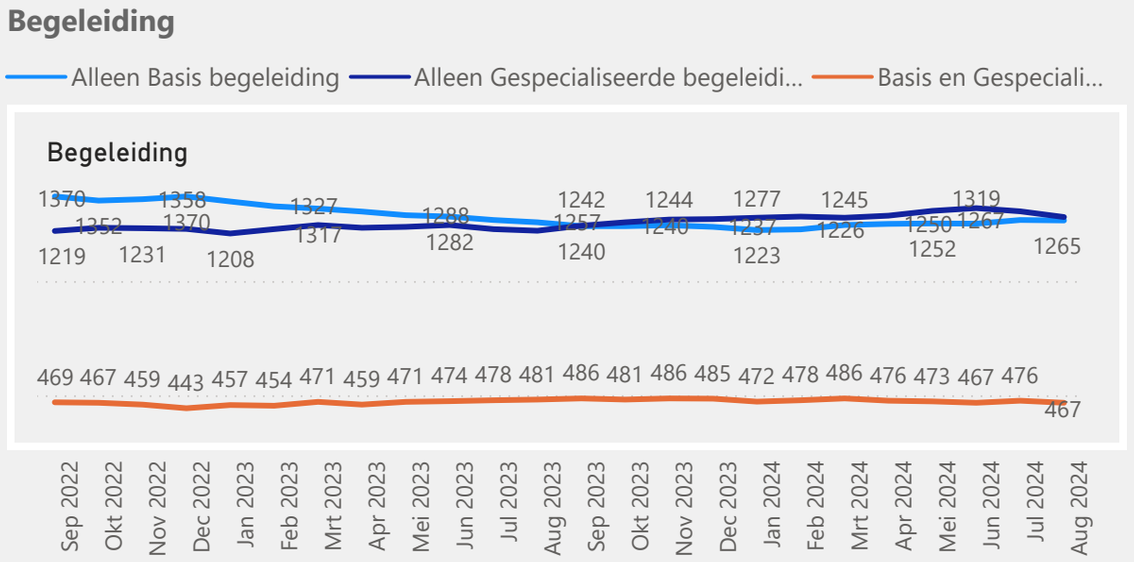
Begeleiding

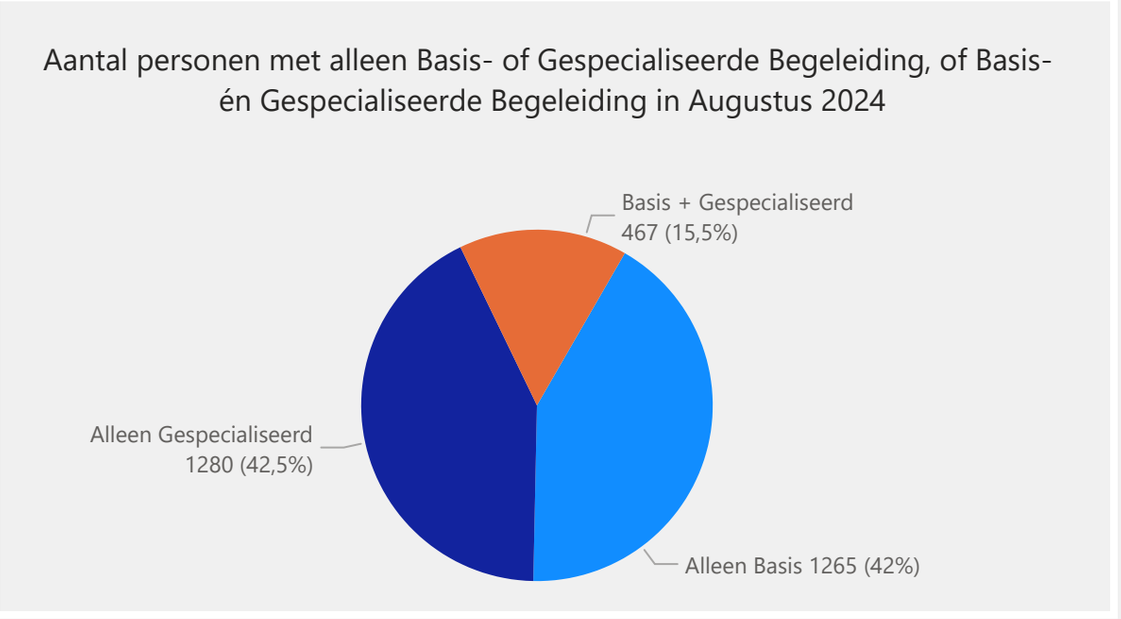

3.3B Wmo Begeleiding aantal personen

Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Begeleiding binnen de Wmo het aantal personen met een toewijzing voor:

- basis begeleiding
- gespecialiseerde begeleiding, of;
- basis- en gespecialiseerde begeleiding tegelijk

Terug naar de vorige pagina

3.4 Wmo Begeleiding bedrag declaratie

Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Begeleiding binnen de Wmo:

- het declaratiebedrag per maand

Begeleiding

Naar sub-beleidsterrein

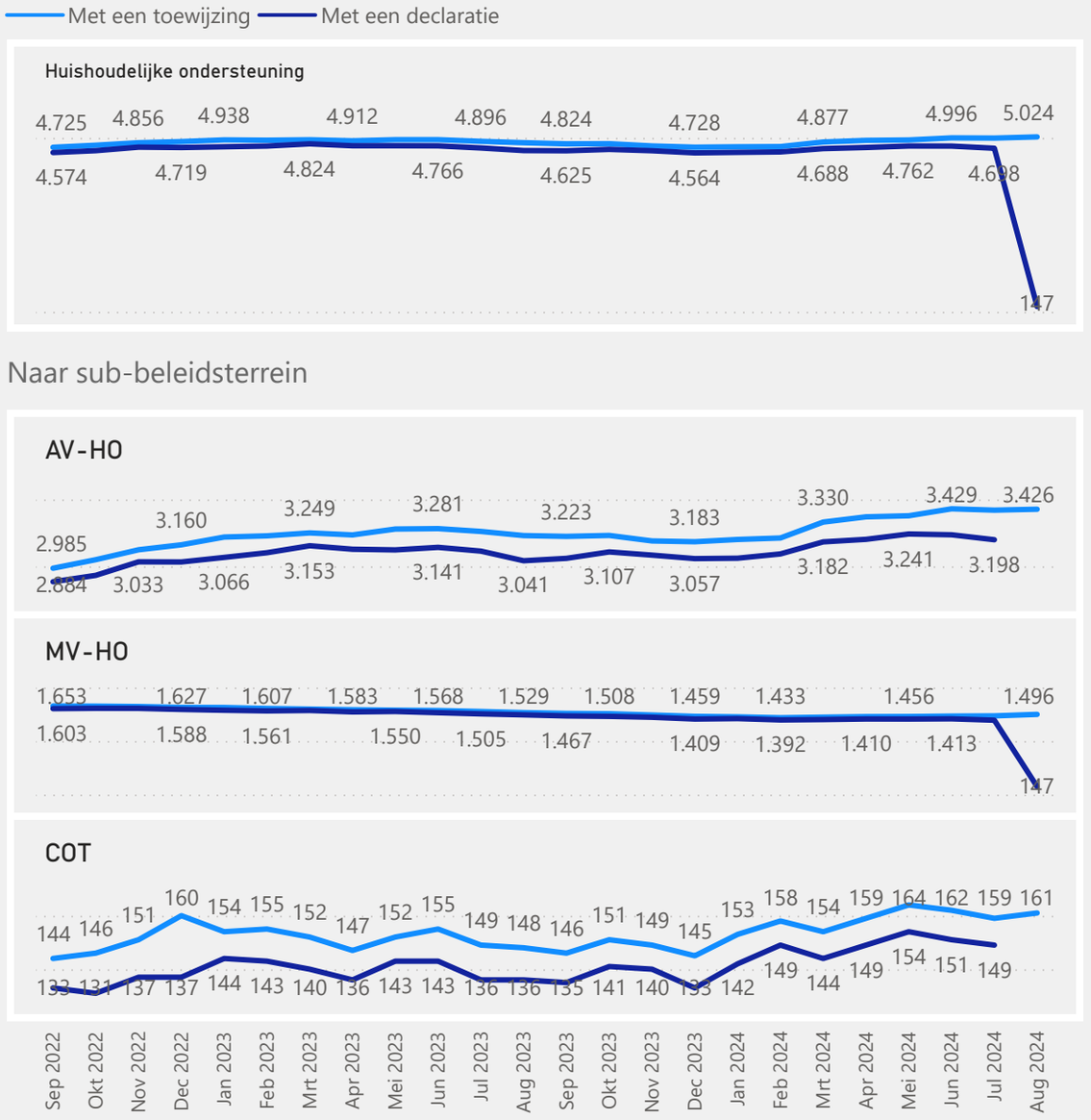

3.5 Wmo Huishoudelijke ondersteuning (HO) aantal personen

Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Huishoudelijke ondersteuning binnen de Wmo:

- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd

Huishoudelijke ondersteuning

3.6 Wmo Wonen aantal personen

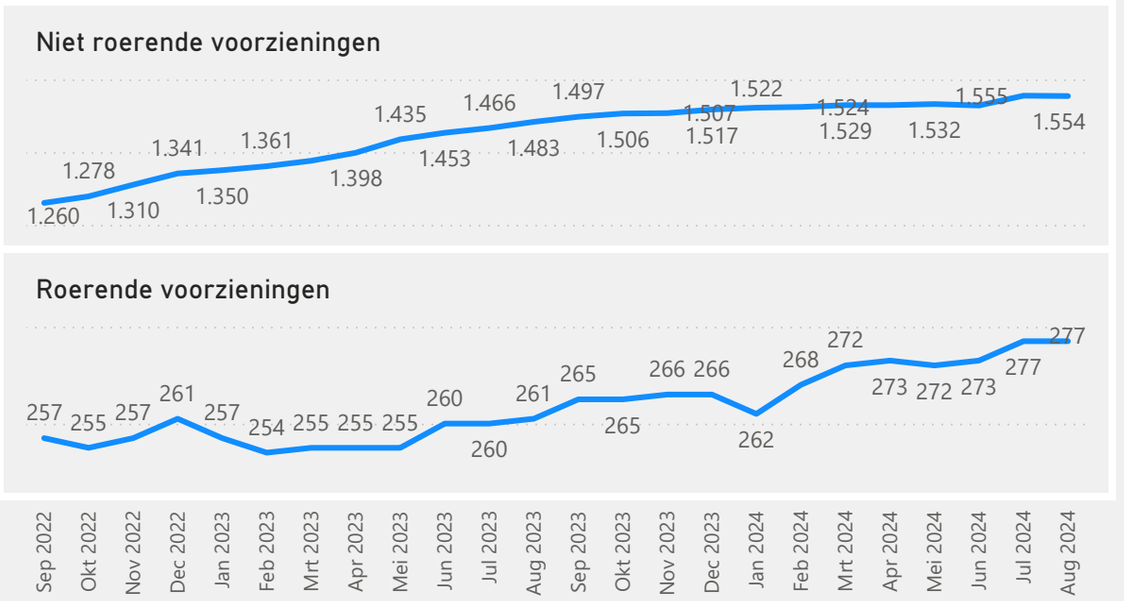
Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Wonen binnen de Wmo:

- het aantal personen met een toewijzing voor een woonvoorziening

Wonen

Per sub-beleidsterrein

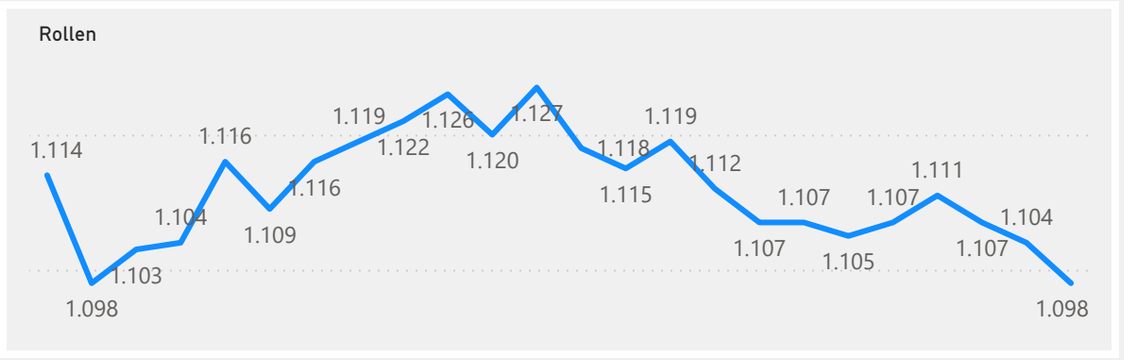

3.7 Wmo Rolstoelen aantal personen

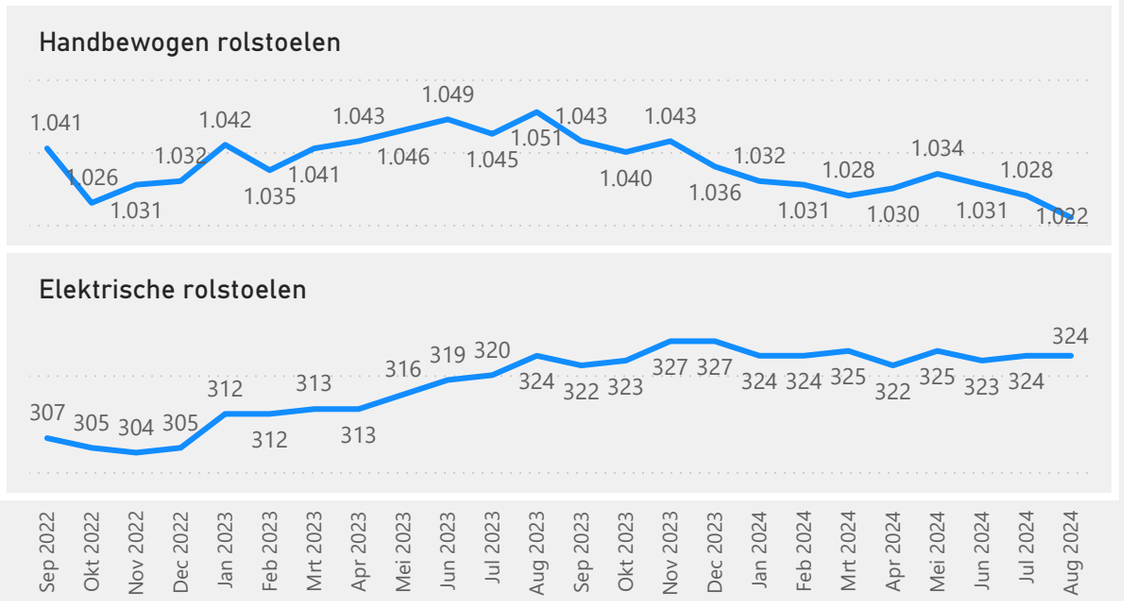
Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Rolstoelen binnen de Wmo:

- het aantal personen met een toewijzing voor een rolstoel

Rollen

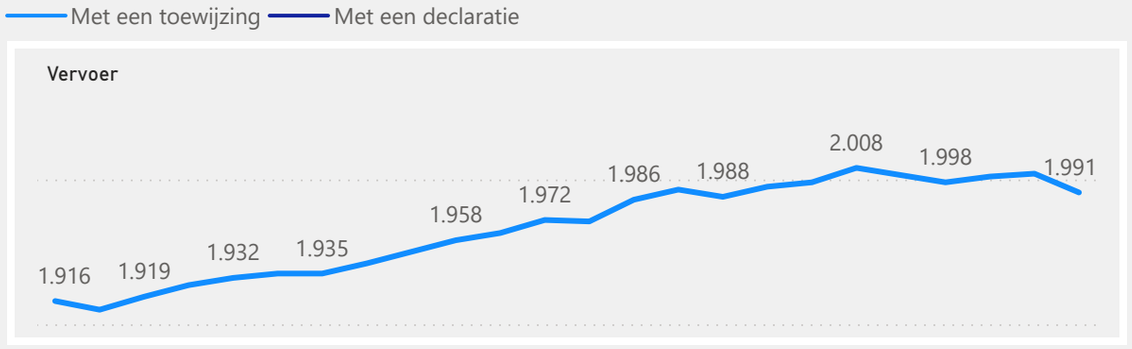
Naar sub-beleidsterrein

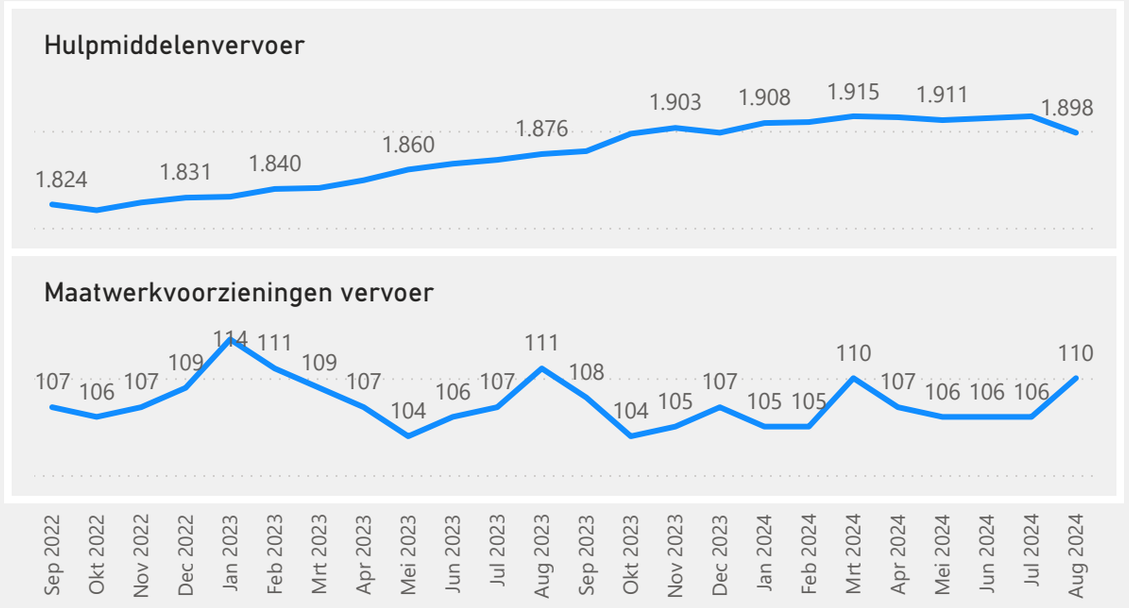
3.8 Wmo Vervoer aantal personen

In de grafiek ziet u voor de Jeugdwet:
- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd]

Vervoer

Naar sub-beleidsterrein

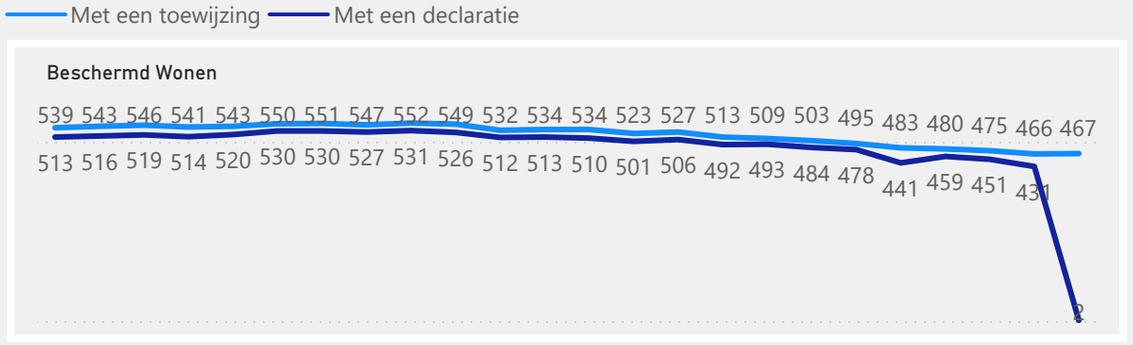
4.0 Beschermd wonen algemene toelichting

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de zorgvorm Beschermd Wonen.
Beschermd wonen wordt toegewezen aan inwoners die tijdelijk een vorm van 24-uurs toezicht of aanwezigheid nodig hebben vanwege psychische of ernstige psychosociale problemen en een daarmee gepaard gaande beperkte regie over het leven.
Daarnaast wordt ingezet op preventie en toegewerkt naar meer inzet op ambulante ondersteuningsvormen (beschermd thuis).

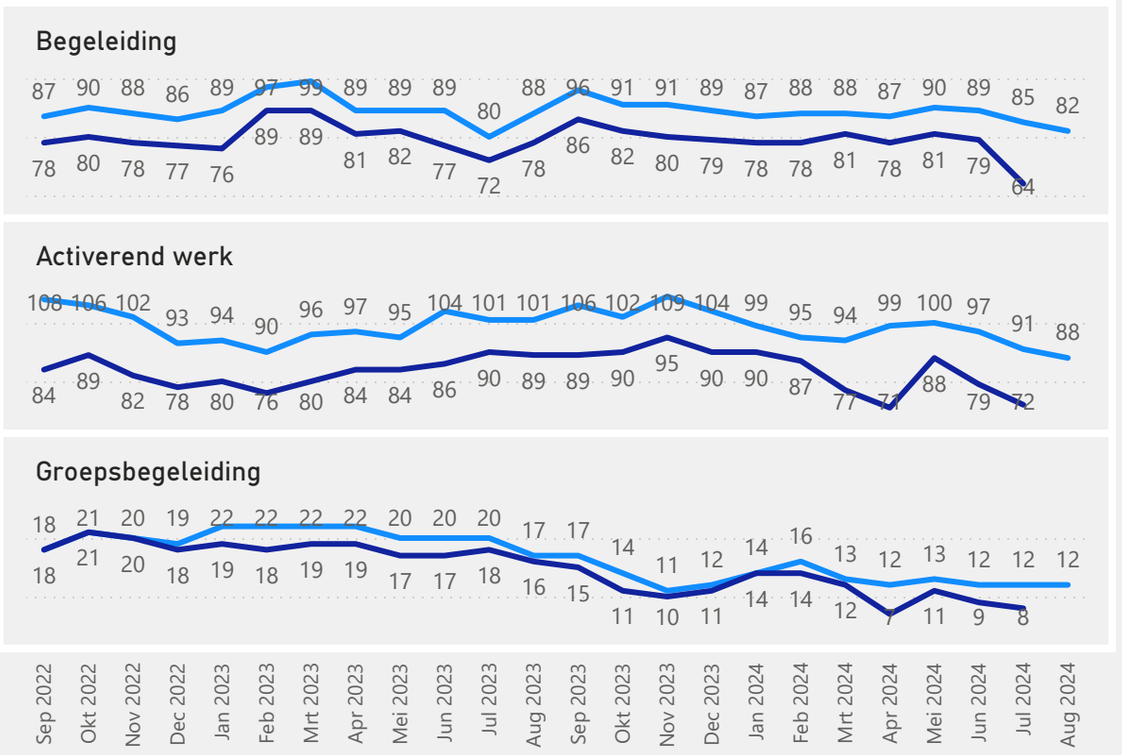
4.1 Beschermd Wonen aantal personen

Op deze pagina ziet u voor Beschermd wonen:
- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd

Beschermd Wonen

Personen binnen beschermd wonen hebben ook:

PGB, ZIN en Leeftijd

Intra- en extramuraal

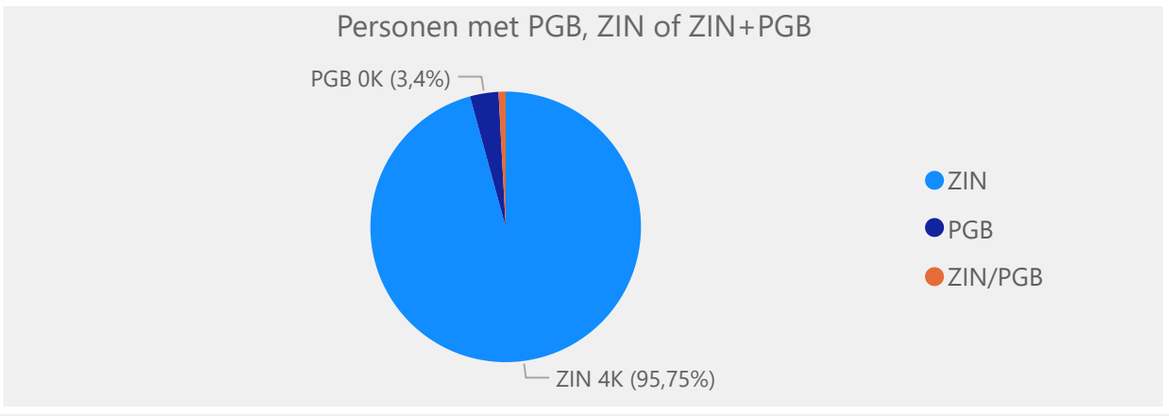
Regio + Gebied

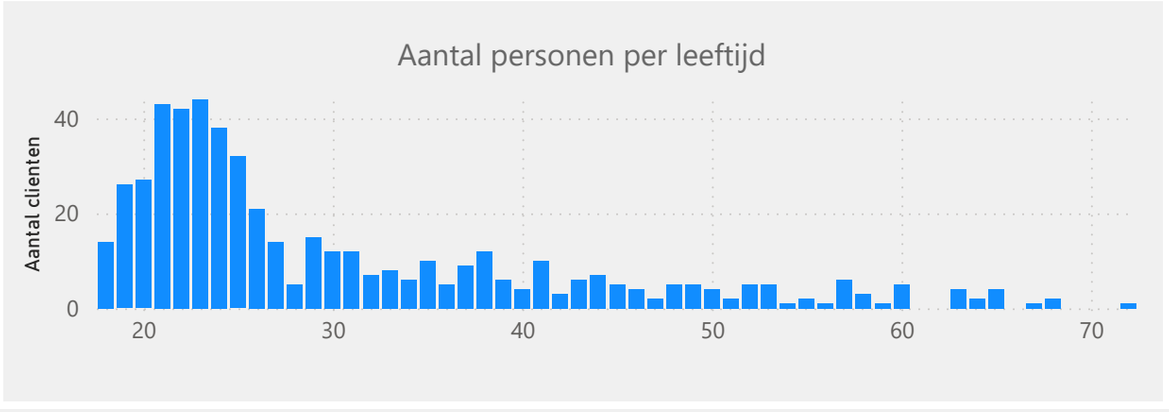
4.1B Beschermd Wonen PGB, ZIN en Leeftijd

Op deze pagina ziet u voor Beschermd wonen:
- het aantal personen met een toewijzing Zorg in Natura (ZIN)
- het aantal personen met een toewijzing Persoonsgebonden Budget (PGB)
- Een combinatie van toewijzingen ZIN + PGB

Aantal personen met een toewijzing in Augustus 2024

Terug naar de vorige pagina

4.1C Beschermd Wonen Regio en Gebieden

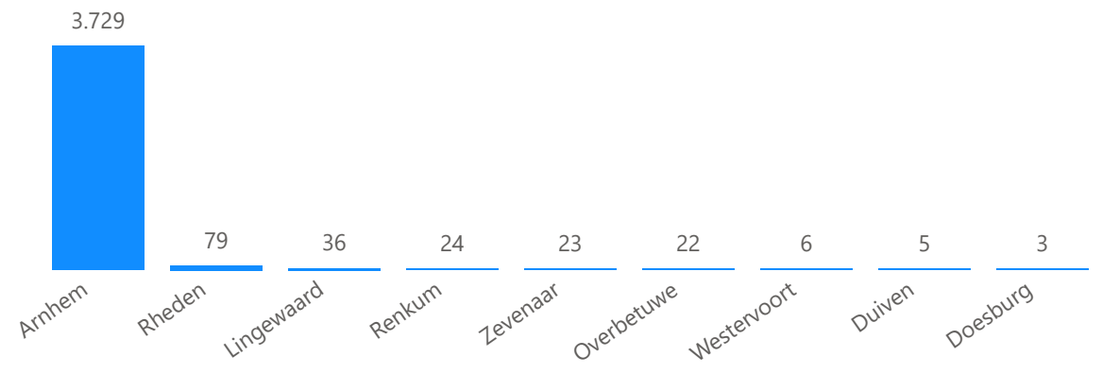
Op deze pagina ziet u voor Beschermd wonen:

- het aantal personen met een toewijzing per Regio-gemeente

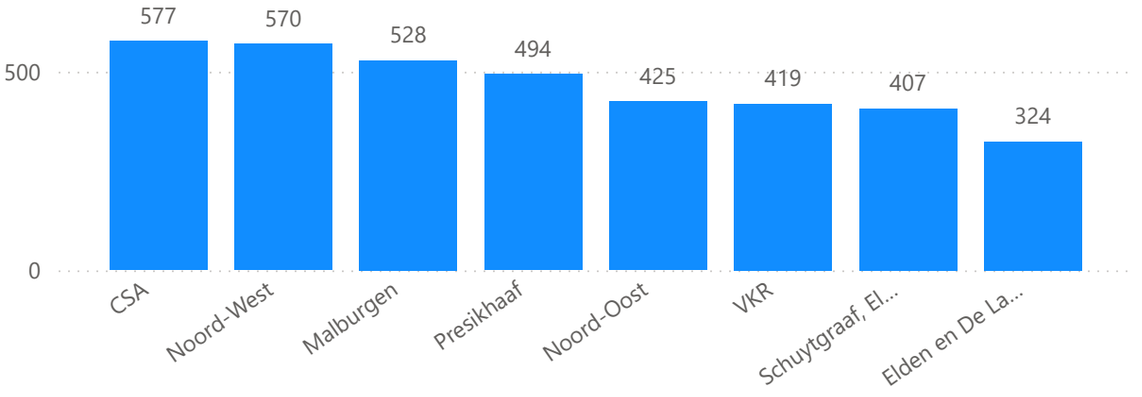
Terug naar de vorige pagina

Aantal personen met een toewijzing in Augustus 2024

Per regiogemeente

Per gebied in Arnhem

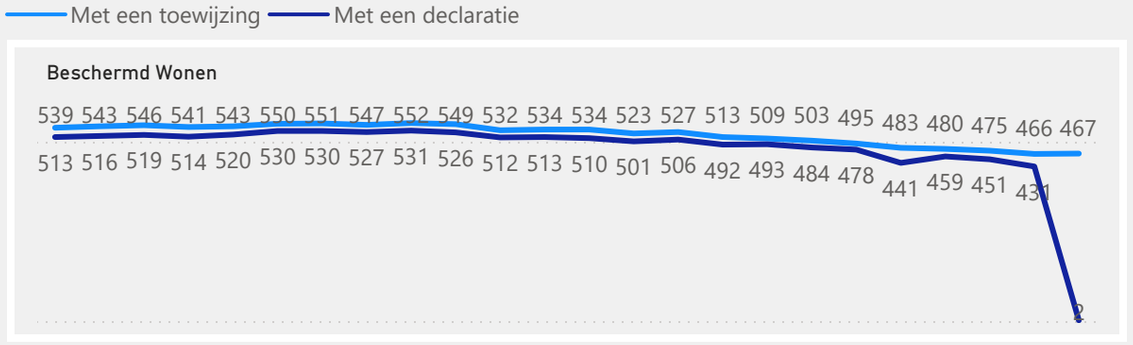

4.2 Beschermd Wonen Intra- extramuraal aantal personen

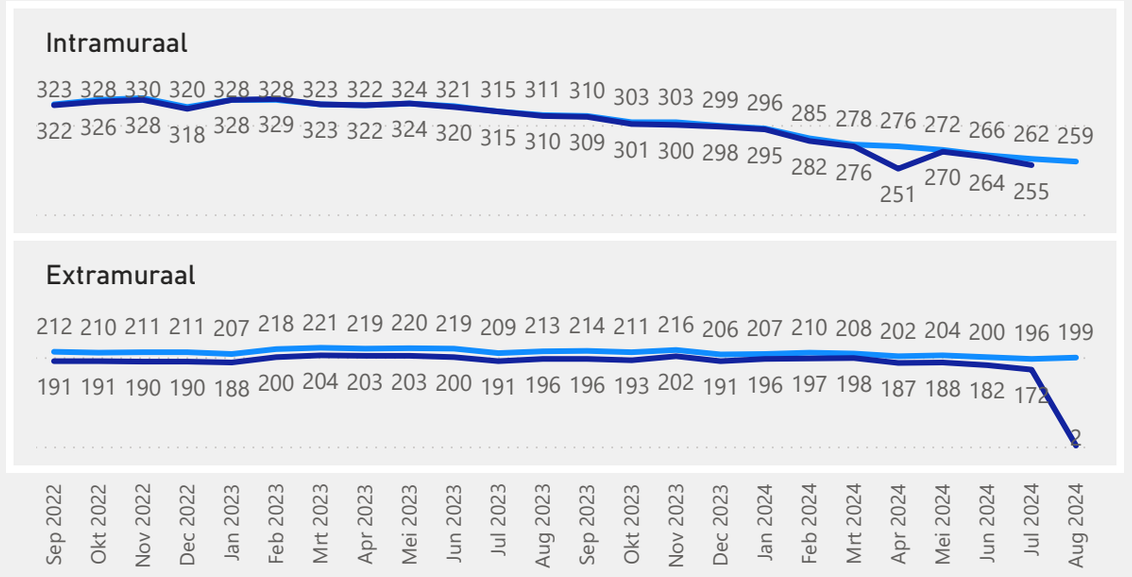
Op deze pagina ziet u voor Bescherm wonen:

- het aantal personen met een toewijzing uitgesplitst naar intra- en extramuraal
- het aantal personen met een declaratie uitgesplitst naar intra- en extramuraal

Beschermd Wonen

Per sub-beleidsterrein

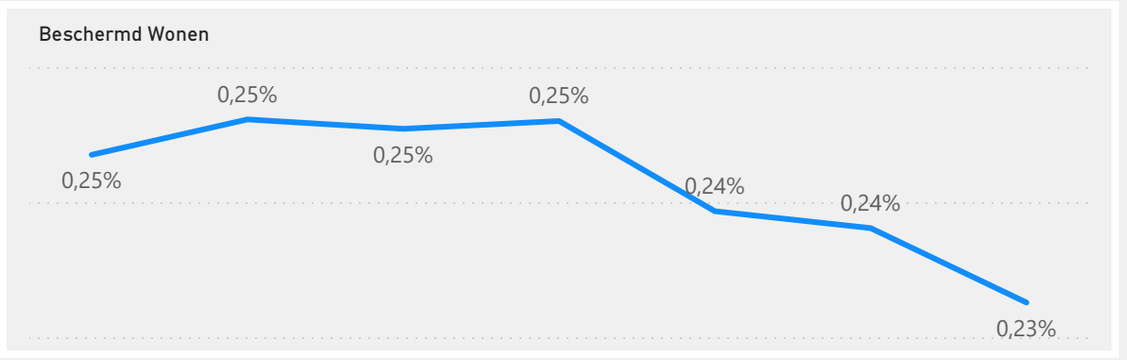
4.3 Wmo Beschermd Wonen aandeel bevolking Arnhem

Op deze pagina ziet u voor Beschermd wonen in Arnhem*:

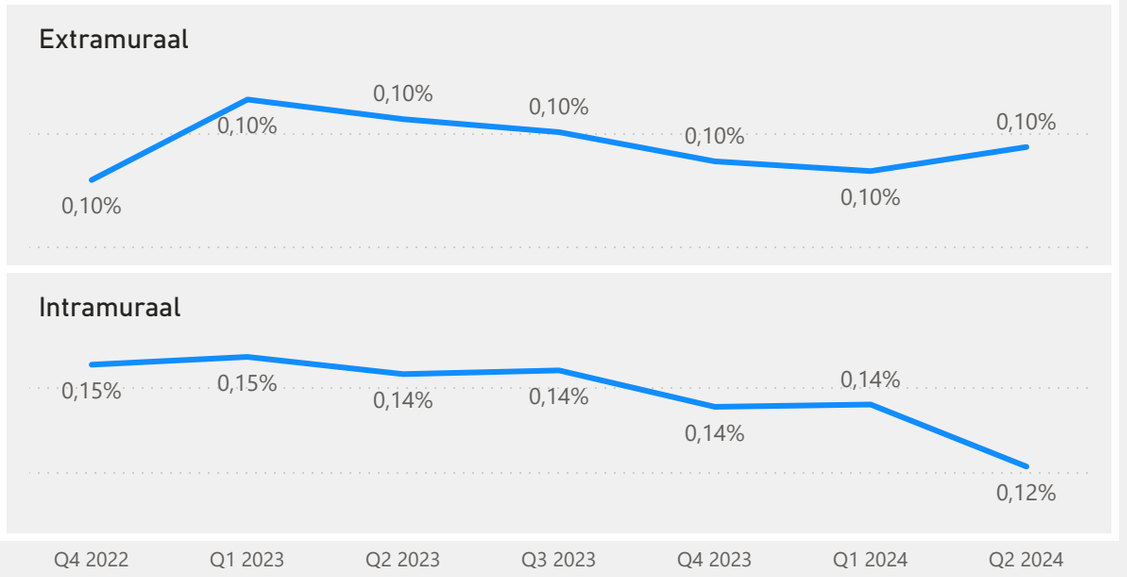
- het aandeel van de bevolking personen met een toewijzing

**Hierbij is het aantal personen met een toewijzing Bescherm wonen in Arnhem afgezet tegen de totale bevolking (18+) in Arnhem*

Beschermd Wonen

Per sub-beleidsterrein

5. Kwaliteit, Toezicht en Handhaving

Dit hoofdstuk geeft inzicht in de aanpak en resultaten t.a.v. kwaliteit, toezicht en handhaving. Deze aanpak is onder te verdelen naar:
1. Verhogen en toetsen van de kwaliteitseisen aan de voorkant en
2. Intensiveren van toezicht bij aanbieders.

In de raadsbrief *Voortgang aanpak toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid zorg* d.d. 9 november 2021 wordt deze intensievere aanpak uitgebreid toegelicht.

Verhogen en toetsen van kwaliteitseisen aan de voorkant
In de afgelopen periode zijn de kwaliteitseisen verhoogd en verwerkt in de nieuwe inkoop. Dit betreft zowel eisen die we stellen aan de organisatie van de aanbieder als eisen bij het leveren van bepaalde zorgvormen. Alle zorgvormen, die regionaal worden ingekocht, zijn medio 2020 opnieuw ingekocht. Dit heeft geleid tot een daling van het aantal gecontracteerde aanbieders. Tijdens de inkoop zijn diverse aanbieders afgevallen, waarover de gemeente Arnhem negatieve signalen had ontvangen. De nieuwe inkoop heeft ertoe bijgedragen dat we beter het kaf van het koren hebben gescheiden.

Intensiveren van toetsing bij aanbieders
Het blijft van belang om aanbieders te toetsen op kwaliteit en rechtmatigheid van geleverde zorg. Naast signaalgestuurd toezicht wordt nu ook een steekproefsgewijze toetsing uitgevoerd, waarbij een deel van de aanbieders jaarlijks op kwaliteit wordt getoetst (via zogenaamde Quick scans). Deze toetsing wordt via de regionale inkooporganisatie Inkoop SDCG uitgevoerd door de VGGM. Daarnaast vinden op het gebied van rechtmatigheid jaarlijks risicoanalyses plaats op basis waarvan vervolgacties worden bepaald.

In onderstaande tabel zijn de resultaten van de aanpak zichtbaar.

Indicator	**Aantal**
Aantal lopende kwaliteitsonderzoeken door VGGM	
Aantal lopende rechtmatigheidsonderzoeken door Handhaving	
Aantal afgeronde kwaliteitsonderzoeken door VGGM	
Aantal afgeronde rechtmatigheidsonderzoeken door Handhaving	
Aantal afgeronde Quick scans rechtmatigheid	
Aantal uitgevoerde Quick scans kwaliteit	
Aantal lopende Quick scans rechtmatigheid	
Aantal lopende cliëntenstops	
Aantal lopende betaalstops (niet langer vergoeden van declaraties)	
Aantal beëindigde contracten (buiten de inkoop per 01-07-2020)	
Aantal terugvorderingen bij aanbieders	
Totaalbedrag terugvorderingen	

Afgeronde rechtmatigheidsonderzoeken worden na een zorgvuldige procedure openbaar gemaakt en zijn te vinden op internet: https://wob.arnhem.nl/pages/rechtmatigheidsonderzoeken.

6.0 Kerncijfers Wmo/JW ZIN (Gemiddelde bedragen en aantallen van ZIN per maand)

over de laatste drie maanden zijn nog niet alle declaraties ontvangen

Gemiddeld bedrag en aantal per maand van September 2022 t/m Mei 2024.

Jaar	2022			2023			2024		
Wet	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaratie	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaratie	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaratie
Wmo	**11.974**	**7.926**	**€ 5.151.233**	**12.114**	**7.989**	**€ 5.425.452**	**12.108**	**7.581**	**€ 5.599.309**
Activerend werk	**721**	**655**	**€ 310.212**	**708**	**654**	**€ 319.090**	**733**	**657**	**€ 344.056**
Begeleiding	**2.919**	**2.687**	**€ 1.505.234**	**2.872**	**2.694**	**€ 1.515.290**	**2.889**	**2.737**	**€ 1.715.615**
Beschermd Wonen	**524**	**516**	**€ 1.766.609**	**523**	**517**	**€ 1.837.907**	**485**	**471**	**€ 1.715.156**
Groepsbegeleiding	**288**	**265**	**€ 120.200**	**295**	**273**	**€ 128.452**	**304**	**285**	**€ 149.804**
Huishoudelijke ondersteuning	**4.624**	**4.477**	**€ 1.272.538**	**4.702**	**4.531**	**€ 1.412.468**	**4.661**	**4.495**	**€ 1.568.544**
Hulpmiddelen	**137**			**121**			**111**		
Niet van toepassing	**329**			**305**			**275**		
Rollen	**1.105**			**1.118**			**1.107**		
Schulddienstverlening	**1.671**	**616**	**€ 168.628**	**1.808**	**591**	**€ 153.692**	**1.888**	**329**	**€ 120.505**
Verblijf	**10**	**8**	**€ 7.812**	**10**	**10**	**€ 10.682**	**4**	**4**	**€ 4.254**
Vervoer	**1.896**			**1.928**			**1.962**		
Wijkteam	**1.288**			**1.251**			**1.205**		
Wonen	**1.410**			**1.549**	**40**	**€ 47.871**	**1.630**	**48**	**€ 53.679**

Gemiddeld bedrag en aantal per maand van Juni 2024 t/m Augustus 2024.

Jaar	2024		
Wet	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaratie
Wmo	**12.212**	**4.982**	**€ 3.688.476**
Activerend werk	**723**	**435**	**€ 225.306**
Begeleiding	**2.922**	**1.800**	**€ 1.152.378**
Beschermd Wonen	**461**	**295**	**€ 1.096.781**
Groepsbegeleiding	**305**	**170**	**€ 96.393**
Huishoudelijke ondersteuning	**4.817**	**4.558**	**€ 1.590.320**
Hulpmiddelen	**131**		
Niet van toepassing	**263**		
Rollen	**1.103**		
Schulddienstverlening	**1.833**		
Verblijf	**3**	**4**	**€ 3.952**
Vervoer	**1.959**		
Wijkteam	**1.192**		
Wonen	**1.651**	**22**	**€ 82.156**

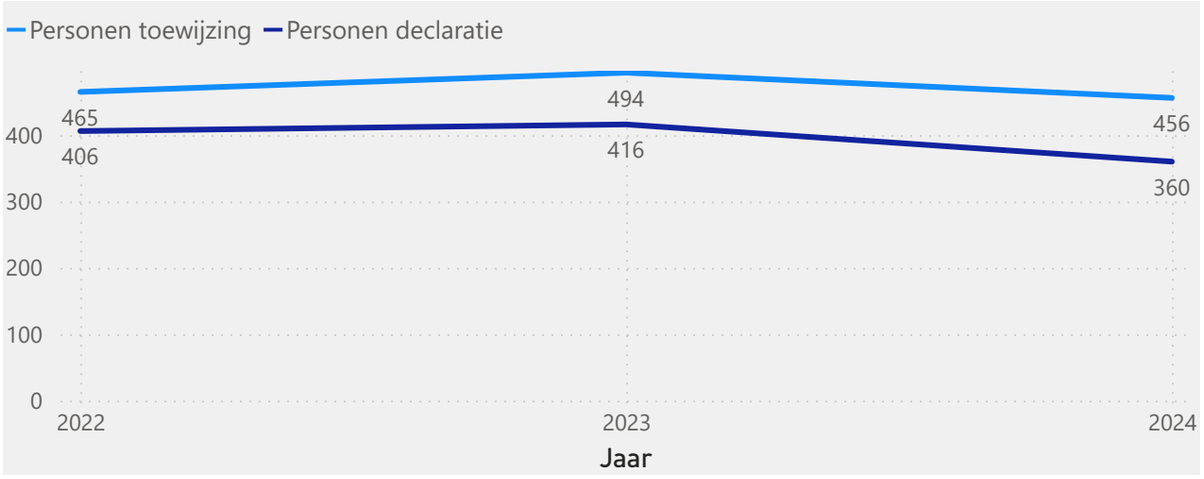
Gemiddeld bedrag en aantal per maand van September 2022 t/m Mei 2024.

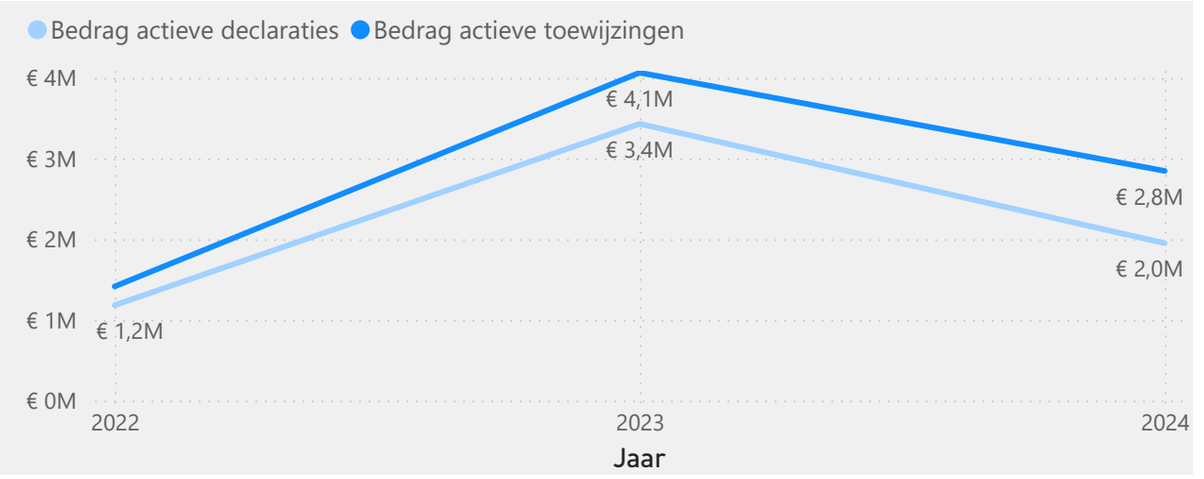
Jaar	2022			2023			2024		
Wet	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaratie	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaratie	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaratie
Jw	**3.926**	**3.220**	**€ 4.906.592**	**3.983**	**3.249**	**€ 5.518.442**	**4.058**	**3.371**	**€ 6.382.007**
Activerend werk	**5**	**4**	**€ 2.032**	**6**	**5**	**€ 3.104**	**9**	**8**	**€ 4.642**
Begeleiding	**808**	**675**	**€ 762.162**	**813**	**709**	**€ 917.154**	**875**	**777**	**€ 1.088.929**
Behandeling	**2.885**	**2.349**	**€ 2.103.143**	**2.954**	**2.375**	**€ 2.343.285**	**2.999**	**2.457**	**€ 2.617.881**
Groepsbegeleiding	**194**	**180**	**€ 121.180**	**208**	**187**	**€ 131.888**	**194**	**179**	**€ 150.772**
Jeugdbescherming & -reclassering	**451**	**420**	**€ 314.194**	**436**	**408**	**€ 321.240**	**436**	**400**	**€ 409.517**
Nog te bepalen				**1**	**1**	**€ 71.081**	**1**	**1**	**€ 75.723**
Verblijf jeugd	**471**	**454**	**€ 1.603.881**	**461**	**448**	**€ 1.795.848**	**462**	**447**	**€ 2.095.122**
Wijkteam	**195**			**188**			**181**		

Gemiddeld bedrag en aantal per maand van Juni 2024 t/m Augustus 2024.

Jaar	2024		
Wet	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaratie
Jw	**4.036**	**2.203**	**€ 3.875.668**
Activerend werk	**10**	**8**	**€ 4.636**
Begeleiding	**869**	**499**	**€ 631.407**
Behandeling	**2.949**	**1.565**	**€ 1.609.845**
Groepsbegeleiding	**191**	**120**	**€ 118.198**
Jeugdbescherming & -reclassering	**446**	**280**	**€ 286.277**
Nog te bepalen	**1**		
Verblijf jeugd	**429**	**265**	**€ 1.226.850**
Wijkteam	**179**		

6.1 Kerncijfers Totalen PGB per jaar

Wet	Beleidsterrein	Jaar 2022 Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag actieve declaraties*	2023 Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag actieve declaraties*	2024 Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag actieve declaraties*
Jw	Verblijf jeugd	3			4			5		
	Groepsbegeleiding	9			6			5		
	Behandeling	10			11			5		
	Begeleiding	66	77	€ 302.118	71	78	€ 923.920	59	62	€ 552.403
	Total	**82**	**77**	**€ 302.118**	**83**	**78**	**€ 923.920**	**68**	**62**	**€ 552.403**
Wmo	Wonen	48			65			58		
	Huishoudelijke ondersteuning	200	194	€ 247.183	208	201	€ 719.087	205	185	€ 482.011
	Groepsbegeleiding	13			14			15		
	Beschermd Wonen	23			18			12		
	Begeleiding	155	164	€ 632.256	168	170	€ 1.787.258	148	138	€ 916.536
	Activerend werk	8			5			4		
	Total	**385**	**330**	**€ 879.440**	**413**	**340**	**€ 2.506.345**	**389**	**298**	**€ 1.398.547**
Total		**465**	**406**	**€ 1.181.558**	**494**	**416**	**€ 3.430.264**	**456**	**360**	**€ 1.950.949**

** Declaraties Wmo PGB: De Wmo-PGB verantwoording zoals aangeleverd door de Sociale VerzekeringsBank (SVB) bestaat uit 2 beleidsterreinen: Huishoudelijke ondersteuning (HO) en Begeleiding.*
Onder HO vallen alle PGB die zijn gedeclareerd voor HO. Onder Begeleiding vallen naast de declaraties voor Begeleiding (ruim 90%) ook de PGB-declaraties van de overige Wmo-beleidsterreinen.

6.2 Kerncijfers Totalen ZIN en PGB per jaar

Totaal van aantallen en bedragen over de periode van September 2022 t/m Augustus 2024.

Totaal ZIN + PGB

Jaar	2022			2023			2024		
Wet	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag actieve declaraties	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag actieve declaraties	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag actieve declaraties
Jw	4.285	3.925	€ 19.928.486	5.547	5.286	€ 67.074.142	4.981	4.540	€ 44.013.718
Wmo	10.172	8.389	€ 20.809.860	11.474	9.764	€ 65.767.464	10.924	9.107	€ 40.219.508
Total	**14.387**	**12.281**	**€ 40.738.345**	**16.876**	**14.964**	**€ 132.841.606**	**15.803**	**13.603**	**€ 84.233.227**

JW ZIN totaal declaraties per jaar

Wet	2022	2023	2024
Jw	**€ 19.626.368**	**€ 66.150.223**	**€ 43.461.316**
Activerend werk	€ 8.129	€ 37.246	€ 32.483
Begeleiding	€ 3.048.646	€ 11.005.847	€ 7.338.867
Behandeling	€ 8.412.574	€ 28.119.415	€ 17.918.940
Groepsbegeleiding	€ 484.721	€ 1.582.655	€ 1.108.454
Jeugdbescherming & -reclassering	€ 1.256.774	€ 3.854.883	€ 2.906.413
Verblijf jeugd	€ 6.415.523	€ 21.550.176	€ 14.156.159
Total	**€ 19.626.368**	**€ 66.150.223**	**€ 43.461.316**

Wmo ZIN totaal declaraties per jaar

Wet	2022	2023	2024
Wmo	**€ 19.930.420**	**€ 63.261.119**	**€ 38.820.962**
Activerend werk	€ 1.240.849	€ 3.829.079	€ 2.396.197
Begeleiding	€ 6.020.937	€ 18.183.479	€ 12.035.208
Beschermd Wonen	€ 7.066.435	€ 22.054.887	€ 11.866.120
Groepsbegeleiding	€ 480.800	€ 1.541.421	€ 1.038.197
Huishoudelijke ondersteuning	€ 5.090.150	€ 16.949.618	€ 11.023.359
Verblijf	€ 31.249	€ 128.184	€ 29.175
Wonen		€ 574.451	€ 432.706
Total	**€ 19.930.420**	**€ 63.261.119**	**€ 38.820.962**

Toelichting op de onderste 2 tabellen: De declaraties kunnen alleen per beleidsterrein worden uitgesplitst voor ZIN, daarom bevatten deze tabellen geen PGB

Lopende onderzoeken september 2024

Naam van het onderzoek	Doel van het onderzoek	(Verwachte) einddatum (Q=kwartaal)	Thema	Verantwoordelijke portefeuillehouder
Evaluatie Trajectbegeleiding Preventie met Gezag	Waaruit bestaat de intensieve trajectbegeleiding gericht op kwetsbare jongeren in de wijken Malburgen en Presikhaaf in Arnhem en welke resultaten zijn zichtbaar? Het onderzoek levert kwartaalrapportages t/m 2025.	Q4 2025	Openbare Orde en Veiligheid	Ahmed Marcouch
Onderzoek meidenproblematiek	1: in hoeverre zijn meiden betrokken bij geweld en andere criminele/ problematische gedragingen in Arnhem? 2: Hoe handelen professionals bij grensoverschrijdend gedrag bij meiden? 3: In hoeverre is het handelingsarsenaal van professionals toereikend?	Q4 2025	Openbare Orde en Veiligheid	Ahmed Marcouch
Actieonderzoek bureau Beke naar interventie Persoonsgerichte Aanpak-wijken / crossroads	Verbeteren effectiviteit en impact van de interventies.	Q4 2024	Openbare Orde en Veiligheid	Ahmed Marcouch
Onderzoek effecten en beschermende factoren Prospect4Cash	Prospect4Cash is gericht op jongeren van 16 tot 21 jaar en heeft als doel jongeren te helpen bij het vinden, leren en behouden van werk. Het project heeft meerdere doelen waaronder toeleiding naar werk en stage, voorkomen van criminaliteit en het (aan)leren van werknemersvaardigheden.	Q4 2026	Openbare Orde en Veiligheid	Ahmed Marcouch

Analyse cultuurbeleid	Dit is bouwsteen 1 van 3 in het kader van de vernieuwing van het cultuurbeleid. Er is door externe en interne factoren aanleiding het huidig cultuurbeleid te herijken/vernieuwen. Onderdelen zijn: hoe staat de sector er voor, wat zijn relevante ontwikkelingen, een externe blik op ons cultuurbeleid en functioneren subsidiehuis en aanbevelingen voor de toekomst. De 3 bouwstenen gezamenlijk moeten leiden tot een uitgangspuntennota met een actie- en (financieel) programma voor korte en middellange termijn (2025-2028) en een document met beleidsvoornemens voor op de langere termijn (vanaf 2029).	Q3 2024	Cultuur en Recreatie	Cathelijne Bouwkamp
Scan podiumkunsten	Dit is bouwsteen 2 van 3 in het kader van de vernieuwing van het cultuurbeleid. Doel: inzicht in de staat van de professionele infrastructuur podiumkunsten in Arnhem en een advies over een toekomstbestendig kwalitatief en kwantitatief aanbod van de podia en de podiumkunsten-infrastructuur in de groeiende stad.	Q3 2024	Cultuur en Recreatie	Cathelijne Bouwkamp

Aanpak culturele referentienormen	Dit is bouwsteen 3 in het kader van de vernieuwing van het cultuurbeleid. Doel: Inzicht in de impact van de inwonergroei en de groeisprong van Arnhem op de feitelijk benodigde ruimte en investeringen voor extra culturele voorzieningen (in de voorfase van een gebiedsontwikkeling). Houvast als ontwikkelstrategie in gesprekken met (ontwikkelende) partijen binnen een gebiedsontwikkeling.	Q3 2024	Cultuur en Recreatie	Cathelijne Bouwkamp
Concept Groningensingel	Uitwerking concept cultureel verzamelgebouw voor o.a. popcentrum Jacobiberg met goede werkplekken, studio's, oefen- en podiumruimtes, waar culturele crossovers en vernieuwing kunnen ontstaan, maar waar ook voor bewoners en publiek zichtbaar is wat er gebeurt.	Q3 2024	Cultuur en Recreatie	Cathelijne Bouwkamp
Verkenning Cultuurhuis Arnhem-Zuid: Naar een functioneel en inhoudelijk programma	Eerste vertaalslag van het behoeftenonderzoek naar een functioneel, inhoudelijk programma c.q. cultureel concept voor een cultuurcentrum in Zuid.	Q4 2024	Cultuur en Recreatie	Cathelijne Bouwkamp
Verkenning toekomst afvalinzameling, stadsreiniging en dagelijks onderhoud	Verkenning toekomst afvalinzameling, stadsreiniging en dagelijks onderhoud.	Q4 2024	Ruimte en Infrastructuur	Bob Roelofs
Monitoring Experiment Immerloo Schuldenvrij (EIS)	Kwalitatieve evaluatie van de ervaringen van deelnemers en samenwerking tussen partners bij het experiment.	Q1 2026	Werk en Inkomen	Mark Lauriks

CBS Barometer Culturele Diversiteit 2023/2024	Inzicht verkrijgen in de culturele diversiteit van de ambtelijke organisatie.	Q1 2025	Inclusie	Maurits van de Geijn
Pilot Staatscommissie tegen discriminatie en racisme	Pilot waarbij met een instrument van de staatscommissie wordt onderzocht of er sprake is van discriminatie en/of racisme in het proces van adresonderzoek (Burgerzaken). De Staatscommissie begeleidt ons met dit instrument.	Q1 2025	Inclusie	Maurits van de Geijn
RI&E	Risico inventarisatie en evaluatie. In kaart brrengen van alle zichtbare en onzichtbare arbeidsrisicio's binnen de gemeente.	Q4 2025	Overig	Maurits van de Geijn
Medewerkersonderzoek	Tweejaarlijks onderzoek naar werktevredenheid onder personeel Gemeente Arnhem. Belangrijke input voor organisatieprogramma LWAA.	Q3 2024	Overig	Maurits van de Geijn
Citisens aanvulling inwonerprofielen voor circulair beleid.	Om meer grip te krijgen op hoe we inwoners kunnen betrekken bij Circulaire Economie laten we de inwonersprofielen van Citisens aanvullen met informatie en percepties op gebied van circulariteit.	Q4 2024	Overig	Nermina Kundić

Onderzoek restwaarde Alba Concepts	Circulair bouwen kost extra geld in de investeringsfase, maar levert geld op aan het eind van de levensduur van een gebouw. Dit mogen we nu niet meerekenen in exploitaties/gebouwberekeningen. Alba gaat ons helpen om de financiele verordening aan te passen zodat we dit wel kunnen gaan meenemen.	Q4 2024	Overig	Nermina Kundić
Circulaire infra fase 1	Antwoord op de volgende drie vragen: 1. hoe kunnen de ambities van de gemeente worden vertaald naar doelen op strategisch niveau? 2. welke inhoudelijke oplosrichtingen zijn kansrijk om de doelen te bereiken? Op welk assesttype en materialen zou de gemeente zich vooral moeten richten; 3. hoe zou de gemeente in de werkprocessen (en met welke instrumenten) kunnen sturen op deze doelen?	Q4 2024	Ruimte en Infrastructuur	Nermina Kundić

Afgeronde onderzoeken Q4 2023 - Q2 2024

Naam van het onderzoek	Doel van het onderzoek	Datum afronding	Thema	Verantwoordelijke portefeuillehouder
Evaluatie Stichting ondernemers fonds Arnhem	Evaluatie Stichting ondernemers fonds Arnhem.	Q2 2024	Economie	Nermina Kundić
Sporen van slavernijverleden in Arnhem	Het hoofddoel van het onderzoek is het blootleggen van Sporen van Slavernijverleden in Arnhem.	Q1 2024	Inclusie	Maurits van de Geijn
Veiligheidsgevoel en acceptatie van LHBTIQ+ groepen in Arnhem	Wat is de trend in veiligheidsgevoel en acceptatie van LHBTIQ+ groepen in Arnhem?	Q1 2024	Inclusie	Maurits van de Geijn
Motiveringen van particuliere inwoners om zelf aanpassingen aan de eigen woning te doen	Meer zicht krijgen in de motiveringen om wel of niet aanpassingen aan de eigen woning te doen.	Q4 2023	Ruimte en Infrastructuur	Paul Smeulders
Behoefte-onderzoek Cultuur in Zuid	Onderzoek naar de behoefte aan cultuur in Arnhem Zuid. Uitgevoerd door Spectrum (voert gesprekken in de wijken in Arnhem Zuid) en Ruimtekoers (maakt obv van behoefte ophalen en eerste resultaten spectrum een programmering en gaat die testen).	Q2 2024	Cultuur en Recreatie	Cathelijne Bouwkamp
Onderzoek capaciteit Sociaal wijkteams Arnhem	Onderzoek naar de vraag in hoeverre de huidige personeelsformatie van SWTA passend is voor de taken die SWTA uitvoert voor de gemeente Arnhem.	Q1 2024	Zorg	Marco van der Wel

Begrotingswijziging Exploitatie

Nr. : 24-008
Onderwerp : Turap 2 - 2024
Raad d.d. :
Zaaknr. : 4303018
Toelichting: : Begrotingswijziging bij turap 2 - 2024

Programma's	2024						2025						2026						2027						2028					
	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo
Wijkprogramma's																														
Geb 0 Gebied nader te verdelen	257		**-257**		4.133	**3.876**																								
Geb 1 CSA	1.946	-53	**-1.999**			**-1.999**																								
Geb 2 Noordwest	185	-49	**-234**			**-234**																								
Geb 3 Noordoost	-35	-33	**2**			**2**																								
Geb 4 Presikhaaf	-57	-51	**7**			**7**																								
Geb 5 Malburgen	-82	-74	**8**			**8**																								
Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld	-51	-35	**16**			**16**																								
Geb 7 De Laar/Elden	-22	-22	**0**			**0**																								
Geb 8 RKV	-34	-34	**0**			**0**																								
	2.107	**-351**	**-2.458**		**4.133**	**1.675**																								
Stedelijke programma's																														
S00 Bestuur, dienstverlening en financ	-3.221	11.355	**14.576**		213	**14.789**																								
S01 Veiligheid	-163	-52	**112**			**112**																								
S02 Bereikbaarheid	-169		**169**			**169**																								
S03 Economie	-202		**202**		275	**477**																								
S04 Onderwijs	1.075		**-1.075**	400	400	**-1.075**																								
S05 Cultuur	1.053	-225	**-1.278**		250	**-1.028**																								
S06 Participatie en armoedebestrijding	10.312	5.349	**-4.964**			**-4.964**																								
S07 Zorg	9.231		**-9.231**	5.029	3.388	**-10.872**																								
S08 Welzijn en inclusie	367		**-367**	1.250	487	**-1.130**																								
S09 Gezondheid en sport	-323		**323**			**323**																								
S10 Klimaat, energie en milieu	42		**-42**		266	**224**																								
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	27.631	22.922	**-4.709**	2.116	3.153	**-3.673**																								
S12 Wonen en leefomgeving	-2.874	300	**3.174**			**3.174**																								
	42.758	**39.649**	**-3.109**	**8.795**	**8.431**	**-3.473**																								
Totaal	44.865	39.298	**-5.567**	8.795	12.564	**-1.798**																								

Begrotingswijziging Investeringen

Nr. : 24-008
Onderwerp : Turap 2 - 2024
Raad d.d. :
Zaaknr. : 4303018
Toelichting: : Begrotingswijziging bij Turap 2 - 2024

Programma's	2024						2025						2026						2027						2028					
	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo
Wijkprogramma's																														
Geb 0 Gebied nader te verdelen																														
Geb 1 CSA																														
Geb 2 Noordwest																														
Geb 3 Noordoost																														
Geb 4 Presikhaaf																														
Geb 5 Malburgen																														
Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld																														
Geb 7 De Laar/Elden																														
Geb 8 RKV																														
Stedelijke programma's																														
S00 Bestuur, dienstverlening en financ																														
S01 Veiligheid																														
S02 Bereikbaarheid																														
S03 Economie																														
S04 Onderwijs																														
S05 Cultuur																														
S06 Participatie en armoedebestrijding																														
S07 Zorg																														
S08 Welzijn en inclusie																														
S09 Gezondheid en sport																														
S10 Klimaat, energie en milieu																														
S11 Ruimtelijke ontwikkeling																														
S12 Wonen en leefomgeving	80		**-80**			**-80**																								
	80		**-80**			**-80**																								
Totaal	80		**-80**			**-80**																								

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel ‘Plan gezonde leefomgeving’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☑ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
2-10-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Vervolg en afronding bespreking amendementen en/of moties.

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

De gemeenteraad wordt voorgesteld het *Plan gezonde leefomgeving* vast te stellen. Het Plan Gezonde Leefomgeving is een uitwerking van de Omgevingsvisie en wordt eens per drie jaar opnieuw vastgesteld. Het betreft een overkoepelende, integrale aanpak die ervoor zorgt dat de gezonde leefomgeving als een van de uitgangspunten wordt meegenomen bij ontwikkelingen in Arnhem, en die inzichtelijk maakt welke plekken in Arnhem aandacht verdienen om gezonder te worden

Het voorstel geeft uitwerking aan de volgende ambities:

- een permanente verbetering van de luchtkwaliteit
- lawaai terug dringen
- het stadsklimaat en de natuur beschermen en verbeteren een voor het gebruiksdoel geschikte bodem en schoner oppervlakte- en grondwater
- nieuwe verontreinigingen voorkomen
- lichtvervuiling verminderen
- hittestress voorkomen

Het Plan Gezonde Leefomgeving bestaat uit twee delen. In het eerste deel worden 4 uitgangspunten uiteengezet, zoals de inzet op meten en monitoren via de wijkgezondheidsprofielen. Vervolgens worden via de 6 thema’s (schone lucht, verminderen omgevingsgeluid, verminderen hittestress, schone bodem, schoon water, tegengaan lichtvervuiling) de huidige situatie, de ambitie en de plannen beschreven. Op een aantal thema’s, zoals luchtkwaliteit en geluid is er al bestaand beleid welke in het plan verder wordt aangescherpt of versnelt. Op andere onderwerpen, zoals het verminderen van lichthinder, is er nog geen integrale beleidsvisie. De plannen variëren daarom per thema van strategisch niveau tot uitvoerend.

Het plan gezonde leefomgeving moet leiden tot diverse uitvoeringsprogramma’s. De eerste uitvoeringsagenda welke de gemeenteraad zal worden voorgelegd is de uitvoeringsagenda Lucht 2024-2030.

Financiën (info uit het collegevoorstel):
De kosten voor het realiseren van dit plan zijn in drie delen uit te splitsen: Strategisch verbinden, uitvoeren van projecten en monitoring. Voor de eerste drie jaren (2025 t/m 2027) is voor alle onderdelen in totaal € 335.000 p/j benodigd. Vanaf 2028 is voor strategisch verbinden structureel € 150.000 p/j benodigd. Dekking kan grotendeels gevonden worden in een aantal bestaande budgetten (middelen ODRA, milieu en luchtagenda). Voor de jaren 2025-2027 is er incidenteel nog een bedrag van €450.000 (€ 150.000 per jaar) nodig. Hiervoor is in de Perspectiefnota een voorstel voor dekking gedaan (pg. 22 PPN)

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Marco van der Wel

Ambtenaar
Frank Cornelisse
frank.cornelisse@arnhem.nl
0625492792

Raadsadviseur
Maaike Piscaer
maaike.piscaer@arnhem.nl
0631114892

Toelichting voorgestelde behandelwijze

De volgende moties kunnen besproken worden tijdens het **vervolg van de amendementen en moties bespreking tijdens de PA van 2 oktober**

1. motie 'Streefwaarden zijn wat waard' (24M123) van de fractie Partij voor de Dieren

   De bespreking van deze motie is gestart op 18 september en geschorst (in verband met de tijd) na de eerste termijn van de indiener. De bespreking kan worden hervat bij de eerste termijn van de raadskamer bij de overige fracties.

2. motie 'Rook- en dampvrije openbare zones mogelijk maken' (24M124) van de fractie Volt

De volgende moties en amendementen zijn **reeds besproken** tijdens de Politieke Avond van 18 september:

- amendement 'Een gezonde leefomgeving is een rookvrije leefomgeving' (24A30) van de fracties ChristenUnie en D66
  pre-advies college: negatief i.v.m. capaciteitsinzet. De uitwerking past daarnaast beter binnen het thema 'gezond en fit' en 'veiligheid/handhaving'. Voorstel om dit voorstel in te brengen bij de behandeling van de begroting in verband met de integraliteit en kosten die aan de uitvoering verbonden zitten.

- motie 'Schoon schip' (24M122) van de fractie Partij voor de Dieren
  pre-advies college: positief (de opdracht uit de motie past in de uitwerking van de GreenDeal)

Vergaderorde

We starten bij (het vervolg van) de bespreking van de motie 'Streefwaarden zijn wat waard' (24M123) van de fractie Partij voor de Dieren. Ieder amendement en/of motie wordt afzonderlijk besproken in twee termijnen:

- Start eerste termijn aan de zijde van de raad.
  - De indiener(s) van de motie of het amendement krijgt of krijgen als eerste de gelegenheid.
  - Indien fracties vragen hebben aan de indiener kunnen zij die stellen in de eerste termijn van de indiener.
  - De overige fracties worden in hun eigen eerste termijn uitgenodigd om hun voorlopige mening over de motie of het amendement te delen en/of vragen aan de wethouder te stellen.
- Start eerste termijn aan de zijde van het college. Hierin geeft de portefeuillehouder een pre-advies en worden gestelde vragen in de eerste termijn beantwoord.
- Tweede termijn aan de zijde van de raadskamer, waarin weer gestart wordt bij de indiener(s).

- Indien nodig: Tweede termijn aan de zijde van het college.

Mogelijk resultaat:

Nadat de bespreking is afgesloten, alle concept-moties en -amendementen besproken zijn, besluit de raadskamer of het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	25 september 2024
Nummer amendement:	**24A30**
Zaaknummer:	4119683
Status	
Onderwerp:	Plan gezonde leefomgeving

Titel:

Een gezonde leefomgeving is een rookvrije leefomgeving

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Op bladzijde 15 van het Plan Gezonde Leefomgeving, na het blok “Effecten houtstook beperken” de volgende tekst als blok toevoegen:

“Tabak roken in de buitenlucht
Onderzoek naar blootstelling aan tabaksrook in buitenlocaties heeft aangetoond dat op die plekken concentraties fijnstof significant hoger zijn als er actief gerookt werd, vergeleken met periodes waarin niet gerookt werd. Dit geldt zowel voor buitenruimtes van bijvoorbeeld horecagelegenheden als voor straten. [1]
Om die reden zetten wij ons in voor het zoveel mogelijk rookvrij maken van de openbare ruimte.”

Toelichting:

Wij willen met dit amendement uitvoering geven aan het verder uitwerken van rookvrije openbare ruimtes, conform motie "Een gezonde leefomgeving is een rookvrije leefomgeving" (21M267), waarin werd opgeroepen tot het rookvrij maken van de openbare ruimte als onderdeel van de Omgevingsvisie en de daaruit voortkomende plannen en programma’s. Recent onderzoek van het Trimbos instituut bevestigt de noodzaak daarvan.

Indieners:

Nathalie Nede – ChristenUnie
Mattijs Loor – D66

[1] https://www.trimbos.nl/wp-content/uploads/sites/31/2021/09/af1811-factsheet-rookvrije-buitenruimten.pdf

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	25 september 2024
Nummer motie:	**24M122**
Zaaknummer:	
Status	
Onderwerp:	Plan gezonde leefomgeving

Titel:

Schoon Schip

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- De scheep- en pleziervaart voor aanzienlijke luchtvervuiling zorgen.
- Er naast walstroom andere manieren zijn om uitstoot door schepen te verminderen.

Omdat we vinden dat:

- Verduurzaming in het vaargebied hard nodig is en moet worden aangemoedigd
- De eisen die we stellen aan het wegverkeer nu veel strenger zijn dan aan de schepen.
- In onze innovatieve energiestad Arnhem schone en duurzame schepen een vanzelfsprekendheid zouden moeten zijn.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

Aanvullende milieumaatregelen voor de haven uit te werken, waarbij verdere differentiatie van de havengelden en minimale eisen waar schepen aan moeten voldoen om aan te mogen meren worden onderzocht.

Indieners:

Floor Hogenhout – Partij voor de Dieren

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	In te vullen door de griffie.
Nummer motie:	In te vullen door de griffie.
Zaaknummer:	In te vullen door de griffie.
Status	In te vullen door de griffie.
Onderwerp:	In te vullen door de griffie

Titel:

Streefwaarden zijn wat waard

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- De streefwaarden uit het Plan Gezonde Leefomgeving op verschillende manieren worden benoemd, waarbij ook gemotiveerd kan worden afgeweken bij zwaarwegende belangen zoals woningbouw.
- Deze streefwaarden deskundig worden onderbouwd.

Omdat we vinden dat:

- De streefwaarden voor schone lucht, bodem en water en voor geluid en hitte, stevig moeten meetellen als we ze willen behalen.
- De meningen kunnen verschillen over hoe zwaarwegend een belang is.
- Een gezonde leefomgeving een zwaarwegend belang is.
- Financieel voordeel geen zwaarwegend belang is.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- Alleen af te wijken van streefwaarden voor de gezonde leefomgeving bij een zwaarwegend maatschappelijk belang.
- De gemeenteraad te informeren over afwijkingen en bij grotere projecten te betrekken bij de afweging.

Indieners:

Floor Hogenhout – Partij voor de Dieren

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering: 25 september 2024
Nummer motie: **24M124**
Zaaknummer:
Status
Onderwerp: Plan gezonde leefomgeving

Titel:

Rook- en dampvrije openbare zones mogelijk maken

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Mensen overlast ervaren door de verspreiding van rook(gassen) en damp van o.a. sigaretten en vapes.
- Dit vaak voorkomt bij het betreden van gebouwen, met als gevolg dat zij een drempel ervaren om een gebied of gebouw te betreden.
- Onderzoek uitwijst dat het inademen van rook en damp schadelijk zijn voor de gezondheid en de kans vergroten op het krijgen van infecties en ziekten.[1]
- De gemeente Groningen in 2018 in haar APV heeft opgenomen dat de gemeente binnen haar gemeentegrenzen openbare zones kan aanwijzen waar een verbod geldt om ‘hinderlijke rookgassen te verspreiden’.[2]

Omdat we vinden dat:

- Het van belang is dat de gemeente Arnhem zich inzet om inwoners en bezoekers te beschermen tegen hinderlijke en schadelijke rook en damp.
- Openbare gebouwen zoveel mogelijk toegankelijk moeten zijn voor iedereen.
- Het voor het draagvlak van rookvrije zones van belang is dat er wordt gestart met het creëren van een rookvrije openbare zones bij gebouwen met een openbare of publieke functie.

Daarom besluit de gemeenteraad:

- Het college op te dragen om een voorstel uit te werken voor het wijzigen van de APV, waardoor het voor eigenaren/beheerders van gebouwen met een openbare of publieke functie mogelijk wordt om aan de gemeente te vragen een zone rook- en dampvrij te maken.
- Er hierbij vanuit te gaan dat eigenaren/beheerders van deze gebouwen verantwoordelijk zijn voor het bekendmaken en handhaven van een rook- en dampverbod.

Indieners:

[1] af1811-factsheet-rookvrije-buitenruimten.pdf (trimbos.nl)
[2] Wijziging-APV-Verbod-rookgassen-1.pdf (groningen.nl)

Arnhem GEMEENTE

Niels Scholten, Volt

GEMEENTE Arnhem

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4119863

Onderwerp: Plan Gezonde Leefomgeving

Kernboodschap

Arnhem is een bruisende, gezellige, groene stad, waar ook nieuwe inwoners een fijn thuis moeten kunnen vinden. Om ervoor te zorgen dat de gezonde leefomgeving in Arnhem wordt beschermd en waar mogelijk verbeterd, heeft Arnhem het Plan Gezonde Leefomgeving vastgesteld. Hierin borgt de gemeente dat gezondheid en de gezonde leefomgeving uitgangspunten zijn bij nieuwe ontwikkelprojecten. Ook maakt dit plan het mogelijk om gebieden die nu ongezond zijn, bijvoorbeeld door slechte luchtkwaliteit en geluidsoverlast, aan te pakken. Zo blijft Arnhem ook onder de Omgevingswet zorgen voor een gezonde leefomgeving voor huidige en nieuwe inwoners.

Voorstel

1. Het Plan Gezonde Leefomgeving vast te stellen.

Inleiding

Arnhem is een mooie, groenblauwe, bruisende stad. Op sommige plekken is de leefomgeving echter nog niet gezond, vooral op plekken waar de lage luchtkwaliteit en overlast door geluid samenkomen. Arnhem staat tegelijk voor grote ontwikkelopgaven, die randvoorwaardelijk zijn en niet ter discussie staan. Daardoor kan de gezonde leefomgeving op bepaalde plekken verder onder druk komen te staan. Dit Plan zorgt ervoor dat we bij die ontwikkelingen ook scherp blijven kijken naar de gezonde leefomgeving, en dit als uitgangspunt meenemen bij die ontwikkelingen vanuit de gedachte: ontwikkelen moet om mensen een thuis te kunnen bieden, maar hoe kunnen we dat op een zo gezond mogelijke manier doen?

Met dit Plan gaan we dus vooral iets veranderen aan de aanpak van projecten en hoe we naar de gezonde leefomgeving kijken. Daar waar we eerder ontwikkelingen alleen toetsten aan de wettelijke normen, gaan we nu gebiedsgericht en integraal naar de gezonde leefomgeving kijken. We gaan beter en completer monitoren hoe het gaat met de gezonde leefomgeving, ook om inzicht te krijgen in cumulatie van negatieve gezondheidseffecten. Dit doen we in samenhang met het Duurzaam Mobiliteitsplan, de visie Duurzame (Stads)landbouw en Duurzaam Voedsel, de Woonvisie, ontwikkelingen zoals Arnhem Oost etc..

Arnhem GEMEENTE

De benadering van de gezonde leefomgeving is bij uitstek een onderwerp dat integraal opgepakt moet worden. Het Plan Gezonde Leefomgeving is de overkoepelende paraplu, waarin we ambities uit de omgevingsvisie terugzien, waarmee we een brede monitoring ontwikkelen, en waar vanuit we andere opgaven ondersteunen met advies. Naast ontwikkelingen, geeft de brede monitoring ook inzicht in de plekken in Arnhem waar de leefomgeving nog niet gezond genoeg is, en waar we samen met bewoners en mede vanuit andere opgaven, activiteiten kunnen ondernemen om dit te verbeteren.

Beoogd effect

Een overkoepelende, integrale aanpak die ervoor zorgt dat de gezonde leefomgeving als een van de uitgangspunten wordt meegenomen bij ontwikkelingen in Arnhem, en die inzichtelijk maakt welke plekken in Arnhem aandacht verdienen om gezonder te worden. Zodat we effectief en doelgericht kunnen werken aan een nog gezonder Arnhem.

Argumenten

1.1	*Het Plan voorkomt dat er bij ontwikkelingen achteraf aanpassingen nodig zijn om een gezonde leefomgeving te borgen, of dat de leefomgeving in de belangenafweging wordt vergeten.* Daarvoor leggen we twee beleidskeuzes vast: 1. De gezonde leefomgeving is onderdeel van het te ontwikkelen omgevingskwaliteitskader, zoals genoemd in de omgevingsvisie. Zo trekken we nu de kaders breder dan alleen de traditionele uitgangspunten (vanuit de welstand). 2. We betrekken een onafhankelijk advies ten aanzien van de gezondheidseffecten bij grotere ontwikkelprojecten (>50 woningen).
1.2	*In het Plan is geborgd dat er voldoende ruimte blijft voor de nodige stadsontwikkeling.* Het gaat er bij het meenemen van de gezonde leefomgeving niet om of een ontwikkeling wel of niet door kan gaan, maar over hoe de gewenste ontwikkeling op een voor de leefomgeving zo gezond mogelijke manier kan plaatsvinden. Het blijft mogelijk om bij zwaarwegend belang, gemotiveerd af te wijken van de streefwaarden voor een gezonde leefomgeving, zodat de ontwikkeling van Arnhem doorgang kan vinden. Daarbij kan dan actief gezocht worden naar compenserende maatregelen.
1.3	*In de begroting 2024 en in de startnotitie voor het Duurzaam Mobiliteitsplan is afgesproken om strengere normen te stellen aan de milieuzone als het Rijk die mogelijk maakt.* Met de in het Plan en in de onderliggende uitvoeringsagenda Lucht (volgt direct op dit Plan), voorgestelde herziening van de milieuzone, volgen we de strengere normen die het Rijk mogelijk maakt. Ook gaan we na of uitbreiding van de milieuzone noodzakelijk is. In het Plan is hiervoor een onderzoeksvraag opgenomen.
1.4	*We houden voor het tegengaan van geluidshinder vast aan het staande beleid in Arnhem met ambitieuzere streefwaarden voor bepaalde gebieden zoals woonwijken.*

	Geluid is naast lucht een belangrijk aspect dat de gezondheid van Arnhemmers raakt. Het vasthouden aan deze waarden zorgt ervoor dat we kritisch kijken naar hoe we zo kunnen bouwen dat geluidshinder beperkt wordt of we de bron van geluid kunnen aanpakken. In een overspannen woningmarkt is het van belang dat we voorkomen dat kwetsbare mensen op de woningmarkt (studenten/sociale huurders/kinderen) in een ongezonde leefomgeving terecht komen. Ook deze aanpak heeft geen direct beperkende invloed op de woningbouwopgave. Omdat dat het staand beleid is en dit daarmee een beleidsneutrale keuze is. Bovendien gaat het om streefwaarden, waar gemotiveerd van afgeweken kan worden.
1.5	*Met een wijkmonitor die inzicht geeft in de gezondheidssituatie in iedere wijk, kunnen we zien waar cumulatieve gezondheidseffecten zijn en waar gezondheid extra aandacht of actie verdient.* De monitor brengt niet alleen in beeld hoe de gezonde leefomgeving ervoor staat (luchtkwaliteit, geluidsoverlast), maar ook hoe groen de wijk is, hoeveel mogelijkheden voor beweging er zijn etc. Zo'n monitor is niet allesbepalend, omdat er binnen een wijk nuances kunnen zijn, maar heeft wel een hele waardevolle signaalfunctie die goed past bij de gebiedsgerichte aanpak.
1.6	*De resultaten van een pilot met een wijkgezondheidsmonitor zijn veelbelovend* In samenwerking met de GGD en de wijkteams en teams leefomgeving hebben we een opdracht uit laten voeren voor een pilot, om te kijken wat er mogelijk is met betrekking tot een wijkgezondheidsmonitor. Het resultaat is veelbelovend, en na een aantal aanpassingen goed bruikbaar als signalering. In een oogopslag kunnen we straks zien in welke wijken er meer en waar er minder aandachtspunten zijn voor de gezondheid in de breedte.

Kanttekeningen en risico's

1.1	*In de omgevingsvisie staat de opdracht om de huidige gebiedsbenadering uit de structuurvisie (2012) in lijn te brengen met de ontwikkelingsgebieden uit de omgevingsvisie. In dit plan borgen we de gebiedsgerichte milieustrategie op een andere manier.* We hebben op dit moment de afweging gemaakt dat het intekenen van gebiedstypen met daaraan gekoppeld streefwaarden voor milieuaspecten zoals lucht, geluid en bodem, onvoldoende meerwaarde heeft. Dat komt omdat binnen gebieden grote variatie is per milieuaspect. Daarom zijn we van mening dat het intekenen van concrete lijnen met daaraan gekoppeld ambities, in dit stadium valse zekerheid en veel verwarring op kunnen gaan leveren voor inwoners en bij projectontwikkelingen. Het Plan is er meer op gericht om op basis van gedegen monitoringsinformatie en gebieds-specifieke situaties, te bepalen welk handelingsperspectief er is voor de gezonde leefomgeving. Gecombineerd met opname in het omgevingskwaliteitskader en de onafhankelijke advisering, borgen we de gezonde leefomgeving beter. Tegelijk blijft zo ruimte bestaan om in ontwikkelgebieden een gesprek te organiseren over de belangenafweging.

Participatie

Bij de totstandkoming van de omgevingsvisie is een uitgebreid participatietraject gevolgd. Dit heeft geresulteerd in een visie waarin de gezonde leefomgeving als een van de leidende principes is opgenomen. Omdat dit plan een voortvloeisel is uit die visie, en vooral richtinggevende uitspraken doet waarbij er niet direct veranderingen of keuzes worden gemaakt op gebiedsniveau, was het niet van toepassing om opnieuw een soortgelijk participatietraject aan te gaan.

Bij de doorwerking van het plan op gebiedsniveau richting planvorming, is het nadrukkelijk wel weer de bedoeling om met participatie te werken. Dan gaat het bijvoorbeeld om verbeteringen voor, of het voorkomen van verslechtering van, de gezonde leefomgeving op wijkniveau. Waarbij samen opgetrokken wordt met bewoners en de wijkteams.

Financiën

De kosten voor het realiseren en beschermen van een gezonde leefomgeving zijn in drie delen uit te splitsen:

1. Strategisch verbinden (structureel): advisering in ontwikkelprojecten en uitvoeren van delen van het Plan (o.a. input voor het omgevingskwaliteitskader). Contact met partners en burgers.
2. Uitvoeren van projecten, waaronder uitbreiden milieuzone, onderzoek geluidshinder en rustige zones, aanscherpen handhaving, in kaart brengen zeer zorgwekkende stoffen, subsidies etc..
3. Monitoring.

De plannen zijn voldoende financieel gedekt om in 2024 aan de slag te gaan. Er is nog een tekort voor het volledig realiseren van het Plan Gezonde Leefomgeving van € 150.000 p/j voor de jaren 2025 t/m 2027. Hiervoor zal een dekkingsvoorstel worden gedaan in de Perspectiefnota 2025.

Uitvoering

Het plan leidt, naast betere, integrale, vroegtijdige inbreng van het thema gezonde leefomgeving en een samenhangende monitoring op gezondheid, tot diverse uitvoeringsprogramma's. Het eerste is de uitvoeringsagenda lucht.

Communicatie

Het Plan Gezonde Leefomgeving wordt gepubliceerd.

Bijlage

Stukken voor gemeenteraad

- Plan Gezonde Leefomgeving

Besluit van	
Zaaknummer	4119863

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 april 2024, nummer: 4119863;

besluit:

1. Het Plan Gezonde Leefomgeving vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

PLAN GEZONDE LEEFOMGEVING

Arnhem maakt buiten gezond

GEMEENTE Arnhem

Voorwoord

We leven gezonder, langer en gelukkiger in een omgeving waar we schone lucht inademen, waar we in schone grond kunnen tuinieren en waar we in alle rust een wandeling kunnen maken in een groene omgeving.

De fysieke leefomgeving buiten - bestaande uit lucht, water, bodem, geluid en licht - is van invloed op de gezondheid van mensen, dieren en de natuur in zijn geheel. Arnhem staat bekend als een mooie, groene stad, met veel bomen, parken, water en natuur. Toch is er nog veel te doen om de gezonde leefomgeving te beschermen en te verbeteren. We staan voor een grote opgave om ervoor te zorgen dat het leven in de stad goed en gezond blijft. Op een aantal plekken in onze stad zijn flinke verbeteringen mogelijk. Op die plekken is de leefomgeving ongezond, vooral daar waar luchtvervuiling en geluidshinder samenkomen en ophopen.

Arnhem is een stad die volop groeit en in ontwikkeling is. We willen steeds meer mensen een thuis bieden en moeten daarom veel woningen bijbouwen. Hierdoor wordt het drukker in de stad en is er meer verkeer. Ook zijn we een bruisende stad met veel cultuur en gezelligheid; er is veel te doen voor onze inwoners en voor bezoekers. Deze drukte en onze ambities als ontwikkelende stad staan soms op gespannen voet met het behouden en verbeteren van de gezonde leefomgeving.

Omdat de fysieke leefomgeving kwetsbaar is en we de groei van onze stad in goede banen moeten leiden ligt voor u het Plan Gezonde Leefomgeving, met het motto “Arnhem Maakt Buiten Gezond”.

Met dit plan stellen we ons als doel om de fysieke leefomgeving te beschermen en gezonder te maken. We zorgen dat de gezonde leefomgeving een uitgangspunt is bij de verdere ontwikkeling van Arnhem. Ook pakken we plekken aan waar de leefomgeving nog niet gezond is met voorrang aan. We hebben extra aandacht voor de kwetsbaardere inwoners en bezoekers zoals kinderen, ouderen en chronisch zieken.

De ambities zijn groot, maar dat verdient de stad. Arnhem maakt ook buiten gezond!

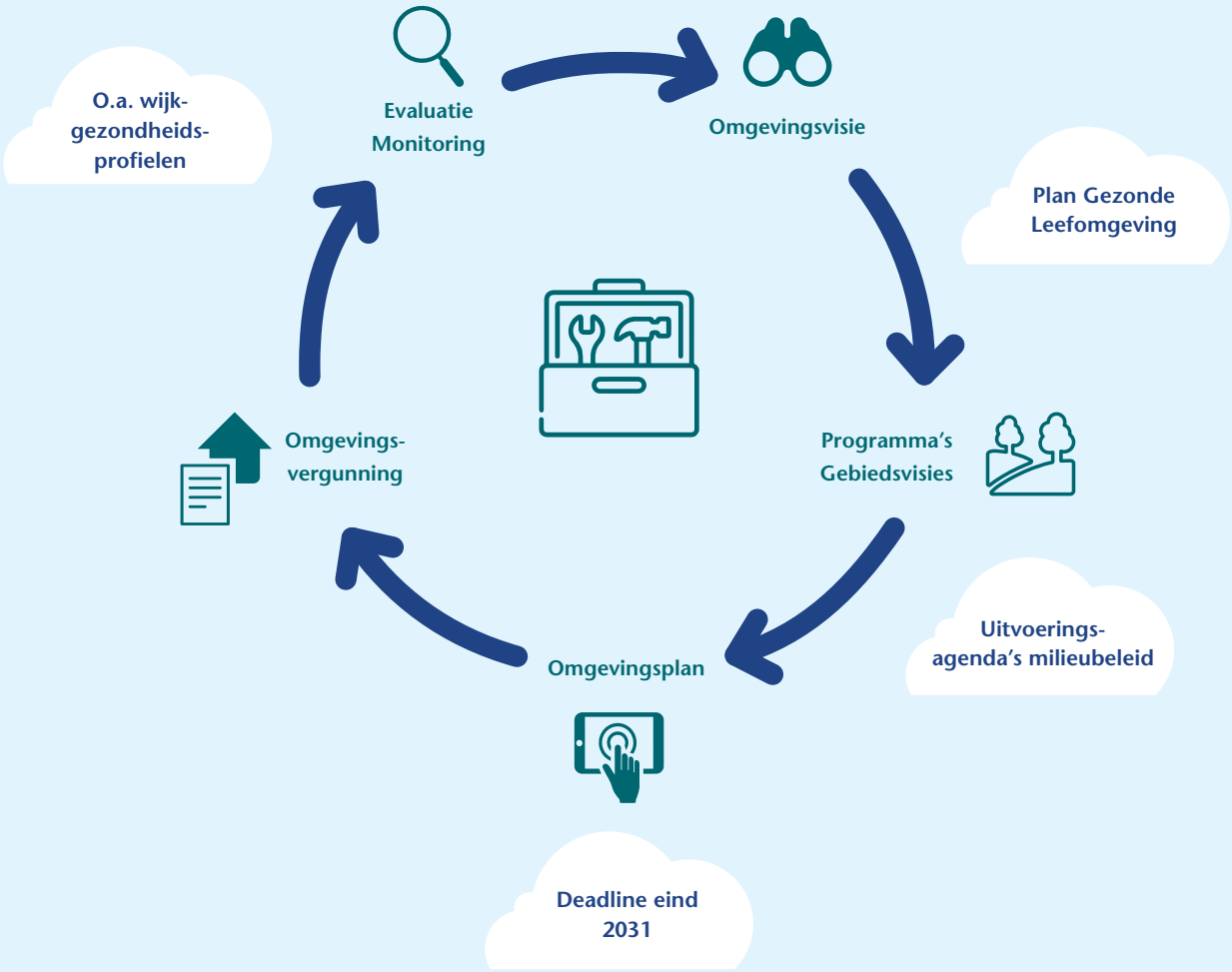
Marco van der Wel, wethouder
Natuur, Milieu en Zorg

Leeswijzer

Het Plan Gezonde Leefomgeving bestaat uit twee delen. In het eerste deel worden een aantal algemene uitgangspunten voor de gezonde leefomgeving uiteengezet. Vervolgens beschrijven we in dit plan per aspect van de leefomgeving de huidige situatie, de ambitie en de plannen.

In het Plan staan de nieuwe en/of impactvolle uitgangspunten, ambities, plannen voor Arnhem en beleidskeuzes uitgelicht. Op een aantal thema's, zoals luchtkwaliteit en geluid, heeft Arnhem al bestaand beleid dat we in het plan verder aanscherpen, versnellen of versterken. Op andere onderwerpen staan we nog aan het begin, zoals het verminderen van lichthinder. Daarom variëren de plannen per thema, en zelfs binnen thema's, van strategisch niveau tot uitvoerend. Hiervoor is gekozen omdat we met dit plan zo concreet mogelijk willen zijn op basis van waar we nu staan en wat we nu weten. Waar relevant bestaand beleid van toepassing is, verwijzen we daar naar in dit Plan. Zo geeft dit Plan een totaaloverzicht van de inzet voor een gezonde leefomgeving.

Het Plan is een uitwerking van de omgevingsvisie. De beleidscyclus die bij de omgevingsvisie hoort staat hiernaast. Voor de uitwerking van het plan staat in het raadsvoorstel een financiële paragraaf met de benodigde middelen om de activiteiten voor een gezonde leefomgeving te kunnen realiseren. Het Plan wordt eens per drie jaar opnieuw vastgesteld om de gebiedsgerichte, integrale aanpak voor een gezonde leefomgeving ook voor de toekomst te borgen.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Leeswijzer	3
Introductie	5
Uitgangspunten	7
Schone lucht	12
Verminderen omgevingsgeluid	16
Verminderen hittestress	21
Schone bodem	25
Schoon water	29
Tegengaan lichtvervuiling	32

Introductie

Het Plan Gezonde Leefomgeving is het Arnhemse Milieuplan, zoals aangekondigd in het Coalitieakkoord 2022 – 2026[1]. Het Plan geeft uitwerking aan de volgende ambities uit de Omgevingsvisie om gezondheidswinst voor iedereen in Arnhem te realiseren:

- een permanente verbetering van de luchtkwaliteit
- lawaai terug dringen
- het stadsklimaat en de natuur beschermen en verbeteren
- een voor het gebruiksdoel geschikte bodem en schoner oppervlakte- en grondwater
- nieuwe verontreinigingen voorkomen
- lichtvervuiling verminderen
- hittestress voorkomen

Arnhem kent vele visies en plannen, zoals voor mobiliteit, vergroenen, gezond en fit, de binnenstad en stadslandbouw. In al deze plannen speelt gezondheid wel een rol, maar is er nog geen integrale sturing op ambities en monitoringten aanzien van de gezonde leefomgeving. Daar zit de meerwaarde in van het Plan. Kort samengevat zorgen we met dit plan voor:

- Formuleren van gebiedsgerichte ambities en waar mogelijk normen en streefwaarden voor de gezonde leefomgeving
- Integrale monitoring op gezondheid samen met andere onderdelen in de organisatie
- Vroegtijdige, integrale en continue advisering over en verankering van de gezonde leefomgeving bij ontwikkeltrajecten

Met het Plan maken we een vertaling van de ambities uit de Omgevingsvisie naar wat dit betekent voor Arnhem in verschillende delen van de stad. De komende periode wordt dit vertaald naar concrete normen in het Omgevingsplan en uitgangspunten in het Omgevingskwaliteitskader. Op onderdelen waar extra inzet of onderzoek nodig is, vormt het Plan een kapstok voor concrete uitvoeringsagenda's.

Ook draagt het Plan bij aan een brede benadering van gezondheid. Die benadering gaat ervan uit dat gezond zijn meer is dan niet ziek zijn. Gezondheid wordt bepaald door een groot aantal variabelen die invloed op elkaar hebben. De komende jaren wordt dit verder geconcretiseerd door te monitoren op integrale gezondheidseffecten en op basis daarvan het beleid verder aan te scherpen.

Afbakening

Een gezonde fysieke leefomgeving de basis

Een gezonde leefomgeving is een omgeving buiten die mensen als prettig ervaren, waar gezonde keuzes gemakkelijk en logisch zijn en waar negatieve invloeden op gezondheid en op de natuur zo klein mogelijk zijn. De gemeente werkt hieraan met maatregelen die de gezondheid *bevorderen* en de gezondheid *beschermen*. In het Plan Gezonde Leefomgeving richten we ons op het *beschermen* van de leefomgeving buiten. We willen dat de Arnhemse bodem, lucht en water van goede kwaliteit zijn, zowel in stedelijke omgeving als in het buitengebied. Een

[1] https://www.arnhem.nl/Bestuur/Ambities_en_beleid/Coalitieakkoord_2022_2026

gezonde leefomgeving voor planten en dieren is de basis voor een sterk ecosysteem dat ons van schoon drinkwater en gezond voedsel kan voorzien. Daarin is er zo min mogelijk geluid- en lichthinder, en zijn we goed bestand tegen toenemende hittestress.

Het *bevorderen* van de fysieke, sociale en mentale gezondheid maakt geen onderdeel uit van dit Plan Gezonde Leefomgeving maar heeft een plek in andere visies en plannen. Zo werken we onder andere aan het stimuleren van wandelen en fietsen in het duurzame mobiliteitsplan en het Plan Gezond en Fit. Ook werken we aan het bevorderen van de *sociale* en *mentale* gezondheid zoals door het werken aan voldoende werkgelegenheid, het borgen van de veiligheid en het stimuleren van ontmoeting met onder andere de visie op het Sociaal Domein (2021) en het Jeugdbeleid (2021-2025).

Hoewel we op deze thema's geen nieuwe ambities stellen of beleidskeuzes maken in dit plan, is het bevorderen van de fysieke, sociale en mentale gezondheid wel onderdeel van de monitoring. Daarmee krijgen we in Arnhem goed zicht op de cumulatieve gezondheidseffecten (zie uitgangspunt 4. Berekenen, meten en monitoren).

Keuze voor thema's

Er zijn voor nu zes thema's, uitgekozen vanwege hun impact op de gezonde leefomgeving en het instrumentarium dat de gemeente heeft om dit thema te beïnvloeden:

- Lucht
- Geluid
- Hitte
- Bodem
- Water
- Licht

Voor deze thema's is uitgewerkt wat de stand van zaken is, wat de ambitie is voor Arnhem en hoe we de gezonde leefomgeving beschermen en waar mogelijk verbeteren. We starten in het Plan met de thema's die het belangrijkst zijn voor Arnhem, omdat we er als gemeente invloed op hebben en de impact op de gezonde leefomgeving groot is. Binnen de fysieke leefomgeving zijn meer thema's relevant waarvoor Arnhem eigen beleid kent of wettelijke taken uitvoert, waaronder trillingen, elektromagnetische straling, geur, windhinder en externe veiligheid. Voor deze thema's is nu geen aanleiding om nieuwe plannen op te stellen. We houden wel vinger aan de pols op deze onderwerpen door een brede monitor waar deze thema's onderdeel van zijn. Op termijn kan dat leiden tot nieuwe plannen en maatregelen.

Uitgangspunten

Om de gezonde leefomgeving beter te beschermen stellen we vier algemene uitgangspunten vast. Daarnaast stellen we per milieuthema eigen thematische ambities op. In deze paragraaf lichten we de vier algemene uitgangspunten verder toe.

De uitgangspunten in het kort

1. *Gebiedsgerichte normen en gerichte handhaving*
   De leefomgeving in Arnhem moet minimaal voldoen aan de wettelijke vereisten. Daar bovenop stellen we, bij de uitwerking van het omgevingsplan, specifieke normen en streefwaarden per gebied waarbij we eerst focussen op gebieden met lage omgevingskwaliteit in combinatie met veel impact, oftewel waar veel (kwetsbare) inwoners wonen.

2. *Gezonde leefomgeving een uitgangspunt in ruimtelijke keuzes en beleidsthema's*
   De gezonde leefomgeving en gezondheidsbevordering wordt, conform de omgevingswet, een vast onderdeel van de belangenafweging in ons ruimtelijk beleid, in gebiedsontwikkelingen en bij beleidsthema's die invloed hebben op gezondheid en de gezonde leefomgeving zoals mobiliteit, economie, wonen en groen.

3. *Preventie: emissies en vervuiling voorkomen*
   Bij het verbeteren van de gezondheid werken we ten eerste aan preventie; het voorkomen van schadelijke effecten van de leefomgeving op de gezondheid. Vervolgens kijken we naar verminderen van schadelijke effecten en daarna naar compensatie, bijvoorbeeld door een gezonde omgeving dichtbij te realiseren of op andere onderdelen de leefomgeving gezonder te maken.

4. *Berekenen, meten én monitoren*
   We baseren onze prioritering en aanpak op metingen, berekeningen, blootstelling en ervaringen van de gezondheid en de fysieke leefomgeving.

1. Gebiedsgerichte normen en heldere handhaving

Wettelijke normen als uitgangspunt

Voorop staat dat de gemeente de wettelijke zorgtaak heeft om de kwaliteit van de leefomgeving en daarmee ook de gezondheid van mensen in Arnhem te beschermen. Dit betekent dat we proberen het lawaai in de stad te verminderen en te zorgen voor schone lucht, water en bodem. Daarom willen we in heel Arnhem voldoen aan de wettelijke vereisten voor alle aspecten van de gezonde leefomgeving.

Gebiedsgerichte ambities

De wettelijke vereisten zijn voor Arnhem de ondergrens voor de milieukwaliteit. Daarnaast sturen we gebiedsgericht op ambitieuzere doelen, streefwaarden. Daarbij kijken we naar wat past bij het gebied. Zo is rust in de ene buurt belangrijk, terwijl het in de andere buurt, zoals het centrum, best wat drukker mag zijn. De natuur vraagt soms ook om meer beschermende maatregelen dan enkel het naleven van wettelijke vereisten. Dit betekent dat we onze milieuambities (streefwaarden) afstemmen op de levendigheid en het gebruik van een gebied.

Wanneer we meer drukte accepteren, moet daar wel wat tegenover staan, zoals het beschikken over een geluidsluwe buitenruimte, een park of groene route op korte afstand en een hoog voorzieningenniveau. Daarom willen we gebiedsgericht sturen en samen met bewoners kijken welke maatregelen we kunnen nemen om de gezonde leefomgeving in hun wijk of buurt te verbeteren. Daarbij blijft het beschermen van de gezonde leefomgeving maatwerk, aangezien ook binnen een drukke stadswijk zeer groene gebieden kunnen voorkomen en in heel rustige woonwijken drukke gebieden, zoals langs ontsluitingswegen.

Daarin hanteren we de hiernaast afgebeelde ambitieladder. Onder 1 staat de hoogst haalbare ambitie voor Arnhem: de gezonde leefomgeving is een uitgangspunt in het ontwerp en beheer van nieuwe stedelijke ontwikkelingen, zodat de leefomgeving gezond is voor de mens, natuur en dieren. Voor de bestaande stad is punt 1 niet van toepassing en start de ambitieladder bij punt 2: het voldoen aan de gebiedsgerichte streefwaarden.

Vertaling naar kaarten en uitvoeringsagendas

In dit Plan stellen we ambities voor de gezonde leefomgeving en maken we gebruik van kaarten, data en ander beeldmateriaal om duidelijk te maken wat de staat van de leefomgeving in de stad is en welke ambities we stellen. Zo wordt het voor inwoners en organisaties duidelijk welke ambities we nastreven op verschillende plekken in de stad. De kaarten worden bij de uitwerking van het omgevingsplan digitaal vormgegeven en ontsloten waardoor ze gemakkelijk te raadplegen zijn voor Arnhemmers. Ook stellen we deze kaarten driejaarlijks bij aan de hand van nieuwe inzichten, metingen en wensen.

Heldere vergunning- en handhavingskaders

De Omgevingsdienst Regio Arnhem (de ODRA) is samen met de gemeente verantwoordelijk voor de vergunningverlening, toezicht en handhaving van de normen die door de gemeente worden gesteld. We werken daarom nauw samen met de ODRA en ontwikkelen heldere VTH (vergunning/toezicht/handhaving) kaders gericht op beperken van negatieve impact op de gezonde leefomgeving.

Figuur 1 Ambitieladder ontwikkelen voor de gezonde leefomgeving

2. Gezonde leefomgeving als uitgangspunt

Gezonde leefomgeving als uitgangspunt in ruimtelijke keuzes en gebiedsontwikkelingen

Arnhem groeit. Door een toenemend aantal inwoners, wordt het drukker in de stad, maar ook in de parken en de natuur in en nabij Arnhem. We moeten voorkomen dat door drukte, lawaai, verstening en luchtvervuiling Arnhem een ongezonde stad wordt om in te wonen. Daarom verankeren we de gezonde leefomgeving als een uitgangspunt in ruimtelijke keuzes, nieuwe ontwikkelingen en het beheer van de openbare ruimte. We zorgen ervoor dat de groei van onze stad de gezondheid en de natuur zo min mogelijk schaadt of zelfs verbetert. Daarbij houden we ook ruimte voor maatwerk, zodat ontwikkelingen in de stad doorgang kunnen vinden, maar met aandacht voor de lokale gezondheidseffecten.

Uitwerking in het Omgevingskwaliteitskader

Dit uitgangspunt heeft invloed op de manier waarop we de leefomgeving willen (laten) ontwerpen, inrichten en beheren. Een goed ontwerp van de (gebouwde) omgeving kan ervoor zorgen dat de (mentale) gezondheid van de bewoners en omringende natuur beschermd wordt. Daarom ontwikkelen we een Omgevingskwaliteitskader als één van de uitwerkingen van de omgevingsvisie. De gezonde leefomgeving wordt, naast de gebruikelijke ruimtelijke ontwikkelingsthema's, onderdeel van dit Omgevingskwaliteitskader.

Ook is er meer aandacht voor gezonde leefomgeving, duurzaamheid en milieu in planontwikkeling en vragen we de GGD om in de planuitwerking van ruimtelijke ontwikkelingen van meer dan 50 woningen te adviseren over gezonde leefomgeving. Zo betrekken we de gezonde leefomgeving als uitgangspunt in een vroeg stadium in de belangenafweging en krijgen we inzicht in verbetermogelijkheden, risico-vermindering, kansen en maatregelen om de gezonde leefomgeving te beschermen. Voorbeelden van manieren waarop een goed ontwerp kan leiden tot een gezondere leefomgeving:

- We stimuleren dat er hittebestendig, klimaatadaptief en natuurinclusief wordt gebouwd. Ook stimuleren we circulair, biobased en fabrieksmatig (oftewel massaal in een fabriek geproduceerd) bouwen, wat helpt bij het verminderen van schadelijke emissies naar bodem en lucht;
- We willen gebouwen zodanig positioneren dat het gebouw geluid tegenhoudt, zodat je achter in de tuin een rustige plek creëert;
- Bouwen in de ondergrond kan bijdragen aan een gezonde leefomgeving boven de grond. Hiervoor bezien we de bodem als derde dimensie in ruimtelijke ordening (driedimensionale ruimtelijke ordening). Door vervuilende functies zoals parkeergarages onder de grond te plaatsen, ontstaat bovengronds ruimte voor groen en sportmogelijkheden, wat bijdraagt aan de gezonde leefomgeving.

Arnhem toetst beleidsvoornemens aan impact op de gezonde leefomgeving

Bijna alle plannen van de gemeente raken wel aan de fysieke leefomgeving. Zo heeft het mobiliteitsbeleid bijvoorbeeld veel invloed op de mate van luchtvervuiling en de plekken waar mensen eraan worden blootgesteld. Maar ook beleidsthema's als economie, wonen, openbare ruimte en groen zijn van invloed op de gezonde leefomgeving. Daarom laten we bij grote beleidsvoornemens die invloed hebben op de leefomgeving in een vroeg stadium de GGD de beleidsvoornemens toetsen op de impact op gezondheid en de gezonde leefomgeving en passen we het beleid indien nodig aan.

Extra bescherming kwetsbare groepen

We hebben extra aandacht voor de bescherming van kwetsbare groepen in Arnhem, waaronder ouderen, kinderen en chronisch zieken. Zo hebben mensen met COPD, hart- en vaatziekten, kinderen (met onvolgroeide longen) en ouderen aantoonbaar meer last van slechte luchtkwaliteit en houtstook. Ook hebben kwetsbare groepen vaak extra last van geluidsoverlast, en hebben we aandacht voor de vraag of het verstandig is om gebouwen voor deze doelgroepen (zoals scholen of woningen) dichtbij hoogspanningsmasten en andere stralingsbronnen te plaatsen. We hanteren onderstaande bufferzones[2] voor luchtkwaliteit langs

Figuur 2 Bufferzones voor luchtkwaliteit hoofd- en snelwegen

[2] Bufferzones: zones rond drukke wegen met de volgende afstanden: snelweg: 150 meter, weg buiten de bebouwde kom: 50 meter, weg binnen de bebouwde kom: 25 meter.

drukke wegen waarbinnen enkel nieuwe gebouwen mogen worden ontwikkeld voor kwetsbare groepen mits er wordt aangetoond dat deze ontwikkelingen geen gezondheidsgevolgen voor kwetsbare groepen opleveren. Bij deze afweging kijken we naar streefwaarden en vragen we advies van de GGD, zodat we kwetsbare groepen in de breedte goed beschermen.

3. Preventie: emissies en vervuiling voorkomen

Inzet op preventie

Schadelijke stoffen en emissies die niet in de leefomgeving terecht komen, hoeven ook niet weggenomen of gesaneerd te worden. Daarom willen we nog meer inzetten op preventie; het voorkómen van nieuwe emissies en verontreinigingen. Hiervoor willen we de komende periode beter zicht krijgen op wat de huidige bronnen van vervuilende emissies zijn naar water, bodem en lucht. Op een deel van de stoffen hebben we geen zicht omdat ze niet geregistreerd hoeven worden. Daarom gaan we inventariseren welke emissies er te verwachten zijn, bij bedrijven, particulieren, landbouw en verkeer. Vervolgens kunnen we gerichter meten. We gaan kijken hoe we aan de bronkant (gebruik en uitstoot) waar nodig beperkingen kunnen opleggen.

Zeer zorgwekkende stoffen

We worden ons er steeds meer bewust van dat er nieuwe stoffen zijn die mogelijk slecht zijn voor de gezondheid: de zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). We willen voorkomen dat deze stoffen in het milieu belanden. Daarom werken we samen met de ODRA aan het vergroten van de kennis over ZZS'en, onder andere door zicht te houden op de laatste landelijke ontwikkelingen en het in beeld brengen van de grootverbruikers en uitstoters. We zorgen samen met de ODRA dat bedrijven de informatieplicht en regels naleven. We kijken samen met de provincie Gelderland en de gemeente Nijmegen naar vervuiling door PFAS en gaan inventariseren of er in Arnhem risico is op verontreiniging door fipronil en microplastics. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat maakt beleid om de uitstoot van ZZS te minimaliseren en te zorgen dat de kans op schadelijke effecten in 2050 verwaarloosbaar wordt.

4. Berekenen, meten én monitoren

Zicht op blootstelling

Traditioneel milieubeleid is vooral gericht op het meten en berekenen van verontreinigingen en vervuiling. In Arnhem hebben we daardoor veel informatie over de staat van de fysieke leefomgeving. Om inzicht te krijgen in de effecten op de gezondheid van de mensen, is het ook belangrijk om inzicht te krijgen in de blootstelling van Arnhemmers aan dergelijke verontreinigingen.

Een voorbeeld is de mate waarin luchtkwaliteit invloed heeft op de gezondheid. We meten en berekenen nu op verschillende plekken de luchtkwaliteit, maar het effect daarvan op de gezondheid is soms anders dan de cijfers suggereren. Het kan bijvoorbeeld afhangen van de verblijfduur van mensen of het aantal mensen dat er woont. Daarom gaan we in kaart brengen hoeveel mensen blootgesteld worden aan slechte luchtkwaliteit en in welke mate. Ook kijken we daarbij specifiek naar kwetsbare groepen zoals kinderen, mensen met luchtwegziekten en ouderen. Op basis van deze informatie kijken we of het huidige beleid aangepast moet worden om de negatieve gezondheidseffecten te verminderen.

Naast meten en berekenen ook ervaren overlast meewegen

Gezondheid is van meer factoren afhankelijk zoals beweging, woongenot en groen. Daarom gaan we kijken naar het cumulatieve gezondheidseffect. Dezelfde uitstoot kan in de ene wijk namelijk meer invloed hebben op de gezondheid dan in de andere wijk door een andere bevolkingssamenstelling, omdat er meer gevoelige mensen wonen: ouderen, kinderen, mensen met luchtwegproblemen etc.. We gaan per wijk kijken naar de gezondheidsindicatoren van zowel lichamelijk/ mentale gezondheid, de sociale gezondheid als de fysieke leefomgeving.

Naast het feitelijk meten en berekenen van de effecten op de gezondheid, zijn ook ervaringen van mensen belangrijk. Daarom werken we samen met de GGD aan de Wijkgezondheidsprofielen die per wijk de kwaliteit van de leefomgeving in kaart brengt en de ervaren gezondheidsimpact een grotere plek krijgt. Uit de Wijkgezondheidsprofielen volgt een integraal, gebiedsgericht beeld van de gezondheidseffecten. Op basis van onder andere deze Wijkgezondheidsprofielen gaan we samen met de Teams Leefomgeving en sociale wijkteams gebiedsgericht aan de slag met het verbeteren van de gezonde leefomgeving aansluitend op de Koersnota Van Wijken Weten.

Onze plannen in het kort

Waar dat nodig of wenselijk is stellen we specifieke normen en streefwaarden per gebied op in het nader uit te werken Omgevingsplan;

Arnhem ontwikkelt als een van de uitwerkingen van de omgevingsvisie een Omgevingskwaliteitskader. De gezonde leefomgeving wordt, naast de gebruikelijke ruimtelijke ontwikkelingsthema's, onderdeel van dit Omgevingskwaliteitskader;

De GGD wordt actief in grote ruimtelijke ontwikkelingen betrokken om vanuit een vroeg stadium betrokken te adviseren over de gezonde leefomgeving als uitgangspunt. Zo krijgen we inzicht in verbetermogelijkheden, risico-vermindering, kansen en maatregelen om de gezonde leefomgeving te beschermen.

Bij grote beleidsvoornemens die impact hebben op de gezonde leefomgeving geeft de GGD advies over de uitwerking op en doet aanpassingsvoorstellen ten behoeve van de gezondheid.

We stemmen de ambities af met de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) voor een effectieve handhavingsstrategie;

Op basis van de wijkgezondheidsprofielen gaan we na het vastellen van dit plan met de Teams Leefomgeving gebiedsgericht aan de slag met het verbeteren van de gezonde leefomgeving, daar waar dit wordt herkend door Arnhemmers.

We brengen de staat van gezonde leefomgeving gebiedsgericht in kaart, onder andere in de Wijkgezondheidsprofielen;

Meten is weten. We controleren onze milieumonitoring voor water, bodem en lucht. Waar nodig gaan we gerichter meten en leggen we vervolgens aan de bronkant nieuwe beperkingen op;

We vergroten samen met de ODRA de kennis over ZZS, brengen substantiele uitstoters in beeld en zorgen dat bedrijven de informatieplicht en regels naleven;

Beleid

Uitvoering

Meten en monitoren

Onderzoek

Schone lucht

Luchtverontreiniging heeft van alle milieuthema's de zwaarste negatieve impact op onze gezondheid. De GGD geeft aan dat inwoners van Arnhem gemiddeld een jaar eerder overlijden dan wanneer er geen luchtverontreiniging zou zijn. Ook heeft effect op hart- en vaatziekten, longkanker en astma. In Gelderland is bij 1 op de 7 longkankerpatiënten de ziekte toe te schrijven aan luchtverontreiniging. In Arnhem zou 1 op de 5 kinderen met astma de ziekte niet hebben wanneer er geen luchtverontreiniging was. Daarom gaat de gemeente werk maken van schonere lucht in Arnhem.

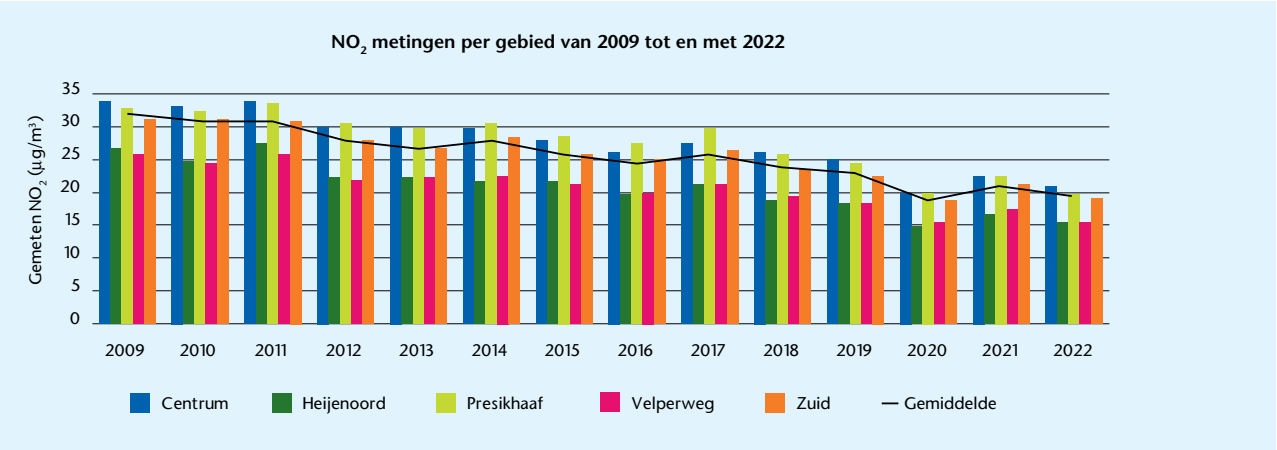
Beleidskeuzes

1. We zetten in op gezonde lucht voor iedereen in Arnhem
   We blijven streven naar de doelen uit het Schone Luchtakkoord. We bereiden ons voor op de strengere normen in de nieuwe richtlijn die nu in Europa in voorbereiding is. Op de lange termijn streven we naar de WHO-advieswaarden uit 2021 voor stikstofdioxiden en fijnstof.
2. Blootstelling aan een slechte luchtkwaliteit moet zoveel mogelijk voorkomen worden.
   Waar de lucht van mindere kwaliteit is, willen we de blootstelling van mensen aan die lucht zoveel mogelijk voorkomen en beperken.
3. Kwetsbare groepen worden beschermd
   Kwetsbare groepen zoals ouderen, kinderen en mensen met luchtwegaandoeningen of astma worden extra beschermd.

De bronnen voor luchtvervuiling

Gemotoriseerd verkeer grootste uitstoter

Gezondheidsschade door luchtverontreiniging is veelal toe te schrijven aan fijnstof (PM10, PM2.5 en roet), stikstofdioxiden (NO_2) en laaghangende ozon (O_3). Fijnstof bestaat uit deeltjes die je niet kunt zien, maar die toch in de lucht zweven. Dit kan bestaan uit reststoffen uit verbrandingsprocessen, slijtage van banden, maar bijvoorbeeld ook uit opgewaaid stuifzand en pollen. De grootste veroorzaker van luchtvervuiling in Arnhem is verkeer. Verkeer is verantwoordelijk voor 65% van de stikstofoxiden en 28% van het fijnstof in de lucht. Ook komt er veel fijnstof vrij bij het stoken van kachels op hout, wat kan leiden tot lokale gezondheidsklachten en geurhinder. Naast gezondheidsschade heeft stikstofuitstoot ook gevolgen voor de natuur en de bodem. Deze gevolgen voor de gezonde bodem staan uitgewerkt in de paragraaf 'Verbeteren Bodemkwaliteit'.

Figuur 3 NO_2 metingen per gebied van 2009 tot 2022

Huidige situatie

Veel luchtvervuiling bij drukke wegen

In bovenstaande figuur staan de metingen van NO_2 per gebied in Arnhem afgebeeld. Arnhem meet NO_2 op 34 plekken, langs wegen, de Rijn, en het spoor. Een deel van de concentratie in de lucht komt niet van lokale bronnen, maar van buiten Arnhem. De luchtkwaliteit in Arnhem is met name slecht nabij de centrumring en de snelwegen door het ophopen van luchtvervuiling afkomstig van gemotoriseerd verkeer. Het effect hiervan op de gezondheid wordt versterkt op plekken waar veel mensen aan deze luchtvervuiling wordt blootgesteld, zoals bij de centrumring.

Arnhem voldoet aan wettelijke normen

Uit de metingen blijkt dat Arnhem voldoet aan de wettelijke luchtkwaliteitsnormen op dit moment. Tegelijkertijd heeft luchtvervuiling nog steeds een negatieve invloed op de gezondheid. Daarom is in 2019 de Arnhemse Luchtagenda 'Naar een schonere lucht in 2025' vastgesteld. Ook hebben we naast de uitvoering van de Luchtagenda het Schone Luchtakkoord (SLA) ondertekend. In dit samenwerkingsverband zetten we ons in voor een schonere en gezondere lucht voor Arnhem.

Figuur 4 Overschrijdingspunten Europese normen voor NO_2 in 2030 (Bron: CIMLK.nl)

Centrumring niet gezond zonder verdere aanscherping

Daarnaast zijn er verdere aanscherpingen nodig om te zorgen dat de luchtkwaliteit in de toekomst voldoet aan wettelijke normen. De Europese Unie bereidt nu een aanscherping van de luchtkwaliteitsrichtlijn voor die naar verwachting in 2030 bindend gaat zijn in alle lidstaten. Op basis van bestaand beleid lijken we die niet te gaan halen. Een eerste berekening voor 2030 geeft aan dat er dan, met name rond de centrumring, zo'n 17 overschrijdingspunten zullen zijn waar we de EU-normen voor stikstofdioxide (NO_2) niet gaan halen.

Ambities voor schone lucht

We kunnen niet stil zitten

Om de negatieve gezondheidseffecten verder te beperken heeft de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO) de advieswaarden verder aangescherpt in 2021. In Arnhem willen we toewerken naar de nieuwe advieswaarden van de WHO en ons voorbereiden op de aanscherping van de EU-richtlijn. Het behalen van deze ambities is een zeer grote opgave. Daarvoor zijn Europese en landelijke inspanningen nodig. En in Arnhem willen we ook doen wat mogelijk is. In onderstaande tabel vind je de huidige ambitie van Arnhem (SLA streefdoel), de geldende Europese normen, de voorgestelde aanscherpingen in 2030 en de meest recente advieswaarden van de WHO. Conclusie: we zijn op weg naar het behalen van de huidige EU normen en de SLA streefdoelen voor 2030 mits we doorgaan met het implementeren van de luchtmaatregelen. Voor het behalen van de nieuwe EU-normen is extra beleid nodig. Dat geldt zeker voor het benaderen van de nieuwe advieswaarden van de WHO.

Indicator	Huidige EU normen tot 2030	SLA streef-doel tot 2030	Nieuwe EU normen vanaf 2030	Nieuwe WHO advies
$PM_{2.5}$	25	10	10	5
PM_{10}	40	20	20	15
NO_2	40	40	20	10

Haalbaar met huidig en gepland beleid
Haalbaar met extra inzet EU, NL en Arnhem
Niet haalbaar op korte termijn

Plannen voor schone lucht

Aanscherpen van het luchtkwaliteitsbeleid

Met de aankomende Uitvoeringsagenda Lucht 2024-2030, die volgend op dit plan als eerste uitvoeringsagenda wordt voorgelegd aan de raad, evalueren we ons huidig beleid en geven we aan waar aanvullende maatregelen nodig zijn om de afgesproken SLA-doelen te halen. We brengen de blootstellingseffecten van slechte luchtkwaliteit in samenwerking met de GGD verder in kaart, en verkennen we hoe deze effecten verder teruggebracht kunnen worden. Ook leggen we de intentie vast om ons luchtbeleid periodiek te evalueren en waar nodig aan te passen.

Voorbereiden op nieuwe normstellingen

Ook bereiden we ons voor op de nieuwe EU-normen en voor de lange termijn op het behalen van de WHO-normen voor schone lucht. We verwachten dat eind 2024 duidelijk wordt wat de nieuwe EU-normen gaan worden en wat Arnhem er aan moet doen om deze te behalen. Zo zal er waarschijnlijk verdergaand luchtbeleid nodig worden om de nieuwe EU-normen en op lange termijn de advieswaarden van de WHO te halen. Daarbij maken we inzichtelijk wat een reëel tempo is, in relatie tot de invloed die de gemeente Arnhem en andere partners hebben op de luchtkwaliteit.

Luchtvervuiling door verkeer beperken

Gemotoriseerd verkeer is de grootste veroorzaker van lokale vervuiling, zoals hoge concentraties NO_2. Daarom werken we in het Duurzaam Mobiliteitsplan aan maatregelen die helpen om de luchtkwaliteit te verbeteren op plekken waar die op dit moment ondermaats is en waar veel Arnhemmers aan luchtvervuiling worden blootgesteld, zoals het ontlasten van de centrumring. Arnhem heeft al een milieuzone om dieselauto's en dieselvrachtverkeer uit de stad te weren. We onderzoeken nu hoe we de milieuzone aan kunnen scherpen tot aan wat maximaal wettelijk is toegestaan conform het coalitieakkoord, of kunnen uitbreiden naar een groter gebied. Ook kan de effectiviteit van de milieuzone verbeterd worden door te monitoren op uitval en door strakker te sturen dat hij zoveel mogelijk

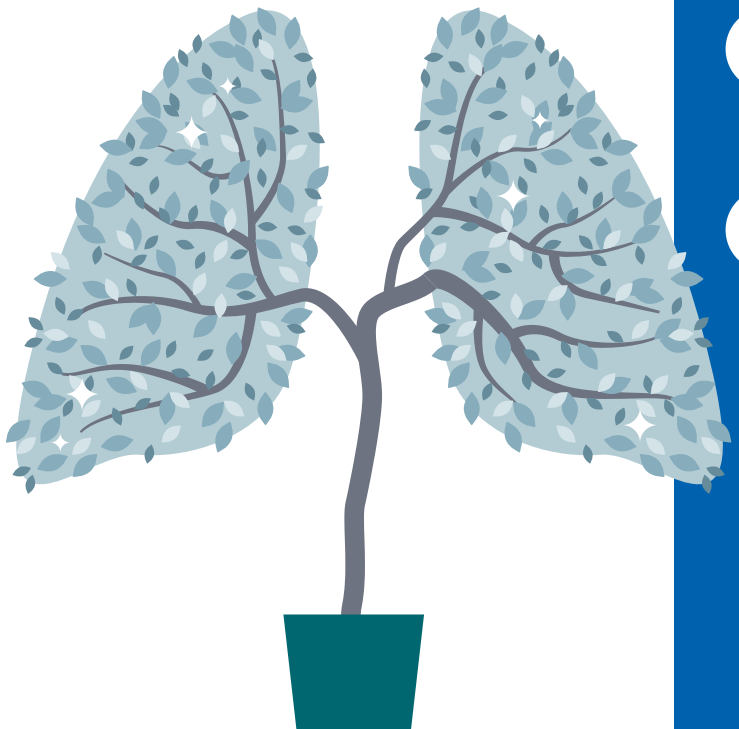
actief is. Daarnaast onderzoeken we ook of de milieuzone in een later stadium verder uitgebreid kan worden om de SLA-doelen voor gezondheid te halen. Tevens voeren we vanaf 2026 een zero-emissiezone in voor stadslogistiek, die in samenhang met de milieuzone wordt bekeken. Hierbij zal conform hetgeen in het coalitieakkoord is afgesproken oog zijn voor mensen die hierdoor in de problemen komen.

Effecten houtstook beperken

We gaan de effecten van houtstook op de luchtkwaliteit verder terugdringen door het geven van voorlichting en informatie. Met subsidie stimuleren we om rookgaskanalen onklaar te maken en/of te verwijderen. Er wordt onderzocht of een verbod op open haarden bij nieuwbouw mogelijk is. Samen met de Teams Leefomgeving wordt wijkgericht gekeken naar hoe het gebruik van de houtkachel verbeterd kan worden. En we werken nauw samen met toezichthouders van de ODRA om beter in kaart te krijgen waar veel houtstookoverlast plaatsvindt en hoe we daarop kunnen handhaven. Naast deze maatregelen zijn we ook betrokken bij het landelijk onderzoek naar de gezondheidseffecten van houtrook. Arnhem heeft zich aangemeld als samenwerkingspartner in het onderzoeksvoorstel houtrook in het kader van de Nationale Wetenschapsagenda samen met o.a. TNO en het RIVM.

Gerichter meten luchtvervuiling

Om nog beter inzicht te kijken in de luchtkwaliteit gaan we in Arnhem extra meetpunten installeren voor het meten van fijnstof (PM2,5) en breiden we het huidige NO_2-meetnet uit met PM2,5-meters. Ook leggen we de verbinding tussen luchtkwaliteit en het aantal mensen die eraan worden blootgesteld. En we willen de berekende methode (CIMLK) samen met het RIVM verbeteren. Zo krijgen we meer inzicht in welke maatregelen de meeste gezondheidswinst opleveren. Jaarlijks worden de metingen geanalyseerd en gaan we bijsturen met maatregelen in het kader van de Uitvoeringsagenda Lucht 2024-2030. Ten slotte onderzoeken we welk type fijnstofdeeltjes veel impact hebben op de gezondheid om daarmee het beleid aan te scherpen.

Onze plannen in het kort

- We evalueren of we de SLA-doelen halen en stellen nieuwe maatregelen op in de Uitvoeringsagenda Lucht 2024-2030 om te kunnen voldoen aan de Europese richtlijn.
- We onderzoeken een eventueel verbod op open haarden bij nieuwbouw.
- We beperken de luchtvervuiling in lijn met de verkeersplannen in het Duurzaam Mobiliteitsplan, o.a. door in te zetten op aanscherping en uitbreiding van de milieuzone, ontlasten van de centrumring en invoeren zero-emissiezone voor stadslogistiek.
- We geven subsidie om rookgaskanalen weg te halen en voorlichting om de effecten van houtstook op de luchtkwaliteit terug te dringen.
- We scherpen onze luchtkwaliteitsmetingen aan, o.a., door meer PM2,5-meetpunten te installeren, blootstelling als factor mee te wegen en te onderzoeken welke fijnstofdeeltjes veel impact hebben op de gezondheid.

Beleid
Meten en monitoren
Uitvoering
Onderzoek

Verminderen omgevingsgeluid

Geluid hoort bij een levendige, bruisende stad. Denk aan het dagelijks verkeer en aan het uitgaansleven, de horeca en evenementen. Te veel geluid kan leiden tot hinder en slaapverstoring, stress en vermoeidheid. Ook kan het negatief zijn voor leerprestatie van kinderen. Bij langdurige blootstelling is er een risico op onder andere hoge bloeddruk en hartklachten. Ook dieren hebben last van omgevingslawaai die natuurlijke ritmes verstoord, bijvoorbeeld bij zangvogels en kikkersoorten die elkaar niet meer kunnen horen. Het beperken van (ernstige) geluidshinder draagt dus bij aan een betere gezondheid voor alle Arnhemmers.

Beleidskeuzes

1. Elk gebied een passend geluidsniveau
   Op sommige plekken in de stad mag het best wat drukker zijn, op andere plekken hoort rust.
2. Actieve aanpak geluidshinder
   Arnhem houdt vast aan ambitieuzere lokale streefwaarden dan landelijk voorgeschreven.
3. Minder geluidsoverlast van verkeer.
   Daarbij hebben we extra aandacht voor knelpunten met veel overlast, zoals de Pleijroute, de Centrumring en de 30 km/u wegen.
4. Ook buiten wordt rustiger.
   Voorheen waren geluidsregels vooral gericht op binnenruimtes: rust in je huis of op je werk. We gaan ons ook richten op een rust in de buitenruimte.

De bronnen van geluidshinder

Gemotoriseerd wegverkeer is de belangrijkste bron

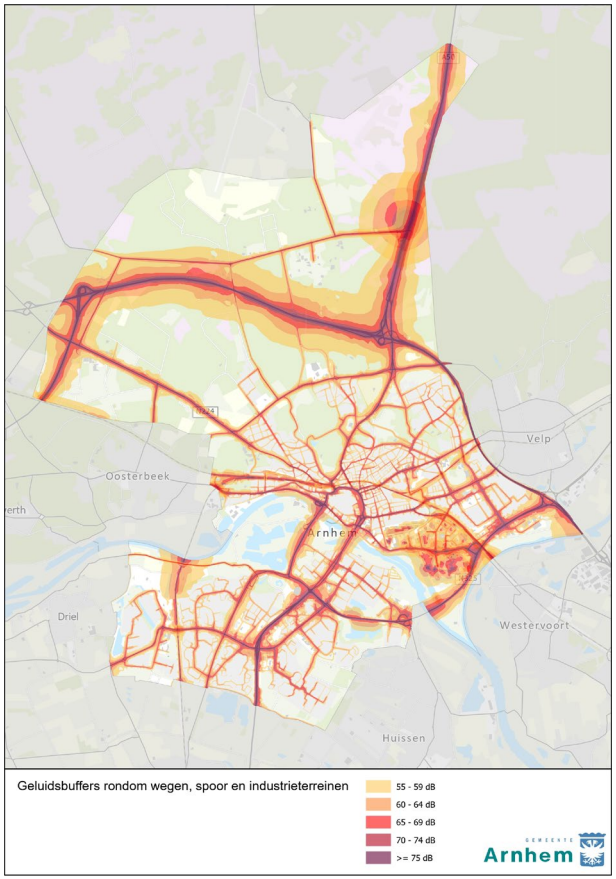
De belangrijkste bron van geluidshinder is gemotoriseerd wegverkeer. Arnhem wordt ontsloten via een aantal (snel) wegen die ten noorden van de stad direct grenzen aan stadwijken en in het zuiden door de stad heen lopen. Daarnaast vormen de Centrumring, de N225 en de Nijmeegseweg ook belangrijke verkeersaders door Arnhem. Ook is Arnhem een belangrijk spoorwegknooppunt. De spoorlijn Utrecht-Duitsland loopt dwars door de stad. De spoorlijnen richting het zuiden (Nijmegen) en het noorden (Zwolle) takken daarvan af en lopen eveneens langs woonwijken. Daarnaast is er in Arnhem ook incidentele geluidshinder, o.a. van buren, bedrijven, vliegverkeer en evenementen.

Huidige situatie

Het meeste geluidsoverlast komt van wegverkeer

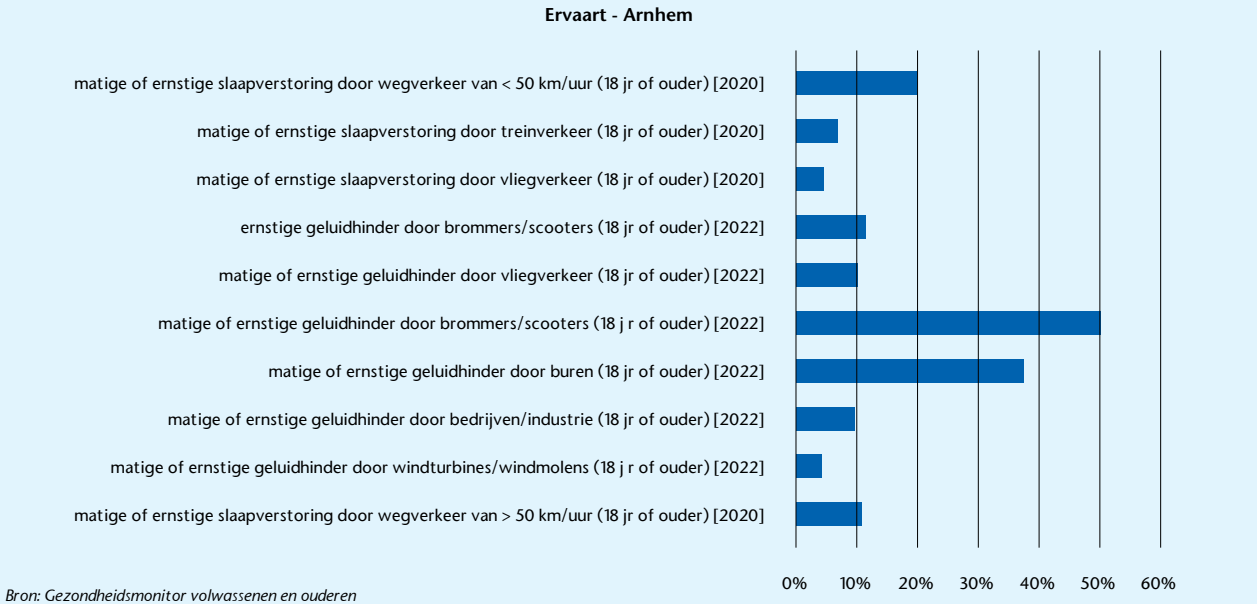
In 2022 zijn in opdracht van de gemeente Arnhem geluidsbelastingskaarten opgesteld van wegverkeerslawaai, spoorlawaai, industrielawaai en vliegverkeerslawaai.
Uit de geluidsbelastingkaarten volgt dat de meeste geluidsbelasting afkomstig is van het wegverkeer.
De meeste geluidsbelasting is te vinden bij de grote ontsluitingswegen van provinciale- en rijksinfrastructuur (spoorlijnen, Pleijroute en A12).

Uit berekeningen blijkt dat 9,2% van de Arnhemmers ernstig gehinderd wordt door weg- of railverkeer, waarvan het grootste deel komt van wegverkeer, 8,77%. Het aantal slaapverstoorden bedraagt in 2021 1,85%[3]. Het aantal woningen en gebouwen met een hogere geluidbelasting neemt licht toe, vooral omdat er langs wegen de meeste nieuwe woningen bijkomen. Tegelijkertijd wordt er steeds meer stil asfalt toegepast. Daardoor is er ondanks de toename van woningen langs wegen, slechts een lichte toename van het aantal woningen en gebouwen met een

Figuur 5 Gemiddelde geluidsbelasting wegverkeer 2021 Lden (day-evening-night). https://www.arnhem.nl/Inwoners/wonen_en_milieu/Lucht_en_geluid/Geluid/Geluidskaarten_Arnhem

[3] Notitie Geluidsbelastingkaarten 2022

Bron: Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen

relatief hoge geluidsbelasting. Het is minder duidelijk waar en hoe geluidsoverlast effect heeft op de natuur rondom Arnhem, alhoewel het aannemelijk lijkt dat met name de snelweg in Arnhem Noord een sterk verstorend effect heeft.

20% van de volwassen ervaren slaapverstoring

Naast berekenen, monitort de GGD ook de ervaren geluidshinder. Uit de monitor van de GGD Gelderland-Midden 2020[4] blijkt dat de helft van de volwassenen matige of ernstige geluidshinder ervaart in Arnhem. 20% van de volwassenen heeft last van matige of ernstige slaapverstoring door wegverkeer onder de 50 km/u. In Arnhem wordt ten opzichte van de andere gemeenten uit de regio meer geluidsoverlast van wegverkeer ervaren, vooral als de maximumsnelheid lager is dan 50 km/uur, omdat hier 's nachts veel wordt geracet. De grootste bron waar men geluidshinder door ervaart zijn brommers en scooters (50% van de ondervraagden).

Ambitie om omgevingsgeluid te verminderen

Elk gebied een passend geluidsniveau

In Arnhem willen we de negatieve gezondheidseffecten door geluid beperken. Maar dat kan op gespannen voet staan met de bruisende stad die Arnhem is en met het verdichten van de stad door de bouw van woningen. Daarom werken we met gebiedsgerichte streefwaarden, passend bij het karakter van de wijk, buurt of het gebied. In sommige gebieden, zoals het centrum, mag het best wat drukker zijn maar bij andere gebieden, zoals woonwijken, hoort een rustigere omgeving. Figuur 6 geeft een indicatie van gebiedstyperingen voor geluid. Deze kaart kan alleen globaal gebruikt worden voor streefwaarden, omdat binnen de gebiedscontouren veel variatie is in de gewenste streefwaarden, soms zelfs op perceels- of gevelniveau. In het beleidsplan Geluid hebben we dit nader uitgewerkt. Met de komst van de Omgevingswet wordt het mogelijk om de streefwaarden voor geluid te verruimen. Arnhem houdt vast aan de ambitieuzere streefwaarden die we op dit moment hanteren. Bij het toevoegen van woningen blijven we maatwerk hanteren, afhankelijk van het karakter van het gebied en kijken we ook naar maatregelen om geluidshinder terug te dringen.

Plannen voor meer rust in de stad

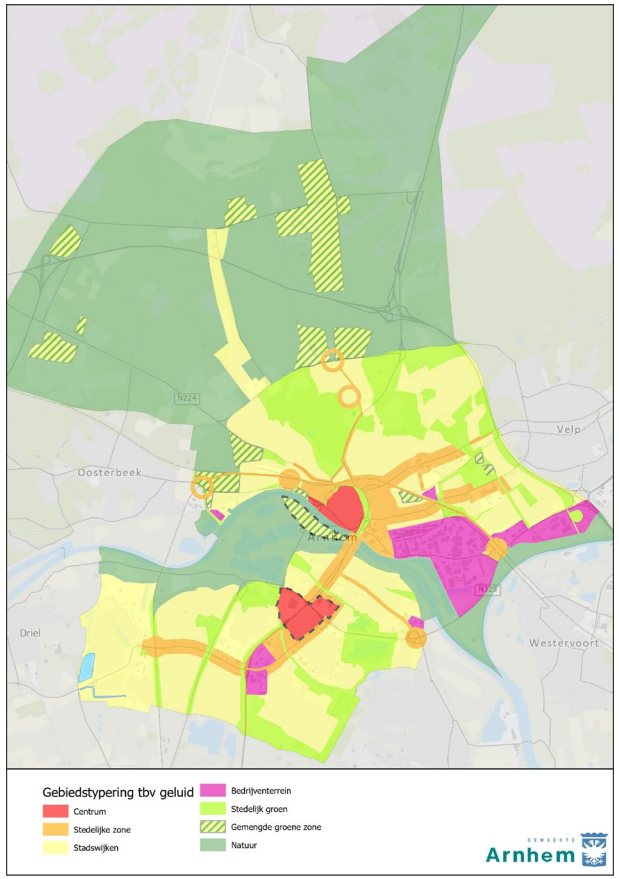
Uitvoeringsagenda Geluid

In 2024 gaat het college het Actieplan Omgevingslawaai (Uitvoeringsagenda geluid) vernieuwen als opvolger van het Actieplan Omgevingslawaai 2021-2023. Het actieplan is bedoeld om knelpunten in bestaande situaties op te lossen op basis van de geluidsbelastingkaarten die in 2022 zijn opgesteld. Een voorbeeld van een maatregel die we toepassen om geluidshinder te verminderen is het gebruik van stil asfalt.

Minder geluidshinder door verkeer

De maatregelen uit het Duurzame Mobiliteitsplan dragen bij aan het terugdringen van geluidshinder, waaronder door het verminderen van de maximumsnelheid naar 30 kilometer per uur, het stimuleren van wandelen en fietsen,

[4] https://incijfers.ggdgm.nl/viewer

Figuur 6 Gebiedstyperingen voor geluid in Arnhem

de realisatie van verschillende OV-hubs rond de binnenstad en het ontmoedigen van autoverkeer in de binnenstad. Daarbij hebben we extra aandacht in de planontwikkeling voor knelpunten met veel overlast, zoals de Pleijroute en centrumring, waar we kijken of we met lokale maatregelen acute geluidshinder kunnen verhelpen.

Aanpak snelheidsovertredingen op 30km/u wegen

In sommige wijken wordt er 's nachts veel te hard gereden, waardoor Arnhemmers uit de slaap worden gehouden. Vaak gaat dit om lange, rechte 30 km/u wegen die overdag niet veel overlast veroorzaken, maar die 's nachts worden gebruikt om hard te rijden. In het duurzame mobiliteitsplan kijken we samen met Arnhemmers in welke wijken we dit kunnen aanpakken door een geloofwaardige weginrichting en handhaving[5].

Ook buiten wordt rustiger

Voor een gezonde leefomgeving is het belangrijk dat het niet alleen binnen, maar ook buiten rustiger wordt. Arnhem was hierin al koploper: we zijn de eerste Nederlandse gemeente die in het beleid heeft vastgelegd dat er bij nieuwe geluidsgevoelige gebouwen zoals woningen ook geluidsluwe buitenruimtes moeten worden gecreëerd. Maar om de Arnhemmers en met name de natuur echt goed te beschermen tegen geluidsoverlast nemen we nieuwe maatregelen. We onderzoeken samen met de Teams Leefomgeving waar en op welke plekken Arnhemmers nu overlast ervaren van geluidshinder in de publieke ruimte.

En we kijken welke maatregelen, zoals aanpak van de bron, afscherming of het vergroten van de afstand tot de bron, we hiertegen kunnen treffen in overleg met omwonenden en gebouweigenaren.

Rustige zones in de stad

We willen de resultaten uit het onderzoek hierboven gebruiken om rustige zones te creëren in Arnhem: plekken waar Arnhemmers in relatieve rust kunnen wandelen en recreëren. In zulke rustige zones kunnen veel opgaven samenkomen, zoals hittestress, sport en bewegen, loop- en fietsmobiliteit, stadslandbouw en natuur in de stad. Met slim inrichten kan er veel samenkomen in de rustige zones, zoals door slim plaatsen van groen en bankjes. Daarom pakken we de zoektocht naar rustige zones integraal op, zodat we op drukke plekken in de stad rustige gebieden creëren die goed aansluiten bij de andere opgaves van de stad.

Aanpakken ongelijke impact van geluidshinder

We zien dat veel Arnhemmers last hebben van geluidshinder, maar de impact van geluidshinder is niet overal gelijk. Niet iedere Arnhemmer heeft de middelen om zich tegen geluidsoverlast te beschermen door bijvoorbeeld zelf de eigen woning geluidsdichter te maken. Daarom gaan we in de Wijkgezondheidsprofielen in kaart brengen in welke wijken de meeste overlast van geluidshinder plaatsvindt. Daarna verkennen we samen met buurtbewoners, Teams Leefomgeving en gebouwbeheerders welke aanvullende maatregelen er genomen kunnen worden.

[5] link naar DMP

Onze plannen in het kort

In de uitwerking van het Omgevingsplan houden we vast aan ambitieuzere lokale streefwaarden en gaan we niet mee in de landelijke, onder de omgevingswet toegestane verruiming van de geluidsnorm voor wegverkeer. Hiervan kan alleen gemotiveerd worden afgeweken bij zwaarwegende belangen zoals woningbouw.

We stellen een nieuw (verplicht) Actieplan Omgevingslawaai op om knelpunten in bestaande situaties op te lossen op basis van de geluidsbelastingkaarten die in 2022 zijn opgesteld.

We verminderen snelheidsovertredingen op 30 km/u wegen met aanpassingen aan de weginrichting en effectieve handhaving zoals opgenomen in het Duurzaam Mobiliteitsplan.

We onderzoeken waar geluidsoverlast in de Arnhemse buitenruimte te hoog is en hoe we daartegen kunnen optreden.

Op basis van dit overzicht onderzoeken we waar we in Arnhem rustige en koele zones kunnen creëren waar men in het groen kan wandelen en recreëren.

We onderzoeken waar Arnhemmers zich niet kunnen beschermen tegen geluidsoverlast en met welke maatregelen we hen kunnen helpen.

Beleid

Meten en monitoren

Uitvoering

Onderzoek

Verminderen hittestress

Hitte heeft een negatieve invloed op de gezondheid

Door de klimaatverandering stijgen de temperaturen wereldwijd. Vooral in dichtbebouwde gebieden neemt de opwarming sterk toe. Iedereen heeft last van langdurige hitte en hittegolven, maar bij kwetsbare groepen zoals ouderen, chronisch zieken en jonge kinderen leidt dit tot ernstige gevolgen voor de gezondheid. Bekend is dat het sterftecijfer bij hittegolven vooral stijgt bij kwetsbare en oudere bewoners. Ook nemen slaapproblemen bij warme nachten bij bijna alle mensen toe, wat als gevolg heeft dat mensen minder uitgerust zijn en daardoor minder productief zijn en eerder fouten maken.

Beleidskeuzes

1. We voorkomen de negatieve gezondheidseffecten van langdurige hitte in Arnhem zoveel mogelijk.
2. Naast het verkoelen van de buitenruimte, gaan we extra inzetten op maatregelen gericht op het gebouw en de gebruiker.

De bronnen van hitte

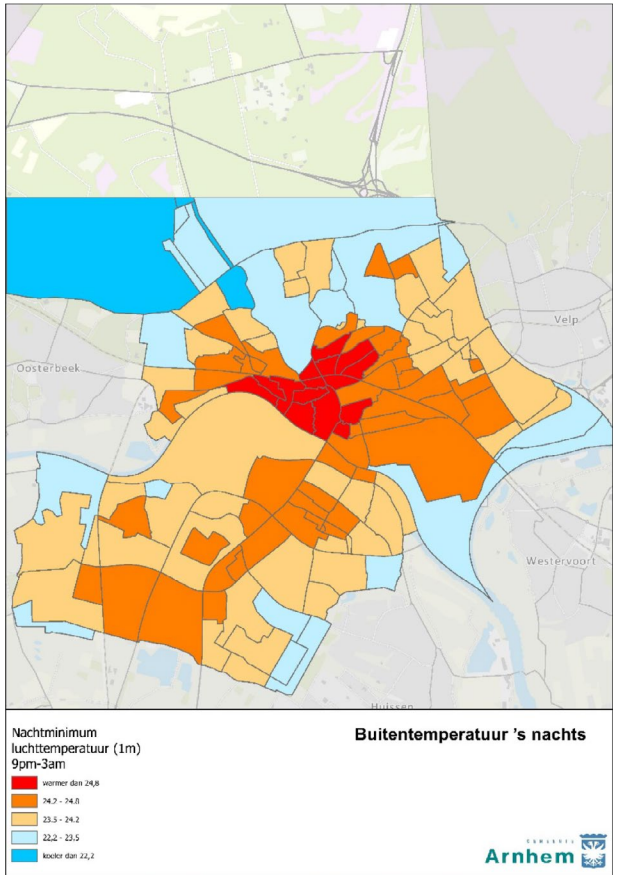
Door klimaatverandering neemt de temperatuur toe

Klimaatverandering zorgt ervoor dat de gemiddelde temperatuur wereldwijd toeneemt en dat de hitte-extremen toenemen. In steden wordt dit effect verstrekt omdat er minder wind is en bestrating en gebouwen de energie van de zon opnemen en als warmte afstaan aan de omgeving. Dit noemen we het stedelijk hitte-eiland effect. Daarnaast zorgen menselijke activiteiten zoals industrie en verkeer voor een toename van de temperatuur. Airco's kunnen woningen binnen verkoelen, maar warmen de buitenruimte juist verder op, wat bijdraagt aan de hittestress.

Huidige situatie

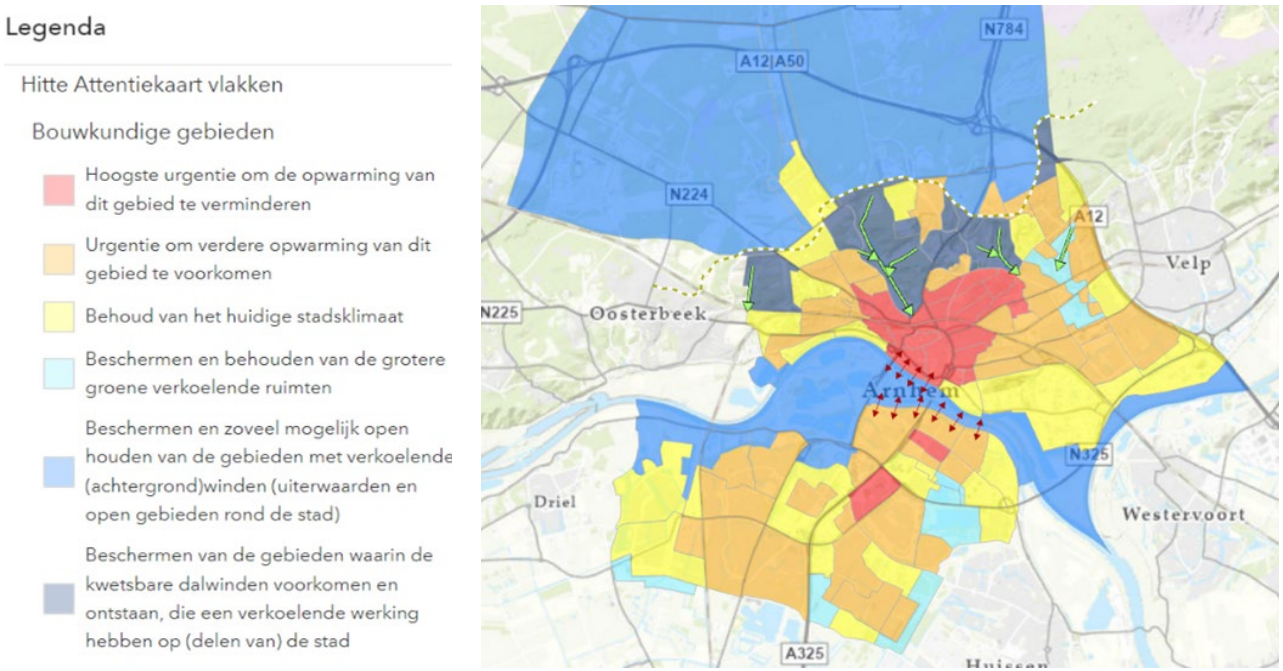
Opwarming verschillend in Arnhem

Arnhem heeft een relatief gunstig stadsklimaat vanwege de ligging aan de grote rivieren, het vele groen in en rond de stad en de groene hellingen van de Veluwezoom. Het meest gevoelig voor hitte zijn de binnenstad, de omringende oudere wijken, de omgeving van winkelcentrum Kronenburg

Figuur 7 Nachtminimum luchttemperatuur

Figuur 8 Hitte-attentiekaart van Arnhem (uit Strategie Klimaatadaptatie Arnhem 2020-2030)

en de bedrijven- en industrieterreinen[6]. Maar opwarming van het stedelijk gebied is iets dat voor heel Arnhem speelt.

Omdat we woningen gaan toevoegen, neemt de bebouwingsdichtheid in Arnhem verder toe. Ook is op die plekken minder ruimte voor groen om zonnestralen te temperen en zijn er meer menselijke activiteiten die warmte uitstoten zoals industrie en verkeer. Zo koelt de stad 's nachts langzamer af, waardoor het temperatuurverschil met het platteland dan het grootst is. Dat is goed te zien op onderstaande kaart, die aangeeft hoe warm elke wijk 's nachts is tijdens warme perioden.

De hitteattentiekaart

Om inzicht te krijgen in de mate van opwarming van de stad tijdens hittegolven, hebben we een hittekaart laten maken. Deze kaart combineert onder meer windrichting en windsnelheid met informatie over de stad zoals hoogteverschillen, wijkopbouw en grondgebruik (water en groen). Zo is in één oogopslag duidelijk waar het in de stad het gemakkelijk (te) heet wordt en waar niet.

Op basis van de hittekaart hebben we een 'hitteattentiekaart' (figuur 8) ontwikkeld. Deze kaart geeft een indeling van Arnhem weer met categorieën van gevoeligheid voor hoge temperaturen tijdens warme periodes. Daarmee wordt de urgentie duidelijk van het verminderen van de opwarming op warmte plekken (oranje en vooral rode gebieden) en de bescherming van de verkoelende delen (blauwe eenheden). Deze hitteattentiekaart is al eerder vastgesteld door het college in de Strategie Klimaatadapatie 2020-2030 en geeft de aandachtspunten en prioritering waarop we ons hittebeleid ijken. De rode pijlen geven weer waar we de verkoelende werking vanuit open gebied op stedelijk gebied willen versterken.

Bij het tegengaan van hittestress hanteren we de drie schaalniveaus van de landelijke Menukaart Hitte, namelijk Gebied, Gebouw en Gebruiker. Als het gaat om Gebied dan zijn we in Arnhem op de goede weg. Hittestress is één van de belangrijkste aandachtsgebieden vanuit de strategie klimaatadaptatie en is integraal onderdeel van het programma Radicaal Vergroenen. Met projecten als 10% minder verharding, het toepassen van de 3-30-300-regel voor meer groen en de realisatie van het Koele Netwerk beogen we de hittestress in Arnhem te verminderen en zo de negatieve gezondheidseffecten beperken. Als het gaat om de twee andere schaalniveaus, gebouw en gebruiker, gaan we het beleid intensiveren.

[6] https://vng.nl/sites/default/files/2020-07/strategie_klimaatadaptatie_arnhem_2020_2030.pdf

Ambitie voor een gezond klimaat in de stad

De ambitie is om zo veel mogelijk te voorkomen dat kwetsbare Arnhemmers negatieve gezondheidseffecten ondervinden van hoge temperaturen, zowel binnen- als buitenshuis. Daarom hebben we speciale aandacht voor gebouwen waar kwetsbare groepen wonen of onderwijs krijgen. Het is de uitdaging voor Arnhem om woningen toe te voegen en tegelijkertijd de stad koel te houden.

Plannen voor een koele stad

Onderzoeken maatregelen tegen hittestress gericht op gebouwen en gebruikers

Voor maatregelen gericht op het gebouw en de gebruiker hebben we nog kennisleemtes die we de aankomende jaren moeten gaan invullen. Daarvoor is inzet nodig vanuit zowel het sociaal domein als het fysiek domein. Voor deze kruisbestuiving is het ook gewenst dat we het netwerk van sociale partners uitbreiden. Alleen zo kunnen we de gezondheidsrisico's oppakken en het centraal zetten in onze plannen om Arnhem hittebestendig te maken.

Lokaal Hitteplan uitrollen en uitbreiden

We willen de negatieve gezondheidseffecten van langdurige hitte zoveel mogelijk beperken. Daarom is samen met de GGD een eerste Lokaal Hitteplan voor Arnhem opgesteld. Dit plan richt zich in eerste instantie op thuiswonende 75-plussers en is een sociaal plan, gericht op ondersteuning van doelgroepen bij extreme hitte. Ons doel is om het Lokaal Hitteplan in de aankomende jaren uit te breiden met meer kwetsbare doelgroepen.

Toegang tot koele (binnen)plekken voor kwetsbare doelgroepen

Voor kwetsbare doelgroepen, zoals ouderen, zorgen we dat er koele uitvalsmogelijkheden zijn. Ten eerste gaan we onderzoeken welke bewoners het meest kwetsbaar zijn voor de gevolgen van langdurige hitte. Voor hen realiseren we het Koele Netwerk in de openbare ruimte, bestaande uit schaduwroutes op belangrijke looproutes en koele plekken. We gaan daarnaast extreme hitte (code rood) definiëren en verkennen wat er nodig is. We brengen in kaart welke organisaties een rol kunnen spelen wanneer langdurige extreme hitte zou voorkomen. Ook gaan we criteria opstellen waar koele binnenlocaties voor onze meest kwetsbare inwoners aan moeten voldoen en onderzoeken we welke plekken voldoen aan de criteria. Samen met andere gemeenten en veiligheidsregio's die actief zijn op dit thema wisselen we kennis uit over hoe overheden acteren wanneer er sprake is van extreme hitte. Met de inzet van de 3/30/300 regel zoals vastgelegd in de Omgevingsvisie zorgen we voor het planten van meer bomen en creëren van (stads)parken.

Onze plannen in het kort

- We realiseren toegang tot koele (binnen) plekken voor kwetsbare doelgroepen.
- We implementeren het lokaal Hitteplan en breiden het uit naar meer kwetsbare doelgroepen.
- We breiden het netwerk van sociale partners die zich verbinden aan het Lokaal hitteplan uit.
- We onderzoeken welke maatregelen we tegen hittestress kunnen nemen specifiek gericht op de thema's gebouwen en gebruikers.

Beleid

Uitvoering

Meten en monitoren

Onderzoek

Schone bodem

In de leefomgeving is de bodem, letterlijk en figuurlijk, de basis. Een vitale bodem is van belang voor een gezond ecosysteem voor mensen en dieren, voor schoon grondwater en een rijke biodiversiteit. De afgelopen 150 jaar hebben industrialisatie en uitbreiding van het stedelijk gebied hun sporen achtergelaten in de Arnhemse bodem. Verontreinigingen in de bodem kunnen gezondheidsrisico's opleveren voor diegene die erin speelt of erop woont. Zo zijn er in een aantal wijken tuinen met te veel loodverontreiniging wat schadelijk kan zijn als hierin jonge kinderen spelen of groente verbouwd wordt. Bodemverontreiniging is een belangrijke, gemeentelijke wettelijke taak. De grote verontreinigingen in de Arnhemse bodem zijn bekend en worden actief beheerd.

Beleidskeuzes

1. Iedere Arnhemmer met een tuin kan hierin gerust (moes-)tuinieren.
   De bodem in de tuin heeft daarvoor de juiste kwaliteit.
2. We sturen slim op bodemkwaliteit.
   Waar mensen minder in contact komen met de bodem, zoals onder bebouwing of verharding, stellen we minder hoge eisen zonder de gezondheid te schaden.
3. Groene, vitale bodems
   We sturen erop dat Arnhemse bodems bijdragen aan biodiversiteit in de natuur, CO_2-vastlegging en een goede waterhuishouding.
4. Bescherm de bodem bij nieuwe opgaven
   Bij nieuwe opgaven die effect hebben op de bodem, zoals geothermie of elektrificatie, zijn we alert of deze geen nieuwe verontreinigingen veroorzaken

De bronnen van bodemverontreiniging

Oude verontreinigingen in de bodem en loodverontreiniging

Bodemverontreiniging is veelal in het verleden ontstaan door bedrijfsactiviteiten. Met name in de bovenste 1 á 2 meter van de grond bevinden zich verbrandingsresten uit kolenkachels, puin van gesloopte bebouwing en afval en uitstoot uit schoorstenen van oude bedrijfjes. Ook met opslag en gebruik van brandstoffen en hulpstoffen (denk aan tankstations en chemische wasserijen) werd vroeger minder zorgvuldig omgesprongen. Dit heeft geleid tot bellen of 'pluimen' van verontreinigd grondwater, soms tot tientallen meters diep.

Loodverontreiniging

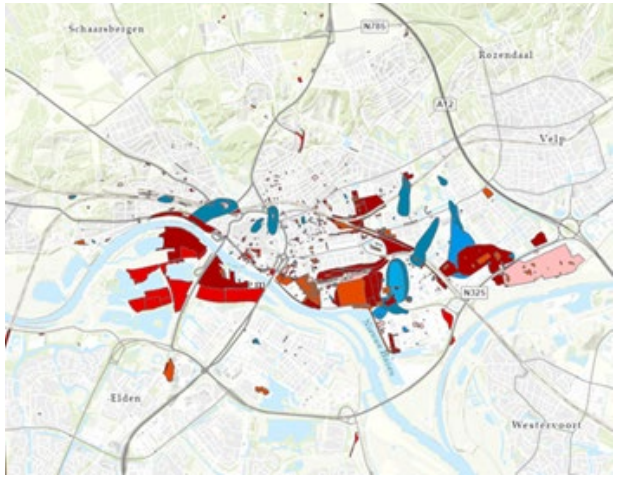
Daarnaast is er loodverontreiniging ontstaan afkomstig van de industrie, maar kan er ook nu nog lood in de bodem terecht komen door loodverf of loden waterleidingen. Lood kan schadelijk zijn voor het leervermogen van jonge kinderen, wanneer zij het lood binnenkrijgen tijdens het buiten spelen. Ook kan het eten van groenten uit een verontreinigde tuin schadelijk zijn.

Stikstof

Ook toegenomen uitstoot van stikstofdioxide (NO_2) en ammoniak (NH_3) schaden de gezondheid van de bodem. Door deze stoffen wordt de bodem steeds rijker aan voedingsstoffen. Daardoor groeien bepaalde plantensoorten sneller en overwoekeren ze zeldzame soorten, wat een bedreiging is voor de biodiversiteit. Ook de bodembiodiversiteit lijdt hieronder, waardoor de bodem minder CO_2 vastlegt, minder goed water kan vasthouden en mineralen sneller uitspoelen.

Huidige situatie

De binnenstad van Arnhem en de oudere wijken daaromheen zijn verontreinigd geraakt door ophogingen en bedrijfsactiviteiten. Loodverontreiniging in tuinen in oudere wijken ten noorden en oosten van de binnenstad is een bekend gezondheidsrisico. Op de kaart zijn zowel verontreinigingen in bodem als in grondwater zichtbaar gemaakt door de rode (bodem) en blauwe (grondwater) gebieden.

Aanpak bodemverontreiniging op koers

De aanpak van bodemverontreiniging in Arnhem ligt op koers. Op het moment zijn er nog 16 (voormalige) bedrijfslocaties waar een (meerjarige) sanering loopt of sprake is van nazorg. Als nieuwe verontreinigingen worden ontdekt beoordelen we of er risico's zijn voor de gezondheid en de leefomgeving bij het huidige gebruik. Ook het toekomstig verloop van verontreinigingen, met name in

het grondwater, wordt meegewogen. Als de verontreiniging zich lijkt te verplaatsen richting kwetsbare gebieden zoals Natura2000 gebieden of waterwingebieden, dan zijn alsnog sanerende maatregelen nodig.

Ambitie voor een gezonde bodem

Loodverontreiniging in tuinen aanpakken

We streven ernaar dat iedere Arnhemmer in de eigen tuin kan (moes-)tuinieren. De bodem moet van hoge kwaliteit zijn op plekken waar mensen in aanraking komen met verontreinigingen in de bodem. Dat kan zijn indirect, zoals bij het schoffelen in de aarde, of indirect door het eten van groentes geteeld in verontreinigde grond.

We maken de bodem geschikt voor de beoogde functie

Ons uitgangspunt bij nieuwe verontreinigingen blijft de wettelijke zorgplicht. Maar volledig saneren van de Arnhemse bodem bij nieuwe gebiedsontwikkelingen is logistiek ingewikkeld, duur en ook niet altijd even noodzakelijk. Wanneer er immers ergens een parkeerterrein ligt of bedrijfsgebouwen komen is het minder relevant dat de bodem van topkwaliteit is dan wanneer er een moestuin aangelegd wordt. Daarom maken we in Arnhem de bodem geschikt voor de beoogde functie. Binnen de wettelijke kaders accepteren we een lagere bodemkwaliteit in woongebieden waar dat geen of weinig invloed heeft op de gezondheid van mensen. In natuurgebieden en waterwingebieden stellen we strengere eisen. Daarom maken we slimme keuzes door te kijken hoe schoon een locatie precies moet zijn voor de gebruiksfunctie.

Groene, vitale bodems

We streven in Arnhem naar vitale bodems met een goed werkende bodemvoedselkringloop. Dit is van belang voor een gezond milieu en een gezonde Arnhemmer. Een gezonde bodem heeft een zuiverende werking op het grondwater en zorgt voor gezonder groen in de stad. Bovendien dragen vitale bodems ook bij aan de ambities voor de eetbare stad, stadslandbouw en de bestaande (school)moestuinen. We werken hier in nauw samen met Stadslandbouw, de eetbare stad en het Programma Radicaal Vergroenen en sluiten aan bij de Biodiversiteitsagenda. Ook maken we met de Arnhemse Stikstofagenda plannen om de stikstofuitstoot in Arnhem te verminderen en de nadelige effecten daarvan op de Arnhemse natuur en bodems waar nodig te verkleinen.

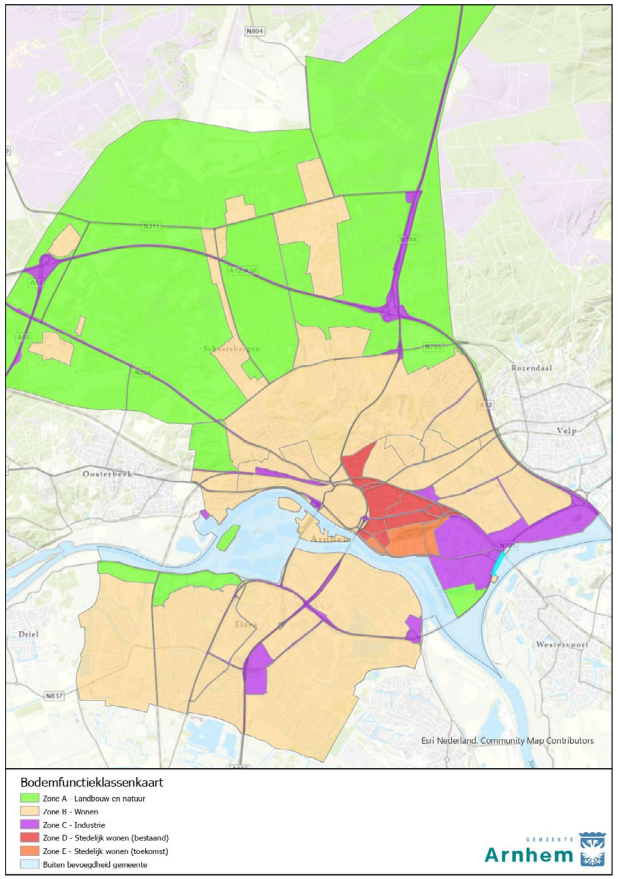
Plannen voor een gezonde bodem

Faciliteren van tuineigenaren

We benaderen de eigenaren van tuinen waar we een mogelijk risico op loodverontreiniging verwachten en faciliteren hen met advies en maatregelen zodat de bodem gezond genoeg is om in te (moes)tuinieren. In 2019 zijn we gestart met sanering van tuinen met actuele gezondheidsrisico's als gevolg van loodverontreiniging. Begin 2021 zijn we gestart met nieuw onderzoek naar de verontreinigingssituatie in het Spijkerkwartier, St. Marten en een deel van het Arnhemse Broek. In tuinen met lood zullen de actuele risico's worden weggenomen (naar schatting 20-40 tuinen).

Geschikte bodem bij nieuwe gebiedsontwikkelingen

Bij nieuwe gebiedsontwikkelingen gaan we, indien nodig, de bodem saneren. Grote woningbouwprojecten, bijvoorbeeld Rijnpark, worden gebouwd op voormalig industrieel gebied. We willen het mogelijk maken om hoge kwaliteit van de bodem te eisen waar dat nodig is en ruimte te laten waar het kan. Aan de kwaliteit van de bodem in de tuinen en speelplaatsen stellen we hoge eisen. De bodem in de tuinen moet voldoen aan de waarden die bij categorie "wonen" horen. We stellen minder hoge eisen aan openbaar groen, onder infrastructuur of bebouwde oppervlakten. Daarvoor gaan we de bodemklasse 'stedelijk wonen' mogelijk maken. In de bodemfunctieklassenkaart (zie hieronder) is zichtbaar gemaakt hoe het streefbeeld er op wijkniveaus uitziet.

Figuur 9 Nieuwe bodemfunctieklassenkaart Arnhem

Bescherm de bodem bij nieuwe opgaven

Ten slotte hebben we aandacht voor nieuwe maatschappelijke opgaven die effect hebben op de bodem. Denk daarbij aan het leggen van nieuwe kabels voor netcongestie, stikstofdepositie, nieuwe ontwikkelingen in ondergrondse energieopslag, waterstoftransport en geothermie en de effecten van klimaatverandering zoals droogte. Bij alle ingrepen op of in de bodem zijn we alert op contact met verontreinigde grond of grondwater en controleren we of de activiteit geen nieuwe verontreiniging veroorzaakt.

Onze plannen in het kort

Op plekken waar Arnhemmers minder in contact komen met de bodem, zoals onder bebouwing of verharding, maken we de bodemklasse ‘stedelijk wonen’ mogelijk.

We adviseren bewoners over de risico’s van loodverontreinigingen in tuinen en saneren loodverontreiniging actief bij actuele risico’s.

Bij nieuwe gebiedsontwikkelingen gaan we, indien nodig, de bodem saneren. De bodemkwaliteit in tuinen moet voldoen aan de waarden die bij categorie ‘wonen’ horen.

Beleid

Uitvoering

Meten en monitoren

Onderzoek

Schoon water

Water is één van de belangrijkste stoffen in onze leefomgeving. Water beweegt in een kringloop, waardoor vervuild oppervlaktewater kan zorgen voor een slechtere grondwaterkwaliteit en dus een slechtere drinkwaterkwaliteit de toekomst. Schoon oppervlaktewater is van belang voor het natuurlijke ecosysteem in het water. Daarnaast kunnen lange periodes van droogte of juist hevige regenval de waterkwaliteit onder druk zetten. Bij zware regenval of wateroverlast voert water namelijk vervuiling mee naar het riool, naar de natuur, naar de Rijn of via grondwater in ons drinkwater. Goed waterbeleid is daarom van groot belang. Tegelijkertijd is de rol van de gemeente in het waterbeleid is beperkt.

Beleidskeuzes

1. De kwaliteit van oppervlaktewater sluit aan bij het gebruiksdoel
   Samen met waterschappen zorgt de gemeente dat het oppervlaktewater in Arnhem de kwaliteit heeft die past bij het gewenste gebruiksdoel.
2. Meer water vasthouden in Arnhem
   We houden hemelwater beter vast in de Arnhemse bodem, in plaats van het via het riool naar de Rijn te lozen.

De bronnen voor verminderde waterkwaliteit

Bronnen voor een verminderde waterkwaliteit

Een stad kent allerlei bronnen die effect hebben op de waterkwaliteit: plastic, rubber en olie door verkeer, vervuiling door (onkruid)bestrijdingsmiddelen, (kunst)mest en hondenpoep, riooloverstorten, zwerfvuil (plastic) en bouwafval[7]. Al deze vervuilingen spoelen bij regen weg naar het riool of, direct of indirect, naar het oppervlaktewater.

Effect droogte en wateroverlast op waterkwaliteit

Door klimaatverandering krijgt Arnhem enerzijds te maken met droge, warme zomers en anderzijds vaker met hevige regenbuien. Tijdens droogte nemen de problemen van het verslechteren van de waterkwaliteit toe, want de al in het water aanwezige vervuiling verdampt niet met het water mee en concentreert dus. Ook nemen de problemen met blauwalg tijdens warme zomers toe. Hevige regenbuien leiden ook tot slechtere waterkwaliteit wanneer de riolen de grote hoeveelheden water niet aankunnen. Dan kunnen de riolen overstorten waardoor (sterk) verdund afvalwater naar het oppervlaktewater kan stromen. Op die manier kunnen verontreinigingen zoals medicijn- en hormoonresten die normaal met het riool worden afgevoerd toch in het oppervlaktewater terecht komen. In Arnhem Zuid komt dit niet voor, maar in Arnhem Noord is dit nog een risico.

Huidige situatie

Water van voldoende kwaliteit

Over het algemeen is de kwaliteit van het Arnhemse oppervlaktewater voldoende tot zelfs zeer goed. Tegelijkertijd wordt er in stedelijk gebied niet zo veel gemeten aan de waterkwaliteit en worden ook niet alle chemische stoffen die bijvoorbeeld in de KRW-lijst staan gemonitord. Binnen de gemeentegrenzen van Arnhem liggen twee wingebieden voor drinkwater die door de provinciale omgevingsverordening extra worden beschermd. De grondwaterkwaliteit en -kwantiteit voor deze drinkwaterwinningen is goed op orde en het water wat hier gewonnen wordt is van goede kwaliteit. Toch blijft waakzaamheid tegen verontreiniging belangrijk omdat deze winningen als kwetsbaar bestempeld zijn vanwege het ontbreken van (goed) afsluitende (klei) lagen in de ondergrond. In delen van Arnhem zijn wel grondwaterverontreinigingen veroorzaakt door voormalige bedrijfsactiviteiten (zie het hoofdstuk ‘schone bodem’).

Zorgen over de toekomst van ons water

Tegelijkertijd kunnen we niet stil zitten. Vanwege klimaatverandering zullen we slimmer met ons water moeten omgaan, bij tekorten en bij overschotten. Toenemende droogte en een stijgende vraag, ook door toename van het aantal inwoners, kunnen op termijn ook leiden tot een drinkwatertekort. Door toenemende bovengrondse en ondergrondse druk op de openbare ruimte dat het grond- en oppervlaktewater verder onder druk komt te staan. Verharde tuinen en toenemend gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen zorgen voor een slechtere grondwaterkwaliteit[8]. Het beschermen van de waterkwaliteit en -kwantiteit is dus een blijvend aandachtspunt.

Gedeelde verantwoordelijkheid

De gemeente heeft weinig verantwoordelijkheid voor waterkwaliteit binnen de gemeentegrenzen. De provincie is bevoegd gezag voor het grondwater en de omringende waterschappen en Rijkswaterstaat zijn verantwoordelijk voor het halen van de kwaliteitsdoelen voor oppervlaktewater en voor het halen van de KRW-doelen.

[7] https://www.onswater.nl/onderwerpen/oorzaken-van-vervuiling
[8] https://www.rivm.nl/publicaties/particulier-gebruik-van-gewasbeschermingsmiddelen

Ambitie voor schoon water

De kwaliteit van oppervlaktewater sluit aan bij het gebruiksdoel

We nemen als gemeente de verantwoordelijkheid om te doen waar we zelf invloed op hebben om de waterkwaliteit te verbeteren in de breedste zin van het woord. Bijvoorbeeld door de vervuiling met zwerfafval of het effect van riooloverstorten te verminderen of te voorkomen. Daarbij is de doelstelling om het oppervlaktewater geschikt te maken voor het gewenste gebruiksdoel en dat kan van plek tot plek verschillen.

Meer water vasthouden in Arnhem

Het Arnhems waterbeheer was traditioneel gericht om water zo snel mogelijk af te voeren en te lozen op de Rijn. In de huidige context van klimaatverandering is het juist essentieel om zoveel mogelijk water in de bodem op te slaan. Daarmee verhogen we de watervoorraad in de bodem wat zowel belangrijk is voor het groen in en om de stad als voor de drinkwatervoorziening in de toekomst. Bovendien verkleinen we de kans op riooloverstorten. In de praktijk betekent dat: minder steen, meer groen, meer water en gezondere bodems die goed water kunnen opslaan. Daarom werken we binnen het Programma Radicaal Vergroenen aan het vergroenen van de stad, onder meer via het verminderen van verharding en de 3-30-300 regel.

Onze plannen voor goede waterkwaliteit

Uitvoeringsagenda stadswater om vervuiling te verminderen

In de Uitvoeringsagenda Stadswater gaan we met een frisse blik samen met de waterschappen naar de kwaliteit van ons oppervlaktewater kijken en onderzoeken welke kwaliteit we waar zouden willen creëren. In de Uitvoeringsagenda werken we vervolgens uit welke acties het meest effectief zijn in het verbeteren van de waterkwaliteit, waaronder uitspoeling van dierlijke uitwerpselen verminderen, verminderen van bouwafval en verminderen van zwerfafval.

Zuinig omgaan met water

Ook zien we door de toenemende droogte dat Arnhemmers bewuster en zuiniger omgaan met hun watergebruik. We ondersteunen hen hierin in de Strategie Klimaatadaptatie. We helpen bewoners om uit te zoeken hoe zij in de eigen woning efficiënter om kunnen gaan met water, bijvoorbeeld door regenwater op te vangen en in te zetten voor het spoelen van het toilet of het besproeien van de tuin. Samen met Vitens onderzoeken we hoe we nieuwe ontwikkelingen zoals woningbouwprojecten waterzuinig kunnen maken.

Onze plannen in het kort

We stellen een Uitvoeringsagenda Stadswater op samen met de waterschappen, waarin we acties formuleren hoe we de kwaliteit van het oppervlaktewater kunnen verbeteren.

We helpen bewoners zuiniger omgaan met water en richten nieuwe ontwikkelingen waterzuiniger in.

We beschermen het grondwater beter tegen nieuwe bronnen van vervuiling.

Tegengaan lichtvervuiling

Arnhem wordt ’s nachts goed verlicht: de stad is goed zichtbaar vanuit de ruimte, want we gebruiken veel kunstlicht om onze straten, pleinen en wegen te verlichten. Dat is goed voor de sociale veiligheid en de verkeersveiligheid. Tegelijkertijd heeft kunstlicht een negatief effect op de leefomgeving. Het heeft een verstorend effect op de natuur in en om de stad en mensen kunnen er slechter door gaan slapen. Ook verliezen we het contact met onze natuurlijke omgeving, de nacht en de sterrenhemel. Het beperken van kunstlicht is belangrijk voor de gezonde leefomgeving.

Beleidskeuzes

1. Donker waar het kan, licht waar het moet.
   Licht is nodig voor de (sociale) veiligheid, maar te veel licht werkt verstorend voor mensen en natuur. Bovendien besparen we hiermee energie.

De bronnen van lichtoverlast

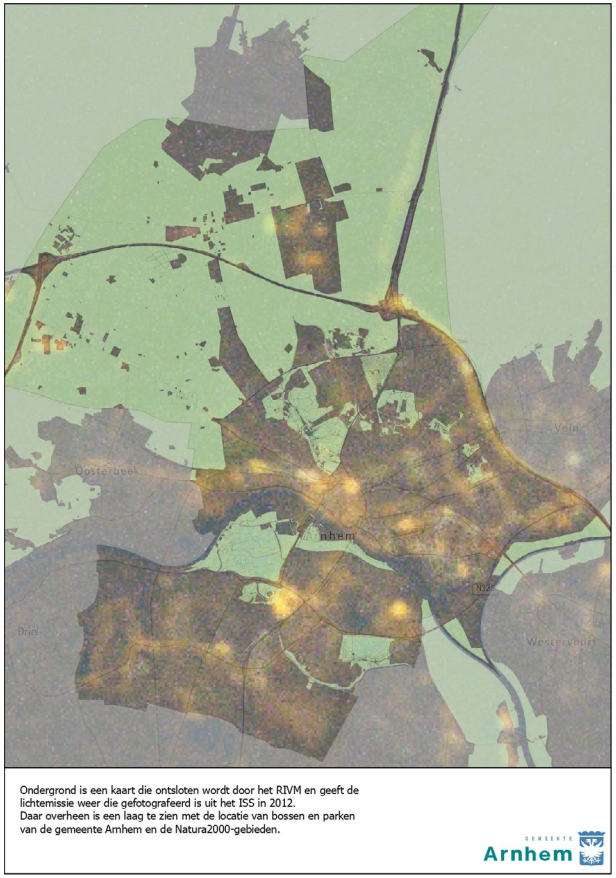
Lichtmasten en straatlantaarns, maar ook reclames en etalages

Er zijn verschillende bronnen van lichtoverlast in de stad. Deze bronnen hebben wisselend effect op gezondheid van mensen, maar ook dieren en planten. De voornaamste bronnen van lichthinder voor mensen zijn lichtmasten van sportvelden en straatverlichting die door bijvoorbeeld vervelende plaatsing of overmatige verlichtingssterkte hinder in de woning of in de tuin veroorzaken. Ook verstoren deze bronnen het dag- en nachtritme van de natuur in de stad. Andere bronnen van lichthinder zijn het gebruik van kunstlicht bij reclameverlichting, de aan- en verlichting van gebouwen en van winkeletalages. Al deze bronnen staan ’s nachts soms onnodig aan, wat zorgt voor lichtvervuiling en strooilicht.

Huidige situatie

Arnhems licht in de nacht

Op satellietbeelden is goed zichtbaar hoe duidelijk Arnhem ’s nachts verlicht is (zie kaart hieronder). Het is duidelijk dat er in Arnhem veel gebruik wordt gemaakt van kunstlicht. Met name langs hoofdwegen en in drukke gebieden zoals in de binnenstad is er veel lichtvervuiling, passend bij een stadscentrum. Gebouwen die ’s nachts onterecht verlicht blijven kunnen lokaal voor overlast zorgen. Ook in woonwijken zien we nog veel lichtvervuiling. Daarentegen is in de kaart ook duidelijk dat het in de Arnhemse natuurgebieden ’s nachts wel donker is, aansluitend op het beleid van de stad. Verlichting in stadsparken blijven wel een aandachtspunt.

Figuur 10 Nachtelijke lichthinder bij natuur en parken in Arnhem

Eerste stappen om lichthinder tegen te gaan

De gemeente neemt al enkele stappen tegen lichthinder en lichtvervuiling. We verminderen lichtvervuiling van straatlantaarns door in sommige woongebieden of op bepaalde hoofdwegen en hoofdfietsroutes de verlichting op vaste tijden te dimmen als er minder verkeer is. Ook voorkomen we strooilicht door slimme armaturen toe te passen. Daarbij blijft verkeers- en sociale veiligheid uiteraard wel het uitgangspunt. Ook hebben we in het verleden vastgelegd dat wegen rondom Veluwse natuurgebieden ’s nachts onverlicht blijven, en zijn er beleidsregels voor lichtmasten bij sportvelden.

Nog geen integrale beleidsvisie

Een integrale beleidsvisie tegen lichthinder en lichtvervuiling ontbreekt nog. Zo zijn er in Arnhem nog geen duidelijke afspraken over hoe en wanneer reclameverlichting mag worden toegepast, en ook niet waar dit in de stad mag worden geplaatst. En daarmee is het ook lastig voor zowel de gemeente, Arnhemmers en de gebruikers van de installatie om met elkaar in gesprek te gaan en te bekijken welke maatregelen er getroffen moeten worden. Datzelfde geldt ook voor de verlichting van etalages en de aan- en verlichting van gebouwen, waar nog geen beleidskeuzes in gemaakt zijn. Bovendien geven beschikbare meetgegevens nog geen duidelijk beeld van de situatie en de overlast. Ook is er onvoldoende duidelijk hoe de gemeente invloed

kan uitoefenen op het verlichtingsbeleid van particuliere eigenaren.

Ambitie voor minder lichtvervuiling

Donker waar het kan, licht waar het moet

De ambitie is om zoveel mogelijk lichtvervuiling te voorkomen. Daarbij blijft verkeers- en sociale veiligheid uiteraard wel het uitgangspunt.

Plannen voor minder lichtvervuiling

Uitvoeringsagenda donkerte

Daarom gaat de gemeente een uitvoeringsagenda donkerte ("Arnhem in the dark") opstellen zodat we weer prettig en gezond kunnen leven in de nachtelijke stad. Daarin nemen we zowel tegen lichthinder (verstorende effecten van kunstlicht op mens en dier) als lichtvervuiling (te veel licht waardoor we de sterren niet meer zien) maatregelen, omdat beide niet thuishoren in een gezonde leefomgeving. Daarom onderzoeken wij in de uitvoeringsagenda donkerte ook welke nieuwe regelgeving voor reclameverlichting, de aan- en verlichting van gebouwen en etalageverlichting mogelijk en wenselijk is.

Aan de slag met pilots en projecten

Een belangrijk uitgangspunt is dat wij dit wijkgericht en gebiedsgericht willen opstellen, en in overleg gaan met bewoners waar en wanneer wij welke maatregelen tegen lichtoverlast kunnen treffen zonder in te leveren op sociale veiligheid en verkeersveiligheid. Onder het motto "donker waar het kan, licht waar het moet" willen we met pilots en projecten onderzoeken waar we bijvoorbeeld kunnen afschakelen, zonder de leefomgeving onveiliger te maken. Daarbij zetten we in ieder geval in op een aantal concrete acties.

Beter zicht op licht

Om beter te begrijpen hoe en waar licht invloed heeft op de gezondheid van Arnhemmers, gaan we beter in kaart brengen waar veel overlast van kunstlicht plaatsvindt en hoe kunstlicht invloed heeft op menselijke en diergezondheid. Dit doen we o.a. in de Wijkgezondheidsprofielen, in afstemming met Arnhemmers, de wijkteams, de GGD en ecologen en met nieuw onderzoek en nieuwe metingen. Ook gaan we in onze meldinstrumenten meer ruimte inrichten voor het melden van lichthinderklachten. Vervolgens vertalen we dit in wijkgerichte maatregelen.

Regels voor reclame-installaties, aan- en verlichting van gebouwen en etalages

De gemeente krijgt steeds meer klachten binnen over het gebruik van verlichte reclame-installaties en etalageverlichting. Daarvoor ontbreekt nog een beleidskader en daardoor kunnen er geen keuzes worden gemaakt: welke soorten verlichte reclame en etalageverlichting staan we wel toe in de stad, en welke niet? Hoe kunnen omwonenden daar beter bij betrokken worden, zodat we duidelijkere keuzes maken over het inrichten van de leefomgeving? Ook voor de aan- en verlichting van gebouwen willen we duidelijke regels stellen om nachtelijk strooilicht te verminderen.

Minder kunstlicht rond natuurgebieden

Sinds 2011 is de nota lichthinder op de Veluwe al van kracht, waarin de gemeente maatregelen neemt om de duisternis op de Veluwe te beschermen. Nu gaan we verder kijken waar we de natuur tegen (teveel) kunstlicht kunnen beschermen, ook in de stad zelf (zie ook bijlage 2). We gaan nog meer doen om lichtvervuiling in onze natuurgebieden, met name de Natura 2000 gebieden, te verminderen.

Daarom onderzoeken we of het effect van de openbare verlichting op andere natuurgebieden en parken in de stad kunnen verminderen door bijvoorbeeld verlichting af te schakelen, periodiek te dimmen, gebruik te maken van nabijheidssensoren of andere kleurtemperaturen die minder schadelijk zijn voor de natuur.

Beschermen van duisternis op de Veluwe

De natuur op de Veluwe staat onder druk. Ook het gebruik van kunstlicht, bijvoorbeeld bij fietspaden en vakantieparken, tast de natuurwaarde van de Veluwe aan. Daarom gaan we in gesprek met andere gemeentes rond de Veluwe om te onderzoeken of we tot gezamenlijke verlichtingsafspraken voor natuur en buitengebied kunnen komen. De eerste stap hierin zal zijn om samen activiteiten te organiseren voor de Nacht van de Nacht

Strooilicht straatverlichting structureel voorkomen

Tenslotte leggen wij de ambitie vast om structureel strooilicht bij straatverlichting te voorkomen door het toepassen van slimme armaturen die strooilicht voorkomen. Bij de vervanging van oude straatlantaarns zullen we, naast het toepassen van duurzamere LED-verlichting, ook slimme armaturen inbouwen en daarmee strooilicht en hemelvervuiling voorkomen

Onze plannen in het kort

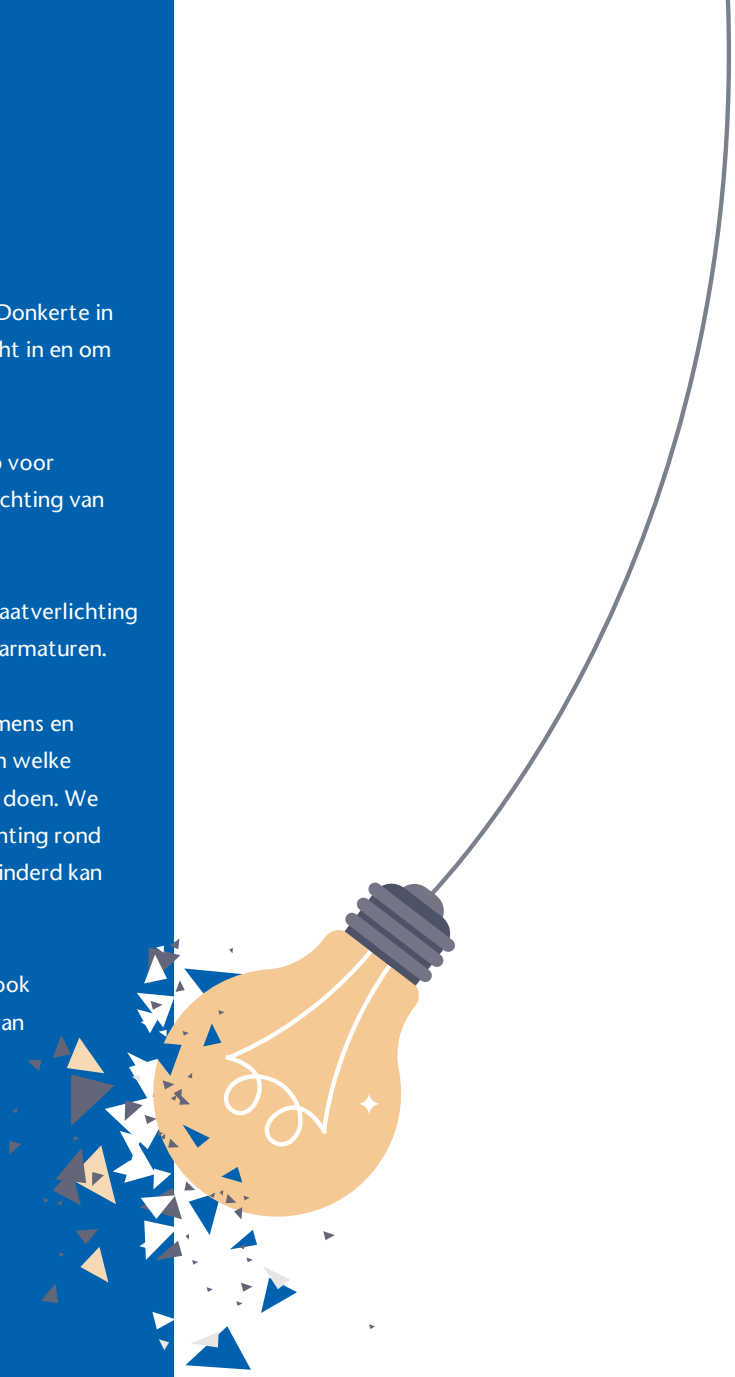
We stellen een Uitvoeringsagenda Donkerte in Arnhem op, met beleid om kunstlicht in en om Arnhem te beperken.

We stellen nieuwe beleidsregels op voor reclameverlichting, de aan- en verlichting van gebouwen en van winkeletalages.

We verminderen strooilicht van straatverlichting door gebruik te maken van slimme armaturen.

Per wijk brengen we in kaart waar mens en natuur last heeft van kunstlicht, van welke bron, en wat we daartegen kunnen doen. We onderzoeken waar openbare verlichting rond natuur en stadsparken verder verminderd kan worden.

We zetten ons in de gemeente en ook regionaal in voor het beschermen van duisternis op de Veluwe.

Beleid

Uitvoering

Meten en monitoren

Onderzoek

GEMEENTE Arnhem

Aan de Gemeenteraad

Datum	: 18 juni 2024
Zaaknummer	: 4136350
Contactpersoon	: Paul Hofmeijer en Auke Hol
Telefoonnummer	: 06 2952 0024

Onderwerp: Uitvoeringsagenda Lucht 2024 - 2030

Geachte voorzitter en leden,

Het is van groot belang voor onze gezondheid en de leefbaarheid van de stad dat de kwaliteit van de lucht goed is. Voor inwoners is gezondheid een zeer belangrijk onderwerp en zij verwachten van hun overheden maatregelen om de lucht gezonder te maken. De luchtkwaliteit in Europa en ook in Arnhem kan en moet worden verbeterd. Daarom zetten wij in op een gezondere buitenlucht voor al onze inwoners.

De huidige luchtkwaliteitsaanpak en -doelen van de gemeente Arnhem zijn vastgelegd in de Luchtagenda 2018-2025: Naar een schonere lucht in 2025 (vastgesteld door de raad op 13 februari 2019), de bestuurlijke afspraak voorkomend uit de aanpassing van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Lucht 2018 (uit februari 2019), en in het Schone Lucht Akkoord (SLA) (door Arnhem ondertekend op 13 januari 2020).

De bijgevoegde (geactualiseerde) Uitvoeringsagenda Lucht 2024 – 2030 is een onderlegger van het Plan Gezonde Leefomgeving dat nog vastgesteld moet worden door de raad. De agenda komt tevens voort uit het Schone Lucht Akkoord dat reeds is getekend. Het college wil graag met de raad spreken over luchtkwaliteit bij de behandeling van het Plan Gezonde Leefomgeving. Uiteraard zal, als er zaken volgen uit de behandeling van het Plan Gezonde Leefomgeving waardoor ambities worden gewijzigd, dit ook vertaald worden in wijzigingen in deze Uitvoeringsagenda Lucht mocht dat nodig zijn.

U vindt in deze Uitvoeringsagenda Lucht een inschatting van de ontwikkeling van de luchtkwaliteit en een doorlichting van de huidige luchtkwaliteitsmaatregelen met waar nodig aanpassingen of aanscherpingen om de huidige doelen te halen. Het is de bedoeling jaarlijks langs deze weg de luchtkwaliteit en maatregelen te monitoren. Tevens vindt u een doorkijkje naar de nabije toekomst met een nieuwe EU-richtlijn voor luchtkwaliteit en advieswaarden van de WHO uit 2021 in het verschiet waarbij wij streven naar het behalen van de normen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO).

De discussie over mogelijk nieuw beleid in reactie op de nieuwe EU-richtlijn als die aangenomen is en de advieswaarden van de WHO uit 2021 zal u zo spoedig mogelijk (waarschijnlijk eind 2024 of begin 2025) separaat ter besluitvorming worden voorgelegd.

De hoofdbevindingen van de Uitvoeringsagenda Lucht zijn:

- De luchtkwaliteit in Arnhem is meetbaar verbeterd en we zijn goed op weg de huidige doelen van het luchtbeleid te halen.
- Echter, om zeker te stellen dat deze doelen inderdaad gehaald worden, moet het huidige luchtbeleid krachtig worden doorgezet om de reeds afgesproken normen te halen. Het betreft:
    - Het verder ontlasten van de centrumring en Zero Emissie Stadslogistiek (collegebesluit 13 juni 2023).
    - Subsidieregelingen (waarvan de financiën al gedekt zijn) voor:
        - het slopen van oude scooters en brommers
        - stimulering van elektrische deelauto's
        - het onklaar maken van rookgaskanalen
    - Aanscherpen van de milieuzone nu het kan, met oog voor mensen die mogelijk hierdoor in de problemen komen
    - Aanscherping van de OV-concessie busvervoer conform de inzet van de provincie Gelderland op zero-emissie busvervoer
    - Voortzetting van de meetcampagne NOx en uitbreiding van het meetnet
    - Een meetcampagne PM2.5 in combinatie met burgermeetnet om de voortgang in het luchtbeleid te kunnen meten en om de samenleving bij het luchtbeleid te betrekken
    - Een onderzoek op het verbod openhaarden en rookgaskanalen bij nieuwbouw om de overlast van stoken zo veel mogelijk te beperken
    - Extra bescherming kwetsbare groepen bij drukke wegen door blootstelling aan slechtere luchtkwaliteit van nieuwe gebouwen voor deze groepen zo veel mogelijk te voorkomen, conform GGD-advies
- In een volgende stap zodra dat mogelijk is (naar verwachting eind 2024) zal middels een basisanalyse worden bezien hoe het luchtbeleid moet worden aangescherpt:
    - Om zeker te stellen dat de normen in de nieuwe EU-richtlijn (verwachte vaststelling midden 2024) op robuuste wijze zullen worden gehaald.
    - Om invulling te geven aan het streven "naar het behalen van de normen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO)" door stapsgewijs toe te werken naar de advieswaarden van de WHO 2021.

  Hierbij worden uiteraard de resultaten van andere plannen die effect hebben op de luchtkwaliteit betrokken.

In deze Uitvoeringsagenda vindt u een samenvatting en uitwerking van de voorstellen daartoe. Deze voorstellen worden u op hoofdlijnen via andere plannen waaronder de paraplu Plan Gezonde Leefomgeving voorgelegd. Voor zover hierover discussie nodig is, wordt voorgesteld deze te voeren bij de behandeling van het Plan Gezonde Leefomgeving, aangezien hier ook de middelen zullen worden

toegewezen. Uiteraard zullen voor de maatregelen in deze Uitvoeringsagenda Lucht voor zover het gaat om nieuw beleid[1] geen onomkeerbare stappen worden gezet alvorens u kans heeft gehad uw input te leveren bij de bespreking van het Plan gezonde Leefomgeving.

Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
De secretaris, de burgemeester,

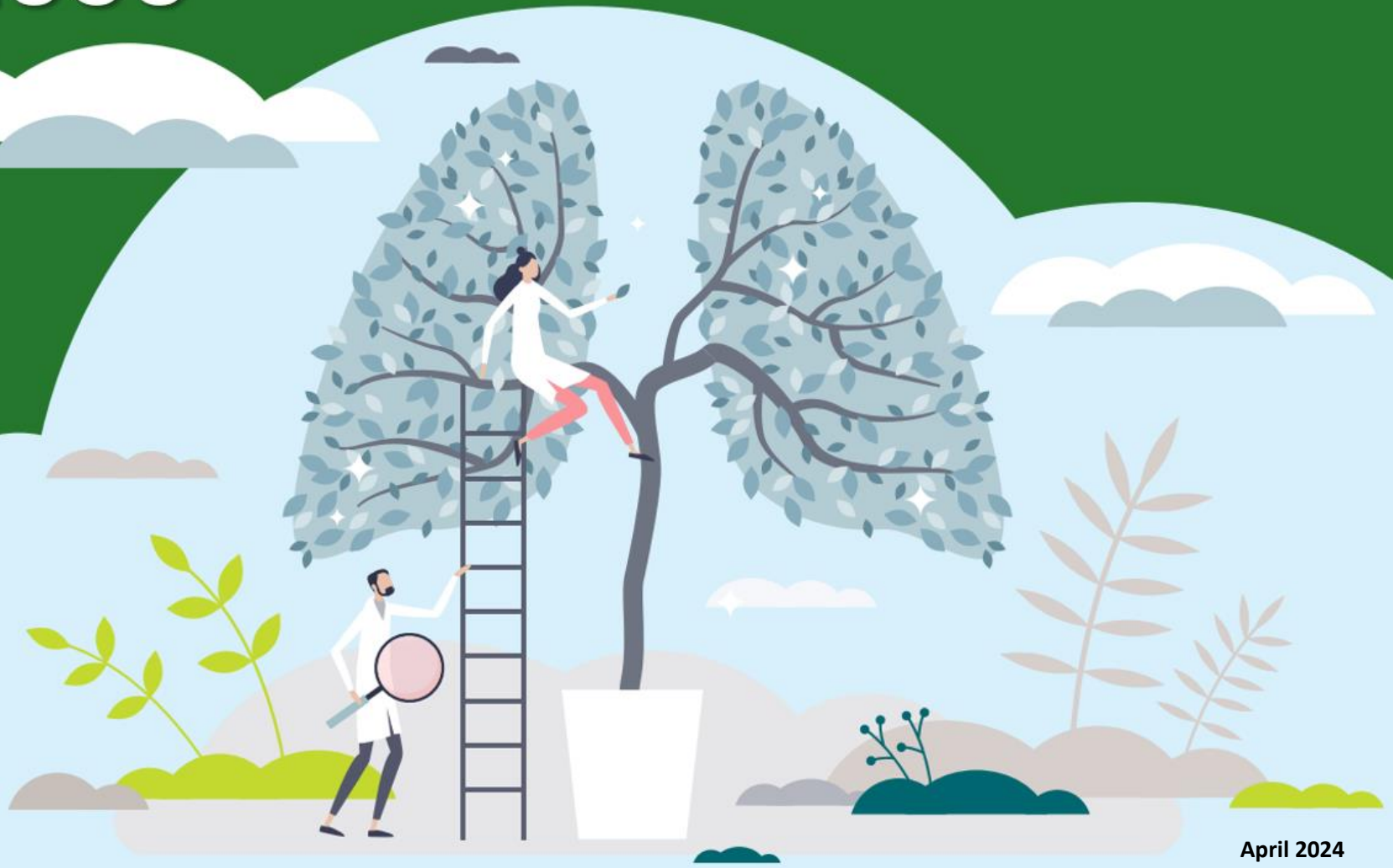
J.H. de Baas A. Marcouch

Bijlage
- Uitvoeringsagenda Lucht 2024 - 2030

[1] Nieuw beleid betreft het beleid dat geen onderdeel is van het door Arnhem reeds ondertekende Schone Lucht Akkoord, de Arnhemse Luchtagenda 2018-2025 of de huidige wettelijke eisen aan gemeentelijk beleid. De mogelijke aanscherping van de Arnhemse milieuzone is een voorbeeld van hetgeen wel als nieuw beleid wordt gezien.

Onderdeel van Plan Gezonde Leefomgeving

Uitvoeringsagenda Lucht 2024 - 2030

GEMEENTE Arnhem

April 2024

Inhoud

Infographic 3

Samenvatting 4

1. De luchtkwaliteit in Arnhem gaat de goede kant op mits we het luchtbeleid volhouden 5

1.1 De blootstelling moet verder worden beperkt 6

2. Doorlichting en update huidige maatregelen 9

2.1 Inleiding 9

2.2 Emissies beperken 10

2.2.1 Mobiliteitsmaatregelen effectief, paar vertragingen en tegenvallers 10

2.2.2 Maatregelen industrie, mobiele werktuigen, landbouw en bouw kunnen nu nog beperkt zijn . 12

2.2.3 Consumenten voorlichting beperking overlast houtstook 13

2.3 Meten en berekenen 14

2.2 Conclusies en advies 15

3. Vooruitblik en adviezen 16

3.1 Aanscherping luchtnormen in zicht 16

3.2 Onderzoek aanscherping nieuw beleid 16

3.3 Omgevingsprogramma Lucht nog niet nodig 17

Bijlage 1: Verdiepende informatie luchtkwaliteit 18

Bijlage 2: Maatregelen Luchtagenda 2018-2025 22

Bijlage 3: Uitwerking 23

Maatregelen 23

Financieel overzicht 25

Voorwoord

Voor u ligt de Uitvoeringsagenda Lucht 2024 -2030. Hiermee wordt gerapporteerd over de huidige luchtkwaliteitsmaatregelen van Arnhem en over de ontwikkeling van de luchtkwaliteit in onze stad. Daarnaast bevat dit document een advies over hoe wij in de toekomst ons het beste kunnen inzetten voor een schonere lucht en een gezondere stad.

De luchtkwaliteit in Europa en ook in Arnhem kan en moet worden verbeterd. Daarom zet de gemeente in op een gezondere buitenlucht voor al haar inwoners. Luchtkwaliteit is immers heel belangrijk voor de gezondheid. Voor inwoners is gezondheid het belangrijkst en verwachten van hun overheden maatregelen om de lucht gezonder te maken.

In dit document vindt u een inschatting van de ontwikkeling van de luchtkwaliteit en een doorlichting van de huidige luchtkwaliteitsmaatregelen met waar nodig aanpassingen of aanscherpingen om de huidige doelen te halen. Dat is nodig want we halen niet vanzelf onze luchtdoelen. Dit document gaat niet in op nieuwe EU/ WHO waarden en nieuwe maatregelen om deze doelen te behalen omdat dat nu nog niet mogelijk is. Dat zal wel gebeuren zodra de nieuwe EU-richtlijn in vastgesteld en er inzicht is wat het behalen van de nieuwe EU-doelen of advieswaarden van de WHO 2021 betekent voor Arnhem. De verwachting is dat dat eind 2024 wel mogelijk is.

Dit stuk kan gezien worden als onderlegger van het bredere Plan Gezonde Leefomgeving , onderschrijft de ambities daarvan en zoomt verder in op de uitvoering en monitoring van alle maatregelen omtrent het thema lucht. Het werkt samen met andere programma's zoals de zero emissie stadsdistributie (ZES) om sommige maatregelen te verwezenlijken.

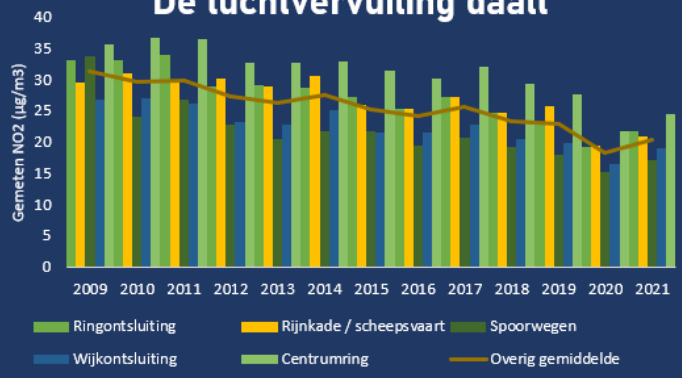
Deze rapportage behandelt respectievelijk 1) de huidige en toekomstige luchtkwaliteit in Arnhem, 2) de stand van zaken ten aanzien van luchtmaatregelen, een eventuele noodzaak om bij te sturen om de afgesproken doelen te halen en 3) een doorkijkje naar de toekomst; Europese en landelijke ontwikkelingen en een advies hoe Arnhem daarop zou kunnen inspelen.

Marco van der Wel, wethouder milieu

De huidige situatie

De luchtvervuiling daalt

Huidige beleidsdoelen in zicht

- Wettelijke normen: Nationaal Samenwerkingsprogramma Lucht
- Ondertekend convenant: Schone Lucht Akkoord
- Eigen ambities: Arnhemse Luchtagenda 2018-2025

⚠ … maar we zijn er **nog niet**

Toekomstverwachting

Er komen nieuwe normen aan

Stof	Huidige wettelijke EU normen 2005	SLA streefdoel 2030 (advies WHO 2005)	Verwachte EU normen 2030*	EU beleid: streven naar advies WHO 2021
$PM_{2.5}$	25	10	10	5
PM_{10}	40	20	20	15
NO_2	40	40	20	10

Haalbaar met huidige en gepland beleid
Haalbaar met extra inzet EU, NL en Arnhem
Niet haalbaar op korte termijn

Hiervoor is in de toekomst nodig:

- Doorgaan met beleid: waar nodig aanpassingen en aanscherpingen
- Analyse inzet Arnhem, stappenplan voor de toekomst
- Versteviging samenwerking GGD, ODRA, inwoners & ondernemers
- Aanscherping en harmonisering van milieuzone(s)

Belangrijkste bronnen

Concentratieopbouw

Samenwerking is dus van belang!

Maatregelenpakket *Extra in 2024

1. Blootstelling beperken

- Citizen science, burgerberaad, overleg en voorlichting
- Extra bescherming kwetsbare groepen
- Onderzoek verbod rookkanalen (open haarden) nieuwbouw

2. Emissies beperken

- Milieuzones & Zero Emissie Stadslogistiek, ontlasten Centrumring, walstroom Rijnkade, sloopregeling oude scooters
- Emissie eisen voor (chemische) industrie
- Emissiearme/vrije bouw
- Houtstook subsidieregeling rookkanalen

3. Meten en berekenen

- RIVM modelberekeningen
- I.c.m. Arnhems meetnet: NO2 en PM10 meetpunten, extra PM2.5 metingen, en het Burgermeetnet
- Wijkgericht overleg over wijkgezondheidsprofielen

*De nieuwe EU richtlijn wordt naar verwachting in het 2e kwartaal vastgesteld. De hier getoonde waarden zijn dus nog voorlopig. Daarnaast is een basisanalyse nodig om te bezien hoe gemeenten op deze nieuwe EU richtlijn moeten inspelen.

Samenvatting

Arnhem is goed op weg de wettelijke normen, de afgesproken doelen van het Schone Lucht Akkoord (SLA) en het beleid in de Luchtagenda 2018-2025 te halen. De luchtkwaliteit in Arnhem is op alle plekken verbeterd. We nemen de goede maatregelen en het heeft effect, alhoewel er wel enkele vertragingen zijn.

We zijn er echter nog niet. Het luchtbeleid moet krachtig doorgezet worden en behoeft enkele aanvullingen om de afgesproken normen te halen. De gemeente moet als SLA-partner sowieso permanent werken aan gezondere lucht. Bovendien komen er nieuwe wettelijk verplichte normen vanuit de EU aan. Als Arnhem ervoor zou kiezen daarbovenop stevig toe te gaan werken naar de advieswaarden van de World Health Organisation (WHO) uit 2021 dan vraagt dat een nog verdergaande inzet op luchtbeleid. Zodra de nieuwe EU richtlijn is vastgesteld en een nadere analyse is opgesteld hoe op deze richtlijn en de WHO advieswaarden 2021 in te spelen, is waarschijnlijk een aanscherping van het luchtbeleid nodig. In deel 3 wordt dit verder toegelicht.

Omdat Arnhem goed op weg is om de huidige afgesproken doelen te halen, is er slechts continuering van het (soms vertraagde) beleid nodig, naast een beperkte aanvulling.

In deze tabel vindt u om welke beleidsvoorstellen het gaat.

Tabel 1 Overzicht benodigd beleid

Mobiliteit
1. Ontlasten Centrumring
2. Subsidieregeling slopen oude scooters en brommer
3. Milieuzone en OV-concessie aanscherpen
4. Zero emissie stadslogistiek
5. Stimulering elektrische deelauto's
Meten en burgerparticipatie
6. Meetcampage NOx en uitbreiding meetnet en meetcampagne PM2.5 i.c.m. burgermeetnet
Consument
7. Subsidie onklaar maken rookgaskanalen
8. Onderzoek verbod open haarden nieuwbouw
Wonen / RO
9. Extra bescherming kwetsbare groepen bij drukke wegen

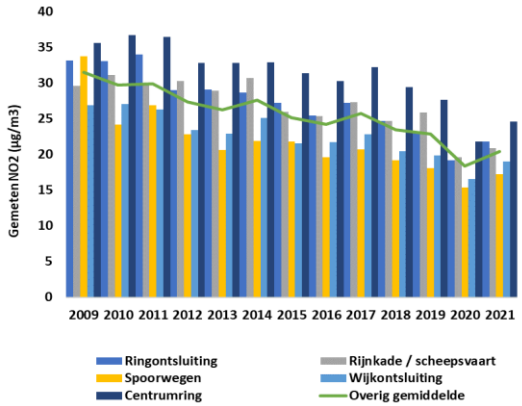
Het volhouden en inzetten van het hierboven geschetste beleid is nodig om zeker te stellen dat we alle huidige luchtdoelen en ambities gaan verwezenlijken.

Ten aanzien van de toekomst het volgende. Zoals hierboven aangegeven is, wordt geadviseerd later in het jaar als de nieuwe EU richtlijn is vastgesteld en er een basisanalyse is opgesteld wat de nieuwe EU richtlijn en het stapsgewijs toewerken naar de advieswaarden van de WHO uit 2021 betekent voor gemeenten zoals Arnhem, een nieuwe update van de luchtagenda op te stellen rekening houdend met de nieuwe doelen en ambities en zo nodig een aanscherping van het luchtbeleid. Dit betekent dat het volgende nodig is:

1. Een basisanalyse over inspelen van Arnhem op de nieuwe EU richtlijn (zodra de richtlijn is vastgesteld) en de WHO-advieswaarden met voorstellen in de vorm van *what-if* scenario's, en besluitvorming over een nieuwe update van de luchtagenda Arnhem en de doorwerking naar andere thema's of doelen.
2. Intensief overleg met andere afdelingen, burgers en ondernemers (zowel voorafgaand aan de besluitvorming als daarna).
3. Intensieve samenwerking met de regio, NL en EU.

1. De luchtkwaliteit in Arnhem gaat de goede kant op mits we het luchtbeleid volhouden

De lucht in Arnhem wordt steeds schoner. Wel hebben we nog een weg te gaan, want de gezondheidseffecten zijn nog steeds fors.

Figuur 1 De dalende trend van luchtverontreinigende stoffen in de hele stad. Bron: jaargemiddelde NO_2 metingen Buro Blauw

De jaargemiddelden van concentraties schadelijke stoffen zoals stikstofoxiden (NO_x) en fijnstof (PM10 en PM2.5)[1] zoals die gemeten worden op 34 meetpunten in de stad door buro Blauw laten een dalende trend zien over de jaren heen, zoals voor NO_2 te zien is in Figuur 1. Deze neergaande trend is niet alleen zichtbaar in de Arnhemse metingen maar ook in de berekeningen van het Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit (CIMLK) van het RIVM. Dit terwijl dit niet te wijten lijkt aan het afnemen van het volume van het verkeer (de belangrijkst bron van NO_2). Dit resultaat is waarschijnlijk het resultaat van het gecombineerde beleid van Europese en Nederlandse overheden waaronder Arnhem.

Is de lucht dan nu schoon genoeg?
Nee. Op dit moment hebben we waarschijnlijk geen overschrijding van de wettelijke en EU-normen[2] maar hebben we de streefdoelen van het SLA nog niet gehaald. Zie Tabel 2. Het primaire doel van het SLA is in het akkoord als volgt verwoordt:

"Het doel van het Schone Lucht Akkoord is om de luchtkwaliteit in Nederland permanent te verbeteren. Het is een akkoord tussen Rijk, provincies en een groot aantal gemeenten. Samen streven de deelnemende partijen naar een gezondheidswinst van minimaal 50 procent in 2030 ten opzichte van 2016. Inmiddels hebben alle 12 provincies en meer dan 100 gemeenten (toevoeging auteurs: waaronder Arnhem) het akkoord getekend. Het Schone Lucht Akkoord blijft streven naar de WHO-advieswaarden uit 2005."

De in de tabel getoonde waarden zijn opgesteld door de participanten van het SLA.

Tabel 2: Huidig doelbereik

Stof	Huidige wettelijke EU normen 2005	SLA streef-doel 2030 (advies WHO 2005)	Verwachte EU normen 2030	EU beleid: streven naar advies WHO 2021
$PM_{2.5}$	25	10	10	5
PM_{10}	40	20	20	15
NO_2	40*	40*	20	10

Al gehaald met huidig beleid
Waarschijnlijk gehaald
Nog niet gehaald

[1] Voor andere stoffen als ozon en prioritaire stoffen geldt dat we de concentratie-eisen ruimschoots halen. Deze blijven daarom buiten beschouwing in dit document. Over het beleid ten aanzien van PFAS en andere zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) wordt u separaat geïnformeerd; deze verspreiden zich niet allen via lucht maar ook via water en de bodem.

[2] De meest recente CIMLK berekeningen voor Monitoringsronde 2023, -jaar 2022 laten weliswaar 2 overschrijdingen zien van de jaargemiddelde NO_2 concentratienorm (40 µg/m^3) op de Eusebiusbuitensingel. Nader onderzoek leert dat dat het gevolg is van het gebruik van onjuiste input data voor het CIMLK en dat als daarvoor gecorrigeerd wordt de berekende CIMLK concentratie onder de wettelijke norm komt. Er zijn afspraken gemaakt de inputdata in 2024 door een externe expert te screenen op fouten en zo nodig te corrigeren zodat de CIMLK berekening voor dit jaar met de juiste inputdata geschiedt en zeer waarschijnlijk geen overschrijdingen van de wettelijke NO_2 norm meer laten zien.

De huidige wettelijke doelen en SLA-ambities halen we – volgens de prognose van de CIMLK rekentool - waarschijnlijk wel in 2030 mits we het huidige beleid (o.a. ontlasten centrumring, aanscherping milieuzone) met kracht voort zetten. Dat zal resulteren in 50% meer gezondheidswinst in 2030 ten opzichte van 2016, wat ook een belangrijke ambitie is van het SLA. (Zie Tabel 3, tweede en derde kolom.)

Tabel 3: Verwacht doelbereik in 2030

Stof	Huidige wettelijke EU normen 2005	SLA streef-doel 2030 (advies WHO 2005)	Verwachte EU normen 2030	EU Beleid: streven naar advies WHO 2021
$PM_{2.5}$	25	10	10	5
PM_{10}	40	20	20	15
NO_2	40	40	20	10

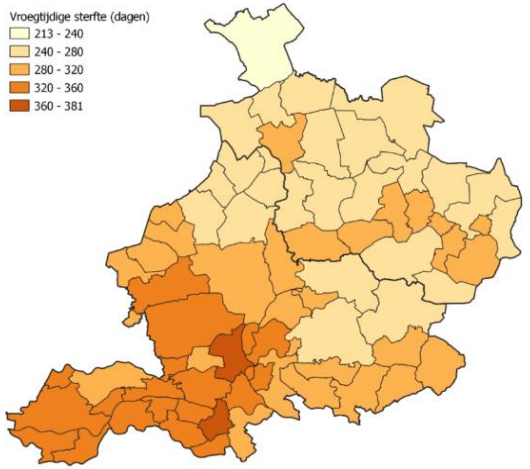
haalbaar met huidige en gepland beleid
haalbaar met extra inzet EU, NL en Arnhem
niet haalbaar ondanks maximale inzet

Arnhem zit op dit moment echter wel ruim boven de in 2021 opgestelde advieswaarden van de WHO (zie Tabel 3, laatste kolom). De concentraties moeten dus nog fors naar beneden om te voldoen aan deze advies-waarden. Deze advieswaarden worden op dit moment nog niet in 2030 haalbaar geacht door de stuurgroep van het SLA, maar er is wel commitment bij de SLA deelnemers en het Rijk om stapsgewijs toe te werken naar deze advieswaarden. Ook komt er zoals gezegd een nieuwe luchtkwaliteitsrichtlijn uit de EU met strengere normen voor 2030 (zie deel 3 voor verdere info). Het behalen van deze normen is niet vanzelfsprekend met het huidige beleid, zie Tabel 3, een na laatste kolom.

Kortom: de lucht is weliswaar substantieel schoner geworden, maar is nu nog niet schoon genoeg. We moeten het luchtkwaliteitsbeleid met kracht voort zetten en er moet onderzocht worden hoe we de nieuwe normen gaan halen zodra dat mogelijk is.

1.1 De blootstelling moet verder worden beperkt

1 op de 6 beroertes in Gelderland worden veroorzaakt door luchtvervuiling. Mensen in Arnhem sterven gemiddeld een jaar eerder door luchtvervuiling. 1 op de 5 kinderen met astma (nieuwe gevallen) zou deze aandoening niet hebben als er geen luchtvervuiling was. De effecten van luchtvervuiling zijn vergelijk-baar met het elke dag meeroken van 4 sigaret-ten. In Arnhem zijn de gevolgen van slechtere luchtkwaliteit relatief groter zijn dan in de omliggende regio, zie figuur 2. Daarnaast werd recentelijk bekend dat slechte luchtkwaliteit

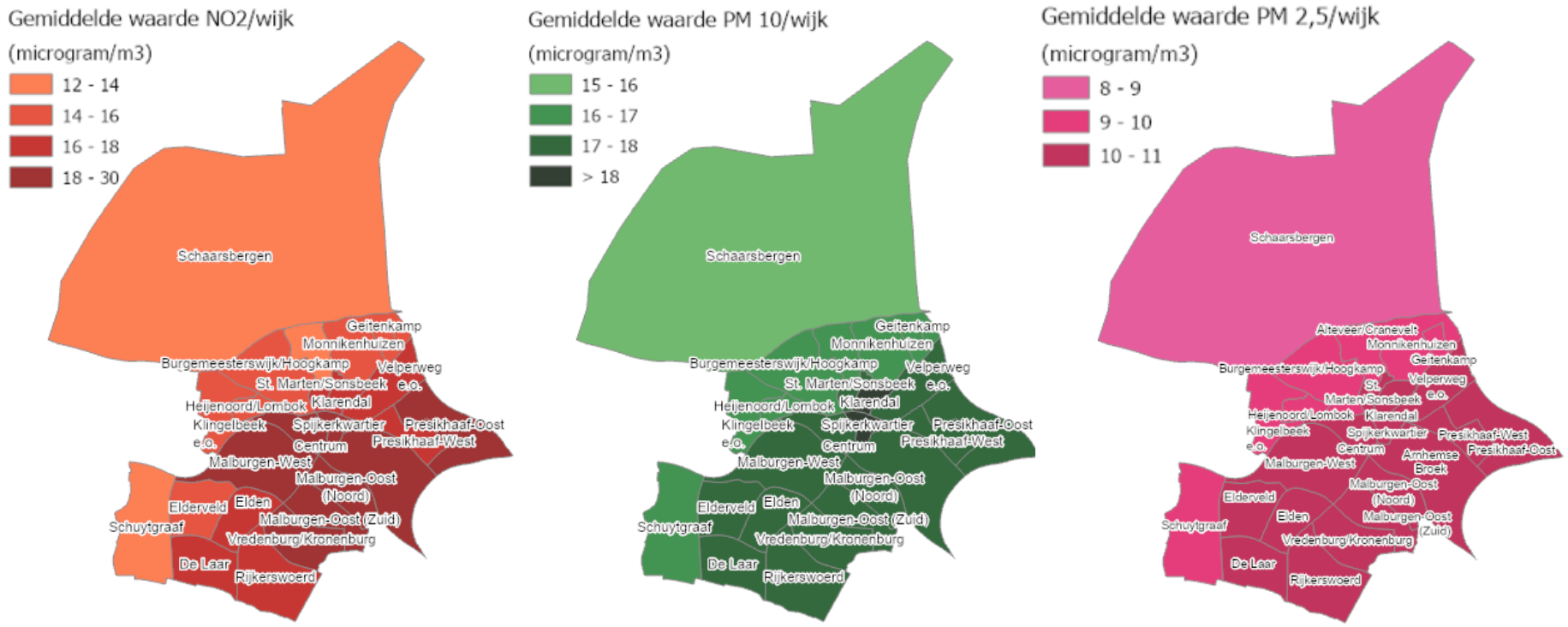
Figuur 2: Vroegtijdige sterfte per gemeente in de regio. Bron: GGD

ook verantwoordelijk is voor meer coronadoden in Nederland.

De GGD geeft aan dat er ook binnen de regio en onze gemeente grote verschillen bestaan (zie figuur 3) en vraagt aandacht voor vermindering van de blootstelling aan luchtverontreiniging. Deze figuren zijn gebaseerd op de in figuur 10 getoonde cijfers van de GGD, te vinden in bijlage 1.

Arnhem onderschrijft het advies van de GGD volledig[3] en zet daarom in op maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren, ook onder de norm waarbij we aandacht hebben voor de

[3] Bron: GGD GHOR Nederland, 2023 (link: https://ggdghor.nl/onderwerp/luchtverontreiniging/#4-ggd-advisering)

Figuur 3: Gemiddelde waarde NO_2, PM10, en PM2.5 per wijk in Arnhem (zie ook voor de gebruikte getallen figuur 10).

blootstelling. We geven daarom prioriteit aan het nemen van maatregelen daar waar mensen langdurig verblijven.

In concreto betekent dat het volgende:

1. Mensen die extra gevoelig zijn voor slechte luchtkwaliteit (kinderen, ouderen, zwangeren i.v.m. hun ongeboren kind, mensen met luchtwegaandoeningen, hart- en vaatziekten of diabetes) verdienen extra bescherming door langdurig verblijf nabij drukke wegen zo mogelijk te beperken. Arnhem wil daarom nieuwe woningen, woonzorgcentra, kinderdagverblijven, scholen en buitenschoolse opvang bij voorkeur niet positioneren binnen bufferzones nabij drukke wegen (zie voor een eerste versie van een kaartje met bufferzones figuur 4) tenzij aangetoond wordt dat deze ontwikkelingen geen gezondheids-gevolgen voor kwetsbare groepen opleveren of er zwaarwegende redenen zijn dit te accepteren. Bij deze afweging kijken we naar streefwaarden en vragen we advies van de GGD, zodat we kwetsbare groepen in de breedte goed beschermen. We zetten ons in om dat niet alleen te doen in de vergunningsfase voor nieuwe initiatieven als de planvorming

vrijwel afgerond is (zoals dat nu gebeurt) maar ook al in de planvormingsfase. Hierover zullen we overleggen binnen de gemeente, met RWS en de provincie.

2. Verder blijven we ons inzetten op verkeersmaatregelen (zoals het ontlasten van de centrumring en het aanscherpen van de milieuzone) om de blootstelling aan piekconcentraties in en rond de centrumring te verlagen. Dit wordt toegelicht in hoofdstuk 2.
3. Daarnaast blijft natuurlijk staan dat algemene maatregelen voor de hele stad cruciaal zijn want zo zorgen we ervoor dat de luchtverontreiniging waaraan elke inwoner wordt blootgesteld, verminderd.

Arnhem is voornemens samen met bewoners per wijk te kijken welke maatregelen we kunnen nemen om de gezonde leefomgeving in hun wijk of buurt te verbeteren. Dit betekent dat we, na het vaststellen van het Plan Gezonde Leefomgeving en deze uitvoeringsagenda, op basis van de wijkgezondheidsprofielen met de Teams Leefomgeving gebiedsgericht aan de slag gaan met het verbeteren van de gezonde leefomgeving.

Figuur 4 Bufferzones rond drukke wegen waarin geadviseerd wordt geen nieuwbouw te plaatsen

2. Doorlichting en update huidige maatregelen

Arnhem doet al veel om de luchtkwaliteit te verbeteren. In dit hoofdstuk geven we een overzicht van alle maatregelen en vertellen we wat er goed gaat en wat eventueel moet worden bijgestuurd.

2.1 Inleiding

Hoofddoelen Luchtbeleid Arnhem

Zoals gezegd zijn de huidige luchtmaatregelen gericht op het behalen van drie hoofddoelen:

1. De verplichte NSL grenswaarden gebaseerd op de EU-richtlijn Luchtkwaliteit uit 2005
2. De doelen in het ondertekende convenant SLA
3. De doelen in de door Arnhem zelf opgestelde Luchtagenda 2018 -2025

In het SLA en de Luchtagenda is afgesproken dat Arnhem inzet op grotere gezondheidswinst dan de wettelijke grenswaarden bieden, en wil het de negatieve gezondheidseffecten dus verder terugdringen. Ook staat vast dat de luchtkwaliteit er hoe dan ook niet op achteruit mag gaan. Arnhem heeft waarschijnlijk de verplichte NSL grenswaarden gehaald en wil grotere gezondheidswinst bereiken door in te zetten op het halen van de strengere SLA doelen.

Relatieve belang luchtmaatregelen: verkeer en lokale overlast

Als eerste is de vraag aan de orde of we de juiste maatregelen nemen om de luchtkwaliteit te verbeteren.
In de onderstaande tabel vindt u een samenvatting van belangrijke bronnen per stof in Arnhem:

Tabel 4 Belangrijke emissiebronnen per stof in Arnhem

Stof	Belangrijke emissiebronnen
NOx	Wegverkeer uitlaatgassen en mobiele werktuigen
PM10	Wegverkeer niet uitlaatgassen, productgebruik consumenten en chem. Industrie basisproducten
PM2.5	Productgebruik Consumenten, chemische industrie basisproducten, wegverkeer – uitlaatgassen, Mobiele werktuigen

Het is zaak beleid gericht op het behalen van de luchtdoelen te zo veel mogelijk te richten op de belangrijkste emissiebronnen.

In de Luchtagenda 2018-2025 is destijds de effectiviteit van de (toen) nieuwe maatregelen ingeschat, zie bijlage 2. Daaruit kwam dat het ontlasten van de centrumring, de milieuzone en walstroom (voor de plaatselijke vervuiling) de meest effectieve maatregelen waren. Daarnaast zijn er nog vele andere flankerende mobiliteitsmaatregelen die ook aangrijpen op de belangrijkste emissiebronnen van NO_x. Ook naar huidige maatstaven zijn dit goede maatregelen gericht op de hoofdbronnen van de luchtverontreiniging.

De concentraties voor fijnstof komen vooralsnog onder de huidige norm; er is daarom vooralsnog geen aanvullend beleid voor fijnstof nodig naast de mobiliteitsmaatregelen. Wel leiden de emissies van fijnstof tot grote gezondheidseffecten en lokale overlast, dus er is extra inzet nodig om dat zo veel mogelijk te voorkomen. Dit geldt bijvoorbeeld voor houtstook en emissies op de bouwplaats. Hiervoor heeft Arnhem vergaand beleid ontwikkeld, zie het deel over emissie beperken bij industrie en consumenten.

Conclusie: het beleid richt zich op de belangrijkste bronnen met de juiste maatregelen zodat de impact ervan het grootst is. Daarnaast zijn enkele intensiveringen nodig.

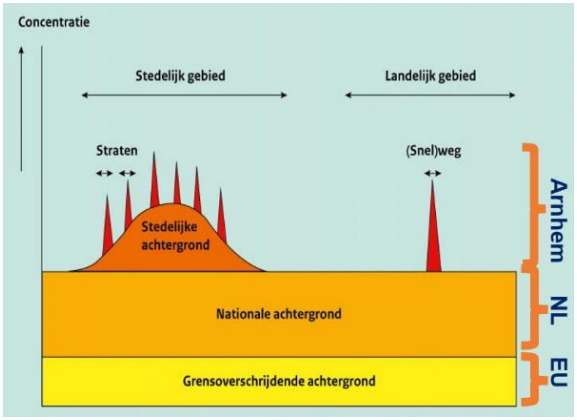
Samenwerking is cruciaal

Voor de verbetering van luchtkwaliteit is een goede samenwerking van de betrokken overheden, burgers en ondernemers cruciaal. In Figuur 6 is te zien dat Arnhem zich vooral kan en moet focussen op het aanpakken van

de lokale pieken, het stedelijke achtergrond-niveau van luchtvervuiling en lokale overlast veroorzakers zoals bijvoorbeeld houtstook.

De (inter)nationale overheid is nodig om de landelijke en grensoverschrijdende achter-grondconcentraties van luchtverontreiniging aan te pakken, bijvoorbeeld door emissie-normen voor nieuwe auto's (in emissieklassen) aan te scherpen, en elektrische voertuigen te stimuleren. Lucht houdt zich immers niet aan grenzen.

Daarnaast is het SLA cruciaal voor het luchtbeleid. Niet alleen kan er over en weer veel geleerd worden van elkaar, levert het SLA fondsen maar we hebben elkaar hard nodig om de luchtkwaliteit te verbeteren. Het is dus van belang om als gemeente zichtbaar te zijn, kennis te delen, en het netwerk te onderhouden. De landelijke overleggen, het SLA en het Gelders platform biedt hiervoor veel uitkomst, maar er is ook op eigen initiatief samenwerking met andere (lokale) gemeentes, de GGD, en de ODRA.

Figuur 6 Concentratie luchtvervuiling en invloed (inter)nationaal en lokaal beleid

2.2 Emissies beperken

De gemeente neemt al veel maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren. Deze maatregelen zijn over het algemeen succesvol[4] maar er zijn vertragingen en soms ook redenen om de maatregelen bij te stellen of aan te scherpen. De maatregelen zijn gericht op de voor luchtkwaliteit belangrijkste sectoren van de economie: mobiliteit, industrie & bouw, en consumenten.

Tabel 5: Overzicht mobiliteitsmaatregelen

Maatregelen mobiliteit	
1 Volumemaatregelen	Milieuzone en OV-concessie eisen, zero emissie stadslogistiek, parkeren, transferia, doorstromen, Dynamisch Verkeers Management (DVM), ontlasten centrumring, autodelen
2 Stimulering schonere voertuigen	Stimulering elektrische auto's, deelauto's, slopen oude brommers, en scooters
3 Stimulering keuze schone vervoers-modaliteiten	Aanleg fietsroutes voor de lange afstand, werkgevers stimuleren voor schoner vervoer
4 Overige maatregelen	Stroom voor aangemeerde schepen (walstroom)

2.2.1 Mobiliteitsmaatregelen effectief, paar vertragingen en tegenvallers

Omdat zoals gezegd de sector mobiliteit ook in 2021 één van de belangrijkste bronnen van luchtverontreiniging (met name NO_x) in Arnhem is, heeft de stad de afgelopen twee decennia zich gefocust op de sector mobiliteit, en circa 30 maatregelen genomen om de luchtverontreinigende emissies van deze sector te beperken. (een samenvatting van deze maatregelen vindt u in tabel 5, de uitgebreide lijst vindt u in bijlage 2).

[4] Arnhem heeft de afgelopen jaren bekend gestaan als een gemeente met een overschrijding van de wettelijke NO_2 norm berekend door het RIVM. Dit blijkt onterecht en zal in het komend jaar gecorrigeerd worden. Wel hebben we nog te maken met een relatief hoge berekening voor de NO_2 concentratie op de Eusebiusbuitensingel terwijl onze metingen ter plekke een veel lagere concentratie aangeven. De inzet is om dit verschil tussen meten en berekenen te verkleinen en natuurlijk is het van belang om dit te blijven monitoren en maatregelen te nemen waar dat nodig is.

De maatregelen zijn er op gericht: het verkeersvolume in het algemeen en van vuile voertuigen in het bijzonder terug te brengen op drukke wegen, de doorstroming te bevorderen (files zijn slecht voor de luchtkwaliteit), het voertuigpark versneld schoner te krijgen, het kiezen van schonere modaliteiten te bevorderen en de emissie van aangemeerde schepen terug te brengen.

Wat gaat goed?
Het effect van de afzonderlijke mobiliteits-maatregelen op luchtkwaliteit is niet te meten / berekenen omdat de luchtkwaliteit de resultante is van alle autonome[5] ontwikkelingen, het EU-beleid, het landelijk beleid en de Arnhemse maatregelen tezamen. We kunnen dankzij ons meetnet wel met zekerheid vaststellen dat de luchtkwaliteit in Arnhem verbeterd is. Dit wordt tevens bevestigd door de berekeningen van het rekenmodel CIMLK. Het is aannemelijk dat het totaal van alle autonome ontwikkelingen en maatregelen daarvoor verantwoordelijk is.

Bekend uit de wetenschappelijke literatuur en door voorbeelden in andere gemeenten is dat het type mobiliteitsmaatregelen dat Arnhem heeft getroffen, zoals de milieuzones en de verkeersmaatregelen, de meest effectieve zijn voor het zoveel mogelijk wegnemen de pieken in luchtvervuiling van met name NO_2 en in mindere mate van PM10. Het is daarom aannemelijk dat het ingezette beleid heeft bijgedragen aan een schonere lucht.

Dat geldt ook voor maatregelen als stimulering van autodelen (nu ca. 85 deelauto's in Arnhem). Na een succesvolle regeling vorig jaar, is er ook in 2024 besloten om een subsidieregeling voor de sloop van oude scooters en brommers te starten met daarbij een beperkte stimulering van elektrische fietsen voor burgers die het niet breed hebben. Er is met succes een lange afstandsfietsroute gerealiseerd. De deelauto's in Arnhem zijn al voor de helft emissievrij. De zero emissie stadslogistiek (ZES) zone zal in juni 2026 van kracht gaan.

Conclusie: op het gebied van mobiliteit heeft Arnhem dus al relatief veel effectieve maatregelen uitgevoerd.

Wat kan beter, moet er worden bijgesteld?
Alhoewel verreweg het grootste deel van de genoemde mobiliteitsmaatregelen inmiddels zijn afgerond, is een aantal maatregelen vertraagd. Het effect hiervan zal dus ook later zichtbaar worden. Dit gaat onder andere om het – naar verwachting zeer effectieve - ontlasten van de Centrumring. Daarnaast zijn ook het aanleggen van P+R mogelijkheden en een vernieuwd parkeerbeleid nog niet gerealiseerd. Deze zijn onderdeel geworden van het Duurzame Mobiliteitsplan (DMP), wat in 2024 zal worden opgeleverd. Het aanleggen van walstroom langs de Rijnkade was vertraagd maar wordt in 2025 gerealiseerd.

Geadviseerd wordt om vooraf goede analyse van de kosten en (geschatte) baten te blijven opstellen. Hiervoor is een nulmeting /berekening (wat de huidige situatie is qua verkeer en lucht) nodig en een duidelijk geformuleerd doel om de voortgang te kunnen monitoren. Vervolgens kan ook waar nodig daarop worden bijgestuurd.

In het algemeen is er vooralsnog geen bijstelling van de verkeersmaatregelen nodig mits we het voorgenomen beleid zoals beschreven in Tabel 5 voortvarend doorzetten. De verwachting is namelijk dat dit toereikend zal zijn om de huidige EU en SLA doelen te halen.

Voor het zeker stellen van het behalen van m nieuwe EU normen en stapsgewijs behalen van de advieswaarden van de WHO 2021 zal opnieuw gekeken moeten worden naar het benodigde beleid waaronder het mobiliteitsbeleid. Daarom zijn vanuit het

[5] Bijvoorbeeld de autonome groei van de mobiliteit met als onderliggende factoren o.a. de groei van de (beroeps)bevolking, de welvaart en de modaliteitskeuze.

thema lucht regelmatige updates van het mobiliteitsbeleid nodig.

Ten aanzien van de milieuzone is er in het coalitieakkoord het volgende afgesproken: "*We handhaven de milieuzone, waar erg vervuilende motorvoertuigen worden geweerd. Als de Rijksoverheid het mogelijk maakt om strengere normen te stellen, dan volgen we die. Op basis van de luchtkwaliteit wordt in het mobiliteitsplan gekeken of uitbreiding van het gebied noodzakelijk is. Mocht dit het geval zijn, dan hebben we oog voor mensen die hierdoor in de problemen komen.*"

De Rijksoverheid maakt het inmiddels mogelijk de milieuzones vanaf 2025 aan te scherpen. De nieuwe EU richtlijn en het stapsgewijs behalen van de WHO-advieswaarden 2021 betekent dat het des te meer logisch is nu in te zetten op een aanscherping van de Arnhemse milieuzone. Daarom wordt gewerkt aan een voorstel voor deze aanscherping. Hierbij dient aandacht te zijn voor:

- mensen die hierdoor in de problemen komen.
- afstemming met alle stakeholders.
- Harmonisatie met het DMP en de ZES.

Daarnaast is uit een evaluatie gebleken dat het beheer van de milieuzone beter verankerd moet worden in de organisatie. De milieuzone heeft structureel budget nodig om te kunnen blijven functioneren en er is een zogenaamde Data Protection Impact Assessment (DPIA) nodig om te voldoen aan de privacyregel-geving.

In 2023 werd de milieuzone 5 maanden lang niet gehandhaafd als gevolg van de introductie van een nieuw systeem. Alhoewel dit een anomalie betreft (in de voorgaande jaren speelde dit niet) moet wel vinger aan de pols gehouden worden om ervoor te zorgen dat het uitstaan / opschorten van de handhaving van de milieuzone niet te lang is. Het gaat hier immers om een belangrijke maatregel om de pieken van luchtverontreiniging rond de centrumring te beperken.

Tenslotte is duidelijk dat de aanscherping van de Milieuzones en de Zero Emissie Zone op elkaar afgestemd moeten worden om verwar-ring zo veel mogelijk te voorkomen en de effectiviteit van deze maatregelen te vergroten. Hierover worden in 2024 afspraken gemaakt.

In 2024 wordt er opnieuw een subsidie-regeling slopen brommers en scooters opengesteld. Deze regeling geeft subsidie aan inwoners die hun oudere motor of brommer willen laten slopen en eventueel inruilen voor een nieuwe elektrische fiets. Door het succes bij de vorige ronde wordt deze subsidie dit jaar opnieuw geïmplementeerd. Het is de bedoeling dat de regeling gebruik maakt van subsidie vanuit het SLA en geld uit het mobiliteits- en klimaatfonds. Tevens wordt er gewerkt aan beleid gericht om het autodelen vanaf 2026 volledig emissievrij uit te besteden.

2.2.2 Maatregelen industrie, mobiele werktuigen, landbouw en bouw kunnen nu nog beperkt zijn

Naast mobiliteit zijn ook de industrie en bouw belangrijke emissiebronnen voor de luchtkwaliteit, zeker voor fijnstof. De grootste bronnen voor de industrie in Arnhem zijn chemische basisproducten en in mindere mate de metaalelektro. Mobiele werktuigen hebben vooral een groot aandeel bij PM2.5. Een overzicht van de maatregelen in deze sector is te zien in tabel 6.

Tabel 6: Overzicht maatregelen industrie, bouw, en landbouw

Luchtmaatregelen (chemische) industrie, landbouw en bouw	
1 Emissiebeperkingen in vergunningen incl. hh	Samenwerking en aansturing ODRA
2 Emissivrij aanbesteden in de bouw	Pilots emissievrij bouwen, SEB convenant, Arnhemse laadvisie 2030
3 Landbouw maatregelen	Nog niet van belang in Arnhem

Wat gaat goed?

In Arnhem wordt hard gewerkt om emissievrij bouwen de standaard te maken. Dit gebeurt op slimme manieren. Langs de Rijnkade wordt

bijvoorbeeld de toekomstige aansluiting voor walstroom gebruikt om de elektrische werktuigen op te laden. Om emissievrije uitbesteding te financieren maakt Arnhem zowel gebruik van subsidies van het SLA als vanuit het convenant Schoon & Emissieloos Bouwen (SEB), dat de gemeente heeft ondertekend.

Om het convenant SEB kracht bij te zetten kiest Arnhem voor de hoogste ambities op dit gebied. Er wordt intensief samengewerkt met de markt om per project te kijken wat mogelijk is. Zo wordt er zo effectief mogelijk werk gemaakt van emissievrije werkplaatsen. Binnenkort komt er een eigen Arnhemse routekaart voor emissievrij bouwen. Daarnaast is de Laadvisie 2030, waarin alle toekomstige laadpunten voor alle soorten elektronische voertuigen in kaart worden gebracht, een belangrijke bijdrage om SEB te realiseren.

Wat kan beter, moet er worden bijgesteld?
Met de vergunningverlening voor de industrie vanuit de ODRA wordt rekening gehouden met het verbeteren van luchtkwaliteit maar dat zou in de toekomst als dat nodig is aangescherpt kunnen worden. Dat is op dit moment echter nog niet het geval. Daarom In ligt in het huidige luchtkwaliteitsbeleid de focus op het beperken van de emissies van mobiliteit, omdat deze sector veruit de grootste bijdrage levert aan luchtverontreinigende emissies.

De uitstoot van PM2.5 moet op termijn wel omlaag om dichterbij de WHO advieswaardes te komen. Dan ligt het voor de hand om in de vergunningvereisten voor nieuwe vergunningen aan te scherpen richting de scherpste Best Beschikbare Techniek (BBT) waardes. Ook is dan meer in situ monitoring nodig om effectief te kunnen handhaven.

Binnen de gemeente bevinden zich een handvol landbouwbedrijven. Dit soort bedrijven draagt in beperkte mate bij aan de luchtvervuiling in Arnhem. In Arnhem is de bijdrage echter zo gering dat voor deze sector geen prioriteit geldt. Mocht daar in de toekomst verandering in komen, dan kunnen de maatregelen vanuit het SLA worden overwogen. Uiteraard zal er worden samengewerkt met buurgemeenten voor geharmoniseerd beleid.

2.2.3 Consumenten voorlichting beperking overlast houtstook

In bijlage 1 zien we dat consumenten een hoge uitstoot van PM10 en PM2.5 veroorzaken. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om oplosmiddelen uit cosmetica, luchtverfrissers, spuitbussen of verf. Ook stoffen die vrijkomen bij hout stoken en vuurwerk afsteken zijn hier onderdeel van. Beleid ten aanzien van consumenten vindt u in tabel 7.

Tabel 7 Overzicht maatregelen consumenten

Luchtmaatregelen consumenten	
1 Voorlichting, alerts en (wijk)overleg stoken	Schone Lucht Arnhem, communicatiecampagnes, workshops
2 subsidieregelingen	Subsidie voor het saneren van rookkanalen

Wat gaat goed?
In 2023 is het 3-jarig houtstook-project Schone Lucht Arnhem afgerond en geëvalueerd. Dit is volbracht in samenwerking met Natuur & Milieu Gelderland (NMG). Verder ligt bij particuliere houtstook de focus op actieve voorlichting en informatie. Er zijn online workshops gegeven aan inwoners over goed kachel stoken om de overlast zo veel mogelijk te bepreken. Ook zijn diverse communicatiekanalen gebruikt om de inwoners van informatie te voorzien, bijvoorbeeld in de kranten, via sociale media.

Het behandelen van overlastmeldingen wordt op een constructieve manier aangepakt, samen met de ODRA. Het aantal meldingen ligt in Arnhem relatief laag. Houtstook kan een polariserend onderwerp zijn, maar in onze gemeente valt dat dus mee, mede dankzij onze open houding met oog voor zowel voor- als tegenstanders.

Arnhem is nauw betrokken bij de landelijke SLA themagroep houtstook. Hier worden nieuwe maatregelen ontwikkelt, zoals het ontwikkelen van een meetmethode voor het vaststellen van de gezondheidsimpact van houtrook. Ook de samenwerking tussen Arnhem en het Rijk is aangehaald om te pleiten voor juridische kaders en middelen tegen overlast.

Wat kan beter? Bijstelling of aanscherping?
Helaas blijft de gemeente afhankelijk van landelijke wet- en regelgeving wat betreft particuliere houtstook. Daarnaast is de politieke urgentie om meer onderzoek te doen naar de schadelijkheid. Juridisch gezien moet overmatige hinder beoordeeld worden aan de hand van een meetbare norm. Op dit moment heeft Nederland en dus ook Arnhem deze norm en de bijbehorende regelgeving niet en daarom is handhaving in juridische zin nog niet mogelijk. Dit is aan het Ministerie.

Met een subsidie gaan we inwoners stimuleren om rookgaskanalen onklaar te maken of volledig te verwijderen. Erfgoed en monumenten zijn voor deze regeling uitgezonderd omdat het niet wenselijk is om het aanbeeld van deze woningen te veranderen. Wel ligt hier een uitdaging met beperkte capaciteit voor de uitvoering. Wat betreft handhaving op houtrookoverlast blijft de gemeente zich inzetten op voorlichting en informatie, online en ter plaatse. Zodra de landelijke wet- en regelgeving komt tot normstelling en monitoringsopties zal Arnhem de norm gaan handhaven.

Tenslotte zal – ondanks het feit dat verbieden niet goed bij de huidige Arnhemse aanpak past - ook onderzoek gedaan worden naar de mogelijkheid om openhaarden in de nieuwbouw te verbieden. In andere gemeentes zoals Nijmegen zijn op dit gebied namelijk interessante ontwikkelingen.

2.3 Meten en berekenen

Het luchtbeleid is gericht op het realiseren van lage concentraties luchtverontreinigende stoffen, het beperken van overlast en het permanent helpen verbeteren van de gezondheid van de inwoners.

Hiervoor is het cruciaal te weten in hoeverre Arnhem deze doelen haalt door naast te berekenen ook te meten. De gemeente meet zelf door middel van een meetnet, maar ook in samenwerking met de inwoners, en instanties zoals de ODRA en het RIVM. De maatregelen geven zowel de gemeente als de inwoner inzicht in de luchtkwaliteit, en dus ook wat ze kunnen doen om het te verbeteren.

Wat gaat goed?
Arnhem heeft al een relatief uitgebreid meetnet, bestaande uit 34 NO_2 meetpunten en één continu monitoring station voor zowel NO_x als PM10. Daarnaast staan er meetpunten in de stad van de ODRA en de provincie. Dankzij deze metingen en de berekeningen van het CIMLK hebben we al een goed beeld van de trend van luchtkwaliteit voor de stoffen NO_2 en PM10 over de afgelopen 10 jaar.

Wat kan beter, moet er worden bijgesteld?
Tot nu toe werd er nog niet gemeten aan PM2.5 oftewel extra klein fijnstof. Dit terwijl inmiddels wetenschappelijk bekend is dat met name het kleinste stof verantwoordelijk is voor de grootste gezondheidsschade. Daarom kiest de WHO voor bijzonder lage advies-waarden van PM2.5, die overigens op de korte termijn heel moeilijk te halen zullen zijn. Redenen om wel de PM2.5 concentraties te monitoren.

Gezien het bovenstaande wordt het meetnet in 2024 uitgebreid met 14 professionele PM2.5 meetpunten verspreid over de wijken van de stad. (Een kaartje van de nieuwe en de oude meetpunten en de gemeten waardes wordt beschikbaar gesteld.) Zo krijgen we een completer beeld van de luchtkwaliteit en kunnen we waar nodig gerichter maatregelen nemen. Het meetnet wordt onderdeel van onze jaarlijkse monitoringsupdate.
Deze uitbreiding van het meetnet gebeurt wederom in samenwerking met bewoners die graag betrokken willen zijn, in het kader van

participatie. Participatie van bewoners wordt namelijk steeds belangrijker. De meeste mensen willen de gezondheidsschade zo veel mogelijk beperken en een substantieel deel wil hierbij ook betrokken worden. De voortgang van de maatregelen en de metingen/berekeningen moeten consequent worden blijven toegelicht. Daarom heeft Arnhem in het verleden inwoners betrokken om via workshops zelf een meetpunt op te zetten voor fijnstof. De zelf gemeten waardes blijken helaas niet te valideren en kennen grote variaties. In de praktijk zijn ze daarom ook niet bruikbaar als graadmeter voor het beleid. Maar de betrokkenheid van bewoners is desalniettemin wel heel belangrijk. Er zal daarom onder andere via het wijkoverleg over wijkgezondheidsprofielen meer rekening worden gehouden met de bruikbaarheid van de meetgegevens bijvoorbeeld door intensievere begeleiding in combinatie met het actueel delen van wel gevalideerde meetgegevens.

Tenslotte zal in de toekomst ook meer worden gekeken naar incidentele vormen van participatie zoals schoolcampagnes en intensievere gesprekken over onderwerpen zoals de milieuzone. Een structurele aanpak hiervoor moet worden onderzocht. Een meer participatieve aanpak is in ieder geval ook in lijn met de kaders van de Omgevingswet en het Plan Gezonde Leefomgeving.

2.2 Conclusies en advies

Arnhem is goed op weg de afgesproken de wettelijke normen, de afgesproken doelen van het Schone Lucht Akkoord en het beleid in de Luchtagenda 2018-2025 voor 2030 te halen. We nemen de goede maatregelen en het heeft effect alhoewel er wel enkele vertragingen zijn. Maar we zijn er nog niet. Het luchtbeleid moet krachtig doorgezet worden en behoeft enkele aanvullingen om op tijd de afgesproken normen te halen. Dat is niet alleen nodig om de afgesproken doelen te behalen maar ook om de nieuwe wettelijk verplichte EU doelen (die binnenkort verwacht worden) te halen. En om stapsgewijs toe te gaan werken naar de advieswaarden van de WHO (2021) (zie ook deel 3).

In de onderstaande tabel 8 vindt u een samenvatting van het benodigde beleid. Dat kan gezien worden als een verder doorzetting en uitwerking van de bestaande Arnhemse inzet en afspraken.

Tabel 8 Overzicht benodigd beleid

Mobiliteit
1. Ontlasten Centrumring
2. Subsidieregeling slopen oude scooters en brommer
3. Milieuzone en OV-concessie aanscherpen
4. Zero emissie stadslogistiek
5. Stimulering elektrische deelauto’s
Meten en burgerparticipatie
6. Meetcampage NOx en uitbreiding meetnet en meetcampagne PM2.5 i.c.m. burgermeetnet
Consument
7. Subsidie onklaar maken rookgaskanalen
8. Onderzoek verbod open haarden nieuwbouw
Wonen / RO
9. Extra bescherming kwetsbare groepen bij drukke wegen

3. Vooruitblik en adviezen

In 2024 komen er nieuwe wettelijk verplichte EU-normen aan, en er zijn sinds 2021 nieuwe (strenge) advieswaarden van de WHO voor luchtkwaliteit. Hierdoor zal ook in de toekomst stevig luchtbeleid nodig zijn.

3.1 Aanscherping luchtnormen in zicht

In het eerste hoofdstuk in tabel 2 zijn de bestaande en nieuwe normen zichtbaar en daaronder een inschatting van de haalbaarheid hiervan.

Inschatting haalbaarheid van de nieuwe EU-luchtkwaliteitsnorm

Zoals we zien in Figuur 7 (zie de kleine blauwe puntjes) geeft het CIMLK van het RIVM in 2030 vooralsnog een aantal overschrijdingen van de mogelijke nieuwe NO_2 norm van 20 microgram te zien. Het gaat hier wel slechts om een indicatief beeld waarin niet al de ontwikkelingen en het beleid (in de EU, NL en in Arnhem) is meegenomen. Over het bijtijds behalen van de normen van nieuwe richtlijn circuleren zowel negatieve als positieve inschattingen. Enerzijds is de verwachte elektrificatie van het wagenpark (in het huidige CIMLK) mogelijk te optimistisch ingeschat en anderzijds geeft het RIVM in een eerste grofmazig onderzoek aan dat de nieuwe normen desondanks goed haalbaar zijn. Een goede basisanalyse hierover is er echter nog niet.

Figuur 7 Overschrijdingen NO_2 in 2030 (zie kleine blauwe bolletjes) (Bron: CIMLK.nl)

Want het eventueel niet halen van wettelijke luchtkwaliteitsnormen is uiteraard geen goed nieuws voor de gezondheid van de burger en kan (zonder toereikend aanvullend programma) ook grote juridische consequenties hebben voor Arnhem. Dit weten we uit ervaring: in 2005 gold in Nederland feitelijk een bouwstop omdat er toen ook geen zicht was op het halen van de destijds nieuwe normen voor luchtkwaliteit.

Conclusie: wij moeten er absoluut zeker van zijn dat we de nieuwe EU-normen gaan halen. Hiervoor is een nadere basisanalyse nodig zodra de nieuwe normen bekend zijn en is mogelijk een aanscherping van het huidige luchtkwaliteitsbeleid nodig.

Inschatting haalbaarheid van de WHO-advieswaarden uit 2021

De advieswaarden van de WHO zijn niet wettelijk bindend, maar maken wel duidelijk dat de concentraties op termijn nog veel verder omlaag moeten om van een gezonde lucht te kunnen spreken. Internationaal, landelijk en in het SLA is afgesproken allereerst toe te werken naar de in 2005 uitgebrachte WHO advieswaarden vanaf 2030 en daarna stapsgewijs naar de in 2021 aangescherpte advieswaarden want deze worden door de stuurgroep niet haalbaar geacht in 2030 maar wel op langere termijn. Daarom is in Tabel 3 te zien dat ingeschat wordt dat deze advieswaarden op korte termijn onhaalbaar zijn, onder andere omdat op korte termijn de achtergrondconcentraties van Arnhem deze waarden al overschrijden. Het laat wel goed zien hoeveel er nog gezamenlijk gedaan moet worden voordat de luchtkwaliteit acceptabel is.

3.2 Onderzoek aanscherping nieuw beleid

Gezien het belang van het behalen van de nieuwe EU-luchtkwaliteitsnormen is het zaak (ook in juridische zin) om een overtuigende onderbouwing te hebben van hoe wij deze waardes verwachten te halen. Hierover wordt het volgende geadviseerd:

1. Er is een basisanalyse nodig over inspelen van Arnhem op de nieuwe EU richtlijn en de WHO-advieswaarden met voorstellen in de vorm van *what-if* scenario's, en besluitvorming over een nieuwe update van de luchtagenda Arnhem en de doorwerking naar andere thema's of doelen. Hierbij kan mogelijk gebruik gemaakt worden van analyses, stappenplannen en communicatie-plannen van verschillende overheden (onder ander vanuit het SLA, de provincie en andere overheden). Samenwerking leidt immers tot meer efficiëntie, kwaliteit, en draagvlak. Arnhem zal deze samenwerking daarom actief ondersteunen en gebruiken. Deze analyses en plannen moeten begin 2025 uitmonden in een voorstel voor een mogelijke aanscherping van het luchtbeleid waarover nadere besluitvorming zal worden gevraagd.

2. **Vooroverleg andere afdelingen, burgers en ondernemers.** Voorafgaand daaraan moet dit uiteraard ook besproken worden met andere afdelingen die gaan over thema's als mobiliteit, economie en wonen[6]. Daarnaast wordt steeds meer duidelijk dat de bewoners ook betrokken willen worden bij het beleid zij eisen meer gezondheidsbescherming van de overheden. Luchtbeleid moet daarom zo veel mogelijk in samenspraak met de bewoners worden aangepakt en dus moeten we blijven inzetten op burgerparticipatie. Beleid dat gedragen wordt door heel Arnhem en dat integraal rekening houdt met andere aspecten zoals klimaat en economie is immers cruciaal voor een goed, robuust, en gedragen toekomstperspectief.

3. **Invloed regio, NL en EU.** Arnhem moet tevens waar mogelijk invloed uitoefenen om ervoor te zorgen dat gemeentes om ons heen ook minder zullen uitstoten, en met name dat de EU en de landelijke overheid met passend aanvullend beleid komen. Dat zorgt ervoor dat de nieuwe normen sneller haalbaar zullen worden.

3.3 Omgevingsprogramma Lucht nog niet nodig

Op dit moment is er sprake van een berekende overschrijding maar het is met behulp van onafhankelijk onderzoek en een nadere berekening duidelijk geworden dat deze berekening niet klopt en dat Arnhem waarschijnlijk geen overschrijding van de wettelijke norm heeft. De herberekening van het RIVM komend jaar moet dit nog wel bevestigen. Er wordt op dit moment vooralsnog vanuit gegaan dat er dus geen overschrijding van de verplichte omgevingswaarden in Arnhem is. Daarom wordt er vooralsnog niet gekozen voor verplicht of vrijwillig een Omgevings-programma Lucht.
Dit kan in de toekomst veranderen als zou blijken dat de concentratienormen van de nieuwe EU-richtlijn moeilijk te halen zijn of de gemeente meer wil inzetten op de advieswaarden van de WHO.

[6] Het oogsten van synergie met andere beleidsvelden zoals o.a. klimaat (elektrische voer- en werktuigen) en stikstof (beperking emissies) is cruciaal.

Bijlage 1: Verdiepende informatie luchtkwaliteit

Wat verstaan we onder luchtvervuiling?
Luchtvervuiling bestaat uit veel verschillende stoffen, de één schadelijker dan de ander. Om de verontreiniging inzichtelijk te maken focussen we op 3 indicatoren waarvoor normen gelden en 1 indicator waar nog geen norm voor geldt:

- **NO_2** (stikstofdioxide)
- **PM10** (fijnstof van 10 µm of kleiner)
- **PM2.5** (fijnstof van 2.5 µm of kleiner)
- **EC2.5** (fijnstof in de vorm van roet van 2.5 µm of kleiner). Voor deze stof geldt nog geen norm maar wordt wel gezien als een stof die een grote negatieve impact op de gezondheid heeft.

NO_2 en EC2.5 ontstaat bij verbranding en is met name afkomstig uit verkeer (voertuigen en mobiele werktuigen). PM10 is grovere fijnstof en PM2.5 is fijnstof dat dieper de longen indringt en dus schadelijker is voor de gezondheid.

Andere stoffen zijn bijvoorbeeld O_3 (ozon), SO_2 (zwaveldioxide). Deze stoffen blijven belangrijk maar de normen voor deze stoffen worden gehaald en worden voldoende gedekt met ander beleid. Daarom blijven ze hier buiten beschouwing.
Over het beleid ten aanzien van PFAS en andere zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) wordt u separaat geïnformeerd; deze verspreiden zich niet alleen via de lucht maar ook via het water en de bodem.

Hoe meten en berekenen we de luchtkwaliteit in Arnhem?
De indicatoren worden op diverse manieren gemeten op een aantal meetpunten van de gemeente, provincie, inwoners, en de ODRA. Ook berekent het RIVM met behulp van het CIMLK-model de luchtverontreiniging voor verkeer en industrie. Beide methodes kennen relatief grote onzekerheidsmarges.
De berekende en gemeten waardes wijken in de praktijk wel vaak van elkaar af. De redenen hiervoor worden nader bestudeerd. Dit leidt wellicht tot vervolgacties.

Waar komt de luchtvervuiling vandaan?
Dat verschilt per indicatorstof. Een substantieel deel komt van buiten de gemeente overgewaaid. Hier kan Arnhem zelf niet direct iets aan doen. Daarom focussen we op de emissies binnen de gemeente. Hier volgt een analyse per stof gebaseerd op de cijfers van de emissieregistratie van Arnhem 2021 uitgesplitst naar sub sector.

Figuur 8: Bronnen van PM10 en PM2.5 in Arnhem (bron Emissieregistratie)

Voor stikstofoxiden zijn de uitlaatgassen van wegverkeer en mobiele werktuigen verreweg de belangrijkste bron. De meeste luchtmaatregelen zijn daarom terecht gericht op deze bronnen.

Voor PM10 en PM2.5 zijn productgebruik van consumenten en de basisproducten van de chemische industrie belangrijk bronnen, zie figuur 8. *Wegverkeer - niet uitlaatgassen* gaat over bandenslijpsel, dus opnieuw wegverkeer.

Productgebruik van consumenten wordt in de Emissieregistratie als volgt beschreven: "*Nederland rapporteert elk jaar nationaal en internationaal welke verontreinigende stoffen in de lucht terechtkomen door het gebruik van producten. Het gaat bijvoorbeeld om oplosmiddelen uit cosmetica, luchtverfrissers, spuitbussen of verf. En stoffen die vrijkomen bij hout stoken en vuurwerk afsteken".*

Een verdere uitsplitsing volgens de GGD laat de volgende verhoudingen zien:

- 55% houtverbranding (elke vorm)
- 15% huisbranden
- 15% tabaksrook
- 7% vuurwerk
- 6% vleesbereiding
- <2% overig, zoals cosmetica, luchtverfrissers, spuitbussen, en verf

Aan houtstook en vuurwerk wordt binnen de gemeente vooralsnog voldoende aandacht geschonken. Zodra er meer gestuurd moet worden op de emissies van PM2.5 dan nu het geval is zal actie worden ondernomen gericht op een verdere uitsplitsing van deze informatie, en zal aanvullend beleid worden overwogen.

Basisproducten van de chemische industrie worden in de Emissieregistratie als volgt omschreven: *"Process emissions from the chemical industry are allocated to sector 2B8 and sector 2B10, combustion emissions are allocated to sector 1A2c and the use of lubricants is allocated to sector 2D*". Deze informatie geeft aanleiding om zodra dat nodig is het vergunningenbeleid ten aanzien van de procesemissies van de chemische industrie nader te bezien.

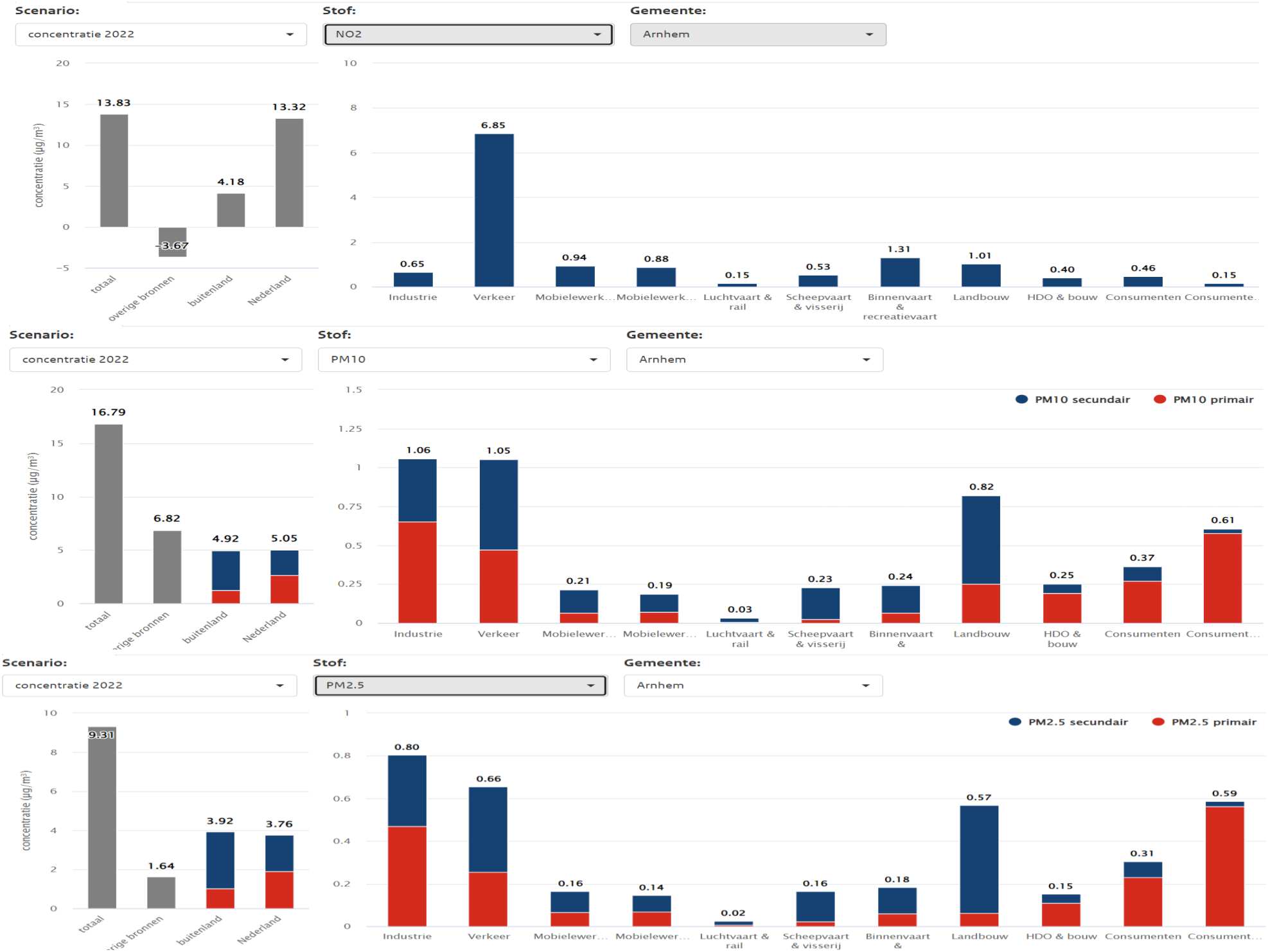
Conclusie: alle stoffen overziende zijn met name verkeer, industrie, en consumenten belangrijke emissiebronnen binnen de gemeente Arnhem. Dit zijn dan ook aandachtsgebieden voor effectief beleid. Deze worden dus ook meegenomen in het beleid. Hierover zal nader overleg plaatsvinden met de Omgevingsdienst.

Concentraties en emissies

Emissies van luchtverontreinigende stoffen verspreiden zich in de lucht, gaan reacties aan in de lucht en leiden tot concentraties van luchtverontreiniging. Emissies en concentraties zijn daarom niet hetzelfde omdat concentraties worden veroorzaakt door de lokale, regionale, landelijke en Europese emissies (primaire bronnen) en door de complexe reacties in de lucht (secundaire bronnen).

Voor het luchtbeleid zijn zowel emissies als concentraties belangrijk. Concentraties omdat ze de belangrijkste indicatoren voor gezondheidsschade zijn. Emissies omdat dit de bronnen zijn waar het beleid op moet aangrijpen. Voor de formulering van het Arnhemse luchtbeleid zullen beide in samenhang worden bezien.

Op de volgend pagina ziet u in Figuur 9 een weergave van de luchtverontreiniging concentraties in Arnhem in 2022 conform de GGD tool gcn-app.rivm.nl.

Figuur 9 Concentraties NO2, PM10 en PM2.5 Arnhem 2022 (bron GGD tool gcn-app.rivm.nl)

Wijkcode	Wijknaam	Aantal woningen	Aantal inwoners	NO2_MIN	NO2_MAX	NO2_AVG	PM10_MIN	PM10_MAX	PM10_AVG	PM25_MIN	PM25_MAX	PM25_AVG
WK020201	Centrum	4006	6499	15,19	35,73	19,9	16,86	20,3	17,59	9,98	11,55	10,4
WK020202	Spijkerkwartier	3558	6798	16,62	42,38	19,32	17,62	22,09	18,16	10,41	12,05	10,87
WK020203	Arnhemse Broek	2976	6029	16,08	26,79	18,15	16,52	19,38	17,55	9,82	11,1	10,4
WK020204	Presikhaaf-West	4155	8741	15,79	30,29	17,49	17,2	18,66	17,95	10,21	11,07	10,56
WK020205	Presikhaaf-Oost	3799	7332	15,66	26,86	18,74	16,57	18,27	17,51	9,8	10,72	10,4
WK020206	St. Marten/Sonsbeek	2851	5832	13,86	32,14	17,24	15,75	19,58	17,72	9,17	11,26	10,64
WK020207	Klarendal	4111	7385	14,76	18,59	16,45	16,19	18,57	18,01	9,51	11,22	10,92
WK020208	Velperweg e.o.	4294	8813	14,13	21,65	16,18	16,33	19,56	17,66	9,65	11,42	10,57
WK020209	Alteveer/Cranevelt	1719	3465	12,71	18,95	13,4	15,81	16,73	16,07	9,3	9,7	9,45
WK020210	Geitenkamp	2224	3815	13,28	15,28	14,45	16,24	16,89	16,53	9,61	10,13	9,8
WK020211	Monnikenhuizen	2317	4533	13,61	16,25	14,66	15,85	16,84	16,54	9,31	10,02	9,8
WK020212	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	3400	7838	11,92	27,06	15,1	15,34	18,5	16,54	8,87	10,53	9,76
WK020213	Schaarsbergen	747	2338	9,24	18,94	12,01	14,5	17,1	15,28	8,2	9,78	8,76
WK020214	Heijenoord/Lombok	2000	3914	13,58	22,21	15,1	16,13	18,49	16,79	9,47	10,58	9,95
WK020215	Klingelbeek e.o.	889	1382	12,34	20,4	14,97	15,52	18,05	16,45	9,07	10,45	9,72
WK020216	Malburgen-West	2137	4616	13,43	23,22	18,88	16,05	18,24	17,4	9,49	10,89	10,45
WK020217	Malburgen-Oost (Noord)	2922	6454	16,84	22,74	18,76	16,72	18,38	17,47	9,81	11,01	10,48
WK020218	Malburgen-Oost (Zuid)	4268	8980	16,39	26,36	21,11	16,95	18,68	17,86	10,21	11,05	10,76
WK020219	Vredenburg/Kronenburg	4447	8123	14,63	29,58	19,67	16,74	18,6	17,54	9,98	11,03	10,53
WK020220	Elden	1065	2872	15,69	25,74	17,87	16,85	17,91	17,06	10,06	10,63	10,17
WK020221	Elderveld	4240	8858	12,84	17,24	14,09	15,94	17,84	17,08	9,46	10,63	10,29
WK020222	De Laar	5545	11967	14,17	24,57	16,46	16,66	17,9	17,16	10,02	10,65	10,3
WK020223	Rijkerswoerd	5285	12546	13,98	29,85	16,31	16,42	18,22	17,04	9,71	10,68	10,19
WK020224	Schuytgraaf	4960	13158	12,78	17	13,28	15,89	17,22	16,35	9,39	9,97	9,73

Figuur 10 Blootstelling wijken Arnhem 2021 (bron GGD)

De GGD vraagt - zoals hierboven aangegeven - aandacht om blootstellingseffecten op wijkniveau. In de onderstaande tabel vindt u een GGD-overzicht van de concentraties van indicatorstoffen per wijk .

Bijlage 2: Maatregelen Luchtagenda 2018-2025

Verkeer, OV, scheepsvaart, logistiek

De maatregelen die in het verleden genomen zijn of zijn nog van kracht om de luchtkwaliteit in Arnhem te verbeteren zijn te zien in tabel 5.

Tabel 9 Mobiliteitsmaatregelen Luchtagenda 2018-2025

A.I PERSONEN- en BESTELVERKEER - EMISSIES
• A.I.1 Stimuleren elektrisch vervoer, A.I.2 Verschonen gemeentelijk wagenpark, A.I.3 Stimuleren elektrische scooters
• B.I.1 en B.I.2 Instellen milieuzone personenverkeer t/m Euro 3 (diesel) , conform huidige omvang en Instellen milieuzone bestelverkeer t/m Euro 3 (diesel)
• Milieuzones: B.I.1 en B.I.2 Instellen milieuzone personenverkeer t/m Euro 3 (diesel) , conform huidige omvang en Instellen milieuzone bestelverkeer t/m Euro 3 (diesel)
• A.I.1 Stimuleren elektrisch vervoer, A.I.2 Verschonen gemeentelijk wagenpark, A.I.3 Stimuleren elektrische scooters
• F.5 Transferia
• A.VI.1&2 Parkeervoorziening Arnhem-Noord en Zuid
• A.VI.3 Maatregelen BeterBenuttenVervolg
• F.6 Stimuleren verschoning verkeer en vervoer
• F.6.1 Elektrisch autodelen stimuleren
• F.6.2 Inkoop en aanbesteding
• F.6.3 Europese projecten schone mobiliteit
• F.6.4 Stimuleringsregelingen
• F.7 Slimme Mobiliteit
• F.8 Mobiliteitsbeleid
A.II BUSSEN en VRACHTVERKEER - EMISSIES
• A.II.1 Milieuzone vrachtverkeer, F.6.5 Aanscherpen milieuzone vrachtverkeer
• A.II.2 Stadsdistributie/distributiecentra, F.1 Nul-emissiezone binnenstad 2025 en F.2 Stadsdistributie (ook A 2.1 Distributieverkeer over de busbanen)
• A.II.3 Verschonen gemeentelijk wagenpark
• A.II.4 Regiobussen van diesel naar CNG
• F.3 Optimaliseren bouwlogistiek
A.III VERKEER OVERIG - VOLUME EN DOORSTROMING
• A.III.1 Dynamisch verkeersmanagement
• A.III.2 Verbetering doorstroming
• B.III.8) Ontlasten centrumring dosering buiten stad
• NL A.VII.1 DVM(+)*
• NL A.VII.2 Doortrekking A15
• A.III.3 Aanleg snelfietsroutes
• A.V.1 Walstroom binnenvaart en B.V.1 Uitbreiding walstroom Rijnkade

In de Luchtagenda 2018-2025 zijn de volgende effectschattingen te zien in tabel 6.

Tabel 10 Destijds ingeschatte effectiviteit maatregelen

Nr.	Maatregel	Effect NO_2 concentratie op knelpunt
B.I	EMISSIES - LICHT VERKEER	
B.I.1	Instellen milieuzone personenverkeer t/m Euro 3 (diesel) , conform huidige omvang[a)]	0,3 µg/m³
B.I.2 [c)]	Instellen milieuzone bestelverkeer t/m Euro 3 (diesel)	0,2 µg/m³
B.III	VERKEER OVERIG - VOLUME EN DOORSTROMING	
B.III.8[c)]	Ontlasten centrumring door dosering buiten de stad[b)]	0,5 µg/m³
B.V	OVERIGE BRONNEN	
B.V.1 [c)]	Uitbreiding walstroom Rijnkade[b)]	0,3 µg/m³

In deze tabel is te zien dat de milieuzone personenverkeer en bestelverkeer tezamen geschat wordt op een vermindering van 0,5 µg NO_2/m^3. Daarbovenop is uitstoot van het OV via de vorige OV concessie met trolley- en CNG bussen zeer laag.

Het ligt daarom voor de hand het effect van de thans geldende milieuzones hoger in te schatten bijvoorbeeld op een vermindering van 0,5-1,0 NO_2/m^3. Het is echter niet mogelijk het effect van deze milieuzones in de praktijk te meten want de effecten van deze maatregelen kunnen niet geïsoleerd worden van de effecten van alle andere luchtkwaliteitsmaatregelen en omstandigheden zoals de coronapandemie. We kunnen alleen zien dat het totaal aan maatregelen heeft geleid tot een daling van de luchtverontreiniging. Er wordt vanuit gegaan dat deze effectschattingen nog steeds geldig zijn en dat dus het effect van de huidige milieuzones conform hetgeen hierboven berekend is, bedraagt.

Een mogelijke aanscherping van de milieuzone voor personenverkeer naar een verbod van oude dieselauto's van Euro 4 naar 5 en een volledig uitstootvrije OV concessie zal wederom leiden tot een verdergaande reductie van de NO_2 concentratie.

Bijlage 3: Uitwerking

Maatregelen

Hieronder vindt u een lijst met de uitvoerings-gerichte uitwerking van de voorgestelde maatregelen, zoals te zien in Tabel 8. Voor alle deze maatregelen geldt dat deze separaat worden uitgewerkt en worden voorgelegd aan het bestuur.

2. Subsidieregeling slopen oude scooters eventueel in combinatie met aanschaf elektrische fietsen

Doel. Door de regeling zullen er minder scooters door de stad rijden en zal lokale geluidsoverlast en luchtvervuiling verminderen.

Omschrijving. De regeling gaat inwoners bevorderen om hun oude vervuilende brommers of scooters te laten slopen en eventueel een elektrische fiets aan te schaffen. Dit gebeurt door middel van financiële hulp. Minder kapitaalkrachtige inwoners met een Gelrepas krijgen ruimere compensatie.

Organisatie en proces. In een projectgroep zal deze maatregel worden uitgevoerd, samen met mobiliteit, subsidie en communicatie. Lucht & mobiliteit zijn opdrachtgevers, een PIM projectleider stuurt het proces.

Financiën. De totale kosten voor de regeling beslaan ca € 400.000, waarvan € 350.000 specifiek voor het verstrekken van subsidies. Het restant wordt ingezet voor het organiseren van de regeling en de communicatiecampagne. Vanuit het Rijk is cofinanciering (50%) verleend vanuit de specifieke uitkering SLA. Het dekkingsvoorstel zal separaat worden voorgelegd bij de verdere uitwerking van deze regeling.

Planning. De regeling wordt nu voorbereid. Inwoners kunnen de subsidies aanvragen vanaf medio juni 2024 tot het einde van het jaar.

3. Milieuzone en OV-concessie aanscherpen

Doel. Een milieuzone en OV-concessie-eisen zijn zeer effectief in het beperken van hogere concentraties luchtverontreiniging in de zone. Een aanscherping biedt een grotere bescherming daartegen. Dit is afgesproken in het coalitieakkoord en is waarschijnlijk ook nodig ten behoeve van het halen van de nieuwe EU normen.

Omschrijving. Arnhem is voornemens de toelating van de milieuzone en de OV-concessie aan te scherpen van respectievelijk euro 4 naar euro 5 (naar Amsterdams voorbeeld en conform hetgeen de landelijke overheid toelaat) en van emissievrij of aardgas naar alleen emissievrij, ervan uitgaande dat de provincie emissievrije bussen levert). Daarnaast wordt een discussie gestart over de toekomst van de milieuzone.

Organisatie en proces. In een projectgroep zal deze maatregel verder worden uitgewerkt en in een voorstel ter besluitvorming worden voorgelegd aan het bestuur. Ook zal overleg met het burgerberaad plaatsvinden.

Financiën. Er zullen beperkte middelen nodig zijn voor aanpassing, handhaving, ontheffingen, bebording en communicatie. De dekking hiervan wordt gezocht binnen bestaande middelen en wordt separaat voorgelegd.

Planning. Er wordt van uitgegaan dat deze aanscherping in 2026 in zal gaan tegelijk met de Zero Emissie Zone stadslogistiek zodat er voldoende lead time is en extra kosten vermeden worden. In 2024 wordt dit voorstel uitgewerkt. Er zal bezien worden of deze aanscherping in een zienswijze procedure moet worden voorgelegd.

6. Meetcampage incl. uitbreiding meetnet PM2.5 in combinatie met burgermeetnet

Doel. Het blijkt dat meten nodig blijft naast de berekeningen van het RIVM-model, want deze berekeningen kennen veel onzekerheden en geven soms te hoge waarden; dit wordt ook onderkent door het RIVM. Alhoewel ook meten onzekerheidsmarges kent, wordt ingeschat dat meten meer zekerheid biedt en beter te communiceren is met de inwoners. PM2.5 is een stof die steeds belangrijker wordt gevonden; dit extra fijne stof dringt diep door in de longen en veroorzaakt zo extra gezondheidsschade.

Omschrijving. Het bestaande meetnet van 34 NOx meters en een NOx + PM10 meetstation zal worden uitgebreid met 10 a 14 meetpunten van PM2.5 in Arnhem. In beperkte mate worden de meetpunten geplaatst op gevels van inwoners die daarin geïnteresseerd zijn. De meetwaarden worden actief gecommuniceerd met het gemeenschap. De resultaten vormen tezamen met de berekende waarden de belangrijkste indicatoren hoe het met de luchtkwaliteit in Arnhem staat en wordt gebruikt om het huidige beleid door te lichten en waar nodig aan te passen.

Organisatie en proces. Het meetnet wordt uitgebreid in samenwerking met een externe aanbieder en in beperkte mate in overleg met geïnteresseerde inwoners. De meetresultaten zijn te volgen op de website van de aanbieder en worden besproken met inwoners.

Financiën. Het voortzetten van het huidige meetnet en het uitbreiden van het meetnet inclusief de meetcampagnes over 2024 kosten circa €100.000. De kosten hiervan worden in 2025 en verder duidelijk lager omdat de meetinfrastructuur er dan al ligt. De dekking van deze kosten is gevonden in de bestaande middelen.

Planning. Dit wordt in 2024 worden gerealiseerd.

7. Subsidieregeling onklaar maken rookkanalen[7]

[7] Niet zijnde rookgasafvoerkanalen van CV's.

Doel. Het uiteindelijke doel is om de hoeveelheid rookkanalen in de stad te verminderen, zodat ook houtstook vermindert. Dit voorkomt lokale luchtvervuiling en overlast van geur.

Omschrijving. Het verwijderen van rookkanalen is een pilotmaatregel van het SLA .De regeling geldt voor alle inwoners. Inwoners krijgen €1000 subsidie dat ze moeten inzetten om hun rookkanaal te laten verwijderen. De regeling geldt voor 2024 en 2025. De regeling zal niet gelden voor erfgoed en monumenten, omdat het hier niet wenselijk is om het aangezicht te veranderen.

Organisatie en proces. De regeling wordt opgezet voor zover mogelijk naar voorbeeld van andere SLA-partners. De SPUK wordt per 1 maart aangevraagd en ingevoerd in samenwerking met het intergemeentelijk subsidiebureau. De regeling wordt ook in het decentrale uitvoeringsplan SLA van Arnhem opgenomen. Tenslotte zal de regeling worden gecommuniceerd.

Financiën. De subsidieregeling heeft een jaarbudget van €250.000. Voor 2024 wordt €125.000,- daarvan gedekt vanuit een SpUk SLA regeling (50 % financiering). De overige €125.000,- betreft cofinanciering van Arnhem. Dit is al opgenomen in de begroting. Voor 2025 is de verwachting dat wederom aanspraak gemaakt kan worden op de SpUk SLA regeling. De cofinanciering van Arnhem is reeds opgenomen in de begroting.

Planning. Het plan van aanpak wordt nu geschreven. Vervolgens komt er een collegenota en raadsbrief. Dan zal het project worden samengesteld, samen met het subsidieloket om het uit te voeren. In 2025 vindt dan een evaluatie plaats.

8. Onderzoek verbod rookkanalen (open haarden) nieuwbouw

Doel. Overlast door houtrook uit populairder wordende houtkachels en openhaarden komt in heel Nederland voor. Ook in Arnhem alhoewel we hier een beperkt aantal overlastmeldingen kennen en het beleid (voorlichting, communicatie, zelfsturing) hier relatief succesvol is. In Arnhem is er ook minder dan in andere gemeenten polarisatie over dit onderwerp.

Niettemin kan een verbod op rookkanalen (open haarden) bij nieuwbouw een extra bescherming van overlast en het boeken van extra gezondheidswinst opleveren alhoewel een verbod minder goed past bij de Arnhemse cultuur en de juridische houdbaarheid van een verbod nader onderzocht moet worden.

Omschrijving. Arnhem onderzoekt een eventueel verbod op rookkanalen (open haarden) bij nieuwbouw. Daarbij wordt onder andere geleerd van voorbeelden in andere steden zoals Nijmegen.

Organisatie en proces. In een projectgroep zal deze maatregel verder worden uitgewerkt en in een voorstel ter besluitvorming worden voorgelegd aan het bestuur.

Financiën. Eventuele financiële consequenties worden binnen bestaande middelen gedekt. Er wordt uitgezocht in hoeverre de inzet van capaciteit binnen de bestaande formatie opgevangen kan worden.

Planning. Dit onderzoek moet in 2024 worden afgerond met een advies/voorstel en worden voorgelegd aan het college.

9. Extra bescherming kwetsbare groepen bij drukke wegen

Doel. Het beschermen van kwetsbare groepen levert relatief veel gezondheidswinst op voor deze groep als ze gehuisvest worden in een gebied met lage concentratie luchtverontreiniging in plaats van een gebied met hoge concentraties luchtverontreiniging. In het huidige beleid wordt hier al enigszins rekening gehouden bij de plaatsing van gebouwen voor kwetsbare groepen. De hier genoemde aanscherping moet er toe lijden dat het voornnemen om kwetsbare groepen zo goed mogelijk te beschermen, steviger en aan de voorkant in het planningsproces in het beleid wordt verankerd en dat hier steeds meer gevolg aan wordt gegeven.

Omschrijving. Arnhem onderzoekt aanscherping van het beleid langs 2 lijnen te weten:

1. Nieuwe gebouwen voor kwetsbare groepen worden in de regel niet geplaatst in bufferzones rond drukke wegen. Bij uitzondering (als het echt niet anders kan) kan een voorstel dat hiervan afwijkt met toereikende motivatie ter besluitvorming worden voorgelegd aan het bestuur.
2. Managers van bestaande gebouwen met kwetsbare groepen in bufferzones krijgen v.z.v. mogelijk en nuttig informatie en advies om gezondheidsproblematiek zo veel mogelijk te voorkomen.

Voorgestelde definities:

- Kwetsbare groepen: kinderen, lijders aan longaandoeningen (COPD/astma), ouderen en zieken
- Gebouwen met kwetsbare groepen: scholen, bejaarden-/verpleegtehuizen, ziekenhuizen, klinieken voor longaandoeningen
- Drukke wegen: > 10.000 voertuigbeweging per etmaal
- Bufferzones: zones rond drukke wegen met de volgende afstanden: snelweg: 150 meter, weg buiten de bebouwde kom: 50 meter, weg binnen de bebouwde kom: 25 meter.

Bij de uitwerking wordt geleerd van hoe dit beleid in andere steden zoals Amsterdam is vormgegeven en wordt gekeken naar het advies van de GGD hierover.

Organisatie en proces. In een projectgroep zal deze maatregel verder worden uitgewerkt en in een voorstel ter besluitvorming worden voorgelegd aan het bestuur. Ook zal overleg met de externe stakeholders plaatsvinden.

Financiën. Eventuele financiële consequenties worden binnen bestaande middelen gedekt. Er zijn circa 20 mensdagen nodig dit uit te werken en er is wel communicatie nodig. Er wordt uitgezocht in hoeverre de inzet van capaciteit binnen de bestaande formatie opgevangen kan worden.

Planning. Er wordt van uitgegaan dat deze aanscherping in 2025 in zal gaan. In 2024 wordt dit voorstel uitgewerkt.

Financieel overzicht

In Tabel 11 vindt u een samenvatting van de financiële consequenties van het voorgenomen beleid.

Uitgaven Luchtbeleidsdossier:	**2024 Bedrag (ex BTW)**	**2025 Bedrag (ex BTW)**	**2026 Bedrag (ex BTW)**
1. Inhuur	€ 145.000		
2. Meetcampagne,	€ 100.000	€ 50.000	€ 50.000
3. Subsidieregeling rookkanalen	€ 250.000	€ 250.000	
4. Subsidieregeling slopen oude scooters en brommers + beetje stimulering elekt. Fietsen	€ 400.000		
5. Milieuzone: beheer en uitvoering (was 153k in 2019 wordt ca €214.000 in 2025 (+uitvoeren DPIA in 2024)	€ 219.000	€ 214.000	€ 214.000
5. Milieuzone: aanscherping (stelpost)		€ 30.000	
6. Analyse meten en berekenen	€ 1.120		
7. Hulp bij aanleveren input CIMLK	€ 6.000	€ 3.500	€ 3.500
8. Andere uitgaven ?	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
9. Communicatie campagnes			
10. Onderzoek verbod open haarden nieuwbouw			
11. Extra bescherming kwetsbare groepen			
12. Basisanalyse aanscherping beleid in reactie op nieuwe EU normen, advieswaarden WHO 2021 en DMP	€ 30.000		
Totaal Uitgaven	**€ 1.154.120**	**€ 550.500**	**€ 270.500**

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Plan Gezonde Leefomgeving’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

26 juni 2024 – informatieve en meningsvormende bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers De Boef (GroenLinks), Weijers (D66), Schrijvers (VVD), Groot (Arnhem Centraal), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Visser (PvdA), Groot (CDA) Snelting (Volt) Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem) Jansen (ChristenUnie)
De fracties van SP, DENK, PVV, Forum voor Democratie, Groep van den Broek waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Van der Wel (wethouder), Cornelisse (wethouderadviseur)

Bespreking

Er hebben zich geen insprekers gemeld voor de informatieve fase, waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende bespreking. Deze vindt plaats in twee termijnen. De bespreking eindigt in verband met de tijd bij de tweede termijn van het college.

Toezeggingen

Wethouder Van der Wel:

Planning uitvoeringsagenda’s Plan Gezonde Leefomgeving
Wethouder van der Wel zegt toe de gemeenteraad een planning te sturen met betrekking tot de verdere uitwerking van het Plan Gezonde Leefomgeving in de Uitvoeringsagenda’s.

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking nog niet is afgerond. Het voorstel wordt doorgeleid naar een vervolg van de meningsvormende bespreking waarbij gestart wordt bij de tweede termijn van het college.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

S. Van den Broek

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Plan Gezonde Leefomgeving’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 26 juni – informatieve/meningsvormende bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers De Boef (GroenLinks), Weijers (D66), Schrijvers (VVD), Manders (Arnhem Centraal), Lu (Partij voor de Dieren), Van Munster (PvdA), Scholten (Volt), Jansen (ChristenUnie)
De fracties van SP, DENK, CDA, PVV, BurgerBelang Arnhem, Forum voor Democratie, Groep van den Broek waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Van der Wel (wethouder), Cornelisse (wethouderadviseur)

Bespreking

De bespreking is tijdens de vorige vergadering (PA van 26 juni) geëindigd bij de tweede termijn van het college en wordt hier nu vervolgd. De wethouder beantwoord de in de tweede termijn gestelde vragen. Tijdens de beantwoording worden vanuit de raadskamer aanvullende vragen gesteld, welke ook worden beantwoord. Aan het einde van de bespreking worden moties en amendementen aangekondigd door de fractie van de ChristenUnie en de VVD.

Toezeggingen

-

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking is afgerond. In verband met de aangekondigde moties en/of amendementen zal het voorstel worden doorgeleid naar een bespreking van moties en amendementen.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

J. Gerretschen

Van: Bram van Oudheusden
Verzonden: woensdag 18 september 2024
Onderwerp: Technische vragen VOLT voor motie rookvrij maken openbare ruimte APV (Plan Gezonde Leefomgeving)

Dag Wibe,

Hierbij de beantwoording van je technische vragen.

"Klopt mijn aanname dat het in Arnhem nog niet mogelijk is dat de gemeente binnen haar gemeentegrenzen openbare zones kan aanwijzen voor een verbod op hinderlijke rookgassen (zoals in de APV van Groningen)?"
Ja dat klopt. De gemeente Groningen heeft hiervoor een specifieke bepaling in de APV opgenomen, zie in dat kader artikel 2:51 van de APV van de gemeente Groningen:

Artikel 2:51 Verbod verspreiding hinderlijke rookgassen
1.Het is verboden om op een openbare plaats, die deel uitmaakt van een door het college aangewezen gebied, hinderlijke rookgassen te verspreiden.
2.Een rechthebbende van een gebouw met een publieke/openbare functie kan een verzoek indienen bij het college tot het opnemen van een bepaald gebied in een aanwijzingsbesluit.
3.Bij toewijzing van het verzoek, als bedoeld in het tweede lid draagt de rechthebbende zorg voor een juiste uitvoering daarvan.

De gemeente Arnhem heeft deze bepaling niet in de APV staan. Dit maakt dat het college niet dit soort zones/gebieden kan aanwijzen op deze wijze.

"Is het mogelijk om in Arnhem de APV te wijzigen zoals in Groningen en dus het college te vragen hiermee aan de slag te gaan?"

Dat is in beginsel mogelijk, met de kanttekening dat voor zover ons bekend dit artikel niet rechterlijk is getoetst. Gemeente Groningen is van mening dat de bepaling niet in strijd is met artikel 10 van de Tabaks- en rookwarenwet, omdat de bepaling zich richt op "hinderlijke rookgassen" en ook op "uitlaatgassen van bijvoorbeeld scooters". Bovendien is het motief van de bepaling "hinder" in plaats van "gezondheid" (wat het geval is bij artikel 10 van de Tabaks- en rookwarenwet). De bepaling beoogt hiermee iets anders te regelen dan dat wat de Tabaks- en rookwarenwet regelt. Dat lijkt een pleitbaar standpunt, dat echter nog verder onderzocht zou moeten worden.

"Heeft nog andere of meer haalbare werkwijzen om het aanwijzen van openbare zones die rookvrij worden gemaakt die geschikter zijn? Dan hoor ik het graag."

De gemeente kan plekken aanduiden als rookvrije zone. Op deze plekken geldt geen rookverbod, maar spreek je met elkaar af om op de aangewezen plek niet te roken. Hier wordt niet op gehandhaafd, maar mensen spreken elkaar wel aan als er toch gerookt wordt. Op die manier verandert de sociale norm rondom roken. De rookvrije zones worden aangegeven met bebording en tegels.

Met vriendelijke groet,

Bram van Oudheusden
Wethoudersadviseur
Gemeente Arnhem

Van: Wibe Snelting
Verzonden: dinsdag 17 september 2024
Onderwerp: Technische vragen voor motie rookvrij maken openbare ruimte APV (Plan Gezonde Leefomgeving)
Urgentie: Hoog

Hallo Charifa (en griffie CC),

Ik probeerde je zojuist te bellen voor een aantal vragen. Die licht ik in deze mail toe. Voor het bespreken van amendementen en moties voor het Plan Gezonde Leefomgeving morgenavond ben ik nog aan het kijken naar de mogelijkheid voor het indienen van een motie voor het rookvrij maken van delen van de openbare ruimte. Het is nogal kort dag, maar kunt u mijn vragen beantwoorden of mijn vragen doorzetten naar een ambtenaar die dat wel kan? En wellicht kan de griffie het ook doorzetten naar de juiste persoon.

Ik wil uitgaan van de werkwijze van de gemeente Groningen waar hiervoor de APV is aangepast (zie ook de bijlage voor de wijziging APV):
De gemeenteraad van Groningen heeft in 2018 in haar APV opgenomen dat de gemeente binnen haar gemeentegrenzen openbare zones kan aanwijzen waar een verbod geldt 'hinderlijke rookgassen te verspreiden'.16 Een rechthebbende van een gebouw met een publieke/openbare functie kan vervolgens een verzoek indienen bij het college van burgemeester en wethouders tot het aanwijzen van een dergelijke zone. Op deze manier zijn al de hoofdingang van het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG), het plein voor de Hanzehogeschool en bij het Alfa-college als rookvrije zones aangewezen. (Bron: 2210595.ar_juridisch_document_a4s_digi.pdf (vng.nl))

Ik heb de volgende vragen:

- Klopt mijn aanname dat het in Arnhem nog niet mogelijk is dat de gemeente binnen haar gemeentegrenzen openbare zones kan aanwijzen voor een verbod op hinderlijke rookgassen (zoals in de APV van Groningen)?
- Is het mogelijk om in Arnhem de APV te wijzigen zoals in Groningen en dus het college te vragen hiermee aan de slag te gaan?
- Heeft nog andere of meer haalbare werkwijzen om het aanwijzen van openbare zones die rookvrij worden gemaakt die geschikter zijn? Dan hoor ik het graag.

Met vriendelijke groet,

Wibe Snelting
Fractievolger Volt Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Plan Gezonde Leefomgeving’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☑ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 26 juni – informatieve/meningsvormende bespreking
- PA 28 augustus – Vervolg meningsvormende bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Simonis (GroenLinks), Brandts (D66), Schrijvers (VVD), Groot (Arnhem Centraal), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Snelting (Volt), Jansen (ChristenUnie), Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Van Den Broek (Groep van den Broek)
De fracties van PvdA, SP, DENK, CDA, PVV, Forum voor Democratie waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Van der Wel (wethouder), Cornelisse (wethouderadviseur)

Bespreking

De volgende moties en amendementen zijn besproken:

1. amendement 'Een gezonde leefomgeving is een rookvrije leefomgeving' (24A30) van de fracties ChristenUnie en D66
   pre-advies college: negatief i.v.m. capaciteitsinzet. De uitwerking past daarnaast beter binnen het thema ‘gezond en fit’ en ‘veiligheid/handhaving’. Voorstel om dit voorstel in te brengen bij de behandeling van de begroting in verband met de integraliteit en kosten die aan de uitvoering verbonden zitten.

2. motie 'Schoon schip' (24M122) van de fractie Partij voor de Dieren
   pre-advies college: positief (de opdracht uit de motie past in de uitwerking van de GreenDeal)

3. motie 'Streefwaarden zijn wat waard' (24M123) van de fractie Partij voor de Dieren

   De bespreking van deze motie is geschorst (in verband met de tijd) na de eerste termijn van de indiener. De bespreking kan de volgende weer worden opgestart in de eerste termijn van de raadskamer bij de overige fracties.

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de bespreking van moties en amendementen nog niet is afgerond. De bespreking zal de volgende keer worden hervat bij de motie 'Streefwaarden zijn wat waard' (24M123) van de fractie Partij voor de Dieren bij de eerste termijn van de

raadskamer. De eerste termijn van de indiener is afgerond. Daarbij kan dan direct de nagekomen motie 'Rook- en dampvrije openbare zones mogelijk maken' (24M124) van de fractie Volt besproken worden,

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

W. De Boef

Van: XR Arnhem - PS&V
Verzonden: dinsdag 1 oktober 2024
Onderwerp: Plan gezonde leefomgeving

Geachte raadsleden,
We hebben als Extinction Rebellion (XR) Arnhem kennisgenomen van het ‘Plan Gezonde Leefomgeving’ en moeten constateren dat dit plan niet of nauwelijks rekenschap geeft van de klimaat- en ecologische crisis waar we middenin zitten. Er is sprake van een noodsituatie die elders - en vooral in het Globale Zuiden - nu al dood en verderf zaait, en uiteindelijk ook de inwoners van Arnhem raakt. Naast het feit dat alles op alles gezet moet worden om de ergste gevolgen van de klimaat- en ecologische crisis te voorkomen - iets waar de gemeente Arnhem tot op heden enorme steken laat vallen - vormt de klimaat- en ecologische crisis een groeiende bedreiging voor onze leefomgeving en de volksgezondheid. Ook in Arnhem.
De veranderingen in klimaatpatronen, zoals stijgende temperaturen, toegenomen frequentie van extreme weersomstandigheden en verlies van biodiversiteit, hebben directe en indirecte gevolgen voor de leefomgeving en de gezondheid van de mens. Deze effecten variëren van acute fysieke schade door extreme weersomstandigheden tot langdurige chronische ziekten veroorzaakt door een verslechterde leefomgeving en financiële problemen door mislukte oogsten.
De opwarming van de aarde leidt tot een toename van extreme weersomstandigheden, zoals hittegolven, overstromingen, orkanen en droogtes. Kantelpunten in de aardsystemen kunnen daarbij tot versnelling en onverwachte uitkomsten leiden. Zo is er bijvoorbeeld sprake van een toenemend risico op het plotseling stilvallen van de Atlantische Meridionale Omloop Circulatie (AMOC), wat in West-Europa tot zeer koude winters kan leiden.
Hittegolven zijn inmiddels gangbaar - ook in Europa - en leiden tot een toenemend aantal sterfgevallen, vooral onder kwetsbare bevolkingsgroepen zoals ouderen, kinderen en mensen met chronische ziekten. Verminderen van hittestress is een thema in het ‘Plan Gezonde Leefomgeving’, maar valt tegelijkertijd in de categorie ‘symptoombestrijding’. Daar waar veel burgers in Arnhem écht leiderschap verwachten van de gemeente op het gebied van het mitigeren van de ergste gevolgen van de klimaat- en ecologische crisis.
Aangezien de gemeente Arnhem - tegen het advies van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat in - gaat bouwen in de uiterwaarden van de Nederrijn, moet ook meer en meer rekening gehouden worden met toekomstige overstromingen die schade, letsel, mogelijke verdrinking en infectieziekten kunnen veroorzaken.
Extreme regenval is op dit moment al een acuut risico, zoals we deze zomer onder meer op grote schaal in Centraal- en Zuid Europa zagen. Maar ook in in Enschede, waar rioolwater forse schade heeft aangericht in woningen. Al deze huizen zijn onbewoonbaar verklaard, omdat bacteriën en schimmels uit het rioolwater directe risico's opleveren voor de gezondheid. Een dergelijke situatie kan zich nu ook al voordoen in Arnhem.
Droogte leidt daarnaast onder meer tot schade voor de natuur en stadsparken, drinkwatertekorten, toenemende risico’s op grootschalige natuurbranden, verzakkingen van woningen en ook problemen met woonboten die droog komen te liggen.
Veranderingen in klimaatpatronen beïnvloeden ook de verspreiding van vectoren zoals muggen, die ziektes zoals malaria, dengue en Zika-virus overbrengen. Warmer weer en veranderende neerslagpatronen creëren nieuwe broedplaatsen voor deze vectoren, waardoor hun bereik en de seizoensgebondenheid van de ziekten uitbreiden. Ook dit is iets waar de gemeente Arnhem rekening mee moet houden in haar plannen voor een gezonde leefomgeving.
Luchtverontreiniging krijgt aandacht in het ‘Plan Gezonde Leefomgeving’, maar ook hier spreekt (te) weinig urgentie uit. Terwijl blootstelling aan luchtverontreiniging geassocieerd wordt met een verhoogd

risico op vroegtijdig overlijden en dit effect wordt verergerd door hogere temperaturen, waar we in toenemende mate mee te maken hebben. Met betrekking tot het onderwerp luchtkwaliteit willen we met klem aandacht vragen voor de situatie bij de biomassacentrale van Veolia, die jaar in jaar uit veel te veel ammoniak en fijnstof uitstoot en daarmee een directe bedreiging voor de volksgezondheid vormt. Het is zaak dat de gemeente Arnhem in deze casus alles uit de kast haalt om hier op hele korte termijn een einde aan te maken en zich hier publiekelijk ook heel duidelijk over uitspreekt (inclusief richting het Rijk, dat jaarlijks EUR 6 mln aan subsidie verleent aan een partij die handelt in strijd met de subsidievoorwaarden). De gemeente heeft hier overduidelijk een zorgplicht naar haar bewoners toe en verzaakt deze. Dit is echt onbestaanbaar!
Een gezonde leefomgeving gaat in brede zin ook over gezond kunnen eten en drinken én kunnen bewegen en sporten in de buurt, maar gegeven de afbakening van het ‘Plan Gezonde Leefomgeving’ vallen deze buiten de scope. Toch willen we deze thema’s alsnog kort voor het voetlicht brengen, temeer veranderingen in temperatuur, neerslagpatronen en de frequentie van extreme weersomstandigheden echt een impact gaan hebben op de beschikbaarheid van voedsel en de prijzen ervan, en ook dit iets is wat de gemeente op het netvlies moet hebben en aandacht voor moet vragen. Het kunnen bewegen en sporten in een groene omgeving is ook cruciaal, zowel fysiek als mentaal. Dit mentale aspect is ook een aandachtspunt, omdat we weten dat de klimaat- en ecologische crisis naast fysieke gezondheidsproblemen ook aanzienlijke psychologische gevolgen zal hebben. Uit studies blijkt dat de frequentie en intensiteit van deze geestelijke gezondheidsproblemen toenemen naarmate de klimaatgerelateerde gebeurtenissen vaker voorkomen.
Kortom, de klimaat- en ecologische crisis heeft verstrekkende gevolgen op de leefomgeving, variërend van directe fysieke schade door extreme weersomstandigheden tot langdurige effecten op ademhalingsziekten, infectieziekten, voeding en geestelijke gezondheid. Het is dan ook van cruciaal belang om hier als gemeente tegen in actie te komen. Niet door middel van symptoombestrijding, maar door de kern van het probleem aan te pakken. Kom in actie: de crisis is nu!
Met liefde en woede,

XR Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Plan Gezonde Leefomgeving’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☑ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 26 juni – informatieve/meningsvormende bespreking
- PA 28 augustus – Vervolg meningsvormende bespreking
- PA 18 oktober – bespreking amendementen en moties

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Verheij (PVV), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Van den Broek (Groep van den Broek), Nede (CU), Weijers (D66), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Snelting (Volt), Simonis (GroenLinks), Visser (PvdA), Groot (Arnhem Centraal), Schrijvers (VVD)

De fracties van SP, DENK, CDA, Forum voor Democratie waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Van der Wel (wethouder), Cornelisse (wethouderadviseur)

Bespreking

De volgende moties zijn besproken in twee termijnen:

1. motie 'Streefwaarden zijn wat waard' (24M123) van de fractie Partij voor de Dieren
   De bespreking van deze motie is gestart op 18 september en geschorst (in verband met de tijd) na de eerste termijn van de indiener. De bespreking wordt hervat bij de eerste termijn van de raadskamer bij de overige fracties.

   Pre-advies college: negatief (het college staat positief tegenover het eerste deel van dictum, maar ziet het tweede deel als niet uitvoerbaar)

   De fractie van Partij voor de Dieren geeft aan dat ze naar aanleiding van discussie gaan kijken of ze het dictum concreter kunnen formuleren.

2. motie 'Rook- en dampvrije openbare zones mogelijk maken' (24M124) van de fractie Volt
   pre-advies college: negatief (i.v.m. o.a. juridische kanttekeningen, handhaving en dat dit onderwerp beter past bij ‘gezond & fit’)

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de bespreking van moties en amendementen is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

W. De Boef

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel ‘Vrijwilligersbeleid 2025’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☑ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
2 oktober 2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Start en afronding bespreking concept amendementen en moties.

Bespreking amendementen in moties:
Er wordt in maximaal twee termijn vergadert per amendement en/of motie.

Voorgesteld besluit

De raad wordt gevraagd om het Vrijwilligersbeleid 2025 vast te stellen.

Aandachtspunten

Op het moment van publicatie van de agenda zijn de volgende concept amendementen ingediend:

1. Amendement “Doelen stellen als gemeente” (24A31) van de fractie van het CDA en D66
2. Amendement “Vrijwilligers zijn van toegevoegde waarde” (24A32) van de fractie van het CDA
3. Motie “Voor duidelijke keuzes van raad en college” (24M128) D66, Volt, CDA en ChristenUnie

Wanneer de raad het vrijwilligersbeleid vaststelt wordt samen met de betrokken organisaties en instellingen een uitvoeringsplan opgesteld. Anders dan vermeld in het voorstel zal de raad het uitvoeringsplan ter **vaststelling** ontvangen (toezegging 1592).

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Mark Lauriks

Ambtenaar
Remco Zwartkruis
remco.zwartkruis@arnhem.nl
026 377 3606

Raadsadviseur
Petra Wielaard
petra.wielaard@arnhem.nl
026 377 4836

Aandachtspunten (vervolg)

In mei 2023 heeft het college de raadsbrief 'Vrijwilligersbeleid 2023' toegestuurd. Naar aanleiding van deze brief zijn schriftelijke vragen gesteld en heeft er op 4 oktober een gesprek tussen raad en college plaatsgevonden over de rol van de gemeente om verenigingen te ondersteunen bij het aantrekken en behouden van vrijwilligers.

Naar aanleiding van dit gesprek heeft op 6 maart van dit jaar een rondetafelgesprek met verenigingen en organisaties plaatsgevonden. Over de opbrengst van het rondetafelgesprek heeft de raad tijdens de Politieke Avond van 20 maart met het college gesproken.

Tijdens deze vergaderingen heeft de portefeuillehouder een tweetal toezeggingen gedaan en via een memo is de raad geïnformeerd over de wijze waarop beide toezeggingen zijn afgedaan.

Voorafgaand aan het opstellen van het beleid hebben de instellingen en organisaties die op 6 maart hebben deelgenomen aan het rondetafelgesprek over het vrijwilligersbeleid kunnen reageren op een contourennotitie. Deze reacties hebben bijgedragen aan de totstandkoming van het voorliggende beleidsvoorstel.

De contourennotitie is toegevoegd aan de vergaderstukken.

Orde van de vergadering

Ieder amendement en/of motie wordt afzonderlijk besproken in twee termijnen, te beginnen met de amendementen en op volgorde van volgnummer:

- Start eerste termijn aan de zijde van de raad.
    - De indiener(s) van de motie of het amendement krijgt of krijgen als eerste de gelegenheid.
    - Als fracties vragen hebben aan de indiener kunnen zij die stellen in de eerste termijn van de indiener.
    - De overige fracties worden in hun eigen eerste termijn uitgenodigd om hun voorlopige mening over de motie of het amendement te delen en/of vragen aan de wethouder te stellen.
- Start eerste termijn aan de zijde van het college. Hierin geeft de portefeuillehouder een preadvies en worden gestelde vragen in de eerste termijn beantwoord.
- Tweede termijn aan de zijde van de raadskamer, waarin weer gestart wordt bij de indiener(s);
- Indien nodig: Tweede termijn aan de zijde van het college;
- Interrupties zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

Vorige besprekingen

- 4 september 2024: Informatieve bespreking en start van de meningsvormende bespreking.

- 11 september 2024: voortzetting en afronding van de meningsvormende bespreking.

Moties en Toezeggingen

Bij de meningsvormende bespreking op 11 september 2024 heeft de wethouder de volgende toezeggingen gedaan:

1. Raadsvoorstel uitvoeringsagenda

De wethouder zegt toe om de uitvoeringsagenda bij het Vrijwilligersbeleid 2025 aan de raad ter vaststelling voor te leggen.

2. Bespreking in de wijken concept uitvoeringsagenda

De wethouder zegt toe om de uitvoeringsagenda Vrijwilligersbeleid in conceptvorm in de besprekingen met de (8) wijken als onderwerp te agenderen.

3. Nadere uitwerking in uitvoeringsagenda

De wethouder zegt toe om de doelen, mogelijke evaluatiecriteria en herzieningsmogelijkheden op te nemen in de uitvoeringsagenda Vrijwilligersbeleid.

Mogelijk resultaat:

- Nadat de bespreking is afgesloten, alle concept-moties en -amendementen besproken zijn, besluit de raadskamer of het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.
    - Een dergelijk besluit komt tot stand als de fracties waarvan de woordvoerders zich daarachter hebben geschaard, in de raad een meerderheid opleveren (20 zetels of meer).
- De raadskamer kan besluiten, als alle in de raadskamer aanwezige woordvoerders van de fracties hiermee instemmen, om een onderwerp als hamerstuk door te geleiden naar de besluitvormende fase.

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	9 oktober 2024
Nummer amendement:	**24A31**
Zaaknummer:	4240066
Status	
Onderwerp:	Vrijwilligersbeleid 2025

Titel: Doelen stellen als gemeente

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Op pagina 11 van het Vrijwilligersbeleid 2025 gemeente Arnhem de zin:

“In het volgende hoofdstuk gaan we verder in op waar we de komende jaren op in gaan zetten”

te schrappen en aan de passage “Voortzetten wat goed werkt” toe te voegen:

“Welke doelen stellen we als gemeente?
De gemeente Arnhem wil met dit nieuwe vrijwilligersbeleid richting 2030 de volgende doelen bereiken:

1. Langere termijn zekerheid bieden voor vrijwilligersorganisaties bij subsidieverleningen.
2. Een groter aanbod aan trainingen en ondersteuning voor vrijwilligers.
3. Werken richting één ondersteuningsplatform voor besturen van vrijwilligersorganisaties en verenigingen. Waarbij ondersteuning van kleinere verenigingen prioriteit heeft.
4. Het beter en sneller betrekken van jongeren en nieuwkomers bij vrijwilligerswerk.
5. In de transformatie van het sociaal domein, vrijwilligers een belangrijkere rol te geven vanuit welzijns-, sport-, cultuur-, en wijkorganisaties.

Uiteindelijk moet dit leiden tot een groeiend vrijwilligersbestand in de stad, waarmee Arnhem in de komende tien jaar toe groeit naar het gemiddelde percentage in Nederland dat vrijwilligerswerk doet per 1000 inwoners.

In het volgende hoofdstuk gaan we verder in op waar we de komende jaren op in gaan zetten aan de hand van vier uitgangspunten.”

Arnhem GEMEENTE

Toelichting: Tijdens de behandeling bleek dat zowel vanuit het college als de gemeenteraad behoefte is aan een scherpere gezamenlijke doelstelling en opdracht in het vrijwilligersbeleid van Arnhem. Als gemeente moeten we uitstralen waar we voor staan en hoe we vrijwilligersorganisaties willen helpen. Dit amendement probeert richting te geven en kernachtig samen te vatten waar we voor gaan als Arnhem. En waar vrijwilligers en hun organisaties ons aan kunnen houden in de komende jaren.

Indieners:

Luc Groot - CDA
Carolien Zwijnepoel - D66
Lea Manders – Arnhem Centraal
Nathalie Nede – ChristenUnie

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	9 oktober 2024
Nummer amendement:	**24A32**
Zaaknummer:	4240066
Status	
Onderwerp:	Vrijwilligersbeleid 2025

Titel: Vrijwilligers zijn van toegevoegde waarde

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Op pagina 19 van het Vrijwilligersbeleid 2025 gemeente Arnhem de zin:

“Vrijwilligers vullen hiaten op waar professionele zorg en ondersteuning ‘tekortschieten’, waardoor een bredere en inclusievere zorgstructuur ontstaat.”

te schrappen.

Toelichting: Professionele zorg is verantwoordelijk voor het leveren van de afgesproken dienstverlening en vrijwilligers zijn daarbinnen geen opvulling van hiaten die ontstaan. Maar zij zijn van toegevoegde waarde voor zorgbehoevenden door hun aanwezigheid en hulp.

Indieners:
Luc Groot – CDA
Lea Manders – Arnhem Centraal
Nathalie Nede - ChristenUnie

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	9 oktober 2024
Nummer motie:	**24M128**
Zaaknummer:	4240066
Status	
Onderwerp:	Vrijwilligersbeleid 2025

Titel:
Voor duidelijke keuzes van raad en college

Aan de gemeenteraad

Omdat we weten dat:
- In het vrijwilligersbeleid wel de inspanningen en uitgangspunten van de gemeente staan, maar niet de te behalen doelen.
- Het is onduidelijk is wanneer deze doelen bereikt zijn en welke middelen voor elk doel beschikbaar zijn.
- Het college heeft aangegeven een uitvoeringsagenda te willen opstellen om het beleid concreter te maken.

Omdat we vinden dat:
- De beschikbare vergadertijd van de raad is beperkt, en de raad zijn kader stellende rol goed wil vervullen.
- De raad bij voorkeur moet beslissen over nieuw beleid met bijbehorende kaders.
- Deze kaders duidelijke doelen (de gewenste resultaten van het beleid) en bijbehorende middelen moeten bevatten. Het ook duidelijk moet zijn wanneer de doelen bereikt worden, zodat het college verantwoording kan afleggen.
- De uitvoering binnen deze kaders de verantwoordelijkheid van het college is, en uitvoeringsplannen meestal niet door de raad hoeven te worden vastgesteld.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:
- In toekomstig beleid duidelijke kaders op te nemen, zodat het altijd helder is hoe doelen, inspanningen en middelen samenhangen;
- Met deze kaders een sterke basis bieden voor het maken van uitvoeringsplannen binnen de bevoegdheden van het college.
- De raad goed te blijven informeren over de uitvoeringsplannen.

Indieners:
Carolien Zwijnepoel - D66
Niels Scholten - Volt
Luc Groot - CDA
Nathalie Nede - ChristenUnie

Gemeente Arnhem

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4240066

Onderwerp: **Vrijwilligersbeleid 2025**

Kernboodschap

Arnhem telt tienduizenden vrijwilligers die zich belangeloos inzetten voor hun club of vereniging, stichting, gebedshuis, buurt, goede doel, etc. Vrijwilligers zijn daarmee een onmisbaar onderdeel van de Arnhemse samenleving. Belangrijk is dat in Arnhem een cultuur blijft bestaan waarin mensen elkaar willen helpen en waarin vrijwilligerswerk breed gewaardeerd blijft. De gemeente Arnhem ondersteunt diverse organisaties die vrijwilligerswerk bevorderen. Het vrijwilligersbeleid dat nu ter besluitvorming voorligt draagt eraan bij dat vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties hun vrijwilligerswerk de komende jaren kunnen blijven doen.

Voorstel

1. Het voorliggende vrijwilligersbeleid vast te stellen.

Inleiding

De samenleving wordt steeds complexer en veeleisender (meer behoefte aan flexibiliteit, toenemende digitalisering, diversiteit, samenwerking en persoonlijke ontwikkeling centraal). Vrijwilligers spelen een onmisbare rol in het welzijn en de cohesie van onze gemeenschap. Ze vormen een belangrijk onderdeel van de sociale infrastructuur in wijken en dorpen. Ze zijn het kloppend hart van onze samenleving. Zij zetten zich belangeloos in voor de medemens, de buurt en diverse organisaties en dragen daarmee bij aan een leefbare en veerkrachtige gemeenschap. Vrijwilligerswerk versterkt de sociale cohesie, bevordert wederzijds begrip en draagt bij aan een inclusieve samenleving waarin iedereen zich gehoord en gewaardeerd voelt.

Dat betekent dat het vrijwilligersbeleid van de gemeente Arnhem niet aan de aandacht mag ontsnappen en onze volledige aandacht verdient. Dit vraagt een actieve houding en rol van de gemeente Arnhem, waarin wij het vrijwilligerswerk ondersteunen, stimuleren en waarderen. Een rol die we nu ook al hebben en graag willen voortzetten, samen met onze partners, maar die wij ook aan willen laten sluiten bij de huidige tijd en ontwikkelingen waardoor we samen een toekomstbestendig vrijwilligersbeleid creëren. Om hieraan tegemoet te komen ligt er nu een nieuw vrijwilligersbeleid voor.

Arnhem GEMEENTE

Beoogd effect

Met dit nieuwe vrijwilligersbeleid leggen we een solide basis voor een toekomstbestendig vrijwilligersbeleid binnen de gemeente Arnhem. Een solide (beleids-)basis die zorgt voor (meerjaren) duidelijkheid en voorspelbaarheid voor de vrijwilligers en de vrijwilligersorganisaties.

Argumenten

1.1 *Vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties in Arnhem verdienen een toekomstbestendig vrijwilligersbeleid.*
Een actueel en toekomstbestendig vrijwilligersbeleid geeft duidelijkheid en houvast voor de toekomst in een veranderende samenleving. Om het belang van de vrijwilligers in de stad voorop te stellen, is het belangrijk om het aanbod te laten aansluiten op de trends en de behoeften bij de inwoners en de organisaties. Door de juiste ondersteuning te (laten) bieden en waardering te laten zien en voelen als gemeente Arnhem hopen we dat onze inwoners zich met plezier blijven inzetten voor alle mooie verenigingen en organisaties in onze stad.

Een vastgesteld vrijwilligersbeleid helpt bij het professionaliseren van vrijwilligerswerk binnen de gemeente. Het biedt een gestructureerd kader waarin vrijwilligers duidelijk weten wat er van hen verwacht wordt en welke ondersteuning ze kunnen verwachten.

1.2 *Vrijwilligerswerk speelt een belangrijke rol in de beoogde transformatie van welzijn en het versterken van de sociale basis.*
Vrijwilligerswerk bevordert wederzijds begrip en draagt bij aan een inclusieve samenleving waarin iedereen zich gehoord en gewaardeerd voelt. Vrijwilligers vullen hiaten op waar professionele zorg en ondersteuning ‘tekortschieten’, waardoor een bredere en inclusievere zorgstructuur ontstaat. Daarnaast biedt vrijwilligerswerk mogelijkheden voor persoonlijke groei en de ontwikkeling van nieuwe vaardigheden, wat ook de werkgelegenheidsperspectieven kan verbeteren. Het moedigt mensen aan om actief deel te nemen aan hun gemeenschap, wat leidt tot een gevoel van voldoening en betrokkenheid. Vrijwilligerswerk is essentieel voor een veerkrachtige en ondersteunende sociale basis, waar wederzijdse hulp en samenwerking centraal staan.

1.3 *Voortzetten en continueren van de huidige ondersteuningsvormen en -mogelijkheden.*
In het nieuwe Vrijwilligersbeleid is opgenomen dat de huidige ondersteuningsvormen en mogelijkheden voor inwoners en organisaties worden voortgezet. Dit komt voort uit de gevoerde gesprekken met samenwerkingspartners. De gemeente zorgt onder andere dat er een vangnet is, bijvoorbeeld in de vorm van de Vrijwilligersverzekering [1].

[1] Wat we nu al doen leest u onder andere in de eerder verstrekte raadsbrief Vrijwilligersbeleid 2023

Kanttekeningen en risico's

1.1	*Uitvoering dient plaats te vinden binnen de huidige budgetten.*
	Er zijn momenteel geen extra financiën beschikbaar. Samen met de partners gaan we kijken hoe er slimmer en efficiënter omgegaan kan worden met de huidige budgetten. Een vastgesteld vrijwilligersbeleid bevordert de coördinatie en samenwerking tussen verschillende vrijwilligersorganisaties en gemeentelijke diensten. Dit leidt tot een meer geïntegreerde aanpak en efficiëntere inzet van middelen.

Participatie

Diverse instellingen en organisaties (Stichting Present Arnhem, Stichting AdviesBrigade, MVT Arnhem, VDZ, Stadskracht Arnhem, Humanitas, RijnIJssel, Leger des Heils, OKO Arnhem, SWOA, Türkiyem Moskee, Stichting Islamitisch Centrum Arnhem-Zuid, Raad van Kerken Arnhem, Rijnstad (Arnhemse Uitdaging, Vrijwilligerscentrale, Volare, #Meedoen), Huis voor de Wijk, Samenwerkende Arnhemse Buurthuizen) hebben als vertegenwoordiging van de vrijwilligers in Arnhem deelgenomen aan het rondetafelgesprek met de raad op 6 maart 2024. Dezelfde instellingen en organisaties hebben hun reactie kunnen geven op de contourennotitie vrijwilligersbeleid die in juni met hen gedeeld is. Vervolgens heeft nog een digitaal overleg plaatsgevonden waarbij de ingekomen reacties en vragen vanuit de instellingen zijn besproken. Parallel hieraan is er via reguliere overleggen de nodige informatie opgehaald. De opgehaalde informatie en inzichten zijn meegenomen in de totstandkoming van het voorliggende vrijwilligersbeleid.

Financiën

De uitvoering van het vrijwilligersbeleid gaat plaatsvinden binnen de beschikbare financiële kaders. Het bestaat uit het faciliteren van subsidiepartners op het gebied van vrijwilligersorganisaties of vrijwilligersondersteuning en vindt plaats binnen het bestaande financiële kader. Daarmee zijn er (vooralsnog) geen financiële risico’s.

Uitvoering

Deze beleidsnotitie wordt verder uitgewerkt in een uitvoeringsplan. Deze wordt samen met de organisaties en instellingen in de gemeente opgesteld. Dit uitvoeringsplan wordt ter kennisneming met u gedeeld.

Communicatie

Nadat het vrijwilligerswerkbeleid door de raad is vastgesteld willen we actief meedenkers zoeken en met hen handen en voeten geven aan het uitvoeringsplan. Dat kan breder gaan dan de

organisaties en instellingen die hebben meegedacht over de totstandkoming het vrijwilligersbeleid. Hiervoor wordt een communicatieplan/strategie opgesteld.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Vrijwilligersbeleid 2025 gemeente Arnhem

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4240066

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 juli 2024, zaaknummer 4240066;

gelet op artikel van de Gemeentewet;

besluit:

1. Het vrijwilligersbeleid 2025 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Vrijwilligersbeleid in Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Voorwoord

Arnhem telt vele, vele vrijwilligers. Hun werk is niet altijd even zichtbaar, maar de impact ervan is enorm. Zonder al deze mensen valt onze stad om. Buurthuizen, sportclubs, geloofsgemeenschappen, evenementen, de voedselbank. Het zou er allemaal niet zijn zonder vrijwilligers die alles draaiende houden. In roerige tijden zijn zij de kurk waar onze stad op blijft drijven. In rustige tijden zijn zij de kracht die ervoor zorgt dat we vooruit blijven gaan.

Toch hebben we niet altijd door hoe belangrijk onze vrijwilligers zijn. Misschien nemen we ze soms zelfs een klein beetje voor lief. Zoals ze dat zelf ook vaak doen. Want al zijn er vrijwilligers in alle soorten en maten, één ding hebben ze gemeen: hun inzet voelt voor hen als vanzelfsprekend. Klaarstaan voor je medemens, je vereniging, je ‘cluppie’: dat doe je gewoon. Terwijl het allesbehalve vanzelfsprekend is. Juist het doodgewone kan heel bijzonder zijn. Of het nu gaat om jongeren die zich inzetten voor hun wijk, het barpersoneel op de sportclub of de hulpverleners bij het Rode Kruis, er is niks mooiers dan je inzetten voor de samenleving zonder daar iets voor terug te verwachten.

Een klein gebaar van een vrijwilliger kan zorgen voor groot geluk. Eén vrijwilliger kan voor iemand een wereld van verschil maken. En samen maken al deze vrijwilligers een hele andere wereld. Een sterk, verbonden en zorgzaam Arnhem. Een plek waar iedereen kan meedoen en zich gehoord en gewaardeerd voelt. Een Arnhem waar je erop kunt rekenen dat er altijd iemand is die voor je klaarstaat.

Maar waar Arnhem rekent op haar vrijwilligers, moeten onze vrijwilligers ook op ons kunnen rekenen. Het contact, de zorg en het plezier dat zij brengen vormen een belangrijke basis voor het welzijn van onze inwoners. Vrijwilligers kunnen zelfs voorkomen dat iemand een beroep moet doen op de zorg.

Als gemeente willen we graag een actieve rol innemen als het gaat om vrijwilligerswerk in onze stad. Daarom zijn we aan de slag gegaan met een nieuw vrijwilligersbeleid. In dit beleid leest u hoe we er samen met organisaties in de stad voor zorgen dat vrijwilligers zich met plezier in blijven zetten voor onze stad. Nu en in de toekomst. Want Arnhem zou Arnhem niet zijn zonder haar vrijwilligers.

Mark Lauriks
Wethouder

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

1. De vrijwilliger 6
2. Rol gemeente 10
3. Waar zetten we op in? 12
4. Tot slot 18

1. De vrijwilliger

In een tijd waarin de samenleving steeds complexer en veeleisender wordt, spelen vrijwilligers een onmisbare rol in het welzijn en de cohesie van onze gemeenschap. Ze vormen een belangrijk onderdeel van de sociale infrastructuur.

Vrijwilligers zetten zich belangeloos in voor de medemens, de buurt en diverse organisaties, en dragen daarmee bij aan een leefbare en veerkrachtige gemeenschap. Hun inzet varieert van het ondersteunen van kwetsbare groepen, zoals ouderen en kinderen, tot het organiseren van culturele en sportieve activiteiten die onze gemeente tot een bruisende plek maken.

Het werk van vrijwilligers biedt niet alleen directe hulp en ondersteuning, maar creëert ook een netwerk van solidariteit en verbondenheid. In tijden van nood en tegenslag kunnen we rekenen op de steun en toewijding van deze mensen die zonder aarzeling klaarstaan om een helpende hand te bieden. Vrijwilligerswerk versterkt de sociale cohesie, bevordert wederzijds begrip en draagt bij aan een inclusieve samenleving waarin iedereen zich gehoord en gewaardeerd voelt.

Rol van de vrijwilliger

De rol van de vrijwilliger is daarmee uniek en krachtig tegelijk. Een vrijwilliger staat op gelijke hoogte en is geen betaalde professional of hulpverlener. Vanuit deze positie samen met het motto ‘de juiste vrijwilliger op de juiste plek’, fungeert de vrijwilliger meer dan ooit als brug tussen het perspectief van de inwoners versus systemen en instituties.

Vrijwilligers doen vrijwilligerswerk overigens ook voor zichzelf. Het maakt hen blij hun eigen talenten in te zetten voor een ander of een goed doel, zich te ontwikkelen, van betekenis te zijn. De kennis en ervaring van vrijwilligers zelf is onmisbaar. Hun expertise, netwerk en kwaliteit is van grote meerwaarde en dit wordt vaak nog onderschat.

Vrijwilligerswerk biedt mensen daarbij de kans om nieuwe vaardigheden te leren en bestaande vaardigheden te verbeteren. Dit kan hen helpen bij hun persoonlijke en professionele ontwikkeling. Het is veel meer dan het helpen van de ander, of mede-inwoners in een kwetsbare positie. Vrijwilligerswerk doe je niet alleen om te helpen maar vrijwilligers hebben een motivatie om zich op een bepaalde manier in te willen zetten. Vrijwilligers zijn trots op het vrijwilligerswerk dat ze doen!

Om dit alles te beschermen, ondersteunen en versterken vraagt dat een actieve rol van de gemeente Arnhem, waarin wij het vrijwilligerswerk stimuleren en waarderen. Wij kiezen met dit vrijwilligersbeleid om die rol in te nemen, en waarbij we die al innemen voort te zetten, samen met onze partners.

Definitie vrijwilligerswerk

Het is goed om te definiëren wat vrijwilligerswerk is. Vrijwilligerswerk is ‘werk dat men onbetaald en onverplicht doet, voor anderen of voor de samenleving’:

- het werk is in het algemeen belang of in een bepaald maatschappelijk belang;
- vrijwilligerswerk heeft geen winstoogmerk, is meestal onbetaald;
- het werk kost de arbeidsmarkt geen banen en komt niet in de plaats van een betaalde baan.

Dit vrijwilligersbeleid is gericht op vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties en niet op mantelzorg. Mantelzorg is geen vrijwilligerswerk. Mantelzorg en vrijwilligerswerk verschillen in context en betrokkenheid. Mantelzorg is een specifieke vorm van informele zorg, langdurig en intensief, vaak door naasten zoals partners, kinderen of ouders. De mantelzorger heeft al een persoonlijke band met de zorgontvanger [1].

Trends en ontwikkelingen

In Nederland is vrijwilligerswerk volop in ontwikkeling en zien we een aantal duidelijke trends. Deze trends hebben belangrijke implicaties voor het gemeentelijk beleid en vragen beleidsaanpassingen. Door deze trends en hun implicaties serieus te nemen, te verwoorden in een helder beleid (waar zetten we op in), kunnen we als gemeente een stimulerend klimaat creëren voor vrijwilligerswerk, wat bijdraagt aan een meer betrokken, inclusieve en veerkrachtige stad.

Een van de opvallendste trends is de verschuiving van langdurige, vaste vrijwilligersfuncties naar flexibeler en kortstondiger vrijwilligerswerk. Veel mensen willen graag bijdragen aan hun omgeving en de mensen om hen heen, maar willen zich niet voor langere tijd vastleggen. Dit heeft geleid tot de opkomst van projecten en evenementen waarvoor vrijwilligers zich op incidentele basis kunnen inzetten.

---

1 *Het beleid voor mantelzorg zal via afzonderlijke beleidsnotitie ter besluitvorming worden aangeboden.*

Daarnaast is er een groeiende nadruk op digitale vaardigheden binnen het vrijwilligerswerk. Organisaties maken steeds vaker gebruik van digitale platforms voor werving, communicatie en coördinatie van vrijwilligers.

Dit maakt het makkelijker om vrijwilligers te matchen met passende taken en om flexibel in te spelen op hun beschikbaarheid. De (nieuwe) online platforms (die vooral matchen) blijken echter niet altijd zo effectief te zijn als gedacht of worden te weinig gebruikt (vooral als er meerdere zijn). En dat persoonlijk contact, in de wijk, in de stad of via via, toch echt nog het beste werkt. De vrijwilligers zelf blijven de beste ambassadeurs, zij kunnen door hun ervaring anderen enthousiast maken, meer dan een (online) vacature of tekst dat kan. Kortom, beide methoden, online en persoonlijk, kunnen en moeten elkaar goed aanvullen.

Een andere belangrijke ontwikkeling is de diversificatie van de vrijwilligersgroep. Steeds meer jongeren, mensen met verschillende culturele achtergronden en senioren vinden hun weg naar vrijwilligerswerk. Dit brengt een breder scala aan talenten en perspectieven binnen organisaties, wat bijdraagt aan innovatie en effectiviteit. Daarbij is er sprake van groeiende aandacht voor de persoonlijke ontwikkeling van vrijwilligers. Organisaties investeren steeds vaker in training en begeleiding, wat niet alleen de kwaliteit van het vrijwilligerswerk ten goede komt, maar ook de tevredenheid en motivatie van de vrijwilligers verhoogt.

Bovendien zien we een toename van samenwerkingsverbanden tussen vrijwilligersorganisaties, bedrijven en de gemeente. Deze publiek-private partnerschappen zorgen voor meer middelen en expertise, en maken het mogelijk om grotere maatschappelijke vraagstukken gezamenlijk aan te pakken.

Ook worden we geacht zo lang mogelijk thuis te wonen, waardoor de vraag naar mantelzorg automatisch toeneemt. Het direct gevolg is dat er minder tijd en ruimte is om je vrijwillig in te zetten op een andere manier. Daarbij is er sprake van een historisch krappe arbeidsmarkt. Nog nooit waren er zoveel Nederlanders aan het werk. Dit beperkt de mogelijkheden tot het doen van vrijwilligerswerk ook vaak.

Nederland heeft een goede infrastructuur voor vrijwilligerswerk maar het tekort aan vrijwilligers of de beleving daarvan is en blijft actueel. De crux is dat je als organisatie of initiatief voldoende opties moet hebben die aansluiten bij de behoefte van ‘de’ vrijwilliger. Behoeften die aan veranderingen onderhevig zijn. Organisaties die meebewegen met de markt, die goed weten wat voor soort mens (vrijwilliger) bij hen past én waar deze persoon zelf naar op zoek is, hebben veel minder last van schaarste.

Het voorgaande geeft aan dat het vrijwilligerswerk in Nederland dynamisch is en mee evolueert met de behoeften en verwachtingen van de samenleving, waarbij flexibiliteit, digitalisering, diversiteit, samenwerking en persoonlijke ontwikkeling centraal staan. Dit alles vraagt een actieve rol van de gemeente Arnhem, waarin wij het vrijwilligerswerk stimuleren en waarderen. Een rol die we nu ook al hebben en graag willen voortzetten, samen met onze partners.

Cijfers vrijwilligers landelijk en in de gemeente Arnhem

Landelijk gezien was in 2021 38,9 procent van de Nederlanders actief als vrijwilliger. In 2023 gaf bijna 49 procent van de Nederlandse bevolking van 15 jaar of ouder aan zich in de afgelopen twaalf maanden ten minste één keer vrijwillig te hebben ingezet voor een organisatie of vereniging. Het percentage vrijwilligers is weer toegenomen ten opzichte van de coronajaren, toen gemiddeld 41 procent vrijwilligerswerk (gemiddelde van de Coronajaren 2020-2022) deed. We zien dat vrijwilligerswerk nu terug is op het niveau van voor corona. Dit blijkt uit de laatste cijfers van het CBS.

Ontwikkeling aandeel vrijwilligers	% actief als vrijwilliger
2013	49,1%
2014	48,0%
2015	48,7%
2016	49,7%
2017	48,5%
2018	47,6%
2019	46,7%
2020	43,8%
2021	38,9%
2022	41,2%
2023	48,7%

Tabel 1. Bron: CBS 2023 (https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/39/meer-vrijwilligers-in-2022-maar-nog-niet-terug-op-niveau-van-voor-corona)

Arnhem

Drie op de tien inwoners (31% in 2023) in Arnhem zijn actief als vrijwilliger. Dat is lager dan de landelijke cijfers van het CBS[2]. Waar het percentage in Arnhem in 2021 (28,4%) lager was dan voorafgaande jaren, als gevolg van de coronacrisis, is er weer een stijgende lijn te zien in het aandeel vrijwilligers in Arnhem. Eenzelfde trend kan worden gezien in de rest van Nederland. Door de beperkingen in het (sociale/culturele) leven en het grotendeels stilvallen van georganiseerde sport en bewegen waren er minder mogelijkheden voor vrijwilligerswerk.

Ontwikkeling aandeel vrijwilligers	% actief als vrijwilliger
2009	32,7%
2011	33,1%
2013	33,4%
2015	31,4%
2017	32,1%
2019	32,8%
2021	28,4%
2023	31,0 %

Tabel 2. Bron: Arnhemse Leefbare Wijken Monitor 2023 (https://arnhem.incijfers.nl/content/alw-monitor)

Aandeel vrijwilligers op wijkniveau

Het Centrum heeft het laagste aandeel vrijwilligers (23%), maar dit ligt niet significant lager ten opzichte van de rest van Arnhem. In de wijk Klingelbeek ligt het aandeel met 44 procent het hoogst. Ook in de wijken Alteveer en Cranevelt (41%), Burgemeesterwijk/ Hoogkamp (42%), Schaarsbergen e.o. (41%), Heijenoord / Lombok (34%) en Elden (35%) ligt het aandeel vrijwilligers hoger dan het gemiddelde in Arnhem. In Arnhem als geheel en in de wijken Velperweg e.o., Elderveld en de Laar is er een significante afname in het aandeel vrijwilligerswerk te zien.

Waar vrijwilligers actief zijn

Net als in 2015, 2017 en 2019 doen Arnhemmers in 2021 meestal vrijwilligerswerk in de eigen buurt (44%) of elders in de wijk (17%). Ruim 45% was elders in Arnhem actief. Eén op de vijf vrijwilligers doet het vrijwilligerswerk buiten de gemeentegrenzen. Ten opzichte van 2019 zijn in deze verhoudingen geen verschillen te zien.

In het volgende hoofdstuk gaan we in op rol van de gemeente.

2 *CBS en de Arnhemse leefbare wijken monitor voeren hun eigen meting uit. Dit kan tot andere uitkomsten leiden. De cijfers van CBS en de Arnhemse leefbare wijken monitor zijn daarom niet goed vergelijkbaar. Wel is de trend zichtbaar.*

2. Rol gemeente

Wij vinden dat vrijwilligerswerk onmisbaar is en blijft. Wij vinden dat de gemeente daar een actieve rol in moet nemen. Door beleid vast te stellen op het gebied van vrijwilligerswerk en door actief partijen te financieren die vrijwilligerswerk stimuleren en vrijwilligersorganisaties ondersteunen. Dit doen we onder meer door het verstrekken van subsidies. Daarbij gaan we in het kader van die subsidies afspraken maken waar we met elkaar de accenten leggen en wat we willen bereiken in de stad of wijk. We gaan samen op zoek naar manieren om dat zo effectief mogelijk met elkaar vorm te geven en uit te voeren. Dat willen we doen op een duurzame en structurele wijze waardoor als het ware een 'basisvoorziening' voor het stimuleren van vrijwilligerswerk en vrijwilligersorganisaties ontstaat.

Voortzetten wat goed werkt

In Arnhem bestaat de Arnhemse Stadsprijs voor Vrijwilligerswerk, waarbij individuele en groepen vrijwilligers erkend worden voor hun werk in de stad. Dit willen we in de toekomst graag voortzetten. Dat geldt ook voor de vrijwilligersverzekering. Het staat organisaties en instellingen vrij om vrijwilligers een onkostenvergoeding te verschaffen. Daarnaast kunnen we met informatie en advies helpen wanneer daar vragen over zijn.

Door de juiste ondersteuning te (laten) bieden en waardering te laten zien en voelen als gemeente Arnhem hopen we dat onze inwoners zich met plezier blijven inzetten voor alle mooie verenigingen en organisaties in onze stad.

In het volgende hoofdstuk gaan we in op waar we de komende jaren op in gaan zetten.

3. Waar zetten we op in?

“Het is de kunst om in te spelen op de kwaliteiten, capaciteiten en mogelijkheden van onze vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties.”

Vrijwilligers bieden oplossingen die de overheid niet kan bieden. Zij dragen bij aan sociale cohesie en verbinding in de samenleving. Inwoners dragen via vrijwilligerswerk bij aan kansengelijkheid en welzijn.

Daarbij maken we onderscheid in (1) het stimuleren, waarderen en faciliteren van individuele vrijwilligers en (2) het ondersteunen van bestaande en nieuwe vrijwilligersorganisaties met alle vormen van dienstverlening vanuit ondersteunende partijen.

Vrijwilligerswerk is maatwerk

Waar we op willen inzetten is dat iedere vrijwilliger zijn eigen kwaliteiten heeft en niet iedereen geschikt is voor elke activiteit. De vrijwilliger bestaat niet. Daarnaast verschilt de mate van inzetbaarheid. Er zijn vrijwilligers die dagelijks ‘over de vloer’ komen en vrijwilligers die de voorkeur geven aan ‘losse of tijdelijke klussen’. Beide vormen, en alles wat daartussen ligt, zijn van onschatbare waarde.

We hebben extra aandacht voor kortdurend en/of incidenteel en structureel vrijwilligerswerk. Kortdurend vrijwilligerswerk kan variëren van eenmalige evenementen tot tijdelijke projecten, terwijl structureel vrijwilligerswerk meer langdurige en consistente inzet vereist. Door dit onderscheid kunnen we specifieke ondersteuning en begeleiding bieden die aansluit bij de aard van de inzet, waardoor vrijwilligers zich beter ondersteund en gewaardeerd voelen.

Kortom, goed inzicht in wat iemand of een organisatie zoekt, leuk en interessant vindt en goed kan en daar vervolgens op inspelen (maatwerk) is van groot belang. Het is de kunst om in te spelen op de kwaliteiten, capaciteiten en mogelijkheden van onze vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties.

Hierbij zetten we in op:

1. Ondersteuning van vrijwillige Inzet

Continuering en evaluatie van bestaande ondersteuning

Om de vrijwillige inzet te blijven versterken en verbreden zetten we onze ondersteuning voort. Zo bestaat in Arnhem de Stadsprijs, waarbij we onze waardering uitdragen. Dat geldt ook voor de vrijwilligersverzekering.

Het huidige aanbod lijkt dekkend, maar kan altijd beter. We willen dit ondersteuningsaanbod ook meerjarig gaan vastleggen (financieel). Hierbij gaan we ons bestaande aanbod tegen het licht te houden om steeds te bepalen of dit nog steeds aansluit bij de actuele vraagstukken en behoeften van Arnhemmers en Arnhemse organisaties. Waar kan het (nog) effectiever, vernieuwender of slimmer binnen Arnhem? Door regelmatig te beoordelen en bij te stellen indien nodig zorgen we ervoor dat onze ondersteuning relevant en effectief blijft. We doen dit samen, in partnerschap en gesprek met onze (maatschappelijke) partners. Daarbij beschouwen we partners in de meeste brede zin: bewoners, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties sportclubs en cultuur- en welzijnsinstellingen.

2. Verbindingen tussen (bestaande) initiatieven

Stimuleren van samenwerking en synergie

Een belangrijk onderdeel van het nieuwe vrijwilligersbeleid is het leggen van meer verbindingen tussen bestaande initiatieven. Door het stimuleren van samenwerking tussen verschillende vrijwilligersorganisaties en initiatieven, kunnen we synergiën creëren en middelen effectiever inzetten. Bijvoorbeeld via centrale platforms of netwerken waar kennis en ervaringen gedeeld worden. We bevorderen een meer gecoördineerde en impactvolle aanpak van vrijwilligerswerk net als via de vrijwilligerscentrale.

We zien dat we vanuit Arnhem een groot palet aan ondersteuning bieden aan en voor vrijwilligersorganisaties. We houden dit graag in stand. De crux zit het hem vaak in dat vrijwilligersorganisaties dit juiste ondersteuningsaanbod gevonden krijgen. Als gemeente zien we hier een kans voor een coördinerende en verbindende rol.

Een ‘vrijwilligersvereniger’ zal als spil opereren tussen de verschillende organisaties, de contacten over- en weer leggen, weten welke vraagstukken er spelen en, vooral, verbinding realiseren. Binnen onze bestaande ondersteuningsstructuur zien we mogelijkheden om deze (een rolfunctie als) vrijwilligersvereniger een plek te bieden. De intentie is om in de praktijk te onderzoeken hoe een dergelijke functiepersoon de meeste meerwaarde heeft en of deze ‘los’ gefaciliteerd moet worden of dat de rol/functie als natuurlijk overgenomen kan worden door de bestaande organisaties in het Arnhemse.

3. Focus op de/het besturen van vrijwilligersorganisaties

Ondersteuning en ontzorging van besturen

Het nieuwe beleid richt zich in het bijzonder op het ondersteunen, adviseren en ontzorgen van besturen van vrijwilligersorganisaties. Het doel is om besturen aantrekkelijk te maken, zodat bestuursleden gemotiveerd blijven en effectief kunnen opereren. Zodat zij met plezier hun vrijwillige bestuurswerk doen. Dit doen we door middel van ‘traditionele’ ondersteuning zoals deskundigheidsbevordering of wellicht via andere (innovatieve) oplossingen: via gedeelde faciliteiten en gezamenlijk werkgeverschap een ‘basisondersteuning’ creëren en duurzaam faciliteren. Hierdoor worden bestuursleden beter uitgerust om hun taken uit te voeren en kunnen ze zich focussen op strategische en creatieve aspecten van hun rol. Het plezier blijft en ze zullen (hopelijk) langer hun werkzaamheden blijven doen. Ook hier geldt dat er maatwerk zal moeten worden geboden.

4. Individuele vrijwilligers en hun potentieel

Aansluiten bij wensen en behoeften van vrijwilligers (vinden, binden en boeien)

Voor individuele vrijwilligers streven we naar een nog betere aansluiting bij hun wensen en behoeften. Dat geldt van jong tot oud. Vrijwilligerswerk is iets waar je je leven lang mee te maken hebt. Soms intensief, dan weer even niet. We willen de dingen waar ze goed in zijn (vaardigheden, interesses) optimaal benutten en hen activiteiten bieden die hen motiveren en inspireren.

Het vinden, binden, boeien en waarderen van vrijwilligers blijft hier een belangrijk thema. Effectieve (en innovatieve) wervingsstrategieën en methoden zijn essentieel om nieuwe vrijwilligers aan te trekken, terwijl behoudsstrategieën ervoor zorgen dat vrijwilligers betrokken en gemotiveerd blijven. Dit omvat het bieden van waardering, ontwikkelingsmogelijkheden en een positieve ervaring binnen hun vrijwilligerswerk.

Door het potentieel van specifieke groepen, zoals vitale ouderen en jongeren beter en slimmer te benutten en aan te sluiten, kunnen we nieuwe (potentiële) bronnen van vrijwillige inzet aanboren en versterken.

Uiteraard geldt dat niet alleen voor jongeren en ouderen. Het vrijwilligerswerkbeleid richt zich op alle leeftijden en achtergronden en is daardoor niet alleen toekomstbestendig maar in feite ook levensloopbestendig. De wensen en behoeften, vaardigheden zijn leidend, niet de leeftijd of achtergrond.

Jongeren

We onderkennen de maatschappelijke meerwaarde van vrijwilligerswerk extra voor en door jongeren. Jong geleerd is oud gedaan. Dit hebben we in ons huidige aanbod geborgd en we stimuleren jongeren om vrijwilligerswerk te doen. Tijdens het vrijwilligerswerk ontwikkelen jongeren hun talenten en ontmoeten ze anderen, terwijl ze zich inzetten voor de samenleving. De vrijwillige inzet van jonge inwoners maakt de Arnhemse samenleving sterker.

Een extra kans biedt Maatschappelijke Diensttijd (MDT). Hierbij kunnen jongeren op vrijwillige wijze praktijkervaring opdoen bij een non-profit organisatie of bedrijf. MDT biedt hierdoor kansen voor maatschappelijke organisaties, gemeenten, het onderwijs én jongeren. Jongeren binnen een organisatie of bedrijf leveren veel voordelen op. Aangezien ze hier vrijwillig voor kiezen, zullen zij zich optimaal inzetten. Het biedt jongeren de kans om hun talenten en passies te ontdekken en je bindt een nieuwe generatie aan je organisatie of bedrijf.

Op dit moment is het onduidelijk hoe de toekomst van MDT eruitziet maar we zullen ons blijven inzetten dat jongeren zich via vrijwilligerswerk kunnen blijven ontwikkelen in Arnhem.

4. Tot slot

In een onrustig landschap staat ook Arnhem voor belangrijke en uitdagende opgaven. We werken aan een toekomstbestendig Arnhem. Het bouwen aan een duurzaam, groen, kansrijk en verbonden Arnhem kan de gemeente echter onmogelijk alleen. Het vraagt acties en inspanningen waarbij de verbinding met bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, sportclubs en cultuur- en welzijnsinstellingen wordt gezocht en gevonden.

Verbinding met andere ontwikkelingen

Om de opgaven die op ons afkomen het hoofd te kunnen bieden willen we toe naar een toekomstbestendig welzijnsbeleid. Beleid dat zorgt voorspelbaarheid en invulling geeft voor hoe we (meerjarig) met onze partners willen gaan samenwerken op dit terrein.

Op dit moment is welzijn binnen de gemeente Arnhem georganiseerd via drie pijlers (opvoeden en opgroeien, maatschappelijke verbinding en samen zelfredzaam). Het werken voor en met vrijwilligers is verweven met de drie pijlers van welzijn. Welke uitgangspunten we hierin ook gaan vastleggen, daar blijft altijd een plek voor ondersteuning van vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties. Het uitgangspunt: “vrijwilligers zijn het cement van onze samenleving” is evident bij de transformatie naar meer voorliggende voorzieningen. Hiermee is het vrijwilligersbeleid niet direct afhankelijk van de kaderstelling van de raad.

Versterken sociale basis

Vrijwilligerswerk speelt een belangrijke rol in de beoogde transformatie van welzijn en het versterken van de sociale basis. Vrijwilligerswerk bevordert sociale verbindingen en samenwerking tussen mensen, wat bijdraagt aan een hechtere gemeenschap. Ze helpen kwetsbare groepen zoals ouderen, zieken en mensen met een beperking, wat hun kwaliteit van leven verbetert. Vrijwilligers vullen hiaten op waar professionele zorg en ondersteuning ‘tekortschieten’, waardoor een bredere en inclusievere zorgstructuur ontstaat.

Daarnaast biedt vrijwilligerswerk mogelijkheden voor persoonlijke groei en de ontwikkeling van nieuwe vaardigheden, wat ook de werkgelegenheidsperspectieven kan verbeteren. Het moedigt mensen aan om actief deel te nemen aan hun gemeenschap, wat leidt tot een gevoel van voldoening en betrokkenheid. En, hoewel meestal onbetaald, draagt vrijwilligerswerk economisch bij door kosten te besparen op professionele diensten en door gemeenschapsinitiatieven mogelijk te maken.

Vrijwilligerswerk zien we niet alleen als middel om doelen te bereiken, maar heeft ook een intrinsieke waarde op zich. Het moet ook gewoon leuk zijn om vrijwilligerswerk te doen. Je doet iets waardevols, neemt verantwoordelijkheid voor anderen of de samenleving, helpt anderen en ontwikkelt competenties.

Kortom, vrijwilligerswerk is essentieel voor een veerkrachtige en ondersteunende sociale basis, waar wederzijdse hulp en samenwerking centraal staan. In de transformatienota Welzijn zullen we, als vanzelfsprekend, de verbinding leggen/maken tussen de rol van vrijwilligers, de sociale basis en het toekomstbestendig welzijnsbeleid.

Toekomstbestendig vrijwilligersbeleid

Met dit vrijwilligersbeleid leggen we een solide basis voor een sterker en veerkrachtiger vrijwilligersnetwerk in Arnhem. Een solide (beleids-)basis die voor meerdere jaren voor duidelijkheid en voorspelbaarheid zorgt voor (meerjaren) duidelijkheid en voorspelbaarheid voor de vrijwilligers en de vrijwilligersorganisaties. En ook binnen de gemeentelijke organisatie zorgt een kader voor vrijwilligersbeleid voor richting en helderheid voor andere beleidsterreinen. Vrijwilligers zijn namelijk op vrijwel elk (beleids-)terrein van de gemeente actief.

Van beleid naar uitvoering

Door actief ondersteuning te bieden, verbindingen te leggen en in te spelen op de wensen en behoeften van vrijwilligers en bestuursleden, streven we naar een toekomst waarin vrijwilligerswerk blijft floreren en een waardevolle bijdrage levert aan onze gemeenschap. Het vrijwilligersbeleid van de gemeente Arnhem verdient een vliegende start. De concrete acties die daarvoor nodig zijn krijgen hun plek in een uitvoeringsplan dat we voor elke periode van 4 jaar willen vaststellen. Het eerste Uitvoeringsplan Vrijwilligersbeleid volgt na vaststelling van het Vrijwilligersbeleid.

Memo

Datum : 4 september 2024

Aan : Gemeenteraad Arnhem

Van : Rijnstad (Vrijwilligerscentrale Arnhem – Volare – Arnhemse uitdaging – Opbouwwerk)

Betreft : Korte reactie op bespreking gemeenteraad Vrijwilligersbeleid gemeente Arnhem (in verband met verhindering in te spreken)

Compliment voor het nieuwe vrijwilligersbeleid
Wij zien dat er geluisterd is naar onze input n.a.v. de contourennota voor de zomer en dat input op een groot aantal vlakken is meegenomen. Met de uitkomst die nu voor u ligt, kunnen we vanuit Rijnstad als strategisch partner goed bijdragen aan het op te stellen uitvoeringsplan.

De gemeente doet zichzelf tekort
De Gemeente Arnhem doet zichzelf (en anderen) tekort door 'bij de rol gemeente' alleen de voorbeelden van Stadsprijs en de vrijwilligersverzekering te noemen. Er gebeurt, mede door ondersteuning vanuit de gemeente Arnhem, bij Rijnstad en andere partners nog veel goeds en moois. Bij Rijnstad is dat onder meer het trainingsaanbod voor vrijwilligers en de jaarlijkse Dag van de Waardering voor alle Arnhemse Vrijwilligers (30 sept).

Integreren in bestaande ondersteuningsstructuur goede keuze
Wij juichen het voorstel toe de rol van de verengingsvrijwilliger onder te brengen binnen de bestaande ondersteuningsstructuur. Zoals eerder aangeven zien wij veel aanknopingspunten om deze rol bij Vrijwilligerscentrale Arnhem te leggen. Dit geldt ook voor het speerpunt 'Focus op de/het besturen van vrijwilligersorganisaties'. Er is hiervoor al een lopend programma met participatie van meerdere organisaties. We kijken er naar uit om hier samen met gemeente verdere stappen in te zetten.

Benut ons als strategisch partner voor je uitvoeringsplan!
Het vrijwilligerswerk in Arnhem is onze 'corebusiness' als Rijnstad. Het snel moeten reageren op een essentieel stuk als deze, bevordert niet het partnerschap dat wij voor ogen hebben. We hopen dat het vervolgproces zorgvuldig qua tijd en planning verloopt zodat we het uitvoeringsplan echt in een co-creatie vorm kunnen geven.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Vrijwilligersbeleid 2025’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Besprekingen

- 4 september 2024: Informatieve bespreking en start van de meningsvormende bespreking.

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Kumas (VVD), Zwijnenpoel (D66), Jansen (ChristenUnie), Groot (CDA), Lu (Partij voor de Dieren), Scholten (Volt), Manders (Arnhem Centraal), Gerretschen (GroenLinks). De fracties van PvdA, SP, Burgerbelang Arnhem, DENK, PVV, Forum voor Democratie, Groep van den Broek waren niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: Lauriks (wethouder), Zwartkruis (adviseur)

Bespreking

Informatief
De heer Barth van Eeten heeft namens Stadkracht Arnhem ingesproken. De leden van de raadskamer hebben naar aanleiding van deze bijdrage vragen gesteld aan de heer Van Eeten. De bijdrage van de heer Van Eeten is aan de stukken toegevoegd.

Meningsvormend
Er is gestart met de eerste termijn aan de zijde van de raad. De fracties van de VVD, D66, ChristenUnie en CDA zijn in de eerste termijn aan het woord geweest. De vergadering is door onvoorziene omstandigheden voortijdig verdaagd. De fracties van Volt, Partij voor de Dieren, Arnhem Centraal en GroenLinks hebben nog niet het woord gevoerd.

Toezeggingen

n.v.t.

Amendementen en moties

n.v.t.

Conclusie

De vergadering is voortijdig verdaagd. De vergadering wordt hervat met woordvoering door de fracties van Volt, Partij voor de Dieren, Arnhem Centraal en GroenLinks in eerste termijn.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

M.J.A. van Munster

Inspraak 04-09-2024 Vrijwilligersbeleid Arnhem 2025

Namens Stadskracht Arnhem (Stichting BBA) en Samenwerkende Arnhemse Buurthuizen (SAB) Barth van Eeten

1. Dit beleid is aanbod gestuurd in plaats van vraaggericht. Het ademt te veel uit dat de gemeente vertelt wat zij goed vindt voor vrijwilligers.
   Voorbeeld: Vrijwilligers moeten duidelijk weten wat er van hen wordt verwacht en het moet geprofessionaliseerd worden.
   Dit gaat over een klein gedeelte van de vrijwilligers. Zij die werkzaamheden verrichten in professionele organisaties. Er zijn nog veel meer soorten vrijwilligers De gemeente zou zich moeten aanpassen aan de diverse vragen en behoeften aan ondersteuning van vrijwilligers. Ga rechtstreeks het gesprek hierover met vrijwilligers aan (en blijf dat doen de komende jaren) en niet alleen met belanghebbende vertegenwoordigers namens hen.

2. Percentage vrijwilligers: landelijk 48,7, Arnhem 31,0 Verschil 17,7 % Er wordt geen enkele ambitie geformuleerd om dit % te verhogen

3. Grootste ergernis: Vrijwilligers vullen hiaten op waar professionals tekortschieten. Dit wordt als 1e genoemd. Pas daarna volgen waardevolle zinnen over het nut van vrijwilligerswerk

4. Er komt een vrijwilligersvereniger. Onze grootste zorg is dat deze in de gemeentelijke organisatie wordt geplaatst. Zij/hij moet onafhankelijk van gemeentelijke belangen kunnen functioneren

5. Dit voorgestelde beleid gaat vooral uit van de gemeente zelf. Het moet gaan over de gemeenschap. Over hoe gaat de gemeente de vrijwilliger ontzorgen, zodat zij/hij met ambitie, enthousiasme en plezier zich kan inzetten voor de gemeenschap

6. Kortom: Wij zien werkelijk niet in hoe dit voorgestelde beleid een solide basis kan leggen voor een sterker en veerkrachtiger vrijwilligersnetwerk. Het is vooral met nieuwe zinnen hetzelfde blijven doen als tot nu toe wordt gedaan door de gemeente. Hiermee verlaag je ergernis bij vrijwilligers over de gemeente niet en het % vrijwilligers in Arnhem zal hierdoor ook niet hoger worden

---

Raadsvoorstel ‘Vrijwilligersbeleid 2025’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Besprekingen

- 4 september 2024: Informatieve bespreking en start van de meningsvormende bespreking.
- 11 september 2024: voortzetting en afronding van de meningsvormende bespreking.

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Jansen (ChristenUnie), Kumas (VVD), Groot (CDA), Zwijnenpoel (D66), Scholten (Volt), Van der Laak (Arnhem Centraal), De Boef (GroenLinks), Wiggers (Burgerbelang Arnhem), Lu (Partij voor de Dieren). De fracties van PvdA, SP, DENK, PVV, Forum voor Democratie, Groep Van den Broek waren niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: Lauriks (wethouder), Zwartkruis (adviseur)

Bespreking

Meningsvormend
De meningsvormende bespreking is voortgezet bij die fracties die nog niet in eerste termijn het woord hebben gevoerd om daarna de bespreking volgens de gebruikelijke vergaderorde af te ronden. De wethouder geeft de raadskamer de suggestie mee om de zin “Vrijwilligers vullen hiaten op waar professionele zorg en ondersteuning ‘tekortschieten’, waardoor een bredere en inclusievere zorgstructuur ontstaat.” wellicht uit het vrijwilligersbeleid te amenderen. De wethouder overweegt om het Digipanel te bevragen ten aanzien van de uitvoeringsagenda. Daarnaast wil de wethouder onderzoeken of en hoe het vrijwilligersbeleid meetbaar gemaakt kan worden op basis van indicatoren en dit terug rapporteren in de aanloop naar de uitvoeringsagenda.

Toezeggingen

1. Raadsvoorstel uitvoeringsagenda
   De wethouder zegt toe om de uitvoeringsagenda bij het Vrijwilligersbeleid 2025 aan de raad ter vaststelling voor te leggen.
2. Bespreking in de wijken concept uitvoeringsagenda
   De wethouder zegt toe om de uitvoeringsagenda Vrijwilligersbeleid in conceptvorm in de besprekingen met de (8) wijken als onderwerp te agenderen.
3. Nadere uitwerking in uitvoeringsagenda
   De wethouder zegt toe om de doelen, mogelijke evaluatiecriteria en herzieningsmogelijkheden op te nemen in de uitvoeringsagenda Vrijwilligersbeleid.

Amendementen en moties

De fractie van het CDA is voornemens om een motie in te dienen waarbij nieuwkomers meer en beter betrokken worden bij het vrijwilligerswerk.

De fractie van de VVD overweeg een motie waarvan de strekking luidt dat het beleid aangevuld wordt met concrete doelstellingen en ambities om deze in het beleid te borgen en duurzaam in te kunnen zetten.

Conclusie

De voorzitter heeft aan het eind van de vergadering geconcludeerd dat de meningsvormende bespreking is afgerond en dat het voorstel wordt doorgeleid naar de fase van bespreking van amendementen en moties.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

M.J.A. van Munster

GEMEENTERAAD ARNHEM
OVERZICHT INSPREKERS

Raadsvoorstel ‘Vrijwilligersbeleid 2025’

Insprekers

Nr.	Naam	(Namens) Organisatie
1	Barth van Eeten	Stadskracht Arnhem

Manier van bespreken

De inspreker krijg maximaal 5 minuten tijd om de raad toe te spreken. Daarna krijgen de woordvoerders de gelegenheid om vragen te stellen.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Vrijwilligersbeleid 2025’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☑ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Besprekingen

- 4 september 2024: Informatieve bespreking en start van de meningsvormende bespreking.
- 11 september 2024: voortzetting en afronding van de meningsvormende bespreking.

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Zwijnepoel (D66), Gerretschen (GroenLinks), Scholten (Volt), Groot (CDA), Van Munster (PvdA), Manders (Arnhem Centraal), Kumas (VVD), Bal (DENK), Jansen (ChristenUnie), Philips (Partij voor de Dieren).
De fracties van Burgerbelang Arnhem, SP, PVV, Forum voor Democratie, Groep Van den Broek waren niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: Lauriks (wethouder), Van Peer (bestuursadviseur).

Bespreking

Alle voorliggende concept amendementen en moties zijn besproken.

1. *Amendement “Doelen stellen als gemeente” (24A31) van de fractie van het CDA en D66*
   Preadvies: positief.
   De fracties van Arnhem Centraal en ChristenUnie dienen het amendement mede in.

2. *Amendement “Vrijwilligers zijn van toegevoegde waarde” (24A32) van de fractie van het CDA*
   Preadvies: positief.
   De fracties van Arnhem Centraal en ChristenUnie dienen het amendement mede in.
   De fracties van de PvdA, VVD, DENK en Partij voor de Dieren spreken hun steun uit voor het amendement.

3. *Motie 'Voor duidelijke keuzes van raad en college' (24M128) van de fracties D66, Volt, CDA en ChristenUnie*
   De motie wordt door het college overgenomen. Als gevolg van het open einde van de motie wordt met instemming van de raadskamer besloten de overgenomen motie niet als toezegging geregistreerd.

Conclusie

De voorzitter heeft aan het eind van de vergadering geconcludeerd dat de bespreking van concept amendementen en moties is afgerond en dat het voorstel wordt doorgeleid naar besluitvorming.

De raadsadviseur, De voorzitter,

P. Wielaard

C. Prinsen

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel Vaststellen wijzigingsbesluit 'TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat' en 'Omgevingskwaliteitsplan Thorbeckekwartier Arnhem'

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Voorgesteld besluit

De raad wordt voorgesteld om:

1. het omgevingsplan te wijzigen ten aanzien van de Thormbeckestraat;
2. De beleidsregels 'Omgevingskwaliteitsplan Thorbeckekwartier Arnhem' vast te stellen.

Procedure:

Datum vergadering
02-10-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Ja

Voorgesteld resultaat:
Start en afronding informatieve en meningsvormende ronde.

Informatieve fase:
Klassiek inspreken

Meningsvormende fase:
Er wordt in maximaal twee termijn vergadert waarin de raadskamer in gesprek gaat met het college.

Aandachtspunten

Informatieve bespreking
De informatieve bespreking bestaat uit het klassiek inspreekrecht. Insprekers krijgen vijf minuten de tijd om de raadskamer toe te spreken, waarna er ruimte is voor vragen. Indien insprekers zich melden worden die toegevoegd aan de lijst van insprekers in de bijlage. Mogelijk wordt dit omgezet in een rondetafelgesprek indien het aantal insprekers hiertoe aanleiding geeft.

Meningsvormende bespreking
Er wordt in twee termijnen vergaderd.

- Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld.
- De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen.
- Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Contactgegevens

Portefeuillehouder:	Ambtenaar	Raadsadviseur
Cathelijne Bouwkamp	Bregje Vermeulen bregje.vermeulen@arnhem.nl +31621538363	Willem Lammers willem.lammers@arnhem.nl (06) 31 10 79 51

Aandachtspunten

Voorgeschiedenis

- Raadsbrief "Randvoorwaarden herontwikkeling ROC-locaties Thorbeckestraat, Veluwestraat en Zijpendaalseweg", d.d. 20-04-2021
- Raadsbrief 'Vaststellen Stedenbouwkundig Plan Thorbeckestraat", d.d. 05-12-2023
- Raadsbrief 'Terinzagelegging ontwerp wijzigingsbesluit en ontwerp omgevingskwaliteitsplan project Thorbecke', d.d. 04-06-2024

Aandachtspunten

- Het betreft de herontwikkeling van een oud ROC-schoolgebouw tot 180 woningen.
- De raad heeft niet eerder over dit onderwerp gesproken of iets besloten. Wel is de raad hierover drie keer geïnformeerd per raadsbrief.
- Er gelden uitzonderingen op het staand beleid:
    - Het project Thorbeckestraat staat op de lijst met nieuwbouwplannen die bij uitzondering niet hoeven te voldoen aan de afspraken in de Woondeal 2.0. Wel wordt voldaan aan de afspraken in de Woondeal 1.0. Het aandeel betaalbare woningen zal minimaal 50% zijn, het aandeel sociale huurwoningen is minimaal 30%.
    - De doelgroepenverordening is niet van toepassing verklaard.
    - Er wordt afgeweken van het huidige parkeerbeleid. Er zullen 18 parkeerplaatsen minder worden aangelegd dan conform de parkeernorm vereist wordt. In plaats hiervan worden 6 standplaatsen voor deelauto's aangelegd.
    - Het hemelwater dat binnen het projectgebied valt, kan in het plan niet volledig worden opgevangen.
- Er zijn geen zienswijzen ingediend.
- Geen financiële gevolgen voor de gemeente. Met de ontwikkelaar is een anterieure overeenkomst gesloten waarin ook een exploitatiebijdrage is opgenomen ter dekking van de door de gemeente te maken projectkosten.

Wat is een TAM-Omgevingsplan?

Bij het invoeren van de Omgevingswet is een nieuw digitaal stelsel in gebruik genomen. Dit stelsel moet nog doorontwikkeld worden en bevat op dit moment nog kinderziektes. Het publiceren van een wijziging van het omgevingsplan die voldoet aan de nieuwe technische vereisten kan daarom problemen opleveren. Om vertraging te voorkomen heeft de wetgever het mogelijk gemaakt om met 'technische alternatieve maatregelen'(hierna TAM) te werken. Voor het 'TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat' wordt gebruik gemaakt van deze alternatieve maatregelen. Dit heeft verder geen gevolgen voor de inhoud van het plan.

Moties en Toezeggingen

De volgende moties en toezeggingen worden met het raadsvoorstel afgedaan:

Niet van toepassing

Mogelijk resultaat:

- Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase
- Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de Bespreking van Moties en Amendementen.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4322652

Onderwerp: Vaststellen wijzigingsbesluit 'TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat' en 'Omgevingskwaliteitsplan Thorbeckekwartier Arnhem'

Kernboodschap

Aan de Thorbeckestraat ligt een voormalige schoollocatie van het ROC Rijn IJssel. Door de samenvoeging van een aantal locaties van dit ROC op de locatie aan de Velperweg (voormalig AKZO-terrein) is de voormalige schoollocatie aan de Thorbeckestraat vrij gekomen voor een nieuwe invulling. Het plan is om hier woningbouw te ontwikkelen. Het huidige programma bevat circa 180 woningen, van verschillende types en groottes.
Om deze ontwikkeling mogelijk te maken dient het omgevingsplan te worden gewijzigd.

Voorstel

1. Het besluit tot wijziging van het omgevingsplan 'TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat', zoals vervat in verbeelding NL.IMRO.0202.TAM1045-0301 met bijbehorende regels en motivering, gewijzigd vast te stellen.
2. De beleidsregels 'Omgevingskwaliteitsplan Thorbeckekwartier Arnhem' vast te stellen.
3. Af te zien van kostenverhaalsregels.

Inleiding

Planvorming
Aan de Thorbeckestraat ligt het perceel Thorbeckestraat 6. Dit perceel is jarenlang in gebruik geweest als schoollocatie van het ROC Rijn IJssel. Door de samenvoeging van meerdere locaties van dit ROC op de locatie aan de Velperweg is de schoollocatie aan de Thorbeckestraat vrij gekomen voor een nieuwe invulling. Voor de locatie Thorbeckestraat is in 2021 het ontwikkelkader "Schakel tussen twee buurten" door het college vastgesteld, waarna de ontwikkelaars VanWonen en Reinbouw Vastgoed de locatie hebben aangekocht. Op 5 december 2023 heeft het college het "Stedenbouwkundig Plan Thorbeckestraat" vastgesteld. Uw gemeenteraad is hierover geïnformeerd met een raadsbrief. Op basis hiervan zijn het wijzigingsbesluit en het omgevingskwaliteitsplan opgesteld. Ook hierover is uw raad geïnformeerd.

Het plan is om de huidige bebouwing te slopen en hiervoor in de plaats een woningbouwontwikkeling ten behoeve van maximaal 190 woningen te realiseren. Voor het huidige programma wordt uitgegaan van circa 180 woningen, van verschillende types en groottes. Het

Arnhem GEMEENTE

verschil in aantallen is in verband met flexibiliteit in de ontwikkeling. Deze woningen zullen in twee blokken met ieder een binnenterrein gerealiseerd worden. De binnenterreinen zullen afgesloten worden van het openbaar gebied en ingericht worden met parkeerplaatsen en groen. Tussen de blokken is ruimte voor een kwalitatief hoogwaardige groene doorgang. De functie van de doorgang is het verbinden van de twee wijken Spijkerkwartier en Statenkwartier, als ontmoetingsplek voor de bewoners van de buurt en het toevoegen van groen in de omgeving.

Er zijn tijdens de terinzagelegging van het ontwerp wijzigingsbesluit en ontwerp omgevingskwaliteitsplan geen zienswijzen ingediend.

Omgevingswet
Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Door de Omgevingswet bestaat het instrument bestemmingsplan niet meer. Alle bestemmingsplannen zijn opgenomen in één omgevingsplan. Nieuwe ontwikkelingen kunnen alleen mogelijk gemaakt worden door dat omgevingsplan te wijzigen.

Bij het invoeren van de Omgevingswet is een nieuw digitaal stelsel in gebruik genomen. Dit stelsel moet nog doorontwikkeld worden en bevat op dit moment nog kinderziektes. Het publiceren van een wijziging van het omgevingsplan die voldoet aan de nieuwe technische vereisten kan daarom problemen opleveren. Om vertraging te voorkomen heeft de wetgever het mogelijk gemaakt om met ‘technische alternatieve maatregelen’(hierna TAM) te werken. Voor het ‘TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat’ maken we gebruik van deze alternatieve maatregelen. Dit heeft verder geen gevolgen voor de inhoud van het plan.

Beoogd effect

Het planologisch mogelijk maken van de ontwikkeling van het perceel Thorbeckestraat 6 conform het vastgestelde stedenbouwkundig plan.

Argumenten

1.1	*Het slopen van de bestaande gebouwen en het realiseren van woningbouw is zeer wenselijk.*
	Er is in Arnhem een grote behoefte aan woningen. De circa 180 woningen zullen zeker aftrek vinden bij zowel jongeren als ouderen, bij starters en doorstromers en bij alleenstaanden en gezinnen. Er zijn kleinere en grotere woningen in verschillende prijsklassen, sociale huur en koop. Het slopen van de huidige bebouwing en het realiseren van de plannen zal de leefbaarheid in de buurt verhogen. Het projectgebied heeft nu een afgesloten en naar binnen gekeerde uitstraling. Met de nieuwbouw komt er zicht en levendigheid op straat.
1.2	*De uitgangspunten die bij het vaststellen van het stedenbouwkundig plan zijn gebruikt, vormen de basis voor het wijzigingsbesluit.*

	Voor het opstellen van het stedenbouwkundig plan is het geldende beleid als uitgangspunt genomen. Een aantal afwijkingen van het geldende beleid waren nodig om het plan passend te maken. Een korte samenvatting: • Het project Thorbeckestraat staat op de lijst met nieuwbouwplannen die bij uitzondering niet hoeven te voldoen aan de afspraken in de Woondeal 2.0. Wel wordt voldaan aan de afspraken in de Woondeal 1.0. Het aandeel betaalbare woningen zal minimaal 50% zijn, het aandeel sociale huurwoningen is minimaal 30%. • De doelgroepenverordening is niet van toepassing verklaard. Daarmee zullen de woningen wat duurder worden dan normaliter gewenst. Onder andere de kwaliteit van de woningen en de hoge stichtingskosten waren aanleiding om hiermee in te stemmen. • Er wordt afgeweken van het huidige parkeerbeleid. Er zullen 18 parkeerplaatsen minder worden aangelegd dan conform de parkeernorm vereist wordt. In plaats hiervan worden 6 standplaatsen voor deelauto's aangelegd. • Het hemelwater dat binnen het projectgebied valt, kan in het plan niet volledig worden opgevangen. Er is afgesproken om maximaal groene daken toe te passen en de binnenterreinen zoveel mogelijk in halfverharding uit te voeren om wel zoveel mogelijk hemelwater binnen het projectgebied op te vangen. Voor het hemelwater dat toch afgevoerd moet worden is in de anterieure overeenkomst die de gemeente met de ontwikkelaars heeft gesloten een afkoopregeling getroffen.
1.3	*De ontwikkeling draagt bij aan het vergroenen van de stad.*
	In de huidige situatie is circa 7% van het projectgebied groen ingericht. In het stedenbouwkundig plan is, naast groene daken, toegewerkt naar circa 24% groen. Om het realiseren van dit groen en de groene uitstraling van het projectgebied te waarborgen, zijn in het wijzigingsbesluit een aantal zaken opgenomen en in het omgevingskwaliteitsplan uitgewerkt. • Het groen komt in het wijzigingsbesluit voornamelijk tot uiting in de nieuwe groene verbinding tussen de twee woonblokken en in de groene inrichting rondom de woonblokken. • Om de binnenterreinen maximaal te vergroenen is een minimum oppervlakte aaneengesloten groen en een minimum aantal aan te planten bomen verplicht gesteld. Er is gezocht naar het verminderen van "onnodige verstening" en het toevoegen van struiken. Verder zullen de parkeerplaatsen daar waar mogelijk met waterdoorlatende bestrating worden aangelegd. Hier kan ook groen in groeien. • Er worden zoveel mogelijk groene daken toegepast. • Daar waar mogelijk zal gevelgroen en groen aan pergola's worden toegepast. Overigens is voor het inpassen van de pergola's boven het parkeren een minimale aanpassing in het stedenbouwkundig plan gemaakt. Het project Thorbeckestraat staat op de lijst met projecten die niet hoeven te voldoen aan het meest recente beleid voor Klimaat Adaptief Bouwen omdat bij aankoop pand en ontwikkeling van de plannen dit beleid nog niet geldend was. Dat neemt niet weg dat in de planvorming wel is voldaan aan het natuurinclusief puntensysteem en er zijn maatregelen getroffen om hittestress en wateroverlast te voorkomen.

1.4	*Voor het plan is een energievisie opgesteld.*
	Voor dit plan is een energievisie opgesteld. Daarin is aangegeven op welke wijze de woningen energiezuinig ontworpen worden. De woningen worden voorzien van hoogwaardige isolatie, een CO2-gestuurd ventilatiesysteem en vloerverwarming. De koelbehoefte van de woningen wordt op een passieve manier ingevuld, bijvoorbeeld met screens. Hierdoor hoeft er minder actief gekoeld te worden, wat energie bespaart. Door de combinatie van deze kenmerken zijn de woningen voorbereid op alle mogelijke energiescenario's in de toekomst.
1.5	*Er zijn geen zienswijzen ingediend.*
	Het ontwerp wijzigingsbesluit 'TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat' en ontwerp omgevingskwaliteitsplan 'Omgevingskwaliteitsplan Thorbeckekwartier Arnhem' hebben vanaf 11 juni 2024 zes weken als ontwerp ter inzage gelegen. Er zijn tijdens de terinzagelegging geen zienswijzen ingediend. Het wijzigingsbesluit en omgevingskwaliteitsplan kunnen ongewijzigd worden vastgesteld.
1.6	*Het plan is op ondergeschikte onderdelen gewijzigd.*
	Per abuis is in de artikelen 27 en 28 die gaan over een voorwaardelijke verplichting respectievelijk voor binnenterrein oost en binnenterrein west 'is verboden' weggevallen. Dit is hersteld.
2.1	*De ruimtelijke kwaliteit kan met een omgevingskwaliteitsplan geborgd worden.*
	Om de ruimtelijke kwaliteit van een ontwikkeling te waarborgen, kan de gemeenteraad beleidsregels met een omgevingskwaliteitsplan vaststellen. Het perceel van de voormalige schoollocatie van het ROC Rijn IJssel ligt op de grens van het Spijkerkwartier en het Statenkwartier, met ieder een heel eigen karakter. Bovendien is het een complexe binnenstedelijke opgave die zeker mede beeldbepalend zal worden voor het gebied. Er is daarom voor gekozen om voor dit plan aan uw gemeenteraad voor te stellen om een omgevingskwaliteitsplan vast te stellen. De ruimtelijke kwaliteit van het plan en daarmee het gebied rondom kan hiermee gewaarborgd worden.
2.2	*Het omgevingskwaliteitsplan is een goed toetsingskader.*
	Het omgevingskwaliteitsplan "Thorbeckekwartier Arnhem" is een uitwerking van het stedenbouwkundig plan dat in december 2023 door het college is vastgesteld. Net als bij het ontwerp wijzigingsbesluit zijn de uitgangspunten van het stedenbouwkundig plan gehandhaafd. Aan de verschijningsvorm van de gebouwen is veel aandacht besteed. Er is gezocht naar aansluiting op de bebouwing in de omgeving en er is gekozen voor variatie in de gevels, met set-backs en balkons, waardoor een veelzijdig en afwisselend beeld ontstond.

	Het omgevingskwaliteitsplan is besproken in de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit. De commissie stelde dat het in de basis een mooi plan is, dat zorgvuldig en goed doordacht is. De opmerkingen die door de commissie in de besprekingen zijn meegegeven zijn verwerkt. Het “Omgevingskwaliteitsplan Thorbeckekwartier Arnhem” kan zeker als toetsingskader dienen.
3.1	*Het verhalen van kosten via het omgevingsplan is niet nodig.*
	Kosten kunnen worden verhaald via de anterieure overeenkomst (zie paragraaf Financiën).

Kanttekeningen en risico's

1.1	*In het wijzigingsbesluit zijn 190 woningen opgenomen.*
	Het opnemen van een maximum aantal woningen in een wijzigingsbesluit is verplicht. De onderliggende onderzoeken worden allemaal gedaan met dit maximum als basis. Meer woningen kunnen mogelijk negatieve effecten op de fysieke leefomgeving hebben, bijvoorbeeld op het gebied van stikstof of verkeer. In het wijzigingsbesluit is een hoger aantal woningen (190) opgenomen dan in het stedenbouwkundig plan (180). Dit is gedaan om flexibel te blijven. Bij dit soort ontwikkelingen komt het vaker voor dat in de periode tussen het opstellen van het wijzigingsbesluit en de realisatie van de laatste woningen aanpassingen in de plannen gewenst zijn. Bijvoorbeeld door veranderende marktomstandigheden of technische innovaties. Het maximum van 190 is genomen om te voorkomen dat in zo’n geval de gehele ruimtelijke planologische procedure opnieuw moet worden doorlopen. In het wijzigingsbesluit zijn verschillende regels opgenomen waarmee de kwaliteit van het plan, in geval van het toevoegen van maximaal 10 woningen, gewaarborgd blijft. Zo blijft de maximale bouwmassa gelijk en mogen woningen niet kleiner worden dan 42 m2. Ook is het aantal parkeerplaatsen dat gerealiseerd moet worden afhankelijk gemaakt van het aantal woningen en is een minimaal oppervlakte aan groen op de binnenterreinen (waar geparkeerd wordt) opgenomen.
1.2	*Er kan sprake zijn van netcongestie.*
	Ook in het project Thorbecke wordt met zorg gekeken naar de mogelijkheden om op het elektriciteitsnetwerk aan te sluiten en om de netcongestie hierop te verminderen. De gesprekken tussen de ontwikkelaars en Aliander zijn inmiddels van start gegaan om de aansluiting zo zorgvuldig mogelijk te plannen. De woningen zullen worden aangesloten op het stadsverwarmingsnetwerk, waar de voormalige schoollocatie ook op was aangesloten. Dit is gunstig als het gaat om netcongestie. Daarnaast worden, zoals eerder al genoemd, verschillende maatregelen toegepast om de

gebouwen passief te koelen, wat gunstig zal zijn voor het energieverbruik. Deze maatregelen zijn opgenomen in het wijzigingsbesluit.

Participatie

Ter voorbereiding op de verkoop door RijnIJssel aan VanWonen en Reinbouw Vastgoed is in oktober 2019 een brede buurtbijeenkomst georganiseerd samen met de gemeente en een aantal buurtvertegenwoordigers en omwonenden. Hierbij zijn alle wensen en ideeën van de buurt geïnventariseerd. Vervolgens is er met een klankbordgroep een ontwikkelkader opgesteld. Tijdens dit participatieproces zijn de kaders en randvoorwaarden bepaald.

In juni 2022 zijn de eerste plannen aan de omwonenden gepresenteerd. Uit de omwonenden is er een nieuwe klankbordgroep van circa 15 personen geformeerd die in juli en augustus 2022 verder heeft meegedacht met stedenbouwkundige en landschappelijke uitwerking.

In mei 2023 is het aangepaste plan besproken in een laatste overleg met de klankbordgroep. Een brede omwonendenavond is gehouden in september 2023. Daar zijn de omwonenden geïnformeerd over de nieuwe plannen en het verdere proces.

Tijdens de terinzagelegging van het plan is op 27 juni 2024 een inloopavond georganiseerd, waarop ongeveer 80 personen zijn afgekomen.

Gedurende de participatie over de afgelopen jaren zijn de reacties vanuit omwonenden positief geweest. Een volledige weergave van de participatie valt te lezen in het communicatieplan dat door de ontwikkelaar is opgesteld.

Financiën

Alle kosten die samenhangen met deze ontwikkeling zijn voor rekening en risico van de ontwikkelaars VanWonen en Reinbouw Vastgoed. Met hen is hiertoe op 21 december 2023 een anterieure overeenkomst gesloten, waarin ook een exploitatiebijdrage is opgenomen ter dekking van de door de gemeente te maken projectkosten. In deze overeenkomst is ook geregeld dat de ontwikkelaars (financieel) verantwoordelijk zijn voor de herinrichting van de openbare ruimte en voor mogelijke planschadekosten.

Uitvoering

Na vaststelling van het wijzigingsbesluit en omgevingskwaliteitsplan door uw raad kunnen belanghebbenden nog zes weken beroep aantekenen tegen het wijzigingsbesluit en omgevingskwaliteitsplan bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Het omgevingsplan treedt in werking vier weken na de bekendmaking. Indien er geen beroep wordt ingediend wordt het wijzigingsbesluit onherroepelijk.

Communicatie

De klankbordgroep is geïnformeerd na de terinzagelegging van het omgevingsplan dat het plan wordt aangeboden aan de gemeenteraad.

De vaststelling van het wijzigingsbesluit en het omgevingskwaliteitsplan worden gepubliceerd in het digitale gemeenteblad.

Bijlagen

Stukken voor college

- Raadsbrief
- Bijlage 1. Ontwikkelkader “Schakel tussen twee buurten”
- Bijlage 2. ‘Stedenbouwkundig plan Thorbeckestraat’
- Bijlage 3. ‘TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat’
    - 3a Verbeelding
    - 3b Regels
    - 3c Motivering
    - 3d Bijlagen bij de motivering
- Bijlage 4. Omgevingskwaliteitsplan Thorbeckekwartier Arnhem
- Bijlage 5. Communicatieplan

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsbrief
- Bijlage 1 Ontwikkelkader “Schakel tussen twee buurten”
- Bijlage 2 ‘Stedenbouwkundig plan Thorbeckestraat’
- Bijlage 3 ‘TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat’
    - 3a Verbeelding
    - 3b Regels
    - 3c Motivering
    - 3d Bijlagen bij de motivering
- Bijlage 4 Omgevingskwaliteitsplan Thorbeckekwartier Arnhem
- Bijlage 5.Communicatieplan

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4322652

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 24 september 2024 nummer: 4322652;

Gelet op artikel 2.4, 4.19 en 13.11 Omgevingswet

besluit:

1. Het besluit tot wijziging van het omgevingsplan 'TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat', zoals vervat in verbeelding NL.IMRO.0202.TAM1045-0301 met bijbehorende regels en motivering, gewijzigd vast te stellen door 'is verboden' toe te voegen aan artikel 27 en 28, de artikelen komen te luiden als volgt:

Artikel 27 Voorwaardelijke verplichting groen binnenterrein oost - Thorbeckestraat
Het gebruik van en het in gebruik laten nemen van gebouwen ter plaatse van de aanduiding 'overige zone voorwaardelijke verplichting - groen - binnenterrein oost - Thorbeckestraat' **is verboden** zonder de aanleg en instandhouding van:
a. minimaal 135 m^2 aaneengesloten groen;
b. minimaal 3 bomen in de 2de grootte.

Artikel 28 Voorwaardelijke verplichting groen binnenterrein west Thorbeckestraat
Het gebruik van en het in gebruik laten nemen van gebouwen ter plaatse van de aanduiding 'overige zone voorwaardelijke verplichting - groen binnenterrein west - Thorbeckestraat' **is verboden** zonder de aanleg en instandhouding van:
a. minimaal 60 m^2 aaneengesloten groen;
b. minimaal 2 bomen in de 2de grootte.

2. De beleidsregels 'Omgevingskwaliteitsplan Thorbeckekwartier Arnhem' vast te stellen.
3. Af te zien van kostenverhaalsregels.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

Rijn IJssel

Thorbeckestraat Arnhem

Ontwikkelkader

‘Schakel tussen twee buurten’

12 04 2021

Projectnummer: 190489
Datum: 12 04 2021
Opdrachtgever: Rijn IJssel

provincie Gelderland

rijnijssel

s a b

Correspondentie:
thorbeckestraat@rijnijssel.nl

Inhoud en leeswijzer

Van participatieproces tot ontwikkelkader

Dit document is opgebouwd uit vijf hoofdstukken. Het ontwikkelkader vormt het hart van het document en bestaat uit een kaart waarop de randvoorwaarden voor de ontwikkeling zijn weergegeven. Vervolgens beschrijven we de beoogde sfeer en uitstraling die daarbij horen.

Dit ontwikkelkader zal door de gemeente Arnhem worden vastgesteld als randvoorwaarden voor de uitwerking van een bouwplan. Rijn IJssel zal het terrein vervolgens verkopen, waarna de nieuwe eigenaar een bouwplan kan uitwerken binnen de randvoorwaarden van het ontwikkelkader. De nieuwe eigenaar kan de gemeenteraad dan vragen om medewerking om het bouwplan te realiseren en hiervoor een planologische procedure doorlopen (zoals bijvoorbeeld het wijzigen van een bestemmingsplan).

De (verkennende) haalbaarheidsonderzoeken die zijn uitgevoerd in het kader van het opstellen van deze kadernota zijn in de bijlagen benoemd en worden bij de verkoopinformatie gevoegd. De gemeente heeft kennis genomen van deze onderzoeken, de beoordeling vindt plaats in het kader van een eventuele aanvraag tot wijziging van het bestemmingsplan.

Eventuele wijziging van regelgeving kan invloed hebben op de uitwerking van de plannen die aan de hand van de kadernota worden opgesteld.

De beschrijving van de informatie uit het vigerende bestemmingsplan maakt deel uit van de informatie die mee wordt gegeven bij de verkoop van deze locatie.

Leeswijzer
Afhankelijk van uw interesse en tijd kunt één of meer hoofdstukken lezen:

Bent u benieuwd naar de spelregels die straks gelden voor de uitwerking van het plan? Dan adviseren we u om de inleiding en het ontwikkelkader te bekijken.

Bent u benieuwd naar de achtergronden en uitgangspunten die een rol gespeeld hebben bij de totstandkoming van dit ontwikkelkader? Dan adviseren we u om ook het hoofdstuk uitgangspunten te lezen.

Vindt u het lastig om u voor te stellen hoe een mogelijk bouwplan binnen het ontwikkelkader eruit zou kunnen komen te zien? Dan adviseren we u om de bijlage ‘voorbeelduitwerking’ te bekijken.

Bent u benieuwd naar de inbreng van de buurtbewoners die een rol gespeeld hebben bij de totstandkoming van dit ontwikkelkader? Dan adviseren we u om ook het hoofdstuk Resultaten “Goede Buur” te lezen.

Voor een beknopte samenvatting van het proces en het ontwikkelkader kunt u ook de videopresentatie bekijken:
www.rijnijsselbouwt.nl/goedebuur

Inleiding

Aanleiding en doelstelling 4
Hoe is dit ontwikkelkader tot stand gekomen? 5

Uitgangspunten

Wat een plek! 7
De plek door de jaren heen 8
Beleidsambities 9
Ruimtelijke kenmerken 11

Resultaten ‘Goede Buur’

Belangen van de buurt 15
Verbinding als uitgangspunt 16

Ontwikkelkader

Ontwikkelkader ‘Schakel tussen twee buurten’ 17
Sfeer en uitstraling 19

Aanleiding en doelstelling

Prachtige locatie in Arnhem komt vrij

Rijn IJssel geeft middelbaar beroepsonderwijs en educatie in de regio rond Arnhem aan zo'n 13.500 studenten en cursisten. Rijn IJssel geeft RIJk Onderwijs: toekomstbestendig onderwijs dat studenten een rijke, beroepsechte leeromgeving biedt met flexibele leerroutes, mogelijkheden tot excelleren, versnellen of verbreden, intensieve begeleiding en het gebruik van veelzijdige bronnen. Wie een diploma van Rijn IJssel heeft, is klaar voor een vervolgstudie of om op de arbeidsmarkt aan de slag te gaan: www.rijnijssel.nl.

Rijn IJssel heeft in 2016 een nieuw strategisch huisvestingsbeleid opgesteld in de vorm van een Masterplan Huisvesting. Een belangrijk deel van haar gebouwen blijkt niet te voldoen (en niet aan te passen) aan de criteria die gesteld zijn aan de duurzame toekomstbestendige huisvesting. Daarnaast wordt de omvang van haar huisvestingsportefeuille kleiner ten gevolge van demografische krimp en een efficiency taakstelling. Dat betekent dat Rijn IJssel:

- afscheid moet nemen van circa 50.000 m^2 verouderde onderwijsgebouwen, waaronder de eigendomslocaties Thorbeckestraat, Veluwestraat en Zijpendaalseweg in Arnhem;
- 30.000 m^2 nieuwe onderwijshuisvesting moet realiseren, die voor een belangrijk deel gerealiseerd zal worden op een nieuwe Rijn IJssel onderwijscampus op de voormalige ENKA / AKZO Nobel locatie aan de Velperweg te Arnhem;
- 40.000 m^2 bestaande onderwijsgebouwen op korte termijn moet verduurzamen en geschikt maken voor het toekomstig onderwijs.

Rijn IJssel en de gemeente Arnhem hebben in 2017 en 2018 intensief overleg gevoerd over eventuele aankoop door de gemeente. De gemeente heeft daar uiteindelijk van afgezien.
Daarna heeft Rijn IJssel in goed overleg met de gemeente, Teams Leefomgeving en wijkvertegenwoordiging en met steun van 'Steengoed Benutten' van de Provincie Gelderland het traject 'Goede Buur' opgestart. Rijn IJssel wil graag als een "goede buur" vertrekken en heeft daarom het initiatief genomen om in samenspraak met omwonenden de randvoorwaarden voor de toekomstige ontwikkeling van de af te stoten locaties op te stellen.
Door vooraf samen met omwonenden een kader voor de herontwikkeling van de af te stoten locaties op te stellen en de locaties met dit ontwikkelkader op de markt te brengen, komt de waarde creatie ten goede aan Rijn IJssel en dus aan de vernieuwing en verduurzaming van haar onderwijsgebouwen. De ontwikkelwaarde blijft hiemee binnen de maatschappelijke sector en loopt niet weg naar de private sector. Hiermee worden de investeringen in de nieuwe huisvesting deels gedekt. Tevens wordt de doorlooptijd van een herontwikkeling bekort waardoor deze sneller door de nieuwe eigenaar kan worden gerealiseerd.
In dit ontwikkelkader leggen we de met de buurt ontwikkelde stedenbouwkundige randvoorwaarden vast en bieden we inspiratie voor de toekomstige ontwikkeling van de locatie op de Thorbeckestraat. Deze randvoorwaarden gaan in op onder meer de toekomstige functies, bouwhoogtes en uitstraling van het gebied. Binnen deze randvoorwaarden is er nog ruimte voor de toekomstige eigenaar om een passend bouwplan te ontwikkelen en de raad te vragen om medewerking aan het te ontwikkelen bouwplan.

Vooruitlopend op de omgevingswet
Hoewel het nog niet helemaal zeker is wanneer de omgevingswet in werking treedt, is de aanpak van Rijn IJssel een mooi voorbeeld van het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden bij het proces van besluitvorming over een project. Dit is straks een van de pijlers van de nieuwe wet.

Dit ontwikkelkader is het resultaat van het creatieve proces dat samen met belanghebbenden, Rijn IJssel en de gemeente Arnhem is doorlopen met als doel een inspirerend kader voor de duurzame en toekomstbestendige ontwikkeling van de Thorbeckestraat op te stellen.

Hoe is dit ontwikkelkader tot stand gekomen?

Rijn IJssel vertrekt als 'Goede Buur'

Het ontwikkelkader is tot stand gekomen in een intensief participatieproces met omwonenden en belanghebbenden.

Rijn IJssel: "Wij hebben tientallen jaren van deze locaties gebruik mogen maken, dus willen we graag op een plezierige en constructieve manier vertrekken. Dat doen we als goede buur. We gaan samen met omwonenden en belanghebbenden op zoek naar een nieuwe toekomst voor deze locaties"

Ter voorbereiding op het proces heeft in augustus 2019 een voorgesprek plaatsgevonden met Team Leefomgeving van de gemeente Arnhem en een aantal buurtvertegenwoordigers. Rijn IJssel heeft op woensdagavond 9 oktober 2019 een brede buurtbijeenkomst georganiseerd om wensen en ideeën vanuit de buurt rondom de locatie Thorbeckestraat op te halen. Voor deze avond zijn 1229 uitnodigingen verstuurd en waren circa 80 mensen aanwezig. De wensen en ideeën hebben wij zoveel als mogelijk geprobeerd te formuleren als belangen. Door de belangen te formuleren in plaats van blokkades op te werpen, konden alle zaken besproken worden.
Het belang 'geen extra parkeerdruk in de wijk' geeft ruimte voor meer woningen als de parkeerplaatsen maar op eigen terrein worden opgelost. Het belang om ook voor senioren te bouwen betekent niet dat er geen duurdere woningen kunnen komen.
Het belang dat Rijn IJssel heeft gedeeld bij de bijeenkomsten was drieledig:

1. Als goede buur samen met de wijk een plan voor de toekomstige ontwikkeling op de locatie ontwikkelen, om hiermee na tientallen jaren buren te zijn geweest de buurt niet in onzekerheid achter te laten over de toekomst
2. In een transparant verkoopproces met meerdere biedende partijen een marktconforme opbrengst realiseren als dekking voor de investeringen in de nieuwe duurzame onderwijshuisvesting
3. Uitgangspunt van Rijn IJssel voor een beheersbare herontwikkeling is dat minimaal of ongeveer hetzelfde bouwvolume met nieuwe functies herbouwd zal worden. Thans staat op deze locatie circa 64.000m^3 aan schoolbebouwing, dat is equivalent aan ruim 20.000m^2 woonoppervlak.

Aan het einde van de avond konden de geïnteresseerde aanwezigen zich opgeven voor een klankbordgroep. Circa 15- 20 enthousiaste buurtbewoners hebben zich hiervoor opgegeven, waarbij het Spijkerkwartier en het Statenkwartier beiden met een vergelijkbare inbreng zijn vertegenwoordigd. Met deze klankbordgroep is in de periode van januari tot juni in drie werkateliers stapsgewijs het ontwikkelkader ontwikkeld. In de eerste bijeenkomst op 14 januari 2020 stonden ideeën voor het ontwikkelkader centraal; op welke manier kun je een groene verbinding tussen het Statenkwartier en Spijkerkwartier realiseren?
Tijdens de tweede bijeenkomst op 10 maart stond het concept-ontwikkelkader centraal. Hierbij hebben de aanwezigen ook gediscussieerd over de voorbeelduitwerkingen; "Waarom is de hoge bebouwing aan deze kant gesitueerd en niet op een andere plek?". Ook hebben de aanwezigen van gedachten gewisseld over de sfeer en uitstraling van het gebied.
Naar aanleiding van deze bijeenkomst is het ontwikkelkader verder aangescherpt, de voorbeelduitwerking aangepast en de ideeën over de beeldkwaliteit verder uitgewerkt. Dit heeft geresulteerd in het voorliggend ontwikkelkader dat in concept is voorgelegd tijdens de derde bijeenkomst op 29 juni 2020 met de klankbordgroep.
Als afsluiting zijn de resultaten teruggekoppeld in een brede buurtbijeenkomst op 5 oktober 2020. Voor deze bijeenkomst zijn 1479 uitnodigingen verstuurd. Vanwege de coronamaatregelen hebben 22 mensen de presentatie fysiek bijgewoond (verdeeld over twee rondes) en hebben 127 mensen via een livestream meegekeken. De presentatie en reacties van omwonenden zijn nog steeds te bekijken via www.rijnijsselbouwt.nl/goedebuur.

Voorgesprek buurt (augustus 2019) met Team leefomeving en circa 8 buurtvertegenwoordigers

klankbordgroep 14 jan. 2020
eerste modellen en ideeën

klankbordgroep 29 juni 2020
concept ontwikkelkader

"Het plan moet voorzien zijn van functies die groepen bij elkaar brengt"

startbijeenkomst buurt 9 okt. 2019

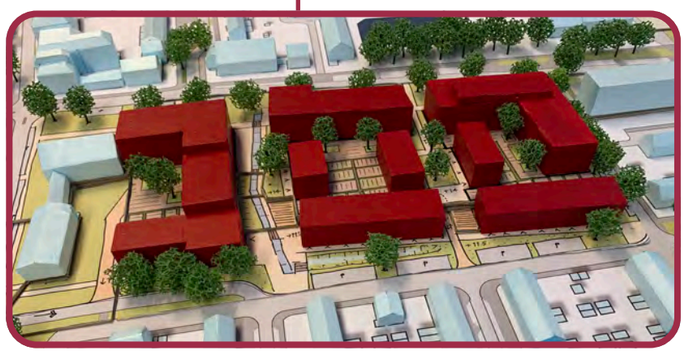

"Een groene verbinding tussen twee wijken"

klankbordgroep 10 mrt 2020
1e concept ontwikkelkader

terugkoppeling buurt 5 okt. 2020

Hoe is dit ontwikkelkader tot stand gekomen?

Uitgebreid participatieproces

Bij de bijeenkomsten met de buurtbewoners zijn de teams leefomgeving van de gemeente Arnhem aangesloten. Rijn IJssel en de gemeente Arnhem hebben met tussentijdse (ambtelijke) afstemming geborgd dat er een breed gedragen ontwikkelkader is ontwikkeld. Of, zoals een buurtbewoner het formuleerde:

“Fijn dat jullie samen met ons in een paar stappen snel en concreet een mooi plan uitwerken.”

Inzet communicatie

Bij het proces zijn diverse communicatiemiddelen ingezet om omwonenden en belanghebbenden te betrekken bij het proces:

- Afstemming met gemeente (Team Leefomgeving en diverse ruimtelijke beleidsterreinen) als voorbereiding en gedurende het proces. Van belang om het proces vorm te geven, contacten te leggen en doelen en resultaten af te stemmen
- Gesprekken met buurtverenigingen en comitees; vooral bij de start van het proces. Om de wijze van benadering en thema’s vooraf te inventariseren
- Brede buurtbijeenkomsten om de buurt te informeren en informatie (belangen) op te halen
- Brieven om buurtbewoners uit te nodigen op basis van adresbestanden van de gemeente. Deze leverden in de eerste ronde veel retouren op, de reden is onbekend. In de tweede ronde was dit beter.
- Klankbordgroepen om een plan mee te ontwikkelen
- Enquête tools zoals de mentimeter om mensen te bevragen
- Streams en website om mensen die niet fysiek aanwezig kunnen zijn toch te informeren.
- Buurt en wijkkranten, voornamelijk door de buurt zelf zijn artikelen geschreven. Soms op basis van een interview met Rijn IJssel
- Pers op basis van een interview met Rijn IJssel
- Enkele individuele gesprekken met belanghebbenden (corporaties, ontwikkelaars, omwonenden)

Resultaat

Het resultaat van het proces is een ontwikkelkader dat door de gezamenlijke inzet van Rijn IJssel, de buurt en de gemeente Arnhem is ontwikkeld. De betrokken buurtbewoners hebben elkaar niet alleen beter leren kennen tijdens het proces, maar hebben ook nadrukkelijk uitgesproken om betrokken te willen blijven bij de ontwikkeling van de bouwplannen.
Dit blijkt ook uit de reacties bij de informatiebijeenkomst. Men is enthousiast over het gevolgde proces, de doorsteken, variatie in woningen en de groene uitstraling, maar wil graag betrokken blijven bij de verdere ontwikkeling.

Rijn IJssel ziet het transparante proces ‘Goede Buur’ als een geslaagd traject. Het is een intensief proces, maar door de inzet van alle betrokkenen is in een relatief korte tijd een breed gedragen resultaat bereikt. Door consequent over belangen te praten zijn tegenstellingen overbrugd en kunnen velen zich herkennen in het bereikte resultaat. Circa 20 omwonenden zijn daarbij nauw betrokken en van de 1400 genodigden zijn er zeker circa 150 direct bereikt gedurende het proces.

Waar bent u enthousiast over?

Deze vraag is op 5 oktober 2020 zowel tijdens de presentatie om 19.00uur als om 20.30uur gesteld (totaal 24 respondenten)

Wat zou u ons nog mee willen geven?

Deze vraag is op 5 oktober 2020 zowel tijdens de presentatie om 19.00uur als om 20.30uur gesteld (totaal 23 respondenten)

Wat een plek!

Rijn IJssel Thorbeckestraat en omgeving

De locatie van Rijn IJssel aan de Thorbeckestraat ligt aan de rand van het Statenkwartier ten oosten van het stadscentrum van Arnhem. Schuin tegenover de hoofdingang bevindt zich de wijk Spijkerkwartier, hierdoor is te stellen dat de locatie op de overgang ligt tussen twee wijken met een heel eigen en verschillend karakter. Het plan voor deze locatie is het sleutelstuk tussen twee verschillende buurten.

De Thorbeckestraat is een belangrijke ontsluitingsweg in de buurt. De grote populieren bepalen het beeld, en de hoofdentree van de school ligt aan deze zijde. De van Slingelandtstraat is een wat ondergeschikte straat waarop weinig bebouwing georiënteerd is. Dit is wel een belangrijke toegang voor fietsers en auto's voor Rijn IJssel. Een grote fietsenstalling en parkeerplaats bevinden zich aan deze zijde.

Direct ten westen van de locatie gebruiken twee kerken een samengesteld gebouw, de 'Gereformeerde Gemeente Arnhem' en de 'Chinese Christelijke Gemeente In Nederland'. De kerken hebben geen verhuisplannen. Voor de plannen is een continuering van deze functies het uitgangspunt.

De Thorbeckestraat is met z'n ligging tussen twee wijken, op korte afstand van openbaar vervoer én het centrum van Arnhem een geweldige plek voor de ontwikkeling van nieuwe woningen.

De plek de door jaren heen

Van open polder naar schoolgebouw midden in de stad

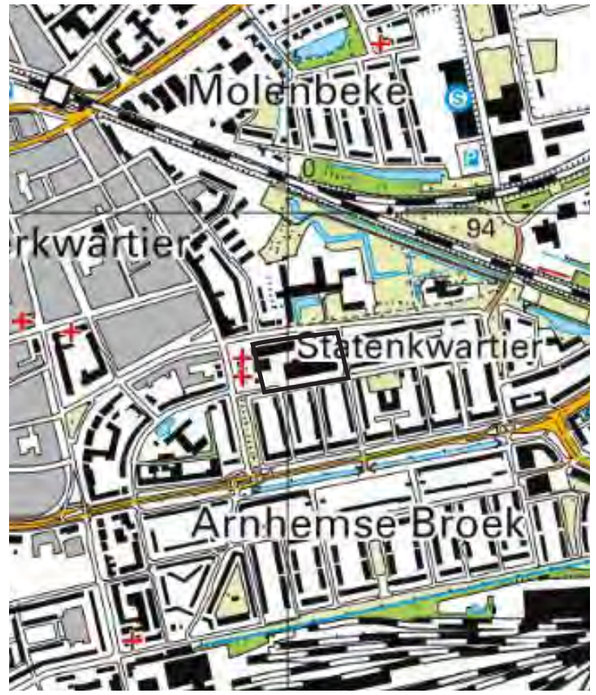
Op de kaart van 1900 is goed te zien dat het plangebied nog tot de polderstructuur van het Arnhemse Broek behoorde. Ook is op deze kaart “Geldersche Spijker” te zien. Dit is de naam van het landgoed waaraan het Spijkerkwartier zijn naam aan ontleend. Het Spijkerkwartier is gedeeltelijk al zichtbaar. Binnen het stratenpatroon wordt (losse) bebouwing gebouwd. De binnengebieden, waar nu de zo karakeristieke binnentuinen zijn, werden destijds nog gebruikt door fabriekjes. Kenmerkend voor Spijkerkwartier zijn daarnaast de souterrains die bij veel van de (monumentale herenhuizen) aanwezig zijn.
Het Statenkwartier is grotendeels gebouwd in de jaren ‘30. De oorspronkelijke polderstructuur is nog goed herkenbaar in het rechte stratenpatroon. Het Statenkwartier ligt aanmerkelijk lager dan het Spijkerkwartier.

Het plangebied is pas vanaf de jaren ‘60 bebouwd geraakt. Als eerste zijn de kerken gebouwd, die nadrukkelijk op de Groen van Prinsterenstraat georiënteerd zijn en zich met achterzijdes naar het plangebied presenteren. Het gebouw van Rijn IJssel is eind jaren ‘60 gebouwd, net als de gebouwen (zoals het Stedelijk Gymnasium Arnhem) ten noordoosten van het plangebied (uit jaren ‘50 en ‘60).

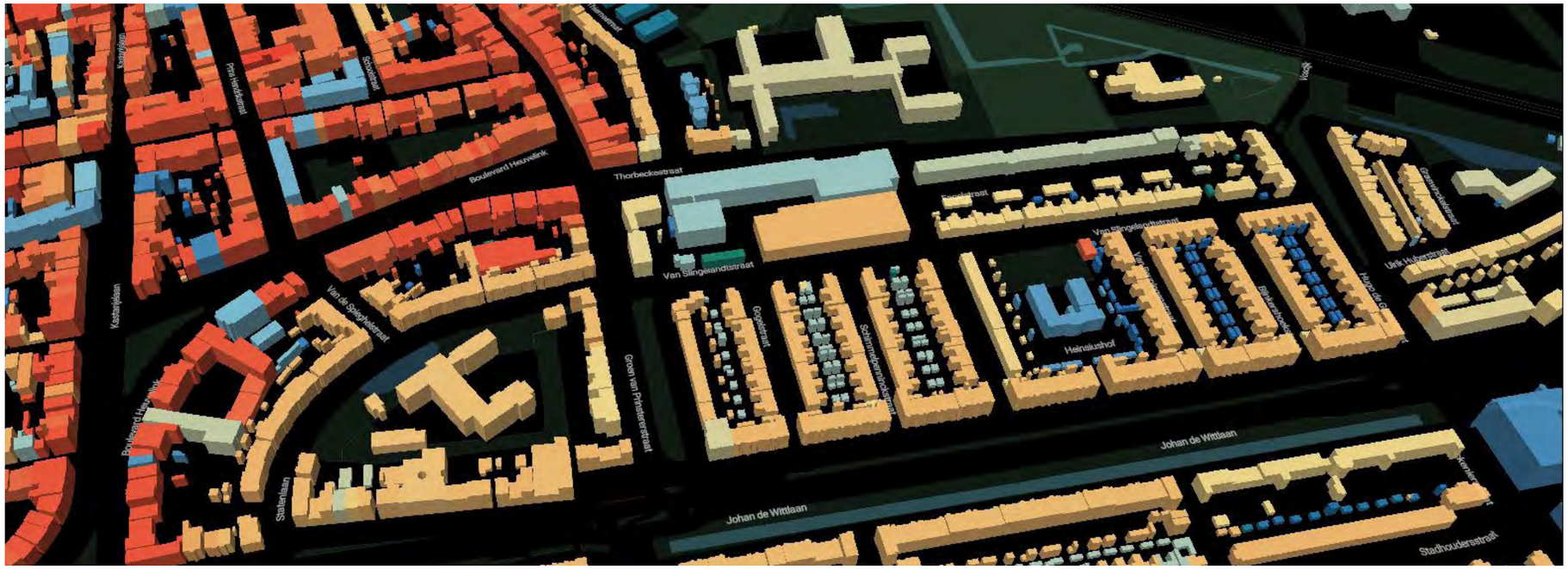
Zowel het Spijkerkwartier als het Statenkwartier hebben een heel eigen karakter. Het gebied rondom de Thorbeckestraat heeft een minder sterke samenhang met grotere open ruimtes en variaties in functies.
In de afgelopen decennia zijn er weinig wijzigingen in de ruimtelijke structuur geweest.

1900 **1960** **2020**

Bouwperiode
bron:https://parallel.co.uk/netherlands

2020
2015
2000
1975
1950
1925

1900
1850
1800
1750
1700 of eerder
niet bekend

Beleidsambities

Op de overgang van twee buurten

Hieronder zijn de beleidsambities van de gemeente Arnhem die relevant zijn voor de ontwikkeling van de Thorbeckestraat beknopt weergegeven.

Ruimtelijke structuur

De structuurvisie 'Arnhem 2020 - doorkijk 2040' vormt het kader voor ruimtelijke ontwikkeling op stedelijk niveau voor de lange termijn. De structuurvisie stelt dat nieuwe ontwikkelingen moeten voortbouwen op de karakteristieken van de ruimtelijke milieus. Het plangebied ligt op de overgang van twee ruimtelijke milieus:

- het Spijkerkwartier als "stad van stratenplan en bouwblok 1880-1905": stedelijke blokken met tuindoorzichten, herenhuizen of boven- en benedenwoningen, ruime groene opzet;
- het Statenkwartier als "stad van tuinwijk en landschap 1930-1940": recht stratenpatroon, woningen in rijen of open bouwblokken, bijzondere voorzieningen, architectuur geworteld in traditioneel vakmanschap (terughoudend, rode bakstenen en kappen).

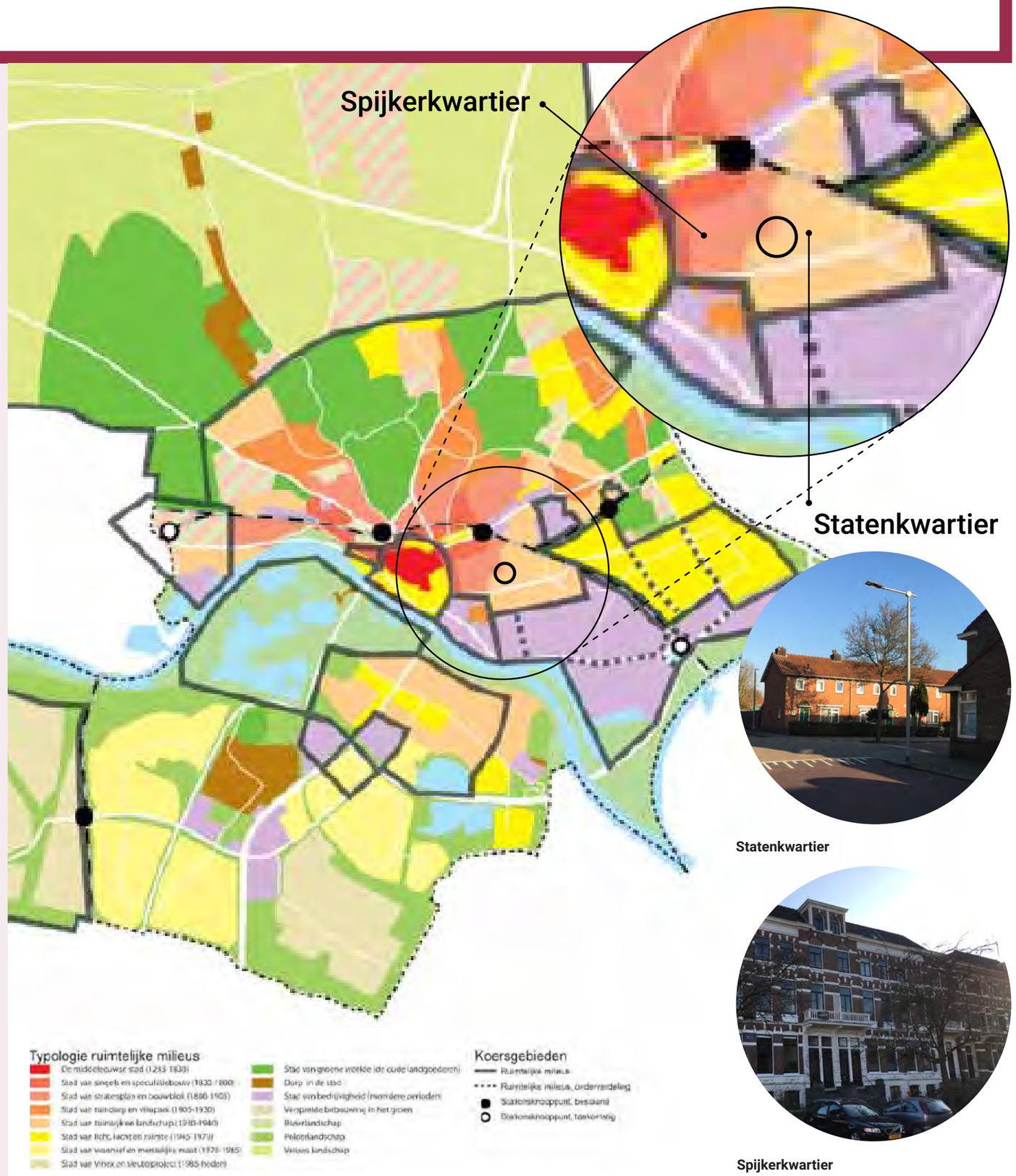
In het kader van de nog op te stellen omgevingsvisie is recent de Waardenatlas, het DNA van Arnhem opgesteld. Deze beschrijft het
Statenkwartier als stad van tuindorp; herkenbaarheid en herhaling zijn karakteristieke elementen. Spijkerkwartier is ook in de Waardenatlas opgenomen als een chique buurt met brede straten en witte herenhuizen als onderdeel van het uitbreidingsplan van Heuvelink uit 1853. In de Tweede Wereldoorlog is Arnhem zwaar beschadigd. Het duurt tot de jaren '70 voor het Spijkerkwartier wordt hersteld. De openbare ruimte in het Spijkerkwartier is pas recent in het kader van het project Buiten Gewoon Beter op niveau gebracht, passend bij het karakter van de buurt.

Wonen

Voor het wonen in Arnhem heeft de gemeente vier belangrijke pijlers benoemd in de Arnhemse woonprincipes 2025:

- duurzaam betaalbaar; er is veel behoefte aan sociale huurwoningen;
- levensloopgeschikt wonen; mensen kunnen een woning vinden in een omgeving waar zij zich thuis voelen, ook wanneer er behoefte is aan zorg en ondersteuning;
- aantrekkelijke woonstad; Arnhem biedt bijzondere woonmilieus, nieuwe woonconcepten en woonmilieus voor midden- en hogere inkomens;
- wijken met identiteit; de identiteit wordt versterkt en de verscheidenheid binnen wijken wordt vergroot.

Voor de ontwikkeling van de Thorbeckestraat geldt daarbij dat het van belang is om een mix aan woningtypes (variëren van goedkoop tot duur) te realiseren met de nadruk op levensloopbestendige woningen/ appartementen.
Arnhem gaat, nog meer dan nu al gebeurt, inzetten op het realiseren van extra woningen in Arnhem.
Om tot deze woningen te komen heeft de gemeenteraad van Arnhem het 'Plan van Aanpak: Woningbouwontwikkeling' vastgesteld. Ook is er een Woondeal gesloten tussen alle gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen, de provincie Gelderland en het Rijk. De Woondeal bevat afspraken over thema's die voor de hele regio van belang zijn. Die gaan vooral over de woningbouw en het versnellen daarvan, maar ook over de betaalbaarheid van de woningen; hoe de woningbouw zo circulair mogelijk kan; hoe de leefomgeving groen wordt gehouden; en hoe de leefomgeving wordt verbeterd. In de woondeal is onder meer afgespro¬ken dat er tot 2040 in de regio van Arnhem en Nijmegen 50.000-60.000 woningen gebouwd gaan worden, en dat er vooral wordt ingezet op betaalbare woningen.
In het Plan van Aanpak: Woningbouwontwikkeling is vastgelegd dat in Arnhem minimaal 30% van de nieuwe woningen een sociale huurwoning dient te zijn. Woningcorporaties zijn 'premium partner' voor de realisatie van deze sociale huurwoningen en dienen dus betrokken te worden bij toevoegingen van woningen in dit segment. Dit om te zorgen dat sociale huurwoningen ook echt bij de doelgroep terechtkomen, en om de doorstromingsopgaven vorm te geven, dienen de plannen ook daadwerkelijk te worden gevormd met een corporatie.

Statenkwartier

Spijkerkwartier

Beleidsambities

Op de overgang van twee buurten

Economie
Het is wenselijk om meerdere functies op de locatie te huisvesten dan wonen alleen. In Arnhem zijn met name creatieve industrie, kleinschalige maatschappelijke- en zorgvoorzieningen (bijv. tandartsen) en sport op zoek naar geschikte ruimtes.

Verkeer en parkeren
Het is van belang om de verschuiving in activiteiten rondom mobiliteit goed te onderzoeken en een goede plek te geven. De activiteiten van de school stoppen, maar daar komen andere verkeersbewegingen en behoefte aan parkeerplaatsen voor in de plaats.
Bij een herontwikkeling dient aandacht te zijn voor inrichting van straatprofielen volgens Duurzaam Veilig.
Ten aanzien van het aantal parkeerplaatsen moet voldaan worden aan de Nota Parkeernormen. Anno 2020 is een nieuwe nota parkeernormen in voorbereiding waarin nadrukkelijk aandacht zal zijn voor duurzame mobiliteit (E-laad infrastructuur voor auto's en fietsen en deelauto's). Daarom is het bij een uit te werken ontwikkelingsplan van belang dat de huidige situatie goed in beeld wordt gebracht en de ontwikkeling voorziet in voldoende parkeerplaatsen.

Groen
Uit de Groenvisie blijkt dat het aanwezige groen in het plangebied geen deel uitmaakt van de hoofdgroenstructuur. Het is van belang dat er een boombewust ontwerp wordt gemaakt. Dit houdt in dat bij nieuwe ontwikkelingen bomen vooraf geïnventariseerd en gewaardeerd worden, waarna er keuzes in behoud, kap en aanplant kunnen worden meegenomen en onderbouwd. De bomeninventarisatie is uitgevoerd in januari 2020. De resultaten zijn weergegeven op pagina 13.

Ecologie en natuurinclusief bouwen
Een natuurinclusieve ontwikkeling is voor de gemeente Arnhem het uitgangspunt met als doelstelling de biodiversiteit te vergroten. Binnen de woondeal Arnhem-Nijmegen zijn hierover ook afspraken gemaakt. Zowel in de bebouwing als in de openbare ruimte kunnen diverse maatregelen bijdragen aan het versterken van de biodiversiteit en het natuur-inclusieve karakter van het plan. Daarbij valt te denken aan inheemse vegetatie (bomen, struiken, kruiden), het inbouwen van nestvoorzieningen en het toepassen van groene daken en gevels. (Zie ook Biodiversiteitsagenda Arnhem 2021 – 2025.)
Inzicht in de huidige natuurwaarden zorgt voor een goed vertrekpunt voor een natuurinclusieve ontwikkeling. In februari 2020 is er een quickscan natuur uitgevoerd. Hieruit is gebleken dat nader onderzoek naar gebouwbewonende vleermuizen noodzakelijk is. Dit onderzoek is in 2020 uitgevoerd en er is gebleken dat er paarverblijfplaatsen van de gewone en ruige dwergvleermuis aanwezig zijn in het plangebied. Bij de verdere uitwerking van de plannen zullen dan ook mitigerende maatregelen én een ontheffing Wet Natuurbescherming noodzakelijk zijn.

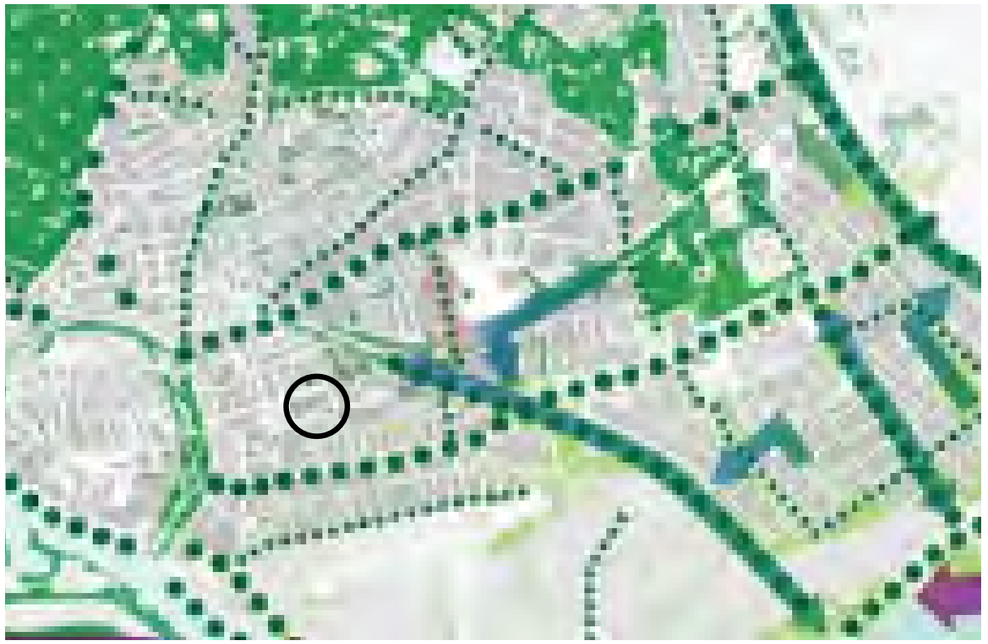
Klimaatadaptatie & water
In de recent gepubliceerde Strategie Klimaatadaptatie Arnhem 2020-2030 stelt de gemeente een klimaattoets bij gebiedsontwikkeling verplicht. Er dient zo weinig mogelijk verharding te worden toegepast en veel ruimte te zijn voor groen en (schaduwgevende) bomen om opwarming tegen te gaan. Dit beperkt hittestress en zorg ervoor dat water makkelijk de bodem in kan zakken. Voldoende ruimte voor waterberging om hevige buien te kunnen opvangen is van belang.
In de v. Slingelandtstraat is het grondwaterpeil een aandachtspunt. Er ligt een kans om met de waterberging optimaal gebruik te maken van het hoogteverschil tussen de Thorbeckestraat en de v. Slingelandtstraat. Het uitgangspunt is dat het hemelwater op eigen terrein verwerkt wordt.

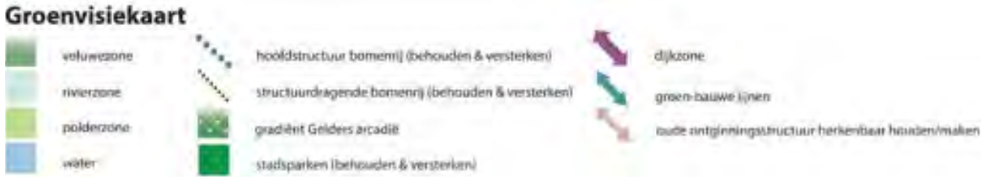
Circulariteit en duurzame energie
In de woondeal is vastgelegd dat in toenemende mate gebruikt gemaakt dient te worden van circulaire bouwmaterialen. Nieuwe woningen zijn aardgasvrij, zeer energiezuining en maken gebruiken van duurzame energiebronnen. Nieuwbouwwoningen moeten bovendien voor minstens 25 procent circulair zijn, vanaf 2030 minimaal 50 procent en vanaf 2050 geheel circulair.

Omgevingskwaliteit
Vanuit milieuoogpunt zijn er geen belemmeringen om woningen te ontwikkelen op de Thorbeckestraat. Wel zal er in het kader van de bestemmingsplanprocedure een akoestisch onderzoek nodig zijn naar wegverkeerslawaai. Een onderzoek naar inrichtingslawaai als gevolg van de nabijgelegen kerk en school is reeds uitgevoerd, omdat dit mogelijk van invloed is op de ontwikkelmogelijkheden.

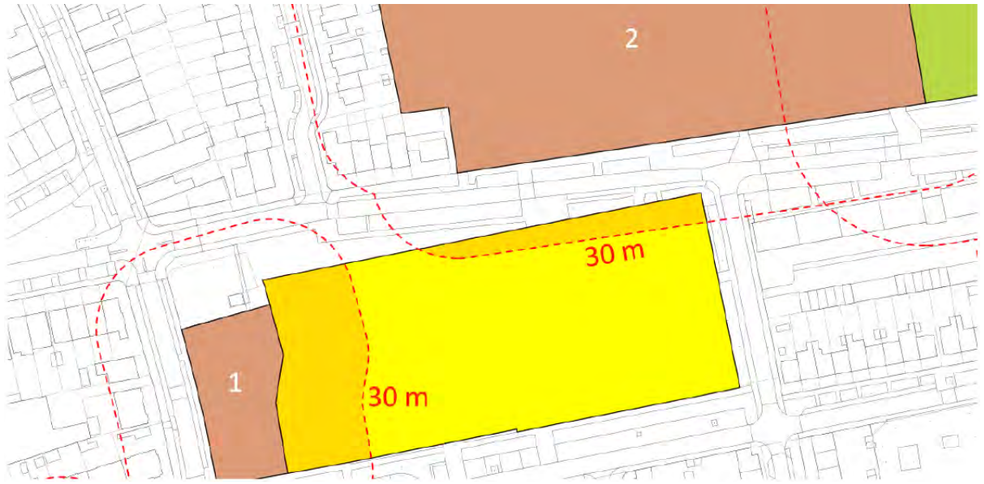
Bodem
Vanuit het aspect bodemkwaliteit geldt dat de Thorbeckestraat op de rand van voormalige stort/ophooglaag van de Thorbeckestraat/ Graswinkelstraat ligt. In het kader van een bestemmingsplanswijziging zal hier nader onderzoek naar gedaan moeten worden.

Archeologie
De maatregelenkaart geeft aan dat de verwachting hier laag is en daarom geldt de archeologische onderzoeksplicht vanaf 2000m² en dieper dan 40cm -maaiveld. Indien de plannen de verstoringsgrens overschrijden moet voorafgaand aan de verstorende bodemactiviteiten archeologisch vooronderzoek uitgevoerd worden.

Uitsnede groenvisiekaart

Richtafstanden voor geluid van kerk (1) en het Stedelijk Gymnasium (2). Deze contouren vallen gedeeltelijk over het plangebied (bron: quickscan bedrijven en milieuzonering Thorbeckestraat, SAB).

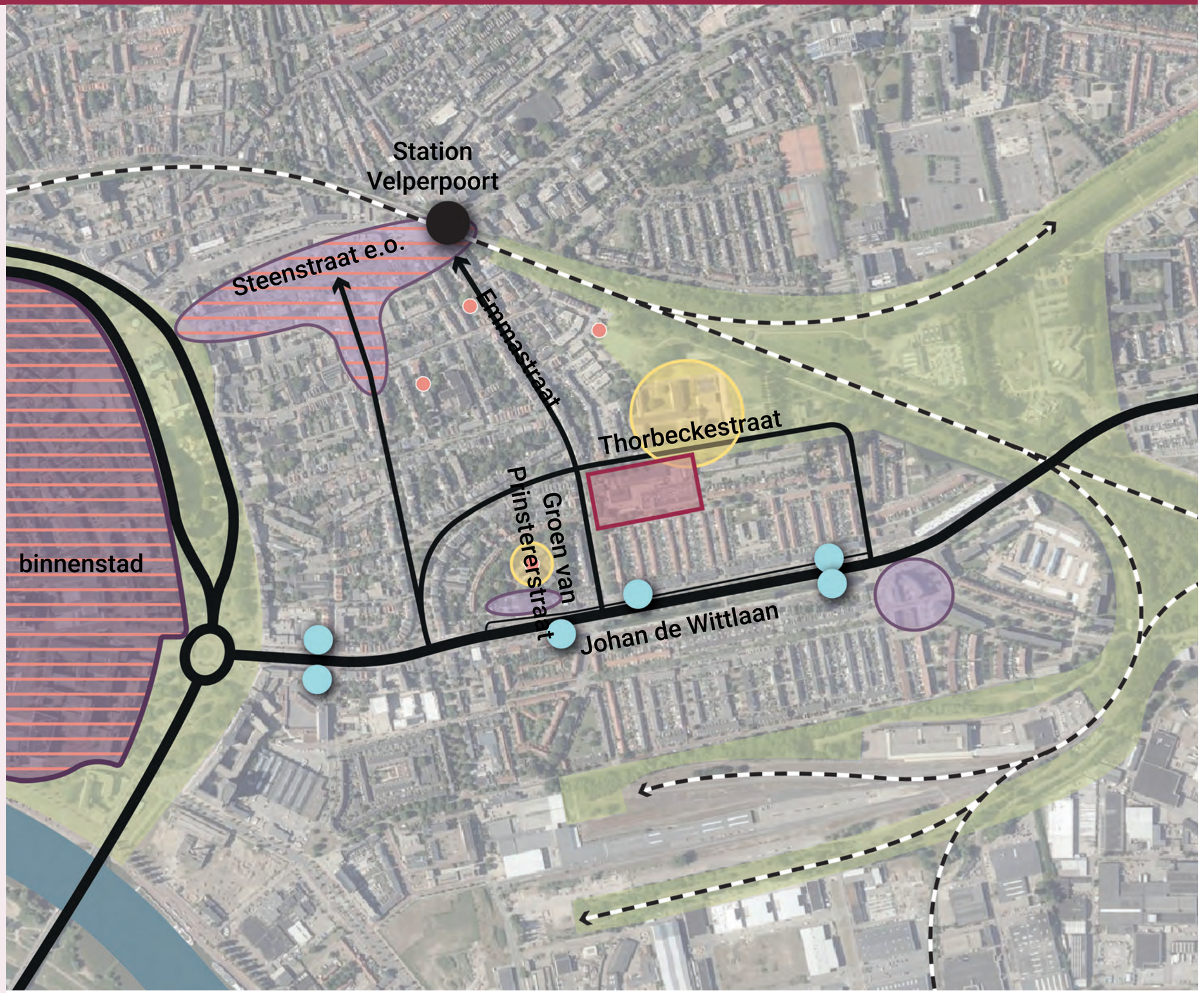
Ruimtelijke kenmerken

Functies en twee verschillende buurten

De Johan de Wittlaan is een belangrijke radiaal in Arnhem richting de binnenstad. Vanaf de Johan de Wittlaan is de Groen van Prinsterenstraat / Emmastraat een belangrijke ontsluiting voor zowel het Spijkerkwartier als het Statenkwartier. Ook de brede Thorbeckestraat is een belangrijke ontsluiting in de buurt en sluit (in één richting) weer aan op de Johan de Wittlaan.
Dit maakt dat de Thorbeckestraat en Groen van Prinsterenstraat belangrijke assen op buurtniveau zijn. De Fagelstraat en v. Slingelandtstraat die ook grenzen aan het plangebied zijn van onderschikt belang.

Station Velperpoort en bushaltes aan de Johan de Wittlaan maken dat de locatie goed bereikbaar is per openbaar vervoer. Winkelvoorzieningen concentreren zich rond de Steenstraat en kleinere clusters rond de Johan de Wittlaan. Ook de binnenstad is nabij.
Diverse (maatschappelijke) voorzieningen zijn in de omgeving van het plangebied aanwezig.

Het plangebied ligt op de grens van betaald parkeren; ten zuiden van de Thorbeckestraat is het gratis parkeren, in het westelijk deel van de Thorbeckestraat en Spijkerkwartier is het betaald parkeren. Dit houdt in dat er in het Statenkwartier een hoge parkeerdruk wordt ervaren, terwijl dit aan de noord-westkant in mindere mate het geval is.

winkels

horeca

winkels
en horeca

maatschappelijke
voorzieningen

bushalte

plangebied

Ruimtelijke kenmerken

Schakel tussen de wijken

Spijkerkwartier en Statenkwartier hebben elk een eigen sfeer en identiteit. Het Spijkerkwartier is een rijks beschermd stadsgezicht. Kenmerkend is de planmatige opzet en het beeld van aaneengeschakelde herenhuizen (met souterains) en verborgen binnentuinen.

Binnen Statenkwartier hebben de buurten ten noorden en zuiden van de locatie een heel eigen sfeer en opzet. De buurt tussen van v. Slingelandtstraat en de Johan de Wittlaan kent een rechte opzet met repetitie van eenvoudige woningblokken en een duidelijk stevigere bebouwingswand aan de Johan de Wittlaan. Opvallend is dat de bouwblokken aan de v. Slingelandtstraat geopend zijn en hier een vrij anoniem beeld aanwezig is met alleen maar “zijkanten”, bergingen en tuinmuren.
Het gebied ten noorden van de Thorbeckestraat valt te karakteriseren als losse bebouwing in een groene omgeving. Het gymnasium is daar een mooi voorbeeld van. Tussen deze bebouwing in het groen en het Spijkerkwartier liggen nog woningen rond de C.A. Thiemestraat die uit kleine clusters bestaan en in verschillende periodes gebouwd zijn.
Het plangebied vormt een overgangszone tussen het Spijkerkwartier en het Statenkwartier en heeft in de huidige situatie een heel eigen identiteit met de zakelijke schoolarchitectuur uit de jaren ‘60.
Ook de kerken liggen in deze overgangszone. De kerken oriënteren zich nadrukkelijk op de Groen van Prinsterensraat.

Spijkerkwartier

Spijkerkwartier

C.A. Thiemestraat

Stedelijk Gymnasium: losse bebouwing in het groen

Statenkwartier

Rijn IJssel

Thorbeckestraat

schil als overgangszone

Anonieme gevels aan de v. Slingelandtstraat

Ruimtelijke kenmerken

karakteristieke laanbomen en hoogteverschillen

Bomen

Van alle bomen op en direct rond de locatie zijn de locaties ingemeten en zijn de types, kwaliteit en levensverwachting bepaald.
Langs de Thorbeckestraat staan grote, karakteristieke Canadese Populieren met een goede levensverwachting. Langs de v. Slingelandtstraat staan een aantal behoudenswaardige paardenkastanjes, een enkele is vanwege een slechte conditie niet behoudenswaardig of is vanwege de kleine omvang kap en herplant te overwegen. Dat laatste geldt ook voor de Zweedse Meelbessen aan de Fagelstraat en het hulstbosje ten noorden van de kerk.

Voor de behoudenswaardige bomen geldt dat deze bij de ontwikkeling behouden dienen te blijven. Voor de bomen waarbij kap en herplant te overwegen valt geldt dat als deze als gevolg van de ontwikkeling dienen te worden gekapt dat zij elders binnen het plangebied dienen te worden herplant.

- witte paardenkastanje (Aesculus hippocastanum)
- haagbeuk (Carpinus betulus)
- gewone es (Fraxinus excelsior)
- gewone hulst (Ilex aquifolium)
- gewone plataan (Platanus hispanica)
- Canadapopulier (Populus canadensis)
- Zweedse meelbes (Sorbus intermedia)
- moeraseik (Quercus palustris)
- niet behoudenswaardig (boom in slechte/zeer slechte conditie)
- kap/herplant te overwegen (stamomtrek < 30 cm of boomhoogte < 12 m)
- boom in de omgeving (niet ingemeten)

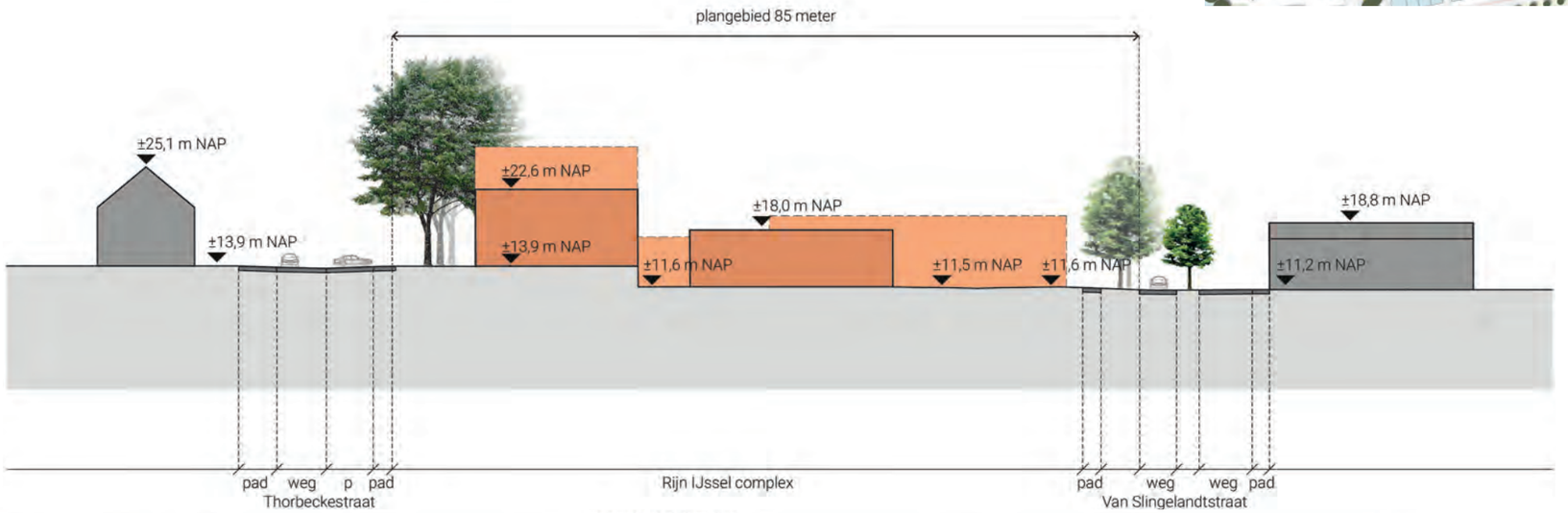
Ruimtelijke kenmerken
Doorsneden huidige situatie

Hoogten
Binnen het plangebied zijn aanzienlijke hooteverschillen in het maaiveld aanwezig. De Thorbeckestraat ligt circa 3 meter hoger dan de v. Slingelandtstraat. In de doorsneden hiernaast zijn de hoogtes van de bestaande bebouwing en bomen zo goed mogelijk weergegeven. Er is duidelijk te zien dat de Thorbeckestraat een veel breder profiel, hogere bebouwing en forsere bomen heeft dan bijvoorbeeld de v. Slingelandtstraat.

In doorsnede B is het langgerekte gebouw van Rijn IJssel aan de Thorbeckestraat goed te zien.
Tussen de Groen van Prinstererstraat en de Fagelstraat vormt het gebouw van Rijn IJssel samen met de kerken een vrij groot complex.

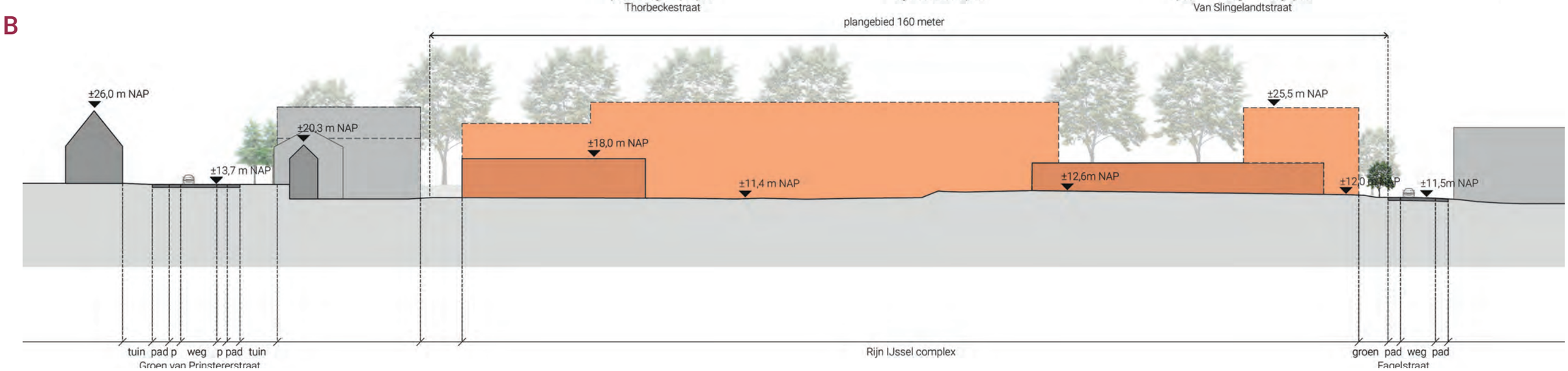

A

5 m 10 m 20 m 30 m 40 m 50 m

B

Resultaten ‘Goede Buur’

Belangen van de buurt

Tijdens de verschillende bijeenkomsten met de omwonenden zijn een aantal belangen steeds naar voren gekomen:

Verbinding tussen buurten
Zorg voor een verbinding tussen het Spijkerkwartier en het Statenkwartier. Deze verbinding betekent niet alleen een fysieke verbinding tussen de buurten, maar heeft ook betrekking op de wens om het sociale leven een impuls te geven en mogelijkheden om elkaar te ontmoeten te vergroten. Daarbij geldt tevens het belang om de wensen en ideeën van zowel het Statenkwartier als het Spijkerkwartier een plek te geven op de Thorbeckestraat, zodat beide buurten zich hierin kunnen herkennen. De locatie vormt dan ook een belangrijk sleutelstuk om verbinding te realiseren.

Wonen voor iedereen
Er is behoefte aan een mix van woningtypes voor met name starters en senioren. Daarbij is zowel behoefte aan (veel) goedkope levensloopbestendige appartementen als ook middeldure en dure senioren appartementen. De omwonenden willen graag dat de ontwikkeling van het plangebied mogelijkheden biedt om binnen het Statenkwartier en Spijkerkwartier doorstroming mogelijk te maken: in de buurt blijven wonen en doorstromen van een grondgebonden woning naar een levensloopbestendig appartement. Kortom het belang van gedifferentieerd wonen is groot voor de buurt.

Voldoende parkeervoorzieningen
Het is van belang dat er voldoende parkeergelegenheid voor de bestaande woningen én de nieuwe ontwikkeling komt. De toe te voegen woningen mogen geen extra parkeerdruk veroorzaken in de buurt. De buurtbewoners hebben aangegeven dat het prettig is als de auto’s uit het zich geparkeerd kunnen worden, dit zou deels in het hoogteverschil van het terrein onder de gebouwen kunnen.

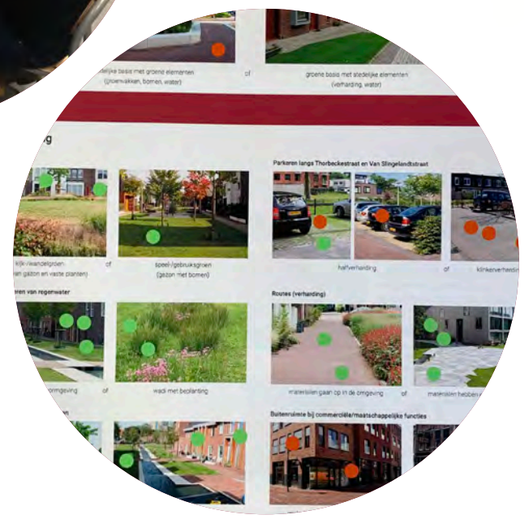
Groen en duurzaam
Het behouden en realiseren van groen en daarmee een aantrekkelijke woonomgeving is belangrijk. Binnentuinen en ontmoetingsplekken in het groen kunnen hieraan bijdragen. Ook vindt men het leuk als de hoogteverschillen duidelijk zichtbaar worden in het gebied. Daarnaast is het van belang om een duurzame ontwikkeling te realiseren met onder meer voldoende ruimte voor waterberging, energieopwekking etc.

Welke belangen spelen er wat u betreft bij de toekomstige ontwikkeling van deze plek?

Deze vraag is op 9 oktober 2019 tijdens de informatiebijeenkomst voor de buurt gesteld (21 respondenten hebben antwoorden gegeven).

Verbinding als uitgangspunt

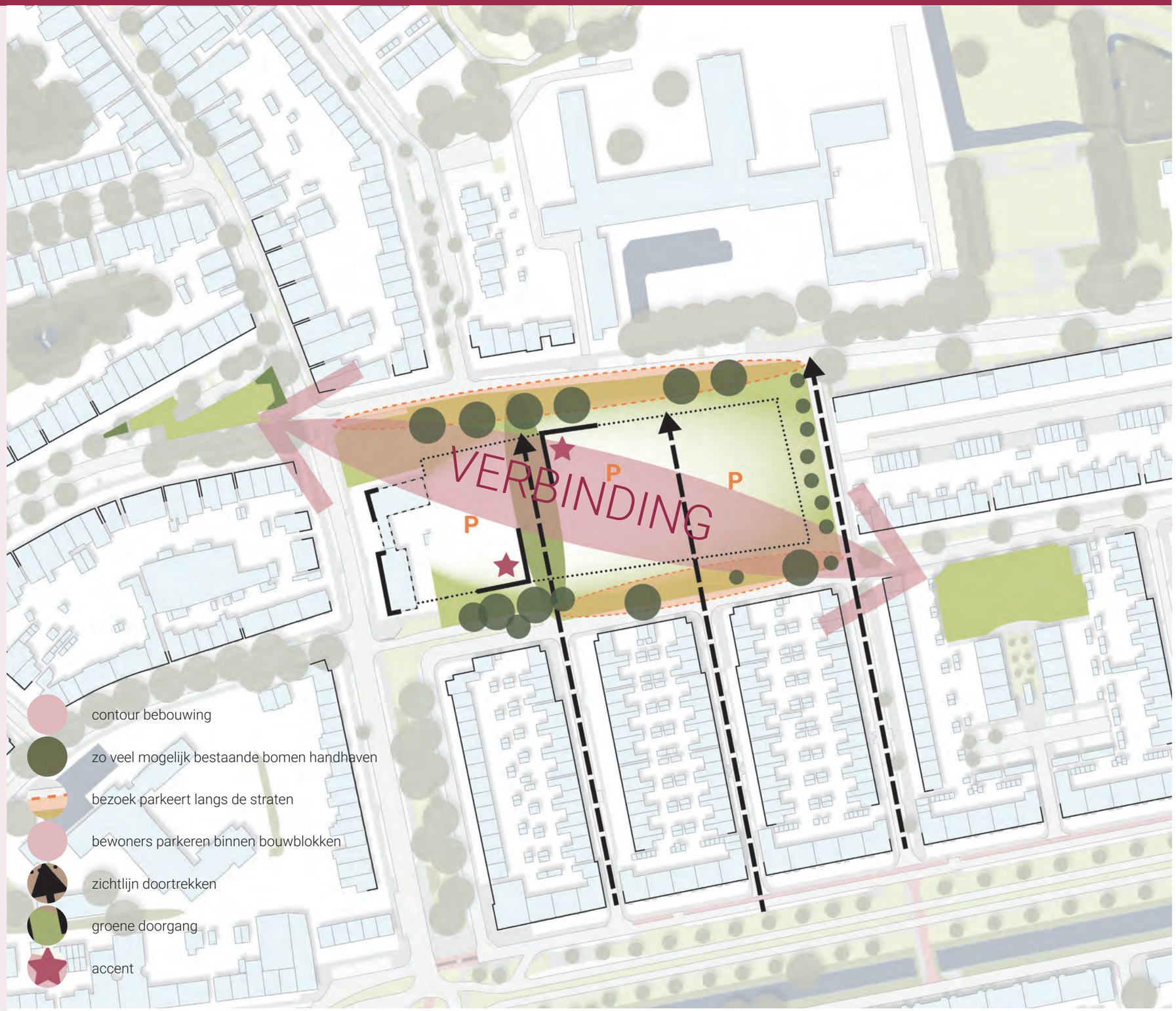
samenvattend: input en analyse

Bij de ontwikkeling van de Thorbeckestraat is het dé uitdaging om het vrij massieve schoolgebouw dat nu tussen de twee buurten in staat te vervangen door een aantrekkelijk en duurzaam complex dat juist verbindingen tussen het Spijkerkwartier en Statenkwartier stimuleert.
Het plangebied wordt in drie delen gedeeld door zichtlijnen in het verlengde van de straten vanuit het Statenkwartier te situeren.
Via de (bestaande) groenzones aan de Thorbeckestraat en de v. Slingelandtstraat ontstaat zo een fijnmazig netwerk van verbindingen. De nieuwe bouwblokken krijgen zo een schaal en maat die passend is bij de omgeving. De kerken behouden hun zelfstandige positie en uitstraling, de nieuwe ontwikkeling sluit hier zorgvuldig op aan.
Bewoners parkeren binnen de nieuwe bouwblokken, in de openbare ruimte is ruimte voor bezoekersparkeren. Te allen tijde dient er voldoende parkeergelegenheid voor de omgeving te zijn.
De verbindingen zijn autovrij en krijgen een eigen karakter.
De westelijke doorsteek krijgt in elk geval een groen karakter en wordt aan weerszijden geaccentueerd in de bebouwing.
Bestaande bomen in het gebied worden zoveel mogelijk behouden.
Het programma bestaat uit een mix aan woningtypes; voor starters en senioren, goedkoop en duur en er is ruimte voor (maatschappelijke) voorzieningen en ontmoetingsplekken.

Woningbouwambities

Ontwikkeling van woningbouw zal invulling geven aan de volgende doelstellingen uit de woondeal en het Plan van Aanpak: Woningbouwontwikkelingen.

- ontwikkeling van woningen in diverse segmenten. De locatie komt rond de jaarwisseling 2021-2022 beschikbaar voor herontwikkeling, met deze kadernota kan de nieuwe eigenaar voortvarend starten met de planvorming;
- minimaal 30% van het aantal woningen uitvoeren als sociale huur, de overige woningen als mix te ontwikkelen aansluitend op de behoefte;
- realisatie van een aantrekkelijk groene en klimaat adaptieve, duurzame woonlocatie;
- het project ‘Goede Buur’ is de start voor een sterke, toekomstbestendige en gemengde/gedifferentieerde buurt;
- huisvesting van ouderen uit de wijk waardoor doorstroming ontstaat, mensen in de wijk kunnen blijven wonen (sociale netwerk blijft in stand).
- De ontwikkelaar doet onderzoek naar de specifieke behoefte aan doorstroming binnen de wijk. De algemene wens moet worden vertaald naar concrete plannen. Inbreng vanuit de wijk zou hier richtinggevend moeten zijn.

Ontwikkelkader ‘Schakel tussen twee buurten’

Stedenbouwkundige randvoorwaarden

Het ontwikkelkader op deze pagina’s geeft de randvoorwaarden voor de ontwikkeling weer.

(Gesloten) bouwblokken

De ontwikkeling sluit aan op de **verkavelingsrichting** van de voormalige polder ‘t Broek. De zichtlijnen vanuit de straten vormen de basis voor de indeling.
Bij de uitwerking is het van belang dat de doorsteken sociaal veilig zijn en er geen achterstegen ontstaan. Dit vraagt bij de aansluiting op de kerken om een zorgvuldige uitwerking. De bebouwing bestaat uit **drie (gesloten) bouwblokken** waarbij aansluiting wordt gezocht op de rooilijnen in de omgeving. De positie van de rooilijnen wordt in het ontwerp bepaald. De bouwblokken bieden op nader te bepalen plekken verrassende **doorzichten op de binnentuinen** in de blokken.

Bouwhoogte (t.o.v. NAP)

Aan de Thorbeckestraat is een **maximale bouwhoogte tot 27m boven NAP** voorzien (circa 4 bouwlagen). Dit komt overeen met de huidige bouwhoogte. Aan de oostzijde mag dit één laag hoger (tot 30m boven NAP) zijn. De bouwhoogte loopt af naar de v. Slingelandtstraat. Hier is de bouwhoogte 20,5m boven NAP wat neer komt op circa drie lagen, een terugliggende vierde laag is mogelijk (setback). De profielen op de volgende pagina laten de hoogtes zien.

Accenten

In de bebouwing zijn **architectonische accenten** mogelijk om de groene verbinding te verbijzonderen. Dit kan door de **bebouwing naar voren te situeren** of een verbijzondering in gevel en/of dak toe te passen en doordat de rooilijn van het westelijke bouwblok de hoek van het middelste blok zichtbaar laat.

Programma

Een **mix van woningen** met de nadruk op woningen voor starters en senioren. De ambitie is om zoveel mogelijk appartementen levensloopbestendig te maken.

- minimaal 30% sociale huur
- minimaal 50% middelduur/duur koop/huur

In de plint aan de Thorbeckestraat is een zoekgebied aangegeven waarin **ruimte voor creatieve industrie, maatschappelijke- en zorgvoorzieningen en/of wonen** gerealiseerd kan worden. Daarvoor is de plint aan deze zijde minimaal 3,5m hoog. Indien er een ‘huiskamer’voor de buurt komt, zal deze ook in de plint worden opgenomen. De invulling van de plint is afhankelijk van een nadere inventarisatie naar de behoefte door de toekomstige eigenaar. De plint is ook beschikbaar voor (bijzondere) woningen.

Groen en water

Een groot deel van de **bestaande bomen** dient behouden te blijven, een aantal bestaande bomen staat te dicht bij de huidige bebouwing naar huidige maatstaven. Middels een Boom Effect Analyse moeten de maatregelen voor behoud onderbouwd worden. De **groene wandelroute** krijgt een openbaar karakter waarin het hoogteverschil en waterberging zichtbaar gerealiseerd zijn.

Ontwikkelkader ‘Schakel tussen twee buurten’

Stedenbouwkundige randvoorwaarden

Parkeren

Er dienen voldoende parkeerplaatsen, deelauto’s en oplaadplekken en fietsenstallingen te worden gerealiseerd. De Nota parkeernormen van de gemeente Arnhem is daarbij leidend.

Ook een goede plek voor laden en lossen bij eventuele voorzieningen aan de Thorbeckestraat is van belang. Bij de verdere uitwerking moet aangetoond worden dat er **voldoende openbare parkeergelegenheid voor omwonenden beschikbaar** blijft.

- Alle **parkeerplaatsen voor bewoners** worden binnen de bouwblokken gerealiseerd. We gaan daarbij niet uit van een gesloten parkeergage.
- De **entrees** van deze parkeergelegenheid bevinden zich aan de Fagelstraat en v. Slingelandtstraat (locaties indicatief weergegeven).
- Alleen de **parkeerplaatsen voor bezoekers en eventuele voorzieningen** worden in de openbare ruimte gerealiseerd.

5 m 10 m 20 m 30 m 40 m 50 m

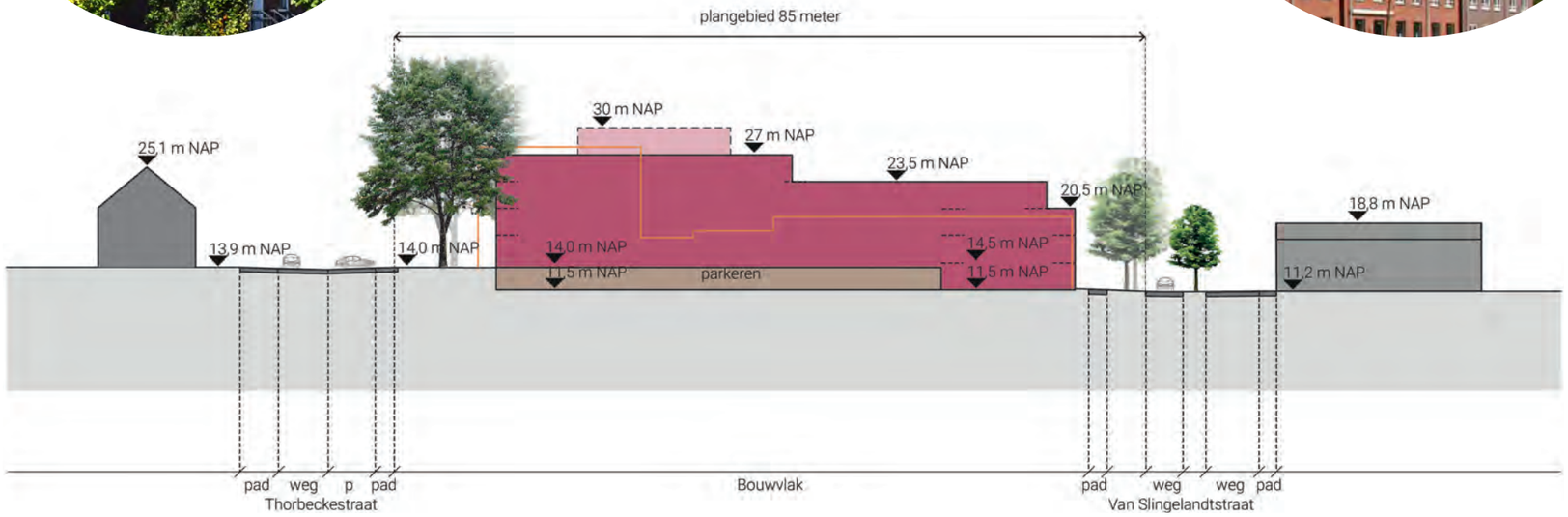
contour
huidige situatie

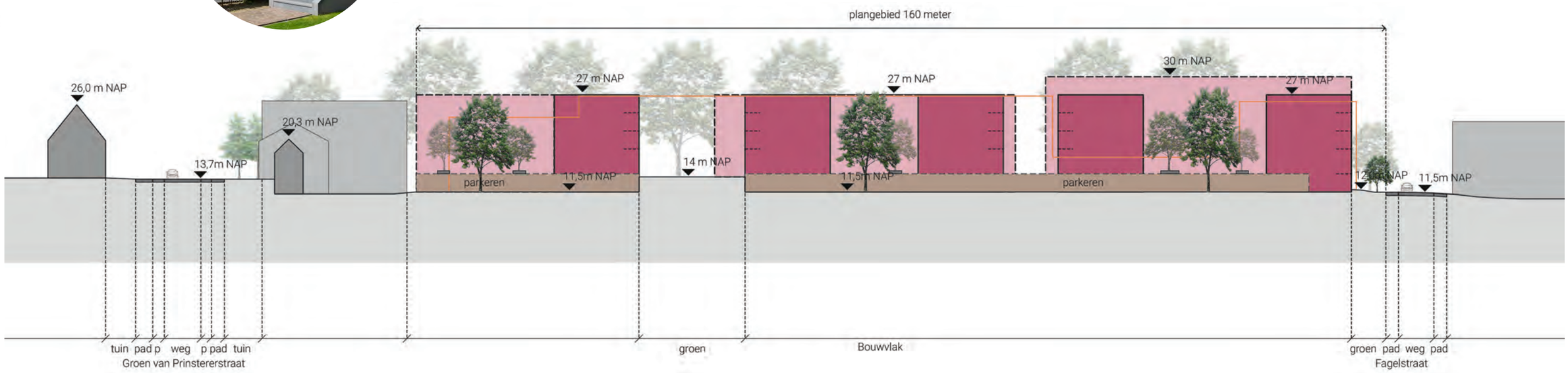

A

B

Sfeer en uitstraling

Algehele sfeer en identiteit

Stedelijk ensemble met sterke samenhang
In de beeldkwaliteit staat de herkenbaarheid van het ensemble als verbinding tussen de twee buurten voorop. Daarbij kan het complex aan de Thorbeckestraat wat meer inspelen op de karakteristieken van het Spijkerkwartier en aan de andere zijde meer op het Statenkwartier. Voorop staat echter een gevarieerd stedelijk ensemble dat ook als totaal duidelijk herkenbaar is. Volgens de buurt is de recente ontwikkkeling Avenue 1895 in Arnhem een goed voorbeeld.
Door te variëren in gevelindeling, materialisatie en zorgvuldige detaillering ontstaat voldoende afwisseling. De basis voor de gevels bestaat uit baksteen, aangevuld met andere materialen. Witte accenten zijn ook goed mogelijk.
Het benutten van het dakvlak voor duurzame energie (zonnepanelen) én waterberging (door middel van een groendak) draagt bij aan een duurzame ontwikkeling.
Het toepassen van lichte materialen en gevelgroen voorkomt opwarming. Het inbouwen van nestkasten in de gevel voor bijvoorbeeld vleermuizen draagt bij aan een natuurinclusieve ontwikkeling.

Stedelijk groen en water
De bebouwing wordt ingepast in een groen raamwerk met een strakke, stedelijke uitstraling. De auto's zijn grotendeels uit het zicht binnen de bouwblokken. Daardoor is er rond de bebouwing ruimte om elkaar te ontmoeten, te spelen en van een groene omgeving te genieten. Het verminderen van verharding en toepassen van groen en bomen draagt bij aan een klimaatadaptieve ontwikkeling (voorkomen hittestress en waterberging). Het water wordt zichtbaar afgevoerd in een stedelijk element als referentie naar de oude polder structuur én om de natuurlijke hoogteverschillen zichtbaar te maken. Zo wordt de Thorbeckestraat voor de nieuwe bewoners én de omgeving een prettige plek om te verblijven.

“Twee buurten samen laten komen in het groen”

“Graag veel groen, we hebben al zo veel bestrating”

Sfeer en uitstraling

Sfeergebied Thorbeckestraat

Aan de Thorbeckestraat ontstaat een stedelijke wand van vier bouwlagen. Hier is een indeling in panden (parcelering) met een wat statiger karakter goed denkbaar, waarbij het totale ensemble wel herkenbaar dient te blijven. De dakbeëindiging kan de indeling in panden versterken, maar is niet noodzakelijk.

Van groot belang is een zorgvuldige overgang van openbaar naar privé en de invulling van de plint. Indien er voorzieningen in de plint komen dan is een herkenbare plint met een open uitstraling van belang.
Indien er woningen op de begane grond komen, dan kan de overgang van openbaar gebied naar de woning vormgegeven worden door een stoepje of trapje waardoor er een ‘natuurlijke’ afstand tussen de bewoners en passanten ontstaat.

De groenzone aan de Thorbeckestraat blijft behouden. De Canadese Populieren blijven behouden en worden aangevuld met enkele nieuwe exemplaren.
De groenzone kan worden ingericht met een combinatie van gazon en vaste planten. Vaste planten zijn van belang voor insecten en vlinders (versterken biodiversiteit). Ook is er ruimte voor inheemse bomen en inheemse kruiden- en struikenlaag die belangrijk zijn voor de biodiversiteit. Veel vlinders en wilde bijen zijn afhankelijk van deze inheemse soorten. Meer structuur in de vegetatie geeft dekking aan egels en vogels.

De (bestaande) haaks parkeerplaatsen aan de Thorbeckestraat worden bij voorkeur uitgevoerd in waterpasserende bestrating of grasbetonstenen om de groene uitstraling te versterken.

“Passend bij de bouwstijl van de omgeving”

Sfeer en uitstraling

Sfeergebied van Slingelandtstraat

Aan de van Slingelandtstraat krijgt het stedelijke ensemble een wat eenvormigere uitstraling om de aansluiting met de architectuur van het Statenkwartier te maken. De variatie in de bebouwing is hier subtieler. De bebouwing is nadrukkelijk op de v. Slingelandtstraat georiënteerd om deze straat duidelijk een gezicht te geven.
De goothoogte ligt op maximaal drie lagen. Een eventuele vierde bouwlaag bevindt zich in een kap of in een teruggelegen laag (setback). De kapvorm is vrij.

Ook aan deze zijde is een zorgvuldige overgang van de openbare ruimte naar de woning (bijvoorbeeld door een stoepje of een vaste plantenbak) van belang.

Daarnaast bevinden de entrees voor de parkeervoorzieningen zich aan deze zijde. Deze entrees zijn zorgvuldig vormgegeven en meeontworpen in het totaalontwerp. De geparkeerde auto's worden zoveel mogelijk aan het zicht onttrokken. We gaan echter niet uit van een gesloten parkeergarage. Bovenop de parkeervoorzieningen worden deels daktuinen gerealiseerd. Bij de appartementen zijn dit collectieve tuinen voor de bewoners, bij stadwoningen kunnen dit ook privétuinen zijn. De collectieve tuinen krijgen een groene uitstraling met weinig verharding. Indien mogelijk worden bomen in de volle grond gesitueerd om de groene aanblik te versterken.

"Doorkijkjes naar groene binnentuinen/daktuinen"

"Parkeren zo veel mogelijk uit het zicht"

Sfeer en uitstraling

Sfeergebied groene doorsteek

De groene doorsteek is een belangrijke openbare ruimte in het plan. Dit is een fijne plek om een ommetje te maken, buurtbewoners te ontmoeten,in de zon te zitten of informeel te spelen. Tevens zal hier water opgevangen kunnen worden en afgevoerd worden richting de v. Slingelandtstraat. De ambitie is om deze waterberging en de hoogteverschillen zichtbaar te maken in de openbare ruimte. Water wordt afgekoppeld en geborgen op eigen terrein. Een (technisch) doordacht waterplan is daarvoor ook van belang.

Daarnaast is het belangrijk dat de openbare ruimtes sociaal veilig zijn. Dit begint met een goed ontwerp van de bebouwing (met voldoende interactie met de openbare ruimte). Ook is het van belang om de te smalle steegjes en verstopte hoekjes te voorkomen en de openbare ruimte in te richten met “robuuste” materialen.

Verharding is ondergeschikt aan het groen en het groen krijgt een stedelijke uitstraling. Bij de inrichting is er aandacht voor het versterken van de biodiversiteit, het gebruik van duurzame materialen en toekomstbestendige beplanting. Om de biodiversiteit te versterken is het van belang om ruimte te maken voor inheem kruidenrijk grasland met ecologisch maaibeheer en inheemse struiken.

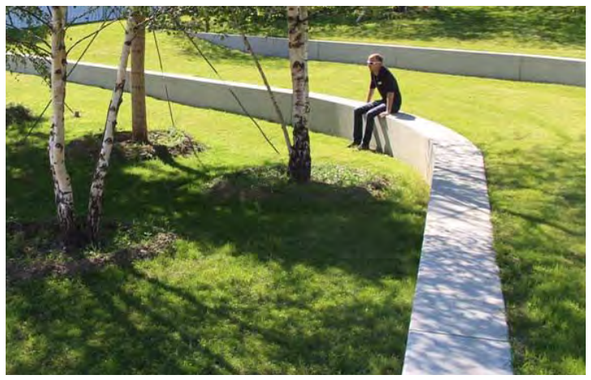

“Grote laanbomen aan de Thorbeckestraat behouden”

“zichtbaar water afvoeren met treden in de openbare ruimte”

Rijn IJssel
Thorbeckestraat Arnhem

Ontwikkelkader

‘Schakel tussen twee buurten’

12 04 2021

BIJLAGEN

Inhoud

Bijlagen ontwikkelkader Thorbeckestraat

1. Voorbeelduitwerking
2. Boominventarisatie Thorbeckestraat, Veluwestraat en Zijpendaalseweg d.d. 20 maart 2020
3. Quick scan natuur d.d. 18 februari 2020
4. Nader onderzoek natuur d.d. 19 oktober 2020
5. Quick scan bedrijven en milieuzonering d.d. 19 februari 2020
6. Quick scan externe veiligheid d.d. 20 mei 2020
7. Akoestisch onderzoek omgevingsgeluid d.d. 8 september 2020
8. Onderzoek stikstofdepositie (gebruiksfase) d.d. 25-5-2020
9. Verkennend bodemonderzoek Thorbeckestraat 6 te Arnhem d.d. 27 november 2018

1. Voorbeelduitwerking

Een mogelijke verbeelding van de toekomst

De voorbeelduitwerking laat een mogelijke uitwerking zien van een bouwplan binnen het ontwikkelkader.

In deze voorbeelduitwerking is er sprake van drie (semi) gesloten bouwblokken. Appartementen zijn hoofdzakelijk gesitueerd aan de Thorbeckestraat. Aan de v. Slingelandtstraat zijn stadswoningen gesitueerd met een privétuin bovenop het parkeerdek. Vanuit de verbindingen zijn er op enkele plekken doorzichten naar de collectieve binnentuinen bij de appartementen.

In de groene doorsteek vormt een getrapt waterelement* de blikvanger en maakt dit tot een aantrekkelijke ruimte om te verblijven of te wandelen. De hoogteverschillen zijn hier goed waarneembaar.
De oostelijke doorsteek heeft een intiemer en meer besloten karakter, waarbij de sociale veiligheid een belangrijk aandachtspunt blijft. Een trappartij aan de v. Slingelandtstraat geeft toegang tot het niveau van de Thorbeckestraat, waar aan de doorsteek enkele woningen rond een intiem binnenplein gesitueerd zijn.
Dit maakt het mogelijk om de parkeervoorziening van de twee oostelijke blokken te combineren wat de efficiëntie ten goede komt.

Het gehele plan krijgt een groen en autoluw karakter en de beeldbepalende bomen worden aangevuld met nieuwe bomen.

* Dit is een suggestie om invulling te geven aan de ambitie om water en hoogteverschillen zichtbaar te maken. Er is niet onderzocht of dit (technisch) uitvoerbaar is. Uitgangspunt is dat water afgekoppeld wordt en niet in een gemengd riool terecht komt.

1. Voorbeelduitwerking

Programma, bouwhoogtes, functies, principe plattegrond en parkeren

Wonen

In deze voorbeelduitwerking zijn circa 177 woningen* gerealiseerd:

- 31 rijwoningen
- 85 2- kamerappartement
- 61 3- kamerappartement
- 620m² voorzieningen (plint)

Parkeren

Bij dit beoogde programma zijn conform de huidige parkeernota van de gemeente Arnhem 224 parkeerplaatsen benodigd. In deze voorbeelduitwerking zijn 230 parkeerplaatsen gerealiseerd.

- 177 parkeerplaatsen bevinden zich binnen de bouwblokken (deels onder een dek)
- 53 parkeerplaatsen in de openbare ruimte aan de Thorbeckestraat en Fagelstraat
- Parkeerplaatsen aan de v. Slingelandtstraat blijven behouden voor de buurt.

** Het maximaal aantal te realiseren woningen is niet vastgelegd. Het ontwikkelkader geeft de randvoorwaarden waarbinnen de ontwikkeling kan plaatsvinden. Het aantal woningen is daarnaast ook afhankelijk van de woningtypes en woninggroottes.*

Principe plattegrond

appartement

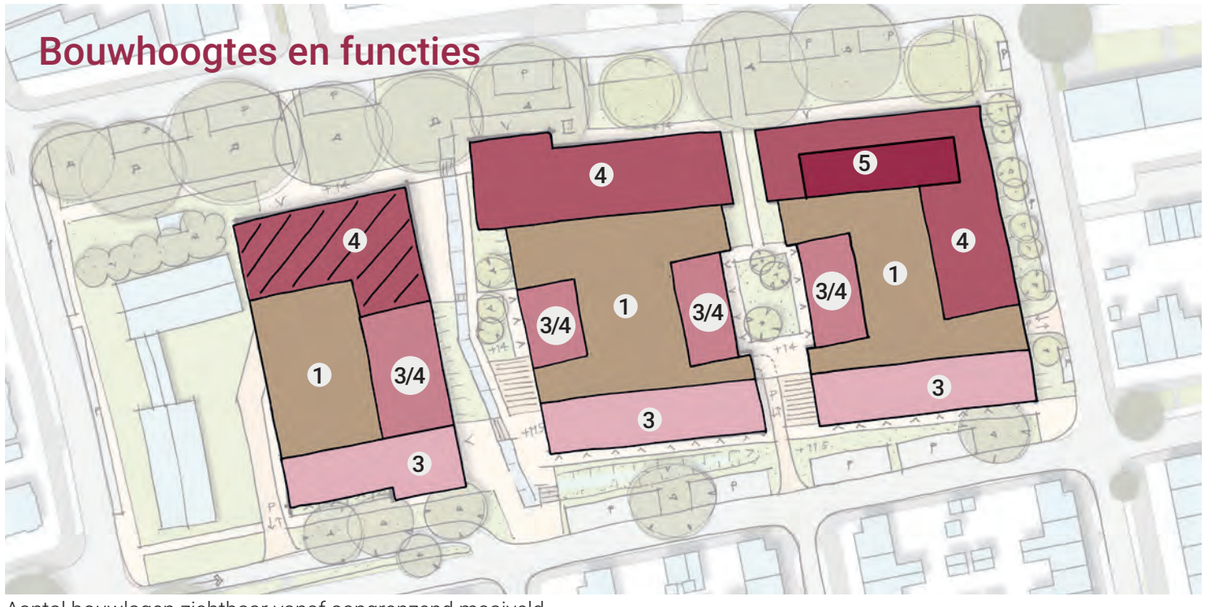
rijwoning

collectieve tuin op dek

privé tuin op dek

maatschappelijke functie op begane grond

Bouwhoogtes en functies

Aantal bouwlagen zichtbaar vanaf aangrenzend maaiveld

5 bouwlagen

4 bouwlagen

3 à 4 bouwlagen

3 bouwlagen

collectieve en privé tuinen op dek

maatschappelijke functie begane grond

Parkeren

stijgpunt appartementen

appartement

rijwoning

berging

parkeren bewoners

parkeren onder dek/woning

1. Voorbeelduitwerking

Doorsneden van de voorbeelduitwerking

Hieronder zijn de doorsneden behorende bij deze voorbeelduitwerking weergegeven. De oranje lijnen geven de maximale bouwhoogtes van het ontwikkelkader weer. Dit laat zien dat deze voorbeelduitwerking binnen de contouren van het ontwikkelkader mogelijk is.

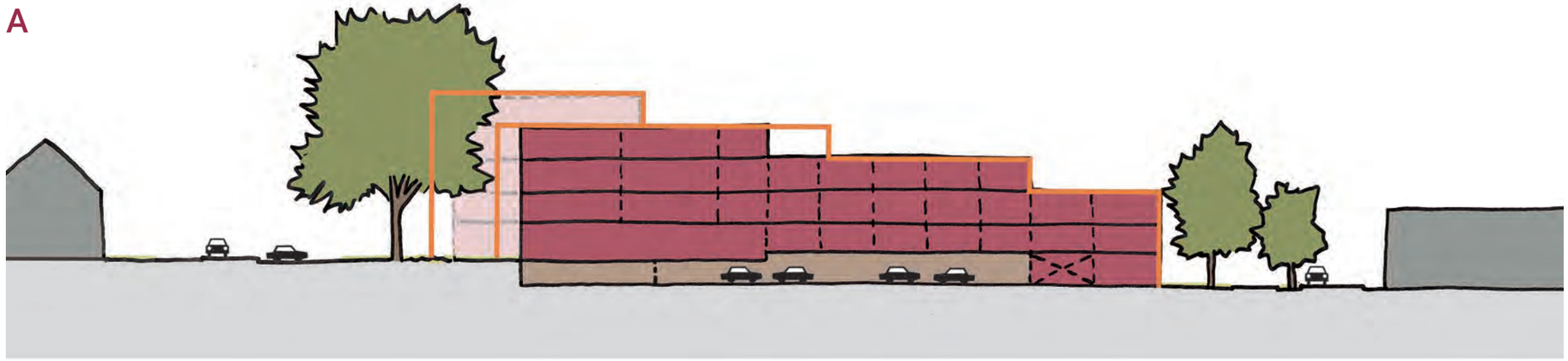

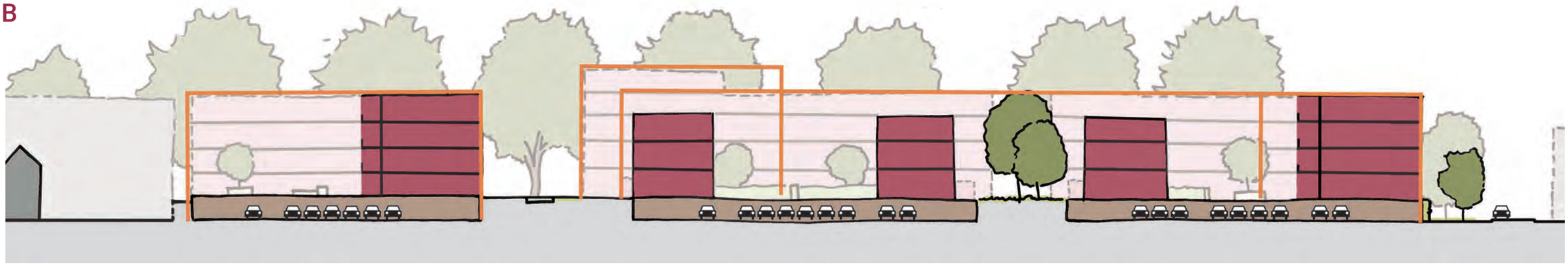
5 m 10 m 20 m 30 m 40 m

contour ontwikkelingskader

A

B

thorbecke kwartier

Stedenbouwkundig plan **Thorbeckekwartier Arnhem**

november 2023

Voorwoord

Voor u ligt het Stedenbouwkundig plan van de locatie Thorbeckekwartier. Dit plan is de verdere uitwerking van het ontwikkelkader 'Schakel tussen twee buurten' van 12 november 2021. Deze locatie wordt ontwikkeld door Thorbecke Ontwikkeling BV, een samenwerking tussen VanWonen BV en Reinbouw Vastgoed BV. Zij hebben samen met Sacon Architecten dit stedenbouwkundig plan uitgewerkt. Dit document dient als basis voor het omgevingsplan en de verdere planontwikkeling zoals het ontwerpen van het inrichtingsplan en de gebouwen.

De ontwikkeling van deze locatie draagt bij aan de grote woningbouw opgave die de gemeente Arnhem heeft. Doordat het Roc Rijn IJssel deze locatie heeft verlaten, ontstaat er ruimte voor circa 180 woningen op een binnenstedelijke locatie in de stad Arnhem. Het voorliggend document bestaat uit twee delen. In het eerste gedeelte wordt de aanleiding en het proces beschreven en hoe we tot dit stedenbouwkundig plan zijn gekomen. In het tweede gedeelte gaan we verder in op de specificieke thema's wonen, groen, mobiliteit, water en openbare ruimte.

Inhoud

1. Aanleiding en proces 3

2. Context plangebied 4

3. Stedenbouw

a. basiskaart ontwikkelkader 6

b. Van ontwikkelkader naar stedenbouwkundig plan 7

c. Basiskaart stedenbouwkundig plan 8

d. Omschrijving Stedenbouwkundig plan 9

e. Hoogtes 10

f. Dwarsprofielen 11

g. Gevelaanzichten 14

h. Entrees 15

4. Thema Wonen 16

5. Thema Groen

a. Overzicht Bestaande bomen – nieuwe bomen 17

b. Nieuwe bomen 18

c. Groene verbinding 19

d. Hoek Fagelstraat 20

e. Van Slingelandtstraat 21

f. Binnengebieden 22

g. Groene daken 23

6. Thema mobiliteit

a. Parkeerbehoefte 24

b. Parkeeroplossing 25

c. Auto toegankelijkheid 26

d. Hulpdiensten 27

e. Fietsen 28

7. Thema water 29

8. Thema openbare ruimte

a. Afval 30

b. Nuts 31

9. Samenvatting en hoe nu verder 32

Aanleiding en proces

Het RijnIJssel geeft al sinds lange tijd middelbaar beroepsonderwijs en educatie in de regio rond Arnhem. Het ROC Rijn IJssel heeft in 2016 een nieuw strategisch huisvestingsbeleid opgesteld. Hieruit is gebleken dat de locatie Thorbeckestraat niet meer voldoet aan de huidige huisvestigingseisen. Na overleg met de gemeente is besloten om deze locatie te verkopen. In nauwe samenwerking met de gemeente, Teams leefomgeving, wijkvertegenwoordiging en steun van "Steengoed Benutten" van de provincie het traject "Goede Buur" opgestart.

In een intensief participatieproces met betrokken buurtbewoners , gemeente en belanghebbenden is een Het Ontwikkelkader "Schakel tussen twee buurten" tot stand gekomen. Dit Ontwikkelkader is vastgesteld door het college van B&W (april 2021). In het ontwikkelkader "Schakel tussen twee buurten" zijn naast de relevante beleidsambities ook de randvoorwaarden voor een toekomstige ontwikkeling opgenomen. De buurtbewoners hebben nadrukkelijk uitgesproken in het proces betrokken te willen blijven.

De ontwikkelcombinatie Thorbecke BV, bestaande uit VanWonen BV en Reinbouw Vastgoed BV, heeft de kans gekregen om via een meervoudige aanbesteding de locatie te kopen. Thorbecke B.V. is vanaf 2021 gestart met het verder uitwerken van het ontwikkelkader naar een stedenbouwkundig plan.

Bij de ontwikkeling van dit stedenbouwkundig plan heeft Thorbecke B.V. het participatieproces verder voortgezet. Na een brede buurtbijeenkomst is er nieuwe klankbordgroep geformeerd, bestaande uit omwonenden van zowel het Spijkerkwartier als het Statenkwartier, welke in drie bijeenkomsten verder hebben meegedacht over stedenbouwkundige en landschappelijke uitwerking. Met de opmerkingen van de omwonenden in de klankbordgroep en inbreng van de ambtelijke afdelingen stedenbouw, wonen, groen, ecologie, water, parkeren, mobiliteit en openbare ruimte is een ontwikkelplan tot stand gekomen welke door partijen wordt gedragen.

klankbordgroep

Context plangebied

De voormalige locatie van het ROC Rijn IJssel college aan de Thorbeckestraat ligt aan de rand van het Statenkwartier en ten oosten van het stadscentrum van Arnhem. Aan de noordwestelijke zijde grenst het aan de buurt Spijkerkwartier.

Deze locatie bevindt zich op het snijvlak van twee buurten met elke hun eigen karakter. De invulling van dit gebied speelt een essentiële rol bij het bepalen van de relatie en overgang tussen deze twee buurten.

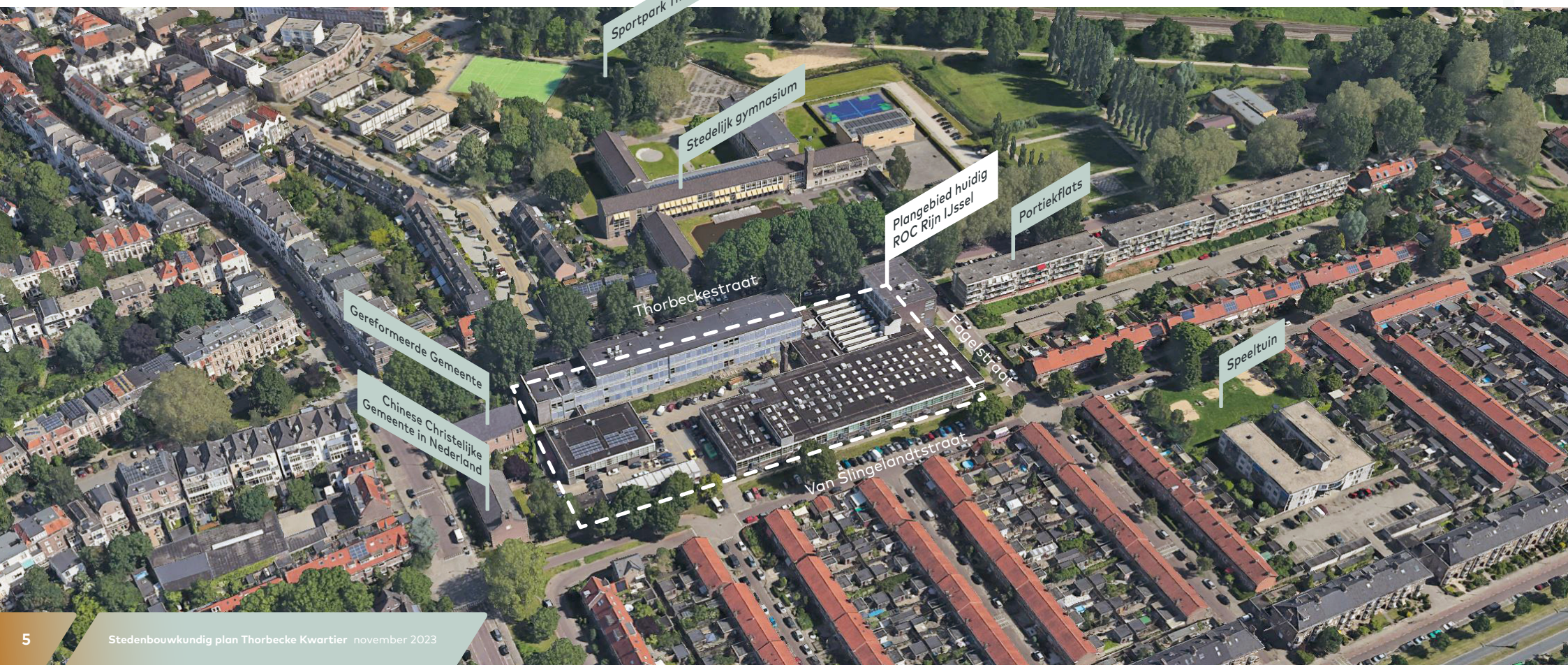
Context plangebied

De Thorbeckestraat is een belangrijke ontsluitingsweg voor de buurt en heeft een ruim profiel. De grote populieren bepalen samen met een ruim groen voorterrein bij het Stedelijk Gymnasium het beeld van deze straat. De portiekflats aan de oostzijde bestaan uit drie bouwlagen boven een plint. Aan de noordwestkant zijn individueel vormgegeven grondgebonden woningen.

De Van Slingelandtstraat, gelegen ten zuiden van het plangebied, grenst aan de ontwikkelde woonbuurt. Deze woningen zijn in eigendom van Vivare en worden verhuurd in het sociale segment. Aan de Van Slingelandtstraat vormen de koppen van de rijwoningen, schuurtjes en tuinmuren de straatwand. Langs het plangebied staan opvallende kastanjebomen, waartussen haaks geparkeerd kan worden. Op slechts 50 meter afstand van de locatie bevindt zich een speeltuin.

Aan de Fagelstraat is er eveneens geen woon-oriëntatie tegenover het plangebied. Hier bepalen kopgevels en zijtuinen het straatbeeld. . De straat loopt op naar de Thorbeckestraat en overbrugt een hoogteverschil van circa 2,5 meter.

Aan de westzijde en direct aangrenzend aan het plangebied bevinden zich twee kerken: De Gereformeerde Gemeente Arnhem en de Chinese Christelijke Gemeente in Nederland.

Basiskaart ontwikkelkader

Ten grondslag aan het stedenbouwkundig plan ligt het ontwikkelkader ‘Schakel tussen twee buurten’, van Rijn IJssel (12-04-2021).

Deze kaart is de basiskaart uit het ontwikkelkader, hierop staan de belangrijkste stedenbouwkundige uitgangspunten: bebouwingsstructuur, bouwvlakken, bouwhoogtes en de verbindingsroutes van beide buurten.

Ontwikkelkader 12-04-2021 SAB adviseurs

Van ontwikkelkader naar stedenbouwkundig plan

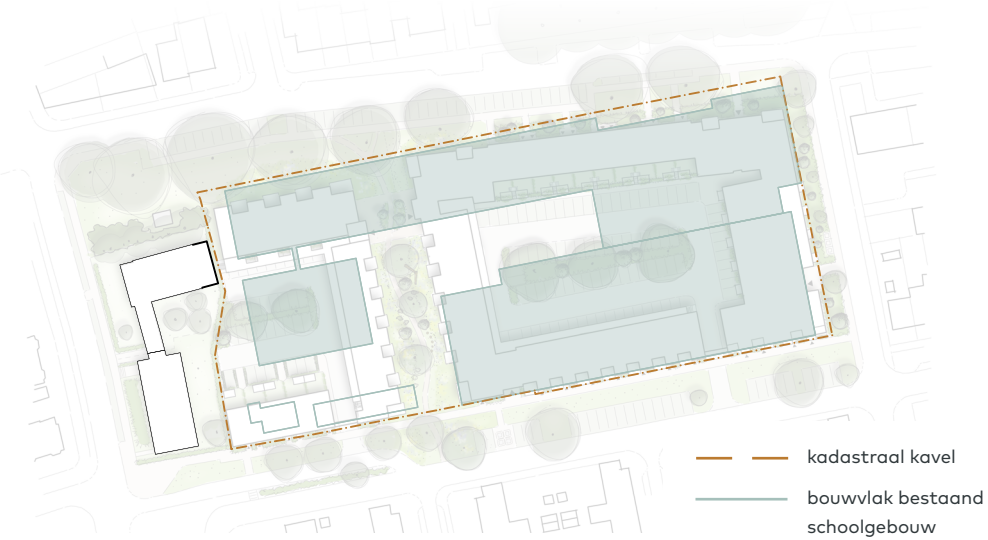
In het ontwikkelkader zijn de randvoorwaarden vastgelegd waarbinnen de ontwikkeling kan plaatsvinden. Het maximale aantal woningen is niet vastgesteld, maar afhankelijk van de diverse woningtypes en -groottes.

Om een goede verbinding tussen beide buurten te waarborgen, is in overleg met de klankbordgroep gekozen voor één centrale ruime doorsteek in het plan. De oorspronkelijke geplande tweede kleinere doorsteek met woningen in het binnengebied is vervallen, waardoor nu twee grote bouwblokken overblijven met een mix aan grondgebonden woningen en appartementen. In deze doorgang waarin het hoogteverschil tussen de Van Slingelandtstraat en de Thorbeckestraat wordt opgevangen, kan door deze verbrede doorsteek meer groen worden geïntegreerd. Dit maakt het mogelijk om een groot deel van het parkeren binnen deze bouwblokken te beter op te lossen.

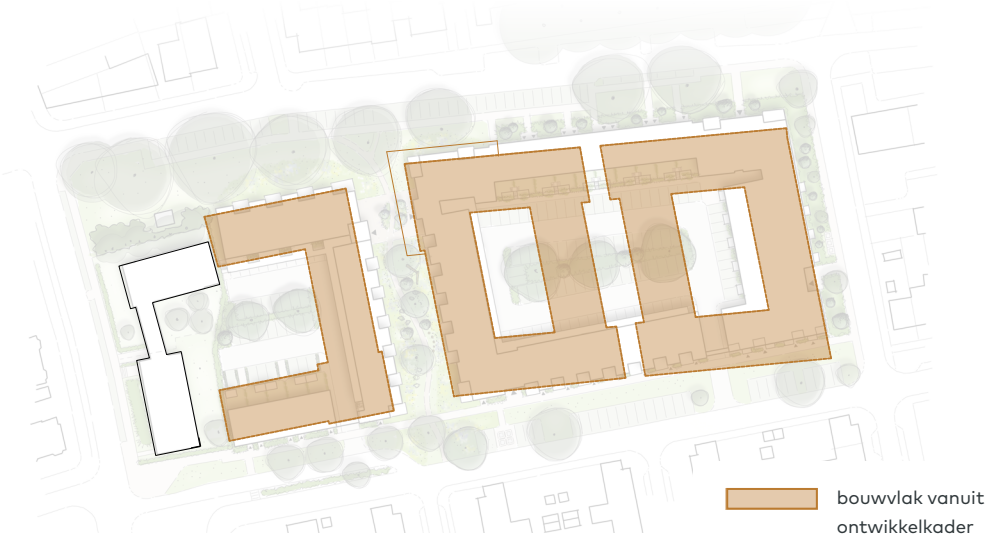
Aan de zuidzijde op de hoek van de Fagelstraat waren in het ontwikkelkader de bouwblokken meer naar het zuiden gesitueerd. Doordat in deze strook met name het warmtenet loopt is ervoor gekozen om de voorgevel terug te schuiven naar de bestaande gevellijn van het huidige gebouw. Er is ervoor gekozen om geen parkeerkelder te rea-liseren. De binnenhoven kunnen makkelijker vergroend worden, doordat het groen en de bomen in de volle grond geplaatst kunnen worden. Ook als in de toekomst de parkeerdruk afneemt, kan dit binnengebied gemakkelijker vergroend worden.

Het parkeerterrein binnen de bouwblokken wordt ontsloten door twee in- en uitritten aan de zijde van de Van Slingelandtstraat. De oorspronkelijke geplande toegangsweg aan de Fagelstraat is vervallen vanwege het smalle profiel van deze straat. Door deze aanpassingen in het ontwikkelkader, met een passende mix aan grondgebonden woningen en appartementen worden woningen gebouwd voor een brede doelgroep. Dit stedenbouwkundig plan is tot stand gekomen en wordt breed gedragen door de omwonenden, gemeentelijk projectteam en ontwikkelaar.

vergelijk nieuwbouw plan met bestaande contour schoolgebouw schaal 1: 2000

vergelijk nieuwbouw plan met bouwvlak ontwikkelkader schaal 1: 2000

Stedenbouwkundig plan

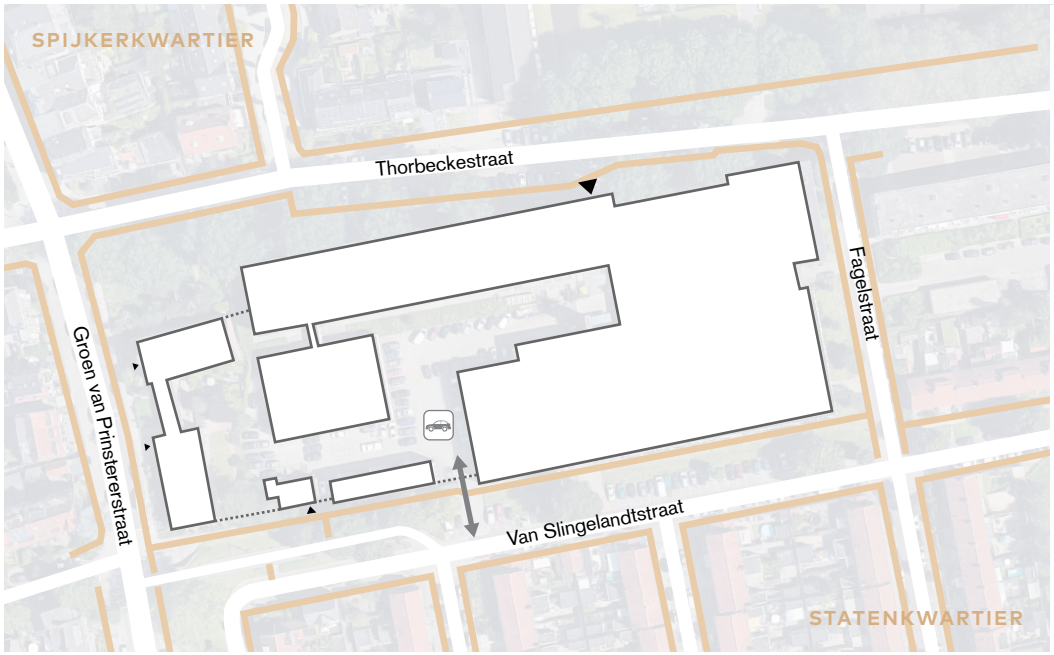
Omschrijving stedenbouwkundig plan

Een belangrijk uitgangspunt in het ruimtelijke ontwerp is de verbinding tussen de twee buurten. De nieuwe aantrekkelijke groene voetgangers-route tussen de Van Slingelandtstraat en de Thorbeckestraat, over-brugt het hoogteverschil en draagt bij aan de identiteit van dit plan.

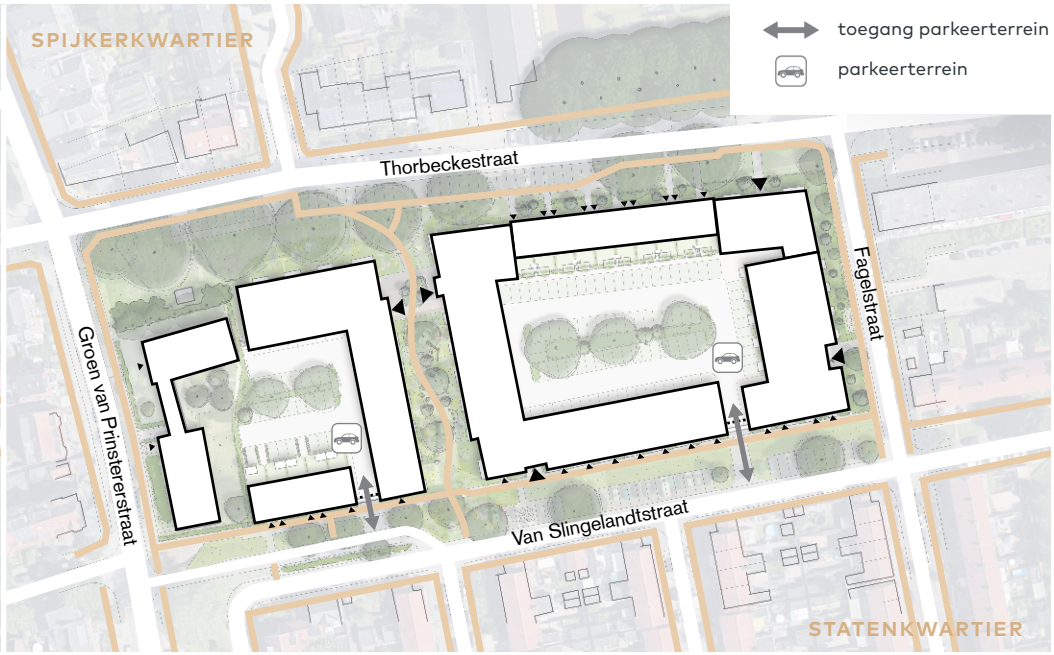
Met de transformatie naar een woongebied wordt de menselijke maat in de bebou-wing teruggebracht. Het plangebied wordt ingericht met diverse, onderling herkenbare bouwdelen, waarin een gevarieerd woonprogramma gerealiseerd wordt. De woon-oriëntatie van de nieuwbouw is daarbij van belang. In de oorspronkelijke situa-tie heeft de school een voorzijde aan de Thorbeckestraat en achterkanten aan de Fagelstraat en Van Slingelandtstraat. In het nieuwe stedenbouwkundig ontwerp is aansluiting gezocht bij de omliggende bebouwing. We verkleinen de bebouwings-korrel, door het breken van het wandlengte en toevoegen van een verbinding. De hoogtes sluiten aan met hoogtes tot 4 bouwlagen en op enkele markante plekken 5 bouwlagen. De nieuwe bebouwing heeft een alzijdige woonkwaliteit en entree's aan alle straten: De hoofdentree's van de appartementen en de voordeuren van de grondgebonden woningen zijn zowel aan de nieuwe groene voetgangersverbinding, als aan de Thorbeckestraat, de Fagelstraat en de Van Slingelandtstraat, waardoor levendigheid en mogelijkheden tot sociale verbinding aan alle zijden van het plan wordt bevorderd.

Geparkeerde auto's van bewoners zijn voor de buurt grotendeels uit het zicht onttrok-ken doordat ze zijn gepositioneerd in de collectieve binnengebieden, waarin ook ruimte is voor groen en nieuwe bomen. De binnengebieden wc

huidige situatie schaal 1: 2000

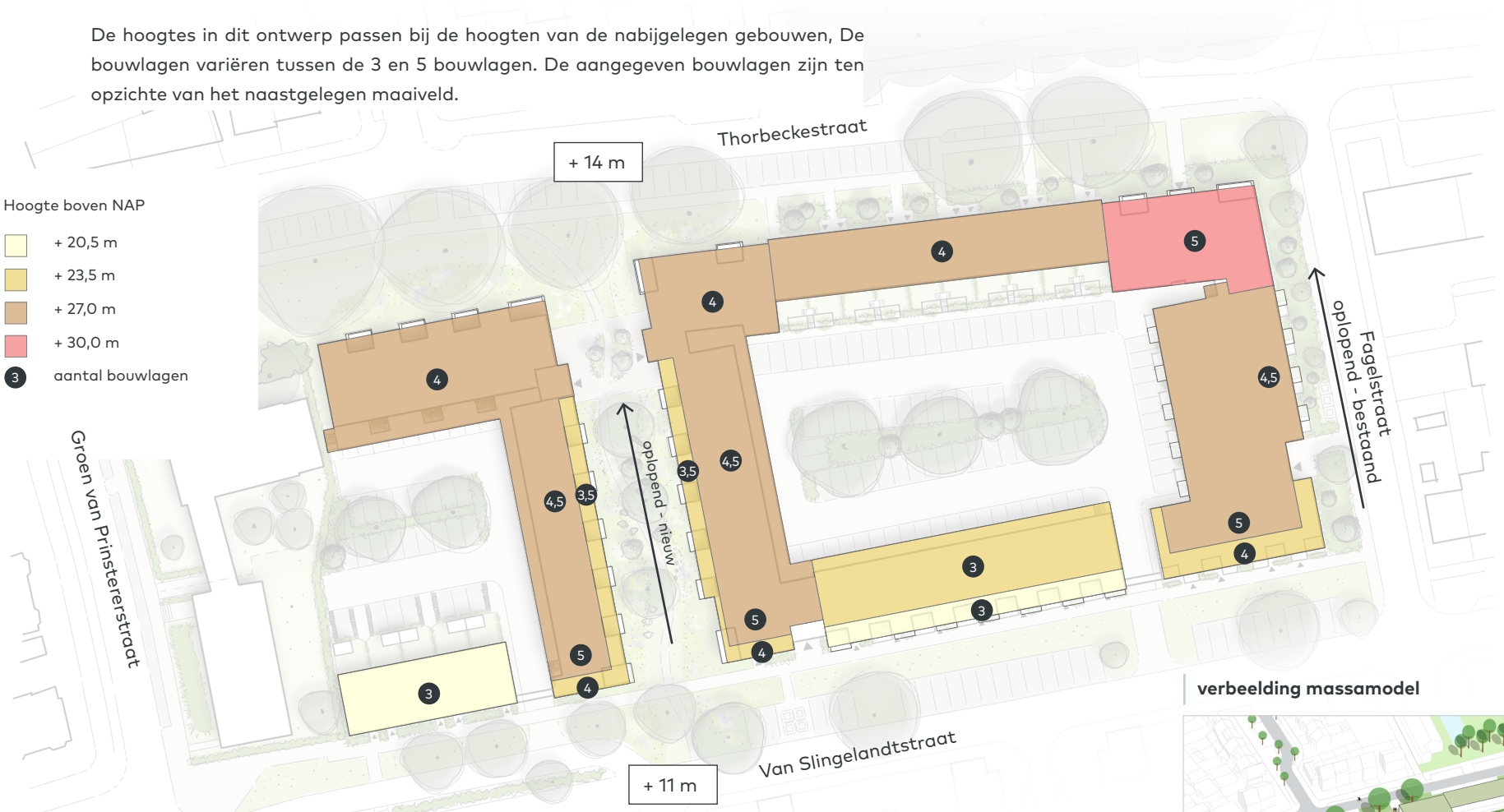

nieuwe situatie schaal 1: 2000

Hoogtes

De hoogtes in dit ontwerp passen bij de hoogten van de nabijgelegen gebouwen, De bouwlagen variëren tussen de 3 en 5 bouwlagen. De aangegeven bouwlagen zijn ten opzichte van het naastgelegen maaiveld.

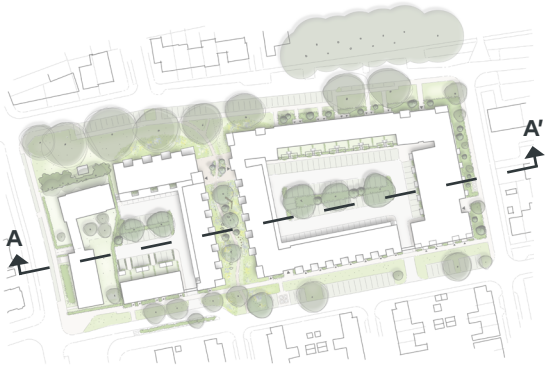
verbeelding massamodel

N.B.: aangegeven bouwhoogtes zijn de globale hoogtes.
Exacte hoogte afhankelijk van hoogte dakrand etc.

Dwarsprofielen

N.B.: benoemde peilhoogtes refereren naar NAP

profiel A-A' schaal 1: 1000

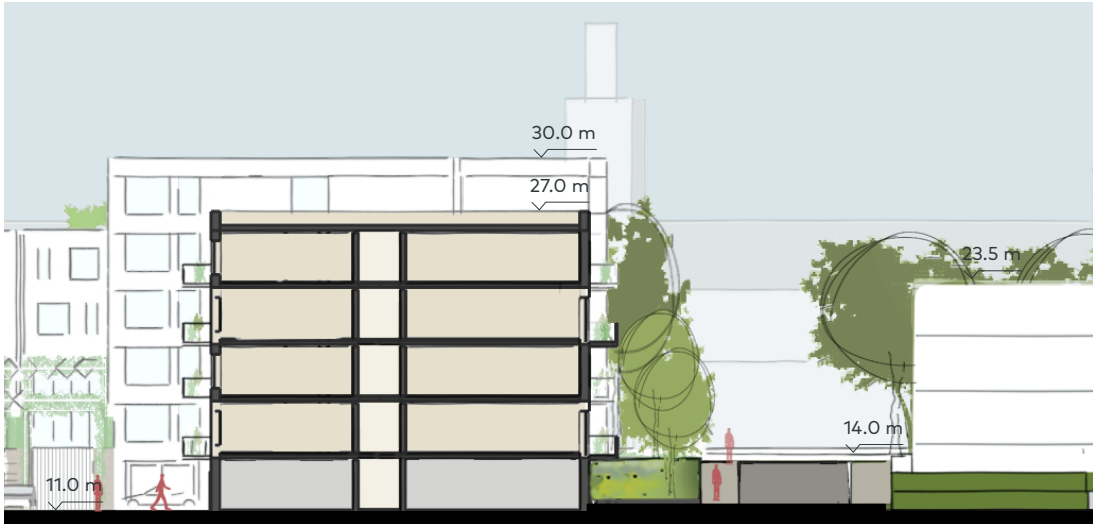

profiel A-A' fragment groene verbinding schaal 1: 400

groene verbinding

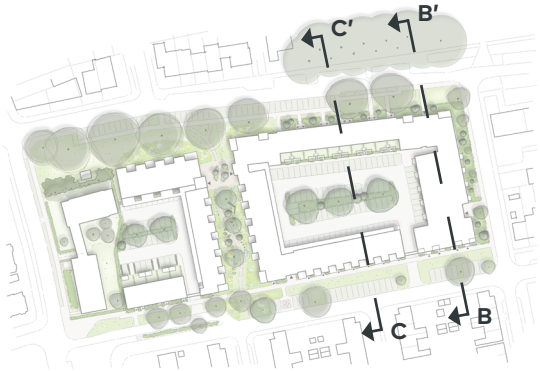
profiel A-A' fragment Fagelstraat schaal 1: 400

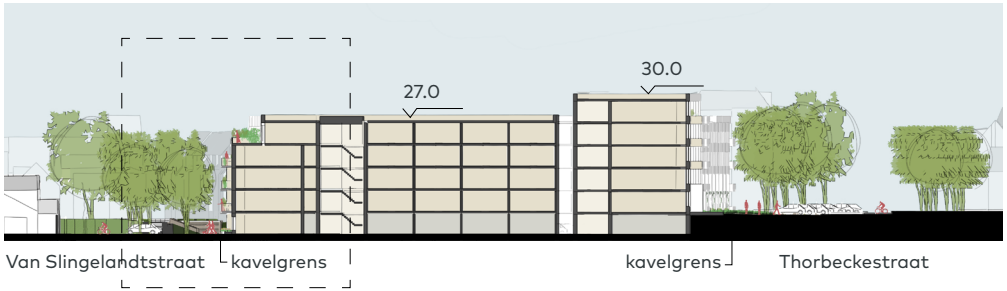
Fagelstraat

Dwarsprofielen

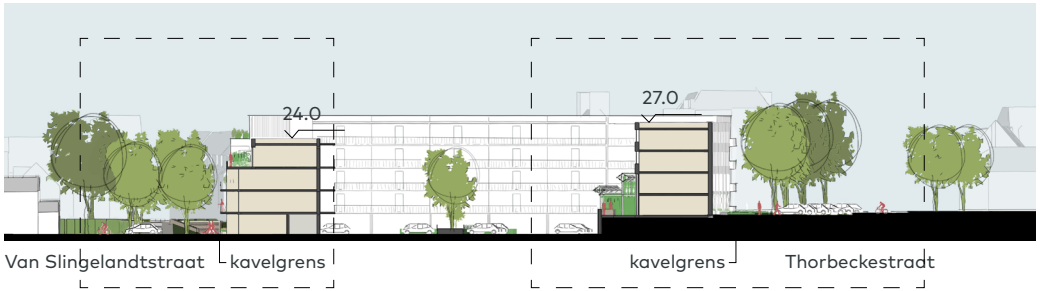
*N.B.: benoemde peilhoogtes refereren naar NAP

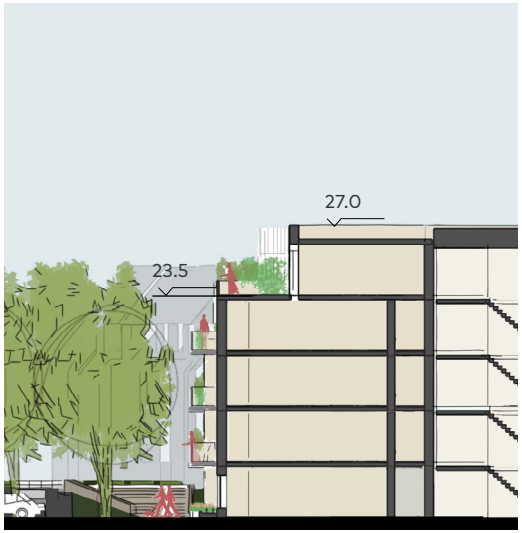
profiel B-B' schaal 1: 1000

profiel C-C' schaal 1: 1000

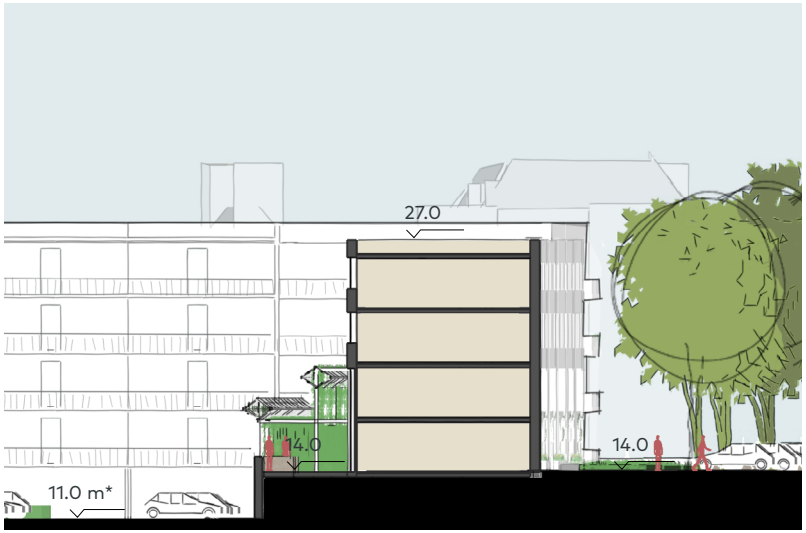

profiel B-B' fragment Van Slingelandtstraat schaal 1: 400

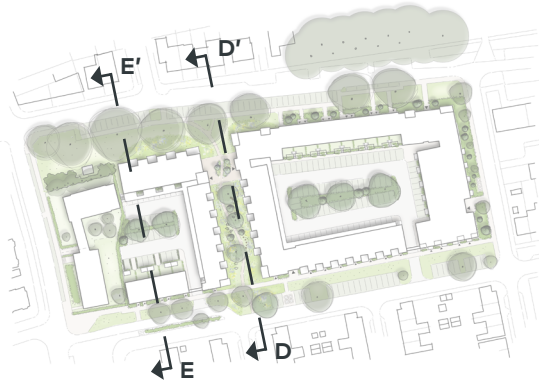
profiel C-C' fragment Van Slingelandtstraat schaal 1: 400

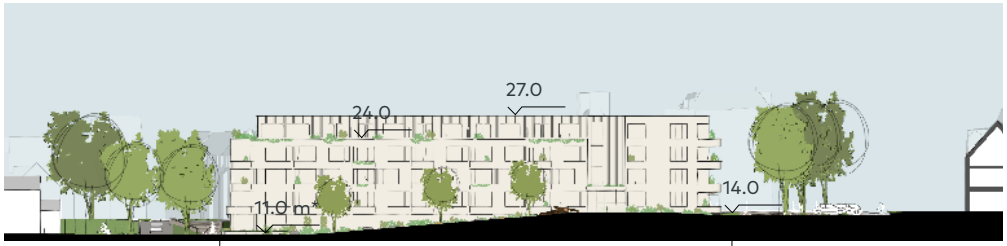

Dwarsprofielen

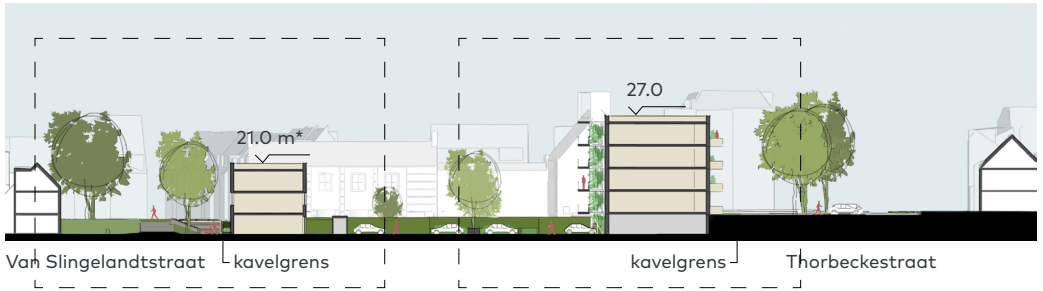
N.B.: benoemde peilhoogtes refereren naar NAP

profiel D-D' schaal 1: 1000

profiel E-E' schaal 1: 1000

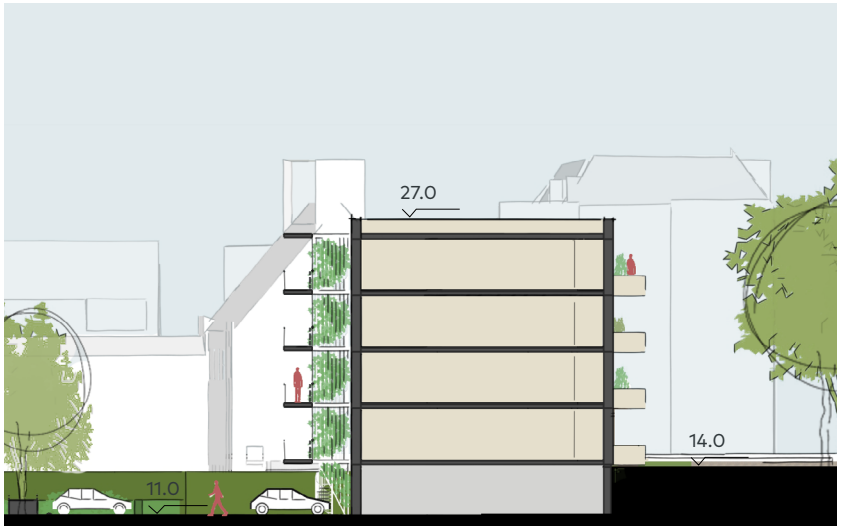

profiel E-E' fragment Van Slingelandtstraat schaal 1: 400

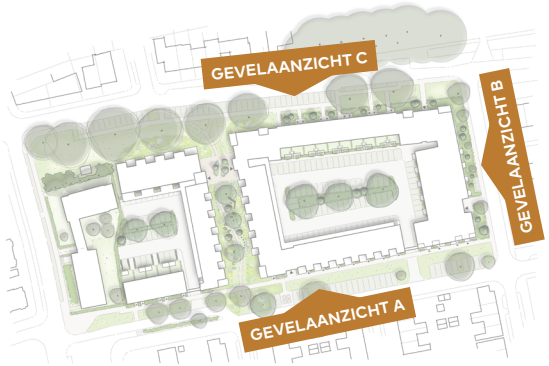
Van Slingelandtstraat

profiel E-E' fragment Van Slingelandtstraat schaal 1: 400

Thorbeckestraat

Gevelaanzichten

Gevelaanzicht B: Fagelstraat

Gevelaanzicht A: Van Slingelandtstraat

Gevelaanzicht C: Thorbeckestraat

Entrees

De bebouwing heeft een alzijdige woonkwaliteit en entree's aan alle straten: de centrale ingangen van zowel de appartementen als de grondgebonden woningen bevinden zich langs de nieuwe groene voetgangersverbinding, evenals aan de Thorbeckestraat, de Fagelstraat en de Van Slingelandstraat. Hierdoor ontstaat levendigheid en mogelijkheden tot sociale verbinding aan alle zijden van het plan.

Naast de voordeuren voor de grondgebonden woningen aan de straatzijde, krijgen ook de appartementen aan de Van Slingelandtstraat voordeuren op het maaiveld aan de straatzijde. De appartementen aan de Fagelstraat, de groene verbinding en Thorbeckestraat worden van binnenuit ontsloten, vanwege hoogteverschil naar het maaiveld. Hierdoor ontstaat meer ruimte om het maaiveld groener in te richten.

Thema wonen

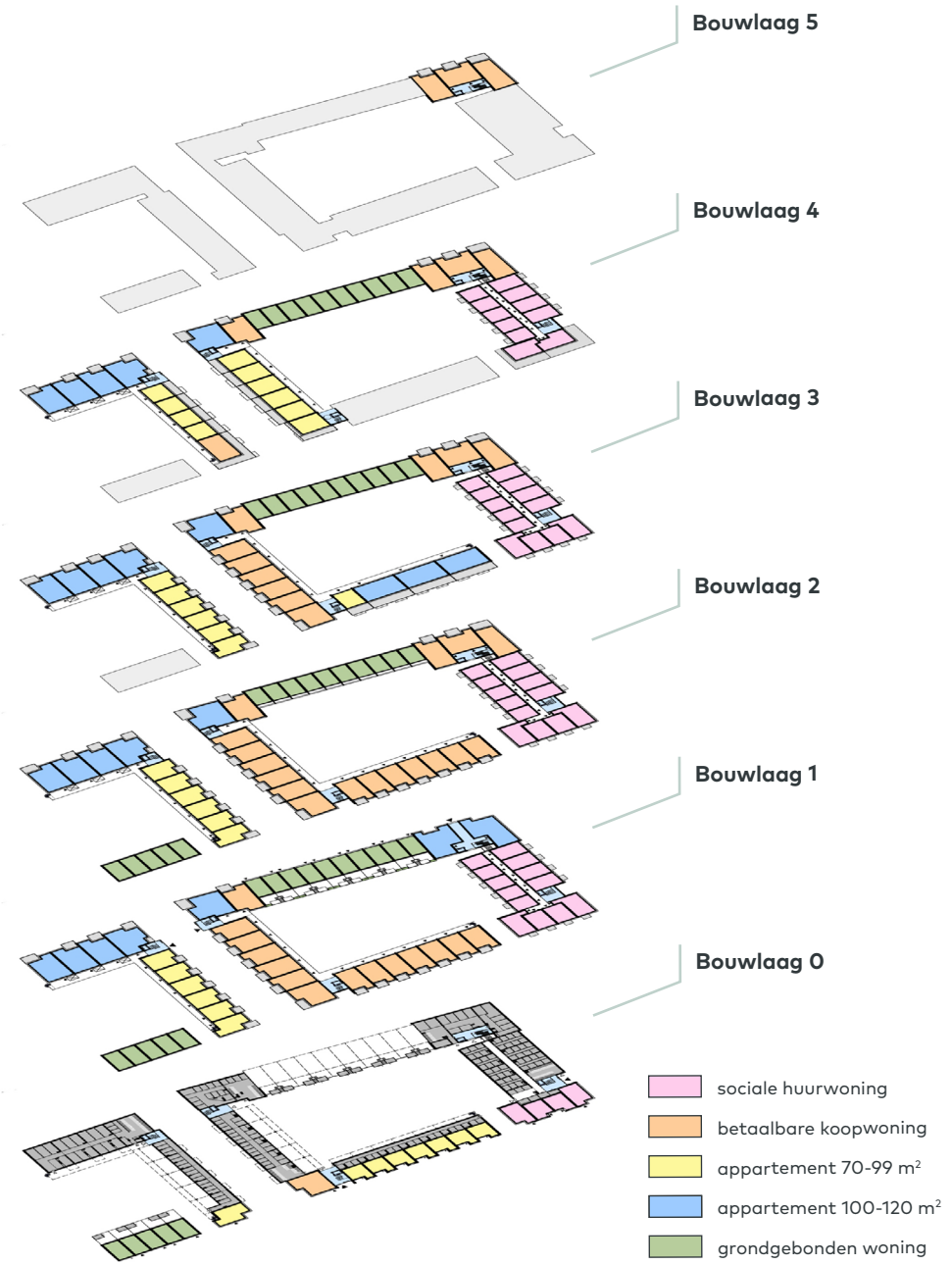
In het plan komen circa 180 woningen. Hiervan valt 50% onder de betaalbaarheidsgrens. 30% van de woningen zijn sociale huurwoningen. De overige woningen zijn vrije sector koopwoningen.

Het programma kenmerkt zich door een grote variëteit aan types en woonoppervlakten. Er is bewust gekozen om de diverse woningtypes zo gelijkmatig over het hele plan te verdelen. Zo komen aan zowel de Thorbeckestraat als aan de Van Slingelandtstraat grondgebonden eengezinswoningen voor.

We willen in dit gebied bouwen voor verschillende doelgroepen. Er zijn compacte tweekamerappartementen voor starters en één- en tweepersoonshuishoudens. Grondgebonden woningen voor gezinnen die graag willen doorstromen vanuit de wijk en kleinere en grotere appartementen die levensloopgeschikt zijn. Hierdoor willen we de doorstroming van beide buurten op gang helpen.

Woonprogramma Thorbeckekwartier

Type woning	aantal	woonoppervlakte	percentage
Sociale huurwoning	54	42-65	30%
Betaalbare koopwoning	37	50-70	21%
Vrije sector appartement 70-99 m²	49	70-99	27%
Vrije sector appartement 100-120 m²	25	100-120	14%
Vrije sector grondgebonden woning	15	140-180	8%
	180	14188	100%

Thema groen overzicht bestaande bomen – nieuwe bomen

Uitgangspunt voor het ontwerp van het groen en de openbare ruimte is behoud van zoveel mogelijk bestaand groen en bomeninclusief ontwerpen. Voor het behoud van de bomen is een Boom Effect Analyse opgesteld, waarin de kwaliteit van de bestaande bomen zijn opgenomen alsmede een voorstel over hoe deze bomen ook na de realisatie van het ontwikkelplan hun waarde behouden. Het groenplan is gericht op het vergroten van de biodiversiteit. Dit doen we door zowel de binnenterreinen alsmede groene doorsteek in het plan, zoveel mogelijk te vergroenen met inheems planten, struiken en bomen.

Kastanjes Van Slingelandtstraat

Populieren Thorbeckestraat

Populieren Thorbeckestraat

Thema groen nieuwe bomen

1 Randvoorwaarden:
- inheemse soorten
- transparante en opgaande kroon
- biodiversiteit vergroten: verschillende soorten toepassen

2 Randvoorwaarden:
- inheemse soorten
- rekening houden met stand-plaats: straat/parkeerplaats
- brede dichte kroon t.b.v. schaduw
- biodiversiteit vergroten: verschillende soorten toepassen
- combinatie van verschillende hoogte bomen

3 Randvoorwaarden:
- inheemse soorten
- brede kroon
- ruimte voor een boom van de eerste grootte

Voorbeelden nieuwe bomen

1 Betula pendula

2 Sorbus aucuparia

3 Ulmus laevis

Thema groen groene verbinding

De groene verbinding is een nieuwe aangelegde wandelroute voor de buurt. De functie van deze doorsteek is het verbinden van de twee buurten, Spijkerkwartier en Statenkwartier, en nodigt de buurtbewoners uit om elkaar te ontmoeten. De route wordt geaccentueerd door heesters, vaste beplanting, kleurige en geurige bloemen en kruidenrijk gras. Grote keien en boomstammen geven natuurlijke speelaanleidingen. De route loopt over een entreeplein waaraan zich entree's van appartementen bevinden. Het terreini is glooiend met een hoogteverschil van ongeveer 2,5 meter, wat overeenkomt met de helling van de Fagelstraat.

Voorbeelden groene verbinding

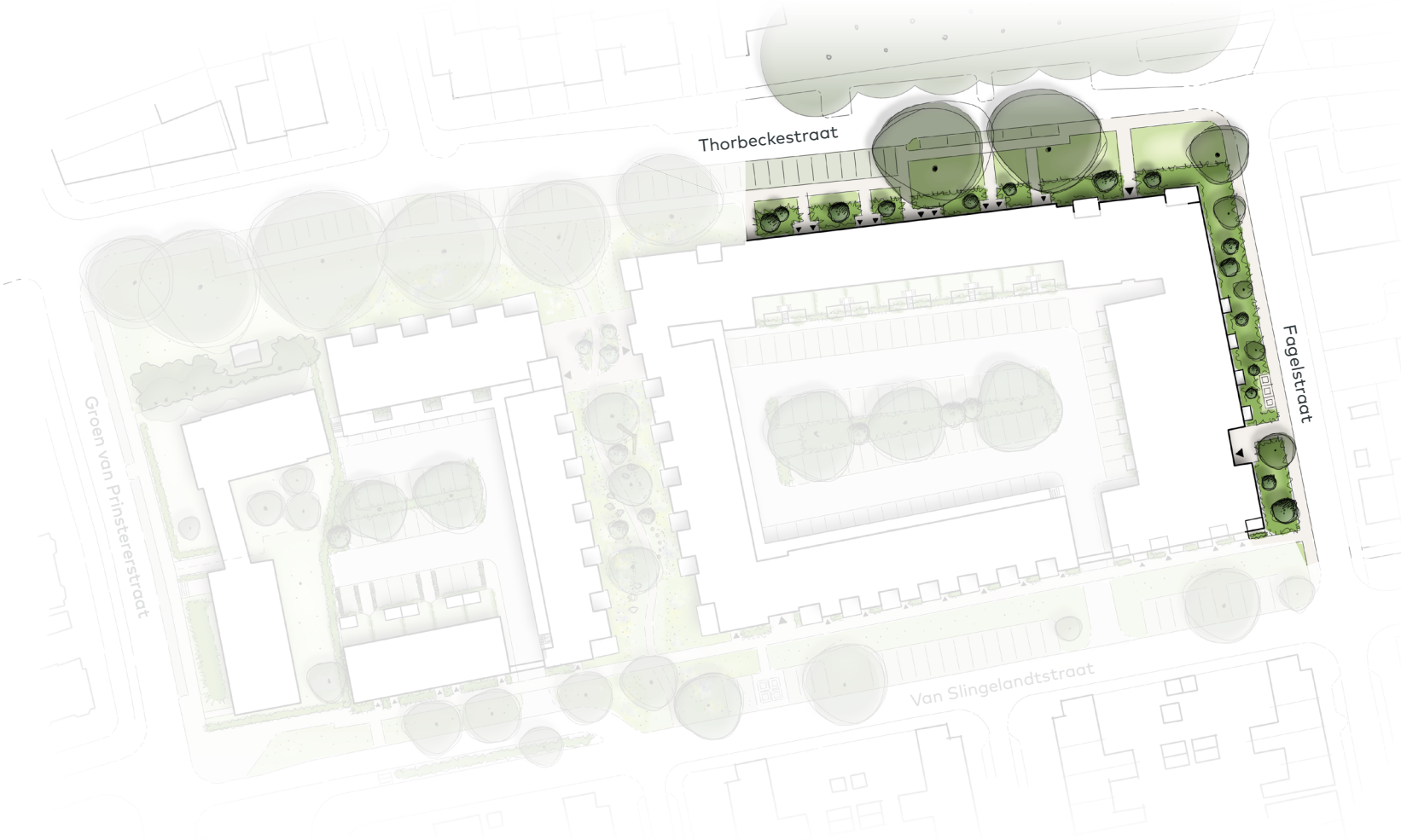
Bijenstichting

De Vlinderstichting

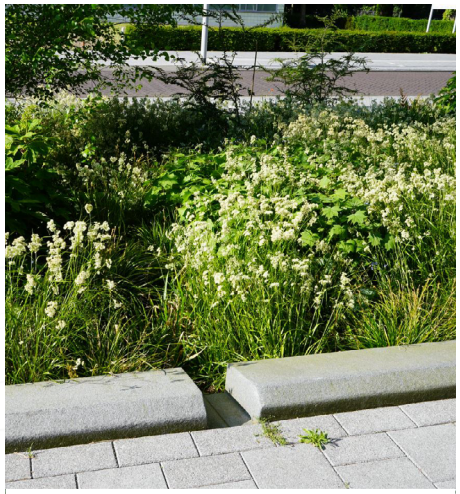
Thema groen hoek Thorbeckestraat - Fagelstraat

Aan de Fagelstraat en het gedeelte van de Thorbeckestraat waar zich de grondgebonden bevinden, krijgt de bebouwing een groene voet. Deze groene voet bestaat uit een plantvak met vaste planten en (kleine) heesters met een breedte van ca. 5 a 6 m diepte.

Naast een aantrekkelijk straatbeeld vergroot deze zone de biodiversiteit, gezondheid en welzijn in de Thorbeckestraat en Fagelstraat. Het bestaande groen zoveel mogelijk bestaan en een wandelpad scheidt het openbaar met privé gebied.

Voorbeelden groene voet

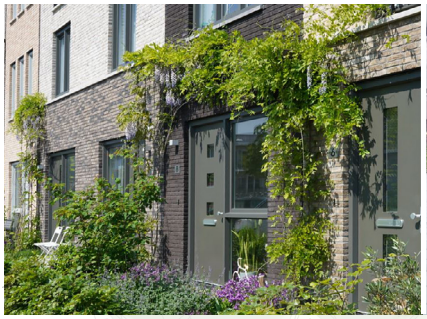

Thema groen Van Slingelandtstraat

Aan de Van Slingelandtstraat bevinden zich voordeuren van grondgebonden woningen en van begane grond-appartementen. De overgang tussen openbaar en privé wordt vormgegeven door in de architectuur opgenomen plantenbakken. Vanuit deze plantenbakken is er opgaand gevelgroen. In de openbare groenstrook blijven de bestaande kastanjebomen in het gras behouden. Ter hoogte van de nieuwe groene doorsteek is er plek voor een nieuwe boom. Door hier al de kleurrijke beplanting van de nieuwe doorsteek te introduceren wordt de aantrekkingskracht hier naar toe vergroot.

Voorbeelden Van Slingelandtstraat

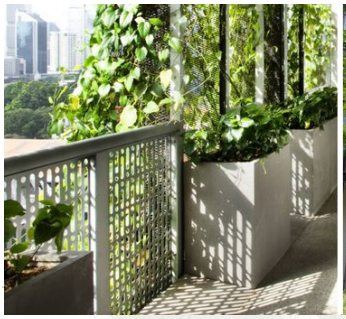

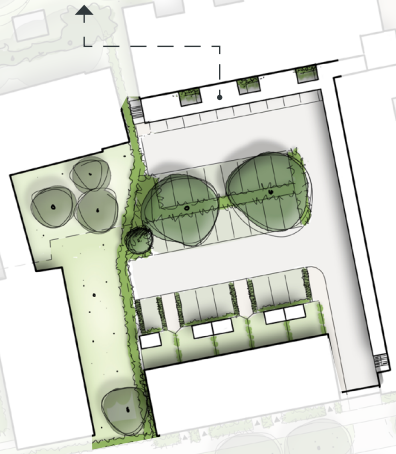
Thema groen binnengebieden

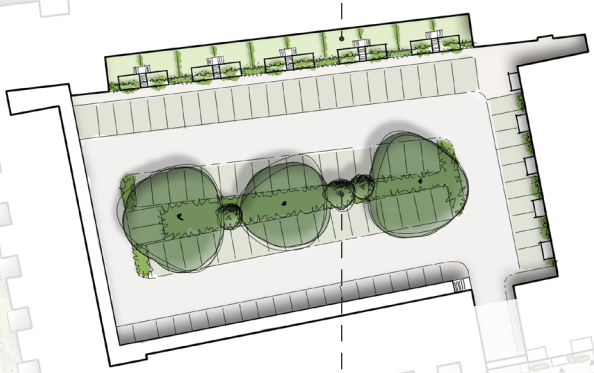
De beide binnengebieden worden zo groen als mogelijk vormgegeven binnen een efficiënt parkeersysteem. Tussen de parkeerplaatsen is ruimte voor een doorlopende zone met enkele bomen en heesters, ten behoeve van de biodiversiteit, schaduw, akoestiek en beleving. Op de galerij bij de appartementen naast de kerk komen klimplanten. De begane grond binnengevel van de sociale huurwoningen, waar de bergingen zitten, wordt als groengevel uitgevoerd. Achtertuinen van de grondgebonden woningen en de zijtuin van de kerk dragen bij aan de groene beleving. Leibeplanting op pergola's (mogelijk hergebruik vakwerk-liggers ROC) geeft schaduw aan de zuidtuinen.

Voorbeelden binnengebieden

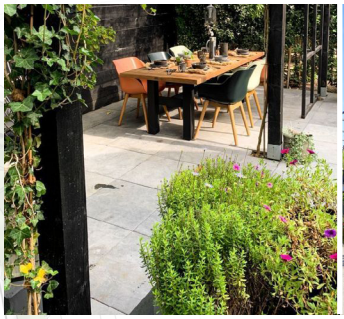

Voorbeelden binnengebieden

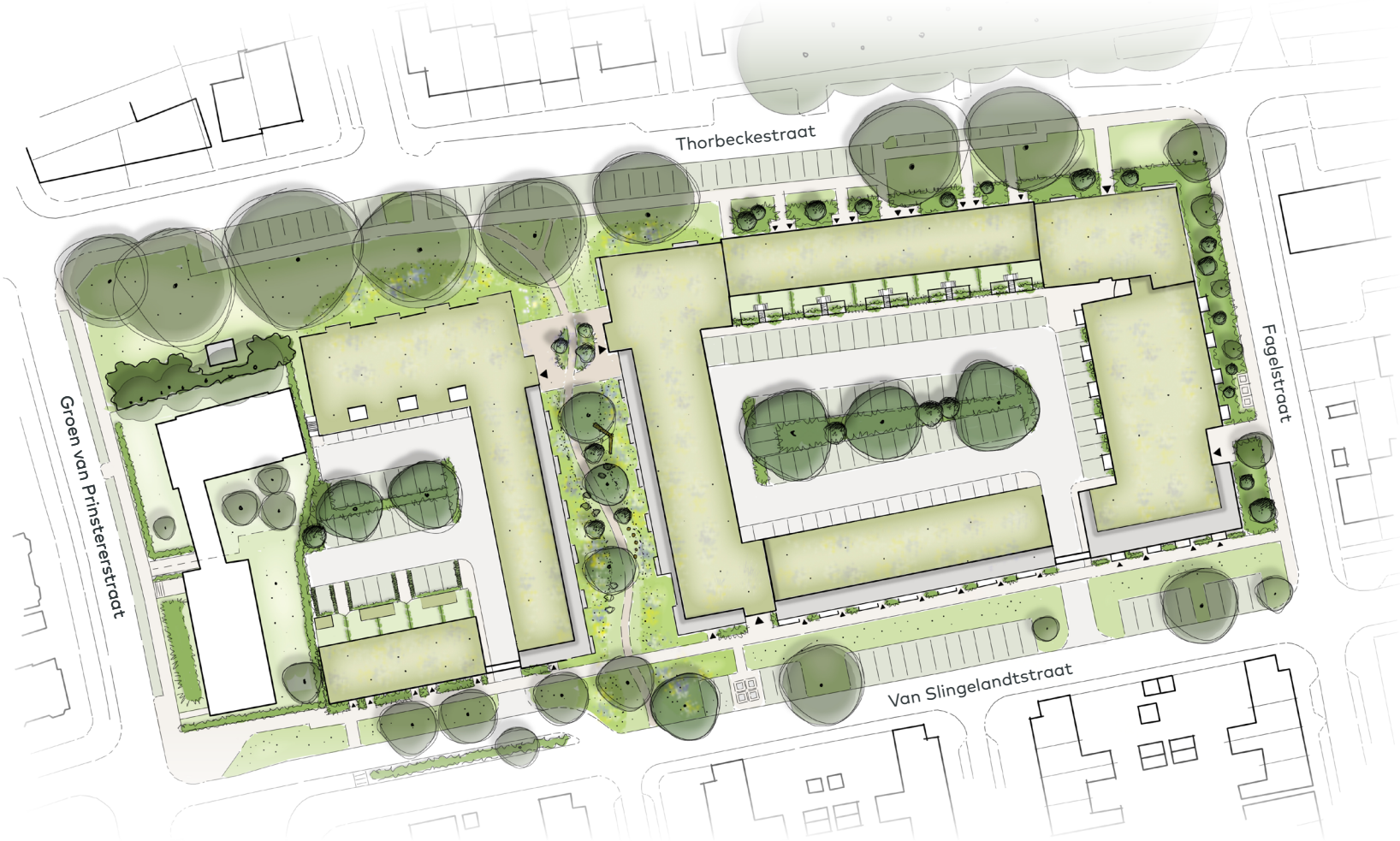
Voorbeelden binnengebieden

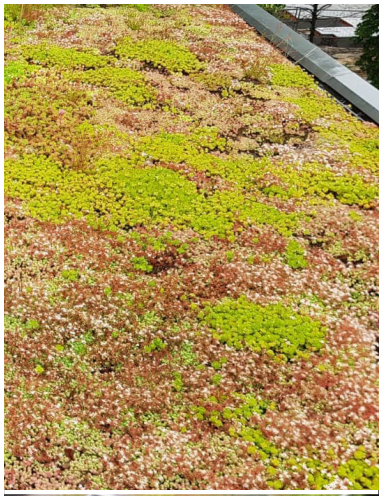

Thema groen groene daken

Op de daken komt ca 40 mm sedum begroeiing voor verkoeling, water-buffering, bijdrage aan biodiversiteit en een groen aanzicht vanuit hoge gelegen bebouwing. Daarnaast komen op de daken ook zonnepanelen.

Voorbeelden groene daken

Thema parkeren parkeerbehoefte

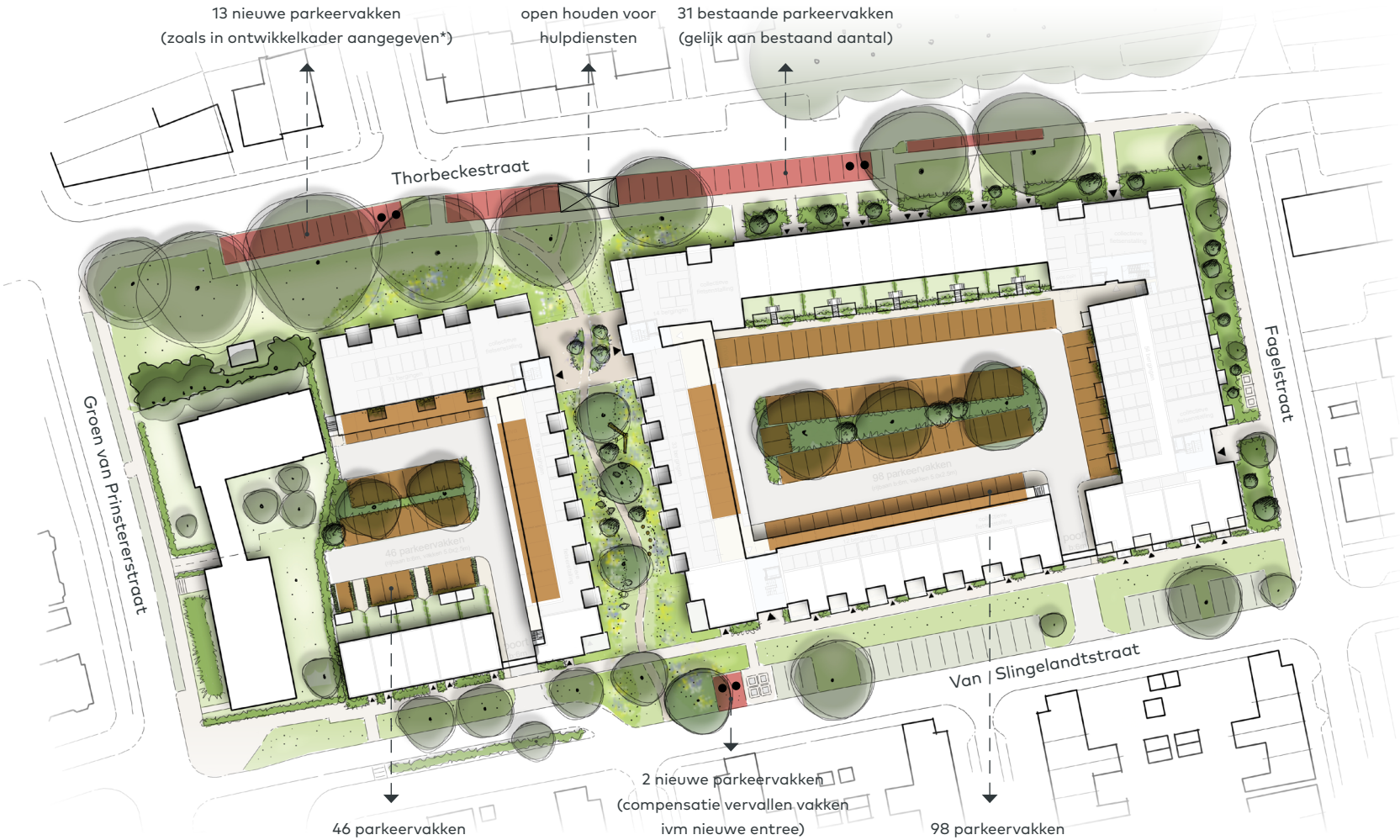
Voor de parkeerbalans is het gemeentelijke beleid aangehouden. Om het tekort van de parkeerplaatsen te vereffenen worden 6 deelauto's ingezet. Deze worden gerealiseerd op nieuw aan te leggen parkeerplaatsen in het openbaar gebied. Ook vanuit de klankbordgroep bleek dat de directe buurt hier graag gebruik van gaat maken. De inzet van de deelauto's past goed in de gehele mobiliteitstransitie waar de stad voor staat.

Parkeernormen

Programma functie	**aantal**	**norm**	**bewoners**	**bezoekers 0,3**	**vraag totaal**
Parkeervraag					
Appartemententot 75 m2	105	1 pp / woning	73,5	31,5	105
Appartementen van 75 tot 120 m2	60	1,3 pp / woning	60	18	78
Appartementen vanaf 120 m2	0	1,6 pp / woning	0	0	0
Rijwoningen grondgebonden	15	1,5 pp / woning	18	4,5	22,5
Totaal	**180**		**151,5**	**54**	**205,5**
Totaal woningen	180		151,5	54	205,5
Totaal parkeervraag bewoner + bezoeker					206
Parkeeraanbod					
Parkeervakken in blokken					144
Bestaande parkeervakken openbaar gebied					31
Nieuw aan te leggen parkeerplaatsen door Thorbecke BV in openbaar gebied					13
Totaal parkeerplaatsen					**188**
tekort parkeerplaatsen					-18
Deelauto's	6				18
Overschot/tekort parkeerplaatsen na plaatsen deelauto's					0

Thema parkeren parkeeroplossing

Alle koopwoningen krijgen een eigen parkeerplaats op het binnenterrein. Met name bezoekers zullen parkeren in het omliggende openbaar gebied. Door de deelauto's rondom het plan te positioneren worden de loopafstanden beperkt. Ook vergroot dit de zichtbaarheid van de aanwezigheid van deelauto's. De posities van de nieuwe parkeerplaatsen in het openbaar gebied zijn bepaald aan de hand van Bomen Effect analyse. De bestaande bomen zullen hier dus geen hinder van ondervinden.

Parkeren in binnengebied
46 (west) + 98 (oost) vakken
= 144 vakken

Parkeren in openbaar
31 (bestaande) + 13 (nieuwe) vakken
= 44 vakken

* Bij de nieuwe parkeervakken houden aan de notitie 'Verharding rondom bomen BEA Thorbeckestraat', welke is bijgevoegd.

Voorstel positie deelauto
6 stuks

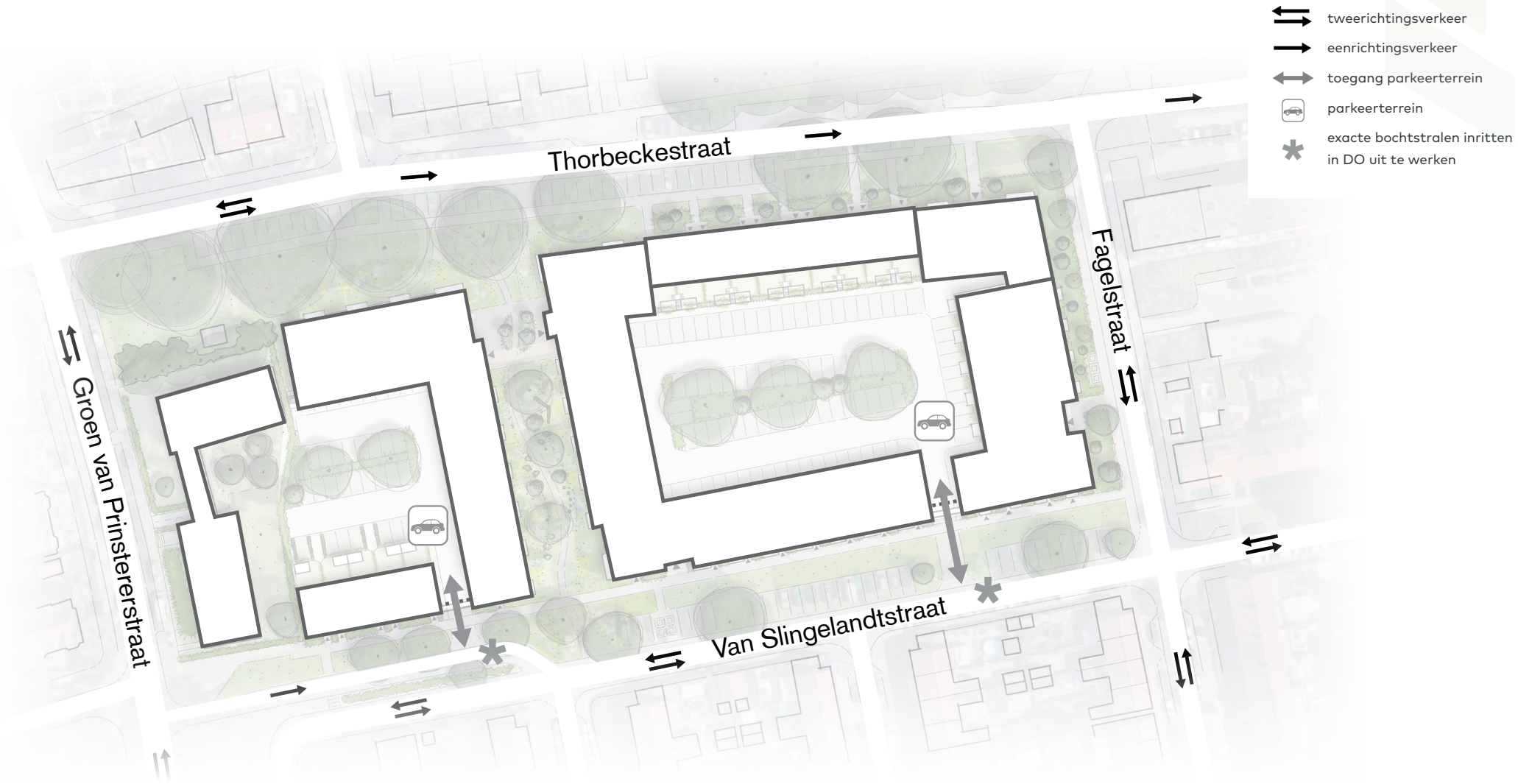
N.B.: in overleg met exploitant zouden posities nog kunnen wijzigen.

Deelauto's voor de buurt

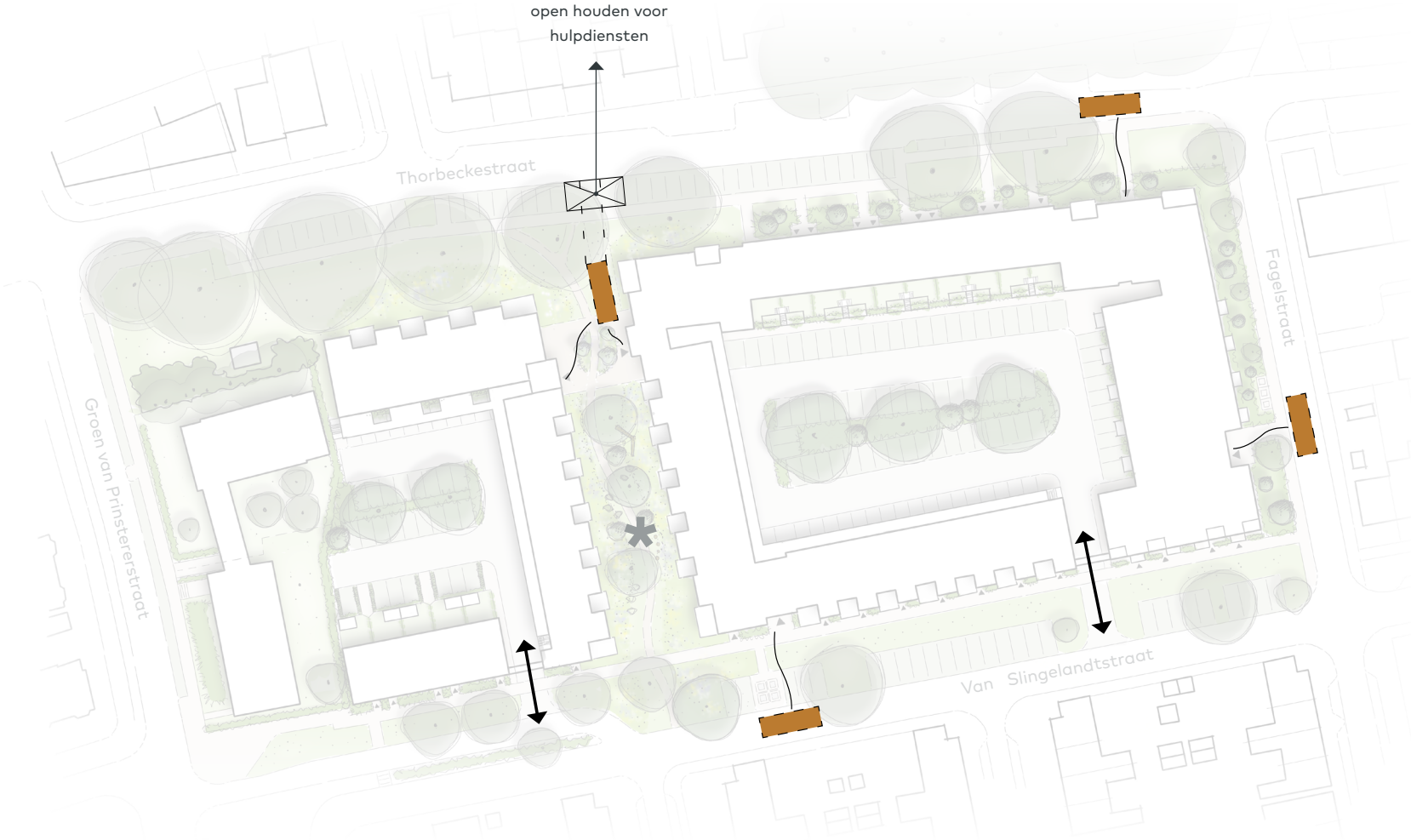
Thema mobiliteit **auto toegankelijkheid**

De huidige verkeerssituatie blijft gehandhaafd. De parkeer terreinen worden aan de Van Slingelandstraat ontsloten. Een gedeelte van de Thorbeckestraat is op dit moment nog een eenrichtingsverkeer maar dit zal in een later stadium herbeoordeeld worden.

Thema mobiliteit hulpdiensten

De hulpdiensten zullen vanaf de openbare straat toegang krijgen tot de gebouwen.
De opstelplaatsen zijn in het openbaargebied ontworpen.

opstelplek hulpdiensten
max. 10m vanaf hoofdentree
appartementen

binnengebieden toegankelijk voor
hulpdiensten, vrije hoogte poort
hier op af te stemmen

geen entrees in de groene doorgang
dus geen toegankelijkheidseisen,
waardoor de ruimte groen kan
worden ingericht

Thema mobiliteit fietsen

Er is veel aandacht geven aan het fietsgebruik. Alle woningen krijgen aanvullend op hun eigen privé berging ook toegang tot een inpandige fietsstalling. In het plan komen fietsparkeerplekken voor bezoekers op vaste plekken om verrommeling in het openbaar gebied tegen te gaan.

collectieve binnen fietsenstalling

fietsroute naar collectieve fietsenstalling

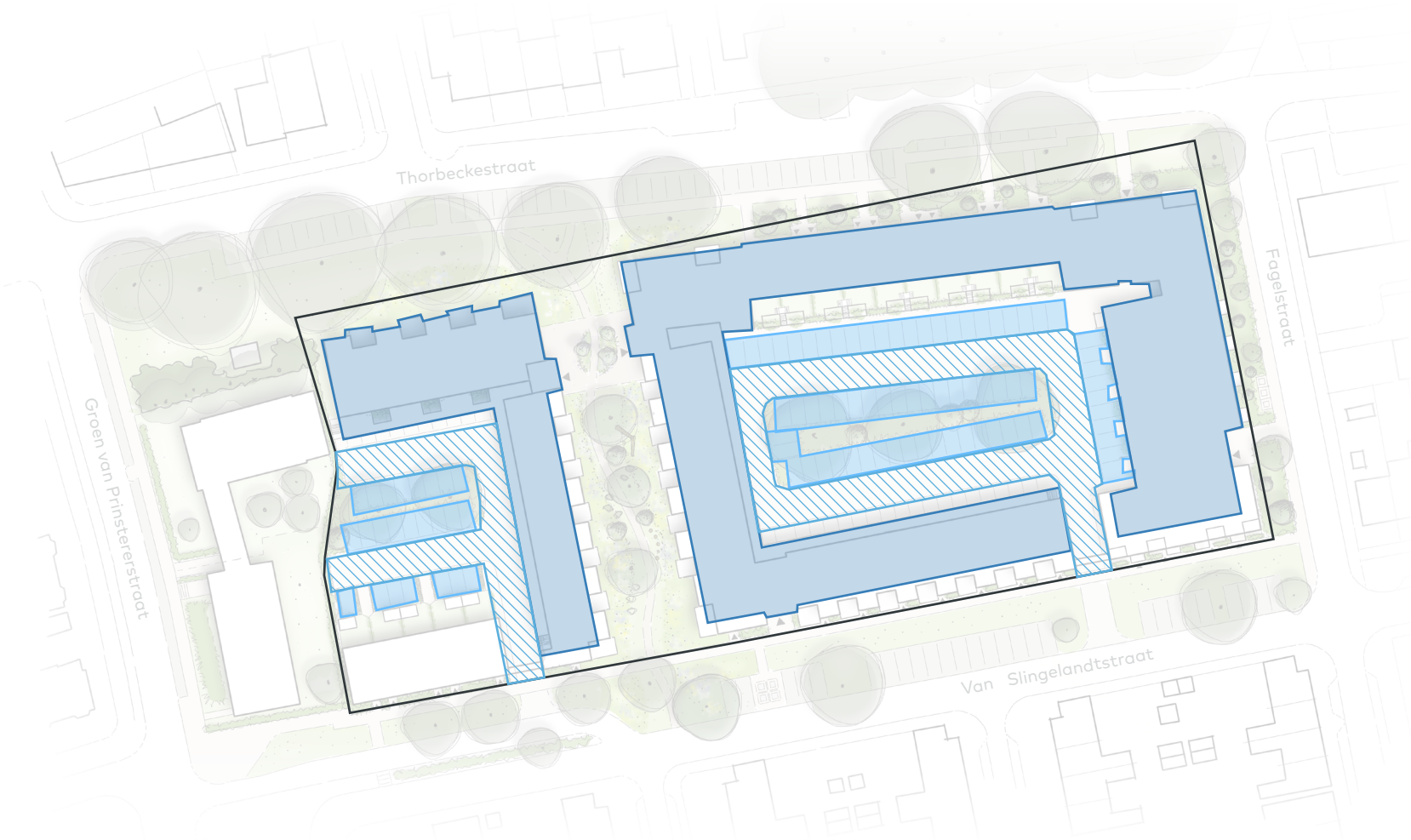
Voorbeeld fietsenstalling

Thema water

Voor de locatie is een watertoets opgemaakt. Uitgangspunt is om zoveel mogelijk hemelwater water op de locatie te bergen. Er worden groene daken op alle woningen toegepast waarin het dakwater gebufferd kan worden. Op de binnen terreinen komt op de parkeervakken een halfopen verharding.

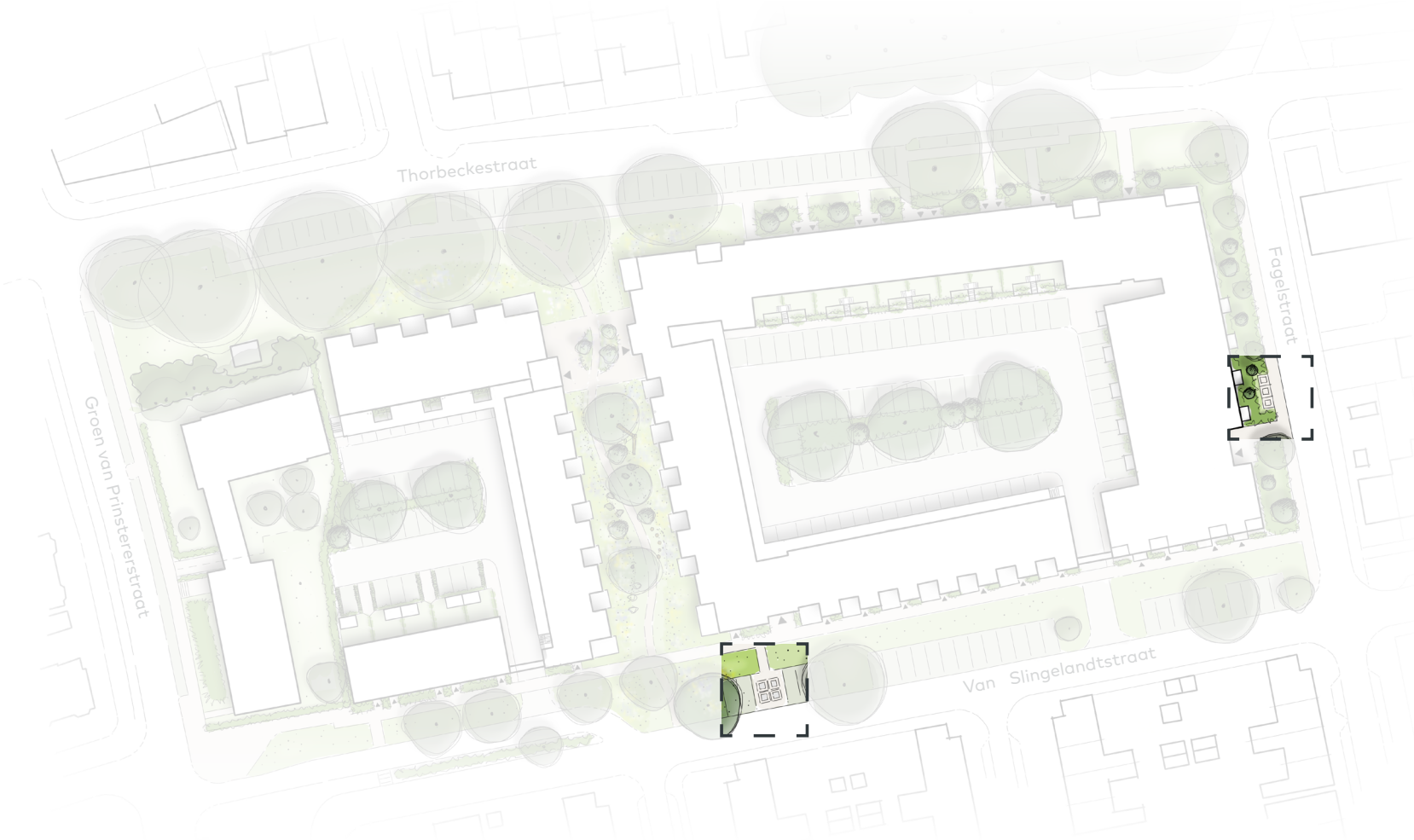
Het openbaar gebied om het plan heen en de doorgang wordt maximaal groen ingericht om het water te bergen en te gebruiken voor de groei van het groen. Alleen het gedeelte van de rijbanen met volledige verharding zal worden aangesloten op het gemeentelijk rioolstelsel.

Thema Openbare ruimte: afval

Uitgangspunt is op twee plekken ondergrondse afvalcontainers op te nemen:
Van Slingelandtstraat: voorstel om containers toe te voegen in de Van Slingelandtstraat bij de reeds aanwezig ondergrondse container (zie foto).

Fagelstraat: voorstel één centrale plek aan de Fagelstraat. De gekozen plek is vrij van bomen en daarmee goed bereikbaar voor de vrachtwagen. Aantallen en types containers nader te bepalen in afstemming met gemeente.

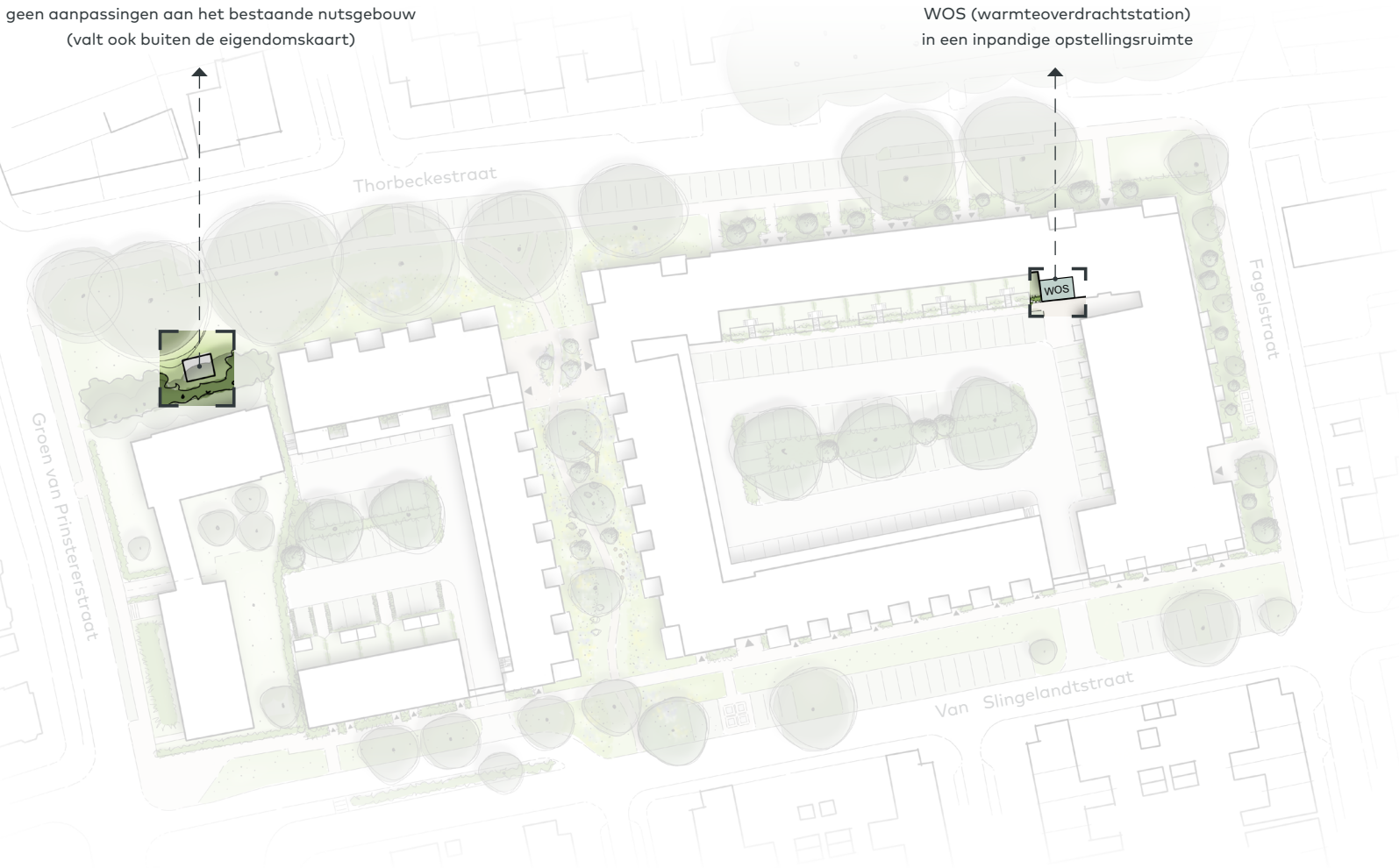

Huidige ondergrondse container aan de Van Slingelandtstraat, welke uitgebreid zou kunnen worden

Thema Openbare ruimte: nuts

Net buiten het plangebied bevindt zich een bestaand gasstation. Deze valt buiten het plan en blijft ongemoeid. De woningen worden allemaal aangesloten op het stadverwarmingsnet welke voor de voormalige ROC was aangelegd. Voor de aansluiting van de woningen op het stadsverwarming systeem zal er een nieuw te bouwen Warmteoverdrachtstation gebouw moeten worden. Deze zal in de architectuur worden meegenomen.

Samenvatting

In dit stedenbouwkundig plan hebben we met zorg en toewijding een harmonieus ontwerp gecreëerd dat naadloos aansluit op de omgeving. Het plan is breed gedragen en kenmerkt zich door een stedenbouwkundige visie die als schakel dient tussen twee buurten. De vraag vanuit de buurt om de verbinding te leggen tussen beide buurten is ingewilligd. Het Statenkwartier en Spijkerkwartier zijn actief betrokken geweest via een uitgebreid en zorgvuldig participatieproces.

Met een mix van woningen biedt het plan onderdak aan een brede doelgroep, waarmee we bijdragen aan de gemeentelijke woningbouwopgave in Arnhem. In totaal omvat het project circa 180 woningen, waarbij we specifieke aandacht hebben voor de verbinding en versterken van groene ruimtes, klimaatadaptieve gebouwen en een doordacht parkeerbeleid.

Naast het behouden van het bestaande groen, voegen we ook meer groen toe. Door een doorsteek in het gebied te maken, worden beide buurten met elkaar verbonden en ontstaat er ruimte voor ontmoeting. Met betrekking tot de mobiliteit hebben we een slim ontworpen plan, waarbij parkeren grotendeels binnen de bouwblokken plaatsvindt en deelmobiliteit wordt gestimuleerd.

Na vaststelling van dit plan wordt de anterieure overeenkomst getekend. Ook wordt aan de hand van dit stedenbouwkundig plan het concept omgevingsplan en het omgevingskwaliteitsplan verder uitgewerkt.

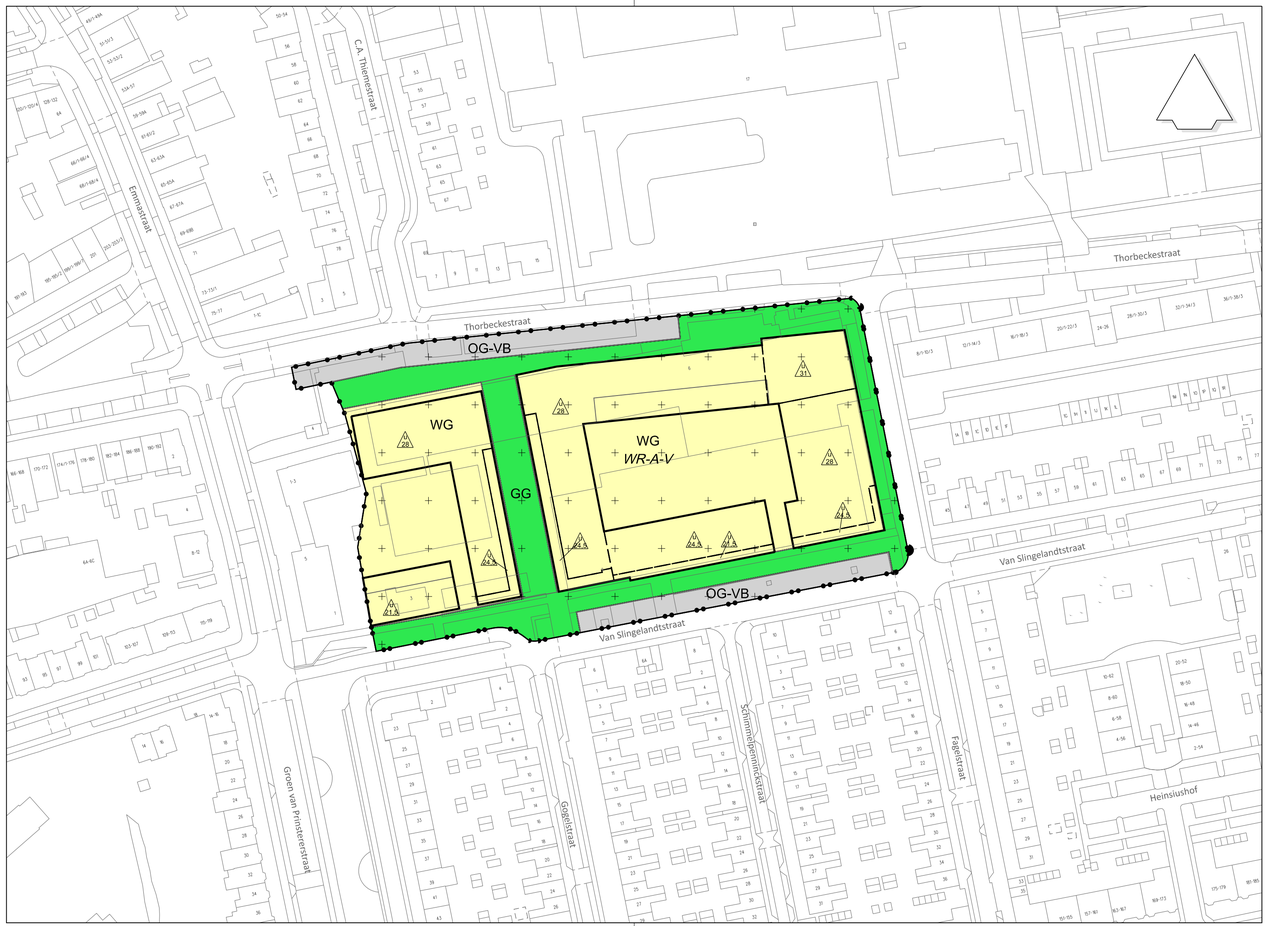
verbeelding massamodel

thorbecke kwartier

Sacon
Burgemeester Roelenweg 28, 8021 EW Zwolle
Tel. 038-4221050
www.sacon.nl

Reinbouw Vastgoed B.V.
Industrielaan 8, 6950 AA Dieren

VanWonen
Willemsvaart 21, 8019 AB Zwolle

Plangebied

- Plangebiedsgrens

Functies

- GG — Groen - Groengebied
- OG-VB — Verkeer - Openbaar gebied - Verblijfsgebied
- WG — Woongebied

Waarden

- WR-A-V — Waarde - Archeologie - Verwachting

Gebiedsaanduidingen

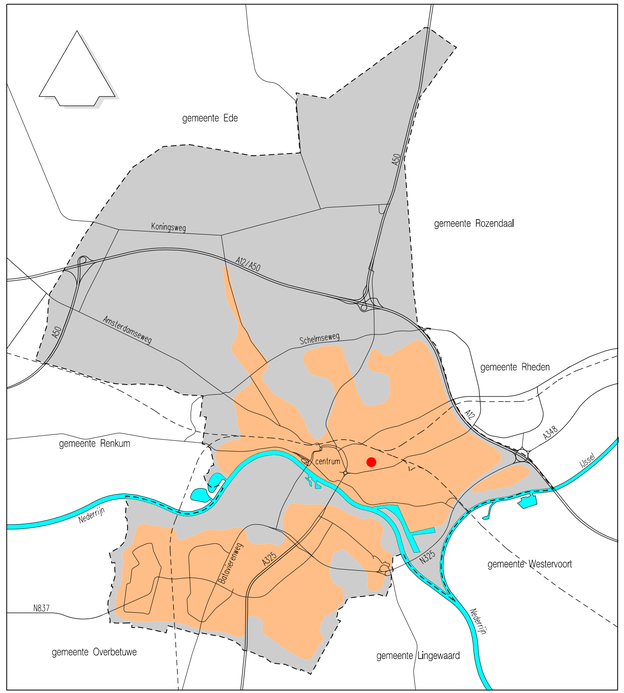
- overige zone - Overgangs- en slotregels
- overige zone - activiteit groen
- overige zone - activiteit verblijfsgebied
- overige zone - activiteit wonen
- overige zone - algemene bouwregels
- overige zone - algemene omgevingsplanactiviteit
- overige zone - algemene regels
- overige zone - algemene regels over activiteiten
- overige zone - bouwregel Natuurinclusief bouwen
- overige zone - bouwregel aaneengebouwde woningen
- overige zone - bouwregel archeologie - lage verwachting
- overige zone - bouwregel bijbehorende bouwwerken
- overige zone - bouwregel gestapelde woningen
- overige zone - bouwregel groen
- overige zone - bouwregel omgevingskwaliteitsplan Thorbeckestraat
- overige zone - bouwregel ondergeschikte bouwwerken
- overige zone - bouwregel verblijfsgebied
- overige zone - omgevingsnorm gezamenlijk geluid wegverkeer 55 Lden - Thorbeckestraat
- overige zone - omgevingsnorm maximum aantal woningen 190
- overige zone - omgevingsnorm minimum breedte 12 meter
- overige zone - omgevingsnorm minimum gbo woning 42 m2
- overige zone - omgevingsplanactiviteit archeologie - lage verwachting
- overige zone - omgevingsplanactiviteit parkeren en laden/lossen
- overige zone - omgevingsplanactiviteit verkameling
- overige zone - omgevingsplanactiviteit woningsplitsing
- overige zone - specifieke zorgplicht bomen binnenterreinen - Thorbeckestraat
- overige zone - voorwaardelijke verplichting - groen - binnentuin oost Thorbeckestraat
- overige zone - voorwaardelijke verplichting - groen - binnentuin west Thorbeckestraat
- overige zone - voorwaardelijke verplichting waterberging 180 m3

Bouwvlak

- bouwvlak

Omgevingsnormen

- maatvoeringsvlak
- △ — maximum bouwhoogte (m) t.o.v. NAP

Omgevingsplan Thorbeckestraat

planstatus	datum:	getekend:
● ontwerp	11-06-2024	Ext.
● vast te stellen	sept. 2024	
○ vastgesteld		
○ in werking		
○ onherroepelijk		

schaal:	getekend:	tekeningnummer:
1:1000	Ext./PvD	NL.IMRO.0202.TAM1045-0301

© Nadruk verboden

Strategie, Beleid en Regie, beleidsdomein Fysiek

Eusebiusbuitensingel 53, Postbus 9029, 6800 EL ARNHEM
Tel.: 0800-1809, www.arnhem.nl

GEMEENTE Arnhem

TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	**Inleidende regels**	**5**
Artikel 1	Begrippen	5
Artikel 2	Toepassingsbereik	13
Artikel 3	Wijze van meten	13
Hoofdstuk 2	**Functies**	**15**
Artikel 4	Groengebied	15
Artikel 5	Verblijfsgebied	15
Artikel 6	Woongebied	15
Hoofdstuk 3	**Waarden**	**17**
Artikel 7	Waarde - Archeologie - Verwachting	17
Hoofdstuk 4	**Activiteiten**	**19**
Artikel 8	Algemene regels over activiteiten	19
Artikel 9	Activiteit groen	19
Artikel 10	Activiteit verblijfsgebied	19
Artikel 11	Activiteit wonen	20
Hoofdstuk 5	**Bouwen**	**21**
Artikel 12	Algemene bouwregels	21
Artikel 13	Bouwregel aaneengebouwde woningen	21
Artikel 14	Bouwregel archeologie lage verwachting	21
Artikel 15	Bouwregel bijbehorende bouwwerken	22
Artikel 16	Bouwregel gestapelde woningen	22
Artikel 17	Bouwregel groen	22
Artikel 18	Bouwregel natuurinclusief bouwen	23
Artikel 19	Bouwregel omgevingskwaliteit Thorbeckestraat	23
Artikel 20	Bouwregel ondergeschikte bouwwerken	23
Artikel 21	Bouwregel verblijfsgebied	23
Hoofdstuk 6	**Omgevingsnormen**	**25**
Artikel 22	Omgevingsnorm gezamenlijk geluid wegverkeer 55 Lden	25
Artikel 23	Omgevingsnorm maximum aantal woningen 190	25
Artikel 24	Omgevingsnorm minimum breedte 12 meter	25
Artikel 25	Omgevingsnorm minimum gbo woning 42 m2	25
Hoofdstuk 7	**Voorwaardelijke verplichtingen en zorgplichten**	**27**
Artikel 26	Specifieke zorgplicht bomen binnenterreinen - Thorbeckestraat	27
Artikel 27	Voorwaardelijke verplichting groen binnenterrein oost - Thorbeckestraat	27
Artikel 28	Voorwaardelijke verplichting groen binnenterrein west Thorbeckestraat	27
Artikel 29	Voorwaardelijke verplichting waterberging 180 m3	27

Hoofdstuk 8 Omgevingsplanactiviteiten 29
Artikel 30 Algemene omgevingsplanactiviteit 29
Artikel 31 Omgevingsplanactiviteit archeologie - lage verwachting 30
Artikel 32 Omgevingsplanactiviteit parkeren en laden/lossen 31
Artikel 33 Omgevingsplanactiviteit verkamering 31
Artikel 34 Omgevingsplanactiviteit woningsplitsing 32

Hoofdstuk 9 Algemene regels 33
Artikel 35 Anti-dubbeltelregel 33
Artikel 36 Overige regels 33
Artikel 37 Strijdige activiteiten 33

Hoofdstuk 10 Overgangs- en slotregels 35
Artikel 38 Overgangsrecht 35
Artikel 39 Slotregel 35

Regels

Dit TAM-omgevingsplan is gericht op het faciliteren van gebiedsontwikkeling op de locatie Thorbeckestraat en is als een nieuw hoofdstuk (hoofdstuk 22a]) opgenomen in het omgevingsplan van de gemeente Arnhem. Dit hoofdstuk is bekend gemaakt en digitaal beschikbaar gesteld met de landelijke voorziening, bedoeld in artikel 1.2.1, tweede lid, van het Besluit ruimtelijke ordening. Het is met deze landelijke voorziening niet mogelijk dit hoofdstuk conform de juridische vormgeving van het omgevingsplan in STOP-TPOD beschikbaar te stellen.

De in dit op https://www.ruimtelijkeplannen.nl uitgegeven deel van het omgevingsplan (hierna: dit deel) weergegeven hoofdstukken moeten gelezen worden als paragrafen van hoofdstuk 22a van het omgevingsplan van de gemeente Arnhem. In de artikelkop van de in dit deel weergegeven artikelen moet na het woord 'Artikel', na de spatie en direct voor het artikelnummer 22a gelezen worden. In de kop van de bijlagen bij het in dit deel weergegeven hoofdstuk moet na het woord 'Bijlage', na de spatie en direct voor het nummer van de bijlage 22a gelezen worden.

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

1. Artikel 1.1 van het Omgevingsbesluit, artikel 1.1 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, artikel 1.1 van het Besluit activiteiten leefomgeving en artikel 1.1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving, zijn van overeenkomstige toepassing op dit omgevingsplan, tenzij in het tweede lid daarvan is afgeweken.
2. Voor de toepassing van hoofdstuk [22a] gelden de volgende begripsbepalingen:

1.1 ambulante handel

Het uitoefenen van detailhandel vanuit een voor het publiek toegankelijke en in de open lucht gelegen locatie geplaatste kraam, verkoopwagen of enig ander middel.

1.2 amusementsbedrijf

Een bedrijf gericht op het bieden van gelegenheid tot commerciële recreatie, zoals een bioscoop, lasergame-, biljart- of snookercentrum, casino en speel- en automatenhal.

1.3 bebouwingspercentage

Het in procenten uitgedrukte deel van een werkingsgebied dat maximaal mag worden bebouwd

1.4 bed and breakfast

Overnachtingsaccomodatie gericht op het bieden van de mogelijkheid tot een kortdurend verblijf met het serveren van een ontbijt in een woning, gedreven door de bewoner van die woning.

1.5 bedrijf

Een onderneming of gedeelte van een onderneming, die een organisatorisch zelfstandige eenheid vormt en is gericht op de productie of de afzet van goederen of de verlening van diensten, hieronder begrepen ondernemingen of gedeelten van ondernemingen, die door of vanwege de overheid worden geleid.

1.6 bedrijfsactiviteit

Een activiteit gericht op:

1. het produceren, bewerken, herstellen, installeren of inzamelen van goederen;
2. verhuur, opslag en distributie van goederen;
3. bouwnijverheid, hoveniersbedrijven of daarmee vergelijkbare bedrijven;
4. onderzoek en ingenieursbedrijven;
5. groothandel.

1.7 bedrijfsactiviteit geschikt voor functiemenging

Bedrijfsactiviteit, die qua aard en invloed op de omgeving past binnen een gemengd gebied met wonen, ook indien gevoelige objecten zijn gelegen:

a. direct naast het bedrijf;
b. in hetzelfde gebouw of een aanpandig gelegen gebouw, indien in dat gebouw gevoelige objecten zijn toegestaan.

1.8 bedrijfswoning/dienstwoning

Een woning in of bij een gebouw of op een terrein, bedoeld voor (het huishouden van) een persoon, wiens huisvesting daar gelet op de functie van het gebouw of terrein noodzakelijk is.

1.9 bedrijf creatieve sector

Bedrijf hoofdzakelijk gericht op:

- creatieve zakelijke dienstverlening: design- en grafische bedrijven;
- toegepaste kunsten: audiovisuele en fotografiebedrijven, dienstverlenende bedrijven t.b.v. de kunsten, mode en interieurbedrijven etc.;
- autonome kunsten: beeldend kunstenaars, muzikanten, theatermakers etc.

1.10 beleidsregels Parkeren van de gemeente Arnhem

De 'Beleidsregels Parkeren Arnhem 2022', dan wel zoals deze regels komen te luiden na wijziging van deze regels.

1.11 beroep aan huis

Een (para)medisch, juridisch, administratief, therapeutisch, verzorgend, ontwerptechnisch, kunstzinnig of daarmee gelijk te stellen beroep of bedrijf dat in een woning, inclusief bijbehorende bouwwerken, wordt uitgeoefend.

1.12 bestaand(e)

a. bij bouwwerken: legale bouwwerken die aanwezig of in uitvoering zijn op het tijdstip van de ter visie legging van het ontwerp van hoofdstuk [22a] van dit omgevingsplan en bouwwerken die mogen worden gebouwd krachtens een vergunning;

b. bij gebruik: legaal gebruik van grond en opstallen zoals aanwezig tijdens de inwerkingtreding van het hoofdstuk [22a] van dit omgevingsplan dat na de inwerkingtreding van het plan niet langer onderbroken is dan een jaar.

1.13 bijgebouw

Een zelfstandig bouwwerk dat niet in directe verbinding staat met het hoofdgebouw. Het bijgebouw wordt via een aparte toegangsdeur bereikt en kan tegen een hoofdgebouw worden aangebouwd. Voorbeelden van een bijgebouw zijn een garage of een schuur.

1.14 bijzondere woonvorm

Een woonvorm waar bewoners nagenoeg zelfstandig wonen met (voorzieningen voor) verzorging en begeleiding (ook 24-uurs begeleiding) en daar niet verblijven met het doel om therapeutisch behandeld te worden.

1.15 bioscoop

Een publieke uitgaansgelegenheid die zich hoofdzakelijk toelegt op het vertonen van commerciële films.

1.16 blurring

Het vermengen van verschillende functies, waarbij een ondersteunende danwel ondergeschikte functie wordt gerealiseerd naast de hoofdfunctie. Het gaat dan bijvoorbeeld om dienstverlening met ondersteunende horeca.

1.17 casino

Het begrip speelcasino zoals vervat in artikel 27g van de Wet op de Kansspelen.

1.18 creatieve/culturele functies

Expositieruimten, ateliers, muziek- en kunstonderwijs en naar de aard daarmee gelijk te stellen voorzieningen, met uitzondering van musea, muziektheaters, bioscopen en naar aard vergelijkbare voorzieningen.

1.19 cultuurhistorischewaarde

De kenmerken van het gebruik dat de mens in de loop van de geschiedenis van grond en gebouwen heeft gemaakt, zoals dat onder meer tot uitdrukking komt in de beplanting, de stedenbouwkundig structuur en/of de architectuur.

1.20 datacenter

Een bedrijf dat zich in hoofdzaak richt op digitaal opslaan en verwerken van informatie op computers (servers).

1.21 detailhandel

Het bedrijfsmatig te koop aanbieden, waaronder begrepen het uitstallen ten verkoop, het verkopen of leveren van goederen aan diegenen die deze goederen kopen voor gebruik, verbruik of aanwending anders dan in de uitoefening van: een beroeps- of bedrijfsactiviteit. Onder detailhandel wordt niet begrepen:

- dienstverlening door een horecabedrijf;
- internetverkoop en bezorgservices;
- tankstations;
- bezorgdiensten, zoals dark stores.

1.22 dienstverlenende bedrijven

Bedrijven met een uitsluitend of in hoofdzaak dienstverlenende of verzorgende taak, die naar aard, verschijningsvorm en gevolgen voor de omgeving als verwant aan detailhandel kunnen worden aangemerkt, zoals een reis- of uitzendbureau, kap- of schoonheidssalon, zonnestudio, hypotheekwinkel, baliefunctie van banken en van andere kantoren, alsmede andere vormen van dienstverlening met een overwegende baliefunctie.

Onder een dienstverlenend bedrijf wordt niet verstaan:

- Horeca,
- Detailhandel,
- Bezorgservices of bezorgdiensten zoals dark stores,
- Seksinrichting
- Garagebedrijven.

1.23 dunning

Velling, kapping of rooiing die uitsluitend is bedoeld als een verzorgingsmaatregel ter bevordering van de groei van de overblijvende bo(o)m(en), bos of houtopstand.

1.24 duurzaamheidsvoorzieningen

Maatregelen genomen in het kader van natuurinclusief bouwen, zonnepanelen, warmtepompen en vergelijkbare voorzieningen in het kader van duurzaamheid.

1.25 evenement

Een tijdelijke activiteit in de openlucht of in een tijdelijk onderkomen, gericht op het bereiken van publiek voor commerciële, educatieve, culturele, sportieve, levensbeschouwelijke of daarmee gelijk te stellen doeleinden, al dan niet met versterkt geluid door middel van één of meerdere muziek- en/of omroepinstallaties.

1.26 extensieve recreatie

Die vormen van recreatie welke in hoofdzaak zijn gericht op natuur- en landschapsbeleving zoals wandelen, fietsen, trimmen, paardrijden, vissen, roeien etc.;

1.27 filmtheater

Een publieke uitgaansgelegenheid die zich hoofdzakelijk toelegt op het vertonen van films, die veelal artistiek of cultureel van karakter zijn en doorgaans niet in het reguliere bioscoopcircuit worden vertoond.

1.28 galerij

Een overdekte gang langs de buitenkant van een hoofdgebouw.

1.29 garagebedrijf

Een bedrijf, dat gericht is op het te koop aanbieden, waaronder uitstalling ten verkoop, verkopen en herstellen van motorvoertuigen.

1.30 gebruiksoppervlakte

De vloeroppervlakte binnen de bouwmuren bepaald volgens NEN 2580 met dien verstande dat daarbij aangebouwde bergingen, garages en andere niet voor bewoning geschikte ruimtes niet worden meegeteld

1.31 gemeentelijke monumentenactiviteit

Een activiteit inhoudende het slopen, verstoren, verplaatsen, wijzigen of onthouden van noodzakelijk onderhoud van een gemeentelijk monument of een voorbeschermd gemeentelijk monument, of het herstellen of gebruiken daarvan waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.

1.32 gezondheids- en welzijnszorg

Geneeskundige verzorging en verpleging zoals

- ziekenhuizen;
- medische, tandheelkundige en paramedische praktijken;
- apotheken;
- verpleeg- en verzorgingshuizen;
- dag- en nachtvoorzieningen voor gehandicapten, psychiatrische patiënten, jongeren en maatschappelijke opvang met (therapeutische) behandeling inclusief overnachting;
- maatschappelijke dienstverlening zonder overnachting: dienstverlening gericht op ouderen en gehandicapten, kinderopvang en buitenschoolse opvang, jeugdzorg, maatschappelijk werk en dergelijke.

1.33 groothandel

Het bedrijfsmatig te koop aanbieden, waaronder begrepen de uitstalling ten verkoop, verkopen en/of leveren van goederen aan wederverkopers, dan wel aan bedrijven of instellingen, die deze goederen in een door hen gedreven onderneming aanwenden.

1.34 grootschalige detailhandel

Detailhandel die vanwege de omvang van de gevoerde artikelen een groot oppervlak nodig heeft voor de uitstralling, zoals de verkoop van tuininrichtingsartikelen, meubelen, keukens, sanitair, (elektrische) fietsen, bromfietsen en scooters.

1.35 grondgebonden agrarisch bedrijf

Agrarische bedrijvigheid die in hoofdzaak van de grond als agrarisch productiemiddel afhankelijk is;

1.36 grootschalige detailhandel

Detailhandel die vanwege de omvang van de gevoerde artikelen een groot oppervlak nodig heeft voor de uitstraling, zoals de verkoop van tuininrichtingsartikelen, meubelen, keukens, sanitair, (elektrische) fietsen, bromfietsen en scooters.

1.37 horeca - 1

Horecabedrijf gericht op het verstrekken van etenswaren, niet zijnde maaltijden, en het schenken van (zwak-alcoholische) dranken, met openingstijden overwegend tijdens de dagperiode, zoals lunchrooms, broodjeszaken, koffiezaken, juicebars en ijssalons.

1.38 horeca - 2

Horecabedrijf gericht op het overwegend via counterverkoop verstrekken van etenswaren, zoals fastfood, niet zijnde maaltijden, en (zwak-alcoholische) dranken met openingstijden tijden dag- en avondperiode, zoals cafetaria's, snackbars, grill-rooms, shoarmaroom, pizzeria, fastfood restaurants en afhaalcentra.

1.39 horeca - 3

Horecabedrijf gericht op het serveren van maaltijden en dranken in een restaurant-setting met openingstijden tijdens de namiddag en vroege avond, zoals restaurants, bistro, fastcasual concepten, grand-cafés en café-restaurants.

1.40 horeca - 4

Horecabedrijf gericht op het verstrekken van (niet)-alcoholische drank als hoofdfunctie met daaraan ondersteunend het verstrekken van etenswaren met openingstijden zowel tijdens de dag- als avond- en nachtperiode, zoals cafés, cocktail-bars, wijnbars en shisha-lounges.

1.41 horeca - 5

Horecabedrijf gericht op het verstrekken van dranken en eventueel etenswaren in combinatie met (live) entertainment of harde/elektronisch versterkte muziek, met openingstijden tijdens de avond- en nachtperiode, zoals discotheken, (nacht)clubs en andere uitgaansconcepten.

1.42 horeca - 6

Horecabedrijf gericht op het bieden van nachtverblijf met openingstijden in de regel dagrond, al dan niet met een nachtportier of een onbemande receptie, zoals hotels, bed and breakfast met meer dan 4 slaapplaatsen, hostels en pensions.

1.43 horecabedrijf

Een bedrijf of instelling gericht op het verstrekken van logies, van maaltijden en spijzen of van dranken, alsmede het exploiteren van zaalaccommodatie; detailhandel wordt hier niet onder begrepen.

1.44 hospes/hospita

De 100% economisch en juridisch eigenaar die zélf daadwerkelijk in het gebouw woont en minimaal 50% van de gebruiksoppervlakte van het gebouw gebruikt voor zijn eigen huishouden en maximaal 2 onzelfstandige wooneenheden verhuurt. Kenmerkend voor de hospes/hospita is dat de huurder van een wooneenheid de toiletruimte, badruimte en de keuken deelt met de eigenaar van de woning. De onzelfstandige wooneenheden mogen niet beschikken over eigen voorzieningen, als badgelegenheid, keuken en/of toilet.

1.45 hostel

Eenvoudig horecabedrijf gericht op het verstrekken van logies met als nevenactiviteiten het verstrekken van maaltijden of dranken voor gebruik ter plaatse, waarbij hoofdzakelijk gericht wordt op reizigers (zoals backpackers) en jongvolwassenen en waarbij veelal sprake is van gemeenschappelijke slaapzalen en voorzieningen (sanitair/keuken).

1.46 huishouden

Eén of meer personen die op hetzelfde adres wonen en een economisch-consumptieve eenheid vormen, met de intentie om zelfstandig, bestendig, voor onbepaalde tijd, in gezinsverband of in een met een gezinsverband vergelijkbaar samenlevingsverband te wonen.

1.47 intensieve veehouderij

Een agrarisch bedrijf of een deel daarvan dat wordt gebruikt voor veehouderij volgens de Wet milieubeheer en waar geen melkrundvee, schapen, paarden of dieren 'biologisch' worden gehouden en waar geen dieren worden gehouden uitsluitend of in hoofdzaak ten behoeve van natuurbeheer.

1.48 internetverkoop

Detailhandel zonder showroom, waarvan de handel voornamelijk via internet en andere media verloopt.

1.49 kamergewijze bewoning

Een gebouw waarin zich 3 of meer onzelfstandige wooneenheden bevinden.

1.50 kampeermiddel

- een tent, tentwagen, camper, sta-caravan of caravan;
- enig ander onderkomen of ander voertuig of gewezen voertuig of gedeelte daarvan voor zover niet als bouwwerk aangemerkt.

beide gericht op recreatief nachtverblijf waarbij het hoofdverblijf elders plaatsvindt.

1.51 kantoor

Voorziening gericht op het verlenen van diensten op administratief, financieel, architectonisch, juridisch, softwarematig, ontwerptechnisch gebied of een daarmee naar aard gelijk te stellen functie.

1.52 kerkelijk monument

Kerkelijk monument zoals bedoeld in artikel 1.1. van de Erfgoedwet.

1.53 kleinschalige bedrijvigheid

Bedrijven met maximaal 9 werknemers;

onder kleinschalige bedrijvigheid wordt voor de werking van dit omgevingsplan niet verstaan: detailhandel, horeca, maatschappelijke- en zorginstellingen en zware industrie.

1.54 leisure

Voorzieningen ter zake van recreatie en ontspanning hoofdzakelijk binnen gebouwen, zoals bowling-, snooker- en biljartcentra, speel- en vermaaksvoorzieningen, sauna's, ballet-, dans- en sportscholen, bioscopen en daarmee naar hun aard vergelijkbare voorzieningen, met bijbehorende kantinevoorzieningen uitsluitend als ondergeschikte nevenactiviteit;

Onder deze voorzieningen zijn in ieder geval niet begrepen seksinrichtingen en daarmee naar hun aard vergelijkbare voorzieningen.

1.55 long stay

Het bedrijfsmatig aanbieden van logies anders dan in een woning voor kortstondig verblijf van ten minste één week tot maximaal een jaar aan personen die gebruik maken van de in het plangebied aanwezige en daaraan gerelateerde voorzieningen, zoals studenten en sporters, alsmede ten behoeve van familieleden van de in het plangebied verblijvende personen.

1.56 maatschappelijk

Voorzieningen gericht op onderwijs en zaalsport, gezondheids- en welzijnszorg, levensbeschouwelijke functies, politieke-, belangen- en ideële organisaties, verenigingen en hobbyclubs, openbare dienstverlening en andere vergelijkbare functies.

1.57 mezzanino

Een direct onder de dakgoot gelegen bouwlaag met een hoogte geringer dan de overige van het bouwwerk deel uitmakende bouwlagen.

1.58 niet-grondgebonden agrarische bedrijf

Agrarische bedrijfsvoering die in hoofdzaak is gericht op het houden, fokken of mesten van dieren in bedrijfsgebouwen, waarbij de grond als productiemiddel van ondergeschikte betekenis is.

1.59 nutsbedrijven

Bedrijven die uitsluitend of in hoofdzaak zijn gericht op:

- de levering van elektriciteit, gas, water en warmte;
- de verzorging van telecommunicatie;
- de afvoer en verwerking van afvalstoffen.

1.60 nutsvoorziening

Voorziening ten behoeve van het openbare nut, zoals zoals transformatorhuisjes, gasreduceerstations, schakelhuisjes, duikers, bemalingsinstallaties, gemaalgebouwtjes, telefooncellen, voorzieningen ten behoeve van ondergrondse afvalinzameling en apparatuur voor telecommunicatie.

1.61 onderbouw

Een gedeelte van een gebouw, dat wordt afgedekt door een vloer, waarvan de bovenkant minder dan 1,20 meter boven peil is gelegen.

1.62 ondergeschikte horeca

Een horecavoorziening welke dient ter ondersteuning van de hoofdactiviteit en daar onderdeel van uitmaakt, waarbij de horecavoorziening qua oppervlakte, aard en ruimtelijke uitstraling ondergeschikt is aan de hoofdactiviteit, de horecavoorziening uitsluitend te bereiken is via de entree van de hoofdactiviteit en de openingstijden van de horecavoorziening niet afwijken van de openingstijden van de hoofdactiviteit, zoals een kantine of restaurant/café.

1.63 ontspanning

Voorzieningen ter zake van recreatie en ontspanning hoofdzakelijk binnen gebouwen, zoals bowling-, snooker- en biljartcentra, speel- en vermaaksvoorzieningen, sauna's, ballet-, dans- en sportscholen, bioscopen en daarmee naar hun aard vergelijkbare voorzieningen, met bijbehorende kantinevoorzieningen uitsluitend als ondergeschikte nevenactiviteit;

Onder deze voorzieningen zijn in ieder geval niet begrepen seksinrichtingen en daarmee naar hun aard vergelijkbare voorzieningen.

1.64 onzelfstandige wooneenheid

Een onzelfstandig gedeelte van een gebouw bedoeld voor de huisvesting van één huishouden. Kenmerkend voor de wooneenheid is het gezamenlijk gebruik (met andere wooneenheden) van een toiletruimte, badruimte en/of een keuken. Een wooneenheid kan uit meerdere ruimten bestaan.

1.65 openbare dienstverlening

- openbaar bestuur en overheidsdiensten zoals een politiebureau, gemeentehuis, gerechtsgebouw, brandweerkazerne, bibliotheek en penitentiaire inrichting;
- uitvaartverzorging, crematoria en begraafplaatsen.

1.66 pand

De kleinste bij de totstandkoming functioneel en bouwkundig- constructief zelfstandige eenheid die direct en duurzaam met de aarde is verbonden en betreedbaar en afsluitbaar is.

1.67 peil

1. voor een galerij, waarvan de hoofdtoegang onmiddellijk aan een weg of pad grenst: de hoogte van die weg of dat pad ter plaatse van de hoofdtoegang;
2. voor een galerij, waarvan de hoofdtoegang niet direct aan de weg grenst: de hoogte van het afgewerkte terrein ter plaatse van de hoofdtoegang bij voltooiing van de bouw;
3. voor een ander : de hoogte van het afgewerkte terrein ter plaatse bij voltooiing van de bouw.
4. voor zover als zodanig aangegeven in de omgevingplanregels: Normaal Amsterdams Peil (N.A.P.)

1.68 perifere detailhandel

Detailhandel in volumineuze artikelen, detailhandel in brand- en explosiegevaarlijke stoffen, productiegebonden detailhandel evenals tuincentra en bouwmarkten met uitzondering van detailhandel in de foodsector, die vanwege de omvang en aard van de gevoerde artikelen niet binnen de aangewezen winkelconcentratiegebieden gevestigd kunnen worden.

1.69 productiegebonden detailhandel

Detailhandel in goederen die ter plaatse worden vervaardigd, gerepareerd of toegepast in het productieproces, waarbij de detailhandelsfunctie ondergeschikt is aan de productiefunctie.

1.70 recreatiewoning

Een gebouw, geen woonkeet, caravan of ander bouwsel op wielen zijnde, bestemd om gedurende een gedeelte van het jaar, overwegend het zomerseizoen, te worden gebezigd voor recreatief gebruik door personen die hun hoofdverblijf elders hebben.

1.71 seksinrichting

Een voor publiek toegankelijke, besloten ruimte (hieronder wordt mede begrepen een voer- of vaartuig) waarin bedrijfsmatig, of in omvang alsof zij bedrijfsmatig was, seksuele handelingen worden verricht, of vertoningen van pornografische aard plaatsvinden.

Onder seksinrichtingen wordt in elk geval verstaan een (raam)prostitutiebedrijf, een seksclub, een privé-huis, een erotische massagesalon, een seksbioscoop, een seksautomatenhal, een sekstheater of parenclub, al dan niet in combinatie met elkaar.

1.72 souterrain

Een gedeelte van een gebouw dat wordt afgedekt door een vloer waarvan de bovenkant is gelegen tussen peil en 1.50 meter boven peil.

1.73 stadswinkel

Een gebouw of een ruimte in een gebouw, dat door zijn inrichting kennelijk bedoeld is voor detailhandel in (hoofdzakelijk) een grote verscheidenheid aan levensmiddelen, voornamelijk door middel van zelfbediening, in combinatie met consumptie ter plaatse en - in verband met de detailhandelsfunctie en als nevenactiviteit van ondergeschikt belang – bezorging van levensmiddelen met een bedrijfsvloeroppervlak van maximaal 500 m^2 voor zover in de regels geen ander maximumoppervlak is gegeven.

1.74 standplaats

Een kavel, waarop nutsvoorzieningen aanwezig zijn, bestemd voor het plaatsen van een woonwagen.

1.75 supermarkt

Een zelfbedieningswinkel met hoofdzakelijk een algemeen assortiment voedingsmiddelen, waaronder verse groente en fruit, kaas, brood en vlees(vervangers) (zijnde dagelijkse goederen), en enige niet-dagelijkse goederen (zoals huishoudelijke artikelen), met een minimale winkelvloeroppervlakte van 200 m^2, niet zijnde een buitenlandse levensmiddelenzaak of natuurvoedingzaak.

1.76 vegetatiedak

Een dakbedekking waarop een laag is aangebracht die hoofdzakelijk bestaat uit aarde, levende planten, zoals sedum, mos of vergelijkbare vegetatie. Een vegetatiedak is minimaal 10 cm dik.

1.77 vegetatiedak waterberging

Een dakbedekking waarop een laag is aangebracht die hoofdzakelijk bestaat uit aarde, levende planten, zoals sedum, mos of vergelijkbare vegetatie. Een vegetatiedak is minimaal 10 cm dik en heeft een minimale waterbergingscapaciteit van 40mm.

1.78 verkameren

Het gebruiken van een (gedeelte van een) gebouw waar wonen is toegestaan voor kamergewijze bewoning. Hieronder wordt tevens verstaan het toevoegen van onzelfstandige wooneenheden aan bestaande gevallen van kamergewijze bewoning.

1.79 vestigingsbeleid

Het beleid neergelegd in de nota 'van Rood naar Groen' (vastgesteld 26 juni 2000).

1.80 volumineuze detailhandel

Detailhandel die vanwege de omvang van de gevoerde artikelen een groot oppervlak nodig heeft voor de uitstraling, zoals de verkoop van tuininrichtingsartikelen, meubelen, keukens, sanitair, (elektrische) fietsen, bromfietsen en scooters.

1.81 werken, werkzaamheden van geringe omvang

Werken of werkzaamheden die geen wezenlijke verandering van de terreingesteldheid of van een inrichting tot gevolg hebben.

1.82 wijk

Wijk, zoals gehanteerd wordt in de indeling van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

1.83 wonen

Activiteit inhoudende de bewoning van een woonruimte. Onder wonen wordt ook begrepen bijzondere woonvormen.

1.84 woning

Een complex van ruimten, bedoeld voor de huisvesting van één huishouden, een bijzondere woonvorm of een kamerverhuurbedrijf kamergewijze bewoning.

1.85 woningsplitsing

Het bouwkundig en/ of functioneel splitsen van één woning of (een gedeelte van een) gebouw waar wonen is toegestaan tot twee of meer zelfstandige woningen.

1.86 woonwagen

Voor bewoning bestemd gebouw dat is geplaatst op een standplaats en in zijn geheel of in delen kan worden verplaatst.

1.87 zelfstandige woning

Een zelfstandig (gedeelte van een) gebouw, dat dient voor de huisvesting van één huishouden. Kenmerkend voor de woning is de aanwezigheid van eigen voorzieningen, waaronder minimaal een toiletruimte, badruimte en een keuken met kooktoestel.

Artikel 2 Toepassingsbereik

2.1 Verhouding met ruimtelijke regels omgevingsplan tijdelijk deel

De besluiten op grond van artikel 22.1, onder a, van Omgevingswet zijn niet van toepassing voor zover het gaat over regels opgenomen in een besluit als bedoeld in artikel 4.6, eerste lid, onder a, b, c, g, h, i, j, k, l of m, van de Invoeringswet Omgevingswet op de locatie, bedoeld in het derde lid.

2.2 Verhouding met regels in het tijdelijke deel van het omgevingsplan van rijkswege (bruidsschat)

De regels in afdeling 22.2, met uitzondering van paragraaf 22.2.7.3, en afdeling 22.3 zijn niet van toepassing voor zover die regels in strijd zijn met regels in dit hoofdstuk.

2.3 Geometrische afbakening reikwijdte TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat

De regels in dit hoofdstuk zijn van toepassing op de locatie Thorbeckestraat waarvan de geometrische bepaalde planobjecten zijn vervat in het GML-bestand NL.IMRO.0202.TAM1045-0301 zoals vastgelegd op https://www.ruimtelijkeplannen.nl.

Artikel 3 Wijze van meten

Bij toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten:

3.1 de dakhelling

Langs het dakvlak ten opzichte van het horizontale vlak.

3.2 de goothoogte van een bouwwerk

Vanaf het peil tot aan de bovenkant van de bovenste goot, c.q. de druiplijn, het boeibord, of een daarmee gelijk te stellen constructiedeel.

3.3 de inhoud van een bouwwerk

Tussen de onderzijde van de begane grondvloer, de buitenzijde van de gevels (of het hart van de scheidsmuren) en de buitenzijde van daken en dakkapellen.

3.4 de bouwhoogte van een bouwwerk

Vanaf het peil tot aan het hoogste punt van een galerij of van een openbare dienstverlening met uitzondering van ondergeschikte bouwonderdelen, zoals schoorstenen, antennes, liftopbouwen en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen.

3.5 de oppervlakte van een bouwwerk

Tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidingsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het gemiddelde niveau van het afgewerkte bouwterrein ter plaatse van het bouwwerk.

3.6 de netto-bouwhoogte

De loodrechte afstand tussen de bovenkant van een afgewerkte vloer of het aansluitende terrein en de onderkant van een daarboven aanwezig plafond, vloer of dak, waarbij incidentele constructiedelen buiten beschouwing worden gelaten (NEN 2580: 2.3.3).

Hoofdstuk 2 Functies

Artikel 4 Groengebied

4.1 Toegelaten activiteiten

1. De gebieden ter plaatse van het werkingsgebied 'Groengebied' hebben de functie groengebied.
2. Binnen deze functie zijn uitsluitend de in hoofdstuk 4 omschreven gebruiksactiviteiten toegestaan op de daarvoor in de regels aangewezen locaties.
3. Binnen deze functie zijn uitsluitend de in hoofdstuk 5 omschreven bouwactiviteiten toegestaan op de daarvoor in de regels aangewezen locaties.
4. De activiteiten zijn uitsluitend toegestaan met inachtneming van de in hoofdstuk 3 genoemde waarden en de voor de afzonderlijke activiteiten gegeven regels.

Artikel 5 Verblijfsgebied

5.1 Toegelaten activiteiten

1. De gebieden ter plaatse van het werkingsgebied 'Verblijfsgebied' hebben de functie verblijfsgebied.
2. Binnen deze functie zijn uitsluitend de in hoofdstuk 4 omschreven gebruiksactiviteiten toegestaan op de daarvoor in de regels aangewezen locaties.
3. Binnen deze functie zijn uitsluitend de in hoofdstuk 5 omschreven bouwactiviteiten toegestaan op de daarvoor in de regels aangewezen locaties.
4. De activiteiten zijn uitsluitend toegestaan met inachtneming van de in hoofdstuk 3 genoemde waarden en de voor de afzonderlijke activiteiten gegeven regels.

Artikel 6 Woongebied

6.1 Toegelaten activiteiten

1. De gebieden ter plaatse van het werkingsgebied 'Woongebied' hebben de functie woongebied.
2. Binnen deze functie zijn uitsluitend de in hoofdstuk 4 omschreven gebruiksactiviteiten toegestaan op de daarvoor in de regels aangewezen locaties.
3. Binnen deze functie zijn uitsluitend de in hoofdstuk 5 omschreven bouwactiviteiten toegestaan op de daarvoor in de regels aangewezen locaties.
4. De activiteiten zijn uitsluitend toegestaan met inachtneming van de in hoofdstuk 3 genoemde waarden en de voor de afzonderlijke activiteiten gegeven regels.

Hoofdstuk 3 Waarden

Artikel 7 Waarde - Archeologie - Verwachting

7.1 Doelstelling

1. De gebieden met de aanduiding 'Waarde - Archeologie - Verwachting' hebben een Archeologische verwachtingswaarde.
2. Deze waarde is gericht op de bescherming en veiligstelling van de aanwezige archeologische waarden.
3. Voor de gronden met een archeologische verwachting gelden aanvullende regels voor bouwen en voor werken en werkzaamheden.

Hoofdstuk 4 Activiteiten

Artikel 8 Algemene regels over activiteiten

8.1 Gebruik conform maatvoering

Indien op de verbeelding omgevingsnormen of maatvoeringen zijn opgenomen, is gebruik uitsluitend toegestaan met inachtneming van deze normen.

8.2 Bijbehorende activiteiten

De volgende activiteiten zijn in het gehele plangebied toegestaan:

- groen en watervoorzieningen;
- overige voorzieningen en bijbehorende activiteiten, die qua aard, oppervlakte en ruimtelijke uitstraling ondergeschikt zijn aan de hoofdactiviteit, zoals nutsvoorzieningen, fitnessvoorzieningen en kinderopvang ten behoeve van de hoofdactiviteit. Hieronder worden geen ondergeschikte horeca, niet zijnde bedrijfskantines, en detailhandel verstaan.
- parkeren als bijbehorende activiteit, tenzij:
  1. dit binnen de gronden met de functie 'Natuurgebied', 'Bosgebied', 'Heidegebied', 'Tuingebied' of 'Parkgebied' plaatsvindt, dan dient dit expliciet aangegeven te zijn;
  2. dit binnen de gronden met 'Waarde Landschap en Natuur' plaatsvindt, dan dient dit expliciet aangegeven te zijn.

Artikel 9 Activiteit groen

9.1 Toegelaten activiteiten

Ter plaatse van de gebiedsaanduiding 'overige zone - activiteit groen' zijn activiteiten toegestaan met betrekking tot:

a. aanleg, beheer, onderhoud en gebruik van groenvoorzieningen;
b. aanleg, beheer, onderhoud en gebruik van fiets- en wandelpaden, straatmeubilair, speelvoorzieningen en bestaande ontsluitingswegen;
c. extensieve recreatie.

Artikel 10 Activiteit verblijfsgebied

10.1 Toegelaten activiteiten

Ter plaatse van de gebiedsaanduiding 'overige zone - activiteit verblijfsgebied' zijn activiteiten met betrekking tot aanleg, bouw, gebruik en instandhouding van de volgende voorzieningen toegestaan:

a. ten behoeve van bestemmingsverkeer en verblijfsfuncties;
b. aanleg, beheer, onderhoud en gebruik van fiets- en wandelpaden, straatmeubilair en speelvoorzieningen;
c. voorzieningen voor het openbaar vervoer, zoals busstations;
d. terrassen;
e. nutsvoorzieningen;
f. onderdoorgangen, alsmede toegangen tot ondergrondse voorzieningen ten behoeve van direct aangrenzende functies en activiteiten.

Artikel 11 Activiteit wonen

11.1 Toegelaten activiteiten

Op de voor 'overige zone - activiteit wonen' zijn de volgende activiteiten toegestaan:

a. het wonen, hieronder niet begrepen bewoning van woonwagens of woonschepen;
b. beroep aan huis.

11.2 Specifieke gebruiksregels

Beroep aan huis, waaronder mede begrepen bed and breakfast, is uitsluitend toegelaten tot maximaal 33% van het vloeroppervlakte van de woning, mits:

1. dit door de bewoner wordt uitgeoefend;
2. dit geen onevenredige aantasting van het woon- en leefklimaat ter plaatse of een onevenredige parkeerdruk tot gevolg heeft en;
3. het geen detailhandel, internetverkoop hiervan uitgezonderd, prostitutie of horeca betreft.

11.3 Verboden activiteiten

Onder gebruik van de locaties en opstallen in strijd met het wonen wordt in elk geval begrepen:

a. gebruik als beroeps- of bedrijfsmatige werk- of opslagruimte, anders dan voor beroep aan huis.
b. het bewonen, of laten bewonen, van een kamergewijze bewoning door meer dan één persoon per 18 m^2 gebruiksoppervlakte;
c. het verschaffen van kortdurend verblijf van maximaal 3 maanden, te vergelijken met logies, al dan niet als onderdeel van de arbeidsvoorwaarden aan werknemers in een kamergewijze bewoning;
d. het gebruik van bijgebouwen als onzelfstandige wooneenheid in een kamergewijze bewoning.

Hoofdstuk 5 Bouwen

Artikel 12 Algemene bouwregels

12.1 Bouwen passend binnen functie/activiteit

Bouwactiviteiten zijn uitsluitend toegestaan voor zover deze passen binnen de toegestane activiteiten zoals omschreven in deze regels.

12.2 Bouwen binnen bouwvlak

a. Indien op de verbeelding een bouwvlak is aangegeven mag, behoudens andersluidende bepalingen in deze regels, uitsluitend worden gebouwd binnen dit bouwvlak.
b. Indien geen bouwvlak is aangegeven, mag uitsluitend worden gebouwd voor zover daartoe in de betreffende bouwregel uitdrukkelijk mogelijkheden zijn opgenomen.

12.3 Bouwen conform maatvoering

a. Indien op de verbeelding ter plaatse van een locatie maatvoeringsaanduidingen of omgevingsnormen zijn opgenomen, mag uitsluitend worden gebouwd met inachtneming van de ter plaatse van deze locatie gegeven maximum-,minimum-, verplichte dan wel andere maten.
b. Voor een locatie waar geen maatvoeringsaanduidingen of omgevingsnormen op de verbeelding zijn opgenomen, mag uitsluitend worden gebouwd met inachtneming van de in de regels opgenomen maten die van toepassing zijn op de betreffende locatie.

12.4 Algemeen

a. Voor de bouwregels die zijn opgenomen in dit omgevingsplan geldt dat deze moeten worden toegepast met in achtneming van de algemene bouwregels in dit artikel.
b. Indien op een locatie meerdere bouwregels van toepassing zijn, moet bij het bouwen worden voldaan aan alle ter plaatse gelden bouwregels.

Artikel 13 Bouwregel aaneengebouwde woningen

13.1 Bouwregels

a. Ter plaatse van de gebiedsaanduiding 'overige zone - bouwregel aaneengebouwde woningen' geldt dat uitsluitend aaneengebouwde woningen mogen worden gebouwd.
b. In afwijking van het bepaalde onder a mogen ook andere woningen worden gebouwd indien de regels van dit omgevingsplan ter plaatse expliciet ook de bouw van andere woningen mogelijk maken.

Artikel 14 Bouwregel archeologie lage verwachting

14.1 Bouwregels

Ter plaatse van de gebiedsaanduiding 'overige zone - bouwregel archeologie lage verwachting' mogen:

a. bouwwerken geen gebouwen zijnde worden gebouwd die voor archeologisch onderzoek noodzakelijk zijn;
b. bouwwerken ten behoeve van de andere, voor deze gronden aangewezen activiteiten worden gebouwd, indien het betreft:
    1. vervanging, vernieuwing of verandering van bestaande bebouwing, waarbij de oppervlakte voor zover gelegen op of onder peil niet wordt uitgebreid of
    2. bouwwerken waarvan de binnen de gebiedsaanduiding 'overige zone - bouwregel archeologie lage verwachting' gelegen oppervlakte ten hoogste 2000 m^2 bedraagt of
    3. bouwwerken waarvan de binnen de gebiedsaanduiding 'overige zone - bouwregel archeologie lage verwachting' gelegen oppervlakte meer dan 2000 m^2 bedraagt, de daarmee gepaard gaan

bodemingrepen niet dieper zijn dan 40 cm en die zonder heiwerkzaamheden kan worden gebouwd.

Artikel 15 Bouwregel bijbehorende bouwwerken

15.1 Bouwregels

Ter plaatse van de gebiedsaanduiding 'overige zone - bouwregel bijbehorende bouwwerken' mogen bijbehorende bouwwerken worden gebouwd, voor zover het betreft:

1. uitbreiding van de hoofdbebouwing, tot een maximum bouwhoogte gelijk aan de hoogte van de begane-grondbouwlaag van de hoofdbebouwing, vermeerderd met maximaal 40 cm ten behoeve van isolatie of afschot;
2. andere bijbehorende bouwwerken, met een maximum bouwhoogte gelijk aan de goothoogte van het hoofdgebouw, waarbij de goothoogte van vrijstaande bouwwerken niet meer mag bedragen dan de hoogte van de begane-grondbouwlaag van de hoofdbebouwing;
3. bouwwerken geen gebouwen zijnde worden gebouwd, passend binnen de activiteit, met een maximum bouwhoogte van 3 m

waarbij de oppervlakte van het totaal van deze bebouwing per bouwperceel de in onderstaand schema opgenomen maten niet overschrijdt.

oppervlakte gebied met de gebiedsaanduiding'bijbehorende bouwwerken' per bouwperceel	**maximale oppervlakte bouwwerken**
< 90 m^2	50% van de oppervlakte van het gebied met de gebiedsaanduiding 'bijbehorende bouwwerken' per bouwperceel met een minimum van 20 m^2
90-150 m^2	45 m^2
150-300 m^2	55 m^2
300-500 m^2	65 m^2
500-1000 m^2	75 m^2

Artikel 16 Bouwregel gestapelde woningen

16.1 Bouwregels

a. Ter plaatse van de gebiedsaanduiding 'overige zone - bouwregel gestapelde woningen' geldt dat uitsluitend gestapelde woningen mogen worden gebouwd.
b. In afwijking van het bepaalde onder a. mogen ook andere woningen worden gebouwd indien de regels van dit omgevingsplan ter plaatse expliciet ook de bouw van andere woningen mogelijk maken.

Artikel 17 Bouwregel groen

17.1 Bouwregels

Ter plaatse van de gebiedsaanduiding 'overige zone - bouwregel groen' mogen uitsluitend in de activiteiten passende bouwwerken worden gebouwd, zoals speeltoestellen en verlichting met een maximale bouwhoogte van 4 meter.

Artikel 18 Bouwregel natuurinclusief bouwen

18.1 Natuurinclusief bouwen

a. Een omgevingsvergunning voor het bouwen van nieuwe woningen wordt ter plaatse van de 'overige zone - Bouwregel Natuurinclusief bouwen' slechts verleend indien bij de aanvraag om een omgevingsvergunning wordt aangetoond dat voldoende natuurinclusieve maatregelen worden getroffen.
b. Aan het bepaalde onder a wordt geacht te zijn voldaan indien er voldoende punten worden gehaald door de genomen maatregelen zoals opgenomen in het puntensysteem natuurinclusief bouwen zoals opgenomen in de beleidsregels natuurinclusief bouwen van de gemeente Arnhem.

18.2 Beleidsregels

a. Burgemeester en wethouders passen deze regels toe met inachtneming van de door hen vastgestelde beleidsregels met betrekking tot het natuurinclusief bouwen, zoals die gelden op het tijdstip van indiening van de aanvraag om een omgevingsvergunning zoals bedoeld onder lid 18.1 onder a en onder b.
b. Indien deze beleidsregels gedurende de planperiode worden gewijzigd, wordt rekening gehouden met de wijziging.

Artikel 19 Bouwregel omgevingskwaliteit Thorbeckestraat

19.1 Bouwregels

Ter plaatse van de gebiedsaanduiding 'overige zone - bouwregel omgevingskwaliteitsplan Thorbeckestraat' aangewezen gronden geldt in aanvulling op het bepaalde in artikel 12 en de eventuele overige ter plaatse geldende bouwregels dat:

a. Bouwwerken uitsluitend mogen worden opgericht indien ten aanzien van het uiterlijk van bouwwerken wordt voldaan aan de bepalingen uit de beleidsregels Omgevingskwaliteitsplan Thorbeckestraat.
b. In afwijking van het gestelde onder a. wordt indien het hoofdgebouw is gerealiseerd niet meer getoetst aan het beeldkwaliteitsplan en gelden de bepalingen behorende bij het op het plangebied toepasselijke toetsniveau zoals dat is aangegeven in de welstandsnota.

Artikel 20 Bouwregel ondergeschikte bouwwerken

20.1 Bouwregels

Ter plaatse van de gebiedsaanduiding 'overige zone - bouwregel ondergeschikte bouwwerken' geldt dat ondergeschikte bouwwerken, zoals (brand)trappen, keldertoegangen, koekoeken, luifels en balkons buiten het bouwvlak mogen worden gebouwd, mits de afstand van het ondergeschikte bouwwerk tot de aangrenzende buitengevel maximaal 1,5 m is.

Artikel 21 Bouwregel verblijfsgebied

21.1 Bouwregels

Ter plaatse van de gebiedsaanduiding 'overige zone - bouwregel verblijfsgebied' gelden de volgende regels:

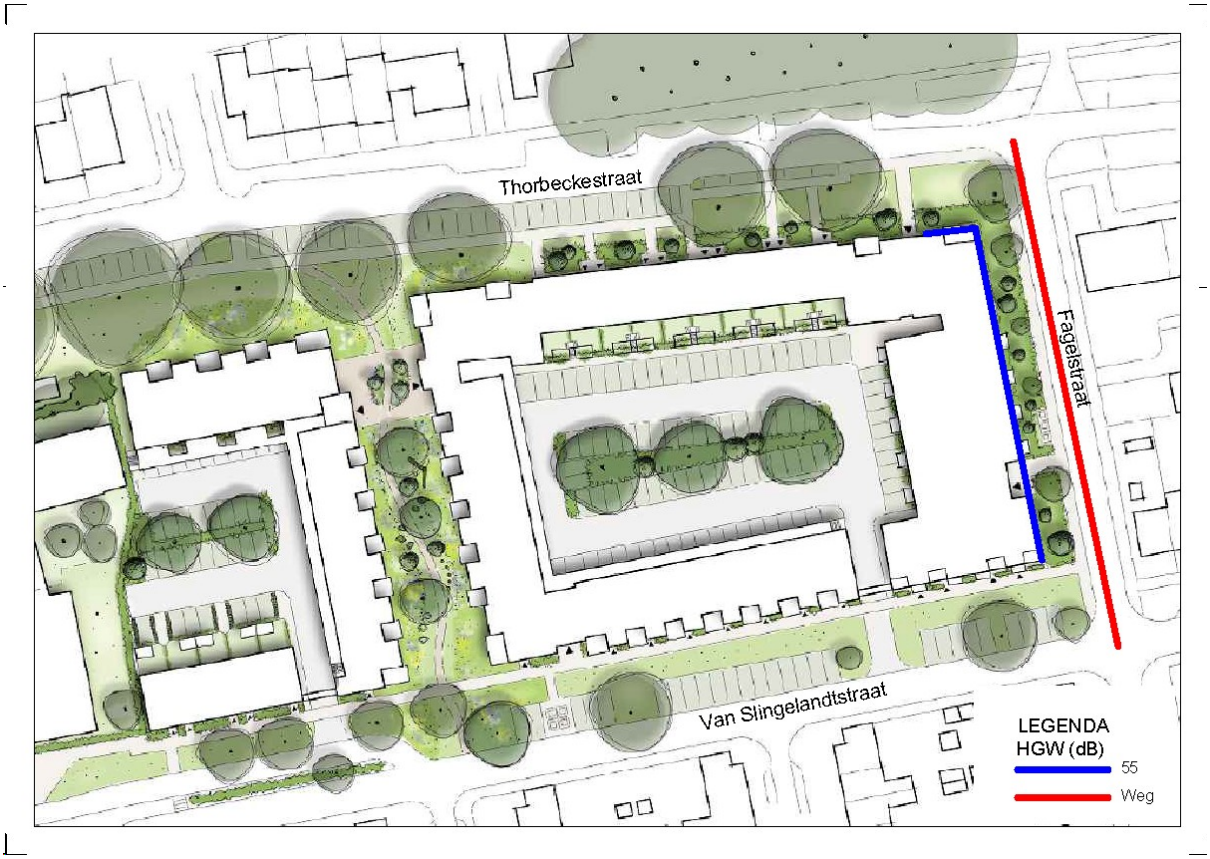
a. Op deze gronden mogen, met inachtneming van de op de verbeelding aangegeven maximumbouwhoogte en voor zover aangegeven, het bebouwingspercentage uitsluitend in de gegeven activiteit passende bouwwerken worden gebouwd.

b. De hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zoals entrees tot parkeergarages en straatmeubilair mag ten hoogste 5 m bedragen.

Hoofdstuk 6 Omgevingsnormen

Artikel 22 Omgevingsnorm gezamenlijk geluid wegverkeer 55 Lden

Ter plaatse van de gebiedsaanduiding 'overige zone - omgevingsnorm gezamenlijk geluid wegverkeer 55 Lden' bedraagt het gezamenlijke geluid wat betreft wegverkeer op de aangeduide gevels op navolgende afbeelding van geluidgevoelige gebouwen 55 Lden.

Artikel 23 Omgevingsnorm maximum aantal woningen 190

Ter plaatse van de gebiedsaanduiding 'overige zone - omgevingsnorm maximum aantal woningen 190' bedraagt het maximum aantal woningen 190.

Artikel 24 Omgevingsnorm minimum breedte 12 meter

Ter plaatse van de gebiedsaanduiding 'overige zone - omgevingsnorm minimum breedte 12 meter' bedraagt de vrije ruimte van het groengebied tussen de hoofdgebouwen inclusief ondergeschikte bouwwerken, zoals (brand)trappen, keldertoegangen, koekoeken, luifels en balkons, minimaal 12 meter.

Artikel 25 Omgevingsnorm minimum gbo woning 42 m2

Ter plaatse van de gebiedsaanduiding 'overige zone - omgevingsnorm minimum gbo woning 42 m²' is de minimum gebruiksoppervlakte per woning 42 m^2.

Hoofdstuk 7 Voorwaardelijke verplichtingen en zorgplichten

Artikel 26 Specifieke zorgplicht bomen binnenterreinen - Thorbeckestraat

Ter plaatse van de 'overige zone - specifieke zorgplicht bomen binnenterreinen - Thorbeckestraat' geldt voor wat betreft de aanleg en instandhouding van de bomen zoals bedoeld in artikel 28 en 27 geldt dat met betrekking tot het beschermen van de betreffende bomen zorg moet worden gedragen dat er voldoende ondergrondse groeiruimte en een groen plantvak (bomenspiegel) is.

Artikel 27 Voorwaardelijke verplichting groen binnenterrein oost - Thorbeckestraat

Het gebruik van en het in gebruik laten nemen van gebouwen ter plaatse van de aanduiding 'overige zone voorwaardelijke verplichting - groen - binnenterrein oost - Thorbeckestraat' **is verboden** zonder de aanleg en instandhouding van:

a. minimaal 135 m^2 aaneengesloten groen;
b. minimaal 3 bomen in de 2de grootte.

Artikel 28 Voorwaardelijke verplichting groen binnenterrein west Thorbeckestraat

Het gebruik van en het in gebruik laten nemen van gebouwen ter plaatse van de aanduiding 'overige zone voorwaardelijke verplichting - groen binnenterrein west - Thorbeckestraat' **is verboden** zonder de aanleg en instandhouding van:

a. minimaal 60 m^2 aaneengesloten groen;
b. minimaal 2 bomen in de 2de grootte.

Artikel 29 Voorwaardelijke verplichting waterberging 180 m3

Het in gebruik nemen van gronden en bouwwerken ter plaatse van de gebiedsaanduiding 'overige zone - voorwaardelijke verplichting - waterberging 180 m^3' overeenkomstig de geldende activiteiten, is verboden zonder de aanleg en instandhouding van een of meerdere waterbuffervoorzieningen met gezamenlijk in totaal een maximum capaciteit van 180 m^3.

Hoofdstuk 8 Omgevingsplanactiviteiten

Artikel 30 Algemene omgevingsplanactiviteit

30.1 Afwijkingsregels bouwen

Burgemeester en wethouders kunnen met een omgevingsvergunning afwijken van:

1. de in deze regels opgenomen bebouwingsregels, voor zover betreffende de maximum bouwhoogte, de maximumgoothoogte, het maximumoppervlak en de maximuminhoud, mits
   a. de afwijking niet meer bedraagt dan 10% van de in de regels vastgelegde maten en;
   b. geen onevenredig afbreuk wordt gedaan aan het straat- en bebouwingsbeeld, de privacy van omwonenden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.
2. de verplichting tot het bouwen binnen het bouwvlak, zoals bedoeld in artikel 12 mits:
   a. de overschrijding van het bouwvlak niet meer bedraagt dan 2 m, de activiteitengrens niet wordt overschreden en het de bouw betreft van erkers, luifels, balkons, keldergaten (koekoeken) of galerijen;
   b. het de bouw van volledig beneden peil gelegen bouwwerken betreft, mits:
      1. een diepte van 6 m niet wordt overschreden;
      2. het maaiveld wordt afgewerkt op een wijze die past binnen de activiteit en de ter plaatse geldende waarden;
      3. geen onevenredige toename van de parkeerdruk plaatsvindt;
      4. de activiteitengrens niet wordt overschreden;
3. de bepalingen voor het oprichten van:
   a. kunstobjecten en niet voor bewoning bestemde bouwwerken van openbaar nut, zoals transformatorstations, rioolgemalen, schakelhuisjes, voorzover met een inhoud groter dan 3 m^3 , en haltes van vervoersdiensten, alle met een inhoud van maximaal 75 m^3;
   b. sirenemasten met een hoogte van maximaal 18 m;
   c. bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van (tele)communicatie:
      1. voorzover vrijstaand, met een hoogte van maximaal 20 m;
      2. voorzover op of aan een ander bouwwerk te plaatsen, met een hoogte van maximaal 8 m boven de aangegeven maximumbouwhoogte;
   d. geluidwerende voorzieningen.
4. de in deze regels opgenomen bepalingen omtrent de maximum bouwhoogte voor het oprichten van hekwerken ten behoeve van het gebruik van platte daken als dakterras tot een maximum van 1 m boven de maximaal toegestane bouwhoogte mits:
   a. dit passend is in het bebouwingsbeeld van de omringende bebouwing en
   b. de belangen van omwonenden met betrekking tot privacy, uitzicht en bezonning niet onevenredig worden geschaad.

30.2 Beoordelingsregel

De in lid 30.1 genoemde omgevingsvergunning wordt slechts verleend, indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:

a. het straat- en bebouwingsbeeld;
b. cultureel erfgoed;
c. de woonsituatie;
d. de verkeerssituatie;
e. de sociale veiligheid;
f. de milieusituatie;
g. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
h. de belangen zoals genoemd in hoofdstuk 3.

30.3 Seksinrichtingen

Burgemeester en wethouders kunnen met een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in artikel 37 voor de vestiging van maximaal één seksinrichting per wijk onder voorwaarde dat:

1. het geen raamprostitutie betreft;
2. de aanvraag past binnen de ruimtelijk relevante aspecten van het vestigingsbeleid prostitutie;
3. het aantal seksinrichtingen, niet zijnde raamprostitutiebedrijven, op het grondgebied van de gemeente Arnhem na het afwijken van de regels niet meer dan acht zal bedragen;
4. er in de wijk nog geen seksinrichting is;
5. de seksinrichting niet in een appartementengebouw wordt gevestigd;
6. het woon- en leefklimaat niet onevenredig wordt aangetast;
7. er geen onevenredige vergroting van de parkeerdruk ontstaat;
8. de afstand tot de dichtstbijzijnde seksinrichting hemelsbreed tenminste 250 m bedraagt;
9. de inrichting niet meer dan acht werkplekken bevat.

Artikel 31 Omgevingsplanactiviteit archeologie - lage verwachting

31.1 Aanwijzing vergunningplichtige gevallen

Het is verboden om ter plaatse van de 'overige zone - omgevingsplanactiviteit archeologie - lage verwachting' zonder omgevingsvergunning :

1. de volgende werken geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren:
   a. het verlagen of verhogen van het waterpeil;
   b. het aanleggen of rooien van bos of boomgaard waarbij stobben worden verwijderd;
   c. het aanleggen van ondergrondse transport-, energie- of telecommunicatieleidingen en daarmee verband houdende constructies, installaties of apparatuur.
2. af te wijken van het bepaalde in lid 14.1 met inachtneming van de voor deze gronden geldende overige bouwregels;
3. een reeds aanwezig bouwwerk te slopen indien het oppervlak groter is dan 2000 m^2, de verstoringsdiepte daarbij meer dan 40 cm bedraagt en deze ligt in een beschermd stadsgezicht.

31.2 Uitzonderingen vergunningplicht

Het verbod, als bedoeld in lid 31.1 onder 1 is niet van toepassing indien:

a. de werken die, voor zover deze zijn gelegen ter plaatse van de gebiedsaanduiding 'overige zone - omgevingsplanactiviteit archeologie - lage verwachting', een oppervlakte hebben tot ten hoogste 2000 m^2 of een omvang van 2000 m^1;
b. de werken of werkzaamheden mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende omgevingsvergunning voor het bouwen, omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden of een ontgrondingvergunning;
c. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van in werking treden van het plan;
d. behoren tot het normale onderhoud en beheer van de gronden;
e. ten dienste van archeologisch onderzoek worden uitgevoerd;
f. het gaat om onderhouds- en vervangingswerkzaamheden van bestaande bestratingen en beplantingen en werkzaamheden binnen bestaande tracés van kabels en leidingen waarbij niet dieper gegraven wordt dan de reeds uitgegraven diepte.

31.3 Beoordelingsregels

1. De omgevingsvergunning, bedoeld in lid 31.1, onder 1 en 2, kan worden verleend indien op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat op de betrokken locatie de archeologische waarden door de bouwwerkzaamheden niet worden geschaad ofwel dat er geen sprake meer is van archeologische waarden, bijvoorbeeld na beëindiging van opgravingen of mogelijke schade kan worden voorkomen door aan de omgevingsvergunning voor het afwijken regels te verbinden gericht op:
   a. het treffen van maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden

behouden;
b. het doen van opgravingen;
c. begeleiding van de bouwwerkzaamheden door een archeologisch deskundige.

2. Voorts kan een omgevingsvergunning, bedoeld in lid 31.1, onder 2 worden verleend indien op basis van archeologisch onderzoek of naar het oordeel van een archeologische deskundige is aangetoond dat de archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad.

Artikel 32 Omgevingsplanactiviteit parkeren en laden/lossen

32.1 Aanwijzing vergunningplichtige gevallen

Het is verboden om ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - omgevingsplanactiviteit parkeren en laden/lossen' zonder omgevingsvergunning af te wijken van het bepaalde in lid 36.1 en 36.2.

32.2 Gevallen die in aanmerking komen voor een omgevingsvergunning

Gevallen die in aanmerking komen voor een omgevingsvergunning als bedoeld in lid 32.1 zijn:

a. indien het voldoen aan lid 36.1 en/of 36.2 door bijzondere omstandigheden op overwegende bezwaren stuit, of
b. voor zover op andere wijze in de benodigde parkeer- of stallingsruimte zoals bedoeld in lid 36.1, dan wel laad- of losruimte zoals bedoeld in lid 36.1, wordt voorzien.

32.3 Beoordelingsregels

Een omgevingsvergunning als bedoeld in lid 32.1 kan worden verleend indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:

a. de parkeersituatie in de openbare ruimte;
b. de woon- en leefsituatie.

32.4 Beleidsregels

a. Burgemeester en wethouders passen deze regels toe met inachtneming van de door hen vastgestelde beleidsregels met betrekking tot het parkeren, zoals die gelden op het tijdstip van indiening van de aanvraag om een omgevingsvergunning zoals bedoeld in lid 32.1.
b. Indien deze beleidsregels gedurende de planperiode worden gewijzigd, wordt rekening gehouden met de wijziging.

Artikel 33 Omgevingsplanactiviteit verkamering

33.1 Aanwijzing vergunningplichtige gevallen

Het is verboden om ter plaatse van de gebiedsaanduiding 'overige zone - omgevingsplanactiviteit verkamering' zonder omgevingsvergunning een (gedeelte) van een gebouw te verkameren (vanaf drie onzelfstandige wooneenheid).

33.2 Uitzonderingen vergunningplicht

Het verbod, als bedoeld in lid 33.1 is niet van toepassing indien sprake is van verkameren door een hospita.

33.3 Beoordelingsregels

a. Een omgevingsvergunning als bedoeld onder 33.1 kan worden verleend ten behoeve van verkamering, indien:
   1. de gebruiksoppervlakte van de bestaande woning gelijk is aan of groter is dan 110 m^2, en;
   2. het gebouw niet opgedeeld wordt in meer dan één onzelfstandige wooneenheid per 18m^2 gebruiksoppervlakte; en;
   3. het verkamerde gebouw minimaal beschikt over een bergingsruimte met een oppervlakte van ten

minste 3 m^2 ten behoeve van de stalling van fietsen, afvalcontainer(s) of afvalzakken. Vanaf 4 onzelfstandige wooneenheden geldt als aanvullende eis dat 1m^2 bergingsruimte per wooneenheid wordt toegevoegd.

b. De omgevingsvergunning wordt in ieder geval niet verleend indien:
   1. sprake is van verkameren met als doel het verschaffen van kortdurend verblijf van maximaal 3 maanden, te vergelijken met logies, al dan niet als onderdeel van de arbeidsvoorwaarden, aan werknemers; of
   2. indien zich door het verkameren een niet-verkamerd gebouw wordt ingesloten door legale kamergewijze bewoning van gebouwen aan dezelfde straat; of
   3. indien een bijgebouw in gebruik wordt genomen als onzelfstandige wooneenheid.

Artikel 34 Omgevingsplanactiviteit woningsplitsing

34.1 Aanwijzing vergunningplichtige gevallen

Het is verboden om ter plaatse van de gebiedsaanduiding 'overige zone - omgevingsplanactiviteit woningsplitsing' zonder omgevingsvergunning een (gedeelte) van een gebouw te splitsen naar twee of meerdere zelfstandige woningen.

34.2 Beoordelingsregels

Een omgevingsvergunning als bedoeld onder lid 34.1 kan worden verleend ten behoeve van woningsplitsing, indien:

1. de gebruiksoppervlakte van de bestaande woning gelijk is aan of groter is dan 110 m^2, en;
2. de gebruiksoppervlakte van elke zelfstandige woning die als gevolg van splitsing ontstaat niet kleiner is dan 50 m^2, en;
3. de gesplitste woningen over een bergingsruimte met een oppervlakte van ten minste 5 m^2 per woning en;
4. de gesplitste woningen beschikken over een buitenruimte.

Hoofdstuk 9 Algemene regels

Artikel 35 Anti-dubbeltelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is gegeven of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 36 Overige regels

36.1 Parkeren

a. Een omgevingsvergunning voor het bouwen van gebouwen wordt slechts verleend indien bij de aanvraag om een omgevingsvergunning wordt aangetoond dat gelet op de omvang of de toegestane activiteit van het gebouw in voldoende mate wordt voorzien in ruimte voor het parkeren of stallen van auto's in, op of onder het gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde terrein dat bij dat gebouw behoort.
b. Indien het wijzigen van het gebruik van gronden en/of bouwwerken - waarvoor een omgevingsvergunning is benodigd - daartoe aanleiding geeft, moet, voor wat betreft de toename in de parkeer- of stallingsbehoefte, in voldoende mate ruimte zijn aangebracht op die gronden of op de bij die bouwwerken behorende en daartoe bestemde gronden.
c. De onder a. en b bedoelde ruimte voor het parkeren van personenauto's moet afmetingen hebben die zijn afgestemd op gangbare personenauto's
d. Aan het bepaalde onder a en b wordt geacht te zijn voldaan indien de ruimte voor parkeren of stallen voldoet aan de in de beleidsregels Parkeren van de gemeente Arnhem daartoe opgenomen normen.

36.2 Laden of lossen

Indien de toegestane activiteit van een gebouw aanleiding geeft tot een te verwachten behoefte aan ruimte voor het laden en lossen van goederen, dient, onverminderd het bepaalde elders in de regels van dit plan, in deze behoefte in voldoende mate zijn voorzien aan, in, of onder het gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde terrein dat bij dat gebouw behoort.

36.3 Specifieke gebruiksregels

Tot een strijdig gebruik van gronden en bouwwerken wordt in elk geval gerekend het gebruiken of laten gebruiken van gronden of bouwwerken waarbij niet in voldoende mate ruimte is aangebracht en in stand wordt gehouden op eigen terrein voor het genoemde in lid 36.1 overeenkomstig de beleidsregels als bedoeld in lid 36.4 zoals die golden op het tijdstip van indiening van de aanvraag om een omgevingsvergunning zoals bedoeld in lid 36.1 onder a en onder b.

36.4 Beleidsregels

a. Burgemeester en wethouders passen deze regels toe met inachtneming van de door hen vastgestelde beleidsregels met betrekking tot het parkeren, zoals die gelden op het tijdstip van indiening van de aanvraag om een omgevingsvergunning zoals bedoeld onder lid 36.1 onder a en onder b.
b. Indien deze beleidsregels gedurende de planperiode worden gewijzigd, wordt rekening gehouden met de wijziging.

Artikel 37 Strijdige activiteiten

Onder gebruik van locaties in strijd met het omgevingsplan wordt in ieder geval verstaan:

a. het gebruik van bijgebouwen als zelfstandige woning;
b. het gebruik van de locaties ten behoeve van thuisprostitutie, raamprostitutie en seksinrichtingen.

Hoofdstuk 10 Overgangs- en slotregels

Artikel 38 Overgangsrecht

38.1 Overgangsrecht bouwwerken

38.1.1 Overgangsbepaling

Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van dit hoofdstuk aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning voor het bouwen, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet wordt vergroot,

a. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
b. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

38.1.2 Afwijken

Het bevoegd gezag kan eenmalig in afwijking van sublid 38.1.1 een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in sublid 38.1.1 met maximaal 10%.

38.1.3 Uitzondering op het overgangsrecht bouwwerken

Het bepaalde in lid 38.1.1 is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van dit hoofdstuk, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

38.2 Overgangsrecht gebruik

38.2.1 Overgangsbepaling

Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van dit hoofdstuk en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.

38.2.2 Strijdig gebruik

Het is verboden het met dit hoofdstuk strijdige gebruik, bedoeld in lid 38.2.1 te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.

38.2.3 Verbod hervatten strijdig gebruik

Indien het gebruik, bedoeld in lid 38.2.1 na de inwerkingtreding van dit hoofdstuk voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

38.2.4 Uitzondering op het overgangsrecht gebruik

Het bepaalde in lid 38.2.1 is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

Artikel 39 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als:

Regels van het omgevingsplanwijzigingsbesluit TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat.

TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding 5
1.1 Aanleiding 5
1.2 Situering en begrenzing besluitgebied 5
1.3 Opzet omgevingsplan 6
1.4 Geldende plannen 7
1.5 Leeswijzer 8

Hoofdstuk 2 Beschrijving bestaande situatie 9
2.1 Inleiding 9
2.2 Historische ontwikkeling 9
2.3 Ruimtelijke en functionele structuur 9

Hoofdstuk 3 Ruimtelijke- en programmatische aspecten van de ontwikkeling 11
3.1 Inleiding 11
3.2 Ruimtelijke opzet en structuur 11
3.3 Programma 13
3.4 Groen 13
3.5 Water 13
3.6 Verkeer en parkeren 13
3.6.1 Verkeer 13
3.6.2 Parkeren 14
3.7 Toets aan het beleid 15
3.7.1 Rijk 15
3.7.2 Provincie 16
3.7.3 Gemeente 18
3.8 Welstandsaspecten 23
3.8.1 Welstandsnota 2015 23
3.9 Ladder voor duurzame verstedelijking 24
3.9.1 Algemeen 24
3.9.2 Toetsing van het initiatief aan de Ladder voor duurzame verstedelijking 24

Hoofdstuk 4 Milieu- en omgevingsaspecten 25
4.1 Inleiding 25
4.2 Geluid 25
4.2.1 Algemeen 25
4.2.2 Situatie besluitgebied 25
4.3 Luchtkwaliteit 26
4.3.1 Algemeen 26
4.3.2 Situatie besluitgebied 27
4.4 Hinder 27
4.4.1 Algemeen 27

4.4.2 Situatie besluitgebied 28
4.5 Omgevingsveiligheid 29
4.5.1 Algemeen 29
4.5.2 Situatie besluitgebied 29
4.6 Groen en ecologie 29
4.6.1 Algemeen 29
4.6.2 Situatie besluitgebied 31
4.7 Water 35
4.7.1 Algemeen 35
4.7.2 Situatie besluitgebied 37
4.8 Bodem 38
4.8.1 Algemeen 38
4.8.2 Situatie besluitgebied 39
4.9 Cultuurhistorie en archeologie 39
4.9.1 Algemeen 39
4.9.2 Situatie besluitgebied 40
4.10 Stadsklimaat 40
4.10.1 Algemeen 40
4.10.2 Situatie besluitgebied 42
4.11 Duurzaamheid 43
4.11.1 Algemeen 43
4.11.2 Situatie besluitgebied 46
4.12 M.e.r. - beoordeling 46
4.12.1 Algemeen 46
4.12.2 Situatie besluitgebied 47
4.13 Explosieven 47
4.13.1 Algemeen 47
4.13.2 Situatie besluitgebied 47
4.14 Kabels, leidingen en obstakelbeheergebieden 47
4.15 Trillingen 47
4.15.1 Algemeen 47
4.15.2 Situatie besluitgebied 48

Hoofdstuk 5 Toelichting op de thema's in het omgevingsplan 49
5.1 Stap voor stap naar één Arnhems omgevingsplan 49
5.2 Thema parkeren 49
5.3 Thema woningsplitsing en verkamering 49
5.4 Thema Natuurinclusief bouwen 50
5.5 Thema gezondheid 50

Hoofdstuk 6 Uitleg van de regels 51
6.1 Wat is een omgevingsplan? 51
6.2 Wat regelt dit omgevingsplan? 51
6.2.1 Algemeen 51
6.2.2 Focus van dit omgevingsplan 51
6.2.3 Functies en activiteiten 51

6.3 Opzet van de regels 52
6.3.1 Inleidende regels 52
6.3.2 Functies 52
6.3.3 Waarden 52
6.3.4 Activiteiten 53
6.3.5 Bouwen 53
6.3.6 Omgevingsnormen 53
6.3.7 Voorwaardelijke verplichtingen en zorgplichten 53
6.3.8 Omgevingsplanactiviteiten 53
6.3.9 Algemene regels 53
6.3.10 Overgangs- en slotbepalingen 53
6.4 Functies 53
6.4.1 Groengebied 53
6.4.2 Woongebied 54
6.5 Handhaving 54
6.6 Exploitatie 54

Hoofdstuk 7 Procedure 55
7.1 Participatie en vooroverleg 55
7.2 Terinzagelegging (ontwerp-omgevingsplan) 55

Motivering

bij de het omgevingsplan

'TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat'

(plannummer: NL.IMRO.0202.TAM1045-0301)

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Aan de Thorbeckestraat bevindt zich een voormalige schoollocatie van RijnIJssel. Door de samenvoeging van een aantal locaties naar de locatie aan de Velperweg (voormalig AKZO-terrein) heeft de locatie aan de Thorbeckestraat zijn functie verloren. Het voornemen bestaat om dit vrijgekomen terrein te benutten ten behoeve van een woningbouwontwikkeling van maximaal 190 woningen. Het zal gaan om verschillende woontypologieën in verschillende prijsklassen.

De ontwikkeling is niet mogelijk binnen de juridisch-planologische kaders die op grond van het (tijdelijk) omgevingsplan ter plaatse gelden. Om die reden wordt het omgevingsplan ter plaatse gewijzigd. Ten behoeve van het wijzigingsbesluit is het noodzakelijk te motiveren of het beoogde wijzigingsbesluit voorziet in een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Voorliggende motivering toont dit aan.

1.2 Situering en begrenzing besluitgebied

Het besluitgebied ligt aan de noordzijde van de Nederrijn binnen de kern Arnhem in de gelijknamige gemeente. De beoogde ontwikkeling is voorzien op de huidige locatie van het RijnIJssel-gebouw aan de Thorbeckestraat 6. Ten noorden van het besluitgebied is het Stedelijk Gymnasium Arnhem gevestigd. Aan de westzijde van het besluitgebied zijn twee kerkgebouwen aanwezig. Verder grenst het besluitgebied voornamelijk aan woningen. Op de navolgende afbeeldingen zijn de globale ligging in Arnhem en de globale begrenzing van het besluitgebied zelf weergegeven. Voor de exacte begrenzing wordt verwezen naar de geometrie, behorende bij dit omgevingsplan.

Afbeelding 1.1 Ligging besluitgebied (rode ster) in relatie tot de kern Arnhem (Bron: PDOK viewer).

Afbeelding 1.2 Het besluitgebied bij benadering globaal rood omlijnd (Bron: PDOK viewer).

1.3 Opzet omgevingsplan

Voor deze ontwikkeling wordt geen bestemmingsplan opgesteld maar een omgevingsplan. Op 1 januari 2024 is namelijk de Omgevingswet in werking getreden. Deze wet verplicht ons om regelgeving voor de fysieke leefomgeving te bundelen in één omgevingsplan voor het gehele gemeentelijke grondgebied. Dit betekent dat we regels over bijvoorbeeld, bouwen, welstand, erfgoed, milieu, mobiliteit, duurzaamheid, groen, en grote delen van de Algemeen Plaatselijke Verordening (APV) moeten integreren in onze bestaande bestemmingsplannen. Naast onze eigen bepalingen moeten we regels die het Rijk overhevelt naar gemeenten, zoals bijvoorbeeld vergunningsvrij bouwen en delen van het Activiteitenbesluit, lokaal vertalen in het omgevingsplan. Met het omgevingsplan zorgen we er onder andere voor dat onze inwoners en ondernemers straks op eenvoudige en eenduidige wijze kunnen zien welke ontwikkelmogelijkheden er gelden op een perceel en voor welke activiteiten een vergunning nodig is.

Op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt, krijgen we als gemeente via het wettelijk overgangsrecht een omgevingsplan van rechtswege; het zogenaamde *tijdelijke omgevingsplan*. Het tijdelijke omgevingsplan bestaat uit:

- de bestaande ruimtelijke plannen in de gemeente (bestemmingsplannen, wijzigingsplannen, uitwerkingsplannen en beheersverordeningen);
- een aantal verordeningen (de (archeologiebepaling uit de) erfgoedverordening, geurverordening en verordening afvoer regen- en grondwater); en
- de Bruidsschat (regels die verhuizen van Rijksniveau naar gemeentelijk niveau).

Het omzetten van het tijdelijk omgevingsplan tot een permanent omgevingsplan kan gebiedsgericht aangepakt worden. Wij bepalen als gemeente zelf hoe groot zo'n locatie is. Dit hoeft dus niet in één keer voor het hele grondgebied gedaan te worden. De ruimtelijke regels voor een bepaalde locatie kunnen echter alleen gezamenlijk komen te vervallen. Als een ruimtelijke regel voor een locatie vervalt in het tijdelijke deel van het omgevingsplan, moeten alle ruimtelijke regels voor diezelfde locatie vervallen (artikel 22.6, eerste lid, Omgevingswet). Het is dus niet mogelijk om voor een locatie een ruimtelijke regel te schrappen en tegelijkertijd een andere ruimtelijke regel voor diezelfde locatie te behouden. Het is wel mogelijk om alle ruimtelijke regels voor een bepaalde locatie te laten vervallen maar voor andere locaties nog wel te behouden. Bruidsschatregels mogen wel gedeeltelijk voor een locatie vervallen of wijzigen.

Het overgangsrecht is dus zo ingestoken dat de regels in het tijdelijke deel van het omgevingsplan na 1 januari 2024 worden 'bevroren'. Het is dan niet meer mogelijk de regels in het tijdelijke deel van het omgevingsplan aan te passen, óók niet op ondergeschikte onderdelen. Dit zal met name van belang zijn voor de regels die nu in bestemmingsplannen staan. Als het wenselijk is één of meerdere bestemmingsplannen op onderdelen te wijzigen, zal voor de betreffende locatie een nieuw omgevingsplan moeten worden vastgesteld. Daarmee worden de 'oude' regels in het tijdelijke deel van het omgevingsplan in zijn geheel vervangen. In voorliggende situatie is hier sprake van. In hoofdstuk 5 wordt een uitleg gegeven over de werking van het omgevingsplan.

1.4 Geldende plannen

Dit omgevingsplan vervangt de ruimtelijke regels uit het tijdelijk omgevingsplan ter plaatse van dit besluitgebied. Onderstaand overzicht geeft weer welke bestemmingsplannen de ruimtelijke regels ter plaatse bepalen en komen te vervallen voor deze locatie. Bij elk plan is de datum van vaststelling weergegeven.

Bestemmingsplan	**Vastgesteld**
Arnhems Broek - Van Verschuerwijk	15-07-2009
Facetplan parkeren	30-05-2018
Facetplan woningsplitsing en verkamering	28-10-2020

In afbeelding 1.3 is de verbeelding van het bestemmingsplan 'Arnhems Broek - Van Verschuerwijk' opgenomen ter plaatse van het besluitgebied.

Afbeelding 1.3 Verbeelding geldend bestemmingsplan 'Arnhems Broek - Van Verschuerwijk' (Bron: Ruimtelijkeplannen.nl)

Naast dit bestemmingsplan is ook een tweetal facetplannen vigerend. Het gaat om het facetplan parkeren en het facetplan woningsplitsing en verkamering. In het Facetplan parkeren is het parkeerbeleid van bestemmingsplannen waarin dit nog niet verankerd was, alsnog juridisch-planologisch vastgelegd. Er wordt verwezen naar de Beleidsregels parkeren van de gemeente Arnhem. In het Facetplan woningsplitsing en verkamering zijn regels vastgesteld die het splitsen en/of verkameren van een woning verbieden zonder een omgevingsvergunning van burgemeester en wethouders.

1.5 Leeswijzer

Na deze inleiding wordt in hoofdstuk 2 de bestaande situatie in het besluitgebied beschreven. Hoofdstuk 3 omvat de ruimtelijke- en programmatische aspecten van de ontwikkelingen. In hoofdstuk 4 komen de relevante milieu- en omgevingsaspecten aan de orde. In de hoofdstuk 5, 6 en 7 wordt ingegaan op de juridische aspecten c.q. de plan verantwoording respectievelijk de procedure.

Hoofdstuk 2 Beschrijving bestaande situatie

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de historische ontwikkeling van het gebied. Daarna volgt een beschrijving van de huidige ruimtelijke en functionele structuur in en om het besluitgebied.

2.2 Historische ontwikkeling

Het stedenbouwkundig plan voor het Arnhems Broek was gebaseerd op de uitbreidingsplannen van 1917 van de de directeur Gemeentewerken, ir. W.F.C. Schaap (1870-1933). Het Plan bevatte een ontwerp voor een arbeiderswijk waaraan tenslotte, na de aanleg van het goederenemplacement, omstreeks 1933 mee werd begonnen. Het terrein werd opgehoogd met zand van elders. De vlakke ligging bleek uitermate geschikt voor een groot volkswoningbouwcomplex dat gebouwd werd in opdracht van de Vereniging Volkshuisvesting en de Centrale Woningstichting. De wijk werd gekenmerkt door lange straten met eenvoudige aaneengesloten arbeiderswoningen in Delftse school. Tot aan de Tweede Wereldoorlog is de uitvoering van het plan ongewijzigd gebleven. Daarna, in de wederopbouwperiode, is het noordelijk en oostelijke deel van het plan uitgebreid. Daar kwamen meergezinshuizen in de vorm van etagebouw (Voetiuslaan / Johan de Wittlaan en Thorbeckestraat). Grote delen van 't Broek zijn sinds halverwege de jaren zeventig gerenoveerd. Begin jaren '70 is ook het schoolgebouw van ROC RijnIJssel gerealiseerd. In 1997 is gestart met de vervangende nieuwbouw ter plaatse van de locaties Broekhoven en Rietlanden. Tegenwoordig bestaat het gebied nog steeds overwegend uit woonbebouwing.

2.3 Ruimtelijke en functionele structuur

Het plangebied bevindt zich in de wijk Arnhemse Broek. Het besluitgebied heeft een oppervlakte van circa 10.500 m^2 en is vrijwel volledig verhard. In de huidige situatie is een schoollocatie van ROC RijnIJssel binnen het besluitgebied aanwezig. Het schoolgebouw bestaat grotendeels uit drie bouwlagen en heeft een plat dak. In een hofje, bereikbaar via de Van Slingelandtstraat, is ruimte voor parkeren. Ook langs de Thorbeckestraat zijn haakse parkeerplaatsen langs de weg aanwezig. Aan de noordzijde van het besluitgebied ligt het Stedelijk Gymnasium Arnhem en aan de westzijde van het besluitgebied is een kerkgebouw aanwezig. Verder wordt de schoollocatie voornamelijk omringd door rijwoningen en twee-onder-één-kapwoningen. Het besluitgebied is gelegen op een helling, waarbij de Thorbeckestraat hoger gelegen is dan de Van Slingelandtstraat. Het verschil in hoogte tussen beide wegen bedraagt circa 3 meter.

Afbeelding 2.1 Huidige schoollocatie ROC RijnIJssel gezien vanaf de Thorbeckestraat (Bron: GoogleMaps).

Hoofdstuk 3 Ruimtelijke- en programmatische aspecten van de ontwikkeling

3.1 Inleiding

In hoofdstuk 2 is een beschrijving van de bestaande situatie in en om het besluitgebied gegeven. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de concrete ontwikkeling binnen het besluitgebied.

3.2 Ruimtelijke opzet en structuur

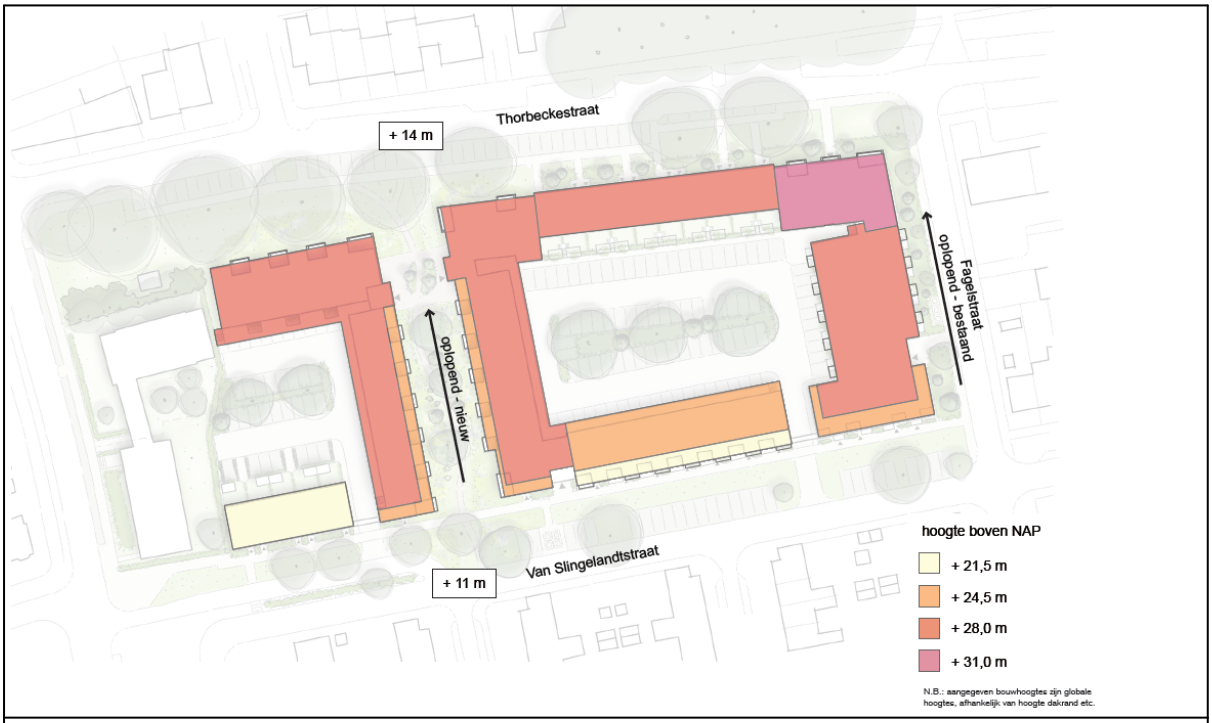
De gronden aan de Thorbeckestraat in Arnhem zijn jarenlang in gebruik geweest als schoollocatie van ROC Rijn IJssel. Door een samenvoeging van meerdere locaties heeft de locatie aan de Thorbeckestraat haar functie verloren en is daarmee vrijgekomen voor een nieuwe invulling. Het voornemen bestaat om de huidige bebouwing te slopen en hiervoor in de plaats een woningbouwontwikkeling ten behoeve van maximaal 190 woningen te realiseren. Deze woningen zullen in twee blokken gerealiseerd worden. Tussen de blokken is ruimte voor een kwalitatief hoogwaardige groene doorgang. De functie van de doorgang is het verbinden van de twee wijken Spijkerkwartier en Statenkwartier en als ontmoetingsplek voor de bewoners en de buurt.

Wat betreft de toekomstige bouwhoogtes is aangesloten bij de kenmerken van de omgeving. Daarbij is rekening gehouden met het sterk aanwezige hoogteverschil. Zo ligt het niveau van de Thorbeckestraat circa 3 meter hoger ten opzichte van het niveau van de Van Slingelandtstraat. Als gevolg van het hoogteverschil in het besluitgebied wordt gewerkt met maximum bouwhoogtes ten opzichte van NAP. In de noordoosthoek van het plangebied wordt ruimte geboden voor bebouwing in maximaal vijf bouwlagen, maar voor het grootste gedeelte bestaat de bebouwing uit maximaal vier bouwlagen. De beoogde bebouwing aan de Van Slingelandtstraat krijgt veelal een lagere bouwhoogte wat neerkomt op drie bouwlagen en een vierde laag in een setback (gezien vanaf het niveau van de Van Slingelandtstraat), waardoor qua aard en schaal wordt aangesloten op de omgeving.

Het parkeren voor de bewoners van de woningen zal volledig gerealiseerd worden binnen het besluitgebied. Dit zal gerealiseerd worden middels meerdere, uit het zicht onttrokken, parkeerhofjes te midden van het besluitgebied. Deze binnenterreinen zijn niet openbaar. Het overige parkeren zal langs de Thorbeckestraat en de Van Slingelandtstraat plaatsvinden. Het aspect parkeren is in paragraaf 3.6.2 verder uitgewerkt.

Afbeelding 3.1 Stedenbouwkundig plan locatie Thorbeckestraat (Bron: Sacon).

Afbeelding 3.2 Maximum bouwhoogte beoogde bebouwing ten opzichte van het NAP (Bron: Sacon).

3.3 Programma

Programmatisch is het uitgangspunt dat er maximaal 190 woningen worden gerealiseerd. Het zal gaan om een combinatie van appartementen en grondgebonden rijwoningen. Minstens 50% van het totale programma zal in het sociale huursegment/betaalbare koopsegment gerealiseerd worden. De andere helft van de woningen zal bestaan uit vrije sector koopwoningen. Daarnaast geldt dat minimaal 30% van het totale programma bestaat uit sociale huurwoningen. Met het maximum van 190 woningen wordt iets meer flexibliteit geboden ten opzichte van het stedenbouwkundig plan wat voor de ontwikkeling is opgesteld. Zo heeft de initiatiefnemer bij de verdere uitwerking van de plannen richting aanvraag omgevingsvergunning voldoende ruimte om onvoorziene zaken binnen het plan op te kunnen lossen. Door tegelijkertijd vast te leggen dat iedere woning een minimum gebruiksoppervlak van 42 m^2 heeft en de opgenomen regels met betrekking tot onder meer parkeren, groen en water wordt een goede balans gevonden met het tegelijkertijd waarborgen van een goede omgevingskwaliteit.

3.4 Groen

Het besluitgebied is in de huidige situatie vrijwel volledig verhard. Er zijn nauwelijks groen- of waterelementen aanwezig. Wel zijn direct buiten de grenzen van het besluitgebied langs de Thorbeckestraat en Van Slingelandtstraat enkele volwassen bomen terug te vinden die in de ontwikkeling ingepast worden. Deze groenelementen worden aangevuld met de realisatie van een nieuwe groenstructuur die de twee woonblokken in het plan van elkaar scheidt, maar het Spijkerkwartier en Statenkwartier met elkaar verbindt. In paragraaf 4.6 wordt verder stilgestaan bij het aspect groen. Daar is een nadere toelichting terug te vinden op de groenbalans waaruit volgt dat zowel feitelijk als juridisch-planologisch sprake is van een toevoeging van groen op de locatie. Juridisch-planologisch wordt in dit omgevingsplan vastgelegd dat de binnenterreinen van de woonblokken met voldoende groen worden ingericht.

3.5 Water

Met de beoogde ontwikkeling zal het verhard oppervlak in het besluitgebied afnemen met circa 1.676 m^2. In eerste instantie wordt het hemelwater dat op de daken valt vastgehouden op de groen(blauwe) daken. De resterende waterbergingsopgave zal worden afgekocht. Het vuilwater wordt gescheiden van het hemelwater ingezameld en onder vrij verval afgevoerd naar het omliggende gemengd stelsel. In paragraaf 4.7 wordt verder stilgestaan bij het aspect water.

3.6 Verkeer en parkeren

3.6.1 Verkeer

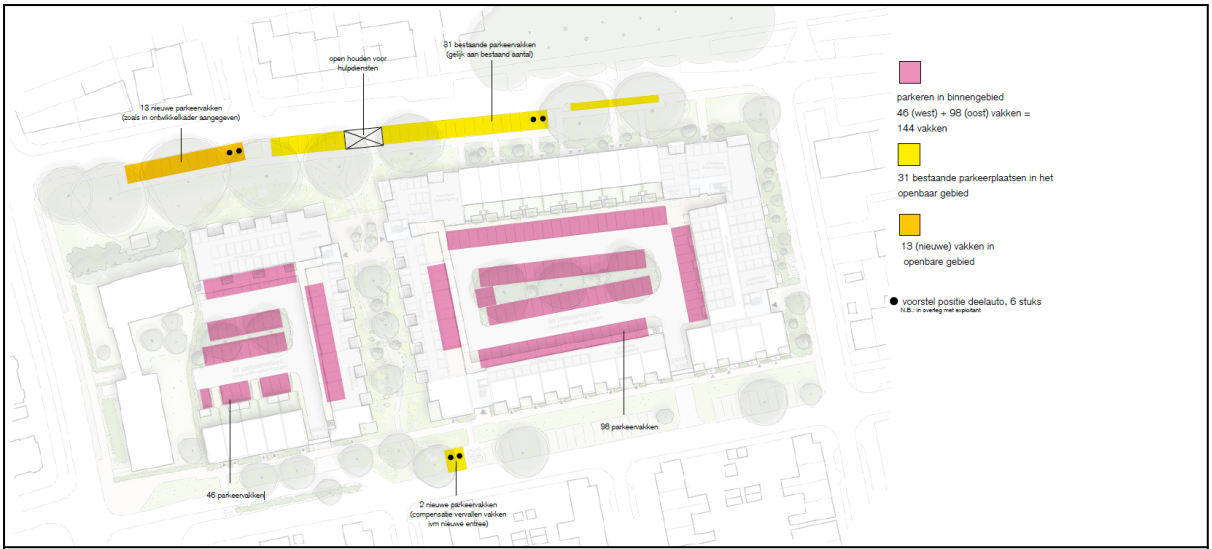
Voor voorliggende ontwikkeling is een verkeerstoets opgesteld, die als bijlage bij deze motivering is opgenomen. Uit de verkeerstoets blijkt dat de ontwikkeling circa 1.022 motorvoertuigbewegingen per weekdagetmaal veroorzaakt en circa 1.135 motorvoertuigbewegingen per werkdagetmaal. Op basis van deze berekende toekomstige intensiteiten is beoordeeld in hoeverre het omliggende wegennet deze verkeersbewegingen op kan vangen. Uit de verkeerstoets blijkt dat dit het geval is en dat het extra verkeer op geen enkel wegvak in het omliggende wegennet zorgt voor knelpunten als gevolg van de komst van de ontwikkeling.

3.6.2 Parkeren

Bij de te realiseren ontwikkeling dienen voldoende parkeerplaatsen te worden ingepast. De gemeente Arnhem heeft voor het aspect parkeren gemeentelijk beleid vastgesteld in de vorm van beleidsregels. Wat betreft bezoekersparkeren kent de gemeente Arnhem geen normen. Daarom is in overleg met de gemeente is ervoor gekozen om de algemene CROW-norm bezoekersparkeren van 0,3 aan te houden. Dit is een algemene richtlijn. Op basis hiervan en het programma binnen het stedenbouwkundig plan van 180 woningen levert dit de navolgende parkeerbalans op.

Programma functie	aantal	norm	bewoners	bezoekers 0,3	vraag totaal
parkeervraag					
Appartemententot 75 m2	51	1 pp / woning	35,7	15,3	51
appartementen van 75 tot 120 m2	60	1,3 pp / woning	60	18	78
appartementen vanaf 120 m2	5	1,6 pp / woning	6,5	1,5	8
Rijwoningen grondgebonden	10	1,5 pp / woning	12	3	15
totaal blok 1	126		114,2	37,8	152
sociaal, parkeervraag					
Appartementen (42m2)	20	1 pp / woning	14	6	20
appartementen middel 55 m2	24	1 pp / woning	16,8	7,2	24
Appartementen groot 64 m2	10	1 pp / woning	7	3	10
totaal blok 3	54		37,8	16,2	54
Totaal woningen	180		152	54	206
Totaal parkeervraag bewoner + bezoeker					206
Parkeervakken in blokken					144
bestaande parkeervakken openbaar gebied					31
nieuw aan te leggen parkeerplaatsen door Thorbecke BV in openbaar gebied					13
totaal parkeerplaatsen					188
overschot/tekort parkeerplaatsen					-18
deelauto's	6				18
overschot/tekort parkeerplaatsen na plaatsen deelauto's					0

Zoals in voorgaande tabel is te zien kent de ontwikkeling op basis van het stedenbouwkundig plan een parkeeropgave van 188 parkeerplaatsen. Binnen het stedenbouwkundig plan zijn 46 parkeerplaatsen in het westelijke binnengebied en 98 parkeerplaatsen in het oostelijk binnengebied te vinden. Verder worden de 31 bestaande parkeerplaatsen in het openbaar gebied, aangevuld met 13 nieuwe parkeerplaatsen, benut. Dit is in navolgende afbeelding weergegeven. Om het tekort van de parkeerplaatsen te vereffenen worden 6 deelauto's ingezet. Deze worden gerealiseerd op parkeerplaatsen in het openbaar gebied. Dit maakt dat een sluitende parkeerbalans ontstaat. Uiteindelijk is het programma in het kader van de aanvraag omgevingsvergunning leidend voor het bepalen van de hoeveelheid parkeerplaatsen die gerealiseerd moeten worden.

Afbeelding 3.3 Beoogde parkeerinrichting binnen het besluitgebied en langs de Thorbeckestraat en de Van Slingelandtstraat (Bron: Sacon).

3.7 Toets aan het beleid

3.7.1 Rijk

3.7.1.1 De Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

De NOVI biedt een duurzaam perspectief voor de leefomgeving met ambities. In deze NOVI worden de nationale belangen in de fysieke leefomgeving en de daaruit voortkomende opgaven beschreven.

Er worden vier prioriteiten voor Nederland geformuleerd:

- ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie;
- duurzaam economisch groeipotentieel;
- sterke en gezonde steden en regio's;
- toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

Om beleidskeuzes op een heldere en voorspelbare manier te maken, hanteert de NOVI drie afwegingsprincipes, die helpen bij het prioriteren en afwegen van de verschillende belangen en opgaven;

1. Combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies: in het verleden is scheiding van functies vaak te rigide gehanteerd. Er wordt weer gezocht naar maximale combinatiemogelijkheden tussen functies, gericht op een efficiënt en zorgvuldig gebruik van ruimte
2. Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal: er moet altijd gekeken worden naar de context van het gebied. Keuzes in verschillende gebieden kunnen daarom verschillen.
3. Afwentelen wordt voorkomen: het is van belang dat onze leefomgeving zoveel mogelijk voorziet in mogelijkheden en behoeften van de huidige generatie van inwoners zonder dat dit ten koste gaat van toekomstige generaties

Toetsing

Gelet op het feit dat er met voorliggend plan wordt voorzien in een duurzame en toekomstbestendige herontwikkeling van een vrijgekomen perceel binnen de bebouwde kom van Arnhem, waarbij de bestaande kwaliteiten en identiteit van de omgeving van het plangebied behouden blijven, is dit plan in lijn met het gedachtegoed van de NOVI.

3.7.1.2 Ladder voor duurzame verstedelijking

De Ladder voor duurzame verstedelijking is als instructieregel in het Besluit kwaliteit leefomgeving (artikel 5.129g) opgenomen. Doel van de Ladder voor duurzame verstedelijking is een evenwichtige toedeling van functies aan locaties door een optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden. Hierbij geldt een motiveringsvereiste voor het bevoegd gezag als nieuwe stedelijke ontwikkelingen planologisch mogelijk worden gemaakt. Voor voorliggende ontwikkeling is de Toets aan de Ladder voor duurzame verstedelijking positief doorlopen. Dit is in paragraaf 3.9 verder uitgewerkt.

3.7.1.3 Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl)

Het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) geeft instructieregels voor omgevingsplannen. Diverse instructieregels hebben betrekking op het waarborgen van verschillende nationale belangen, zoals het Waddengebied, het kustgebied, Rijksvaarwegen, het IJsselmeergebied, de grote rivieren, militaire terreinen en buisleidingen van nationaal belang.

In voorliggende situatie raakt dit omgevingsplan geen van de nationale belangen die in de instructieregels van het Bkl zijn opgenomen. Een nadere beschouwing van deze instructieregels is daarom niet vereist.

3.7.2 Provincie

Omgevingsvisieen -verordening Gelderland

Op 19 december 2018 hebben Provinciale Staten de Omgevingsvisie 'Gaaf Gelderland' vastgesteld. Sinds 1 maart 2019 is deze Omgevingsvisie van kracht. De provincie heeft in de Omgevingsvisie een gezond, veilig, schoon en welvarend Gelderland centraal gesteld.

- *Gezond en veilig.* Dat = een gezonde leefomgeving, schone en frisse lucht, een schoon milieu, een niet vervuilde bodem, voldoende schoon en veilig (drink)water, bescherming van onze flora en fauna. Dat = voorbereid zijn op klimaatverandering, zoals hitte, droogte, bosbranden en overstromingen. En, dat = aandacht hebben voor verkeersveiligheid en veilige bedrijvigheid.
- *Schoon en welvarend.* Dat = een dynamisch, duurzaam en aantrekkelijk woon-, werk- en ondernemersklimaat, goed bereikbaar en met een goed functionerende arbeidsmarkt en dito kennis- en onderwijsinstellingen. Maar dat = ook: het tegengaan van schadelijke uitstoot, afval en uitputting van grondstoffen. En: het investeren in nieuwe, alternatieve vormen van energie.

Onderdeel van de Omgevingsvisie zijn diverse thematische visieschetsen met de volgende thema's:

- Energietransitie: van fossiel naar duurzaam.
- Klimaatadaptie: omgaan met veranderend weer.
- Circulaire economie: sluiten van kringlopen.
- Biodiversiteit: werken met de natuur.
- Bereikbaarheid: duurzaam verbonden.
- Vestigingsklimaat: een krachtige, duurzame topregio.
- Woon- en leefomgeving: dynamisch, divers, duurzaam.

De Omgevingsvisie bevat de strategische ambities voor de lange termijn. De Omgevingsverordening wordt ingezet voor die onderwerpen waarvoor de provincie eraan hecht dat de doorwerking van het beleid van de Omgevingsvisie juridisch gewaarborgd is. De verordening voorziet ten opzichte van de Omgevingsvisie niet in nieuw beleid en is daarmee dus beleidsneutraal. De inzet van de verordening als juridisch instrument om de doorwerking van het provinciaal beleid af te dwingen is beperkt tot die onderdelen van het beleid waarvoor de inzet van algemene regels noodzakelijk is om provinciale belangen veilig te stellen of om uitvoering te geven aan wettelijke verplichtingen.

De Omgevingsverordening richt zich net zo breed als de Omgevingsvisie op de fysieke leefomgeving in de Provincie Gelderland. Dit betekent dat vrijwel alle regels die betrekking hebben op de fysieke

leefomgeving opgenomen zijn in de Omgevingsverordening. Het gaat hierbij om regels op het gebied van ruimtelijke ordening, milieu, water, mobiliteit en bodem. De verwachting is dat de Omgevingsverordening op termijn alle regels zal gaan bevatten die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving.

Toetsing

Eén van de ambities uit de provinciale Omgevingsvisie betreft het bereiken van een dynamisch, duurzaam en divers woonklimaat. De provincie Gelderland kent een unieke ligging; een strategische en aantrekkelijke positie te midden van sterke regio's in binnen- en buitenland. Juist door de bijzondere kwaliteiten en veelzijdigheid van Gelderland kan zij zich verder ontwikkelen als ideale vestigingsplek en uitvalslocatie om te werken en te wonen. Met voorliggend project worden (betaalbare) woningen gerealiseerd in een binnenstedelijke locatie en wordt tegelijkertijd een in onbruik geraakte locatie herontwikkeld, waardoor verloedering en verpaupering door leegstand wordt voorkomen. De woningbouwontwikkeling wordt tevens, middels een integraal groenplan, op een natuurinclusieve wijze ingericht. Hiermee wordt aansluiten gevonden bij meerdere punten uit de omgevingsvisie van Gelderland.

Daarnaast heeft raadpleging van de digitale versie van de Omgevingsvisie en -verordening uitgewezen dat de gronden van het besluitgebied zijn aangewezen als 'intrekgebied'. De provincie streeft ernaar het grondwater als bron voor de drinkwatervoorziening te beschermen. Voor een effectieve en duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening maakt de provincie daardoor onder andere gebruik van regelgeving en vergunningverlening. De provincie wil niet dat fossiele energie (aardgas, aardolie, schaliegas of steenkoolgas) gewonnen wordt in de intrekgebieden voor de drinkwatervoorziening. De Omgevingsverordening regelt dan ook dat een ontwikkeling ter plaatse van een intrekgebied niet mag voorzien in een functie die de winning van fossiele energie mogelijk maakt. Met voorliggend initiatief is geen sprake van de winning van fossiele energie en worden er geen problemen ten aanzien van de drinkwatervoorziening veroorzaakt. Ook vormt de woonfunctie geen bedreiging voor de kwaliteit van de drinkwatervoorzieningen in Gelderland.

Volgens artikel 5.44 van de provinciale omgevingsverordening moet bij iedere ontwikkeling rekening worden gehouden met de voor die streek vastgestelde kernkwaliteiten en ontwikkeldoelen van het landschap. In voorliggende situatie maakt het besluitgebied onderdeel uit van de Veluwe. Gelet op de stedelijke setting van het besluitgebied zijn veel van de landschappelijke kernkwaliteiten en ontwikkeldoelen niet direct te herleiden van toepassing op deze situatie. Dat neemt niet weg dat in voorliggende situatie binnen de ontwikkeling rekenschap wordt gegeven van het aanwezige reliëf op de locatie en wordt ingezet op een vergroening van het besluitgebied. Op die manier wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met de kenmerkende kwaliteiten die de locatie heeft binnen de streek de Veluwe.

Daarnaast geldt dat in artikel 5.85 van de provinciale omgevingsverordening is vastgesteld dat in de motivering bij het omgevingsplan een beschrijving dient te worden gegeven van de maatregelen die worden genomen om de risico’s van klimaatverandering te voorkomen of te beperken. In voorliggende situatie wordt de nieuwbouw aardgasloos ontwikkeld en wordt zoveel mogelijk duurzaam materiaal gebruikt. Per saldo wordt bij deze ontwikkeling het aandeel groen op de locatie verhoogd en wordt voorzien in waterbergingsmogelijkheden. Door het nemen van voorgenoemde maatregelen wordt aangenomen dat voldoende rekening wordt gehouden met de aspecten duurzaamheid en klimaatadaptie.

Dit alles maakt dat het initiatief dan ook niet in strijd is met de doelstellingen van de Omgevingsvisie en -verordening.

3.7.3 Gemeente

3.7.3.1 Omgevingsvisie

Om te zorgen dat Arnhem zichzelf blijft op weg naar de toekomst, is samen met de stad de omgevingsvisie 'Arnhem 2040' opgesteld.

Op naar 2040: waar ligt onze focus? Arnhem is in trek bij bewoners, bedrijven en bezoekers en groeit. In de komende twintig jaar neemt de behoefte aan woningen naar verwachting met 16.000 toe. Deze groei willen we benutten om de stad aantrekkelijker, socialer en vitaler te maken. Het gewenste toekomstbeeld voor Arnhem 2040 is een stad als onderdeel van een sterke regio met een veelzijdig landschap, waardevolle wijken en krachtige knooppunten.

Er wordt rekening gehouden met wat er in heel Nederland speelt en daarbij worden bij het maken van keuzes de drie criteria uit de nationale omgevingsvisie gehanteerd: we combineren op één plek liefst meerdere functies, we gaan uit van de kenmerken van een gebied en we lossen onze eigen problemen hier en nu op. In Arnhem worden nog vier aanvullende 'afwegingsprincipes' onderscheiden, bij het maken van keuzes. De volgende voorwaarden worden aan het ruimtegebruik in een groeiende stad gesteld:

1. De Arnhemse identiteit versterken;
2. Duurzaam en gezond ontwikkelen;
3. Wijken versterken waarin iedereen mee kan doen;
4. Slim omgaan met ruimtegebruik.

De Arnhemse binnenstad is een economische monitor van de stad en regio. De aanwezige straten, pleinen, groen en blauw met voorzieningen krijgt steeds meer economische betekenis. De aanwezige functies vloeien steeds meer in en door elkaar, waarbij ontmoeten en beleven centraal staan. Richting 2040 wordt een vergroting van de binnenstad in de richting van Arnhem Centraal Stations, de Steenstraat en omgeving, Centrum West en Centrum Oost gezien.

Om de landschapen, parken en polderlinten in het groenblauwe netwerk te kunnen koesteren, wordt ingezet in het bouwen op plekken in of direct aan de bestaande stad. Bij voorkeur gaat het om goed bereikbare plekken in en rond het centrum, de omgeving van treinstations en (winkel)centra. Daarbij geldt dat maatwerk altijd aan de orde is en er specifieke uitdagingen voor iedere locatie zullen gelden. Daarom wordt gewerkt aan een integraal kwaliteitskader waarin wordt aangegeven welke kwaliteiten versterkt moeten worden en waar verdichting kan bijdragen aan de karakteristiek van het gebied.

Toetsing

Met voorliggend plan wordt deels invulling gegeven aan de grote woningbehoefte de komende twintig jaar. Door het samenbrengen van de locaties van RijnIJssel is het schoolgebouw binnen het besluitgebied in onbruik geraakt. Om verloedering tegen te gaan is een plan opgesteld voor de sloop van dit gebouw ten behoeve van maximaal 190 woningen. Dit sluit aan bij de voorwaarde uit de omgevingsvisie om slim met de ruimte om te gaan. De ontwikkeling sluit tevens aan bij de voorwaarde voor het versterken van de wijk waarin iedereen mee kan doen. Deze voorwaarde wordt behartigd door de helft van het programma te voorzien in betaalbare woningbouw voor bijvoorbeeld starters en senioren. Ook de opbouw van de woningen in verschillende blokken met een groene verbinding er tussen, zorgt voor een versterking van de wijk. Hiermee wordt geacht dat de ontwikkeling in lijn is met het gestelde uit de Omgevingsvisie Arnhem 2040.

3.7.3.2 Woonbeleid

De Arnhemse Woonprincipes 2025 (de Arnhemse woonvisie) is met brede participatie uit de stad tot stand gekomen. Deze Woonprincipes vormen tezamen de actualisering van de Woonvisie 2015 en de strategische koers die er voor moet zorgen dat Arnhem ook in de toekomst een woonstad blijft waar het voor iedereen aantrekkelijk is om te wonen, te leren, te werken en te leven. Bij het opstellen van de Woonprincipes is rekening gehouden met wet- en regelgeving en beleidskaders van andere overheden.

Met instrumenten als het Volkshuisvestelijk kader, de Uitvoeringsagenda en het Procesplan (langer) Zelfstandig wonen, stuurt de gemeente in het woonprogramma op een kwalitatieve en gedifferentieerde woningvoorraad dat nu en in de toekomst kan voldoen aan de vraag en behoefte van alle woningzoekenden. Het fundament voor het Wonen in Arnhem ligt in de bestaande woningvoorraad, de transformatiemogelijkheden van gebouwen, en een aanvullende nieuwbouwopgave. Hiermee kan meer aanbod gecreëerd worden aan levensloopgeschikte woningen en woonvormen in verschillende prijsklassen, in koop en huur. Daarbij streeft Arnhem met een gezonde mix aan diverse bevolkings- en inkomensgroepen naar prettige, veilige en toegankelijke woon-en leefomgevingen in wijken en buurten.

De nieuwe Arnhemse Woonprincipes 2025, zijn door de gemeenteraad vastgesteld op 14 december 2015 en vervangen de Arnhemse Woonvisie 2015 en bijbehorende Arnhemse Woonagenda 2011-2015.

De vier pijlers van de Woonprincipes zijn:

- Duurzaam betaalbaar; hierbij zorgt de gemeente Arnhem dat er voor elk inkomen voldoende passende sociale en betaalbare woningen beschikbaar zijn. Daarbij stuurt de gemeente niet alleen op aantallen, maar streeft het ook naar een goede prijskwaliteit en op de duurzaamheid van woningen in de nieuwbouw en in de bestaande woningvoorraad.
- Levensloopgeschikt wonen; door meer levensloopgeschikte woningen aan de voorraad toe te voegen én bestaande woningen aan te passen of op te plussen, kan de gemeente mensen, gezond of beperkt, in verschillende levensfases van hun leven, een passende woonplek blijven bieden in Arnhem.
- Aantrekkelijke woonstad; Arnhem heeft door zijn centrale ligging een bijzondere ruimtelijke en groene kwaliteit. Met de binnenstad, de Rijn en stadsparken in combinatie met wonen, leren, werken en verblijven maakt het de stad vitaler. Arnhem wil een aantrekkelijke woonstad zijn en blijven voor haar huidige inwoners, maar ook meer studenten en midden en hoge inkomens aan zich binden door het bieden van aantrekkelijke, levendige of bijzondere woonmilieus.
- Wijken met identiteit; Elke wijk heeft zijn eigen herkenbare identiteit die recht doet aan de beleving van haar inwoners. Met deze variëteit wil de stad inzetten op een duurzame woon- en leefomgeving waar bewoners trots zijn op hun wijk, waar ze zich thuis en ook zelf verantwoordelijk voor voelen. Dat palet van eigen identiteit en karakters van wijken draagt bij aan de aantrekkingskracht van Arnhem als woonstad.

Deze vier pijlers van de woonprincipes zijn onlosmakelijk verbonden aan het overkoepelde thema Duurzaamheid. Tezamen vormen ze de ruggengraat van de Arnhemse Woonprincipes 2025.

Er ligt op het gebied van Wonen, Welzijn en Zorg een stevige fysieke huisvestingsopgave. Door meer levensloopgeschikte woningen aan de voorraad toe te voegen én bestaande woningen preventief aan te passen of op te plussen, kunnen we mensen, gezond of beperkt, in verschillende levensfases van hun leven, een passende woonplek blijven bieden. Daarnaast ligt er de opgave om voor bijzondere doelgroepen en met name voor mensen in kwetsbare posities meer geschikt en passend kleinschalig aanbod aan woonvormen of (beschutte, beschermde) woonconcepten te realiseren en te faciliteren dat het (langer) zelfstandig wonen, aangevuld wordt met arrangementen van (thuis)zorg, begeleiding, ondersteuning of toezicht en andere vormen van dienstverlening en welzijnsvoorzieningen in de directe of nabije woonomgeving kan worden geboden.

Plan van aanpak woningbouwontwikkeling Arnhem

Om beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen in Arnhem op peil te houden moeten er meer woningen worden gerealiseerd de komende jaren. Dit geldt voor alle soorten woningen en voor alle doelgroepen: aantrekkelijke levensloopbestendige woningen voor ouderen, woningen voor kleine huishoudens, sociale woningbouw in goedkoop en betaalbare segment, de middenhuurcategorie en het hogere segment.

Het vergt een inspanning van de gemeente om samen met de ontwikkelaars en corporaties te zorgen voor een evenwichtig aanbod dat enerzijds aansluit bij de woningbehoefte de komende jaren en anderzijds aansluit bij het streefbeleid en de gewenste ruimtelijke kwaliteiten uit de omgevingsvisie.

In november 2019 is het regionale woningbehoefteonderzoek Arnhem Nijmegen opgeleverd. Dit onderzoek geeft een actueel beeld van het functioneren van de woningmarkt. De in het woningbehoefteonderzoek beschreven (mis)matches op de woningmarkt zijn niet 1-op-1 te vertalen naar een woningbouwprogramma. Dit vraagt om keuzes, op welke vraag wil je je richten als gemeente? En deze keuzes hebben betekenis voor het te realiseren programma. Met het woningbehoefteonderzoek als basis komen is de gemeente tot een plan van aanpak gekomen voor de Arnhemse woningbouwontwikkeling voor de komende jaren (18 december 2019).

De belangrijkste conclusie uit het woningbehoefte onderzoek zijn:

- Tempoversnelling in productie: De woningbehoefte is dermate groot dat tempoversnelling in productie nodig is.
- Waarderen woonmilieus: Binnen de woonmilieus ligt er een gevarieerde opgave naar marktsegmenten, van stedelijk wonen tot wonen in een groene omgeving, van hoogbouw tot eengezinswoning.
- Mismatch in vraag en aanbod: Op de regionale woningmarkt is er een mismatch tussen vraag en aanbod. Dit is het gevolg van de groeiende aantal kleine huishoudens.
- Instrumentarium nodig bij oplossen deel mismatch: Bij een deel van de geconstateerde mismatches zullen marktpartijen en consumenten ervoor zorgen dat deze opgelost worden. Dat is niet bij alle segmenten even makkelijk. Bij sociale huur, middenhuur, goedkope koop en bijzondere woonvormen is inzet van aanvullend instrumentarium nodig om realisatie te borgen.
- Inzet bestaand bezit: Meer dan 90% van de woningen van 2030 staat er nu al. Het is waardevol te onderzoeken waar extra inzet wenselijk is om deze woningvoorraad te verbeteren op het gebied van verduurzaming, kwaliteitsverbetering, sociale veiligheid en leefbaarheid in de wijken.
- Buy-to-let: Aankoop van goedkope koopwoningen door (particuliere) beleggers om te verhuren (Buy-to-let) vergroot het tekort in de goedkope koop. Mensen zoeken dan noodgedwongen een woning in de middenhuur.

Arnhem heeft een woningbehoeftetoevoeging van ruim 7000 woningen tot 2030. Tot 2028 staan 7235 woningen in de harde en zachte plancapaciteit ingepland. Ervaring leert dat plannen regelmatig niet doorgaan of op zich laten wachten. Doorprogrammeren is daarom nodig om uiteindelijk op de gerealiseerde aantallen uit te komen. De woningbehoefte tot 2025 is bovendien dermate groot dat tempoversnelling in productie nodig is. Het zwaartepunt voor de korte termijn (tot 2025) ligt op het zorgen van voldoende nieuwbouw om in te spelen op de acute woningvraag. Tot 2025 moeten er 5100 woningen worden toegevoegd.

Toetsing

Voorliggend plan voorziet in de toevoeging van maximaal 190 woningen op een binnenstedelijke locatie. Het zal gaan om een combinatie van appartementen en grondgebonden rijwoningen. Minstens 50% van het totale programma zal in het sociale huursegment/betaalbare koopsegment gerealiseerd worden. De

andere helft van de woningen zal bestaan uit vrije sector koopwoningen (maximaal 50%). Daarnaast geldt dat minimaal 30% van het totale programma bestaat uit sociale huurwoningen. De uitgangspunten voor het woonprogramma zijn enkele grondgebonden rijwoningen in combinatie met appartementen in verschillende groottes. Volgens de woonvisie is de vraag naar dit type woningen groot, waardoor voorliggend plan aansluit op de vraag. Het plan levert een bijdrage aan de Arnhemse woningbouwopgave. De ontwikkeling past bij de vraag binnen de regio, waardoor geen mis-match ontstaat. Hiermee wordt geacht dat op een juiste manier wordt bijgedragen aan de gewenste tempoversnelling van de woningproductie en dat het plan aansluit bij de hoofdopgaven van het wonen, zoals gesteld in de Arnhemse Woonvisie.

3.7.3.3 Verkeers- en mobiliteitsbeleid

Gemeentelijk beleid
De gemeente Arnhem heeft haar verkeersbeleid op hoofdlijnen verwoord in de Structuurvisie Arnhem 2020-2040. Voor mobiliteit biedt de structuurvisie een ruimtelijk ontwikkelingsperspectief. Arnhem streeft naar een duurzame bereikbaarheid in een aantrekkelijke en veilige stad. Vooral in de bestaande stad geldt daarbij het principe: eerst de bestaande verkeersruimte beter benutten en pas daarna zoeken naar mogelijkheden tot uitbreiding van de (auto)verkeersruimte. De inzet van slim ruimtegebruik, voor versterking van fiets en openbaar vervoer, aangevuld met spitsmijdende maatregelen moet Arnhem de komende jaren bereikbaar houden.

Fiets

De 'Accentnota Fiets, Fietsambitie 2019-2024' (vastgesteld in januari 2020) bevat de Arnhemse fietsambitie voor de periode 2019-2024, met een doorkijk naar 2030. De nota is de start van een nieuwe aanpak waarin fietsvriendelijkheid centraal staat en meer tempo wordt gemaakt met uitvoering. Op basis van hoe de stad zich ontwikkelt en de betekenis van de fiets in de stad van de toekomst, wordt bepaald wat er nodig is om bewoners en forenzen te overtuigen om meer met de fiets te gaan. Daarin is de substantiële verbetering van de Arnhemse fietsinfrastructuur belangrijk, door de aanleg van meer stedelijke doorfietsroutes. De Accentnota sluit aan bij de uitgangspunten van de nieuwe regionale fietsambitie 'Samenwerkingsagenda fiets, regio Arnhem Nijmegen'.

De doelen van deze fietsambitie zijn:

- meer fietsgebruik;
- betere ontsluiting van stedelijke bestemmingen voor alle inwoners van de stad;
- de binnenstad beter bereikbaar en aantrekkelijker maken voor fiets;
- schone lucht en verminderen van CO_2 uitstoot;
- inspelen op de trend van toenemende stedelijke verdichting en urbanisatie;
- het verduurzamen en toekomstvast maken van het stedelijk vervoersnetwerk;
- het beïnvloeden van duurzaam stedelijk verplaatsingsgedrag.

Openbaar vervoer
In december 2018 zijn door de gemeenteraad het HOV-Actieplan en de Stadsnetten-visie vastgesteld. Deze twee beleidsdocumenten voor het openbaar vervoer hebben tot doel om de aantrekkelijkheid en concurrentiekracht van het stedelijk en regionaal OV te vergroten. Om daarmee de bereikbaarheid en economische aantrekkelijkheid van de regio en de steden te verbeteren. Het openbaar vervoer wordt toekomstvast door een kwaliteitsslag met als maatregelen:

- een netwerk van Hoogwaardig Openbaar Vervoer
- een mobiliteit te bieden voor iedereen
- een emissieloos openbaar vervoer door middel van Trolley 2.0.

Toetsing

Zoals in paragraaf 3.6 is terug te lezen voorziet voorliggende ontwikkeling in een sluitende parkeerbalans, waarbij kansen op het gebied van deelmobiliteit worden benut. Verder kent de omgeving van het besluitgebied een goede bereikbaarheid via het openbaar vervoer en de fiets. De verwachting is

dan ook dat toekomstige bewoners van deze mogelijkheden gebruik zullen maken. Op die manier sluit de ontwikkeling aan op het verkeers- en mobiliteitsbeleid van Arnhem.

3.7.3.4 Ruimte voor creativiteit

Een bloeiende culturele sector draagt bij aan de identiteit van een stad en zorgt voor de nodige reuring. In de bruisende stad speelt de creatieve sector een sleutelrol als producent van cultuur. Zowel in het centrum als in de wijken kan de creatieve sector een belangrijke bijdrage leveren aan gebiedsontwikkelingen. De creatieve sector is bij uitstek een vorm van stedelijke economie die zich laat mengen met wonen en andere vormen van bedrijvigheid en die de gewenste levendigheid in deze gebieden kan brengen. Huisvesting ten behoeve van de creatieve industrie is ook goed te verbinden met de maatschappelijke opgaven in de stad. De beleidsregel om bij woningbouwprojecten minimaal dertig procent sociale huur te realiseren, biedt kansen voor de huisvesting van de creatieve en culturele sector.

Toetsing

Voorliggende ontwikkeling geeft invulling aan de genoemde beleidsregel en voorziet dan ook in minimaal 30% sociale huurwoningen. Op die manier wordt een bijdrage geleverd aan het bieden van ruimte voor creativiteit.

3.7.3.5 Duurzaamheidsbeleid

New Energy made in Arnhem

Het gemeentelijke beleid op het gebied van duurzaamheid is vastgelegd in het Programmaplan New energy made in Arnhem 2020-2030 (op 29 januari 2020 vastgesteld door de gemeenteraad) en De Arnhemse Aanpak van de wijkgerichte Energietransitie (op 15 april 2019 vastgesteld door de gemeenteraad).

Circulaire economie

De Visie circulaire economie Arnhem is op 3-11-2020 door het college vastgesteld. Voor nieuwbouwplannen is minimaal 25% toepassen van circulaire bouwmaterialen in projecten opgenomen. Hoe dit wordt toegepast is aan de ontwikkelaar

Strategie klimaatadaptatie
In de strategie klimaatadaptatie zijn ambities benoemd om Arnhem klimaatbestendiger te maken. Belangrijk uitgangspunt is dat het klimaatbestendig maken van Arnhem wordt meegenomen in alle ruimtelijke plannen. Voor ontwikkelingen is van belang:
- het oppervlakte verharding tot een minimum te beperken;
- hemelwater van gebouwen af te koppelen;
- de openbare ruimte dusdanig in te richten zodat zware buien zo min mogelijk overlast veroorzaken;
- de bebouwing in deze velden heeft een zodanige verkaveling dat de ontwikkeling geen effect heeft op de verkoelende winden naar de stad;
- er wordt een balans gezocht tussen verdichten (toename bebouwing en verharding) en groen/blauwe inrichting zodat de gevoelstemperatuur aangenaam blijft;

- de ontwikkeling niet mag leiden tot een verslechtering op het gebied van hittestress

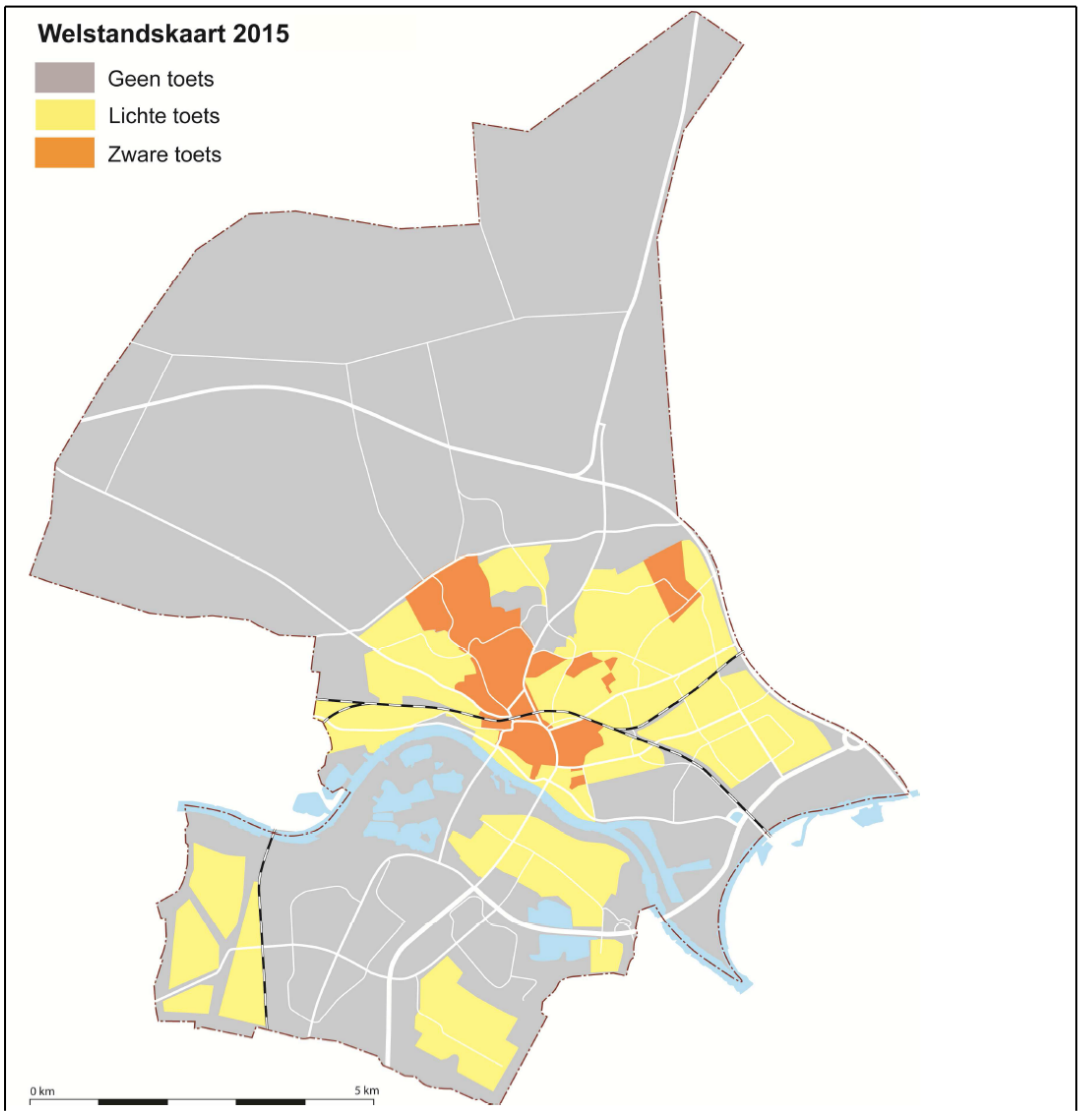
Toetsing

In paragraaf 4.11 wordt nader stilgestaan bij het aspect duurzaamheid en is terug te lezen dat er binnen de ontwikkeling op verschillende manieren invulling wordt gegeven aan ambities rondom duurzaamheid.

3.8 Welstandsaspecten

3.8.1 Welstandsnota 2015

De Arnhemse Welstandsnota is in 2015 vastgesteld. Arnhem is een aantrekkelijke stad om te wonen en te verblijven. Het uiterlijk van de stad draagt daar aan bij. De gemeente wil dat zo houden. Vanuit het oogpunt dat nieuwe bouwwerken in zijn algemeenheid moeten passen in hun omgeving vormt de bestaande stad het referentie- en inspiratiekader. Voor de meest voorkomende bouwwerken zijn in deze nota gebiedsgerichte criteria opgenomen. Deze criteria zijn per gebied ('géén toets', 'lichte toets' en 'zware toets') anders. Hierna is een kaart met de onderverdeling van de gebieden opgenomen en worden de gebieden nader toegelicht.

Afbeelding 3.3. Welstandskaart 2015; B*ron: Welstandsnota 2015*

Toetsing

Gelet op de welstandskaart kent de locatie een lichte welstandstoets. Hiervoor geldt dat in gebieden die zich kenmerken door samenhang in het straatbeeld – bijvoorbeeld door een eenheid in dakvormen, architectuur of materiaalgebruik – is het van belang dat dit eigen karakter bewaard blijft.
Welstandsregels voor dit niveau zijn beperkt en gaan alleen over het gevelbeeld en de daken die vanaf de straat zichtbaar zijn. Voor de achterkanten van gebouwen gelden geen regels, die zijn dus welstandsvrij. De regels zijn bedoeld om de kenmerken van het gevelbeeld in relatie tot het openbaar gebied op hoofdlijnen in stand te houden. In het stedenbouwkundig plan is rekening gehouden met deze

aspecten. Voor voorliggende ontwikkeling is aanvullend een omgevingskwaliteitsplan opgesteld waarin kaders voor de uitwerking van de uiterlijke verschijningsvorm van de gebouwen en de uitgangspunten en randvoorwaarden van de inrichting van de (semi-) openbare ruimten zijn geformuleerd. Naast de algemene beeldkwaliteit- en duurzaamheidsuitgangspunten worden ook de uitgangspunten per deelgebied omschreven. Het omgevingskwaliteitsplan is als voorwaardelijke verplichting in de regels van dit omgevingsplan opgenomen en zal te zijner tijd voor de welstandtoets worden gebruikt in het kader van de omgevingsvergunningprocedure voor de bouwactiviteiten in het besluitgebied.

3.9 Ladder voor duurzame verstedelijking

3.9.1 Algemeen

Sinds 2012 maakt de 'Ladder voor duurzame verstedelijking' onderdeel uit van het ruimtelijk beleid vanuit de Rijksoverheid. Het doel van de Ladder is het stimuleren van zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik en het bewerkstelligen van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties, onder meer door een optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden, het bevorderen van vraaggerichte programmering en het voorkomen van overprogrammering. Met de Ladder wordt een zorgvuldige afweging en transparante besluitvorming bij alle ruimtelijke besluiten nagestreefd. Een nieuwe stedelijke ontwikkeling moet daarom altijd worden afgewogen en gemotiveerd. Daarbij moet een beschrijving worden gegeven van de behoefte aan de betreffende ontwikkeling. Indien de ontwikkeling buiten bestaand stedelijk gebied mogelijk wordt gemaakt, dient te worden gemotiveerd waarom de ontwikkeling niet binnen bestaand stedelijk gebied wordt voorzien. De Ladder is in de Omgevingswet terug te vinden in artikel 5.129g van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

3.9.2 Toetsing van het initiatief aan de Ladder voor duurzame verstedelijking

Voorliggende ontwikkeling is te definiëren als een nieuwe stedelijke ontwikkeling als bedoeld in artikel 5.129g van het Bkl. Om die reden is een toets aan de Ladder voor duurzame verstedelijking doorlopen. Deze is als bijlage bij deze motivering gevoegd. Uit de toets volgt dat de ontwikkeling voorziet in een kwantitatieve en kwalitatieve behoefte voor het verzorgingsgebied. Deze behoefte wordt gerealiseerd binnen bestaand stedelijk gebied. Daarmee wordt geconcludeerd dat het plan de toetsing aan de Ladder positief heeft doorlopen.

Hoofdstuk 4 Milieu- en omgevingsaspecten

4.1 Inleiding

Op grond van artikel 4.2 van de Omgevingswet bevat een omgevingsplan in ieder geval de regels die nodig zijn met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Daarbij moet rekening gehouden worden met de geldende wet- en regelgeving en met de vastgestelde (boven)gemeentelijke beleidskaders. In dit hoofdstuk worden de verschillende milieu- en omgevingsaspecten onderbouwd.

4.2 Geluid

4.2.1 Algemeen

Besluit kwaliteit leefomgeving

In het Besluit kwaliteit leefomgeving zijn in afdeling 5.1 (§ 5.1.4.2a.4 Geluidgevoelige gebouwen in geluidaandachtsgebieden) regels opgenomen voor het toestaan van geluidgevoelige gebouwen in het geluidsaandachtsgebieden van wegen, spoorwegen en industrieterreinen. Er moet akoestisch onderzoek verricht worden wanneer geluidgevoelige gebouwen geheel of gedeeltelijk binnen een geluidaandachtsgebied komen te liggen. Er wordt daarbij gewerkt met een standwaarde en grenswaarde. Voor rijkswegen en provinciale wegen, gemeente- en waterschapswegen, hoofd- en lokale spoorwegen en industrieterreinen gelden ieder eigen standaard- en grenswaarden volgens het Bkl.

De standaardwaarden hebben als doel geluidhinder te voorkomen en te beperken tot aanvaardbare geluidniveaus. Maar ook voor het aspect geluid geldt dat wordt gekeken naar een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. De aanvaardbaarheid van zowel geluidbelasting als geluidhinder is afhankelijk van de planologische context; in een woonwijk worden andere geluidniveaus aangetroffen en verwacht dan in een bruisend stadscentrum. Een overschrijding van de standaardwaarden kan daarmee door het bevoegd gezag acceptabel worden geacht en hoeft geen obstakel te zijn. Wel geldt dat in het Bkl grenswaarden zijn opgenomen waarboven er doorgaans geen aanvaardbaar geluidniveau kan bestaan. Bij een geluidbelasting boven deze grenswaarde is de ontwikkeling niet zonder meer mogelijk.

Beleidsplan Geluid

Naast paragraaf 5.1.4.2a.4 is ook het geluidbeleid en de nota hogere grenswaarden van de gemeente Arnhem van toepassing. Hoewel deze zijn gebaseerd op de oude wetgeving van de Wet geluidhinder zijn de basisprincipes van dit beleid nog van kracht. Het toetsingskader is omgezet naar de normering van paragraaf 5.1.4.2a.4. Het beleidsplan Geluid heeft tot doel geluidsnormen voor nieuwe situaties af te stemmen op de aard en de functie van een gebied. Hierdoor kan beter rekening gehouden worden met ontwikkelingen en verwachting van de gebruikers van een gebied. In het centrum en dichtbij goed openbaar vervoer wil de gemeente Arnhem veel functies mogelijk maken. Als gebieden intensiever gebruikt worden neemt de kans op geluidhinder ook toe. Andere gebieden zoals de parken worden juist gewaardeerd om hun relatieve rust. Deze uitgangspunten hebben geleid tot een gebiedsgerichte invulling van geluidskwaliteiten binnen Arnhem. Naarmate de geluidbelasting hoger is neemt het belang van een zorgvuldige invulling van de totale leefomgevingskwaliteit toe.

Het initiatief ligt in het gebiedstype 'Stadswijk'. Vanwege de dominante woonfunctie in de stadswijken is de na te streven milieubelasting laag. Alleen aan de randen van de stadswijken, waar deze grenzen aan verkeerswegen, wordt een hogere geluidsbelasting toegestaan. Er geldt daarom een ambitiewaarde van de geluidsklassen 'rustig' en 'redelijk rustig', een incidentele waarde van 'onrustig' en 'zeer onrustig' en een plafondwaarde van 'lawaaiig'.

4.2.2 Situatie besluitgebied

Om de akoestische situatie ter plaatse inzichtelijk te maken is een akoestisch onderzoek (spoor)wegverkeerslawaai uitgevoerd. Deze is als bijlage bij deze motivering gevoegd. Uit het onderzoek volgt dat:

- De geluidbelasting als gevolg van de relevante spoorwegen tezamen niet zorgt voor een

overschrijding van de standaardwaarde van 55 Lden.
- De geluidbelasting als gevolg van de omliggende gemeente- en waterschapswegen tezamen zorgt voor een overschrijding van de standaardwaarde van 53 Lden ter plaatse van de bouwvlakken die direct grenzen aan de Fagelstraat. De geluidbelasting bedraagt 55 dB. Hiermee valt het geluid in de geluidsklasse 'onrustig' (53 – 58 dB). Dit voldoet aan de incidentele waarde uit het geluidbeleid. De grenswaarde van 70 Lden wordt ook niet overschreden.
- Uit onderzoek is gebleken dat de Fagelstraat maatgevend is, dus deze weg is nader onderzocht. Bron- en overdrachtsmaatregelen zijn onderzocht, maar stuiten op bezwaren van landschappelijke, civieltechnische, stedenbouwkundige en mogelijk financiële aard. Een eventuele herbestrating van de Fagelstraat naar de klinkers in keperverband zorgt echter wel tot een dusdanige geluidreductie dat ter plaatse voldaan kan worden aan de standaardwaarde van 53 Lden. Indien afgewogen wordt dat de herbestrating niet mogelijk is, dienen hogere waarden in het omgevingsplan toe te worden gestaan.

Het herbestraten van de Fagelstraat heeft financiële gevolgen. Deze financiële inspanning staat niet in verhouding tot de aanwezige geluidbelasting en de te behalen reductie. Er is geen goedkoper en doelmatig alternatief aanwezig door bij een geplande onderhoudsbeurt van de Fagelstraat gelijk deze straat te herbestraten in keperverband. Er staat namelijk de komende jaren geen onderhoud gepland van de Fagelstraat.

Omdat de komende jaren geen onderhoud aan de Fagelstraat gepland staat, is het toepassen van de maatregel in voorliggende situatie niet noodzakelijk. Om die reden wordt in voorliggend omgevingsplan een geluidbelasting voor wat betreft het gezamenlijk geluid van 55 Lden vastgelegd, daar waar de standaardwaarde wordt overschreden. Op basis van het gemeentelijk geluidbeleid is er geen verplichting tot het realiseren van geluidluwe buitenruimtes bij de woningen. In het kader van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties is echter wel onderzocht of het mogelijk is om alle woningen te voorzien van tenminste één geluidluwe buitenruimte (maximaal 53 Lden geluidbelasting). Als onderdeel van het akoestisch onderzoek is aangegeven dat dit met de juiste vormgeving van de balkons bij deze woningen goed realiseerbaar is. Op basis hiervan vormt het aspect geluid geen belemmering.

4.3 Luchtkwaliteit

4.3.1 Algemeen

De Europese richtlijnen voor luchtkwaliteit zijn geïmplementeerd in het Besluit kwaliteit leefomgeving. Het doel van deze wetgeving is het beschermen van mens en milieu tegen de negatieve effecten van luchtverontreiniging. De wet is primair gericht op het voorkomen van negatieve effecten op de gezondheid van de mens. Daarnaast zijn er voor de stoffen zwaveldioxide en stikstofoxiden ook normen opgenomen ter bescherming van ecosystemen.

Voor het toetsen van ruimtelijke plannen zijn de volgende omgevingswaarden het meest relevant:

- PM_{10} (fijnstof)

1. de jaargemiddelde concentratie van 40 µg PM_{10}/m^3 mag niet worden overschreden;
2. de 24 uursgemiddelde concentratie van 50 µg PM_{10}/m^3 mag niet vaker dan 35 keer per jaar worden overschreden;

- NO_2 (stikstofdioxide)

1. de jaargemiddelde concentratie van 40 µg NO_2/m^3 mag niet worden overschreden;
2. de uurgemiddelde concentratie van 200 µg NO_2/m^3 mag niet vaker dan 18 keer per jaar worden overschreden.

Voor de overige stoffen worden in Nederland geen overschrijdingen gerapporteerd.

In de artikelen 5.53 en 5.54 van het Besluit kwaliteit leefomgeving is bepaald wanneer activiteiten 'niet in betekenende mate' (NIBM) bijdragen aan de verslechtering van de luchtkwaliteit. In deze situaties is toetsing aan de omgevingswaarden niet noodzakelijk.

4.3.2 Situatie besluitgebied

Onderliggend plan voorziet in de realisatie van maximaal 190 woningen. Het plan draagt daarom 'niet in betekenende mate' (NIBM) bij aan de verslechtering van de luchtkwaliteit. Raadpleging van de achtergrondconcentraties uit de Atlas Leefomgeving heeft aangetoond dat er geen sprake is van (dreigende) overschrijdingen van de omgevingswaarden uit het Bkl. De blootstelling aan luchtverontreiniging is hierdoor beperkt en leidt niet tot onaanvaardbare gezondheidsrisico's. Op basis hiervan vormt het plan op het gebied van luchtkwaliteit geen belemmering.

4.4 Hinder

4.4.1 Algemeen

Hinder

In het kader van bedrijven en milieuzonering dienen de effecten van milieubelastende activiteiten op hun omgeving (gevoelige functies, waaronder eventueel nieuw te ontwikkelen woningen) in beeld gebracht te worden. Voorbeelden van hinder zijn geluid, geur, stof of gevaar. Voorafgaand de inwerkingtreding van de Omgevingswet werd gewerkt met de VNG-publicatie 'Bedrijven en milieuzonering 2009'. Hierin is een lijst van inrichtingen opgenomen waarbij de inrichtingen op grond van de hinder die zij veroorzaken, zijn opgedeeld in 6 categorieën. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat een inrichting uit categorie 1 relatief weinig hinder veroorzaakt en een inrichting uit categorie 6 bijzonder veel hinder veroorzaakt. In de Omgevingswet wordt niet langer gewerkt met de term inrichting en wordt gesproken over milieubelastende activiteiten. Omdat in voorliggende situatie het gemeentebrede omgevingsplan nog gereed is en daarmee de bestemmingsplannen nog onderdeel uitmaken van omgevingsplan, is het kader van de VNG-publicatie nog wel relevant.

Geurhinder van industriële bedrijven

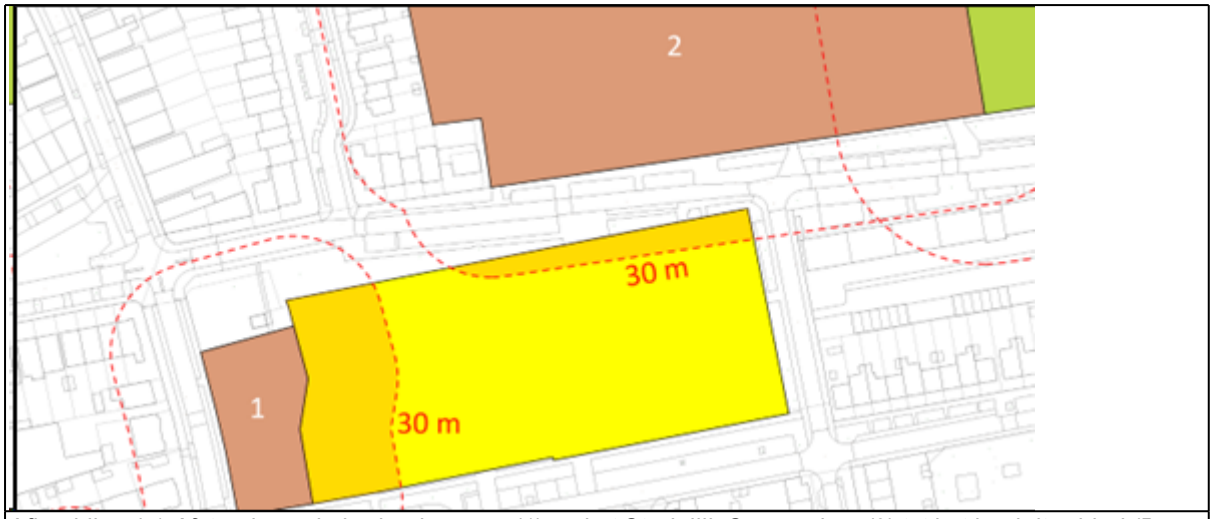
Het beleidsplan Geur uit 2010 gaat in op geur afkomstig van industriële bedrijven waarvoor de gemeente Arnhem het bevoegde gezag is. Milieubeleid kan een positieve bijdrage leveren aan maatschappelijke thema's als gezondheid, veiligheid, leefbaarheid, duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit. Geur is een milieuaspect dat een belangrijke bijdrage levert aan de leefbaarheid. Het geurbeleid van de gemeente Arnhem sluit, voor zover dat mogelijk is, aan op het geurbeleid van de provincie Gelderland. Het doel van het geurbeleid is dat inwoners van Arnhem nu en in de toekomst niet worden blootgesteld aan geuroverlast door industriële bedrijven.

Lichthinder

De Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV) heeft in 2021 de geactualiseerde richtlijn Lichthinder uitgegeven. In deze richtlijn zijn grenswaarden opgenomen. De grenswaarden voor de verschillende parameters zijn afhankelijk van de soort verlichting. Grenswaarden zijn opgenomen voor de verticale verlichtingssterkte (Ev lux)en de richtingsafhankelijke lichtsterkte per armatuur (cd). Tevens wordt er een onderscheid gemaakt in de dag- (07.00 tot 19.00 uur), avond- (19.00tot 23.00 uur) en nachtperiode (23.00 tot 07.00 uur). In dit geval gaat het om veldverlichting van de voetbalvelden van MASV. De grenswaarden zijn afhankelijk van het omgevingstype. Op basis van de richtlijn kan de omgeving worden getypeerd als stedelijk gebied(E3).

4.4.2 Situatie besluitgebied

In onderhavige situatie is sprake van de realisatie van nieuwe, gevoelige functies in de zin van het aspect bedrijven en milieuzonering. Het besluitgebied is – tezamen met het Stedelijk Gymnasium en de Hugo de Groot basisschool – onderdeel van een bestaand scholencluster, gelegen in een gebied dat overwegend wordt gekenmerkt door de functie wonen. De omgeving van het besluitgebied is in de basis dan ook aan te merken als een rustige woonomgeving. In een rustig woongebied komen naast woningen vrijwel geen andere functies voor, zoals kantoren of bedrijven. Ook de naastgelegen scholen en de aangrenzende kerkgebouwen zijn functies passend binnen een rustig woongebied. Om de relatie tussen de beoogde woningbouw en omliggende milieubelastende activiteiten inzichtelijk te krijgen is een quick scan bedrijven en milieuzonering uitgevoerd. Deze is als bijlage bij deze motivering gevoegd. Hieruit volgt dat de richtafstanden van de kerkgebouwen en de locatie van het Stedelijk Gymnasium niet gewaarborgd kunnen worden. De aspecten geurhinder van industriële bedrijven, trillingen en lichthinder zijn in voorliggende situatie niet aan de orde. Activiteiten die dergelijke effecten teweeg kunnen brengen zijn immers niet in de omgeving van het besluitgebied terug te vinden.

Afbeelding 4.1 *Afstand van de kerkgebouwen (1) en het Stedelijk Gymnasium (2) tot het besluitgebied (Bron: SAB).*

Omdat de afstand tussen de toekomstige woningen en de kerkgebouwen en het Stedelijk Gymnasium onvoldoende groot is om aan de richtafstanden uit de VNG-publicatie 'oude stijl' te kunnen voldoen is een akoestisch onderzoek milieubelastende activiteiten uitgevoerd. Dit onderzoek is als bijlage bij deze motivering gevoegd en laat de volgende resultaten zien:

- Voor het Stedelijk Gymnasium geldt dat wat betreft het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau wordt voldaan aan de standaardwaarden uit het Bkl, stap 2 van de VNG-publicatie 'oude stijl' en het gemeentelijk beleid.
- Voor het Stedelijk Gymnasium geldt dat wat betreft de maximale geluidsniveaus wordt voldaan aan de standaardwaarden uit het Bkl. Er vindt wel een overschrijding plaats van stap 2 en 3 uit de Bruidsschat en VNG-publicatie 'oude stijl' in de dagperiode. De overschrijdingen vinden plaats als gevolg van onversterkt stemgeluid op een onoverdekt terrein. Het gaat om gebiedseigen geluiden waarvoor ook geen maatregelen kunnen worden getroffen. Met het treffen van voldoende gevelwerende maatregelen is het mogelijk om te komen tot een goed binnenklimaat in de beoogde woningen. Er is dan ook sprake van een acceptabele situatie.
- Voor het Stedelijk Gymnasium geldt dat wat betreft de indirecte hinder wordt voldaan aan de standaardwaarde uit de Schrikkelcirculaire.
- Voor de Gereformeerde Gemeente Arnhem geldt dat wat betreft het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau wordt voldaan aan de standaardwaarden uit het Bkl, de Bruidsschat, stap 2 van de VNG-publicatie 'oude stijl' en het gemeentelijk beleid.
- Voor de Gereformeerde Gemeente Arnhem geldt dat toetsing aan het maximaal geluidsniveau niet

relevant is.
- Voor de Gereformeerde Gemeente Arnhem geldt dat wat betreft de indirecte hinder wordt voldaan aan de standaardwaarde uit de Schrikkelcirculaire.
- Voor de Chinese Christelijke Gemeente in Nederland geldt dat wat betreft het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau wordt voldaan aan de standaardwaarden uit het Bkl, stap 2 van de VNG-publicatie 'oude stijl' en het gemeentelijk beleid.
- Voor de Chinese Christelijke Gemeente in Nederland geldt dat toetsing aan het maximaal geluidsniveau niet relevant is.
- Voor de Chinese Christelijke Gemeente in Nederland geldt dat wat betreft de indirecte hinder wordt voldaan aan de standaardwaarde uit de Schrikkelcirculaire.

Gelet op het voorgaande vormt het aspect hinder geen belemmering voor de ontwikkeling.

4.5 Omgevingsveiligheid

4.5.1 Algemeen

Landelijk gebied

Omgevingsveiligheid gaat om de risico's van het gebruik en transport van gevaarlijke stoffen, de veiligheid van inrichtingen en de veiligheid van nieuwe, zich snel ontwikkelende technologieën. Onder omgevingsveiligheid vallen ook de risico's door luchthavens en windturbines. In paragraaf 5.1.2.1 van het Besluit kwaliteit leefomgeving zijn de algemene bepalingen met betrekking tot het waarborgen van de veiligheid opgenomen. Hieruit volgt dat in een omgevingsplan voor risico's van branden, rampen en crises, rekening wordt gehouden met het voorkomen, beperken en bestrijden daarvan, de mogelijkheden voor personen om zich daarbij in veiligheid te brengen en de geneeskundige hulpverlening. Voor zowel de handelingen met gevaarlijke stoffen bij bedrijven als het transport van gevaarlijke stoffen zijn drie aspecten van belang, het plaatsgebonden risico (PR), aandachtsgebieden en het groepsrisico (GR).

Gemeentelijk beleid

Het beleidsplan externe veiligheid van de gemeente Arnhem beschrijft de mate van gewenste externe veiligheid in Arnhem. Uitgangspunt hierbij zijn de landelijke normen voor het plaatsgebonden risico en het groepsrisico. In een groot gedeelte van de stad streven we naar het niet doen toenemen van de risico's. Op sommige plekken in de stad, op bedrijventerreinen voor zware industrie en de volgens het structuurplan stedelijke zone accepteren we een hoger risico dan op andere plaatsen. Wel moet daar extra aandacht zijn voor de beschikbare mogelijkheden voor rampenbestrijding, de zelfredzaamheid van mensen en de hulpverlening.

4.5.2 Situatie besluitgebied

Om inzichtelijk te krijgen welke risicobronnen zich in de omgeving van het besluitgebied bevinden is een quick scan omgevingsveiligheid uitgevoerd. Deze is als bijlage bij deze motivering gevoegd. Hieruit volgt dat binnen de afkapgrens van 1,5 kilometer rondom het besluitgebied zich zes risicovolle inrichtingen, twee buisleidingen, één spoorlijn en één wegvek bevinden. Het besluitgebied bevindt zich uitsluitend in het gifwolkaandachtsgebied van de spoorlijn. Vanuit het Besluit bouwwerken leefomgeving gelden reeds eisen ten aanzien van een gifwolkscenario. Er is een motivering ten aanzien van de aspecten bestrijdbaarheid en zelfredzaamheid benodigd. Ook de Veiligheidsregio moet in de gelegenheid gesteld worden om een advies uit te brengen.

4.6 Groen en ecologie

4.6.1 Algemeen

Omgevingswet

Soortenbescherming

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurwaarden in en om het besluitgebied. De Omgevingswet beschermt bepaalde plant- en diersoorten. Het gaat

hoofdzakelijk om soorten van Europees belang die onder de reikwijdte van de Vogel- en Habitatrichtlijn vallen. Daarnaast betreft het bepaalde soorten van nationaal belang. In principe zijn provincies verantwoordelijk voor de bescherming van soorten (artikel 2.18, lid 1, sub f). Echter kunnen ook andere overheden actief beleid voeren. Zo is het vaststellen van een programma voor soortenbescherming een mogelijkheid.

Soortenbescherming is in de Omgevingswet vooral gericht op het reguleren van flora-en fauna-activiteiten. Een flora en fauna-activiteit is een activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten. Door deze brede formulering van een flora- en fauna-activiteit is het bij activiteiten in de fysieke leefomgeving nodig om te controleren of:

1. er soorten aanwezig zijn;
2. welke soorten dat zijn.

Voordat een flora en fauna-activiteit mag worden verricht, moet gecontroleerd worden of er aanwijzingen zijn dat op die plek of in de directe nabijheid bepaalde beschermde soorten of habitats voorkomen. Als er aanwijzingen zijn dat deze aanwezig zijn, dan is het verplicht om na te gaan of nadelige gevolgen voor die dieren of planten uit te sluiten zijn. Als nadelige gevolgen niet uitgesloten kunnen worden, moet degene die de activiteit verricht alle passende preventieve maatregelen treffen om nadelige gevolgen voor dier- en plantensoorten te voorkomen. Voor schadelijke handelingen geldt in de meeste gevallen een vergunningplicht. In een aantal gevallen is echter ook sprake van een vrijstelling.

Gebiedsbescherming

De bescherming van natuurgebieden is tweeledig; het Rijk is verantwoordelijk voor de bescherming van Natura 2000-gebieden en de bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een verantwoordelijkheid van de provincies.

Een Natura 2000-gebied is een beschermd natuurgebied van Europees belang. Bescherming van deze gebieden is nodig voor het behoud van de biodiversiteit (soortenrijkdom) en om te voldoen aan de verplichtingen van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Nieuwe ontwikkelingen (activiteiten) die - afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten – significant negatieve gevolgen kunnen hebben op een Natura 2000-gebied, zijn onder de Omgevingswet gedefinieerd als '*Natura 2000-activiteit'.* Deze kunnen zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied plaatsvinden. In de meeste gevallen vindt de activiteit echter plaats buiten een Natura 2000-gebied. Ook dan kan een activiteit effect hebben op het Natura 2000-gebied. Dit wordt ook wel de 'externe werking van een Natura 2000-gebied' genoemd. Als het effect significant kan zijn, is in veel gevallen een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit nodig.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is verankerd in de omgevingsverordening van de provincies. Daarin zijn de wezenlijke kenmerken en waarden van NNN-gebieden vastgelegd en zijn regels gesteld in het belang van de bescherming, instandhouding, verbetering en ontwikkeling van de kenmerken en waarden van NNN-gebieden.

Groenvisie 2017-2035

De Groenvisie gaat over het Groen-blauw raamwerk, de stedelijke hoofdgroenstructuur, vertaald in doelen, ambities en ontwikkelopgaven. Dit Groen-blauw raamwerk van de stad bepaalt het gezicht van de stad en de aantrekkelijkheid van uiteenlopende woon- en recreatiemilieus. Het gaat daarbij om de waarden vanuit landschap, cultuurhistorie, ecologie, water en recreatief gebruik op gemeente en op particuliere terreinen.

Aan groen heeft belangrijke waarden en kwaliteiten voor een leefbare stad. Zo ook het Arnhemse groen. Daarbij valt te denken aan gezondheid, klimaat (verminderen van hitte en van wateroverlast), milieu (verbeteren luchtkwaliteit), stadslandbouw, dierenwelzijn, toerisme en sport en bewegen. Het groen biedt ruimte voor een gezonde, leefbare, aantrekkelijke en daarmee ook toekomstbestendige woon- en werkomgeving.

De Groenvisie legt niet alleen het Groen-blauw raamwerk vast, dus de stedelijke hoofdgroenstructuur,

maar geeft ook richting aan het belang van groen in de wijken, zodat initiatieven de waarden van het groen (landschap, biodiversiteit, gezondheid, waterbuffering, koelte) niet aantasten maar juist versterken. Zij vormt daarmee een basis voor de vertaling naar de (planologische) bescherming van waardevolle gebieden en waardevolle bomen in de omgevingsplannen.

Er wordt ingezet op het versterken van de natuurwaarden in het Groen-blauw netwerk en het stedelijke gebied. Bij de realisatie van (nieuw) bouw bestaan er veel kansen voor de vergroting van de biodiversiteit in de stad: de natuurinclusieve stad. Voor het plangebied zetten we in op typische soorten van de gebouwde omgeving: o.a. vleermuizen, gierzwaluw en huismus.

In de Groenvisie zijn de Arnhemse regels groencompensatie 2017 opgenomen. Uitgangspunt blijft dat de totale groenbalans in de stad neutraal moet blijven of toeneemt. Moet er toch groen verdwijnen, dan wordt dat gecompenseerd. Eerst kwantitatief, dan kwalitatief en als laatste financieel. Bij financiële compensatie wordt de waarde van het groen en de boomopstanden gestort in het Groenfonds.

Het provinciale beleid met betrekking tot groencompensatie heeft betrekking op bos binnen het Gelderse Natuurnetwerk. Daar waar de provinciale compensatieregels gelden treden de gemeentelijke terug.

Bomenplan 2020

Het Bomenplan kent vier pijlers:

1. Vergroten groenmassa

Bij vaststellen van het bomenbeleid heeft de raad besloten dat het kroonvolume, de bladmassa van onze bomen, met minimaal 5% moet toenemen. In wijken met hitte-eilanden (rode en oranje gebieden op de hitte attentiekaart) streven we naar een toename van het kroonvolume met 10%. Dit gaan we doen door behouden van bestaande bomen, het aanplanten van extra bomen en het verbeteren van groeiplaatsomstandigheden.

2. Beschermen bomen

Groeiplaatsen van bomen worden (fysiek) beschermd. Bomen moeten beter worden beschermd op bouwlocaties en bij de uitvoering van werken. Bij evenementen worden er boombescherming afspraken gemaakt met de organisatie.

Het beleid wordt juridisch geborgd in de APV en het omgevingsplan. Waardevolle particuliere bomen en buitengewone gemeentebomen genieten extra bescherming.

3. Duurzaam toekomstbestendig bomenbestand

Groeiplaatsen voor bomen worden optimaal ingericht met voldoende boven- en ondergrondse groeiruimte. Het handboek bomen 2018 van het Norm Instituut Bomen wordt hierbij gehanteerd. We willen veel variatie en diversiteit. Zowel inheemse als niet inheemse soorten worden toegepast. Geen monoculturen om ziekten en plagen te voorkomen.

4. Bomen krijgen bij planontwikkeling meer gewicht.

Door gebruik te maken van een BoomAfwegingsrapportage (BAR) worden keuzes omtrent bomen zorgvuldig integraal afgewogen. Boominclusief ontwerpen (zoals rekening houden met de reeds aanwezige bomen en bomen vanaf het begin intekenen in de plannen, met hun volwassen kroondiameter en ondergrondse groeiplaats) is uitgangspunt.

4.6.2 Situatie besluitgebied

Met een quick scan natuur is onderzocht of er beschermde natuurwaarden aan- of afwezig zijn in het besluitgebied. Ook is nagegaan of de ruimtelijke ontwikkeling die mogelijk wordt gemaakt, mogelijk negatieve effecten kan hebben op beschermde natuur buiten het plangebied. De quick scan is als bijlage bij deze motivering gevoegd. Navolgend worden kort de conclusies van de quick scan uiteengezet.

Gebiedsbescherming

Uit de quick scan volgt dat de Natura 2000-gebieden "Rijntakken" en “Veluwe” in de directe omgeving

van het besluitgebied liggen. Deze liggen respectievelijk 2,3 en 2,9 kilometer van het besluitgebied verwijderd. In de voorgenoemde Natura 2000-gebieden zijn habitattypen aanwezig die gevoelig zijn voor de verzurende en vermestende werking van stikstofdepositie. Daarom is een onderzoek stikstofdepositie opgesteld waarin de mogelijke effecten van de woningbouwontwikkeling op stikstofdepositie in Natura 2000 gebieden zijn onderzocht. Deze is als bijlage bij deze motivering gevoegd. Uit het onderzoek blijkt dat negatieve effecten door stikstofdepositie op deze gebieden als gevolg van stikstofemissie van dit plan zijn uit te sluiten. Omdat negatieve effecten zijn uit te sluiten is een nadere beoordeling, in de vorm van een passende beoordeling, niet nodig.

Daarnaast ligt het besluitgebied niet in het Natuurnetwerk Nederland of andere provinciaal beschermde natuurzones. De provinciale bescherming van deze gebieden staat de uitvoering van het plan dan ook niet in de weg.

Soortenbescherming

In en rondom het besluitgebied kunnen in het wild levende planten en dieren aanwezig zijn. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving.

In en nabij het besluitgebied kunnen ook soorten voorkomen die zijn beschermd, maar waarvoor een provinciale vrijstelling van de verboden geldt, voor werkzaamheden die men uitvoert in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Door de provinciale vrijstelling staat de aanwezigheid van deze soorten de geplande ontwikkeling niet in de weg. Daarnaast zijn mogelijk nog enkele essentiële elementen aanwezig, voor soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt. Zo blijkt uit de quick scan dat in en rondom het besluitgebied vogels kunnen broeden. Om overtreding van de wet te voorkomen wordt geadviseerd om de geplande ruimtelijke ontwikkeling buiten de broedperiode te starten. Op deze manier worden geen in gebruik zijnde nesten beschadigd of vernield.

Verder blijkt uit de quick scan dat mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Met een nader onderzoek naar soorten is onderzocht of kan worden uitgesloten dat vleermuizen negatieve effecten ondervinden door de voorgenomen ontwikkeling. Deze is als bijlage bij deze motivering gevoegd. Uit het onderzoek blijkt dat een verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis en een verblijfplaats van de ruige dwergvleermuis aanwezig zijn binnen het besluitgebied. Daarnaast is vrijwel direct grenzend aan de westzijde van het besluitgebiednog een tweede paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis aanwezig. Met de geplande werkzaamheden gaan de verblijfplaatsen in het besluitgebied waarschijnlijk verloren. Ook is de kans aanwezig op het verwonden of doden van vleermuizen bij de werkzaamheden. Daarnaast kan de paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis vrijwel direct grenzend aan de westzijde van het besluitgebied met de geplande ruimtelijke ontwikkeling mogelijk verstoord worden. In al deze gevallen is sprake van overtreding van de wet. Tevens dienen mitigerende en compenserende maatregelen genomen te worden om negatieve effecten op soorten en individuen zoveel als mogelijk te voorkomen. Om die reden is op grond van de Wet natuurbescherming een ontheffing aangevraagd, die reeds is verleend. Op grond van deze ontheffing is het mogelijk de beoogde ontwikkeling te realiseren, met inachtneming van de te treffen mitigerende maatregelen.

Andere essentiële elementen, zoals essentieel leefgebied of verblijfplaatsen, van andere beschermde soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt, zijn niet aanwezig. De bescherming van deze categorie soorten staat de ontwikkeling niet in de weg.

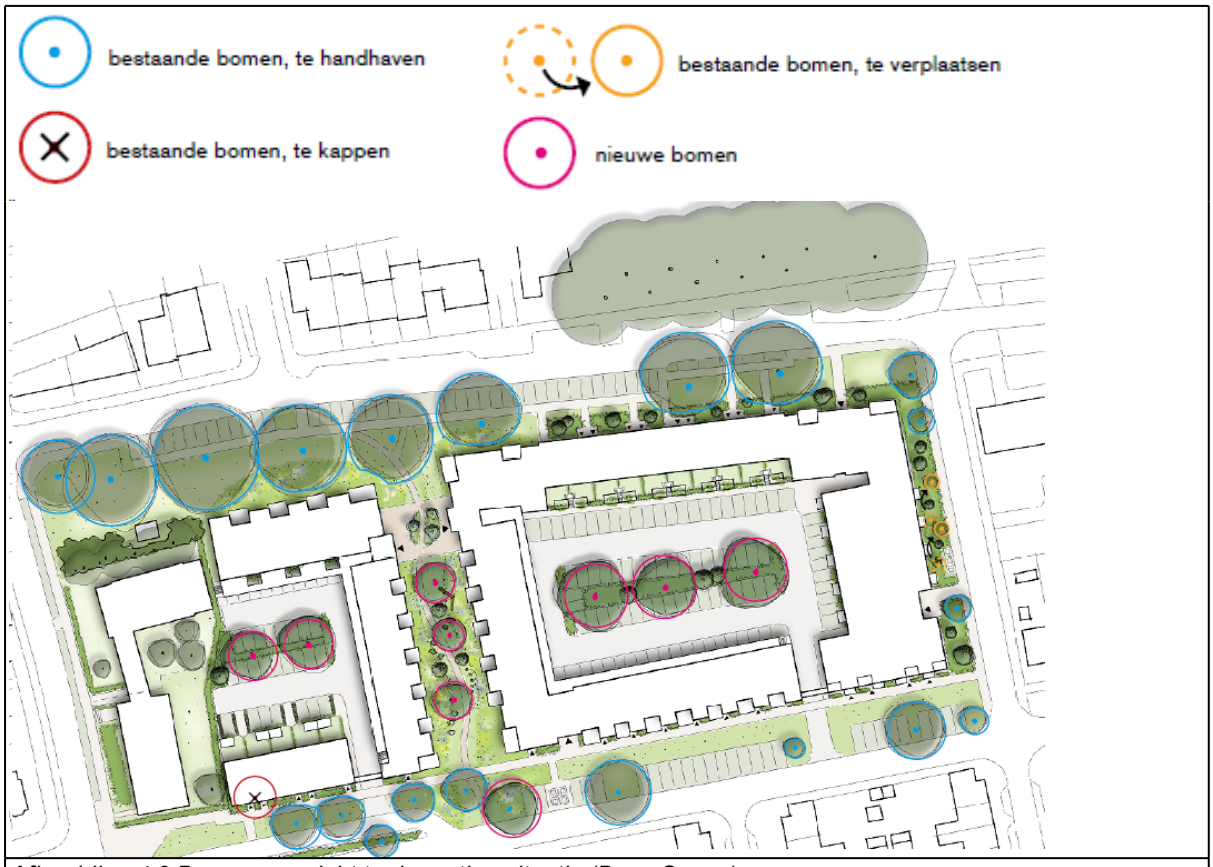
Houtopstanden

Bij deze ruimtelijke ontwikkeling wordt geen houtopstand geveld waarop de regels van de Wet natuurbescherming van toepassing zijn. De bescherming van houtopstanden vormt dan ook geen beperking voor de beoogde ruimtelijke ontwikkeling.

Groenbalans en bomenplan

De gemeente Arnhem hanteert een groenbalans: uitgangspunt is dat de totale groenbalans in de stad neutraal blijft of toe neemt. Moet er toch groen verdwijnen (planologisch of feitelijk), dan wordt dat

gecompenseerd. Allereerst kwantitatief, dan kwalitatief en als laatste financieel. Met de voorgenomen ontwikkeling is sprake van een toename van groen. Hiermee wordt aangenomen dat voorliggend plan positief bijdraagt aan de groenbalans binnen de gemeente Arnhem. Om de bebouwing goed in te kunnen passen zal één boom aan de Van Slingelandtstraat gekapt worden en worden twee jonge bomen aan de Fagelstraat verplaatst. Aan de hand van een Bomen Effect Analyse (BEA) is gebleken dat de resterende bomen kunnen blijven staan. Voor deze bestaande bomen geldt dat ze vooraf, tijdens en na de bouw extra zorg zullen krijgen om de bouwwerkzaamheden te kunnen overleven. Verder worden er minimaal negen extra bomen aangeplant binnen het besluitgebied. Met name binnen de twee woonblokken en ter plaatse van de groene dooradering tussen de twee blokken is ruimte voor nieuw groen beoogd. Dit is in navolgende afbeelding globaal weergegeven. Het realiseren van voldoende groen in de hoven van de blokken wordt juridisch-planologisch vastgelegd in dit omgevingsplan. Voor het westelijk binnenterrein is vastgelegd dat minimaal 60 m^2 aaneengesloten groen moet worden gerealiseerd en minimaal 2 bomen in de 2de grootte geplant moeten worden. Hiermee wordt gedoeld op bomen met een stamomtrek 18/20 of 20/25 centimeter op 1 meter hoogte. Deze bomen worden 10 – 15 meter hoog. Voor het oostelijk binnenterrein is vastgelegd dat minimaal 135 m^2 aaneengesloten groen moet worden gerealiseerd en minimaal 2 bomen in de 3de grootte geplant moeten worden.

Afbeelding 4.2 Bomenoverzicht toekomstige situatie (Bron: Sacon).

In de huidige situatie is slechts circa 7% van het besluitgebied groen ingericht. Met het beoogd stedenbouwkundig plan wordt toegewerkt naar circa 24% groen in het plangebied. Dit groen komt voornamelijk tot uiting in de nieuwe groene verbinding tussen de twee woonblokken en de verdere groene inrichting van de randen van de locatie. Daarbij komt dat binnen het plan gewerkt wordt met groene daken en waterdoorlatende bestrating. Op die manier wordt er met de ontwikkeling ingezet op meer fysiek groen en een meer groene uitstraling van de locatie. Juridisch-planologisch wordt daarbij ook nieuw groengebied (circa 3.750 m^2) vastgelegd, wat voorheen met de aanwezige maatschappelijke bestemming volledig afwezig was op de locatie.

Afbeelding 4.3 Verhouding groen/verharding bestaande situatie (Bron: Sacon).

Afbeelding 4.4 Verhouding groen/verharding toekomstige situatie (Bron: Sacon).

Natuurinclusief bouwen

De beleidsregels voor Natuurinclusief bouwen zijn vastgesteld in mei 2021 en hebben een update gekregen eind 2023. Het voldoen aan dit beleid wordt gemeten middels een puntensysteem. Hierin wordt invulling gegeven op basis van nestkasten, gebouwgebonden- en gebiedsgebonden maatregelen. Met ondergenoemde maatregelen wordt het minimaal aantal punten (ruim) behaald.

- Nestelmogelijkheden voor diverse soorten vogels op de koele gevels. Deze worden gegroepeerd met minimaal 5 stenen bij elkaar. Hierbij kan gedacht worden aan neststenen voor de huismuis of de gierzwaluw.
- Neststenen voor de dwergvleermuis en gewone dwergvleermuis op de warmere gevels. Deze type

vleermuizen zijn al in dit gebied gehuisvest en er wordt ze genoeg ruimte gegeven om zich weer hier te kunnen vestigen.
- Insectenhotels op luwe en zonnige plekken nabij bloemen. Goede plekken zijn de Van Slingelandtstraat en de groene verbinding. Deze zorgen voor een gezonde wilde bijen- en vlinderpopulatie in de stad. Ze zijn een belangrijke schakel in de voedselketen. Deze worden gecombineerd met groene gevels en/of geveltuintjes.

4.7 Water

4.7.1 Algemeen

Rijksbeleid

Het Rijksbeleid op het gebied van het waterbeheer is onderdeel geworden van het Nationale Omgevingsvisie, de NOVI (2020). De NOVI bevat nieuw strategisch beleid op het gebied van de fysieke leefomgeving en komt in de plaats van gebiedsdekkende structuurvisies en relevante delen van zelfstandige strategische beleidsplannen (natuurvisie, verkeer- en vervoerplannen) en de strategische gedeelten van nationale én provinciale waterplannen en milieubeleidsplannen.

De NOVI is een integrale omgevingsvisie voor de fysieke leefomgeving, maar de relatie met de sociale leefomgeving wordt uitdrukkelijk gelegd. Naast de ruimtelijk-functionele indeling van de leefomgeving gaat het ook om de activiteiten die een effect hebben op de leefomgeving in brede zin, waaronder het milieu, water, bodem, lucht en het natuurlijk kapitaal. Boven- en ondergrond zijn onlosmakelijk verbonden.

In de NOVI worden 4 prioriteiten gesteld: Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie, Duurzaam economisch groeipotentieel, Sterke en gezonde steden en regio's en Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied. Daarnaast zijn 3 afwegingsprincipes vastgelegd.

Onder de eerste prioriteit vallen nu ook de eerdere bestuursakkoorden die voor het thema Water zijn afgesloten. In 2050 is Nederland Klimaatbestendig en waterrobuust ingericht, is de veiligheid tegen overstroming gegarandeerd, hebben rivieren en beken de ruimte gekregen en is voldoende zoetwater van goede kwaliteit aanwezig. Bij het laatste gaat het om oppervlaktewater en grondwater.

In de Omgevingswet (1 januari 2024) zijn de gemeentelijke watertaken vanuit de Waterwet integraal overgenomen. Het gaat onder meer om:

- de zorgplicht voor hemelwater indien de eigenaar van het terrein het hemelwater in alle redelijkheid niet op eigen terrein kan verwerken; en
- de regierol van gemeenten bij de grondwaterzorgplicht.

In het gemeentelijke rioleringsplan heeft de gemeente aangegeven hoe zij invulling geeft aan deze zorgplichten.

In het Bkl staat dat rekening wordt gehouden met de gevolgen van een wijziging op het beheer van de watersystemen.

Provinciaal en regionaal beleid

Op provinciaal niveau zijn alle beleidsplannen geïntegreerd in één plan: de Omgevingsvisie Gelderland (vastgesteld 9 juli 2014). Water is opgenomen in twee centrale doelstellingen, te weten het borgen van de kwaliteit en de veiligheid van de leefomgeving. Realisatie van deze doelstellingen betekent onder meer:

- ontwikkelen met kwaliteit met respect voor ruimtelijke, landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten;
- een robuust en toekomstbestendig water- en bodemsysteem voor alle functies; bij droogte, hitte en wateroverlast;
- een gezonde en veilige leefomgeving
- een gezonde vrijetijdseconomie en aandacht voor beleving, bereikbaarheid en toegankelijkheid van cultuur, natuur en landschap.

Verder is de provincie het aanspreekpunt voor drie watergerelateerde zaken:

- onttrekkingen voor drinkwaterwinning;
- onttrekkingen ten behoeve van bodemenergiesystemen zoals koude- en warmte opslag (KWO);
- industriële onttrekkingen meer dan 150.000 m³ per jaar.

Beleid waterschapen gemeente

De verantwoordelijkheid voor het stedelijk waterbeheer in Arnhem-Noord, inclusief het in stand houden van de waterkering, ligt bij het Waterschap Rijn en IJssel. Relevant beleid voor de gemeente Arnhem is het Waterbeheerprogramma 2022-2027 en de keur en de legger van het waterschap.

Het waterbeleid van de gemeente Arnhem is vastgelegd in de volgende beleidsplannen.

- Het geactualiseerde Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) vastgesteld op 14 november 2018. Het plan richt zich op een verbetering van de kwaliteit van het rioleringsstelsel door het verminderen van de vuiluitworp naar het oppervlaktewater, de bodem en het grondwater, op het voorkomen van overlast door klimaatverandering en op het vasthouden van schoon hemelwater in stedelijk gebied.
- Aanpak wateroverlast Arnhem-Noord (vastgesteld 2 november 2015). Het plan heeft tot doel om Arnhem en vooral Arnhem-Noord, beter waterbestendig te maken tegen zware regenbuien. Daarom zal over elk plan een waterscan worden gelegd. Tijdens werkzaamheden in de openbare ruimte worden ruimtelijke maatregelen genomen die wateroverlast verminderen dan wel beperken.

Strategie Klimaatadaptatie "Groen, Slim en Samen"

In januari 2021 is de Strategie Klimaatadaptatie "Groen, Slim en Samen" vastgesteld. In de Strategie geeft Arnhem aan hoe zij zich in dit decennium klimaatbestendig wil maken op de thema's die voor de klimaatadaptatie van belang zijn: Droogte, Hitte, Wateroverlast en Waterveiligheid.

De belangrijkste ambities zijn:

- de klimaatopgave is een gezamenlijke opgave voor alle bewoners, bedrijven en instellingen in Arnhem;
- de verdichtingsopgave wordt gecombineerd met de klimaatadaptatie;
- 10% minder verharding, meer groen en water;
- de ambities voor het thema Water is de schade en overlast door extreme buien zoveel mogelijk te voorkomen, door onder meer:
  1. bij nieuwbouw al het hemelwater af te koppelen;
  2. bij renovatie maximaal af te koppelen, waarbij de haalbaarheid per geval beoordeeld zal worden. (In beide situaties geldt de minimale eis van 40 mm. neerslag op eigen terrein verwerken);
  3. in 2030 in ieder geval 90% van de huidige openbare ruimte afgekoppeld te hebben
  4. voorkomen van wateroverlast bij toename bebouwing en /of verharding
- voor het thema Hitte en Droogte geldt dat de negatieve effecten van hitte worden tegen gegaan;
- aanvullend voor het thema Droogte geldt dat meer inzicht nodige is in de effecten van droogte ook op de waterkwaliteit;
- en voor het thema Waterveiligheid sluit de gemeente aan bij de waterschappen en RWS, de verantwoordelijke organisaties voor dit thema.

Resumé

Uitgangspunt in het huidige beleid van gemeente, waterschap en provincie is dat planontwikkeling moet aansluiten bij een duurzaam integraal waterbeheer. Dit betekent dat:

- negatieve verstoring van de grondwaterstanden en –stromingen niet toegestaan zijn om grondwateroverlast en/of verdroging op de locatie en het boven- en benedenstrooms gelegen gebied te voorkomen;
- maatregelen getroffen moeten worden ter voorkoming van (grond)watervervuiling;
- bij nieuwbouw het regenwater binnen het plangebied afgekoppeld moet worden van de riolering en worden verwerkt op eigen terrein;

- voldoende oppervlaktewater aanwezig is en op de goede locatie;
- het verhard oppervlak zoveel mogelijk beperkt wordt;
- het gebruik van uitloogbare materialen en chemische bestrijdingsmiddelen niet is toegestaan;
- ontwikkelingen moeten bijdragen aan het verminderen of beperken van wateroverlast;
- ontwikkelingen en herinrichtingen moeten klimaatbestendig en waterrobuust ingericht worden.

4.7.2 Situatie besluitgebied

Ten behoeve van een ruimtelijke ontwikkeling dient een watertoets met het waterschap overlegd te worden. Bij de watertoets gaat het om allerlei waterhuishoudkundige aspecten, waaronder veiligheid, wateroverlast, watertekort, waterkwaliteit en verdroging, en om alle wateren: rijkswateren, regionale wateren en grondwater. Voor voorliggende ontwikkeling is een watertoets opgesteld, die als bijlage bij deze motivering is gevoegd.

Verharding en waterberging

Het besluitgebied is in de huidige situatie grotendeels verhard. Met de voorgenomen ontwikkeling zal het verhard oppervlak afnemen met circa 1.676 m². Op basis van de eisen vanuit het waterschap Rijn en IJssel is compensatie alleen nodig wanneer sprake is van een toename van verhard oppervlak. Dit betekent dat de ambitie van de gemeente Arnhem waarbij 40 mm berging over het verhard oppervlak wat gerealiseerd wordt maatgevend is. Al het oppervlak wordt afgekoppeld van het gemeentelijk rioolstelsel. Hemelwater dat op daken valt, zal op die daken verwerkt worden. Door de ondergrond is niet mogelijk om het hemelwater dat op de rijbanen valt, op eigen terrein te verwerken. Dit hemelwater wordt oppervlakkig aangeboden op de openbare ruimte en zal door de gemeente worden verwerkt. Dit is opgenomen in de anterieure overeenkomst. Afstromend hemelwater vanaf de trappen, balkons en galerijen (694 m²) wordt in verband met mogelijk vervuiling op het vuilwaterstelsel afgevoerd. Met een totaal te compenseren verhard oppervlak van 8.225 m² (afvloeiende oppervlakte) - 1.520 m² (rijbaan) - 694 m² (trappen/galerij/balkons) = 6.608 m² dient 264 m³ berging gerealiseerd te worden (6.608 m² x 40 mm = 264 m³).

Type oppervlak	Afvloeiende oppervlakte [m²]	Onverharde oppervlakte [m²]	Oppervlakte (%)
Bebouwing (groendak)	4.513	-	41
Bebouwing overig	106	-	1
Rijbaan*	1.520	-	14
Parkeerplaatsen (volledig verhard)	186	-	1
Parkeerplaatsen (halfverhard)	1.194	-	10
Trottoir	432	-	4
Trappen/galerij/balkons**	694	-	6
Toegang	177		2
Groen	-	2.182	20
Subtotaal	*8.822*	*2.182*	
Totaal	**11.004**		**100**

*Conform de uitwerking van de oppervlakten wordt er voor 1.520 m² verharding van de rijbaan afgekoppeld op het gemeentelijk rioolstelsel. Dit zal worden opgenomen in de Anterieure Overeenkomst.
**worden niet in de berekening meegenomen voor te compenseren verhard oppervlak

Overzicht oppervlakten toekomstige situatie (bron: BOOT).

In eerste instantie wordt het hemelwater dat op de daken valt vastgehouden op de groen(blauwe) daken. Afhankelijk van de constructie en de overige functies op het dak kan hier een hoeveelheid waterberging gerealiseerd worden. De potentiële waterberging op daken is binnen de watertoets niet voorzien maar valt te overwegen om water vast te houden, te bergen, te benutten en, indien benodigd, vertraagd af te voeren naar bijvoorbeeld lagergelegen groenstroken of waterbergende voorzieningen (mits op particulier terrein gelegen). Om het ruimtegebruik van zonnepanelen, lichtkoepels, dakranden of technische installaties op het dak te compenseren dient het totale groendak dikker uitgevoerd te worden om over het totale groendak 40 mm te realiseren. Met een totaal dakoppervlak van 4.513 m² met een waterbergend vermogen van 40 mm dient in totaal 180,5 m³ berging op de daken gerealiseerd te worden.

Onder het plangebied ligt een kleilaag die slecht doorlatend is. Hemelwater zal zeer langzaam tot niet wegzijgen in de bodem. Het hemelwater dat op de rijbanen valt, kan daarom niet op eigen terrein worden verwerkt. Dit hemelwater wordt oppervlakkig aangeboden op de openbare ruimte en zal door de gemeente worden verwerkt.

Om in de resterende waterberging te voorzien van 84 m³ (264 m³ – 180 m³) wordt onderzocht of het mogelijk is om onder de groene parkeerplaatsen een pakket van circulair gebroken betongranulaat toe te passen. Om aan de benodigde waterberging te voldoen wordt over het totaal aan groene parkeerplaatsen (1.194 m²) een pakket van minimaal 24 cm aan ondergrondse pakket van gebroken betongranulaat aangebracht. Hiermee is het mogelijk 86 m³ waterberging te realiseren. In het kader van het inrichtingsplan wordt integraal af te wogen of deze oplossing geheel of gedeeltelijk te realiseren is. Mogelijk liggen er ook nog kansen om extra water op de daken te bergen dan wel het hemelwater oppervlakkig af te laten voeren op het openbare terrein aan de Van Slingelandtstraat en hierbij ingesloten laagten te voorkomen.

Oppervlaktewater

Het plan veroorzaakt, door de compensatiemaatregelen, geen nadelige gevolgen voor het oppervlaktewatersysteem in de omgeving. Raadpleging van de legger van het Waterschap Rijn en IJssel wijst tevens uit dat in het besluitgebied geen oppervlaktewater is gelegen dat in het beheer is van het Waterschap.

Vuilwater

Het vuilwater wordt gescheiden van het hemelwater ingezameld en onder vrij verval afgevoerd naar het omliggende gemengd stelsel. Nagegaan dient te worden of de extra vuilwaterafvoer afgevoerd kan worden via de riolering. Omdat in de huidige situatie ook het hemelwater aangesloten is op het gemengd stelsel, heeft deze voldoende afvoercapaciteit. Daardoor is ook voldoende berging in het stelsel aanwezig.

Waterveiligheid

Het plan ligt niet binnen de kern- of beschermingszone van een waterkering. Daarnaast grenst het plan ook niet aan een beschermingszone van een watergang.

4.8 Bodem

4.8.1 Algemeen

Voor deze ontwikkellocatie is getoetst of de bodemkwaliteit (inclusief grondwater) de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen toelaat. Ook is getoetst of een eventuele bodemverontreiniging gevolgen heeft voor de financiële uitvoerbaarheid van de ontwikkeling.

Als toetskader wordt gebruik gemaakt van de volgende bodemregelgeving:

- Besluit kwaliteit leefomgeving;
- Beleidsnota bodem 2012, Provincie Gelderland, gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen, 1 december 2012;
- Nota Bodembeheer, september 2011

4.8.2 Situatie besluitgebied

Ter plaatse van het besluitgebied is een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd. Deze is als bijlage bij deze motivering gevoegd. Uit dit onderzoek volgt dat de bodem bestaat uit zand met plaatselijk een klei/veenlaag. De bovenlaag is over het algemeen licht verontreinigd. Plaatselijk is sprake van een matige verontreiniging met lood in de bovenlaag (beperkt van omvang; één boorlocatie). De onderlaag van de bodem is heterogeen licht tot plaatselijk sterk verontreinigd met zware metalen, PAK en minerale olie. Op basis van de vastgestelde verontreinigingen en aanwezige bijmengingen in de bodem kan worden geconcludeerd dat de sterke verontreiniging langs de noordelijke perceelsgrens te relateren is aan het reeds bekende geval van ernstige bodemverontreiniging in de Thorbeckestraat. De omvang van de sterke verontreiniging is groter dan 25 m^3. De verontreinigingen zijn te relateren aan de aanwezige bijmengingen met puin, beton, kolengruis, teer(brokken). Aan de zuidzijde van de locatie is het grondwater licht verontreinigd met barium en naftaleen. Aan de noordzijde (hoger gelegen deel) is geen grondwater tot 5 m -mv aangetroffen. Naar aanleiding van de aangetroffen bijmengingen met bodemvreemd materiaal wordt aanbevolen om een nader asbest in grond/puinonderzoek uit te voeren. Gezien de mate aan bijmengingen (en handmatige ondoordringbare laag) wordt aanbevolen om direct een onderzoek met proefsleuven in plaats van gaten uit te voeren. Het aanvullend bodemonderzoek moet deels ook onder de bestaande bebouwing worden uitgevoerd. Door de aanwezige bebouwing kan dit onderzoek pas na de sloop van de bebouwing uitgevoerd worden. Het onderzoek en eventueel benodigde vervolgacties zullen voorafgaand aan de bouw worden uitgevoerd, zodat de locatie geschikt is (gemaakt) voor het beoogde gebruik. De initiatiefnemer houdt in de businesscase rekening met de benodigde kosten om de locatie geschikt te maken voor het beoogde gebruik. Op basis hiervan vormt het aspect bodem geen belemmering voor de beoogde ontwikkeling.

4.9 Cultuurhistorie en archeologie

4.9.1 Algemeen

Rijksbeleid

Door ondertekening van het verdrag van Valletta (1992) heeft Nederland zich verplicht om bij ruimtelijke planvorming nadrukkelijk rekening te houden met het niet-zichtbare deel van cultuurhistorisch erfgoed, te weten de archeologische waarden. In de Omgevingswet is geregeld hoe met in de grond aanwezige dan wel te verwachten archeologische waarden moet worden omgegaan. Het uitgangspunt is dat de beschermingsniveaus zoals die in de eerdere wetten en regelingen golden, worden gehandhaafd. Het streven is om deze belangen tijdig bij het plan te betrekken. Bij ingrepen waarbij de ondergrond wordt geroerd, dient te worden aangetoond dat de eventueel aanwezige archeologische waarden niet worden aangetast.

In het Bkl staat in artikel 5.130. dat in een omgevingsplan rekening wordt gehouden met het belang van het behoud van cultureel erfgoed met inbegrip van bekende of aantoonbaar te verwachten archeologische monumenten.

Provinciaal beleid

'Beleef het mee!' (2017-2020)

In juli 2016 is het Beleidsprogramma Cultuur en Erfgoed 2017 - 2020 'Beleef het mee!' vastgesteld. In dit programma ligt het accent op de beleving van mensen. Daarnaast zoekt de provincie de balans tussen de maatschappelijke, economische en intrinsieke waarde van cultuur en erfgoed. Cultureel ondernemerschap blijft onverminderd van belang en komt terug in de economische waarde van cultuur en erfgoed. Voor wat betreft erfgoed krijgt vooral het functioneel gebruik ervan aandacht. Daarnaast zoekt de provincie nieuwe manieren van samenwerking waardoor de uitvoeringskwaliteit van restauraties en archeologie wordt vergroot

Gemeentelijk beleid

Archeologische verwachtingenkaart

Archeologie is een integraal onderdeel van het erfgoedbeleid en als zodanig opgenomen in de

erfgoednota. In de nota wordt voortgeborduurd op de uitgangspunten van het Verdrag van Malta. Behoud van archeologische waarden is het uitgangspunt en als dat niet mogelijk is, volgt veiligstelling door archeologisch onderzoek. Om permanente aandacht voor deze vorm van erfgoed te krijgen, is ingezet op constante voorlichting en educatie. Sinds 2008 beschikt de gemeente over een archeologische verwachtingenkaart voor heel Arnhem. De verwachtingenkaart geeft al in een vroeg stadium van planvorming globaal inzicht in de mate waarin archeologische resten in een gebied aangetroffen kunnen worden.

Conform de Erfgoedverordening geldt afhankelijk van de oppervlakte en diepte van grondroerende werkzaamheden archeologisch onderzoek uitgevoerd moet worden. Gebieden die reeds onderzocht zijn en/of zijn vrijgegeven, zijn vrijgesteld van onderzoek. Aan het archeologische beleid dat in de verordening is verankerd, ligt de archeologische maatregelenkaart als basis.

4.9.2 Situatie besluitgebied

Archeologie

Binnen het besluitgebied zijn mogelijk archeologische resten aanwezig. In het kader van de voorgenomen ontwikkeling is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Deze is als bijlage bij deze motivering gevoegd. Hieruit volgt dat het besluitgebied ten zuiden van de stuwwal van Arnhem ligt. In de ondergrond zijn zandige (al dan niet gestuwde) Pleistocene rivierafzettingen of fluvioperiglaciale afzettingen aanwezig. Hierop liggen komafzettingen die vanaf de IJzertijd zijn afgezet. In de 20^{e} eeuw zijn het besluitgebied en omgeving opgehoogd om het geschikter te maken voor woningbouw. Het straat niveau in het besluitgebied ligt tussen 14,0 en 11,5 m NAP. De dikte van het ophogingspakket varieert tussen 120 cm in het zuiden en 370 cm in het noorden van het plangebied. Vermoedelijk is de oorspronkelijk bodem onder het ophogingspakket grotendeels intact. Enkel in het midden van het besluitgebied is de bodem lokaal verstoord tot ongeveer 9,2 m NAP.

In het besluitgebied zijn twee potentiële archeologische niveaus aanwezig. Het onderste niveau in de top van de Pleistocene afzettingen kan archeologische resten uit het Laat Paleolithicum tot en met de Bronstijd bevatten. Dit niveau ligt op ongeveer 9,5 m NAP. Het bovenste niveau in de top van de komafzettingen kan mogelijk toevalsvondsten gerelateerd aan jacht en resten gerelateerd aan landbouw (weidegrond met daaraan gerelateerde sporen (afrastering, greppels, lichte gebouwtjes)). bevatten uit de IJzertijd tot en met de Nieuwe tijd. Dit niveau ligt op ongeveer 10,3 m NAP.

Naar aanleiding van deze bevindingen wordt geadviseerd om bodemverstorende activiteiten tot in het Pleistocene niveau te vermijden, waarbij de komafzettingen als bufferzone kan fungeren. Dit betekent dat als graafwerkzaamheden tot maximaal in de komafzettingen reiken, naar verwachting op 10,3 m NAP, geen archeologische resten verwacht hoeven te worden. Het is echter nooit uit te sluiten dat bij de graafwerkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen op plaatsen en dieptes waar die niet worden verwacht.

Cultuurhistorie

Raadpleging van de cultuurhistorische Kansenkaart Arnhem laat zien dat geen specifieke cultuurhistorische waarden worden aangetast met het voorgenomen plan. Het huidige schoolgebouw heeft geen monumentale waarden en bevindt zich tevens niet binnen een beschermd stadsgezicht. Met de ontwikkeling wordt aansluiting gezocht bij de wijk, waardoor deze niet zal leiden tot een verstoring van het stadsbeeld.

4.10 Stadsklimaat

4.10.1 Algemeen

Omgevingsvisie Arnhem 2040

Eén van de grote thema's uit de Arnhems Omgevingsvisie 2040 gaat over het zorgen voor een aantrekkelijke, gezond, klimaatadaptief en groen woon- en leefmilieu voor mens en dier. Ondanks de

inspanningen om de opwarming van de aarde te beperken, krijgen we te maken met de effecten van klimaatverandering. Meer en extremere regenbuien vragen om een andere inrichting van de stad. Meer hittegolven zullen leiden tot meer sterfgevallen onder ouderen en een minder aangenaam verblijfsklimaat in onze binnensteden.

We zorgen voor meer koelte in de stad**.** We willen zoveel mogelijk voorkomen dat onze inwoners, en vooral de kwetsbare Arnhemmers, negatieve gezondheidseffecten ondervinden van de hoge temperaturen. Het gaat dan om de situatie binnen- en buitenshuis. We zorgen voor goede groeiplaatsen voor bomen zodat deze straks beschikken over een fraaie kroon die veel schaduw en verkoeling biedt. Bij hitte-eilanden, zoals bedrijventerreinen, de binnenstad, oudere wijken en Kronenburg, moeten stadsbomen, groene pleinen, daken en gevels de oplopende temperaturen tijdens de zomer reduceren. Daarom realiseren we het koele netwerk van schaduwroutes en koele plekken. Daarnaast stimuleren we eigenaren en gebruikers om hun eigen tuinen en erven verder te vergroenen.

Strategie Klimaatadaptatie Arnhem 2020-2030

In de strategie klimaatadaptatie Arnhem 2020-20240 (vastgesteld januari 2021) is vastgelegd wat Arnhem de komende 10 jaar moet doen om onze stad klimaatadaptief te maken.

De verdichtingsopgave combineren met klimaatadaptatie.

Arnhem kent een grote verdichtingsopgave; de komende jaren zullen er veel woningen bijgebouwd worden. Naast wonen, vragen ook werken en mobiliteit (met name fiets en OV) om (verharde) ruimte in onze stad. De verdichtingsopgave staat daarom op gespannen voet met opgaven op het gebied van klimaatadaptatie. Verdichting vraagt om meer bebouwing en meer verharding terwijl voor klimaatadaptatie juist meer groen en onverharde ruimte nodig is. De meest uitdagende ambitie is daarom om beide opgaven op een slimme manier te combineren.

Dit is alleen mogelijk door de verdichting zeer zorgvuldig uit te voeren en strenge voorwaarden te stellen aan uitbreiding en aanpassing van de bebouwing en de bijbehorende buitenruimte. Daarbij is overigens ook het binnenmilieu belangrijk. Behalve om integrale en innovatieve plannen vraagt dit om compenserende maatregelen op, aan en in de directe omgeving van de bebouwing. Bijvoorbeeld door vergroening, materiaalkeuze, verkoeling en opslag / hergebruik van hemelwater.

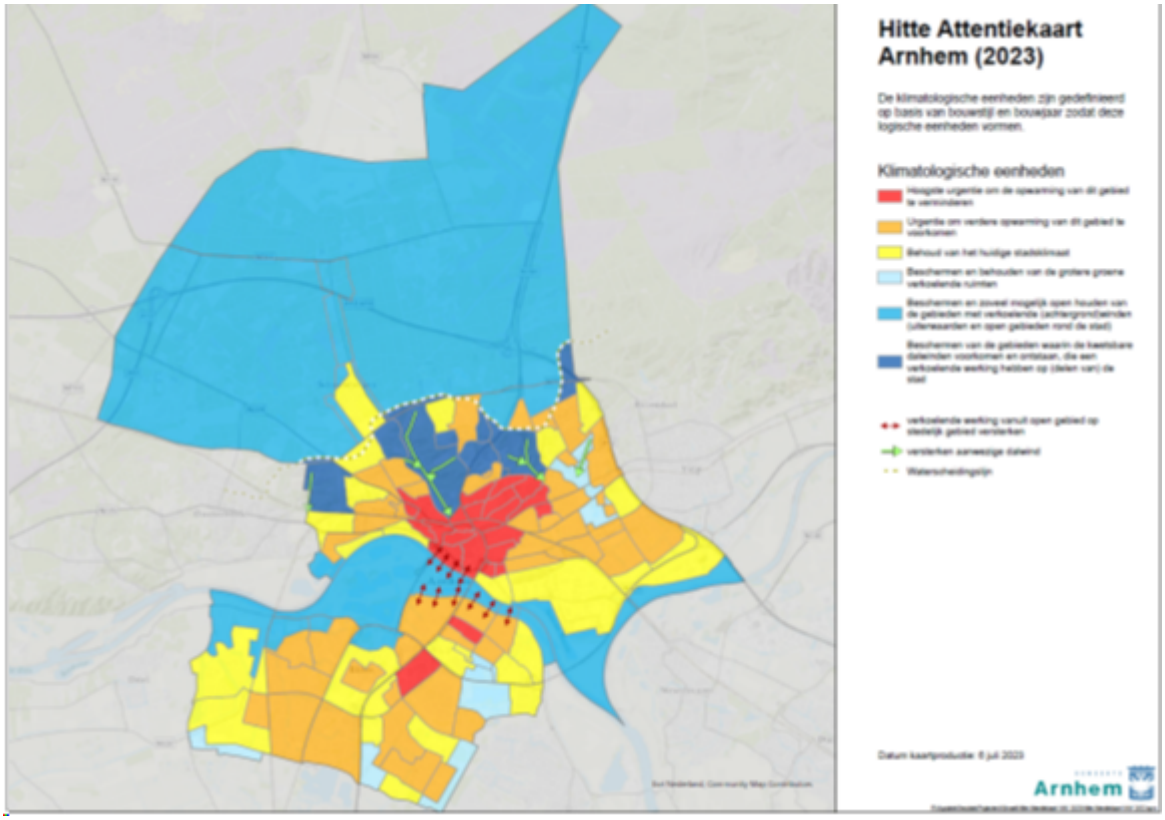
Speerpunten zijn:

- schade en overlast door extreme buien zoveel mogelijk voorkomen, dit betekent (zie verder bij 4.7 Water):
  1. bij nieuwbouw koppelen we al het regenwater af;
  2. bij renovatie koppelen we maximaal af; de haalbaarheid beoordelen we per geval; hierbij geldt dat minimaal 40mm op eigen terrein moet worden verwerkt.
  3. We koppelen 90% van alle openbare ruimte af hierbij nemen we als uitganspunt een bui van 40 mm die ter plaatse verwerkt moet kunnen worden.
  4. We voorkomen toename van wateroverlast bij toename bebouwing en/of verharding.
- negatieve effecten door droogte tegengaan
  1. Schade aan beplanting tegen gaan.
  2. Waterkwaliteit in droge perioden op acceptabel te houden ter voorkoming blauwalg en botulisme.
  3. Duurzaam hergebruik (regen)water.
- negatieve effecten van hitte tegengaan. Op de hitte attentiekaart van Arnhem zijn de uitgangspunten vastgesteld:
  1. Rode gebieden: hier gaan we de gevoelstemperatuur, de manier waarop de temperatuur wordt ervaren, verbeteren;
  2. Oranje en Gele gebieden: dit zijn gebieden waar het belangrijk is dat de gevoelstemperatuur niet verslechterd.
  3. Blauwe gebieden: we willen de blauwe gebieden als bronnen van koelte in stand houden, dus beschermen, en stimuleren dat koele winden de stad in kunnen stromen.

Negatieve effecten van hitte tegen gaan

Het is de ambitie om de negatieve effecten van vooral langdurige hitte zoveel mogelijk tegen te gaan. Dan gaat het om de effecten op mensen (gevoelstemperatuur, gezondheid en welbevinden) én om de effecten op techniek en infrastructuur.

Wat betreft de effecten op mensen zoveel mogelijk voorkomen dan kwetsbare Arnhemmers negatieve gezondheidseffecten ondervinden van de hoge temperaturen Het gaat dan om de situatie binnen- en buitenshuis. Speciale aandacht gaat daarom uit naar kinderopvanglocaties, verzorgingstehuizen, zelfstandig wonende senioren, chronisch zieken en mensen met een fysieke beperking. De risico's die zitten aan de gevolgen van hitte op de infrastructuur en technische installaties moeten nog beter in beeld gebracht worden en waar nodig dienen daarvoor dan gerichte maatregelen genomen te worden.

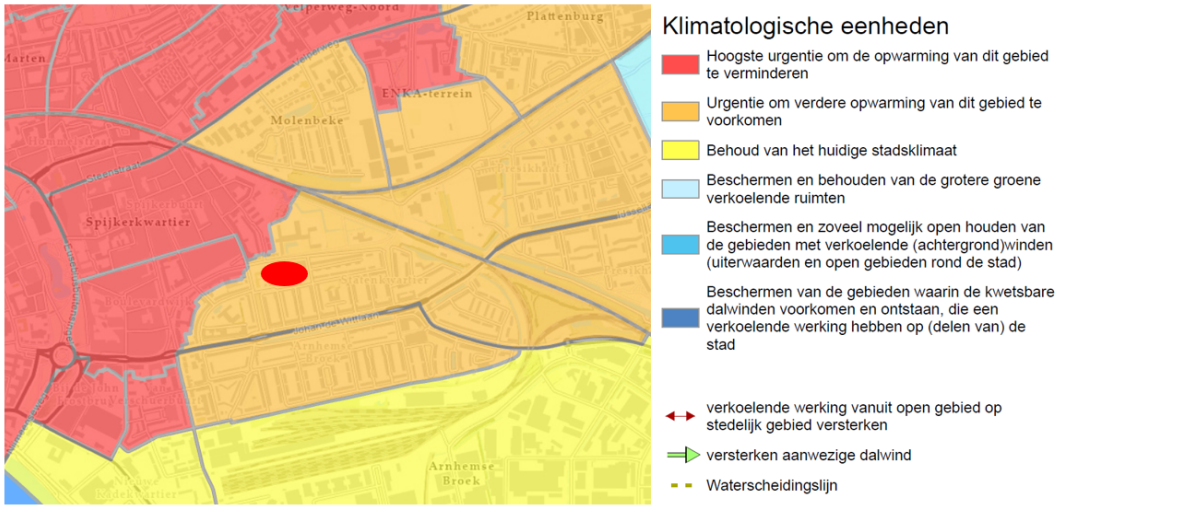
Afbeelding 4.3a Hitteattentie-kaart (bron: gemeente Arnhem)

Belangrijk is om op een duurzame manier opwarming of zelfs hittestress in het plangebied en in de gebouwen te voorkomen. Daarvoor is de volgende voorkeursvolgorde van belang:

I. als eerste een Koele Omgeving
II. daarna Warmte Weren
III. als dat niet lukt Passief Koelen
IV. en als laatste middel Actief Koelen

4.10.2 Situatie besluitgebied

De klimaatbestendigheidsambitie is voor wat betreft hitte in de stad vertaald naar aanbevelingen voor specifieke gebieden. Op de Hitte-attentiekaart ligt het besluitgebied in de oranje zone. Dit is in navolgende afbeelding weergegeven.

Afbeelding 4.3b Uitsnede hitteattentie-kaart met globale aanduiding plangebied (rode stip) (bron: gemeente Arnhem).

De gemeente Arnhem streeft bij gebiedsontwikkelingen in de oranje gekleurde gebieden op de Hitte-attentiekaart naar voorkomen van verdere opwarming qua hitte. In voorliggende ontwikkeling worden de volgende maatregelen toegepast om verdere opwarming qua hitte te voorkomen:

- Het verhard oppervlak neemt licht af ten opzichte van de huidige situatie. Verharding wordt alleen toegepast waar het echt nodig is en wordt zo veel mogelijk waterdoorlatend aangebracht.
- Er vindt waterbuffering op het dak plaats.
- Er worden groene sedum daken toegepast.
- Er worden bomen geplant voor verdamping en schaduwwerking.
- Er worden geen grote glazen oppervlakten op de zuidelijke en zuidwestelijke gevels.
- Om de hoeveelheid warmte die in de muren wordt opgeslagen terug te brengen worden de muren uitgevoerd in lichte kleuren. Er worden licht gekleurde stenen en houten gevelafwerking gekozen of eventueel waar mogelijk licht gekeimd. Het veelvuldig gebruik van beton wordt voorkomen en grote oppervlaktes van metaal wordt vermeden.
- Er worden verbrede galerijen op de zuidzijde gerealiseerd voor extra schaduwwerking.
- Er wordt gebruik gemaakt van overstekken.
- Er wordt gebruik gemaakt van externe zonwering.
- Er worden pergola's aan de zuidzijde toegepast.

4.11 Duurzaamheid

4.11.1 Algemeen

New energy made in Arnhem 2020 - 2030

Het gemeentelijke beleid op het gebied van energie is vastgelegd in het 'Programmaplan New energy made in Arnhem 2020 - 2030' (vastgesteld door de raad op 29 januari 2020).

Arnhem wil een actieve regierol innemen bij de energietransitie in de wijken. De uitgangspunten en aanpak zijn vastgesteld in 'De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie' (vastgesteld op 17 april 2019). Twee belangrijke uitgangspunten uit dit beleidskader voor deze ontwikkeling zijn:

- De Trias Energetica is leidend: eerst besparen.
- De meest duurzame warmtebron heeft de voorkeur: minder duurzame bronnen zijn tijdelijk en decentrale bronnen gaan voor.

Ruimte bieden voor Arnhemse innovaties

In het programma NemiA 2020-2030 is ook aandacht voor energie innovaties. Waar in de komende jaren gewerkt wordt aan de gebouwde omgeving vragen wij om, waar mogelijk, (Arnhemse) innovatieve bedrijven mee te laten denken en mee te doen.

Tempertuurregim vereiste - TVW

Bij nieuwbouw wordt alleen LT- verwarming (lage temperatuur verwarming) toegestaan. Collectief dan wel individueel. Hieronder verstaan we: 35 tot 50 graden Celsius. Deze vereiste is in de Transitievisie Warmte opgenomen die op 17 februari 2022 is vastgesteld door de gemeenteraad.

Onderzoek naar mogelijkheden omgeving aardgasvrij maken - TVW

Voor wat betreft de warmteoplossing vragen wij de initiatiefnemer verder te gaan dan alleen hun eigen ontwikkeling en onderzoek te doen naar de mogelijkheden om een deel van de omliggende gebouwde omgeving tevens van het aardgas af te halen. Het doel is om het momentum van de ruimtelijke ontwikkeling te benutten om ook (een deel van de) omliggende bestaande bebouwing van het aardgas af te halen. Dit loopt vooruit op de integrale benadering vanuit de omgevingswet. Deze doelstelling is vastgelegd in de Transitievisie Warmte opgenomen die op 17 februari 2022 is vastgesteld door de gemeenteraad.

Energievisie

Arnhem verplicht ontwikkelaars tot opstellen van een energievisie bij nieuwbouw van meer dan 50 woningequivalenten, vanuit het programma NemiA 2020-2030. Klimaatneutraliteit is hierbij het streven.

Met behulp van een energievisie kan een geschikte combinatie van energieconcepten gekozen worden. De energievisie brengt verschillende energieopties voor het besluit-gebied in beeld en beschrijft de consequenties daarvan. De visie kan uitgebreid worden tot een duurzaamheidsvisie door bijvoorbeeld ook thema's als duurzaam bouwen, afval, groen, water, mobiliteit en openbare ruimte mee te nemen.

Circulaire economie - beleidskader

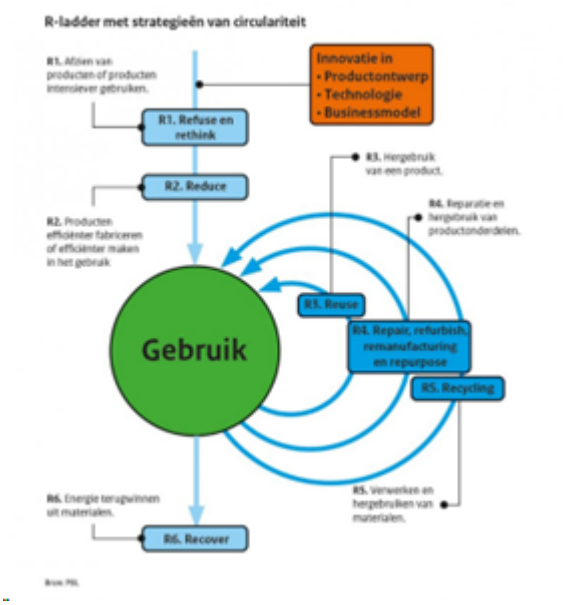
Het grootste deel van de broeikasgassen (zoals CO2) die wij als mens uitstoten komen voort uit het winnen, vervoeren en verwerken van grondstoffen tot producten. De bouw alleen al zorgt in Nederland voor zo'n 11 % van de totale CO2 uitstoot. Ook veroorzaakt de winning van grondstoffen, en de productie en transport van producten voor enorme ecologische en sociale schade wereldwijd. Een transitie naar een circulaire economie kan deze impact verkleinen.

Doel van de circulaire economie

Het bereiken van een circulaire economie is een middel, geen doel op zich. Het achterliggende doel van een circulaire economie is het verminderen van de primaire niet-hernieuwbare grondstoffenvraag en het verlagen van de milieu-impact van materialen, inclusief CO2-uitstoot. Het bereiken van deze doelen staat centraal.

Wat is de circulaire economie?

Een circulaire economie is een ideaalbeeld van een samenleving waarin we veel minder grondstoffen, materialen en producten gebruiken en de grondstoffen die we tóch nodig hebben, op een veel duurzamere manier gebruiken. Dit doen we bijvoorbeeld door producten en materialen keer op keer her te gebruiken of door meer natuurlijke (biobased) materialen toe te passen. In een perfecte circulaire economie is er eigenlijk geen afval meer. Alle circulaire strategieën zijn weergegeven in onderstaande afbeelding, waarbij optie R1 (refuse & rethink) het meest circulair is, en optie R6 (recover) het minst.

In algemene zin hanteren we bij circulair bouwen de volgende uitgangspunten, gebaseerd op de 'R-ladder':

- We verminderen het materiaal & grondstoffengebruik, bijvoorbeeld door verdichting en renovatie i.p.v. sloop en nieuwbouw (R1 & R2)
- Als we tóch gaan bouwen/slopen: het vergroten van het aandeel hergebruikte en gerecyclede materialen, in plaats van nieuwe materialen (R3, R4, R5).
- Wanneer er tóch nieuwe materialen nodig zijn: het inzetten op hernieuwbare, biobased materialen met weinig milieu-impact zoals hout. Deze biobased materialen zitten niet in de R-ladder, maar beschouwen we wel als wenselijk als ze bijdragen aan onze circulaire doelen.
- We ontwerpen toekomstbestendig: zorg ervoor dat een gebouw 'adaptief' is, wat betekent dat gebouwfuncties makkelijk kunnen wisselen en een gebouw langer meegaat. Zorg er ook voor dat componenten in de toekomst kunnen worden gedemonteerd zodat ze opnieuw te gebruiken zijn (losmaakbaarheid) en zorg dat er materiaalpaspoorten en/of een gebouwpaspoort is waardoor informatie hierover te ontsluiten is in de (verre) toekomst.

Dit zijn allemaal middelen tot het **verminderen van de primaire grondstoffenvraag van de bouw** en **het verlagen van de milieuprestatie gebouw (MPG), inclusief CO2-uitstoot** Het bereiken van deze doelen staat centraal.

Wettelijk kader

Het wettelijk kader voor circulair bouwen betreft het Besluit bouwwerken leefomgeving. Hierin staat dat er een 'MPG' (milieuprestatie gebouw') moet worden berekend. Deze MPG staat momenteel echter op 0,80 terwijl het marktgemiddelde al op 0,60/0,70 zit (hoe lager hoe 'duurzamer'). Dit berekent dat er geen positieve prikkel vanuit gaat op dit moment. Er is wel voorzien dat de MPG vanaf 2025 verscherpt wordt naar 0,50. Hier moeten we ons dus in feite al aan houden in nieuwe bouwprojecten. Echter zitten er verscheidene methodologische problemen in de MPG. Om deze reden is het belangrijk ook op lokaal niveau te sturen op onze circulaire doelen.

Gemeentelijk beleid

In de woondeal Arnhem-Nijmegen 2.0 van 2023, die wij als Arnhem ondertekend hebben, staan doelstellingen over circulair bouwen. Het college heeft op 9 mei 2023 een lijst vastgesteld met projecten waarvoor de Woondeal-eisen niet gelden. Op deze lijst met projecten staat de Thorbeckestraat. Wel moet worden voldaan aan de eisen uit woondeal 1.0. en aan het beleid opgenomen in de **Visie Circulaire Economie Arnhem** (vastgesteld begin 2021) en het bijbehorende plan van aanpak. Om te kijken of hieraan wordt voldaan kan de circulaire impactladder van de groene metropoolregio gebruikt worden.

De circulaire percentages hebben we als volgt concreet gemaakt:

Het uitgangspunt “minimaal 25% circulair bouwen” is van toepassing op de harde plancapaciteit van 4 maart 2020 of later: ruimtelijke projecten waarvoor op of na deze datum reeds een bestemmingsplan is vastgesteld, een anterieure of ontwikkelovereenkomst is afgesloten, door de gemeente of marktpartij reeds een tender is gestart.

Indien er sprake is van harde plancapaciteit op 3 maart 2020 of eerder, dan is het uitgangspunt “minimaal 10% circulair bouwen” van toepassing.

Voor harde plancapaciteit van 1 januari 2025 of later is 25 % het absolute minimum, maar werken we toe naar 50 % circulair bouwen.”

Het percentage circulaire bouwmaterialen toetsen we in de eenheid **kilogram (kg)**. We hebben de circulaire impactladder beschikbaar voor het toetsen van het percentage circulariteit in projecten en we sluiten aan op Het Nieuwe Normaal, de nationale standaard voor circulair bouwen.

De circulaire impactladder maakt het mogelijk de mate van circulariteit in een woningbouwplan te meten op 4 onderdelen:

- Materiaalgebruik (percentage hernieuwbaar (biobased), hergebruikt, gerecyled)
- Hergebruikpotentie
- Optioneel: losmaakbaarheid (kan een gebouw bij uiteindelijke sloop weer uit elkaar?)
- Optioneel: Toxiciteit van materialen

4.11.2 Situatie besluitgebied

Voor dit plan is een energievisie opgesteld. Daarin is nader toegelicht op welke wijze de woningen energiezuinig worden ontworpen. De woningen in het besluitgebied worden voorzien van hoogwaardige isolatie en een CO_2-gestuurd ventilatiesysteem. De verwarming wordt verzorgt door vloerverwarming. Door de combinatie van deze kenmerken zijn de woningen voorbereid op alle mogelijke scenario's in de toekomst. Door de unieke situatie op deze locatie is de meest logische warmtebron het warmtenet wat er al ligt. De verduurzaming van dit warmtenet op termijn kan ervoor zorgen dat de bron van warmte voor de woningen in de toekomst 100% CO_2-neutraal kan worden. De woningen zijn bovendien geschikt voor een eventuele lagere temperatuur van het warmtenet. De koelbehoefte van de woningen wordt op een passieve manier ingevuld, wat energie bespaart.

4.12 M.e.r. - beoordeling

4.12.1 Algemeen

De wetgeving over de milieueffectrapportage (m.e.r) is opgenomen in afdeling 16.4 van de Omgevingswet en in hoofdstuk 11 en bijlage V bij het Omgevingsbesluit. Daarin is bepaald dat het bevoegd gezag bij de voorbereiding van een plan of programma een milieueffectrapport opstelt, als dat plan of programma het kader vormt voor te nemen besluiten voor projecten die zijn aangewezen in artikel 16.43 van de Omgevingswet. Onder een plan of programma, als bedoeld in artikel 2, onder a, van de SMB-richtlijn (EU-richtlijn voor strategische milieubeoordeling), wordt in ieder geval verstaan een omgevingsvisie, programma, omgevingsplan en voorkeursbeslissing. Voor de plannen en programma's waarvoor een plan-milieueffectrapport moet worden opgesteld is in de Omgevingswet een generieke aanwijzing opgenomen. Hiervoor is aansluiting gezocht bij de SMB-richtlijn. In Bijlage V bij het Omgevingsbesluit staan de aangewezen categorieën van projecten waarvoor een m.e.r.-procedure verplicht is.

Voor plannen en programma's die betrekking hebben op kleine gebieden op lokaal niveau en/of kleine wijzigingen heeft de Omgevingswet de plan-m.e.r.-beoordeling geïntroduceerd. Voor deze ontwikkelingen is een plan-m.e.r. alleen verplicht als voor de activiteit aanzienlijke milieugevolgen worden verwacht. Een plan-m.e.r.-beoordeling is ook van toepassing op plannen of programma's die een kader vormen voor m.e.r.-(beoordelings)plichtige projecten en besluiten die niet in het Omgevingsbesluit zijn genoemd.

De plan-m.e.r.-beoordeling betreft een toets om na te gaan of sprake is van een plan met grote milieugevolgen. Deze toets dient plaats te vinden aan de hand van de criteria van Bijlage III, van de EU-richtlijn m.e.r. De hoofdcriteria waaraan moet worden getoetst zijn: kenmerken van het project, plaats van het project en kenmerken van het potentiële effect.

4.12.2 Situatie besluitgebied

Onderhavig plan betreft de herontwikkeling van de voormalige schoollocatie aan de Thorbeckestraat 6 in Arnhem ten behoeve van woningbouw. Het plan voorziet in totaal maximaal 190 woningen. Het plan kan worden gekwalificeerd als de wijziging van een stedelijk ontwikkelingsproject met inbegrip van de bouw van winkelcentra en de aanleg van parkeerterreinen als genoemd in onderdeel J11 van de bijlage van het Omgevingsbesluit. Voor dit type project gelden geen drempelwaarden voor een m.e.r.-plicht, maar geldt wel dat bij de aanleg, wijziging of uitbreiding van een dergelijk project sprake is van een m.e.r.-beoordelingsplicht.

Daarom is voor de ontwikkeling een m.e.r.-beoordeling uitgevoerd. Hieruit volgt dat er geen sprake is van bijzondere omstandigheden ten aanzien van de kenmerken en locatie van het plan, die zouden kunnen leiden tot belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu. Voor de meeste beoordeelde milieuaspecten geldt dat er geen effect optreedt. Uitsluitend voor wat betreft archeologie en natuur (soortenbescherming) zijn er mogelijk negatieve milieueffecten, maar die zijn zeer gering en niet als een belangrijk negatief milieueffect te kwalificeren. De conclusie is dan ook dat belangrijke nadelige milieugevolgen zijn uitgesloten. Het volgen van een m.e.r.-procedure is daarom niet nodig.

4.13 Explosieven

4.13.1 Algemeen

Tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben er oorlogshandelingen plaatsgevonden in Arnhem. Gezien het voorgaande is de kans aanwezig dat er zich binnen het besluitgebied nog niet-gesprongen explosieven bevinden. Bij de aanlegwerkzaamheden c.q. grondroerende activiteiten is er een risico dat op resten van explosieven wordt gestuit. Dit aspect verdient om die reden nadere aandacht.

4.13.2 Situatie besluitgebied

Tijdens WOII is gevochten in en rondom Arnhem. Daardoor liggen er op sommige plekken nog (restanten van) conventionele explosieven (hierna: CE) in de grond. Tijdens grondroerende werkzaamheden (o.a. graven, heien) kunnen die alsnog ontploffen, waardoor dit een risico vormt voor de (arbo)veiligheid. Daarom is een adviesnotitie ontplofbare oorlogsresten uitgevoerd voor het besluitgebied. Hieruit volgt dat het besluitgebied zich bevindt in een zone met een verlaagde kans op het aantreffen van ontplofbare oorlogsresten. Het betreft namelijk een gebied waar oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden, maar waar de bodem ook grootschalig naoorlogs geroerd is. In dergelijke gebieden zijn geen extra maatregelen nodig en volstaat het protocol 'spontane vondst'.

4.14 Kabels, leidingen en obstakelbeheergebieden

In het besluitgebied zijn geen ondergrondse hoge druk aardgasleidingen en hoogspanningslijnen aanwezig.

4.15 Trillingen

4.15.1 Algemeen

Bij de beoordeling van trillingen op het aspect trillinghinder de wordt SBR-richtlijn "Meet-en beoordelingsrichtlijnen voor trillingen, deel B Hinder voor personen in gebouwen" aangehouden. Deze richtlijn heeft geen wettelijke status, maar heeft mede door jurisprudentie een ruim draagvlak opgebouwd en wordt geïnterpreteerd als de meest recente stand der inzichten.

De richtlijn hanteert afhankelijk van de functie streefwaarden voor trillingen ter voorkoming van hinder.

4.15.2 Situatie besluitgebied

Het besluitgebied ligt op circa 200 meter afstand van het spoortraject Arnhem-Zevenaar. Er zijn op dit traject geen klachten over trillingen en daarnaast geeft het treinvervoer op dit traject geen aanleiding om nader onderzoek naar trillingen te doen.

Hoofdstuk 5 Toelichting op de thema's in het omgevingsplan

5.1 Stap voor stap naar één Arnhems omgevingsplan

De transitie naar één omgevingsplan is een klus waar we de komende jaren nog even zoet mee zijn. Het betekent dat we onze regels van bijna 150 bestemmingsplannen, zeker 8 verordeningen en een kleine 600 rijksregels samen gaan voegen in dit plan. De transitie betekent niet alleen dat we regels gaan integreren en harmoniseren maar ook digitaliseren. Voor deze operatie zijn de komende jaren talloze wijzigingen en toevoegingen van en aan dit omgevingsplan nodig.

Om deze overgang zo soepel mogelijk te laten verlopen heeft de gemeenteraad op 15 maart 2021 het Plan van aanpak Omgevingsplan Arnhem vastgesteld. In dit plan van aanpak heeft de raad vastgelegd dat we het omgevingsplan stap voor stap gaan opbouwen door steeds nieuwe thema's toe te voegen.

In de volgende paragrafen is te zien welke thema's al onderdeel zijn van het Arnhemse omgevingsplan en ook voor voorliggend plan relevant zijn.

Per thema leggen we uit hoe dit thema opgenomen is in het plan en wat we me de regeling willen bereiken. De komende jaren vullen we dit hoofdstuk steeds verder aan totdat alle onderdelen van de fysieke leefomgeving ondergebracht zijn in het omgevingsplan.

5.2 Thema parkeren

Het Arnhems parkeerbeleid richt zich vooral op het tegengaan (voorkomen) van parkeeroverlast en op het stimuleren van intensief ruimtegebruik. Om hiervoor te zorgen nemen wij in het omgevingsplan op dat bij een vergunningplichtige bouwactiviteit of gebruikswijziging voldoende ruimte wordt aangebracht voor parkeren. Wat voldoende ruimte is volgt uit de parkeernormen.

5.3 Thema woningsplitsing en verkamering

De afgelopen jaren zijn Arnhemse woningen in toenemende mate gesplitst of verkamerd. Splitsingen en verkamering zijn van wezenlijke waarde voor Arnhem, omdat ze voorzien in een bepaalde woonvraag. Ze kunnen echter ook negatieve effecten met zich meebrengen. De afgelopen jaren lijken deze negatieve effecten steeds nadrukkelijker naar voren te komen en groeit de wens om hier meer op te kunnen sturen. Het omgevingsplan bevat daarom een regeling die het splitsen of verkameren van een woning vergunningsplichtig maakt.

Een vergunningsaanvraag toetsen we aan een aantal voorwaarden. Deze voorwaarden houden rekening met de woonkwaliteit, de leefbaarheid, schone wijken en de druk op de ruimte. Ook gaat de regeling de concentratie van verkamerde panden tegen. Het college gaat bij een aanvraag voor een vergunning voor omzetting of woningsplitsing uit van een belangenafweging tussen enerzijds de belangen van het behoud en/of de samenstelling van de woonruimtevoorraad en van het behoud van een geordend woon- en leefmilieu in de omgeving van het betreffende pand en anderzijds het belang van de aanvrager van een vergunning. In dat kader toetst het college ieder initiatief aan voorwaarden die betrekking hebben op de volgende elementen.

De bouwkundige staat van de woning

Ieder initiatief voor woningsplitsing en/of verkamering toetst het college op een aantal fysieke eisen naast de eisen uit het bouwbesluit. Het gaat hierbij onder andere om de gebruiksoppervlakte en de aanwezigheid van een bergingsruimte en een buitenruimte bij woningsplitsing. Door deze fysieke eisen wordt woonkwaliteit voor de bewoners van de (on)zelfstandige wooneenheden beschermd en wordt rekening gehouden met het effect dat de toevoeging van wooneenheden heeft op de ruimtelijke kwaliteit, leefbaarheid en leefomgeving.

De volkshuisvestelijke implicaties (schaarste)

De gemeente Arnhem streeft naar een gevarieerd wijkaanbod met voldoende betaalbare koopwoningen.

Het effect op de leefbaarheid

Ten behoeve van de leefbaarheid geldt als algemene eis dat een niet-verkamerd woonhuis niet mag worden ingesloten door kamergewijs bewoonde gebouwen aan dezelfde straat. In het Spijkerkwartier geldt hierop een uitzondering. De concentratie van verkamerde panden in het Spijkerkwartier is al dusdanig hoog dat bij verdere verkamering de kans groot is dat een onaanvaarde inbreuk op het woon- en leefklimaat van omwonenden ontstaat. Voor het Spijkerkwartier is daarom een afstandseis opgenomen van 50 meter.

Aanvullende eisen

Daarnaast toetsen we iedere aanvraag aan de regels die gelden voor de fysieke leefomgeving zoals bijvoorbeeld parkeernormen en regels over brandveiligheid.

5.4 Thema Natuurinclusief bouwen

In Arnhem vinden we het belangrijk dat er bij nieuwe ontwikkelingen ruimte behouden blijft voor de natuur. Veel diersoorten kunnen uitstekend leven in en om gebouwen, maar dan moeten wij wel de juiste voorwaarden creëren. Daarom is het noodzakelijk dat er bij elk project voorzieningen worden gerealiseerd voor gebouw bewonende soorten zoals huismus, gierzwaluw of vleermuis. En dat er voldoende groen en blauw in de omgeving aanwezig blijft of nieuw wordt gerealiseerd, zodat gebouwbewonende soorten én andere dieren en planten daar graag willen verblijven. Deze maatregelen zorgen bovendien voor minder hitte, droogte en wateroverlast in het gebied en voor meer natuurbeleving bij de toekomstige bewoners. Dit sluit aan bij de ambities die zijn benoemd in de Strategie klimaatadapatie. Natuurinclusief bouwen komt ten goede aan hun algehele welzijn en gezondheid, zowel mentaal als fysiek.

Voor nieuwbouwontwikkelingen wordt een omgevingsvergunning voor het bouwen van nieuwe woningen daarom alleen nog maar verleend indiend voldoende natuurinclusieve maatregelen worden getroffen. Wat dat precies inhoudt volgt uit de Beleidsregels Natuurinclusief bouwen. In het omgevingsplan is een dynamsiche verwijzing opgenomen. Hier is voor gekozen om de gewenste flexibiliteit te kunnen borgen. Zo kunnen we als Arnhem meebewegen met maatschappelijke en wetenschappelijke ontwikkelingen op het gebied van natuurinclusief bouwen.

5.5 Thema gezondheid

De Omgevingswet zet in op het realiseren van een gezonde en veilige fysieke leefomgeving. Daarmee heeft het thema gezondheid een centrale rol bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Gezondheid is een breed thema waarbij gedacht kan worden aan diverse thema's en aspecten die zich richten op de bescherming van de gezondheid van inwoners. Te denken valt aan aspecten als geluid, geur en luchtkwaliteit. In voorliggende situatie geldt dat uit uitgevoerde onderzoeken volgt dat de locatie aan de Thorbeckestraat een dusdanig milieukwaliteitsniveau heeft dat de gezondheid van toekomstige bewoners niet in het geding komt.

Een ander belangrijk aspect vanuit gezondheid is het bevorderen en stimuleren van de gezondheid van inwoners. Het aspect groen speelt daarbinnen onder meer een belangrijke rol. Zo draagt groen bij aan het realiseren van een positieve mentale gezondheid van mensen, nodigt groen uit tot bewegen en ontmoeten en heeft groen een verkoelende werking. Doordat in voorliggende ontwikkeling zowel fysiek als juridisch-planologisch nieuw groen aan de locatie wordt toegevoegd, wordt ook een positieve bijdrage geleverd aan het stimuleren van de gezondheid.

Hoofdstuk 6 Uitleg van de regels

6.1 Wat is een omgevingsplan?

Een omgevingsplan is juridisch bindend en zegt iets over welke functies (wonen, winkels, kantoor et cetera) zijn toegestaan en wat de bouwmogelijkheden zijn zoals bouwgrenzen en bouwhoogtes.

Een plan bestaat uit een digitale verbeelding (plankaart) en regels en gaat vergezeld van een toelichting.

Op de verbeelding kun je zien welke functies waar zijn toegestaan en welke waarden in het gebied beschermd moeten worden. In de regels staat aangegeven wat er binnen een bepaalde functie mogelijk is en wat de (bouw)regels zijn.

In dit omgevingsplan nemen we ook een aantal regels op die normaal gesproken in andere verordeningen of beleidsregels zijn opgenomen. Door de verschillende regels samen te voegen en beter op elkaar af te stemmen geeft dit omgevingsplan meer duidelijkheid over de ontwikkelmogelijkheden van een perceel.

6.2 Wat regelt dit omgevingsplan?

6.2.1 Algemeen

In het omgevingsplan legt de gemeente vast welke functies waar mogelijk zijn en welke activiteiten binnen die functies ontplooid kunnen worden. Het gaat niet alleen om het gebruik van de grond, maar ook over de bouwmogelijkheden. De regels in het omgevingsplan gelden voor iedereen, dus voor inwoners, bedrijven, maatschappelijke instanties en de gemeente Arnhem zelf.

6.2.2 Focus van dit omgevingsplan

Dit omgevingsplan maakt een woningbouwontwikkeling aan de Thorbeckestraat mogelijk. In hoofdstuk 3 is de ontwikkeling omschreven. In hoofdstuk 4 zijn de milieu- en omgevingsaspecten toegelicht. In dit hoofdstuk wordt aangegeven hoe de verschillende aspecten worden vastgelegd in dit omgevingsplan.

Mogelijk maken van woonfuncties

Het omgevingsplan voorziet in het toevoegen van de activiteit voor de verschillende gebieden waar woningbouw is voorzien. Daarnaast geldt de omgevingsplanactiviteit woningsplitsing en de omgevingsplanactiviteit verkamering. Door middel van deze laag wordt regelen we dat nadat de woningen gebouwd zijn er altijd een vergunning nodig is voor het splitsen van de woningen of het door drie personen kamergewijs bewonen. Dit is een vertaling van het Facetplan woningsplitsing en verkamering zie ook 5.3 Thema woningsplitsing en verkamering.

Het stellen van aanvullende bouwregels voor de nieuwbouw

Bij het bouwen van de nieuwbouwwoningen dient te worden voldaan aan de bouwregels. Naast de in de plankaart opgenomen maatvoeringen dient ten aanzien van het uiterlijk van nieuwbouw te worden voldaan aan de vereisten uit het omgevingskwaliteitsplan (dit staat in de bouwregel omgevingskwaliteit Thorbeckestraat). Daarnaast dienen specifieke maatregelen te worden getroffen voor natuurinclusief bouwen.

6.2.3 Functies en activiteiten

Net zoals nu bij bestemmingsplannen, is ook de digitale versie van het omgevingsplan straks leidend. Omdat het omgevingsplan veel meer regels omvat dan het huidige bestemmingsplan is de huidige systematiek met bestemmingen ontoereikend om de veelheid aan regelingen op een gebruiksvriendelijke manier te ontsluiten. In de systematiek van het omgevingsplan wordt daarom niet langer de bestemming centraal gesteld maar de activiteiten die je wil verrichten op een bepaald adres. Door je locatie te koppelen aan de gewenste activiteit: bijvoorbeeld 'bouwen' laat het digitale omgevingsplan straks uitsluitend de regels zien die op die locatie gelden voor die activiteit.

De activiteiten (bouwen, slopen, kappen, horeca uitbaten et cetera) zijn gekoppeld aan functies. Het gaat hier om duidelijk herkenbare hoofdfuncties die voorkomen in de stad en dominant zijn in een bepaald gebied.

De voormalige bestemmingen zoals Groen, Kantoor of Verkeer noemen we nu functies. Het gaat hier om duidelijk herkenbare hoofdfuncties die voorkomen in de stad en dominant zijn in een bepaald gebied. Onder deze functies hangen de zogenaamde activiteiten. Dit zijn de verschillende meer gedetailleerde gebruiks- en bouwmogelijkheden binnen die functie. Deze nieuwe manier van raadpleging betekent dat de regels in dit omgevingsplan niet langer gekoppeld zijn aan bestemmingen, maar aan functies en activiteiten.

6.3 Opzet van de regels

Wij mogen in een omgevingsplan zelf bepalen op welke manier we het omgevingsplan opbouwen en verbeelden.

Het juridisch bindend gedeelte van het omgevingsplan bestaat uit planregels en bijbehorende plankaart waarop de functies en activiteiten zijn aangegeven. Deze plankaart kan zowel digitaal als analoog worden verbeeld. De plankaart en de planregels dienen in samenhang te worden bekeken.

De regels zijn onderverdeeld in vier hoofdstukken:

1. Inleidende regels (begripsbepalingen, toepassingsbereik en wijze van meten);
2. Functies;
3. Waarden;
4. Activiteiten;
5. Bouwen;
6. Omgevingsnormen;
7. Voorwaardelijke verplichtingen;
8. Omgevingsplanactiviteiten;
9. Algemene regels;
10. Overgangs- en slotregels.

6.3.1 Inleidende regels

Hoofdstuk 1 bevat de inleidende regels. Deze regels gelden voor het gehele plangebied en bevatten:

1. Artikel 1 Begrippen:
   In dit artikel zijn definities van de in de regels gebruikte begrippen opgenomen, voor een eenduidige interpretatie van deze begrippen.
2. Artikel 2 Toepassingsbereik. Dit TAM-omgevingsplan is een wijziging van het omgevingsplan. Dit artikel is nodig om het toepassingsbereik te bepalen waarop de wijziging van het omgevingsplan ziet.
3. Artikel 3 Wijze van meten:
   Dit artikel geeft onder meer bepalingen waar mag worden gebouwd en hoe voorkomende eisen betreffende de maatvoering begrepen moeten worden.

6.3.2 Functies

Hoofdstuk 2 bevat de regels over de functies. Per functie wordt het doelstelling van de betreffende functie aangegeven en welke activiteiten en functies ter plaatse zijn toegestaan. Het aangeven van de functies op de verbeelding geeft een duidelijk beeld van de indeling van de stad. Hierbij sluiten we aan bij de legenda van de Standaard vergelijkbare bestemmingsplannen 2012.

6.3.3 Waarden

Hoofdstuk 3 bevat de regels over de waarden. Deze regels moeten in samenhang worden gelezen met hoofdstuk 5 en 8.

6.3.4 Activiteiten

Hoofdstuk 4 bevat de regels over de activiteiten. De activiteitenregels moeten in samenhang worden gelezen met de verbeelding. Op de verbeelding staat aangegeven welke activiteit waar is toegestaan.

6.3.5 Bouwen

Hoofdstuk 5 bevat de regels over bouwen, werken en werkzaamheden. Op de plankaart zijn bouwhoogten en soms bebouwingspercentages aangegeven. Als er geen percentages zijn aangegeven, mag het hele bouwvlak worden bebouwd. De aangegeven bouwhoogte wordt gemeten vanaf peil tot het hoogste punt (exclusief elementen zoals een schoorsteen, liftopbouw en dergelijke). Uitgangspunt is dat alleen gebouwd mag worden binnen de bouwgrenzen. In artikel Artikel 12 Algemene bouwregels zijn de algemene bouwregels opgenomen zoals de verplichting tot het bouwen binnen het bouwvlak en de uitleg van het bebouwingspercentage. Deze regel is van toepassing op het gehele plangebied.

De overige regels zijn locatiespecifiek.

6.3.6 Omgevingsnormen

Hoofdstuk 6 bevat de omgevingsnormen. Hierin zijn regels opgenomen met betrekking tot geluidsnormen, minimale breedte van vrije ruimte t.b.v. groen en regels over het maximaal aantal woningen en de minimale oppervlakte van deze woningen.

6.3.7 Voorwaardelijke verplichtingen en zorgplichten

Hoofdstuk 7 bevat de voorwaardelijke verplichtingen en zorgplichten. Hierin zijn verplichtingen opgenomen die van toepassing zijn bij het gebruik van en het in gebruik laten nemen van gebouwen.

6.3.8 Omgevingsplanactiviteiten

Hoofdstuk 8 bevat de omgevingsplanactiviteiten. Alleen met een vergunning zijn deze activiteiten toegestaan.

6.3.9 Algemene regels

Hoofdstuk 9 bevat de algemene regels. Deze regels gelden voor het gehele plangebied. Dit hoofdstuk is opgebouwd uit:

1. Artikel 35 Anti-dubbeltelregel
   Deze regel bepaalt dat er niet twee keer voor eenzelfde locatie een bouwplan kan worden ingediend.
2. Artikel 37 Strijdige activiteiten
   Hierin is aangegeven welke functies in ieder geval in strijd zijn met het omgevingsplan.
3. Artikel 36 Overige regels
   In dit artikel zijn de regels over parkeren uit het 'Facetplan parkeren' opgenomen.

6.3.10 Overgangs- en slotbepalingen

Hoofdstuk 10 bevat de overgangs- en slotbepalingen. In de overgangsbepalingen is aangegeven wat de juridische consequenties zijn van bestaande situaties die in strijd zijn met dit omgevingsplan.

6.4 Functies

In het plangebied onderscheiden wij de volgende functies.

6.4.1 Groengebied

Wat is het doel van deze functie?
Binnen deze functie is het toegestaan om groen in de breedste zin (grasvelden, struiken, speelvelden) aan te leggen en in stand te houden. Daarnaast zijn tevens waterlopen en waterpartijen mogelijk.

Waar geldt deze functie?
Deze functie geldt in ieder geval voor de groenvoorzieningen in de stad die opgenomen zijn in de

Groenvisie Arnhem 2017-2035. De functie geldt niet voor solitaire bomen en andere kleinere groenvoorzieningen zoals bloembakken en geveltuinen.

De groene dooradering tussen de twee woonblokken en een strook langs de Thorbeckestraat zullen de groenfunctie krijgen. Een Groenfunctie voorziet in een groene invulling van het gebied, zonder daarmee afbreuk te doen aan de benodigde flexibiliteit.

Welke activiteiten zijn er binnen deze functie mogelijk?
Om het groen te beschermen zijn activiteiten toegestaan die niet leiden tot een aantasting van het aanwezige groen (de boven en ondergrondse groeiruimte bomen, struiken en kruiden/grassen en het habitat van de aanwezige dieren) in die gebieden. Zo is de bouw van gebouwen of de aanleg van parkeerplaatsen niet toegestaan.

6.4.2 Woongebied

Wat is het doel van deze functie?
De functie 'Woongebied' richt zich voornamelijk op het wonen. Bijbehorende functies als parkeren zijn hier ook toegestaan.

Waar geldt deze functie?

Deze functie geldt ter plaatse van de nieuw te bouwen woningen en de bijbehorende parkeerplaatsen en ontsluiting.

6.5 Handhaving

Het omgevingsplan is bindend voor overheid en burger. Het omgevingsplan biedt het juridisch kader waaruit de bouw- en gebruiksmogelijkheden per locatie kunnen worden afgeleid. Tegelijkertijd kan de gemeente naleving van het omgevingsplan afdwingen door handhavend op te treden tegen strijdig gebruik en/ of illegale bebouwing.

De raad bepaalt ieder jaar in de begroting waar de handhavingsprioriteiten liggen. Op grond van de hoofddoelstelling uit het gemeentelijke 'Handhavingsplan Fysieke Leefomgeving 2011-2014":'het zorgdragen voor een aantrekkelijke, leefbare en veilige leefomgeving' is onze inzet gericht op het toezicht en de handhaving van de regels die betrekking hebben op de bescherming van de veiligheid en kwaliteit van de leefomgeving. Handhaving is daarbij geen doel op zich, maar een van de instrumenten om een leefbare en veilige leefomgeving te creëren. Door toe te zien op de naleving van regelgeving wordt een bijdrage geleverd aan de verschillende doelen van de gemeente op het gebied van de veiligheid en leefbaarheid.

Buiten de handhavingsprioriteiten heeft de gemeente in beginsel ook een handhavingsplicht als er een handhavingsverzoek wordt ingediend (de beginselplicht tot handhaving). De gemeente kijkt dan eerst of de overtreding te legaliseren valt. Is dat niet zo, dan wordt over gegaan tot handhaving.

6.6 Exploitatie

Afdeling 13.6 van de Omgevingswet gaat in over het kostenverhaal bij activiteiten en activiteiten vanwege gebruikswijzigingen. Daarin is bepaald dat het niet is toegestaan om aangewezen bouw- of gebruiksactiviteiten te verrichten zonder het kostenverhaal geregeld te hebben. Het kostenverhaal kan daarbij zowel via privaatrechtelijke weg met een overeenkomst als via publiekrechtelijke weg met regels in het omgevingsplan worden vastgelegd.

Het voorliggende plan wordt volledig gerealiseerd op particulier initiatief. De gemeente en de initiatiefnemer hebben een anterieure overeenkomst gesloten waarin de rechten en plichten van zowel de initiatiefnemer als de gemeente zijn aangegeven, alsmede de definitieve regeling van kostenverhaal. Met deze overeenkomst is het kostenverhaal voor dit plan verzekerd.

Hoofdstuk 7 Procedure

7.1 Participatie en vooroverleg

Op grond van artikel 10.2 van het Omgevingsbesluit wordt bij het vaststellen van een omgevingsplan aangegeven hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding zijn betrokken en wat de resultaten daarvan zijn. Daarbij moet worden aangegeven op welke wijze invulling is gegeven aan het toepassen van eventueel gemeentelijk participatiebeleid.

Het RijnIJssel heeft in 2016 een nieuw strategisch huisvestingsbeleid opgesteld. Hieruit is gebleken dat de locatie Thorbeckestraat niet meer voldoet aan de huidige huisvestigingseisen. Na overleg met de gemeente is besloten om deze locatie te verkopen. Ter voorbereiding op de verkoop, wilde het RijnIJssel deze locatie graag achterlaten als Goede Buur. In oktober 2019 is er een brede buurtbijeenkomst georganiseerd samen met de Gemeente Arnhem en aantal buurtvertegenwoordigers en de omwonenden. Hierbij zijn alle wensen en ideeën van de buurt geïnventariseerd. Vervolgens is er met een klankbordgroep een ontwikkelkader opgesteld. In de klankbordgroep zaten zowel mensen uit het Statenkwartier als het Spijkerkwartier. Tijdens dit uitgebreide participatieproces zijn de kaders en randvoorwaarden bepaald. Het college heeft het ontwikkelkader vastgesteld en de raad is geïnformeerd middels een raadsbrief (april 2021).

De ontwikkelcombinatie Thorbecke B.V. (bestaande uit Reinbouw Vastgoed B.V. te Dieren en VanWonen B.V. te Zwolle), heeft deze locatie samen met het vastgestelde ontwikkelkader in juli 2021 aangekocht.

Thorbecke B.V. is vanaf 2021 gestart met het verder uitwerken van het ontwikkelkader naar een stedenbouwkundig plan. Samen met de projectgroep van de gemeente zijn de plannen intensief besproken.

Thorbecke B.V. heeft het participatieproces verder voortgezet. In juni 2022 zijn de eerste plannen aan de omwonenden gepresenteerd. Uit de omwonenden is er een nieuwe klankbordgroep geformeerd die in juli en augustus 2022 verder hebben meegedacht met stedenbouwkundige en landschappelijke uitwerking. De klankbordgroep bestond uit zowel bewoners van het Spijkerkwartier als ook bewoners van het Statenkwartier. Een grote wijziging t.o.v.. het Ontwikkelkader was dat een groot deel van de bomen, waaronder grote populieren, gekapt zouden moeten worden omdat uit onderzoek gebleken was dat deze bomen bij het realiseren van de nieuwbouw niet behouden konden worden.

In het najaar van 2022 bleek dat er toch nog een aantal issues waren en dat er nog een aantal verdiepende onderzoeken moesten plaatsvinden. Dit betrof met name water, bomen, parkeren en stedenbouw. Tegelijkertijd met de veranderende marktontwikkelingen is besloten om het plan op een aantal punten aan te passen, waardoor een groot aantal problemen kon worden opgelost. De grootste verandering is het terugbrengen van drie naar twee bouwblokken. Ook is er een verdiepend bomen effecten analyse opgesteld, waaruit blijkt dat de bomen toch kunnen blijven staan.

In mei 2023 is het aangepaste plan besproken met de klankbordgroep. De eerste reacties van de klankbordgroep waren positief. In juli 2023 heeft de wethouder Stedelijke Ontwikkeling, Groen, Duurzaamheid en Cultuur akkoord gegeven op alle beslispunten in de staf RO.

Een brede omwonendenavond is gehouden in september 2023. Daar is de buurt breed geïnformeerd over de nieuwe plannen en het verdere proces. Hierbij waren circa 90 mensen bij aanwezig. De buurt is positief over het plan.

7.2 Terinzagelegging (ontwerp-omgevingsplan)

Het ontwerp-omgevingsplan zal te zijner tijd voor een periode van zes weken voor een ieder ter inzage liggen. Een ieder kan in deze periode zienswijzen indienen. In deze paragraaf of in een bijlage bij dit omgevingsplan zullen de binnengekomen zienswijzen worden samengevat en van een antwoord worden voorzien.

Tijdens de terinzagelegging zijn geen zienswijzen ingediend.

TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat

Inhoudsopgave

Bijlage 1	**Verkeerstoets**	**3**
Bijlage 2	**Toets Ladder voor duurzame verstedelijking**	**19**
Bijlage 3	**Akoestisch onderzoek (spoor)wegverkeerslawaai**	**37**
Bijlage 4	**Quick scan bedrijven en milieuzonering**	**229**
Bijlage 5	**Akoestisch onderzoek milieubelastende activiteiten**	**239**
Bijlage 6	**Quick scan omgevingsveiligheid**	**427**
Bijlage 7	**Quick scan natuur**	**437**
Bijlage 8	**Onderzoek stikstofdepositie**	**475**
Bijlage 9	**Nader soortgericht natuuronderzoek**	**527**
Bijlage 10	**Verleende ontheffing Wet natuurbescherming**	**553**
Bijlage 11	**Bomen Effect Analyse**	**567**
Bijlage 12	**Watertoets**	**613**
Bijlage 13	**Verkennend bodemonderzoek**	**637**
Bijlage 14	**Archeologisch bureauonderzoek**	**757**
Bijlage 15	**Energievisie**	**813**
Bijlage 16	**M.e.r.-beoordeling**	**825**
Bijlage 17	**Adviesnotitie ontplofbare oorlogsresten**	**849**
Bijlage 18	**Omgevingskwaliteitsplan**	**871**
Bijlage 19	**Mer-beoordeling**	**901**

Bijlagen bij motivering

Bijlage 1 Verkeerstoets

MOBYCON

EINDRAPPORT

In opdracht van:
SAB

Projectnummer:
M07489-R-E2

Datum:
21 november 2023

Onderbouwing verkeer Thorbeckestraat Arnhem

VERKEER • MOBILITEIT • VERVOER

1.	**INLEIDING**	**3**
1.1	Aanleiding	3
1.2	Uitgevoerde onderzoek	3
1.3	Leeswijzer	3
2.	**INVENTARISATIE HUIDIGE SITUATIE**	**4**
2.1	Infrastructureel onderzoeksgebied	4
2.2	Beleidsmatige kaders	4
2.3	Maximaal acceptabele intensiteit	5
3.	**VERKEERSAANTREKKENDE WERKING**	**6**
3.1	Ruimtelijk programma en verkeersaantrekkende werking	6
3.2	Verdeling verkeer	6
4.	**CONCLUSIE**	**10**
5.	**BIJLAGEN**	**11**
5.1	Bijlage 1 – Uitgangspunten berekeningen	12
5.2	Bijlage 2 – Intensiteiten 2035 na oplevering ontwikkeling	14

Colofon
Johan Eggink, Mobycon

Copyright
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.
No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

VERKEER • MOBILITEIT • VERVOER

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Aan de Thorbeckestraat in Arnhem worden plannen gemaakt voor de ontwikkeling van in totaal 190 woningen. Om dit mogelijk te maken wordt aan een nieuw bestemmingsplan gewerkt. Naar aanleiding van deze ruimtelijke ontwikkeling heeft u ons gevraagd om de verkeersafwikkeling van de ontwikkeling te onderzoeken. Het programma bestaat voor 20% uit sociale koopwoningen in het middensegment, voor 30% uit sociale huurappartementen en voor 50% uit vrije sector koopwoningen in het hoge segment.

In Figuur 1 is de locatie van de ontwikkeling in Arnhem weergegeven.

Figuur 1: Locatie ontwikkeling binnen Arnhem

1.2 Uitgevoerde onderzoek

We hebben de volgende stappen doorlopen:

1. inventarisatie huidige situatie;
2. berekenen verkeersaantrekkende werking;
3. toetsen toekomstige verkeerssituatie.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 brengen we de huidige situatie in beeld. We kijken naar de inrichting van de wegen in het plangebied en brengen kaders vanuit beleid in kaart. In hoofdstuk 3 benaderen we de verkeersaantrekkende werking van de ontwikkeling. In hoofdstuk 4 gaan we in op wat deze toename in verkeer betekent voor het omliggende wegennet. Hoofdstuk 5 geven we een korte conclusie.

We gaan in de hoofdstukken enkel in op de belangrijkste uitgangspunten en resultaten. Overige uitgangspunten en resultaten zijn opgenomen in de bijlagen.

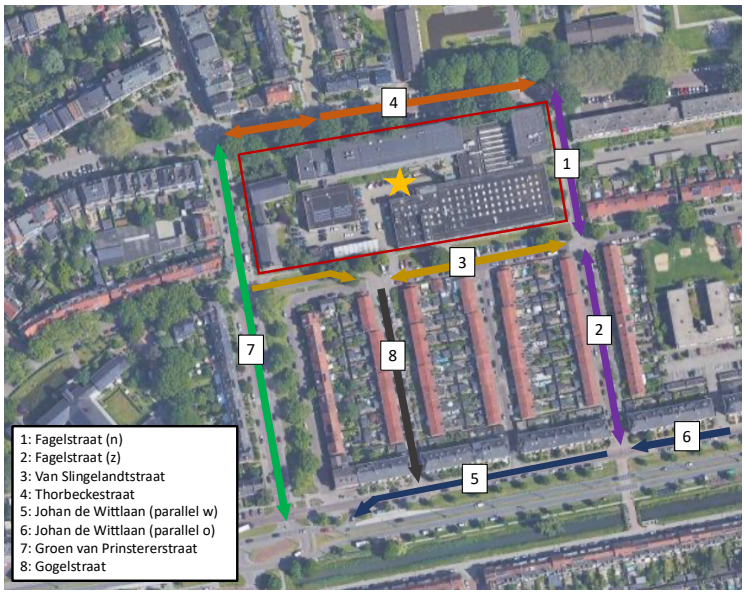
VERKEER • MOBILITEIT • VERVOER

2. INVENTARISATIE HUIDIGE SITUATIE

De eerste stap van het onderzoek bestaat uit het inventariseren van de huidige situatie. In dit hoofdstuk brengen we het onderzoeksgebied in kaart, gaan we in op relevante beleidskaders en geven we een indicatie van de maximale hoeveelheid verkeer die op elk van de wegvakken acceptabel is.

2.1 Infrastructureel onderzoeksgebied

Figuur 2 laat de wegvakken zien die onderzocht worden in de directe omgeving van de ontwikkeling. Hier betreft het enkel de erftoegangswegen in het gebied.

Figuur 2: Onderzochte wegvakken in de omgeving van ontwikkeling

2.2 Beleidsmatige kaders

We gaan in op de voor dit onderzoek relevante beleidsstukken en de kaders die deze stukken stellen voor ons onderzoek.

2.2.1 'Beleidsregels parkeren Arnhem 2022'

In de 'Beleidsregels parkeren' van de gemeente Arnhem worden de parkeernormen van de gemeente weergegeven. Het document is uitgebracht op 12 juli 2022. Naast de parkeernormen wordt geen informatie versterkt over de verkeersaantrekkende werking. Daarom zal deze gebaseerd worden op de gegevens uit CROW-publicatie 381.

2.2.2 'GVVP' 2007

In het GVVP van 2007 wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende type routes, waaronder 'werken & transport', 'bereikbaarheid sociaal en economische voorzieningen', 'recreatieve routes' en 'verblijfsgebieden'. De onderzoekslocatie zoals hierboven beschreven valt in de categorie 'bereikbaarheid sociaal en economische voorzieningen', met primair een verbindende functie. Kenmerkend voor dit type route is dat er circa 5.000 mvt/etmaal gebruik mogen maken van de weg.

VERKEER • MOBILITEIT • VERVOER

2.3 Maximaal acceptabele intensiteit

Bij het bepalen van de maximaal acceptabele intensiteit van elk wegvak maken we onderscheid tussen de beleidsmatige wegencategorisering en naar hoe de weg op straat is ingericht. We bepalen de grenswaarden op basis van de daadwerkelijke inrichting. Bij het beoordelen van de maximaal acceptabele intensiteiten maken we onderscheid in gebiedsontsluitingswegen (GOW) en erftoegangswegen (ETW). In het onderzoeksgebied zijn enkel erftoegangswegen aanwezig.

Bij erftoegangswegen is verkeersveiligheid en verkeersleefbaarheid het meest van belang. Voor deze wegen dient dus op wegvakniveau getoetst te worden. We tonen in de volgende tabel voor de erftoegangswegen de gehanteerde maximaal acceptabele intensiteit per wegvak.

Weg	Ingericht als	Maximaal acceptabele intensiteit
Fagelstraat	Erftoegangsweg binnen de bebouwde kom. Max 30 km/u. 5 meter breed met gemengd verkeer.	5.000 mvt/etmaal
van Slingelandtstraat	Erftoegangsweg binnen de bebouwde kom. Max 30 km/u. 6 meter breed met gemengd verkeer.	5.000 mvt/etmaal
Thorbeckestraat	Erftoegangsweg binnen de bebouwde kom. Max 30 km/u. Deel 1: eenrichtingsweg van 3,5 meter breed (excl. fietsstrook) met fietsstrook in de andere richting. Deel 2: tweerichtingsweg van 7 meter breed met gemengd verkeer.	Deel 1: 5.000 mvt/etmaal Deel 2: 5.000 mvt/etmaal
Johan de Wittlaan (parallelweg)	Erftoegangsweg binnen de bebouwde kom. Max 30 km/u. Eenrichting van 3 meter breed (excl. fietsstrook) met fietsstrook aan één kant.	5.000 mvt/etmaal
Groen van Prinstererstraat	Erftoegangsweg binnen de bebouwde kom. Max 30 km/u. 5,5 meter breed (excl. Fietsstrook) met fietsstroken.	5.000 mvt/etmaal
Gogelstraat	Erftoegangsweg binnen de bebouwde kom. Max 30 km/u. Eenrichting van 3 meter breed met gemengd verkeer.	5.000 mvt/etmaal

Tabel 1: Maximaal acceptabele intensiteit erftoegangswegen

VERKEER • MOBILITEIT • VERVOER

3. VERKEERSAANTREKKENDE WERKING

We berekenen de verkeersaantrekkende werking op basis van het ruimtelijke programma en kencijfers van het CROW en delen deze toename in verkeer toe aan het omliggende wegennetwerk.

3.1 Ruimtelijk programma en verkeersaantrekkende werking

De verkeersaantrekkende werking van de functies bepalen we op basis van de kencijfers uit CROW-publicatie 381: Toekomstbestendig parkeren. Op basis van de stedelijkheidsgraad en het normgebied (ligging binnen de gemeente) biedt CROW-publicatie 381 een minimaal en een maximaal verkeersgeneratiekencijfer. In het parkeerbeleid van de gemeente staat hierover niks.

In totaal worden er 180 woningen beoogd conform het programma dat op 29 september 2023 als uitgangspunt werd gehanteerd. Het omgevingsplan biedt echter ruimte om 190 woningen mogelijk te maken. We hebben het programma daarom worst-case bijgesteld naar 190 woningen. Het programma bevat appartementen en grondgebonden woningen. In het programma is daarnaast onderscheid tussen koop- en huurappartementen. 79 appartementen zijn koopappartementen in de prijsklasse ‘duur’, 38 appartementen zijn koopappartementen in de prijsklasse ‘midden’ en 57 appartementen zijn sociale huurappartementen in de prijsklasse ‘midden/goedkoop’. Verder worden er nog 16 grondgebonden koopwoningen beoogd (tussen-/hoekwoningen).

Onderstaande tabel laat het programma en de berekening van de verkeersaantrekkende werking zien. Deze komt neer op 1.135 motorvoertuigbewegingen per werkdagetmaal.

Naam ontwikkeling	Categorie CROW	Aantal	Kencijfer per woning	Weekdag-etmaal (mvt)	Werkdag-etmaal (mvt)
Vrije sector koopappartementen	Koop, appartement, duur	79	6,8	538	598
Sociale koopappartementen	Koop, appartement, midden	38	5,1	194	215
Sociale huurappartementen	Huur, appartement, midden/goedkoop (incl. sociale huur)	57	3,2	182	202
Koopwoningen grondgebonden	Koop, huis, tussen/hoek	16	6,8	108	120
Totaal		190		**1.022**	**1.135**

Tabel 2: Berekening verkeersgeneratie Normgebied ‘schil centrum’

3.2 Verdeling verkeer

We verdelen de berekende extra verkeersaantrekkende werking over het omliggende wegennetwerk. We gaan hierbij uit van de routes die verkeer in de verschillende windrichtingen kan nemen volgens autonavigatie (bijvoorbeeld Google Maps). Onderstaande figuren (Figuur 3 en Figuur 4) tonen de verdeling van het verkeer, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen uitgaand en ingaand verkeer. Dit vanwege een aantal eenrichtingsstraten in het gebied. De verdeling van de straten lichten we kort toe.

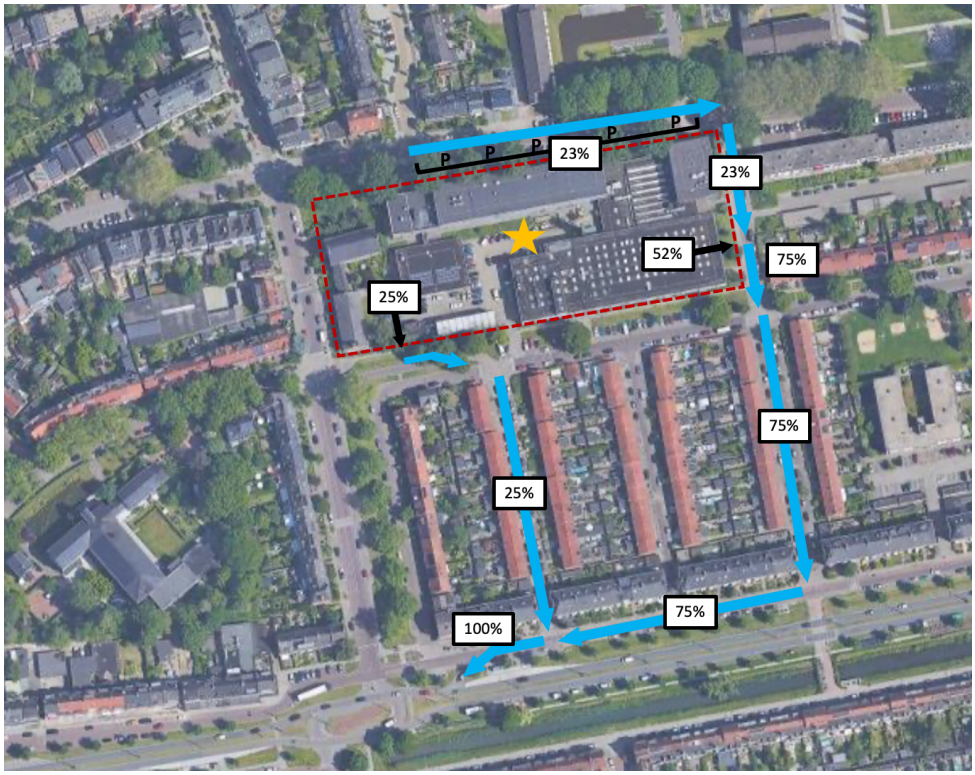
De ontwikkeling aan de Thorbeckestraat kent twee ingangen voor het parkeren op eigen terrein. Deze twee ingangen bevinden zich in Figuur 3 en Figuur 4 in de zuidwestelijke hoek van de ontwikkeling en in de zuidoostelijke hoek. Deze bevatten respectievelijk 46 parkeerplaatsen en 98 parkeerplaatsen.

VERKEER • MOBILITEIT • VERVOER

Verder worden er voor de ontwikkeling nog 44 openbare parkeerplaatsen aangelegd ten noorden van de ontwikkeling aan de Thorbeckestraat en 2 parkeerplaatsen ten zuiden. Deze getallen zijn omgerekend naar percentages richting en vanuit de ontwikkeling en verdeeld over de verschillende in- en uitgangen van de ontwikkeling.

Uitgaand verkeer

Al het verkeer vanuit de ontwikkeling zal de wijk verlaten via de parallelweg van de Johan de Wittlaan om de hoofdrijbaan van de Johan de Wittlaan te bereiken. Het verkeer uit het zuidwesten van de ontwikkeling zal gebruik maken van de Gogelstraat welke éénrichtingsverkeer heeft. Dit aantal betreft ongeveer 25%. Het verkeer vanaf de openbare parkeerplaatsen in het noorden van de ontwikkeling én het verkeer van het zuidoosten van de ontwikkeling, zullen de wijk verlaten via de Fagelstraat en vervolgens de parallelweg van de Johan de Wittlaan. Dit aantal betreft ongeveer 75%.

Figuur 3: Verdeling autoverkeer vanuit de ontwikkeling

Ingaand verkeer

Er zijn voor het verkeer richting de ontwikkeling twee routes te nemen. Vanuit de Johan de Wittlaan (gebiedsontsluitingsweg) kan er aan de westkant de wijk worden binnengereden via de Groen van Prinstererstraat of via de oostkant via de parallelweg van de Johan de Wittlaan. Al het verkeer uit de richting Nijmegen, Apeldoorn (A50 noord) en Utrecht (A12 west) zal gebruik maken van de Groen van Prinstererstraat. Dit is ongeveer 75% van al het verkeer richting de ontwikkeling. Het verkeer vanuit Velp en vanuit de richting Zevenaar (A12 oost) dat naar de zuidoostelijke ingang van de ontwikkeling moet, zal gebruik maken van de parallelweg van de Johan de Wittlaan. Dit is ongeveer 25% van al het verkeer richting de ontwikkeling. Het overige verkeer vanuit die richting zal ook via de Groen van Prinstererstraat rijden.

VERKEER • MOBILITEIT • VERVOER

Figuur 4: Verdeling autoverkeer richting de ontwikkeling

Toetsing toekomstige situatie

In dit hoofdstuk werken we de toekomstige verkeerssituatie uit om daarmee de verkeersafwikkeling na oplevering ontwikkeling te toetsen. Het onderzoeksgebied kent enkel erftoegangswegen. Deze toetsen we op wegvakniveau.

Voor de wegvaktoetsing delen we voor de erftoegangswegen per wegvak de intensiteit door de maximaal acceptabele intensiteit. Dit levert een bepaalde waarde op. Wanneer de intensiteit hoger wordt dan de maximaal acceptabele intensiteit, treedt een verkeersveiligheids- en leefbaarheidsknelpunt op. Daarmee gaan we uit van het volgende:

Verhouding intensiteit vs. max. acceptabele intensiteit	Betekenis
< 100%	geen (veiligheids-/leefbaarheids)knelpunt voor de omgeving
≥ 100%	(veiligheids-/leefbaarheids)knelpunt

Tabel 3: Betekenis categorieën verhouding intensiteit en maximaal acceptabele intensiteit

Zoals te zien in onderstaande tabel (Tabel 4) constateren we op geen enkele erftoegangsweg verkeersveiligheids- en leefbaarheidsknelpunten op wegvakniveau.

Wegvak	Van	Naar	Soort weg	2035 exclusief ontwikkeling	2035 inclusief ontwikkeling
Emmastraat	Parkstraat <-> Thorbeckestraat		ETW Bibeko	53%	53%
Thorbeckestraat	C.A. Thiemestraat <-> Emmastraat		ETW Bibeko	24%	29%
van Slingelandtstraat	Fagelstraat <-> Schimmelpenninckstraat		ETW Bibeko	8%	13%
Groen van Prinstererstraat	Statenlaan <-> Johan de Wittlaan		ETW Bibeko	70%	79%
Fagelstraat	van Slingelandtstraat <-> Johan de Wittlaan		ETW Bibeko	10%	25%
Johan de Wittlaan parallel o	Hugo Grootstraat <-> Bijnkershoekstraat		ETW Bibeko	19%	28%
Johan de Wittlaan parallel w	Gogelstraat <-> Groen van Prinstererstraat		ETW Bibeko	15%	26%

Tabel 4: Verhouding intensiteit en grenswaarden voor erftoegangswegen

4. CONCLUSIE

Als gevolg van de ontwikkeling neemt de verkeersaantrekkende werking toe met 1.135 motorvoertuigbewegingen per etmaal.

Op basis van de berekende toekomstige intensiteiten hebben we geconstateerd dat door deze toename op wegvakniveau geen knelpunten te verwachten zijn als gevolg van de komst van de ontwikkeling.

Daarmee constateren we dat het aspect verkeer de ontwikkeling niet in de weg staat.

VERKEER • MOBILITEIT • VERVOER

5. BIJLAGEN

5.1 Bijlage 1 – Uitgangspunten berekeningen

Verkeersintensiteiten 2023 en 2035 exclusief ontwikkeling

In 2023 hebben we met telslangen tellingen uitgevoerd op wegvakken die binnen ons onderzoeksgebied vallen. Deze hebben we gebruikt om de hoeveelheid verkeer in het basisjaar (2023) en 2035 te bepalen.

Intensiteiten vanuit verkeerstelling

Van de volgende wegen is de verkeersintensiteit bekend vanwege de telling in 2023:

- Emmastraat tussen Thorbeckestraat en Parkstraat;
- Thorbeckestraat tussen C.A. Thiemestraat en Emmastraat;
- Van Slingelandtstraat tussen Fagelstraat en Schimmelpenninckstraat;
- Groen van Prinstererstraat tussen Thorbeckestraat en Johan de Wittlaan;
- Fagelstraat tussen Van Slingelandtstraat en Johan de Wittlaan;
- Johan de Wittlaan tussen Gogelstraat en Groen van Prinstererstraat.

Overzicht intensiteiten 2023 en 2035 exclusief ontwikkeling

De volgende tabellen tonen de uiteindelijk tot stand gekomen intensiteiten voor het jaar 2023 en 2035 exclusief ontwikkeling.

Wegvak	Van	Naar	Soort weg	Werkdagetmaal (mvt)
Emmastraat	Parkstraat <-> Thorbeckestraat		ETW Bibeko	2.344
Thorbeckestraat	C.A. Thiemestraat <-> Emmastraat		ETW Bibeko	1.045
van Slingelandtstraat	Fagelstraat <-> Schimmelpenninckstraat		ETW Bibeko	334
Groen van Prinstererstraat	Statenlaan <-> Johan de Wittlaan		ETW Bibeko	3.126
Fagelstraat	van Slingelandtstraat <-> Johan de Wittlaan		ETW Bibeko	461
Johan de Wittlaan parallel o	Hugo Grootstraat <-> Bijnkershoekstraat		ETW Bibeko	864
Johan de Wittlaan parallel w	Gogelstraat <-> Groen van Prinstererstraat		ETW Bibeko	654

Tabel 5: Intensiteiten 2023 exclusief ontwikkeling

Wegvak	Van	Naar	Soort weg	Werkdagetmaal (mvt)
Emmastraat	Parkstraat <-> Thorbeckestraat		ETW Bibeko	2.641
Thorbeckestraat	C.A. Thiemestraat <-> Emmastraat		ETW Bibeko	1.178
van Slingelandtstraat	Fagelstraat <-> Schimmelpenninckstraat		ETW Bibeko	376
Groen van Prinstererstraat	Statenlaan <-> Johan de Wittlaan		ETW Bibeko	3.522
Fagelstraat	van Slingelandtstraat <-> Johan de Wittlaan		ETW Bibeko	519
Johan de Wittlaan parallel o	Hugo Grootstraat <-> Bijnkershoekstraat		ETW Bibeko	974
Johan de Wittlaan parallel w	Gogelstraat <-> Groen van Prinstererstraat		ETW Bibeko	737

Tabel 6: Intensiteiten 2035 exclusief ontwikkeling

VERKEER • MOBILITEIT • VERVOER

Verkeersaantrekkende werking

Stedelijkheidsgraad: Sterk stedelijk
De stedelijkheidsgraad van het gebied komt niet naar voren uit de document analyse, daarom gaan we op basis van cijfers van het CBS[1] uit van 'Sterk Stedelijk'.

Normgebied: Centrum
Gezien het plangebied tegen het centrum gelegen is gaan we ervanuit dat het zich in de categorie 'schil centrum' bevindt.

Kencijfer: Gemiddeld
Op basis van de stedelijkheidsgraad en het normgebied (ligging binnen de gemeente) biedt CROW-publicatie 381 een minimaal en een maximaal verkeersgeneratiekencijfer. Omdat er niks vermeld staat in de diverse documenten van de gemeente gaan we uit van het gemiddelde van deze kencijfers.

[1] https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/84929NED/table?Dl=1BE0D

VERKEER • MOBILITEIT • VERVOER

5.2 Bijlage 2 – Intensiteiten 2035 na oplevering ontwikkeling

Wegvak	Van	Naar	Soort weg	Werkdagetmaal (mvt)
Emmastraat	Parkstraat <-> Thorbeckestraat		ETW Bibeko	2.641
Thorbeckestraat	C.A. Thiemestraat <-> Emmastraat		ETW Bibeko	1.440
van Slingelandtstraat	Fagelstraat <-> Schimmelpenninckstraat		ETW Bibeko	672
Groen van Prinstererstraat	Statenlaan <-> Johan de Wittlaan		ETW Bibeko	3.948
Fagelstraat	Thorbeckestraat <-> Johan de Wittlaan		ETW Bibeko	1.241
Johan de Wittlaan parallel o	Hugo Grootstraat <-> Bijnkershoekstraat		ETW Bibeko	1.400
Johan de Wittlaan parallel w	Gogelstraat <-> Groen van Prinstererstraat		ETW Bibeko	1.305

Tabel 7: Intensiteiten 2035 inclusief ontwikkeling

VERKEER • MOBILITEIT • VERVOER

MOBYCON

VERKEER • MOBILITEIT • VERVOER

DELFT • 'S-HERTOGENBOSCH • ZWOLLE • OTTAWA

Postbus 2873 • 2601 CW Delft • t (015) 214 78 99 • info@mobycon.nl • www.mobycon.nl

Bijlage 2 Toets Ladder voor duurzame verstedelijking

adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling

Toets Ladder voor duurzame verstedelijking

Arnhem, Thorbeckestraat

Gemeente Arnhem

Datum: 21 november 2023

Projectnummer: 220121

INHOUD

1	**Inleiding**	**3**
1.1	**Aanleiding**	**3**
1.2	**Het plan**	**4**
1.3	**Leeswijzer**	**4**
2	**Toets Ladder voor duurzame verstedelijking**	**5**
2.1	**Stedelijke ontwikkeling**	**5**
2.2	**Verzorgingsgebied**	**5**
2.3	**Behoefte**	**7**
2.4	**Bestaand stedelijk gebied**	**12**
3	**Conclusie**	**14**

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Sinds 2012 maakt de ‘Ladder voor duurzame verstedelijking’ onderdeel uit van het ruimtelijk beleid vanuit de Rijksoverheid. Het doel van de Ladder is het stimuleren van zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik en het bewerkstelligen van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties, onder meer door een optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden, het bevorderen van vraaggerichte programmering en het voorkomen van overprogrammering. Met de Ladder wordt een zorgvuldige afweging en transparante besluitvorming bij alle ruimtelijke besluiten nagestreefd. Een nieuwe stedelijke ontwikkeling moet daarom altijd worden afgewogen en gemotiveerd. Daarbij moet een beschrijving worden gegeven van de behoefte aan de betreffende ontwikkeling. Indien de ontwikkeling buiten bestaand stedelijk gebied mogelijk wordt gemaakt, dient te worden gemotiveerd waarom de ontwikkeling niet binnen bestaand stedelijk gebied wordt voorzien.

De Ladder is in de Omgevingswet terug te vinden in artikel 5.129g van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Het artikel luidt als volgt:

1 *Dit artikel is van toepassing op een stedelijke ontwikkeling die bestaat uit de ontwikkeling of uitbreiding van een bedrijventerrein, een zeehaventerrein, een woningbouwlocatie, kantoren, een detailhandelvoorziening of een andere stedelijke voorziening en die voldoende substantieel is.*
2 *Voor zover een omgevingsplan voorziet in een nieuwe stedelijke ontwikkeling, wordt met het oog op het belang van zorgvuldig ruimtegebruik en het tegengaan van leegstand in het omgevingsplan rekening gehouden met:*
   a. de behoefte aan die stedelijke ontwikkeling; en
   b. als die stedelijke ontwikkeling is voorzien buiten het stedelijk gebied of buiten het stedelijk groen aan de rand van de bebouwing van stedelijk gebied: de mogelijkheden om binnen dat stedelijk gebied of binnen dat stedelijk groen aan de rand van de bebouwing van stedelijk gebied in die behoefte te voorzien.
3 *Voor de toepassing van het tweede lid, onder b, wordt tot het stedelijk gebied niet gerekend een stedelijke ontwikkeling waarvoor:*
   a. op grond van het omgevingsplan een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit is vereist; en
   b. nog geen toepassing is gegeven aan het tweede lid.
4 *Als een omgevingsplan voorziet in de vestiging van een dienst als bedoeld in artikel 1 van de Dienstenwet en de beoordeling van de behoefte aan een stedelijke ontwikkeling betrekking heeft op de economische behoefte, de marktvraag of de mogelijke of actuele economische gevolgen van die vestiging, heeft die beoordeling alleen tot doel na te gaan of de vestiging van een dienst in overeenstemming is met een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.*

De Ladder is opgenomen als een instructieregel voor het omgevingsplan, specifiek gericht op het beschermen van landschappelijke of stedenbouwkundige waarden en cultureel erfgoed.

1.2 Het plan

De gronden aan de Thorbeckestraat in Arnhem zijn jarenlang in gebruik geweest als schoollocatie van ROC Rijn IJssel. Door een samenvoeging van meerdere locaties komt de locatie aan de Thorbeckestraat vrij. Aangezien de schoollocatie inmiddels haar functie heeft verloren, is de locatie vrijgekomen voor een nieuwe invulling. Het voornemen bestaat om de huidige bebouwing te slopen en hiervoor in de plaats een woningbouwontwikkeling ten behoeve van maximaal 190 woningen te realiseren. Minstens 30% hiervan zal in het sociale huursegment gerealiseerd worden. Daarnaast zal minstens 20% bestaan uit sociale koopwoningen in het middensegment. Dit maakt dat in totaal 50%van de totale ontwikkeling in het betaalbare segment valt. De andere helft van de woningen zal bestaan uit vrije sector koopwoningen. Er is binnen de ontwikkeling ruimte voor zowel appartementen als een aantal grondgebonden woningen. Deze woningen, met afwisselende woontypen, zullen in twee blokken gerealiseerd worden. De woonblokken zullen bestaan uit maximaal 5 woonlagen. In de binnenzijden van de woonblokken is onder andere ruimte gereserveerd voor parkeerplaatsen.

De ontwikkeling is niet mogelijk binnen de kaders van het (tijdelijk) omgevingsplan, onder meer omdat ter plaatse geen woonactiviteiten kunnen worden uitgeoefend. Om die reden wordt een procedure doorlopen tot wijziging van het omgevingsplan. Bij het wijzigen van het omgevingsplan geldt als voorwaarde dat sprake moet zijn van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Conform artikel 5.129g Bkl maakt een toets aan de Ladder voor duurzame verstedelijking hier onderdeel vanuit. Deze toets vindt in dit rapport plaats.

1.3 Leeswijzer

Na dit inleidende hoofdstuk volgt de toets aan de Ladder voor duurzame verstedelijking. Binnen de toets zal allereerst ingegaan worden of en waarom sprake is van een stedelijke ontwikkeling. Vervolgens wordt het markt- of verzorgingsgebied bepaald. Daarna volgt de toets of de ontwikkeling voorziet in een kwantitatieve en kwalitatieve behoefte en wordt gekeken of de ontwikkeling binnen bestaand stedelijk gebied plaatsvindt. Hoofdstuk 3 bevat een eindconclusie als gevolg van de toets aan de Ladder.

2 Toets Ladder voor duurzame verstedelijking

2.1 Stedelijke ontwikkeling

2.1.1 Algemeen

Allereerst moet de vraag worden beantwoord of sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling. Wat onder een stedelijke ontwikkeling wordt verstaan is in artikel 5.129g van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) opgenomen. Een nieuwe stedelijke ontwikkeling is volgens het besluit *'een ruimtelijke ontwikkeling van een bedrijventerrein of zeehaventerrein, of van kantoren, detailhandel, woningbouwlocaties of andere stedelijke voorzieningen'.*

2.1.2 Toetsing

De voorgenomen ontwikkeling betreft een woningbouwontwikkeling met ruimte voor maximaal 190 woningen. Relevant is of deze ontwikkeling is aan te merken als een stedelijke ontwikkeling als bedoeld in het Bkl. Bij de beantwoording van deze vraag moet volgens de Afdeling in onderlinge samenhang worden beoordeeld in hoeverre het plan, in vergelijking met het voorgaande plan, voorziet in een functiewijziging en welk planologische beslag op de ruimte de ontwikkeling maakt in vergelijking met het voorgaande plan.

Uit jurisprudentie[1] blijkt dat een woningbouwplan dat voorziet in de realisatie van maximaal 11 woningen binnen een dorpskern niet hoeft te worden aangemerkt als woningbouwlocatie of een andere stedelijke ontwikkeling als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, aanhef en onder i, van het Bro. Een woningbouwplan dat voorziet in de ontwikkeling van 12 woningen wordt daarentegen wel aangemerkt als een nieuwe stedelijke ontwikkeling[2]. Gelet op het woningbouwprogramma van het plan met maximaal 190 woningen wordt gesteld dat er sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling.

2.1.3 Conclusie

Gelet op het voorgaande is voorliggende ontwikkeling binnen het besluitgebied aan te merken als een stedelijke ontwikkeling als bedoeld in artikel 5.129g Bkl. Daarom is een toets aan de Ladder voor duurzame verstedelijking doorlopen. Deze toets vindt in dit document plaats.

2.2 Verzorgingsgebied

2.2.1 Algemeen

Wanneer er sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling dient de behoefte aan de ontwikkeling die mogelijk wordt gemaakt te worden beschreven. De behoefte dient te worden bepaald binnen het ruimtelijk verzorgingsgebied van de ontwikkeling. De aard en omvang van de ontwikkeling zijn leidend voor het schaalniveau waarop de

[1] Zie hiervoor de uitspraak van de ABRvS d.d. 16 september 2015 (ECLI:NL:RVS:2015:2921).

[2] Zie hiervoor de uitspraak van de ABRvS d.d. 25 maart 2015 (ECLI:NL:RVS:2015:953).

ruimtebehoefte moet worden afgewogen. Het verzorgingsgebied moet van geval tot geval worden bekeken en kan sterk verschillen per functie.

2.2.2 Toetsing

De kwantitatieve en kwalitatieve vraag wordt mede bepaald door de omvang van het marktgebied. Het marktgebied verschilt per ontwikkeling en valt niet per se samen met de bestuurlijke regio. Een belangrijke indicator voor de omvang van de marktregio is het aantal verhuisbewegingen binnen en naar de betreffende regio of gemeente.

Wanneer de verhuisbewegingen voor de gemeente Arnhem worden geanalyseerd, blijkt uit gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) dat iets minder dan de helft van alle gevestigde personen in Arnhem uit de gemeente zelf afkomstig is.

Tabel: Totaal aantal verhuisbewegingen gemeente Arnhem in 2021

Verhuisbewegingen Arnhem	Aantal	Aandeel (%)
Binnen gemeente Arnhem	11.703	44,6%
Vanuit andere gemeenten	9.889	37,7%
Vanuit het buitenland	4.653	17,7%
Totaal aantal verhuizingen	**26.245**	**100%**

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Daarnaast zijn er in eerste instantie vooral verhuisrelaties met de gemeenten uit de stadsregio Arnhem-Nijmegen, zoals de gemeenten Nijmegen, Rheden, Overbetuwe, Lingewaard en Renkum. Opvallend is dat Arnhem, ondanks de geografische afstand, ook een relatief grote verhuisrelatie met Utrecht en Amsterdam heeft. Navolgende tabel laat de meest relevante verhuisbewegingen naar de gemeente Arnhem vanuit andere gemeenten zien.

Tabel: Verhuisbewegingen naar Arnhem naar herkomst in 2021

Gemeente	Aantal	Aandeel (%)
Arnhem	11.703	44,6%
Nijmegen	940	3,6%
Rheden	715	2,7%
Overbetuwe	541	2,1%
Lingewaard	439	1,7%
Amsterdam	430	1,6%
Renkum	415	1,6%
Utrecht (gemeente)	371	1,4%
Zevenaar	310	1,2%
Duiven	253	1,0%
Westervoort	253	1,0%
Ede	249	0,9%
Apeldoorn	212	0,8%
Elders	9.414	35,8%
Totaal	**26.245**	**100%**

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek.

2.2.3 *Conclusie*

Gelet op het voorgaande kan worden gesteld dat het verzorgingsgebied zich primair richt op de gemeente Arnhem. Het voorliggende plan voorziet niet op de toevoeging van woningen, waarvan een dusdanige aantrekkingskracht uit gaat, dat dit bewoners van buiten de gemeente zal trekken. Mede op basis van de kenmerken van het bouwplan is daarom met betrekking tot het verzorgingsgebied ook geen grotere reikwijdte te verwachten dan de gemeente Arnhem.

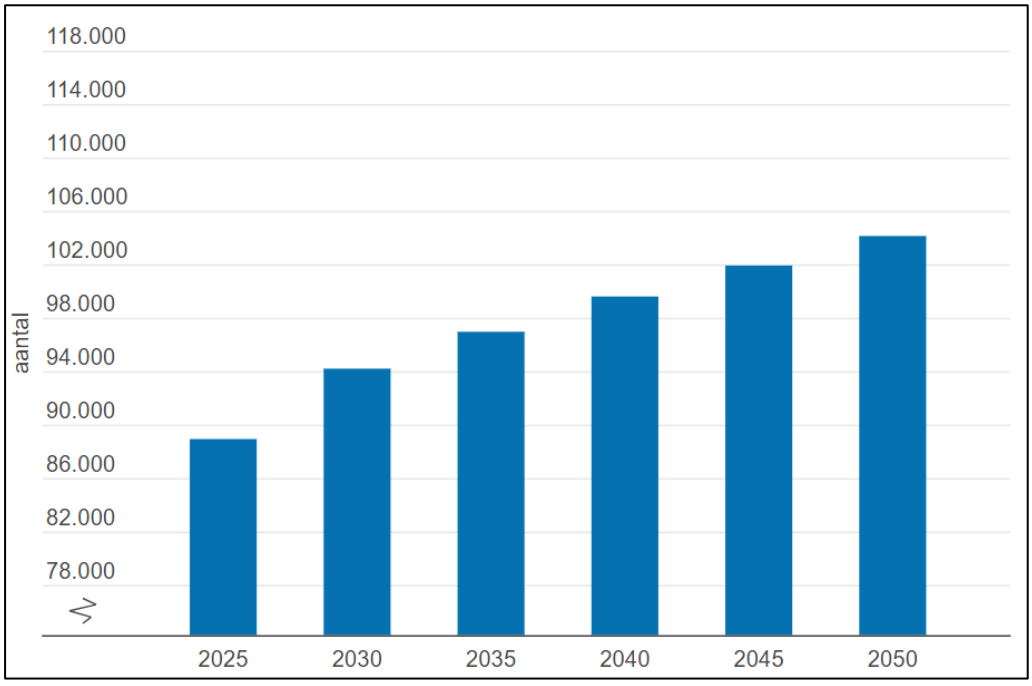
2.3 Behoefte

2.3.1 *Algemeen*

Aangetoond moet worden dat de nieuwe stedelijke ontwikkeling voorziet in een behoefte binnen het markt- of verzorgingsgebied. Bij het bepalen van de behoefte is zowel de kwantitatieve als de kwalitatieve behoefte van belang.

2.3.2 *Kwantitatieve behoefte*

<u>Kwantitatieve huishoudensontwikkeling</u>
De vraag naar woningen wordt in belangrijke mate bepaald door de demografische ontwikkelingen die binnen het marktgebied spelen. Voor de kwantitatieve woningbehoefte geldt dat het sterk afhankelijk is van de ontwikkeling van het aantal huishoudens. Voor de gemeente Arnhem geldt dat er voor de periode 2025-2050 een toename van ongeveer 10.000 huishoudens wordt geprognotiseerd.

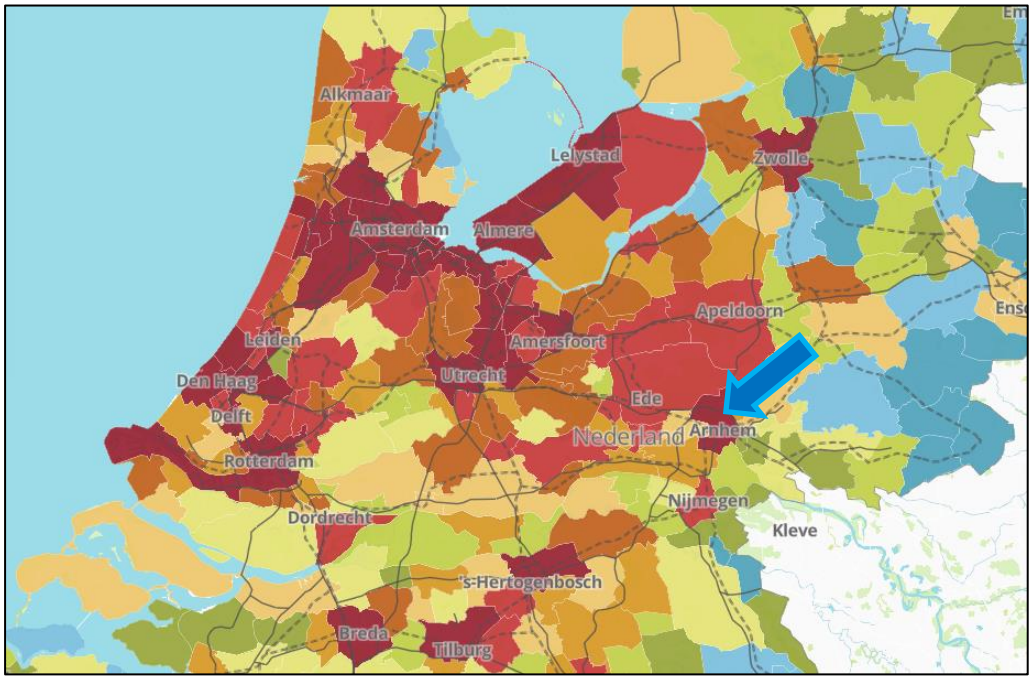
Huishoudensprognose 2025-2050 gemeente Arnhem (Bron: ABF Research Primos 2023).

Subregionale Woonagenda Arnhem e.o.

Voor de subregio Arnhem en omgeving (gemeenten Arnhem, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden en Rozendaal) is behoefte voor de periode 2017-2027 naar een netto toevoeging van circa 13.500 te realiseren woningen. Voor Arnhem gaat het om ruim 8.000 woningen. In dit aantal zit nieuwbouw maar ook woningen die worden gerealiseerd in bijvoorbeeld bestaande leegstaande panden (transformatie). Het aantal wordt niet gezien als hard maximum. Om de twee jaar wordt dit aantal geactualiseerd naar aanleiding van de meest recente provinciale huishoudens- en bevolkingsprognose. Daarnaast vindt om de 3 jaar een nieuw woningbehoefteonderzoek plaats om vraag en aanbod naast elkaar te kunnen zien. Op dit moment heeft Arnhem ongeveer 5.300 woningen in harde plannen. Dat biedt nog ruimte aan ongeveer 2.700 woningen.

Hittekaart woningmarkt

De afgelopen tijd is er in de media steeds meer aandacht voor de toenemende druk op de woningmarkt, voornamelijk in het Randstedelijk gebied. Zo is ook een ‘hittekaart’ van de woningmarkt 2023 verschenen.

Uitsnede hittekaart van de woningmarkt 2023 met daarop de gemeente Arnhem aangewezen met de blauwe pijl (Bron: BPD).

Een hoge score op de hittekaart (rood) kenmerkt zich door hoge prijzen en of veel huizenverkopen, maar ook een sterke (verwachte) huishoudensgroei. Amsterdam, Utrecht en Den Haag zijn de meest populaire woonlocaties volgens de hittekaart. De Hittekaart laat dit jaar zien dat de vraag op de woningmarkt zich geleidelijk als een olievlek uitbreidt van de Randstad richting de provincie. De gemeente Arnhem is op de hittekaart ook een hoogscorende gemeente en kent daardoor een hoge druk op de woningmarkt.

Woondeal 2.0 Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Het Rijk, de provincie Gelderland en de gemeenten uit de regio Arnhem-Nijmegen hebben gezamenlijk een woondeal gesloten. In de woondeal wordt aangegeven dat de regio te maken heeft met een autonome groeiopgave, een bestaand woningtekort en een hoge binnenkomende migratie uit binnen- en buitenland. Geconstateerd wordt dat tot 2030 een minimale bouwproductie van 33.000 nieuwe woningen nodig is. Dit betekent een ophoging van de realisatie van nu 3.300 woningen per jaar naar zo'n 3.700 woningen per jaar. Op dit moment is er voor de periode tot en met 2030 voldoende plancapaciteit van minimaal 48.000 woningen, waarvan 13.800 woningen harde plancapaciteit. Deze plancapaciteit ligt geleidelijk boven 130% van de geambieerde nieuwbouw van 33.000 woningen. Daarmee is er in theorie voldoende plancapaciteit en zijn er mogelijkheden om eventueel een grotere productie te realiseren ten behoeve van een toenemende woningbehoefte. Voorliggend plan is reeds opgenomen in de zachte plancapaciteit. Daarom wordt geacht dat met voorliggend plan concreet een bijdrage geleverd kan worden aan de ambities zoals gesteld in de Woondeal.

In de planmonitor van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is de plancapaciteit per gemeente opgenomen. Voor de gemeente Arnhem geldt dat circa 81% van de plancapaciteit 'zacht' is. Voor voorliggend plan zijn nog geen woningen gereserveerd. Gezien het feit dat een groot deel van de plancapaciteit 'zacht' is, wordt aangenomen dat voorliggende ontwikkeling nog mogelijk is binnen de huidige plancapaciteit.

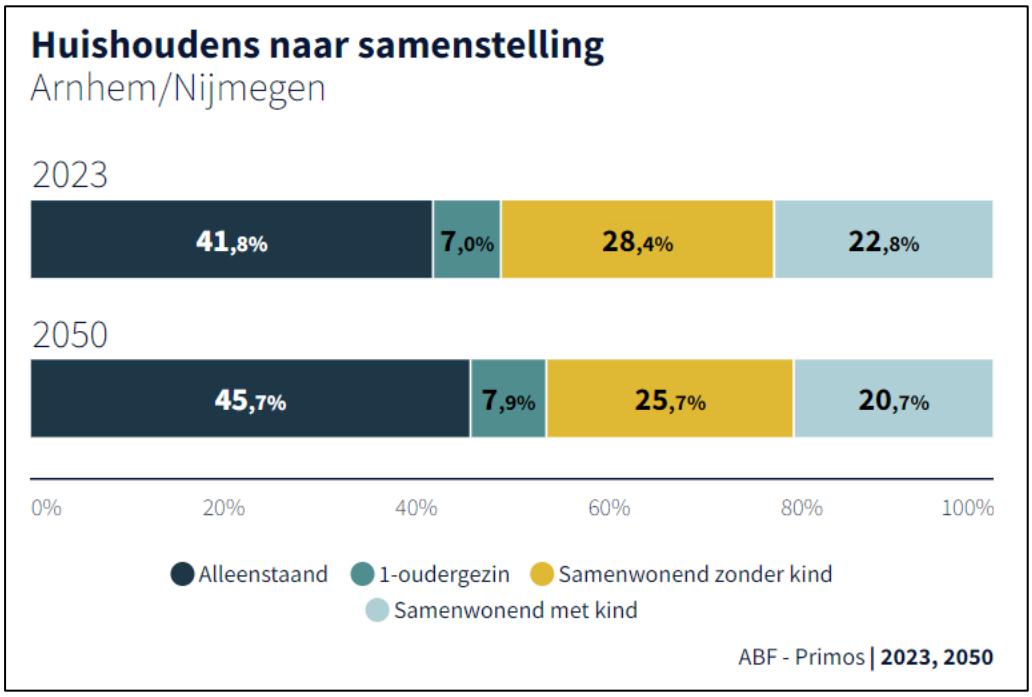
Conclusie

Gelet op de positieve huishoudensontwikkeling binnen de gemeente Arnhem, het feit dat Arnhem regionaal en lokaal een grote kwantitatieve woonopgave kent, de plancapaciteit onvoldoende groot is om aan de kwantitatieve woonafspraken te kunnen voldoen en de druk op de woningmarkt in Arnhem hoog is, wordt geconcludeerd dat het bouwplan past binnen de kwantitatieve woningbehoefte van het marktgebied.

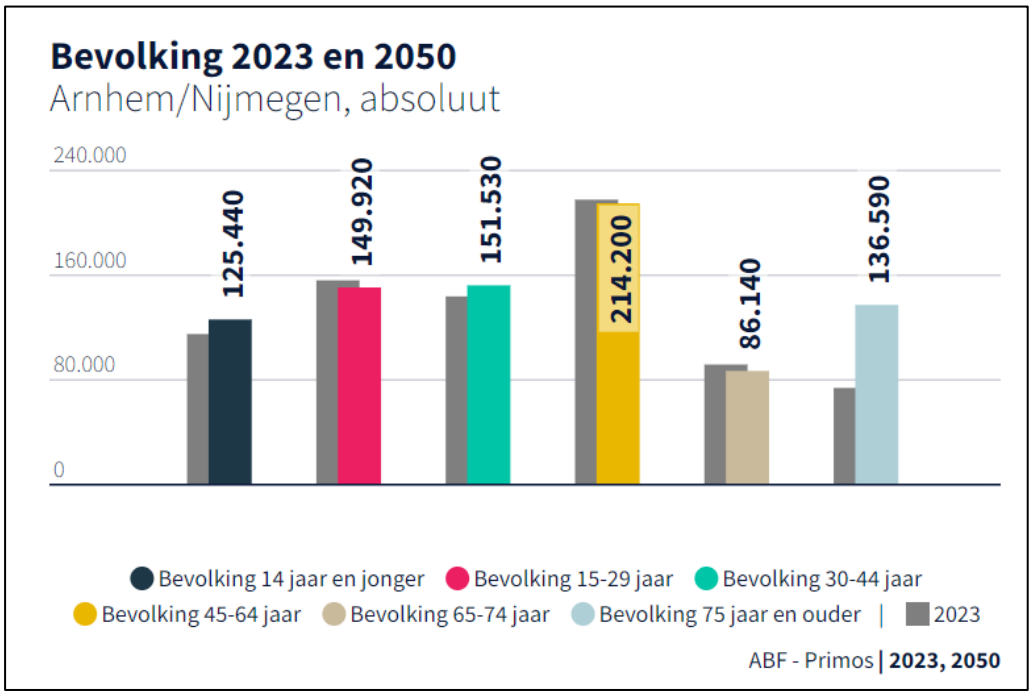
2.3.3 Kwalitatieve behoefte

Kwalitatieve huishoudensontwikkeling

Naast de kwantitatieve behoefte, bepaalt ook de kwalitatieve behoefte de woningvraag. De kwalitatieve behoefte richt zich op doelgroepen, woningtypen, prijsklassen en dergelijke. Deze behoefte is sterk afhankelijk van de huishoudensopbouw qua leeftijd en samenstelling. In de Primos-prognose van de regio Arnhem/Nijmegen 2023 is een huishoudensprognose naar samenstelling voor de periode 2023-2050 weergegeven. Ook is een bevolkingsprognose naar leeftijd toegevoegd. Deze zijn navolgend weergegeven.

Huishoudensprognose naar samenstelling 2023 – 2050 (Bron: Primos-prognose ABF Research).

Bevolkingsprognose naar leeftijf 2023 – 2050 (Bron: Primos-prognose ABF Research).

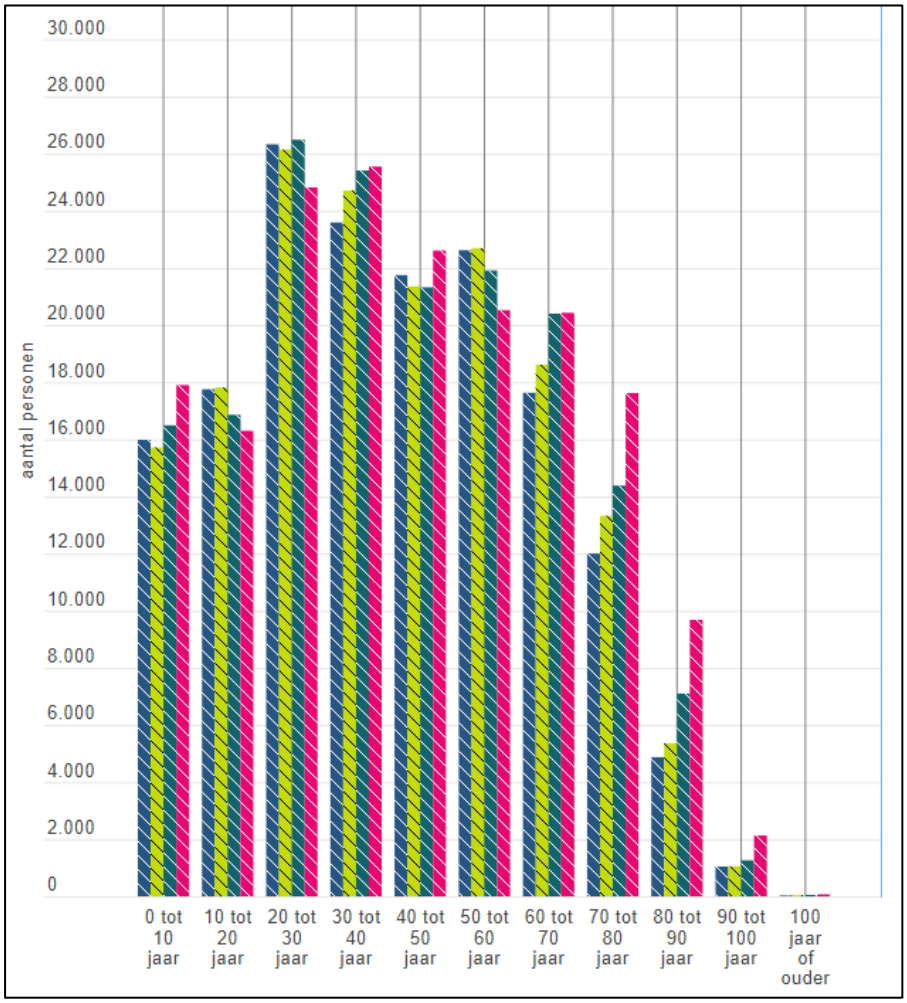
Uit deze gegevens valt op dat het aandeel alleenstaande huishoudens relatief zal toenemen. Ook is te zien dat de leeftijdsgroep 75 jaar en ouder in de komende 25 jaar aanmerkelijk toeneemt in de regio. Geconcludeerd kan worden dat de vraag naar woningen voor 1-2 persoonshuishoudens en voor 75-plussers zal toenemen tot 2040.

Woondeal 2.0 Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Zoals in voorgaande paragraaf besproken kent de gemeente Arnhem, volgens de afspraken uit de Woondeal 2.0, een woningbouw opgave van circa 9.500 woningen tot en met 2030. Het voornemen bestaat om tweederde van deze woningen in het betaalbare segment te realiseren.

Extramuralisering

Het aantal ouderen (65+) in de gemeente Arnhem zal tot 2040 fors groeien. Deze groei is sterker dan de groei in andere leeftijdsgroepen, waardoor kan worden geconcludeerd dat het aandeel ouderen ook toeneemt. Dit feit in combinatie met de maatschappelijke wens van ouderen om langer thuis te wonen (extramuralisering), leidt tot een toenemende vraag naar 'verzorgd wonen' voor ouderen. Onderstaande afbeelding geeft de bevolkingsgroei naar leeftijdscategorie binnen de gemeente Arnhem weer.

Bevolkingsprognose per leeftijdscategorie binnen de gemeente Arnhem voor de jaren 2022, 2025, 2030 en 2040 (Bron: Arnhemincijfers.nl).

Om aan deze woningbehoefte te kunnen voldoen en doorstroming in de woonmarkt te bevorderen is het wenselijk om levensloopgeschikte woningen te realiseren. Voorliggend initiatief beoogd de realisatie van zelfstandige wooneenheden welke levensloopgeschikt gemaakt kunnen worden.

Arnhemse Woonprincipes 2025

De vier pijlers van de Arnhemse Woonprincipes zijn:

1 Duurzaam betaalbaar; hierbij zorgt de gemeente Arnhem dat er voor elk inkomen voldoende passende sociale en betaalbare woningen beschikbaar zijn. Daarbij stuurt de gemeente niet alleen op aantallen, maar streeft het ook naar een goede prijskwaliteit en op de duurzaamheid van woningen in de nieuwbouw en in de bestaande woningvoorraad.
2 Levensloopgeschikt wonen; door meer levensloopgeschikte woningen aan de voorraad toe te voegen én bestaande woningen aan te passen of op te plussen, kan de gemeente mensen, gezond of beperkt, in verschillende levensfases van hun leven, een passende woonplek blijven bieden in Arnhem.
3 Aantrekkelijke woonstad; Arnhem heeft door zijn centrale ligging een bijzondere ruimtelijke en groene kwaliteit. Met de binnenstad, de Rijn en stadsparken in combinatie met wonen, leren, werken en verblijven maakt het de stad vitaler. Arnhem wil een aantrekkelijke woonstad zijn en blijven voor haar huidige inwoners, maar ook meer studenten en midden en hoge inkomens aan zich binden door het bieden van aantrekkelijke, levendige of bijzondere woonmilieus.
4 Wijken met identiteit; Elke wijk heeft zijn eigen herkenbare identiteit die recht doet aan de beleving van haar inwoners. Met deze variëteit wil de stad inzetten op een duurzame woon- en leefomgeving waar bewoners trots zijn op hun wijk, waar ze zich thuis en ook zelf verantwoordelijk voor voelen. Dat palet van eigen identiteit en karakters van wijken draagt bij aan de aantrekkingskracht van Arnhem als woonstad.

Conclusie

Gelet op de kwalitatieve huishoudensontwikkeling met bijbehorende woonwensen kan gesteld worden dat het bouwplan met haar diverse woonprogramma en het (groen)stedelijke woonmilieu aansluit bij de demografische ontwikkelingen in het verzorgingsgebied. Daarbij komt dat het vergroten van de sociale en levensloopbestendige woningvoorraad een belangrijk onderdeel uitmaakt van de volkshuisvestelijke beleidsafspraken binnen de gemeente Arnhem. Dit tezamen maakt dat de ontwikkeling voorziet in een kwalitatieve behoefte van het marktgebied.

2.3.4 Conclusie

De ontwikkeling van het besluitgebied ten behoeve van woningbouw sluit aan op de woningbehoefte in de regio en gemeente en anticipeert op de demografische ontwikkelingen door in te zetten op een divers en deels levensloopgeschikt woonprogramma binnen een (groen)stedelijk woonmilieu. Daarbij komt dat de ontwikkeling aansluit op de gemeentelijke beleidsafspraken. De ontwikkeling voorziet daarom in een behoefte van het marktgebied.

2.4 Bestaand stedelijk gebied

2.4.1 Algemeen

Nu is gebleken dat de ontwikkeling voorziet in een behoefte, moet worden aangetoond in hoeverre die behoefte binnen het bestaand stedelijk gebied van de betreffende regio kan worden voorzien door benutting van beschikbare gronden door

herstructurering, transformatie of anderszins. Het Bkl definieert het bestaand stedelijk gebied als: *bestaand stedenbouwkundig samenstel van bebouwing ten behoeve van wonen, dienstverlening, bedrijvigheid, detailhandel of horeca, alsmede de daarbij behorende openbare of sociaal culturele voorzieningen, stedelijk groen en infrastructuur*. Naast de criteria uit de definitie moeten de geldende planologische mogelijkheden ook betrokken worden bij het beoordelen of sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling in bestaand stedelijk gebied.

2.4.2 Toetsing

Het besluitgebied maakt onderdeel uit van de bebouwde kom van Arnhem. Momenteel geldt binnen het besluitgebied een maatschappelijke bestemming met bouwtitel. De gronden zijn in de huidige situatie ingericht als een school. De omgeving van het besluitgebied wordt vrijwel volledig gevormd door woningen en andere stedelijke bebouwing. Dit tezamen maakt dat, gelet op de huidige ruimtelijke structuren en bebouwing rondom het besluitgebied en de ter plaatse geldende planologische mogelijkheden, wordt geconcludeerd dat het besluitgebied in het bestaand stedelijk gebied ligt.

Bovendien kan gezien de heersende functies in de omgeving van het besluitgebied en het karakter van de beoogde ontwikkeling gesteld worden dat de voorgestelde ruimtelijke ontwikkeling op deze locatie past. Ook wordt de ontwikkeling ruimtelijk gezien ingepast in de ruimtelijke structuren van de omgeving door de bestaande structuren rondom het besluitgebied te handhaven en de bebouwing qua maat en schaal aan te sluiten op de omgeving. Gelet op het voorgaande kan worden gesteld dat de beoogde ontwikkeling is voorzien op een passende locatie binnen bestaand stedelijk gebied.

2.4.3 Conclusie

Geconcludeerd wordt dat voorliggende ontwikkeling wordt voorzien in bestaand stedelijk gebied. Bovendien is gemotiveerd dat de voorgestelde ontwikkeling op deze locatie past. De geconstateerde kwantitatieve en kwalitatieve behoefte wordt dan ook gerealiseerd in bestaand stedelijk gebied.

3 Conclusie

Op basis van het voorafgaande kan geconcludeerd worden dat de Ladder voor duurzame verstedelijking positief is doorlopen. De ontwikkeling voorziet in een behoefte die binnen bestaand stedelijk gebied kan worden voorzien. Dit tezamen maakt dat de ontwikkeling als haalbaar geacht wordt voor wat betreft de Ladder voor duurzame verstedelijking.

Bijlage 3 Akoestisch onderzoek (spoor)wegverkeerslawaai

adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling

Akoestisch onderzoek geluid weg- en spoorverkeer

Arnhem, Thorbeckestraat 6

Gemeente Arnhem

Datum: 7 maart 2024

Projectnummer: 220121

Versie: 1.1

Opdrachtgever: Thorbecke Ontwikkeling

INHOUD

1	**Inleiding**	**5**
1.1	Aanleiding	5
1.2	Ligging besluitgebied	5
1.3	Kaartbeeld	5
1.4	Doel van het onderzoek	6
2	**Wet- en regelgeving**	**7**
2.1	Geluid door wegen, spoorwegen en industrieterreinen	7
2.2	Gecumuleerd geluid	9
2.3	Binnenwaarde (gezamenlijk geluid)	10
2.4	Gemeentelijk beleid	10
2.5	Rekenmethodieken	12
3	**Onderzoeksgegevens**	**13**
3.1	Selectie van geluidsbronnen	13
3.2	Uitgangspunten en verkeersgegevens	13
4	**Onderzoek**	**18**
4.1	Toetsingskader	18
4.2	Bepalen van de geluidbelastingen	18
4.3	Geluidbelastingen	20
4.4	Mogelijkheden voor geluidreducerende maatregelen	26
4.5	Gecumuleerde en gezamenlijke geluidsbelasting	27
4.6	Toetsing gemeentelijk beleid	28
5	**Conclusie**	**30**

Bijlage A: Verbeelding omgevingsplan

Bijlage B: Grafisch overzicht rekenmodel

Bijlage C: Resultaten van wegen zonder overschrijding

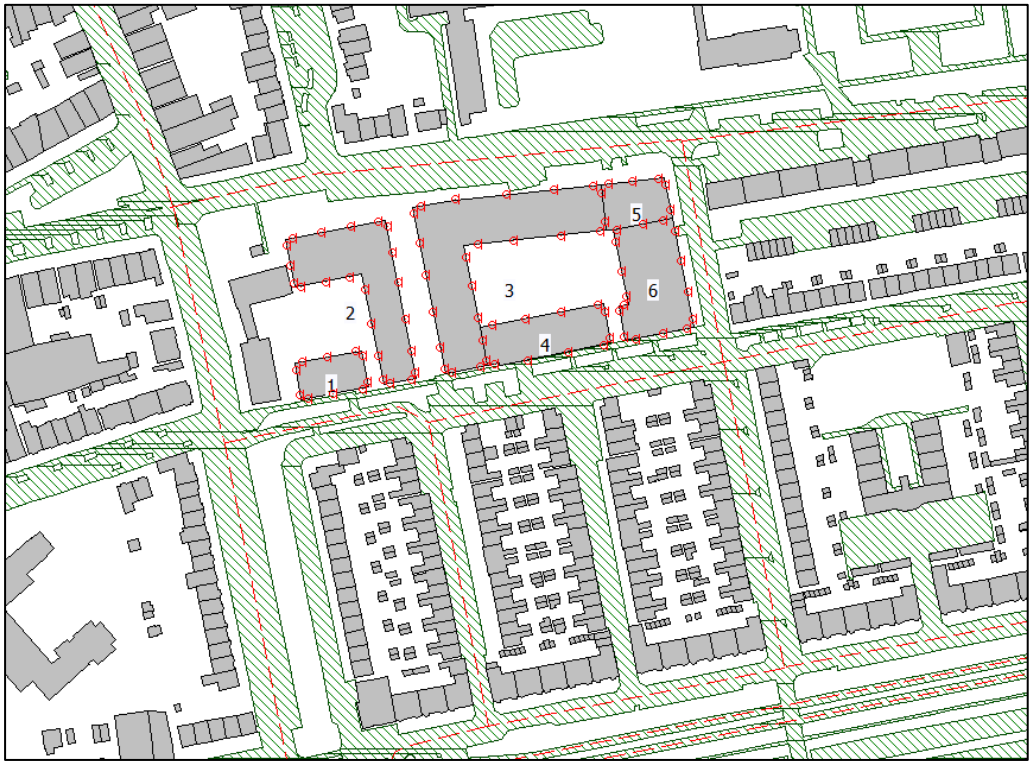
Bijlage D: Rapportage van het rekenmodel

Bijlage E: Resultaten in tabelvorm

Bijlage F: Toetsing balkons stedenbouwkundig plan

Samenvatting

Op het terrein van Rijn IJssel aan Thorbeckestraat 6 wordt woningbouw beoogd ter vervanging van het daar bestaande schoolgebouw dat niet langer in gebruik is. In totaal worden er maximaal 190 woningen beoogd, waarvan het grootste deel appartementen betreft en circa 16 grondgebonden woningen zijn voorzien. Het voorgenomen plan is niet mogelijk binnen de huidige juridisch-planologische kaders. Om die reden wordt het omgevingsplan gewijzigd om de ontwikkeling mogelijk te kunnen maken. In het kader van deze wijziging is onderzoek noodzakelijk naar de geluidbelasting vanwege weg- en spoorverkeer. Dit rapport is een uitwerking van dit onderzoek naar geluid. Onderstaande afbeelding laat de vertaling zien naar het akoestisch rekenmodel.

Op basis van dit onderzoek, waarbij is getoetst op de randen van de bouwvlakken, kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

Spoorwegen (Arnhem-Zutphen en Arnhem-Duiven)
Als gevolg van alle relevante spoorwegen tezamen wordt de standaardwaarde van 55 Lden niet overschreden. Er wordt voldaan aan de instructieregels vanuit het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) en het gebiedsgerichte beleid van gemeente Arnhem.

Gemeente- en waterschapswegen
Als gevolg van de omliggende gemeente- en waterschapswegen tezamen wordt de standaardwaarde van 53 Lden overschreden voor bouwvlak 5 en 6, welke aan de Thorbeckestraat en Fagelstraat liggen. Uit onderzoek is gebleken dat de Fagelstraat maatgevend is, dus deze weg is nader onderzocht. De grenswaarde wordt niet overschreden.

Fagelstraat
De maximale geluidbelastingen zijn hoger dan de standaardwaarde, maar lager dan de grenswaarde. De hoogste overschrijdingen vinden plaats voor de (beoogde) woningen direct grenzend aan de Fagelstraat. Voor alle bouwvlakken zijn echter ook gevelgeluidbelastingen waarneembaar die die standaardwaarde van 53 Lden niet overschrijden.

Bron- en overdrachtsmaatregelen zijn onderzocht, maar stuiten op bezwaren van landschappelijke, civieltechnische, stedenbouwkundige en financiële aard. Indien de voorgestelde maatregel, herstrating van de klinkers in keperverband, hier wordt toegepast bestaan er geen overschrijdingen van de standaardwaarde meer. Dit is echter niet op korte termijn mogelijk.

Omdat de voorgestelde maatregel niet wordt toegepast moet er voor bouwvlak 5 en 6 een hogere waarde voor gemeentewegen van 55 Lden worden toegestaan. Dit is mogelijk, er wordt voldaan aan het beleid van gemeente Arnhem: de plafondwaarden voor een ‘stadswijk’ worden in totaliteit niet overschreden en er wordt voldaan aan de criteria voor het toestaan van een hogere waarde. Ook kunnen geluidluwe buitenruimtes voor alle woningen gerealiseerd worden door voor de appartementen direct aan de Fagelstraat afscherming op de balkons toe te voegen.

Gecumuleerd en gezamenlijk geluid
Voor onderhavig plan is een hoogste gecumuleerde geluidbelasting waarneembaar van 55 Lden, welke voldoet aan het gemeentelijk beleid voor de plafondwaarde in stadswijken. De hoogste gezamenlijke waarde is 57 Lden. Bij de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen dient in ieder geval door middel van een aanvullend bouwakoestisch onderzoek te worden aangetoond dat de binnenwaarde uit het Besluit bouwwerken leefomgeving wordt gehaald voor de nieuwe woningen.

1 Inleiding

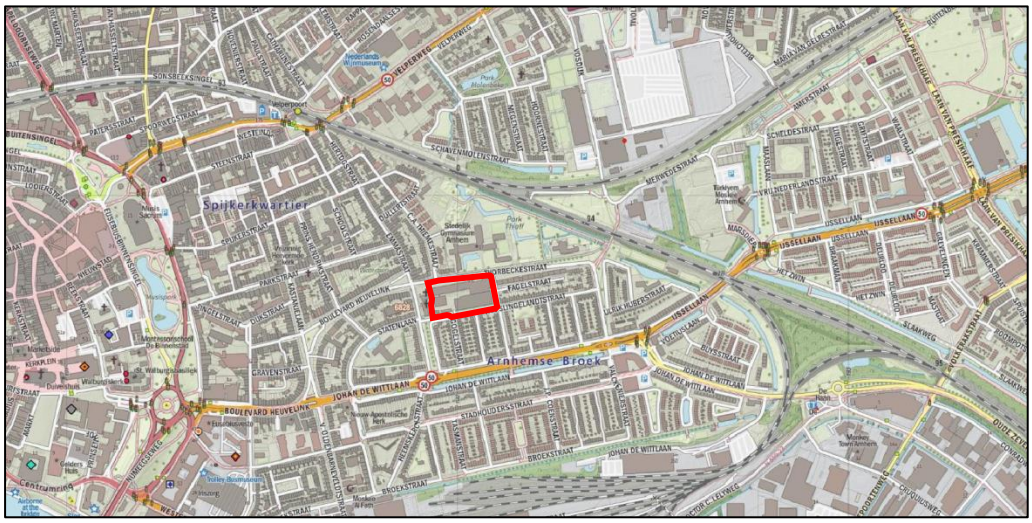
1.1 Aanleiding

Op het terrein van Rijn IJssel aan Thorbeckestraat 6 wordt woningbouw beoogd ter vervanging van het daar bestaande schoolgebouw dat niet langer in gebruik is. In totaal worden er maximaal 190 woningen beoogd, waarvan het grootste deel appartementen betreft en circa 16 grondgebonden woningen zijn voorzien.

De ontwikkeling is niet mogelijk binnen de juridisch-planologische kaders die op grond van het (tijdelijk) omgevingsplan ter plaatse gelden. Om die reden wordt het omgevingsplan ter plaatse gewijzigd. Ten behoeve van het wijzigingsbesluit is onderzoek noodzakelijk naar de geluidbelasting vanwege weg- en spoorverkeer. Dit rapport is een uitwerking van dit onderzoek naar geluid.

1.2 Ligging besluitgebied

Het besluitgebied ligt ingesloten tussen de 30 km/uur wegen Thorbeckestraat, Fagelstraat en Van Slingelandtstraat. De locatie ligt in het Spijkerkwartier ten oosten van het centrum van Arnhem, in de provincie Gelderland. In de omgeving liggen voornamelijk woningen en een tweede school, het Stedelijk Gymnasium Arnhem. Ook lopen op enkele afstand ten noorden spoorlijnen en ligt ten zuiden een opstelterrein.

Globale ligging besluitgebied (in rood)

1.3 Kaartbeeld

Onderstaande figuur geeft een uitsnede van het kaartbeeld vanuit de omgevingsplanwijziging voor onderhavige ontwikkeling. De verbeelding is tevens opgenomen in bijlage A. Omdat het gebied aanzienlijke hoogteverschillen kent is voor de bouwvlakken de bouwhoogte in meters ten opzichte van het NAP aangegeven, niet ten opzichte van de bodem.

Kaartbeeld Omgevingsplan (dd. 30 november 2023)

1.4 Doel van het onderzoek

Om de ontwikkeling mogelijk te maken moet volgens afdeling 3.5 ‘geluid door wegen, spoorwegen en industrieterreinen’ uit het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) akoestisch onderzoek plaatsvinden wanneer geluidgevoelige objecten geheel of gedeeltelijk binnen een geluidaandachtsgebied komen te liggen (artikel 5.1.4.2a). Dit onderzoek heeft tot doel inzicht te geven in het akoestisch klimaat van de nieuwe geluidsgevoelige objecten ten gevolge van de ter plaatse aanwezige geluidaandachtsgebieden van omliggende wegen en spoorwegen. Dit maakt het mogelijk een veilige en gezonde fysieke leefomgeving te bereiken en in stand te houden.

2 Wet- en regelgeving

2.1 Geluid door wegen, spoorwegen en industrieterreinen

2.1.1 Geluidaandachtsgebieden

Geluidaandachtsgebieden geven aan binnen welke zone de geluidnormering (de standaardwaarde) overschreden zou kunnen worden. Een nieuw geluidgevoelig gebouw[1] binnen een aandachtsgebied dient daarmee te worden onderzocht op mogelijke overschrijdingen. Ook bij een veranderde akoestische situatie voor bestaande geluidgevoelige gebouwen kan onderzoek nodig zijn. De bepaling van een geluidaandachtsgebied is afhankelijk van de juridische status van de bron. Als een geluidproductieplafond (GPP) is vastgesteld wordt gebruik gemaakt van de gegevens bij vaststelling daarvan. Wanneer er voor een bron geen GPP is vastgesteld wordt voor die bron uitgegaan van de gegevens welke als basis dienen voor vastlegging van de basisgeluidemissie (BGE), het referentieniveau van het geluid door lokale (spoor)wegen. Conform artikel 11.47 van het Bkl dient het verschil tussen de BGE en de geluidemissie gemonitord te worden voor wegen met een verkeersintensiteit van 4.500 of meer motorvoertuigen per etmaal en lokale spoorwegen, maar het is ook mogelijk om voor wegen met een lagere intensiteit het verkeer te schatten.

Een GPP geeft aan hoeveel geluid is toegestaan op een geluidreferentiepunt. Met een GPP bewaakt het bevoegd gezag het geluid door een weg, spoorweg of industrieterrein. Bij toelaten van een geluidgevoelig gebouw in het geluidaandachtsgebied is het geluid gelijk aan het geluid bij volledige benutting van het GPP. De breedte van het aandachtsgebied wordt bepaald op basis van een gridberekening, uitgevoerd zoals beschreven in de Aanvullingsregeling geluid (AREG) Omgevingswet. De rekenafstand van de gridberekening bedraagt, per bron: 5.000 meter voor rijkswegen en spoorwegen met geluidproductieplafonds; 3.500 meter voor provinciale wegen met geluidproductieplafonds; en 1.500 meter voor wegen en spoorwegen zonder geluidproductieplafonds. Voor een gezoneerd industrieterrein bestaat er geen maximale rekenafstand. Het geluidaandachtsgebied beslaat vervolgens een contour die gelijk is aan de standaardwaarde van de bron waarvoor de berekening uitgevoerd wordt.

De geluidaandachtsgebieden van een locatie worden beschikbaar gesteld in de Centrale voorziening geluid gegevens (CVGG), echter op datum van schrijven zijn de geluidaandachtsgebieden nog niet bekend. Daarom wordt bij het bepalen van de te beoordelen (spoor)wegen gebruik gemaakt van art. 17.5 Omgevingsregeling. Hierin is bepaald dat (tot het vaststellen van de gegevens voor de basisgeluidsemissie) de volgende geluidaandachtsgebieden gelden, waarbij aan weerszijden vanaf de rand van de weg of buitenste spoorstaaf van de spoorweg wordt gemeten:

- voor een weg, bestaande uit een of twee rijstroken en een maximumsnelheid van 30 km/u of minder, geldt 100 m;

[1] Een (gedeelte van een) gebouw met een woonfunctie, onderwijsfunctie, gezondheidszorgfunctie met bedgebied of kinderopvang met bedgebied en nevengebruiksfuncties hiervan (art. 3.21, Bkl). Door de aanwijzing in het Bbl zijn de volgende gebouwen geen gebouw met woonfunctie: gevangenissen, hotels, asielzoekerscentra en recreatiewoningen.

- voor een weg, bestaande uit een of twee rijstroken waarvoor een onbekende maximumsnelheid van meer dan 30 km/u geldt, en een spoorweg, bestaande uit een of twee sporen, geldt 200 m; en
- voor een weg bestaande uit drie of meer rijstroken en een spoorweg bestaande uit drie of meer sporen geldt 350 m.

Hierbij geldt tevens dat wanneer een spoorweg is verweven met een gemeenteweg, het totaal aantal sporen of rijstroken wordt beschouwd.

2.1.2 Standaard- en grenswaarde

De standaardwaarde heeft als doel geluidhinder te voorkomen en te beperken tot aanvaardbare geluidniveaus. Maar ook voor het aspect geluid geldt dat wordt gekeken naar een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. De aanvaardbaarheid van zowel geluidbelasting als geluidhinder is afhankelijk van de planologische context; in een woonwijk worden andere geluidniveaus aangetroffen en verwacht dan in een bruisend stadscentrum. Een overschrijding van de standaardwaarden kan daarmee door het bevoegd gezag acceptabel worden geacht en hoeft geen obstakel te zijn, zolang gemotiveerd kan worden dat er sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Wel geldt dat in het Bkl een grenswaarde is opgenomen waarboven er doorgaans geen aanvaardbaar geluidniveau kan bestaan. Bij een geluidbelasting boven deze grenswaarde is de ontwikkeling niet zonder meer mogelijk.

Navolgende tabel toont de standaard- en grenswaarde per geluidbronsoort in L_{den}. Dit is een maat ter bepaling van het gemiddelde geluid op een locatie over alle perioden van de dag (van 07:00 tot 19:00 uur, van 19:00 tot 23:00 en van 23:00 tot 07:00) binnen één jaar zoals omschreven in bijlage I, onder de richtlijn omgevingslawaai (Bkl, bijlage I).

Standaard- en grenswaarden op geluidgevoelige gebouwen uit tabel 5.78t&u van het Bkl

Geluidbronsoorten	**Standaardwaarde in L_{den} (dB(A))**	**Grenswaarde in L_{den} (dB(A))**
Rijkswegen en provinciale wegen	50	60
Gemeente- en waterschapswegen	53	70
Hoofd- en lokale spoorwegen	55	65
Industrieterreinen	50	55
	40 L_{night}	45 L_{night}

Hierbij wordt per geluidbronsoort gelijktijdig getoetst aan alle relevante bronnen die ertoe behoren, de gecumuleerde waarde wordt beoordeeld. Gezien de standaardwaarde en de grenswaarde kunnen zich drie situaties voordoen:

Een geluidbelasting lager dan de standaardwaarde
In deze situatie zijn volgens het Bkl geen nadere acties nodig om de geluidgevoelige gebouwen te realiseren.

Een geluidbelasting tussen de standaardwaarde en de grenswaarde
In deze situatie dienen bij voorkeur maatregelen te worden getroffen om de geluidbelasting terug te brengen tot een waarde die lager dan of gelijk aan de standaardwaarde is. Wanneer er overwegende bezwaren zijn van stedenbouwkundige, verkeerskundige, vervoerskundige, landschappelijke, technische of financiële aard, kan voor de geluidgevoelige gebouwen een hogere waarde worden toegestaan. Daarnaast is het bestaan van een geluidluwe gevel van belang om de gezondheid te beschermen indien een hogere waarde dan de standaardwaarde wordt toegestaan (art. 5.78ab, Bkl). Voor het toestaan van hogere waarden kan de gemeente in het omgevingsplan extra voorwaarden stellen. Tevens dient het gezamenlijk geluid op de gevel van het geluidgevoelige gebouw te worden vastgelegd in het omgevingsplan (art. 5.78ad, Bkl).

Een geluidbelasting hoger dan de grenswaarde
In deze situatie is de realisatie van geluidgevoelige gebouwen in principe niet mogelijk, tenzij geluidbeperkende maatregelen worden getroffen waardoor de geluidbelasting daalt tot een waarde lager dan of gelijk aan de grenswaarde.

2.2 Gecumuleerd geluid

Bij overschrijding van de standaardwaarde zoals weergegeven in paragraaf 2.1.2 dient de aanvaardbaarheid van het gecumuleerde geluid op het geluidgevoelige gebouw te worden beoordeeld (art. 5.78p Bkl). Dit wordt berekend door het optellen van de geluidbronnen van de ter plaatse geldende geluidaandachtsgebieden (weg, spoorweg en industrieterrein). Daarnaast worden de volgende geluidbronnen hier bij opgeteld: een luchthaven, wanneer het geluidgevoelig gebouw zich binnen de 48 L_{den} geluidcontour bevindt (of anders de 20 Kosteneenheden geluidcontour); een windturbine of windpark, wanneer deze een geluidbelasting hoger dan 43 dB L_{den} veroorzaakt op het geluidgevoelige gebouw; een civiele of militaire buitenschietbaan of militairspringterrein op een industrieterrein, wanneer deze een geluidbelasting hoger dan 50 dB $B_{S,dan}$ veroorzaken op het geluidgevoelig gebouw.

De regels voor het komen tot een gecumuleerd geluid staan omschreven in artikel 3.25 van de Omgevingsregeling. Hierbij wordt geluid van elke bronsoort (weg, spoor, industrieterrein, windturbine en schietbaan) aan de hand van de hinderlijkheid van het geluid van desbetreffende bron genormaliseerd naar het geluid vanwege wegen. De totale gecumuleerde geluidbelasting geeft daarmee inzicht in de hinderlijkheid van het ter plaatse aanwezige geluid. De formules zijn als volgt, waarbij L_{RL} spoorwegen betreft, L_{IL} industrieterreinen, L_{WT} windturbines, L_{SG} schietbanen en L_{LL} luchtvaart:

$$L^*_{RL} = 0{,}0192 \cdot {L_{RL}}^2 - 1{,}3715 \cdot L_{RL} + 65{,}05;$$
$$L^*_{IL} = 0{,}0146 \cdot {L_{IL}}^2 - 0{,}5802 \cdot L_{IL} + 45{,}024;$$
$$L^*_{WT} = 0.0388 \cdot {L_{WT}}^2 - 2{,}063 \cdot L_{WT} + 67{,}673;$$
$$L^*_{SG} = 1{,}00 \cdot L_{SG} + 0{,}00,$$
$$L^*_{LL} = -0{,}0095 \cdot {L_{LL}}^2 + 2{,}165 \cdot L_{LL} - 17{,}489$$

De L-waarden worden vervolgens zoals voor geluid gebruikelijk opgeteld, volgens onderstaande formule.

$$L_{CUM} = 10 \cdot lg\left(\sum_{n}^{N} 10^{L_n^*/10}\right)$$

Het bevoegd gezag dient de aanvaardbaarheid van de geconstateerde geluidbelasting en daardoor veroorzaakte hinder te beoordelen. Indien in het Omgevingsplan de hinderlijkheid nader wordt gekwalificeerd dient hieraan te worden getoetst.

2.3 Binnenwaarde (gezamenlijk geluid)

Bij een overschrijding van de standaardwaarde dreigt ook een overschrijding van de binnenwaarde uit het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl). Bij verlening van een omgevingsvergunning voor bouwen wordt de binnenwaarde getoetst aan het Bbl. Het gezamenlijk geluid wordt gebruikt om de binnenwaarde van geluidgevoelige gebouwen te bepalen.

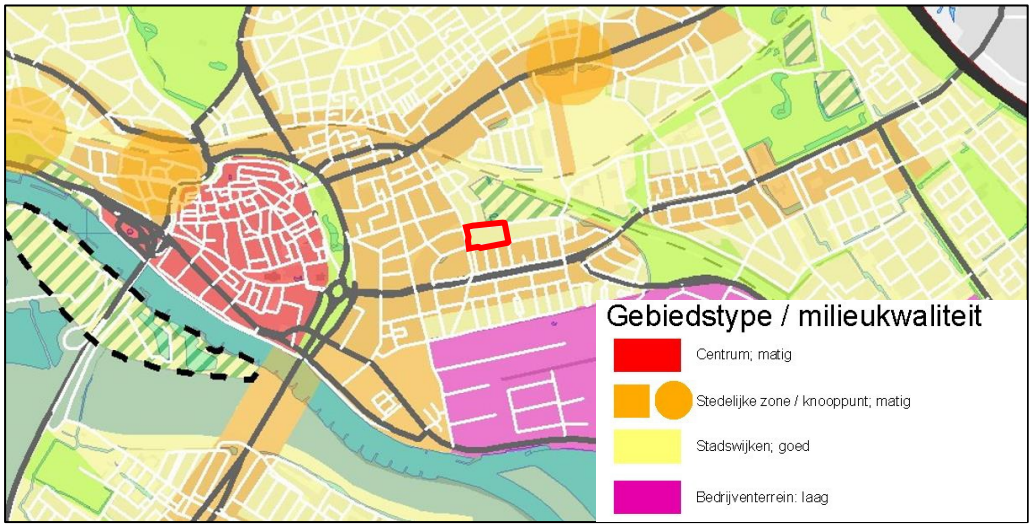
Bij een overschrijding van de standaardwaarde wordt het gezamenlijk geluid bepaald. Het gezamenlijk geluid betreft de optelling van dezelfde geluidsbronnen als waarmee het gecumuleerde geluid wordt bepaald, maar zonder rekening te houden met de hinderlijkheid van het geluid.

Bij geluidgevoelige gebouwen waarop hogere waarden gelden dan de standaardwaarde (zoals weergegeven in hoofdstuk 2.1.1) is aanvullend bouwakoestisch onderzoek noodzakelijk voor de bepaling van eventueel noodzakelijke gevelisolatie, zodat de binnenwaarde uit het Bbl gewaarborgd wordt.

2.4 Gemeentelijk beleid

In het lokaal geldende omgevingsplan kan nader worden ingegaan op geluid door wegen, spoorwegen en/of industrieterreinen. Gemeente Arnhem heeft op het moment van schrijven nog geen beleid onder de Omgevingswet gepubliceerd, dus in voorliggend onderzoek wordt uitgegaan van het huidig geldende lokaal beleid (Nota uitvoeringsbeleid hogere grenswaarden gemeente Arnhem, d.d. 16-02-2007). Hierin staat dat gemeente Arnhem een gebiedsgerichte aanpak hanteert. Aan de hand van een geluidklasse wordt bepaald welke extra eisen gesteld worden aan de ontwikkeling, zoals het realiseren van een afschermende functie, of het treffen van maatregelen.

Het besluitgebied is conform het gemeentelijk geluidbeleid te categoriseren als ‘stadswijk’, zie onderstaande afbeelding (volgende pagina).

Streefbeeld Milieukwaliteit 2030, met besluitgebied in rood (bron: Beleidsplan Geluid, 2007)

Per gebiedstype heeft de gemeente Arnhem geluidsambities opgesteld. Deze waarden zijn nog inclusief de aftrek artikel 110g van de Wgh en zullen onder de Omgevingswet waarschijnlijk 5 dB hoger liggen voor wegverkeer. Voor een stadswijk is sprake van de navolgende differentiatie:

Overzicht categorisatie gemeentelijk beleid Arnhem (stadswijk)

Differentiatie	Bandbreedte spoorverkeer	Bandbreedte wegverkeer	Definitie
Ambitie	≤ 55 dB (zeer rustig – redelijk rustig)	≤ 48 dB (zeer rustig – redelijk rustig)	Basiskwaliteit
Incidenteel	56 – 63 dB (onrustig – zeer onrustig)	49 – 58 dB (onrustig – zeer onrustig)	Mogelijk bij uitzondering in combinatie met vereiste akoestische compensatie
Plafond	64 – 68 dB (lawaaiig)	59 – 63 dB (lawaaiig)	Mogelijk bij hoge uitzondering in combinatie met vereiste verdergaande akoestische compensatie

Op basis van het advieskader van de gemeente Arnhem dient voor een geluidbelasting ‘onrustig’ (49 – 53 dB voor wegverkeer) op de gevel sprake te zijn van o.a.:

- indien mogelijk toepassing van bron- of overdrachtsmaatregelen;
- zo veel mogelijk afscherming in het stedenbouwkundig ontwerp;
- indien mogelijk, afscherming in het overdrachtsgebied;
- toetsing van de binnenwaarde bij aanvraag bouwvergunning.

Vanaf een geluidbelasting ‘zeer onrustig - lawaaiig’ op de gevel dient daarnaast sprake te zijn van o.a.:

- minimaal 1 verblijfsruimte aan de geluidsluwe zijde;
- een geluidsluwe buitenruime (tuin of balkon).

Bovenstaande is van toepassing bij een geluidbelasting vanaf 59 dB ten gevolge van spoorverkeer en 53 dB (58 Lden) ten gevolge van wegverkeer. Geluidsluw betreft een geluidbelasting op de gevel van ≤ 55 dB ten gevolge van spoorverkeerslawaai en ≤

48 dB (53 Lden) ten gevolge van wegverkeer. Dit is een geluidbelasting die voldoet aan de voorkeursgrenswaarde vanuit de Wet geluidhinder of de standaardwaarde vanuit de Omgevingswet.

Bij een overschrijding van de standaardwaarde is toetsing van de gevelwering vereist in verband met de binnenwaarde. De binnenwaarde mag de maximale waarde van 33 Lden niet overschrijden. De eventuele toetsing van de binnenwaarde is niet in dit onderzoek beschouwd en hoeft pas plaats te vinden bij de aanvraag om een omgevingsvergunning voor het bouwen.

2.5 Rekenmethodieken

De meet- en rekenmethoden voor de bepaling van de geluidbelasting vanwege wegverkeer-, spoorverkeer-, en industrieterreinlawaai staan respectievelijk in bijlage IVe, bijlage IVf en bijlage IVh van de Omgevingsregeling. Hierin wordt voorgeschreven hoe het equivalent geluidniveau moet worden berekend. Voor onderhavig rapport is gebruikgemaakt van het computerprogramma Geomilieu (versie 2023.1 revisie 1).

3 Onderzoeksgegevens

De verkeersgegevens zijn afkomstig vanuit het geluidregister spoor, van tellingen uitgevoerd door de gemeente Arnhem en uit verkeersonderzoek uitgevoerd door Mobycon [2]. In het RVMK waren voor de direct omliggende wegen geen gegevens beschikbaar.
De gegevens van gemeente Arnhem betreffen tellingen van de Johan de Wittlaan; het onderzoek van Mobycon betreft tellingen van de Emmastraat, Thorbeckestraat, Van Slingelandtstraat, Groen van Prinsterenstraat, Fagelstraat en parallelweg Johan de Wittlaan. Mobycon heeft met deze gegevens, de autonome ontwikkeling en de voorliggende ontwikkeling de intensiteiten voor 2035 bepaald. Deze gegevens zijn vanwege de omvang van de bestanden apart bij dit onderzoek aangeleverd.

3.1 Selectie van geluidsbronnen

Onder het Bkl gelden geluidaandachtsgebieden ter vervanging van de huidige geluidszones. Deze gebieden worden als fysiek geografisch gebied vastgelegd in de Centrale Voorziening Geluidgegevens (CVGG), waar deze op dit moment nog niet beschikbaar zijn. Omdat de aandachtsgebieden nog niet beschikbaar zijn Daarom wordt bij het bepalen van de te beoordelen (spoor)wegen gebruik gemaakt van art. 17.5 Omgevingsregeling In dit geval zijn relevant: de spoorlijnen Arnhem - Leeuwarden en Arnhem - Duiven, de 50 km/uur weg Johan de Wittlaan en de 30 km/uur wegen Johan de Wittlaan (parallelweg), Thorbeckestraat, Fagelstraat, Van Slingelandtstraat, Groen van Prinsterenstraat, Emmastraat, en Gogelstraat.

Voor het akoestische onderzoek wordt allereerst bepaald welke akoestische bronnen relevant zijn voor het besluitgebied. De aandachtsgebieden van gemeente Arnhem zijn nog niet gepubliceerd. Daarom zijn de richtafstanden uit art. 17.5 Omgevingsregeling aangehouden. Het besluitgebied valt aan de hand van de voormalige richtafstanden in het aandachtsgebied van de spoorwegen Arnhem - Leeuwarden en Arnhem - Duiven en de gemeentewegen Johan de Wittlaan (hoofdweg en parallelweg), Thorbeckestraat, Fagelstraat, Van Slingelandtstraat, Groen van Prinsterenstraat, Emmastraat, Gogelstraat Schimmelpenninckstraat, Boulevard Heuvelink, C.A. Thiemestraat en Statenlaan.

Voor de laatstgenoemde vier 30 km/uur wegen zijn geen gegevens beschikbaar. Ook hebben zij een profiel waardoor een lage intensiteit verwacht wordt die geen overschrijding op de voorgenomen ontwikkeling kan veroorzaken. Hierom zijn deze wegen niet in de berekeningen meegenomen.

3.2 Uitgangspunten en verkeersgegevens

3.2.1 Uitgangspunten spoorverkeer

Snelheid en intensiteiten van de spoorlijn

[2] Mobycon (november 2023). Onderbouwing verkeer Thorbeckestraat Arnhem. Projectnummer: M07489-R-E2

Voor de geluidberekening zijn de snelheid en de verkeersintensiteiten van de treinen van belang op de spoorlijn. De gebruikte spoorgegevens zijn afkomstig uit het geluidregister, welke zijn vastgesteld in het kader van SWUNG I. Naast de spoorgegevens bevat het geluidregister ook informatie van de aanwezige geluidschermen langs het spoor.

Maaiveldhoogte spoor
De hoogtelijnen onder het spoor zijn afkomstig uit het geluidregister. Er zijn nabij het besluitgebied hoogteverschillen. Het spoor is ter plaatse gelegen tussen ongeveer 18 en 22 meter boven NAP.

3.2.2 Uitgangspunten wegverkeer

Snelheid
- Op de Johan de Wittlaan geldt een maximumsnelheid van 50 km/uur.
- Op de overige wegen geldt een maximumsnelheid van 30 km/uur.

Verharding
Op de Johan de Wittlaan bestaat de wegverharding uit dichtasfaltbeton (DAB). Op een deel van de Van Slingelandtstraat, Groen van Prinsterenstraat en Emmastraat bestaat de wegverharding uit klinkers (elementverharding) in keperverband, op de parallelweg van de Johan de Wittlaan, Thorbeckestraat, Fagelstraat, Gogelstraat en de rest van de Van Slingelandtstraat bestaat de wegverharding uit klinkers (elementverharding) zonder keperverband .

Verkeersintensiteiten wegen
In dit onderzoek zijn de etmaalintensiteiten van de hoofdweg Johan de Wittlaan (inclusief verdeling voertuigcategorieën en verdeling dag-, avond- en nachtuurpercentage) afkomstig van de gemeente Arnhem. Het betreft hierbij telcijfers uit 2020. In het verkeersonderzoek van Mobycon is rekenjaar 2035 aangehouden, hier wordt bij aangesloten. Er is een groeipercentage van 1% aangehouden om de intensiteit te berekenen voor het jaar 2035. Voor de 30 km/uur wegen zijn intensiteiten uit het verkeersonderzoek van Mobycon en standaardverdelingen gehanteerd. Het planverkeer is hier al bij opgeteld. In onderstaande tabel (volgende pagina) zijn de etmaalintensiteiten per weg(vak) weergegeven. Voor een gedetailleerd overzicht van alle verkeersgegevens wordt verwezen naar bijlage C waar de invoergegevens van het rekenmodel zijn opgenomen.

Etmaalintensiteiten per weg(vak)

Weg	Wegvak	Etmaalintensiteit 2035
Johan de Wittlaan	Hoofdweg; noordelijke rijbaan	8.722,36
	Hoofdweg; zuidelijke rijbaan	8.113,68
	Parallelweg; Hugo de Grootstraat - Fagelstraat	1.260

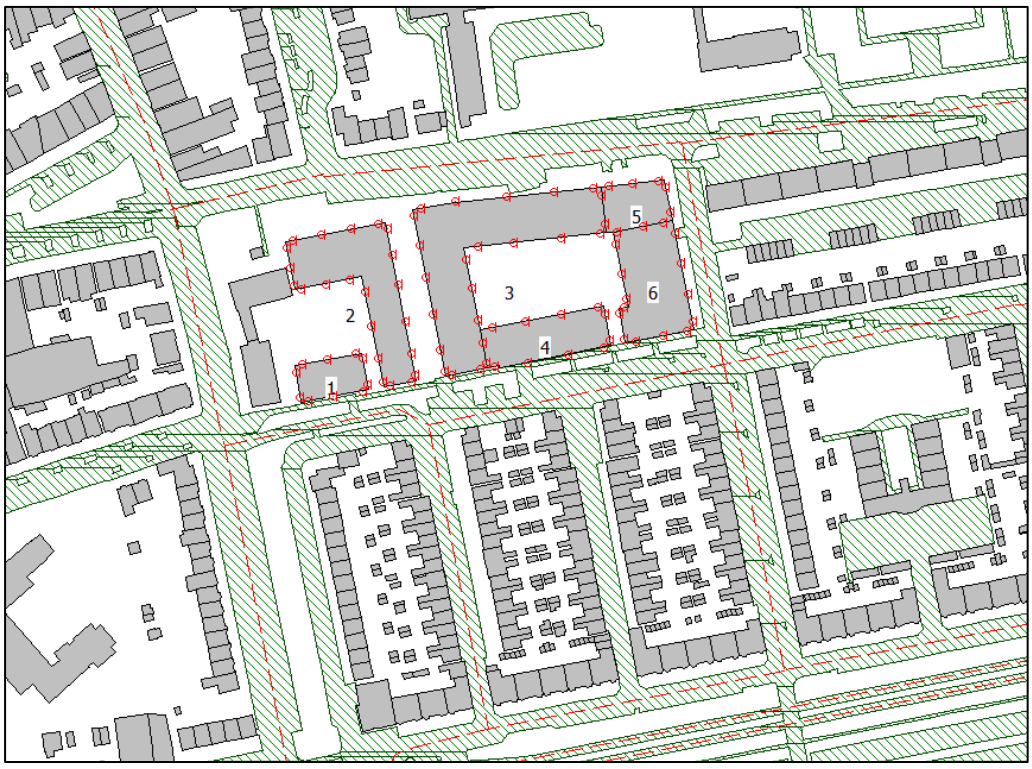
	Parallelweg; Fagelstraat - Gogelstraat	719 *
	Parallelweg; Gogelstraat - Groen van Prinsterenstraat	1.175
Thorbeckestraat		1.296
Van Slingelandtstraat		605
Fagelstraat		1.117
Groen van Prinsterenstraat		3.553
Emmastraat		2.377
Gogelstraat		456 **

*Geen tellingen uitgevoerd; gebaseerd op omliggende wegen

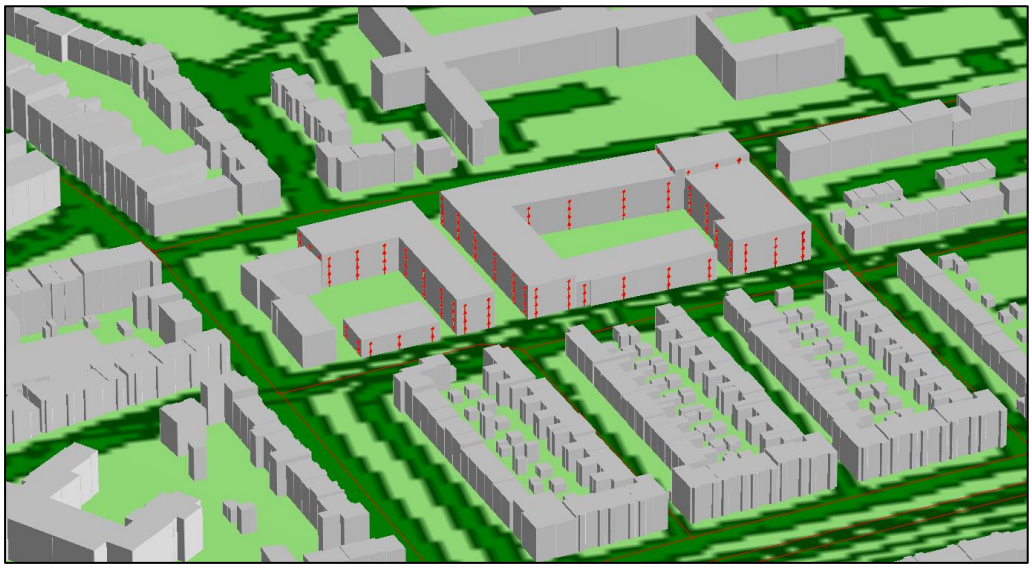
**Geen tellingen uitgevoerd; standaardintensiteit kleine weg (200 mvt/etm) + planverkeer

3.2.3 Bebouwing en waarneemhoogten

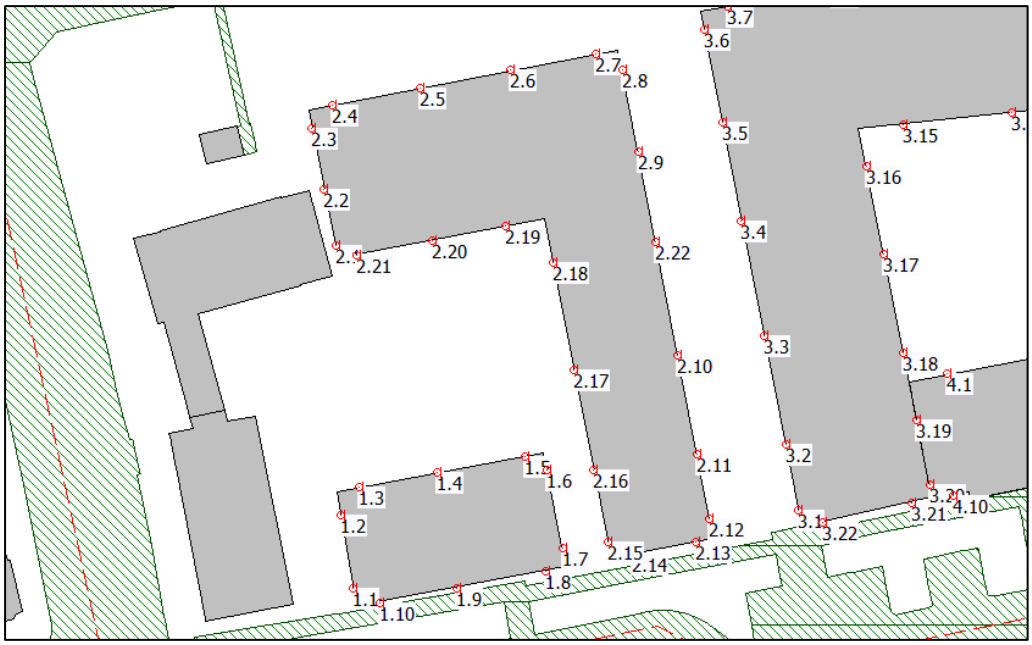
Getoetst is op de randen van de bouwvlakken in het kaartbeeld (d.d. 2-11-2023) van onderhavig plan, en daarmee de maximaal planologische mogelijkheden. Het kaartbeeld is als bijlage A toegevoegd. Uitgegaan wordt van een vloerhoogte van 3 meter. De toetspunten zijn per verdieping gesitueerd op 1,5 meter. Onderstaande figuren tonen het model en 3D-weergave van de verbeelding. De figuren op de volgende pagina tonen de genummerde toetspunten.

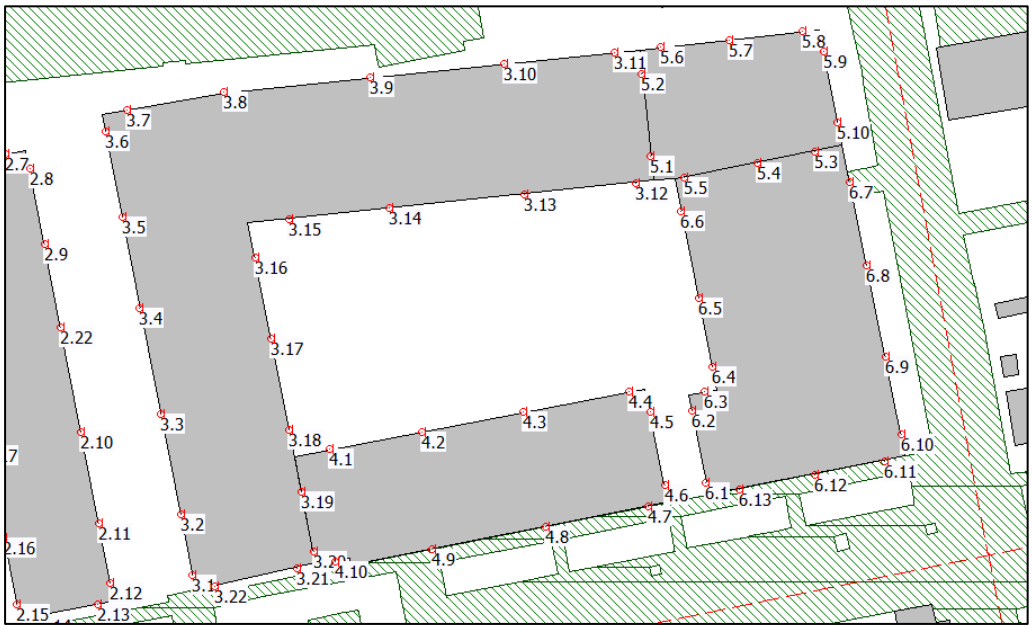
Nummering bouwvlakken

3D-weergave akoestisch rekenmodel

Nummering toetspunten bouwvlakken 1 en 2

Nummering toetspunten bouwvlakken 3, 4, 5 en 6

4 Onderzoek

4.1 Toetsingskader

4.1.1 Rijksbeleid

Volgens het Bkl mag voor geluidgevoelige gebouwen de geluidbelasting in principe niet hoger zijn dan de standaardwaarde. Als de geluidbelasting hoger is dan de standaardwaarde, wordt getoetst of dit het geval is voor alle gevels en of de geluidbelasting lager is dan de grenswaarde.

De standaardwaarde bedraagt 53 Lden voor gemeente- en waterschapswegen en 55 Lden voor spoorverkeer. De grenswaarde bedraagt 70 Lden voor gemeente- en waterschapswegen en 65 Lden voor spoorverkeer. De onderzoeksresultaten worden weergegeven aan de hand van onderstaande tabel.

Kleurcode	Betekenis
groen	geen belemmeringen, belasting onder de standaardwaarde
geel	overschrijding van de standaardwaarde, onder de grenswaarde
rood	overschrijding van de grenswaarde

Kleurcodering per geluidbelasting in relatie tot de normeringskaders uit het Bkl

4.1.2 Gemeentelijk beleid

Volgens het gemeentelijk beleid mag de standaardwaarde worden overschreden als de relevante akoestische compensatie voor de betreffende geluidsklasse bestaat.

Overzicht categorisatie gemeentelijk beleid Arnhem (stadswijk)

Differentiatie	Bandbreedte spoorverkeer	Bandbreedte wegverkeer	Definitie
Ambitie	≤ 55 dB (zeer rustig – redelijk rustig)	≤ 48 dB (zeer rustig – redelijk rustig)	Basiskwaliteit
Incidenteel	56 – 63 dB (onrustig – zeer onrustig)	49 – 58 dB (onrustig – zeer onrustig)	Mogelijk bij uitzondering in combinatie met vereiste akoestische compensatie
Plafond	64 – 68 dB (lawaaiig)	59 – 63 dB (lawaaiig)	Mogelijk bij hoge uitzondering in combinatie met vereiste verdergaande akoestische compensatie

De vereiste maatregelen voor akoestische compensatie staan in paragraaf 2.4.

4.2 Bepalen van de geluidbelastingen

De geluidbelasting wordt bepaald met behulp van de standaardrekenmethode uit de Omgevingsregeling. Conform de Omgevingsregeling wordt de geluidbelasting gecumuleerd getoetst per bronbeheerder. Indien er overschrijdingen van de standaardwaarde optreden dient de geluidbelasting van alle soorten geluid gecumuleerd beoordeeld en gezamenlijk bepaald te worden (art. 5.78ac en 5.78ad, Bkl). Het gecumuleerd geluid op de gevel is het geluid van verschillende geluidbronnen

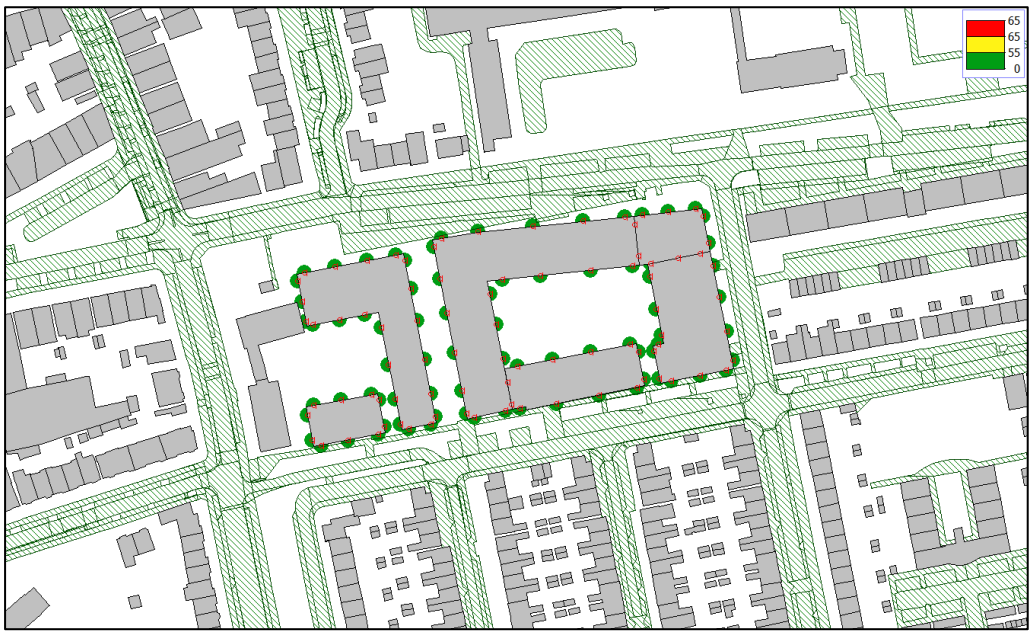
tezamen, waarbij rekening wordt gehouden met verschillen in hinderlijkheid tussen verschillende soorten van geluid. Het gezamenlijk geluid is het geluid van de verschillende soorten geluid zonder rekening te houden met hinderlijkheid. Als de geluidbelasting per bronbeheerder hoger is dan de standaardwaarde zal verder worden toegespitst op de overschrijding per bron om maatregelenonderzoek mogelijk te maken.

De grafische weergave van het model is weergegeven in de overzichtstekening van bijlage B. In deze tekening is onder meer de ligging van de verschillende toetspunten te zien. Bijlage C geeft de invoergegevens, en bijlage D bevat een rapportage van de rekenresultaten van het model.

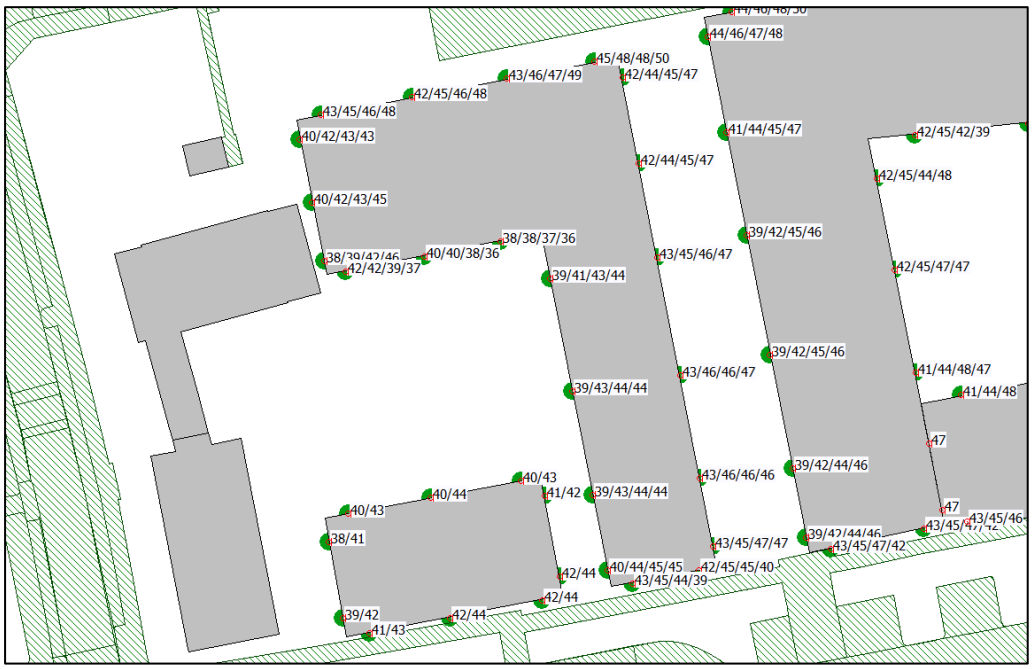
4.3 Geluidbelastingen

4.3.1 Gezamenlijk geluid Spoorlijnen Arnhem – Zutphen en Arnhem – Duiven

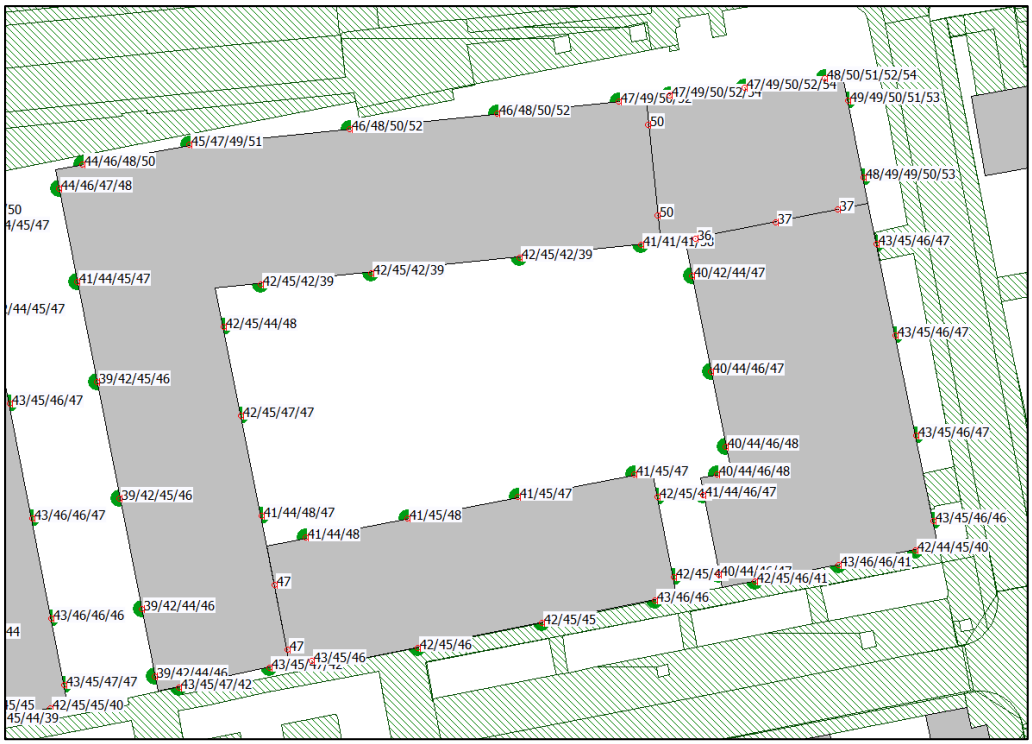
In onderstaande figuren zijn de berekende geluidbelastingen per toetspunt weergegeven als gevolg van spoorverkeer. Voor een volledig overzicht van alle geluidbelastingen per toetspunt wordt verwezen naar bijlage D.

Berekende geluidbelasting per toetspunt ten gevolge van de spoorverkeer

Berekende geluidbelasting per toetshoogte ten gevolge van spoorverkeer, bouwvlak 1 en 2

Berekende geluidbelasting per toetshoogte ten gevolge van spoorverkeer, bouwvlak 3-6

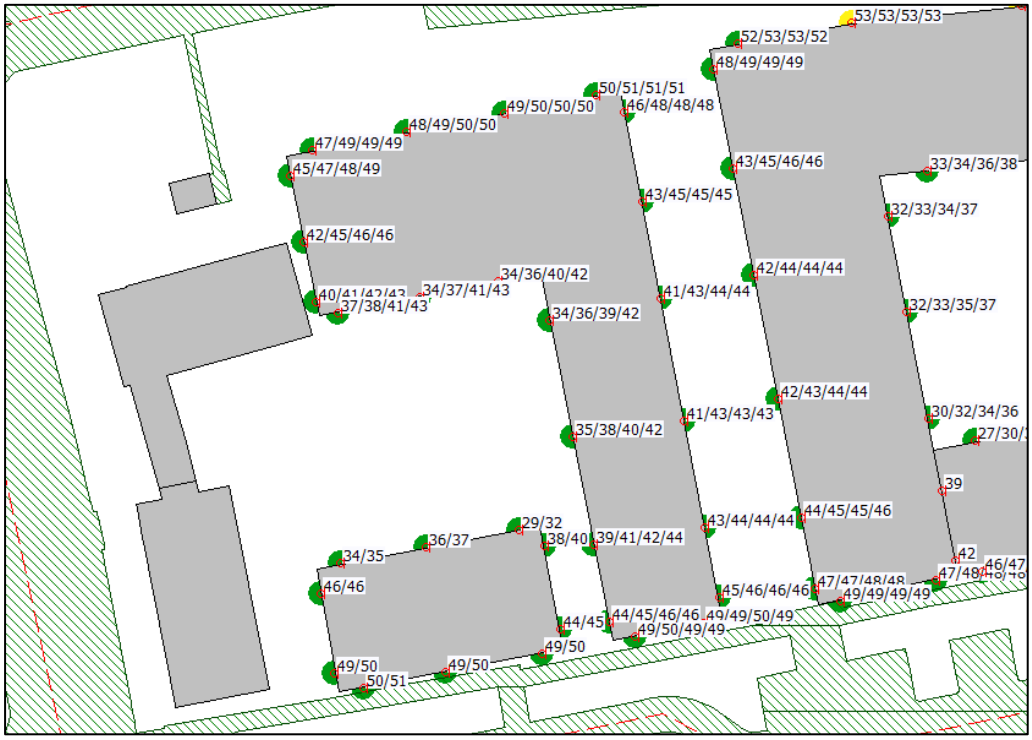
Uit de berekeningen blijkt dat als gevolg van spoorverkeer er geen overschrijding van de standaardwaarde plaatsvindt. De hoogst berekende geluidbelasting bedraagt 54 Lden, op de noordoostelijke hoek van het oostelijke blok. Voldaan wordt aan de instructieregels vanuit het Bkl.

4.3.2 Gezamenlijk geluid gemeente- en waterschapswegen

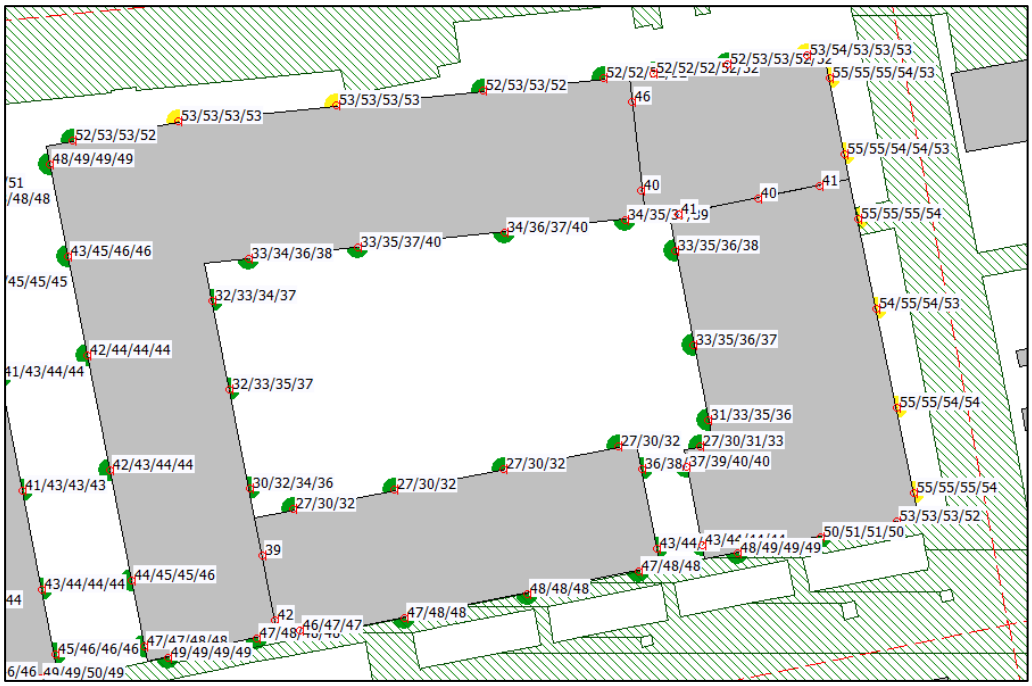
In onderstaande figuren zijn de geluidbelastingen per toetspunt weergegeven als gevolg van de gemeente- en waterschapswegen. Voor voorliggende ontwikkeling liggen enkel gemeentewegen nabij.

Hoogst berekende geluidbelasting vanwege de gemeentewegen

Berekende geluidbelasting per toetshoogte ten gevolge van de gemeentewegen, bouwvlak 1-2

Berekende geluidbelasting per toetshoogte ten gevolge van de gemeentewegen, bouwvlak 3-6

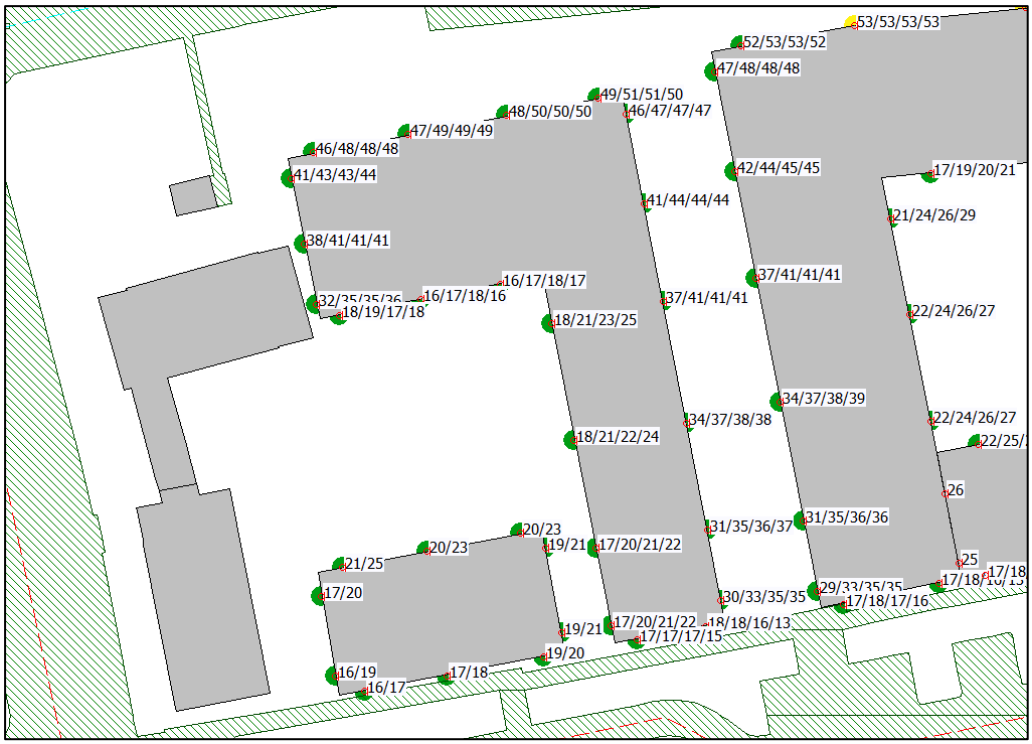
Uit de berekening blijkt dat als gevolg van de gemeentewegen er overschrijdingen plaatsvinden van de standaardwaarde. De hoogst berekende geluidbelasting bedraagt 55 Lden, op de oostgevel van het oostelijke blok. De grenswaarde wordt in totaliteit niet overschreden. Onderzoek naar maatregelen is nodig. Voor deze overschrijdingen zijn de Thorbeckestraat en de Fagelstraat maatgevend. Deze worden hieronder individueel toegelicht.

4.3.2.1 Thorbeckestraat

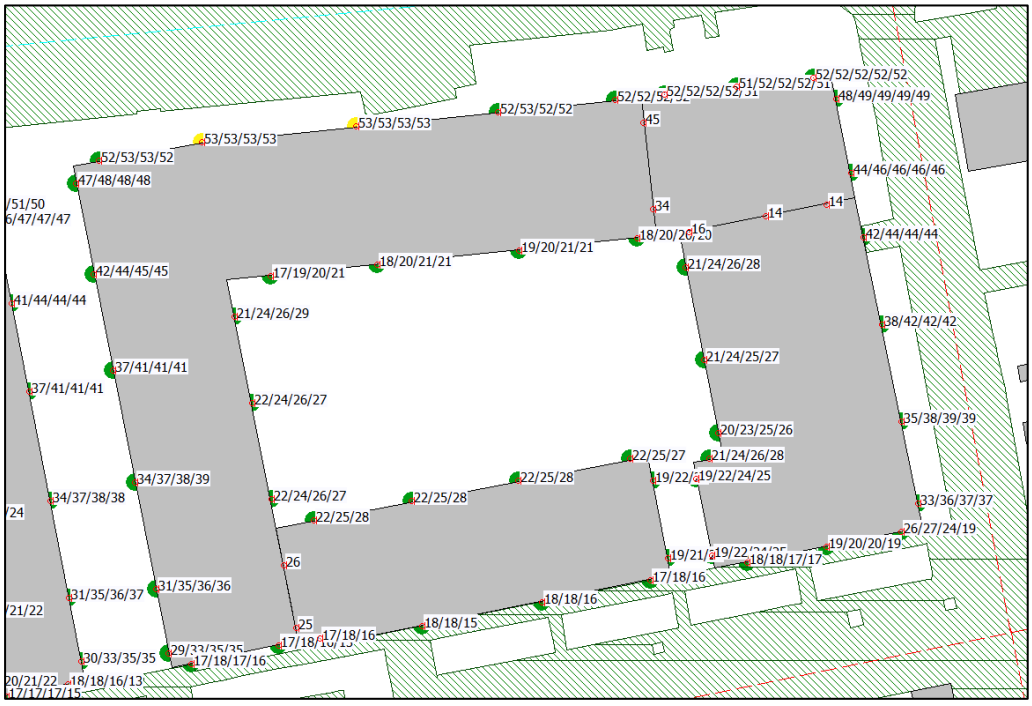
In onderstaande figuren zijn de geluidbelastingen per toetspunt weergegeven als gevolg van de Thorbeckestraat.

Hoogst berekende geluidbelasting vanwege de Thorbeckestraat

Berekende geluidbelasting per toetshoogte ten gevolge van de Thorbeckestraat, bouwvlak 1 en 2

Berekende geluidbelasting per toetshoogte ten gevolge van de Thorbeckestraat, bouwvlak 3-6

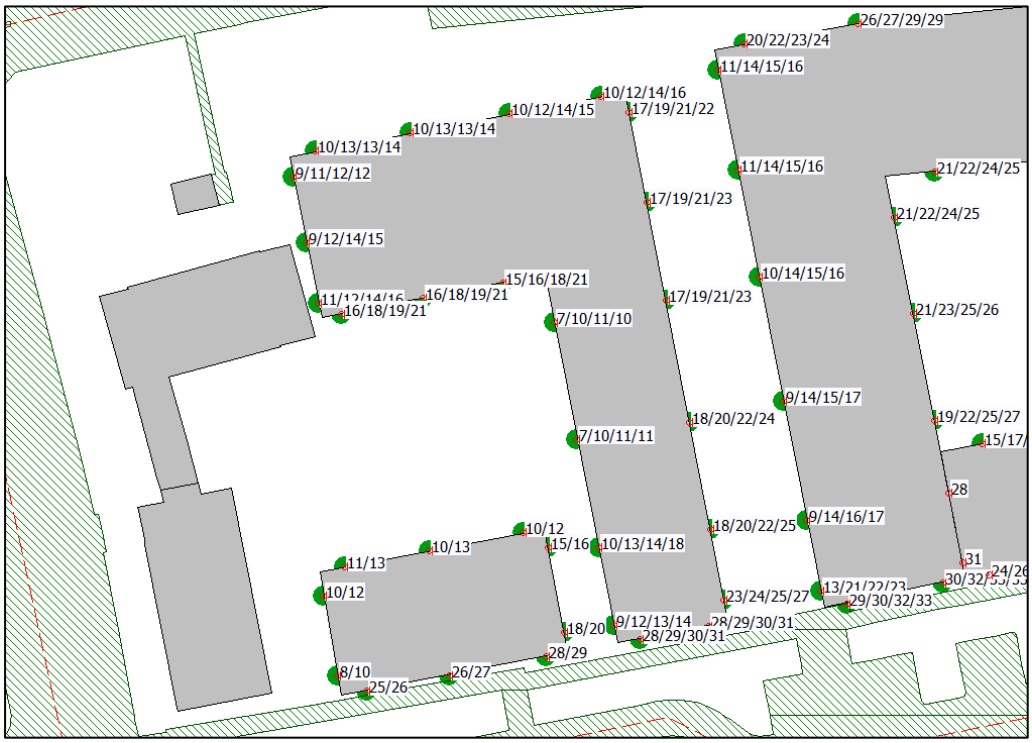
Uit de berekening blijkt dat als gevolg van de Thorbeckestraat er geen overschrijding plaatsvindt van de standaardwaarde. De hoogst berekende geluidbelasting bedraagt 53 Lden, op de noordgevel van het oostelijke blok. Onderzoek naar maatregelen is niet nodig voor deze weg.

4.3.2.2 Fagelstraat

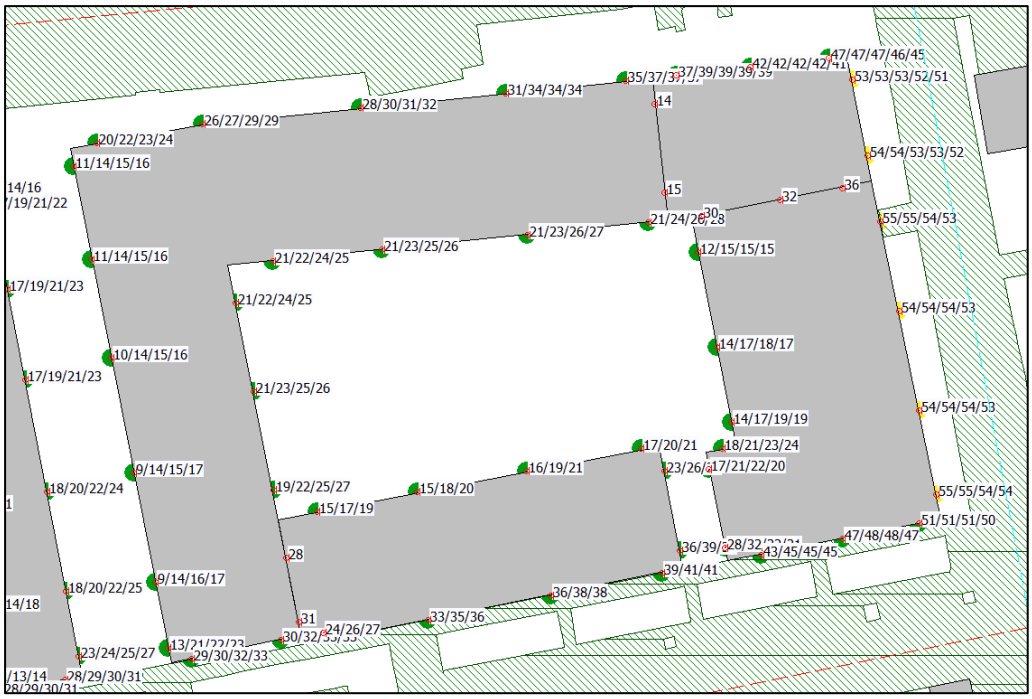
In onderstaande figuren zijn de geluidbelastingen per toetspunt weergegeven als gevolg van de Fagelstraat.

Hoogst berekende geluidbelasting vanwege de Fagelstraat

Berekende geluidbelasting per toetshoogte ten gevolge van de Fagelstraat, bouwvlak 1 en 2

Berekende geluidbelasting per toetshoogte ten gevolge van de Fagelstraat, bouwvlak 3-6

Uit de berekening blijkt dat de overschrijding van de standaardwaarde plaatsvindt als gevolg van de Fagelstraat. De hoogst berekende geluidbelasting bedraagt 55 Lden, op de oostgevel van het oostelijke blok. De overschrijding op één hoogte op de noordgevel is het gevolg van cumulatie van bronnen. De Fagelstraat is maatgevend voor de geluidbelasting, dus het onderzoek naar maatregelen wordt voor deze weg uitgevoerd.

4.4 Mogelijkheden voor geluidreducerende maatregelen

Vanwege de overschrijdingen van de standaardwaarde door de maatgevende gemeenteweg Fagelstraat voor bouwvlakken 5 en 6 is onderzoek noodzakelijk naar mogelijke geluidreducerende maatregelen.

Er is onderzocht of, en zo ja welke, doeltreffende maatregelen mogelijk zijn om de geluidbelasting terug te brengen tot een waarde die lager of gelijk is aan de standaardwaarde. Bij het treffen van maatregelen geldt een voorkeursvolgorde: bron, overdracht en ontvanger.

Wanneer de geluidbelasting niet terug te brengen is tot de standaardwaarde, kan het bevoegd gezag hogere waarde dan de standaardwaarde als acceptabel achten. Deze hogere waarde dient te worden vastgelegd in het Omgevingsplan conform artikel 5.78u van het Bkl.

4.4.1 Bronmaatregelen wegverkeer

Ten gevolge van de Fagelstraat vinden er overschrijdingen plaats voor bouwvlak 5 en 6. Dit is reeds een 30 km/uur weg en door de vele éénrichtingswegen in de nabijheid is het verkeerskundig onwenselijk om de rijrichting te beperken.

In de huidige situatie bestaat de wegverharding uit ‘elementverharding niet in keperverband’ (klinkers). Door toepassing van een geluidsreducerend wegdek (dunne deklagen A) op het deel van de weg dat direct langs de bouwvlakken loopt zal de standaardwaarde voor gemeentewegen op alle waarneemhoogten niet meer worden overschreden. De maatregel zal echter stuiten op bezwaren van civieltechnische aard als gevolg van de wringende werking van afremmend verkeer en landschappelijke bezwaren aangezien het wegdek niet meer aan zou sluiten bij de omringende wegen.

Ten opzichte van de bestaande klinkers zonder keperverband is ook een geluidsreductie van circa 2 Lden haalbaar door de weg opnieuw te bestraten in keperverband. De standaardwaarde voor gemeente- en waterschapswegen zal dan als gevolg van de Fagelstraat net niet meer worden overschreden. Enkel het deel tussen de Thorbeckestraat en Van Slingelandtstraat zou herstraat moeten worden. Echter, aangezien deze maatregel slechts een kleine reductie oplevert is het niet financieel doelmatig. Ook is uit overleg met de gemeente gebleken dat dit geen plaats heeft in de planning van het gemeentelijk wegbeheer. Daarmee is het niet mogelijk deze maatregel uit te voeren.

4.4.2 Overdrachtsmaatregelen wegverkeer

Het vergroten van de afstand tussen de Fagelstraat en de beoogde gebouwen, zodanig dat de geluidsbelasting niet hoger is dan de standaardwaarde, is om stedenbouwkundige redenen niet mogelijk. Ditzelfde geldt voor het plaatsen van een effectief geluidsscherm.

4.4.3 Maatregelen bij de ontvanger

De maatregelen die kunnen worden genomen bij de ontvanger (woningen) zijn erop gericht om te voldoen aan de binnenwaarde uit het Bbl. Mogelijk moeten voor de gebouwen met een hogere geluidsbelasting dan de standaardwaarde aanvullende isolerende voorzieningen worden getroffen om de akoestische binnenwaarde te halen. Een indicatie van de benodigde gevelwering is berekend in paragraaf 4.5.

Om de binnenwaarde uit het Bbl te kunnen garanderen kan extra geluidsisolatie noodzakelijk zijn. Bij de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen (voormalige bouwvergunning) kan door middel van een aanvullend bouwakoestisch onderzoek worden aangetoond dat de binnenwaarde uit het Bbl wordt gewaarborgd.

Ook is het vanuit het gemeentelijk beleid wenselijk dat er geluidluwe buitenruimten voor alle woningen bestaan. Dit kan worden gerealiseerd door op de reeds voorziene balkons van de woningen afscherming toe te passen. Dit is getoetst op het stedenbouwkundig plan, waar is gebleken dat enkel de woningen direct grenzend aan de Fagelstraat deze afscherming nodig hebben. Op de eerste bouwlaag moet de afscherming minstens 1 meter hoog zijn, op de overige verdiepingen minstens 0,75 meter hoog. De memo in bijlage F gaat verder in op de benodigde afscherming.

4.5 Gecumuleerde en gezamenlijke geluidsbelasting

In het kader van het Bkl dienen de gecumuleerde en gezamenlijke geluidbelastingen inzichtelijk te worden gemaakt. Het gecumuleerd geluid op de gevel is het geluid van verschillende geluidbronnen tezamen, waarbij rekening wordt gehouden met

verschillen in hinderlijkheid tussen verschillende soorten van geluid. Het gezamenlijk geluid wordt energetisch opgeteld, hierbij geldt geen verschil in hinderlijkheid. Op basis van een gezonde en veilige leefomgeving zijn alle getoetste (spoor)wegen uit onderhavig rapport meegenomen.

De standaardwaarde wordt bij bouwvlak 5 en 6 overschreden. De overschrijdingen vinden plaats op de toetspunten direct grenzend aan de betreffende weg. In de navolgende tabellen zijn de hoogste gecumuleerde en gezamenlijke geluidsbelasting voor de maatgevende bouwvlakken op de rand van het bouwvlak weergegeven. Een volledig overzicht van de belastingen op alle toetspunten staat in bijlage E.

Hoogste gecumuleerde geluidbelasting per bouwvlak

Bouwvlak	Kenmerk toetspunt	Hoogste gecumuleerde geluidsbelastingen in Lden
5	9, 10	55
6	7, 8, 9, 10	55

De gecumuleerde waarde moet volgens het gemeentelijk beleid van de gemeente Arnhem onder de plafondwaarde van 59 – 63 dB (64-68 Lden) voor stadswijken liggen. Dat is het geval, dus er wordt aan het gemeentelijk beleid voldaan.

De gezamenlijke geluidsbelasting wordt gebruikt voor de berekening van de vereiste gevelisolatie. Volgens het Bbl (artikel 4.103) moet ter indicatie een akoestische binnenwaarde van 33 Lden bij weg- en spoorverkeerslawaai worden gegarandeerd. Daarnaast is inzicht gegeven in de minimaal benodigde gevelwering om tot een veilige en gezonde fysieke leefomgeving te komen. Een uitwendige scheidingsconstructie van een verblijfsgebied heeft volgens NEN 5077 (Bbl Artikel 4.102) een geluidwering van ten minste 20 dB. Navolgende tabel geeft de ten hoogste benodigde geluidwering per bouwvlak weer.

Hoogste gezamenlijke geluidbelasting per bouwvlak ten gevolge van omliggende (spoor)wegen

Bouwvlak	Kenmerk toetspunt	Hoogste gezamenlijke geluidsbelastingen in Lden	Indicatieve minimaal benodigde gevelwering in dB
5	8	57	24
6	10	56	23

Conform artikel 5.78ab van het Bkl dient bij overschrijding van de standaardwaarde het belang van het beschermen van de gezondheid door een geluidluwe gevel betrokken te worden. Door de invulling van de beoogde ontwikkeling worden de gevels aan de binnenzijde van beide blokken woningen afgeschermd. De aanwezigheid van een geluidluwe gevel kan hiermee worden gewaarborgd, alle bouwvlakken hebben een geluidluwe zijde.

4.6 Toetsing gemeentelijk beleid

De gemeente Arnhem heeft een gebiedsgerichte aanpak. Onderhavige locatie is aan te wijzen als stadswijk. Omdat het hier om beleid onder de Wgh gaat is bij het wegverkeer een reductie van 5 dB volgens artikel 110g toegepast; er wordt voor voorliggend onderzoek van uit gegaan dat deze verdwijnt maar dat de drempels hetzelfde blijven, dus 5 dB hoger. Voor deze locatie is de ambitie ≤ 48 dB (≤63 Lden; zeer rustig –

redelijk onrustig), incidenteel 49 – 58 dB (54-63 Lden; onrustig – zeer onrustig) en het plafond is 59 – 63 dB (64-68 Lden; lawaaiig). De plafondwaarden worden in totaliteit niet overschreden, de hoogste geluidbelasting valt in de geluidsklasse “onrustig”.

Door de toetsing van geluidreducerende maatregelen in hoofdstuk 4.4 en het stedenbouwkundig ontwerp met hoge bouwvlakken aan de westzijde die achterliggende woningen afschermen, wordt voldaan aan de criteria voor het toestaan van een hogere waarde.

Voor het plan moet een bouwakoestisch onderzoek naar de binnenwaarde worden uitgevoerd. Dit is ook een van de voorwaarden uit het gemeentebeleid voor het afwijken van de standaardwaarde. Volgens Bbl Artikel 4.102 heeft een uitwendige scheidingsconstructie van een verblijfsgebied volgens NEN 5077 een geluidwering van ten minste 20 dB; de hoogst benodigde demping om te voldoen aan de binnenwaarde is 24 Lden. De binnenwaarde zal met isolatie naar verwachting ruimschoots voldoen.

5 Conclusie

Spoorwegen (Arnhem-Zutphen en Arnhem-Duiven)
Als gevolg van alle relevante spoorwegen tezamen wordt de standaardwaarde van 55 Lden niet overschreden. Er wordt voldaan aan de instructieregels vanuit het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) en het gebiedsgerichte beleid van gemeente Arnhem.

Gemeente- en waterschapswegen
Als gevolg van de omliggende gemeente- en waterschapswegen tezamen wordt de standaardwaarde van 53 Lden overschreden voor bouwvlak 5 en 6, welke aan de Thorbeckestraat en Fagelstraat liggen. Uit onderzoek is gebleken dat de Fagelstraat maatgevend is, dus deze weg is nader onderzocht. De grenswaarde wordt niet overschreden.

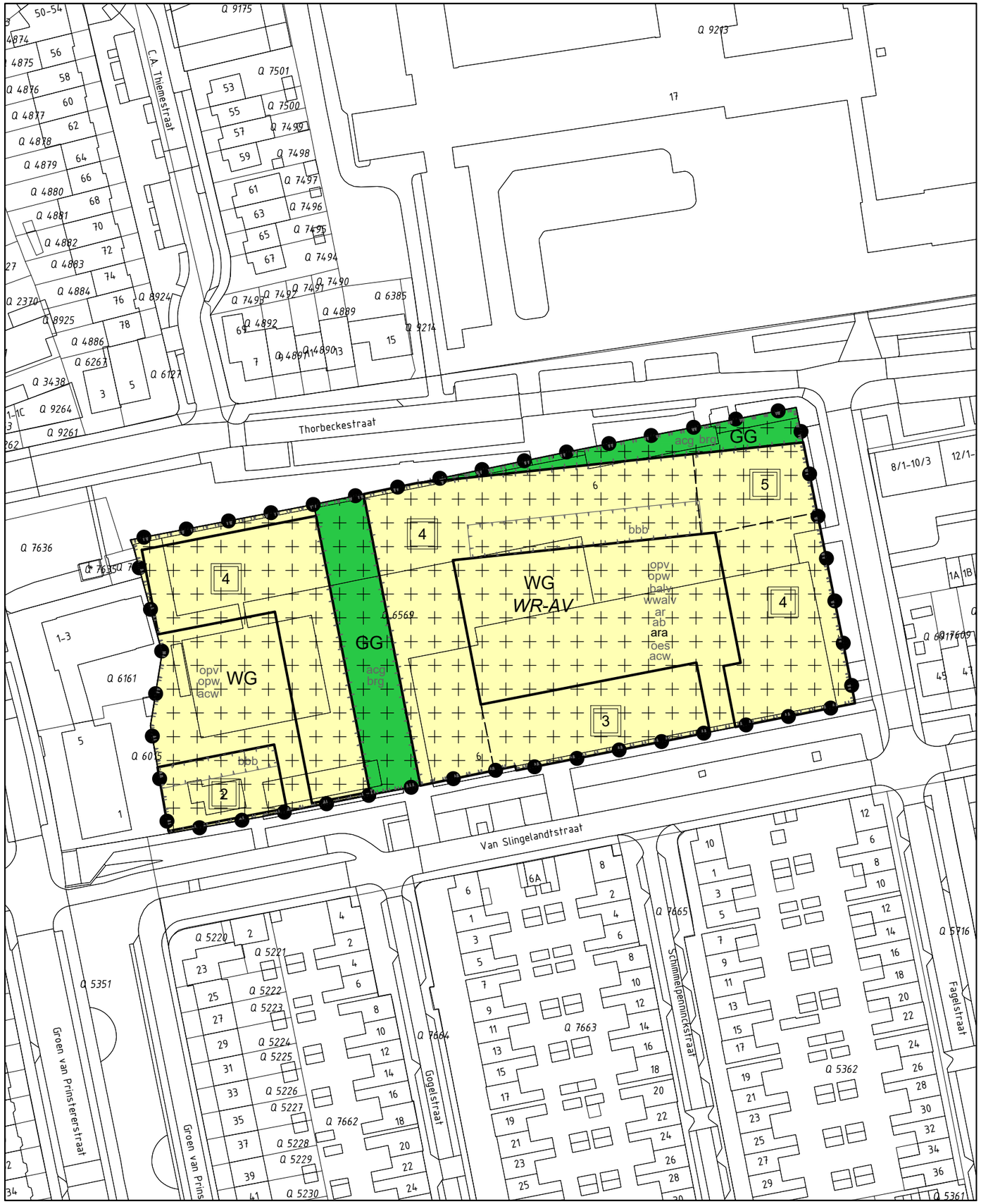
Fagelstraat
De maximale geluidbelastingen zijn hoger dan de standaardwaarde, maar lager dan de grenswaarde. De hoogste overschrijdingen vinden plaats voor de (beoogde) woningen direct grenzend aan de Fagelstraat. Voor alle bouwvlakken zijn echter ook gevelgeluidbelastingen waarneembaar die die standaardwaarde van 53 Lden niet overschrijden.

Bron- en overdrachtsmaatregelen zijn onderzocht, maar stuiten op bezwaren van landschappelijke, civieltechnische, stedenbouwkundige en financiële aard. Indien de voorgestelde maatregel, herstrating van de klinkers in keperverband, hier wordt toegepast bestaan er geen overschrijdingen van de standaardwaarde meer. Dit is echter niet op korte termijn mogelijk.

Omdat de voorgestelde maatregel niet wordt toegepast moet er voor bouwvlak 5 en 6 een hogere waarde voor gemeentewegen van 55 Lden worden toegestaan. Dit is mogelijk, er wordt voldaan aan het beleid van gemeente Arnhem: de plafondwaarden voor een ‘stadswijk’ worden in totaliteit niet overschreden en er wordt voldaan aan de criteria voor het toestaan van een hogere waarde. Ook kunnen geluidluwe buitenruimtes voor alle woningen gerealiseerd worden door voor de appartementen direct aan de Fagelstraat afscherming op de balkons toe te voegen.

Gecumuleerd en gezamenlijk geluid
Voor onderhavig plan is een hoogste gecumuleerde geluidbelasting waarneembaar van 55 Lden, welke voldoet aan het gemeentelijk beleid voor de plafondwaarde in stadswijken. De hoogste gezamenlijke waarde is 57 Lden. Bij de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen dient in ieder geval door middel van een aanvullend bouwakoestisch onderzoek te worden aangetoond dat de binnenwaarde uit het Besluit bouwwerken leefomgeving wordt gehaald voor de nieuwe woningen.

Bijlage A: Verbeelding omgevingsplan

LEGENDA

PLANGEBIED

plangebied

BESTEMMINGEN

GG — Groen - Groengebied

WG — Woongebied

WR-AV — Waarde - Archeologische verwachting

AANDUIDINGEN

- acg — overige zone - activiteit groen
- acw — overige zone - activiteit wonen
- ab — overige zone - algemene bouwregels
- ar — overige zone - algemene regels
- ara — overige zone - algemene regels over activiteiten
- balv — overige zone - bouwregel archeologie lage verwachting
- bbb — overige zone - bouwregel bijbehorende bouwwerken
- brg — overige zone - bouwregel groen

VERKLARING

BGT- en kadastrale gegevens

- bouwvlak
- opv — overige zone - omgevingsplan-activiteit verkamering
- opw — overige zone - omgevingsplan-activiteit woningsplitsing
- oes — overige zone - Overgangs- en slotregels
- wwalv — overige zone - werken en werkzaamhedenregel archeologie lage verwachting
- 3 — maximum aantal bouwlagen

0 10 20 30 40 50m

bestemmingsplan **Chw omgevingsplan Thorbeckestraat**

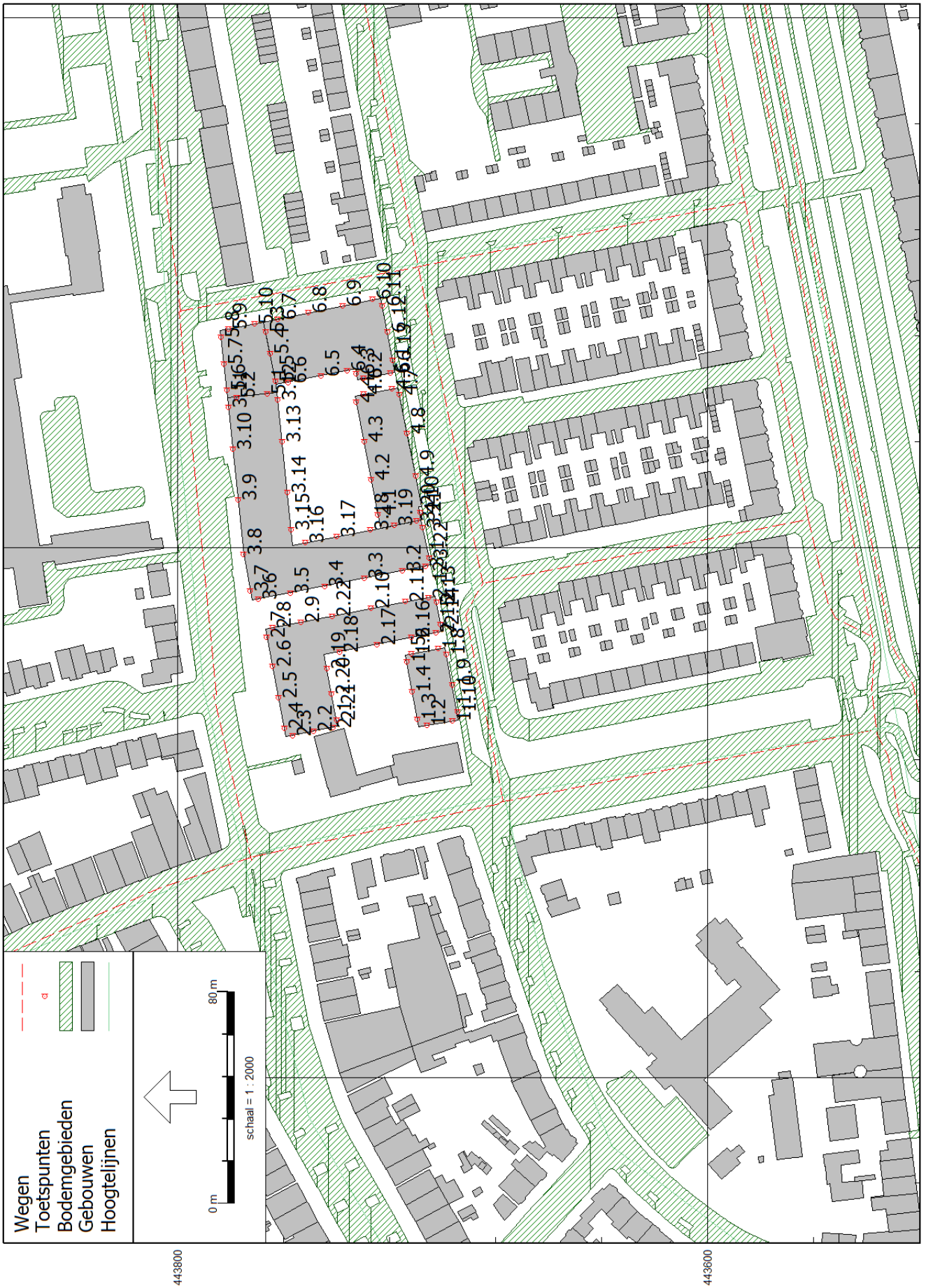
schaal :	1 : 1000	datum :	02-11-2023
formaat :	A3	datum ondergrond :	05-08-2022
projectnummer :	220121	voorontwerp :	-
bladnummer :	1	ontwerp :	-
aantal bladen :	1	vaststelling :	-
Identificatiecode :	NL.IMRO.yyyyyyyyyyyyyyyyyy-xxxx		

gemeente **Arnhem**

adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling

Postbus 479, 6800 AL Arnhem I T 026 357 69 11 I www.sab.nl

Bijlage B: Grafisch overzicht rekenmodel

Wegen
Toetspunten
Bodemgebieden
Gebouwen
Hoogtelijnen
0 m
80 m
schaal = 1 : 2000
443800
443600
191800
192000
192200
Omgevingswet, wegverkeer, [versie van Gebied - wvl OWJ, Geomilieu V2023.1 rev 1 Licentiehouder: SAB

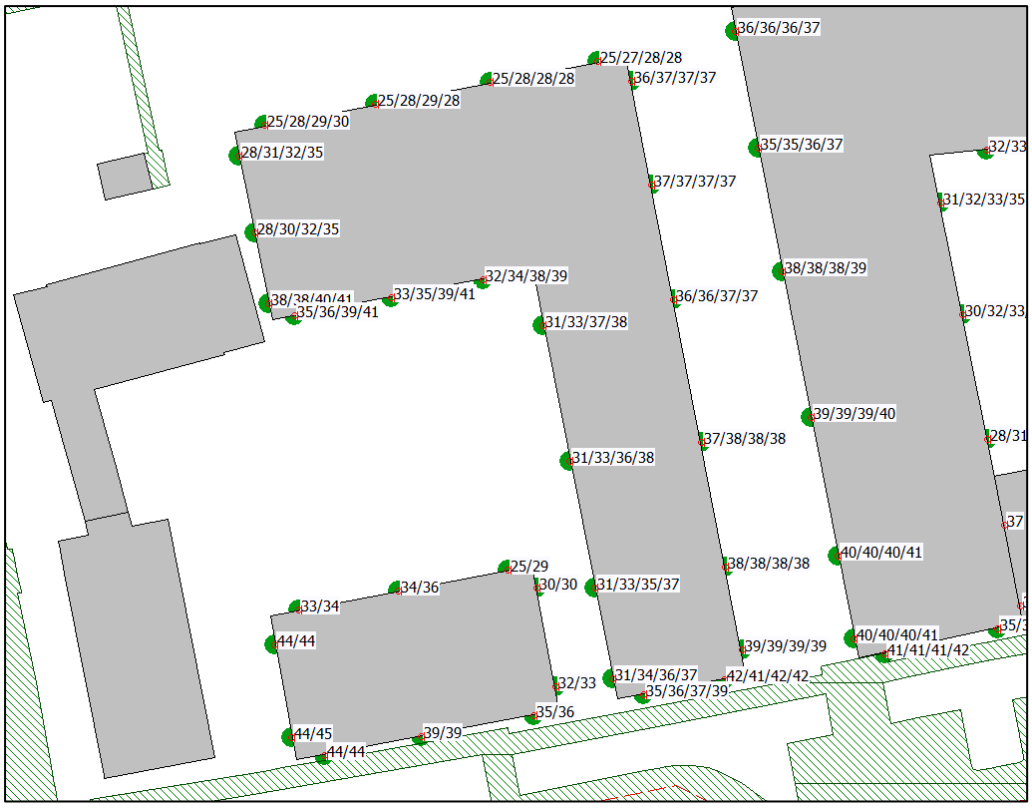
Bijlage C: Resultaten van wegen zonder overschrijding

Johan de Wittlaan (30 en 50 km/uur tezamen)

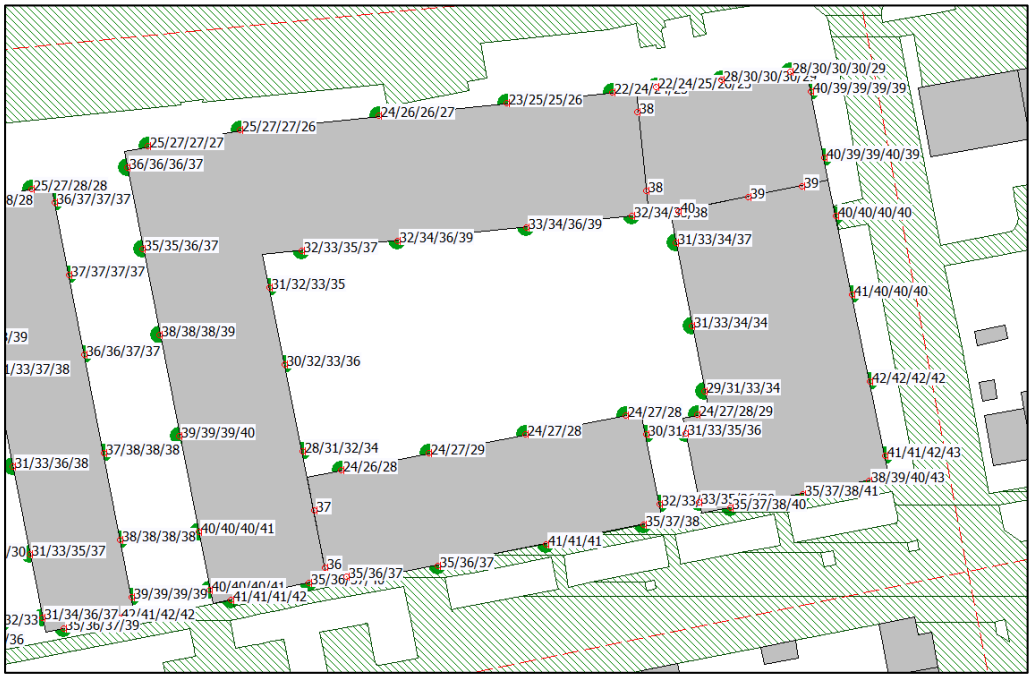
In onderstaande figuren zijn de geluidbelastingen per toetspunt weergegeven als gevolg van de gehele Johan de Wittlaan.

Hoogst berekende geluidbelasting vanwege de gehele Johan de Wittlaan (groen is een belasting van of onder de standaardwaarde van 53 Lden, geel is een belasting boven 53 Lden maar onder de grenswaarde van 70 Lden, rood is een belasting boven de grenswaarde)

Berekende geluidbelasting per toetshoogte ten gevolge van de gehele Johan de Wittlaan, bouwvlak 1 en 2

Berekende geluidbelasting per toetshoogte ten gevolge van de gehele Johan de Wittlaan, bouwvlak 3-6

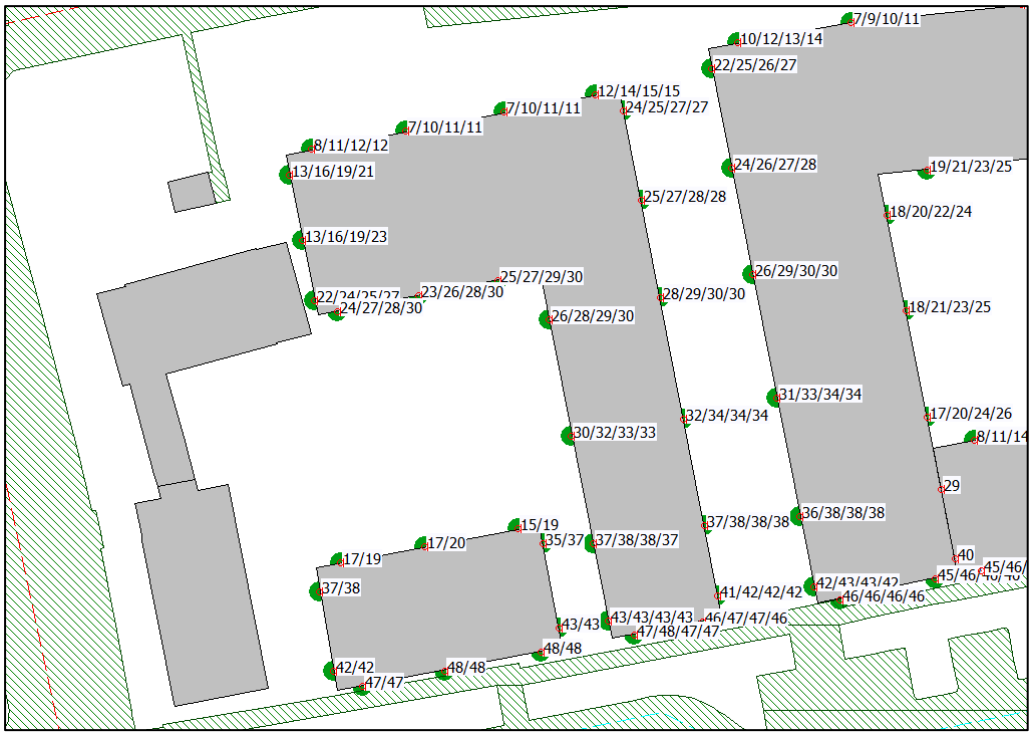
Uit de berekening blijkt dat als gevolg van de gehele Johan de Wittlaan er geen overschrijding plaatsvindt van de standaardwaarde. De hoogst berekende geluidbelasting bedraagt 45 Lden, op de zuidwestelijke hoek van het westelijke blok. Onderzoek naar maatregelen is niet nodig.

Van Slingelandtstraat

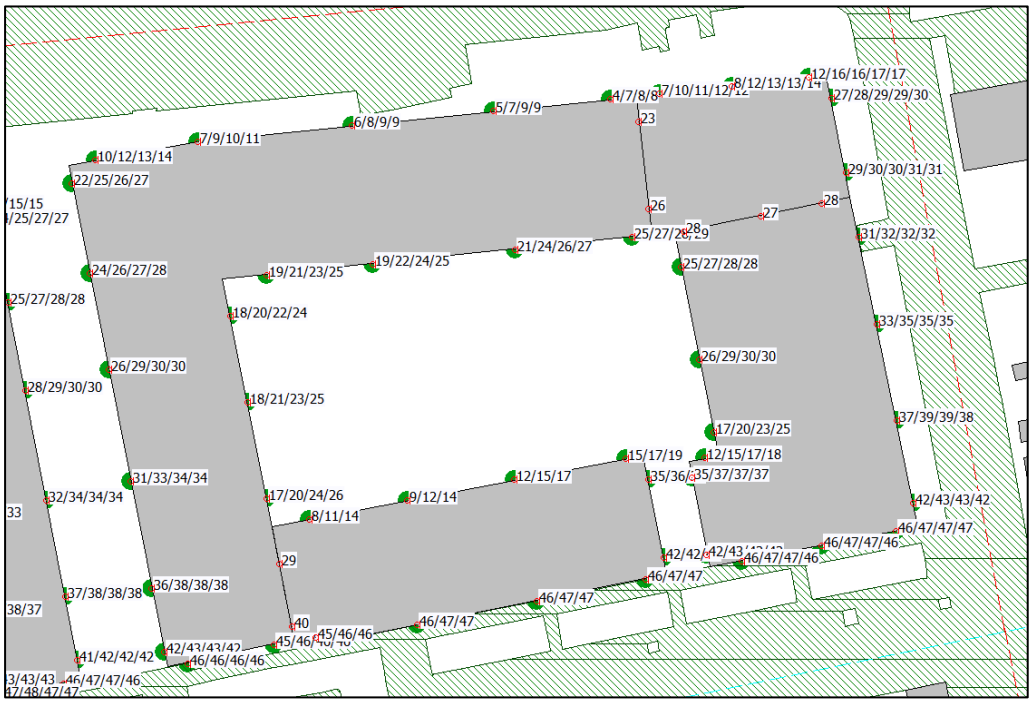
In onderstaande figuren zijn de geluidbelastingen per toetspunt weergegeven als gevolg van de Van Slingelandtstraat.

Hoogst berekende geluidbelasting vanwege de Van Slingelandtstraat

Berekende geluidbelasting per toetshoogte ten gevolge van de Van Slingelandtstraat, bouwvlak 1 en 2

Berekende geluidbelasting per toetshoogte ten gevolge van de Van Slingelandtstraat, bouwvlak 3-6

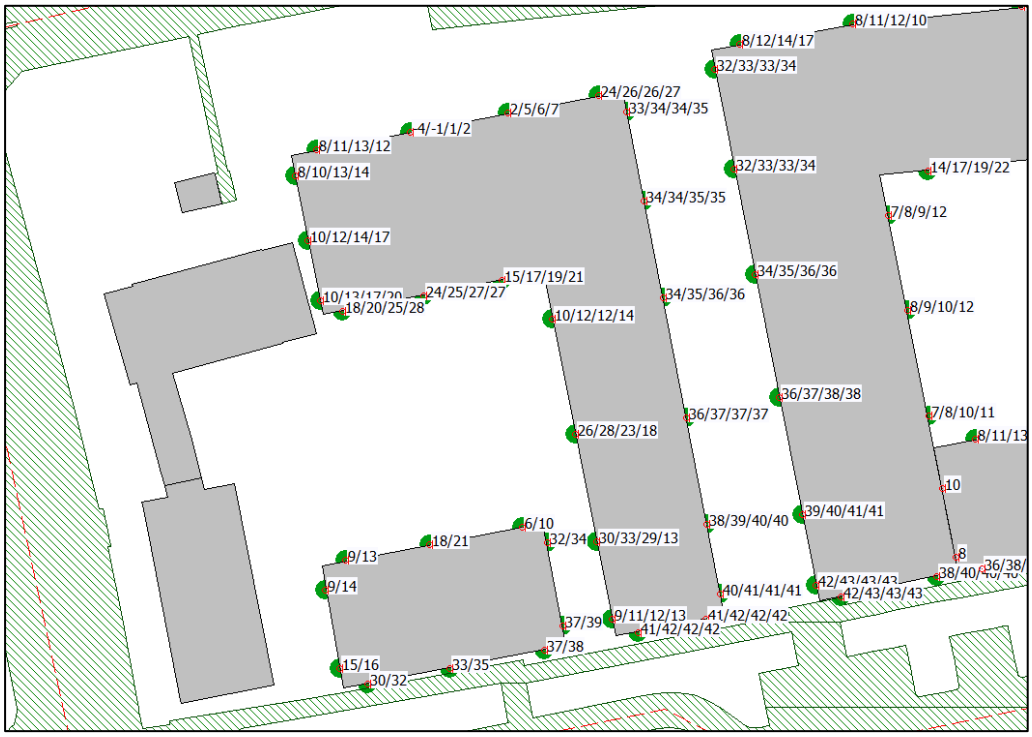
Uit de berekening blijkt dat als gevolg van de Van Slingelandtstraat er geen overschrijding plaatsvindt van de standaardwaarde. De hoogst berekende geluidbelasting bedraagt 48 Lden, op de zuidgevel van het westelijke blok. Onderzoek naar maatregelen is niet nodig.

Gogelstraat

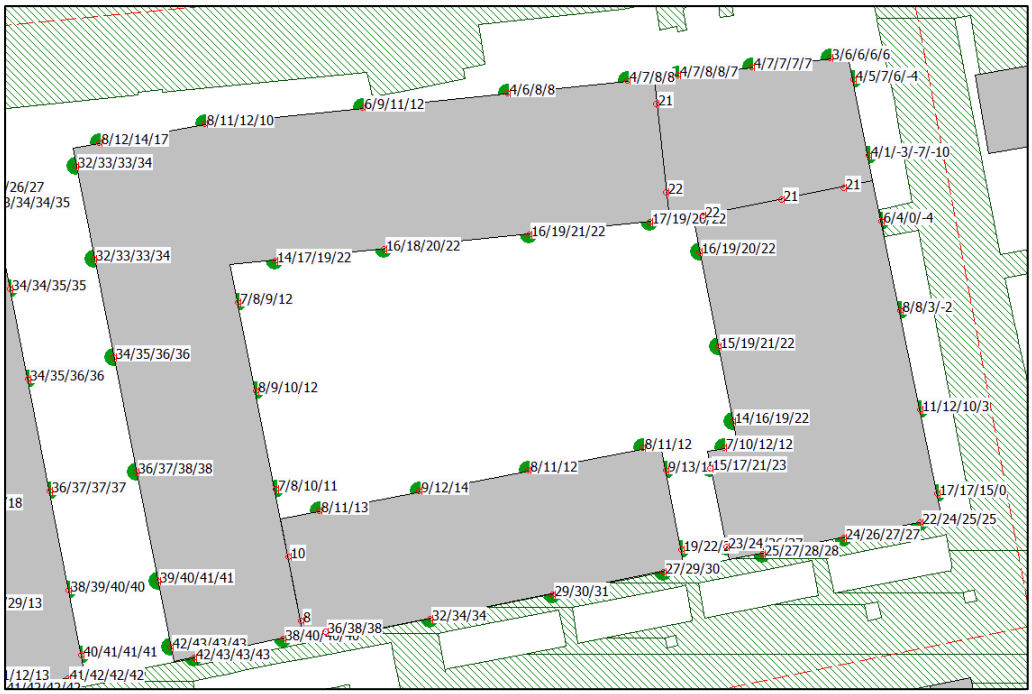
In onderstaande figuren zijn de geluidbelastingen per toetspunt weergegeven als gevolg van de Gogelstraat.

Hoogst berekende geluidbelasting vanwege de Gogelstraat

Berekende geluidbelasting per toetshoogte ten gevolge van de Gogelstraat, bouwvlak 1 en 2

Berekende geluidbelasting per toetshoogte ten gevolge van de Gogelstraat, bouwvlak 3-6

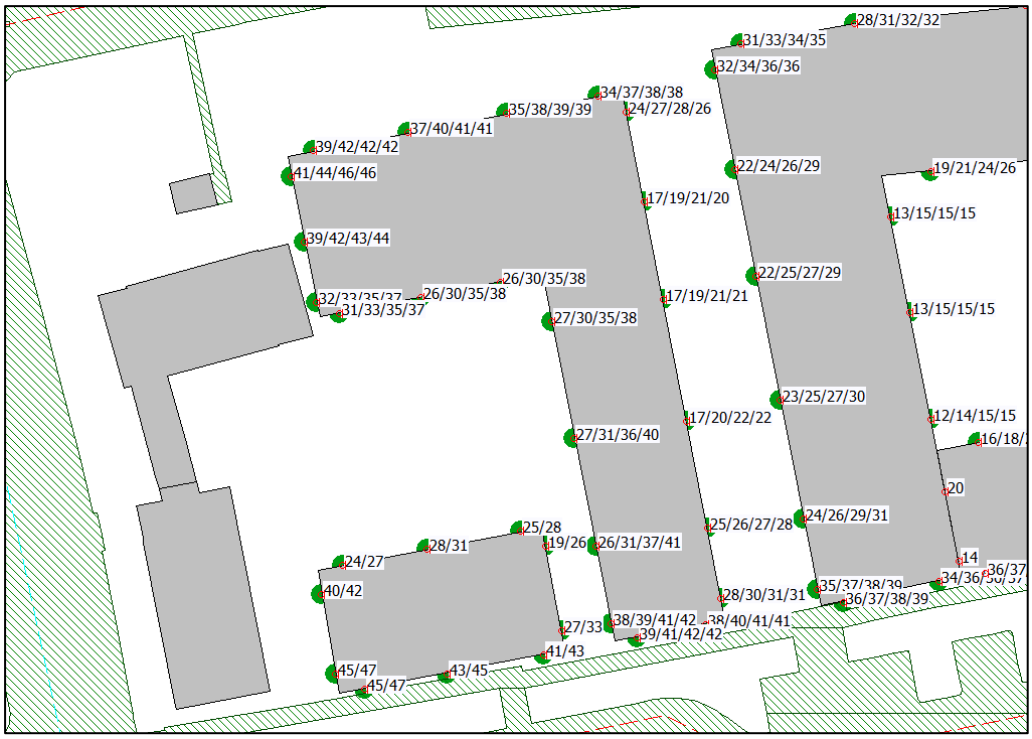
Uit de berekening blijkt dat als gevolg van de Gogelstraat er geen overschrijding plaatsvindt van de standaardwaarde. De hoogst berekende geluidbelasting bedraagt 43 Lden, op de zuidwestelijke hoek van het oostelijke blok. Onderzoek naar maatregelen is niet nodig.

Groen van Prinsterenstraat

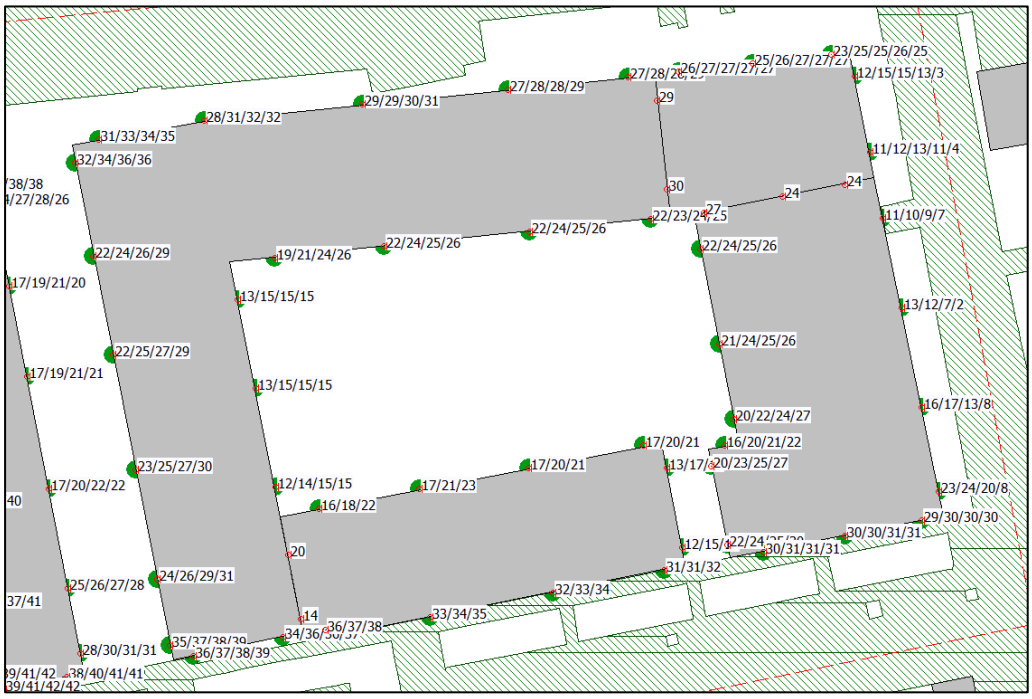
In onderstaande figuren zijn de geluidbelastingen per toetspunt weergegeven als gevolg van de Groen van Prinsterenstraat.

Hoogst berekende geluidbelasting vanwege de Groen van Prinsterenstraat

Berekende geluidbelasting per toetshoogte ten gevolge van de Groen van Prinsterenstraat, bouwvlak 1 en 2

Berekende geluidbelasting per toetshoogte ten gevolge van de Groen van Prinsterenstraat, bouwvlak 3-6

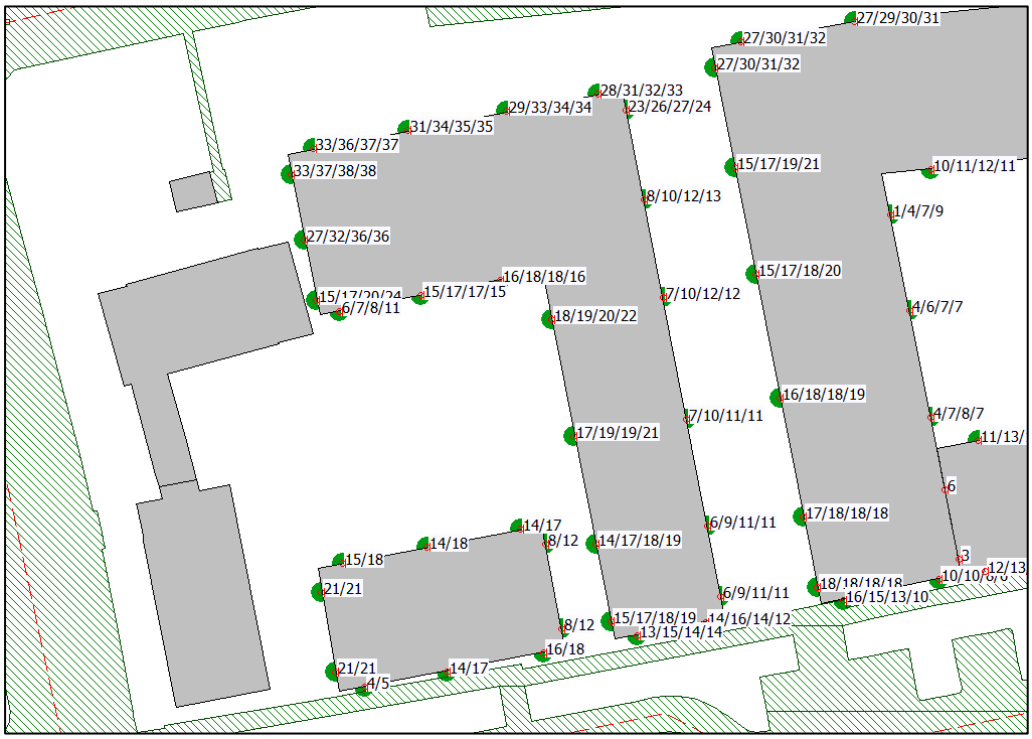
Uit de berekening blijkt dat als gevolg van de Groen van Prinsterenstraat er geen overschrijding plaatsvindt van de standaardwaarde. De hoogst berekende geluidbelasting bedraagt 47 Lden, op de zuidwestelijke hoek van het westelijke blok. Onderzoek naar maatregelen is niet nodig.

Emmastraat

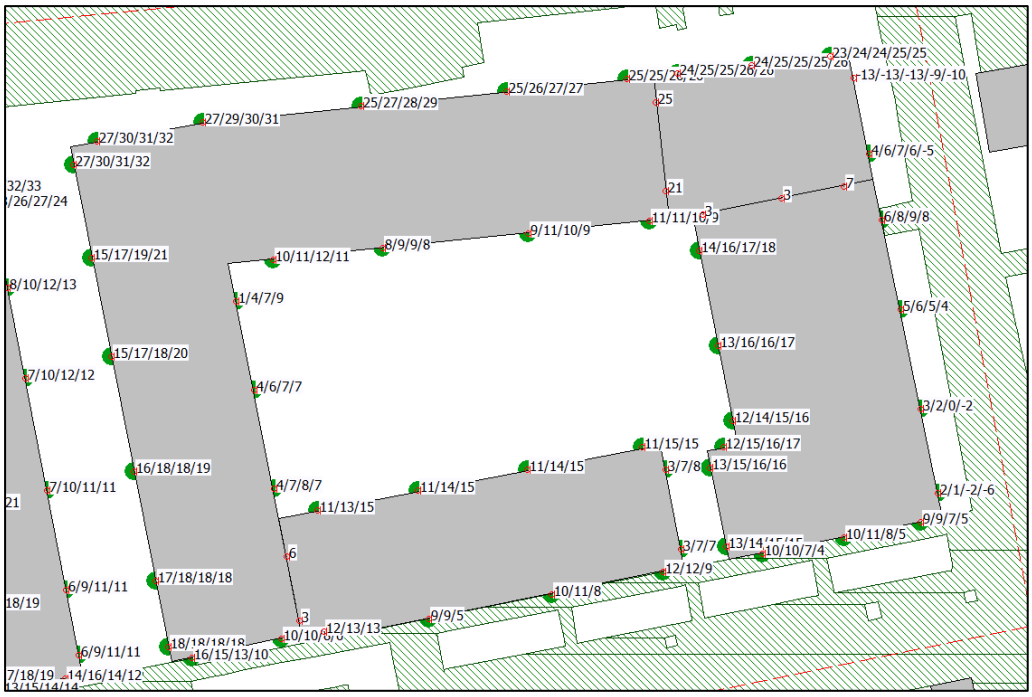
In onderstaande figuren zijn de geluidbelastingen per toetspunt weergegeven als gevolg van de Emmastraat.

Hoogst berekende geluidbelasting vanwege de Emmastraat

Berekende geluidbelasting per toetshoogte ten gevolge van de Emmastraat, bouwvlak 1 en 2

Berekende geluidbelasting per toetshoogte ten gevolge van de Emmastraat, bouwvlak 3-6

Uit de berekening blijkt dat als gevolg van de Emmastraat er geen overschrijding plaatsvindt van de standaardwaarde. De hoogst berekende geluidbelasting bedraagt 38 Lden, op de noordwestelijke hoek van het westelijke blok. Onderzoek naar maatregelen is niet nodig.

Bijlage D: Rapportage van het rekenmodel

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	ISO_H	ISO M.	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Type	Cpl
Johan d W1	Johan de Wittlaan	0,00	--	Relatief				Verdeling	False
Johan d W2	Johan de Wittlaan	0,00	--	Relatief				Verdeling	False
johan par2	Johan de Wittlaan (parallel)	0,00	--	Relatief				Verdeling	False
johan par3	Johan de Wittlaan (parallel)	0,00	--	Relatief				Verdeling	False
johanpar1	Johan de Wittlaan (parallel)	0,00	--	Relatief				Verdeling	False
Fagelstr 1	Fagelstraat	0,00	--	Relatief				Verdeling	False
Fagelstr 2	Fagelstraat	0,00	--	Relatief				Verdeling	False
Gogel	Gogelstraat	0,00	--	Relatief				Verdeling	False
Slinge 1	Van Slingelandtstraat	0,00	--	Relatief				Verdeling	False
Slinge 2	Van Slingelandtstraat	0,00	--	Relatief				Verdeling	False
Thorbeck 1	Thorbeckestraat	0,00	--	Relatief				Verdeling	False
Thorbeck 2	Thorbeckestraat	0,00	--	Relatief				Verdeling	False
Thorbeck 3	Thorbeckestraat	0,00	--	Relatief				Verdeling	False
Groen 1	Groen van Prinstererstraat	0,00	--	Relatief				Verdeling	False
Groen 2	Groen van Prinstererstraat	0,00	--	Relatief				Verdeling	False
emmastraat	Emmastraat	0,00	--	Relatief				Verdeling	False

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Cpl_W	Helling	Wegdek	V(MR(D))	V(MR(A))	V(MR(N))	V(MR(P4))	V(LV(D))	V(LV(A))	V(LV(N))	V(LV(P4))
Johan d W1	1,5	0	W1	--	--	--	--	50	50	50	--
Johan d W2	1,5	0	W1	--	--	--	--	50	50	50	--
johan par2	1,5	0	W14	--	--	--	--	30	30	30	--
johan par3	1,5	0	W14	--	--	--	--	30	30	30	--
johanpar1	1,5	0	W1	--	--	--	--	30	30	30	--
Fagelstr 1	1,5	0	W14	--	--	--	--	30	30	30	--
Fagelstr 2	1,5	0	W14	--	--	--	--	30	30	30	--
Gogel	1,5	0	W14	--	--	--	--	30	30	30	--
Slinge 1	1,5	0	W13	--	--	--	--	30	30	30	--
Slinge 2	1,5	0	W14	--	--	--	--	30	30	30	--
Thorbeck 1	1,5	0	W13	--	--	--	--	30	30	30	--
Thorbeck 2	1,5	0	W14	--	--	--	--	30	30	30	--
Thorbeck 3	1,5	0	W14	--	--	--	--	30	30	30	--
Groen 1	1,5	0	W13	--	--	--	--	30	30	30	--
Groen 2	1,5	0	W13	--	--	--	--	30	30	30	--
emmastraat	1,5	0	W13	--	--	--	--	30	30	30	--

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	V(MV(D))	V(MV(A))	V(MV(N))	V(MV(P4))	V(ZV(D))	V(ZV(A))	V(ZV(N))	V(ZV(P4))	Totaal aantal	%Int(D)
Johan d W1	50	50	50	--	50	50	50	--	8722,36	6,46
Johan d W2	50	50	50	--	50	50	50	--	8113,68	6,16
johan par2	30	30	30	--	30	30	30	--	719,00	7,00
johan par3	30	30	30	--	30	30	30	--	1175,00	7,00
johanpar1	30	30	30	--	30	30	30	--	1260,00	7,00
Fagelstr 1	30	30	30	--	30	30	30	--	1117,00	7,00
Fagelstr 2	30	30	30	--	30	30	30	--	1117,00	7,00
Gogel	30	30	30	--	30	30	30	--	456,00	7,00
Slinge 1	30	30	30	--	30	30	30	--	605,00	7,00
Slinge 2	30	30	30	--	30	30	30	--	605,00	7,00
Thorbeck 1	30	30	30	--	30	30	30	--	1296,00	7,00
Thorbeck 2	30	30	30	--	30	30	30	--	1296,00	7,00
Thorbeck 3	30	30	30	--	30	30	30	--	1296,00	7,00
Groen 1	30	30	30	--	30	30	30	--	3553,00	7,00
Groen 2	30	30	30	--	30	30	30	--	3553,00	7,00
emmastraat	30	30	30	--	30	30	30	--	2377,00	7,00

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	%Int(A)	%Int(N)	%Int(P4)	%MR(D)	%MR(A)	%MR(N)	%MR(P4)	%LV(D)	%LV(A)	%LV(N)	%LV(P4)	%MV(D)
Johan d W1	3,60	1,01	--	--	--	--	--	92,32	96,08	89,71	--	5,64
Johan d W2	4,29	1,12	--	--	--	--	--	93,78	96,82	95,68	--	3,85
johan par2	2,00	1,00	--	--	--	--	--	97,00	97,00	97,00	--	2,00
johan par3	2,00	1,00	--	--	--	--	--	97,00	97,00	97,00	--	2,00
johanpar1	2,00	1,00	--	--	--	--	--	97,00	97,00	97,00	--	2,00
Fagelstr 1	2,00	1,00	--	--	--	--	--	97,00	97,00	97,00	--	2,00
Fagelstr 2	2,00	1,00	--	--	--	--	--	97,00	97,00	97,00	--	2,00
Gogel	2,00	1,00	--	--	--	--	--	97,00	97,00	97,00	--	2,00
Slinge 1	2,00	1,00	--	--	--	--	--	97,00	97,00	97,00	--	2,00
Slinge 2	2,00	1,00	--	--	--	--	--	97,00	97,00	97,00	--	2,00
Thorbeck 1	2,00	1,00	--	--	--	--	--	97,00	97,00	97,00	--	2,00
Thorbeck 2	2,00	1,00	--	--	--	--	--	97,00	97,00	97,00	--	2,00
Thorbeck 3	2,00	1,00	--	--	--	--	--	97,00	97,00	97,00	--	2,00
Groen 1	2,00	1,00	--	--	--	--	--	97,00	97,00	97,00	--	2,00
Groen 2	2,00	1,00	--	--	--	--	--	97,00	97,00	97,00	--	2,00
emmastraat	2,00	1,00	--	--	--	--	--	97,00	97,00	97,00	--	2,00

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	%MV(A)	%MV(N)	%MV(P4)	%ZV(D)	%ZV(A)	%ZV(N)	%ZV(P4)	MR(D)	MR(A)	MR(N)	MR(P4)	LV(D)	LV(A)
Johan d W1	2,07	6,72	--	2,05	1,85	3,57	--	--	--	--	--	520,19	301,70
Johan d W2	1,23	1,75	--	2,37	1,95	2,57	--	--	--	--	--	468,71	337,01
johan par2	2,00	2,00	--	1,00	1,00	1,00	--	--	--	--	--	48,82	13,95
johan par3	2,00	2,00	--	1,00	1,00	1,00	--	--	--	--	--	79,78	22,80
johanpar1	2,00	2,00	--	1,00	1,00	1,00	--	--	--	--	--	85,55	24,44
Fagelstr 1	2,00	2,00	--	1,00	1,00	1,00	--	--	--	--	--	75,84	21,67
Fagelstr 2	2,00	2,00	--	1,00	1,00	1,00	--	--	--	--	--	75,84	21,67
Gogel	2,00	2,00	--	1,00	1,00	1,00	--	--	--	--	--	30,96	8,85
Slinge 1	2,00	2,00	--	1,00	1,00	1,00	--	--	--	--	--	41,08	11,74
Slinge 2	2,00	2,00	--	1,00	1,00	1,00	--	--	--	--	--	41,08	11,74
Thorbeck 1	2,00	2,00	--	1,00	1,00	1,00	--	--	--	--	--	88,00	25,14
Thorbeck 2	2,00	2,00	--	1,00	1,00	1,00	--	--	--	--	--	88,00	25,14
Thorbeck 3	2,00	2,00	--	1,00	1,00	1,00	--	--	--	--	--	88,00	25,14
Groen 1	2,00	2,00	--	1,00	1,00	1,00	--	--	--	--	--	241,25	68,93
Groen 2	2,00	2,00	--	1,00	1,00	1,00	--	--	--	--	--	241,25	68,93
emmastraat	2,00	2,00	--	1,00	1,00	1,00	--	--	--	--	--	161,40	46,11

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	LV(N)	LV(P4)	MV(D)	MV(A)	MV(N)	MV(P4)	ZV(D)	ZV(A)	ZV(N)	ZV(P4)
Johan d W1	79,03	--	31,78	6,50	5,92	--	11,55	5,81	3,15	--
Johan d W2	86,95	--	19,24	4,28	1,59	--	11,85	6,79	2,34	--
johan par2	6,97	--	1,01	0,29	0,14	--	0,50	0,14	0,07	--
johan par3	11,40	--	1,64	0,47	0,24	--	0,82	0,24	0,12	--
johanpar1	12,22	--	1,76	0,50	0,25	--	0,88	0,25	0,13	--
Fagelstr 1	10,83	--	1,56	0,45	0,22	--	0,78	0,22	0,11	--
Fagelstr 2	10,83	--	1,56	0,45	0,22	--	0,78	0,22	0,11	--
Gogel	4,42	--	0,64	0,18	0,09	--	0,32	0,09	0,05	--
Slinge 1	5,87	--	0,85	0,24	0,12	--	0,42	0,12	0,06	--
Slinge 2	5,87	--	0,85	0,24	0,12	--	0,42	0,12	0,06	--
Thorbeck 1	12,57	--	1,81	0,52	0,26	--	0,91	0,26	0,13	--
Thorbeck 2	12,57	--	1,81	0,52	0,26	--	0,91	0,26	0,13	--
Thorbeck 3	12,57	--	1,81	0,52	0,26	--	0,91	0,26	0,13	--
Groen 1	34,46	--	4,97	1,42	0,71	--	2,49	0,71	0,36	--
Groen 2	34,46	--	4,97	1,42	0,71	--	2,49	0,71	0,36	--
emmastraat	23,06	--	3,33	0,95	0,48	--	1,66	0,48	0,24	--

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	LE (D) 63	LE (D) 125	LE (D) 250	LE (D) 500	LE (D) 1k	LE (D) 2k	LE (D) 4k	LE (D) 8k	LE (A) 63
Johan d W1	78,85	87,21	94,25	101,43	106,27	101,39	93,80	83,31	75,80
Johan d W2	78,23	86,51	93,56	100,74	105,70	100,82	93,15	82,56	76,18
johan par2	77,37	82,72	88,16	90,99	94,56	85,68	80,66	70,24	71,93
johan par3	79,50	84,85	90,29	93,12	96,69	87,81	82,79	72,37	74,06
johanpar1	68,71	74,44	82,10	87,53	91,11	86,53	79,59	69,35	63,27
Fagelstr 1	79,28	84,63	90,07	92,90	96,47	87,59	82,57	72,15	73,84
Fagelstr 2	79,28	84,63	90,07	92,90	96,47	87,59	82,57	72,15	73,84
Gogel	75,39	80,74	86,18	89,01	92,58	83,70	78,68	68,26	69,95
Slinge 1	72,78	78,93	85,68	88,31	89,87	81,60	76,17	66,95	67,34
Slinge 2	76,62	81,97	87,41	90,24	93,81	84,93	79,91	69,49	71,18
Thorbeck 1	76,09	82,24	88,99	91,62	93,18	84,90	79,48	70,26	70,65
Thorbeck 2	79,93	85,28	90,72	93,55	97,11	88,24	83,22	72,80	74,48
Thorbeck 3	79,93	85,28	90,72	93,55	97,11	88,24	83,22	72,80	74,48
Groen 1	80,47	86,62	93,37	96,00	97,56	89,28	83,86	74,64	75,03
Groen 2	80,47	86,62	93,37	96,00	97,56	89,28	83,86	74,64	75,03
emmastraat	78,73	84,88	91,62	94,25	95,82	87,54	82,12	72,90	73,29

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	LE (A) 125	LE (A) 250	LE (A) 500	LE (A) 1k	LE (A) 2k	LE (A) 4k	LE (A) 8k	LE (N) 63	LE (N) 125
Johan d W1	83,93	91,06	98,15	103,49	98,65	90,78	79,98	71,40	79,86
Johan d W2	84,26	91,40	98,48	103,91	99,06	91,15	80,28	70,65	78,81
johan par2	77,28	82,72	85,55	89,12	80,24	75,22	64,80	68,92	74,27
johan par3	79,41	84,85	87,68	91,25	82,37	77,35	66,93	71,05	76,40
johanpar1	69,00	76,66	82,09	85,67	81,09	74,15	63,91	60,26	65,99
Fagelstr 1	79,19	84,63	87,46	91,03	82,15	77,13	66,71	70,83	76,18
Fagelstr 2	79,19	84,63	87,46	91,03	82,15	77,13	66,71	70,83	76,18
Gogel	75,30	80,74	83,57	87,14	78,26	73,24	62,82	66,94	72,29
Slinge 1	73,49	80,24	82,87	84,43	76,15	70,73	61,51	64,33	70,48
Slinge 2	76,53	81,97	84,80	88,37	79,49	74,47	64,05	68,17	73,52
Thorbeck 1	76,80	83,55	86,17	87,74	79,46	74,04	64,82	67,64	73,79
Thorbeck 2	79,84	85,28	88,11	91,67	82,80	77,78	67,36	71,47	76,83
Thorbeck 3	79,84	85,28	88,11	91,67	82,80	77,78	67,36	71,47	76,83
Groen 1	81,18	87,93	90,55	92,12	83,84	78,42	69,20	72,02	78,17
Groen 2	81,18	87,93	90,55	92,12	83,84	78,42	69,20	72,02	78,17
emmastraat	79,43	86,18	88,81	90,38	82,10	76,68	67,45	70,27	76,42

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	LE (N) 250	LE (N) 500	LE (N) 1k	LE (N) 2k	LE (N) 4k	LE (N) 8k	LE (P4) 63	LE (P4) 125	LE (P4) 250
Johan d W1	86,79	94,12	98,50	93,56	86,21	75,90	--	--	--
Johan d W2	85,88	93,05	98,21	93,34	85,55	74,81	--	--	--
johan par2	79,71	82,54	86,11	77,23	72,21	61,79	--	--	--
johan par3	81,84	84,67	88,24	79,36	74,34	63,92	--	--	--
johanpar1	73,65	79,08	82,66	78,08	71,14	60,90	--	--	--
Fagelstr 1	81,62	84,45	88,02	79,14	74,12	63,70	--	--	--
Fagelstr 2	81,62	84,45	88,02	79,14	74,12	63,70	--	--	--
Gogel	77,73	80,56	84,13	75,25	70,23	59,81	--	--	--
Slinge 1	77,23	79,86	81,42	73,14	67,72	58,50	--	--	--
Slinge 2	78,96	81,79	85,36	76,48	71,46	61,04	--	--	--
Thorbeck 1	80,53	83,16	84,73	76,45	71,03	61,81	--	--	--
Thorbeck 2	82,27	85,10	88,66	79,79	74,77	64,35	--	--	--
Thorbeck 3	82,27	85,10	88,66	79,79	74,77	64,35	--	--	--
Groen 1	84,91	87,54	89,11	80,83	75,41	66,19	--	--	--
Groen 2	84,91	87,54	89,11	80,83	75,41	66,19	--	--	--
emmastraat	83,17	85,80	87,37	79,09	73,67	64,44	--	--	--

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	LE (P4) 500	LE (P4) 1k	LE (P4) 2k	LE (P4) 4k	LE (P4) 8k
Johan d W1	--	--	--	--	--
Johan d W2	--	--	--	--	--
johan par2	--	--	--	--	--
johan par3	--	--	--	--	--
johanpar1	--	--	--	--	--
Fagelstr 1	--	--	--	--	--
Fagelstr 2	--	--	--	--	--
Gogel	--	--	--	--	--
Slinge 1	--	--	--	--	--
Slinge 2	--	--	--	--	--
Thorbeck 1	--	--	--	--	--
Thorbeck 2	--	--	--	--	--
Thorbeck 3	--	--	--	--	--
Groen 1	--	--	--	--	--
Groen 2	--	--	--	--	--
emmastraat	--	--	--	--	--

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Hoogte A	Hoogte B	Hoogte C	Hoogte D	Hoogte E
1.1		15,77	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
1.2		15,95	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
1.3		15,96	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
1.4		15,81	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
1.5		15,65	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
1.6		15,56	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
1.7		15,38	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
1.8		15,37	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
1.9		15,54	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
1.10		15,69	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
2.1		16,50	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.2		16,64	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.3		16,81	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.4		16,80	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.5		16,62	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.6		16,45	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.7		16,29	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.8		16,19	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.9		15,99	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.10		15,50	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.11		15,26	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.12		15,10	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.13		15,08	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.14		15,20	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.15		15,28	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.16		15,46	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.17		15,70	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.18		15,97	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.19		16,15	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.20		16,29	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.21		16,43	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.1		14,91	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.2		15,07	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.3		15,34	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.4		15,62	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.5		15,86	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.6		16,09	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.22		15,77	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.7		16,09	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.8		16,06	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.9		15,95	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.10		15,84	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.11		15,76	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.12		15,12	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.13		15,20	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.14		15,30	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.15		15,44	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.16		15,44	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.17		15,23	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.18		14,98	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.19		14,82	Relatief				10,50	--	--	--	--
3.20		14,66	Relatief				10,50	--	--	--	--
3.21		14,67	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.22		14,83	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
4.1		14,84	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--
4.2		14,65	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--
4.3		14,44	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--
4.4		14,22	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--
4.5		14,12	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--
4.6		13,93	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--
4.7		13,93	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--
4.8		14,14	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--
4.9		14,37	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Hoogte	F	Gevel
1.1		--	Ja
1.2		--	Ja
1.3		--	Ja
1.4		--	Ja
1.5		--	Ja
1.6		--	Ja
1.7		--	Ja
1.8		--	Ja
1.9		--	Ja
1.10		--	Ja
2.1		--	Ja
2.2		--	Ja
2.3		--	Ja
2.4		--	Ja
2.5		--	Ja
2.6		--	Ja
2.7		--	Ja
2.8		--	Ja
2.9		--	Ja
2.10		--	Ja
2.11		--	Ja
2.12		--	Ja
2.13		--	Ja
2.14		--	Ja
2.15		--	Ja
2.16		--	Ja
2.17		--	Ja
2.18		--	Ja
2.19		--	Ja
2.20		--	Ja
2.21		--	Ja
3.1		--	Ja
3.2		--	Ja
3.3		--	Ja
3.4		--	Ja
3.5		--	Ja
3.6		--	Ja
2.22		--	Ja
3.7		--	Ja
3.8		--	Ja
3.9		--	Ja
3.10		--	Ja
3.11		--	Ja
3.12		--	Ja
3.13		--	Ja
3.14		--	Ja
3.15		--	Ja
3.16		--	Ja
3.17		--	Ja
3.18		--	Ja
3.19		--	Ja
3.20		--	Ja
3.21		--	Ja
3.22		--	Ja
4.1		--	Ja
4.2		--	Ja
4.3		--	Ja
4.4		--	Ja
4.5		--	Ja
4.6		--	Ja
4.7		--	Ja
4.8		--	Ja
4.9		--	Ja

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Hoogte A	Hoogte B	Hoogte C	Hoogte D	Hoogte E
4.10		14,58	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--
5.1		15,23	Relatief				13,50	--	--	--	--
5.2		15,63	Relatief				13,50	--	--	--	--
5.3		15,05	Relatief				13,50	--	--	--	--
5.4		15,06	Relatief				13,50	--	--	--	--
5.5		15,08	Relatief				13,50	--	--	--	--
5.6		15,73	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	13,50
5.7		15,68	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	13,50
5.8		15,63	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	13,50
5.9		15,50	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	13,50
5.10		15,16	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	13,50
6.1		13,83	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.2		14,03	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.3		14,05	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.4		14,15	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.5		14,49	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.6		14,93	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.7		14,85	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.8		14,44	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.9		13,99	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.10		13,60	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.11		13,50	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.12		13,58	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.13		13,74	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Hoogte	F	Gevel
4.10	--		Ja
5.1	--		Ja
5.2	--		Ja
5.3	--		Ja
5.4	--		Ja
5.5	--		Ja
5.6	--		Ja
5.7	--		Ja
5.8	--		Ja
5.9	--		Ja
5.10	--		Ja
6.1	--		Ja
6.2	--		Ja
6.3	--		Ja
6.4	--		Ja
6.5	--		Ja
6.6	--		Ja
6.7	--		Ja
6.8	--		Ja
6.9	--		Ja
6.10	--		Ja
6.11	--		Ja
6.12	--		Ja
6.13	--		Ja

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		15,44	19,16	Relatief								0
		13,99	0,00	Relatief								0
		14,74	18,69	Relatief								0
		14,29	18,40	Relatief								0
		8,40	18,72	Relatief								0
		14,20	18,39	Relatief								0
		16,85	0,00	Relatief								0
		15,23	0,00	Relatief								0
		14,15	18,20	Relatief								0
		15,22	0,00	Relatief								0
		14,40	18,78	Relatief								0
		14,47	19,25	Relatief								0
		14,55	18,54	Relatief								0
		16,80	0,00	Relatief								0
		14,29	18,55	Relatief								0
		14,06	18,56	Relatief								0
		13,46	0,00	Relatief								0
		14,73	0,00	Relatief								0
		3,63	18,63	Relatief								0
		15,01	19,06	Relatief								0
		12,74	0,00	Relatief								0
		13,83	18,47	Relatief								0
		14,11	18,56	Relatief								0
		16,28	0,00	Relatief								0
		14,01	18,91	Relatief								0
		14,01	18,76	Relatief								0
		15,47	19,06	Relatief								0
		14,88	19,09	Relatief								0
		15,25	18,80	Relatief								0
		14,34	18,77	Relatief								0
		13,40	18,34	Relatief								0
		10,63	18,33	Relatief								0
		17,23	0,00	Relatief								0
		15,45	18,67	Relatief								0
		2,17	18,21	Relatief								0
		8,67	18,49	Relatief								0
		14,24	18,20	Relatief								0
		11,99	0,00	Relatief								0
		15,86	0,00	Relatief								0
		11,48	0,00	Relatief								0
		11,23	0,00	Relatief								0
		14,97	0,00	Relatief								0
		4,31	0,00	Relatief								0
		2,96	0,00	Relatief								0
		15,63	0,00	Relatief								0
		14,39	0,00	Relatief								0
		12,26	0,00	Relatief								0
		10,68	0,00	Relatief								0
		11,35	0,00	Relatief								0
		11,85	0,00	Relatief								0
		11,68	0,00	Relatief								0
		11,15	0,00	Relatief								0
		12,10	0,00	Relatief								0
		14,59	0,00	Relatief								0
		13,17	0,00	Relatief								0
		8,95	14,80	Relatief								0
		15,05	15,91	Relatief								0
		11,62	17,00	Relatief								0
		7,55	14,97	Relatief								0
		7,70	14,71	Relatief								0
		7,64	14,71	Relatief								0
		10,65	17,00	Relatief								0
		9,78	16,75	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		10,92	15,28	Relatief								0
		13,13	16,85	Relatief								0
		9,77	17,00	Relatief								0
		10,95	16,97	Relatief								0
		11,41	17,00	Relatief								0
		11,01	16,97	Relatief								0
		2,10	16,39	Relatief								0
		3,66	15,61	Relatief								0
		3,79	15,49	Relatief								0
		9,07	17,00	Relatief								0
		13,91	16,49	Relatief								0
		3,69	15,80	Relatief								0
		3,76	15,67	Relatief								0
		15,28	16,63	Relatief								0
		11,35	15,35	Relatief								0
		8,44	14,93	Relatief								0
		13,93	15,57	Relatief								0
		11,92	17,05	Relatief								0
		8,21	14,98	Relatief								0
		8,07	14,94	Relatief								0
		12,80	15,45	Relatief								0
		4,86	17,23	Relatief								0
		4,28	16,06	Relatief								0
		3,36	16,38	Relatief								0
		3,33	16,30	Relatief								0
		3,77	15,77	Relatief								0
		5,30	16,06	Relatief								0
		5,42	15,98	Relatief								0
		8,58	15,66	Relatief								0
		6,77	15,64	Relatief								0
		6,43	15,61	Relatief								0
		3,36	15,56	Relatief								0
		3,41	15,50	Relatief								0
		11,55	15,19	Relatief								0
		3,73	15,32	Relatief								0
		5,85	15,45	Relatief								0
		2,93	15,34	Relatief								0
		3,50	15,27	Relatief								0
		3,64	15,30	Relatief								0
		12,03	15,24	Relatief								0
		11,83	16,72	Relatief								0
		13,39	16,74	Relatief								0
		8,50	14,99	Relatief								0
		12,85	15,81	Relatief								0
		12,69	16,90	Relatief								0
		9,71	17,00	Relatief								0
		11,48	15,76	Relatief								0
		4,06	14,78	Relatief								0
		4,59	15,47	Relatief								0
		11,24	16,18	Relatief								0
		16,70	17,00	Relatief								0
		12,11	15,49	Relatief								0
		2,41	17,09	Relatief								0
		2,52	17,03	Relatief								0
		7,17	17,13	Relatief								0
		3,38	16,69	Relatief								0
		15,39	17,15	Relatief								0
		8,48	14,94	Relatief								0
		5,89	17,01	Relatief								0
		3,56	16,21	Relatief								0
		3,82	15,45	Relatief								0
		3,51	15,36	Relatief								0
		5,11	15,57	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		6,06	17,34	Relatief								0
		2,50	14,86	Relatief								0
		2,52	14,88	Relatief								0
		10,79	16,86	Relatief								0
		7,48	14,86	Relatief								0
		14,18	17,36	Relatief								0
		4,23	16,35	Relatief								0
		7,17	14,70	Relatief								0
		5,96	17,25	Relatief								0
		12,05	15,69	Relatief								0
		11,81	16,03	Relatief								0
		13,15	14,91	Relatief								0
		12,27	15,36	Relatief								0
		3,51	17,00	Relatief								0
		12,93	17,35	Relatief								0
		9,63	15,38	Relatief								0
		3,77	15,54	Relatief								0
		3,75	15,54	Relatief								0
		3,70	15,51	Relatief								0
		3,80	15,46	Relatief								0
		3,71	15,51	Relatief								0
		3,74	15,40	Relatief								0
		3,84	15,39	Relatief								0
		7,53	17,19	Relatief								0
		13,75	16,68	Relatief								0
		3,73	15,72	Relatief								0
		3,17	16,14	Relatief								0
		14,71	16,41	Relatief								0
		11,65	17,02	Relatief								0
		11,59	17,01	Relatief								0
		13,56	16,89	Relatief								0
		10,78	14,95	Relatief								0
		14,17	17,39	Relatief								0
		13,04	15,53	Relatief								0
		13,01	15,46	Relatief								0
		8,12	14,88	Relatief								0
		7,65	14,89	Relatief								0
		12,73	16,23	Relatief								0
		14,27	17,42	Relatief								0
		4,22	16,00	Relatief								0
		3,31	16,38	Relatief								0
		3,34	16,38	Relatief								0
		4,90	16,30	Relatief								0
		3,66	16,17	Relatief								0
		3,58	16,17	Relatief								0
		3,63	16,06	Relatief								0
		11,46	15,86	Relatief								0
		8,13	15,74	Relatief								0
		8,32	15,71	Relatief								0
		3,34	15,51	Relatief								0
		3,35	15,52	Relatief								0
		11,02	15,42	Relatief								0
		9,78	17,00	Relatief								0
		6,15	17,23	Relatief								0
		8,50	15,42	Relatief								0
		9,08	15,33	Relatief								0
		4,94	15,37	Relatief								0
		12,40	15,84	Relatief								0
		11,15	16,92	Relatief								0
		12,19	17,00	Relatief								0
		11,83	15,00	Relatief								0
		13,56	16,23	Relatief								0
		12,93	15,99	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		11,33	15,80	Relatief								0
		12,77	15,77	Relatief								0
		7,46	17,00	Relatief								0
		14,37	15,30	Relatief								0
		13,68	17,10	Relatief								0
		7,82	14,75	Relatief								0
		10,87	14,91	Relatief								0
		12,10	14,85	Relatief								0
		11,93	16,74	Relatief								0
		2,55	17,17	Relatief								0
		3,82	17,14	Relatief								0
		6,35	17,00	Relatief								0
		6,10	17,00	Relatief								0
		7,69	14,73	Relatief								0
		14,66	16,41	Relatief								0
		3,27	14,83	Relatief								0
		9,13	16,98	Relatief								0
		7,85	14,80	Relatief								0
		12,59	17,10	Relatief								0
		13,05	16,17	Relatief								0
		3,15	14,83	Relatief								0
		2,54	16,40	Relatief								0
		8,06	16,51	Relatief								0
		3,63	15,47	Relatief								0
		3,91	15,44	Relatief								0
		3,51	15,32	Relatief								0
		9,75	16,80	Relatief								0
		12,34	16,94	Relatief								0
		2,50	14,87	Relatief								0
		12,29	16,59	Relatief								0
		11,47	17,13	Relatief								0
		7,65	14,74	Relatief								0
		8,90	15,01	Relatief								0
		11,44	15,18	Relatief								0
		8,71	16,70	Relatief								0
		11,88	15,18	Relatief								0
		12,16	16,83	Relatief								0
		13,49	17,20	Relatief								0
		12,03	15,08	Relatief								0
		2,61	14,80	Relatief								0
		3,70	15,63	Relatief								0
		3,74	15,53	Relatief								0
		3,66	15,54	Relatief								0
		3,39	15,57	Relatief								0
		3,80	15,44	Relatief								0
		4,59	15,48	Relatief								0
		7,00	16,51	Relatief								0
		7,97	16,48	Relatief								0
		8,41	16,46	Relatief								0
		5,26	16,90	Relatief								0
		12,03	15,38	Relatief								0
		13,68	16,43	Relatief								0
		3,75	15,84	Relatief								0
		3,77	15,76	Relatief								0
		3,79	15,68	Relatief								0
		3,66	16,20	Relatief								0
		13,97	16,76	Relatief								0
		12,25	16,39	Relatief								0
		12,09	15,74	Relatief								0
		14,46	16,04	Relatief								0
		13,01	15,68	Relatief								0
		11,94	15,68	Relatief								0
		11,79	17,07	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		9,91	16,78	Relatief								0
		4,07	15,88	Relatief								0
		3,56	16,38	Relatief								0
		2,98	16,02	Relatief								0
		3,68	15,97	Relatief								0
		3,73	15,93	Relatief								0
		2,98	16,02	Relatief								0
		15,62	15,90	Relatief								0
		7,89	15,76	Relatief								0
		4,29	15,69	Relatief								0
		3,18	15,58	Relatief								0
		3,28	15,55	Relatief								0
		11,10	15,18	Relatief								0
		11,94	15,21	Relatief								0
		14,02	17,18	Relatief								0
		3,87	15,30	Relatief								0
		3,52	15,36	Relatief								0
		7,57	15,79	Relatief								0
		11,62	15,26	Relatief								0
		11,45	15,87	Relatief								0
		10,17	16,33	Relatief								0
		8,62	14,77	Relatief								0
		14,07	17,39	Relatief								0
		13,25	16,11	Relatief								0
		13,08	15,87	Relatief								0
		14,70	15,54	Relatief								0
		15,06	17,17	Relatief								0
		13,81	17,02	Relatief								0
		13,08	15,54	Relatief								0
		14,60	15,30	Relatief								0
		9,16	16,74	Relatief								0
		13,18	16,43	Relatief								0
		7,94	14,76	Relatief								0
		13,00	15,75	Relatief								0
		11,66	16,07	Relatief								0
		11,54	17,01	Relatief								0
		9,91	16,80	Relatief								0
		3,88	17,12	Relatief								0
		2,70	17,11	Relatief								0
		2,42	17,03	Relatief								0
		7,36	17,00	Relatief								0
		2,57	15,87	Relatief								0
		7,93	15,82	Relatief								0
		4,22	17,00	Relatief								0
		3,03	17,00	Relatief								0
		4,80	16,92	Relatief								0
		9,59	16,69	Relatief								0
		11,17	16,59	Relatief								0
		9,50	15,44	Relatief								0
		7,12	16,42	Relatief								0
		11,70	16,42	Relatief								0
		3,70	15,61	Relatief								0
		3,60	15,54	Relatief								0
		3,82	15,49	Relatief								0
		4,46	16,22	Relatief								0
		7,07	17,02	Relatief								0
		1,61	17,00	Relatief								0
		12,33	15,55	Relatief								0
		10,68	14,90	Relatief								0
		10,64	14,90	Relatief								0
		12,69	15,49	Relatief								0
		12,31	15,37	Relatief								0
		7,58	14,77	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		2,81	15,97	Relatief								0
		3,94	16,68	Relatief								0
		14,40	17,02	Relatief								0
		11,44	15,38	Relatief								0
		12,04	16,42	Relatief								0
		11,29	16,92	Relatief								0
		13,80	15,61	Relatief								0
		12,60	15,59	Relatief								0
		13,76	16,70	Relatief								0
		11,55	16,24	Relatief								0
		11,42	16,05	Relatief								0
		2,43	17,17	Relatief								0
		2,28	16,18	Relatief								0
		2,66	16,14	Relatief								0
		6,54	16,35	Relatief								0
		3,80	15,43	Relatief								0
		8,74	16,46	Relatief								0
		3,58	15,89	Relatief								0
		3,81	15,72	Relatief								0
		3,71	16,11	Relatief								0
		13,70	16,16	Relatief								0
		11,87	16,08	Relatief								0
		11,70	17,00	Relatief								0
		14,40	15,82	Relatief								0
		10,97	15,22	Relatief								0
		12,18	16,81	Relatief								0
		11,02	14,92	Relatief								0
		10,62	16,76	Relatief								0
		5,22	15,94	Relatief								0
		3,81	15,83	Relatief								0
		3,51	16,34	Relatief								0
		3,35	16,38	Relatief								0
		4,73	16,26	Relatief								0
		3,53	16,08	Relatief								0
		13,08	15,94	Relatief								0
		6,66	15,82	Relatief								0
		6,05	15,48	Relatief								0
		6,87	15,95	Relatief								0
		6,11	15,41	Relatief								0
		5,04	15,36	Relatief								0
		5,52	16,10	Relatief								0
		6,88	15,39	Relatief								0
		14,32	17,45	Relatief								0
		8,07	14,95	Relatief								0
		12,20	14,95	Relatief								0
		13,00	15,49	Relatief								0
		2,74	15,75	Relatief								0
		2,94	15,67	Relatief								0
		3,99	17,04	Relatief								0
		2,10	16,69	Relatief								0
		6,97	17,00	Relatief								0
		4,23	17,00	Relatief								0
		14,06	16,83	Relatief								0
		15,12	16,63	Relatief								0
		12,94	16,77	Relatief								0
		4,44	17,00	Relatief								0
		13,49	15,82	Relatief								0
		12,98	16,88	Relatief								0
		12,83	15,93	Relatief								0
		4,20	14,78	Relatief								0
		10,61	16,59	Relatief								0
		2,61	17,04	Relatief								0
		2,39	17,01	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		3,67	15,55	Relatief								0
		3,75	15,50	Relatief								0
		3,39	15,50	Relatief								0
		3,81	15,41	Relatief								0
		8,29	13,85	Relatief								0
		8,61	14,73	Relatief								0
		9,87	14,08	Relatief								0
		9,17	14,60	Relatief								0
		8,25	14,39	Relatief								0
		3,12	14,60	Relatief								0
		11,98	14,36	Relatief								0
		2,67	14,15	Relatief								0
		2,26	13,43	Relatief								0
		2,69	14,53	Relatief								0
		2,63	14,52	Relatief								0
		2,62	14,50	Relatief								0
		2,60	14,59	Relatief								0
		2,96	14,51	Relatief								0
		2,60	13,43	Relatief								0
		2,60	13,43	Relatief								0
		2,65	13,44	Relatief								0
		2,63	13,55	Relatief								0
		9,05	13,78	Relatief								0
		9,30	14,55	Relatief								0
		9,03	14,07	Relatief								0
		9,88	14,49	Relatief								0
		12,76	14,06	Relatief								0
		13,74	13,82	Relatief								0
		9,61	14,25	Relatief								0
		9,45	13,28	Relatief								0
		2,59	14,05	Relatief								0
		2,33	14,18	Relatief								0
		2,34	14,51	Relatief								0
		5,03	14,67	Relatief								0
		2,74	13,63	Relatief								0
		2,60	14,33	Relatief								0
		2,63	14,42	Relatief								0
		2,64	14,25	Relatief								0
		2,65	14,23	Relatief								0
		2,59	14,48	Relatief								0
		2,64	14,48	Relatief								0
		2,61	14,04	Relatief								0
		2,66	13,93	Relatief								0
		2,58	13,87	Relatief								0
		2,59	13,87	Relatief								0
		2,65	14,37	Relatief								0
		2,83	13,25	Relatief								0
		2,84	13,81	Relatief								0
		2,85	13,77	Relatief								0
		2,63	14,04	Relatief								0
		2,61	14,11	Relatief								0
		2,84	14,09	Relatief								0
		2,62	14,16	Relatief								0
		2,70	14,25	Relatief								0
		2,72	14,25	Relatief								0
		2,65	13,67	Relatief								0
		2,64	13,78	Relatief								0
		9,37	13,63	Relatief								0
		8,07	14,64	Relatief								0
		9,16	14,45	Relatief								0
		8,21	14,36	Relatief								0
		7,90	14,22	Relatief								0
		2,64	14,04	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		9,62	15,19	Relatief								0
		8,04	13,71	Relatief								0
		2,29	14,80	Relatief								0
		2,27	14,80	Relatief								0
		9,62	13,89	Relatief								0
		9,58	13,43	Relatief								0
		7,57	13,96	Relatief								0
		10,64	13,73	Relatief								0
		11,95	14,20	Relatief								0
		7,55	14,76	Relatief								0
		8,51	14,65	Relatief								0
		11,50	14,14	Relatief								0
		7,81	13,23	Relatief								0
		9,18	14,52	Relatief								0
		13,58	14,63	Relatief								0
		11,38	14,42	Relatief								0
		8,25	13,60	Relatief								0
		9,60	14,15	Relatief								0
		8,05	14,61	Relatief								0
		2,34	13,45	Relatief								0
		5,28	13,48	Relatief								0
		3,32	13,53	Relatief								0
		2,45	13,58	Relatief								0
		3,20	13,58	Relatief								0
		9,08	14,71	Relatief								0
		2,42	13,89	Relatief								0
		3,17	13,83	Relatief								0
		7,83	13,21	Relatief								0
		2,72	14,81	Relatief								0
		6,02	14,43	Relatief								0
		2,94	14,30	Relatief								0
		8,45	13,47	Relatief								0
		13,21	14,76	Relatief								0
		13,96	14,58	Relatief								0
		9,12	14,31	Relatief								0
		9,79	14,25	Relatief								0
		8,65	14,45	Relatief								0
		9,43	14,16	Relatief								0
		9,13	14,40	Relatief								0
		9,54	14,21	Relatief								0
		2,46	15,10	Relatief								0
		2,72	14,52	Relatief								0
		9,16	13,55	Relatief								0
		3,08	14,01	Relatief								0
		2,79	14,04	Relatief								0
		2,14	14,51	Relatief								0
		2,80	14,74	Relatief								0
		2,82	14,50	Relatief								0
		12,82	14,62	Relatief								0
		7,60	14,95	Relatief								0
		6,32	13,48	Relatief								0
		2,59	14,48	Relatief								0
		4,58	15,02	Relatief								0
		2,86	14,55	Relatief								0
		2,62	13,40	Relatief								0
		2,61	13,55	Relatief								0
		8,90	14,29	Relatief								0
		11,13	13,55	Relatief								0
		9,47	13,46	Relatief								0
		12,95	13,73	Relatief								0
		13,24	14,26	Relatief								0
		7,98	14,62	Relatief								0
		8,86	13,52	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		7,87	13,42	Relatief								0
		9,09	14,43	Relatief								0
		9,51	14,26	Relatief								0
		7,87	13,97	Relatief								0
		2,64	14,34	Relatief								0
		4,24	14,02	Relatief								0
		2,31	14,15	Relatief								0
		2,21	14,48	Relatief								0
		7,85	13,63	Relatief								0
		7,93	13,48	Relatief								0
		2,83	14,67	Relatief								0
		2,61	14,31	Relatief								0
		2,61	14,25	Relatief								0
		2,64	14,32	Relatief								0
		2,63	14,49	Relatief								0
		2,66	14,14	Relatief								0
		2,72	14,04	Relatief								0
		2,64	13,99	Relatief								0
		2,64	13,78	Relatief								0
		2,81	14,00	Relatief								0
		2,64	14,01	Relatief								0
		2,64	14,19	Relatief								0
		2,78	14,30	Relatief								0
		7,94	14,36	Relatief								0
		9,79	13,86	Relatief								0
		9,69	13,68	Relatief								0
		12,04	14,94	Relatief								0
		9,50	14,30	Relatief								0
		9,19	14,58	Relatief								0
		9,26	14,50	Relatief								0
		9,38	14,44	Relatief								0
		9,44	14,42	Relatief								0
		8,12	14,15	Relatief								0
		13,89	13,65	Relatief								0
		8,24	13,53	Relatief								0
		3,21	14,61	Relatief								0
		2,15	14,64	Relatief								0
		2,22	14,71	Relatief								0
		2,56	15,10	Relatief								0
		3,22	14,82	Relatief								0
		9,33	14,72	Relatief								0
		9,14	14,04	Relatief								0
		2,77	13,39	Relatief								0
		3,54	13,66	Relatief								0
		4,45	13,74	Relatief								0
		8,33	14,51	Relatief								0
		9,55	15,19	Relatief								0
		11,81	13,34	Relatief								0
		8,31	13,45	Relatief								0
		12,62	14,62	Relatief								0
		13,85	14,40	Relatief								0
		8,30	13,96	Relatief								0
		8,24	14,59	Relatief								0
		2,58	13,67	Relatief								0
		2,43	14,77	Relatief								0
		2,30	14,78	Relatief								0
		2,32	14,83	Relatief								0
		2,54	13,40	Relatief								0
		2,83	14,59	Relatief								0
		2,27	14,77	Relatief								0
		12,54	14,79	Relatief								0
		13,80	14,52	Relatief								0
		8,49	14,22	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		2,65	13,72	Relatief								0
		12,30	13,45	Relatief								0
		9,58	13,71	Relatief								0
		2,97	13,90	Relatief								0
		12,21	14,35	Relatief								0
		9,14	14,39	Relatief								0
		9,27	14,37	Relatief								0
		13,09	13,90	Relatief								0
		9,43	14,28	Relatief								0
		12,88	14,30	Relatief								0
		12,93	14,09	Relatief								0
		2,65	14,11	Relatief								0
		5,77	14,37	Relatief								0
		2,23	14,34	Relatief								0
		2,72	14,48	Relatief								0
		3,85	14,59	Relatief								0
		7,79	14,29	Relatief								0
		8,77	14,16	Relatief								0
		7,72	13,75	Relatief								0
		8,85	14,44	Relatief								0
		9,06	14,38	Relatief								0
		9,49	14,34	Relatief								0
		7,97	14,67	Relatief								0
		9,42	14,23	Relatief								0
		9,82	14,39	Relatief								0
		12,35	14,57	Relatief								0
		9,74	13,86	Relatief								0
		9,90	13,62	Relatief								0
		2,60	14,61	Relatief								0
		2,78	14,31	Relatief								0
		2,63	14,66	Relatief								0
		2,60	13,49	Relatief								0
		2,63	13,40	Relatief								0
		2,64	13,44	Relatief								0
		2,95	13,40	Relatief								0
		9,13	14,37	Relatief								0
		9,43	14,02	Relatief								0
		9,67	13,95	Relatief								0
		7,83	14,54	Relatief								0
		9,66	13,49	Relatief								0
		9,19	14,34	Relatief								0
		11,83	13,99	Relatief								0
		9,67	14,13	Relatief								0
		9,59	14,11	Relatief								0
		8,85	13,32	Relatief								0
		3,37	14,60	Relatief								0
		4,18	14,05	Relatief								0
		5,53	14,34	Relatief								0
		6,56	14,44	Relatief								0
		2,48	14,67	Relatief								0
		2,89	13,65	Relatief								0
		2,55	13,61	Relatief								0
		2,64	13,55	Relatief								0
		2,92	14,59	Relatief								0
		2,59	14,34	Relatief								0
		2,65	14,42	Relatief								0
		2,67	14,40	Relatief								0
		2,78	14,21	Relatief								0
		2,63	14,55	Relatief								0
		2,67	13,93	Relatief								0
		2,64	13,83	Relatief								0
		2,56	13,63	Relatief								0
		2,64	13,67	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		2,65	13,78	Relatief								0
		2,66	13,89	Relatief								0
		2,66	13,89	Relatief								0
		2,53	15,07	Relatief								0
		2,64	14,09	Relatief								0
		2,62	14,17	Relatief								0
		2,63	14,14	Relatief								0
		2,71	14,19	Relatief								0
		10,86	13,36	Relatief								0
		9,81	13,76	Relatief								0
		12,54	14,90	Relatief								0
		9,32	13,55	Relatief								0
		8,21	14,67	Relatief								0
		7,67	14,29	Relatief								0
		9,06	13,70	Relatief								0
		9,20	14,47	Relatief								0
		12,28	13,57	Relatief								0
		12,42	13,52	Relatief								0
		8,30	13,80	Relatief								0
		2,31	14,78	Relatief								0
		2,43	14,70	Relatief								0
		11,81	14,22	Relatief								0
		9,74	14,68	Relatief								0
		9,82	14,50	Relatief								0
		9,65	13,98	Relatief								0
		2,64	15,02	Relatief								0
		2,70	13,36	Relatief								0
		4,07	13,40	Relatief								0
		3,16	13,62	Relatief								0
		11,06	13,59	Relatief								0
		2,58	15,05	Relatief								0
		7,71	13,91	Relatief								0
		9,99	15,19	Relatief								0
		11,13	13,65	Relatief								0
		11,85	13,38	Relatief								0
		8,29	13,47	Relatief								0
		12,17	14,72	Relatief								0
		7,92	14,83	Relatief								0
		12,87	14,94	Relatief								0
		8,16	13,74	Relatief								0
		9,33	14,41	Relatief								0
		2,81	13,23	Relatief								0
		4,23	14,61	Relatief								0
		12,72	14,78	Relatief								0
		2,94	13,66	Relatief								0
		3,12	13,64	Relatief								0
		4,93	13,78	Relatief								0
		2,47	13,76	Relatief								0
		2,96	13,74	Relatief								0
		2,50	13,89	Relatief								0
		2,54	13,90	Relatief								0
		3,05	13,95	Relatief								0
		2,87	14,24	Relatief								0
		3,08	14,89	Relatief								0
		9,58	14,04	Relatief								0
		9,20	14,07	Relatief								0
		9,40	14,10	Relatief								0
		9,12	14,57	Relatief								0
		9,30	14,65	Relatief								0
		2,50	13,96	Relatief								0
		9,42	13,35	Relatief								0
		9,48	13,28	Relatief								0
		7,45	15,02	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		11,38	13,75	Relatief								0
		2,89	14,59	Relatief								0
		7,66	13,25	Relatief								0
		9,45	13,84	Relatief								0
		7,94	14,64	Relatief								0
		2,75	14,59	Relatief								0
		2,23	14,28	Relatief								0
		2,62	14,10	Relatief								0
		12,85	14,25	Relatief								0
		13,56	14,16	Relatief								0
		7,68	14,79	Relatief								0
		2,63	14,58	Relatief								0
		2,64	14,29	Relatief								0
		2,76	14,54	Relatief								0
		2,59	14,51	Relatief								0
		2,64	14,51	Relatief								0
		2,63	14,58	Relatief								0
		2,59	14,66	Relatief								0
		2,97	14,68	Relatief								0
		2,62	13,51	Relatief								0
		7,86	13,28	Relatief								0
		9,73	14,10	Relatief								0
		9,20	14,22	Relatief								0
		7,97	14,58	Relatief								0
		7,86	14,51	Relatief								0
		9,47	13,40	Relatief								0
		9,68	14,07	Relatief								0
		9,52	14,01	Relatief								0
		9,48	13,96	Relatief								0
		9,57	13,90	Relatief								0
		9,26	13,81	Relatief								0
		12,39	14,67	Relatief								0
		12,57	14,55	Relatief								0
		9,21	14,54	Relatief								0
		9,17	14,41	Relatief								0
		9,13	14,30	Relatief								0
		9,61	14,19	Relatief								0
		9,60	14,09	Relatief								0
		9,37	13,29	Relatief								0
		9,20	14,59	Relatief								0
		2,81	14,34	Relatief								0
		2,74	14,32	Relatief								0
		2,45	13,22	Relatief								0
		3,09	14,15	Relatief								0
		2,69	14,11	Relatief								0
		3,02	14,37	Relatief								0
		0,80	13,71	Relatief								0
		2,70	14,08	Relatief								0
		2,78	14,25	Relatief								0
		2,81	14,31	Relatief								0
		2,89	14,37	Relatief								0
		2,25	14,47	Relatief								0
		7,80	13,75	Relatief								0
		7,87	13,56	Relatief								0
		7,82	13,50	Relatief								0
		2,61	13,57	Relatief								0
		2,66	14,29	Relatief								0
		2,65	14,27	Relatief								0
		2,66	14,27	Relatief								0
		2,61	14,41	Relatief								0
		2,63	14,47	Relatief								0
		2,64	14,53	Relatief								0
		2,63	14,10	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		2,60	13,99	Relatief								0
		2,64	14,15	Relatief								0
		2,58	13,63	Relatief								0
		2,65	13,78	Relatief								0
		7,65	13,84	Relatief								0
		7,73	14,70	Relatief								0
		9,47	14,15	Relatief								0
		8,88	13,85	Relatief								0
		9,13	14,58	Relatief								0
		7,71	13,90	Relatief								0
		2,22	14,64	Relatief								0
		2,20	14,66	Relatief								0
		2,17	14,65	Relatief								0
		2,29	14,70	Relatief								0
		9,48	13,96	Relatief								0
		9,66	13,93	Relatief								0
		3,23	13,35	Relatief								0
		2,38	13,52	Relatief								0
		2,53	13,56	Relatief								0
		3,15	13,60	Relatief								0
		9,85	13,52	Relatief								0
		9,57	13,38	Relatief								0
		12,74	14,55	Relatief								0
		9,46	13,87	Relatief								0
		9,40	13,78	Relatief								0
		7,46	14,68	Relatief								0
		7,94	13,26	Relatief								0
		7,85	13,42	Relatief								0
		11,98	14,82	Relatief								0
		11,69	14,39	Relatief								0
		2,88	14,57	Relatief								0
		9,77	14,24	Relatief								0
		7,82	14,73	Relatief								0
		7,58	14,66	Relatief								0
		2,64	14,56	Relatief								0
		9,62	13,15	Relatief								0
		2,28	14,42	Relatief								0
		9,03	14,41	Relatief								0
		3,19	13,66	Relatief								0
		2,72	13,74	Relatief								0
		5,79	13,85	Relatief								0
		3,18	13,85	Relatief								0
		2,50	13,97	Relatief								0
		2,74	14,73	Relatief								0
		2,67	14,66	Relatief								0
		2,74	14,36	Relatief								0
		7,83	13,94	Relatief								0
		8,88	14,29	Relatief								0
		9,23	14,30	Relatief								0
		12,18	14,14	Relatief								0
		9,48	14,23	Relatief								0
		2,92	14,54	Relatief								0
		2,61	14,15	Relatief								0
		5,04	14,04	Relatief								0
		13,27	19,39	Relatief								0
		15,06	19,06	Relatief								0
		11,24	18,92	Relatief								0
		11,14	16,05	Relatief								0
		10,18	17,47	Relatief								0
		14,98	18,59	Relatief								0
		14,61	18,37	Relatief								0
		14,85	19,19	Relatief								0
		11,53	17,14	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		5,18	17,35	Relatief								0
		12,75	18,13	Relatief								0
		12,30	18,25	Relatief								0
		11,93	18,30	Relatief								0
		16,18	17,45	Relatief								0
		10,85	17,15	Relatief								0
		12,46	16,89	Relatief								0
		13,78	17,69	Relatief								0
		13,68	17,69	Relatief								0
		11,61	17,14	Relatief								0
		13,25	17,72	Relatief								0
		11,39	18,30	Relatief								0
		12,24	18,41	Relatief								0
		5,02	17,35	Relatief								0
		6,38	17,34	Relatief								0
		11,02	18,92	Relatief								0
		15,78	18,34	Relatief								0
		16,06	18,47	Relatief								0
		15,11	18,41	Relatief								0
		3,49	18,06	Relatief								0
		2,09	18,31	Relatief								0
		13,72	19,07	Relatief								0
		13,56	19,07	Relatief								0
		2,18	17,23	Relatief								0
		9,29	17,85	Relatief								0
		4,04	17,53	Relatief								0
		4,80	17,09	Relatief								0
		14,29	19,07	Relatief								0
		15,88	19,07	Relatief								0
		11,06	18,46	Relatief								0
		11,26	15,88	Relatief								0
		11,49	15,92	Relatief								0
		12,72	15,85	Relatief								0
		11,78	16,01	Relatief								0
		11,24	16,10	Relatief								0
		10,82	17,51	Relatief								0
		12,70	18,12	Relatief								0
		17,75	18,11	Relatief								0
		15,00	18,12	Relatief								0
		15,41	18,12	Relatief								0
		11,49	18,93	Relatief								0
		13,70	19,15	Relatief								0
		14,56	19,29	Relatief								0
		12,29	19,39	Relatief								0
		12,25	18,73	Relatief								0
		15,75	17,69	Relatief								0
		9,41	17,46	Relatief								0
		6,97	17,35	Relatief								0
		11,82	18,66	Relatief								0
		16,76	19,23	Relatief								0
		17,10	19,00	Relatief								0
		4,57	18,68	Relatief								0
		8,44	17,54	Relatief								0
		3,35	17,61	Relatief								0
		3,13	17,42	Relatief								0
		3,77	17,38	Relatief								0
		11,80	17,32	Relatief								0
		15,96	17,44	Relatief								0
		12,25	17,34	Relatief								0
		14,91	19,18	Relatief								0
		14,27	18,11	Relatief								0
		17,30	18,12	Relatief								0
		10,19	17,47	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		2,23	17,40	Relatief								0
		4,34	17,53	Relatief								0
		2,38	18,48	Relatief								0
		5,08	18,02	Relatief								0
		11,29	18,80	Relatief								0
		13,35	19,24	Relatief								0
		11,72	17,08	Relatief								0
		14,00	18,32	Relatief								0
		3,51	17,33	Relatief								0
		4,21	17,36	Relatief								0
		13,53	19,07	Relatief								0
		15,81	18,93	Relatief								0
		9,90	17,52	Relatief								0
		17,86	18,12	Relatief								0
		11,56	18,26	Relatief								0
		15,86	17,44	Relatief								0
		11,14	17,12	Relatief								0
		11,50	16,84	Relatief								0
		13,57	17,69	Relatief								0
		11,64	17,68	Relatief								0
		11,73	17,15	Relatief								0
		11,80	17,35	Relatief								0
		15,77	18,81	Relatief								0
		12,50	17,14	Relatief								0
		11,64	17,15	Relatief								0
		7,95	18,63	Relatief								0
		6,86	18,55	Relatief								0
		16,71	18,40	Relatief								0
		11,61	17,25	Relatief								0
		13,31	18,60	Relatief								0
		15,22	18,36	Relatief								0
		12,94	18,91	Relatief								0
		5,46	19,18	Relatief								0
		13,21	17,74	Relatief								0
		4,63	18,50	Relatief								0
		16,63	18,43	Relatief								0
		14,23	16,13	Relatief								0
		4,57	16,20	Relatief								0
		9,11	17,69	Relatief								0
		5,86	18,71	Relatief								0
		6,09	18,51	Relatief								0
		11,60	15,59	Relatief								0
		10,01	17,32	Relatief								0
		13,93	18,54	Relatief								0
		17,80	18,11	Relatief								0
		16,15	18,19	Relatief								0
		12,02	17,63	Relatief								0
		10,07	17,58	Relatief								0
		11,77	18,18	Relatief								0
		9,48	17,36	Relatief								0
		9,56	17,37	Relatief								0
		2,89	17,37	Relatief								0
		3,60	17,12	Relatief								0
		3,88	17,42	Relatief								0
		2,51	17,38	Relatief								0
		11,95	17,50	Relatief								0
		3,41	18,27	Relatief								0
		13,47	17,72	Relatief								0
		13,24	18,55	Relatief								0
		11,13	17,22	Relatief								0
		10,84	17,04	Relatief								0
		13,92	17,69	Relatief								0
		13,90	17,69	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		14,68	19,26	Relatief								0
		8,54	18,63	Relatief								0
		2,52	18,30	Relatief								0
		10,04	17,42	Relatief								0
		14,86	19,07	Relatief								0
		4,30	17,12	Relatief								0
		2,60	17,51	Relatief								0
		8,25	17,36	Relatief								0
		5,33	17,61	Relatief								0
		14,90	18,17	Relatief								0
		14,98	17,91	Relatief								0
		11,06	15,85	Relatief								0
		11,63	15,89	Relatief								0
		3,32	18,77	Relatief								0
		11,98	17,76	Relatief								0
		16,32	18,42	Relatief								0
		15,00	18,91	Relatief								0
		11,30	17,38	Relatief								0
		14,68	19,11	Relatief								0
		6,58	17,45	Relatief								0
		2,62	18,14	Relatief								0
		11,81	17,15	Relatief								0
		4,27	19,20	Relatief								0
		5,48	17,61	Relatief								0
		2,23	17,35	Relatief								0
		13,93	18,67	Relatief								0
		14,14	19,07	Relatief								0
		11,52	17,39	Relatief								0
		14,82	18,75	Relatief								0
		14,91	17,59	Relatief								0
		2,82	18,71	Relatief								0
		16,95	18,92	Relatief								0
		9,69	17,92	Relatief								0
		3,94	17,34	Relatief								0
		12,11	16,47	Relatief								0
		7,28	17,36	Relatief								0
		11,25	19,24	Relatief								0
		13,50	19,10	Relatief								0
		14,71	18,37	Relatief								0
		9,79	15,59	Relatief								0
		10,86	15,50	Relatief								0
		14,43	18,09	Relatief								0
		13,74	18,47	Relatief								0
		11,38	18,34	Relatief								0
		11,89	18,38	Relatief								0
		11,85	18,42	Relatief								0
		5,82	18,72	Relatief								0
		11,86	17,17	Relatief								0
		17,26	18,96	Relatief								0
		8,68	19,21	Relatief								0
		17,39	17,82	Relatief								0
		11,66	16,40	Relatief								0
		14,47	18,79	Relatief								0
		2,69	17,50	Relatief								0
		3,50	18,50	Relatief								0
		6,11	17,33	Relatief								0
		13,07	18,81	Relatief								0
		11,52	17,84	Relatief								0
		10,19	17,47	Relatief								0
		11,61	18,60	Relatief								0
		12,31	18,25	Relatief								0
		9,90	17,51	Relatief								0
		15,50	18,80	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		17,76	18,33	Relatief								0
		14,65	19,26	Relatief								0
		16,02	17,50	Relatief								0
		10,63	17,72	Relatief								0
		13,81	19,06	Relatief								0
		12,90	18,80	Relatief								0
		11,67	17,26	Relatief								0
		11,58	19,15	Relatief								0
		12,40	18,79	Relatief								0
		12,50	18,80	Relatief								0
		15,85	17,53	Relatief								0
		15,93	17,69	Relatief								0
		11,55	17,14	Relatief								0
		10,16	17,54	Relatief								0
		2,36	17,18	Relatief								0
		2,76	17,16	Relatief								0
		3,57	17,60	Relatief								0
		8,98	17,41	Relatief								0
		11,77	18,39	Relatief								0
		12,76	18,12	Relatief								0
		12,28	18,12	Relatief								0
		10,95	18,11	Relatief								0
		8,00	17,41	Relatief								0
		3,19	19,40	Relatief								0
		11,47	18,16	Relatief								0
		14,39	19,07	Relatief								0
		4,51	17,37	Relatief								0
		4,68	17,02	Relatief								0
		14,26	19,07	Relatief								0
		5,13	17,44	Relatief								0
		16,34	18,51	Relatief								0
		13,65	18,78	Relatief								0
		15,51	18,29	Relatief								0
		11,79	16,47	Relatief								0
		11,66	17,25	Relatief								0
		3,61	17,44	Relatief								0
		16,09	18,23	Relatief								0
		11,70	17,13	Relatief								0
		11,91	17,58	Relatief								0
		8,84	17,53	Relatief								0
		15,98	17,53	Relatief								0
		7,70	19,33	Relatief								0
		5,27	17,57	Relatief								0
		5,06	17,39	Relatief								0
		13,67	17,77	Relatief								0
		4,10	16,21	Relatief								0
		2,63	18,14	Relatief								0
		15,18	18,91	Relatief								0
		13,46	18,80	Relatief								0
		14,87	17,49	Relatief								0
		3,54	17,72	Relatief								0
		5,35	18,13	Relatief								0
		14,38	19,07	Relatief								0
		11,75	17,78	Relatief								0
		14,97	17,61	Relatief								0
		17,15	18,87	Relatief								0
		14,71	16,71	Relatief								0
		11,61	15,96	Relatief								0
		12,88	17,55	Relatief								0
		2,32	17,61	Relatief								0
		4,99	17,03	Relatief								0
		13,56	19,07	Relatief								0
		13,28	17,69	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		2,53	18,25	Relatief								0
		15,35	18,80	Relatief								0
		11,47	15,93	Relatief								0
		14,23	18,12	Relatief								0
		15,43	18,93	Relatief								0
		9,61	17,38	Relatief								0
		7,67	17,42	Relatief								0
		4,08	18,53	Relatief								0
		2,40	18,25	Relatief								0
		4,31	17,59	Relatief								0
		8,54	16,08	Relatief								0
		16,37	17,45	Relatief								0
		12,31	16,68	Relatief								0
		13,13	19,20	Relatief								0
		14,35	18,11	Relatief								0
		11,28	18,92	Relatief								0
		3,19	17,13	Relatief								0
		11,42	18,00	Relatief								0
		10,20	17,53	Relatief								0
		15,05	18,50	Relatief								0
		2,44	17,67	Relatief								0
		8,19	19,28	Relatief								0
		9,99	19,40	Relatief								0
		13,24	18,99	Relatief								0
		14,22	18,42	Relatief								0
		15,87	19,51	Relatief								0
		2,23	18,95	Relatief								0
		10,52	19,37	Relatief								0
		9,94	18,05	Relatief								0
		9,35	18,32	Relatief								0
		13,04	18,30	Relatief								0
		0,43	19,51	Relatief								0
		14,24	18,81	Relatief								0
		17,02	19,10	Relatief								0
		10,11	19,54	Relatief								0
		7,46	19,49	Relatief								0
		16,43	19,05	Relatief								0
		16,98	19,31	Relatief								0
		15,13	19,23	Relatief								0
		14,36	19,37	Relatief								0
		3,26	19,44	Relatief								0
		9,51	18,05	Relatief								0
		2,51	18,55	Relatief								0
		15,42	19,35	Relatief								0
		9,71	19,35	Relatief								0
		13,35	18,51	Relatief								0
		9,47	18,70	Relatief								0
		9,32	17,99	Relatief								0
		9,45	18,32	Relatief								0
		9,67	19,37	Relatief								0
		11,93	19,37	Relatief								0
		3,65	18,88	Relatief								0
		15,14	19,42	Relatief								0
		13,87	19,07	Relatief								0
		10,54	19,37	Relatief								0
		9,90	18,05	Relatief								0
		9,68	19,35	Relatief								0
		17,26	19,27	Relatief								0
		9,55	19,45	Relatief								0
		9,43	19,39	Relatief								0
		3,25	18,53	Relatief								0
		16,51	19,46	Relatief								0
		13,17	18,60	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		14,27	19,39	Relatief								0
		2,16	19,32	Relatief								0
		15,92	19,20	Relatief								0
		14,10	18,68	Relatief								0
		14,34	19,13	Relatief								0
		5,16	19,47	Relatief								0
		4,66	17,04	Relatief								0
		4,58	17,45	Relatief								0
		7,83	16,57	Relatief								0
		7,37	13,68	Relatief								0
		2,81	14,22	Relatief								0
		7,95	13,42	Relatief								0
		7,64	15,31	Relatief								0
		7,48	14,89	Relatief								0
		2,70	15,11	Relatief								0
		4,07	16,67	Relatief								0
		11,55	14,82	Relatief								0
		2,54	13,70	Relatief								0
		2,54	14,68	Relatief								0
		2,49	13,56	Relatief								0
		2,33	13,71	Relatief								0
		2,55	13,86	Relatief								0
		2,49	14,03	Relatief								0
		7,32	14,24	Relatief								0
		13,79	13,66	Relatief								0
		7,62	13,63	Relatief								0
		7,66	13,77	Relatief								0
		8,67	16,90	Relatief								0
		8,51	13,49	Relatief								0
		7,90	13,41	Relatief								0
		7,42	14,73	Relatief								0
		7,63	14,54	Relatief								0
		7,47	14,42	Relatief								0
		7,59	14,39	Relatief								0
		10,13	15,51	Relatief								0
		8,34	13,23	Relatief								0
		11,18	16,91	Relatief								0
		8,33	13,44	Relatief								0
		8,35	13,44	Relatief								0
		2,28	13,70	Relatief								0
		3,11	13,03	Relatief								0
		1,66	15,30	Relatief								0
		7,68	15,42	Relatief								0
		10,59	15,35	Relatief								0
		9,22	15,43	Relatief								0
		9,66	15,51	Relatief								0
		11,26	15,39	Relatief								0
		7,38	14,43	Relatief								0
		2,62	14,38	Relatief								0
		0,51	14,03	Relatief								0
		2,53	14,85	Relatief								0
		2,47	14,83	Relatief								0
		2,56	14,74	Relatief								0
		2,35	14,43	Relatief								0
		2,25	14,24	Relatief								0
		5,27	15,25	Relatief								0
		8,71	15,26	Relatief								0
		12,10	14,81	Relatief								0
		11,76	16,86	Relatief								0
		3,23	13,76	Relatief								0
		2,84	14,22	Relatief								0
		2,57	15,41	Relatief								0
		7,33	13,83	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		7,36	13,68	Relatief								0
		7,79	13,68	Relatief								0
		7,45	14,26	Relatief								0
		8,50	13,68	Relatief								0
		2,83	14,22	Relatief								0
		2,80	14,46	Relatief								0
		2,74	14,23	Relatief								0
		8,52	13,68	Relatief								0
		8,67	16,91	Relatief								0
		2,89	13,74	Relatief								0
		2,83	14,46	Relatief								0
		8,47	16,96	Relatief								0
		4,06	13,75	Relatief								0
		7,70	15,20	Relatief								0
		2,48	13,64	Relatief								0
		7,55	13,64	Relatief								0
		3,85	13,85	Relatief								0
		3,99	13,74	Relatief								0
		4,03	13,74	Relatief								0
		3,78	13,74	Relatief								0
		3,88	13,74	Relatief								0
		4,54	14,46	Relatief								0
		8,34	13,49	Relatief								0
		9,47	13,40	Relatief								0
		8,47	13,17	Relatief								0
		7,43	13,63	Relatief								0
		7,98	13,53	Relatief								0
		2,42	14,04	Relatief								0
		2,56	14,10	Relatief								0
		2,56	14,12	Relatief								0
		1,96	14,48	Relatief								0
		2,29	14,08	Relatief								0
		2,35	14,04	Relatief								0
		2,54	13,76	Relatief								0
		2,46	13,70	Relatief								0
		2,35	13,63	Relatief								0
		2,45	14,74	Relatief								0
		2,62	14,66	Relatief								0
		3,13	14,74	Relatief								0
		3,80	15,44	Relatief								0
		2,52	15,50	Relatief								0
		4,14	15,30	Relatief								0
		2,69	14,59	Relatief								0
		2,89	14,42	Relatief								0
		3,93	13,78	Relatief								0
		7,82	14,00	Relatief								0
		7,19	14,58	Relatief								0
		8,15	14,49	Relatief								0
		7,53	15,08	Relatief								0
		7,46	15,26	Relatief								0
		8,13	14,98	Relatief								0
		7,42	14,71	Relatief								0
		8,01	13,08	Relatief								0
		2,61	15,39	Relatief								0
		2,98	16,75	Relatief								0
		2,45	16,90	Relatief								0
		2,35	15,44	Relatief								0
		5,71	14,69	Relatief								0
		2,64	13,70	Relatief								0
		2,55	14,44	Relatief								0
		2,57	13,64	Relatief								0
		4,14	14,42	Relatief								0
		2,84	14,45	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		7,55	15,02	Relatief								0
		7,24	15,11	Relatief								0
		7,35	15,32	Relatief								0
		7,45	15,09	Relatief								0
		3,60	13,75	Relatief								0
		4,13	13,74	Relatief								0
		2,49	14,83	Relatief								0
		2,59	14,67	Relatief								0
		2,61	14,75	Relatief								0
		2,45	13,95	Relatief								0
		2,43	13,74	Relatief								0
		5,20	13,54	Relatief								0
		7,39	14,02	Relatief								0
		12,80	13,70	Relatief								0
		7,83	13,67	Relatief								0
		7,35	13,40	Relatief								0
		7,79	13,36	Relatief								0
		13,85	16,58	Relatief								0
		7,79	13,53	Relatief								0
		7,86	13,53	Relatief								0
		14,02	13,82	Relatief								0
		7,17	14,38	Relatief								0
		12,01	15,03	Relatief								0
		11,36	15,04	Relatief								0
		2,94	14,21	Relatief								0
		8,38	13,33	Relatief								0
		7,90	15,16	Relatief								0
		7,65	15,09	Relatief								0
		2,57	13,44	Relatief								0
		7,95	13,69	Relatief								0
		8,16	13,42	Relatief								0
		8,54	13,68	Relatief								0
		2,56	14,82	Relatief								0
		2,53	14,81	Relatief								0
		2,42	14,90	Relatief								0
		2,16	14,87	Relatief								0
		2,50	14,83	Relatief								0
		2,34	14,09	Relatief								0
		2,36	15,17	Relatief								0
		2,41	13,62	Relatief								0
		9,53	15,27	Relatief								0
		10,80	15,43	Relatief								0
		12,76	16,82	Relatief								0
		2,48	14,02	Relatief								0
		2,56	15,34	Relatief								0
		7,54	14,65	Relatief								0
		2,52	14,26	Relatief								0
		2,57	14,11	Relatief								0
		2,39	13,45	Relatief								0
		2,49	13,35	Relatief								0
		2,33	14,62	Relatief								0
		2,51	14,82	Relatief								0
		3,01	15,49	Relatief								0
		2,40	15,50	Relatief								0
		2,70	14,56	Relatief								0
		12,18	15,16	Relatief								0
		4,06	13,86	Relatief								0
		3,05	14,12	Relatief								0
		3,78	13,74	Relatief								0
		3,74	13,74	Relatief								0
		3,68	14,41	Relatief								0
		13,02	13,62	Relatief								0
		7,72	13,33	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		7,46	13,30	Relatief								0
		8,62	13,41	Relatief								0
		8,71	16,94	Relatief								0
		2,39	13,25	Relatief								0
		2,47	13,35	Relatief								0
		2,66	13,70	Relatief								0
		4,08	13,74	Relatief								0
		2,48	13,95	Relatief								0
		2,58	13,86	Relatief								0
		2,32	14,27	Relatief								0
		4,12	13,75	Relatief								0
		3,14	13,86	Relatief								0
		2,19	13,59	Relatief								0
		2,52	13,71	Relatief								0
		2,44	13,74	Relatief								0
		2,38	13,64	Relatief								0
		7,55	14,79	Relatief								0
		2,86	14,22	Relatief								0
		7,75	13,42	Relatief								0
		8,53	16,96	Relatief								0
		8,24	13,49	Relatief								0
		7,94	15,20	Relatief								0
		7,47	15,22	Relatief								0
		7,47	15,24	Relatief								0
		7,62	14,99	Relatief								0
		2,63	15,18	Relatief								0
		2,13	13,58	Relatief								0
		2,49	13,74	Relatief								0
		7,41	13,94	Relatief								0
		9,33	13,44	Relatief								0
		8,24	13,35	Relatief								0
		7,95	13,07	Relatief								0
		7,30	13,48	Relatief								0
		8,32	13,41	Relatief								0
		7,68	14,27	Relatief								0
		7,90	13,53	Relatief								0
		12,80	13,89	Relatief								0
		7,63	14,70	Relatief								0
		7,17	14,30	Relatief								0
		7,47	14,35	Relatief								0
		7,21	14,54	Relatief								0
		7,51	14,15	Relatief								0
		9,26	15,35	Relatief								0
		7,87	13,15	Relatief								0
		10,83	14,56	Relatief								0
		3,01	14,21	Relatief								0
		8,45	13,33	Relatief								0
		2,61	13,54	Relatief								0
		2,41	13,80	Relatief								0
		2,62	13,33	Relatief								0
		2,55	13,34	Relatief								0
		8,98	15,03	Relatief								0
		8,04	13,42	Relatief								0
		8,27	13,42	Relatief								0
		7,40	14,50	Relatief								0
		2,50	14,81	Relatief								0
		2,20	13,58	Relatief								0
		2,28	14,50	Relatief								0
		2,28	13,99	Relatief								0
		2,94	15,18	Relatief								0
		6,10	15,27	Relatief								0
		4,15	15,29	Relatief								0
		2,73	15,33	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		3,69	15,34	Relatief								0
		2,52	13,70	Relatief								0
		2,53	13,72	Relatief								0
		2,56	13,88	Relatief								0
		2,47	13,76	Relatief								0
		2,62	15,42	Relatief								0
		2,58	15,20	Relatief								0
		2,70	15,13	Relatief								0
		2,61	14,75	Relatief								0
		2,43	14,79	Relatief								0
		7,99	13,15	Relatief								0
		7,43	13,76	Relatief								0
		7,89	13,75	Relatief								0
		8,58	13,68	Relatief								0
		7,21	14,11	Relatief								0
		2,90	14,45	Relatief								0
		2,70	14,47	Relatief								0
		2,77	14,46	Relatief								0
		7,89	13,68	Relatief								0
		2,82	14,46	Relatief								0
		2,84	14,22	Relatief								0
		2,89	14,45	Relatief								0
		2,76	14,23	Relatief								0
		2,68	14,23	Relatief								0
		3,93	13,86	Relatief								0
		3,70	13,86	Relatief								0
		2,29	13,76	Relatief								0
		4,10	13,86	Relatief								0
		8,33	13,53	Relatief								0
		7,80	13,45	Relatief								0
		0,87	13,49	Relatief								0
		2,45	14,11	Relatief								0
		2,56	14,04	Relatief								0
		2,53	14,26	Relatief								0
		2,23	13,76	Relatief								0
		2,28	14,47	Relatief								0
		2,55	14,50	Relatief								0
		2,74	14,58	Relatief								0
		2,97	14,45	Relatief								0
		2,83	14,45	Relatief								0
		7,47	14,16	Relatief								0
		7,56	13,92	Relatief								0
		7,43	14,46	Relatief								0
		7,53	14,22	Relatief								0
		11,54	14,57	Relatief								0
		2,86	14,21	Relatief								0
		7,56	15,05	Relatief								0
		2,49	13,16	Relatief								0
		2,61	13,54	Relatief								0
		2,41	13,63	Relatief								0
		2,29	13,76	Relatief								0
		2,30	13,54	Relatief								0
		2,64	14,58	Relatief								0
		2,64	14,82	Relatief								0
		2,54	13,78	Relatief								0
		2,50	13,94	Relatief								0
		2,42	14,10	Relatief								0
		11,97	13,49	Relatief								0
		8,35	13,33	Relatief								0
		7,27	15,08	Relatief								0
		7,56	14,95	Relatief								0
		2,61	13,33	Relatief								0
		2,65	14,21	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		2,66	13,70	Relatief								0
		2,50	14,58	Relatief								0
		2,20	13,70	Relatief								0
		2,60	13,72	Relatief								0
		2,59	13,68	Relatief								0
		2,44	13,86	Relatief								0
		9,49	15,36	Relatief								0
		9,07	16,92	Relatief								0
		7,84	13,53	Relatief								0
		8,55	13,30	Relatief								0
		7,87	13,21	Relatief								0
		8,42	13,12	Relatief								0
		8,48	13,68	Relatief								0
		8,57	13,67	Relatief								0
		7,52	13,96	Relatief								0
		7,60	13,24	Relatief								0
		8,67	16,93	Relatief								0
		13,58	13,58	Relatief								0
		7,76	13,37	Relatief								0
		7,53	13,30	Relatief								0
		7,48	14,63	Relatief								0
		8,13	14,35	Relatief								0
		10,95	16,82	Relatief								0
		2,44	13,34	Relatief								0
		2,47	13,44	Relatief								0
		3,00	13,07	Relatief								0
		2,57	15,32	Relatief								0
		7,55	13,44	Relatief								0
		9,53	15,27	Relatief								0
		2,70	14,47	Relatief								0
		2,37	13,25	Relatief								0
		2,54	14,79	Relatief								0
		2,14	13,57	Relatief								0
		2,13	13,59	Relatief								0
		2,12	14,05	Relatief								0
		2,55	14,77	Relatief								0
		4,41	13,56	Relatief								0
		7,85	13,08	Relatief								0
		5,76	13,14	Relatief								0
		8,98	16,68	Relatief								0
		2,36	13,75	Relatief								0
		2,39	13,74	Relatief								0
		2,41	13,76	Relatief								0
		2,48	14,74	Relatief								0
		7,83	14,74	Relatief								0
		7,63	14,73	Relatief								0
		7,36	14,98	Relatief								0
		12,70	13,89	Relatief								0
		7,42	14,18	Relatief								0
		2,55	14,18	Relatief								0
		2,44	13,16	Relatief								0
		2,43	14,02	Relatief								0
		2,32	14,46	Relatief								0
		2,77	15,41	Relatief								0
		2,69	15,42	Relatief								0
		7,80	14,85	Relatief								0
		8,25	13,68	Relatief								0
		7,54	13,28	Relatief								0
		7,52	13,35	Relatief								0
		8,67	16,87	Relatief								0
		12,65	13,86	Relatief								0
		12,86	13,81	Relatief								0
		7,51	14,66	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		7,46	14,34	Relatief								0
		7,45	14,30	Relatief								0
		8,10	15,16	Relatief								0
		7,24	15,20	Relatief								0
		7,49	14,86	Relatief								0
		7,60	14,92	Relatief								0
		8,49	13,68	Relatief								0
		2,42	13,45	Relatief								0
		11,40	15,03	Relatief								0
		2,86	14,46	Relatief								0
		7,72	13,69	Relatief								0
		7,54	13,42	Relatief								0
		8,43	13,39	Relatief								0
		9,02	13,44	Relatief								0
		2,22	13,71	Relatief								0
		2,35	13,69	Relatief								0
		2,48	13,63	Relatief								0
		2,39	13,74	Relatief								0
		2,24	13,76	Relatief								0
		3,74	13,73	Relatief								0
		3,91	13,85	Relatief								0
		8,23	13,67	Relatief								0
		8,10	13,26	Relatief								0
		7,54	13,52	Relatief								0
		7,31	13,53	Relatief								0
		7,72	14,35	Relatief								0
		7,98	15,42	Relatief								0
		3,42	13,07	Relatief								0
		2,47	14,88	Relatief								0
		2,57	14,60	Relatief								0
		2,47	13,88	Relatief								0
		2,75	13,07	Relatief								0
		2,72	13,11	Relatief								0
		2,86	13,11	Relatief								0
		3,59	13,19	Relatief								0
		3,23	13,19	Relatief								0
		2,80	13,28	Relatief								0
		2,75	13,37	Relatief								0
		2,44	13,37	Relatief								0
		2,68	13,46	Relatief								0
		2,76	13,53	Relatief								0
		2,79	13,53	Relatief								0
		2,39	13,60	Relatief								0
		2,56	13,60	Relatief								0
		2,40	13,63	Relatief								0
		2,51	13,63	Relatief								0
		3,19	13,45	Relatief								0
		8,33	14,23	Relatief								0
		8,74	13,44	Relatief								0
		7,97	13,22	Relatief								0
		3,45	13,50	Relatief								0
		9,76	13,56	Relatief								0
		2,30	13,40	Relatief								0
		2,30	13,13	Relatief								0
		7,63	13,14	Relatief								0
		7,93	13,41	Relatief								0
		3,54	13,31	Relatief								0
		7,76	13,29	Relatief								0
		9,33	14,04	Relatief								0
		7,17	12,81	Relatief								0
		14,73	14,07	Relatief								0
		12,13	14,41	Relatief								0
		8,20	13,17	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		8,74	13,19	Relatief								0
		2,36	13,39	Relatief								0
		8,18	12,62	Relatief								0
		7,94	13,55	Relatief								0
		7,63	13,48	Relatief								0
		8,16	13,30	Relatief								0
		7,90	13,22	Relatief								0
		8,00	13,22	Relatief								0
		9,67	14,04	Relatief								0
		7,99	13,04	Relatief								0
		7,95	13,06	Relatief								0
		8,59	13,03	Relatief								0
		7,83	13,06	Relatief								0
		8,08	13,10	Relatief								0
		8,45	13,02	Relatief								0
		2,31	13,35	Relatief								0
		7,72	13,29	Relatief								0
		7,99	13,44	Relatief								0
		3,52	13,58	Relatief								0
		3,53	13,74	Relatief								0
		4,24	13,74	Relatief								0
		13,01	13,33	Relatief								0
		12,84	13,16	Relatief								0
		1,08	13,11	Relatief								0
		3,73	13,41	Relatief								0
		0,88	12,84	Relatief								0
		7,93	13,06	Relatief								0
		7,61	13,05	Relatief								0
		7,75	13,14	Relatief								0
		8,48	13,41	Relatief								0
		8,29	13,41	Relatief								0
		7,70	13,41	Relatief								0
		8,95	12,75	Relatief								0
		13,70	12,25	Relatief								0
		12,12	14,05	Relatief								0
		7,81	13,22	Relatief								0
		7,76	13,04	Relatief								0
		9,13	13,74	Relatief								0
		7,59	13,44	Relatief								0
		7,96	13,37	Relatief								0
		7,86	13,22	Relatief								0
		7,83	13,08	Relatief								0
		2,99	14,10	Relatief								0
		2,46	13,07	Relatief								0
		2,60	12,58	Relatief								0
		3,31	13,68	Relatief								0
		7,83	13,17	Relatief								0
		7,81	13,08	Relatief								0
		8,09	13,08	Relatief								0
		12,98	13,38	Relatief								0
		12,86	13,20	Relatief								0
		8,04	13,41	Relatief								0
		8,58	13,41	Relatief								0
		8,18	13,51	Relatief								0
		9,22	13,26	Relatief								0
		10,37	13,18	Relatief								0
		7,51	13,04	Relatief								0
		13,68	12,62	Relatief								0
		8,70	13,28	Relatief								0
		8,13	14,98	Relatief								0
		2,25	13,32	Relatief								0
		5,40	13,20	Relatief								0
		2,29	13,14	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		20,91	13,90	Relatief								0
		7,79	13,22	Relatief								0
		7,90	13,22	Relatief								0
		8,37	12,64	Relatief								0
		8,63	12,89	Relatief								0
		9,27	13,07	Relatief								0
		11,03	13,55	Relatief								0
		8,80	13,84	Relatief								0
		8,17	13,45	Relatief								0
		2,21	13,98	Relatief								0
		8,04	12,97	Relatief								0
		8,73	13,27	Relatief								0
		8,80	15,21	Relatief								0
		7,85	14,87	Relatief								0
		9,54	14,06	Relatief								0
		7,89	13,03	Relatief								0
		7,77	13,10	Relatief								0
		8,09	13,10	Relatief								0
		2,87	12,67	Relatief								0
		7,69	14,10	Relatief								0
		9,81	14,64	Relatief								0
		8,05	13,22	Relatief								0
		3,49	13,58	Relatief								0
		8,19	13,62	Relatief								0
		3,98	13,85	Relatief								0
		8,04	13,29	Relatief								0
		7,63	13,29	Relatief								0
		13,10	13,11	Relatief								0
		8,08	13,16	Relatief								0
		3,79	13,30	Relatief								0
		7,57	13,12	Relatief								0
		2,50	13,18	Relatief								0
		2,42	13,53	Relatief								0
		2,26	13,35	Relatief								0
		7,82	13,04	Relatief								0
		9,43	13,07	Relatief								0
		8,42	14,21	Relatief								0
		8,36	13,29	Relatief								0
		2,26	13,41	Relatief								0
		12,39	13,53	Relatief								0
		3,15	13,47	Relatief								0
		2,58	14,54	Relatief								0
		7,50	13,22	Relatief								0
		12,44	13,29	Relatief								0
		8,16	12,57	Relatief								0
		7,79	13,29	Relatief								0
		7,72	13,29	Relatief								0
		8,84	13,60	Relatief								0
		7,81	13,04	Relatief								0
		8,01	13,04	Relatief								0
		9,04	13,29	Relatief								0
		12,96	13,42	Relatief								0
		8,76	14,96	Relatief								0
		2,96	14,17	Relatief								0
		3,15	13,55	Relatief								0
		4,06	13,55	Relatief								0
		1,42	13,44	Relatief								0
		8,64	13,22	Relatief								0
		8,05	13,22	Relatief								0
		7,95	13,22	Relatief								0
		8,88	12,76	Relatief								0
		9,23	13,50	Relatief								0
		3,28	13,21	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		7,89	13,48	Relatief								0
		7,78	13,48	Relatief								0
		8,01	13,37	Relatief								0
		10,46	13,62	Relatief								0
		2,81	13,33	Relatief								0
		2,40	12,48	Relatief								0
		8,45	13,04	Relatief								0
		7,86	13,11	Relatief								0
		8,35	13,26	Relatief								0
		2,25	13,33	Relatief								0
		2,16	13,32	Relatief								0
		6,96	13,22	Relatief								0
		7,98	13,03	Relatief								0
		8,48	13,06	Relatief								0
		3,00	13,24	Relatief								0
		8,31	13,89	Relatief								0
		7,85	14,31	Relatief								0
		7,83	14,50	Relatief								0
		7,90	13,45	Relatief								0
		8,26	14,42	Relatief								0
		10,39	13,68	Relatief								0
		3,54	13,70	Relatief								0
		4,07	13,85	Relatief								0
		4,06	13,29	Relatief								0
		3,00	14,10	Relatief								0
		5,74	14,00	Relatief								0
		7,98	13,06	Relatief								0
		7,85	13,41	Relatief								0
		7,71	13,11	Relatief								0
		2,41	12,48	Relatief								0
		7,88	13,99	Relatief								0
		9,28	12,92	Relatief								0
		10,33	13,49	Relatief								0
		3,36	14,69	Relatief								0
		2,32	13,39	Relatief								0
		2,27	13,14	Relatief								0
		2,22	13,08	Relatief								0
		8,04	13,22	Relatief								0
		7,78	13,07	Relatief								0
		8,30	13,03	Relatief								0
		7,72	13,04	Relatief								0
		7,96	13,03	Relatief								0
		8,00	13,41	Relatief								0
		8,52	13,41	Relatief								0
		7,81	13,29	Relatief								0
		7,85	13,29	Relatief								0
		12,77	13,07	Relatief								0
		8,84	14,05	Relatief								0
		7,72	13,04	Relatief								0
		9,97	15,24	Relatief								0
		2,95	14,16	Relatief								0
		3,05	14,03	Relatief								0
		3,10	13,46	Relatief								0
		4,38	12,62	Relatief								0
		2,29	13,20	Relatief								0
		11,37	14,05	Relatief								0
		2,80	13,53	Relatief								0
		9,69	13,70	Relatief								0
		2,35	13,75	Relatief								0
		4,05	13,16	Relatief								0
		5,67	12,62	Relatief								0
		2,51	12,62	Relatief								0
		12,37	13,84	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		7,82	13,22	Relatief								0
		8,64	13,22	Relatief								0
		8,73	13,39	Relatief								0
		7,55	14,19	Relatief								0
		9,22	14,06	Relatief								0
		8,05	14,32	Relatief								0
		8,08	13,04	Relatief								0
		2,21	13,47	Relatief								0
		2,74	13,46	Relatief								0
		3,02	13,44	Relatief								0
		2,18	13,44	Relatief								0
		8,10	13,22	Relatief								0
		3,94	13,50	Relatief								0
		8,54	13,42	Relatief								0
		8,45	13,22	Relatief								0
		9,43	12,63	Relatief								0
		13,97	12,71	Relatief								0
		3,69	13,31	Relatief								0
		8,06	13,26	Relatief								0
		8,23	13,30	Relatief								0
		8,69	13,86	Relatief								0
		2,96	13,71	Relatief								0
		4,00	13,74	Relatief								0
		4,06	13,74	Relatief								0
		12,69	13,46	Relatief								0
		7,68	13,29	Relatief								0
		8,11	13,29	Relatief								0
		12,57	13,07	Relatief								0
		8,19	13,03	Relatief								0
		2,26	14,79	Relatief								0
		1,39	13,56	Relatief								0
		2,78	13,15	Relatief								0
		2,72	13,15	Relatief								0
		2,68	13,15	Relatief								0
		2,74	13,15	Relatief								0
		2,62	13,15	Relatief								0
		2,59	13,16	Relatief								0
		5,97	13,16	Relatief								0
		2,58	13,22	Relatief								0
		2,85	13,22	Relatief								0
		2,63	13,22	Relatief								0
		2,45	13,22	Relatief								0
		2,80	13,30	Relatief								0
		2,80	13,30	Relatief								0
		2,56	13,30	Relatief								0
		2,66	13,30	Relatief								0
		2,69	13,37	Relatief								0
		2,56	13,37	Relatief								0
		2,83	13,37	Relatief								0
		2,81	13,37	Relatief								0
		2,57	13,40	Relatief								0
		2,51	13,40	Relatief								0
		2,55	13,38	Relatief								0
		2,76	13,38	Relatief								0
		2,57	13,40	Relatief								0
		2,56	13,40	Relatief								0
		2,49	13,39	Relatief								0
		2,51	13,39	Relatief								0
		2,43	13,40	Relatief								0
		2,62	13,40	Relatief								0
		2,86	13,39	Relatief								0
		2,81	13,39	Relatief								0
		2,63	13,40	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		2,65	13,40	Relatief								0
		2,65	13,39	Relatief								0
		2,83	13,39	Relatief								0
		2,57	13,15	Relatief								0
		2,58	13,16	Relatief								0
		2,59	13,16	Relatief								0
		2,62	13,15	Relatief								0
		2,67	13,15	Relatief								0
		2,59	13,11	Relatief								0
		2,59	13,11	Relatief								0
		2,14	13,08	Relatief								0
		2,55	13,08	Relatief								0
		2,62	13,14	Relatief								0
		2,60	13,14	Relatief								0
		2,92	13,12	Relatief								0
		2,76	13,12	Relatief								0
		6,60	13,14	Relatief								0
		2,41	13,14	Relatief								0
		2,12	13,12	Relatief								0
		2,59	13,12	Relatief								0
		1,56	13,14	Relatief								0
		3,29	13,13	Relatief								0
		3,07	13,13	Relatief								0
		6,88	13,13	Relatief								0
		2,49	13,14	Relatief								0
		2,56	13,14	Relatief								0
		2,78	13,12	Relatief								0
		2,73	13,12	Relatief								0
		2,74	13,14	Relatief								0
		2,81	13,14	Relatief								0
		2,55	13,12	Relatief								0
		2,39	13,12	Relatief								0
		2,51	13,14	Relatief								0
		2,55	13,14	Relatief								0
		3,82	13,13	Relatief								0
		3,55	13,13	Relatief								0
		2,66	13,14	Relatief								0
		2,62	13,14	Relatief								0
		2,72	13,13	Relatief								0
		2,71	13,13	Relatief								0
		25,57	12,86	Relatief								0
		2,22	12,83	Relatief								0
		2,20	12,71	Relatief								0
		9,11	13,64	Relatief								0
		7,26	13,31	Relatief								0
		7,26	12,93	Relatief								0
		7,07	13,25	Relatief								0
		7,35	12,90	Relatief								0
		7,31	12,56	Relatief								0
		3,25	13,52	Relatief								0
		3,26	13,52	Relatief								0
		3,24	13,20	Relatief								0
		3,48	13,03	Relatief								0
		2,22	12,56	Relatief								0
		4,82	13,14	Relatief								0
		2,78	13,14	Relatief								0
		2,42	13,17	Relatief								0
		2,04	12,64	Relatief								0
		2,13	12,70	Relatief								0
		2,14	12,76	Relatief								0
		3,96	12,81	Relatief								0
		2,14	13,02	Relatief								0
		2,20	13,06	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		2,20	13,10	Relatief								0
		7,50	12,72	Relatief								0
		6,75	12,45	Relatief								0
		11,87	12,83	Relatief								0
		6,88	13,14	Relatief								0
		9,84	13,17	Relatief								0
		8,97	13,08	Relatief								0
		2,18	13,38	Relatief								0
		7,13	12,41	Relatief								0
		9,13	13,49	Relatief								0
		10,99	12,74	Relatief								0
		9,16	13,72	Relatief								0
		8,75	13,57	Relatief								0
		7,34	12,87	Relatief								0
		7,41	12,67	Relatief								0
		9,21	13,02	Relatief								0
		7,48	12,66	Relatief								0
		7,44	12,99	Relatief								0
		7,61	12,36	Relatief								0
		7,67	12,84	Relatief								0
		3,14	12,98	Relatief								0
		2,79	13,00	Relatief								0
		11,03	13,24	Relatief								0
		7,73	12,97	Relatief								0
		2,19	12,70	Relatief								0
		3,19	12,94	Relatief								0
		2,31	12,68	Relatief								0
		5,59	12,90	Relatief								0
		3,52	12,90	Relatief								0
		1,84	12,96	Relatief								0
		2,34	13,02	Relatief								0
		2,18	13,17	Relatief								0
		7,29	12,86	Relatief								0
		3,05	13,54	Relatief								0
		7,70	12,51	Relatief								0
		11,44	12,86	Relatief								0
		5,71	13,20	Relatief								0
		4,67	13,21	Relatief								0
		2,46	12,94	Relatief								0
		7,35	13,17	Relatief								0
		7,48	12,44	Relatief								0
		7,60	12,48	Relatief								0
		9,37	13,80	Relatief								0
		7,51	13,02	Relatief								0
		7,42	12,73	Relatief								0
		7,36	12,60	Relatief								0
		7,45	12,71	Relatief								0
		7,68	12,54	Relatief								0
		7,34	13,08	Relatief								0
		7,24	12,87	Relatief								0
		2,36	12,94	Relatief								0
		7,46	12,77	Relatief								0
		3,76	13,20	Relatief								0
		3,31	13,05	Relatief								0
		2,14	12,59	Relatief								0
		2,18	12,72	Relatief								0
		3,29	13,67	Relatief								0
		2,28	12,56	Relatief								0
		2,16	12,62	Relatief								0
		2,07	12,96	Relatief								0
		3,16	13,52	Relatief								0
		7,13	12,19	Relatief								0
		11,32	12,98	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		7,00	12,81	Relatief								0
		6,90	13,15	Relatief								0
		7,52	13,13	Relatief								0
		7,28	13,06	Relatief								0
		7,29	12,69	Relatief								0
		7,29	12,55	Relatief								0
		7,34	12,42	Relatief								0
		7,37	13,33	Relatief								0
		7,33	12,80	Relatief								0
		7,53	13,03	Relatief								0
		7,40	12,95	Relatief								0
		7,24	13,25	Relatief								0
		7,58	12,30	Relatief								0
		2,21	13,02	Relatief								0
		2,19	12,82	Relatief								0
		2,21	12,84	Relatief								0
		7,30	13,46	Relatief								0
		9,20	13,23	Relatief								0
		7,46	12,90	Relatief								0
		2,16	13,08	Relatief								0
		2,73	13,14	Relatief								0
		2,17	12,70	Relatief								0
		2,18	12,59	Relatief								0
		2,12	12,56	Relatief								0
		3,24	13,67	Relatief								0
		2,11	12,76	Relatief								0
		2,12	12,84	Relatief								0
		2,24	13,06	Relatief								0
		2,21	13,19	Relatief								0
		3,27	13,37	Relatief								0
		3,10	13,38	Relatief								0
		2,17	13,69	Relatief								0
		11,48	13,17	Relatief								0
		7,25	13,01	Relatief								0
		2,22	13,08	Relatief								0
		2,20	13,06	Relatief								0
		9,49	13,80	Relatief								0
		7,34	13,10	Relatief								0
		7,59	12,37	Relatief								0
		9,24	13,42	Relatief								0
		7,26	13,62	Relatief								0
		7,23	13,40	Relatief								0
		7,52	12,61	Relatief								0
		7,31	12,86	Relatief								0
		11,18	13,22	Relatief								0
		7,54	12,50	Relatief								0
		2,20	13,37	Relatief								0
		11,37	16,44	Relatief								0
		11,26	16,52	Relatief								0
2		12,00	16,85	Relatief								0
1		6,00	16,00	Relatief								0
4		9,00	14,91	Relatief								0
3		12,00	14,63	Relatief								0
5		15,00	15,09	Relatief								0
6		12,00	15,09	Relatief								0

Model: wvl OW
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - Omgevingswet, wegverkeer

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Bijlage E: Resultaten in tabelvorm

De gecumuleerde en gezamenlijke waarden van de beoordeelde spoorwegen en gemeentewegen zijn als volgt.

		Geluidbelasting (Lden)			
Toetspunt	Hoogte	Wegen	Rail	Gecumuleerd	Gezamenlijk
1.10	1,5	50	41	51	51
1.10	4,5	51	43	51	52
1.1	1,5	49	39	50	49
1.1	4,5	50	42	51	51
1.2	1,5	46	38	47	47
1.2	4,5	46	41	47	47
1.3	1,5	34	40	42	41
1.3	4,5	35	43	42	44
1.4	1,5	36	40	42	41
1.4	4,5	37	44	43	45
1.5	1,5	29	40	41	40
1.5	4,5	32	43	42	43
1.6	1,5	38	41	43	43
1.6	4,5	40	42	44	44
1.7	1,5	44	42	46	46
1.7	4,5	45	44	47	48
1.8	1,5	49	42	50	50
1.8	4,5	50	44	51	51
1.9	1,5	49	42	50	50
1.9	4,5	50	44	51	51
2.10	1,5	41	43	44	45
2.10	4,5	43	46	46	48
2.10	7,5	43	46	46	48
2.10	10,5	43	47	46	48
2.11	1,5	43	43	45	46
2.11	4,5	44	46	46	48
2.11	7,5	44	46	46	48
2.11	10,5	44	46	46	48
2.12	1,5	45	43	47	47
2.12	4,5	46	45	48	49
2.12	7,5	46	47	48	50
2.12	10,5	46	47	48	50
2.13	1,5	49	42	50	50
2.13	4,5	49	45	50	50
2.13	7,5	50	45	51	51
2.13	10,5	49	40	50	50
2.14	1,5	49	43	50	50
2.14	4,5	50	45	51	51
2.14	7,5	49	44	50	50

2.14	10,5	49	39	50	49
2.15	1,5	44	40	46	45
2.15	4,5	45	44	47	48
2.15	7,5	46	45	48	49
2.15	10,5	46	45	48	49
2.16	1,5	39	39	43	42
2.16	4,5	41	43	44	45
2.16	7,5	42	44	45	46
2.16	10,5	44	44	46	47
2.17	1,5	35	39	42	40
2.17	4,5	38	43	43	44
2.17	7,5	40	44	44	45
2.17	10,5	42	44	45	46
2.18	1,5	34	39	42	40
2.18	4,5	36	41	42	42
2.18	7,5	39	43	43	44
2.18	10,5	42	44	45	46
2.19	1,5	34	38	42	39
2.19	4,5	36	38	42	40
2.19	7,5	40	37	43	42
2.19	10,5	42	36	44	43
2.1	1,5	40	38	43	42
2.1	4,5	41	39	44	43
2.1	7,5	42	42	45	45
2.1	10,5	43	46	46	48
2.20	1,5	34	40	42	41
2.20	4,5	37	40	42	42
2.20	7,5	41	38	44	43
2.20	10,5	43	36	45	44
2.21	1,5	37	42	43	43
2.21	4,5	38	42	43	43
2.21	7,5	41	39	44	43
2.21	10,5	43	37	45	44
2.22	1,5	41	43	44	45
2.22	4,5	43	45	46	47
2.22	7,5	44	46	46	48
2.22	10,5	44	47	47	49
2.2	1,5	42	40	44	44
2.2	4,5	45	42	47	47
2.2	7,5	46	43	47	48
2.2	10,5	46	45	48	49
2.3	1,5	45	40	46	46
2.3	4,5	47	42	48	48
2.3	7,5	48	43	49	49
2.3	10,5	49	43	50	50
2.4	1,5	47	43	48	48
2.4	4,5	49	45	50	50

2.4	7,5	49	46	50	51
2.4	10,5	49	48	50	52
2.5	1,5	48	42	49	49
2.5	4,5	49	45	50	50
2.5	7,5	50	46	51	51
2.5	10,5	50	48	51	52
2.6	1,5	49	43	50	50
2.6	4,5	50	46	51	51
2.6	7,5	50	47	51	52
2.6	10,5	50	49	51	53
2.7	1,5	50	45	51	51
2.7	4,5	51	48	52	53
2.7	7,5	51	48	52	53
2.7	10,5	51	50	52	54
2.8	1,5	46	42	47	47
2.8	4,5	48	44	49	49
2.8	7,5	48	45	49	50
2.8	10,5	48	47	49	51
2.9	1,5	43	42	45	46
2.9	4,5	45	44	47	48
2.9	7,5	45	45	47	48
2.9	10,5	45	47	47	49
3.10	1,5	52	46	52	53
3.10	4,5	53	48	53	54
3.10	7,5	53	50	54	55
3.10	10,5	52	52	53	55
3.11	1,5	52	47	53	53
3.11	4,5	52	49	53	54
3.11	7,5	52	50	53	54
3.11	10,5	52	52	53	55
3.12	1,5	34	41	42	42
3.12	4,5	35	41	42	42
3.12	7,5	37	41	43	42
3.12	10,5	39	38	43	42
3.13	1,5	34	42	42	43
3.13	4,5	36	45	43	46
3.13	7,5	37	42	43	43
3.13	10,5	40	39	43	43
3.14	1,5	33	42	42	43
3.14	4,5	35	45	43	45
3.14	7,5	37	42	43	43
3.14	10,5	40	39	43	43
3.15	1,5	33	42	42	43
3.15	4,5	34	45	43	45
3.15	7,5	36	42	42	43
3.15	10,5	38	39	43	42
3.16	1,5	32	42	42	42

3.16	4,5	33	45	43	45
3.16	7,5	34	44	43	44
3.16	10,5	37	48	44	48
3.17	1,5	32	42	42	42
3.17	4,5	33	45	43	45
3.17	7,5	35	47	44	47
3.17	10,5	37	47	44	47
3.18	1,5	30	41	41	41
3.18	4,5	32	44	42	44
3.18	7,5	34	48	44	48
3.18	10,5	36	47	44	47
3.19	10,5	39	47	44	48
3.1	1,5	47	39	48	48
3.1	4,5	47	42	48	48
3.1	7,5	48	44	49	49
3.1	10,5	48	46	49	50
3.20	10,5	42	47	46	48
3.21	1,5	47	43	48	48
3.21	4,5	48	45	49	50
3.21	7,5	48	47	49	51
3.21	10,5	48	42	49	49
3.22	1,5	49	43	50	50
3.22	4,5	49	45	50	50
3.22	7,5	49	47	50	51
3.22	10,5	49	42	50	50
3.2	1,5	44	39	46	45
3.2	4,5	45	42	47	47
3.2	7,5	45	44	47	48
3.2	10,5	46	46	48	49
3.3	1,5	42	39	44	44
3.3	4,5	43	42	45	46
3.3	7,5	44	45	46	48
3.3	10,5	44	46	46	48
3.4	1,5	42	39	44	44
3.4	4,5	44	42	46	46
3.4	7,5	44	45	46	48
3.4	10,5	44	46	46	48
3.5	1,5	43	41	45	45
3.5	4,5	45	44	47	48
3.5	7,5	46	45	48	49
3.5	10,5	46	47	48	50
3.6	1,5	48	44	49	49
3.6	4,5	49	46	50	51
3.6	7,5	49	47	50	51
3.6	10,5	49	48	50	52
3.7	1,5	52	44	52	53
3.7	4,5	53	46	53	54

3.7	7,5	53	48	53	54
3.7	10,5	52	50	53	54
3.8	1,5	53	45	53	54
3.8	4,5	53	47	53	54
3.8	7,5	53	49	54	54
3.8	10,5	53	51	54	55
3.9	1,5	53	46	53	54
3.9	4,5	53	48	53	54
3.9	7,5	53	50	54	55
3.9	10,5	53	52	54	56
4.10	1,5	46	43	47	48
4.10	4,5	47	45	48	49
4.10	7,5	47	46	48	50
4.1	1,5	27	41	41	41
4.1	4,5	30	44	42	44
4.1	7,5	32	48	44	48
4.2	1,5	27	41	41	41
4.2	4,5	30	45	42	45
4.2	7,5	32	48	44	48
4.3	1,5	27	41	41	41
4.3	4,5	30	45	42	45
4.3	7,5	32	47	43	47
4.4	1,5	27	41	41	41
4.4	4,5	30	45	42	45
4.4	7,5	32	47	43	47
4.5	1,5	36	42	42	43
4.5	4,5	38	45	44	46
4.5	7,5	39	45	44	46
4.6	1,5	43	42	45	46
4.6	4,5	44	45	46	48
4.6	7,5	44	46	46	48
4.7	1,5	47	43	48	48
4.7	4,5	48	46	49	50
4.7	7,5	48	46	49	50
4.8	1,5	48	42	49	49
4.8	4,5	48	45	49	50
4.8	7,5	48	45	49	50
4.9	1,5	47	42	48	48
4.9	4,5	48	45	49	50
4.9	7,5	48	46	49	50
5.10	1,5	55	48	55	56
5.10	4,5	55	49	55	56
5.10	7,5	54	49	54	55
5.10	10,5	54	50	54	55
5.10	13,5	53	53	54	56
5.1	13,5	40	50	46	50
5.2	13,5	46	50	48	51

5.3	13,5	41	37	44	42
5.4	13,5	40	37	43	42
5.5	13,5	41	36	44	42
5.6	1,5	52	47	53	53
5.6	4,5	52	49	53	54
5.6	7,5	52	50	53	54
5.6	10,5	52	52	53	55
5.6	13,5	52	54	53	56
5.7	1,5	52	47	53	53
5.7	4,5	53	49	54	54
5.7	7,5	53	50	54	55
5.7	10,5	52	52	53	55
5.7	13,5	52	54	53	56
5.8	1,5	53	48	53	54
5.8	4,5	54	50	54	55
5.8	7,5	53	51	54	55
5.8	10,5	53	52	54	56
5.8	13,5	53	54	54	57
5.9	1,5	55	49	55	56
5.9	4,5	55	49	55	56
5.9	7,5	55	50	55	56
5.9	10,5	54	51	55	56
5.9	13,5	53	53	54	56
6.10	1,5	55	43	55	55
6.10	4,5	55	45	55	55
6.10	7,5	55	46	55	56
6.10	10,5	54	46	54	55
6.11	1,5	53	42	53	53
6.11	4,5	53	44	53	54
6.11	7,5	53	45	53	54
6.11	10,5	52	40	52	52
6.12	1,5	50	43	51	51
6.12	4,5	51	46	52	52
6.12	7,5	51	46	52	52
6.12	10,5	50	41	51	51
6.13	1,5	48	42	49	49
6.13	4,5	49	45	50	50
6.13	7,5	49	46	50	51
6.13	10,5	49	41	50	50
6.1	1,5	43	40	45	45
6.1	4,5	44	44	46	47
6.1	7,5	44	46	46	48
6.1	10,5	44	47	47	49
6.2	1,5	37	41	43	42
6.2	4,5	39	44	44	45
6.2	7,5	40	46	44	47
6.2	10,5	40	47	45	48

6.3	1,5	27	40	41	40
6.3	4,5	30	44	42	44
6.3	7,5	31	46	43	46
6.3	10,5	33	48	44	48
6.4	1,5	31	40	41	41
6.4	4,5	33	44	42	44
6.4	7,5	35	46	43	46
6.4	10,5	36	48	44	48
6.5	1,5	33	40	42	41
6.5	4,5	35	44	43	45
6.5	7,5	36	46	43	46
6.5	10,5	37	47	44	47
6.6	1,5	33	40	42	41
6.6	4,5	35	42	42	43
6.6	7,5	36	44	43	45
6.6	10,5	38	47	44	48
6.7	1,5	55	43	55	55
6.7	4,5	55	45	55	55
6.7	7,5	55	46	55	56
6.7	10,5	54	47	54	55
6.8	1,5	54	43	54	54
6.8	4,5	55	45	55	55
6.8	7,5	54	46	54	55
6.8	10,5	53	47	53	54
6.9	1,5	55	43	55	55
6.9	4,5	55	45	55	55
6.9	7,5	54	46	54	55
6.9	10,5	54	47	54	55

De individuele resultaten zijn als volgt.

Rapport: Resultatentabel
Model: rvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
1.10_A	1,50	36	36	34	41
1.10_B	4,50	38	38	36	43
1.1_A	1,50	34	34	32	39
1.1_B	4,50	37	37	35	42
1.2_A	1,50	33	33	31	38
1.2_B	4,50	36	36	34	41
1.3_A	1,50	35	35	33	40
1.3_B	4,50	38	38	37	43
1.4_A	1,50	35	35	33	40
1.4_B	4,50	38	38	37	44
1.5_A	1,50	35	34	33	40
1.5_B	4,50	38	38	36	43
1.6_A	1,50	36	36	34	41
1.6_B	4,50	37	37	35	42
1.7_A	1,50	37	37	35	42
1.7_B	4,50	39	39	37	44
1.8_A	1,50	37	37	35	42
1.8_B	4,50	39	39	37	44
1.9_A	1,50	36	36	35	42
1.9_B	4,50	39	39	37	44
2.10_A	1,50	38	38	37	43
2.10_B	4,50	41	41	39	46
2.10_C	7,50	41	41	40	46
2.10_D	10,50	42	42	40	47
2.11_A	1,50	38	38	36	43
2.11_B	4,50	40	40	39	46
2.11_C	7,50	41	41	40	46
2.11_D	10,50	41	41	40	46
2.12_A	1,50	38	38	36	43
2.12_B	4,50	40	40	39	45
2.12_C	7,50	42	42	40	47
2.12_D	10,50	42	42	40	47
2.13_A	1,50	37	37	36	42
2.13_B	4,50	40	40	38	45
2.13_C	7,50	40	40	38	45
2.13_D	10,50	35	35	33	40
2.14_A	1,50	37	37	36	43
2.14_B	4,50	40	40	38	45
2.14_C	7,50	39	39	37	44
2.14_D	10,50	34	34	32	39
2.15_A	1,50	35	34	33	40
2.15_B	4,50	38	38	37	44
2.15_C	7,50	39	39	38	45
2.15_D	10,50	39	39	38	45
2.16_A	1,50	34	34	32	39
2.16_B	4,50	38	38	36	43
2.16_C	7,50	39	39	37	44
2.16_D	10,50	39	39	37	44
2.17_A	1,50	34	34	33	39
2.17_B	4,50	38	37	36	43
2.17_C	7,50	39	39	37	44
2.17_D	10,50	39	39	37	44
2.18_A	1,50	34	34	32	39
2.18_B	4,50	36	36	34	41
2.18_C	7,50	37	37	36	43
2.18_D	10,50	39	39	37	44
2.19_A	1,50	33	33	31	38
2.19_B	4,50	33	33	31	38
2.19_C	7,50	31	32	30	37

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: rvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
2.19_D	10,50	30	30	29	36
2.1_A	1,50	33	33	32	38
2.1_B	4,50	34	34	32	39
2.1_C	7,50	36	36	35	42
2.1_D	10,50	41	41	39	46
2.20_A	1,50	34	34	33	40
2.20_B	4,50	35	35	33	40
2.20_C	7,50	33	33	31	38
2.20_D	10,50	31	31	29	36
2.21_A	1,50	36	37	35	42
2.21_B	4,50	37	37	35	42
2.21_C	7,50	34	34	32	39
2.21_D	10,50	32	32	30	37
2.22_A	1,50	37	37	36	43
2.22_B	4,50	40	40	38	45
2.22_C	7,50	41	41	39	46
2.22_D	10,50	42	42	40	47
2.2_A	1,50	34	34	33	40
2.2_B	4,50	37	37	35	42
2.2_C	7,50	38	38	36	43
2.2_D	10,50	40	40	38	45
2.3_A	1,50	35	34	33	40
2.3_B	4,50	37	37	35	42
2.3_C	7,50	38	38	36	43
2.3_D	10,50	38	38	36	43
2.4_A	1,50	38	37	36	43
2.4_B	4,50	40	40	39	45
2.4_C	7,50	41	41	40	46
2.4_D	10,50	43	43	41	48
2.5_A	1,50	37	37	35	42
2.5_B	4,50	40	40	38	45
2.5_C	7,50	41	41	39	46
2.5_D	10,50	43	43	41	48
2.6_A	1,50	38	38	36	43
2.6_B	4,50	41	40	39	46
2.6_C	7,50	42	42	40	47
2.6_D	10,50	44	43	42	49
2.7_A	1,50	40	40	39	45
2.7_B	4,50	42	42	41	48
2.7_C	7,50	43	43	42	48
2.7_D	10,50	45	45	43	50
2.8_A	1,50	37	37	35	42
2.8_B	4,50	38	38	37	44
2.8_C	7,50	39	39	38	45
2.8_D	10,50	42	42	40	47
2.9_A	1,50	37	37	35	42
2.9_B	4,50	39	39	37	44
2.9_C	7,50	40	40	38	45
2.9_D	10,50	41	41	40	47
3.10_A	1,50	41	41	39	46
3.10_B	4,50	43	43	42	48
3.10_C	7,50	45	45	43	50
3.10_D	10,50	47	47	45	52
3.11_A	1,50	41	41	40	47
3.11_B	4,50	43	43	42	49
3.11_C	7,50	45	45	44	50
3.11_D	10,50	47	47	45	52
3.12_A	1,50	35	35	34	41
3.12_B	4,50	36	36	35	41

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: rvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
3.12_C	7,50	35	35	34	41
3.12_D	10,50	33	33	32	38
3.13_A	1,50	37	37	35	42
3.13_B	4,50	39	39	38	45
3.13_C	7,50	37	37	36	42
3.13_D	10,50	34	34	32	39
3.14_A	1,50	37	37	35	42
3.14_B	4,50	39	39	38	45
3.14_C	7,50	37	37	35	42
3.14_D	10,50	34	34	32	39
3.15_A	1,50	37	37	35	42
3.15_B	4,50	39	39	38	45
3.15_C	7,50	36	36	35	42
3.15_D	10,50	34	34	32	39
3.16_A	1,50	37	37	36	42
3.16_B	4,50	40	40	39	45
3.16_C	7,50	39	39	37	44
3.16_D	10,50	42	42	41	48
3.17_A	1,50	37	37	35	42
3.17_B	4,50	40	40	39	45
3.17_C	7,50	42	42	40	47
3.17_D	10,50	42	42	41	47
3.18_A	1,50	36	36	34	41
3.18_B	4,50	38	39	37	44
3.18_C	7,50	43	43	41	48
3.18_D	10,50	42	42	40	47
3.19_A	10,50	42	42	40	47
3.1_A	1,50	34	34	32	39
3.1_B	4,50	37	37	35	42
3.1_C	7,50	39	39	38	44
3.1_D	10,50	40	40	39	46
3.20_A	10,50	42	42	40	47
3.21_A	1,50	38	38	36	43
3.21_B	4,50	40	40	38	45
3.21_C	7,50	42	42	40	47
3.21_D	10,50	37	36	35	42
3.22_A	1,50	37	38	36	43
3.22_B	4,50	40	40	38	45
3.22_C	7,50	42	42	40	47
3.22_D	10,50	37	37	35	42
3.2_A	1,50	34	33	32	39
3.2_B	4,50	37	37	35	42
3.2_C	7,50	39	39	38	44
3.2_D	10,50	41	40	39	46
3.3_A	1,50	34	34	32	39
3.3_B	4,50	37	37	35	42
3.3_C	7,50	39	39	38	45
3.3_D	10,50	41	41	39	46
3.4_A	1,50	34	34	32	39
3.4_B	4,50	37	37	35	42
3.4_C	7,50	39	39	38	45
3.4_D	10,50	41	41	39	46
3.5_A	1,50	36	36	34	41
3.5_B	4,50	39	38	37	44
3.5_C	7,50	40	40	38	45
3.5_D	10,50	42	41	40	47
3.6_A	1,50	39	39	37	44
3.6_B	4,50	41	41	39	46
3.6_C	7,50	42	41	40	47

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: rvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
3.6_D	10,50	43	42	41	48
3.7_A	1,50	39	39	37	44
3.7_B	4,50	41	41	40	46
3.7_C	7,50	43	43	41	48
3.7_D	10,50	45	45	43	50
3.8_A	1,50	40	40	38	45
3.8_B	4,50	42	42	40	47
3.8_C	7,50	44	43	42	49
3.8_D	10,50	46	45	44	51
3.9_A	1,50	40	40	39	46
3.9_B	4,50	43	43	41	48
3.9_C	7,50	44	44	43	50
3.9_D	10,50	46	46	45	52
4.10_A	1,50	37	37	36	43
4.10_B	4,50	40	40	38	45
4.10_C	7,50	41	41	39	46
4.1_A	1,50	36	36	34	41
4.1_B	4,50	39	39	37	44
4.1_C	7,50	43	43	41	48
4.2_A	1,50	36	36	34	41
4.2_B	4,50	40	40	38	45
4.2_C	7,50	43	42	41	48
4.3_A	1,50	36	36	34	41
4.3_B	4,50	39	39	38	45
4.3_C	7,50	42	42	41	47
4.4_A	1,50	36	36	34	41
4.4_B	4,50	39	39	38	45
4.4_C	7,50	42	42	40	47
4.5_A	1,50	37	37	35	42
4.5_B	4,50	40	39	38	45
4.5_C	7,50	40	39	38	45
4.6_A	1,50	37	37	36	42
4.6_B	4,50	40	40	39	45
4.6_C	7,50	41	41	39	46
4.7_A	1,50	38	38	36	43
4.7_B	4,50	40	40	39	46
4.7_C	7,50	41	41	39	46
4.8_A	1,50	37	37	36	42
4.8_B	4,50	40	40	38	45
4.8_C	7,50	40	40	38	45
4.9_A	1,50	37	37	35	42
4.9_B	4,50	40	40	38	45
4.9_C	7,50	40	40	39	46
5.10_A	1,50	43	43	41	48
5.10_B	4,50	44	44	42	49
5.10_C	7,50	44	45	42	49
5.10_D	10,50	45	45	43	50
5.10_E	13,50	48	48	46	53
5.1_A	13,50	44	44	43	50
5.2_A	13,50	45	45	43	50
5.3_A	13,50	32	32	30	37
5.4_A	13,50	32	32	30	37
5.5_A	13,50	31	31	30	36
5.6_A	1,50	42	42	40	47
5.6_B	4,50	44	44	42	49
5.6_C	7,50	45	45	43	50
5.6_D	10,50	47	47	45	52
5.6_E	13,50	49	49	47	54
5.7_A	1,50	42	42	40	47

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: rvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
5.7_B	4,50	44	44	42	49
5.7_C	7,50	45	45	43	50
5.7_D	10,50	47	47	45	52
5.7_E	13,50	49	49	47	54
5.8_A	1,50	42	43	41	48
5.8_B	4,50	44	44	43	50
5.8_C	7,50	46	46	44	51
5.8_D	10,50	47	47	45	52
5.8_E	13,50	49	49	47	54
5.9_A	1,50	43	44	42	49
5.9_B	4,50	44	45	43	49
5.9_C	7,50	45	45	43	50
5.9_D	10,50	46	46	44	51
5.9_E	13,50	48	48	46	53
6.10_A	1,50	37	38	36	43
6.10_B	4,50	40	40	38	45
6.10_C	7,50	41	41	39	46
6.10_D	10,50	41	41	39	46
6.11_A	1,50	37	37	35	42
6.11_B	4,50	39	39	38	44
6.11_C	7,50	40	40	38	45
6.11_D	10,50	35	35	33	40
6.12_A	1,50	38	38	36	43
6.12_B	4,50	41	40	39	46
6.12_C	7,50	41	41	39	46
6.12_D	10,50	35	35	34	41
6.13_A	1,50	37	37	36	42
6.13_B	4,50	40	40	38	45
6.13_C	7,50	41	41	39	46
6.13_D	10,50	36	36	34	41
6.1_A	1,50	35	35	33	40
6.1_B	4,50	39	38	37	44
6.1_C	7,50	41	41	39	46
6.1_D	10,50	42	41	40	47
6.2_A	1,50	36	35	34	41
6.2_B	4,50	39	39	37	44
6.2_C	7,50	41	41	39	46
6.2_D	10,50	42	42	40	47
6.3_A	1,50	35	35	33	40
6.3_B	4,50	39	39	37	44
6.3_C	7,50	41	41	39	46
6.3_D	10,50	43	43	41	48
6.4_A	1,50	35	35	34	40
6.4_B	4,50	39	39	37	44
6.4_C	7,50	41	41	40	46
6.4_D	10,50	42	42	41	48
6.5_A	1,50	35	35	34	40
6.5_B	4,50	39	39	37	44
6.5_C	7,50	41	41	39	46
6.5_D	10,50	42	42	41	47
6.6_A	1,50	35	35	33	40
6.6_B	4,50	37	37	36	42
6.6_C	7,50	39	39	37	44
6.6_D	10,50	42	41	40	47
6.7_A	1,50	38	38	36	43
6.7_B	4,50	40	40	38	45
6.7_C	7,50	41	41	39	46
6.7_D	10,50	42	42	41	47
6.8_A	1,50	38	38	36	43

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: rvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
6.8_B	4,50	40	40	38	45
6.8_C	7,50	41	41	39	46
6.8_D	10,50	42	42	40	47
6.9_A	1,50	38	38	36	43
6.9_B	4,50	40	40	38	45
6.9_C	7,50	40	41	39	46
6.9_D	10,50	42	42	40	47

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
1.10_A	1,50	50	45	42	50
1.10_B	4,50	50	46	42	51
1.1_A	1,50	48	44	40	49
1.1_B	4,50	49	45	41	50
1.2_A	1,50	44	42	37	46
1.2_B	4,50	45	42	38	46
1.3_A	1,50	32	30	25	34
1.3_B	4,50	34	31	26	35
1.4_A	1,50	34	32	27	36
1.4_B	4,50	36	33	29	37
1.5_A	1,50	28	24	20	29
1.5_B	4,50	31	28	24	32
1.6_A	1,50	37	32	29	38
1.6_B	4,50	39	34	31	40
1.7_A	1,50	44	38	35	44
1.7_B	4,50	45	39	36	45
1.8_A	1,50	48	43	40	49
1.8_B	4,50	49	44	41	50
1.9_A	1,50	49	44	40	49
1.9_B	4,50	49	44	41	50
2.10_A	1,50	40	37	32	41
2.10_B	4,50	42	38	34	43
2.10_C	7,50	42	38	34	43
2.10_D	10,50	42	38	34	43
2.11_A	1,50	42	38	34	43
2.11_B	4,50	43	39	35	44
2.11_C	7,50	44	39	35	44
2.11_D	10,50	44	39	35	44
2.12_A	1,50	44	40	36	45
2.12_B	4,50	45	41	37	46
2.12_C	7,50	45	41	37	46
2.12_D	10,50	45	41	37	46
2.13_A	1,50	48	44	40	49
2.13_B	4,50	49	44	41	49
2.13_C	7,50	49	44	41	50
2.13_D	10,50	49	44	40	49
2.14_A	1,50	48	43	40	49
2.14_B	4,50	49	44	41	50
2.14_C	7,50	49	44	40	49
2.14_D	10,50	49	44	40	49
2.15_A	1,50	44	39	35	44
2.15_B	4,50	45	39	36	45
2.15_C	7,50	45	40	37	46
2.15_D	10,50	45	41	37	46
2.16_A	1,50	38	34	30	39
2.16_B	4,50	40	35	32	41
2.16_C	7,50	41	37	33	42
2.16_D	10,50	43	38	35	44
2.17_A	1,50	34	30	26	35
2.17_B	4,50	37	33	29	38
2.17_C	7,50	39	35	31	40
2.17_D	10,50	42	37	34	42
2.18_A	1,50	32	29	25	34
2.18_B	4,50	35	32	27	36
2.18_C	7,50	38	35	31	39
2.18_D	10,50	41	37	33	42
2.19_A	1,50	32	29	25	34
2.19_B	4,50	35	32	27	36
2.19_C	7,50	39	35	31	40

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
2.19_D	10,50	41	37	33	42
2.1_A	1,50	38	36	31	40
2.1_B	4,50	40	36	32	41
2.1_C	7,50	41	38	33	42
2.1_D	10,50	42	39	34	43
2.20_A	1,50	33	30	26	34
2.20_B	4,50	36	33	28	37
2.20_C	7,50	40	37	32	41
2.20_D	10,50	42	38	34	43
2.21_A	1,50	35	32	28	37
2.21_B	4,50	37	34	30	38
2.21_C	7,50	40	37	32	41
2.21_D	10,50	41	38	34	43
2.22_A	1,50	40	36	32	41
2.22_B	4,50	42	38	34	43
2.22_C	7,50	43	38	35	44
2.22_D	10,50	43	38	35	44
2.2_A	1,50	41	36	33	42
2.2_B	4,50	44	39	36	45
2.2_C	7,50	45	40	37	46
2.2_D	10,50	46	41	38	46
2.3_A	1,50	44	39	36	45
2.3_B	4,50	47	41	38	47
2.3_C	7,50	48	42	39	48
2.3_D	10,50	48	43	40	49
2.4_A	1,50	46	41	38	47
2.4_B	4,50	49	43	40	49
2.4_C	7,50	49	43	40	49
2.4_D	10,50	49	43	40	49
2.5_A	1,50	47	42	39	48
2.5_B	4,50	49	43	40	49
2.5_C	7,50	49	44	41	50
2.5_D	10,50	49	44	41	50
2.6_A	1,50	48	43	40	49
2.6_B	4,50	50	44	41	50
2.6_C	7,50	50	44	41	50
2.6_D	10,50	50	44	41	50
2.7_A	1,50	49	44	41	50
2.7_B	4,50	50	45	42	51
2.7_C	7,50	50	45	42	51
2.7_D	10,50	50	45	42	51
2.8_A	1,50	46	41	38	46
2.8_B	4,50	47	42	39	48
2.8_C	7,50	47	42	39	48
2.8_D	10,50	47	42	39	48
2.9_A	1,50	42	38	34	43
2.9_B	4,50	44	40	36	45
2.9_C	7,50	45	40	36	45
2.9_D	10,50	45	40	36	45
3.10_A	1,50	51	46	43	52
3.10_B	4,50	52	47	44	53
3.10_C	7,50	52	47	44	53
3.10_D	10,50	52	46	43	52
3.11_A	1,50	51	46	43	52
3.11_B	4,50	52	46	43	52
3.11_C	7,50	52	46	43	52
3.11_D	10,50	51	46	43	52
3.12_A	1,50	32	30	25	34
3.12_B	4,50	34	31	27	35

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
3.12_C	7,50	35	33	28	37
3.12_D	10,50	38	35	30	39
3.13_A	1,50	32	30	25	34
3.13_B	4,50	34	31	27	36
3.13_C	7,50	35	33	28	37
3.13_D	10,50	38	36	31	40
3.14_A	1,50	32	30	25	33
3.14_B	4,50	34	31	26	35
3.14_C	7,50	35	33	28	37
3.14_D	10,50	38	36	31	40
3.15_A	1,50	31	29	24	33
3.15_B	4,50	33	30	26	34
3.15_C	7,50	35	32	27	36
3.15_D	10,50	36	34	29	38
3.16_A	1,50	30	28	23	32
3.16_B	4,50	31	29	24	33
3.16_C	7,50	33	30	26	34
3.16_D	10,50	35	32	28	37
3.17_A	1,50	30	28	23	32
3.17_B	4,50	32	29	25	33
3.17_C	7,50	33	31	26	35
3.17_D	10,50	36	33	28	37
3.18_A	1,50	28	26	21	30
3.18_B	4,50	31	28	24	32
3.18_C	7,50	33	30	26	34
3.18_D	10,50	35	32	27	36
3.19_A	10,50	37	35	30	39
3.1_A	1,50	46	41	38	47
3.1_B	4,50	47	42	38	47
3.1_C	7,50	47	42	39	48
3.1_D	10,50	47	42	39	48
3.20_A	10,50	41	36	33	42
3.21_A	1,50	46	41	38	47
3.21_B	4,50	47	42	39	48
3.21_C	7,50	47	42	39	48
3.21_D	10,50	47	43	39	48
3.22_A	1,50	48	43	40	49
3.22_B	4,50	49	44	40	49
3.22_C	7,50	49	44	40	49
3.22_D	10,50	49	44	40	49
3.2_A	1,50	43	39	35	44
3.2_B	4,50	44	40	36	45
3.2_C	7,50	44	40	36	45
3.2_D	10,50	45	40	37	46
3.3_A	1,50	40	37	33	42
3.3_B	4,50	42	38	34	43
3.3_C	7,50	43	39	35	44
3.3_D	10,50	43	39	35	44
3.4_A	1,50	41	37	33	42
3.4_B	4,50	43	39	35	44
3.4_C	7,50	43	39	35	44
3.4_D	10,50	44	39	35	44
3.5_A	1,50	42	38	34	43
3.5_B	4,50	45	40	36	45
3.5_C	7,50	45	40	37	46
3.5_D	10,50	45	40	37	46
3.6_A	1,50	47	42	39	48
3.6_B	4,50	48	43	40	49
3.6_C	7,50	48	43	40	49

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
3.6_D	10,50	48	43	40	49
3.7_A	1,50	51	46	43	52
3.7_B	4,50	52	47	44	53
3.7_C	7,50	52	47	44	53
3.7_D	10,50	52	46	43	52
3.8_A	1,50	52	47	44	53
3.8_B	4,50	53	47	44	53
3.8_C	7,50	53	47	44	53
3.8_D	10,50	52	47	44	53
3.9_A	1,50	52	47	44	53
3.9_B	4,50	53	47	44	53
3.9_C	7,50	53	47	44	53
3.9_D	10,50	52	47	44	53
4.10_A	1,50	46	41	38	46
4.10_B	4,50	47	42	38	47
4.10_C	7,50	47	42	38	47
4.1_A	1,50	26	22	18	27
4.1_B	4,50	28	25	21	30
4.1_C	7,50	31	27	23	32
4.2_A	1,50	26	23	19	27
4.2_B	4,50	29	26	22	30
4.2_C	7,50	31	27	23	32
4.3_A	1,50	26	23	19	27
4.3_B	4,50	29	26	22	30
4.3_C	7,50	31	27	23	32
4.4_A	1,50	26	23	19	27
4.4_B	4,50	29	26	22	30
4.4_C	7,50	31	27	23	32
4.5_A	1,50	35	31	27	36
4.5_B	4,50	37	33	29	38
4.5_C	7,50	38	33	30	39
4.6_A	1,50	42	38	34	43
4.6_B	4,50	44	39	35	44
4.6_C	7,50	44	39	36	44
4.7_A	1,50	47	42	38	47
4.7_B	4,50	48	42	39	48
4.7_C	7,50	48	43	39	48
4.8_A	1,50	47	43	39	48
4.8_B	4,50	48	43	40	48
4.8_C	7,50	48	43	40	48
4.9_A	1,50	47	42	38	47
4.9_B	4,50	47	42	39	48
4.9_C	7,50	47	42	39	48
5.10_A	1,50	54	49	46	55
5.10_B	4,50	54	49	46	55
5.10_C	7,50	54	48	45	54
5.10_D	10,50	53	48	45	54
5.10_E	13,50	52	47	44	53
5.1_A	13,50	39	36	31	40
5.2_A	13,50	46	41	37	46
5.3_A	13,50	40	37	32	41
5.4_A	13,50	39	36	31	40
5.5_A	13,50	39	37	32	41
5.6_A	1,50	51	46	43	52
5.6_B	4,50	52	47	44	52
5.6_C	7,50	52	46	43	52
5.6_D	10,50	52	46	43	52
5.6_E	13,50	51	46	43	52
5.7_A	1,50	51	46	43	52

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
5.7_B	4,50	52	47	44	53
5.7_C	7,50	52	47	44	53
5.7_D	10,50	52	46	43	52
5.7_E	13,50	51	46	43	52
5.8_A	1,50	53	47	44	53
5.8_B	4,50	53	48	45	54
5.8_C	7,50	53	48	44	53
5.8_D	10,50	53	47	44	53
5.8_E	13,50	52	47	44	53
5.9_A	1,50	54	49	46	55
5.9_B	4,50	54	49	46	55
5.9_C	7,50	54	49	46	55
5.9_D	10,50	53	48	45	54
5.9_E	13,50	53	48	44	53
6.10_A	1,50	55	49	46	55
6.10_B	4,50	55	50	46	55
6.10_C	7,50	54	49	46	55
6.10_D	10,50	54	49	45	54
6.11_A	1,50	52	47	44	53
6.11_B	4,50	52	47	44	53
6.11_C	7,50	52	47	44	53
6.11_D	10,50	52	47	44	52
6.12_A	1,50	49	44	41	50
6.12_B	4,50	50	45	42	51
6.12_C	7,50	50	45	42	51
6.12_D	10,50	50	45	42	50
6.13_A	1,50	48	43	39	48
6.13_B	4,50	49	43	40	49
6.13_C	7,50	49	43	40	49
6.13_D	10,50	49	44	40	49
6.1_A	1,50	42	37	34	43
6.1_B	4,50	43	38	35	44
6.1_C	7,50	44	39	35	44
6.1_D	10,50	44	39	35	44
6.2_A	1,50	36	32	28	37
6.2_B	4,50	38	33	30	39
6.2_C	7,50	39	34	31	40
6.2_D	10,50	39	35	31	40
6.3_A	1,50	26	22	18	27
6.3_B	4,50	29	25	21	30
6.3_C	7,50	30	27	23	31
6.3_D	10,50	32	28	24	33
6.4_A	1,50	29	27	22	31
6.4_B	4,50	32	29	24	33
6.4_C	7,50	33	30	26	35
6.4_D	10,50	35	32	27	36
6.5_A	1,50	32	29	24	33
6.5_B	4,50	34	31	26	35
6.5_C	7,50	35	32	27	36
6.5_D	10,50	36	32	28	37
6.6_A	1,50	32	29	24	33
6.6_B	4,50	34	31	26	35
6.6_C	7,50	35	32	27	36
6.6_D	10,50	37	34	29	38
6.7_A	1,50	55	49	46	55
6.7_B	4,50	55	49	46	55
6.7_C	7,50	54	49	46	55
6.7_D	10,50	53	48	45	54
6.8_A	1,50	54	49	45	54

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
6.8_B	4,50	54	49	46	55
6.8_C	7,50	54	48	45	54
6.8_D	10,50	53	48	44	53
6.9_A	1,50	54	49	46	55
6.9_B	4,50	54	49	46	55
6.9_C	7,50	54	49	45	54
6.9_D	10,50	53	48	45	54

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Fagelstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
1.10_A	1,50	24	20	17	25
1.10_B	4,50	25	20	17	26
1.1_A	1,50	7	2	-1	8
1.1_B	4,50	9	4	1	10
1.2_A	1,50	9	4	1	10
1.2_B	4,50	11	7	4	12
1.3_A	1,50	10	5	2	11
1.3_B	4,50	12	7	4	13
1.4_A	1,50	9	5	2	10
1.4_B	4,50	12	7	4	13
1.5_A	1,50	9	4	1	10
1.5_B	4,50	11	6	3	12
1.6_A	1,50	14	9	6	15
1.6_B	4,50	15	11	8	16
1.7_A	1,50	17	13	10	18
1.7_B	4,50	19	14	11	20
1.8_A	1,50	27	23	20	28
1.8_B	4,50	28	23	20	29
1.9_A	1,50	25	21	18	26
1.9_B	4,50	26	21	18	27
2.10_A	1,50	17	12	9	18
2.10_B	4,50	19	14	11	20
2.10_C	7,50	21	16	13	22
2.10_D	10,50	24	18	15	24
2.11_A	1,50	17	12	9	18
2.11_B	4,50	19	14	11	20
2.11_C	7,50	21	16	13	22
2.11_D	10,50	24	19	16	25
2.12_A	1,50	22	17	14	23
2.12_B	4,50	23	18	15	24
2.12_C	7,50	24	19	16	25
2.12_D	10,50	26	21	18	27
2.13_A	1,50	27	22	19	28
2.13_B	4,50	28	23	20	29
2.13_C	7,50	29	24	21	30
2.13_D	10,50	30	25	22	31
2.14_A	1,50	27	22	19	28
2.14_B	4,50	28	23	20	29
2.14_C	7,50	29	24	21	30
2.14_D	10,50	30	25	22	31
2.15_A	1,50	8	4	1	9
2.15_B	4,50	11	6	3	12
2.15_C	7,50	12	7	4	13
2.15_D	10,50	13	8	5	14
2.16_A	1,50	9	4	1	10
2.16_B	4,50	12	7	4	13
2.16_C	7,50	13	8	5	14
2.16_D	10,50	17	12	9	18
2.17_A	1,50	6	2	-2	7
2.17_B	4,50	9	4	1	10
2.17_C	7,50	10	5	2	11
2.17_D	10,50	10	5	2	11
2.18_A	1,50	6	2	-1	7
2.18_B	4,50	9	4	1	10
2.18_C	7,50	10	5	2	11
2.18_D	10,50	9	5	2	10
2.19_A	1,50	14	9	6	15
2.19_B	4,50	15	10	7	16
2.19_C	7,50	17	12	9	18

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Fagelstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
2.19_D	10,50	20	15	12	21
2.1_A	1,50	10	5	2	11
2.1_B	4,50	11	7	4	12
2.1_C	7,50	13	8	5	14
2.1_D	10,50	15	10	7	16
2.20_A	1,50	15	10	7	16
2.20_B	4,50	17	12	9	18
2.20_C	7,50	18	13	10	19
2.20_D	10,50	20	15	12	21
2.21_A	1,50	15	11	8	16
2.21_B	4,50	17	12	9	18
2.21_C	7,50	18	13	10	19
2.21_D	10,50	20	15	12	21
2.22_A	1,50	16	11	8	17
2.22_B	4,50	18	14	11	19
2.22_C	7,50	20	15	12	21
2.22_D	10,50	23	18	15	23
2.2_A	1,50	8	4	1	9
2.2_B	4,50	11	6	3	12
2.2_C	7,50	13	8	5	14
2.2_D	10,50	14	9	6	15
2.3_A	1,50	8	3	0	9
2.3_B	4,50	10	6	3	11
2.3_C	7,50	11	7	4	12
2.3_D	10,50	11	6	3	12
2.4_A	1,50	9	5	2	10
2.4_B	4,50	12	7	4	13
2.4_C	7,50	12	8	5	13
2.4_D	10,50	13	8	5	14
2.5_A	1,50	9	5	2	10
2.5_B	4,50	12	7	4	13
2.5_C	7,50	12	8	5	13
2.5_D	10,50	13	8	5	14
2.6_A	1,50	9	4	1	10
2.6_B	4,50	11	7	4	12
2.6_C	7,50	13	8	5	14
2.6_D	10,50	14	9	6	15
2.7_A	1,50	9	5	2	10
2.7_B	4,50	11	7	4	12
2.7_C	7,50	13	8	5	14
2.7_D	10,50	15	10	7	16
2.8_A	1,50	16	11	8	17
2.8_B	4,50	18	13	10	19
2.8_C	7,50	20	15	12	21
2.8_D	10,50	21	16	13	22
2.9_A	1,50	16	11	8	17
2.9_B	4,50	18	13	10	19
2.9_C	7,50	20	15	12	21
2.9_D	10,50	22	17	14	23
3.10_A	1,50	30	25	22	31
3.10_B	4,50	33	28	25	34
3.10_C	7,50	33	28	25	34
3.10_D	10,50	34	28	25	34
3.11_A	1,50	34	29	26	35
3.11_B	4,50	37	31	28	37
3.11_C	7,50	37	31	28	37
3.11_D	10,50	37	31	28	37
3.12_A	1,50	20	15	12	21
3.12_B	4,50	23	18	15	24

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Fagelstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
3.12_C	7,50	25	20	17	26
3.12_D	10,50	28	22	19	28
3.13_A	1,50	20	16	13	21
3.13_B	4,50	23	18	15	23
3.13_C	7,50	25	20	17	26
3.13_D	10,50	26	21	18	27
3.14_A	1,50	20	15	12	21
3.14_B	4,50	22	17	14	23
3.14_C	7,50	24	19	16	25
3.14_D	10,50	25	20	17	26
3.15_A	1,50	20	15	12	21
3.15_B	4,50	21	17	14	22
3.15_C	7,50	23	18	15	24
3.15_D	10,50	24	19	16	25
3.16_A	1,50	20	15	12	21
3.16_B	4,50	21	17	14	22
3.16_C	7,50	23	18	15	24
3.16_D	10,50	24	19	16	25
3.17_A	1,50	20	15	12	21
3.17_B	4,50	22	17	14	23
3.17_C	7,50	24	19	16	25
3.17_D	10,50	25	20	17	26
3.18_A	1,50	18	14	11	19
3.18_B	4,50	21	16	13	22
3.18_C	7,50	24	19	16	25
3.18_D	10,50	26	21	18	27
3.19_A	10,50	27	22	19	28
3.1_A	1,50	12	7	4	13
3.1_B	4,50	20	15	12	21
3.1_C	7,50	21	16	13	22
3.1_D	10,50	23	17	14	23
3.20_A	10,50	30	25	22	31
3.21_A	1,50	29	24	21	30
3.21_B	4,50	31	26	23	32
3.21_C	7,50	32	27	24	33
3.21_D	10,50	33	27	24	33
3.22_A	1,50	28	23	20	29
3.22_B	4,50	30	25	22	30
3.22_C	7,50	31	26	23	32
3.22_D	10,50	32	27	24	33
3.2_A	1,50	8	3	0	9
3.2_B	4,50	13	8	5	14
3.2_C	7,50	15	10	7	16
3.2_D	10,50	16	11	8	17
3.3_A	1,50	8	4	1	9
3.3_B	4,50	13	8	5	14
3.3_C	7,50	14	10	7	15
3.3_D	10,50	16	11	8	17
3.4_A	1,50	9	5	2	10
3.4_B	4,50	13	8	5	14
3.4_C	7,50	14	10	7	15
3.4_D	10,50	15	10	7	16
3.5_A	1,50	9	5	2	11
3.5_B	4,50	13	8	5	14
3.5_C	7,50	14	10	7	15
3.5_D	10,50	15	10	7	16
3.6_A	1,50	10	5	2	11
3.6_B	4,50	13	8	5	14
3.6_C	7,50	14	9	6	15

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Fagelstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
3.6_D	10,50	15	10	7	16
3.7_A	1,50	19	15	12	20
3.7_B	4,50	21	16	13	22
3.7_C	7,50	23	17	14	23
3.7_D	10,50	24	18	15	24
3.8_A	1,50	25	20	17	26
3.8_B	4,50	27	22	19	27
3.8_C	7,50	28	23	20	29
3.8_D	10,50	29	23	20	29
3.9_A	1,50	27	23	20	28
3.9_B	4,50	30	24	21	30
3.9_C	7,50	31	25	22	31
3.9_D	10,50	31	26	23	32
4.10_A	1,50	23	18	15	24
4.10_B	4,50	25	20	17	26
4.10_C	7,50	27	22	19	27
4.1_A	1,50	14	9	6	15
4.1_B	4,50	16	12	9	17
4.1_C	7,50	18	13	10	19
4.2_A	1,50	14	10	7	15
4.2_B	4,50	17	12	9	18
4.2_C	7,50	19	14	11	20
4.3_A	1,50	15	10	7	16
4.3_B	4,50	18	13	10	19
4.3_C	7,50	20	15	12	21
4.4_A	1,50	16	11	8	17
4.4_B	4,50	19	14	11	20
4.4_C	7,50	21	15	12	21
4.5_A	1,50	22	18	15	23
4.5_B	4,50	25	20	17	26
4.5_C	7,50	27	22	19	28
4.6_A	1,50	36	31	28	36
4.6_B	4,50	38	33	30	39
4.6_C	7,50	39	33	30	39
4.7_A	1,50	38	33	30	39
4.7_B	4,50	40	35	32	41
4.7_C	7,50	41	35	32	41
4.8_A	1,50	35	31	28	36
4.8_B	4,50	37	32	29	38
4.8_C	7,50	38	33	30	38
4.9_A	1,50	32	28	25	33
4.9_B	4,50	34	29	26	35
4.9_C	7,50	35	30	27	36
5.10_A	1,50	53	48	45	54
5.10_B	4,50	53	48	45	54
5.10_C	7,50	53	47	44	53
5.10_D	10,50	52	47	44	53
5.10_E	13,50	51	46	43	52
5.1_A	13,50	14	9	6	15
5.2_A	13,50	13	8	5	14
5.3_A	13,50	36	30	27	36
5.4_A	13,50	32	26	23	32
5.5_A	13,50	30	24	21	30
5.6_A	1,50	36	31	28	37
5.6_B	4,50	38	33	30	39
5.6_C	7,50	38	33	30	39
5.6_D	10,50	38	33	30	39
5.6_E	13,50	38	33	30	39
5.7_A	1,50	41	36	33	42

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Fagelstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
5.7_B	4,50	42	36	33	42
5.7_C	7,50	41	36	33	42
5.7_D	10,50	41	36	33	42
5.7_E	13,50	41	35	32	41
5.8_A	1,50	47	42	39	47
5.8_B	4,50	47	42	39	47
5.8_C	7,50	46	41	38	47
5.8_D	10,50	46	40	37	46
5.8_E	13,50	45	39	36	45
5.9_A	1,50	53	48	45	53
5.9_B	4,50	53	47	44	53
5.9_C	7,50	52	47	44	53
5.9_D	10,50	52	46	43	52
5.9_E	13,50	51	45	42	51
6.10_A	1,50	54	49	46	55
6.10_B	4,50	54	49	46	55
6.10_C	7,50	54	48	45	54
6.10_D	10,50	53	48	45	54
6.11_A	1,50	51	45	42	51
6.11_B	4,50	51	46	43	51
6.11_C	7,50	51	45	42	51
6.11_D	10,50	50	45	42	50
6.12_A	1,50	46	41	38	47
6.12_B	4,50	47	42	39	48
6.12_C	7,50	47	42	39	48
6.12_D	10,50	47	41	38	47
6.13_A	1,50	42	37	34	43
6.13_B	4,50	44	39	36	45
6.13_C	7,50	44	39	36	45
6.13_D	10,50	44	39	36	45
6.1_A	1,50	27	22	19	28
6.1_B	4,50	31	26	23	32
6.1_C	7,50	31	26	23	32
6.1_D	10,50	30	25	22	31
6.2_A	1,50	16	11	8	17
6.2_B	4,50	20	15	12	21
6.2_C	7,50	22	16	13	22
6.2_D	10,50	20	14	11	20
6.3_A	1,50	17	12	9	18
6.3_B	4,50	20	15	12	21
6.3_C	7,50	22	17	14	23
6.3_D	10,50	24	18	15	24
6.4_A	1,50	13	8	5	14
6.4_B	4,50	16	11	8	17
6.4_C	7,50	18	13	10	19
6.4_D	10,50	19	14	11	19
6.5_A	1,50	13	8	5	14
6.5_B	4,50	16	11	8	17
6.5_C	7,50	18	13	10	18
6.5_D	10,50	17	12	9	17
6.6_A	1,50	11	7	4	12
6.6_B	4,50	14	9	6	15
6.6_C	7,50	15	10	7	15
6.6_D	10,50	14	9	6	15
6.7_A	1,50	54	49	46	55
6.7_B	4,50	54	49	46	55
6.7_C	7,50	54	48	45	54
6.7_D	10,50	53	47	44	53
6.8_A	1,50	54	48	45	54

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Fagelstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
6.8_B	4,50	54	48	45	54
6.8_C	7,50	53	48	45	54
6.8_D	10,50	52	47	44	53
6.9_A	1,50	54	48	45	54
6.9_B	4,50	54	49	46	54
6.9_C	7,50	53	48	45	54
6.9_D	10,50	53	47	44	53

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Emmastraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
1.10_A	1,50	4	-1	-4	4
1.10_B	4,50	5	-1	-4	5
1.1_A	1,50	20	15	12	21
1.1_B	4,50	21	15	12	21
1.2_A	1,50	20	15	12	21
1.2_B	4,50	20	15	12	21
1.3_A	1,50	14	9	6	15
1.3_B	4,50	17	12	9	18
1.4_A	1,50	14	9	6	14
1.4_B	4,50	17	12	9	18
1.5_A	1,50	14	8	5	14
1.5_B	4,50	17	11	8	17
1.6_A	1,50	8	2	-1	8
1.6_B	4,50	12	6	3	12
1.7_A	1,50	7	2	-1	8
1.7_B	4,50	11	6	3	12
1.8_A	1,50	15	10	7	16
1.8_B	4,50	18	12	9	18
1.9_A	1,50	14	8	5	14
1.9_B	4,50	17	12	9	17
2.10_A	1,50	7	1	-2	7
2.10_B	4,50	9	4	1	10
2.10_C	7,50	11	6	3	11
2.10_D	10,50	11	5	2	11
2.11_A	1,50	6	0	-3	6
2.11_B	4,50	8	3	0	9
2.11_C	7,50	10	5	2	11
2.11_D	10,50	10	5	2	11
2.12_A	1,50	5	0	-3	6
2.12_B	4,50	8	3	0	9
2.12_C	7,50	10	5	2	11
2.12_D	10,50	10	5	2	11
2.13_A	1,50	13	8	5	14
2.13_B	4,50	15	10	7	16
2.13_C	7,50	13	8	5	14
2.13_D	10,50	12	6	3	12
2.14_A	1,50	12	7	4	13
2.14_B	4,50	14	9	6	15
2.14_C	7,50	14	8	5	14
2.14_D	10,50	14	8	5	14
2.15_A	1,50	14	9	6	15
2.15_B	4,50	16	11	8	17
2.15_C	7,50	17	12	9	18
2.15_D	10,50	19	13	10	19
2.16_A	1,50	14	8	5	14
2.16_B	4,50	16	11	8	17
2.16_C	7,50	17	12	9	18
2.16_D	10,50	18	13	10	19
2.17_A	1,50	16	11	8	17
2.17_B	4,50	18	13	10	19
2.17_C	7,50	19	14	10	19
2.17_D	10,50	20	15	12	21
2.18_A	1,50	17	12	9	18
2.18_B	4,50	19	14	11	19
2.18_C	7,50	20	14	11	20
2.18_D	10,50	21	16	13	22
2.19_A	1,50	16	11	8	16
2.19_B	4,50	17	12	9	18
2.19_C	7,50	17	12	9	18

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Emmastraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
2.19_D	10,50	16	10	7	16
2.1_A	1,50	14	9	6	15
2.1_B	4,50	17	11	8	17
2.1_C	7,50	19	14	11	20
2.1_D	10,50	24	19	16	24
2.20_A	1,50	14	9	6	15
2.20_B	4,50	16	11	8	17
2.20_C	7,50	16	11	8	17
2.20_D	10,50	15	10	7	15
2.21_A	1,50	6	1	-2	6
2.21_B	4,50	7	1	-2	7
2.21_C	7,50	8	2	-1	8
2.21_D	10,50	10	5	2	11
2.22_A	1,50	7	2	-1	7
2.22_B	4,50	9	4	1	10
2.22_C	7,50	11	6	3	12
2.22_D	10,50	12	6	3	12
2.2_A	1,50	27	22	19	27
2.2_B	4,50	31	26	23	32
2.2_C	7,50	35	30	27	36
2.2_D	10,50	36	30	27	36
2.3_A	1,50	33	28	25	33
2.3_B	4,50	36	31	28	37
2.3_C	7,50	37	32	29	38
2.3_D	10,50	38	32	29	38
2.4_A	1,50	33	27	24	33
2.4_B	4,50	36	30	27	36
2.4_C	7,50	36	31	28	37
2.4_D	10,50	36	31	28	37
2.5_A	1,50	31	25	22	31
2.5_B	4,50	34	28	25	34
2.5_C	7,50	35	29	26	35
2.5_D	10,50	35	29	26	35
2.6_A	1,50	29	23	20	29
2.6_B	4,50	32	27	24	33
2.6_C	7,50	33	28	25	34
2.6_D	10,50	33	28	25	34
2.7_A	1,50	28	22	19	28
2.7_B	4,50	31	25	22	31
2.7_C	7,50	32	26	23	32
2.7_D	10,50	32	27	24	33
2.8_A	1,50	22	17	14	23
2.8_B	4,50	26	20	17	26
2.8_C	7,50	27	21	18	27
2.8_D	10,50	24	19	16	24
2.9_A	1,50	7	2	-1	8
2.9_B	4,50	10	5	2	10
2.9_C	7,50	12	7	4	12
2.9_D	10,50	13	7	4	13
3.10_A	1,50	25	19	16	25
3.10_B	4,50	25	20	17	26
3.10_C	7,50	26	21	18	27
3.10_D	10,50	27	21	18	27
3.11_A	1,50	24	19	16	25
3.11_B	4,50	25	19	16	25
3.11_C	7,50	25	20	17	26
3.11_D	10,50	26	20	17	26
3.12_A	1,50	10	5	2	11
3.12_B	4,50	11	6	3	11

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Emmastraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
3.12_C	7,50	10	4	1	10
3.12_D	10,50	8	3	0	9
3.13_A	1,50	9	3	0	9
3.13_B	4,50	10	5	2	11
3.13_C	7,50	9	4	1	10
3.13_D	10,50	8	3	0	9
3.14_A	1,50	7	2	-1	8
3.14_B	4,50	9	3	0	9
3.14_C	7,50	8	3	0	9
3.14_D	10,50	8	3	0	8
3.15_A	1,50	10	4	1	10
3.15_B	4,50	10	5	2	11
3.15_C	7,50	11	6	3	12
3.15_D	10,50	11	5	2	11
3.16_A	1,50	1	-5	-8	1
3.16_B	4,50	4	-2	-5	4
3.16_C	7,50	6	1	-2	7
3.16_D	10,50	9	3	0	9
3.17_A	1,50	4	-2	-5	4
3.17_B	4,50	6	1	-2	6
3.17_C	7,50	6	1	-2	7
3.17_D	10,50	6	1	-2	7
3.18_A	1,50	4	-1	-4	4
3.18_B	4,50	6	1	-2	7
3.18_C	7,50	7	2	-1	8
3.18_D	10,50	7	2	-1	7
3.19_A	10,50	5	0	-3	6
3.1_A	1,50	17	12	9	18
3.1_B	4,50	18	13	10	18
3.1_C	7,50	17	12	9	18
3.1_D	10,50	18	12	9	18
3.20_A	10,50	2	-3	-6	3
3.21_A	1,50	9	4	1	10
3.21_B	4,50	10	4	1	10
3.21_C	7,50	8	2	-1	8
3.21_D	10,50	5	0	-3	6
3.22_A	1,50	15	10	7	16
3.22_B	4,50	15	9	6	15
3.22_C	7,50	12	7	4	13
3.22_D	10,50	9	4	1	10
3.2_A	1,50	16	11	8	17
3.2_B	4,50	17	12	9	18
3.2_C	7,50	17	12	9	18
3.2_D	10,50	18	13	10	18
3.3_A	1,50	15	10	7	16
3.3_B	4,50	17	12	9	18
3.3_C	7,50	17	12	9	18
3.3_D	10,50	19	13	10	19
3.4_A	1,50	14	9	6	15
3.4_B	4,50	16	11	8	17
3.4_C	7,50	18	12	9	18
3.4_D	10,50	19	14	11	20
3.5_A	1,50	14	9	6	15
3.5_B	4,50	17	11	8	17
3.5_C	7,50	18	13	10	19
3.5_D	10,50	20	15	12	21
3.6_A	1,50	26	21	18	27
3.6_B	4,50	29	24	21	30
3.6_C	7,50	30	25	22	31

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Emmastraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
3.6_D	10,50	31	26	23	32
3.7_A	1,50	27	21	18	27
3.7_B	4,50	29	24	21	30
3.7_C	7,50	30	25	22	31
3.7_D	10,50	31	26	23	32
3.8_A	1,50	26	21	18	27
3.8_B	4,50	29	23	20	29
3.8_C	7,50	29	24	21	30
3.8_D	10,50	30	25	22	31
3.9_A	1,50	25	19	16	25
3.9_B	4,50	27	21	18	27
3.9_C	7,50	28	22	19	28
3.9_D	10,50	28	23	20	29
4.10_A	1,50	11	6	3	12
4.10_B	4,50	12	7	4	13
4.10_C	7,50	12	7	4	13
4.1_A	1,50	10	5	2	11
4.1_B	4,50	13	8	5	13
4.1_C	7,50	14	9	6	15
4.2_A	1,50	11	5	2	11
4.2_B	4,50	14	8	5	14
4.2_C	7,50	15	9	6	15
4.3_A	1,50	11	5	2	11
4.3_B	4,50	14	8	5	14
4.3_C	7,50	15	9	6	15
4.4_A	1,50	11	5	2	11
4.4_B	4,50	14	9	6	15
4.4_C	7,50	15	10	7	15
4.5_A	1,50	3	-3	-6	3
4.5_B	4,50	6	1	-2	7
4.5_C	7,50	7	2	-1	8
4.6_A	1,50	2	-3	-6	3
4.6_B	4,50	6	1	-2	7
4.6_C	7,50	7	1	-2	7
4.7_A	1,50	11	6	3	12
4.7_B	4,50	11	6	3	12
4.7_C	7,50	9	3	0	9
4.8_A	1,50	9	4	1	10
4.8_B	4,50	10	5	2	11
4.8_C	7,50	8	2	-1	8
4.9_A	1,50	8	3	0	9
4.9_B	4,50	9	3	0	9
4.9_C	7,50	5	-1	-4	5
5.10_A	1,50	4	-2	-5	4
5.10_B	4,50	6	0	-3	6
5.10_C	7,50	7	2	-1	7
5.10_D	10,50	6	0	-3	6
5.10_E	13,50	-6	-11	-14	-5
5.1_A	13,50	20	15	12	21
5.2_A	13,50	24	19	16	25
5.3_A	13,50	7	1	-2	7
5.4_A	13,50	2	-3	-6	3
5.5_A	13,50	2	-3	-6	3
5.6_A	1,50	24	18	15	24
5.6_B	4,50	25	19	16	25
5.6_C	7,50	25	19	16	25
5.6_D	10,50	25	20	17	26
5.6_E	13,50	26	20	17	26
5.7_A	1,50	23	18	15	24

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Emmastraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
5.7_B	4,50	24	19	16	25
5.7_C	7,50	24	19	16	25
5.7_D	10,50	25	19	16	25
5.7_E	13,50	25	20	17	26
5.8_A	1,50	22	17	14	23
5.8_B	4,50	23	18	15	24
5.8_C	7,50	24	18	15	24
5.8_D	10,50	24	19	16	25
5.8_E	13,50	24	19	16	25
5.9_A	1,50	-13	-18	-21	-13
5.9_B	4,50	-14	-19	-22	-13
5.9_C	7,50	-13	-18	-22	-13
5.9_D	10,50	-10	-15	-18	-9
5.9_E	13,50	-10	-16	-19	-10
6.10_A	1,50	1	-4	-7	2
6.10_B	4,50	1	-4	-7	1
6.10_C	7,50	-2	-8	-11	-2
6.10_D	10,50	-6	-12	-15	-6
6.11_A	1,50	8	3	0	9
6.11_B	4,50	9	3	0	9
6.11_C	7,50	6	1	-2	7
6.11_D	10,50	4	-1	-4	5
6.12_A	1,50	10	4	1	10
6.12_B	4,50	10	5	2	11
6.12_C	7,50	8	2	-1	8
6.12_D	10,50	5	-1	-4	5
6.13_A	1,50	9	4	1	10
6.13_B	4,50	9	4	1	10
6.13_C	7,50	7	1	-2	7
6.13_D	10,50	4	-2	-5	4
6.1_A	1,50	12	7	4	13
6.1_B	4,50	14	8	5	14
6.1_C	7,50	14	9	6	15
6.1_D	10,50	15	9	6	15
6.2_A	1,50	12	7	4	13
6.2_B	4,50	15	9	6	15
6.2_C	7,50	15	10	7	16
6.2_D	10,50	16	10	7	16
6.3_A	1,50	11	6	3	12
6.3_B	4,50	14	9	6	15
6.3_C	7,50	15	10	7	16
6.3_D	10,50	16	11	8	17
6.4_A	1,50	11	6	3	12
6.4_B	4,50	14	8	5	14
6.4_C	7,50	14	9	6	15
6.4_D	10,50	15	10	7	16
6.5_A	1,50	13	8	5	13
6.5_B	4,50	15	10	7	16
6.5_C	7,50	16	10	7	16
6.5_D	10,50	16	11	8	17
6.6_A	1,50	13	8	5	14
6.6_B	4,50	15	10	7	16
6.6_C	7,50	16	11	8	17
6.6_D	10,50	17	12	9	18
6.7_A	1,50	6	0	-3	6
6.7_B	4,50	8	3	0	8
6.7_C	7,50	9	3	0	9
6.7_D	10,50	8	2	-1	8
6.8_A	1,50	4	-1	-4	5

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Emmastraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
6.8_B	4,50	5	0	-3	6
6.8_C	7,50	5	-1	-4	5
6.8_D	10,50	4	-2	-5	4
6.9_A	1,50	2	-3	-6	3
6.9_B	4,50	1	-4	-7	2
6.9_C	7,50	0	-6	-9	0
6.9_D	10,50	-3	-8	-11	-2

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Gogelstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
1.10_A	1,50	29	24	21	30
1.10_B	4,50	31	26	23	32
1.1_A	1,50	14	10	7	15
1.1_B	4,50	15	11	8	16
1.2_A	1,50	8	4	1	9
1.2_B	4,50	13	8	5	14
1.3_A	1,50	8	4	1	9
1.3_B	4,50	12	7	4	13
1.4_A	1,50	17	12	9	18
1.4_B	4,50	20	15	12	21
1.5_A	1,50	5	1	-2	6
1.5_B	4,50	9	5	2	10
1.6_A	1,50	31	26	23	32
1.6_B	4,50	33	28	25	34
1.7_A	1,50	36	31	28	37
1.7_B	4,50	38	33	30	39
1.8_A	1,50	36	31	28	37
1.8_B	4,50	38	32	29	38
1.9_A	1,50	32	28	25	33
1.9_B	4,50	35	29	26	35
2.10_A	1,50	35	30	27	36
2.10_B	4,50	36	31	28	37
2.10_C	7,50	37	32	29	37
2.10_D	10,50	37	31	28	37
2.11_A	1,50	37	32	29	38
2.11_B	4,50	39	34	31	39
2.11_C	7,50	39	34	31	40
2.11_D	10,50	39	34	31	40
2.12_A	1,50	40	35	32	40
2.12_B	4,50	41	35	32	41
2.12_C	7,50	41	35	32	41
2.12_D	10,50	41	35	32	41
2.13_A	1,50	41	36	33	41
2.13_B	4,50	42	36	33	42
2.13_C	7,50	42	36	33	42
2.13_D	10,50	42	36	33	42
2.14_A	1,50	40	35	32	41
2.14_B	4,50	41	36	33	42
2.14_C	7,50	41	36	33	42
2.14_D	10,50	41	36	33	42
2.15_A	1,50	8	4	1	9
2.15_B	4,50	10	6	3	11
2.15_C	7,50	12	7	4	12
2.15_D	10,50	12	7	4	13
2.16_A	1,50	29	25	22	30
2.16_B	4,50	32	27	24	33
2.16_C	7,50	29	23	20	29
2.16_D	10,50	13	7	4	13
2.17_A	1,50	25	21	18	26
2.17_B	4,50	27	22	19	28
2.17_C	7,50	22	17	14	23
2.17_D	10,50	17	12	9	18
2.18_A	1,50	9	5	2	10
2.18_B	4,50	11	7	4	12
2.18_C	7,50	11	6	3	12
2.18_D	10,50	14	8	5	14
2.19_A	1,50	14	9	6	15
2.19_B	4,50	16	11	8	17
2.19_C	7,50	18	13	10	19

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Gogelstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
2.19_D	10,50	21	15	12	21
2.1_A	1,50	9	4	1	10
2.1_B	4,50	12	7	4	13
2.1_C	7,50	16	11	8	17
2.1_D	10,50	19	14	11	20
2.20_A	1,50	23	19	16	24
2.20_B	4,50	25	20	17	25
2.20_C	7,50	26	21	18	27
2.20_D	10,50	27	21	18	27
2.21_A	1,50	17	12	9	18
2.21_B	4,50	20	15	12	20
2.21_C	7,50	24	19	16	25
2.21_D	10,50	28	22	19	28
2.22_A	1,50	33	29	26	34
2.22_B	4,50	35	30	27	35
2.22_C	7,50	35	30	27	36
2.22_D	10,50	35	30	27	36
2.2_A	1,50	9	4	1	10
2.2_B	4,50	11	6	3	12
2.2_C	7,50	13	8	5	14
2.2_D	10,50	16	11	8	17
2.3_A	1,50	7	2	-1	8
2.3_B	4,50	9	5	2	10
2.3_C	7,50	12	7	4	13
2.3_D	10,50	13	8	5	14
2.4_A	1,50	7	3	0	8
2.4_B	4,50	10	6	3	11
2.4_C	7,50	12	7	4	13
2.4_D	10,50	11	6	3	12
2.5_A	1,50	-6	-10	-13	-4
2.5_B	4,50	-2	-7	-10	-1
2.5_C	7,50	0	-5	-8	1
2.5_D	10,50	1	-4	-7	2
2.6_A	1,50	1	-3	-6	2
2.6_B	4,50	4	-1	-4	5
2.6_C	7,50	5	1	-2	6
2.6_D	10,50	6	1	-2	7
2.7_A	1,50	23	19	16	24
2.7_B	4,50	25	20	17	26
2.7_C	7,50	26	21	18	26
2.7_D	10,50	26	21	18	27
2.8_A	1,50	32	27	24	33
2.8_B	4,50	33	28	25	34
2.8_C	7,50	34	28	25	34
2.8_D	10,50	34	29	26	35
2.9_A	1,50	33	28	25	34
2.9_B	4,50	34	29	26	34
2.9_C	7,50	34	29	26	35
2.9_D	10,50	35	29	26	35
3.10_A	1,50	3	-2	-5	4
3.10_B	4,50	6	1	-2	6
3.10_C	7,50	7	2	-1	8
3.10_D	10,50	7	2	-1	8
3.11_A	1,50	3	-2	-5	4
3.11_B	4,50	6	1	-2	7
3.11_C	7,50	7	2	-1	8
3.11_D	10,50	7	2	-1	8
3.12_A	1,50	16	11	8	17
3.12_B	4,50	18	13	10	19

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Gogelstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
3.12_C	7,50	20	14	11	20
3.12_D	10,50	21	16	13	22
3.13_A	1,50	16	11	8	16
3.13_B	4,50	18	13	10	19
3.13_C	7,50	20	15	12	21
3.13_D	10,50	21	16	13	22
3.14_A	1,50	15	10	7	16
3.14_B	4,50	17	12	9	18
3.14_C	7,50	19	14	11	20
3.14_D	10,50	21	16	13	22
3.15_A	1,50	13	9	6	14
3.15_B	4,50	16	11	8	17
3.15_C	7,50	19	13	10	19
3.15_D	10,50	21	16	13	22
3.16_A	1,50	6	2	-1	7
3.16_B	4,50	7	2	-1	8
3.16_C	7,50	9	4	1	9
3.16_D	10,50	11	6	3	12
3.17_A	1,50	7	2	-1	8
3.17_B	4,50	8	3	0	9
3.17_C	7,50	9	4	1	10
3.17_D	10,50	11	6	3	12
3.18_A	1,50	6	1	-2	7
3.18_B	4,50	8	3	0	8
3.18_C	7,50	9	4	1	10
3.18_D	10,50	11	6	3	11
3.19_A	10,50	9	4	1	10
3.1_A	1,50	41	36	33	42
3.1_B	4,50	42	37	34	43
3.1_C	7,50	42	37	34	43
3.1_D	10,50	42	37	34	43
3.20_A	10,50	7	2	-1	8
3.21_A	1,50	38	32	29	38
3.21_B	4,50	39	34	31	40
3.21_C	7,50	39	34	31	40
3.21_D	10,50	39	34	31	40
3.22_A	1,50	42	36	33	42
3.22_B	4,50	43	37	34	43
3.22_C	7,50	43	37	34	43
3.22_D	10,50	43	37	34	43
3.2_A	1,50	38	33	30	39
3.2_B	4,50	40	35	32	40
3.2_C	7,50	40	35	32	41
3.2_D	10,50	40	35	32	41
3.3_A	1,50	35	30	27	36
3.3_B	4,50	37	31	28	37
3.3_C	7,50	37	32	29	38
3.3_D	10,50	38	32	29	38
3.4_A	1,50	33	28	25	34
3.4_B	4,50	34	29	26	35
3.4_C	7,50	35	30	27	36
3.4_D	10,50	36	30	27	36
3.5_A	1,50	31	26	23	32
3.5_B	4,50	32	27	24	33
3.5_C	7,50	33	28	24	33
3.5_D	10,50	33	28	25	34
3.6_A	1,50	31	26	23	32
3.6_B	4,50	32	27	24	33
3.6_C	7,50	33	28	25	33

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Gogelstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
3.6_D	10,50	33	28	25	34
3.7_A	1,50	7	3	0	8
3.7_B	4,50	11	6	3	12
3.7_C	7,50	14	9	6	14
3.7_D	10,50	16	11	8	17
3.8_A	1,50	7	3	0	8
3.8_B	4,50	10	6	3	11
3.8_C	7,50	11	6	3	12
3.8_D	10,50	9	4	1	10
3.9_A	1,50	5	0	-3	6
3.9_B	4,50	8	3	0	9
3.9_C	7,50	10	5	2	11
3.9_D	10,50	11	6	3	12
4.10_A	1,50	36	31	28	36
4.10_B	4,50	37	32	29	38
4.10_C	7,50	38	32	29	38
4.1_A	1,50	7	2	-1	8
4.1_B	4,50	10	5	2	11
4.1_C	7,50	12	8	4	13
4.2_A	1,50	8	3	0	9
4.2_B	4,50	11	6	3	12
4.2_C	7,50	13	8	5	14
4.3_A	1,50	7	2	-1	8
4.3_B	4,50	10	5	2	11
4.3_C	7,50	12	7	4	12
4.4_A	1,50	7	2	-1	8
4.4_B	4,50	10	5	2	11
4.4_C	7,50	11	6	3	12
4.5_A	1,50	8	3	0	9
4.5_B	4,50	12	7	4	13
4.5_C	7,50	14	9	6	15
4.6_A	1,50	18	13	10	19
4.6_B	4,50	21	16	13	22
4.6_C	7,50	22	16	13	22
4.7_A	1,50	27	21	18	27
4.7_B	4,50	28	23	20	29
4.7_C	7,50	29	24	21	30
4.8_A	1,50	28	23	20	29
4.8_B	4,50	30	24	21	30
4.8_C	7,50	31	25	22	31
4.9_A	1,50	32	26	23	32
4.9_B	4,50	33	28	25	34
4.9_C	7,50	34	28	25	34
5.10_A	1,50	3	-2	-5	4
5.10_B	4,50	0	-5	-8	1
5.10_C	7,50	-4	-9	-12	-3
5.10_D	10,50	-7	-12	-15	-7
5.10_E	13,50	-11	-16	-19	-10
5.1_A	13,50	21	16	13	22
5.2_A	13,50	21	15	12	21
5.3_A	13,50	20	15	12	21
5.4_A	13,50	21	15	12	21
5.5_A	13,50	21	16	13	22
5.6_A	1,50	4	-1	-4	4
5.6_B	4,50	6	2	-1	7
5.6_C	7,50	7	2	-1	8
5.6_D	10,50	7	2	-1	8
5.6_E	13,50	7	2	-1	7
5.7_A	1,50	3	-2	-5	4

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Gogelstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
5.7_B	4,50	6	1	-2	7
5.7_C	7,50	7	2	-1	7
5.7_D	10,50	7	2	-1	7
5.7_E	13,50	6	1	-2	7
5.8_A	1,50	2	-3	-6	3
5.8_B	4,50	5	0	-3	6
5.8_C	7,50	6	1	-2	6
5.8_D	10,50	6	1	-2	6
5.8_E	13,50	5	0	-3	6
5.9_A	1,50	3	-2	-5	4
5.9_B	4,50	5	0	-3	5
5.9_C	7,50	6	1	-2	7
5.9_D	10,50	5	0	-3	6
5.9_E	13,50	-5	-10	-13	-4
6.10_A	1,50	16	11	8	17
6.10_B	4,50	17	11	8	17
6.10_C	7,50	14	9	6	15
6.10_D	10,50	-1	-6	-9	0
6.11_A	1,50	22	16	13	22
6.11_B	4,50	23	18	15	24
6.11_C	7,50	24	19	16	25
6.11_D	10,50	25	19	16	25
6.12_A	1,50	24	18	15	24
6.12_B	4,50	25	20	17	26
6.12_C	7,50	26	21	18	27
6.12_D	10,50	27	21	18	27
6.13_A	1,50	25	19	16	25
6.13_B	4,50	26	21	18	27
6.13_C	7,50	27	22	19	28
6.13_D	10,50	28	22	19	28
6.1_A	1,50	22	17	14	23
6.1_B	4,50	24	19	16	24
6.1_C	7,50	25	20	17	26
6.1_D	10,50	26	21	18	27
6.2_A	1,50	14	9	6	15
6.2_B	4,50	17	12	9	17
6.2_C	7,50	20	15	12	21
6.2_D	10,50	23	17	14	23
6.3_A	1,50	7	2	-1	7
6.3_B	4,50	10	4	1	10
6.3_C	7,50	11	6	3	12
6.3_D	10,50	12	7	4	12
6.4_A	1,50	13	8	5	14
6.4_B	4,50	15	10	7	16
6.4_C	7,50	18	13	10	19
6.4_D	10,50	21	16	13	22
6.5_A	1,50	15	10	7	15
6.5_B	4,50	18	13	10	19
6.5_C	7,50	20	15	12	21
6.5_D	10,50	22	16	13	22
6.6_A	1,50	16	11	8	16
6.6_B	4,50	18	13	10	19
6.6_C	7,50	20	14	11	20
6.6_D	10,50	21	16	13	22
6.7_A	1,50	5	0	-3	6
6.7_B	4,50	3	-2	-5	4
6.7_C	7,50	-1	-6	-9	0
6.7_D	10,50	-5	-10	-13	-4
6.8_A	1,50	8	3	0	8

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Gogelstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
6.8_B	4,50	7	2	-1	8
6.8_C	7,50	3	-3	-6	3
6.8_D	10,50	-2	-8	-11	-2
6.9_A	1,50	11	6	3	11
6.9_B	4,50	12	6	3	12
6.9_C	7,50	9	4	1	10
6.9_D	10,50	2	-3	-6	3

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Groen van Prinsterenstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
1.10_A	1,50	44	39	36	45
1.10_B	4,50	46	41	38	47
1.1_A	1,50	45	39	36	45
1.1_B	4,50	46	41	38	47
1.2_A	1,50	39	34	31	40
1.2_B	4,50	41	36	33	42
1.3_A	1,50	23	18	15	24
1.3_B	4,50	27	21	18	27
1.4_A	1,50	28	23	20	28
1.4_B	4,50	30	25	22	31
1.5_A	1,50	24	19	16	25
1.5_B	4,50	28	22	19	28
1.6_A	1,50	18	13	10	19
1.6_B	4,50	25	20	17	26
1.7_A	1,50	27	22	19	27
1.7_B	4,50	32	27	24	33
1.8_A	1,50	41	35	32	41
1.8_B	4,50	42	37	34	43
1.9_A	1,50	42	37	34	43
1.9_B	4,50	44	39	36	45
2.10_A	1,50	17	11	8	17
2.10_B	4,50	19	14	11	20
2.10_C	7,50	21	16	13	22
2.10_D	10,50	22	16	13	22
2.11_A	1,50	24	19	16	25
2.11_B	4,50	26	21	18	26
2.11_C	7,50	27	22	18	27
2.11_D	10,50	27	22	19	28
2.12_A	1,50	28	22	19	28
2.12_B	4,50	29	24	21	30
2.12_C	7,50	30	25	22	31
2.12_D	10,50	31	25	22	31
2.13_A	1,50	37	32	29	38
2.13_B	4,50	39	34	31	40
2.13_C	7,50	40	35	32	41
2.13_D	10,50	41	35	32	41
2.14_A	1,50	38	33	30	39
2.14_B	4,50	40	35	32	41
2.14_C	7,50	41	36	33	42
2.14_D	10,50	41	36	33	42
2.15_A	1,50	37	32	29	38
2.15_B	4,50	39	34	31	39
2.15_C	7,50	41	35	32	41
2.15_D	10,50	42	36	33	42
2.16_A	1,50	26	21	18	26
2.16_B	4,50	30	25	22	31
2.16_C	7,50	37	31	28	37
2.16_D	10,50	40	35	32	41
2.17_A	1,50	26	21	18	27
2.17_B	4,50	30	25	22	31
2.17_C	7,50	35	30	27	36
2.17_D	10,50	39	34	31	40
2.18_A	1,50	26	21	18	27
2.18_B	4,50	30	24	21	30
2.18_C	7,50	34	29	26	35
2.18_D	10,50	37	32	29	38
2.19_A	1,50	25	20	17	26
2.19_B	4,50	29	24	21	30
2.19_C	7,50	34	29	26	35

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Groen van Prinsterenstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
2.19_D	10,50	37	32	29	38
2.1_A	1,50	31	26	23	32
2.1_B	4,50	32	27	24	33
2.1_C	7,50	34	29	26	35
2.1_D	10,50	36	31	28	37
2.20_A	1,50	25	20	17	26
2.20_B	4,50	29	24	21	30
2.20_C	7,50	34	29	26	35
2.20_D	10,50	37	32	29	38
2.21_A	1,50	30	26	23	31
2.21_B	4,50	32	27	24	33
2.21_C	7,50	34	29	26	35
2.21_D	10,50	36	31	28	37
2.22_A	1,50	16	11	8	17
2.22_B	4,50	18	13	10	19
2.22_C	7,50	21	15	12	21
2.22_D	10,50	21	15	12	21
2.2_A	1,50	38	33	30	39
2.2_B	4,50	41	36	33	42
2.2_C	7,50	42	37	34	43
2.2_D	10,50	43	38	35	44
2.3_A	1,50	41	35	32	41
2.3_B	4,50	44	38	35	44
2.3_C	7,50	45	40	37	46
2.3_D	10,50	45	40	37	46
2.4_A	1,50	38	33	30	39
2.4_B	4,50	41	36	33	42
2.4_C	7,50	42	36	33	42
2.4_D	10,50	42	36	33	42
2.5_A	1,50	36	31	28	37
2.5_B	4,50	39	34	31	40
2.5_C	7,50	40	35	32	41
2.5_D	10,50	40	35	32	41
2.6_A	1,50	34	29	26	35
2.6_B	4,50	37	32	29	38
2.6_C	7,50	38	33	30	39
2.6_D	10,50	39	33	30	39
2.7_A	1,50	33	28	25	34
2.7_B	4,50	36	31	28	37
2.7_C	7,50	37	32	29	38
2.7_D	10,50	37	32	29	38
2.8_A	1,50	24	18	15	24
2.8_B	4,50	26	21	18	27
2.8_C	7,50	27	22	19	28
2.8_D	10,50	25	20	17	26
2.9_A	1,50	16	11	8	17
2.9_B	4,50	18	13	10	19
2.9_C	7,50	20	15	12	21
2.9_D	10,50	20	14	11	20
3.10_A	1,50	26	21	18	27
3.10_B	4,50	27	22	19	28
3.10_C	7,50	28	22	19	28
3.10_D	10,50	28	23	20	29
3.11_A	1,50	26	21	18	27
3.11_B	4,50	27	22	19	28
3.11_C	7,50	28	22	19	28
3.11_D	10,50	28	23	20	29
3.12_A	1,50	21	16	13	22
3.12_B	4,50	23	18	15	23

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Groen van Prinsterenstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
3.12_C	7,50	24	18	15	24
3.12_D	10,50	24	19	16	25
3.13_A	1,50	21	16	13	22
3.13_B	4,50	23	18	15	24
3.13_C	7,50	24	19	16	25
3.13_D	10,50	26	21	18	26
3.14_A	1,50	21	16	13	22
3.14_B	4,50	23	18	15	24
3.14_C	7,50	24	19	16	25
3.14_D	10,50	26	21	18	26
3.15_A	1,50	19	13	10	19
3.15_B	4,50	21	15	12	21
3.15_C	7,50	23	18	15	24
3.15_D	10,50	26	20	17	26
3.16_A	1,50	12	7	4	13
3.16_B	4,50	14	9	6	15
3.16_C	7,50	15	10	7	15
3.16_D	10,50	14	9	6	15
3.17_A	1,50	12	7	4	13
3.17_B	4,50	14	9	6	15
3.17_C	7,50	15	9	6	15
3.17_D	10,50	15	9	6	15
3.18_A	1,50	11	6	3	12
3.18_B	4,50	13	8	5	14
3.18_C	7,50	14	9	6	15
3.18_D	10,50	15	9	6	15
3.19_A	10,50	19	14	11	20
3.1_A	1,50	35	29	26	35
3.1_B	4,50	36	31	28	37
3.1_C	7,50	37	32	29	38
3.1_D	10,50	38	33	30	39
3.20_A	10,50	13	8	5	14
3.21_A	1,50	34	29	26	34
3.21_B	4,50	35	30	27	36
3.21_C	7,50	36	31	28	36
3.21_D	10,50	37	31	28	37
3.22_A	1,50	35	30	27	36
3.22_B	4,50	37	31	28	37
3.22_C	7,50	38	32	29	38
3.22_D	10,50	38	33	30	39
3.2_A	1,50	24	19	16	24
3.2_B	4,50	26	21	18	26
3.2_C	7,50	28	23	20	29
3.2_D	10,50	30	25	22	31
3.3_A	1,50	22	17	14	23
3.3_B	4,50	25	19	16	25
3.3_C	7,50	27	22	18	27
3.3_D	10,50	29	24	21	30
3.4_A	1,50	22	16	13	22
3.4_B	4,50	24	19	16	25
3.4_C	7,50	26	21	18	27
3.4_D	10,50	29	23	20	29
3.5_A	1,50	21	16	13	22
3.5_B	4,50	24	18	15	24
3.5_C	7,50	26	21	18	26
3.5_D	10,50	28	23	20	29
3.6_A	1,50	31	26	23	32
3.6_B	4,50	34	29	26	34
3.6_C	7,50	35	30	27	36

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Groen van Prinsterenstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
3.6_D	10,50	36	30	27	36
3.7_A	1,50	30	25	22	31
3.7_B	4,50	33	27	24	33
3.7_C	7,50	34	28	25	34
3.7_D	10,50	34	29	26	35
3.8_A	1,50	28	22	19	28
3.8_B	4,50	30	25	22	31
3.8_C	7,50	31	26	23	32
3.8_D	10,50	32	26	23	32
3.9_A	1,50	28	23	20	29
3.9_B	4,50	29	23	20	29
3.9_C	7,50	29	24	21	30
3.9_D	10,50	30	25	22	31
4.10_A	1,50	35	30	27	36
4.10_B	4,50	37	31	28	37
4.10_C	7,50	37	32	29	38
4.1_A	1,50	15	10	7	16
4.1_B	4,50	18	12	9	18
4.1_C	7,50	21	16	13	22
4.2_A	1,50	17	12	9	17
4.2_B	4,50	20	15	12	21
4.2_C	7,50	22	17	14	23
4.3_A	1,50	16	11	8	17
4.3_B	4,50	19	14	11	20
4.3_C	7,50	21	16	12	21
4.4_A	1,50	16	11	8	17
4.4_B	4,50	19	14	11	20
4.4_C	7,50	21	15	12	21
4.5_A	1,50	12	7	4	13
4.5_B	4,50	16	11	8	17
4.5_C	7,50	18	13	10	19
4.6_A	1,50	12	6	3	12
4.6_B	4,50	15	9	6	15
4.6_C	7,50	17	12	9	18
4.7_A	1,50	30	25	22	31
4.7_B	4,50	31	25	22	31
4.7_C	7,50	31	26	23	32
4.8_A	1,50	32	26	23	32
4.8_B	4,50	32	27	24	33
4.8_C	7,50	33	28	25	34
4.9_A	1,50	32	27	24	33
4.9_B	4,50	34	28	25	34
4.9_C	7,50	34	29	26	35
5.10_A	1,50	11	6	3	11
5.10_B	4,50	12	6	3	12
5.10_C	7,50	12	7	4	13
5.10_D	10,50	11	6	3	11
5.10_E	13,50	4	-2	-5	4
5.1_A	13,50	30	24	21	30
5.2_A	13,50	29	24	21	29
5.3_A	13,50	23	18	15	24
5.4_A	13,50	23	18	15	24
5.5_A	13,50	27	21	18	27
5.6_A	1,50	25	20	17	26
5.6_B	4,50	26	21	18	27
5.6_C	7,50	27	21	18	27
5.6_D	10,50	27	22	19	27
5.6_E	13,50	27	21	18	27
5.7_A	1,50	24	19	16	25

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Groen van Prinsterenstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
5.7_B	4,50	26	21	18	26
5.7_C	7,50	26	21	18	27
5.7_D	10,50	26	21	18	27
5.7_E	13,50	26	21	18	27
5.8_A	1,50	23	18	15	23
5.8_B	4,50	24	19	16	25
5.8_C	7,50	25	19	16	25
5.8_D	10,50	25	20	17	26
5.8_E	13,50	25	20	17	25
5.9_A	1,50	11	6	3	12
5.9_B	4,50	14	9	6	15
5.9_C	7,50	15	9	6	15
5.9_D	10,50	12	7	4	13
5.9_E	13,50	2	-3	-6	3
6.10_A	1,50	22	17	14	23
6.10_B	4,50	23	18	15	24
6.10_C	7,50	19	14	11	20
6.10_D	10,50	7	2	-1	8
6.11_A	1,50	29	24	21	29
6.11_B	4,50	29	24	21	30
6.11_C	7,50	29	24	21	30
6.11_D	10,50	29	24	21	30
6.12_A	1,50	29	24	21	30
6.12_B	4,50	30	24	21	30
6.12_C	7,50	30	25	22	31
6.12_D	10,50	30	25	22	31
6.13_A	1,50	30	24	21	30
6.13_B	4,50	30	25	22	31
6.13_C	7,50	30	25	22	31
6.13_D	10,50	31	25	22	31
6.1_A	1,50	21	16	13	22
6.1_B	4,50	23	18	15	24
6.1_C	7,50	25	20	17	25
6.1_D	10,50	29	24	21	30
6.2_A	1,50	20	14	11	20
6.2_B	4,50	22	17	14	23
6.2_C	7,50	25	19	16	25
6.2_D	10,50	27	22	19	27
6.3_A	1,50	16	10	7	16
6.3_B	4,50	19	14	11	20
6.3_C	7,50	20	15	12	21
6.3_D	10,50	21	16	13	22
6.4_A	1,50	19	14	11	20
6.4_B	4,50	22	16	13	22
6.4_C	7,50	24	18	15	24
6.4_D	10,50	26	21	18	27
6.5_A	1,50	21	16	13	21
6.5_B	4,50	24	18	15	24
6.5_C	7,50	25	19	16	25
6.5_D	10,50	26	20	17	26
6.6_A	1,50	21	16	13	22
6.6_B	4,50	23	18	15	24
6.6_C	7,50	25	19	16	25
6.6_D	10,50	26	20	17	26
6.7_A	1,50	11	6	3	11
6.7_B	4,50	10	4	1	10
6.7_C	7,50	8	3	0	9
6.7_D	10,50	6	1	-2	7
6.8_A	1,50	12	7	4	13

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Groen van Prinsterenstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
6.8_B	4,50	11	6	3	12
6.8_C	7,50	6	1	-2	7
6.8_D	10,50	1	-4	-7	2
6.9_A	1,50	16	11	8	16
6.9_B	4,50	16	11	8	17
6.9_C	7,50	12	7	4	13
6.9_D	10,50	7	2	-1	8

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Thorbeckestraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
1.10_A	1,50	16	11	8	16
1.10_B	4,50	16	11	8	17
1.1_A	1,50	15	10	7	16
1.1_B	4,50	19	14	11	19
1.2_A	1,50	16	11	8	17
1.2_B	4,50	19	14	11	20
1.3_A	1,50	21	16	13	21
1.3_B	4,50	24	19	16	25
1.4_A	1,50	19	14	11	20
1.4_B	4,50	22	17	14	23
1.5_A	1,50	19	14	11	20
1.5_B	4,50	22	17	14	23
1.6_A	1,50	18	13	10	19
1.6_B	4,50	20	15	12	21
1.7_A	1,50	18	13	10	19
1.7_B	4,50	20	15	12	21
1.8_A	1,50	19	14	11	19
1.8_B	4,50	19	14	11	20
1.9_A	1,50	16	11	8	17
1.9_B	4,50	17	12	9	18
2.10_A	1,50	33	28	25	34
2.10_B	4,50	37	31	28	37
2.10_C	7,50	38	32	29	38
2.10_D	10,50	38	32	29	38
2.11_A	1,50	31	26	22	31
2.11_B	4,50	34	29	26	35
2.11_C	7,50	36	30	27	36
2.11_D	10,50	36	31	28	37
2.12_A	1,50	29	24	21	30
2.12_B	4,50	33	27	24	33
2.12_C	7,50	34	29	26	35
2.12_D	10,50	35	29	26	35
2.13_A	1,50	17	12	9	18
2.13_B	4,50	18	13	10	18
2.13_C	7,50	15	10	7	16
2.13_D	10,50	13	8	5	13
2.14_A	1,50	16	11	8	17
2.14_B	4,50	17	12	9	17
2.14_C	7,50	16	11	8	17
2.14_D	10,50	14	9	6	15
2.15_A	1,50	17	12	9	17
2.15_B	4,50	20	15	12	20
2.15_C	7,50	21	15	12	21
2.15_D	10,50	22	16	13	22
2.16_A	1,50	16	11	8	17
2.16_B	4,50	19	14	11	20
2.16_C	7,50	21	16	13	21
2.16_D	10,50	22	17	14	22
2.17_A	1,50	17	12	9	18
2.17_B	4,50	20	15	12	21
2.17_C	7,50	22	17	14	22
2.17_D	10,50	23	18	15	24
2.18_A	1,50	18	12	9	18
2.18_B	4,50	20	15	12	21
2.18_C	7,50	22	17	14	23
2.18_D	10,50	25	19	16	25
2.19_A	1,50	15	10	7	16
2.19_B	4,50	17	12	9	17
2.19_C	7,50	17	12	9	18

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Thorbeckestraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
2.19_D	10,50	16	11	8	17
2.1_A	1,50	31	26	23	32
2.1_B	4,50	34	29	26	35
2.1_C	7,50	35	29	26	35
2.1_D	10,50	35	30	27	36
2.20_A	1,50	15	11	8	16
2.20_B	4,50	17	12	9	17
2.20_C	7,50	17	12	9	18
2.20_D	10,50	15	10	7	16
2.21_A	1,50	17	12	9	18
2.21_B	4,50	18	13	10	19
2.21_C	7,50	16	11	8	17
2.21_D	10,50	17	12	9	18
2.22_A	1,50	37	32	29	37
2.22_B	4,50	40	35	32	41
2.22_C	7,50	41	35	32	41
2.22_D	10,50	41	35	32	41
2.2_A	1,50	38	32	29	38
2.2_B	4,50	41	35	32	41
2.2_C	7,50	41	35	32	41
2.2_D	10,50	41	35	32	41
2.3_A	1,50	41	35	32	41
2.3_B	4,50	43	37	34	43
2.3_C	7,50	43	37	34	43
2.3_D	10,50	43	38	35	44
2.4_A	1,50	45	40	37	46
2.4_B	4,50	47	42	39	48
2.4_C	7,50	48	42	39	48
2.4_D	10,50	47	42	39	48
2.5_A	1,50	46	41	38	47
2.5_B	4,50	48	43	40	49
2.5_C	7,50	48	43	40	49
2.5_D	10,50	48	43	40	49
2.6_A	1,50	48	43	40	48
2.6_B	4,50	49	44	41	50
2.6_C	7,50	49	44	41	50
2.6_D	10,50	49	44	41	50
2.7_A	1,50	49	43	40	49
2.7_B	4,50	50	45	42	51
2.7_C	7,50	50	45	42	51
2.7_D	10,50	50	44	41	50
2.8_A	1,50	45	40	37	46
2.8_B	4,50	47	41	38	47
2.8_C	7,50	47	41	38	47
2.8_D	10,50	46	41	38	47
2.9_A	1,50	40	35	32	41
2.9_B	4,50	43	38	35	44
2.9_C	7,50	44	38	35	44
2.9_D	10,50	43	38	35	44
3.10_A	1,50	51	46	43	52
3.10_B	4,50	52	47	44	53
3.10_C	7,50	52	47	44	52
3.10_D	10,50	52	46	43	52
3.11_A	1,50	51	46	43	52
3.11_B	4,50	52	46	43	52
3.11_C	7,50	52	46	43	52
3.11_D	10,50	51	46	43	52
3.12_A	1,50	18	13	10	18
3.12_B	4,50	19	14	11	20

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Thorbeckestraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
3.12_C	7,50	20	15	12	20
3.12_D	10,50	19	14	11	20
3.13_A	1,50	18	13	10	19
3.13_B	4,50	20	15	12	20
3.13_C	7,50	20	15	12	21
3.13_D	10,50	20	15	12	21
3.14_A	1,50	17	12	9	18
3.14_B	4,50	19	14	11	20
3.14_C	7,50	20	15	12	21
3.14_D	10,50	20	15	12	21
3.15_A	1,50	17	12	9	17
3.15_B	4,50	18	13	10	19
3.15_C	7,50	20	15	12	20
3.15_D	10,50	21	15	12	21
3.16_A	1,50	20	15	12	21
3.16_B	4,50	23	18	15	24
3.16_C	7,50	26	21	18	26
3.16_D	10,50	28	23	20	29
3.17_A	1,50	21	16	13	22
3.17_B	4,50	23	18	15	24
3.17_C	7,50	25	20	17	26
3.17_D	10,50	26	21	18	27
3.18_A	1,50	21	16	13	22
3.18_B	4,50	23	18	15	24
3.18_C	7,50	25	20	17	26
3.18_D	10,50	26	21	18	27
3.19_A	10,50	25	20	17	26
3.1_A	1,50	28	23	20	29
3.1_B	4,50	33	27	24	33
3.1_C	7,50	34	29	26	35
3.1_D	10,50	35	29	26	35
3.20_A	10,50	24	19	16	25
3.21_A	1,50	17	12	9	17
3.21_B	4,50	17	12	9	18
3.21_C	7,50	15	10	7	16
3.21_D	10,50	12	7	4	13
3.22_A	1,50	17	12	9	17
3.22_B	4,50	17	12	9	18
3.22_C	7,50	16	11	8	17
3.22_D	10,50	16	10	7	16
3.2_A	1,50	30	25	22	31
3.2_B	4,50	34	29	26	35
3.2_C	7,50	36	30	27	36
3.2_D	10,50	36	30	27	36
3.3_A	1,50	33	28	25	34
3.3_B	4,50	37	31	28	37
3.3_C	7,50	38	32	29	38
3.3_D	10,50	38	33	30	39
3.4_A	1,50	37	31	28	37
3.4_B	4,50	40	35	32	41
3.4_C	7,50	41	35	32	41
3.4_D	10,50	41	35	32	41
3.5_A	1,50	41	36	33	42
3.5_B	4,50	44	38	35	44
3.5_C	7,50	44	39	36	45
3.5_D	10,50	44	39	36	45
3.6_A	1,50	46	41	38	47
3.6_B	4,50	48	42	39	48
3.6_C	7,50	48	42	39	48

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Thorbeckestraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
3.6_D	10,50	47	42	39	48
3.7_A	1,50	51	46	43	52
3.7_B	4,50	52	47	44	53
3.7_C	7,50	52	47	44	53
3.7_D	10,50	52	46	43	52
3.8_A	1,50	52	47	44	53
3.8_B	4,50	53	47	44	53
3.8_C	7,50	53	47	44	53
3.8_D	10,50	52	47	44	53
3.9_A	1,50	52	47	44	53
3.9_B	4,50	53	47	44	53
3.9_C	7,50	53	47	44	53
3.9_D	10,50	52	47	44	53
4.10_A	1,50	17	12	9	17
4.10_B	4,50	17	12	9	18
4.10_C	7,50	15	10	7	16
4.1_A	1,50	22	17	14	22
4.1_B	4,50	25	19	16	25
4.1_C	7,50	27	22	19	28
4.2_A	1,50	21	16	13	22
4.2_B	4,50	25	19	16	25
4.2_C	7,50	27	22	19	28
4.3_A	1,50	21	16	13	22
4.3_B	4,50	25	19	16	25
4.3_C	7,50	27	22	19	28
4.4_A	1,50	21	16	13	22
4.4_B	4,50	24	19	16	25
4.4_C	7,50	27	21	18	27
4.5_A	1,50	18	13	10	19
4.5_B	4,50	21	16	13	22
4.5_C	7,50	23	18	15	24
4.6_A	1,50	18	13	10	19
4.6_B	4,50	21	15	12	21
4.6_C	7,50	23	17	14	23
4.7_A	1,50	17	12	9	17
4.7_B	4,50	17	12	9	18
4.7_C	7,50	15	10	7	16
4.8_A	1,50	17	12	9	18
4.8_B	4,50	18	12	9	18
4.8_C	7,50	15	10	7	16
4.9_A	1,50	17	12	9	18
4.9_B	4,50	17	12	9	18
4.9_C	7,50	15	10	7	15
5.10_A	1,50	44	38	35	44
5.10_B	4,50	46	40	37	46
5.10_C	7,50	46	40	37	46
5.10_D	10,50	46	40	37	46
5.10_E	13,50	45	40	37	46
5.1_A	13,50	34	28	25	34
5.2_A	13,50	45	39	36	45
5.3_A	13,50	13	8	5	14
5.4_A	13,50	14	8	5	14
5.5_A	13,50	15	10	7	16
5.6_A	1,50	51	46	43	52
5.6_B	4,50	52	46	43	52
5.6_C	7,50	52	46	43	52
5.6_D	10,50	51	46	43	52
5.6_E	13,50	51	45	42	51
5.7_A	1,50	51	46	43	51

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Thorbeckestraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
5.7_B	4,50	52	46	43	52
5.7_C	7,50	52	46	43	52
5.7_D	10,50	51	46	43	52
5.7_E	13,50	51	45	42	51
5.8_A	1,50	51	46	43	52
5.8_B	4,50	52	46	43	52
5.8_C	7,50	52	46	43	52
5.8_D	10,50	52	46	43	52
5.8_E	13,50	51	46	43	52
5.9_A	1,50	48	43	40	48
5.9_B	4,50	49	43	40	49
5.9_C	7,50	49	43	40	49
5.9_D	10,50	49	43	40	49
5.9_E	13,50	48	43	40	49
6.10_A	1,50	32	27	24	33
6.10_B	4,50	35	30	27	36
6.10_C	7,50	37	31	28	37
6.10_D	10,50	37	31	28	37
6.11_A	1,50	25	20	17	26
6.11_B	4,50	27	22	19	27
6.11_C	7,50	24	18	15	24
6.11_D	10,50	18	13	10	19
6.12_A	1,50	18	13	10	19
6.12_B	4,50	20	15	12	20
6.12_C	7,50	20	14	11	20
6.12_D	10,50	18	13	10	19
6.13_A	1,50	17	12	9	18
6.13_B	4,50	18	13	10	18
6.13_C	7,50	16	11	8	17
6.13_D	10,50	16	11	8	17
6.1_A	1,50	18	13	10	19
6.1_B	4,50	21	16	13	22
6.1_C	7,50	24	18	15	24
6.1_D	10,50	24	19	16	25
6.2_A	1,50	19	13	10	19
6.2_B	4,50	22	16	13	22
6.2_C	7,50	24	18	15	24
6.2_D	10,50	25	19	16	25
6.3_A	1,50	20	15	12	21
6.3_B	4,50	24	18	15	24
6.3_C	7,50	26	20	17	26
6.3_D	10,50	28	23	20	28
6.4_A	1,50	20	14	11	20
6.4_B	4,50	23	17	14	23
6.4_C	7,50	25	19	16	25
6.4_D	10,50	26	20	17	26
6.5_A	1,50	20	15	12	21
6.5_B	4,50	23	18	15	24
6.5_C	7,50	25	19	16	25
6.5_D	10,50	26	21	18	27
6.6_A	1,50	21	15	12	21
6.6_B	4,50	23	18	15	24
6.6_C	7,50	25	20	17	26
6.6_D	10,50	27	22	19	28
6.7_A	1,50	41	36	33	42
6.7_B	4,50	44	38	35	44
6.7_C	7,50	44	38	35	44
6.7_D	10,50	44	38	35	44
6.8_A	1,50	37	32	29	38

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Thorbeckestraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
6.8_B	4,50	41	36	33	42
6.8_C	7,50	41	36	33	42
6.8_D	10,50	41	36	33	42
6.9_A	1,50	34	29	26	35
6.9_B	4,50	38	32	29	38
6.9_C	7,50	38	33	30	39
6.9_D	10,50	38	33	30	39

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Van Slingelandtstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
1.10_A	1,50	47	41	38	47
1.10_B	4,50	47	42	39	47
1.1_A	1,50	42	36	33	42
1.1_B	4,50	42	36	33	42
1.2_A	1,50	36	31	28	37
1.2_B	4,50	37	32	29	38
1.3_A	1,50	16	11	8	17
1.3_B	4,50	19	14	11	19
1.4_A	1,50	17	12	9	17
1.4_B	4,50	19	14	11	20
1.5_A	1,50	14	9	6	15
1.5_B	4,50	18	13	10	19
1.6_A	1,50	35	29	26	35
1.6_B	4,50	37	31	28	37
1.7_A	1,50	42	37	34	43
1.7_B	4,50	43	38	34	43
1.8_A	1,50	47	42	39	48
1.8_B	4,50	47	42	39	48
1.9_A	1,50	47	42	39	48
1.9_B	4,50	47	42	39	48
2.10_A	1,50	31	26	23	32
2.10_B	4,50	33	28	25	34
2.10_C	7,50	33	28	25	34
2.10_D	10,50	33	28	25	34
2.11_A	1,50	36	31	28	37
2.11_B	4,50	37	32	29	38
2.11_C	7,50	37	32	29	38
2.11_D	10,50	37	32	29	38
2.12_A	1,50	40	35	32	41
2.12_B	4,50	41	36	33	42
2.12_C	7,50	41	36	33	42
2.12_D	10,50	41	36	33	42
2.13_A	1,50	46	40	37	46
2.13_B	4,50	46	41	38	47
2.13_C	7,50	46	41	38	47
2.13_D	10,50	46	40	37	46
2.14_A	1,50	47	41	38	47
2.14_B	4,50	47	42	39	48
2.14_C	7,50	47	41	38	47
2.14_D	10,50	46	41	38	47
2.15_A	1,50	42	37	34	43
2.15_B	4,50	43	37	34	43
2.15_C	7,50	42	37	34	43
2.15_D	10,50	42	37	34	43
2.16_A	1,50	37	31	28	37
2.16_B	4,50	38	32	29	38
2.16_C	7,50	38	32	29	38
2.16_D	10,50	37	31	28	37
2.17_A	1,50	30	25	22	30
2.17_B	4,50	32	26	23	32
2.17_C	7,50	32	27	24	33
2.17_D	10,50	32	27	24	33
2.18_A	1,50	25	20	17	26
2.18_B	4,50	28	22	19	28
2.18_C	7,50	28	23	20	29
2.18_D	10,50	29	24	21	30
2.19_A	1,50	24	19	16	25
2.19_B	4,50	27	21	18	27
2.19_C	7,50	28	23	20	29

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Van Slingelandtstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
2.19_D	10,50	29	24	21	30
2.1_A	1,50	21	16	13	22
2.1_B	4,50	23	18	15	24
2.1_C	7,50	24	19	16	25
2.1_D	10,50	26	21	18	27
2.20_A	1,50	22	17	14	23
2.20_B	4,50	26	21	18	26
2.20_C	7,50	28	22	19	28
2.20_D	10,50	29	24	21	30
2.21_A	1,50	24	19	16	24
2.21_B	4,50	26	21	18	27
2.21_C	7,50	28	22	19	28
2.21_D	10,50	29	24	21	30
2.22_A	1,50	27	22	19	28
2.22_B	4,50	29	24	21	29
2.22_C	7,50	30	24	21	30
2.22_D	10,50	30	24	21	30
2.2_A	1,50	12	8	5	13
2.2_B	4,50	15	10	7	16
2.2_C	7,50	18	13	10	19
2.2_D	10,50	22	17	14	23
2.3_A	1,50	12	7	4	13
2.3_B	4,50	15	10	7	16
2.3_C	7,50	18	13	10	19
2.3_D	10,50	20	15	12	21
2.4_A	1,50	7	2	-1	8
2.4_B	4,50	10	5	2	11
2.4_C	7,50	11	6	3	12
2.4_D	10,50	12	7	4	12
2.5_A	1,50	6	1	-2	7
2.5_B	4,50	9	4	1	10
2.5_C	7,50	10	5	2	11
2.5_D	10,50	10	5	2	11
2.6_A	1,50	6	1	-2	7
2.6_B	4,50	9	4	1	10
2.6_C	7,50	10	5	2	11
2.6_D	10,50	10	5	2	11
2.7_A	1,50	11	6	3	12
2.7_B	4,50	13	8	5	14
2.7_C	7,50	14	9	6	15
2.7_D	10,50	14	9	6	15
2.8_A	1,50	23	18	15	24
2.8_B	4,50	24	19	16	25
2.8_C	7,50	26	21	18	27
2.8_D	10,50	26	21	18	27
2.9_A	1,50	24	19	16	25
2.9_B	4,50	26	21	18	27
2.9_C	7,50	27	22	19	28
2.9_D	10,50	28	22	19	28
3.10_A	1,50	4	-1	-4	5
3.10_B	4,50	7	2	-1	7
3.10_C	7,50	8	3	0	9
3.10_D	10,50	8	3	0	9
3.11_A	1,50	3	-2	-5	4
3.11_B	4,50	6	1	-2	7
3.11_C	7,50	7	2	-1	8
3.11_D	10,50	8	3	0	8
3.12_A	1,50	24	19	16	25
3.12_B	4,50	26	21	18	27

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Van Slingelandtstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
3.12_C	7,50	27	22	19	28
3.12_D	10,50	28	23	20	29
3.13_A	1,50	20	15	12	21
3.13_B	4,50	23	18	15	24
3.13_C	7,50	25	20	17	26
3.13_D	10,50	26	21	18	27
3.14_A	1,50	18	13	10	19
3.14_B	4,50	21	16	13	22
3.14_C	7,50	23	18	15	24
3.14_D	10,50	24	19	16	25
3.15_A	1,50	18	13	10	19
3.15_B	4,50	20	16	12	21
3.15_C	7,50	23	18	15	23
3.15_D	10,50	24	19	16	25
3.16_A	1,50	17	12	9	18
3.16_B	4,50	20	15	12	20
3.16_C	7,50	22	17	14	22
3.16_D	10,50	23	18	15	24
3.17_A	1,50	17	13	10	18
3.17_B	4,50	20	15	12	21
3.17_C	7,50	22	17	14	23
3.17_D	10,50	24	19	16	25
3.18_A	1,50	16	12	9	17
3.18_B	4,50	20	15	12	20
3.18_C	7,50	23	18	15	24
3.18_D	10,50	26	20	17	26
3.19_A	10,50	28	23	20	29
3.1_A	1,50	42	36	33	42
3.1_B	4,50	42	37	34	43
3.1_C	7,50	42	37	34	43
3.1_D	10,50	42	36	33	42
3.20_A	10,50	39	34	31	40
3.21_A	1,50	45	39	36	45
3.21_B	4,50	45	40	37	46
3.21_C	7,50	45	40	37	46
3.21_D	10,50	45	40	37	46
3.22_A	1,50	45	40	37	46
3.22_B	4,50	46	41	38	46
3.22_C	7,50	46	40	37	46
3.22_D	10,50	46	40	37	46
3.2_A	1,50	36	31	28	36
3.2_B	4,50	38	32	29	38
3.2_C	7,50	38	32	29	38
3.2_D	10,50	38	32	29	38
3.3_A	1,50	30	25	22	31
3.3_B	4,50	33	27	24	33
3.3_C	7,50	33	28	25	34
3.3_D	10,50	33	28	25	34
3.4_A	1,50	25	20	17	26
3.4_B	4,50	29	23	20	29
3.4_C	7,50	29	24	21	30
3.4_D	10,50	29	24	21	30
3.5_A	1,50	23	18	15	24
3.5_B	4,50	26	21	18	26
3.5_C	7,50	27	22	19	27
3.5_D	10,50	27	22	19	28
3.6_A	1,50	21	17	14	22
3.6_B	4,50	24	19	16	25
3.6_C	7,50	25	20	17	26

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Van Slingelandtstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
3.6_D	10,50	26	21	18	27
3.7_A	1,50	9	4	1	10
3.7_B	4,50	12	7	4	12
3.7_C	7,50	13	8	5	13
3.7_D	10,50	13	8	5	14
3.8_A	1,50	6	1	-2	7
3.8_B	4,50	8	4	1	9
3.8_C	7,50	10	5	2	10
3.8_D	10,50	10	5	2	11
3.9_A	1,50	5	0	-3	6
3.9_B	4,50	7	3	0	8
3.9_C	7,50	8	3	0	9
3.9_D	10,50	9	4	1	9
4.10_A	1,50	45	39	36	45
4.10_B	4,50	45	40	37	46
4.10_C	7,50	45	40	37	46
4.1_A	1,50	7	3	0	8
4.1_B	4,50	11	6	3	11
4.1_C	7,50	13	8	5	14
4.2_A	1,50	8	3	0	9
4.2_B	4,50	11	6	3	12
4.2_C	7,50	13	8	5	14
4.3_A	1,50	11	7	4	12
4.3_B	4,50	14	9	6	15
4.3_C	7,50	16	11	8	17
4.4_A	1,50	14	9	6	15
4.4_B	4,50	17	12	9	17
4.4_C	7,50	18	13	10	19
4.5_A	1,50	34	29	26	35
4.5_B	4,50	36	30	27	36
4.5_C	7,50	36	30	27	36
4.6_A	1,50	41	36	33	42
4.6_B	4,50	42	36	33	42
4.6_C	7,50	42	36	33	42
4.7_A	1,50	46	40	37	46
4.7_B	4,50	46	41	38	47
4.7_C	7,50	46	41	38	47
4.8_A	1,50	46	40	37	46
4.8_B	4,50	46	41	38	47
4.8_C	7,50	46	41	38	47
4.9_A	1,50	46	41	38	46
4.9_B	4,50	46	41	38	47
4.9_C	7,50	46	41	38	47
5.10_A	1,50	28	23	20	29
5.10_B	4,50	29	24	21	30
5.10_C	7,50	30	24	21	30
5.10_D	10,50	30	25	22	31
5.10_E	13,50	30	25	22	31
5.1_A	13,50	25	20	17	26
5.2_A	13,50	23	18	15	23
5.3_A	13,50	27	22	19	28
5.4_A	13,50	26	21	18	27
5.5_A	13,50	27	22	19	28
5.6_A	1,50	6	2	-1	7
5.6_B	4,50	9	5	2	10
5.6_C	7,50	10	6	3	11
5.6_D	10,50	11	6	3	12
5.6_E	13,50	11	6	3	12
5.7_A	1,50	7	3	0	8

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Van Slingelandtstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
5.7_B	4,50	11	7	4	12
5.7_C	7,50	12	7	4	13
5.7_D	10,50	12	8	5	13
5.7_E	13,50	13	8	5	14
5.8_A	1,50	11	6	3	12
5.8_B	4,50	15	10	7	16
5.8_C	7,50	15	11	8	16
5.8_D	10,50	16	11	8	17
5.8_E	13,50	16	11	8	17
5.9_A	1,50	26	22	19	27
5.9_B	4,50	28	23	20	28
5.9_C	7,50	29	23	20	29
5.9_D	10,50	29	24	21	29
5.9_E	13,50	29	24	21	30
6.10_A	1,50	42	36	33	42
6.10_B	4,50	42	37	34	43
6.10_C	7,50	42	37	34	43
6.10_D	10,50	42	36	33	42
6.11_A	1,50	46	41	38	46
6.11_B	4,50	46	41	38	47
6.11_C	7,50	46	41	38	47
6.11_D	10,50	46	41	38	47
6.12_A	1,50	46	40	37	46
6.12_B	4,50	46	41	38	47
6.12_C	7,50	46	41	38	47
6.12_D	10,50	46	40	37	46
6.13_A	1,50	46	40	37	46
6.13_B	4,50	46	41	38	47
6.13_C	7,50	46	41	38	47
6.13_D	10,50	46	40	37	46
6.1_A	1,50	42	36	33	42
6.1_B	4,50	43	37	34	43
6.1_C	7,50	42	37	34	43
6.1_D	10,50	42	37	34	43
6.2_A	1,50	35	30	27	35
6.2_B	4,50	37	31	28	37
6.2_C	7,50	37	31	28	37
6.2_D	10,50	37	31	28	37
6.3_A	1,50	11	6	3	12
6.3_B	4,50	15	10	7	15
6.3_C	7,50	16	11	8	17
6.3_D	10,50	17	12	9	18
6.4_A	1,50	16	11	8	17
6.4_B	4,50	19	14	11	20
6.4_C	7,50	22	17	14	23
6.4_D	10,50	25	19	16	25
6.5_A	1,50	26	21	18	26
6.5_B	4,50	29	23	20	29
6.5_C	7,50	29	24	21	30
6.5_D	10,50	29	24	21	30
6.6_A	1,50	24	19	16	25
6.6_B	4,50	27	21	18	27
6.6_C	7,50	28	22	19	28
6.6_D	10,50	28	22	19	28
6.7_A	1,50	30	25	22	31
6.7_B	4,50	31	26	23	32
6.7_C	7,50	32	26	23	32
6.7_D	10,50	32	26	23	32
6.8_A	1,50	32	27	24	33

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Van Slingelandtstraat
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
6.8_B	4,50	34	29	26	35
6.8_C	7,50	34	29	26	35
6.8_D	10,50	34	29	26	35
6.9_A	1,50	37	32	29	37
6.9_B	4,50	38	33	30	39
6.9_C	7,50	38	33	30	39
6.9_D	10,50	38	32	29	38

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Johan de Witt
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
1.10_A	1,50	42	40	35	44
1.10_B	4,50	42	40	35	44
1.1_A	1,50	43	41	36	44
1.1_B	4,50	43	41	36	45
1.2_A	1,50	42	40	35	44
1.2_B	4,50	42	40	35	44
1.3_A	1,50	31	30	24	33
1.3_B	4,50	32	30	25	34
1.4_A	1,50	32	31	25	34
1.4_B	4,50	34	32	27	36
1.5_A	1,50	23	21	16	25
1.5_B	4,50	27	25	20	29
1.6_A	1,50	28	26	21	30
1.6_B	4,50	29	27	22	30
1.7_A	1,50	30	28	23	32
1.7_B	4,50	31	29	24	33
1.8_A	1,50	33	31	26	35
1.8_B	4,50	34	32	27	36
1.9_A	1,50	37	35	30	39
1.9_B	4,50	37	36	31	39
2.10_A	1,50	35	34	29	37
2.10_B	4,50	36	34	29	38
2.10_C	7,50	36	34	29	38
2.10_D	10,50	36	34	29	38
2.11_A	1,50	36	35	29	38
2.11_B	4,50	36	35	30	38
2.11_C	7,50	36	35	29	38
2.11_D	10,50	36	34	29	38
2.12_A	1,50	37	35	30	39
2.12_B	4,50	37	35	30	39
2.12_C	7,50	37	35	30	39
2.12_D	10,50	37	35	30	39
2.13_A	1,50	40	38	33	42
2.13_B	4,50	40	38	33	41
2.13_C	7,50	40	38	33	42
2.13_D	10,50	40	38	33	42
2.14_A	1,50	33	31	26	35
2.14_B	4,50	34	32	27	36
2.14_C	7,50	35	33	28	37
2.14_D	10,50	37	35	30	39
2.15_A	1,50	30	28	23	31
2.15_B	4,50	32	30	25	34
2.15_C	7,50	34	32	27	36
2.15_D	10,50	36	34	28	37
2.16_A	1,50	29	27	22	31
2.16_B	4,50	32	30	25	33
2.16_C	7,50	34	32	26	35
2.16_D	10,50	35	33	28	37
2.17_A	1,50	29	27	22	31
2.17_B	4,50	31	29	24	33
2.17_C	7,50	34	32	27	36
2.17_D	10,50	36	34	29	38
2.18_A	1,50	29	27	22	31
2.18_B	4,50	31	30	24	33
2.18_C	7,50	35	33	28	37
2.18_D	10,50	37	35	30	38
2.19_A	1,50	30	28	23	32
2.19_B	4,50	32	30	25	34
2.19_C	7,50	36	34	29	38

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Johan de Witt
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
2.19_D	10,50	37	36	30	39
2.1_A	1,50	36	34	29	38
2.1_B	4,50	37	35	30	38
2.1_C	7,50	38	36	31	40
2.1_D	10,50	39	37	32	41
2.20_A	1,50	31	29	24	33
2.20_B	4,50	33	31	26	35
2.20_C	7,50	37	36	30	39
2.20_D	10,50	39	37	32	41
2.21_A	1,50	33	31	26	35
2.21_B	4,50	34	33	27	36
2.21_C	7,50	38	36	31	39
2.21_D	10,50	39	37	32	41
2.22_A	1,50	34	33	27	36
2.22_B	4,50	34	33	28	36
2.22_C	7,50	35	33	28	37
2.22_D	10,50	35	33	28	37
2.2_A	1,50	26	25	19	28
2.2_B	4,50	28	26	21	30
2.2_C	7,50	30	28	23	32
2.2_D	10,50	33	31	26	35
2.3_A	1,50	26	25	19	28
2.3_B	4,50	29	27	22	31
2.3_C	7,50	31	29	24	32
2.3_D	10,50	33	31	26	35
2.4_A	1,50	23	22	17	25
2.4_B	4,50	26	24	19	28
2.4_C	7,50	27	25	20	29
2.4_D	10,50	28	26	21	30
2.5_A	1,50	23	21	16	25
2.5_B	4,50	26	24	19	28
2.5_C	7,50	27	25	20	29
2.5_D	10,50	26	25	19	28
2.6_A	1,50	23	21	16	25
2.6_B	4,50	26	24	19	28
2.6_C	7,50	26	25	20	28
2.6_D	10,50	26	24	19	28
2.7_A	1,50	23	22	16	25
2.7_B	4,50	26	24	19	27
2.7_C	7,50	26	25	19	28
2.7_D	10,50	26	24	19	28
2.8_A	1,50	34	33	28	36
2.8_B	4,50	35	33	28	37
2.8_C	7,50	35	33	28	37
2.8_D	10,50	35	33	28	37
2.9_A	1,50	35	34	28	37
2.9_B	4,50	35	34	29	37
2.9_C	7,50	35	33	28	37
2.9_D	10,50	35	33	28	37
3.10_A	1,50	21	19	14	23
3.10_B	4,50	23	21	16	25
3.10_C	7,50	23	22	17	25
3.10_D	10,50	24	22	17	26
3.11_A	1,50	20	18	13	22
3.11_B	4,50	22	20	15	24
3.11_C	7,50	23	21	16	24
3.11_D	10,50	23	21	16	25
3.12_A	1,50	30	29	23	32
3.12_B	4,50	32	30	25	34

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Johan de Witt
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
3.12_C	7,50	33	31	26	35
3.12_D	10,50	36	34	29	38
3.13_A	1,50	31	29	24	33
3.13_B	4,50	32	31	26	34
3.13_C	7,50	34	32	27	36
3.13_D	10,50	37	35	30	39
3.14_A	1,50	31	29	24	32
3.14_B	4,50	32	30	25	34
3.14_C	7,50	34	32	27	36
3.14_D	10,50	37	35	30	39
3.15_A	1,50	30	29	23	32
3.15_B	4,50	31	30	25	33
3.15_C	7,50	33	31	26	35
3.15_D	10,50	35	33	28	37
3.16_A	1,50	28	27	22	31
3.16_B	4,50	30	28	23	32
3.16_C	7,50	31	29	24	33
3.16_D	10,50	33	31	26	35
3.17_A	1,50	28	27	22	30
3.17_B	4,50	30	28	23	32
3.17_C	7,50	31	30	24	33
3.17_D	10,50	34	32	27	36
3.18_A	1,50	26	25	20	28
3.18_B	4,50	29	27	22	31
3.18_C	7,50	31	29	24	32
3.18_D	10,50	32	31	26	34
3.19_A	10,50	35	34	29	37
3.1_A	1,50	38	36	31	40
3.1_B	4,50	38	36	31	40
3.1_C	7,50	39	37	31	40
3.1_D	10,50	39	37	32	41
3.20_A	10,50	34	32	27	36
3.21_A	1,50	33	32	26	35
3.21_B	4,50	34	33	27	36
3.21_C	7,50	35	33	28	37
3.21_D	10,50	38	36	31	40
3.22_A	1,50	39	37	32	41
3.22_B	4,50	39	37	32	41
3.22_C	7,50	40	38	32	41
3.22_D	10,50	40	38	33	42
3.2_A	1,50	38	36	31	40
3.2_B	4,50	38	36	31	40
3.2_C	7,50	39	37	31	40
3.2_D	10,50	39	37	32	41
3.3_A	1,50	37	35	30	39
3.3_B	4,50	37	35	30	39
3.3_C	7,50	38	36	30	39
3.3_D	10,50	38	36	31	40
3.4_A	1,50	36	35	29	38
3.4_B	4,50	36	35	29	38
3.4_C	7,50	37	35	30	38
3.4_D	10,50	37	35	30	39
3.5_A	1,50	33	31	26	35
3.5_B	4,50	33	32	27	35
3.5_C	7,50	34	32	27	36
3.5_D	10,50	35	33	28	37
3.6_A	1,50	34	33	27	36
3.6_B	4,50	35	33	28	36
3.6_C	7,50	35	33	28	36

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Johan de Witt
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
3.6_D	10,50	35	33	28	37
3.7_A	1,50	23	21	16	25
3.7_B	4,50	25	23	18	27
3.7_C	7,50	26	24	19	27
3.7_D	10,50	25	23	18	27
3.8_A	1,50	23	21	16	25
3.8_B	4,50	25	23	18	27
3.8_C	7,50	25	24	18	27
3.8_D	10,50	24	22	17	26
3.9_A	1,50	22	20	15	24
3.9_B	4,50	24	22	17	26
3.9_C	7,50	24	23	17	26
3.9_D	10,50	25	23	18	27
4.10_A	1,50	33	31	26	35
4.10_B	4,50	34	32	27	36
4.10_C	7,50	35	33	28	37
4.1_A	1,50	22	20	15	24
4.1_B	4,50	24	23	18	26
4.1_C	7,50	26	24	19	28
4.2_A	1,50	22	21	16	24
4.2_B	4,50	26	24	19	27
4.2_C	7,50	27	25	20	29
4.3_A	1,50	22	21	16	24
4.3_B	4,50	25	24	19	27
4.3_C	7,50	27	25	20	28
4.4_A	1,50	22	20	15	24
4.4_B	4,50	25	23	18	27
4.4_C	7,50	26	24	19	28
4.5_A	1,50	28	26	21	30
4.5_B	4,50	29	28	23	31
4.5_C	7,50	31	29	24	33
4.6_A	1,50	30	28	23	32
4.6_B	4,50	31	29	24	33
4.6_C	7,50	32	30	25	34
4.7_A	1,50	33	32	27	35
4.7_B	4,50	35	33	28	37
4.7_C	7,50	36	34	29	38
4.8_A	1,50	39	38	33	41
4.8_B	4,50	39	38	32	41
4.8_C	7,50	40	38	32	41
4.9_A	1,50	33	32	27	35
4.9_B	4,50	34	33	28	36
4.9_C	7,50	35	33	28	37
5.10_A	1,50	38	36	31	40
5.10_B	4,50	37	36	31	39
5.10_C	7,50	38	36	31	39
5.10_D	10,50	38	36	31	40
5.10_E	13,50	38	36	31	39
5.1_A	13,50	36	34	29	38
5.2_A	13,50	37	35	29	38
5.3_A	13,50	38	36	30	39
5.4_A	13,50	37	35	30	39
5.5_A	13,50	38	36	31	40
5.6_A	1,50	20	18	13	22
5.6_B	4,50	23	21	16	24
5.6_C	7,50	23	22	17	25
5.6_D	10,50	24	22	17	26
5.6_E	13,50	24	22	17	25
5.7_A	1,50	26	24	19	28

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Johan de Witt
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
5.7_B	4,50	28	26	21	30
5.7_C	7,50	28	26	21	30
5.7_D	10,50	28	26	21	30
5.7_E	13,50	27	25	20	29
5.8_A	1,50	26	25	20	28
5.8_B	4,50	28	27	22	30
5.8_C	7,50	28	27	21	30
5.8_D	10,50	28	26	21	30
5.8_E	13,50	27	25	20	29
5.9_A	1,50	38	36	31	40
5.9_B	4,50	38	36	31	39
5.9_C	7,50	37	36	30	39
5.9_D	10,50	37	35	30	39
5.9_E	13,50	37	35	30	39
6.10_A	1,50	39	38	32	41
6.10_B	4,50	39	37	32	41
6.10_C	7,50	40	38	33	42
6.10_D	10,50	41	39	34	43
6.11_A	1,50	36	35	30	38
6.11_B	4,50	37	36	30	39
6.11_C	7,50	39	37	32	40
6.11_D	10,50	41	39	34	43
6.12_A	1,50	34	32	27	35
6.12_B	4,50	35	33	28	37
6.12_C	7,50	36	34	29	38
6.12_D	10,50	39	37	32	41
6.13_A	1,50	33	32	27	35
6.13_B	4,50	35	33	28	37
6.13_C	7,50	36	34	29	38
6.13_D	10,50	39	37	32	40
6.1_A	1,50	31	29	24	33
6.1_B	4,50	33	31	26	35
6.1_C	7,50	34	32	27	36
6.1_D	10,50	36	34	29	38
6.2_A	1,50	29	27	22	31
6.2_B	4,50	31	29	24	33
6.2_C	7,50	33	31	26	35
6.2_D	10,50	34	32	27	36
6.3_A	1,50	22	20	15	24
6.3_B	4,50	25	23	18	27
6.3_C	7,50	26	24	19	28
6.3_D	10,50	27	25	20	29
6.4_A	1,50	28	26	21	29
6.4_B	4,50	30	28	23	31
6.4_C	7,50	31	29	24	33
6.4_D	10,50	32	30	25	34
6.5_A	1,50	29	27	22	31
6.5_B	4,50	31	29	24	33
6.5_C	7,50	32	30	25	34
6.5_D	10,50	33	31	26	34
6.6_A	1,50	29	28	23	31
6.6_B	4,50	31	29	24	33
6.6_C	7,50	33	31	26	34
6.6_D	10,50	35	33	28	37
6.7_A	1,50	38	37	32	40
6.7_B	4,50	38	37	31	40
6.7_C	7,50	38	36	31	40
6.7_D	10,50	38	36	31	40
6.8_A	1,50	39	37	32	41

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: wvl OW
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Johan de Witt
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
6.8_B	4,50	38	37	31	40
6.8_C	7,50	38	37	31	40
6.8_D	10,50	38	36	31	40
6.9_A	1,50	40	38	33	42
6.9_B	4,50	40	38	33	42
6.9_C	7,50	40	38	33	42
6.9_D	10,50	41	38	33	42

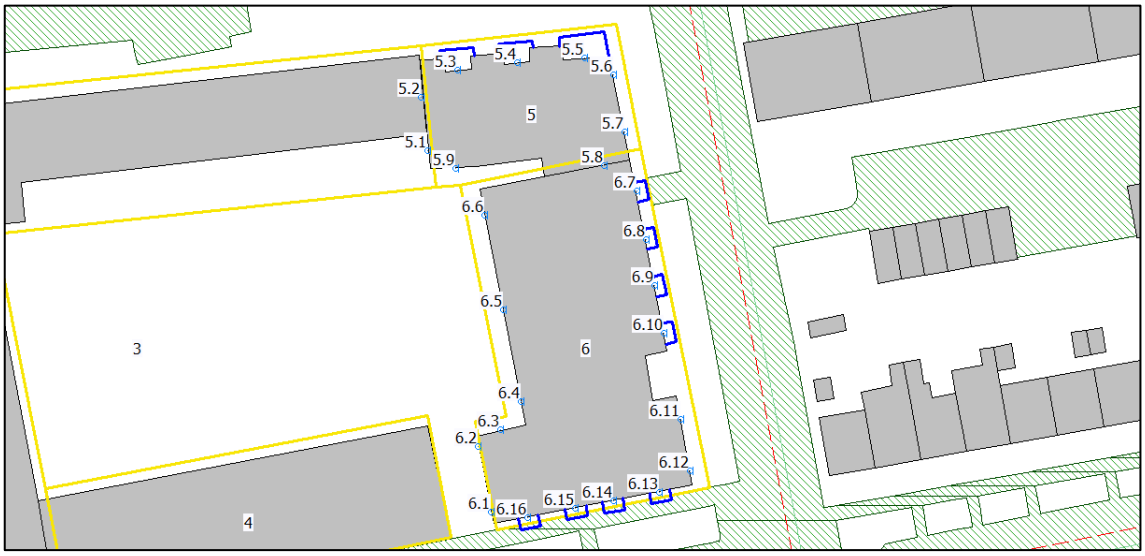
Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Bijlage F: Toetsing balkons stedenbouwkundig plan

memo

aan:	Thorbecke Ontwikkeling
van:	SAB adviseurs
projectnummer:	220121
datum:	1 maart 2024
betreft:	220121 Woningbouw Thorbeckestraat, afscherming door balkons

Er is op bouwvlak 5 en 6 een overschrijding van de standaardwaarde van 2 Lden, onder andere op woningen met slechts één buitengevel. Dit is slechts een kleine overschrijding maar kan invloed hebben op de rust en daarmee gezondheid van bewoners. De gemeente Arnhem vraagt vanuit een prettig en gezond woonklimaat dat alle woningen in ieder geval een geluidluwe buitenruimte hebben. In het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) wordt een geluidluwe gevel gedefinieerd als “een gevel die ten opzichte van de andere gevels van een geluidgevoelig gebouw relatief weinig wordt belast door geluid”, dit geeft geen concrete waarde. Voor geluidluwe buitenruimtes bestaat geen definitie. Ook in het geluidbeleid van gemeente Arnhem wordt geen concrete waarde voor een geluidluwe buitenruimte gegeven. Daarom wordt hier aangehouden dat een gevel of buitenruimte geluidluw is als die aan de standaardwaarde voldoet, dus een belasting van maximaal 53 Lden.

Overzicht model met toetspunten en balkons op bouwvlak 5 en 6 volgens stedenbouwkundig ontwerp. Balkons in blauw, bouwvlakken plankaart in geel.

In het akoestisch onderzoek ten behoeve van het omgevingsplan voor woningbouwontwikkeling aan de Thorbeckestraat[1] is als maatregel aangeraden om het deel van de Fagelstraat dat aan het perceel grenst te herstraten in keperverband om hier aan te voldoen. De gemeente heeft echter aangegeven dat op korte termijn een herbestrating niet op de planning staat. Daarom is

[1] SAB (2023). Akoestisch onderzoek geluid weg- en spoorverkeer. Arnhem, Thorbeckestraat. Projectnummer: 220121. Versie 1.0. 29 november 2023.

correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

er de wens om te onderzoeken of de geluidluwe buitenruimtes ook gerealiseerd kunnen worden met behulp van een afscherming op de reeds beoogde balkons. De hiervoor opgenomen figuur geeft een overzicht van het model, waar alle woningen die mogelijk overlast door de Fagelstraat ervaren minstens één toetspunt hebben.

Er wordt voor de geluidbronsoort ‘gemeentewegen’ getoetst op de randen van de maatgevende woningen volgens het stedenbouwkundig ontwerp (SACON, 29 september 2023), waarbij de balkons zijn gemodelleerd met een dichte balustrade. Op de begane grond zijn (deels verzonken) bergingen aanwezig; de eerste bouwlaag met woningen bevindt zich boven het grondniveau en heeft ook balkons.

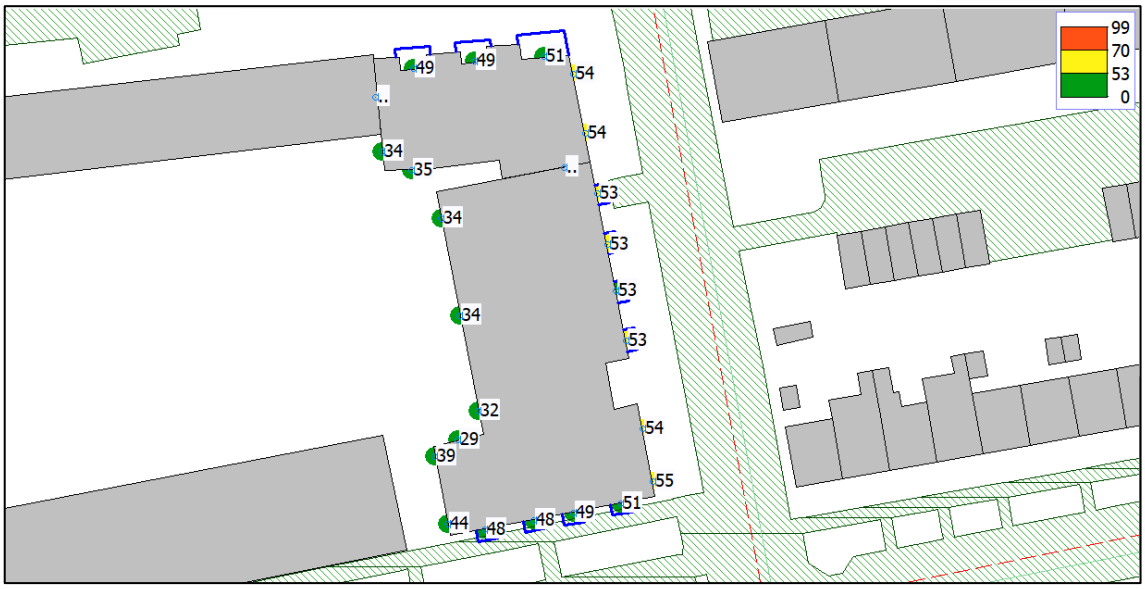
Onderstaande tabel geeft voor alle bouwlagen weer wat de geluidbelasting met en zonder balkon zou zijn, waar punten 5.6, 5.7, 6.11 en 6.12 op zijgevels liggen waar geen balkon is voorzien. Omdat de toetshoogte vanaf de grond langs de gevel verschilt door het hoogteverloop in het plangebied is de belasting per bouwlaag aangegeven. Op bouwlaag 1 (eerste verdieping) is een afscherming van minstens 1 meter hoogte nodig om te voldoen, op bouwlaag 2 (tweede verdieping) een afscherming van minstens 0,75 meter. Voor alle bovenliggende verdiepingen is ook uitgegaan van een afscherming van 0,75 meter omdat vanuit (steden)bouwkundige overwegingen waarschijnlijk de voorkeur naar uniform uitgevoerde balkons zal uitgaan. Hierbij geldt wel dat de onderkant van de balkons van geluidsabsorberend materiaal moet worden uitgevoerd om reflectie van geluid op onderliggende woningen te voorkomen. Indien op alle bouwlagen voor een afscherming van 1 meter gekozen wordt zal de geluidbelasting nog lager uitvallen.

Geluidbelasting op gevel voor alle verdiepingen, zonder en met afscherming

	Geluidbelasting (Lden) zonder balkon					Geluidbelasting (Lden) met balkon				
	Bouwlaag					Bouwlaag				
Toetspunt	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
5.5	52	53	53	53	53	52	50	48	46	45
5.6	54	54	54	54	53	54	54	54	54	53
5.7	54	54	54	54	53	54	54	54	54	53
6.7	54	54	54	53	-	53	53	51	50	-
6.8	54	54	54	53	-	53	53	51	49	-
6.9	54	54	54	53	-	53	53	51	49	-
6.10	54	54	54	53	-	53	53	51	50	-
6.11	54	54	54	53	-	54	54	54	53	-
6.12	55	55	54	54	-	55	55	54	54	-
6.13	52	53	53	52	-	51	51	50	49	-

correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

Onderstaande afbeelding geeft de geluidbelasting voor de appartementen op bouwlaag 2 (tweede verdieping) met afschermingen van 1 meter hoogte. Bij een lagere afscherming blijft er bij de woningen die naar de Fagelstraat gericht zijn op toetspunten 6.7-10 een overschrijding bestaan.

Geluidbelasting per toetshoogte ten gevolge van de gemeentewegen op bouwvlak 5 en 6 voor bouwlaag 1

Zoals in de tabel en afbeelding te zien is kunnen balkons met afscherming overschrijdingen voorkomen en zo een geluidluwe buitenruimte garanderen. Er bestaan nog wel te hoge geluidbelastingen op de geveldelen die niet achter de balkons liggen. Voor de gehele oostelijke gevel moet daarom een hogere standaardwaarde worden toegestaan in het omgevingsplan, of deze zou als een niet-geluidgevoelige gevel uitgevoerd moeten worden zonder te openen delen. Een niet-geluidgevoelige gevel als maatregel is in principe onwenselijk en de noodzaak ervan zou onderbouwd moeten worden.

Naast de waarde op de gevel moet ook voldaan worden aan een akoestische binnenwaarde van 33 Lden. Een standaard uitwendige scheidingsconstructie heeft volgens NEN 5077 een geluidwering van ten minste 20 dB. Hier wordt dus niet standaard aan voldaan bij een geluidbelasting hoger dan 53 dB, zoals op de geveldelen naast de balkons bestaat.
Voor de appartementen die naar de Fagelstraat gericht zijn (toetspunt 6.7-10) zou het ontwerp zo aangepast kunnen worden dat de achterliggende woning geheel wordt afgeschermd door de balkons, waardoor er een geluidluwe buitengevel ontstaat. Als dit vanuit stedenbouwkundig oogpunt ongewenst is, kunnen de geveldelen naast de balkons extra worden geïsoleerd. Volledige afscherming is zonder ingrijpende veranderingen in het ontwerp niet mogelijk voor de appartementen aan de Thorbeckestraat en Van Slingelandtstraat, waar de zijgevel naar de Fagelstraat gericht is. Hier moeten extra geluidsisolerende maatregelen worden genomen om een acceptabele binnenwaarde te bereiken.

correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

Conclusie

Er is op de oostgevels van bouwvlak 5 en 6 een overschrijding van 2 Lden van de standaardwaarde. Het herstraten van 100 meter van de Fagelstraat in keperverband zou ervoor zorgen dat de oostgevels en buitenruimtes van bouwvlak 5 en 6 in alle gevallen kunnen voldoen aan de standaardwaarde voor geluid van wegverkeer, wat hier als geluidluw is aangenomen. Mogelijk zal de Fagelstraat een nieuw wegoppervlak krijgen vóór 2035, het rekenjaar voor verkeerslawaai. Echter heeft de gemeente aangegeven dat dit op de korte termijn niet aan de orde is. Daarom is in voorliggende memo onderzocht welke geluidwering op de reeds voorziene balkons moet worden aangebracht om voor alle woningen geluidluwe buitenruimtes te realiseren.

Balkons met een reflecterende of absorberende afscherming van minstens 1 meter hoog op de eerste verdieping en minstens 0,75 meter vanaf de tweede verdieping zorgen voor een daling van de geluidbelasting waarmee voldaan wordt aan de standaardwaarde, wat hier als geluidluw is genomen. Hierbij dienen de onderzijden op de balkons geluidsabsorberend te zijn om reflectie van geluid op onderliggende woningen te voorkomen. De daling van geluidbelasting geldt slechts op de achterliggende geveldelen, er moeten wel alsnog hogere waarden worden toegestaan in het omgevingsplan. De gemeente heeft reeds aangegeven dat dit acceptabel is indien alle woning een geluidluwe buitenruimte hebben.

correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

adviseurs in
ruimtelijke
ontwikkeling

correspondentie SAB
Postbus 479
6800 AL Arnhem
T: 026 357 69 11
E: info@sab.nl
www.sab.nl

bezoekadres Arnhem
Frombergdwarsstraat 54
6814 DZ Arnhem

bezoekadres Amsterdam
Jacob Bontiusplaats 9
1018 LL Amsterdam

Bijlage 4 Quick scan bedrijven en milieuzonering

adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling

memo

aan:	Rijn IJssel
van:	SAB
kenmerk:	190489.02
datum:	25 juli 2022
betreft:	Quick scan bedrijven en milieuzonering locatie Thorbeckestraat

Inleiding
ROC Rijn IJssel gaat de locatie aan de Thorbeckestraat 6 in Arnhem binnenkort verlaten en heeft de wens deze locatie te herontwikkelen. Het voornemen bestaat de huidige bebouwing te slopen, waardoor ruimte ontstaat voor de bouw van woningen. Hiervoor wordt momenteel een stedenbouwkundig plan opgesteld, dat in samenspraak met de omgeving tot stand komt.

Om de gewenste herontwikkeling mogelijk te maken dient een nieuw bestemmingplan te worden vastgesteld. In het kader van de te doorlopen planologische procedure moet worden aangetoond dat de voorgenomen ontwikkeling in lijn is met een ‘goede ruimtelijke ordening’. Om de haalbaarheid van de gewenste herontwikkeling aan te tonen dient onder meer getoetst te worden aan het aspect bedrijven en milieuzonering. Deze memo gaat in op het aspect bedrijven en milieuzonering met betrekking tot de voorgenomen ontwikkeling.

VNG-publicatie Bedrijven en Milieuzonering
Indien door middel van een plan nieuwe milieugevoelige functies mogelijk worden gemaakt, zoals woningen, moet worden aangetoond dat deze niet worden gerealiseerd binnen de hinderzone van omliggende bedrijven. Anderzijds mogen bedrijven in de directe omgeving van de ontwikkelingslocatie niet negatief worden beïnvloed door de ontwikkelingen die met een plan mogelijk worden gemaakt.

Wat betreft de aanbevolen richtafstanden tussen functies met een milieuzone en gevoelige functies is de VNG-publicatie als leidraad voor milieuzonering gebruikt[1]. In de VNG-publicatie zijn richtafstanden voor diverse omgevings- en gebiedstypen opgenomen. Het gaat onder andere om de volgende omgevings- en gebiedstypen: ‘rustige woonwijk’, ‘rustig buitengebied’ en ‘gemengd gebied’. In een rustige woonwijk en een rustig buitengebied komen vrijwel geen andere functies dan de woonfunctie voor. Gemengde gebieden betreffen gebieden die langs hoofdinfrastructuur liggen en/of gebieden met matige tot sterke functiemenging. In een dergelijk gebied komen direct naast woningen andere functies voor, zoals winkels, maatschappelijke voorzieningen, horeca en kleine bedrijven. Ook lintbebouwing in het buitengebied met overwegend agrarische en andere bedrijvigheid kan als gemengd gebied worden beschouwd.

[1] VNG-publicatie ‘Bedrijven en Milieuzonering’, 2009

correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

In de VNG-publicatie zijn voor het bepalen van de richtafstanden de volgende uitgangpunten gehanteerd:

- het betreft ‘gemiddeld’ moderne bedrijfsactiviteiten met gebruikelijke productieprocessen en voorzieningen;
- de richtafstanden hebben betrekking op de omgevingstypen ‘rustige woonwijk’ en ‘rustig buitengebied’. Bij het omgevingstype ‘gemengd gebied’ kan worden uitgegaan van kortere afstanden (verlaging met één afstandsstap);
- de richtafstanden bieden in beginsel ruimte voor normale groei van de bedrijfsactiviteiten;
- bij activiteiten met ruimtelijk duidelijk te onderscheiden deelactiviteiten (zoals productie, opslag, kantoren, parkeerterreinen) kunnen deze deelactiviteiten desgewenst als afzonderlijk te zoneren activiteiten worden beschouwd, bijvoorbeeld bij ligging van de activiteit binnen zones met een verschillende milieucategorie.

De richtafstanden lopen op naar mate sprake is van een bedrijf in een hogere milieucategorie. Zoals bij de uitgangspunten voor de richtafstanden is gesteld, kan bij het type gemengd gebied de richtafstand zonder dat dit ten koste gaat van het woon- en leefklimaat met één afstandsstap worden verlaagd (dus van bijvoorbeeld 50 naar 30 meter voor milieucategorie 3.1). Verdere reducties zijn blijkens de toelichting in de VNG-publicatie niet te verantwoorden, omdat in algemene zin niet aannemelijk kan worden gemaakt dat het woon- en leefklimaat niet wordt aangetast en het functioneren van bedrijven niet in gevaar wordt gebracht.

De richtafstand wordt gemeten vanaf de grens van de inrichting (bestemmingsgrens) tot de gevel van het gevoelige object. Navolgende tabel geeft inzichtelijk wat de richtafstanden zijn voor de verschillende milieucategorieën, zowel voor ‘rustige woonwijken’ of ‘rustige buitengebieden’ als voor ‘gemengde gebieden’.

Milieu-categorie	Richtafstand tot 'rustige woonwijk’ of 'rustig buitengebied'	Richtafstand tot een 'gemengd gebied'
1	10 m	0 m
2	30 m	10 m
3.1	50 m	30 m
3.2	100 m	50 m
4.1	200 m	100 m
4.2	300 m	200 m
5.1	500 m	300 m
5.2	700 m	500 m
5.3	1.000 m	700 m
6	1.500 m	1.000 m

Richtafstanden en omgevingstype (Bron: VNG, 2009)

correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

Situatie ontwikkelingslocatie

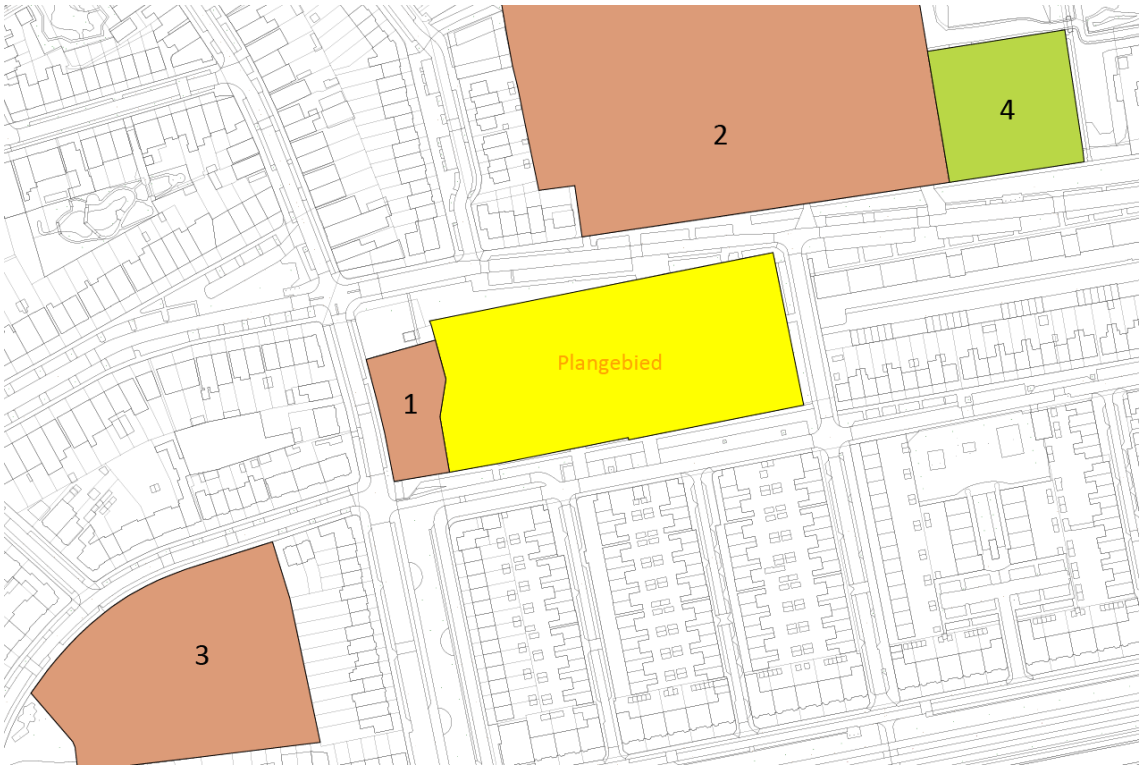
De ontwikkellocatie is gelegen aan de Thorbeckestraat, in de wijk Statenkwartier. Het plangebied is – tezamen met het Stedelijk Gymnasium en de Hugo de Groot basisschool – onderdeel van een bestaand scholencluster, gelegen in een gebied dat overwegend wordt gekenmerkt door de functie wonen. De omgeving van het plangebied is in de basis dan ook aan te merken als een rustige woonomgeving. In een rustig woongebied komen naast woningen vrijwel geen andere functies voor, zoals kantoren of bedrijven. Ook de naastgelegen scholen en het aangrenzende kerkgebouw zijn functies passend binnen een rustig woongebied.

Hinder als gevolg van onderhavige ontwikkeling

De voorgenomen ontwikkeling betreft de realisatie van woningen. ‘Wonen’ betreft geen hinderveroorzakende functie. Dit betekent dat er geen nadere toetsing naar de woningen noodzakelijk is.

Hinder van bedrijvigheid op de ontwikkeling

Naast de hinder die een ontwikkeling zelf kan veroorzaken, dient ook onderzocht te worden of de beoogde ontwikkeling zelf hinder kan ondervinden van hinderveroorzakende functies uit de omgeving. Woningen moeten worden aangeduid als milieuhindergevoelig. Aangezien er in de omgeving van de ontwikkellocatie op grond van het bestemmingsplan diverse hinderveroorzakende functies gevestigd zijn, dan wel planologisch mogelijk zijn, heeft een inventarisatie plaatsgevonden. De navolgende afbeelding geeft de ligging van de omliggende functies weer. In het vervolg van deze notitie worden de verschillende functies nader beschreven en getoetst aan de richtafstanden uit de VNG-publicatie.

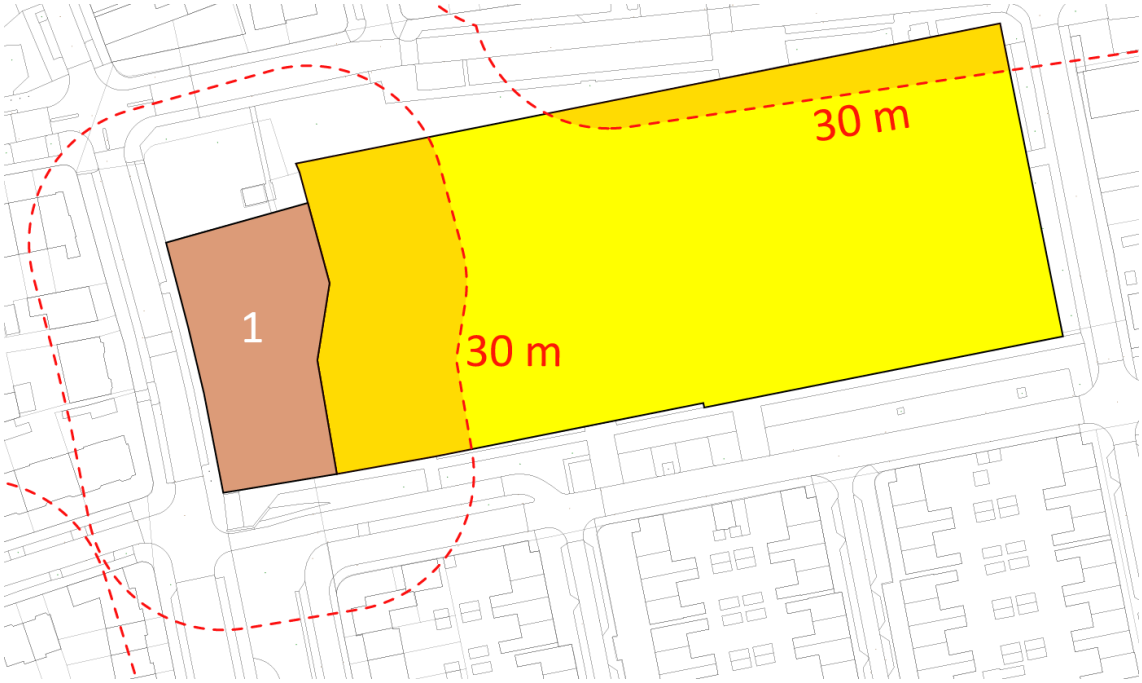
Afbeelding: maatschappelijke en recreatieve voorzieningen rondom het plangebied (in geel) (bron: SAB)

correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

Kerkgebouw (1)
Aan de Groen van Prinstererstraat 1 – ten westen van het plangebied – is een kerkgebouw gesitueerd, dat in dienst is van de Gereformeerde kerk en de Chinese Christelijke kerk. Het kerkgebouw is voorzien van de bestemming 'Maatschappelijk', alwaar de gronden zijn bestemd voor onderwijs, welzijn, geïnstitutionaliseerde zorg, therapeutische functies, cultuur, levensbeschouwelijke doeleinden, (voorzieningen voor) openbaar bestuur en sport. Dit betreffen over het algemeen voorzieningen in milieucategorie 1 en 2. Echter is op grond van het geldende bestemmingsplan tevens een sporthal toegestaan. Dit betreft een inrichting in milieucategorie 3.1, waarvoor een richtafstand van 50 meter geldt. De huidige bebouwing is echter niet geschikt om als sporthal te fungeren. Ook biedt het huidige bestemmingsplan c.q. perceel onvoldoende mogelijkheden voor de bouw van een nieuwe sporthal. Zodoende wordt uitgegaan van de feitelijk aanwezige situatie; een kerkgebouw. In de navolgende tabel is de minimaal aanbevolen richtafstand voor deze functie weergegeven, uitgaande van een ligging in een rustig woongebied.

Functie	Omschrijving VNG	Richtafstanden in meters				Gemeten Afstand
		Geur	Stof	Geluid	Gevaar	
Kerkgebouw	Kerkgebouwen e.d.	0	0	30	0	0 m

Uit voorgaande tabel blijkt dat niet kan worden voldaan aan de benodigde richtafstand voor het aspect geluid. Uit navolgende afbeelding blijkt dat de hindercontour het plangebied deels overlapt. De afstand van de bestemming 'Maatschappelijk' tot het plangebied bedraagt circa 0 meter. Een akoestisch onderzoek naar inrichtingslawaai is noodzakelijk om inzichtelijk te maken of er ter plaatse van het plangebied een goed woon- en leefklimaat kan worden gewaarborgd.

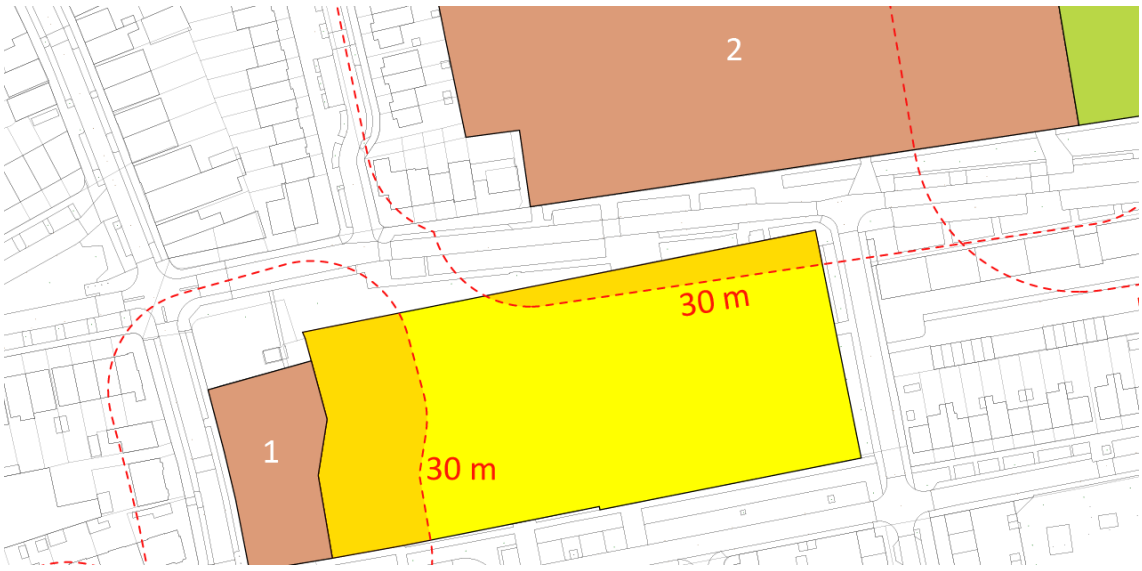
Afbeelding: Afstand van het kerkgebouw (1) tot het plangebied (bron: SAB)

correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

Stedelijk Gymnasium (2)
Aan de Thorbeckestraat 17 – ten noord(oost)en van het plangebied – is het Stedelijk Gymnasium gesitueerd. Deze school voor voortgezet onderwijs is voorzien van de bestemming 'Maatschappelijk', alwaar de gronden zijn bestemd voor onderwijs, welzijn, religie, openbare dienstverlening, zorginstellingen, therapeutische functies, dienstwoningen en ondergeschikte horeca en detailhandel, uitsluitend ten dienste van voornoemde functies. In theorie zou zich een brandweerkazerne (milieucategorie 3.1) op het perceel kunnen vestigen, waarvoor een indicatieve richtafstand van 50 meter geldt. Het huidige gebouw is hiervoor echter niet geschikt. Bovendien is de locatie – gelet op de ligging in een woonwijk - niet aantrekkelijk als vestigingslocatie voor een brandweerkazerne. Een goede ontsluiting is bovendien lastig, gelet op de ligging aan een rustige woonstraat (met drempels). Derhalve wordt de vestiging van een brandweerkazerne binnen de huidige planologische kaders niet aannemelijk geacht. Zodoende wordt uitgegaan van de feitelijk aanwezig situatie; een middelbare school. In de navolgende tabel is de minimaal aanbevolen richtafstand voor deze functie weergegeven, uitgaande van een ligging in een rustig woongebied.

Functie	Omschrijving VNG	Richtafstanden in meters				Gemeten Afstand
		Geur	Stof	Geluid	Gevaar	
Stedelijk Gymnasium	Scholen voor basis- en algemeen voortgezet onderwijs	0	0	30	0	20 m

Uit voorgaande tabel blijkt dat net niet kan worden voldaan aan de benodigde richtafstand voor het aspect geluid. Uit navolgende afbeelding blijkt dat de hindercontour een klein gedeelte van het plangebied overlapt. Het Stedelijk Gymnasium bevindt zich namelijk aan de overzijde van de Thorbeckestraat.

Afbeelding: Afstand van het Stedelijk Gymnasium (2) tot het plangebied (bron: SAB)

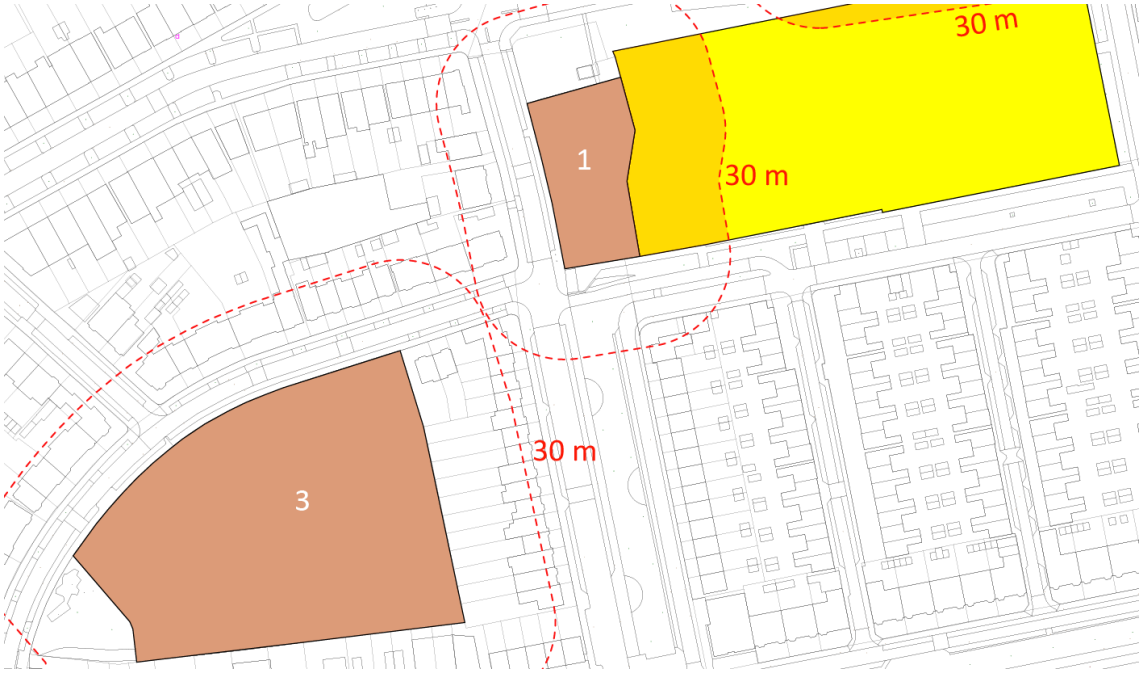
correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

Omdat de fietsenstalling en voornaamste entree (voor leerlingen) van de school zich aan de achterzijde van het pand bevinden, wordt een akoestisch onderzoek naar inrichtingslawaai op voorhand niet noodzakelijk geacht. Bij de stedenbouwkundige uitwerking van het plangebied wordt bovendien rekening gehouden met de aanbevolen richtafstand van 30 meter, waarmee een goed woon- en leefklimaat voldoende is gewaarborgd.

De Kleine Campus (3)
Aan de Statenlaan 8 – ten zuidoosten van het plangebied – bevindt zich De Kleine Campus, een kleinschalige vergaderruimte en flexwerklocatie in het voormalig Gymnasium. De campus is voorzien van de bestemming 'Maatschappelijk', alwaar de gronden bestemd zijn voor onderwijs, gezondheids- en welzijnszorg, politieke-, belangen- en ideële organisaties/verenigingen en hobbyclubs, openbare dienstverlening en maximaal 1 dienstwoning. Dit betreffen over het algemeen voorzieningen in milieucategorie 1 en 2, waarvoor een indicatieve richtafstand van respectievelijk 10 en 30 meter geldt. In de navolgende tabel is de minimaal aanbevolen richtafstand voor deze functie weergegeven, uitgaande van een ligging in een rustig woongebied.

Functie	Omschrijving VNG	Richtafstanden in meters				Gemeten Afstand
		Geur	Stof	Geluid	Gevaar	
Campus-gebouw	Buurt- en clubhuizen	0	0	30	0	85 m

Aangezien de afstand tussen de inrichtingsgrens en het plangebied circa 85 meter bedraagt, kan ruimschoots worden voldaan aan de benodigde richtafstand en is nader onderzoek niet noodzakelijk.

Afbeelding: Afstand van de Kleine Campus (3) tot het plangebied (bron: SAB)

correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

Gebied voor recreatieve doeleinden (4)
Tussen het Stedelijk Gymnasium en de Hugo de Groot basisschool bevindt zich een gebied voor recreatieve doeleinden. Het gebied kent onder andere een buiten schaakspel. Het gebied is voorzien van de bestemming 'Recreatie', alwaar de gronden bestemd zijn voor dagrecreatie, sport, groen- en speelvoorzieningen. In de bouwregels is opgenomen dat lichtmasten tot een hoogte van maximaal 15 meter mogen worden gebouwd. Dit betekent in theorie dat een veldsportcomplex (milieucategorie 3.1) met verlichting hier gevestigd kan worden, waarvoor een indicatieve richtafstand van 50 meter geldt. Daarom is in onderstaande tabel uitgegaan van een veldsportcomplex (met verlichting), zoals opgenomen in de VNG-publicatie.

Functie	Omschrijving VNG	Richtafstanden in meters				Gemeten Afstand
		Geur	Stof	Geluid	Gevaar	
Recreatie	Veldsportcomplex (met verlichting)	0	0	50	0	85 m

Aangezien de afstand tussen de inrichtingsgrens en het plangebied circa 80 meter bedraagt, kan ruimschoots worden voldaan aan de benodigde richtafstand en is nader onderzoek niet noodzakelijk.

Afbeelding: Afstand van het recreatiegebied (4) tot het plangebied (bron: SAB)

Conclusie
Gelet op het voorgaande kan worden geconcludeerd dat niet voor alle omliggende functies aan de indicatieve richtafstanden uit de VNG-brochure wordt voldaan. Zoals weergegeven in de onderstaande afbeelding zijn de hindercontouren van het kerkgebouw en het Stedelijk

correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

Gymnasium gedeeltelijk over het plangebied gelegen. Voor wat betreft het kerkgebouw wordt een akoestisch onderzoek naar inrichtingslawaai aanbevolen. Voor het Stedelijk Gymnasium wordt dit niet noodzakelijk geacht, omdat de fietsenstalling en voornaamste entree (voor leerlingen) aan de achterzijde van het pand zijn gesitueerd. Bovendien wordt bij de stedenbouwkundige uitwerking van het plangebied rekening gehouden met de aanbevolen richtafstand van 30 meter, waarmee een goed woon- en leefklimaat voldoende is gewaarborgd.

Nader (akoestisch) onderzoek naar het aspect geluid is noodzakelijk in verband met het kerkgebouw. Dit onderzoek wordt opgenomen in een afzonderlijke rapportage.

correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

Bijlage 5 Akoestisch onderzoek milieubelastende activiteiten

adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling

Akoestisch onderzoek milieubelastende activiteiten

Thorbeckestraat 6, Arnhem

Gemeente Arnhem

Datum: 6 maart 2024

Projectnummer: 220121

Versie: 1.1

INHOUD

1 Inleiding 3
1.1 Aanleiding 3
1.2 Ligging besluitgebied 3

2 Wet- en regelgeving 4
2.1 Milieubelastende activiteiten 4

3 Beoordeling 11
3.1 Selectie geluidbronnen 11
3.2 Richtafstanden VNG 'oude stijl' 11
***3.3* Grafisch model en toetspunten 12**
3.4 Representatieve bedrijfssituatie milieubelastende activiteiten 13
3.5 Overzicht brongegevens 17
3.6 Modellering 17

4 Berekeningsresultaten 18
4.1 Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau 18
4.2 Maximale geluidsniveaus 23
4.3 Indirecte hinder 25

5 Maatregelenafweging 27
5.1 Bronmaatregelen 27
5.2 Overdrachtsmaatregelen 27
5.3 Maatregelen bij de ontvanger 27
5.4 Beoordeling geluidsbelasting 27

6 Conclusie 29

Bijlage A: Grafisch overzicht rekenmodel

Bijlage B: Rapportage van het rekenmodel

Bijlage C: Resultaten in tabelvorm

1 Inleiding

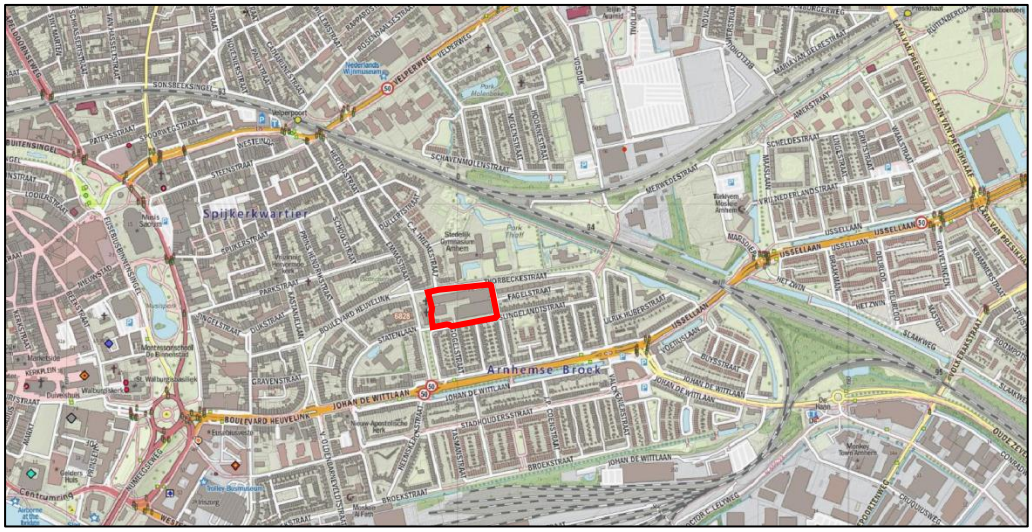
1.1 Aanleiding

Op het terrein van Rijn IJssel aan Thorbeckestraat 6 wordt woningbouw beoogd ter vervanging van het daar bestaande schoolgebouw dat niet langer in gebruik is. In totaal worden er maximaal 190 woningen beoogd, waarvan het grootste deel appartementen betreft en circa 16 grondgebonden woningen zijn voorzien.

Het voorgenomen plan is niet mogelijk binnen de kaders van het ter plaatse geldende omgevingsplan. Om die reden is het wijzigen van het omgevingsplan noodzakelijk om de ontwikkeling mogelijk te kunnen maken. Hiermee wordt een geluidgevoelig gebouw[1] toegevoegd aan het omgevingsplan, nabij milieubelastende activiteiten. Daarom dient een haalbaarheidsonderzoek te worden uitgevoerd naar de geluidbelasting als gevolg van deze milieubelastende activiteiten. Onderhavige rapportage is een uitwerking van dat onderzoek.

1.2 Ligging besluitgebied

Het besluitgebied ligt ingesloten tussen de Thorbeckestraat, Fagelstraat en Van Slingelandtstraat.te Arnhem, in de provincie Gelderland. In de omgeving liggen voornamelijk woningen, twee kerken (de Gereformeerde Gemeente Arnhem (GGA) en de Chinese Christelijke Gemeente in Nederland (CCGN)), en middelbare school het Stedelijk Gymnasium Arnhem (SGA). Navolgende figuur laat de globale ligging zien van het besluitgebied.

Globale ligging besluitgebied (in rood)

[1] Een (gedeelte van een) gebouw met een woonfunctie, onderwijsfunctie, gezondheidszorgfunctie met bedgebied of kinderopvang met bedgebied en nevengebruiksfuncties hiervan (art. 3.21, Bkl). Door de aanwijzing in het Bbl zijn de volgende gebouwen geen gebouw met woonfunctie: gevangenissen, hotels, asielzoekerscentra en recreatiewoningen.

2 Wet- en regelgeving

2.1 Milieubelastende activiteiten

Met de beoogde wijziging in het omgevingsplan krijgt het perceel aan de Thorbeckestraat 6 mogelijkheden voor woonactiviteiten. Hierbij dient te worden onderzocht of de geluidbelasting ten gevolge van de naastliggende milieubelastende activiteiten ter plaatse van de nieuwe geluidgevoelige functie voldoet aan de geldende geluidnormen. Het wettelijk kader heeft betrekking tot ruimtelijke ordening en milieu. Met beide aspecten dient in de aanvraag tot wijzigen van het omgevingsplan rekening te worden gehouden. Hiertoe wordt getoetst aan drie normen: de publicatie 'Bedrijven & Milieuzonering' van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG); het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl); en de Bruidsschat zoals die geldt in het (tijdelijke) omgevingsplan.

2.1.1 Ruimtelijke ordening

Er zijn door gemeente Arnhem nog geen werkingsgebieden bepaald zoals voorgeschreven in de milieuzonering nieuwe stijl, dus wordt in voorliggende situatie de publicatie 'Bedrijven & Milieuzonering' van de VNG aangehouden. Op basis van een categorie-indeling van bedrijfstypen worden hierin richtafstanden gegeven voor diverse milieuaspecten, onder andere voor 'geluid'. Indien deze richtafstanden in acht worden genomen, kan gesteld worden dat ter plaatse van woningen van derden sprake is van een (akoestisch gezien) acceptabel woon- en leefklimaat.

Bij het stellen van de richtafstanden wordt onderscheid gemaakt in twee gebiedstyperingen, te weten een 'rustige woonwijk' en een 'gemengd gebied'. Indien sprake is van een gemengd gebied, kunnen de richtafstanden in algemene zin met één afstandsstap worden gereduceerd; zie de tabel op de volgende pagina.

Omgevingstype rustige woonwijk
Een rustige woonwijk is ingericht volgens het principe van functiescheiding. Afgezien van wijkgebonden voorzieningen komen vrijwel geen andere functies (zoals bedrijven of kantoren) voor. Langs de randen, in de overgang naar mogelijke bedrijfsfuncties, is weinig verstoring door verkeer.

Omgevingstype gemengd gebied
Een gemengd gebied is een gebied met een matige tot sterke functiemenging. Direct naast woningen komen andere functies voor, zoals winkels, horeca en kleine bedrijven. Ook lintbebouwing in het buitengebied met overwegend agrarische en andere bedrijvigheid kan als gemengd gebied worden beschouwd. Gebieden die direct langs de hoofdinfrastructuur liggen behoren eveneens tot het omgevingstype gemengd gebied.

Milieuzone	Milieucategorie	Richtafstand	
		Rustige woonwijk	Gemengd gebied
-	1	10	0
1	2	30	10
2	3.1	50	30
3	3.2	100	50
4	4.1	200	100

Richtafstanden milieucategorieën

Er dient te worden opgemerkt dat bovengenoemde publicatie geen wetgeving bevat, echter gelet op jurisprudentie wel als 'richtlijn' kan worden gezien. Op basis van jurisprudentie kan worden geconcludeerd dat, mits gemotiveerd, afgeweken kan worden van de VNG-richtafstanden. De motivatie kan hierbij bestaan uit het feit dat vergunningvoorschriften wellicht strenger zijn dan de richtafstanden of dat sprake is van een werkelijke geluidsuitstraling die een kortere afstand rechtvaardigt. In het laatste geval dient een en ander met een akoestisch onderzoek te worden onderbouwd. Hierbij kunnen de toetsingswaarden uit de VNG-publicatie gehanteerd worden, zie onderstaande tabel. Er wordt getoetst aan het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau, $L_{Ar,LT}$, het gemiddelde geluid op de gevel gedurende een etmaalperiode van alle bronnen samen; en aan de maximale geluidbelasting, L_{Amax}, de kortstondige belasting op de gevel door het maximale geluid van één bron.

	7:00 - 19:00 uur Dagperiode	19:00 - 23:00 uur Avondperiode	23:00 - 7:00 uur Nachtperiode
$L_{Ar,LT}$ (rustige woonwijk)	45 dB(A)	40 dB(A)	35 dB(A)
$L_{Ar,LT}$ (gemengd gebied)	50 dB(A)	45 dB(A)	40 dB(A)
L_{Amax} (rustige woonwijk)	65 dB(A)	60 dB(A)	55 dB(A)
L_{Amax} (gemengd gebied)	70 dB(A)	65 dB(A)	60 dB(A)

Toetsingswaarden VNG-publicatie Bedrijven en milieuzonering, Stap 2

De maximale waarde voor het etmaal is gelijk aan de dagperiode. Indien stap 2 niet toereikend is, kunnen de richtwaarden voor stap 3 worden gehanteerd. Bevoegd gezag dient dan deze waarde te motiveren.

	7:00 - 19:00 uur Dagperiode	19:00 - 23:00 uur Avondperiode	23:00 - 7:00 uur Nachtperiode
$L_{Ar,LT}$ (rustige woonwijk)	50 dB(A)	45 dB(A)	40 dB(A)
$L_{Ar,LT}$ (gemengd gebied)	55 dB(A)	50 dB(A)	45 dB(A)
L_{Amax} (rustige woonwijk)	70 dB(A)	65 dB(A)	60 dB(A)
L_{Amax} (gemengd gebied)	70 dB(A)*	65 dB(A)*	60 dB(A)*

* exclusief piekgeluiden door aan- en afrijdend verkeer

Toetsingswaarden VNG-publicatie Bedrijven en milieuzonering, Stap 3

2.1.2 Milieukader

2.1.2.1 Algemeen

Voorheen vielen alle bedrijven in Nederland onder het Activiteitenbesluit, behalve als deze geen 'inrichting' waren. In de Omgevingswet is het begrip inrichting en de onderverdeling hierbinnen geschrapt. Bedrijfsfuncties worden beoordeeld op hun milieubelastende activiteiten, waarvan er meerdere binnen één bedrijf kunnen plaatsvinden. Deze activiteiten staan in hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal), waar ook wordt aangewezen in welke gevallen de activiteit vergunningplichtig is. Voor activiteiten die in hoofdstuk 3 van het Bal niet genoemd worden, gelden geen vergunningplicht of algemene regels. Hiervoor gelden dan de milieuregels uit het omgevingsplan van de gemeente.

2.1.2.2 Standaard- en grenswaarden

De milieuvoorschriften zijn per branche verdeeld over een groot aantal Algemene Maatregelen van Bestuur. Vanaf 2008 zijn de meeste AMvB's ondergebracht in het “Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer” (het Activiteitenbesluit). Het Activiteitenbesluit vormde het toetsingskader bij de aanvraag van een omgevingsvergunning activiteit milieu. Onder de Omgevingswet zijn geluidregels vanuit het Activiteitenbesluit opgenomen in de Bruidsschat, welke van rechtswege sinds 1 januari onderdeel uitmaakt van het tijdelijke omgevingsplan. Daarnaast zijn geluidregels opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

Besluit kwaliteit leefomgeving

In artikel 5.65 uit het Bkl staan de standaardwaarden en grenswaarden voor geluidgevoelige gebouwen. Deze waarden zijn de maximale geluidsbelastingen welke mogen optreden op de gevel van geluidgevoelige gebouwen en op geluidgevoelige locaties. De grenswaarden betreffen geluidgevoelige ruimten binnen geluidgevoelige gebouwen, deze kunnen pas getoetst worden met behulp van een bouwakoestisch onderzoek. In onderstaande tabel staan de standaard geluidsvoorschriften voor milieubelastende activiteiten uit het Bkl weergegeven. Hierbij zijn het geluid van hulpdiensten en onversterkt menselijk stemgeluid uitgezonderd

	7:00 - 19:00 uur Dagperiode	**19:00 - 23:00 uur Avondperiode**	**23:00 - 7:00 uur Nachtperiode**
$L_{Ar,LT}$	50 dB(A)	45 dB(A)	40 dB(A)
L_{Amax} Transportmiddelen	-	70 dB(A)	70 dB(A)
L_{Amax} Overige piekgeluiden	-	65 dB(A)	65 dB(A)

Standaardwaarden bij geluidgevoelige functies Besluit kwaliteit leefomgeving in een stedelijke omgeving

Wanneer niet kan worden voldaan aan de waarden uit bovenstaande tabel kunnen in het omgevingsplan hogere waarden worden toegestaan door de gemeente indien wordt onderbouwd dat de situatie aanvaardbaar is. In het omgevingsplan kan worden opgenomen dat de (standaard)waarde mag worden overschreden in één van de volgende gevallen:

- er kunnen geen geluidwerende maatregelen worden getroffen;
- de overschrijding is door het treffen van geluidwerende maatregelen zoveel mogelijk beperkt;

- of het geluid op geluidgevoelige gebouwen is niet hoger dan de waarde van tabel 3.35 Bkl.

In het omgevingsplan kan ook worden opgenomen dat overschrijding van de grenswaarde is toegestaan als zwaarwegende economische belangen of zwaarwegende andere maatschappelijke belangen dit rechtvaardigen (art. 5.78o Bkl).

Voor de grenswaarde wordt in dit onderzoek een indicatieve waarde gehanteerd. Volgens Bbl Artikel 4.102 heeft een uitwendige scheidingsconstructie van een verblijfsgebied volgens NEN 5077 een geluidwering van ten minste 20 dB, dus worst-case wordt aangenomen dat de geluidbelasting op de gevel 20 dB(A) hoger mag liggen dan binnen geluidgevoelige gebouwen. In onderstaande tabel staan de indicatieve grenswaarden voor milieubelastende activiteiten uit het Bkl weergegeven.

	7:00 - 19:00 uur Dagperiode	**19:00 - 23:00 uur Avondperiode**	**23:00 - 7:00 uur Nachtperiode**
Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau $L_{Ar, LT}$	35 dB(A) (55 dB(A))	30 dB(A) (50 dB(A))	25 dB(A) (45 dB(A))
Maximale geluidsbelasting L_{Amax} Transportmiddelen	-	55 dB(A) (75 dB(A))	55 dB(A) (75 dB(A))
Maximale geluidsbelasting L_{Amax} Overige piekgeluiden	-	45 dB(A) (65 dB(A))	45 dB(A) (65 dB(A))

Grenswaarden binnen gevoelige gebouwen Besluit kwaliteit leefomgeving in een stedelijke omgeving. Indicatieve waarde op de gevel tussen haakjes aangegeven.

Bruidsschat (voormalig Activiteitenbesluit)

Om de transitieperiode mogelijk te maken is via het Omgevingsplan van rechtswege de Bruidsschat opgesteld. In tabel 2.17a uit het Activiteitenbesluit staan de voormalig geldende grenswaarden. Deze grenswaarden zijn de maximale geluidsbelastingen welke mogen optreden op omliggende woningen. In onderstaande tabel staan de grenswaarden uit de Bruidsschat weergegeven. Er zijn onder het Bkl geen etmaalwaarde en maximale waarde gedurende de dag gegeven, dus hiervoor wordt enkel aan de Bruidsschat en VNG-publicatie getoetst.

	7:00 - 19:00 uur Dagperiode	**19:00 - 23:00 uur Avondperiode**	**23:00 - 7:00 uur Nachtperiode**	**Etmaal**
Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau $L_{Ar,LT}$	50 dB(A)	45 dB(A)	40 dB(A)	50 dB(A)
Maximale geluidsbelasting L_{Amax}	70 dB(A)	65 dB(A)	60 dB(A)	--

Overzicht van de grenswaarden uit de Bruidsschat

Ook in de Bruidsschat bepaald dat bepaalde soorten geluid buiten beschouwing worden gelaten. In artikel 22.70b-e van het Invoeringsbesluit Omgevingswet zijn de bepalingen over stemgeluid opgenomen. Uitgezonderd volgens de Bruidsschat is:

- het stemgeluid van personen op een onverwarmd en onoverdekt terrein, tenzij dit terrein kan worden aangemerkt als een binnenterrein;
- het stemgeluid van bezoekers op het open terrein bij sport- of recreatieactiviteiten;

- het stemgeluid van kinderen op een onverwarmd of onoverdekt terrein dat onderdeel is van een instelling voor het primair onderwijs, in de periode vanaf een uur voor aanvang van het onderwijs tot een uur na beëindiging van het onderwijs;
- het stemgeluid van kinderen op een onverwarmd of onoverdekt terrein dat onderdeel is van een instelling voor kinderopvang.

Ook voor geluid van kerken is de Bruidsschat relevant. In artikel 22.70f is opgenomen dat buiten beschouwing blijft:

- het geluid ten behoeve van het oproepen tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging of het bijwonen van godsdienstige of levensbeschouwelijke bijeenkomsten en lijkplechtigheden, alsmede geluid in verband met het houden van deze bijeenkomsten of plechtigheden.

Geluid van deze bronnen wordt echter nog wel getoetst in verband met de evenwichtige toedeling van functies aan locaties (voorheen goede ruimtelijke ordening).

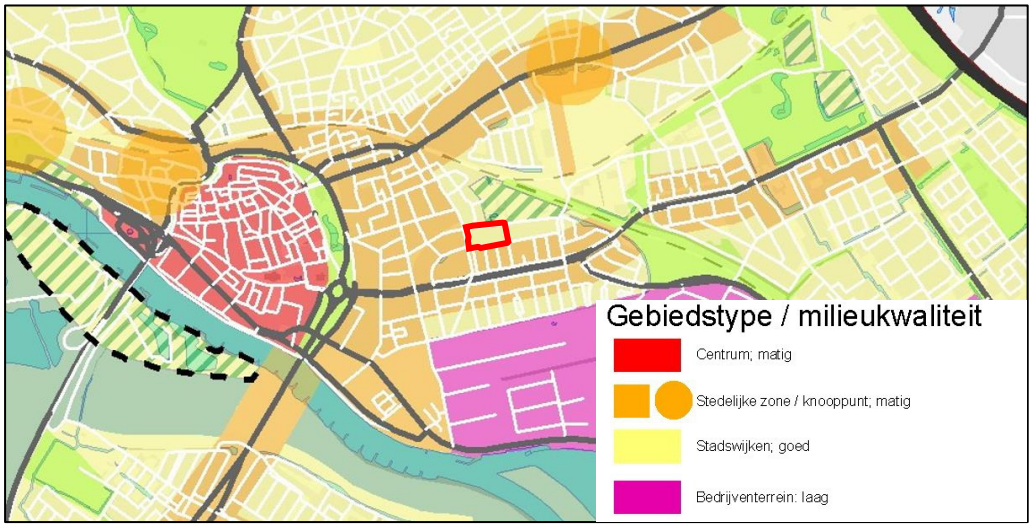
Indirecte hinder
Bij de milieubelastende activiteiten in het Bal geldt naast de algemene regels en eventuele vergunningplicht een specifieke zorgplicht (artikel 2.11), welke vrijwel gelijk is aan de specifieke zorgplicht uit de Bruidsschat (artikel 22.44). Onder deze zorgplicht werd in het voorheen geldende kader de geluidsbelasting op de woningen ten gevolge van het verkeer op de openbare weg van en naar de activiteit beoordeeld. Er wordt hier aangenomen dat deze toetsing onder de zorgplicht blijft bestaan.

Deze indirecte geluidsbelasting wordt beoordeeld conform de circulaire “Beoordeling geluidhinder wegverkeer in verband met vergunningverlening w.m.” van het Ministerie van VROM, d.d. 29 februari 1996. Deze circulaire wordt ook wel de Schrikkelcirculaire genoemd. Dit betekent dat het verkeer op de openbare weg alleen wordt beoordeeld op het equivalente geluidsniveau. Het equivalente geluidniveau (L_{Aeq}) ten gevolge van indirecte hinder, veroorzaakt door mobiele geluidsbronnen (wegverkeer) op weg naar en/of afkomstig van de activiteit en als zodanig akoestisch herkenbaar, mag op de gevel van woningen van derden bij voorkeur niet meer bedragen dan 50 dB(A) etmaalwaarde. Hogere waarden zijn onder bepaalde voorwaarden toelaatbaar. De maximale etmaalwaarde bedraagt 65 dB(A).

2.1.2.3 Gemeentelijk beleid

In het lokaal geldende omgevingsplan kan nader worden ingegaan op geluid door wegen, spoorwegen en/of industrie(terreinen). Gemeente Arnhem heeft op het moment van schrijven nog geen beleid onder de Omgevingswet gepubliceerd, dus in voorliggend onderzoek wordt uitgegaan van het huidig geldende lokaal beleid (Nota uitvoeringsbeleid hogere grenswaarden gemeente Arnhem, d.d. 16-02-2007). Hierin staat dat gemeente Arnhem een gebiedsgerichte aanpak hanteert. Aan de hand van een geluidklasse wordt bepaald welke extra eisen gesteld worden aan de ontwikkeling, zoals het realiseren van een afschermende functie, of het treffen van maatregelen.

Het besluitgebied is conform het gemeentelijk geluidbeleid te categoriseren als ‘stadswijk’, zie onderstaande afbeelding (volgende pagina).

Streefbeeld Milieukwaliteit 2030, met besluitgebied in rood (bron: Beleidsplan Geluid, 2007)

Per gebiedstype heeft de gemeente Arnhem geluidsambities opgesteld. Voor een stadswijk is sprake van de navolgende differentiatie:

Overzicht categorisatie gemeentelijk beleid Arnhem (stadswijk)

Differentiatie	Bandbreedte industrielawaai	Definitie
Ambitie	≤ 45 dB (rustig)	Basiskwaliteit
Incidenteel	46 – 55 dB (redelijk rustig - onrustig)	Mogelijk bij uitzondering in combinatie met vereiste akoestische compensatie
Plafond	≤ 55 dB (onrustig)	Mogelijk bij hoge uitzondering in combinatie met vereiste verdergaande akoestische compensatie

Op basis van het advieskader van de gemeente Arnhem dient vanaf een geluidbelasting ‘redelijk rustig’ (45 – 50 dB voor bedrijven) een bedrijf maatregelen te nemen zodat het omgevingsgeluid niet toeneemt. Voor een geluidbelasting ‘onrustig’ (50 – 55 dB voor bedrijven) tot en met ‘lawaaiig (60 – 65 dB voor bedrijven) op de gevel dient daarnaast sprake te zijn van:

- De bedrijvenlijst bestemmingsplan op basis van geluid toetsen, afwegen en op maat maken;
- Optimaliseren ontsluiting en laden en lossen inrichting;
- Bronmaatregelen conform “best beschikbare technieken”;
- Zo veel mogelijk inpandig plaatsen van installaties; en
- Akoestisch onderzoek bij milieuvergunningaanvraag (Wm)

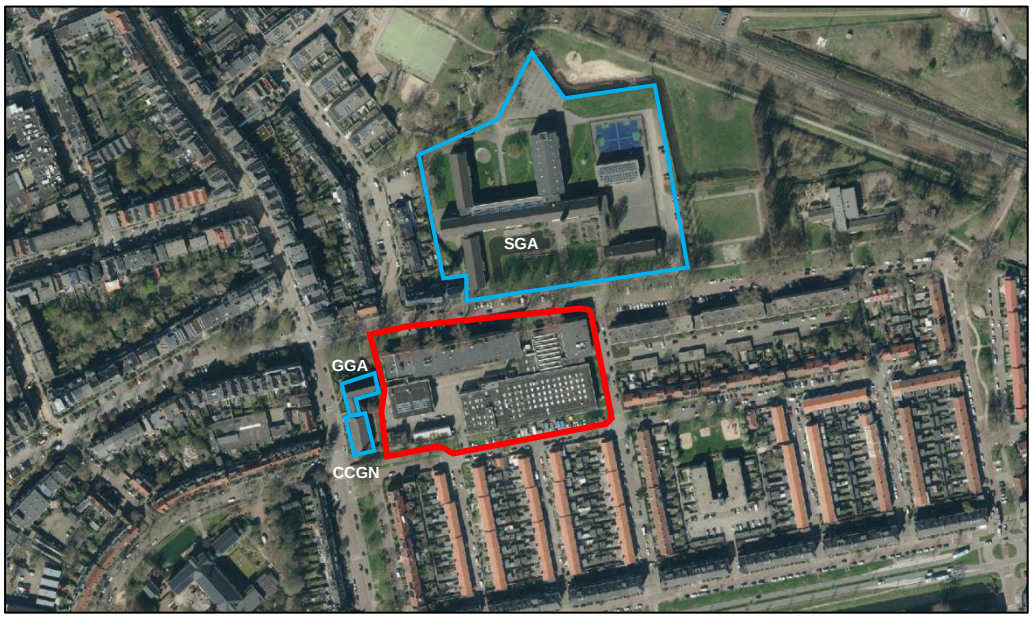
Bovenstaande is van toepassing bij een geluidbelasting vanaf 50 dB ten gevolge van industrielawaai of geluid door bedrijven. Geluidsluw betreft een geluidbelasting op de gevel van ≤ 45 dB ten gevolge van industrielawaai. Er wordt hier van uitgegaan dat dit het langtijdgemiddelde geluid betreft, dan is dit een geluidbelasting die voldoet aan de standaardwaarde vanuit de Omgevingswet voor de avond en nacht. Voor de dag geldt een hogere standaardwaarde dus hier moet apart op het gemeentebeleid getoetst worden.

Bij een overschrijding van de standaardwaarde is toetsing van de gevelwering vereist in verband met de binnenwaarde. De binnenwaarde mag de maximale waarde van 33 Lden niet overschrijden. De eventuele toetsing van de binnenwaarde is niet in dit onderzoek beschouwd en hoeft pas plaats te vinden bij de aanvraag om een omgevingsvergunning voor het bouwen.

3 Beoordeling

3.1 Selectie geluidbronnen

Navolgende figuur laat de globale ligging zien van het besluitgebied en de te onderzoeken bedrijven: de kerk van de Gereformeerde Gemeente Arnhem (GGA), de kerk van de Chinese Christelijke Gemeente in Nederland (CCGN) en middelbare school het Stedelijk Gymnasium Arnhem (SGA). Een toetsing vindt enkel plaats op de nieuwe woningen in het rood omkaderde gebied.

Luchtfoto met globale ligging milieubelastende activiteiten (blauw) en het gebied van de te onderzoeken woningen (rood). Bron: google maps. Bewerking: SAB.

Het parkeerterrein van de beide kerkgenootschappen grenst in de huidige situatie direct aan het besluitgebied. In de toekomst liggen hier parkeerplekken voor de bewoners en wordt het terrein afgesloten met een poort. Daarom wordt aangenomen dat door de bezoekers van de kerk in de toekomst langs de weg geparkeerd zal worden. Tegenover het besluitgebied is een toegangspoort van het SGA gelegen, hier zal voorliggend plan de verkeerssituatie niet veranderen.

3.2 Richtafstanden VNG ‘oude stijl’

Er is nog geen omgevingsplan van kracht met specifieke regels voor milieubelastende activiteiten, dus om te controleren of het geluid beoordeeld moet worden wordt getoetst aan de regels van de ‘oude stijl’ VNG-publicatie.
Het besluitgebied bevindt zich in de kern van Arnhem. Het gebied heeft de karakteristieke van een rustige woonwijk. Er wordt dus getoetst aan de strenge geluidnormen uit de VNG-publicatie. Volgens de zonering oude stijl is de richtafstand voor geluid voor dit type bedrijf 30 meter. Hieraan wordt niet voldaan, dus de geluidbelasting moet getoetst worden. Onderstaande figuur geeft het kaartbeeld vanuit de wijziging van het omgevingsplan voor onderhavige ontwikkeling.

Kaartbeeld omgevingsplan (dd. 30 november 2023)

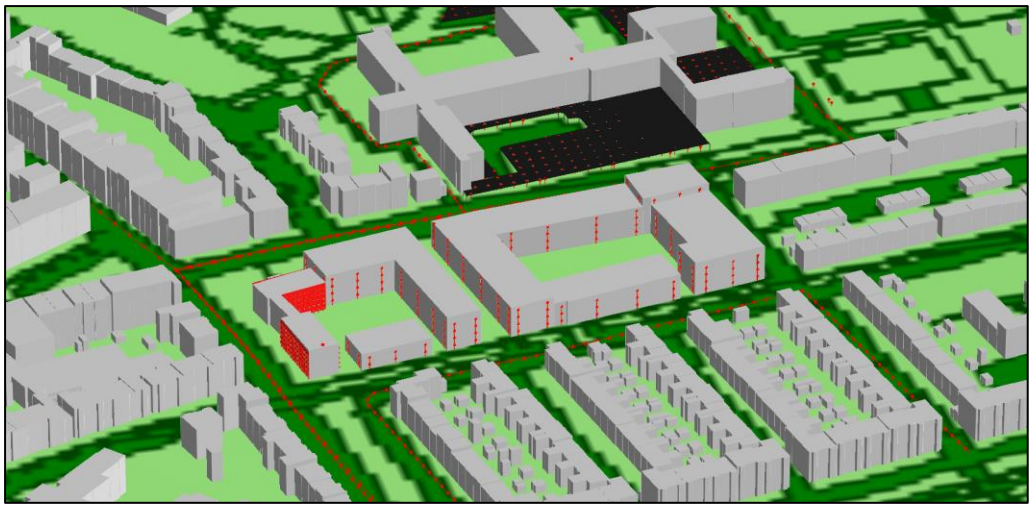
3.3 Grafisch model en toetspunten

Het ontwerp bestaat uit twee blokken met woningen, een kleiner westelijk blok en groter oostelijk blok, met parkeerplaatsen in de open ruimte tussen de gebouwen. Er worden maximaal 190 woningen gerealiseerd op verschillende hoogtes. Er wordt getoetst op de bouwvlakken uit het kaartbeeld van het in voorbereiding zijnde omgevingsplan (d.d. 2 november 2023), en daarmee de maximaal planologische mogelijkheden. Omdat de onderzochte activiteiten van de twee kerken enkel in de dagperiode plaatsvinden wordt alleen getoetst op anderhalve meter hoogte boven de verdiepingsvloer. Voor de activiteiten van het SGA, welke ook in de avond plaatsvinden, wordt op alle verdiepingen getoetst op anderhalve meter hoogte boven de verdiepingsvloer Onderstaande figuur toont de toetspunten in het grafisch rekenmodel.

Ligging toetspunten op basis van het kaartbeeld (dd. 2 november 2023)

Navolgende figuur toont een 3D weergave van het grafische rekenmodel, met de geluidbronnen van alle relevante activiteiten.

3D weergave grafisch model

3.4 Representatieve bedrijfssituatie milieubelastende activiteiten

De representatieve bedrijfssituatie (RBS) is maatgevend voor de toetsing aan de geluidnormen. Bij wisselende capaciteiten betreft het in het algemeen een situatie zoals deze zich bijvoorbeeld één maal per maand zal kunnen voordoen. Dit is dus een ruimere bedrijfssituatie dan wanneer men op basis van gemiddelde capaciteiten zou berekenen. Voorliggend onderzoek betreft drie verschillende bedrijven. De uitgangspunten zijn bepaald aan de hand van informatie verzameld door de opdrachtgever en gegevens welke door de betreffende bedrijven online beschikbaar zijn gesteld. Waar mogelijk is ook direct contact geweest met de betreffende bedrijven over hun activiteiten.

Langtijdgemiddelde ($L_{Ar,LT}$)

Stedelijk Gymnasium Arnhem

Het Stedelijk Gymnasium Arnhem (SGA) is een VWO-school met leerlingen die gemiddeld tussen de 12 en 18 jaar zijn. In schooljaar 2022-2023 had het SGA 754 leerlingen, het hoogste aantal leerlingen in de afgelopen tien jaar was 1.116 in 2015-2016. Er is in de modellering van uitgegaan dat de school gemiddeld ongeveer 1.000 leerlingen heeft. De schooltijden zijn maandag tot vrijdag tussen 8:00 en 17:00, maar het gebouw is open tussen 8:00 en 20:00 (tot 16:00 op zaterdag en zondag) voor buitenschoolse activiteiten zoals huiswerkbegeleiding.

Voor het aankomen en weggaan van de leerlingen zijn alle 1.000 leerlingen op de fietsenstalling ten noorden van de school gemodelleerd, waarbij wordt aangenomen dat zij verheven praten (70 dB(A)), wat neerkomt op een totaal bronvermogen van 100,0 dB(A). Er is aangenomen dat er vier periodes per dag zijn waarin leerlingen aankomen of weg gaan die alle een half uur duren: bij aanvang van de schooldag, tussen de middag, aan het einde van de schooldag en als het gebouw sluit. Dat is dus in totaal 1,5 uur in de dag en 0,5 uur in de avond. De bron is op 1,70 meter hoogte gemodelleerd, de gemiddelde lengte van een kind tussen 12 en 18 jaar naar boven afgerond.

In CROW-publicatie 158, Leidraad fietsparkeren wordt benoemd dat 60 tot 70% van de scholieren met de fiets komt. Dit houdt in dat maximaal 700 kinderen op de fiets komt. Er wordt van uitgegaan dat 10% hiervan met een scooter komt, wat leidt tot circa 140 scooter bewegingen. De helft hiervan neemt de westelijke ingang. Dit houdt in dat er 70 scooterbewegingen in dit gebied plaatsvinden. Er wordt van uitgegaan dat er voor naschoolse activiteiten in de avond (in verhouding met de totale openingstijd van het gebouw) maximaal 6 bewegingen zijn.

Het personeel kan langs de oostzijde van de school parkeren, dit parkeerterrein wordt via een eigen ingang ontsloten. Zoals hierboven aangegeven zitten er circa 1.000 leerlingen op het SGA. Arnhem is een sterk stedelijke gemeente conform het Demografische kerncijfers per gemeente van het CBS. De locatie is gelegen in de rest van de bebouwde kom. Derhalve zijn er volgens de kencijfers van het CROW per 100 leerlingen maximaal 17,6 autobewegingen per etmaal. Geconcludeerd wordt dat er worstcase 176 bewegingen per etmaal zijn. Er wordt van uitgegaan dat er voor naschoolse activiteiten in de avond (in verhouding met de totale openingstijd van het gebouw) maximaal 14 bewegingen zijn.

Op het voorterrein zijn bankjes aanwezig, leerlingen kunnen hier in de pauze lunchen. Er wordt van uitgegaan dat er niet veel scholieren op het voorterrein aanwezig zullen zijn, de meesten zullen binnen pauzeren. Er staan 24 bankjes dus er wordt van uit gegaan dat er ca. 50 scholieren hier lunchen, tussen 12:00 en 13:00, en daarbij verheven praten (70 dB(A)). Voor het terrein vóór de school is daarom een bronvermogen van 87,0 dB(A) aangehouden. Ook zijn er op het schoolterrein aan de oostzijde twee verharde balsportvelden. Aangenomen wordt dat er elk lesuur, in totaal 8 uur per dag, een klas van 30 leerlingen sport op beide velden. Het is waarschijnlijk dat er tijdens het sporten harder gepraat wordt dus er is een luide stem aangehouden van 90 dB(A), wat neerkomt op een totaal bronvermogen van 104,8 dB(A). De bronnen zijn op 1,70 meter hoogte gemodelleerd.

Op luchtfoto's is op het dak een airconditioninginstallatie waarneembaar. Deze wordt op 50 centimeter hoogte boven het dak gemodelleerd met een bronvermogen van 80,0 dB(A). Er is aangenomen dat de installatie circa 12 uur per dag aan staat, van de openingstijd tot de sluitingstijd van het gebouw (8:00-20:00).

Gereformeerde Gemeente Arnhem

Ten westen van het besluitgebied liggen twee kerkgebouwen, de noordelijke kerk is van de Gereformeerde Gemeente Arnhem. Zij hebben geen parkeerruimte op hun eigen perceel maar kunnen op het moment voor een deel auto's parkeren tussen de kerk en het besluitgebied. In de toekomstige situatie kan er van uit worden gegaan dat zij niet meer in dit deel kunnen parkeren omdat er geen toegangsweg meer is. In dit kader wordt ervan uitgegaan dat zij langs de weg parkeren aan de Groen van Pinksterenstraat en de Thorbeckestraat. Deze kerk heeft geen installaties op het dak. De kerk houd elke zondag twee diensten, gebruikelijk om 10:00 en 16:00. Er wordt niet vermeld hoe lang deze duren, hier wordt uitgegaan van 1,5 uur. Bij eerder akoestisch onderzoek is bepaald dat een kerkdienst (met muziek) een maximaal binnengeluidniveau van 95 dB(A) heeft en dat de gevel voorziet in een geluidisolatie van circa 35 dB(A)[2]. Daarom is hier een uitstralende gevel met een bronvermogen van 60 dB(A) gemodelleerd.

Chinese Christelijke Gemeente in Nederland

Het zuidelijke kerkgebouw ten westen van het besluitgebied is van de Chinese Christelijke te Gemeente Arnhem. Ook zij hebben geen parkeerruimte op hun eigen perceel maar kunnen op het moment voor een deel auto's parkeren tussen de kerk en het besluitgebied. In de toekomstige situatie kan er van uit worden gegaan dat zij niet meer in dit deel kunnen parkeren omdat er geen toegangsweg meer is. In dit kader wordt ervan uitgegaan dat zij langs de weg parkeren aan de Groen van Pinksterenstraat en de Van Slingelandtstraat. De kerk houd elke zondag een dienst om 10:00 en elke dinsdag om 12:30, dus maximaal één dienst per dag. Deze duren volgens hun website circa 1,5 uur. Ook hier is een uitstralende gevel met een bronvermogen van 60 dB(A) gemodelleerd. Deze kerk heeft ook een kleine klok (bel) op het dak, echter dient deze slechts een decoratief doel en wordt nooit geluid.

Maximale geluidsniveaus (L_{Amax})

In het rekenmodel is voor het bepalen van de maximale geluidsniveaus uitgegaan van het schreeuwen van scholieren in de dagperiode en het parkeren van auto's (slaan van portier) in de dag en avondperiode. Het bronvermogen voor spelende kinderen bedraagt 108 dB(A), deze bronnen zijn langs het hek rond het schoolterrein gemodelleerd, nabij de toekomstige woningen, op 1,70 m hoogte. Het sluiten van de deuren van auto's op het schoolterrein bedraagt 100 dB(A) op een hoogte van 1 m.

Omdat alle beschikbare parkeerplekken in de toekomstige situatie buiten het terrein van de beide kerken vallen hoeven deze niet voor het maximaal geluidniveau beoordeeld te worden.

[2] Tritium Advies (2019). Akoestisch onderzoek inrichtingslawaai kerk De Ontmoeting Sandberglaan te Middelburg. Kenmerk: 1907/211/RV-01

Indirecte hinder (L_{ih})

Hierboven is geconcludeerd wordt dat er maximaal 70 scooters en 176 motorvoertuigen per etmaal van en naar de school rijden. Worst-case zal al het verkeer over de Thorbeckestraat rijden naar de Groen van Prinsterenstraat. De rijlijnen voor indirecte hinder worden buiten het terrein van de school gemodelleerd tot de Johan de Wittlaan.

Het verkeer voor beide kerken zal in de toekomst over de Groen van Prinsterenstraat rijden, waarbij het verkeer langs de dichtstbijzijnde parkeerplaatsen is gemodelleerd. Het verkeer voor de GGA loopt van en naar de Thorbeckestraat, het verkeer voor de CGGN langs de Slingelandtstraat. Voor de kerken geldt vanuit de CROW-kencijfers voor religiegebouwen (sterk stedelijk, rest bebouwde kom, één turnover) worst case dat er per zitplek 0,4 bewegingen zijn. Als wordt aangenomen dat in beide kerken ruimte is voor ca. 100 mensen, veroorzaken beide maximaal 40 bewegingen per dienst. Op zondag zijn de meeste diensten, dan veroorzaakt de GGA in totaal 80 bewegingen en de CCGN 40 bewegingen. De rijlijnen voor indirecte hinder worden gemodelleerd tot de Johan de Wittlaan.

3.5 Overzicht brongegevens

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gebruikte bronvermogens. Stemgeluid op een onverwarmd en onoverdekt terrein en geluid van (oproepen tot) godsdienstige bijeenkomsten hoeven volgens de Bruidsschat niet getoetst te worden. Ter controle van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties worden deze hier wel meegenomen.

Tabel 5 – gebruikte bronvermogens

Bron		**Bronvermogen in dB(A)**	**Verdeling**
		per één	*aantallen / duur*
Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau	Pratende leerlingen (pauze)	70,0	50 leerlingen, 1 uur dag
	Pratende leerlingen (fietsenstalling)	70,0	1000 leerlingen, 1,5 uur dag, 0,5 uur avond
	Sportende leerlingen (2 velden)	90,0	30 leerlingen, 8 uur
	Autobeweging schoolterrein	89,9	167 bewegingen dag; 10 avond
	Scooterbeweging schoolterrein	95,3	64 bewegingen dag; 6 avond
	Airconditioning	80,0	11 uur dag; 1 uur avond
	Kerkdienst	60,4	GGA: 3 uur dag CGGN: 1,5 uur dag
Maximaal geluidsniveau	Schreeuwend kind	108,0	√
	Portier	100,2	√
Indirecte hinder	Autobewegingen	89,9	School: 167 bewegingen dag; 10 avond GGA: 80 bewegingen dag CCGN: 40 bewegingen dag
	Scooterbewegingen	95,3	64 bewegingen dag; 6 avond

3.6 Modellering

3.6.1 Meet- en rekenmethode

De geluidsuitstraling naar de omgeving vanwege de activiteit is bepaald conform de meet- en rekenmethode ‘geluid industrie’ in bijlage IVh van de Omgevingsregeling. Hierbij is gebruikgemaakt van het programma Geomilieu (versie 2023.1 revisie 1). Aan de hand hiervan is de geluidsuitstraling naar de omgeving en de geluidsbelasting op de gevels van de geluidsgevoelige functies berekend.

3.6.2 Objecten en bodemgebieden

De ingevoerde objecten zijn de van belang zijnde gebouwen. Als bodemgebieden zijn wegen en water met een bodemfactor van 0,0 (reflecterend) ingevoerd. De hoogteverschillen in het gebied zijn gemodelleerd aan de hand van hoogtes in de AHN-3 kaart en hoogtelijnen uit het spoorgeluidregister.

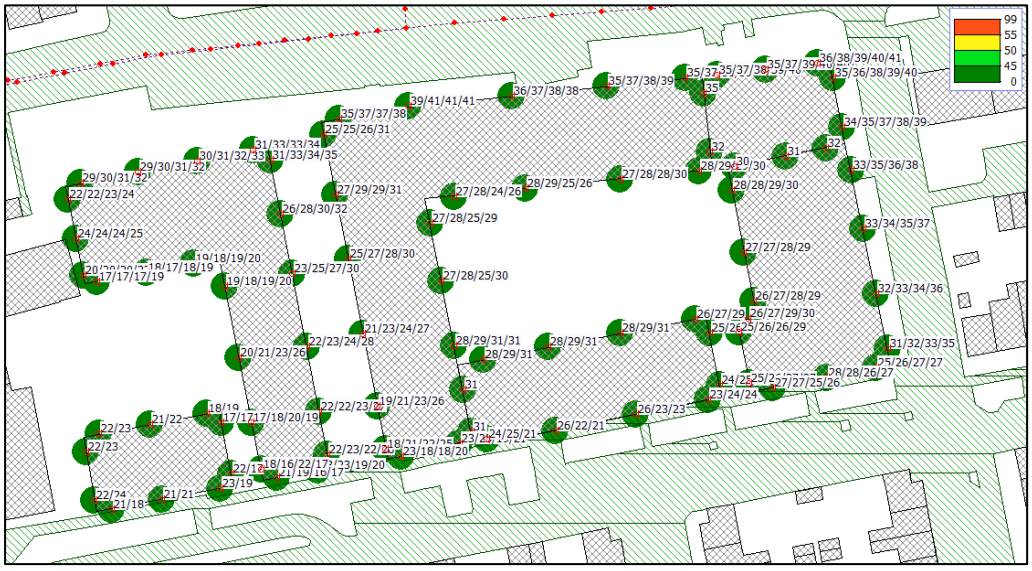
4 Berekeningsresultaten

4.1 Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau

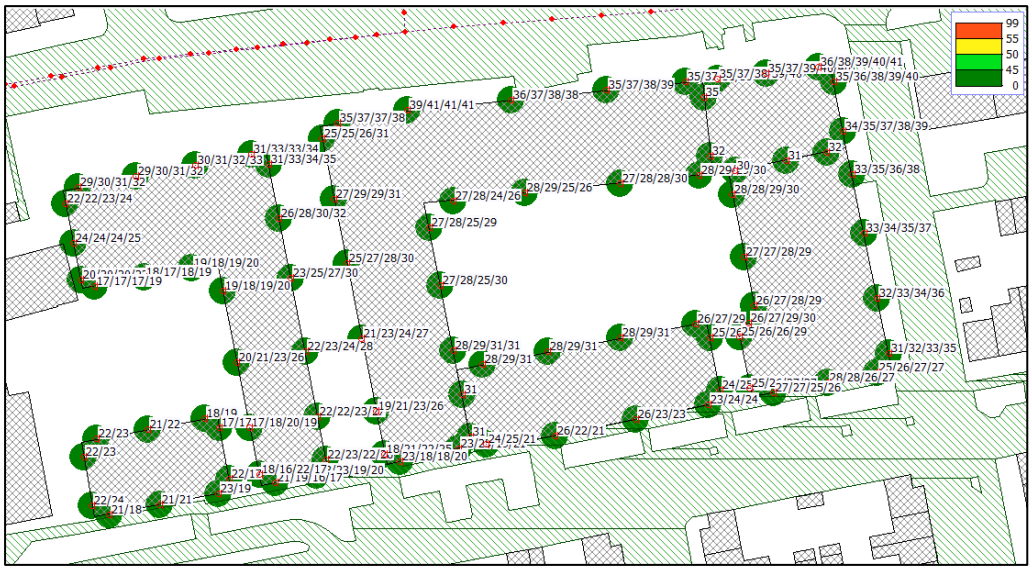
Onderstaand worden de activiteiten beoordeeld voor het geluid gedurende het etmaal en de relevante dagdelen. Er wordt volgens verschillende beoordelingsmethodieken naar de waarden gekeken; de standaardwaarden van het Bkl (en waar relevant de indicatieve grenswaarden voor de binnenwaarde), de richtwaarden uit het VNG ‘oude stijl’, en de etmaalwaarde uit het voormalige Activiteitenbesluit. Op toetspunten met een donkergroene kleur wordt voldaan aan stap 2 van de VNG-publicatie ‘oude stijl’ en het gemeentelijk beleid voor geluid door bedrijven, met een lichtgroene kleur aan stap 3 van de VNG-publicatie en aan de standaardwaarde van het Bkl, en met een gele kleur aan de grenswaarden uit het voormalige Activiteitenbesluit en de indicatieve binnenwaarde uit het Bkl.

4.1.1 Stedelijk Gymnasium Arnhem

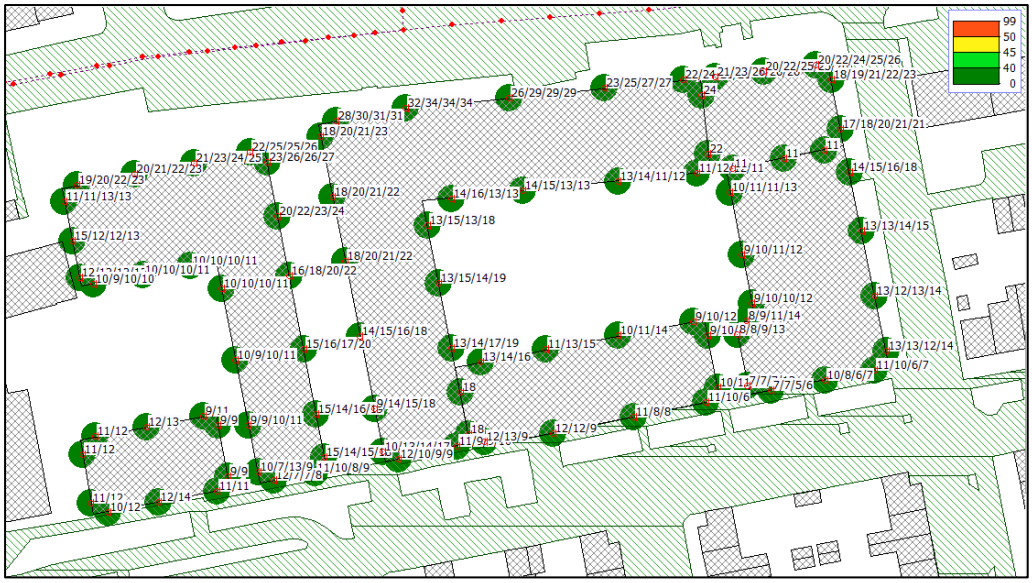
Onderstaande figuren laten de geluidbelasting zien voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau op de ontwikkeling gedurende het etmaal, de dag en de avond.

Geluidbelastingen voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau (etmaal)

Geluidbelastingen voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau (dagperiode)

Geluidbelastingen voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau (avondperiode)

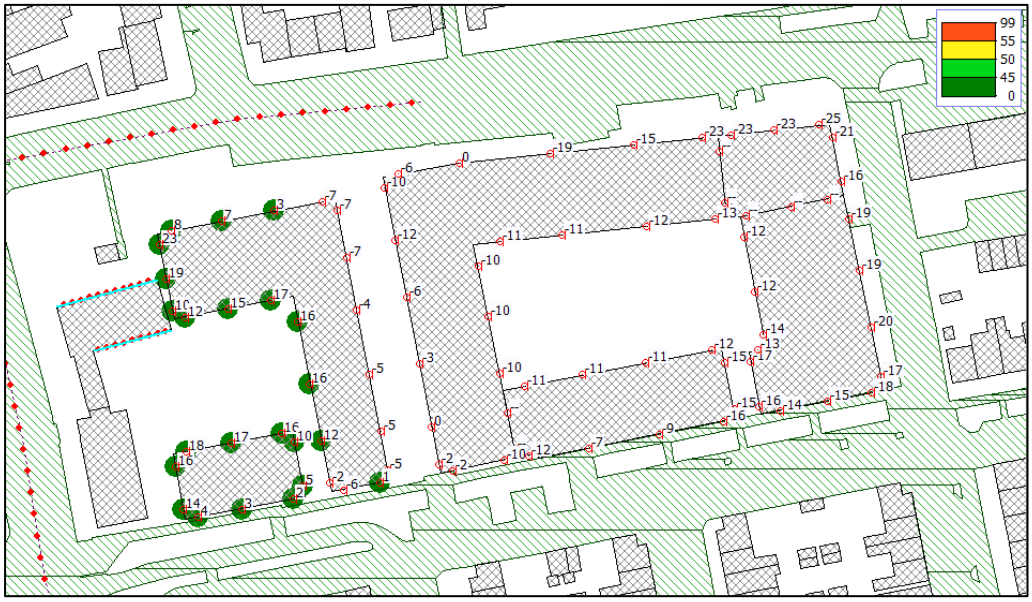
Besluit kwaliteit leefomgeving en evenwichtige toedeling van functies aan locaties

De hoogste geluidbelasting over de etmaalperiode bedraagt 41 dB(A), hiermee wordt voldaan aan de standaardwaarde van 50 dB(A) uit de Bruidsschat van het voormalig Activiteitenbesluit.

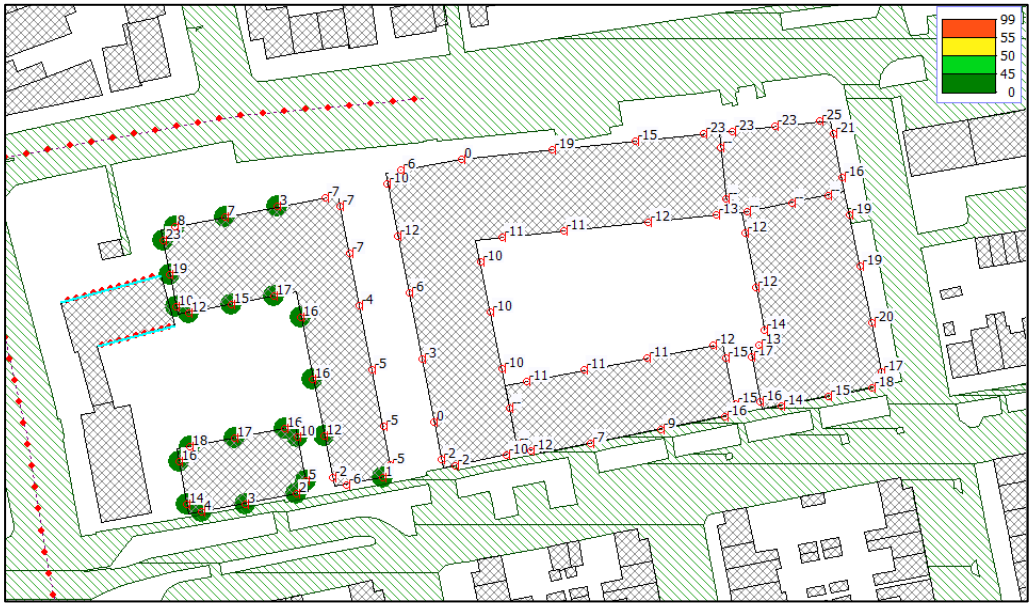
De hoogste geluidbelasting gedurende de dagperiode bedraagt 41 dB(A), gedurende de avondperiode bedraagt dit 34 dB(A). Hiermee wordt voldaan aan de standaardwaarde van 50 dB(A) resp. 45 dB(A) uit het Bkl en de richtwaarde van 45 dB(A) resp. 40 dB(A) uit de VNG-publicatie ‘oude stijl’, alsmede de ambitiewaarde van 45 dB(A) uit het gemeentelijk beleid. Maatregelen zijn niet benodigd voor dit aspect.

4.1.2 Gereformeerde Gemeente Arnhem

Onderstaande figuren laten de geluidbelasting zien voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau op de ontwikkeling gedurende het hele etmaal en de dag. Omdat enkel in de dagperiode activiteiten plaatsvinden zijn dit dezelfde waarden.

Geluidbelastingen voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau (etmaal)

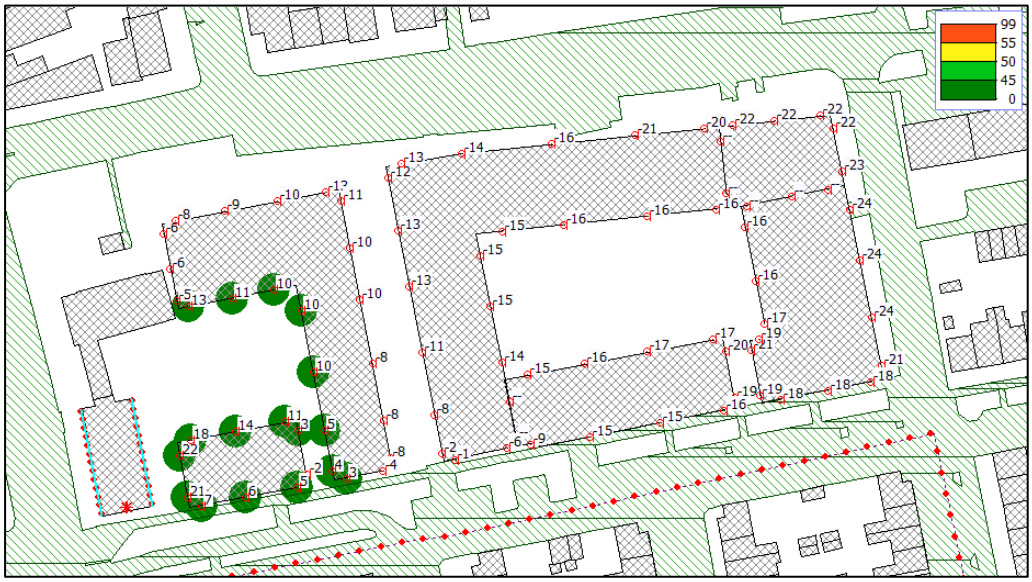
Geluidbelastingen voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau (dagperiode)

Besluit kwaliteit leefomgeving en evenwichtige toedeling van functies aan locaties
De hoogste geluidbelasting over de etmaalperiode bedraagt 23 dB(A), hiermee wordt voldaan aan de standaardwaarde van 50 dB(A) uit de Bruidsschat van het voormalig Activiteitenbesluit.
De hoogste geluidbelasting gedurende de dagperiode bedraagt 23 dB(A). Hiermee wordt voldaan aan de standaardwaarde van 50 dB(A) uit het Bkl en de richtwaarde van

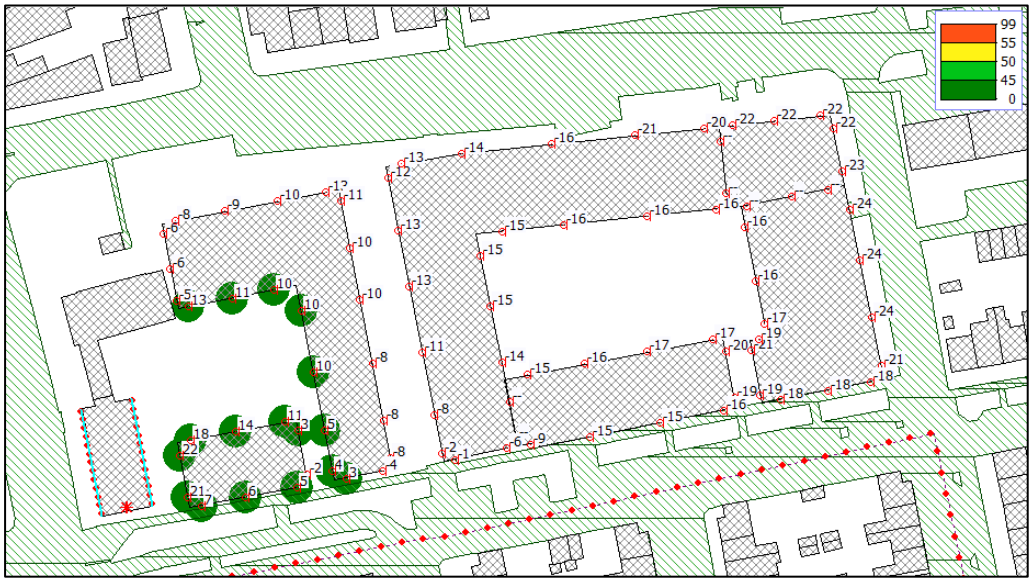
45 dB(A) uit stap 2 van de VNG-publicatie ‘oude stijl’ en het gemeentelijk beleid. Maatregelen zijn niet benodigd voor dit aspect.

4.1.3 Chinese Christelijke Gemeente in Nederland

Onderstaande figuren laten de geluidbelasting zien voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau op de ontwikkeling gedurende het hele etmaal en de dagperiode. Omdat enkel in de dagperiode activiteiten plaatsvinden zijn dit dezelfde waarden.

Geluidbelastingen voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau (etmaal)

Geluidbelastingen voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau (dagperiode)

Besluit kwaliteit leefomgeving en evenwichtige toedeling van functies aan locaties
De hoogste geluidbelasting over de etmaalperiode bedraagt 22 dB(A), hiermee wordt voldaan aan de standaardwaarde van 50 dB(A) uit de Bruidsschat van het voormalig Activiteitenbesluit.

De hoogste geluidbelasting gedurende de dagperiode bedraagt 22 dB(A). Hiermee wordt voldaan aan de standaardwaarde van 50 dB(A) uit het Bkl en stap 3 van de VNG-publicatie, en de standaardwaarde van 45 dB(A) uit stap 2 van de VNG-publicatie en het gemeentelijk beleid.. Maatregelen zijn niet benodigd voor dit aspect.

4.2 Maximale geluidsniveaus

4.2.1 Stedelijk Gymnasium Arnhem

Onderstaande tabel geeft het maximale geluidsniveau op de getoetste woningen weer. Voor alle bouwvlakken is de hoogste waarde en alle waardes ≥60 dB(A) in de dagperiode meegenomen. Voor een volledig overzicht zie bijlage C. Hier is getoetst aan de standaardwaarden uit het Bkl, de Bruidsschat en stap 2 en 3 van de VNG-publicatie 'oude stijl'.

Geluidbelasting voor het maximaal geluidsniveau in dB(A). Oranje indiceert een overschrijding van stap 2 VNG, rood indiceert een overschrijding van stap 3 VNG en de Bruidsschat.

Toetspunt	Omschrijving	Hoogte (m)	Dag (dB)	Avond (dB)
1.3, 1,5	Noordgevel	4,5	41	22
2.4	Noordgevel	10,5	61	40
2.5	Noordgevel	10,5	62	39
2.6	Noordgevel	7,5; 10,5	62	39
2.7	Noordgevel	10,5	64	39
2.8	Oostgevel	10,5	64	36
3.5	Westgevel	10,5	60	32
3.7	Noordgevel	10,5	67	41
3.8	Noordgevel	10,5	73	45
3.9	Noordgevel	10,5	70	44
3.10	Noordgevel	10,5	69	46
3.11	Noordgevel	10,5	68	47
4.1	Noordgevel	7,5	50	29
5.2	Westgevel	13,5	66	33
5.6	Noordgevel	10,5; 13,5	69	48
5.7	Noordgevel	10,5	69	49
5.8	Noordgevel	10,5	68	50
5.9	Oostgevel	10,5; 13,5	67	50
5.10	Oostgevel	7,5; 10,5; 13,5	64	49
6.7	Oostgevel	10,5	63	42
6.8	Oostgevel	10,5	61	35

Besluit kwaliteit leefomgeving

Er zijn in bovenstaande tabel meerdere overschrijdingen van de VNG-publicatie te zien. Vanuit het Bkl geldt echter dat, tenzij gemeente Arnhem andere waarden vaststelt, piekgeluid overdag niet getoetst wordt. Ook geldt dat volgens de Bruidsschat niet getoetst hoeft te worden voor menselijk stemgeluid. Het betreft hier "het stemgeluid op een onverwarmd of onoverdekt terrein".

Er moet wel worden getoetst aan het slaan van portieren in de avond. In de avond is het slaan van portieren de enige geluidbron die relevant is voor de maximale geluidniveaus. Aangezien de hoogste waarde hier 50 dB(A) is, kan geconcludeerd worden dat aan de standaardwaarde uit het Bkl (70 dB(A) voor transportmiddelen) wordt voldaan.

Evenwichtige toedeling van functies aan locaties
Het Bkl stelt geen standaardwaarden voor piekgeluid in de dagperiode. Er vinden wel overschrijdingen plaats van stap 2 uit de VNG-publicatie en op één punt van stap 3 VNG en de Bruidsschat. De hoogste geluidbelasting bedraagt 73 dB(A) nabij de activiteit (noordelijke gevel). De overschrijdingen zijn afkomstig van schreeuwende kinderen. Er zijn geen andere bronnen die leiden tot overschrijdingen. Onderzoek naar maatregelen is noodzakelijk.

4.2.2 Gereformeerde Gemeente Arnhem

Voor deze activiteit zijn geen geluidbronnen op het perceel vastgesteld die relevant zijn voor het maximaal geluidniveau.

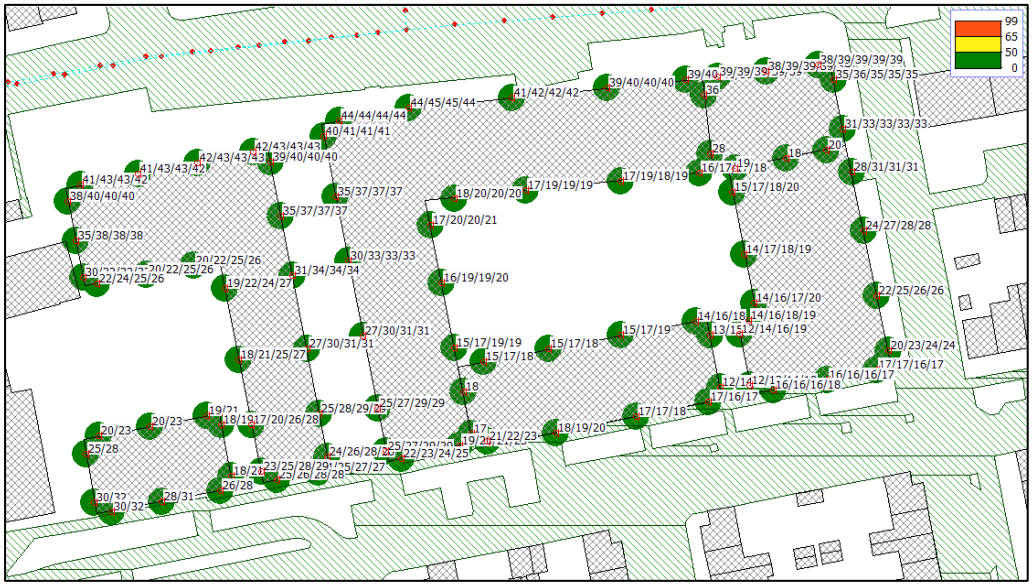
4.2.3 Chinese Christelijke Gemeente in Nederland

Voor deze activiteit zijn geen geluidbronnen op het perceel vastgesteld die relevant zijn voor het maximaal geluidniveau.

4.3 Indirecte hinder

Stedelijk Gymnasium Arnhem

Onderstaande figuur de geluidbelasting zien door de indirecte hinder van het verkeer naar SGA op de ontwikkeling gedurende het hele etmaal.

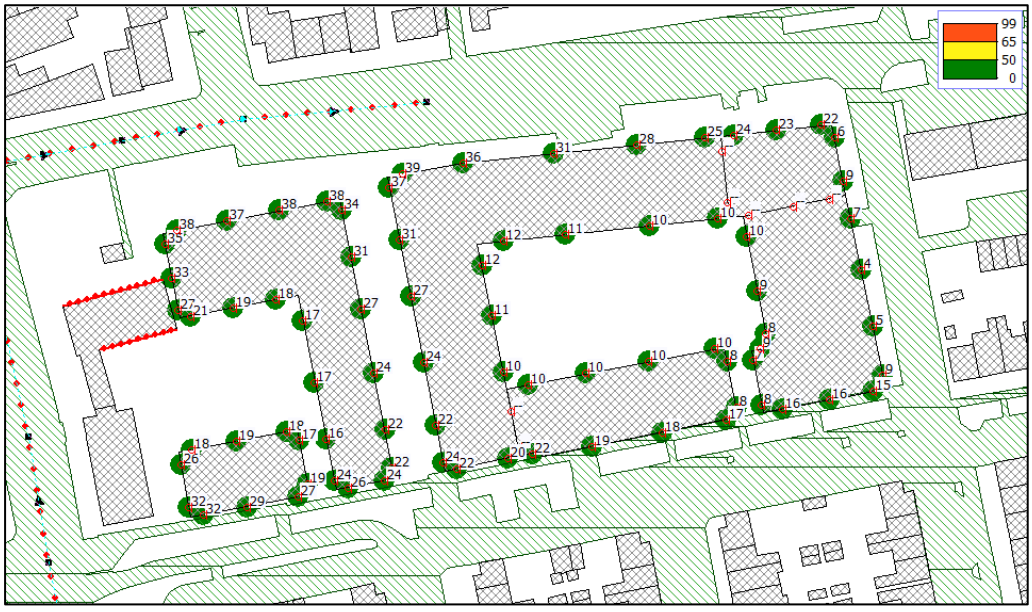

Geluidbelastingen door indirecte hinder (etmaal)

Uit de berekeningen blijkt dat de gehanteerde standaardwaarde uit de Schrikkelcirculaire niet wordt overschreden, de hoogste geluidbelasting betreft 45 dB(A).

Gereformeerde Gemeente Arnhem

Onderstaande figuur laat de geluidbelasting zien door de indirecte hinder van het verkeer naar GGA op de ontwikkeling gedurende het hele etmaal.

Geluidbelastingen door indirecte hinder

Uit de berekeningen blijkt dat de gehanteerde standaardwaarde uit de Schrikkelcirculaire niet wordt overschreden, de hoogste geluidbelasting betreft 39 dB(A).

Chinese Christelijke Gemeente in Nederland

Onderstaande figuur laat de geluidbelasting zien door de indirecte hinder van het verkeer naar CCGN op de ontwikkeling gedurende het hele etmaal.

Geluidbelastingen door indirecte hinder (Lden)

Uit de berekeningen blijkt dat de gehanteerde standaardwaarde uit de Schrikkelcirculaire niet wordt overschreden, de hoogste geluidbelasting betreft 38 dB(A).

5 Maatregelenafweging

Aangezien er overschrijdingen zijn geconstateerd gedurende de dagperiode voor het maximaal geluidsniveau van stap 2 en 3 uit de VNG-publicatie vanwege het schreeuwen van kinderen, is er onderzoek verricht naar maatregelen. Dit geluid is onder de Bruidsschat uitgezonderd van beschouwing (art. 22.70 tijdelijk omgevingsplan), maar voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties wordt zij hier toch beoordeeld. Eerst worden bronmaatregelen besproken, dan overdrachtsmaatregelen en als laatste maatregelen bij de ontvanger.

5.1 Bronmaatregelen

De overschrijdingen van het maximaal geluidsniveau worden veroorzaakt door het kortstondig schreeuwen van leerlingen van het SGA. Een bronmaatregel betreft het uitsluiten van spelende kinderen ter hoogte van de beoogde woningen. Hiermee wordt 'de school echter beperkt in haar bedrijfsvoering. Ook is het niet wenselijk het gedrag van kinderen te beperken. Deze maatregel is daarom niet gewenst.

5.2 Overdrachtsmaatregelen

Het plaatsen van een scherm zou moeten gebeuren op zeer korte afstand van de toekomstige woningen en over een grote afstand langs het schoolplein van het SGA. Dit stuit op financiële, landschappelijke en stedenbouwkundige bezwaren en is daarmee niet wenselijk.

5.3 Maatregelen bij de ontvanger

Een mogelijkheid bestaat tot de realisatie van niet-geluidgevoelige gevels. Een gevel die niet geluidgevoelig is behoeft formeel geen toetsing. Van een overschrijding is daarom geen sprake meer. 'Niet-geluidgevoelig' betekent in dit geval een gevel, veelal met ramen, zonder onderdelen die geopend kunnen worden met uitzondering van tijdelijke aard. Er zijn in voorliggende situatie echter alleen overschrijdingen door een bron die onder de Bruidsschat uitgezonderd is van beschouwing, het stemgeluid van personen op een onverwarmd en onoverdekt terrein. Ook worden de indicatieve grenswaarden van het Bkl niet overschreden. Deze maatregel is daarom een zware ingreep in vergelijking met de overschrijdingen, en dus niet wenselijk.

5.4 Beoordeling geluidsbelasting

Er zijn overschrijdingen geconstateerd van stap 2 en 3 uit de VNG-publicatie 'oude stijl' en de Bruidsschat, op de noordelijke gevels van bouwvlakken 3 en 5. Alle gevels aan de binnenpleinen zijn afgeschermd en geluidluw.

Het geluid is afkomstig van het luiden van het schreeuwen van leerlingen. Een overschrijding kan acceptabel worden geacht aangezien het bronnen betreffen welke onder de Bruidsschat uitgezonderd zijn van beschouwing. Ook zullen ze naar

verwachting slechts op weinig momenten overlast geven, enkel bij aanvang van de schooldag en in de schoolpauzes.

Wanneer de gemeente het wenselijk acht om deze bronnen wel mee te nemen voor beoordeling kunnen hogere standaardwaarden in het omgevingsplan worden toegestaan om een overschrijding tot 73 dB(A) (L_{Amax}) voor bouwvlak 3 en 5 te accepteren.

6 Conclusie

Uit dit onderzoek kunnen de volgende conclusies worden getrokken voor het Stedelijk Gymnasium Arnhem (SGA), de kerk van de Gereformeerde Gemeente Arnhem (GGA) en de kerk van de Chinese Christelijke Gemeente in Nederland (CGGN).

Stedelijk Gymnasium Arnhem

Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau

Voor het SGA wordt voldaan aan de standaardwaarden voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau uit het Bkl, de Bruidsschat, stap 2 van de VNG-publicatie 'oude stijl' en het gemeentelijk beleid.

Maximale geluidniveaus

Voor het SGA wordt voldaan aan het Bkl, welke in de dag geen maximale niveaus geeft en in de avond een niveau van 70 dB(A) voor de relevante bronnen. Het maximale geluidniveau in de avond betreft 50 dB(A). Er vind wel een overschrijding van de Bruidsschat en stap 2 en 3 uit de VNG-publicatie plaats in de dagperiode.

De hoogste geluidbelasting in de dag bedraagt 73 dB(A). Daarmee wordt een overschrijding geconstateerd van stap 3 van de VNG met 3 dB(A), op de nabij liggende noordgevel van bouwvlak 3. Op de noordgevels en noordelijke delen van oostelijke en westelijke gevels zijn in totaal negen overschrijdingen van stap 2 van de VNG. Aangezien alle overschrijdingen onversterkt stemgeluid op een onoverdekt terrein betreffen, en er geen overschrijdingen van het Bkl zijn, vormt dit aspect geen belemmering voor de beoogde ontwikkeling. Er zijn geen maatregelen mogelijk.

Indirecte hinder

Er wordt voldaan aan de gehanteerde standaardwaarde voor het beoordelingsniveau van indirecte hinder uit de Schrikkelcirculaire. Dit aspect vormt geen belemmering voor de beoogde ontwikkeling.

Gereformeerde Gemeente Arnhem

Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau

Voor de GGA wordt voldaan aan de standaardwaarden voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau uit het Bkl, de Bruidsschat, stap 2 van de VNG-publicatie 'oude stijl' en het gemeentelijk beleid.

Maximale geluidniveaus

Beoordeling van de GGA is niet relevant voor het maximaal geluidsniveau.

Indirecte hinder

Er wordt voldaan aan de gehanteerde standaardwaarde voor het beoordelingsniveau van indirecte hinder uit de Schrikkelcirculaire. Dit aspect vormt geen belemmering voor de beoogde ontwikkeling.

Chinese Christelijke Gemeente in Nederland

Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau

Voor de CCGNA wordt voldaan aan de standaardwaarden voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau uit het Bkl, de Bruidsschat, stap 2 van de VNG-publicatie ‘oude stijl’ en het gemeentelijk beleid.

Maximale geluidniveaus

Beoordeling van de CCGN is niet relevant voor het maximaal geluidsniveau.

Indirecte hinder

Er wordt voldaan aan de gehanteerde standaardwaarde voor het beoordelingsniveau van indirecte hinder uit de Schrikkelcirculaire. Dit aspect vormt geen belemmering voor de beoogde ontwikkeling.

Beoordeling geluidsbelasting

Uit bovenstaande kan de conclusie worden getrokken dat de milieubelastende activiteiten nabij de voorgenomen ontwikkeling geen hinder vormen voor het realiseren van geluidgevoelige gebouwen.

6 Conclusie

Uit dit onderzoek kunnen de volgende conclusies worden getrokken voor het Stedelijk Gymnasium Arnhem (SGA), de kerk van de Gereformeerde Gemeente Arnhem (GGA) en de kerk van de Chinese Christelijke Gemeente in Nederland (CGGN).

Stedelijk Gymnasium Arnhem

Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau

Voor het SGA wordt voldaan aan de standaardwaarden voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau uit het Bkl, de Bruidsschat, stap 2 van de VNG-publicatie 'oude stijl' en het gemeentelijk beleid.

Maximale geluidniveaus

Voor het SGA wordt voldaan aan het Bkl, welke in de dag geen maximale niveaus geeft en in de avond een niveau van 70 dB(A) voor de relevante bronnen. Het maximale geluidniveau in de avond betreft 50 dB(A). Er vind wel een overschrijding van de Bruidsschat en stap 2 en 3 uit de VNG-publicatie plaats in de dagperiode.

De hoogste geluidbelasting in de dag bedraagt 73 dB(A). Daarmee wordt een overschrijding geconstateerd van stap 3 van de VNG met 3 dB(A), op de nabij liggende noordgevel van bouwvlak 3. Op de noordgevels en noordelijke delen van oostelijke en westelijke gevels zijn in totaal negen overschrijdingen van stap 2 van de VNG. Aangezien alle overschrijdingen onversterkt stemgeluid op een onoverdekt terrein betreffen, en er geen overschrijdingen van het Bkl zijn, vormt dit aspect geen belemmering voor de beoogde ontwikkeling. Er zijn geen maatregelen mogelijk.

Indirecte hinder

Er wordt voldaan aan de gehanteerde standaardwaarde voor het beoordelingsniveau van indirecte hinder uit de Schrikkelcirculaire. Dit aspect vormt geen belemmering voor de beoogde ontwikkeling.

Gereformeerde Gemeente Arnhem

Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau

Voor de GGA wordt voldaan aan de standaardwaarden voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau uit het Bkl, de Bruidsschat, stap 2 van de VNG-publicatie 'oude stijl' en het gemeentelijk beleid.

Maximale geluidniveaus

Beoordeling van de GGA is niet relevant voor het maximaal geluidsniveau.

Indirecte hinder

Er wordt voldaan aan de gehanteerde standaardwaarde voor het beoordelingsniveau van indirecte hinder uit de Schrikkelcirculaire. Dit aspect vormt geen belemmering voor de beoogde ontwikkeling.

Chinese Christelijke Gemeente in Nederland

Langtijdgemiddelde beoordelingsniveau

Voor de CCGNA wordt voldaan aan de standaardwaarden voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau uit het Bkl, de Bruidsschat, stap 2 van de VNG-publicatie ‘oude stijl’ en het gemeentelijk beleid.

Maximale geluidniveaus

Beoordeling van de CCGN is niet relevant voor het maximaal geluidsniveau.

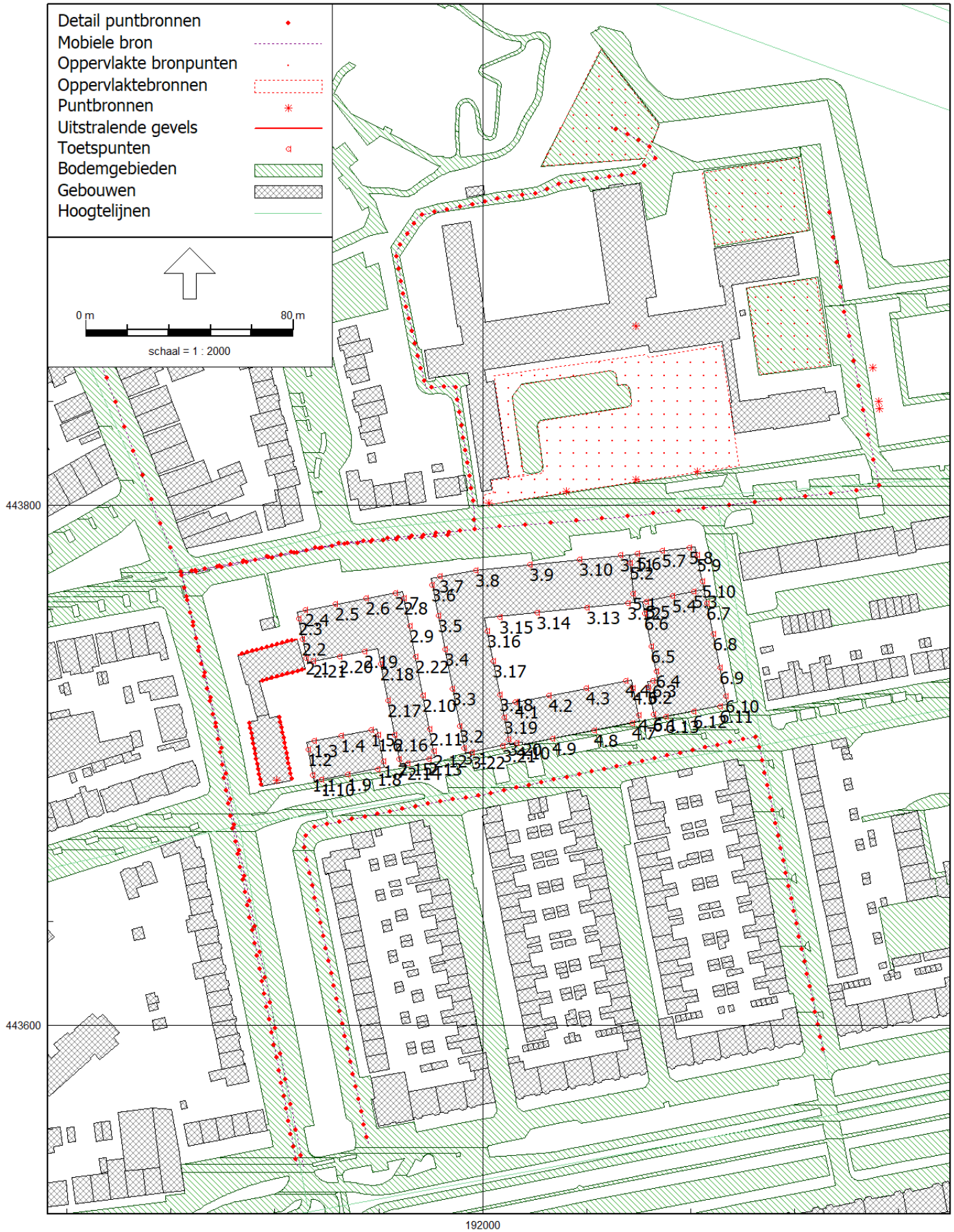
Indirecte hinder

Er wordt voldaan aan de gehanteerde standaardwaarde voor het beoordelingsniveau van indirecte hinder uit de Schrikkelcirculaire. Dit aspect vormt geen belemmering voor de beoogde ontwikkeling.

Beoordeling geluidsbelasting

Uit bovenstaande kan de conclusie worden getrokken dat de milieubelastende activiteiten nabij de voorgenomen ontwikkeling geen hinder vormen voor het realiseren van geluidgevoelige gebouwen.

Bijlage A: Grafisch overzicht rekenmodel

Detail puntbronnen
Mobiele bron
Oppervlakte bronpunten
Oppervlaktebronnen
Puntbronnen
Uitstralende gevels
Toetspunten
Bodemgebieden
Gebouwen
Hoogtelijnen
0 m
80 m
schaal = 1 : 2000
443800
443600
192000

Bijlage B: Rapportage van het rekenmodel

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Hoogte A	Hoogte B	Hoogte C	Hoogte D	Hoogte E
1.1		15,77	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
1.2		15,95	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
1.3		15,96	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
1.4		15,81	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
1.5		15,65	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
1.6		15,56	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
1.7		15,38	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
1.8		15,37	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
1.9		15,54	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
1.10		15,69	Relatief				1,50	4,50	--	--	--
2.1		16,50	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.2		16,64	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.3		16,81	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.4		16,80	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.5		16,62	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.6		16,45	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.7		16,29	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.8		16,19	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.9		15,99	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.10		15,50	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.11		15,26	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.12		15,10	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.13		15,08	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.14		15,20	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.15		15,28	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.16		15,46	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.17		15,70	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.18		15,97	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.19		16,15	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.20		16,29	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.21		16,43	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.1		14,91	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.2		15,07	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.3		15,34	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.4		15,62	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.5		15,86	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.6		16,09	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
2.22		15,77	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.7		16,09	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.8		16,06	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.9		15,95	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.10		15,84	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.11		15,76	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.12		15,12	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.13		15,20	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.14		15,30	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.15		15,44	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.16		15,44	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.17		15,23	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.18		14,98	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.19		14,82	Relatief				10,50	--	--	--	--
3.20		14,66	Relatief				10,50	--	--	--	--
3.21		14,67	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
3.22		14,83	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
4.1		14,84	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--
4.2		14,65	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--
4.3		14,44	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--
4.4		14,22	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--
4.5		14,12	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--
4.6		13,93	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--
4.7		13,93	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--
4.8		14,14	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--
4.9		14,37	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Hoogte	F	Gevel
1.1		--	Ja
1.2		--	Ja
1.3		--	Ja
1.4		--	Ja
1.5		--	Ja
1.6		--	Ja
1.7		--	Ja
1.8		--	Ja
1.9		--	Ja
1.10		--	Ja
2.1		--	Ja
2.2		--	Ja
2.3		--	Ja
2.4		--	Ja
2.5		--	Ja
2.6		--	Ja
2.7		--	Ja
2.8		--	Ja
2.9		--	Ja
2.10		--	Ja
2.11		--	Ja
2.12		--	Ja
2.13		--	Ja
2.14		--	Ja
2.15		--	Ja
2.16		--	Ja
2.17		--	Ja
2.18		--	Ja
2.19		--	Ja
2.20		--	Ja
2.21		--	Ja
3.1		--	Ja
3.2		--	Ja
3.3		--	Ja
3.4		--	Ja
3.5		--	Ja
3.6		--	Ja
2.22		--	Ja
3.7		--	Ja
3.8		--	Ja
3.9		--	Ja
3.10		--	Ja
3.11		--	Ja
3.12		--	Ja
3.13		--	Ja
3.14		--	Ja
3.15		--	Ja
3.16		--	Ja
3.17		--	Ja
3.18		--	Ja
3.19		--	Ja
3.20		--	Ja
3.21		--	Ja
3.22		--	Ja
4.1		--	Ja
4.2		--	Ja
4.3		--	Ja
4.4		--	Ja
4.5		--	Ja
4.6		--	Ja
4.7		--	Ja
4.8		--	Ja
4.9		--	Ja

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Hoogte A	Hoogte B	Hoogte C	Hoogte D	Hoogte E
4.10		14,58	Relatief				1,50	4,50	7,50	--	--
5.1		15,23	Relatief				13,50	--	--	--	--
5.2		15,63	Relatief				13,50	--	--	--	--
5.3		15,05	Relatief				13,50	--	--	--	--
5.4		15,06	Relatief				13,50	--	--	--	--
5.5		15,08	Relatief				13,50	--	--	--	--
5.6		15,73	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	13,50
5.7		15,68	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	13,50
5.8		15,63	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	13,50
5.9		15,50	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	13,50
5.10		15,16	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	13,50
6.1		13,83	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.2		14,03	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.3		14,05	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.4		14,15	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.5		14,49	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.6		14,93	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.7		14,85	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.8		14,44	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.9		13,99	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.10		13,60	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.11		13,50	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.12		13,58	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--
6.13		13,74	Relatief				1,50	4,50	7,50	10,50	--

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Hoogte	F	Gevel
4.10	--		Ja
5.1	--		Ja
5.2	--		Ja
5.3	--		Ja
5.4	--		Ja
5.5	--		Ja
5.6	--		Ja
5.7	--		Ja
5.8	--		Ja
5.9	--		Ja
5.10	--		Ja
6.1	--		Ja
6.2	--		Ja
6.3	--		Ja
6.4	--		Ja
6.5	--		Ja
6.6	--		Ja
6.7	--		Ja
6.8	--		Ja
6.9	--		Ja
6.10	--		Ja
6.11	--		Ja
6.12	--		Ja
6.13	--		Ja

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		15,44	19,16	Relatief								0
		13,99	0,00	Relatief								0
		14,74	18,69	Relatief								0
		14,29	18,40	Relatief								0
		8,40	18,72	Relatief								0
		14,20	18,39	Relatief								0
		16,85	0,00	Relatief								0
		15,23	0,00	Relatief								0
		14,15	18,20	Relatief								0
		15,22	0,00	Relatief								0
		14,40	18,78	Relatief								0
		14,47	19,25	Relatief								0
		14,55	18,54	Relatief								0
		16,80	0,00	Relatief								0
		14,29	18,55	Relatief								0
		14,06	18,56	Relatief								0
		13,46	0,00	Relatief								0
		14,73	0,00	Relatief								0
		3,63	18,63	Relatief								0
		15,01	19,06	Relatief								0
		12,74	0,00	Relatief								0
		13,83	18,47	Relatief								0
		14,11	18,56	Relatief								0
		16,28	0,00	Relatief								0
		14,01	18,91	Relatief								0
		14,01	18,76	Relatief								0
		15,47	19,06	Relatief								0
		14,88	19,09	Relatief								0
		15,25	18,80	Relatief								0
		14,34	18,77	Relatief								0
		13,40	18,34	Relatief								0
		10,63	18,33	Relatief								0
		17,23	0,00	Relatief								0
		15,45	18,67	Relatief								0
		2,17	18,21	Relatief								0
		8,67	18,49	Relatief								0
		14,24	18,20	Relatief								0
		11,99	0,00	Relatief								0
		15,86	0,00	Relatief								0
		11,48	0,00	Relatief								0
		11,23	0,00	Relatief								0
		14,97	0,00	Relatief								0
		4,31	0,00	Relatief								0
		2,96	0,00	Relatief								0
		15,63	0,00	Relatief								0
		14,39	0,00	Relatief								0
		12,26	0,00	Relatief								0
		10,68	0,00	Relatief								0
		11,35	0,00	Relatief								0
		11,85	0,00	Relatief								0
		11,68	0,00	Relatief								0
		11,15	0,00	Relatief								0
		12,10	0,00	Relatief								0
		14,59	0,00	Relatief								0
		13,17	0,00	Relatief								0
		8,95	14,80	Relatief								0
		15,05	15,91	Relatief								0
		11,62	17,00	Relatief								0
		7,55	14,97	Relatief								0
		7,70	14,71	Relatief								0
		7,64	14,71	Relatief								0
		10,65	17,00	Relatief								0
		9,78	16,75	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		10,92	15,28	Relatief								0
		13,13	16,85	Relatief								0
		9,77	17,00	Relatief								0
		10,95	16,97	Relatief								0
		11,41	17,00	Relatief								0
		11,01	16,97	Relatief								0
		2,10	16,39	Relatief								0
		3,66	15,61	Relatief								0
		3,79	15,49	Relatief								0
		9,07	17,00	Relatief								0
		13,91	16,49	Relatief								0
		3,69	15,80	Relatief								0
		3,76	15,67	Relatief								0
		15,28	16,63	Relatief								0
		11,35	15,35	Relatief								0
		8,44	14,93	Relatief								0
		13,93	15,57	Relatief								0
		11,92	17,05	Relatief								0
		8,21	14,98	Relatief								0
		8,07	14,94	Relatief								0
		12,80	15,45	Relatief								0
		4,86	17,23	Relatief								0
		4,28	16,06	Relatief								0
		3,36	16,38	Relatief								0
		3,33	16,30	Relatief								0
		3,77	15,77	Relatief								0
		5,30	16,06	Relatief								0
		5,42	15,98	Relatief								0
		8,58	15,66	Relatief								0
		6,77	15,64	Relatief								0
		6,43	15,61	Relatief								0
		3,36	15,56	Relatief								0
		3,41	15,50	Relatief								0
		11,55	15,19	Relatief								0
		3,73	15,32	Relatief								0
		5,85	15,45	Relatief								0
		2,93	15,34	Relatief								0
		3,50	15,27	Relatief								0
		3,64	15,30	Relatief								0
		12,03	15,24	Relatief								0
		11,83	16,72	Relatief								0
		13,39	16,74	Relatief								0
		8,50	14,99	Relatief								0
		12,85	15,81	Relatief								0
		12,69	16,90	Relatief								0
		9,71	17,00	Relatief								0
		11,48	15,76	Relatief								0
		4,06	14,78	Relatief								0
		4,59	15,47	Relatief								0
		11,24	16,18	Relatief								0
		16,70	17,00	Relatief								0
		12,11	15,49	Relatief								0
		2,41	17,09	Relatief								0
		2,52	17,03	Relatief								0
		7,17	17,13	Relatief								0
		3,38	16,69	Relatief								0
		15,39	17,15	Relatief								0
		8,48	14,94	Relatief								0
		5,89	17,01	Relatief								0
		3,56	16,21	Relatief								0
		3,82	15,45	Relatief								0
		3,51	15,36	Relatief								0
		5,11	15,57	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		6,06	17,34	Relatief								0
		2,50	14,86	Relatief								0
		2,52	14,88	Relatief								0
		10,79	16,86	Relatief								0
		7,48	14,86	Relatief								0
		14,18	17,36	Relatief								0
		4,23	16,35	Relatief								0
		7,17	14,70	Relatief								0
		5,96	17,25	Relatief								0
		12,05	15,69	Relatief								0
		11,81	16,03	Relatief								0
		13,15	14,91	Relatief								0
		12,27	15,36	Relatief								0
		3,51	17,00	Relatief								0
		12,93	17,35	Relatief								0
		9,63	15,38	Relatief								0
		3,77	15,54	Relatief								0
		3,75	15,54	Relatief								0
		3,70	15,51	Relatief								0
		3,80	15,46	Relatief								0
		3,71	15,51	Relatief								0
		3,74	15,40	Relatief								0
		3,84	15,39	Relatief								0
		7,53	17,19	Relatief								0
		13,75	16,68	Relatief								0
		3,73	15,72	Relatief								0
		3,17	16,14	Relatief								0
		14,71	16,41	Relatief								0
		11,65	17,02	Relatief								0
		11,59	17,01	Relatief								0
		13,56	16,89	Relatief								0
		10,78	14,95	Relatief								0
		14,17	17,39	Relatief								0
		13,04	15,53	Relatief								0
		13,01	15,46	Relatief								0
		8,12	14,88	Relatief								0
		7,65	14,89	Relatief								0
		12,73	16,23	Relatief								0
		14,27	17,42	Relatief								0
		4,22	16,00	Relatief								0
		3,31	16,38	Relatief								0
		3,34	16,38	Relatief								0
		4,90	16,30	Relatief								0
		3,66	16,17	Relatief								0
		3,58	16,17	Relatief								0
		3,63	16,06	Relatief								0
		11,46	15,86	Relatief								0
		8,13	15,74	Relatief								0
		8,32	15,71	Relatief								0
		3,34	15,51	Relatief								0
		3,35	15,52	Relatief								0
		11,02	15,42	Relatief								0
		9,78	17,00	Relatief								0
		6,15	17,23	Relatief								0
		8,50	15,42	Relatief								0
		9,08	15,33	Relatief								0
		4,94	15,37	Relatief								0
		12,40	15,84	Relatief								0
		11,15	16,92	Relatief								0
		12,19	17,00	Relatief								0
		11,83	15,00	Relatief								0
		13,56	16,23	Relatief								0
		12,93	15,99	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		11,33	15,80	Relatief								0
		12,77	15,77	Relatief								0
		7,46	17,00	Relatief								0
		14,37	15,30	Relatief								0
		13,68	17,10	Relatief								0
		7,82	14,75	Relatief								0
		10,87	14,91	Relatief								0
		12,10	14,85	Relatief								0
		11,93	16,74	Relatief								0
		2,55	17,17	Relatief								0
		3,82	17,14	Relatief								0
		6,35	17,00	Relatief								0
		6,10	17,00	Relatief								0
		7,69	14,73	Relatief								0
		14,66	16,41	Relatief								0
		3,27	14,83	Relatief								0
		9,13	16,98	Relatief								0
		7,85	14,80	Relatief								0
		12,59	17,10	Relatief								0
		13,05	16,17	Relatief								0
		3,15	14,83	Relatief								0
		2,54	16,40	Relatief								0
		8,06	16,51	Relatief								0
		3,63	15,47	Relatief								0
		3,91	15,44	Relatief								0
		3,51	15,32	Relatief								0
		9,75	16,80	Relatief								0
		12,34	16,94	Relatief								0
		2,50	14,87	Relatief								0
		12,29	16,59	Relatief								0
		11,47	17,13	Relatief								0
		7,65	14,74	Relatief								0
		8,90	15,01	Relatief								0
		11,44	15,18	Relatief								0
		8,71	16,70	Relatief								0
		11,88	15,18	Relatief								0
		12,16	16,83	Relatief								0
		13,49	17,20	Relatief								0
		12,03	15,08	Relatief								0
		2,61	14,80	Relatief								0
		3,70	15,63	Relatief								0
		3,74	15,53	Relatief								0
		3,66	15,54	Relatief								0
		3,39	15,57	Relatief								0
		3,80	15,44	Relatief								0
		4,59	15,48	Relatief								0
		7,00	16,51	Relatief								0
		7,97	16,48	Relatief								0
		8,41	16,46	Relatief								0
		5,26	16,90	Relatief								0
		12,03	15,38	Relatief								0
		13,68	16,43	Relatief								0
		3,75	15,84	Relatief								0
		3,77	15,76	Relatief								0
		3,79	15,68	Relatief								0
		3,66	16,20	Relatief								0
		13,97	16,76	Relatief								0
		12,25	16,39	Relatief								0
		12,09	15,74	Relatief								0
		14,46	16,04	Relatief								0
		13,01	15,68	Relatief								0
		11,94	15,68	Relatief								0
		11,79	17,07	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		9,91	16,78	Relatief								0
		4,07	15,88	Relatief								0
		3,56	16,38	Relatief								0
		2,98	16,02	Relatief								0
		3,68	15,97	Relatief								0
		3,73	15,93	Relatief								0
		2,98	16,02	Relatief								0
		15,62	15,90	Relatief								0
		7,89	15,76	Relatief								0
		4,29	15,69	Relatief								0
		3,18	15,58	Relatief								0
		3,28	15,55	Relatief								0
		11,10	15,18	Relatief								0
		11,94	15,21	Relatief								0
		14,02	17,18	Relatief								0
		3,87	15,30	Relatief								0
		3,52	15,36	Relatief								0
		7,57	15,79	Relatief								0
		11,62	15,26	Relatief								0
		11,45	15,87	Relatief								0
		10,17	16,33	Relatief								0
		8,62	14,77	Relatief								0
		14,07	17,39	Relatief								0
		13,25	16,11	Relatief								0
		13,08	15,87	Relatief								0
		14,70	15,54	Relatief								0
		15,06	17,17	Relatief								0
		13,81	17,02	Relatief								0
		13,08	15,54	Relatief								0
		14,60	15,30	Relatief								0
		9,16	16,74	Relatief								0
		13,18	16,43	Relatief								0
		7,94	14,76	Relatief								0
		13,00	15,75	Relatief								0
		11,66	16,07	Relatief								0
		11,54	17,01	Relatief								0
		9,91	16,80	Relatief								0
		3,88	17,12	Relatief								0
		2,70	17,11	Relatief								0
		2,42	17,03	Relatief								0
		7,36	17,00	Relatief								0
		2,57	15,87	Relatief								0
		7,93	15,82	Relatief								0
		4,22	17,00	Relatief								0
		3,03	17,00	Relatief								0
		4,80	16,92	Relatief								0
		9,59	16,69	Relatief								0
		11,17	16,59	Relatief								0
		9,50	15,44	Relatief								0
		7,12	16,42	Relatief								0
		11,70	16,42	Relatief								0
		3,70	15,61	Relatief								0
		3,60	15,54	Relatief								0
		3,82	15,49	Relatief								0
		4,46	16,22	Relatief								0
		7,07	17,02	Relatief								0
		1,61	17,00	Relatief								0
		12,33	15,55	Relatief								0
		10,68	14,90	Relatief								0
		10,64	14,90	Relatief								0
		12,69	15,49	Relatief								0
		12,31	15,37	Relatief								0
		7,58	14,77	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		2,81	15,97	Relatief								0
		3,94	16,68	Relatief								0
		14,40	17,02	Relatief								0
		11,44	15,38	Relatief								0
		12,04	16,42	Relatief								0
		11,29	16,92	Relatief								0
		13,80	15,61	Relatief								0
		12,60	15,59	Relatief								0
		13,76	16,70	Relatief								0
		11,55	16,24	Relatief								0
		11,42	16,05	Relatief								0
		2,43	17,17	Relatief								0
		2,28	16,18	Relatief								0
		2,66	16,14	Relatief								0
		6,54	16,35	Relatief								0
		3,80	15,43	Relatief								0
		8,74	16,46	Relatief								0
		3,58	15,89	Relatief								0
		3,81	15,72	Relatief								0
		3,71	16,11	Relatief								0
		13,70	16,16	Relatief								0
		11,87	16,08	Relatief								0
		11,70	17,00	Relatief								0
		14,40	15,82	Relatief								0
		10,97	15,22	Relatief								0
		12,18	16,81	Relatief								0
		11,02	14,92	Relatief								0
		10,62	16,76	Relatief								0
		5,22	15,94	Relatief								0
		3,81	15,83	Relatief								0
		3,51	16,34	Relatief								0
		3,35	16,38	Relatief								0
		4,73	16,26	Relatief								0
		3,53	16,08	Relatief								0
		13,08	15,94	Relatief								0
		6,66	15,82	Relatief								0
		6,05	15,48	Relatief								0
		6,87	15,95	Relatief								0
		6,11	15,41	Relatief								0
		5,04	15,36	Relatief								0
		5,52	16,10	Relatief								0
		6,88	15,39	Relatief								0
		14,32	17,45	Relatief								0
		8,07	14,95	Relatief								0
		12,20	14,95	Relatief								0
		13,00	15,49	Relatief								0
		2,74	15,75	Relatief								0
		2,94	15,67	Relatief								0
		3,99	17,04	Relatief								0
		2,10	16,69	Relatief								0
		6,97	17,00	Relatief								0
		4,23	17,00	Relatief								0
		14,06	16,83	Relatief								0
		15,12	16,63	Relatief								0
		12,94	16,77	Relatief								0
		4,44	17,00	Relatief								0
		13,49	15,82	Relatief								0
		12,98	16,88	Relatief								0
		12,83	15,93	Relatief								0
		4,20	14,78	Relatief								0
		10,61	16,59	Relatief								0
		2,61	17,04	Relatief								0
		2,39	17,01	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		3,67	15,55	Relatief								0
		3,75	15,50	Relatief								0
		3,39	15,50	Relatief								0
		3,81	15,41	Relatief								0
		8,29	13,85	Relatief								0
		8,61	14,73	Relatief								0
		9,87	14,08	Relatief								0
		9,17	14,60	Relatief								0
		8,25	14,39	Relatief								0
		3,12	14,60	Relatief								0
		11,98	14,36	Relatief								0
		2,67	14,15	Relatief								0
		2,26	13,43	Relatief								0
		2,69	14,53	Relatief								0
		2,63	14,52	Relatief								0
		2,62	14,50	Relatief								0
		2,60	14,59	Relatief								0
		2,96	14,51	Relatief								0
		2,60	13,43	Relatief								0
		2,60	13,43	Relatief								0
		2,65	13,44	Relatief								0
		2,63	13,55	Relatief								0
		9,05	13,78	Relatief								0
		9,30	14,55	Relatief								0
		9,03	14,07	Relatief								0
		9,88	14,49	Relatief								0
		12,76	14,06	Relatief								0
		13,74	13,82	Relatief								0
		9,61	14,25	Relatief								0
		9,45	13,28	Relatief								0
		2,59	14,05	Relatief								0
		2,33	14,18	Relatief								0
		2,34	14,51	Relatief								0
		5,03	14,67	Relatief								0
		2,74	13,63	Relatief								0
		2,60	14,33	Relatief								0
		2,63	14,42	Relatief								0
		2,64	14,25	Relatief								0
		2,65	14,23	Relatief								0
		2,59	14,48	Relatief								0
		2,64	14,48	Relatief								0
		2,61	14,04	Relatief								0
		2,66	13,93	Relatief								0
		2,58	13,87	Relatief								0
		2,59	13,87	Relatief								0
		2,65	14,37	Relatief								0
		2,83	13,25	Relatief								0
		2,84	13,81	Relatief								0
		2,85	13,77	Relatief								0
		2,63	14,04	Relatief								0
		2,61	14,11	Relatief								0
		2,84	14,09	Relatief								0
		2,62	14,16	Relatief								0
		2,70	14,25	Relatief								0
		2,72	14,25	Relatief								0
		2,65	13,67	Relatief								0
		2,64	13,78	Relatief								0
		9,37	13,63	Relatief								0
		8,07	14,64	Relatief								0
		9,16	14,45	Relatief								0
		8,21	14,36	Relatief								0
		7,90	14,22	Relatief								0
		2,64	14,04	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		9,62	15,19	Relatief								0
		8,04	13,71	Relatief								0
		2,29	14,80	Relatief								0
		2,27	14,80	Relatief								0
		9,62	13,89	Relatief								0
		9,58	13,43	Relatief								0
		7,57	13,96	Relatief								0
		10,64	13,73	Relatief								0
		11,95	14,20	Relatief								0
		7,55	14,76	Relatief								0
		8,51	14,65	Relatief								0
		11,50	14,14	Relatief								0
		7,81	13,23	Relatief								0
		9,18	14,52	Relatief								0
		13,58	14,63	Relatief								0
		11,38	14,42	Relatief								0
		8,25	13,60	Relatief								0
		9,60	14,15	Relatief								0
		8,05	14,61	Relatief								0
		2,34	13,45	Relatief								0
		5,28	13,48	Relatief								0
		3,32	13,53	Relatief								0
		2,45	13,58	Relatief								0
		3,20	13,58	Relatief								0
		9,08	14,71	Relatief								0
		2,42	13,89	Relatief								0
		3,17	13,83	Relatief								0
		7,83	13,21	Relatief								0
		2,72	14,81	Relatief								0
		6,02	14,43	Relatief								0
		2,94	14,30	Relatief								0
		8,45	13,47	Relatief								0
		13,21	14,76	Relatief								0
		13,96	14,58	Relatief								0
		9,12	14,31	Relatief								0
		9,79	14,25	Relatief								0
		8,65	14,45	Relatief								0
		9,43	14,16	Relatief								0
		9,13	14,40	Relatief								0
		9,54	14,21	Relatief								0
		2,46	15,10	Relatief								0
		2,72	14,52	Relatief								0
		9,16	13,55	Relatief								0
		3,08	14,01	Relatief								0
		2,79	14,04	Relatief								0
		2,14	14,51	Relatief								0
		2,80	14,74	Relatief								0
		2,82	14,50	Relatief								0
		12,82	14,62	Relatief								0
		7,60	14,95	Relatief								0
		6,32	13,48	Relatief								0
		2,59	14,48	Relatief								0
		4,58	15,02	Relatief								0
		2,86	14,55	Relatief								0
		2,62	13,40	Relatief								0
		2,61	13,55	Relatief								0
		8,90	14,29	Relatief								0
		11,13	13,55	Relatief								0
		9,47	13,46	Relatief								0
		12,95	13,73	Relatief								0
		13,24	14,26	Relatief								0
		7,98	14,62	Relatief								0
		8,86	13,52	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		7,87	13,42	Relatief								0
		9,09	14,43	Relatief								0
		9,51	14,26	Relatief								0
		7,87	13,97	Relatief								0
		2,64	14,34	Relatief								0
		4,24	14,02	Relatief								0
		2,31	14,15	Relatief								0
		2,21	14,48	Relatief								0
		7,85	13,63	Relatief								0
		7,93	13,48	Relatief								0
		2,83	14,67	Relatief								0
		2,61	14,31	Relatief								0
		2,61	14,25	Relatief								0
		2,64	14,32	Relatief								0
		2,63	14,49	Relatief								0
		2,66	14,14	Relatief								0
		2,72	14,04	Relatief								0
		2,64	13,99	Relatief								0
		2,64	13,78	Relatief								0
		2,81	14,00	Relatief								0
		2,64	14,01	Relatief								0
		2,64	14,19	Relatief								0
		2,78	14,30	Relatief								0
		7,94	14,36	Relatief								0
		9,79	13,86	Relatief								0
		9,69	13,68	Relatief								0
		12,04	14,94	Relatief								0
		9,50	14,30	Relatief								0
		9,19	14,58	Relatief								0
		9,26	14,50	Relatief								0
		9,38	14,44	Relatief								0
		9,44	14,42	Relatief								0
		8,12	14,15	Relatief								0
		13,89	13,65	Relatief								0
		8,24	13,53	Relatief								0
		3,21	14,61	Relatief								0
		2,15	14,64	Relatief								0
		2,22	14,71	Relatief								0
		2,56	15,10	Relatief								0
		3,22	14,82	Relatief								0
		9,33	14,72	Relatief								0
		9,14	14,04	Relatief								0
		2,77	13,39	Relatief								0
		3,54	13,66	Relatief								0
		4,45	13,74	Relatief								0
		8,33	14,51	Relatief								0
		9,55	15,19	Relatief								0
		11,81	13,34	Relatief								0
		8,31	13,45	Relatief								0
		12,62	14,62	Relatief								0
		13,85	14,40	Relatief								0
		8,30	13,96	Relatief								0
		8,24	14,59	Relatief								0
		2,58	13,67	Relatief								0
		2,43	14,77	Relatief								0
		2,30	14,78	Relatief								0
		2,32	14,83	Relatief								0
		2,54	13,40	Relatief								0
		2,83	14,59	Relatief								0
		2,27	14,77	Relatief								0
		12,54	14,79	Relatief								0
		13,80	14,52	Relatief								0
		8,49	14,22	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		2,65	13,72	Relatief								0
		12,30	13,45	Relatief								0
		9,58	13,71	Relatief								0
		2,97	13,90	Relatief								0
		12,21	14,35	Relatief								0
		9,14	14,39	Relatief								0
		9,27	14,37	Relatief								0
		13,09	13,90	Relatief								0
		9,43	14,28	Relatief								0
		12,88	14,30	Relatief								0
		12,93	14,09	Relatief								0
		2,65	14,11	Relatief								0
		5,77	14,37	Relatief								0
		2,23	14,34	Relatief								0
		2,72	14,48	Relatief								0
		3,85	14,59	Relatief								0
		7,79	14,29	Relatief								0
		8,77	14,16	Relatief								0
		7,72	13,75	Relatief								0
		8,85	14,44	Relatief								0
		9,06	14,38	Relatief								0
		9,49	14,34	Relatief								0
		7,97	14,67	Relatief								0
		9,42	14,23	Relatief								0
		9,82	14,39	Relatief								0
		12,35	14,57	Relatief								0
		9,74	13,86	Relatief								0
		9,90	13,62	Relatief								0
		2,60	14,61	Relatief								0
		2,78	14,31	Relatief								0
		2,63	14,66	Relatief								0
		2,60	13,49	Relatief								0
		2,63	13,40	Relatief								0
		2,64	13,44	Relatief								0
		2,95	13,40	Relatief								0
		9,13	14,37	Relatief								0
		9,43	14,02	Relatief								0
		9,67	13,95	Relatief								0
		7,83	14,54	Relatief								0
		9,66	13,49	Relatief								0
		9,19	14,34	Relatief								0
		11,83	13,99	Relatief								0
		9,67	14,13	Relatief								0
		9,59	14,11	Relatief								0
		8,85	13,32	Relatief								0
		3,37	14,60	Relatief								0
		4,18	14,05	Relatief								0
		5,53	14,34	Relatief								0
		6,56	14,44	Relatief								0
		2,48	14,67	Relatief								0
		2,89	13,65	Relatief								0
		2,55	13,61	Relatief								0
		2,64	13,55	Relatief								0
		2,92	14,59	Relatief								0
		2,59	14,34	Relatief								0
		2,65	14,42	Relatief								0
		2,67	14,40	Relatief								0
		2,78	14,21	Relatief								0
		2,63	14,55	Relatief								0
		2,67	13,93	Relatief								0
		2,64	13,83	Relatief								0
		2,56	13,63	Relatief								0
		2,64	13,67	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		2,65	13,78	Relatief								0
		2,66	13,89	Relatief								0
		2,66	13,89	Relatief								0
		2,53	15,07	Relatief								0
		2,64	14,09	Relatief								0
		2,62	14,17	Relatief								0
		2,63	14,14	Relatief								0
		2,71	14,19	Relatief								0
		10,86	13,36	Relatief								0
		9,81	13,76	Relatief								0
		12,54	14,90	Relatief								0
		9,32	13,55	Relatief								0
		8,21	14,67	Relatief								0
		7,67	14,29	Relatief								0
		9,06	13,70	Relatief								0
		9,20	14,47	Relatief								0
		12,28	13,57	Relatief								0
		12,42	13,52	Relatief								0
		8,30	13,80	Relatief								0
		2,31	14,78	Relatief								0
		2,43	14,70	Relatief								0
		11,81	14,22	Relatief								0
		9,74	14,68	Relatief								0
		9,82	14,50	Relatief								0
		9,65	13,98	Relatief								0
		2,64	15,02	Relatief								0
		2,70	13,36	Relatief								0
		4,07	13,40	Relatief								0
		3,16	13,62	Relatief								0
		11,06	13,59	Relatief								0
		2,58	15,05	Relatief								0
		7,71	13,91	Relatief								0
		9,99	15,19	Relatief								0
		11,13	13,65	Relatief								0
		11,85	13,38	Relatief								0
		8,29	13,47	Relatief								0
		12,17	14,72	Relatief								0
		7,92	14,83	Relatief								0
		12,87	14,94	Relatief								0
		8,16	13,74	Relatief								0
		9,33	14,41	Relatief								0
		2,81	13,23	Relatief								0
		4,23	14,61	Relatief								0
		12,72	14,78	Relatief								0
		2,94	13,66	Relatief								0
		3,12	13,64	Relatief								0
		4,93	13,78	Relatief								0
		2,47	13,76	Relatief								0
		2,96	13,74	Relatief								0
		2,50	13,89	Relatief								0
		2,54	13,90	Relatief								0
		3,05	13,95	Relatief								0
		2,87	14,24	Relatief								0
		3,08	14,89	Relatief								0
		9,58	14,04	Relatief								0
		9,20	14,07	Relatief								0
		9,40	14,10	Relatief								0
		9,12	14,57	Relatief								0
		9,30	14,65	Relatief								0
		2,50	13,96	Relatief								0
		9,42	13,35	Relatief								0
		9,48	13,28	Relatief								0
		7,45	15,02	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		11,38	13,75	Relatief								0
		2,89	14,59	Relatief								0
		7,66	13,25	Relatief								0
		9,45	13,84	Relatief								0
		7,94	14,64	Relatief								0
		2,75	14,59	Relatief								0
		2,23	14,28	Relatief								0
		2,62	14,10	Relatief								0
		12,85	14,25	Relatief								0
		13,56	14,16	Relatief								0
		7,68	14,79	Relatief								0
		2,63	14,58	Relatief								0
		2,64	14,29	Relatief								0
		2,76	14,54	Relatief								0
		2,59	14,51	Relatief								0
		2,64	14,51	Relatief								0
		2,63	14,58	Relatief								0
		2,59	14,66	Relatief								0
		2,97	14,68	Relatief								0
		2,62	13,51	Relatief								0
		7,86	13,28	Relatief								0
		9,73	14,10	Relatief								0
		9,20	14,22	Relatief								0
		7,97	14,58	Relatief								0
		7,86	14,51	Relatief								0
		9,47	13,40	Relatief								0
		9,68	14,07	Relatief								0
		9,52	14,01	Relatief								0
		9,48	13,96	Relatief								0
		9,57	13,90	Relatief								0
		9,26	13,81	Relatief								0
		12,39	14,67	Relatief								0
		12,57	14,55	Relatief								0
		9,21	14,54	Relatief								0
		9,17	14,41	Relatief								0
		9,13	14,30	Relatief								0
		9,61	14,19	Relatief								0
		9,60	14,09	Relatief								0
		9,37	13,29	Relatief								0
		9,20	14,59	Relatief								0
		2,81	14,34	Relatief								0
		2,74	14,32	Relatief								0
		2,45	13,22	Relatief								0
		3,09	14,15	Relatief								0
		2,69	14,11	Relatief								0
		3,02	14,37	Relatief								0
		0,80	13,71	Relatief								0
		2,70	14,08	Relatief								0
		2,78	14,25	Relatief								0
		2,81	14,31	Relatief								0
		2,89	14,37	Relatief								0
		2,25	14,47	Relatief								0
		7,80	13,75	Relatief								0
		7,87	13,56	Relatief								0
		7,82	13,50	Relatief								0
		2,61	13,57	Relatief								0
		2,66	14,29	Relatief								0
		2,65	14,27	Relatief								0
		2,66	14,27	Relatief								0
		2,61	14,41	Relatief								0
		2,63	14,47	Relatief								0
		2,64	14,53	Relatief								0
		2,63	14,10	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		2,60	13,99	Relatief								0
		2,64	14,15	Relatief								0
		2,58	13,63	Relatief								0
		2,65	13,78	Relatief								0
		7,65	13,84	Relatief								0
		7,73	14,70	Relatief								0
		9,47	14,15	Relatief								0
		8,88	13,85	Relatief								0
		9,13	14,58	Relatief								0
		7,71	13,90	Relatief								0
		2,22	14,64	Relatief								0
		2,20	14,66	Relatief								0
		2,17	14,65	Relatief								0
		2,29	14,70	Relatief								0
		9,48	13,96	Relatief								0
		9,66	13,93	Relatief								0
		3,23	13,35	Relatief								0
		2,38	13,52	Relatief								0
		2,53	13,56	Relatief								0
		3,15	13,60	Relatief								0
		9,85	13,52	Relatief								0
		9,57	13,38	Relatief								0
		12,74	14,55	Relatief								0
		9,46	13,87	Relatief								0
		9,40	13,78	Relatief								0
		7,46	14,68	Relatief								0
		7,94	13,26	Relatief								0
		7,85	13,42	Relatief								0
		11,98	14,82	Relatief								0
		11,69	14,39	Relatief								0
		2,88	14,57	Relatief								0
		9,77	14,24	Relatief								0
		7,82	14,73	Relatief								0
		7,58	14,66	Relatief								0
		2,64	14,56	Relatief								0
		9,62	13,15	Relatief								0
		2,28	14,42	Relatief								0
		9,03	14,41	Relatief								0
		3,19	13,66	Relatief								0
		2,72	13,74	Relatief								0
		5,79	13,85	Relatief								0
		3,18	13,85	Relatief								0
		2,50	13,97	Relatief								0
		2,74	14,73	Relatief								0
		2,67	14,66	Relatief								0
		2,74	14,36	Relatief								0
		7,83	13,94	Relatief								0
		8,88	14,29	Relatief								0
		9,23	14,30	Relatief								0
		12,18	14,14	Relatief								0
		9,48	14,23	Relatief								0
		2,92	14,54	Relatief								0
		2,61	14,15	Relatief								0
		5,04	14,04	Relatief								0
		13,27	19,39	Relatief								0
		15,06	19,06	Relatief								0
		11,24	18,92	Relatief								0
		11,14	16,05	Relatief								0
		10,18	17,47	Relatief								0
		14,98	18,59	Relatief								0
		14,61	18,37	Relatief								0
		14,85	19,19	Relatief								0
		11,53	17,14	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		5,18	17,35	Relatief								0
		12,75	18,13	Relatief								0
		12,30	18,25	Relatief								0
		11,93	18,30	Relatief								0
		16,18	17,45	Relatief								0
		10,85	17,15	Relatief								0
		12,46	16,89	Relatief								0
		13,78	17,69	Relatief								0
		13,68	17,69	Relatief								0
		11,61	17,14	Relatief								0
		13,25	17,72	Relatief								0
		11,39	18,30	Relatief								0
		12,24	18,41	Relatief								0
		5,02	17,35	Relatief								0
		6,38	17,34	Relatief								0
		11,02	18,92	Relatief								0
		15,78	18,34	Relatief								0
		16,06	18,47	Relatief								0
		15,11	18,41	Relatief								0
		3,49	18,06	Relatief								0
		2,09	18,31	Relatief								0
		13,72	19,07	Relatief								0
		13,56	19,07	Relatief								0
		2,18	17,23	Relatief								0
		9,29	17,85	Relatief								0
		4,04	17,53	Relatief								0
		4,80	17,09	Relatief								0
		14,29	19,07	Relatief								0
		15,88	19,07	Relatief								0
		11,06	18,46	Relatief								0
		11,26	15,88	Relatief								0
		11,49	15,92	Relatief								0
		12,72	15,85	Relatief								0
		11,78	16,01	Relatief								0
		11,24	16,10	Relatief								0
		10,82	17,51	Relatief								0
		12,70	18,12	Relatief								0
		17,75	18,11	Relatief								0
		15,00	18,12	Relatief								0
		15,41	18,12	Relatief								0
		11,49	18,93	Relatief								0
		13,70	19,15	Relatief								0
		14,56	19,29	Relatief								0
		12,29	19,39	Relatief								0
		12,25	18,73	Relatief								0
		15,75	17,69	Relatief								0
		9,41	17,46	Relatief								0
		6,97	17,35	Relatief								0
		11,82	18,66	Relatief								0
		16,76	19,23	Relatief								0
		17,10	19,00	Relatief								0
		4,57	18,68	Relatief								0
		8,44	17,54	Relatief								0
		3,35	17,61	Relatief								0
		3,13	17,42	Relatief								0
		3,77	17,38	Relatief								0
		11,80	17,32	Relatief								0
		15,96	17,44	Relatief								0
		12,25	17,34	Relatief								0
		14,91	19,18	Relatief								0
		14,27	18,11	Relatief								0
		17,30	18,12	Relatief								0
		10,19	17,47	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		2,23	17,40	Relatief								0
		4,34	17,53	Relatief								0
		2,38	18,48	Relatief								0
		5,08	18,02	Relatief								0
		11,29	18,80	Relatief								0
		13,35	19,24	Relatief								0
		11,72	17,08	Relatief								0
		14,00	18,32	Relatief								0
		3,51	17,33	Relatief								0
		4,21	17,36	Relatief								0
		13,53	19,07	Relatief								0
		15,81	18,93	Relatief								0
		9,90	17,52	Relatief								0
		17,86	18,12	Relatief								0
		11,56	18,26	Relatief								0
		15,86	17,44	Relatief								0
		11,14	17,12	Relatief								0
		11,50	16,84	Relatief								0
		13,57	17,69	Relatief								0
		11,64	17,68	Relatief								0
		11,73	17,15	Relatief								0
		11,80	17,35	Relatief								0
		15,77	18,81	Relatief								0
		12,50	17,14	Relatief								0
		11,64	17,15	Relatief								0
		7,95	18,63	Relatief								0
		6,86	18,55	Relatief								0
		16,71	18,40	Relatief								0
		11,61	17,25	Relatief								0
		13,31	18,60	Relatief								0
		15,22	18,36	Relatief								0
		12,94	18,91	Relatief								0
		5,46	19,18	Relatief								0
		13,21	17,74	Relatief								0
		4,63	18,50	Relatief								0
		16,63	18,43	Relatief								0
		14,23	16,13	Relatief								0
		4,57	16,20	Relatief								0
		9,11	17,69	Relatief								0
		5,86	18,71	Relatief								0
		6,09	18,51	Relatief								0
		11,60	15,59	Relatief								0
		10,01	17,32	Relatief								0
		13,93	18,54	Relatief								0
		17,80	18,11	Relatief								0
		16,15	18,19	Relatief								0
		12,02	17,63	Relatief								0
		10,07	17,58	Relatief								0
		11,77	18,18	Relatief								0
		9,48	17,36	Relatief								0
		9,56	17,37	Relatief								0
		2,89	17,37	Relatief								0
		3,60	17,12	Relatief								0
		3,88	17,42	Relatief								0
		2,51	17,38	Relatief								0
		11,95	17,50	Relatief								0
		3,41	18,27	Relatief								0
		13,47	17,72	Relatief								0
		13,24	18,55	Relatief								0
		11,13	17,22	Relatief								0
		10,84	17,04	Relatief								0
		13,92	17,69	Relatief								0
		13,90	17,69	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		14,68	19,26	Relatief								0
		8,54	18,63	Relatief								0
		2,52	18,30	Relatief								0
		10,04	17,42	Relatief								0
		14,86	19,07	Relatief								0
		4,30	17,12	Relatief								0
		2,60	17,51	Relatief								0
		8,25	17,36	Relatief								0
		5,33	17,61	Relatief								0
		14,90	18,17	Relatief								0
		14,98	17,91	Relatief								0
		11,06	15,85	Relatief								0
		11,63	15,89	Relatief								0
		3,32	18,77	Relatief								0
		11,98	17,76	Relatief								0
		16,32	18,42	Relatief								0
		15,00	18,91	Relatief								0
		11,30	17,38	Relatief								0
		14,68	19,11	Relatief								0
		6,58	17,45	Relatief								0
		2,62	18,14	Relatief								0
		11,81	17,15	Relatief								0
		4,27	19,20	Relatief								0
		5,48	17,61	Relatief								0
		2,23	17,35	Relatief								0
		13,93	18,67	Relatief								0
		14,14	19,07	Relatief								0
		11,52	17,39	Relatief								0
		14,82	18,75	Relatief								0
		14,91	17,59	Relatief								0
		2,82	18,71	Relatief								0
		16,95	18,92	Relatief								0
		9,69	17,92	Relatief								0
		3,94	17,34	Relatief								0
		12,11	16,47	Relatief								0
		7,28	17,36	Relatief								0
		11,25	19,24	Relatief								0
		13,50	19,10	Relatief								0
		14,71	18,37	Relatief								0
		9,79	15,59	Relatief								0
		10,86	15,50	Relatief								0
		14,43	18,09	Relatief								0
		13,74	18,47	Relatief								0
		11,38	18,34	Relatief								0
		11,89	18,38	Relatief								0
		11,85	18,42	Relatief								0
		5,82	18,72	Relatief								0
		11,86	17,17	Relatief								0
		17,26	18,96	Relatief								0
		8,68	19,21	Relatief								0
		17,39	17,82	Relatief								0
		11,66	16,40	Relatief								0
		14,47	18,79	Relatief								0
		2,69	17,50	Relatief								0
		3,50	18,50	Relatief								0
		6,11	17,33	Relatief								0
		13,07	18,81	Relatief								0
		11,52	17,84	Relatief								0
		10,19	17,47	Relatief								0
		11,61	18,60	Relatief								0
		12,31	18,25	Relatief								0
		9,90	17,51	Relatief								0
		15,50	18,80	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		17,76	18,33	Relatief								0
		14,65	19,26	Relatief								0
		16,02	17,50	Relatief								0
		10,63	17,72	Relatief								0
		13,81	19,06	Relatief								0
		12,90	18,80	Relatief								0
		11,67	17,26	Relatief								0
		11,58	19,15	Relatief								0
		12,40	18,79	Relatief								0
		12,50	18,80	Relatief								0
		15,85	17,53	Relatief								0
		15,93	17,69	Relatief								0
		11,55	17,14	Relatief								0
		10,16	17,54	Relatief								0
		2,36	17,18	Relatief								0
		2,76	17,16	Relatief								0
		3,57	17,60	Relatief								0
		8,98	17,41	Relatief								0
		11,77	18,39	Relatief								0
		12,76	18,12	Relatief								0
		12,28	18,12	Relatief								0
		10,95	18,11	Relatief								0
		8,00	17,41	Relatief								0
		3,19	19,40	Relatief								0
		11,47	18,16	Relatief								0
		14,39	19,07	Relatief								0
		4,51	17,37	Relatief								0
		4,68	17,02	Relatief								0
		14,26	19,07	Relatief								0
		5,13	17,44	Relatief								0
		16,34	18,51	Relatief								0
		13,65	18,78	Relatief								0
		15,51	18,29	Relatief								0
		11,79	16,47	Relatief								0
		11,66	17,25	Relatief								0
		3,61	17,44	Relatief								0
		16,09	18,23	Relatief								0
		11,70	17,13	Relatief								0
		11,91	17,58	Relatief								0
		8,84	17,53	Relatief								0
		15,98	17,53	Relatief								0
		7,70	19,33	Relatief								0
		5,27	17,57	Relatief								0
		5,06	17,39	Relatief								0
		13,67	17,77	Relatief								0
		4,10	16,21	Relatief								0
		2,63	18,14	Relatief								0
		15,18	18,91	Relatief								0
		13,46	18,80	Relatief								0
		14,87	17,49	Relatief								0
		3,54	17,72	Relatief								0
		5,35	18,13	Relatief								0
		14,38	19,07	Relatief								0
		11,75	17,78	Relatief								0
		14,97	17,61	Relatief								0
		17,15	18,87	Relatief								0
		14,71	16,71	Relatief								0
		11,61	15,96	Relatief								0
		12,88	17,55	Relatief								0
		2,32	17,61	Relatief								0
		4,99	17,03	Relatief								0
		13,56	19,07	Relatief								0
		13,28	17,69	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		2,53	18,25	Relatief								0
		15,35	18,80	Relatief								0
		11,47	15,93	Relatief								0
		14,23	18,12	Relatief								0
		15,43	18,93	Relatief								0
		9,61	17,38	Relatief								0
		7,67	17,42	Relatief								0
		4,08	18,53	Relatief								0
		2,40	18,25	Relatief								0
		4,31	17,59	Relatief								0
		8,54	16,08	Relatief								0
		16,37	17,45	Relatief								0
		12,31	16,68	Relatief								0
		13,13	19,20	Relatief								0
		14,35	18,11	Relatief								0
		11,28	18,92	Relatief								0
		3,19	17,13	Relatief								0
		11,42	18,00	Relatief								0
		10,20	17,53	Relatief								0
		15,05	18,50	Relatief								0
		2,44	17,67	Relatief								0
		8,19	19,28	Relatief								0
		9,99	19,40	Relatief								0
		13,24	18,99	Relatief								0
		14,22	18,42	Relatief								0
		15,87	19,51	Relatief								0
		2,23	18,95	Relatief								0
		10,52	19,37	Relatief								0
		9,94	18,05	Relatief								0
		9,35	18,32	Relatief								0
		13,04	18,30	Relatief								0
		0,43	19,51	Relatief								0
		14,24	18,81	Relatief								0
		17,02	19,10	Relatief								0
		10,11	19,54	Relatief								0
		7,46	19,49	Relatief								0
		16,43	19,05	Relatief								0
		16,98	19,31	Relatief								0
		15,13	19,23	Relatief								0
		14,36	19,37	Relatief								0
		3,26	19,44	Relatief								0
		9,51	18,05	Relatief								0
		2,51	18,55	Relatief								0
		15,42	19,35	Relatief								0
		9,71	19,35	Relatief								0
		13,35	18,51	Relatief								0
		9,47	18,70	Relatief								0
		9,32	17,99	Relatief								0
		9,45	18,32	Relatief								0
		9,67	19,37	Relatief								0
		11,93	19,37	Relatief								0
		3,65	18,88	Relatief								0
		15,14	19,42	Relatief								0
		13,87	19,07	Relatief								0
		10,54	19,37	Relatief								0
		9,90	18,05	Relatief								0
		9,68	19,35	Relatief								0
		17,26	19,27	Relatief								0
		9,55	19,45	Relatief								0
		9,43	19,39	Relatief								0
		3,25	18,53	Relatief								0
		16,51	19,46	Relatief								0
		13,17	18,60	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		14,27	19,39	Relatief								0
		2,16	19,32	Relatief								0
		15,92	19,20	Relatief								0
		14,10	18,68	Relatief								0
		14,34	19,13	Relatief								0
		5,16	19,47	Relatief								0
		4,66	17,04	Relatief								0
		4,58	17,45	Relatief								0
		7,83	16,57	Relatief								0
		7,37	13,68	Relatief								0
		2,81	14,22	Relatief								0
		7,95	13,42	Relatief								0
		7,64	15,31	Relatief								0
		7,48	14,89	Relatief								0
		2,70	15,11	Relatief								0
		4,07	16,67	Relatief								0
		11,55	14,82	Relatief								0
		2,54	13,70	Relatief								0
		2,54	14,68	Relatief								0
		2,49	13,56	Relatief								0
		2,33	13,71	Relatief								0
		2,55	13,86	Relatief								0
		2,49	14,03	Relatief								0
		7,32	14,24	Relatief								0
		13,79	13,66	Relatief								0
		7,62	13,63	Relatief								0
		7,66	13,77	Relatief								0
		8,67	16,90	Relatief								0
		8,51	13,49	Relatief								0
		7,90	13,41	Relatief								0
		7,42	14,73	Relatief								0
		7,63	14,54	Relatief								0
		7,47	14,42	Relatief								0
		7,59	14,39	Relatief								0
		10,13	15,51	Relatief								0
		8,34	13,23	Relatief								0
		11,18	16,91	Relatief								0
		8,33	13,44	Relatief								0
		8,35	13,44	Relatief								0
		2,28	13,70	Relatief								0
		3,11	13,03	Relatief								0
		1,66	15,30	Relatief								0
		7,68	15,42	Relatief								0
		10,59	15,35	Relatief								0
		9,22	15,43	Relatief								0
		9,66	15,51	Relatief								0
		11,26	15,39	Relatief								0
		7,38	14,43	Relatief								0
		2,62	14,38	Relatief								0
		0,51	14,03	Relatief								0
		2,53	14,85	Relatief								0
		2,47	14,83	Relatief								0
		2,56	14,74	Relatief								0
		2,35	14,43	Relatief								0
		2,25	14,24	Relatief								0
		5,27	15,25	Relatief								0
		8,71	15,26	Relatief								0
		12,10	14,81	Relatief								0
		11,76	16,86	Relatief								0
		3,23	13,76	Relatief								0
		2,84	14,22	Relatief								0
		2,57	15,41	Relatief								0
		7,33	13,83	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		7,36	13,68	Relatief								0
		7,79	13,68	Relatief								0
		7,45	14,26	Relatief								0
		8,50	13,68	Relatief								0
		2,83	14,22	Relatief								0
		2,80	14,46	Relatief								0
		2,74	14,23	Relatief								0
		8,52	13,68	Relatief								0
		8,67	16,91	Relatief								0
		2,89	13,74	Relatief								0
		2,83	14,46	Relatief								0
		8,47	16,96	Relatief								0
		4,06	13,75	Relatief								0
		7,70	15,20	Relatief								0
		2,48	13,64	Relatief								0
		7,55	13,64	Relatief								0
		3,85	13,85	Relatief								0
		3,99	13,74	Relatief								0
		4,03	13,74	Relatief								0
		3,78	13,74	Relatief								0
		3,88	13,74	Relatief								0
		4,54	14,46	Relatief								0
		8,34	13,49	Relatief								0
		9,47	13,40	Relatief								0
		8,47	13,17	Relatief								0
		7,43	13,63	Relatief								0
		7,98	13,53	Relatief								0
		2,42	14,04	Relatief								0
		2,56	14,10	Relatief								0
		2,56	14,12	Relatief								0
		1,96	14,48	Relatief								0
		2,29	14,08	Relatief								0
		2,35	14,04	Relatief								0
		2,54	13,76	Relatief								0
		2,46	13,70	Relatief								0
		2,35	13,63	Relatief								0
		2,45	14,74	Relatief								0
		2,62	14,66	Relatief								0
		3,13	14,74	Relatief								0
		3,80	15,44	Relatief								0
		2,52	15,50	Relatief								0
		4,14	15,30	Relatief								0
		2,69	14,59	Relatief								0
		2,89	14,42	Relatief								0
		3,93	13,78	Relatief								0
		7,82	14,00	Relatief								0
		7,19	14,58	Relatief								0
		8,15	14,49	Relatief								0
		7,53	15,08	Relatief								0
		7,46	15,26	Relatief								0
		8,13	14,98	Relatief								0
		7,42	14,71	Relatief								0
		8,01	13,08	Relatief								0
		2,61	15,39	Relatief								0
		2,98	16,75	Relatief								0
		2,45	16,90	Relatief								0
		2,35	15,44	Relatief								0
		5,71	14,69	Relatief								0
		2,64	13,70	Relatief								0
		2,55	14,44	Relatief								0
		2,57	13,64	Relatief								0
		4,14	14,42	Relatief								0
		2,84	14,45	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		7,55	15,02	Relatief								0
		7,24	15,11	Relatief								0
		7,35	15,32	Relatief								0
		7,45	15,09	Relatief								0
		3,60	13,75	Relatief								0
		4,13	13,74	Relatief								0
		2,49	14,83	Relatief								0
		2,59	14,67	Relatief								0
		2,61	14,75	Relatief								0
		2,45	13,95	Relatief								0
		2,43	13,74	Relatief								0
		5,20	13,54	Relatief								0
		7,39	14,02	Relatief								0
		12,80	13,70	Relatief								0
		7,83	13,67	Relatief								0
		7,35	13,40	Relatief								0
		7,79	13,36	Relatief								0
		13,85	16,58	Relatief								0
		7,79	13,53	Relatief								0
		7,86	13,53	Relatief								0
		14,02	13,82	Relatief								0
		7,17	14,38	Relatief								0
		12,01	15,03	Relatief								0
		11,36	15,04	Relatief								0
		2,94	14,21	Relatief								0
		8,38	13,33	Relatief								0
		7,90	15,16	Relatief								0
		7,65	15,09	Relatief								0
		2,57	13,44	Relatief								0
		7,95	13,69	Relatief								0
		8,16	13,42	Relatief								0
		8,54	13,68	Relatief								0
		2,56	14,82	Relatief								0
		2,53	14,81	Relatief								0
		2,42	14,90	Relatief								0
		2,16	14,87	Relatief								0
		2,50	14,83	Relatief								0
		2,34	14,09	Relatief								0
		2,36	15,17	Relatief								0
		2,41	13,62	Relatief								0
		9,53	15,27	Relatief								0
		10,80	15,43	Relatief								0
		12,76	16,82	Relatief								0
		2,48	14,02	Relatief								0
		2,56	15,34	Relatief								0
		7,54	14,65	Relatief								0
		2,52	14,26	Relatief								0
		2,57	14,11	Relatief								0
		2,39	13,45	Relatief								0
		2,49	13,35	Relatief								0
		2,33	14,62	Relatief								0
		2,51	14,82	Relatief								0
		3,01	15,49	Relatief								0
		2,40	15,50	Relatief								0
		2,70	14,56	Relatief								0
		12,18	15,16	Relatief								0
		4,06	13,86	Relatief								0
		3,05	14,12	Relatief								0
		3,78	13,74	Relatief								0
		3,74	13,74	Relatief								0
		3,68	14,41	Relatief								0
		13,02	13,62	Relatief								0
		7,72	13,33	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		7,46	13,30	Relatief								0
		8,62	13,41	Relatief								0
		8,71	16,94	Relatief								0
		2,39	13,25	Relatief								0
		2,47	13,35	Relatief								0
		2,66	13,70	Relatief								0
		4,08	13,74	Relatief								0
		2,48	13,95	Relatief								0
		2,58	13,86	Relatief								0
		2,32	14,27	Relatief								0
		4,12	13,75	Relatief								0
		3,14	13,86	Relatief								0
		2,19	13,59	Relatief								0
		2,52	13,71	Relatief								0
		2,44	13,74	Relatief								0
		2,38	13,64	Relatief								0
		7,55	14,79	Relatief								0
		2,86	14,22	Relatief								0
		7,75	13,42	Relatief								0
		8,53	16,96	Relatief								0
		8,24	13,49	Relatief								0
		7,94	15,20	Relatief								0
		7,47	15,22	Relatief								0
		7,47	15,24	Relatief								0
		7,62	14,99	Relatief								0
		2,63	15,18	Relatief								0
		2,13	13,58	Relatief								0
		2,49	13,74	Relatief								0
		7,41	13,94	Relatief								0
		9,33	13,44	Relatief								0
		8,24	13,35	Relatief								0
		7,95	13,07	Relatief								0
		7,30	13,48	Relatief								0
		8,32	13,41	Relatief								0
		7,68	14,27	Relatief								0
		7,90	13,53	Relatief								0
		12,80	13,89	Relatief								0
		7,63	14,70	Relatief								0
		7,17	14,30	Relatief								0
		7,47	14,35	Relatief								0
		7,21	14,54	Relatief								0
		7,51	14,15	Relatief								0
		9,26	15,35	Relatief								0
		7,87	13,15	Relatief								0
		10,83	14,56	Relatief								0
		3,01	14,21	Relatief								0
		8,45	13,33	Relatief								0
		2,61	13,54	Relatief								0
		2,41	13,80	Relatief								0
		2,62	13,33	Relatief								0
		2,55	13,34	Relatief								0
		8,98	15,03	Relatief								0
		8,04	13,42	Relatief								0
		8,27	13,42	Relatief								0
		7,40	14,50	Relatief								0
		2,50	14,81	Relatief								0
		2,20	13,58	Relatief								0
		2,28	14,50	Relatief								0
		2,28	13,99	Relatief								0
		2,94	15,18	Relatief								0
		6,10	15,27	Relatief								0
		4,15	15,29	Relatief								0
		2,73	15,33	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		3,69	15,34	Relatief								0
		2,52	13,70	Relatief								0
		2,53	13,72	Relatief								0
		2,56	13,88	Relatief								0
		2,47	13,76	Relatief								0
		2,62	15,42	Relatief								0
		2,58	15,20	Relatief								0
		2,70	15,13	Relatief								0
		2,61	14,75	Relatief								0
		2,43	14,79	Relatief								0
		7,99	13,15	Relatief								0
		7,43	13,76	Relatief								0
		7,89	13,75	Relatief								0
		8,58	13,68	Relatief								0
		7,21	14,11	Relatief								0
		2,90	14,45	Relatief								0
		2,70	14,47	Relatief								0
		2,77	14,46	Relatief								0
		7,89	13,68	Relatief								0
		2,82	14,46	Relatief								0
		2,84	14,22	Relatief								0
		2,89	14,45	Relatief								0
		2,76	14,23	Relatief								0
		2,68	14,23	Relatief								0
		3,93	13,86	Relatief								0
		3,70	13,86	Relatief								0
		2,29	13,76	Relatief								0
		4,10	13,86	Relatief								0
		8,33	13,53	Relatief								0
		7,80	13,45	Relatief								0
		0,87	13,49	Relatief								0
		2,45	14,11	Relatief								0
		2,56	14,04	Relatief								0
		2,53	14,26	Relatief								0
		2,23	13,76	Relatief								0
		2,28	14,47	Relatief								0
		2,55	14,50	Relatief								0
		2,74	14,58	Relatief								0
		2,97	14,45	Relatief								0
		2,83	14,45	Relatief								0
		7,47	14,16	Relatief								0
		7,56	13,92	Relatief								0
		7,43	14,46	Relatief								0
		7,53	14,22	Relatief								0
		11,54	14,57	Relatief								0
		2,86	14,21	Relatief								0
		7,56	15,05	Relatief								0
		2,49	13,16	Relatief								0
		2,61	13,54	Relatief								0
		2,41	13,63	Relatief								0
		2,29	13,76	Relatief								0
		2,30	13,54	Relatief								0
		2,64	14,58	Relatief								0
		2,64	14,82	Relatief								0
		2,54	13,78	Relatief								0
		2,50	13,94	Relatief								0
		2,42	14,10	Relatief								0
		11,97	13,49	Relatief								0
		8,35	13,33	Relatief								0
		7,27	15,08	Relatief								0
		7,56	14,95	Relatief								0
		2,61	13,33	Relatief								0
		2,65	14,21	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		2,66	13,70	Relatief								0
		2,50	14,58	Relatief								0
		2,20	13,70	Relatief								0
		2,60	13,72	Relatief								0
		2,59	13,68	Relatief								0
		2,44	13,86	Relatief								0
		9,49	15,36	Relatief								0
		9,07	16,92	Relatief								0
		7,84	13,53	Relatief								0
		8,55	13,30	Relatief								0
		7,87	13,21	Relatief								0
		8,42	13,12	Relatief								0
		8,48	13,68	Relatief								0
		8,57	13,67	Relatief								0
		7,52	13,96	Relatief								0
		7,60	13,24	Relatief								0
		8,67	16,93	Relatief								0
		13,58	13,58	Relatief								0
		7,76	13,37	Relatief								0
		7,53	13,30	Relatief								0
		7,48	14,63	Relatief								0
		8,13	14,35	Relatief								0
		10,95	16,82	Relatief								0
		2,44	13,34	Relatief								0
		2,47	13,44	Relatief								0
		3,00	13,07	Relatief								0
		2,57	15,32	Relatief								0
		7,55	13,44	Relatief								0
		9,53	15,27	Relatief								0
		2,70	14,47	Relatief								0
		2,37	13,25	Relatief								0
		2,54	14,79	Relatief								0
		2,14	13,57	Relatief								0
		2,13	13,59	Relatief								0
		2,12	14,05	Relatief								0
		2,55	14,77	Relatief								0
		4,41	13,56	Relatief								0
		7,85	13,08	Relatief								0
		5,76	13,14	Relatief								0
		8,98	16,68	Relatief								0
		2,36	13,75	Relatief								0
		2,39	13,74	Relatief								0
		2,41	13,76	Relatief								0
		2,48	14,74	Relatief								0
		7,83	14,74	Relatief								0
		7,63	14,73	Relatief								0
		7,36	14,98	Relatief								0
		12,70	13,89	Relatief								0
		7,42	14,18	Relatief								0
		2,55	14,18	Relatief								0
		2,44	13,16	Relatief								0
		2,43	14,02	Relatief								0
		2,32	14,46	Relatief								0
		2,77	15,41	Relatief								0
		2,69	15,42	Relatief								0
		7,80	14,85	Relatief								0
		8,25	13,68	Relatief								0
		7,54	13,28	Relatief								0
		7,52	13,35	Relatief								0
		8,67	16,87	Relatief								0
		12,65	13,86	Relatief								0
		12,86	13,81	Relatief								0
		7,51	14,66	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		7,46	14,34	Relatief								0
		7,45	14,30	Relatief								0
		8,10	15,16	Relatief								0
		7,24	15,20	Relatief								0
		7,49	14,86	Relatief								0
		7,60	14,92	Relatief								0
		8,49	13,68	Relatief								0
		2,42	13,45	Relatief								0
		11,40	15,03	Relatief								0
		2,86	14,46	Relatief								0
		7,72	13,69	Relatief								0
		7,54	13,42	Relatief								0
		8,43	13,39	Relatief								0
		9,02	13,44	Relatief								0
		2,22	13,71	Relatief								0
		2,35	13,69	Relatief								0
		2,48	13,63	Relatief								0
		2,39	13,74	Relatief								0
		2,24	13,76	Relatief								0
		3,74	13,73	Relatief								0
		3,91	13,85	Relatief								0
		8,23	13,67	Relatief								0
		8,10	13,26	Relatief								0
		7,54	13,52	Relatief								0
		7,31	13,53	Relatief								0
		7,72	14,35	Relatief								0
		7,98	15,42	Relatief								0
		3,42	13,07	Relatief								0
		2,47	14,88	Relatief								0
		2,57	14,60	Relatief								0
		2,47	13,88	Relatief								0
		2,75	13,07	Relatief								0
		2,72	13,11	Relatief								0
		2,86	13,11	Relatief								0
		3,59	13,19	Relatief								0
		3,23	13,19	Relatief								0
		2,80	13,28	Relatief								0
		2,75	13,37	Relatief								0
		2,44	13,37	Relatief								0
		2,68	13,46	Relatief								0
		2,76	13,53	Relatief								0
		2,79	13,53	Relatief								0
		2,39	13,60	Relatief								0
		2,56	13,60	Relatief								0
		2,40	13,63	Relatief								0
		2,51	13,63	Relatief								0
		3,19	13,45	Relatief								0
		8,33	14,23	Relatief								0
		8,74	13,44	Relatief								0
		7,97	13,22	Relatief								0
		3,45	13,50	Relatief								0
		9,76	13,56	Relatief								0
		2,30	13,40	Relatief								0
		2,30	13,13	Relatief								0
		7,63	13,14	Relatief								0
		7,93	13,41	Relatief								0
		3,54	13,31	Relatief								0
		7,76	13,29	Relatief								0
		9,33	14,04	Relatief								0
		7,17	12,81	Relatief								0
		14,73	14,07	Relatief								0
		12,13	14,41	Relatief								0
		8,20	13,17	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		8,74	13,19	Relatief								0
		2,36	13,39	Relatief								0
		8,18	12,62	Relatief								0
		7,94	13,55	Relatief								0
		7,63	13,48	Relatief								0
		8,16	13,30	Relatief								0
		7,90	13,22	Relatief								0
		8,00	13,22	Relatief								0
		9,67	14,04	Relatief								0
		7,99	13,04	Relatief								0
		7,95	13,06	Relatief								0
		8,59	13,03	Relatief								0
		7,83	13,06	Relatief								0
		8,08	13,10	Relatief								0
		8,45	13,02	Relatief								0
		2,31	13,35	Relatief								0
		7,72	13,29	Relatief								0
		7,99	13,44	Relatief								0
		3,52	13,58	Relatief								0
		3,53	13,74	Relatief								0
		4,24	13,74	Relatief								0
		13,01	13,33	Relatief								0
		12,84	13,16	Relatief								0
		1,08	13,11	Relatief								0
		3,73	13,41	Relatief								0
		0,88	12,84	Relatief								0
		7,93	13,06	Relatief								0
		7,61	13,05	Relatief								0
		7,75	13,14	Relatief								0
		8,48	13,41	Relatief								0
		8,29	13,41	Relatief								0
		7,70	13,41	Relatief								0
		8,95	12,75	Relatief								0
		13,70	12,25	Relatief								0
		12,12	14,05	Relatief								0
		7,81	13,22	Relatief								0
		7,76	13,04	Relatief								0
		9,13	13,74	Relatief								0
		7,59	13,44	Relatief								0
		7,96	13,37	Relatief								0
		7,86	13,22	Relatief								0
		7,83	13,08	Relatief								0
		2,99	14,10	Relatief								0
		2,46	13,07	Relatief								0
		2,60	12,58	Relatief								0
		3,31	13,68	Relatief								0
		7,83	13,17	Relatief								0
		7,81	13,08	Relatief								0
		8,09	13,08	Relatief								0
		12,98	13,38	Relatief								0
		12,86	13,20	Relatief								0
		8,04	13,41	Relatief								0
		8,58	13,41	Relatief								0
		8,18	13,51	Relatief								0
		9,22	13,26	Relatief								0
		10,37	13,18	Relatief								0
		7,51	13,04	Relatief								0
		13,68	12,62	Relatief								0
		8,70	13,28	Relatief								0
		8,13	14,98	Relatief								0
		2,25	13,32	Relatief								0
		5,40	13,20	Relatief								0
		2,29	13,14	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		20,91	13,90	Relatief								0
		7,79	13,22	Relatief								0
		7,90	13,22	Relatief								0
		8,37	12,64	Relatief								0
		8,63	12,89	Relatief								0
		9,27	13,07	Relatief								0
		11,03	13,55	Relatief								0
		8,80	13,84	Relatief								0
		8,17	13,45	Relatief								0
		2,21	13,98	Relatief								0
		8,04	12,97	Relatief								0
		8,73	13,27	Relatief								0
		8,80	15,21	Relatief								0
		7,85	14,87	Relatief								0
		9,54	14,06	Relatief								0
		7,89	13,03	Relatief								0
		7,77	13,10	Relatief								0
		8,09	13,10	Relatief								0
		2,87	12,67	Relatief								0
		7,69	14,10	Relatief								0
		9,81	14,64	Relatief								0
		8,05	13,22	Relatief								0
		3,49	13,58	Relatief								0
		8,19	13,62	Relatief								0
		3,98	13,85	Relatief								0
		8,04	13,29	Relatief								0
		7,63	13,29	Relatief								0
		13,10	13,11	Relatief								0
		8,08	13,16	Relatief								0
		3,79	13,30	Relatief								0
		7,57	13,12	Relatief								0
		2,50	13,18	Relatief								0
		2,42	13,53	Relatief								0
		2,26	13,35	Relatief								0
		7,82	13,04	Relatief								0
		9,43	13,07	Relatief								0
		8,42	14,21	Relatief								0
		8,36	13,29	Relatief								0
		2,26	13,41	Relatief								0
		12,39	13,53	Relatief								0
		3,15	13,47	Relatief								0
		2,58	14,54	Relatief								0
		7,50	13,22	Relatief								0
		12,44	13,29	Relatief								0
		8,16	12,57	Relatief								0
		7,79	13,29	Relatief								0
		7,72	13,29	Relatief								0
		8,84	13,60	Relatief								0
		7,81	13,04	Relatief								0
		8,01	13,04	Relatief								0
		9,04	13,29	Relatief								0
		12,96	13,42	Relatief								0
		8,76	14,96	Relatief								0
		2,96	14,17	Relatief								0
		3,15	13,55	Relatief								0
		4,06	13,55	Relatief								0
		1,42	13,44	Relatief								0
		8,64	13,22	Relatief								0
		8,05	13,22	Relatief								0
		7,95	13,22	Relatief								0
		8,88	12,76	Relatief								0
		9,23	13,50	Relatief								0
		3,28	13,21	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		7,89	13,48	Relatief								0
		7,78	13,48	Relatief								0
		8,01	13,37	Relatief								0
		10,46	13,62	Relatief								0
		2,81	13,33	Relatief								0
		2,40	12,48	Relatief								0
		8,45	13,04	Relatief								0
		7,86	13,11	Relatief								0
		8,35	13,26	Relatief								0
		2,25	13,33	Relatief								0
		2,16	13,32	Relatief								0
		6,96	13,22	Relatief								0
		7,98	13,03	Relatief								0
		8,48	13,06	Relatief								0
		3,00	13,24	Relatief								0
		8,31	13,89	Relatief								0
		7,85	14,31	Relatief								0
		7,83	14,50	Relatief								0
		7,90	13,45	Relatief								0
		8,26	14,42	Relatief								0
		10,39	13,68	Relatief								0
		3,54	13,70	Relatief								0
		4,07	13,85	Relatief								0
		4,06	13,29	Relatief								0
		3,00	14,10	Relatief								0
		5,74	14,00	Relatief								0
		7,98	13,06	Relatief								0
		7,85	13,41	Relatief								0
		7,71	13,11	Relatief								0
		2,41	12,48	Relatief								0
		7,88	13,99	Relatief								0
		9,28	12,92	Relatief								0
		10,33	13,49	Relatief								0
		3,36	14,69	Relatief								0
		2,32	13,39	Relatief								0
		2,27	13,14	Relatief								0
		2,22	13,08	Relatief								0
		8,04	13,22	Relatief								0
		7,78	13,07	Relatief								0
		8,30	13,03	Relatief								0
		7,72	13,04	Relatief								0
		7,96	13,03	Relatief								0
		8,00	13,41	Relatief								0
		8,52	13,41	Relatief								0
		7,81	13,29	Relatief								0
		7,85	13,29	Relatief								0
		12,77	13,07	Relatief								0
		8,84	14,05	Relatief								0
		7,72	13,04	Relatief								0
		9,97	15,24	Relatief								0
		2,95	14,16	Relatief								0
		3,05	14,03	Relatief								0
		3,10	13,46	Relatief								0
		4,38	12,62	Relatief								0
		2,29	13,20	Relatief								0
		11,37	14,05	Relatief								0
		2,80	13,53	Relatief								0
		9,69	13,70	Relatief								0
		2,35	13,75	Relatief								0
		4,05	13,16	Relatief								0
		5,67	12,62	Relatief								0
		2,51	12,62	Relatief								0
		12,37	13,84	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		7,82	13,22	Relatief								0
		8,64	13,22	Relatief								0
		8,73	13,39	Relatief								0
		7,55	14,19	Relatief								0
		9,22	14,06	Relatief								0
		8,05	14,32	Relatief								0
		8,08	13,04	Relatief								0
		2,21	13,47	Relatief								0
		2,74	13,46	Relatief								0
		3,02	13,44	Relatief								0
		2,18	13,44	Relatief								0
		8,10	13,22	Relatief								0
		3,94	13,50	Relatief								0
		8,54	13,42	Relatief								0
		8,45	13,22	Relatief								0
		9,43	12,63	Relatief								0
		13,97	12,71	Relatief								0
		3,69	13,31	Relatief								0
		8,06	13,26	Relatief								0
		8,23	13,30	Relatief								0
		8,69	13,86	Relatief								0
		2,96	13,71	Relatief								0
		4,00	13,74	Relatief								0
		4,06	13,74	Relatief								0
		12,69	13,46	Relatief								0
		7,68	13,29	Relatief								0
		8,11	13,29	Relatief								0
		12,57	13,07	Relatief								0
		8,19	13,03	Relatief								0
		2,26	14,79	Relatief								0
		1,39	13,56	Relatief								0
		2,78	13,15	Relatief								0
		2,72	13,15	Relatief								0
		2,68	13,15	Relatief								0
		2,74	13,15	Relatief								0
		2,62	13,15	Relatief								0
		2,59	13,16	Relatief								0
		5,97	13,16	Relatief								0
		2,58	13,22	Relatief								0
		2,85	13,22	Relatief								0
		2,63	13,22	Relatief								0
		2,45	13,22	Relatief								0
		2,80	13,30	Relatief								0
		2,80	13,30	Relatief								0
		2,56	13,30	Relatief								0
		2,66	13,30	Relatief								0
		2,69	13,37	Relatief								0
		2,56	13,37	Relatief								0
		2,83	13,37	Relatief								0
		2,81	13,37	Relatief								0
		2,57	13,40	Relatief								0
		2,51	13,40	Relatief								0
		2,55	13,38	Relatief								0
		2,76	13,38	Relatief								0
		2,57	13,40	Relatief								0
		2,56	13,40	Relatief								0
		2,49	13,39	Relatief								0
		2,51	13,39	Relatief								0
		2,43	13,40	Relatief								0
		2,62	13,40	Relatief								0
		2,86	13,39	Relatief								0
		2,81	13,39	Relatief								0
		2,63	13,40	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		2,65	13,40	Relatief								0
		2,65	13,39	Relatief								0
		2,83	13,39	Relatief								0
		2,57	13,15	Relatief								0
		2,58	13,16	Relatief								0
		2,59	13,16	Relatief								0
		2,62	13,15	Relatief								0
		2,67	13,15	Relatief								0
		2,59	13,11	Relatief								0
		2,59	13,11	Relatief								0
		2,14	13,08	Relatief								0
		2,55	13,08	Relatief								0
		2,62	13,14	Relatief								0
		2,60	13,14	Relatief								0
		2,92	13,12	Relatief								0
		2,76	13,12	Relatief								0
		6,60	13,14	Relatief								0
		2,41	13,14	Relatief								0
		2,12	13,12	Relatief								0
		2,59	13,12	Relatief								0
		1,56	13,14	Relatief								0
		3,29	13,13	Relatief								0
		3,07	13,13	Relatief								0
		6,88	13,13	Relatief								0
		2,49	13,14	Relatief								0
		2,56	13,14	Relatief								0
		2,78	13,12	Relatief								0
		2,73	13,12	Relatief								0
		2,74	13,14	Relatief								0
		2,81	13,14	Relatief								0
		2,55	13,12	Relatief								0
		2,39	13,12	Relatief								0
		2,51	13,14	Relatief								0
		2,55	13,14	Relatief								0
		3,82	13,13	Relatief								0
		3,55	13,13	Relatief								0
		2,66	13,14	Relatief								0
		2,62	13,14	Relatief								0
		2,72	13,13	Relatief								0
		2,71	13,13	Relatief								0
		25,57	12,86	Relatief								0
		2,22	12,83	Relatief								0
		2,20	12,71	Relatief								0
		9,11	13,64	Relatief								0
		7,26	13,31	Relatief								0
		7,26	12,93	Relatief								0
		7,07	13,25	Relatief								0
		7,35	12,90	Relatief								0
		7,31	12,56	Relatief								0
		3,25	13,52	Relatief								0
		3,26	13,52	Relatief								0
		3,24	13,20	Relatief								0
		3,48	13,03	Relatief								0
		2,22	12,56	Relatief								0
		4,82	13,14	Relatief								0
		2,78	13,14	Relatief								0
		2,42	13,17	Relatief								0
		2,04	12,64	Relatief								0
		2,13	12,70	Relatief								0
		2,14	12,76	Relatief								0
		3,96	12,81	Relatief								0
		2,14	13,02	Relatief								0
		2,20	13,06	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		2,20	13,10	Relatief								0
		7,50	12,72	Relatief								0
		6,75	12,45	Relatief								0
		11,87	12,83	Relatief								0
		6,88	13,14	Relatief								0
		9,84	13,17	Relatief								0
		8,97	13,08	Relatief								0
		2,18	13,38	Relatief								0
		7,13	12,41	Relatief								0
		9,13	13,49	Relatief								0
		10,99	12,74	Relatief								0
		9,16	13,72	Relatief								0
		8,75	13,57	Relatief								0
		7,34	12,87	Relatief								0
		7,41	12,67	Relatief								0
		9,21	13,02	Relatief								0
		7,48	12,66	Relatief								0
		7,44	12,99	Relatief								0
		7,61	12,36	Relatief								0
		7,67	12,84	Relatief								0
		3,14	12,98	Relatief								0
		2,79	13,00	Relatief								0
		11,03	13,24	Relatief								0
		7,73	12,97	Relatief								0
		2,19	12,70	Relatief								0
		3,19	12,94	Relatief								0
		2,31	12,68	Relatief								0
		5,59	12,90	Relatief								0
		3,52	12,90	Relatief								0
		1,84	12,96	Relatief								0
		2,34	13,02	Relatief								0
		2,18	13,17	Relatief								0
		7,29	12,86	Relatief								0
		3,05	13,54	Relatief								0
		7,70	12,51	Relatief								0
		11,44	12,86	Relatief								0
		5,71	13,20	Relatief								0
		4,67	13,21	Relatief								0
		2,46	12,94	Relatief								0
		7,35	13,17	Relatief								0
		7,48	12,44	Relatief								0
		7,60	12,48	Relatief								0
		9,37	13,80	Relatief								0
		7,51	13,02	Relatief								0
		7,42	12,73	Relatief								0
		7,36	12,60	Relatief								0
		7,45	12,71	Relatief								0
		7,68	12,54	Relatief								0
		7,34	13,08	Relatief								0
		7,24	12,87	Relatief								0
		2,36	12,94	Relatief								0
		7,46	12,77	Relatief								0
		3,76	13,20	Relatief								0
		3,31	13,05	Relatief								0
		2,14	12,59	Relatief								0
		2,18	12,72	Relatief								0
		3,29	13,67	Relatief								0
		2,28	12,56	Relatief								0
		2,16	12,62	Relatief								0
		2,07	12,96	Relatief								0
		3,16	13,52	Relatief								0
		7,13	12,19	Relatief								0
		11,32	12,98	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar
		7,00	12,81	Relatief								0
		6,90	13,15	Relatief								0
		7,52	13,13	Relatief								0
		7,28	13,06	Relatief								0
		7,29	12,69	Relatief								0
		7,29	12,55	Relatief								0
		7,34	12,42	Relatief								0
		7,37	13,33	Relatief								0
		7,33	12,80	Relatief								0
		7,53	13,03	Relatief								0
		7,40	12,95	Relatief								0
		7,24	13,25	Relatief								0
		7,58	12,30	Relatief								0
		2,21	13,02	Relatief								0
		2,19	12,82	Relatief								0
		2,21	12,84	Relatief								0
		7,30	13,46	Relatief								0
		9,20	13,23	Relatief								0
		7,46	12,90	Relatief								0
		2,16	13,08	Relatief								0
		2,73	13,14	Relatief								0
		2,17	12,70	Relatief								0
		2,18	12,59	Relatief								0
		2,12	12,56	Relatief								0
		3,24	13,67	Relatief								0
		2,11	12,76	Relatief								0
		2,12	12,84	Relatief								0
		2,24	13,06	Relatief								0
		2,21	13,19	Relatief								0
		3,27	13,37	Relatief								0
		3,10	13,38	Relatief								0
		2,17	13,69	Relatief								0
		11,48	13,17	Relatief								0
		7,25	13,01	Relatief								0
		2,22	13,08	Relatief								0
		2,20	13,06	Relatief								0
		9,49	13,80	Relatief								0
		7,34	13,10	Relatief								0
		7,59	12,37	Relatief								0
		9,24	13,42	Relatief								0
		7,26	13,62	Relatief								0
		7,23	13,40	Relatief								0
		7,52	12,61	Relatief								0
		7,31	12,86	Relatief								0
		11,18	13,22	Relatief								0
		7,54	12,50	Relatief								0
		2,20	13,37	Relatief								0
		11,37	16,44	Relatief								0
		11,26	16,52	Relatief								0
2		12,00	16,85	Relatief								0
1		6,00	16,00	Relatief								0
4		9,00	14,91	Relatief								0
3		12,00	14,63	Relatief								0
5		15,00	15,09	Relatief								0
6		12,00	15,09	Relatief								0

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	AHN-jaar	Trust	Cp	Refl. 31	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
2	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
1	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
4	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
3	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
5	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
6	0	0	0 dB	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Refl. 8k
	0,80
	0,80
	0,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Hoogtelijnen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	ISO_H	Namespace	LokaalID	Versie
10000		--			
10000		--			
10018		--			
9998		--			
1604		--			
1604		--			
1604		--			
13882		--			
13877		--			
10005		--			
10014		--			
13870		--			
10066		--			
10019		--			
10013		--			
27422		--			
27422		--			
13872		--			
13864		--			
13884		--			
10012		--			
13871		--			
13883		--			
13883		--			
10009		--			
13875		--			
13874		--			
10011		--			
13878		--			
13873		--			
13880		--			
13880		--			
13880		--			
13876		--			
9997		--			
10010		--			
10008		--			
10003		--			
10067		--			
13885		--			
1603		--			
10063		--			
10004		--			
13886		--			
13886		--			
13886		--			
13867		--			
9996		--			
10017		--			
10064		--			
10007		--			
13865		--			
13865		--			
13879		--			
9999		--			
27424		--			
10006		--			
10029		--			
10103		--			
13866		--			
10107		--			
13850		--			
10039		--			

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Hoogtelijnen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	ISO_H	Namespace	LokaalID	Versie
10073		--			
10081		--			
10094		--			
10100		--			
13854		--			
10122		--			
10088		--			
10024		--			
10142		--			
10052		--			
13863		--			
10037		--			
10043		--			
10057		--			
10121		--			
10032		--			
13857		--			
10065		--			
39692		--			
39692		--			
10115		--			
10080		--			
10044		--			
10101		--			
10053		--			
10038		--			
10050		--			
10058		--			
10023		--			
10098		--			
13861		--			
10127		--			
10096		--			
39691		--			
39691		--			
13858		--			
10114		--			
10110		--			
10031		--			
27423		--			
13856		--			
13845		--			
13837		--			
10104		--			
10045		--			
10072		--			
10051		--			
10089		--			
10059		--			
10036		--			
13862		--			
10082		--			
10087		--			
10126		--			
10085		--			
13859		--			
10046		--			
10120		--			
10097		--			
10099		--			
13836		--			
10119		--			
10071		--			

Model: IL OW CGGN kerk
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Mobiele bron, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	ISO_H	ISO M.	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Weging	Aantal(D)	Aantal(A)
auto ccgn	auto rijden kerk	0,75	--	Relatief				A	40	--

Model: IL OW CGGN kerk
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Mobiele bron, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Aantal(N)	Gem.snelheid	Max.afst.	Lw 31	Lw 63	Lw 125	Lw 250	Lw 500	Lw 1k	Lw 2k	Lw 4k
auto ccgn	--	10	5,00	0,00	60,80	78,70	78,80	81,50	84,30	84,00	82,00

Model: IL OW CGGN kerk
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Mobiele bron, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Lw 8k	Red 31	Red 63	Red 125	Red 250	Red 500	Red 1k	Red 2k	Red 4k	Red 8k
auto ccgn	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Model: IL OW CGGN kerk
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	Type
klok	klok	0,50	27,77	Relatief aan onderliggend item				Normale puntbron
klok	kerkklok	0,50	27,77	Relatief aan onderliggend item				Normale puntbron

Model: IL OW CGGN kerk
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Richt.	Hoek	Cb(D)	Cb(A)	Cb(N)	Weging	GeenRefl.	GeenDemping	GeenProces	Lw 31	Lw 63	Lw 125
klok	0,00	360,00	10,79	--	--	A	Nee	Nee	Nee	--	68,00	70,50
klok	0,00	360,00	0,00	0,00	0,00	A	Nee	Nee	Nee	--	68,00	70,50

Model: IL OW CGGN kerk
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Lw 250	Lw 500	Lw 1k	Lw 2k	Lw 4k	Lw 8k	Red 31	Red 63	Red 125	Red 250	Red 500	Red 1k
klok	78,50	105,00	111,50	108,50	103,00	88,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
klok	78,50	105,00	111,50	108,50	103,00	88,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Model: IL OW CGGN kerk
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Red 2k	Red 4k	Red 8k
klok	0,00	0,00	0,00
klok	0,00	0,00	0,00

Model: IL OW CGGN kerk
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Uitstralende gevels, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	ISO_H	ISO M.	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie	BinBui	Cdifuus	Weging	TypeLw
kerkdienst	kerkdienst	0,00	--	Relatief				Nee	5	A	True
kerkdienst	kerkdienst	0,00	--	Relatief				Nee	5	A	True

Model: IL OW CGGN kerk
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Uitstralende gevels, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Cb(D)	Cb(A)	Cb(N)	Hoogte	DeltaL	DeltaH	Lp 31	Lp 63	Lp 125	Lp 250	Lp 500	Lp 1k	Lp 2k	Lp 4k
kerkdienst	9,03	--	--	11,2	2,0	2,0	--	--	--	--	--	--	--	--
kerkdienst	9,03	--	--	11,2	2,0	2,0	--	--	--	--	--	--	--	--

Model: IL OW CGGN kerk
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Uitstralende gevels, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Lp 8k	Isolatie 31	Isolatie 63	Isolatie 125	Isolatie 250	Isolatie 500	Isolatie 1k	Isolatie 2k
kerkdienst	--	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
kerkdienst	--	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Model: IL OW CGGN kerk
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Uitstralende gevels, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Isolatie 4k	Isolatie 8k	LwM2 31	LwM2 63	LwM2 125	LwM2 250	LwM2 500	LwM2 1k	LwM2 2k	LwM2 4k
kerkdienst	0,00	0,00	--	43,51	56,51	61,51	64,51	65,51	64,51	60,51
kerkdienst	0,00	0,00	--	43,53	56,53	61,53	64,53	65,53	64,53	60,53

Model: IL OW CGGN kerk
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Uitstralende gevels, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	LwM2 8k	Lw 31	Lw 63	Lw 125	Lw 250	Lw 500	Lw 1k	Lw 2k	Lw 4k	Lw 8k	Red 31	Red 63
kerkdienst	--	--	68,00	81,00	86,00	89,00	90,00	89,00	85,00	--	0,00	35,00
kerkdienst	--	--	68,00	81,00	86,00	89,00	90,00	89,00	85,00	--	0,00	35,00

Model: IL OW CGGN kerk
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Uitstralende gevels, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Red 125	Red 250	Red 500	Red 1k	Red 2k	Red 4k	Red 8k
kerkdienst	35,00	35,00	35,00	35,00	35,00	35,00	0,00
kerkdienst	35,00	35,00	35,00	35,00	35,00	35,00	0,00

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Oppervlaktebronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Cb(A)	Cb(N)	DeltaL	DeltaH	Negeer obj.	LwM2 31	LwM2 63	LwM2 125	LwM2 250	LwM2 500	LwM2 1k
schoolpl	--	--	5,0	5,0	Ja	19,87	29,87	35,47	49,17	44,37	43,07
fietsenst	9,03	--	5,0	5,0	Ja	37,97	47,97	53,57	67,27	62,47	61,17
sportspeel	--	--	5,0	5,0	Ja	42,96	52,96	58,56	72,26	67,46	66,16
sportspeel	--	--	5,0	5,0	Ja	43,55	53,55	59,15	72,85	68,05	66,75

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Oppervlaktebronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	LwM2 2k	LwM2 4k	LwM2 8k	Lw 31	Lw 63	Lw 125	Lw 250	Lw 500	Lw 1k	Lw 2k	Lw 4k	Lw 8k
schoolpl	38,77	31,67	19,57	55,30	65,30	70,90	84,60	79,80	78,50	74,20	67,10	55,00
fietsenst	56,87	49,77	37,67	68,30	78,30	83,90	97,60	92,80	91,50	87,20	80,10	68,00
sportspeel	61,86	54,76	42,66	73,10	83,10	88,70	102,40	97,60	96,30	92,00	84,90	72,80
sportspeel	62,45	55,35	43,25	73,10	83,10	88,70	102,40	97,60	96,30	92,00	84,90	72,80

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Oppervlaktebronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Red 31	Red 63	Red 125	Red 250	Red 500	Red 1k	Red 2k	Red 4k	Red 8k
schoolpl	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
fietsenst	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
sportspeel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
sportspeel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Namespace	LokaalID	Versie
airco	airconditioning	0,50	30,43	Relatief aan onderliggend item			
schreeuwen	schreeuwen	1,70	16,61	Relatief			
schreeuwen	schreeuwen	1,70	16,21	Relatief			
schreeuwen	schreeuwen	1,70	16,05	Relatief			
portier	autodeur sluiten	1,00	15,03	Relatief			
portier	autodeur sluiten	1,00	15,01	Relatief			
portier	autodeur sluiten	1,00	14,91	Relatief			
schreeuwen	schreeuwen	1,70	16,40	Relatief			

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Type	Richt.	Hoek	Cb(D)	Cb(A)	Cb(N)	Weging	GeenRefl.	GeenDemping	GeenProces
airco	Normale puntbron	0,00	360,00	0,38	6,02	--	A	Nee	Nee	Nee
schreeuwen	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	--	--	A	Nee	Nee	Nee
schreeuwen	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	--	--	A	Nee	Nee	Nee
schreeuwen	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	--	--	A	Nee	Nee	Nee
portier	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	--	A	Nee	Nee	Nee
portier	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	--	A	Nee	Nee	Nee
portier	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	0,00	--	A	Nee	Nee	Nee
schreeuwen	Normale puntbron	0,00	360,00	0,00	--	--	A	Nee	Nee	Nee

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Lw 31	Lw 63	Lw 125	Lw 250	Lw 500	Lw 1k	Lw 2k	Lw 4k	Lw 8k	Red 31	Red 63	Red 125
airco	34,00	46,00	60,00	69,00	75,00	76,00	72,00	64,00	56,00	0,00	0,00	0,00
schreeuwen	76,30	86,30	91,90	105,60	100,80	99,50	95,20	88,10	76,10	0,00	0,00	0,00
schreeuwen	76,30	86,30	91,90	105,60	100,80	99,50	95,20	88,10	76,10	0,00	0,00	0,00
schreeuwen	76,30	86,30	91,90	105,60	100,80	99,50	95,20	88,10	76,10	0,00	0,00	0,00
portier	--	79,40	86,30	88,80	92,70	94,80	94,10	90,70	88,20	0,00	0,00	0,00
portier	--	79,40	86,30	88,80	92,70	94,80	94,10	90,70	88,20	0,00	0,00	0,00
portier	--	79,40	86,30	88,80	92,70	94,80	94,10	90,70	88,20	0,00	0,00	0,00
schreeuwen	76,30	86,30	91,90	105,60	100,80	99,50	95,20	88,10	76,10	0,00	0,00	0,00

Model: IL OW school
versie van Gebied - Gebied
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Puntbronnen, voor rekenmethode Industrielawaai - Omgevingswet, industrie

Naam	Red 250	Red 500	Red 1k	Red 2k	Red 4k	Red 8k
airco	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
schreeuwen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
schreeuwen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
schreeuwen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
portier	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
portier	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
portier	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
schreeuwen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Bijlage C: Resultaten in tabelvorm

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW CGGN kerk
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: indirect
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
1.10_A	1,50	36	--	--	36
1.1_A	1,50	32	--	--	32
1.2_A	1,50	29	--	--	29
1.3_A	1,50	20	--	--	20
1.4_A	1,50	17	--	--	17
1.5_A	1,50	14	--	--	14
1.6_A	1,50	26	--	--	26
1.7_A	1,50	33	--	--	33
1.8_A	1,50	37	--	--	37
1.9_A	1,50	37	--	--	37
2.10_A	1,50	25	--	--	25
2.11_A	1,50	29	--	--	29
2.12_A	1,50	33	--	--	33
2.13_A	1,50	37	--	--	37
2.14_A	1,50	37	--	--	37
2.15_A	1,50	33	--	--	33
2.16_A	1,50	28	--	--	28
2.17_A	1,50	23	--	--	23
2.18_A	1,50	20	--	--	20
2.19_A	1,50	18	--	--	18
2.1_A	1,50	18	--	--	18
2.20_A	1,50	16	--	--	16
2.21_A	1,50	17	--	--	17
2.22_A	1,50	21	--	--	21
2.2_A	1,50	14	--	--	14
2.3_A	1,50	12	--	--	12
2.4_A	1,50	9	--	--	9
2.5_A	1,50	9	--	--	9
2.6_A	1,50	7	--	--	7
2.7_A	1,50	10	--	--	10
2.8_A	1,50	17	--	--	17
2.9_A	1,50	18	--	--	18
3.10_A	1,50	5	--	--	5
3.11_A	1,50	6	--	--	6
3.12_A	1,50	15	--	--	15
3.13_A	1,50	15	--	--	15
3.14_A	1,50	11	--	--	11
3.15_A	1,50	11	--	--	11
3.16_A	1,50	11	--	--	11
3.17_A	1,50	12	--	--	12
3.18_A	1,50	13	--	--	13
3.19_A	1,50	--	--	--	--
3.1_A	1,50	34	--	--	34
3.20_A	1,50	--	--	--	--
3.21_A	1,50	37	--	--	37
3.22_A	1,50	37	--	--	37
3.2_A	1,50	28	--	--	28
3.3_A	1,50	23	--	--	23
3.4_A	1,50	18	--	--	18
3.5_A	1,50	16	--	--	16
3.6_A	1,50	15	--	--	15
3.7_A	1,50	9	--	--	9
3.8_A	1,50	6	--	--	6
3.9_A	1,50	6	--	--	6
4.10_A	1,50	37	--	--	37
4.1_A	1,50	14	--	--	14
4.2_A	1,50	14	--	--	14
4.3_A	1,50	15	--	--	15
4.4_A	1,50	15	--	--	15

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW CGGN kerk
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: indirect
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
4.5_A	1,50	28	--	--	28
4.6_A	1,50	34	--	--	34
4.7_A	1,50	38	--	--	38
4.8_A	1,50	38	--	--	38
4.9_A	1,50	38	--	--	38
5.10_A	1,50	23	--	--	23
5.1_A	1,50	--	--	--	--
5.2_A	1,50	--	--	--	--
5.3_A	1,50	--	--	--	--
5.4_A	1,50	--	--	--	--
5.5_A	1,50	--	--	--	--
5.6_A	1,50	6	--	--	6
5.7_A	1,50	6	--	--	6
5.8_A	1,50	7	--	--	7
5.9_A	1,50	21	--	--	21
6.10_A	1,50	34	--	--	34
6.11_A	1,50	38	--	--	38
6.12_A	1,50	38	--	--	38
6.13_A	1,50	38	--	--	38
6.1_A	1,50	34	--	--	34
6.2_A	1,50	29	--	--	29
6.3_A	1,50	16	--	--	16
6.4_A	1,50	14	--	--	14
6.5_A	1,50	20	--	--	20
6.6_A	1,50	17	--	--	17
6.7_A	1,50	24	--	--	24
6.8_A	1,50	26	--	--	26
6.9_A	1,50	30	--	--	30

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW CGGN kerk
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: langtijd
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Etmaal
1.10_A		1,50	7
1.1_A		1,50	21
1.2_A		1,50	22
1.3_A		1,50	18
1.4_A		1,50	14
1.5_A		1,50	11
1.6_A		1,50	3
1.7_A		1,50	-2
1.8_A		1,50	5
1.9_A		1,50	6
2.10_A		1,50	-8
2.11_A		1,50	-8
2.12_A		1,50	-8
2.13_A		1,50	-4
2.14_A		1,50	3
2.15_A		1,50	4
2.16_A		1,50	5
2.17_A		1,50	11
2.18_A		1,50	10
2.19_A		1,50	10
2.1_A		1,50	-5
2.20_A		1,50	11
2.21_A		1,50	13
2.22_A		1,50	-10
2.2_A		1,50	-6
2.3_A		1,50	-6
2.4_A		1,50	-8
2.5_A		1,50	-9
2.6_A		1,50	-10
2.7_A		1,50	-13
2.8_A		1,50	-11
2.9_A		1,50	-10
3.10_A		1,50	-21
3.11_A		1,50	-20
3.12_A		1,50	-16
3.13_A		1,50	-16
3.14_A		1,50	-16
3.15_A		1,50	-15
3.16_A		1,50	-15
3.17_A		1,50	-15
3.18_A		1,50	-14
3.19_A		1,50	--
3.1_A		1,50	-2
3.20_A		1,50	--
3.21_A		1,50	-6
3.22_A		1,50	-1
3.2_A		1,50	-8
3.3_A		1,50	-11
3.4_A		1,50	-13
3.5_A		1,50	-13
3.6_A		1,50	-12
3.7_A		1,50	-13
3.8_A		1,50	-14
3.9_A		1,50	-16
4.10_A		1,50	-9
4.1_A		1,50	-15
4.2_A		1,50	-16
4.3_A		1,50	-17
4.4_A		1,50	-17

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW CGGN kerk
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: langtijd
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Etmaal
4.5_A		1,50	-20
4.6_A		1,50	-19
4.7_A		1,50	-16
4.8_A		1,50	-15
4.9_A		1,50	-15
5.10_A		1,50	-23
5.1_A		1,50	--
5.2_A		1,50	--
5.3_A		1,50	--
5.4_A		1,50	--
5.5_A		1,50	--
5.6_A		1,50	-22
5.7_A		1,50	-22
5.8_A		1,50	-22
5.9_A		1,50	-22
6.10_A		1,50	-21
6.11_A		1,50	-18
6.12_A		1,50	-18
6.13_A		1,50	-18
6.1_A		1,50	-19
6.2_A		1,50	-21
6.3_A		1,50	-19
6.4_A		1,50	-17
6.5_A		1,50	-16
6.6_A		1,50	-16
6.7_A		1,50	-24
6.8_A		1,50	-24
6.9_A		1,50	-24

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW GGA kerk
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: indirect
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
1.10_A	1,50	32	--	--	32
1.1_A	1,50	32	--	--	32
1.2_A	1,50	26	--	--	26
1.3_A	1,50	18	--	--	18
1.4_A	1,50	19	--	--	19
1.5_A	1,50	18	--	--	18
1.6_A	1,50	17	--	--	17
1.7_A	1,50	19	--	--	19
1.8_A	1,50	27	--	--	27
1.9_A	1,50	29	--	--	29
2.10_A	1,50	24	--	--	24
2.11_A	1,50	22	--	--	22
2.12_A	1,50	22	--	--	22
2.13_A	1,50	24	--	--	24
2.14_A	1,50	26	--	--	26
2.15_A	1,50	24	--	--	24
2.16_A	1,50	16	--	--	16
2.17_A	1,50	17	--	--	17
2.18_A	1,50	17	--	--	17
2.19_A	1,50	18	--	--	18
2.1_A	1,50	27	--	--	27
2.20_A	1,50	19	--	--	19
2.21_A	1,50	21	--	--	21
2.22_A	1,50	27	--	--	27
2.2_A	1,50	33	--	--	33
2.3_A	1,50	35	--	--	35
2.4_A	1,50	38	--	--	38
2.5_A	1,50	37	--	--	37
2.6_A	1,50	38	--	--	38
2.7_A	1,50	38	--	--	38
2.8_A	1,50	34	--	--	34
2.9_A	1,50	31	--	--	31
3.10_A	1,50	28	--	--	28
3.11_A	1,50	25	--	--	25
3.12_A	1,50	10	--	--	10
3.13_A	1,50	10	--	--	10
3.14_A	1,50	11	--	--	11
3.15_A	1,50	12	--	--	12
3.16_A	1,50	12	--	--	12
3.17_A	1,50	11	--	--	11
3.18_A	1,50	10	--	--	10
3.19_A	1,50	--	--	--	--
3.1_A	1,50	24	--	--	24
3.20_A	1,50	--	--	--	--
3.21_A	1,50	20	--	--	20
3.22_A	1,50	22	--	--	22
3.2_A	1,50	22	--	--	22
3.3_A	1,50	24	--	--	24
3.4_A	1,50	27	--	--	27
3.5_A	1,50	31	--	--	31
3.6_A	1,50	37	--	--	37
3.7_A	1,50	39	--	--	39
3.8_A	1,50	36	--	--	36
3.9_A	1,50	31	--	--	31
4.10_A	1,50	22	--	--	22
4.1_A	1,50	10	--	--	10
4.2_A	1,50	10	--	--	10
4.3_A	1,50	10	--	--	10
4.4_A	1,50	10	--	--	10

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW GGA kerk
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: indirect
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
4.5_A	1,50	8	--	--	8
4.6_A	1,50	8	--	--	8
4.7_A	1,50	17	--	--	17
4.8_A	1,50	18	--	--	18
4.9_A	1,50	19	--	--	19
5.10_A	1,50	9	--	--	9
5.1_A	1,50	--	--	--	--
5.2_A	1,50	--	--	--	--
5.3_A	1,50	--	--	--	--
5.4_A	1,50	--	--	--	--
5.5_A	1,50	--	--	--	--
5.6_A	1,50	24	--	--	24
5.7_A	1,50	23	--	--	23
5.8_A	1,50	22	--	--	22
5.9_A	1,50	6	--	--	6
6.10_A	1,50	9	--	--	9
6.11_A	1,50	15	--	--	15
6.12_A	1,50	16	--	--	16
6.13_A	1,50	16	--	--	16
6.1_A	1,50	8	--	--	8
6.2_A	1,50	7	--	--	7
6.3_A	1,50	9	--	--	9
6.4_A	1,50	8	--	--	8
6.5_A	1,50	9	--	--	9
6.6_A	1,50	10	--	--	10
6.7_A	1,50	7	--	--	7
6.8_A	1,50	4	--	--	4
6.9_A	1,50	5	--	--	5

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW GGA kerk
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: langtijd
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
1.10_A	1,50	4	--	--	4
1.1_A	1,50	14	--	--	14
1.2_A	1,50	16	--	--	16
1.3_A	1,50	18	--	--	18
1.4_A	1,50	17	--	--	17
1.5_A	1,50	16	--	--	16
1.6_A	1,50	10	--	--	10
1.7_A	1,50	5	--	--	5
1.8_A	1,50	2	--	--	2
1.9_A	1,50	3	--	--	3
2.10_A	1,50	-5	--	--	-5
2.11_A	1,50	-5	--	--	-5
2.12_A	1,50	-5	--	--	-5
2.13_A	1,50	1	--	--	1
2.14_A	1,50	-6	--	--	-6
2.15_A	1,50	-2	--	--	-2
2.16_A	1,50	12	--	--	12
2.17_A	1,50	16	--	--	16
2.18_A	1,50	16	--	--	16
2.19_A	1,50	17	--	--	17
2.1_A	1,50	10	--	--	10
2.20_A	1,50	15	--	--	15
2.21_A	1,50	12	--	--	12
2.22_A	1,50	-4	--	--	-4
2.2_A	1,50	19	--	--	19
2.3_A	1,50	23	--	--	23
2.4_A	1,50	8	--	--	8
2.5_A	1,50	7	--	--	7
2.6_A	1,50	3	--	--	3
2.7_A	1,50	-7	--	--	-7
2.8_A	1,50	-7	--	--	-7
2.9_A	1,50	-7	--	--	-7
3.10_A	1,50	-15	--	--	-15
3.11_A	1,50	-23	--	--	-23
3.12_A	1,50	-13	--	--	-13
3.13_A	1,50	-12	--	--	-12
3.14_A	1,50	-11	--	--	-11
3.15_A	1,50	-11	--	--	-11
3.16_A	1,50	-10	--	--	-10
3.17_A	1,50	-10	--	--	-10
3.18_A	1,50	-10	--	--	-10
3.19_A	1,50	--	--	--	--
3.1_A	1,50	-2	--	--	-2
3.20_A	1,50	--	--	--	--
3.21_A	1,50	-10	--	--	-10
3.22_A	1,50	-2	--	--	-2
3.2_A	1,50	0	--	--	0
3.3_A	1,50	-3	--	--	-3
3.4_A	1,50	-6	--	--	-6
3.5_A	1,50	-12	--	--	-12
3.6_A	1,50	-10	--	--	-10
3.7_A	1,50	-6	--	--	-6
3.8_A	1,50	0	--	--	0
3.9_A	1,50	-19	--	--	-19
4.10_A	1,50	-12	--	--	-12
4.1_A	1,50	-11	--	--	-11
4.2_A	1,50	-11	--	--	-11
4.3_A	1,50	-11	--	--	-11
4.4_A	1,50	-12	--	--	-12

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW GGA kerk
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: langtijd
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
4.5_A	1,50	-15	--	--	-15
4.6_A	1,50	-15	--	--	-15
4.7_A	1,50	-16	--	--	-16
4.8_A	1,50	-9	--	--	-9
4.9_A	1,50	-7	--	--	-7
5.10_A	1,50	-16	--	--	-16
5.1_A	1,50	--	--	--	--
5.2_A	1,50	--	--	--	--
5.3_A	1,50	--	--	--	--
5.4_A	1,50	--	--	--	--
5.5_A	1,50	--	--	--	--
5.6_A	1,50	-23	--	--	-23
5.7_A	1,50	-23	--	--	-23
5.8_A	1,50	-25	--	--	-25
5.9_A	1,50	-21	--	--	-21
6.10_A	1,50	-17	--	--	-17
6.11_A	1,50	-18	--	--	-18
6.12_A	1,50	-15	--	--	-15
6.13_A	1,50	-14	--	--	-14
6.1_A	1,50	-16	--	--	-16
6.2_A	1,50	-17	--	--	-17
6.3_A	1,50	-13	--	--	-13
6.4_A	1,50	-14	--	--	-14
6.5_A	1,50	-12	--	--	-12
6.6_A	1,50	-12	--	--	-12
6.7_A	1,50	-19	--	--	-19
6.8_A	1,50	-19	--	--	-19
6.9_A	1,50	-20	--	--	-20

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW school
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: indirect
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
1.10_A	1,50	30	24	--	30
1.10_B	4,50	32	27	--	32
1.1_A	1,50	30	24	--	30
1.1_B	4,50	32	26	--	32
1.2_A	1,50	25	19	--	25
1.2_B	4,50	28	22	--	28
1.3_A	1,50	20	14	--	20
1.3_B	4,50	23	17	--	23
1.4_A	1,50	20	14	--	20
1.4_B	4,50	23	17	--	23
1.5_A	1,50	19	13	--	19
1.5_B	4,50	21	16	--	21
1.6_A	1,50	18	12	--	18
1.6_B	4,50	19	14	--	19
1.7_A	1,50	18	13	--	18
1.7_B	4,50	21	15	--	21
1.8_A	1,50	26	20	--	26
1.8_B	4,50	28	23	--	28
1.9_A	1,50	28	22	--	28
1.9_B	4,50	31	25	--	31
2.10_A	1,50	27	21	--	27
2.10_B	4,50	30	24	--	30
2.10_C	7,50	31	25	--	31
2.10_D	10,50	31	25	--	31
2.11_A	1,50	25	20	--	25
2.11_B	4,50	28	22	--	28
2.11_C	7,50	29	24	--	29
2.11_D	10,50	29	24	--	29
2.12_A	1,50	24	18	--	24
2.12_B	4,50	26	20	--	26
2.12_C	7,50	28	22	--	28
2.12_D	10,50	28	22	--	28
2.13_A	1,50	24	18	--	24
2.13_B	4,50	25	19	--	25
2.13_C	7,50	27	21	--	27
2.13_D	10,50	27	21	--	27
2.14_A	1,50	25	19	--	25
2.14_B	4,50	26	21	--	26
2.14_C	7,50	28	22	--	28
2.14_D	10,50	28	22	--	28
2.15_A	1,50	23	17	--	23
2.15_B	4,50	25	19	--	25
2.15_C	7,50	28	22	--	28
2.15_D	10,50	29	23	--	29
2.16_A	1,50	17	11	--	17
2.16_B	4,50	20	14	--	20
2.16_C	7,50	26	20	--	26
2.16_D	10,50	28	22	--	28
2.17_A	1,50	18	12	--	18
2.17_B	4,50	21	15	--	21
2.17_C	7,50	25	19	--	25
2.17_D	10,50	27	21	--	27
2.18_A	1,50	19	14	--	19
2.18_B	4,50	22	16	--	22
2.18_C	7,50	24	19	--	24
2.18_D	10,50	27	21	--	27
2.19_A	1,50	20	14	--	20
2.19_B	4,50	22	16	--	22
2.19_C	7,50	25	19	--	25

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW school
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: indirect
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
2.19_D	10,50	26	20	--	26
2.1_A	1,50	30	24	--	30
2.1_B	4,50	32	26	--	32
2.1_C	7,50	32	27	--	32
2.1_D	10,50	32	27	--	32
2.20_A	1,50	20	15	--	20
2.20_B	4,50	22	17	--	22
2.20_C	7,50	25	19	--	25
2.20_D	10,50	26	20	--	26
2.21_A	1,50	22	16	--	22
2.21_B	4,50	24	18	--	24
2.21_C	7,50	25	19	--	25
2.21_D	10,50	26	20	--	26
2.22_A	1,50	31	25	--	31
2.22_B	4,50	34	28	--	34
2.22_C	7,50	34	28	--	34
2.22_D	10,50	34	28	--	34
2.2_A	1,50	35	30	--	35
2.2_B	4,50	38	32	--	38
2.2_C	7,50	38	32	--	38
2.2_D	10,50	38	32	--	38
2.3_A	1,50	38	32	--	38
2.3_B	4,50	40	34	--	40
2.3_C	7,50	40	34	--	40
2.3_D	10,50	40	34	--	40
2.4_A	1,50	41	36	--	41
2.4_B	4,50	43	37	--	43
2.4_C	7,50	43	37	--	43
2.4_D	10,50	42	37	--	42
2.5_A	1,50	41	36	--	41
2.5_B	4,50	43	37	--	43
2.5_C	7,50	43	37	--	43
2.5_D	10,50	42	37	--	42
2.6_A	1,50	42	36	--	42
2.6_B	4,50	43	37	--	43
2.6_C	7,50	43	37	--	43
2.6_D	10,50	43	37	--	43
2.7_A	1,50	42	36	--	42
2.7_B	4,50	43	37	--	43
2.7_C	7,50	43	37	--	43
2.7_D	10,50	43	37	--	43
2.8_A	1,50	39	33	--	39
2.8_B	4,50	40	34	--	40
2.8_C	7,50	40	34	--	40
2.8_D	10,50	40	34	--	40
2.9_A	1,50	35	29	--	35
2.9_B	4,50	37	31	--	37
2.9_C	7,50	37	31	--	37
2.9_D	10,50	37	31	--	37
3.10_A	1,50	39	34	--	39
3.10_B	4,50	40	35	--	40
3.10_C	7,50	40	35	--	40
3.10_D	10,50	40	34	--	40
3.11_A	1,50	39	33	--	39
3.11_B	4,50	40	34	--	40
3.11_C	7,50	40	34	--	40
3.11_D	10,50	39	34	--	39
3.12_A	1,50	16	10	--	16
3.12_B	4,50	17	12	--	17

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW school
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: indirect
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
3.12_C	7,50	17	12	--	17
3.12_D	10,50	18	12	--	18
3.13_A	1,50	17	11	--	17
3.13_B	4,50	19	13	--	19
3.13_C	7,50	18	13	--	18
3.13_D	10,50	19	13	--	19
3.14_A	1,50	17	11	--	17
3.14_B	4,50	19	13	--	19
3.14_C	7,50	19	13	--	19
3.14_D	10,50	19	14	--	19
3.15_A	1,50	18	12	--	18
3.15_B	4,50	20	14	--	20
3.15_C	7,50	20	14	--	20
3.15_D	10,50	20	14	--	20
3.16_A	1,50	17	12	--	17
3.16_B	4,50	20	14	--	20
3.16_C	7,50	20	14	--	20
3.16_D	10,50	21	15	--	21
3.17_A	1,50	16	10	--	16
3.17_B	4,50	19	13	--	19
3.17_C	7,50	19	14	--	19
3.17_D	10,50	20	14	--	20
3.18_A	1,50	15	9	--	15
3.18_B	4,50	17	11	--	17
3.18_C	7,50	19	13	--	19
3.18_D	10,50	19	13	--	19
3.19_A	10,50	18	12	--	18
3.1_A	1,50	25	19	--	25
3.1_B	4,50	27	22	--	27
3.1_C	7,50	29	23	--	29
3.1_D	10,50	29	24	--	29
3.20_A	10,50	17	11	--	17
3.21_A	1,50	19	14	--	19
3.21_B	4,50	20	14	--	20
3.21_C	7,50	21	16	--	21
3.21_D	10,50	23	17	--	23
3.22_A	1,50	22	16	--	22
3.22_B	4,50	23	17	--	23
3.22_C	7,50	24	18	--	24
3.22_D	10,50	25	19	--	25
3.2_A	1,50	25	20	--	25
3.2_B	4,50	27	22	--	27
3.2_C	7,50	29	23	--	29
3.2_D	10,50	29	24	--	29
3.3_A	1,50	27	22	--	27
3.3_B	4,50	30	24	--	30
3.3_C	7,50	31	25	--	31
3.3_D	10,50	31	25	--	31
3.4_A	1,50	30	25	--	30
3.4_B	4,50	33	28	--	33
3.4_C	7,50	33	28	--	33
3.4_D	10,50	33	28	--	33
3.5_A	1,50	35	29	--	35
3.5_B	4,50	37	31	--	37
3.5_C	7,50	37	31	--	37
3.5_D	10,50	37	31	--	37
3.6_A	1,50	40	35	--	40
3.6_B	4,50	41	36	--	41
3.6_C	7,50	41	36	--	41

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW school
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: indirect
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
3.6_D	10,50	41	35	--	41
3.7_A	1,50	44	38	--	44
3.7_B	4,50	44	39	--	44
3.7_C	7,50	44	39	--	44
3.7_D	10,50	44	38	--	44
3.8_A	1,50	44	39	--	44
3.8_B	4,50	45	39	--	45
3.8_C	7,50	45	39	--	45
3.8_D	10,50	44	39	--	44
3.9_A	1,50	41	35	--	41
3.9_B	4,50	42	36	--	42
3.9_C	7,50	42	36	--	42
3.9_D	10,50	42	36	--	42
4.10_A	1,50	21	15	--	21
4.10_B	4,50	22	16	--	22
4.10_C	7,50	23	17	--	23
4.1_A	1,50	15	9	--	15
4.1_B	4,50	17	11	--	17
4.1_C	7,50	18	13	--	18
4.2_A	1,50	15	9	--	15
4.2_B	4,50	17	11	--	17
4.2_C	7,50	18	13	--	18
4.3_A	1,50	15	9	--	15
4.3_B	4,50	17	11	--	17
4.3_C	7,50	19	13	--	19
4.4_A	1,50	14	8	--	14
4.4_B	4,50	16	11	--	16
4.4_C	7,50	18	12	--	18
4.5_A	1,50	13	7	--	13
4.5_B	4,50	15	9	--	15
4.5_C	7,50	16	10	--	16
4.6_A	1,50	12	7	--	12
4.6_B	4,50	14	8	--	14
4.6_C	7,50	15	9	--	15
4.7_A	1,50	17	11	--	17
4.7_B	4,50	16	11	--	16
4.7_C	7,50	17	11	--	17
4.8_A	1,50	17	11	--	17
4.8_B	4,50	17	12	--	17
4.8_C	7,50	18	12	--	18
4.9_A	1,50	18	13	--	18
4.9_B	4,50	19	13	--	19
4.9_C	7,50	20	14	--	20
5.10_A	1,50	31	25	--	31
5.10_B	4,50	33	27	--	33
5.10_C	7,50	33	27	--	33
5.10_D	10,50	33	27	--	33
5.10_E	13,50	33	27	--	33
5.1_A	13,50	28	23	--	28
5.2_A	13,50	36	30	--	36
5.3_A	13,50	20	14	--	20
5.4_A	13,50	18	13	--	18
5.5_A	13,50	19	13	--	19
5.6_A	1,50	39	33	--	39
5.6_B	4,50	39	34	--	39
5.6_C	7,50	39	34	--	39
5.6_D	10,50	39	33	--	39
5.6_E	13,50	39	33	--	39
5.7_A	1,50	38	33	--	38

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW school
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: indirect
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
5.7_B	4,50	39	33	--	39
5.7_C	7,50	39	33	--	39
5.7_D	10,50	39	33	--	39
5.7_E	13,50	39	33	--	39
5.8_A	1,50	38	33	--	38
5.8_B	4,50	39	33	--	39
5.8_C	7,50	39	33	--	39
5.8_D	10,50	39	33	--	39
5.8_E	13,50	39	33	--	39
5.9_A	1,50	35	29	--	35
5.9_B	4,50	36	30	--	36
5.9_C	7,50	35	30	--	35
5.9_D	10,50	35	29	--	35
5.9_E	13,50	35	29	--	35
6.10_A	1,50	20	14	--	20
6.10_B	4,50	23	17	--	23
6.10_C	7,50	24	18	--	24
6.10_D	10,50	24	18	--	24
6.11_A	1,50	17	11	--	17
6.11_B	4,50	17	11	--	17
6.11_C	7,50	16	10	--	16
6.11_D	10,50	17	11	--	17
6.12_A	1,50	16	10	--	16
6.12_B	4,50	16	10	--	16
6.12_C	7,50	16	10	--	16
6.12_D	10,50	17	11	--	17
6.13_A	1,50	16	10	--	16
6.13_B	4,50	16	10	--	16
6.13_C	7,50	16	10	--	16
6.13_D	10,50	18	12	--	18
6.1_A	1,50	12	6	--	12
6.1_B	4,50	13	7	--	13
6.1_C	7,50	14	9	--	14
6.1_D	10,50	19	13	--	19
6.2_A	1,50	12	7	--	12
6.2_B	4,50	14	8	--	14
6.2_C	7,50	16	10	--	16
6.2_D	10,50	19	13	--	19
6.3_A	1,50	14	8	--	14
6.3_B	4,50	16	10	--	16
6.3_C	7,50	18	12	--	18
6.3_D	10,50	19	14	--	19
6.4_A	1,50	14	8	--	14
6.4_B	4,50	16	10	--	16
6.4_C	7,50	17	12	--	17
6.4_D	10,50	20	14	--	20
6.5_A	1,50	14	8	--	14
6.5_B	4,50	17	11	--	17
6.5_C	7,50	18	12	--	18
6.5_D	10,50	19	14	--	19
6.6_A	1,50	15	9	--	15
6.6_B	4,50	17	11	--	17
6.6_C	7,50	18	12	--	18
6.6_D	10,50	20	14	--	20
6.7_A	1,50	28	22	--	28
6.7_B	4,50	31	25	--	31
6.7_C	7,50	31	25	--	31
6.7_D	10,50	31	25	--	31
6.8_A	1,50	24	18	--	24

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW school
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: indirect
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
6.8_B	4,50	27	22	--	27
6.8_C	7,50	28	22	--	28
6.8_D	10,50	28	22	--	28
6.9_A	1,50	22	16	--	22
6.9_B	4,50	25	19	--	25
6.9_C	7,50	26	20	--	26
6.9_D	10,50	26	20	--	26

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW school
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: langtijd
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
1.10_A	1,50	21	10	--	21
1.10_B	4,50	18	12	--	18
1.1_A	1,50	22	11	--	22
1.1_B	4,50	24	12	--	24
1.2_A	1,50	22	11	--	22
1.2_B	4,50	23	12	--	23
1.3_A	1,50	22	11	--	22
1.3_B	4,50	23	12	--	23
1.4_A	1,50	21	12	--	21
1.4_B	4,50	22	13	--	22
1.5_A	1,50	18	9	--	18
1.5_B	4,50	19	11	--	19
1.6_A	1,50	17	9	--	17
1.6_B	4,50	17	9	--	17
1.7_A	1,50	22	9	--	22
1.7_B	4,50	17	9	--	17
1.8_A	1,50	23	11	--	23
1.8_B	4,50	19	11	--	19
1.9_A	1,50	21	12	--	21
1.9_B	4,50	21	14	--	21
2.10_A	1,50	22	15	--	22
2.10_B	4,50	23	16	--	23
2.10_C	7,50	24	17	--	24
2.10_D	10,50	28	20	--	28
2.11_A	1,50	22	15	--	22
2.11_B	4,50	22	14	--	22
2.11_C	7,50	23	16	--	23
2.11_D	10,50	27	19	--	27
2.12_A	1,50	22	15	--	22
2.12_B	4,50	23	14	--	23
2.12_C	7,50	22	15	--	22
2.12_D	10,50	26	18	--	26
2.13_A	1,50	23	11	--	23
2.13_B	4,50	23	10	--	23
2.13_C	7,50	19	8	--	19
2.13_D	10,50	20	9	--	20
2.14_A	1,50	21	12	--	21
2.14_B	4,50	19	7	--	19
2.14_C	7,50	16	7	--	16
2.14_D	10,50	17	8	--	17
2.15_A	1,50	18	10	--	18
2.15_B	4,50	16	7	--	16
2.15_C	7,50	22	13	--	22
2.15_D	10,50	17	9	--	17
2.16_A	1,50	17	9	--	17
2.16_B	4,50	18	9	--	18
2.16_C	7,50	20	10	--	20
2.16_D	10,50	19	11	--	19
2.17_A	1,50	20	10	--	20
2.17_B	4,50	21	9	--	21
2.17_C	7,50	23	10	--	23
2.17_D	10,50	26	11	--	26
2.18_A	1,50	19	10	--	19
2.18_B	4,50	18	10	--	18
2.18_C	7,50	19	10	--	19
2.18_D	10,50	20	11	--	20
2.19_A	1,50	19	10	--	19
2.19_B	4,50	18	10	--	18
2.19_C	7,50	19	10	--	19

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW school
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: langtijd
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
2.19_D	10,50	20	11	--	20
2.1_A	1,50	20	12	--	20
2.1_B	4,50	20	12	--	20
2.1_C	7,50	20	12	--	20
2.1_D	10,50	22	13	--	22
2.20_A	1,50	18	10	--	18
2.20_B	4,50	17	10	--	17
2.20_C	7,50	18	10	--	18
2.20_D	10,50	19	11	--	19
2.21_A	1,50	17	10	--	17
2.21_B	4,50	17	9	--	17
2.21_C	7,50	17	10	--	17
2.21_D	10,50	19	10	--	19
2.22_A	1,50	23	16	--	23
2.22_B	4,50	25	18	--	25
2.22_C	7,50	27	20	--	27
2.22_D	10,50	30	22	--	30
2.2_A	1,50	24	15	--	24
2.2_B	4,50	24	12	--	24
2.2_C	7,50	24	12	--	24
2.2_D	10,50	25	13	--	25
2.3_A	1,50	22	11	--	22
2.3_B	4,50	22	11	--	22
2.3_C	7,50	23	13	--	23
2.3_D	10,50	24	13	--	24
2.4_A	1,50	29	19	--	29
2.4_B	4,50	30	20	--	30
2.4_C	7,50	31	22	--	31
2.4_D	10,50	32	23	--	32
2.5_A	1,50	29	20	--	29
2.5_B	4,50	30	21	--	30
2.5_C	7,50	31	22	--	31
2.5_D	10,50	32	23	--	32
2.6_A	1,50	30	21	--	30
2.6_B	4,50	31	23	--	31
2.6_C	7,50	32	24	--	32
2.6_D	10,50	33	25	--	33
2.7_A	1,50	31	22	--	31
2.7_B	4,50	33	25	--	33
2.7_C	7,50	33	25	--	33
2.7_D	10,50	34	26	--	34
2.8_A	1,50	31	23	--	31
2.8_B	4,50	33	26	--	33
2.8_C	7,50	34	26	--	34
2.8_D	10,50	35	27	--	35
2.9_A	1,50	26	20	--	26
2.9_B	4,50	28	22	--	28
2.9_C	7,50	30	23	--	30
2.9_D	10,50	32	24	--	32
3.10_A	1,50	35	23	--	35
3.10_B	4,50	37	25	--	37
3.10_C	7,50	38	27	--	38
3.10_D	10,50	39	27	--	39
3.11_A	1,50	35	22	--	35
3.11_B	4,50	37	24	--	37
3.11_C	7,50	38	26	--	38
3.11_D	10,50	39	26	--	39
3.12_A	1,50	28	11	--	28
3.12_B	4,50	29	12	--	29

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW school
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: langtijd
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
3.12_C	7,50	29	12	--	29
3.12_D	10,50	30	11	--	30
3.13_A	1,50	27	13	--	27
3.13_B	4,50	28	14	--	28
3.13_C	7,50	28	11	--	28
3.13_D	10,50	30	12	--	30
3.14_A	1,50	28	14	--	28
3.14_B	4,50	29	15	--	29
3.14_C	7,50	25	13	--	25
3.14_D	10,50	26	13	--	26
3.15_A	1,50	27	14	--	27
3.15_B	4,50	28	16	--	28
3.15_C	7,50	24	13	--	24
3.15_D	10,50	26	13	--	26
3.16_A	1,50	27	13	--	27
3.16_B	4,50	28	15	--	28
3.16_C	7,50	25	13	--	25
3.16_D	10,50	29	18	--	29
3.17_A	1,50	27	13	--	27
3.17_B	4,50	28	15	--	28
3.17_C	7,50	25	14	--	25
3.17_D	10,50	30	19	--	30
3.18_A	1,50	28	13	--	28
3.18_B	4,50	29	14	--	29
3.18_C	7,50	31	17	--	31
3.18_D	10,50	31	19	--	31
3.19_A	10,50	31	18	--	31
3.1_A	1,50	18	10	--	18
3.1_B	4,50	21	13	--	21
3.1_C	7,50	22	14	--	22
3.1_D	10,50	25	17	--	25
3.20_A	10,50	31	18	--	31
3.21_A	1,50	23	11	--	23
3.21_B	4,50	25	9	--	25
3.21_C	7,50	19	9	--	19
3.21_D	10,50	21	10	--	21
3.22_A	1,50	23	12	--	23
3.22_B	4,50	18	10	--	18
3.22_C	7,50	18	9	--	18
3.22_D	10,50	20	9	--	20
3.2_A	1,50	19	9	--	19
3.2_B	4,50	21	14	--	21
3.2_C	7,50	23	15	--	23
3.2_D	10,50	26	18	--	26
3.3_A	1,50	21	14	--	21
3.3_B	4,50	23	15	--	23
3.3_C	7,50	24	16	--	24
3.3_D	10,50	27	18	--	27
3.4_A	1,50	25	18	--	25
3.4_B	4,50	27	20	--	27
3.4_C	7,50	28	21	--	28
3.4_D	10,50	30	22	--	30
3.5_A	1,50	27	18	--	27
3.5_B	4,50	29	20	--	29
3.5_C	7,50	29	21	--	29
3.5_D	10,50	31	22	--	31
3.6_A	1,50	25	18	--	25
3.6_B	4,50	25	20	--	25
3.6_C	7,50	26	21	--	26

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW school
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: langtijd
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
3.6_D	10,50	31	23	--	31
3.7_A	1,50	35	28	--	35
3.7_B	4,50	37	30	--	37
3.7_C	7,50	37	31	--	37
3.7_D	10,50	38	31	--	38
3.8_A	1,50	39	32	--	39
3.8_B	4,50	41	34	--	41
3.8_C	7,50	41	34	--	41
3.8_D	10,50	41	34	--	41
3.9_A	1,50	36	26	--	36
3.9_B	4,50	37	29	--	37
3.9_C	7,50	38	29	--	38
3.9_D	10,50	38	29	--	38
4.10_A	1,50	24	12	--	24
4.10_B	4,50	25	13	--	25
4.10_C	7,50	21	9	--	21
4.1_A	1,50	28	13	--	28
4.1_B	4,50	29	14	--	29
4.1_C	7,50	31	16	--	31
4.2_A	1,50	28	11	--	28
4.2_B	4,50	29	13	--	29
4.2_C	7,50	31	15	--	31
4.3_A	1,50	28	10	--	28
4.3_B	4,50	29	11	--	29
4.3_C	7,50	31	14	--	31
4.4_A	1,50	26	9	--	26
4.4_B	4,50	27	10	--	27
4.4_C	7,50	29	12	--	29
4.5_A	1,50	25	9	--	25
4.5_B	4,50	26	10	--	26
4.5_C	7,50	27	12	--	27
4.6_A	1,50	24	10	--	24
4.6_B	4,50	25	11	--	25
4.6_C	7,50	26	12	--	26
4.7_A	1,50	23	11	--	23
4.7_B	4,50	24	10	--	24
4.7_C	7,50	24	6	--	24
4.8_A	1,50	26	11	--	26
4.8_B	4,50	23	8	--	23
4.8_C	7,50	23	8	--	23
4.9_A	1,50	26	12	--	26
4.9_B	4,50	22	12	--	22
4.9_C	7,50	21	9	--	21
5.10_A	1,50	34	17	--	34
5.10_B	4,50	35	18	--	35
5.10_C	7,50	37	20	--	37
5.10_D	10,50	38	21	--	38
5.10_E	13,50	39	21	--	39
5.1_A	13,50	32	22	--	32
5.2_A	13,50	35	24	--	35
5.3_A	13,50	32	11	--	32
5.4_A	13,50	31	11	--	31
5.5_A	13,50	30	11	--	30
5.6_A	1,50	35	21	--	35
5.6_B	4,50	37	23	--	37
5.6_C	7,50	38	26	--	38
5.6_D	10,50	39	26	--	39
5.6_E	13,50	40	26	--	40
5.7_A	1,50	35	20	--	35

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW school
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: langtijd
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
5.7_B	4,50	37	22	--	37
5.7_C	7,50	39	25	--	39
5.7_D	10,50	40	25	--	40
5.7_E	13,50	40	26	--	40
5.8_A	1,50	36	20	--	36
5.8_B	4,50	38	22	--	38
5.8_C	7,50	39	24	--	39
5.8_D	10,50	40	25	--	40
5.8_E	13,50	41	26	--	41
5.9_A	1,50	35	18	--	35
5.9_B	4,50	36	19	--	36
5.9_C	7,50	38	21	--	38
5.9_D	10,50	39	22	--	39
5.9_E	13,50	40	23	--	40
6.10_A	1,50	31	13	--	31
6.10_B	4,50	32	13	--	32
6.10_C	7,50	33	12	--	33
6.10_D	10,50	35	14	--	35
6.11_A	1,50	25	11	--	25
6.11_B	4,50	26	10	--	26
6.11_C	7,50	27	6	--	27
6.11_D	10,50	27	7	--	27
6.12_A	1,50	28	10	--	28
6.12_B	4,50	28	8	--	28
6.12_C	7,50	26	6	--	26
6.12_D	10,50	27	7	--	27
6.13_A	1,50	27	7	--	27
6.13_B	4,50	27	7	--	27
6.13_C	7,50	25	5	--	25
6.13_D	10,50	26	6	--	26
6.1_A	1,50	25	7	--	25
6.1_B	4,50	26	7	--	26
6.1_C	7,50	27	7	--	27
6.1_D	10,50	27	13	--	27
6.2_A	1,50	25	8	--	25
6.2_B	4,50	26	8	--	26
6.2_C	7,50	26	9	--	26
6.2_D	10,50	29	13	--	29
6.3_A	1,50	26	8	--	26
6.3_B	4,50	27	9	--	27
6.3_C	7,50	29	11	--	29
6.3_D	10,50	30	14	--	30
6.4_A	1,50	26	9	--	26
6.4_B	4,50	27	10	--	27
6.4_C	7,50	28	10	--	28
6.4_D	10,50	29	12	--	29
6.5_A	1,50	27	9	--	27
6.5_B	4,50	27	10	--	27
6.5_C	7,50	28	11	--	28
6.5_D	10,50	29	12	--	29
6.6_A	1,50	28	10	--	28
6.6_B	4,50	28	11	--	28
6.6_C	7,50	29	11	--	29
6.6_D	10,50	30	13	--	30
6.7_A	1,50	33	14	--	33
6.7_B	4,50	35	15	--	35
6.7_C	7,50	36	16	--	36
6.7_D	10,50	38	18	--	38
6.8_A	1,50	33	13	--	33

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW school
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: langtijd
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
6.8_B	4,50	34	13	--	34
6.8_C	7,50	35	14	--	35
6.8_D	10,50	37	15	--	37
6.9_A	1,50	32	13	--	32
6.9_B	4,50	33	12	--	33
6.9_C	7,50	34	13	--	34
6.9_D	10,50	36	14	--	36

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW school
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: max
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
1.10_A	1,50	40	19	--	40
1.10_B	4,50	41	26	--	41
1.1_A	1,50	41	22	--	41
1.1_B	4,50	42	24	--	42
1.2_A	1,50	41	23	--	41
1.2_B	4,50	43	23	--	43
1.3_A	1,50	43	25	--	43
1.3_B	4,50	45	25	--	45
1.4_A	1,50	42	25	--	42
1.4_B	4,50	44	26	--	44
1.5_A	1,50	42	25	--	42
1.5_B	4,50	43	25	--	43
1.6_A	1,50	40	21	--	40
1.6_B	4,50	41	22	--	41
1.7_A	1,50	41	21	--	41
1.7_B	4,50	40	22	--	40
1.8_A	1,50	41	22	--	41
1.8_B	4,50	41	22	--	41
1.9_A	1,50	41	26	--	41
1.9_B	4,50	42	22	--	42
2.10_A	1,50	44	23	--	44
2.10_B	4,50	46	24	--	46
2.10_C	7,50	49	25	--	49
2.10_D	10,50	51	30	--	51
2.11_A	1,50	44	25	--	44
2.11_B	4,50	46	24	--	46
2.11_C	7,50	48	24	--	48
2.11_D	10,50	51	29	--	51
2.12_A	1,50	43	27	--	43
2.12_B	4,50	45	24	--	45
2.12_C	7,50	47	25	--	47
2.12_D	10,50	50	29	--	50
2.13_A	1,50	42	22	--	42
2.13_B	4,50	42	24	--	42
2.13_C	7,50	42	24	--	42
2.13_D	10,50	42	25	--	42
2.14_A	1,50	41	23	--	41
2.14_B	4,50	40	23	--	40
2.14_C	7,50	40	22	--	40
2.14_D	10,50	41	23	--	41
2.15_A	1,50	41	23	--	41
2.15_B	4,50	40	21	--	40
2.15_C	7,50	43	25	--	43
2.15_D	10,50	43	22	--	43
2.16_A	1,50	40	25	--	40
2.16_B	4,50	42	24	--	42
2.16_C	7,50	43	26	--	43
2.16_D	10,50	44	23	--	44
2.17_A	1,50	43	24	--	43
2.17_B	4,50	45	25	--	45
2.17_C	7,50	46	26	--	46
2.17_D	10,50	48	23	--	48
2.18_A	1,50	43	23	--	43
2.18_B	4,50	44	24	--	44
2.18_C	7,50	45	25	--	45
2.18_D	10,50	44	22	--	44
2.19_A	1,50	43	22	--	43
2.19_B	4,50	44	21	--	44
2.19_C	7,50	44	21	--	44

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW school
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: max
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
2.19_D	10,50	45	22	--	45
2.1_A	1,50	43	24	--	43
2.1_B	4,50	44	23	--	44
2.1_C	7,50	45	23	--	45
2.1_D	10,50	47	25	--	47
2.20_A	1,50	42	21	--	42
2.20_B	4,50	43	21	--	43
2.20_C	7,50	44	21	--	44
2.20_D	10,50	44	22	--	44
2.21_A	1,50	40	21	--	40
2.21_B	4,50	41	21	--	41
2.21_C	7,50	42	21	--	42
2.21_D	10,50	43	21	--	43
2.22_A	1,50	47	23	--	47
2.22_B	4,50	50	25	--	50
2.22_C	7,50	52	26	--	52
2.22_D	10,50	54	32	--	54
2.2_A	1,50	50	31	--	50
2.2_B	4,50	51	32	--	51
2.2_C	7,50	52	32	--	52
2.2_D	10,50	53	33	--	53
2.3_A	1,50	56	34	--	56
2.3_B	4,50	56	34	--	56
2.3_C	7,50	59	36	--	59
2.3_D	10,50	59	36	--	59
2.4_A	1,50	59	40	--	59
2.4_B	4,50	62	40	--	62
2.4_C	7,50	64	41	--	64
2.4_D	10,50	64	41	--	64
2.5_A	1,50	60	39	--	60
2.5_B	4,50	63	39	--	63
2.5_C	7,50	64	40	--	64
2.5_D	10,50	65	40	--	65
2.6_A	1,50	61	39	--	61
2.6_B	4,50	64	40	--	64
2.6_C	7,50	65	40	--	65
2.6_D	10,50	65	41	--	65
2.7_A	1,50	63	37	--	63
2.7_B	4,50	66	37	--	66
2.7_C	7,50	66	38	--	66
2.7_D	10,50	66	42	--	66
2.8_A	1,50	62	29	--	62
2.8_B	4,50	64	29	--	64
2.8_C	7,50	64	31	--	64
2.8_D	10,50	65	39	--	65
2.9_A	1,50	51	25	--	51
2.9_B	4,50	53	26	--	53
2.9_C	7,50	55	27	--	55
2.9_D	10,50	57	35	--	57
3.10_A	1,50	72	46	--	72
3.10_B	4,50	73	46	--	73
3.10_C	7,50	73	48	--	73
3.10_D	10,50	73	49	--	73
3.11_A	1,50	71	47	--	71
3.11_B	4,50	72	48	--	72
3.11_C	7,50	72	49	--	72
3.11_D	10,50	72	50	--	72
3.12_A	1,50	50	27	--	50
3.12_B	4,50	52	30	--	52

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW school
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: max
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
3.12_C	7,50	51	31	--	51
3.12_D	10,50	50	32	--	50
3.13_A	1,50	49	27	--	49
3.13_B	4,50	51	29	--	51
3.13_C	7,50	50	30	--	50
3.13_D	10,50	50	31	--	50
3.14_A	1,50	49	26	--	49
3.14_B	4,50	51	28	--	51
3.14_C	7,50	50	28	--	50
3.14_D	10,50	50	29	--	50
3.15_A	1,50	49	29	--	49
3.15_B	4,50	51	26	--	51
3.15_C	7,50	50	27	--	50
3.15_D	10,50	50	27	--	50
3.16_A	1,50	48	29	--	48
3.16_B	4,50	51	30	--	51
3.16_C	7,50	51	28	--	51
3.16_D	10,50	55	33	--	55
3.17_A	1,50	48	29	--	48
3.17_B	4,50	51	31	--	51
3.17_C	7,50	53	30	--	53
3.17_D	10,50	54	33	--	54
3.18_A	1,50	48	30	--	48
3.18_B	4,50	51	31	--	51
3.18_C	7,50	53	33	--	53
3.18_D	10,50	53	33	--	53
3.19_A	10,50	52	33	--	52
3.1_A	1,50	41	22	--	41
3.1_B	4,50	45	26	--	45
3.1_C	7,50	47	27	--	47
3.1_D	10,50	48	29	--	48
3.20_A	10,50	52	33	--	52
3.21_A	1,50	43	27	--	43
3.21_B	4,50	43	28	--	43
3.21_C	7,50	43	25	--	43
3.21_D	10,50	43	26	--	43
3.22_A	1,50	43	27	--	43
3.22_B	4,50	43	24	--	43
3.22_C	7,50	42	24	--	42
3.22_D	10,50	43	25	--	43
3.2_A	1,50	44	22	--	44
3.2_B	4,50	46	26	--	46
3.2_C	7,50	48	27	--	48
3.2_D	10,50	49	29	--	49
3.3_A	1,50	46	22	--	46
3.3_B	4,50	48	26	--	48
3.3_C	7,50	50	27	--	50
3.3_D	10,50	51	30	--	51
3.4_A	1,50	50	26	--	50
3.4_B	4,50	53	27	--	53
3.4_C	7,50	53	28	--	53
3.4_D	10,50	54	32	--	54
3.5_A	1,50	57	27	--	57
3.5_B	4,50	60	29	--	60
3.5_C	7,50	61	30	--	61
3.5_D	10,50	61	35	--	61
3.6_A	1,50	53	25	--	53
3.6_B	4,50	54	25	--	54
3.6_C	7,50	55	26	--	55

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW school
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: max
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
3.6_D	10,50	62	38	--	62
3.7_A	1,50	68	42	--	68
3.7_B	4,50	69	43	--	69
3.7_C	7,50	70	43	--	70
3.7_D	10,50	70	44	--	70
3.8_A	1,50	74	46	--	74
3.8_B	4,50	75	46	--	75
3.8_C	7,50	75	47	--	75
3.8_D	10,50	75	48	--	75
3.9_A	1,50	73	45	--	73
3.9_B	4,50	74	45	--	74
3.9_C	7,50	74	46	--	74
3.9_D	10,50	73	47	--	73
4.10_A	1,50	43	26	--	43
4.10_B	4,50	44	24	--	44
4.10_C	7,50	44	25	--	44
4.1_A	1,50	48	30	--	48
4.1_B	4,50	51	32	--	51
4.1_C	7,50	53	33	--	53
4.2_A	1,50	48	30	--	48
4.2_B	4,50	51	32	--	51
4.2_C	7,50	53	34	--	53
4.3_A	1,50	48	30	--	48
4.3_B	4,50	51	32	--	51
4.3_C	7,50	53	34	--	53
4.4_A	1,50	47	29	--	47
4.4_B	4,50	50	31	--	50
4.4_C	7,50	52	33	--	52
4.5_A	1,50	46	28	--	46
4.5_B	4,50	48	30	--	48
4.5_C	7,50	50	31	--	50
4.6_A	1,50	45	31	--	45
4.6_B	4,50	47	29	--	47
4.6_C	7,50	49	30	--	49
4.7_A	1,50	44	33	--	44
4.7_B	4,50	45	28	--	45
4.7_C	7,50	45	28	--	45
4.8_A	1,50	44	26	--	44
4.8_B	4,50	44	26	--	44
4.8_C	7,50	44	27	--	44
4.9_A	1,50	44	28	--	44
4.9_B	4,50	45	25	--	45
4.9_C	7,50	44	26	--	44
5.10_A	1,50	63	49	--	63
5.10_B	4,50	65	51	--	65
5.10_C	7,50	65	52	--	65
5.10_D	10,50	65	53	--	65
5.10_E	13,50	65	53	--	65
5.1_A	13,50	61	41	--	61
5.2_A	13,50	68	36	--	68
5.3_A	13,50	49	39	--	49
5.4_A	13,50	49	37	--	49
5.5_A	13,50	50	36	--	50
5.6_A	1,50	71	47	--	71
5.6_B	4,50	72	48	--	72
5.6_C	7,50	73	50	--	73
5.6_D	10,50	72	51	--	72
5.6_E	13,50	72	51	--	72
5.7_A	1,50	71	48	--	71

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW school
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: max
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
5.7_B	4,50	72	49	--	72
5.7_C	7,50	72	51	--	72
5.7_D	10,50	72	52	--	72
5.7_E	13,50	72	52	--	72
5.8_A	1,50	71	49	--	71
5.8_B	4,50	72	51	--	72
5.8_C	7,50	72	52	--	72
5.8_D	10,50	72	53	--	72
5.8_E	13,50	71	53	--	71
5.9_A	1,50	67	49	--	67
5.9_B	4,50	67	51	--	67
5.9_C	7,50	68	52	--	68
5.9_D	10,50	67	53	--	67
5.9_E	13,50	67	53	--	67
6.10_A	1,50	54	32	--	54
6.10_B	4,50	57	33	--	57
6.10_C	7,50	58	34	--	58
6.10_D	10,50	58	37	--	58
6.11_A	1,50	50	29	--	50
6.11_B	4,50	50	29	--	50
6.11_C	7,50	45	30	--	45
6.11_D	10,50	45	30	--	45
6.12_A	1,50	45	29	--	45
6.12_B	4,50	46	29	--	46
6.12_C	7,50	44	29	--	44
6.12_D	10,50	44	30	--	44
6.13_A	1,50	44	32	--	44
6.13_B	4,50	45	32	--	45
6.13_C	7,50	46	29	--	46
6.13_D	10,50	45	30	--	45
6.1_A	1,50	45	30	--	45
6.1_B	4,50	47	31	--	47
6.1_C	7,50	49	32	--	49
6.1_D	10,50	51	30	--	51
6.2_A	1,50	46	28	--	46
6.2_B	4,50	48	29	--	48
6.2_C	7,50	49	29	--	49
6.2_D	10,50	52	32	--	52
6.3_A	1,50	47	30	--	47
6.3_B	4,50	50	31	--	50
6.3_C	7,50	52	33	--	52
6.3_D	10,50	54	33	--	54
6.4_A	1,50	47	30	--	47
6.4_B	4,50	50	31	--	50
6.4_C	7,50	52	33	--	52
6.4_D	10,50	53	33	--	53
6.5_A	1,50	48	29	--	48
6.5_B	4,50	50	31	--	50
6.5_C	7,50	52	33	--	52
6.5_D	10,50	53	34	--	53
6.6_A	1,50	48	28	--	48
6.6_B	4,50	50	31	--	50
6.6_C	7,50	51	32	--	51
6.6_D	10,50	53	35	--	53
6.7_A	1,50	62	41	--	62
6.7_B	4,50	65	42	--	65
6.7_C	7,50	65	43	--	65
6.7_D	10,50	65	45	--	65
6.8_A	1,50	59	36	--	59

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: IL OW school
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: max
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Etmaal
6.8_B	4,50	63	35	--	63
6.8_C	7,50	63	37	--	63
6.8_D	10,50	63	40	--	63
6.9_A	1,50	55	34	--	55
6.9_B	4,50	58	33	--	58
6.9_C	7,50	60	35	--	60
6.9_D	10,50	60	38	--	60

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

adviseurs in
ruimtelijke
ontwikkeling

correspondentie SAB
Postbus 479
6800 AL Arnhem
T: 026 357 69 11
E: info@sab.nl
www.sab.nl

bezoekadres Arnhem
Frombergdwarsstraat 54
6814 DZ Arnhem

bezoekadres Amsterdam
Jacob Bontiusplaats 9
1018 LL Amsterdam

Bijlage 6 Quick scan omgevingsveiligheid

Quick scan omgevingsveiligheid

aan:	Gemeente Arnhem
van:	SAB
kenmerk:	220121
datum:	30 november 2023
betreft:	Quick scan omgevingsveiligheid Thorbeckestraat 6 Arnhem

INLEIDING

Het voornemen bestaat om de voormalige schoollocatie aan de Thorbeckestraat 6 in Arnhem te herontwikkelen ten behoeve van woningbouw. Het initiatief is niet mogelijk binnen de kaders vanuit het geldende omgevingsplan; er is derhalve een wijzigingsbesluit van het omgevingsplan benodigd. Ten behoeve van het plan dient te worden aangetoond dat de ontwikkeling in overeenstemming is met een ‘evenwichtige toedeling van functies aan locaties’ en dient deze getoetst te worden aan het aspect omgevingsveiligheid. De voorgenomen ontwikkeling voorziet niet in risicovolle activiteiten die van invloed kunnen zijn op het aspect omgevingsveiligheid. Wel worden er met dit plan nieuwe kwetsbare gebouwen/locaties toegevoegd en dient gekeken te worden of dit eventueel van invloed is op nabijgelegen risicovolle activiteiten. Deze memo gaat in op het aspect omgevingsveiligheid met betrekking tot de voorgenomen ontwikkeling.

WETTELIJK KADER

ALGEMEEN

Omgevingsveiligheid gaat om de risico’s van het gebruik en transport van gevaarlijke stoffen, de veiligheid van inrichtingen en de veiligheid van nieuwe, zich snel ontwikkelende technologieën. Onder omgevingsveiligheid vallen ook de risico’s door luchthavens en windturbines. In paragraaf 5.1.2.1 van het Besluit kwaliteit leefomgeving zijn de algemene bepalingen met betrekking tot het waarborgen van de veiligheid opgenomen. Hieruit volgt dat in een omgevingsplan voor risico’s van branden, rampen en crises, rekening wordt gehouden met het voorkomen, beperken en bestrijden daarvan, de mogelijkheden voor personen om zich daarbij in veiligheid te brengen en de geneeskundige hulpverlening.

De Omgevingswet en het gemoderniseerde omgevingsveiligheidsbeleid bieden ruimte voor het bevoegd gezag om binnen kaders eigen afwegingen te maken over de kwaliteit en bescherming van de fysieke leefomgeving. Bestuurlijke afwegingsruimte biedt het bevoegd gezag (het decentrale bestuur) ruimte om regelgeving toe te spitsen op de lokale situatie en de lokale ambities. Centraal hierin staat het doel om een evenwichtige toedeling van functies aan locaties te bewerkstelligen. Het omgevingsveiligheidsbeleid is gericht op de beperking en/of beheersing van

correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

de risico's voor de omgeving vanwege gevaarlijke stoffen binnen inrichtingen en het transport van gevaarlijke stoffen over weg, water, spoor of buisleidingen. Het uitgangspunt van het beleid is dat burgers voor de veiligheid van hun omgeving mogen rekenen op een minimaal beschermingsniveau (plaatsgebonden risico). Daarnaast moet de kans op een groot ongeluk met meerdere slachtoffers (groepsrisico) worden afgewogen en afgewogen bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen binnen het aandachtsgebied van een risicobron. Omgevingsveiligheid gaat om de risico's van het gebruik en transport van gevaarlijke stoffen, de veiligheid van inrichtingen en de veiligheid van nieuwe, zich snel ontwikkelende technologieën. Onder omgevingsveiligheid vallen ook de risico's door luchthavens en windturbines. In paragraaf 5.1.2.1 van het Besluit kwaliteit leefomgeving zijn de algemene bepalingen met betrekking tot het waarborgen van de veiligheid opgenomen. Hieruit volgt dat in een omgevingsplan voor risico's van branden, rampen en crises, rekening wordt gehouden met het voorkomen, beperken en bestrijden daarvan, de mogelijkheden voor personen om zich daarbij in veiligheid te brengen en de geneeskundige hulpverlening.

RISICOASPECTEN

Voor zowel de handelingen met gevaarlijke stoffen bij bedrijven als het transport van gevaarlijke stoffen zijn drie aspecten van belang, het plaatsgebonden risico (PR), aandachtsgebieden en het groepsrisico (GR).

Plaatsgebonden Risico (PR)

Het plaatsgebonden risico (PR) geeft de kans, op een bepaalde plaats, om te overlijden ten gevolge van een ongeval bij een risicovolle activiteit. De kans heeft betrekking op een fictief persoon die de hele tijd op die plaats aanwezig is. Bij het beoordelen van gevaarlijke locaties wordt uitgegaan van een basisnorm: het risico om te overlijden aan een ongeluk met een gevaarlijke stof mag voor omwonenden niet hoger zijn dan 1 op de miljoen per jaar.

Het PR kan op de kaart van het gebied worden weergeven met zogeheten risicocontouren: lijnen die punten verbinden met eenzelfde PR. Binnen de 10^{-6}/jaar contour (welke als wettelijk harde norm fungeert) mogen geen nieuwe kwetsbare gebouwen en locaties en zeer kwetsbare gebouwen geprojecteerd worden. Voor beperkt kwetsbare gebouwen en locaties geldt de 10^{-6}/jaar contour niet als grenswaarde, maar als een richtwaarde.

Onder de Omgevingswet zijn er drie categorieën van Activiteiten: die met een vaste afstand van plaatsgebonden risico (onderdeel A en B, Bijlage VII, Besluit kwaliteit leefomgeving), activiteiten met bij regeling vastgestelde afstanden (onderdeel C, Bijlage VII, Besluit kwaliteit leefomgeving) en activiteiten met een te berekenen afstand (onderdeel D en E, Bijlage VII, Besluit kwaliteit leefomgeving).

Aandachtsgebieden

Aandachtsgebieden zijn er voor brand, explosie en gifwolk. Afhankelijk van het type activiteit met gevaarlijke stoffen zijn er voor het aandachtsgebied in de regelgeving vaste afstanden aangewezen of zijn deze afstanden te berekenen. In bijlage VII van het Besluit kwaliteit

correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

leefomgeving is voor een aantal activiteiten met gevaarlijke stoffen aangegeven wat de omvang van het aandachtsgebied is. Het gaat hierbij om de activiteiten bedoeld in artikel 5.13, lid 1, onder a, zoals een opslagtank voor gassen en LPG-tankstations. Voor de activiteiten bedoeld in artikel 5.13, lid 3 worden de brand- en explosieaandachtsgebieden door de wetgever aangewezen bij ministeriële regeling. Hierbij gaat het onder andere over vervoer van gevaarlijke stoffen over (spoor)wegen die behoren tot het basisnet. Voor overige activiteiten volgt de aard en omvang van de aandachtsgebieden uit een risicoberekening. In aanvulling op de voorgaande risicoaspecten wordt er in het Handboek Omgevingsveiligheid onderscheid gemaakt van drie soorten gevaren voor de omgeving: warmtestraling (brand), overdruk (explosie) en concentratie van giftige stoffen in de lucht (gifwolk). Ten behoeve van deze drie gevaren zijn respectievelijk drie aandachtsgebieden getypeerd, namelijk het brandaandachtsgebied, het explosieaandachtsgebied en het gifwolkaandachtsgebied.

Groepsrisico (GR)

In artikel 5.15 van het Besluit kwaliteit leefomgeving zijn de instructieregels voor externe veiligheidsrisico's binnen aandachtsgebieden opgenomen. Dit betreft het groepsrisico. In een omgevingsplan wordt voor beperkt kwetsbare, kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen en beperkt kwetsbare en kwetsbare locaties binnen een brandaandachtsgebied, een explosieaandachtsgebied en een gifwolkaandachtsgebied rekening gehouden met de kans op het overlijden van een groep van tien of meer personen per jaar als rechtstreeks gevolg van een ongewoon voorval veroorzaakt door een activiteit. Hieraan wordt in ieder geval voldaan als binnen een aandachtsgebied geen (beperkt/zeer) kwetsbare gebouwen of (beperkt) kwetsbare locaties worden toegelaten of waar deze wel worden toegelaten binnen een aandachtsgebied er maatregelen zijn getroffen ter bescherming van personen in die gebouwen en op die locaties of dat het aantal doorgaans aanwezige personen of de tijd dat die aanwezig zijn in die gebouwen en op die locaties beperkt is.

AFWEGING INRICHTING FYSIEKE LEEFOMGEVING

Uit het eerste lid van artikel 5.15 Besluit kwaliteit leefomgeving volgt dat in een omgevingsplan voor (beperkt/zeer) kwetsbare gebouwen en (beperkt) kwetsbare locatie binnen een brand-, explosie- of gifwolkaandachtsgebied 'rekening moet worden gehouden met' de kans op overlijden van een groep van 10 of meer personen per jaar als een rechtstreeks gevolg van een ongewoon voorval veroorzaakt door een activiteit met externe veiligheidsrisico's.

Bevoegd gezag kan de volgende stappen nemen om het groepsrisico te verantwoorden:

1. Afstand houden van het aandachtsgebied. Nieuwe bebouwing en locaties worden niet binnen een aandachtsgebied van bestaande of beoogde risicovolle activiteiten toegestaan. Indien hiervoor wordt gekozen zijn geen verdere beschermingsmaatregelen noodzakelijk.
2. Waarderen van bestaande bescherming. Het uitgangspunt van het Besluit kwaliteit leefomgeving is dat de basisvoorzieningen op orde zijn. Voorbeelden hiervan zijn veiligheidsnormen voor infrastructuur, materiaal en organisatie, het plaatsgebonden risico en de organisatie van hulpdiensten en risicocommunicatie.
3. Overwegen van aanvullende maatregelen. De volgende aanvullende maatregelen

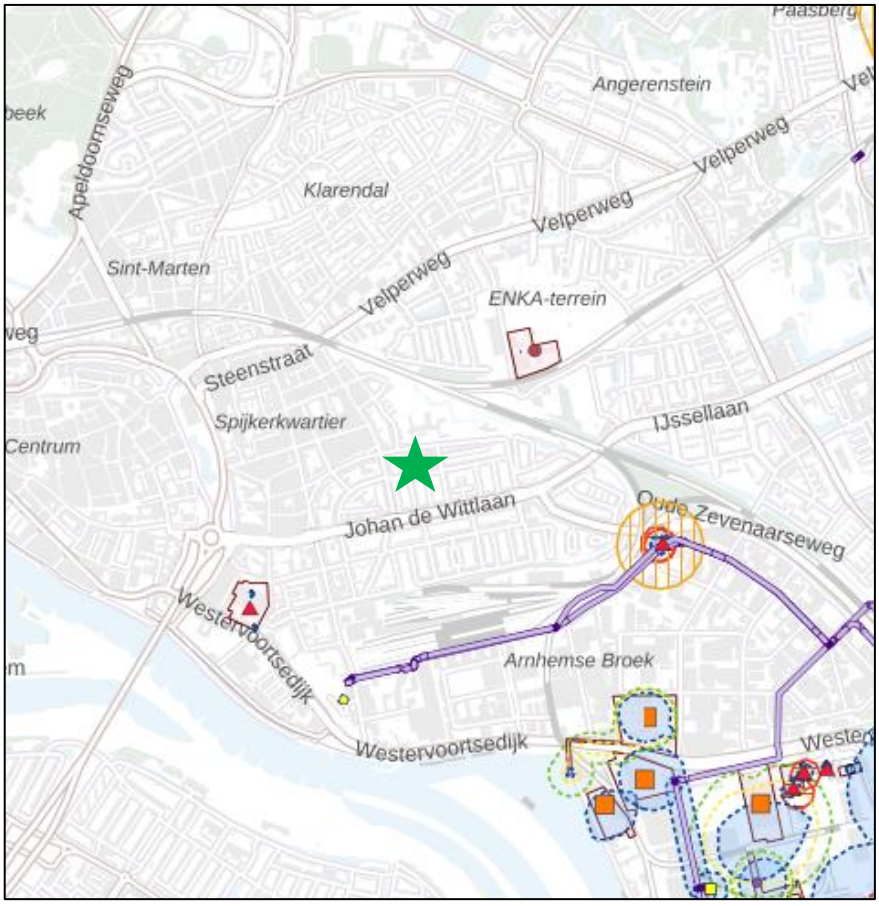
correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

kunnen worden overwogen: afstand houden binnen het aandachtsgebied, aanvullende risicocommunicatie, beperken personendichtheden, vlucht- en schuilmogelijkheden, omgevingsmaatregelen en aanvullende bouwmaatregelen.

AANWIJZEN ONDERZOEKSGEBIED

Uitgaande van de voorgaande wettelijke kaders is de beleidsmatige afkapgrens van 1,5 km voor het gifwolkaandachtsgebied bij ruimtelijke ontwikkelingen de maximale zone waarbinnen risicobronnen dienen te worden meegenomen in de omgeving van een ontwikkellocatie. In dit onderzoek wordt derhalve stilgestaan bij alle risicobronnen in een straal van 1,5 km vanaf de ontwikkellocatie.

De navolgende afbeelding bevat een fragment van de digitale risicokaart. De globale ligging van de ontwikkellocatie is met een groene ster aangeduid. Het fragment laat grofweg het gebied van 1,5 kilometer rondom de ontwikkellocatie zien.

Uitsnede digitale risicokaart met aanduiding ontwikkellocatie (groene ster) bron: Atlas Leefomgeving

correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

RISICOVOLLE ACTIVITEIT

Binnen een straal van 1,5 kilometer zijn zes locaties gevestigd waar risicovolle activiteiten plaatsvinden. Navolgende tabel geeft een overzicht van alle relevante activiteiten en bijbehorende kenmerken.

Inrichting	Aandachtsgebied Plaatsgebonden risico	Aandachtsgebied Groepsrisico	Afstand tot ontwikkellocatie
Teijin Aramid	0 meter	95 meter	± 400 meter
De Haan Minerale Oliën BV	35 meter (vulpunt) 25 meter (reservoir) 15 meter (afleverinstallatie)	150 meter (vulpunt) 150 meter (reservoir) 0 meter (afleverinstallatie)	± 850 meter
Gasontvangststation N-750	n.v.t.	n.v.t.	± 880 meter
Shell Nederland Verkoopmaatschappij	n.v.t.	circa 100 meter	± 1.000 meter
AKZO Nobel Functional Chemicals BV	n.v.t.	circa 150 meter	± 1.200 meter
Immori b.v.	n.v.t.	circa 100 meter	± 1.300 meter

Geconcludeerd wordt dat de ontwikkellocatie ruim buiten het aandachtsgebied van de risicovolle activiteiten valt, een nadere beschouwing is derhalve niet noodzakelijk. Dit type risicobronnen vormt geen belemmeringen voor de uitvoerbaarheid van de beoogde ontwikkeling.

BUISLEIDINGEN

Er bevinden zich relevante buisleidingen in de omgeving van de ontwikkellocatie. Navolgende tabel geeft een overzicht van de kenmerken van de buisleidingen.

Gasleiding	Uitwendige diameter	Werkdruk	Brandaandachtsgebied 1%-letaliteitszone	Afstand tot ontwikkellocatie
N-559-11	12,76 inch	40,00 bar	150 meter	± 660 meter
N-559-23	8,35 inch	40,00 bar	120 meter	± 660 meter

Geconcludeerd wordt dat de ontwikkellocatie buiten het brandaandachtsgebied van de onderzochte buisleidingen ligt. Derhalve vormt dit type risicobronnen geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van de beoogde ontwikkeling.

TRANSPORT OVER SPOOR

Aan de hand van de Regeling Basisnet Spoor en de risicokaart zijn de omliggende spoorwegen verkend. Hierbij is tevens Rekenvoorschrift Omgevingsveiligheid Module III 2022 gebruikt om aan de hand van de aanwezige stofcategorieën te kunnen bepalen wat het aandachtsgebied van iedere spoorlijn is.

correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

Stofcategorie	Aandachtsgebied (m)
A	30 (brand), 200 (explosie)
B2	1.500 (gifwolk)
B3	1.500 (gifwolk)
C3	30 (brand)
D3	30 (brand), 1.500 (gifwolk)
D4	1.500 (gifwolk)

Aandachtsgebied per stofcategorie voor de modaliteit spoor (Bron: Handreiking Risicoanalyse Transport)

Raadpleging van de risicokaart wijst uit dat er één spoorlijntraject binnen een straal van 1,5 kilometer rondom de ontwikkellocatie aanwezig is. Het betreft het de spoorlijn 'Arnhem - Zutphen' (spoortrajectnummer 62). De spoorlijn ligt op circa 240 meter ten noorden van de ontwikkellocatie. Navolgende tabel geeft weer welke stofcategorieën vervoerd worden over het traject.

Aanwezige stofcategorieën	Aandachtsgebied (m)	Ontwikkellocatie binnen aandachtsgebied? (240 m)
A	30 (brand), 200 (explosie)	Nee
B2	1.500 (gifwolk)	Ja
B3	1.500 (gifwolk)	Ja
C3	30 (brand)	Nee
D3	30 (brand), 1.500 (gifwolk)	Ja
D4	1.500 (gifwolk)	Ja

Geconcludeerd wordt dat de ontwikkellocatie binnen het gifwolkaandachtsgebied van het spoortraject ligt. Het aanwijzen van een brand- of explosievoorschriftengebied is derhalve niet noodzakelijk. Vanuit het Besluit bouwwerken leefomgeving gelden reeds eisen ten aanzien van een gifwolkscenario. Er wordt een motivering ten aanzien van de aspecten bestrijdbaarheid en zelfredzaamheid. Ook de Veiligheidsregio moet in de gelegenheid gesteld worden om een advies uit te brengen.

TRANSPORT OVER WATER

Binnen een straal van 1,5 kilometer van de ontwikkellocatie bevinden zich geen risicobronnen in de vorm van vaarroutes. Nadere beschouwing is derhalve niet noodzakelijk. De afstanden met betrekking tot vaarroutes zijn hieronder weggegeven:

Stofcategorie	Aandachtsgebied (m)
LF1	30 (brand)
LF2	30 (brand)
LT1	1.500 (gifwolk) 30 (brand)
LT2	1.500 (gifwolk)
GF2	200 (explosie) 30 (brand)
GF3	200 (explosie) 30 (brand)
GT3	200 (explosie) 30 (brand)

Aandachtsgebied per stofcategorie voor de modaliteit water (bron: Handreiking Risicoanalyse Transport).

correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

TRANSPORT OVER WEG

Aan de hand van de Regeling Basisnet Weg en de risicokaart zijn de omliggende wegen verkend. Hierbij zijn tevens de Lijst wegvakken datatellingen & basisnet (2018/07) en de Module III van het Rekenvoorschrift Omgevingsveiligheid (zie navolgende tabel) gebruikt om aan de hand van de aanwezige stofcategorieën te kunnen bepalen wat het aandachtsgebied van iedere weg is.

Stofcategorie	Aandachtsgebied (m)
LF1	30 (brand)
LF2	30 (brand)
LT1	30 (brand), 1.500 (gifwolk)
LT2	30 (brand), 1.500 (gifwolk)
LT3	1.500 (gifwolk)
LT4	n.v.t.
GF1	30 (brand)
GF2	30 (brand), 200 (explosie)
GF3	30 (brand), 200 (explosie)
GT2	1.500 (gifwolk)
GT3	1.500 (gifwolk)
GT4	1.500 (gifwolk)
GT5	1.500 (gifwolk)

Aandachtsgebied per stofcategorie voor de modaliteit weg (bron: Rekenvoorschrift Omgevingsveiligheid: Module III).

Volgens de risicokaart vindt er binnen een straal van 1,5 kilometer rondom de ontwikkellocatie transport van gevaarlijke stoffen over weg plaats. Het gaat om het volgende wegvak:

- Gemeentelijke weg: Pleyweg – Westervoortse Dijk

De gemeentelijke weg ‘Pleyweg – Westervoortse Dijk’ bevindt zich op circa 1.000 meter ten zuiden van de ontwikkellocatie en kent geen plaatsgebonden risicocontour (PR 10^{-6}). Volgens de risicokaart worden de volgende stofcategorieën over dit wegvak vervoerd:

Aanwezige stofcategorieën	Aandachtsgebied (m)	Ontwikkellocatie binnen aandachtsgebied?
LF1	30 (brand)	Nee
LF2	30 (brand)	Nee

De ontwikkellocatie ligt binnen een aandachtsgebied van een wegvak.

LUCHTVAART

In de nabijheid van de ontwikkellocatie bevindt zich geen relevante luchthaven. Een nader onderzoek is derhalve niet noodzakelijk.

correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

WINDTURBINES

In de nabijheid van de ontwikkellocatie bevindt zich geen relevante windturbine. Een nader onderzoek is derhalve niet noodzakelijk.

SAMENVATTING RISICOANALYSE

CONCLUSIE

In voorliggende quick scan zijn de potentiële risicobronnen beschouwd voor wat betreft het aspect omgevingsveiligheid. Uit de inventarisatie van nabije risicobronnen blijkt het volgende:

- De ontwikkellocatie bevindt zich niet binnen een PR 10^{-6}-contour of het brand/explosie/gifwolkaandachtsgebied van risicovolle activiteiten, watertrajecten, luchtvaart en windturbines;
- De ontwikkellocatie bevindt zich in het gifwolkaandachtsgebied van de nabijgelegen spoorlijn. Vanuit het Besluit bouwwerken leefomgeving gelden reeds eisen ten aanzien van een gifwolkscenario. Er is een motivering ten aanzien van de aspecten bestrijdbaarheid en zelfredzaamheid benodigd. Ook de Veiligheidsregio moet in de gelegenheid gesteld worden om een advies uit te brengen.

Op basis van het voorgaande vormt het aspect omgevingsveiligheid geen belemmering voor de ontwikkeling.

correspondentieadres | Postbus 479 | 6800 AL Arnhem | contact | T: 026 357 69 11 | E: info@sab.nl | www.sab.nl | KvK Arnhem: 09122123
bezoekadres Arnhem | Frombergdwarsstraat 54 | 6814 DZ Arnhem | bezoekadres Amsterdam | Jacob Bontiusplaats 9 | 1018 LL Amsterdam

Bijlage 7 Quick scan natuur

adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling

Quick scan natuur

Arnhem, Herinrichting Rijn IJssel locaties Thorbeckestraat

ROC Rijn IJssel

Datum: 18 februari 2020

Projectnummer: 190489

INHOUD

1	**Inleiding**	**3**
1.1	Aanleiding	3
1.2	Plangebied	3
2	**Wettelijk kader**	**3**
2.1	Gebiedsbescherming	6
2.2	Soortenbescherming	7
2.3	Bescherming houtopstanden	7
3	**Onderzoeksmethode**	**9**
3.1	Deskundigheid	9
3.2	Werkwijze	9
4	**Aanwezigheid beschermde gebieden en soorten**	**11**
4.1	Ligging beschermde gebieden	11
4.2	Aanwezigheid beschermde soorten	12
4.3	Aanwezigheid houtopstanden	20
5	**Effectbeoordeling en advies vervolgtraject**	**21**
5.1	Mogelijke effecten op beschermde gebieden	21
5.2	Mogelijke effecten op beschermde soorten	21
5.3	Mogelijke effecten op beschermde houtopstanden	24
6	**Conclusie**	**25**

Geraadpleegde bronnen

Bijlage 1. Wettelijk kader

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

ROC Rijn IJssel concentreert haar activiteiten in de toekomst meer op één locatie. Met de implementatie van het Masterplan Huisvesting heeft ROC Rijn IJssel ruim 20% minder vierkante meters nodig. Met de concentratie van veel functies op het AKZO terrein aan de Velperweg komen drie locaties vrij: Thorbeckestraat 6, Veluwestraat 120 en de Zijpendaalseweg 167. In gesprek met de omgeving en andere belanghebbenden wordt gezocht naar een nieuwe toekomst voor deze drie locaties. De toekomstige nieuwe functies van de locaties zullen worden vastgelegd in nieuwe bestemmingsplannen. Dit rapport zal zich focussen op de locatie Thorbeckestraat 6.

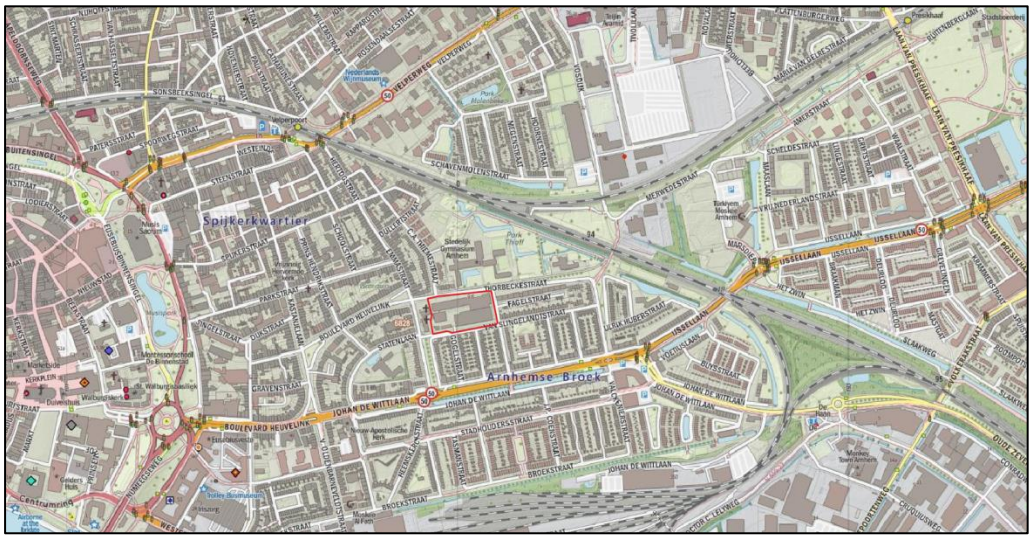
Voor de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan is het noodzakelijk dat de haalbaarheid ervan wordt aangetoond. Er dient daarom vanuit de ecologie onderzocht te worden of met de ruimtelijke ontwikkelingen die het plan toestaat sprake is van overtreding van de geldende natuurwet- en regelgeving. Voorliggende rapportage zet door middel van een quick scan natuur uiteen of met de ruimtelijke ontwikkeling mogelijk sprake kan zijn van het verstoren van beschermde natuurgebieden en beschermde soorten en of nader onderzoek hiernaar noodzakelijk is.

1.2 Plangebied

1.2.1 Huidige situatie

Het plangebied bevindt zich in de kern van Arnhem (gemeente Arnhem, provincie Gelderland). Arnhem is een stad die voornamelijk is omringd door natuur. Aan de noordkant grenst het aan de Veluwe en aan de zuidkant van het centrum bevinden zich de uiterwaarden van de Nederrijn. Verder ten zuiden zijn voornamelijk agrarische gebieden. De navolgende afbeeldingen geven de ligging van het plangebied weer.

De locatie Thorbeckestraat wordt bijna volledig omringd door woonhuizen. Ten oosten, zuiden en noordwesten van het plangebied liggen delen van een woonwijk. Direct ten westen van het plangebied ligt een gereformeerde kerk met daarachter meer woonhuizen. Ten noordoosten van het plangebied ligt het Stedelijk Gymnasium. Navolgende afbeeldingen geven de globale ligging van het plangebied weer.

Topografische kaart met de globale ligging van het projectgebied (rood omkaderd). Bron: PDOK. Bewerking: SAB.

Luchtfoto met de globale ligging van het plangebied (rood omkaderd). Bron: PDOK. Bewerking: SAB.

De locatie Thorbeckestraat bestaat uit een aantal aaneengeschakelde gebouwen en twee kleine losse gebouwen. Alle bebouwing heeft een plat dak. De gevels van de aaneengeschakelde gebouwen bestaan afwisselend uit bakstenen en kunststof platen. Het losstaande gebouw in de zuidwesthoek van het plangebied bestaat volledig uit baksteen en het gebouw ten oosten hiervan bestaat volledig uit golfplaten. In het midden van het plangebied staat nog een hoge bakstenen toren. Langs de noordkant van het plangebied staan nog een aantal hoge laanbomen. Navolgende afbeeldingen geven een impressie van het plangebied ten tijde van het veldbezoek van 5 februari 2020.

Binnenplaats met geschakelde gebouwen en toren.

Plangebied vanuit het zuidoosten.

Plangebied vanuit het noordoosten.

Gebouwen aan zuidwestkant plangebied.

1.2.2 Toekomstige situatie

Op het moment van het opstellen van deze rapportage is nog onduidelijk hoe de toekomstige situatie eruit zal zien voor deze locatie. Het is al wel zeker dat de bebouwing niet in de huidige staat behouden zal worden. Voor de toetsing wordt er worst-case vanuit gegaan dat in het plangebied alle bebouwing gesloopt wordt en al het groen wordt verwijderd.

2 Wettelijk kader

Hieronder staat een samenvatting van het wettelijk kader. Een uitgebreide beschrijving staat in bijlage 1.

2.1 Gebiedsbescherming

2.1.1 Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden

Op grond van de Wet natuurbescherming kunnen natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna, door de Minister worden aangewezen ter uitvoering van de Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijn, de zogeheten Natura 2000-gebieden. Ook kan de Minister op grond van deze wet in enkele specifieke gevallen bijzondere nationale natuurgebieden aanwijzen.

Bij de aanwijzing van een Natura 2000-gebied worden voor het gebied instandhoudingsdoelstellingen voor te beschermen soorten en/ of habitats vastgesteld. Het is verboden om zonder vergunning een project te realiseren dat significant negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. Als een plan of project mogelijk negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, vindt eerst een globale toetsing plaats, de voortoets. Als uit de voortoets blijkt dat er zeker geen negatieve gevolgen zijn, dan kan het betreffende plan worden vastgesteld, of geldt in het geval van een project geen vergunningplicht. Als de kans op significante gevolgen niet kan worden uitgesloten dan moet, conform artikel 2.8 van de Wet natuurbescherming een passende beoordeling worden gemaakt.

2.1.2 Natuurnetwerk Nederland

De Wet natuurbescherming draagt Gedeputeerde Staten op, om in hun provincie te zorgen voor een landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland. Voor dit netwerk geldt, op basis van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (het Barro), een ‘nee, tenzij’-beschermingsregime. Het bestemmingsplan, of een omgevingsvergunning waarmee van het bestemmingsplan wordt afgeweken, maakt geen ontwikkelingen mogelijk die kunnen leiden tot een significante vermindering van de oppervlakte, kwaliteit of samenhang van de aanwezige natuur, of tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van deze gebieden, *tenzij* er sprake is van groot openbaar belang, er geen reële alternatieven zijn, negatieve effecten zoveel mogelijk worden beperkt en overblijvende negatieve effecten worden gecompenseerd. Provincies dienen deze bescherming te regelen bij provinciale verordening. Daarnaast kunnen provincies bij provinciale verordening andere gebieden met bijzondere natuurwaarden beschermen, genaamd bijzondere provinciale natuurgebieden en bijzondere provinciale landschappen.

De provincie Gelderland spreekt niet van Natuurnetwerk Nederland maar van het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de Groene Ontwikkelingszone (GO). Binnen het GNN en de GO staat de bescherming van de kernkwaliteiten centraal. De kernkwaliteiten bestaan uit bestaande natuurwaarden, uit nog te ontwikkelen potentiële waarden en omgevingscondities. Per saldo moet elke ontwikkeling in het GNN een verbetering van de betreffende kernkwaliteiten opleveren.

De GO heeft een dubbeldoelstelling. Er is ruimte voor economische ontwikkeling in combinatie met versterking van de ecologische samenhang tussen inliggende en aangrenzende natuurgebieden. Door de samenhang met de aangrenzende en inliggende natuur van het GNN herbergt de GO ook kenmerkende natuurwaarden. Bij ruimtelijke ingrepen in de GO wordt onderscheid gemaakt tussen nieuwvestiging, uitbreiding van bestaande bestemmingen en de schaal/omvang van de ingreep.

De provincie Gelderland vindt het verder van belang dat rustgebieden voor winterganzen geschikt blijven voor ganzen. De provincie stuurt daarom op het behoud van de openheid en de rust in deze gebieden. Ook zijn weidevogelgebieden aangewezen. De provincie wil hier een landbouwpraktijk stimuleren en in stand houden die rekening houdt met weidevogels. Beschermde weidevogelgebieden en ganzenfoerageergebieden liggen voornamelijk in de GO en voor het overige deel in het GNN.

2.2 Soortenbescherming

De bescherming van dier- en plantensoorten is geregeld in de Wet natuurbescherming. Voor een aantal soorten is door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen. Er is een apart beschermingsregime voor Vogelrichtlijnsoorten, voor Habitatrichtlijnsoorten en voor andere soorten. Naast de beschermde plant- en diersoorten geldt voor al de in het wild levende soorten ook een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor aanwezige soorten zoveel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

Provinciale Staten kunnen in een verordening een vrijstelling verlenen van de verboden van de wet. De provincie Gelderland heeft besloten voor een aantal algemeen voorkomende zoogdiersoorten en amfibieën een vrijstelling te verlenen, voor handelingen die men verricht in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en voor handelingen in het kader van bestendig beheer en onderhoud. Het betreft de soorten aardmuis, bosmuis, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, haas, huisspitsmuis, konijn, ondergrondse woelmuis, ree, rosse woelmuis, tweekleurige bosspitsmuis, veldmuis, vos, woelrat, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, meerkikker en middelste groene kikker.

Daarnaast zijn de verboden niet van toepassing op handelingen die men uitvoert in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud, wanneer men die handelingen uitvoert conform een goedgekeurde gedragscode. Tot slot kunnen Gedeputeerde Staten, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder bepaalde voorwaarde een ontheffing verlenen van de verboden.

2.3 Bescherming houtopstanden

Het is verboden houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, zonder voorafgaande melding bij de provincie. Een houtopstand is hierbij gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000

vierkante meter of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. De wet schrijft verder voor dat wanneer een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, de grond binnen drie jaar moet worden herbeplant.

Bovenstaande bescherming geldt niet voor alle houtopstanden. De regels zijn onder meer niet van toepassing op houtopstanden op erven of in tuinen en op houtopstanden binnen de, bij besluit van de gemeenteraad, vastgelegde grenzen van de bebouwde kom. Ook voor het dunnen van een houtopstand gelden de regels niet.

3 Onderzoeksmethode

3.1 Deskundigheid

Kwaliteit van het ecologisch onderzoek en het geleverde product staan bij SAB hoog in het vaandel. Mede daarom zijn wij aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB); de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Om aan onze standaard te voldoen, wordt ecologisch onderzoek enkel uitgevoerd door deskundigen. Onder een ecologisch deskundige verstaan we iemand met aantoonbare ervaring en kennis op het gebied van de ecologie van de betreffende soorten. Onze deskundigen voldoen aan de eisen van een ecologisch deskundige zoals de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland die stelt. Ecologen in opleiding tot deskundige werken altijd onder begeleiding van een deskundige.

3.2 Definitie product

Het product wat in deze rapportage geleverd wordt is een “quick scan natuur”. Dit bestaat uit een “quickscan soorten” conform de begrippenlijst van het Netwerk Groene Bureaus (NGB 2020), aangevuld met verkennende analyse op het gebied van gebiedsbescherming (Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Nederland) en een verkennende analyse op het gebied van houtopstanden.

3.3 Werkwijze

Voor het onderzoek werd een bureaustudie uitgevoerd en werd een veldbezoek aan het plangebied gebracht. Als eerste werd voor het onderzoek, op basis van informatie van de opdrachtgever, het plangebied in beeld gebracht en werden de toekomstige ontwikkelingen beschreven. Vervolgens werd onderzocht welke beschermde plant- en diersoorten in de omgeving van het plangebied zijn te verwachten. Hiervoor werd de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd op 4 februari 2020, waarbij waarnemingen van de afgelopen 10 jaar werden opgevraagd. Aanvullend hierbij is gebruik gemaakt van andere bronnen, als websites en verspreidingsatlassen. Bij deze bureaustudie werd ook de ligging van het plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden en gebieden die via de provinciale verordening zijn beschermd onderzocht. Hiervoor werd onder meer informatie van de website van de provincie geraadpleegd.

Vervolgens werd een veldbezoek aan het plangebied en de directe omgeving ervan gebracht. Dit bezoek vond plaats op 5 februari 2020, bij droog, helder weer met windkracht 2 en een temperatuur van circa 6 graden Celsius. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de habitats ter plaatse en om de geschiktheid van het plangebied voor de verschillende soortgroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft niet de status van een volledige veldinventarisatie. Het eenmalige veldbezoek geeft een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname.

Met de gegevens uit de bureaustudie en het veldbezoek is vervolgens een inschatting gemaakt van de mogelijke effecten op beschermde soorten en beschermde gebieden.

Op basis van deze inschatting is een advies opgesteld met aanbevelingen voor vervolgstappen. Nadat het eerste conceptrapport gereed was, is dit beoordeeld op inhoud en vorm door een deskundig collega. Het commentaar is vervolgens besproken en verwerkt, om zo tot een eensluidend advies te komen.

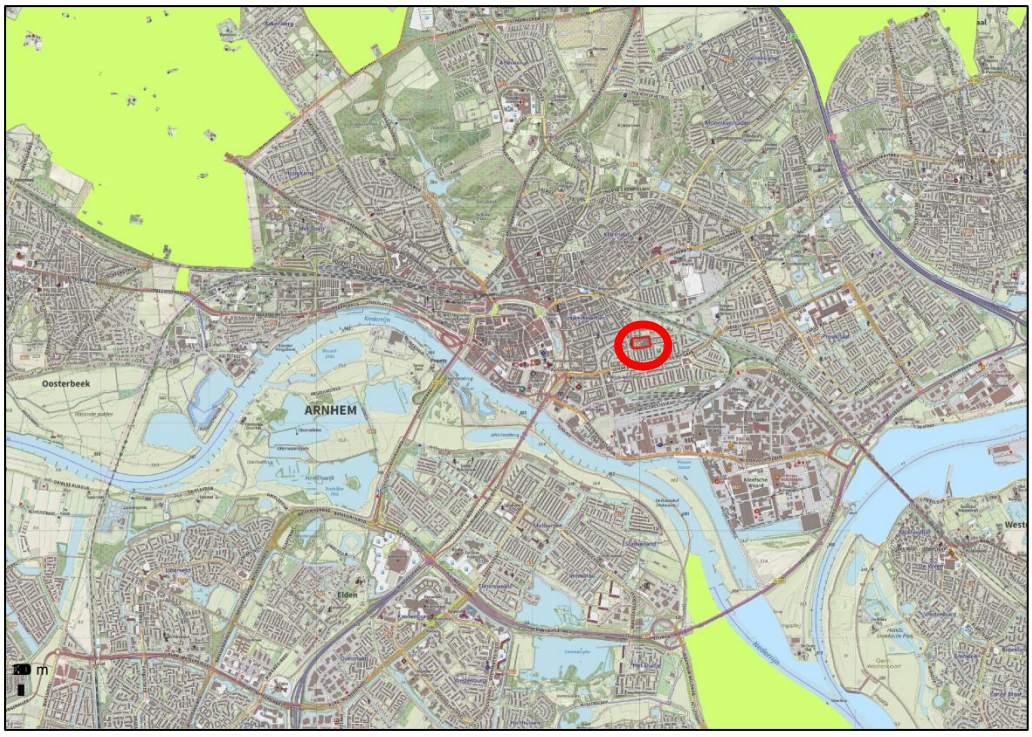
4 Aanwezigheid beschermde gebieden en soorten

In dit hoofdstuk beschrijven wij de ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden en beschrijven we de kans op de aanwezigheid van beschermde soorten. In het volgende hoofdstuk volgt een beoordeling van de mogelijke effecten op beschermde gebieden en beschermde soorten ten gevolge van de ontwikkeling.

4.1 Ligging beschermde gebieden

Ligging Natura 2000-gebied

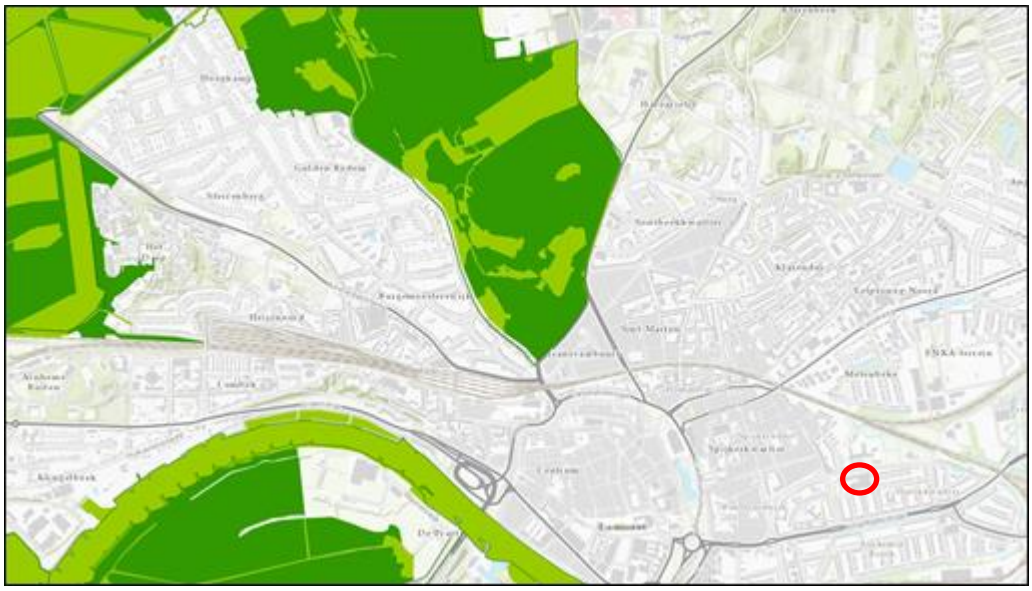
Het plangebied ligt niet in een gebied dat in het kader van de Wet natuurbescherming is aangewezen (zie navolgende afbeelding). Wel liggen Natura 2000-gebieden “Veluwe” en “Rijntakken” in de omgeving van het plangebied. Het plangebied ligt op 2,9 kilometer van de Veluwe verwijderd en op 2,3 kilometer van de Rijntakken verwijderd.

Globale ligging van het plangebied (rood omkaderd) ten opzichte van Natura 2000-gebieden. Bron: PDOK. Bewerking: SAB.

Ligging Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied ligt niet binnen Natuurnetwerk Nederland (zie navolgende afbeelding). Het dichtstbijzijnde gedeelte van het natuurnetwerk bevindt zich op ongeveer 1,5 kilometer van het plangebied verwijderd. Het dichtstbijzijnde gedeelte van de Groene Ontwikkelingszone bevindt zich op ongeveer 2 kilometer van het plangebied verwijderd.

Globale ligging van het plangebied ten opzichte van Gelders Natuurnetwerk (donkergroen) en Groene Ontwikkelingszone (lichtgroen). Bron: Provincie Gelderland. Bewerking: SAB.

4.2 Aanwezigheid beschermde soorten

4.2.1 Zorgplicht, voor alle in het wild levende dieren en planten

In het plangebied zijn gebouwen aanwezig en ook is enig groen aanwezig. Het plangebied vormt daarmee geschikt leefgebied voor in het wild levende planten en dieren.

4.2.2 Vogelrichtlijnsoorten

Vogelsoorten met niet-jaarrond beschermde nesten
Tijdens de veldbezoeken zijn in het plangebied soorten met niet jaarrond beschermde nesten aangetroffen als kauw, houtduif, winterkoning, vink en merel. In het plangebied kunnen soorten in bomen tot broeden komen, zoals bijvoorbeeld de houtduif en de kauw.

Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten
Naast de reguliere bescherming in het broedseizoen zijn er verschillende vogelsoorten van wie de nesten jaarrond worden beschermd. Deze jaarrond beschermde status is vanwege verschillende redenen. Zo zijn er soorten die het hele jaar gebruik maken van het nest. Daarnaast zijn er koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn. Ook zijn er soorten die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die nauwelijks in staat zijn zelf een nest te maken. Hieronder wordt in meer detail beschreven of en in welke mate het gebied geschikt kan zijn voor de betreffende soorten.

Huismussen broeden in kieren en spleten van bebouwing en tevens vaak onder (golvende) dakpannen. Gierzwaluwen broeden ook voornamelijk onder daken en in gebouwen. Veel gebruikte nestlocaties zijn onder scheefliggende of kapotte dakpannen, onder nokpannen, in gaten en kieren onder de dakrand en bij dakkapellen, daar waar het zink overloopt van de dakkapel naar de dakpannen.

De bebouwing in het plangebied is tijdens het veldbezoek geïnspecteerd op de aanwezigheid van geschikte nestlocaties voor de huismus en gierzwaluw. Alle daken in het plangebied zijn platte daken en geen van de daken heeft dakpannen. Ook zijn er geen andere spleten of kieren in de bebouwing aanwezig waar huismussen of gierzwaluwen een nest kunnen maken. De aanwezigheid van nesten van deze soort zijn op deze locatie daarom uitgesloten.

De slechtvalk nestelt voornamelijk op hoge, stenige bebouwing. In het plangebied is een relatief hoge stenige toren aanwezig die in principe geschikt kan zijn als nestlocatie voor de slechtvalk. Binnen een kilometer van het plangebied is echter geen geschikt foerageergebied voor een slechtvalk aanwezig, waardoor het zeer onwaarschijnlijk is dat een slechtvalk hier zijn nest zou maken. De aanwezigheid van een nestlocatie van de slechtvalk is redelijkerwijs uit te sluiten.

Andere vogelsoorten waarvan het nest jaarrond is beschermd, nestelen op richels van bergen of steengroeven en soms op oude roofvogelnesten (oehoe), langs stromende beken (grote gele kwikstaart), in hoge bomen in bos of boomgroepen (buizerd, roek, havik, sperwer, wespendief, zwarte wouw), in oude nesten van kraaien en roofvogels in boomgroepen (boomvalk) in oude nesten van kraaien en roofvogels in vooral naaldbomen (ransuil), in holtes in bomen en in gebouwen in kleinschalig agrarisch gebied (steenuil), in nissen van kerktorens of in andere toegankelijke gebouwen in agrarisch gebied (kerkuil) of op speciale nestpalen (ooievaar) (SOVON 2002, vogelbescherming.nl, sovon.nl). Deze elementen zijn niet in het plangebied aanwezig. Nesten van deze vogelsoorten worden niet in het plangebied verwacht.

Andere vogelsoorten waarvan het nest jaarrond is beschermd, nestelen op richels van bergen of steengroeven en soms op oude roofvogelnesten (oehoe), langs stromende beken (grote gele kwikstaart), in hoge bomen in bos of boomgroepen (buizerd, roek, havik, sperwer, wespendief, zwarte wouw), in oude nesten van kraaien en roofvogels in boomgroepen (boomvalk) in oude nesten van kraaien en roofvogels in vooral naaldbomen (ransuil), in holtes in bomen en in gebouwen in kleinschalig agrarisch gebied (steenuil), in nissen van kerktorens of in andere toegankelijke gebouwen in kleinschalig agrarisch gebied (kerkuil) of op speciale nestpalen (ooievaar) (SOVON 2002, vogelbescherming.nl, sovon.nl). Deze elementen zijn niet in het plangebied aanwezig. Nesten van deze vogelsoorten worden niet in het plangebied verwacht.

4.2.3 Planten

De vaatplanten die zijn beschermd middels de Wet natuurbescherming betreffen veelal zeldzame soorten, waarvan de meeste Rode Lijst-soorten, met specifieke groeiplaatsen in met name stabiele en natuurlijke biotopen, zoals bossen, zeeduinen, kalkgraslanden, beekdalen, veengronden en moerassen. Ook is een aantal soorten beschermd die groeit op oude en verweerde muren en zijn enkele zeldzame akkerplanten beschermd. Een deel van de beschermde planten komt alleen voor in Zuid-Limburg. Veel soorten komen voornamelijk voor op kalkhoudende en voedselarme grond (Sparrius et al. 2012). Naast de beschermde vaatplanten zijn er twee mossoorten beschermd. Beide soorten zijn zeer zeldzaam. Tonghaarmuts is in Nederland gevonden in vochtige, jonge wilgenbossen en in jonge aanplant van zomereik.

Geel schorpioenmos groeit op moskussens op venig substraat (Janssen en Schamineé 2004, verspreidingsatlas.nl).

Volgens de verspreidingsgegevens van de NDFF kunnen glad biggenkruid, schubvaren en zandwolfsmelk in de omgeving van het plangebied voorkomen. De schubvaren is een soort die voornamelijk op oude stadmuren of vergelijkbaar habitat voorkomt. In geen van de plangebied zijn dergelijke muren aanwezig, waardoor uitgesloten kan worden dat de schubvaren daar voor kan komen. Glad biggenkruid en zandwolfsmelk zijn beiden soorten die in duinen, akkers en graslanden voorkomen waarbij een vereiste is dat het gebied voedselarm (en voornamelijk stikstofarm) is. In het plangebied is sprake van voedselrijke en regelmatig bewerkte grond in een stedelijke omgeving. Het vormt daarmee geen geschikt habitat voor de zandwolfsmelk en glad biggenkruid. Ook andere beschermde planten worden in een dergelijk biotoop niet verwacht.

4.2.4 Grondgebonden zoogdieren

Aanwezigheid soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt
Zoals beschreven in paragraaf 2.2, geldt voor een aantal meer algemeen voorkomende beschermde soorten zoogdieren een provinciale vrijstelling van de verboden in de wet. Het is goed mogelijk dat in of nabij het plangebied deze soorten voorkomen, zoals de veldmuis of egel. Deze soorten komen wijdverspreid voor en stellen geen hoge eisen aan hun omgeving.

Aanwezigheid soorten waarvoor geen vrijstelling geldt
Deze beschermde grondgebonden zoogdieren komen voornamelijk voor in natuurlijke- of half-natuurlijke habitats zoals bos, heide of kleinschalig agrarisch landschap. Een aantal soorten is zeer zeldzaam en komt alleen in Zuid-Limburg voor. Dit geldt voor hamster, hazelmuis, eikelmuis, molmuis, lynx en wilde kat. Ook de wolf is zeer zeldzaam. Andere soorten, zoals bever, boommarter, das, eekhoorn, steenmarter, waterspitsmuis en wild zwijn komen algemener voor. Met name eekhoorn en steenmarter worden ook regelmatig in meer stedelijk gebied aangetroffen (Lange et al. 2003, verspreidingsatlas.nl).

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF en de verspreidingsatlas komen de bever, boommarter, bunzing, das, eekhoorn, hermelijn, otter, steenmarter en wezel in de omgeving van Arnhem voor.

Het plangebied bevindt zich middenin de kern van Arnhem en ligt niet langs de rand van een groot park of natuurgebied. De enige beschermde zoogdiersoorten die regelmatig in stedelijk gebied voorkomen zijn de eekhoorn en steenmarter. Incidenteel kunnen ook de bunzing en wezel in stedelijk gebied voorkomen, zolang voldoende groen in de omgeving aanwezig is. De aanwezigheid van alle andere beschermde zoogdiersoorten in het plangebied is uitgesloten.

De eekhoorn leeft in allerlei typen bos en is ook in tuinen of parken in de omgeving van bos aan te treffen mits daar voldoende voedsel beschikbaar is. Ze maken een bolvormig nest van takken en bladeren op minimaal 5 meter hoogte in de boom. Ook natuurlijke boomholtes, oude kraaien- of eksternesten, nestkasten of spechtenholen

worden als nestlocatie gebruikt (zoogdiervereniging.nl). Vanwege de afstand tussen het plangebied en een bosachtig gebied is de aanwezigheid van de eekhoorn in het plangebied niet waarschijnlijk. Daarnaast zijn waren de bomen in het plangebied goed te inspecteren op de aanwezigheid van holtes en/of nesten vanwege het ontbreken van een bladerdek. Deze zijn niet aanwezig. De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van de eekhoorn in locatie Thorbeckestraat is uitgesloten.

De steenmarter leeft bij voorkeur in een kleinschalig, parkachtig landschap. De soort is met name aanwezig in de nabijheid van dorpen, boerderijen en ook steden. Elementen als groenstroken, heggen, bosjes en greppels zijn belangrijk voor het vinden van voedsel en als dekking. Binnen zijn leefgebied heeft de steenmarter vele schuilplaatsen, zoals boomholtes, takkenhopen, dicht struweel en ruimtes in bebouwing. Hier bewoont de soort bijvoorbeeld zolders, kruipruimtes of ruimtes in de spouw (www.zoogdiervereniging.nl). Het plangebied is vrijwel volledig verhard. Elementen als groenstroken, heggen, bosjes en greppels zijn in en rondom het plangebied niet aanwezig. Het is niet volledig uit te sluiten dat er openingen in de bebouwing aanwezig zijn die een steenmarter toegang bieden tot kruipruimtes of zolders. Vanwege het ontbreken van geschikte foerageer- en schuilmogelijkheden in de directe omgeving van het plangebied is echter niet waarschijnlijk dat in het plangebied vaste rust- en verblijfplaatsen van de steenmarter aanwezig zijn. Daarnaast zijn tijdens het veldbezoek geen sporen van de steenmarter, zoals prooiresten, uitwerpselen of haren gevonden die duiden op regelmatig gebruik van het plangebied. De aanwezigheid van een vaste rust- en verblijfplaats van de steenmarter is het plangebied is redelijkerwijs uitgesloten.

Kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn en wezel) zijn soorten die voornamelijk in kleinschalig cultuurlandschap voorkomen, maar ook af en toe in dorpen en steden te vinden zijn zolang er voldoende groen en schuilmogelijkheid in de omgeving aanwezig is. De soorten hebben hun verblijfplaatsen in oude muizen- en konijnenholen of in takkenhopen en steenstapels. Het plangebied is vrijwel volledig verhard en heeft geen geschikte verblijf- of schuilmogelijkheden. Het vormt geen geschikt habitat voor kleine marterachtigen. De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen of essentieel leefgebied van kleine marterachtigen in het plangebied is uitgesloten.

4.2.5 Vleermuizen

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF en de verspreidingsatlas komen de franjestaart, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis rondom Arnhem voor. Alle vleermuissoorten, alsmede hun verblijfplaatsen, essentiële foerageergebieden en vliegroutes zijn beschermd volgens de Wet natuurbescherming.

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals gewone dwergvleermuis en boombewonende soorten als rosse vleermuis en watervleermuis Daarnaast bestaan soorten die van beide elementen gebruikmaken. Daarbij is ook onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten zoals de gewone dwergvleermuis verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen, etc.). Andere soorten als de rosse vleermuis verblijven jaarrond in bomen (in holten, holen en achter loshangend schors).

De watervleermuis overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders en verblijft in de zomerperiode in boomholten (Dietz et al. 2011).

Gebouwbewonende vleermuissoorten

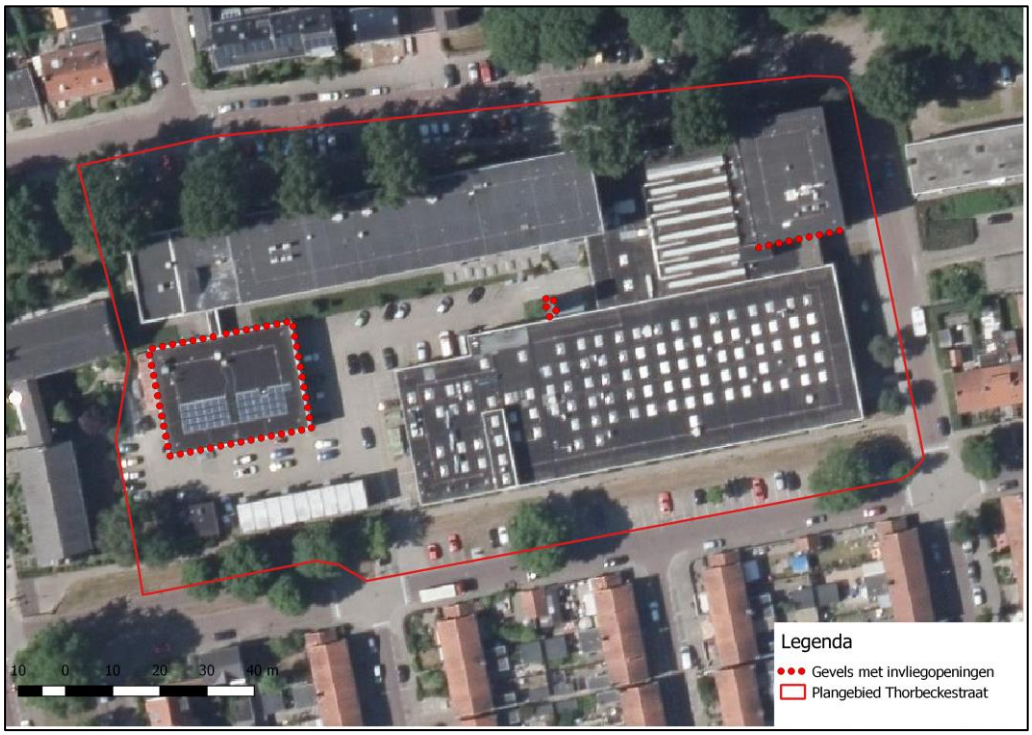
Gebouwbewonende vleermuizen hebben hun verblijfplaats achter bijvoorbeeld gevelbetimmering, in spouwmuren, achter dakbeschot, achter luiken en in schoorstenen (BIJ12 2017a, Dietz et al. 2011). De bebouwing is tijdens het veldbezoek geïnspecteerd op de aanwezigheid van geschikte kieren, spleten en open stootvoegen. In delen van de bebouwing zijn open stootvoegen aangetroffen waar een vleermuis zou kunnen invliegen. Aan één gevel waren beschadigingen aan de dakrand aanwezig, waardoor openingen ontstaan onder de afwerking van het dak. In andere delen van de bebouwing zijn geen open stootvoegen aanwezig of bevinden de open stootvoegen zich op maximaal 1 meter boven de grond, waardoor vleermuizen dit niet kunnen gebruiken als invliegopening. In onderstaande afbeeldingen staan foto's van mogelijke invliegopeningen voor vleermuizen en is op een kaart aangegeven welke gevels geschikte invliegopeningen bevatten.

Open stootvoegen in deel van de bebouwing.

Open stootvoegen in stenen toren.

Weergave van gevels met geschikte invliegopeningen voor vleermuizen.

Niet alle aangetroffen stootvoegen leken een geschikte verblijfplaats voor vleermuizen. In of voor enkelen stootvoegen is namelijk spinnenrag waargenomen, wat er op duidt dat deze ruimte niet recentelijk door een vleermuis is gebruikt. Enkele andere open stootvoegen zijn echter wel vrij van spinnenrag en hebben een vrije aanvliegroute. Vleermuizen kunnen via deze ruimtes de spouwmuur bereiken. Bovendien is er aan de noordkant van het plangebied een bomenrij aanwezig, wat vleermuizen foerageermogelijkheden biedt. Foerageergebied in de directe omgeving van een potentiele verblijfplaats vergroot de kans dat een ruimte als verblijfplaats wordt gebruikt. Vanwege de mogelijk geschikte verblijfplaatsen en de foerageerplekken in de nabijheid, kan de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen niet op voorhand worden uitgesloten.

Boombewonende vleermuissoorten

Boombewonende soorten worden gevonden in holten en spleten in bomen en achter loshangend schors. Bomen dienen hiervoor een zekere diameter en leeftijd te hebben. Zo hebben vleermuizen genoeg ruimte in de boom. Grofweg zijn hardhout bomen als eik en beuk jonger dan 60 jaar en zachthout bomen jonger dan ongeveer 30 jaar voor een spechtenhol nog niet geschikt (Zoogdiervereniging & Probos 2012). In het plangebied staan verschillende bomen. Deze zijn tijdens het veldbezoek geïnspecteerd op geschikte holtes en loszittend schors. Deze zijn niet aangetroffen. Verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen zijn daarom niet in het plangebied te verwachten.

De mogelijkheden voor de verschillende verblijffuncties voor boom- en gebouwbewonende vleermuizen zijn per soort beoordeeld. Deze beoordeling is gebaseerd op de bekende verspreiding, de ecologie van de soort en de aangetroffen situatie. De soorten en functies die niet zijn uit te sluiten zijn samengevat in de navolgende tabel.

Vleermuissoorten en functies die wel of niet zijn uit te sluiten in het plangebied. "x"= functie is niet uit te sluiten, "-" = functie is uit te sluiten.

Vleermuissoort	Kraamverblijf	Zomerverblijf	Paarverblijf	Winterverblijf
Gewone dwergvleermuis	x	x	x	x
Ruige dwergvleermuis	-	x	x	x
Laatvlieger	x	x	x	x
Meervleermuis	-	-	-	-
Gewone grootoorvleermuis	x	x	x	-
Watervleermuis	-	-	-	-
Rosse vleermuis	-	-	-	-
Franjestaart	-	-	-	-

Essentieel foerageergebied

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen leven van insecten. Zij foerageren daarom op plaatsen waar veel insecten aanwezig zijn. Voorbeelden van veel voorkomende foerageergebieden zijn openingen op kruinhoogte tussen bomen, boven water en in de luwte van dijken. Als een dergelijk foerageergebied van zeer groot belang is voor vleermuizen van een bepaalde verblijfplaats, kan gesproken worden van een essentieel foerageergebied. Als een dergelijk foerageergebied verloren zou gaan, zou de voedselvoorziening van deze vleermuizen verdwijnen, waardoor ze de verblijfplaats moeten verlaten. Het verdwijnen van het foerageergebied leidt zo tot het niet meer functioneren van de verblijfplaats. Dergelijk essentieel foerageergebied is beschermd.

In het plangebied is geschikt foerageergebied aanwezig. Namelijk bij de bomenrij aan de noordkant van het plangebied. Foerageergebied direct naast een verblijfplaats van een vleermuis is belangrijk voor het functioneren van de verblijfplaats. Indien in de bebouwing verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn kan het aanwezige groen in het plangebied essentieel foerageergebied vormen.

Essentiële vliegroutes

Om zich van hun verblijfplaatsen naar hun foerageergebied te verplaatsen worden door een aantal soorten steeds dezelfde lijnvormige elementen gebruikt. Bijvoorbeeld de gewone dwergvleermuis gebruikt vaak bomenrijen waaraan het zich kan oriënteren. Als een dergelijke route verdwijnt of onderbroken wordt, vervalt deze mogelijkheid om van verblijfplaats naar foerageergebied te komen. Vleermuizen moeten dan een alternatieve route zoeken. Als dit niet mogelijk is en als de vliegroute door veel vleermuizen wordt gebruikt, kan dit een groot negatief effect op de vleermuizenpopulatie in het gebied hebben (Limpens et al. 2004). Daarom zijn dergelijke vliegroutes beschermd. De bomenrij aan de noordkant van het plangebied maakt deel uit van een doorlopende bomenrij. Deze bomenrij kan functioneren als vliegroute voor vleermuizen met een verblijfplaats in of nabij het plangebied. Indien de bomenrij verdwijnt kan dit de verbinding tussen de verblijfplaats en geschikt foerageergebied verbreken. De bomenrij vormt daarom mogelijk een essentiële vliegroute.

4.2.6 Reptielen

Reptielen komen in ons land voornamelijk voor op de hogere zandgronden, in duin-, bos- of heidegebieden. De ringslang komt daarnaast ook voor in veengebieden en laat zich ook in meer stedelijk gebied zien. Deze soort komt vooral voor ten noorden van de grote rivieren. De muurhagedis is gebonden aan warme, stenige plekken en leeft in Nederland vooral in Maastricht en is daarnaast op verschillende plaatsen uitgezet. (Creemers en van Delft 2009).

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF en verspreidingsatlas.nl komen de adder, gladde slang, hazelworm, levendbarende hagedis, ringslang en zandhagedis in de buurt van Arnhem voor.

Reptielen zijn soorten die erg afhankelijk zijn van schuilmogelijkheden, zoals boomstronken, bladhopen, takkenhopen, oude konijnenholen of andere kleine beschermde ruimtes. De enige aanwezige groenvoorziening in het plangebied is kort gemaaid grasveld en enkele bomen. Er zijn geen schuilmogelijkheden voor reptielen aanwezig, waardoor uitgesloten is dat er vaste rust- en verblijfplaatsen verloren gaan bij de voorgenomen plannen.

4.2.7 Amfibieën

Aanwezigheid soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt
Zoals beschreven in paragraaf 2.2, geldt voor een aantal meer algemeen voorkomende beschermde soorten amfibieën een provinciale vrijstelling van de verboden in de wet. Het is goed mogelijk dat in of nabij het plangebied deze soorten voorkomen, zoals de bruine kikker of gewone pad. Deze soorten komen wijdverspreid voor en stellen geen hoge eisen aan hun omgeving.

Aanwezigheid soorten waarvoor geen vrijstelling geldt
Beschermde amfibieën waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt, komen voornamelijk voor in en nabij vennen, poelen en slootjes, met helder en schoon water, in heide-, veen- en bosgebied en in de uiterwaarden. De rugstreeppad is ook in de duinen aanwezig. De geelbuikvuurpad, vuursalamander en vroedmeesterpad worden bijna uitsluitend in Zuid-Limburg aangetroffen (Creemers en van Delft 2009, verspreidingsatlas.nl).

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF en verspreidingsatlas.nl komen de alpenwatersalamander, kamsalamander, poelkikker en rugstreeppad in de buurt van het plangebied voor.

In het plangebied zijn geen permanent watervoerende elementen aanwezig. Het is daarom op voorhand uitgesloten dat voortplantingshabitat van amfibieën in het plangebied aanwezig is. Verder zijn in het plangebied vrijwel geen schuilmogelijkheden aanwezig en is er geen geschikt voortplantingshabitat van beschermde amfibieën in de directe omgeving van het plangebied aanwezig. Het is daarom ook uitgesloten dat in het plangebied landhabitat van beschermde amfibieën aanwezig is.

4.2.8 Vissen

De beschermde vissoorten zijn veelal zeldzaam voorkomende soorten gebonden aan helder, stromend water van beekjes of rivieren. Een uitzondering hierop is de grote modderkruiper die vooral leeft in langzaam stromend water van sloten, vennen of plassen. De soort komt daar voor op plekken met veel onderwatervegetatie en een goed ontwikkelde waterbodem (Janssen en Schamineé 2004, verspreidingatlas.nl).

In het plangebied zijn geen permanent watervoerende elementen aanwezig. De aanwezigheid van beschermde vissen in het plangebied is daarmee uitgesloten.

4.2.9 Insecten en andere ongewervelden

Beschermde insectensoorten en andere beschermde ongewervelden zijn veelal zeldzaam en eisen een specifiek habitat. Beschermde vlindersoorten komen vooral voor in kruidenrijke en soortenrijke graslanden, heiden, venen en (vochtig) bos (Bos et al. 2006, vlinderstichting.nl). Beschermde libellensoorten leven met name in veengebieden, nabij beekjes of rivieren en bij vennen op de hogere zandgronden (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2002). Beschermde keversoorten zijn gebonden aan oude, rottende bomen in bosgebieden of komen zeldzaam voor in (groter) permanent, helder open water van goede kwaliteit op veengrond (eis-nederland.nl, Janssen en Schamineé, 2004). De Europese rivierkreeft is in ons land nog maar van één plek bekend, op landgoed Warnsborn bij Arnhem. De Bataafse stroommossel is uit ons land verdwenen en de platte schijfhoren komt lokaal voor in laagveengebieden en het rivierengebied, in helder, stilstaand of zeer zwak stromend water met rijke plantengroei, in zowel meren, sloten als plassen (anemoon.org, verspreidingsatlas.nl).

In de omgeving van Arnhem wordt de sleedoornpage veel waargenomen. Het plangebied is gecontroleerd op de aanwezigheid van de waardplant voor deze soort (sleedoorn). Deze is niet aanwezig. Het plangebied vormt daarom geen geschikt habitat voor de sleedoornpage.

Verder komen volgens de verspreidingsgegevens van de NDFF de bosparelmoervlinder, kleine ijsvogelvlinder en kommavlinder in de buurt van het plangebied voor. Dit zijn echter soorten van bosgebieden en schrale graslanden, waarbij de waardplanten bestaan uit hengel, kamperfoelie en schapengras. Dit is in het plangebied niet aanwezig. Beschermde insecten en andere ongewervelden zijn daarom niet te verwachten in het plangebied.

4.3 Aanwezigheid houtopstanden

Binnen het plangebied is geen houtopstand aanwezig. In het plangebied zijn wel bomen en struiken aanwezig. Maar deze bomen en struiken zijn geen onderdeel van een eenheid bomen en struiken waarvan de oppervlakte groter is dan duizend vierkante meter en zijn ook geen onderdeel van een rijbeplanting die groter is dan 20 bomen.

5 Effectbeoordeling en advies vervolgtraject

5.1 Mogelijke effecten op beschermde gebieden

Natura 2000

Uit voorliggend onderzoek blijkt dat Natura 2000-gebied Veluwe en Rijntakken op een afstand van 2,9 en 2,3 kilometer van het plangebied liggen. De exacte plannen zijn nog niet bekend, maar zullen waarschijnlijk uit sloop en nieuwbouw bestaan. Het is daarbij uitgesloten dat bijvoorbeeld licht of geluid afkomstig van de ontwikkelingen op deze afstand de Natura 2000-gebieden kunnen verstoren. Het is echter wel te verwachten dat er veranderingen plaatsvinden in de stikstofemissie in het plangebied. Dit bijvoorbeeld door veranderingen in het aantal verkeersbewegingen. Om te toetsen of de veranderingen in stikstofemissie ook veranderingen in stikstofdepositie op de Natura 2000 teweeg kunnen brengen, wordt een AERIUS-stikstofberekening uitgevoerd. De resultaten hiervan zullen op een later moment in deze rapportage verwerkt worden.

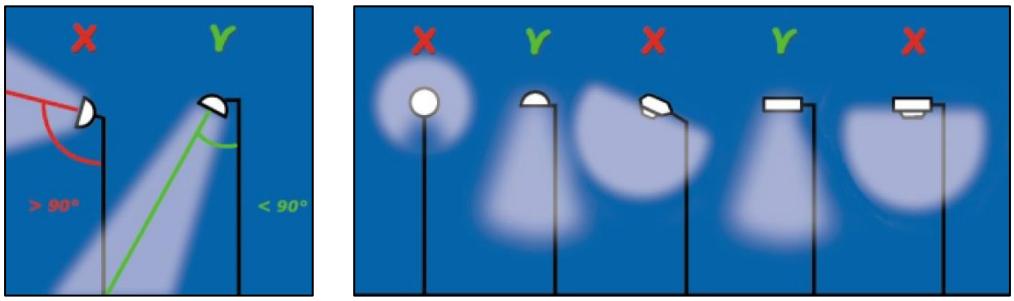
Provinciale bescherming

Het plangebied ligt niet binnen het Gelders Natuurnetwerk (GNN) of de Groene Ontwikkelingszone (GO). De bescherming van het NNN kent in de provincie Gelderland niet het begrip externe werking. Aangezien het plangebied niet in de GNN of GO ligt, leidt de voorgenomen ingreep niet tot vermindering van de oppervlakte kwaliteit of samenhang van de aanwezige natuur. De voorgenomen ingrepen zullen geen effect op de wezenlijke waarden en kenmerken van het Gelders Natuurnetwerk hebben. De bescherming van het Gelders Natuurnetwerk staat de uitvoering van de plannen niet in de weg.

5.2 Mogelijke effecten op beschermde soorten

5.2.1 Zorgplicht, voor alle in het wild levende dieren en planten

In en rondom het plangebied kunnen in het wild levende planten en dieren voorkomen. Bij de ruimtelijke ontwikkeling zouden deze planten en dieren kunnen worden gedood. Voor al de in het wild levende soorten geldt de zorgplicht van de Wet natuurbescherming. Dit houdt in elk geval in dat iedereen die weet dat hij schade aan natuur gaat veroorzaken door een bepaalde handeling, hij deze handeling daarom niet uitvoert, of maatregelen neemt om schade aan de natuur door de handeling zoveel mogelijk te voorkomen. Probeer bijvoorbeeld bij de ruimtelijke ingreep zoveel mogelijk bomen, struiken en overig groen te behouden. Werken buiten de winterperiode voorkomt dat dieren die in winterrust zijn verstoord of gedood worden. Wanneer verlichting wordt geplaatst, probeer uitstraling van licht naar de omgeving zoveel mogelijk te beperken, om verstoring van diersoorten te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld door verlichting te beperken tot die plekken waar licht noodzakelijk is, lage en gericht armaturen te gebruiken in plaats van rondstralende armaturen en lampen goed te richten.

Om verstoring van dieren door straatverlichting en andere vormen van verlichting tot een minimum te beperken, dienen lichtbundels zo veel mogelijk naar beneden te worden gericht.

5.2.2 Vogels

Uit voorliggend onderzoek blijkt verder dat in en direct rond het plangebied vogels aanwezig zijn en ook kunnen broeden. Voor deze vogels geldt artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming, die het onder meer verbiedt vogels te doden, te vangen of in gebruik zijnde nesten van vogels te beschadigen of te vernielen.

Bij de geplande ontwikkeling zouden nesten van broedende vogels kunnen worden beschadigd, wat verboden is onder de Wet natuurbescherming. De periode waarin de meeste vogelsoorten broeden, loopt globaal van half maart tot half augustus, maar ook broedgevallen buiten deze periode zijn gewoon beschermd. Om overtreding van de wet te voorkomen adviseren wij u om de geplande ruimtelijke ontwikkeling buiten de broedperiode te starten. Op deze manier worden geen in gebruik zijnde nesten beschadigd of vernield. Ook zullen vogels in en direct rond het plangebied geen nest bouwen, omdat te veel verstoring aanwezig is.

Indien de werkzaamheden echt in de broedperiode gestart moeten worden, is nader onderzoek naar broedende vogels noodzakelijk. Kort voor de start van de werkzaamheden dient dan door een ecoloog met kennis van vogels door middel van één veldbezoek onderzocht te worden of broedende vogels in en direct rond het plangebied aanwezig zijn. Als deze niet aanwezig zijn, kunnen de werkzaamheden starten. Als wel een broedende vogel aanwezig is, mogen de werkzaamheden niet starten. Er dient dan met een ecoloog met kennis van vogels naar een oplossing gezocht te worden.

Jaarrond beschermde nesten
Van verschillende vogelsoorten is het nest jaarrond beschermd. Met het uitgevoerde onderzoek is duidelijk geworden dat essentieel leefgebied voor deze soorten niet in of bij het plangebied aanwezig is. Negatieve effecten op deze soorten zijn van de ontwikkeling dan ook niet te verwachten. Nader onderzoek naar deze soorten is niet nodig en de bescherming van deze soorten staat de ontwikkeling niet in de weg.

5.2.3 Overige beschermde soorten

Soorten waarvoor provinciale vrijstelling geldt
In en nabij het plangebied kunnen ook soorten voorkomen die zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming, maar waarvoor een provinciale vrijstelling van de verboden geldt, voor werkzaamheden die men uitvoert in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Dit betreft bijvoorbeeld de soorten bruine kikker en gewone pad. Door de provinciale vrijstelling staat de aanwezigheid van deze soorten de geplande

ontwikkeling niet in de weg. Wel geldt ook voor deze soorten altijd de eerder beschreven zorgplicht.

Soorten, waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt
Door het uitgevoerde onderzoek is duidelijk geworden dat enkele essentiële elementen, van soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt, niet op voorhand kunnen worden uitgesloten in het plangebied. Het betreft verblijfplaatsen van vleermuizen (gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, gewone grootoorvleermuis). Vleermuizen zijn habitatrichtlijnsoorten, waarvoor de verboden van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming gelden. Daarmee is het onder meer verboden deze soorten te doden of rust- of verblijfplaatsen te beschadigen. Met de geplande werkzaamheden gaan eventueel aanwezige verblijfplaatsen waarschijnlijk verloren. Ook is kans aanwezig op het verwonden of doden van deze dieren. In beide gevallen is sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. Om uitsluitsel te krijgen over de aan- of afwezigheid van deze soorten dient nader soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden. Indien verblijfplaatsen of essentieel leefgebied aanwezig blijkt, dan moeten voor de werkzaamheden mitigerende maatregelen worden getroffen om negatieve effecten zoveel mogelijk te voorkomen. Ook is voor de werkzaamheden dan waarschijnlijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk. Andere soorten waarvoor de provinciale vrijstelling niet geldt, zijn niet in of nabij het plangebied aanwezig. Negatieve effecten op die soorten zijn dan ook niet te verwachten en nader onderzoek naar die soorten is dan ook niet nodig.

5.2.4 Aanvullend onderzoek naar beschermde soorten: onderzoekseisen en -periodes

Voor veel beschermde plant- en diersoorten zijn protocollen opgesteld waarin beschreven staat waar het nader soortgericht onderzoek aan moet voldoen om aan- of afwezigheid van de betreffende soort aan te kunnen tonen.

Vleermuizen
Het nader onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen dient plaats te vinden volgens bepaalde richtlijnen, zoals verwoord in het vleermuisprotocol 2017 (Netwerk Groene Bureaus, Gegevensautoriteit Natuur). Het vleermuisprotocol stelt vast dat vijf veldbezoeken uitgevoerd dienen te worden. drie daarvan dienen plaats te vinden in de periode van 15 mei tot en met 15 juli met een tussenperiode van circa 30 dagen. De andere twee veldbezoeken dienen tussen 15 augustus en 30 september plaats te vinden met een tussenperiode van circa 20 dagen.

Tijdens deze veldbezoeken zal gebruik worden gemaakt van een batdetector of batlogger. Dit zijn apparaten waarmee de onhoorbare ultrasone geluiden van vleermuizen worden opgevangen en vertaald in voor mensen hoorbare geluiden. Door het uitvoeren van vijf veldbezoeken kan met voldoende juridische zekerheid aannemelijk worden gemaakt of vleermuizen wel of niet aanwezig zijn in het plangebied. Mocht uit dit onderzoek blijken dat verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, dan dient mogelijk een ontheffing Wet natuurbescherming aangevraagd te worden.

Navolgend overzicht geeft de onderzoeksperiodes van alle te onderzoeken soorten weer.

Soortgroep	Jan		Feb		Mrt		Apr		Mei		Jun		Jul		Aug		Sep		Okt		Nov		Dec	
Vleermuizen																								

5.3 Mogelijke effecten op beschermde houtopstanden

In het plangebied is geen houtopstand aanwezig. De bescherming van houtopstanden vormt dan ook geen beperking voor de beoogde ruimtelijke ontwikkeling.

6 Conclusie

ROC Rijn IJssel concentreert haar activiteiten in de toekomst meer op één locatie. Met de implementatie van het Masterplan Huisvesting heeft ROC Rijn IJssel ruim 20% minder vierkante meters nodig. Met de concentratie van veel functies op het AKZO terrein aan de Velperweg komen drie locaties vrij: Thorbeckestraat 6, Veluwestraat 120 en de Zijpendaalseweg 167. In gesprek met de omgeving en andere belanghebbenden wordt gezocht naar een nieuwe toekomst voor deze drie locaties. De toekomstige nieuwe functies van de locaties zullen worden vastgelegd in nieuwe bestemmingsplannen. Dit rapport focust zich op de locatie Thorbeckestraat 6. Voor de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan is het noodzakelijk dat de haalbaarheid ervan wordt aangetoond. Er dient daarom vanuit de ecologie onderzocht te worden of met de ruimtelijke ontwikkelingen die het plan toestaat sprake is van overtreding van de geldende natuurwet- en regelgeving. In deze quick scan is onderzocht of er beschermde natuurwaarden, volgens de nu geldende natuurwet- en regelgeving, aan- of afwezig zijn in het plangebied. Ook is nagegaan of de ruimtelijke ontwikkeling die mogelijk wordt gemaakt, mogelijk negatieve effecten kan hebben op beschermde natuur buiten het plangebied.

Gebiedsbescherming
Natura 2000-gebieden Veluwe en Rijntakken liggen in de buurt van het plangebied. Een negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen van de Veluwe en/of Rijntakken is vanwege een mogelijke toename in stikstofdepositie door de ruimtelijke ontwikkelingen in het plangebied niet uit te sluiten. Daarom wordt een AERIUS-stikstofberekening uitgevoerd om de veranderingen in stikstofdepositie in kaart te brengen. Overige negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen zijn wel op voorhand uitgesloten.

Verder blijkt uit de quick scan dat in het plangebied geen Natuurnetwerk Nederland of andere provinciaal beschermde natuur aanwezig is. De provinciale bescherming van deze gebieden staat de uitvoering van de plannen dan ook niet in de weg en nader onderzoek hiernaar is niet noodzakelijk.

Soortenbescherming
In en rondom het plangebied kunnen in het wild levende planten en dieren aanwezig zijn. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving.

In en nabij het plangebied kunnen ook soorten voorkomen die zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming, maar waarvoor een provinciale vrijstelling van de verboden geldt, voor werkzaamheden die men uitvoert in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Door de provinciale vrijstelling staat de aanwezigheid van deze soorten de geplande ontwikkeling niet in de weg. Daarnaast zijn mogelijk nog enkele essentiële elementen aanwezig, voor soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt. Zo blijkt uit de quick scan dat in en rondom het plangebied vogels kunnen broeden. Om overtreding van de wet te voorkomen wordt geadviseerd om de geplande ruimtelijke ontwikkeling buiten de broedperiode te starten. Op deze manier worden geen in gebruik zijnde nesten beschadigd of vernield.

Mogelijk zijn verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. Om uitsluitsel te krijgen over de aan- of afwezigheid van deze soorten dient nader soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden. Indien verblijfplaatsen aanwezig blijken, dan moeten voor de werkzaamheden mitigerende maatregelen worden getroffen om negatieve effecten zoveel mogelijk te voorkomen. Ook is voor de werkzaamheden dan waarschijnlijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

Andere essentiële elementen, zoals essentieel leefgebied of verblijfplaatsen, van andere beschermde soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt, zijn niet aanwezig. De bescherming van deze categorie soorten staat de ontwikkeling niet in de weg.

Bescherming houtopstanden

Bij deze ruimtelijke ontwikkeling wordt geen houtopstand geveld waarop de regels van de Wet natuurbescherming van toepassing zijn. De bescherming van houtopstanden vormt dan ook geen beperking voor de beoogde ruimtelijke ontwikkeling.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

BIJ12. 2017a. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12. 2017b. Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12. 2017c. Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

Bos, F. Bosveld, M. Groenendijk, D. van Swaay, C. Wynhof, I. De Vlinderstichting. 2006. De dagvlinders van Nederland. Verspreiding en bescherming. Nederlandse fauna deel 7.

Creemers, R. van Delft, J. 2009. De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna deel 9.

Dietz, Ch. von Helversen, O. Nill, D. 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika.

Janssen, J. A. M. Schamineé, J. H. J. 2004. Europese Natuur in Nederland. Soorten van de habitatrichtlijn.

Lange, R. Twisk, P. van Winden, A. van Diepenbeek, A. 2003. Zoogdieren van West-Europa.

Limpens, H. J. G. A. Twisk, P. Veenbaas, G. 2004. Met vleermuizen onderweg. Uitgave DDW en VZZ.

Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. 2002. De Nederlandse Libellen (Odonata). Nederlandse Fauna deel 4.

Netwerk Groene Bureaus, Definitielijst Netwerk Groene Bureaus 2020, 16 januari 2020.

Netwerk Groene Bureaus, Gegevensautoriteit Natuur, Zoogdiervereniging. 2017. Vleermuisprotocol 2017.

Ministerie EZLI. 2012. Memorie van toelichting bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk.

Ministerie EZ. 2015. Memorie van antwoord bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk Eerste Kamer der Staten-Generaal.

SOVON. 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Verspreiding, aantallen, verandering. Nederlandse Fauna deel 5.

Sparrius, L. Odé, B. Beringen, R. Basisrapport Rode Lijst Vaatplanten 2012 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. FLORON rapport 57.

Zoogdiervereniging & Probos. 2012. Laanbeheer en vleermuizen; met oog voor veiligheid en cultuurhistorie; met bijdragen van E. A. Jansen, M. H. A. van Benthem, C. de Groot, P. Twisk & H. J. G. A. Limpens.

Websites

www.anemoon.org
www.aerius.nl
www.eis-nederland.nl
www.ndff.nl
www.ravon.nl
www.sovon.nl
statline.cbs.nl
www.synbiosys.alterra.nl
www.verspreidingsatlas.nl
www.vlinderstichting.nl
www.vogelbescherming.nl

Bijlage 1. Wettelijk kader

Gebiedsbescherming

Inleiding

Op grond van artikel 2.1 van de Wet natuurbescherming kunnen natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna, door de Minister worden aangewezen ter uitvoering van de Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijn, de zogeheten Natura 2000-gebieden. Ook kan de Minister op grond van deze wet in enkele specifieke gevallen bijzondere nationale natuurgebieden aanwijzen. De Wet natuurbescherming draagt Gedeputeerde Staten daarnaast op, om in hun provincie te zorgen voor een landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland. De bescherming van dit natuurnetwerk wordt geregeld bij provinciale verordening. Daarnaast kunnen provincies bij provinciale verordening andere gebieden met bijzondere natuurwaarden beschermen, genaamd bijzondere provinciale natuurgebieden en bijzondere provinciale landschappen. Hieronder wordt een toelichting gegeven bij de verschillende vormen van gebiedsbescherming.

Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden

Voor alle Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden geldt op basis van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze gebieden. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor deze gebieden zoveel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht. Uit de Memorie van Toelichting blijkt, dat de Wet natuurbescherming, buiten de zorgplicht, al voldoende instrumenten bevat om schadelijke handelingen in Natura 2000-gebieden te beperken. Deze zorgplicht is daarmee primair bedoeld om de eigen verantwoordelijkheid vast te leggen, die een ieder heeft voor een zorgvuldige omgang met de natuurwaarden in Natura 2000-gebieden.

Natura 2000-gebieden

Bij de aanwijzing van een Natura 2000-gebied worden voor het gebied instandhoudingsdoelstellingen voor te beschermen soorten en/ of habitats vastgesteld. Conform artikel 2.7, lid 2 van de Wet natuurbescherming is het verboden om zonder vergunning een project te realiseren dat afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. Als een plan of project mogelijk negatieve gevolgen kan hebben op Natura 2000-gebied, vindt eerst een globale toetsing plaats, de voortoets. Als uit de voortoets blijkt dat er zeker geen negatieve gevolgen zijn, dan kan het betreffende plan worden vastgesteld, of geldt in het geval van een project geen vergunningplicht. Als de kans op significante gevolgen niet kan worden uitgesloten dan moet, conform artikel 2.8 van de Wet natuurbescherming een passende beoordeling worden gemaakt. In dit geval wordt een plan eveneens m.e.r.-plichtig[1]. Blijkt uit de passende beoordeling dat er geen aantasting plaatsvindt van de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied, dan kan het betreffende plan worden vastgesteld, of kan voor de projecten door Gedeputeerde

[1] Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001, welke plicht in de Nederlandse wetgeving is verankerd in artikel 7.2a van de Wet milieubeheer.

Staten een vergunning worden verleend. In bepaalde gevallen kan, ondanks dat uit de passende beoordeling blijkt dat aantasting van de natuurlijke kenmerken mogelijk is, een plan toch worden vastgesteld of kan een vergunning toch worden verleend. Er dient dan te worden voldaan aan de zogeheten ADC criteria. De ADC criteria houden in: i) dat er geen alternatieve oplossingen zijn, ii) dat er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang en iii) dat de nodige compenserende maatregelen worden getroffen.

Bijzondere nationale natuurgebieden

In uitzonderlijke gevallen kan de Minister, op grond van artikel 2.11, bijzondere nationale natuurgebieden aanwijzen. De Minister kan dit doen voor een gebied dat is of wordt aangemeld als Habitatrichtlijngebied, maar nog niet definitief is aangewezen. Ook kan het voor een gebied dat nog geen onderdeel is van het Natura 2000-netwerk, maar waar compenserende maatregelen worden getroffen voor de realisatie van een project met significante gevolgen. Tot slot kan een gebied worden aangewezen in het geval dat dat noodzakelijk is in het kader van de Vogel- of Habitatrichtlijn, om een gunstige staat van instandhouding te realiseren. Ter bescherming van de bijzondere nationale natuurgebieden kan de Minister verschillende maatregelen nemen, waaronder toegangsbeperkingen tot het gebied, het gebruik maken van zijn of haar aanschrijvingsbevoegdheid en het treffen van behoud- en herstelmaatregelen in het gebied.

Natuurnetwerk Nederland

Ter bescherming van vogelsoorten, van soorten van de Habitatrichtlijn en van rode lijstsoorten dienen provincies, op basis van artikel 1.12 van de Wet natuurbescherming, zorg te dragen voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische Hoofdstructuur, EHS). Voor dit netwerk geldt, op basis van artikel 2.10 van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (het Barro), een ‘nee, tenzij’-beschermingsregime. Het bestemmingsplan, of een omgevingsvergunning waarmee van het bestemmingsplan wordt afgeweken, maakt geen ontwikkelingen mogelijk die kunnen leiden tot een significante vermindering van de oppervlakte, kwaliteit of samenhang van de aanwezige natuur, of tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van deze gebieden, *tenzij* er sprake is van groot openbaar belang, er geen reële alternatieven zijn, negatieve effecten zoveel mogelijk worden beperkt en overblijvende negatieve effecten worden gecompenseerd.

Provincies dienen deze bescherming te regelen bij provinciale verordening. Daarnaast kunnen provincies bij provinciale verordening andere gebieden met bijzondere natuurwaarden beschermen, zoals weidevogelgebieden of ganzenfoerageergebied. De precieze invulling van de bescherming verschilt van provincie tot provincie. In paragraaf 2.1 staat de bescherming beschreven die in dit geval van toepassing is.

Soortenbescherming

Verboden en zorgplicht

Voor een aantal soorten is door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen in de Wet natuurbescherming. Er is een apart beschermingsregime voor Vogelrichtlijnsoorten (artikelen 3.1-3.4), voor Habitatrichtlijnsoorten (artikelen 3.5-3.9) en voor andere soorten (artikelen 3.10 en 3.11).

Naast de beschermde plant- en diersoorten geldt op basis van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming voor al de in het wild levende soorten ook een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor aanwezige soorten zoveel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

Vogelrichtlijnsoorten
Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant: het is verboden om van nature in Nederland in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen, het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van deze soorten te beschadigen of te vernielen of nesten van vogels weg te nemen. Ook is het verboden deze soorten opzettelijk te storen wanneer dit van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort.

De verboden in de wet zorgen voor een goede bescherming van nesten van alle in het wild levende vogelsoorten tijdens het broedseizoen. Globaal loopt het broedseizoen van half maart tot half augustus, maar ook de nesten van broedende vogels buiten deze periode zijn beschermd. Daarnaast zijn van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd, dus ook als ze niet als broedlocatie worden gebruikt. Het betreft dan over het algemeen soorten die hun nest het gehele jaar als verblijfplaats gebruiken of soorten die niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Habitatrichtlijnsoorten
Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant: het is verboden om soorten van de Habitatrichtlijn en van de verdragen van Bonn en Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden, te vangen of te verstoren, om eieren opzettelijk te vernielen, om voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en om planten van de Habitatrichtlijn en van het verdrag van Bern opzettelijk te ontwortelen of te vernielen.

Andere soorten
Naast de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten worden in de wet een aantal diersoorten en plantensoorten beschermd. Voor deze soorten zijn bij ruimtelijke ingrepen de volgende verboden relevant: het is verboden de beschermde diersoorten opzettelijk te doden of te vangen en om de vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en het is verboden om de beschermde plantensoorten opzettelijk te plukken, ontwortelen of te vernielen.

Opzetvereiste

Bij veel van de hierboven genoemde verboden is er sprake van een opzetvereiste. Zo is het verboden om vogelnesten o*pzettelijk* te beschadigen. In de wet wordt bij deze opzet uitgegaan van ‘voorwaardelijke opzet’. Bij voorwaardelijke opzet is men zich bij het handelen bewust van de mogelijke negatieve consequenties, terwijl men de handeling toch uitvoert. Een voorbeeld van voorwaardelijke opzet is iemand die in het voorjaar een boom omzaagt en daarbij ‘per ongeluk’ een vogelnest beschadigt. De persoon had niet de opzet dit nest te beschadigen. Maar in de broedtijd van vogels is er wel een aanzienlijke kans dat er in een boom een vogel nestelt. Er kan daarom toch sprake zijn van opzettelijke beschadiging van het nest; voorwaardelijke opzet.

Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing

Provinciale Staten kunnen in een verordening een vrijstelling verlenen van de bovenstaande verboden. Zie paragraaf 2.2 voor de vrijstelling die in deze provincie van toepassing is.

Daarnaast zijn de verboden niet van toepassing op handelingen die men uitvoert in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud, wanneer men die handelingen uitvoert conform een goedgekeurde gedragscode. Gedragscodes kunnen daarbij zowel gebruikt worden voor de omgang met de Vogelrichtlijnsoorten, de Habitatrichtlijnsoorten als de andere beschermde soorten. Wel geldt voor de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten de aanvullende eis dat de handelingen die men uitvoert een wettelijk belang dienen uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Het gaat dan onder meer om handelingen in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna.

Tot slot kunnen Gedeputeerde Staten, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder bepaalde voorwaarde een ontheffing verlenen van de verboden. Ook hierbij geldt voor Vogelrichtlijnsoorten en Habitatrichtlijnsoorten dat aan de handelingen die men verricht een wettelijk belang van de Vogelrichtlijn respectievelijk de Habitatrichtlijn ten grondslag dient te liggen.

Bescherming houtopstanden

De bescherming van houtopstanden is geregeld in hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming. Het is verboden houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, zonder voorafgaande melding bij de provincie. Een houtopstand is hierbij gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 vierkante meter of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. De wet schrijft verder voor dat wanneer een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, de grond binnen drie jaar moet worden herbeplant.

Bovenstaande bescherming geldt niet voor alle houtopstanden. De regels zijn niet van toepassing op houtopstanden op erven of in tuinen, op fruitbomen, op windschermen om boomgaarden, op naaldbomen bedoeld om te dienen als kerstbomen, op kweekgoed, op bepaalde beplantingen van wilgen of populieren, op bepaalde beplantingen

bedoeld voor de productie van houtige biomassa en op houtopstanden binnen de, bij besluit van de gemeenteraad, vastgelegde grenzen van de bebouwde kom. Ook voor het dunnen van een houtopstand gelden de regels niet.

De provincie kan regels stellen ten aanzien van de meldingsplicht en de plicht tot herbeplanting. Ook kan de provincie een ontheffing verlenen ten behoeve van herbeplanting op andere grond. Verder kan de provincie ontheffing verlenen en kan de provincie bij verordening vrijstelling verlenen van zowel de meldingsplicht als de plicht tot herbeplanting.

Bijlage 8 Onderzoek stikstofdepositie

adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling

Onderzoek stikstofdepositie

Arnhem, Thorbeckestraat

Gemeente Arnhem

Datum: 22 november 2023

Projectnummer: 220121

Versie: 1.0

INHOUD

1 Inleiding 3
1.1 Situering en huidige situatie 3
1.2 Toekomstige situatie 4

2 Wettelijk kader en berekeningsmethodiek 5
2.1 Natura 2000-gebieden 5
2.2 Berekeningsmethodiek 6

3 Onderzoeksgegevens 9
3.1 Huidige situatie 9
3.2 Aanlegfase 10
3.3 Toekomstige situatie, gebruiksfase 11

4 Onderzoeksresultaten 13
4.1 Aanlegfase 13
4.2 Gebruiksfase 14

5 Conclusie 15
5.1 Aanlegfase 15
5.2 Gebruiksfase 15
5.3 Eindadvies 15

Bijlage 1: Aerius pdf-bestand aanlegfase (maximum)

Bijlage 2: Aerius pdf-bestand aanlegfase (mogelijke invulling)

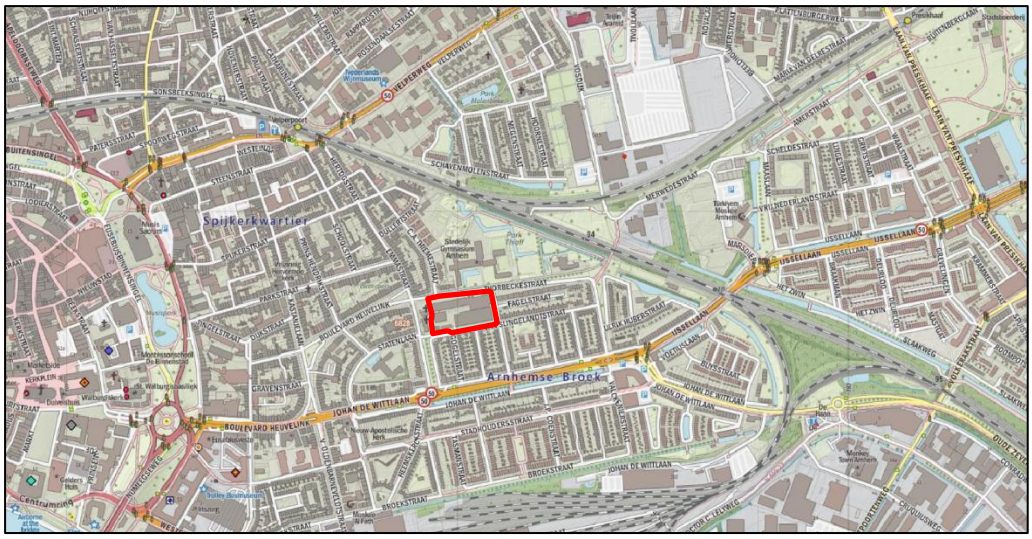
Bijlage 3: Aerius pdf-bestand gebruiksfase

1 Inleiding

In Arnhem bestaat het voornemen om aan de Thorbeckestraat maximaal 190 woningen te realiseren. In het kader van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) in de Omgevingswet is het noodzakelijk de mogelijke stikstofuitstoot door de beoogde ontwikkeling inzichtelijk te maken. Het voorliggende rapport voorziet in dit onderzoek.

1.1 Situering en huidige situatie

Het voorliggende plan voorziet de realisatie van woningbouw aan de Thorbeckestraat. De beoogde ontwikkeling komt in de plaats van het oude Rijn IJssel gebouw. De directe omgeving wordt gekenmerkt door onder andere woningbouw, bedrijvigheid en natuur. Onderstaande figuren geven de ligging van de ontwikkellocatie ten opzichte van de nabije omgeving en een luchtfoto van de ontwikkellocatie weer.

Topografische kaart met globale aanduiding ontwikkellocatie (in rood)

Luchtfoto van de ontwikkellocatie (in rood)

1.2 Toekomstige situatie

De beoogde ontwikkeling voorziet in de realisatie van maximaal 190 woningen aan de Thorbeckestraat 6. Er wordt een verhouding tussen verschillende woningtypen aangehouden waarbij 50% van de woningen betaalbaar zijn, en daarvan 30% sociale huur appartementen. De overige woningen zijn koop in de vrije sector, waaronder grondgebonden woningen. Dit komt neer op circa 79 vrije sector koopappartementen, 38 sociale koopappartementen, 57 sociale huurappartementen, en 16 grondgebonden woningen. Navolgende figuren geven het stedenbouwkundig ontwerp weer.

Stedenbouwkundig schetsplan (bron: SACON architecten, september 2023)

Voorlopige indeling bouwlagen en programma (bron: SACON architecten, september 2023)

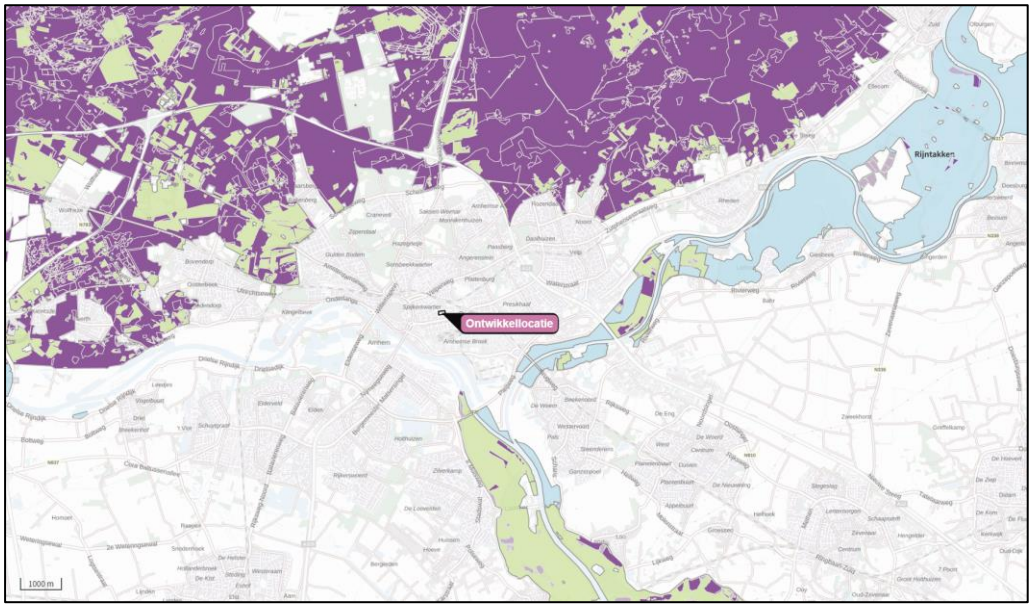
2 Wettelijk kader en berekeningsmethodiek

2.1 Natura 2000-gebieden

Ingevolge artikel 2.44 van de Omgevingswet zijn er Natura 2000-gebieden aangewezen ter uitvoering van Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijn. Dit impliceert dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor deze gebieden en dat negatieve gevolgen zo veel mogelijk beperkt dienen te worden. Voor de habitattypen en leefgebieden waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden in Natura 2000-gebieden zijn kritische depositiewaarden (KDW) voor stikstofdepositie vastgesteld. Met de KDW wordt bedoeld: de grens waarboven het risico bestaat dat de kwaliteit van het habitat significant wordt aangetast als gevolg van de verzurende en/of vermestende invloed van atmosferische stikstofdepositie.

Plannen zoals het in dit rapport genoemde project kunnen door stikstofemissie effect hebben op habitattypen binnen omliggende Natura 2000-gebieden en gelet op de instandhoudingsdoelstelling van een Natura 2000-gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soort verslechteren. Gezien het gegeven dat stikstofemissie, in de vorm van stikstofoxiden (NOx) of ammoniak (NH3), kan plaatsvinden bij onder andere landbouw, gemotoriseerd verkeer, industrie en ook bij de verwarming van huizen, is het wettelijk vereist deze emissie in beeld te brengen. Het voorliggende rapport voldoet aan deze vereiste.

Onderstaande figuur geeft de locaties van de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden weer.

Situering ontwikkellocatie ten opzichte van Natura 2000-gebieden

Het betreft de volgende dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden met de bijbehorende afstanden tot de ontwikkellocatie:

- Veluwe circa 2,5 kilometer
- Rijntakken circa 2 kilometer

Er liggen ook Duitse natuurgebieden die deel uitmaken van Natura 2000 binnen een straal van 25 kilometer van de ontwikkellocatie. De volgende natuurgebieden liggen het meest nabij de ontwikkellocatie:

- Vogelschutzgebiet 'Unterer Niederrhijn' circa 16 kilometer;
- Rhein-Fischschutzzonen circa 16 kilometer;
- NSG Salmorth circa 16 kilometer.

Om negatieve effecten op Natura 2000-gebieden uit te sluiten zijn in Aerius automatisch rekenpunten op de dichtstbijzijnde grens van de natuurgebieden geplaatst.

Overige Natura 2000-gebieden zijn op grotere afstand van het plangebied gelegen. De opgesomde en grafisch weergegeven Natura 2000-gebieden zijn niet per definitie gelijk aan de Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige habitattypen maar geven slechts een overzicht van de ligging van het plan ten opzichte van nabijgelegen Natura 2000-gebieden. In voorgaande figuur wordt de locatie van het plan inzichtelijk gemaakt en tevens worden de mogelijk aanwezige stikstofgevoelige habitattypen weergegeven, van zeer gevoelig (donker paars), gevoelig (licht paars) tot minder/niet gevoelig (licht groen). De meest actuele kaart van alle Natura 2000-gebieden is via de website van de provincie te raadplegen en niet per definitie opgenomen in het programma Aerius Calculator 2023.0.1[1].

2.2 Berekeningsmethodiek

De berekeningen naar de stikstofdepositiebijdrage vanwege de aanlegfase en gebruiksfase van het plan/project worden uitgevoerd met het programma Aerius Calculator 2023.0.1. De gehanteerde 'grenswaarde' voor de stikstofdepositie bedraagt 0,00 mol/hal/j. In het kader van een stikstofonderzoek kunnen significant negatieve effecten met deze waarde worden uitgesloten, waardoor het uitvoeren van vervolgonderzoeken niet aan de orde is en het aspect stikstofdepositie geen belemmering vormt voor de realisatie van een plan of project[2].

Een hogere waarde wordt beschouwd als overschrijding zodat er op verzoek van het bevoegd gezag een nadere beschouwing conform wettelijke kaders dient plaats te vinden. Blijkens jurisprudentie kan daarbij nader onderzoek achterwege blijven wanneer stikstofdepositie plaatsvindt op hexagonen die niet overbelast of naderend overbelast zijn[3]. Immers, op deze hexagonen leidt een stikstofdepositie niet tot een overschrijding of naderende overschrijding van de kritische depositiewaarde[4]. Dit betekent per definitie dat stikstofdepositie daar geen probleem vormt voor de gunstige staat van

[1] Aerius Calculator 2023.0.1, release op 6 november 2023.

[2] Met deze versie van de Aerius Calculator kan tot maximaal 25 kilometer rondom de emissiebronnen gerekend worden. In Nederland zijn over het algemeen binnen 25 kilometer Natura 2000-gebieden aanwezig. In gebieden waar mogelijk op meer dan 25 kilometer afstand van emissiebronnen overschrijdingen mogelijk zijn, zijn in de relevante windrichtingen rekenpunten gelegd om overschrijdingen uit te sluiten.

[3] Raad van State, ECLI:NL:RVS:2012:BY7360

[4] Raad van State, ECLI:NL:RVS:2016:497

instandhouding van de aanwezige habitats en dat significante gevolgen in zoverre zijn uitgesloten[5].

In geval de depositie de grens van de KDW overschrijdt noemen we dit overbelast. In de praktijk wordt een veiligheidsmarge van 70 mol/ha/jaar aangehouden voor het gebruik van berekeningen voor toestemmingsverlening van initiatieven. Hexagonen noemen we naderend overbelast als de depositie hoger is dan de KDW minus deze veiligheidsmarge. Hexagonen met een depositie lager dan deze waarde zijn gedefinieerd als niet overbelast. Uit het navolgende hoofdstuk zal moeten blijken of op basis van de rekenresultaten een overschrijding op overbelaste hexagonen wordt geconstateerd.

Bij de berekening van stikstofemissies door mobiele werktuigen, bijvoorbeeld in de aanlegfase, maakt het programma Aerius Calculator 2023.0.1 gebruik van een nadere specificatie van Stage klasse, brandstofverbruik, draaiuren en – indien van toepassing – AdBlue verbruik. Daarmee geeft het programma Aerius Calculator 2023.0.1 een range waarbinnen invoer en berekening van gegevens en brandstofverbruik voor materieel mogelijk is. Hierbij worden nieuwere machines geclassificeerd als schoner en hebben derhalve ook een lager brandstofverbruik.

Voor stikstofemissie is niet voor elk materieel bedrijfsspecifieke informatie beschikbaar, vandaar dat als controlemechanisme de berekeningsmethodiek uit onderzoek van TNO[6] 'Onderbouwing AERIUS emissiefactoren voor wegverkeer, mobiele werktuigen, binnenvaart en zeevaart' (d.d. 8 oktober 2020) kan worden gehanteerd. Daarbij wordt de berekening in twee stappen uitgevoerd.

<u>Stap 1: brandstofverbruik (liters) bij draaiuren</u>
0,245 x arbeid [kWh]

<u>Stap 2: aanvullend brandstofverbruik (liters) bij stationair draaien</u>
+ (0,52 + 0,0034 x maximaal vermogen [kW]) x draaiuren [h]

In combinatie met de door TNO[7,8] vastgestelde gemiddelde motorlast van 60% (bij uitsluiting stationair gebruik) en een gemiddelde belasting van circa 65% (bij uitsluiting stationair gebruik) betreft de totale gemiddelde motorlast (inclusief stationair) ongeveer 39%. Uitgaande van deze berekening en vergelijkbare projecten hanteert SAB, tenzij anders door de opdrachtgever c.q. aannemer vermeld, het gemiddelde vermogen van materieel. Op basis van de TNO-formule zou het brandstofverbruik derhalve gemiddeld conform de kenmerken in onderstaande tabel moeten zijn (volgende pagina). De door SAB gehanteerde ervaringscijfers sluiten hier grotendeels bij aan. Het door aannemers vermelde verbruik wijkt consistent af van het met behulp van de TNO-methode berekende verbruik. Daarom is het verbruik afgerond om de door SAB gehanteerde kencijfers te bepalen.

5 Raad van State, ECLI:NL:RVS:2021:1969

6 TNO rapport 2020 R11528

7 TNO rapport 2020 R11528

8 TNO emissiefactoren 2020 voor AERIUS 2020

Gemiddeld brandstofverbruik conform TNO

Aerius indeling vermogen	Gemiddeld brandstofverbruik	Gehanteerd brandstofverbruik *
18 <= kW < 37	3 liter/uur	5 liter/uur
37 <= kW < 56	5 liter/uur	5 liter/uur
56 <= kW < 75	7 liter/uur	5 liter/uur
75 <= kW < 130	11 liter/uur	10 liter/uur
130 <= kW < 300	22 liter/uur	20 liter/uur
300 <= kW < 560	43 liter/uur	40 liter/uur
560 <= kW < 1000	78 liter/uur	80 liter/uur

* Indien geen gegevens door aannemers verstrekt

3 Onderzoeksgegevens

3.1 Huidige situatie

De ontwikkellocatie tussen de Thorbeckestraat, Fagelstraat en Van Slingelandtstraat betreft een momenteel bebouwd perceel met een schoolgebouw van RijnIJssel. Om nieuwbouw mogelijk te maken zullen sloopactiviteiten plaatsvinden, deze worden als onderdeel van de aanlegfase inzichtelijk gemaakt.

De voor stikstofdepositie relevante bronnen in de huidige situatie betreffen de stookinstallaties van de te realiseren nieuwbouw en de aantrekkende verkeersbewegingen ten gevolge van het plan. Deze worden in onderstaande paragraven beschreven.

3.1.1 Stookinstallaties

Het gebouw van Rijn IJssel is aangesloten op het Warmtenet van Arnhem en heeft daarom geen aansluiting op het gastransportnet. Er wordt restwarmte verbruikt die buiten het projectgebied is opgewekt, dus er vindt geen stikstofdepositie naar de lucht plaats ten gevolge van stikstof emitterende stookinstallaties.

3.1.2 Verkeer

Aan de hand van CROW, ASVV 2021, d.d. oktober 2021, is de verkeersgeneratie bepaald. Op basis van de omgevingsadressendichtheid (CBS, 2020) wordt de stedelijkheidsgraad van een gemeente vastgesteld. De gemeente Arnhem wordt geclassificeerd als ‘sterk stedelijk’. Onderhavige locatie wordt beschouwd als ‘rest bebouwde kom’. Het aantal leerlingen op deze locatie in schooljaar 2021-2022 is uit statistieken van DUO afkomstig. Onderstaande tabel geeft de verkeersgeneratie weer van de beoogde nieuwbouw waarbij het getal naar beneden is afgerond. Zo wordt de worst-case situatie berekend.

Berekening verkeersgeneratie per etmaal

kenmerk	aantal	kencijfer	per	verkeersgeneratie gemiddeld
MBO (ROC)	857	12,4	100 leerlingen	106,3
totaal afgerond				*100*

Bovenop de hierboven beschreven verkeersgeneratie wordt gerekend met een aantrekkende werking voor middelzwaar vrachtverkeer van 1% van de totale verkeersgeneratie. In dit geval betreft dit, naar een geheel getal afgerond, gemiddeld per jaar 2 middelzware vrachtverkeerbewegingen per etmaal.

De wegen in de omgeving hebben éénrichtingsverkeer. Het verkeer is daarom gemodelleerd vanaf Johan de Wittlaan tot de planlocatie en vervolgend terug naar de Johan de Wittlaan. Ook is parkerend (stagnerend) verkeer gemodelleerd over het parkeerterrein. Na de aansluiting op de Johan de Wittlaan is het aan- en afrijdende verkeer door zijn snelheid en rij- en stopgedrag nog niet dan wel niet meer te onderscheiden van

het overige verkeer dat zich op de betrokken weg bevindt en derhalve opgenomen in het heersende verkeersbeeld.[9]

3.2 Aanlegfase

Het plan voorziet in de realisatie van maximaal 190 woningen; circa 57 sociale huurappartementen, 38 betaalbare koopappartementen, 79 dure koopappartementen en 16 grondgebonden woningen gerealiseerd. De start van de aanlegfase zal op zijn vroegst in 2024 plaatsvinden. Daarom is in dit onderzoek uitgegaan van rekenjaar 2024. Ten behoeve van de aanlegfase voor het plangebied vinden een aantal relevante stikstofemissies naar de lucht plaats. Deze stikstofemissies worden veroorzaakt door mobiele werktuigen en bouwverkeer ten behoeve van het project en worden in onderstaande paragraven beschreven. In bijlage 1 is de Aerius export van de aanlegfase bijgevoegd.

3.2.1 Mobiele werktuigen

Voor de aanleg zal gebruik worden gemaakt van mobiele werktuigen. In overleg met de opdrachtgever is een inschatting gemaakt van het gebruik van mobiele werktuigen op basis van cijfers uit vergelijkbare projecten. Onderstaande tabel geeft een overzicht van het maximaal in te zetten groot materieel en dieselverbruik per jaar bij gebruik van 6% AdBlue.

Maximum inzet groot materieel per jaar

Voertuig	Vermogen in kW	Leeftijd	Bedrijfsduur (uren/jaar)	Brandstofverbruik (liters/jaar)	AdBlue verbruik (liters/jaar)
Alle tezamen	75 - 560	stage IV	ca. 315	ca. 6.300	ca. 378

Zoals in bovenstaande tabel te zien is, heeft deze locatie zeer weinig ruimte voor stikstofuitstoot. Het is voor de uitvoering van het plan aan te raden om zo veel mogelijk gebruik te maken van de bestaande fundering onder het schoolgebouw, en veel door middel van prefab woningen te bouwen zodat ter plaatse minder inzet van werktuigen nodig is en de bouw over meerdere jaren te verdelen.
Onderstaande tabel geeft een mogelijke invulling van dit maximum, met een overzicht van het groot materieel en het gemiddelde te verwachten dieselverbruik en minimale AdBlue-gebruik in deze periode. Hier is aangenomen dat de effectieve sloop- en bouwtijd in totaal circa 2 jaar duurt.

Overzicht inzet groot materieel

Voertuig	Vermogen in kW	Leeftijd	Bedrijfsduur/jaar	Brandstofverbruik (liters/jaar)	Adblue verbruik (liters/jaar)
Sloopkraan	130 - 300	stage IV	ca. 375	elektrisch	n.v.t.
Shovel	75 - 130	stage IV	ca. 250	elektrisch	n.v.t.
Graafmachine	75 - 130	stage IV	ca. 325	ca. 3.250	ca. 195
Boor-/Heistelling	300 - 560	stage IV	ca. 175	elektrisch	n.v.t.
Mobiele kraan	130 - 300	stage V	ca. 2.000	elektrisch	n.v.t.
Betonpomp	130 - 300	stage IV	ca. 150	ca. 3.000	ca. 180

[9] Raad van State, ECLI:NL:RVS:2001:AB2320

3.2.2 Bouwverkeer

Ten behoeve van de aan- en afvoer van bouwmaterialen en het personeel ter plaatse vindt van en naar de ontwikkellocatie werkverkeer plaats. Gemiddeld per jaar komen er 4 busjes (lichtverkeer) en 2 vrachtwagens per dag naar het plangebied, dat zijn respectievelijk circa 8 en 4 bewegingen. De wegen in de omgeving zijn éénrichting. Het verkeer is daarom gemodelleerd vanaf Johan de Wittlaan tot de planlocatie terug naar de Johan de Wittlaan. Hierna is het aan- en afrijdende verkeer door zijn snelheid en rij- en stopgedrag nog niet dan wel niet meer te onderscheiden van het overige verkeer dat zich op de betrokken weg bevindt en derhalve opgenomen in het heersende verkeersbeeld.[10]

Ook is er op de ontwikkellocatie zelf stationair bouwverkeer ingevoerd. Omdat onbekend is hoe lang wachtend vrachtverkeer op de bouwplaats stationair zal draaien kan de methode uit de Aerius instructie[11] niet direct worden toegepast. In de instructie staat over de emissiecijfers voor stationair verkeer het volgende: “Hierbij is aangenomen dat de stationaire emissie […] gelijk is aan de emissie van stagnerend stadsverkeer”. Daarom is het stationair draaien op locatie gemodelleerd door middel van een gemiddelde rijlijn over het bouwterrein met 100% stagnatie voor alle bouwverkeer.

3.3 Toekomstige situatie, gebruiksfase

Er zijn circa 57 sociale huurappartementen, 38 betaalbare koopappartementen, 79 dure koopappartementen en 16 grondgebonden woningen gerealiseerd worden voorzien. De voor stikstofdepositie relevante bronnen voor dit plan in de gebruiksfase betreffen de stookinstallaties van de te realiseren nieuwbouw en de aantrekkende verkeersbewegingen ten gevolge van het plan. Deze worden in onderstaande paragraven beschreven. In bijlage 2 is de Aerius export van de gebruiksfase bijgevoegd. De nieuwbouw is op zijn vroegst in 2026 gereed. Daarom is in dit onderzoek uitgegaan van rekenjaar 2026 voor de gebruiksfase.

3.3.1 Stookinstallaties

De nieuwbouw krijgt geen aansluiting op het gastransportnet (Wet voortgang energietransitie, 01-07-2018) en is haardloos verwarmd. Er vindt derhalve geen stikstofdepositie naar de lucht plaats ten gevolge van stikstof emitterende stookinstallaties. De stikstofdepositie voor de gebruiksfase betreft voor dit plan enkel de stikstofdepositie door de verkeersgeneratie.

3.3.2 Verkeer

Door Mobycon is de verkeersgeneratie van het project bepaald op basis van de kencijfers uit CROW-publicatie 381: Toekomstbestendig parkeren. Onderstaande tabel laat het programma en de berekening van de verkeersaantrekkende werking zien. Voor het stikstofonderzoek wordt de generatie per weekdagetmaal aangehouden.

[10] Raad van State, ECLI:NL:RVS:2001:AB2320

[11] Expertiseteam Stikstof en Natura 2000 van BIJ12, Instructie gegevensinvoer voor AERIUS Calculator 2022, Januari 2023

Verkeersaantrekkende werking (mobycon)

Naam ontwikkeling	Categorie CROW	Aantal	Kencijfer per woning	Weekdag-etmaal (mvt)	Werkdag-etmaal (mvt)
Vrije sector koopappartementen	Koop, appartement, duur	79	6,8	538	598
Sociale koopappartementen	Koop, appartement, midden	38	5,1	194	215
Sociale huurappartementen	Huur, appartement, midden/goedkoop (incl. sociale huur)	57	3,2	182	202
Koopwoningen grondgebonden	Koop, huis, tussen/hoek	16	6,8	108	120
Totaal		190		**1.022**	**1.135**

In het rapport is ook de verkeersverdeling over de omliggende wegen bepaald. De ontwikkeling aan de Thorbeckestraat kent twee ingangen voor het parkeren op eigen terrein en er zijn veel éénrichtingswegen rond het plangebied, hier is rekening mee gehouden bij het modelleren van de mogelijke routes.

Voor het aanrijdende verkeer is in het onderzoek van Mobycon een verdeling per richting gegeven. Hier is de grootste rijlijn aangehouden, via de Groen van Prinsterenstraat en de Van Slingelandtstraat, welke langs beide parkeeringangen komt.
Het afrijdende verkeer komt voor 25% uit het westelijke blok en verlaat het gebied via de Gogelstraat; voor 75% komt het verkeer uit het oostelijke blok en verlaat het gebied via de Fagelstraat.

Bovenop de hierboven beschreven verkeersgeneratie van 1.022 bewegingen wordt gerekend met een aantrekkende werking voor 0,5% middelzwaar en 0,5% zwaar vrachtverkeer van de totale verkeersgeneratie. In dit geval betreft dit, naar boven afgerond, gemiddeld per jaar 12 vrachtverkeerbewegingen per etmaal. Als dezelfde verdeling als voor het personenverkeer wordt aangehouden, betekent dit dat er gemiddeld 548 middelzware bewegingen per jaar voor het westelijke blok zijn en 1.642 per jaar voor het oostelijke blok, en even veel zware bewegingen.

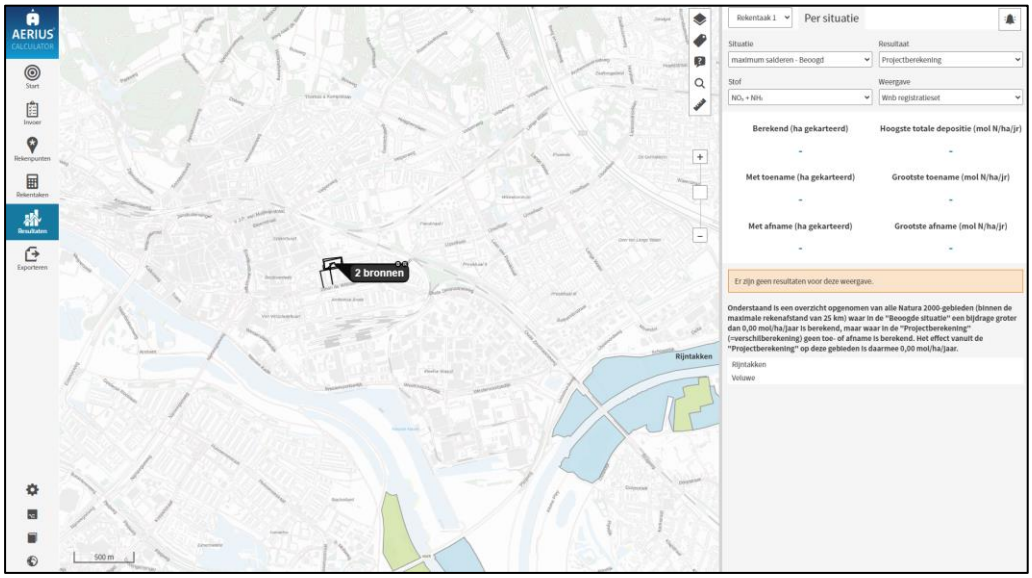
Het verkeer is gemodelleerd vanaf en tot de Johan de Wittlaan. Hierna is het aan- en afrijdende verkeer door zijn snelheid en rij- en stopgedrag nog niet dan wel niet meer te onderscheiden van het overige verkeer dat zich op de betrokken weg bevindt en derhalve opgenomen in het heersende verkeersbeeld.[12]

[12] Raad van State, ECLI:NL:RVS:2001:AB2320

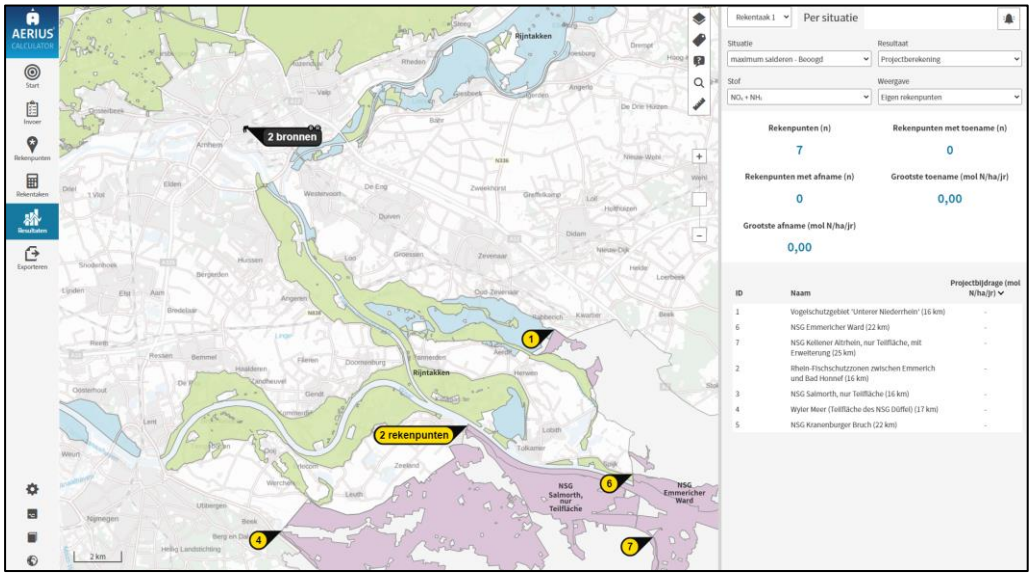
4 Onderzoeksresultaten

4.1 Aanlegfase

Onderstaande figuur geeft een uitsnede van de Aerius-berekening van de aanlegfase weer.

Resultaatblad Aerius aanlegfase registratieset

Resultaatblad Aerius aanlegfase buitenlandse rekenpunten

Uit de uitgevoerde berekeningen van de aanlegfase blijkt dat er geen resultaten zijn voor de projectberekening en situatieberekening onder de door Aerius gehanteerde registratieset of op de rekenpunten in Duitse Natura 2000. Daarmee kunnen significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden worden uitgesloten.

Projectberekening

Dit document geeft een overzicht van de invoer en rekenresultaten van een Projectberekening met AERIUS Calculator. De berekening is uitgevoerd binnen stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, op rekenpunten die overlappen met habitattypen en/of leefgebieden die aangewezen zijn in het kader van de Wet natuurbescherming, gekoppeld aan een aangewezen soort, of nog onbekend maar mogelijk wel relevant, en waar tevens sprake is van een overbelaste of bijna overbelaste situatie voor stikstof.

- Overzicht
- Samenvatting situaties
- Resultaten
- Detailgegevens per emissiebron

Deze PDF is een digitaal bestand dat weer in te lezen is in AERIUS. Meer toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via:
www.aerius.nl/handleidingen-en-leeswijzers

Contactgegevens

Rechtspersoon	SAB
Inrichtingslocatie	Thorbeckestraat 6, Arnhem

Activiteit

Omschrijving	Thorbeckestraat
Toelichting	220121 - Mogelijke inzet aanlegfase: 2 jaar bouw, elektrische kraan en 6% AdBlue. Saldering verkeer.

Berekening

AERIUS kenmerk	Rqv3DKXLArFA
Datum berekening	22 november 2023, 16:44
Rekenconfiguratie	Wnb-rekengrid incl. eigen rekenpunten

Totale emissie

	Rekenjaar	Emissie NH_3	Emissie NO_x
Referentiesituatie - Referentie	2022	0,2 kg/j	4,7 kg/j
Aanleg - Beoogd	2024	1,5 kg/j	38,6 kg/j

Resultaten

	Hoogste bijdrage	Hexagon	Gebied
Referentiesituatie - Referentie	-		
Aanleg - Beoogd	-		
Gekarteerd oppervlak met toename (ha)	-		
Gekarteerd oppervlak met afname (ha)	-		
Grootste toename	-		
Grootste afname	-		

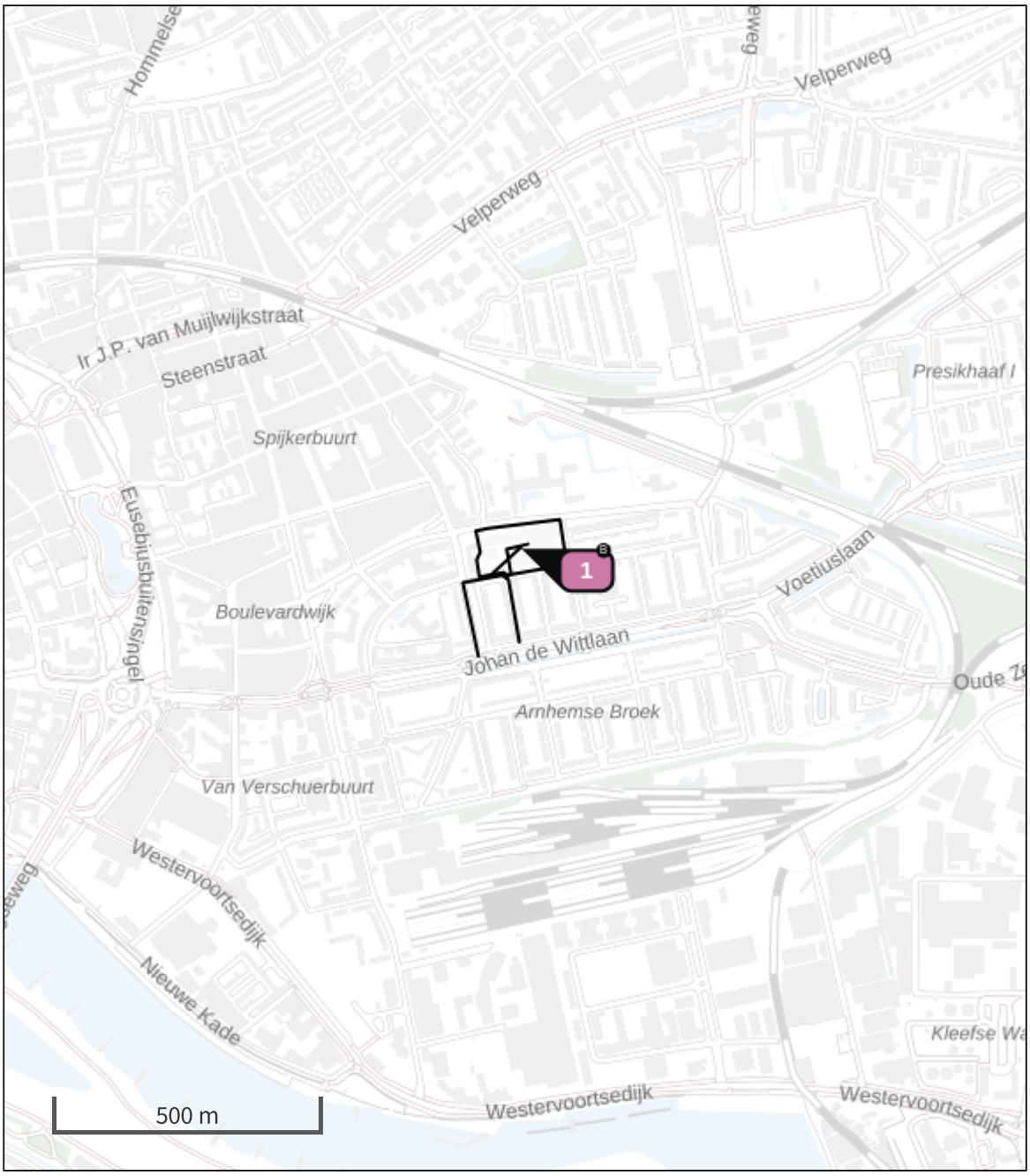
Aanleg (Beoogd), rekenjaar 2024

Emissiebronnen	Emissie NH_3	Emissie NO_x
1 Mobiele werktuigen | Bouw, Industrie en Delfstoffenwinning | Mobiele werktuigen	1,5 kg/j	36,1 kg/j
Verkeersnetwerk	38,7 g/j	2,5 kg/j

Referentiesituatie (Referentie), rekenjaar 2022

Emissiebronnen	Emissie NH_3	Emissie NO_x
Verkeersnetwerk	0,2 kg/j	4,7 kg/j

Hoogste af- en toename op (bijna) overbelaste stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden.

- Habitatrichtlijn
- Vogelrichtlijn
- Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn
- Niet bepaald
- Grootste toename (projectberekening)
- Grootste afname (projectberekening)
- Hoogste totaal (achtergrond + projectberekening)

De letters bij de bronlabels op de kaart geven bij welke type situaties de bronnen horen: beoogde situatie (B), referentiesituatie (R) en/of salderingssituatie (S).

Resultaten stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden situatie "Aanleg" (Beoogd) incl. saldering e/o referentie

	Berekend (ha gekarteerd)	Hoogste totale depositie (mol N/ha/jr)	Met toename (ha gekarteerd)	Grootste toename (mol N/ha/jr)	Met afname (ha gekarteerd)	Grootste afname (mol N/ha/jr)
Totaal	-	-	-	-	-	-

Per eigen rekenpunt	Naam	Coördinaat	Projectbijdrage (mol N/ha/jr)
1	Vogelschutzgebiet 'Unterer Niederrhein' (16 km)	X:205304 Y:435050	-
6	NSG Emmericher Ward (22 km)	X:208672 Y:428833	-
7	NSG Kellener Altrhein, nur Teilfläche, mit Erweiterung (25 km)	X:209564 Y:426120	-
2	Rhein-Fischschutzzonen zwischen Emmerich und Bad Honnef (16 km)	X:201561 Y:430910	-
3	NSG Salmorth, nur Teilfläche (16 km)	X:201509 Y:430746	-
4	Wyler Meer (Teilfläche des NSG Düffel) (17 km)	X:193540 Y:426386	-
5	NSG Kranenburger Bruch (22 km)	X:199018 Y:422619	-

Aanleg, Rekenjaar 2024

1 Mobiele werktuigen | Bouw, Industrie en Delfstoffenwinning

Naam	Mobiele werktuigen	NO_x	36,1 kg/j
Locatie	X:192013,85 Y:443742	NH_3	1,5 kg/j
Oppervlakte	1,46 ha		

Naam	Stageklasse	Brandstof-verbruik	Draaiuren	AdBlue verbruik	Stof	Emissie
betonpomp	Stage-IV, 2014-2018, 75-560 kW, diesel, SCR: ja	3000 l/j	150 u/j	180 l/j	NO_x	17,0 kg/j
					NH_3	0,7 kg/j
graafmachine	Stage-IV, 2014-2018, 75-560 kW, diesel, SCR: ja	3250 l/j	325 u/j	195 l/j	NO_x	19,2 kg/j
					NH_3	0,8 kg/j

2 Wegverkeer | Weg

			Links	Rechts		
Naam	Bouwverkeer				NO_x	1,5 kg/j
Locatie	X:191935,18 Y:443683,1	Type scherm	-	-	NO_2	0,4 kg/j
Lengte	353,74 m	Hoogte	-	-	NH_3	25,5 g/j
Wegtype	Binnen bebouwde kom (normaal)	Afstand tot de weg	-	-		
Rijrichting	Beide richtingen					
Tunnelfactor	1					
Type hoogteligging	Normaal					
Weghoogte t.o.v. maaiveld	0 m					

Verkeer	Max. snelheid	Aantal voertuigbewegingen	In file
Licht verkeer	Voorgeschreven factoren	4,0 /etmaal	0,0 %
Middelzwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %
Zwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	2,0 /etmaal	0,0 %
Busverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %

3 Wegverkeer | Weg

			Links	Rechts		
Naam	Bouwverkeer on-site				NO_x	1,0 kg/j
Locatie	X:191980,81 Y:443715,02	Type scherm	-	-	NO_2	0,2 kg/j
Lengte	87,07 m	Hoogte	-	-	NH_3	13,2 g/j
Wegtype	Binnen bebouwde kom (stagnerend)	Afstand tot de weg	-	-		
Rijrichting	Beide richtingen					
Tunnelfactor	1					
Type hoogteligging	Normaal					
Weghoogte t.o.v. maaiveld	0 m					

Verkeer	Max. snelheid	Aantal voertuigbewegingen	In file
Licht verkeer	Voorgeschreven factoren	8,0 /etmaal	0,0 %
Middelzwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %
Zwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	4,0 /etmaal	0,0 %
Busverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %

Referentiesituatie, Rekenjaar 2022

1 Wegverkeer | Weg

			Links	Rechts		
Naam	Verkeer				NO_x	2,7 kg/j
Locatie	X:191935,18 Y:443683,1	Type scherm	-	-	NO_2	0,4 kg/j
Lengte	353,74 m	Hoogte	-	-	NH_3	0,1 kg/j
Wegtype	Binnen bebouwde kom (normaal)	Afstand tot de weg	-	-		
Rijrichting	Van A naar B					
Tunnelfactor	1					
Type hoogteligging	Normaal					
Weghoogte t.o.v. maaiveld	0 m					

Verkeer	Max. snelheid	Aantal voertuigbewegingen	In file
Licht verkeer	Voorgeschreven factoren	50,0 /etmaal	0,0 %
Middelzwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	1,0 /etmaal	0,0 %
Zwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %
Busverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %

2 Wegverkeer | Weg

			Links	Rechts		
Naam	Verkeer parkeren				NO_x	2,0 kg/j
Locatie	X:191986,66 Y:443732,05	Type scherm	-	-	NO_2	0,3 kg/j
Lengte	101,54 m	Hoogte	-	-	NH_3	60,9 g/j
Wegtype	Binnen bebouwde kom (normaal)	Afstand tot de weg	-	-		
Rijrichting	Beide richtingen					
Tunnelfactor	1					
Type hoogteligging	Normaal					
Weghoogte t.o.v. maaiveld	0 m					

Verkeer	Max. snelheid	Aantal voertuigbewegingen	In file
Licht verkeer	Voorgeschreven factoren	100,0 /etmaal	50,0 %
Middelzwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	2,0 /etmaal	50,0 %
Zwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %
Busverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

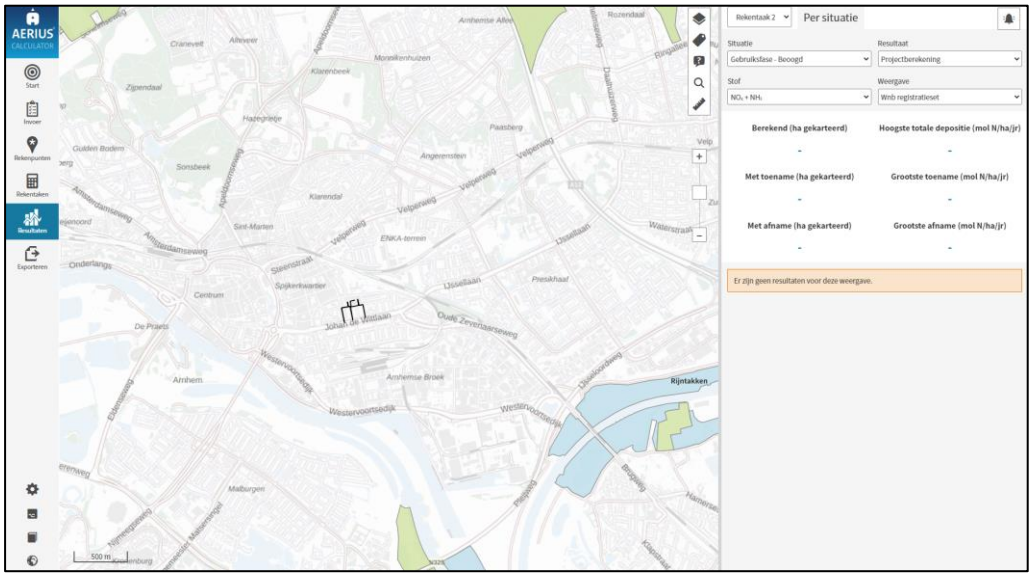
Deze berekening is tot stand gekomen op basis van

AERIUS versie	2023.0.1_20231106_3125d8b3c1
Database versie	2023.0.1_3125d8b3c1_calculator_nl_stable

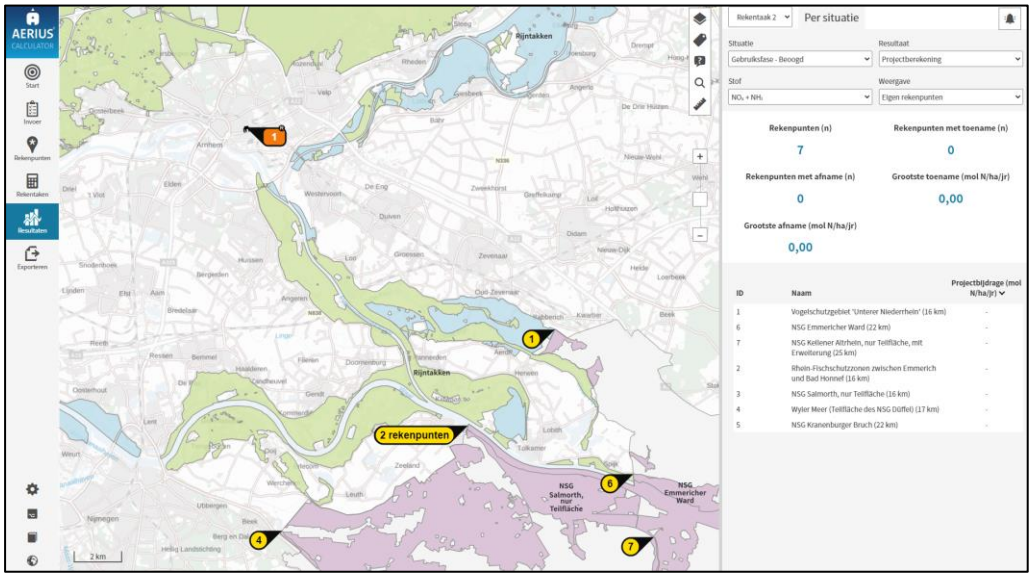
Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:
https://www.aerius.nl/

4.2 Gebruiksfase

Onderstaande figuur geeft een uitsnede van de Aerius-berekening van de gebruiksfase weer.

Resultaatblad Aerius gebruiksfase registratieset

Resultaatblad Aerius gebruiksfase buitenlandse rekenpunten

Uit de uitgevoerde berekeningen van de gebruiksfase blijkt dat er geen resultaten zijn voor de projectberekening en situatieberekening onder de door Aerius gehanteerde registratieset of op de rekenpunten in Duitse Natura 2000. Daarmee kunnen significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden worden uitgesloten.

5 Conclusie

In Arnhem bestaat het voornemen om aan de Thorbeckestraat maximaal 190 woningen te realiseren. In het kader van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) in de Omgevingswet is de stikstofuitstoot door de beoogde ontwikkeling inzichtelijk gemaakt.

5.1 Aanlegfase

Uit de uitgevoerde berekeningen van de aanlegfase blijkt dat er geen rekenresultaten hoger zijn dan 0,00 mol stikstof/ha/j op de stikstofgevoelige habitattypen in de omliggende Natura 2000-gebieden in binnen- en buitenland. Er zijn daardoor geen nadelige milieueffecten te verwachten op de omliggende Natura 2000-gebieden.

5.2 Gebruiksfase

Uit de uitgevoerde berekeningen van de gebruiksfase blijkt dat er geen rekenresultaten hoger zijn dan 0,00 mol stikstof/ha/j op de stikstofgevoelige habitattypen in de omliggende Natura 2000-gebieden in binnen- en buitenland. Er zijn daardoor geen nadelige milieueffecten te verwachten op de omliggende Natura 2000-gebieden.

5.3 Eindadvies

Geconcludeerd wordt dat significant negatieve effecten derhalve worden uitgesloten. Er is geen omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit benodigd.

Bijlage 1: Aerius pdf-bestand aanlegfase (maximum)

Projectberekening

Dit document geeft een overzicht van de invoer en rekenresultaten van een Projectberekening met AERIUS Calculator. De berekening is uitgevoerd binnen stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, op rekenpunten die overlappen met habitattypen en/of leefgebieden die aangewezen zijn in het kader van de Wet natuurbescherming, gekoppeld aan een aangewezen soort, of nog onbekend maar mogelijk wel relevant, en waar tevens sprake is van een overbelaste of bijna overbelaste situatie voor stikstof.

- Overzicht
- Samenvatting situaties
- Resultaten
- Detailgegevens per emissiebron

Deze PDF is een digitaal bestand dat weer in te lezen is in AERIUS. Meer toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via:
www.aerius.nl/handleidingen-en-leeswijzers

Contactgegevens

Rechtspersoon	SAB
Inrichtingslocatie	Thorbeckestraat 6, Arnhem

Activiteit

Omschrijving	Thorbeckestraat
Toelichting	220121 - Maximum inzet aanlegfase: 2 jaar bouw, 6% AdBlue. Saldering verkeer.

Berekening

AERIUS kenmerk	RPZV6wYS3LBG
Datum berekening	22 november 2023, 16:45
Rekenconfiguratie	Wnb-rekengrid incl. eigen rekenpunten

Totale emissie

	Rekenjaar	Emissie NH_3	Emissie NO_x
Referentiesituatie - Referentie	2022	0,2 kg/j	4,7 kg/j
maximum salderen (1) - Beoogd	2024	1,6 kg/j	38,1 kg/j

Resultaten

	Hoogste bijdrage	Hexagon	Gebied
Referentiesituatie - Referentie	-		
maximum salderen (1) - Beoogd	-		
Gekarteerd oppervlak met toename (ha)	-		
Gekarteerd oppervlak met afname (ha)	-		
Grootste toename	-		
Grootste afname	-		

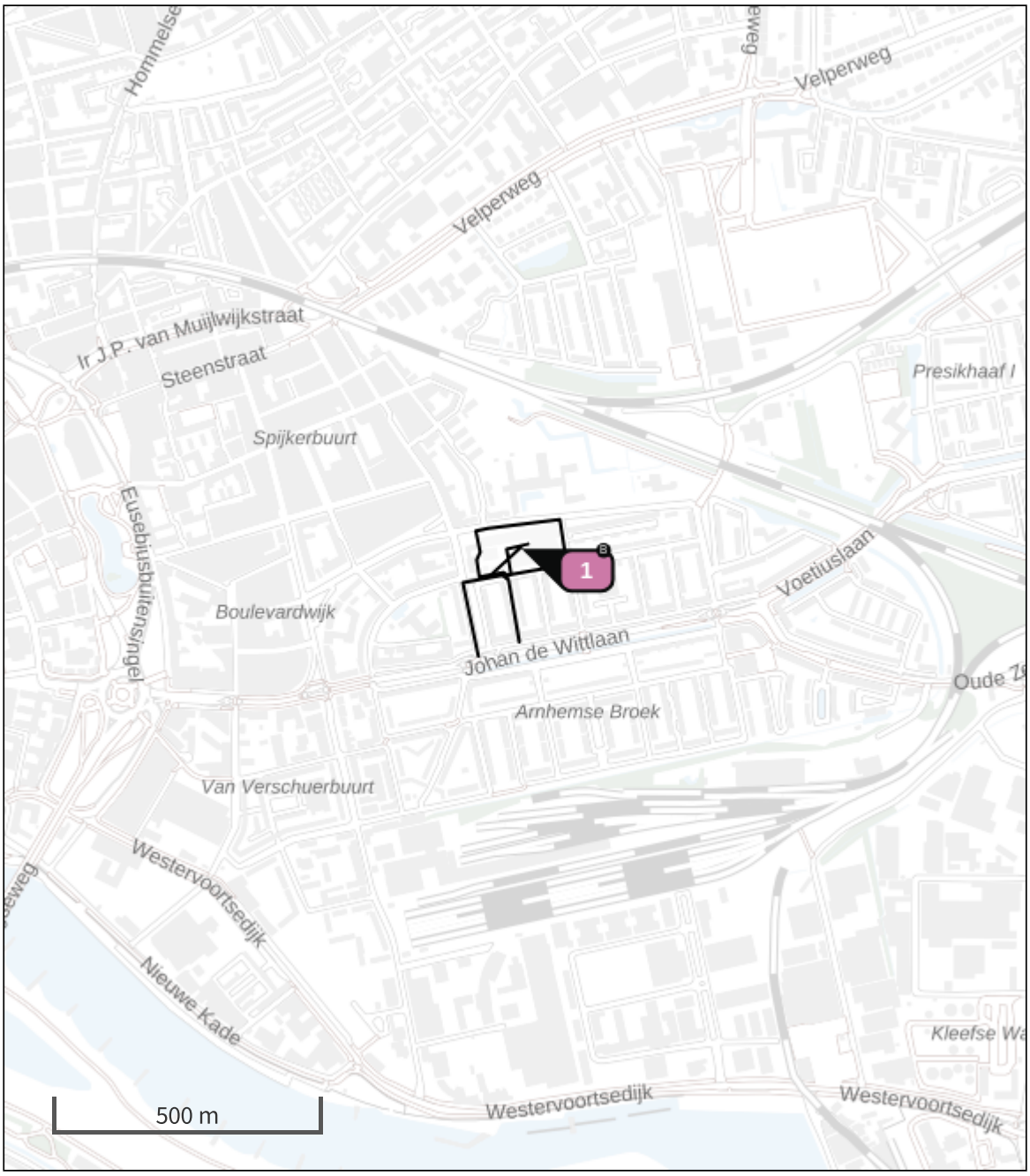
maximum salderen (1) (Beoogd), rekenjaar 2024

Emissiebronnen	Emissie NH_3	Emissie NO_x
1 Mobiele werktuigen | Bouw, Industrie en Delfstoffenwinning | maximum	1,5 kg/j	35,6 kg/j
Verkeersnetwerk	38,7 g/j	2,5 kg/j

Referentiesituatie (Referentie), rekenjaar 2022

Emissiebronnen	Emissie NH_3	Emissie NO_x
Verkeersnetwerk	0,2 kg/j	4,7 kg/j

Hoogste af- en toename op (bijna) overbelaste stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden.

- Habitatrichtlijn
- Vogelrichtlijn
- Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn
- Niet bepaald
- Grootste toename (projectberekening)
- Grootste afname (projectberekening)
- Hoogste totaal (achtergrond + projectberekening)

De letters bij de bronlabels op de kaart geven bij welke type situaties de bronnen horen: beoogde situatie (B), referentiesituatie (R) en/of salderingssituatie (S).

Resultaten stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden situatie "maximum salderen (1)" (Beoogd) incl. saldering e/o referentie

	Berekend (ha gekarteerd)	Hoogste totale depositie (mol N/ha/jr)	Met toename (ha gekarteerd)	Grootste toename (mol N/ha/jr)	Met afname (ha gekarteerd)	Grootste afname (mol N/ha/jr)
Totaal	-	-	-	-	-	-

Per eigen rekenpunt	Naam	Coördinaat	Projectbijdrage (mol N/ha/jr)
1	Vogelschutzgebiet 'Unterer Niederrhein' (16 km)	X:205304 Y:435050	-
6	NSG Emmericher Ward (22 km)	X:208672 Y:428833	-
7	NSG Kellener Altrhein, nur Teilfläche, mit Erweiterung (25 km)	X:209564 Y:426120	-
2	Rhein-Fischschutzzonen zwischen Emmerich und Bad Honnef (16 km)	X:201561 Y:430910	-
3	NSG Salmorth, nur Teilfläche (16 km)	X:201509 Y:430746	-
4	Wyler Meer (Teilfläche des NSG Düffel) (17 km)	X:193540 Y:426386	-
5	NSG Kranenburger Bruch (22 km)	X:199018 Y:422619	-

maximum salderen (1), Rekenjaar 2024

1 Mobiele werktuigen | Bouw, Industrie en Delfstoffenwinning

Naam	maximum	NO_x	35,6 kg/j
Locatie	X:192013,85 Y:443742	NH_3	1,5 kg/j
Oppervlakte	1,46 ha		

Naam	Stageklasse	Brandstof-verbruik	Draaiuren	AdBlue verbruik	Stof	Emissie
alle tezamen	Stage-IV, 2014-2018, 75-560 kW, diesel, SCR: ja	6300 l/j	315 u/j	378 l/j	NO_x	35,6 kg/j
					NH_3	1,5 kg/j

2 Wegverkeer | Weg

Naam	Bouwverkeer		Links	Rechts	NO_x	1,5 kg/j
Locatie	X:191935,18 Y:443683,1	Type scherm	-	-	NO_2	0,4 kg/j
Lengte	353,74 m	Hoogte	-	-	NH_3	25,5 g/j
Wegtype	Binnen bebouwde kom (normaal)	Afstand tot de weg	-	-		
Rijrichting	Beide richtingen					
Tunnelfactor	1					
Type hoogteligging	Normaal					
Weghoogte t.o.v. maaiveld	0 m					

Verkeer	Max. snelheid	Aantal voertuigbewegingen	In file
Licht verkeer	Voorgeschreven factoren	4,0 /etmaal	0,0 %
Middelzwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %
Zwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	2,0 /etmaal	0,0 %
Busverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %

3 Wegverkeer | Weg

Naam	Bouwverkeer on-site		Links	Rechts	NO_x	1,0 kg/j
Locatie	X:191980,81 Y:443715,02	Type scherm	-	-	NO_2	0,2 kg/j
Lengte	87,07 m	Hoogte	-	-	NH_3	13,2 g/j
Wegtype	Binnen bebouwde kom (stagnerend)	Afstand tot de weg	-	-		
Rijrichting	Beide richtingen					
Tunnelfactor	1					
Type hoogteligging	Normaal					
Weghoogte t.o.v. maaiveld	0 m					

Verkeer	Max. snelheid	Aantal voertuigbewegingen	In file
Licht verkeer	Voorgeschreven factoren	8,0 /etmaal	0,0 %
Middelzwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %
Zwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	4,0 /etmaal	0,0 %
Busverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %

Referentiesituatie, Rekenjaar 2022

1 Wegverkeer | Weg

			Links	Rechts		
Naam	Verkeer				NO_x	2,7 kg/j
Locatie	X:191935,18 Y:443683,1	Type scherm	-	-	NO_2	0,4 kg/j
Lengte	353,74 m	Hoogte	-	-	NH_3	0,1 kg/j
Wegtype	Binnen bebouwde kom (normaal)	Afstand tot de weg	-	-		
Rijrichting	Van A naar B					
Tunnelfactor	1					
Type hoogteligging	Normaal					
Weghoogte t.o.v. maaiveld	0 m					

Verkeer	Max. snelheid	Aantal voertuigbewegingen	In file
Licht verkeer	Voorgeschreven factoren	50,0 /etmaal	0,0 %
Middelzwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	1,0 /etmaal	0,0 %
Zwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %
Busverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %

2 Wegverkeer | Weg

			Links	Rechts		
Naam	Verkeer parkeren				NO_x	2,0 kg/j
Locatie	X:191986,66 Y:443732,05	Type scherm	-	-	NO_2	0,3 kg/j
Lengte	101,54 m	Hoogte	-	-	NH_3	60,9 g/j
Wegtype	Binnen bebouwde kom (normaal)	Afstand tot de weg	-	-		
Rijrichting	Beide richtingen					
Tunnelfactor	1					
Type hoogteligging	Normaal					
Weghoogte t.o.v. maaiveld	0 m					

Verkeer	Max. snelheid	Aantal voertuigbewegingen	In file
Licht verkeer	Voorgeschreven factoren	100,0 /etmaal	50,0 %
Middelzwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	2,0 /etmaal	50,0 %
Zwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %
Busverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van

AERIUS versie	2023.0.1_20231106_3125d8b3c1
Database versie	2023.0.1_3125d8b3c1_calculator_nl_stable

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:
https://www.aerius.nl/

Bijlage 2: Aerius pdf-bestand aanlegfase (mogelijke invulling)

Bijlage 3: Aerius pdf-bestand gebruiksfase

Projectberekening

Dit document geeft een overzicht van de invoer en rekenresultaten van een Projectberekening met AERIUS Calculator. De berekening is uitgevoerd binnen stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, op rekenpunten die overlappen met habitattypen en/of leefgebieden die aangewezen zijn in het kader van de Wet natuurbescherming, gekoppeld aan een aangewezen soort, of nog onbekend maar mogelijk wel relevant, en waar tevens sprake is van een overbelaste of bijna overbelaste situatie voor stikstof.

- Overzicht
- Samenvatting situaties
- Resultaten
- Detailgegevens per emissiebron

Deze PDF is een digitaal bestand dat weer in te lezen is in AERIUS. Meer toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via:
www.aerius.nl/handleidingen-en-leeswijzers

Contactgegevens

Rechtspersoon	SAB
Inrichtingslocatie	Thorbeckestraat 6, Arnhem

Activiteit

Omschrijving	Thorbeckestraat
Toelichting	220121 - Gebruiksfase

Berekening

AERIUS kenmerk	S3KYTLEhXTuM
Datum berekening	22 november 2023, 16:46
Rekenconfiguratie	Wnb-rekengrid incl. eigen rekenpunten

Totale emissie

	Rekenjaar	Emissie NH_3	Emissie NO_x
Referentiesituatie - Referentie	2022	0,2 kg/j	4,7 kg/j
Gebruiksfase - Beoogd	2026	1,4 kg/j	37,4 kg/j

Resultaten

	Hoogste bijdrage	Hexagon	Gebied
Referentiesituatie - Referentie	-		
Gebruiksfase - Beoogd	-		
Gekarteerd oppervlak met toename (ha)	-		
Gekarteerd oppervlak met afname (ha)	-		
Grootste toename	-		
Grootste afname	-		

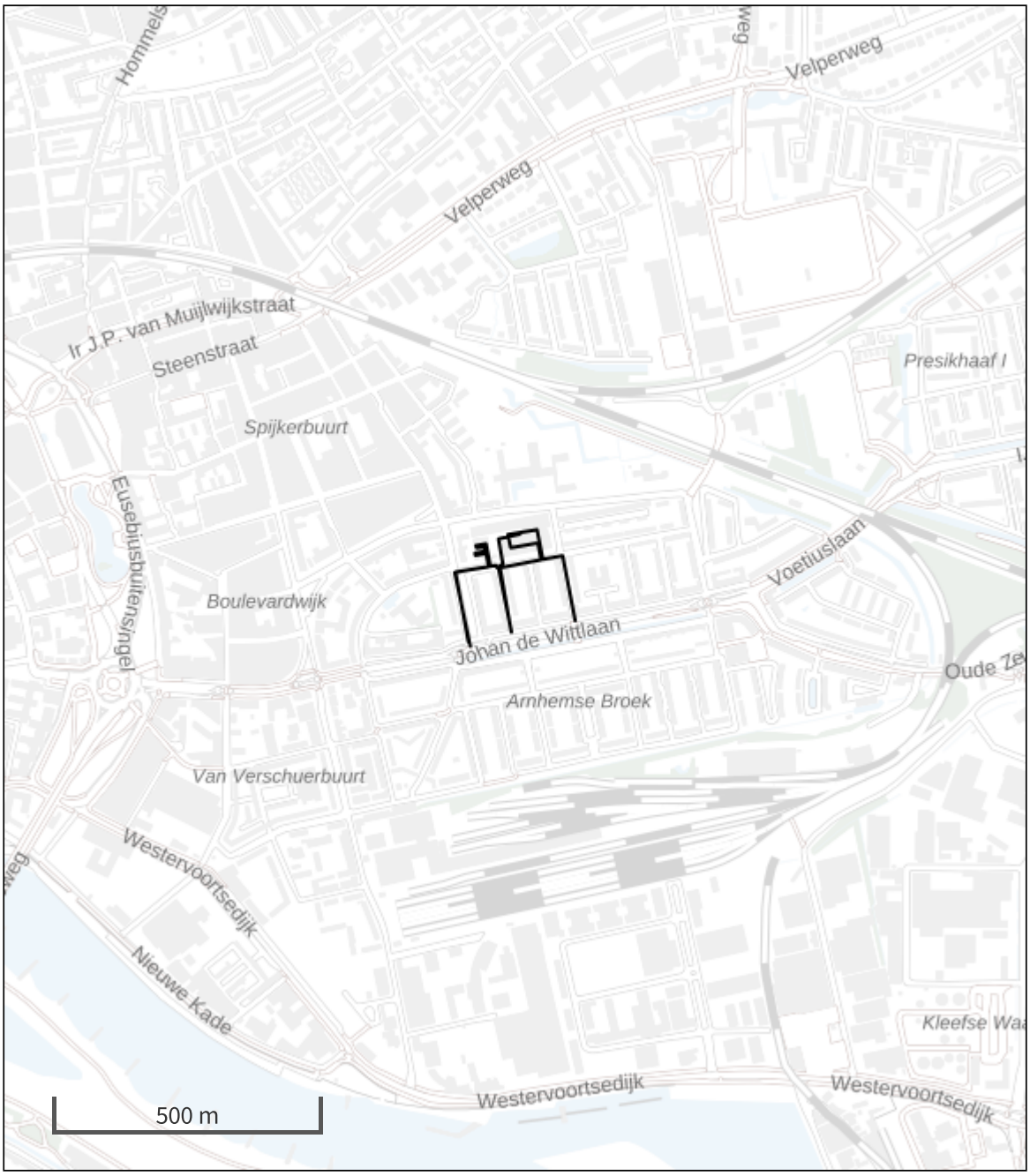
Referentiesituatie (Referentie), rekenjaar 2022

Emissiebronnen	Emissie NH_3	Emissie NO_x
Verkeersnetwerk	0,2 kg/j	4,7 kg/j

Gebruiksfase (Beoogd), rekenjaar 2026

Emissiebronnen	Emissie NH_3	Emissie NO_x
Verkeersnetwerk	1,4 kg/j	37,4 kg/j

Hoogste af- en toename op (bijna) overbelaste stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden.

- Habitatrichtlijn
- Vogelrichtlijn
- Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn
- Niet bepaald

- Grootste toename (projectberekening)
- Grootste afname (projectberekening)
- Hoogste totaal (achtergrond + projectberekening)

De letters bij de bronlabels op de kaart geven bij welke type situaties de bronnen horen: beoogde situatie (B), referentiesituatie (R) en/of salderingssituatie (S).

Resultaten stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden situatie "Gebruiksfase" (Beoogd) incl. saldering e/o referentie

	Berekend (ha gekarteerd)	Hoogste totale depositie (mol N/ha/jr)	Met toename (ha gekarteerd)	Grootste toename (mol N/ha/jr)	Met afname (ha gekarteerd)	Grootste afname (mol N/ha/jr)
Totaal	-	-	-	-	-	-

Per eigen rekenpunt	Naam	Coördinaat	Projectbijdrage (mol N/ha/jr)
1	Vogelschutzgebiet 'Unterer Niederrhein' (16 km)	X:205304 Y:435050	-
6	NSG Emmericher Ward (22 km)	X:208672 Y:428833	-
7	NSG Kellener Altrhein, nur Teilfläche, mit Erweiterung (25 km)	X:209564 Y:426120	-
2	Rhein-Fischschutzzonen zwischen Emmerich und Bad Honnef (16 km)	X:201561 Y:430910	-
3	NSG Salmorth, nur Teilfläche (16 km)	X:201509 Y:430746	-
4	Wyler Meer (Teilfläche des NSG Düffel) (17 km)	X:193540 Y:426386	-
5	NSG Kranenburger Bruch (22 km)	X:199018 Y:422619	-

Referentiesituatie, Rekenjaar 2022

1 Wegverkeer | Weg

			Links	Rechts		
Naam	Verkeer				NO_x	2,7 kg/j
Locatie	X:191935,18 Y:443683,1	Type scherm	-	-	NO_2	0,4 kg/j
Lengte	353,74 m	Hoogte	-	-	NH_3	0,1 kg/j
Wegtype	Binnen bebouwde kom (normaal)	Afstand tot de weg	-	-		
Rijrichting	Van A naar B					
Tunnelfactor	1					
Type hoogteligging	Normaal					
Weghoogte t.o.v. maaiveld	0 m					

Verkeer	Max. snelheid	Aantal voertuigbewegingen	In file
Licht verkeer	Voorgeschreven factoren	50,0 /etmaal	0,0 %
Middelzwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	1,0 /etmaal	0,0 %
Zwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %
Busverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %

2 Wegverkeer | Weg

			Links	Rechts		
Naam	Verkeer parkeren				NO_x	2,0 kg/j
Locatie	X:191986,66 Y:443732,05	Type scherm	-	-	NO_2	0,3 kg/j
Lengte	101,54 m	Hoogte	-	-	NH_3	60,9 g/j
Wegtype	Binnen bebouwde kom (normaal)	Afstand tot de weg	-	-		
Rijrichting	Beide richtingen					
Tunnelfactor	1					
Type hoogteligging	Normaal					
Weghoogte t.o.v. maaiveld	0 m					

Verkeer	Max. snelheid	Aantal voertuigbewegingen	In file
Licht verkeer	Voorgeschreven factoren	100,0 /etmaal	50,0 %
Middelzwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	2,0 /etmaal	50,0 %
Zwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %
Busverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %

Gebruiksfase, Rekenjaar 2026

1 Wegverkeer | Weg

			Links	Rechts		
Naam	personenverkeer west (25%)				NO_x	7,3 kg/j
Locatie	X:191941,93 Y:443714,32	Type scherm	-	-	NO_2	1,2 kg/j
Lengte	502,62 m	Hoogte	-	-	NH_3	0,3 kg/j
Wegtype	Binnen bebouwde kom (normaal)	Afstand tot de weg	-	-		
Rijrichting	Van A naar B					
Tunnelfactor	1					
Type hoogteligging	Normaal					
Weghoogte t.o.v. maaiveld	0 m					

Verkeer	Max. snelheid	Aantal voertuigbewegingen	In file
Licht verkeer	Voorgeschreven factoren	128,0 /etmaal	0,0 %
Middelzwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %
Zwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %
Busverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %
Licht verkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /jaar	0,0 %
Middelzwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	274,0 /jaar	0,0 %
Zwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	274,0 /jaar	0,0 %
Busverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /jaar	0,0 %

2 Wegverkeer | Weg

			Links	Rechts		
Naam	personenverkeer oost (75%)				NO_x	30,1 kg/j
Locatie	X:192049,46 Y:443731,47	Type scherm	-	-	NO_2	5,1 kg/j
Lengte	689,43 m	Hoogte	-	-	NH_3	1,1 kg/j
Wegtype	Binnen bebouwde kom (normaal)	Afstand tot de weg	-	-		
Rijrichting	Van A naar B					
Tunnelfactor	1					
Type hoogteligging	Normaal					
Weghoogte t.o.v. maaiveld	0 m					

Verkeer	Max. snelheid	Aantal voertuigbewegingen	In file
Licht verkeer	Voorgeschreven factoren	383,0 /etmaal	0,0 %
Middelzwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %
Zwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %
Busverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /etmaal	0,0 %
Licht verkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /jaar	0,0 %
Middelzwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	821,0 /jaar	0,0 %
Zwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	821,0 /jaar	0,0 %
Busverkeer	Voorgeschreven factoren	0,0 /jaar	0,0 %

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van

AERIUS versie	2023.0.1_20231106_3125d8b3c1
Database versie	2023.0.1_3125d8b3c1_calculator_nl_stable

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:
https://www.aerius.nl/

adviseurs in
ruimtelijke
ontwikkeling

correspondentie SAB
Postbus 479
6800 AL Arnhem
T: 026 357 69 11
E: info@sab.nl
www.sab.nl

bezoekadres Arnhem
Frombergdwarsstraat 54
6814 DZ Arnhem

bezoekadres Amsterdam
Jacob Bontiusplaats 9
1018 LL Amsterdam

Bijlage 9 Nader soortgericht natuuronderzoek

adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling

Nader onderzoek Wet natuurbescherming

Arnhem, Herinrichting Rijn IJssel locaties Thorbeckestraat

ROC Rijn IJssel

Datum: 19 oktober 2020

Projectnummer: 190489.02

INHOUD

1 Inleiding 3
1.1 Aanleiding 3
1.2 Plangebied 3
1.3 Kwaliteitsborging 6

2 Wettelijk kader 8
2.1 Verboden en zorgplicht 8
2.2 Opzetvereiste 9
2.3 Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing 9

3 Ecologie van vleermuizen 11
3.1 Verblijfplaats 11
3.2 Vliegroutes 12
3.3 Foerageergebied 12
3.4 Jaarcyclus vleermuizen 12

4 Onderzoekmethodiek 13
4.1 Onderzochte soorten, functies en onderzoeksomstandigheden 13
4.2 Onderzochte delen 14
4.3 Methode 15
4.4 Batdetectors en warmtecamera 15
4.5 Weersomstandigheden 15

5 Resultaten 16
5.1 Kraamverblijfonderzoek 16
5.2 Paarverblijfonderzoek 17
5.3 Massawinterverblijfonderzoek 19
5.4 Aanwezigheid essentiële elementen 20

6 Conclusie en advies 21
6.1 Ontheffing Wet natuurbescherming nodig? 21
6.2 Ontheffing aanvragen 21
6.3 Mitigerende maatregelen 21
6.4 Broedperiode en zorgplicht 22
6.5 Vervolgstappen 22

Geraadpleegde literatuur

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

ROC Rijn IJssel concentreert haar activiteiten in de toekomst meer op één locatie. Met de implementatie van het Masterplan Huisvesting heeft ROC Rijn IJssel ruim 20% minder vierkante meters nodig. Met de concentratie van veel functies op het AKZO terrein aan de Velperweg komen drie locaties vrij: Thorbeckestraat 6, Veluwestraat 120 en de Zijpendaalseweg 167. In gesprek met de omgeving en andere belanghebbenden wordt gezocht naar een nieuwe toekomst voor deze drie locaties. De toekomstige nieuwe functies van de locaties zullen worden vastgelegd in nieuwe bestemmingsplannen. Dit rapport zal zich focussen op de locatie Thorbeckestraat 6.

Voor de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan is het noodzakelijk dat de haalbaarheid ervan wordt aangetoond. Er dient daarom vanuit de ecologie onderzocht te worden of met de ruimtelijke ontwikkelingen die het plan toestaat sprake is van overtreding van de geldende natuurwet- en regelgeving. In dit kader heeft SAB reeds een quick scan natuur (SAB, 2020) uitgevoerd. Uit deze quick scan blijkt dat op voorhand de aanwezigheid van verblijfplaatsen van verschillende soorten vleermuizen niet kan worden uitgesloten. Voorliggende rapportage zet de bevindingen van het nader onderzoek naar deze soorten uiteen.

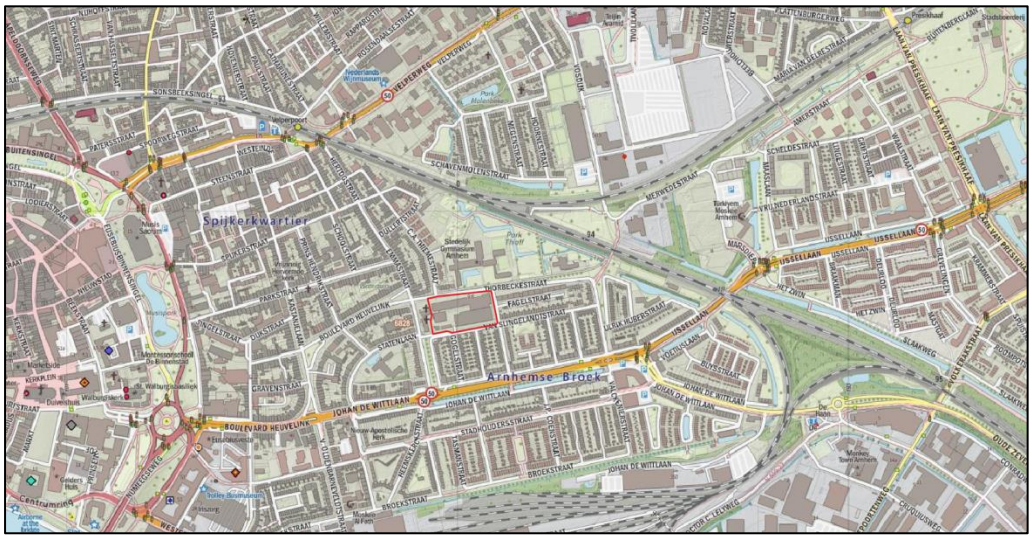
Het doel van het hierna beschreven onderzoek is om de aan- of afwezigheid aan te tonen van voornoemde soort en om vast te stellen wat de functies van het plangebied en het omliggende terrein voor deze soorten zijn. Uiteindelijk wordt op basis van deze bevindingen een advies uitgebracht over de wettelijke consequenties hiervan en eventuele vervolgstappen die noodzakelijk zijn.

1.2 Plangebied

1.2.1 Huidige situatie

Het plangebied bevindt zich in de kern van Arnhem (gemeente Arnhem, provincie Gelderland). Arnhem is een stad die voornamelijk is omringd door natuur. Aan de noordkant grenst het aan de Veluwe en aan de zuidkant van het centrum bevinden zich de uiterwaarden van de Nederrijn. Verder ten zuiden zijn voornamelijk agrarische gebieden. De navolgende afbeeldingen geven de ligging van het plangebied weer.

De locatie Thorbeckestraat wordt bijna volledig omringd door woonhuizen. Ten oosten, zuiden en noordwesten van het plangebied liggen delen van een woonwijk. Direct ten westen van het plangebied ligt een gereformeerde kerk met daarachter meer woonhuizen. Ten noordoosten van het plangebied ligt het Stedelijk Gymnasium. Navolgende afbeeldingen geven de globale ligging van het plangebied weer.

Topografische kaart met de globale ligging van het projectgebied (rood omkaderd). Bron: PDOK. Bewerking: SAB.

Luchtfoto met de globale ligging van het plangebied (rood omkaderd). Bron: PDOK. Bewerking: SAB.

De locatie Thorbeckestraat bestaat uit een aantal aaneengeschakelde gebouwen en twee kleine losse gebouwen. Alle bebouwing heeft een plat dak. De gevels van de aaneengeschakelde gebouwen bestaan afwisselend uit bakstenen en kunststof platen. Het losstaande gebouw in de zuidwesthoek van het plangebied bestaat volledig uit baksteen en het gebouw ten oosten hiervan bestaat volledig uit golfplaten. In het midden van het plangebied staat nog een hoge bakstenen toren. Langs de noordkant van het plangebied staan nog een aantal hoge laanbomen. Navolgende afbeeldingen geven een impressie van het plangebied ten tijde van het veldbezoek van 5 februari 2020 in het kader van de quick scan natuur.

Binnenplaats met geschakelde gebouwen en toren.

Plangebied vanuit het zuidoosten.

Plangebied vanuit het noordoosten.

Gebouwen aan zuidwestkant plangebied.

1.2.2 Toekomstige situatie

In de toekomstige situatie zullen drie (gesloten) bouwblokken gerealiseerd worden die aansluiten op de rooilijnen in de omgeving. Deze bebouwing zal afwisselend drie, vier of vijf bouwlagen bevatten. In de plint is ruimte voor creatieve industrie, maatschappelijke voorzieningen, zorgvoorzieningen en/of wonen. In de overige verdiepingen zullen woningen gerealiseerd worden. Van deze woningen zal minimaal 30% sociale huur zijn en minimaal 50% zal middeldure of dure huur of koop zijn. Een groot deel van de bestaande bomen zal behouden blijven. In de verdere uitwerking zal onderzocht worden of bepaalde bomen behouden kunnen blijven, verplant kunnen worden, of toch gekapt moeten worden met herplant. Er zal een groene wandelroute in het plangebied worden aangelegd die een openbaar karakter krijgt. Hierin zal het hoogteverschil en de waterberging zichtbaar gerealiseerd worden. De parkeerplaatsen voor de bewoners zullen allen binnen de bouwblokken gerealiseerd worden. In de openbare ruimte zullen daarnaast parkeerplaatsen voor bezoekers worden gerealiseerd.

Zie navolgende afbeelding voor een visualisatie van de nieuwe situatie.

Stedenbouwkundige opzet van de toekomstige situatie.

1.3 Kwaliteitsborging

Kwaliteit van het ecologisch onderzoek en het geleverde product staat bij SAB hoog in het vaandel. Mede daarom zijn wij aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB); de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Om te allen tijde aan onze standaard te voldoen, hanteren wij de volgende werkwijze:

- Het onderzoek wordt uitgevoerd conform geldige onderzoeksprotocollen, zoals het vleermuisprotocol (2017), de kennisdocumenten van BIJ12 (2017) en de soortinventarisatieprotocollen van het NGB (2017).
- Het afwijken van de protocollen vindt enkel plaats indien dit ecologisch goed te onderbouwen en te rechtvaardigen is.
- Het onderzoek wordt enkel uitgevoerd door deskundigen op het gebied van de betreffende soorten. Ecologen in opleiding tot deskundige zijn tijdens veldonderzoek altijd onder begeleiding van een deskundige. Onder een ecologisch deskundige verstaan we iemand met aantoonbare ervaring en kennis op het gebied van soortspecifieke ecologie en die voldoet aan één of meerdere van onderstaande punten (www.rvo.nl):
  1 Hij/zij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
  2 Hij/zij heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
  3 Hij/zij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
  4 Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied;

5 Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming van de Nederlandse natuur.

- Nadat het eerste conceptrapport gereed is, beoordeelt een collega het rapport op inhoud en vorm. De auteur verwerkt de geplaatste opmerkingen of bespreekt deze met de beoordelaar om zo tot een eensluidend advies te komen.

2 Wettelijk kader

De bescherming van dier- en plantensoorten is geregeld in de Wet natuurbescherming (wetten.overheid.nl). De artikelen waarin in dit hoofdstuk naar wordt verwezen, komen allen uit deze wet.

2.1 Verboden en zorgplicht

Voor een aantal soorten is door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen. Er is een apart beschermingsregime voor vogelrichtlijnsoorten (artikelen 3.1 tot en met 3.4), voor habitatrichtlijnsoorten (artikelen 3.5 tot en met 3.9) en voor andere soorten (artikelen 3.10 en 3.11).

Naast de beschermde dier- en plantensoorten geldt op basis van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming voor al de in het wild levende soorten ook een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor aanwezige soorten zo veel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

2.1.1 Vogelrichtlijnsoorten

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant, zoals vermeld in artikel 3.1: het is verboden om van nature in Nederland in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen, het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van deze soorten te beschadigen of te vernielen of nesten van vogels weg te nemen. Ook is het verboden deze soorten opzettelijk te storen wanneer dit van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort.

De verboden in de wet zorgen voor een goede bescherming van nesten van alle in het wild levende vogelsoorten tijdens het broedseizoen. Globaal loopt het broedseizoen van half maart tot half augustus, maar ook de nesten van broedende vogels buiten deze periode zijn beschermd. Daarnaast zijn van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd, dus ook als ze niet als broedlocatie worden gebruikt. Het betreft dan over het algemeen soorten die hun nest het gehele jaar als verblijfplaats gebruiken of soorten die niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

2.1.2 Habitatrichtlijnsoorten

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant, zoals vermeld in artikel 3.5: het is verboden om soorten van de Habitatrichtlijn en van de verdragen van Bonn en Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden, te vangen of te verstoren, om eieren opzettelijk te vernielen, om voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en om planten van de Habitatrichtlijn en van het verdrag van Bern opzettelijk te ontwortelen of te vernielen.

2.1.3 Andere soorten

Naast de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten worden in de wet nog een aantal andere dier- en plantensoorten beschermd. Voor deze soorten zijn bij ruimtelijke ingrepen de volgende verboden relevant, zoals is weergegeven in artikel 3.10: het is verboden de beschermde diersoorten opzettelijk te doden of te vangen en om de vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en het is verboden om de beschermde plantensoorten opzettelijk te plukken, ontwortelen of te vernielen.

2.2 Opzetvereiste

Bij veel van de hierboven genoemde verboden is er sprake van een opzetvereiste. Zo is het verboden om vogelnesten o*pzettelijk* te beschadigen. In de wet wordt bij deze opzet uitgegaan van 'voorwaardelijke opzet'. Bij voorwaardelijke opzet is men zich bij het handelen bewust van de mogelijke negatieve consequenties, terwijl men de handeling toch uitvoert (Europese Commissie, 2007). Een voorbeeld van voorwaardelijke opzet is iemand die in het voorjaar een boom omzaagt en daarbij 'per ongeluk' een vogelnest beschadigt. De persoon had niet de opzet dit nest te beschadigen. Maar in de broedtijd van vogels is er wel een aanzienlijke kans dat er in een boom een vogel nestelt. Er kan daarom toch sprake zijn van opzettelijke beschadiging van het nest; voorwaardelijke opzet.

2.3 Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing

Provinciale Staten kunnen in een verordening een vrijstelling verlenen van de bovenstaande verboden (artikel 3.10, lid 2). De provincie Gelderland heeft besloten voor een aantal algemeen voorkomende zoogdiersoorten en amfibieën een vrijstelling te verlenen, voor handelingen die men verricht in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en voor handelingen in het kader van bestendig beheer en onderhoud. Het betreft de soorten aardmuis, bosmuis, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, haas, huisspitsmuis, konijn, ondergrondse woelmuis, ree, rosse woelmuis, tweekleurige bosspitsmuis, veldmuis, vos, woelrat, bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, meerkikker en middelste groene kikker.

Daarnaast zijn de in paragraaf 2.1.1 beschreven verboden niet van toepassing op handelingen die men uitvoert in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud, wanneer men die handelingen uitvoert conform een goedgekeurde gedragscode (artikel 3.31). Gedragscodes kunnen daarbij zowel gebruikt worden voor de omgang met de Vogelrichtlijnsoorten, de Habitatrichtlijnsoorten als de andere beschermde soorten. Wel geldt voor de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten de aanvullende eis dat de handelingen die men uitvoert een wettelijk belang dienen uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn (artikel 3.31, lid 1 onder d). Het gaat dan onder meer om handelingen in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna.

Tot slot kunnen Gedeputeerde Staten, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder bepaalde voorwaarde een ontheffing verlenen van de verboden (artikel 3.8 lid 1 en artikel 3.10 lid 2). Ook hierbij geldt voor vogelrichtlijnsoorten en ha-

bitatrichtlijnsoorten dat aan de handelingen die men verricht een wettelijk belang van de Vogelrichtlijn respectievelijk de Habitatrichtlijn ten grondslag dient te liggen (artikel 3.8 lid 5). Voor de andere beschermde soorten zijn, naast deze wettelijke belangen, ook nog aanvullende belangen geldig (artikel 3.10 lid 2).

3 Ecologie van vleermuizen

Elke vleermuissoort heeft een eigen specifiek scala aan eisen waaraan een leefgebied moet voldoen, om zich succesvol te kunnen handhaven. De verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden nemen hierin een centrale plaats in. Deze worden hieronder besproken.

3.1 Verblijfplaats

Net als alle zoogdieren zoeken ook vleermuizen een beschermde ruimte op om te slapen, hun jongen te baren en groot te brengen. Dit is de zogenaamde vaste rust- en verblijfplaats. Vleermuizen bezitten door het jaar heen een groot scala aan verschillende soorten verblijfplaatsen om in bovengenoemde behoefte te voorzien. Er wordt voor deze diergroep onderscheid gemaakt tussen kraamverblijfplaatsen, zomerverblijfplaatsen, paarverblijfplaatsen en winterverblijfplaatsen. In de kraamverblijfplaats worden de jongen (één per vrouwtje) gebaard en gezoogd. In dergelijke verblijfplaatsen scholen meerdere vrouwtjes (met jongen) bij elkaar. De omvang van een dergelijke kolonie verschilt per locatie en per soort. Van de gewone dwergvleermuis is bijvoorbeeld bekend dat zij groepen vormt van circa 50 tot 120 individuen (BIJ12, 2017c). Bij de laatvlieger zijn deze groepen geregeld kleiner: 10 tot 60 vrouwtjes (Dietz et al., 2011).

In zomerverblijfplaatsen bevinden zich de volwassen mannetjes en vrouwtjes die zich niet voortplanten. Hier zijn geen grote groepen vleermuizen aanwezig. In de paarverblijfplaatsen vindt de paring plaats. Mannetjes bezetten dan een verblijfplaats met daaromheen zijn territorium en proberen vrouwtjes hiernaartoe te lokken om te paren. In de winterverblijfplaats overwinteren de vleermuizen (www.vleermuis.net). Gewone dwergvleermuizen kunnen zowel in kleine als in grote groepen overwinteren (BIJ12, 2017c). De meervleermuis overwintert weer in grotten of bunkers en andere soorten trekken weg uit Nederland naar warmere oorden (www.vleermuis.net).

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals gewone dwergvleermuis en boombewonende soorten als rosse vleermuis en watervleermuis Daarnaast bestaan soorten die van beide elementen gebruikmaken. Daarbij is ook onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten zoals de gewone dwergvleermuis verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen, etc.). Andere soorten als de rosse vleermuis verblijven jaarrond in bomen (in holten, holen en achter loshangend schors). De watervleermuis overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders en verblijft in de zomerperiode in boomholten (Dietz et al., 2011; Zoogdiervereniging en Probos, 2012).

Vleermuizen leven door het jaar heen in een netwerk van verschillende verblijfplaatsen, maar ook in een netwerk van verschillende verblijfplaatsen tijdens hetzelfde seizoen. Afhankelijk van soort en situatie is er sprake van een hoofdverblijfplaats met satellietverblijfplaatsen of van meer gelijkwaardige verblijfplaatsen. Zelfs kraamverblijfplaatsen kunnen van de ene op de andere dag verlaten zijn, waarbij de vrouwtjes hun jongen hangend aan de buik met zich meedragen. Tussen winterver-

blijfplaatsen wordt minder gewisseld (www.vleermuis.net). Bij de gewone dwergvleermuis liggen alle verblijfplaatsen binnen een straal van 20 kilometer bijeen (BIJ12, 2017c). Bij grotere vleermuissoorten als de rosse vleermuis is dit gebied vele malen groter (BIJ12, 2017d).

3.2 Vliegroutes

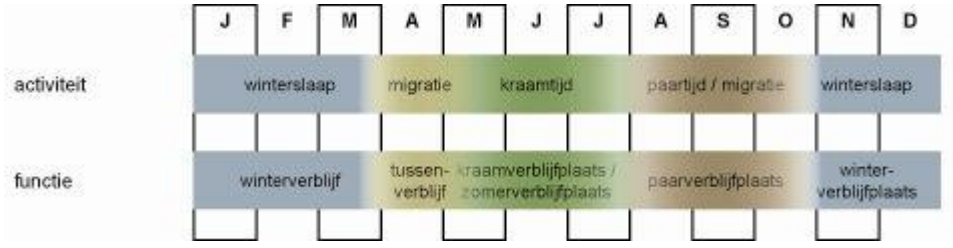
Vanuit hun verblijfplaatsen moeten de vleermuizen hun weg kunnen vinden op zoek naar voedsel. Met behulp van hun sonar moeten ze wegwijs worden in de omgeving tussen verblijfplaats en foerageergebied. Bepaalde vleermuissoorten, zoals de gewone dwergvleermuis, gebruiken hiervoor vaak een vaste route naar het foerageergebied. Lijnvormige elementen als een bomenrij of watergang met opgaande begroeiing zijn hierbij vaak belangrijk voor hun oriëntatie (www.vleermuizenindestad.nl, Limpens et al., 2004).

3.3 Foerageergebied

Vleermuizen gebruiken verschillende typen gebieden om voedsel te vinden. Hiertoe heeft elke vleermuissoort zich op enige wijze gespecialiseerd. Een overeenkomst is dat ze allen beschutting van wind zoeken. Enerzijds om energie te besparen, anderzijds vanwege de hoeveelheid insecten. De gewone dwergvleermuis foerageert bijvoorbeeld vooral in open ruimtes in bosachtig gebied of langs wind beschutte, lijnvormige elementen, zoals bomenrijen of watergangen (BIJ12, 2017c). De laatvlieger foerageert ten opzichte van de gewone dwergvleermuis in dezelfde soort gebieden maar dan hoger in de lucht en zolang de wind het toe laat boven opener terrein. De watervleermuis foerageert meestal boven open water (www.vleermuizenindestad.nl).

3.4 Jaarcyclus vleermuizen

Vleermuizen gebruiken dus een netwerk van deelleefgebieden met verschillende functies. De in Nederland meest voorkomende soorten volgen daarbij een duidelijke seizoenscyclus: beginnend bij winterslaap, achtereenvolgens migratie, kraamperiode, balts- of paartijd, trek en tenslotte weer winterslaap (www.vleermuizenindestad.nl). zie onderstaand tijdschema.

Jaarcyclus van vleermuizen. Bron: Zoogdiervereniging

4 Onderzoekmethodiek

4.1 Onderzochte soorten, functies en onderzoeksomstandigheden

Het vleermuisonderzoek heeft plaatsgevonden volgens de richtlijnen zoals deze zijn verwoord in het Vleermuisprotocol 2017 (Netwerk Groene Bureaus, 2017). Om aan deze richtlijnen te kunnen voldoen is allereerst beoordeeld welke vleermuissoorten mogelijk in het plangebied voor kunnen komen en welke functies het voor deze soorten kan vervullen. Deze beoordeling is gebaseerd op de bekende verspreiding van in Nederland voorkomende vleermuizen, de ecologie van de soorten en de aangetroffen situatie. In navolgend overzicht is deze beoordeling uiteengezet.

Beoordeling van mogelijk aanwezige soorten en de functies die de situatie in het onderzoeksgebied zou kunnen vervullen (x = functie is niet uit te sluiten, - = functie is uit te sluiten).

Vleermuissoort	Kraam-verblijf	Zomer-verblijf	Paar-verblijf	Winter-verblijf	Foe-gebied	Vlieg-route
Gewone dwergvleermuis	x	x	x	x	x	-
Ruige dwergvleermuis	-	x	x	x	x	-
Laatvlieger	x	x	x	x	x	-
Gewone grootoorvleermuis	x	x	x	-	x	-

De mogelijk aanwezige vleermuissoorten en functies, zoals weergegeven in voorgaand overzicht, zijn in dit onderzoek onderzocht. Om voor deze soorten te voldoen aan de onderzoekseisen van het vleermuisprotocol zijn de veldbezoeken uitgevoerd zoals is weergegeven in navolgende tabel. In deze tabel zijn ook de weersomstandigheden en het aantal onderzoekers weergegeven. Tevens is weergegeven wanneer welke functies zijn onderzocht.

Data, tijden, onderzoeksomstandigheden en onderzochte functies tijdens de uitgevoerde onderzoeken.

Veldonderzoeksdata	27-05-2020	28-05-2020	07-07-2020	17-08-2020	11-09-2020
Zon op	05:27	05:26	05:26	06:24	07:05
Zon onder	21:41	21:42	21:56	20:55	20:00
Tijd (start)	21:41	02:26	21:56	21:45	22:15
Tijd (eind)	23:41	05:30	00:30	23:45	00:15
Temperatuur (°C)	16 – 14	12 – 10	14	17 – 16	11 – 9
Windkracht (Bft)	3	4 – 2	1	1	1
Neerslag	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen
Weersomstandigheden	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed
Aantal onderzoekers	4	2	4	2	2
Onderzochte soorten	Laatvlieger	Alle exclusief laatvlieger	Alle	Alle	Alle
Onderzochte Functies					
Kraamverblijfplaatsen	x	x	x		
Zomerverblijfplaatsen	x	x	x		
Paarverblijfplaatsen				x	x
Massawinterverblijf				x	x
Foerageergebied	x	x	x	x	x
Vliegroutes					

4.2 Onderzochte delen

Uit de inspectie tijdens de quick scan en kort voor de start van het eerste veldbezoek werd duidelijk dat niet de gehele bebouwing geschikt is als verblijfplaats voor vleermuizen. Alleen de geschikte delen van de bebouwing is op verblijfplaats onderzocht. Zie voor een visualisatie van de geschikte delen navolgende afbeelding.

Luchtfoto plangebied (rood omkaderd), met de delen van de bebouwing die geschikt zijn voor verblijfplaatsen van vleermuizen (gestippelde lijn). Bron: PDOK.

4.3 Methode

De onderzoekers hebben zich gedurende het veldonderzoek over het onderzoeksgebied verspreid en gezocht naar vleermuizen door middel van zichtwaarnemingen en het gebruik van batdetectors. Navolgende waarnemingen zijn belangrijk en zijn in ieder geval genoteerd:

- Vleermuizen die in of uit een gebouw, boom, etc. vliegen. Dit wijst op de aanwezigheid van een verblijfplaats;
- Zwermgedrag; vleermuizen die een tijdje en op een typische manier op een bepaalde plek rondvliegen. Vaak met meerdere vleermuizen, maar kan ook alleen. Dit kan duiden op een verblijfplaats.
- Paargedrag, zoals baltsactiviteit van mannelijke vleermuizen. Dit kan bijvoorbeeld wijzen op de aanwezigheid van een paarterritorium en paarverblijfplaatsen.
- Foeragerende vleermuizen. Hierbij is van belang hoeveel vleermuizen foerageren en of nog andere functies in de buurt aanwezig zijn. Op basis van deze waarnemingen is bepaald of sprake is van essentieel foerageergebied.
- Meerdere vleermuizen die een bepaalde route vliegen. Dan is meestal sprake van een vliegroute van vleermuizen. Op basis van deze waarnemingen en een inschatting van de omgeving is bepaald of sprake is van een essentiële vliegroute.

4.4 Batdetectors en warmtecamera

Het onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen is uitgevoerd door middel van zichtwaarnemingen en onderzoek met batdetectors. In dit onderzoek zijn de typen Petterson D240X, Petterson M500 en Batlogger M gebruikt. Een batdetector is een apparaat dat de onhoorbare, ultrasone geluiden van vleermuizen opvangt en vertaalt in voor mensen hoorbare geluiden. Door interpretaties van ritme, klank en hoogte van het door het apparaat uitgezonden geluid kunnen de meeste soorten vleermuizen worden onderscheiden en op naam worden gebracht. Met behulp van deze detectoren kunnen opnames worden gemaakt die eventueel achteraf geanalyseerd kunnen worden met behulp van computerprogramma's. Met name voor de soorten van het geslacht *Myotis* is dit noodzakelijk om tot een zekere determinatie te komen.

Tijdens het veldbezoek van 17 augustus 2020 is ook een warmtecamera gebruikt; namelijk de Pulsar Helion XP50.

4.5 Weersomstandigheden

De vleermuisveldbezoeken mogen alleen bij goede weersomstandigheden uitgevoerd worden. Deze eisen zijn ook in het vleermuisprotocol opgenomen. Als de weersomstandigheden onvoldoende zijn, is de vleermuisactiviteit lager dan bij goede weersomstandigheden en geven de waarnemingen geen goed beeld van het vleermuisgebruik van het onderzoeksgebied. Alle veldbezoeken zijn uitgevoerd tijdens goede weersomstandigheden. Weergegevens zijn geraadpleegd via de websites van het KNMI, Weer.nl en Buienradar.nl.

5 Resultaten

5.1 Kraamverblijfonderzoek

5.1.1 27 mei 2020

Tijdens het veldbezoek op 27 mei 2020 werd de eerste waarneming van een vleermuis gedaan om 22:00 uur. Het betrof een gewone dwergvleermuis die voorbij vloog aan de oostzijde van het plangebied. Verder vlogen er gedurende het onderzoek af en toe een gewone dwergvleermuizen voorbij en werd er ook gefoerageerd. Voornamelijk rond de noordwestzijde bij de bomenrij werd er gedurende het gehele veldbezoek gefoerageerd door één gewone dwergvleermuis. Ook aan de oostzijde van het gebouw werd door maximaal twee gewone dwergvleermuizen gefoerageerd. Aan deze zijde is ook eenmaal de sociale roep van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Andere soorten zijn tijdens dit veldbezoek niet waargenomen. Ook zijn geen uitvliegende vleermuizen waargenomen. Verblijfplaatsen of andere essentiële elementen zijn niet vastgesteld.

5.1.2 28 mei 2020

In de ochtend van 28 mei 2020 is voor een tweede maal onderzoek gedaan. In het noordwestelijke gedeelte werd weer door één gewone dwergvleermuis gefoerageerd. In het noordelijke gedeelte werd ook een langsvliegende ruige dwergvleermuis waargenomen. Deze vertoonde verder geen binding met het plangebied. Bij de schoorsteen was ook wat activiteit van een gewone dwergvleermuis aanwezig, deze werd goed in de gaten gehouden, maar invliegers zijn niet waargenomen. Na 4:32 uur werden geen nieuwe waarnemingen van gedragingen van vleermuizen gedaan. Rond 5:15 – 5:30 uur toen het licht werd, vlogen alle vleermuizen op beide actieve locaties weg van het plangebied. Verblijfplaatsen of andere essentiële elementen zijn niet vastgesteld.

5.1.3 7 juli 2020

De eerste waarneming werd gedaan om 22:15 van een gewone dwergvleermuis. Wederom net als bij eerdere veldbezoeken werd er in de noordwesthoek gefoerageerd. Het ging hier om één exemplaar van een gewone dwergvleermuis. Deze bleef hier gedurende het veldbezoek regelmatig foerageren. Aan de oostzijde van het plangebied werd ook rond 22:30 uur kort gefoerageerd door een gewone dwergvleermuis. Om 22:45 uur werd hier en sociale roep van dezelfde soort gehoord. Verder was er weinig tot geen activiteit in het plangebied. Andere soorten zijn niet waargenomen deze avond. Verblijfplaatsen of andere essentiële elementen zijn niet vastgesteld.

Navolgende afbeelding visualiseert de waarnemingen van het kraamverblijfonderzoek.

Vleermuiswaarnemingen tijdens de veldbezoeken in de kraamperiode. Bron: PDOK

5.2 Paarverblijfonderzoek

5.2.1 17 augustus 2020

Tijdens dit veldbezoek werd de eerste waarneming gedaan van een vleermuis om 21:57 uur. Het betrof een foeragerende gewone dwergvleermuis aan de westzijde van het plangebied ten westen van de bebouwing. Tot 22:15 uur is deze vleermuis in de gaten gehouden of deze niet ook ging baltsen. Dit was niet het geval. Om 23:04 uur werd aan de noordoostzijde net buiten het plangebied kort een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen. Of daadwerkelijk sprake was van een paarterritorium en hoe deze dan liep werd niet goed duidelijk, omdat de gewone dwergvleermuis niet continu en via dezelfde route aan het baltsen was. Vanaf 23:30 uur werden ook baltsgroepjes waargenomen aan de westzijde van het plangebied ten westen van de bebouwing. Ook hier werd de precieze ligging van het territorium tot het einde van het veldbezoek nog niet duidelijk. Direct ten westen van het plangebied werd bij de aan-

grenzende bebouwing door circa vier gewone dwergvleermuizen tegelijkertijd gefoerageerd.

Naast de gewone dwergvleermuis zijn ook andere vleermuissoorten waargenomen. Om 23:15 uur werd een baltsende ruige dwergvleermuis vastgesteld rond de toren in het oostelijk deel van het plangebied. Met de warmtecamera werd waargenomen dat een ruige dwergvleermuis in de rechter open stootvoeg van de oostelijke zijde van de toren kroop. Deze open stootvoeg was helemaal boven in de toren aanwezig. Er werden toen ook baltsroepjes van de ruige dwergvleermuis vanuit de toren waargenomen. Kort daarna werd deze ruige dwergvleermuis ook vliegend en baltsend rond de toren waargenomen. In de toren is dan ook een paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis aanwezig.

Tenslotte is ook eenmaal een rosse vleermuis waargenomen. Deze vloog om 22:11 uur ten westen van het plangebied over en vertoonde verder geen binding met het plangebied.

5.2.2 11 september 2020

De eerste vleermuiswaarneming van dit veldbezoek werd gedaan om 22:00 uur. Het betrof een baltsende gewone dwergvleermuis die regelmatig kort langs de noordoosthoek van de bebouwing binnen het plangebied vloog, aan de Thorbeckestraat en de Fagelstraat. Zo nu en dan maakte deze vleermuis een omweg in de directe omgeving van dit deel van het plangebied, waarschijnlijk om zich even in de omgeving te laten horen en te foerageren. Gezien het gedrag gaan we ervan uit dat hij zijn paarverblijfplaats ergens in de noordoosthoek van de bebouwing binnen het plangebied heeft. Het betreft hier zeer waarschijnlijk dezelfde gewone dwergvleermuis die tijdens het veldbezoek van 17 augustus ook zo nu en dan baltsend werd waargenomen.

Ook ditmaal werden baltsroepjes aan de westzijde van het plangebied gehoord. Wederom waren ook lange periodes dat geen baltsroepjes te horen waren. Er moet dan ook geconcludeerd worden dat de kern van zijn territorium hier niet aanwezig is en dat dit buiten het plangebied ligt. Deze gewone dwergvleermuis heeft dan ook geen paarverblijfplaats in de bebouwing binnen het plangebied.

Naast gewone dwergvleermuizen zijn ook wederom ruige dwergvleermuizen gehoord. De baltsende ruige dwergvleermuis in de toren in het oostelijk deel van het plangebied was wederom aanwezig. Daarnaast werd ditmaal ook een baltsende ruige dwergvleermuis vanuit zijn verblijfplaats net buiten het plangebied waargenomen. Deze bevindt zich in de oostelijke kopse gevel van Groen van Prinstererstraat 1. Andere vleermuissoorten zijn niet waargenomen.

Zie navolgende afbeelding voor een visualisatie van de waarnemingen tijdens het paarverblijfonderzoek.

Vleermuiswaarnemingen tijdens de veldbezoeken in de paarperiode. Bron: PDOK, bewerking: SAB.

5.3 Massawinterverblijfonderzoek

Van de gewone dwergvleermuis is bekend dat deze gebruik maakt van massawinterverblijfplaatsen. Zodra het in de herfst en winter echt koud wordt, trekken de gewone dwergvleermuizen van hun solitaire winterverblijfplaatsen (vaak zijn dit ook zomer-, kraam-, of paarverblijfplaatsen (BIJ12 2017c)) naar massawinterverblijfplaatsen. Zover bekend zijn dit voornamelijk grote, hoge, massieve gebouwen, waar ze diep weg kunnen kruipen in diepe spleetvormige ruimten zoals een spouw, dilatatievoeg of hol vloerelement (Brekelmans & Korsten, 2014).

In het plangebied is in dit geval geen sprake van een hoog en massief gebouw. De aanwezigheid van een massawinterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis kan dan ook op voorhand uitgesloten worden. Nader onderzoek hiernaar is dan ook niet uitgevoerd.

5.4 Aanwezigheid essentiële elementen

Voor vleermuizen zijn alle vormen van verblijfplaatsen essentiële elementen om de huidige staat van instandhouding niet aan te tasten. In het plangebied zijn één paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis en één paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis aanwezig. Daarnaast is nog een tweede paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis direct ten westen van het plangebied in een gebouw aanwezig. Deze verblijfplaats bevindt zich niet in het plangebied.

Ook foerageergebieden en vliegroutes kunnen essentiële elementen vormen. In dit geval wordt relatief weinig gefoerageerd in het plangebied. In het noordwesten van het plangebied wordt regelmatig gefoerageerd door één gewone dwergvleermuis. Voor vleermuizen die hun verblijfplaats buiten plangebied hebben is in het plangebied dan ook geen sprake van essentieel foerageergebied. Echter, voor de functionaliteit van verblijfplaatsen is over het algemeen de aanwezigheid van enig groen in de vorm van bijvoorbeeld bomen en struiken wel noodzakelijk. Voor de aanwezige paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis in het noordoosten van het plangebied zijn de bomen binnen het paarterritorium dan ook essentieel foerageergebied. Binnen het paarterritorium van de ruige dwergvleermuis in het plangebied is geen groen aanwezig. In dit geval is de aanwezige verblijfplaats toch functioneel zonder aanwezig groen in de directe omgeving. Voor deze soort is dan ook geen essentieel foerageergebied in het plangebied aanwezig.

In het plangebied zijn geen vliegroutes vastgesteld.

6 Conclusie en advies

6.1 Ontheffing Wet natuurbescherming nodig?

In het plangebied is onderzoek verricht naar de aanwezigheid van essentiële elementen van vleermuizen. In het plangebied zijn een paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis en een paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis aanwezig. Vrijwel direct grenzend aan de westzijde van het plangebied is nog een tweede paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis aanwezig. Met de geplande werkzaamheden gaan de verblijfplaatsen in het plangebied waarschijnlijk verloren. Ook is kans aanwezig op het verwonden of doden van vleermuizen bij de werkzaamheden. Daarnaast kan de paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis vrijwel direct grenzend aan de westzijde van het plangebied met de geplande ruimtelijke ontwikkeling mogelijk verstoord worden. In al deze gevallen is sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. Om de werkzaamheden toch door te laten gaan is een ontheffing Wet natuurbescherming nodig in combinatie met het treffen van mitigerende maatregelen. Daarnaast dient te allen tijde rekening gehouden te worden met broedende vogels en de zorgplicht.

6.2 Ontheffing aanvragen

Het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen waarbij beschermde soorten (zoals de ruige en gewone dwergvleermuis) worden verstoord is wettelijk gezien mogelijk als men in het bezit is van een ontheffing Wet natuurbescherming. Een dergelijke ontheffing dient voor dit project aangevraagd te worden bij de provincie Gelderland.

Bij het indienen van een aanvraag ontheffing Wet natuurbescherming dient een projectplan te worden opgesteld. In dit plan wordt onder andere de verspreiding van de betreffende beschermde soort in het plangebied verwoord alsmede het (wettelijk) belang van de ingreep onderbouwd. Daarnaast dient een uitgebreide alternatievenafweging plaats te vinden over waarom de verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen niet is te voorkomen.

Een ontheffing wordt enkel verleend als voldoende mitigerende maatregelen worden getroffen om zoveel mogelijk schade aan de gewone en ruige dwergvleermuis te voorkomen. Daarnaast dient te allen tijde rekening gehouden te worden met alle broedende vogels en de zorgplicht.

6.3 Mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen voor de gewone en ruige dwergvleermuis houden over het algemeen in dat in de omgeving tijdelijke kasten worden geplaatst, waarbij rekening gehouden moet worden met een gewenningsperiode van meerdere maanden. Hierna wordt de bebouwing ongeschikt gemaakt voor de vleermuizen. Als vervolgens de bebouwing vleermuisvrij is verklaard, kunnen de geplande ruimtelijke ingrepen plaatsvinden. Tenslotte worden dan nieuwe permanente voorzieningen in de nieuwbouw ge-

realiseerd. Daarnaast moet ook voldoende groen in de nieuwe situatie worden aangeplant.

6.4 Broedperiode en zorgplicht

De zorgplicht van de Wet natuurbescherming is altijd van toepassing. Iedereen moet voldoende zorg in acht nemen voor alle in het wild levende dieren, planten en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door de werkzaamheden te verrichten buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen). Ook kan er gefaseerd worden gewerkt om dieren de kans te geven om te vluchten.

Verder kunnen bij (de start van) werkzaamheden in de broedperiode, broedende vogels worden verstoord, of hun nesten worden aangetast. Als dit leidt tot aantasting van de gunstige staat van instandhouding van deze vogelsoort, is een dergelijk nest strikt beschermd volgens de Wet natuurbescherming. De broedperiode loopt globaal van half maart tot half augustus. Er is hiervoor geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Wet natuurbescherming. Wij adviseren daarom om de werkzaamheden buiten de broedperiode te starten.

6.5 Vervolgstappen

- Aanvragen ontheffing Wet natuurbescherming;
- Tref tijdig voldoende mitigerende maatregelen;
- Houd rekening met broedende vogels;
- Houd rekening met de zorgplicht.

Geraadpleegde literatuur

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12. 2017. Kennisdocument Rosse vleermuis. *Nyctalus noctula,* versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

Limpens, H. J. G. A. Twisk, P. Veenbaas, G. 2004. Met vleermuizen onderweg. Brochure Rijkswaterstaat en Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming.

Ministerie EZLI. 2012. Memorie van toelichting bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk.

Ministerie EZ. 2015. Memorie van antwoord bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk Eerste Kamer der Staten-Generaal.

SAB, 2020. Quick scan natuur. Arnhem, Herinrichting Rijn IJssel locaties. SAB, Arnhem.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5: 1-584. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden

Zoogdiervereniging & Probos. 2012. Laanbeheer en vleermuizen; met oog voor veiligheid en cultuurhistorie; met bijdragen van E. A. Jansen, M. H. A. van Benthem, C. de Groot, P. Twisk & H. J. G. A. Limpens.

Websites:
www.bij12.nl
www.gelderland.nl
www.ndff.nl
www.rijksoverheid.nl
www.sovon.nl
www.vleermuizenindestad.nl
www.vogelbescherming.nl
www.wetten.nl
www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 10 Verleende ontheffing Wet natuurbescherming

Besluit
Verlenen ontheffing

Datum
23 mei 2023

Zaaknummer
2022-013783

Onderwerp
Wet natuurbescherming - soortbescherming

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 13

Thorbecke Ontwikkeling B.V.
T.a.v. de heer B. de Vor
Willemsvaart 21
8019 AB ZWOLLE

Locatie
Thorbeckestraat 6 te Arnhem

Gemeente
Arnhem

Activiteit
Herinrichting Rijn en IJssel locatie Thorbecke

Beste meneer de Vor,

Hierbij ontvangt u een definitief besluit over bovengenoemde aanvraag. Wij zijn voornemens u deze ontheffing te verlenen.

De bijlagen zijn onderdeel van dit besluit
Bijlage 1 bevat een toelichting op ons besluit. Ook zijn de voorschriften van deze ontheffing beschreven in bijlage 1. In bijlage 2 is een kaart van het projectgebied opgenomen en in bijlage 3 de mitigerende maatregelen. Neem alle bijlagen goed door.

Definitief besluit
Wij verlenen u deze ontheffing.
U ontvangt nu het definitieve besluit. Wij publiceren dit besluit op www.overheid.nl. Diegenen die een zienswijze hebben ingediend, kunnen in beroep gaan tegen het besluit.

Meer informatie
Heeft u nog vragen? Kijk daarvoor op gelderland.nl. U kunt ook contact opnemen met het Provincieloket via telefoonnummer 026 359 99 99. Houdt u het zaaknummer van deze brief bij de hand. We kunnen u dan sneller helpen.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

Erik Steenbergen
Teammanager Vergunningverlening

Documentnummers inzage stukken:
03783669, 03783670, 03783671, 03783674, 03868570, 03886424, 03891238

Bijlagen
- Bijlage 1 – Toelichting besluit
- Bijlage 2 – Kaart projectgebied
- Bijlage 3 – Mitigerende maatregelen

Beroep
Degenen die een zienswijze hebben ingediend en andere belanghebbenden kunnen binnen zes weken na de dag waarop het besluit ter inzage is gelegd hiertegen een beroepschrift indienen bij de rechtbank Gelderland (Postbus 9030, 6800 EM Arnhem). Zij die partij zijn in de hoofdzaak kunnen bij de voorzieningenrechter van de rechtbank Gelderland (Postbus 9030, 6800 EM Arnhem) een verzoek indienen om een voorlopige voorziening te treffen.

Voor individuele burgers (niet voor advocaten en ook niet voor gemachtigden namens een bedrijf of een organisatie) bestaat de mogelijkheid digitaal beroep of een verzoek om een voorlopige voorziening in te dienen. Meer informatie kunt u vinden op www.rechtspraak.nl.

Voor het behandelen van een verzoek om een voorlopige voorziening wordt griffierecht geheven. Over de hoogte en de wijze van betaling van het griffierecht kunt u informatie verkrijgen bij de rechtbank Gelderland via telefoonnummer (088) 361 2000 of op www.rechtspraak.nl.

BIJLAGE 1 – TOELICHTING BESLUIT

Beslissing van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND op het verzoek van Thorbecke Ontwikkeling B.V., Willemsvaart 21, 8019 AB Zwolle, hierna te noemen de aanvrager, van 6 oktober 2022 om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming, hierna de Wnb.

De opbouw van deze beslissing is als volgt:
- Allereerst worden de ingediende *aanvraag en het procesverloop* toegelicht;
- Daarna volgt het *besluit* met inbegrip van de voorschriften;
- Onder het kopje *beoordeling* wordt de onderbouwing van het besluit gegeven;
- De beslissing wordt afgesloten met een *conclusie* en *overige verplichtingen*.

AANVRAAG EN PROCESVERLOOP

Op 6 oktober 2022 ontvingen wij een aanvraag van Thorbecke Ontwikkeling B.V. voor een ontheffing in het kader van hoofdstuk 3 van de Wnb op grond van artikel 3.5 lid 2 en lid 4 voor het beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis en het opzettelijk verstoren van vleermuizen.

De ontheffing wordt aangevraagd op basis van het in de wet genoemde belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

De aanvraag maakt deel uit van deze ontheffing.

Er is voor het aangevraagde project niet eerder een ontheffing verleend.

Er wordt geen gebruik gemaakt van een gedragscode.

Op 14 en 22 maart 2023 hebben wij van de aanvrager aanvullende stukken ontvangen waarom wij bij brief van 17 februari 2023 hebben verzocht.

Deze aanvraag is nog niet getoetst aan het gebiedendeel zoals neergelegd in hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming. Naar aanleiding van de uitspraak ‘Porthos’ van 2 november 2022 (ECLI:NL:RVS:2022:3159) mag de zogenoemde partiële bouwvrijstelling niet langer toegepast worden, waardoor effecten van stikstofdepositie als gevolg van de aanlegfase niet langer vergunningvrij zijn. Mogelijk zijn er door het project / werkzaamheden ook effecten (van stikstof) op een Natura 2000-gebied en is hier ook een vergunning Wnb voor nodig. Indien dit het geval is, dient de aanvrager deze ook bij de provincie aan te vragen. Voor meer informatie over stikstof kunt u de website van BIJ12 (www.bij12.nl) het onderwerp “Stikstof en Natura 2000” raadplegen.

Het ontwerpbesluit heeft gedurende zes weken ter inzage gelegen. Wij hebben binnen deze termijn geen zienswijzen ontvangen.

Op deze aanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard.

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Gelderland

HEBBEN BESLOTEN

gelet op artikel 3.8 lid 1 en lid 5 van de Wet natuurbescherming

ONTHEFFING TE VERLENEN

aan Thorbecke Ontwikkeling B.V., Willemsvaart 21, 8019 AB Zwolle;

voor de soorten, verbodsbepalingen en het wettelijke belang zoals weergegeven in tabel 1

Tabel 1 Soorten, verboden en belang

Soort	Verbod		Belang
Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) Ruige dwergvleermuis (*Pipstrellus nathusii*)	Artikel 3.5 lid 2 Artikel 3.5 lid 4	Het opzettelijk verstoren Het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen	A

Belang:
A. Artikel 3.8 lid 5b onder 3 van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Aan deze ontheffing zijn op grond van artikel 5.3 van de Wet natuurbescherming de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing geldt voor het plangebied zoals aangegeven in figuur 1 van bijlage 2.

2. De werkzaamheden moeten uiterlijk 31 oktober 2027 uitgevoerd zijn.

3. De ontheffing geldt uitsluitend voor de soorten, verboden en het belang zoals weergegeven in tabel 1.

4. De ontheffinghouder dient direct contact op te nemen met de provincie Gelderland indien er verbodsbepalingen worden overtreden, waarvoor geen ontheffing is verleend. Dit kan het geval zijn als er negatieve effecten optreden op soorten waarvoor geen ontheffing is verleend of als er onverwachte negatieve effecten van de activiteiten optreden. Dit kan via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2022-013783.

5. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.

6. De in voorschrift 5 genoemde (rechts)personen beschikken op de plaats waar de activiteiten van de ontheffing worden uitgevoerd over een (digitale) kopie van deze ontheffing, en tonen deze op verzoek aan de daartoe bevoegde toezichthouders en opsporingsambtenaren.

7. De in voorschrift 5 genoemde (rechts)personen zijn op de hoogte van de inhoud en het doel van deze ontheffing en de daaraan verbonden voorschriften, zodanig dat zij daar ook invulling en uitvoering aan kunnen geven.

8. Indien de ontheffinghouder de ontheffing in zijn geheel wil overdragen dan dient voor deze naamswijziging toestemming te worden gevraagd bij de provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2022-013783.

9. Minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden waardoor verbodsbepalingen worden overtreden moet melding worden gedaan van de datum van start van de werkzaamheden bij de provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2022-013783.

10. De voorgenomen werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige[1] op het gebied van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

11. Minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden waardoor verbodsbepalingen worden overtreden wordt door de ontheffinghouder een ondertekende opdrachtbevestiging van de ecologische begeleiding verstrekt aan de provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2022-013783. In de opdrachtbevestiging dient een omschrijving van de ecologische begeleiding, de naam en het telefoonnummer van de ecologisch deskundige te worden vermeld.

12. Vanaf het moment dat verstorende werkzaamheden plaatsvinden is de ontheffinghouder ervoor verantwoordelijk dat de ecologisch deskundige tijdens de ecologische begeleiding alle bevindingen bijhoudt in een logboek. In het logboek wordt vermeld op welke data de deskundige aanwezig was, welke werkzaamheden zijn uitgevoerd en begeleid, en hoeveel exemplaren en verblijfplaatsen van welke beschermde soorten op welke locatie zijn waargenomen. Tevens dienen de locaties van de permanente voorzieningen op kaart of tekening te worden weergegeven in het logboek en dienen er duidelijke foto's van de werkzaamheden en de geplaatste voorzieningen te worden opgenomen in het logboek. Het logboek moet altijd aanwezig zijn op de projectlocatie en dient door de ontheffinghouder op verzoek van een toezichthouder direct te worden overhandigd.

13. Het logboek dient door de ontheffinghouder uiterlijk twee weken na afronding van de werkzaamheden aan de provincie Gelderland te worden verstrekt via post@gelderland.nl, onder vermelding van zaaknummer 2022-013783.

Soortspecifieke voorschriften

14. Als na 1 januari 2024 nog verstorende werkzaamheden plaatsvinden zonder dat hiervoor in een eerder stadium ongeschikt is gemaakt, dient een actualisatie van het ecologisch onderzoek uit 2020 plaats te vinden.

[1] De provincie Gelderland verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie, habitats en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en ((soort)specifieke) ecologische kennis heeft. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:
- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

Met betrekking tot soorten of specifieke soorten kan als deskundige ook iemand worden aangemerkt die:
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

15. Alle mitigerende maatregelen zoals genoemd in tabel 3 en bijlage 3 van deze ontheffing dienen te worden uitgevoerd.

16. De deskundige zoals genoemd in voorschrift 10 begeleidt in elk geval het plaatsen of aanbrengen van mitigerende maatregelen en het ongeschikt maken van verblijfplaatsen.

17. Voor het ongeschikt maken voor vogels of vleermuizen mogen geen zelf-expanderende vulmiddelen (zoals purschuim) worden gebruikt om gaten dicht te zetten en geen netten of andere materialen worden toegepast waarin ze verstrikt kunnen raken.

18. Als in de broedperiode gewerkt wordt dienen aanwezige broedgevallen van algemene broedvogels buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden te blijven. Een deskundige op het gebied van vogels dient te bepalen of en welke werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden.

19. De voorgeschreven voorzieningen zoals beschreven in tabel 3 moeten conform de richtlijnen uit de kennisdocumenten van BIJ12 geplaatst worden (hoogte, expositie, etc.). De ontheffinghouder ziet erop toe dat de voorzieningen duurzaam zijn en te allen tijde functioneel blijven.

20. De te slopen bebouwing dient voorafgaand aan de werkzaamheden ongeschikt te worden gemaakt. Er mag alleen ongeschikt gemaakt worden in het actieve seizoen van vleermuizen, lopend van 1 april tot 15 oktober en niet in de kwetsbare kraamperiode (niet tussen 1 mei en 15 juli). Het ongeschikt maken moet maximaal 2 weken voor de werkzaamheden worden uitgevoerd. Echter tussen het ongeschikt maken en de start van de werkzaamheden moeten wel minimaal 3 dagen zitten waarop het weer bij zonsondergang geschikt is geweest voor vleermuizen; minimaal 10 graden Celsius, weinig wind (< 5 Bft) en droog. Na deze drie dagen moet nogmaals met een avondcontrole door een vleermuisdeskundige, en bij geschikt weer voor vleermuizen, gecontroleerd worden of de vleermuizen echt vertrokken zijn.

21. Een deskundige op het gebied van vleermuizen dient de juiste methode van ongeschikt maken te bepalen. In- en uitvliegopeningen kunnen worden afgedekt met exclusion flaps, zodat vleermuizen de bebouwing kunnen verlaten maar niet via dezelfde opening kunnen terugkeren. Hierbij dient voorkomen te worden dat dieren opgesloten raken. Bij voorkeur dienen hoeken van te slopen bebouwing verwijderd te worden en gaten van minimaal 0,75 bij 0,75 m om de 4 m in de spouw gemaakt te worden. Dakbedekking, dakbeschot, gevelbetimmering, boeiboorden, muurplaten en kozijnen dienen zoveel mogelijk handmatig verwijderd te worden. Waar nodig kan de bebouwing met bouwlampen sterk verlicht worden.

22. Indien bij de controleronde uitvliegende vleermuizen worden waargenomen, worden in overleg met de ecologisch deskundige aanvullende maatregelen getroffen om de verblijfplaatsen ongeschikt te maken. Ook na deze maatregelen moet een controle worden uitgevoerd of de vleermuizen echt vertrokken zijn, zoals omschreven bij voorschrift 20. Deze cyclus dient net zolang herhaald te worden totdat er geen uitvliegende vleermuizen meer worden waargenomen.

23. Indien tijdens de werkzaamheden toch vleermuizen worden aangetroffen, wordt het werk ter plaatse stopgezet totdat de vleermuizen uit zichzelf vertrokken zijn. De ecologisch deskundige wordt hierbij geraadpleegd. Indien de vleermuizen niet uit zichzelf vertrekken, moet contact opgenomen worden met de provincie Gelderland om toestemming te vragen voor aanvullende maatregelen.

24. De tijdelijk aangebrachte vleermuiskasten blijven hangen tot de permanente verblijfplaatsen zijn gerealiseerd en beschikbaar zijn, waarbij rekening wordt gehouden met de gewenningsperiode. Daarnaast mogen de tijdelijke vleermuiskasten pas verwijderd worden op het moment dat deze niet in gebruik zijn door vleermuizen en buiten de meest kwetsbare periodes zijnde de kraamperiode (half mei tot half juli) en de winterperiode (1 november tot 1 april). De kasten mogen enkel verwijderd worden onder begeleiding van een ecologisch deskundige.

BEOORDELING VAN DE AANVRAAG

Project

In de aanvraag beschreven project
Aan de Thorbeckestraat in Arnhem bevindt zich een voormalig ROC met bijgebouwen. De initiatiefnemer is voornemens om alle bebouwing te slopen en op dezelfde locatie verschillende bouwblokken met appartementen te realiseren. De appartementen zullen variëren in oppervlakte en type, waarbij de bouwblokken aan de noord- en oostzijde twee bouwlagen hebben en de middelste blokken gelijkvloers zijn. Tussen de bouwblokken worden groenzones en afwatering gerealiseerd. De sloopwerkzaamheden starten naar verwachting in het najaar van 2023, waarna aansluitend wordt gestart met het bouwrijp maken en het realiseren van de nieuwbouw. De werkzaamheden worden naar verwachting eind 2025 afgerond.

In de bij de aanvraag toegevoegde rapportage “Activiteitenplan Wet natuurbescherming. Arnhem, Herinrichting Rijn IJssel locaties Thorbeckestraat” (SAB, 6 oktober 2022) en in de aanvullende informatie van 14 en 22 maart 2023 zijn opgenomen:
- Het uitgevoerde ecologisch onderzoek en de resultaten;
- Een effectbeoordeling van het project;
- De te nemen mitigerende of compenserende maatregelen;
- Alternatievenafweging;
- Onderbouwing wettelijk belang;
- Beoordeling staat van instandhouding.

In de aanvraag beschreven ecologische waarden en de effecten van het project op deze waarden

Begin 2020 is een quick scan uitgevoerd waarbij door middel van een literatuuronderzoek en een eenmalig veldbezoek een inschatting is gemaakt of er bij de ruimtelijke ontwikkeling mogelijk sprake kan zijn van het verstoren van beschermde natuurgebieden en beschermde soorten en/of nader onderzoek hiernaar noodzakelijk is. Vervolgens heeft een ecologisch onderzoek plaatsgevonden naar vleermuizen in 2020.
De aanvrager heeft aangegeven dat het vleermuisonderzoek is uitgevoerd op basis van het op dat moment vigerende vleermuisprotocol van het Netwerk Groene Bureaus.

Tabel 2 geeft een overzicht van de resultaten van het uitgevoerde ecologisch onderzoek en de te verwachten effecten van het project.

Tabel 2 Resultaten ecologisch onderzoek en effectbeoordeling

Aangetroffen soorten	Aantal aangetroffen verblijfplaatsen	Aantal verblijfplaatsen waar negatieve effecten verwacht worden
Gewone dwergvleermuis	1 paarverblijfplaats	1 paarverblijfplaats
Ruige dwergvleermuis	2 paarverblijfplaatsen	1 paarverblijfplaats
Rosse vleermuis	overvliegend individu	-
Slechtvalk	-	-

Niet aangetroffen zijn:
- overige soorten vleermuizen en functies, jaarrond beschermde vogelnesten, reptielen, amfibieën, overige zoogdieren, beschermde planten, vissen, vlinders en ongewervelden.

Preventieve maatregelen
De sloopwerkzaamheden worden buiten het broedseizoen uitgevoerd om doden, verwonden of verstoren van broedende vogels te voorkomen.

Mitigerende maatregelen
Tabel 3 geeft een overzicht van de te realiseren alternatieve voorzieningen voor de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. De voorzieningen zijn en worden aangebracht conform de richtlijnen uit de kennisdocumenten van BIJ12. In bijlage 3 van deze ontheffing zijn de locaties van de voorzieningen opgenomen.

Tabel 3 Overzicht van de te realiseren alternatieve voorzieningen

Soorten waarop negatief effect wordt verwacht	Tijdelijke mitigatie	Permanente mitigatie
Gewone dwergvleermuis **Ruige dwergvleermuis**	Minimaal zes maanden voorafgaand aan de werkzaamheden én in de actieve periode van vleermuizen moeten 8 vleermuiskasten (type VK WS 02 of vergelijkbaar) binnen 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaatsen zijn geplaatst. De vleermuiskasten zijn opgehangen op 13 februari 2023. De locaties van deze voorzieningen is weergegeven in bijlage 3.	Er worden 8 inmetselkasten (type IB VL 08) aangebracht in de nieuwbouw binnen het plangebied.

Beoordelingskader
Tabel 4 geeft een overzicht weer van de relevante aspecten waarop getoetst is in het kader van de Wnb.

Tabel 4 Beoordeling van het toetsingskader

Toetsingskader	Beoordeling
Er is voldoende onderzoek uitgevoerd naar alle mogelijk voorkomende soortgroepen en alleen op de aangevraagde soorten treedt een effect op door het project. *Toelichting:* Het ecologische bureau heeft aangegeven dat tijdens het veldbezoek voor de quick scan de bebouwing is geïnspecteerd op aanwezigheid van kieren, spleten en open stootvoegen. Aan de hand van deze inspectie is op kaart aangegeven welke gevels geschikte invliegopeningen bevatten voor vleermuizen. Een deel van de open stootvoegen is als ongeschikt beoordeeld omdat deze spinnenrag bevatten. Een gebouwinspectie accepteren wij in principe alleen bij acuut gevaar voor de openbare veiligheid, bij overzichtelijke objecten of als aanvulling op een batdetectoronderzoek. In dit geval is er geen sprake van acuut gevaar of een overzichtelijk object.	Ja

Vleermuizen, met name een soort als gewone dwergvleermuis, hebben slecht een kleine opening nodig om zich toegang te verschaffen tot een verblijfplaats. Dergelijke openingen kunnen bij een visuele controle over het hoofd worden gezien en invliegopeningen en/of verblijfplaatsen kunnen dus niet worden uitgesloten op basis van een gebouwinspectie. Een soort als gewone dwergvleermuis kan de spouw bereiken via een kier tussen het kozijn en de muur of via de dakrand. Naast de ruimte in de spouw kunnen vleermuizen ook verblijfplaatsen hebben achter regenpijpen, zonneschermen of andere gevelbekleding die aan de bebouwing aanwezig is. Bovendien zegt het ontbreken van invliegopeningen op een gevel niks over de geschiktheid van een gevel. Vleermuizen kunnen immers ook elders naar binnen vliegen en zich verplaatsen via de spouw. In de onderzoeksrapportage wordt aangegeven dat alleen de geschikte delen van de bebouwing op verblijfplaatsen is onderzocht. Ondanks het feit dat wij het niet eens zijn met de beoordeling en conclusies uit de quick scan, zijn wij toch van mening dat het vleermuisonderzoek op de juiste wijze is uitgevoerd en compleet is omdat: - beide avondrondes in de kraamperiode -waarbij het gaat om uitvliegende dieren- zijn uitgevoerd door vier personen, waardoor er voldoende zicht was op het volledige plangebied; - in de aanvullende informatie is aangegeven dat de onderzoekers zo zijn gepositioneerd dat tijdens de onderzoeken te allen tijde >90% van de te slopen bebouwing overzien kon worden; - de overige onderzoeksrondes zijn uitgevoerd door 2 personen, waarbij de onderzoekers vanwege zwerm- of baltsactiviteit een groter gebied konden onderzoeken. De bebouwing is geschikt voor slechtvalk. Bij controle van het dak zijn echter geen nesten of andere aanwijzingen gevonden die duiden op de aanwezigheid van nesten van de slechtvalk. Wij vinden het hiermee aannemelijk dat slechtvalk geen gebruik maakt van de bebouwing.	
Het onderzoek naar de aangevraagde soorten is door deskundigen uitgevoerd en door ons als voldoende beoordeeld.	Ja
De negatieve effecten op de aanwezige natuurwaarden worden met de voorgeschreven maatregelen voldoende gemitigeerd en gecompenseerd. *Toelichting:* Aangezien er twee verblijfplaatsen zijn vastgesteld, een paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis en een paarverblijfplaats van ruige dwergvleermuis, dienen er minimaal acht alternatieve verblijfplaatsen te worden aangeboden. Er worden zowel acht tijdelijk vleermuiskasten als acht permanente inbouwkasten gerealiseerd. De tijdelijke kasten zijn op 13 februari 2023 opgehangen aan de woningen zoals weergegeven in bijlage 3. Aangezien het in dit stadium onduidelijk is waar de permanente voorzieningen worden gerealiseerd, dienen deze locaties op kaart te worden te worden aangegeven in het logboek. Dit is opgenomen als aanvullend voorschrift. *Ter overweging:* In de nieuwe situatie worden er verschillende bouwblokken met appartementen gerealiseerd, waarin redelijk eenvoudig veel potentie voor vleermuizen en/of andere soorten kan worden aangebracht door de	Ja

nieuwbouw volledig geschikt te maken door bijvoorbeeld het creëren van toegankelijke spouwen en daken.	
De alternatieve locaties, werkwijze, inrichting en planning zijn voldoende afgewogen en er is geen bevredigend alternatief. *Toelichting*: Het project bestaat uit de sloop van een voormalig schoolgebouw met bijgebouwen, waarbij op de vrijgekomen ruimte appartementen worden gerealiseerd. Vanwege de noodzakelijke toetsing aan de ladder van duurzame verstedelijking gaat gebruik van een binnenstedelijke locatie boven het realiseren van nieuwbouw in het buitengebied. Aangezien er op de locaties een inbreidingslocatie beschikbaar is, is het project locatie gebonden en kan het dus niet op een andere plek worden uitgevoerd. Behoud van de bebouwing is geen reëel alternatief, aangezien het niet in een goede staat verkeerd en energetisch lek is. Bovendien is er asbest aanwezig en is de bodem vervuild. Als behoud van de bebouwing, eventueel met grootschalige renovatie, al mogelijk zou zijn, dan heeft dit dezelfde negatieve effecten op aanwezige beschermde soorten. De bebouwing wordt voorafgaand aan de werkzaamheden en in de minst kwetsbare periode ongeschikt gemaakt én de sloopwerkzaamheden worden uitgevoerd buiten het broedseizoen van vogels. Voor de aangetroffen vleermuizen worden zowel tijdelijke als permanente alternatieve verblijfplaatsen gerealiseerd, waardoor negatieve effecten tot een minimum worden beperkt. Er is daarmee voldoende onderbouwd dat er geen bevredigend alternatief beschikbaar is.	Ja
Het wettelijk belang waarvoor is aangevraagd zoals aangegeven in tabel 1 is van toepassing en voldoende onderbouwd. *Toelichting*: De ontheffing wordt aangevraagd op basis van het in de wet genoemde belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten. In de te slopen bebouwing is asbest aanwezig en in de bodem een te saneren vervuiling. De bebouwing kan geen andere functie krijgen en het is ongeschikt voor omvorming naar appartementen. Door het slopen komt er binnenstedelijk weer ruimte beschikbaar voor de realisatie van woonruimte, waarmee een bijdrage wordt geleverd aan de huidige en toekomstige woningbehoefte.	Ja
De lokale staat van instandhouding van de aangevraagde soorten blijft gewaarborgd door het nemen van de voorgeschreven maatregelen. *Toelichting*: Door voorafgaand aan de werkzaamheden en in de minst kwetsbare periode de bebouwing ongeschikt te maken voor vleermuizen, worden negatieve effecten tot een minimum beperkt. Door het aanbieden van zowel tijdelijke als permanente alternatieve verblijfplaatsen hebben gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis de mogelijkheid om uit te wijken en aanwezig te blijven in (de omgeving van) het plangebied.	Ja

Op basis van het voorgaande hebben wij bepaald voor welke (aangevraagde) soorten welke verbodsbepalingen worden overtreden. Deze zijn weergegeven in tabel 1. Voor deze soorten en verboden wordt de ontheffing verleend. Dit komt overeen met de aangevraagde soorten en verboden.

Conclusie
Gelet op het voorgaande kan de gevraagde ontheffing worden verleend.

OVERIGE VERPLICHTINGEN

Wij wijzen u erop dat u zelf verantwoordelijk bent voor het verkrijgen van eventueel benodigde ontheffingen, vergunningen of toestemmingen op grond van andere wet- en regelgeving.

BIJLAGE 2 – KAART PROJECTGEBIED

Figuur 1. Ligging en begrenzing plangebied aan de Thorbeckestraat te Arnhem.

BIJLAGE 3 – MITIGERENDE MAATREGELEN

Schimmelpenninckstraat 32		1	Eigendom van woningbouw Vivare

Tabel 1. Locaties tijdelijke voorzieningen gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis.

Bijlage 11 Bomen Effect Analyse

DUIFHUIZEN
BOOMADVIESBUREAU

BOMEN EFFECT ANALYSE

ONTWIKKELING THORBECKESTRAAT ARNHEM

22 BOMEN, THORBECKESTRAAT, ARNHEM

Referentienummer : 231930
Opdrachtgever : Thorbecke Ontwikkeling B.V.
Datum rapport : 4 augustus 2023

BOMEN EFFECT ANALYSE

ONTWIKKELING THORBECKESTRAAT ARNHEM

22 BOMEN, THORBECKESTRAAT, ARNHEM

Versie 1.0 : 4 augustus 2023

Colofon

© Boomadviesbureau Duifhuizen
Onafhankelijk adviesbureau voor bomen en ecologie

Harderwijkerstraat 35
3881 ED Putten
Telefoon : 0341 370 290
info@boomadviesduifhuizen.nl
www.boomadviesduifhuizen.nl

Projectcategorie	: Bomen Effect Analyse
Opdrachtgever	: Thorbecke Ontwikkeling B.V.
Contactpersoon	: M. de Jongh
Referentie	: 231930
Onderzoek	: juni 2023
Datum rapportage	: 22 juni 2023
Auteur	: J.H. Wildschut (ir, ETT)
E-mail	: info@boomadviesduifhuizen.nl
Interne controle	: P.C. Duifhuizen (ing, ETT)

Copyright © 2023 Boomadviesbureau Duifhuizen. Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur. Voor meer informatie of meer exemplaren van dit rapport, neem contact op met de auteur. Boomadviesbureau Duifhuizen is niet aansprakelijk voor directe of indirecte schade die voortvloeit uit toepassing van de conclusies, aanbevelingen of adviezen uit dit rapport.

DUIFHUIZEN
BOOMADVIESBUREAU

Inhoud

1 voorstudie 4
1.1 uitgangspunten project 4
1.2 situatie 5
1.3 toetsing uitvraag 7
1.4 functie of waarde bomen 7
2 veldonderzoek 8
2.1 kwaliteit bomen 8
2.1.1 werkwijze en resultaten 8
2.1.2 kwaliteitsbeoordeling bomen 16
2.1.3 ecosysteemdiensten 18
2.2 ruimtestudie 19
2.3 knelpunten en kansen 21
2.3.1 knelpunten 21
2.3.2 kansen 22
3 analyse 23
3.1 algemeen 23
3.2 op voorhand niet te handhaven bomen 24
3.3 impact bovengronds ruimtegebruik 25
3.4 impact ondergronds ruimtegebruik 29
3.5 impact uitvoering 35
4 conclusie en advies 36
4.1 eindoordeel effecten 36
4.2 advies 38
bijlage 1 resultaten nulmeting 40
bijlage 2 kenmerken nulmeting 41
bijlage 3 bewortelingsonderzoeken 42
bijlage 4 poster werken rondom bomen 43

1 VOORSTUDIE

1.1 UITGANGSPUNTEN PROJECT

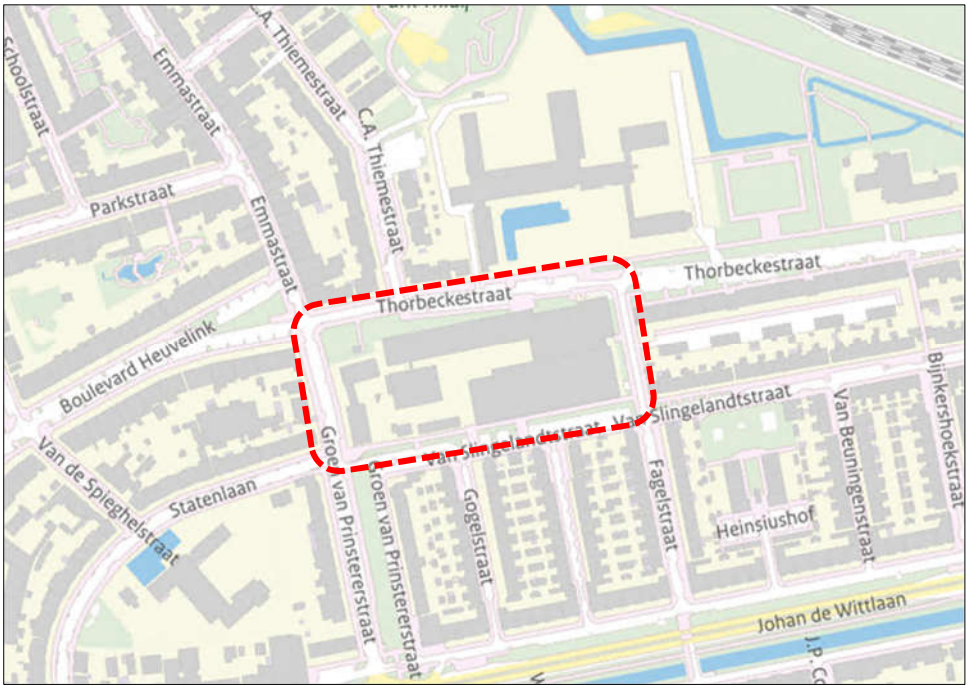
Achtergrond
Ter hoogte van de voormalige Rijn IJssel onderwijslocatie aan de Arnhemse Thorbeckestraat vindt herontwikkeling plaats onder de naam: project Thorbeckekwartier. De combinatie VanWonen en Reinbouw gaan de locatie inrichten als woonbestemming. Het voornemen is om hier 170 stadswoningen en appartementen te realiseren.
Het project bevindt zich in de ontwerpfase (stedebouwkundige hoofdopzet).
Binnen de invloedsfeer van de voorgenomen ontwikkeling bevinden zich 22 bomen (waarvan 21 gemeentelijk eigendom). De Gemeente Arnhem wenst een Bomen Effect Analyse (BEA) Boomadviesbureau Duifhuizen is gevraagd om deze BEA uit te voeren.

Methodiek
De Bomen Effect Analyse is uitgevoerd conform de 'Richtlijn Bomen Effect Analyse' van de Bomenstichting en CROW (2019).
De BEA is uitgevoerd volgens de Richtlijn CROW 2019 en de normen van het Handboek Bomen 2022 van het Norminstituut Bomen.
De Richtlijn CROW bestaat uit de volgende onderdelen:

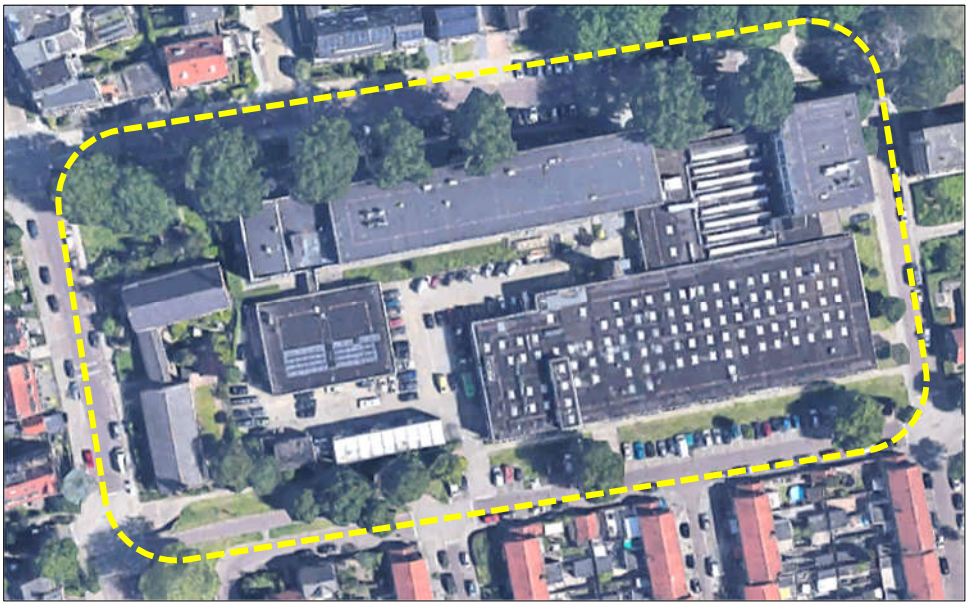
1. Voorstudie
   1.1 Uitgangspunten project
   1.2 Toetsing uitvraag
   1.3 Functie of waarde bomen
2. Veldonderzoek
   2.1 Kwaliteit bomen
   2.1 Ruimtestudie
   2.2 Kansen en knelpunten
3. Analyse
   3.1 Impact bovengronds ruimtegebruik
   3.2 Impact ondergronds ruimtegebruik
   3.3 Impact uitvoering
4. Conclusie en advies
   4.1 Eindoordeel effecten
   4.2 Randvoorwaarden
   4.3 Alternatieven

1.2 SITUATIE

- Afbeelding 1 geeft de locatie van het projectgebied weer.
- Afbeelding 2 geeft de situatie van de bomen weer binnen het projectgebied.
- De afbeeldingen 3 en 4 geven de stedebouwkundige hoofdopzet weer.

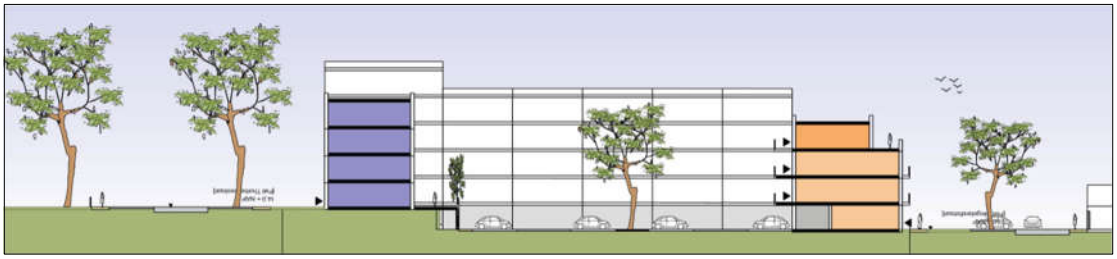
Afbeelding 1: Projectlocatie;

Afbeelding 2: Situatie bomen binnen projectgrens;

Afbeelding 3: Ontwerp nieuwbouw en herinrichting (stedebouwkundige hoofdopzet);

Afbeelding 4: Dwarsdoorsnedes nieuwbouw;

1.3 TOETSING UITVRAAG

De Bomen Effect Analyse (BEA) dient een antwoord te geven op onderstaande vragen:

1. Is behoud van de boomtechnische kwaliteit van de bomen mogelijk bij uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden?
   (ofwel: *kunnen de bomen op de huidige standplaats blijven voortbestaan met behoud van minimaal dezelfde restlevensduur, conditie en habitus?)*
2. Is behoud van de functie of waarde van de bomen mogelijk?
   (ofwel: *kunnen de bomen op de huidige standplaats blijven voortbestaan met behoud van hun functie of waarde?)*
3. Op welke wijze kan (eventuele) compensatie van niet te handhaven bomen plaatsvinden binnen het project?

1.4 FUNCTIE OF WAARDE BOMEN

De bomen hebben een functie als gemeentelijke laanboom. Eén boom (nr 22) bevindt zich op particuliere grond en is waarschijnlijk ontstaan als spontane opslag.
De bomen langs de Thorbeckestraat en de Van Slingelanststraat zijn de, beeldbepalende, groene structuurdragers van deze straten. Dit geldt in mindere mate voor de bomen ter hoogte van de Fagelstraat.
Elf bomen hebben een (bijzondere) gemeentelijke beleidsstatus:

- Eén boom: Waardevolle boom;
- Tien bomen: Buitengewone boom.

Afbeelding 5: Beleidsstatus (bron: Bomenkaart Arnhem, opendata.arnhem.nl)
- groen: geen
- paars: gemeentelijke Waardevolle boom
- blauw: gemeentelijke Buitengewone boom

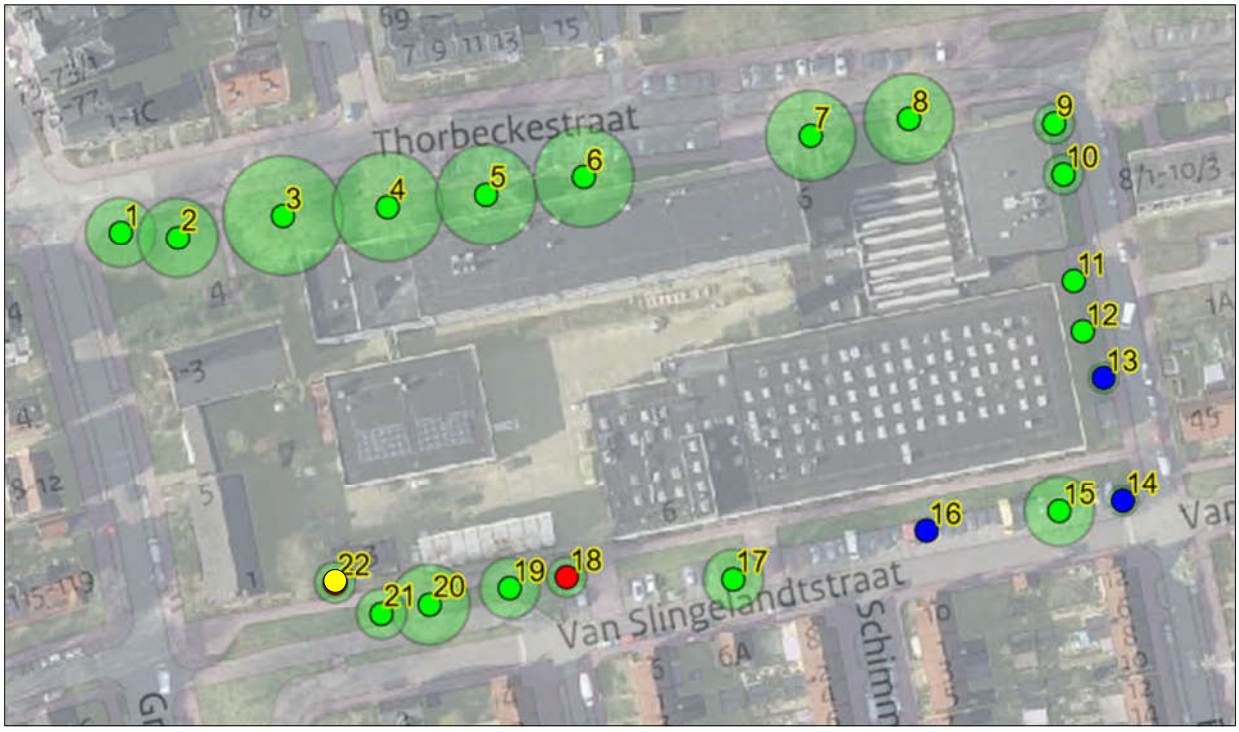
2 VELDONDERZOEK

2.1 KWALITEIT BOMEN

2.1.1 WERKWIJZE EN RESULTATEN

De (vooraf door de opdrachtgever ingemeten) bomen zijn geïnventariseerd en visueel beoordeeld (nulmeting).

- Afbeelding 6 geeft de bomenplattegrond (met toekomstverwachting) weer.
- Bijlage 1 geeft de resultaten van de nulmeting weer.
- De kenmerken *conditie, beheerbaarheid* en *toekomstverwachting* worden toegelicht in bijlage 2.
- Tabel 1 geeft een samenvatting van de belangrijkste resultaten.
- De resultaten worden toegelicht aan de hand van de afbeelding 7 t/m 19.

Afbeelding 6: Bomenplattegrond met toekomstverwachting
- groen: >15 jaar
- blauw: 5-15 jaar
- geel: 1-5 jaar
- rood: <1 jaar *(*de boomnummering is intern binnen de BEA, de gemeentelijke beheercodes per boom zijn weergegeven in de tabel in tabel 1)*

Tabel 1: Samenvatting resultaten nulmeting (G: goed, V: voldoende, O: onvoldoende, S: slecht);

boomnummer	beheercode gemeente	boomsoort	boomhoogte m	stamdiameter / -klasse cm	conditie	mechanische kwaliteit	gebreken	toekomstverwachting jr
1	04.03.B.0346	Quercus palustris	23	50-100	G	G		>15
2	04.03.B.0349	Quercus palustris	19	50-100	G	G		>15
3	04.03.B.0357	Populus x canadensis '*Robusta*'	27	126	G	V	takbreuk, uitzakkende takken	>15
4	04.03.B.0366	Populus x canadensis '*Robusta*'	27	105	G	V	takbreuk	>15
5	04.03.B.0373	Populus x canadensis '*Robusta*'	27	89	G	V	takbreuk, uitzakkende takken	>15
6	04.03.B.0389	Populus x canadensis '*Robusta*'	27	91	G	G		>15
7	04.03.B.0095	Populus x canadensis '*Robusta*'	27	96	G	V	uitzakkende takken	>15
8	04.03.B.0101	Populus x canadensis '*Robusta*'	27	96	G	V	takbreuk	>15
9	04.03.B.0113	Sorbus intermedia '*Brouwers*'	9	37	V	V		>15
10	04.03.B.0116	Sorbus intermedia '*Brouwers*'	8	32	G	G		>15
11	04.03.B.3138	Sorbus intermedia '*Brouwers*'	4	10	G	G		>15
12	04.03.B.3139	Sorbus intermedia '*Brouwers*'	6	11	G	G		>15
13	04.03.B.0122	Sorbus intermedia '*Brouwers*'	8	34	V	O	weerschijnzwam, dood hout, aangetaste tak	5-15
14	04.03.B.0449	Aesculus hippocastanum '*Baumanni*'	7	27	O	O	kastanjebloedingsziekte, bast-/stamrot	5-15
15	04.03.B.0114	Aesculus hippocastanum '*Baumanni*'	15	79	V	V		>15
16	04.03.B.0419	Aesculus hippocastanum '*Baumanni*'	8	27	V	O	kastanjebloedingsziekte	5-15
17	04.03.B.0087	Aesculus hippocastanum '*Baumanni*'	19	96	V	V		>15
18	04.03.B.0386	Aesculus hippocastanum '*Baumanni*'	10	43	S	O	kastanjebloedingsziekte, afstervings verschijnselen, zwam stamvoet	<1
19	04.03.B.0375	Aesculus hippocastanum '*Baumanni*'	17	72	V	V	Kastanjebloedingsziekte	>15
20	04.03.B.0366	Aesculus hippocastanum '*Baumanni*'	17	72	G	G		>15
21	04.03.B.0364	Aesculus hippocastanum '*Baumanni*'	15	70	G	V	kastanjebloedingsziekte	>15
22	nvt	Fraxinus excelsior	15	32	S	O	gaffels	1-5

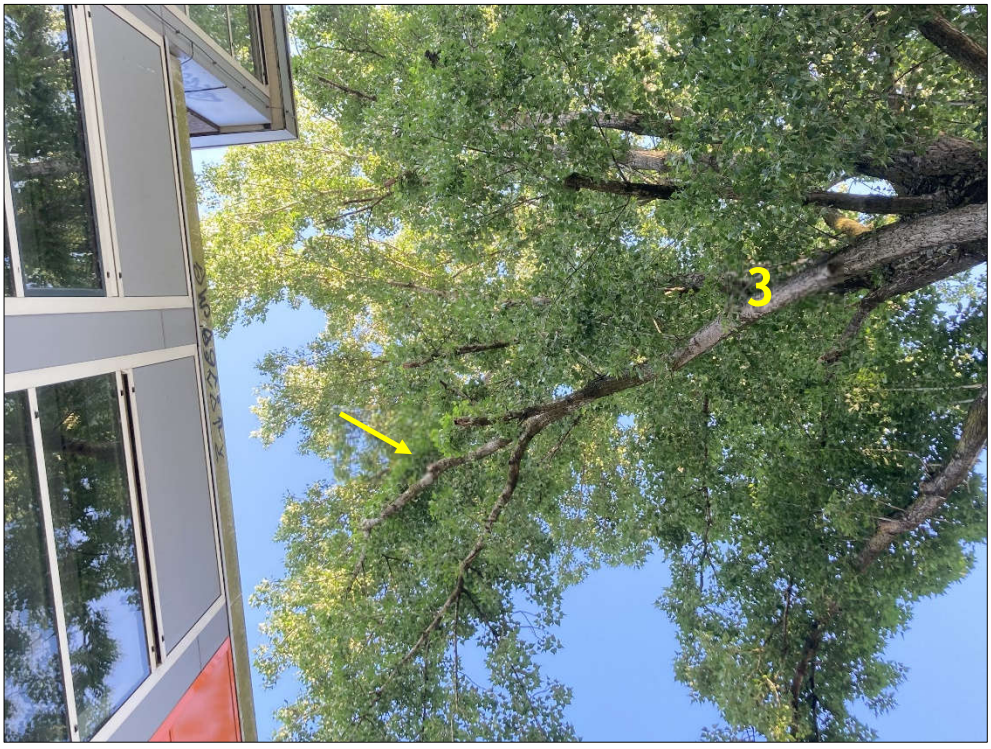
Afbeelding 7: Moeraseiken buiten de directe invloedssfeer van de nieuwbouw;

Afbeelding 8: Canadapopulieren;

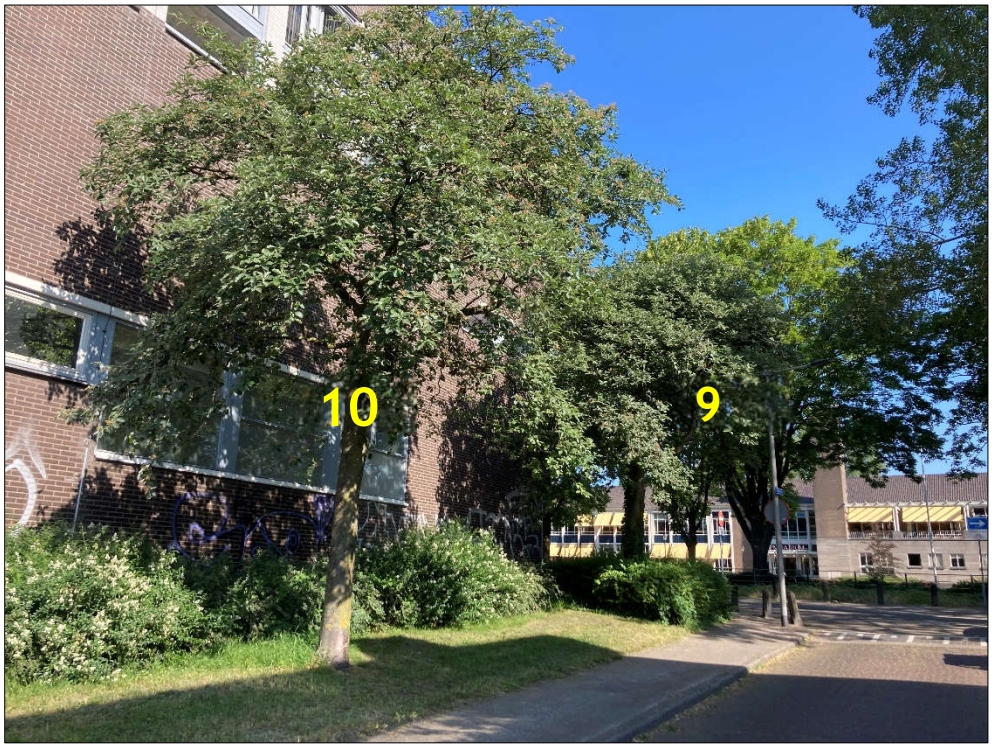
Afbeelding 9: Recente takbreuk bij populier;

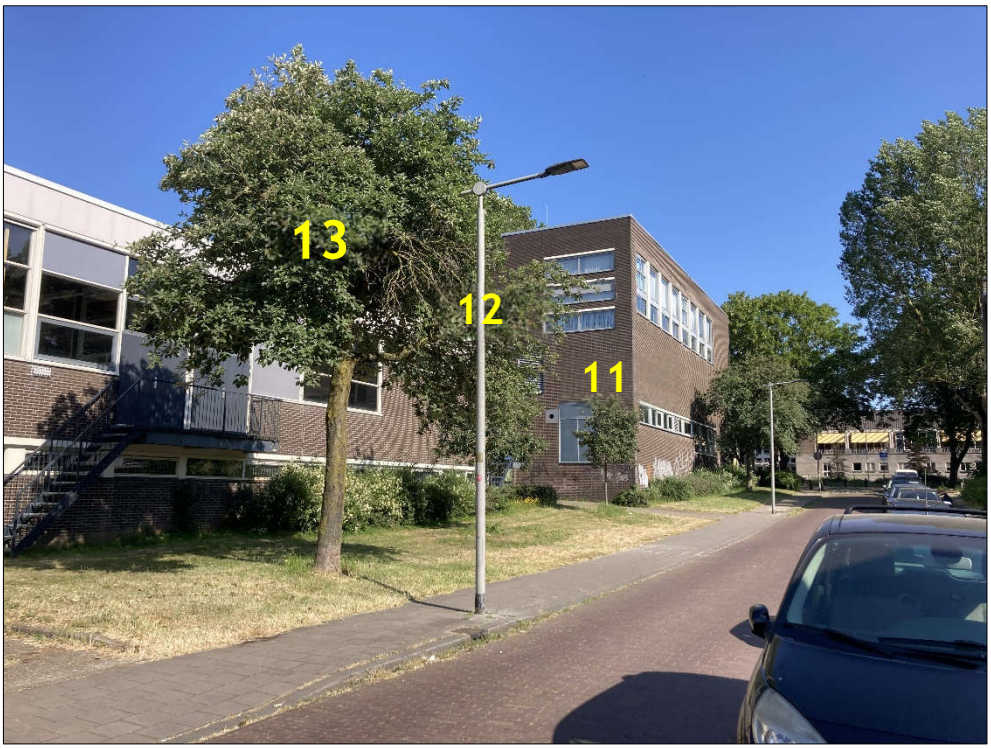
Afbeelding 10: Sporen van takbreuk;

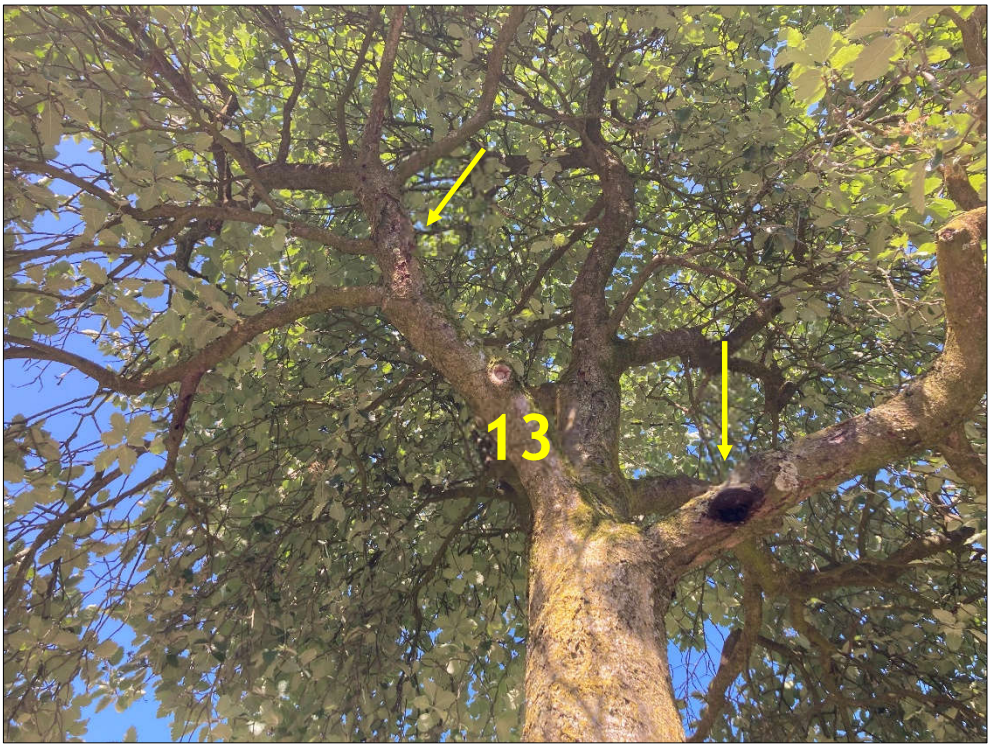
Afbeelding 11: Uitzakkende tak;

Afbeelding 12: Zweedse lijsterbessen;

Afbeelding 13: Idem;

Afbeelding 14: Weerschijnzwam op gesteltak en aangetast bst-/houweefsel;

Afbeelding 15: Kastanjebloedingsziekte;

Afbeelding 16: Idem;

Afbeelding 17: Solitaire kastanje (buitengewone boom);

Afbeelding 18: Afstervende kastanje;

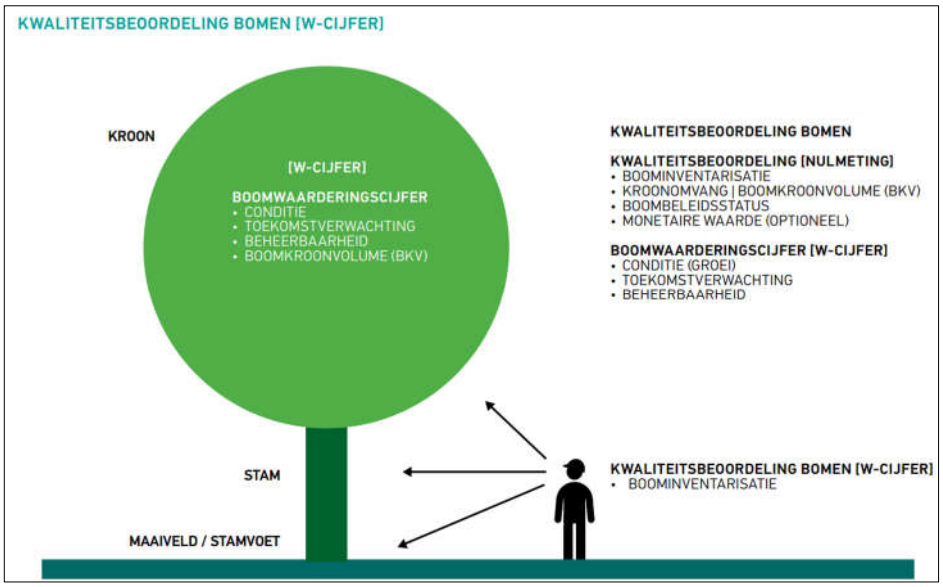
Afbeelding 19: Groep van drie kastanjes;

2.1.2 KWALITEITSBEOORDELING BOMEN

Op grond van de nulmeting wordt de boomtechnische kwaliteit van de bomen beoordeeld en is het zogenoemd boomwaarderingscijfer (W-cijfer) vastgesteld (conform Handboek Bomen 2022).
Het W-cijfer is gebaseerd op de datakenmerken:

- Conditie
- Toekomstverwachting
- Kroonomvang (kroondiameterklasse en kroonvolumeklasse)
- Beheerbaarheid

De methodiek om het W-cijfer te bepalen wordt toegelicht aan de hand van onderstaande afbeeldingen.Het resultaat van de kwaliteitsbeoordeling is weergegeven m.b.v. de plattegrond op afbeelding …

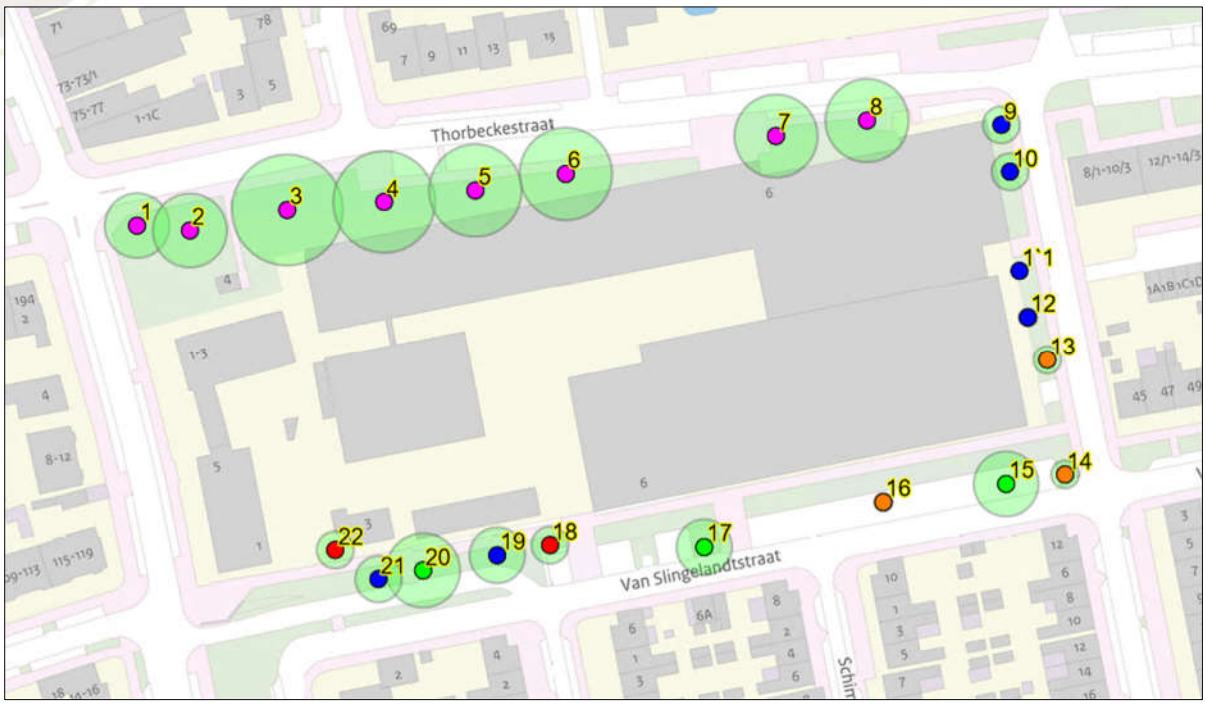

Afbeelding 20: Methodiek (schematisch) kwaliteitsbeoordeling (Handboek Bomen 2022);

BOOMWAARDERINGSCIJFER (W-CIJFER)

W-cijfer	Waardering	Duurzame instandhouding (handhaving)
BKV-gerelateerd:		
W-cijfer [W10]	Uitstekend	duurzame instandhouding reëel (≥ 15 jaar) en BKV ≥ 1.250 m³
W-cijfer [W8]	Zeer goed	duurzame instandhouding reëel (≥ 15 jaar) en BKV 750 - 1.250 m³
Niet BKV-gerelateerd:		
W-cijfer [W7]	Goed	duurzame instandhouding reëel (≥ 15 jaar) afgestemd op 'beoogd eindbeeld'
W-cijfer [W6]	Voldoende	duurzame instandhouding reëel (≥ 15 jaar) | eventueel stagnerende groei
W-cijfer [W4]	Onvoldoende	duurzame instandhouding knelpunt (5 - 15 jaar)
W-cijfer [W2]	Slecht	duurzame instandhouding niet reëel (< 5 jaar)
W-cijfer [W0]	Zeer slecht [X]	instandhouding (korte termijn) onhoudbaar (< 1 jaar)

Afbeelding 21: Boomwaarderingscijfer (Handboek Bomen 2022);

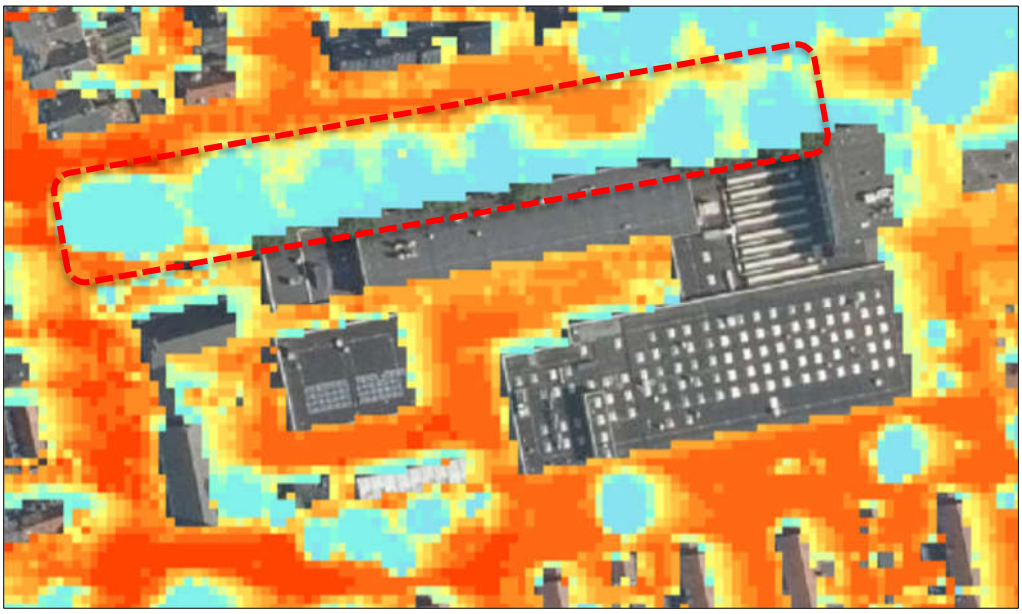

Afbeelding 22: Boomwaarderingscijfer:

- *paars: uitstekend*
- *groen: zeer goed*
- *blauw: goed*
- *oranje: onvoldoende*
- *rood: slecht*

2.1.3 ECOSYSTEEMDIENSTEN

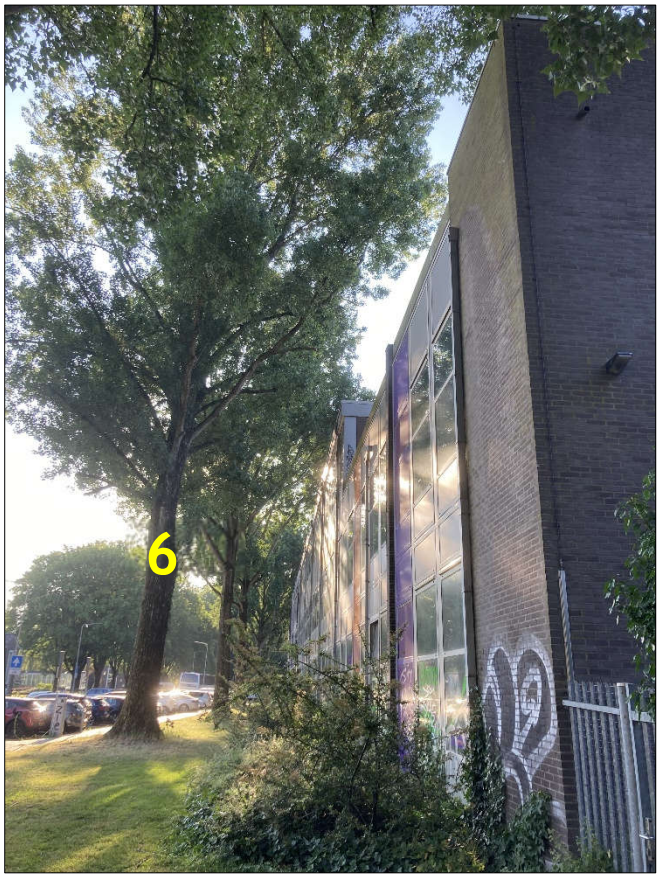
Ecosysteemdiensten zijn functies en baten die bomen leveren doordat zij bijdragen aan o.a. de verbetering van een gezonde leefomgeving en aan belangrijke ecologische processen zoals: binding van fijnstof en CO2, de buffering en afvang van (regen)water, reductie hittestress en vergroting biodiversiteit. Gezonde bomen met een goede toekomstverwachting kunnen duurzaam bijdragen aan de ecosysteemdiensten en aan een gezond en duurzaam bomenbestand. Als uitgangspunt geldt daarbij: Des te groter het kroonvolume van een (gezonde) boom, des te groter is de bijdrage aan de ecosysteemdiensten. De acht bomen aan de noordzijde van het gebouw zitten in de hoogste boomkroonvolumeklasse. Deze bomen leveren ook een belangrijke bijdrage aan reductie van de hittestress (onderstaande afbeelding).

Afbeelding 23: Hittekaart gevoelstemperatuur. Bomenrij noordzijde (rode contour), verschil blauw-rood circa 15° (klimaateffectatlas.nl);

2.2 RUIMTESTUDIE

De bomen hebben bovengronds voldoende ruimte voor ontwikkeling van de kronen. Bij de zes populiren bevindt zich een groot gedeelte van de kroon (ca. 14 meter) boven de bebouwing.
Ondergronds is er bij de meeste bomen voldoende doorwortelbare ruimte beschikbaar, behalve bij vijf van de zes populieren (nrs 4-8). Deze bevinden zich vrij dicht bij de verharding (trottoir, parkeerstrook). De beworteling heeft zich onder deze verharding ontwikkeld en veroorzaakt lokaal opdruk.
Onderstaande afbeeldingen lichten dit toe.

Afbeelding 24: Kronen populieren t.o.v. bebouwing;

Afbeelding 25: Twee populieren nabij verharding;

Afbeelding 26: Wortelopdruk verharding parkeerstrook;

Afbeelding 27: Populieren nabij verharding;

2.3 KNELPUNTEN EN KANSEN

2.3.1 KNELPUNTEN

De zes grote populieren langs de Thorbeckestraat vertonen tekenen van takbreuk. Het uitbreken van ogenschijnlijk gezonde takken op latere leeftijd is een veel voorkomend verschijnsel bij populieren in deze leeftijdsklasse (50-60 jaar).
Omdat dit specifieke probleem onvoldoende geborgd is in de periodieke boomveiligheidscontrole (BVC) zijn aanvullende beoordelingscriteria noodzakelijk om dit risico goed te kunnen beoordelen. Hiervoor is de '*Richtlijn takbreuk populier*' (Wageningen, 2018) ontwikkeld.
Beoordeling van de populieren volgens deze Richtlijn geeft het volgende resultaat:

1. Het gaat om de cultivar '*Robusta*' in de stamdiameterklasse 90-120 cm. Deze soort is berucht om het verhoogde risico op takbreuk op latere leeftijd.
2. De gevaarzetting van de locatie is 'algemeen'.
3. Bij vijf bomen (3,4,5,7,8) is sprake van een beperkte/ beginnende kroonvervorming (niet volledig geslotenkroonrand, uitbuigende dunne takken, lokaal takbreuk bij dunne takken).

Op basis van een matrix, waarbij de aspecten kroonvervorming en gevaarzetting in diverse klassenzijn onderverdeeld, kunnen de te nemen maatregelen worden bepaald.
Hieruit blijkt dat van de zes populieren er vijf een attentieboom vormen.
Bij deze bomen wordt geadviseerd de volgende maatregelen te nemen:
Jaarlijkse boomveiligheidscontrole waaruit voortvloeiend eventuele maatregelen:

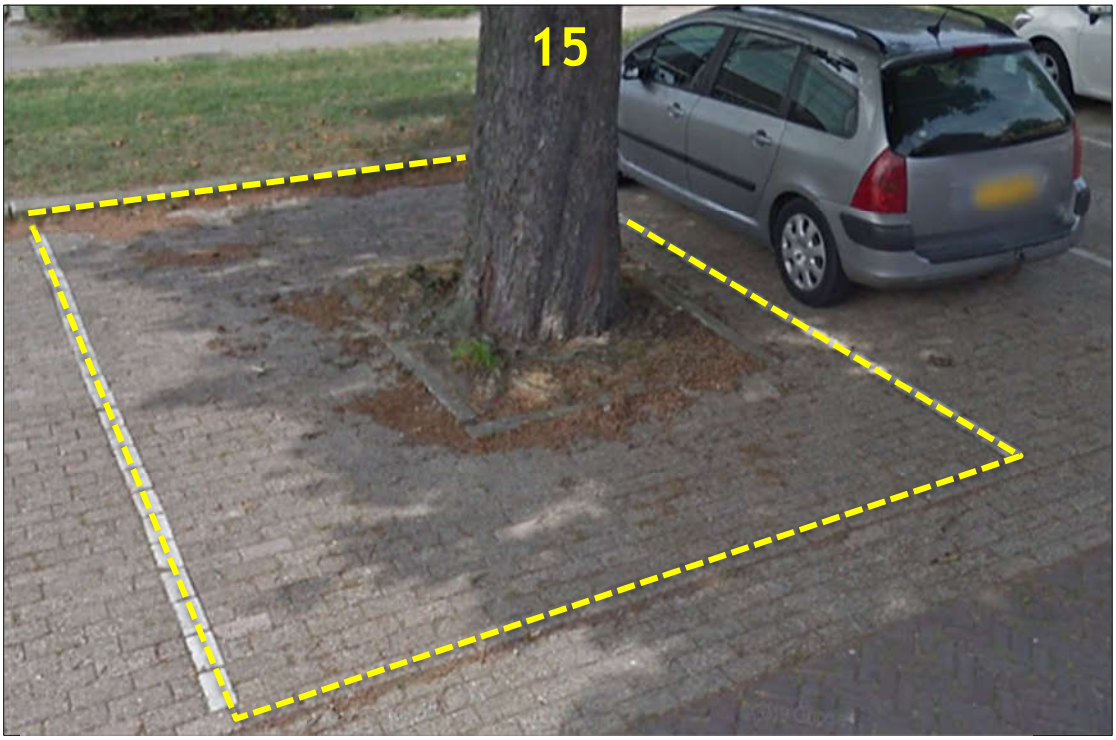
- Geen
- Nader boomveiligheidsonderzoek
- Verankering aanbrengen
- Snoei (dood hout verwijderen, tak innemen of verwijderen, kroon innemen)
- Vellen (boom vervangen of verwijderen)

Gevaarzetting	Kroonvervorming		
	geen	beperkt	ernstig
Geen	Geen maatregelen / geen BVC nodig	Geen maatregelen/ geen BVC nodig	Geen maatregelen/ geen BVC nodig
Beperkt	Geen maatregelen / BVC eens in de 5 jaar	Attentieboom Verhoog de controle frequentie	Attentieboom Verhoog de controle frequentie
Algemeen	Geen maatregelen / BVC eens in de 3 jaar	Attentieboom Verhoog de controle frequentie	Risicoboom Neem veiligheids - maatregel(en)*
Verhoogd	Geen maatregelen / BVC jaarlijks	Risicoboom Neem veiligheids- maatregel(en)	Risicoboom Neem veiligheids- maatregel(en)*

Afbeelding 28: Matrix Richtlijn

2.3.2 KANSEN

Eén van de beeldbepalende kastanjes aan de van Slingelandstraat bevindt zich temidden van van klinkerverharding. Door deze te verwijderen kan de groeiplaats eenvoudig verbeterd worden zonder dat dit ten koste gaat van een parkeerplaats.

Afbeelding 29: Groeiplaatsverbetering door verwijderen verharding (en omvorming tot boomplantvak) binnen de gele contour;

3 ANALYSE

3.1 ALGEMEEN

De voorgenomen werkzaamheden zijn:

- Slopen van de huidige bebouwing.
- Bouw van een aantal appartementgebouwen op globaal dezelfde locatie als de huidige bebouwing.
- Aanleg van een parkeerkelder.
- Aanleg parkeerplaatsen.
- Aanleg voetpaden en inritten.
- Inrichting groene buitenruimte.

Afbeelding 30: Contouren nieuwbouw t.o.v. de huidige bebouwing (rood);

3.2 OP VOORHAND NIET TE HANDHAVEN BOMEN

Vijf bomen zijn op voorhand niet te handhaven omdat deze zich:
1. op de locatie van de nieuwbouw bevinden (boom 22)
2. een (te) slechte boomkwaliteit hebben (bomen 16 en 18)
3. binnen de obstakelvrije werruimte bevinden rondom de nieuwbouw (bomen 11 en 12).

Van deze bomen komen er twee in aanmerking voor verplanting (kleine bomen met een goede kwaliteit).

Afbeelding 31: Huidige gebouwen (bruin), gevellijn nieuwbouw (geel) en grens vrije werkruimte (paars)
Op voorhand niet te handhaven bomen:
- blauw: binnen werkgrens obstakelvrije ruimte maar wel verplantbaar
- rood: slechte/onvoldoende boomkwaliteit
- oranje: op locatie nieuwbouw én slechte boomkwaliteit

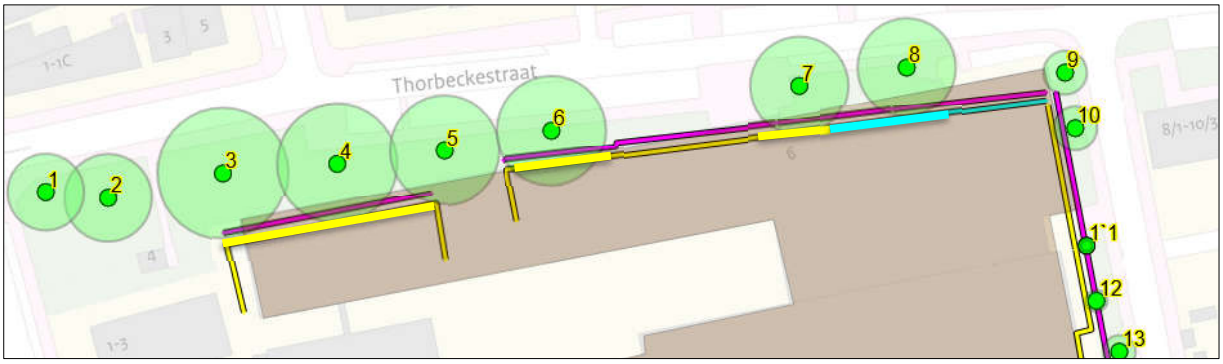
3.3 IMPACT BOVENGRONDS RUIMTEGEBRUIK

Noordzijde

Het grootste gedeelte van de nieuwbouw heeft hier dezelfde hoogte (13 m) als de huidige gebouwen. Aan de noordoostzijde wordt de bouwhoogte 16 meter. Omdat de gevellijn van de nieuwbouw hier enkele meters wijkt in zuidelijke richting ontstaat meer ruimte (vericaal en horizontaal) tussen de kroonrand en de gevels van de nieuwe gebouwen.
De nieuwe balkons bevinden zich naar inschatting overwegend onder de boomkronen. Het is mogelijk dat tijdens/na de bouw enkele takken die zich te dicht bij de (bovenste) balkons bevinden verwijderd moeten worden.
Voor het plaatsen van bouwsteigers wordt een ruimte van twee meter langs de nieuwe gevellijn gereserveerd.
Het is mogelijk dat zich enkele takken zich bevinden binnen de nieuwe gevellijn of de vrije werkruimte (steigers). Dit is echter moeilijk exact te bepalen. Het is daarom aan te raden om vooraf bij de (toch al aanbevolen) onderhoudssnoei de kronen van de zes populieren aan de zuidzijde met enkele meters (2-3) in te nemen. Dit voorkomt ook zo veel mogelijk eventuele kroonschade bij kraanwerkzaamheden.
Onderstaande afbeeldingen lichten deze analyse toe.

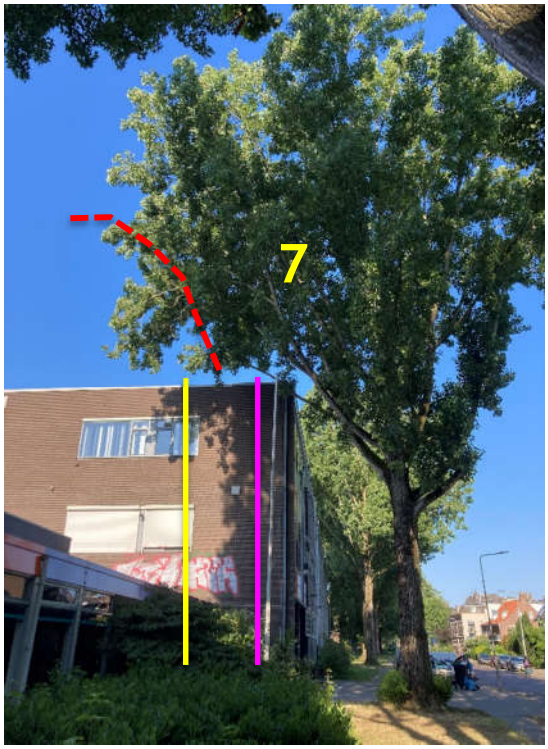
Afbeelding 32: Hoogte nieuwbouw noordzijde projectgebied;

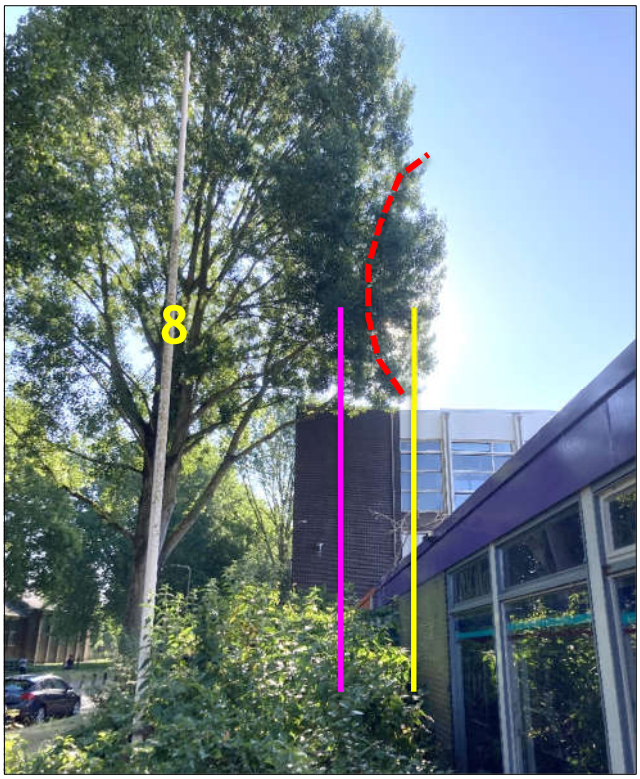
Afbeelding 33: Boomkronen zes populieren ten opzichte van de gevellijn nieuwbouw (geel) en grens vrije werkruimte steigers enz. (paars). (huidige gebouw: bruin);

Afbeelding 34: Nieuwbouw op locatie huidige gebouw (pijl). Paars: vrije werkruimte. Rood: snoei;

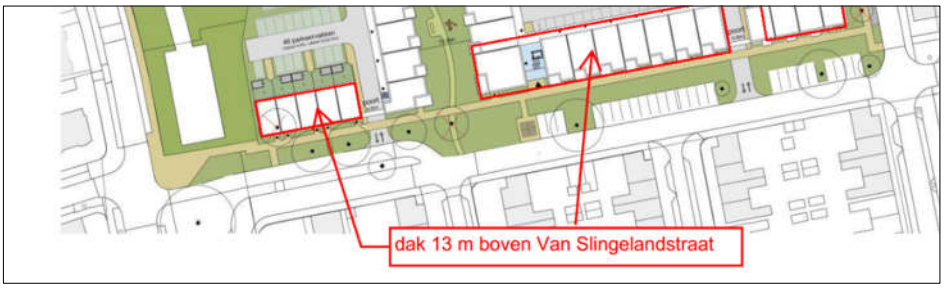
Afbeelding 35: Geel: nieuwe gevellijn. Paars: grens vrije werkruimte, rood: snoei;

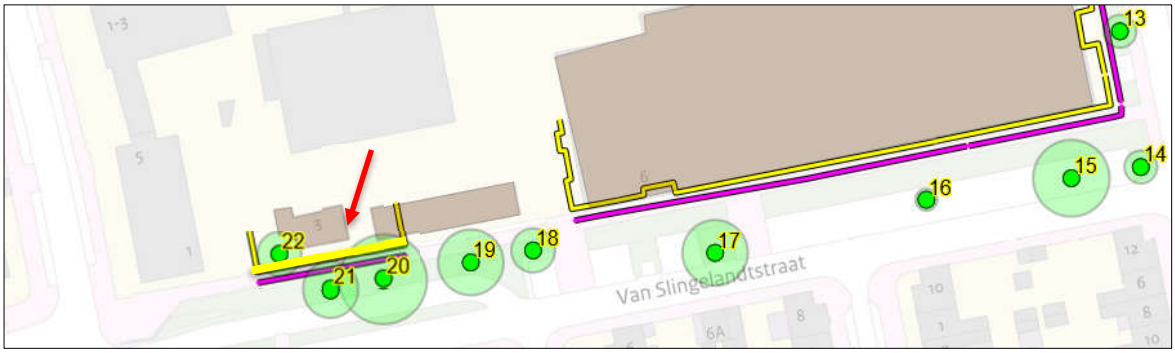
Afbeelding 36: Geel: nieuwe gevellijn (hoogte nieuwbouw 16 m). Paars: grens vrije werkruimte, rood: snoei;

Zuidzijde

Bij de bomen 20 en 21 (kastanjes) bevindt de nieuwe gevellijn zich vlak bij de boomkronen. Er is niet voldoende ruimte voor het plaatsen van bouwsteigers (boomkroon). Hier dient tijdens de bouw een aangepaste opstelling van de steigers plaats te vinden. Nog beter is het om het bouwblok hier 2 meter op te schuiven in noordelijke richting. Onderstaande afbeeldingen lichten deze analyse toe.

Afbeelding 37: Bouwhoogte zuidzijde projectgebied;

Afbeelding 38: Nieuwe gevellijn (geel) en grens vrije werkruimte (paars) ten opzichte van de bomen 20 en 21 (boom 22 is op voorhand niet te handhaven);

Afbeelding 39: Geel: nieuwe gevellijn (hoogte nieuwbouw 13 m). Paars: grens vrije werkruimte;

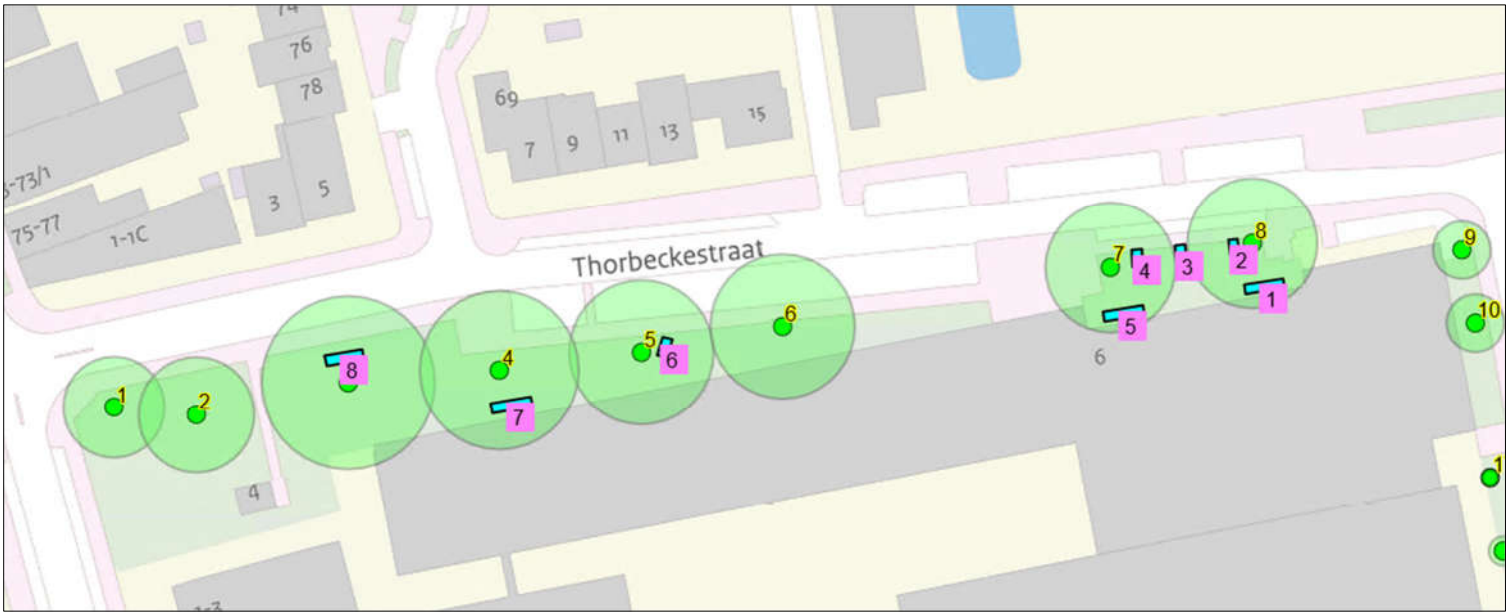
Afbeelding 40: Geel: nieuwe gevellijn (hoogte nieuwbouw 13 m). Paars: grens vrije werkruimte;

3.4 IMPACT ONDERGRONDS RUIMTEGEBRUIK

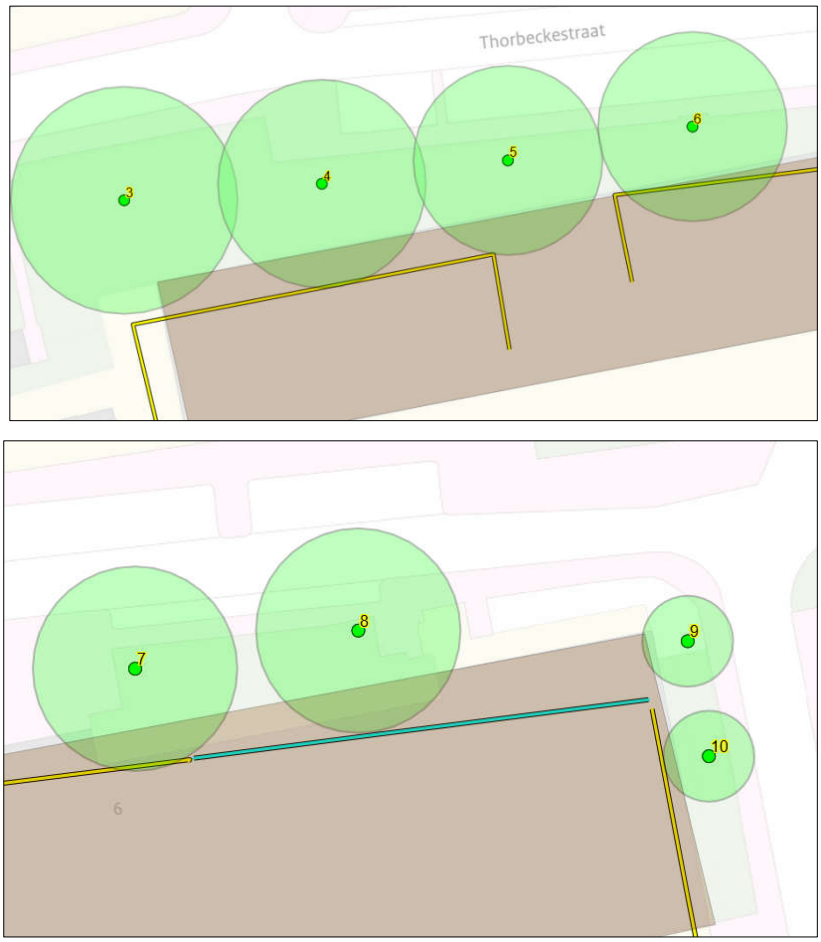
De ondergrondse projectinvloeden kunnen worden onderscheiden in:
1. De ontgraving te behoeve van de nieuwbouw. Deze bevindt zich buiten of aan de rand van de kroonprojectie van de bomen (zes populieren noordzijde).
2. De ontgravingen m.b.t. de nieuwe parkeerplaatsen en paden.

Om een beeld te krijgen van de beworteling op de ontgravingslocaties zijn op deze locaties acht bewortelingsonderzoeken uitgevoerd (bijlage 3).
Hieruit blijkt dat er zich dikke wortels (Φ 10 cm) onder de te slopen bebouwing (kunnen) bevinden. Deze beworteling dient tijdens de sloopwerkzaamheden gespaard te worden waar mogelijk (dus waar de nieuwbouw dit mogelijk maakt). Indien dit niet mogelijk is leidt dit niet tot een afname van de conditie of stabiliteit omdat het slechts om een gering percentage (<5%) van de totale beworteling gaat. Bovendien kan eventueel wortelverlies gecompenseerd worden door nieuwe wortelgroei in de extra doorwortelbare ruimte die de populieren tot hun beschikking krijgen door het acheruit wijken van het nieuwe gebouw.

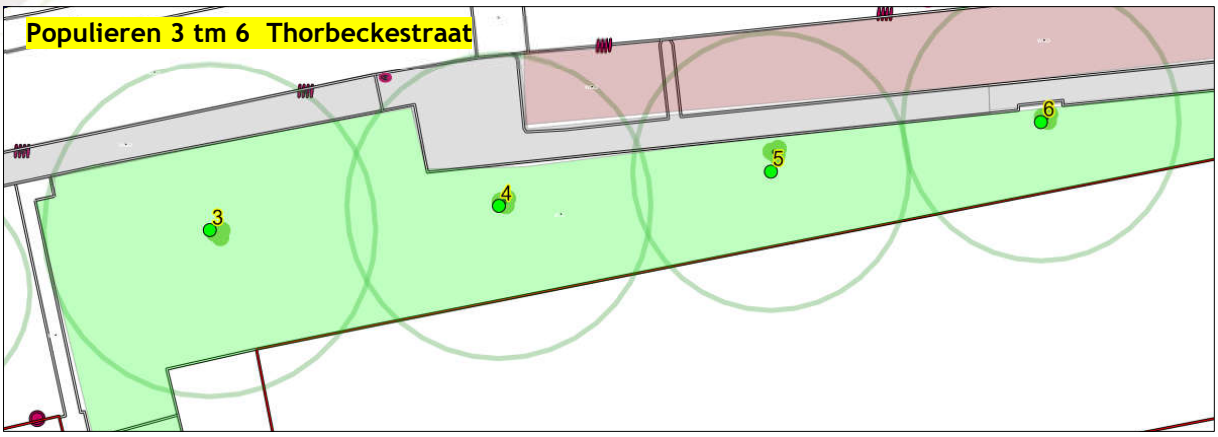
Rondom de bomen in het gazon zijn tot een diepte van 25 cm extensieve, vrij dunne opnamewortels (Φ<3 cm) aanwezig. Hier is het mogelijk, om de paden (halfverharding) en parkeerplaatsen aan te leggen mits er maximaal 20 cm ontgraven wordt. Bij een dergelijke ontgraving gaan wel wortels verloren maar dit is naar schatting minder dan 5% van de totale beworteling en dit kan gecompenseerd worden door nieuwe wortelgroei in de verbeterde groeiplaatsen onder de nieuwe verhardingen (boomkratten en bomenzand).
Onderstaande afbeeldingen lichten deze analyse toe.
Wat betreft de overige ondergrondse projectinvloeden (Fagelstraat en Van Slingelandstraat): deze worden eveneens toegelicht aan de hand van onderstaande afbeelingen met toelichtende tekst.

Afbeelding 41: Locatie bewortelingsonderzoeken. De locaties zijn gekozen op grond van de voorgenomen werkzaamheden (verwijdering fundering huidige gebouw, aanleg nieuwe parkeerplaatsen enz);

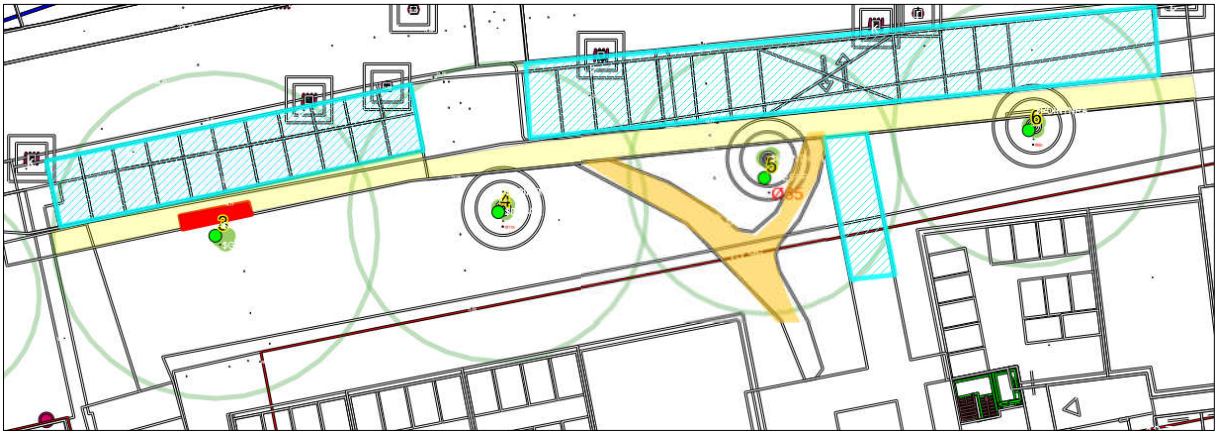
Afbeelding 42A-B: Huidige (te slopen) gebouw (bruin) en gevellijn nieuwbouw (blauw en geel) ter hoogte van de zes populieren. De afstand van de bomen tot de ontgraving (500-900 cm) is voldoende i.v.m. de stabiliteit en de bomen krijgen meer ondergrondse groeiruimte;

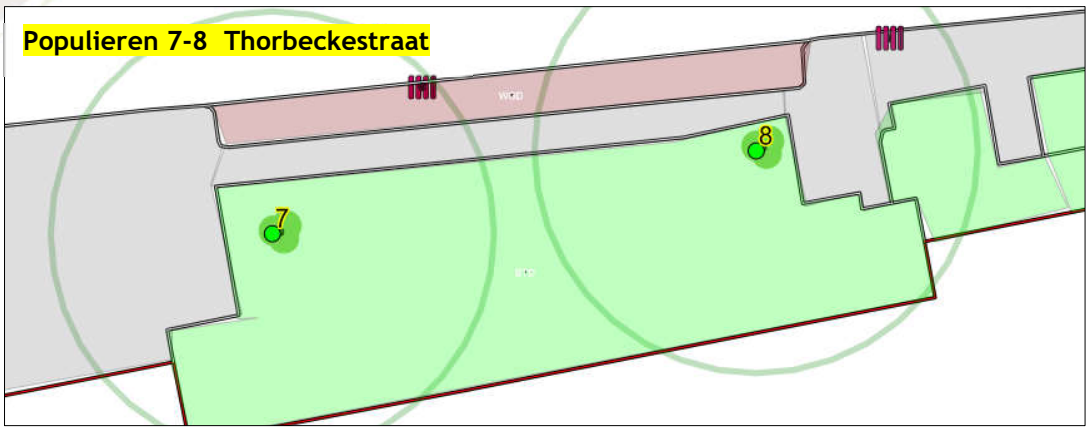
Afbeelding 43: Huidige situatie: Groen: gazon/heesters, grijs: trottoir, bruin: parkeerstrook

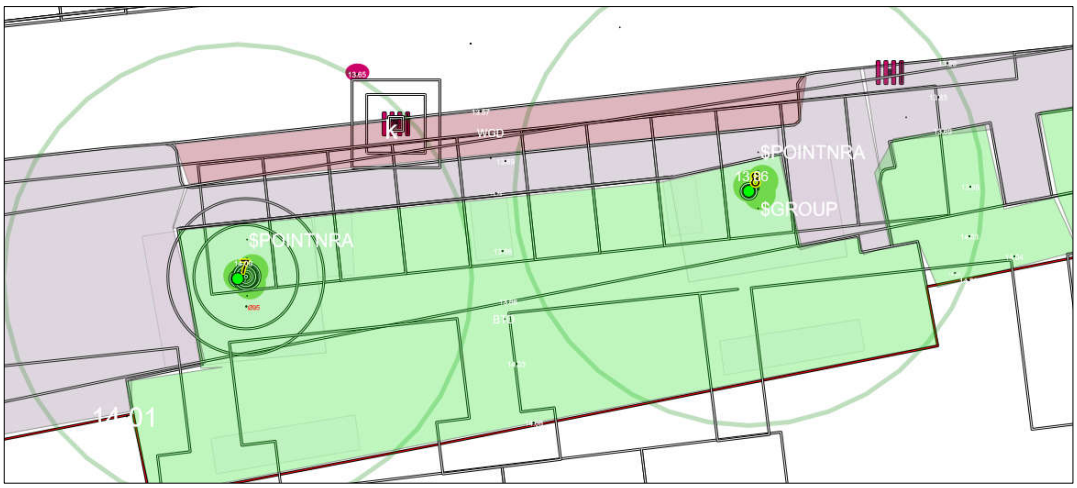
Afbeelding 44: Nieuwe situatie: dwarsparkeren, trottoir, voetpad, ontsluitingsweg in huidige groenvak

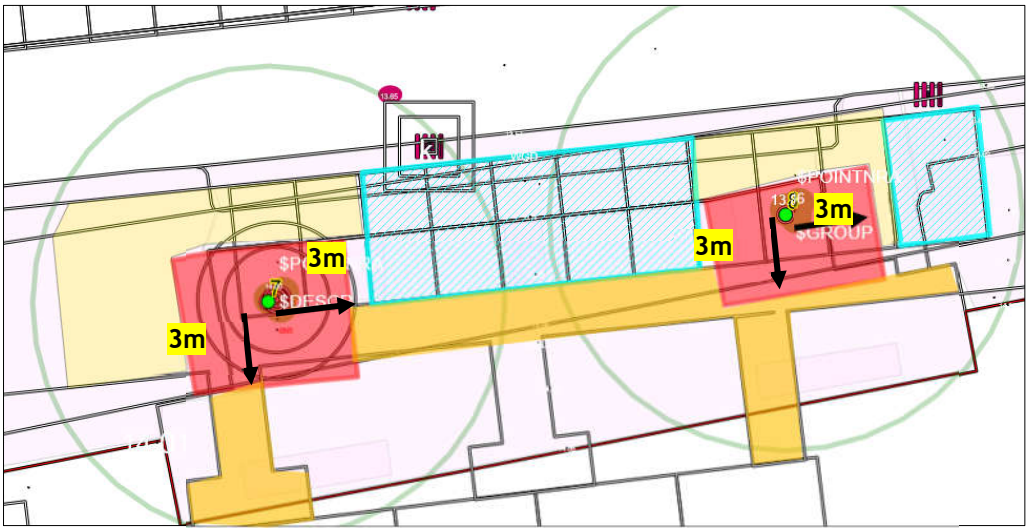
Afbeelding 45: Randvoorwaarden: - Rood: graafvrije zone boom 3 (2 m uit hart stamvoet)
- Geel: onder nieuwe trottoir bomenzand, maximale ontgraving 15 cm
- Oranje: voetpad met halfverharding
- Blauw: parkeerplaatsen/ontsluitingsweg met Permavoid boomkratten (max. ontgraving 20 cm)

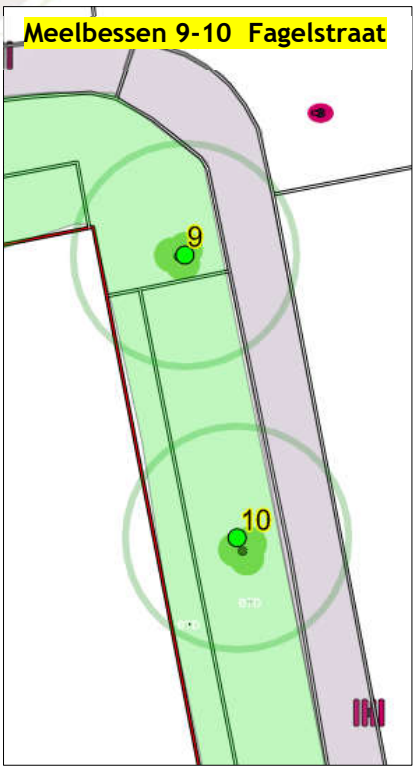
Afbeelding 46: Huidige situatie: Groen: gazon/heesters, grijs: trottoir, bruin: parkeerstrook

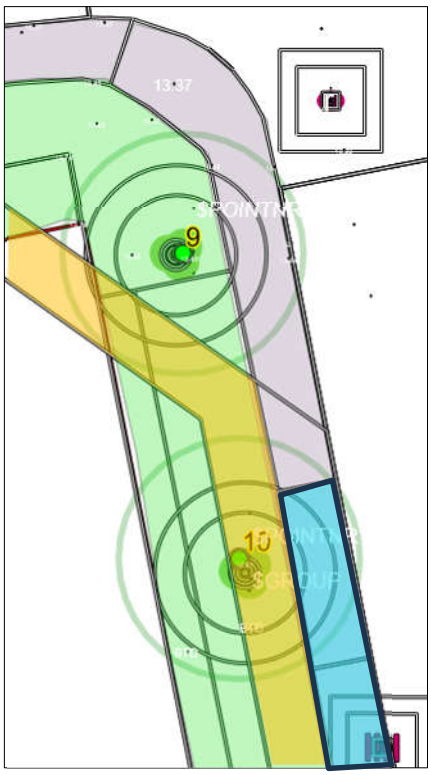
Afbeelding 47: Nieuwe situatie: dwarsparkeren, trottoir, voetpad, ontsluitingsweg in huidige groenvak

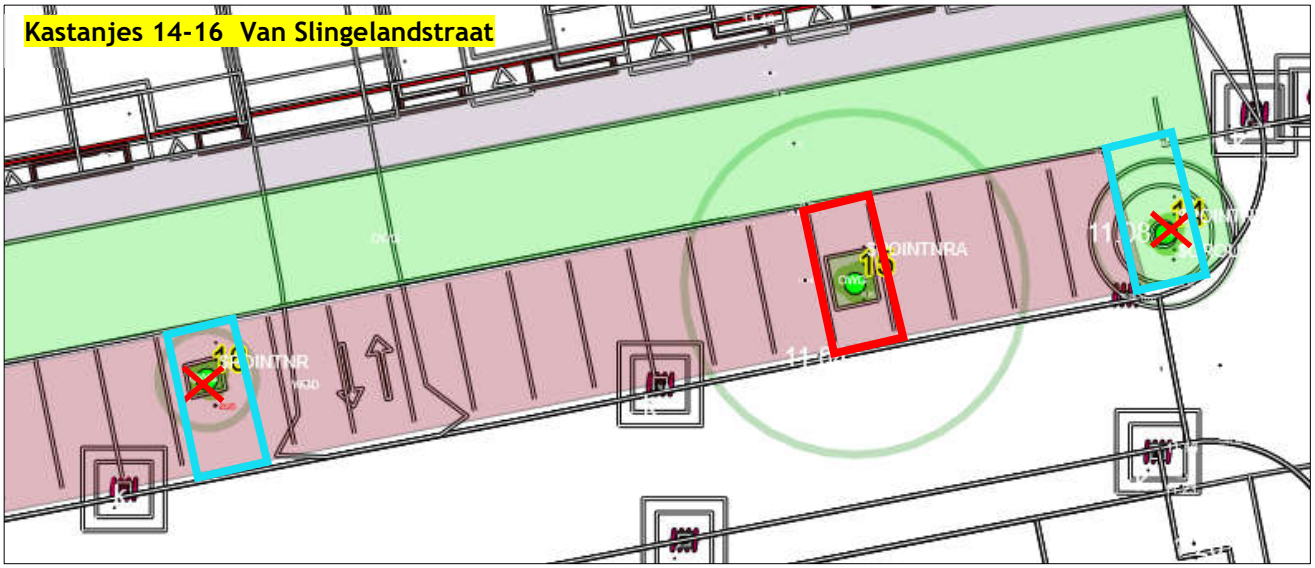
Afbeelding 48: Randvoorwaarden: - Rood: graafvrije zone boom (onverhard boomplantvak)
- Geel: onder nieuwe trottoir bomenzand, maximale ontgraving 15 cm
- Oranje: voetpad met halfverharding
Blauw: parkeerplaatsen/ontsluitingsweg met Permavoid boomkratten (max.ntgraving 20 cm)

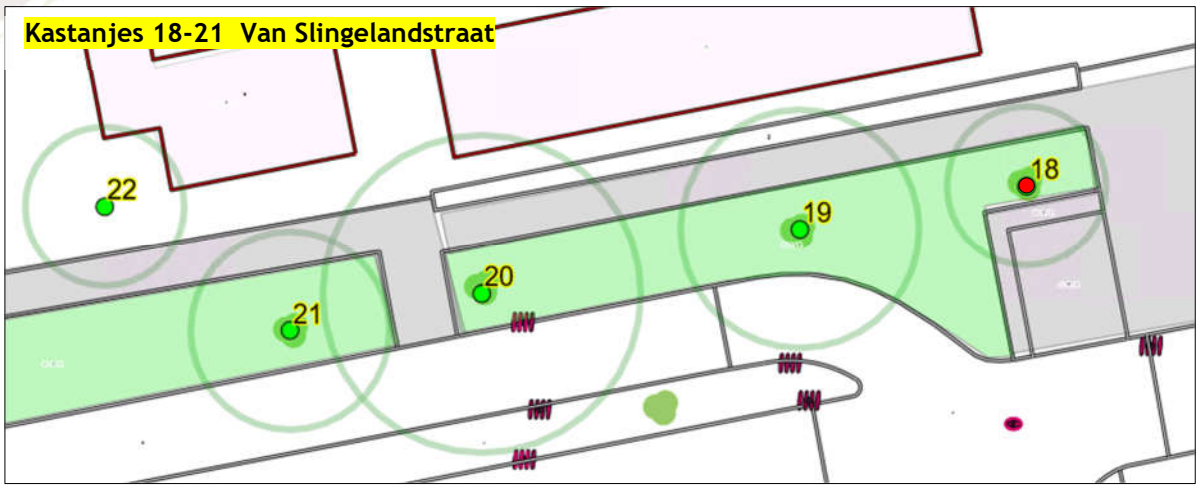
Afbeelding 49: Huidige situatie:
- groen: gazon/heesters
- grijs: trottoir

Afbeelding 50: Nieuwe situatie:
- geel: nieuw voetpad (waarin boom 10)
- blauw: nieuwe parkeerstrook

Afbeelding 51: Huidige en nieuwe situatie:
- groen: gazon
- grijs: trottoir
- bruin: parkeren
- rood vak: vergroting boomplantvak
- blauw vak: extra parkeervak
- rood kruis: niet te handhaven bomen met onvoldoende toekomstverwachting

Afbeelding 52: Huidige situatie: - groen: gazon/heesters, grijs: trottoir

Afbeelding 53: Nieuwe situatie: rood: nieuwe ontsluitingsweg, paars: nieuw voetpad. Boom 18 slechte kwal.

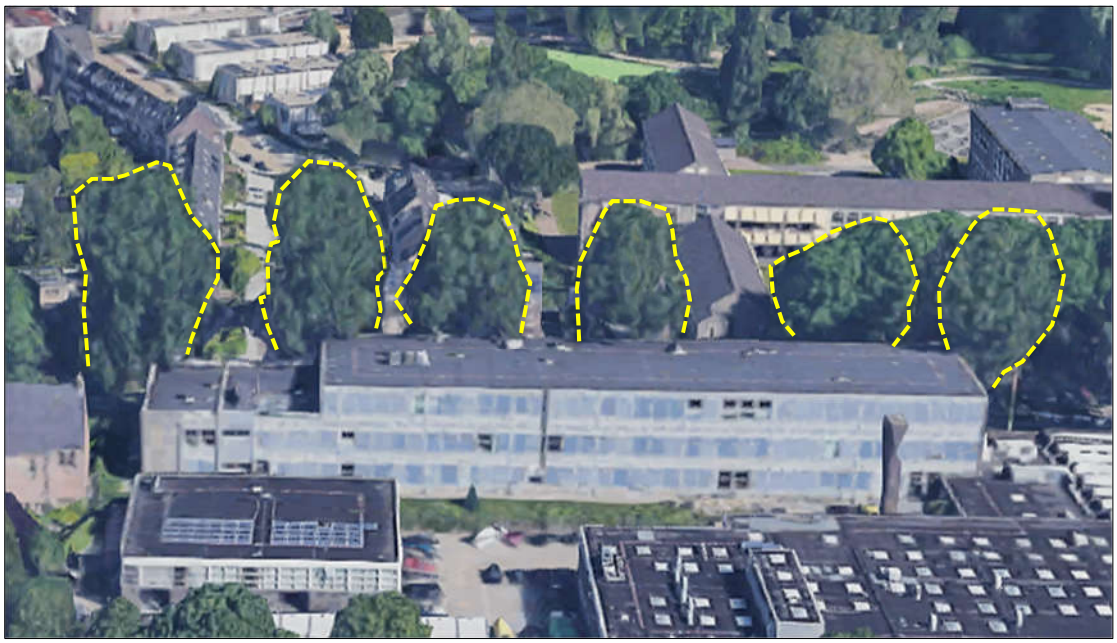
Afbeelding 54: Randvoorwaarde: - blauw: fundering Permavoid, max ontgraven 20 cm

3.5 IMPACT UITVOERING

Bij de sloop- en bouwwerkzaamheden is de kans op beschadiging van de bomen (stam en stamvoet) en hun groeiplaats (bodemverdichting en -verslemping) groot als gevolg van:

- Bewegingen van vrachtwagens, graafmachines, kranen enz;
- Laden, lossen en opslag van sloop- en bouwmateriaal.

Om deze schade te voorkomen dient (met name ook tijdens de sloopfase (!) rondom de bomen een beschermde zone aangegeven te worden waarbinnen geen enkele activiteit is toegestaan.
Een aandachtspunt is de grotere windbelasting bij de zes populieren die plaatsvindt bij de sloop van de huidige bebouwing. Deze is beperkt omdat het grootste gedeelte van de kronen zich nu al boven het huidige gebouw bevindt.
Bovendien is van deze van tijdelijke aard omdat de nieuwe bebouwing de bomen weer in de luwte stelt en zelfs enigszins hoger is dan de huidige.
Om eventueel verlies aan stabiliteit te kunnen beoordelen wordt geadviseerd om na de sloop een stabiliteitsonderzoek uit te voeren bij enkele representatieve populieren (Tree Motion Sensoren).

Afbeelding 55: Kronen boven bebouwing (vanaf zuidzijde). De bomen zijn ca. 27 meter hoog en het gebouw 13 m zodat 14 meter van de kroon zich boven het gebouw bevindt;

4 CONCLUSIE EN ADVIES

4.1 EINDOORDEEL EFFECTEN

De onderzoeksvragen (paragraaf 1.3) kunnen als volgt beantwoord worden:

Ad1*) Is behoud van de boomtechnische kwaliteit van de bomen mogelijk bij uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden?*

- Dit is mogelijk voor zeven bomen (1,2,9,13,14,15,17) zonder bijzondere maatregelen.
- Dit is mogelijk voor zes bomen (populieren 3-8):
    - met snoeimaatregelen die echter niet leiden tot een verlaging van de toekomstverwachting of aantasting van de verschijningsvorm
    - onder randvoorwaarden: aanpassing ontwerp (parkeerplaatsen), minimale afmetingen open boomspiegels en maximale graafdiepte(n) aanleg parkeerplaatsen en voetpaden.
- Dit is mogelijk voor twee bomen (kastanjes 20,21) onder randvoorwaarden: aanpassing werkwijze bouw (opstelling steigers) en speciale fundering nieuwe toegangsweg (boom 20).
- Dit is mogelijk voor bomen 10 en 19 onder randvoorwaarden: wijziging tracé nieuwe voetpad (boom 10) en speciale fundering nieuwe toegangsweg (boom 20).
- Dit is niet mogelijk voor drie bomen (16,18,22) waarvan de kwaliteit te slecht is.

Ad2) *Is behoud van de functie of waarde van de bomen mogelijk?*
Hiervoor geldt hetzelfde als onder 1). Aangezien de nieuwbouw zich grotendeels op de locatie van de huidige bebouwing bevindt en slechts plaatselijk 3 meter hoger is, blijven de functie en waarde van de (te handhaven) bomen intact.

Tabel 2: Samenvatting conclusie;

Boomnummer(s)	Conclusie
1-2	Geen knelpunt
3-8	- Ondergrondse knelpunten (parkeerplaatsen, voetpaden) - Snoeimaatregel nodig - Stabiliteitsonderzoek 2 bomen na sloop
10	Ondergronds knelpunt: boom middenin voetpad
9,13,14,15,17	Geen knelpunt
11-12	Bovengronds knelpunt, verplanten
16,18,20	Slechte boomkwaliteit, niet handhaven
19,20	Ondergronds knelpunt (toegangsweg binnen bewortelbare zone)
21,22	Bovengronds knelpunt: aanpassing opstelling steigers

Ad3) *Op welke wijze kan (eventuele) compensatie van niet te handhaven bomen plaatsvinden binnen het project?*

In verband met de te verwachten overlast door takbreuk bij de zes populieren zou men kunnen overgaan tot het vervangen van deze bomen.
Het (actuele) boomkroonvolume van de zes populieren (in totaal 26965 m^3) kan (onmiddellijk) gecompenseerd worden door het aanplanten van ruim 5000 bomen met een boomkroonvolume van 5 m^3. Omdat dit niet realistisch is en populieren in een bebouwde omgeving tegenwoordig minder gewenst zijn (takbreuk) is een compensatie met 50 bomen (van de 1e grootte) aanvaardbaar. Deze (regulier groeiende) boomsoorten zullen naar verwachting na ca. 30 jaar een vergelijkbaar totaal kroonvolume (300 m^3per boom) opleveren.
Het gebruik van meerdere boomsoorten is aan te bevelen, rekening houdend met de eisen van de bebouwde omgeving. Gestreefd dient te worden naar beschikbare (ondergrondse) bewortelbare ruimte van 50 m^3 per boom (uitgaande van een goede groeiplaats en een minimale omloop van 80 jaar).

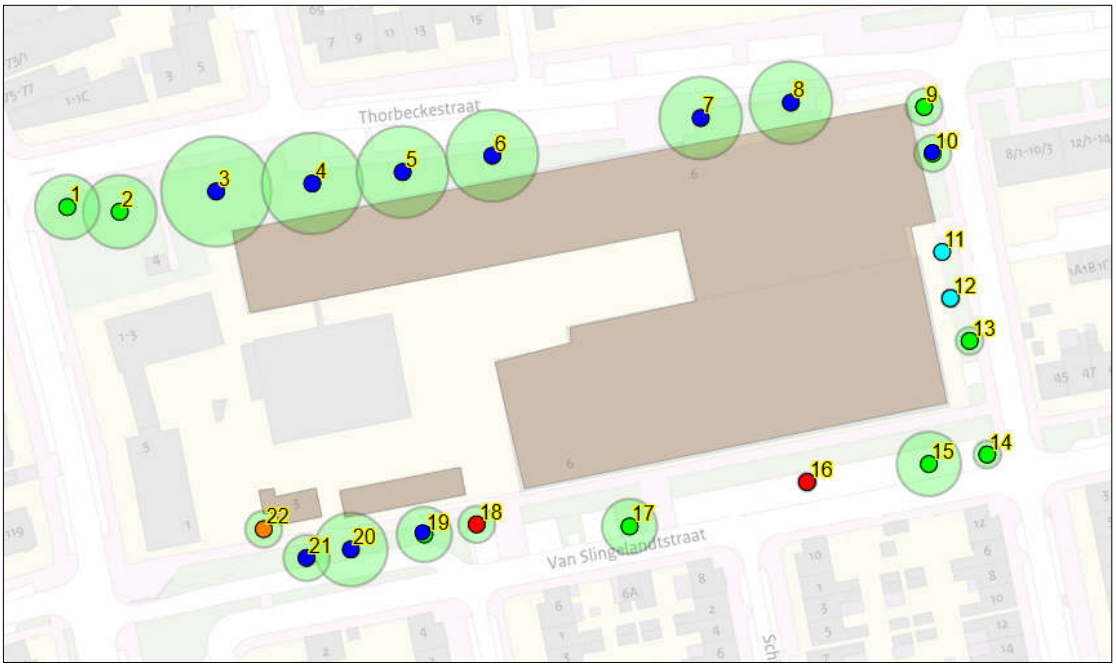
4.2 ADVIES

Geadviseerd wordt:

1. De drie niet te handhaven bomen (slechte boomkwaliteit) (16,18,22) te rooien.
2. Twee bomen (11,12) te verplanten naar een locatie elders binnen het project.
3. De zes populieren te snoeien. De snoei dient uitgevoerd te worden door een gecertificeerd boomverzorger (European Tree Worker).
4. Het ontwerp inrichting buitenruimte aan te passen (parkeerplaatsen t.h.v. de bomen 7 en 8, afb. 48 p. 32).
5. Bij inrichting rondom de overige bomen de randvoorwaarden in acht te nemen zoals weergegeven in pragraaf 3.4.
6. Voor de fundering van de parkeerplaatsen, voetpaden en nieuwe toegangsweg gebruik te maken van bomenzand en boomkratten waardoor bodemverdichting voorkomen wordt en infiltratie van regenwater mogelijk is.
7. T.h.v. de bomen 20 en 21 de steigeropstelling aan te passen zodat de huidige kronen gehandhaafd kunnen worden.
8. Bij de te handhaven bomen boombescherming toe te passen in de vorm van aaneengeklonken, niet verplaatsbare bouwhekken.
9. Bij alle (te handhaven) bomen waarbij geen specifieke randvoorwaarden zijn genoemd, de werkzaamheden rondom bomen zorgvuldig uit te voeren overeenkomstig de algemene richtlijnen zoals deze zijn opgenomen in bijlage 4.
10. De sloop van de gebouwen van binnenuit uit te voeren.
9. Na de sloop van de gebouwen bij twee (representatieve) populieren aan de Thorbeckestraat een stabiliteitsonderzoek (met Tree Motion Sensoren) te laten Uitvoeren.
10. De populieren jaarlijks te inspecteren (attentiebomen).
11. In de uitvoeringsfase een boombeschermingsplan op te (laten) stellen.

- Onderstaande tabel geeft het advies per boom weer.
- Afbeelding 56 geeft de plattegrond met het advies per boom weer.

Tabel 3 Advies BEA	
Boomnummer(s)	**Advies**
Alle te handhaven bomen	Boombescherming (bouwhekken)
3-8	- Handhaven randvoorwaarde: maximale graafdiepte 20 cm - Fundering parkeerplaatsen met Permavoid boomkratten - Onder trottoir bomenzand (max. ontgraving 15 cm) - Snoei: innemen kroonrand zijde nieuwbouw (2m), onderhoudssnoei - Bomen 7,8: onverharde boomspiegel min. 3 x 3 meter
10	Integreren binnen nieuw voetpad of wijziging tracé voetpad
11-12	Verplanten naar locatie binnen project
15	Vergroting boomplantvak (ter grootte van 1 parkeerplaats)
16,18,22	Rooien
19, 20	Fundering nieuwe ontsluitingsweg Permavoid kratten, max. ontgraven 20 cm
20,21	Aangepaste opstelling bouwsteigers

Afbeelding 56: Advies BEA:

- *groen: handhaven*
- *donkerblauw: handhaven randvoorwaarden*
- *lichtblauw: verplanten*
- *rood: niet handhaven boomkwaliteit*
- *oranje: niet handhaven boomkwaliteit én op locatie nieuwbouw;*

BIJLAGE 1 RESULTATEN NULMETING

DUIFHUIZEN
BOOMADVIESBUREAU

BIJLAGE 2 KENMERKEN NULMETING

DUIFHUIZEN
BOOMADVIESBUREAU

BIJLAGE 3 BEWORTELINGSONDERZOEKEN

DUIFHUIZEN
BOOMADVIESBUREAU

BIJLAGE 4 POSTER WERKEN RONDOM BOMEN

BOOMADVIESBUREAU DUIFHUIZEN

Harderwijkerstraat 35
3881 ED Putten
T : 0341 370 290
E : info@boomadviesduifhuizen.nl
W : www.boomadviesduifhuizen.nl

Bijlage 12 Watertoets

INGENIEURS MET EEN VERHAAL

WATERTOETS

Thorbeckestraat te Arnhem

S.A.B. Arnhem B.V.

WATERTOETS THORBECKESTRAAT TE ARNHEM

S.A.B. ARNHEM B.V.

Project
Arnhem, Thorbeckestraat

Projectnummer
P22-0102

Datum
15 sept. 2023

Opgesteld door
Rogier Hardeman

01 INLEIDING

1.1. Aanleiding

In het centrum van Arnhem, in de wijk Statenkwartier, buiten het Spijkerkwartier, is een herontwikkeling beoogd van de huidige ROC Rijn IJssel-locatie aan de Thorbeckestraat. Hierbij wordt de huidige bebouwing, parkeerplaatsen en bijbehorende terreininrichting omgevormd tot een inbreidingslocatie met verschillende woontypen en groenstroken met bijbehorende infrastructuur aangelegd. Voor de bestemmingsplanprocedure heeft de SAB BOOT verzocht een waterparagraaf op te stellen.

Het plangebied wordt aan de noordzijde begrensd door de Thorbeckestraat, aan de oostelijke zijde is de Fagelstraat gelegen en aan de zuidelijk is de Van Slingelandtstraat gelegen. Het totaaloppervlak van het projectgebied bedraagt ca. 1,1 ha. Het projectgebied is weergegeven in figuur 1-1.

1.2. Doel

Deze waterparagraaf wordt opgesteld om zo de belangen van het watersysteem in de planvorming te borgen en invulling te geven aan een duurzame waterhuishouding.

Figuur 1-1-1 Situering plangebied (bron: Cyclomedia)

02 BESCHRIJVING PLANGEBIED

2.1. Inrichting

In de huidige situatie biedt de locatie ruimte voor de ROC Rijn IJssel – onderwijslocatie Thorbeckestraat. Hier is bebouwing aanwezig in enkel- en meerlaagse bebouwing met daaromheen rijbanen en parkeerplaatsen. Op enkele locaties zijn groene oppervlakken aanwezig met lage begroeiing en bomen.

In de toekomst zullen binnen het projectgebied meerdere woningen van afwisselende woontypen in blokken gerealiseerd worden. Deze woningen worden verhoogd ten opzichte van de omgeving gerealiseerd door middel van een betonnen constructie. Onder de woningen is een centrale parkeerplaats aanwezig. Rondom de woningen is de openbare ruimte verhoogd. Langs de randen van het plangebied wordt de openbare ruimte groen ingericht. De toekomstige inrichting van het plangebied is weergegeven in figuur 2-1 en bijlage A.

Het huidige verhard oppervlak en toekomstig verhard oppervlak staan weergegeven in tabel 2-1 en 2-2. Een overzicht van de huidige en toekomstig voorziene verharde oppervlakken is in bijlage A opgenomen. Hieruit blijkt dat het verhard oppervlak afneemt met circa 1.079 m².

Figuur 2-1: Plankaart bovenaanzicht herontwikkeling Thorbeckestraat

Tabel 2-1: Overzicht diverse oppervlakken huidige situatie

TYPE OPPERVLAK	AFVLOEIENDE OPPERVLAKTE [M²]	ONVERHARDE OPPERVLAKTE [M²]	OPPERVLAKTE (%)
Bebouwing	7.546	-	69
Openbaar terrein	-	-	-
Rijbaan	2.234	-	20
Trottoir	121	-	1
Trappen/galerij	-	-	-
Groen	-	1.103	10
Subtotaal	*9.901*	*1.103*	
Totaal	**11.004**		**100**

Tabel 2-2: Overzicht oppervlakken toekomstige situatie

TYPE OPPERVLAK	AFVLOEIENDE OPPERVLAKTE [M²]	ONVERHARDE OPPERVLAKTE [M²]	OPPERVLAKTE (%)
Bebouwing (groendak)	4.513	-	41
Bebouwing overig	106	-	1
Rijbaan*	1.520	-	14
Parkeerplaatsen (volledig verhard)	186	-	1
Parkeerplaatsen (halfverhard)	1.194	-	10
Trottoir	432	-	4
Trappen/galerij/balkons**	694	-	6
Toegang	177		2
Groen	-	2.182	20
Subtotaal	*8.822*	*2.182*	
Totaal	**11.004**		**100**

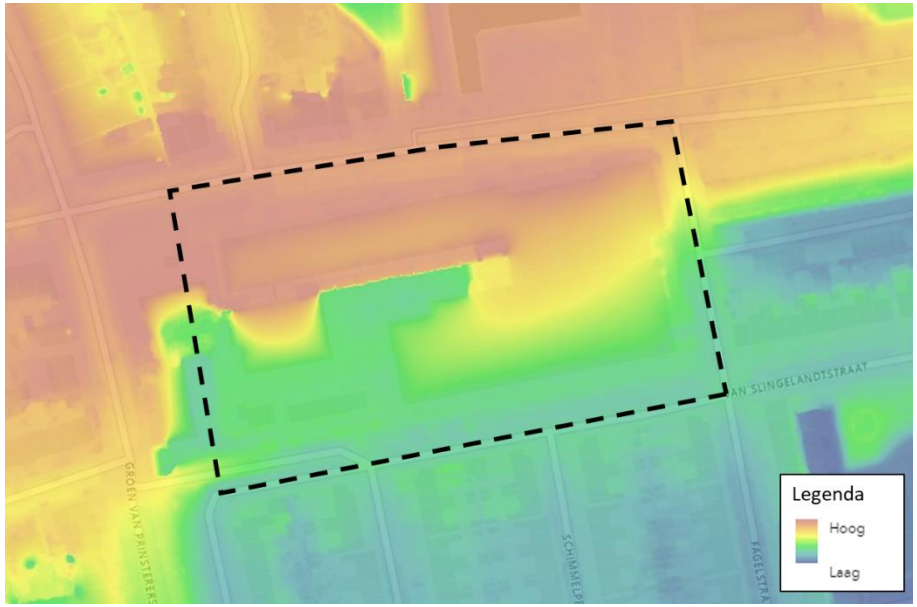
*Conform de uitwerking van de oppervlakten wordt er voor 1.520 m² verharding van de rijbaan afgekoppeld op het gemeentelijk rioolstelsel. Dit zal worden opgenomen in de Anterieure Overeenkomst.
**worden niet in de berekening meegenomen voor te compenseren verhard oppervlak

2.2. Bestaande (geo-)hydrologische gesteldheid

De (geo-)hydrologische gesteldheid van het plangebied is door BOOT beschreven in notitie “P22-0102-003 Notitie geohydrologische situatie - Thorbeckestraat te Arnhem”, d.d. 11 mei 2022, zie ook bijlage B. Uit deze notitie kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

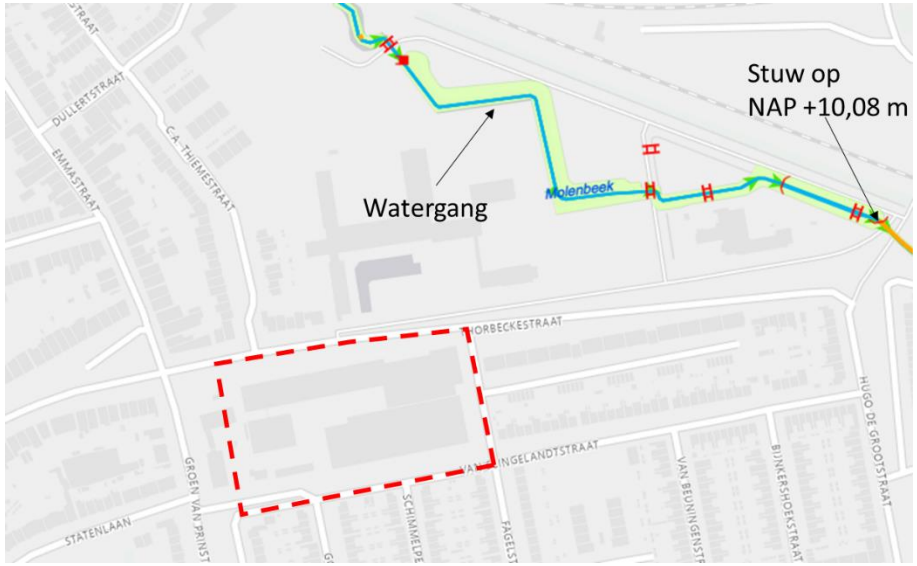
- Binnen het plangebied is sprake van een maaiveldverloop van de Thorbeckestraat aan de noordzijde van circa NAP +13,80 m naar circa NAP +11,20 m ter hoogte van de Van Slingelandtstraat aan de zuidzijde. Een overzicht van het maaiveldhoogteverloop binnen het plangebied is weergegeven in figuur 2-2.
- De bodemopbouw aan de west- en oostzijde van het plangebied verschilt. Aan de westzijde is tot circa 1 m-mv een zwak humeuze deklaag aanwezig met een matig fijn zandpakket tot circa 5 m-mv. Tussen 4,5 en 4,8 m-mv is een kleilaag aanwezig. Aan de oostzijde is een zandpakket aanwezig tot 5 m-mv. Hier is tussen 1,3 en 3,5 m-mv een pakket van veen en klei aanwezig. Tevens is op circa 4,5 m-mv een kleilaag aanwezig.
- Gedurende het veldwerk is de grondwaterstand op circa 3,0 m-mv aangetroffen. Echter komt op aangeven van de gemeente Arnhem de grondwaterstand, zeker aan de zuidzijde van het plan, op circa 0,7 m-mv voor. Daarnaast staat de ondergrond van het plangebied in verbinding met de Neder-Rijn. Dit betekent dat met het doorbreken van kleilagen een grote kans bestaat op grondwateroverlast gedurende hoge rivierstanden. In de nabijheid bevinden zich diverse watergangen, waaronder een A-watergang direct ten zuiden en een B-watergang 135 m ten oosten van het plangebied, zie figuur 2-2.

Figuur 2-22: Maaiveld ter hoogte van plangebied (bron: AHN3)

- Binnen het plangebied zijn op 3 locaties doorlatendheidsmetingen uitgevoerd in de onverzadigde zone. Hieruit komt op twee locaties een doorlatendheid van 0,06 m/dag. Op de andere locatie is de doorlatendheid 8,5 m/dag. Echter zorgt het voorkomen van klei en kleiig zand voor een remmende werking van de doorlatendheid. In combinatie met de hoge grondwaterstanden en de kans op grondwateroverlast is infiltreren hier niet kansrijk en gewenst.
- Op circa 150 m ten noordoosten van het plangebied ligt de Molenbeek in het beheergebied van waterschap Rijn en IJssel. Deze watergang wordt door een benedenstroomse stuw in ieder geval op een peil van NAP +10,08 m gehouden. Het oppervlaktewater ten opzichte van het plangebied is weergegeven in figuur 2-3.
- Zowel in de Thorbeckestraat aan de noordzijde van het plangebied als in de Van Slingelandtstraat aan de zuidzijde van het plangebied is gemengde riolering aanwezig.

Figuur 2-3: Uitsnede Legger Rijn en IJssel (bron: Waterschap Rijn en IJssel)

03 BELEID

De waterplannen van het rijk zijn vastgelegd in het Nationaal waterplan. Hierin zijn de hoofdlijnen van het nationale waterbeleid en de daarbij behorende wateraspecten van het nationale ruimtelijke beleid opgenomen. De Provincie Gelderland heeft de omgevingsvisie en de daarbij horende omgevingsverordening (d.d. 19 december 2018) waarin opgenomen is welke regels de Provincie van belang vindt bij het inrichten van de leefomgeving. Het waterschap Rijn en IJssel heeft het Waterbeheerplan 2016-2021 waarin staat beschreven wat het waterschap in de planperiode wil bereiken en hoe ze dit willen doen.

In het Nationaal waterplan is opgenomen dat afwenteling voorkomen dient te worden. Dit resulteert in twee drietrapsstrategieën:

- Waterkwantiteit (vasthouden, bergen, afvoeren)
- Waterkwaliteit (schoonhouden, scheiden, zuiveren)

De trits voor waterkwantiteit betekent dat neerslag bij voorkeur wordt vastgehouden op de plaats waar het valt. Indien vasthouden niet mogelijk is, wordt neerslag geborgen in oppervlaktewater. De trits voor waterkwaliteit houdt in dat gestreefd moet worden naar het voorkomen van verontreinigingen. Indien schoonhouden niet mogelijk is, worden schone en vervuilende bronnen gescheiden.

Op 20 november 2018 is het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie in werking getreden, hierin zijn zeven ambities voor een waterrobuuste en klimaatbestendige inrichting van Nederland opgenomen. Hiermee wordt een impuls gegeven aan de aanpak van klimaat adaptatie en de uitvoering hiervan zoals afgesproken is in het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie. Dit is onderdeel van het Deltaprogramma 2015 en schrijft voor dat rijk, provincies, gemeenten en waterschappen het klimaatbestendig en waterrobuust inrichten van de ruimtelijke omgeving moeten opnemen in het beleid. Doel van het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie is het sturen van het veranderingsproces om het klimaatbestendig en waterrobuust inrichten van Nederland een vanzelfsprekend onderdeel te maken van ruimtelijke (her)ontwikkeling. Hierbij wordt het uitgangspunt gehanteerd dat bij (her)ontwikkelingen geen extra risico op schade en slachtoffers mag ontstaan voor zover dat redelijkerwijs haalbaar is.

Met ingang van 1 januari 2016 is het Waterbeheerplan 2016-2021 van het waterschap Rijn en IJssel van kracht. Het waterbeheerplan beschrijft wat het waterschap in de planperiode wil bereiken en hoe ze dat wil doen.

Verder beschikt waterschap Rijn en IJssel over een verordening: Keur Waterschap Rijn en IJssel 2009. Hierin staan de geboden en verboden voor de manier van inrichten, gebruik en onderhoud van waterkeringen, oppervlaktewaterlichamen, bergingsgebieden, ondersteunende kunstwerken en grondwater. Van alle verboden werken en/of werkzaamheden die niet voldoen aan de criteria van de algemene regels, kan vergunning worden aangevraagd.

Voor het versneld afvoeren van hemelwater richting een oppervlaktewaterlichaam door een toename aan verhard oppervlak geldt vanuit de Keur Waterschap Rijn en IJssel 2009 een verbod. Vrijstelling op het verbod wordt verleend wanneer de toename aan verhard oppervlak minder is dan 500 m^2. Binnen het plangebied is sprake van een grotere toename, omdat niet wordt afgewenteld naar het systeem van het waterschap hoeft hier niet aan voldaan te worden. Daarnaast zijn de eisen vanuit de gemeente strenger.

Vanuit de gemeente Arnhem geldt dat bij herontwikkeling 40 mm berging gerealiseerd dient te worden over het nieuwe verharde oppervlak. Het hemelwater dient daarnaast gescheiden aangeboden te worden en mag niet direct op de gemengde riolering aangesloten worden. Tevens mag vanuit het plangebied ook geen hemelwater afgewenteld worden op de omgeving. Wateroverlast dient ter hoogte van die locaties voorkomen te worden.

04 HEMELWATER EN RIOLERING

4.1. Wateropgave

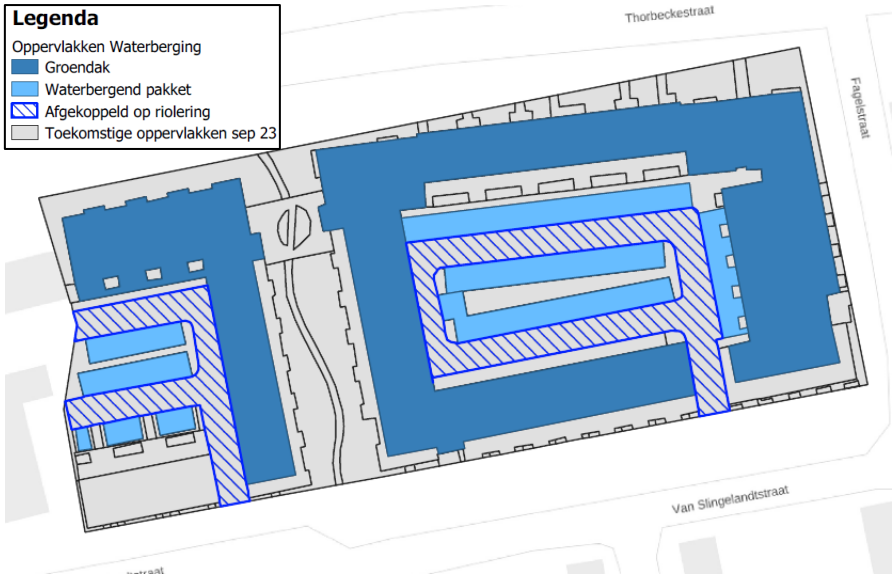
Op basis van de eisen vanuit het waterschap Rijn en IJssel is alleen compensatie over het verhard oppervlak benodigd wanneer sprake is van een toename van verhard oppervlak. Met de ontwikkelingen binnen het plangebied neemt het verhard oppervlak met circa 1.676 m² af. Dit betekent dat de ambitie van de gemeente Arnhem waarbij 40 mm berging over het verhard oppervlak wat gerealiseerd wordt maatgevend is. In overleg met de gemeente is afgestemd dat conform de uitwerking van de oppervlakten de verharding van de rijnbanen afgekoppeld wordt op het gemeentelijk rioolstelsel. Dit zal worden opgenomen in de Anterieure Overeenkomst. Afstromend hemelwater vanaf de trappen, balkons en galerijen (694 m²) wordt in verband met mogelijk vervuiling op het vuilwaterstelsel afgevoerd. Met een totaal te compenseren verhard oppervlak van 8.225 m² - 1.520 m² - 694 m² = 6.608 m² dient onderstaande berging gerealiseerd te worden:

- 6.608 m² x 40 mm = 264 m³

4.2. Waterbergende voorzieningen

Binnen het plangebied wordt geadviseerd waterberging zoveel mogelijk te realiseren op de locatie waar het hemelwater valt. Een overzicht van de waterbergende voorzieningen is weergegeven in figuur 4-1. Onderstaand wordt hier per onderdeel een toelichting op gegeven.

Figuur 4-1 Overzicht waterbergende voorzieningen

- <u>Waterberging op de daken</u>

  In eerste instantie wordt het hemelwater dat op de daken valt vastgehouden op de groen(blauwe) daken. Afhankelijk van de constructie en de overige functies op het dak kan hier een hoeveelheid waterberging gerealiseerd worden. De potentiële waterberging op daken is binnen deze watertoets niet voorzien maar valt te overwegen om water vast te houden, te bergen, te benutten en, indien benodigd, vertraagd af te voeren naar bijvoorbeeld lagergelegen groenstroken of waterbergende voorzieningen. Om het ruimtegebruik van zonnepanelen, lichtkoepels, dakranden of technische installaties op het dak te compenseren dient het totale groendak dikker uitgevoerd te worden om over het totale groendak 40 mm te realiseren. Met een totaal dakoppervlak van 4.513 m² met een

waterbergend vermogen van 40 mm dient in totaal 180,5 m³ waterberging gerealiseerd te worden.

- Waterberging onder halfverharde groenparkeerplaatsen

  Om de resterende waterberging te voorzien van 84 m³ (264 m³ – 180 m³) wordt onder de groene parkeerplaatsen een pakket van circulair gebroken betongranulaat toegepast. Dit pakket wordt meerder malen gewassen om de fijne fractie te filteren. Uitgegaan wordt van een holle ruimte van 30% welke tussen het gesteente beschikbaar is voor waterberging waarna het vertraagd in de bodem kan infiltreren. Om aan de benodigde waterberging te voldoen wordt over het totaal aan groene parkeerplaatsen (1.194 m²) een pakket van minimaal 24 cm aan ondergrondse pakket van gebroken betongranulaat aangebracht. Hiermee is het mogelijk 86 m³ waterberging te realiseren.

  Wanneer dit pakket volledig verzadigd is loopt het water oppervlakkig over richting de rijbanen, waar het richting het openbare (gemeentelijke) terrein afgevoerd wordt.

4.3. Interactie met omgeving

Door binnen het plangebied 40 mm berging te realiseren over het verhard oppervlak (exclusief de rijbanen) neemt de belasting op het bestaande gemengd stelsel af. Het verhard oppervlak van de rijbanen wordt afgekocht en mag op het gemeentelijke stelsel afvoeren. Wanneer de bergende voorzieningen binnen het plangebied volledig gevuld zijn dient op gecontroleerde wijze afgevoerd te worden. Hiervoor wordt geadviseerd de rijbanen oppervlakkig af te laten voeren op het openbare terrein aan de Van Slingelandtstraat en hierbij ingesloten laagten te voorkomen. In de huidige situatie is het verhard oppervlak ook aangesloten op de Van Slingelandtstraat, dus de bestaande riolering heeft voldoende capaciteit.

4.4. Meekoppelkansen in het gehele plangebied

Om binnen het plangebied kansen te benutten op het gebied van verkoeling en biodiversiteit adviseren wij de volgende meekoppelkansen te benutten:

- Toepassen van groene(blauwe) daken. Naast het realiseren van waterberging zorgt dit ook voor extra verkoeling;
- Toepassen van biodiverse beplanting ter hoogte van de groenvoorzieningen;
- Realiseren van schaduw voor verkoeling in het groen middels bomen;
- Realiseren schaduw in verblijfsplaatsen voor verkoeling middels bomen in de verharding, tussen parkeervakken, etc.;
- Verlaagd aanleggen van groenvakken voor extra waterberging.

4.5. Overige randvoorwaarden

Om vervuiling van het hemelwater te beperken, wordt geadviseerd het gebruik van uitlogende bouwmaterialen te voorkomen conform beleid gemeente en waterschap.

4.6. Vuilwater

Het vuilwater wordt gescheiden van het hemelwater ingezameld en onder vrij verval afgevoerd naar het omliggende gemengd stelsel. Nagegaan dient te worden of de extra vuilwaterafvoer afgevoerd kan worden via de riolering. Omdat in de huidige situatie ook het hemelwater aangesloten is op het gemengd stelsel, heeft deze voldoende afvoercapaciteit. Daardoor is ook voldoende berging in het stelsel aanwezig.

4.7. Grondwater

De aanlegpeilen van de nieuwbouw, verharding etc. worden afgestemd op de bestaande woningen, straatpeilen en maaiveldhoogten. Het uiteindelijke aanlegpeil wordt in overleg met gemeente Arnhem vastgesteld.

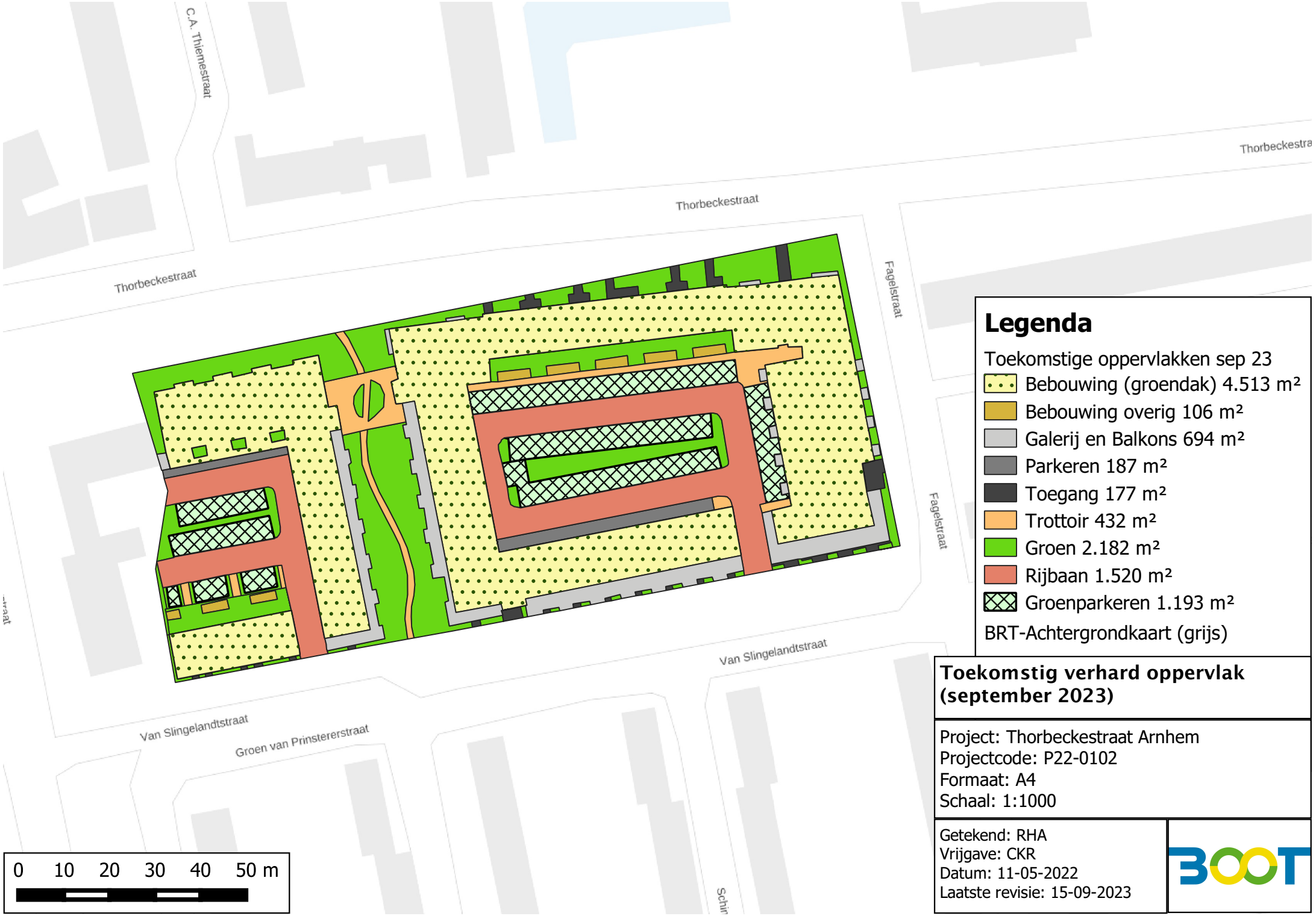
4.8. Oppervlaktewater

Het plan veroorzaakt geen nadelige gevolgen voor of door het oppervlaktewatersysteem in de omgeving.

4.9. Waterveiligheid

Het plan ligt niet binnen de kern- of beschermingszone van een waterkering. Daarnaast grenst het plan ook niet aan een beschermingszone van een watergang.

BIJLAGE A VERHARDE OPPERVLAKKEN

Legenda

Toekomstige oppervlakken sep 23

- Bebouwing (groendak) 4.513 m²
- Bebouwing overig 106 m²
- Galerij en Balkons 694 m²
- Parkeren 187 m²
- Toegang 177 m²
- Trottoir 432 m²
- Groen 2.182 m²
- Rijbaan 1.520 m²
- Groenparkeren 1.193 m²

BRT-Achtergrondkaart (grijs)

Toekomstig verhard oppervlak (september 2023)

Project: Thorbeckestraat Arnhem
Projectcode: P22-0102
Formaat: A4
Schaal: 1:1000

Getekend: RHA
Vrijgave: CKR
Datum: 11-05-2022
Laatste revisie: 15-09-2023

BIJLAGE B GEOHYDROLOGISCHE SITUATIE

Geohydrologische situatie

Maaiveld

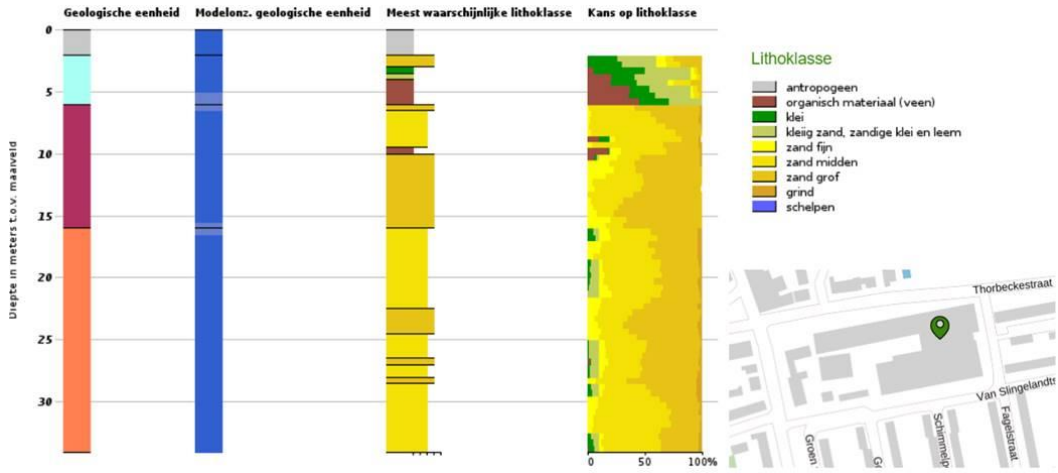
Het maaiveld binnen het plangebied varieert over het algemeen van NAP +11,3 m tot NAP +12,0 m. Het gemiddelde maaiveldniveau is NAP +11,5 m.

Grondwater en stijghoogte

In de nabije omgeving van het plangebied bevinden zich geen recent gemonitorde peilbuizen. Op basis van het Landelijk Hydrologisch Model wordt ingeschat dat de GHG op een diepte van minimaal 2 m-mv ligt. Tijdens het veldwerk op 4 april 2022 is in een boorprofiel de grondwaterstand aangetroffen op circa 3 m-mv. Deze inschatting van de GHG is gebaseerd op zeer beperkte gegevens en kan daardoor afwijken van de praktijk.

Regionale bodemopbouw

De te verwachten bodemopbouw binnen het plangebied bestaat tot 2 m-mv uit antropogene grond gevolgd door een afwisseling van grof zand, klei en veen tot circa 6 m-mv (zie onderstaand figuur, bron: DINOloket, model GeoTOP v1.4). Vanaf 6 m-mv tot einde boorprofiel (circa 35 m-mv) bestaat de bodemopbouw uit een afwisseling van fijn en grof zand.

Lokale bodemopbouw

De lokale bodemopbouw wordt beschreven aan de hand van het verkennend bodemonderzoek door BK ingenieurs (d.d. 27 november 2018) en het geohydrologisch veldwerk door BOOT (d.d. 4 april 2022). In beide onderzoeken is 1 boring geplaatst tot 5 m-mv, deze profielen zijn gebruikt om de diepere bodemopbouw inzichtelijk te maken. De boorlocaties en -profielen van beide onderzoeken zijn weergegeven in bijlage A en B.
Aan de westzijde van het plangebied is in het boorprofiel een zwak humeuze deklaag aangetroffen tot circa 1 m-mv. Daaronder ligt een laag matig fijn, matig siltig, zwak grindig zand tot 5 m-mv. Van 4,5-4,8 m-mv wordt dit zandpakket onderbroken door een laag klei. Het profiel aan de oostzijde laat een ander profiel zien: aan zandpakket tot 5 m-mv dat eveneens op circa 4,5 m-mv wordt onderbroken door een kleilaag. Daarbij echter ook een relatief dik pakket veen en klei van 1,3 m-mv tot 3,5 m-mv. In de boringen van BK Ingenieurs is deze ondiepe klei/veenlaag niet aangetroffen.
In de boorprofielen zijn tot een diepte van 5 m-mv diverse bijmengingen waargenomen, onder andere resten baksteen, kalksteen en beton. Over het algemeen hebben deze bijmengingen een negatieve invloed op de doorlatendheid van de ondergrond.

Bijlagen

Oppervlaktewater
Binnen 100 m vanaf het plangebied liggen geen watergangen (Legger Waterschap Rijn en IJssel, 2022).

Infiltratieonderzoek

Op 3 boorlocaties zijn in-situ doorlatendheidsmetingen uitgevoerd om de onverzadigde doorlatendheid (boven de grondwaterstand) van de bodem te bepalen.

De onverzadigde doorlatendheid (infiltratiecapaciteit) is bepaald met behulp van het K-Sat meetinstrument. De meetprocedure staat bekend als "constant-head", "permeametertest" of "boorgat-infiltratietest". Na verzadiging van de betreffende bodemlaag wordt het debiet dat nodig is om het waterniveau constant te houden gemeten. De resultaten van de doorlatendheidsmetingen zijn weergegeven in bijlage C.

In Tabel 1 is een overzicht gegeven van de bodemlagen waarin een doorlatendheidsproef is uitgevoerd en het resultaat van de doorlatendheidsproef.

Tabel 1: Overzicht bodemlagen, bodemsamenstelling en resultaat doorlatendheid.

MEETPUNT	DIEPTE METING [M-MV]	BODEMSAMENSTELLING	K-WAARDE [M/DAG]
GH01	0,8	Zand, uiterst grof, kleiïg, M50 (160), met grind, hoekig, bolvormig, zwak baksteenhoudend, zwak steenhoudend, brokken klei	0,06
GH02	1,0	Zand, uiterst grof, kleiïg, M50 (160), met grind, subhoekig, bolvormig, zwak steenhoudend, resten beton, sporen baksteen	0,06
GH03	0,8	Zand, uiterst grof, zwak siltig, zwak grindig, M50 (180), subhoekig, bolvormig, zwak steenhoudend	8,47

Op basis van de classificatie doorlatendheid (Cultuurtechnisch Vademecum, 2000) worden k-waarden van 0,06 m/dag geclassificeerd als slecht doorlatend en de k-waarde van ruim 8 m/dag als goed doorlatend (k-waarde = 1-10 m/dag.

De resultaten van de infiltratiemetingen laten zien dat de aanwezigheid van klei en kleiig zand een sterk remmende werking heeft op de doorlatendheid. Op basis van deze resultaten is geen eenduidig advies te geven voor de toepassing van infiltratievoorzieningen. Dit is maatwerk per gewenste locatie. Wel worden de volgende adviezen meegegeven:

- De grofzandige laag die in een aantal boringen is aangetroffen op circa 1 m-mv is geschikt voor infiltratie. De eventuele aanwezigheid van klei heeft echter een dusdanige remmende werking dat infiltratie niet meer mogelijk is.
- Wanneer wordt gekozen voor infiltratie in de zandige toplaag moet rekening worden gehouden met de beperkte bergingscapaciteit vanwege de klei-/veenlaag vanaf 1,3 m-mv. Het water zal boven deze laag blijven staan waardoor een eventuele voorziening een ‘bakfunctie’ heeft. Deze bak wordt gevuld, maar stroomt zeer langzaam leeg en verliest zo uiteindelijk zijn effect.

LEGENDA

GH Infiltratiemeting Aardvark

DB Diepe boring tot circa 5,0 meter minus maaiveld

grens onderzoekslocatie

N

5m 10m 15m 20m 25m

BOOT

Veenendaal
0318 - 52 76 00
www.buroboot.nl

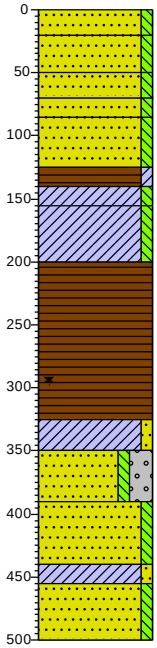
Opdrachtgever : S.A.B. Arnhem B.V.
Project : Arnhem, Thorbeckestraat
Onderwerp : Situatietekening

Datum : 06 april 2022 Schaal : 1:500 Bestand : M22-0102-0003
Tek. : nva Formaat : A3 Blad : 01

Wijzigingen:

Boring: DB01

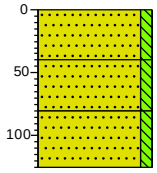
Datum: 4-4-2022
Ref. vlak N.A.P.
Maaiveldhoogte: 11,337 GWS: 295
X: 192093,40 Y: 443720,79

0	gras
20	Zand, uiterst grof, zwak siltig, M50 (170), subhoekig, bolvormig, zwak steenhoudend, zwak wortelhoudend, neutraalbruin, Edelmanboor
50	
70	Zand, uiterst fijn, zwak siltig, M50 (230), met grind, subhoekig, bolvormig, zwak steenhoudend, zwak slakhoudend, neutraalgrijs, Edelmanboor
85	
125	Zand, uiterst fijn, zwak siltig, M50 (210), met grind, hoekig, bolvormig, lichtbruin, Edelmanboor
140	
155	Zand, uiterst fijn, zwak siltig, M50 (210), met grind, hoekig, bolvormig, zwak baksteenhoudend, zwak betonhoudend, resten metaal, neutraalgrijs, Edelmanboor
200	Zand, uiterst fijn, zwak siltig, M50 (250), met grind, subrond, langwerpig, lichtbruin, Edelmanboor
325	Veen, zwak kleiïg, donkergrijs, Edelmanboor
350	Klei, zwak siltig, weinig plastisch, laagjes veen, neutraalgrijs, Edelmanboor
390	Klei, zwak siltig, weinig plastisch, lichtgrijs, Edelmanboor
440	Veen, donkerbruin, Edelmanboor
455	Klei, zwak zandig, matig plastisch, laagjes veen, sterk houthoudend, donkergrijs, Edelmanboor
500	Zand, uiterst grof, zwak siltig, sterk grindig, M50 (170), subrond, bolvormig, matig steenhoudend, neutraalgrijs, River
	Zand, uiterst fijn, zwak siltig, M50 (200), met grind, hoekig, plat, resten planten, lichtgrijs, Zuigerboor
	Klei, zwak zandig, weinig plastisch, laagjes zand, lichtgrijs, Zuigerboor
	Zand, uiterst grof, zwak siltig, M50 (170), hoekig, plat, neutraalgrijs, Zuigerboor

Boring: DB01a

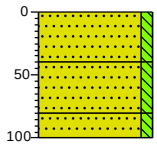
Datum: 4-4-2022
Ref. vlak N.A.P.
Maaiveldhoogte: 11,502
X: 192091,91 Y: 443725,75

0	gras
40	Zand, uiterst grof, zwak siltig, M50 (180), subhoekig, bolvormig, resten kalksteen, zwak wortelhoudend, donkerbruin, Edelmanboor
80	Zand, uiterst fijn, zwak siltig, M50 (210), met grind, subhoekig, bolvormig, zwak kalksteenhoudend, resten beton, zwak slakhoudend, lichtbruin, Edelmanboor
125	Zand, uiterst grof, zwak siltig, M50 (190), met grind, hoekig, plat, zwak metaalhoudend, resten beton, resten baksteen, neutraalgrijs, Edelmanboor, Boring gestaakt

Boring: DB01b

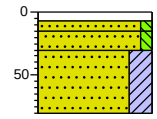
Datum: 4-4-2022
Ref. vlak N.A.P.
Maaiveldhoogte: 11,427
X: 192092,47 Y: 443727,18

0	gras
40	Zand, uiterst grof, zwak siltig, M50 (180), subhoekig, bolvormig, resten kalksteen, zwak wortelhoudend, donkerbruin, Edelmanboor
80	Zand, uiterst fijn, zwak siltig, M50 (210), met grind, subhoekig, bolvormig, zwak kalksteenhoudend, resten beton, zwak slakhoudend, lichtbruin, Edelmanboor
100	Zand, uiterst grof, zwak siltig, M50 (190), met grind, hoekig, plat, zwak metaalhoudend, resten beton, resten baksteen, neutraalgrijs, Edelmanboor, Boring gestaakt

Boring: GH01

Datum: 4-4-2022
Ref. vlak N.A.P.
Maaiveldhoogte: 11,455
X: 191977,27 Y: 443744,53

0	klinker
7	
15	Volledig klinkers
30	Zand, uiterst grof, zwak siltig, M50 (190), hoekig, bolvormig, lichtgrijs, Edelmanboor, Cunet
80	Zand, uiterst grof, zwak siltig, M50 (190), met grind, hoekig, bolvormig, lichtbruin, Edelmanboor
	Zand, uiterst grof, kleiïg, M50 (160), met grind, hoekig, bolvormig, zwak baksteenhoudend, zwak steenhoudend, brokken klei, donkergrijs, Edelmanboor, Aardvark meting op 79cm

BOOT
INGENIEURS MET EEN VERHAAL
0318 527 600
info@buroboot.nl
www.buroboot.nl

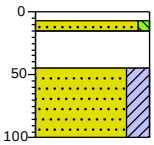
Onderwerp: Boorbeschrijving

Projectnaam: Arnhem, Thorbeckestraat
Projectcode: P22-0102

d.d. 06-04-2022

Boring: GH02

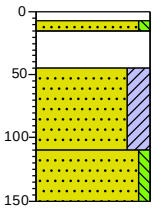
Datum: 4-4-2022
Ref. vlak N.A.P.
Maaiveldhoogte: 11,593
X: 191985,26 Y: 443707,73

0	klinker
7	
15	Volledig klinkers
45	Zand, uiterst grof, zwak siltig, M50 (170), subhoekig, bolvormig, lichtgrijs, Edelmanboor, Straatzand
	Volledig repac, River
100	Zand, uiterst grof, kleiïg, M50 (160), met grind, subhoekig, bolvormig, zwak steenhoudend, resten beton, sporen baksteen, zwak verbrandingsresten, donkergrijs, Edelmanboor, Aardvark op 100cm

Boring: GH02a

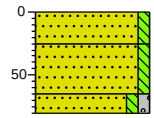
Datum: 4-4-2022
Ref. vlak N.A.P.
Maaiveldhoogte: 11,364
X: 191985,88 Y: 443707,13

0	klinker
7	
15	Volledig klinkers
45	Zand, uiterst grof, zwak siltig, M50 (170), subhoekig, bolvormig, lichtgrijs, Edelmanboor, Straatzand
	Volledig repac, River
110	Zand, uiterst grof, kleiïg, M50 (160), met grind, subhoekig, bolvormig, zwak steenhoudend, resten beton, sporen baksteen, zwak verbrandingsresten, donkergrijs, Edelmanboor
150	Zand, uiterst fijn, zwak siltig, M50 (200), met grind, subhoekig, bolvormig, zwak baksteenhoudend, zwak steenhoudend, zwak houthoudend, donkergrijs, Edelmanboor, Grondwater op 135cm, waarschijnlijk hangwater. Gestaakt, mogelijk op leiding

Boring: GH03

Datum: 4-4-2022
Ref. vlak N.A.P.
Maaiveldhoogte: 12,193
X: 192085,75 Y: 443759,45

0	gras
25	Zand, uiterst grof, zwak siltig, M50 (180), met grind, hoekig, bolvormig, zwak wortelhoudend, donkerbruin, Edelmanboor
65	Zand, uiterst fijn, zwak siltig, M50 (200), met grind, hoekig, bolvormig, zwak steenhoudend, resten baksteen, neutraalbruin, Edelmanboor
80	Zand, uiterst grof, zwak siltig, zwak grindig, M50 (180), subhoekig, bolvormig, zwak steenhoudend, lichtbruin, Edelmanboor, Aardvark meting

BOOT
INGENIEURS MET EEN VERHAAL
0318 527 600
info@buroboot.nl
www.buroboot.nl

Onderwerp: Boorbeschrijving

Projectnaam: Arnhem, Thorbeckestraat
Projectcode: P22-0102

d.d. 06-04-2022

Legenda (conform NEN 5104)

grind

- Grind, siltig
- Grind, zwak zandig
- Grind, matig zandig
- Grind, sterk zandig
- Grind, uiterst zandig

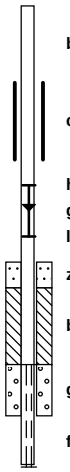
zand

- Zand, kleïg
- Zand, zwak siltig
- Zand, matig siltig
- Zand, sterk siltig
- Zand, uiterst siltig

veen

- Veen, mineraalarm
- Veen, zwak kleïg
- Veen, sterk kleïg
- Veen, zwak zandig
- Veen, sterk zandig

peilbuis

- blinde buis
- casing
- hoogste grondwaterstand
- gemiddelde grondwaterstand
- laagste grondwaterstand
- zand afdichting
- bentoniet/mikoliet/klei afdichting
- grind afdichting
- filter

klei

- Klei, zwak siltig
- Klei, matig siltig
- Klei, sterk siltig
- Klei, uiterst siltig
- Klei, zwak zandig
- Klei, matig zandig
- Klei, sterk zandig

leem

- Leem, zwak zandig
- Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

- zwak humeus
- matig humeus
- sterk humeus
- zwak grindig
- matig grindig
- sterk grindig

geur

- geen geur
- zwakke geur
- matige geur
- sterke geur
- uiterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- zwakke olie-water reactie
- matige olie-water reactie
- sterke olie-water reactie
- uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

- >0
- >1
- >10
- >100
- >1000
- >10000

monsters

- geroerd monster
- ongeroerd monster
- volumering

overig

- bijzonder bestanddeel
- Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- grondwaterstand
- Gemiddeld laagste grondwaterstand
- slib
- water

SimplyData Software Suite

Aardvark Permeameter

Location: Arnhem Thorbec
Site: GH01

Time interval: 1 minutes

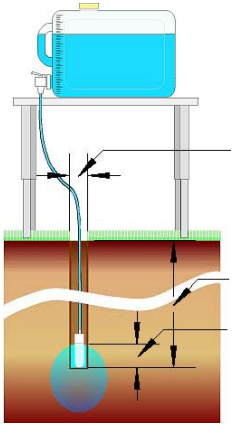
Ksat Method: Glover Solution

Steady Flow Rate achieved when Water Consumption Rate changes less than
+/- 58 % for 4 consecutive readings

Steady Flow Rate:	2,100 ml/min
Tmp Adj Flow Rate:	2,101 ml/min
Percolation Rate:	37,389 min/cm
Ksat:	0,06 Meters / day

Site Details:

Notes:

Site GPS Position

Longitude: 0 degrees 0 minutes 0 seconds East
Latitude: 0 degrees 0 minutes 0 seconds North

10 cm Hole Diameter

10 ºC Water Temperature

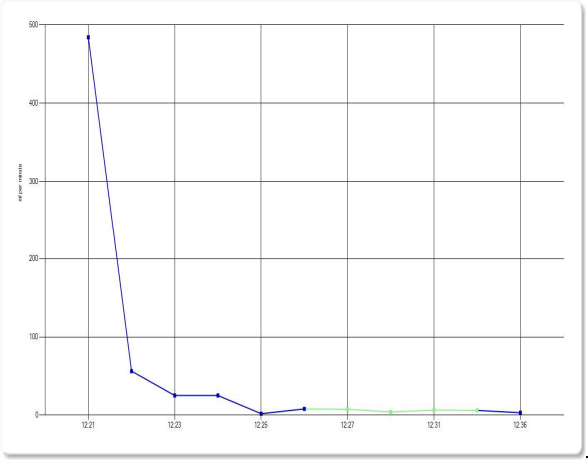
79 cm Hole Depth

7 cm Water Height in Hole

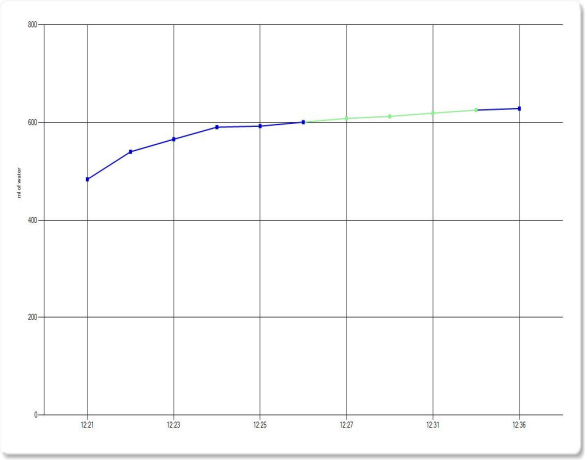
Water Table Depth

Soil Texture Structure Category:

Water Consumption Rate

Total Water Consumed

Time	Reservoir Water Level (ml)	Elapsed Time Interval (minutes)	Interval Water Consumed (ml)	Total Water Consumed (ml)	Water Consumption Rate (ml / min)	Ignore this Reading?
4-4-2022 12:20:01	9762,6	0				
4-4-2022 12:21:01	9278,4	1	484,2	484,2	484,2	
4-4-2022 12:22:01	9222	1	56,4	540,6	56,4	
4-4-2022 12:23:02	9196,4	1	25,6	566,2	25,18	
4-4-2022 12:24:01	9171,6	0	24,8	591	25,22	
4-4-2022 12:25:01	9169,6	1	2	593	2	
4-4-2022 12:26:02	9161,4	1	8,2	601,2	8,066	
4-4-2022 12:27:02	9153,8	1	7,6	608,8	7,6	
4-4-2022 12:28:02	9157,8	1				Yes
4-4-2022 12:29:02	9153,6	1	4,2	613	4,2	
4-4-2022 12:30:02	9154,2	1				Yes
4-4-2022 12:31:02	9147,6	1	6,6	619,6	6,6	
4-4-2022 12:32:02	9150	1				Yes
4-4-2022 12:33:02	9150,8	1				Yes
4-4-2022 12:34:02	9144,6	1	6,2	625,8	6,2	
4-4-2022 12:35:02	9146	1				Yes
4-4-2022 12:36:02	9142,8	1	3,2	629	3,2	
4-4-2022 12:37:02	9144	1				Yes

SimplyData Software Suite

Aardvark Permeameter

Location: Arnhem Thorbec
Site: GH02

Time interval: 1 minutes

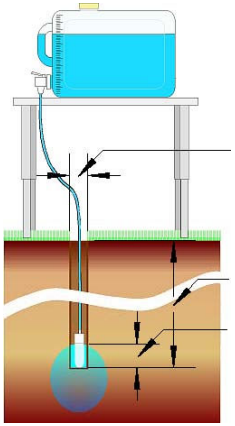
Ksat Method: Glover Solution

Steady Flow Rate achieved when Water Consumption Rate changes less than
+/- 60 % for 7 consecutive readings

Steady Flow Rate:	2,081 ml/min
Tmp Adj Flow Rate:	2,081 ml/min
Percolation Rate:	37,735 min/cm
Ksat:	0,06 Meters / day

Site Details:

Notes:

Site GPS Position

Longitude: 0 degrees 0 minutes 0 seconds East
Latitude: 0 degrees 0 minutes 0 seconds North

10 cm Hole Diameter

10 º C Water Temperature

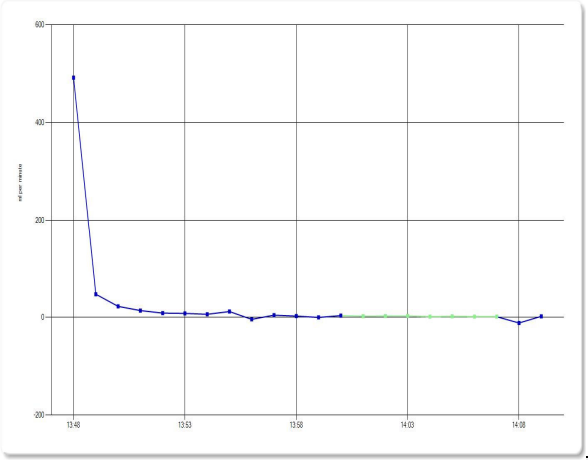
100 cm Hole Depth

7 cm Water Height in Hole

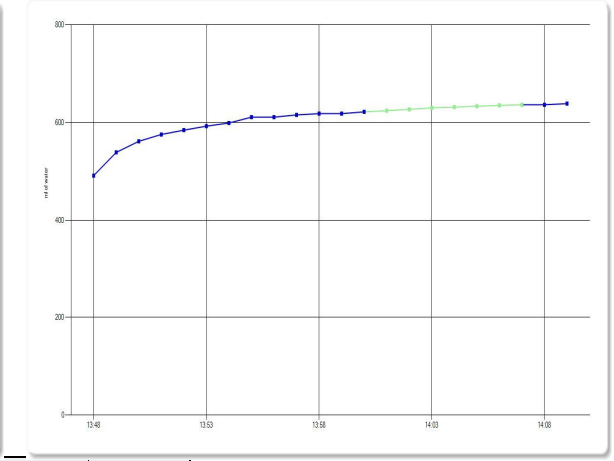
Water Table Depth

Soil Texture Structure Category:

Water Consumption Rate

Total Water Consumed

Time	Reservoir Water Level (ml)	Elapsed Time Interval (minutes)	Interval Water Consumed (ml)	Total Water Consumed (ml)	Water Consumption Rate (ml / min)	Ignore this Reading?
4-4-2022 13:47:50	9004,4	0				
4-4-2022 13:48:50	8512,4	1	492	492	492	
4-4-2022 13:49:50	8465	1	47,4	539,4	47,4	
4-4-2022 13:50:50	8442,4	1	22,6	562	22,6	
4-4-2022 13:51:50	8428,4	1	14	576	14	
4-4-2022 13:52:50	8419,6	1	8,8	584,8	8,8	
4-4-2022 13:53:50	8411,4	1	8,2	593	8,2	
4-4-2022 13:54:50	8405	1	6,4	599,4	6,4	
4-4-2022 13:55:50	8393	1	12	611,4	12	
4-4-2022 13:56:50	8397	1	-4	611,4	-4	
4-4-2022 13:57:50	8392,4	1	4,6	616	4,6	
4-4-2022 13:58:50	8389,8	1	2,6	618,6	2,6	
4-4-2022 13:59:50	8389,8	1	0	618,6	0	
4-4-2022 14:00:50	8386,2	1	3,6	622,2	3,6	
4-4-2022 14:01:50	8383,8	1	2,4	624,6	2,4	
4-4-2022 14:02:50	8381	1	2,8	627,4	2,8	
4-4-2022 14:03:51	8378	1	3	630,4	2,951	
4-4-2022 14:04:51	8376,6	1	1,4	631,8	1,4	
4-4-2022 14:05:51	8374,6	1	2	633,8	2	
4-4-2022 14:06:51	8373	1	1,6	635,4	1,6	
4-4-2022 14:07:51	8371,6	1	1,4	636,8	1,4	
4-4-2022 14:08:51	8383	1	-11,4	636,8	-11,4	
4-4-2022 14:09:51	8380,8	1	2,2	639	2,2	

SimplyData Software Suite

Aardvark Permeameter

Location: Arnhem Thorbec
Site: GH03

Time interval: 1 minutes

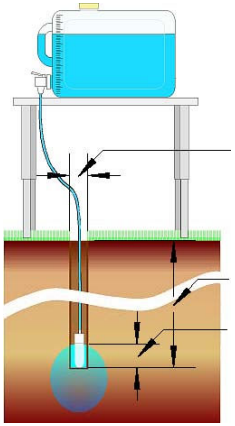
Ksat Method: Glover Solution

Steady Flow Rate achieved when Water Consumption Rate changes less than
+/- 7 % for 5 consecutive readings

Steady Flow Rate:	290,520 ml/min
Tmp Adj Flow Rate:	290,603 ml/min
Percolation Rate:	0,270 min/cm
Ksat:	8,47 Meters / day

Site Details:

Notes:

Site GPS Position

Longitude: 0 degrees 0 minutes 0 seconds East
Latitude: 0 degrees 0 minutes 0 seconds North

10 cm Hole Diameter

10 ºC Water Temperature

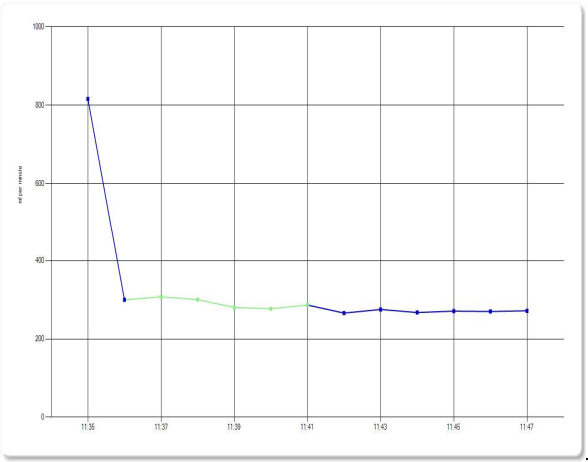
80 cm Hole Depth

7 cm Water Height in Hole

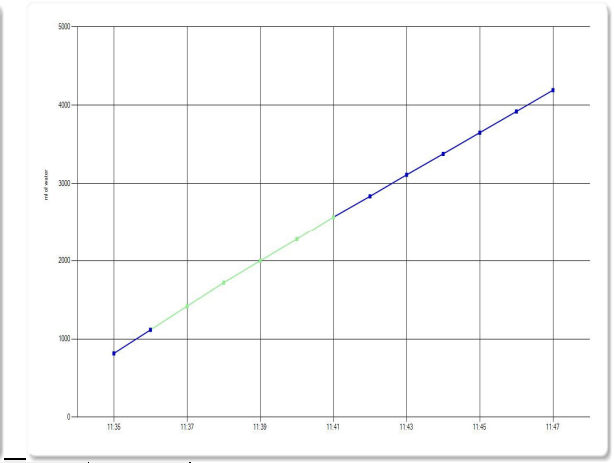
Water Table Depth

Soil Texture Structure Category:

Water Consumption Rate

Total Water Consumed

Time	Reservoir Water Level (ml)	Elapsed Time Interval (minutes)	Interval Water Consumed (ml)	Total Water Consumed (ml)	Water Consumption Rate (ml / min)	Ignore this Reading?
4-4-2022 11:34:35	9554,6	0				
4-4-2022 11:35:35	8738,6	1	816	816	816	
4-4-2022 11:36:35	8438,6	1	300	1116	300	
4-4-2022 11:37:34	8136	0	302,6	1418,6	307,729	
4-4-2022 11:38:34	7835,4	1	300,6	1719,2	300,6	
4-4-2022 11:39:34	7554,8	1	280,6	1999,8	280,6	
4-4-2022 11:40:34	7277,6	1	277,2	2277	277,2	
4-4-2022 11:41:35	6986	1	291,6	2568,6	286,82	
4-4-2022 11:42:35	6719,8	1	266,2	2834,8	266,2	
4-4-2022 11:43:35	6444,4	1	275,4	3110,2	275,4	
4-4-2022 11:44:35	6176,8	1	267,6	3377,8	267,6	
4-4-2022 11:45:35	5905,6	1	271,2	3649	271,2	
4-4-2022 11:46:35	5635,4	1	270,2	3919,2	270,2	
4-4-2022 11:47:35	5363,4	1	272	4191,2	272	

SAMENWERKEN AAN EEN TOEKOMSTBESTENDIGE LEEFOMGEVING

Bijlage 13 Verkennend bodemonderzoek

BK Ingenieurs B.V.

Westervoortsedijk 73 Arnhem
Postbus 264
1970 AG IJmuiden

088 321 25 60
info@bkingenieurs.nl
www.bkingenieurs.nl

BANK NL12ABNA0580551261
KVK 34082755
BTW NL801876497B01

Verkennend bodemonderzoek

Thorbeckestraat 6 te Arnhem

kwaliteitswaarborg bodembeheer SIKB
IJmuiden en Udenhout

Opdrachtgever:	ROC Rijn IJssel de heer E. Visser Postbus 5162 6802 ED Arnhem
Projectnummer:	182579
Versienummer:	1.0
Plaats, datum:	Arnhem, 27 november 2018
Auteur:	E.V. Leertouwer BSc
Controleur:	drs. ing. T. Snieders

Paraaf:

Paraaf:

Samen werken aan morgen.

Inhoudsopgave

pagina

1 Inleiding ... 3
1.1 Indeling van de rapportage ... 4
2 Vooronderzoek ... 5
2.1 Historische en actuele gegevens van de onderzoekslocatie ... 5
2.2 Voorgaand bodemonderzoek ... 6
2.3 Verwachting ten aanzien van de bodemkwaliteit ... 6
2.4 Regionale bodemopbouw en geohydrologie ... 6
2.5 Onderzoekshypothese en -strategie ... 8
3 Uitgevoerd bodemonderzoek ... 9
3.1 Uitgevoerd onderzoeksprogramma ... 9
4 Resultaten ... 10
4.1 Ondiepe bodemopbouw en zintuiglijke waarnemingen ... 10
4.2 Normering ... 11
4.3 Samenvatting toetsingsresultaten ... 11
4.4 Interpretatie van de analyseresultaten bodemonderzoek ... 15
5 Conclusies en aanbevelingen ... 16
5.1 Conclusies ... 16
5.2 Vervolg en aanbevelingen ... 16

Bijlagen

1 Tekeningen
1.1 Topografische ligging
1.2 Overzichtstekening
1.3 Kadastrale kaart
1.4 Locatiefoto's
2 Boorprofielen
3 Analyserapporten
3.1 Analyserapporten grond
3.2 Analyserapport grondwater
4 Getoetste analyseresultaten en toetsingstabellen
4.1 Getoetste analyseresultaten en toetsingstabellen grond
4.2 Getoetste analyseresultaten en toetsingstabel grondwater
5 Verklarende woordenlijst
6 Verklaring onafhankelijkheid conform eisen Bbk en BRL SIKB 2000
7 Historische informatie

1 Inleiding

In opdracht van ROC Rijn IJssel heeft BK Ingenieurs B.V. (BK ingenieurs) in oktober en november 2018 een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd op de locatie Thorbeckestraat 6 te Arnhem.

De aanleiding van het onderzoek is de voorgenomen overdracht (en eventuele voorziene sloop en nieuwbouw). Het doel van het bodemonderzoek is de huidige milieuhygiënische bodemkwaliteit op de locatie vast te stellen.

Het doel van het bodemonderzoek is het vaststellen van de huidige milieuhygiënische bodemkwaliteit op de locatie.

Erkenning
Conform het Besluit bodemkwaliteit (hoofdstuk 2) is erkenning verplicht voor personen of bedrijven die (kritische) werkzaamheden met verontreinigde grond en/of baggerspecie uitvoeren en begeleiden. De erkenning voor deze werkzaamheden wordt verleend aan een persoon of instelling door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

BK Ingenieurs B.V. is voor de BRL SIKB 2000 'Veldwerk bij milieuhygiënisch bodem- en waterbodemonderzoek' in het bezit van het procescertificaat met nummer VB-075 afgegeven door SGS INTRON Certificatie B.V. Voor het uitvoeren van (het milieuhygiënisch veldwerk bij) bodemonderzoek beschikt BK Ingenieurs B.V. over erkenning afgegeven door de afdeling Bodem+ van de directie RWS Leefomgeving. Deze erkenning is van toepassing op de BRL SIKB 2000 protocollen 2001 en 2002 en de BRL SIKB 2100 protocol 2101. BK Ingenieurs B.V. beschikt over personeel dat geregistreerd staat onder deze erkenning.

Onafhankelijkheid
In deze context verklaart BK dat hij tot de opdrachtgever in geen andere relatie staat dan die van opdrachtnemer - opdrachtgever.

In bijlage 6 verklaren de veldwerkers, betrokken bij de uitvoering van het bodemonderzoek op de locatie, dat alle kritische functies onafhankelijk van de opdrachtgever zijn uitgevoerd conform de eisen van de BRL SIKB 2000 en de daarbij horende protocollen.

In bijlage 6 verklaren de boormeesters, betrokken bij de uitvoering van de mechanische boringen op de locatie, dat alle kritische functies onafhankelijk van de opdrachtgever zijn uitgevoerd conform de eisen van de BRL SIKB 2100 en protocol 2101.

Uitgangspunten van het bodemonderzoek
Hieronder zijn de uitgangspunten van het onderzoek genoemd.

- Het vooronderzoek voldoet aan de Nederlandse Norm 5725 "Bodem - Landbodem - Strategie voor het uitvoeren van milieuhygiënisch vooronderzoek" (NEN 5725 uit 2017).
- Het bodemonderzoek voldoet aan de Nederlandse Norm "Bodem - Landbodem - Strategie voor het uitvoeren van verkennend bodemonderzoek - Onderzoek naar de milieuhygiënische kwaliteit van bodem en grond" (NEN 5740+A1 uit 2016).
- Het onderzoek moet, voor zover mogelijk of noodzakelijk, een relatie leggen tussen de oorzaken/bronnen en de geconstateerde verontreiniging aan de hand van de historische en actuele gegevens.
- Het bodemonderzoek, het veldwerk en rapportage zijn onafhankelijk van de opdrachtgever uitgevoerd conform de eisen van de BRL SIKB 2000 - veldwerk bij milieuhygiënisch bodemonderzoek en de bijbehorende protocollen 2001 en 2002. De mechanische boringen zijn uitgevoerd conform de BRL SIKB 2100 protocol 2101.
- De boorprofielen zijn beschreven conform de NEN 5104 en alleen van toepassing op bodemonderzoek. De zintuiglijke waarnemingen tijdens de uitvoering van het veldwerk zijn vermeld conform NEN 5706.
- De tekening in bijlage 1.2 is alleen geschikt voor maatvoering van bodemonderzoek.
- De analyses zijn uitgevoerd door de laboratoria van SYNLAB Analytics & Services B.V. te Rotterdam die geregistreerd staan in het RvA-register. De voorbehandeling voor de grond- en grondwatermonsters is conform AS3000 uitgevoerd.

1.1 Indeling van de rapportage

Het bodemonderzoek bestaat uit vijf hoofdstukken. In hoofdstuk 2 wordt het vooronderzoek beschreven. Het uitgevoerde onderzoek wordt beschreven in hoofdstuk 3. Hoofdstuk 4 behandelt de resultaten van het veldwerk, de analyses en de toetsing aan de normering. De conclusies en aanbevelingen van het onderzoek worden weergegeven in hoofdstuk 5.

2 Vooronderzoek

Het vooronderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van het opstellen van een hypothese over de milieuhygiënische bodemkwaliteit ten behoeve van uit te voeren bodemonderzoek.

De gegevens van het vooronderzoek zijn verkregen door informatie van de opdrachtgever (de heer Visser). Daarnaast zijn gegevens geïnterpreteerd van www.bodemloket.nl, Cyclomedia, www.topotijdreis.nl, topografische- en geohydrologische kaarten, Bodemkwaliteitskaart van de gemeente Arnhem. Ten slotte is een terreinverkenning uitgevoerd.

2.1 Historische en actuele gegevens van de onderzoekslocatie

De algemene gegevens van de onderzoekslocatie staan vermeld in tabel 1. De topografische ligging van de locatie is weergegeven in bijlage 1.1. Een overzichtstekening van de onderzoekslocatie is opgenomen in bijlage 1.2. Een kadastrale kaart is opgenomen als bijlage 1.3. En in bijlage 1.4 is een foto-overzicht van de locatie opgenomen.

tabel 1: gegevens onderzoekslocatie

Adres	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Kadastraal	gemeente Arnhem, sectie Q, nummer 6569
Oppervlakte	18.525 m^2
Afbakening geografisch gebied (onderzoekslocatie)	De afbakening van de onderzoekslocatie staat aangegeven op de situatietekening in bijlage 1.2. In het verticale vlak wordt de actuele contactzone (tot 0,5 m -mv) en de ondergrond (tot 2,0 m -mv) beschouwd. Deze grens is voldoende om een representatief beeld van de milieuhygiënische kwaliteit van de locatie te verkrijgen.

In tabel 2 staan de historische, huidige en toekomstige gegevens over de locatie vermeld.

tabel 2: historische, huidige en toekomstige bodemgebruik onderzoekslocatie

Historisch	
Gebruik locatie	Op de locatie is sinds 1966 een school gevestigd.
Voormalige bodembedreigende activiteiten	Perceel: niet aanwezig (alleen losse gasflessen, gascilinders en benzine in jerrycans) Directe omgeving: Het onderzoeksgebied lag tot in de 19e eeuw buiten de bebouwde kom en maakt deel uit van het Broekgebied. Eind 19e eeuw werd een spoorlijn aangelegd. In het gebied langs de spoordijk lagen waterplassen die tussen 1920 en 1940 zijn opgevuld en opgehoogd met stortmateriaal (industrieel- en bedrijfsafval). Ook de Thorbeckestraat is daarbij opgehoogd en aangelegd. Aan de westzijde van de Thorbeckestraat, Dullertstraat en omgeving, heeft ook ophoging plaatsgevonden in de periode voor 1900. Een grens van de stortlocatie is daarom niet duidelijk te trekken (zie bijlage 7).
Aanwezigheid asbest	Geen
Huidig	
Terreinverkenning	De terreinverkenning is, voorafgaand aan het veldwerk, op 10 oktober 2018 uitgevoerd door de heer Ten Dam. De situatie komt wel overeen met wat op basis van het vooronderzoek werd verwacht. Ter volledigheid wordt opgemerkt dat de noordzijde van het perceel zich circa 2 á 3 meter hoger bevindt dan de zuidzijde van het perceel.
Gebruik locatie	Schoolgebouw met bijbehorende infrastructuur
Bebouwing	De locatie is deels bebouwd
Terreinverharding	Het maaiveld is grotendeels verhard met tegels/klinkers. Plaatselijk zijn groenstroken aanwezig.
Bodembedreigende activiteiten	Niet aanwezig
Asbest aanwezig	Ja, in de bebouwing (inpandig) is asbest aanwezig. Op basis van de voorhanden gegevens heeft dit geen invloed op de bodem.
geval van ernstige bodemverontreiniging aanwezig	In de Thorbeckestraat is een geval van ernstige bodemverontreiniging aanwezig (V0147-01, zie bijlage 7). Het betreft een verontreinigde ophooglaag met metalen, PAK, minerale olie en PCB. De bodemlaag vanaf maaiveld tot minimaal 2 m -mv is sterk verontreinigd.
Toekomstig	
Gebruik locatie	Nieuwbouw

2.2 Voorgaand bodemonderzoek

Op de locatie zijn de volgende bodemonderzoeken uitgevoerd. De gegevens zijn opgenomen in tabel 3.

tabel 3: bodemonderzoek onderzoekslocatie

Adres	Onderzoek (soort, kenmerk, datum, bureau)	Bijzonderheden/conclusie
Bodemonderzoek op de onderzoekslocatie		
Thorbeckestraat 6	Verkennend bodemonderzoek, D-0810/010, 16 maart 1994, Fugro - Ecolyse	Bodemonderzoek in verband met een uitbreiding van de bestaande bebouwing voor een gymzaal (circa 100 m^2; noordwestzijde). In de bodem zijn naast puin ook stenen en glas waargenomen. De bovenlaag van de bodem is licht verontreinigd met PAK. De onderlaag is niet verontreinigd, hierbij wordt opgemerkt dat de puinhoudende laag niet is onderzocht. Het grondwater is licht verontreinigd met xylenen.
	Verkennend bodemonderzoek en aanvullend bodemonderzoek, 60106/-A, 11-12-2002 en 2 mei 2003, Lankelma Geotechniek Zuid bv	Bodemonderzoek in verband met leslokaal (625 m^2) voor motorvoertuigen (westzijde perceel; 'los gebouw'). De bodem bestaat vanaf maaiveld tot 1 m -mv uit zand en daaronder klei tot 2 m -mv. Zintuiglijk geen bijzonderheden waargenomen. De zandige boven- en onderlaag t.p.v. nieuwbouw zijn licht verontreinigd met PAK en/of minerale olie. De kleiige onderlaag is niet verontreinigd. Ter plaatse van olie/vetten opslag (zuidoostzijde bebouwing) is de bovenlaag matig verontreinigd met minerale olie. Het grondwater is licht verontreinigd met zink. Er is geen omvangsbepaling naar de matige olieverontreiniging uitgevoerd.

2.3 Verwachting ten aanzien van de bodemkwaliteit

Op de Bodemkwaliteitskaart (BKK) opgesteld door ingenieursbureau Witteveen en Bos in opdracht van regio MRA is de locatie gelegen in bovengrondzone 'B2 Arnhem – Wonen 't Broek'. De ondergrond is gelegen in zone 'O15 Arnhem – Wonen 't Broek'. Dit houdt in dat in de boven- en ondergrond (0,0 - 2,0 m -mv) lichte tot matige verontreinigingen met zware metalen, PAK en minerale olie kunnen worden aangetroffen (P95).

2.4 Regionale bodemopbouw en geohydrologie

Voor de bodemgegevens en de geohydrologische informatie is gebruikgemaakt van de grondwaterkaart van Nederland opgesteld door de Dienst Grondwaterverkenning TNO) en het Hydrogeologisch Model REGIS II van TNO-NITG. Hieronder zijn in tabel 4 de regionale gegevens (tot circa 10 m -mv) samengevat.

tabel 4: regionale bodemopbouw

Diepte (m -mv)	Geohydrologische eenheid	Geologische formatie	Lithologie
0 - 4	Complexe eenheid	Holocene afzettingen	Complexe eenheid, bestaande uit een afwisseling van zandige klei, midden en fijn zand, klei en veen en een weinig grof zand
4 - 9	Tweede t/m vierde zandig eenheid	Formatie van Boxtel	Zandige eenheid, hoofdzakelijk bestaande uit midden en fijn zand, met weinig zandige klei en grof zand en een spoor klei, veen en grind
9 - 10	Tweede zandige eenheid	Formatie van Kreftenheye	Zandige eenheid, hoofdzakelijk bestaande uit midden en grof zand, met weinig zandige klei, fijn zand en grind en een spoor klei en veen

De grondwaterstromingsrichting van het diepere grondwater is zuidwestelijke richting gericht. De grondwaterstroming van het ondiepe freatische grondwater wordt sterk beïnvloed door omgevingsfactoren zoals de ligging van sloten, drainage, bemalingen, onttrekkingen en dergelijke.

De locatie is volgens de Provinciale milieuverordening (PMV) en/of bodembeleid van de gemeente niet gelegen in een grondwater- en/of bodembeschermingsgebied.

2.5 Onderzoekshypothese en -strategie

Over de onderzoekslocatie zijn geen bijzonderheden (brandstoftanks, verdachte bedrijfsactiviteiten et cetera) naar voren gekomen die kunnen wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een bodemverontreiniging.

Het onderzoeksprogramma voldoet aan de Nederlandse Norm “Bodem - Landbodem - Strategie voor het uitvoeren van verkennend bodemonderzoek - Onderzoek naar de milieuhygiënische kwaliteit van bodem en grond” (NEN 5740 uit 2016). Op basis van de voorhanden gegevens is gekozen voor de strategie verdachte locatie, diffuse bodembelasting, heterogeen verdeelde verontreiniging op schaal van monsterneming (VED-HE). Het doel van het verkennend bodemonderzoek in deze situatie is het bepalen of de verontreinigende stof aanwezig is en of in de grond de achtergrondwaarde wordt overschreden. De bovenlaag van de bodem is verdacht voor de parameters minerale olie. Er zal specifiek een boring tot 2,0 m -mv worden verricht nabij de locatie waar in 2002 een matig verhoogd gehalte aan minerale olie in de bovenlaag van de bodem is vastgesteld. In verband met de voorziene sloop en nieuwbouw wordt de onderzoeksstrategie uitgebreid, zodat deze minimaal voldoet aan de strategie voor een onverdachte locatie zoals omschreven in de NEN 5740.

3 Uitgevoerd bodemonderzoek

De veldwerkzaamheden zijn uitgevoerd op 10, 11 en 25 oktober 2018. De grondwatermonsters zijn conform de norm minimaal één week na plaatsing van de peilbuis op 2 november 2018 genomen. De werkzaamheden zijn uitgevoerd door personen die voor de betreffende werkzaamheden bij Bodem+ geregistreerd staan onder de erkenning van BK Ingenieurs B.V. In bijlage 6 staan de namen van alle bij het project betrokken veldwerkers en/of boormeesters vermeld. De werkzaamheden zijn aangenomen door vestiging Arnhem en uitgevoerd door personeel van vestiging Udenhout.

3.1 Uitgevoerd onderzoeksprogramma

De uitgevoerde werkzaamheden worden hier beschreven. In tabel 5 zijn alle uitgevoerde werkzaamheden samengevat.

De boringen zijn gelijkmatig over de locatie verdeeld. De boringen zijn rondom de aanwezige bebouwing geplaatst. In verband met de aanwezigheid van (sterke) bijmengingen met bodemvreemd materiaal zijn de diepe boringen machinaal met een geoprobe uitgevoerd.

Conform de norm dienen er drie peilbuizen te worden geplaatst. In verband met een zeer lage grondwaterstand en droog zandig materiaal was het technisch niet mogelijk om aan de noordzijde van het perceel, bij boorlocatie 003, de derde peilbuis te plaatsen. Enkele meters oostwaarts bevindt zich nog een bestaande peilbuis tussen boorlocatie 004 en 005. Door de lage grondwaterstand was hier eveneens geen watermonster uit te verkrijgen. Voorts is boorlocatie 001 machinaal doorgezet tot 5 m -mv, binnen het geboorde traject is geen grondwaterspiegel waargenomen. Hierbij wordt opgemerkt dat de noordzijde van het perceel zich circa 2 á 3 meter hoger bevindt dan de zuidzijde van de locatie. Conform de norm is derhalve geen peilbuis geplaatst. In totaal is vanwege voornoemde redenen één watermonster minder geanalyseerd.

In totaal zijn op basis van ligging, diepte en bodemopbouw zeventien mengmonsters samengesteld en geanalyseerd op het NEN 5740 grondpakket. Daarnaast zijn vier monsters geanalyseerd op het loodpakket (inclusief lutum en organische stof). Er zijn twee grondwatermonsters geanalyseerd op het NEN 5740 grondwaterpakket. Voor de samenstelling van de grondmengmonsters en gegevens over het grondwatermonster wordt verwezen naar respectievelijk tabel 7 en tabel 8 (resultaten).

tabel 5: uitgevoerd gecombineerd onderzoeksprogramma

Aantal boringen/peilbuizen	Analyses
Bodemonderzoek	
25 x tot 0,5 m -mv 6 x tot 2,0 m -mv 1 x tot 5,0 m-mv 2 x boring met peilbuis①	17 x NEN 5740 standaardpakket grond 4 x loodpakket 2 x NEN 5740 standaardpakket grondwater

m -mv meters beneden maaiveld
① de bovenkant van het filter staat circa 0,5 meter beneden de grondwaterstand (freatische peilbuis)

De locaties van de verrichte boringen en geplaatste peilbuizen zijn aangegeven op de overzichtstekening in bijlage 1.2. Het boor- en monsternemingsgereedschap waarvan bij het bodemonderzoek gebruikgemaakt is, staat per boring beschreven in de boorprofielen in bijlage 2.

4 Resultaten

4.1 Ondiepe bodemopbouw en zintuiglijke waarnemingen

In bijlage 2 is de bodemopbouw van de onderzoekslocatie per boring weergegeven. Hierin zijn ook de zintuiglijke waarnemingen vermeld.

Het maaiveld is deels verhard met klinkers en/of tegels en deels onverhard (groenstrook).

Uit de boorprofielen blijkt dat de bodem tot minimaal de geboorde diepte van 5,0 m -mv uit zand bestaat. Ter plaatse van boringen 001A (4,5 - 4,8 m -mv), 012 en 017 (1,6 – 2,0 m -mv), 018 (1,7 – 2,2 m -mv), 025A (2,5 – 3,0 m -mv) en 028 (2,0 – 2,4 m -mv) bevat de bodemlaag klei. Plaatselijk bevindt zich ter hoogte van boringen 018 en 025A in het traject van 2,2 tot 3,5 veen.

In de opgeboorde grond van vrijwel alle boringen zijn antropogene bijmengingen met puin, beton, glas, ijzer en/of kolengruis aangetroffen. De mate aan bijmenging is in de diepere bodemlagen groter dan in de bovenlaag.

De boringen 002, 003, 005 t/m 007, 010, 013, 021 t/m 025, 026, 029 zijn gestaakt op een handmatig dan wel machinaal ondoordringbare (puin)laag. De diepte van deze ondoordringbare laag varieert van 0,27 – 2,5 m -mv.

De grondwaterstand aan de zuidzijde van het perceel is tijdens de uitvoering van de veldwerkzaamheden waargenomen op circa 1,3 tot 1,5 m -mv. Aan de noordzijde van het perceel is tot 5 m -mv geen grondwaterstand waargenomen.

Tijdens de veldwerkzaamheden is visueel geen asbestverdacht materiaal aangetroffen op het maaiveld (ter plaatse van de boringen) en in het opgeboorde materiaal. Dit is geen onderzoek conform de norm NEN 5707/5897.

4.2 Normering

Voor de beoordeling van de bodemkwaliteit worden de resultaten van de chemische analyses van grond- en grondwatermonsters getoetst aan de bodemnormen die zijn vastgesteld in de vigerende wet- en regelgeving, inclusief richtlijnen opgesteld door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. BK ingenieurs maakt gebruik van het toetsprogramma van Synlab dat is gevalideerd met behulp van de Bodem Toets en Validatie (BoToVa)-service van het ministerie. De toetsing conform BoToVa is opgenomen in bijlage 4. Voor de volledige tekst van de bodemnormering wordt verwezen naar www.overheid.nl.

4.3 Samenvatting toetsingsresultaten

De resultaten in dit onderzoek zijn getoetst aan het kader van de Wet bodembescherming (Wbb). De analyseresultaten, de getoetste gestandaardiseerde gehalten en de normwaarden waaraan getoetst is, staan weergegeven in bijlage 4. In tabel 7 en tabel 8 staan de stoffen vermeld waarvan het gestandaardiseerd gehalte in grond of de concentratie in grondwater de normwaarden voor grond en grondwater overschrijden. Met “gestandaardiseerd” wordt bedoeld: omgerekend naar standaard bodem.

Op de analysecertificaten uit bijlage 3 staan de volgende opmerkingen/disclaimers bij enkele parameters vermeld. De opmerkingen zijn samengevat in tabel 6. Daarin is tevens per opmerking beschreven of deze invloed heeft gehad op de resultaten en conclusies van dit onderzoek.

tabel 6: opmerkingen/disclaimers op de analysecertificaten en de toelichting

Certificaat Monsternummer	Opmerking	Toelichting/conclusie
12891891 Monster: MM1 & MM3 12901939 Monster: MM11	PCB 28 is mogelijk vals positief verhoogd door de aanwezigheid van PCB 31. PCB 28 wordt overschat als gevolg van de aanwezigheid of is onder invloed van PCB 31 (terwijl een analyse van PCB 28, 52, 101, 118, 138, 153 en 180 is gevraagd). Het gehalte van som PCB (7) zal hierdoor worden overschat, echter er is geen indicatie hoeveel die overschatting is.	Er zijn maximaal licht verhoogde gehalten PCB aangetoond en het resultaat heeft geen invloed op de conclusie.
12891891 Monster: M2, MM2 & MM4 12901939 Monster: MM15	Bij de monsters staat vermeld dat een gedeelte van het gehalte aan minerale olie wordt veroorzaakt door de aanwezigheid van PAK en/of humusachtige verbindingen.	Het heeft geen rechtstreekse gevolgen voor de betrouwbaarheid van het analyseresultaat. Het voldoet nog steeds aan de eisen van AS3000.
12891891 Monster: M2 12901939 Monster MM11 & MM15	Voor parameter PCB is sprake van een verhoogde rapportagegrens in verband met noodzakelijke verdunning. Tijdens de voorscreening wordt een verdunning toegepast door de laborant.	Het heeft geen rechtstreekse gevolgen voor de betrouwbaarheid van het analyseresultaat. Het voldoet nog steeds aan de eisen uit AP04 en AS3000.
12891891 Monster: MM4 & MM8 12301939 Monster: MM14	Bij de monsters staat vermeld dat het gehalte PCB 101 of 138 indicatief is in verband met de aanwezigheid van componenten die een storende invloed hebben op de meting. Een onbekende en mogelijk niet geanalyseerde stof heeft de analyses van de betreffende parameter verstoord. De betrouwbaarheid van het analyseresultaat is daardoor beperkt.	Gelet op de lage aangetroffen gehalten wordt geen negatieve beïnvloeding verwacht.
12901939 Monster: MM12	Op certificaat 129019391 staat bij monster MM12 vermeld dat het gehalte naftaleen indicatief is in verband met de aanwezigheid van componenten die een storende invloed hebben op de meting. Een onbekende en mogelijk niet geanalyseerde stof heeft de analyses van de betreffende parameter verstoord. De betrouwbaarheid van het analyseresultaat is daardoor beperkt.	Gelet op de lage aangetroffen gehalten wordt geen negatieve beïnvloeding verwacht.

tabel 7: overschrijding van de normwaarde door gestandaardiseerd gehalte in grond

Monster-code	Boringen	Traject (m -mv)	Zintuiglijke waarneming en bodem-soort	Uitgevoerde analyse	> AW [mg/kg ds]	> T [mg/kg ds]	> I [mg/kg ds]
M1	001	1,0 - 1,5	zand, brokken puin/beton, sporen glas en ijzer	NEN 5740 pakket	cadmium kobalt kwik PAK	-	barium koper lood zink
M2	025	0,5 – 1,0	zand, matig puinhoudend, brokken teer, matige teergeur	NEN 5740 pakket	koper kwik lood zink PCB	-	PAK minerale olie
MM1	021, 029	0,07 – 0,3	zand, sterk puinhoudend	NEN 5740 pakket	PAK PCB	-	-
MM2	003, 004, 005, 010	0,0 – 0,7	zand, brokken puin/beton	NEN 5740 pakket	kwik lood zink PAK PCB	-	-
MM3	006, 011, 016	0,07 – 1,0	zand, brokken puin	NEN 5740 pakket	kobalt kwik lood zink PAK PCB	-	-
MM4	013, 020, 024	0,0 – 0,5	zand, sporen puin	NEN 5740 pakket	cadmium koper kwik lood zink PAK PCB	-	-
MM5	025, 031, 032, 035	0,0 – 0,5	zand, sporen puin/beton	NEN 5740 pakket	cadmium koper kwik zink PAK PCB	lood	-

MM6	026, 027, 033	0,0 – 0,5	zand, sporen puin	NEN 5740 pakket	cadmium kwik lood zink PAK	-	-
MM7	002, 003, 006, 008, 009, 014, 015, 019	0,0 – 0,5	zand	NEN 5740 pakket	lood PCB	-	-
MM8	022, 023, 030, 034	0,0 – 0,5	zand	NEN 5740 pakket	PCB	-	-
MM9	012, 017, 018, 028	1,6 – 2,3	klei	NEN 5740 pakket	cadmium koper kwik lood zink	-	-
MM10	025A	1,5 – 2,0	zand, sterk puinhoudend, sporen teer, zwakke teergeur	NEN 5740 pakket	cadmium kobalt PAK PCB minerale olie	lood	koper zink
MM11	012, 017, 018, 028	0,3 – 0,7	zand, sterk puinhoudend,	NEN 5740 pakket	lood zink PAK PCB minerale olie	-	-
MM12	001A, 003A, 005A	1,5 – 4,0	zand, sterk puin/ betonhoudend, sporen kolengruis	NEN 5740 pakket	koper kwik lood zink PAK	-	-
MM13	003A	1,0 – 1,5	zand, sterk puinhoudend, sterk kolengruishoudend	NEN 5740 pakket	cadmium kobalt kwik molybdeen nikkel PAK	-	barium koper lood zink

MM14	007, 012, 017, 018	0,6 – 1,5	zand, sporen puin, sporen kolengruis	NEN 5740 pakket	kwik lood zink PAK PCB minerale olie	-	-
MM15	028	1,6 – 2,0	zand, sterk puinhoudend, sporen kolengruis	NEN 5740 pakket	cadmium kwik	koper PAK	barium lood zink
Uitsplitsing lood (MM5)							
025-1	025	0 - 0,5	zand, sporen beton	Lood pakket (incl. lutum en o.s.)	lood	-	-
031-1	031	0 - 0,5	zand, sporen puin	Lood pakket (incl. lutum en o.s.)	lood	-	-
032-1	032	0 - 0,5	zand, sporen puin	Lood pakket (incl. lutum en o.s.)	-	lood	-
035-1	035	0 - 0,5	zand, sporen puin	Lood pakket (incl. lutum en o.s.)	lood	-	-

> AW : gestandaardiseerd gehalte groter dan de achtergrondwaarde en kleiner dan of gelijk aan de tussenwaarde (licht verontreinigd)
> T : gestandaardiseerd gehalte groter dan de tussenwaarde en kleiner dan of gelijk aan de interventiewaarde (matig verontreinigd)
> I : gestandaardiseerd gehalte groter dan de interventiewaarde (sterk verontreinigd)
\- : geen gestandaardiseerd gehalte boven de betreffende normwaarde

tabel 8: overschrijding van de normwaarde door concentratie in grondwater

Grondwater-monster-code	Filterstelling (m -mv)	Grondwater-stand (m -mv)	Elektrische geleidbaar-heid (µs/cm)	Zuur-graad (-)	Troebel-heid (ntu)	Uitgevoerde analyse	> S [µg/l]	> T [µg/l]	> I [µg/l]
018-1-1	2,0 – 3,0	1,4	428	6,6	592	NEN 5740 pakket	barium	-	-
025A	3,0 – 4,0	2,5	567	6,4	23,36	NEN 5740 pakket	barium naftaleen	-	-

> S : concentratie groter dan de streefwaarde en kleiner dan of gelijk aan de tussenwaarde (licht verontreinigd)
> T : concentratie groter dan de tussenwaarde en kleiner dan of gelijk aan de interventiewaarde (matig verontreinigd)
> I : concentratie groter dan de interventiewaarde (sterk verontreinigd)
\- : geen concentratie boven de betreffende normwaarde
NTU : Nephelometric Turbidity Unit; In het grondwater uit alle peilbuizen is een verhoogde troebelheid (>10 NTU) vastgesteld. Een verhoogde troebelheid kan in sommige gevallen leiden tot een overschatting van de concentratie van organische parameters in het grondwater. Bij het voorliggende onderzoek is de concentratie van geen enkele parameter groter dan de tussenwaarde. De eventuele overschatting van de concentraties als gevolg van een verhoogde troebelheid heeft geen gevolgen voor de interpretatie van de onderzoeksgegevens en de conclusies van dit rapport. Aanvullend onderzoek naar de verhoogde troebelheid is daarom niet uitgevoerd. De in de NEN 5744 genoemde (maximale) troebelheid van 10 NTU is slechts indicatief. Als troebelheid hoger dan 10 NTU wordt geconstateerd, kan toch monsterneming plaatsvinden (mits elektrische geleidbaarheid gestabiliseerd is). Pas met de interpretatie van de analyseresultaten kan worden beoordeeld of troebelheid een probleem vormt (conform bijlage C van NEN 5744).

4.4 Interpretatie van de analyseresultaten bodemonderzoek

De bovengrond van de bodem (0-0,5 m -mv) is over het algemeen licht verontreinigd met zware metalen, PAK, PCB en/of minerale olie. In de zuidoosthoek van het perceel is een matige verontreiniging met lood in de bovengrond vastgesteld. Deze verontreiniging wordt afgeperkt door de boorlocaties 25 en 35, de bestaande bebouwing en perceelsgrens en is beperkt van omvang (één boorlocatie).

De onderlaag van de bodem is heterogeen licht tot plaatselijk sterk verontreinigd met zware metalen, PAK, PCB en/of minerale olie. De omvang van de sterke verontreiniging is groter dan 25 m^3. De verontreinigingen zijn te relateren aan de aanwezige bijmengingen met puin, beton, kolengruis, teer(brokken). De vastgestelde sterke verontreinigingen aan de noordelijke rand van het perceel zijn te relateren aan het geval van ernstige bodemverontreiniging in de Thorbeckestraat (zie hoofdstuk 2 en bijlage 7). Voor de overige onderlaag van de bodem op het perceel is sprake van een heterogene bodemverontreiniging. Een omvangsbepaling wordt gezien de heterogeniteit en mate aan bijmengingen niet zinvol geacht.

Met betrekking tot de sterke verontreiniging met minerale olie ter plaatse van boorlocatie 025 wordt opgemerkt dat op basis van het oliechromatogram een gedeelte van het gehalte aan minerale olie wordt veroorzaakt door de aanwezigheid van PAK-verbindingen. Deze PAK-verbindingen zijn te relateren aan de bijmenging met teer(brokken) in de bodem. Het gehalte aan PAK overschrijdt eveneens de interventiewaarde en is in dit geval maatgevend.

Ter volledigheid wordt opgemerkt dat het voor de (meng)monsters M2, MM2, MM4 en MM15 het gehalte aan minerale olie eveneens veroorzaakt wordt door de aanwezigheid van PAK-verbindingen.

In het grondwater is een licht verhoogde concentratie barium en naftaleen aangetoond. De herkomst van deze verontreiniging is onbekend. Waarschijnlijk betreft het in het geval van barium een verhoogde achtergrondconcentratie. De verhoogde concentratie aan naftaleen is mogelijk te relateren aan de aanwezige teerbrokken.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

Met dit bodemonderzoek is de huidige bodemkwaliteit op de locatie Thorbeckestraat 6 te Arnhem vastgelegd. Op grond van de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem bestaat geen bezwaar voor de voorgenomen overdracht (en eventuele sloop en/of nieuwbouw). Hierbij dient echter wel rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van heterogene (licht tot sterke) verontreiniging in de onderlaag van de bodem. De rapportage kan gebruikt worden voor de voorgenomen vastgoedtransactie. De beslissing of op deze locatie gebouwd mag worden ligt uiteindelijk bij het bevoegd gezag.

In tabel 9 zijn de resultaten en toetsing aan de hypothese en conclusie opgenomen. In paragraaf 5.2 staan de aanbevelingen en vervolgstappen beschreven.

tabel 9: conclusie onderzoeksresultaten

Onderzoek	Samenvatting
Bodemonderzoek	De bodem bestaat tot een diepte van 0,0 tot 5,0 m -mv (maximale boordiepte) uit zand. Vanaf 1,6 à 4,8 m -mv is plaatselijk klei/veenlaag van circa 0,5 á 1,0 meter dikte aanwezig. In de bodem zijn vanaf maaiveld tot de geboorde diepte van 5,0 m -mv bodemvreemde bijmengingen (stortmateriaal) aangetroffen. De mate aan bijmenging is in de diepere bodemlagen groter dan in de bovenlaag.
	De bovenlaag van de bodem is over het algemeen licht verontreinigd. Plaatselijk is sprake van een matige verontreiniging met lood in de bovenlaag (beperkt van omvang; één boorlocatie). De onderlaag van de bodem is heterogeen licht tot plaatselijk sterk verontreinigd met zware metalen, PAK en minerale olie. Op basis van de vastgestelde verontreinigingen en aanwezige bijmengingen in de bodem kan worden geconcludeerd dat de sterke verontreiniging langs de noordelijke perceelsgrens te relateren is aan het geval van ernstige bodemverontreiniging in de Thorbeckestraat (WBB V0147-01). Voor het overige deel van het perceel is sprake van een geval van ernstige bodemverontreiniging. Een omvangsbepaling wordt gezien de heterogeniteit en mate aan bijmengingen niet zinvol geacht. Aan de zuidzijde van de locatie is het grondwater licht verontreinigd met barium en naftaleen. Aan de noordzijde (hoger gelegen deel) is geen grondwater tot 5 m -mv aangetroffen.
	De hypothese 'VED-HE' is juist gebleken.
	Naar aanleiding van de aangetroffen bijmengingen met bodemvreemd materiaal wordt aanbevolen om een nader asbest in grond/puinonderzoek uit te voeren. Gezien de mate aan bijmengingen (en handmatige ondoordringbare laag) wordt aanbevolen om direct een onderzoek met proefsleuven in plaats van gaten uit te voeren. Gezien het huidige gebruik van de locatie kan dit in een later stadium worden uitgevoerd, bijvoorbeeld voorafgaand aan eventuele nieuwbouwwerkzaamheden.

5.2 Vervolg en aanbevelingen

Op de locatie is een sterke verontreiniging in de bodem vastgesteld. Aangezien de sterke verontreinigingen zich in de diepere bodemlaag bevinden zijn er in de huidige situatie geen actuele onaanvaardbare risico's voor de mens, het ecosysteem en verspreiding van verontreiniging.

Indien er in de toekomst sloop- en graafwerkzaamheden in de bodem plaatsvinden worden deze als een saneringshandeling beschouwd. Vooruitlopend op de graafwerkzaamheden in sterke verontreinigingen zal een BUS-melding opgesteld moeten worden en bij bevoegd gezag worden ingediend. Na goedkeuring op de BUS-melding mag gestart worden met de graafwerkzaamheden.

Bij saneringswerkzaamheden in verontreinigde grond geldt de Kwalibo-regeling uit het Besluit bodemkwaliteit. De werkzaamheden dienen uitgevoerd te worden door een BRL SIKB 7000 gecertificeerde aannemer, onder begeleiding van een BRL SIKB 6000 gecertificeerde milieukundige begeleider.

Daarnaast dient rekening te worden gehouden met arbeidsrisico's bij werkzaamheden in verontreinigde bodem. De CROW-publicatie 400 "werken in en met verontreinigde bodem" is hierbij als leidraad te gebruiken. De richtlijn is gericht op risicogestuurd werken met verontreinigd grond en grondwater, waarbij een verschil wordt gemaakt tussen het werken met vluchtige en niet-vluchtige stoffen. De definitieve veiligheidsklasse en de bijhorende beheersmaatregelen worden door een deskundige vastgesteld en zijn afgestemd op de locatiespecifieke omstandigheden (maatwerk).

Tenslotte wordt opgemerkt dat er op de locatie bodemvreemde bijmengingen (puin, baksteen, bouw- en sloopafval) in de grond zijn aangetroffen. Het betreft hiermee een asbestverdachte locatie. Er dient een bodemonderzoek conform NEN 5707 en/of NEN 5897 te worden uitgevoerd om te bevestigen dan wel ontkrachten of de locatie asbestverdacht is.

Algemeen
De in deze rapportage opgenomen toetsing van toepassing en verspreiden van grond volgens het Besluit bodemkwaliteit is slechts opgenomen om een indicatie te geven van de mogelijke afvoerbestemming van de grond of baggerspecie. Deze toetsing is geen wettelijk bewijsmiddel voor het toepassen van de grond conform het Besluit bodemkwaliteit.

Beperking van het bodemonderzoek
Bodemonderzoek is een momentopname en een indicatie van de kwaliteit van grond en grondwater.

Bijlage | **1 Tekeningen**

Bijlage | **1.1 Topografische ligging**

Aantal pagina's: 1

LEGENDA

Ligging onderzoekslocatie

Bron: © Google Maps

www.bkingenieurs.nl
asbest
civiel&sport
opleidingen
arbo & veiligheid
milieuadvies
bodem
professionals
geluid & trillingen
caribbean
bouwfysica
certijn vastgoed-beheer
projectmanagement
duurzaamheid
maritiem

PROJECTOMSCHRIJVING
Thorbecksestraat 6 te Arnhem

TEKENINGOMSCHRIJVING
Topografische ligging (deze kaart is noordgericht)

OPDRACHTGEVER
Rijn IJssel

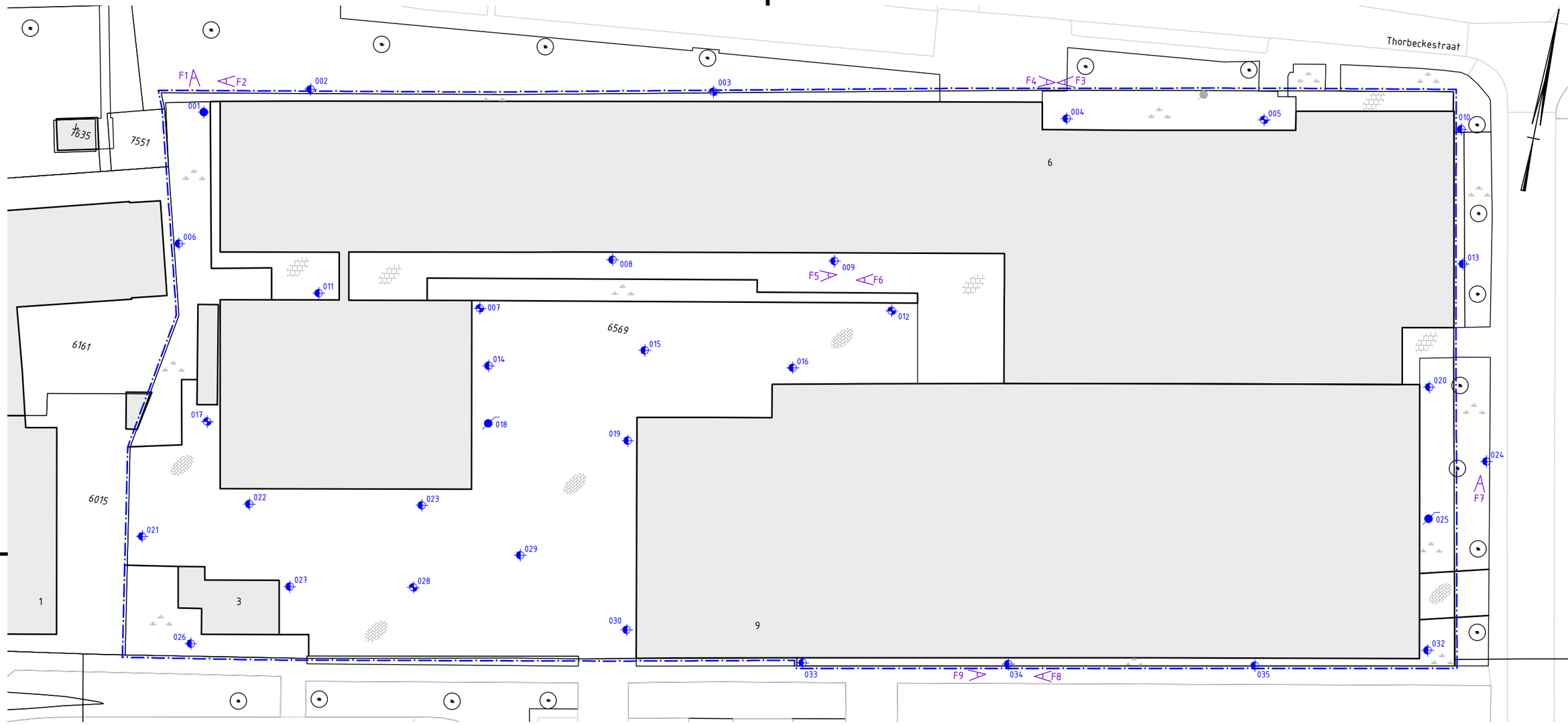
PROJECTNUMMER	BIJLAGENUMMER	DATUM
182579	1.1	27-9-2018

GETEKEND
E.V. Leertouwer
GECONTROLEERD
T. Snieders

FORMAAT
A4
STATUS
Definitief
SCHAAL
nvt
BLAD
1 van 1

Bijlage | **1.2 Overzichtstekening**

Schaal 1 : 500

LEGENDA

- grens onderzoekslocatie
- grens perceel
- bebouwing
- fotolocatie
- boring tot 0,5 m -mv
- boring tot 2,0 m -mv
- boring tot 5,0 m -mv
- peilbuis bestaand

VERHARDINGEN

- tuin / beplanting / gras
- tegelverharding
- klinkerverharding

0 10 20 30 40 50m

1:500

bk ingenieurs

T 088 321 25 20 www.bkingenieurs.nl info@bkingenieurs.nl

PROJECTOMSCHRIJVING
Thorbecksestraat 6 te Arnhem

TEKENINGOMSCHRIJVING
OVERZICHTSTTEKENING

OPDRACHTGEVER
Rijn IJssel

PROJECTNUMMER	ONDERDEEL	BLAD
182579	_MD_201	01 van 01

GETEKEND	FORMAAT
P.E.B. de Boer	A3
GECONTROLEERD	SCHAAL
P. Zaaijer	1:500
GEAUTORISEERD	DATUM / STATUS
V. Leertouwer	13-11-2018 / DEFINITIEF

P:\2018\2500\182579 - Thorbecksestraat 6 Te Arnhem\06- Tekeningen\182579_MD_201.dwg

Bijlage | **1.3 Kadastrale kaart**

Schaal 1 : 1.000

Uittreksel Kadastrale Kaart

Uw referentie: 182579

Deze kaart is noordgericht

12345 Perceelnummer

25 Huisnummer

Vastgestelde kadastrale grens

Voorlopige kadastrale grens

Administratieve kadastrale grens

Bebouwing

Overige topografie

Voor een eensluidend uittreksel, Apeldoorn, 27 september 2018
De bewaarder van het kadaster en de openbare registers

Schaal 1:1000

Kadastrale gemeente	ARNHEM
Sectie	Q
Perceel	6569

Aan dit uittreksel kunnen geen betrouwbare maten worden ontleend.
De Dienst voor het kadaster en de openbare registers behoudt zich de intellectuele eigendomsrechten voor, waaronder het auteursrecht en het databankenrecht.

Bijlage **1.4 Locatiefoto's**

Aantal pagina's: 3

Foto 1

Foto 2

Foto 3

Foto 4

Foto's onderzoekslocatie

Omschrijving:	Thorbecksestraat 6 te Arnhem		
Type:	Verkennend onderzoek, VKB 2001 en 2002	Project:	182579
Opdrachtgever:	Rijn IJssel	Datum:	12-nov-2018
Projectleider:	T. Snieders	Bijlage:	1.4

Foto 5

Foto 6

Foto 7

Foto 8

Foto's onderzoekslocatie

Omschrijving:	Thorbecksestraat 6 te Arnhem		
Type:	Verkennend onderzoek, VKB 2001 en 2002	Project:	182579
Opdrachtgever:	Rijn IJssel	Datum:	12-nov-2018
Projectleider:	T. Snieders	Bijlage:	1.4

Foto 9

Foto's onderzoekslocatie

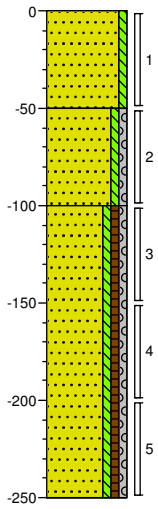
Omschrijving:	Thorbecksestraat 6 te Arnhem		
Type:	Verkennend onderzoek, VKB 2001 en 2002	Project:	182579
Opdrachtgever:	Rijn IJssel	Datum:	12-nov-2018
Projectleider:	T. Snieders	Bijlage:	1.4

Bijlage **2** **Boorprofielen**

Aantal pagina's: 9 (inclusief legenda)

Boring: 001

datum: 10-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0 groenstrook
Zand, matig fijn, zwak siltig, sporen wortels, lichtgrijs, Schep

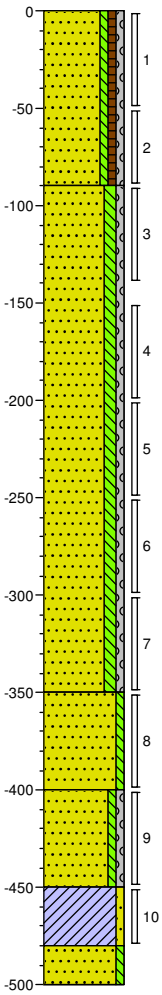
50
Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak grindig, brokken puin, brokken beton, sporen glas, donker zwartbruin, Schep, Stortmateriaal

100
Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak humeus, zwak grindig, brokken puin, brokken beton, sporen glas, sporen ijzer, licht grijszwart, Edelmanboor, Stortmateriaal , stuit

250

Boring: 001A

datum: 25-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0 gras
Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak humeus, zwak grindig, sporen beton, sporen puin, sporen wortels, licht zwartbruin, Geoprobe

90
Zand, matig fijn, matig siltig, zwak grindig, sterk puinhoudend, volledig beton, lichtcreme, Geoprobe

350
Zand, matig fijn, zwak siltig, sterk puinhoudend, sterk betonhoudend, sporen kolengruis, licht roodbruin, Geoprobe

400
Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak grindig, volledig beton, brokken puin, lichtgrijs, Geoprobe

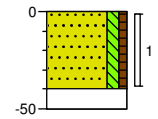
450
Klei, zwak zandig, matig roesthoudend, licht bruingrijs, Geoprobe

480
Zand, matig fijn, zwak siltig, volledig beton, matig puinhoudend, lichtgrijs, Geoprobe

500

Boring: 002

datum: 10-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

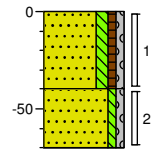

0 groenstrook
Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, licht grijszwart, Edelmanboor

40
50 Sterk puinhoudend, matig zandhoudend, Edelmanboor, Stuit

Boring: 003

datum: 10-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0 groenstrook
Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, licht grijszwart, Edelmanboor

40
Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak grindig, brokken puin, licht bruingeel, Edelmanboor, Stuit op 0,7 m

70

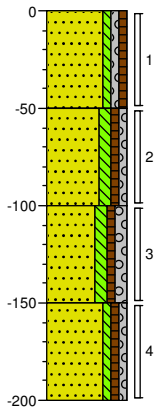
Project: Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Projectnummer: 182579
Opdrachtgever: ROC Rijn IJssel

Schaal: 1: 40
getekend volgens NEN 5104

Boring: 003A

datum: 25-10-2018

veldwerker: Jan Ten Dam

0 groenstrook

Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak grindig, zwak humeus, sporen wortels, sporen puin, licht grijszwart, Geoprobe

50

Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, matig puinhoudend, sporen beton, sporen kolengruis, licht grijsbruin, Geoprobe

100

Zand, zeer fijn, matig siltig, zwak humeus, matig grindig, sterk puinhoudend, sterk kolengruishoudend, licht grijszwart, Geoprobe

150

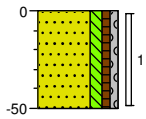
Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak humeus, zwak grindig, sterk puinhoudend, sterk betonhoudend, licht cremegrijs, Geoprobe

200

Boring: 004

datum: 11-10-2018

veldwerker: Jan Ten Dam

0 groenstrook

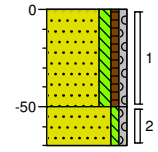
Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, sporen puin, licht grijszwart, Edelmanboor

50

Boring: 005

datum: 10-10-2018

veldwerker: Jan Ten Dam

0 groenstrook

Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, sporen puin, licht grijszwart, Edelmanboor

50

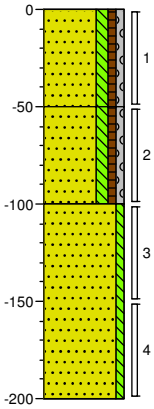
Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak grindig, brokken beton, sporen puin, licht geelcreme, Edelmanboor, Stuit

70

Boring: 005A

datum: 25-10-2018

veldwerker: Jan Ten Dam

0 groenstrook

Zand, zeer fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, sporen wortels, sporen puin, licht grijszwart, Geoprobe

50

Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, sterk puinhoudend, matig betonhoudend, sporen kolengruis, licht grijszwart, Geoprobe

100

Zand, matig fijn, zwak siltig, sterk puinhoudend, sterk betonhoudend, licht bruingrijs, Geoprobe

200

Project: Thorbeckestraat 6 te Arnhem

Projectnummer: 182579

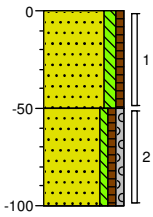
Opdrachtgever: ROC Rijn IJssel

Schaal: 1: 40

getekend volgens NEN 5104

Boring: 006

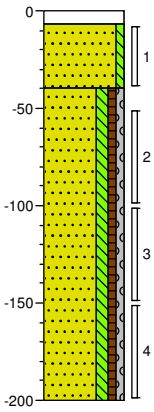
datum: 10-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0 groenstrook
Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, licht grijszwart, Edelmanboor
50
Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak humeus, zwak grindig, brokken puin, licht grijsbruin, Edelmanboor, Stuit
100

Boring: 007

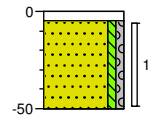
datum: 25-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0 klinker
7 Geoprobe
Zand, matig grof, zwak siltig, lichtbruin, Geoprobe
40
Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, sporen puin, licht grijszwart, Geoprobe, Stuit op 2.0 m
200

Boring: 008

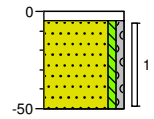
datum: 11-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0 tegel
5 Edelmanboor
Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak grindig, donker geelbruin, Edelmanboor
50

Boring: 009

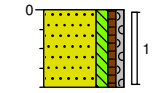
datum: 11-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0 tegel
5 Edelmanboor
Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak grindig, donker grijsgeel, Edelmanboor
50

Boring: 010

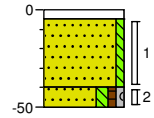
datum: 11-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0 groenstrook
Zand, zeer fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, sporen puin, licht grijszwart, Edelmanboor, Stuit op 0,4 m -m.v.
40

Boring: 011

datum: 10-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

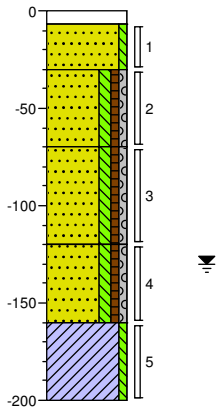
0 tegel
5 Edelmanboor
Zand, matig fijn, zwak siltig, lichtbruin, Edelmanboor
40
50 Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, sporen puin, donkerbruin, Edelmanboor

Project: Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Projectnummer: 182579
Opdrachtgever: ROC Rijn IJssel

Schaal: 1: 40
getekend volgens NEN 5104

Boring: 012

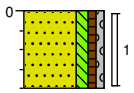
datum: 25-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0	klinker
7	Geoprobe
	Zand, matig grof, zwak siltig, lichtbruin, Geoprobe
30	
	Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, matig puinhoudend, donker grijszwart, Geoprobe
70	
	Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, sporen puin, licht grijszwart, Geoprobe
120	
	Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, bruingrijs, Geoprobe
160	
	Klei, zwak siltig, lichtgrijs, Geoprobe
200	

Boring: 013

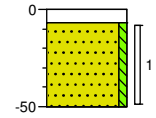
datum: 11-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0	groenstrook
	Zand, zeer fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, sporen puin, licht grijszwart, Edelmanboor, Stuit op 0,4 m -m.v.
40	

Boring: 014

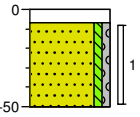
datum: 11-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0	klinker
7	Edelmanboor
	Zand, matig grof, zwak siltig, licht grijsbruin, Edelmanboor
50	

Boring: 015

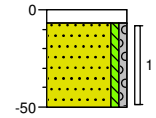
datum: 11-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0	klinker
7	Edelmanboor
	Zand, matig grof, zwak siltig, zwak grindig, licht grijsgeel, Edelmanboor
50	

Boring: 016

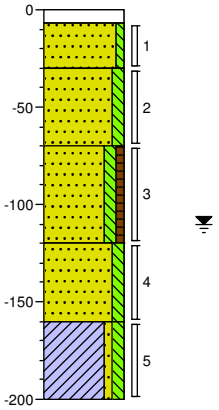
datum: 11-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0	klinker
7	Edelmanboor
	Zand, matig grof, zwak siltig, zwak grindig, sporen puin, licht geelbruin, Edelmanboor
50	

Boring: 017

datum: 25-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0	klinker
7	Geoprobe
	Zand, matig grof, zwak siltig, licht bruincreme, Geoprobe
30	
	Zand, matig fijn, matig siltig, sterk puinhoudend, licht roodgrijs, Geoprobe
70	
	Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, sporen puin, sporen kolengruis, licht grijszwart, Geoprobe
120	
	Zand, matig fijn, matig siltig, licht bruingrijs, Geoprobe
160	
	Klei, zwak zandig, matig siltig, donkergrijs, Geoprobe
200	

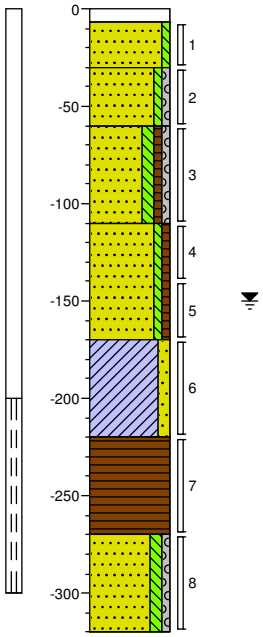
Project: Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Projectnummer: 182579
Opdrachtgever: ROC Rijn IJssel

Schaal: 1: 40
getekend volgens NEN 5104

Boring: 018

datum: 25-10-2018

veldwerker: Jan Ten Dam

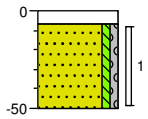

0 klinker
7 Edelmanboor
30 Zand, matig fijn, zwak siltig, lichtbruin, Geoprobe
60 Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak grindig, sterk puinhoudend, licht roodcreme, Geoprobe
110 Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, sporen puin, licht zwartbruin, Geoprobe
170 Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak humeus, licht cremebruin, Geoprobe
220 Klei, matig zandig, lichtgrijs, Geoprobe
270 Veen, donkerbruin, Geoprobe
320 Zand, matig fijn, matig siltig, zwak grindig, lichtgrijs, Geoprobe

Boring: 019

datum: 11-10-2018

veldwerker: Jan Ten Dam

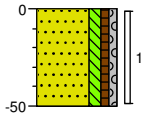

0 klinker
7 Edelmanboor
Zand, matig grof, zwak siltig, zwak grindig, licht geelbruin, Edelmanboor
50

Boring: 020

datum: 11-10-2018

veldwerker: Jan Ten Dam

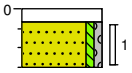

0 groenstrook
Zand, zeer fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, sporen puin, licht grijszwart, Edelmanboor
50

Boring: 021

datum: 11-10-2018

veldwerker: Jan Ten Dam

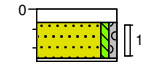

0 klinker
7 Edelmanboor
30 Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak grindig, sterk puinhoudend, licht bruingrijs, Edelmanboor, Stuit op 0,3 m

Boring: 022

datum: 11-10-2018

veldwerker: Jan Ten Dam

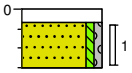

0 klinker
7 Edelmanboor
27 Zand, matig grof, zwak siltig, zwak grindig, lichtgrijs, Edelmanboor
Volledig puin, licht grijsbruin, Edelmanboor, Stuit

Boring: 023

datum: 11-10-2018

veldwerker: Jan Ten Dam

0 klinker
7 Edelmanboor
30 Zand, matig grof, zwak siltig, zwak grindig, licht grijsbruin, Edelmanboor, Straatzand op 0,3 m stuit, puingranulaat

Project: Thorbeckestraat 6 te Arnhem

Projectnummer: 182579

Opdrachtgever: ROC Rijn IJssel

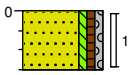
Schaal: 1: 40

getekend volgens NEN 5104

Boring: 024

datum: 11-10-2018

veldwerker: Jan Ten Dam

0 klinker

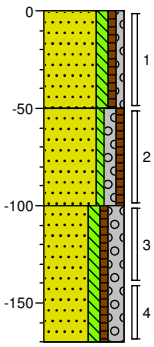
Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak humeus, zwak grindig, sporen puin, licht zwartbruin, Edelmanboor, Op 0,3 m - m.v. Stuit

30

Boring: 025

datum: 10-10-2018

veldwerker: Jan Ten Dam

0 groenstrook

Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, sporen beton, licht grijszwart, Edelmanboor

50

Zand, matig fijn, zwak siltig, matig grindig, zwak humeus, sporen puin, sporen beton, brokken teer, donker grijsbruin, Edelmanboor

100

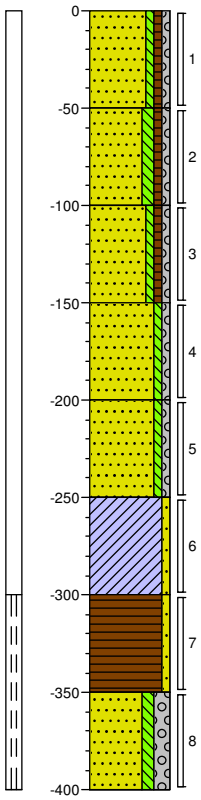
Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, sterk grindig, sporen puin, brokken keien, licht grijsbruin, Edelmanboor, Stuit op 1,7 m

170

Boring: 025A

datum: 25-10-2018

veldwerker: Jan Ten Dam

0 groenstrook

Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak humeus, zwak grindig, sporen puin, licht bruinzwart, Geoprobe

50

Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, matig puinhoudend, brokken teer, matige olie-water reactie, matige teergeur, zwartbruin, Geoprobe

100

Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak humeus, zwak grindig, brokken puin, brokken beton, licht grijsbruin, Geoprobe

150

Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak grindig, sterk puinhoudend, sporen teer, zwakke olie-water reactie, zwakke teergeur, licht bruingeel, Geoprobe

200

Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak grindig, brokken beton, brokken puin, licht zwartbruin, Geoprobe

250

Klei, zwak zandig, lichtgrijs, Geoprobe

300

Veen, zwak zandig, donker zwartbruin, Geoprobe

350

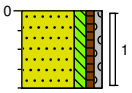
Zand, matig grof, matig siltig, sterk grindig, lichtgrijs, Geoprobe

400

Boring: 026

datum: 11-10-2018

veldwerker: Jan Ten Dam

0 groenstrook

Zand, zeer fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, sporen puin, licht grijszwart, Edelmanboor, Op 0,4 m -m.v. Stuit

40

Project: Thorbeckestraat 6 te Arnhem

Projectnummer: 182579

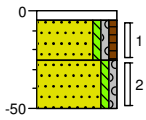
Opdrachtgever: ROC Rijn IJssel

Schaal: 1: 40

getekend volgens NEN 5104

Boring: 027

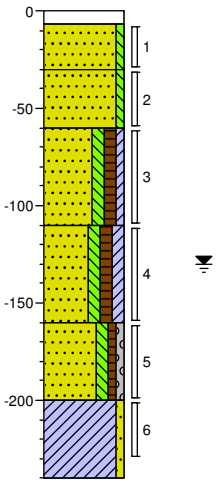
datum: 11-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0	tegel
5	Edelmanboor
25	Zand, matig grof, zwak siltig, zwak grindig, zwak humeus, lichtgeel, Edelmanboor
50	Zand, matig grof, zwak siltig, zwak grindig, sporen puin, donkerbruin, Edelmanboor

Boring: 028

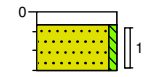
datum: 25-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0	klinker
7	Geoprobe
30	Zand, matig grof, zwak siltig, licht bruincreme, Geoprobe
60	Zand, matig fijn, zwak siltig, sterk puinhoudend, licht roodbruin, Geoprobe
110	Zand, zeer fijn, matig siltig, matig humeus, zwak kleïig, sporen puin, donker zwartgrijs, Geoprobe
160	Zand, zeer fijn, matig siltig, matig humeus, matig kleïig, matig puinhoudend, sporen kolengruis, donker zwartgrijs, Geoprobe
200	Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, sterk puinhoudend, sporen kolengruis, licht grijszwart, Geoprobe
240	Klei, zwak zandig, donkergrijs, Geoprobe

Boring: 029

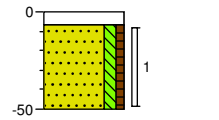
datum: 11-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0	klinker
7	Edelmanboor
30	Zand, matig grof, zwak siltig, sterk puinhoudend, lichtbruin, Edelmanboor, Stuit op 0,3 m,puingranulaat

Boring: 030

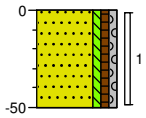
datum: 11-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0	klinker
7	Edelmanboor
50	Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, donker zwartbruin, Edelmanboor

Boring: 031

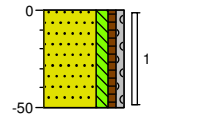
datum: 11-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0	gras
50	Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak humeus, zwak grindig, sporen puin, licht grijszwart, Edelmanboor

Boring: 032

datum: 11-10-2018
veldwerker: Jan Ten Dam

0	groenstrook
50	Zand, matig fijn, matig siltig, zwak humeus, zwak grindig, sporen puin, licht grijszwart, Edelmanboor

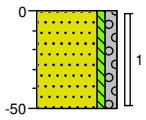
Project: Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Projectnummer: 182579
Opdrachtgever: ROC Rijn IJssel

Schaal: 1: 40
getekend volgens NEN 5104

Boring: 033

datum: 10-10-2018

veldwerker: Jan Ten Dam

0 groenstrook

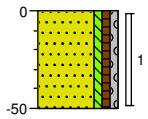
Zand, matig grof, zwak siltig, matig grindig, sporen puin, licht geelbruin, Edelmanboor

50

Boring: 034

datum: 10-10-2018

veldwerker: Jan Ten Dam

0 groenstrook

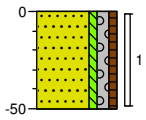
Zand, matig grof, zwak siltig, zwak humeus, zwak grindig, licht geelbruin, Edelmanboor

50

Boring: 035

datum: 10-10-2018

veldwerker: Jan Ten Dam

0 groenstrook

Zand, matig grof, zwak siltig, matig grindig, zwak humeus, sporen beton, licht geelbruin, Edelmanboor

50

Project: Thorbeckestraat 6 te Arnhem

Projectnummer: 182579

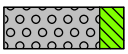
Opdrachtgever: ROC Rijn IJssel

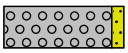
Schaal: 1: 40

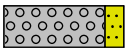
getekend volgens NEN 5104

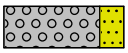
Legenda (conform NEN 5104)

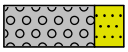
grind

Grind, siltig

Grind, zwak zandig

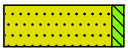

Grind, matig zandig

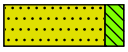

Grind, sterk zandig

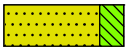

Grind, uiterst zandig

zand

Zand, kleïig

Zand, zwak siltig

Zand, matig siltig

Zand, sterk siltig

Zand, uiterst siltig

veen

Veen, mineraalarm

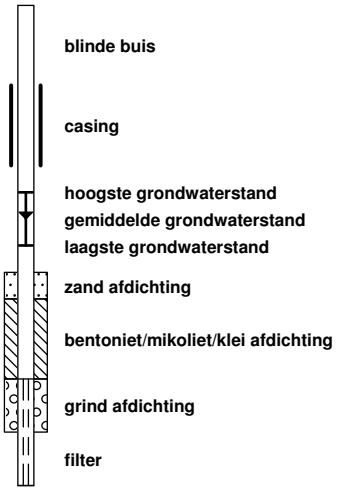

Veen, zwak kleïig

Veen, sterk kleïig

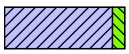

Veen, zwak zandig

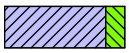

Veen, sterk zandig

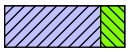
peilbuis

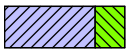

klei

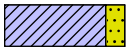

Klei, zwak siltig

Klei, matig siltig

Klei, sterk siltig

Klei, uiterst siltig

Klei, zwak zandig

Klei, matig zandig

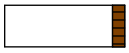

Klei, sterk zandig

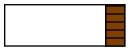
leem

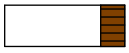

Leem, zwak zandig

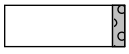

Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

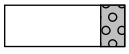

zwak humeus

matig humeus

sterk humeus

zwak grindig

matig grindig

sterk grindig

Wbb (<1-1-2013)

<AW

>AW

>T

>I

geur

- geen geur
- zwakke geur
- matige geur
- sterke geur
- uiterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- zwakke olie-water reactie
- matige olie-water reactie
- sterke olie-water reactie
- uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

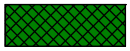
- >0
- >1
- >10
- >100
- >1000
- >10000

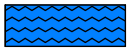
monsters

overig

- bijzonder bestanddeel
- Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- grondwaterstand
- Gemiddeld laagste grondwaterstand

slib

water

Bijlage 3 Analyserapporten

Bijlage

3.1 Analyserapporten grond

Laboratorium : SYNLAB
Certificaatnrs. : 12891891, 12901939, 12899055
Aantal pagina's : 35

SYNLAB Analytics & Services B.V.
Correspondentieadres
Steenhouwerstraat 15 · 3194 AG Rotterdam
Tel.: +31 (0)10 231 47 00 · Fax: +31 (0)10 416 30 34
www.synlab.nl

Analyserapport

BK Ingenieurs
E.V. Leertouwer
Postbus 264
1970 AG IJMUIDEN

Uw projectnaam	: Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Uw projectnummer	: 182579
SYNLAB rapportnummer	: 12891891, versienummer: 1

Rotterdam, 17-10-2018

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij ontvangt u de analyse resultaten van het laboratoriumonderzoek ten behoeve van uw project 182579. Het onderzoek werd uitgevoerd conform uw opdracht. De gerapporteerde resultaten hebben uitsluitend betrekking op de geteste monsters. De door u aangegeven omschrijvingen voor de monsters en het project zijn overgenomen in dit analyserapport.

Het onderzoek is uitgevoerd door SYNLAB Analytics & Services B.V., gevestigd aan de Steenhouwerstraat 15 in Rotterdam (NL). Indien het onderzoek is uitgevoerd door derden of het SYNLAB laboratorium in Frankrijk (99-101 Avenue Louis Roche, Gennevilliers) is dit in het rapport aangegeven.

Dit analyserapport bestaat inclusief bijlagen uit 17 pagina's. In geval van een versienummer van '2' of hoger vervallen de voorgaande versies. Alle bijlagen maken onlosmakelijk onderdeel uit van het rapport. Alleen vermenigvuldiging van het hele rapport is toegestaan.

Mocht u vragen en/of opmerkingen hebben naar aanleiding van dit rapport, bijvoorbeeld als u nadere informatie nodig heeft over de meetonzekerheid van de analyseresultaten in dit rapport, dan verzoeken wij u vriendelijk contact op te nemen met de afdeling Customer Support.

Per 30 maart 2018 is ALcontrol B.V. overgegaan naar de nieuwe naam SYNLAB Analytics & Services B.V. Alle erkenningen van ALcontrol B.V./ALcontrol Laboratories blijven van kracht en zijn/worden omgezet naar SYNLAB Analytics & Services B.V.

Wij vertrouwen er op u met deze informatie van dienst te zijn.

Hoogachtend,

Jaap-Willem Hutter
Technical Director

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	12-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	12-10-2018
Rapportnummer	12891891 - 1	Rapportagedatum	17-10-2018

Nummer	Monstersoort	Monsterspecificatie
001	Grond (AS3000)	M1 001 (100-150)
002	Grond (AS3000)	M2 025 (50-100)
003	Grond (AS3000)	MM1 021 (7-30) 029 (7-30)
004	Grond (AS3000)	MM2 003 (40-70) 004 (0-50) 005 (50-70) 010 (0-40)
005	Grond (AS3000)	MM3 006 (50-100) 011 (40-50) 016 (7-50)

Analyse	Eenheid	Q	001	002	003	004	005
Malen van monstermateriaal	-						#
droge stof	gew.-%	S	93.7	93.2	90.6	95.7	92.7
gewicht artefacten	g	S	<1	<1	<1	<1	<1
aard van de artefacten	-	S	geen	geen	geen	geen	geen
organische stof (gloeiverlies)	% vd DS	S	1.9	1.4	1.0	2.1	0.7
KORRELGROOTTEVERDELING							
lutum (bodem)	% vd DS	S	<1	<1	<1	<1	<1
METALEN							
barium	mg/kgds	S	500	47	54	44	29
cadmium	mg/kgds	S	2.4	0.24	<0.2	0.30	0.23
kobalt	mg/kgds	S	4.5	2.1	2.7	2.1	4.4
koper	mg/kgds	S	170	20	5.9	14	18
kwik	mg/kgds	S	0.27	0.14	<0.05	0.14	0.19
lood	mg/kgds	S	6500	120	24	100	57
molybdeen	mg/kgds	S	<0.5	<0.5	<0.5	<0.5	<0.5
nikkel	mg/kgds	S	11	7.2	7.6	6.3	12
zink	mg/kgds	S	3200	130	35	100	75
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN							
naftaleen	mg/kgds	S	0.01	17	0.01	0.05	0.02
fenantreen	mg/kgds	S	1.1	410	0.22	1.4	0.16
antraceen	mg/kgds	S	0.30	84	0.06	0.32	0.05
fluoranteen	mg/kgds	S	2.1	300	0.64	2.5	0.42
benzo(a)antraceen	mg/kgds	S	1.3	120	0.42	1.3	0.24
chryseen	mg/kgds	S	1.4	83	0.37	1.3	0.21
benzo(k)fluoranteen	mg/kgds	S	0.66	41	0.23	0.70	0.14
benzo(a)pyreen	mg/kgds	S	0.92	82	0.39	1.2	0.22
benzo(ghi)peryleen	mg/kgds	S	0.63	41	0.26	0.76	0.15
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kgds	S	0.64	45	0.25	0.78	0.16
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kgds	S	9.06 [1)]	1223 [1)]	2.85 [1)]	10.31 [1)]	1.77 [1)]
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)							
PCB 28	µg/kgds	S	<1	<6.6 [2)]	2.0 [4)]	<1	4.6 [4)]
PCB 52	µg/kgds	S	<1	<7.5 [2)]	1.5	<1	2.3
PCB 101	µg/kgds	S	<1	<6.1 [2)]	3.4	<1	1.7
PCB 118	µg/kgds	S	<1	<7.1 [2)]	2.3	<1	<1
PCB 138	µg/kgds	S	<1	<6.6 [2)]	5.0	1.3	2.2

De met S gemerkte analyses zijn geaccrediteerd en vallen onder de AS3000-erkenning.

Paraaf :

TESTEN RvA L 028

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

kwaliteitswaarborg bodembeheer SIKB AS3000

Analyserapport

Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	12-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	12-10-2018
Rapportnummer	12891891 - 1	Rapportagedatum	17-10-2018

Nummer	Monstersoort	Monsterspecificatie
001	Grond (AS3000)	M1 001 (100-150)
002	Grond (AS3000)	M2 025 (50-100)
003	Grond (AS3000)	MM1 021 (7-30) 029 (7-30)
004	Grond (AS3000)	MM2 003 (40-70) 004 (0-50) 005 (50-70) 010 (0-40)
005	Grond (AS3000)	MM3 006 (50-100) 011 (40-50) 016 (7-50)

Analyse	Eenheid	Q	001	002	003	004	005
PCB 153	µg/kgds	S	<1	<4.7 [2)]	5.2	1.1	2.9
PCB 180	µg/kgds	S	<1	<6.6 [2)]	2.8	<1	3.1
som PCB (7) (0.7 factor)	µg/kgds	S	4.9 [1)]	31.64 [1)]	22.2 [1)]	5.9 [1)]	17.5 [1)]
MINERALE OLIE							
fractie C10-C12	mg/kgds		<5	23	<5	<5	<5
fractie C12-C22	mg/kgds		8	2200 [3)]	9	10 [3)]	<5
fractie C22-C30	mg/kgds		11	640 [3)]	12	9 [3)]	8
fractie C30-C40	mg/kgds		7	88	8	<5	<5
totaal olie C10 - C40	mg/kgds	S	30	2900	30	<20	<20

De met S gemerkte analyses zijn geaccrediteerd en vallen onder de AS3000-erkenning.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	12-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	12-10-2018
Rapportnummer	12891891 - 1	Rapportagedatum	17-10-2018

Monster beschrijvingen

001	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.
002	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.
003	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.
004	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.
005	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.

Voetnoten

1	De sommatie na verrekening van de 0.7 factor voor <-waarden volgens BoToVa.
2	De rapportagegrens is verhoogd i.v.m. noodzakelijke verdunning.
3	Een gedeelte van het gehalte aan minerale olie wordt, naar onze mening, veroorzaakt door de aanwezigheid van polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK) en/of humusachtige verbindingen.
4	PCB 28 is mogelijk vals positief verhoogd door de aanwezigheid van PCB 31

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	12-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	12-10-2018
Rapportnummer	12891891 - 1	Rapportagedatum	17-10-2018

Nummer	Monstersoort	Monsterspecificatie
006	Grond (AS3000)	MM4 013 (0-40) 020 (0-50) 024 (0-30)
007	Grond (AS3000)	MM5 025 (0-50) 031 (0-50) 032 (0-50) 035 (0-50)
008	Grond (AS3000)	MM6 026 (0-40) 027 (25-50) 033 (0-50)
009	Grond (AS3000)	MM7 002 (0-40) 003 (0-40) 006 (0-50) 008 (5-50) 009 (5-50) 014 (7-50) 015 (7-50) 019 (7-50)
010	Grond (AS3000)	MM8 022 (7-25) 023 (7-30) 030 (7-50) 034 (0-50)

Analyse	Eenheid	Q	006	007	008	009	010
droge stof	gew.-%	S	93.2	94.1	95.2	94.5	93.5
gewicht artefacten	g	S	<1	<1	<1	19	18
aard van de artefacten	-	S	geen	geen	geen	stenen	stenen
organische stof (gloeiverlies)	% vd DS	S	4.5	2.8	1.9	1.5	0.6
KORRELGROOTTEVERDELING							
lutum (bodem)	% vd DS	S	<1	<1	<1	<1	<1
METALEN							
barium	mg/kgds	S	61	82	38	<20	<20
cadmium	mg/kgds	S	0.55	0.55	0.49	<0.2	<0.2
kobalt	mg/kgds	S	2.6	3.1	2.4	<1.5	1.9
koper	mg/kgds	S	23	32	17	6.1	5.1
kwik	mg/kgds	S	0.22	0.25	0.11	<0.05	<0.05
lood	mg/kgds	S	150	220	68	39	22
molybdeen	mg/kgds	S	0.69	1.2	<0.5	<0.5	<0.5
nikkel	mg/kgds	S	7.4	9.1	9.0	3.9	5.8
zink	mg/kgds	S	140	120	89	28	39
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN							
naftaleen	mg/kgds	S	0.13	0.06	0.02	<0.01	<0.01
fenantreen	mg/kgds	S	1.9	1.3	0.28	0.09	0.06
antraceen	mg/kgds	S	0.41	0.26	0.07	0.02	0.02
fluoranteen	mg/kgds	S	4.1	2.5	0.65	0.22	0.16
benzo(a)antraceen	mg/kgds	S	2.4	1.3	0.35	0.14	0.11
chryseen	mg/kgds	S	2.1	1.2	0.30	0.12	0.08
benzo(k)fluoranteen	mg/kgds	S	1.3	0.70	0.18	0.09	0.06
benzo(a)pyreen	mg/kgds	S	2.0	1.1	0.29	0.13	0.10
benzo(ghi)peryleen	mg/kgds	S	1.4	0.80	0.22	0.10	0.08
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kgds	S	1.4	0.79	0.20	0.10	0.08
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kgds	S	17.14 [1)]	10.01 [1)]	2.56 [1)]	1.017 [1)]	0.757 [1)]
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)							
PCB 28	µg/kgds	S	<1	<1	<1	<1	<1
PCB 52	µg/kgds	S	<1	<1	<1	<1	<1
PCB 101	µg/kgds	S	1.9 [5)]	<1	<1	<1	<1
PCB 118	µg/kgds	S	1.4	<1	<1	<1	<1
PCB 138	µg/kgds	S	3.6	1.3	<1	<1	1.6 [5)]
PCB 153	µg/kgds	S	3.2	1.9	<1	1.1	1.2
PCB 180	µg/kgds	S	1.5	<1	<1	<1	<1

De met S gemerkte analyses zijn geaccrediteerd en vallen onder de AS3000-erkenning.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

TESTEN RvA L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

kwaliteitswaarborg bodembeheer SIKB AS3000

Analyserapport

Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	12-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	12-10-2018
Rapportnummer	12891891 - 1	Rapportagedatum	17-10-2018

Nummer	Monstersoort	Monsterspecificatie
006	Grond (AS3000)	MM4 013 (0-40) 020 (0-50) 024 (0-30)
007	Grond (AS3000)	MM5 025 (0-50) 031 (0-50) 032 (0-50) 035 (0-50)
008	Grond (AS3000)	MM6 026 (0-40) 027 (25-50) 033 (0-50)
009	Grond (AS3000)	MM7 002 (0-40) 003 (0-40) 006 (0-50) 008 (5-50) 009 (5-50) 014 (7-50) 015 (7-50) 019 (7-50)
010	Grond (AS3000)	MM8 022 (7-25) 023 (7-30) 030 (7-50) 034 (0-50)

Analyse	Eenheid	Q	006	007	008	009	010
som PCB (7) (0.7 factor)	µg/kgds	S	13 [1)]	6.7 [1)]	4.9 [1)]	5.3 [1)]	6.3 [1)]
MINERALE OLIE							
fractie C10-C12	mg/kgds		<5	<5	<5	<5	<5
fractie C12-C22	mg/kgds		16 [3)]	13	<5	<5	<5
fractie C22-C30	mg/kgds		19 [3)]	15	<5	<5	7
fractie C30-C40	mg/kgds		9 [3)]	5	<5	<5	7
totaal olie C10 - C40	mg/kgds	S	40	30	<20	<20	<20

De met S gemerkte analyses zijn geaccrediteerd en vallen onder de AS3000-erkenning.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	12-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	12-10-2018
Rapportnummer	12891891 - 1	Rapportagedatum	17-10-2018

Monster beschrijvingen

006	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.
007	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.
008	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.
009	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.
010	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.

Voetnoten

1	De sommatie na verrekening van de 0.7 factor voor <-waarden volgens BoToVa.
3	Een gedeelte van het gehalte aan minerale olie wordt, naar onze mening, veroorzaakt door de aanwezigheid van polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK) en/of humusachtige verbindingen.
5	Het gehalte is indicatief i.v.m. de aanwezigheid van componenten die een storende invloed hebben op de meting.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	12-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	12-10-2018
Rapportnummer	12891891 - 1	Rapportagedatum	17-10-2018

Analyse	Monstersoort	Relatie tot norm
droge stof	Grond (AS3000)	Grond: Gelijkwaardig aan ISO 11465 en gelijkwaardig aan NEN-EN 15934 (monstervoorbehandeling conform NEN-EN 16179). Grond (AS3000): conform AS3010-2 en gelijkwaardig aan NEN-EN 15934
gewicht artefacten	Grond (AS3000)	Conform AS3000 en conform NEN-EN 16179
aard van de artefacten	Grond (AS3000)	Idem
organische stof (gloeiverlies)	Grond (AS3000)	Grond: gelijkwaardig aan NEN 5754. Grond (AS3000): conform AS3010-3
lutum (bodem)	Grond (AS3000)	Grond: eigen methode. Grond (AS3000): conform AS3010-4
barium	Grond (AS3000)	Conform AS3010-5 en conform NEN 6950 (ontsluiting conform NEN 6961, meting conform NEN 6966); conform ISO 22036 (ontsluiting conform NEN 6961)
cadmium	Grond (AS3000)	Idem
kobalt	Grond (AS3000)	Idem
koper	Grond (AS3000)	Idem
kwik	Grond (AS3000)	Conform AS3010-5 en conform NEN 6950 (ontsluiting conform NEN 6961, meting conform NEN-ISO 16772)
lood	Grond (AS3000)	Conform AS3010-5 en conform NEN 6950 (ontsluiting conform NEN 6961, meting conform NEN 6966); conform ISO 22036 (ontsluiting conform NEN 6961)
molybdeen	Grond (AS3000)	Idem
nikkel	Grond (AS3000)	Idem
zink	Grond (AS3000)	Idem
naftaleen	Grond (AS3000)	Conform AS3010-6
fenantreen	Grond (AS3000)	Idem
antraceen	Grond (AS3000)	Idem
fluoranteen	Grond (AS3000)	Idem
benzo(a)antraceen	Grond (AS3000)	Idem
chryseen	Grond (AS3000)	Idem
benzo(k)fluoranteen	Grond (AS3000)	Idem
benzo(a)pyreen	Grond (AS3000)	Idem
benzo(ghi)peryleen	Grond (AS3000)	Idem
indeno(1,2,3-cd)pyreen	Grond (AS3000)	Idem
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	Grond (AS3000)	Idem
PCB 28	Grond (AS3000)	Conform AS3010-8
PCB 52	Grond (AS3000)	Idem
PCB 101	Grond (AS3000)	Idem
PCB 118	Grond (AS3000)	Idem
PCB 138	Grond (AS3000)	Idem
PCB 153	Grond (AS3000)	Idem
PCB 180	Grond (AS3000)	Idem
som PCB (7) (0.7 factor)	Grond (AS3000)	Idem
totaal olie C10 - C40	Grond (AS3000)	Conform AS3010-7 conform NEN-EN-ISO 16703
Malen van monstermateriaal	Grond (AS3000)	Eigen methode

Monster	Barcode	Aanlevering	Monstername	Verpakking
001	Y6345991	10-10-2018	10-10-2018	ALC201

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	12-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	12-10-2018
Rapportnummer	12891891 - 1	Rapportagedatum	17-10-2018

Monster	Barcode	Aanlevering	Monstername	Verpakking
002	Y6345993	10-10-2018	10-10-2018	ALC201
003	Y6346168	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
003	Y6346147	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
004	Y6345997	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
004	Y6346197	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
004	Y6345998	10-10-2018	10-10-2018	ALC201
004	Y6345963	10-10-2018	10-10-2018	ALC201
005	Y6346001	10-10-2018	10-10-2018	ALC201
005	Y6345990	10-10-2018	10-10-2018	ALC201
005	Y6346194	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
006	Y6346192	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
006	Y6346189	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
006	Y6346187	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
007	Y6345994	10-10-2018	10-10-2018	ALC201
007	Y7109689	10-10-2018	10-10-2018	ALC201
007	Y6346199	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
007	Y6346182	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
008	Y7109686	10-10-2018	10-10-2018	ALC201
008	Y6346198	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
008	Y6346185	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
009	Y6346094	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
009	Y6346186	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
009	Y6345561	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
009	Y6345989	10-10-2018	10-10-2018	ALC201
009	Y6346196	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
009	Y6346000	10-10-2018	10-10-2018	ALC201
009	Y6346188	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
009	Y6345995	10-10-2018	10-10-2018	ALC201
010	Y6346191	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
010	Y6346190	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
010	Y6346193	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
010	Y7109695	10-10-2018	10-10-2018	ALC201

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

BK Ingenieurs
E.V. Leertouwer

Analyserapport

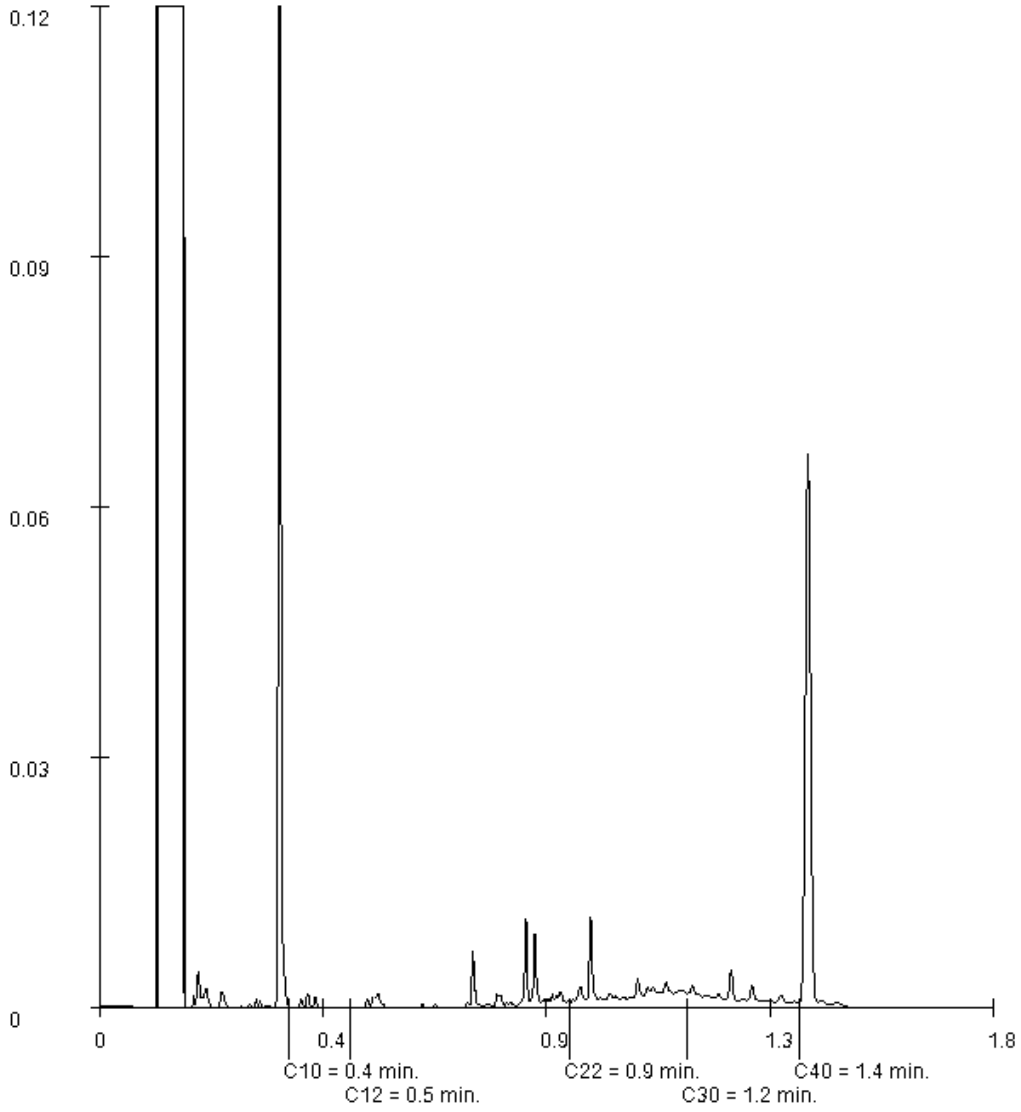
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	12-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	12-10-2018
Rapportnummer	12891891 - 1	Rapportagedatum	17-10-2018

Monsternummer:	001
Monster beschrijvingen	M1001 (100-150)

Karakterisering naar alkaantraject

benzine	C9-C14
kerosine en petroleum	C10-C16
diesel en gasolie	C10-C28
motorolie	C20-C36
stookolie	C10-C36

De C10 en C40 pieken zijn toegevoegd door het laboratorium en worden gebruikt als interne standaard.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

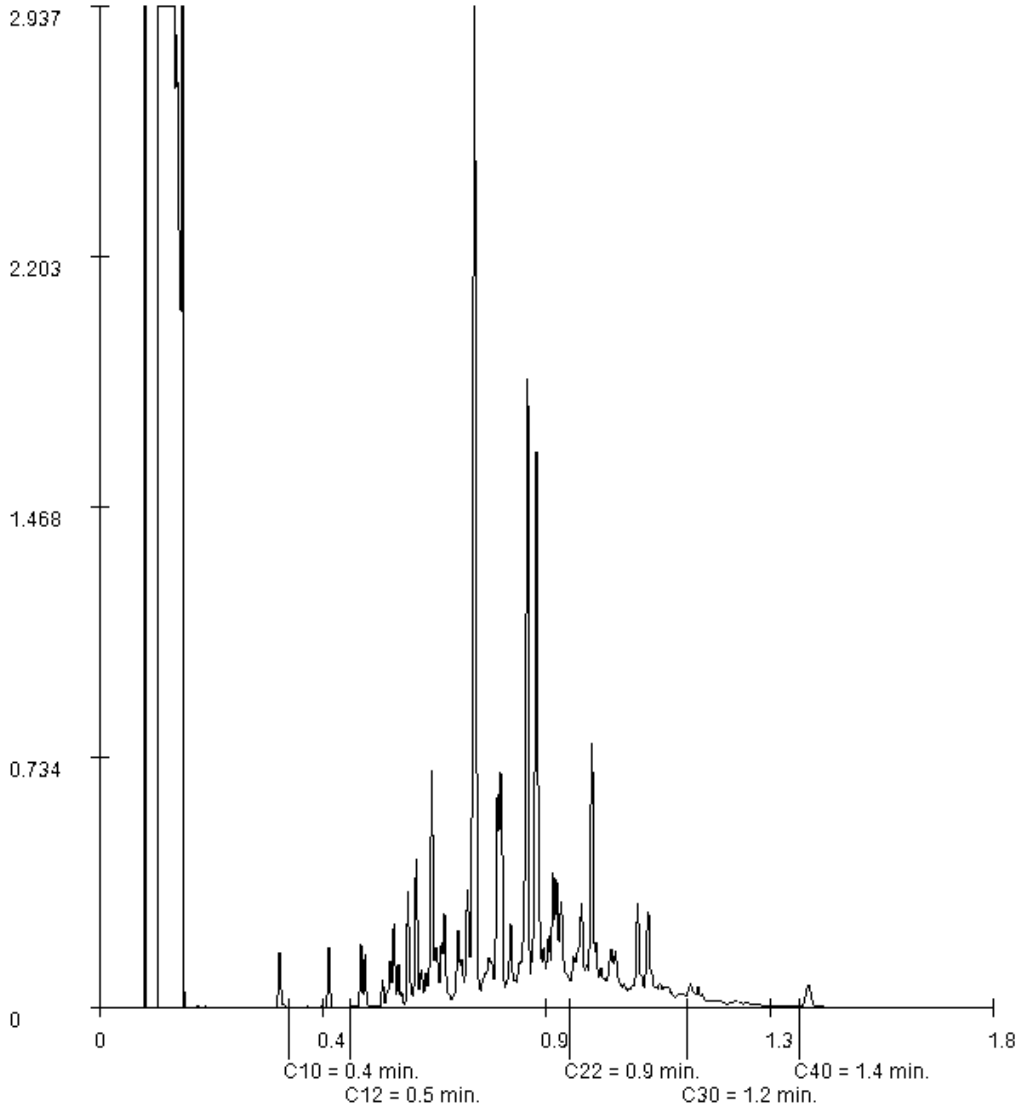
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	12-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	12-10-2018
Rapportnummer	12891891 - 1	Rapportagedatum	17-10-2018

Monsternummer:	002
Monster beschrijvingen	M2025 (50-100)

Karakterisering naar alkaantraject

benzine	C9-C14
kerosine en petroleum	C10-C16
diesel en gasolie	C10-C28
motorolie	C20-C36
stookolie	C10-C36

De C10 en C40 pieken zijn toegevoegd door het laboratorium en worden gebruikt als interne standaard.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

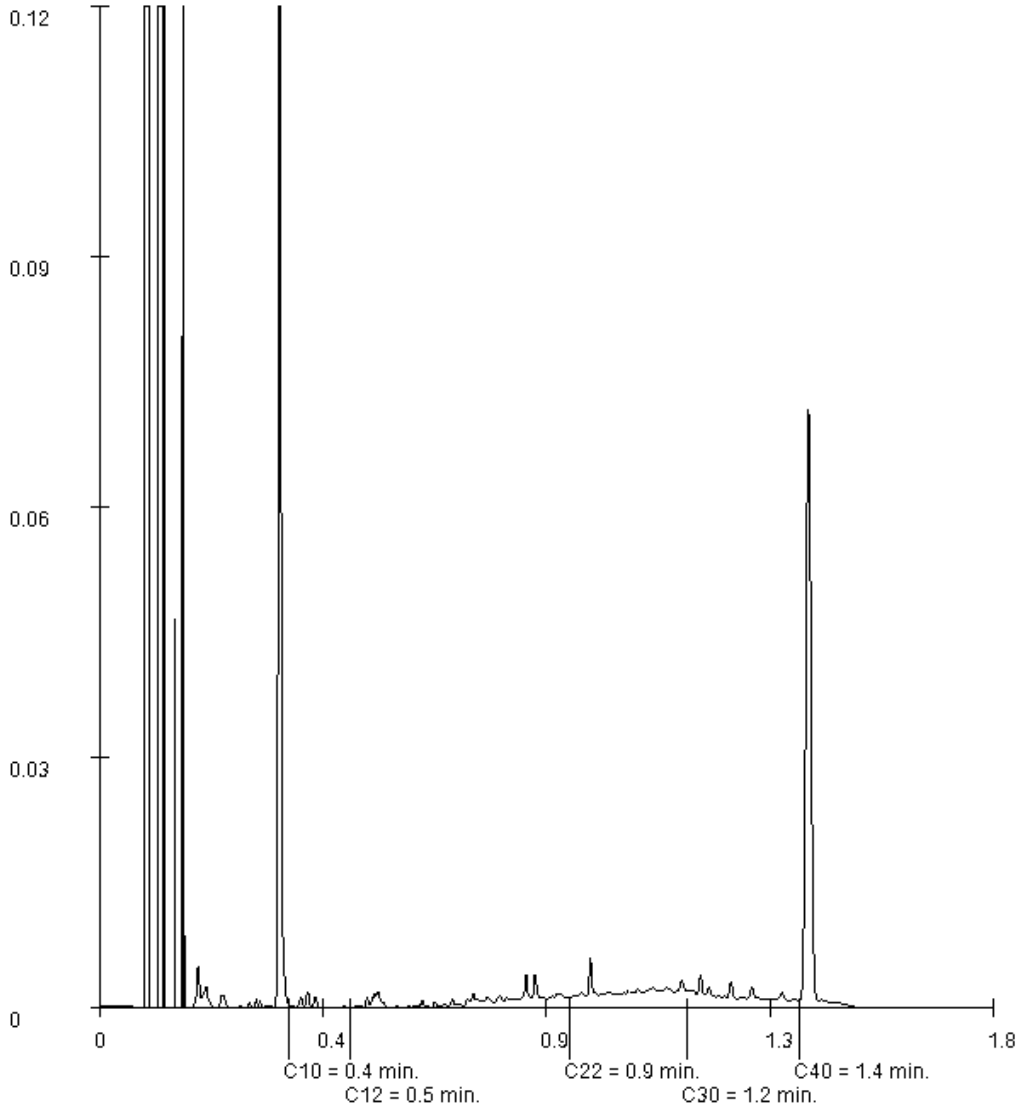
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	12-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	12-10-2018
Rapportnummer	12891891 - 1	Rapportagedatum	17-10-2018

Monsternummer:	003
Monster beschrijvingen	MM1021 (7-30) 029 (7-30)

Karakterisering naar alkaantraject

benzine	C9-C14
kerosine en petroleum	C10-C16
diesel en gasolie	C10-C28
motorolie	C20-C36
stookolie	C10-C36

De C10 en C40 pieken zijn toegevoegd door het laboratorium en worden gebruikt als interne standaard.

Paraaf :

Analyserapport

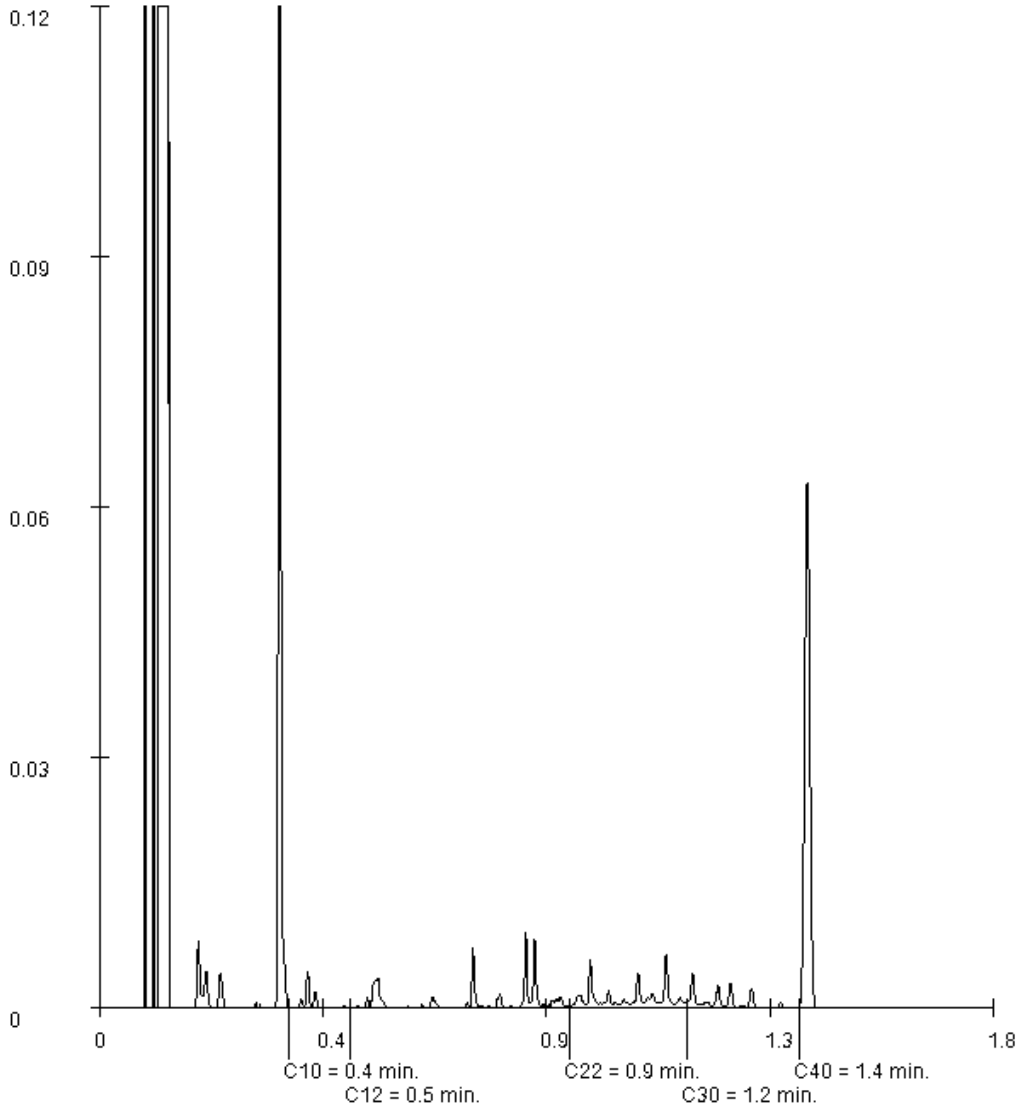
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	12-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	12-10-2018
Rapportnummer	12891891 - 1	Rapportagedatum	17-10-2018

Monsternummer:	004
Monster beschrijvingen	MM2003 (40-70) 004 (0-50) 005 (50-70) 010 (0-40)

Karakterisering naar alkaantraject

benzine	C9-C14
kerosine en petroleum	C10-C16
diesel en gasolie	C10-C28
motorolie	C20-C36
stookolie	C10-C36

De C10 en C40 pieken zijn toegevoegd door het laboratorium en worden gebruikt als interne standaard.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

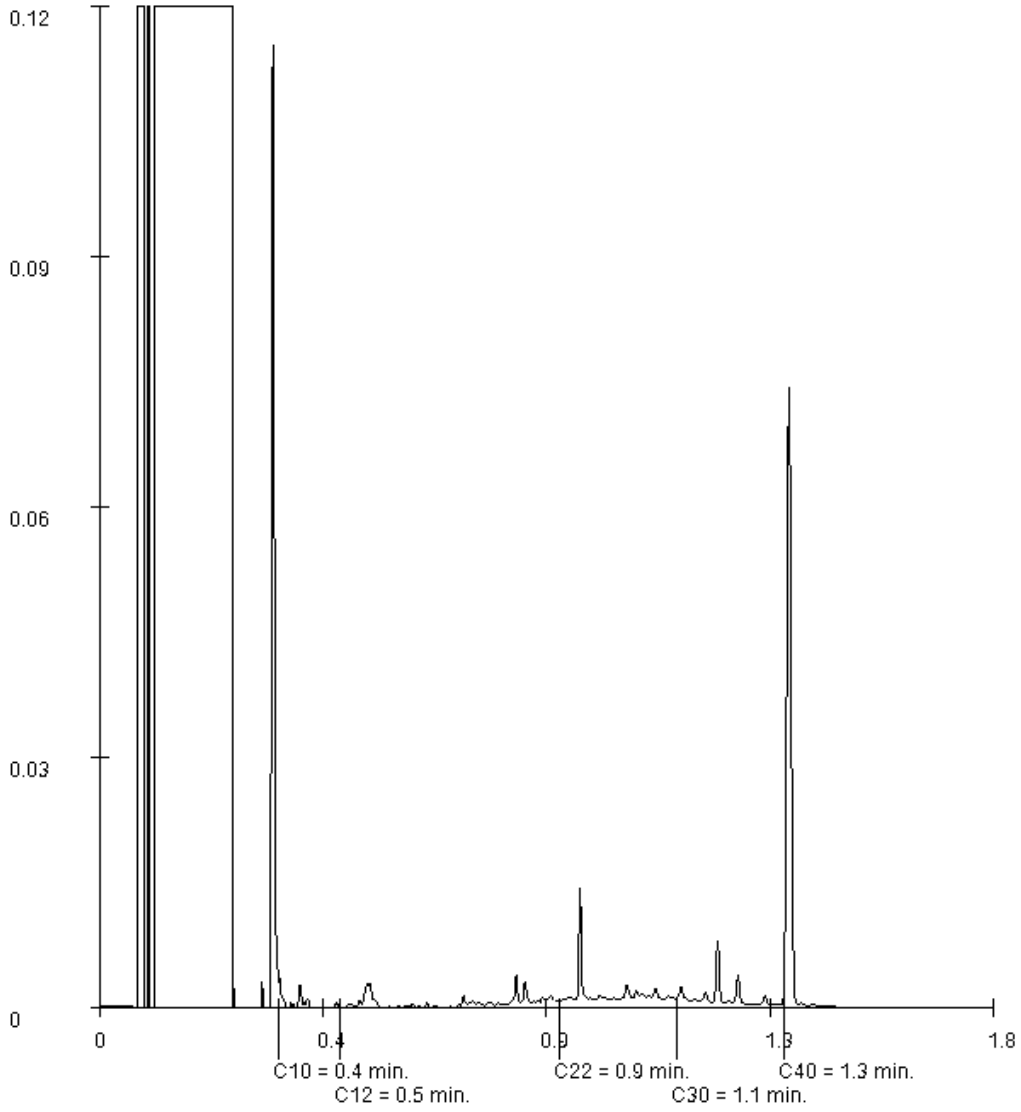
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	12-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	12-10-2018
Rapportnummer	12891891 - 1	Rapportagedatum	17-10-2018

Monsternummer:	005
Monster beschrijvingen	MM3006 (50-100) 011 (40-50) 016 (7-50)

Karakterisering naar alkaantraject

benzine	C9-C14
kerosine en petroleum	C10-C16
diesel en gasolie	C10-C28
motorolie	C20-C36
stookolie	C10-C36

De C10 en C40 pieken zijn toegevoegd door het laboratorium en worden gebruikt als interne standaard.

Paraaf :

BK Ingenieurs
E.V. Leertouwer

Analyserapport

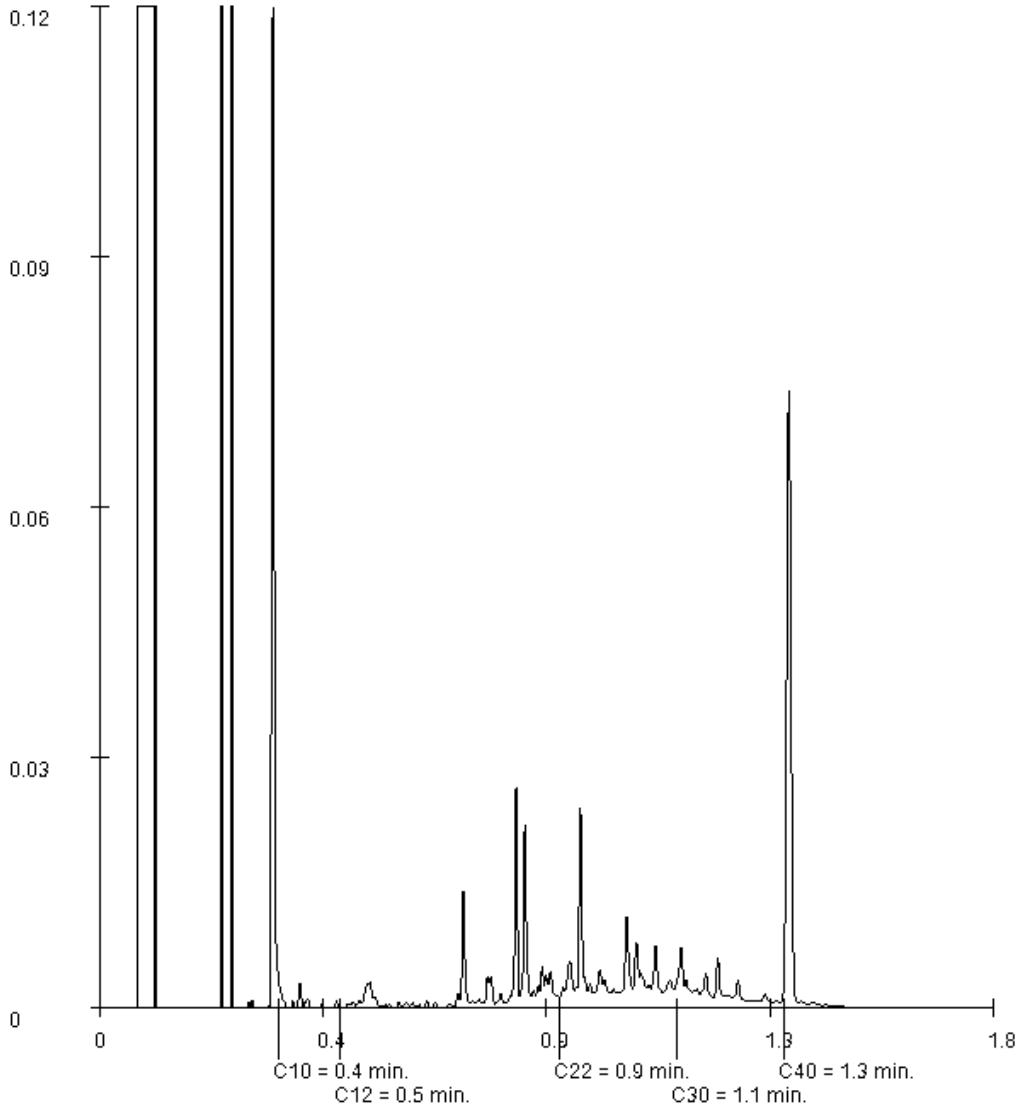
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	12-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	12-10-2018
Rapportnummer	12891891 - 1	Rapportagedatum	17-10-2018

Monsternummer:	006
Monster beschrijvingen	MM4013 (0-40) 020 (0-50) 024 (0-30)

Karakterisering naar alkaantraject

benzine	C9-C14
kerosine en petroleum	C10-C16
diesel en gasolie	C10-C28
motorolie	C20-C36
stookolie	C10-C36

De C10 en C40 pieken zijn toegevoegd door het laboratorium en worden gebruikt als interne standaard.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

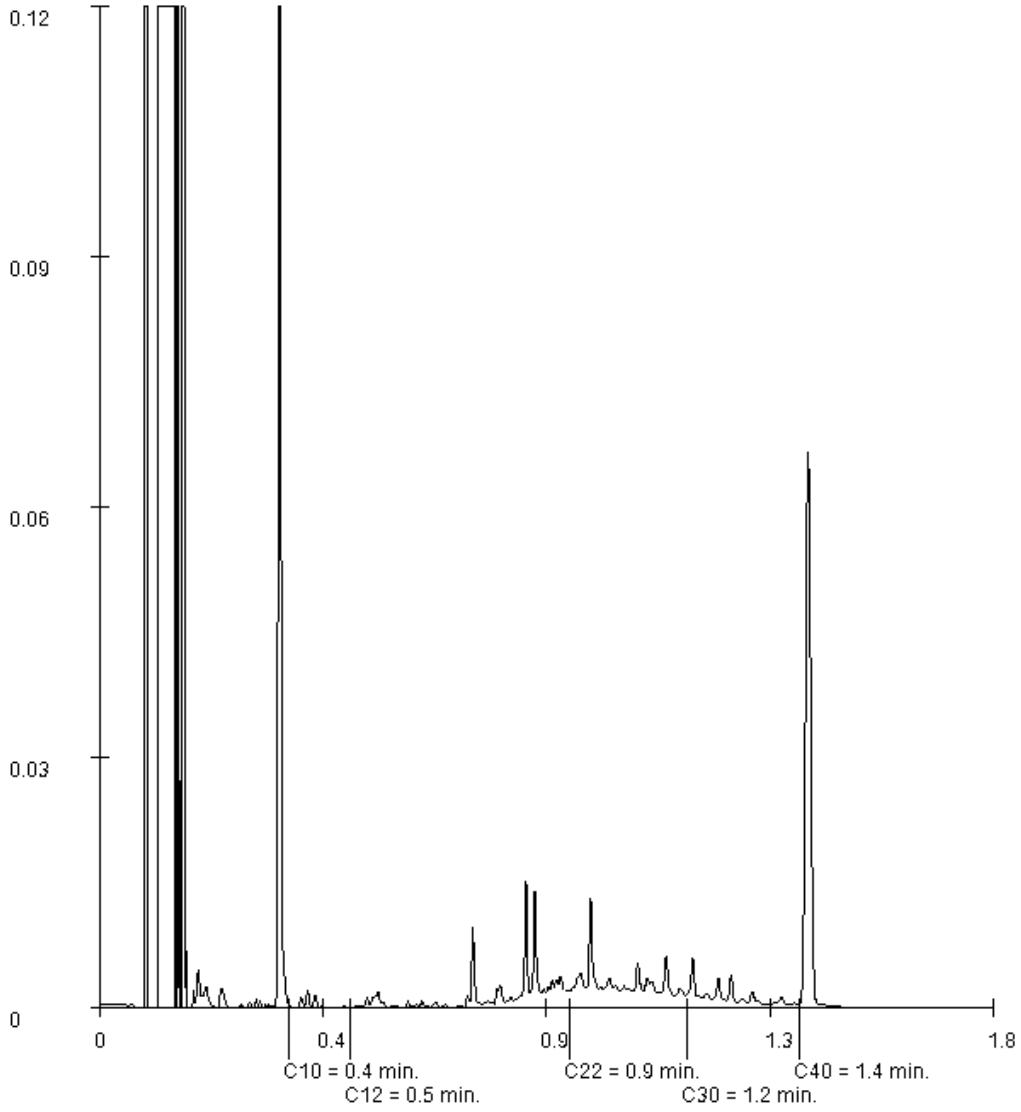
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	12-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	12-10-2018
Rapportnummer	12891891 - 1	Rapportagedatum	17-10-2018

Monsternummer:	007
Monster beschrijvingen	MM5025 (0-50) 031 (0-50) 032 (0-50) 035 (0-50)

Karakterisering naar alkaantraject

benzine	C9-C14
kerosine en petroleum	C10-C16
diesel en gasolie	C10-C28
motorolie	C20-C36
stookolie	C10-C36

De C10 en C40 pieken zijn toegevoegd door het laboratorium en worden gebruikt als interne standaard.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

BK Ingenieurs
E.V. Leertouwer

Analyserapport

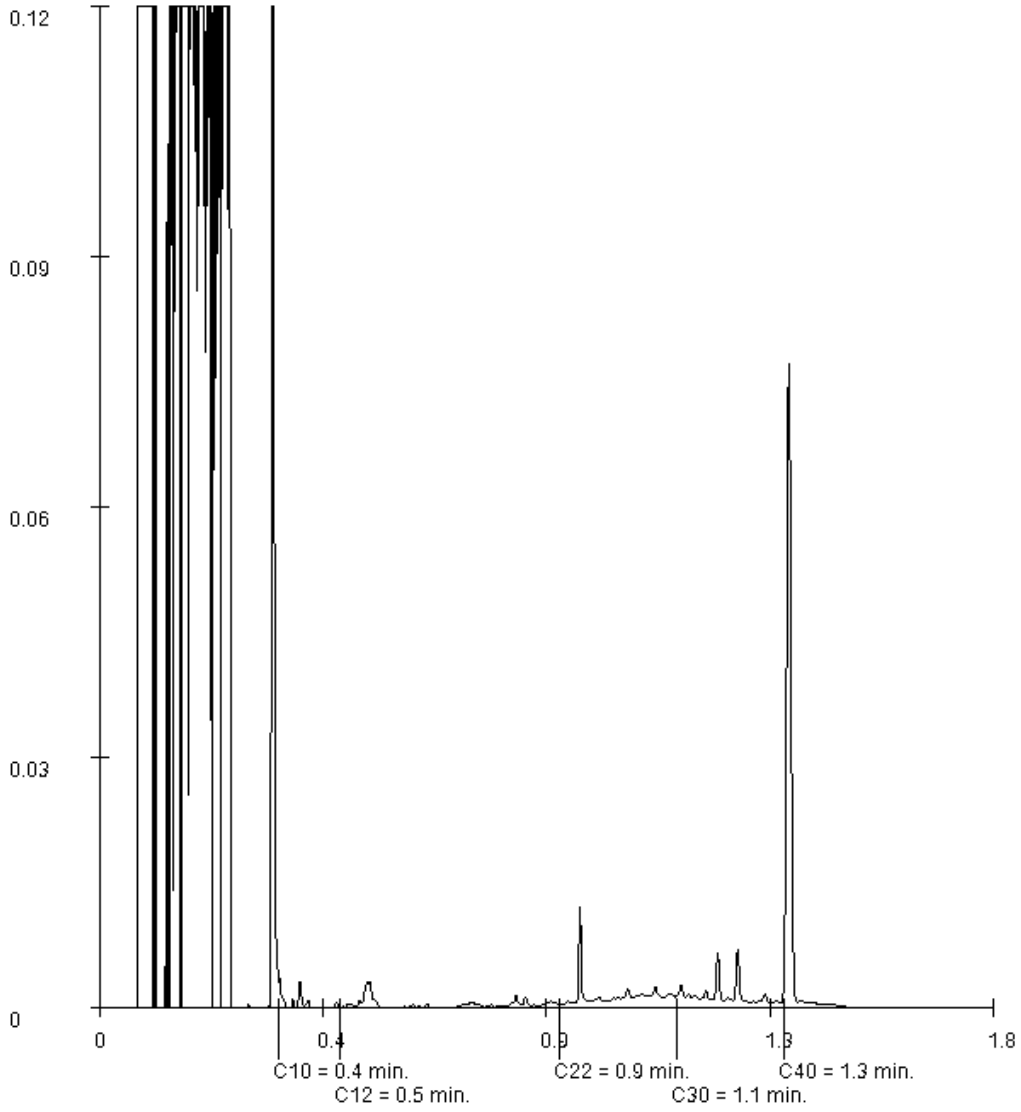
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	12-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	12-10-2018
Rapportnummer	12891891 - 1	Rapportagedatum	17-10-2018

Monsternummer:	010
Monster beschrijvingen	MM8022 (7-25) 023 (7-30) 030 (7-50) 034 (0-50)

Karakterisering naar alkaantraject

benzine	C9-C14
kerosine en petroleum	C10-C16
diesel en gasolie	C10-C28
motorolie	C20-C36
stookolie	C10-C36

De C10 en C40 pieken zijn toegevoegd door het laboratorium en worden gebruikt als interne standaard.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

SYNLAB Analytics & Services B.V.
Correspondentieadres
Steenhouwerstraat 15 · 3194 AG Rotterdam
Tel.: +31 (0)10 231 47 00 · Fax: +31 (0)10 416 30 34
www.synlab.nl

Analyserapport

BK Ingenieurs
E.V. Leertouwer
Postbus 264
1970 AG IJMUIDEN

Uw projectnaam	: Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Uw projectnummer	: 182579
SYNLAB rapportnummer	: 12901939, versienummer: 1

Rotterdam, 05-11-2018

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij ontvangt u de analyse resultaten van het laboratoriumonderzoek ten behoeve van uw project 182579. Het onderzoek werd uitgevoerd conform uw opdracht. De gerapporteerde resultaten hebben uitsluitend betrekking op de geteste monsters. De door u aangegeven omschrijvingen voor de monsters en het project zijn overgenomen in dit analyserapport.

Het onderzoek is uitgevoerd door SYNLAB Analytics & Services B.V., gevestigd aan de Steenhouwerstraat 15 in Rotterdam (NL). Indien het onderzoek is uitgevoerd door derden of het SYNLAB laboratorium in Frankrijk (99-101 Avenue Louis Roche, Gennevilliers) is dit in het rapport aangegeven.

Dit analyserapport bestaat inclusief bijlagen uit 14 pagina's. In geval van een versienummer van '2' of hoger vervallen de voorgaande versies. Alle bijlagen maken onlosmakelijk onderdeel uit van het rapport. Alleen vermenigvuldiging van het hele rapport is toegestaan.

Mocht u vragen en/of opmerkingen hebben naar aanleiding van dit rapport, bijvoorbeeld als u nadere informatie nodig heeft over de meetonzekerheid van de analyseresultaten in dit rapport, dan verzoeken wij u vriendelijk contact op te nemen met de afdeling Customer Support.

Per 30 maart 2018 is ALcontrol B.V. overgegaan naar de nieuwe naam SYNLAB Analytics & Services B.V. Alle erkenningen van ALcontrol B.V./ALcontrol Laboratories blijven van kracht en zijn/worden omgezet naar SYNLAB Analytics & Services B.V.

Wij vertrouwen er op u met deze informatie van dienst te zijn.

Hoogachtend,

Jaap-Willem Hutter
Technical Director

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

BK Ingenieurs
E.V. Leertouwer

Analyserapport

Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	26-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	26-10-2018
Rapportnummer	12901939 - 1	Rapportagedatum	05-11-2018

Nummer	Monstersoort	Monsterspecificatie
001	Grond (AS3000)	MM9 012 (160-200) 017 (160-200) 018 (170-220) 028 (200-230)
002	Grond (AS3000)	MM10 025A (150-200)
003	Grond (AS3000)	MM11 012 (30-70) 017 (30-70) 018 (30-60) 028 (30-60)
004	Grond (AS3000)	MM12 001A (350-400) 003A (150-200) 005A (150-200)
005	Grond (AS3000)	MM13 003A (100-150)

Analyse	Eenheid	Q	001	002	003	004	005
droge stof	gew.-%	S	69.4	90.6	87.5	95.6	92.8
gewicht artefacten	g	S	<1	<1	<1	<1	<1
aard van de artefacten	-	S	geen	geen	geen	geen	geen
organische stof (gloeiverlies)	% vd DS	S	6.8	1.6	1.3	1.3	6.1
KORRELGROOTTEVERDELING							
lutum (bodem)	% vd DS	S	34	1.2	<1	2.5	<1
METALEN							
barium	mg/kgds	S	190	110	51	57	540
cadmium	mg/kgds	S	0.69	0.65	<0.2	<0.2	1.4
kobalt	mg/kgds	S	15	5.5	3.3	3.3	9.3
koper	mg/kgds	S	51	170	9.2	41	700
kwik	mg/kgds	S	0.37	0.09	<0.05	0.43	0.14
lood	mg/kgds	S	140	210	32	180	5100
molybdeen	mg/kgds	S	0.89	0.52	<0.5	<0.5	2.8
nikkel	mg/kgds	S	41	11	8.0	7.2	23
zink	mg/kgds	S	330	450	64	94	1900
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN							
naftaleen	mg/kgds	S	0.02	0.10	0.05	0.02 [4)]	0.03
fenantreen	mg/kgds	S	0.09	2.0	0.91	0.19	0.52
antraceen	mg/kgds	S	0.03	0.66	0.85	0.06	0.11
fluoranteen	mg/kgds	S	0.16	2.1	2.3	0.39	0.94
benzo(a)antraceen	mg/kgds	S	0.12	1.0	1.7	0.24	0.55
chryseen	mg/kgds	S	0.07	0.88	1.3	0.16	0.59
benzo(k)fluoranteen	mg/kgds	S	0.06	0.37	0.91	0.12	0.33
benzo(a)pyreen	mg/kgds	S	0.09	0.78	1.5	0.22	0.38
benzo(ghi)peryleen	mg/kgds	S	0.08	0.48	1.1	0.16	0.24
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kgds	S	0.08	0.42	1.2	0.16	0.27
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kgds	S	0.8 [1)]	8.79 [1)]	11.82 [1)]	1.72 [1)]	3.96 [1)]
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)							
PCB 28	µg/kgds	S	<1	<1	2.5 [2)]	<1	<1
PCB 52	µg/kgds	S	<1	<1	<2.1 [3)]	<1	<1
PCB 101	µg/kgds	S	<1	<1	3.6	<1	<1
PCB 118	µg/kgds	S	<1	<1	2.5	<1	<1
PCB 138	µg/kgds	S	<1	1.9	3.5	<1	<1
PCB 153	µg/kgds	S	<1	2.1	2.1	<1	<1
PCB 180	µg/kgds	S	<1	<1	<1.8 [3)]	<1	<1

De met S gemerkte analyses zijn geaccrediteerd en vallen onder de AS3000-erkenning.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

BK Ingenieurs
E.V. Leertouwer

Analyserapport

Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	26-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	26-10-2018
Rapportnummer	12901939 - 1	Rapportagedatum	05-11-2018

Nummer	Monstersoort	Monsterspecificatie
001	Grond (AS3000)	MM9 012 (160-200) 017 (160-200) 018 (170-220) 028 (200-230)
002	Grond (AS3000)	MM10 025A (150-200)
003	Grond (AS3000)	MM11 012 (30-70) 017 (30-70) 018 (30-60) 028 (30-60)
004	Grond (AS3000)	MM12 001A (350-400) 003A (150-200) 005A (150-200)
005	Grond (AS3000)	MM13 003A (100-150)

Analyse	Eenheid	Q	001	002	003	004	005
som PCB (7) (0.7 factor)	µg/kgds	S	4.9 [1)]	7.5 [1)]	16.93 [1)]	4.9 [1)]	4.9 [1)]
MINERALE OLIE							
fractie C10-C12	mg/kgds		<5	<5	<5	<5	<5
fractie C12-C22	mg/kgds		<5	21	14	<5	<5
fractie C22-C30	mg/kgds		<5	21	27	<5	6
fractie C30-C40	mg/kgds		<5	11	19	<5	<5
totaal olie C10 - C40	mg/kgds	S	<20	50	60	<20	<20

De met S gemerkte analyses zijn geaccrediteerd en vallen onder de AS3000-erkenning.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	26-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	26-10-2018
Rapportnummer	12901939 - 1	Rapportagedatum	05-11-2018

Monster beschrijvingen

001	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.
002	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.
003	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.
004	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.
005	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.

Voetnoten

1	De sommatie na verrekening van de 0.7 factor voor <-waarden volgens BoToVa.
2	PCB 28 is mogelijk vals positief verhoogd door de aanwezigheid van PCB 31
3	De rapportagegrens is verhoogd i.v.m. noodzakelijke verdunning.
4	Het gehalte is indicatief i.v.m. de aanwezigheid van componenten die een storende invloed hebben op de meting.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	26-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	26-10-2018
Rapportnummer	12901939 - 1	Rapportagedatum	05-11-2018

Nummer	Monstersoort	Monsterspecificatie
006	Grond (AS3000)	MM14 007 (100-150) 012 (70-120) 017 (70-120) 018 (60-110)
007	Grond (AS3000)	MM15 028 (160-200)

Analyse	Eenheid	Q	006	007
droge stof	gew.-%	S	90.0	82.8
gewicht artefacten	g	S	<1	<1
aard van de artefacten	-	S	geen	geen
organische stof (gloeiverlies)	% vd DS	S	1.6	5.2
KORRELGROOTTEVERDELING				
lutum (bodem)	% vd DS	S	4.7	<1
METALEN				
barium	mg/kgds	S	32	340
cadmium	mg/kgds	S	<0.2	1.7
kobalt	mg/kgds	S	2.1	3.7
koper	mg/kgds	S	12	88
kwik	mg/kgds	S	0.16	0.32
lood	mg/kgds	S	160	4000
molybdeen	mg/kgds	S	<0.5	1.1
nikkel	mg/kgds	S	5.0	11
zink	mg/kgds	S	79	2100
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN				
naftaleen	mg/kgds	S	0.03 [4)]	0.53
fenantreen	mg/kgds	S	0.46	5.8
antraceen	mg/kgds	S	0.15	1.2
fluoranteen	mg/kgds	S	0.86	6.1
benzo(a)antraceen	mg/kgds	S	0.51	2.8
chryseen	mg/kgds	S	0.30	2.5
benzo(k)fluoranteen	mg/kgds	S	0.25	1.3
benzo(a)pyreen	mg/kgds	S	0.41	2.2
benzo(ghi)peryleen	mg/kgds	S	0.28	1.3
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kgds	S	0.31	1.4
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kgds	S	3.56 [1)]	25.13 [1)]
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)				
PCB 28	µg/kgds	S	<1	<2.0 [3)]
PCB 52	µg/kgds	S	<1	<2.3 [3)]
PCB 101	µg/kgds	S	1.5	<1.9 [3)]
PCB 118	µg/kgds	S	1.6	<2.1 [3)]
PCB 138	µg/kgds	S	1.8	<2.0 [3)]
PCB 153	µg/kgds	S	1.7	<1.4 [3)]
PCB 180	µg/kgds	S	<1	<2.0 [3)]
som PCB (7) (0.7 factor)	µg/kgds	S	8.7 [1)]	9.59 [1)]
MINERALE OLIE				

De met S gemerkte analyses zijn geaccrediteerd en vallen onder de AS3000-erkenning.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

TESTEN RvA L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

kwaliteitswaarborg bodembeheer SIKB AS3000

Analyserapport

Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	26-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	26-10-2018
Rapportnummer	12901939 - 1	Rapportagedatum	05-11-2018

Nummer	Monstersoort	Monsterspecificatie
006	Grond (AS3000)	MM14 007 (100-150) 012 (70-120) 017 (70-120) 018 (60-110)
007	Grond (AS3000)	MM15 028 (160-200)

Analyse	Eenheid	Q	006	007
fractie C10-C12	mg/kgds		<5	<5
fractie C12-C22	mg/kgds		18	27 [5)]
fractie C22-C30	mg/kgds		19	15 [5)]
fractie C30-C40	mg/kgds		7	5 [5)]
totaal olie C10 - C40	mg/kgds	S	40	50

De met S gemerkte analyses zijn geaccrediteerd en vallen onder de AS3000-erkenning.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	26-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	26-10-2018
Rapportnummer	12901939 - 1	Rapportagedatum	05-11-2018

Monster beschrijvingen

006	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.
007	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.

Voetnoten

1	De sommatie na verrekening van de 0.7 factor voor <-waarden volgens BoToVa.
3	De rapportagegrens is verhoogd i.v.m. noodzakelijke verdunning.
4	Het gehalte is indicatief i.v.m. de aanwezigheid van componenten die een storende invloed hebben op de meting.
5	Een gedeelte van het gehalte aan minerale olie wordt, naar onze mening, veroorzaakt door de aanwezigheid van polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK) en/of humusachtige verbindingen.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	26-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	26-10-2018
Rapportnummer	12901939 - 1	Rapportagedatum	05-11-2018

Analyse	Monstersoort	Relatie tot norm
droge stof	Grond (AS3000)	Grond: Gelijkwaardig aan ISO 11465 en gelijkwaardig aan NEN-EN 15934 (monstervoorbehandeling conform NEN-EN 16179). Grond (AS3000): conform AS3010-2 en gelijkwaardig aan NEN-EN 15934
gewicht artefacten	Grond (AS3000)	Conform AS3000 en conform NEN-EN 16179
aard van de artefacten	Grond (AS3000)	Idem
organische stof (gloeiverlies)	Grond (AS3000)	Grond: gelijkwaardig aan NEN 5754. Grond (AS3000): conform AS3010-3
lutum (bodem)	Grond (AS3000)	Grond: eigen methode. Grond (AS3000): conform AS3010-4
barium	Grond (AS3000)	Conform AS3010-5 en conform NEN 6950 (ontsluiting conform NEN 6961, meting conform NEN 6966); conform ISO 22036 (ontsluiting conform NEN 6961)
cadmium	Grond (AS3000)	Idem
kobalt	Grond (AS3000)	Idem
koper	Grond (AS3000)	Idem
kwik	Grond (AS3000)	Conform AS3010-5 en conform NEN 6950 (ontsluiting conform NEN 6961, meting conform NEN-ISO 16772)
lood	Grond (AS3000)	Conform AS3010-5 en conform NEN 6950 (ontsluiting conform NEN 6961, meting conform NEN 6966); conform ISO 22036 (ontsluiting conform NEN 6961)
molybdeen	Grond (AS3000)	Idem
nikkel	Grond (AS3000)	Idem
zink	Grond (AS3000)	Idem
naftaleen	Grond (AS3000)	Conform AS3010-6
fenantreen	Grond (AS3000)	Idem
antraceen	Grond (AS3000)	Idem
fluoranteen	Grond (AS3000)	Idem
benzo(a)antraceen	Grond (AS3000)	Idem
chryseen	Grond (AS3000)	Idem
benzo(k)fluoranteen	Grond (AS3000)	Idem
benzo(a)pyreen	Grond (AS3000)	Idem
benzo(ghi)peryleen	Grond (AS3000)	Idem
indeno(1,2,3-cd)pyreen	Grond (AS3000)	Idem
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	Grond (AS3000)	Idem
PCB 28	Grond (AS3000)	Conform AS3010-8
PCB 52	Grond (AS3000)	Idem
PCB 101	Grond (AS3000)	Idem
PCB 118	Grond (AS3000)	Idem
PCB 138	Grond (AS3000)	Idem
PCB 153	Grond (AS3000)	Idem
PCB 180	Grond (AS3000)	Idem
som PCB (7) (0.7 factor)	Grond (AS3000)	Idem
totaal olie C10 - C40	Grond (AS3000)	Conform AS3010-7 conform NEN-EN-ISO 16703

Monster	Barcode	Aanlevering	Monstername	Verpakking
001	Y7109351	25-10-2018	25-10-2018	ALC201
001	Y7109383	25-10-2018	25-10-2018	ALC201

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	26-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	26-10-2018
Rapportnummer	12901939 - 1	Rapportagedatum	05-11-2018

Monster	Barcode	Aanlevering	Monstername	Verpakking
001	Y7109541	25-10-2018	25-10-2018	ALC201
001	Y7109539	26-10-2018	25-10-2018	ALC201
002	Y7109537	26-10-2018	25-10-2018	ALC201
003	Y7109546	26-10-2018	25-10-2018	ALC201
003	Y7109369	25-10-2018	25-10-2018	ALC201
003	Y7109379	26-10-2018	25-10-2018	ALC201
003	Y7109381	25-10-2018	25-10-2018	ALC201
004	Y7110096	25-10-2018	25-10-2018	ALC201
004	Y7110083	25-10-2018	25-10-2018	ALC201
004	Y7109513	26-10-2018	25-10-2018	ALC201
005	Y7110090	25-10-2018	25-10-2018	ALC201
006	Y7109380	25-10-2018	25-10-2018	ALC201
006	Y7109377	25-10-2018	25-10-2018	ALC201
006	Y7109340	25-10-2018	25-10-2018	ALC201
006	Y7109543	26-10-2018	25-10-2018	ALC201
007	Y7109544	25-10-2018	25-10-2018	ALC201

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

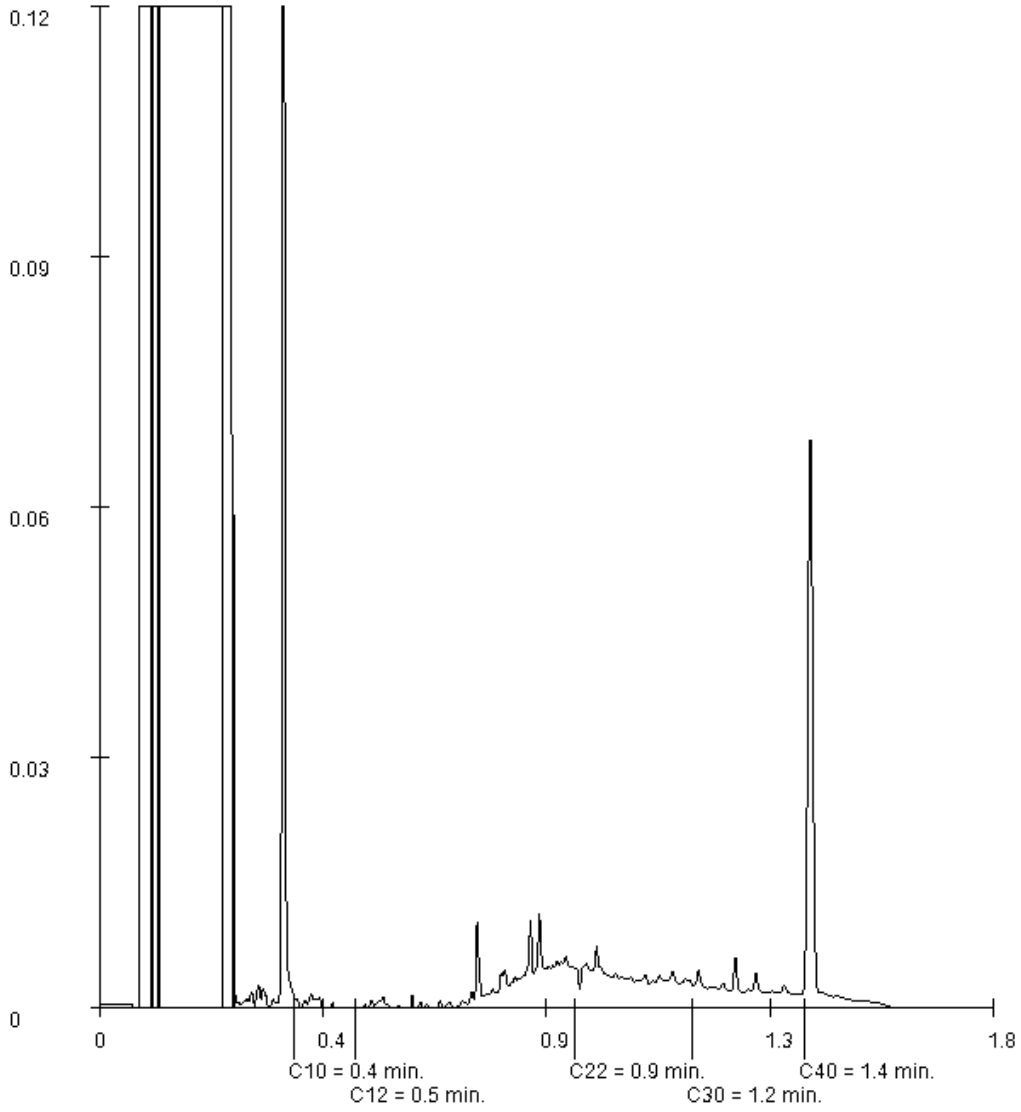
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	26-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	26-10-2018
Rapportnummer	12901939 - 1	Rapportagedatum	05-11-2018

Monsternummer:	002
Monster beschrijvingen	MM10025A (150-200)

Karakterisering naar alkaantraject

benzine	C9-C14
kerosine en petroleum	C10-C16
diesel en gasolie	C10-C28
motorolie	C20-C36
stookolie	C10-C36

De C10 en C40 pieken zijn toegevoegd door het laboratorium en worden gebruikt als interne standaard.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

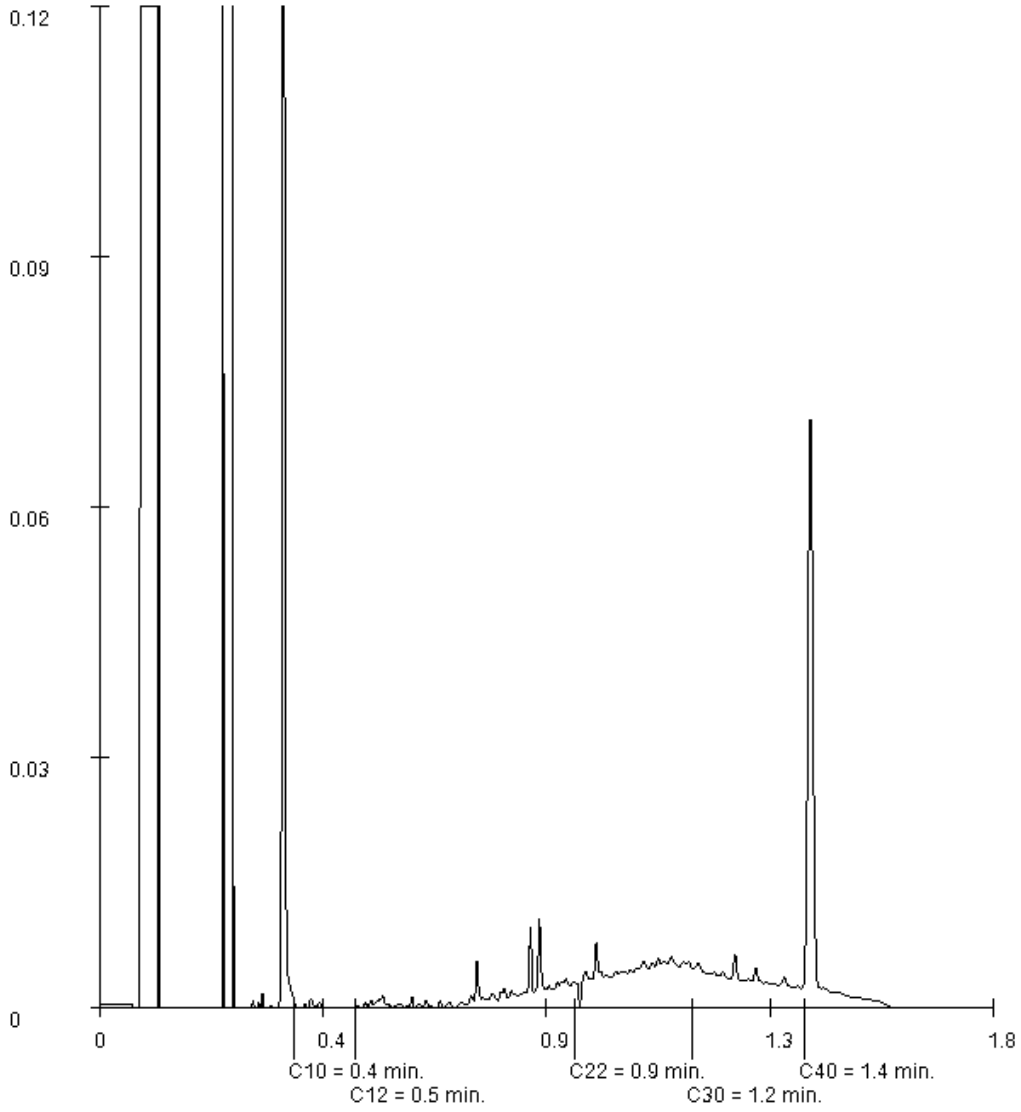
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	26-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	26-10-2018
Rapportnummer	12901939 - 1	Rapportagedatum	05-11-2018

Monsternummer:	003
Monster beschrijvingen	MM11012 (30-70) 017 (30-70) 018 (30-60) 028 (30-60)

Karakterisering naar alkaantraject

benzine	C9-C14
kerosine en petroleum	C10-C16
diesel en gasolie	C10-C28
motorolie	C20-C36
stookolie	C10-C36

De C10 en C40 pieken zijn toegevoegd door het laboratorium en worden gebruikt als interne standaard.

Paraaf :

Analyserapport

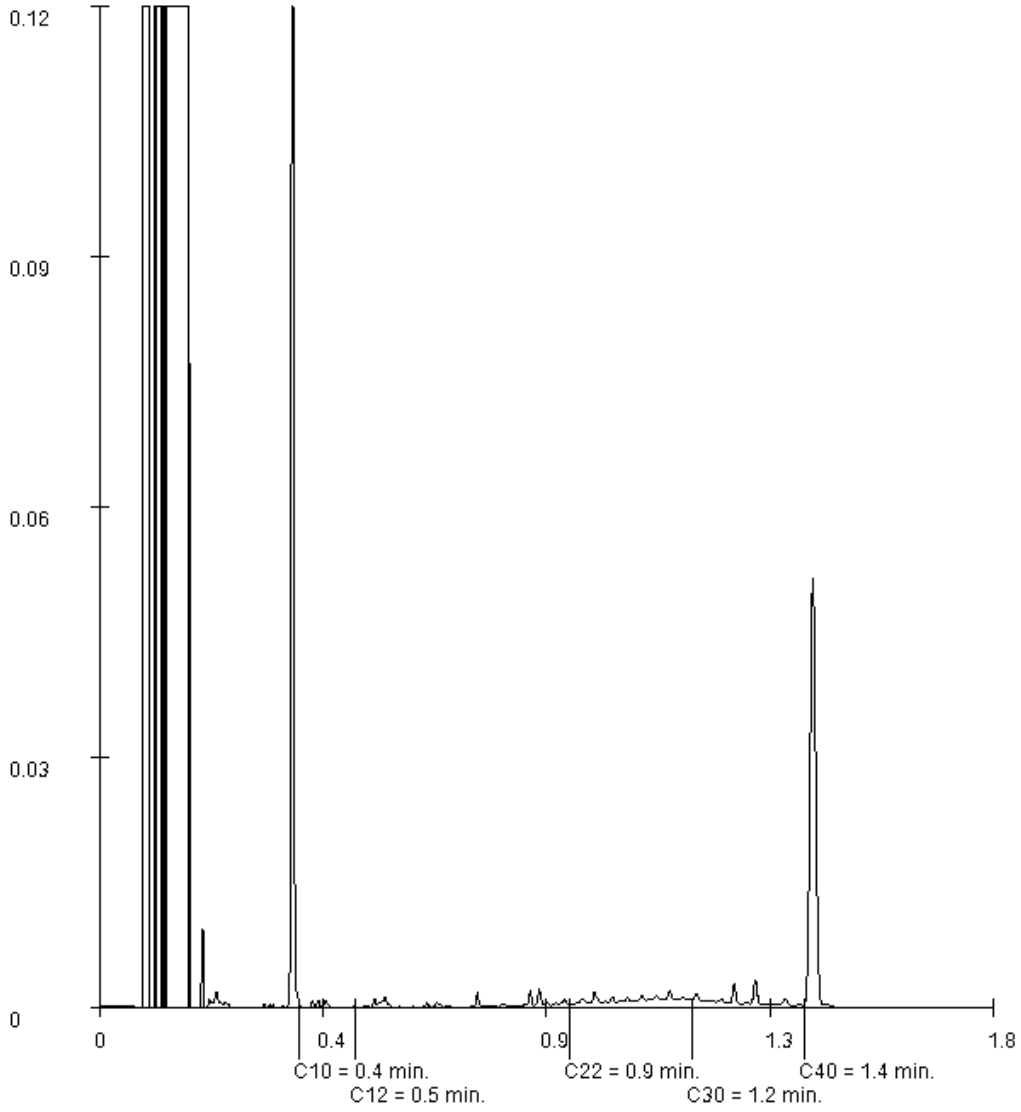
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	26-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	26-10-2018
Rapportnummer	12901939 - 1	Rapportagedatum	05-11-2018

Monsternummer:	005
Monster beschrijvingen	MM13003A (100-150)

Karakterisering naar alkaantraject

benzine	C9-C14
kerosine en petroleum	C10-C16
diesel en gasolie	C10-C28
motorolie	C20-C36
stookolie	C10-C36

De C10 en C40 pieken zijn toegevoegd door het laboratorium en worden gebruikt als interne standaard.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

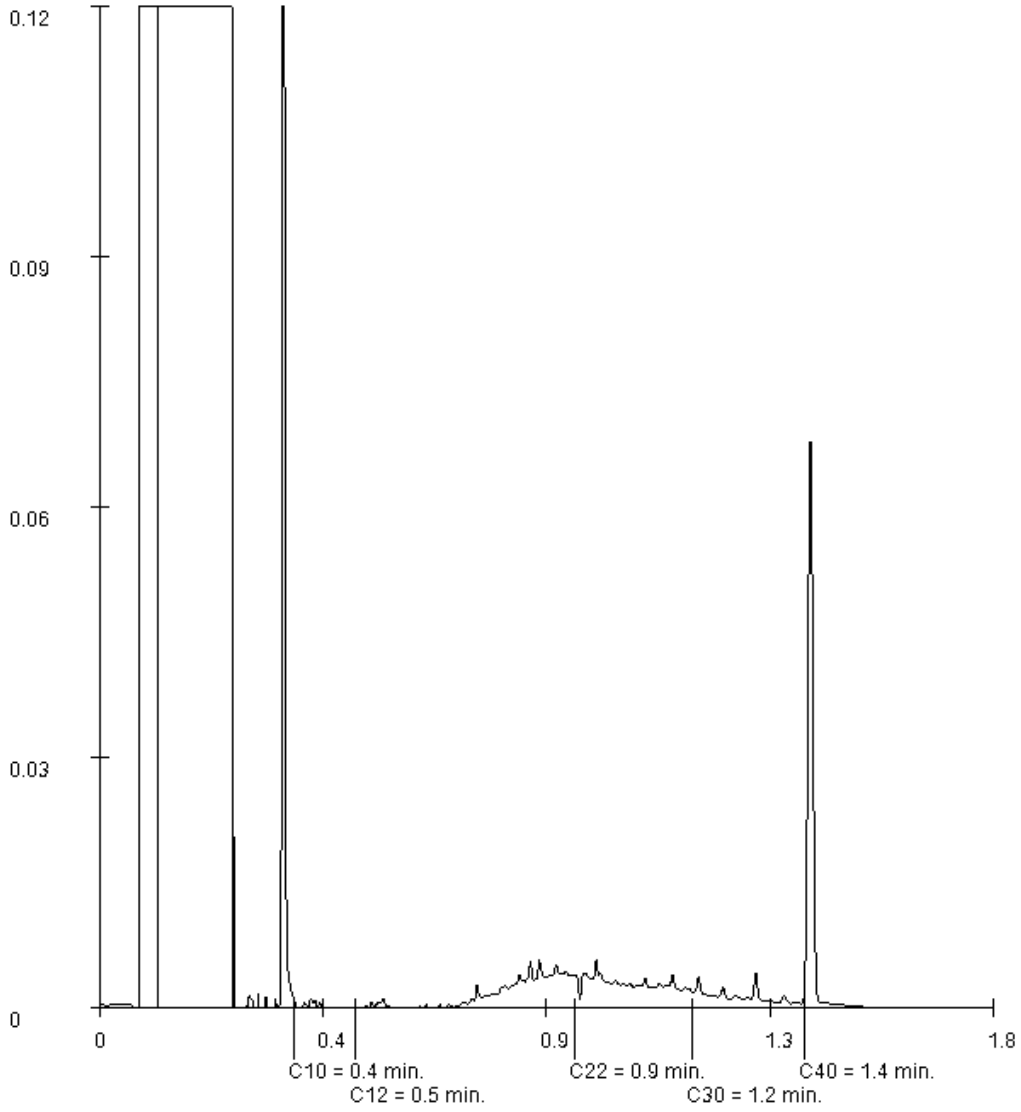
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	26-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	26-10-2018
Rapportnummer	12901939 - 1	Rapportagedatum	05-11-2018

Monsternummer:	006
Monster beschrijvingen	MM14007 (100-150) 012 (70-120) 017 (70-120) 018 (60-110)

Karakterisering naar alkaantraject

benzine	C9-C14
kerosine en petroleum	C10-C16
diesel en gasolie	C10-C28
motorolie	C20-C36
stookolie	C10-C36

De C10 en C40 pieken zijn toegevoegd door het laboratorium en worden gebruikt als interne standaard.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

BK Ingenieurs
E.V. Leertouwer

Analyserapport

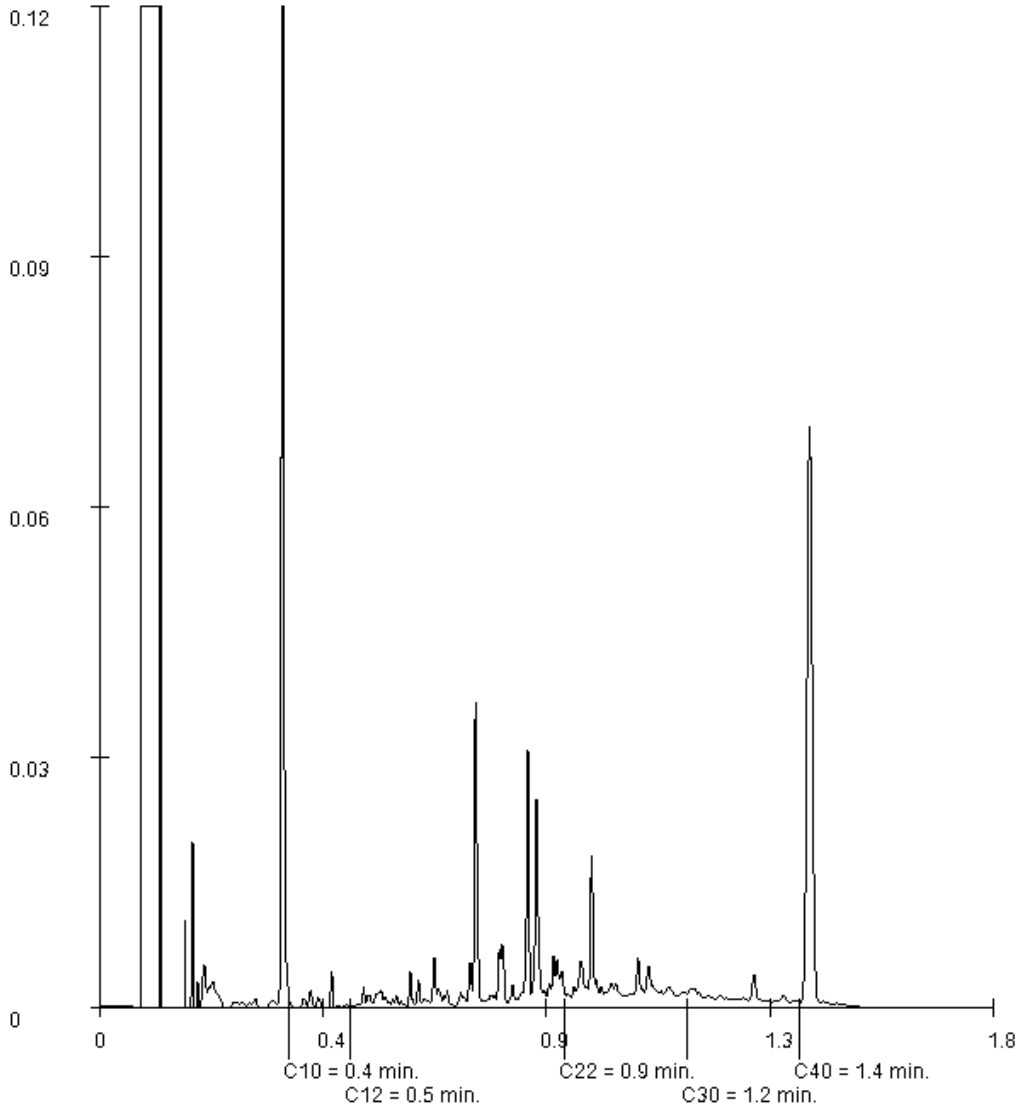
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	26-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	26-10-2018
Rapportnummer	12901939 - 1	Rapportagedatum	05-11-2018

Monsternummer:	007
Monster beschrijvingen	MM15028 (160-200)

Karakterisering naar alkaantraject

benzine	C9-C14
kerosine en petroleum	C10-C16
diesel en gasolie	C10-C28
motorolie	C20-C36
stookolie	C10-C36

De C10 en C40 pieken zijn toegevoegd door het laboratorium en worden gebruikt als interne standaard.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

SYNLAB Analytics & Services B.V.
Correspondentieadres
Steenhouwerstraat 15 · 3194 AG Rotterdam
Tel.: +31 (0)10 231 47 00 · Fax: +31 (0)10 416 30 34
www.synlab.nl

Analyserapport

BK Ingenieurs
E.V. Leertouwer
Postbus 264
1970 AG IJMUIDEN

Uw projectnaam	: Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Uw projectnummer	: 182579
SYNLAB rapportnummer	: 12899055, versienummer: 1

Rotterdam, 31-10-2018

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij ontvangt u de analyse resultaten van het laboratoriumonderzoek ten behoeve van uw project 182579. Het onderzoek werd uitgevoerd conform uw opdracht. De gerapporteerde resultaten hebben uitsluitend betrekking op de geteste monsters. De door u aangegeven omschrijvingen voor de monsters en het project zijn overgenomen in dit analyserapport.

Het onderzoek is uitgevoerd door SYNLAB Analytics & Services B.V., gevestigd aan de Steenhouwerstraat 15 in Rotterdam (NL). Indien het onderzoek is uitgevoerd door derden of het SYNLAB laboratorium in Frankrijk (99-101 Avenue Louis Roche, Gennevilliers) is dit in het rapport aangegeven.

Dit analyserapport bestaat inclusief bijlagen uit 4 pagina's. In geval van een versienummer van '2' of hoger vervallen de voorgaande versies. Alle bijlagen maken onlosmakelijk onderdeel uit van het rapport. Alleen vermenigvuldiging van het hele rapport is toegestaan.

Mocht u vragen en/of opmerkingen hebben naar aanleiding van dit rapport, bijvoorbeeld als u nadere informatie nodig heeft over de meetonzekerheid van de analyseresultaten in dit rapport, dan verzoeken wij u vriendelijk contact op te nemen met de afdeling Customer Support.

Per 30 maart 2018 is ALcontrol B.V. overgegaan naar de nieuwe naam SYNLAB Analytics & Services B.V. Alle erkenningen van ALcontrol B.V./ALcontrol Laboratories blijven van kracht en zijn/worden omgezet naar SYNLAB Analytics & Services B.V.

Wij vertrouwen er op u met deze informatie van dienst te zijn.

Hoogachtend,

Jaap-Willem Hutter
Technical Director

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

BK Ingenieurs
E.V. Leertouwer

Analyserapport

Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	23-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	23-10-2018
Rapportnummer	12899055 - 1	Rapportagedatum	31-10-2018

Nummer	Monstersoort	Monsterspecificatie
001	Grond (AS3000)	025-1 025 (0-50)
002	Grond (AS3000)	031-1 031 (0-50)
003	Grond (AS3000)	032-1 032 (0-50)
004	Grond (AS3000)	035-1 035 (0-50)

Analyse	Eenheid	Q	001	002	003	004
droge stof	gew.-%	S	90.7	93.9	94.1	96.4
gewicht artefacten	g	S	<1	<1	<1	<1
aard van de artefacten	-	S	geen	geen	geen	geen
organische stof (gloeiverlies)	% vd DS	S	5.2	4.2	5.2	0.7
KORRELGROOTTEVERDELING						
lutum (bodem)	% vd DS	S	1.8	2.9	2.6	<1
METALEN						
lood	mg/kgds	S	180	190	210	32

De met S gemerkte analyses zijn geaccrediteerd en vallen onder de AS3000-erkenning.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Analyserapport

Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	23-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	23-10-2018
Rapportnummer	12899055 - 1	Rapportagedatum	31-10-2018

Monster beschrijvingen

001	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.
002	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.
003	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.
004	*	De monstervoorbehandeling en analyses zijn uitgevoerd conform Accreditatieschema AS3000, dit geldt alleen voor de analyses die worden gerapporteerd met het "S" kenmerk.

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

BK Ingenieurs
E.V. Leertouwer

Analyserapport

Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem	Orderdatum	23-10-2018
Projectnummer	182579	Startdatum	23-10-2018
Rapportnummer	12899055 - 1	Rapportagedatum	31-10-2018

Analyse	Monstersoort	Relatie tot norm
droge stof	Grond (AS3000)	Grond: Gelijkwaardig aan ISO 11465 en gelijkwaardig aan NEN-EN 15934 (monstervoorbehandeling conform NEN-EN 16179). Grond (AS3000): conform AS3010-2 en gelijkwaardig aan NEN-EN 15934
gewicht artefacten	Grond (AS3000)	Conform AS3000 en conform NEN-EN 16179
aard van de artefacten	Grond (AS3000)	Idem
organische stof (gloeiverlies)	Grond (AS3000)	Grond: gelijkwaardig aan NEN 5754. Grond (AS3000): conform AS3010-3
lutum (bodem)	Grond (AS3000)	Grond: eigen methode. Grond (AS3000): conform AS3010-4
lood	Grond (AS3000)	Conform AS3010-5 en conform NEN 6950 (ontsluiting conform NEN 6961, meting conform NEN 6966); conform ISO 22036 (ontsluiting conform NEN 6961)

Monster	Barcode	Aanlevering	Monstername	Verpakking
001	Y6345994	10-10-2018	10-10-2018	ALC201
002	Y6346182	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
003	Y6346199	11-10-2018	11-10-2018	ALC201
004	Y7109689	10-10-2018	10-10-2018	ALC201

Paraaf :

SYNLAB Analytics & Services B.V. IS GEACCREDITEERD VOLGENS DE DOOR DE RAAD VOOR ACCREDITATIE GESTELDE CRITERIA VOOR TESTLABORATORIA CONFORM ISO/IEC 17025:2005 ONDER NR. L 028

AL ONZE WERKZAAMHEDEN WORDEN UITGEVOERD ONDER DE ALGEMENE VOORWAARDEN GEDEPONEERD BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE ROTTERDAM INSCHRIJVING HANDELSREGISTER: KVK ROTTERDAM 24265286

Bijlage

3.2 Analyserapport grondwater

Laboratorium : SYNLAB
Certificaatnr. : 12907291
Aantal pagina's : 7

Bijlage 4 Getoetste analyseresultaten en toetsingstabellen

Bijlage **4.1 Getoetste analyseresultaten en toetsingstabellen grond**

Aantal pagina's: 24

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 18-10-2018 - 07:08)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	M1
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Interventiewaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	AW	T	I	RBK
droge stof	%	93.7	**93.7**		--					
gewicht artefacten	g	<1			--					
aard van de artefacten	-	Geen								
organische stof (gloeiverlies)	%	1.9	**1.9**		--					
KORRELGROOTTEVERDELING										
lutum (bodem)	% vd DS	<1	**<1**		--					
METALEN										
barium^{+}	mg/kg	500	**1940**	1940	***	--			920	20
cadmium	mg/kg	2.4	**4.13**	4.13	*	IN	0.6	6.8	13	0.2
kobalt	mg/kg	4.5	**15.8**	15.8	*	WO	15	102	190	3
koper	mg/kg	170	**352**	352	***	>I	40	115	190	5
kwik	mg/kg	0.27	**0.388**	0.388	*	WO	0.15	18	36	0.05
lood	mg/kg	6500	**10200**	10200	***	>I	50	290	530	10
molybdeen	mg/kg	<0.5	**0.35**	0.35		<=AW	1.5	96	190	1.5
nikkel	mg/kg	11	**32.1**	32.1		<=AW	35	68	100	4
zink	mg/kg	3200	**7590**	7590	***	>I	140	430	720	20
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN										
naftaleen	mg/kg	0.01	**0.01**		--	-				
fenantreen	mg/kg	1.1	**1.1**		--	-				
antraceen	mg/kg	0.30	**0.3**		--	-				
fluoranteen	mg/kg	2.1	**2.1**		--	-				
benzo(a)antraceen	mg/kg	1.3	**1.3**		--	-				
chryseen	mg/kg	1.4	**1.4**		--	-				
benzo(k)fluoranteen	mg/kg	0.66	**0.66**		--	-				
benzo(a)pyreen	mg/kg	0.92	**0.92**		--	-				
benzo(ghi)peryleen	mg/kg	0.63	**0.63**		--	-				
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kg	0.64	**0.64**		--	-				
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kg	9.06	**9.06**	9.06	*	IN	1.5	21	40	0.35
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)										
PCB 28	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 52	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 101	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 118	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 138	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 153	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 180	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
som PCB (7) (0.7 factor)	ug/kg	4.9	**24.5**	24.5		<=AW	20	510	1000	4.9
MINERALE OLIE										
fractie C10-C12	mg/kg	<5	**17.5**		--	--				
fractie C12-C22	mg/kg	8	**40**		--	--				
fractie C22-C30	mg/kg	11	**55**		--	--				
fractie C30-C40	mg/kg	7	**35**		--	--				
totaal olie C10 - C40	mg/kg	30	**150**	150		<=AW	190	2595	5000	35

Monstercode	Monsteromschrijving
12891891-001	*M1 001 (100-150)*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 18-10-2018 - 07:08)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	M2
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Interventiewaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	AW	T	I	RBK
droge stof	%	93.2	**93.2**		--					
gewicht artefacten	g	<1			--					
aard van de artefacten	-	Geen								
organische stof (gloeiverlies)	%	1.4	**1.4**		--					
KORRELGROOTTEVERDELING										
lutum (bodem)	% vd DS	<1	**<1**		--					
METALEN										
barium+	mg/kg	47	**182**	182		--			920	20
cadmium	mg/kg	0.24	**0.413**	0.413		<=AW	0.6	6.8	13	0.2
kobalt	mg/kg	2.1	**7.38**	7.38		<=AW	15	102	190	3
koper	mg/kg	20	**41.4**	41.4	*	WO	40	115	190	5
kwik	mg/kg	0.14	**0.201**	0.201	*	WO	0.15	18	36	0.05
lood	mg/kg	120	**189**	189	*	WO	50	290	530	10
molybdeen	mg/kg	<0.5	**0.35**	0.35		<=AW	1.5	96	190	1.5
nikkel	mg/kg	7.2	**21**	21		<=AW	35	68	100	4
zink	mg/kg	130	**308**	308	*	IN	140	430	720	20
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN										
naftaleen	mg/kg	17	**17**		--	-				
fenantreen	mg/kg	410	**410**		--	-				
antraceen	mg/kg	84	**84**		--	-				
fluoranteen	mg/kg	300	**300**		--	-				
benzo(a)antraceen	mg/kg	120	**120**		--	-				
chryseen	mg/kg	83	**83**		--	-				
benzo(k)fluoranteen	mg/kg	41	**41**		--	-				
benzo(a)pyreen	mg/kg	82	**82**		--	-				
benzo(ghi)peryleen	mg/kg	41	**41**		--	-				
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kg	45	**45**		--	-				
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kg	1223	**1220**	1220	***	>I	1.5	21	40	0.35
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)										
PCB 28	ug/kg	<6.6#	**23.1**		--	# -				
PCB 52	ug/kg	<7.5#	**26.2**		--	# -				
PCB 101	ug/kg	<6.1#	**21.4**		--	# -				
PCB 118	ug/kg	<7.1#	**24.8**		--	# -				
PCB 138	ug/kg	<6.6#	**23.1**		--	# -				
PCB 153	ug/kg	<4.7#	**16.4**		--	# -				
PCB 180	ug/kg	<6.6#	**23.1**		--	# -				
som PCB (7) (0.7 factor)	ug/kg	31.64	**158**	158	*	IN	20	510	1000	4.9
MINERALE OLIE										
fractie C10-C12	mg/kg	23	**115**		--	--				
fractie C12-C22	mg/kg	2200	**11000**		--	--				
fractie C22-C30	mg/kg	640	**3200**		--	--				
fractie C30-C40	mg/kg	88	**440**		--	--				
totaal olie C10 - C40	mg/kg	2900	**14500**	14500	***	>I	190	2595	5000	35

Monstercode	Monsteromschrijving
12891891-002	*M2 025 (50-100)*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 18-10-2018 - 07:08)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	MM1
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Achtergrondwaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	AW	T	I	RBK
droge stof	%	90.6	**90.6**		--					
gewicht artefacten	g	<1			--					
aard van de artefacten	-	Geen								
organische stof (gloeiverlies)	%	1.0	**1**		--					
KORRELGROOTTEVERDELING										
lutum (bodem)	% vd DS	<1	**<1**		--					
METALEN										
barium+	mg/kg	54	**209**	209		--			920	20
cadmium	mg/kg	<0.2	**0.241**	0.241		<=AW	0.6	6.8	13	0.2
kobalt	mg/kg	2.7	**9.49**	9.49		<=AW	15	102	190	3
koper	mg/kg	5.9	**12.2**	12.2		<=AW	40	115	190	5
kwik	mg/kg	<0.05	**0.0503**	0.0503		<=AW	0.15	18	36	0.05
lood	mg/kg	24	**37.8**	37.8		<=AW	50	290	530	10
molybdeen	mg/kg	<0.5	**0.35**	0.35		<=AW	1.5	96	190	1.5
nikkel	mg/kg	7.6	**22.2**	22.2		<=AW	35	68	100	4
zink	mg/kg	35	**83.1**	83.1		<=AW	140	430	720	20
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN										
naftaleen	mg/kg	0.01	**0.01**		--	-				
fenantreen	mg/kg	0.22	**0.22**		--	-				
antraceen	mg/kg	0.06	**0.06**		--	-				
fluoranteen	mg/kg	0.64	**0.64**		--	-				
benzo(a)antraceen	mg/kg	0.42	**0.42**		--	-				
chryseen	mg/kg	0.37	**0.37**		--	-				
benzo(k)fluoranteen	mg/kg	0.23	**0.23**		--	-				
benzo(a)pyreen	mg/kg	0.39	**0.39**		--	-				
benzo(ghi)peryleen	mg/kg	0.26	**0.26**		--	-				
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kg	0.25	**0.25**		--	-				
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kg	2.85	**2.85**	2.85	*	WO	1.5	21	40	0.35
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)										
PCB 28	ug/kg	2.0	**10**		--	-				
PCB 52	ug/kg	1.5	**7.5**		--	-				
PCB 101	ug/kg	3.4	**17**		--	-				
PCB 118	ug/kg	2.3	**11.5**		--	-				
PCB 138	ug/kg	5.0	**25**		--	-				
PCB 153	ug/kg	5.2	**26**		--	-				
PCB 180	ug/kg	2.8	**14**		--	-				
som PCB (7) (0.7 factor)	ug/kg	22.2	**111**	111	*	IN	20	510	1000	4.9
MINERALE OLIE										
fractie C10-C12	mg/kg	<5	**17.5**		--	--				
fractie C12-C22	mg/kg	9	**45**		--	--				
fractie C22-C30	mg/kg	12	**60**		--	--				
fractie C30-C40	mg/kg	8	**40**		--	--				
totaal olie C10 - C40	mg/kg	30	**150**	150		<=AW	190	2595	5000	35

Monstercode	Monsteromschrijving
12891891-003	*MM1 021 (7-30) 029 (7-30)*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 18-10-2018 - 07:08)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	MM2
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Achtergrondwaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	AW	T	I	RBK
droge stof	%	95.7	**95.7**		--					
gewicht artefacten	g	<1			--					
aard van de artefacten	-	Geen								
organische stof (gloeiverlies)	%	2.1	**2.1**		--					
KORRELGROOTTEVERDELING										
lutum (bodem)	% vd DS	<1	**<1**		--					
METALEN										
barium+	mg/kg	44	**170**	170		--			920	20
cadmium	mg/kg	0.30	**0.514**	0.514		<=AW	0.6	6.8	13	0.2
kobalt	mg/kg	2.1	**7.38**	7.38		<=AW	15	102	190	3
koper	mg/kg	14	**28.9**	28.9		<=AW	40	115	190	5
kwik	mg/kg	0.14	**0.201**	0.201	*	WO	0.15	18	36	0.05
lood	mg/kg	100	**157**	157	*	WO	50	290	530	10
molybdeen	mg/kg	<0.5	**0.35**	0.35		<=AW	1.5	96	190	1.5
nikkel	mg/kg	6.3	**18.4**	18.4		<=AW	35	68	100	4
zink	mg/kg	100	**237**	237	*	IN	140	430	720	20
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN										
naftaleen	mg/kg	0.05	**0.05**		--	-				
fenantreen	mg/kg	1.4	**1.4**		--	-				
antraceen	mg/kg	0.32	**0.32**		--	-				
fluoranteen	mg/kg	2.5	**2.5**		--	-				
benzo(a)antraceen	mg/kg	1.3	**1.3**		--	-				
chryseen	mg/kg	1.3	**1.3**		--	-				
benzo(k)fluoranteen	mg/kg	0.70	**0.7**		--	-				
benzo(a)pyreen	mg/kg	1.2	**1.2**		--	-				
benzo(ghi)peryleen	mg/kg	0.76	**0.76**		--	-				
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kg	0.78	**0.78**		--	-				
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kg	10.31	**10.3**	10.3	*	IN	1.5	21	40	0.35
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)										
PCB 28	ug/kg	<1	**3.33**		--	-				
PCB 52	ug/kg	<1	**3.33**		--	-				
PCB 101	ug/kg	<1	**3.33**		--	-				
PCB 118	ug/kg	<1	**3.33**		--	-				
PCB 138	ug/kg	1.3	**6.19**		--	-				
PCB 153	ug/kg	1.1	**5.24**		--	-				
PCB 180	ug/kg	<1	**3.33**		--	-				
som PCB (7) (0.7 factor)	ug/kg	5.9	**28.1**	28.1	*	WO	20	510	1000	4.9
MINERALE OLIE										
fractie C10-C12	mg/kg	<5	**16.7**		--	--				
fractie C12-C22	mg/kg	10	**47.6**		--	--				
fractie C22-C30	mg/kg	9	**42.9**		--	--				
fractie C30-C40	mg/kg	<5	**16.7**		--	--				
totaal olie C10 - C40	mg/kg	<20	**66.7**	66.7		<=AW	190	2595	5000	35

Monstercode	Monsteromschrijving
12891891-004	*MM2 003 (40-70) 004 (0-50) 005 (50-70) 010 (0-40)*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 18-10-2018 - 07:08)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	MM3
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Achtergrondwaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	AW	T	I	RBK
Malen van monstermateriaal	-	#			-					
droge stof	%	92.7	**92.7**		--					
gewicht artefacten	g	<1			--					
aard van de artefacten	-	Geen								
organische stof (gloeiverlies)	%	0.7	**0.7**		--					
KORRELGROOTTEVERDELING										
lutum (bodem)	% vd DS	<1	**<1**		--					
METALEN										
barium^{+}	mg/kg	29	**112**	112		--			920	20
cadmium	mg/kg	0.23	**0.396**	0.396		<=AW	0.6	6.8	13	0.2
kobalt	mg/kg	4.4	**15.5**	15.5	*	WO	15	102	190	3
koper	mg/kg	18	**37.2**	37.2		<=AW	40	115	190	5
kwik	mg/kg	0.19	**0.273**	0.273	*	WO	0.15	18	36	0.05
lood	mg/kg	57	**89.7**	89.7	*	WO	50	290	530	10
molybdeen	mg/kg	<0.5	**0.35**	0.35		<=AW	1.5	96	190	1.5
nikkel	mg/kg	12	**35**	35		<=AW	35	68	100	4
zink	mg/kg	75	**178**	178	*	WO	140	430	720	20
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN										
naftaleen	mg/kg	0.02	**0.02**		--	-				
fenantreen	mg/kg	0.16	**0.16**		--	-				
antraceen	mg/kg	0.05	**0.05**		--	-				
fluoranteen	mg/kg	0.42	**0.42**		--	-				
benzo(a)antraceen	mg/kg	0.24	**0.24**		--	-				
chryseen	mg/kg	0.21	**0.21**		--	-				
benzo(k)fluoranteen	mg/kg	0.14	**0.14**		--	-				
benzo(a)pyreen	mg/kg	0.22	**0.22**		--	-				
benzo(ghi)peryleen	mg/kg	0.15	**0.15**		--	-				
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kg	0.16	**0.16**		--	-				
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kg	1.77	**1.77**	1.77	*	WO	1.5	21	40	0.35
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)										
PCB 28	ug/kg	4.6	**23**		--	-				
PCB 52	ug/kg	2.3	**11.5**		--	-				
PCB 101	ug/kg	1.7	**8.5**		--	-				
PCB 118	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 138	ug/kg	2.2	**11**		--	-				
PCB 153	ug/kg	2.9	**14.5**		--	-				
PCB 180	ug/kg	3.1	**15.5**		--	-				
som PCB (7) (0.7 factor)	ug/kg	17.5	**87.5**	87.5	*	IN	20	510	1000	4.9
MINERALE OLIE										
fractie C10-C12	mg/kg	<5	**17.5**		--	--				
fractie C12-C22	mg/kg	<5	**17.5**		--	--				
fractie C22-C30	mg/kg	8	**40**		--	--				
fractie C30-C40	mg/kg	<5	**17.5**		--	--				
totaal olie C10 - C40	mg/kg	<20	**70**	70		<=AW	190	2595	5000	35

Monstercode	Monsteromschrijving
12891891-005	*MM3 006 (50-100) 011 (40-50) 016 (7-50)*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 18-10-2018 - 07:08)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	MM4
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Achtergrondwaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	AW	T	I	RBK
droge stof	%	93.2	**93.2**		--					
gewicht artefacten	g	<1			--					
aard van de artefacten	-	Geen								
organische stof (gloeiverlies)	%	4.5	**4.5**		--					
KORRELGROOTTEVERDELING										
lutum (bodem)	% vd DS	<1	**<1**		--					
METALEN										
barium+	mg/kg	61	**236**	236		--			920	20
cadmium	mg/kg	0.55	**0.849**	0.849	*	WO	0.6	6.8	13	0.2
kobalt	mg/kg	2.6	**9.14**	9.14		<=AW	15	102	190	3
koper	mg/kg	23	**43.8**	43.8	*	WO	40	115	190	5
kwik	mg/kg	0.22	**0.31**	0.31	*	WO	0.15	18	36	0.05
lood	mg/kg	150	**226**	226	*	IN	50	290	530	10
molybdeen	mg/kg	0.69	**0.69**	0.69		<=AW	1.5	96	190	1.5
nikkel	mg/kg	7.4	**21.6**	21.6		<=AW	35	68	100	4
zink	mg/kg	140	**312**	312	*	IN	140	430	720	20
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN										
naftaleen	mg/kg	0.13	**0.13**		--	-				
fenantreen	mg/kg	1.9	**1.9**		--	-				
antraceen	mg/kg	0.41	**0.41**		--	-				
fluoranteen	mg/kg	4.1	**4.1**		--	-				
benzo(a)antraceen	mg/kg	2.4	**2.4**		--	-				
chryseen	mg/kg	2.1	**2.1**		--	-				
benzo(k)fluoranteen	mg/kg	1.3	**1.3**		--	-				
benzo(a)pyreen	mg/kg	2.0	**2**		--	-				
benzo(ghi)peryleen	mg/kg	1.4	**1.4**		--	-				
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kg	1.4	**1.4**		--	-				
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kg	17.14	**17.1**	17.1	*	IN	1.5	21	40	0.35
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)										
PCB 28	ug/kg	<1	**1.56**		--	-				
PCB 52	ug/kg	<1	**1.56**		--	-				
PCB 101	ug/kg	1.9	**4.22**		--	-				
PCB 118	ug/kg	1.4	**3.11**		--	-				
PCB 138	ug/kg	3.6	**8**		--	-				
PCB 153	ug/kg	3.2	**7.11**		--	-				
PCB 180	ug/kg	1.5	**3.33**		--	-				
som PCB (7) (0.7 factor)	ug/kg	13	**28.9**	28.9	*	WO	20	510	1000	4.9
MINERALE OLIE										
fractie C10-C12	mg/kg	<5	**7.78**		--	--				
fractie C12-C22	mg/kg	16	**35.6**		--	--				
fractie C22-C30	mg/kg	19	**42.2**		--	--				
fractie C30-C40	mg/kg	9	**20**		--	--				
totaal olie C10 - C40	mg/kg	40	**88.9**	88.9		<=AW	190	2595	5000	35

Monstercode	Monsteromschrijving
12891891-006	*MM4 013 (0-40) 020 (0-50) 024 (0-30)*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 18-10-2018 - 07:08)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	MM5
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Achtergrondwaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	AW	T	I	RBK
droge stof	%	94.1	**94.1**			--				
gewicht artefacten	g	<1				--				
aard van de artefacten	-	Geen								
organische stof (gloeiverlies)	%	2.8	**2.8**			--				
KORRELGROOTTEVERDELING										
lutum (bodem)	% vd DS	<1	**<1**			--				
METALEN										
barium+	mg/kg	82	**318**	318		--			920	20
cadmium	mg/kg	0.55	**0.913**	0.913	*	WO	0.6	6.8	13	0.2
kobalt	mg/kg	3.1	**10.9**	10.9		<=AW	15	102	190	3
koper	mg/kg	32	**64.4**	64.4	*	IN	40	115	190	5
kwik	mg/kg	0.25	**0.357**	0.357	*	WO	0.15	18	36	0.05
lood	mg/kg	220	**341**	341	**	IN	50	290	530	10
molybdeen	mg/kg	1.2	**1.2**	1.2		<=AW	1.5	96	190	1.5
nikkel	mg/kg	9.1	**26.5**	26.5		<=AW	35	68	100	4
zink	mg/kg	120	**279**	279	*	IN	140	430	720	20
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN										
naftaleen	mg/kg	0.06	**0.06**			--	-			
fenantreen	mg/kg	1.3	**1.3**			--	-			
antraceen	mg/kg	0.26	**0.26**			--	-			
fluoranteen	mg/kg	2.5	**2.5**			--	-			
benzo(a)antraceen	mg/kg	1.3	**1.3**			--	-			
chryseen	mg/kg	1.2	**1.2**			--	-			
benzo(k)fluoranteen	mg/kg	0.70	**0.7**			--	-			
benzo(a)pyreen	mg/kg	1.1	**1.1**			--	-			
benzo(ghi)peryleen	mg/kg	0.80	**0.8**			--	-			
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kg	0.79	**0.79**			--	-			
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kg	10.01	**10**	10	*	IN	1.5	21	40	0.35
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)										
PCB 28	ug/kg	<1	**2.5**			--	-			
PCB 52	ug/kg	<1	**2.5**			--	-			
PCB 101	ug/kg	<1	**2.5**			--	-			
PCB 118	ug/kg	<1	**2.5**			--	-			
PCB 138	ug/kg	1.3	**4.64**			--	-			
PCB 153	ug/kg	1.9	**6.79**			--	-			
PCB 180	ug/kg	<1	**2.5**			--	-			
som PCB (7) (0.7 factor)	ug/kg	6.7	**23.9**	23.9	*	WO	20	510	1000	4.9
MINERALE OLIE										
fractie C10-C12	mg/kg	<5	**12.5**			--	--			
fractie C12-C22	mg/kg	13	**46.4**			--	--			
fractie C22-C30	mg/kg	15	**53.6**			--	--			
fractie C30-C40	mg/kg	5	**17.9**			--	--			
totaal olie C10 - C40	mg/kg	30	**107**	107		<=AW	190	2595	5000	35

Monstercode	Monsteromschrijving
12891891-007	*MM5 025 (0-50) 031 (0-50) 032 (0-50) 035 (0-50)*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 18-10-2018 - 07:08)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	MM6
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Achtergrondwaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	AW	T	I	RBK
droge stof	%	95.2	**95.2**		--					
gewicht artefacten	g	<1			--					
aard van de artefacten	-	Geen								
organische stof (gloeiverlies)	%	1.9	**1.9**		--					
KORRELGROOTTEVERDELING										
lutum (bodem)	% vd DS	<1	**<1**		--					
METALEN										
barium+	mg/kg	38	**147**	147		--			920	20
cadmium	mg/kg	0.49	**0.844**	0.844	*	WO	0.6	6.8	13	0.2
kobalt	mg/kg	2.4	**8.44**	8.44		<=AW	15	102	190	3
koper	mg/kg	17	**35.2**	35.2		<=AW	40	115	190	5
kwik	mg/kg	0.11	**0.158**	0.158	*	WO	0.15	18	36	0.05
lood	mg/kg	68	**107**	107	*	WO	50	290	530	10
molybdeen	mg/kg	<0.5	**0.35**	0.35		<=AW	1.5	96	190	1.5
nikkel	mg/kg	9.0	**26.2**	26.2		<=AW	35	68	100	4
zink	mg/kg	89	**211**	211	*	IN	140	430	720	20
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN										
naftaleen	mg/kg	0.02	**0.02**		--	-				
fenantreen	mg/kg	0.28	**0.28**		--	-				
antraceen	mg/kg	0.07	**0.07**		--	-				
fluoranteen	mg/kg	0.65	**0.65**		--	-				
benzo(a)antraceen	mg/kg	0.35	**0.35**		--	-				
chryseen	mg/kg	0.30	**0.3**		--	-				
benzo(k)fluoranteen	mg/kg	0.18	**0.18**		--	-				
benzo(a)pyreen	mg/kg	0.29	**0.29**		--	-				
benzo(ghi)peryleen	mg/kg	0.22	**0.22**		--	-				
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kg	0.20	**0.2**		--	-				
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kg	2.56	**2.56**	2.56	*	WO	1.5	21	40	0.35
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)										
PCB 28	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 52	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 101	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 118	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 138	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 153	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 180	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
som PCB (7) (0.7 factor)	ug/kg	4.9	**24.5**	24.5		<=AW	20	510	1000	4.9
MINERALE OLIE										
fractie C10-C12	mg/kg	<5	**17.5**		--	--				
fractie C12-C22	mg/kg	<5	**17.5**		--	--				
fractie C22-C30	mg/kg	<5	**17.5**		--	--				
fractie C30-C40	mg/kg	<5	**17.5**		--	--				
totaal olie C10 - C40	mg/kg	<20	**70**	70		<=AW	190	2595	5000	35

Monstercode	Monsteromschrijving
12891891-008	*MM6 026 (0-40) 027 (25-50) 033 (0-50)*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 18-10-2018 - 07:08)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	MM7
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Voldoet aan Achtergrondwaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	AW	T	I	RBK
droge stof	%	94.5	**94.5**		--					
gewicht artefacten	g	19			--					
aard van de artefacten	-	Stenen								
organische stof (gloeiverlies)	%	1.5	**1.5**		--					
KORRELGROOTTEVERDELING										
lutum (bodem)	% vd DS	<1	**<1**		--					
METALEN										
barium+	mg/kg	<20	**54.2**	54.2		--			920	20
cadmium	mg/kg	<0.2	**0.241**	0.241		<=AW	0.6	6.8	13	0.2
kobalt	mg/kg	<1.5	**3.69**	3.69		<=AW	15	102	190	3
koper	mg/kg	6.1	**12.6**	12.6		<=AW	40	115	190	5
kwik	mg/kg	<0.05	**0.0503**	0.0503		<=AW	0.15	18	36	0.05
lood	mg/kg	39	**61.4**	61.4	*	WO	50	290	530	10
molybdeen	mg/kg	<0.5	**0.35**	0.35		<=AW	1.5	96	190	1.5
nikkel	mg/kg	3.9	**11.4**	11.4		<=AW	35	68	100	4
zink	mg/kg	28	**66.4**	66.4		<=AW	140	430	720	20
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN										
naftaleen	mg/kg	<0.01	**0.007**		--	-				
fenantreen	mg/kg	0.09	**0.09**		--	-				
antraceen	mg/kg	0.02	**0.02**		--	-				
fluoranteen	mg/kg	0.22	**0.22**		--	-				
benzo(a)antraceen	mg/kg	0.14	**0.14**		--	-				
chryseen	mg/kg	0.12	**0.12**		--	-				
benzo(k)fluoranteen	mg/kg	0.09	**0.09**		--	-				
benzo(a)pyreen	mg/kg	0.13	**0.13**		--	-				
benzo(ghi)peryleen	mg/kg	0.10	**0.1**		--	-				
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kg	0.10	**0.1**		--	-				
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kg	1.017	**1.02**	1.02		<=AW	1.5	21	40	0.35
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)										
PCB 28	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 52	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 101	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 118	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 138	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 153	ug/kg	1.1	**5.5**		--	-				
PCB 180	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
som PCB (7) (0.7 factor)	ug/kg	5.3	**26.5**	26.5	*	WO	20	510	1000	4.9
MINERALE OLIE										
fractie C10-C12	mg/kg	<5	**17.5**		--	--				
fractie C12-C22	mg/kg	<5	**17.5**		--	--				
fractie C22-C30	mg/kg	<5	**17.5**		--	--				
fractie C30-C40	mg/kg	<5	**17.5**		--	--				
totaal olie C10 - C40	mg/kg	<20	**70**	70		<=AW	190	2595	5000	35

Monstercode	Monsteromschrijving
12891891-009	*MM7 002 (0-40) 003 (0-40) 006 (0-50) 008 (5-50) 009 (5-50) 014 (7-50) 015 (7-50) 019 (7-50)*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 18-10-2018 - 07:08)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	MM8
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Voldoet aan Achtergrondwaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	AW	T	I	RBK
droge stof	%	93.5	**93.5**		--					
gewicht artefacten	g	18			--					
aard van de artefacten	-	Stenen								
organische stof (gloeiverlies)	%	0.6	**0.6**		--					
KORRELGROOTTEVERDELING										
lutum (bodem)	% vd DS	<1	**<1**		--					
METALEN										
barium+	mg/kg	<20	**54.2**	54.2		--			920	20
cadmium	mg/kg	<0.2	**0.241**	0.241		<=AW	0.6	6.8	13	0.2
kobalt	mg/kg	1.9	**6.68**	6.68		<=AW	15	102	190	3
koper	mg/kg	5.1	**10.6**	10.6		<=AW	40	115	190	5
kwik	mg/kg	<0.05	**0.0503**	0.0503		<=AW	0.15	18	36	0.05
lood	mg/kg	22	**34.6**	34.6		<=AW	50	290	530	10
molybdeen	mg/kg	<0.5	**0.35**	0.35		<=AW	1.5	96	190	1.5
nikkel	mg/kg	5.8	**16.9**	16.9		<=AW	35	68	100	4
zink	mg/kg	39	**92.5**	92.5		<=AW	140	430	720	20
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN										
naftaleen	mg/kg	<0.01	**0.007**		--	-				
fenantreen	mg/kg	0.06	**0.06**		--	-				
antraceen	mg/kg	0.02	**0.02**		--	-				
fluoranteen	mg/kg	0.16	**0.16**		--	-				
benzo(a)antraceen	mg/kg	0.11	**0.11**		--	-				
chryseen	mg/kg	0.08	**0.08**		--	-				
benzo(k)fluoranteen	mg/kg	0.06	**0.06**		--	-				
benzo(a)pyreen	mg/kg	0.10	**0.1**		--	-				
benzo(ghi)peryleen	mg/kg	0.08	**0.08**		--	-				
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kg	0.08	**0.08**		--	-				
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kg	0.757	**0.757**	0.757		<=AW	1.5	21	40	0.35
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)										
PCB 28	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 52	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 101	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 118	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
PCB 138	ug/kg	1.6	**8**		--	-				
PCB 153	ug/kg	1.2	**6**		--	-				
PCB 180	ug/kg	<1	**3.5**		--	-				
som PCB (7) (0.7 factor)	ug/kg	6.3	**31.5**	31.5	*	WO	20	510	1000	4.9
MINERALE OLIE										
fractie C10-C12	mg/kg	<5	**17.5**		--	--				
fractie C12-C22	mg/kg	<5	**17.5**		--	--				
fractie C22-C30	mg/kg	7	**35**		--	--				
fractie C30-C40	mg/kg	7	**35**		--	--				
totaal olie C10 - C40	mg/kg	<20	**70**	70		<=AW	190	2595	5000	35

Monstercode	Monsteromschrijving
12891891-010	*MM8 022 (7-25) 023 (7-30) 030 (7-50) 034 (0-50)*

Legenda

Verklaring kolommen

SR	*Resultaat op het analyserapport*
BT	*Berekend toetsresultaat (omgerekend naar standaard bodem). Bij organische stof en lutum staan de voor de toetsing gebruikte waarden.*
BC	*Toetsoordeel*
ST	*SYNLAB toetsings resultaat (door SYNLAB berekend)*
SC	*SYNLAB toetsings conclusie (door SYNLAB bepaald)*
AW	*Achtergrondwaarde (door SYNLAB beheerd)*
T	*Tussenwaarde (door SYNLAB berekend en beheerd maar niet meer beschreven in de wetgeving)*
I	*Interventie waarde (door SYNLAB beheerd)*
RBK	*Tabel 1 (rapportagegrenzen), Staatscourant nr. 22335 (02-11-2012).*

Verklaring toetsingsoordelen

-	*Geen toetsoordeel mogelijk*
--	*Heeft geen normwaarde, zorgplicht van toepassing*
---	*Interventiewaarde ontbreekt, zorgplicht van toepassing*
#	*Verhoogde rapportagegrens, voor meer informatie zie analysecertificaat*
+	*De normen voor barium zijn ingetrokken. Indien er sprake is van verhoogde bariumgehalten ten opzichte van de natuurlijke achtergrond als gevolg van een antropogene bron, kan dit gehalte door het bevoegd gezag worden beoordeeld op basis van de voormalige interventiewaarde voor barium van 625 mg/kg d.s (waterbodem) en de interventiewaarde voor landbodem van 920 mg/kg (landbodem).*
<=AW	*Kleiner dan of gelijk aan de achtergrondwaarde*
WO	*Wonen*
IN	*Industrie*
,zp	*Interventiewaarde ontbreekt :zorgplicht van toepassing*
>I	*Groter dan interventiewaarde*
>(ind)I	*INEV (Indicatieve interventiewaarde) wordt overschreden*
somIW>1	*Interventiewaarde wordt overschreden door som fractie interventiewaarde > 1 (interventie factor)*
^	*Enkele parameters ontbreken in de som*
>IND	*Groter dan industrie*
*	*Het gehalte is groter dan de streefwaarde/achtergrondwaarde en kleiner dan of gelijk aan het gemiddelde van de streef/achtergrond- en interventiewaarde (de toetsingswaarden zijn door SYNLAB beheerd)*
**	*Het gehalte is groter dan het gemiddelde van de streef/achtergrond- en interventiewaarde en kleiner dan of gelijk aan de interventiewaarde (de toetsingswaarden zijn door SYNLAB beheerd)*
***	*Het gehalte is groter dan de interventiewaarde (de toetsingswaarden zijn door SYNLAB beheerd)*

Kleur informatie

Rood	*> Interventiewaarde*
Roze	*> Industrie*
Oranje	*>= Tussenwaarde (BI ligt tussen 0.5 en 1)*
Blauw	*>= Achtergrond waarde*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 05-11-2018 - 14:50)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	MM9
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Achtergrondwaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC		BC	AW	T		I	RBK
droge stof	%	69.4	**69.4**		--							
gewicht artefacten	g	<1			--							
aard van de artefacten	-	Geen										
organische stof (gloeiverlies)	%	6.8	**6.8**		--							
KORRELGROOTTEVERDELING												
lutum (bodem)	% vd DS	34	**34**		--							
METALEN												
barium+	mg/kg	190	**147**	147			--			920	20	
cadmium	mg/kg	0.69	**0.694**	0.694		*	WO	0.6	6.8	13	0.2	
kobalt	mg/kg	15	**11.7**	11.7			<=AW	15	102	190	3	
koper	mg/kg	51	**46.5**	46.5		*	WO	40	115	190	5	
kwik	mg/kg	0.37	**0.342**	0.342		*	WO	0.15	18	36	0.05	
lood	mg/kg	140	**131**	131		*	WO	50	290	530	10	
molybdeen	mg/kg	0.89	**0.89**	0.89			<=AW	1.5	96	190	1.5	
nikkel	mg/kg	41	**32.6**	32.6			<=AW	35	68	100	4	
zink	mg/kg	330	**285**	285		*	IN	140	430	720	20	
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN												
naftaleen	mg/kg	0.02	**0.02**		--		-					
fenantreen	mg/kg	0.09	**0.09**		--		-					
antraceen	mg/kg	0.03	**0.03**		--		-					
fluoranteen	mg/kg	0.16	**0.16**		--		-					
benzo(a)antraceen	mg/kg	0.12	**0.12**		--		-					
chryseen	mg/kg	0.07	**0.07**		--		-					
benzo(k)fluoranteen	mg/kg	0.06	**0.06**		--		-					
benzo(a)pyreen	mg/kg	0.09	**0.09**		--		-					
benzo(ghi)peryleen	mg/kg	0.08	**0.08**		--		-					
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kg	0.08	**0.08**		--		-					
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kg	0.8	**0.8**	0.8			<=AW	1.5	21	40	0.35	
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)												
PCB 28	ug/kg	<1	**1.03**		--		-					
PCB 52	ug/kg	<1	**1.03**		--		-					
PCB 101	ug/kg	<1	**1.03**		--		-					
PCB 118	ug/kg	<1	**1.03**		--		-					
PCB 138	ug/kg	<1	**1.03**		--		-					
PCB 153	ug/kg	<1	**1.03**		--		-					
PCB 180	ug/kg	<1	**1.03**		--		-					
som PCB (7) (0.7 factor)	ug/kg	4.9	**7.21**	7.21			<=AW	20	510	1000	4.9	
MINERALE OLIE												
fractie C10-C12	mg/kg	<5	**5.15**		--		--					
fractie C12-C22	mg/kg	<5	**5.15**		--		--					
fractie C22-C30	mg/kg	<5	**5.15**		--		--					
fractie C30-C40	mg/kg	<5	**5.15**		--		--					
totaal olie C10 - C40	mg/kg	<20	**20.6**	20.6			<=AW	190	2595	5000	35	

Monstercode	Monsteromschrijving
12901939-001	*MM9 012 (160-200) 017 (160-200) 018 (170-220) 028 (200-230)*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 05-11-2018 - 14:50)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	MM10
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Interventiewaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	AW	T	I	RBK
droge stof	%	90.6	**90.6**			--				
gewicht artefacten	g	<1				--				
aard van de artefacten	-	Geen								
organische stof (gloeiverlies)	%	1.6	**1.6**			--				
KORRELGROOTTEVERDELING										
lutum (bodem)	% vd DS	1.2	**1.2**			--				
METALEN										
barium^{+}	mg/kg	110	**426**	426		--			920	20
cadmium	mg/kg	0.65	**1.12**	1.12	*	WO	0.6	6.8	13	0.2
kobalt	mg/kg	5.5	**19.3**	19.3	*	WO	15	102	190	3
koper	mg/kg	170	**352**	352	***	>I	40	115	190	5
kwik	mg/kg	0.09	**0.129**	0.129		<=AW	0.15	18	36	0.05
lood	mg/kg	210	**331**	331	**	IN	50	290	530	10
molybdeen	mg/kg	0.52	**0.52**	0.52		<=AW	1.5	96	190	1.5
nikkel	mg/kg	11	**32.1**	32.1		<=AW	35	68	100	4
zink	mg/kg	450	**1070**	1070	***	>I	140	430	720	20
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN										
naftaleen	mg/kg	0.10	**0.1**			-- -				
fenantreen	mg/kg	2.0	**2**			-- -				
antraceen	mg/kg	0.66	**0.66**			-- -				
fluoranteen	mg/kg	2.1	**2.1**			-- -				
benzo(a)antraceen	mg/kg	1.0	**1**			-- -				
chryseen	mg/kg	0.88	**0.88**			-- -				
benzo(k)fluoranteen	mg/kg	0.37	**0.37**			-- -				
benzo(a)pyreen	mg/kg	0.78	**0.78**			-- -				
benzo(ghi)peryleen	mg/kg	0.48	**0.48**			-- -				
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kg	0.42	**0.42**			-- -				
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kg	8.79	**8.79**	8.79	*	IN	1.5	21	40	0.35
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)										
PCB 28	ug/kg	<1	**3.5**			-- -				
PCB 52	ug/kg	<1	**3.5**			-- -				
PCB 101	ug/kg	<1	**3.5**			-- -				
PCB 118	ug/kg	<1	**3.5**			-- -				
PCB 138	ug/kg	1.9	**9.5**			-- -				
PCB 153	ug/kg	2.1	**10.5**			-- -				
PCB 180	ug/kg	<1	**3.5**			-- -				
som PCB (7) (0.7 factor)	ug/kg	7.5	**37.5**	37.5	*	WO	20	510	1000	4.9
MINERALE OLIE										
fractie C10-C12	mg/kg	<5	**17.5**			-- --				
fractie C12-C22	mg/kg	21	**105**			-- --				
fractie C22-C30	mg/kg	21	**105**			-- --				
fractie C30-C40	mg/kg	11	**55**			-- --				
totaal olie C10 - C40	mg/kg	50	**250**	250	*	IN	190	2595	5000	35

Monstercode	Monsteromschrijving
12901939-002	*MM10 025A (150-200)*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 05-11-2018 - 14:50)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	MM11
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Achtergrondwaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC		BC	AW	T	I	RBK
droge stof	%	87.5	**87.5**			--					
gewicht artefacten	g	<1				--					
aard van de artefacten	-	Geen									
organische stof (gloeiverlies)	%	1.3	**1.3**			--					
KORRELGROOTTEVERDELING											
lutum (bodem)	% vd DS	<1	**<1**			--					
METALEN											
barium+	mg/kg	51	**198**	198			--			920	20
cadmium	mg/kg	<0.2	**0.241**	0.241			<=AW	0.6	6.8	13	0.2
kobalt	mg/kg	3.3	**11.6**	11.6			<=AW	15	102	190	3
koper	mg/kg	9.2	**19**	19			<=AW	40	115	190	5
kwik	mg/kg	<0.05	**0.0503**	0.0503			<=AW	0.15	18	36	0.05
lood	mg/kg	32	**50.4**	50.4		*	WO	50	290	530	10
molybdeen	mg/kg	<0.5	**0.35**	0.35			<=AW	1.5	96	190	1.5
nikkel	mg/kg	8.0	**23.3**	23.3			<=AW	35	68	100	4
zink	mg/kg	64	**152**	152		*	WO	140	430	720	20
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN											
naftaleen	mg/kg	0.05	**0.05**			--	-				
fenantreen	mg/kg	0.91	**0.91**			--	-				
antraceen	mg/kg	0.85	**0.85**			--	-				
fluoranteen	mg/kg	2.3	**2.3**			--	-				
benzo(a)antraceen	mg/kg	1.7	**1.7**			--	-				
chryseen	mg/kg	1.3	**1.3**			--	-				
benzo(k)fluoranteen	mg/kg	0.91	**0.91**			--	-				
benzo(a)pyreen	mg/kg	1.5	**1.5**			--	-				
benzo(ghi)peryleen	mg/kg	1.1	**1.1**			--	-				
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kg	1.2	**1.2**			--	-				
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kg	11.82	**11.8**	11.8		*	IN	1.5	21	40	0.35
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)											
PCB 28	ug/kg	2.5	**12.5**			--	-				
PCB 52	ug/kg	<2.1#	**7.35**		--		# -				
PCB 101	ug/kg	3.6	**18**			--	-				
PCB 118	ug/kg	2.5	**12.5**			--	-				
PCB 138	ug/kg	3.5	**17.5**			--	-				
PCB 153	ug/kg	2.1	**10.5**			--	-				
PCB 180	ug/kg	<1.8#	**6.3**		--		# -				
som PCB (7) (0.7 factor)	ug/kg	16.93	**84.6**	84.6		*	IN	20	510	1000	4.9
MINERALE OLIE											
fractie C10-C12	mg/kg	<5	**17.5**			--	--				
fractie C12-C22	mg/kg	14	**70**			--	--				
fractie C22-C30	mg/kg	27	**135**			--	--				
fractie C30-C40	mg/kg	19	**95**			--	--				
totaal olie C10 - C40	mg/kg	60	**300**	300		*	IN	190	2595	5000	35

Monstercode	Monsteromschrijving
12901939-003	*MM11 012 (30-70) 017 (30-70) 018 (30-60) 028 (30-60)*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 05-11-2018 - 14:50)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	MM12
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Achtergrondwaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	AW	T	I	RBK
droge stof	%	95.6	**95.6**			--				
gewicht artefacten	g	<1				--				
aard van de artefacten	-	Geen								
organische stof (gloeiverlies)	%	1.3	**1.3**			--				
KORRELGROOTTEVERDELING										
lutum (bodem)	% vd DS	2.5	**2.5**			--				
METALEN										
barium+	mg/kg	57	**208**	208		--			920	20
cadmium	mg/kg	<0.2	**0.239**	0.239		<=AW	0.6	6.8	13	0.2
kobalt	mg/kg	3.3	**11**	11		<=AW	15	102	190	3
koper	mg/kg	41	**83.4**	83.4	*	IN	40	115	190	5
kwik	mg/kg	0.43	**0.613**	0.613	*	WO	0.15	18	36	0.05
lood	mg/kg	180	**281**	281	*	IN	50	290	530	10
molybdeen	mg/kg	<0.5	**0.35**	0.35		<=AW	1.5	96	190	1.5
nikkel	mg/kg	7.2	**20.2**	20.2		<=AW	35	68	100	4
zink	mg/kg	94	**218**	218	*	IN	140	430	720	20
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN										
naftaleen	mg/kg	0.02	**0.02**			-- -				
fenantreen	mg/kg	0.19	**0.19**			-- -				
antraceen	mg/kg	0.06	**0.06**			-- -				
fluoranteen	mg/kg	0.39	**0.39**			-- -				
benzo(a)antraceen	mg/kg	0.24	**0.24**			-- -				
chryseen	mg/kg	0.16	**0.16**			-- -				
benzo(k)fluoranteen	mg/kg	0.12	**0.12**			-- -				
benzo(a)pyreen	mg/kg	0.22	**0.22**			-- -				
benzo(ghi)peryleen	mg/kg	0.16	**0.16**			-- -				
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kg	0.16	**0.16**			-- -				
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kg	1.72	**1.72**	1.72	*	WO	1.5	21	40	0.35
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)										
PCB 28	ug/kg	<1	**3.5**			-- -				
PCB 52	ug/kg	<1	**3.5**			-- -				
PCB 101	ug/kg	<1	**3.5**			-- -				
PCB 118	ug/kg	<1	**3.5**			-- -				
PCB 138	ug/kg	<1	**3.5**			-- -				
PCB 153	ug/kg	<1	**3.5**			-- -				
PCB 180	ug/kg	<1	**3.5**			-- -				
som PCB (7) (0.7 factor)	ug/kg	4.9	**24.5**	24.5		<=AW	20	510	1000	4.9
MINERALE OLIE										
fractie C10-C12	mg/kg	<5	**17.5**			-- --				
fractie C12-C22	mg/kg	<5	**17.5**			-- --				
fractie C22-C30	mg/kg	<5	**17.5**			-- --				
fractie C30-C40	mg/kg	<5	**17.5**			-- --				
totaal olie C10 - C40	mg/kg	<20	**70**	70		<=AW	190	2595	5000	35

Monstercode	Monsteromschrijving
12901939-004	*MM12 001A (350-400) 003A (150-200) 005A (150-200)*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 05-11-2018 - 14:50)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	MM13
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Interventiewaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	AW	T	I	RBK
droge stof	%	92.8	**92.8**		--					
gewicht artefacten	g	<1			--					
aard van de artefacten	-	Geen								
organische stof (gloeiverlies)	%	6.1	**6.1**		--					
KORRELGROOTTEVERDELING										
lutum (bodem)	% vd DS	<1	**<1**		--					
METALEN										
barium+	mg/kg	540	**2090**	2090	***	--			920	20
cadmium	mg/kg	1.4	**2.03**	2.03	*	IN	0.6	6.8	13	0.2
kobalt	mg/kg	9.3	**32.7**	32.7	*	WO	15	102	190	3
koper	mg/kg	700	**1270**	1270	***	>I	40	115	190	5
kwik	mg/kg	0.14	**0.195**	0.195	*	WO	0.15	18	36	0.05
lood	mg/kg	5100	**7460**	7460	***	>I	50	290	530	10
molybdeen	mg/kg	2.8	**2.8**	2.8	*	WO	1.5	96	190	1.5
nikkel	mg/kg	23	**67.1**	67.1	*	IN	35	68	100	4
zink	mg/kg	1900	**4080**	4080	***	>I	140	430	720	20
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN										
naftaleen	mg/kg	0.03	**0.03**		--	-				
fenantreen	mg/kg	0.52	**0.52**		--	-				
antraceen	mg/kg	0.11	**0.11**		--	-				
fluoranteen	mg/kg	0.94	**0.94**		--	-				
benzo(a)antraceen	mg/kg	0.55	**0.55**		--	-				
chryseen	mg/kg	0.59	**0.59**		--	-				
benzo(k)fluoranteen	mg/kg	0.33	**0.33**		--	-				
benzo(a)pyreen	mg/kg	0.38	**0.38**		--	-				
benzo(ghi)peryleen	mg/kg	0.24	**0.24**		--	-				
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kg	0.27	**0.27**		--	-				
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kg	3.96	**3.96**	3.96	*	WO	1.5	21	40	0.35
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)										
PCB 28	ug/kg	<1	**1.15**		--	-				
PCB 52	ug/kg	<1	**1.15**		--	-				
PCB 101	ug/kg	<1	**1.15**		--	-				
PCB 118	ug/kg	<1	**1.15**		--	-				
PCB 138	ug/kg	<1	**1.15**		--	-				
PCB 153	ug/kg	<1	**1.15**		--	-				
PCB 180	ug/kg	<1	**1.15**		--	-				
som PCB (7) (0.7 factor)	ug/kg	4.9	**8.03**	8.03		<=AW	20	510	1000	4.9
MINERALE OLIE										
fractie C10-C12	mg/kg	<5	**5.74**		--	--				
fractie C12-C22	mg/kg	<5	**5.74**		--	--				
fractie C22-C30	mg/kg	6	**9.84**		--	--				
fractie C30-C40	mg/kg	<5	**5.74**		--	--				
totaal olie C10 - C40	mg/kg	<20	**23**	23		<=AW	190	2595	5000	35

Monstercode	Monsteromschrijving
12901939-005	*MM13 003A (100-150)*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 05-11-2018 - 14:50)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	MM14
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Achtergrondwaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	AW	T		I	RBK
droge stof	%	90.0	**90**			--					
gewicht artefacten	g	<1				--					
aard van de artefacten	-	Geen									
organische stof (gloeiverlies)	%	1.6	**1.6**			--					
KORRELGROOTTEVERDELING											
lutum (bodem)	% vd DS	4.7	**4.7**			--					
METALEN											
barium[+]	mg/kg	32	**92.7**	92.7		--			920		20
cadmium	mg/kg	<0.2	**0.231**	0.231		<=AW	0.6	6.8	13		0.2
kobalt	mg/kg	2.1	**5.7**	5.7		<=AW	15	102	190		3
koper	mg/kg	12	**22.7**	22.7		<=AW	40	115	190		5
kwik	mg/kg	0.16	**0.22**	0.22	*	WO	0.15	18	36		0.05
lood	mg/kg	160	**240**	240	*	IN	50	290	530		10
molybdeen	mg/kg	<0.5	**0.35**	0.35		<=AW	1.5	96	190		1.5
nikkel	mg/kg	5.0	**11.9**	11.9		<=AW	35	68	100		4
zink	mg/kg	79	**165**	165	*	WO	140	430	720		20
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN											
naftaleen	mg/kg	0.03	**0.03**		--	-					
fenantreen	mg/kg	0.46	**0.46**		--	-					
antraceen	mg/kg	0.15	**0.15**		--	-					
fluoranteen	mg/kg	0.86	**0.86**		--	-					
benzo(a)antraceen	mg/kg	0.51	**0.51**		--	-					
chryseen	mg/kg	0.30	**0.3**		--	-					
benzo(k)fluoranteen	mg/kg	0.25	**0.25**		--	-					
benzo(a)pyreen	mg/kg	0.41	**0.41**		--	-					
benzo(ghi)peryleen	mg/kg	0.28	**0.28**		--	-					
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kg	0.31	**0.31**		--	-					
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kg	3.56	**3.56**	3.56	*	WO	1.5	21	40		0.35
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)											
PCB 28	ug/kg	<1	**3.5**		--	-					
PCB 52	ug/kg	<1	**3.5**		--	-					
PCB 101	ug/kg	1.5	**7.5**		--	-					
PCB 118	ug/kg	1.6	**8**		--	-					
PCB 138	ug/kg	1.8	**9**		--	-					
PCB 153	ug/kg	1.7	**8.5**		--	-					
PCB 180	ug/kg	<1	**3.5**		--	-					
som PCB (7) (0.7 factor)	ug/kg	8.7	**43.5**	43.5	*	IN	20	510	1000		4.9
MINERALE OLIE											
fractie C10-C12	mg/kg	<5	**17.5**		--	--					
fractie C12-C22	mg/kg	18	**90**		--	--					
fractie C22-C30	mg/kg	19	**95**		--	--					
fractie C30-C40	mg/kg	7	**35**		--	--					
totaal olie C10 - C40	mg/kg	40	**200**	200	*	IN	190	2595	5000		35

Monstercode	Monsteromschrijving
12901939-006	*MM14 007 (100-150) 012 (70-120) 017 (70-120) 018 (60-110)*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 05-11-2018 - 14:50)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	MM15
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Interventiewaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	AW	T	I	RBK
droge stof	%	82.8	**82.8**		--					
gewicht artefacten	g	<1			--					
aard van de artefacten	-	Geen								
organische stof (gloeiverlies)	%	5.2	**5.2**		--					
KORRELGROOTTEVERDELING										
lutum (bodem)	% vd DS	<1	**<1**		--					
METALEN										
barium+	mg/kg	340	**1320**	1320	***	--			920	20
cadmium	mg/kg	1.7	**2.55**	2.55	*	IN	0.6	6.8	13	0.2
kobalt	mg/kg	3.7	**13**	13		<=AW	15	102	190	3
koper	mg/kg	88	**164**	164	**	IN	40	115	190	5
kwik	mg/kg	0.32	**0.448**	0.448	*	WO	0.15	18	36	0.05
lood	mg/kg	4000	**5940**	5940	***	>I	50	290	530	10
molybdeen	mg/kg	1.1	**1.1**	1.1		<=AW	1.5	96	190	1.5
nikkel	mg/kg	11	**32.1**	32.1		<=AW	35	68	100	4
zink	mg/kg	2100	**4610**	4610	***	>I	140	430	720	20
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN										
naftaleen	mg/kg	0.53	**0.53**		--	-				
fenantreen	mg/kg	5.8	**5.8**		--	-				
antraceen	mg/kg	1.2	**1.2**		--	-				
fluoranteen	mg/kg	6.1	**6.1**		--	-				
benzo(a)antraceen	mg/kg	2.8	**2.8**		--	-				
chryseen	mg/kg	2.5	**2.5**		--	-				
benzo(k)fluoranteen	mg/kg	1.3	**1.3**		--	-				
benzo(a)pyreen	mg/kg	2.2	**2.2**		--	-				
benzo(ghi)peryleen	mg/kg	1.3	**1.3**		--	-				
indeno(1,2,3-cd)pyreen	mg/kg	1.4	**1.4**		--	-				
pak-totaal (10 van VROM) (0.7 factor)	mg/kg	25.13	**25.1**	25.1	**	IN	1.5	21	40	0.35
POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB)										
PCB 28	ug/kg	<2.0#	**2.69**		--	# -				
PCB 52	ug/kg	<2.3#	**3.1**		--	# -				
PCB 101	ug/kg	<1.9#	**2.56**		--	# -				
PCB 118	ug/kg	<2.1#	**2.83**		--	# -				
PCB 138	ug/kg	<2.0#	**2.69**		--	# -				
PCB 153	ug/kg	<1.4#	**1.88**		--	# -				
PCB 180	ug/kg	<2.0#	**2.69**		--	# -				
som PCB (7) (0.7 factor)	ug/kg	9.59	**18.4**	18.4		<=AW	20	510	1000	4.9
MINERALE OLIE										
fractie C10-C12	mg/kg	<5	**6.73**		--	--				
fractie C12-C22	mg/kg	27	**51.9**		--	--				
fractie C22-C30	mg/kg	15	**28.8**		--	--				
fractie C30-C40	mg/kg	5	**9.62**		--	--				
totaal olie C10 - C40	mg/kg	50	**96.2**	96.2		<=AW	190	2595	5000	35

Monstercode	Monsteromschrijving
12901939-007	*MM15 028 (160-200)*

Legenda

Verklaring kolommen

SR	*Resultaat op het analyserapport*
BT	*Berekend toetsresultaat (omgerekend naar standaard bodem). Bij organische stof en lutum staan de voor de toetsing gebruikte waarden.*
BC	*Toetsoordeel*
ST	*SYNLAB toetsings resultaat (door SYNLAB berekend)*
SC	*SYNLAB toetsings conclusie (door SYNLAB bepaald)*
AW	*Achtergrondwaarde (door SYNLAB beheerd)*
T	*Tussenwaarde (door SYNLAB berekend en beheerd maar niet meer beschreven in de wetgeving)*
I	*Interventie waarde (door SYNLAB beheerd)*
RBK	*Tabel 1 (rapportagegrenzen), Staatscourant nr. 22335 (02-11-2012).*

Verklaring toetsingsoordelen

-	*Geen toetsoordeel mogelijk*
--	*Heeft geen normwaarde, zorgplicht van toepassing*
---	*Interventiewaarde ontbreekt, zorgplicht van toepassing*
#	*Verhoogde rapportagegrens, voor meer informatie zie analysecertificaat*
+	*De normen voor barium zijn ingetrokken. Indien er sprake is van verhoogde bariumgehalten ten opzichte van de natuurlijke achtergrond als gevolg van een antropogene bron, kan dit gehalte door het bevoegd gezag worden beoordeeld op basis van de voormalige interventiewaarde voor barium van 625 mg/kg d.s (waterbodem) en de interventiewaarde voor landbodem van 920 mg/kg (landbodem).*
<=AW	*Kleiner dan of gelijk aan de achtergrondwaarde*
WO	*Wonen*
IN	*Industrie*
,zp	*Interventiewaarde ontbreekt :zorgplicht van toepassing*
>I	*Groter dan interventiewaarde*
>(ind)I	*INEV (Indicatieve interventiewaarde) wordt overschreden*
somIW>1	*Interventiewaarde wordt overschreden door som fractie interventiewaarde > 1 (interventie factor)*
^	*Enkele parameters ontbreken in de som*
>IND	*Groter dan industrie*
*	*Het gehalte is groter dan de streefwaarde/achtergrondwaarde en kleiner dan of gelijk aan het gemiddelde van de streef/achtergrond- en interventiewaarde (de toetsingswaarden zijn door SYNLAB beheerd)*
**	*Het gehalte is groter dan het gemiddelde van de streef/achtergrond- en interventiewaarde en kleiner dan of gelijk aan de interventiewaarde (de toetsingswaarden zijn door SYNLAB beheerd)*
***	*Het gehalte is groter dan de interventiewaarde (de toetsingswaarden zijn door SYNLAB beheerd)*

Kleur informatie

Rood	*> Interventiewaarde*
Roze	*> Industrie*
Oranje	*>= Tussenwaarde (BI ligt tussen 0.5 en 1)*
Blauw	*>= Achtergrond waarde*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 09-11-2018 - 13:34)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	025-1
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Achtergrondwaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	AW	T		I	RBK
droge stof	%	90.7	**90.7**		--						
gewicht artefacten	g	<1			--						
aard van de artefacten	-	Geen									
organische stof (gloeiverlies)	%	5.2	**5.2**		--						
KORRELGROOTTEVERDELING											
lutum (bodem)	% vd DS	1.8	**1.8**		--						
METALEN											
lood	mg/kg	180	**267**	267	*	IN	50	290	530	10	

Monstercode	Monsteromschrijving
12899055-001	*025-1 025 (0-50)*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 09-11-2018 - 13:34)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	031-1
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Achtergrondwaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	AW	T		I RBK
droge stof	%	93.9	**93.9**		--					
gewicht artefacten	g	<1			--					
aard van de artefacten	-	Geen								
organische stof (gloeiverlies)	%	4.2	**4.2**		--					
KORRELGROOTTEVERDELING										
lutum (bodem)	% vd DS	2.9	**2.9**		--					
METALEN										
lood	mg/kg	190	**283**	283	*	IN	50	290	530	10

Monstercode	Monsteromschrijving
12899055-002	*031-1 031 (0-50)*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 09-11-2018 - 13:34)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	032-1
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Achtergrondwaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	AW	T		I RBK
droge stof	%	94.1	**94.1**		--					
gewicht artefacten	g	<1			--					
aard van de artefacten	-	Geen								
organische stof (gloeiverlies)	%	5.2	**5.2**		--					
KORRELGROOTTEVERDELING										
lutum (bodem)	% vd DS	2.6	**2.6**		--					
METALEN										
lood	mg/kg	210	**309**	309	**	IN	50	290	530	10

Monstercode	Monsteromschrijving
12899055-003	*032-1 032 (0-50)*

Toetsing volgens BoToVa, module T.12-Beoordeling kwaliteit van grond volgens Wbb
(Toetsversie 3.0.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 09-11-2018 - 13:34)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	035-1
Monstersoort	Grond (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Achtergrondwaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	AW	T		I	RBK
droge stof	%	96.4	**96.4**		--						
gewicht artefacten	g	<1			--						
aard van de artefacten	-	Geen									
organische stof (gloeiverlies)	%	0.7	**0.7**		--						
KORRELGROOTTEVERDELING											
lutum (bodem)	% vd DS	<1	**<1**		--						
METALEN											
lood	mg/kg	32	**50.4**	50.4	*	WO	50	290	530	10	

Monstercode	Monsteromschrijving
12899055-004	*035-1 035 (0-50)*

Legenda

Verklaring kolommen

SR	*Resultaat op het analyserapport*
BT	*Berekend toetsresultaat (omgerekend naar standaard bodem). Bij organische stof en lutum staan de voor de toetsing gebruikte waarden.*
BC	*Toetsoordeel*
ST	*SYNLAB toetsings resultaat (door SYNLAB berekend)*
SC	*SYNLAB toetsings conclusie (door SYNLAB bepaald)*
AW	*Achtergrondwaarde (door SYNLAB beheerd)*
T	*Tussenwaarde (door SYNLAB berekend en beheerd maar niet meer beschreven in de wetgeving)*
I	*Interventie waarde (door SYNLAB beheerd)*
RBK	*Tabel 1 (rapportagegrenzen), Staatscourant nr. 22335 (02-11-2012).*

Verklaring toetsingsoordelen

-	*Geen toetsoordeel mogelijk*
--	*Heeft geen normwaarde, zorgplicht van toepassing*
---	*Interventiewaarde ontbreekt, zorgplicht van toepassing*
#	*Verhoogde rapportagegrens, voor meer informatie zie analysecertificaat*
<=AW	*Kleiner dan of gelijk aan de achtergrondwaarde*
WO	*Wonen*
IN	*Industrie*
,zp	*Interventiewaarde ontbreekt :zorgplicht van toepassing*
>I	*Groter dan interventiewaarde*
>(ind)I	*INEV (Indicatieve interventiewaarde) wordt overschreden*
somIW>1	*Interventiewaarde wordt overschreden door som fractie interventiewaarde > 1 (interventie factor)*
^	*Enkele parameters ontbreken in de som*
>IND	*Groter dan industrie*
***	*Het gehalte is groter dan de streefwaarde/achtergrondwaarde en kleiner dan of gelijk aan het gemiddelde van de streef/achtergrond- en interventiewaarde (de toetsingswaarden zijn door SYNLAB beheerd)*
***	*Het gehalte is groter dan het gemiddelde van de streef/achtergrond- en interventiewaarde en kleiner dan of gelijk aan de interventiewaarde (de toetsingswaarden zijn door SYNLAB beheerd)*
***	*Het gehalte is groter dan de interventiewaarde (de toetsingswaarden zijn door SYNLAB beheerd)*

Kleur informatie

Rood	*> Interventiewaarde*
Roze	*> Industrie*
Oranje	*>= Tussenwaarde (BI ligt tussen 0.5 en 1)*
Blauw	*>= Achtergrond waarde*

Bijlage

4.2 Getoetste analyseresultaten en toetsingstabel grondwater

Aantal pagina's: 4

Toetsing volgens BoToVa, module T.13-Beoordeling kwaliteit van grondwater volgens Wbb
(Toetsversie 1.1.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 12-11-2018 - 07:26)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	018-1-1
Monstersoort	Grondwater (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Streefwaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	S	T		I	RBK
METALEN											
barium	ug/l	110	**110**	110	*	>S	50	338	625		20
cadmium	ug/l	<0.20	**0.14**	<0.20		<=S	0.4	3.2	6		0.2
kobalt	ug/l	<2	**1.4**	<2		<=S	20	60	100		2
koper	ug/l	<2.0	**1.4**	<2.0		<=S	15	45	75		2
kwik	ug/l	<0.05	**0.035**	<0.05		<=S	0.05	0.18	0.3		0.05
lood	ug/l	<2.0	**1.4**	<2.0		<=S	15	45	75		2
molybdeen	ug/l	2.3	**2.3**	2.3		<=S	5	152	300		2
nikkel	ug/l	<3	**2.1**	<3		<=S	15	45	75		3
zink	ug/l	<10	**7**	<10		<=S	65	432	800		10
VLUCHTIGE AROMATEN											
benzeen	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	0.2	15	30		0.2
tolueen	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	7	504	1000		0.2
ethylbenzeen	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	4	77	150		0.2
o-xyleen	ug/l	<0.1	**0.07**	<0.1	--	-					0.1
p- en m-xyleen	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2	--	-					0.2
xylenen (0.7 factor)	ug/l	0.21	**0.21**	0.21		<=S	0.2	35	70		0.21
styreen	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	6	153	300		0.2
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN											
naftaleen	ug/l	<0.02	**0.014**	<0.02		<=S	0.01	35	70		0.02
GEHALOGENEERDE KOOLWATERSTOFFEN											
1,1-dichloorethaan	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	7	454	900		0.2
1,2-dichloorethaan	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	7	204	400		0.2
1,1-dichlooretheen	ug/l	<0.1	**0.07**	<0.1		<=S	0.01	5.0	10		0.1
cis-1,2-dichlooretheen	ug/l	<0.1	**0.07**	<0.1	--	-					0.1
trans-1,2-dichlooretheen	ug/l	<0.1	**0.07**	<0.1	--	-					
som (cis,trans) 1,2- dichloorethenen (0.7 factor)	ug/l	0.14	**0.14**	0.14		<=S	0.01	10	20		0.14
dichloormethaan	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	0.01	500	1000		0.2
1,1-dichloorpropaan	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2	--	-					
1,2-dichloorpropaan	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2	--	-					
1,3-dichloorpropaan	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2	--	-					
som dichloorpropanen (0.7 factor)	ug/l	0.42	**0.42**	0.42		<=S	0.8	40	80		0.42
tetrachlooretheen	ug/l	<0.1	**0.07**	<0.1		<=S	0.01	20	40		0.1
tetrachloormethaan	ug/l	<0.1	**0.07**	<0.1		<=S	0.01	5.0	10		0.1
1,1,1-trichloorethaan	ug/l	<0.1	**0.07**	<0.1		<=S	0.01	150	300		0.1
1,1,2-trichloorethaan	ug/l	<0.1	**0.07**	<0.1		<=S	0.01	65	130		0.1
trichlooretheen	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	24	262	500		0.2
chloroform	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	6	203	400		0.2
vinylchloride	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	0.01	2.5	5		0.2
tribroommethaan	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		---			630		0.2
MINERALE OLIE											
fractie C10-C12	ug/l	<25	**17.5**	<25	--	--					
fractie C12-C22	ug/l	<25	**17.5**	<25	--	--					
fractie C22-C30	ug/l	<25	**17.5**	<25	--	--					
fractie C30-C40	ug/l	<25	**17.5**	<25	--	--					
totaal olie C10 - C40	ug/l	<50	**35**	<50		<=S	50	325	600		50

ADDITIONELE TOETSPARAMETERS	Eenheid	BT	BC
12907291-001			
som 16 aromatische oplosmiddelen (Bbk, 1-1-2008)	ug/l	**0.77**	^--
som 10 polyaromatische koolwaterstoffen (VROM)	DIMSLS	**0.0002**	

Monstercode	Monsteromschrijving
12907291-001	*018-1-1 018 (200-300)*

Toetsing volgens BoToVa, module T.13-Beoordeling kwaliteit van grondwater volgens Wbb
(Toetsversie 1.1.0, toetskader WBB, SIKB versie 13.3.0, toetsingsdatum: 12-11-2018 - 07:26)

Projectcode	182579
Projectnaam	Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Monsteromschrijving	025A-1-1
Monstersoort	Grondwater (AS3000)
Monster conclusie	**Overschrijding Streefwaarde**

Analyse	Eenheid	SR	BT	ST	SC	BC	S	T	I	RBK
METALEN										
barium	ug/l	77	**77**	77	*	>S	50	338	625	20
cadmium	ug/l	<0.20	**0.14**	<0.20		<=S	0.4	3.2	6	0.2
kobalt	ug/l	<2	**1.4**	<2		<=S	20	60	100	2
koper	ug/l	<2.0	**1.4**	<2.0		<=S	15	45	75	2
kwik	ug/l	<0.05	**0.035**	<0.05		<=S	0.05	0.18	0.3	0.05
lood	ug/l	4.8	**4.8**	4.8		<=S	15	45	75	2
molybdeen	ug/l	<2	**1.4**	<2		<=S	5	152	300	2
nikkel	ug/l	<3	**2.1**	<3		<=S	15	45	75	3
zink	ug/l	16	**16**	16		<=S	65	432	800	10
VLUCHTIGE AROMATEN										
benzeen	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	0.2	15	30	0.2
tolueen	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	7	504	1000	0.2
ethylbenzeen	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	4	77	150	0.2
o-xyleen	ug/l	<0.1	**0.07**	<0.1	--	-				0.1
p- en m-xyleen	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2	--	-				0.2
xylenen (0.7 factor)	ug/l	0.21	**0.21**	0.21		<=S	0.2	35	70	0.21
styreen	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	6	153	300	0.2
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN										
naftaleen	ug/l	0.10	**0.1**	0.10	*	>S	0.01	35	70	0.02
GEHALOGENEERDE KOOLWATERSTOFFEN										
1,1-dichloorethaan	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	7	454	900	0.2
1,2-dichloorethaan	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	7	204	400	0.2
1,1-dichlooretheen	ug/l	<0.1	**0.07**	<0.1		<=S	0.01	5.0	10	0.1
cis-1,2-dichlooretheen	ug/l	<0.1	**0.07**	<0.1	--	-				0.1
trans-1,2-dichlooretheen	ug/l	<0.1	**0.07**	<0.1	--	-				
som (cis,trans) 1,2- dichloorethenen (0.7 factor)	ug/l	0.14	**0.14**	0.14		<=S	0.01	10	20	0.14
dichloormethaan	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	0.01	500	1000	0.2
1,1-dichloorpropaan	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2	--	-				
1,2-dichloorpropaan	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2	--	-				
1,3-dichloorpropaan	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2	--	-				
som dichloorpropanen (0.7 factor)	ug/l	0.42	**0.42**	0.42		<=S	0.8	40	80	0.42
tetrachlooretheen	ug/l	<0.1	**0.07**	<0.1		<=S	0.01	20	40	0.1
tetrachloormethaan	ug/l	<0.1	**0.07**	<0.1		<=S	0.01	5.0	10	0.1
1,1,1-trichloorethaan	ug/l	<0.1	**0.07**	<0.1		<=S	0.01	150	300	0.1
1,1,2-trichloorethaan	ug/l	<0.1	**0.07**	<0.1		<=S	0.01	65	130	0.1
trichlooretheen	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	24	262	500	0.2
chloroform	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	6	203	400	0.2
vinylchloride	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		<=S	0.01	2.5	5	0.2
tribroommethaan	ug/l	<0.2	**0.14**	<0.2		---			630	0.2
MINERALE OLIE										
fractie C10-C12	ug/l	<25	**17.5**	<25	--	--				
fractie C12-C22	ug/l	25	**25**	25	--	--				
fractie C22-C30	ug/l	<25	**17.5**	<25	--	--				
fractie C30-C40	ug/l	<25	**17.5**	<25	--	--				
totaal olie C10 - C40	ug/l	<50	**35**	<50		<=S	50	325	600	50

ADDITIONELE TOETSPARAMETERS	Eenheid	BT	BC
12907291-002			
som 16 aromatische oplosmiddelen (Bbk, 1-1-2008)	ug/l	**0.77**	^--
som 10 polyaromatische koolwaterstoffen (VROM)	DIMSLS	**0.00143**	

Monstercode	Monsteromschrijving
12907291-002	*025A-1-1 025A (300-400)*

Legenda

Verklaring kolommen

SR	*Resultaat op het analyserapport*
BT	*Berekend toetsresultaat (omgerekend naar standaard bodem). Bij organische stof en lutum staan de voor de toetsing gebruikte waarden.*
BC	*Toetsoordeel*
ST	*SYNLAB toetsings resultaat (door SYNLAB berekend)*
SC	*SYNLAB toetsings conclusie (door SYNLAB bepaald)*
AW	*Achtergrondwaarde (door SYNLAB beheerd)*
T	*Tussenwaarde (door SYNLAB berekend en beheerd maar niet meer beschreven in de wetgeving)*
I	*Interventie waarde (door SYNLAB beheerd)*
RBK	*Tabel 1 (rapportagegrenzen), Staatscourant nr. 22335 (02-11-2012).*

Verklaring toetsingsoordelen

-	*Geen toetsoordeel mogelijk*
--	*Heeft geen normwaarde, zorgplicht van toepassing*
---	*Streefwaarde ontbreekt, zorgplicht van toepassing*
#	*Verhoogde rapportagegrens, voor meer informatie zie analysecertificaat*
<=AW	*Kleiner dan of gelijk aan de achtergrondwaarde*
<=S	*Kleiner dan of gelijk aan de streefwaarde*
>S	*Groter dan de streefwaarde*
>I	*Groter dan interventiewaarde*
>(ind)I	*INEV (Indicatieve interventiewaarde) wordt overschreden*
^	*Enkele parameters ontbreken in de som*
*	*Het gehalte is groter dan de streefwaarde/achtergrondwaarde en kleiner dan of gelijk aan het gemiddelde van de streef/achtergrond- en interventiewaarde (de toetsingswaarden zijn door SYNLAB beheerd)*
**	*Het gehalte is groter dan het gemiddelde van de streef/achtergrond- en interventiewaarde en kleiner dan of gelijk aan de interventiewaarde (de toetsingswaarden zijn door SYNLAB beheerd)*
***	*Het gehalte is groter dan de interventiewaarde (de toetsingswaarden zijn door SYNLAB beheerd)*

Kleur informatie

Rood *> Interventiewaarde*
Blauw*> streefwaarde*

Normenblad
Toetskeuze: T.13: Beoordeling kwaliteit van grondwater volgens Wbb

Analyse	Eenheid	S	I
METALEN			
barium	ug/l	50	625
cadmium	ug/l	0.4	6
kobalt	ug/l	20	100
koper	ug/l	15	75
kwik	ug/l	0.05	0.3
lood	ug/l	15	75
molybdeen	ug/l	5	300
nikkel	ug/l	15	75
zink	ug/l	65	800
VLUCHTIGE AROMATEN			
benzeen	ug/l	0.2	30
tolueen	ug/l	7	1000
ethylbenzeen	ug/l	4	150
xylenen (0.7 factor)	ug/l	0.2	70
styreen	ug/l	6	300
POLYCYCLISCHE AROMATISCHE KOOLWATERSTOFFEN			
naftaleen	ug/l	0.01	70
GEHALOGENEERDE KOOLWATERSTOFFEN			
1,1-dichloorethaan	ug/l	7	900
1,2-dichloorethaan	ug/l	7	400
1,1-dichlooretheen	ug/l	0.01	10
dichloormethaan	ug/l	0.01	1000
som (cis,trans) 1,2- dichloorethenen (0.7 factor)	ug/l	0.01	20
som dichloorpropanen (0.7 factor)	ug/l	0.8	80
tetrachlooretheen	ug/l	0.01	40
tetrachloormethaan	ug/l	0.01	10
1,1,1-trichloorethaan	ug/l	0.01	300
1,1,2-trichloorethaan	ug/l	0.01	130
trichlooretheen	ug/l	24	500
chloroform	ug/l	6	400
vinylchloride	ug/l	0.01	5
tribroommethaan	ug/l		630
MINERALE OLIE			
totaal olie C10 - C40	ug/l	50	600

* Indicatief niveau voor ernstige verontreiniging

Legenda normenblad
S = Streefwaarden
I = Interventiewaarden
Normen en definities http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/downloads

Bijlage **5 Verklarende woordenlijst**

Aantal pagina's: 1

Verklarende woordenlijst

Achtergrondwaarde (A): deze waarde is voor grond vastgesteld op basis van gehalten die van nature in de bodem voorkomen. Grond die de achtergrondwaarde overschrijdt, wordt aangeduid als licht verontreinigd.
Besluit bodemkwaliteit (Bbk): op 1 juli 2008 is het Besluit bodemkwaliteit in werking getreden. Er kan sprake zijn van een generiek beleid of een gebied specifiek beleid. Volgens dit besluit kan per gemeente een beleid worden gevoerd, waarin rekening gehouden is met locatie specifieke omstandigheden in de bodem. In voorliggende rapportage zijn de resultaten van de uitgevoerde analyses getoetst aan het generieke beleid.
Bodemverontreiniging: situatie waarbij stoffen zich op een zodanige wijze in de bodem bevinden, dat deze stoffen zich met de bodem kunnen vermengen, met de bodem kunnen reageren, zich in de bodem kunnen verspreiden en/of ongecontroleerd kunnen verplaatsen én één of meer van de functionele eigenschappen, die de bodem voor mens, plant of dier heeft, verminderen of bedreigen.
EC (µS/cm): geleidingsvermogen, weergegeven in microsiemens per centimeter
Geval van ernstige verontreiniging: er is sprake van een geval van ernstige bodemverontreiniging indien voor ten minste één stof de gemiddelde gemeten gehalte van minimaal 25 m^3 bodemvolume in het geval van een grondverontreiniging of van minimaal 100 m^3 grondwater in het geval van een grondwaterverontreiniging, hoger is dan de interventiewaarde. Asbest is uitgezonderd van dit volumecriterium.
Interventiewaarde (I): deze waarde geeft aan wanneer er sprake kan zijn van een dreigende ernstige vermindering van de functionele eigenschappen van de bodem voor mens, plant en dier. Grond die de interventiewaarde overschrijdt, wordt aangeduid als sterk verontreinigd.
mg/kg ds: milligram per kilogram droge stof
m -mv: meter minus maaiveld
NEN 5725: Norm voor het uitvoeren van vooronderzoek. Het vooronderzoek wordt uitgevoerd voorafgaande aan een bodemonderzoek. De bij het vooronderzoek verzamelde gegevens dienen als basis voor het opstellen van een juiste onderzoeksstrategie.
NEN 5740+A1: Norm voor het opstellen van een strategie voor het uitvoeren van een bodemonderzoek naar de aan-/ afwezigheid van een verontreiniging in de bodem. De norm is van toepassing bij zowel onverdachte als verdachte locaties.
NEN 5740 pakket grond: standaard analysepakket voor het uitvoeren van een bodemonderzoek. Het standaard grondpakket bevat de volgende parameters: zware metalen (barium, cadmium, kobalt, koper, kwik, lood, molybdeen, nikkel en zink), polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK), polychloorbifenylen (PCB) en minerale olie.
NEN 5740 pakket grondwater: standaard analysepakket voor het uitvoeren van een bodemonderzoek. Het standaard grondwaterpakket bevat de volgende parameters: zware metalen (barium, cadmium, kobalt, koper, kwik, lood, molybdeen, nikkel en zink), vluchtige aromatische koolwaterstoffen (BTEXN), vluchtige gechloreerde koolwaterstoffen (VOCl) en minerale olie.
NTU: eenheid om troebelheid van het grondwater aan te geven
Organochloorbestrijdingsmiddelen (OCB): analysepakket voor bestrijdingsmiddelen (onder andere DDT).
pH: zuurgraad
Streefwaarde (S): deze waarde is voor grondwater vastgesteld op basis van gehalten die van nature in de bodem voorkomen. Grondwater wat de streefwaarde overschrijdt, wordt aangeduid als licht verontreinigd.
Tussenwaarde (T): De tussenwaarde, zoals benoemd in onder meer de NEN 5740 en de Regeling Uniforme Saneringen, maakt geen onderdeel meer uit van de toetsing die noodzakelijk is vanuit de Circulaire bodemsanering en Besluit bodemkwaliteit. In praktijk wordt de waarde nog wel vaak weergegeven bij toetsingen. Deze waarde geeft de milieukwaliteit aan, waarbij er sprake is van verhoogde, maar in het algemeen niet potentieel onaanvaardbare, risico's voor mens en milieu. Overschrijding van deze waarde heeft slechts een indicatieve functie. De waarde zit tussen de achtergrond-/ streefwaarde en interventiewaarde in. Grond(water) die de tussenwaarde wel maar niet de interventiewaarde overschrijdt, wordt aangeduid als matig verontreinigd.
µg/l: microgram per liter
Verdachte locatie: locatie waarvoor op grond van het vooronderzoek concrete aanwijzingen bestaan dat die locatie, of een deel ervan is verontreinigd met een of meerdere stoffen.
Wet bodembescherming (Wbb): de Wet bodembescherming stelt regels om de bodem (grond en grondwater) te beschermen. Daarnaast worden de saneringen van verontreinigde grond en grondwater door middel van de Wbb geregeld.

Bijlage **6 Verklaring onafhankelijkheid conform eisen Bbk en BRL SIKB 2000**

Aantal pagina's: 1

Verklaring onafhankelijkheid conform eisen Bbk en BRL SIKB 2000

Projectnummer: 182579
Locatie: Thorbeckestraat 6 te Arnhem
Opdrachtgever: ROC Rijn IJssel

De veldwerker, waarvan de naam hieronder wordt vermeld, verklaart hierbij dat alle kritische functies onafhankelijk van de opdrachtgever zijn uitgevoerd conform de eisen van de BRL SIKB 2000 en de daarbij horende protocollen.

Naam veldwerker	**Datum veldwerk**	**Handtekening**
Jan (J.H.J.) ten Dam	10-10/11-10/25-10-2018	
Jeroen (J.) Obbink	2-11-2018	

Bijlage **7 Historische informatie**

Aantal pagina's: 6

Bodeminformatie op de kaart

11/21/2018, 12:31:07 PM

Grondwater Gevalcontouren

- Restverontreinigingcontour
- Saneringscontour
- Gevalscontour

Overige verontreinigingscontour

Grond Gevalcontouren

- Restverontreinigingcontour
- Saneringscontour

Gevalscontour

Overige verontreinigingscontour

Historisch bodembestand lokatie

Bodem niet ernstige verontreiniging

- Sanering

1:750

0 0.01 0.01 0.02 mi

0 0.01 0.02 0.04 km

Esri Nederland, Community Map Contributors

Esri Nederland, Community Map Contributors |

BESCHIKKING VASTSTELLING ERNST EN SPOEDEISENDHEID BODEMVERONTREINIGING VAN HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN DE GEMEENTE ARNHEM

GEGEVENS BESCHIKKING

Datum beschikking	:	8 februari 2012
Kenmerk beschikking	:	**2011-12-00127/0147.51.01**
Beschikkingnummer(s)	:	0147.51.01
Gevalsnaam	:	Thorbeckestraat (Spijkerbroek)
Melder (beschikkinghouder)	:	Gemeente Arnhem, sector Stadsingenieurs

MELDING

Op 2 december 2011 ontvingen wij van de sector Stadsingenieurs van de gemeente Arnhem, een melding van een bodemverontreiniging (en een voornemen tot bodemsanering). Op 31 januari 2012 ontvingen wij aanvullende gegevens.

Het gaat om de bodemverontreiniging (en een voornemen tot bodemsanering) op de Thorbeckestraat (Spijkerbroek) in Arnhem. Het gaat om een historisch geval van bodemverontreiniging (dat wil zeggen veroorzaakt vóór 1987) met barium in slib en koper, lood, zink en polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK) in de vaste bodem en in slib.

Op basis van de melding en het bijgevoegde onderzoeksrapport geven wij een beschikking af op grond van de artikelen 29 (ernst) en 37 (spoedeisendheid) van de Wet Bodembescherming.

BESCHIKKING ERNST EN SPOEDEISENDHEID

Hierbij stellen wij vast dat op een lokatie aan de Thorbeckestraat (Spijkerbroek) in Arnhem sprake is van een geval van ernstige bodemverontreiniging. Bij het huidige gebruik zijn er geen onaanvaardbare risico's. Een sanering bij gelijkblijvend gebruik hoeft niet spoedig te worden uitgevoerd. Een tijdstip voor saneren blijft in de beschikking daarom achterwege. Sanering kan plaatsvinden op een "natuurlijk moment", zoals bij bouwactiviteiten. Voor een sanering is instemming van het bevoegd gezag op grond van de Wet bodembescherming nodig.

Op de bij deze beschikking gevoegde kadastrale kaart is de contour van de verontreiniging aangegeven. Tevens is een lijst met kadastrale gegevens bijgevoegd. De kadastrale kaart en de lijst maken deel uit van dit besluit, en worden geregistreerd in het kader van de Wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen. Bij iedere volgende beschikking zullen wij deze registratie zonodig aanpassen.

<u>Gebruiksbeperkingen</u>

De bodemverontreiniging brengt gebruiksbeperkingen met zich mee. Voor het huidige gebruik, recreatie en openbaar groen, gelden de volgende gebruiksbeperkingen en/of zorg:

- Geen graafwerkzaamheden

Op de locatie is in de bodemlaag van 0 tot minimaal 2 meter beneden maaiveld een bodemverontreiniging aanwezig. Voor (graaf)werkzaamheden op of in de verontreinigde bodem is schriftelijke instemming van het bevoegd gezag op grond van de Wet bodembescherming nodig.

VERPLICHTE MELDING GEBRUIKSWIJZIGING

Het kan zijn dat na deze beschikking het bodemgebruik verandert. Iedere verandering naar een gevoeliger gebruiksfunctie moet *schriftelijk* aan ons gemeld worden. De eigenaar en/of erfpachter van het terrein waar het bodemgebruik verandert, is hiervoor als eerste aanspreekbaar.

MOTIVERING

Gebruikte rapporten en documenten

Bij de totstandkoming van deze beschikking zijn, naast het ingevulde meldingsformulier, de volgende rapporten en documenten gebruikt:

- Verkennend en nader bodemonderzoek, verkennend waterbodemonderzoek en civieltechnisch onderzoek, Verhoeve Milieu bv, kenmerk MRO/ACV/VMO/180022, 13 juli 2010;
- Notitie, Oriënterend onderzoek Fagelstraat en Thorbeckestraat te Arnhem, Syncera Milieu, kenmerk 07B0331B/B06B0405/WOTH/ayde, 26 april 2007;
- Nader grondwateronderzoek Fagelstraat/Thorbeckestraat te Arnhem, Syncera, projectnummer B07B0353, 31 januari 2008;
- Aanvullend en nader bodemonderzoek Ten oosten van Spijkerstraat 331, 333 en 335 te Arnhem, Verhoeve Milieu bv, kenmerk MRO/ADV/VMO/180091-B, 17 december 2010;
- Saneringsvisie Spijkerbroek te Arnhem, sector Stadsingenieurs gemeente Arnhem, 11 oktober 2011;
- Saneringsvisie Spijkerbroek te Arnhem, sector Stadsingenieurs gemeente Arnhem, 30 januari 2012. Dit betreft een herzien rapport met enkele aanpassingen ten opzichte van het rapport van 11 oktober 2011.

De melding en deze rapporten/documenten maken onderdeel uit van deze beschikking.

Beschrijving situatie

Algemeen

De onderzoekslocatie ligt tussen de Thorbeckestraat en de spoorlijn en heeft een oppervlakte van circa 33.000 m^2. De verontreiniging ligt op de volgende kadastrale percelen:

Q 6508
Q 7482
Q 8154
Q 8156
Q 8158
Q 8533
Q 8534
Q 8535
Q 8536
Q 8758
Q 8759

Het onderzoeksgebied lag tot in de 19^e eeuw buiten de bebouwde kom en maakte deel uit van het broekgebied. Eind 19^e eeuw werd de spoorlijn aangelegd. In het onderzoeksgebied langs de spoordijk lagen waterplassen die tussen 1920 en 1940 zijn opgevuld en opgehoogd met stortmateriaal (industrieel- en bedrijfsafval). Ook de huidige Thorbeckestraat is daarbij opgehoogd en aangelegd. Na de oorlog is de onderzoekslokatie in gebruik geweest als weiland en extensief gebruikt groen. Op dit moment is het gebied grotendeels begroeid met gras en bomen. Een klein deel (westelijke punt) maakt onderdeel uit van een speelterrein.
Omdat aan de westzijde van de onderzoekslokatie, in de Dullertstraat en omgeving, ook ophoging heeft plaatsgevonden in de periode voor 1900, is de grens van de stortlokatie niet overal duidelijk te trekken. Aan de oostzijde van de onderzoekslokatie (ten oosten van de Vospoort) is langs het spoor ook stortmateriaal aanwezig tot aan de Voetiuslaan, dit wordt als apart geval van ernstige bodemverontreiniging beschouwd.

Verontreiniging vaste bodem

Bij het uitvoeren van bodemonderzoek in deze demping/stort zijn voornamelijk bijmengingen met puin en kooldeeltjes aangetroffen. Ook sintels en glasresten zijn aangetroffen en in mindere mate hout-, teer- , metaal- en baksteenresten. De mate van bijmenging varieert sterk; van sporen tot volledige lagen met bodemvreemd materiaal.
Op diverse plaatsen is een deklaag aanwezig met geen of weinig bijmengingen. De dikte van deze deklaag is variabel (van niet aanwezig tot 1,5 m dik).

Het stortmateriaal is verontreinigd met zware metalen en/of polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK). De mate van verontreiniging varieert, net als de mate van bijmengingen.
De exacte diepte van het stortmateriaal is niet onderzocht.
De deklaag is over het algemeen licht verontreinigd.

Verontreiniging sloot
Het slib uit de sloot langs de spoordijk bevat een sterk verhoogd gehalte aan barium en licht tot matig verhoogde gehalten aan zware metalen. PAK is licht verhoogd aangetroffen.

Verontreiniging grondwater
Het grondwater is niet tot licht verontreinigd.

Ernst
Op grond van de concentraties aan verontreinigende stoffen (zware metalen en PAK) en de omvang van de verontreiniging, is sprake van een geval van ernstige bodemverontreiniging (als bedoeld in artikel 1 Wet bodembescherming). De gemiddeld boven de interventiewaarde verhoogde concentraties komen voor in een bodemvolume van meer dan 25 m^3 vaste bodem.

Risicobeoordeling
Er is een standaard risicobeoordeling uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de aanwezige bodemverontreiniging bij het huidige gebruik en het voorgenomen gebruik niet tot onaanvaardbare risico's voor mens of milieu leidt. De grens van het saneringscriterium wordt niet overschreden. Een sanering hoeft niet spoedig te worden uitgevoerd.

ZIENSWIJZE
De melding van een bodemverontreiniging (en een voornemen tot bodemsanering) heeft ter inzage gelegen van 15 tot 28 december 2011. Naar aanleiding hiervan zijn geen zienswijzen binnengekomen.

ALGEMEEN
Grondslag
Dit besluit is gebaseerd op de Wet bodembescherming (zie vooral de artikelen 1, 28, 29 en 37) in samenhang met het besluit "aanwijzing bevoegdgezaggemeenten Wet Bodembescherming" (Staatsblad 2000, 591) en de volgende documenten:
- De Circulaire bodemsanering 2009;
- Beleidsnota bodem 2008, Provincie Gelderland, gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen, januari 2008.

Voor het vaststellen van deze beschikking volgen wij de procedure uit Titel 4.1. van de Algemene Wet bestuursrecht (AWB).
Voor het vaststellen van deze beschikking volgen wij de zogenaamde "verkorte procedure". Dit betekent dat de beschikking op grond van de melding niet gedurende vier weken in ontwerp ter inzage is gelegd. Belanghebbenden hebben de gelegenheid gehad om hun zienswijze over de melding te geven.

Bezwaar
De melder en overige belanghebbenden kunnen tegen deze beschikking bezwaar maken. Dit moet gebeuren binnen zes weken na toezenden van deze beschikking (volgens datum). Dit bezwaarschrift moet gericht worden aan Burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem, Postbus 9200, 6800 HA Arnhem. In het bezwaarschrift moet in ieder geval staan:
- naam en adres van degene die bezwaar maakt;
- de datum;
- een omschrijving van de beschikking waartegen bezwaar gemaakt wordt;
- waarom bezwaar gemaakt wordt.

Nadat een bezwaarschrift is ingediend, kan verzocht worden om een zogenaamde voorlopige voorziening bij de voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus

20019, 2500 EA 's-Gravenhage). Een afschrift van het bezwaarschrift moet worden meegestuurd.
Voor dit verzoek moeten griffierechten betaald worden.
Over de hoogte en de wijze van betaling van dit griffierecht kan informatie verkregen worden bij de Raad van State, telefoonnummer (070) 426 44 26.

MOGELIJKE HERZIENING
Dit besluit is genomen op basis van de door de melder verstrekte gegevens. Bij de voorbereiding van dit besluit is bij ons geen twijfel gerezen over de juistheid en/of volledigheid van de verstrekte gegevens. Mocht later blijken dat deze gegevens niet juist of onvolledig zijn of de feitelijke situatie is veranderd, dan behouden wij ons het recht voor dit besluit te herzien. Wij achten ons niet aansprakelijk voor de schade die hieruit kan voortvloeien.

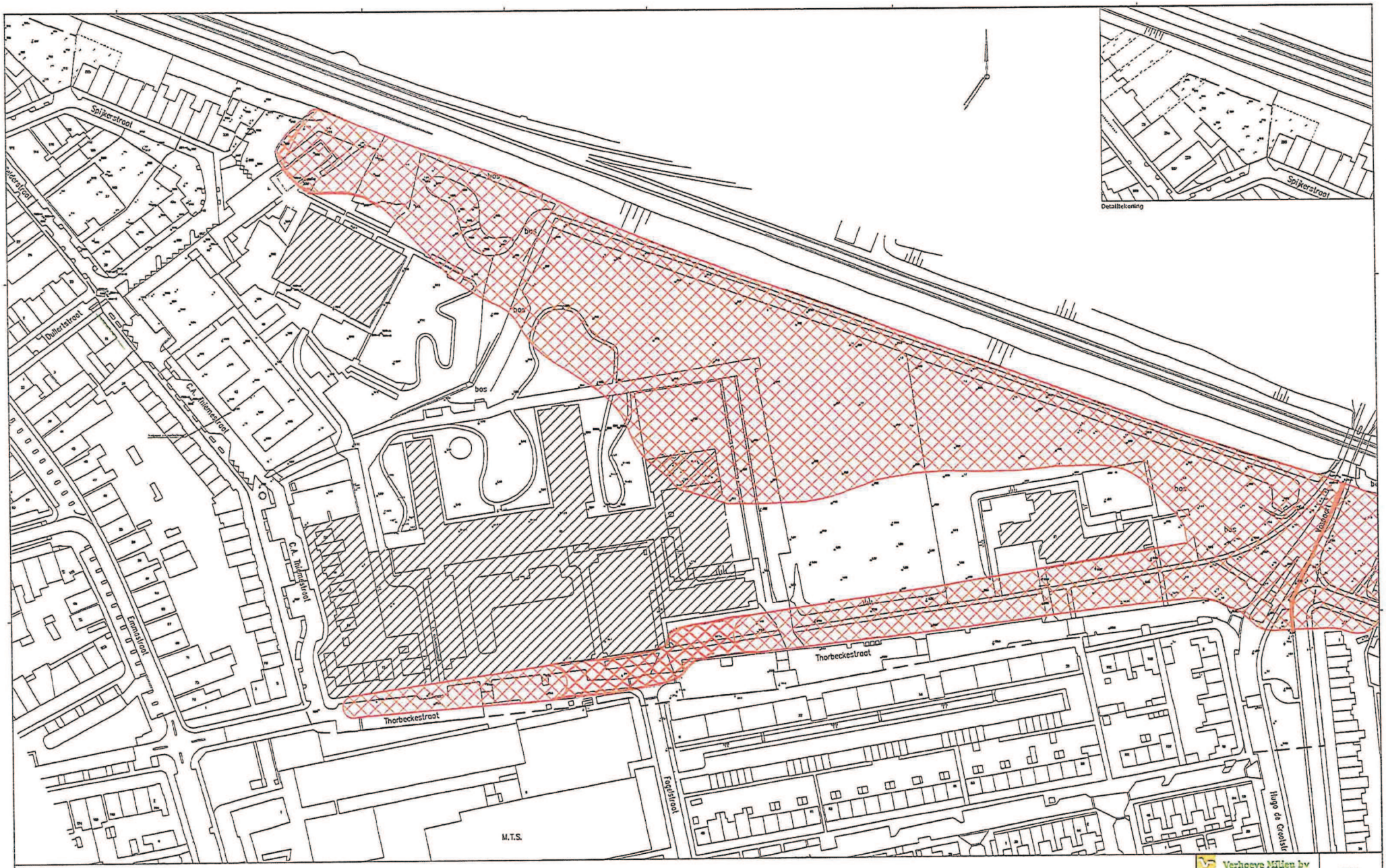
Arnhem, 8 februari 2012

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

namens het college,
waarnemend afdelingshoofd Milieu

ir. Jeannette Krol

Bijlage: kaart met verontreinigingscontour

= contour verontreinigingsgeval Thorbeckestraat (Spijkerbroek) 0147.

Bijlage 14 Archeologisch bureauonderzoek

Bureau voor Archeologie Rapport 1225

Thorbeckestraat 6, Arnhem, gemeente Arnhem: een bureauonderzoek

Colofon

titel:	Bureau voor Archeologie Rapport 1225. Thorbeckestraat 6, Arnhem, gemeente Arnhem: een bureauonderzoek
auteur:	C. de Jong (junior prospector)
autorisatie:	A. de Boer (KNA senior prospector)
datum:	14 maart 2024
ISSN:	2214-6687

© Bureau voor Archeologie
Koningsweg 244 Utrecht
T 030 245 18 95
E info@bureauvoorarcheologie.nl
I https://www.bureauvoorarcheologie.nl

Foto voorpagina: Google Street View

Administratieve gegevens

Projectnummer	2022020402
Provincie	Gelderland
Gemeente	Arnhem
Plaats	Arnhem
Toponiem	Thorbeckestraat 6
Centrum locatie (m RD)	192.010; 443.740 (x; y)
Omvang plangebied	10.970 m^2
Kadastrale gegevens	kadastrale gemeentenaam: Arnhem, sectie: Q, nummer(s): 6569
ARCHIS onderzoeksmeldingsnummer	5277980100 (ABU)
Soort onderzoek	een bureauonderzoek
Opdrachtgever	SAB
Uitvoerder	Bureau voor Archeologie
Kaartblad	40B
(RO) kader onderzoek	Bestemmingsplanwijziging
Bevoegde overheid	Gemeente Arnhem
Deskundige namens bevoegde overheid	Dienst Stadsbeheer Afd. Openbare Ruimte en Erfgoed dhr. Defilet
Versie van het rapport	2

Figuur 1: Het onderzoeksgebied (kaartbeeld) met plangebied (rood; www.opentopo.nl).

Inhoudsopgave

Samenvatting....8
1 Inleiding....10
2 Doelstelling en vraagstelling....11
3 Methode....12
4 Onderzoeksgebied en toekomstig gebruik....13
5 Huidige situatie....14
6 Aardwetenschappelijke waarden....15
7 Historische situatie....17
8 Mogelijke verstoringen....19
9 Archeologische en bouwhistorische waarden....20
10 Gespecificeerde verwachting....24
11 Conclusie....26
12 Advies....28
13 Literatuur....29
Figuren....31

Lijst met Figuren

Figuur 1: Het onderzoeksgebied (kaartbeeld) met plangebied (rood; www.opentopo.nl)....4
Figuur 2: Luchtfoto actueel....31
Figuur 3: Topografische kaart....32
Figuur 4: Archeologische verwachtingskaart gemeente Arnhem (Boshoven e.a. 2008)....33
Figuur 5: Archeologische maatregelenkaart van de gemeente Arnhem (Boshoven e.a. 2008)....34
Figuur 6: Bestaande (boven) en nieuwe situatie (onder). Met rode lijnen is in de onderste figuur de bestaande bebouwing aangegeven....35
Figuur 7: Overzichtstekening van de 1e fase van de bouw van het college (Gelders Archief 2022). Het noorden is onder....36
Figuur 8: Doorsnedes van het collegegebouw uit 1969 (Gelders Archief 2022). De locaties van de doorsnedes zijn aangegeven in fig. 7....37
Figuur 9: Doorsnede van de gymzaal uit 1979 (Gelders Archief 2022)....38
Figuur 10: Beddinggordels Holoceen (Cohen e.a. 2012)....39
Figuur 11: Zanddieptekaart provincie Gelderland (Cohen e.a. 2009)....40
Figuur 12: Hoogte-reliëfkaart (Actueel Hoogtebestand Nederland 2023Actueel Hoogtebestand Nederland 2021)....41
Figuur 13: Hoogte-reliëfkaart detail (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018). Hoogtewaarden in meters ten opzichte van N.A.P....42
Figuur 14: Doorsnedes van het booronderzoek ten noorden van het plangebied (Aarts en Van Putten 2020)....43
Figuur 15: Boorprofielen uit het verkennende bodemonderzoek uit 2002 (Lankelma Geotechniek Zuid B.V. 2002)....44
Figuur 16: Arnhem omstreeks 1550 door Jacob van Deventer (Deventer 1559). Het plangebied ligt ongeveer binnen de blauwe cirkel....45
Figuur 17: Kaart van het Schependom Arnhem uit 1610-1656 (boven) met een kopie uit 1725 (onder). Het noorden is linksboven (Van Geelkercken 1610; Van Heuvel 1725)....46
Figuur 18: Kadastrale Minuut provincie Gelderland (‘*HISGIS Gelderland*’ 2019). 47
Figuur 19: Topografisch militaire kaart 1850....48
Figuur 20: 491-1576-ARNHEM-1894....49
Figuur 21: 491-1577-ARNHEM-1906....49
Figuur 22: 491-1579-ARNHEM-1931....50
Figuur 23: Luchtfoto van het Broek uit 1931 (KLM Aerocarto 1931)....50
Figuur 24: Ophoging van het Broek rond 1920 (Koopmans 1995)....51
Figuur 25: RAF luchtfoto uit maart 1945 (RAF 1940-1945)....51
Figuur 26: 40B-1958-Arnhem / Duiven / Huissen / Velp....52
Figuur 27: 40B-1966-Arnhem / Duiven / Huissen / Velp....52
Figuur 28: 40B-1972-Arnhem / Duiven / Huissen / Velp....53
Figuur 29: 40B-1985-Arnhem / Duiven / Huissen / Velp....53
Figuur 30: 40B-1995-Arnhem / Duiven / Huissen / Velp....54
Figuur 31: Archeologische vondstlocaties en zaken uit ARCHIS (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2021)....55

Lijst met Tabellen

Tabel 1: Aardkundige waarden.....16
Tabel 2: Archeologische terreinen, zaken en vondstlocaties ca. 200 m van het plangebied.....23

Samenvatting

Bureau voor Archeologie heeft een bureauonderzoek uitgevoerd voor bouwwerkzaamheden aan de Thorbeckestraat 6 te Arnhem.

De vraagstelling van het onderzoek luidt: hoe kan rekening gehouden worden met eventuele archeologische resten bij de voorgenomen ontwikkeling? Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA, protocol 4002. Voor het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om te komen tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied.

In het plangebied wordt de bebouwing gesloopt en hiervoor komen woningen in de plaats. Een groot deel van de nieuwe bebouwing overlapt met de bestaande bebouwing.

Het plangebied ligt ten zuiden van de stuwwal van Arnhem. In de ondergrond zijn zandige (al dan niet gestuwde) Pleistocene rivierafzettingen of fluvioperiglaciale afzettingen aanwezig. Hierop liggen komafzettingen die vanaf de IJzertijd zijn afgezet. In de 20e eeuw zijn het plangebied en omgeving opgehoogd om het geschikter te maken voor woningbouw. Het straat niveau in het plangebied ligt tussen 14,0 en 11,5 m NAP. De dikte van het ophogingspakket varieert tussen 120 cm in het zuiden en 370 cm in het noorden van het plangebied. Vermoedelijk is de oorspronkelijk bodem onder het ophogingspakket grotendeels intact. Enkel in het midden van het plangebied is de bodem lokaal verstoord tot ongeveer 9,2 m NAP.

Op de Pleistocene afzettingen kan gewoond zijn tot en met de Bronstijd. Vanaf de IJzertijd is het plangebied waarschijnlijk ongeschikt voor bewoning vanwege de natte omstandigheden, maar kunnen nog wel resten van extensief gebruik aanwezig zijn. Hoewel de omstandigheden en waterhuishouding verbeteren na de bedijking van de Neder-Rijn rond 1300, blijft het plangebied vermoedelijk onbebouwd. Rond 1550 lijkt het plangebied onbebouwd te zijn en is het landgebruik weiland. Dit blijft het geval tot en met de 20e eeuw, wanneer het Spijkerkwartier en het Broek worden aangelegd. Het overgrote deel van de bebouwing in het plangebied dateert uit 1969.

In het plangebied zijn twee potentiële archeologische niveaus aanwezig. Het onderste niveau in de top van de Pleistocene afzettingen kan archeologische resten uit het Laat Paleolithicum tot en met de Bronstijd bevatten. De lage verwachting voor deze periode kan opgeschaald worden naar middelhoog. Dit niveau ligt op ongeveer 9,5 m NAP. Het bovenste niveau in de top van de komafzettingen kan mogelijk toevalsvondsten gerelateerd aan jacht en resten gerelateerd aan landbouw bevatten uit de IJzertijd tot en met de Nieuwe tijd. Dit niveau ligt op ongeveer 10,3 m NAP. De lage verwachting voor deze resten blijft onveranderd.

Omdat de exacte ingrepen nog niet bekend zijn, wordt geadviseerd om bodemverstorende ingrepen tot in het Pleistocene niveau te vermijden, waarbij de komafzettingen als bufferzone fungeren. Dit betekent dat als de ingrepen tot in de komafzettingen reiken, naar verwachting op 10,3 m NAP, aanbevolen wordt een vervolgonderzoek uit voeren om nader te bepalen wat de aarde, intactheid en diepteligging van de potentiële archeologische niveaus zijn.

Dit onderzoek is met grote zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat bij de graafwerkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen op plaatsen en dieptes waar die niet worden verwacht. Eventuele archeologische resten is men verplicht te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met de Erfgoedwet. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Arnhem.

1 Inleiding

Bureau voor Archeologie heeft een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor woningbouw aan de Thorbeckestraat 6 te Arnhem.

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging.

De ligging van het plangebied is weergegeven in fig. 1. Vanwege het gemeentelijke archeologische beleid moet voor de beoogde ontwikkeling een archeologisch onderzoek worden uitgevoerd.

Het onderzoek is uitgevoerd onder certificaat BRL SIKB 4000,[1] in overeenstemming met de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.1).

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek. Met de bevindingen wordt aan het einde van het rapport een advies gegeven hoe bij het project rekening kan worden gehouden met archeologische waarden.

1 https://www.kiwa.nl/upload/certificate/00094278.pdf

2 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting zodat een beslissing genomen kan worden over hoe met eventuele archeologische waarden rekening moet worden gehouden bij de voorgenomen werkzaamheden.

De volgende onderzoeksvragen zijn in dit onderzoek gebruikt:

Bureauonderzoek:

1. *Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*
2. *Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*
3. *Is sprake van bekende bodemverstoringen?*
4. *Wat is de historische ontwikkeling van het plangebied?*
5. *Is sprake van bekende archeologische waarden (zoals AMK terreinen, vondstlocaties, historische kernen) in het plangebied en directe omgeving, en zo ja welke?*
6. *Kunnen archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn? Zo ja, wat is daarvan op hoofdlijnen de omvang, ligging, aard en datering?*
7. *Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?*
8. *Welke vervolgstap(pen) kunnen worden genomen om rekening te houden met (mogelijke) archeologische resten?*
9. *Indien vervolgonderzoek wordt geadviseerd: Welke methode(n), techniek(en) en strategie(ën) van Inventariserend veldonderzoek zijn hiervoor geschikt?*

3 Methode

Het bureauonderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA 4.1, protocol 4002.[2]

Voor het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied te komen. Eerst wordt het plan- en onderzoeksgebied vastgesteld en het onderzoek gemeld bij ARCHIS. Daarna wordt achtereenvolgens de aardkundige, archeologische en historische context van het te onderzoeken gebied bestudeerd. Deze gegevens leiden tot het opstellen van een gespecificeerde verwachting. In de gespecificeerde verwachting worden de mogelijk aanwezige archeologische resten beschreven in termen van onder meer diepteligging, omvang, ouderdom en conservering.

De genoemde stappen leiden tot onderhavig rapport en het openbaar maken van de resultaten bij Archis en het e-Depot voor de Nederlandse Archeologie.[3] In de hierna volgende hoofdstukken worden de belangrijkste onderzoeksgegevens gepresenteerd.

Van alle afgebeelde kaarten is het noorden boven, tenzij anders aangegeven.

2 SIKB 2018
3 Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Data Archiving and Networking Services

4 Onderzoeksgebied en toekomstig gebruik

Afbakening plan- en onderzoeksgebied

De ligging van het plangebied staat afgebeeld in fig. 1. Het plangebied ligt in de gemeente Arnhem in de gelijknamige plaats. De locatie ligt aan het adres Thorbeckestraat 6. Het plangebied is 160 m lang en 70 m breed en heeft een omvang van 10.970 m^2.

Het plangebied ligt binnen de bebouwde kom tussen de Thorbeckestraat, Fagelstraat, Slingelandtstraat en Groen van Prinstererstraat (fig. 2 en 3).

Om voldoende informatie over aardkundige, historische en archeologische gegevens te verzamelen wordt een onderzoeksgebied gebruikt dat groter is dan het plangebied. Het onderzoeksgebied voor het bureauonderzoek is een zone met straal van circa 200 m om de ontwikkeling heen (fig. 1).

Overheidsbeleid

In het gebied geldt een vastgesteld gemeentelijk archeologisch beleid. Op de gemeentelijke archeologische beleidskaart uit 2009 heeft het plangebied een lage archeologische verwachting (fig. 4). Het beleid is dat bij ingrepen van meer dan 2.000 m^2 en waarbij dieper wordt gegraven dan 40 cm onder maaiveld rekening gehouden moet worden met archeologische resten (fig. 5).

Ontwerp c.q. inrichtingsplan

In het plangebied wordt de bestaande bebouwing gesloopt en hiervoor komen woningen in de plaats (fig. 6). Een groot deel van de nieuwe bebouwing overlapt met de bestaande bebouwing.

Aard en omvang van de toekomstige verstoring

De exacte diepte van de ingrepen is nog niet bekend.

Milieutechnische condities

In 2002 zijn in het plangebied een verkennend en aanvullend bodemonderzoek uitgevoerd.[4] Hieruit blijkt dat de bovengrond licht verontreinigd (boven streefwaarde) is met PAK en matig verontreinigd met minerale olie. Het grondwater is matig verontreinigd met zink.

Grondwaterpeil

De actuele grondwaterstand in het plangebied kan worden afgeleid uit de grondwatertrap op de bodemkaart. Op de bodemkaart ligt het plangebied echter in de bebouwde kom. Voor deze zone is geen grondwatertrap gedefinieerd. Tijdens het bodemonderzoek uit 2002 is het grondwater aangetroffen op 230 cm -mv.

De grondwaterstand zal door de beoogde ingrepen waarschijnlijk niet veranderen.

Consequentie van de ingrepen

Door uitvoeren van graafwerkzaamheden kunnen archeologische resten worden vergraven.

4 Lankelma Geotechniek Zuid B.V. 2002; V.d. Heuvel 2003

5 Huidige situatie

Bebouwing en functie

In het plangebied staat het Rijn IJssel collegegebouw. Het oorspronkelijk uit 1969 daterende gebouw kan onderverdeeld worden in vleugels en bijgebouwen (fig. 3 en 7). In het noorden/noordwesten bevindt zich de theorievleugel. Deze vleugel zit in het noordoosten vast aan de gymvleugel. In het zuiden bevindt zich de praktijkvleugel. De praktijkvleugel wordt nagenoeg direct uitgebreid. In 1979 wordt ten zuiden van de theorievleugel een gymzaal gebouwd. In de zuidoosthoek, ten zuiden van de gymzaal staat een voormalig conciërgegebouw. Het conciërgegebouw dateert uit 1969. De gymzaal uit 1979 is gesloopt en hiervoor zijn na 2003 lokalen in de plaats gekomen. In 2017 zijn in het zuiden van het plangebied (nood)lokalen neergezet.

Het maaiveld in het noorden van het plangebied ligt hoger dan die in het zuiden. Er wordt uitgegaan van een peil dat op 1435 cm NAP ligt. Daarbij moet rekening gehouden worden dat het peil in het plangebied constant is, terwijl het maaiveld kan variëren. De onderkant van de funderingen ligt in het noorden van het plangebied in de meeste gevallen op 133 cm onder peil (doorsnede L-L, fig. 8). Dit betekent dat in het noorden van het plangebied de onderkant van de fundering op 1302 cm NAP ligt, ongeveer 100 cm -mv.

De onderkant van de fundering onder de praktijkvleugel ligt op 360 cm beneden peil (doorsnede A-A, fig. 8), ongeveer 1075 cm NAP en 80 cm -mv. In het noorden van de praktijkvleugel (doorsnede B-B) is verstoring lokaal dieper, tot 415 cm onder peil (1020 cm NAP), in verband met een kelder. In het zuidoosten van de praktijkvleugel (doorsnede B'-B') is tevens een kelder aanwezig. Hier ligt de vloer van de kelder op zijn diepst 515 cm onder peil (920 cm NAP).

De funderingen onder het conciërgegebouw zijn 80 cm diep.

De onderkant van de fundering van de gymzaal ligt op 100 cm onder peil, tussen 80 en 90 cm onder maaiveld (fig. 9). Onder de betonvloer, tussen de funderingen ligt een zandpakket van ongeveer 30 cm dik.

Bodemgebruik

De rest van het plangebied bestaat uit parkeerplaatsen en/of is verhard met klinkers.

Bestemmingsplan

Het plangebied ligt in bestemmingsplan Arnhems Broek – Van Verschuerwijk uit 2009. In het bestemmingsplan zijn verder geen bepalingen opgenomen om rekening te houden met archeologische waarden.

6 Aardwetenschappelijke waarden

De aardkundige gegevens staan samengevat in tabel 1.

Het plangebied ligt in het archeologisch landschap 'Rijn-Maasdelta', in de landschapszone stroom- en crevasseruggen.[5] Het plangebied ligt ten zuiden van de stuwwal van de Veluwe, op de overgang naar het dal van de Neder-Rijn en de IJssel. Deze stuwwal is gevormd tijdens de voorlaatste ijstijd (het Saalien), toen landijs de rivierafzettingen van de Rijn en Maas opstuwde. Hierdoor bestaat de stuwwal overwegend uit grindrijke, grofzandige rivierafzettingen. Aan het einde van de ijstijd eroderen deze gestuwde afzettingen en worden ze afgezet in de lagere delen van het landschap als uitspoelingswaaiers. Gedurende de laatste ijstijd, het Weichselien, kan door de klimaatomstandigheden een pakket dekzand zijn afgezet, al lijkt hier in het plangebied geen sprake van te zijn. Op de stuwwal en de hellingafzettingen langs de stuwwal komen van nature podzolgronden voor.

In het Holoceen komt het plangebied onder invloed van de Neder-Rijn en de IJssel te liggen. Ter hoogte van het plangebied heeft geen geul gelegen, maar kunnen wel kom- en eventueel oeverafzettingen zijn afgezet (fig. 10). De Neder-Rijn is actief vanaf de IJzertijd (ongeveer 2.500 BP).[6] De Malburgen beddinggordel is hier onderdeel van en heeft vermoedelijk tot 100 m ten zuiden van het plangebied gelopen. Volgens de zanddieptekaart ligt het Pleistocene niveau in het plangebied tussen 0 en 1 m -mv (fig. 11). In het plangebied is daarom waarschijnlijk een pakket holocene rivierafzettingen aanwezig van ongeveer 100 cm dik. Opgemerkt moet worden dat hierbij geen rekening gehouden wordt met eventuele ophooglagen.

Op de geomorfologische kaart en bodemkaart ligt het plangebied binnen de bebouwde kom. Op basis van deze kaarten kan daarom geen inschatting gemaakt worden over de aard van het bodemprofiel.

Op de hoogte-reliëfkaart is zichtbaar dat het plangebied op de rand van een laag gebied ligt (Arnhemse broek, fig. 12). De hoogte van het maaiveld lijkt wel sterk beïnvloed door menselijk handelen gezien de scherpe overgangen tussen de percelen. Dit is beter zichtbaar als ingezoomd wordt op het plangebied. Hier is een duidelijk hoogteverschil van 2 tot 3 m zichtbaar tussen het noorden en het zuiden van het plangebied (fig. 13). Logischerwijs zou dit verklaard kunnen worden door de ligging op een helling van de stuwwal, die vervolgens geëgaliseerd is ten behoeve van de bouw van het collegegebouw. Echter, als de huidige hoogte van het maaiveld (11,5 m NAP in het zuiden en 14,0 m NAP in noorden) vergeleken wordt met die op de topografische kaart uit 1931 (fig. 22) dan wordt duidelijk dat het hele plangebied waarschijnlijk opgehoogd is. In 1931 ligt het maaiveld vermoedelijk rond 10,3 m NAP; dit betekent dat ten opzichte van deze periode het maaiveld in het noorden van het plangebied opgehoogd is met 3,7 m en het zuiden met 1,2 m.

Ten noorden(westen) van het plangebied heeft een gecombineerd verkennend booronderzoek en archeologische begeleiding plaatsgevonden, aan de Emmastraat, Hertogstraat en enkele straten ten oosten daarvan. Aan de hand van de boringen zijn twee noord-zuid georiënteerde doorsnedes gemaakt (fig. 14). Dit onderzoek is uitgevoerd ter hoogte van de helling van de stuwwal. In het uiterste zuiden van het onderzochte gebied, bijna tegen het huidige

5 Rensink e.a. 2015
6 De dateringen Cohen e.a. (2012) zijn in ongekalibreerde ^{14}C jaren Before Present (BP).

plangebied aan, zijn komafzettingen aangetroffen. De top van deze komafzettingen ligt op 295 cm -mv (10,35 m NAP). Op de komafzettingen ligt een dik recent ophogingspakket. Vanwege puin in het ophogingspakket zijn vele boringen gestuit waardoor de exacte bodemopbouw in delen van het onderzochte gebied niet bepaald kon worden.[7]

In het plangebied heeft een 2002 een verkennend bodemonderzoek plaats gevonden. Hierbij zijn acht boringen gezet met einddieptes tussen 50 en 100 cm -mv. Eén boring is gezet tot 200 cm -mv en één tot 350 cm -mv (fig. 15). Uit de boringen blijkt dat de bovenste 100 cm bestaat uit matig grof, zwak kleiig, grindig zand, mogelijk een omgewerkt pakket. Tussen ongeveer 100 en 200 cm -mv is een pakket klei aanwezig. De top van het klei ligt tussen 100 en 130 cm -mv (10,5 en 10,2 m NAP). Deze diepteligging komt overeen met die van de komafzettingen uit het archeologische booronderzoek ten noorden van het plangebied. Daaronder, vanaf ongeveer 9,5 m NAP, wisselen zandige, kleiige en grindige lagen elkaar af. Mogelijk betreffen dit fluvioperiglacialeafzettingen afkomstig van de stuwwal of rivierafzettingen van de Formatie van Kreftenheye. De komafzettingen vormen de top van het intacte en oorspronkelijke bodemprofiel.

Als gekeken wordt naar de hoogte van het maaiveld in de huidige situatie en die uit 1931 en de bevingen uit de onderzoeken in (de omgeving van) het plangebied dan kan de recente ontwikkeling van de bodem vastgesteld worden. Het oorspronkelijke maaiveld in het komgebied ligt rond 10,3 m NAP. Dit komt in de huidige situatie neer op 1,2 m -mv in het zuiden van het plangebied en 3,7 m -mv in het noorden. Gezien de diepte ligging van de top van de komafzettingen is het waarschijnlijk dat deze niet of minimaal afgegraven zijn en daarmee mogelijk nog intact. Ten behoeve van de aanleg van de wijk en industrieterrein is het Broek vervolgens opgehoogd, waarbij het ophogingspakket verschillen toont in dikte.

Bron	Situatie plangebied, omschrijving
Geologie (fig. 10 en 11)	Geologische Overzichtskaart 1 : 250 000:[8] • Ec4: Formatie van Echteld / Formatie van Nieuwkoop op Formatie van Boxtel; rivierklei en -zand met inschakelingen van veen op zand (Ec4) Beddinggordels:[9] • 90 m ten zuiden: Malburgen (nr. 262): actief van 2.100 tot 1.397 BP. Zanddieptekaart:[10] • Pleistoceen zand 0 - 1,0 m-mv (recente ophogingspakket niet meegerekend)
Bodemkunde	Bodemkaart 1 : 50 000: • Bebouwing
Geomorfologie	Geomorfologische kaart 1 : 50 000: • Bebouwing
AHN (fig. 12 en 13)	Algemeen Hoogtebestand Nederland: • noorden: 14,0 m NAP • zuiden: 11,5 m NAP

Tabel 1: Aardkundige waarden.

7 Aarts en Van Putten 2020
8 De Mulder e.a. 2003De Mulder 2003
9 Cohen e.a. 2012
10 Cohen e.a. 2009

7 Historische situatie

Op (de flanken van) de stuwwal kan gewoond zijn vanaf het Laat Paleolithicum. In de omgeving van het plangebied zijn op de uitspoelingswaaier van de stuwwal archeologische resten aangetroffen die dateren uit de Bronstijd (zie ook hoofdstuk 9). Vanaf de IJzertijd wordt de Neder-Rijn actief. De oevers van deze rivier zijn vanaf deze periode geschikt voor bewoning. De verwachting is echter dat in het plangebied komafzettingen aanwezig zijn. Door de lage ligging en natte omstandigheden is het plangebied vermoedelijk ongeschikt voor bewoning zijn vanaf de IJzertijd tot en met de bedijking rond 1300.[11] Wel kan het landschap extensief gebruikt zijn, waarbij het landgebruik voornamelijk weiland is.

Het plangebied ligt tussen het Spijkerkwartier en het Arnhemse Broek. Het Arnhemse Broek verwijst naar het laaggelegen drassige gebied ten oosten van de historische stad. De gronden in het Broek zijn vanaf 996 in het bezit van het Sint Vitusklooster in Elten.[12] Het hof van het klooster lag achter (ten oosten) van de Walburgiskerk, in de richting van maar vermoedelijk wel buiten het plangebied. In 1364 wordt het gebied verdeeld onder de eigenerfde burgers van de stad Arnhem. Het Spijkerkwartier is vernoemd naar een aantal spijkers of spiekers die buiten de stad stonden, waaronder de Gulden Spijker, Geldersche spijker en de Dullert spijker.[13] Een spijker is een complex van voorraadschuren en bijgebouwen waar landbouwproducten werden opgeslagen. De spijkers in het Spijkerkwartier dateren uit de 16e en 17e eeuw. De dichtstbijzijnde is de Dullert spijker; deze heeft 230 m ten noorden van het plangebied gestaan.

Eén van de eerste kaarten waarop Arnhem en omgeving relatief gedetailleerd zijn afgebeeld dateert uit de 16e eeuw (fig. 16). Hierop is bebouwing zichtbaar ten westen van de Molenbeek. Ten oosten van de Molenbeek lijkt bebouwing afwezig. Het exacte landgebruik is onbekend maar is, gezien de groene zone ter hoogte van het Arnhemse Broek, waarschijnlijk weiland.

Deze situatie in het plangebied lijkt niet of nauwelijks te veranderen in de 17e tot en met de 19e eeuw (fig. 17 tot en met 19). De kadastrale minuut bevestigt dat het landgebruik in het plangebied weiland is. De bebouwing rondom Arnhem blijft voornamelijk beperkt tot de west- en noordkant van de Molenbeek. Rond 1850 wordt begonnen met de planning en aanleg van het spoor. Het spoor loopt ongeveer 200 m ten noordoosten van het plangebied. Vanaf deze periode begint Arnhem uit te breiden richting het oosten. Aan het einde van de 19e eeuw worden de spijkers gesloopt om plaats te maken voor het Spijkerkwartier (fig. 20 en 21). Rond 1931 is ten noorden van het plangebied de Thorbeckestraat aangelegd maar blijft het plangebied nog onbebouwd (fig. 22 en 23). Voor de aanleg van het Broek wordt het terrein tot wel 4 m opgehoogd (fig. 24). Het zand dat hiervoor gebruikt werd, was afkomstig uit de wijk Alteveer, bij de Cattepoelseweg.[14] Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog is de wijk grotendeels aangelegd, afgezien van enkele percelen. Op basis van de luchtfoto en topografische kaarten lijken eerst de omliggende wegen opgehoogd te zijn (fig. 25 en 26). Op het perceel zelf lijken tot 1958 weinig tot geen hoogteverschillen aanwezig te zijn, al lijken langs de rand van het perceel stijlranden aanwezig te zijn. Rond 1966 is het perceel opgehoogd, met de grootste ophoging in het noorden, waardoor een laagte in het zuiden van het plangebied ontstaat (fig. 27). In 1969 wordt het

11 Boshoven e.a. 2008
12 Benders en Keverling Buisman 2008
13 Van der Sijs 2010
14 Boshoven e.a. 2008

collegegebouw gebouwd (fig. 28). Afgezien van enkele uitbreidingen vinden in het plangebied geen veranderingen meer plaats (fig. 29 en 30).

8 Mogelijke verstoringen

In het plangebied is een ophogingspakket aanwezig. De verstoring onder het ophogingspakket is waarschijnlijk beperkt. De dikte het pakket varieert binnen het plangebied. In het noorden is het pakket vermoedelijk ongeveer 3,7 m dik. In het zuiden is de ophoging ongeveer 1,2 m.

De onderkant van het ophogingspakket ligt vermoedelijk op ongeveer 10,3 m NAP en de top van het Pleistocene niveau ligt op ongeveer 9,5 m NAP. De fundering van de bestaande bebouwing ligt grotendeels tussen 13,0 en 10,7 m NAP, dus binnen het ophogingspakket. Er zijn onder praktijkvleugel, in het noorden van het plangebied, kelders aanwezig waarvan de onderkant tussen 10,2 en 9,2 m NAP ligt. Dit betekent dat ter hoogte van de kelders de komafzettingen en mogelijk ook de Pleistocene afzettingen verstoord kunnen zijn.

9 Archeologische en bouwhistorische waarden

Archeologische vondstlocaties en zaken staan weergegeven in fig. 31 en staan toegelicht in tabel 2. De belangrijkste bevindingen worden in de lopende tekst samengevat.

In het plangebied liggen geen archeologische waarnemingen en geen (delen van) archeologische terreinen. Het plangebied is niet eerder archeologisch onderzocht.

Ten noorden van het plangebied, tussen de Thorbeckestraat, de Spijkerstraat en de spoorlijn, heeft een archeologisch booronderzoek plaatsgevonden (zaak 2.233.504.100). Uit dit booronderzoek blijkt dat de bodem grotendeels diep verstoord is. Hoewel de bodemopbouw niet duidelijk bepaald kon worden, is op basis van de landschappelijk ligging een inschatting gemaakt voor het aantreffen van archeologische resten. In het westen van het onderzochte gebied is een vervolgonderzoek geadviseerd vanwege de aanwezigheid van mogelijke resten gerelateerd aan de Spijker ‘De Dullert’ en de Molenbeek. In het oosten van het onderzochte gebied (ten oosten van de Dullertstraat/Spijkerstraat) is de kans op het aantreffen van archeologische resten klein vanwege de ligging in een komgebied.[15] Naar aanleiding van het advies is een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (zaak 2.315.639.100).[16] Hierbij is de locatie van de Spijker vastgesteld. Omdat de muurresten niet behouden konden worden, is gekozen om de locatie geheel op te graven (zaken 3.981.137.100 en 3.983.795.100). Slechts delen van de spijker zijn aangesneden, waaronder de noordgevel en een deel van de gracht. Tevens zijn resten van een latere fabriek aangetroffen. Op de locatie zijn tevens grondsporen uit de Bronstijd aangetroffen. De resten zijn aangetroffen in de hellingafzettingen, hoger dan het maaiveld in het huidige plangebied.

Ongeveer 150 m ten zuiden van het plangebied, aan de Johan de Wittlaan, is een archeologische begeleiding uitgevoerd. Tijdens de begeleiding zijn veelal verstoorde bodemprofielen aangetroffen. Hierbij zijn ophogingslagen aangetroffen die dateren uit de 20e eeuw om het Broek op te hogen. Er is een archeologische vindplaats aangetroffen aan de Rietgrachtstraat, ongeveer 550 m ten zuidwesten van het plangebied. Het betreft een demping van de Rietebeek met materiaal uit de periode 1870 tot 1900.[17]

Aan de Hertogstraat, Emmastraat en de straten ten oosten daarvan zijn in 2017 en 2018 rioolwerkzaamheden archeologisch begeleid. Het onderzochte gebied ligt tussen 30 en 500 m ten noord(westen) van het plangebied. Dit onderzoek heeft vastgesteld dat in het noorden sprake is van gestuwde en fluvioperiglaciale afzettingen en dat in het zuiden komafzettingen aanwezig zijn. In het noordelijke deel van het plangebied zijn resten aangetroffen van het Dullertspijker. Daarnaast zijn delen van de Molenbeek aangesneden waarin archeologische resten uit voornamelijk de 18e en 19e eeuw zijn aangetroffen.[18]

Het plangebied ligt in het operatieterrein van Market-Garden en de Noordoever-Rijn linie. De Operatie Market Garden was een grootschalig geallieerd offensief om de Duitse troepen in het westen van Nederland af te snijden, de Westwall te omzeilen en de Schelde te bevrijden ten behoeve van de bevoorrading van

15 Helmich 2009
16 Van den Berghe en Defilet 2018
17 Smole 2015
18 Aarts en Van Putten 2020

Antwerpen. De Noordoever-Rijn is door de Duitsers aangelegd als verlenging van de Westwall om een eventuele vijand, komende vanuit het zuiden, op te kunnen vangen. Op luchtfoto's uit 1945 zijn in het plangebied geen stellingen, loopgraven of bomkraters zichtbaar. Voor zover bekend zijn in het plangebied geen bekende militaire erfgoedwaarden aanwezig.[19]

Archeologische terreinen
Geen.
Zaken (incl. evt. bijbehorende vondsten)
2.233.504.100: Arnhem, Spijkerbroek, boring De bodemopbouw bleek vrijwel overal sterk verstoord te zijn. De verstoring was dermate ernstig dat het bijna niet mogelijk is om een uitspraak te doen over de sedimenten die van nature in het plangebied voorkomen. Van het lage natte deel van het plangebied zijn alleen twee boringen relatief goed intact gebleven. Deze twee boringen bevinden zich het dichtste bij de Thorbeckestraat. De eerste boring ziet er geheel conform de verwachting uit en bestaat uit een ca. 200 cm dik komkleipakket dat rust op een laag terras- of stuwwalafzettingen. Ook de tweede boring bestaat uit klei op zandafzettingen, alleen begint het zandpakket ter plaatse van deze boring al op 40 cm beneden maaiveld. Gezien de mate van verstoring is het niet mogelijk om een goed compleet beeld te krijgen van de bodemopbouw in het onderzochte gebied. De aangetroffen indicatoren bevonden zich in het verstoorde pakket en bestaan uit: baksteen, ijzerslakken, keramiek (Nieuwe tijd C), steenkool, houtskool, mortel, glas en plastic. Op basis van de resultaten van het Inventariserend Veldonderzoek wordt geadviseerd om een vervolgonderzoek uit te laten voeren voor de locatie waar vroeger de Dullertspijker heeft gestaan, want wellicht bevinden zich in de ondergrond nog middeleeuwse fundamenten. Daarnaast is het interessant om de oude Molenbeek te onderzoeken. De graafwerkzaamheden in de directe nabijheid van de beek dienen, volgens de onderzoekers, archeologisch begeleid te worden. De gemeente heeft echter aangegeven dat een proefsleuvenonderzoek beter geschikt zou zijn. Hierbij zouden enkele sleuven loodrecht op de verwachte ligging van de Molenbeek kunnen worden geplaatst. Voor het overige deel (ten oosten van de Dullertstraat) wordt een archeologische vervolgonderzoek niet noodzakelijk geacht. Dit deel ligt laag, is relatief nat en is zeer sterk verstoord, waardoor de kans dat er archeologische waarden aanwezig zijn verwaarloosbaar klein wordt geacht.[20] **2.315.639.100 en 2.463.497.100: Arnhem, Spijkerstraat, Spijkerbroek, proefputten\ proefsleuven en begeleiding** Vervolg op zaak 2.233.504.100. Met behulp van de proefsleuven kon de locatie van het spijker worden vastgesteld. Het spijker wordt al getoond op de kaart van Van Deventer uit circa 1560, terwijl overige historische bronnen niet verder dan 1612 teruggaan. Het spijker, ook bekend staand onder de naam 'Den Hertog', kwam in de 19e eeuw in bezit van de familie Dullert en werd in 1880 gesloopt. Dit om ruimte te bieden aan de ontwikkeling van het Spijkerkwartier, vernoemd naar het Dullert Spijker en twee overige hier gelegen spijkers. Ten westen van de woningen, die vanaf 1880 werden gebouwd, verrees rond 1903 de fabriek van de Nieuwe Melkinrichting Arnhem. Van deze fabriek zijn de spaarboogfunderingen teruggevonden, ook gedurende een in 2015 uitgevoerde archeologische begeleiding voorafgaand aan de nieuwbouw. Tijdens deze begeleiding zijn resten aangetroffen uit het begin van de 19e eeuw, maar ook van de noordelijke uitbreiding van de melkfabriek in de jaren '50/'60. De melkfabriek was niet de enige industrie in dit deel van het Spijkerkwartier. Pal op de resten van het spijker werd langs de, vanaf de middeleeuwen hier stromende Molenbeek, ook de Arnhemse Verlichtingsfabriek gebouwd, waar onder meer gaslampen, -haarden, -kachels, badgeisers en petroleumlampen werden gemaakt. De tijdens het proefsleuvenonderzoek aangetroffen archeologische resten worden als behoudenswaard gewaardeerd. Aanvankelijk konden de resten door een 'archeologievriendelijk' bouwplan worden behouden, maar muurresten bleken bij de verdere planuitwerking een obstakel voor de boorpalen en moesten lokaal worden verwijderd. Vandaar dat tot de archeologische begeleiding is overgegaan. De spijkerlocatie is uiteindelijk geheel opgegraven.[21] **2.419.538.100: Arnhem, Boulevard heuvelink - Johan de Wittlaan, begeleiding** Door middel van een bureauonderzoek is aangetoond dat er zich in het plangebied Boulevard Heuvelink-Johan de Wittlaan-Rietgrachtsraat archeologische waarden kunnen bevinden. Deze bevinden zich met name in het uiterste westen en uiterste oosten van het plangebied. Naast archeologische waarden bevinden zich er ook aardkundige waarden. Deze aardkundige

19 Stichting RAAP 2017; Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2016
20 Helmich 2009
21 Van den Berghe en Defilet 2018

waarden bevinden zich in het gehele plangebied. De begeleiding richt zich op de vaststelling en veiligstelling van aanwezige archeologische waarden en informatie (behoud ex situ).
Tijdens de begeleiding is een veelal verstoorde bodemopbouw aangetroffen die zich als een A-C horizont profileert. Hierbij rust een pakket van recente ophogingslagen (A-horizont) direct op de natuurlijke ondergrond (C-horizont), die in dit geval uit kleiige uiterwaard- en oeverafzettingen bestaat in de vorm van lichtgrijs, zwart gevlekte en matig zandige klei. De archeologische begeleiding heeft een vindplaats opgeleverd. Het betreft de insteek van de voormalige Rietebeek, ter plaatse van de Rietgrachtsraat. Verder zijn er ter plaatse van de Johan de Wittlaan oorspronkelijke onverstoorde bodemprofielen aangetroffen met veenpakketten in de voormalige uiterwaarden/broekgronden. De archeologische sporen dateren uit de moderne tijd, tussen 1850 en heden.[22]

3.981.137.100 en 3.983.795.100: Arnhem, Dullertspijker/Spijkerbroek, opgraving

In december 2015 en januari 2016 zijn twee archeologische opgravingen uitgevoerd in verband met de ontwikkeling van het nieuwbouwproject Spijkerbroek in het spijkerkwartier van Arnhem. Tijdens deze onderzoeken zijn archeologische resten uit de bronstijd, middeleeuwen en 16e tot en met de 20e eeuw gevonden. Het speerpunt van het archeologisch onderzoek was de historische bekende spijker die op deze plaats gelegen moet hebben. Resten daarvan werden slechts deels aangesneden. Van het spijker werd de lange noordgevel en een deel van de gracht blootgelegd. Het grootste deel van het spijker blijft ongeschonden liggen onder de Dullertstraat. Het spijker was bewoond van de 16e tot de late 19e eeuw. Na de bovengrondse sloop van het spijker werd dit deel van Arnhem bebouwd met fabrieken voor de productie van onder andere melk en verlichtings- en verwarmingsproducten. Van deze industriële complexen gelegen aan de verlegde Molenbeek, werden verschillende muren, kelders en vloeren aangetroffen die dateren tot in de eerste helft van de 20e eeuw.

Een opvallende en onverwachte bijvangst was het aantreffen van grondsporen uit de prehistorie. Het betreft twee grote kuilen en twee vermoedelijke paalkuilen uit de bronstijd verdeeld over twee kleine sporenclusters. De combinatie van grote kuilen, met in één daarvan een groot aantal scherven van waarschijnlijk vijf potten van handgemaakt, onversierd en zeer grof gemagerd aardewerk, en kleinere paalkuilen duidt mogelijk op een nederzettingslocatie. Een van de kuilen is gedateerd door middel van een 14 C-ouderdomsbepaling. Het resultaat daarvan plaatst de kuil tussen 1280 en 1050 voor Chr., ofwel de eindfase van de midden-bronstijd nabij de overgang naar de late bronstijd. Een tweede cluster sporen werd 30 meter zuidelijker aangetroffen. Ze dateren op grond van aardewerk uit het begin van de late bronstijd. Vermoedelijk behoren alle sporen uit de bronstijd tot hetzelfde nederzettingsterrein, waarbij het meest westelijke cluster een vroegere bewoningsfase representeert dan het cluster ten oosten daarvan. Tussen beide clusters met prehistorische sporen werden een greppel en enkele (paal-)kuilen uit de middeleeuwen gevonden. Een relatie met het spijker lijkt niet te bestaan. Op grond van slechts twee vondsten kunnen de sporen in de 14e eeuw gedateerd worden.[23]

4.007.956.100: Arnhem, Spijkerkwartier Arnhem, bureauonderzoek

Op basis van het bureauonderzoek geldt voor het gehele plangebied een hoge verwachting op het aantreffen van archeologische resten uit het paleolithicum tot de nieuwe tijd. De ligging op de hellingafzettingswaaier maakt ook een hoge kans op het aantreffen van resten uit het paleolithicum tot en met het neolithicum aannemelijk. Op basis van vondsten die in de omgeving van het plangebied zijn gedaan kunnen ook resten uit de periode bronstijd-vroege middeleeuwen worden aangetroffen. Hiervoor geldt dan ook een hoge archeologische verwachting. In de ondergrond kunnen funderingsresten van bebouwing en infrastructuur die te zien zijn op de kadastrale minuut van 1832 worden aangetroffen. Er bestaat echter een kans dat de bodem niet meer intact is. Dit is het gevolg van de aanleg van riolering, vergravingen bij de bouw van de wijk en bombardementen gedurende de Tweede Wereldoorlog. Aangezien de rioolsleuf iets breder wordt kunnen ondanks de verstoringen in het vlak de profielen nog wel intact zijn en kan dit nieuwe archeologische informatie opleveren. Er bestaat een kans dat bij de rioleringswerkzaamheden eventueel aanwezige archeologische waarden verloren gegaan. Omdat het bureauonderzoek geen concrete archeologische vindplaats heeft aangetoond en omdat een deel van de bodemopbouw verstoord is wordt geadviseerd om de werkzaamheden archeologisch te begeleiden.[24]

4.559.518.100: Arnhem, Spijkerbuurt, begeleiding

Ten behoeve van de vervanging van de riolering in het Spijkerkwartier te Arnhem heeft een archeologische begeleiding en verkennend booronderzoek plaatsgevonden. Het booronderzoek heeft de verwachting, dat het grootste deel van het plangebied zich op een stuwwal bevindt

22 Smole 2015
23 Schabbink 2018
24 Van der Mark 2016

bevestigd. In het noordelijke deel zijn fluvioperiglaciale afzettingen aangeboord en in de meest zuidoostelijke boring is komklei aangetroffen. Omdat het merendeel van de boringen in het centrale deel van het plangebied is gestuit op een puinlaag kon niet precies worden vastgesteld waar zich de overgang bevindt van de stuwwal naar het dal van de Nederrijn en de IJssel. Eerder onderzoek had uitgewezen dat zich binnen het onderzoeksgebied sporen uit de prehistorie en de middeleeuwen, resten van het Dullertspijker, de Molenbeek en fabrieksgebouwen uit de nieuwe tijd bevinden. Bij het booronderzoek en de begeleiding is op een aantal locaties bodemvorming in de top van de hellingafzettingen geconstateerd. Dit oude maaiveld is een indicatie dat zich hier pre-middeleeuwse sporen kunnen bevinden. Deze zijn echter niet aangetroffen, evenmin als overblijfselen uit de middeleeuwen en van de fabrieksgebouwen uit het eind van de 19e/begin 20e eeuw. Wel zijn resten gevonden van bakstenen structuren, behorend tot het Dullertspijker. Ook zijn delen van de Molenbeek aangesneden. Het vondstmateriaal uit de dempings-/opvullingslagen dateert hoofdzakelijk uit het einde van de 18e/begin 19e eeuw. Aanwijzingen voor beschoeiing van de beek zijn niet gevonden. Noch kon worden vastgesteld of de beek een natuurlijke oorsprong heeft of gegraven was.[25]

4.728.735.100: Arnhem, Spijkerlaan, begeleiding

De bodem in het plangebied (de Spijkerlaan tussen de Driekoningendwarsstraat en de Spijkerstraat) is voor het grootste gedeelte tot op een flinke diepte verstoord door verschillende civieltechnische werkzaamheden in het verleden. Ter hoogte van de zuidelijk helft van de Spijkerlaan kon in de bodem van het sleufje van de gasleiding de natuurlijke ondergrond waargenomen worden. Dit lijkt voor dit gebied de enige locatie te zijn waar dit mogelijk was. In deze profielkolom is mogelijk het maaiveldniveau uit de 19e eeuw te herkennen. Er zijn in deze laag weliswaar geen vondsten aangetroffen, maar omdat de laag hierboven van recente aard is en het feit dat de laag wat donkerder is dan de lagen daaronder, waardoor aangenomen kan worden dat deze enige tijd aan het oppervlak gelegen heeft, is deze laag daarom mogelijk een oud loopniveau. In de stoep aan de oostzijde van de straat liggen een waterleiding en een hogedruk gasleiding en in de straat zelf ligt de verstoring van het riool en de gasleiding. Hier zijn dus tot op een flinke diepte geen archeologische resten meer te verwachten. Aan de westzijde van de straat staan enkele bomen en bevinden zich ook huisaansluitingen van de nutsvoorzieningen waardoor de waarnemingsmogelijkheden daar ook beperkt zullen zijn. Wellicht zijn er tussen deze obstakels onder de stoep aan de westzijde nog archeologische resten bewaard gebleven. Geadviseerd wordt om bij gravende werkzaamheden in de toekomst daar de mogelijkheden voor archeologische waarnemingen te onderzoeken.[26]

4.913.722.100: Arnhem, Kastanjelaan, begeleiding

Dit onderzoek is uitgevoerd in 2021. De resultaten zijn nog niet beschikbaar.

Vondstlocaties los

1.106.998: Arnhem, Terrein Aku, Indirect: archief

Bij deze vondstmelding is de volgende vondst geregistreerd:

- 1 stuk, steen, beitel, Laat Mesolithicum - Laat Neolithicum

De locatie is indicatief en weergeeft niet de exacte vondslocatie.

1.107.003: Arnhem, Omgeving Arnhem, Indirect: archief

Bij deze vondstmelding zijn de volgende vondsten geregistreerd:

- Onbekend aantal, koper, as, Romeinse Tijd
- Onbekend aantal, brons, dolk, Romeinse Tijd
- Onbekend aantal, metaal, munt, Romeinse Tijd

De locatie is indicatief en weergeeft niet de exacte vondslocatie.

Tabel 2: Archeologische terreinen, zaken en vondstlocaties ca. 200 m van het plangebied.

In het plangebied staan geen bekende (ondergrondse) bouwhistorische waarden geregistreerd.[27]

25 Aarts en Van Putten 2020
26 Van Benthem 2019
27 Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2017

10 Gespecificeerde verwachting

Het plangebied ligt ten zuiden van de stuwwal van Arnhem. Onder natuurlijke omstandigheden (dus ophogingslagen niet meegerekend) liggen in het plangebied Pleistocene rivierafzettingen (al dan niet gestuwd) ongeveer 1,0 m beneden maaiveld. Hierop liggen komafzettingen die vermoedelijk vanaf de IJzertijd zijn afgezet. Tot het einde van de 19e eeuw ligt het plangebied in een komgebied, al worden vanaf omstreeks 1300 geen sedimenten meer afgezet door bedijking van de Neder-Rijn. De ligging in een komgebied maakt het plangebied vanwege de natte omstandigheden ongeschikt voor bewoning. Wel kan het landschap extensief gebruikt zijn, waarbij het landgebruik voornamelijk weiland is.

Hoewel de omstandigheden en waterhuishouding verbeteren na de bedijking van de Neder-Rijn, blijft het plangebied vermoedelijk onbebouwd. Rond 1550 lijkt het plangebied onbebouwd te zijn en is het landgebruik weiland. Dit blijft het geval tot en met de 20e eeuw, wanneer de wijk wordt aangelegd. Voor de aanleg van de wijk wordt het terrein opgehoogd met zand. De dikte van het zandpakket varieert binnen het plangebied tussen 1,2 en 3,7 m. Het overgrote deel van de bebouwing in het plangebied dateert uit 1969.

De verwachting wordt als volgt gespecificeerd:

1. Datering

In het plangebied zijn twee archeologische niveaus te onderscheiden:

- Niveau 1: Laat Paleolithicum tot en met de Bronstijd in de top van de (gestuwde) Pleistocene rivierafzettingen.
- Niveau 2: IJzertijd tot en met de Nieuwe tijd in de top van de komafzettingen.

2. Complextype

In niveau 1 kunnen archeologische resten aanwezig zijn uit de periode van jager-verzamelaars en landbouwsamenlevingen gerelateerd aan bewoning, economie, infrastructuur, rituelen en begravingen.

In niveau 2 kunnen archeologische resten aanwezig zijn uit de periode van landbouw- en staatssamenlevingen gerelateerd aan jacht, visvangst en uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd landbouw en extensief gebruik.

3. Omvang

Archeologische resten gerelateerd aan bewoning kunnen worden beschouwd als vlakelementen met variabele omvang (klein tot groot). Sommige complextypen kunnen zich ook als puntelementen manifesteren (begravingen, depots) of als lijnelementen (wegen, watergangen, percelering).

Archeologische resten in de komafzettingen ui de IJzertijd en Romeinse tijd zullen zich voornamelijk manifesteren als puntelementen of losse vondsten (fisfuiken, afvaldumpingen). Archeologische resten uit latere perioden zullen voornamelijk bestaan uit kleine vlakelementen en lijnelementenm (afrastering, sloten, greppels, lichte gebouwtjes).

4. Diepteligging

Niveau 1 ligt op ongeveer 9,5 m NAP.

Niveau 2 ligt op ongeveer 10,3 m NAP. In het zuiden van het plangebied komt dit neer op ongeveer 1,2 m -mv. In het noorden ligt dit niveau op ongeveer 3,7 m -mv.

5. Gaafheid en conservering (fysieke kwaliteit)

Over de gaafheid en conservering van eventuele sporen en artefacten zijn geen nadere gegevens bekend.

6. Locatie

Hele plangebied.

7. Uiterlijke kenmerken (prospectie kenmerken):

Archeologische resten in de top van de Pleistocene afzettingen kenmerken zich door een spreiding van vuursteen en/of aardewerkfragmenten.

Archeologische resten in de top van de komafzettingen zullen zich manifesteren als losse/toevalsvondsten. Resten van landbouw en ontginning manifesteren zich als een sporenniveau.

8. Mogelijke verstoringen

Gezien de dikte van het ophogingspakket zijn verstoringen in de oorspronkelijke bodem beperkt gebleven. Enkel in het noorden van de praktijkvleugel (midden van het plangebied) is verstoring vermoedelijk tot in één of beide archeologische niveau(s), tot maximaal 9,2 m NAP. Hierdoor kunnen eventuele archeologische resten zijn vergraven.

11 Conclusie

1. *Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*

In het plangebied wordt de bestaande bebouwing gesloopt en hiervoor komen woningen in de plaats. Een groot deel van de nieuwe bebouwing overlapt met de bestaande bebouwing.

2. *Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*

Het plangebied ligt ten zuiden van de stuwwal van Arnhem. In de ondergrond zijn zandige (al dan niet gestuwde) Pleistocene rivierafzettingen of fluvioperiglaciale afzettingen aanwezig. De top van deze afzettingen ligt op ongeveer 9,5 m NAP. Hierop liggen komafzettingen die vanaf de IJzertijd zijn afgezet. Dit pakket komafzettingen is iets meer dan 100 cm dik en de top ligt op ongeveer 10,3 m NAP. In de 20e eeuw zijn het plangebied en omgeving flink opgehoogd om het geschikter te maken voor woningbouw. De dikte van het ophogingspakket varieert tussen 120 cm in het zuiden en 370 cm in het noorden.

3. *Is sprake van bekende bodemverstoringen?*

Vermoedelijk is de oorspronkelijk bodem onder het ophogingspakket grotendeels intact. Enkel ter hoogte van het noordelijke deel van de praktijkvleugel (midden van het plangebied) is de bodem lokaal verstoord tot ongeveer 9,2 m NAP.

4. *Wat is de historische ontwikkeling van het plangebied?*

Op de Pleistocene afzettingen kan mogelijk gewoond zijn tot en met de Bronstijd. Vanaf de IJzertijd is het plangebied waarschijnlijk ongeschikt voor bewoning vanwege de natte omstandigheden. Hoewel de omstandigheden en waterhuishouding verbeteren na de bedijking van de Neder-Rijn rond 1300, blijft het plangebied vermoedelijk onbebouwd. Rond 1550 lijkt het plangebied onbebouwd te zijn en is het landgebruik weiland. Dit blijft het geval tot en met de 20e eeuw, wanneer het Spijkerkwartier en het Broek worden aangelegd. Het overgrote deel van de bebouwing in het plangebied dateert uit 1969.

5. *Is sprake van bekende archeologische waarden (zoals AMK terreinen, vondstlocaties, historische kernen) in het plangebied en directe omgeving, en zo ja welke?*

Ongeveer 250 m ten noorden van het plangebied, op de helling van de stuwwal in de omgeving van de Spijkerstraat, zijn resten van de 16e/17e eeuwse Dullert spijker aangetroffen en opgegraven. Tevens zijn sporen uit de Bronstijd aangetroffen.

6. *Kunnen archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn? Zo ja, wat is daarvan op hoofdlijnen de omvang, ligging, aard en datering?*

In het plangebied zijn twee potentiële archeologische niveaus aanwezig. Het onderste niveau in de top van de Pleistocene afzettingen kan archeologische resten uit het Laat Paleolithicum tot en met de Bronstijd bevatten. Dit niveau ligt op ongeveer 9,5 m NAP en is waarschijnlijk intact. De lage verwachting op de gemeentelijke verwachtingskaart kan daarom voor resten uit deze periode opgeschaald worden naar middelhoog.

Het bovenste niveau in de top van de komafzettingen kan mogelijk toevalsvondsten gerelateerd aan jacht en resten gerelateerd aan landbouw

bevatten uit de IJzertijd tot en met de Nieuwe tijd. Dit niveau ligt op ongeveer 10,3 m NAP. De verwachting voor dergelijke resten blijft laag.

7. Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?

De exacte ingrepen zijn nog niet bekend. Naar verwachting kunnen door ingrepen dieper dan 120 cm -mv (met name in het zuiden van het plangebied) archeologische resten worden vergraven.

8. Welke vervolgstap(pen) kunnen worden genomen om rekening te houden met (mogelijke) archeologische resten?

Aanbevolen wordt om ingrepen tot in het Pleistocene niveau te vermijden, waarbij de komafzettingen als bufferzone fungeren. Dit betekent dat als de ingrepen tot in de komafzettingen reiken, naar verwachting op 10,3 m NAP, aanbevolen wordt een vervolgonderzoek uit voeren om nader te bepalen wat de aarde, intactheid en diepteligging van de potentiële archeologische niveaus zijn.

9. Indien vervolgonderzoek wordt geadviseerd: Welke methode(n), techniek(en) en strategie(ën) van Inventariserend veldonderzoek zijn hiervoor geschikt?

De meest geschikte methode voor het vaststellen van de aard en intactheid van het bodemprofiel is een verkennend booronderzoek. Hierbij moet rekening gehouden met puinpakketten.

12 Advies

Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling als de ingrepen beperkt blijven tot de top van de komafzettingen, die naar verwachting op ongeveer 10,3 m NAP ligt. Indien dit niet mogelijk is wordt geadviseerd een verkennend booronderzoek uit te voeren om nader te bepalen wat de aarde, intactheid en diepteligging van de potentiële archeologische niveaus zijn.

Dit onderzoek is met grote zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat bij de graafwerkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen op plaatsen en dieptes waar die niet worden verwacht. Eventuele archeologische resten is men verplicht te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met de Erfgoedwet. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Arnhem.

13 Literatuur

Aarts, A. C. en M. J. van Putten. 2020. '*Arnhem, BGB Spijkerbuurt fase 1. Archeologische Begeleiding volgens het protocol Opgraven en een Inventariserend Veldonderoek, verkennende fase.*' BAAC Rapport A-17.0176. BAAC.

Actueel Hoogtebestand Nederland. 2018. '*AHN3*'. Digitale Hoogtekaart. https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/.

———. 2023. '*AHN4*'. https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/.

Benders, J. F. en F. Keverling Buisman. 2008. *Arnhem tot 1700*. Utrecht: Matrijs.

van den Berghe, K. J. en M. P. Defilet. 2018. '*Spijkerbroek, Een inventariserend onderzoek naar het "Dullert Spijker" door middel van proefsleuven en een archeologische begeleiding*'. Arnhemse Archeologische rapporten 49. Gemeente Arnhem.

Boshoven, E. H., A. Buesink, N. J. Krekelbergh en L. A. Tebbens. 2008. '*Archeologische verwachtingskaart Arnhem-Noord*'. BAAC-rapport 05.357. 's-Hertogenbosch.

Cohen, K. M., E. Stouthamer, W. Z. Hoek, H. J. A. Berendsen en H. F. J. Kempen. 2009. *Zand in banen: zanddiepte-kaarten van het Rivierengebied en het IJsseldal in de provincies Gelderland en Overijssel*. Utrecht; Arnhem: Universiteit Utrecht] ; Provincie Gelderland].

Cohen, K. M., E. Stouthamer, H. J. Pierik en A. H. Geurts. 2012. '*Digitaal Basisbestand Paleogeografie van de Rijn-Maas Delta*'. Dept. Physical Geography. Utrecht University. http://persistent-identifier.nl/?identifier=urn:nbn:nl:ui:13-nqjn-zl.

Deventer, J. van. 1559. '*Stadsplattegrond Arnhem*'. 0963 Collectie Plattegronden PL4. http://www.geldersarchief.nl/zoeken/?mivast=37&mizig=129&miadt=37&miaet=1&micode=1510&minr=3195683&milang=nl&misort=last_mod%7Cdesc&mip2=deventer&miview=ldt.

Gelders Archief. 2022. '*Bouwdossiers*'. https://www.geldersarchief.nl/bronnen/bouwdossiers.

Google Street View. '*Street View*'. https://maps.google.nl/.

Helmich, C. 2009. '*Spijkerbroek, Arnhem*'. Rapport 10. Archeodienst Gelderland.

van Heuvel, J. 1725. '*Schependom van Arnhem. Copie naar de kaart van Nic. van Geelkerken uit 1650, 1725*'. https://permalink.geldersarchief.nl/EB6B891BEE2F40E3BD30F9891E90148B.

v.d. Heuvel, W. J. H. 2003. '*Herbemonstering peilbuis aan de Thorbackestraat 6 te Arnhem*'. Arnhem: Lankelma Geotechniek Zuid B.V.

'*HISGIS Gelderland*'. 2019. https://hisgis.nl/projecten/gelderland/.

KLM Aerocarto. 1931. *Luchtfoto's Binnenstad Oost, 28-08-1931*. Gelders Archief. https://permalink.geldersarchief.nl/B76DD16024A641DF9F8298583FB0105F.

Koopmans, J. J. G. 1995. '*Het zandvervoer in Arnhem van 1918 tot 1925*'. *op de rails*. http://www.industriespoor.nl/ZandvervoerArnhemOdR1995-3.pdf.

Lankelma Geotechniek Zuid B.V. 2002. '*Verkennend bodemonderzoek Locatie aan de Thorbeckestraat 6 te Arnhem*'. Verkennend bodemonderzoek 60106. Lankelma Geotechniek Zuid B.V.

van der Mark, R. 2016. '*Arnhem. Spijkerkwartier. Archeologisch bureauonderzoek*'. BAAC Rapport V-16.0174. BAAC BV.

de Mulder, E. J. F., M. C. Geluk, I. L. Ritsema, W. Westerhoff en T. E. Wong. 2003. '*De ondergrond van Nederland*'. Wolters-Noordhoff.

RAF. 1940. ‘*Wageningen UR GeoPortal: RAF aerial photographs*’. 1945. http://library.wur.nl/WebQuery/geoportal/raf.

Rensink, E., H. J. T. Weerts, M. Kosian, H. Feiken en B. I. Smit. 2015. ‘*Archeologische Landschappenkaart van Nederland. Methodiek en kaartbeeld*’. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. https://doi.org/10.17026/dans-xf6-ywnd.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. 2016. ‘*Kaart van verdedigingswerken, alle linies en stellingen*’. https://landschapinnederland.nl/bronnen-en-kaarten/militaire-landschapskaart.

———. 2017. ‘*Rijksmonumentenregister*’. *Cultureelerfgoed.nl*. https://cultureelerfgoed.nl/monumentenregister.

———. 2021. ‘*Archis3 - Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*’. https://archis.cultureelerfgoed.nl/#/login.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Data Archiving and Networking Services. ‘*e-depot voor de Nederlandse archeologie*’. http://www.edna.nl.

Schabbink, M. 2018. ‘*Bronstijdboeren en nieuwetijdse heren in spijkerbroek Archeologische opgraving van het Dullertspijker in het Spijkerkwartier te Arnhem*’. RAAP rapport 3357. RAAP Archeologisch Adviesbureau.

van der Sijs, N. 2010. ‘*Etymologiebank*’. http://www.etymologiebank.nl.

SIKB. 2018. ‘*BRL 4000: Beoordelingsrichtlijn Archeologie, versie 4.1*’. SIKB. https://www.sikb.nl/doc/BRL4000/BRL%20SIKB%204000%20Archeologie%20versie%204_1.pdf.

Smole, L. 2015. ‘*Lokalisatie van de Rietgracht Archeologische begeleiding van de ontgravingen bij het LARGAS-project*’. Archeologische Rapporten Arnhem 78. Arnhem: Gemeente Arnhem, Dienst Stadsbeheer. https://doi.org/10.17026/dans-x7d-9bhr.

Stichting RAAP. 2017. ‘*Indicatieve Kaart Militaire Waarden (IKME)*’.

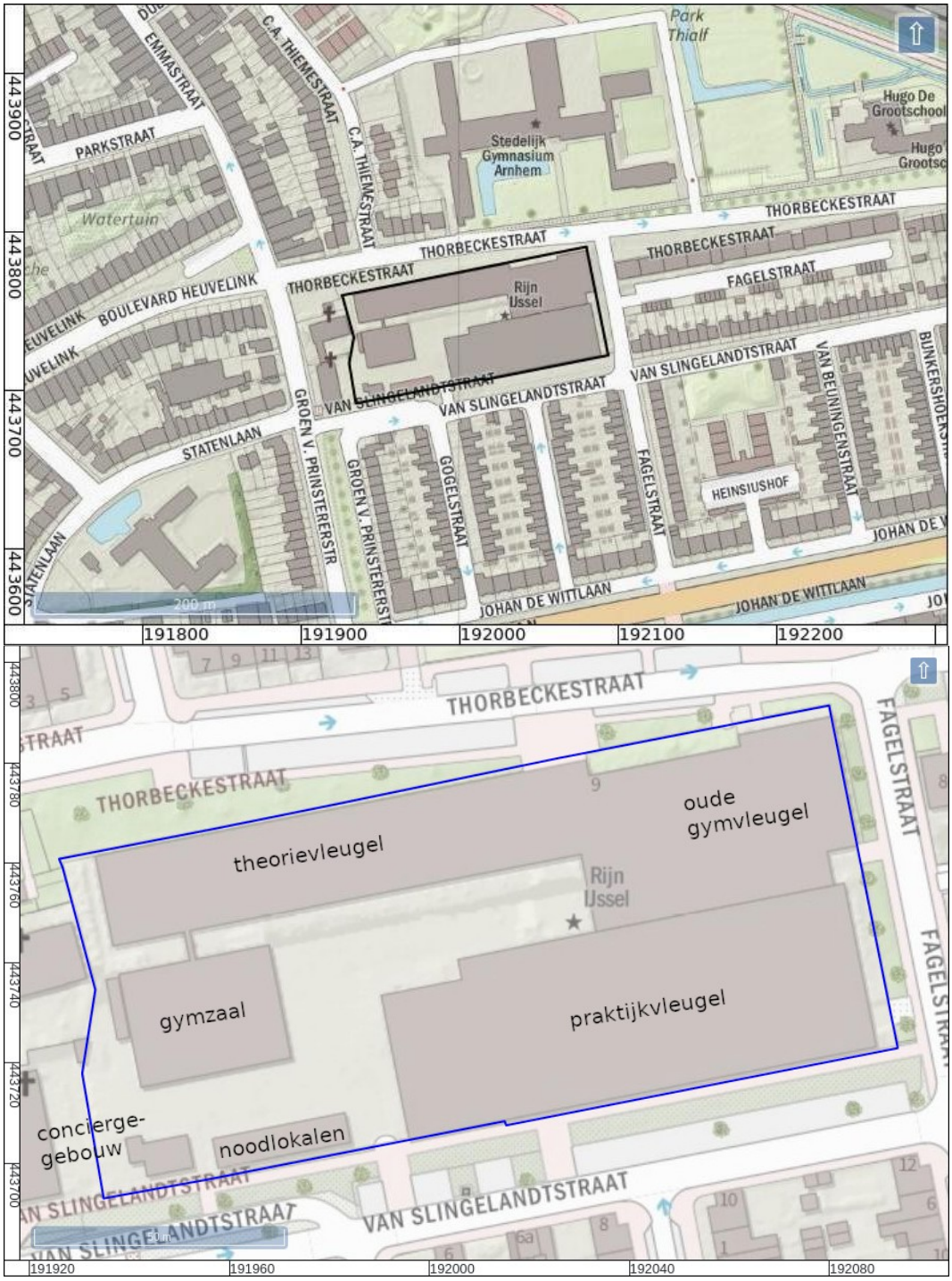
Van Benthem, A. 2019. ‘*Arnhem Spijkerlaan. Opgraven Landbodems – variant Archeologische Begeleiding*’. ADC-briefrapport 5034. ADC ArcheoProjecten.

Van Geelkercken, N. 1610. ‘*Kaart van stad en schependom van Arnhem, 1610-1656*’. https://permalink.geldersarchief.nl/231CFFA1E7004970A661817B9B52687E.

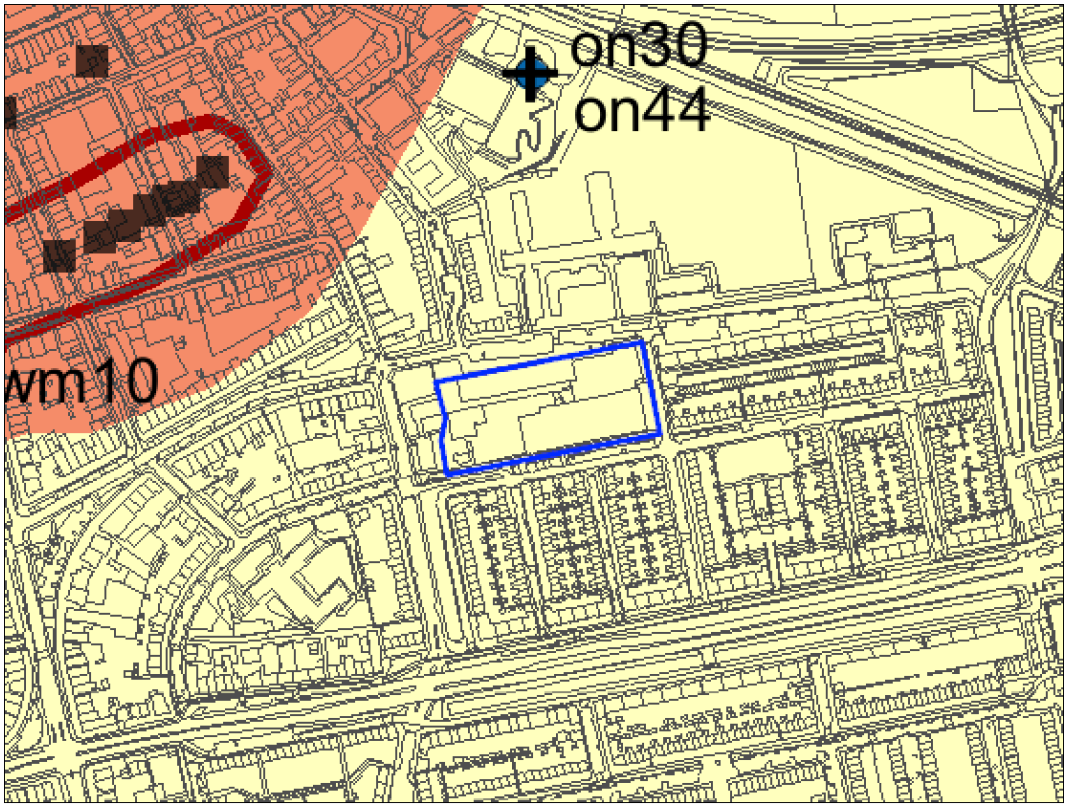
Figuren

Figuur 2: Luchtfoto actueel.

Figuur 3: Topografische kaart.

Archeologische vindplaatsen (met catalogusnummer)

- Paleolithicum
- Mesolithicum
- Neolithicum
- Bronstijd
- IJzertijd
- Romeinse tijd
- Middeleeuwen
- Nieuwe Tijd

toevoegingen

- \+ administratief (exacte ligging onbekend)

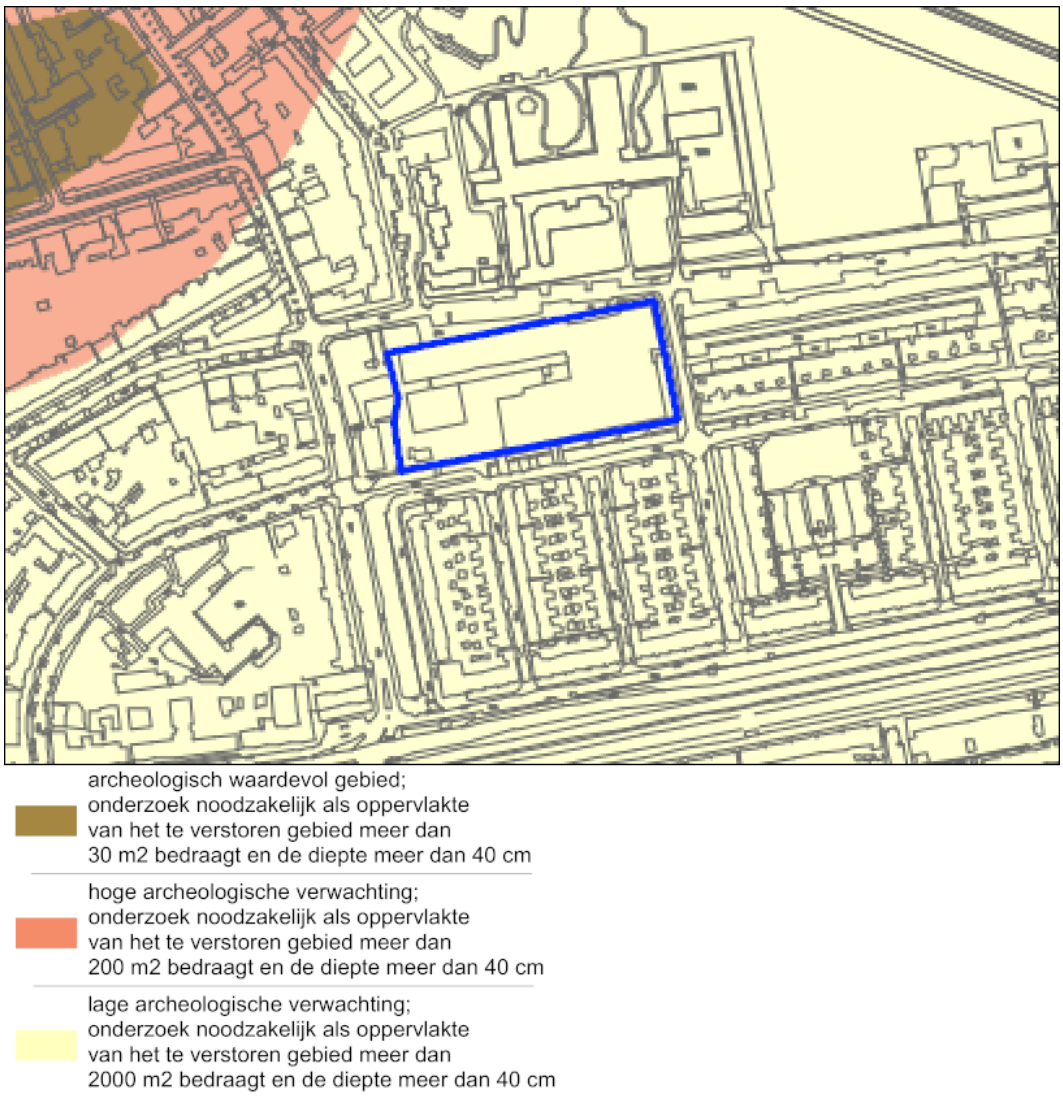
Verwachte archeologische waarden

- hoge verwachting
- hoge verwachting bij cultuurhistorisch element
- lage verwachting

Cultuurhistorische elementen (met catalogusnummer)

- verspreide bebouwing in 1832

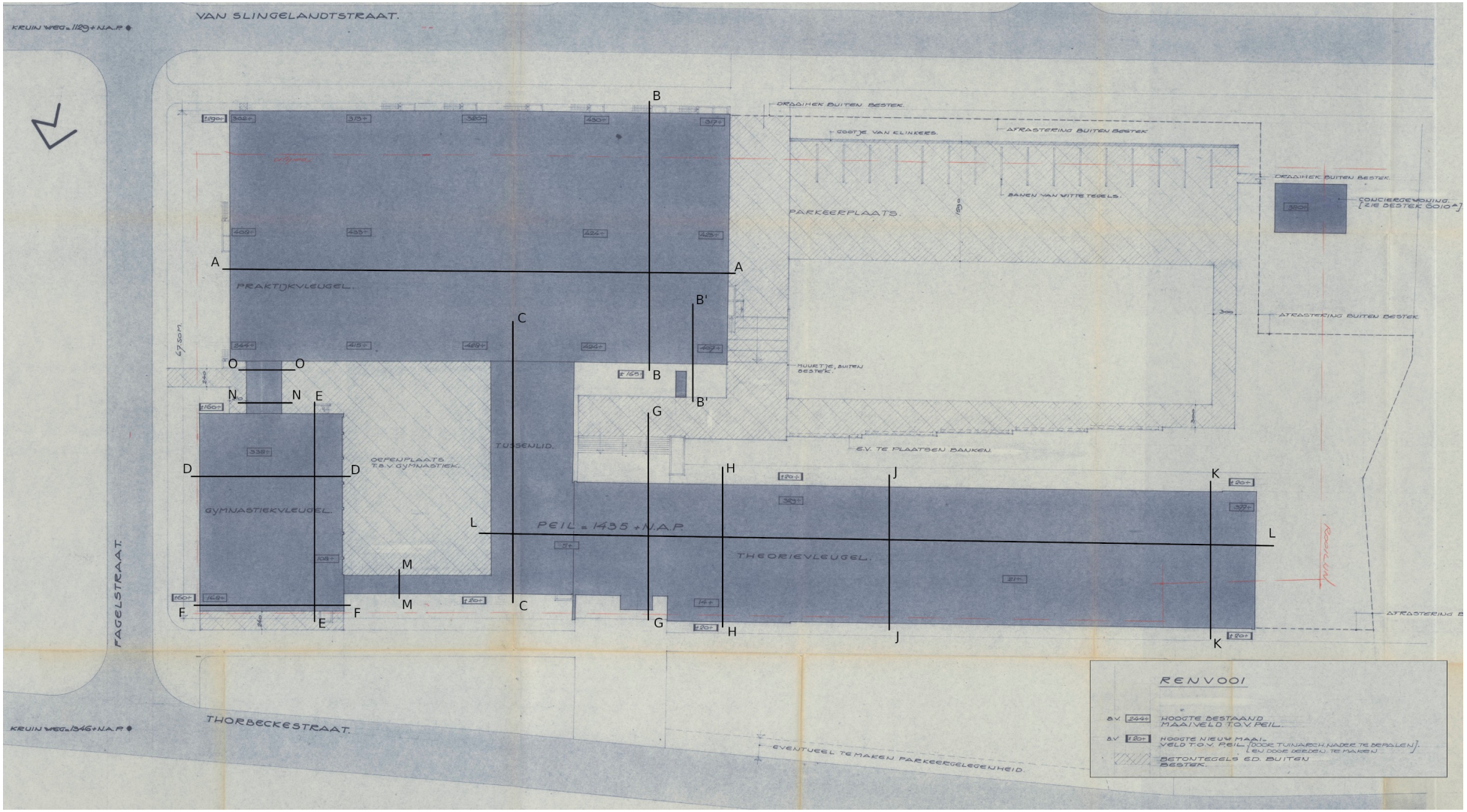
Figuur 4: Archeologische verwachtingskaart gemeente Arnhem (Boshoven e.a. 2008).

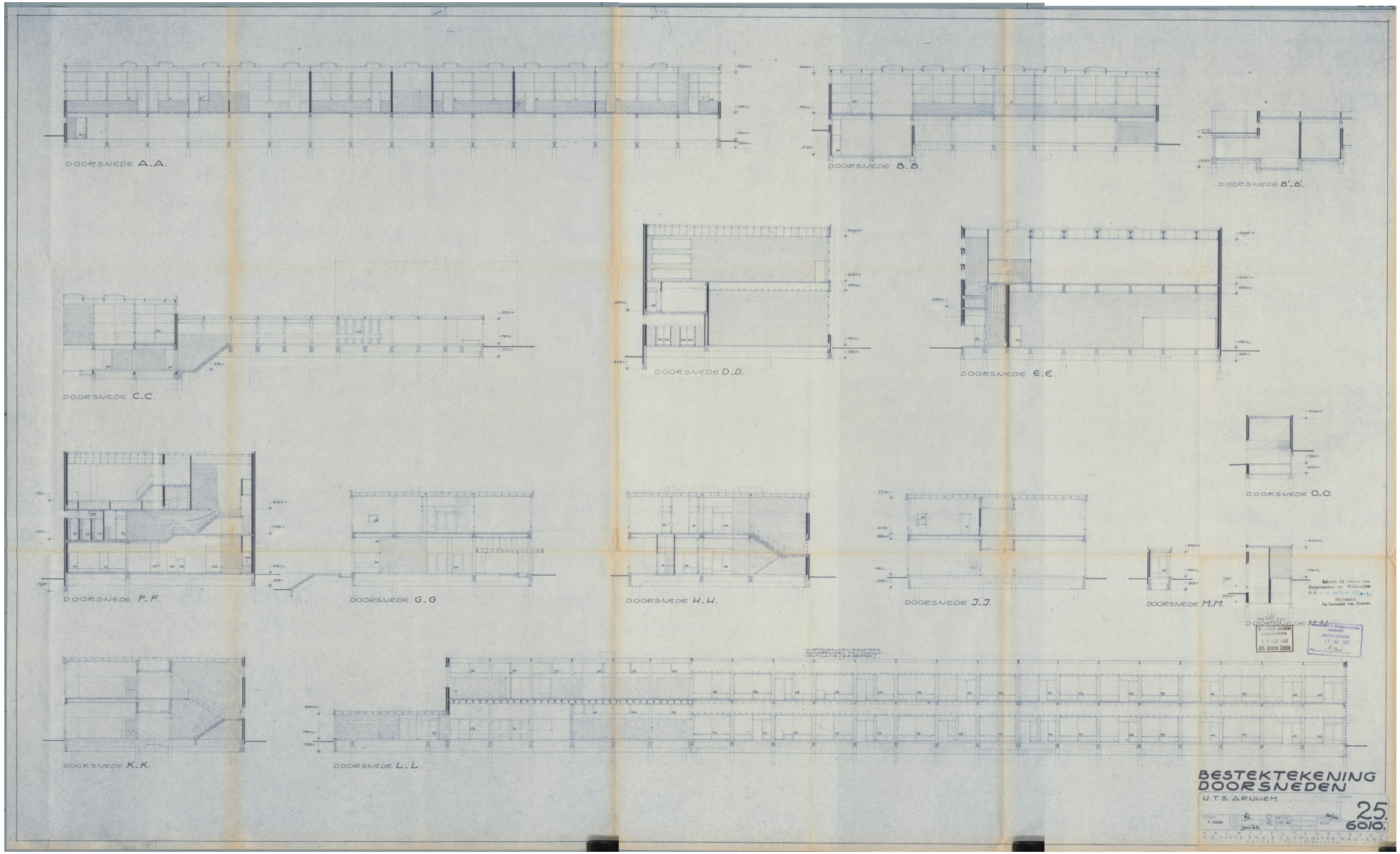
Figuur 5: Archeologische maatregelenkaart van de gemeente Arnhem (Boshoven e.a. 2008).

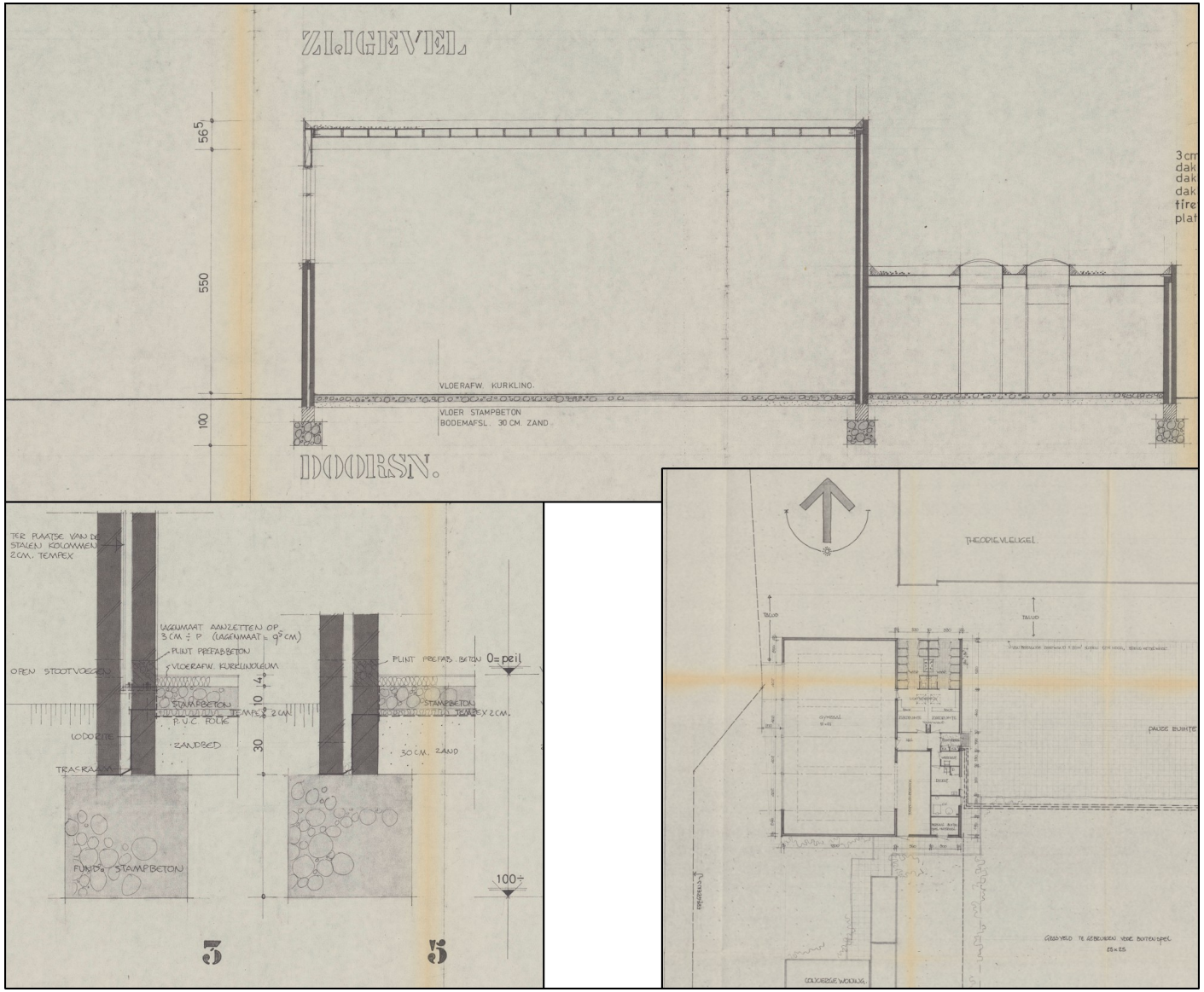
Figuur 6: Bestaande (boven) en nieuwe situatie (onder). Met rode lijnen is in de onderste figuur de bestaande bebouwing aangegeven.

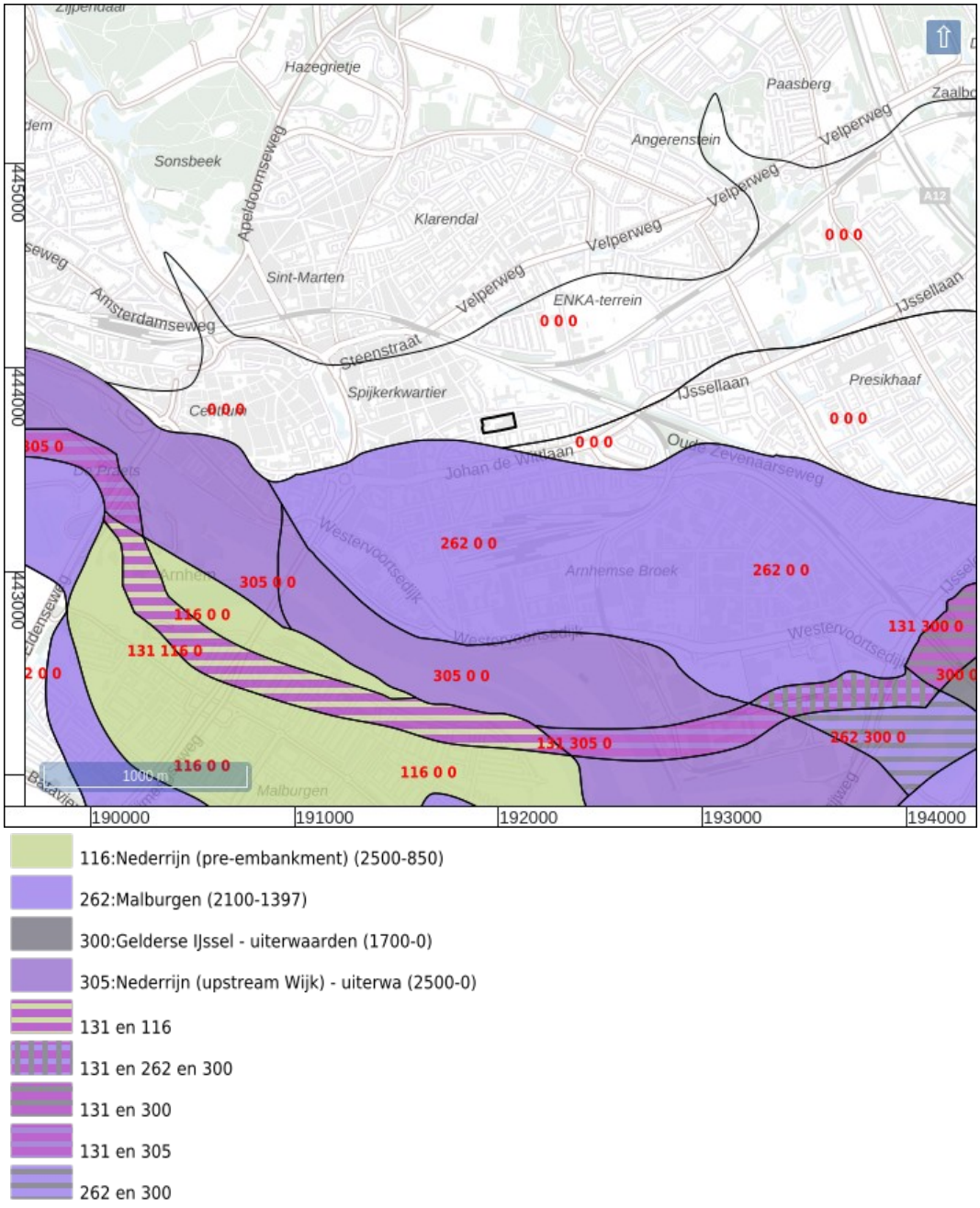
Figuur 7: Overzichtstekening van de 1e fase van de bouw van het college (Gelders Archief 2022). Het noorden is onder.

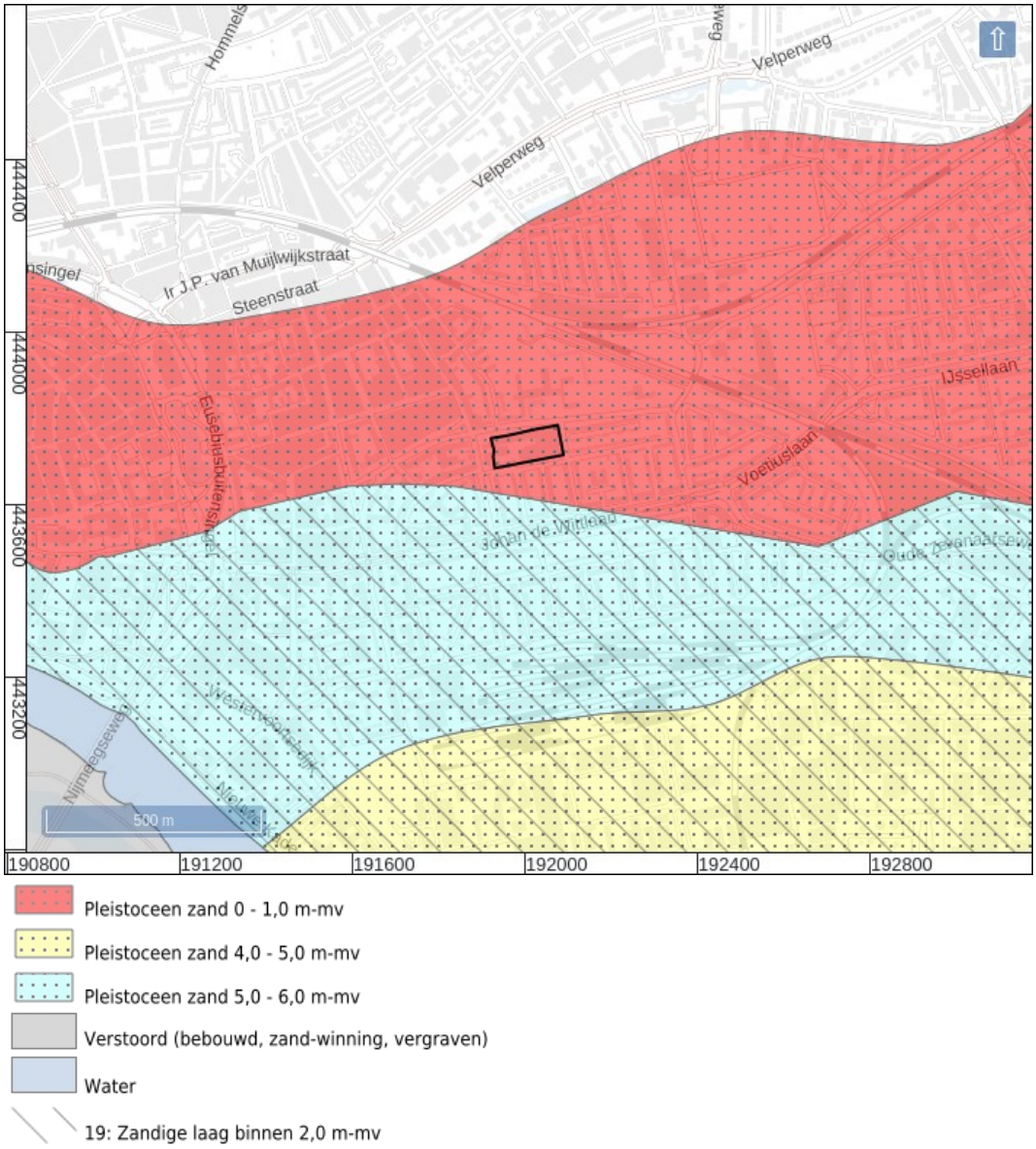
Figuur 8: Doorsnedes van het collegegebouw uit 1969 (Gelders Archief 2022). De locaties van de doorsnedes zijn aangegeven in fig. 7.

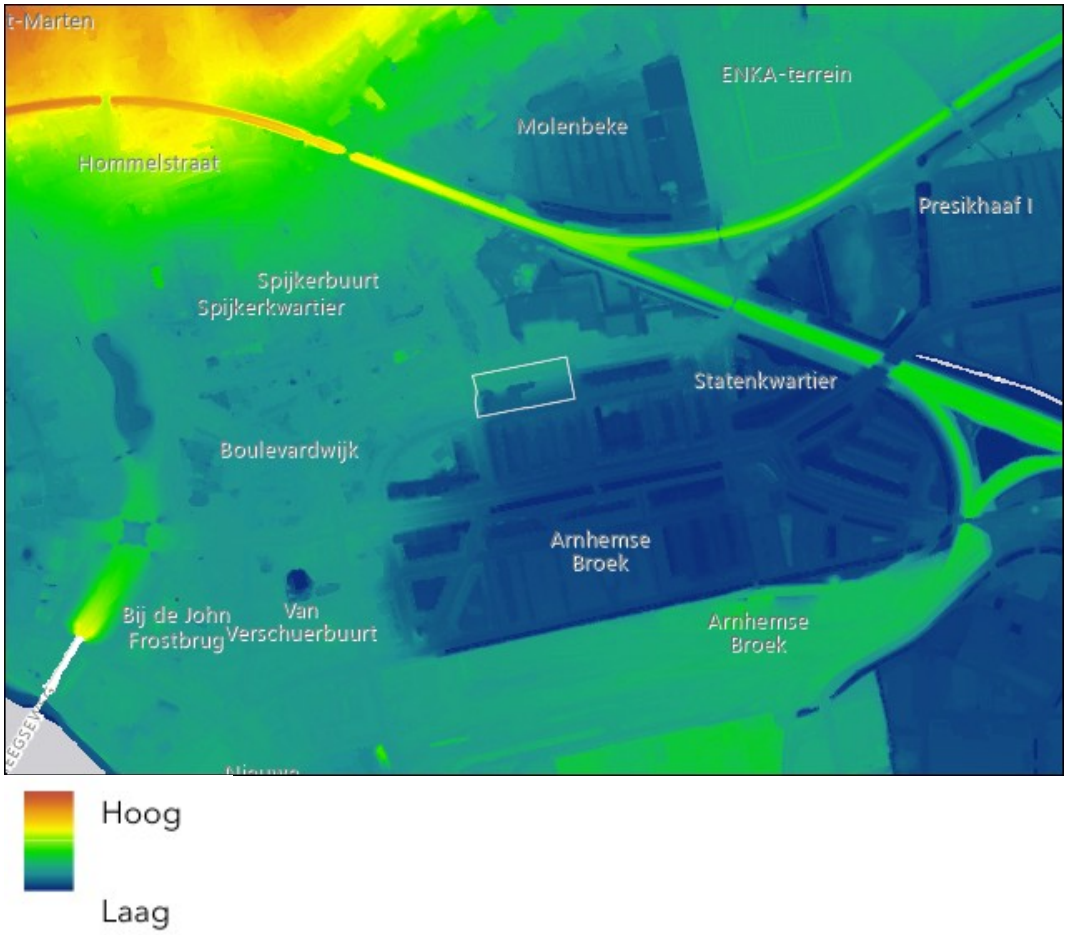
Figuur 9: Doorsnede van de gymzaal uit 1979 (Gelders Archief 2022).

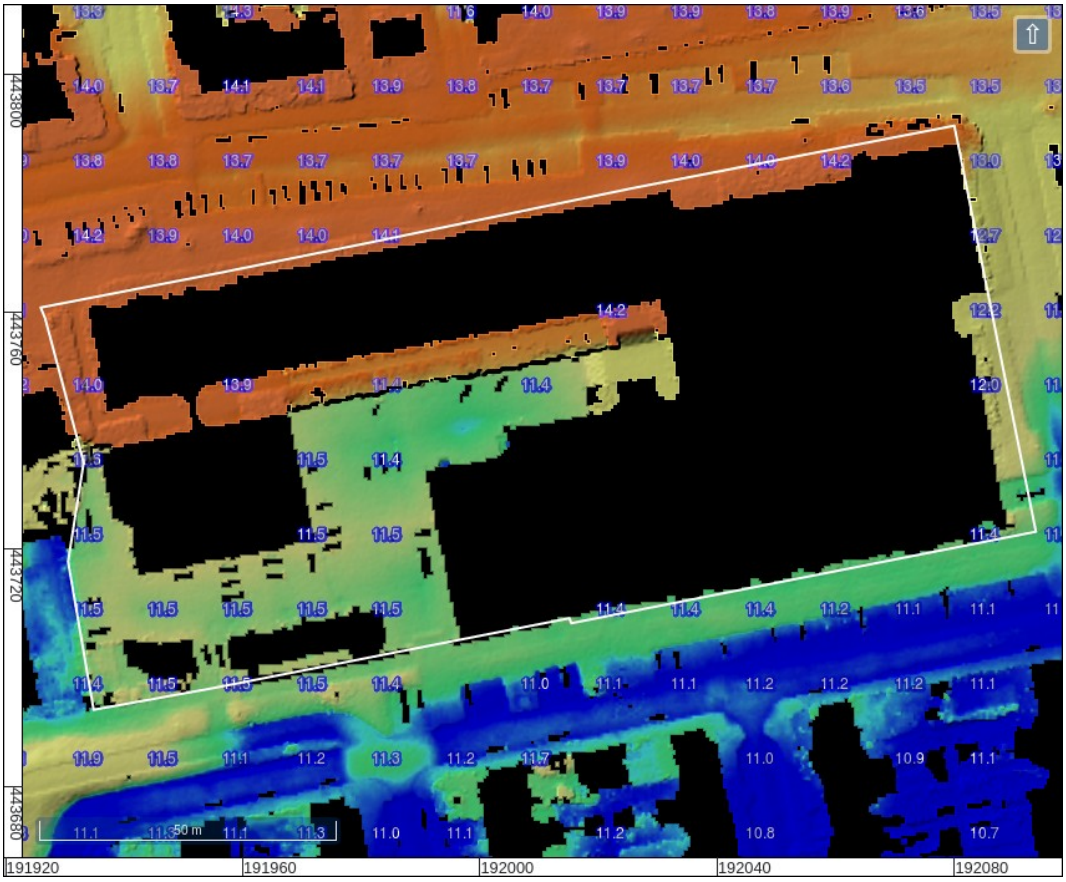
Figuur 10: Beddinggordels Holoceen (Cohen e.a. 2012).

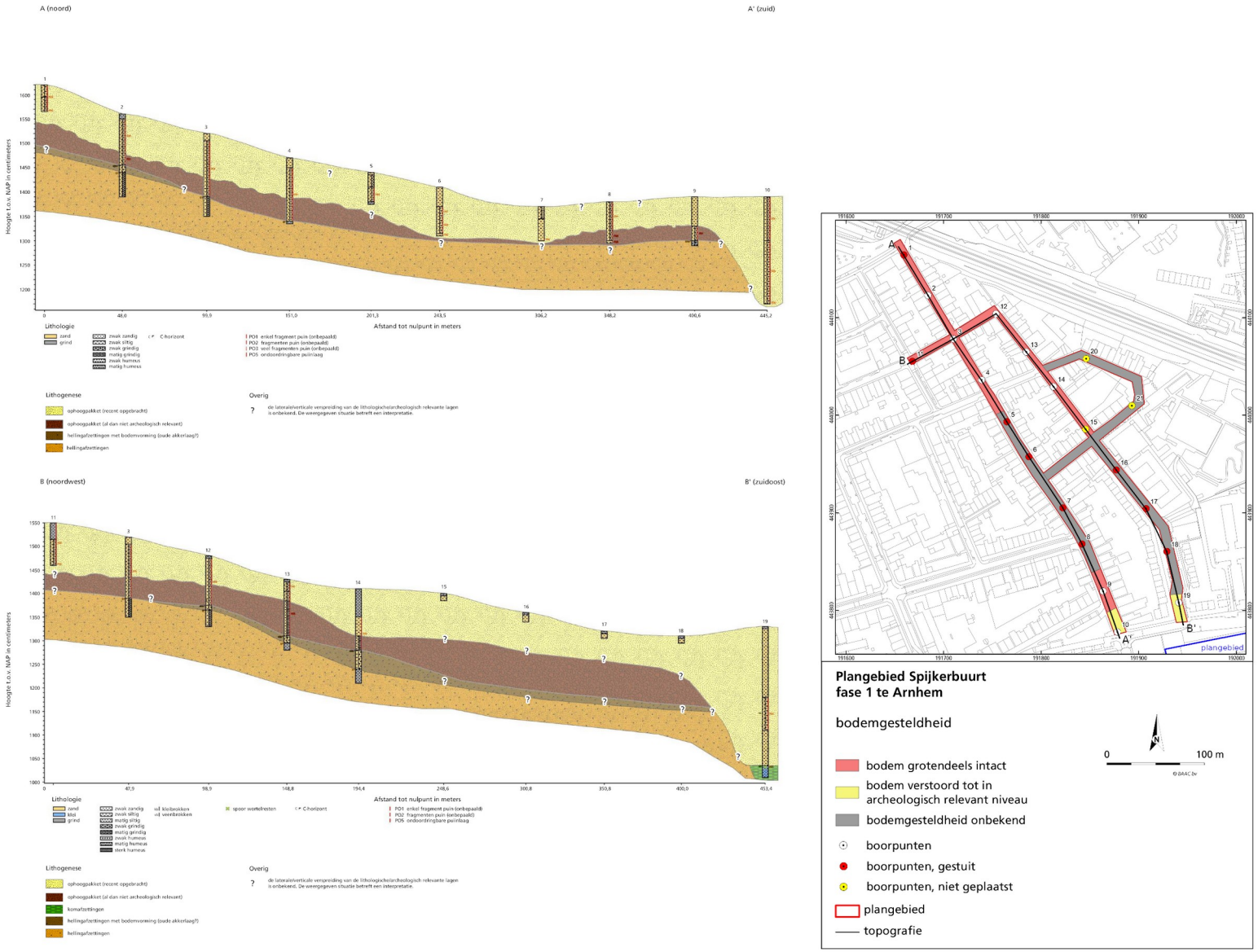
Figuur 11: Zanddieptekaart provincie Gelderland (Cohen e.a. 2009).

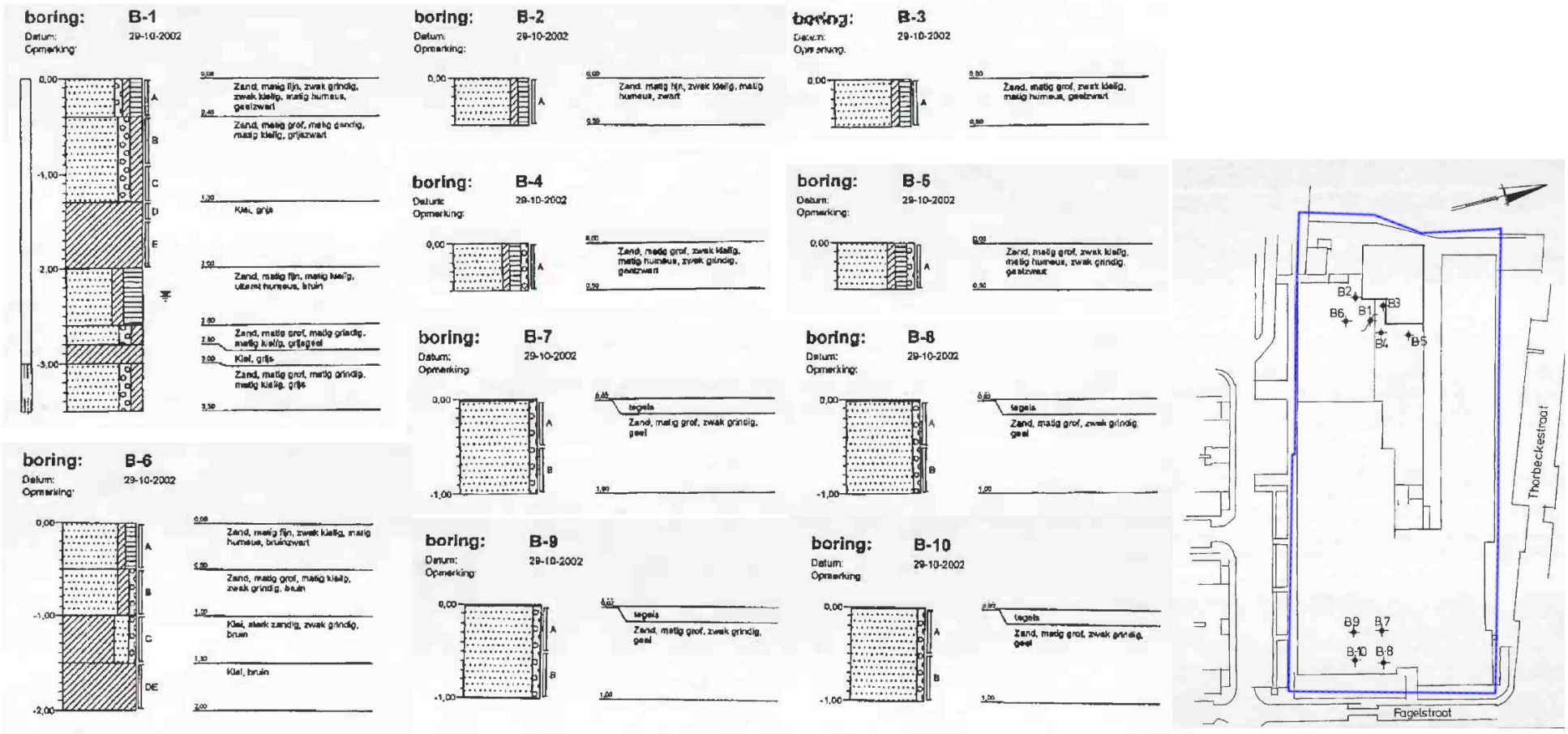
Figuur 12: Hoogte-reliëfkaart (Actueel Hoogtebestand Nederland 2023Actueel Hoogtebestand Nederland 2021).

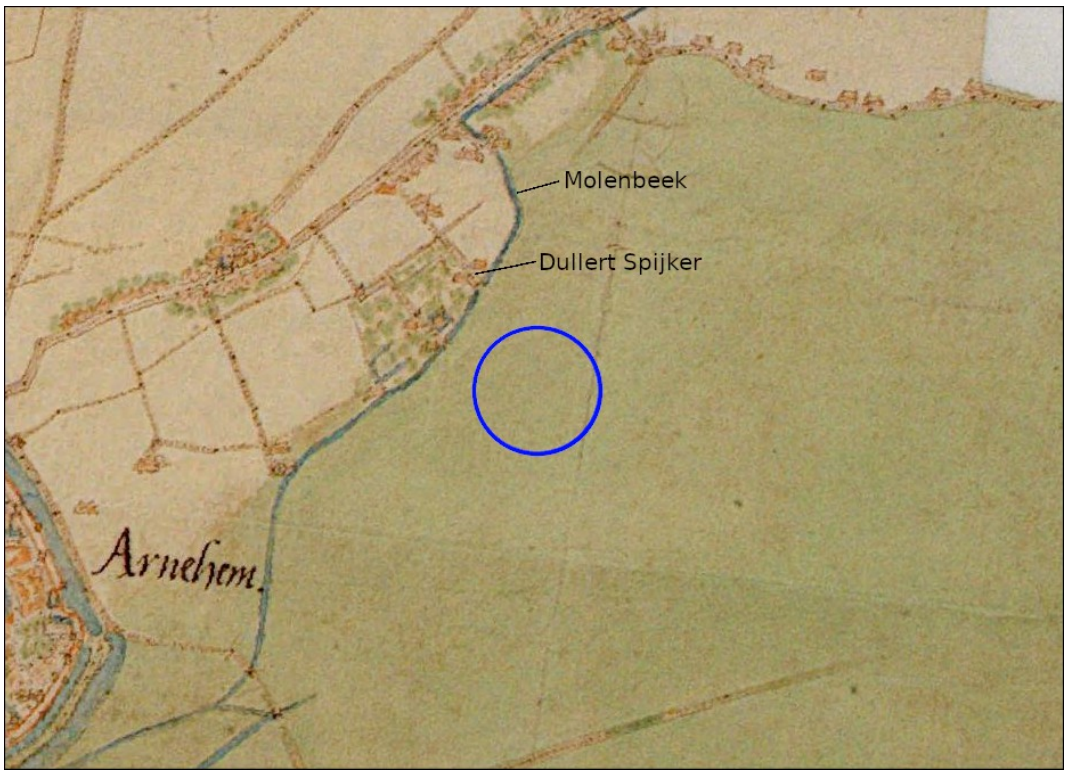
Figuur 13: Hoogte-reliëfkaart detail (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018). Hoogtewaarden in meters ten opzichte van N.A.P.

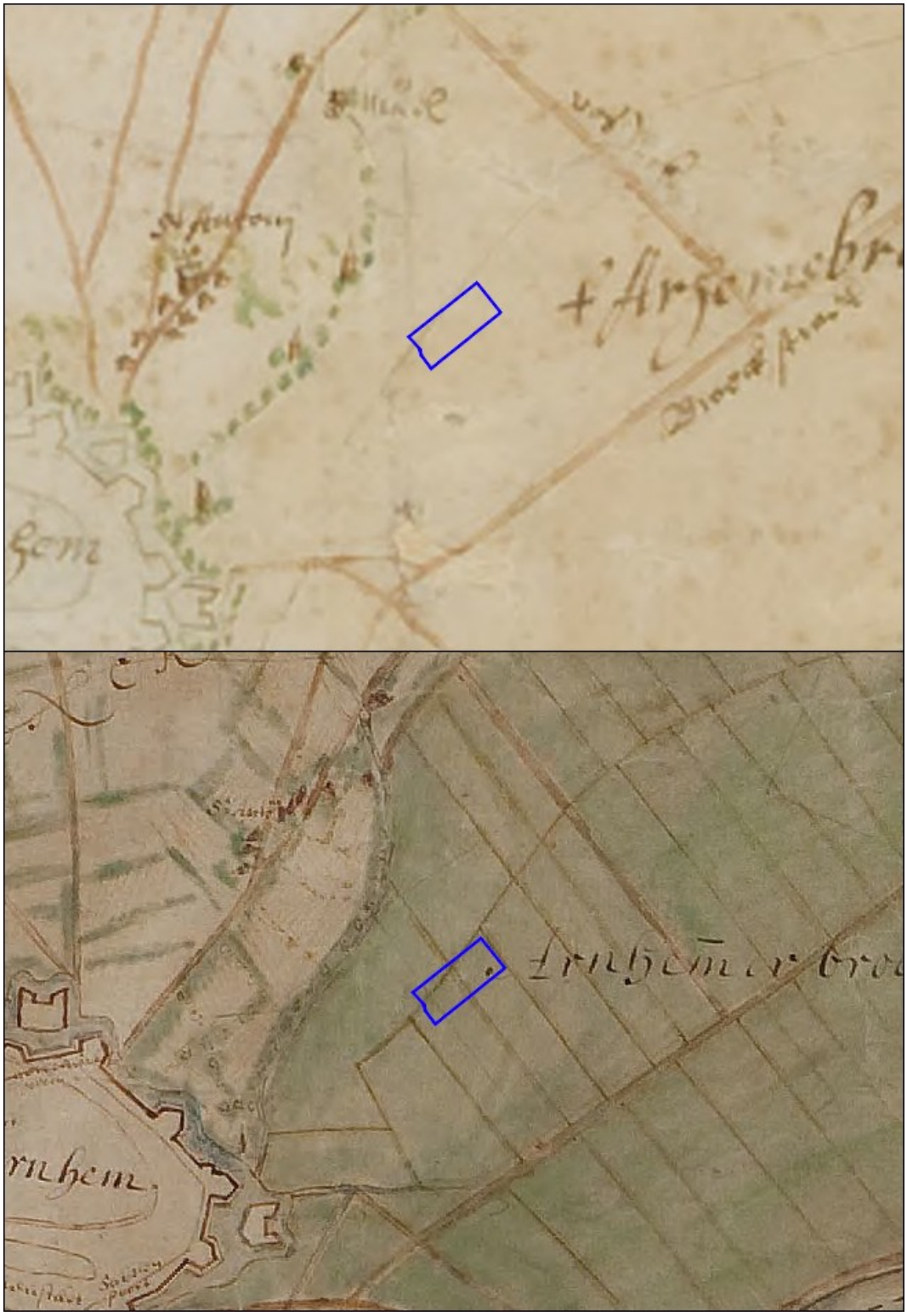
Figuur 14: Doorsnedes van het booronderzoek ten noorden van het plangebied (Aarts en Van Putten 2020).

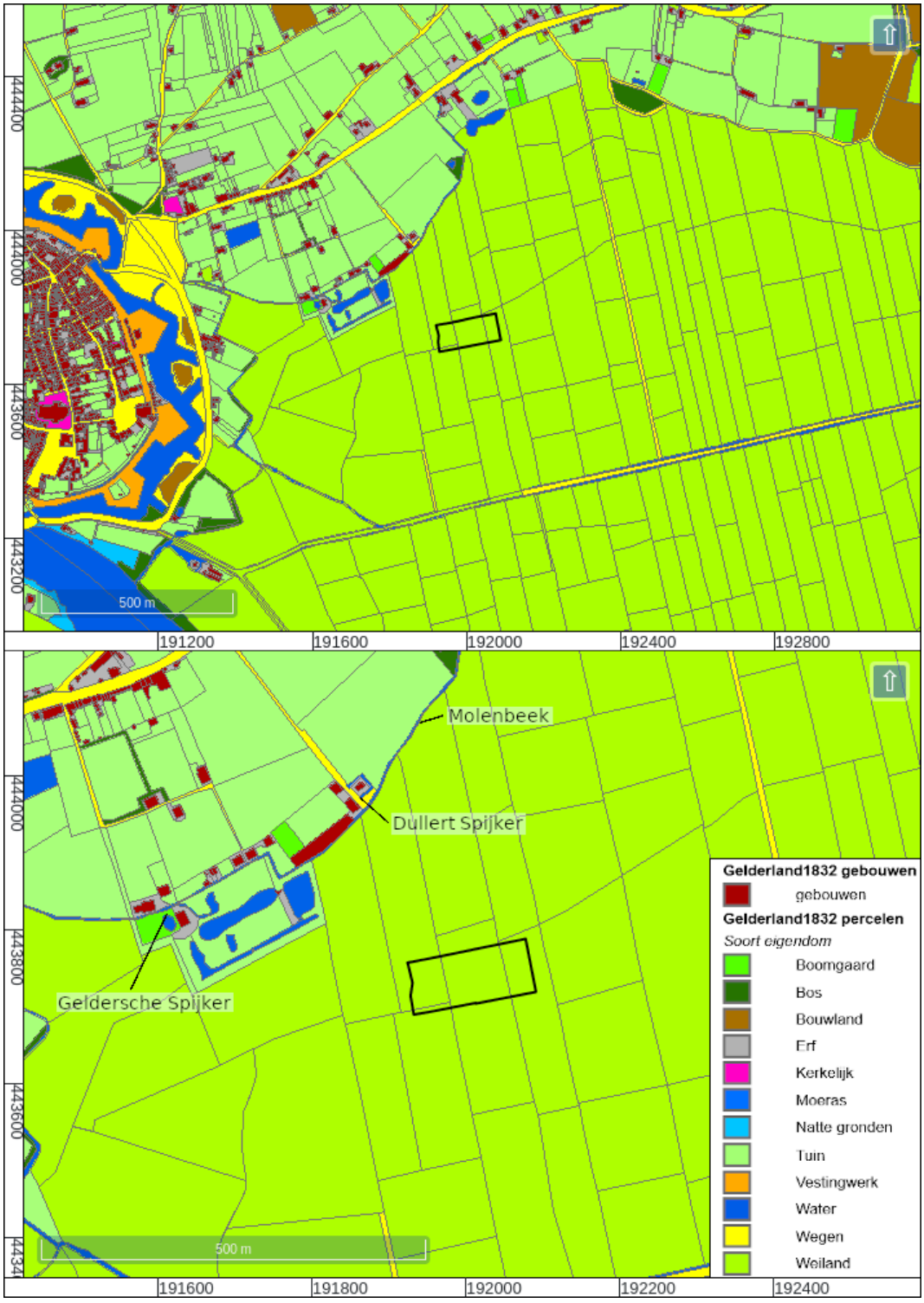
Figuur 15: Boorprofielen uit het verkennende bodemonderzoek uit 2002 (Lankelma Geotechniek Zuid B.V. 2002).

Figuur 16: Arnhem omstreeks 1550 door Jacob van Deventer (Deventer 1559). Het plangebied ligt ongeveer binnen de blauwe cirkel.

Figuur 17: Kaart van het Schependom Arnhem uit 1610-1656 (boven) met een kopie uit 1725 (onder). Het noorden is linksboven (Van Geelkercken 1610; Van Heuvel 1725).

Figuur 18: Kadastrale Minuut provincie Gelderland ('HISGIS Gelderland' 2019).

Figuur 19: Topografisch militaire kaart 1850.

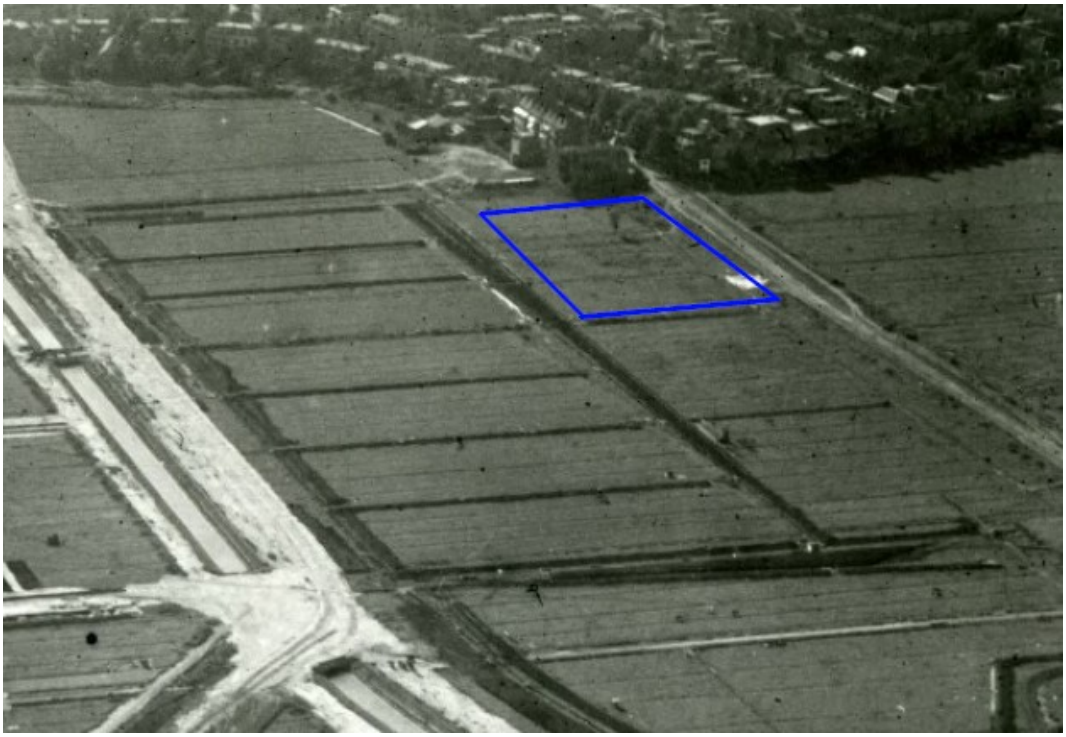
Figuur 20: 491-1576-ARNHEM-1894.

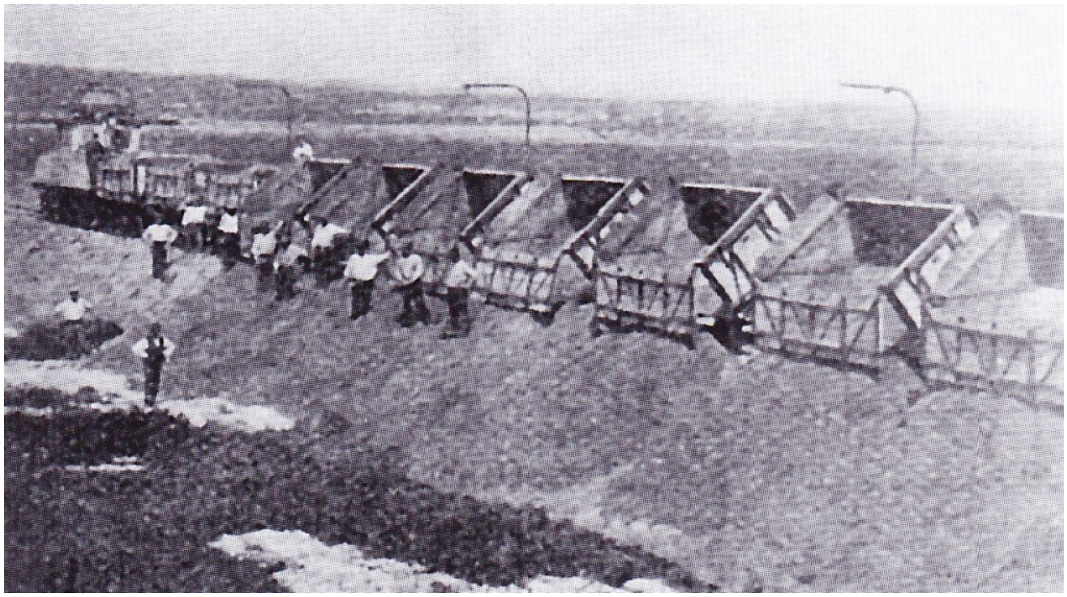
Figuur 21: 491-1577-ARNHEM-1906.

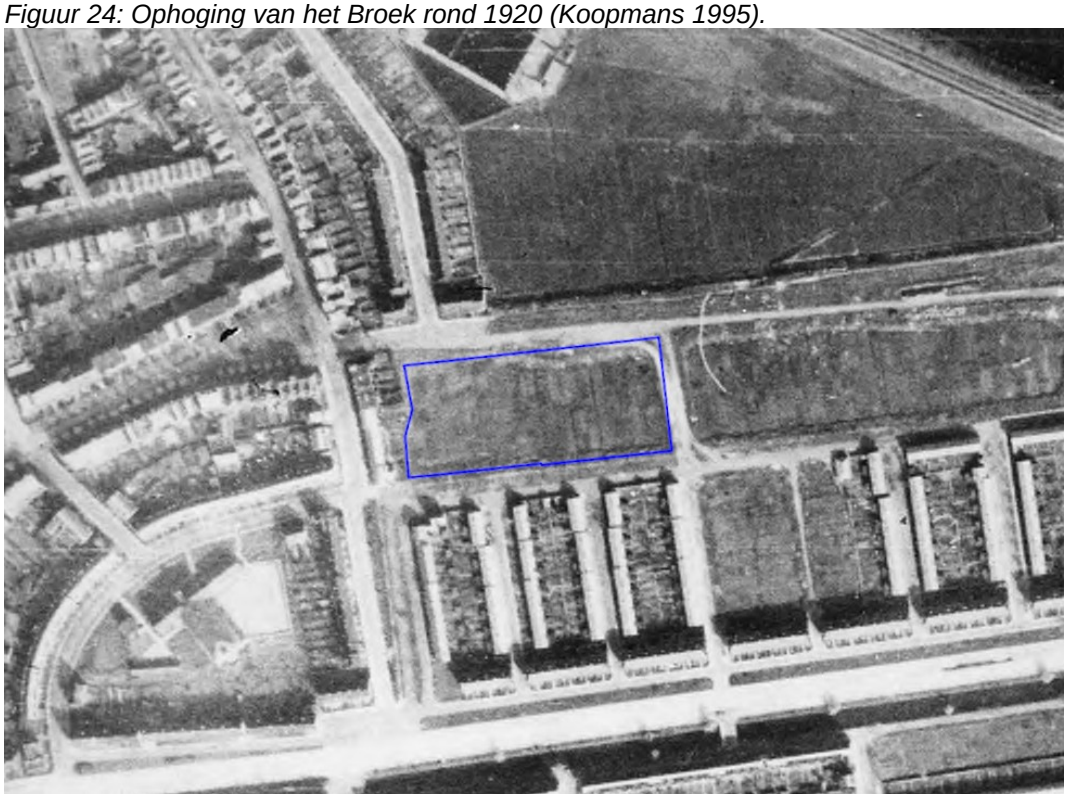
Figuur 22: 491-1579-ARNHEM-1931.

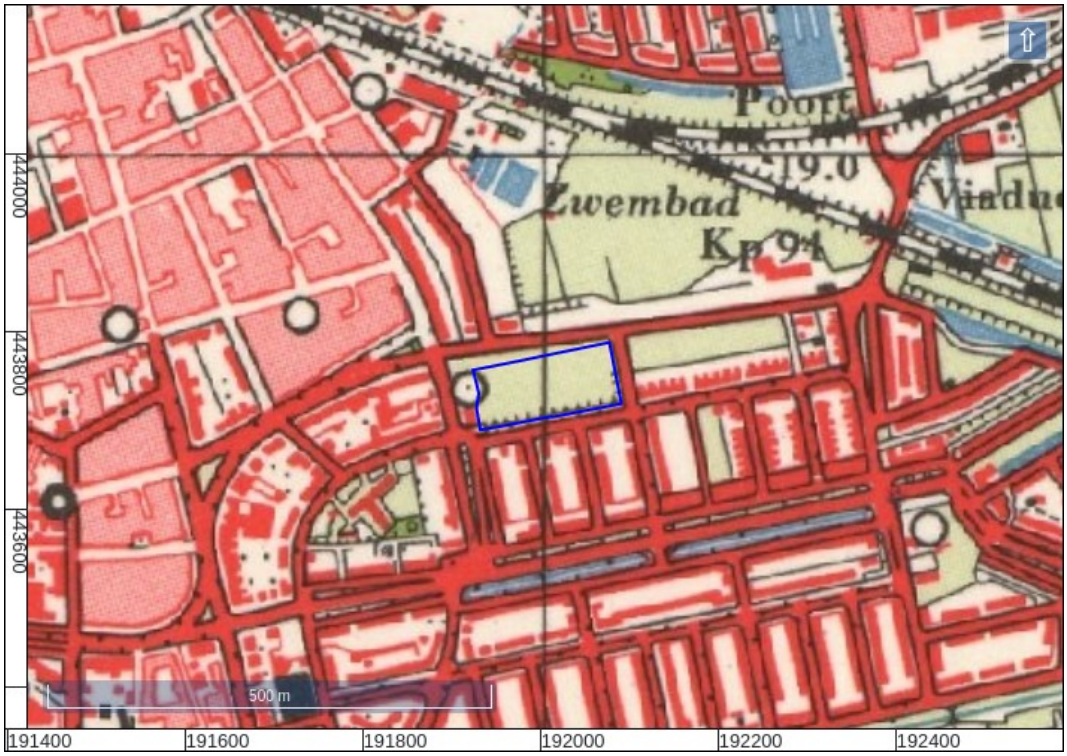
Figuur 23: Luchtfoto van het Broek uit 1931 (KLM Aerocarto 1931).

Figuur 24: Ophoging van het Broek rond 1920 (Koopmans 1995).

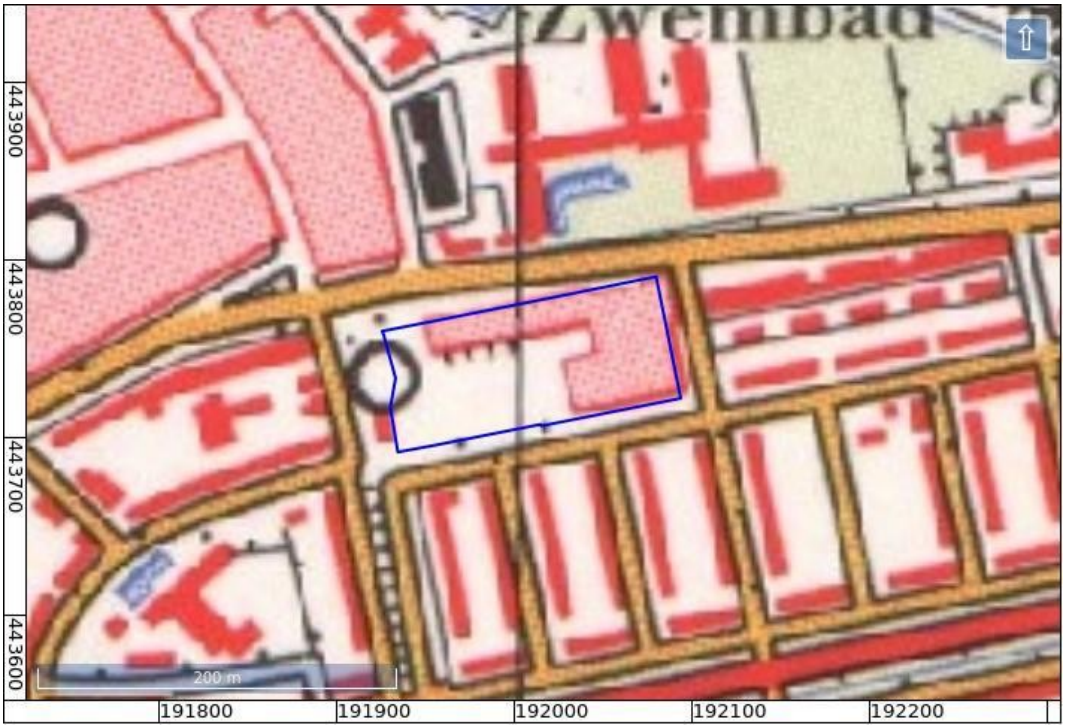
Figuur 25: RAF luchtfoto uit maart 1945 (RAF 1940-1945).

Figuur 26: 40B-1958-Arnhem / Duiven / Huissen / Velp.

Figuur 27: 40B-1966-Arnhem / Duiven / Huissen / Velp.

Figuur 28: 40B-1972-Arnhem / Duiven / Huissen / Velp.

Figuur 29: 40B-1985-Arnhem / Duiven / Huissen / Velp.

Figuur 30: 40B-1995-Arnhem / Duiven / Huissen / Velp.

Figuur 31: Archeologische vondstlocaties en zaken uit ARCHIS (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2021).

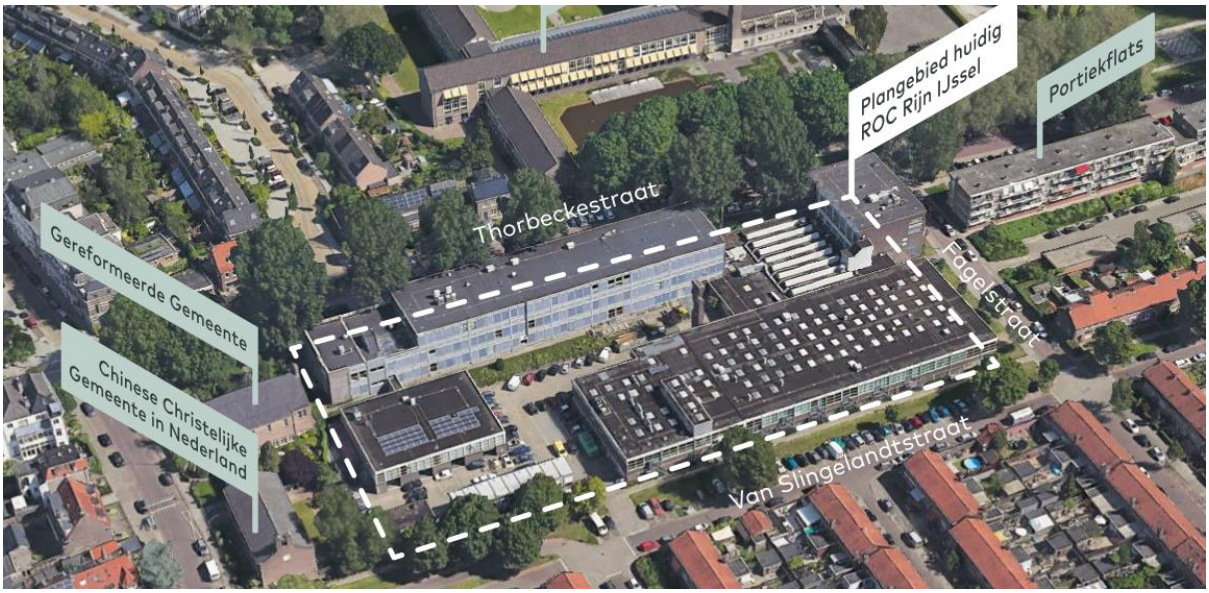
Bijlage 15 Energievisie

ENERGIEVISIE THORBECKEKWARTIER TE ARNHEM d.d.18-4-2024

Thorbecke Ontwikkeling BV, een samenwerking tussen VanWonen BV en Reinbouw Vastgoed BV, ontwikkeld aan de Thorbeckestraat in Arnhem een nieuw woonprogramma met circa 180 woningen. In dit document is de energetische visie over het Thorbeckekwartier uiteengezet. Deze visie betreft de energieoplossing voor de woningen en de gevolgen hiervan voor de toekomstige bewoners.

23 februari 2024

Hoofdstuk 1 Geschiedenis van de locatie

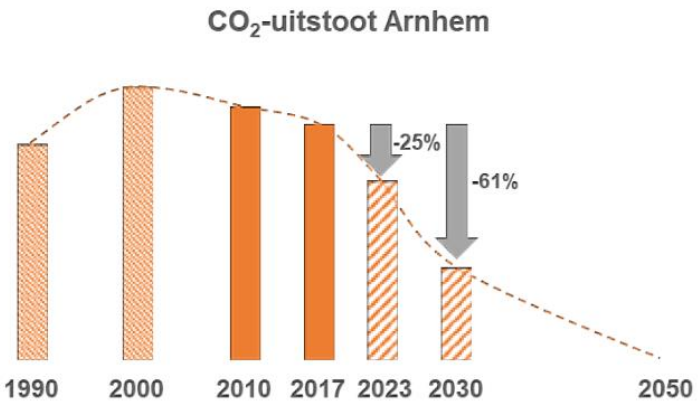

De voormalige locatie van het ROC RijnIJssel college aan de Thorbeckestraat is aangesloten op het warmtenet dat in Arnhem, Duiven en Westervoort loopt. Net als het Stedelijk Gymnasium aan de overkant van de weg. De omliggende woningen zullen grotendeels nog een traditionele gasaansluiting hebben.

Het warmtenet van Arnhem, Duiven en Westervoort ligt verspreid door de stad. Dit warmtenet wordt gevoed door de afvalenergiecentrale van AVR in Duiven. De rest van de woningen in het Statenkwartier en Spijkerkwartier is niet aangesloten op dit warmtenet. Maar, omdat deze aansluiting er al ligt, ligt het voor de hand om de nieuw te bouwen woningen hier op aan te sluiten.

Hoofdstuk 2 RES nu en in de toekomst

In de gemeente Arnhem wordt de komende tijd gewerkt aan de 'Wijkgerichte Energietransitie'[1]. Een belangrijk onderdeel hiervan is dat alle woningen en gebouwen van het gas af moeten. Hierin moet rekening gehouden worden met alle betrokken partijen en wordt er een afweging gemaakt en gekeken naar welke kansen de energietransitie nog meer biedt.

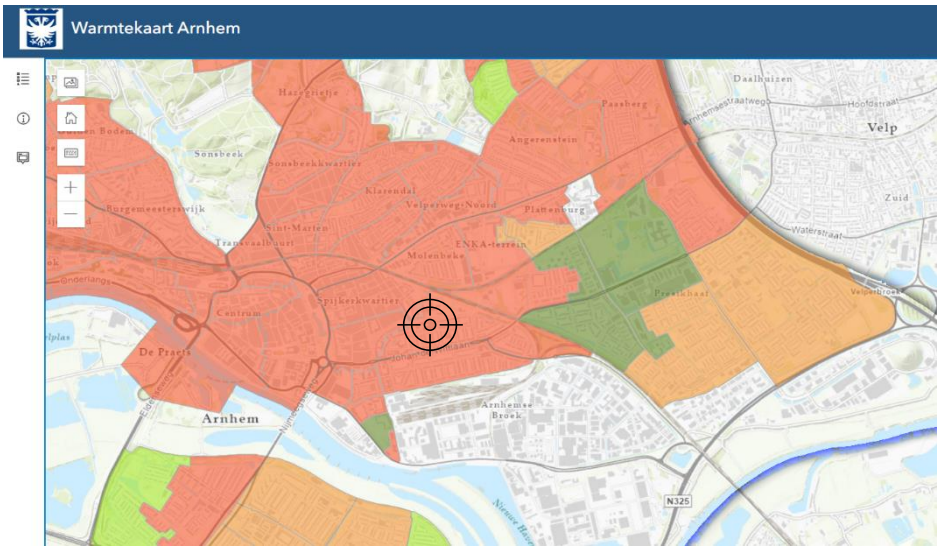
Bron: New energy made in Arnhem 2020-2030 (van oktober 2019)

De Arnhemse Transitievisie warmte geeft per buurt aan welke nieuwe warmtebron in de toekomst kan worden gebruikt. Deze aanpak is wijkgericht en kijkt samen met Arnhemmers naar eigen initiatieven en ideeën die bijdragen aan de warmtetransitie. De meest duurzame oplossing gaat hierin voor. De doelstelling hierin is dat in 2030 de Arnhemse uitstoot van CO_2 61% lager is dan die van 2017.

1 https://www.arnhem.nl/stad_en_wijken/Duurzame_energie/duurzame_energie/Energiebewust_wonen/Wijkgerichte_energietransitie_energietransitie_in_de_wijk

Hoofdstuk 3 Invulling van de RES in het plangebied

Voor zowel de Statenkwartier en het Spijkerkwartier, de buurten waarin dit plan zich bevindt, zijn er op dit moment nog geen concrete plannen voor een collectief alternatief voor verwarming met aardgas. Daarom is dit een uitgelezen kans om de nieuw te bouwen woningen in het Thorbeckekwartier aan te sluiten op het huidige warmtenet wat er al ligt.

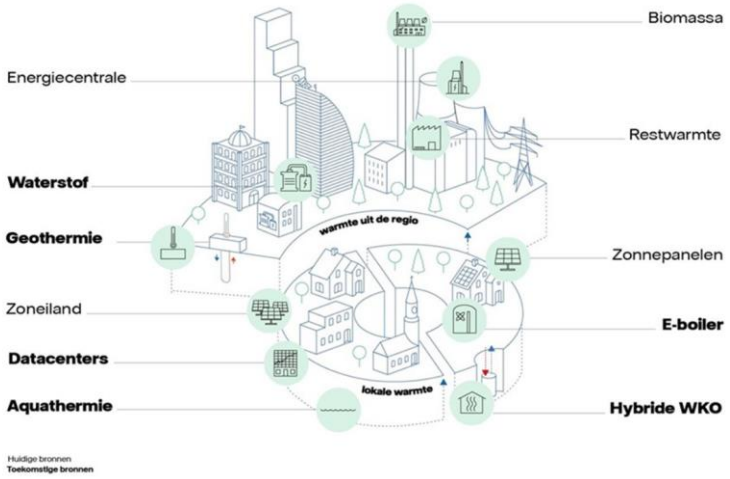
Bron: Warmtekaart Arnhem

Voor buurten waar nog geen concreet plan is adviseert de gemeente om nu al een aantal stappen te nemen zoals; isoleren en ventileren, koken op inductie, zonnepanelen, plaatsten van een (hybride) warmtepomp en ander kleine energiebesparende maatregelen. Dit advies sluit naadloos aan bij het voornemen om de nieuwe woningen in het Thorbeckekwartier aan te sluiten op het warmtenet. Alle te nemen stappen die door de gemeente worden geadviseerd zijn in dit plan namelijk al ingevuld.

Hoofdstuk 4 Eventuele herbruikbaarheid of inpassing van de energiebronnen

Een voordeel van een warmtenet is dat deze collectief verduurzaamd kan worden. De bron van het warmtenet kan verduurzaamd worden, waarmee in één sprong de warmtebron voor alle woningen duurzamer wordt. Het warmtenet in Arnhem, Duiven en Westervoort wordt nu nog gevoegd door de afvalenergiecentrale van AVR in Duiven. Maar Vattenfall heeft plannen om met dit warmtenet in 2040 volledig fossielvrije warmte te leveren[2].

Vattenfall heeft verschillende scenario's in het oog om het warmtenet in Arnhem te verduurzamen. Dit kan door middel van seizoensopslag, waarmee energie die in de zomer wordt opgewekt maar niet gebruikt, ondergronds wordt opgeslagen. Een tweede route is om de bron van het warmtenet te verduurzamen door de rol van de afvalenergiecentrale af te bouwen en te vervangen door geothermie en aquathermie. Ook zouden er op buurtniveau duurzame bronnen toegevoegd kunnen worden.

Bron: www.vattenfall.nl/stadsverwarming/biomassa-voor-stadsverwarming/

[2] https://www.vattenfall.nl/stadsverwarming/warmtenet-arnhem/

Alternatief: All-electric met een warmtepomp

Een alternatieve manier van de woningen verwarmen zou zijn om de woningen all-electric te maken. Verwarming en warm water voor douchen zou dan kunnen worden opgewekt door een warmtepomp. Het voordeel hiervan is dat bewoners meer regie hebben over hun energierekening. Daarnaast kan een gedeelte van het elektriciteitsgebruik gecompenseerd worden door zonnepanelen op de eigen daken.

Maar een groot nadeel van een all-electric concept is dat er veel elektriciteit gebruikt zal worden in de woningen. Hiervoor is mogelijk een verzwaring van het elektriciteitsnet benodigd. Deze verzwaring kan voorkomen worden door te kiezen om aan te sluiten op het warmtenet. Gezien de huidige problematiek rondom netcongestie lijkt dit een betere optie.

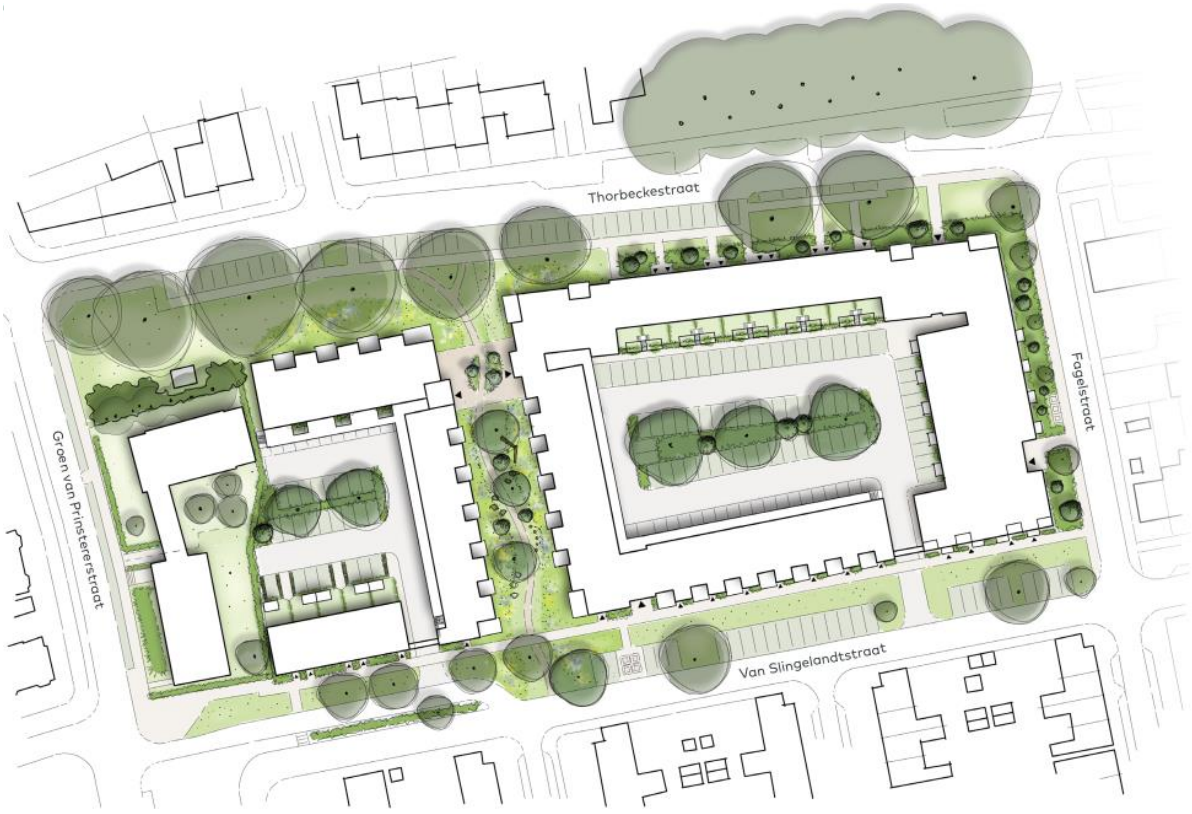
Een ander nadeel van individuele lucht-water warmtepompen is dat de buitenunits voor geluidsoverlast in de omgeving kunnen zorgen en ontsierend zijn in de omgeving. Deze nadelen heeft een warmtenet niet.

Voordelen van aansluiting op het warmtenet:

- Collectieve verduurzaming van de energiebron is eenvoudig
- Lagere belasting op openbaar energie net (minder net-congestie)
- De installatie in de woning is eenvoudig en neemt weinig ruimte in beslag.
- Een alternatieve vorm van verwarming met bijvoorbeeld lucht-water warmtepomp kan zorgen voor geluidsoverlast in de omgeving

Hoofdstuk 5 Beschrijving van de oplossing voor het Thorbeckekwartier

In het plan komen ongeveer 180 woningen in diverse types met verschillende woonoppervlakten. De nieuwe woningen worden zoveel mogelijk energienzuinig ontworpen. Met de huidige netcongestie is het niet wenselijk om stroom aan het net terug te leveren. Daarom zal goed bekeken worden naar een energiebalans die het net zoveel als mogelijk ontlast. Bij een warmtenet is het werkelijke stroomverbruik zeer beperkt. De combinatie van een warmtenet met energieneutraliteit zou betekenen dat er veel stroom aan het net wordt terug geleverd. Dit willen wij voorkomen. Wij streven naar een energieneutraliteit op de Elektra-meter.

Bij het ontwerpen van de woningen is de eerste stap dat de woningen zo weinig mogelijk energie nodig hebben. Met woningen die uitstekend geïsoleerd zijn, voorzien worden van laagtemperatuur vloerverwarming en een CO_2-gestuurd ventilatiesysteem hebben is de energiebehoefte zo klein mogelijk gehouden. Hiermee speelt de ontwikkelaar in op de toekomst voor als de aanvoertemperatuur van het warmtenet mogelijk verlaagd gaat worden.

Omdat de woningen worden aangesloten op het warmtenet zal de elektrische energie die wordt opgewekt door de zonnepanelen voornamelijk gebruikt worden voor het huishoudelijke energiegebruik van de bewoners.

Hiernaast zal er worden onderzocht welke mogelijkheden er verder nog zijn om de opgewekte elektriciteit van de zonnepanelen binnen het gebied te gebruiken. Mogelijkheden hiervoor zijn bijvoorbeeld het opladen van elektrische auto's in de binnen gebieden of het elektriciteitsgebruik van gemeenschappelijke voorzieningen compenseren. Ook worden de mogelijkheden onderzocht voor elektriciteit opslag. Voor de grondgebonden woningen zal de mogelijkheid dat bewoners hun eigen opgewekte energie kunnen gebruiken om een elektrische auto op te laden ook worden onderzocht.

Hoofdstuk 6 Wat betekent dit voor het plan in de toekomst

De woningen worden energiezuinig ontworpen. Hiermee zijn we optimaal voorbereid op de toekomst. In de energietransitie moet de focus eerst liggen op energie besparen en isoleren. Want energie en warmte die bespaart wordt, hoeft ook niet opgewekt te worden.

Het warmtenet is op dit moment nog een hoge temperatuur net. Als dit in de toekomst een lage temperatuurnet wordt, zijn deze woningen hier geschikt voor. De woningen in het Thorbecke Kwartier worden namelijk voorzien van hoogwaardige isolatie en een CO2-gestuurd ventilatiesysteem. De verwarming wordt verzorgt door vloerverwarming. Door de combinatie van deze kenmerken zijn de woningen voorbereid op alle mogelijke scenario's in de toekomst.

Hoofdstuk 7 Wat betekent dit voor de bewoners

In woningen moeten de bewoners centraal staan. Deze focus hebben we ook voor het Thorbeckekwartier. Er worden diverse woningtypen gebouwd voor verschillende doelgroepen.

De woningen worden goed geïsoleerd en zijn daarmee comfortabel en warm in de winter. Zonder dat dit voor torenhoge energierekeningen zorgt bij de bewoners. Door de goede isolatie blijft de warmte langer binnen en de vloerverwarming zorgt voor een gelijkmatige warmteverdeling.

Tegenwoordig is oververhitting van woningen in de zomer een belangrijk aandachtspunt. Het warmtenet levert geen koeling. Daarom zullen we onderzoeken hoe we dit met passieve maatregelen in het ontwerp kunnen oplossen. Mogelijkheden hiervoor zijn de bomen die grotendeels zullen blijven staan. Daarnaast zullen de binnenterreinen zoveel mogelijk vergroend worden met inheemse planten, struiken en bomen. Andere passieve maatregelen die getroffen kunnen worden zijn het plaatsen van zonwering op de zonbelaste gevels. Het voordeel van deze passieve maatregelen is ook dat er geen extra energie nodig is voor actieve koeling van de woningen.

Voorlichting aan bewoners over hoe ze hun nieuwe woning moeten gebruiken is een belangrijk onderwerp. Veelal zullen bewoners niet gewend zijn aan een nieuwe woning met moderne kenmerken. Door de bewoners over het gebruik van hun nieuwe woning voor te lichten kunnen problemen en klachten voorkomen worden. Daarom zullen de bewoners voorlichting krijgen over het gebruik van hun nieuwe woning in de winter én in de zomer.

De woningen worden energiezuinig ontworpen. Hiervoor zijn zonnepanelen nodig op de daken. Deze elektriciteitsopwekking komt direct ten goede aan de energierekening van de bewoners. Hierdoor zal hun energierekening lager uitvallen. Dit is goed voor de bewoners en een stap naar een CO_2-neutraal Arnhem.

Hoofdstuk 8 Eindvisie totaalplan

De gemeente Arnhem moet in 2050 onafhankelijk zijn van fossiele brandstoffen. In het plangebied van de nieuwe woningen in het Thorbeckekwartier ligt al een warmtenet. Het past binnen de ambitie van de gemeente Arnhem om aan te sluiten op dit warmtenet wat er al ligt.

De verduurzaming van dit warmtenet op termijn kan ervoor zorgen dat de bron van warmte voor de woningen in de toekomst 100% CO_2-neutraal kan worden. De woningen zijn bovendien geschikt voor een eventuele lagere temperatuur van het warmtenet. De koelbehoefte van de woningen wordt op een passieve manier ingevuld, wat energie bespaart.

Met de aansluiting op het warmtenet, en de goed geïsoleerde woningen is dit plan klaar voor een klimaat neutrale en duurzame toekomst. De bewoners en de verschillende doelgroepen binnen Arnhem staan centraal in het Thorbeckekwartier.

Bijlage 16 M.e.r.-beoordeling

adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling

m.e.r.-beoordeling

Arnhem, Thorbeckestraat

Gemeente Arnhem

Datum: 29 november 2023

Projectnummer: 220121

INHOUD

1	**Inleiding**	**3**
1.1	**Aanleiding**	**3**
1.2	**De m.e.r. –beoordeling**	**3**
2	**Kenmerken van het plan**	**6**
2.1	**Inleiding**	**6**
2.2	**Beschrijving van het plan**	**6**
2.4	**Overige kenmerken van het plan**	**6**
3	**Plaats van het plan**	**8**
3.1	**Inleiding**	**8**
3.2	**Het bestaande grondgebruik**	**8**
3.3	**Het opnamevermogen van het natuurlijk milieu**	**8**
4	**Kenmerken van het potentiële effect**	**13**
4.1	**Inleiding**	**13**
4.2	**Archeologie**	**14**
4.3	**Natuur**	**15**
4.4	**Verkeer**	**16**
4.5	**Geluid**	**17**
4.6	**Luchtkwaliteit**	**17**
5	**Conclusie**	**19**

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Aangezien de schoollocatie aan de Thorbeckestraat 6 in Arnhem haar functie heeft verloren, omdat deze elders wordt voortgezet, is de locatie vrijgekomen voor een nieuwe invulling. Het voornemen bestaat om de huidige bebouwing te slopen en hiervoor in de plaats een woningbouwontwikkeling ten behoeve van maximaal 190 woningen te realiseren. Om de beoogde ontwikkeling mogelijk te maken wordt een procedure doorlopen tot wijziging van het omgevingsplan.

In de motivering van het omgevingsplan moet de haalbaarheid van de ontwikkeling worden aangetoond en in dat kader vindt toetsing plaats aan van toepassing zijn de wetgeving. Uit toetsing van de ontwikkeling aan de m.e.r.-wetgeving, blijkt dat de beoogde ontwikkeling is aan te merken als een activiteit als bedoeld in categorie J11, kolom 3 in samenhang met kolom 1, in bijlage 5 van het Omgevingsbesluit, namelijk '*de aanleg, wijziging of uitbreiding van een stedelijk ontwikkelingsproject met inbegrip van de bouw van winkelcentra of parkeerterreinen'*. Voor dit type project gelden geen drempelwaarden voor een m.e.r.-plicht, maar geldt wel dat bij de aanleg, wijziging of uitbreiding van een dergelijk project sprake is van een m.e.r.-beoordelingsplicht.

Ook dient op basis van het Omgevingsbesluit een m.e.r.-beoordelingsbesluit te worden genomen door het bevoegde gezag voorafgaand aan het in procedure brengen van het ontwerp omgevingsplan. Het bevoegde gezag neemt de beslissing of, vanwege de belangrijke nadelige gevolgen die de activiteit mogelijk voor het milieu kan hebben, een m.e.r.-procedure moet worden doorlopen.

In het kader van voorgaande is voorliggend m.e.r.-beoordeling opgesteld. Deze kan tevens worden gebruikt als aanmeldingsnotitie. Op basis van deze aanmeldingsnotitie kan het bevoegde gezag de gevolgen beoordelen van het plan en de beslissing nemen of er een m.e.r.-procedure noodzakelijk is in het kader van dit plan.

1.2 De m.e.r. –beoordeling

Het instrument milieueffectrapportage
De milieueffectrapportage (hierna: m.e.r.) is een hulpmiddel om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. De wettelijke basis voor de m.e.r. is het Omgevingsbesluit. Hierin staat wanneer een m.e.r. of m.e.r.-beoordeling aan de orde is. De activiteit die het plan mogelijk maakt, de omvang ervan en het besluit over de activiteit zijn daarbij bepalend. In bijlage 5 bij het Omgevingsbesluit staat of sprake is van een m.e.r.-plicht of m.e.r.-beoordelingsplicht. Per categorie van activiteiten is een drempelwaarde voor de omvang van de activiteit gegeven.

In Artikel 11.6 van het Omgevingsbesluit staat dat in bijlage 5, kolom 2 in samenhang met kolom 1, de projecten bevat, bedoeld in artikel 16.43, eerste lid onder a, van de wet, die aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben en waarvoor bij de voorbereiding van het besluit een milieueffectrapport moet worden gemaakt. Bijlage 5, kolom 3 in samenhang met kolom 1, bevat de projecten, bedoeld in artikel 16.43, eerste lid onder a,

van de wet, waarvoor moet worden beoordeeld of zij aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben en, als dat het geval is, waarvoor bij de voorbereiding van het besluit een milieueffectrapport moet worden gemaakt.

Bij een m.e.r.-beoordeling bekijkt het bevoegd gezag of een plan mogelijk belangrijke nadelige milieugevolgen heeft. Als dat zo is, moet een m.e.r.-procedure worden doorlopen.

Ook in de m.e.r.-procedure bekijkt het bevoegd gezag of een plan mogelijk belangrijke nadelige milieugevolgen heeft. Als belangrijke nadelige gevolgen niet zijn uit te sluiten, dan geldt een MER-plicht. Uiteraard kan ook direct voor een milieueffectrapportage worden gekozen.

Sedert een wetswijziging, waarmee een herziening van de Europese m.e.r.-richtlijn is geïmplementeerd, is ook de m.e.r.-beoordeling aan regels gebonden. De toetsingscriteria lagen al vast, maar nu zijn er ook procedureregels. Voorafgaand aan de besluitvorming over het besluit, moet een aanmeldingsnotitie worden ingediend bij het bevoegd gezag. Op grond van de inhoud van deze notitie moet het bevoegd gezag binnen zes weken gemotiveerd oordelen of voor de activiteit een m.e.r.-procedure moet worden opgesteld. Dit besluit hoeft niet openbaar te worden gemaakt. Wel zal in het ontwerp van het besluit aan deze m.e.r.-beoordelingsbeslissing moeten worden toegelicht.

Toetsing aan het Omgevingsbesluit

Onderhavig plan (de realisatie van maximaal 190 woningen) wordt als een activiteit genoemd in categorie J11, kolom 3 in samenhang met kolom 1, in bijlage 5 van het Omgevingsbesluit, namelijk ‘de aanleg, wijziging of uitbreiding van een stedelijk ontwikkelingsplan met inbegrip van de bouw van winkelcentra of parkeerterreinen’. Voor deze activiteit zijn geen drempelwaarden geformuleerd waarvoor zeker een milieueffectrapport moet worden gemaakt. Daarom kan in eerste instantie volstaan worden met een m.e.r.-beoordeling.

Doel m.e.r-beoordeling

Het doel van een m.e.r.-beoordeling is het geven van inzicht in de milieueffecten van de voorgenomen activiteit aan het bevoegd gezag. Er wordt in een m.e.r.-beoordeling een antwoord gegeven op de vraag of er vanwege de uitvoering van de activiteiten belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu zijn te verwachten. In voorliggend rapport wordt inzicht gegeven in de milieueffecten en daarmee vormt dit rapport de benodigde m.e.r.-beoordeling. Het rapport is de aanmeldingsnotitie waarmee het college een m.e.r.-beoordelingsbeslissing wordt gevraagd over de bijbehorende procedure voor het wijzigen van het (tijdelijk) omgevingsplan.

Criteria voor toetsing

In het voorliggend rapport wordt op de milieueffecten van het voornoemde plan ingegaan, waarbij, conform artikel 11.10 van het Omgevingsbesluit, ingezoomd wordt op de volgende onderdelen:

- kenmerken van het project;
- de locatie van het project;
- de verwachte residuen en emissies en de productie van afvalstoffen; en

– het gebruik van natuurlijke bronnen, waaronder bodem, land, water en biodiversiteit.

Aan de hand van de behandeling van deze criteria wordt onderzocht of voor de ontwikkelingen al dan geen belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu te verwachten zijn.

1.3 Leeswijzer

Na dit inleidende hoofdstuk volgen drie hoofdstukken waarin nader wordt ingegaan op het onderhavige plan en de eventuele milieugevolgen. Navolgend wordt ingegaan op de kenmerken van het plan in hoofdstuk 2, in hoofdstuk 3 wordt de plaats van het plan beschreven en de kenmerken van het potentiële effect komen in hoofdstuk 4 aan bod. Het rapport wordt afgesloten met een eindconclusie in hoofdstuk 5.

2 Kenmerken van het plan

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de kenmerken van het plan besproken. De aard en de omvang van het plan worden in beeld gebracht, Ook wordt gekeken naar overige aspecten: cumulatie, het gebruik van natuurlijke hulpbronnen, de productie van afvalstoffen, verontreiniging en hinder en de risico op ongevallen.

2.2 Beschrijving van het plan

Aangezien de schoollocatie binnenkort haar functie verliest, omdat deze elders wordt voortgezet, komt de locatie vrij voor nieuwe initiatieven. Het voornemen bestaat om de huidige bebouwing te slopen en hiervoor in de plaats een woningbouwontwikkeling ten behoeve van maximaal 190 woningen te realiseren. Deze woningen, met afwisselende woontypen, zullen in twee blokken gerealiseerd worden. De woonblokken zullen bestaan uit maximaal 5 woonlagen. In de binnenzijden van de woonblokken is onder andere ruimte gereserveerd voor parkeerplaatsen. Ook de Thorbeckestraat en Van Slingelandtstraat krijgen een aangepaste inrichting. Hier zal de overige parkeervraag worden opgevangen door bestaande en nieuwe parkeerplaatsen in de openbare ruimte langs de Thorbeckestraat. Een deel zal bedoeld zijn voor deelauto's.

2.3 Omvang van het plan

Programmatisch is het uitgangspunt dat er maximaal 190 woningen worden gerealiseerd. Het zal gaan om appartementen in twee woonblokken bestaande uit maximaal vijf woonlagen en enkele rijwoningen. Minstens 30% hiervan zal in het sociale huursegment gerealiseerd worden. Daarnaast zal minstens 20% bestaan uit sociale koopwoningen in het middensegment. Dit maakt dat in totaal 50% in het sociale segment valt. De overige helft van de woningen zal bestaan uit vrije sector koopwoningen.

2.4 Overige kenmerken van het plan

2.4.1 Cumulatie met andere plannen

Cumulatie met andere plannen is niet aan de orde. Er wordt dus geen cumulatie verwacht met andere ontwikkelingen in de directe nabijheid van het besluitgebied.

2.4.2 Gebruik van natuurlijke hulpbronnen

Natuurlijke hulpbronnen zijn alle in de natuur aanwezige stoffen die van economisch nut kunnen zijn. Naast natuurlijke grondstoffen, die in productieprocessen gebruikt worden, maken hulpbronnen (economische) activiteiten mogelijk (deze worden daarbij niet verbruikt). De toetsing in deze paragraaf blijft beperkt tot het gebruik van natuurlijke hulpbronnen die binnen dan wel in de directe nabijheid van het besluitgebied voorkomen.

Tijdens de realisatie van de beoogde nieuwbouw wordt tijdelijk gebruik gemaakt van brandstof, elektriciteit, eventueel spoelwater en eventueel grond bij de graafwerkzaamheden. De precieze hoeveelheden en te gebruiken bouwstoffen zijn op dit moment nog niet inzichtelijk te maken.

De nieuwe functies binnen het plan maken geen gebruik van natuurlijke hulpbronnen in de directe nabijheid van het besluitgebied.

In het geheel legt het plan hiermee geen bijzonder beslag op natuurlijke hulpbronnen.

2.4.3 Productie van afvalstoffen, verontreiniging en hinder

Tijdens de tijdelijke realisatie van de nieuwbouw wordt gewerkt met stikstof- en fijnstof-emitterend materieel (machines, etc.). Hiernaast zullen de aanlegwerkzaamheden in beperkte mate gepaard gaan met afvalstoffen (zoals overtollig bouwmaterialen) en hinder (bijv. geluid). Verder vindt geen productie plaats die leidt tot gevaarlijke of milieubelastende afvalstoffen.

De beoogde ontwikkeling heeft een verkeersaantrekkende functie. Er is daarom sprake van mogelijke effecten op het gebied van geluid, lucht en verkeer (bijvoorbeeld hinder, doorstroming, veiligheid).

2.4.4 Risico van ongevallen

Onderhavig plan vormt in algemene zin geen bijzonder risico voor de omgeving. Het plan brengt geen wezenlijke risico's met zich mee.

3 Plaats van het plan

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de omgeving waarin de activiteiten plaatsvinden, alsmede de eventuele kwetsbaarheid van dit gebied voor de voorgenomen activiteiten. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar het besluitgebied zelf, maar ook naar de aangrenzende gebieden.

3.2 Het bestaande grondgebruik

Het besluitgebied bevindt zich binnen de kern Arnhem, ten noorden van de Nederrijn en ten oosten van het centrum. Het is gelegen in de wijk Arnhemse Broek. Het besluitgebied heeft een oppervlakte van circa 10.500 m2 en is vrijwel volledig verhard. In de huidige situatie is een schoollocatie van ROC RijnIJssel binnen het besluitgebied aanwezig. Het schoolgebouw bestaat uit maximaal drie lagen en heeft een plat dak. In een hofje, bereikbaar via de Van Slingelandtstraat, is ruimte voor parkeren. Ook langs de Thorbeckestraat zijn haakse parkeerplaatsen langs de weg aanwezig. Aan de noordzijde van het besluitgebied ligt het Stedelijk Gymnasium Arnhem en aan de westzijde van het besluitgebied is een kerkgebouw aanwezig. Verder wordt de schoollocatie voornamelijk omringd door rijwoningen en twee-onder-één-kapwoningen.

Het besluitgebied is gelegen op een helling, waarbij de Thorbeckestraat hoger gelegen is dan de Van Slingelandtstraat. Het verschil in hoogte tussen beide wegen bedraagt circa 3 meter.

3.3 Het opnamevermogen van het natuurlijk milieu

3.3.1 Inleiding

Het opnamevermogen van het natuurlijke milieu heeft te maken met de gevoeligheid van gebieden voor ontwikkelingen. In het kader van deze m.e.r.-beoordeling is een analyse gedaan naar het voorkomen van en het mogelijke effect van de ontwikkeling op zogenaamde gevoelige gebieden, zoals gedefinieerd in bijlage III van de EU-Richtlijn. Echter, behalve gebieden die op grond van de richtlijn als gevoelig worden beschouwd, zijn er ook gebieden waar krachtens nationale en provinciale regels in het kader van deze m.e.r.-beoordeling rekening mee dient te worden gehouden.

Het resultaat van de analyse wordt hierna beknopt gepresenteerd. Wanneer er een grote relevantie is voor de in deze m.e.r.-beoordeling centraal staande ingrepen, wordt er een toelichting gegeven.

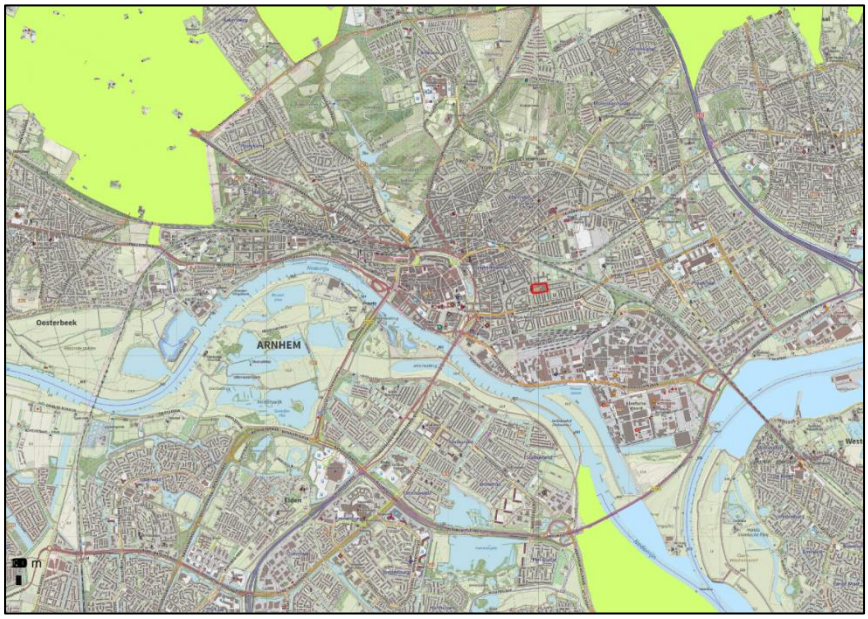
3.3.2 Overzicht gevoelige gebieden bijlage III EU-Richtlijn

In de navolgende tabel is de toetsing opgenomen aan alle typen gebieden zoals genoemd in bijlage III van de Richtlijn.

Type gebied	*Juridisch kader*	*Relevantie voor de activiteit*
Wetlands	Conventie van Ramsar	In of in de directe nabijheid van het besluitgebied zijn geen aangewezen Wetlands aanwezig.
Kustgebieden		Het besluitgebied is niet gelegen in een kustgebied.
Berggebieden en bosgebieden	Omgevingswet	Het besluitgebied is niet gelegen in een berg- of bosgebied.
Reservaten en natuurparken: • Nationale Landschappen • Nationale parken	Nationale Landschappen zijn benoemd in de Nota Ruimte Nationale Parken zijn onderdeel van de EHS.	Het besluitgebied ligt niet in een Nationaal Landschap. Het besluitgebied ligt niet in een Nationaal Park.
Speciale beschermingszones, door de lidstaten aangewezen krachtens Richtlijn 79/409/EEG (Vogelrichtlijn) en Richtlijn 92/43/EEG (Habitatrichtlijn)	• Omgevingswet • Besluit activiteiten leefomgeving	In de omgeving van het besluitgebied liggen Natura 2000-gebieden (zie verder onder **1**).
Gebieden waarin de bij communautaire wetgeving vastgestelde normen inzake milieukwaliteit reeds worden overschreden	Europese milieurichtlijnen (o.a. kaderrichtlijn Luchtkwaliteit, kaderrichtlijn water)	Het besluitgebied ligt niet in gebieden waar op basis van communautaire wetgeving reeds normen worden overschreden.
Gebieden met hoge bevolkingsdichtheid		Het besluitgebied is niet gelegen in een gebied met hoge bevolkingsdichtheid.
Landschappen van • *historisch belang* • *cultureel belang* ○ *beschermd stads- en dorpsgezicht* • *archeologisch belang*	• Verdrag van Valletta • Besluit kwaliteit leefomgeving • Omgevingsplan • Gemeentelijk landschapsontwikkelingsplan	Het besluitgebied ligt in een zone met een archeologische verwachtingswaarde. In het kader van het op te stellen omgevingsplan is verkennend archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd (zie verder onder **2**). In of rondom het besluitgebied zijn geen rijks- of gemeentelijke monumenten aanwezig.

1. Natura 2000-gebied

Het besluitgebied ligt niet in een gebied dat in het kader van de Omgevingswet is aangewezen (zie navolgende afbeelding). Wel liggen Natura 2000-gebieden “Rijntakken” en “Veluwe” in de directe omgeving van het besluitgebied. Deze liggen, respectievelijk, op circa 1,9 kilometer en 2,7 kilometer van het besluitgebied verwijderd.

Globale ligging van het besluitgebied (rood omlijnd) ten opzichte van Natura 2000-gebied (bron: PDOK, bewerking: SAB).

Met het plan wordt een ruimtelijke ontwikkeling mogelijk gemaakt. Het is uitgesloten dat bijvoorbeeld licht of geluid afkomstig van de ontwikkeling op deze grote afstand het Natura 2000-gebied kan verstoren. Wel is met de ontwikkeling een toename van stikstofemissie te verwachten. Mogelijk negatieve effecten op Natura 2000-gebied als gevolg van stikstof zijn op voorhand niet uit te sluiten. Dit aspect wordt daarom in hoofdstuk 4 nader onderzocht.

2. Archeologische waarden

Door ondertekening van het verdrag van Valletta (1992) heeft Nederland zich verplicht om bij ruimtelijke planvorming nadrukkelijk rekening te houden met het niet-zichtbare deel van cultuurhistorisch erfgoed, te weten de archeologische waarden. In de Omgevingswet is geregeld hoe met in de grond aanwezige dan wel te verwachten archeologische waarden moet worden omgegaan. Het uitgangspunt is dat de beschermingsniveaus zoals die in de eerdere wetten en regelingen golden, worden gehandhaafd. Het streven is om deze belangen tijdig bij het plan te betrekken. Bij ingrepen waarbij de ondergrond wordt geroerd, dient te worden aangetoond dat de eventueel aanwezige archeologische waarden niet worden aangetast.

Binnen het besluitgebied zijn mogelijk nog archeologische waarden in de ondergrond aanwezig. Dit aspect wordt in hoofdstuk 4 daarom nader onderzocht.

3.3.3 Toetsing overige gevoelige gebieden

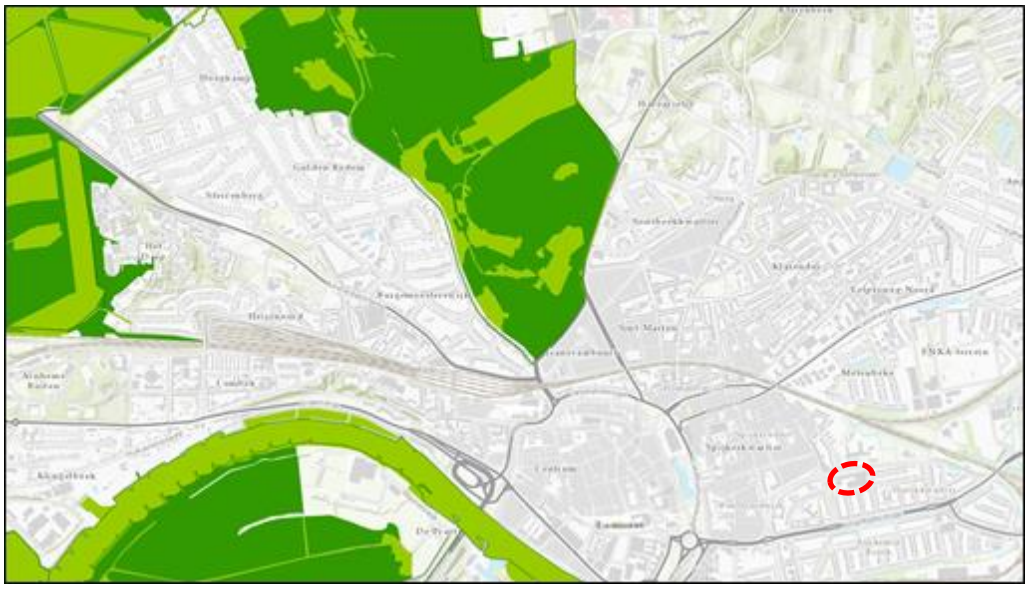
Naast de gebiedstypen die specifiek zijn genoemd in bijlage III van de Richtlijn, is getoetst aan de gevoelige gebieden op grond van overig nationale of provinciale wetgeving of beleid.

Type gebied	*Juridisch kader*	*Relevantie voor de activiteit*
Natuurnetwerk Nederland (voorheen: Ecologische Hoofdstructuur)	Provinciale verordening	Het besluitgebied maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), maar er ligt wel een Natuurwerk in de buurt (zie onder **3**).
Gebied geschikt voor beschermde soorten	• Omgevingswet • Besluit activiteiten leefomgeving	Het besluitgebied is mogelijk geschikt voor beschermde soorten (zie verder onder **4**).
Weidevogelgebied en ganzenfoerageergebied	Provinciale verordening	Het besluitgebied ligt niet in een beschermingsgebied voor weidevogels en ligt ook niet in de nabijheid van een dergelijk gebied.
Stiltegebied	Provinciale verordening	Het besluitgebied is niet gelegen in een stiltegebied.
Bodembeschermingsgebied	Provinciale verordening	Het besluitgebied is niet gelegen in een bodembeschermingsgebied.
Grondwaterbeschermingsgebied	Provinciale verordening	Het besluitgebied is niet gelegen in een grondwaterbeschermingsgebied.

3. Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN), is een Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit natuurnetwerk (artikel 7.8 Bkl).

Het besluitgebied ligt niet binnen Natuurnetwerk Nederland (zie navolgende afbeelding). Het dichtstbijzijnde gedeelte van het natuurnetwerk bevindt zich op ongeveer 1,5 kilometer van het besluitgebied verwijderd. Het dichtstbijzijnde gedeelte van de Groene Ontwikkelingszone bevindt zich op ongeveer 2 kilometer van het besluitgebied verwijderd.

Globale ligging van het besluitgebied (rood omcirkeld) ten opzichte van Gelders Natuurnetwerk (donkergroen) en Groene ontwikkelingszone (lichtgroen) (bron: Provincie Gelderland).

De bescherming van het NNN kent in de provincie Gelderland niet het begrip externe werking. Aangezien het besluitgebied niet in het Gelders natuurnetwerk of de groene ontiwkkelingszone ligt, leidt de voorgenomen ingreep niet tot vermindering van de oppervlakte, kwaliteit of samenhang van de aanwezige natuur. De voorgenomen ingreep zal geen effect op de wezenlijke waarden en kenmerken van het Gelders Natuurnetwerk hebben. De bescherming van het Gelders Natuurnetwerk staat de uitvoering van het plan niet in de weg.

Gezien voorgaande zal geen sprake zijn van negatieve milieueffecten. Dit aspect wordt in hoofdstuk 4 daarom ook niet nader onderzocht

4. Beschermde soorten

Gelet op het karakter van het besluitgebied en haar omgeving kunnen mogelijk beschermde dier- of plantensoorten aanwezig zijn, dit aspect wordt daarom in hoofdstuk 4 nader onderzocht.

4 Kenmerken van het potentiële effect

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een beeld geschetst van de potentiële effecten van de activiteiten. In dit hoofdstuk gaat het om de interactie tussen beide voorgaande hoofdstukken. Hetgeen beschreven is over de kenmerken van het plan en de plaats van het plan zijn bepalend voor de milieuaspecten die in dit hoofdstuk nader aan de orde worden gesteld. Voor alle thema's geldt dat conform de Europese richtlijn gelet wordt op de duur, frequentie en onomkeerbaarheid van het effect. Tevens wordt aandacht besteed aan de mogelijke cumulatieve effecten op de diverse aspecten als gevolg van de komst van de woningen.

Hoofdstuk 2 laat zien dat het plan de realisatie van maximaal 190 woningen in twee woonblokken met maximaal 5 woonlagen in Arnhem betreft. Dit is een ontwikkeling die zorgt voor de aantrekking van verkeer.

Hoofdstuk 3 laat zien dat de omgeving van het besluitgebied een beperkt aantal kwetsbaarheden kent. In de wijdere omgeving van het besluitgebied bevinden zich Natura 2000-gebieden. Daarnaast kunnen beschermde dier- of plantensoorten in het besluitgebied aanwezig zijn en zijn er mogelijk archeologische waarden in het besluitgebied aanwezig.

Nader te beoordelen aspecten
Op basis van de voorgaande twee hoofdstukken worden de volgende milieuaspecten in dit hoofdstuk nader behandeld:

- archeologie: volgens de archeologische maatregelenkaart van de gemeente Arnhem is het nodig om een archeologisch onderzoek uit te voeren.
- natuur: Het plan kan wat betreft soortenbescherming leiden tot negatieve milieueffecten op beschermde flora en fauna. Ook zijn er vanuit de gebiedsbescherming mogelijk negatieve milieueffecten als gevolg van stikstofdepositie.
- verkeer: De nieuwe ontwikkeling zal leiden tot een toename van het (gemotoriseerde) verkeer. Er zal nader worden beoordeeld of sprake is van negatieve (milieu-)effecten op het gebied van doorstroming en veiligheid.
- geluidshinder: Het plan heeft een verkeersaantrekkende werking en leidt dus mogelijk ook tot een toename van geluidshinder (door verkeer) op de omgeving.
- luchtkwaliteit: De toename van het verkeer kan leiden tot een verslechtering van de luchtkwaliteit.

Aspecten waarbij op voorhand geen effecten zijn te verwachten
Van de overige milieuaspecten wordt op basis van de beoordeling van de kenmerken het concrete plan en de bestaande situatie zoals omschreven in de voorgaande hoofdstukken op voorhand verwacht dat deze niet leiden tot betekenisvolle milieueffecten. Om alle aspecten nog kort langs te lopen:

- bodem: Onderhavig plan bevat geen onderdelen die mogelijk bedreigend zijn voor de bodem. De te realiseren woningen zullen naar verwachting niet leiden tot grondverontreiniging.

- omgevingsveiligheid: De functies in onderhavig plan leiden niet tot omgevingsveiligheidseffecten.
- cultuurhistorie: De functies in onderhavig plan leiden niet tot negatieve effecten van cultuurhistorische waarden.
- geurhinder: De functies in onderhavig plan leiden niet tot geurhinder.
- water: Er is met het plan niet tot nauwelijks sprake van een toename van de bebouwing c.q. verharding ten opzichte van de huidige situatie. Er is tevens een waterhuishoudkundig plan voor de locatie opgesteld. Negatieve gevolgen voor de waterhuishouding zijn op voorhand niet te verwachten.

De voorgaande aspecten worden daarom in deze m.e.r.-beoordeling niet nader besproken.

Opzet van de beoordeling
De inhoud van de m.e.r.-beoordeling is met name gebaseerd op algemeen beschikbare informatie, aangevuld met onderzoeken die zijn uitgevoerd ten behoeve van de motivering behorende bij het wijzigingsplan.

4.2 Archeologie

4.2.1 Huidige situatie

Binnen het besluitgebied zijn mogelijk archeologische resten aanwezig. In het kader van de voorgenomen ontwikkeling is een archeologisch bureauonderzoek[1] uitgevoerd. Hieruit volgt dat het besluitgebied ten zuiden van de stuwwal van Arnhem ligt. In de ondergrond zijn zandige (al dan niet gestuwde) Pleistocene rivierafzettingen of fluvio-periglaciale afzettingen aanwezig. Hierop liggen komafzettingen die vanaf de IJzertijd zijn afgezet. In de 20e eeuw zijn het besluitgebied en omgeving opgehoogd om het geschikter te maken voor woningbouw. Het straat niveau in het besluitgebied ligt tussen 14,0 en 11,5 m NAP. De dikte van het ophogingspakket varieert tussen 120 cm in het zuiden en 370 cm in het noorden van het besluitgebied. Vermoedelijk is de oorspronkelijk bodem onder het ophogingspakket grotendeels intact. Enkel in het midden van het besluitgebied is de bodem lokaal verstoord tot ongeveer 9,2 m NAP.

In het besluitgebied zijn twee potentiële archeologische niveaus aanwezig. Het onderste niveau in de top van de Pleistocene afzettingen kan archeologische resten uit het Laat Paleolithicum tot en met de Bronstijd bevatten. Dit niveau ligt op ongeveer 9,5 m NAP. Het bovenste niveau in de top van de komafzettingen kan mogelijk toevalsvondsten gerelateerd aan jacht en resten gerelateerd aan landbouw bevatten uit de IJzertijd tot en met de Nieuwe tijd. Dit niveau ligt op ongeveer 10,3 m NAP.

4.2.2 Effecten ontwikkeling

Naar aanleiding van voorgenoemde bevindingen wordt geadviseerd om graafwerkzaamheden tot in het Pleistocene niveau te vermijden, waarbij de komafzettingen als bufferzone kan fungeren. Dit betekent dat als graafwerkzaamheden tot maximaal in de

[1] Bureau voor Archeologie (2022). Bureauonderzoek. Arnhem, Thorbeckestraat 6. Rapportnummer: 1225. 22 juli 2022.

komafzettingen reiken, naar verwachting op 10,3 m NAP, geen archeologische resten verwacht hoeven te worden. Er zullen naar verwachting geen bodemingrepen plaatsvinden tot dit niveau. Op deze manier zijn de (mogelijke) archeologische waarden in het besluitgebied in voldoende mate beschermd. Op basis van het voorgaande wordt geconcludeerd dat is uitgesloten dat sprake is van een belangrijk nadelig gevolg voor het milieu.

4.3 Natuur

4.3.1 Huidige situatie

Het besluitgebied bevindt zich in de kern Arnhem (gemeente Arnhem, provincie Gelderland). In de omgeving van het besluitgebied zijn meerdere Natura 2000-gebieden aanwezig. De directe omgeving van het besluitgebied kenmerkt zich voornamelijk door de aanwezigheid van woonhuizen en andere stedelijke functies. Het besluitgebied zelf bestaat uit een voormalige schoollocatie.

4.3.2 Effecten ontwikkeling

Beschermde natuurgebieden (Natura 2000)
Natura 2000-gebieden ‘’Rijntakken’’ en ‘’Veluwe’’ liggen in de buurt van het besluitgebied. De afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied bedraagt circa 1,5 kilometer. Op een dergelijke afstand kunnen negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie niet worden uitgesloten. Ten behoeve van de ontwikkeling is een onderzoek stikstofdepositie[2] uitgevoerd. Uit het betreffende onderzoek volgt dat er in de gebruiks- en aanlegfase rekenresultaten van maximaal 0,00 mol stikstof/ha/j op de stikstofgevoelige habitattypen in de omliggende Natura 2000-gebieden verwacht kunnen worden. Hieruit volgt dat er geen sprake zal zijn van een toename van de stikstofdepositie en dat significant negatieve effecten derhalve kunnen worden uitgesloten. Gelet op deze resultaten zijn er geen significant nadelige effecten te verwachten op de omliggende Natura 2000-gebieden.

Beschermde soorten
Door middel van een quick scan natuur[3] is onderzocht of er beschermde natuurwaarden, volgens de nu geldende natuurwet- en regelgeving, aan- of afwezig zijn in het besluitgebied. Ook is nagegaan of de ruimtelijke ontwikkeling die mogelijk wordt gemaakt, mogelijke negatieve effecten kan hebben op beschermde natuur buiten het besluitgebied. Uit het onderzoek blijkt dat met de ontwikkeling mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen worden verstoord. Nestplaatsen van deze soorten zijn jaarrond beschermd. Met een nader onderzoek naar soorten[4] is onderzocht of kan worden uitgesloten dat vleermuizen negatieve effecten ondervinden door de voorgenomen ontwikkeling. Uit het onderzoek blijkt dat een verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis

[2] SAB (2023). Onderzoek stikstofdepositie. Arnhem, Thorbeckestraat. Projectnummer: 220121. 22 november 2023.

[3] SAB (2020). Quick scan natuur. Arnhem, Herinrichting Rijn IJssel locaties Thorbeckestraat. Projectnummer: 190489. 18 februari 2020.

[4] SAB (2020). Nader onderzoek Wet natuurbescherming. Arnhem, Herinrichting Rijn IJssel locaties Thorbeckestraat. Projectnummer: 190489.02. 19 oktober 2020.

en een verblijfplaats van de ruige dwergvleermuis aanwezig zijn binnen het besluitgebied. Daarnaast is vrijwel direct grenzend aan de westzijde van het besluitgebied nog een tweede paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis aanwezig. Met de geplande werkzaamheden gaan de verblijfplaatsen in het besluitgebied waarschijnlijk verloren. Ook is de kans aanwezig op het verwonden of doden van vleermuizen bij de werkzaamheden. Daarnaast kan de paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis vrijwel direct grenzend aan de westzijde van het besluitgebied met de geplande ruimtelijke ontwikkeling mogelijk verstoord worden. In al deze gevallen is sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. Tevens dienen mitigerende en compenserende maatregelen genomen te worden om negatieve effecten op soorten en individuen zoveel als mogelijk te voorkomen. Om die reden is op grond van de Wet natuurbescherming een ontheffing aangevraagd, die reeds is verleend. Op grond van deze ontheffing is het mogelijk de beoogde ontwikkeling te realiseren, met inachtneming van de te treffen mitigerende maatregelen.

Uitgegaan kan worden dat de voornoemde werkwijzen worden gevolgd en de benodigde nadere maatregelen ook daadwerkelijk worden uitgevoerd. Zo kunnen de negatieve gevolgen van het plan minimaal blijven. Op basis van het voorgaande wordt geconcludeerd dat er op zijn hoogst sprake zal zijn van een zeer beperkt negatief milieueffect. In ieder geval kan worden uitgesloten dat sprake is van een belangrijk nadelig gevolg voor het milieu.

4.4 Verkeer

4.4.1 Huidige situatie

Onderhavig besluitgebied betreft een binnenstedelijke locatie op een voormalige schoollocatie binnen de kern van Arnhem. De locatie heeft in de huidige situatie reeds een verkeersaantrekkende werking. De realisatie van de beoogde woningen zal zorgen voor een toename in de totale verkeersaantrekkende werking van het besluitgebied.

4.4.2 Effecten ontwikkeling

De voorgenomen ontwikkeling voorziet in de realisatie van maximaal 190 woningen. Dit zal zorgen voor een toename van het planverkeer. De ontwikkeling van onderhavig plan heeft gevolgen voor het verkeer en de wegen in de omgeving van het besluitgebied. Daarom is een verkeersberekening[5] opgesteld. Hieruit volgt dat als gevolg van de ontwikkeling de verkeersaantrekkende werking toeneemt met 1.135 motorvoertuigbewegingen per etmaal. Op basis van de berekende toekomstige intensiteiten wordt geconstateerd dat door deze toename op wegvakniveau geen knelpunten te verwachten zijn als gevolg van de komst van de ontwikkeling.

Gezien voorgaande worden voor wat betreft verkeer geen negatieve (milieu)effecten verwacht op het gebied van doorstroming en veiligheid.

[5] Mobycon (2023). Onderbouwing verkeer Thorbeckestraat Arnhem. Projectnummer: MO7489-R-E2. 21 november 2023.

4.5 Geluid

4.5.1 Huidige situatie

Het besluitgebied is binnenstedelijk gelegen waarbij verwacht mag worden dat reeds sprake is van een merkbare geluidsbelasting in de omgeving ten gevolge van omliggende wegen.

4.5.2 Effecten ontwikkeling

De beoogde ontwikkeling van maximaal 190 woningen zorgt voor de aantrekking van meer verkeer en daarmee potentieel hogere geluidswaarden. Er liggen in de directe omgeving diverse 30 km/uur wegen. Daarlangs bevinden zich reeds bestaande woningen. Bij deze bestaande woningen zal de geluidsbelasting dus kunnen toenemen door de realisatie van het plan.

Uit het Besluit kwaliteit leefomgeving (Artikel 5.78af) is af te leiden dat bij een geluidstoename van 1,5 Lden de geluidstoename merkbaar toeneemt en mogelijk maatregelen gewenst zijn. Deze toename komt neer op een verkeerstoename als gevolg van de ontwikkeling van circa 40% (licht verkeer). Conform het verkeersonderzoek neemt het totaal aantal verkeersbewegingen als gevolg van voorliggende ontwikkeling het meeste toe ter plaatse van de Fagelstraat, namelijk 15%. De verwachting is dat deze hindertoename niet merkbaar zal zijn voor het menselijke oor. Gezien voorgaande worden voor wat betreft geluid geen significant negatieve (milieu)effecten verwacht.

4.6 Luchtkwaliteit

4.6.1 Huidige situatie

Om inzicht te krijgen in de huidige luchtkwaliteit zijn de kaarten met de achtergrondconcentraties van stikstofdioxide (NO_2), fijnstof (PM_{10}) en zeer fijnstof ($PM_{2,5}$) bestudeerd. De navolgende tabel brengt de achtergrondconcentraties in de huidige situatie in beeld. Daarnaast is inzicht gegeven in de wettelijke grenswaarden voor de betreffende stoffen vanuit het Besluit kwaliteit leefomgeving (Artikel 2.2 t/m 2.7). Hierin staan de jaargemiddelde immissieconcentraties. Zoals te zien is zijn de achtergrondconcentraties voor stikstofdioxide en fijnstof in de huidige situatie ruim beneden de gestelde grenswaarden.

Kenmerk	Achtergrondconcentratie (2021)	Grenswaarde
Stikstofdioxide (NO_2)	16,2 µg/m^3	40 µg/m^3
fijnstof (PM_{10})	17,2 µg/m^3	40 µg/m^3
zeer fijnstof ($PM_{2,5}$)	10,2 µg/m^3	25 µg/m^3

Stikstofdioxide en (zeer) fijnstof huidige situatie (bron: Atlas Leefomgeving).

4.6.2 Effecten ontwikkeling

Voorliggend plan voorziet in de realisatie van maximaal 190 woningen. Gezien de omvang is het plan ruimschoots als ‘niet in betekenende mate’ NIBM aan te merken conform artikel 5.54 uit het Besluit kwaliteit leefomgeving, zoals ook weergegeven in navolgende uitsnede. Van plannen die onder de NIBM-grens blijven, wordt gesteld dat

deze niet in betekenende mate bijdragen aan de verslechtering van de luchtkwaliteit. Dat onderhavig plan onder de NIBM-grens blijft, is een belangrijke aanwijzing dat geen sprake is van negatieve effecten op het gebied van luchtkwaliteit.

Worst-case berekening voor de bijdrage van het extra verkeer als gevolg van een plan op de luchtkwaliteit, GCN2022

	Jaar van planrealisatie	2024
Extra verkeer als gevolg van het plan		
	Extra voertuigbewegingen (weekdaggemiddelde)	1135
	Aandeel vrachtverkeer	1,0%
Maximale bijdrage extra verkeer	NO_2 in $\mu g/m^3$	**0,68**
	PM_{10} in $\mu g/m^3$	**0,18**
Grens voor "Niet In Betekenende Mate" in $\mu g/m^3$		1,2
Conclusie		
De bijdrage van het extra verkeer is niet-in-betekenende-mate; geen nader onderzoek nodig		

Berekening NIBM-tool, op basis van 1.135 extra voertuigbewegingen, waarvan 1,0% vrachtverkeer (Bron: Infomil / ministerie van Infrastructuur en Milieu).

Hiernaast geldt dat in de bestaande situatie de achtergrondconcentraties van de luchtverontreinigende stoffen ruim onder de wettelijke grenswaarden liggen. Gezien de beperkte omvang van het plan kan worden verwacht dat ook met de planbijdrage deze nog steeds onder de wettelijke grenswaarden zullen liggen. Dit is eveneens een belangrijke aanwijzing dat geen sprake is van negatieve effecten op het gebied van luchtkwaliteit.

Wat betreft het aspect ‘luchtkwaliteit’ is dus geen sprake van negatieve milieueffecten.

5 Conclusie

In voorliggend rapport is beoordeeld of als gevolg van de realisatie van maximaal 190 woningen nadelige effecten op het milieu zijn te verwachten. De navolgende tabel geeft een overzicht van de beoordeelde milieuaspecten en de daarbij behorende conclusies weer, zoals deze in hoofdstuk 4 aan bod zijn gekomen.

Aspect	***Beoordeling milieueffecten***
Archeologie	Op grond van het archeologisch onderzoek wordt geconcludeerd dat mogelijk archeologische waarden in de bodem aanwezig zijn. Voorliggende ontwikkeling zal niet tot deze diepte reiken, waardoor wordt gewaarborgd dat de (mogelijke) archeologische waarden in het besluitgebied in voldoende mate beschermd zijn en kan worden uitgesloten dat sprake zal zijn van een significant nadelig milieueffect.
Natuur (gebiedsbescherming)	Op grond van het stikstofonderzoek kunnen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden door stikstof worden uitgesloten.
Natuur (soortenbescherming)	Uit verricht natuuronderzoek volgt dat mogelijk beschermde soorten in het besluitgebied aanwezig zijn. Naar deze soorten is aanvullend onderzoek uitgevoerd op basis waarvan is geconstateerd dat vleermuizen aanwezig zijn. Om die reden is een ontheffing Wet natuurbescherming aangevraagd en verleend. Op grond van deze ontheffing is het mogelijk de beoogde ontwikkeling te realiseren, met inachtneming van de te treffen mitigerende maatregelen. Met inachtneming hiervan zal hoogstens een beperkt effect optreden, maar zeker geen significant negatief effect.
Verkeer	De beoogde ontwikkeling zorgt voor een verkeersaantrekkende werking met aansluitingen op de omliggende wegen zonder te verwachten afwikkelingsproblemen. Gezien voorgaande worden wat betreft verkeer geen negatieve milieueffecten verwacht.
Geluid	Als gevolg van de beoogde ontwikkeling zal er sprake zijn van een extra verkeersaantrekkende werking ten opzichte van de huidige situatie. Hiermee zou sprake kunnen zijn van een toename van geluidshinder op bestaande omringende woningen. De toename van het verkeer zal daarentegen niet leiden tot een overschrijding van de voorkeursgrenswaarde. Negatieve (milieu)effecten zijn daarmee uitgesloten.

Luchtkwaliteit	Er zijn geen nadelige gevolgen te verwachten. Gezien de bestaande achtergrondconcentraties en de planbijdrage is geen sprake van een wezenlijke verslechtering.

De uitkomst van de in voorgaande hoofdstukken uitgevoerde toets is dat er geen sprake is van bijzondere omstandigheden ten aanzien van de kenmerken en locatie van het plan die zouden kunnen leiden tot belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu. Voor de meeste milieuaspecten geldt dat er geen effect optreedt. Enkel voor wat betreft natuur (soortenbescherming) zijn er mogelijk negatieve milieueffecten. Er kan echter worden uitgesloten dat sprake zal zijn van een belangrijk nadelig milieueffect. De conclusie is dan ook dat belangrijke nadelige milieugevolgen zijn uitgesloten. Het volgen van een m.e.r.-procedure is daarom niet nodig.

Bijlage 17 Adviesnotitie ontplofbare oorlogsresten

ADVIESNOTITIE ONTPLOFBARE OORLOGSRESTEN
ROC-locatie Thorbeckestraat in Arnhem

Opdrachtgever:	SAB Postbus 479 6800 AL Arnhem
Notitienummer:	216766/N01
Datum:	07 juli 2022
Projectomschrijving:	Adviesnotitie ontplofbare oorlogsresten ROC-locatie Thorbeckestraat in Arnhem
Notitie opgesteld door:	De heer J. (Justus) de Gruil
Controle:	De heer G. (Gerwin) Koekkoek

INHOUD

1 Inleiding 2
2 Bekende informatie 4
3 Risico's ontplofbare oorlogsresten 5
4 Conclusie en advies 6

Bijlagen:

1) Ligging onderzoeksgebied op gemeentelijke risicokaart
2) Historische topografische kaarten en actuele topografische kaart
3) Historische luchtfoto 1940 – 1945
4) Ruimlocaties EOD

1 INLEIDING

Aanleiding

In opdracht van SAB is deze adviesnotitie ontplofbare oorlogsresten opgesteld. De aanleiding voor deze notitie is de voorgenomen herontwikkeling van de ROC-locatie (Rijn en IJssel) aan de Thorbeckestraat in Arnhem. Het onderzoeksgebied is weergegeven in onderstaande afbeelding en opgenomen in bijlage 1.

Afbeelding 1: Onderzoeksgebied (actuele luchtfoto, bron: PDOK)

Doel

Het doel van de adviesnotitie is na te gaan of sprake is van actuele te verwachten risico's voor eventueel aanwezige ontplofbare oorlogsresten. Beoordeeld wordt in hoeverre de voorgenomen grondroerende werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd zonder specifieke maatregelen zoals vrijgavemetingen of opsporingswerkzaamheden. De adviesnotitie kan worden gebruikt bij de werkvoorbereiding en tijdens de realisatiefase.

Doelgroep

Deze adviesnotitie is opgesteld voor de opdrachtgever en alle bij de uitvoering betrokken partijen.

Wet- en regelgeving

Diverse wetten vormen het kader voor het veilig omgaan met ontplofbare oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog. In de Gemeentewet, Arbeidsomstandighedenwet, Wet veiligheidsregio's en de Wet wapens en munitie zijn relevante artikelen opgenomen. De arbeidsomstandighedenwet stelt regels voor zowel werkgevers als werknemers ten aanzien van de gezondheid en de veiligheid en om het welzijn te bevorderen. Aanvullende regels kunnen door elke gemeente zijn opgenomen in, onder andere, haar algemene plaatselijke verordening, bestemmingsplan of specifiek beleid.

Op 1 januari 2021 is de WSCS-OCE certificering gewijzigd naar het Certificatieschema Opsporen van Ontplofbare Oorlogsresten (CS-OOO). Dit certificaat is bedoeld voor opsporingswerkzaamheden naar ontplofbare oorlogsresten. Voor bureaustudies, waaronder vooronderzoeken en risicoanalyses vallen, is een privaat certificatieschema opgesteld. Dit certificatieschema, het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontplofbare Oorlogsresten (CS-VROO-01), is in beheer van de Stichting Veilig Omgaan met Explosieve Stoffen (VOMES). Het certificatieschema is vastgesteld door het CCvD-OO op 29 januari 2021. De doelstelling is dat door de toepassing van dit schema kan worden voldaan aan de onderzoekverplichting in artikel 4.10 van het Arbobesluit, om het risico van de mogelijke aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten voorafgaand aan werkzaamheden in een gebied te inventariseren en te evalueren. Nadere bepalingen voor het beoordelen van bronnenmateriaal en afbakening van verdacht gebied zijn opgenomen in de CS-VROO-02.

Ontplofbare oorlogsresten

Onder ontplofbare oorlogsresten wordt verstaan: achtergelaten ontplofbare munitie en niet-gesprongen munitie als bedoeld in artikel 4.10, eerste lid, onderdeel d van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Ontplofbare oorlogsresten die geen explosieve stoffen (meer) bevatten, restanten die door leken als zodanig herkenbaar zijn en voorwerpen die door leken kunnen worden aangemerkt als ontplofbare oorlogsresten, dienen gelijk te worden gesteld aan ontplofbare oorlogsresten.

2 BEKENDE INFORMATIE

Bekende informatie ontplofbare oorlogsresten

Informatie ten aanzien van ontplofbare oorlogsresten kan onder andere zijn verwerkt in vooronderzoeken en lokale, gemeentelijke en/of provinciale risicokaarten of bodembelastingkaarten. De gemeente Arnhem beschikt over een eigen risicokaart ten aanzien van ontplofbare oorlogsresten, deze kaart kan online worden geraadpleegd. De gemeente Arnhem beschikt eveneens over een handleiding 'Omgaan met conventionele explosieven uit de 2e WO binnen de gemeente Arnhem'. Deze handleiding is ook online te raadplegen en kan worden gebruikt in combinatie met de risicokaart.

Op basis van de gemeentelijke risicokaart blijkt dat het onderzoeksgebied zich binnen een zone met een 'verlaagde kans' op het aantreffen van ontplofbare oorlogsresten bevindt. Indien er oorlogshandelingen in een stedelijk gebied hebben plaatsgevonden, waarbij sprake is van grootschalig naoorlogse geroerde grond, dan is dit in de gemeentelijke handleiding omschreven als 'verlaagde kans'. In dergelijke gebieden zijn geen extra maatregelen nodig en volstaat het protocol 'spontane vondst'. De 'verlaagde kans' voor het gebied waarbinnen het onderzoeksgebied ligt, komt vanwege de naoorlogse ontwikkeling (ROC-locatie dateert uit eind jaren '60). De directe omgeving is veelal vooroorlogs bebouwd, daarom is hier nog sprake van een 'verhoogde kans'. De naoorlogse ontwikkeling wordt later in deze notitie beknopt behandeld.

Ruimrapporten EOD

Het semi-statisch Archief (SSA) in Rijswijk beheert het archief van Defensie. In dit archief zijn onder ander de ruimrapporten van de Explosieven Opruimingsdienst (EOD) opgeslagen. Deze ruimrapporten, ook wel Melding, Opdracht, Ruimrapportage en Afdoening (MORA) genaamd, zijn gerangschikt per gemeente en worden sinds 1971 systematisch bijgehouden. Momenteel wordt de term Uitvoeringsopdracht (UO) gebruikt ter vervanging van de MORA. Ten behoeve van deze adviesnotitie zijn aanvullend de bekende ruimrapporten geïnventariseerd.

Uit de inventarisatie blijkt dat er geen ruimingen bekend zijn binnen het huidige onderzoeksgebied. Wel zijn er enkele ruimingen bekend in de nabije omgeving. In de bijlage is een kaart opgenomen met de ruimlocaties. In onderstaande tabel zijn de basisgegevens van de relevante ruimingen opgenomen.

Tabel 1. Basisgegevens bekende ruimlocaties

Nummer	Ligplaats	Aantal	Beschrijving
19803895	Van Slingelandstraat	1	Brisantgranaat (25 ponder, verschoten)
20071372	Thorbeckestraat 17	1	Brisantgranaat (3,7 inch, verschoten)
20080087	Johan de Wittlaan	1	Lichtgranaat (2 inch mortier, leeg)
20081705	Fagelstraat 6	1	Scherfhandgranaat (No. 36, Mills)
20161128	Boulevard Heuvelink 157-1	2	Rookgranaat (25 ponder, niet verschoten, leeg); Pantsergranaat (17 ponder, verschoten)

Historische luchtfoto 1940 – 1945

In het archief van Ortageo zijn diverse luchtfoto's opgeslagen, onder andere van Arnhem. Deze luchtfoto's zijn geraadpleegd, één luchtfoto bleek het onderzoeksgebied te dekken. Het jaartal van de luchtfoto is onbekend, maar de in 1950 weer in gebruik genomen John Frostbrug was nog niet hersteld, dus de foto is van voor 1950. De luchtfoto heeft een erg groot bereik en is op detailniveau erg onscherp en daardoor beperkt bruikbaar. Op basis van de luchtfoto blijkt dat de bebouwing die op de topografische kaarten pas is aangegeven vanaf 1958, in feite al tijdens de Tweede Wereldoorlog aanwezig was. Op basis van de BAG-viewer blijkt dat een groot deel van de aanwezige bebouwing rondom het onderzoeksgebied al uit de jaren '30 stamt. De historische topografische kaarten voor dit deel van Arnhem zijn destijds dus verre van goed bijgehouden.

Naoorlogse ontwikkeling

De historische topografische kaarten zijn destijds niet goed bijgehouden, en voor de beschrijving van de naoorlogse ontwikkeling daarom pas bruikbaar vanaf 1958. Het lijkt erop dat het onderzoeksgebied destijds was ingericht als parkeerterrein, vermoedelijk behorend bij de kerk direct ten westen van het onderzoeksgebied. Op de topografische kaarten vanaf 1972 is bebouwing zichtbaar binnen het onderzoeksgebied, het oorspronkelijk bouwjaar is op de BAG-viewer aangegeven als 1969. Deze bebouwing betreft de huidige ROC-locatie. Andere ontwikkelingen, behalve de plaatsing van een (bij)gebouw aan de westkant, zijn nadien niet meer uitgevoerd.

3 RISICO'S ONTPLOFBARE OORLOGSRESTEN

Risicofactoren

Er zijn diverse factoren van invloed op ontplofbare oorlogsresten. Deze risico's kunnen globaal worden verdeeld in invloedsfactoren, gevaarsfactoren en uitwerkingsfactoren. De verschillende factoren worden hieronder nader behandeld.

Invloedsfactoren

Bij grondroerende werkzaamheden in de realisatiefase kunnen ontplofbare oorlogsresten ongecontroleerd in werking treden, deze externe factoren worden ook wel invloedsfactoren genoemd. Voorbeelden van dergelijke invloedsfactoren zijn onder andere:

- beweging;
- trilling/versnellingen (tenminste 1,0 m/s², bijvoorbeeld bij heien, damwand trillen, zwaar verkeer);
- slag/stoot op of toucheren van de ontplofbare oorlogsresten;
- brand/temperatuur;
- lucht- of waterdruk;
- blootstellen aan de buitenlucht;
- statische elektriciteit;
- akoestische signalen;
- wijziging van de afwijking van het aardmagnetisch veld.

Enkele voorbeelden van gevolgen door invloedsfactoren zijn onder andere:

- het in werking stellen van ontstekingssystemen door trilling;
- het activeren/detoneren van explosieve ladingen door hoge temperaturen;
- het detoneren van een explosief met slagpin door het explosief aan te stoten of te toucheren.

Gevaarsfactoren

Behalve bovenstaande externe invloedsfactoren zijn er ook nog gevaarsfactoren van de ontplofbare oorlogsresten. Dit betreft interne factoren die betrekking hebben op de ontplofbare oorlogsresten zelf, waardoor dergelijke resten ongecontroleerd in werking kunnen treden. Eén of meerdere van onderstaande gevaarsfactoren kan van toepassing zijn:

- voorgespannen slagpinveer;
- (gevoeligheid van) explosieve stoffen;
- pyrotechnische ladingen of brandladingen;
- witte fosfor;
- veroudering;
- vertragingsinrichting;
- antistoringsinrichting (valstrik);
- wapeningstoestand van de ontsteker.

Uitwerkingsfactoren

Bij een ongecontroleerde detonatie kunnen de gevolgen aanzienlijk zijn. Afhankelijk van het type van de oorlogsresten kunnen onderstaande effecten van toepassing zijn:

- scherfwerking (zowel primair als secundair);
- temperatuur (hitte en brand);
- schokgolf;
- gas-/luchtdrukwerking.

4 CONCLUSIE EN ADVIES

Conclusie

Op basis van de gegevens van de gemeente Arnhem bevindt het onderzoeksgebied zich in een zone met een verlaagde kans op het aantreffen van ontplofbare oorlogsresten; het betreft een gebied waar oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden, maar waar de bodem ook grootschalig naoorlogs geroerd is. In dergelijke gebieden zijn geen extra maatregelen nodig en volstaat het protocol ‘spontane vondst’.

Binnen een straal van circa 250 m zijn enkele ruimlocaties van de EOD bekend, hierbij zijn diverse soorten granaten aangetroffen.

Opgemerkt wordt dat de geraadpleegde historische topografische kaarten destijds niet goed zijn bijgehouden, waardoor bebouwing uit de jaren ’30 pas op kaarten vanaf eind jaren ’50 zichtbaar is, en er een vertekend beeld ontstaat van de werkelijke situatie zoals bijvoorbeeld zichtbaar op de historische luchtfoto.

Advies

Geadviseerd wordt om voorafgaand aan de werkzaamheden een toolboxmeeting te houden waarbij aan het uitvoerende personeel de procedure spontane vondst wordt toegelicht. Het aantreffen van een spontane vondst (toevalstreffer) kan binnen nagenoeg heel Nederland plaatsvinden, ook binnen onverdachte gebieden, bijvoorbeeld door (naoorlogse) dumping.

Procedure spontane vondst

De gemeente Arnhem heeft een eigen protocol opgesteld, het stappenplan is hieronder opgenomen.

- Er wordt een verdacht object gevonden. Kom hier niet aan!
- Stop de werkzaamheden bij het verdachte object.
- Is het een noodsituatie? Bel 112!
- Bij overige situaties neemt de aannemer contact op met de politie via 0900-8844. Vraag naar de Teamleider Explosieven Veiligheid (TEV). De aannemer stelt ook de toezichthouder van de gemeente Arnhem op de hoogte. Dit is Rob Reinderhoff, bereikbaar via 06-21538365 of Bernard Hospers, bereikbaar via 06-21538364.
- De annemer houdt het verdachte object in de gaten tot de politie of toezichthouder op locatie is. Houd de locatie vrij van toeschouwers en omwonenden.
- De toezichthouder beoordeelt de situatie en stelt de projectgroep Conventioneel Explosief (CE) op de hoogte.
- De politie schakelt zo nodig de Explosieven Opsporingsdienst Defensie (EODD) in om het object nader te onderzoeken en te verwijderen.
- Op aanwijzen van de EODD of politie kan daarna het werk worden hervat.

Bron: arnhem.nl/stad_en_wijken/veiligheid/Handleiding_over_omgaan_met_explosieven_WO_II_bij_graafwerk

BIJLAGE 1

Ligging onderzoeksgebied op gemeentelijke risicokaart

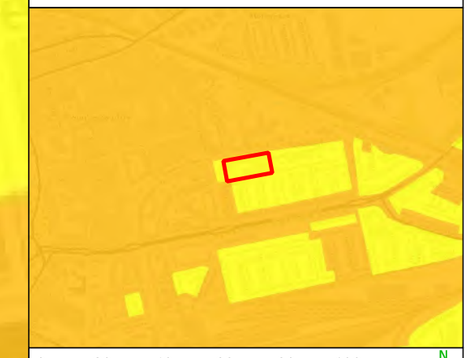
191680 191760 191840 191920 192000 192080 192160 192240

444000 443920 443840 443760 443680 443600 443520

C.A. Thiemestraat
Emmastraat
Boulevard Heuvelink
Stationsstraat
Thorbeckestraat
Fagelstraat
Goggelstraat
Johan de Witlaan
Arnhemse

Legenda

- Onderzoekslocatie
- Verlaagde kans
- Verhoogde kans

0 20 40 60 80 100 m

N

Projectnaam: Adviesnotitie ontplofbare oorlogsresten ROC-locatie Thorbeckestraat in Arnhem		
Titel: Kaart 'Kans van aantreffen CE' v/d gemeente Arnhem		
Opdrachtgever: SAB		
Schaal: 1:2.000	Projectnummer: 216766	Bijlage: 1
Getekend: J. de Gruil	Datum tekening: 04-07-2022	Formaat: A3

ORTAGEO
INGENIEURS RUIMTELIJKE LEEFOMGEVING

BIJLAGE 2

Historische topografische kaarten en actuele topografische kaart

191680 191760 191840 191920 192000 192080 192160 192240

444000 443920 443840 443760 443680 443600 443520

Legenda

Onderzoekslocatie

0 20 40 60 80 100 m

N

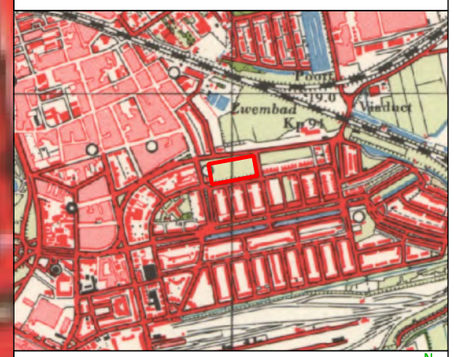
Projectnaam: Adviesnotitie ontplofbare oorlogsresten ROC-locatie Thorbeckestraat in Arnhem		
Titel: Historische topografische kaart 1945		
Opdrachtgever: SAB		
Schaal: 1:2.000	Projectnummer: 216766	Bijlage: 2
Getekend: J. de Gruil	Datum tekening: 04-07-2022	Formaat: A3

ORTAGEO
INGENIEURS RUIMTELIJKE LEEFOMGEVING

Legenda

Onderzoekslocatie

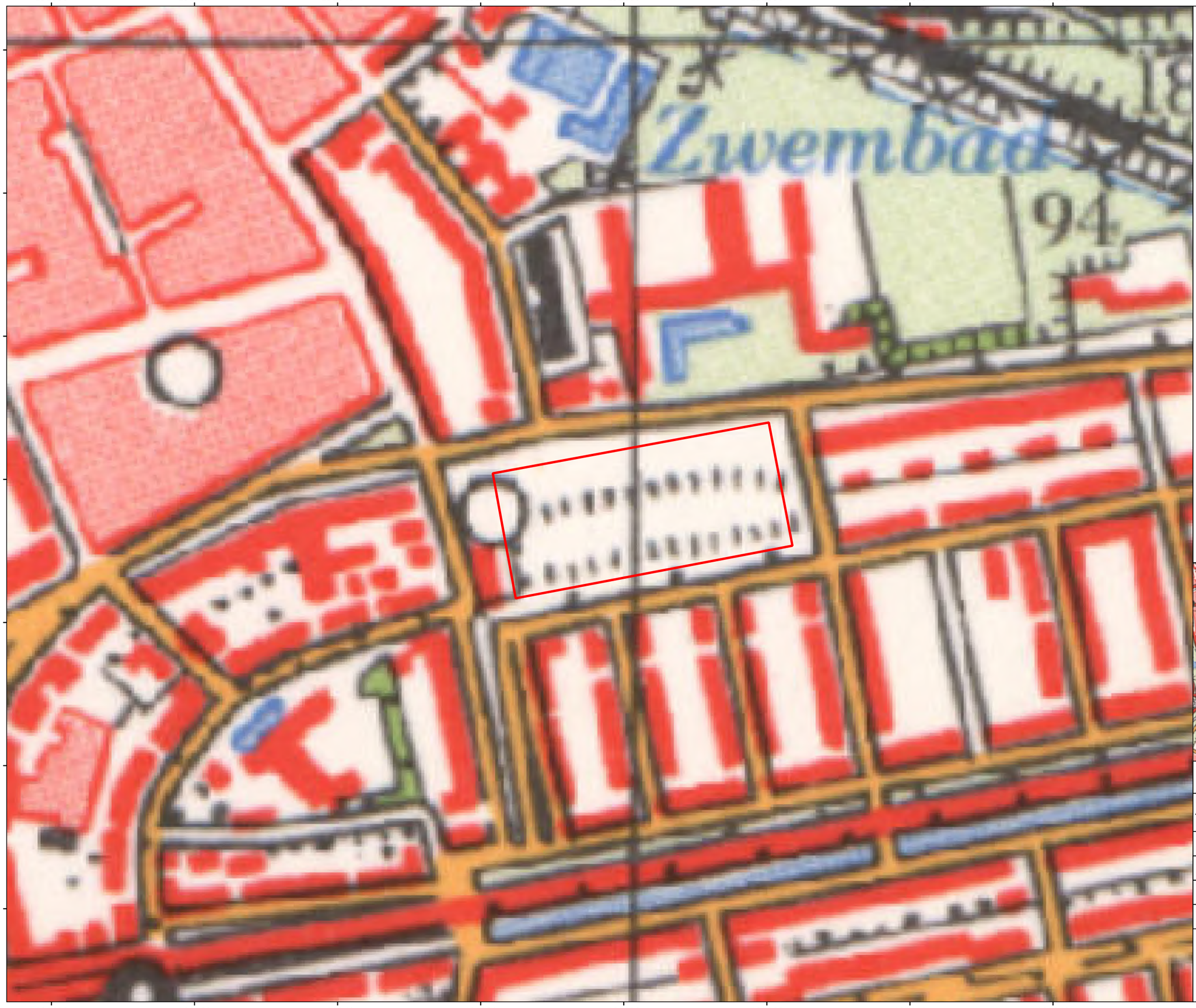
0 20 40 60 80 100 m

N

Projectnaam: Adviesnotitie ontplofbare oorlogsresten ROC-locatie Thorbeckestraat in Arnhem		
Titel: Historische topografische kaart 1962		
Opdrachtgever: SAB		
Schaal: 1:2.000	Projectnummer: 216766	Bijlage: 2
Getekend: J. de Gruil	Datum tekening: 04-07-2022	Formaat: A3

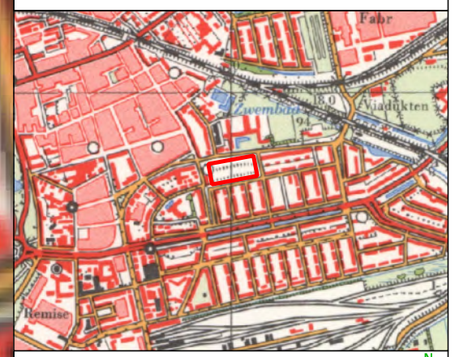
ORTAGEO

INGENIEURS RUIMTELIJKE LEEFOMGEVING

Legenda

Onderzoekslocatie

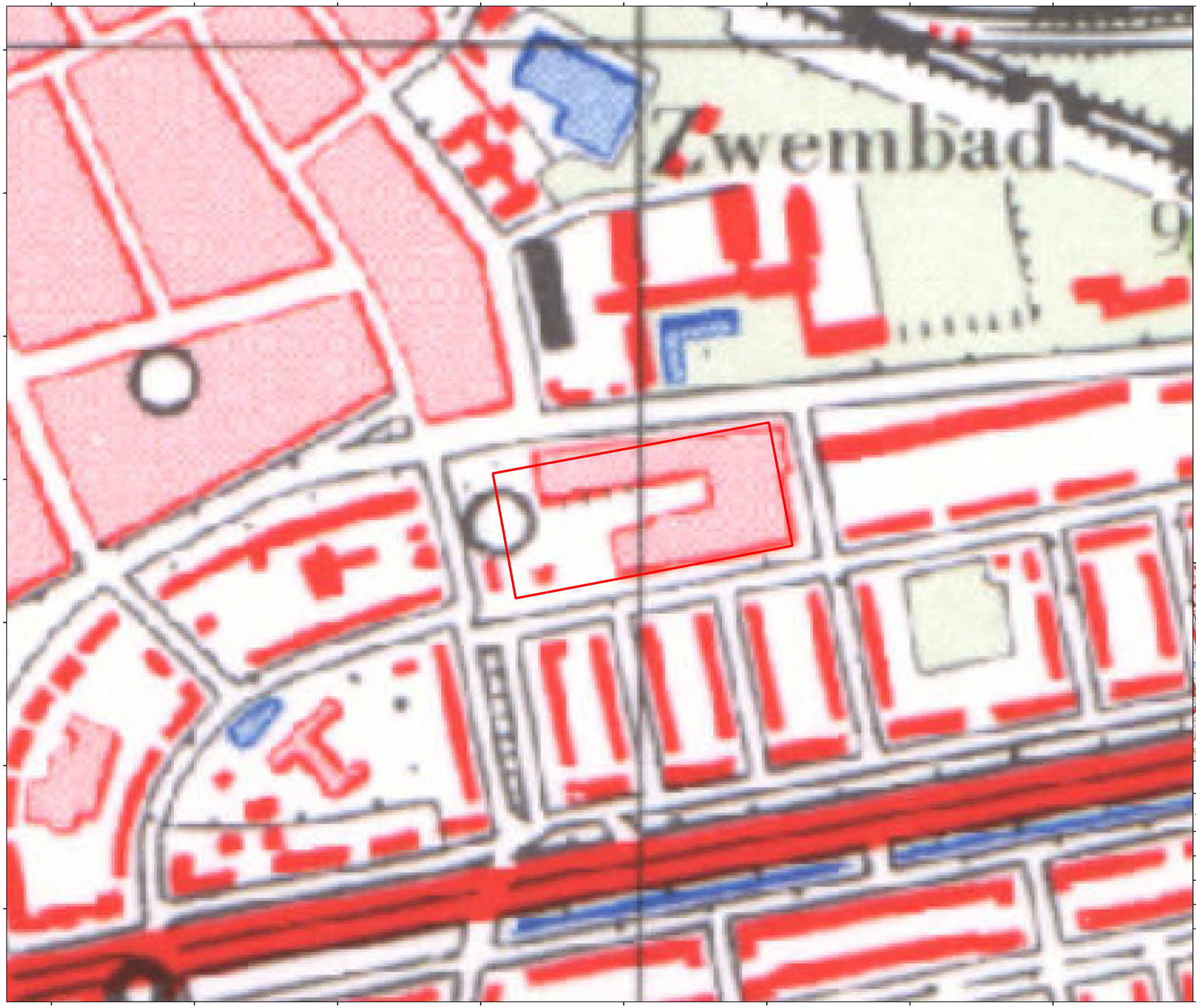

0 20 40 60 80 100 m

N

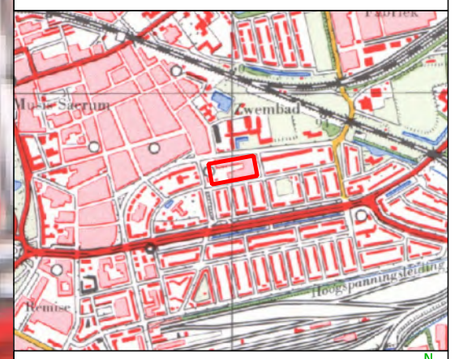
Projectnaam: Adviesnotitie ontplofbare oorlogsresten ROC-locatie Thorbeckestraat in Arnhem		
Titel: Historische topografische kaart 1970		
Opdrachtgever: SAB		
Schaal: 1:2.000	Projectnummer: 216766	Bijlage: 2
Getekend: J. de Gruil	Datum tekening: 04-07-2022	Formaat: A3

ORTAGEO
INGENIEURS RUIMTELIJKE LEEFOMGEVING

Legenda

Onderzoekslocatie

0 20 40 60 80 100 m

N

Projectnaam: Adviesnotitie ontplofbare oorlogsresten ROC-locatie Thorbeckestraat in Arnhem		
Titel: Historische topografische kaart 1980		
Opdrachtgever: SAB		
Schaal: 1:2.000	Projectnummer: 216766	Bijlage: 2
Getekend: J. de Gruil	Datum tekening: 05-07-2022	Formaat: A3

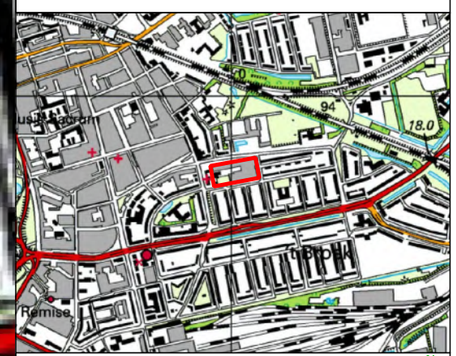
ORTAGEO
INGENIEURS RUIMTELIJKE LEEFOMGEVING

191680 191760 191840 191920 192000 192080 192160 192240

444000 443920 443840 443760 443680 443600 443520

Legenda

Onderzoekslocatie

0 20 40 60 80 100 m

N

Projectnaam:
Adviesnotitie ontplofbare oorlogsresten
ROC-locatie Thorbeckestraat in Arnhem

Titel:
Historische topografische kaart 1999

Opdrachtgever:
SAB

Schaal:	Projectnummer:	Bijlage:
1:2.000	216766	2
Getekend:	Datum tekening:	Formaat:
J. de Gruil	05-07-2022	A3

ORTAGEO
INGENIEURS RUIMTELIJKE LEEFOMGEVING

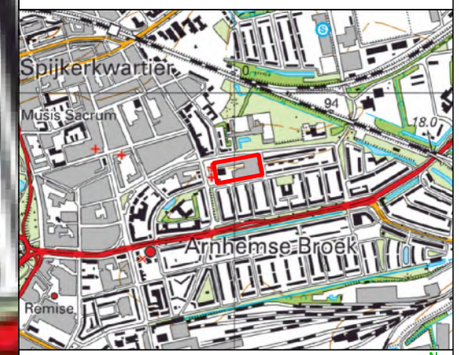
191680 191760 191840 191920 192000 192080 192160 192240

191680 191760 191840 191920 192000 192080 192160 192240

444000 443920 443840 443760 443680 443600 443520

Legenda

Onderzoekslocatie

0 20 40 60 80 100 m

N

Projectnaam:
Adviesnotitie ontplofbare oorlogsresten
ROC-locatie Thorbeckestraat in Arnhem

Titel:
Historische topografische kaart 2010

Opdrachtgever:
SAB

Schaal:	Projectnummer:	Bijlage:
1:2.000	216766	2
Getekend:	Datum tekening:	Formaat:
J. de Gruil	05-07-2022	A3

ORTAGEO
INGENIEURS RUIMTELIJKE LEEFOMGEVING

191680 191760 191840 191920 192000 192080 192160 192240

191680 191760 191840 191920 192000 192080 192160 192240

444000 443920 443840 443760 443680 443600 443520

Legenda

Onderzoekslocatie

0 20 40 60 80 100 m

N

Projectnaam: Adviesnotitie ontplofbare oorlogsresten ROC-locatie Thorbeckestraat in Arnhem		
Titel: Huidige topografische kaart 2022		
Opdrachtgever: SAB		
Schaal: 1:2.000	Projectnummer: 216766	Bijlage: 2
Getekend: J. de Gruil	Datum tekening: 05-07-2022	Formaat: A3

ORTAGEO

INGENIEURS RUIMTELIJKE LEEFOMGEVING

BIJLAGE 3

Historische luchtfoto 1940 – 1945

191680 191760 191840 191920 192000 192080 192160 192240

444000 443920 443840 443760 443680 443600 443520

Legenda

Onderzoekslocatie

0 20 40 60 80 100 m

N

Projectnaam:
Adviesnotitie ontplofbare oorlogsresten
ROC-locatie Thorbeckestraat in Arnhem

Titel:
Historische luchtfoto 1940-1945

Opdrachtgever:
SAB

Schaal:	Projectnummer:	Bijlage:
1:2.000	216766	3
Getekend:	Datum tekening:	Formaat:
J. de Gruil	05-07-2022	A3

ORTAGEO
INGENIEURS RUIMTELIJKE LEEFOMGEVING

191680 191760 191840 191920 192000 192080 192160 192240

BIJLAGE 4

Ruimlocaties EOD

191680 191760 191840 191920 192000 192080 192160 192240

444000 443920 443840 443760 443680 443600 443520

19840033
20161128
20071372
19803895
20081705
20080087

Legenda

Onderzoekslocatie

Ruimlocatie EOD

0 20 40 60 80 100 m

N

Projectnaam: Adviesnotitie ontplofbare oorlogsresten ROC-locatie Thorbeckestraat in Arnhem		
Titel: Ruimlocaties EOD		
Opdrachtgever: SAB		
Schaal: 1:2.000	Projectnummer: 216766	Bijlage: 4
Getekend: J. de Gruil	Datum tekening: 05-07-2022	Formaat: A3

ORTAGEO
INGENIEURS RUIMTELIJKE LEEFOMGEVING

Bijlage 18 Omgevingskwaliteitsplan

thorbecke kwartier

omgevingskwaliteitsplan **Thorbeckekwartier Arnhem**

15 mei 2024

Voorwoord

Voorliggend omgevingskwaliteitsplan is uitgewerkt aan de hand van het stedenbouwkundig plan Thorbeckekwartier Arnhem (november 2023). Ten grondslag aan het stedenbouwkundig ontwerp liggen uitgangspunten uit een in april 2021 vastgesteld ontwikkelkader met de titel 'schakel tussen twee buurten'. Het stedenbouwkundig plan is in de periode juni 2022 - mei 2023 in participatie met een klankbordgroep van omwonenden tot stand gekomen.

In dit omgevingskwaliteitsplan zijn de kaders voor de uitwerking van de uiterlijke verschijningsvorm van de gebouwen en de uitgangspunten en randvoorwaarden van de inrichting van de (semi-) openbare ruimten geformuleerd. Deze worden voorafgegaan door een korte toelichting op de context van het plangebied en het stedenbouwkundig planconcept. Naast de algemene beeldkwaliteit- en duurzaamheidsuitgangspunten worden ook de uitgangspunten per deelgebied omschreven.
Vanwege de complexe ontwerp opgave is het detailniveau van dit omgevingskwaliteitsplan vrij hoog. Het moet alsnog gezien worden als een inspiratiebron voor het opstellen van het bouwplan en het inrichtingsplan. Mocht het zo zijn dat in het verdere ontwerptraject situaties of ideeën ontstaan waarvoor aanpassingen nodig of wenselijk zijn, dan kan dat altijd. Zolang deze het plan beter maken zullen die omarmd worden.

Inhoud

1. **Context plangebied** 3

2. **Ruimtelijk concept** 6

3. **Uitgangspunten beeldkwaliteit** 8

4. **Bouwdeelnummering en deelgebieden** 9

5. **Algemene criteria bebouwd - materialisatie** 10

6. **Algemene criteria bebouwd - duurzaamheid** 11

7. **Algemene criteria onbebouwd** 15

8. **Uitgangspunten per deelgebied**
   - a. Van Slingelandtstraat 17
   - b. Thorbeckestraat 19
   - c. Fagelstraat 21
   - d. Groene verbinding 23
   - e. Binnengebieden 25

Context plangebied

Het plangebied betreft een vrij gekomen schoollocatie van het ROC Rijn IJssel en ligt aan de Thorbeckestraat en aan de rand van het Statenkwartier ten oosten van de binnenstad van Arnhem. Ten noord-westen van de locatie ligt de wijk Spijkerkwartier.

De locatie ligt dus tussen twee wijken die elk een eigen karakter hebben. De invulling van deze locatie bepaalt mede de relatie en overgang tussen de twee buurten.

Context plangebied

De Thorbeckestraat is een ontsluitingsweg voor de buurt en heeft een ruim profiel met ter plaatse van de locatie grote populieren en een groen voorterrein van het tegenover de locatie gelegen Stedelijk Gymnasium. De portiekflats aan de oostzijde bestaan uit drie bouwlagen op een plint. Aan de noordwestkant zijn individueel vormgegeven grondgebonden woningen.

De **Van Slingelandtstraat** , gelegen ten zuiden van het plangebied, grenst aan een projectmatig gebouwde woonbuurt waarvan de straatwand bestaat uit de koppen van de rijbebouwing, schuurtjes en tuinmuren. Langs de school staan beeldbepalende kastanjebomen waartussen haaks geparkeerd wordt. Iets verderop in de straat (op 50 m van de locatie) is een speeltuin.

Ook aan **de Fagelstraat** is er geen woon-oriëntatie tegenover het plangebied en bepalen kopgevels en zijtuinen het beeld. De straat loopt op naar de Thorbeckestraat en overbrugt een hoogteverschil van circa 2,5 meter.

Aan de westzijde en direct aangrenzend aan het plangebied bevinden zich twee kerken: De Gereformeerde Gemeente Arnhem en de Chinese Christelijke Gemeente in Nederland.

Context plangebied

Tussen twee wijken.

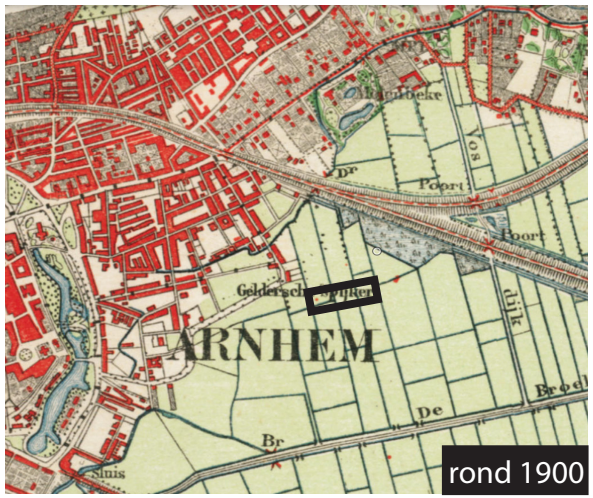
De wijk Spijkerkwartier is rond 1850 ontworpen door de Arnhemse stadsarchitect Heuvelink sr. In de wijk staan veel monumentale panden die gebouwd werden voor Nederlanders die fortuin gemaakt hadden in Nederlands-Indië. Kenmerkend zijn de variatie, de statige architectuur, de woonkamers op een bel-etage met daaronder souterrains en de groene binnengebieden. De wijk ontleent zijn naam aan voormalig landgoed Geldersche Spijker.

De wijk Statenkwartier is projectmatig gebouwd vanaf de jaren 30 en biedt plek aan rij- en portiekwoningen. In de stedenbouwkundige opzet van de wijk is de oorspronkelijke polderstructuur goed terug te zien.

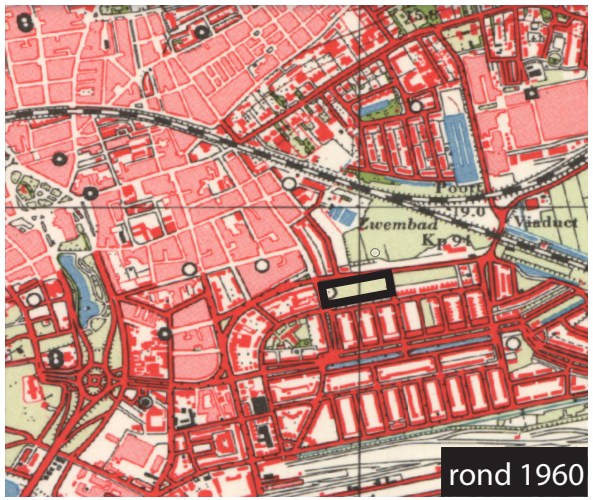
Op de overgang tussen de twee wijken hebben diverse voorzieningen een plek gekregen: de twee kerken (rond 1950), het Stedelijk Gynmasium (rond 1960) en het ROC Rijn IJssel (rond 1970).

In 2021 is het gebouw van het ROC Rijn IJssel verkocht in het kader van nieuw huisvestingsbeleid van de school en daarmee is de locatie beschikbaar gekomen voor woningbouw. Dit biedt de kans de huidige barriere van het aaneengesloten bouwblok tussen de twee wijken te doorbreken en de buurten fysiek beter met elkaar te gaan verbinden.

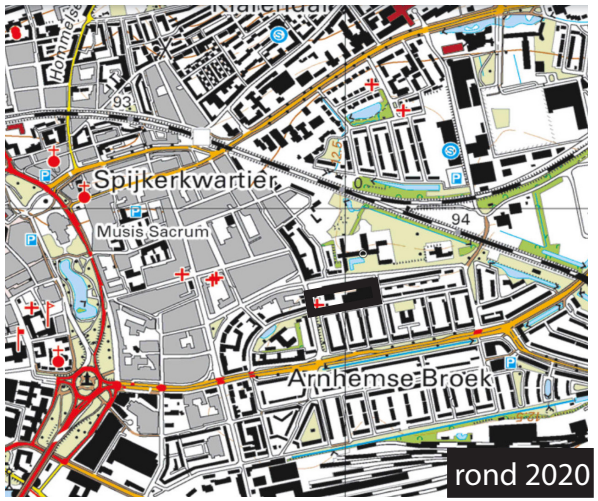
In april 2021 is voor dit gebied een ontwikkelkader vastgesteld met de titel 'schakel tussen twee buurten' welke in participatie met een klankbordgroep van omwonenden is doorontwikkeld tot het stedenbouwkundig plan, november 2023. Tijdens de uitwerking is gekozen voor het toevoegen van één (in plaats van twee) noord-zuid verbindingen voor voetgangers omdat dit ruimtelijk en woontechnisch de beste plankwaliteit oplevert.

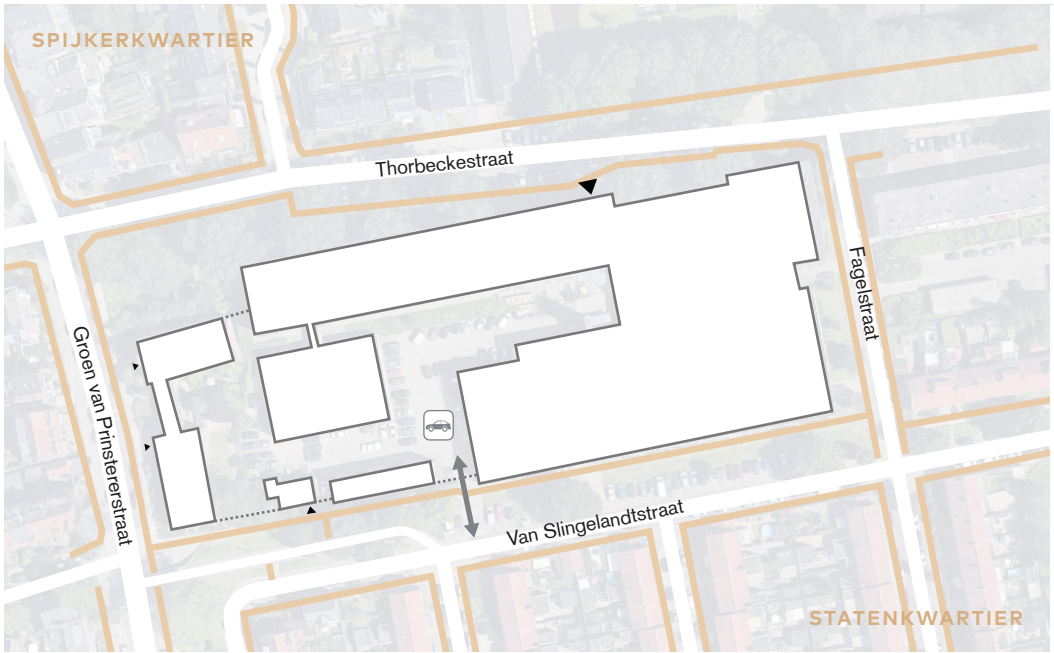
Ruimtelijk concept

Een belangrijk uitgangspunt in het ruimtelijke concept is het verbinding maken tussen de twee wijken. Dit gebeurt in de vorm van een nieuw te realiseren aantrekkelijke en groene voetgangersroute tussen de Van Sllingelandtstraat en de Thorbeckestraat over het plangebied. Het overbruggen van het hoogteverschil draagt daarbij bij aan de identiteit van deze route.

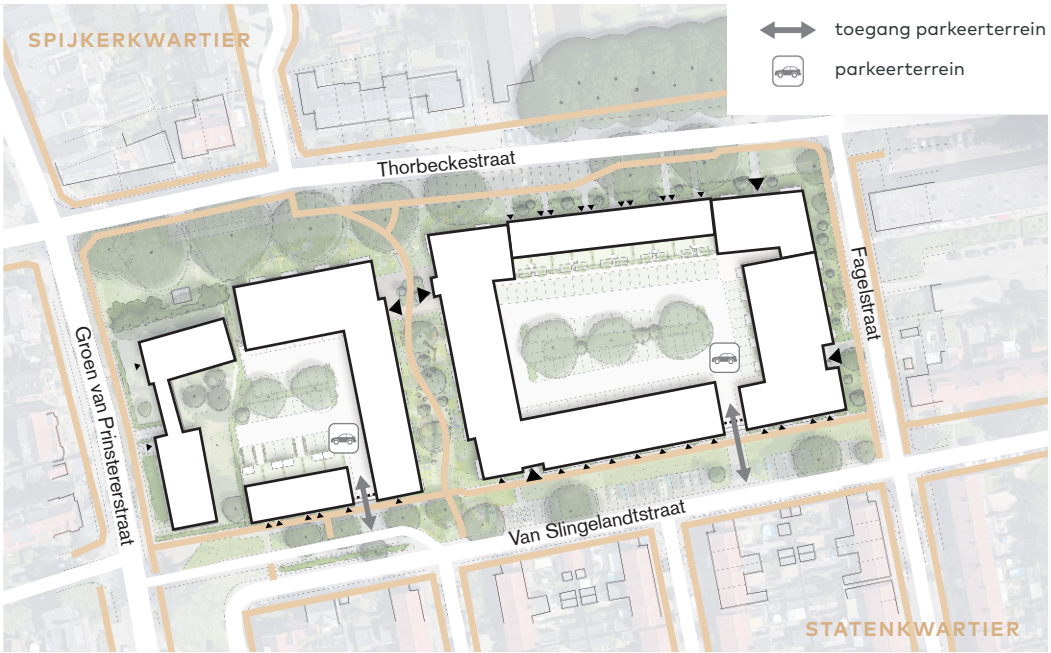
Met de transformatie naar woongebied wordt de menselijke maat in de bebouwing teruggebracht. Het plangebied wordt ingericht met diverse ten opzichte van elkaar herkenbare bouwdelen, waarin een gevarieerd woonprogramma gerealiseerd wordt. De woonoriëntatie van de nieuwbouw is daarbij belangrijk. In de huidige situatie heeft de school een voorzijde aan de Thorbeckestraat en achterkanten aan de Fagelstraat en Van Slingelandtstraat. De nieuwe bebouwing heeft een alzijdige woonkwaliteit en entree's aan alle straten: De centrale entree's van de appartementen en de grondgebonden woningen zijn zowel aan de nieuwe groene voetgangersverbinding, als aan de Thorbeckestraat, de Fagelstraat en de Van Slingelandtstraat en bieden dus levendigheid en mogelijkheden tot sociale verbinding aan alle zijden van het plan.

Geparkeerde auto's van bewoners zijn voor de buurt grotendeels uit het zicht door de positionering in de collectieve binnengebieden waarin ook ruimte is voor nieuwe bomen. De entree's naar de binnengebieden zijn alleen toegankelijk voor bewoners en daarom ondergeschikt vormgegeven.

huidige situatie schaal 1: 2000

nieuwe situatie schaal 1: 2000

Ruimtelijk concept

De nieuwe buurt krijgt een menselijke maat door een diversiteit en rijkheid in architectuurexpressies, zodat een monotone of massieve uitstraling wordt voorkomen. De woongebouwen verschillen onderling van elkaar in gevelpatroon en kleurstelling, maar hebben een familiaire relatie, zodat er samenhang ontstaat tussen de verschillende gebouwen.

Elementen die borgen dat er voldoende samenhang is:

- **Bouwmassa**. De vormentaal van de bouwblokken met dieptesprongen in de gevel en met platte daken geeft het plan samenhang.
- **Materialisatie**. Bouwblokken bestaan primair uit metselwerk. Secundair gebruik van hout, bijvoorbeeld op de setbacks, wat terugkomt in meerdere blokken. Dit legt verbinding tussen de bouwblokken. In de binnenhoven is hout nadrukkelijker aanwezig in de gevels.

Elementen die borgen dat er voldoende variatie is:

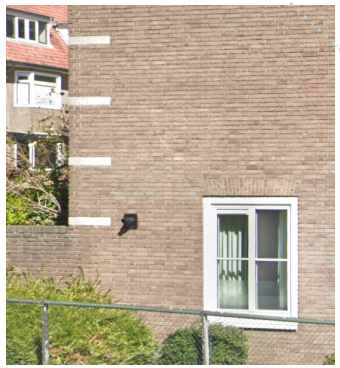
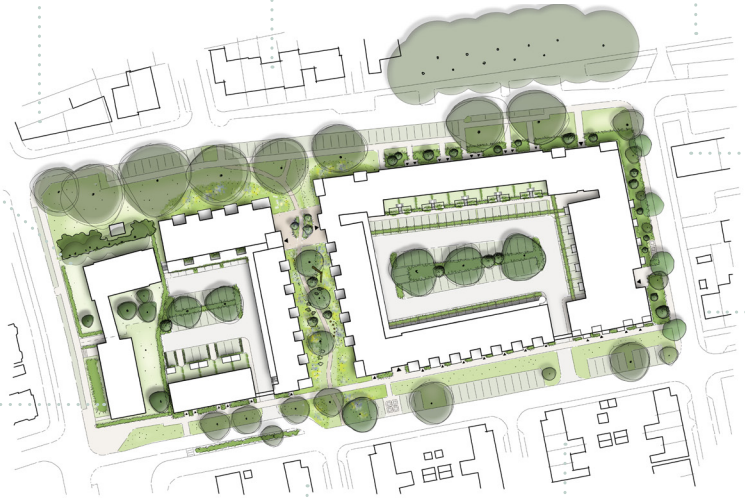
- **Gevelpatronen/richting**: Deze komen voort uit het achterliggende woonprogramma. Bouwblokken met een meer horizontale belijning en met een meer verticale belijning. Dit voorkomt lange eentonige gevelwanden.
- **Kleur**: De kleurstelling van metselwerk (en bijbehorende kozijnen) varieert in meerdere kleurstellingen. Kleuren hebben niet een te groot contrast onderling, waarmee kleuren aansluiting op de omliggende kleuren van het Spijkerkwartier en het Statenkwartier.
- **Balkonhekwerken**: Deze variëren in de verschillende bouwblokken. Wel is er samenhang in materiaal en/of kleur van de hekwerken met omliggende bouwblokken.

Kleurenpallet

De buurt heeft een heel samenhangend kleurenpalet. Er is geen uitgesproken verschil tussen de metselwerkkleuren in de Van Slingelandtstraat, de Fagelstraat, de Thorbeckestraat en de twee kerken. In nagenoeg alle omliggende bebouwing is er sprake van een plintsteen passend bij de basissteen.
In de nieuwe plan wordt aansluiting gezocht bij de omliggende kleuren. Deze kleuren liggen verspreid door het plan en mogen vaker voorkomen.

Kleurenpalet:

Uitgangspunten beeldkwaliteit

Eigentijdse architectuur ‘anno nu’

Elke bouwperiode heeft een eigen, diverse en herkenbare architectuur. In aansluiting hierop zullen de nieuw te bouwen woningen ook eigentijds zijn, herkenbaar vormgegeven ‘anno nu’; de jaren 20 van de 21e eeuw.

Rijke baksteen architectuur in een gevarieerd kleurenpalet

Tegelijkertijd zijn er ook overeenkomsten tussen de architectuur uit alle verschillende bouwperiodes. Het betreft het gebruik van baksteen met (over het algemeen) een rijkheid en verfijning in de detaillering hiervan. Baksteen komt voor in verschillende kleurtinten, maar het betreft een beperkt en gedekt kleurenpalet. In aansluiting hierop is de architectuur van de nieuwbouw woningen overwegend baksteenarchitectuur met bijzondere metselverbanden en zorgvuldige en verfijnde detaillering in een gevarieerd kleurenpalet zoals ook voorkomt in de nabije omgeving.

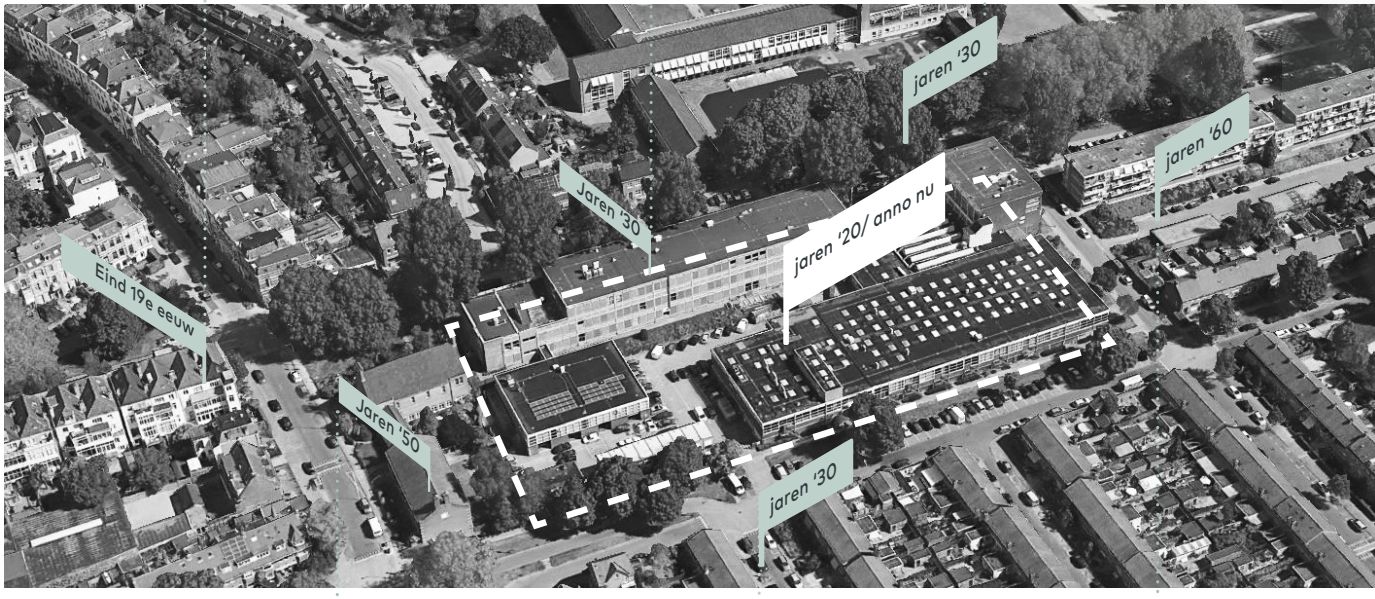
Groene kwaliteit

Omdat gebouwd wordt in een veranderend klimaat, maar ook omdat het bijdraagt aan welbevinden is vergroening noodzakelijk. De architectuur draagt daar aan bij met groen op platte daken met zonnepanelen uit het zicht, pergola’s, geveltuintjes, verticaal groen, nestelmogelijkheden voor dieren, en mee-ontworpen bloembakken. Deze elementen worden geen toevoegingen aan de architectuur, maar integraal onderdeel hiervan. Ook in de inrichting van de woonomgeving is maximaliseren van de groene kwaliteit de norm.

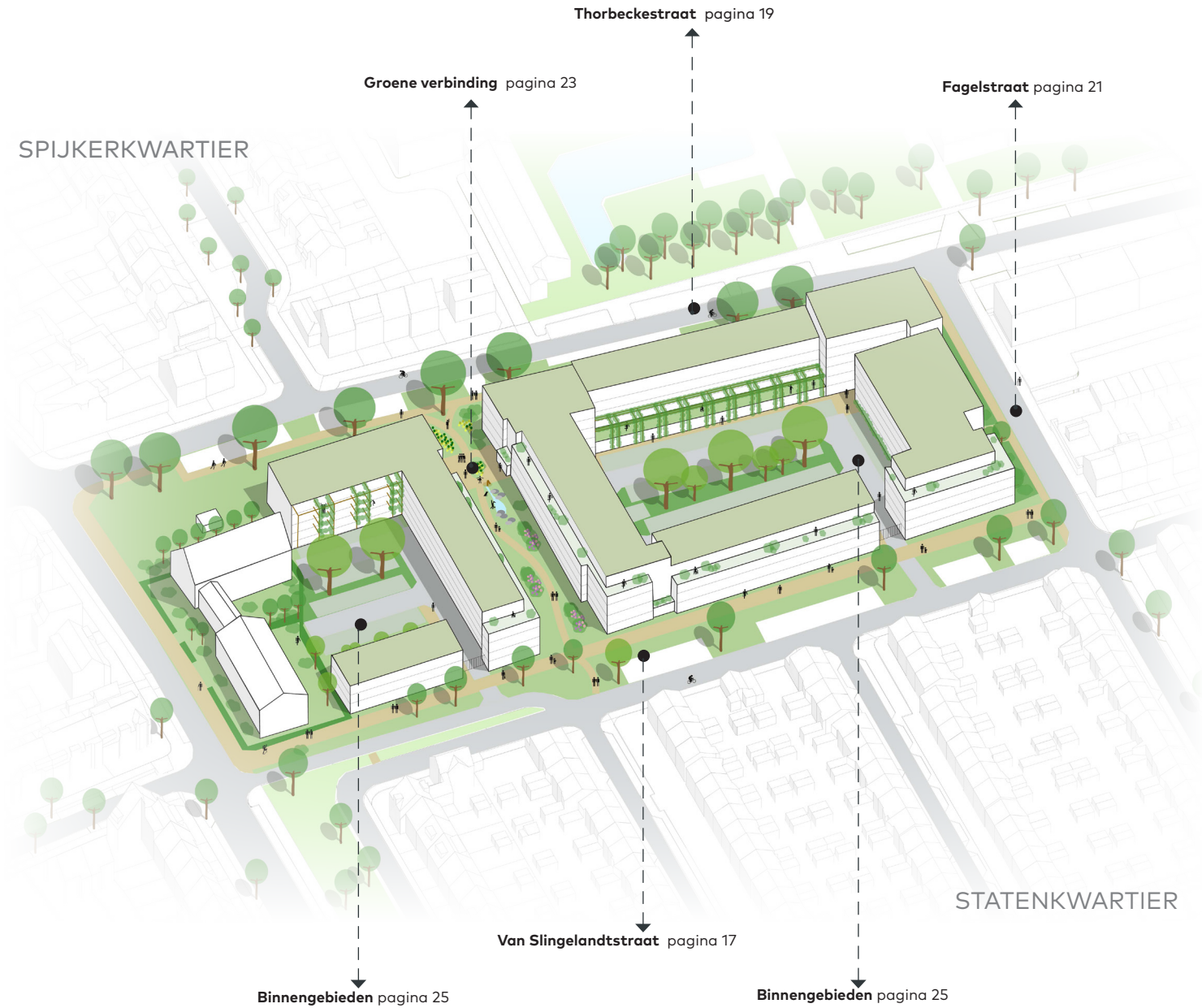

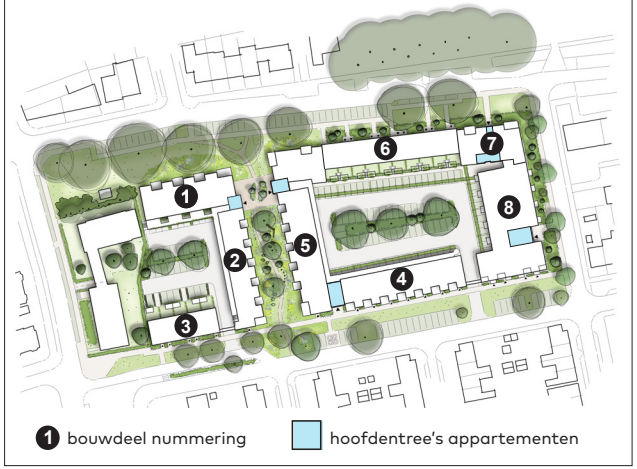

Bouwdeelnummering en deelgebieden

In de teksten wordt verwezen naar onderstaande bouwdeel-nummering.

Voor de concretisering van de beeldkwaliteitsuitgangspunten per deelgebied worden de volgende plekken onderscheiden:

1. Van Slingelandtstraat
2. Thorbeckestraat
3. Fagelstraat
4. Groene verbinding
5. Binnengebieden

Algemene criteria bebouwd materialisatie

gevels

- Baksteenarchitectuur met bijzondere metselwerk details
- Gevelopeningen: ramen draaien naar binnen open, waardoor glasbewassing van binnenuit mogelijk is. Hierdoor wordt veel verharding rondom gevels voorkomen.
- Kopgevels richting openbaar gebied worden vormgegeven als voorgevels. De zijgevels aan weerzijden van de entree's zijn geslotener van aard, hier wordt gevelgroen toegepast. Trappenhuizen worden ontworpen als onderdeel van de woongebouwen.

natuurlijk kleur- en materiaalpalet

- Alle materialen in natuurlijke en/of neutrale kleuren
- Materialisering en detaillering zorgt voor een rijk beeld, fraaie veroudering en tactiele kwaliteit.
- Accentkleur baksteen- of afwijkende voegkleur is mogelijk mits met subtiel kleurcontrast
- Niet te donkere kleuren toepassen i.v.m. opwarmen van gevels (hitte-stress).

balkons

- Ivm privacy en beeld vanaf de straat: onderste 60 á 70 cm van balkonborstwering gesloten of semi-transparant met lage transparantie
- De borstwering bij de dakterrassen van de bovenste set-backlaag wordt in metselwerk uitgevoerd.'
- Vormgeving en materialisering van de balkons in aansluiting op positie in plangebied en dragen bij aan architectuurconcept (zie criteria per deelgebied)
- Balkons liggen niet boven openbaar gebied, boven kabels en leidingen. Op deze manier is openbaar gebied goed beheersbaar.

Algemene criteria bebouwd Duurzaamheid

Energietransitie

Het energiebeleid van de gemeente Arnhem is beschreven in het Programmaplan New Energy Made in Arnhem 2020-20230 (vastgesteld in januari 2020) en de Transitievisie Warmte (vastgesteld in februari 2022). Zowel het Spijkerkwartier als het Statenkwartier vallen niet in de buurten die als eerste aardgasvrij moeten zijn.
Het voormalige RijnIJssel college is al aangesloten op het warmtenet. De woningen in dit plangebied worden aangesloten op het al bestaande warmtenet. Op dit moment wordt dit warmtenet gevoed door een afvalenergiecentrale.

Een warmtenet is uitstekend geschikt voor verduurzaming op termijn. Vattenfall heeft plannen om de warmte in 2040 volledig fossielvrij te leveren. Er wordt een energievisie opgesteld, waarbij het streven is om energieneutraal te zijn. Het WOS-station dat noodzakelijk is om alle woningen van warmte te voorzien, wordt geïntegreerd in de bebouwing.

Circulariteit

Op 3 november 2020 heeft het College de Visie Circulaire Economie Arnhem vastgesteld. Deze visie bevat een doelstelling voor nieuwbouwplannen, waarbij het streven is om minimaal 25% circulaire bouwmaterialen toe te passen in projecten.
Bij het verdere ontwerp en materiaalkeuze van de bebouwing en openbaar gebied wordt rekening gehouden met onder meer de levensduur, herkomst van het materiaal, herbruikbaarheid van materialen en de losmaakbaarheid.

In de bestaande bebouwing zitten een aantal vakwerkliggers. Er wordt uitgezocht of deze herbruikbaar zijn voor het bouwen van bijvoorbeeld pergola's als overkapping voor schaduwwerking.

bestaande vakwerkliggers

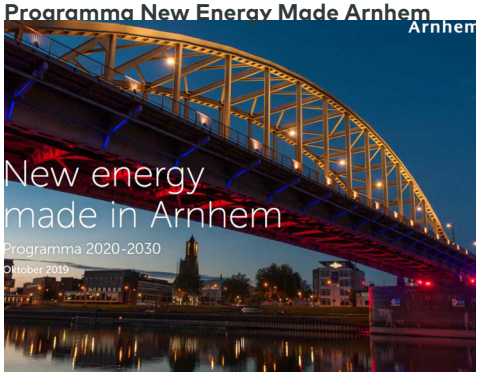
Pergola met begroeiing

Transitietievisie Warmte

Programma New Energy Made Arnhem

Algemene criteria bebouwd Duurzaamheid

Klimaatadaptie

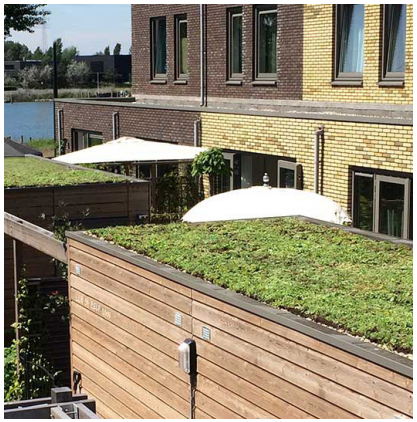
De gemeente heeft eind 2023 de beleidsregels klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen vastgesteld. Deze locatie aan de Thorbeckestraat staat op de uitzonderingslijst en hoeft niet aan dit beleid te voldoen. We passen echter wel een aantal beleidsregels toe op deze locatie om de gevolgen van hitte, droogte en waterveiligheid te beperken.

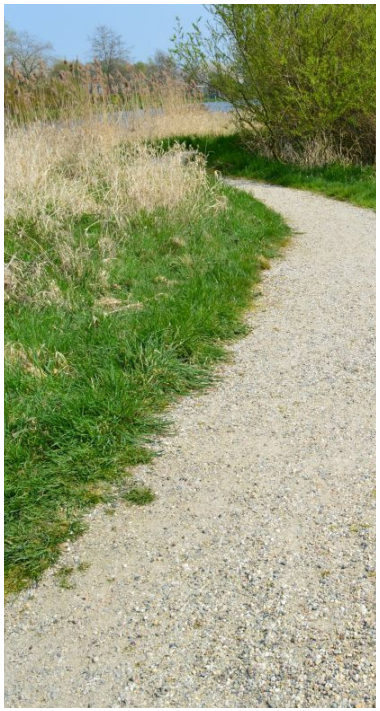
Waterbestendige maatregelen

De gemeente heeft als doelstelling al het regenwater af te koppelen van het gemeentelijk riool. Dit regenwater moet op eigen terrein gebufferd en geïnfiltreerd.
Echter, vanwege de ongeschikte ondergrond is volledige afkoppeling niet mogelijk op deze locatie. Om toch zoveel mogelijk op eigen terrein te bufferen en infiltreren worden de volgende maatregelen genomen:

- een verdikt sedumpakket van 40 mm op de daken om regenwater te bufferen en zorgt tevens voor verkoeling in de woningen en in de winter zorg het er juist voor dat warmte minder snel uit de woning ontsnapt.
- De bestrating in het gebied zal minimaal worden verhard, met een afname van minimaal 10% ten opzichte van de huidige situatie, en alleen noodzakelijke verharding zal worden aangelegd.
- Waar mogelijk zullen parkeervakken worden uitgevoerd in grasbetonstenen, en groene zones krijgen een voetpad met halfverharding.
- Het water wordt zoveel mogelijk afgevoerd naar bomen en plantvakken.

Groen daken, beperken verharding en maximaliseren groen

Algemene criteria bebouwd Duurzaamheid

Hittebestendige maatregelen

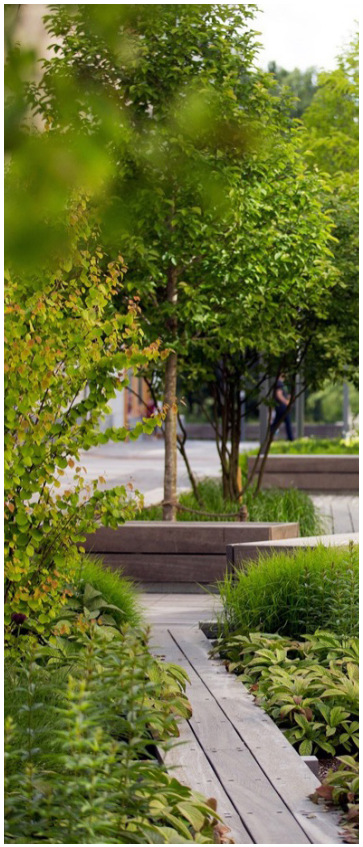
Stenen houden de warmte in de zomerperiode lang vast. Dit zorgt voor 'hittestress'. Om dit aan te pakken, heeft de gemeente Arnhem een Hitte-attentiekaart opgesteld. Deze kaart combineert verschillende factoren zoals windrichting, windsnelheid, hoogteverschillen, wijkopbouw en grondgebruik (zoals water en groen). De stad is op de kaart verdeeld in drie categorieën op basis van gevoeligheid voor hitte. Het Thorbecke kwartier valt in de middelste categorie en vereist daarom maatregelen om verdere opwarming van de stad te voorkomen.

Oververhitting in Thorbeckwartier kan worden voorkomen door het vergroenen van het gebied. Waar mogelijk behouden we de bestaande bomen en planten we extra bomen om meer schaduw te creëren. Direct zonlicht in combinatie met met bakstenen wordt indien haalbaar vermeden, door opgaand groen aan de daarvoor geschikte gevels op te nemen, plantenbakken op de begane grond worden integraal meegenomen. Ook worden galerijen op het zuiden verbreedt en natuurlijk schaduw gecreëerd door (klim) planten.

Handhaven waardevol groen en toevoegen inheemse bomen, planten en bloemrijke grassen

Algemene criteria bebouwd Duurzaamheid

Natuurinclusiviteit

De beleidsregels voor Natuurinclusief bouwen zijn vastgesteld in mei 2021 en heeft een update gekregen eind 2023. Dit beleid wordt gemeten middels een puntensysteem. Hieraan wordt invulling gegeven door het plaatsen van nestkasten en het toepassen van gebouwgebonden- en gebiedsgebonden maatregelen. Middels ondergenoemde maatregelen behalen we ruim het minimaal aantal punten.

Nestgelegenheden:

- Nestelmogelijkheden voor diverse soorten vogels op de koele gevels. Deze worden gegroepeerd met minimaal 5 stenen bij elkaar. Hierbij kan gedacht worden aan neststenen voor de huismuis of de gierzwaluw.
- Neststenen voor de dwergvleermuis en gewone dwergvleermuis op de warmere gevels. Deze type vleermuizen zijn al in dit gebied gehuisvest en we geven ze genoeg ruimte om zich weer hier te kunnen vestigen
- Insectenhotels op luwe en zonnige plekken nabij bloemen. Goede plekken zijn de Van Slingelandtstraat en de groene verbinding. Deze zorgen voor een gezonde wilde bijen- en vlinderpopulatie in de stad. Ze zijn een belangrijke schakel in de voedselketen. Deze worden gecombineerd met groene gevels en/of geveltuintjes.

Bebouwde nestmogelijkheden

Algemene criteria bebouwd Duurzaamheid

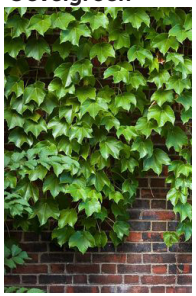
Gebouwgebonden maatregelen

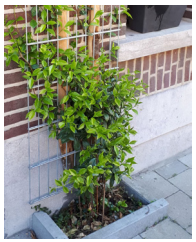
- Sedumdaken van 40 mm op alle bouwdelen. En sedum op de bergingen van de grondgebonden woningen. Dit draagt bij aan de infiltratie maar biedt ook een leefgebied voor wilde bijen, vlinders en vogels en legt CO2 vast. Er wordt gekeken of het ook mogelijk is om grassen en kruiden toe te voegen, voor nog meer variatie.
- Opgaand gevelgroen op de daarvoor geschikte gevels middels klimplanten. Deze geven dekking, voedsel en nestgelegenheid voor vogels, vleermuizen, vlinders en andere insecten. Deze kunnen worden geplaatst op de dichtere gevels van de bergingen of zijgevels lang de inrit voor de auto's.
- Ook de klimplanten worden geplaatst bij de galerijen op de zuidzijde.
- Plantenbakken worden integraal mee ontworpen. Deze plantenbakken zorgen voor begroeiing voor de gevel. De beplanting is een bron van voedsel zoals nectar, stuifmeel of bessen.

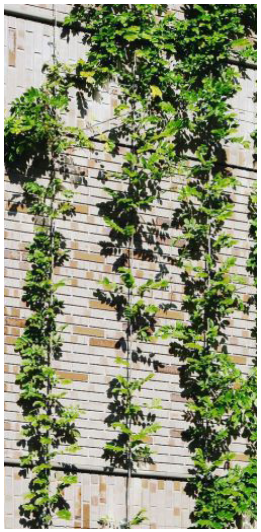
Gebiedsgebonden maatregelen

- De waardevolle groene profielen rondom het plangebied worden behouden en versterkt. De meeste eiken, Canadese populieren, Sorbussen en Kastanjebomen worden behouden.
- Op het binnenterrein en de groene verbindingen worden nieuwe inheemse bomen toegevoegd. Deze bomen zijn toekomstbestendig door de selectie van soorten die goed tegen de hitte bestemd zijn. Er wordt eveneens gekeken naar soorten die voor veel soorten vogels, vlinders en insecten voedsel en nestgelegenheid geven. Waar mogelijk worden eerste 1e bomen geplant. Daarna wordt gekeken naar 2e of 3e orde bomen.
- De tuinen van de grondgebonden woningen worden waar mogelijk voorzien van hagen. Hierbij kan gedacht worden aan klimop, (haag)beuk, of andere vrucht- en besdragende nectarproducerende soort.
- Toevoegen van inheemse en klimaatbestendige bomen en planten in de binnengebieden en de groene verbindging met voldoende ondergrondse en bovengrondse groeimogelijkheden

Gevelgroen

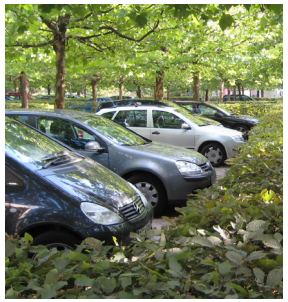
Speelaangelegenheden

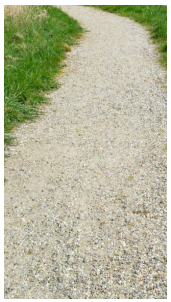

Algemene criteria onbebouwd

beperken verharding en maximaliseren groen

- Binnen een efficiënt parkeersysteem de binnenterrein zo groen mogelijk inrichting
- Parkeervakken (uitgezonderd de vakken onder het gebouw) uitvoeren in grasbetonstenen. uitstapstrook per vak.
- Halfverharding pad in de nieuwe groene verbinding
- Afwatering richting de bomen en plantvakken

handhaven waardevol groen

- Waardevolle groene profielen rondom behouden en versterken
- Inheemse en klimaatbestendige bomen en planten toevoegen in de binnengebieden en de groene verbinding met voldoende ondergrondse en bovengrondse groeimogelijkheden (volwassen kronen 2m afstand tot bebouwing)

natuurlijke speelaangelegenheden

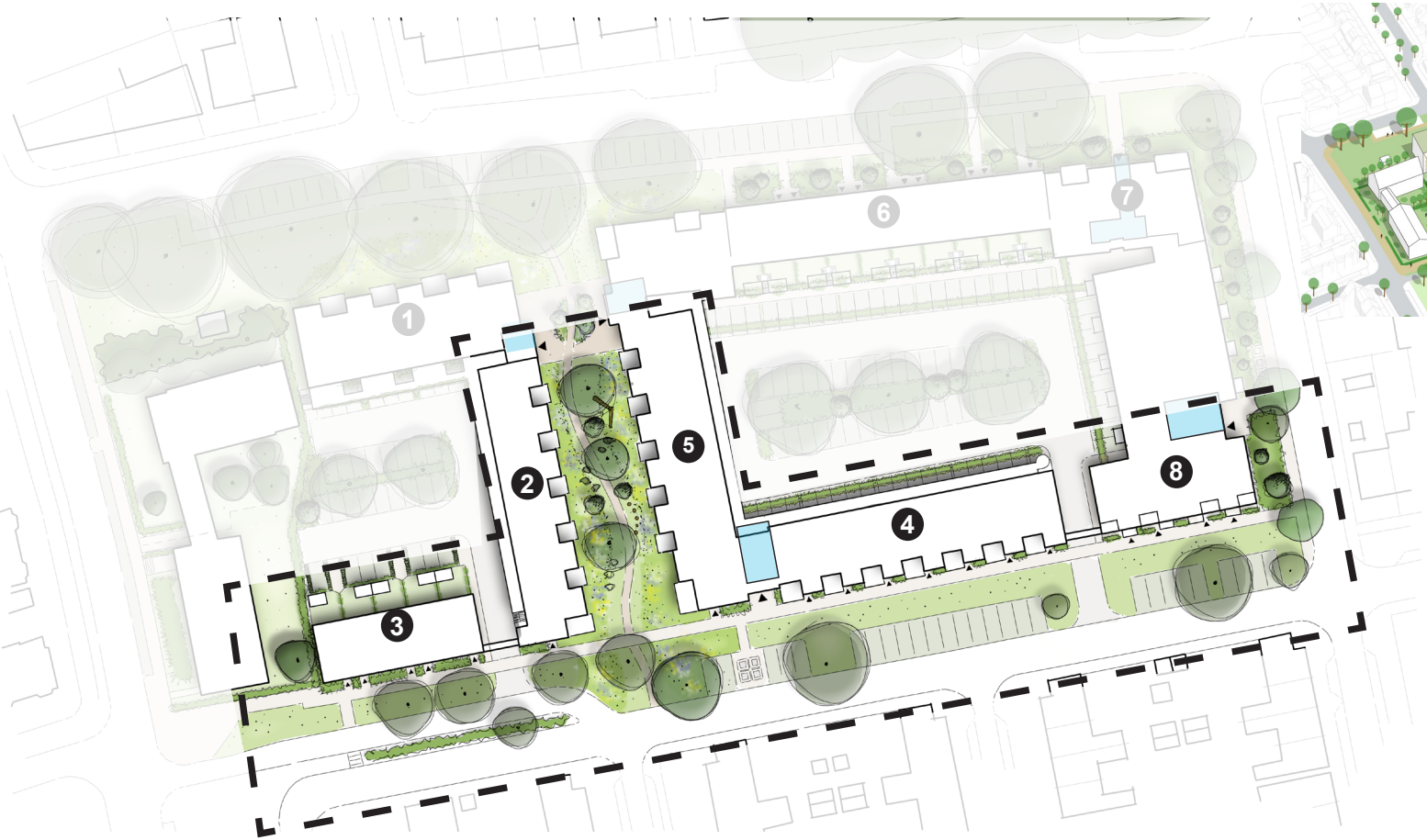

- In de groene verbindingsroute natuurlijke plekken voor spelaanleiding en ontmoeten opnemen.

Deelgebied: Van Slingelandtstraat

De bebouwing aan de van Slingelandtstraat grenst aan de woningbouw in het Statenkwartier. De nieuwbouw bestaat uit verschillende bouwdelen; appartementen (bouwdeel 2, 4, 5 en 8) en grondgebonden woningen (bouwdeel 3). Alle woningen op de begane grond, ook de appartementen hebben hun voordeur aan de straat. De appartementen in de groene verbinding worden ontsloten via de galerij in de binnenhof. Hierdoor wordt veel verharding in de groene verbinding voorkomen. Wel bevinden zich in de groene verbinding twee hoofdentree's voor de appartementen aan de Thorbeckestraatzijde. Hierdoor wordt de groene verbinding een levendige ruimte die niet alleen gebruikt wordt door de buurt, maar ook door de nieuwe bewoners. De bouwdelen variëren onderling in gevelinvulling, kleur en materialisatie, maar zijn in samenhang ontworpen. Een beeldbepalend ontwerpelement is de terugliggende bovenste laag in een afwijkende kleur en materiaal. Daarnaast zijn geïntegreerde plantenbakken en geveltuintjes als een uniform ontwerpelement op het maaiveld in de architectuur opgenomen. De bebouwing op de hoeken van de nieuwe groene verbinding naar de Thorbeckestraat (bouwdeel 2 en 5) introduceert de route door een verbijzondering, bijvoorbeeld in afronding van de balkons, of een sculpturale hoek met twee-zijdige oriëntatie. De voordeuren van de hoekwoningen bevinden zich aan het voetpad (om verharding in de groene verbinding te minimaliseren). Deze hoekwoningen hebben hun woonkamer en buitenruimte met openslaande deuren aan de groene verbinding.

Deelgebied: Van Slingelandtstraat

Hoofdvorm

- De hoogte van de bebouwing aan de Van Slingelandtstraat varieert tussen 3 bouwlagen, 3 bouwlagen met een terugliggende 4e bouwlaag (setback) en 4 bouwlagen met een terugliggende 5e bouwlaag (setback). De hoogtes zijn afwisselend waardoor een gevarieerd straatbeeld ontstaat.
- De diepte/gevellijn van de setbacks kan wisselen per bouwblok.
- Alle bebouwing uitvoeren met platte daken voor een samenhangend beeld. Met de dakrandhoogte wordt gezorgd dat alle zonnepanelen vanaf de straat uit het zicht zijn.
- Verbijzondering op hoeken van de nieuwe groene verbinding naar de Thorbeckestraat, bijvoorbeeld in afronding van de balkons, of een sculpturale hoek met twee-zijdige oriëntatie.

Overgang openbaar-privé

- Op de begane grond bevinden zich voordeuren voor de begane grond appartementen en grondgebonden woningen. Pad naar de voordeur gecombineerd met een privé terras. Terrassen worden afgescheiden van de openbare ruimte door in aansluiting op de architectuur vormgegeven gemetselde plantenbakken.
- Geveltuintjes combineren met de plantenbakken. Deze markeren de overgangen openbaar-privé en dragen bij aan privacy.

Balkons

- Positie en vorm van de balkons dragen bij aan de variatie in architectuur van de verschillende bouwblokken. Ze zijn half inpandig - half uitpandig, of volledig buiten het gevelvlak. Onder de balkons zijn op het maaiveld terrassen van de benedenwoningen waarbij de overgang tussen openbaar en privé wordt vormgegeven door een mee-ontworpen plantenbak.

Gevels, materialen, detailleringen

- Gebouwen bestaan hoofdzakelijk uit baksteen en hebben per gebouwtype een eigen kleur. Voor de totale buurt is een beperkt kleurenpalet voor het metselwerk in het gamma geel-bruin-rood. Het betreft gedekte tinten met beperkt onderling contrast in aansluiting op de kleuren in de buurt.
- Verbijzonderingen als rollagen, verticaal metselwerk en/of patronen in het metselwerk opnemen om extra gelaagdheid/rijkheid in de gevels te krijgen.
- Terugliggende setback laag in een afwijkend materiaal en kleur. Gedacht kan worden aan hout of een ander materiaal met een natuurlijke uitstraling.
- Balkonhekwerken niet te transparant (om te voorkomen dat bewoners zelf de behoefte voelen het dicht te zetten).
- Een zorgvuldige materialisering en detaillering moet garant staan voor een rijk beeld, fraaie veroudering en tactiele kwaliteit.

balkonhekwerken niet te transparant

mee ontwerpen plantenbakken

verbijzonderingen in metselwerk

setback laag in een afwijkend materiaal en

setback laag in een afwijkend

mogelijk ontwerpprincipe overgang van privé naar openbaart

mee ontwerpen plantenbakken

gevel begroeiing

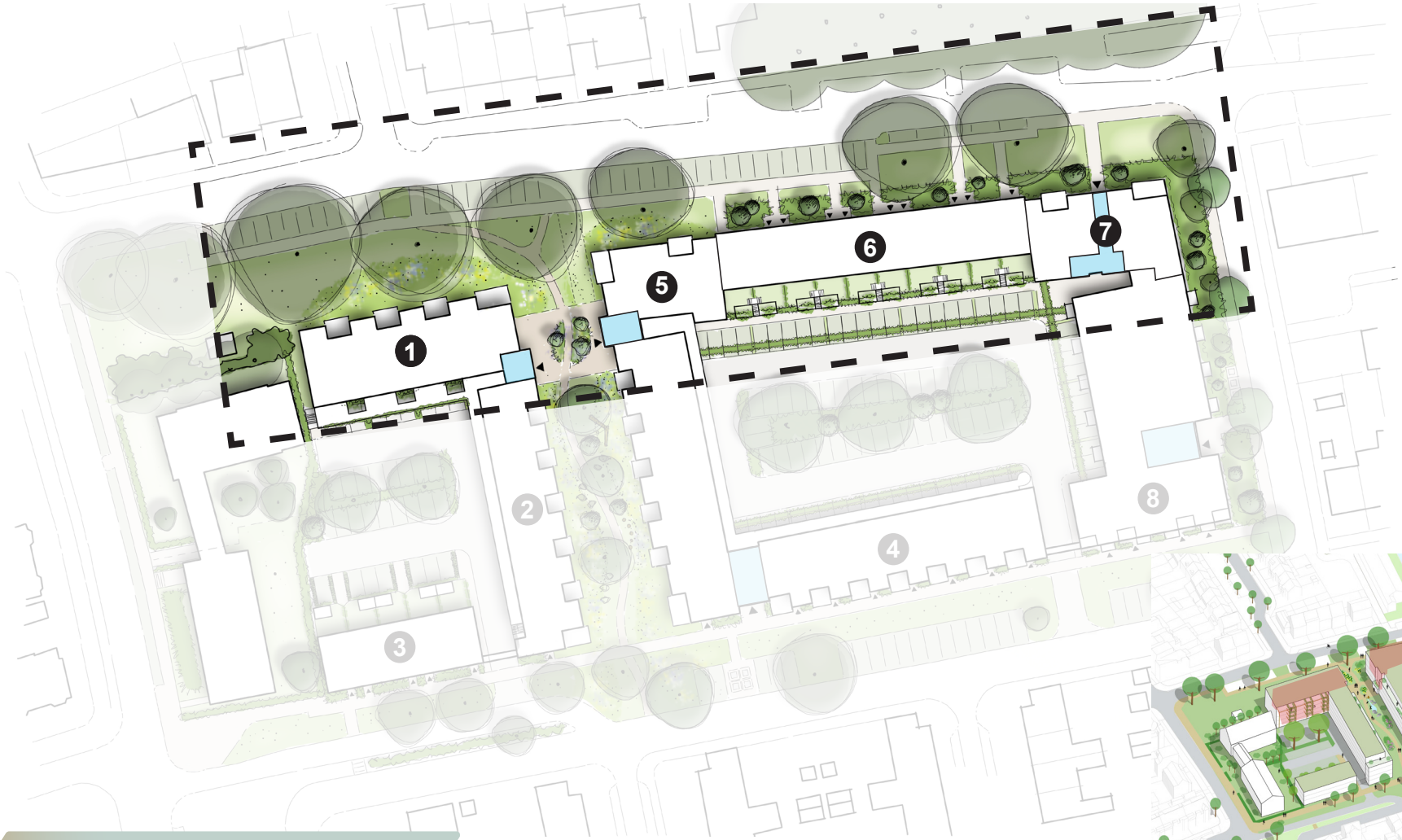

plantenbakken

setback laag in een afwijkend materiaal en

verbijzonderingen in metselwerk

Deelgebied: Thorbeckestraat

De Thorbeckestraat heeft een ruim groen profiel met beeldbepalende populieren. De gevelrooilijn van de nieuwe bebouwing ligt verder terug dan de huidige gevelrooilijn van de school waardoor er meer ruimte is om de straat verder te vergroenen. De bebouwing op de hoeken van de nieuwe groene verbinding naar de Van Slingelandtstraat (bouwdeel 1 en 5) introduceert de route door een verbijzondering, bijvoorbeeld in afronding van de balkons, of een sculpturale hoek met twee-zijdige oriëntatie. Op de hoek naar de Fagelstraat komt een appartementengebouw (7) die een laag hoger is dan de overige bebouwing aan de Thorbeckestraat, waardoor een hoekaccent wordt gemaakt. Een serie grondgebonden woningen (6) staan tussen deze appartementengebouw in. De begane grond balkons liggen ca. 0.5m boven maaiveld en worden naar beneden bebouwd.

Deelgebied: Thorbeckestraat

Hoofdvorm

- De hoogte van de bebouwing aan de Thorbeckestraat varieert. 4 lagen voor de appartementen aan weerszijden van de nieuwe groene verbinding, 4 lagen voor de grondgebonden woningen, 5 lagen voor de appartementen op de hoek Fagelstraat. De hoogtes zijn afwisselend waardoor een gevarieerd straatbeeld ontstaat.
- Alle bebouwing uitvoeren met platte daken voor een samenhangend beeld. Met de dakrandhoogte wordt gezorgd dat alle zonnepanelen vanaf de straat uit het zicht zijn.
- Verbijzondering op hoeken van de nieuwe groene verbinding naar de Van Slingelandtstraat, bijvoorbeeld in afronding van de balkons, of een sculpturale hoek met twee-zijdige oriëntatie.

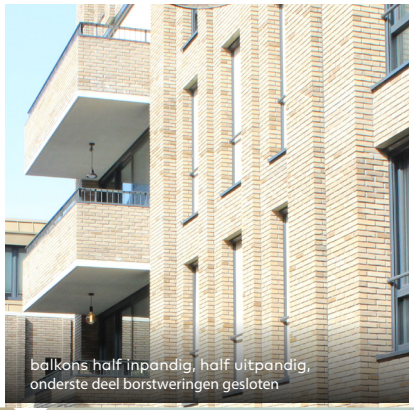
Overgang openbaar-privé, balkons

- De appartementen hebben balkons die circa. 0,4 m boven het maaiveld liggen, daarmee blijft het maaiveld onderdeel van het openbaar groengebied. De balkons worden daarmee naar beneden bebouwd.
- Balkons liggen half inpandig - half uitpandig en zijn nadrukkelijk onderdeel van het gevelontwerp. Waar de appartementen een hoofdzakelijk horizontale gevelgeleding hebben (waar de balkons sterk aan bij dragen) hebben de grondgebonden woningen een verticalere geleding, waarmee het individuele karakter van de woningen benadrukt wordt en de typologie zichtbaar is.

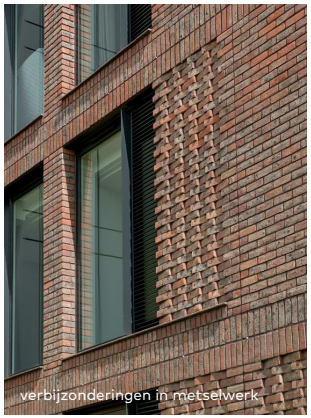
Gevels, materialen, detailleringen

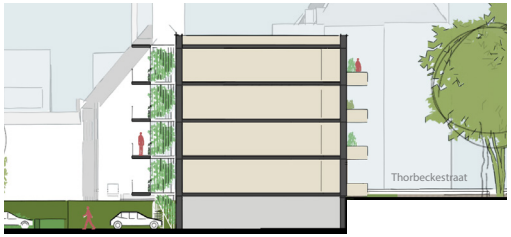
- Gebouwen bestaan hoofdzakelijk uit baksteen en hebben per gebouwtype een eigen kleur. Voor de totale buurt is een beperkt kleurenpalet voor het metselwerk in het gamma geel-bruin-rood. Het betreft gedekte tinten met beperkt onderling contrast in aansluiting op de kleuren in de buurt.
- Verbijzonderingen als rollagen, verticaal metselwerk en/of patronen in het metselwerk opnemen om extra gelaagdheid/rijkheid in de gevels te krijgen.
- Balkons zijn gemetseld tot gedeeltelijk borstwering-hoogte, daarboven transparante hekwerk/balustrade.
- Een zorgvuldige materialisering en detaillering moet garant staan voor een rijk beeld, fraaie veroudering en tactiele kwaliteit.

verbijzonderingen in metselwerk

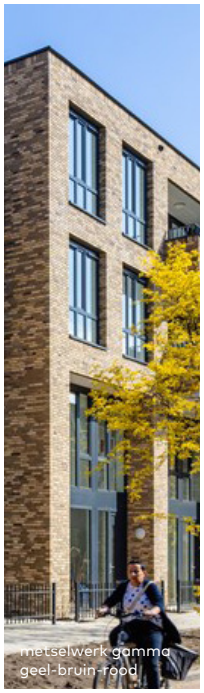

balkons half inpandig, half uitpandig, onderste deel borstweringen gesloten

nestelmogelijkheden

verbijzonderingen in metselwerk

principe doorsnede appartementen naast de kerk

metselwerk gamma geel-bruin-rood

verbijzonderingen mogelijk afgerond balkons

verbijzonderingen in metselwerk

rijkheid en gelaagdheid in de gevels

kleur-nuancering in een beperkt kleurenpalet

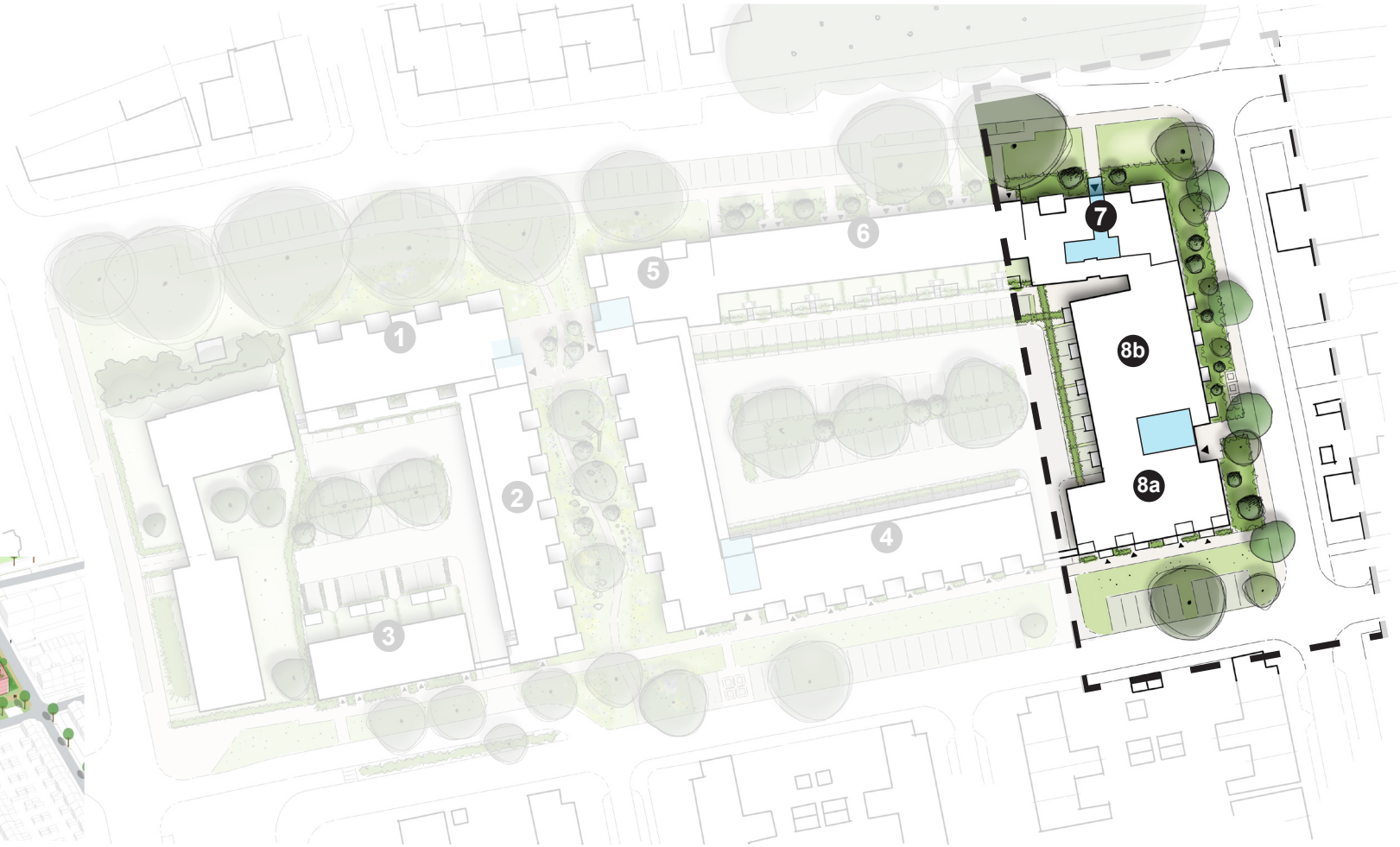
principe doorsnede grondgebonden

metselwerk gamma geel-bruin-rood

Deelgebied: Fagelstraat

De Fagelstraat is een verbindingsstraat en overbrugt het hoogteverschil in het plangebied. Om het hoogteverschil in het plangebied te manifesteren speelt het ontwerp van de plint aan de Fagelstraat een belangrijke rol. De plint wordt verbijzonderd (afwijkend kleur/patroon) en vergroend. Daarmee kan de plint bijdragen aan de beleving van groen. De Fagelstraat is in de huidige situatie een wat anonieme straat waar weinig ogen op gericht zijn. Met de realisatie van de nieuwbouw gaat gewoond worden aan de straat en transformeert de straat naar een plek die gezien mag worden. De architectuur wordt een blikvanger mede door de positie en vormgeving van de uitkragende balkons. De bouwhoogte stijgt stapsgewijs mee richting het hoekaccent ter plaatse van de Fagelstraat - Thorbeckestraat (bouwdeel 7). De plint van bouwdeel 8b (die richting de Thorbeckestraat steeds verder onder het maaiveld zakt) biedt plek aan de bergingen en heeft een groene gevel. Op de begane grond van het gebouw op de hoek van de Van Slingelandtstraat (bouwdeel 8a) wordt gewoond. De groenstrook tussen het voetpad en het gebouw sluit aan op het verticale gevelgroen, waardoor het gebouw zich letterlijk hecht aan de plek. Balkons liggen boven collectieve ruimte (eigendom VVE).

Deelgebied: Fagelstraat

Hoofdvorm

- De hoogte van de bebouwing aan de Fagelstraat varieert. 4 lagen met een teruggliggende 5e laag aan de hoek Van Slingelandtstraat, 4 lagen op een bergingplint (die in het maaiveld zakt richting Thorbeckestraat), 5 lagen accent op de hoek Fagelstraat-Thorbeckestraat. Door deze hoogteverschillen ontstaat een interessant straatbeeld.
- Alle bebouwing uitvoeren met platte daken voor een samenhangend beeld. Met de dakrandhoogte wordt gezorgd dat alle zonnepanelen vanaf de straat uit het zicht zijn.

Overgang openbaar-privé

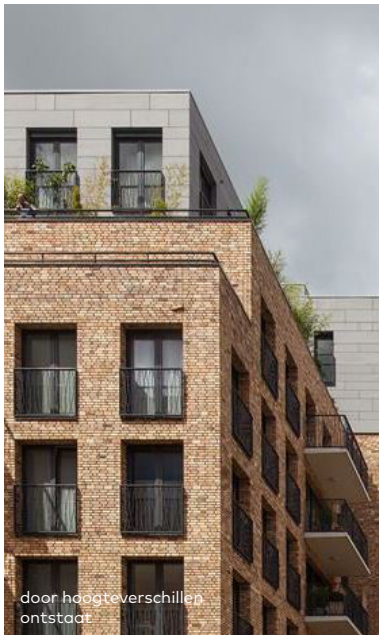
- De appartementen hebben uitkragende balkons, buiten het gevelvlak. De positie van de balkons wisselt en verspringt om-en-om. In de detaillering en materialisatie van de balustrades aandacht voor privacy (voorkomen moet worden dat bewoners zelf afschermingen gaan plaatsen).

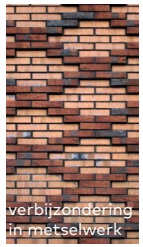
Balkons

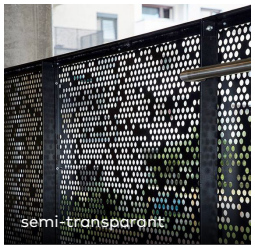
- Balkons hangen buiten het gevelvlak. Ze bevinden zich aan de straatzijde en aan de binnenhof zijde, boven collectieve grond op grond van de VvE. Hierdoor hangen geen balkons boven de openbare ruimte.

Gevels, materialen, detailleringen

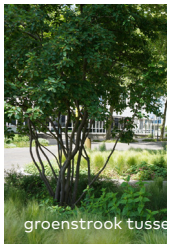
- Gebouwen bestaan hoofdzakelijk uit baksteen en hebben per gebouwtype een eigen kleur. Voor de totale buurt is een beperkt kleurenpalet voor het metselwerk in het gamma geel-bruin-rood. Het betreft gedekte tinten met beperkt onderling contrast in aansluiting op de kleuren in de buurt.
- Verbijzonderingen als rollagen, verticaal metselwerk en/of patronen in het metselwerk opnemen om extra gelaagdheid/rijkheid in de gevels te krijgen.
- Balkons zijn semi-transparant in bv. geperforeerde staalplaat of strekmetaal.
- Een zorgvuldige materialisering en detaillering moet garant staan voor een rijk beeld, fraaie veroudering en tactiele kwaliteit.

door hoogteverschillen ontstaat

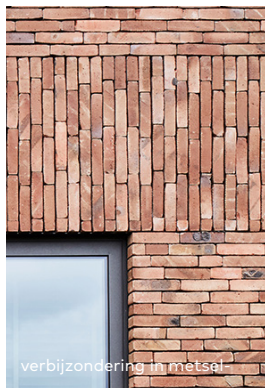

verbijzondering in metselwerk

semi-transparant

groengevel in de plint

groenstrook tusse

voetpad en

verbijzondering in metsel

semi-transparant balkon-

principe doorsnede appartementen

rijkheid en gelaagdheid in de gevels

nestelmogelijkheden integreren

groengevel in de plint

Deelgebied: Groene verbinding

De nieuwe voetgangersroute waarmee de Thorbeckestraat en de Van Slingelandtstraat met elkaar verbonden worden is een groene verbinding. De groene verbinding is autovrij. Wel is er in geval van calamiteiten de mogelijkheid voor de brandweer om bij de hoofdentree's van de appartementen te komen. Hiervoor passen we halfverharding toe.

Aan de Thorbeckestraatzijde is een pleintje waaraan twee hoofdentree's van appartementengebouwen liggen (bouwdeel 1 en 5b). Vanaf dit pleintje tot aan de Van Slingelandtstraat wordt de gehele ruimte van gevel tot gevel rondom het wandelpad groen ingericht en worden speelaanleidingen voor kinderen geboden. Speelaanleidingen uitgevoerd in natuurlijke materialen (keien, houten stammen). De beeldkwaliteit van de openbare ruimte en van de omliggende bebouwing zijn op elkaar afgestemd en integraal ontworpen. De balkons van de appartementen (bouwdeel 2 en 5a) oriënteren zich op deze ruimte. De bovenste bouwlaag heeft een setback met dakterrassen. Balkons worden naar beneden bebouwd, waardoor de gevellijn verspringt. Om het hoogteverschil in het plangebied te manifesteren speelt het ontwerp van de plint een

Deelgebied: Groene verbinding

Terreininrichting

- De groene verbinding is een openbare ruimte met een wandelpad. Het pad meandert door de ruimte.
- Het niveauverschil wordt zonder traptredes overbrugd.
- Enkele (meerstammige) bomen. Inheems, brede dichte kroon t.b.v. schaduw. Verschillende soorten voor vergroten biodiversiteit. Verschillende hoogte bomen.
- Route accentueren met heesters, vaste beplanting, kleurige en geurige bloemen en kruidenrijk gras.

Materialen terreininrichting

- Zo min mogelijk oppervlakte verharden, alleen waar nodig.
- Plein in gebakken klinkers uitvoeren.
- Wandelpad uitvoeren in padvast halfverharding.
- Speelaanleidingen in natuurlijke materialen als keien en houten stammen langs de wandelroute. Mogelijkheden onderzoeken om het water vast te houden of tijdelijk te bergen om afstromen te voorkomen.

Gevels, materialen, detailleringen

- Gebouwen bestaan hoofdzakelijk uit baksteen en hebben per gebouwtype een eigen kleur. Voor de totale buurt is een beperkt kleurenpalet voor het metselwerk in het gamma geel-bruin-rood. Het betreft gedekte tinten met beperkt onderling contrast in aansluiting op de kleuren in de buurt.
- Verbijzonderingen als rollagen, verticaal metselwerk en/of patronen in het metselwerk opnemen om extra gelaagdheid/rijkheid in de gevels te krijgen.
- Een zorgvuldige materialisering en detaillering moet garant staan voor een rijk beeld, fraaie veroudering en tactiele kwaliteit.

Balkons

- De balkons zijn half in- en half uitpandig in de gevel gepositioneerd en hebben een (semi-)transparante balustrade.
- Het uitpandige deel van de balkons wordt naar beneden bebouwd, waardoor er verspringende gevels onstaat waar rondom kde openbare ruimte kan worden beheerd.

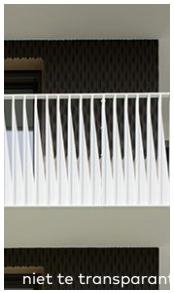

natuurlijke speelaanleidingen

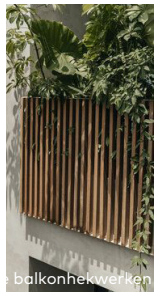

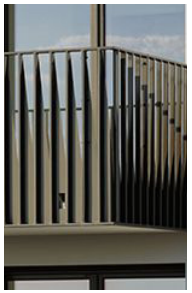

denrijk gras

hoofdentree aan het pleintje in gebakken klinkers

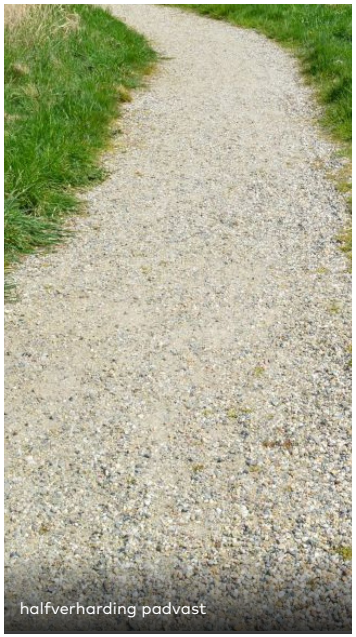

niet te transparante balkonhekwerken

principe doorsnede appartementen

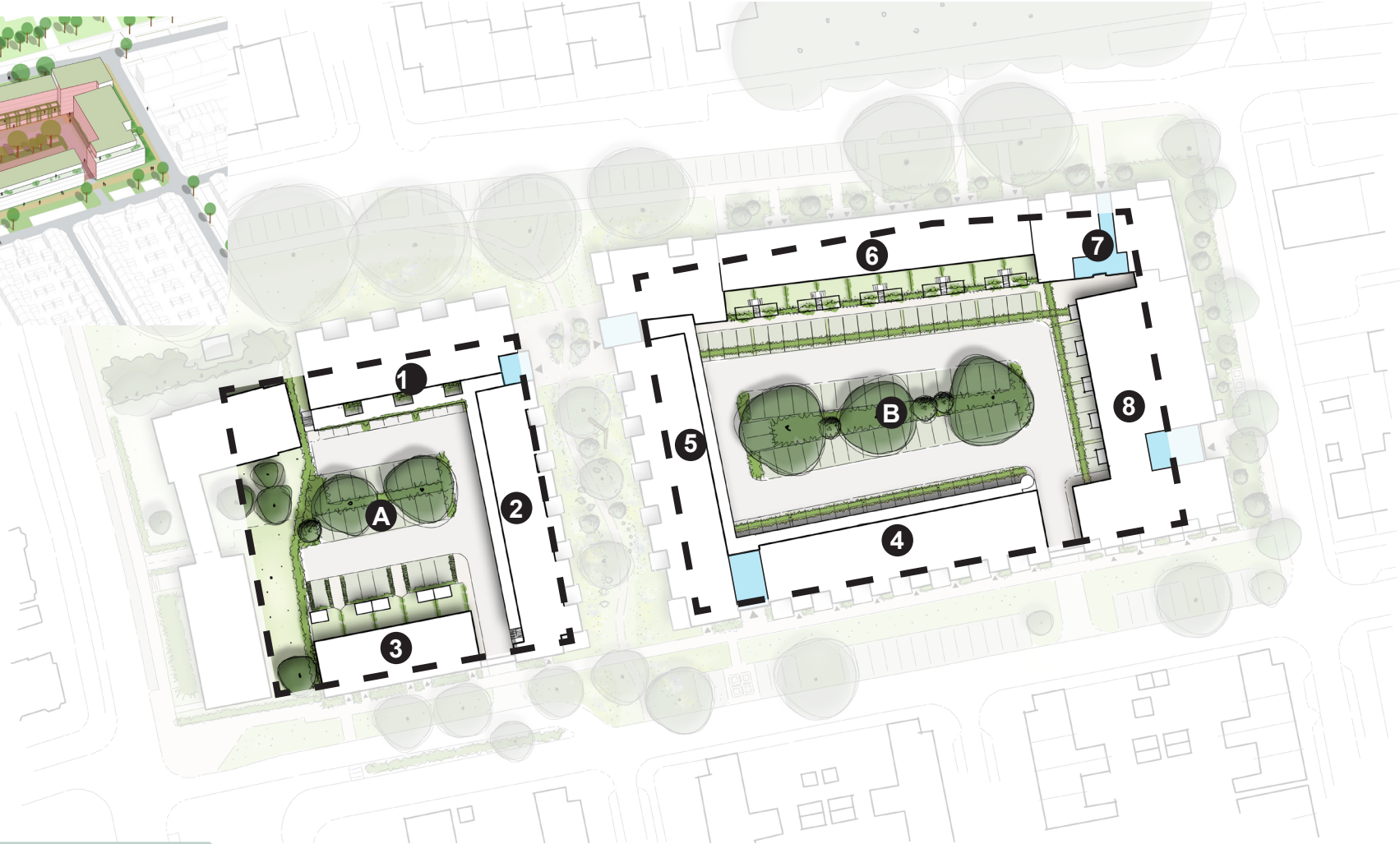

natuurlijke speelaanleidingen

halfverharding padvast

Deelgebied: Binnengebieden

De beide binnengebieden worden ingericht als parkeerhoven en worden zo groen als mogelijk ingericht binnen een efficiënt parkeersysteem. Tussen de parkeerplaatsen is ruimte voor een zone met enkele bomen en heesters. De galerijen om de appartement te ontsluiten (bouwdeel 1, 2, 4 en 5) kijken uit op het binnengebied. Beide hoven hebben een eigen identiteit. Het binnengebied aan de westzijde (binnengebied A) wordt mede bepaald door de aanwezigheid van de naastgelegen kerktuin. De appartementen aan de Thorbeckestraat (bouwdeel 1) hebben privé buitenruimte op een extra brede galerij op het zuiden. Terrassen worden hier gecombineerd met verticaal groen voor privacy en schaduw. In het oostelijke binnengebied (binnengebied B) wordt de identiteit mede bepaald door de met klimplanten begroeide pergola's omzoomde achtertuinen van de grondgebonden woningen aan de Thorbeckestraat (bouwdeel 6). Deze zijn bereikbaar via het binnengebied en gelegen bovenop de eigen berging. Ook zijn er balkons van de appartementen in bouwdeel 8 aan dit binnengebied. In de binnengebieden worden bomen gekozen met een dichte en brede kruin. Naast schaduw en verkoeling zorgen deze voor privacy in de binnenhoven. De ondergrondse voorzieningen zijn dusdanig dat de bomen zich goed kunnen ontwikkelen.

Deelgebied: Binnengebieden

Overgang openbaar-privé

- Groene erfafscheidingen rondom de achtertuinen van de grondgebonden woningen aan de Van Slingelandtstraat.
- De erfscheiding van de achtertuinen van de grondgebonden woningen aan de Thorbeckestraat wordt gevormd door een met klimplanten begroeide pergolaconstructie. De bergingen voor deze woningen worden omsloten vanaf het parkeerniveau.
- Galerijen op het zuiden (woningen naast de kerk), worden extra breed uitgevoerd. Op de galerij bevinden zich privé terrassen met groene afscheidingen door middel van klimplanten uit de volle grond gecombineerd met plantenbakken op de galerijen. Plantenbakken krijgen op natuurlijke manier water, geleid vanaf de naastgelegen daken.

Gevels, materialen, detailleringen

- Aan de binnenzijde van de bouwdelen zijn de kleuren en materialen van de gevels in principe hetzelfde, maar op specifieke plekken mag er vanaf geweken worden. Mogelijkheden voor bijvoorbeeld witte keimwerk gevels, met als doel om in de binnengebieden lichter te maken (d.m.v. reflectie daglicht).
- Mogelijkheid onderzoeken voor hergebruik van de stalen vakwerkliggers uit de ROC Rijn IJssel. Als deze niet her te gebruiken zijn houten pergola constructies maken.
- Platte daken van de bergingen horend bij de grondgebonden woningen aan de Van Slingelandstraat uitvoeren in groen dak.
- In de materialisatie van de gevels in de binnenhoven is hout nadrukkelijker aanwezig (bijvoorbeeld de galerijgevels van bouwdeel 2, 4 en 5). Dit voor akoestiek, minder opwarming en het verzacht het beeld van de bebouwing.

Groen

- In beide binnengebieden wordt waar mogelijk beplanting aangebracht. Dit is weergegeven op de volgende pagina. Op enkele plekken is groen niet mogelijk omdat hier te weinig zonlicht komt of omdat dit niet beheersbaar is.
- Boven parkeerplaatsen langs de gevels komen spandraden waar begroeiing overheen groeit. De parkeerplaatsen in het middengebied worden gemaskeerd door bomen en struikgewassen

Balkons

- Aan de kerkzijde zijn er geen balkons. Wel zijn hoekbalkons mogelijk bij de hoekappartementen aan de Thorbeckestraat. Dit bouwblok staat in rooilijn naar voren ten opzichte van de naastgelegen kerk.

Terreininrichting, materialen

- Rijbaan verharden d.mv. klinkers.
- Parkeervakken half-verharden d.m.v. grasbeton-tegels met uitstapstrook. Betonnen stootband (varkensrug) in parkeervakken opnemen ter bescherming groenvak.
- Centraal tussen de parkeervakken een doorlopend groen vak met heesters en ruimte voor enkele grote bomen. Vak verlaagd aanleggen voor opvang regenwater. Ondergrondse voorzieningen voor groeimogelijkheden bomen.
- Onderzoeken of verharding vanuit de bestaande situatie hergebruikt kan worden.

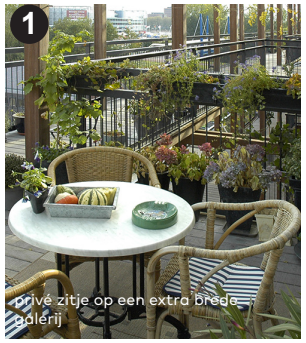

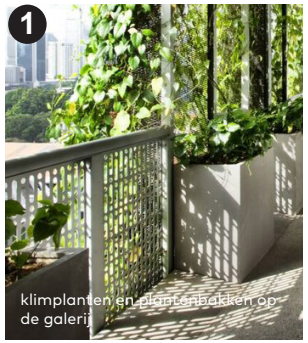
principe doorsnede binnengebied A

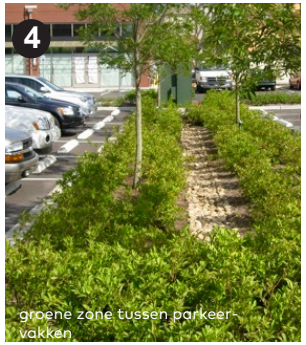
principe doorsnede binnengebied B

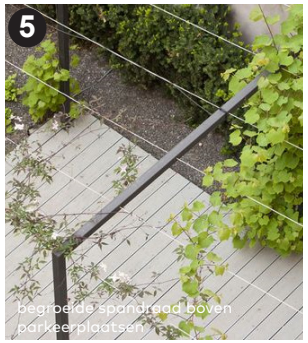
Deelgebied: Binnengebieden

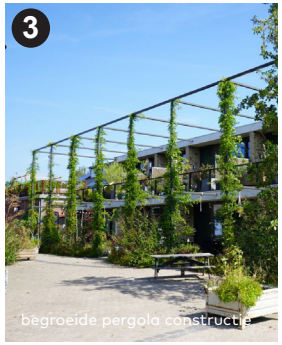

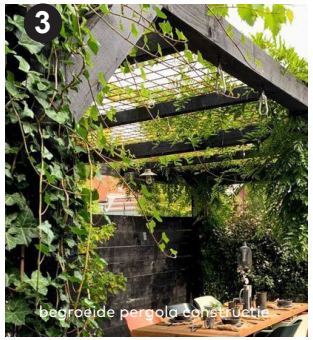

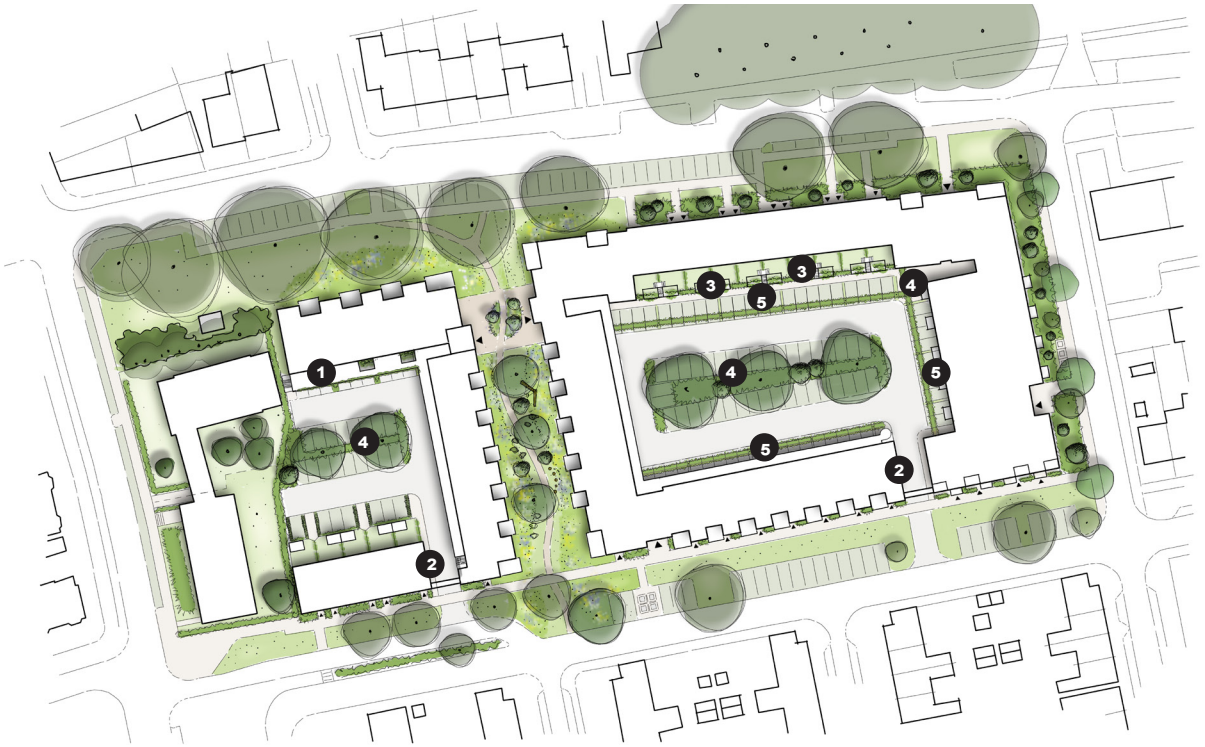

thorbecke kwartier

Sacon
Burgemeester Roelenweg 28, 8021 EW Zwolle
Tel. 038-4221050
www.sacon.nl

Reinbouw Vastgoed B.V.
Industrielaan 8, 6950 AA Dieren

VanWonen
Willemsvaart 21, 8019 AB Zwolle

Bijlage 19 Mer-beoordeling

COLLEGEBESLUIT

Besluit van	4 juni 2024
Zaaknummer	4189806

HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN ARNHEM;

gelezen / overwegende dat:

- voor het realiseren van maximaal 190 woningen ter plaatse van de voormalige schoollocatie ROC Rijn IJssel een omgevingsplanwijzigingsbesluit wordt voorbereid;
- deze ontwikkeling is aan te merken als een stedelijk ontwikkelingsproject zoals bedoeld in onderdeel J11 van Bijlage V bij het Omgevingsbesluit;
- op grond van artikel 16.43 van de Omgevingswet het bevoegd gezag moet beoordelen of er sprake is van aanzienlijke milieueffecten, en als dat het geval is, waarvoor bij de voorbereiding van het besluit een milieueffectrapport moet worden gemaakt;
- de gemeenteraad, als bevoegd gezag, deze bevoegdheid heeft gemandateerd aan het college;
- uit de m.e.r.-beoordeling in bijlage 16 bij de motivering van het ontwerp ‘TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat’ blijkt dat de beoogde ontwikkeling geen aanzienlijke milieueffecten heeft;
- in deze m.e.r-beoordeling alle relevante criteria van bijlage III bij de mer-richtlijn en de vereisten uit het Omgevingsbesluit zijn betrokken;
- het opstellen van een milieueffectrapport dus niet noodzakelijk is;

gelet op artikel afdeling 16.4 van Omgevingswet;

BESLUIT:

Te bepalen dat de woningbouw aan de Thorbeckestraat geen aanzienlijke milieueffecten heeft en hiervoor geen milieueffectrapport op te stellen

Namens de gemeenteraad van de gemeente Arnhem
de secretaris, de burgemeester,

Arnhem GEMEENTE

thorbecke kwartier

omgevingskwaliteitsplan **Thorbeckekwartier Arnhem**

15 mei 2024

Voorwoord

Voorliggend omgevingskwaliteitsplan is uitgewerkt aan de hand van het stedenbouwkundig plan Thorbeckekwartier Arnhem (november 2023). Ten grondslag aan het stedenbouwkundig ontwerp liggen uitgangspunten uit een in april 2021 vastgesteld ontwikkelkader met de titel 'schakel tussen twee buurten'. Het stedenbouwkundig plan is in de periode juni 2022 - mei 2023 in participatie met een klankbordgroep van omwonenden tot stand gekomen.

In dit omgevingskwaliteitsplan zijn de kaders voor de uitwerking van de uiterlijke verschijningsvorm van de gebouwen en de uitgangspunten en randvoorwaarden van de inrichting van de (semi-) openbare ruimten geformuleerd. Deze worden voorafgegaan door een korte toelichting op de context van het plangebied en het stedenbouwkundig planconcept. Naast de algemene beeldkwaliteit- en duurzaamheidsuitgangspunten worden ook de uitgangspunten per deelgebied omschreven.
Vanwege de complexe ontwerp opgave is het detailniveau van dit omgevingskwaliteitsplan vrij hoog. Het moet alsnog gezien worden als een inspiratiebron voor het opstellen van het bouwplan en het inrichtingsplan. Mocht het zo zijn dat in het verdere ontwerptraject situaties of ideeën ontstaan waarvoor aanpassingen nodig of wenselijk zijn, dan kan dat altijd. Zolang deze het plan beter maken zullen die omarmd worden.

Inhoud

1. **Context plangebied** 3

2. **Ruimtelijk concept** 6

3. **Uitgangspunten beeldkwaliteit** 8

4. **Bouwdeelnummering en deelgebieden** 9

5. **Algemene criteria bebouwd - materialisatie** 10

6. **Algemene criteria bebouwd - duurzaamheid** 11

7. **Algemene criteria onbebouwd** 15

8. **Uitgangspunten per deelgebied**
   - a. Van Slingelandtstraat 17
   - b. Thorbeckestraat 19
   - c. Fagelstraat 21
   - d. Groene verbinding 23
   - e. Binnengebieden 25

Context plangebied

Het plangebied betreft een vrij gekomen schoollocatie van het ROC Rijn IJssel en ligt aan de Thorbeckestraat en aan de rand van het Statenkwartier ten oosten van de binnenstad van Arnhem. Ten noord-westen van de locatie ligt de wijk Spijkerkwartier.

De locatie ligt dus tussen twee wijken die elk een eigen karakter hebben. De invulling van deze locatie bepaalt mede de relatie en overgang tussen de twee buurten.

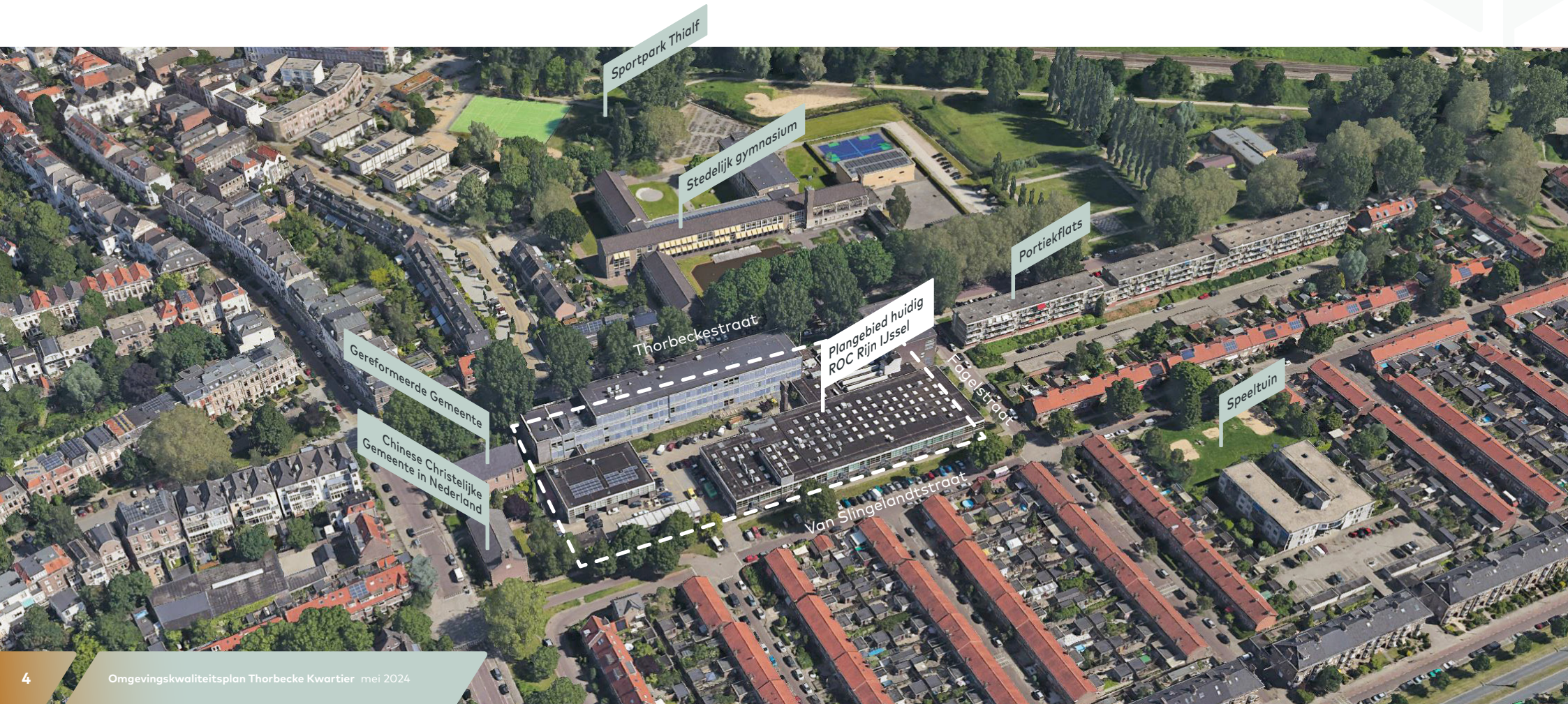
Context plangebied

De Thorbeckestraat is een ontsluitingsweg voor de buurt en heeft een ruim profiel met ter plaatse van de locatie grote populieren en een groen voorterrein van het tegenover de locatie gelegen Stedelijk Gymnasium. De portiekflats aan de oostzijde bestaan uit drie bouwlagen op een plint. Aan de noordwestkant zijn individueel vormgegeven grondgebonden woningen.

De **Van Slingelandtstraat** , gelegen ten zuiden van het plangebied, grenst aan een projectmatig gebouwde woonbuurt waarvan de straatwand bestaat uit de koppen van de rijbebouwing, schuurtjes en tuinmuren. Langs de school staan beeldbepalende kastanjebomen waartussen haaks geparkeerd wordt. Iets verderop in de straat (op 50 m van de locatie) is een speeltuin.

Ook aan **de Fagelstraat** is er geen woon-oriëntatie tegenover het plangebied en bepalen kopgevels en zijtuinen het beeld. De straat loopt op naar de Thorbeckestraat en overbrugt een hoogteverschil van circa 2,5 meter.

Aan de westzijde en direct aangrenzend aan het plangebied bevinden zich twee kerken: De Gereformeerde Gemeente Arnhem en de Chinese Christelijke Gemeente in Nederland.

Context plangebied

Tussen twee wijken.

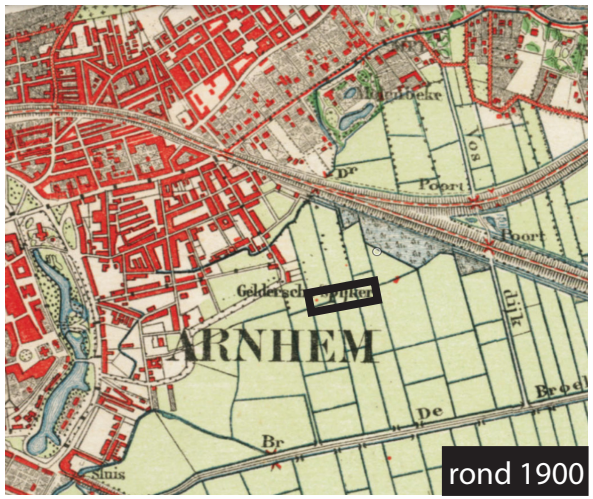
De wijk Spijkerkwartier is rond 1850 ontworpen door de Arnhemse stadsarchitect Heuvelink sr. In de wijk staan veel monumentale panden die gebouwd werden voor Nederlanders die fortuin gemaakt hadden in Nederlands-Indië. Kenmerkend zijn de variatie, de statige architectuur, de woonkamers op een bel-etage met daaronder souterrains en de groene binnengebieden. De wijk ontleent zijn naam aan voormalig landgoed Geldersche Spijker.

De wijk Statenkwartier is projectmatig gebouwd vanaf de jaren 30 en biedt plek aan rij- en portiekwoningen. In de stedenbouwkundige opzet van de wijk is de oorspronkelijke polderstructuur goed terug te zien.

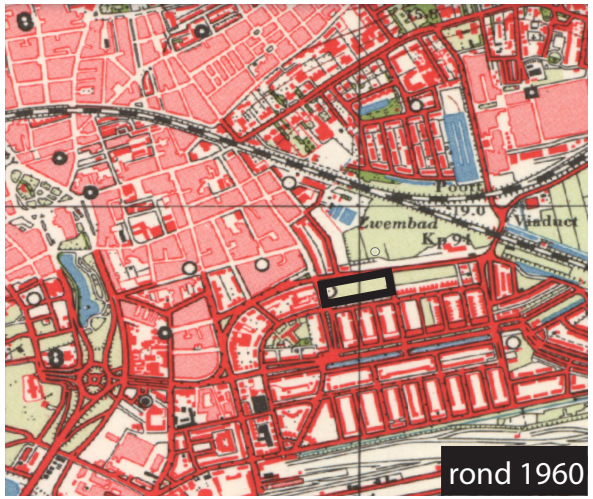
Op de overgang tussen de twee wijken hebben diverse voorzieningen een plek gekregen: de twee kerken (rond 1950), het Stedelijk Gynmasium (rond 1960) en het ROC Rijn IJssel (rond 1970).

In 2021 is het gebouw van het ROC Rijn IJssel verkocht in het kader van nieuw huisvestingsbeleid van de school en daarmee is de locatie beschikbaar gekomen voor woningbouw. Dit biedt de kans de huidige barriere van het aaneengesloten bouwblok tussen de twee wijken te doorbreken en de buurten fysiek beter met elkaar te gaan verbinden.

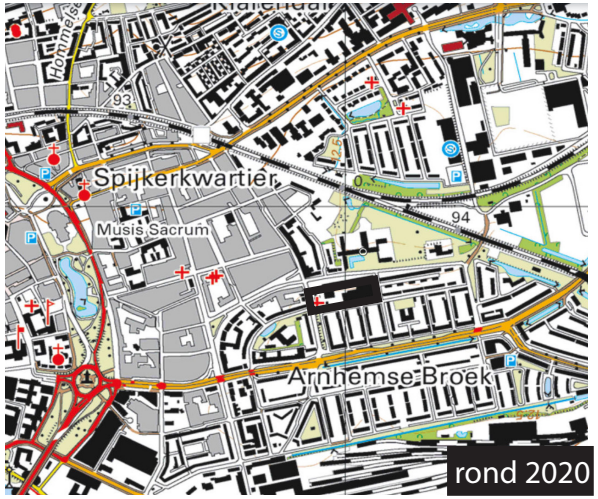
In april 2021 is voor dit gebied een ontwikkelkader vastgesteld met de titel 'schakel tussen twee buurten' welke in participatie met een klankbordgroep van omwonenden is doorontwikkeld tot het stedenbouwkundig plan, november 2023. Tijdens de uitwerking is gekozen voor het toevoegen van één (in plaats van twee) noord-zuid verbindingen voor voetgangers omdat dit ruimtelijk en woontechnisch de beste plankwaliteit oplevert.

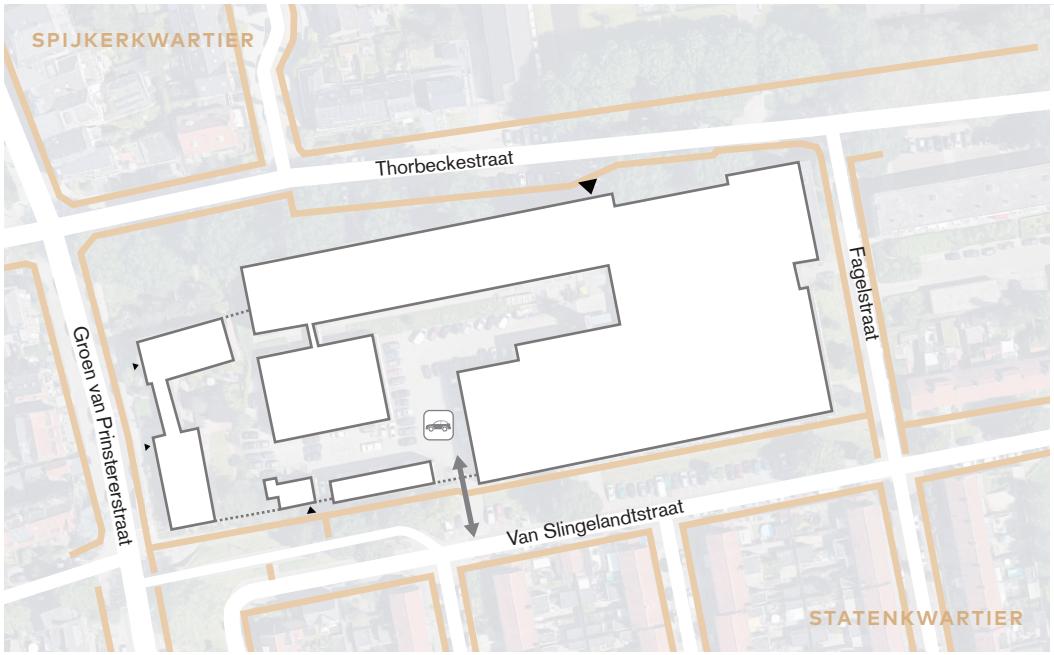
Ruimtelijk concept

Een belangrijk uitgangspunt in het ruimtelijke concept is het verbinding maken tussen de twee wijken. Dit gebeurt in de vorm van een nieuw te realiseren aantrekkelijke en groene voetgangersroute tussen de Van Sllingelandtstraat en de Thorbeckestraat over het plangebied. Het overbruggen van het hoogteverschil draagt daarbij bij aan de identiteit van deze route.

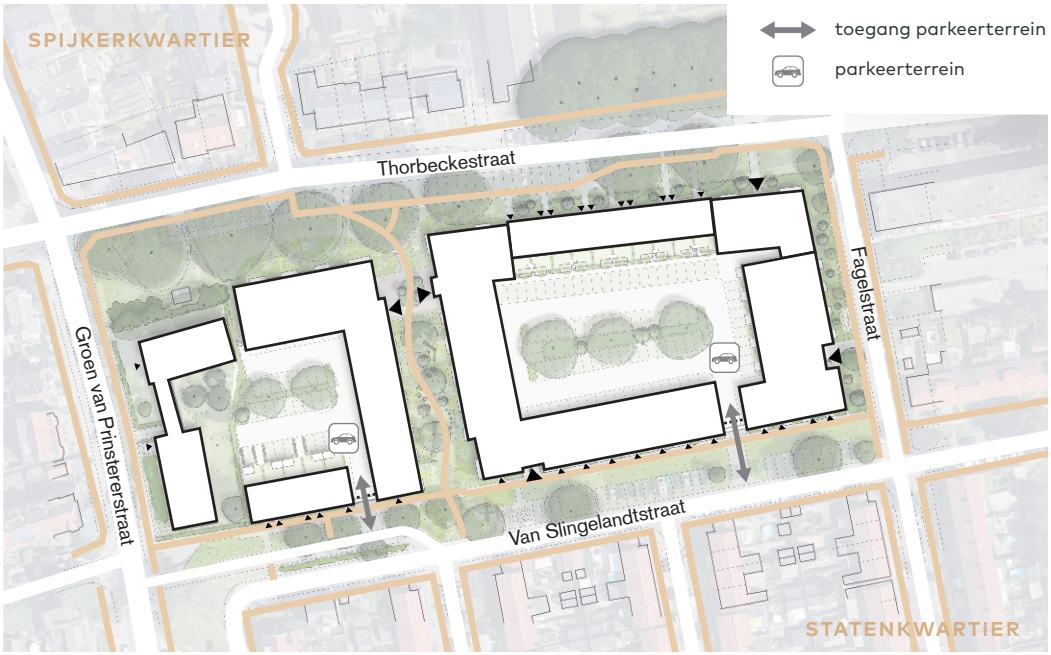
Met de transformatie naar woongebied wordt de menselijke maat in de bebouwing teruggebracht. Het plangebied wordt ingericht met diverse ten opzichte van elkaar herkenbare bouwdelen, waarin een gevarieerd woonprogramma gerealiseerd wordt. De woonoriëntatie van de nieuwbouw is daarbij belangrijk. In de huidige situatie heeft de school een voorzijde aan de Thorbeckestraat en achterkanten aan de Fagelstraat en Van Slingelandtstraat. De nieuwe bebouwing heeft een alzijdige woonkwaliteit en entree's aan alle straten: De centrale entree's van de appartementen en de grondgebonden woningen zijn zowel aan de nieuwe groene voetgangersverbinding, als aan de Thorbeckestraat, de Fagelstraat en de Van Slingelandtstraat en bieden dus levendigheid en mogelijkheden tot sociale verbinding aan alle zijden van het plan.

Geparkeerde auto's van bewoners zijn voor de buurt grotendeels uit het zicht door de positionering in de collectieve binnengebieden waarin ook ruimte is voor nieuwe bomen. De entree's naar de binnengebieden zijn alleen toegankelijk voor bewoners en daarom ondergeschikt vormgegeven.

huidige situatie schaal 1: 2000

nieuwe situatie schaal 1: 2000

Ruimtelijk concept

De nieuwe buurt krijgt een menselijke maat door een diversiteit en rijkheid in architectuurexpressies, zodat een monotone of massieve uitstraling wordt voorkomen. De woongebouwen verschillen onderling van elkaar in gevelpatroon en kleurstelling, maar hebben een familiaire relatie, zodat er samenhang ontstaat tussen de verschillende gebouwen.

Elementen die borgen dat er voldoende samenhang is:

- **Bouwmassa**. De vormentaal van de bouwblokken met dieptesprongen in de gevel en met platte daken geeft het plan samenhang.
- **Materialisatie**. Bouwblokken bestaan primair uit metselwerk. Secundair gebruik van hout, bijvoorbeeld op de setbacks, wat terugkomt in meerdere blokken. Dit legt verbinding tussen de bouwblokken. In de binnenhoven is hout nadrukkelijker aanwezig in de gevels.

Elementen die borgen dat er voldoende variatie is:

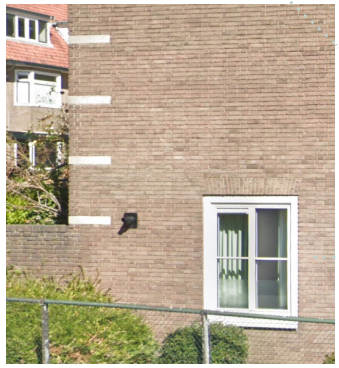
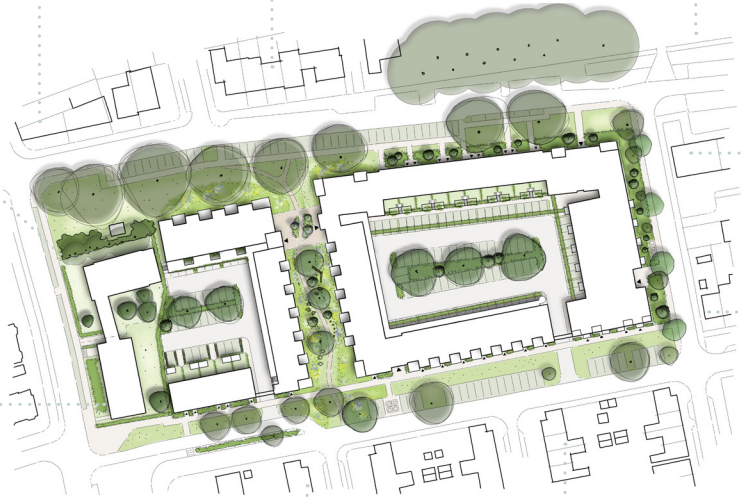
- **Gevelpatronen/richting**: Deze komen voort uit het achterliggende woonprogramma. Bouwblokken met een meer horizontale belijning en met een meer verticale belijning. Dit voorkomt lange eentonige gevelwanden.
- **Kleur**: De kleurstelling van metselwerk (en bijbehorende kozijnen) varieert in meerdere kleurstellingen. Kleuren hebben niet een te groot contrast onderling, waarmee kleuren aansluiting op de omliggende kleuren van het Spijkerkwartier en het Statenkwartier.
- **Balkonhekwerken**: Deze variëren in de verschillende bouwblokken. Wel is er samenhang in materiaal en/of kleur van de hekwerken met omliggende bouwblokken.

Kleurenpallet

De buurt heeft een heel samenhangend kleurenpalet. Er is geen uitgesproken verschil tussen de metselwerkkleuren in de Van Slingelandtstraat, de Fagelstraat, de Thorbeckestraat en de twee kerken. In nagenoeg alle omliggende bebouwing is er sprake van een plintsteen passend bij de basissteen.
In de nieuwe plan wordt aansluiting gezocht bij de omliggende kleuren. Deze kleuren liggen verspreid door het plan en mogen vaker voorkomen.

Kleurenpalet:

Uitgangspunten beeldkwaliteit

Eigentijdse architectuur 'anno nu'

Elke bouwperiode heeft een eigen, diverse en herkenbare architectuur. In aansluiting hierop zullen de nieuw te bouwen woningen ook eigentijds zijn, herkenbaar vormgegeven 'anno nu'; de jaren 20 van de 21e eeuw.

Rijke baksteen architectuur in een gevarieerd kleurenpalet

Tegelijkertijd zijn er ook overeenkomsten tussen de architectuur uit alle verschillende bouwperiodes. Het betreft het gebruik van baksteen met (over het algemeen) een rijkheid en verfijning in de detaillering hiervan. Baksteen komt voor in verschillende kleurtinten, maar het betreft een beperkt en gedekt kleurenpalet. In aansluiting hierop is de architectuur van de nieuwbouw woningen overwegend baksteenarchitectuur met bijzondere metselverbanden en zorgvuldige en verfijnde detaillering in een gevarieerd kleurenpalet zoals ook voorkomt in de nabije omgeving.

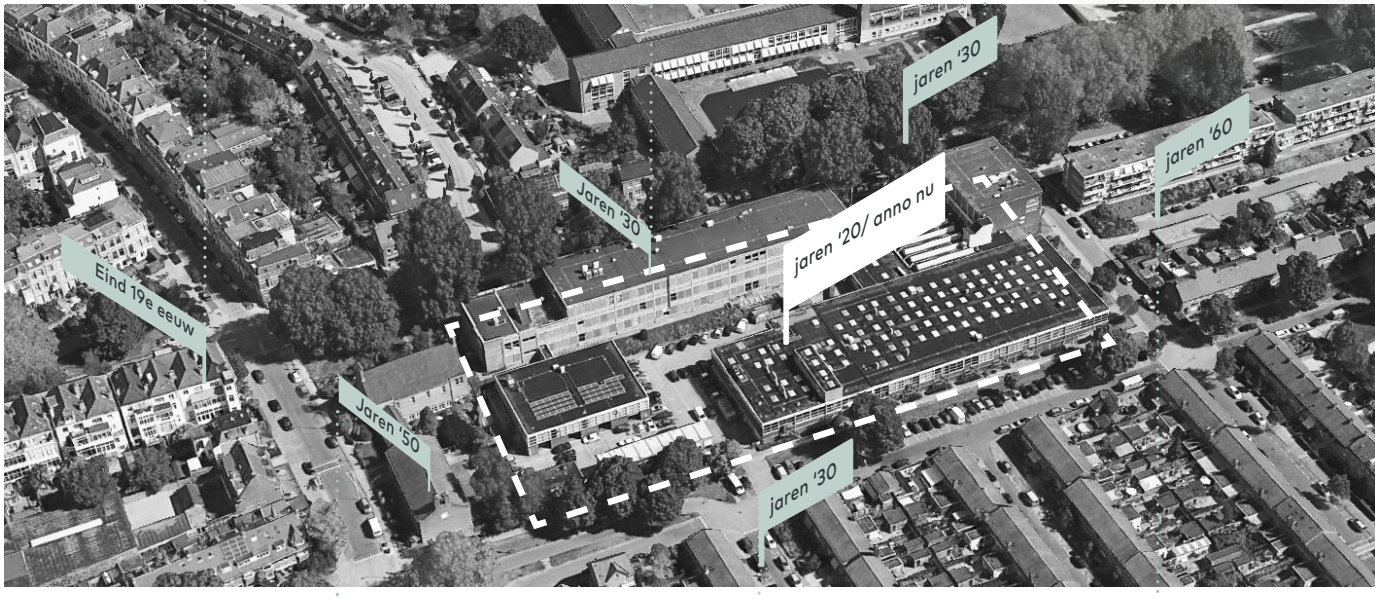
Groene kwaliteit

Omdat gebouwd wordt in een veranderend klimaat, maar ook omdat het bijdraagt aan welbevinden is vergroening noodzakelijk. De architectuur draagt daar aan bij met groen op platte daken met zonnepanelen uit het zicht, pergola's, geveltuintjes, verticaal groen, nestelmogelijkheden voor dieren, en mee-ontworpen bloembakken. Deze elementen worden geen toevoegingen aan de architectuur, maar integraal onderdeel hiervan. Ook in de inrichting van de woonomgeving is maximaliseren van de groene kwaliteit de norm.

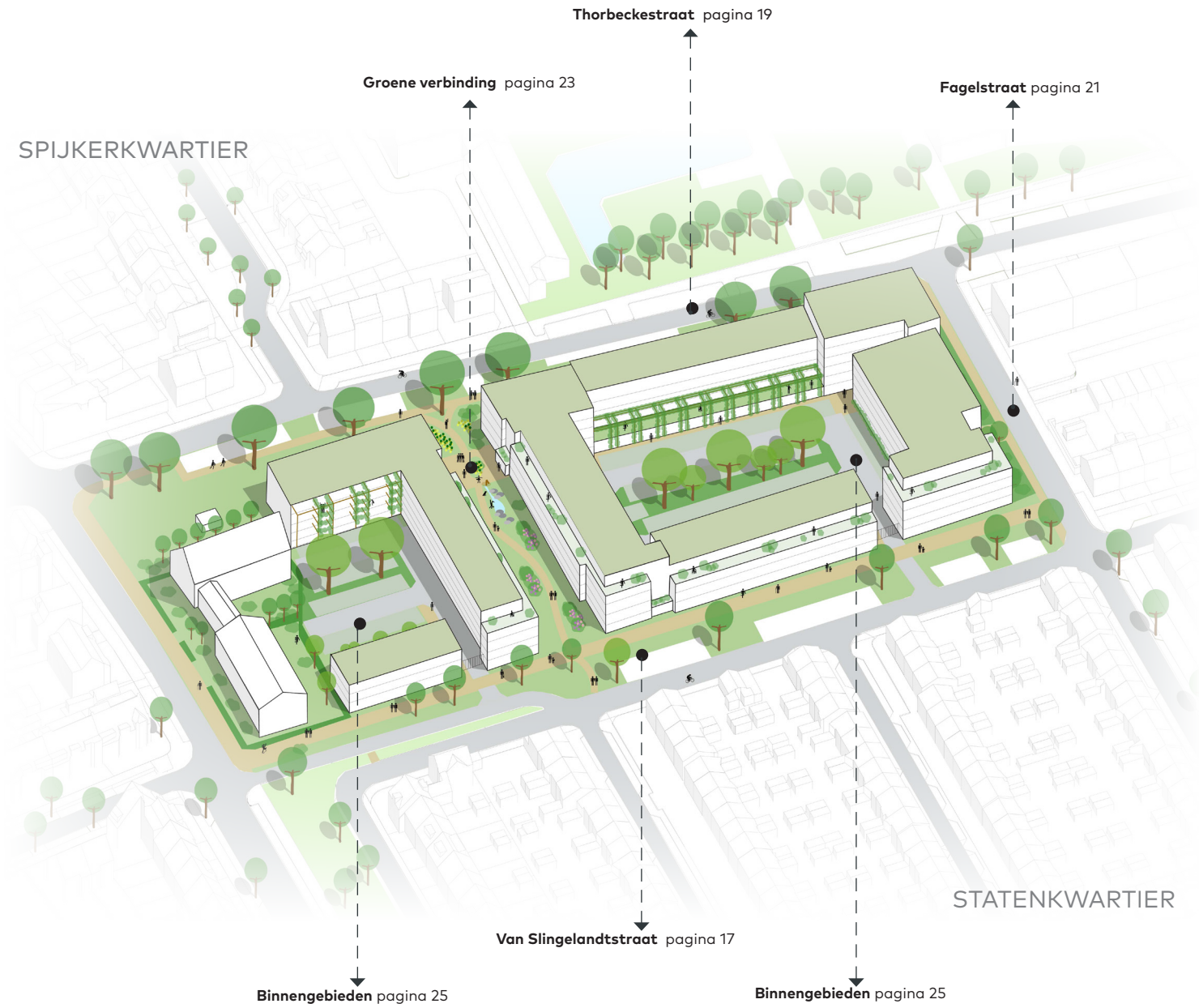

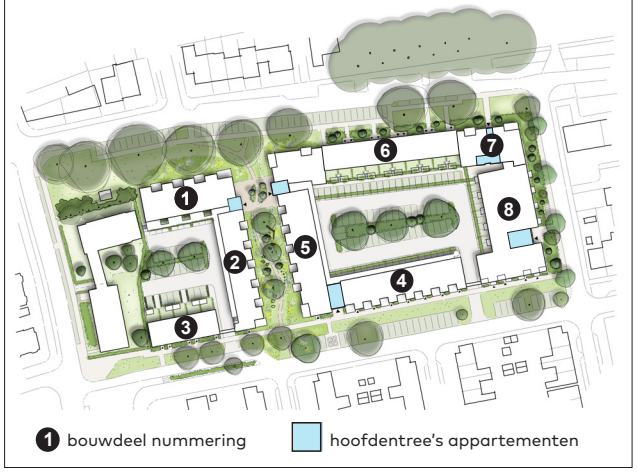

Bouwdeelnummering en deelgebieden

In de teksten wordt verwezen naar onderstaande bouwdeel-nummering.

Voor de concretisering van de beeldkwaliteitsuitgangspunten per deelgebied worden de volgende plekken onderscheiden:

1. Van Slingelandtstraat
2. Thorbeckestraat
3. Fagelstraat
4. Groene verbinding
5. Binnengebieden

Algemene criteria bebouwd materialisatie

gevels

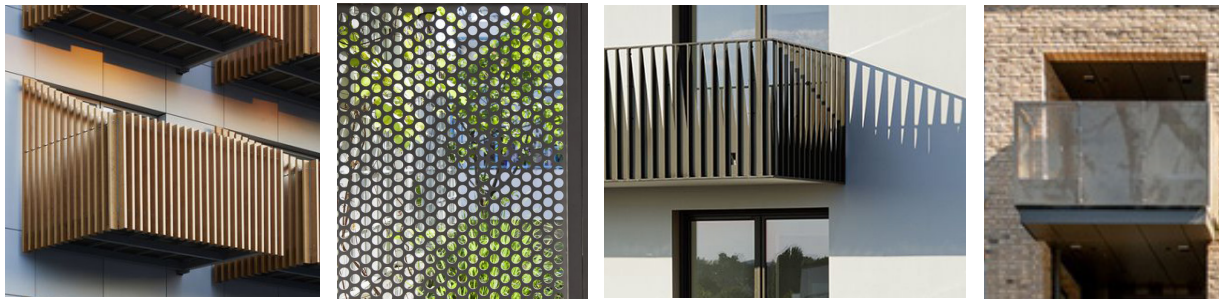
- Baksteenarchitectuur met bijzondere metselwerk details
- Gevelopeningen: ramen draaien naar binnen open, waardoor glasbewassing van binnenuit mogelijk is. Hierdoor wordt veel verharding rondom gevels voorkomen.
- Kopgevels richting openbaar gebied worden vormgegeven als voorgevels. De zijgevels aan weerzijden van de entree's zijn geslotener van aard, hier wordt gevelgroen toegepast. Trappenhuizen worden ontworpen als onderdeel van de woongebouwen.

natuurlijk kleur- en materiaalpalet

- Alle materialen in natuurlijke en/of neutrale kleuren
- Materialisering en detaillering zorgt voor een rijk beeld, fraaie veroudering en tactiele kwaliteit.
- Accentkleur baksteen- of afwijkende voegkleur is mogelijk mits met subtiel kleurcontrast
- Niet te donkere kleuren toepassen i.v.m. opwarmen van gevels (hitte-stress).

balkons

- Ivm privacy en beeld vanaf de straat: onderste 60 á 70 cm van balkonborstwering gesloten of semi-transparant met lage transparantie
- De borstwering bij de dakterrassen van de bovenste set-backlaag wordt in metselwerk uitgevoerd.'
- Vormgeving en materialisering van de balkons in aansluiting op positie in plangebied en dragen bij aan architectuurconcept (zie criteria per deelgebied)
- Balkons liggen niet boven openbaar gebied, boven kabels en leidingen. Op deze manier is openbaar gebied goed beheersbaar.

Algemene criteria bebouwd Duurzaamheid

Energietransitie

Het energiebeleid van de gemeente Arnhem is beschreven in het Programmaplan New Energy Made in Arnhem 2020-20230 (vastgesteld in januari 2020) en de Transitievisie Warmte (vastgesteld in februari 2022). Zowel het Spijkerkwartier als het Statenkwartier vallen niet in de buurten die als eerste aardgasvrij moeten zijn.
Het voormalige RijnIJssel college is al aangesloten op het warmtenet. De woningen in dit plangebied worden aangesloten op het al bestaande warmtenet. Op dit moment wordt dit warmtenet gevoed door een afvalenergiecentrale.

Een warmtenet is uitstekend geschikt voor verduurzaming op termijn. Vattenfall heeft plannen om de warmte in 2040 volledig fossielvrij te leveren. Er wordt een energievisie opgesteld, waarbij het streven is om energieneutraal te zijn. Het WOS-station dat noodzakelijk is om alle woningen van warmte te voorzien, wordt geïntegreerd in de bebouwing.

Circulariteit

Op 3 november 2020 heeft het College de Visie Circulaire Economie Arnhem vastgesteld. Deze visie bevat een doelstelling voor nieuwbouwplannen, waarbij het streven is om minimaal 25% circulaire bouwmaterialen toe te passen in projecten.
Bij het verdere ontwerp en materiaalkeuze van de bebouwing en openbaar gebied wordt rekening gehouden met onder meer de levensduur, herkomst van het materiaal, herbruikbaarheid van materialen en de losmaakbaarheid.

In de bestaande bebouwing zitten een aantal vakwerkliggers. Er wordt uitgezocht of deze herbruikbaar zijn voor het bouwen van bijvoorbeeld pergola's als overkapping voor schaduwwerking.

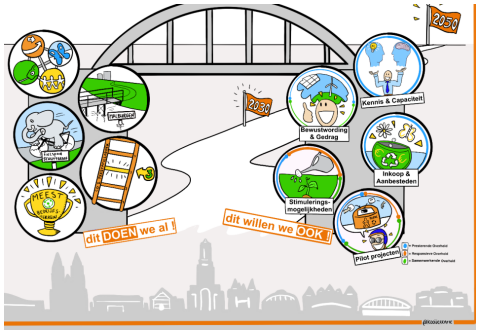
bestaande vakwerkliggers

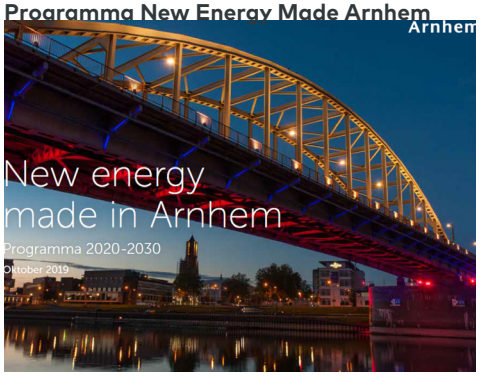
Pergola met begroeiing

Transititievisie Warmte

Programma New Energy Made Arnhem

Algemene criteria bebouwd Duurzaamheid

Klimaatadaptie

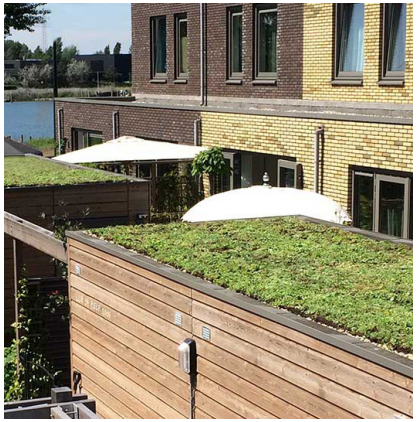
De gemeente heeft eind 2023 de beleidsregels klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen vastgesteld. Deze locatie aan de Thorbeckestraat staat op de uitzonderingslijst en hoeft niet aan dit beleid te voldoen. We passen echter wel een aantal beleidsregels toe op deze locatie om de gevolgen van hitte, droogte en waterveiligheid te beperken.

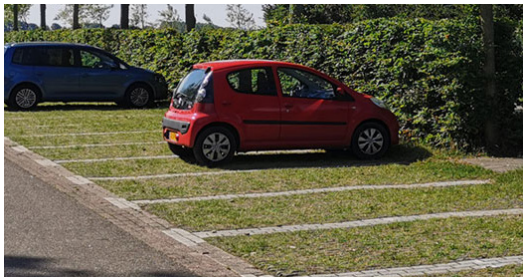
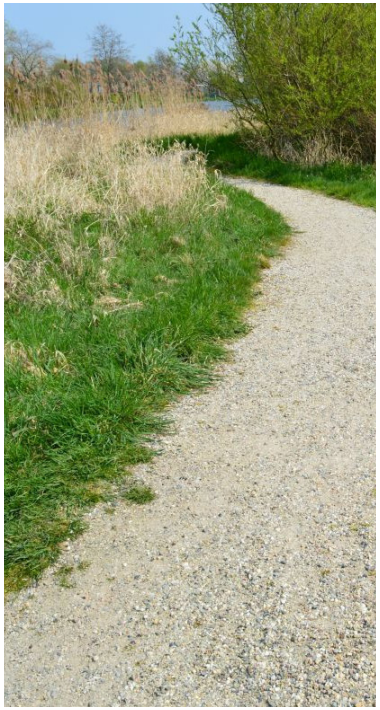
Waterbestendige maatregelen

De gemeente heeft als doelstelling al het regenwater af te koppelen van het gemeentelijk riool. Dit regenwater moet op eigen terrein gebufferd en geïnfiltreerd.
Echter, vanwege de ongeschikte ondergrond is volledige afkoppeling niet mogelijk op deze locatie. Om toch zoveel mogelijk op eigen terrein te bufferen en infiltreren worden de volgende maatregelen genomen:

- een verdikt sedumpakket van 40 mm op de daken om regenwater te bufferen en zorgt tevens voor verkoeling in de woningen en in de winter zorg het er juist voor dat warmte minder snel uit de woning ontsnapt.
- De bestrating in het gebied zal minimaal worden verhard, met een afname van minimaal 10% ten opzichte van de huidige situatie, en alleen noodzakelijke verharding zal worden aangelegd.
- Waar mogelijk zullen parkeervakken worden uitgevoerd in grasbetonstenen, en groene zones krijgen een voetpad met halfverharding.
- Het water wordt zoveel mogelijk afgevoerd naar bomen en plantvakken.

Groen daken, beperken verharding en maximaliseren groen

Algemene criteria bebouwd Duurzaamheid

Hittebestendige maatregelen

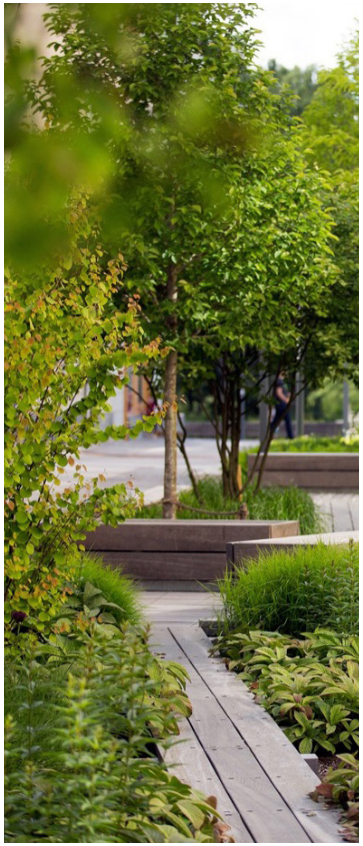
Stenen houden de warmte in de zomerperiode lang vast. Dit zorgt voor 'hittestress'. Om dit aan te pakken, heeft de gemeente Arnhem een Hitte-attentiekaart opgesteld. Deze kaart combineert verschillende factoren zoals windrichting, windsnelheid, hoogteverschillen, wijkopbouw en grondgebruik (zoals water en groen). De stad is op de kaart verdeeld in drie categorieën op basis van gevoeligheid voor hitte. Het Thorbecke kwartier valt in de middelste categorie en vereist daarom maatregelen om verdere opwarming van de stad te voorkomen.

Oververhitting in Thorbeckwartier kan worden voorkomen door het vergroenen van het gebied. Waar mogelijk behouden we de bestaande bomen en planten we extra bomen om meer schaduw te creëren. Direct zonlicht in combinatie met met bakstenen wordt indien haalbaar vermeden, door opgaand groen aan de daarvoor geschikte gevels op te nemen, plantenbakken op de begane grond worden integraal meegenomen. Ook worden galerijen op het zuiden verbreedt en natuurlijk schaduw gecreëerd door (klim) planten.

Handhaven waardevol groen en toevoegen inheemse bomen, planten en bloemrijke grassen

Algemene criteria bebouwd Duurzaamheid

Natuurinclusiviteit

De beleidsregels voor Natuurinclusief bouwen zijn vastgesteld in mei 2021 en heeft een update gekregen eind 2023. Dit beleid wordt gemeten middels een puntensysteem. Hieraan wordt invulling gegeven door het plaatsen van nestkasten en het toepassen van gebouwgebonden- en gebiedsgebonden maatregelen. Middels ondergenoemde maatregelen behalen we ruim het minimaal aantal punten.

Nestgelegenheden:

- Nestelmogelijkheden voor diverse soorten vogels op de koele gevels. Deze worden gegroepeerd met minimaal 5 stenen bij elkaar. Hierbij kan gedacht worden aan neststenen voor de huismuis of de gierzwaluw.
- Neststenen voor de dwergvleermuis en gewone dwergvleermuis op de warmere gevels. Deze type vleermuizen zijn al in dit gebied gehuisvest en we geven ze genoeg ruimte om zich weer hier te kunnen vestigen
- Insectenhotels op luwe en zonnige plekken nabij bloemen. Goede plekken zijn de Van Slingelandtstraat en de groene verbinding. Deze zorgen voor een gezonde wilde bijen- en vlinderpopulatie in de stad. Ze zijn een belangrijke schakel in de voedselketen. Deze worden gecombineerd met groene gevels en/of geveltuintjes.

Bebouwde nestmogelijkheden

Algemene criteria bebouwd Duurzaamheid

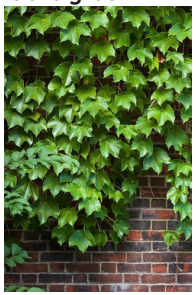
Gebouwgebonden maatregelen

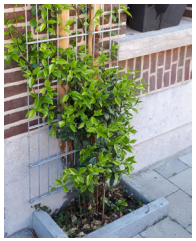
- Sedumdaken van 40 mm op alle bouwdelen. En sedum op de bergingen van de grondgebonden woningen. Dit draagt bij aan de infiltratie maar biedt ook een leefgebied voor wilde bijen, vlinders en vogels en legt CO2 vast. Er wordt gekeken of het ook mogelijk is om grassen en kruiden toe te voegen, voor nog meer variatie.
- Opgaand gevelgroen op de daarvoor geschikte gevels middels klimplanten. Deze geven dekking, voedsel en nestgelegenheid voor vogels, vleermuizen, vlinders en andere insecten. Deze kunnen worden geplaatst op de dichtere gevels van de bergingen of zijgevels lang de inrit voor de auto's.
- Ook de klimplanten worden geplaatst bij de galerijen op de zuidzijde.
- Plantenbakken worden integraal mee ontworpen. Deze plantenbakken zorgen voor begroeiing voor de gevel. De beplanting is een bron van voedsel zoals nectar, stuifmeel of bessen.

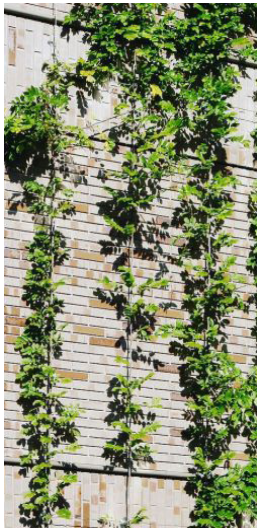
Gebiedsgebonden maatregelen

- De waardevolle groene profielen rondom het plangebied worden behouden en versterkt. De meeste eiken, Canadese populieren, Sorbussen en Kastanjebomen worden behouden.
- Op het binnenterrein en de groene verbindingen worden nieuwe inheemse bomen toegevoegd. Deze bomen zijn toekomstbestendig door de selectie van soorten die goed tegen de hitte bestemd zijn. Er wordt eveneens gekeken naar soorten die voor veel soorten vogels, vlinders en insecten voedsel en nestgelegenheid geven. Waar mogelijk worden eerste 1e bomen geplant. Daarna wordt gekeken naar 2e of 3e orde bomen.
- De tuinen van de grondgebonden woningen worden waar mogelijk voorzien van hagen. Hierbij kan gedacht worden aan klimop, (haag)beuk, of andere vrucht- en besdragende nectarproducerende soort.
- Toevoegen van inheemse en klimaatbestendige bomen en planten in de binnengebieden en de groene verbindging met voldoende ondergrondse en bovengrondse groeimogelijkheden

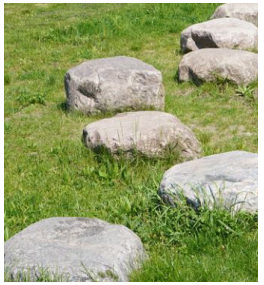
Gevelgroen

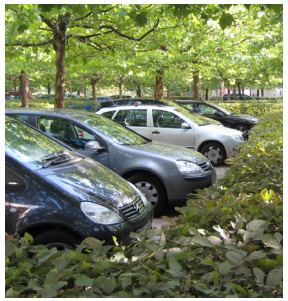

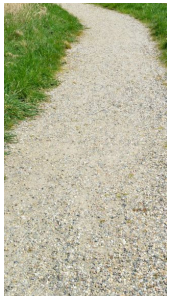
Speelaangelegenheden

Algemene criteria onbebouwd

beperken verharding en maximaliseren groen

- Binnen een efficiënt parkeersysteem de binnenterrein zo groen mogelijk inrichting
- Parkeervakken (uitgezonderd de vakken onder het gebouw) uitvoeren in grasbetonstenen. uitstapstrook per vak.
- Halfverharding pad in de nieuwe groene verbinding
- Afwatering richting de bomen en plantvakken

handhaven waardevol groen

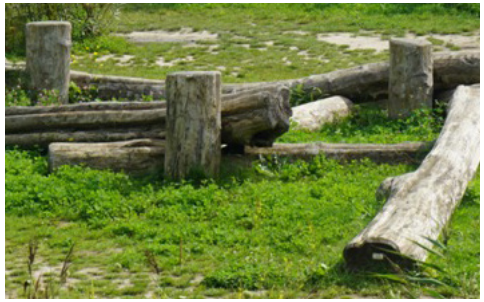

- Waardevolle groene profielen rondom behouden en versterken
- Inheemse en klimaatbestendige bomen en planten toevoegen in de binnengebieden en de groene verbinding met voldoende ondergrondse en bovengrondse groeimogelijkheden (volwassen kronen 2m afstand tot bebouwing)

natuurlijke speelaangelegenheden

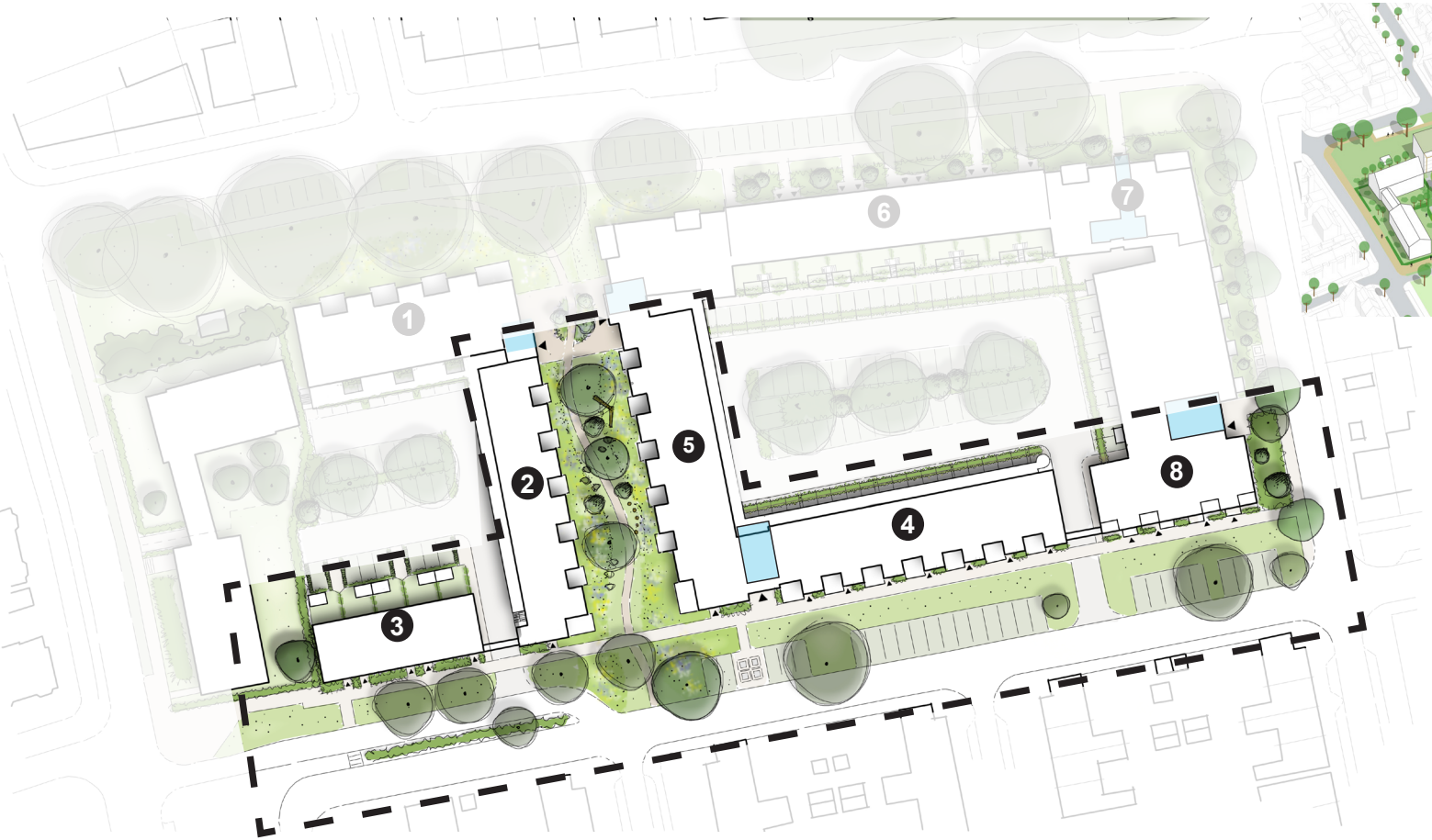

- In de groene verbindingsroute natuurlijke plekken voor spelaanleiding en ontmoeten opnemen.

Deelgebied: Van Slingelandtstraat

De bebouwing aan de van Slingelandtstraat grenst aan de woningbouw in het Statenkwartier. De nieuwbouw bestaat uit verschillende bouwdelen; appartementen (bouwdeel 2, 4, 5 en 8) en grondgebonden woningen (bouwdeel 3). Alle woningen op de begane grond, ook de appartementen hebben hun voordeur aan de straat. De appartementen in de groene verbinding worden ontsloten via de galerij in de binnenhof. Hierdoor wordt veel verharding in de groene verbinding voorkomen. Wel bevinden zich in de groene verbinding twee hoofdentree's voor de appartementen aan de Thorbeckestraatzijde. Hierdoor wordt de groene verbinding een levendige ruimte die niet alleen gebruikt wordt door de buurt, maar ook door de nieuwe bewoners. De bouwdelen variëren onderling in gevelinvulling, kleur en materialisatie, maar zijn in samenhang ontworpen. Een beeldbepalend ontwerpelement is de terugliggende bovenste laag in een afwijkende kleur en materiaal. Daarnaast zijn geïntegreerde plantenbakken en geveltuintjes als een uniform ontwerpelement op het maaiveld in de architectuur opgenomen. De bebouwing op de hoeken van de nieuwe groene verbinding naar de Thorbeckestraat (bouwdeel 2 en 5) introduceert de route door een verbijzondering, bijvoorbeeld in afronding van de balkons, of een sculpturale hoek met twee-zijdige oriëntatie. De voordeuren van de hoekwoningen bevinden zich aan het voetpad (om verharding in de groene verbinding te minimaliseren). Deze hoekwoningen hebben hun woonkamer en buitenruimte met openslaande deuren aan de groene verbinding.

Deelgebied: Van Slingelandtstraat

Hoofdvorm

- De hoogte van de bebouwing aan de Van Slingelandtstraat varieert tussen 3 bouwlagen, 3 bouwlagen met een terugliggende 4e bouwlaag (setback) en 4 bouwlagen met een terugliggende 5e bouwlaag (setback). De hoogtes zijn afwisselend waardoor een gevarieerd straatbeeld ontstaat.
- De diepte/gevellijn van de setbacks kan wisselen per bouwblok.
- Alle bebouwing uitvoeren met platte daken voor een samenhangend beeld. Met de dakrandhoogte wordt gezorgd dat alle zonnepanelen vanaf de straat uit het zicht zijn.
- Verbijzondering op hoeken van de nieuwe groene verbinding naar de Thorbeckestraat, bijvoorbeeld in afronding van de balkons, of een sculpturale hoek met twee-zijdige oriëntatie.

Overgang openbaar-privé

- Op de begane grond bevinden zich voordeuren voor de begane grond appartementen en grondgebonden woningen. Pad naar de voordeur gecombineerd met een privé terras. Terrassen worden afgescheiden van de openbare ruimte door in aansluiting op de architectuur vormgegeven gemetselde plantenbakken.
- Geveltuintjes combineren met de plantenbakken. Deze markeren de overgangen openbaar-privé en dragen bij aan privacy.

Balkons

- Positie en vorm van de balkons dragen bij aan de variatie in architectuur van de verschillende bouwblokken. Ze zijn half inpandig - half uitpandig, of volledig buiten het gevelvlak. Onder de balkons zijn op het maaiveld terrassen van de benedenwoningen waarbij de overgang tussen openbaar en privé wordt vormgegeven door een mee-ontworpen plantenbak.

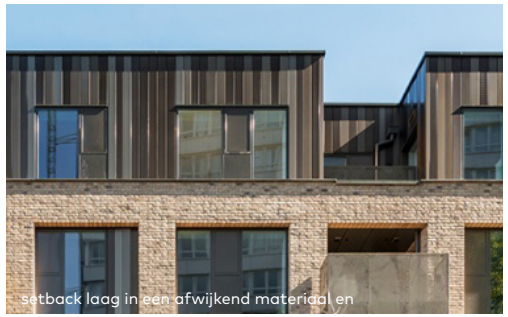
Gevels, materialen, detailleringen

- Gebouwen bestaan hoofdzakelijk uit baksteen en hebben per gebouwtype een eigen kleur. Voor de totale buurt is een beperkt kleurenpalet voor het metselwerk in het gamma geel-bruin-rood. Het betreft gedekte tinten met beperkt onderling contrast in aansluiting op de kleuren in de buurt.
- Verbijzonderingen als rollagen, verticaal metselwerk en/of patronen in het metselwerk opnemen om extra gelaagdheid/rijkheid in de gevels te krijgen.
- Terugliggende setback laag in een afwijkend materiaal en kleur. Gedacht kan worden aan hout of een ander materiaal met een natuurlijke uitstraling.
- Balkonhekwerken niet te transparant (om te voorkomen dat bewoners zelf de behoefte voelen het dicht te zetten).
- Een zorgvuldige materialisering en detaillering moet garant staan voor een rijk beeld, fraaie veroudering en tactiele kwaliteit.

balkonhekwerken niet te transparant

mee ontwerpen plantenbakken

verbijzonderingen in metselwerk

setback laag in een afwijkend materiaal en

setback laag in een afwijkend

mogelijk ontwerpprincipe overgang van privé naar openbaart

mee ontwerpen plantenbakken

gevel begroeiing

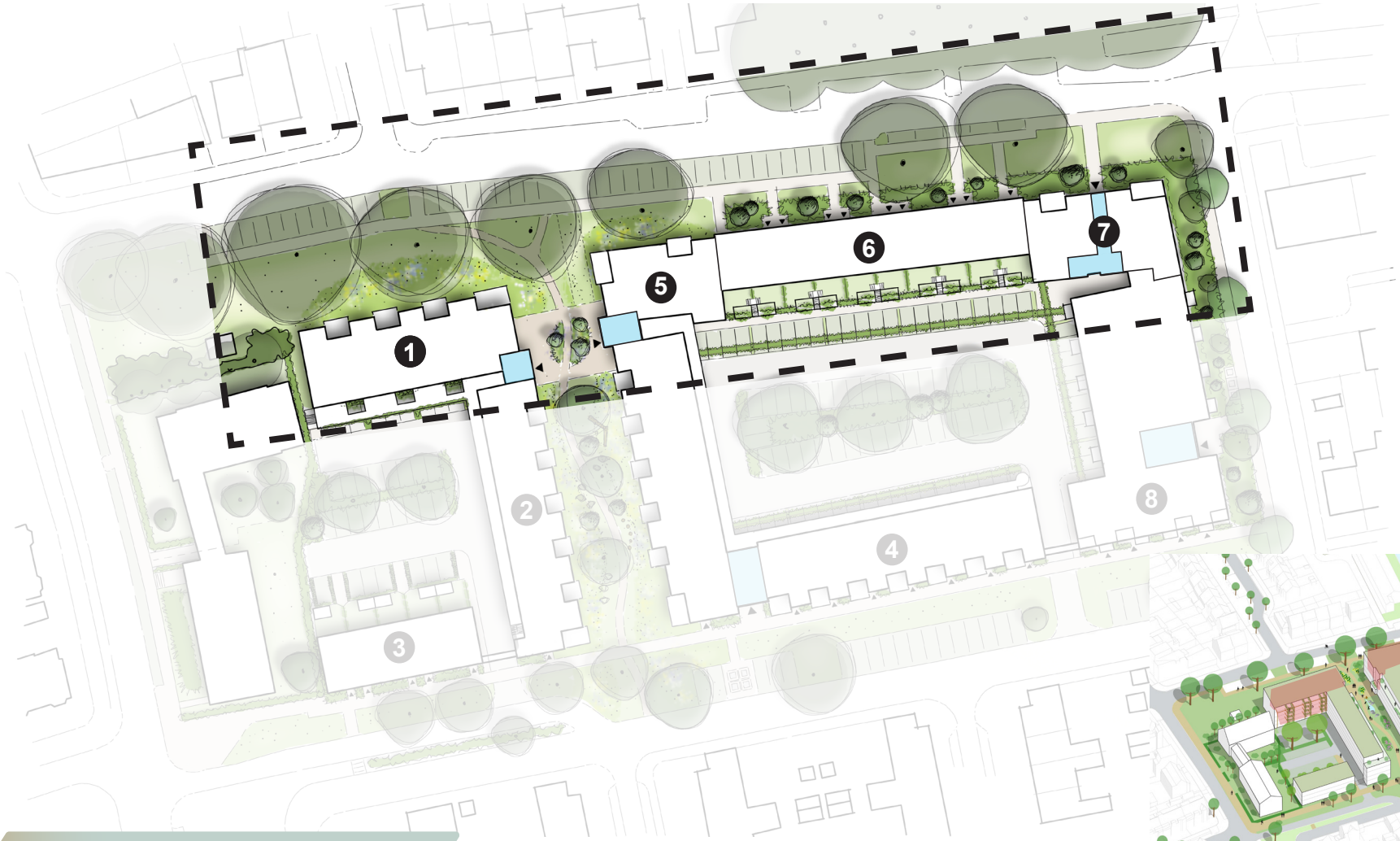

plantenbakken

setback laag in een afwijkend materiaal en

verbijzonderingen in metselwerk

Deelgebied: Thorbeckestraat

De Thorbeckestraat heeft een ruim groen profiel met beeldbepalende populieren. De gevelrooilijn van de nieuwe bebouwing ligt verder terug dan de huidige gevelrooilijn van de school waardoor er meer ruimte is om de straat verder te vergroenen. De bebouwing op de hoeken van de nieuwe groene verbinding naar de Van Slingelandtstraat (bouwdeel 1 en 5) introduceert de route door een verbijzondering, bijvoorbeeld in afronding van de balkons, of een sculpturale hoek met twee-zijdige oriëntatie. Op de hoek naar de Fagelstraat komt een appartementengebouw (7) die een laag hoger is dan de overige bebouwing aan de Thorbeckestraat, waardoor een hoekaccent wordt gemaakt. Een serie grondgebonden woningen (6) staan tussen deze appartementengebouw in. De begane grond balkons liggen ca. 0.5m boven maaiveld en worden naar beneden bebouwd.

Deelgebied: Thorbeckestraat

Hoofdvorm

- De hoogte van de bebouwing aan de Thorbeckestraat varieert. 4 lagen voor de appartementen aan weerszijden van de nieuwe groene verbinding, 4 lagen voor de grondgebonden woningen, 5 lagen voor de appartementen op de hoek Fagelstraat. De hoogtes zijn afwisselend waardoor een gevarieerd straatbeeld ontstaat.
- Alle bebouwing uitvoeren met platte daken voor een samenhangend beeld. Met de dakrandhoogte wordt gezorgd dat alle zonnepanelen vanaf de straat uit het zicht zijn.
- Verbijzondering op hoeken van de nieuwe groene verbinding naar de Van Slingelandtstraat, bijvoorbeeld in afronding van de balkons, of een sculpturale hoek met twee-zijdige oriëntatie.

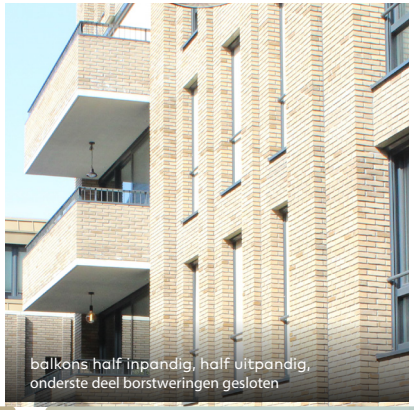
Overgang openbaar-privé, balkons

- De appartementen hebben balkons die circa. 0,4 m boven het maaiveld liggen, daarmee blijft het maaiveld onderdeel van het openbaar groengebied. De balkons worden daarmee naar beneden bebouwd.
- Balkons liggen half inpandig - half uitpandig en zijn nadrukkelijk onderdeel van het gevelontwerp. Waar de appartementen een hoofdzakelijk horizontale gevelgeleding hebben (waar de balkons sterk aan bij dragen) hebben de grondgebonden woningen een verticalere geleding, waarmee het individuele karakter van de woningen benadrukt wordt en de typologie zichtbaar is.

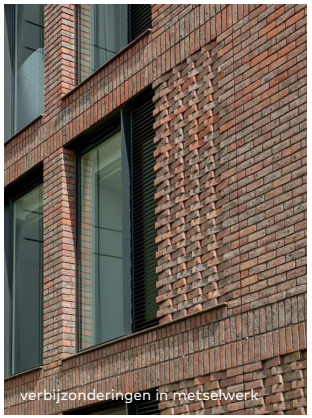
Gevels, materialen, detailleringen

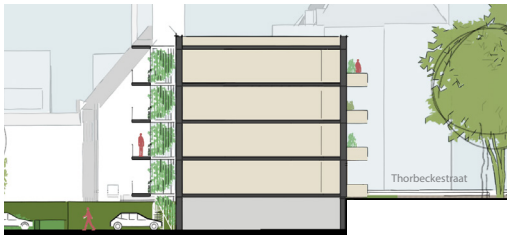
- Gebouwen bestaan hoofdzakelijk uit baksteen en hebben per gebouwtype een eigen kleur. Voor de totale buurt is een beperkt kleurenpalet voor het metselwerk in het gamma geel-bruin-rood. Het betreft gedekte tinten met beperkt onderling contrast in aansluiting op de kleuren in de buurt.
- Verbijzonderingen als rollagen, verticaal metselwerk en/of patronen in het metselwerk opnemen om extra gelaagdheid/rijkheid in de gevels te krijgen.
- Balkons zijn gemetseld tot gedeeltelijk borstwering-hoogte, daarboven transparante hekwerk/balustrade.
- Een zorgvuldige materialisering en detaillering moet garant staan voor een rijk beeld, fraaie veroudering en tactiele kwaliteit.

verbijzonderingen in metselwerk

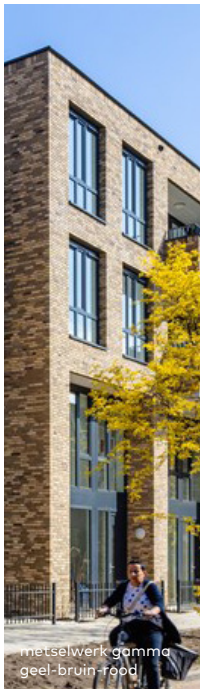

balkons half inpandig, half uitpandig, onderste deel borstweringen gesloten

nestelmogelijkheden

verbijzonderingen in metselwerk

principe doorsnede appartementen naast de kerk

metselwerk gamma geel-bruin-rood

verbijzonderingen mogelijk afgerond balkons

verbijzonderingen in metselwerk

rijkheid en gelaagdheid in de gevels

kleur-nuancering in een beperkt kleurenpalet

principe doorsnede grondgebonden

metselwerk gamma geel-bruin-rood

Deelgebied: Fagelstraat

De Fagelstraat is een verbindingsstraat en overbrugt het hoogteverschil in het plangebied. Om het hoogteverschil in het plangebied te manifesteren speelt het ontwerp van de plint aan de Fagelstraat een belangrijke rol. De plint wordt verbijzonderd (afwijkend kleur/patroon) en vergroend. Daarmee kan de plint bijdragen aan de beleving van groen. De Fagelstraat is in de huidige situatie een wat anonieme straat waar weinig ogen op gericht zijn. Met de realisatie van de nieuwbouw gaat gewoond worden aan de straat en transformeert de straat naar een plek die gezien mag worden. De architectuur wordt een blikvanger mede door de positie en vormgeving van de uitkragende balkons. De bouwhoogte stijgt stapsgewijs mee richting het hoekaccent ter plaatse van de Fagelstraat - Thorbeckestraat (bouwdeel 7). De plint van bouwdeel 8b (die richting de Thorbeckestraat steeds verder onder het maaiveld zakt) biedt plek aan de bergingen en heeft een groene gevel. Op de begane grond van het gebouw op de hoek van de Van Slingelandtstraat (bouwdeel 8a) wordt gewoond. De groenstrook tussen het voetpad en het gebouw sluit aan op het verticale gevelgroen, waardoor het gebouw zich letterlijk hecht aan de plek. Balkons liggen boven collectieve ruimte (eigendom VVE).

Deelgebied: Fagelstraat

Hoofdvorm

- De hoogte van de bebouwing aan de Fagelstraat varieert. 4 lagen met een teruggliggende 5e laag aan de hoek Van Slingelandtstraat, 4 lagen op een bergingplint (die in het maaiveld zakt richting Thorbeckestraat), 5 lagen accent op de hoek Fagelstraat-Thorbeckestraat. Door deze hoogteverschillen ontstaat een interessant straatbeeld.
- Alle bebouwing uitvoeren met platte daken voor een samenhangend beeld. Met de dakrandhoogte wordt gezorgd dat alle zonnepanelen vanaf de straat uit het zicht zijn.

Overgang openbaar-privé

- De appartementen hebben uitkragende balkons, buiten het gevelvlak. De positie van de balkons wisselt en verspringt om-en-om. In de detaillering en materialisatie van de balustrades aandacht voor privacy (voorkomen moet worden dat bewoners zelf afschermingen gaan plaatsen).

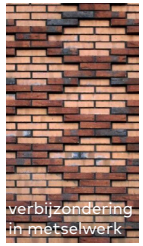
Balkons

- Balkons hangen buiten het gevelvlak. Ze bevinden zich aan de straatzijde en aan de binnenhof zijde, boven collectieve grond op grond van de VvE. Hierdoor hangen geen balkons boven de openbare ruimte.

Gevels, materialen, detailleringen

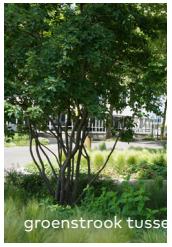
- Gebouwen bestaan hoofdzakelijk uit baksteen en hebben per gebouwtype een eigen kleur. Voor de totale buurt is een beperkt kleurenpalet voor het metselwerk in het gamma geel-bruin-rood. Het betreft gedekte tinten met beperkt onderling contrast in aansluiting op de kleuren in de buurt.
- Verbijzonderingen als rollagen, verticaal metselwerk en/of patronen in het metselwerk opnemen om extra gelaagdheid/rijkheid in de gevels te krijgen.
- Balkons zijn semi-transparant in bv. geperforeerde staalplaat of strekmetaal.
- Een zorgvuldige materialisering en detaillering moet garant staan voor een rijk beeld, fraaie veroudering en tactiele kwaliteit.

door hoogteverschillen ontstaat

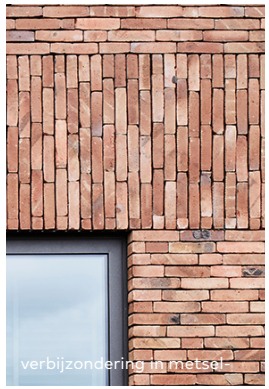

verbijzondering in metselwerk

semi-transparant

groengevel in de plint

groenstrook tusse

voetpad en

verbijzondering in metsel

semi-transparant balkon-

principe doorsnede appartementen

rijkheid en gelaagdheid in de gevels

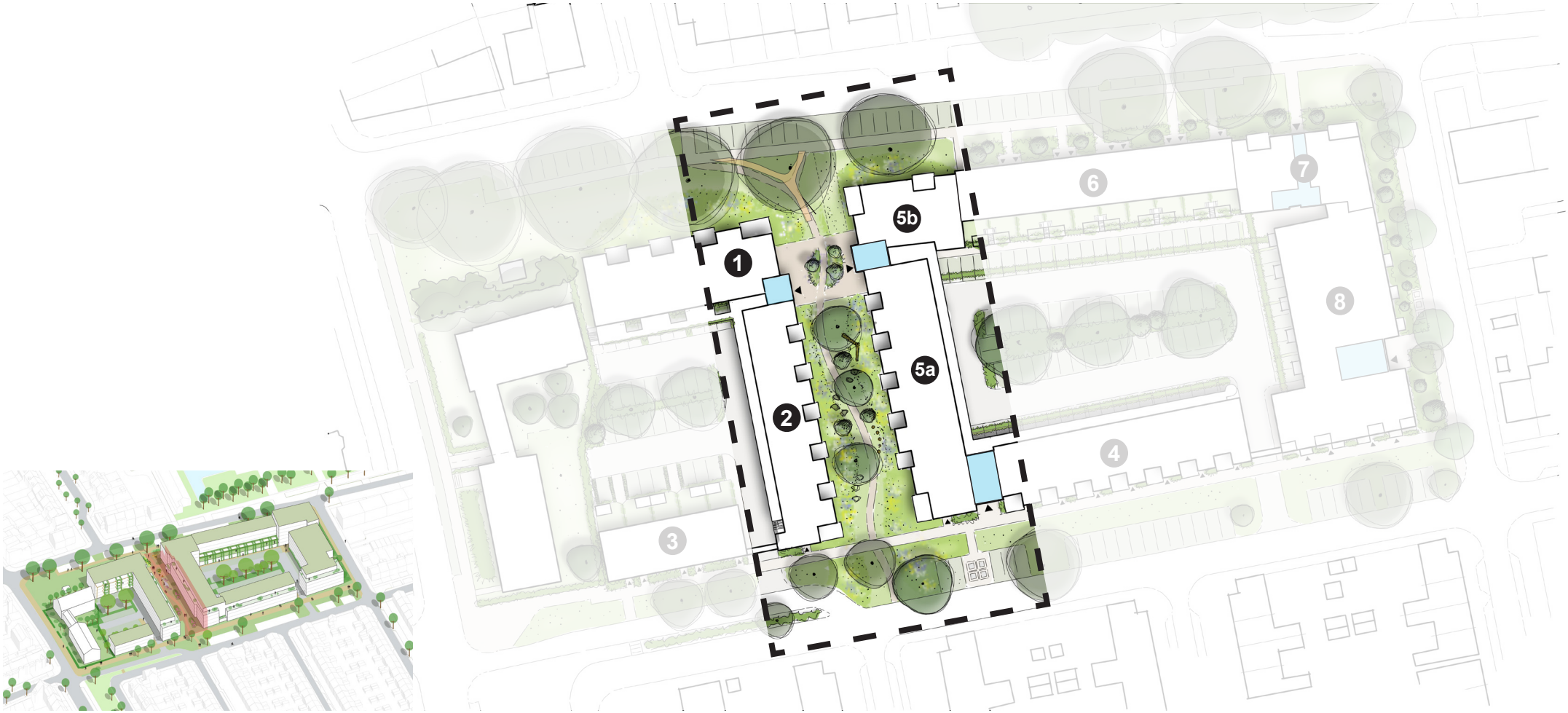

nestelmogelijkheden integreren

groengevel in de plint

Deelgebied: Groene verbinding

De nieuwe voetgangersroute waarmee de Thorbeckestraat en de Van Slingelandtstraat met elkaar verbonden worden is een groene verbinding. De groene verbinding is autovrij. Wel is er in geval van calamiteiten de mogelijkheid voor de brandweer om bij de hoofdentree's van de appartementen te komen. Hiervoor passen we halfverharding toe.

Aan de Thorbeckestraatzijde is een pleintje waaraan twee hoofdentree's van appartementengebouwen liggen (bouwdeel 1 en 5b). Vanaf dit pleintje tot aan de Van Slingelandtstraat wordt de gehele ruimte van gevel tot gevel rondom het wandelpad groen ingericht en worden speelaanleidingen voor kinderen geboden. Speelaanleidingen uitgevoerd in natuurlijke materialen (keien, houten stammen). De beeldkwaliteit van de openbare ruimte en van de omliggende bebouwing zijn op elkaar afgestemd en integraal ontworpen. De balkons van de appartementen (bouwdeel 2 en 5a) oriënteren zich op deze ruimte. De bovenste bouwlaag heeft een setback met dakterrassen. Balkons worden naar beneden bebouwd, waardoor de gevellijn verspringt. Om het hoogteverschil in het plangebied te manifesteren speelt het ontwerp van de plint een

Deelgebied: Groene verbinding

Terreininrichting

- De groene verbinding is een openbare ruimte met een wandelpad. Het pad meandert door de ruimte.
- Het niveauverschil wordt zonder traptredes overbrugd.
- Enkele (meerstammige) bomen. Inheems, brede dichte kroon t.b.v. schaduw. Verschillende soorten voor vergroten biodiversiteit. Verschillende hoogte bomen.
- Route accentueren met heesters, vaste beplanting, kleurige en geurige bloemen en kruidenrijk gras.

Materialen terreininrichting

- Zo min mogelijk oppervlakte verharden, alleen waar nodig.
- Plein in gebakken klinkers uitvoeren.
- Wandelpad uitvoeren in padvast halfverharding.
- Speelaanleidingen in natuurlijke materialen als keien en houten stammen langs de wandelroute. Mogelijkheden onderzoeken om het water vast te houden of tijdelijk te bergen om afstromen te voorkomen.

Gevels, materialen, detailleringen

- Gebouwen bestaan hoofdzakelijk uit baksteen en hebben per gebouwtype een eigen kleur. Voor de totale buurt is een beperkt kleurenpalet voor het metselwerk in het gamma geel-bruin-rood. Het betreft gedekte tinten met beperkt onderling contrast in aansluiting op de kleuren in de buurt.
- Verbijzonderingen als rollagen, verticaal metselwerk en/of patronen in het metselwerk opnemen om extra gelaagdheid/rijkheid in de gevels te krijgen.
- Een zorgvuldige materialisering en detaillering moet garant staan voor een rijk beeld, fraaie veroudering en tactiele kwaliteit.

Balkons

- De balkons zijn half in- en half uitpandig in de gevel gepositioneerd en hebben een (semi-)transparante balustrade.
- Het uitpandige deel van de balkons wordt naar beneden bebouwd, waardoor er verspringende gevels onstaat waar rondom kde openbare ruimte kan worden beheerd.

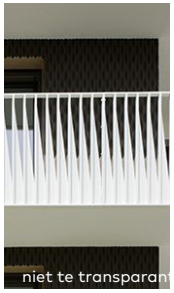

natuurlijke speelaanleidingen

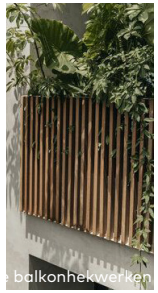

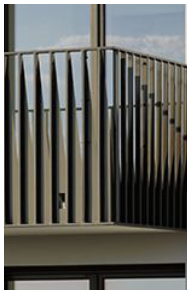

idenrijk gras

hoofdentree aan het pleintje in gebakken klinkers

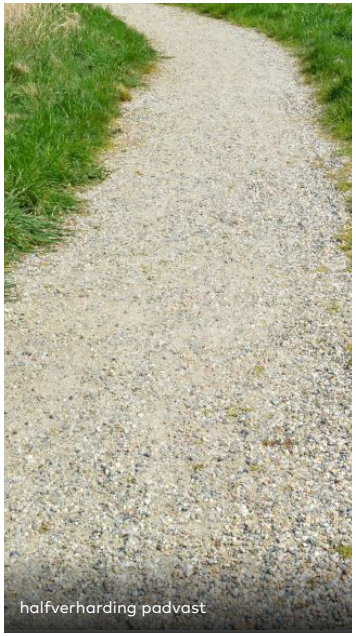

niet te transparante balkonhekwerken

principe doorsnede appartementen

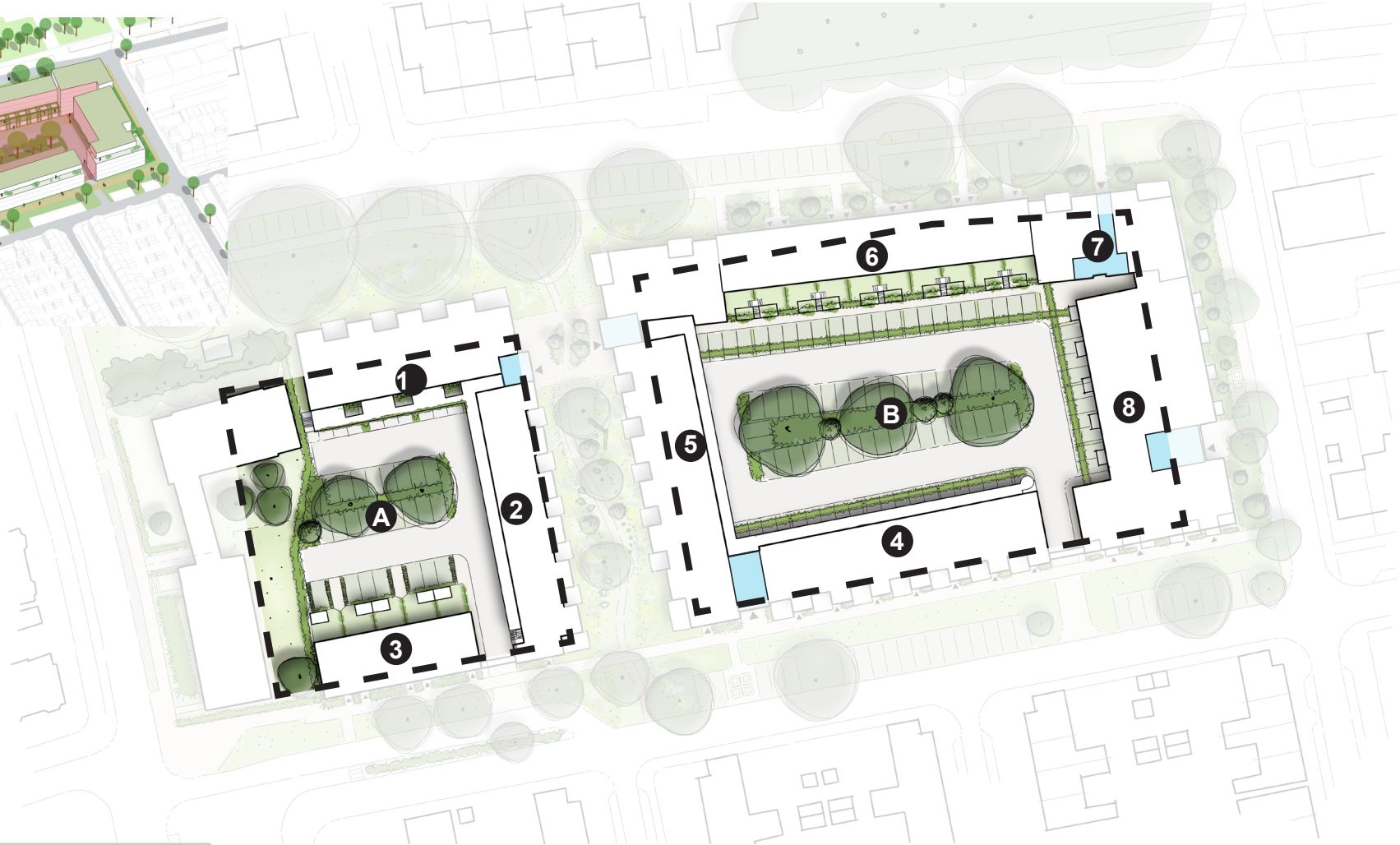

natuurlijke speelaanleidingen

halfverharding padvast

Deelgebied: Binnengebieden

De beide binnengebieden worden ingericht als parkeerhoven en worden zo groen als mogelijk ingericht binnen een efficiënt parkeersysteem. Tussen de parkeerplaatsen is ruimte voor een zone met enkele bomen en heesters. De galerijen om de appartement te ontsluiten (bouwdeel 1, 2, 4 en 5) kijken uit op het binnengebied. Beide hoven hebben een eigen identiteit. Het binnengebied aan de westzijde (binnengebied A) wordt mede bepaald door de aanwezigheid van de naastgelegen kerktuin. De appartementen aan de Thorbeckestraat (bouwdeel 1) hebben privé buitenruimte op een extra brede galerij op het zuiden. Terrassen worden hier gecombineerd met verticaal groen voor privacy en schaduw. In het oostelijke binnengebied (binnengebied B) wordt de identiteit mede bepaald door de met klimplanten begroeide pergola's omzoomde achtertuinen van de grondgebonden woningen aan de Thorbeckestraat (bouwdeel 6). Deze zijn bereikbaar via het binnengebied en gelegen bovenop de eigen berging. Ook zijn er balkons van de appartementen in bouwdeel 8 aan dit binnengebied. In de binnengebieden worden bomen gekozen met een dichte en brede kruin. Naast schaduw en verkoeling zorgen deze voor privacy in de binnenhoven. De ondergrondse voorzieningen zijn dusdanig dat de bomen zich goed kunnen ontwikkelen.

Deelgebied: Binnengebieden

Overgang openbaar-privé

- Groene erfafscheidingen rondom de achtertuinen van de grondgebonden woningen aan de Van Slingelandtstraat.
- De erfscheiding van de achtertuinen van de grondgebonden woningen aan de Thorbeckestraat wordt gevormd door een met klimplanten begroeide pergolaconstructie. De bergingen voor deze woningen worden omsloten vanaf het parkeerniveau.
- Galerijen op het zuiden (woningen naast de kerk), worden extra breed uitgevoerd. Op de galerij bevinden zich privé terrassen met groene afscheidingen door middel van klimplanten uit de volle grond gecombineerd met plantenbakken op de galerijen. Plantenbakken krijgen op natuurlijke manier water, geleid vanaf de naastgelegen daken.

Gevels, materialen, detailleringen

- Aan de binnenzijde van de bouwdelen zijn de kleuren en materialen van de gevels in principe hetzelfde, maar op specifieke plekken mag er vanaf geweken worden. Mogelijkheden voor bijvoorbeeld witte keimwerk gevels, met als doel om in de binnengebieden lichter te maken (d.m.v. reflectie daglicht).
- Mogelijkheid onderzoeken voor hergebruik van de stalen vakwerkliggers uit de ROC Rijn IJssel. Als deze niet her te gebruiken zijn houten pergola constructies maken.
- Platte daken van de bergingen horend bij de grondgebonden woningen aan de Van Slingelandstraat uitvoeren in groen dak.
- In de materialisatie van de gevels in de binnenhoven is hout nadrukkelijker aanwezig (bijvoorbeeld de galerijgevels van bouwdeel 2, 4 en 5). Dit voor akoestiek, minder opwarming en het verzacht het beeld van de bebouwing.

Groen

- In beide binnengebieden wordt waar mogelijk beplanting aangebracht. Dit is weergegeven op de volgende pagina. Op enkele plekken is groen niet mogelijk omdat hier te weinig zonlicht komt of omdat dit niet beheersbaar is.
- Boven parkeerplaatsen langs de gevels komen spandraden waar begroeiing overheen groeit. De parkeerplaatsen in het middengebied worden gemaskeerd door bomen en struikgewassen

Balkons

- Aan de kerkzijde zijn er geen balkons. Wel zijn hoekbalkons mogelijk bij de hoekappartementen aan de Thorbeckestraat. Dit bouwblok staat in rooilijn naar voren ten opzichte van de naastgelegen kerk.

Terreininrichting, materialen

- Rijbaan verharden d.mv. klinkers.
- Parkeervakken half-verharden d.m.v. grasbeton-tegels met uitstapstrook. Betonnen stootband (varkensrug) in parkeervakken opnemen ter bescherming groenvak.
- Centraal tussen de parkeervakken een doorlopend groen vak met heesters en ruimte voor enkele grote bomen. Vak verlaagd aanleggen voor opvang regenwater. Ondergrondse voorzieningen voor groeimogelijkheden bomen.
- Onderzoeken of verharding vanuit de bestaande situatie hergebruikt kan worden.

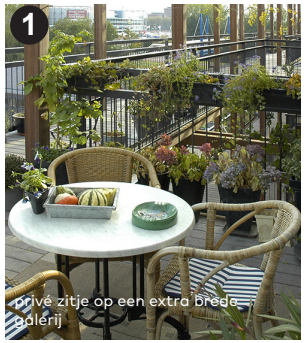

principe doorsnede binnengebied A

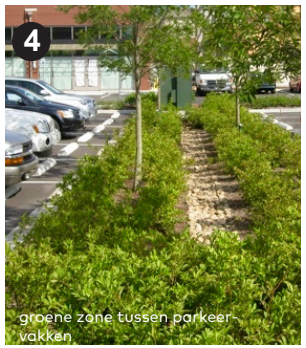
principe doorsnede binnengebied B

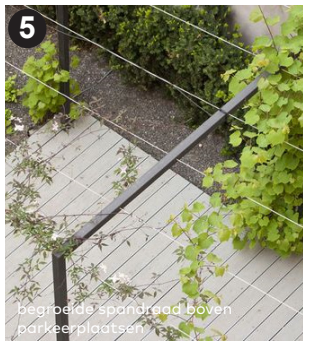
Deelgebied: Binnengebieden

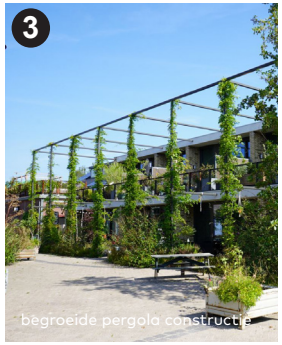

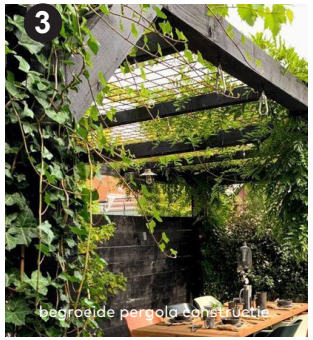

thorbecke kwartier

Sacon
Burgemeester Roelenweg 28, 8021 EW Zwolle
Tel. 038-4221050
www.sacon.nl

Reinbouw Vastgoed B.V.
Industrielaan 8, 6950 AA Dieren

VanWonen
Willemsvaart 21, 8019 AB Zwolle

thorbecke kwartier

Communicatieplan

29 april 2024

Inleiding
In dit communicatieplan wordt beschreven op welke wijze ontwikkelcombinatie Thorbecke Ontwikkeling B.V. communiceert over de ontwikkeling en nieuwbouw van het Thorbeckekwartier in Arnhem. De ontwikkelcombinatie Thorbecke Ontwikkeling B.V. bestaat uit Reinbouw Vastgoed B.V. te Dieren en VanWonen B.V. te Zwolle. Effectieve communicatie tussen de betrokken partijen is van essentieel belang voor een succesvolle ontwikkeling en draagvlak en acceptatie van dit nieuwbouwplan.
Als onderlegger voor dit communicatieplan is de handreiking 'Betrek de buurt bij uw bouwplan' van de Gemeente Arnhem gebruikt. We hebben in de voorbereiding naar een omgevingsplan een intensief participatieproces doorlopen middels categorie niveau 5 met name op groen, verkeer en beleving.

Ter voorbereiding op de verkoop, wilde het RijnIJssel deze locatie graag achterlaten als Goede Buur. In oktober 2019 is er vanuit RijnIJssel een brede buurtbijeenkomst georganiseerd samen met de Gemeente Arnhem en aantal buurtvertegenwoordigers en omwonenden. Hierbij zijn alle wensen en ideeën van de buurt geïnventariseerd. Vervolgens is er met een klankbordgroep een ontwikkelkader opgesteld. Tijdens dit uitgebreide participatieproces zijn de kaders en randvoorwaarden bepaald. Het college heeft het ontwikkelkader vastgesteld en de raad is geïnformeerd middels een raadsbrief (april 2021).
Thorbecke Ontwikkeling B.V. heeft het participatieproces verder voortgezet. In juni 2022 zijn de eerste plannen aan de omwonenden gepresenteerd. Uit de omwonenden is er een nieuwe klankbordgroep van circa 15 personen geformeerd die in juli en augustus 2022 verder hebben meegedacht met stedenbouwkundige en landschappelijke uitwerking. De klankbordgroep bestond uit omwonenden van zowel het Spijkerkwartier als het Statenkwartier. In mei 2023 is het aangepaste plan besproken in een laatste overleg met de klankbordgroep. De eerste reacties van de klankbordgroep waren positief. Een brede omwonendenavond is gehouden in september 2023. Daar zijn de omwonenden breed geïnformeerd over de nieuwe plannen en het verdere proces. Hierbij waren circa 90 mensen bij aanwezig uit zowel het Statenkwartier als Spijkerkwartier. De eerste reacties van beide buurten waren positief. In de bijlage zijn de verslagen van de brede buurtbijeenkomsten en klankbordgroepen toegevoegd.

Dit communicatieplan is gericht op het blijven informeren, betrekken en participeren van omwonenden en andere belanghebbenden van het Thorbeckekwartier bij de totstandkoming van het stedenbouwkundig-, omgevings- en inrichtingsplan, de verkoop en realisatie van de toekomstige woningen.

Wij zijn ervan overtuigd dat een goede communicatie met de omwonenden en andere belanghebbenden de opgebouwde acceptatie en draagvlak voor het Thorbeckekwartier nog verder zal vergroten. Daarom moedigen wij de gemeente aan om dit communicatieplan te omarmen en actief bij te dragen aan de uitvoering ervan. Samen kunnen we ervoor zorgen dat dit nieuwbouwproject een positieve impact heeft op zowel de omringende buurt, wijk en de stad Arnhem als geheel.

Doelgroepen
Extern
<u>Omwonenden:</u>
Bewoners die woonachtig zijn binnen het onderstaand rood gemarkeerde gebied binnen het Spijkerkwartier en Statenkwartier waren uitgenodigd bij het hierboven beschreven participatietraject van zowel het RijnIJssel college als Thorbecke Ontwikkeling. Dezelfde groep blijven we informatie in het vervolgtraject. Adressenlijst is beschikbaar bij Thorbecke Ontwikkeling B.V.

<u>Aanliggende instanties en bedrijven</u>
De scholen (Stedelijk Gymnasium, Hugo de Grootschool), Chinees Christelijke kerk en Gereformeerde kerk en andere bedrijven en instanties in onderstaand rood gemarkeerde

gebied worden tijdens het gehele proces geïnformeerd en waren ook uitgenodigd bij de buurtbijeenkomsten. Met beide kerken wordt als directe buren ook apart gesproken. Ook met de kerken en scholen zal tijdens de bouw apart worden gesproken om de veiligheid te waarborgen.

Klankbordgroep:
Selectie van circa 15 omwonenden uit zowel het Statenkwartier en Spijkerkwartier die gezamenlijk de klankbordgroep vormden voor de uitwerking van het stedenbouwkundig plan.

Groengroep:
Selectie van 2 à 3 omwonenden, de gemeente, beheerders van de gemeente en Thorbecke Ontwikkeling B.V.. Er is 1 omwonenden uit het Statenkwartier en een bewoner van het Spijkerkwartier. Deze hebben zich aangemeld vanuit de klankbordgroep.

Overige belanghebbenden:
Wijkplatform Arnhemse Broek, potentieel toekomstige bewoners, belangenverenigingen, Gemeente Arnhem, Woningcorporatie Vivare, media, pers, etc.

Communicatiemiddelen
Extern:
- Buurtbijeenkomsten
- Klankbordgroep*
- Verslagen klankbordgroep
- Digitale communicatie:
    - Website Thorbeckekwartier
    - Nieuwsbrief Thorbeckekwartier
    - Wijkkrant
    - Wijkwebsite
    - Website mijnspijkerkwartier.nl
    - Sociale media

*De klankbordgroep bestaat uit omwonenden die zich tijdens de buurtbijeenkomst hebben aangemeld voor zitting in deze groep. De bijeenkomsten van deze klankbordgroepen hebben al plaats gevonden.

Communicatiedoelstellingen
Extern:
Het creëren van een pro-actieve transparante en inclusieve communicatie waarin omwonenden volledig geïnformeerd zijn over de ontwikkelingen van het Thorbeckekwartier, participeren bij de ontwikkeling en hun feedback en eventuele zorgen kunnen delen en antwoord krijgen op hun vragen.

Communicatiemiddelen en -planning

Extern:
In aanvulling op het onderstaand communicatieschema legt de gemeente het omgevingsplan ter inzage. De buurtbewoners kunnen hierop zienswijzen indienen. Om hierin vragen te beantwoorden en zorgen bespreekbaar te maken, organiseert Thorbecke Ontwikkeling BV een inloopavond waarbij het definitieve omgevingsplan aan de buurt wordt gepresenteerd. De belanghebbenden hebben een termijn van 6 weken na de inzage voor het indienen van mogelijke zienswijzen.

Terugkoppeling van de buurtbijeenkomsten zijn geplaatst via nieuwsitems op de website van Thorbeckekwartier. Verslagen van de klankbordgroepen zijn gedeeld met de aanwezigen per e-mail.

Bij een grootschalig project is het belangrijk om rekening te houden met de impact op de omgeving en het welzijn van de buurt en de school. De sloop en nieuwbouw van Thorbecke is een ingrijpende gebeurtenis voor de buurt. Wij willen er dan ook voor zorgen dat alle partijen goed meegenomen worden in alle activiteiten voorafgaand aan de bouw en de voortgang tijdens de bouw. We

verstrekken informatie aan omwonenden over veiligheidsbevorderende en overlastbeperkende maatregelen. Er wordt voorafgaand aan de bouw goed gekeken naar de bouwplaatslogistiek

Figuur: communicatieschema

	Communicatiemoment	Doelgroep	Inhoud	Planning	Communicatiemiddel	Participatie
voorbereiding (heeft al plaatsgevonden)	Buurtbijeenkomsten (fysiek)	Omwonenden & bedrijven uit omgeving	- Voorstellen ontwikkelaar - Presenteren eerste stedenbouwkundig plan en proces en planning. - Verslaglegging is gemaakt	29 juni 2022/ 26 september 2023	uitnodigingen via de post	adviseren
	Klankbordgroep (fysiek)	Klankbordgroep & gemee	- Verdere uitwerking stedenbouw, groenplan en bomen samen met de klankbordgroep en gemeente. - Verslaglegging is gemaakt en gedeeld met klankbordgroep en gemeente	14 juli 2022 30 augustus 2022 16 mei 2023	Email	meebeslissen
	Oprichting Website Thorbeckekwartier.nl	Voor iedereen, maar specifiek de buurt en geinteresseerden	Verslagen buurtbijeenkomsten, nieuws en ontwikkelingen, aanmelden voor de updates	2e kwartaal 2022	Thorbeckekwartier.nl Website wordt benoemd tijdens contactmomenten	informeren
Voorbereidingsfase	Bijeenkomst voor invulling groen	Groengroep, gemeente (incl. beheer)	Ontwerpvoorstellen voor doorsteek bespreken voor de doorsteek binnen gestelde kaders	Verwachting q3 2024	Per email	Meedenken
	Inloopavond omgevingsplan & Meet en Greet *	Omwonenden , wijkkrant, wijkwebsite & geinteresseerden via brief en nieuwsbrief	Ter inzage legging omgevingsplan en tonen van eerste ontwerpen	Mei/juni 2024	Uitnodiging per post, wijkwebsite, nieuwsbrief en website Thorbeckekwartier	informeren
Sloop & bouwfase	Informatiebrief per post	Omwonenden & andere betrokkenen	- Wanneer de werkzaamheden starten - Fasering - Datum verwachte afronding - De verwachte overlast - Bouwverkeerrouting - Contactgegevens bij overlast en vragen	2-4 weken voor start sloop	Per post	informeren
	Nieuwsbrieven	Geinteresseerden en omwonenden die zich hebben ingeschreven	- Stand van zaken bouw - Hoogste punt - Doorkijk werkzaamheden	1x per kwartaal	Per email, wijkwebsite en website Thorbeckekwartier	informeren

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Vaststellen wijzigingsbesluit ‘TAM-omgevingsplan Thorbeckestraat’ en ‘Omgevingskwaliteitsplan Thorbeckekwartier Arnhem’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Van Engelenburg (VVD), Zijlstra (ChristenUnie), Neutkens (Volt), Brandts (D66), De Groot (PvdD), Noomen (GroenLinks), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Zoetweij (Groep van den Broek) en Aït Chrif (PvdA).

De fracties van de SP, CDA, BBA, PVV, DENK, Forum voor Democratie waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Bouwkamp (wethouder)

Bespreking

De voorzitter opent de vergadering en start met de meningsvormende bespreking. Hierin is in één termijn het raadsvoorstel besproken. Er was geen behoefte aan een tweede termijn. De PvdA heeft aangekondigd mogelijk met een amendement te komen.

Toezeggingen

Geen

Conclusie

Aan het einde van de vergadering concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende raadsvergadering.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

M. Loor

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel 'Gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost'

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
2 oktober 2024

Type voorstel
Raadsvoorstel

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Start en afronding informatieve bespreking (technische sessie)

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

De gemeenteraad wordt voorgesteld de gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost, bestaande uit de in de geheime bijlage
opgenomen grondexploitatie Spoorzone Arnhem Oost, opgebouwd uit deelexploitaties Schaapsdrift, Rijnpark fase 1 en Presikhaaf 3 (P3) en investeringskredieten voor bereikbaarheidsmaatregelen, verwerving Prorailemplacement/aanleg park en aanleg van riolering in het ontwikkelgebied, vast te stellen.

Met deze gebiedsexploitatie wordt invulling gegeven aan de gebiedsvisies van de onderdelen Rijnpark fase 1, Schaapsdrift en Presikhaaf 3 die reeds zijn vastgesteld door de raad. Met het vaststellen van deze integrale grondexploitatie Spoorzone Arnhem Oost en de investeringskredieten in de openbare ruimte (mobiliteit en verwerving/aanleg park) kunnen vervolgens de gebiedsvisies van de deelgebieden worden uitgewerkt naar omgevingsplannen.

Geheime bijlage
De financiële uitwerking van de gebiedsexploitatie is apart inzichtelijk gemaakt in de geheime *Financiële bijlage gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost*. In deze geheime bijlage zit ook een (geactualiseerde) risico-analyses. Beraadslaging over deze geheime bijlage dient te gebeuren in een besloten raads(kamer)vergadering.

Behandelproces (in samenhang met ontwerp-begroting 2025)
Het raadsvoorstel *Gebiedsexploitaties Spoorzone Oost* is gelijktijdig aangeboden met de *ontwerp-begroting 2025-2028*. Met het vaststellen van de vorige Begroting 2024 is het besluit genomen om een bestemmingsreserve voor de Spoorzone Arnhem-Oost in te stellen (BR Spoorzone Oost). In de ontwerp-begroting 2025 zijn zowel deze financiële middelen verwerkt, als een geactualiseerde doorrekening en risicoanalyse op basis van de drie eerder in de raad vastgestelde gebiedsvisies. Dat betekent concreet dat het vaststellen van de grondexploitatie dient te gebeuren voordat de ontwerp-begroting 2025 wordt vastgesteld (omdat deze is verwerkt in de begroting)

In afstemming met het DB is daarom besloten om de besluitvorming over dit voorstel te combineren met de besluitvorming over de ontwerp-begroting tijdens de PA van 13 november (en daarbij dus te starten met de besluitvorming over de grondexploitatie). Maar dat voor de informatieve en meningsvormende bespreking wel een afzonderlijke raadkamerbehandeling wordt geagendeerd. Hiermee wordt de raad in positie gesteld om zich (naast de begroting) ook inhoudelijk en politiek goed op dit voorstel voor te bereiden.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Paul Smeulders

Ambtenaar
Kirsten van Rijen
kirsten.van.rijen@arnhem.nl
0652513572

Raadsadviseur
Maaike Piscaer
maaike.piscaer@arnhem.nl
0631114892

Vervolg aandachtspunten

Volledig behandelproces:
In overleg met DB van de agendacommissie is het volgende behandelproces vastgesteld:

- PA 2 oktober: (deels besloten) informatieve raadskamerbehandeling (bestaande uit een ambtelijk technische toelichting op het voorstel)
- PA 9 oktober: meningsvormende raadskamerbespreking
- *optioneel* PA 30 oktober: vervolg meningsvormende raadskamerbespreking **of** raadskamerbespreking moties & amendementen
- *optioneel* PA 6 november: raadskamerbespreking moties & amendementen
  NB: Deze optie wordt alleen ingezet wanneer blijkt dat de PA van 30 oktober nodig is voor een vervolg op de meningsvormende bespreking én er meerdere moties en/of amendementen worden aangekondigd
- PA 13 november: besluitvorming (waarbij eerst besluitvorming over de gebiedsexploitatie zal plaatsvinden en daarna over de ontwerp-begroting 2025)

Informatieve bespreking: technische sessie

Invulling technische sessie
De informatieve behandeling wordt ingevuld met een (ambtelijke) technische toelichting op het voorstel, waarbij er zowel bestuursadviseurs aanwezig zullen zijn vanuit de afdeling ruimtelijke ontwikkeling, financiën en control en risicomanagement.

De volgende vragen zullen worden behandeld:

1. Wat is de stand van zaken rondom het programma Spoorzone Arnhem-Oost?
2. Wat heeft de gemeente tot nu toe zelf ondernomen en hoe zijn andere partijen hierbij betrokken?
3. Hoe ziet het financiële plaatsje van het project er nu uit?
4. Welke doelstellingen gaan we bereiken door circa €90 miljoen te investeren?
5. Welke financiële risico's loopt Arnhem door deze bijdragen te investeren?

Openbare opening, vervolg in beslotenheid
De presentatie start openbaar (punt 1 tm 2). In verband met het feit dat de geheime bijlage bij het voorstel zit (*Financiële bijlage gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost*) zal een deel van de toelichting (punt 3 tm 5) achter besloten deuren plaatsvinden. De raadskamer beslist of de vergadering wordt vervolgd in beslotenheid.

Meerdere woordvoerder toegestaan
Gezien het feit dat tijdens deze presentie zowel zal worden ingegaan op de ruimtelijke als financiële aspecten van dit voorstel, zijn deze informatieve sessie meerdere woordvoerder toegestaan. Tijdens het vervolgproces (vanaf de meningsvormende bespreking) is er één woordvoerder toegestaan.

Mogelijk resultaat:

Start en afronding informatieve behandeling/technische sessie

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4314730

Onderwerp: Gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost

Kernboodschap

Met de gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost wordt invulling gegeven aan de gebiedsvisies van de onderdelen Rijnpark fase 1, Schaapsdrift en Presikhaaf 3 die reeds zijn vastgesteld door de raad. Belangrijke opgave is de toevoeging van grote aantallen woningen in de stad om te voldoen aan de grote vraag naar (betaalbare) woningen. Deze opgave moet vooral binnenstedelijk worden opgelost en dit betekent verdichting van de bestaande stad. Hierbij moet wonen en werken zo goed mogelijk worden gecombineerd en dat moet leiden tot een goed en nieuw stadsdeel. Het Rijk stelt hiervoor ook extra middelen beschikbaar (Novex).

Voorstel

1. De gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost, bestaande uit de in de geheime bijlage opgenomen grondexploitatie Spoorzone Arnhem Oost, opgebouwd uit deelexploitaties Schaapsdrift, Rijnpark fase 1 en Presikhaaf 3 (P3) en investeringskredieten voor bereikbaarheidsmaatregelen, verwerving Prorailemplacement/aanleg park en aanleg van riolering in het ontwikkelgebied, vast te stellen.

Inleiding

Gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost
Arnhem groeit, de stad is in trek bij inwoners, bedrijven en bezoekers. We streven naar een evenwichtige groei van de stad waarbij goed wonen in balans is met werk en voorzieningen in een groene en gezonde, duurzame leefomgeving. Het overgrote deel van de in totaal 16.000 woningen die we tussen 2020 en 2040 in Arnhem gaan bouwen, is voorzien in de Spoorzone Arnhem-Oost.

Op 28 februari 2024 heeft u als raad ingestemd met het raadsvoorstel Gebiedsprogramma Grootschalig Woningbouwgebied Spoorzone Arnhem-Oost. Met dit Gebiedsprogramma Spoorzone Arnhem-Oost, is een inhoudelijk kader gegeven om dit gebied langjarig en adaptief tot ontwikkeling te brengen Een gebiedsontwikkeling zoals Spoorzone Arnhem-Oost is immers een langjarig proces met vele kruispunten en beslismomenten waar afwegingen worden gemaakt en beslissingen genomen moeten worden. Door gemeenteraad, college en samenwerkende partijen in het gebied. Veel van deze besluiten vinden de komende jaren plaats in de deelgebieden.

Besluiten over de gebiedsvisies van individuele ontwikkelingen binnen de spoorzone zullen telkens

Arnhem GEMEENTE

inhoudelijk per deelgebied aan de gemeenteraad ter besluitvorming worden voorgelegd. Voor de gebieden Presikhaaf 3, Schaapsdrift en Rijnpark heeft uw raad deze gebiedsvisies reeds vastgesteld. Bij de raadsvoorstellen over deze gebiedsvisies bent u steeds ook geheim geïnformeerd over de financiële consequenties van deze gebiedsvisies, waarbij het voor Rijnpark de ontwikkeling van fase 1 betreft.

Zoals in het gebiedsprogramma benoemd zal de verwerking van de gebiedsexploitatie in de begroting vanwege de verwevenheid van de verschillende onderdelen van de gebiedsexploitatie integraal in zijn geheel plaatsvinden. Nu de gebiedsvisies van Schaapsdrift (10 april 2024), Rijnpark fase 1 (3 juli 2024) en Presikhaaf 3 (29 mei 2024) door u zijn vastgesteld, kan deze integrale besluitvorming nu aan u worden voorgelegd. Met het vaststellen van de integrale grondexploitatie Spoorzone Arnhem Oost en de investeringskredieten in de openbare ruimte (mobiliteit en verwerving/aanleg park) zetten we weer een belangrijke stap om de gebiedsvisies van de deelgebieden te kunnen uitwerken naar omgevingsplannen. Voor Rijnpark geldt dat het fase 1 van deze ontwikkeling betreft die nu in de gebiedsexploitatie is opgenomen.

Een bijzonder onderdeel hierin zijn de bereikbaarheidsmaatregelen. Het gaat dan om specifiek de maatregelen die niet binnen een deelgebied hun plek krijgen, maar die wel noodzakelijk zijn om de deelgebieden en de daartoe benodigde mobiliteitstransitie te kunnen realiseren. Deze gaan over bijvoorbeeld nieuwe fiets- en OV-verbindingen met het station, de binnenstad, werklocaties en tussen de deelgebieden onderling. Besluitvorming hierover heeft zoals benoemd inhoudelijk plaats gevonden via het gebiedsprogramma. De financiële vertaling van de maatregelen die minimaal noodzakelijk zijn om de ontwikkeling tot 2030 te realiseren, maakt ook deel uit van de integrale gebiedsexploitatie.

In de door de raad vastgestelde gebiedsvisies zijn financiële paragrafen per gebied opgenomen die gebaseerd zijn op de inhoudelijke kaders uit eerdere besluitvorming en de financiële uitgangspunten zoals opgenomen in de Begroting 2024. De voorliggende gebiedsexploitatie is ten opzichte daarvan geactualiseerd en de door de raad aangenomen moties en amendementen zijn verwerkt.

De gebiedsexploitatie in relatie tot omgevingsplan
Grofweg zal de noodzakelijk financiële onderbouwing bij de omgevingsplannen van de Spoorzone bestaan uit drie onderdelen:

- Grondexploitaties in die gebieden waar de gemeente een actief grondbeleid voert en de ontwikkeling zelf ter hand neemt, vooralsnog betreft dit Schaapsdrift, Rijnpark fase 1 en Presikhaaf 3.
- Kostenverhaal voor de te ontwikkelen gronden die in particuliere handen ontwikkeld gaan worden door middel van anterieure overeenkomsten vooraf dan wel kostenverhaalregels als onderdeel van het omgevingsplan.
- Investeringsprojecten voor de investeringen in de openbare ruimte (inclusief groen/park) en mobiliteit (inclusief ontsluiting gebied).

BR Spoorzone Oost
Met het vaststellen van de Begroting 2024 is het besluit genomen om een bestemmingsreserve voor de Spoorzone Arnhem-Oost in te stellen (BR Spoorzone Oost).

Doel BR Spoorzone Oost is als volgt:
Dekking bieden voor de kosten van de gebiedsontwikkeling Spoorzone Oost, en wel voor de volgende onderdelen van deze gebiedsontwikkeling:

- Investeringen in de openbare ruimte (inclusief groen/park) en mobiliteit (inclusief ontsluiting gebied): dekkingsmiddelen hiervoor kunnen na afronding van onderdelen van het project aan deze bestemmingsreserve worden onttrokken. Wanneer de gemaakte kosten dienen te worden geactiveerd, zullen de dekkingsmiddelen worden toegevoegd aan de BR Kapitaallasten, ter dekking van de kapitaallasten;
- Grondexploitaties: hiervan worden resultaten (tekorten dan wel tussentijdse winstnemingen) verrekend met deze bestemmingsreserve;
- Anterieure overeenkomsten ten aanzien van grondexploitaties van derden: eventuele dekkingsresultaten worden ook met deze bestemmingsreserve verrekend.

De BR Spoorzone Oost heeft een dekkingsfunctie waarbij het saldo in de loop der jaren kan fluctueren, maar aan het einde van de gebiedsontwikkeling Spoorzone Oost nul zal zijn. Deze bestemmingsreserve is geen risicoreserve en zal ook niet negatief kunnen worden. Uit voorzichtigheidsprincipe zullen ook niet-begrote tussentijdse winstnemingen toegevoegd worden aan de BR Spoorzone Oost. Niet-begrote en niet-voorziene tussentijdse verliezen zullen direct ten laste van de algemene middelen geboekt worden zodra de BR Spoorzone op enig moment (nu of in de toekomst) negatief wordt. Als de gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem Oost ten einde is gekomen zal een eventueel positief saldo toegevoegd worden aan de algemene middelen.

Beoogd effect

Met het vaststellen van de gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost zal deze verwerkt worden in de Begroting 2025 en kan de volgende stap gezet worden in het uitwerken van de omgevingsplannen.

Argumenten

1.1 *Het vaststellen van de gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost inclusief de bijbehorende begroting is noodzakelijk om de eerder door de raad vastgestelde gebiedsvisies uit te werken naar omgevingsplannen.*
Om de omgevingsplannen in procedure te kunnen brengen is het besluit voor het vaststellen van de gebiedsexploitatie juridisch noodzakelijk. Daarnaast is voor Presikhaaf 3 dit besluit noodzakelijk om op basis van de bestaande planologische situatie de tender uit te schrijven (wijziging van het omgevingsplan is hier niet nodig). Er zullen echter geen onomkeerbare stappen gezet worden na vaststelling van de gebiedsexploitatie voordat er meer duidelijkheid is over kosten en zekerheden ten aanzien van de uitplaatsing van het Prorailemplacement.

1.2 *Het college heeft geheimhouding opgelegd op grond van artikel 87 van de Gemeentewet, gelezen in combinatie met artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Wet open overheid.*
Bijlage 3 Financiële bijlage gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost incl. risicoanalyses is geheim verklaard omdat openbaarmaking hiervan zou leiden tot het schaden van de economische en financiële belangen van de gemeente. Over de diverse gebiedsexploitaties vinden gesprekken plaats met allerlei belanghebbenden om te komen tot afspraken over verwervingen, zelfrealisatie etc. Het kenbaar maken van de bedragen waarmee de gemeente rekent en de risico's die de gemeente hierbij ziet, tast de onderhandelingspositie van de gemeente aan. Ook is er in de financiële bijlage informatie opgenomen over investeringen die aanbesteed moeten worden, waarbij het openbaar maken van deze bedragen de financiële en economische positie van de gemeente schaadt. Deze geheimhouding is opgelegd voor de duur van de gebiedsexploitatie van de Spoorzone (naar huidige inschatting tot en met 2030).

Kanttekeningen en risico's

1.1 Het belang van risicosturing in grote, complexe projecten zoals de gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost is groot. De risicoanalyse en beheersmaatregelen van Schaapsdrift en Rijnpark fase 1 zijn opnieuw geactualiseerd in juni 2024 in samenwerking met team risicomanagement. Voor Presikhaaf 3 heeft dit onderzoek in maart 2024 plaatsgevonden en is met de raad gedeeld, deze risicoanalyse is nog actueel genoeg en gebruikt voor het bepalen van het benodigde weerstandsvermogen. Zie in de bijlagen de geactualiseerde risicoanalyses per 1 juli 2024.

Het genoemde bedrag voor de 'nog niet vastgestelde gebiedsexploitatie' van € 20 miljoen stijgt nu voor de begroting naar € 23,5 miljoen. De stijging met € 3,5 miljoen is met name veroorzaakt door een stijging van de conjuncturele risico's doordat de doorlooptijd voor Rijnpark met 4 jaar verlengd is. Dit resulteert in hogere kosten- en opbrengstenstijgingen waarbij het effect voor de kostenstijgingen sterker is dan bij de opbrengsten.

Naast conjuncturele risico's is ook rekening gehouden met projectspecifieke risico's (zie risicoanalyses in de geheime bijlage), deze zijn nog niet in de tijd gezet. Het streven is om het in de tijd zetten van de projectspecifieke risico's wel mee te nemen bij de komende FJP. Het effect hiervan op de benodigde weerstandscapaciteit wordt dan ook bij de FJP meegenomen. De risico's met betrekking tot investeringen in de openbare ruimte (bereikbaarheids-maatregelen, park en riolering) zijn deels verwerkt in de grondexploitaties en zullen bij de start en gedurende de uitvoeringen van de investeringsprojecten worden meegenomen in het gemeentelijke risicoprofiel.

1.2 Voor scholen en sociale voorzieningen in het te ontwikkelen gebied is fysieke ontwikkelruimte gereserveerd. Financiële middelen voor scholen zijn opgenomen in het IHP, financiële middelen voor sociale voorzieningen (bijvoorbeeld een buurthuis) zullen op termijn vrij gemaakt moeten worden, e.e.a. afhankelijk van de snelheid waarmee het gebied tot ontwikkeling komt.

Participatie

Niet van toepassing

Financiën

De uitwerking van de gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost is apart inzichtelijk gemaakt in de geheime Financiële bijlage gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost incl. risico-analyses.

Uitvoering

Na akkoord van de raad op de vaststelling van de gebiedsexploitatie wordt de verdere planvorming van de verschillende deelprojecten uitgevoerd.

Communicatie

Niet van toepassing

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- GEHEIM Financiële bijlage gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost incl. risico-analyses

RAADSVOORSTEL

Besluit van	13 november 2024
Zaaknummer	4314730

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 17 september 2024, nummer: 4314730;

gelet op artikel 190 en artikel 191 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost, bestaande uit de in de geheime bijlage opgenomen grondexploitatie Spoorzone Arnhem Oost, opgebouwd uit deelexploitaties Schaapsdrift, Rijnpark fase 1 en Presikhaaf 3 (P3) en investeringskredieten voor bereikbaarheidsmaatregelen, verwerving Prorailemplacement/aanleg park en aanleg van riolering in het ontwikkelgebied, vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel 'Gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost'

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

-

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Prinsen (GroenLinks), Loor (D66), Kumas (VVD), Van Engelenburg (VVD), Meyer (Arnhem Centraal), De Groot (Partij voor de Dieren), Visser (PvdA), Scholten (Volt), Aydemir (DENK), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Verheij (PVV), Zijlstra (CU)

De fracties van SP, CDA, Forum voor Democratie, Groep van den Broek waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Smeulders (wethouder), Van Rijen, Kobessen, Holtkuile, Verheijen, Koolen, Bouwman, Van Opheusden en Oliemans (bestuursadviseurs), Piscaer, Lammers, Kersten (griffie)

Bespreking

Bespreking
De informatieve fase is ingevuld met technische ambtelijke presentatie. Deze bestond uit een **openbaar** en **besloten** gedeelte. Het openbare gedeelte is afgerond. In verband met de bespreking van de geheime ‘financiële bijlage gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost’ heeft de raadskamer besloten de technische sessie in beslotenheid voor te zetten.

Besloten vergadering
Tijdens de besloten vergadering is de ambtelijke presentatie achter gesloten deuren voortgezet. De bespreking is in verband met de tijd nog niet afgerond. De raadskamer heeft verzocht om een hervatting tijdens de Politieke Avond van 9 oktober.

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de informatieve bespreking nog niet is afgerond. Verzocht wordt de technische sessie (in beslotenheid) te vervolgen tijdens de Politieke Avond van 9 oktober, gevolgd door de meningsvormende bespreking.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

L. Manders

Raadsvoorstel 'Duurzaam Mobiliteitsplan'

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
2 oktober 2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Hervatting en afronding van de meningsvormende bespreking.

Meningsvormende bespreking:
Er wordt in maximaal twee termijn vergadert waarin de raadskamer in gesprek gaat met het college.

Voorgesteld besluit

Het college stelt voor om het Duurzaam Mobiliteitsplan vast te stellen.

Aandachtspunten

Op 15 mei en 19 juni heeft de raadskamer een rondetafelgesprek gehouden met betrokkenen van het plan. Hiermee is de informatieve bespreking afgerond.

Op 28 augustus, 4 en 18 september is de meningsvormende bespreking gestart. De eerste termijn van de wethouder is nog niet afgerond en kan hervat worden.

Hervatting meningsvormende bespreking
Er wordt in twee termijnen vergaderd.

- Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld.
- De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen.
- Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

Aandachtspunten
Eerder heeft de raad het Raadsvoorstel ‘Startnotitie participatie Duurzaam Mobiliteitsplan en Parkeerbeleid’ behandeld en vastgesteld in de gemeenteraad. Op basis daarvan zijn verschillende participatiebijeenkomsten geweest, die ook zijn meegenomen in dit uiteindelijk voorstel. Tijdens deze behandeling zijn meerdere toezeggingen gedaan en zijn er moties en amendementen ingediend, die apart worden benoemd in een bijlage.

Zie pagina 2 voor een uitgebreidere toelichting.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Nermina Kundic

Ambtenaar
Maarten Bulsink
maarten.bulsink@arnhem.nl
06 - 18418204

Raadsadviseur
Steffan Vos
steffan.vos@arnhem.nl
06 - 31114958

Aandachtspunten

- De ‘Startnotitie participatie Duurzaam Mobiliteitsplan en Parkeerbeleid’ is meerdere keren besproken in raadskamerverband en is vastgesteld op 12 april 2023.
- Tijdens deze behandeling zijn er meerdere toezegging gedaan, meerdere moties en amendementen ingediend en ook aangenomen. Bij de vergaderstukken zit een aparte bijlage met een overzicht hiervan. Hierin geeft het college aan wat de status is van de diverse toezeggingen en moties. Deze zijn hieronder ook opgenomen per categorie.
- Daarnaast is een bijlage aangeleverd met een samenvatting van de participatie die plaatsgevonden heeft na het aannemen van de startnotitie, wat weer inbreng was voor het Duurzaam Mobiliteitsplan.
- Er is een aparte website aangemaakt, waar inwoners informatie terug kunnen vinden, onder andere over de participatie die plaatsgevonden heeft. Dat is deze website. De uitgebreidere samenvatting van de participatie is hier terug te vinden.

Moties en Toezeggingen

Moties

Zijn nog niet afgedaan:

Onderzoek naar maatschappelijke parkeervergunningen voor zorgverleners, mantelzorgers en vrijwilligers (23M19)

Stimuleren van fietsgebruik in wijken met een lage fietsparticipatie (23M29)

Toezeggingen

Reeds afgedaan:

Parkeerboetes voor mensen met gehandicaptenparkeerkaart door inzet scanauto’s

Nog lopende toezeggingen:

Uitvoeringskader elektrisch laden en de rol van gehandicaptenvervoer

Onderzoeken wat de mogelijkheden zijn met betrekking tot mantelzorgvergunningen

Toezegging Motie 'Onderzoek naar bouw parkeergarage onder Singel of Markt bij mobiliteitsplan'

Burgerinitiatief "Centrumring Arnhem"

Worden afgedaan met dit raadsvoorstel:

Met ondernemer in gesprek gaan over het plaatsen van laadpalen in de parkeergarage

Participatieproces Duurzaam Mobiliteitsplan en Parkeerbeleid - Draagvlak

Economische impact Duurzaam Mobiliteitsplan en Parkeerbeleid

Participatieproces Duurzaam Mobiliteitsplan en Parkeerbeleid - Loting

Aanvullende gesprekspartners tijdens participatieproces Duurzaam Mobiliteitsplan

Mogelijk resultaat:

- Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase
- Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de Bespreking van Moties en Amendementen.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4112565

Onderwerp: Duurzaam Mobiliteitsplan

Kernboodschap

We staan als stad voor een grote opgave. De ruimte in de stad is schaars en wordt steeds schaarser. Daarnaast gaan we als stad flink groeien. Er komen meer inwoners en arbeidsplaatsen bij en dat leidt tot meer mobiliteit. In het duurzaam mobiliteitsplan beschrijven we hoe we de stad bereikbaar, maar ook groen, gezond en leefbaar houden. Onder meer met aantrekkelijker openbaar vervoer, meer snelle fietsroutes, meer parkeerregulering en 30 km per uur als standaard maximumsnelheid voor de meeste wegen en straten. In het plan staan meer dan honderd maatregelen die we de komende 20 jaar willen uitvoeren. Om te kunnen bijsturen en flexibel te kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen zullen wij het plan iedere 5 jaar actualiseren en opnieuw ter vaststelling aan de raad voorleggen.

Voorstel

1. Het Duurzaam Mobiliteitsplan vast te stellen.

Inleiding

Om onze stad in de toekomst ook duurzaam bereikbaar, gezond en leefbaar te maken is het nodig dat we een mobiliteitstransitie doormaken. Ons mobiliteitssysteem loopt nu al tegen de grenzen aan en gezien de groei van het aantal woningen en arbeidsplaatsen zal deze problematiek verergeren. In het Duurzaam Mobiliteitsplan (DMP) werken we uit hoe we deze mobiliteitstransitie willen vormgeven. Het Duurzaam Mobiliteitsplan is een nadere uitwerking van de Omgevingsvisie. Hierin hebben we vastgelegd een duurzaam mobiliteitsplan op te stellen, waarin naast de bereikbaarheid van de stad, het tegengaan van verkeersoverlast en schone lucht de uitgangspunten zijn. De uitgangspunten van het mobiliteitsplan en het participatieproces zijn beschreven in de Startnotitie die de gemeenteraad 12 april 2023 heeft vastgesteld.

Het duurzaam mobiliteitsplan is nadrukkelijk een integraal plan. Mobiliteit zelf is geen doel, maar een middel om bereikbaar te blijven, terwijl we nadelige gevolgen voor de leefbaarheid, gezondheid en veiligheid willen beperken. Dit plan draagt bij aan het creëren van aangename gastvrije openbare ruimtes en het maakt het ontwikkelen en realiseren van nieuwe woningen mogelijk. Daarnaast bevordert het schone en duurzame verplaatsingen zoals lopen, fietsen en gebruik van het openbaar vervoer. Hierdoor zorgen we ervoor dat we in Arnhem een aantrekkelijk vestigingsklimaat behouden doordat onze bedrijven duurzaam bereikbaar worden. Door onze keuzes blijft er namelijk in de stad ook ruimte voor de mensen die zich met de auto willen of moeten verplaatsen.

Arnhem GEMEENTE

Het plan is, conform de Startnotitie, samen met de stad opgesteld: bewoners, ondernemers, werknemers en andere belanghebbenden konden op twee momenten in het proces op verschillende manieren hun inbreng leveren. We hebben ons hierbij voortdurend ingespannen om zo veel mogelijk partijen vanuit verschillende invalshoeken te betrekken. Alle partijen die genoemd zijn tijdens de behandeling van de startnotitie zijn benaderd om input te leveren. Een samenvatting van het participatieproces en wat er met de input is gedaan is bijgevoegd bij dit raadsvoorstel.

Het Duurzaam Mobiliteitsplan is echt een plan dat ook inzicht geeft in de projecten en acties die nodig zijn om de stad duurzaam bereikbaar te maken. De verschillende maatregelen en projecten zijn dan ook in een planning gezet waarbij de eerste jaren specifiek en gedetailleerd zijn qua projecten en de laatste jaren globaal. Fasering van deze maatregelen (hoe verhouden projecten zich tot elkaar, wat moet er eerst) is daarbij ook een belangrijk onderdeel.

In de bijlage Memo Toezeggingen Duurzaam mobiliteitsplan beschrijven we hoe enkele toezeggingen zijn afgedaan en wat de stand van zaken is van de overige toezeggingen en moties over dit onderwerp.

Beoogd effect

De stad bereikbaar houden en tegelijkertijd verkeersoverlast tegengaan en voor schone lucht in de stad zorgen. En ervoor zorgen dat er ook bij binnenstedelijke groei meer ruimte voor groen in de stad is, de stad verkeersveiliger en klimaatadaptiever wordt en het prettiger verblijven, lopen en fietsen is in de stad.

Argumenten

1.1 De maatregelen uit het plan houden Arnhem bereikbaar

Het verkeer in de stad loopt nu al regelmatig vast. Als we op dezelfde voet doorgaan is de stad in de toekomst niet meer bereikbaar. Het verkeer zal toenemen, terwijl er geen ruimte is om de wegen te verbreden. Hierdoor zal het auto- en vrachtverkeer op onze wegen vastlopen. Dit plan zorgt voor een transitie naar ruimte-efficiëntere en meer duurzame vormen van mobiliteit, zoals lopen, fietsen en het openbaar vervoer. Hierdoor blijft de stad bereikbaar voor iedereen.

1.2 De maatregelen uit het plan maken de lucht in de stad schoner

De maatregelen uit het duurzaam mobiliteitsplan zorgen voor een afname van het auto- en vrachtverkeer in de stad. Deze voertuigen blijven ook in de toekomst vervuilend. Tot 2050 komt dat doordat een deel van de auto's nog op fossiele brandstoffen rijdt. Maar ook daarna blijven auto's, door slijtage van de banden, fijnstof uitstoten. Een afname van het auto- en vrachtverkeer in de stad is dus noodzakelijk om de lucht schoner te maken.

1.3 De maatregelen uit het plan verminderen de verkeersoverlast in de stad

De maatregelen uit het plan zorgen ervoor dat we meer gaan lopen en fietsen en meer gebruik gaan maken van het openbaar vervoer. Daarnaast verlagen we de snelheid op veel wegen, wat de geluidshinder beperkt en met een goede inrichting de oversteekbaarheid verbetert. De lagere snelheid zorgt ervoor dat de gevolgen van een aanrijding beperkter zijn. De wegen worden dus verkeersveiliger. En voor doorgaand verkeer is, door de lagere snelheid, de route door onze stad niet meer interessant. Doordat we dus minder gaan autorijden en we rustiger gaan rijden

zal de hinder van het verkeer (zoals geluidsoverlast, trillingen, verkeersonveiligheid en een slechte oversteekbaarheid) afnemen.

1.4 *De maatregelen uit het plan maken Arnhem toegankelijker*
Door lopen te stimuleren, bieden we een toegankelijk alternatief, waardoor mensen meer controle krijgen over hun eigen mobiliteit. Lopen is namelijk de meest toegankelijke manier van verplaatsen. We zorgen er daarbij voor dat (loop)routes goed toegankelijk zijn voor bijvoorbeeld mensen in een rolstoel, met een rollator of met een visuele beperking. Ook goed openbaar vervoer draagt bij aan een meer toegankelijke stad.

1.5 *Duurzame mobiliteit maakt de woningbouwopgave van Arnhem mogelijk*
Om aan de woningbehoefte te kunnen voldoen, bouwt Arnhem er de komende jaren 16.000 woningen bij. Daarnaast zal ook de werkgelegenheid in de stad toenemen. Deze ontwikkelingen vinden binnenstedelijk plaats. Deze compacte stad biedt kansen doordat veel voorzieningen op loop- of fietsafstand zullen zijn. Dit plan zorgt ervoor dat mensen zich ook daadwerkelijk duurzamer kunnen en gaan verplaatsen. Doordat we de auto minder gebruiken kunnen we als stad groeien en de stad leefbaarder maken, zonder dat het verkeer vast komt te staan. Daarnaast kunnen de parkeernormen voor nieuwbouw van woningen, bedrijven en voorzieningen lager worden. Het plan zorgt er immers voor dat de autoafhankelijkheid daalt. Als er minder parkeerplaatsen voor woningen hoeven te worden gebouwd, worden woningen goedkoper en kunnen er meer (betaalbare) woningen worden gebouwd. Ook andere ontwikkelingen worden goedkoper als we minder parkeerplaatsen hoeven te realiseren.

1.6 *De gekozen richting naar efficiënter gebruik van de verkeersruimte is noodzakelijk om de stad leefbaar te houden.*
Door de toename van het aantal inwoners en daarmee verkeersbewegingen is een verandering naar vervoerwijzen die minder ruimte in beslag nemen nodig. Voetganger en fietser nemen minder ruimte in dan de automobilist. Dat geldt zowel voor de rijdende als geparkeerde auto. Hierdoor komt er ruimte beschikbaar voor meer groen/bomen in de stad en prettige leefruimtes. Ook blijft er op de weg ruimte over voor de mensen en bedrijven die wel afhankelijke zijn van de (vracht)auto.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Verandering is lastig en vraagt aandacht*
Mensen zijn gewend aan hun eigen gewoontes en gebruiken. Dat geldt ook voor het gebruik van de eigen auto. De nieuwe koers is ook een verandering in denken en vervolgens doen. Voor een deel van onze inwoners, bezoekers en ondernemers is er een duurzaam alternatief voor hun autoritten. We helpen mensen die daar behoefte aan hebben in de stap naar meer gezonde en duurzame mobiliteit. In de plannen zijn hiervoor acties en communicatieactiviteiten opgenomen.

1.2 *Het plan is ambitieus*
Het plan bevat heel concrete maatregelen die in de tijd zijn uitgezet. De lijst met maatregelen is groot en de totale kosten zijn daarmee ook hoog. Het plan vraagt om een aanpak waarbij er fors meer mobiliteit/infrastructuurprojecten worden gerealiseerd dan nu het geval is. Ook vraagt dit plan veel meer capaciteit van de organisatie en andere partijen om alle projecten voor te bereiden. Dit is deels op te lossen door voor een andere werkwijze te kiezen, maar ook door het

werk over meer schouders te verdelen (bijvoorbeeld projecten laten meelopen bij de beheer- en onderhoudopgave, of externe partijen projecten laten voorbereiden).

1.3 Het plan bevat onzekerheden

Voor met name de projecten in de verre toekomst zijn zaken als financiering, subsidiemogelijkheden en de benodigde voorbereidingstijd onzeker. Zo hebben we onze inschatting voor subsidiemogelijkheden gebaseerd op ervaringen uit het verleden en is er geen garantie dat er in de toekomst evenveel subsidie wordt gegeven. Dit vraagt om een adaptieve aanpak binnen de gegeven kaders. Flexibiliteit in tijd en geld bij de realisatie is noodzakelijk. Om een plan te hebben dat meebeweegt met deze ontwikkelingen is tussentijdse actualisatie noodzakelijk (zie ook uitvoering). Daarom:

- delen wij jaarlijks een geactualiseerde uitvoeringsagenda met u. Hierin informeren wij de raad over de voortgang op de doelstellingen (conform monitoringsplan), de gerealiseerde projecten en we geven een vooruitblik op de projecten die de komende jaren op de planning staan.
- actualiseren wij het duurzaam mobiliteitsplan iedere 5 jaar en laten het opnieuw vaststellen.

1.4 Het parkeerbeleid is nog niet gedetailleerd uitgewerkt

Het uitwerken van het parkeerbeleid kost meer tijd en is te gedetailleerd om in een duurzaam mobiliteitsplan op te nemen. Er worden nu nog geen nieuwe parkeernormen voorgesteld.
Het duurzaam mobiliteitsplan geeft wel duidelijkheid over een aantal belangrijke punten op het gebied van parkeren zoals uitbreiding van het gereguleerd parkeren gebied, het beperken van het aantal parkeervergunningen per huishouden en de eerste parkeervergunning die, buiten het centrum, (bijna) gratis is.

Participatie

Het plan is samen met de stad opgesteld: Bewoners, ondernemers, werknemers en andere belanghebbenden konden op verschillende manieren hun inbreng leveren. In de eerste participatieronde lag de focus op de uitgangspunten. Na deze participatieronde zijn maatregelpakketten opgesteld en zijn met een verkeersmodel berekeningen gemaakt om te kijken welke maatregelen effectief kunnen zijn. Vervolgens zijn de resultaten in de tweede ronde gedeeld met de stakeholders, zijn er gesprekken gevoerd en is er ook een enquête gehouden om het draagvlak voor de maatregelen te bepalen. We hebben ons hierbij voortdurend ingespannen om zo veel mogelijk partijen vanuit verschillende invalshoeken te betrekken. Alle partijen die genoemd zijn tijdens de behandeling van de startnotitie zijn benaderd om input te leveren. Hiermee hebben we geprobeerd om vanuit een zo breed mogelijk perspectief input te krijgen op het plan. Een samenvatting van het participatieproces en wat er met de input is gedaan is bijgevoegd bij dit raadsvoorstel.

Financiën

Het duurzaam mobiliteitsplan kent een grote ambitie. Er moeten tot aan 2044 veel projecten voorbereid en uitgevoerd worden om de stad daadwerkelijk duurzaam bereikbaar te maken.

Investeringen
In de volgende tabel zijn de bedragen opgenomen voor de verschillende onderdelen en perioden. De totale investeringen van het duurzaam mobiliteitsplan bedragen **€ 550,1 mln.**:

Investeringen totaal (x € 1.000)	< 2 jaar	< 5 jaar	< 10 jaar	< 20 jaar	Totaal
Actieve mobiliteit	4.555	28.770	96.030	67.590	**196.945**
Openbaar vervoer	12.960	25.500	28.100	5.760	**72.320**
Hubs en logistiek	1.700	8.640	42.420	32.400	**85.160**
Netwerk	28.739	10.292	25.129	131.520	**195.680**
Totaal	**47.954**	**73.202**	**191.679**	**237.270**	**550.105**

Voor de projecten die gepland staan voor uitvoering binnen nu en vijf jaar is een totale investering benodigd van **€ 121,2 mln.**. Voor deze investeringen bestaat zicht op voldoende dekking door te verwachten bijdragen van Rijk en provincie en door inzet van bestaande budgetten. De voorziene dekking is als volgt opgebouwd:

Dekkingsbronnen investeringen projecten < 5 jaar	
• Gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost	16,5 mln.
• Subsidie Rijk en Provincie	30,2 mln.
• Samenloop met andere beleidsterreinen	17,0 mln.
• Huidige budgetten Mobiliteit	24,4 mln.
• BR Bereikbaarheid	33,1 mln.
Totaal	**121,2 mln.**

De dekking voor projecten die op de planning staan na 5 jaar is nog niet rond. Hiervoor zoeken we naar mogelijkheden, bijvoorbeeld door subsidies vanuit het Rijk of provincie. Hier beginnen we tijdig mee, zodat bij actualisatie van het DMP in jaar 2029 (zie uitvoering) zicht is op de beschikbare middelen voor de periode na 2029.

Gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost (€ 16,5 mln.)
De mobiliteitsmaatregelen die nodig zijn voor de ontwikkeling van de Spoorzone Arnhem Oost zitten ook in het Duurzaam Mobiliteitsplan. Vanuit de gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost wordt de dekking voor deze maatregelen geregeld. Daarmee is geen extra financiering van deze maatregelen nodig in het kader van het duurzaam mobiliteitsplan. De totale dekking vanuit de Spoorzone Arnhem Oost is groter, maar dit gaat alleen over de projecten die we binnen 5 jaar realiseren.

Subsidie van het Rijk en provincie (€ 30,2 mln.)
Op basis van ervaringen uit het verleden is ingeschat dat we bij een aantal infrastructurele maatregelen aanspraak kunnen maken op subsidies vanuit de provincie en het Rijk. Voor een bedrag van € 9,6 mln. zijn reeds subsidies verleend door het Rijk vanuit de specifieke uitkeringen woningbouw op korte termijn voor bovenplanse infrastructuur. Ook de maatregelen die hiermee worden gefinancierd zijn onderdeel van het duurzaam mobiliteitsplan.

Voor een aantal andere maatregelen is de verwachting dat het Rijk en/of de provincie 50% meefinanciert, vanwege de meerwaarde voor Rijk/provincie van de maatregel op de duurzame bereikbaarheid in de regio en omdat het infrastructuur (of de aansluiting daarop) betreft van het Rijk of de provincie. Het betreft in dit geval subsidies op hubs, HOV-maatregelen, hoogwaardige fietsroutes en bruggen.

Samenloop met andere beleidsterreinen (beheer) / Werk met werk maken (€ 17 mln.)
Jaarlijks wordt gemiddeld 3 miljoen aan asfaltonderhoud besteed. Vaak liften mobiliteitsmaatregelen mee. De nieuwe asfaltlaag, die dan bijvoorbeeld nodig is vanuit onderhoud maar wordt aangebracht in het kader van een mobiliteitsproject, wordt dan betaald vanuit het beheer- en onderhoudbudget. Ingeschat is dat bij 75% van het budget meegelift kan worden voor het DMP. Voor de projecten die staan gepland voor uitvoering binnen nu en 5 jaar is de verwachting dat er voor € 17 mln. aan samenloop is met projecten die reeds gepland zijn vanuit Beheer.

Huidige budgetten mobiliteit (€ 24,4 mln.)
In de huidige begroting zijn middelen opgenomen voor mobiliteit (BR Bereikbaarheid en het Meerjarig Investeringsplan/MIP), die gebruikt kunnen worden voor uitvoering van het DMP. We verwachten ongeveer € 24,4 mln. te gebruiken voor de projecten die gepland zijn voor binnen nu en 5 jaar

Bestemmingsreserve Bereikbaarheid (€ 33,1 mln.)
Het investeringsvolume van de projecten die zijn gepland voor uitvoering binnen nu en 5 jaar en nog niet van dekking vanuit voorgaande middelen zijn voorzien, bedraagt € 33,1 miljoen. De jaarlijkse kapitaallasten (rente en afschrijving) van deze projecten bedragen circa € 1,5 miljoen per jaar.

Voor de dekking hiervan resteert nog een vrij beschikbaar saldo van een aantal jaarlijkse structurele budgetten voor bereikbaarheid. Daarnaast laat de begroting 2024 een jaarlijks structureel voordelig saldo zien tussen de opbrengsten en de kosten uit de parkeerexploitatie. Deze middelen worden zoals gebruikelijk toegevoegd aan de BR Bereikbaarheid. Deze jaarlijkse toevoeging is ruim voldoende om de extra kapitaallasten op te vangen. Voorgesteld wordt dan ook om de extra kapitaallasten te dekken uit de BR Bereikbaarheid.

Op het moment dat de uit het DMP voortvloeiende investeringsbedragen met bijbehorende kapitaallasten in de begroting (in het Meerjaren Investeringsplan – MIP) worden opgenomen, zullen ook de dekkingsmiddelen en de onttrekking uit de BR Bereikbaarheid definitief worden vastgesteld.

Exploitatielasten
Voor de uitvoering van de maatregelen houden we naast de investeringsbedragen ook rekening met exploitatielasten voor het uitrollen van parkeerregulering, het verruimen van de openingstijden van fietsenstallingen, het uitvoeren van gedragsmaatregelen en het voorbereiden van projecten. Deze lasten bedragen in totaal € 960.000 en zijn voor het grootste deel structureel.

Deze exploitatielasten kunnen worden gedekt uit bestaande budgetten, die zijn opgenomen in de begroting voor:
bereikbaarheid (€ 700.000 p/j structureel);
basis duurzame bereikbaarheid incl. transferia (€ 200.000 p/j structureel);
fietsparkeren (€ 500.000 p/j structureel).

Uitvoering

Na vaststelling van het duurzaam mobiliteitsplan gaan we aan de slag met de maatregelen zoals die zijn opgenomen in het maatregelenoverzicht. Projecten die we de komende 2 jaar al realiseren zijn onder andere de Velperweg met meer ruimte voor de voetganger en de fietser, snelfietsroute Arnhem – De Liemers, fietsstraat Hommelseweg en herinrichting IJssellaan met meer ruimte voor de voetganger, de fietser en het openbaar vervoer.

Ook projecten op het gebied van gedrag (en een aantal andere quick wins, zoals het verruimen van de openingstijden van fietsenstallingen) voeren we direct uit. Op deze manier kunnen we direct aan de slag met de doelstellingen van het DMP en wordt duidelijk dat we toewerken naar een andere manier van mobiliteit.

Aanpassing van infrastructuur kent een lange doorlooptijd. Echt grootschalige projecten vanuit dit plan komen dan ook pas na twee jaar. Grote projecten die we binnen vijf jaar gaan realiseren zijn het Willemsplein, de fietstunnel Schuytgraaf en de fietsenstalling Bartokpark. Voor deze projecten zetten wij de komende twee jaar al grote stappen in de voorbereiding.
Uitzondering hierop vormt de aanpak van de eerste fase Centrumring, waarin we onder andere de Weerdjesstraat afwaarderen naar een rijsrook en 30 km/uur, de verkeerslichten anders instellen zodat de oversteekbaarheid verbetert, waar mogelijk (rechtsaf)stroken verwijderen en de bewegwijzering terugbrengen naar een stedelijke maat. Dit project geven we hoge prioriteit en gaan we wel binnen twee jaar realiseren. Ook stoppen we in deze periode veel tijd en energie in de voorbereiding van de stadsrandhubs, zoals de stadsrandhub GelreDome.

Tegelijkertijd werken we aan de voorbereiding van meer infrastructurele maatregelen. We werken daarbij het maatregelenoverzicht uit tot een meer gedetailleerde uitvoeringsagenda, waarbij we onder andere met de volgende aspecten rekening houden:

- **Waarborgen bereikbaarheid voor gebruiker.** We faseren de projecten zodanig dat de bereikbaarheid altijd gewaarborgd blijft. Het realiseren van alternatieven voor de auto gaat parallel op met maatregelen die minder ruimte aan de auto geven.
- **Samenloop groot onderhoud.** Om efficiënt te werken, koppelen we onze projecten zoveel mogelijk aan het groot onderhoud.
- **Ruimtelijke ontwikkelingen.** We houden rekening met de (grootschalige) ruimtelijke ontwikkelingen. We voeren mobiliteitsmaatregelen uit voordat ontwikkelingen worden opgeleverd.
- **Verkeershinder**. We beschouwen de bouwhinder van alle individuele projecten samen, om zo de bereikbaarheid van de stad ook tijdens de uitvoering van de projecten te borgen.

Proces richting raad

- Wij stellen diverse beleidsplannen op die volgen uit het duurzaam mobiliteitsplan. Deze delen wij met de raad ter informatie of vaststelling. Dit gaat om het parkeerbeleid (2024) en voetgangersbeleid (2025). Het duurzaam mobiliteitsplan doet al uitspraken over deze beleidsvelden en vormt hiermee een duidelijke basis voor deze deeluitwerkingen.
- Wij delen jaarlijks een geactualiseerde uitvoeringsagenda, waarin we de raad informeren over de voortgang op de doelstellingen (conform monitoringsplan), over de gerealiseerde projecten en waarin we een vooruitblik geven op de projecten die de komende jaren op de planning staan.

- Projecten die de eerstkomende vier jaar aan de orde zijn worden opgenomen in de begroting, in het Meerjaren Investeringsplan (MIP). Voor (grotere) projecten, waarbij ook uitgegaan wordt van cofinanciering, zal separaat gecommuniceerd worden.
- Wij actualiseren iedere 5 jaar het duurzaam mobiliteitsplan en zullen dit ter vaststelling aan u voorleggen. De eerste keer zal dit in 2029 plaatsvinden. Op basis van op dat moment beschikbare middelen en inhoudelijke wensen kunnen dan focus, tempo en prioriteit van het plan bijgestuurd worden. Dit heeft gevolgen voor de dekking van de middelen. We zullen echter alleen maatregelen uitvoeren waarvoor we middelen beschikbaar hebben en waarvan we weten dat ze zelfstandig kunnen functioneren (en dus niet verkapt een beroep doen op nog meer middelen).

Werkwijze
Met name de aanleg van nieuwe en de aanpassing van de bestaande infrastructuur zijn, vanwege het grote aantal projecten, grote werkstromen. Dit vraagt om een andere, meer gestructureerde aanpak. Deze aanpak werken wij verder uit, zodat we ook daadwerkelijk kunnen versnellen.

Communicatie

Communicatie met de stad eindigt niet met het vaststellen van dit plan. We zetten in op een gedragsverandering in de stad. We gaan dan ook uitgebreid communiceren met de hele stad over dit plan om mensen te helpen hun mobiliteitsgedrag te verduurzamen en hen de impact van ons plan te laten zien. Belangrijke onderdelen daarbij zijn de werkgeversaanpak, de bewonersaanpak en communicatie rondom projecten.

De werkgeversaanpak bestaat uit het actief ondersteunen van werkgevers in het optimaliseren en verduurzamen van hun mobiliteit. In de bewonersaanpak ondersteunen we bewoners om hun eigen reisgedrag gezonder en duurzamer te maken, waaronder het stimuleren van bewegen.

In de uitvoering van onze projecten betrekken we de omgeving steeds om rekening te kunnen houden met hun belangen, onze plannen te verbeteren en de hinder van de projecten te beperken. Het gaat hierbij altijd om maatwerk, omdat ieder project zijn eigen dynamiek kent en dus zijn communicatieaanpak nodig heeft. Afhankelijk van de impact op de omgeving kan het participatieniveau per project verschillen. Zo vereist een nieuwe inrichting van een woonstraat veel meer betrokkenheid van de bewoners dan de aanleg van een hub aan de buitenrand van de stad.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
- Duurzaam Mobiliteitsplan
- Bijlagenrapport duurzaam mobiliteitsplan
- Bijlage: Memo Toezeggingen Duurzaam mobiliteitsplan
- Bijlage: Memo Participatie Duurzaam mobiliteitsplan

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4112565

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 9 april 2024, nummer: 4112565,

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Het Duurzaam Mobiliteitsplan vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Duurzaam Mobiliteitsplan Arnhem

Een groene, gezonde en leefbare stad

Concept

Gemeente Arnhem

Titel	Duurzaam Mobiliteitsplan Arnhem
In opdracht van	Gemeente Arnhem
Datum publicatie	9 april 2024 (013569)
Status	Concept

GEMEENTE Arnhem

Goudappel

MOBILITEIT BEWEEGT ONS

Voorwoord

Bekijkt u wel eens oude foto's van Arnhem? Toen er nog auto's door de Rijnstraat reden en er maar één vaste brug over de Rijn was. Arnhem-Zuid moest nog gebouwd worden. Inmiddels is de stad twee keer zo groot en kunt u niet meer met de auto door het winkelgebied rijden.

Ook de komende jaren blijft onze stad veranderen. Arnhem groeit, er komen meer huizen, banen, bedrijven en Arnhemmers bij. Dat betekent ook meer verkeer. Om ons hier op voor te bereiden moeten we nu stappen zetten. Zo zorgen we ervoor dat Arnhem bereikbaar, leefbaar en groen blijft.

We reizen steeds meer te voet, fietsend of met het openbaar vervoer. Tegelijkertijd willen we als het nodig is ook nog met de auto van A naar B kunnen. En willen we graag leven in prettige wijken met ruimte voor ontmoeting, beweging en groen, met minder verkeersoverlast en minder auto's op straat. Dat is een grote uitdaging, met veel dilemma's. Want wij kunnen Arnhemmers niet vertellen welk vervoersmiddel ze gebruiken. Of hoe ze hun spullen door de stad vervoeren. Iedereen heeft verschillende wensen en belangen die we in ogenschouw moeten nemen. Kortom: het is een ingewikkelde puzzel. Maar wel een waar we mee aan de slag zijn gegaan.

Het resultaat ligt voor u: het Duurzaam Mobiliteitsplan Arnhem. Hierin beschrijven we hoe we Arnhem ook in de toekomst bereikbaar, leefbaar en gastvrij willen houden. Naast wat hiervoor willen doen leest u ook wat er voor nodig is.

Zo schrijven we over aantrekkelijker openbaar vervoer, met meer en betere busverbindingen. Meer snelle fietsroutes, zodat de fiets een goed alternatief wordt voor de auto bij korte ritten. 30 km per uur als standaard maximumsnelheid voor de meeste wegen en straten.

We voegen bruggen voor fietsers en voetgangers toe. En maken zo nieuwe verbindingen tussen inwoners van Arnhem-Noord en Arnhem-Zuid. In totaal staan er in het plan meer dan 100 maatregelen die we de komende jaren willen nemen. Voor een leefbare, schone en groene stad. Voor een bereikbaar en gastvrij Arnhem.

Zo'n plan maak je niet alleen. Veel inwoners, ondernemers, belangengroepen en bezoekers hebben met ons meegedacht. Bijvoorbeeld op bewonersbijeenkomsten, bij expertsessies, in de historische trolleybus en via een enquête. Zonder al deze bijdragen waren we niet tot dit ambitieuze plan gekomen. Want de bereikbaarheid van onze stad is iets dat ons allemaal aangaat. En waar we allemaal elke dag mee te maken hebben.

Zo werken we samen aan een gezonde, leefbare én bereikbare omgeving. Waar in plaats van de auto, de mens centraal staat. Hiermee faciliteren we de wens die veel inwoners hebben en bouwen we tegelijkertijd verder aan de grote ambities die we hebben op het gebied van vergroening en energie. Voor het Arnhem van nu en de toekomst.

Veel leesplezier!

Nermina Kundić,

Inhoudsopgave

1. Inleiding 5

1.1 Duurzaam Mobiliteitsplan Arnhem

1.2 Waarom een nieuw plan?

1.3 In samenwerking met de stad

1.4 Probleemanalyse

1.5 Leeswijzer

2. Visie: een groene, gezonde en leefbare stad 11

2.1 Een stad waar het voor iedereen prettig leven is

2.2 Mobiliteit in 2040: een duurzaam bereikbare stad

2.3 Mobiliteitsambitie vertaald naar bewoners, ondernemers en bezoekers

3. Duurzaam verplaatsen 16

3.1 De voetganger krijgt de ruimte

3.2 Een optimaal fietsklimaat

3.3 Schaalsprong openbaar vervoer

3.4 Overstappen in hubs

4. Duurzaam mobiliteitsgedrag 35

4.1 Verbeteren verkeersveiligheid

4.2 Stimuleren ander reisgedrag

4.3 Goederenvervoer

5. Maximaal verblijven 43

5.1 Snelheidsaanpassingen

5.2 Aanvullende netwerkingrepen

5.3 Betere verdeling van de ruimte in woonwijken

6. Effecten van de maatregelen 55

6.1 Meer actieve mobiliteit en meer openbaar vervoer

6.2 Een leefbaar en veilig Arnhem door minder gemotoriseerd verkeer

7. Fasering en investeringen 60

7.1 Maatregelenlijst

7.2 Uitvoeringsplanning

7.3 Investeringen

8. Monitoring en evaluatie 73

1. Inleiding

We willen een stad zijn die uitnodigt om ontdekt te worden, waar iedereen zich thuis voelt en waar de toekomst met open armen wordt ontvangen: een groene, gezonde en leefbare stad. Maar, Arnhem staat voor een flinke klus. Ons wegennet kan het aantal auto's niet meer aan en dat zorgt voor leefbaarheidsproblemen, zoals een slechte luchtkwaliteit en geluidsoverlast. Bovendien staat ook de verkeersveiligheid onder druk en zijn wegen als de centrumring moeilijk over te steken als voetganger of fietser. Er komen 16.000 woningen bij in onze stad. Ruim 10.000 hiervan worden voor 2030 gebouwd. De bewoners van deze 10.000 woningen zorgen elke dag voor zo'n 50.000 extra autoritten. Als we zo doorgaan, loopt het verkeer verder vast en wordt de leefbaarheid in onze wijken slechter. Daarom zijn maatregelen nodig en bovendien willen we ook aan de slag! We gaan samen van Arnhem een groene, gezonde en leefbare stad maken. Daarbij willen we de keuzevrijheid van vervoerswijze behouden. Onze aanpak om dit te bereiken beschrijven we in dit Mobiliteitsplan.

1.1 Duurzaam Mobiliteitsplan Arnhem

De groeiende stad dwingt ons tot nieuwe keuzes in mobiliteit. Het voortzetten van oude gewoonten resulteert in een afnemende leefbaarheid en bereikbaarheid en een toenemend ruimtebeslag. Om dit te doorbreken, moeten we anders denken. Een verschuiving naar elektrische auto's alleen lost files, geluidsoverlast en fijnstof (banden en remmen) niet op. Voor een stad vol leven is het verminderen van (doorgaand) autoverkeer essentieel. Daarom richten we onze aandacht op verleidelijke alternatieven.

Verkeersveiligheid staat centraal, met een focus op lagere snelheden waar voetgangers, fietsers en gemotoriseerd elkaar verkeer ontmoeten. Een lagere onderlinge snelheid tussen de auto en de fiets en voetganger voorkomt ernstige ongevallen. Het streven is dat iedereen veilig thuiskomt. Het verbeteren van oversteekmogelijkheden aan de singels vereist minder rijstroken, maar we moeten voorzichtig zijn om de bereikbaarheid van de stad te waarborgen.

Lopen, fietsen en het openbaar vervoer maken we aantrekkelijker waarbij toegankelijkheid voorop staat. Alle hoeken van de stad blijven bereikbaar voor iedereen, of je nu te voet gaat, op de fiets springt of de auto verkiest.

1.2 Waarom een nieuw plan?

Arnhem heeft een centrumfunctie voor omliggende kernen en heeft een verbindende rol binnen de regio Arnhem-Nijmegen op het gebied van landschap, kennis en openbaar vervoer. Daarnaast is Arnhem een belangrijke schakel in de verbinding tussen de Randstad en Duitsland.

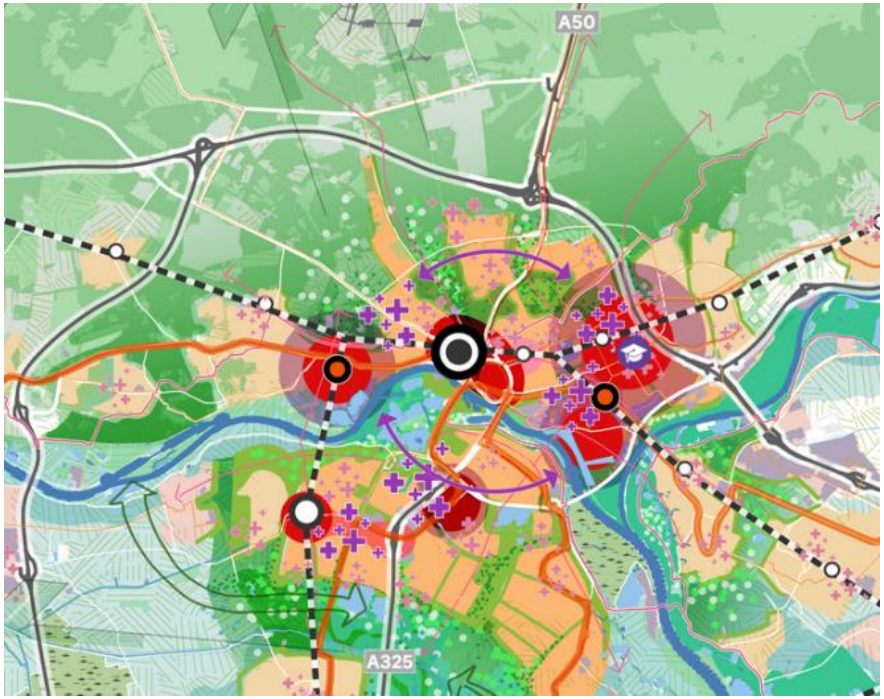
Om deze functie te kunnen blijven vervullen is een goede bereikbaarheid van belang. Op dit moment knelt het echter al op de infrastructuur en komt de (auto)bereikbaarheid steeds meer in het geding. De grote hoeveelheid verkeer in de stad roept daarnaast ook zorgen op over gezondheid, veiligheid en leefbaarheid. Met een steeds schaarser wordende hoeveelheid beschikbare ruime in de stad betekent dit dat er keuzes gemaakt moeten worden hoe we omgaan met mobiliteit in de stad.

Naast vastgelegde afspraken (o.a. Schone lucht akkoord) is de binnenstedelijke groei van 16.000 nieuwe huishoudens dé urgentie om ruimte efficiënter te benutten en meer actieve vervoerswijzen (lopen en fietsen) te gaan gebruiken. In lijn met de Omgevingsvisie geven we ruim baan aan lopen, fietsen en het openbaar vervoer, en minder ruimte voor het rijden met en parkeren van de auto in de openbare ruimte (maatwerk per wijk). Veiliger en prettiger voor iedereen, minder uitstoot en geluid, meer ruimte voor verblijven en groen en minder verharding.

De groei van de stad met meer wonen en meer werken vraagt ook om nabijheid van voorzieningen. Immers, als bestemmingen dichterbij huis liggen kunnen deze makkelijker bereikt worden te voet of met de fiets. Vanuit de verstedelijkingsopgave wordt daarom ingezet op stedelijke verdichting. Doordat afstanden tot voorzieningen dan korter zijn kan hier meer ingezet worden op infrastructuur voor de voetganger en de fietser.

De omgevingsvisie vormt de basis voor het nieuwe mobiliteitsbeleid. Maar, hoe we hier precies mee omgaan en hoe we dit koppelen aan eerder vastgestelde uitgangspunten en richtlijnen moet verder worden uitgewerkt. De uitwerking van nieuw mobiliteitsbeleid wordt ook genoemd in de omgevingsvisie. Daarom een Duurzaam Mobiliteitsplan voor Arnhem.

Beeld uit Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Food Valley

1.3 In samenwerking met de stad

Het mobiliteitsplan Arnhem is tot stand gekomen met de betrokkenheid van bewoners, ondernemers, werk- en leerlocaties, belangengroepen, omliggende gemeenten, de Groene Metropoolregio en de provincie. In de periode van juni 2023 tot november 2023 is op verschillende manieren het gesprek aangegaan met de stad. Zo is er aan het begin van het traject een Webinar georganiseerd, zijn er straatinterviews gehouden, zijn er twee online raadplegingen geweest en is er een stadsbreed evenement georganiseerd waar bewoners input konden leveren voor het plan. Daarnaast is er in zes focusgroepen met een afspiegeling van de Arnhemmers gesproken en in vijf expertsessies met ondernemers en belangenorganisaties dieper ingegaan op de inhoud van het plan. Ook is er gedurende het plan afstemming geweest met mede overheden en andere partners. Tot slot zijn er diverse één op één gesprekken geweest met stakeholders en is er twee keer een inloopspreekuur gehouden. De opgehaalde reacties zijn in dit plan verwerkt.

1.4 Probleemanalyse

Uit de probleemanalyse (opgenomen in het bijlage rapport) blijkt dat Arnhem fors moet ingrijpen om tot een gezonde, groene en leefbare stad te komen. Hieronder de belangrijkste kansen en opgaves voor de stad.

OPGAVES

Er komen meer mensen bij in Arnhem, waardoor het aantal verplaatsingen toe zal nemen.

Als we niets doen, wordt een groot deel van deze extra verplaatsingen met de auto gemaakt. Meer auto's zorgen voor meer gezondheidsdruk door meer uitstoot en meer geluid. We voldoen nu als stad al niet aan de richtlijnen en we zien gezondheidsklachten die het gevolg zijn van de uitstoot en geluidsoverlast van verkeer toenemen.

De vertraging en verkeersonveiligheid nemen toe en de robuustheid van het netwerk staat onder druk. Dit betekent dat wanneer er een incident plaatsvindt op één plek, ook de rest van de wegen vast staan.

Er is veel ruimte voor infrastructuur en de geparkeerde auto in Arnhem, maar de vraag naar ruimte voor groen neemt met klimaatverandering en door behoefte aan meer biodiversiteit en een gezondere omgeving steeds meer toe.

Het aantal bezorgdiensten neemt toe en daarnaast neemt de druk op het weggennet toe. Het wordt lastiger om op tijd de bevoorrading van winkels, horeca en bouwterreinen te regelen, afval op te halen en bestellingen af te leveren. Als Arnhem hebben we de ambitie om de logistiek te verduurzamen. Dit alles vraagt om heldere eisen en ambities voor schone en efficiënte logistiek.

KANSEN

Meer inwoners en arbeidsplaatsen ten gevolge van binnenstedelijke ontwikkeling geeft meer draagvlak voor de nabijheid van voorzieningen. De afstand van verplaatsingen wordt dan korter. Hierdoor wordt het ook aantrekkelijker om meer verplaatsingen te voet af te leggen.

Veel korte afstanden worden op dit moment met de auto afgelegd. Hier ligt potentie voor meer fietsgebruik. Dit is niet alleen een schone manier van verplaatsen maar ook gezond! Het gebruik van de e-bike biedt kansen voor Arnhem door de heuvels en de bruggen.

Op dit moment is er al een hoog openbaar vervoer gebruik; dit heeft potentie om nog verder te groeien (met aandacht voor vervoersarmoede).

Deelvervoer biedt kansen in combinatie met het stimuleren van schonere verplaatsingen.

Ook het bundelen van vervoersstromen in hubs biedt mogelijkheden om schonere verplaatsingen te realiseren. Denk aan het parkeren van de auto aan de stadsrand en het bundelen van vrachten op overslagpunten buiten de binnenstad.

In de toekomst zijn er meer elektrische voertuigen die zorgen voor schonere verplaatsingen.

1.5 Leeswijzer

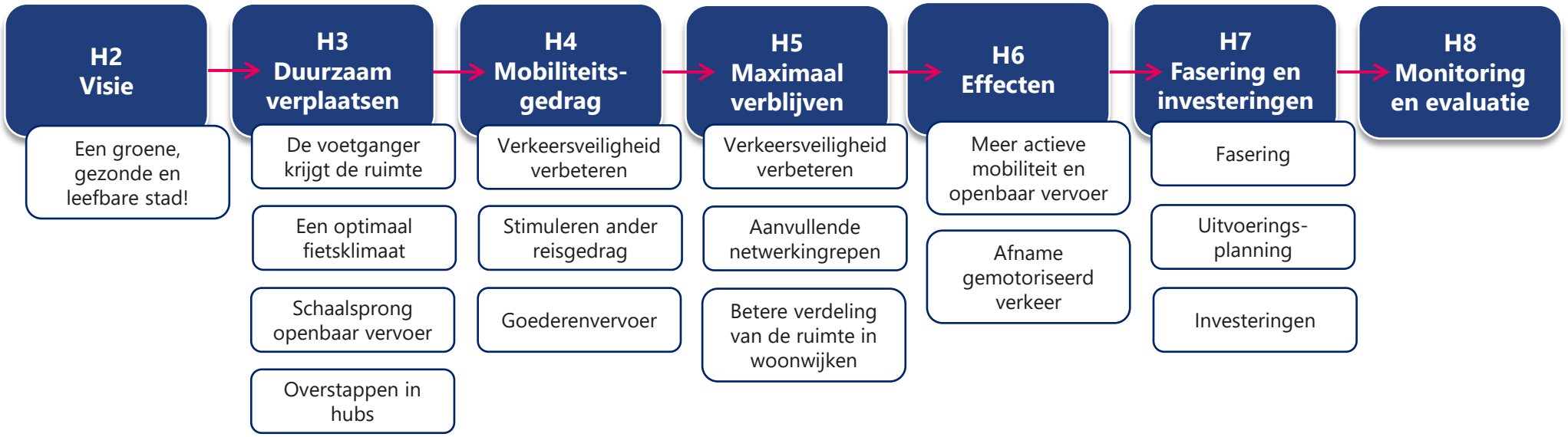
De uitgangspunten voor dit plan zijn vastgesteld in de Startnotitie participatie Duurzaam Mobiliteitsplan (DMP) en parkeerbeleid en in een amendement van de gemeenteraad van april 2023. Daarnaast zijn nog een aantal moties aangenomen door de gemeenteraad die ook raakvlakken hebben het DMP. Zowel de wijze hoe met de moties en toezeggingen is omgegaan als de uitgangspunten zijn opgenomen in een bijlage.

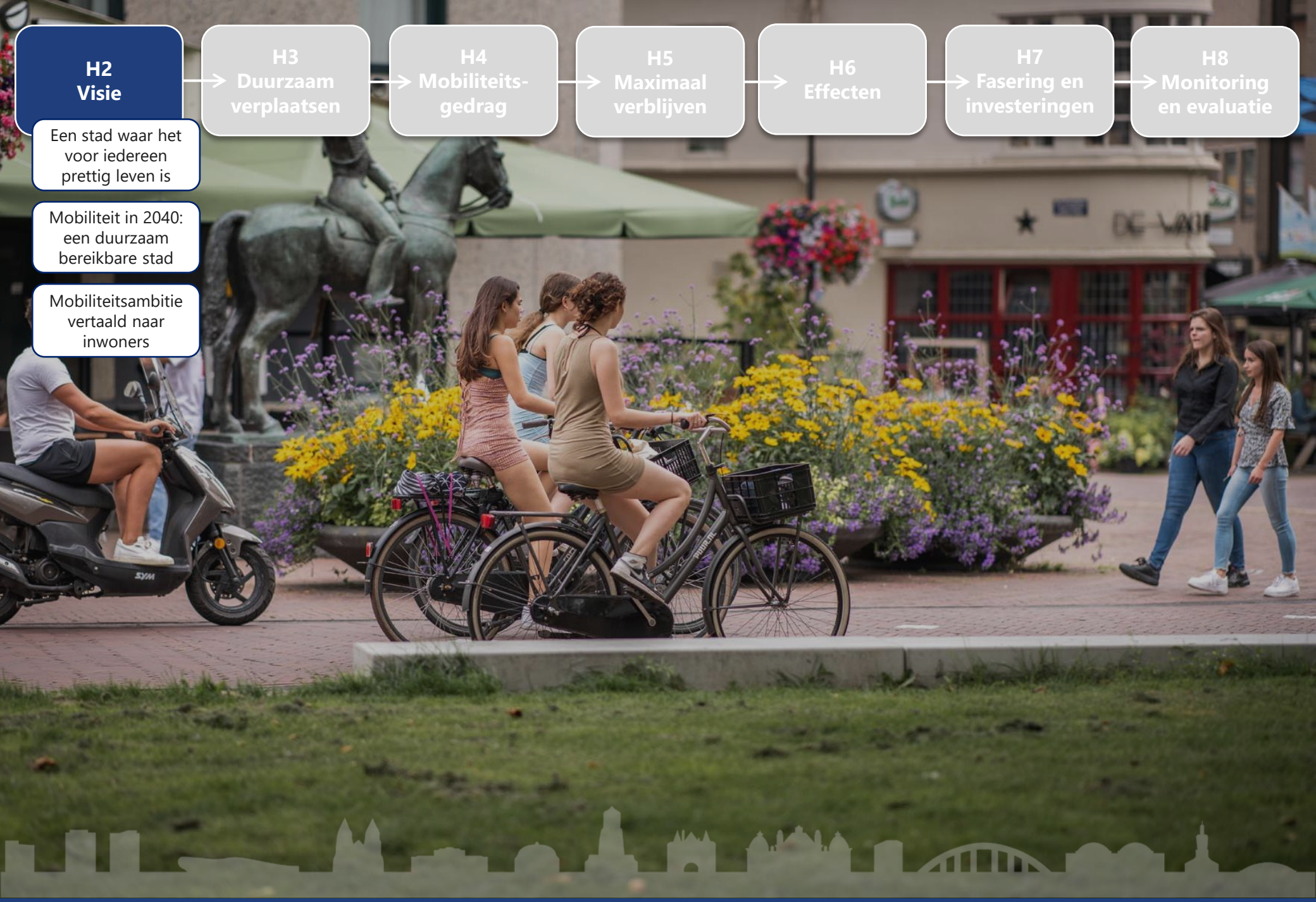
Het plan is opgesteld in samenwerking met de stad. De wijze waarop is geparticipeerd door de stad is ook opgenomen in het bijlage rapport.

Het plan bestaat uit acht hoofdstukken. In het volgende (tweede) hoofdstuk staat de visie centraal: een groene, gezonde en leefbare stad. Daarna volgen drie hoofdstukken waarin het maatregelenpakket wordt toegelicht: hoofdstuk drie 'Duurzaam verplaatsen' over voetganger, fiets, openbaar vervoer en mobiliteitshubs, hoofdstuk vier 'Duurzaam Mobiliteitsgedrag' over gedragsbeïnvloeding en hoofdstuk vijf 'Maximaal verblijven' over de netwerkingrepen en parkeerbeleid. De effecten van de maatregelen zijn in hoofdstuk zes samengevat.

In de laatste hoofdstukken wordt beschreven welke projecten er als eerste opgepakt zullen worden, en de investeringen die daarbij horen. Daarna wordt er een voorzet gedaan op de monitoring en evaluatie van het DMP.

Opbouw van het DMP

H2 Visie

- Een stad waar het voor iedereen prettig leven is
- Mobiliteit in 2040: een duurzaam bereikbare stad
- Mobiliteitsambitie vertaald naar inwoners

→ **H3 Duurzaam verplaatsen**

→ **H4 Mobiliteits-gedrag**

→ **H5 Maximaal verblijven**

→ **H6 Effecten**

→ **H7 Fasering en investeringen**

→ **H8 Monitoring en evaluatie**

2. Visie: een groene, gezonde en leefbare stad

Arnhem is één van de groenste steden van Nederland. Door de ligging aan de voet van de Veluwe, in het Betuwse rivierengebied en de aanwezigheid van grote stadsparken, hebben Arnhemmers de natuur binnen handbereik. We willen deze groene kwaliteit van de stad verder uitbreiden door genoeg ruimte te bieden voor groen, spelen en verblijven. Hierdoor maken we de wijken socialer en gezonder en de stad een groene stad waar het voor jong tot oud prettig leven is.

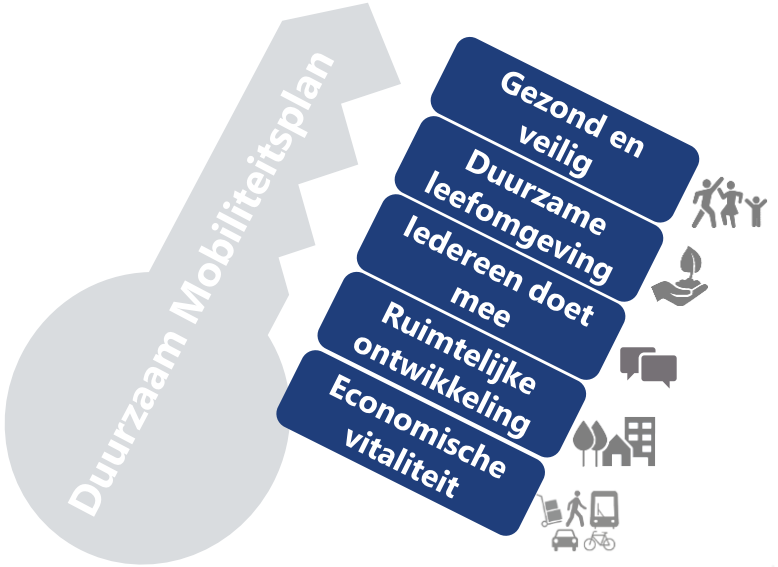
2.1 Een stad waar het voor iedereen prettig leven is

In de komende twintig jaar is het noodzakelijk dat er 16.000 woningen bijkomen. Deze groei van 20% zien we als een kans om onze stad niet alleen in omvang te laten groeien, maar ook om Arnhem aantrekkelijker, socialer en vitaler te maken. Het gewenste toekomstbeeld voor Arnhem 2040 is een stad die een integraal onderdeel vormt van een sterke regio met een gevarieerd en veelzijdig landschap, bloeiende en waardevolle wijken en krachtige knooppunten.

Een cruciaal onderdeel van dit streefbeeld is het bevorderen van gezond en duurzaam mobiliteitsgedrag. We zetten sterk in op het aanmoedigen van verplaatsingen op een manier die niet alleen gunstig is voor de individuele gezondheid, maar ook voor het milieu. Hierbij vinden we het behoud van keuzevrijheid in vervoerswijzen van groot belang. Daarom richten we ons op maatwerkoplossingen per wijk, waarbij we de behoeften van bewoners centraal stellen. Met deze benadering willen we een stad creëren waar verschillende vervoerswijzen naadloos op elkaar aansluiten, en waar leefkwaliteit en mobiliteit hand in hand gaan.

Om onze stad nog aantrekkelijker te maken, zetten we in op het verminderen van onnodig (doorgaand) autoverkeer. Door doelgerichte maatregelen willen we de stad verlossen van verkeer dat niet noodzakelijk door de stad hoeft te rijden. Hierdoor ontstaat niet alleen een efficiëntere verkeersstroom, maar het creëert ook een leefbaardere omgeving in de stadskern.

De gezamenlijke inzet op deze pijlers van duurzaamheid, maatwerk in mobiliteitsoplossingen en het verminderen van onnodig autoverkeer vormen de bouwstenen voor het beoogde stadsbeeld van Arnhem in 2040. Een stad die niet alleen groeit in omvang, maar ook in aantrekkelijkheid, sociale cohesie en vitaliteit en die een integraal onderdeel vormt van een veerkrachtige en bloeiende regio. Samen creëren we een stad die uitnodigt om ontdekt te worden, waar iedereen zich thuis voelt en waar de toekomst met open armen wordt ontvangen.

2.2 Mobiliteit in 2040: een duurzaam bereikbare stad

In 2040 ligt de nadruk op duurzame mobiliteit en een doordachte inrichting van de openbare ruimte. Voor de ruimtelijke inpassing van mobiliteit hanteren we als basis het STOMP-principe. STOMP staat voor Stappen, Trappen, OV, MaaS (Mobility as a Service) en Privéauto. Bij het STOMP-principe geven we de S de meeste prioriteit gevolgd door de T, de O, de M en dan pas de P. Zo vormt de mens het startpunt. Alle reizen beginnen en eindigen met lopen. Door functiemenging en compactheid toe te passen ontstaan gebieden waar lopen een aantrekkelijke optie is. Voor langere afstanden bieden fiets en OV uitkomst als schone en ruimte-efficiënte modaliteiten. MaaS – bijvoorbeeld deelvervoer – kan dit gebruik vergemakkelijken en verder stimuleren. De privéauto geldt als sluitstuk. Hoewel het STOMP-principe leidend is in de hele stad, kan de balans tussen de verschillende modaliteiten verschillen afhankelijk van de locatie. We kijken daarbij zowel naar de gebiedstypologie (zie hoofdstuk 2.3) als naar het belang van de route in het netwerk (zie pagina 46).

FOCUS OP LOPEN EN FIETSVRIENDELIJKHEID

Doordat onze belangrijkste voorzieningen zich op loopafstand bevinden, wordt lopen een vanzelfsprekende en aangename keuze voor veel inwoners. De openbare ruimte is zo ontworpen dat lopen wordt gestimuleerd. Er is een samenhangend aaneengesloten netwerk van looproutes dat de hele stad dooradert. Deze routes zijn toegankelijk, goed begaanbaar, veilig en aantrekkelijk. Het hoofdnetwerk van voetpaden vormt de basis voor het koele netwerk, wat ervoor zorgt dat iedereen ook op warme dagen via een koele route belangrijke bestemmingen te voet kan bereiken. Fijne looproutes nodigen uit tot ontspannen wandelingen en sociale ontmoetingen, waarbij lopen niet alleen een vervoersmiddel is, maar ook een kans biedt om te genieten van de stad en mooie omgeving.

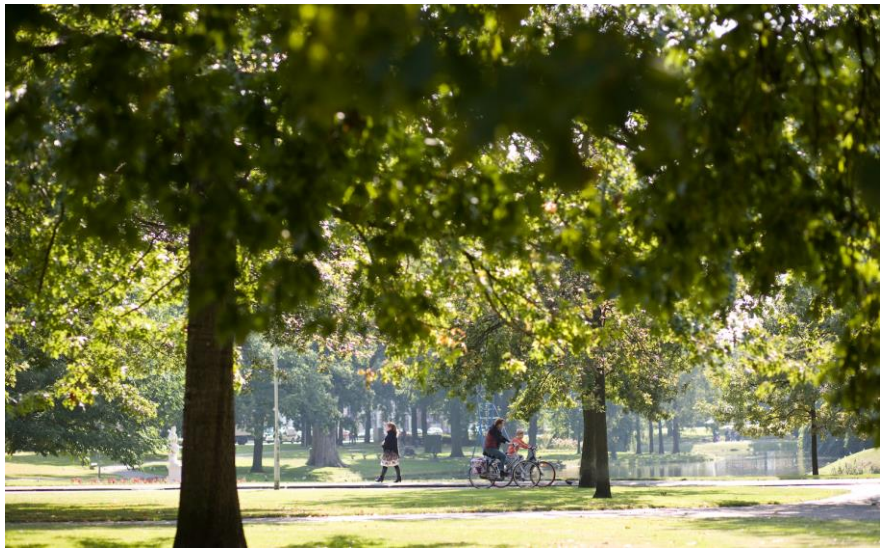
Huidige situatie

Ruimte voor veilig lopen en fietsen

Voor langere afstanden (5 tot 15 kilometer) bieden goed ontworpen (snel)fietsroutes en moderne stallingen een praktisch en aantrekkelijk alternatief. Fietsen wordt niet alleen beschouwd als een gezond vervoersmiddel, maar ook als een efficiënte en boeiende manier om de stad te verkennen. Het uitgebreide netwerk van comfortabele fietspaden doorkruist de stad, waardoor inwoners gemakkelijk en snel van de ene naar de andere bestemming kunnen reizen. Fietsen wordt daarmee de standaard voor verplaatsingen binnen de stad.

Deze doordachte focus op lopen en fietsvriendelijkheid draagt niet alleen bij aan een gezonde levensstijl, maar vermindert ook de afhankelijkheid van auto's. Door te investeren in duurzame mobiliteit, creëren we een stad waarin het welzijn van de inwoners voorop staat en waarin de leefbaarheid hand in hand gaat met ecologische verantwoordelijkheid. Dit in lijn met onze visie op het sociaal domein. Daarin willen we voor alle Arnhemmers een stabiele basis. Een veilige en gezonde leefomgeving en een gezonde leefstijl zijn daar onderdeel van.

EFFICIËNT, GEMAKKELIJK EN DUURZAAM OPENBAAR VERVOER

In het mobiliteitslandschap van 2040 is het openbaar vervoer een volwaardig alternatief voor de auto: efficiënt, gemakkelijk en duurzaam. Met een verhoogde frequentie en naadloos verbonden mobiliteitshubs wordt overstappen tussen verschillende vervoersmiddelen kinderspel. Daardoor wordt het openbaar vervoer een aantrekkelijke keuze voor zowel dagelijkse pendelaars als avontuurlijke recreatieve reizigers.

Bezoekers die met de auto naar de stad komen, vinden gemakkelijk parkeerplaatsen aan de rand. Vervolgens laten ze zich leiden door uitnodigende fiets- en looproutes of een betrouwbare busverbinding naar het hart van de stad. Eenmaal daar aangekomen worden ze omarmd door een autovrije omgeving, gevuld met levendige pleinen, winkels en culturele voorzieningen.

AUTO EN VRACHTAUTO ZIJN ONMISBAAR

We erkennen dat ook in de toekomst de auto en de vrachtauto onmisbaar zijn dus we blijven per auto bereikbaar. Te midden van de opkomst van alternatieve vervoerswijzen vergeten we niet dat niet iedereen altijd kan profiteren van lopen, fietsen, openbaar vervoer of deelmobiliteit. De auto en de vrachtauto blijven essentieel, vooral op momenten waarop flexibiliteit en directe toegang tot mobiliteit van het grootste belang zijn. Daarnaast koesteren we het besef dat een samenleving zonder het vervoer van goederen eenvoudigweg niet kan functioneren.

Het blijft mogelijk om met de auto te rijden en we blijven met de auto bereikbaar: keuzevrijheid is essentieel. Rondom het centrum is bijvoorbeeld een hoogwaardig parkeeraanbod in gebouwde, goed aangeduide parkeervoorzieningen. Zo is er op straat meer ruimte voor verblijfskwaliteit. Het aanbieden van hoogwaardige parkeervoorzieningen draagt bij aan een gestroomlijnd stadsbezoek.

De binnenstad ondergaat een transformatie dankzij bijvoorbeeld zero-emissie stadslogistiek. Een verminderd aantal voertuigen, aangedreven door schone energiebronnen, zorgt voor een schonere en gezondere stedelijke atmosfeer. Deze verschuiving naar schonere en stillere voertuigen draagt bij aan duurzaamheid. Bovendien creëert dit ook een aangename en milieuvriendelijke omgeving voor stadsbewoners en bezoekers.

REGIONAAL MOBILITEITSBELEID

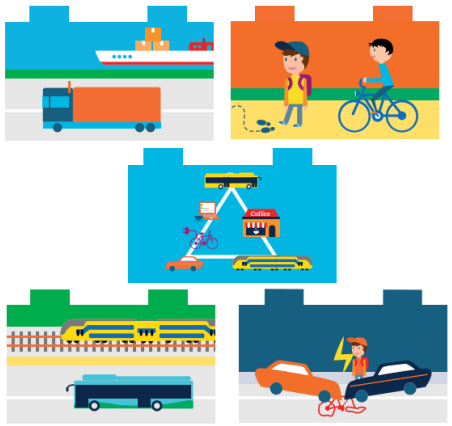
Het Arnhemse mobiliteitsbeleid sluit aan op het regionale beleid van de provincie Gelderland en de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Vanuit de regio wordt gewerkt aan een toekomstbeeld waarin het mogelijk is om snel, comfortabel, veilig, schoon en betrouwbaar te reizen. Daarvoor wordt ingezet op een robuust wegennet, betrouwbaar spoor, hoogwaardig betaalbaar openbaar vervoer voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk.

In de Gelderse Mobiliteitsvisie staat de realisatie van hubs centraal waarmee verschillende vormen van mobiliteit worden verbonden. Daarmee wordt niet alleen een soepele overstap gefaciliteerd maar bieden hubs ook mogelijkheden voor de overslag van goederen in het kader van zero-emissie logistiek. Andere belangrijke provinciale thema's zijn het inzetten op de fiets, het bevorderen van de verkeersveiligheid en het stimuleren van duurzame verplaatsingen.

De bouwstenen vanuit de mobiliteitsvisie van de provincie Gelderland die aan deze thema's bijdragen zijn de volgende:
1. Realiseren kwalitatief hoogwaardige hubs op de juiste locaties;
2. Inzetten op (en overstappen op) de fiets op korte afstanden;
3. Optimaliseren overstap op hoogwaardig openbaar vervoer voor de langere afstanden;
4. Verder versterken van het hoogwaardig openbaar vervoer, het wegennet en het goederenvervoer;
5. Bevorderen van de verkeersveiligheid.

De regionale agenda voor de Verbonden regio van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen bestaat uit vijf speerpunten:
1. Gebiedsgerichte corridoraanpak;
2. Regionaal (snel)fietsnetwerk;
3. Mobiliteitshubs en knooppunten;
4. Gedragsaanpak duurzame mobiliteit;
5. Verkeersveiligheid.

Gezamenlijk vormt dit beleid van de regio en provincie een belangrijk uitgangspunt voor het beleid van Arnhem. We sluiten niet alleen aan bij deze doelstellingen maar zoeken ook naar mogelijkheden om samen te werken. Zo bieden projecten als Slim & Schoon Onderweg aanknopingspunten om vanuit Arnhem gezamenlijk op in te zetten. Deze samenwerking zoeken we met de provincie en regio, maar ook met onze buurgemeenten.

Bouwstenen uit de Visie voor een bereikbaar Gelderland

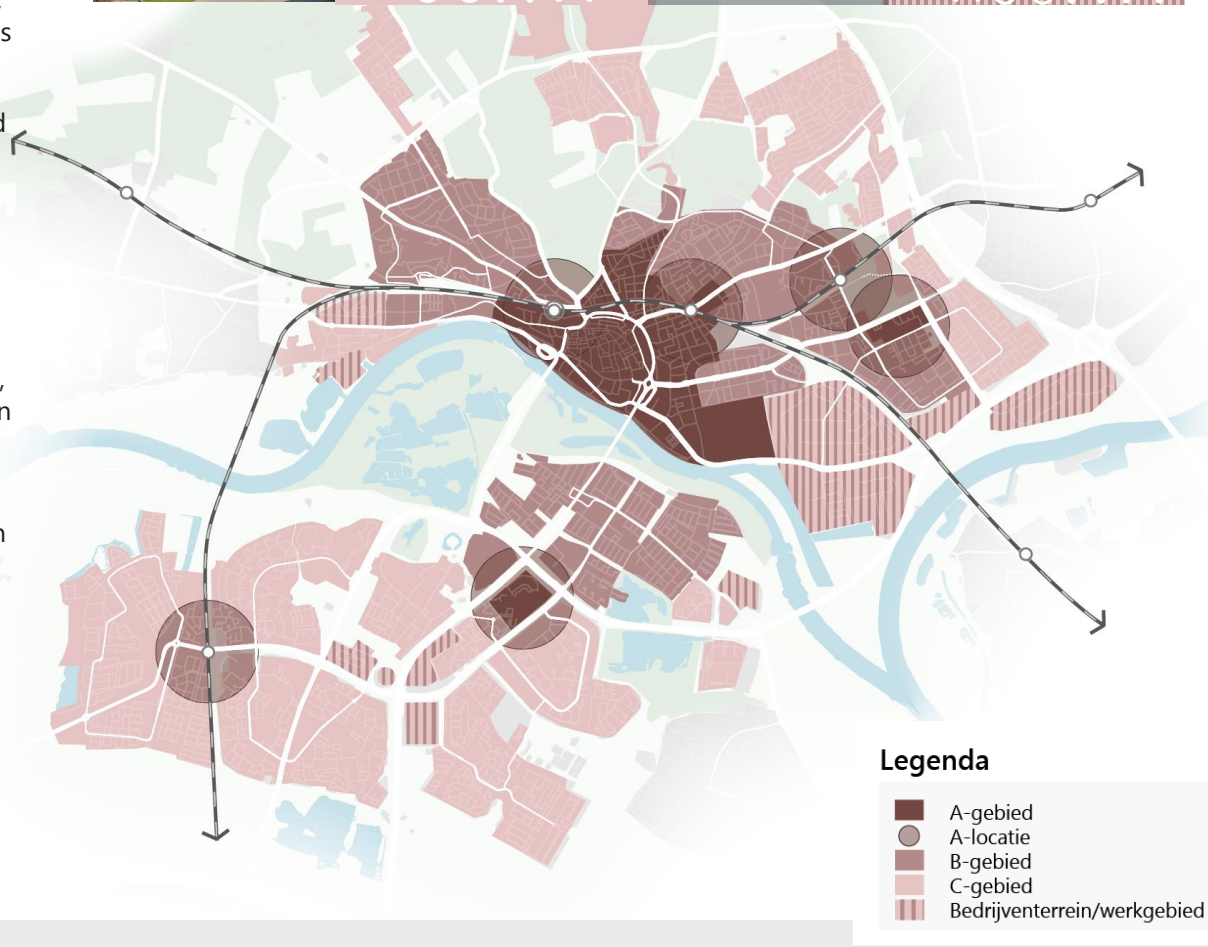
2.3 Mobiliteitsambitie vertaald naar bewoners, ondernemers en bezoekers

Arnhem is een stad die diversiteit omarmt, met verschillende wijken en een gevarieerde bevolking. Om recht te doen aan deze verscheidenheid, streven we naar een mobiliteitsaanpak die is afgestemd op de specifieke behoeften van verschillende gebieden. We onderscheiden vier gebiedstypen: A, B, C en werkgebieden, elk met een eigen karakter en benadering. Het doel is om de mobiliteitskeuze voor inwoners te waarborgen, terwijl we tegelijkertijd een positieve invloed uitoefenen, zoals we dat nu ook al doen.

In de drie volgende hoofdstukken wordt het mobiliteitsbeleid verder uitgewerkt. Daarbij wordt dieper ingegaan op de strategieën die we zullen implementeren om aan de complexiteit tegemoet te komen. Er is een onderscheid gemaakt in drie thema's: duurzaam verplaatsen, mobiliteitsgedrag en maximaal verblijven. De transitie naar meer duurzame mobiliteit doen we gefaseerd. We houden rekening met de impact op bewoners, ondernemers en bezoekers. Zoals we uit de participatie hebben meegekregen, zorgen we ervoor dat de alternatieven op orde zijn als we een maatregel nemen die de ruimte van de auto beperkt.

Het is belangrijk op te merken dat mobiliteit niet eenvoudigweg één op één aan de vastgestelde gebieden kan worden gekoppeld. Niet alle gebieden zijn gelijk en niet alle inwoners hebben dezelfde mobiliteitsbehoeften. Daarom erkennen we de noodzaak om flexibiliteit in onze aanpak te integreren. Sommige mobiliteitsuitdagingen zijn uniek voor specifieke buurten en vergen maatwerkoplossingen. Hierin trekken we samen op met alle belanghebbenden, zoals inwoners, bedrijven en andere stakeholders. Dit werken we verder uit in een verkeersstructuurplan en een netwerkmanagementkaart met een multimodaal afwegingskader om prioriteiten te kunnen stellen in de verschillende gebiedstypen.

H2
Visie
H3
Duurzaam verplaatsen
H4
Mobiliteits-gedrag
H5
Maximaal verblijven
H6
Effecten
H7
Fasering en investeringen
H8
Monitoring en evaluatie
De voetganger krijgt de ruimte
Een optimaal fietsklimaat
Schaalsprong openbaar vervoer
Overstappen in hubs

3. Duurzaam verplaatsen

We stimuleren zoveel mogelijk duurzame vervoerswijzen. Het moet makkelijk en veilig zijn om je te voet of met de fiets door Arnhem te verplaatsen. Door te investeren in een verbindende voetgangers- en fietsinfrastructuur creëren we meer ruimte voor deze modaliteiten. Daarnaast zijn er goede en betrouwbare busverbindingen voor kortere reizen tussen de wijken en hoogwaardige busverbindingen voor een goede verbinding met de regio. Samen met de betrouwbare (ook internationale) treinverbindingen, draagt dit bij aan schonere verplaatsingen en economische samenwerking binnen én buiten de regio.

3.1 De voetganger krijgt de ruimte

We streven ernaar een aantrekkelijk loopklimaat te creëren in Arnhem, met als doel meer mensen te stimuleren om te gaan lopen. Het realiseren van dit doel betekent niet alleen het vergroten van de fysieke ruimte voor voetgangers. Zo willen we met een aantrekkelijk loopklimaat bijdragen aan het vergroten van de zelfredzaamheid, vooral voor kwetsbare groepen zoals ouderen, kinderen en mensen met een beperking. Door lopen te stimuleren, bieden we een toegankelijk alternatief, waardoor mensen meer controle krijgen over hun eigen mobiliteit. Dit geldt niet alleen voor een reis die alleen bestaat uit lopen, maar ook voor een ketenreis; elke reis begint en eindigt immers met lopen. Door goede en toegankelijke looproutes te maken wordt het gebruik van openbaar vervoer en deelmobiliteit ook aantrekkelijker.

Lopen draagt daarnaast ook aanzienlijk bij aan de gezondheid van onze inwoners, zowel fysiek als mentaal. Meer beweging, tijd buiten doorbrengen en sociale ontmoetingen dragen allemaal bij aan het welzijn van mensen. Het is een integrale benadering van gezond leven.

Bovendien is lopen de meeste ruimte-efficiënte manier van verplaatsen. Wanneer meer mensen lopen krijg je schonere en stillere straten. Dit is niet alleen goed voor het milieu, maar maakt de buurt ook aangenamer om in te wonen. Dit heeft niet alleen gevolgen voor het sociale welzijn, maar ook voor de veiligheid in de buurt, zowel op het gebied van verkeer als sociaal welzijn. Lopen is bovendien voor de grootste groep bewoners en bezoekers de meest toegankelijke manier van verplaatsen.

Deze positieve ontwikkelingen op het gebied van leefbaarheid en veiligheid dragen op hun beurt bij aan het vestigingsklimaat. Een buurt waarin mensen graag te voet bewegen, wordt een aantrekkelijke woonomgeving en oefent een positieve invloed uit op de lokale economie. Door te investeren in een loopvriendelijke infrastructuur en het stimuleren van voetgangers, dragen we niet alleen bij aan een gezondere levensstijl, maar ook aan een bloeiende en duurzame lokale economie.

Samenvattend biedt een aantrekkelijk loopklimaat niet alleen een duurzamer mobiliteitsperspectief, maar draagt het ook bij aan een veiligere, gezondere en levendigere stedelijke omgeving. Het geeft letterlijk ruimte aan een meer inclusieve gemeenschap. Daarom gaan we nieuw loop- en voetgangersbeleid opstellen.

Om tot een aantrekkelijk loopklimaat te komen stellen we zetten we in op drie pijlers: een integraal loopbeleid, het stimuleren van de loopcultuur en een compleet en samenhangend voetgangersnetwerk.

INTEGRAAL LOOPBELEID

Om ruimte te maken voor de voetganger, moet de voetganger een centrale plek krijgen in alle inrichtingsvraagstukken. We hebben op het gebied van de voetganger nog een inhaalslag te maken vergeleken met andere vervoerswijzen. Daarom nemen we de voetganger op in het beleid en de processen op diverse afdelingen binnen de gemeente. Daarnaast gaan we aan de slag om inzicht te vergaren in wat een aantrekkelijk loopklimaat maakt. Dit integreren we vervolgens in ambities en kwaliteitseisen die geraadpleegd kunnen worden bij ontwerpvraagstukken.

De eerste manier waarop we inzicht willen vergaren is via data, monitoring en evaluatie. We onderzoeken wie er lopen, waarom ze lopen en te bepalen wat de bereikbaarheid te voet is van verschillende voorzieningen. Ook beoordelen we de kwaliteit van het voetgangersnetwerk en de routes en evalueren we ingrepen in het openbaar gebied vanuit het perspectief van de voetganger (de stad op ooghoogte).

Ten tweede richten we ons op het vergroten van kennis, zowel binnen als buiten de gemeentegrenzen. Intern, binnen de gemeente, leren we van onze eigen projecten door nauwlettend te evalueren en ervaringen te delen binnen onze gemeentelijke teams. Extern, buiten onze gemeentegrenzen, leren we van andere steden door ervaringen, best practices en ideeën te delen en te ontdekken wat zij doen en waar we van kunnen leren.

LOOPCULTUUR STIMULEREN

Om lopen als een vanzelfsprekende keuze te bevorderen, zetten we in op stimuleringsprogramma’s voor verschillende doelgroepen. We beginnen bij kinderen en ouderen. We willen het bewustzijn vergroten over de voordelen van lopen en tegelijkertijd een gezonde levensstijl bevorderen.

Een belangrijk onderdeel van onze aanpak is het betrekken van bewoners. Door participatie willen we ervoor zorgen dat de behoeften en inzichten van de mensen die dagelijks gebruikmaken van de voetpaden worden meegenomen in de besluitvorming. Dit kan variëren van het identificeren van onveilige oversteekplaatsen tot het voorstellen van nieuwe looproutes.

Daarnaast benadrukken we het belang van zichtbaarheid en bewustwording. We willen maatregelen in de schijnwerpers zetten door verbeteringen visueel op straat te tonen. Dit vergroot niet alleen de transparantie rond de genomen maatregelen, maar fungeert ook als inspiratie voor andere buurten om soortgelijke stappen te ondernemen en het belang van lopen te benadrukken.

EEN COMPLEET EN SAMENHANGEND NETWERK

Naast integraal loopbeleid om richting te geven aan ontwerpvraagstukken zetten we in op een compleet en samenhangend netwerk van looproutes. Dit netwerk moet de belangrijke herkomsten en bestemmingen met elkaar verbinden, zorgen voor verbinding tussen verschillende buurten en tussen buurten en groengebieden. Bij het vormgeven van dit netwerk nemen we de volgende uitgangspunten mee:

- Goede aansluiting op openbaar vervoer: afstemming tussen stations, haltes en looproutes.
- Routes zijn veilig, direct en comfortabel: vermindering van autogebruik, lagere snelheden en oversteekplaatsen die ontworpen zijn met de voetganger als uitgangspunt.
- Routes zijn toegankelijk voor iedereen: paden zijn voldoende breed en goed begaanbaar, oversteken zijn overzichtelijk en vlot, hoogteverschillen zijn makkelijk te overbruggen, routes zijn vindbaar voor mensen met een visuele beperking, er is voldoende zitgelegenheid en er zijn voldoende openbare toiletten. Bij alle projecten in de openbare ruimte hanteren we het Arnhems handboek Toegankelijkheid.
- Er is ruimte voor voetgangers: (naast elkaar) lopen, passeren, verblijven en spelen zonder hinderlijke elementen.
- Routes zijn bruikbaar, toegankelijk (bijvoorbeeld met een rolstoel), (sociaal) veilig en comfortabel in alle seizoenen, weersomstandigheden en momenten van de dag.
- Routes zijn vindbaar: logisch en herkenbaar met goede bewegwijzering, kaartmateriaal en online navigatie.
- Routes zijn aangenaam: koele routes langs groen en water, onder boomkronen en langs aantrekkelijke plinten, gevels en kunst.
- Dagelijkse voorzieningen bevinden zich op loopafstand.

Er is al, in overleg met het APCG (Arnhems Platform Chronisch Zieken en Gehandicapten), onderscheid gemaakt in een netwerk dat extra relevant is voor mensen met een beperking. Dit zijn routes waar veel mensen, en dus ook mensen met een beperking, gebruik van maken. Hierbij is extra aandacht voor bereikbaarheid van zorginstellingen en andere locaties die voor mensen met een beperking relevant zijn. We zorgen we ervoor dat deze routes met voorrang toegankelijk worden gemaakt en voldoen aan het hoogste kwaliteitsniveau conform het Arnhemse Handboek Toegankelijkheid.

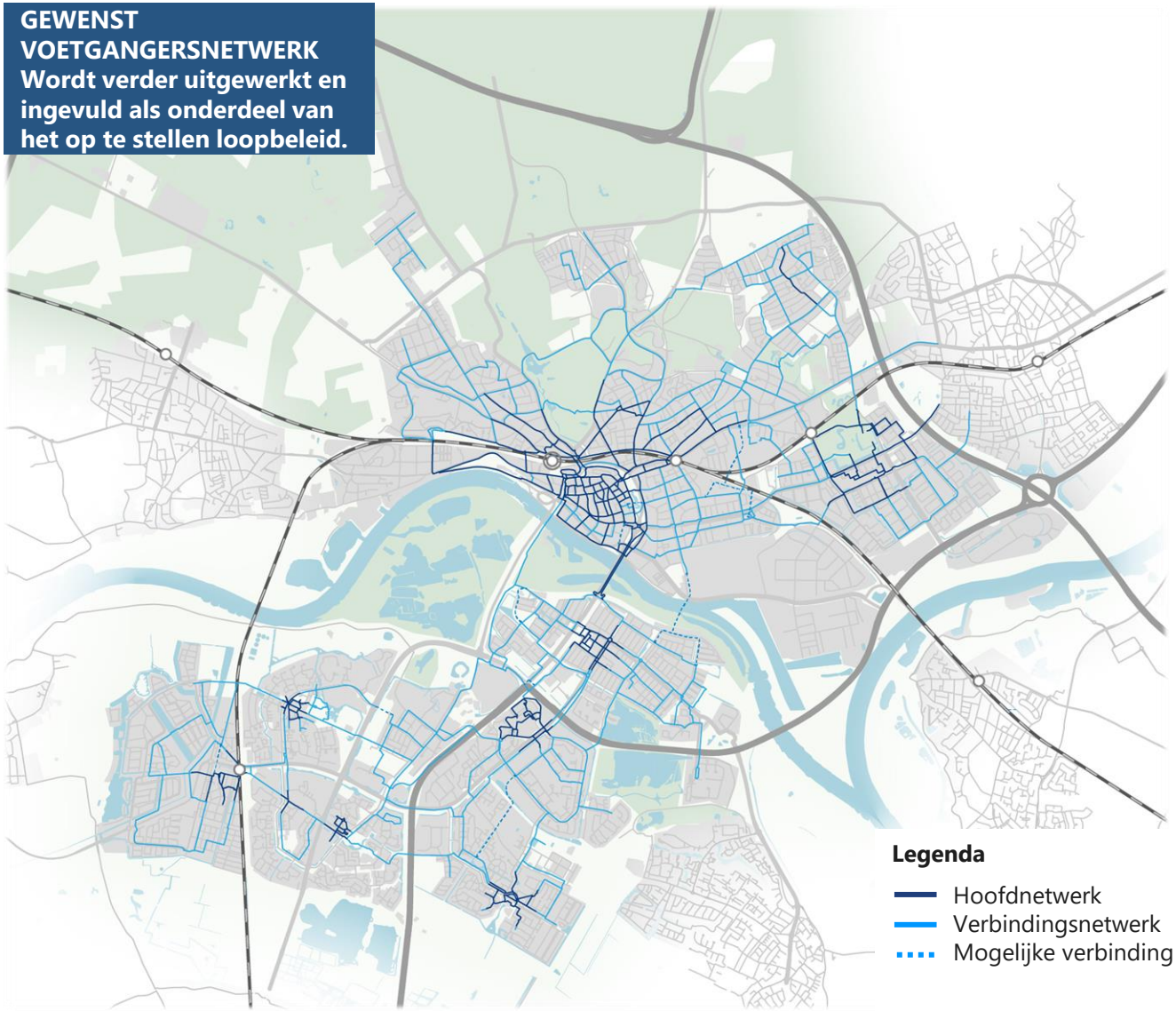
Op de volgende pagina is het voetgangersnetwerk van Arnhem te zien. Voor de ontwikkelgebieden, denk aan de Spoorzone Arnhem-Oost, Kronenburg en Rijnpark, wordt vanuit het STOMP-principe het voetgangersnetwerk nog verder ontwikkeld. Deze uitwerking is onderdeel van het op te stellen loopbeleid.

VOORBEELDEN VAN PROJECTEN

We gaan voor de voetganger de komende 5 jaar onder andere de volgende zaken doen:

- Opstellen en uitwerken voetgangersbeleid
- Voetgangersstimuleringsprogramma opzetten
- Verkeerslichten voetganger- en fietsvriendelijk afstellen
- Spooronderdoorgang Johan de Wittlaan

GEWENST VOETGANGERSNETWERK
Wordt verder uitgewerkt en ingevuld als onderdeel van het op te stellen loopbeleid.

3.2 Een optimaal fietsklimaat

Fietsers moeten zich gemakkelijk dwars door de stad kunnen bewegen. Een optimaal fietsklimaat betekent dat er bestemmingen binnen handbereik liggen die snel en veilig met de fiets bereikt kunnen worden, het liefst nog sneller dan met de auto. Een directe route met comfortabele verharding en een aantrekkelijke omgeving staan voorop. We willen mensen verleiden om sneller de fiets te pakken, en dit stimuleren door te zorgen dat de basis op orde is. Daarnaast zetten we ons ook in voor educatie, bijvoorbeeld aan scholieren, en ondersteuning voor mensen voor wie een eigen fiets geen vanzelfsprekendheid is.

STEDELIJKE FIETSROUTES

We maken in het fietsnetwerk onderscheid tussen de stedelijke (hoofd)fietsroutes en de regionale snelfietsroutes. Het hele fietsnetwerk moet een samenhangend geheel vormen van routes die belangrijke herkomsten en bestemmingen met elkaar verbinden in de gehele stad (in A, B, C en werkgebieden). Ook moet de infrastructuur veilig zijn voor alle fietsers. Denk aan overzichtelijkheid en voldoende breedte. Afhankelijk van de behoefte zijn er op bestemmingen fijne fietsenstallingen die een groot deel van de dag open zijn en is er een goede aansluiting op een doorreis met bijvoorbeeld de trein en de bus.

Fietsroutes moeten verder zo direct mogelijk zijn. Zo min mogelijk oponthoud (bijvoorbeeld verkeerslichten met korte wachttijden) voor de fietser kan een fietsrit veraangenamen. Op de meeste verbindingen krijgt de fietser meer voorrang en is het verkeerslicht vaker groen.

Een optimaal fietsnetwerk maakt ook een vlotte en comfortabele doorstroming mogelijk. Het gebruik van asfalt draagt bijvoorbeeld bij aan het fietscomfort. We kijken waar het mogelijk is om klinkerverharding te kunnen vervangen door asfalt. Daarnaast zorgen routes zonder hinder van bijvoorbeeld geluid van verkeer ervoor dat het aantrekkelijker is om te fietsen. Een goede inpassing in de omgeving is hierbij van belang, bijvoorbeeld routes door een groene omgeving, waarbij ook rekening wordt gehouden met het bestaande groen en de bijbehorende natuurwaarden. Ook zoeken we waar mogelijk naar een veilige herkenbare fietsverbinding door woonwijken, zoals met de aanleg van een fietsstraat. Hierdoor kan het fietsnetwerk losgetrokken worden van de hoofdinfrastructuur voor de auto.

Tot slot moet het ook ‘s avonds veilig zijn om te fietsen. Het accent ligt op donker waar het kan, licht waar het moet. We zorgen voor goed verlichte hoofdfietsroutes.

REGIONALE SNELFIETSROUTES

Voor Arnhem biedt de elektrische fiets veel mogelijkheden voor de langere afstanden en het overbruggen van de hoogteverschillen in de stad. De afstanden die met de fiets afgelegd kunnen worden eindigen dus niet bij de gemeentegrens. We gaan uit van het daily urban system van Arnhem: het geheel van Arnhem en omliggende plaatsen (Velp, Oosterbeek, Elst, Driel, Huissen en Westervoort).

Voor deze verbindingen zetten we in op de regionale snelfietsroutes. Op deze routes is het prettig fietsen, omdat je weinig hoeft te stoppen voor kruisend verkeer en er sneller groen is bij verkeerslichten. Ook zijn de snelfietsroutes gescheiden van gemotoriseerd verkeer, net als de stedelijke fietsroutes. Dit om een hogere fietssnelheid veilig mogelijk te maken en de doorstroming voor de fietser zoveel mogelijk te bevorderen. Voor de regionale snelfietsroutes werken we samen met de regio.

FIETSNETWERK

Op de volgende pagina is het gewenste fietsnetwerk voor Arnhem te zien, met daarin het onderscheid tussen de stedelijke en regionale fietsroutes. Voor de ontwikkelgebieden, denk aan de Spoorzone Arnhem-Oost, Kronenburg en Rijnpark, wordt vanuit het STOMP-principe het fietsnetwerk nog verder ontwikkeld.

De kaart met het beoogde fietsnetwerk geeft de vanuit de mobiliteitsgedachte meest wenselijke routes (direct, aantrekkelijk en met weinig oponthoud). Dit zijn echter niet de definitieve routes. Zowel aan het proces van de trajectkeuze als de inpassing gaat een integrale belangafweging vooraf die tot wijziging kan leiden. De belangen van natuur en groen worden hierbij nadrukkelijk meegewogen.

FIETSENSTALLINGEN

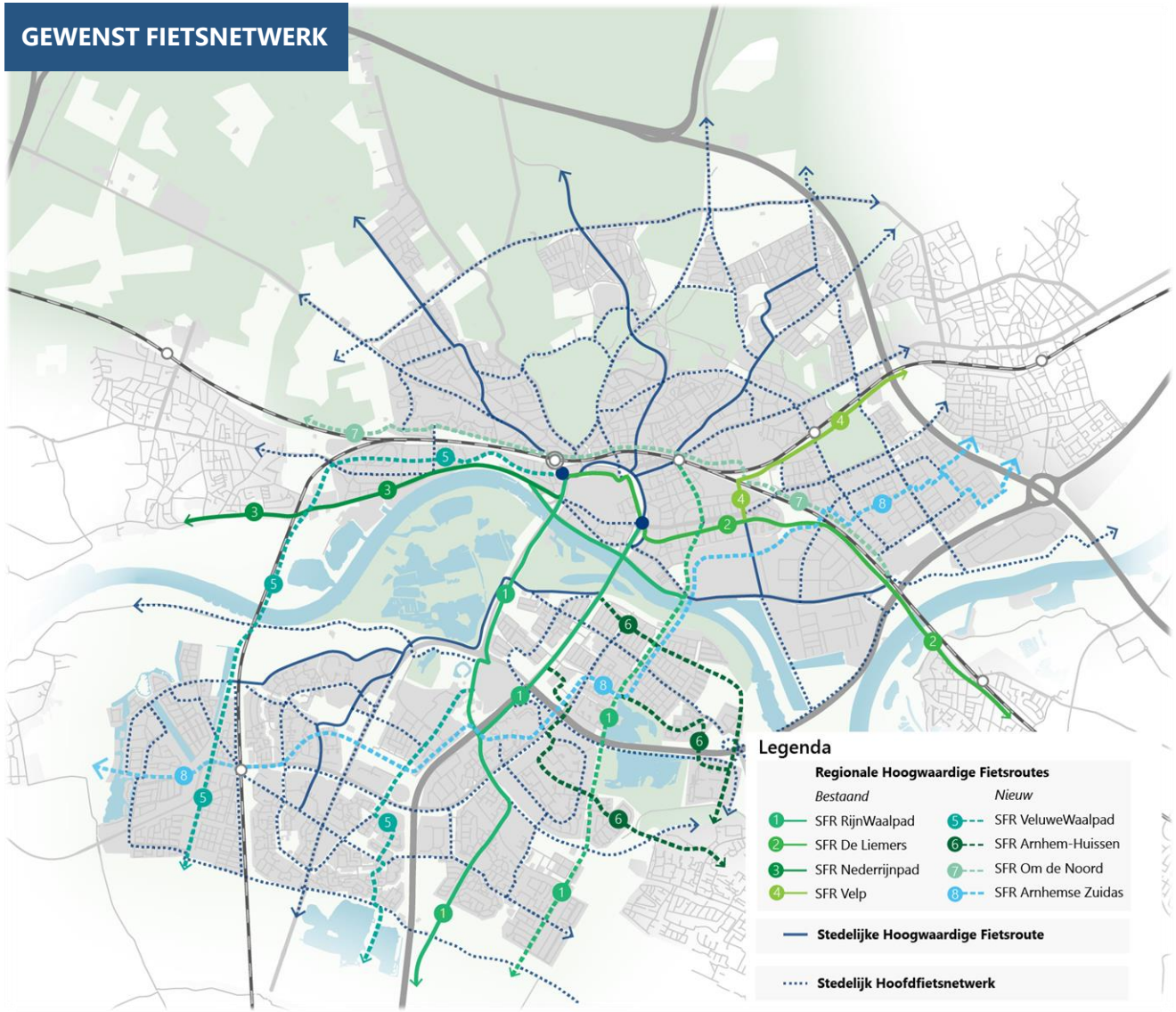
Naast het fietsnetwerk zijn goede stallingsvoorzieningen ook van groot belang. Elke fietsrit begint en eindigt immers op een plek om de fiets te stallen. Een (dure) fiets moet men onbezorgd achter kunnen laten en moet veilig staan. Een veilige fietsenstalling die dichtbij de bestemming ligt, maar ook goed aansluit op een fietsroute, kan helpen in het kiezen voor de fiets als vervoersmiddel. Dit geldt niet alleen voor een bezoek aan winkels en horeca, maar ook bij recreatieve bestemmingen, culturele voorzieningen, op werklocaties en bij woningen. Daarnaast komen bij nieuw- en verbouwprojecten kwalitatief en kwantitatief hoogwaardige fietsparkeervoorzieningen.

Eventueel bewaakte gratis fietsparkeervoorzieningen liggen bij voorkeur direct aan de belangrijkste fietsroutes en hebben ruime openingstijden. Deze openingstijden worden afgestemd op de ligging van de stalling. Dit zorgt ervoor dat fietsers direct hun fiets op de juiste plek kunnen parkeren, waardoor overlast in de openbare ruimte kan worden voorkomen.

Om het stallen van de fiets makkelijk en veilig te maken gaan we fietsparkeernormen opstellen. Daarnaast kijken we hoe we bewoners kunnen helpen die hun fiets niet in hun eigen woning kwijt kunnen, zodat ook zij hun fiets veilig kunnen stallen. We willen hierbij voorkomen dat geparkeerde fietsen loopruimte versperren.

Verder zoeken we in het centrum locaties voor nieuwe inpandige of ondergrondse fietsenstallingen, zoals onder het Willemsplein en in de buurt van het nieuwe Stadstheater. In het centrum willen we uiteindelijk een ring van eenduidige, herkenbare en bewaakte stallingen voor bezoekers. Zo kunnen we de huidige tekorten en toekomstige groei opvangen zonder dat de openbare ruimte verder onder druk komt te staan.

GEWENST FIETSNETWERK

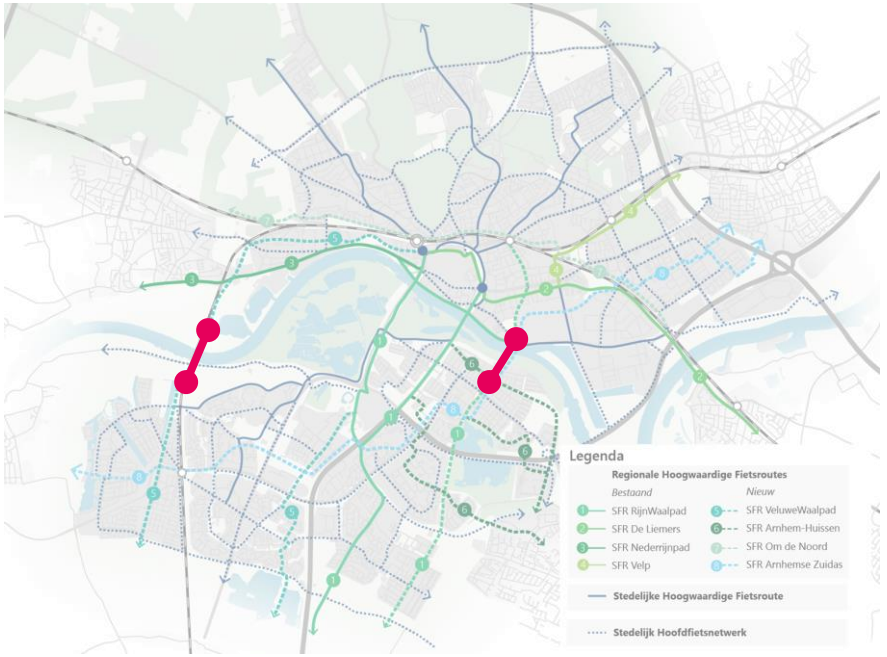
FIETS- EN VOETGANGERSBRUGGEN

De John Frostbrug en de Nelson Mandelabrug zijn belangrijke schakels in het huidige fietsnetwerk; bijna de helft van de Arnhemmers woont ten zuiden van de Nederrijn en een groot deel van de stedelijke voorzieningen, zoals de binnenstad, is ten noorden van de Nederrijn gelegen. De op- en afgangen van de bruggen hebben daarbij speciale aandacht nodig.

Om het gemakkelijker en aantrekkelijker te maken om als fietser de Nederrijn over te steken, kijken we naar de mogelijkheid om twee nieuwe bruggen toe te voegen. Daarnaast willen we betere fietsverbindingen op de bestaande bruggen realiseren. Goede brugverbindingen zijn nodig om meer mensen te verleiden om te gaan fietsen, door bijvoorbeeld de fietsreistijd te verkorten. De bruggen zijn niet alleen voor de fietser; ook voetgangers en bijvoorbeeld mensen met een scootmobiel profiteren van een nieuwe/betere kruising van de Nederrijn.

De nieuwe brug Arnhem-Oost komt te liggen tussen de bestaande John Frostbrug en de Pleijbrug (Andrej Sacharovbrug). Door het realiseren van deze brug ontstaan er allerlei mogelijkheden. Inwoners uit Malburgen kunnen via een snelle, directe route van en naar de binnenstad fietsen. Nieuwe inwoners van Rijnpark kunnen makkelijker naar Arnhem Zuid. Deze brug ontlast de John Frostbrug. Het biedt een directe verbinding van de grote woon-en werklocatie Arnhem-Oost met Arnhem Zuid. De brug verbetert de regionale bereikbaarheid met onder andere Huissen. Een nieuwe brug ondersteunt de sociale cohesie tussen wijken. De bestaande sportvelden kunnen makkelijker gebruikt worden door de nieuwe bewoners van Rijnpark.

Een tweede locatie voor een brug is bij Arnhem-West. Deze nieuwe brug komt langs het spoor te liggen en verbindt zuidwest Arnhem met noordwest Arnhem, en biedt een directere fietsverbinding richting bijvoorbeeld Oosterbeek. Deze brug maakt onderdeel uit van het Veluwe-Waalpad; een belangrijke regionale route die belangrijke bestemmingen in de regio aaneenrijgt. Denk aan natuur, woon- en werklocaties, onderwijs, zorg én centrumgebieden. Het gaat daarbij onder andere om de gebieden/wijken Schuytgraaf, de Waalsprong, en Westeraam.

Ligging nieuwe fiets- en voetgangersbruggen in het fietsnetwerk

Impressie brug tussen het Nieuwe Kadekwartier en Malburgen (Bron: Brochure fiets over de Nederrijn)

VOORBEELDEN VAN PROJECTEN

We gaan voor de fietser de komende 5 jaar onder andere de volgende zaken doen:

- Instellen ruimere openingstijden bewaakte fietsenstallingen
- Johan de Wittlaan, aanleg snelfietsroute (SFR Arnhem – De Liemers)
- Grote Griet, snelfietsroute Schuytgraaf
- Fietsbrug Batavierenweg - fietsverbinding Grote Griet
- Doorgaande fietsroute verplaatsen van Gele Rijdersplein naar Jansbinnensingel
- Schuytgraaf Fase I, herinrichting snelfietsroute (tunnel)
- Fietsstraat Hommelseweg

3.3 Schaalsprong openbaar vervoer

Het openbaar vervoer is een duurzame manier van verplaatsen, goed voor de gezondheid en de luchtkwaliteit, zorgt voor minder lawaai en vraagt om minder ruimte dan de afzonderlijke auto's. Het openbaar vervoer wordt een volwaardig alternatief voor de auto, zowel over de langere afstanden als binnen de stad. Daarvoor zetten we in op het structureel versterken van de stedelijke en regionale bereikbaarheid per openbaar vervoer. Om dit te bereiken willen we samen optrekken met de vervoerders en de provincie Gelderland.

DE TREIN

Arnhem heeft een gunstige ligging in de regio en met vier stations zijn er veel mogelijkheden om de trein te nemen. We blijven ons inzetten voor een betrouwbaar treinnetwerk (zowel overdag als in de avond en nacht) en willen onze stations verbeteren. We werken aan het opwaarderen van verschillende stations om het reizigerscomfort te verbeteren, en kijken naar mogelijkheden voor een hogere frequentie van (inter)nationale intercity- en sprintertreinen. Daarnaast zorgen we voor goede voetgangers- en fietsverbindingen in alle windrichtingen van en naar elk station.

Het is de ambitie van Arnhem om de verschillende treinstations in Arnhem in te richten als hub: overstaplocatie van de ene op de andere vervoerswijze. Zo wordt geïnvesteerd in de hub station Arnhem Zuid. Dit betekent betere fietsparkeervoorzieningen, een comfortabele overstap naar de bus en ruimte voor deelvervoer.

SPOORCORRIDOR UTRECHT-FOODVALLEY-ARNHEM

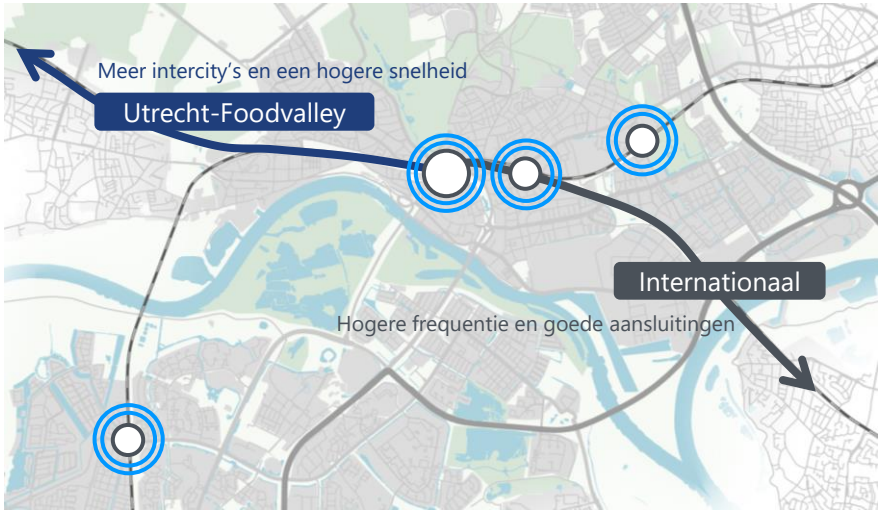
Om Arnhem en de Nationale Omgevingsvisie Extra (NOVEX)-locatie Arnhem-Oost in de toekomst goed per spoor bereikbaar te houden zetten we samen met het Rijk, provincie en Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen al een aantal jaar in op voor Arnhem belangrijke spoordossiers.

Zo willen we inzetten op het verbeteren van de verbinding Utrecht – Foodvalley - Arnhem. Deze spoorcorridor is niet alleen van belang voor het internationale (en nationale spoorvervoer, maar ook van groot belang voor de bereikbaarheid van o.a. de verstedelijkingslocaties in Veenendaal, Ede en Arnhem-Oost.

Voor het (inter)nationale treinverkeer zijn investeringen nodig om onder andere de capaciteit op het spoor en de maximale snelheid te verhogen. Deze investeringen dragen bij aan de Nederlandse en Europese klimaatdoelstellingen en zijn randvoorwaarden voor de verstedelijkingsopgave in de regio. Door de ligging van Arnhem kunnen we zowel profiteren als bijdragen aan meer internationaal treinvervoer.

Het volgende wordt nog onderzocht:

- Welke extra inframaatregelen zijn nodig om in de toekomst meer internationale treinen (ICE Frankfurt en ICE Berlijn met goede overstap in Duisburg) en meer intercity's (acht per uur) te laten rijden?
- Kan de snelheid op de corridor verhoogd worden?
- Zijn nieuwe stations gewenst?

Spoorcorridor Utrecht-Foodvalley-Arnhem

SPOORSE OPGAVEN IN NOVEX LOCATIE SPOORZONE ARNHEM-OOST

In de Spoorzone Arnhem-Oost spelen diverse spoorse opgaven. De spoorlijnen en het emplacement Arnhem-goederen vormen niet alleen een grote barrière in het gebied Spoorzone Arnhem-Oost, maar maken de gewenste woningbouwontwikkeling in dit gebied op dit moment ook deels onmogelijk. Samen met het Rijk (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Ministerie van Binnenlandse Zaken), provincie Gelderland en Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen werken we aan een "haalbaarheidsonderzoek" voor mogelijke uit-/verplaatsing van het spooremplacement naar locaties elders in het land.

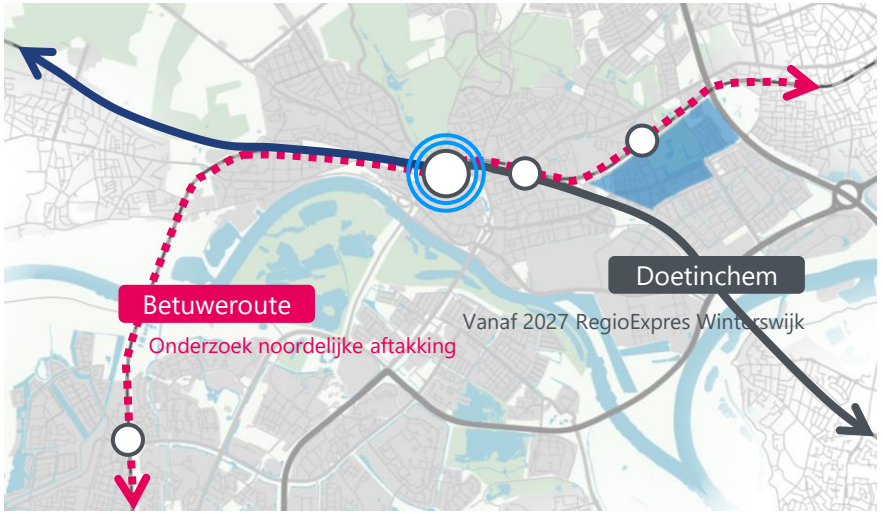
Daarnaast wordt onderzocht of een vrijliggende (ongelijkvloerse) spoorkruising "Arnhem-Oost" ingepast kan worden in de NOVEX locatie Spoorzone Arnhem-Oost. Een dergelijke spoorkruising is niet alleen noodzakelijk om meer treinverkeer mogelijk te maken (o.a. internationale treinen, de RegioExpres naar de Achterhoek vanaf 2027) en wellicht een extra intercitystop bij station Presikhaaf/Kenniscampus Arnhem. De gekozen oplossing voor deze kruising zal ook op een goede manier ingepast moeten worden in deze verstedelijkingslocatie en bij moeten dragen aan het verminderen van de barrièrewerking van het spoor in dit gebied.

INTERNATIONALE BUSLIJNEN

Arnhem Centraal is niet alleen een internationaal spoorknooppunt, maar ook een belangrijke halte voor (inter)nationale buslijnen. We verwachten dat deze markt in de toekomst zal blijven groeien. Omdat deze vorm van openbaar vervoer een bijdrage levert aan de (inter)nationale bereikbaarheid van Arnhem, zullen we investeren in voldoende perroncapaciteit en -voorzieningen voor deze groeiende markt.

SPOORGOEDERENVERVOER

Naast de ontwikkelingen op het gebied van personenvervoer per spoor, zijn er ook ontwikkelingen op het gebied van spoorgoederenvervoer. Vanuit het Rijk en de Europese Green Deal zullen meer goederen op een duurzame manier vervoerd worden. Spoorgoederenvervoer is een duurzaam alternatief voor transport van goederen via weg, water en vliegtuig. Veel goederen worden op dit moment al vervoerd via de speciaal daarvoor aangelegde Betuweroute. Er wordt onderzocht of er via een noordelijke aftakking van de Betuweroute ook meer goederen vervoerd kunnen worden naar Noord-Duitsland (GNOE, Goederencorridor Noordoost Europa). Onder andere via Elst-Arnhem-Rheden zijn mogelijke tracés voor deze noordelijke aftakking onderzocht door het Rijk. Vanuit het oogpunt van leefbaarheid, externe veiligheid, geluid en trillingen wordt onderzocht of dit gewenst is. Vanuit Arnhem gaat de prioriteit naar het verbeteren van personenvervoer over het spoor ten opzichte van goederenvervoer.

Spoorse opgaven voor Arnhem

HET BUSNETWERK

Het streefbeeld van het regionale en stedelijke openbaar vervoer netwerk is te zien op de volgende pagina. Het bestaat uit:

- Bus rapid transit (BRT);
- Hoogwaardig openbaar vervoer (HOV);
- Het stadsnet.

Het gewenste busnetwerk kent enkele nieuwe routes. Dit zijn echter niet de definitieve routes. Zowel aan het proces van de trajectkeuze als de inpassing gaat een integrale belangafweging vooraf die tot wijzigingen kunnen leiden.

In de A-gebieden is het openbaar vervoeraanbod het grootst, maar het moet in principe vanuit elke wijk in Arnhem mogelijk zijn om gebruik te maken van het openbaar vervoer. Soepele overstapmogelijkheden en een betrouwbare dienstregeling zijn hierbij van groot belang. Voor dit busnetwerk is een nieuwe remise nodig.

Bus rapid transit (BRT)

Voor de regionale bereikbaarheid zetten we in op Bus Rapid Transit (BRT), een snelle busservice met een hoge vervoerscapaciteit. In de opbouw van OV-netwerken staat het BRT op een gelijke positie als de trein. Het BRT verbindt de campussen van Nijmegen, Arnhem en Wageningen met elkaar. Het BRT zal op enkele OV-hubs gaan halteren.

Hoogwaardig openbaar vervoer (HOV)

Als ruggengraat van het openbaar vervoersysteem is er het HOV-netwerk. Dit is een ontsluitend netwerk in de stad en regio van hoogwaardig openbaar vervoer. De HOV-bus heeft meer een verbindend dan een ontsluitend karakter en is gericht op langere afstanden. Omdat de reiziger bij BRT en HOV veelal langere reizen maakt, is meer comfort logisch. Ook heeft elke halte hoogwaardige voorzieningen. De frequentie is hoger dan een gewone stadsbus (meer dan zes keer per uur), en de reistijd is concurrerend met de auto. Binnen Arnhem zijn de Trolley (2.0) lijnen als stedelijk HOV de dragers van het openbaar vervoer.

Het stadsnet

Als derde laag in het busnetwerk is er het stadsnet. We streven naar een dekkend netwerk waarmee het vanuit elke wijk in Arnhem mogelijk is om rechtstreeks naar een station en/of centrum te reizen. Lijnen die nieuwe verbindingen bieden buiten het centraal station om (zie kaart volgende pagina ‘nieuwe verbindende routes’) zijn daarbij een aanvulling op het netwerk, omdat hiermee de reistijd voor veel reizigers verkort kan worden. Overstappen op een station wordt hiermee overbodig. De minimale frequentie is een kwartierdienst in de spits en een halfuurdienst tussen de spitsen. Er wordt geïnvesteerd in een toegankelijk en inclusief openbaar vervoerssysteem waardoor het voor elke reiziger mogelijk is om met de bus te reizen.

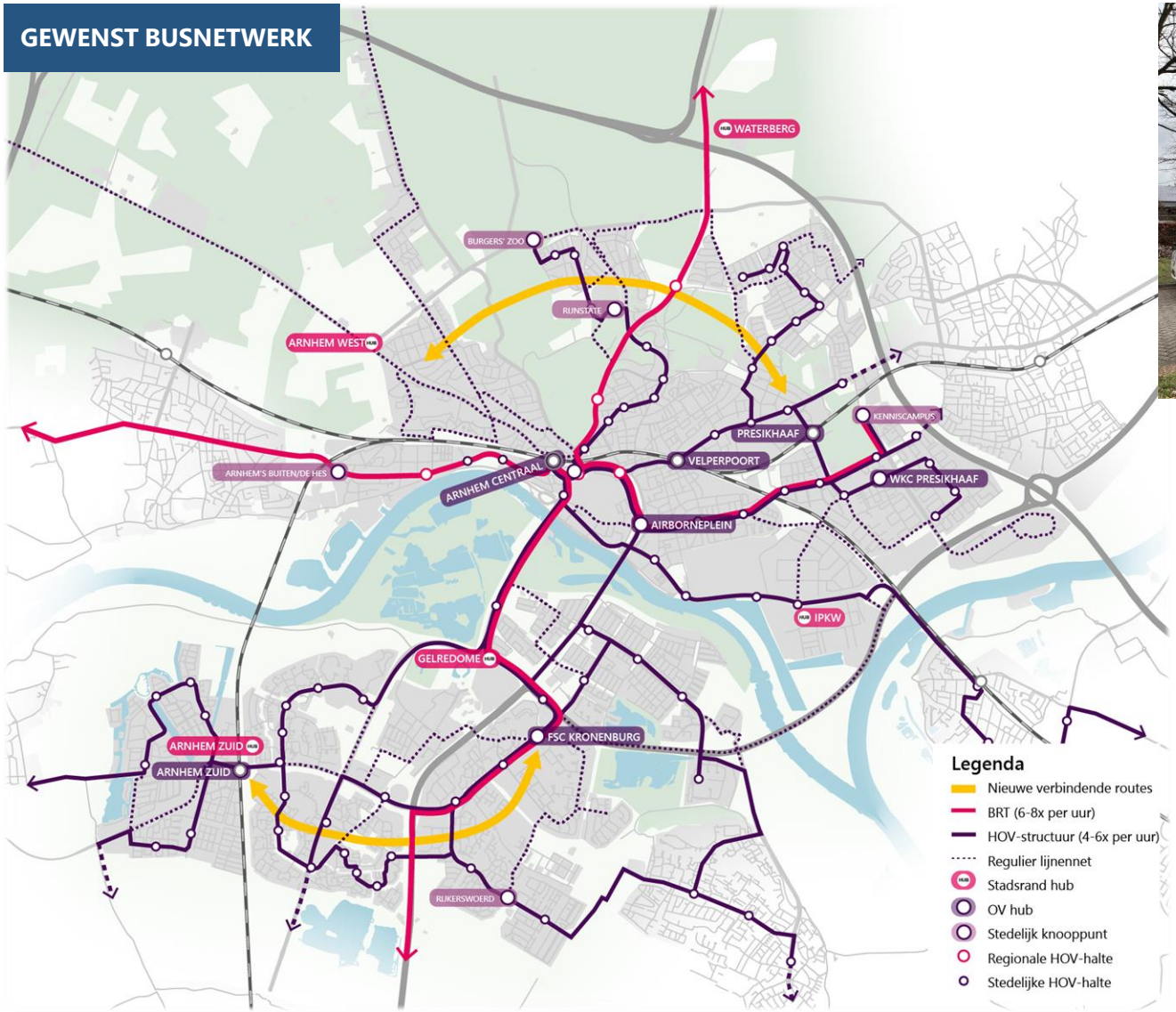
De Trolley 2.0

Waar Arnhem decennialang de “laatste” stad was in Nederland met de trolley is nu de situatie dat Arnhem de “eerste” stad is geworden in Nederland met de trolleytechniek. Steeds meer steden in Nederland maar ook wereldwijd ontdekken de voordelen van een innovatief gelijkspanningsnetwerk in een stedelijke omgeving. Om onze trolley op orde te houden en ons trolleynet te kunnen gebruiken als parallel stroomnetwerk voor andere voorzieningen (wat zeker in tijden van netcongestie zeer welkom is), moeten we investeren in nieuwe onderstations.

Omdat de trolleyinfrastructuur en de Trolley 2.0 bussen steeds belangrijker gaan worden voor Arnhem en de regio’s gaan we meer inzetten op het kwalitatief beheren, onderzoek en innovatie van het trolleynetwerk.

Naast de trolleyinfrastructuur innoveren ook de trolleybussen. Trolley 2.0 betekent dat trolleybussen op trajecten zonder bovenleiding kunnen rijden (met een accu). Daarmee wordt voorkomen dat bussen op moeten laden op eindpunten, wat hoge kosten vermijdt van bussen die tijdens het opladen geen reizigers kunnen vervoeren. Trolley 2.0 maakt het eenvoudig om, zonder bovenleiding, stedelijke HOV-lijnen naar woonwijken in Arnhem en omliggende gemeenten te laten rijden.

GEWENST BUSNETWERK

VOORRANG VOOR DE BUS EN HULPDIENSTEN

Om beter openbaar vervoer te realiseren is bereikbaarheid, snelheid en gegarandeerde doorstroming belangrijk. Dit geldt ook voor hulpdiensten. Om de bereikbaarheid in Arnhem te verbeteren breiden we het netwerk van busbanen en busstroken uit. Daar waar nu twee rijstroken voor autoverkeer beschikbaar zijn kunnen we een rijstrook omzetten naar een busstrook. In en om het centrum kan een dergelijk systeem gemaakt worden.

Op een aantal toeleidende radialen is een vrije busbaan niet mogelijk, daar zou gewerkt kunnen worden met "voorkruipstroken" bijvoorbeeld bij verkeerslichten of ongeregeld bij rotondes. Bij vervolgens halteren op de rijbaan kan de voortgang van de bus gegarandeerd worden.

Verder buiten het centrum zijn ook wegen waar busbanen aangelegd kunnen worden. Daarbij is een afweging noodzakelijk of een busbaan de beste oplossing is of dat een andere maatregel hetzelfde effect kan geven. Een busbaan is namelijk niet een goedkope oplossing en neemt veel ruimte in beslag.

Om de bus een aantrekkelijk alternatief te laten zijn en om hulpdiensten de mogelijkheid te geven de wettelijke rijtijden te halen, blijven we op de busbanen een snelheid van 50 km/u hanteren (als dat verkeersveilig mogelijk is). Zeker op de verbindingen van en naar de stadsrandhubs is het belangrijk dat de bus goed kan doorrijden. Met een snelle busverbinding van deze hubs naar bijvoorbeeld de binnenstad kan immers een deel van de tijd die verloren gaat door het overstappen terug worden gewonnen. Ook taxi's met een vergunning kunnen gebruikmaken van de busvoorzieningen, zij zijn een aanvulling op het reguliere openbaar vervoer.

We kunnen echter niet op alle locaties voorrang geven aan de bus. We stellen een multimodaal afwegingskader op om prioriteiten te kunnen stellen als verschillende verkeersstromen elkaar kruisen. Dit gaan we doen op basis van type weg, locatie (A, B, C en werkgebied), gebruikers en drukte.

VOORBEELDEN VAN PROJECTEN

In het hoofdstuk 7 zijn alle maatregelen opgenomen. Voor wat betreft het openbaar vervoer gaat het de komende 5 jaar bijvoorbeeld om het volgende:

- Westervoortsedijk, aanleg doseerpunten en busstrook
- IJssellaan, aanleg busstroken en fietspaden, reconstructie wegvak en keerlus
- Willemsplein, reconstructie autoluw maken, mobiliteitshub

3.4 Overstappen in hubs

Een hub is een plek om de auto te laten staan en voor de verdere reis gebruik te maken van openbaar vervoer of bijvoorbeeld de (deel)fiets. Hubs zijn een middel in de transitie naar duurzame mobiliteit en verstedelijking, en bieden mogelijkheden om verschillende functies te bundelen. Denk bijvoorbeeld aan de combinatie van een bushalte, een pakketpunt, een fietsenmaker, een parkeerplaats voor de (elektrische) auto, een parkeerplaats voor de (elektrische) fiets, de aanwezigheid van een deel(bak)fiets, etc.

Om veel effect te hebben is een stadsbreed netwerk van hubs met deelmobiliteit wenselijk. Het netwerk van hubs moet in samenhang worden gezien met andere netwerken en voorzieningen in de stad. We gaan uit van verschillende typen hubs met ieder eigen kenmerken en een eigen doelgroep om een zo breed mogelijk parkeerproduct te kunnen bieden. Voor de inrichting van de hubs zetten we in op uniformiteit en herkenbaarheid.

STADSRANDHUBS

De stadsrandhubs zijn grotere overstaphubs die aan de rand van de stad liggen op routes naar drukbezochte plekken in Arnhem, voornamelijk de A-gebieden. Het doel van stadsrandhubs is autoverkeer van bezoekers en werknemers af te vangen aan de rand van de stad. Zij kunnen gebruik maken van een breed aanbod aan voorzieningen en overstappen op de bus of de (deel)fiets om de reis te vervolgen. Hiervoor ontwikkelen we een aantrekkelijk financieel aanbod voor de combi ‘parkeren in hub en met OV of deelfiets naar binnenstad of werklocatie’. De stadsrandhubs worden dus prettige, aantrekkelijke locaties met goede (overstap)voorzieningen, die uitnodigen om goedkoper te parkeren en op een andere manier naar de binnenstad te reizen.

BINNENSTADHUBS

De binnenstadshubs hebben net als de stadsrandhubs een overstapfunctie, maar verschillen in de locatie en in de doelgroep. De binnenstadshubs zijn er ook voor bewoners en bieden een duurzaam vervoersalternatief voor iedereen in de (binnen)stad. Daarnaast kunnen hier andere voorzieningen en diensten een plek krijgen.

WIJKHUBS

De wijkhubs zijn middelgrote overstaphubs bij sociale knooppunten in de wijk, bijvoorbeeld bij winkelcentra (in A-gebieden) en op centrale locaties in de B- en C-gebieden. Bewoners kunnen hier gebruik van maken en het (mobiliteits-)aanbod wordt aangepast op de behoeften van de wijk.

OV-HUB

Dit zijn bijzondere stadsrand- of wijkhubs gekoppeld aan de treinstations en belangrijke busknooppunten in Arnhem. Deze hubs zijn veel meer geënt op de overstap met de trein en bus. De (inter)nationale knoop Arnhem Centraal heeft daarin een bijzondere status. Het centraal station is voor veel bezoekers, bewoners en werknemers een belangrijke herkomst of bestemming in hun reis.

Omdat het aantal bussen de komende jaren zal toenemen door het stijgende gebruik van het openbaar vervoer, loopt bussenplein Arnhem Centraal tegen zijn maximale capaciteit aan. Daarom gaan we onderzoeken of het mogelijk is om de eindhalte Arnhem-Centraal voor streekbussen te vervangen door eindhalte hub Gelredome. Hierdoor ontstaat er meer perronruimte op Arnhem Centraal voor de stadslijnen.

Station Arnhem Zuid zowel OV-hub als stadsrandhub, waarbij dus ook ruimte wordt gemaakt om autoverkeer af te vangen.

MICROHUBS

De microhubs zijn kleinere ontsluitende hubs die vraag gestuurd en locatie specifiek kunnen worden toegepast. Hier is ruimte voor een flexibel mobiliteitsaanbod in woonwijken en bij werklocaties.

Op de kaart op de volgende pagina zijn de indicatieve locaties van alle verschillende hubs te zien. Dit wordt nog nader uitgewerkt. De locatie van bijvoorbeeld Stadsrandhub Arnhem West is nog een grote zoekopgave. De microhubs zijn de enige hubs die niet op deze kaart staan, omdat deze lokaal en kleinschalig toegepast kunnen worden.

RELATIE HUBS EN DEELVERVOER

De gemeente Arnhem zet in op elektrisch deelvervoer. Bij de inrichting van alle hubs wordt ruimte gereserveerd voor het aanbieden van elektrische scooters, fietsen en bakfietsen. Bij de wijk- en microhubs wordt ruimte toegewezen aan elektrische deelauto's. Deze wijk- en microhubs worden ingericht op locaties die passen in het hele mobiliteitsnetwerk van Arnhem én die afgestemd zijn met de buurtbewoners.

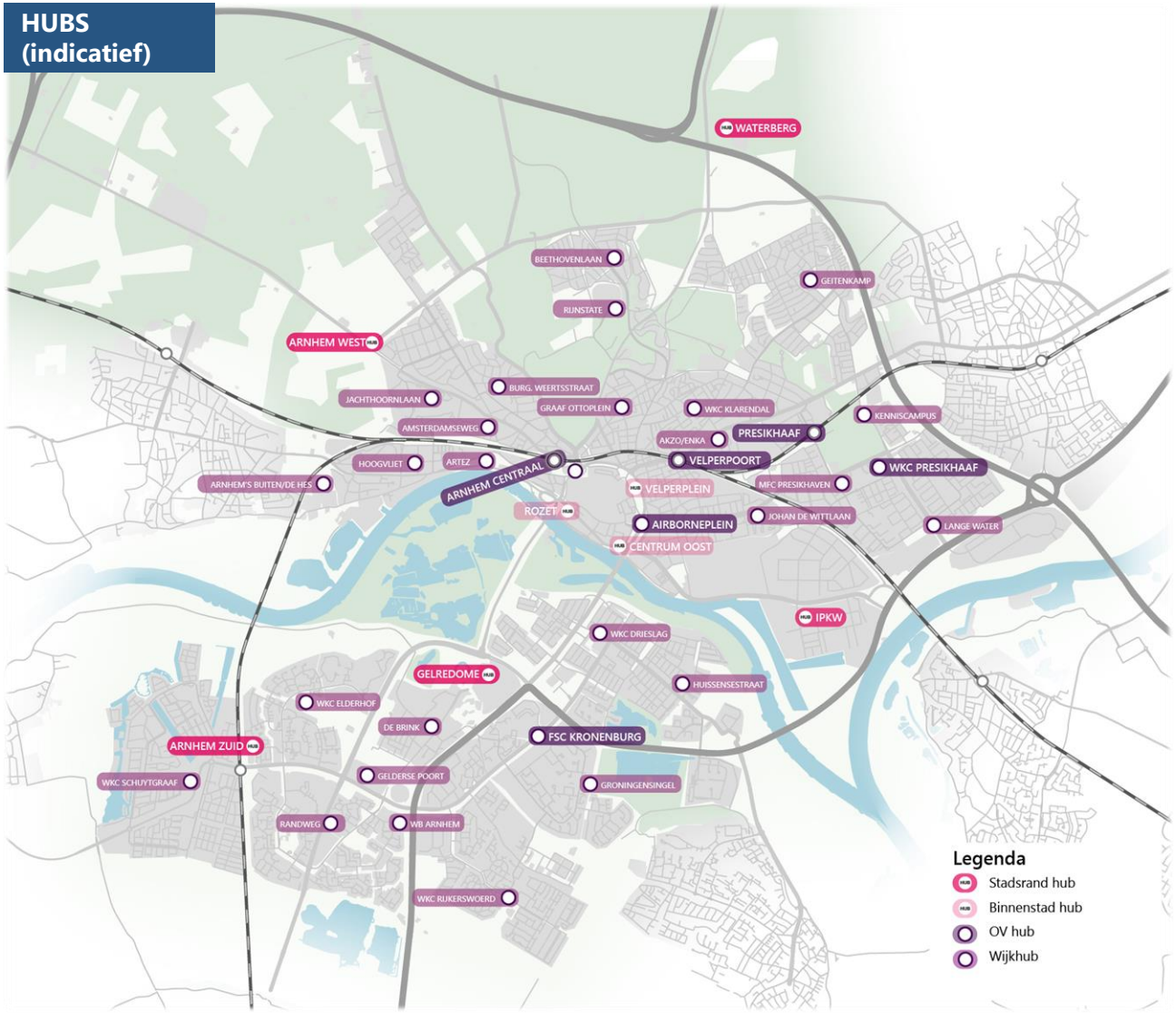
In de eerste fase werken we in Arnhem nog met een vergunningensysteem, maar na een korte tijd (maximaal twee jaar) evalueren we dat en zoeken we naar een wijze van aanbesteden waarbij meer sturing mogelijk is en waarbij de gemeente een actievere rol gaat nemen.

VOORBEELDEN VAN PROJECTEN

In het hoofdstuk 7 zijn alle maatregelen opgenomen. Voor wat betreft de hubs gaat het de komende 5 jaar bijvoorbeeld om het volgende:

- OV-hub station Presikhaaf
- Parkeergarage Musis, fase 2

HUBS (indicatief)

IPKW

Gelredome

Waterberg

H2
Visie
H3
Duurzaam verplaatsen
H4
Mobiliteits-gedrag
H5
Maximaal verblijven
H6
Effecten
H7
Fasering en investeringen
H8
Monitoring en evaluatie
Verkeersveiligheid verbeteren
Stimuleren ander reisgedrag
Goederenvervoer

4. Duurzaam mobiliteitsgedrag

Binnen het duurzaam mobiliteitsplan nemen gedragsmaatregelen een centrale plaats in. Deze maatregelen zijn toegevoegd om inwoners en bezoekers van Arnhem te helpen veilig, actief en duurzaam te reizen.

Het stimuleren van ander mobiliteits-/verkeersgedrag heeft meerdere doelen. Het belangrijkste is dat de kwetsbare doelgroepen zoals voetgangers, fietsers, kinderen, jongeren en ouderen in het verkeer beschermd worden. Daarnaast wordt lopen en fietsen makkelijker gemaakt als alternatief voor autogebruik en autobezit. Tot slot maatregelen die specifiek op het goederenvervoer gericht zijn.

De gedragsmaatregelen zijn dus ingedeeld in drie groepen:

1. **Verbeteren Verkeersveiligheid**
2. **Stimuleren ander reisgedrag**
3. **Goederenvervoer**

4.1 Verbeteren verkeersveiligheid

Het tegengaan van verkeersoverlast is één van de uitgangspunten van dit duurzaam mobiliteitsplan. Verkeersveiligheid is daar een belangrijk onderdeel van. We willen een jaarlijkse daling van het aantal ernstige verkeersslachtoffers, inclusief een daling dodelijke verkeersongevallen. Het streven is dat iedereen veilig thuiskomt.

Een andere inrichting van ons verkeerssysteem met meer wegen met een lagere snelheidslimiet (inclusief bijbehorende weginrichting) leidt tot een verkeersveiligere situatie. De snelheidsverschillen tussen de verschillende verkeersdeelnemers zijn immers kleiner. Ook is de impact van een ongeval met lagere snelheid veel kleiner. Als wegbeheerder van de gemeentelijke wegen is het onze rol om een veilige verkeersinfrastructuur te creëren. Daarnaast hebben we een regierol bij de ontwikkeling van veilig weggebruik (gedragsinterventies).

We zetten dan ook in op de volgende zaken:

Verkeersveiligheid is altijd integraal onderdeel van de aanpassing van weginfrastructuur

Bij elke aanpassing van de infrastructuur (zowel bij groot onderhoud als bij aanpassingen aan de infrastructuur) is verkeersveiligheid een integraal onderdeel van de opgave. Dit conform de uitgangspunten van Duurzaam Veilig. Dat begint met goede uitgangspunten (een weg waarop 30 km/uur moet worden gereden, dient ook zo worden ingericht), maar gaat ook over verder uitwerken van een ontwerp.

Proactieve aanpak verkeersveiligheid

Conform de aanpak in het Strategisch Plan Verkeersveiligheid gaan we de verkeersveiligheid risico gestuurd aanpakken. Door risico's systematisch in kaart te brengen en zoveel mogelijk te verminderen kunnen ongevallen worden voorkomen. Dit kan tot concrete aanpassingen van verkeersonveilige plekken leiden, maar ook tot een verandering in beleid (bijvoorbeeld meer focus op bepaalde doelgroepen in de educatie).

Verkeersveilige schoolomgeving

Kinderen zijn onervaren verkeersdeelnemers. Scholen zijn plekken waar rondom het begin en het einde van de schooltijd veel verkeer is, waarvan een deel ook nog op zoek is naar een parkeerplaats. Deze combinatie zorgt ervoor dat schoolomgevingen in potentie verkeersonveilige locaties zijn. Schoolzones dragen eraan bij om het attentieniveau van mensen te verhogen. Een deel van de scholen in Arnhem heeft al een schoolzone. We rollen deze aanpak verder uit over Arnhem, zodat alle Arnhemse basisscholen een schoolzone kennen. Hierbij kijken we ook naar oversteeklocaties op de schoolroutes.

Stimuleren verkeersveilig gedrag

Naast de technische maatregelen, die zich richten op de infrastructuur, richten wij ons ook op weggebruikers. We gaan veilig verkeersgedrag stimuleren met educatie en campagnes. Belangrijke doelgroepen zijn daarbij basisschoolleerlingen, beginnende automobilisten en ouderen. Bij basisschoolleerlingen zetten we in op fietsvaardigheid en zelfstandig naar school kunnen lopen of fietsen, maar ook op aanpassingen in het haal- en brenggedrag. Bij ouderen focussen we vooral op fietsvaardigheid. We beperken ons niet tot deze doelgroepen. We richten ons ook op een bredere stimulering van verkeersveilig gedrag. Zo zetten wij ook structureel in op het voeren of deelnemen aan campagnes op het gebied van afleiding (MONO), alcohol, drugs en verlichting.

Handhaving

Primair dient een goede inrichting van de weg hierbij het gewenste gedrag duidelijk te maken. De weginrichting dient zo te zijn dat de weggebruiker kan lezen welk verkeersgedrag en snelheid gewenst of toegestaan is. In de praktijk blijkt dat niet altijd voldoende te zijn en dient er te worden gehandhaafd. Het gaat daarbij om handhaving op snelheid, maar ook om andere vormen van verkeershinder zoals geluidshinder, of asociaal rijgedrag.

We zetten in op het zo veel mogelijk geautomatiseerd handhaven. Op termijn zal Intelligent Speed Assist (ISA) hierbij een belangrijke rol gaan spelen. Dit systeem draagt bij aan de juiste snelheden binnen de bebouwde kom. Sinds 2022 is het systeem verplicht bij nieuwe voertuigen en zal de komende jaren een steeds belangrijkere rol innemen met betrekking tot de handhaving van de snelheden. De parkeerhandhaving zal, zoals nu ook al in het centrum gebeurt, grotendeels geautomatiseerd met de scanauto plaatsvinden.

Daarnaast onderzoeken we de inzet van flexibele- en geluidsflitspalen en, zo mogelijk, trajectcontrole om excessen tegen te gaan. Hierbij is het van belang om de handhaving van de gemeentelijke BOA's, politie en het OM nog beter op elkaar af te stemmen. De excessen en de overlast moet maximaal worden tegengegaan door een gezamenlijke aanpak.

4.2 Stimuleren ander reisgedrag

Met het duurzaam mobiliteitsplan willen we een mobiliteitstransitie in gang zetten. We vinden het belangrijk om daar ook in brede zin over te communiceren met de stad. We gaan dan ook een duurzame mobiliteit campagne opstarten die zich op de hele stad richt. Het gaat daarbij dan om communicatie rondom uitvoeringsprojecten, maar ook om vanuit één beeldmerk of naam richting bewoners, ondernemers en anderen te communiceren over duurzamer reizen.

Werkgeversaanpak en bewonersaanpak

Om ook aan te sluiten op regionale ontwikkelingen werken we samen aan een werkgeversaanpak en een bewonersaanpak. De werkgeversaanpak bestaat uit het actief ondersteunen van werkgevers in het optimaliseren en verduurzamen van hun mobiliteit. In de bewonersaanpak ondersteunen we bewoners om hun eigen reisgedrag gezonder en duurzamer te maken, waaronder het stimuleren van bewegen. Met werkgevers gaan we ook in gesprek om te zien hoe we de duurzame bereikbaarheid van werklocaties kunnen verbeteren. Daarbij is bijvoorbeeld de last mile richting onze werklocaties vanaf een stadsrandhub of OV-hub een aandachtspunt.

Met de werkgeversaanpak en de bewonersaanpak sluiten we aan op het regionale Slim & Schoon Onderweg. Binnen de gemeente stimuleren we het gebruik van de fiets, OV en deelmobiliteit, en willen we gewenst reisgedrag belonen. Dit werken we verder uit, maar er lopen ook al initiatieven. Zo hebben we de City Deal “fietsen voor iedereen”, die zich richt op mensen die geen toegang tot een fiets hebben, of niet de vaardigheden hebben om te kunnen fietsen, ondertekend. Ook hiervoor werken wij een plan uit met welke maatregelen we ook deze mensen kunnen laten fietsen.

Deelmobiliteit

Er ontstaat een verandering van het bezit van vervoersmiddelen naar het gebruik ervan. Wij omarmen deze ontwikkeling, want deelmobiliteit draagt bij aan de ambitie om een groene, levendige, ondernemende en inclusieve stad te zijn. Deelmobiliteit kan daarbij een aanvulling op ons mobiliteit systeem zijn, doordat het ontbrekende schakels in de bestaande netwerken van bijvoorbeeld openbaar vervoer kan opvullen.

Deelvervoer wordt aangeboden door commerciële partijen. Deze partijen maken voor hun concept gebruik van de openbare ruimte. Om hierop te sturen verlenen wij vergunningen, waarbij we eisen stellen aan de kwaliteit van de dienst, hoe met data wordt omgegaan en de uitwisselbaarheid van het deelsysteem.

Deelauto in de Steijnstraat

We zetten in op (meer) deelfietsen, deelscooters, deelbakfietsen en deelauto's. Al deze systemen hebben immers hun eigen doelgroep. Om deze te stallen/parkeren maken we gebruik van hubs.

Dit voorkomt dat deelsystemen overal achtergelaten worden. We gaan hierbij uit van de verschillende behoeftes op verschillende plekken. Bij een stadsrandhub zal bijvoorbeeld meer behoefte zijn aan deelfietsen om het laatste deel van de reis naar de eindbestemming te kunnen maken. Bij een wijkhub zal er minder behoefte aan fietsen zijn, maar juist meer behoefte aan bakfietsen of een deelauto.

Bij nieuwbouw kunnen we bijvoorbeeld voor ontwikkelaars afwijken van de parkeernormen als zij een reëel alternatief met deelauto's aanbieden. Op deze manier draagt het deelvervoer bij aan het beperken van het autobezit. Deelauto's of deelbakfietsen kunnen immers een goed alternatief vormen voor de eigen (tweede) auto.

We gaan als gemeente actief meedoen in (regionale) campagnes om inwoners of bezoekers van Arnhem te informeren over (de voordelen van) deelvervoer. Deelvervoer krijgt echt meerwaarde als er een dekkend systeem ontstaat over de stad (en omliggende kernen). Dit zal voor aanbieders van deelvervoer niet direct financieel aantrekkelijk zijn, omdat er dan ook deelvervoer staat op, voor hen, minder interessante plekken. We zullen financiële afspraken maken met aanbieders om wel tot een zo goed mogelijk netwerk te komen.

Overstap naar elektrisch rijden

Arnhem loopt voorop als het gaat om het plaatsen van laadvoorzieningen voor elektrisch vervoer. Er zijn al meer dan 50 snellaadpunten in de gemeente en ongeveer 1000 normale laadpunten voor bewoners en bezoekers met een elektrische auto of vrachtwagen. Omdat de gemeente bij aanbestedingen eist dat er emissieloos gewerkt wordt (doelgroepenvervoer, wegenbouw, logistiek), gaan we de komende jaren verder met de uitrol van laadvoorzieningen.

We hanteren daarbij drie uitgangspunten:

1. We plaatsen de voorzieningen vooruitlopend op de vraag. Daarbij baseren we ons op prognoses en vragen van de markt. Dat doen we zodat het altijd mogelijk is om elektrische voertuigen op te laden en ontbrekende laadvoorzieningen niet de beperkende factor worden bij de overstap naar emissieloos vervoer.

2. Laadvoorzieningen moeten zo min mogelijk zichtbaar zijn en zo weinig mogelijk ruimte moeten innemen in de openbare ruimte. Dat bereiken we door meerdere innovatieve laadmogelijkheden te introduceren in de stad. Bijvoorbeeld lantaarnpaal-laden en laadpleinen.

3. We bouwen een apart netwerk van laders met hoog vermogen voor bouwvoertuigen.

Parkeren i.c.m. laadvoorzieningen

4.3 Goederenvervoer

Stadslogistiek

In de Arnhemse binnenstad vindt dagelijks veel distributieverkeer plaats. Denk bijvoorbeeld aan vrachtwagens die winkels, kantoren en bouwplaatsen bevoorraden. En aan bestelbusjes die pakjes bij consumenten en bedrijven afleveren of wagens van service- en verhuisbedrijven. Maar het gaat ook om de bestelauto van de lokale winkel, cateraar en bloemist. Dit distributieverkeer heeft een grote invloed op de leefomgeving in het centrum. Bijvoorbeeld als het gaat om verkeersveiligheid, bereikbaarheid, ruimtegebruik en leefbaarheid. Bestel- en vrachtauto's die staan te laden en te lossen, lawaai maken en ongezonde uitlaatgassen produceren belemmeren bewoners en winkelend publiek.

We willen zo min mogelijk grote vrachtwagens en bestelwagens tijdens de drukke winkeltijden in de binnenstad, omdat deze een negatief effect hebben op de verkeersveiligheid. In de avond en nachtperiode willen we geluidsoverlast naar omwonenden voorkomen. Daarom gebruiken we venstertijden voor stadslogistiek. De inzet van 'stil materieel' en gedrag bij het laad- en losproces zal leiden tot minder geluidoverlast bij omwonenden.

Strategie

Ons doel is een duurzaam, veilig en flexibel logistiek systeem. We werken hieraan met de partners in de logistieke keten. Samen willen we dat er straks minder bestel- en vrachtauto's in de stad rijden. Dat kan bijvoorbeeld door het bouwen van distributiehubs aan de rand van de stad en het gebruik van vrachtfietsen.

Distributiehubs

Het doel van distributiehubs is het distributieverkeer afvangen aan de rand van de stad. Voor vier type hubs wordt ontwikkeling in Arnhem kansrijk geacht en kunnen acties binnen de gemeente bijdragen aan bundeling van logistieke stromen. Als we een onderscheid maken naar type hub en in/buiten de gemeente Arnhem dan ontstaat het volgende beeld:

- **Regiohubs** zoals sorteerhubs post en pakket en grootschalige bezorghubs van online boodschappen. Zij zullen naast Arnhem een bredere regio bedienen en dat pleit ervoor om deze initiatieven in de regio te accommoderen.
- **Stadsdistributiehubs** (voor meerdere gebruikers, zoals winkels) en **lokale bezorghubs en pakketpunten** (fietskoeriers en online boodschappen).
- Daarnaast denken we ook aan de mogelijkheden voor een permanente **bouwhub**. Een bouwhub voor efficiënter bouwverkeer voor bijvoorbeeld de nieuwe woningen, bedrijven en andere voorzieningen, maar ook voor de energietransitie en de infrastructurele projecten van dit mobiliteitsplan.

Om tot de benodigde hoeveelheid distributiehubs te komen gaan we de initiatieven voor stadsdistributiehubs voor meerdere gebruikers faciliteren en opschalen. Ook verkennen we met regiopartners de mogelijkheden voor een bouwhub in de regio waarvoor we duurzaamheidseisen opnemen. Verder faciliteren we autonome ontwikkeling van 'dedicated' regiohubs.

Zero-emissiezone

Vanaf 1 juni 2026 stelt Arnhem een zero-emissiezone (ZE-zone) in waar vanaf dat moment vrachtauto's en bestelvoertuigen, die rijden op benzine, diesel of gas, geen toegang meer hebben. Met het instellen van een ZE-zone willen we de logistiek richting de binnenstad verduurzamen. De ZE-zone is iets kleiner dan de huidige milieuzone, doordat de centrumring buiten de zone valt. De centrumring wordt namelijk niet alleen gebruikt door verkeer richting het centrum, maar ook door verkeer dat langs het centrum rijdt. De Weerdjesstraat maakt geen deel uit van de ZE-zone.

De milieuzone scherpen we vanaf 2025 aan naar euro 5 voor dieselvoertuigen. Tegelijkertijd bekijken we of verdere uitbreiding (bijvoorbeeld vanuit bewoners) wenselijk en noodzakelijk is. Dat kan gaan over uitbreiding van het gebied, maar ook uitbreidingen gericht op doelgroepen zoals taxi's en scooters. In de toekomst zal de ZE-zone ook voor personenauto's gelden. Dat biedt de mogelijkheid om de milieuzone en de ZE-zone gelijk te trekken. Dat geeft duidelijkheid voor de weggebruiker, omdat die nog maar met één zonegrens te maken heeft.

Kansen

De ZE- en milieuzone bieden de kans om te kijken of het vervoer van goederen naar de binnenstad gebundeld kan worden, zodat er minder voertuigen de stad inrijden. Daarmee ontstaat er meer ruimte voor bezoekers.

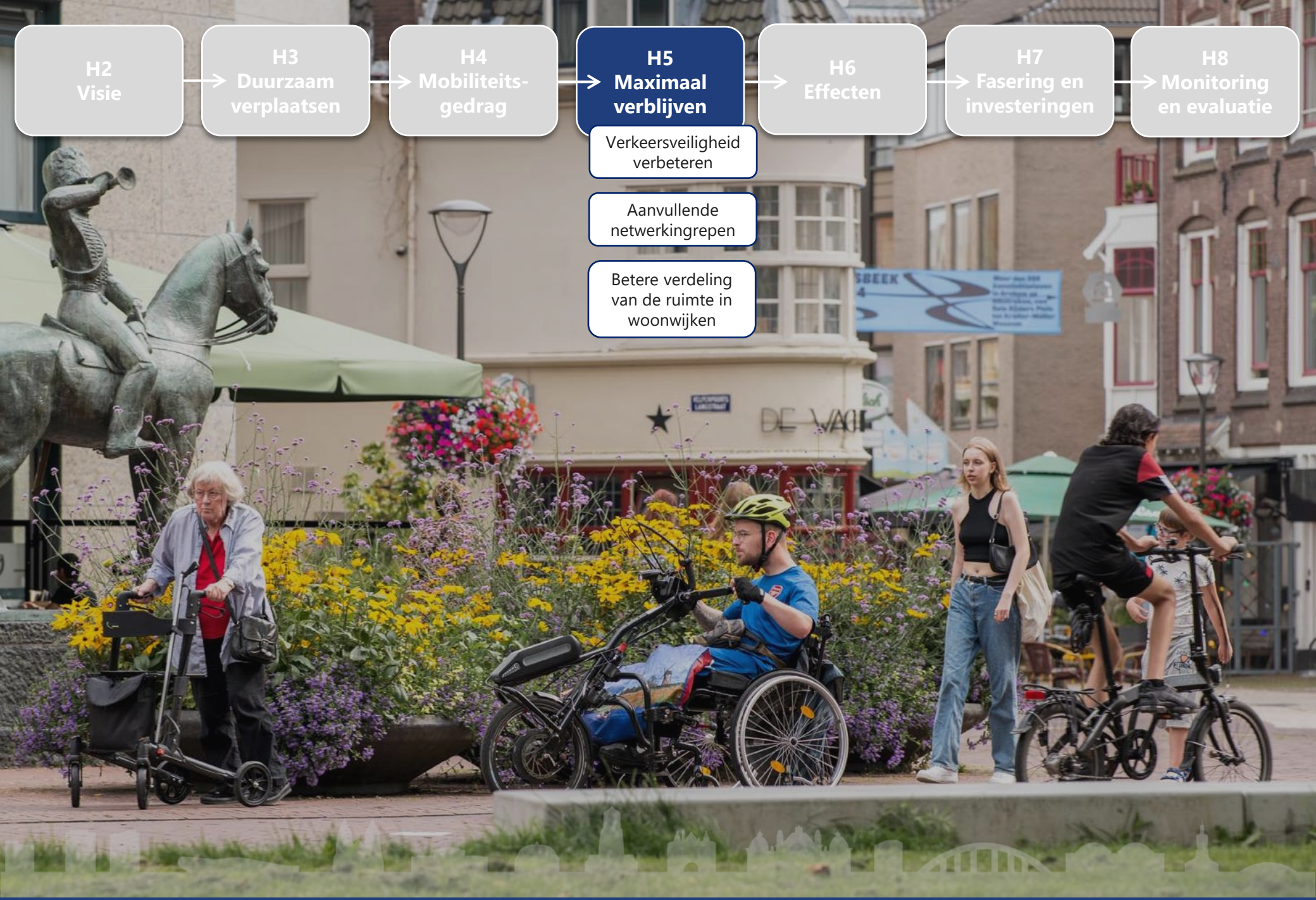
Om de bundeling van goederenstromen te stimuleren zetten we in op:
- Voordelen voor voertuigen met een hoge bundelingsgraad of beladingsgraad;
- Voordelen voor bedrijven die werken met een certificeringssysteem;
- Voordelen voor specifieke voertuigen.

De invoering van de ZE-zone zorgt er ook voor dat de uitstoot van schadelijke gassen, roet en fijnstof naar beneden gaat. Daarmee worden de binnenstad en de wijken er omheen gezonder en prettiger om in te wonen en te werken. De gemeente gaat de komende jaren samen met bewoners en bedrijven uit de binnenstad uitwerken op welke manier de ZE-zone het best kan worden ingevoerd.

VOORBEELDEN VAN PROJECTEN

In het hoofdstuk 7 zijn alle maatregelen opgenomen. Voor wat betreft de gedragsmaatregelen gaat het de komende 5 jaar bijvoorbeeld om het volgende:

- Aanpak schoolomgevingen
- Vertalen en uitvoeren regionale campagne Slim & Schoon onderweg (deelmobiliteit) naar Arnhem
- Campusaanpak Arnhem
- Campagne voor nieuwe DMP
- Stimuleren van het fietsbezit en de fietsvaardigheid in het kader van de City Deal "Fietsen voor iedereen"
- Instellen Zero-Emissie Zone

H2
Visie
H3
Duurzaam verplaatsen
H4
Mobiliteits-gedrag
H5
Maximaal verblijven
H6
Effecten
H7
Fasering en investeringen
H8
Monitoring en evaluatie
Verkeersveiligheid verbeteren
Aanvullende netwerkingrepen
Betere verdeling van de ruimte in woonwijken

5. Maximaal verblijven

We zetten in op een prettige verblijfsomgeving met zo min mogelijk overlast van verkeer. In de openbare ruimte kiezen we voor meer ruimte voor groen, spelen en ontmoeten door ruimte voor verkeer en parkeren anders in te richten. Bij het inrichten van onze straten en pleinen gaan we van machine logica naar mens logica. Dit houdt in dat we niet meer de auto en de doorstroming als uitgangspunt nemen, maar de mens en de beleving. Dit leidt tot meer leefstraten. Bij het ontwerpen van onze wegen en netwerken kijken we naar de behoeften en voorkeuren van alle gebruikers. Dit omvat aspecten zoals veiligheid, toegankelijkheid voor voetgangers en fietsers, esthetiek en het verminderen van uitstoot en geluid van verkeer.

5.1 Snelheidsaanpassingen

Om de verblijfsomgeving aantrekkelijker te maken en je op een actieve manier te verplaatsen binnen de stad, kiezen we voor 30 km/u als nieuwe standaard. Dit houdt in dat we op zoveel mogelijk van onze gemeentelijke wegen de snelheid op termijn omlaag brengen naar 30 km/u. Dit komt er in hoofdlijnen op neer dat in A en B gebieden alle wegen 30 km/u worden en in de C gebieden alleen een aantal hoofdwegen 50 km/u blijven. De wegen die nu nog 70 km/u zijn verlagen we naar 50 km/u.

Een van de grootste voordelen van deze snelheidsverlaging is de aanzienlijk verminderde kans op overlijden bij verkeersongevallen. De kans op overlijden bij een ongeval waarbij 30 km/u gereden wordt is namelijk een factor 3 kleiner dan bij 50 km/u. Daarnaast is de ernst van een letsel-ongeval kleiner.

De snelheidsverlaging draagt bij aan een leefbare stad. De lagere snelheid van het gemotoriseerde verkeer zorgt namelijk voor minder geluidsoverlast, vermindert het gebruik van de wegen in Arnhem door doorgaand verkeer en creëert een rustigere en meer plezierige leefomgeving.

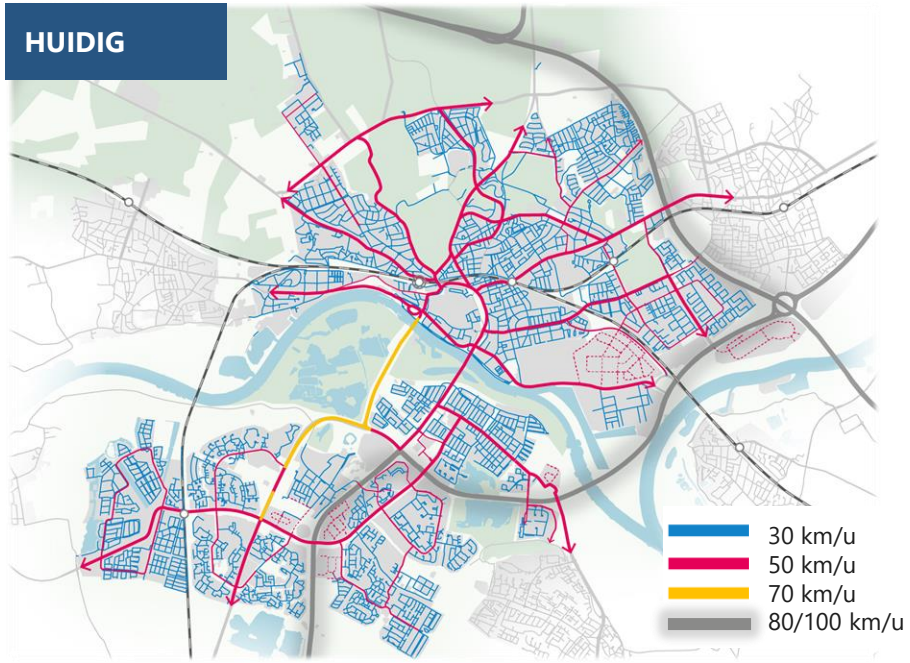
De snelheidsverlaging zorgt er ook voor dat het aantrekkelijker is om te lopen of te fietsen. Een lagere maximumsnelheid resulteert namelijk in minder grote snelheidsverschillen tussen verschillende voertuigen op de weg. Dit verhoogt de veiligheid en het comfort van fietsers en voetgangers in het verkeer en maakt fietsen en lopen qua reistijd concurrerender ten opzichte van de auto. Bovendien zijn wegen die eerst als barrières fungeerden met een lagere snelheid makkelijker over te steken.

Passende inrichting

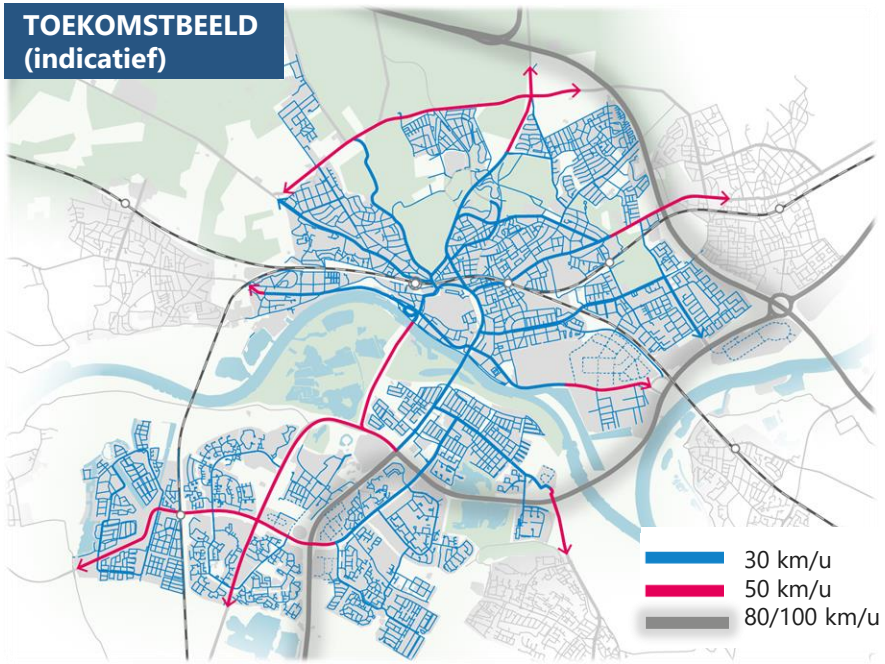
Bij de verlaging van de snelheid naar 30 km/u is een goede, passende richting van de weg groot belang. Enkel een bordje neerzetten is niet voldoende. Daarom verlagen we de snelheid van de wegen alleen als dit ook op een passende en herkenbare manier kan. Wanneer we een weg aanpakken kijken we dan ook hoe we deze weg zo in kunnen richten dat 30 km/u een passende snelheid is. Voorbeelden van ingrepen zijn het toepassen van versmallingen, klinkerbestrating en groen. Ook een inrichting als leefstraat waar de auto te gast is, is een mogelijkheid.

De inrichting stemmen we af met aanwonenden, belangengroepen, hulpdiensten en openbaar vervoer. Naast de inrichting speelt ook de handhaving een cruciale rol om ervoor te zorgen dat de lagere snelheid wordt nageleefd en dat de veiligheid op de weg daadwerkelijk verbetert.

Wanneer bewoners hier om vragen bekijken we of we ,vooruitlopend op een grootschalige aanpak, tijdelijk met lichtere en/of tijdelijke maatregelen de snelheid op een weg kunnen verlagen.

In de huidige maximumsnelheden zijn de ontsluitingswegen duidelijk te herkennen

In de toekomst zijn meer wegen 30 km/u

Bussen en hulpdiensten

De maximumsnelheid is belangrijk voor de bussen en hulpdiensten. Het verbeteren van de verkeersveiligheid is voor de bussen en hulpdiensten relevant, maar de reistijd in de bus is ook belangrijk en hulpdiensten moeten snel ter plaatse kunnen zijn.

Door op busbanen een maximumsnelheid van 50 km/u aan te houden (daar waar dat verkeersveilig kan) en het netwerk van busbanen uit te breiden, verkorten we de reistijd van het openbaar vervoer en de hulpdiensten.

Aanvullende maatregelen zijn selectieve toegangen/doorgangen en het realiseren van kortsluitende doorsteken die alleen toegankelijk zijn voor bussen en hulpdiensten om omrijden te voorkomen.

Een andere groep die we ook toegang willen geven tot dit netwerk is een selecte -te controleren- groep taxi's. Taxi's kunnen een rol vervullen in het onderdeel “M” (mobility-as-a-service) van het STOMP-principe en aanvullend als het openbaar vervoer niet beschikbaar is. Denk aan taxibedrijven met een vergunning, waarbij een bepaalde kwaliteit is gewaarborgd.

5.2 Aanvullende netwerkingrepen

Onderdeel van de snelheidsverlaging is het verminderen van het aantal autorijstroken, het onderzoeken van selectieve toegang op een aantal wegen en het realiseren van doseerpunten.

Verminderen van het aantal autorijstroken

Met het verminderen van het aantal autorijstroken beperken we de ruimte die het gemotoriseerd verkeer inneemt en ontstaat ruimte voor meer busbanen en andere functies.

Het verminderen van het aantal rijstroken doen we in A, B, C en werkgebieden. Belangrijke locaties waar we dit doen zijn de Nijmeegseweg (inclusief John Frostbrug), de Eldenseweg (inclusief Nelson Mandelabrug) en de centrumring. Hiermee beperken we de ruimte voor de auto op de locaties en wordt het minder aantrekkelijk om door onze stad te rijden, maar blijft het centrum wel bereikbaar. Door het aantal rijstroken op de centrumring te verminderen wordt de barrièrewerking van de centrumring kleiner en wordt dit een stadsboulevard die tot minder overlast leidt. Eén rijstrook per rijrichting bevordert daarnaast een veilige oversteek voor voetgangers en fietsers.

Het verminderen van het aantal rijstroken kan grote gevolgen hebben voor bijvoorbeeld de bereikbaarheid van de stad. Daarom onderzoeken we per specifieke locatie de effecten en nemen we nodige maatregelen (of we stellen het uit tot het wel kan), voordat we dergelijke vergaande ingrepen definitief realiseren. Indien onze aanpassingen effecten hebben op wegen van andere wegbeheerders, zullen wij die wegbeheerders bij dit proces betrekken.

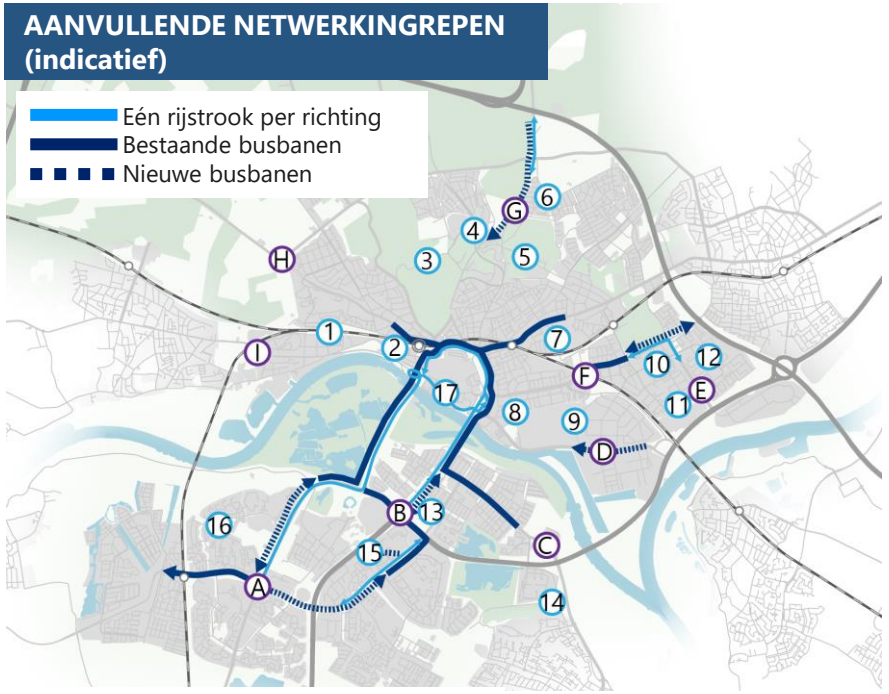
Onderzoeken van selectieve toegang

De andere netwerkingreep die onderdeel is van de snelheidsverlaging is het onderzoeken van selectieve toegang. Op diverse wegen in Arnhem (straatnamen zie kaartje) binnen de A, B en C gebieden wordt om diverse redenen verkeershinder ervaren. Door te experimenteren met een vorm van selectieve toegang beperken we het gemotoriseerd verkeer, verminderen we de verkeershinder en vergroten we het verblijfsklimaat. Hierbij blijven we oog houden voor degenen die afhankelijk zijn van de auto.

Doseerpunten

Een doseerpunt is een locatie met verkeerslichten, veelal in C gebieden, waarmee we de hoeveelheid verkeer kunnen beïnvloeden. We doseren op deze punten het verkeer de stad in. Daarmee voorkomen we dat in de A en B gebieden te veel verkeer is, waardoor het verkeer vast komt te staan. Het verkeer kan beter buiten de stad worden gedoseerd dan dat het stil staat in de stad. Op de doseerpunten geven we prioriteit aan het busverkeer. Overigens hangen doseerpunten en selectieve toegang nauw met elkaar samen. Het kan immers zo zijn dat doseren niet werkt als selectieve toegang niet geregeld is op parallelle wegen.

AANVULLENDE NETWERKINGREPEN (indicatief)

Selectieve doorgang
1. Oranjebrug
2. Utrechtseweg
3. Parkweg
4. Apeldoornseweg-Rijnstate
5. Bosweg
6. Monnikensteeg
7. Vosdijk
8. Van Oldenbarneveldtstraat
9. Doctor C. Lelyweg
10. Lange Wal
11. Bethaniënstraat
12. Middachtensingel
13. Dotterlaan
14. Oude Huissensedijk
15. A325 – Mooieweg – Kronenbrugdijk
16. Hollandweg
17. Weerdjesstraat

Doseerpunt
A. Batavierenweg – Burgemeester Matsersingel
B. Nijmeegseplein
C. Ir. Molsweg
D. Westervoortsedijk
E. Lange Water – Middachtensingel – Bethaniënstraat
F. Johan de Wittlaan
G. Weg achter het bos
H. Amsterdamseweg – Schelmseweg
I. Utrechtseweg – Arnhems Buiten – De Hes

NETWERKMANAGEMENTKAART EN VERKEERSSTRUCTUURPLAN

Hoe de details van de hiervoor beschreven netwerkingrepen en aanpassingen van de maximumsnelheid precies worden ingevuld, werken we uit in een verkeersstructuurplan en een netwerkmanagementkaart.

In het verkeersstructuurplan werken we de verkeersnetwerken uit. Daarin maken we onderscheid tussen de verschillende wegtypen (gebiedsontsluitingswegen en erftoegangswegen), maximumsnelheden (50 en 30 km/u) en stellen we de bijbehorend inrichtingsprincipes op. Daarbij sluiten we zoveel mogelijk aan op de richtlijnen van het CROW (Kennisplatform CROW is een Nederlandse stichting voor kennis over infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer, werk en veiligheid).

We stellen een multimodaal afwegingskader op om prioriteiten te kunnen stellen als verschillende verkeersstromen elkaar kruisen, of als er onvoldoende ruimte beschikbaar is voor alle modaliteiten. Hierbij werken we vanuit het STOMP-principe, de gebiedstypen (A,B, C en werkgebieden) en de verschillende netwerkkaarten. Zo kunnen er bijvoorbeeld locaties zijn waarop we niet de voetganger, de fiets of de bus prioriteit geven. Een multimodaal netwerkmanagementkaart geeft inzicht in de prioriteiten tussen de vervoerswijzen in het netwerk.

REGIONAAL NETWERK

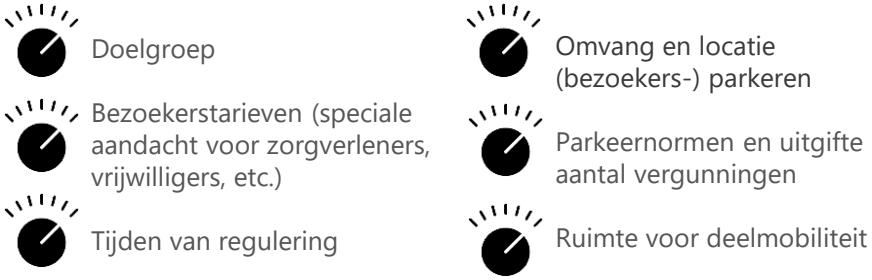
Tot slot gaan we met de provincie Geldeland in gesprek over de Pleijroute. Om het doorgaand verkeer om Arnhem heen te leiden is het naast de hiervoor beschreven maatregelen ook wenselijk om de doorstroming op de Pleijroute (N325) te verder te optimaliseren. Hierbij denken we aan het uitbreiden van de capaciteit op de kruispunten.

De Pleijroute is samen met de A12/A50 van groot belang voor de bereikbaarheid van Arnhem en de regio. Een alternatieve route voor autoverkeer die vanuit project ViA15 wordt gerealiseerd (waar we vooralsnog van uitgaan) brengt verlichting op het wegennet rond Arnhem en maakt het mogelijk om autoverkeer om de stad heen te leiden. Project ViA15 bestaat uit de verbreding van de A12 en het van de doortrekken A15. De voortgang van dit project ligt bij de Raad van State. Het niet doorgaan heeft consequenties voor de grootschalige woningbouwambities in de gehele regio.

5.3 Betere verdeling van de ruimte in woonwijken

Op dit moment nemen auto's vaak een groot deel van de beschikbare ruimte in woonwijken in beslag. Dit beïnvloedt niet alleen de visuele uitstraling van de omgeving, maar kan ook leiden tot problemen zoals beperkte toegankelijkheid voor andere vervoerswijzen (ook hulpdiensten), verminderde sociale interactie, afname verkeersveiligheid (bijvoorbeeld beperkt zicht) en een minder aangename leefomgeving. We gaan dit veranderen door in verschillende stappen de parkeerregulering uit te breiden.

De invulling van de regulering verschilt per type gebied, doelgroep, bestaand of nieuw gebied en de beschikbaarheid van alternatieven voor de auto. Het gaat dus verder dan de indeling in A, B, C en werkgebieden. Voor parkeerregulering zijn er een aantal 'knoppen' waar we aan kunnen draaien waarmee we onderscheid kunnen maken tussen wijken. Dit zijn de volgende knoppen:

Na vaststelling van dit plan werken we zo snel mogelijk het parkeerbeleid nader uit. Dit omdat het voor de mobiliteitstransitie belangrijk is dat er zo snel mogelijk, moderne parkeernormen zijn die bij dit beleid passen. We stemmen deze parkeernormen af op het gebiedstype (A, B, C of werkgebied). Zeker in de A gebieden (in het centrum en rondom OV-knopen) gaan we een lagere parkeernorm hanteren.

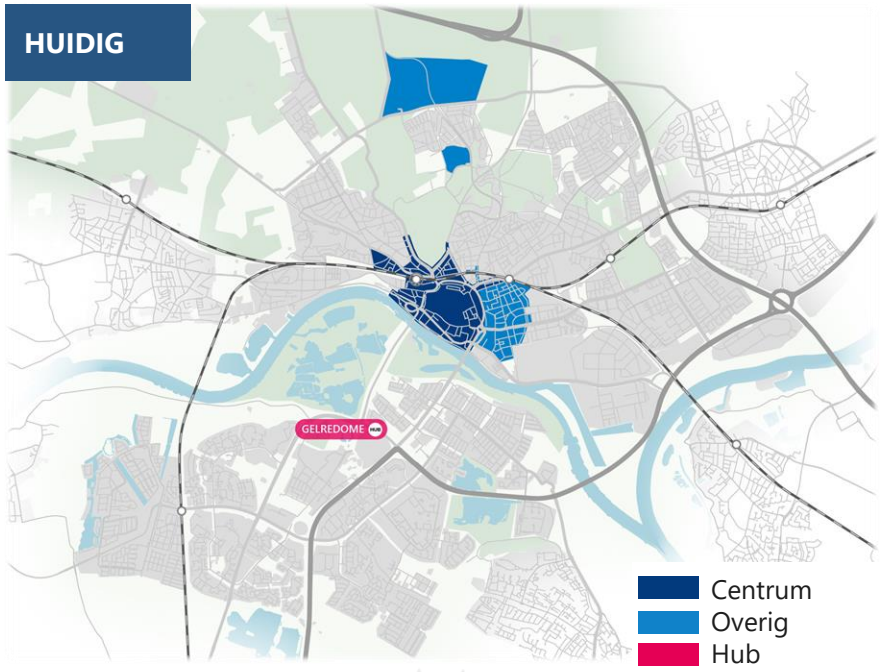
PRINCIPES PARKEERREGULERING

We maken onderscheid tussen wijken door maatwerk te bieden, we betrekken de wijken bij invoering van parkeerregulering en we voeren het gefaseerd in. Niet elke wijk heeft dezelfde opgaven op het gebied van parkeren en ook de afstand tot de binnenstad of een centrum is niet hetzelfde. We gaan uit van de volgende principes:

- Parkeerregulering bestaat uit parkeervergunningen in combinatie met betaald parkeren. De prijs van het betaald parkeren is afhankelijk van het type gebied en de parkeerdruk, en werken we nader uit in het parkeerbeleid.
- De prijs van de eerste parkeervergunning wordt (bijna) gratis (met uitzondering van het centrumgebied waar vergunninghouders in de parkeergarages kunnen parkeren). Dat is dus lager dan de huidige prijs van een vergunning. De eerste vergunning mag geen of nauwelijks een financiële belemmering voor het bezit en gebruik van een auto vormen.
- We zetten in op een maximaal aantal van twee parkeervergunningen per adres. Als in een wijk niet genoeg parkeerplaatsen beschikbaar zijn wordt maximaal één vergunning per adres uitgegeven.
- De beperking van het maximaal aantal parkeervergunningen geldt alleen voor nieuwe bewoners. Er wordt een overgangsregeling voor bestaande bewoners opgesteld.
- We kijken apart naar specifieke oplossingen voor specifieke doelgroepen zoals zorgverleners en vrijwilligers. Dit geldt ook voor deelauto's zonder vaste parkeerplek.
- Parkeren bij winkelcentra en op bedrijventerreinen heeft een andere invulling dan parkeren in woongebieden zonder winkelvoorzieningen. Daarom werken we daarvoor een specifieke aanpak uit.

INVOERING IN FASES

In onderstaand figuur is het huidige gebied met parkeerregulering weergegeven. Het invoeren van parkeerregulering gebeurt niet overal tegelijk. We hanteren een gefaseerde aanpak. We maken onderscheid in locaties waar de parkeerdruk nu al hoog is en/of veel wijkvreemde parkeerders zijn, locaties waarvan we verwachten dat de parkeerdruk gaat toenemen en ontwikkellocaties waar we bewoners willen beschermen tegen parkeeroverlast van nieuwe bewoners. Omdat niet alle wijken in één keer kunnen worden aangepakt en we parkeerregulering willen invoeren voordat een gebied in ontwikkeling gaat, zit er overlap tussen de fasen. Over de precieze grenzen van de gebieden gaan we in gesprek met de bewoners. We zoeken naar een balans tussen het doorvoeren van maatregelen en het creëren van draagvlak. Dit werken we verder uit in het parkeerbeleid.

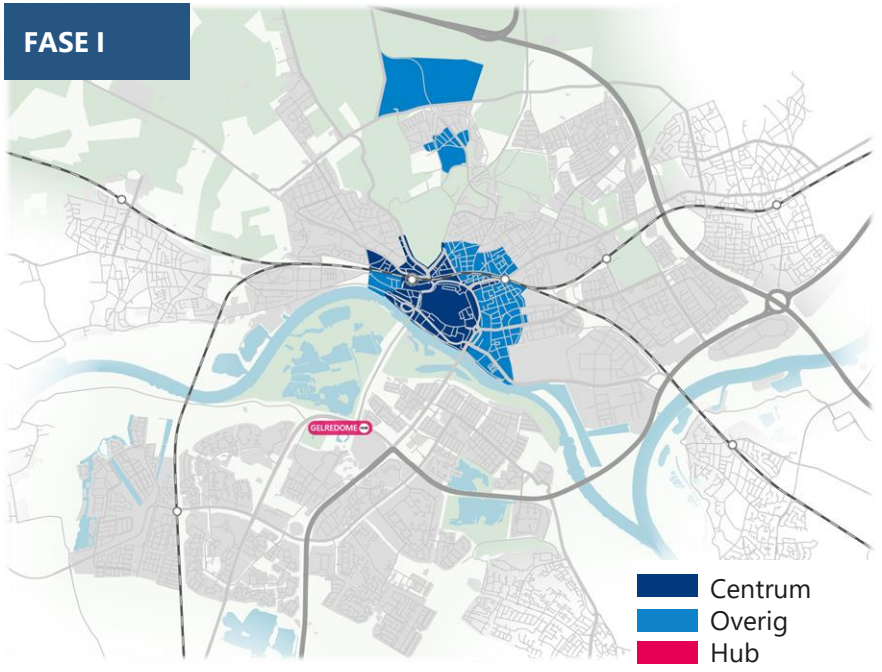

Het huidige gebied van gereguleerd parkeren

Fase I – 2025-2028

In de periode 2025-2028 kijken we naar de gebieden met parkeeroverlast gerelateerd aan de binnenstad. Dit is een uitbreiding van het gebied naar Klarendal zuid (uitkomst eerdere enquête: meerderheid blijkt voor), Sint Marten, Lombok, de Boterdijk, en Nieuwe Kade. Daarnaast is het gebied rond ziekenhuis Rijnstate gereguleerd om overlast van parkerende bezoekers en werknemers te voorkomen.

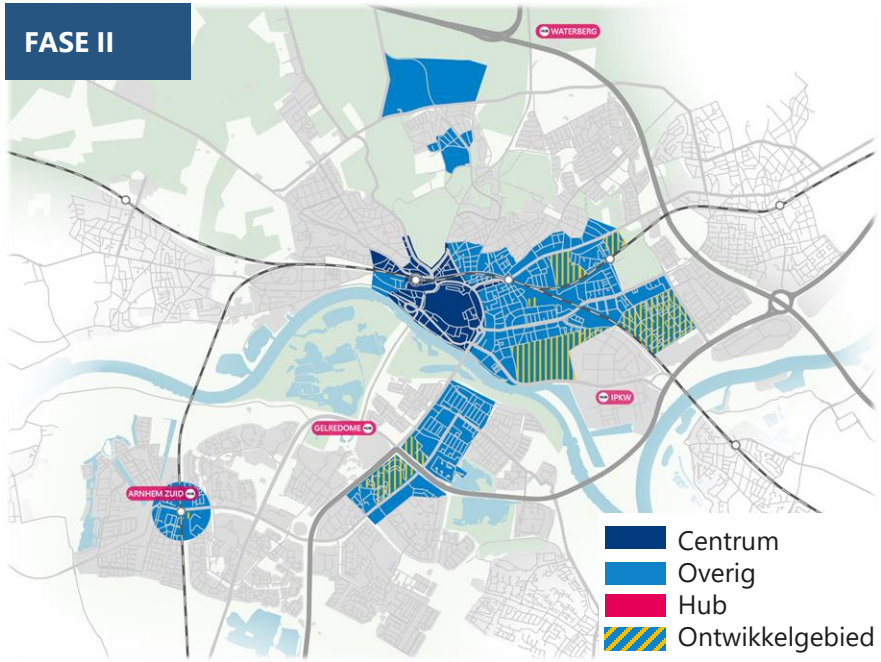
Om zo efficiënt mogelijk gebruik te kunnen maken van de parkeerplekken gaan we in deze fase de nog aanwezige vergunninghouders-parkeerplekken omzetten naar betaald parkeerplekken, zodat iedereen daar kan parkeren.

Fase I van de uitbreiding van het gebied van gereguleerd parkeren

Fase II – 2026-2032

In deze fase wordt het gereguleerd parkeren verder uitgebreid in relatie tot de woningbouw-ontwikkelingen waarbij regulering noodzakelijk is. Dit gebeurt in Arnhem Oost, Rijnpark, Presikhaaf III, Schaapsdrift (2026/2029), Kronenburg, Nijmeegseweg (2026), Olympus (2026), Station Arnhem Zuid (Laakkwartier) (2028/2029), Thorbeckestraat, en het Zijdekwartier. Gelijk met de woningbouwontwikkelingen wordt gereguleerd parkeren in de omliggende wijken ingevoerd om parkeeroverlast als gevolg van de woningbouw voor te zijn.

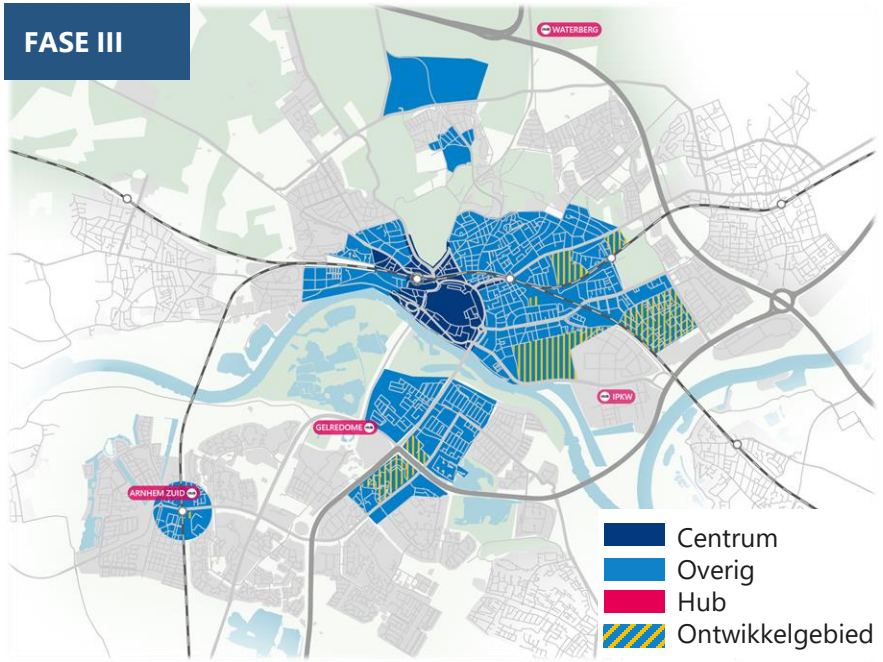

Fase II van de uitbreiding van het gebied van gereguleerd parkeren

Fase III – 2032-2036

In deze fase breiden we gereguleerd parkeren uit in de gebieden waar we verwachten dat er een forse toename van de parkeerdruk is en waarbij we een parkeerplek voor bewoners willen waarborgen. Afhankelijk van de mate van parkeeroverlast kan hier mogelijk al eerder dan fase III worden overgegaan tot gereguleerd parkeren.

Nadat fase III is afgerond onderzoeken we waar nog parkeeroverlast wordt ervaren en overwegen we welke passende oplossing en termijn daarbij past.

Fase III van de uitbreiding van het gebied van gereguleerd parkeren

WAAROM PARKEERREGULERING?

Parkeerregulering brengt verschillende voordelen met zich mee die een positieve impact hebben op de leefbaarheid en duurzaamheid van stedelijke gebieden.

Ruimte voor bewoners

Een van de belangrijkste voordelen is het ruimte bieden aan bewoners. Afhankelijk van de locatie en het type maatregelen kan parkeerregulering ervoor zorgen dat bewoners gemakkelijker een parkeerplek kunnen vinden, doordat wijkvreemde auto's worden geweerd. Dit draagt bij aan een gevoel van veiligheid en eigenaarschap onder bewoners. Indien we zien dat de parkeerdruk lager wordt en er structureel voldoende parkeerruimte op straat over is, zullen we parkeerplaatsen weghalen en deze ruimte voor andere doeleinden inzetten. Indien in een wijk behoefte is om het parkeren te reguleren gaan wij daarover in gesprek met de wijk om maatwerk te leveren.

Ruimte voor ondernemers

Ook voor ondernemers is het een van de belangrijkste voordelen dat met het weren van wijkvreemde auto's parkeerplaatsen beschikbaar komen voor werknemers en bezoekers. Doordat winkelgebieden gaan verkleuren, met ook werken, gaat parkeerregulering ervoor zorgen dat er voor winkels parkeerplaatsen beschikbaar blijven. Bovendien is het ook voor ondernemers relevant als door middel van parkeerregulering de stad aantrekkelijker wordt.

Tegengaan parkeeroverlast

Bovendien gaat parkeerregulering parkeeroverlast tegen. Op plaatsen waar er een beperkte beschikbaarheid is van openbare parkeerplaatsen, kan parkeerregulering helpen om het aantal beschikbare plaatsen beter te verdelen. Dit draagt bij aan het verminderen van frustraties en conflicten tussen bewoners over het vinden van een parkeerplek. Bovendien verbetert de verkeersveiligheid door minder op verkeerde plekken geparkeerde auto's.

Verminderen zoekverkeer

Een ander voordeel is het verminderen van zoekverkeer. Door duidelijke regels te stellen over wie waar mag parkeren, wordt het zoekverkeer in woonwijken verminderd. Dit is niet alleen bevorderlijk voor de verkeersdoorstroming, maar ook voor de luchtkwaliteit en het algemene welzijn van de buurtbewoners.

Leefbare straten

Tenslotte draagt parkeerregulering bij aan duurzaamheid. Op plekken waar momenteel veel ruimte wordt ingenomen door wijkvreemde auto's, kan de vrijkomende parkeerruimte worden omgezet naar bijvoorbeeld: in meer parkeerruimte voor fietsen en deelvervoer, voor groen, of voor speelruimte. Dit draagt bij aan een gezondere stedelijke omgeving. In essentie biedt parkeerregulering dus een veelzijdige aanpak om de leefbaarheid, mobiliteit en duurzaamheid in steden te bevorderen.

PARKEREN BINNENSTAD

In en om de binnenstad zijn verschillende parkeergarages. De parkeergarages worden veel gebruikt. Op piekmomenten (zaterdag- en zondagmiddag en donderdagavond) zijn de garages vol. De parkeergarages zijn een sterk product en worden door de parkeerders over het algemeen hoog gewaardeerd.

In de binnenstad zijn binnen de singels ook circa 800 openbare parkeerplaatsen op maaiveld (straatparkeren), exclusief de Blauwe Golven en de parkeergarages zoals bij het provinciehuis. Daarnaast zijn er circa 50 gehandicaptenparkeerplaatsen en circa 100 overige parkeerplekken (deelauto, elektrisch laden, bussen en laden/lossen). Parkeren op maaiveld kost dus veel ruimte en heeft zeker in de binnenstad een grote impact op het verblijfsklimaat. Daarom willen we het aantal straatparkeerplaatsen verminderen.

We zien echter dat er ook behoefte blijft om de auto in de binnenstad te parkeren. Op piekmomenten zijn de garages vol en zijn veel straatparkeerplaatsen in het centrum bezet. Aan de randen van het centrum zijn er nog veel parkeerplaatsen beschikbaar. Rondom het centrum (met name Klarendal, Het Broek en Malburgen) wordt met name op deze momenten parkeerhinder ervaren.

Omdat er behoefte blijft om in de binnenstad te parkeren willen we inzetten op het beter benutten van bestaande parkeervoorzieningen, zoals bij het provinciehuis en de Blauwe Golven. Ook willen we de mogelijkheden onderzoeken van een nieuwe parkeergarage aan de rand van de binnenstad om daarmee (een deel van) de parkeerplaatsen te vervangen die we op het maaiveld weghalen. De parkeerplaatsen die we van maaiveld weghalen zetten we in voor meer ruimte voor fietsparkeren, groen, bomen ruimte om te verblijven en voetgangers.

In de binnenstad blijven voldoende gehandicaptenparkeerplaatsen beschikbaar. Verder realiseren we stadsrandhubs zodat er op afstand naast parkeerruimte ook alternatieve vervoerswijzen beschikbaar zijn. Tot slot accepteren we een hoge bezetting van de beschikbare parkeerplaatsen in de binnenstad.

PARKEERVERWIJSSYSTEEM

Om het duidelijk te maken voor bezoekers waar ze gemakkelijk kunnen parkeren en hoeveel plaatsen hier nog beschikbaar zijn, investeren we in een digitaal parkeerverwijssysteem. Dit systeem kan bezoekers van Arnhem al vanaf de rand van de stad helpen met het vinden van een parkeerplaats, waardoor we zoekverkeer voorkomen. Daarnaast wordt ingezet op het vooraf plannen van de reis, denk aan het vooraf reserveren van een parkeerplaats.

PARKEREN WERKLOCATIES

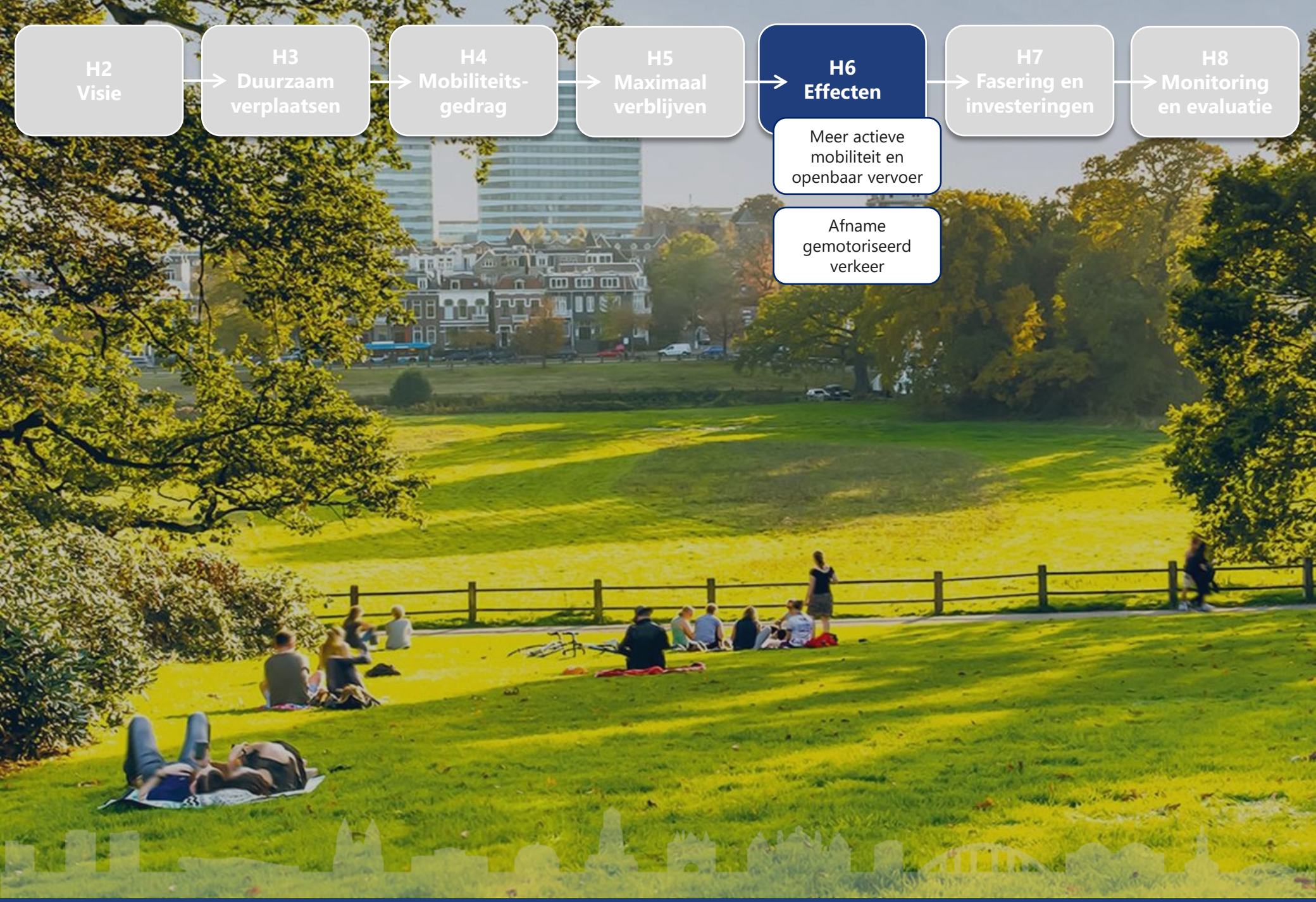
Parkeerregulering zal ook invloed hebben op werklocaties die in gereguleerd gebied liggen. Ook op de werklocaties zal parkeerregulering leiden tot minder parkeeroverlast (of overlast van elders voorkomen). Bedrijven zullen hun parkeeropgave op eigen (of een gezamenlijk) terrein moeten oplossen. Dit leidt ook tot meer leefbare en veiligere bedrijventerreinen. Als er parkeerproblemen zijn op bedrijventerreinen kan een deel ook worden opgelost door een koppeling te maken met de (stadsrand)hubs. Indien mogelijk gebruiken we parkeerplaatsen dubbel voor bewoners en werknemers (zoals we in de Spoorzone gaan doen).

We scherpen de regels voor het parkeren van grote voertuigen (die nu op veel bedrijventerreinen nog op de openbare weg mogen staan) aan. Hiermee voorkomen we oneerlijke concurrentie van bedrijven die hun wagenpark op de openbare weg parkeren.

VOORBEELDEN VAN PROJECTEN

In het hoofdstuk 7 zijn alle maatregelen opgenomen. Voor wat betreft de netwerkingrepen en het parkeren gaat het de komende 5 jaar bijvoorbeeld om het volgende:

- Opstellen en uitwerken parkeerbeleid
- Onderzoek parkeergarage Arnhem Centrum
- Parkeerverwijssysteem
- Kronenburgsingel, herinchting wegvak
- Velperweg, reconstructie wegvak
- Nieuwe aansluiting Meinerswijk/Stadblokken op de Eldenseweg (onderdeel van Stadsblokken Meinerswijk)
- Onderlangs, reconstructie wegvak en fietspaden
- Centrumring, herinrichting korte termijn
- Nijmeegseweg, reconstructie wegvak, fietspaden en busstroken

H2
Visie
H3
Duurzaam verplaatsen
H4
Mobiliteits-gedrag
H5
Maximaal verblijven
H6
Effecten
H7
Fasering en investeringen
H8
Monitoring en evaluatie
Meer actieve mobiliteit en openbaar vervoer
Afname gemotoriseerd verkeer

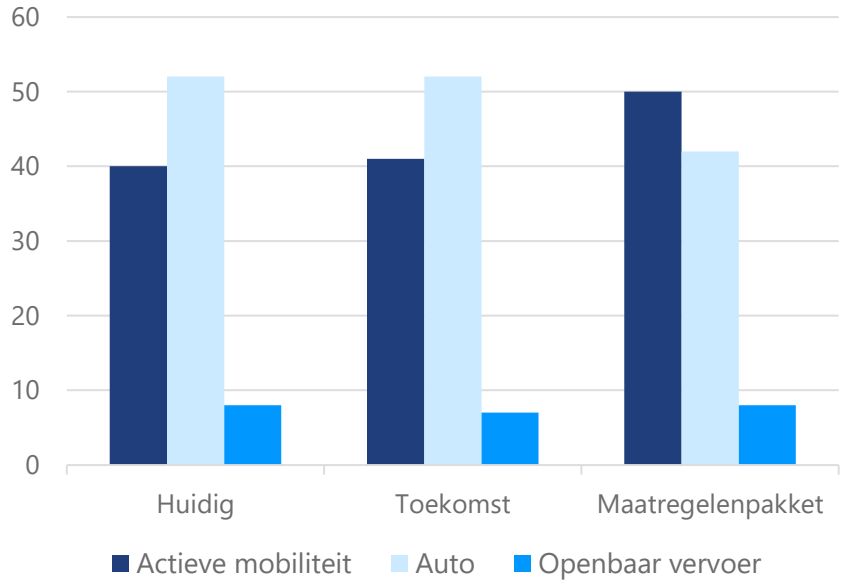
6. Effecten van de maatregelen

Het maatregelenpakket zoals beschreven in voorgaande hoofdstukken is doorgerekend. De doorrekening brengt de effecten van het maatregelenpakket op de verkeerssituatie in Arnhem in beeld. Zo is getoetst of het maatregelenpakket voldoet aan de ambitie van dit mobiliteitsplan en invulling geeft aan de beschreven opgaves en kansen. In het bijlage rapport is een nadere beschouwing van de effectenanalyse opgenomen.

6.1 Meer actieve mobiliteit en meer openbaar vervoer

Doordat het maatregelenpakket alternatieve vervoerswijzen aantrekkelijker maakt daalt het gebruik van de auto. De verschuiving in de vervoerswijzekeuze laat dit zien. Voor heel Arnhem is de verschuiving naar actieve mobiliteit (fietsen en lopen) van 40% naar 50% van het aantal verplaatsingen een grote sprong. Het aandeel actieve mobiliteit groeit hiermee met 25%. Het gebruik van de auto daalt van 50% naar 40%. Voor het openbaar vervoer lijkt de verschuiving klein, van 6% naar 7%. Echter deze toename van 1% betekent 15% meer reizigers in het openbaar vervoer. Het zijn vooral de korte ritten waarbij de vervoerswijze verschuift van auto naar fietsen en lopen.

Deze verschuivingen kunnen alleen plaatsvinden als het in Arnhem aantrekkelijker en veiliger wordt om te fietsen, te lopen, en het openbaar vervoer te gebruiken. Het maatregelenpakket in dit mobiliteitsplan zorgt daarvoor. Zo is de bereikbaarheid van de stad te waarborgen en hebben we schonere lucht en minder verkeersoverlast. Hiermee ontstaat er voor alle Arnhemmers een veilige en gezonde leefomgeving.

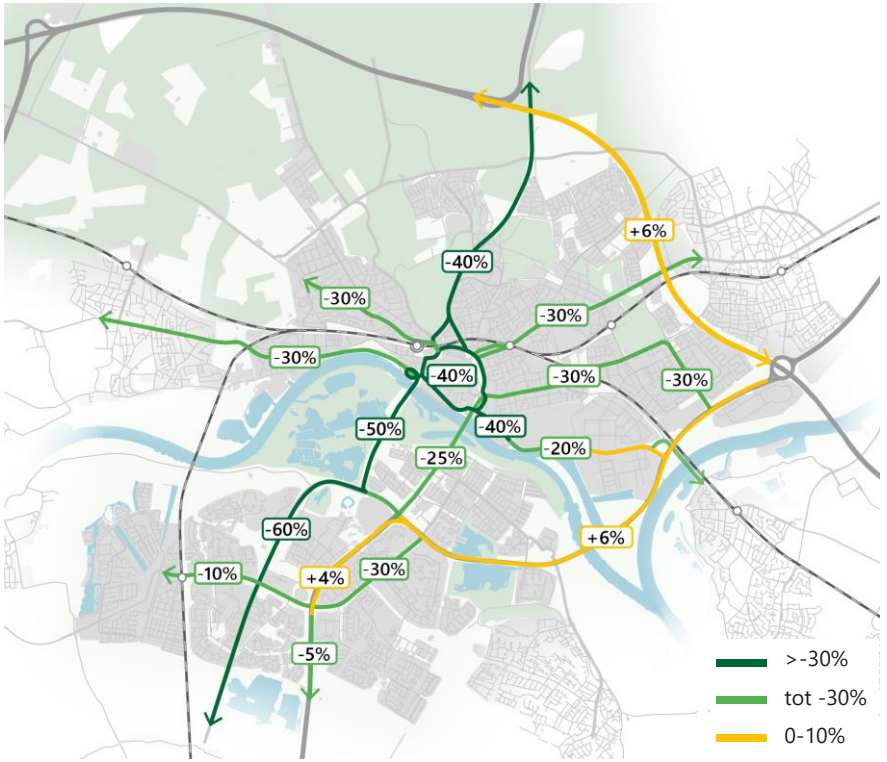
Verschuiving in vervoerswijzekeuze alle ritten van, naar en binnen Arnhem (%)

6.2 Een leefbaar en veilig Arnhem door minder gemotoriseerd verkeer

De effecten van het maatregelenpakket op het gebruik van de wegen in Arnhem is in de figuur hiernaast te zien. In het figuur wordt de (berekende) toekomstige situatie met het DMP vergeleken met de (berekende) toekomstige situatie als we geen maatregelen nemen. Alle toe en afnames is dit figuur zijn dus een effect van de DMP maatregelen. Wat opvalt is dat er op nagenoeg alle wegen binnen Arnhem een forse afname van gemotoriseerd verkeer is door het maatregelenpakket. Het wordt minder aantrekkelijk om met de auto door Arnhem te rijden. De grootste afname is bij de korte ritten; deze worden door de maatregelen minder met de auto gemaakt.

De regionale hoofdstructuren, de A12 en de Pleijroute, worden wel iets drukker ten opzichte van het toekomstscenario zonder maatregelen. Dit komt omdat het aantrekkelijker wordt om om de stad te rijden in plaats van door de stad. Echter, het is niet zo dat al het verkeer dat in de huidige situatie door Arnhem rijdt zich verplaatst naar de buitenring.

De grote verkeersafnames op de wegen in Arnhem verbetert de verkeersveiligheid en de leefbaarheid (afname van barrièrewerking, geluidshinder en luchtverontreiniging) langs deze wegen. Over de toename op de A12 en de Pleijroute gaan we in gesprek met de provincie Gelderland en Rijkswaterstaat.

Toe/afname aan verkeer door maatregelenpakket t.o.v. de toekomst zonder maatregelenpakket (beide met doortrekking A15)

Ten opzichte van de huidige situatie in Arnhem zal er met het maatregelenpakket in de toekomst ook minder autoverkeer door de stad rijden (zie figuur hiernaast). In dit figuur wordt de (berekende) toekomstige situatie met het DMP vergeleken huidige situatie. Het figuur laat dus zien hoeveel het verkeer toe of afneemt in de toekomstige situatie met DMP maatregelen ten opzichte van de huidige situatie. De effecten zijn bijna vergelijkbaar ten opzichte van het toekomstscenario zonder maatregelen.

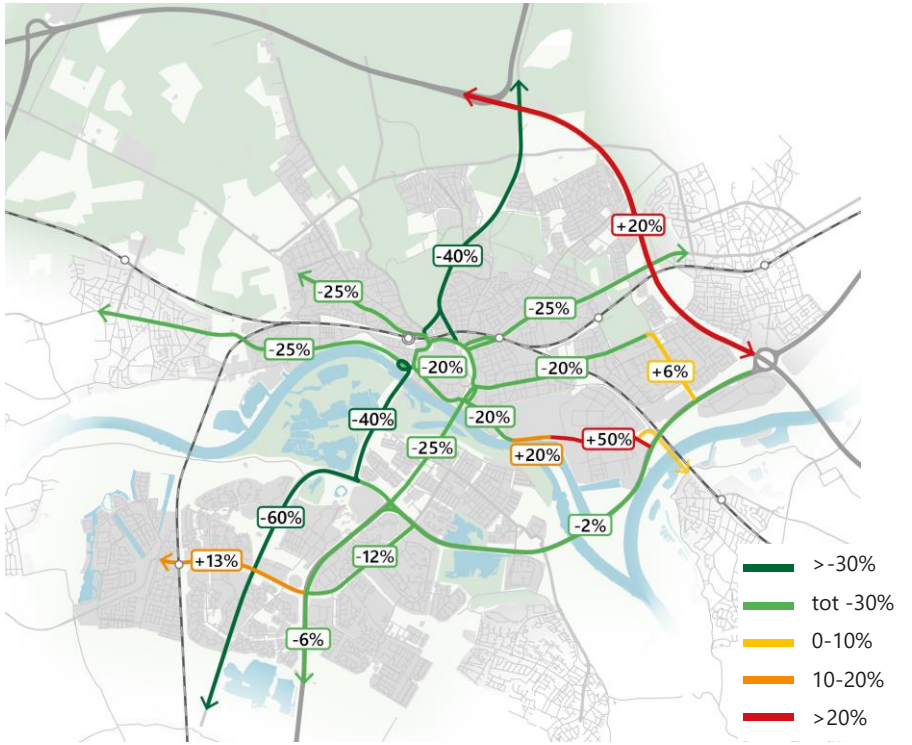
Er zijn een paar uitzonderingen vergeleken met de afbeelding op de vorige pagina. Zo is in Arnhem er een toename van verkeer te zien op de Metamorfosenallee/Burgemeester Matsersingel, de Westervoortsedijk en Lange Water.

Op de Metamorfosenallee/Burgemeester Matsersingel gaat het om circa 1.500 motorvoertuigen extra per etmaal, en op de Westervoortsedijk om circa 4.000 motorvoertuigen extra per etmaal. De toenames op deze wegen ten opzichte van de huidige situatie hebben te maken met de woningbouwlocaties in Arnhem. Door de gebouwde woningen zullen er ook meer verplaatsingen plaatsvinden.

De toename van gemotoriseerd verkeer op Lange Water heeft, naast de woningbouw, ook te maken met de mogelijkheid voor het realiseren van selectieve toegang op een aantal wegen in Presikhaaf. Dit kan betekenen dat doorgaand verkeer door de wijk niet meer mogelijk is, en het daardoor drukker wordt op de hoofdwegen. Afhankelijk van de genomen maatregelen kan het zijn dat de hoeveelheid verkeer op deze weg toeneemt.

Deze wegen met toenames hebben twee rijstroken per richting en kunnen daardoor veel verkeer verwerken. Om te voorkomen dat de bereikbaarheid van Arnhem afneemt door de toenames op deze wegen, gaan we het aantal rijstroken op deze wegen niet aanpassen naar één rijstrook per richting. Daardoor hebben deze wegen voldoende capaciteit om de toekomstige verkeersintensiteit goed te verwerken.

Op het oostelijke deel van de Westervoortsedijk met de grootste toename (50%) wordt de verkeersintensiteit 10.000-20.000 motorvoertuigen per etmaal per richting. De huidige twee rijstroken per richting hebben voldoende capaciteit om deze intensiteit te verwerken. Op het deel met een toename van 20% wordt de intensiteit 5.000-10.000 motorvoertuigen per etmaal per richting. De huidige enkele rijstrook per richting heeft hiervoor voldoende capaciteit. Hoe de kruispunten, en dan met name nabij de Pleijroute, functioneren gaan we nader onderzoeken.

Toe/afname aan verkeer door maatregelenpakket (met doortrekking A15) t.o.v. de huidig situatie

AFNAME VOERTUIGKILOMETERS

Het totale aantal voertuigkilometers (het totaal aantal kilometers van alle (vracht)autoritten op het wegennet van de gemeente Arnhem) neemt door het maatregelenpakket af ten opzichte van de huidige situatie. De huidige situatie is 100%, zonder maatregelen is het in de toekomst 120% en met het maatregelenpakket is dit 70% op de centrumring, en 90% in heel Arnhem. Dit betekent dat totaal aantal kilometers van alle (vracht)autoritten op het wegennet van de gemeente Arnhem daalt.

VERBETERING VERKEERSVEILIGHEID

Door de daling van het aantal voertuigkilometers neemt het risico op ongevallen af. De grootste daling vindt plaats op de huidige 50 km/u wegen. Zeker als dit wegen betreft waar in de huidige situatie fietsers en gemotoriseerd verkeer niet gescheiden zijn, heeft deze verschuiving een positief effect op de verkeersveiligheid.

BETERE LUCHTKWALITEIT EN MINDER GELUID

De daling van het aantal voertuigkilometers heeft ook tot gevolg dat het totale verkeer in de stad minder geluid en minder schadelijke stoffen (zoals NOx) produceert. Daarnaast dragen allerlei andere maatregelen zoals de lagere snelheden, het verminderen van het aantal rijstroken, de zero-emissiezone en laadvoorzieningen ook zowel direct als indirect bij aan het verbeteren van de luchtkwaliteit en het verminderen van de geluidshinder.

DALING CO_2-UITSTOOT

In de toekomst daalt de CO_2-uitstoot van het verkeer in Arnhem met circa 35% ten opzichte van de huidige situatie. Dit komt doordat het de verwachting is dat in Nederland steeds meer voertuigen steeds minder CO_2 uitstoten (zoals elektrische auto's). Door het maatregelenpakket neemt de uitstoot binnen de bebouwde kom nog extra af. Dit heeft een positief effect voor de leefbaarheid en gezondheid.

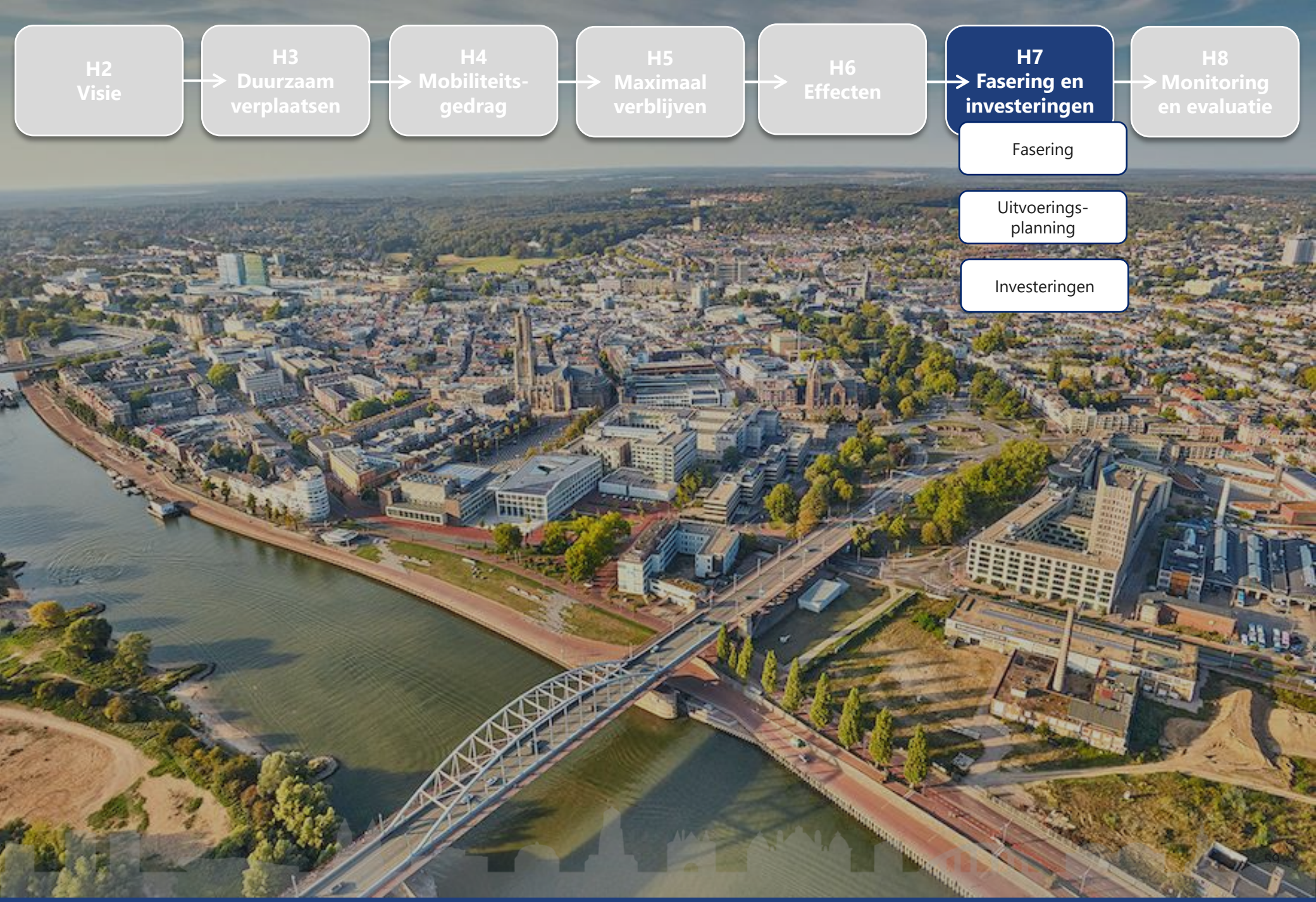
AFNAME DOORGAAND VERKEER DOOR ARNHEM

Door het maatregelenpakket neemt de hoeveelheid doorgaand verkeer door Arnhem af. Doorgaand verkeer is verkeer zonder herkomst of bestemming in Arnhem. Op de Sonsbeekweg bijvoorbeeld is in de huidige situatie is bijna 30% van het verkeer doorgaand verkeer. Door de realisatie van het maatregelenpakket daalt dit naar zo'n 20%. Op de andere wegen is een vergelijkbare daling te zien. Het doorgaand verkeer gaat door het maatregelenpakket minder dóór Arnhem heen, en meer óm Arnhem heen rijden.

MINDER VERTRAGING VOOR DE AUTO

De groei van het aantal inwoners en arbeidsplaatsen leidt in een toekomst zonder maatregelen tot een toename van verkeer op de wegen in Arnhem met meer vertraging tot gevolg. Dit heeft gevolgen voor de economie. De vertragingsfactor geeft inzicht in het verschil tussen de reistijd in de avondspits ten opzicht van een ander moment op de dag buiten de spits. Daarmee laat dit zien in welke mate er in de spits vertraging is en dus ook een beeld van de economische impact.

Het maatregelenpakket leidt tot een daling van de vertraging. Op een aantal routes is zelfs minder vertraging dan in de huidige situatie. Deze resultaten laten zien dat het mogelijk blijft om in Arnhem zonder al te veel vertraging met de auto te reizen. Dit ondanks de maatregelen die de reistijd binnen Arnhem vergroten, waardoor het doorgaand verkeer om Arnhem gaat rijden en de hoeveelheid gemotoriseerd verkeer in de stad afneemt.

H2
Visie
H3
Duurzaam verplaatsen
H4
Mobiliteits-gedrag
H5
Maximaal verblijven
H6
Effecten
H7
Fasering en investeringen
H8
Monitoring en evaluatie
Fasering
Uitvoerings-planning
Investeringen

7. Fasering en investeringen

Sommige maatregelen in dit mobiliteitsplan kunnen al direct uitgevoerd worden, terwijl andere projecten een langere voorbereiding vergen. Ook kunnen niet alle maatregelen tegelijkertijd uitgevoerd worden en zijn een aantal maatregelen afhankelijk van elkaar. Daarom is er een overzicht gemaakt van alle projecten voor de komende jaren. Hier is een inschatting van de kosten aan toegevoegd, en een verwachte fasering. Met dit overzicht is inzichtelijk gemaakt wat de stappen voor de komende jaren gaan zijn. De verwachte doorlooptijd van het DMP is 20 jaar.

7.1 Maatregelenlijst

In dit hoofdstuk zijn alle maatregelen in een overzicht weergegeven. Afhankelijke van de complexiteit, eventuele voorbereidingen die al eerder zijn gedaan en de termijn waarop de maatregel noodzakelijk is, is bepaald op welke termijn de maatregel kan worden gerealiseerd. Voor de korte termijn kent de lijst meer detail dan voor de langere termijn en op de langere termijn is er ook meer onzekerheid over de projecten. De wereld blijft veranderen en daardoor zullen er wellicht ook extra projecten bijkomen, terwijl andere projecten niet meer nodig zijn.

Met projecten op het gebied van gedrag kunnen we meteen beginnen en continue doorgaan. Op deze manier kunnen we direct aan de slag met de doelstellingen van het DMP en wordt duidelijk dat we toewerken naar een andere manier van mobiliteit.

Tegelijkertijd werken we aan de voorbereiding van infrastructurele maatregelen. Deze maatregelen kosten meer tijd en de effecten van de maatregelen zullen pas over een aantal jaar goed zichtbaar worden. Het is niet realistisch om in één keer al het benodigde budget en personele capaciteit te organiseren voor de uitvoering. Daarom kunnen projecten niet allemaal direct en tegelijk worden uitgevoerd en zijn ze in tijd uitgezet.

De projecten zijn daarom geprioriteerd en er is aangegeven op welke termijn de projecten kunnen worden uitgevoerd. Wel zijn er een aantal aspecten die van invloed op de fasering zijn en daarom gaan we nog integraal programmeren. Het gaat daarbij om:

- Waarborgen bereikbaarheid voor gebruiker
- Samenhang met onderhoud
- Samenhang met ruimtelijke ontwikkelingen
- Verkeershinder (en effect bereikbaarheid)

WAARBORGEN BEREIKBAARHEID VOOR GEBRUIKER

We faseren de projecten zodanig dat de bereikbaarheid altijd gewaarborgd blijft. Het realiseren van alternatieven voor de auto gaat parallel op met maatregelen die minder ruimte aan de auto geven.

SAMENHANG MET ONDERHOUD

Uitgangspunt voor de uitvoering is om de projecten zoveel mogelijk te combineren met groot onderhoud. Dit kent twee voordelen:

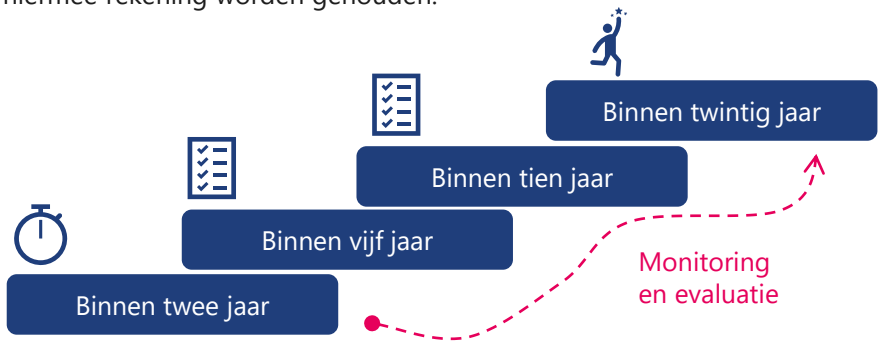
1. Er worden kosten bespaard;
2. De (schaarse) mensen en middelen die nodig zijn om projecten voor te bereiden en uit te voeren worden zo efficiënt mogelijk ingezet.

SAMENHANG MET RUIMTELIJKE ONTWIKKELINGEN

Diverse maatregelen gaan pas spelen en worden voornamelijk relevant wanneer wordt begonnen met de realisatie van een ruimtelijke ontwikkeling, bijvoorbeeld woningbouw. Dit betekent dat het moment van uitvoering grotendeels wordt bepaald door het moment van de ruimtelijke ontwikkeling. Uitgangspunt is wel om onze maatregelen gereed te hebben voordat de ontwikkeling wordt opgeleverd, zodat bewoners direct vanaf dag één duurzame keuzes kunnen maken.

VERKEERSHINDER (EN BEREIKBAARHEID)

Naast de samenhang met onderhoud en ruimtelijke projecten, wordt het realisatiemoment van infrastructurele projecten ook beïnvloed door de onderlinge afstemming. De verschillende infrastructurele projecten kunnen niet allemaal gelijktijdig worden uitgevoerd, omdat er dan geen omleidingsroutes meer beschikbaar zijn met als gevolg dat Arnhem onbereikbaar wordt. In de uiteindelijke fasering van de projecten moet hiermee rekening worden gehouden.

7.2 Uitvoeringsplanning

De combinatie van de hiervoor genoemde aspecten leidt tot een projectenlijst waarin alle projecten zijn beschreven die we de komende 20 jaar gaan uitvoeren om de stad duurzaam bereikbaar te maken. Uitgezet in de tijd ziet de uitvoeringsplanning er globaal als volgt uit.

BINNEN TWEE JAAR

In de eerste 2 jaar realiseren wij vooral projecten die reeds in voorbereiding zijn vanuit het bestaande beleid. Vanwege de benodigde voorbereidingstijd kunnen we in deze periode immers alleen projecten uitvoeren die nu al worden voorbereid. Dit betreft dan voornamelijk de aanleg van **hoogwaardige en stedelijk fietsroutes** zoals de Johan de Wittlaan (laatste deel van de hoogwaardige fietsroute Arnhem – De Liemers) en **openbaar vervoer** projecten zoals op de Westervoortsedijk.

Ook kunnen we dan al een eerste slag slaan met het **herstructureren van wegen,** zodat op die wegen meer ruimte komt voor lopen, fietsen, het openbaar vervoer of groen. De projecten die we in dat kader op de korte termijn gaan doen zijn vooral gekoppeld aan het beheer en onderhoud dat op korte termijn gaat plaatsvinden, of de wensen om de stad op korte termijn te vergroenen. Voorbeelden van deze projecten zijn De Dalweg en de Amsterdamseweg.

Belangrijkste project hierbij is de centrumring. Deze vormt momenteel een grote barrière en leidt tot veel verkeershinder. We willen daarom binnen 2 jaar tot een herinrichting van de centrumring komen. Het gaat dan om de korte termijn aanpak om de grootste knelpunten aan te pakken. We verwachten in een latere fase nog een keer een grotere aanpak van de centrumring te kunnen doen.

We starten ook direct met het verbeteren van de reeds bestaande **loop- en fietsinfrastructuur**. Hier is namelijk geen uitgebreide voorbereidingstijd voor nodig. Het gaat daarbij om verbeteren van de verharding (zoals fietspaden die nu nog in klinkers zijn uitgevoerd uitvoeren in asfalt), maar ook om een betere afstelling van verkeerslichten voor actieve mobiliteit. Hiermee wordt het sneller en comfortabeler fietsen en lopen.

Naast de technische kant gaat er nog veel meer gebeuren waarvan op korte termijn positieve effecten te zien zijn. We gaan direct het **fietsparkeren** verbeteren door de openingstijden van de fietsenstallingen te verruimen en de kwaliteit van het fietsparkeren te verbeteren. We gaan ook direct meer en gestructureerder aan de slag met **gedragsbeïnvloeding**, om mensen echt te helpen in hun stap naar meer duurzamere mobiliteit.

Na vaststelling van het **parkeerbeleid** starten we ook direct met het invoeren van parkeerregulering. We zullen dan beginnen in de gebieden rondom ons centrum, omdat daar de overlast het grootst is. Het zal in deze eerste twee jaar nog maar om een zeer beperkt gebied gaan, die zich beperkt tot de schil rondom het centrum: Klarendal zuid, Sint Marten, Lombok, de Boterdijk, en Nieuwe Kade en daarnaast een gebied rond ziekenhuis Rijnstate.

Ook zal binnen twee jaar (1 juni 2026) de **zero-emissie stadslogistiek** zone zijn ingevoerd, waardoor de binnenstad alleen nog toegankelijk is voor schone bestelbussen en vrachtwagens. Met deze maatregelen zal de hoeveelheid vervuilend verkeer richting de binnenstad afnemen. Tot slot zorgen we er ook voor dat op korte termijn een breed pakket aan **deelvervoer** (fiets, bakfiets, brommer en auto) beschikbaar is. Het deelvervoer kan daarmee op korte termijn al een aanvulling op ons mobiliteitssysteem zijn en bijdragen aan de mobiliteitstransitie. We bieden hiermee mensen ook direct een alternatief.

Globale uitvoeringsplanning

	Binnen twee jaar	Binnen vijf jaar	Binnen tien jaar	Binnen twintig jaar
Voetganger	Verbetering verharding Afstelling verkeerslichten	Uitvoeren voetganger-beleidsplan	Uitvoeren voetganger-beleidsplan Verbeteren netwerk	Veilig en aaneengesloten voetgangersnetwerk
Fiets	Verbetering verharding Afstelling verkeerslichten Fietsparkeren	Nieuwe bruggen en tunnels Fietsparkeren	Kwaliteitsimpuls / ontbrekende schakels Fietsparkeren	Hoogwaardige en stedelijke fietsroutes Veilig / gemakkelijk fietsparkeren
Openbaar vervoer	Inzet op betrouwbaar OV	Aanleg bus-infrastructuur	Aanleg bus-infrastructuur (nieuwe remise) Verbeteren OV-knopen	Betrouwbaar OV Snelle overstap op OV-knopen
Logistiek en HUBS	Vergroten aanbod deelmobiliteit Zero-emissie logistiek	Ontwikkeling stadsrandhubs Vergroten aanbod deelmobiliteit	realisatie stadsrandhubs	Ontwikkeling alle typen hubs en deelmobiliteit Schone logistiek
Netwerk	Verlaging snelheid Minder asfalt Parkeerregulering Fase I	Vervolg herstructureren wegen Parkeerregulering Fase II	Vervolg herstructureren wegen Parkeerregulering Fase III	Snelheidsverlaging Uitbreiding parkeerregulering waar nodig

BINNEN VIJF JAAR

Groot deel van de werkzaamheden die we in de eerste twee jaar hebben opgestart lopen ook tot deze periode door. Het gaat dan om zaken als: verbeteren bestaande fiets- en voetganger infrastructuur, doorzetten van projecten rondom gedragsbeïnvloeding en het verder uitrollen van de parkeerregulering. In deze periode zal parkeerregulering voornamelijk worden ingevoerd op plekken waar grootschalige woningbouw gaat plaatsvinden. We willen de bewoners rondom die gebieden beschermen tegen parkeeroverlast van de bewoners van deze nieuwe ontwikkelingen.

Bovenop de hiervoor genoemde zaken gaan in deze periode de volgende zaken doen:

- We blijven ons openbaar vervoer en fietsnetwerk verbeteren. Dat doen we met de aanleg van meer **hoogwaardige en stedelijke fietsroutes** zoals de snelfietsroute Arnhem – Huissen en de aanleg van een busbaan langs de Batavierenweg. Ook maken of verbeteren wij nieuwe fietsbruggen en -tunnels om ontbrekende schakels toe te voegen en daarmee een kwaliteitsimpuls aan dit netwerk te geven.
- We geven een **kwaliteitsimpuls aan de duurzame bereikbaarheid van de binnenstad** door het Willemsplein opnieuw in te richten. Dat leidt tot een betere doorstroming van het openbaar vervoer en meer ruimte voor voetganger, fietser en groen. Andere impulsen die we geven aan de duurzame bereikbaarheid van de stad zijn de aanleg van de fietsenstalling Bartok en de herinrichting van de centrumring.
- Onderdeel van de duurzame bereikbaarheid van de binnenstad is ook de **ontwikkeling van stadsrandhubs**. In deze periode steken we veel tijd aan de ontwikkeling van de stadsrandhubs, zodat we in de periodes hierna daar de vruchten van kunnen plukken.
- We blijven doorgaan met het **herstructureren van wegen**. Koppeling met groot onderhoud blijft daarbij belangrijk, maar de koppeling met de ontwikkeling van gebieden zoals Nijmeegseweg, Presikhaaf, Rijnpark en Kronenburg zal leidend zijn in deze periode.
- Tot slot breiden we ons netwerk van **mobiliteitshubs** uit en zorgen we ervoor dat er meer **deelvervoer** beschikbaar is.

PERIODE NA 5 JAAR

Ook in deze periodes blijft het belangrijk dat zaken gelijk op blijven lopen. Aan de ene kant blijven we de alternatieven verbeteren:

- **Openbaar vervoer infrastructuur**. We bouwen een nieuwe remise. Verbeteren de OV knooppunten rondom het centrum die we nog niet hadden aangepakt (Velperplein, Airborneplein)
- **Fietsinfrastructuur**. We maken het gewenste netwerk van stedelijke en hoogwaardige fietsroutes af, bouwen nog een extra fietsenstalling in het centrum. Ook vervolmaken we ons fietsnetwerk met een nieuwe fietsbrug en aan de westkant als de oostkant van Arnhem. Hierdoor beschikken we ook over de Nederrijn over uitstekende (regionale) fietsverbindingen.
- **(Stadsrand)hubs**. We zorgen er in deze periode zo snel mogelijk voor dat we in alle windrichtingen stadsrandhubs hebben, zodat er vanuit alle richtingen een goed alternatief is om je auto aan de rand van de stad te parkeren. Ook breiden we ons netwerk van overige hubs uit om tot een dekkend netwerk van op- en overstappunten te komen.
- Betere **fietsparkeervoorzieningen**

En aan de andere kant blijven we maatregelen nemen die de claim van de auto(infrastructuur) op de openbare ruimte beperken:

- **Verlaging snelheden**. We blijven dit samen laten oplopen met beheer en onderhoud.
- **Uitbreiding gebied parkeerregulering**. In deze periode voeren we parkeerregulering in de gebieden waar minder noodzaak was om dit op de relatief korte termijn te doen.

7.3 Investeringen

Om een beeld te krijgen van de omvang van de kosten is voor elke maatregel een grove schatting gemaakt van de benodigde investeringskosten, met daarbij ook de VAT-kosten. De kosten zijn geschat op basis van de omvang en de soort maatregel.

In de maatregelenlijst is de kans op cofinanciering niet opgenomen. Een deel van de projecten komt in aanmerking voor subsidies vanuit het Rijk of de provincie. Met name maatregelen die bijdragen aan het verbeteren van de verkeersveiligheid, fiets en openbaar vervoervoorzieningen en hubs lijken op dit moment kans te kunnen maken op subsidies.

Ook is er bij de kosteninschatting geen rekening gehouden met dubbelloop met onderhoudswerkzaamheden. Projecten combineren met onderhoudswerkzaamheden leidt niet tot lagere kosten voor het project, maar zorgt er wel voor dat het project deels betaald kan worden met geld dat wordt gereserveerd voor groot onderhoud. Bijvoorbeeld wanneer de inrichting van een weg wordt veranderd (bijvoorbeeld van 50 km/u naar 30 km/u) zal de weg opnieuw moeten worden geasfalteerd. Dat asfalteren (en andere dubbele werkzaamheden) kan dan worden betaald vanuit beheer en onderhoud budgetten. Hiervoor is goede fasering van werkzaamheden wel voorwaardelijk.

OVERZICHT INVESTERINGEN

Investeringen totaal	< 2 jaar	< 5 jaar	< 10 jaar	< 20 jaar	Totaal
Actieve mobiliteit	4.555.000	28.770.000	96.030.000	67.590.000	**196.945.000**
Openbaar vervoer	12.960.000	25.500.000	28.100.000	5.760.000	**72.320.000**
Hubs en logistiek	1.700.000	8.640.000	42.420.000	32.400.000	85.160.000
Netwerk	28.739.000	10.292.000	25.129.000	131.520.000	**195.680.000**
Totaal	**47.954.000**	**73.202.000**	**191.679.000**	**237.270.000**	**550.105.000**

BINNEN 2 JAAR

MAATREGELEN HOOGWAARDIGE FIETSROUTES	Investering
Johan de Wittlaan, aanleg snelfietsroute (SFR Arnhem – De Liemers)	€ 1.200.000
Grote Griet, snelfietsroute Schuytgraaf	€ 1.900.000

MAATREGELEN STEDELIJKE FIETSROUTES	Investering
Doorgaande fietsroute verplaatsen van Gele Rijdersplein naar Jansbinnensingel	€ 540.000
Fietsstraat Hommelseweg	€ 615.000

MAATREGELEN FIETSPARKEREN	Investering
Musis fietsenstalling, kwaliteitsverbetering	€ 240.000
Realiseren bromfietsstallingen	€ 60.000

MAATREGELEN OPENBAAR VERVOER	Investering
Westervoortsedijk, aanleg doseerpunten en busstrook	€ 9.720.000
IJssellaan 2, aanleg busstroken en fietspaden,	€ 1.800.000
IJssellaan 3, reconstructie wegvak en keerlus	€ 1.440.000

MAATREGELEN LOGISTIEK EN HUBS	Investering
Instellen Zero-Emissie Zone	€ 1.700.000
Onderzoek parkeergarage Arnhem Centrum	

BINNEN 2 JAAR

MAATREGELEN NETWERK	Investering
Uitwerken verkeersnetwerken en netwerkmanagement (multimodaal)	€ 200.000
Kronenburgsingel, herinchting wegvak	€ 10.000.000
Amsterdamsweg, verwijderen asfalt bij middenberm	€ 250.000
Velperweg, reconstructie wegvak (alle modaliteiten)	€ 1.800.000
Frieslandsingel, reconstructie wegvak	€ 350.000
Nieuwe aansluiting Meinerswijk/Stadblokken op de Eldenseweg (onderdeel van Stadsblokken Meinerswijk)	€ 1.600.000
Onderlangs, reconstructie wegvak en fietspaden	€ 2.200.000
Koppelstraat, herinrichting wegvak	€ 500.000
Dalweg, herinrichting wegvak	€ 2.063.000
Rijksweg-west, herinrichting wegvak	€ 620.000
Marga Klompelaan, herinchting busstroken	€ 750.000
Centrumring herinrichting korte termijn	€ 6.000.000
Utrechtseweg, aanleg middenberm	€ 1.200.000
Amsterdamseweg, verwijderen asfalt bij middenberm	€ 250.000
Keerlus Hollandweg, opheffen wegvak en vergroenen	€ 1.156.000

MAATREGELEN GEDRAG	
Nationale en regionale campagnes uitvoeren in Arnhem (jaarlijks)	
Maatwerkacties verkeersveiligheid (jaarlijks)	
Aanpak schoolomgevingen (jaarlijks)	
Ontwikkelen bewonersaanpak in samenhang met regionale aanpak (jaarlijks)	
Vertalen en uitvoeren regionale campagne Slim & Schoon onderweg (deelmobiliteit) naar Arnhem (jaarlijks)	
Campusaanpak Arnhem	
Gebiedsgerichte werkgeversaanpak in samenhang met regionale aanpak	
Actieve en duurzame mobiliteit stimuleren in welkomspakket nieuwe bewoners	
Campagne ‘Actief naar School’	
Campagnes gericht op ‘van de bank af’	
Aanpak verkeersveiligheid in een wijkgerichte aanpak	
Campagne voor nieuwe DMP	
Promoten ruimere openingstijden bewaakte fietsenstallingen	
Stimuleren van het fietsbezit en de fietsvaardigheid in het kader van de City Deal “Fietsen voor iedereen”	
Onderzoeken trajectcontrole op de singels (burgerinitiatief)	

BINNEN 5 JAAR

MAATREGELEN VOETGANGER	Investering
Investeringen verbreden en toegankelijk maken voetpaden	€ 1.200.000
Investeringen ontbrekende schakels in voetgangersnetwerk	€ 1.200.000

MAATREGELEN BRUGGEN EN VERBINDINGEN	Investering
Spooronderdoorgang Johan de Wittlaan	€ 5.400.000
Rijnbrug Spoorzone Arnhem oost, voetganger en fietser, aanlanding noordzijde	€ 600.000
Schuytgraaf Fase I, herinrichting snelfietsroute (tunnel)	€ 7.200.000

MAATREGELEN HOOGWAARDIGE FIETSROUTES	Investering
Fietsroute Presikhaaf III - Velp Zuid (onderdeel spoorzone Arnhem Oost)	€ 1.800.000
SFR Arnhem-Huissen via John Frostbrug (koppeling Spoorzone Arnhem Oost)	€ 6.360.000

MAATREGELEN STEDELIJKE FIETSROUTES	Investering
Fietspad parallel aan Maaslaan	€ 270.000
Wijkverdeelroute Presikhaaf III	€ 900.000
Eldenseweg-Stadsblokken, aanleg fietsoversteek	€ 100.000
Eemslaan, aanleg fietsstraat	€ 240.000

MAATREGELEN FIETSPARKEREN	Investering
Verbeterplan opstellen fietsenstalling Arnhem Centraal	€ 1.200.000
Bartok Park, realiseren fietsenstalling (onderdeel woningbouwproject)	€ 2.400.000

MAATREGELEN OPENBAAR VERVOER	Investering
Batavierenweg-Eldenseweg, optimalisatie kruising	€ 500.000
Batavierenweg, aanleg busstroken	€ 3.000.000
Willemsplein, reconstructie autoluw maken mobiliteitshub	€ 22.000.000

BINNEN 5 JAAR

MAATREGELEN HUBS EN LOGISTIEK	Investering
OV hub station Presikhaaf	€ 6.000.000
Parkeerverwijssysteem	€ 1.440.000
Parkeergarage Musis, reconstructie parkeergarage fase 2	€ 1.200.000
Station Zuid korte termijn	€ 2.000.000

	MAATREGELEN NETWERK	Investering
John Frostbrug: herverdeling verkeersruimte		€ 192.000
Zeegsingel, reconstructie wegvak, fietspaden en voetgangerszone, bijdrage		€ 720.000
Lange Wal, reconstructie wegvak (onderdeel Presikhaaf 3, spoorzone)		€ 1.440.000
Bethaniënstraat, reconstructie wegvak (onderdeel Presikhaaf 3, spoorzone)		€ 3.120.000
Nijmeegseweg, reconstructie wegvak, fietspaden en busstroken		€ 4.320.000
Gele Rijdersplein, herinrichting plein		PM
Marasingel, herinrichting wegvak, GOW 30		€ 500.000

MAATREGELEN GEDRAG	
Campagne nieuwe fiets- en voetgangersverbindingen	
Regeling uitwerken toegang/parkeren GPP.	
Veilige schoolomgevingen	
Opzetten Fietsstimuleringsprogramma	
Minder parkeervergunningen per woning/huishouden	
Minder parkeerplaatsen bij scholen, niet voor personeel, maar ook niet voor Kiss&Ride	

BINNEN 10 JAAR

MAATREGELEN BRUGGEN EN VERBINDINGEN	Investering
Fietsbrug Batavierenweg - fietsverbinding Grote Griet	€ 7.920.000
Spooronderdoorgang Vosdijk (SFR Om de Noord) (onderdeel Spoorzone Arnhem-Oost)	€ 2.400.000
Spooronderdoorgang Beeldhouwerstraat - Lekstraat (onderdeel Spoorzone Arnhem-Oost)	€ 5.400.000
Tunnel route Huissen-Arnhem	€ 6.000.000
Fiets- en voetgangerbrug Arnhem Oost	€ 36.000.000

MAATREGELEN HOOGWAARDIGE FIETSROUTES	Investering
VeluweWaalpad West (Schuytgraaf) en Oost (De Laar)	€ 8.400.000
SFR Om de Noord	€ 8.400.000
SFR RijnWaalpad-Velp	€ 12.000.000
Rijnkade, aanleg fietsroute Blauwe Golven - Rijnpark	€ 2.160.000

MAATREGELEN STEDELIJKE FIETSROUTES	Investering
Driepoortenweg – P. Calandweg	€ 1.800.000
Rijnpark, centrale fietsas (onderdeel Spoorzone Arnhem Oost)	€ 2.250.000
Rijnpark, aanleg fietsroute noord-zuid	€ 900.000

FIETSPARKEREN	Investering
Stadsoase, realiseren fietsenstalling	€ 2.400.000

OPENBAAR VERVOER	Investering
Apeldoornseweg, aanleg busbaan	€ 6.500.000
Aanpassingen Airborneplein	€ 6.000.000
Nieuwbouw remise	€ 12.000.000
Aanpassingen Velperplein	€ 3.600.000

BINNEN 10 JAAR

MAATREGELEN HUBS EN LOGISTIEK	Investering
Stadsrandhub Gelredome	€ 16.500.000
Rozet, vervangende nieuwbouw parkeergarage	PM
Stadsrandhub IPKW	€ 10.800.000
Stadsrandhub station Arnhem - Zuid, reconstructie mobiliteithub	€ 12.000.000
26 Wijkhubs	€ 3.120.000

MAATREGELEN NETWERK	Investering
Cattepoelseweg, reconstructie wegvak en fietsoversteek	€ 1.000.000
Elderhofseweg, herinchting wegvak	€ 600.000
Thomas a Kempislaan, herinchting wegvak en fietspaden	€ 2.160.000
Gelderse Rooslaan, herinchting wegvak	€ 1.920.000
Middachtensingel, herinrichting wegvak	€ 3.000.000
Op 17 locaties (onderzoeken) selectieve doorgang	€ 1.700.000
Op 9 locatis (onderzoeken) doseerpunten	€ 450.000
Huissensestraat (ir Molsweg-Groene Weide), aanleg rijbaanscheiding	€ 300.000
Bronbeeklaan, herinrichting wegvak	€ 1.000.000
Herinrichting Doctor C. Lelyweg (onderdeel Rijnpark)	€ 2.400.000
Route Huissen-Frostbrug, afwaarderen	€ 5.280.000
Volledige aansluiting Elden-West in combinatie met herinrichting Batavierenweg naar 2x1 rijstrook met busbaan.	€ 1.200.000
Verwijderen parkeerplaats Boterdijk	€ 268.800
Westervoortsedijk,. aanpassing weginfrastructuur oostelijk deel inclusief aansluiting op Pleyroute	€ 6.000.000

MAATREGELEN HUBS EN LOGISTIEK	Investering
Uitrol parkeerregulering	€ 1.000.000

MAATREGELEN GEDRAG	Investering
Netwerk van busbanen en selectieve doorgangen voor bus, hulpdiensten en taxi's met vergunning moeten voldoen aan bepaalde kwaliteitsstandaard	

BINNEN 20 JAAR

MAATREGELEN BRUGGEN EN VERBINDINGEN	Investering
Rijnbrug, aanleg voetganger- en fietsbrug Arnhem West-Renkum, SFR VeluweWaalpad	€ 36.000.000
Spooronderdoorgang Driepoortenweg	€ 5.400.000

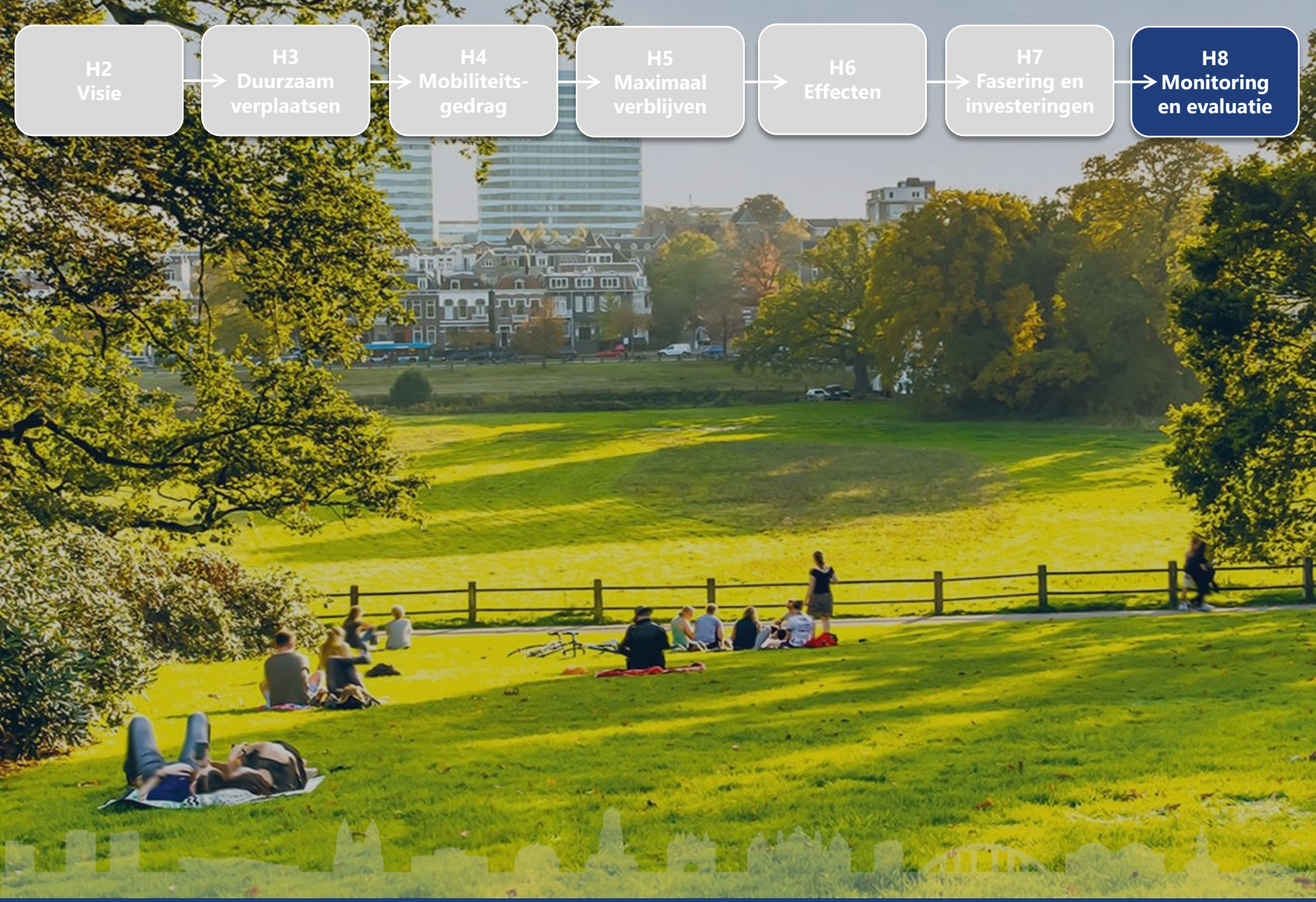
MAATREGELEN HOOGWAARDIGE FIETSROUTES	Investering
Fietsroute Van Oldenbarneveldtstraat / Kastanjelaan	€ 1.560.000
SFR Arnhem Centrum - Huissen: Huissensedijk - Pleyweg	€ 7.200.000

MAATREGELEN STEDELIJKE FIETSROUTES	Investering
Stedelijke fietsroute Park Presikhaaf	€ 630.000
Klinkerverharding op fietspaden vervangen door asfalt	€ 16.800.000

MAATREGELEN OPENBAAR VERVOER	Investering
HOV door Rijnpark	€ 5.760.000

MAATREGELEN HUBS EN LOGISTIEK	Investering
Stadsrandhub Arnhem-West (zoeklocatie)	€ 10.800.000
Stadsrandhub Waterberg	€ 14.400.000
OV hub winkelcentrum Presikhaaf	€ 7.200.000

MAATREGELEN NETWERK	Investering
Alle nog niet apart opgenomen hoofdwegen GOW type II naar 30km/u	€ 119.520.000
Johan de Wittlaan West + IJssellaan, herinrichting wegvak	€ 6.000.000
Centrumring, herinrichting wegvak lange termijn	€ 6.000.000

H2
Visie
H3
Duurzaam
verplaatsen
H4
Mobiliteits-
gedrag
H5
Maximaal
verblijven
H6
Effecten
H7
Fasering en
investeringen
H8
Monitoring
en evaluatie

8. Monitoring en evaluatie

Het DMP is een omvangrijk plan met een verwachte looptijd van circa 20 jaar. Om grip te houden op de effecten en ambities is monitoring en evaluatie van groot belang. Monitoring en evaluatie stimuleert resultaatgericht werken, en zorgt ervoor dat de doelen en ambities behaald kunnen worden. Indien nodig kunnen beleid en/of maatregelen bijgestuurd worden. Niet alleen de maatregelen in het DMP hebben een lange looptijd. De meeste effecten kunnen ook pas na een aantal jaren gemeten worden. Het monitoren van de ontwikkelingen van de doelstellingen kunnen hierbij helpen. Daarom gaan we een Monitoringsplan opstellen.

Monitoring betreft het structureel bijhouden van de inzet van middelen, uitgevoerde activiteiten en behaalde prestaties. Voor monitoring wordt op gezette tijden data verzameld. Evaluatie is het zoeken naar verbanden tussen de resultaten uit de monitoring en de vooraf geformuleerde doelstellingen. Middels evaluatie wordt een oordeel gevormd over het gevoerde en te voeren beleid, en dit maakt (tussentijds) bijsturen mogelijk.

Met het DMP willen we Arnhem verkeersveiliger maken, bereikbaar houden, de overlast van verkeer tegengaan en de luchtkwaliteit in de stad verbeteren. Deze doelen moeten voor monitoring meetbaar gemaakt worden, waarvoor de SMART methodiek gebruikt kan worden. Alle doelen worden hiervoor Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden geformuleerd.

Indicatoren die regelmatig gemeten worden zijn bijvoorbeeld: Intensiteiten gemotoriseerd en fietsverkeer, emissies, stikstof, fijnstof, roet, overschrijdingslocaties verkeersgeluid, overschrijdingen snelheidslimiet, objectieve (bv. ongevallen) en subjectieve verkeersveiligheid en gebruik van het openbaar vervoer.

Er zijn een aantal indicatoren die jaarlijks bijgehouden kunnen worden, een aantal die eens in de paar jaar onderzocht kunnen worden en indicatoren die in 2040 vergeleken kunnen worden met de situatie op het moment van vaststellen van het DMP.

Met een Monitoringsplan houden we grip op de uitvoering en de effecten van het DMP en gaan we de raad jaarlijks infomeren over de voortgang op de doelen en ook concreet welke projecten er zijn gerealiseerd en wat we de komende jaren gaan doen.

GEMEENTE Arnhem

BIJLAGE RAPPORT
Duurzaam Mobiliteitsplan Arnhem

Een groene, gezonde en leefbare stad

CONCEPT

Titel	Bijlage Rapport
	Duurzaam Mobiliteitsplan Arnhem
In opdracht van	Gemeente Arnhem
Datum publicatie	12 maart 2024 (013569)
Status	Concept

GEMEENTE Arnhem

Goudappel

MOBILITEIT BEWEEGT ONS

Inhoudsopgave

1. Inleiding **4**

1.1 Uitgangspunten

2. Probleeminventarisatie **6**

2.1 Hoe staan we er nu voor op het gebied van mobiliteit?

2.2 Relatie met leefbaarheid en gezondheid

2.3 Trends en ontwikkelingen

2.4 Wat gebeurt er in 2040 als we geen maatregelen nemen?

2.5 Conclusie

3. Effectenanalyse **25**

1. Inleiding

Dit rapport is het bijlage rapport van het Duurzaam Mobiliteitsplan Arnhem (DMP). Het is daarmee ondersteunend aan de keuzes die in het DMP worden beschreven. In dit rapport is een achtergrond te vinden over de inventarisatie die vooraf ging aan het opstellen van het DMP en de vastgestelde uitgangspunten die daarbij meegenomen zijn.

1.1 Uitgangspunten

In de Startnotitie participatie Duurzaam Mobiliteitsplan en parkeerbeleid en in een amendement van de gemeenteraad van april 2023 zijn uitgangspunten vastgesteld voor het Mobiliteitsplan. Dit zijn de volgende punten:

- In de verdeling van de schaarse ruimte op straat komt eerst de **voetganger**, dan de **fietser**, dan het **openbaar vervoer** en vervolgens pas de **auto**. Hierbij blijven we oog houden voor degenen die afhankelijk zijn van de auto.
- Naast de **bereikbaarheid** van de stad zijn **schone lucht** en het **tegengaan van verkeersoverlast** de uitgangspunten.
- We kijken breder naar de **verkeersstructuur** voor de hele stad en specifiek naar het centrum en de singels.
- We maken plannen om het aantal auto's in de binnenstad terug te dringen en **doorgaand verkeer** en **distributie aanzienlijk te beperken**.
- We **verminderen** in de hele stad, waar mogelijk, het **aantal rijstroken**.
- We investeren in **nieuwe fietspaden** en verkennen in deze raadsperiode nader de mogelijkheden voor een **nieuwe fietsbrug** over de Nederrijn.
- Maximumsnelheden op wegen van 70 kilometer per uur worden teruggebracht naar 50 kilometer per uur. **In de bebouwde kom is 30 kilometer per uur het uitgangspunt**. Hierbij houden we rekening met de doorstroming en het belang daarvan wordt meegenomen bij de uitwerking van plannen voor onderhoud en herinrichting.
- We handhaven in ieder geval de **Milieuzone**, waar erg vervuilende motorvoertuigen worden geweerd, en onderzoeken of uitbreiding mogelijk en noodzakelijk is.
- **Openbaar vervoer knooppunten** zijn strategische plekken om veel **woningen** te bouwen. Om dit mogelijk te maken verlagen we de parkeernorm naar nul voor nieuwbouwprojecten in en rond de binnenstad of dichtbij een ov-knooppunt. Hierbij houden we uiteraard rekening met de doelgroepen waarvoor wordt gebouwd.
- Er komen **lagere parkeernormen** voor de hele stad waarbij een zo laag mogelijke norm passend bij de aard van het project en de ligging wordt gehanteerd.
- We **verminderen** het aantal **straatparkeerplaatsen** in de binnenstad. Waar deze plekken vrij komen, willen we autoparkeerplaatsen vervangen door fietsparkeerplaatsen, ruimte om te spelen en extra groen.

- Aan de rand van de stad komt een **verwijssysteem** dat het aantal vrije parkeerplaatsen aangeeft.
- De **transferia** in zuid en noord worden aantrekkelijker gemaakt.
- Het openbaar vervoer in Arnhem moet worden verbeterd. **Goed openbaar vervoer** is in onze ogen noodzakelijk.
- We zien de voordelen van **'leefstraten'** waar de auto te gast is en gaan hiermee desgewenst samen met wijken aan de slag.

Daarnaast zijn nog een aantal moties aangenomen door de gemeenteraad die ook raakvlakken hebben met de ontwikkeling van het DMP:

- Een plan te ontwikkelen om het **gebruik van de fiets te stimuleren** in wijken met een lage fietsparticipatie, vooral onder vrouwen, waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke behoeften en omstandigheden van deze doelgroep.
- De mogelijkheden te verkennen om **maatschappelijke parkeervergunningen** voor zorgverleners, mantelzorgers en vrijwilligers in te voeren, dit in het participatieproces te betrekken en mee te nemen in de nieuwe parkeernota.

2. Probleemanalyse

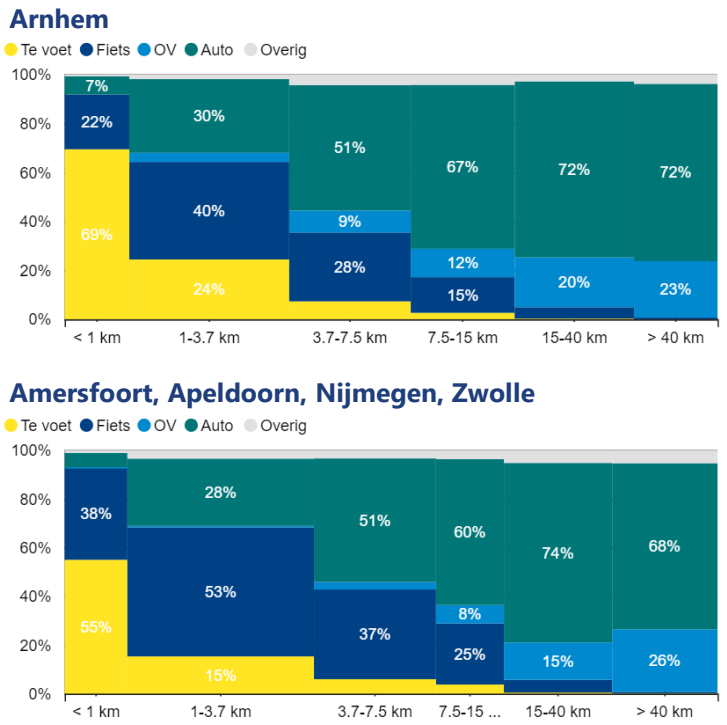
Het knelt in Arnhem. Ruimte is schaars en er zijn zorgen over bereikbaarheid, gezondheid, veiligheid en leefbaarheid. Omdat de stad groeit komen er meer mensen en daarmee ook meer verplaatsingen bij. Een groot deel van de huidige verplaatsingen wordt met de auto gemaakt, wat voor de toekomst betekent dat er bij ongewijzigd beleid meer ruimte voor de auto nodig zal zijn. Echter zorgt dit ervoor dat ruimte voor groen en ontmoeting in de verdrukking komt. Hoe het er op dit moment voorstaat op het gebied van mobiliteit wordt in dit hoofdstuk verder uitgewerkt.

2.1 Hoe staan we er nu voor op het gebied van mobiliteit?

Arnhem is een regionaal woon-, werk- en voorzieningencentrum in een regio die steeds meer afhankelijk wordt van de auto. Niet alleen in de regio, maar ook binnen Arnhem wordt nog veel gebruik gemaakt van de auto. De afgelopen 20 jaar is een stijgend autobezit per huishouden te zien en een groot deel van de korte reisbewegingen wordt nog altijd met de auto gemaakt. 40% van de autoritten van Arnhemmers is korter dan 5 kilometer, en 60% van de ritten is korter dan 10 kilometer.

Op afstanden tot 40 km wordt in vergelijking tot andere steden relatief veel gebruik gemaakt van het openbaar vervoer. Arnhem heeft dan ook een centrale ligging in de regio met trein- en busverbindingen in vele richtingen.

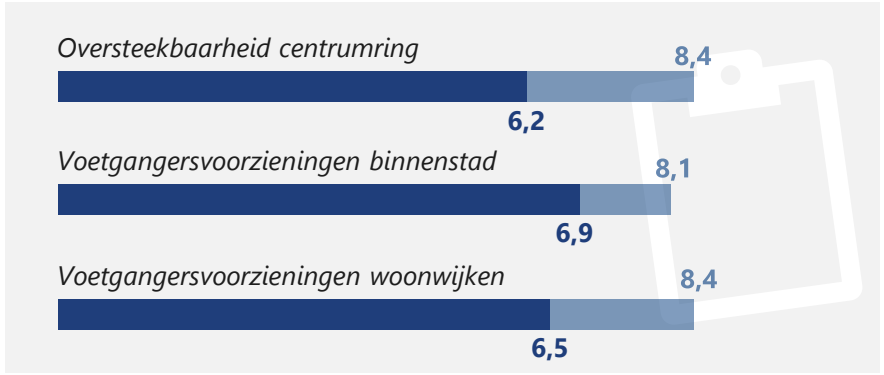
Fietsgebruik is in Arnhem een derde lager dan elders. Wel wordt er gemiddeld genomen meer gelopen. Met de opkomst van onder andere de elektrische fiets wordt het steeds gemakkelijker om langere afstanden op de fiets af te leggen. Hiervoor wordt er gewerkt aan hoogwaardige fietsroutes die Arnhem verbinden met de regio.

Modal split per afstandsklasse (Bron: Onderzoek Onderweg in Nederland (ODiN), 2018-2019)

DE VOETGANGER

In Arnhem wordt relatief veel gelopen. Vanaf Arnhem Centraal kan een groot deel van de binnenstad en omliggende wijken binnen 15 minuten lopen bereikt worden. De noord-zuid verbinding van de stad is voor de voetganger echter minder goed; hier werkt de Nederrijn als barrière. In Arnhem zuid vormen grote wegen als de Batavierenweg, de Nijmeegseweg en de Burgemeester Matsersingel een barrière voor voetgangers. Door de slechte oversteekbaarheid zijn openbaar vervoer knooppunten (zoals Winkelcentrum Kronenburg) soms lastig te bereiken vanuit de omringende woonwijken. Op de centrumring van Arnhem wordt ook een matige oversteekbaarheid ervaren. Uit de digitale peiling onder inwoners in juli 2023 werd het belang van de oversteekbaarheid van de centrumring met een 8,4 gescoord, en de huidige kwaliteit met een 6,2.

*Beoordeling **kwaliteit** en belang voetgangersvoorzieningen (Digitale peiling juli 2023)*

Wat betreft de voetgangersvoorzieningen is vooral in de woonwijken nog veel te winnen. Met name in de oudere stadswijken in Arnhem ervaren inwoners op het moment een gebrek aan ruimte voor de voetganger (*Focusgroepen juli 2023*). Smalle trottoirs in combinatie met obstakels als paaltjes, overhangend groen, onhandige oversteekplaatsen en geparkeerde auto's of fietsen zorgen ervoor dat het trottoir soms niet toegankelijk is voor mensen in een rolstoel of ouderen met een rollator. De voetgangersgebieden in de binnenstad worden door inwoners als prettig ervaren, ze bieden voetgangers veel rust en ruimte omdat ze geen rekening hoeven te houden met ander verkeer (*Focusgroepen juli 2023*). Op andere plekken in de binnenstad is nog wel wat te winnen, met name qua oversteekbaarheid en parkeeroverlast.

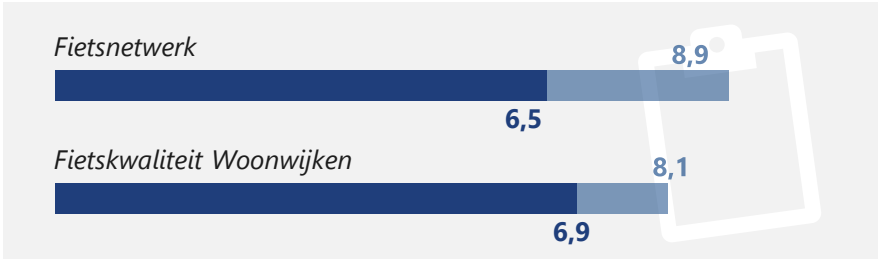
Voor looproutes naar alledaagse bestemmingen en richting de binnenstad is er dus nog ruimte voor verbetering. Op het gebied van toerisme heeft Arnhem de voetganger al veel te bieden. Zo zijn er wandelingen in één van de vele stadsparken, over landgoederen of door de uiterwaarden. Daarnaast is de Veluwe dichtbij, en is er een uitgebreid loopnetwerk in de Liemers en in de Betuwe.

OP DE FIETS

Meer dan de helft van de autoritten in Arnhem heeft een afstand van minder dan 7,5 km en is daarmee prima fietsbaar. Toch zien we dat het fietsgebruik in Arnhem relatief laag ligt. Dit kan mede verklaard worden door een aantal hindernissen voor fietsers in Arnhem.

Zo is het bestaande fietsnetwerk grotendeels hetzelfde als het autonetwerk, waardoor fietsers vaak langs drukke wegen fietsen waar ze last hebben van de uitstoot en geluid van het gemotoriseerde verkeer. Op dit moment ligt 50% van de snelfietsroutes langs autoverkeersaders. Deze ligging langs het hoofdwegennet zorgt er ook voor dat fietsverkeer de drukke verkeerstromen regelmatig moet kruisen. Doordat fietsers zelden voorrang krijgen bij verkeerslichten kan de wachttijd flink oplopen. Zeker aangezien de centrumring vaak overgestoken moet worden om de binnenstad te bereiken.

Arnhem kent ook een aantal fysieke hindernissen voor het fietsgebruik. Het heuvelachtige karakter van Arnhem-Noord en de bruggen tussen Arnhem-Noord en –Zuid zorgen ervoor dat het minder aantrekkelijk is om de fiets te pakken.

*Beoordeling **kwaliteit** en belang fietsvoorzieningen (Digitale peiling juli 2023)*

Fietsers die de centrumring over willen steken

Er liggen echter ook kansen voor het fietsgebruik in Arnhem: uit de digitale peiling blijkt dat Arnhemmers een goed fietsnetwerk erg belangrijk vinden.

Op de wat grotere afstanden (tot 15 kilometer) liggen kansen voor het gebruik van de e-bike. Zeker als het gaat om woon-werkverkeer is het gebruik van een e-bike steeds toegankelijker. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is wel om bij de inrichting van het fietsnetwerk ook rekening te houden met de verschillende snelheden op het fietspad.

In de Accentnota Fiets hebben we vastgelegd wat onze doelen zijn op het gebied van de fiets. Hierin staat dat we volop inzetten op de verbetering van het fietsklimaat en realiseren van een netwerk van snelle fietsroutes waarop het lekker doorfietsen is. Ook zetten we in op kwaliteit en kwantiteit van fietsparkeren en het realiseren van nieuwe hoogwaardige verbindingen.

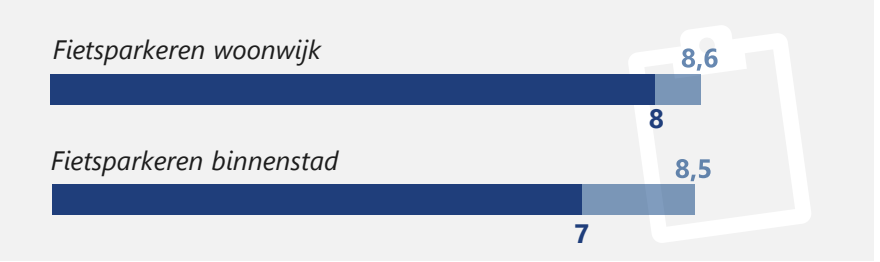
De uitgangspunten hierbij zijn:
- Makkelijk dwars door de stad;
- Een eigen netwerk;
- Schone luchtroutes door de wijk;
- Inpassing van routes in de bestaande stad;
- Hoofdeis veiligheid;
- Minder stoppen en meer groen;
- Zichtbaar en herkenbaar;
- Doorfietsen op snelfietsroutes.

Een andere kans voor het verbeteren van de aantrekkelijkheid van de fiets is het verbeteren van de fietsenstallingen. Inwoners geven namelijk aan dat ze vaker gebruik zouden maken van de fiets als er goede stallingsmogelijkheden zijn (*digitale peiling november 2023*). Voor de binnenstad gaat het dan met name om stallingen met ruimere openingstijden, zodat je ook voor een avondje uit je fiets veilig kan stallen. Hierbij moet dan ook voldoende ruimte zijn voor het stallen van buiten model fietsen zoals bakfietsen en transportfietsen (*expertsessies juli 2023*).

In het Fietsparkeerplan Binnenstad Arnhem staan de ambitie, een analyse van de knelpunten, de strategie en voorstellen voor de korte en lange termijn om het fietsparkeren in de binnenstad te verbeteren.

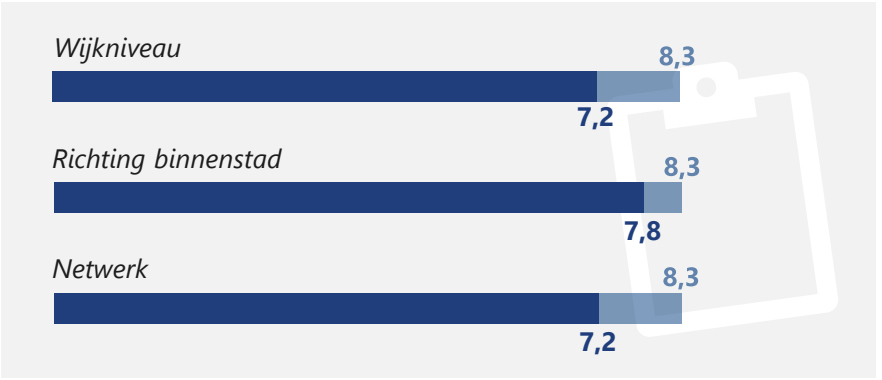
*Beoordeling **kwaliteit** en belang fietsparkeren (Digitale peiling juli 2023)*

HET OPENBAAR VERVOER

Het busnetwerk in Arnhem heeft een radiale structuur met één centraal punt: het centraal station. Vanaf dit punt rijden bussen over de hoofdwegen naar de verschillende uithoeken in Arnhem. Doordat er vooral gebruik wordt gemaakt van de hoofdstructuur is de frequentie van de bussen op deze wegen hoog, maar voor wijken die verder afliggen van de hoofdroute betekent dit dat de afstand tot de haltes vaak langer is dan 400 meter. Ook betekent deze structuur dat je altijd via het centrum moet. Uit gesprekken met de stad *(focusgroepen, juli 2023)* bleek dat dit door mensen in de buitenwijken als vervelend wordt ervaren. Als je met de bus vanuit de ene buitenwijk naar een andere buitenwijk wil, ga je vaak met een omweg via het centrum.

Openbaar vervoer netwerk Arnhem (bewerking lijnennetkaart Breng)

*Beoordeling **kwaliteit** en belang openbaar vervoer (Digitale peiling juli 2023)*

Op een aantal buslijnen in en rond Arnhem bestaan enkele capaciteitsproblemen; zo is een aantal bussen in de spits vaak vol. Dit gaat o.a. om de Velperweg richting de kenniscampus.

Ook worden de kosten van het openbaar vervoer te hoog gevonden. Hierdoor ontstaat een drempel om het openbaar vervoer te kunnen gebruiken. Het voorkomen van *vervoersarmoede* (onvoldoende toegang tot betaalbaar en passend vervoer) is hierbij een aandachtspunt. In een enquête onder bewoners geeft 56% van de Arnhemmers aan vaker met het openbaar vervoer te reizen als de prijs lager is.

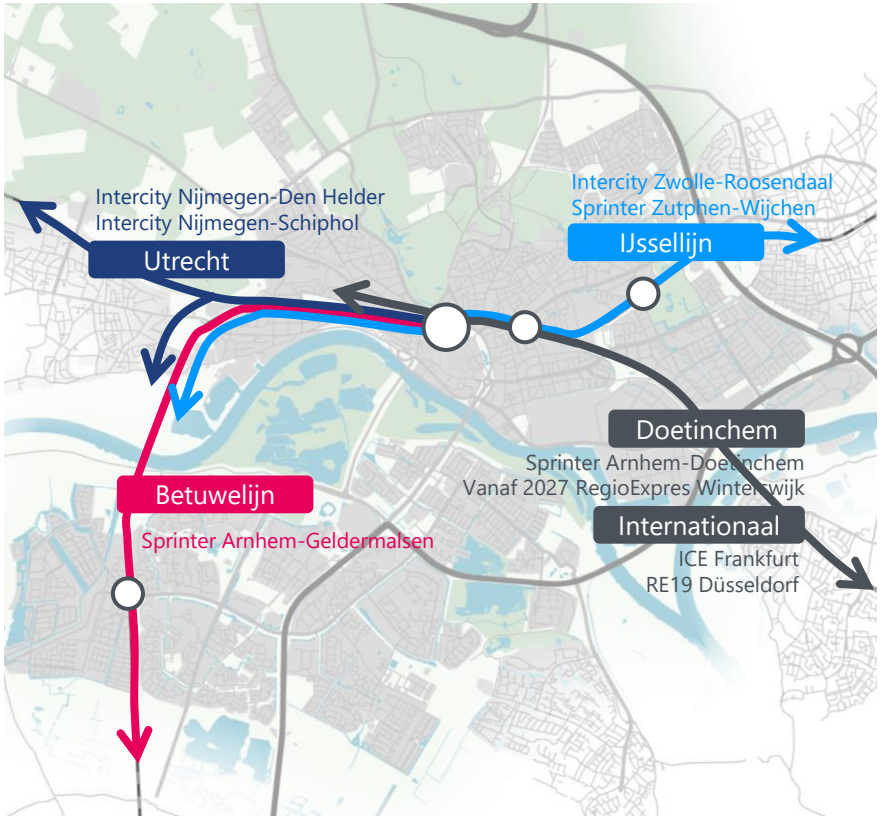
Er zijn in totaal 29 buslijnen die Arnhem Centraal aandoen. Voor station Arnhem Zuid zijn dit drie buslijnen, voor station Velperpoort zijn dit zeven buslijnen en voor station Presikhaaf drie buslijnen. De bestemmingen vanuit Arnhem zijn onder andere Apeldoorn, Barneveld, Dieren, Doetinchem, Duiven, Elst, Huissen, Nijmegen, Velp, Westervoort, en Zevenaar. Arnhem Centraal is daarmee een verzamelpunt waar veel verplaatsingen met het openbaar vervoer van en naar de regio samenkomen.

DE TREIN

Arnhem ligt op het kruispunt tussen de belangrijkste oost-west en noord-zuid spoorverbindingen als het gaat om personenvervoer. Arnhem wordt ook wel de “draaischijf” van het oosten genoemd. Arnhem Centraal is het station waar alles samenkomt: internationaal, nationaal, regionaal en zelfs lokaal personen vervoer per spoor. Arnhem heeft vier stations, waardoor inwoners ook per trein van het ene station naar het andere kunnen reizen.

Via Arnhem Centraal zijn er rechtstreekse verbindingen met zowel Frankfurt als Düsseldorf (ICE en RE19), zijn er 6 keer per uur snelle en rechtstreekse intercity verbindingen met Ede-Wageningen, Utrecht en Amsterdam (Schiphol en Centraal) en Nijmegen, en zijn er ook goede intercity verbindingen met Zwolle en Den Bosch. Via regionale spoorlijnen zijn we verbonden met de Liemers (Zevenaar), Achterhoek (Doetinchem, Winterswijk) en Rivierenland (Tiel). Daarnaast loopt er een noordelijke aftakking van de Betuweroute (spoorgoederen) door Arnhem.

Uit gesprekken met Arnhemmers *(focusgroepen, juli 2023)* blijkt dat ze vinden dat de stad relatief veel treinstations heeft en dat je zo vanuit meerdere wijken snel de trein kunt pakken, wat je in goede verbinding stelt met de rest van Nederland en met de nabijgelegen stations Ede-Wageningen, Zutphen en Nijmegen in het bijzonder. Arnhem Centraal is in de ogen van de meeste Arnhemmers een groot, overzichtelijk en veilig station met een goede bewaakte fietsenstalling aan de centrumzijde. De bereikbaarheid van de stalling is uit westelijke en noordwestelijke richting mindergoed; een voldoende ruime stalling aan die kant ontbreekt.

Spoornetwerk rondom Arnhem (bewerking lijnennetkaart Breng)

AUTO

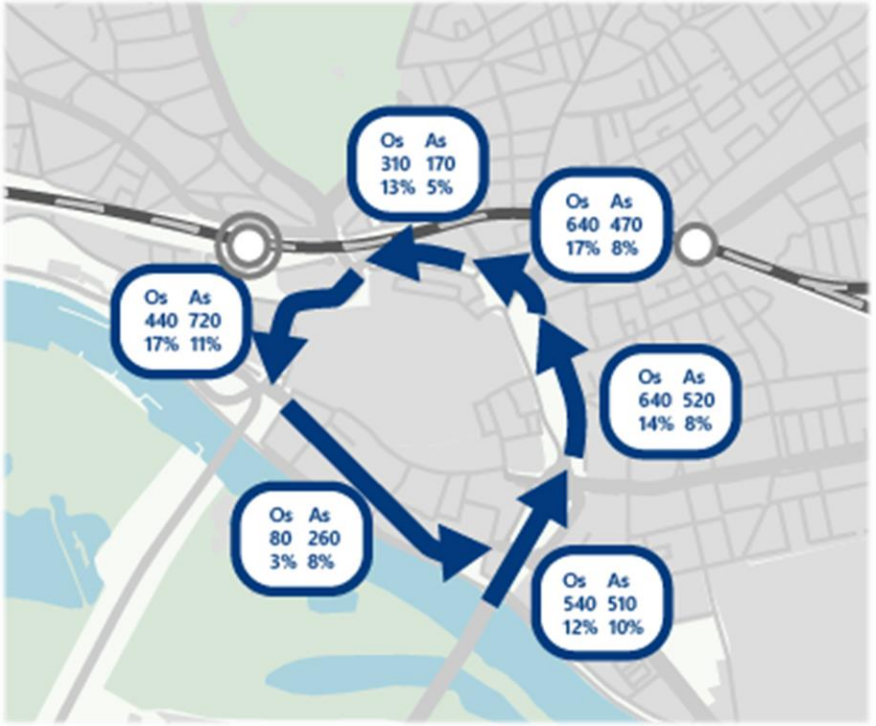
Een groot deel van de autoritten in Arnhem is korte verplaatsingen binnen de gemeente. Er worden veel korte autoritten gemaakt tussen de wijken, en ook het grootste deel van de autoritten richting het centrum komt vanuit Arnhem. Vanuit Arnhem Zuid is het nu vaak ook het snelst (en het goedkoopst) om met de auto naar het centrum te gaan.

Arnhem kent een aantal andere belangrijke bestemmingen waar mensen vanuit alle windrichtingen en van grotere afstand met de auto naartoe reizen. Denk hierbij aan voorzieningen met een regionaal belang zoals ziekenhuis Rijnstate, Burgers' Zoo en de winkelgebieden, maar ook bedrijventerreinen.

Vooral woon-werkverplaatsingen zijn langere afstandsritten. Veel Arnhemmers werken in de regio, maar ook veel werknemers uit de regio reizen naar Arnhem om te werken. Werklocaties als Rijnpark, Het Broek, Industriepark Kleefse Waard en IJsseloord trekken veel werknemers aan, en buiten Arnhem trekt ook De Beemd in Rheden en Centerpoort in Duiven veel werknemers en daarmee dagelijkse verplaatsingen aan.

Op dit moment rijdt het meeste autoverkeer op invalswegen als de Amsterdamseweg, Apeldoornseweg, Batavierenweg, Burgemeester Matsersingel, Eldenseweg, Ingenieur Molsweg, Johan de Wittlaan, Metamorfosenallee, Nijmeegseweg, Utrechtseweg, Velperweg, en de Westervoortsedijk. Daarnaast is de Pleijroute (N325) een veelgebruikte provinciale weg, en verbinden de rijkswegen A325, A12 en A50 Arnhem met de rest van Nederland en Duitsland.

Naast bestemmingsverkeer rijdt er ook veel doorgaand verkeer door Arnhem. Doorgaand verkeer is verkeer zonder herkomst of bestemming in Arnhem. Op de centrumring rijdt 's ochtends tot 17% (640 motorvoertuigen) en 's avonds tot 11% (720 motorvoertuigen) doorgaand verkeer. In plaats van gebruik te maken van het hoofdwegennet wordt vanaf de A325 vaak door het centrum richting de Apeldoornseweg gereden en terug (bijvoorbeeld van Nijmegen naar Apeldoorn). Ook tussen de Ingenieur Molsweg en de Amsterdamseweg wordt vaak via de centrumring gereden (bijvoorbeeld vanuit Huissen naar Ede.

Aantal en percentage doorgaand verkeer in de Ochtendspits (Os) en Avondspits (As) (uit Kentekenonderzoek 2019).

REGIONAAL (AUTO)VERKEER

Op het regionale wegennet spelen doorstromingsproblemen en files. Zo zijn de N325 en de A12 rond Arnhem bekende wegen in de Filetop-50. Dit zorgt voor vertraging voor het autoverkeer en het goederenvervoer. Vanuit de regio en de provincie wordt gekozen voor een integrale benadering van het verminderen van de huidige knelpunten. Dit betekent dat er gewerkt wordt aan de bereikbaarheid van en tussen de stedelijke netwerken en er duurzame vervoersalternatieven worden geboden.

VERTRAGING VOOR DE AUTO

In de spits is er vaak vertraging op het wegennet binnen Arnhem en dat heeft een negatief effect op de economie. Verschillende invalswegen lopen vol, waardoor er problemen ontstaan met de doorstroming. Ook staat de robuustheid van het netwerk onder druk. Op het moment dat er hinder is door incidenten op hoofdwegen, maakt autoverkeer meer gebruik van de routes door Arnhem.

Doordat de route voor gemotoriseerd verkeer door Arnhem gemakkelijk is en vaak sneller dan om Arnhem heen, rijden veel auto's door Arnhem heen. De vertraging die plaatsvindt om binnen de stad van verschillende locaties naar andere plekken in de stad te reizen is afhankelijk van de herkomst en bestemming en loopt op tot een factor 1,5. Dit is het verschil tussen de gemiddelde reistijd in de avondspits ten opzichte van de rest van de dag, dus hoeveel langer een autorit in de avondspits duurt dan op een ander moment op de dag. Dit geeft ook een beeld van (negatieve) economische impact. Waarbij de factor 1,5 veelal als grenswaarde van wat als acceptabel is wordt gebruikt.

Wat opvalt is dat voornamelijk autoritten van noord naar zuid en andersom te maken hebben met vertraging. Dit gaat bijvoorbeeld om de route van Rijnstate naar Rijkerswoerd; een autorit dwars door Arnhem.

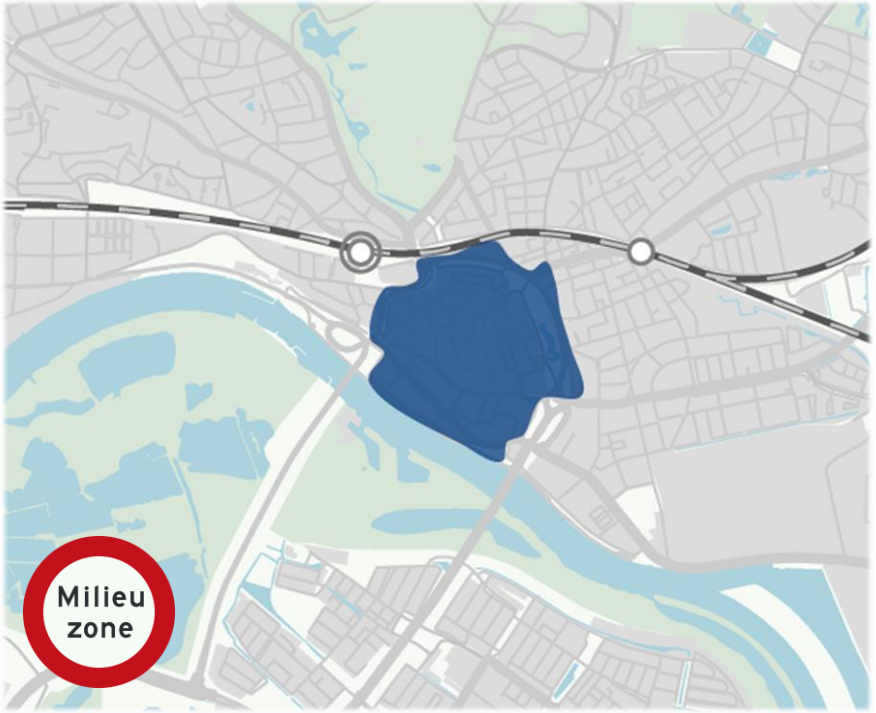

	Herkomst		Bestemming	Vertraging
A	Rijnstate	B	Rijkerswoerd	1,5 (t.o.v. rest dag)
C	Het Dorp	D	Presikhaaf	1,2 (t.o.v. rest dag)
E	Geitenkamp	F	Binnenstad	1,4 (t.o.v. rest dag)
G	Schuytgraaf	H	Het Broek	1,3 (t.o.v. rest dag)

Reistijdfactoren in de avondspits op huidig wegennetwerk (afgerond op één decimaal)

HUIDIGE MILIEUZONE

In het centrum van Arnhem geldt een milieuzone voor sterk vervuilende voertuigen die op diesel rijden. Arnhem is één van de weinige steden die de milieuzone voor ál het verkeer hanteert. Het gaat om vrachtauto's, personenauto's en ook om bestelauto's. De Arnhemse milieuzone geldt alleen voor voertuigen die op diesel rijden. Er wordt gekeken naar de 'emissieklasse' van een vrachtauto, bestelauto of personenauto. De emissieklasse geeft aan hoeveel de auto uitstoot aan vervuilende stoffen. Hoe hoger het cijfer, hoe schoner het voertuig.

De grenzen van de huidige milieuzone in de binnenstad

LOGISTIEK

De inwoners en bedrijven in Arnhem bezitten circa 600 vrachtauto's en 4.700 bestelauto's (bron: CBS 2022). Het aantal vrachtauto's is de afgelopen 5 jaar met circa 5% gedaald en het aantal bestelauto's is met circa 10% gestegen. De toename van het aantal bestelauto's sluit aan bij wat inwoners beleven in de woonwijken: meer geparkeerde bedrijfsbusjes en meer pakketbezorgers.

Van het totaal aantal kilometers dat binnen de bebouwde kom van Arnhem gereden wordt met motorvoertuigen, is ongeveer 5,7% vrachtverkeer (bron: verkeersmodel). Dit verkeer rijdt met name over hoofdwegen en van en naar de bedrijventerreinen en winkelcentra. Op de hoofdwegen en de wegen op en van/naar bedrijventerreinen ligt dit percentage dan ook hoger dan op de 30 km/u wegen in woonwijken (5,1%). Naast goederenvervoer over de weg vindt er ook goederenvervoerplaats over het spoor en het water (Nederrijn en IJssel). De voorspellingen zijn dat het goederenvervoer via weg, spoor en water de komende jaren blijft groeien.

Met de Europese Klimaatwet zet de EU zich in voor CO2-neutraliteit in 2050. Nederland staat voor een klimaatopgave: 95% minder C02 uitstoot in 2050 vergeleken met 1990. In het document 'Logistiek en goederenvervoer in 2050' (2019) scharen alle logistieke partijen in Nederland zich achter de doelstelling, ze willen een logistiek systeem hebben dat in 2050 concurrerend, emissievrij en veilig is. In het klimaatakkoord van Nederland (2019) is met de logistieke partijen afgesproken dat vanaf 2025 dertig tot veertig grotere steden zero emissie zones (ZE-zone) invoeren voor stadslogistiek. Deze zones zijn alleen toegankelijk voor schone (emissievrije) bestelbussen en vrachtwagens.

In de Luchtagenda 2018-2025 is de ambitie vastgesteld om een ZE-zone in te voeren voor de binnenstad vanaf 2025. In actieprogramma New Energy Made In Arnhem 2020-2030 is de doelstelling opgenomen om stadslogistiek 100% te verschonen en 25% te verminderen. Het uitgangspunt is om de ZE-zone minimaal de grootte te geven van de huidige milieuzone en het inkoopproces te verduurzamen. De aanleg van voldoende laadinfrastructuur is randvoorwaardelijk om deze ontwikkeling mogelijk te maken en daarmee de reductie te behalen.

In de omgevingsvisie Arnhem 2040 is vastgesteld om te streven naar zowel efficiënte als schone logistiek. De aanpak te richten op het stimuleren van logistieke knooppunten (overslagpunten) en stellen van randvoorwaarden bij bouwprojecten met een grotere mobiliteitsimpact.

Deelauto in de Steijnstraat

DEELMOBILITEIT

In Arnhem kan op een beperkt aantal plekken gebruik worden gemaakt van deelmobiliteit. Het huidige aanbod van deelmobiliteit bestaat uit deelauto's en deelfietsen.

Er zijn drie vormen van deelauto's in de stad aanwezig. In 2022 waren er 62 commerciële deelauto's in Arnhem.

- De standplaatsgebonden deelauto (Greenwheels, MyWheels en WeDriveSolar) heeft een eigen vaste parkeerplek en is bedoeld voor retourritten waarbij de gebruiker de auto na gebruik weer op dezelfde plek inlevert.
- De back-to-many deelauto's van Amber zijn in juni 2020 geplaatst als onderdeel van het Europese eHub project. Deze auto's hebben ook aangewezen plekken, maar kunnen worden achtergelaten op de daarvoor bestemde locaties ('hubs') door het hele land.
- Via het platform Snappcar kunnen particuliere auto's worden gedeeld. Deze auto's kennen een lager deelgebruik dan de commerciële deelauto's.

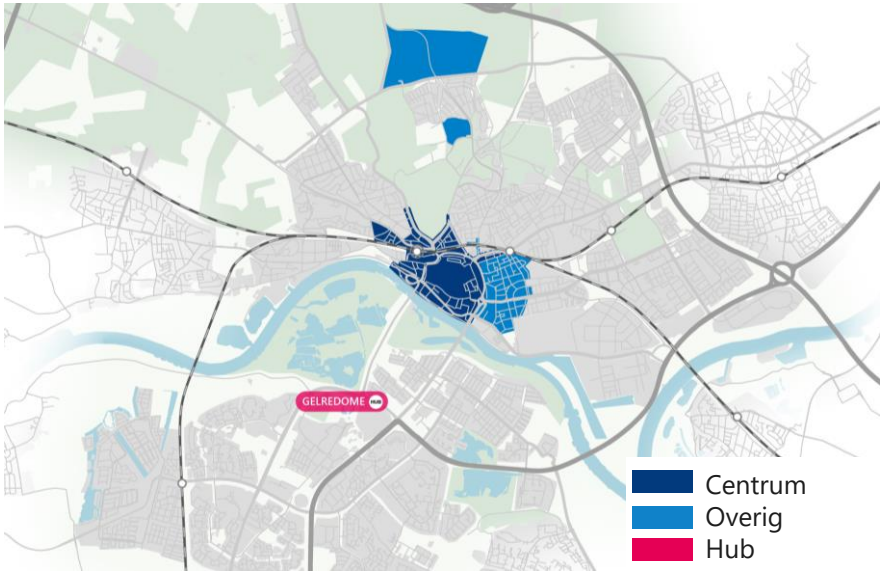
Het aanbod deelfietsen bestaat uit de OV-fiets, de eHub-fietsen (Deelfiets Nederland en Cargoroo) en de Keobikes. De OV-fiets is de bekendste deelfiets en is beschikbaar bij het treinstation Arnhem Centraal. De fietsen dienen (in principe) altijd op dezelfde locatie te worden ingeleverd. De Deelfiets Nederland-fiets is een elektrische fiets en de Cargaroo is een elektrische bakfiets.

In het Beleidskader Deelmobiliteit 2022-2025 is opgenomen deelmobiliteit in de toekomst beter te benutten en waar mogelijk te faciliteren en stimuleren. Het gaat hierbij om elektrische deelautos's, deel(bak)fietsen en deelscooters. Door alternatieven te bieden voor de privéauto wordt er gewerkt aan een vermindering van het aantal geparkeerde auto's op straat, waardoor de vrijgekomen ruimte benut kan worden voor bijvoorbeeld groen, fietsparkeren of ontmoetingsplekken.

2.2 Relatie met leefbaarheid en gezondheid

RUIMTEBESLAG VAN MOBILITEIT

De schaarse ruimte in de stad wordt voor een groot deel opgeëist door verkeer en dan met name de auto. Mensen die met de auto reizen nemen aanzienlijk meer ruimte in dan degenen die gebruikmaken van de fiets, bus, trein of te voet gaan. De geparkeerde auto neemt in woonwijken ook veel ruimte in, zoals ook te zien is in de schematische weergave van ruimtegebruik per vervoerswijze onderaan de pagina. In een aantal wijken leidt dit tot problematiek. De gemeente Arnhem heeft in vergelijking tot andere steden een relatief klein gebied waarin parkeerregulering is.

Huidig gebied parkeerregulering

Parkeersituatie in Sonsbeek

Dit is in de binnenstad en in een aantal omliggende wijken, zoals te zien in de figuur hiernaast. Doordat er een groeiend autobezit is in de stad zal de ruimte ingenomen door geparkeerde auto's alleen maar groter worden. Op dit moment leidt de geparkeerde auto soms tot overlast, omdat er in de wijk niet voldoende plek is voor alle auto's.

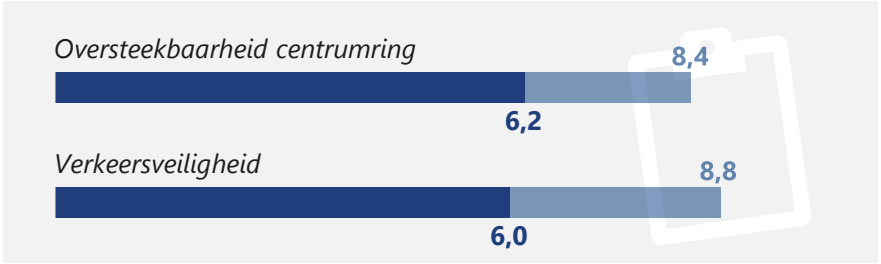

Ruimtebeslag per vervoerswijze per reiziger, en geparkeerd (bron: Van wie is de stad? 2017)

VERKEERSVEILIGHEID

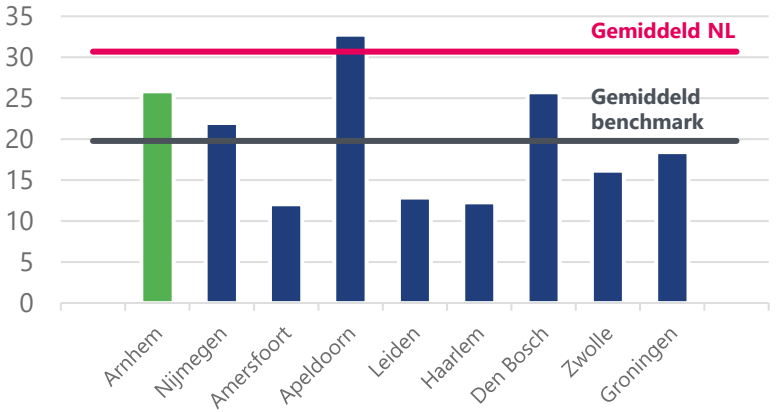
Arnhem is bovengemiddeld verkeersonveilig. Het aantal geregistreerde verkeersdoden per 100 km weglengte ligt hoger dan het gemiddelde van Nederland en de benchmark-gemeentes. Wat betreft de slachtoffers valt op dat 74% van de slachtoffers onder de groep kwetsbare vervoerswijzen valt, dus onder voetgangers, fietsers en bromfietsers (BLIQ verkeersveiligheidsrapportage 2018-2022). Dit is een gegeven wat in heel Nederland te zien is. Naast ongevallen waarin meerdere verkeerdeelnemers betrokken zijn zien we ook eenzijdige ongevallen, bijvoorbeeld: valongevallen onder fietsers en voetgangers.

Dat Arnhem bovengemiddeld onveilig is wordt ook ervaren door inwoners. Uit de digitale peiling onder inwoners in juli 2023 werd de huidige verkeersveiligheid met een 6,0 beoordeeld. Uit gesprekken met inwoners blijkt dat de belangrijkste redenen hiervoor hoge snelheden van gemotoriseerd verkeer en een gebrek aan voldoende veilige oversteekplaatsen zijn.

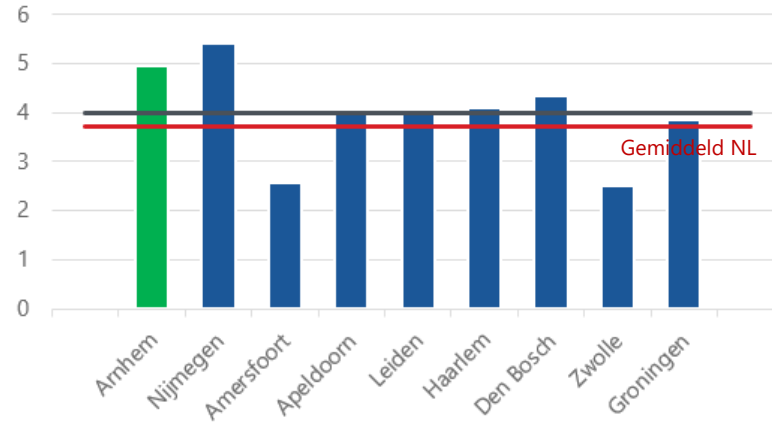

*Beoordeling **kwaliteit** en belang verkeersveiligheid (Digitale peiling juli 2023)*

Aantal geregistreerde verkeersdoden per 100.000 inwoners (2011-2020)

Aantal geregistreerde verkeersdoden per 100 km totale weglengte (2011-2020)

LUCHTKWALITEIT

Strengere EU-richtlijnen en het Schone Luchtakkoord vragen om een verbetering van de luchtkwaliteit in Arnhem. Verkeer is verantwoordelijk voor meer dan 60% van de stikstofoxide (NOx) en 20% van het fijnstof in de lucht. Na roken zorgt luchtverontreiniging voor de meeste gezondheidsproblemen. Van 1 op de 5 kinderen met astma is de oorzaak luchtverontreiniging en van 1 op de 7 gevallen van longkanker is ook luchtverontreiniging de oorzaak.

Opvallend is de centrumring van Arnhem met een hoge concentratie NO2. Dat de centrumring hier zo duidelijk uitspringt is een groot verschil met andere stedelijke ringstructuren, zoals in Apeldoorn of Amersfoort waar de uitstoot vooral rond de hoofdstructuren te zien is en minder in de woongebieden.

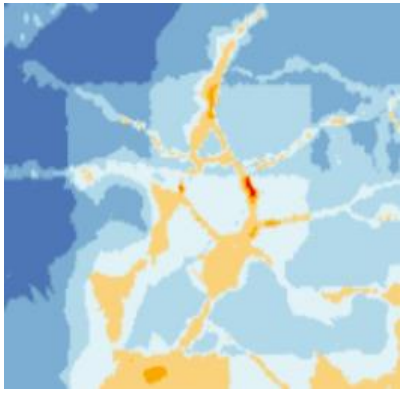
In Arnhem hebben dus vooral de wijken rond het centrum een verslechterde luchtkwaliteit, maar ook de wijken langs de Pleijroute hebben hiermee te maken.

GELUID

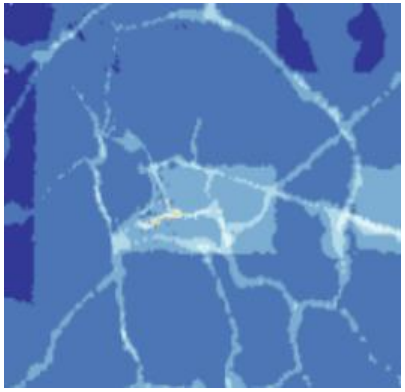
Geluidshinder is niet altijd te voorkomen in een levendige stad als Arnhem, maar te veel geluid kan leiden tot slaapverstoring en een verminderde gezondheid.

In Arnhem wordt relatief veel geluidshinder ervaren van scooters en brommers. Ook zijn er woningen langs hoofdwegen die overlast ervaren van verkeersgeluid. Van het totaal aantal woningen binnen Arnhem heeft 35% een geluidsbelasting veroorzaakt door het wegverkeer van meer dan 55 dB. Dit is boven de richtwaarde van de WHO (World Health Organisation) en ook boven de richtwaarde van de GGD.

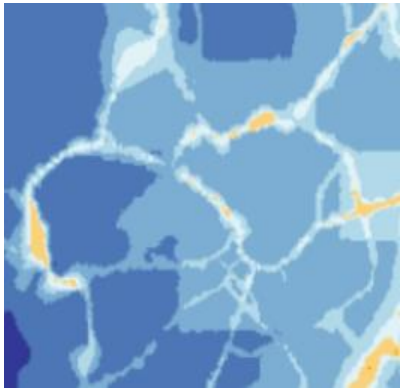
Dit komt er op neer dat er in totaal 2.272 inwoners van Arnhem te maken hebben met slaapverstoring door verkeerslawaai, 15.747 inwoners gehinderd worden door verkeerslawaai en 6.614 inwoners ernstig gehinderd worden door verkeerslawaai (*Actieplan Omgevingslawaai)*.

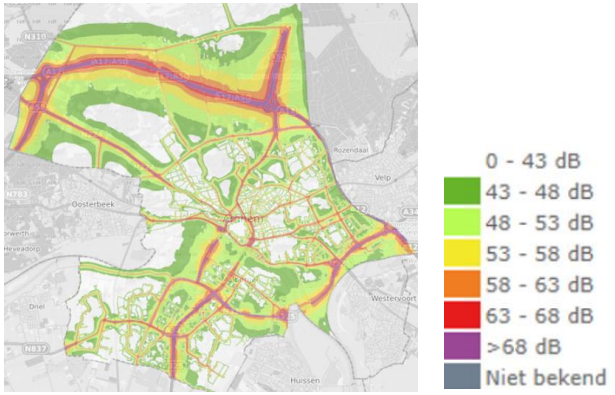
Concentratie NO2 Arnhem

Concentratie NO2 Apeldoorn

Concentratie NO2 Amersfoort

Geluidscontouren wegverkeerslawaai Arnhem (uit Actieplan Omgevingslawaai)

2.3 Trends en ontwikkelingen

Er zijn een aantal ontwikkelingen die een directe invloed hebben op onze verplaatsingen en de manier waarop we dat kunnen.

VERGRIJZING EN AANDACHT VOOR TOEGANKELIJKHEID

Het aantal ouderen neemt steeds verder toe en ouderen blijven ook langer zelfstandig wonen. Dit zorgt ervoor dat er behoefte is aan nieuwe woonvormen in de nabijheid van belangrijke voorzieningen. De toenemende vergrijzing heeft daarnaast ook invloed op de behoeften op het gebied van mobiliteit. Zo zijn ouderen vaker afhankelijk van lopen en niet-autonome vervoerswijzen, zoals openbaar vervoer of taxiservices, doordat ze niet altijd meer in staat zijn zelf auto te rijden of te fietsen. Daarnaast zijn aanpassingen aan de infrastructuur, zoals toegankelijkere trottoirs, meer oversteekplaatsen, onderhoud en toegankelijk openbaar vervoer nodig om te zorgen dat ouderen deel kunnen blijven nemen aan de samenleving.

GEZONDHEID

Er is steeds meer aandacht gewenst voor gezondheid. Het Preventieakkoord zegt bijvoorbeeld: 70% van de Nederlanders moet in 20240 aan de beweegnorm voldoen. Dat is nu maar ongeveer de helft. Actief vervoer naar school en/of werk levert een grote bijdrage aan het voldoen aan de beweegnorm. Lopen en fietsen is ook een laagdrempelige (makkelijke, goedkope) manier om te bewegen.

VERANDERING IN SAMENSTELLING HUISHOUDENS

Er is een groeiende groep eenpersoonshuishoudens die om andere woonoplossing vraagt, waar kansen liggen om een gezonde en duurzame manier van verplaatsen te stimuleren.

HET KLIMAAT

Naast onze uitdagingen op het gebied van mobiliteit heeft Arnhem ook te maken met andere veranderingen. Denk bijvoorbeeld aan de verandering van het klimaat, waardoor we vaker te maken krijgen met wateroverlast, droogte, en hitte in de stad.

Om het in de toekomst aangenaam te houden om in de stad te wonen gaan we uit van de 3-30-300 regel. Dit houdt in dat vanuit elke woning minstens drie bomen te zien moeten zijn, er 30% schaduw in de wijk is en er binnen 300 meter een groene en koele plek te bereiken is. Hier hebben we als stad nog een grote opgave, want veel van onze wijken voldoen nog niet aan deze criteria. Het effect op de mobiliteitsopgave gaat voornamelijk over de beschikbare ruimte: infrastructuur/verharding neemt relatief veel ruimte in die ook gebruikt zou kunnen worden voor groen. Hierin moeten keuzes gemaakt worden.

Infrastructuur is zeer bepalend in het mobiliteitsbeeld van Arnhem

VERDUURZAMING

Ook duurzaamheid en de energietransitie zijn onderwerpen die een grote impact hebben op de openbare ruimte. Het creëren van ruimte voor duurzame energiebronnen en grootschalige energieopslag zijn daar voorbeelden van, maar ook het realiseren van laadinfrastructuur voor elektrische auto's.

NABIJHEID

Ruimte is schaars en daarom bouwen we nieuwe woningen binnen bestaand stedelijk gebied. Binnenstedelijke verdichting geeft mogelijkheden voor kortere verplaatsingen die vaker te voet en met de fiets afgelegd kunnen worden. In lijn met de omgevingsvisie mengen we vaker functies en gaan we meer delen. Dit kan door een mix van wonen en werken, en bijvoorbeeld het delen van een auto. Nabijheid van voorzieningen nodigt uit tot een andere manier van verplaatsen, en een andere inrichting van de openbare ruimte. Dit is hard nodig in relatie tot de verstedelijkingsopgave, het veranderende klimaat en het leefbaar houden van wonen in de stad.

THUISWERKEN NEEMT TOE

Bijna de helft van de werkenden is meer thuis gaan werken. Dit geldt met name voor mensen in de financiële dienstverlening (+23%) en bij de overheid (+24%) (CPB 2018). Dit betekent een afname van het aantal verplaatsingen.

OP DE 'FIETS'

De fiets is de laatste jaren niet alleen meer de 'gewone' stadsfiets. Het aantal elektrische fietsen neemt toe en ook het aantal andere voertuigen wat op het fietspad rijdt wordt steeds gevarieerder, zoals bakfietsen. De snelheidsverschillen op het fietspad worden hierdoor ook groter.

VAN BEZIT NAAR DEELMOBILITEIT

Deelmobiliteit gaat voorbij aan het traditionele bezit van een auto, fiets of elektrische scooter. Reizigers betalen alleen voor het gebruik van het vervoermiddel en het aantal kilometers dat ze maken. Op de bestemming parkeren ze hun transportmiddel en kan de volgende gebruiker op pad. Daarmee draagt het bij aan minder auto's in de stad en dus een CO_2-reductie en een daling van de parkeerdruk.

VERANDERENDE BINNENSTAD

De binnenstad van Arnhem is het bruisende brandpunt van de stad en de regio. Het kernwinkelgebied blijft een belangrijke trekker, samen met de horeca en cultuur. Daarnaast is de binnenstad een belangrijke woon- en werklocatie. Om al deze functies te huisvesten, ontwikkelt het centrum zich steeds meer tot een stedelijk multifunctioneel gebied met hoge dichtheden. De binnenstad transformeert daarbij van een place-to-buy naar een place-to-meet, waarbij het winkelhart compacter wordt en de kernwaarden groen, creatief en vrij nadrukkelijker aanwezig zijn. De binnenstad wordt daarmee ook aantrekkelijker voor bezoekers en toeristen die natuur, cultuur en ontmoeting willen combineren.

DISTRIBUTIEVERKEER

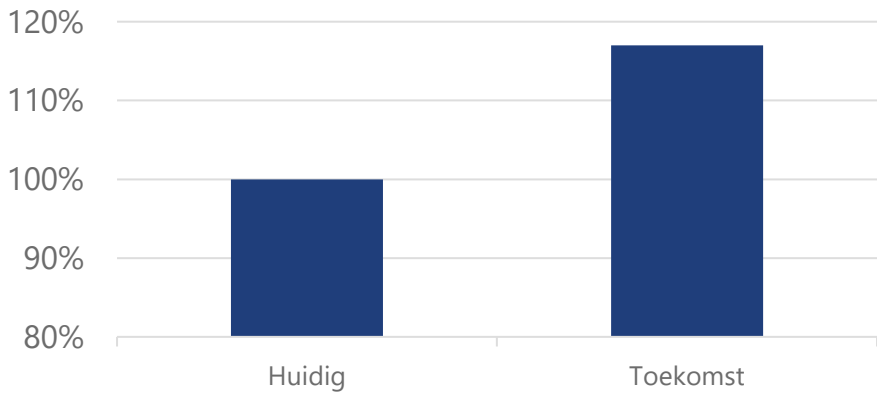
Logistiek is een belangrijk onderdeel van de mobiliteit en is essentieel voor een goed functionerende stad. Het zorgt echter ook voor de nodige uitdagingen, omdat het aantal bezorgvoertuigen groeit, zowel in het stadscentrum als in de wijken. We streven naar zowel efficiënte als schone stadslogistiek voor winkels, bedrijven en huishoudens. Leveringen verzamelen zich op deze hubs en worden met volle en schone voertuigen naar de eindbestemming gebracht. Dit vraagt om een goed georganiseerd systeem en locaties waar de logistieke stromen kunnen verzamelen.

2.4 Toekomstige situatie zonder maatregelen

Arnhem groeit in 2040 naar verwachting tot 185.000 inwoners. Deze groei vindt door de toevoeging van 16.000 woningen grotendeels plaats in de bestaande stad. Ook het aantal arbeidsplaatsen zal tot 2040 meegroeien.

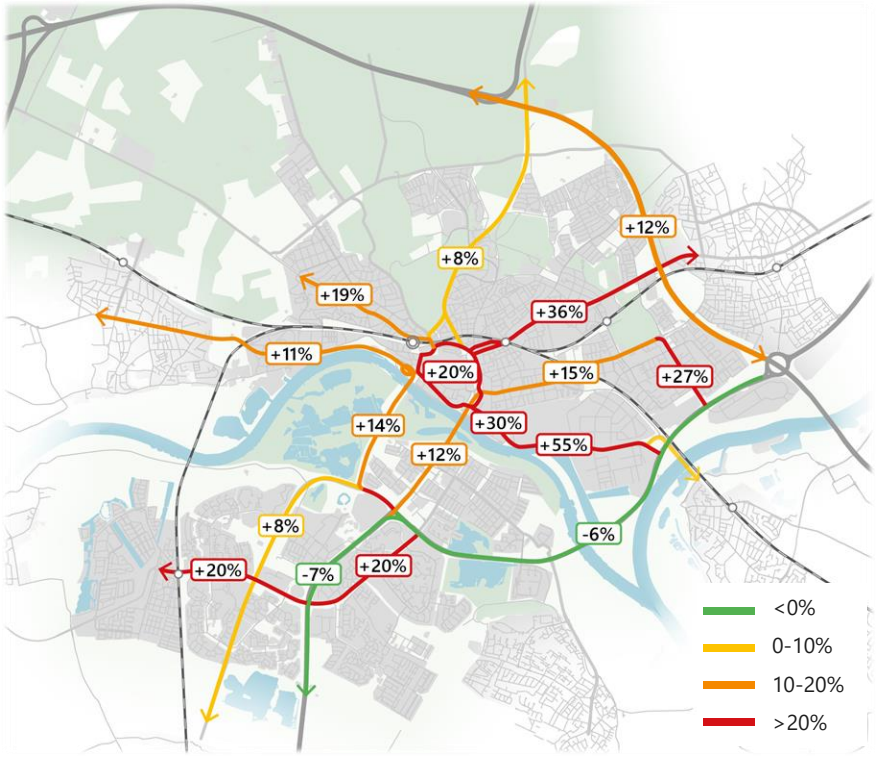
Meer wonen en werken betekent meer verplaatsingen. Bovendien heeft de energietransitie en de bouw van deze bedrijven, woningen en andere voorzieningen ook bouwverkeer tot gevolg. Als er geen maatregelen getroffen worden zullen deze verplaatsingen leiden tot een toename van motorvoertuigen op de hoofdwegen binnen Arnhem en op de Rijkswegen om Arnhem heen. Met name op de centrumring zal het gemotoriseerde verkeer toenemen. De afname die in de afbeelding op de Pleijroute is te zien is het gevolg van de doortrekking van de A15.

De verkeersdruk leidt nu al tot knelpunten op het wegennet en deze zullen in de toekomst dus nog verder toenemen. Ook het aantal voertuigkilometers neemt in de toekomst toe. Dit is het totaal aantal kilometers van alle (vracht)autoritten op het wegennet van de gemeente Arnhem.

Toename van het aantal voertuigkilometers (gemotoriseerd verkeer) in heel Arnhem

Zonder maatregelen blijft bovendien het aandeel actieve mobiliteit achter ten opzichte van Nederland. Doordat de stad groeit en de vervoerswijzekeuze niet verandert rijden er meer auto's in de stad. Meer autoritten betekent meer verkeersoverlast, verminderde leefbaarheid, en minder ruimte voor duurzame alternatieven.

Toe/afname aan verkeer t.o.v. 2019 (met doortrekking A15, zonder aanvullende maatregelen)

VERTRAGING VOOR DE AUTO

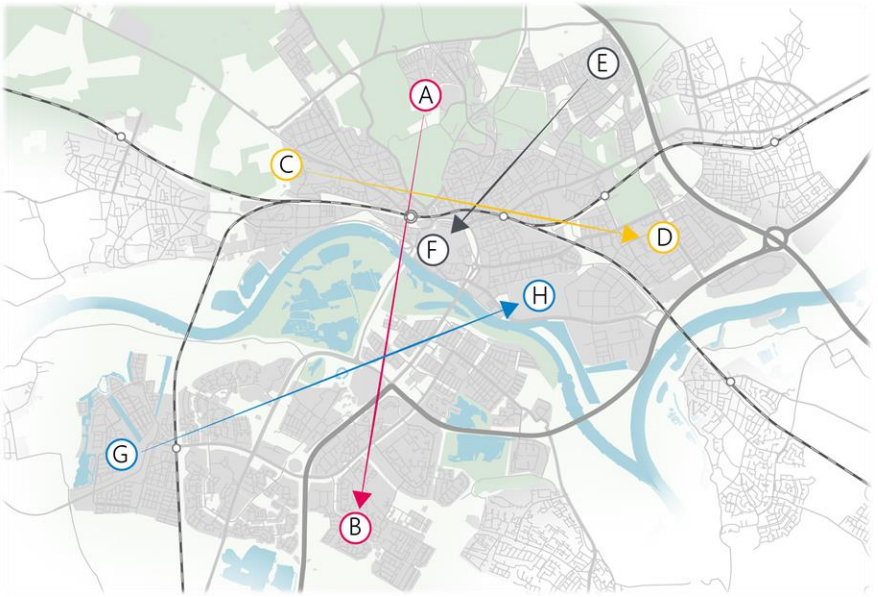
De groei van het aantal inwoners en arbeidsplaatsen leidt tot een toename van verkeer op de wegen in Arnhem. De groei van het verkeer leidt tot een zwaardere belasting van het wegennetwerk, waardoor met name in de spitsen de reistijd verder toeneemt en dat heeft bijvoorbeeld economische gevolgen.

De figuur geeft inzicht in de vertragingsfactor in de avondspits voor verschillende routes. De factoren geven inzicht in het verschil tussen de reistijd in de avondspits ten opzichte van een ander moment op de dag buiten de spits. Daarmee laat dit zien in welke mate er in de spits vertraging is.

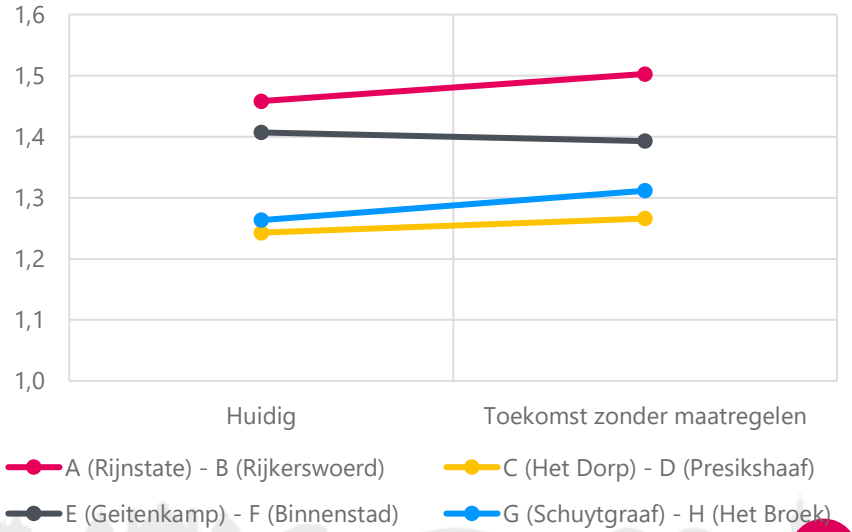
In de figuur is zichtbaar dat in de toekomst zonder maatregelen de reistijdfactoren over het algemeen toenemen. Dit betekent dat er meer vertraging is met de auto op de spitsmomenten ten opzichte van de huidige situatie en dat heeft nadelige economische effecten.

LUCHTKWALITEIT EN GELUID

Omdat het aantal voertuigkilometers van het gemotoriseerd verkeer toeneemt, neemt ook de overlast van het verkeer toe. Meer gemotoriseerd verkeer betekent een afname van de leefbaarheid in de stad. Het extra verkeer zorgt voor een verslechtering van de luchtkwaliteit en een toename van de geluidsoverlast door het verkeer. Bovendien bevinden de grote verkeerstoenames zich ook op wegen waar op dit moment al veel verkeersoverlast wordt ervaren. Hierdoor wordt het onprettig om in de stad te leven.

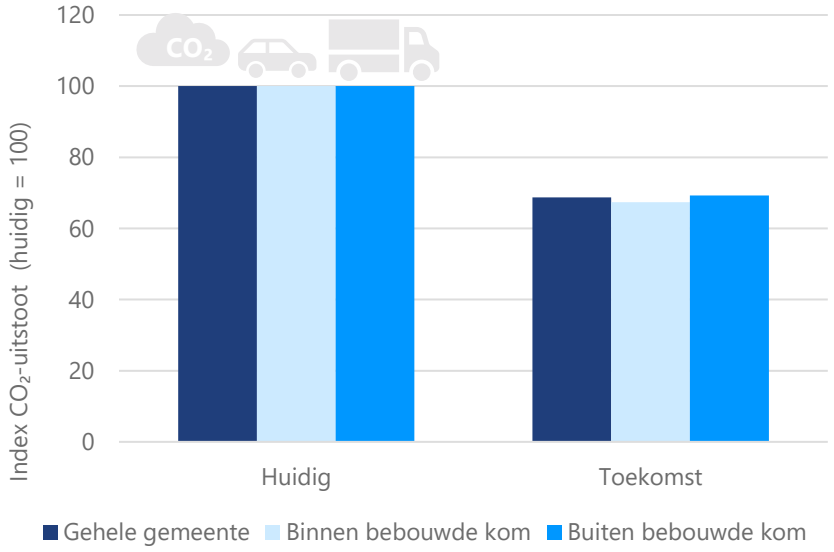
Reistijdfactoren autoroutes Arnhem

UITSTOOT VAN VERKEER

Met behulp van het verkeersmodel is de huidige en verwachte toekomstige uitstoot van het verkeer (CO_2) berekend. Hierbij is rekening gehouden met de huidige en toekomstige emissiefactoren, waarbij onderscheid is gemaakt naar wegtype, voertuigsoort, snelheid, congestie en afwikkelingskwaliteit. Het effect op de CO_2-emissie is inzichtelijk gemaakt voor de gehele gemeente Arnhem met onderscheid naar wegen binnen en buiten de bebouwde kom.

Zichtbaar is dat in de toekomst (2040) de CO_2-uitstoot van al het verkeer in Arnhem met circa 35% afneemt ten opzichte van de huidige situatie, ondanks de grote toename van het verkeer. Dit komt doordat het de verwachting is dat in Nederland steeds meer voertuigen steeds minder CO_2 uitstoten, zoals elektrische auto's.

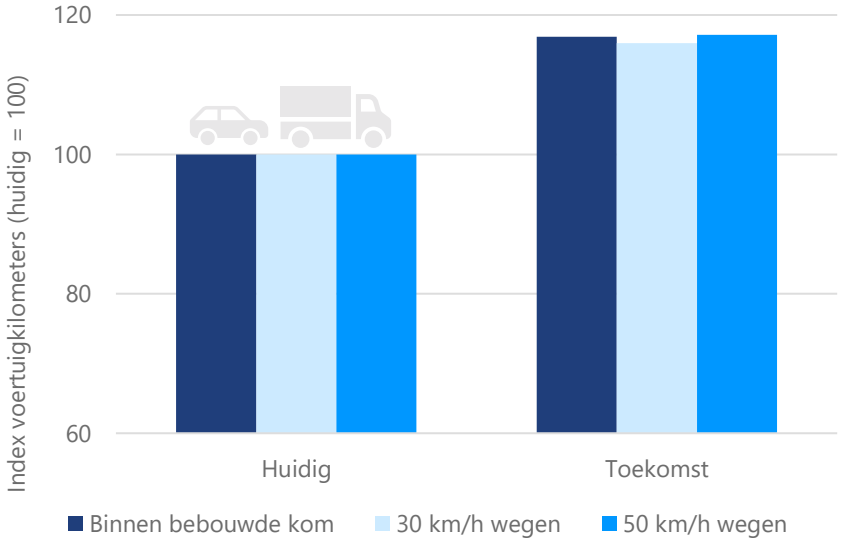
Ontwikkeling CO_2-uitstoot per gebied t.o.v. huidige situatie

VERKEERSVEILIGHEID

De hoeveelheid verkeer op een bepaalde soort weg heeft invloed op de verkeersveiligheid, specifiek voor de wegen binnen de bebouwde kom. Zo is het gunstig voor de verkeersveiligheid als de hoeveelheid verkeer op 50 km/u wegen afneemt, vooral waar fietsers en gemotoriseerd verkeer niet zijn gescheiden.

We drukken de hoeveelheid verkeer per soort weg uit in voertuigkilometers. Dit is het totaal aantal kilometers van al het gemotoriseerde verkeer samen over een bepaalde soort weg.

In de toekomst is een stijging van het aantal voertuigkilometers van ruim 15% zichtbaar op de wegen binnen de bebouwde kom. De toename op 30 km/u en 50 km/u wegen is vergelijkbaar. Door deze stijging van het aantal voertuigkilometers neemt ook het risico op ongevallen toe.

Ontwikkeling voertuigkilometers toekomst (zonder maatregelen) t.o.v. huidige situatie

2.5 Conclusie

Uit de probleemanalyse blijkt dat Arnhem fors moet ingrijpen om tot een gezonde, groene en leefbare stad te komen. Hieronder de belangrijkste kansen en opgaves voor de stad.

OPGAVES

Er komen meer mensen bij in Arnhem, waardoor het aantal verplaatsingen toe zal nemen.

Als we niets doen, wordt een groot deel van deze extra verplaatsingen met de auto gemaakt. Meer auto's zorgen voor meer gezondheidsdruk door meer uitstoot en meer geluid. We voldoen nu als stad al niet aan de richtlijnen en we zien gezondheidsklachten die het gevolg zijn van de uitstoot en geluidsoverlast van verkeer toenemen.

De vertraging en verkeersonveiligheid nemen toe en de robuustheid van het netwerk staat onder druk. Dit betekent dat wanneer er een incident plaatsvindt op één plek, ook de rest van de wegen vast staan.

Er is veel ruimte voor infrastructuur en de geparkeerde auto in Arnhem, maar de vraag naar ruimte voor groen neemt met klimaatverandering en door behoefte aan meer biodiversiteit en een gezondere omgeving steeds meer toe.

Het aantal bezorgdiensten neemt toe en daarnaast neemt de druk op het weggennet toe. Het wordt lastiger om op tijd de bevoorrading van winkels, horeca en bouwterreinen te regelen, afval op te halen en bestellingen af te leveren. Als Arnhem hebben we de ambitie om de logistiek te verduurzamen. Dit alles vraagt om heldere eisen en ambities voor schone en efficiënte logistiek.

KANSEN

Meer inwoners en arbeidsplaatsen ten gevolge van binnenstedelijke ontwikkeling geeft meer draagvlak voor de nabijheid van voorzieningen. De afstand van verplaatsingen wordt dan korter. Hierdoor wordt het ook aantrekkelijker om meer verplaatsingen te voet af te leggen.

Veel korte afstanden worden op dit moment met de auto afgelegd. Hier ligt potentie voor meer fietsgebruik. Dit is niet alleen een schone manier van verplaatsen maar ook gezond! Het gebruik van de e-bike biedt kansen voor Arnhem door de heuvels en de bruggen.

Op dit moment is er al een hoog openbaar vervoer gebruik; dit heeft potentie om nog verder te groeien (met aandacht voor vervoersarmoede).

Deelvervoer biedt kansen in combinatie met het stimuleren van schonere verplaatsingen.

Ook het bundelen van vervoersstromen in hubs biedt mogelijkheden om schonere verplaatsingen te realiseren. Denk aan het parkeren van de auto aan de stadsrand en het bundelen van vrachten op overslagpunten buiten de binnenstad.

In de toekomst zijn er meer elektrische voertuigen die zorgen voor schonere verplaatsingen.

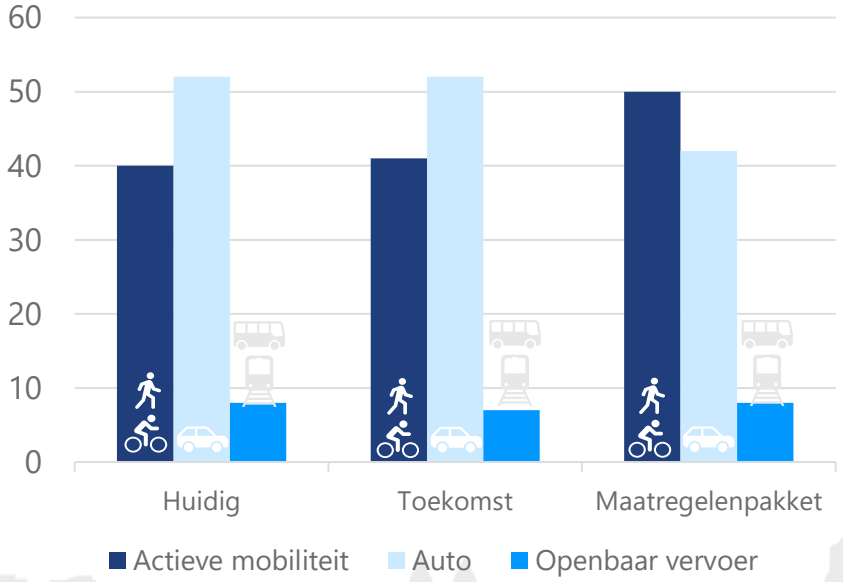
3. Effectenanalyse

Het maatregelenpakket zoals beschreven in hoofdstuk 4, 5 en 6 van het DMP is doorgerekend. De doorrekening brengt de effecten van het maatregelenpakket op de verkeerssituatie in Arnhem in beeld. Zo is getoetst of het maatregelenpakket voldoet aan de ambitie van dit mobiliteitsplan en invulling geeft aan de beschreven opgaves en kansen. Voor deze doorrekening is gebruik gemaakt van het regionaal verkeersmodel. Dit is het meest betrouwbare instrument om een prognose van de toekomstige verkeerssituatie op te stellen.

MEER ACTIEVE MOBILITEIT EN MEER OPENBAAR VERVOER

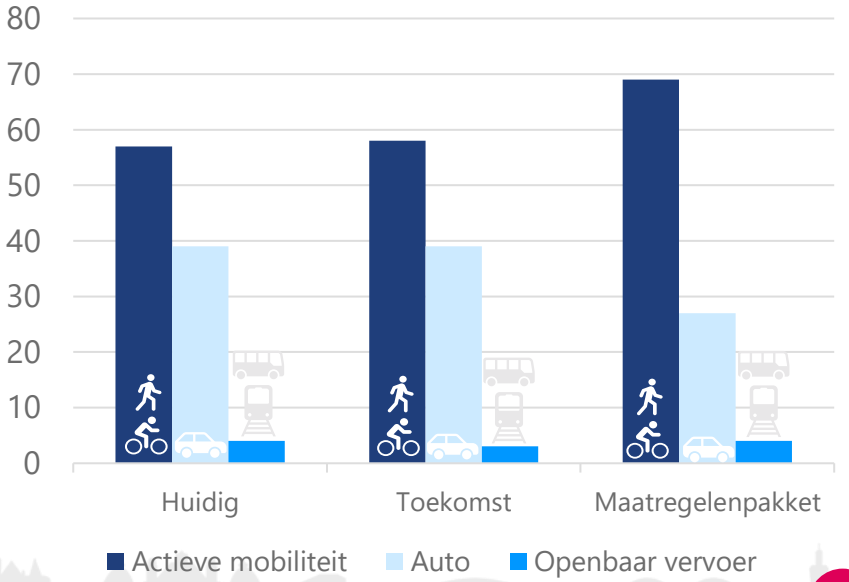
De auto wordt in de toekomst in Arnhem minder gebruikt, doordat het maatregelenpakket de alternatieven aantrekkelijker maakt. De verschuiving in de vervoerswijzekeuze laat dit zien.

Verschuiving in vervoerswijze keuze alle ritten van, naar en binnen Arnhem (%)

Kijken we naar alleen de ritten binnen Arnhem dan wordt er in de toekomst al meer gelopen en gefietst, maar ook dit neemt door het maatregelenpakket toe. De auto krijgt duidelijk een minder groot aandeel in het aantal verplaatsingen. Verder is ook hier een toename te zien in het gebruik van het openbaar vervoer. Deze verschuivingen kunnen alleen plaatsvinden als het in Arnhem aantrekkelijker en veiliger wordt om te fietsen, te lopen, en het openbaar vervoer te gebruiken.

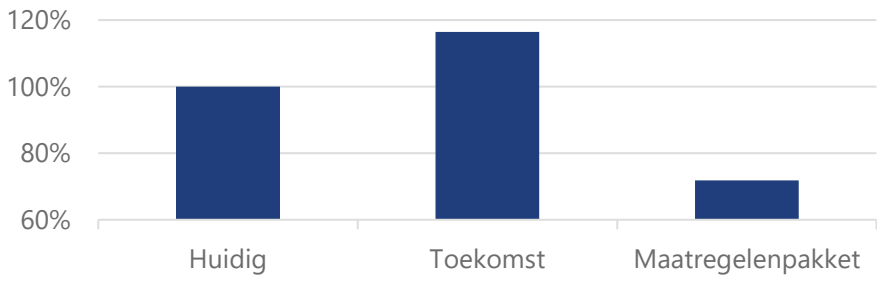
Verschuiving in vervoerswijze keuze binnen Arnhem (%)

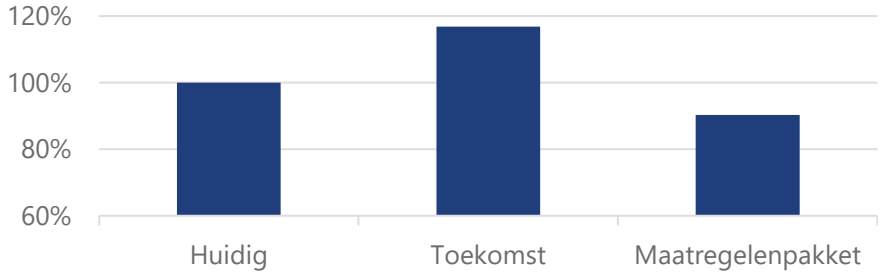
AFNAME VOERTUIGKILOMETERS

Het totale aantal voertuigkilometers neemt door het maatregelenpakket af ten opzichte van de huidige situatie. Dit is te zien in onderstaande figuren. Op de centrumring (bovenste figuur) is een groter verschil te zien dan in heel Arnhem (onderste figuur). De huidige situatie is 100%, zonder maateregelen is het in de toekomst 120% en met het maatregelenpakket is dit 70% op de centrumring, en 90% in heel Arnhem.

Voertuigkilometers op de centrumring

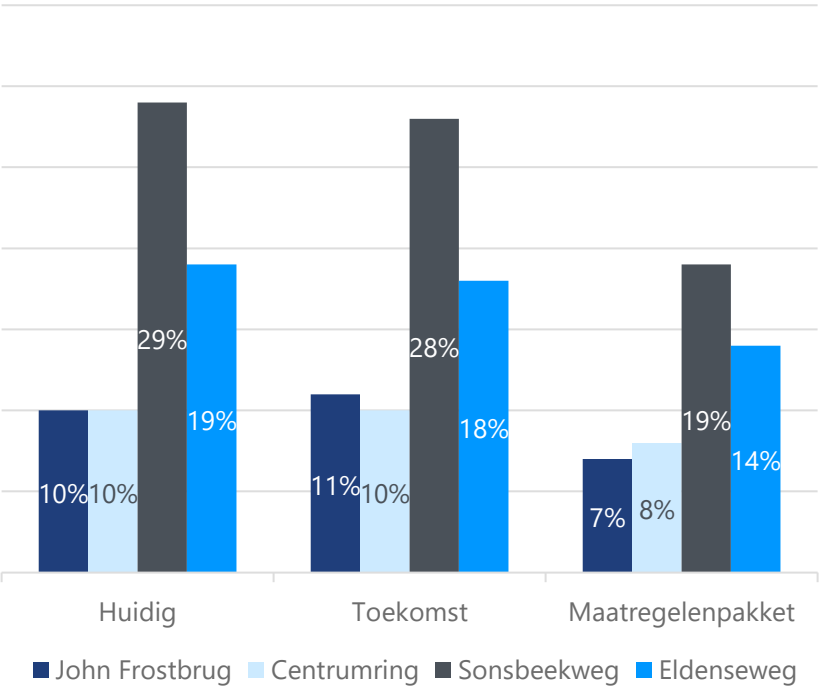
Voertuigkilometers in Arnhem

AFNAME DOORGAAND VERKEER

Ook is er een afname in de hoeveelheid doorgaand verkeer door Arnhem. Doorgaand verkeer is verkeer zonder herkomst of bestemming in Arnhem. In onderstaande figuur is een overzicht te zien van het aandeel doorgaand verkeer op vier wegvakken. In de huidige situatie is bijna 30% van het verkeer op de Sonsbeekweg doorgaand verkeer. Door de realisatie van het maatregelenpakket daalt dit naar zo'n 20%. Op de andere wegen is een vergelijkbare daling te zien. Het doorgaand verkeer gaat door het maatregelenpakket minder dóór Arnhem heen, en meer óm Arnhem heen rijden.

Doorgaand verkeer door Arnhem

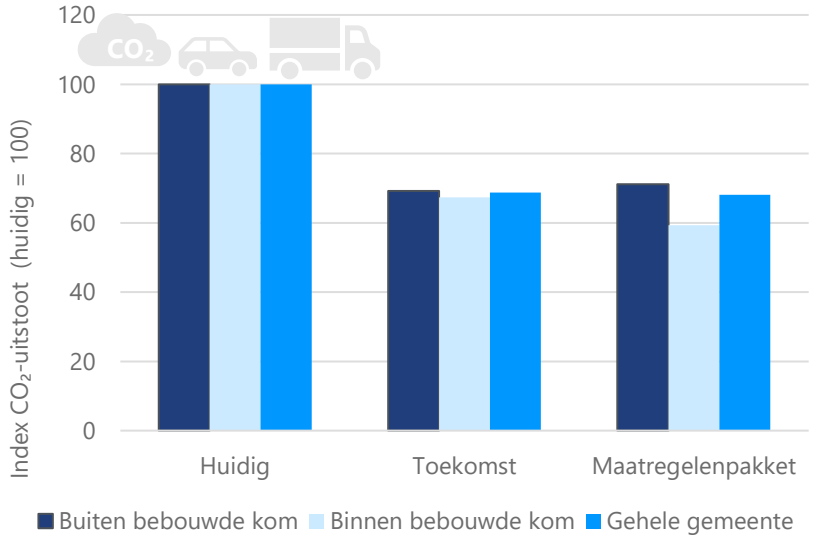

CO_2-UITSTOOT

Met behulp van het verkeersmodel is de huidige en verwachte toekomstige uitstoot van het verkeer (CO_2) berekend.

Zichtbaar is dat in de toekomst de CO_2-uitstoot van al het verkeer in Arnhem met circa 35% afneemt ten opzichte van de huidige situatie. Dit komt doordat het de verwachting is dat in Nederland steeds meer voertuigen steeds minder CO_2 uitstoten.

Het maatregelenpakket resulteert in de gehele gemeente een lichte extra daling in een daling van de uitstoot. Hoewel de uitstoot van het verkeer buiten de bebouwde kom licht toeneemt, neemt de uitstoot binnen de bebouwde kom nog extra af. Dit heeft een positief effect voor de leefbaarheid en gezondheid.

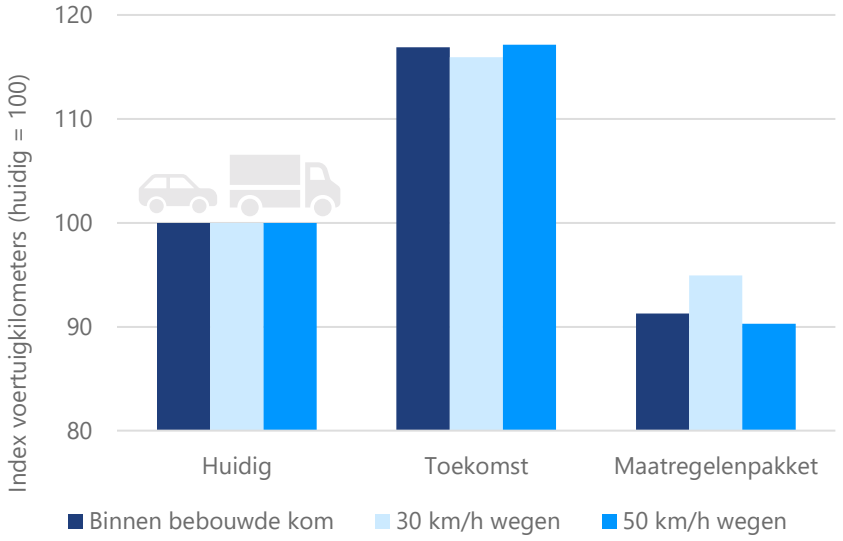

Ontwikkeling CO_2-uitstoot per gebied t.o.v. huidige situatie

VERKEERSVEILIGHEID

Onderstaand figuur geeft inzicht in de ontwikkeling van het aantal voertuigkilometers op de wegen binnen de bebouwde kom van Arnhem. Zichtbaar is dat in de toekomstige situatie zonder maatregelen het aantal voertuigkilometers met ruim 15% toeneemt, waarmee ook het risico op ongevallen stijgt.

Bij toepassing van het maatregelenpakket is er juist sprake van een daling van het aantal voertuigkilometers. De hoeveelheid verkeer daalt aanzienlijk en komt daarmee ook lager te liggen dan het huidige niveau. De grootste daling vindt plaats op 50 km/u wegen. Zeker als dit wegen betreft waar in de huidige situatie fietsers en gemotoriseerd verkeer niet gescheiden zijn, heeft deze verschuiving ook een positief effect op de verkeersveiligheid.

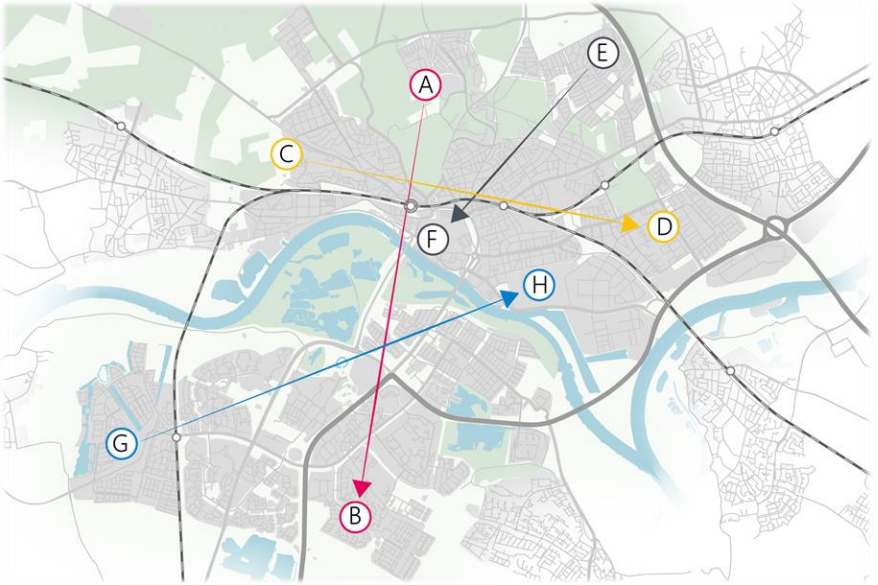

Ontwikkeling voertuigkilometers t.o.v. huidige situatie

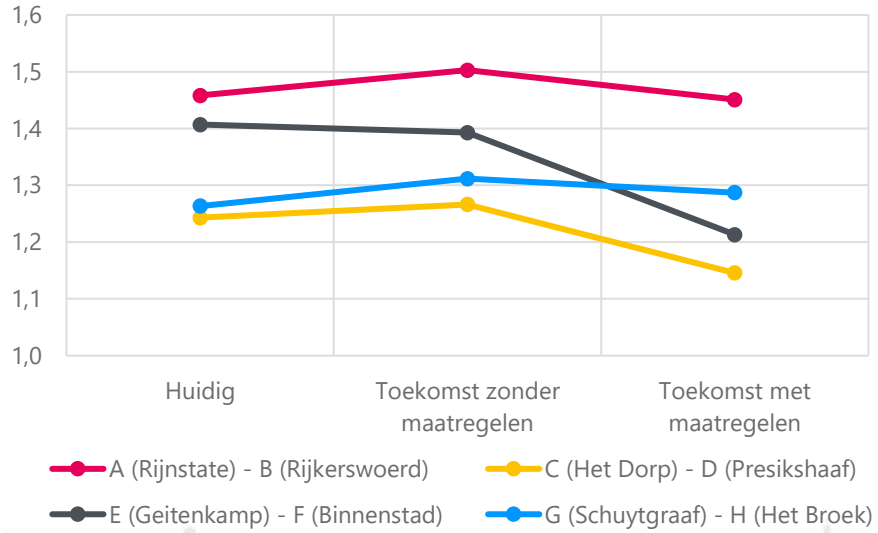
VERTRAGING VOOR DE AUTO

De groei van het aantal inwoners en arbeidsplaatsen leidt in een toekomst zonder maatregelen tot een toename van verkeer op de wegen in Arnhem met meer vertraging tot gevolg. Dit heeft gevolgen voor de economie. De vertragingsfactor geeft inzicht in het verschil tussen de reistijd in de avondspits ten opzicht van een ander moment op de dag buiten de spits. Daarmee laat dit zien in welke mate er in de spits vertraging is en dus ook een beeld van de economische impact.

In de figuur is zichtbaar dat het maatregelenpakket leidt tot een daling van de vertraging in de avondspits. Op een aantal routes is zelfs minder vertraging dan in de huidige situatie. Deze resultaten laten zien dat het mogelijk blijft om in Arnhem zonder al te veel vertraging met de auto te reizen. Dit ondanks de maatregelen die de reistijd binnen Arnhem vergroten, waardoor het doorgaand verkeer om Arnhem gaat rijden en de hoeveelheid gemotoriseerd verkeer in de stad afneemt.

Reistijdfactoren routes Arnhem

LUCHTKWALITEIT EN GELUID

Het verbeteren van de luchtkwaliteit en het verminderen van de geluidshinder dragen bij aan de leefbaarheid in Arnhem. De maatregelen in dit mobiliteitsplan hebben effect op de luchtkwaliteit en de geluidshinder. De belangrijkste effecten lichten we hier nader toe.

Zoals aangegeven neemt door het maatregelenpakket het aantal voertuigkilometers in de stad af. Deze afname heeft tot gevolg dat het totale verkeer in de stad minder geluid en minder schadelijke stoffen (zoals NOx) produceert.

- Als de verkeersintensiteit op een wegvak met 20% afneemt ten opzichte van de huidige situatie, neemt de geluidbelasting op bijvoorbeeld de woningen langs de weg af met ongeveer 1 dB (decibel). Bij 40% afname van de verkeersintensiteit is de afname van de geluidsbelasting 2 dB. Een afname van 2 dB is een significante afname en waarneembaar voor het menselijk oor. Dit betekent dat door het maatregelenpakket bijvoorbeeld langs de Sonsbeekweg, Apeldoornseweg en Batavierenweg een waarneembaar afname van het verkeersgeluid ontstaat.

- Ten aan zien van de luchtkwaliteit geeft een weg met bijvoorbeeld 20% minder verkeer ook 20% minder uitstoot. Dus het maatregelenpakket, met minder verkeer in Arnhem tot gevolg, is gunstig voor de luchtkwaliteit in Arnhem. Echter de luchtkwaliteit is ook van allerlei andere factoren afhankelijk, zoals de achtergrondconcentratie en de wegen in de omgeving. Daarom vertaalt een 20% afname zich niet rechtstreeks in 20% betere luchtkwaliteit. Op plekken met een hoge verkeersintensiteit (zoals de centrumring) is het positieve effect van een verkeersafname op de luchtkwaliteit het grootst. Bovendien blijkt uit de resultaten dat op de plekken met een hoge verkeersintensiteit de afnames van het verkeer (door het maatregelenpakket) ook het grootst zijn (zoals op de centrumring).

Naast de afname van het verkeer in Arnhem zijn er nog twee meer specifieke verkeersmaatregelen uit het maatregelenpakket die effect hebben op de luchtkwaliteit en/of het verkeersgeluid.

- Hoe lager de snelheid van het verkeer hoe lager de geluidsbelasting. Het aanpassen van de snelheid van 70 naar 50 km/u en van 50 naar 30 km/u geeft beide ongeveer een afname van 2 dB van de geluidsbelasting op bijvoorbeeld de woningen langs de weg. Het uiteindelijk effect is wel afhankelijk van de omgevingskenmerken zoals de wegdekverharding. Bij herinrichting van de weg om tot een geloofwaardige aanpassing van de maximumsnelheid te komen is de wegdekverharding dan ook een aandachtspunt. Verkeer dat over klinkers rijdt produceert meer geluid dan verkeer dat over asfalt rijdt. Het effect van snelheidsverlaging heeft weinig effect op de luchtkwaliteit, omdat er voor de luchtkwaliteit meer factoren een rol spelen.

- Het verminderen van het aantal rijstroken heeft ook effect op de luchtkwaliteit en/of het verkeersgeluid. Door het verminderen van het aantal rijstroken komt over het algemeen de rijbaan op grotere afstand van de aan de weg gelegen woningen (en andere voorzieningen) te liggen. Daardoor rijdt het verkeer op grotere afstand van de woningen en zal de geluidsbelasting op de woningen afnemen en de luchtkwaliteit bij de woningen verbeteren.

Tot slot dragen allerlei andere maatregelen zoals de zero-emissiezone en laadvoorzieningen ook zowel direct als indirect bij aan het verbeteren van de luchtkwaliteit en het verminderen van de geluidshinder.

Memo

Datum : 9 april 2024

Aan : gemeenteraad

Van : college van B&W

Betreft : Moties en toezeggingen Duurzaam mobiliteitsplan

Inleiding

Bij de behandeling van de ‘startnotitie participatie Duurzaam mobiliteitsplan en Parkeerbeleid’ zijn moties aangenomen en toezeggingen gedaan. Dit memo beschrijft de wijze waarop invulling is gegeven aan die moties en toezeggingen, of hoe dat de komende periode nog wordt gedaan.

Moties
Er zijn twee moties die zijn aangenomen bij de behandeling van de ‘startnotitie participatie Duurzaam mobiliteitsplan en Parkeerbeleid’.

Onderzoek naar maatschappelijke parkeervergunningen voor zorgverleners, mantelzorgers en vrijwilligers (23M19)
De motie roept op de mogelijkheden te verkennen om maatschappelijke parkeervergunningen voor zorgverleners, mantelzorgers en vrijwilligers in te voeren, dit in het participatieproces te betrekken en mee te nemen in de nieuwe parkeernota.

Het duurzaam mobiliteitsplan beschrijft op hoofdlijnen de koers voor het parkeerbeleid en daarin is beschreven om aandacht te hebben voor maatschappelijke parkeervergunningen. Verdere uitwerking en concretisering vindt echter plaats in het parkeerbeleid. Deze motie is daarom ook niet afgedaan.

Stimuleren van fietsgebruik in wijken met een lage fietsparticipatie (23M29)
De motie roept op een plan te ontwikkelen om het gebruik van de fiets te stimuleren in wijken met een lage fietsparticipatie, vooral onder vrouwen, waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke behoeften en omstandigheden van deze doelgroep.

Arnhem heeft de Citydeal fiets ondertekend. Doel van die citydeal is *‘bereiken dat zoveel mogelijk mensen gaan fietsen, die nu om uiteenlopende redenen niet kunnen fietsen’* en richt zich op mensen die geen toegang tot een fiets hebben, of niet de vaardigheden hebben om te kunnen fietsen. In dat kader zijn we nu al een plan aan het maken het fietsen te stimuleren. We richten ons daarbij juist op wijken met een lage fietsparticipatie en zullen speciale aandacht voor vrouwen hebben. Er wordt nog gewerkt aan het plan en de motie is daarom ook nog niet afgedaan.

Toezeggingen

Toezegging	**Status**	**Toelichting**
Wethouder Kundic zegt toe om bij de verdere uitwerking van uitvoeringskader elektrisch laden de rol van gehandicaptenvervoer mee te nemen met betrekking tot de laadinfrastructuur.	Loopt	Dit wordt momenteel in regionaal verband, en in samenwerking met Avan, uitgewerkt. We verwachten rond de zomer van 2024 dit plan ten uitvoer te brengen en zullen u er dan ook weer over informeren.
Wethouder Kundic zegt n.a.v. een vraag van Rebin Maref (VVD) toe met de ondernemer in gesprek te gaan over het plaatsen van laadpalen in de parkeergarage.	Afgedaan	Het gesprek heeft plaatsgevonden om te kijken naar de mogelijkheden. Het proces om laadpalen te plaatsen in de garage loopt. Hiermee is de toezegging afgedaan.

Wethouder Kundic zegt toe om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn met betrekking tot mantelzorgvergunningen.	Loopt	Het duurzaam mobiliteitsplan beschrijft op hoofdlijnen de koers voor het parkeerbeleid en daarin is beschreven om aandacht te hebben voor maatschappelijke parkeervergunningen. Het parkeerbeleid is een nadere uitwerking van het DMP en zal na vaststelling van het DMP aan de gemeenteraad ter vaststelling worden aangeboden. Verdere uitwerking en concretisering rondom vergunningen vindt plaats in het parkeerbeleid. Deze motie is daarom ook niet afgedaan.
Wethouder Kundic zegt n.a.v. de mondelinge vragen van D66 en PvdD van 18 januari over ‘parkeerboetes voor mensen met gehandicaptenparkeerkaart door inzet scanauto’s’ toe, dat de evaluatie van het scanautobeleid in maart dit jaar gestart wordt en dat het college met de resultaten terugkomt bij de gemeenteraad.	Afgedaan	Deze evaluatie is 28 november met de gemeenteraad gedeeld. Hiermee is de toezegging afgedaan.
Wethouder Kundic zegt toe dat de component draagvlak wordt meegenomen in het participatieproces.	Afgedaan	In de tweede ronde participatie zijn stellingen voorgelegd om het draagvlak te meten voor verschillende maatregelen. Naast bijeenkomsten en gesprekken, die vooral kwalitatieve informatie geven, zijn online de stellingen beantwoord door ruim 1.100 individuele bezoekers van de website. De resultaten van de participatie zijn als bijlage bij het DMP opgenomen. Hiermee is de toezegging afgedaan.
Wethouder Kundic zegt toe om niet enkel te kijken naar het belang van ondernemers maar naar de economische impact op de stad van nieuw beleid.	Afgedaan	Onderdeel van de effectbeschrijving is ook het effect op de verkeersafwikkeling (toe- of afname van files) in de stad. Dat is een belangrijke graadmeter voor de economische bereikbaarheid. Hiermee is de toezegging afgedaan.
Wethouder Kundic zegt toe om te kijken wat er mogelijk is in het participatieproces met betrekking tot de loting van inwoners voor deelname.	Afgedaan	Voor de “ronde tafel” gesprekken met bewoners is een uit database met inwoners een zo goed mogelijke vertegenwoordiging (op basis van o.a. woonwijk, leeftijd en opleidingsniveau) geselecteerd. Hiermee is de toezegging afgedaan.
Wethouder Kundic zegt toe om aanvullende gesprekspartners uit te nodigen, buiten de al genoemde partijen in het raadsvoorstel, die door verschillende fracties aangedragen zijn tijdens de bespreking	Afgedaan	Alle genoemde partijen zijn benaderd voor deelname aan de expertsessies en stadsbrede evenementen. Hiermee is de toezegging afgedaan.
Toezegging 1364 ‘Burgerinitiatief Centrumring Arnhem’	Afgedaan	Deze toezegging is al afgedaan. Er zijn echter wel enkele punten die in het DMP zouden worden meegenomen. Die staan hieronder beschreven
Aan het Duurzame Mobiliteitsplan de volgende uitgangspunten mee te geven: 1a. Op de Centrumring wordt ingezet op vermindering van de maximum snelheid, te beginnen met het traject Weerdjesstraat-Trans-Eusebiusplein		In het DMP wordt ingezet op een verlaging van de maximumsnelheid van meer wegen dan alleen de Centrumring. De toegestane maximum snelheid moet passen bij de inrichting. Naast het plaatsen van een bord dient dus ook de weg aangepast te worden. In het DMP wordt uitgegaan van een aanpak van de centrumring in twee fasen. Hiermee is de toezegging afgedaan.

Aan het Duurzame Mobiliteitsplan de volgende uitgangspunten mee te geven: 1b. Op de Centrumring wordt ingezet op toepassing van trajectcontrole als middel om de verkeerssnelheid te beheersen	Loopt	Er is nog onvoldoende bekend van deze technologie. We kunnen niet stellen dat we trajectcontrole gaan inzetten. Wel hebben we opgenomen dat we de inzet van trajectcontrole gaan onderzoeken.
Aan het Duurzame Mobiliteitsplan de volgende uitgangspunten mee te geven: 1c. Sluipverkeer op de Centrumring wordt met kracht tegengegaan.	Afgedaan	Het maatregelenpakket opgenomen in het DMP dringt het doorgaande verkeer door Arnhem sterk terug. In de onderzoeken naar de mogelijkheden om het sluipverkeer terug te dringen is ook gekeken naar het knippen van de centrumring om doorgaand verkeer onmogelijk te maken. De nadelen voor de bereikbaarheid en leefbaarheid van de stad van deze variant waren zo groot dat hier niet voor gekozen is. Hiermee is de toezegging afgedaan.

Samenvatting participatie duurzaam Mobiliteitsplan

Vooraf

- Deze samenvatting bevat de hoofdlijnen van de opzet en de resultaten van alle participatie-activiteiten voor het Duurzaam Mobiliteitsplan. Van alle activiteiten zijn ook afzonderlijke verslagen of rapportages gemaakt, waarin de inbreng in detail is vastgelegd. Naast de samenvatting zullen ook deze onderliggende stukken voor iedereen toegankelijk zijn via de website arnhem.nl/mobiliteit.
- Goed om te weten bij het lezen van dit stuk: voordat we deze tekst beschikbaar maken, zal deze nog worden geredigeerd met het oog op duidelijkheid en leesbaarheid.

Inleiding

De gemeente Arnhem wil een mobiliteitsbeleid opstellen dat in het teken staat van een gezonde en leefbare stad. Het college van B&W formuleert dit als: ‘een nieuw mobiliteitsplan waarin naast de bereikbaarheid van de stad, het tegengaan van verkeersoverlast en schone lucht de uitgangspunten zijn’. Dit zal flinke impact hebben op de stad, en daarom is belangrijk dat alle Arnhemmers kunnen meedenken over dit onderwerp. Samen moeten we onze aanpak van mobiliteit veranderen. Hoe gaan we dat doen? We willen rekening houden met kansen die er zijn. Maar ook aandacht geven aan zorgen van bewoners. Bijvoorbeeld over de verdeling tussen auto, voetganger, fiets en openbaar vervoer. Of hoe we de ruimte voor parkeren en de ruimte voor groen verdelen.

Dit document bevat een samenvatting van de participatie die tijdens het proces om tot een duurzaam mobiliteitsplan te komen is uitgevoerd. Hierbij is voor twee participatieronden beschreven wie er meededen, wat er is ingebracht en wat daar vervolgens mee gedaan is. Voordat we op de beide participatieronden ingaan beschrijven we eerst de kaders van de participatie.

Kaders

Het maken van het nieuwe duurzaam mobiliteitsplan begint niet met een leeg vel. Het plan is een verdere uitwerking van de Omgevingsvisie 2040, die door de gemeenteraad is vastgesteld. De omgevingsvisie geeft de kaders voor de koerswijziging in het mobiliteitsbeleid:

- straten en pleinen groener maken
- lagere snelheden voor het verkeer
- meer ruimte voor voetganger, fietser en het ov en minder ruimte voor de auto
- wel toegang tot de stad, maar het beperken van de doorgang
- lagere parkeernormen.

Binnen het kader van deze koerswijziging hebben we aan Arnhemmers en betrokken organisaties gevraagd wat ze als kansen, opgaven en aandachtspunten zien.

Participatieronde 1

De opzet

Voor de eerste participatieronde hebben we inwoners, ondernemers en organisaties uit de (winkel)centra, belangengroepen, en de organisaties op de werk- en leerlocaties in Arnhem actief benaderd.
Daarvoor is een campagne opgestart via de maillijsten van de gemeente, persberichten, artikelen in de Arnhemse koerier en de sociale media van de gemeente Arnhem. Er is ook een speciale pagina ingericht op de website van de gemeente. Doelstellingen hiervan waren het informeren over het nieuwe duurzaam mobiliteitsplan en het activeren om mee te doen aan de participatie.

In de tabel hieronder staat een overzicht van de activiteiten in de eerste participatieronde, met daarbij wie er hebben deelgenomen.

Activiteit	**Wanneer**	**Bereik**
Digitale kick-off	26 juni	30 live kijkers, link 233 keer aangeklikt
Social mediacampagne	26 juni /10 juli	89874 mensen, 3019 kliks, 428 opmerkingen
Online vragenlijst	26 juni /16 juli	895 deelnemers
Expertsessies	5, 10 en 12 juli	20 deelnemers
Focusgroepen	12, 13 en 14 juli	36 deelnemers in 3 sessies wijktype A, B en C
Wijkactiviteit	28 juni 2023	120 gesprekken, Centrum, Malburgen, Schuytgraaf,

De digitale kick-off was een online uitzending van 1,5 uur waarin de doelen van het duurzaam Mobiliteitsplan, de uitgangspunten en het participatieproces werden toegelicht door de wethouder en de projectleider.
De social media campagne vond plaats via de social media van de gemeente Arnhem (Facebook, Instagram, Linkedin), en bestond uit advertenties en geschreven posts, specifiek gericht op de verschillende wijktypen.
De online vragenlijst bestond uit zeventien vragen. Er werd gevraagd naar de beoordeling van mobiliteitsthema's (zoals: welk cijfer geeft u de verkeersveiligheid in uw wijk) en naar het belang van deze thema's (hoe belangrijk vindt u de verkeersveiligheid in uw wijk). Ook hierin is onderscheid gemaakt naar de wijktypen.
Voor de focusgroepen zijn Arnhemmers uit de drie wijktypen door onderzoeksbureau I&O research benaderd voor een dieptegesprek. De groepen werden zo representatief mogelijk samengesteld.
Voor de drie expertsessies zijn via een directe mail vertegenwoordigers van Arnhemse (belangen)organisaties uitgenodigd. Er was een sessie over de (winkel)centra, over werk- en leerlocaties en over toegankelijkheid.
Bij de wijkactiviteit is het mobiliteitsteam met een historische Trolleybus in de drie wijktypen gaan staan, om het gesprek aan te knopen met Arnhemmers.

Inbreng: de hoofdlijnen

Wat zien Arnhemmers als de belangrijkste onderwerpen en knelpunten in de mobiliteit in Arnhem? We geven hier de hoofdlijnen weer van de inbreng uit de online enquête, de focusgroepen en de gesprekken in de wijk.

Resultaten van de online enquête

Aan de online enquête deden 895 Arnhemmers mee. Ze werden gevraagd het belang van onderwerpen aan te geven, en ze met een cijfer te beoordelen. Dit kon op een schaal van 1 op 10.

De belangrijkste onderwerpen voor Arnhemmers zijn:

- leefbaarheid in de wijk (9,1)
- verkeersveiligheid in de wijk (8,8)
- Het fietsnetwerk in de stad (8,6)
- het goed kunnen stallen van de fiets in de wijk (8,6).

Het hoogst beoordeeld worden:

- De mogelijkheid om fietsen te parkeren dicht bij de woning (8,0)
- De bereikbaarheid van de binnenstad met het OV (7,8)
- De ruimte voor voetgangers in de binnenstad (7,4)

Het laagst beoordeeld worden:

- Het autonetwerk van de stad (5,8)
- De P&R voorzieningen (5,4)
- De mogelijkheden voor deelmobiliteit (4,9)

Uit de verschillen tussen het belang van een onderwerp en de beoordeling kun je afleiden waar voor de respondenten de prioriteit in de aanpak moet liggen.

De grootste verschillen zijn:

- Verkeersveiligheid (belang 8,8 en beoordeling 6,0)
- Oversteekbaarheid centrumring (belang 8,4 en beoordeling 6,0)
- Leefbaarheid in de wijk (belang 9,1 en beoordeling 7,1).

De inwoners van het centrum beoordelen het fietsparkeren en het parkeren in de wijk lager dan de inwoners van de omliggende wijken. Deelmobiliteit wordt in het centrum en de buitenwijken anders beoordeeld (een 5,7 om een 4,0). Bewoners van de buitenwijken vinden het autonetwerk van Arnhem (nog) belangrijker dan de inwoners van de rest van de stad. De oversteekbaarheid van de centrumring wordt door bewoners van het centrum wat meer als een probleem beoordeeld dan door mensen in de buitenwijken. Verkeersveiligheid is ook in de opmerkingen bij de enquête een belangrijk thema. Inwoners ervaren dat veel automobilisten te hard rijden, en dat handhaving ontbreekt. Bij leefbaarheid in de wijken worden veel opmerkingen gemaakt over parkeerproblemen en de snelheid van het verkeer.

Focusgroepen en gesprekken in de wijk

Arnhemmers zien in het autonetwerk een groot struikelblok van de Arnhemse mobiliteit. De strekking: het verkeerssysteem in de stad is kwetsbaar met al het verkeer dat de Rijn over moet. Als er iets op de A12 uitvalt is er enorm veel sluipverkeer. Er hoeft maar één ding te gebeuren en dan

stroomt het vol. De bruggen horen volgens de Arnhemmers bij de stad, maar die hebben samen met de centrumring ook een negatieve impact op de doorstroming van autoverkeer, met name tijdens de spits en bij calamiteiten. Arnhemmers in Noord ervaren dat de auto dominant is op straat. Dat uit zich onder meer in onveiligheid en ruimtegebrek voor fiets en voetganger. Verschillende mensen geven aan dat er rondom scholen overlast is van auto's. Veel ouders komen hun kinderen met de auto naar school brengen, wat zorgt voor parkeeroverlast en onveilige situaties voor de voetgangers en fietsers.

Andere knelpunten zijn onder meer hardrijders op de ring, groot vrachtverkeer in het centrum en overlast van wijkvreemde parkeerders. Qua openbaar vervoer is men trots op de duurzame, iconische trolleybus. Men is tevreden over de vele treinstations en de busverbindingen, al nemen de dekking en frequenties daarvan af richting de buitenwijken. Bewoners uit het centrum en de wijken daaromheen kennen veel busverbindingen in de stad. Terwijl juist de bewoners uit de buitenwijken merken dat de dekking en de frequentie van het busvervoer is afgenomen. Bovendien ervaren zij dat de bus altijd via de binnenstad rijdt (om bijvoorbeeld naar een andere wijk of het ziekenhuis te komen). Daarnaast wordt er genoemd dat het openbaar vervoer duur is. Zeker als je met meerdere mensen uit het gezin moet. Bij de gesprekken in de wijk werd vaker genoemd dat de kwaliteit van het ov is afgenomen. Mensen geven ook aan dat veel zaken op mobiliteitsgebied goed geregeld zijn, en dat Arnhem autovriendelijk is: je kunt buiten de spits overal snel komen.

Kansen en aandachtspunten bij de aanpak

Wat zien Arnhemmers als kansen en aandachtspunten bij de aanpak van mobiliteit? We geven hier de hoofdlijnen uit de focusgroepen, de gesprekken op straat en de expertsessies.

Deelnemers aan de focusgroepen staan positief tegenover het verduurzamen van mobiliteit. Ze denken daarbij vooral aan het uitbreiden van de autoluwe binnenstad, meer inzetten op elektrische vervoermiddelen en een betere doorstroming op de centrumring door een groene golf en lagere maximumsnelheden. In de expertsessies wordt aandacht gevraagd voor de oversteekbaarheid van centrumring en een goede verkeersafwikkeling om de stad heen. Ook om sluipverkeer door de stad te voorkomen.

Er is ook een belangrijke rol weggelegd voor grote werkgevers als Rijnstate en instellingen als de HAN, zij kunnen werknemers en studenten stimuleren om de auto te laten staan. Werk goed met deze organisaties samen is het advies.

Ruimte voor de voetganger, fiets en ov, lagere snelheden

Arnhemmers in de focusgroepen ondersteunen het plan om meer ruimte te geven aan de voetganger, fiets en ov, en het autogebruik te verminderen. Dat zou kunnen door het aanleggen van bredere fietspaden en trottoirs, met name in de oudere wijken zoals in Arnhem-Noord. Idealiter worden dit dan fietsstraten waarop de auto slechts te gast is. Daarnaast denken de Arnhemmers aan meer (gratis) bewaakte en overdekte fietsstallingen in de stad, zoals bijvoorbeeld bij Rozet.

In de expertsessies wordt genoemd dat met name in de woonwijken en voor korte afstanden vaker de fiets meer ruimte moet krijgen. Het belang van fietsenstallingen wordt benadrukt. Aandacht vraagt de snelheid van fietsers (e-bikes) ten opzichte van voetgangers. In de expertsessies is verder benoemd dat hogere frequentie en toegankelijkheid van bussen wel eens belangrijker kon zijn dan de snelheid waarmee de bussen rijden.

Bij het verlagen van maximumsnelheden wijzen mensen zowel in de focusgroepen, de gesprekken op straat als in de expertsessies op het belang van handhaving en gedragsverandering. Men is sceptisch of dit wel lukt.

Parkeren en hubs

Arnhemmers in de focusgroepen zien kansen voor parkeerregulering door met name wijkvreemde parkeerders en (dubbel) autobezit te ontmoedigen. De gemeente zou kunnen kijken naar het vergunnings-en tarievenstelsel met onderscheid tussen een of meerdere auto's, forenzen, bezoekers en toeristen. In het slim verstrekken van vergunningen ziet men potentie. Bijvoorbeeld een vergunning voor het parkeren van één auto voor de deur en een tweede verder op afstand. Parkeerregulering ziet men uiteindelijk wel als symptoombestrijding: het terugdringen van het aantal auto's moet het doel zijn. Men vreest een waterbedeffect bij het uitbreiden van het gebied voor betaald parkeren.

Ook nieuwe en betere transferia en carpoolplekken worden genoemd, net als kleinere en schonere pakketbezorging. Dat kwam ook aanbod in de expertsessies. Met stelt dat de bestaande parkeerplekken in de stad efficiënter kunnen worden benut. Verder wordt aandacht gevraagd voor goed P&R beleid om de stad heen, en de mogelijkheid om te variëren in parkeernormen bij de werkgebieden. Inzetten op hubs is belangrijk, zowel voor personen, goederen als voor bouwlogistiek.

Rekening houden met specifieke groepen

Zowel in de focusgroepen als de gesprekken op straat gaven mensen aan dat bij maatregelen voor mobiliteit rekening moet worden gehouden met mensen die geen auto hebben, en met mensen die juist **afhankelijk zijn van de auto** – bijvoorbeeld ouderen of mensen met een beperking. Maar het geldt ook voor reisbewegingen waar geen goed alternatief is voor de auto.

Participatieronde 2

We hebben Arnhemmers en betrokken organisaties voor de zomer van 2023 gevraagd wat ze zien als kansen, opgaven en aandachtspunten voor de mobiliteit in 2040. In deze eerste participatie ronde kwam naar voren dat Arnhemmers in grote lijnen positief staan tegenover het verduurzamen van mobiliteit en het terugdringen van de dominante positie van de auto. Daarbij gaven ze aan dat de alternatieven voor de auto dan wel moeten worden verbeterd. Ook moeten we oog houden voor degenen die afhankelijk zijn van de auto. Een goede fasering van de maatregelen is belangrijk.

In de tweede participatieronde (van 30 oktober 2023 tot 8 december) hebben we de lijn doorgetrokken, en concretere maatregelen voorgelegd aan belanghebbenden in de stad. Het uitgangspunt daarbij was opnieuw dat de mens centraal staat en niet de auto en de doorstroming van het verkeer. Het gaat erom aangenaam en veilig verblijven in de stad en de woonwijken te versterken. De keuzevrijheid voor mobiliteit blijft in stand, maar we maken het aantrekkelijker om je te voet, met de fiets of met het ov te verplaatsen. We proberen onnodig doorgaand verkeer te voorkomen, en maken meer ruimte voor groen. Het gaat om een samenhangend pakket maatregelen, met op de verschillende wijken afgestemde verkeersoplossingen.

De maatregelen

De maatregelen die zijn voorgelegd zijn onder vijf thema's samen te vatten. Hieronder een overzicht op hoofdlijnen. Dit waren voorstellen, die vervolgens zijn getoetst bij de verschillende belanghebbenden. Het uiteindelijke duurzaam mobiliteitsplan wordt mede op basis van deze inbreng, bijgesteld.

<u>Uitnodigende voetganger- en fietsinfrastructuur</u>

- Meer ruimte voor de voetganger, door aanleg van comfortabele en ruime voetpaden
- Verbeteren en aanleggen (snel)fietsroutes
- Twee nieuwe fietsbruggen over de Rijn, Fietsbruggen Oost en West
- Voetganger- en fietsvriendelijke verkeerslichten
- Voldoende (ook bewaakte) stallingsmogelijkheden om het fietsen te stimuleren
- Hoe '(binnen)stedelijker' een wijk is, des te meer ruimte maken we daar voor de voetganger en de fietser, terwijl in de wijken aan de rand van de stad meer ruimte voor de auto zal blijven.

<u>Uitstekend openbaar vervoer</u>

- Frequentie bus en trein omhoog
- Bestaande buslijnen verlengen
- Extra buslijnen BRT (bus rapid transit: openbaar vervoer met nog hogere frequentie en betere doorstroming)
- Ringlijn die de wijken verbindt (niet via Arnhem CS)

<u>Maximumsnelheid verlagen</u>

- Verlagen van de maximumsnelheid naar 30 kilometer per uur als de nieuwe standaard voor vergroten veiligheid, oversteekbaarheid en verminderen vervuiling en geluidsoverlast. Overal, behalve de absolute hoofdwegen.

Wegennet aanpassen

- Verminderen van doorgaand verkeer door het terugbrengen van het aantal rijstroken per richting
- Voor gemotoriseerd verkeer afsluiten van wegen die als sluiproutes worden gebruikt of een barrière vormen in een groen gebied.

Parkeren reguleren en mobiliteitshubs

- Vergroten van gebied voor gereguleerd parkeren (dat wil zeggen: waar parkeervergunning nodig is)
- Een maximumaantal parkeervergunningen per woning of auto's op afstand te laten parkeren.
- Verminderen straatparkeren in de binnenstad
- Stimuleren bezoekers uit de regio om gebruik te maken van het openbaar vervoer of de fiets, Stimuleren van bezoekers om hun auto aan de randen van de stad te laten staan in P+R's.

Mobiliteitsgedrag beïnvloeden

- Het stimuleren van duurzamer mobiliteitsgedrag door het inzetten van educatie, gedragscampagnes en een gecoördineerde werkgeversaanpak
- Het creëren van voorzieningen voor laden, stadsdistributie, fietsparkeren en een beter parkeerverwijsssysteem.
- Inzetten op handhaving
- Specifieke aandacht voor schoolomgevingen

Opzet

De tweede participatieronde begon met de uitvoering van de focusgroepen (eind oktober 2023) en liep door tot 8 december 2023. We hebben opnieuw inwoners, ondernemers en organisaties uit de (winkel)centra, belangengroepen, en de organisaties op de werk- en leerlocaties in Arnhem actief benaderd. Daarvoor hebben we de maillijsten van de gemeente, persberichten, artikelen in de Arnhemse Koerier en de sociale media van de gemeente Arnhem gebruikt. Daarnaast is er in de tweede helft van november gemaakt van buitenreclame (80 A0 posters) om bewoners aan te moedigen mee te doen aan een tweede online peiling, en te gaan kijken op meedenken.arnhem.nl. Gedurende de hele periode werd gecommuniceerd via een speciale pagina op de website van de gemeente. Doelstellingen hiervan waren het informeren over het nieuwe duurzaam mobiliteitsplan en het activeren om mee te doen aan de participatie. De social media campagne vond opnieuw plaats via de social media van de gemeente Arnhem (Facebook, Instagram, Linkedin), en bestond uit organische posts en advertenties en specifiek gericht op de 3 verschillende wijktypen (centrum, schilwijken rondom het centrum en de wijken meer aan de rand van de stad).

- De online vragenlijst was enkele weken beschikbaar op het meedenk-platform van de gemeente Arnhem: meedenken.arnhem.nl. Om de respons te bevorderen is met stellingen gewerkt, en is de hoeveelheid vragen beperkt gehouden. De 11 stellingen over verschillende maatregelen waren voorzien van een korte toelichting, en er was ruimte om een reactie

achter te laten. Dat leverde een respons op van in totaal 1175 deelnemers, 740 daarvan hebben op *alle* stellingen gereageerd.

- Voor de focusgroepen zijn voor de tweede maal Arnhemmers uit de drie wijktypen door onderzoeksbureau I&O research benaderd voor een dieptegesprek. De groepen werden zo representatief mogelijk samengesteld, naar leeftijd, geslacht en opleidingsniveau. De focusgroepen vonden eind oktober en begin november 2023 plaats.
- Er zijn ook in de tweede ronde expertsessies gehouden, op 30 november 2023. Ditmaal waren het er twee, en daarvoor zijn via een directe mail vertegenwoordigers van Arnhemse (belangen)organisaties uitgenodigd. Er was een sessie over de (winkel)centra en een over werk- en leerlocaties. Daarnaast zijn er nog een separate gesprekken geweest met APCG en PBA.
- Op 23 november 2023 vond het stadsbreed event plaats over het Duurzaam Mobiliteitsplan in Hotel Haarhuis. Mensen waren daarvoor uitgenodigd via alle beschikbare kanalen, ondersteund met de campagne op social media en op straat. Er waren ongeveer 100 deelnemers. De bijeenkomst bestond uit een plenair deel waarin de maatregelen werden toegelicht en besproken, en ruimte voor reacties en verdieping, reacties en gesprek in subzalen. Reacties konden op posters worden achtergelaten. Aanvullend was er ruimte om via Mentimeter (digitale tool) te regeren. Daarmee is ook getoetst op welke maatregelen deelnemers het eerst zouden inzetten.
- Er zijn twee inloopochtenden georganiseerd (op 1-12 en 8-12) waarbij iedereen binnen kon lopen voor een gesprek over het mobiliteitsplan.

Inbreng en verwerking in het plan

Net als in de eerste participatieronde is uit de inbreng tijdens de verschillende activiteiten naar voren gekomen dat er duidelijke steun is voor de gekozen richting van het duurzaam mobiliteitsplan. Mensen staan achter de maatregelen die meer ruimte geven aan voetganger, fietser en het openbaar vervoer, en het beperken van het doorgaand autoverkeer door de stad. Er is ook in de basis steun voor het verlagen van de maximumsnelheid naar 30 kilometer per uur, met name met het oog op veiligheid. Het groener, aantrekkelijker en veiliger maken van de stad en de woonomgeving als streefbeeld spreekt aan, ook als daar wat langere reistijd of wat verder lopen tegenover staat. Een systeem van vergunningen en betaald parkeren in de hele stad heeft minder draagvlak. Ook is er zorg over hoe haalbaar de plannen zijn, en wordt gehamerd op het belang van handhaving als het gaat om veiligheid en snelheid van het verkeer.

Deze hoofdlijn wordt ook duidelijk zichtbaar in de reacties op de stellingen.

Stelling	Eens	Oneens	Respons
Ik ben voor meer ruimte voor de bus zodat het OV verbetert	83%	17%	1059
Met een goedkopere buskaart laat ik vaker de auto staan voor ritten binnen de stad	83%	17%	867
Het is een goed idee om parkeren op straat in het centrum te beperken	83%	17%	824
Met meer gratis bewaakte fietsenstallingen pak ik vaker de fiets in plaats van de auto	74%	26%	998
Het afsluiten van wegen voor gemotoriseerd verkeer is een goed idee	72%	28%	847
Ik gebruik vaker het ov als er bussen zouden rijden tussen de buitenwijken	71%	29%	789
Als Arnhem goede P+R's heeft dan parkeer ik mijn auto daar als ik naar het centrum ga	69%	31%	740
Minder doorgaand verkeer door Arnhem is goed, ook al wordt mijn reistijd met de auto dan langer	69%	31%	865
Ik vind het goed dat we overal in Arnhem de maximumsnelheid verlagen	64%	36%	1175
Geen parkeeroverlast in de wijk door vergunningen en betaald parkeren in de hele stad	37%	63%	936
Als de maximumsnelheid wordt verlaagd, dan pak ik de fiets of de bus in plaats van de auto	31%	69%	943

Zorgen, aandachtspunten en de verwerking van reacties

De inbreng vanuit de stad geeft grotendeels steun voor de gekozen richting en maatregelen. Er zijn echter ook de nodige zorgen en aandachtspunten geuit die om een reactie en mogelijke aanpassing van de plannen vragen. Die staan hieronder op een rij. De belangrijkste bezwaren en zorgen worden als eerste besproken, met daarbij een samenvatting van hoe hier in de plannen mee wordt omgegaan.

Parkeerregulering

De bezwaren tegen vergunningen en betaald parkeren in de hele stad richten zich met name op de schaal. Mensen geven aan dit voor de hele stad overdreven te vinden. Er zijn flinke delen in Arnhem waar geen problemen zijn met parkeren, zo geven zij aan. Ook wordt benoemd dat het goed is voor het tegengaan van wijkvreemd parkeren, maar niet voor visite, mantelzorgers of dienstverleners in

de wijk. Daarnaast hebben mensen zorgen over de betaalbaarheid van de vergunningen voor mensen met een krappe beurs. Een ander aandachtspunt: houd bij het beperken van parkeermogelijkheden rekening met vergrijzing, ouderen en mensen met een beperking.

Ondernemers in de binnenstad geven aan niet tegen het terugdringen van parkeren op straat te zijn, maar dan is wel belangrijk dat de parkeercapaciteit op orde blijft met goede garages, en een goed parkeerverwijssysteem. Voor bezoekers van winkelcentra als Kronenburg en Presikhaaf zou een speciaal regime mogelijk moeten zijn.

In de uiteindelijke plannen houden we rekening met de ingebrachte punten. We richten ons niet op parkeervergunningen in de hele stad, maar beperken het tot de wijken waar de meeste parkeerdruk is, of waar grootschalig ontwikkeld gaat worden en overlast in de toekomst wordt verwacht. Daarnaast zullen het nieuwe beleid ook niet in een keer in voeren, maar gefaseerd, in de wijken waar de meeste overlast is. Bij de daadwerkelijke invoering in een wijk zullen we de wijk betrekken. De betaalbaarheid en rechtvaardigheid van de vergunning willen we waarborgen door de 1e vergunning heel goedkoop te maken en de vergunning voor een tweede auto verhoudingsgewijs duurder. Daarbij stellen we een overgangsregeling voor. Voor bezoekers (visite, zorg- en dienstverleners) komt er een bezoekerstarief.

We willen zorgen dat de parkeercapaciteit op peil blijft als we de mogelijkheden voor straatparkeren in het centrum afbouwen. We onderzoeken of dit met de bestaande capaciteit in de parkeergarages kan, of dat er nieuwe voorziening nodig is. We houden op straat plekken beschikbaar voor specifieke doelgroepen zoals houders van een gehandicaptenparkeerkaart. Een verbeterd parkeerverwijssysteem is onderdeel van de plannen.

Ook stellen we parkeerbeleid op waarbij we zo veel mogelijk rekening houden met de ingebracht bezwaren zoals een speciaal regime voor winkelcentra Kronenburg en Presikhaaf.

<u>Verlagen maximumsnelheid</u>

Mensen steunen het principe van snelheidsverlaging naar 30 kilometer per uur, met name op de plekken waar dat bijdraagt aan de veiligheid. Een deel van de mensen vraagt om uitzondering voor de invalswegen en verbindingswegen. Mensen verwachten niet dat ze door de snelheidsverlaging vaker de fiets zullen pakken, in plaats van de auto.

Bij de verlaging van de maximumsnelheid is er herhaaldelijk op gewezen dat het veranderen van de borden met maximumsnelheden niet genoeg zal zijn. Men vraagt nadrukkelijk aandacht voor handhaving, en voor de inrichting van de weg als onderdeel van het beleid. Die moet passen bij het snelheidsregime, en niet uitnodigen tot harder rijden.

De hulpdiensten geven aan dat aanrijtijden onder druk kunnen komen bij het verlagen van de maximumsnelheden. Ook is aandacht gevraagd voor de reistijd van het busvervoer, en het gevaar van grote snelheidsverschillen tussen bussen en het overige verkeer.

We passen in het uiteindelijke plan niet overal een snelheidsverlaging naar 30 kilometer per uur toe. Bijvoorbeeld op wegen waar nu 70 mag worden gereden gaan we naar 50 kilometer per uur. Uitgangspunt is dat snelheidsverlaging plaatsvindt, daar waar het geloofwaardig kan.

De herinrichting van de wegen wordt een belangrijk onderdeel van de aanpak om de verkeerssnelheid terug te dringen en de veiligheid te vergroten.

Voor bussen willen we waar mogelijk vrije busbanen behouden en realiseren, waar zij 50 kilometer per uur kunnen rijden (maar alleen 50 als dat veilig kan). Van deze busbanen kunnen ook de hulpdiensten gebruik maken. Ook bij de herinrichting van de wegen houden we rekening met de eisen en wensen vanuit hulpdiensten en het busvervoer.

Wat de handhaving betreft onderzoeken we de inzet van flexibele- en geluidsflitspalen en, zo mogelijk, trajectcontrole om excessen tegen te gaan. Hierbij is het van belang om de handhaving van de gemeentelijke boa's, politie en het OM nog beter op elkaar af te stemmen. We zetten in op het zoveel mogelijk geautomatiseerd handhaven. Op termijn zal Intelligent Speed Assist hierbij een belangrijke rol gaan spelen.

Aanpassingen wegennet

Het principe om het doorgaand verkeer door de stad terug te dringen wordt gesteund. Maar er worden wel zorgen geuit over de toegankelijkheid voor bewoners en bezoekers als het aantal rijstroken op invalswegen wordt teruggebracht van 2 naar 1. Ook werd aandacht gevraagd voor de afhankelijkheid van de doorstroming op de Pleijroute en de A12. Wat als het verkeer daar vast komt te staan?

Het aantal invalswegen waarop we voorstellen om terug te gaan van twee naar een rijstrook wordt in het duurzaam mobiliteitsplan verminderd. De invalswegen waarop een toename van de verkeersintensiteit wordt verwacht blijven in ieder geval 2 rijstroken per richting. We zullen actief met Rijkswaterstaat en de Provincie Gelderland in gesprek gaan over de doorstroming op de Pleijroute en de A12. In dit verband is ook de doortrekking van de A15 van belang.

Ook zorgen we ervoor dat iedereen die afhankelijk is van de auto en ons wegennet daar altijd gebruik van kan maken.

Openbaar vervoer

Een veelgenoemd aandachtspunt bij het versterken van het openbaar vervoer is het belang van betaalbaarheid. Zo ook voor de verbindingen vanuit de hubs aan de rand van de stad.

De vervoerders hebben zorgen geuit over de snelheidsverlaging. Verder werden vraagtekens gezet bij de functionaliteit van de verbinding tussen de wijken over de Pleijroute (de voorgestelde tangentlijn).

Door de aanleg van vrije busbanen willen we de snelheid van het busverkeer waarborgen. In plaats van de tangentlijn stellen we in het duurzaam mobiliteitsplan twee buslijnen tussen de wijken voor, die niet over de Pleijroute lopen: tussen Presikhaaf en Rijnstate en tussen Arnhem-Zuid en Kronenburg.

Voor de Stadrandhubs ontwikkelen we een aantrekkelijk financieel aanbod voor de combi 'parkeren in hub en met OV of deelfiets naar binnenstad'. Daarnaast willen we acties zoals thans lopen met de Gelrepas voortzetten en kijken naar extra mogelijkheden bijvoorbeeld via werkgeversaanpak.

Fiets en voetganger

Meer ruimte voor fiets en voetganger wordt toegejuicht. Op verschillende manieren zijn daarbij wel zorgen geuit over de veiligheid van elektrische fietsen, zeker met de opkomst van speed pedelecs en fatbikes. Verschillende snelheden op het fietspad kunnen voor onveilige situaties zorgen, ook in relatie tot voetgangers.

Het omgaan met de veiligheid van elektrisch fietsverkeer is een gebied in ontwikkeling, dat bijzondere aandacht verdient. De plannen voorzien in een verbetering van de fietsroutes en verbreding waar mogelijk. De snelle fietsroutes doorkruisen niet het drukke centrum van de stad. Verder zijn in het plan nog campagnes en gedragsmaatregelen opgenomen om ook onder fietsers de veiligheid van het verkeersgedrag (en de fietsvaardigheid) te verbeteren.

Communicatie

Er is ook aandacht gevraagd voor de communicatie. Als de gemeente wil dat het mobiliteitsgedrag van de inwoners moet veranderen, dan zal de gemeente hierover ook moeten communiceren met de inwoners, ondernemers en werknemers van de stad.

Met het duurzaam mobiliteitsplan willen we echt een mobiliteitstransitie in gang zetten. We vinden het belangrijk om daar ook in brede zin over te communiceren met de stad. We gaan dan ook een duurzame mobiliteit campagne opstarten, die zich op de hele stad richt. Het gaat daarbij dan om communicatie rondom uitvoeringsprojecten, maar ook om vanuit één beeldmerk of naam richting bewoners, ondernemers en anderen te communiceren over duurzamer reizen.

Fasering

Tot slot is er gedurende het hele proces aandacht gevraagd voor de fasering. Gevraagd wordt om een samenhangend pakket aan maatregelen dat in de goede volgorde wordt gerealiseerd.

Aan het plan is een fasering van de maatregelen toegevoegd. Ook is opgenomen dat we dit nog verder uitwerken rekening houdend met:

- *Groot onderhoud (liever één keer dan twee keer de straat open / werk met werk maken)*
- *Ruimtelijke ontwikkelingen (een weg aanpassen als er bijvoorbeeld ook nieuwe woningen worden gebouwd in de buurt van de weg)*
- *Verkeershinder (niet alles tegelijkertijd doen, maar in een volgorde waarin Arnhem bereikbaar blijft en niet alle wegen afgesloten zijn)*
- *Inhoudelijke koppeling van projecten (Zo hebben parkeermaatregelen in de binnenstad een relatie met de bouw van stadsrandhubs en duurzame verbindingen (voetganger, fiets, OV) met de binnenstad).*

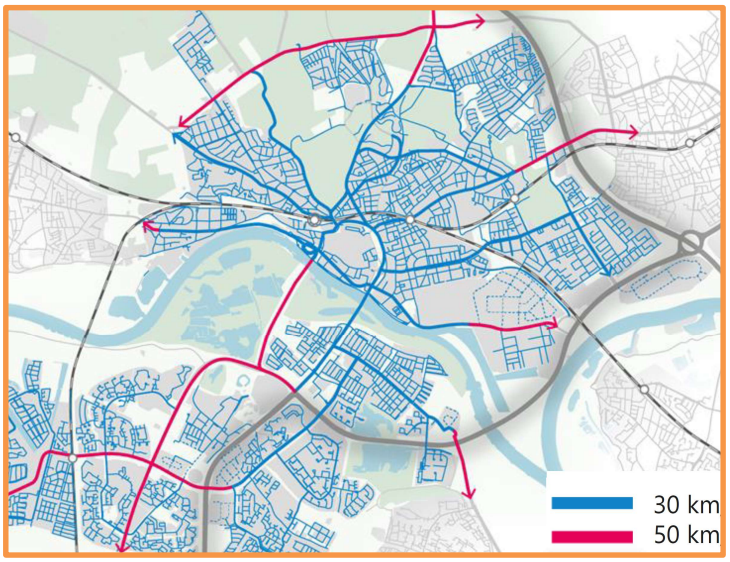
.

VVN ondersteunt ambities van het Mobiliteitsplan Arnhem

Via haar meldpunt (participatiepunt) is VVN door het Bewonersplatform Arnhemse Centrumring benaderd voor advies over de verkeerssituatie op de Centrumring. Gelet op de actualiteit gaat VVN ook in op het Concept Mobiliteitsplan.

In dit plan wordt goed onderbouwd wat de problemen zijn met en door de verkeerssituatie in de stad, en worden duidelijke keuzes gemaakt om meer plaats te maken voor fietser, voetganger en OV door terugdringing van het (ongewenste) autoverkeer. Vervolgens wordt een helder en zeer ambitieus maatregelenpakket gepresenteerd, met een duidelijke prioriteit voor de komende 5 jaar. Ook voor de 15 jaar daarna worden de belangrijkste maatregelen benoemd, vooral gericht op versterking van het voet- fiets- en busnetwerk.

VVN kan zich goed vinden in het Mobiliteitsplan en juicht toe dat er niet alleen uitgangspunten en doestellingen in staan, maar ook wat die concreet inhouden op gebied van weginfra, educatie en handhaving. Ruimte voor voetganger, fietser en OV betekent ook bij kruisingen meer prioriteit, tijd, plaats, voorrang en veiligheid. Het autoverkeer zal zodanig teruggedrongen moeten worden, dat vooral het noodzakelijke bestemmingsverkeer overblijft.

Ambitieus en belangrijk Wensbeeld voor 30km stad uit het Mobiliteitsplan. Alleen 50km/h waar het veilig en leefbaar kan.

In het bijzonder voor de Centrumring ziet VVN veel kansen. De ‘poort’ staat nu nog wijd open voor autoverkeer uit stad en regio, terwijl veel meer kruisende fietsers, voetgangers en OV-reizigers van en naar de binnenstad voor die stroom moeten wachten. Door lawaai en uitstoot staat wonen en leven onder druk, en worden de prachtige singels niet beleefd. De kansen voor verbetering liggen voor het oprapen en staan bijna allemaal in het Mobiliteitsplan: 30km/h, minder rijstroken, geen groene golf, aanpassing groentijden en cyclustijden, dosering aan de stadsrand, veiliger kruispuntontwerp, meer tweerichtingverkeer voor fietsers, minder straat-parkeren.
Goed dat de Centrumring hoge prioriteit heeft, zowel in tijd als financieel. De hele stad gaat ervan profiteren, op allerlei manieren. (Een andere *naam* zou wel beter zijn, met minder focus op de auto)

De voetganger, fietser en OV-reiziger krijgen dus meer prioriteit en veiligheid. Het autoverkeer kan nog overal komen, maar doet langer over de rit en wordt op sommige routes geweerd. Door te monitoren is bijsturing mogelijk om de doelen te halen. Maar: Juist extra wachttijd kan autogebruikers ertoe bewegen de volgende keer de fiets of het OV te pakken, een andere route of tijdstip te nemen, of de rit een keer niet te maken. En dan is het goed om in het Mobiliteitsplan te lezen dat sterk wordt ingezet op die alternatieven. VVN nodigt de raad uit om dit waardevolle plan te omarmen.

April 2024 – A. Zijlstra, verkeerskundige VVN

Zoals wellicht bij u bekend zijn wij eigenaresse van zowel winkelcentrum Presikhaaf als winkelcentrum Kronenburg in Arnhem, welke een hele belangrijke en specifieke rol innemen in Arnhem als stadsdeelcentra.
Wij willen uiteraard de belangrijke positie die onze centra innemen voor de toekomst bewaken.

- In het gestuurde mobiliteitsplan wordt gesproken over het verlagen van de parkeernorm (naar nul) bij nieuwbouw en/of OV-knooppunten, er wordt aangegeven dat de uitwerking hiervan nog zal plaatsvinden.
  Wij willen bij deze benadrukken dat het wat ons betreft van groot belang is dat de parkeernorm wordt aangepast ten behoeve van de versnelling van de realisatie van woningbouw.
  Zoals bij u bekend is in het vastgestelde ontwikkelperspectief voor Kronenburg een realisatie van circa 1100 woningen opgenomen, waarvan circa 700 woningen rondom ons (toekomstige) Full Service Centrum. Voor de haalbaarheid van deze planvorming is het noodzakelijk dat er gewerkt wordt met een verlaagde parkeernorm (op basis van het werkelijke auto gebruik), dubbelgebruik (met de FSC functies) en het gebruik van innovatie middelen zoals een dynamisch verwijzingssysteem en het toepassen van deelmobiliteit. Wij willen dan ook aandringen op het versneld invoeren van een aangepast parkeerbeleid met aangepaste parkeernormen.
- In de planvorming wordt gesproken over de toevoeging van 2 buslijnen van Kronenburg naar Arnhem- Zuid (Schuytgraaf) en van Presikhaaf naar het ziekenhuis. Wij hebben begrepen dat dit een ambitie is en geen zekerheid dat deze buslijnen ook werkelijk gerealiseerd zullen worden. Wij willen bij deze onze steun uitspreken voor deze plannen en aangeven dat wij in het verleden regelmatig hebben vernomen van bezoekers/omwonenden van onze centra dat er behoefte is aan deze buslijnen. Het zou dan ook prettig zijn als er een brede lobby richting o.a. provincie opgestart kan worden om dit te ondersteunen.
- Wij lezen in de planvorming dat invoering van parkeerregulering (vergunningen in combinatie met betaald parkeren) voor Kronenburg en Presikhaaf gepland staat voor 2026. We hebben begrepen dat hiervoor nog een specifiek plan zal worden uitgewerkt. Wij willen benadrukken (zoals wij in het participatie proces naar deze visie al eerder hebben gedaan) dat de eerste uren gratis parkeren van zeer groot belang is voor de bestaanszekerheid van beide centra. In de uitwerking van het parkeerbeleid zou dit wat ons betreft dan ook prioriteit moeten krijgen (bijvoorbeeld door het invoeren van een blauwe zone bij winkelcentrum Presikhaaf).
- In de planvorming wordt aangegeven dat er plannen zijn om de bewaakte fietsenstalling in het centrum ruimere openingstijden te geven. Nu is de tendens de afgelopen periode in Kronenburg juist geweest dat de openingstijden (van de reeds aanwezige fietsenstalling welke in beheer is bij de gemeente Arnhem) minder ruim zijn geworden. Vanuit zowel het personeel als bezoekers is vaker het verzoek gedaan om de openingstijden te verruimen. Wij verzoeken u dan ook om in navolging van het centrum om ook de fietsenstalling in Kronenburg ruimere openingstijden te geven.
- In de planvorming is opgenomen dat er speciale OV-hubs worden gerealiseerd die een rol krijgen als logistieke hubs en/of hubs voor (elektrisch) deelvervoer. Hiervoor lijkt budget opgenomen te zijn voor Presikhaaf, maar niet voor Kronenburg. Dergelijke HUBS zijn wat ons betreft zeer positief voor de toekomst van de centra en hun omgeving kunnen goed gecombineerd worden met overdekte en bewaakte fietsenstallingen. Nu is een bewaakte fietsenstalling nog niet aanwezig in Presikhaaf en wel in Kronenburg. Ons verzoek is om te onderzoeken of dergelijke HUBS gecombineerd kunnnen worden met bewaakte fietsenstallingen en om in de planvorming genoeg budget op te nemen om wederom in navolging van het stadscentrum deze functies ook bij de stadsdeelcentra te huisvesten.
- Op termijn zullen de aanrijroutes naar Kronenburg en Presikhaaf 30km zone worden lezen wij in de planvorming, eerder is er aangegeven (o.a. in het ontwikkelperspectief voor

Kronenburg) dat de Burg. Matsersingel (bij winkelcentrum Kronenburg) 50 km zou blijven. Wij willen bij deze onze zorg uitspreken over de plannen om de weg af te waarderen van 4 banen naar 2 banen. Op dit moment ontstaat regelmatig een verkeersinfarct in weekenden of rondom feestdagen en evenementen.

- Er zal worden geinvesteerd in een digitaal parkeerverwijssysteem lezen wij in de plannen, wederom wordt hierbij enkel gesproken over het stadscentrum. Wij hebben aangeven dat we graag zouden spreken over het invoeren van dergelijke systemen bij onze centra. Wij willen bij deze oproepen om hier samen in op te trekken en ook budget op te nemen voor dergelijke systemen bij Presikhaaf en Kronenburg.

Zoals aangegeven delen wij graag deze standpunten tijdens de geplande sessie op 15 mei dan wel op andere momenten waarin de planvorming wordt gesproken.

Met vriendelijke groet,

M. van Dongen
Development Manager
Wereldhave

Wereldhave Management Nederland B.V.
Nieuwe Passeerdersstraat 1
1016 XP Amsterdam
+31 (0) 20 702 7800

Platform Binnenstad Arnhem

Gemeente Arnhem
t.a.v. College van Burgemeester en Wethouders, Mevrouw N. Kundić
Raad gemeente Arnhem, Griffie
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

cc [redacted]

Arnhem, 13 mei 2024

Betreft: Duurzaam Mobiliteitsplan

Geacht College en Raad,

Het bestuur van Platform Binnenstad Arnhem was verrast om te vernemen dat het College voornemens is om de parkeertarieven wederom te verhogen als één van de maatregelen om het begrotingstekort te dichten. Het is voor ons mede de aanleiding om te reageren via dit schrijven op het duurzaam mobiliteitsplan en de gemaakt afspraken met wethouder Nermina Kundić. Wanneer de perspectiefnota is geagendeerd in de Raad dan komen we hier in een apart schrijven op terug.

We hebben de afspraak gemaakt met dit College, in de personen van Nermina Kundić en Bob Roelofs, om samen en in samenhang te kijken naar de bereikbaarheid en gastvrijheid van de binnenstad. Wij hebben in goed overleg afgesproken dat we volgordelijk te werk gaan: geen interventies voordat er integraal naar de bereikbaarheid is gekeken en alternatieven zijn verkend en worden gerealiseerd. U gaf aan hier gehoor aan te willen geven en kondigde een integraal mobiliteitsplan aan om er handen en voeten aan te geven. Inmiddels ligt dit plan er, met onder andere veranderingen aan de structuur van de centrumring die u de komende jaren vorm en inhoud wilt geven. Het ontbreekt in dit plan echter aan een uitvoeringsagenda die antwoord geeft op het ‘Hoe’ en ‘Wanneer’. En juist dat is voor de binnenstad van groot belang.

Voor de ondernemers van de binnenstad zijn bereikbaarheid, een gastvrije ontvangst en toegankelijkheid voor alle vervoersmodaliteiten van levensbelang voor de continuïteit van hun onderneming. De maatregelen die nu al worden ingezet om het gebruik van de auto te ontmoedigen komen ons inziens veel te snel en zijn onvoldoende doordacht op de gevolgen. Wij verwijzen u in deze ook naar het onderzoek ‘Relatie Mobiliteit en Bestedingen’ (zie bijlage) waaruit blijkt dat de automobilist die naar de binnenstad komt het hoogste bestedingspatroon heeft!

Zolang we geen goede parkeerhubs hebben aan de randen van de binnenstad, het openbaar vervoer niet optimaal en te duur is ingericht, de parkeergarages kwalitatief onder de maat zijn en de mogelijkheid om je fiets te parkeren zwaar te wensen over laat zijn we niet klaar voor maatregelen die automobilisten ontmoedigen naar de binnenstad te komen.

De concurrentie van de winkelcentra en de kernen om ons heen, waar je veelal gratis kunt parkeren en redelijk verzekerd bent van een kwalitatief goede en gastvrije parkeerplaats, wordt op deze manier veel te groot! We zijn er gewoon nog niet klaar voor. Interventies op de korte termijn zorgen voor schade aan de economie van de binnenstad en jagen de bezoekers de stad uit. Wij pleiten ervoor een halt toe te roepen aan maatregelen -zoals het verhogen van parkeertarieven, het vertragen van het verkeer op de centrumring en het verwijderen van parkeerplaatsen op het

maaiveld- totdat er een uitvoeringsplan ligt dat uit gaat van het inrichten van de randvoorwaarden om deze maatregelen te kunnen nemen.

De binnenstad is nog steeds het kloppend hart en de grootste werkgever van Arnhem. Dat moeten we koesteren en daar moeten we zorgvuldig mee om gaan! Wij denken graag mee in het vertalen van de visie in het Duurzaam Mobiliteitsplan naar een uitvoeringsagenda die uit gaat van een gastvrije ontvangst en bereikbaarheid van de Binnenstad van Arnhem en de ondernemers die hier zorg voor dragen.

Op 15 mei gebruiken wij graag de mogelijkheid om in te spreken op dit onderwerp in de Raad om onze zorgen te delen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

W[redacted] van Kleef
Voorzitter Platform Binnenstad Arnhem

Binnenstad Arnhem

Namens de convenantpartners in PBA; CCA, KHN, CNA, HORA, VECA en OKA

Horeca NEDERLAND

CITYCENTRUM ARNHEM

VECA Vereniging Eigenaren CityCenter ARNHEM

HORA Stichting Hotel Overleg Regio Arnhem

CNA cultuur netwerk arnhem

OKA Ondernemers Kontakt Arnhem

Relatie mobiliteit en bestedingen

Centrum Arnhem

platform binnenstadsmanagement

Movares adviseurs & ingenieurs

BRO

colofon

projectnaam
Relatie mobiliteit en bestedingen

datum
8 december 2023

projectnummer
P06785

opdrachtgever
Platform Binnenstadsmanagement

BRO
projectleider
RvL

projectteam i.s.m. Movares
RKo, FKi & MDu

bron kaft
Visit Arnhem

review
FWi

Platform Binnenstadsmanagement
Bosscheweg 107
5282 WV BOXTEL
platform@binnenstadsmanagement.org
www.binnenstadsmanagement.org

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4
1.1 Aanleiding 5
1.2 Onderzoeksverantwoording 5

2 Resultaten 6
2.1 Basisresultaten 7
2.2 Vervoersmiddel 9
2.3 Bestedingen 10
2.4 Relatie vervoersmiddel en besteding 11

1 Inleiding

In dit hoofdstuk is de aanleiding en het doel van het onderzoek beschreven. Tevens zijn de kenmerken van de steekproef weergegeven. Voor een verdere toelichting op de onderzoeksmethodiek wordt verwezen naar het hoofdrapport.

1.1 Aanleiding

De relatie tussen mobiliteit en bestedingen levert in de praktijk veel discussie op tussen ondernemers, vastgoedeigenaren en gemeenten. Ondernemers willen graag meer autobezoekers en meer parkeerplaatsen, omdat autobezoekers meer zouden besteden. Gemeenten willen vaak juist minder auto's en parkeerplaatsen, om centra aantrekkelijker, groener en duurzamer te krijgen. Bovendien kosten parkeerplaatsen veel ruimte, die in een verdichtende stad schaars is en waar ook ruimte voor verblijven moet worden gerealiseerd. Om een 'eerlijke' discussie te kunnen voeren over dit onderzoek heeft het Platform Binnenstadsmanagement in samenwerking met partners BRO en Movares dit onderzoek uitgezet. Het centrum van **Arnhem** heeft hieraan deelgenomen, samen met 18 andere centrumgebieden in Nederland.

1.2 Onderzoeksverantwoording

Aantal opgehaalde enquêtes

De resultaten van dit onderzoek zijn primair verkregen via enquêtes. Voor het centrum van **Arnhem** zijn in totaal **400** ingevulde enquêtes opgehaald, die op verschillende manieren zijn verzameld. De basis is verzameld via face-to-face straatenquêtes en posters/flyers ter plaatse. Aanvullend zijn ook enquêtes opgehaald via social media. Via deze weg zijn **51** ingevulde enquêtes opgehaald.

Representativiteit en betrouwbaarheid

De representativiteit van de steekproef is op meerdere manieren geborgd. De straatenquête is hiervoor de basis, aangezien hier op verschillende dagen, over een langere periode (oktober) op meerdere plekken in het centrum is geënquêteerd. De enquêtes verkregen via de van social media zijn aanvullend gebruikt in de duiding van verschillende resultaten.

Figuur 1: Deelnemende centra aan het onderzoek.

2 Resultaten

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste resultaten voor het centrum uiteengezet. Ook zijn de resultaten van andere steden zijn terug te zien zodat de eigen resultaten vergeleken kunnen worden.

2.1 Basisresultaten

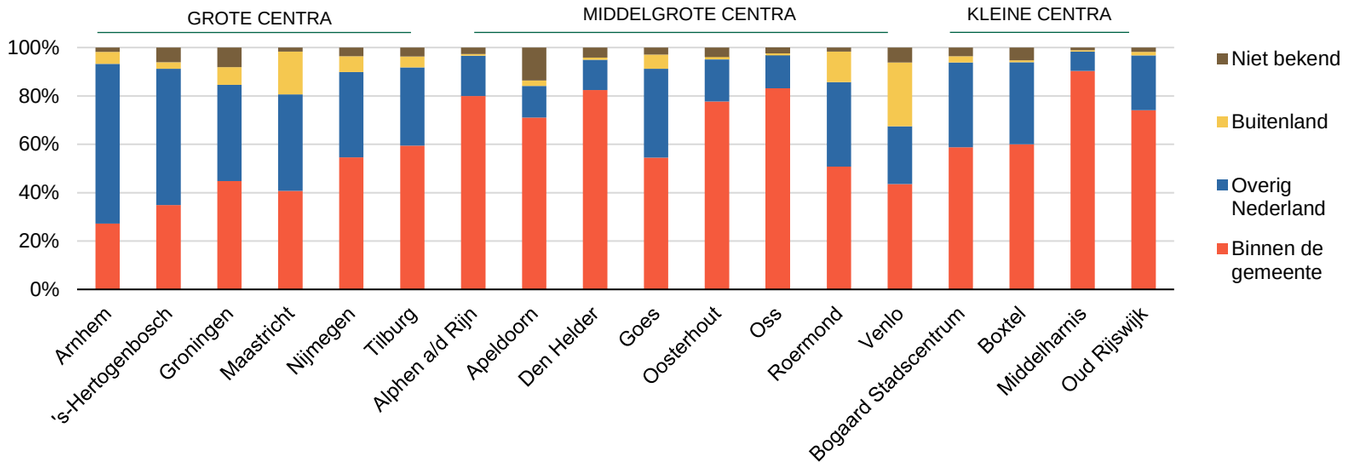
Waar komen bezoekers vandaan?

- 27% van de bezoekers aan het centrum van Arnhem zijn bewoners uit de eigen gemeente. Het overige deel van de bezoekers komt van buiten.
- Arnhem trekt een hoog percentage bezoekers van buiten de eigen gemeenten. Wanneer gekeken wordt waar bezoekers van buiten de eigen gemeente vandaan komen dan zijn dit onder andere d plaatsen Elst en Bemmel. Beide woonplaatsen liggen relatief dicht bij Arnhem en trekken hierdoor ook veel bezoekers.

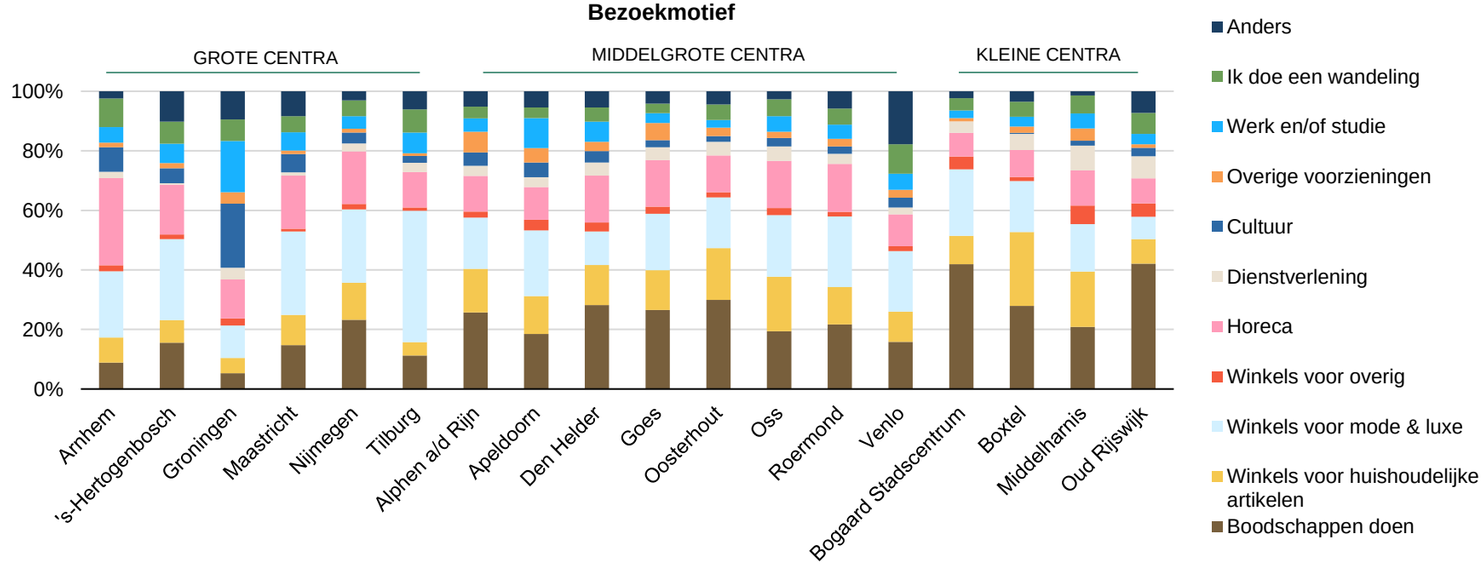
Waarom komen bezoekers naar het centrum?

- Het merendeel van de bezoekers aan het centrum van Arnhem bezocht het centrum voor de horeca (48%). Ook het bezoeken van winkels voor mode & luxe (37%) is een belangrijk bezoekmotief.
- Als de bezoekmotieven van Arnhem vergeleken worden met de resultaten van de andere grote steden dan ligt het aandeel horeca hoger dan in de benchmark grote steden. Zo ligt het bezoekmotief horeca in de andere grote steden tussen de 19% en 30%.
- Wanneer het aantal horecazaken vergeleken wordt met de andere grote centra uit het onderzoek (op basis van Locatus data) valt op dat Arnhem niet over significant meer horeca aanbod beschikt dan de andere grote steden uit het onderzoek.

Herkomst respondenten

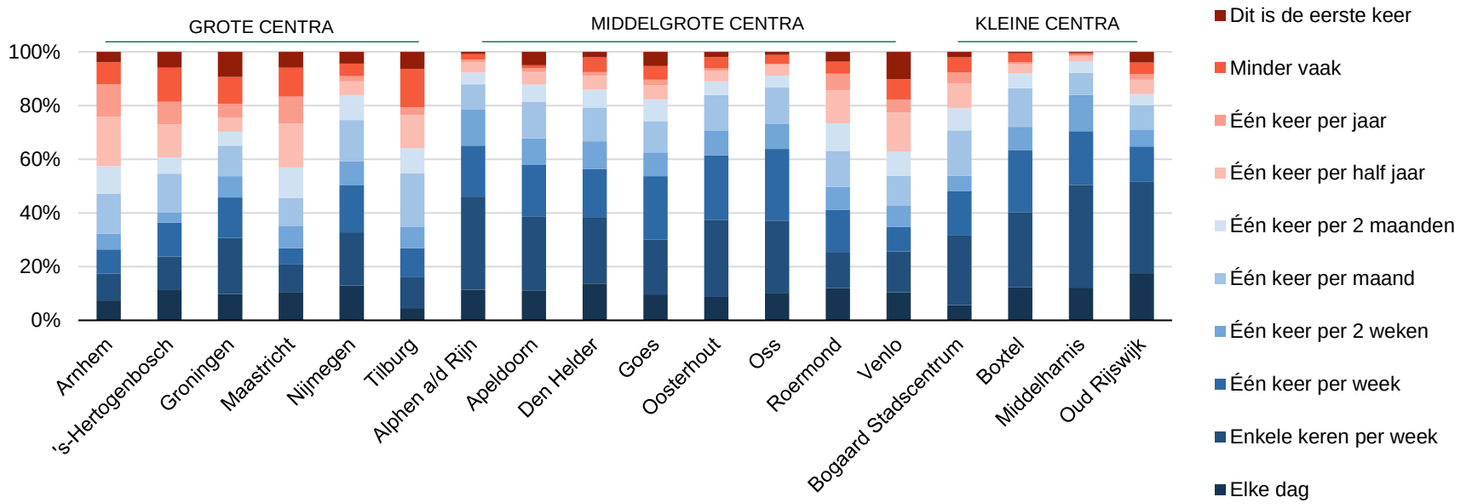
Bezoekmotief

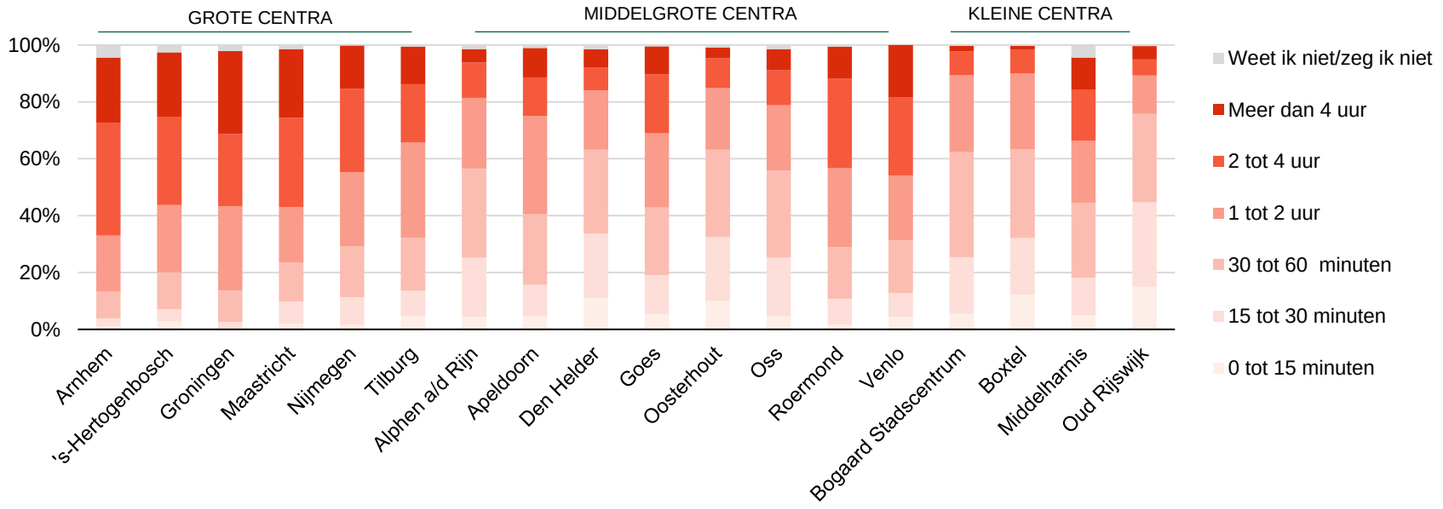
Hoe vaak komen bezoekers? En hoe lang verblijven bezoekers?

- De bezoekfrequentie ligt voor het centrum van Arnhem relatief laag. Mensen komen minder vaak en verblijven relatief lang. Dit is een indicatie dat het centrum vooral voor recreatief winkelen wordt bezocht. Dit kan worden ondersteund door de conclusie dat het bezoekmotief vooral horeca en winkels voor mode & luxe is.
- Qua bezoekfrequentie wijkt het centrum van Arnhem niet veel af van ’s-Hertogenbosch en Maastricht. Ook in deze centra ligt de bezoekfrequentie een stuk lager en is de verblijfstijd langer.
- Van alle grote steden die deelnemen aan het onderzoek is de verblijfstijd in het centrum van Arnhem het langst. Dit heeft hoogstwaarschijnlijk te maken door het hoge aandeel van de bezoekmotieven horeca en mode & luxe.

Bezoekfrequentie

Verblijfstijd

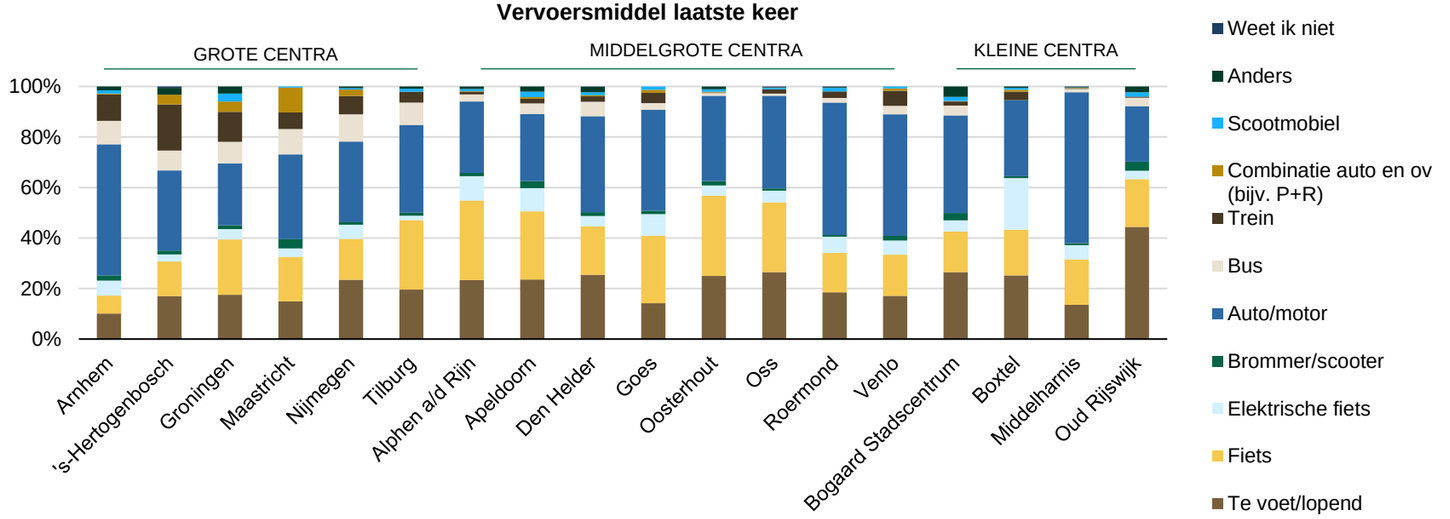

2.2 Vervoersmiddel

Met welk vervoersmiddel komen bezoekers?

- De auto / motor is het meest gebruikte vervoersmiddel voor een bezoek aan het centrum van Arnhem (52%) gevolgd door de trein (11%). Opvallend is dat het aandeel fietsers een stuk lager ligt dan in de overige grote centra. Het hoge aandeel bezoekers van buiten de eigen gemeente is een mogelijke verklaring voor het hoge aandeel auto bezoekers.
- Bezoekers die met de auto / motor komen geven aan dat reistijd / afstand (57%) de belangrijkste reden is om voor dit vervoersmiddel te kiezen.
- Zichtbaar is dat er een duidelijk verschil zit tussen de vervoersmiddelkeuze van bezoekers uit de eigen gemeenten en bezoekers van buiten de gemeente. Het aandeel bezoekers van buiten de gemeente (64%) die met de auto naar het centrum van Arnhem komt is beduidend hoger dan het aandeel auto bezoekers uit de eigen gemeente (17%).
- Bezoekers die het centrum van Arnhem te voet / lopend bezoeken komen vaker dan bezoekers die met de fiets of auto / motor komen. Hiermee is echter nog niet gezegd dat fietsers ook daadwerkelijk elke keer iets besteden.

Vervoersmiddel laatste keer

Vervoersmiddel naar herkomst Arnhem centrum

	Totaal	Binnen de gemeente*	Buiten de gemeente
Te voet/lopend	10%	30%	1%
Fiets	7%	22%	2%
Elektrische fiets	6%	12%	5%
Brommer/scooter	2%	1%	2%
Auto/motor	52%	17%	64%
Bus	9%	14%	9%
Trein	11%	0%	16%
Combinatie auto en OV	0%	0%	0%
Scootmobiel	1%	4%	0%
Anders	2%	1%	1%

* Geeft een indicatie, aantal waarnemingen ligt onder de 210.
Binnen de gemeente N = 137.

Bezoekfrequentie naar modaliteit Arnhem centrum

Bezoekfrequentie	Te voet/lopend*	Fiets*	Auto/motor*
Elke dag	36%	25%	1%
Enkele keren per week	33%	18%	2%
Één keer per week	13%	36%	3%
Één keer per 2 weken	3%	11%	4%
Één keer per maand	3%	4%	15%
Één keer per 2 maanden	3%	4%	13%
Één keer per half jaar	3%	0%	28%
Één keer per jaar	3%	0%	18%
Minder vaak	3%	4%	11%
Dit is de eerste keer	3%	0%	3%

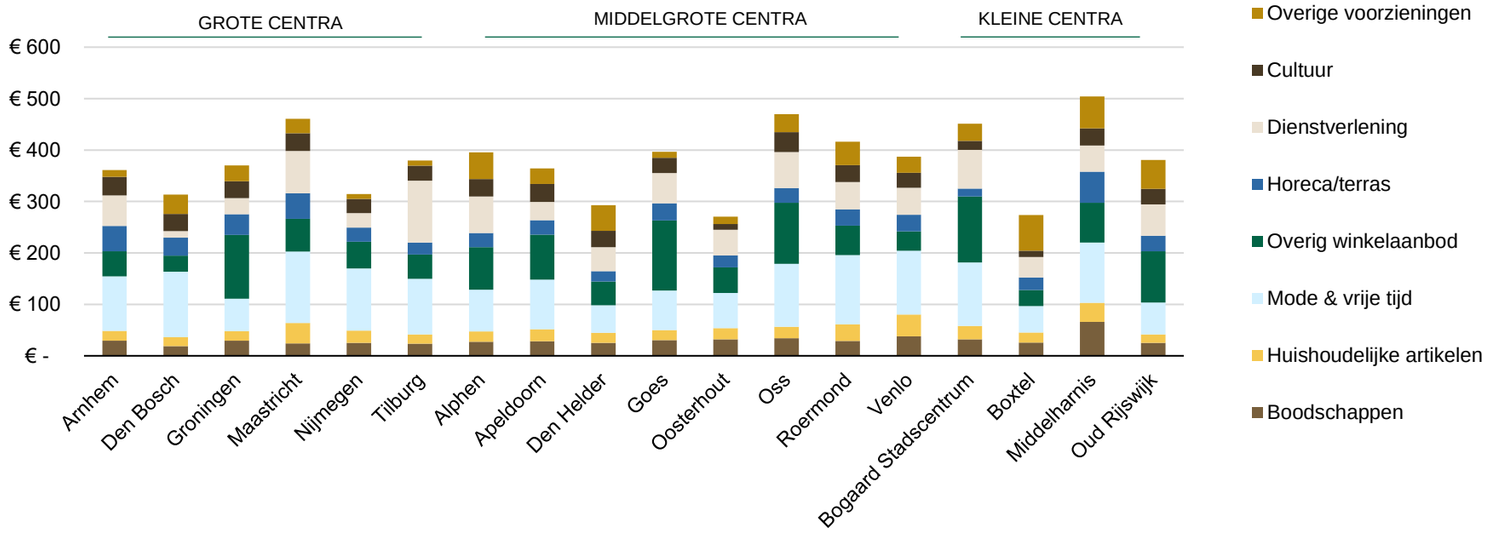
* Geeft een indicatie, aantal waarnemingen ligt onder de 210.
Te voet/lopend N = 39, Fiets N = 28, Auto/motor N = 201.

2.3 Bestedingen

Wat en waar besteden bezoekers?

- De grafiek hiernaast geeft inzicht in de gemiddelde besteding over het laatste bezoek. Voor het centrum van Arnhem is de gemiddelde besteding aan mode & vrije tijd (€ 81) en dienstverlening (€ 60) het hoogst.
- Wanneer een uitsplitsing gemaakt wordt naar herkomst is zichtbaar dat er een duidelijk verschil zit in de bestedingen van bezoekers afkomstig uit de eigen gemeente en de bezoekers van buiten de gemeente. De gemiddelde besteding van bezoekers afkomstig van buiten de gemeente ligt met name een stuk hoger bij bestedingen aan mode & vrije tijd. Bezoekers afkomstig uit de eigen gemeente besteden gemiddeld € 65, bezoekers van buiten de eigen gemeente besteden gemiddeld € 106.
- Wanneer de bestedingen uitgesplitst worden naar bezoekfrequentie valt op dat bij met name mode & vrijetijd en bij horeca / terras de gemiddelde besteding toeneemt naarmate de bezoekfrequentie afneemt.

Gemiddelde besteding op basis van het laatste bezoek

Besteding verdeeld naar herkomst
De gemiddelde besteding binnen en buiten de gemeente is aangevuld met de enquêteresultaten die verkregen zijn via social media. Om deze reden wijkt het getal af van het totaal. Het totaal geeft inzicht in de resultaten van alleen het veldwerk.

Gemiddelde besteding verdeeld naar herkomst

	Totaal	Binnen de gemeente*	Buiten de gemeente*
Boodschappen	€ 29	€ 32	€ 32
Mode & vrije tijd	€ 106	€ 65	€ 106
Horeca/terras	€ 49	€ 35	€ 56

* Geeft een indicatie. Het aantal waarnemingen ligt onder de 210.
Binnen de gemeente: Boodschappen N = 56, Mode & vrije tijd N = 51, Horeca/terras N = 87.
Buiten de gemeente: Boodschappen N = 87, Mode & vrije tijd N = 64, Horeca/terras N = 121.

Gemiddelde besteding per bezoekfrequentie

Bezoekfrequentie	Boodschappen*	Mode & vrije tijd*	Horeca/terras*
Elke dag	€ 24	€ 56	€ 16
Enkele keren per week	€ 32	€ 72	€ 20
Één keer per week	€ 42	€ 55	€ 26
Één keer per 2 weken	€ 16	€ 79	€ 45
Één keer per maand	€ 28	€ 96	€ 43

* Geeft een indicatie. Het aantal waarnemingen ligt onder de 210.
Boodschappen N = 70 Mode & vrije tijd N = 69, Horeca/terras N = 120.

2.4 Relatie vervoersmiddel en besteding

Wat is de gemiddelde besteding per vervoersmiddel verdeeld naar branche?

- Bezoekers met de auto / motor besteden per bezoek gemiddeld meer dan andere bezoekers. Met name bij mode & vrije tijd bestedingen is een groot verschil zichtbaar tussen de verschillende vervoersmiddelen. Een fietser besteed gemiddeld € 59 aan mode & vrije tijd, een bezoeker die met de auto / motor komt besteed gemiddeld € 122.
- Opvallend is dat de verschillen tussen de vervoersmiddelen voor boodschappen doen minder groot zijn. Mogelijk speelt mee dat boodschappen doen in mindere mate een bezoekdoel is voor bezoekers.

Komen mensen altijd met hetzelfde vervoersmiddel?

- Van bezoekers die hebben aangegeven meerdere keren in de maand september het centrum van Arnhem bezocht te hebben, is bekend welk vervoersmiddel ze per bezoek gebruikt hebben. Het percentage zegt iets over in welke mate men loyaal is aan het vervoersmiddel.
- In algemene zin kan gesteld worden dat mensen redelijk loyaal zijn aan één vervoersmiddel. Als mensen eenmaal kiezen voor een specifiek vervoersmiddel, wordt dit vervoersmiddel in de meeste gevallen ook bij andere bezoeken gebruikt. Bij alle drie de vervoersmiddelen ligt het loyaliteitspercentage boven de 80%.
- Waar in andere centra zichtbaar is dat het loyaliteitspercentage voor de auto doorgaans het laagst is, geldt dat in Arnhem niet. In Arnhem ligt het loyaliteitspercentage voor de fiets het laagst. Wellicht speelt mee dat in een stad als Arnhem er meer alternatieve vervoersmiddel keuzes zijn (zoals bus, trein en P+R) en er daardoor meer gewisseld wordt. 82% van de bezoekers die met de fiets komt, is ook tijdens andere bezoeken met de fiets gekomen.

Gemiddelde besteding per vervoersmiddel Arnhem centrum

	Gemiddelde besteding Totaal	Gemiddelde besteding Boodschappen	Gemiddelde besteding Mode & vrije tijd	Gemiddelde besteding Horeca/terras
Te voet/lopend	€ 38	€ 35	€ 59	€ 24
Fiets	€ 27	€ 23	€ 52	€ 20
Auto/motor	€ 72	€ 32	€ 122	€ 63
Trein	€ 49	-	-	€ 34

Loyaliteit aan vervoersmiddel Arnhem centrum

Te voet/lopend	85%
Fiets	82%
Auto/motor	84%
Trein*	-

* Te weinig respondenten die meerdere keren met de trein kwamen.

Gemiddelde bezoekfrequentie september Arnhem centrum

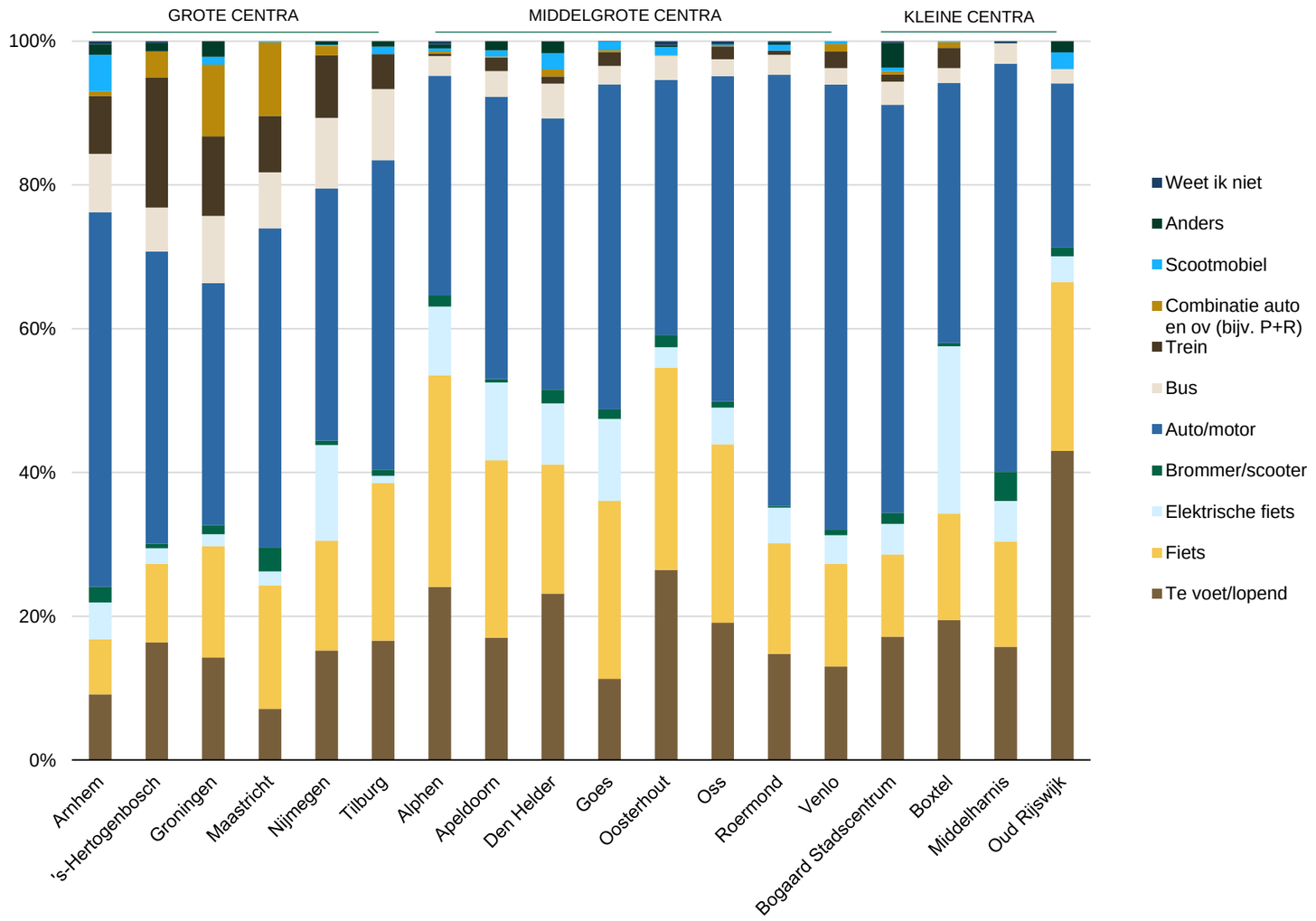
Te voet/lopend	9x
Fiets	7x
Auto/motor	3x
Trein	9x

Welk aandeel hebben de verschillende vervoersmiddelen in de totale besteding?

Bezoekers die meerdere keren in de maand september een bezoek hebben gebracht aan het centrum van Arnhem hebben ook per bezoek aangegeven met welk vervoersmiddel ze kwamen en hoeveel ze besteed hebben. Dit tot maximaal vier bezoeken in het verleden, naast ‘vandaag’. Hierdoor weten we per stad een redelijk nauwkeurige inschatting te maken van de totale bestedingen, rekening houdend met de bezoekfrequentie. Wel neemt de betrouwbaarheid van het bestedingsbedrag af naarmate bezoeken meer in het verleden liggen. Om die reden kijken we niet verder dan vier bezoeken in het verleden.

- In het hoofdrapport is aangetoond dat indien je rekening houdt met meerdere bezoekmomenten de bestedingen van voetgangers en fietsers in de totale bestedingen belangrijker worden. Tegelijkertijd worden in deze weging naar bezoekfrequentie de bestedingen van bezoekers die met de auto komen minder.
- Voor het centrum van Arnhem is de auto goed voor een groot aandeel van de bestedingen (52%). Vergeleken met de andere grote steden is het aandeel van de auto relatief hoog.
- De uitkomst ligt in lijn met de eerdere bevindingen waarbij zichtbaar was dat voor het centrum van Arnhem het aandeel bezoekers van buiten de gemeente hoog is, deze groep voornamelijk met de auto komt en het bezoekmotief voornamelijk focust op horeca en mode & vrije tijd. Met name bij deze bezoekmotieven ligt de gemiddelde besteding die auto bezoekers doen een stuk hoger.

Bestedingen totaal - meerdere bezoekmomenten - per centrum / binnenstad

platform binnenstads management

Movares
adviseurs & ingenieurs

BRO

GAUDIUM
real estate

Gemeenteraad Arnhem
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Per e-mail: steffan.vos@arnhem.nl

Nijkerk, 14 mei 2024

Onderwerp: Duurzaam Mobiliteitsplan Arnhem

Geachte Raad,

Wij hebben kennis mogen nemen van het concept Duurzaam Mobiliteitsplan Arnhem d.d. 09 – 04 - 2024. Allereerst willen wij benadrukken dat wij voorstander zijn van de insteek van het Mobiliteitsplan waarbij Arnhem nadrukkelijk de voetganger, fietser en het Openbaar Vervoer prevaleert boven het gebruik van de auto. Ook het vergroten van het aandeel groen en meer aandacht voor een veilige verkeerssituatie voor specifiek de voetganger en fietser onderschrijven wij. Het Mobiliteitsplan geeft bovendien een goede richting en biedt ons inziens een solide basis om aankomende jaren gezamenlijk met marktpartijen op door te kunnen bouwen aan nieuwe ontwikkelingen in de stad.

Vanuit onze expertise willen wij in het licht van de verdere uitwerking van het Mobiliteitsplan nu alvast specifiek aandacht vragen voor het feitelijke autogebruik voor ontwikkelingen met een woonzorg bestemming. Wij zien namelijk in legio opgeleverde woonzorgcomplexen een overschatting van de gerealiseerde verkeer- en parkeerbehoefte. Veelal zijn de theoretische cijfers een afgeleide van de algemene CROW cijfers, Deze cijfers zijn gebaseerd op literatuuronderzoek en – inmiddels achterhaalde - praktijkervaringen. In de praktijk blijkt dat de parkeernormen op basis van de kencijfers simpelweg niet voldoende aansluiten bij de reële parkeerbehoefte van woonvormen gericht op senioren met een zorgbehoefte. Dit heeft tot gevolg dat parkeervoorzieningen voor de leegstand worden gerealiseerd. Deze voorzieningen beperken daarbij de invulling van groen en maken in sommige gevallen zelfs de businesscase onhaalbaar.

Ondanks dat het Mobiliteitsplan nog geen concrete invulling geeft aan (toekomstige) verkeer- en parkeernormen, vragen wij de raad om in de nadere uitwerking specifiek rekening te houden met de normering voor dergelijke bestemmingen. Dit kan ons inziens enerzijds door feitelijk lage normen vast te stellen en/of anderzijds door de mogelijkheid en bevoegdheid tot maatwerk per ontwikkeling te bieden.

Mocht u nadere toelichting wensen dan zijn wij hier uiteraard toe bereid.

Met vriendelijke groet,
Gaudium Real Estate

[redacted]

M[redacted] Withaar

Arkerpoort 2 | 3861 PS Nijkerk | Postbus 1049 | 3860 BA Nijkerk
T + 31 33 246 40 10 | info@gaudiumrealestate.nl | www.gaudiumrealestate.nl
IBAN NL09 RABO 0356 4791 61 | KVK 78056411 | BTW NL861248570B01

Geachte raadsleden en andere aanwezigen,

Mijn naam is Keri Baerwaldt en ik woon met mijn partner en 2 jonge kinderen in een hele leuke wijk in Arnhem West, in Heyenoord. Ik voer hier het woord namens de Verkeersgroep Arnhem-West. We zijn als verkeersgroep al meerdere jaren actief en hebben als zodanig bijgedragen aan het onder de aandacht brengen van de verkeersproblematiek in onze wijk. Door steeds met u als Gemeente in gesprek te zijn. Door met de wethouder en ambtenaren te overleggen over door ons ingebrachte voorstellen. Door buurtonderzoek via enquêtes, telramen en fijnstofmeters.

Met interesse heb ik het duurzaam mobiliteitsplan 2024 -2040 gelezen. Bijzonder onder de indruk ben ik van de prachtige plannen en begrippen die hierin worden geschetst. Betere busverbindingen, een aantrekkelijk OV, snelle fietsroutes, minder fijnstof en CO2, minder verkeersoverlast en minder auto's op straat, meer verkeersveiligheid. Toepassing van het STOMP principe, parkeernormen en -regulering, verdere handhaving van de milieuzone en 2 extra fietsroutes over de Rijn. En aan het eind van plan een opsomming van een aantal maatregelen en uit te voeren onderzoeken. Het kan niet op en mag ook wat kosten.

Toch wat opmerkingen en vragen. Allereerst, de gebruikte begrippen en de uit te voeren maatregelen worden niet in concrete en meetbare doelen aangegeven: wanneer is OV aantrekkelijk, wanneer is verkeersoverlast acceptabel, wanneer is de verkeersveiligheid voldoende? **Onze eerste vraag is of u dit in concrete en haalbare (tussen-)doelen zou willen omschrijven,** bijvoorbeeld door gebruik te maken van de kennis en richtlijnen van het RIVM en de WHO normen. Dan kunnen we als burger ook tussentijds en in 2044 beoordelen of u deze prachtige plannen voldoende realiseert.

Als tweede willen wij u vragen een nulmeting te doen zodat de verbeteringen kunnen worden vergeleken met de huidige situatie. Daarbij mag van ons ook een huidig en te behalen verkeersafwikkelingsplan aan worden toegevoegd.

Ten derde vragen wij u in te gaan op een tweetal opmerkingen in het plan die ons raakten. Op blz. 21 stelt u voor de wachttijd voor voetgangers en fietsers bij verkeerslichten te verkorten**. Om de STOMP principes concreet vorm te geven zouden wij zaken willen omdraaien: de auto wacht op de fietser en de voetganger, niet andersom!** Als tweede opmerking: op blz. 38 stelt u dat projectontwikkelaars bij nieuwbouw minder ruimte kunnen bestemmen voor parkeren als ze een goed plan voor deelauto's voorleggen. **Waarom niet zoals in de Merwede wijk in Utrecht zelf stellen dat de parkeernorm op bijvoorbeeld 0,3 wordt gesteld en elektrische deelauto's vaste parkeer- en oplaadplekken geven?**

Tenslotte, wij missen in het plan voorbeelden van "good practices" uit andere steden in Nederland en daarbuiten. **Maakt u daar wel voldoende gebruik van?**

Wat mij als jonge moeder echter het meest verontrust zijn de tijdslijnen die aan het eind van het plan worden gesteld. Zoals het (uiterlijk) binnen 10 jaar doen van onderzoek op 17 locaties waar selectieve toegang een optie kan zijn. Of het binnen die termijn onderzoeken van leefstraten, waar de auto te gast is. Twee zaken die voor onze wijk, voor mijn straat en voor mijn kinderen en die voor mijn buren **op dit moment** wezenlijk kunnen bijdragen aan betere verkeersveiligheid, minder geluidsoverlast en fijnstof. Als de realisatie daarvan pas gaat plaatsvinden als mijn kinderen zelfstandig hun weg naar de middelbare school kunnen vinden zal veilig buitenspelen tijdens hun kindertijd er voorlopig voor hen niet inzitten. **Mijn belangrijkste vraag is dan ook of de Gemeente Arnhem op kortere termijn wil aangeven hoe zij de huidige, en ook bij haar bekende pijnpunten, de verkeerssituatie in onze en ook andere wijken gaat aanpakken. En niet over 10 jaar!**

Tenslotte nog een fors hoofdpijnpunt in onze wijk waarvoor uw aandacht. In onze smalle straten is de maximumsnelheid 30 km per uur, noodzakelijk voor onze bewoners en hun kinderen om als voetgangers en fietser veilig te kunnen deelnemen aan het verkeer. Onze telraamgegevens laten wat dat betreft een heel ander beeld zien. 30 Km per uur wordt door automobilisten gezien als een minimumsnelheid. De hoge snelheden van auto's en het rakelings passeren van fietsers zorgen voor extreem onveilige situaties. Met daarbij de enorme hoeveelheid sluipverkeer, met name tijdens de spits, is er al langere tijd sprake van een zeer ongewenste onveilige verkeerssituatie in onze wijk. En dat in een wijk met twee basisscholen, naschoolse opvang en kinderdagverblijf. Een snelle oplossing daarvan mag niet lang meer duren.

Na overlegging van onze Telraamgegevens stellen uw ambtenaren dat indien 80% van het verkeer onder een gemiddelde snelheid van 40 km per uur blijft, er geen reden is voor handhaving of ingrijpen. Aangezien het Openbaar Ministerie blijkbaar onvoldoende middelen heeft voor een juiste handhaving, zullen we dan ook de 30 km borden maar weghalen?

Het spreekt voor zich dat dit voor ons niet aanvaardbaar is aangezien het dagelijks leidt tot onacceptabele verkeerssituaties voor fietsers, voetgangers en rolstoelers. **Ik nodig u dan ook uit om samen met mij over de Oranjestraat, de Calunastraat, de Heyenoordseweg, de Noordelijke Parallelweg en de Brouwerijweg te fietsen, als u wilt tijdens de spits wanneer we overspoeld worden door sluipverkeer. Durft u het aan**?

Een lichtpunt naast deze kritische noten zijn wat ons betreft de in het plan genoemde pilots en experimenten. Vooral die op het gebied van selectieve toegang en de creatie van leefstraten. Daar willen als Verkeersgroep Arnhem-West heel graag onze medewerking aan verlenen!

Afsluitend, ik ervaar de gemeente Arnhem als een vooruitstrevende gemeente, maar zie dit helaas onvoldoende geconcretiseerd in een duidelijk plan voor mijn wijk waarin in heldere tijdlijnen de problemen worden aangepakt, bewaakt en geëvalueerd. In afwachting van uw reactie en gaarne bereid tot nadere toelichting,

Namens de Verkeersgroep Arnhem-West,

Keri Baerwaldt, Jannie Dorland, Marie-Louise Hoogveld, Karel Speth, Hans Wildenberg, Rien Vermeer

NB Wij dienen dit stuk ook per mail in zodat u hierop ook schriftelijk kan reageren.

Gemeente Arnhem,
T.a.v. gemeenteraad,
Postbus 9029,
6800 EL Arnhem.

Arnhem, 15 mei 2024.

Inzake: Duurzaam mobiliteitsplan

Geachte raadsleden,

Als we de stukken laten lezen door inwoners van de Arnhemse binnenstad en hierover met hun in gesprek gaan is er in 80% grote teleurstelling te zien. Eigenlijk nergens gaat men in op het handhaven van de knallende en ronkende uitlaten, racende voertuigen, motoren die wheelies maken op de rondweg en ga maar zo door. Tussen de lijntjes door zien we soms het woordje handhaven staan en eigenlijk berust 80% van mobiliteit op handhaven in onze ogen.

Niet alleen op handhaven op de eerder genoemde grote problemen maar tevens op parkeren op stoepen, het blokkeren van straten en het overbodig veel/lang claxonneren, fietsen en scooteren waar niet toegestaan of die vastgeketend zijn aan terrasmeubilair of afvalbakken en we kunnen zo nog wel door gaan. Het veelvuldige antwoord hierop kennen we al: “Dan had je niet in de binnenstad moeten gaan wonen!” Maar geachte mensen in hoever moet men dit allemaal toleren ook al weet men dat je in de binnenstad woont? En eigenlijk is onze binnenstad ook gewoon een wijk om in te wonen en te leven.

Wethouder verkeer geeft in diverse zaken uitleg en gaat ook in op de mogelijke verlichtingen die het geeft en zet vooral in op voetgangers en fietsers in de eerste plaats. Maar de gemeenteraad heeft het fietsparkeerplan goedgekeurd en voetgangers en fietsen gaan absoluut niet samen in het winkelgebied. Erger nog het geeft behoorlijke irritatie onder elkaar en iemand met een snelle fatbike of spedelec mag er nu ook gewoon rijden, nog te zwijgen over de toenemende (brede) bakfietsen.

Sinds jaren heeft men erover dat parkeergarage Langstraat zal worden uitgebreid en moderner zal worden. Maar we denken dat er nog een aantal jaar bijkomt eer het zal gebeuren. Zo ook de overdekte fietsenstalling bij Bartok zou een mooie aanwinst zijn en verlichting geven. Weet jij wanneer deze er nu eindelijk komt?

We juichen het plan van de wethouder wel enorm toe maar hier en daar o.a. een rijbaan laten verdwijnen staat er. Sommige wegen worden 30km/u en een beetje smaller of zo. Helaas ontbreekt het aan duidelijk gerichte plannen in het mobiliteitsplan. Via de media moeten we ineens vernemen dat er een knip komt bij het Museum Arnhem, de knip die eerder werd afgeraden toen we in gesprek waren over de herinrichting Willemsplein. Een versmalling naast het Kadehuis vernemen we ineens in de Gelderlander omdat is gebleken dat dit het verkeer afremde tijdens de bouw. Men heeft dan niet de files gezien die ervoor zorgde dat het geheel vaststond en de zijwegen blokkeerden? Waardoor voertuigen maar het winkelgebied inreden om deze file te omzeilen.

In de eerste gesprekken over de Zero-Emissie hebben we al aangegeven om ook de buitensingels, tracé Weerdjesstraat en het Coehoorngebied aan te wijzen. Echter men wilde een soort escaperoute behouden werd er gezegd. Maar waarom kan het met de milieuzone dan wel of is men ergens bang voor? Wij zijn al bang dat men hierdoor onduidelijkheid verschaft naar de chauffeurs die rechts de stad niet in mogen maar 2 meter links wel weer.

Openbaar vervoer heeft altijd al aangegeven dat 30km/u een enorme belasting geeft in hun aankomst tijden. Eigenlijk rijdt ook 90% van alle bussen niet 30km/u langs de Musis of door de Turfstraat waar dat momenteel al is. Chauffeurs verklaren dat dit komt door hun schema en ze vaak niet anders kunnen. Verkeersdrempels zijn ook een taboe voor de bussen en eigenlijk mede voor mensen met een beperking die steeds een schok door hun rug krijgen.

Wanneer men de singels ook geheel 30km/u zal gaan maken geeft dit hetzelfde effect maar dan op de racende en knallende voertuigen. In de binnenstad geldt momenteel al 30km/u maar ook hier wordt gewoon geracet.

Met 30km/u zal een routeplanner zien dat door de straatje van bv Spijkerkwartier men de kortste en snelste route kan rijden van/naar andere wijken. Maar ook de politie zal dan geen snelheidscontroles meer kunnen doen hebben ze ons steeds laten weten. Zo zal ook de snelheid/rood licht flitspaal verdwijnen naast Musis.

Alhoewel we nog steeds hopen dat de Flex-Flitser naar de binnenstad komt gaat dat ook niet meer gebeuren bij 30km/u. In een schrijven, aan de gemeenteraad, heeft men eigenlijk al laten weten dat de binnenstad geen Flex-Flitser zal komen terwijl dit indertijd wel is toegezegd n.a.v. vragen.

Wij als Stichting verzoeken gelijk ook om het fietsen in het winkelgebied weer te gaan verbieden vanwege de veiligheid. Maar ook een strakkere, en duidelijke, planning en uitvoering als het gaat om wrak- en/of weesfietsen opruimen. Soms blijven deze ruim een jaar staan en zijn ze gesloopt of worden gewoon dan maar eigenlijk gejat voor de onderdelen. Soms ligt deze dan bovenop de Willemstunnel of watertrappelend in de Jansbeek.

We kunnen overal fietsstallingen e.d. neerzetten maar als er niet geregeld opgeschoond gaat worden staan deze zo overvol met oud ijzer. En hierdoor zijn de echte fietsers genoodzaakt om bv hun ijzeren ros aan de leuning van de Jansbeek vast te ketenen of afvalbak. We weten dat dit er totaal niet uitziet ondanks dat een raadslid het een mooie reuring vindt.

Elektrisch deelvervoer is een hele goede zaak. Als sleutelfiguur voor MyWheels zien we een enorme toename in nieuwe klanten die er gebruik van maken. MyWheels wil dit ook z.s.m. uitbreiden met De Blauwe Golven en de singels.

Echter vragen we de wethouder om goed te kijken naar de laadpalen problematiek die de binnenstad momenteel heeft. De Trans werkt 75% van het jaar nooit en men verwijst dan steeds naar Allego. Allego is de slechtste laadpalen aanbieder van Nederland en staat op het punt om straks geen monteurs meer in te kunnen huren (contract loopt af). Wie is er dan verantwoordelijk? Op De Blauwe Golven zijn nieuwe laadpalen gekomen maar omdat er goede bebording ontbreekt staan hier steeds gewone fossiele voertuigen op. De ontwerper wilde geen bebording hebben vernemen wij. Mensen met rugproblemen of een beperking kunnen hier (Blauwe Golven) ook niet terecht omdat de laadvoorzieningen in de grond zitten.

De Stichting wijst het toevoegen van elektrische scooters volledig af. We kennen de verhalen van andere gemeenten over de misbruik en (parkeer) overlast.

In het plan staat ook het verminderen van straatplekken om te parkeren en deze in te ruilen voor vergroening bv. Binnenstad Arnhem heeft een tekort aan ondergrondse container plekken en moet dan bij dit idee ook rekening mee worden houden. Zo pleiten we voor meer diverse oc’s op de oude Shop&Go plekken in de Langstraat. En aan de zijde van Luxor zodat men geen lange wandeling hoeft te maken naar de overkant van een drukke racende weg.

Het idee om ondernemers, tegen verlaagd tarief, te laten parkeren in de gemeentelijke parkeergarages zien we graag de gemeenteraad als een motie meenemen. Daarnaast om deze parkeergarages op te waarderen met de zgn. BoomBoxen waar men zijn/haar pakketje op kan halen. Zo hoeft de bezorger niet nogmaals langs te komen of dwars door de stad heen naar een afleverpunt zoals de Primera.

We lezen ook de inzet van andere bezorgdiensten zoals De Groene Rijders. Een uitstekend idee maar dan graag ook gewoon tot 11.00 uur in het winkelgebied laten rijden. Men mag dan ook wel dit laten gelden voor alle bezorgdiensten want 20x dezelfde DHL-man door dezelfde straat zien op een dag geeft aan dat er iets niet echt klopt.

We begrijpen ten aanzien van de inwoners met een eigen parkeerplek op hun grond dat er eigenlijk voor hun niets aan de hand is. Immers zij kunnen altijd parkeren terwijl een ander rondjes moet rijden om ergens zijn/haar auto te parkeren. De uitbreiding van parkeergarage Langstraat is dan ook iets om nog dit jaar op te starten. Maar ook de oplevering van de nieuwe parkeerplaatsen blauwe Golven aan het Roermondsplein.

Ten aanzien van de onderkade hebben we een raar gevoel. Met enorm veel pijn en moeite is er besloten dat deze afgesloten wordt om (parkeer)overlast tegen te gaan. Straks kan men vanaf de parkeerplaatsen Roermondsplein naar de onderkade. Waar men in het plan racen en overlast wil gaan verminderen trekt men een ander mooi besluit weer in.

Handhaven op mobiliteit startte wij deze brief mee. Er is veel onduidelijkheid over handhaven op campers, bussen en té grote (aannemers) busjes. In de tijd van de bouw Kadehuis hielden deze grote bussen vaak twee tot vier parkeerplaatsen bezet en ontbrak de handhaving. Goede voorzieningen voor bussen, campers e.d. missen we o.a. ook in dit plan.

De binnenstad is te klein voor het vele verkeer en vooral de onduidelijkheid aan verwijzingen, zoals goede bebording, wordt enorm gemist. Maar ook dat men in de avonduren goedkoper in een parkeergarage kan staan is alleen bekend als men afrekent of eerder hier heeft geparkeerd.

We vragen ons ook af waarom Arnhem geen campagnes voert als het gaat om snelheid. Samen met onze gesprekspartner VVN wilden we hierop inzetten en met banners werken om de automobilisten op hun snelheid te wijzen. Echter dit werd steeds afgekeurd door de afdeling mobiliteit. Gedragsverandering begint eerste plaats bij mensen te informeren.

We wensen de gemeenteraad veel succes bij het bespreken van dit mobiliteitsplan. We zijn altijd bereid om met de raadsleden in gesprek te gaan. Natuurlijk zullen we dit op de voet gaan volgen en wellicht nog een ingezonden brief sturen met op- en/of aanmerkingen.

Met vriendelijke groeten,
Erik Wiessenberg,
Stichting Arnhems Hart.

STICHTING ARNHEMS HART
Voor een leefbare binnenstad

15 mei 2024

Raadsvoorstel Duurzaam Mobiliteitsplan 2024

Fietsersbond Arnhem vol vertrouwen over het DMP-2024

In het Duurzaam Mobiliteitsplan 2024-2040 wordt op een positieve en realistische wijze uiteengezet wat de stad Arnhem nodig heeft: een prettige en gezonde leefomgeving die afgestemd is op de menselijke maat met als resultaat een goede omgevingskwaliteit voor iedereen.
De Fietsersbond afdeling Arnhem is bijzonder ingenomen met het gepresenteerde mobiliteitsplan. De in het plan genoemde totaalvisie en de daaruit voortvloeiende concrete maatregelen worden dan ook volledig door ons ondersteund.
Verkeer en mobiliteit raakt iedereen en daarom is het zo belangrijk om daar een voor iedereen zo goed en acceptabel plan vast te stellen. Dit plan ademt de ambitie om in alle redelijkheid rekening te houden met alle inwoners van Arnhem en de door hen gewenste modaliteitswensen.

Kortom:
Met dit Duurzaam Mobiliteitsplan ziet de Fietsersbond de toekomst vol vertrouwen tegemoet en beveelt dan ook van harte aan dit plan vast te stellen.

Fietsersbond
Afdeling Arnhem

Bij het doornemen van het voorliggende mobiliteitsplan kwamen bij ons nog wel een aantal ideeën en aandachtspunten naar voren, die wellicht de door ons zeer gewaardeerde hoge potentie van het DMP nog wat zou kunnen verhogen. Deze bijdragen vindt u terug in de bijlage.

Inspreektekst Raad Arnhem 15-5-2024 Mobiliteitsvisie

Geachte raadsleden,

Vandaag spreken we over de mobiliteitsvisie. Mijn naam is Peter Papegaaij. Ik woon sinds 1987 in Arnhem en al 21 jaar aan de Onderlangs. Mijn inspraak gaat over Arnhemmers. Want dat is wat in deze visie in prachtige volzinnen wordt gepredikt, betrekken van bewoners. Ik ga positief beginnen.

Want ik zei al Onderlangs en dan weet u dat de Onderlangs deze zomer op de schop gaat en flink ook. Daar kwamen wij, het hotel en de bewoners van de Onderlangs, pas achter toen er al een geheel uitgewerkt plan naar uw raad was gestuurd. Een plan dat voor ons onacceptabel was. Na vruchteloos contact met ambtenaren hadden we een goed gesprek met de wethouder, die naar wel ons luisterde en aan haar ambtenaren opdracht gaf samen met ons het plan aan te passen. En dat nieuwe plan is er nu. Zijn we er blij mee? Nee, dat niet echt, maar het is wel een beter en voor ons acceptabel plan.

Waarom vertel ik u dit? Omdat in deze mobiliteitsvisie steeds wordt geschreven dat bewoners worden betrokken, maar de visie helemaal niet over bewoners gaat. Het gaat over groen, weg met de auto, over inperken, handhaven, gedragsverandering, schuld en boete. Ik moet me gezond en duurzaam gaan verplaatsen, anders kom ik niet in het groene Walhalla. Als ik dan lees wat er allemaal moet, denk ik: Wat een smerige, lelijke stad moet Arnhem zijn, met zoveel zich slecht gedragende en egoïstische bewoners, die hoognodig gecorrigeerd moeten worden. Niet echt een uitnodiging om mee te doen.

En dit is nu mijn punt, geachte raadsleden. Zo'n visie is prachtig hoor, maar de stad is geen zandbak waar u uw politieke ambities vrij kunt uitleven. Maak van deze visie geen blauwdruk. Arnhem is geen politiek prestigeobject. Arnhem dat zijn wij, de inwoners. Wij wonen in een huis, in een straat. En als die straat op de schop gaat, dan grijpt u direct in in ons leven. Kom dan niet met visies en argumenten. We zijn geen politieke tegenstanders. Praat met ons, over wat er voor de deur en in de straat gaat veranderen. En dan niet, ik citeer "met een verkeersstructuurplan en een netwerkmanagementkaart met een multimodaal afwegingskader om prioriteiten te kunnen stellen in de verschillende gebiedstypen." Maar concreet. Waar komen die laadpalen, als je de bushalte daarheen verplaatst, is het veel praktischer, wat doe je met die gevaarlijke oversteek, heb je hier aan gedacht, waar kun je straks nog wel parkeren in de buurt. Maar vooral, luister eerst eens voordat er tekeningen worden gemaakt.

En, ik rond af, het is echt niet moeilijk of gevaarlijk. We zijn best redelijk. Vraag maar aan de wethouder. En of het nou over parkeerplaatsen gaat of over asielzoekersopvang, als je echt gedragen oplossingen wil, praat eerst eens met de mensen die er direct mee te maken hebben, neem je inwoners en hun zorgen serieus. Want als je over mij praat en voor mij denkt, dan ben je tegen me.

Dank-u-wel.

Goedenavond voorzitter, wethouder en raadsleden.

Ik ben Tinka Chabot, woonachtig in de milieuzone van Arnhem en zelfstandig ecologisch hovenier, dus behoorlijk milieubewust, zou je zeggen. Ik ben in het gelukkige bezit van een mooie oranje Euro 4 dieselbus. En het duurzaamste is om die op te rijden, lijkt mij.

Ik heb het duurzame mobiliteitsplan grondig doorgenomen en wie schets mijn verbazing dat ik ineens op pagina 40, tussen neus en lippen, zie staan dat het voornemen is om op 1 januari a.s. (dat is over 7,5 maand) je uitsluitend vanaf euro 5 de milieuzone in mag.
Op de site van de gemeente heb ik regelmatig gezocht naar de regels die gaan gelden voor de milieuzone, maar niets kunnen vinden over het per 1 januari a.s. al omschakelen naar minimaal euro 5. Nu nog steeds niet. Dat is toch vreemd als het al zo snel ingevoerd gaat worden? Hoe kan je als ondernemer hier in godsnaam op anticiperen?

Ik heb wel al enige tijd geleden uitgezocht dat per 1 juli 2026 (over ruim 2,5 jaar) uitsluitend euro 6 is toegestaan. Dat kwam goed uit, want dan ben ik net met pensioen en heb nu al aangekondigd dat ik per dan stop met werken.

Nu moet dat plotseling al per 1 januari a.s. En niet alleen ik, maar vele wat oudere collega zelfstandigen ook. Die worden echt enorm op kosten gejaagd en dus ontmoedigd om hun vak nog langer uit te oefenen. Veel zelfstandige ondernemers rijden nog in een oudere dieselbus omdat ze dat kunnen betalen

Even wat cijfers.

- De goedkoopste euro 6 bus begint bij € 15.000,-. Er daar mag je iets meer dan 2,5 jaar mee rijden? Dan is tie niets meer waard, want milieuzones overal.
- De kleinste en goedkoopste elektrische bedrijfsbus begint nu bij € 25.000,-, de grotere beginnen bij € 60.000,-.
- Vrachtwagenrijbewijsrijbewijs halen als je bus incl. aanhanger meer dan 3.500 kg weegt (5 jaar geldig) kosten: minimaal € 1.350,-
- Ook de vrijstelling voor de wegenbelasting wordt afgeschaft
- De Milieu Investerings Aftrek (MIA) is slechts een fractie van de investeringsprijs en is afhankelijk van je winst.

Nu al overstappen naar elektrisch? Naast de niet terug te verdienen investeringen krijg je ook nog te maken met de netcongestie en gebrek aan laadpalen. Vriendelijk verzoek om niet op te laden tussen 16.00 en 21.00 uur, want stroomtekort. Los het maar op, kleine zelfstandigen. Dat is nu eenmaal het ondernemersrisico. Hebben de gemeenteraad en de wethouders niet de plicht om te zorgen voor alle burgers, dus ook voor de kleine zelfstandigen?

Arme bewoners van de binnenstad: die gaan gemeden worden door de kleine zelfstandigen. De schonere lucht voor die bewoners zorgt ervoor dat ze geen klusjesman of -vrouw meer kunnen krijgen. Daar zit je met je lekkage, verwaarloosde tuin, omgevallen muurtje, kapotte ruiten en noem maar op. Uitsluitend de grotere bedrijven die zich een elektrische bedrijfsbus kunnen veroorloven plukken daar de vruchten van.

En hoe milieuvriendelijk is het om een omweg te moeten nemen om om de milieuzone heen te rijden? Meer uitstoot, langer onderweg, meer overlast voor aanwonenden van de sluiproutes. Hoeveel rijden zelfstandige ondernemers nou eigenlijk op de centrumring?

Rare kronkel: Als ik de bus aan mezelf verkoop en beloof er niet meer mee te werken, dan mag ik wèl de milieuzone in. En wat te denken van de zeer vieze, 40 jaar oude oldtimers, diesel-kampeerauto's, en oudere bussen, omgebouwd voor gehandicaptenvervoer. En wat te denken van de herrie- en stankproducerende motoren, knallende stinkbrommertjes en dieselgebruikende machinerieën van groenvoorzieners. Lekker buiten werken in de natuur?

Het lijkt wel alsof overheden denken dat kleine zelfstandigen geld als water verdienen of dat geld als manna uit de hemel komt vallen. Kunt u mij uitleggen hoe we dat gaan bekostigen en weer terugverdienen? Nogmaals: Het is niet voor niets dat juist de kleine zelfstandigen een oudere dieselbus aanschaffen. Hard werken, niet veel verdienen, onzekere situaties, maar gelukkig wel uitdagend.

Gelukkig is dit Duurzame mobiliteitsplan een concept en hoop ik dat u ook de belangen van de zelfstandige ondernemers in ogenschouw neemt.

Dank voor uw aandacht.

Aan de gemeenteraad Arnhem

Onderwerp: Raadsvoorstel Duurzaam Mobiliteitsplan

Geachte leden van de raad ,

Op dit moment staat op uw agenda de informatieve fase als start naar uw uiteindelijke finale besluitvorming op het voorstel van het college om het Duurzaam Mobiliteitsplan vast te stellen. Op 15 mei jl. heeft u daarover een politieke avond gehad. Graag willen wij als werkgroep Leefomgeving van de wijkcommissie Penseelstreek het volgende inbrengen.

Achtergrond

De werkgroep Leefomgeving van de Wijkvereniging De Penseelstreek houdt zich bezig met de kwaliteit van de leefomgeving binnen de wijk Penseelstreek, bestaande uit de Gulden Bodem, Hoogkamp en Sterrenberg. Ruim 5 jaar geleden heeft de werkgroep in alle wijken binnen de Penseelstreek een enquête gehouden naar waar bewoners aandacht vragen op het vlak van de leefbaarheid van de woonomgeving. Eén van de onderwerpen waar aandacht voor werd gevraagd was “verkeersveiligheid en parkeren”. Dit onderwerp scoorde in de wijk Hoogkamp het hoogst. Reden om opnieuw te peilen of de bewoners hier nog steeds aandacht voor vragen. Daarmee wil de werkgroep antwoord krijgen op de vraag ‘of dit nog steeds een issue is” en de bewoners het gesprek met de gemeente wilt voeren om te kijken naar mogelijke oplossingen. Onze werkgroep verbindt het geluid van de bewoners over dit soort zaken met de gemeente. Omdat de resultaten en analyse van de enquête “vers van de pers” zijn en uw raad al tot besluitvorming gaat komen over het integrale beleid met betrekking tot Duurzame Mobiliteit, wenden wij ons rechtstreeks tot uw raad.

Enquête De Hoogkamp

In lijn met de resultaten van de enquête uit 2018 is gekozen voor een online enquête. Aanvullend op de onderwerpen “verkeersveiligheid en parkeren” is in de enquête het onderwerp “beschikbaarheid openbare laadpalen” toegevoegd. Dit omdat de werkgroep uit de wijk veel klachten over de beschikbaarheid van openbare laadpalen heeft ontvangen en de gemeente daar tot op heden weinig actie op heeft ondernomen.
De enquête is uitgezet bij 724 adressen. Daarop hebben 241 bewoners de enquête ingevuld. Een respons van 33% . Voor een online enquête wordt dit als ‘goed’ beschouwd en daarmee mag het resultaat als voldoende representatief worden gezien. Tevens kan worden geconcludeerd dat de noodzakelijke aandacht voor “parkeren en verkeersveiligheid” in de Hoogkamp nog steeds actueel is.

Rapportage enquêteresultaten “Verkeersveiligheid, Parkeren en Openbare Laadpalen” in de Hoogkamp

De rapportage is bijgevoegd en uw raad wordt nadrukkelijk gevraagd hier kennis van te nemen en te betrekken bij uw meningsvorming. Hoewel de rapportage ‘overzichtelijk leesbaar’ is, benoemen wij toch een aantal majeure punten in één adem.

Verkeersveiligheid:

- de onveiligheid van de Jacob Marislaan inclusief zijstraten, die voorrang hebben, scoort extreem hoog; de weg is een verbindingsweg tussen wijken met een groot variatie in type voertuigen (dus ook busjes, vrachtwagens) ; de weg is een 30 km weg, maar wordt als zodanig totaal niet herkend/beleefd en dus ook niet toegepast in het rijgedrag; tijdens uw politieke avond

van 15 mei jl. is vanuit uw raad al genoemd dat het enkel plaatsen van een verkeersbord “30 km-zone” absoluut niet voldoende is; de Jacob Marislaan kent aan de Hoogkamp-zijde vijf zijstraten; deze zijstraten hebben voorrang, maar dat wordt zelden gegeven; vertrouwen op voorrang is een ware kamikaze actie; dit te meer, omdat in de bochten vaak auto’s geparkeerd worden, en zeker voor fietsers de situatie totaal niet overzichtelijk is; de drempels, mogen de naam drempel niet hebben, het is een lichte glooiing in het wegdek; een drempel, zoals toegepast op de Parkweg, zal pas echt effect hebben; een zebrapad naar de speeltuin Apolostraat, maakt dat deze speeltuin voor kinderen uit de Hoogkamp veilig bereikbaar is;

- Parkeren

Alle geënquêteerden geven aan dat de wijk - zeker de straten met bovenwoningen en parkeren aan één kant- niet gedimensioneerd is op het huidige autobezit. Problemen met parkeren is dan ook onontkoombaar. Echter de krapte leidt tot meerdere problemen, en dan met name op het vlak van ‘parkeren in de bochten’. En dat creëert weer verkeersonveiligheid (zie ook hiervoor). Primair is er de oproep om handhaving. Rondje door de BOA’s is snel gemaakt. Om het parkeren in bochten te voorkomen is er door bewoners als idee aangedragen o in bochten “oren” met groenperken te maken. Dit blokt de parkeervakken af, maakt de kruisingen smaller en biedt kansen op meer groen. Dat laatste kan bovendien worden gezien als klinkerwippen in plaats van tegelwippen. Ook op dit punt willen bewoners kijken waar dit kan en dan vooral ook ‘doen!!’.

- Beschikbaarheid openbare laadpalen

Dit is een verhaal apart en uitgebreid beschreven in de rapportage. Om het bezit en aanschaf van elektrische en plug in auto’s “te steunen”, laadpaalklevers en laadpaaltoerisme te voorkomen zijn suggesties gedaan voor laadpaalpleintjes. Actief beleid-uitvoering-ondersteuning van de kant van de gemeente staat al lang op de wensenlijst, maar wordt door de gemeente niet integraal (!) opgepakt. Een integrale blik vanuit het belang Groen, Duurzaamheid en Verkeersveiligheid zou fijn zijn.

Als genoemd. De bijgevoegde rapportage geeft het totale beeld van de resultaten van de enquête.

<u>Hoogkamp overstijgende mobiliteitsissues</u>

<u>Verkeersveiligheid voor de gehele gemeente</u>.

Onder andere Rijk, gemeenten en provincies hebben het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 vastgesteld. Kort door de bocht. De aanpak richt zich onder andere op een risicogerichte analyse/aanpak van de infrastructuur . Door de gemeente Arnhem wordt deze aanpak gehanteerd bij Groot Onderhoud en situaties naar aanleiding van ongevallen (achteraf). De risicogerichte aanpak is juist bedoeld om vooraf te kijken waar risico’s zijn (profiel/toegepaste soort ‘stenen’, belijning e.d.). Wij doen uw raad de suggestie om daar waar wijkcommissies “de vinger opsteken” om ‘quick scan risicoanalyse’ uit te voeren, dit actief te doen. Hiervoor zou een apart budget in de begroting opgenomen kunnen worden.

Met een ‘quick scan risicoanalyse kan snel bezien worden of er quick wins in de aanpassing van de infrastructuur haalbaar zijn.

Voor de risicogerichte aanpak, zie Risicoaanpak-SPV.aspx (kennisnetwerkspv.nl)

<u>Trolleybus</u>

Vanuit zowel Schaarsbergen, Penseelstreek als Burgemeesterswijk is meermaals gevraagd naar de keuze voor het type bus, op de route van buslijn 9. Alle voorzieningen, lees bovenleidingen, zijn nu geënt op de traditionele trolleybus. Het feitelijk en voorgestelde gebruik wisselt echter sterk (waterstof-accu-Trolley 2.0.) . Bewoners vragen al lang om meer duidelijkheid. Duidelijkheid over de toekomst van deze lijn en het type bus. Prima als dat Trolley 2.0. met

modern klein materiaal is, maar koppel daar dan gelijk de ontmanteling van de bovenleiding/palen aan.

Fietsendiefstal NS-stalling Sonsbeekzijde

Het zal uw raadsleden niet ontgaan zijn dat ook de stalling Sonsbeekzijde betiteld kan worden als 'de snoepwinkel' voor fietsendieven. Niet alleen onze werkgroep krijgt wekelijks meldingen van bewoners om "actie", maar ook via Nextdoor, artikel in De Gelderlander etc. etc. wordt de noodklok geluid.
Op dit moment wordt door veel bewoners "het kastje-muur" effect ervaren. Het beeld is dat NS-Gemeente-Politie om elkaar heen cirkelen. Maar mogelijk is dat niet zo. Communicatie daarover zou fijn zijn.
Zorgwekkend vanuit duurzame mobiliteit bezien zijn nu al meldingen dat bewoners, in plaats van het gebruik van hun fiets, 's avonds zich met de auto naar het station laten brengen en ophalen.
Wij vragen uw raad het college aan te moedigen om spoedig de coördinatie voor maatregelen op te pakken.

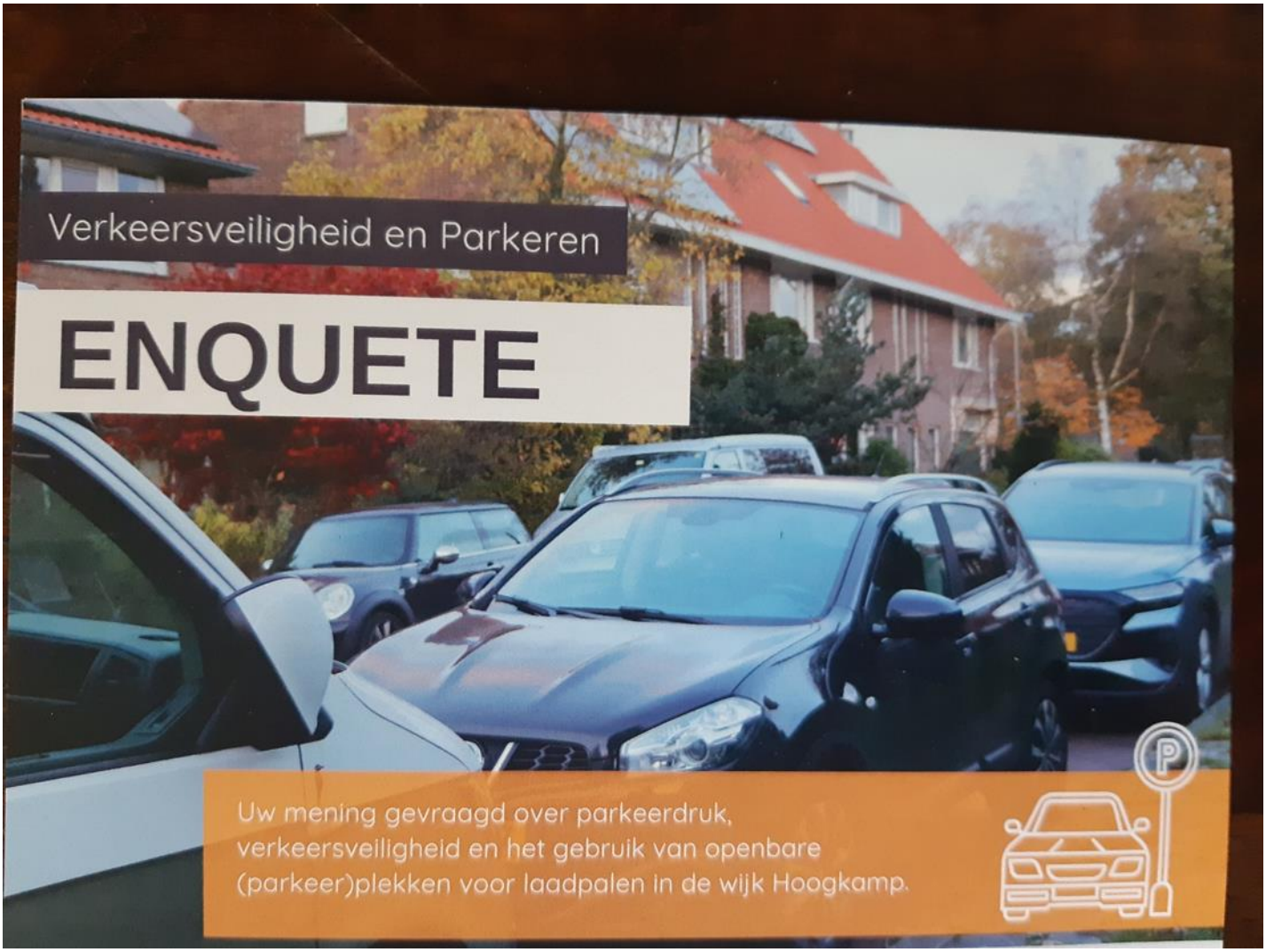
Tijdens de politieke avond is aangegeven dat "insprekers" nog steeds welkom zijn om te reflecteren. Hoewel namens onze werkgroep niet is ingesproken, zijn wij bereid, indien gewenst, een en ander toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Ad Nederlof
Werkgroep Leefomgeving
Wijkvereniging Penseelstreek

Bijlage "rapportage enquête Hoogkamp"

c.c.: wethouder Kundic

Resultaten enquête Verkeersveiligheid en Parkeren De Hoogkamp

De Penseelstreek

Februari 2024 versie 1.0

De werkgroep Leefomgeving van de Wijkvereniging De Penseelstreek houdt zich bezig met de kwaliteit van de openbare ruimte binnen de Penseelstreek (Gulden Bodem, Hoogkamp, Sterrenberg).
Ruim 5 jaar geleden heeft de werkgroep in alle wijken binnen de Penseelstreek een enquête gehouden naar waar bewoners aandacht vragen voor de leefbaarheid van de woonomgeving. Eén van de onderwerpen waar aandacht voor werd gevraagd was “verkeersveiligheid en parkeren”. Dit scoorde in de wijk Hoogkamp het hoogst. Reden om dit resultaat opnieuw te peilen. Daarmee krijgt de werkgroep een beeld om het gesprek met de gemeente aan te gaan om tot oplossingen te komen.

INHOUD

1. Beknopte samenvatting 3

2. Inleiding 3

3. Aanpak 4

4. Respons enquête 4

5. Algemene Informatie 4

6. Parkeren 5
   6.1. Respons op parkeren “in de eigen straat”.
   6.2. Respons op parkeren “in de wijk de Hoogkamp”.
   6.3. Bijzondere situaties
   - Pizzeria Eataliano
   - Basisschool Panorama
   - De Tennisvereniging De Hoogkamp
   - Bakker Hilvers en de tandartspraktijk
   - campers, caravans, bouwafval-containers, pallets met bouwmaterialen

7. Laadpalen op de openbare weg 7
   7.1. Algemeen
   7.2. Gebruikers laadpalen openbare weg
   7.3. Niet gebruikers laadpalen openbare weg
   7.4. Toename laadpalen op de openbare weg

8. Verkeersveiligheid 9
   8.1. Algemeen
   8.2. Respons op verkeersveiligheid “in de eigen straat” in combinatie met de wijk Hoogkamp als geheel

9. Deelauto’s 12

10. Vervolg 12

11. Bijlagen:
    I. Tekst gemeente beëindigen laadpalen op eigen terrein met een kabel over het trottoir naar een openbare parkeerplaats.
    II. Gesuggereerde locaties voor “laadpaalpleintjes”
    III. Sluiproute Schelmseweg Amsterdamseweg (Respons op verkeersveiligheid “in de eigen straat” en Hoogkamp als geheel)
    IV. Verkeersveiligheid Bakenbergseweg en Jacon Maris oversteek voet - fiets
    V. Parkeren in bochten / optie groenvakken – vergroenen – ontharden/ slinger Israelslaan
    VI. Spiegel Witsenstraat (verkeersveiligheid)

12. Afzonderlijke bijdragen enquêteresultaten per straat en de Hoogkamp als geheel

1. Beknopte samenvatting

Verkeersveiligheid, parkeren en laadpalen vragen in de wijk De Hoogkamp de volle aandacht. Dit blijkt uit een in januari afgesloten online enquête onder de bewoners van deze wijk. De enquête is een vervolg op een in 1917 gehouden Penseelstreek brede enquête waar De Hoogkamp het hoogst scoorde op onvrede op deze onderwerpen. Waar het gaat om de verkeersveiligheid is te hard rijden in alle straten een grote zorg. De smalle straten maakt dit extra gevaarlijk ook nog door in de bochten geparkeerde auto's. Die ontnemen het (over)zicht en dus ook de voorrangssituaties. De Jacob Marislaan, waar de 30 km/uur nauwelijks wordt aangehouden, en het niet geven van voorrang ten opzichte van de zijstraten, springt er als absoluut onveilig uit.
Het parkeren in de bochten is één van de gevolgen van de ontoereikendheid van het aantal parkeerplaatsen. Dit ondanks het gegeven dat er veel geparkeerd kan worden op "eigen terrein" en garages. Zeker in de straten met bovenwoningen is nooit rekening gehouden met het autobezit, dat nog steeds toeneemt. Er zijn nauwelijks "uitwijk-P-terreinen", waardoor er een "waterbedeffect" optreed naar de randen van de wijk (Mesdag-Bakenbergseweg-Jacob Marislaan). Daar is het aantal parkeerplaatsen echter ook beperkt. Grote zorg en onvrede is er over de bestaande en sterke stijgende behoefte aan openbare laadpalen. Dit levert veel onvrede op. Een actief beleid op extra mogelijkheden van de gemeente wordt gemist. Bovendien beïnvloeden de plekken voor openbare laadpalen de beschikbaarheid van parkeerplaatsen. Vooral op het vlak van verkeersveiligheid en voorzieningen voor laadpalen zijn vele suggesties gedaan. De bewoners hopen dat de gemeente en politie de passieve houding omzet naar een actieve houding en de bereidheid toont om met de bewoners tot oplossingen te komen.

Uit de enquête blijkt dat de wijk de nodige problemen aan de orde stelt. De werkgroep zal dit aan het college van burgemeester en wethouders voorleggen met de uitnodiging dit graag met de gemeente te willen bespreken om hen uit te nodigen hoe naar oplossingen kan worden toegewerkt. De lijn is dat de verkeersstructuur op onderdelen tekort schiet. Meest in het oog springend vanuit verkeersveiligheid/ parkeren zijn het voorkomen van parkeren in de bochten (handhaving/plantvakken-bakken) en hardrijden op de Jacob Marislaan (incl. voorrangsituaties) en Bakenbergseweg. Veel aandacht en actie is nodig op de beschikbaarheid van meer openbare laadpalen zonder dat dit het aantal reguliere parkeerplaatsen verminderd.
Bewoners uit de wijk willen graag een bijdrage leveren om dit verder op te pakken. Dat is vanzelfsprekend het geval op die punten waar zij direct "aanwonende zijn". Vanuit de werkgroep zal de actieve communicatie met de wijk worden onderhouden.

2. Inleiding

De werkgroep Leefomgeving van de Wijkvereniging De Penseelstreek houdt zich bezig met de kwaliteit van de openbare ruimte in onze wijk en heeft daarover overleg met de gemeente.

Ruim 5 jaar geleden heeft de werkgroep in alle wijken binnen de Penseelstreek een enquête gehouden naar waar bewoners aandacht vragen voor de leefbaarheid van de woonomgeving. Eén van de onderwerpen waar aandacht voor werd gevraagd was "verkeersveiligheid en parkeren". Dit scoorde in de wijk Hoogkamp het hoogst.

Na corona en er nu meer helderheid is over de wijze waarop de gemeente Arnhem actiever in contact wilt staan met de wijken, heeft de werkgroep zich gebogen over de actuele onderwerpen. Daarbij is het natuurlijk van belang in hoeverre de score uit 2017 voor de Hoogkamp nog steeds up-to-date is. Dit ook omdat de werkgroep in de afgelopen tijd meerdere berichten vanuit de Hoogkamp heeft ontvangen over parkeerdruk, verkeersveiligheid en het gebruik van openbare (parkeer)plekken voor laadpalen.

Om dit te toetsen is er een online enquête gehouden. Deze rapportage bevat de resultaten van die enquête. Deze resultaten zullen door de werkgroep worden gebruikt om in overleg met de gemeente te kijken naar eventuele oplossingen. Bewoners verwachten een actievere houding van gemeente en politie, omdat de ervaring is dat er geen opening is voor het gesprek. Als er ideeën bespreekbaar zijn, zal de werkgroep nadrukkelijk een beroep doen op bewoners van de Hoogkamp om mee te denken. De werkgroep wilt de brug slaan tussen gemeente en bewoners om de kwaliteit van de leefomgeving, in dit geval op het vlak van "parkeren en verkeersveiligheid" optimaal te maken.

3. Aanpak

In lijn met de resultaten van de enquête uit 2018 is gekozen voor een online enquête. De oproep voor deelname is gedaan via een huis-aan-huis flyer, de website van de wijkvereniging, Nextdoor, de nieuwsbrief van de basisschool 't Palet, de website van Tennisvereniging De Hoogkamp en flyers bij Bakker Hilvers. De enquête kon worden ingevuld in de periode 7 december 2023 – 7 januari 2024. Bij de afbakening van de Hoogkamp is het gebied ten westen van de Bakenbergseweg aangehouden. In totaal 724 adressen. [1]
De enquête heeft zich gericht op algemene informatie (woonachtig op straatniveau, autobezit, gebruik laadpalen), parkeren (beschikbaarheid algemeen en laadmogelijkheden in het bijzonder) en verkeersveiligheid.
Met deze aanpak is, met behoud van anonimiteit, getracht om meer specifieke duiding van aandachtspunten te verkrijgen. Dit om voor de agenda met de gemeente specifieker te maken. Dat is mede van belang, omdat de wijk een diversiteit kent aan onder andere type bebouwing (vrijstaand/geschakeld/ beneden- en bovenwoningen), parkeermogelijkheden (eigen terrein – oprit-, straten met parkeren aan één zijde- twee zijden), rijbaan (enkel/dubbel) en type-functie van de straat (doorgaand binnen de straat c.q. wijk; tussen wijken).

4. Respons enquête

De enquête is uitgezet bij 724 adressen. Daarop hebben 241 bewoners de enquête ingevuld. De respons van de enquête is 33%[2]. Voor een online enquête wordt dit als goed beschouwd en daarmee mag het resultaat als voldoende representatief worden beschouwd. Tevens kan worden geconcludeerd dat de noodzakelijke aandacht voor "parkeren en verkeersveiligheid" in de Hoogkamp nog steeds actueel is. Opvallend is dat veel respondenten de moeite hebben genomen om (uitgebreide) toelichtingen te geven. Dit geheel is voor de werkgroep van belang, juist omdat de enquête mede was bedoeld om te bezien of de gevraagd aandacht voor dit onderwerp bij een enquête uit 2019 nog steeds geldt. Dat dit zo is mag ook worden herleid uit de door een groot aantal geënquêteerden genomen moeite om een (uitgebreide) toelichting te geven. Tevens is er een aantal suggesties voor oplossingen ingebracht.

5. Algemene informatie

Van de respondenten heeft 96% één auto, waarvan 39% twee of meer auto's. Volgens de cijfers van het CBS 2020 bedraagt het gemiddelde autobezit per huishouden in Arnhem 80%, zodat gesteld kan worden dat de Hoogkamp een meer dan gemiddeld autobezit kent. Het aantal elektrische (incl hybride plug in) auto's is momenteel 22%. Deze auto's worden nagenoeg 50/50 opgeladen op eigen terrein dan wel openbare weg. Van belang is dat 17% van de respondenten aangeeft op korte termijn serieus

[1] Buiten de enquête zijn de straten oostzijde Bakenbergseweg, Joris vd Haagenlaan, G. Douwweg en Heemstralaan 102-112 gehouden. Redenen: bij dit deel van de wijk is zowel bij de enquête 2018 als nadien geen enkele aandacht voor parkeren/verkeersveiligheid naar voren gekomen. Eén inwoners van de Joris vd Haagenlaan heeft, op verzoek, de enquête alsnog ingevuld.
[2] Zie in de bijlage de respons per straat.

overweegt een elektrische (incl. hybride plug in) auto aan te schaffen. Vanuit dat perspectief zullen de reacties/bevindingen over de openbare laadpaalpunten bezien moeten worden.

6. Parkeren

Voor wat betreft het parkeren kan 60% van alle respondenten de auto parkeren op een afstand < 100 meter en parkeert 28% op eigen terrein/garages. Slechts 4% parkeert in de regel > 200 meter van huis. Dit zijn gemiddelden; aangeven wordt dat met name in de weekenden de gemiddelde afstand > 200 meter is. De betekenis van deze percentages laat zich moeilijk normeren. Voor deze enquête beschouwen we de respons als achtergrond informatie. [3]

6.1. Respons op parkeren "in de eigen straat".

Over de gehele wijk gezien ervaart 37% het parkeren in de eigen straat als probleem. Er is echter een groot contrast per straat. Zo zijn er de uitersten van totaal geen probleem, score 100 %, tot een serieus probleem, score 67%. Voor de duiding van de mate van een "probleem" is de respons vertaalt naar "geen probleem, reëel probleem en een serieus probleem".[4]

De resultaten laten zich per straat als volgt samen te vatten.
In **de Albert Neuhuysstraat** wordt het parkeren door de bewoners als *"geen probleem"* ervaren.
In het overgrote deel van de straten is er sprake van een *"reëel probleem"*[5]. In de toelichting is veel gelijkenis in de beantwoording. Het gaat om :

- Het aantal parkeerplaatsen staat bij lange na niet meer in verhouding tot het aantal woningen en het autobezit waar ooit in "mijn" straat rekening is gehouden; veel huishoudens hebben inmiddels twee auto's en de groei van het autobezit zal alleen maar toenemen;
- Het tekort aan parkeerplaatsen leidt tot parkeren op de hoeken (alle ruimte die ook maar ergens is, wordt benut); parkeren in andere straten (waterbed-effect);
- Het tekort aan parkeerplaatsen dient zich al aan bij de bewoners; door bezoek wordt het probleem nog groter;
- Zeker overdag staan er altijd wel "busjes" (aannemers e.d.), terwijl meerdere dagen bouwafvalcontainers en opslag van bouwmateriaal parkeerplaatsen bezet houden; dit komt ook terug in de toelichting over verkeersveiligheid.
- Eigen opritten worden (steeds) minder benut; sowieso door het bezit van meerdere auto's en toename van het bezit van campers/caravans ; maar ook omdat de oprit wordt benut als deel van de tuin dan wel speeltoestellen.
- Er is steeds (meer) sprake van een "waterbed effect " ; door een tekort aan parkeerplaatsen wordt uitgeweken naar met name de Bakenbergseweg, Jacob Marislaan en de Breitnerstraat.

Van een *"serieus probleem"* is sprake in de **Van Goghstraat**, **Jan Vethstraat** en de **Josef Israelslaan.**
Aanvullend op de genoemde toelichtingen bij *"serieus probleem"* worden de volgende redenen benoemd:

- De combinatie van onder- en bovenwoningen is voor wat betreft het (oorspronkelijk ingeschat) autobezit ernstig achterhaald. Het groeiend autobezit (ook in de sfeer van tweede auto's)

[3] "acceptabel" geachte loopafstanden van een woning laten zich moeilijk normeren. Het begrip/de beleving verschilt van persoon tot persoon en type gebied. In een CROW publicatie wordt verwezen naar enkel buitenlandse onderzoeken. Dit geeft een beeld (2016 !) van een acceptabele loopafstand van een woning tot een parkeerplaats van 150 meter.

[4] In de verhouding "geen probleem" en "wel een probleem" is, om dit in perspectief te plaatsen, als definitie in de toelichting de volgende definitie aangehouden: op de vraag "ervaart u parkeren als een probleem in uw straat ?" geen probleem bij nee tussen de 100 en 90%" ; "reëel probleem bij ja tussen de 10 en 40% en een serieus probleem bij ja tussen de 40" en 100 %

[5] **Jacob Marislaan, Bakenbergseweg, Breitnerstraat, Mauvestraat, Mesdaglaan, Voermanstraat, Witsestraat.**

maakt het parkeerprobleem nog groter. Daar komt nog eens bij dat in de **Van Gogh- en Jan Vethstraat** slechts aan één zijde van de straat geparkeerd kan worden. Parkeren in de eigen straat is daarmee “een toevalstreffer”. Zeker ’s avonds en in de weekenden is er een zoektocht in de omliggende straten.

6.2. Respons op parkeren “in de wijk de Hoogkamp”.

De respons op de vraag “Ervaart u de Hoogkamp als een wijk met parkeerproblemen?” levert geen significant ander beeld op ten opzichte van de beantwoording en toelichtingen ten opzichte van de reacties p[de vraag “Ervaart u in zijn algemeenheid parkeerproblemen in uw straat?”. In de toelichtingen worden veel relaties gelegd tussen het parkeerprobleem in de gehele wijk de Hoogkamp en de verkeersveiligheid. Het gaat dan om het effect in parkeren op de bochten van de straat waardoor er slecht zicht is op de kruisigingen, de oversteken zijn geblokkeerd en doorgang op de trottoirs met name voor kinderwagens en rolstoelen. Dit zal verder aan de orde komen bij het hoofdstuk Verkeersveiligheid.

Suggesties:

- Meer handhaving op foutparkeren (incl. caravans / campers)
- Niet langer toestaan dat opritten worden veranderd in tuin/uitbouw

6.3. Bijzondere situaties.

In de toelichting op de ervaren problemen in het parkeren wordt (in meer of mindere mate) verwezen naar een aantal specifieke oorzaken. Het gaat dan om:
Het parkeer (gedrag/effect) bij **Pizzeria Eataliano** (hoek Josef Israelslaan en Bakenbergseweg); de pizzeria, heeft een verkeersaantrekkende vanuit een wijdere omgeving. werking. Het zorgt niet alleen voor problemen bij het parkeren maar ook verkeersveiligheid.
Essenties: Met name vanaf de namiddagen en begin van de avond staat de straat vol met auto's van bezoekers (gasten) , afhalers en medewerkers, op andere tijden (mn doordeweeks) door leveranciers. Naast het in beslag nemen van parkeerplaatsen, wordt er geparkeerd op de stoep (in bochten) en voor opritten. Verder is met grootte regelmatig het trottoir onbegaanbaar door fietsen/scooters veelal door bezorgers. Dit blokkeert ook voor passanten met een wandelwagen, rollator of rolstoel. Parkeren auto’s en fietsen op het trottoir belemmert het zicht/doorgang op de kruising. Effect op verkeersveiligheid.
Suggestie: in de respons wordt aangegeven dat de eigenaar wel meedenkt aan het parkeren

Basisschool Panorama
Het is geen nieuw probleem, maar wederom komt de Verkeerschaos bij deze basisschool naar voren. Het behoeft dan ook geen verdere toelichting. Specifiek voor deze situatie kwam naar voren:

- Een groot deel van het personeel komt met de auto. Die staan dan de hele dag op parkeerplaatsen direct bij de school.
  Suggestie: De school kan zelf afspraken maken om het personeel te laten parkeren in straten waar meer ruimte is. Bijv. Parallelweg Amsterdamse weg.
- Direct tegenover de school staan 2 laadpalen met 4 laadpunten. Dit is bijzonder onhandige plek.
  Suggestie: verplaats deze laadpalen naar een andere locatie. (zie laadpalen) kan heel verschillende oorzaken hebben. Het kan bijvoorbeeld komen door de infrastructuur:

De **Tennisvereniging De Hoogkamp** levert de nodige parkeerproblemen op. Dit mate name in de Breitnerstraat, waarbij dit zich met name voordoet bij competitiewedstrijden en toernooien.
Suggestie: is dat de vereniging actief bezoekende teams verzoekt “elders” te parkeren en eigen spelers dringend verzoekt om bij competitiewedstrijden “de fiets te pakken”.

In enige mate wordt het parkeren bij **Bakker Hilvers en de tandartspraktijk** benoemd. Met name bij Hilvers is er op het piekmoment "zaterdag" een ongewenst parkeergedrag in de bocht en dubbel parkeren. Dit raakt de doorgang en de verkeersveiligheid.

In zijn algemeenheid komt ook het meerdaags parkeren van **campers, caravans, bouwafval-containers en pallets met bouwmaterialen** naar voren.
Suggestie: gerichte handhaving politie/boa's.[6]

7. Laadpalen op de openbare weg

7.1. Algemeen.
Zoals eerder benoemd is er in de Hoogkamp een hoog percentage aan autobezit, te weten 96%. Van dat bezit . Van de autobezitters heeft bijna een kwart (22%) een elektrische/hybride plug-in auto. Dit percentage zal snel toenemen, omdat 16% van de respondenten heeft aangegeven zeer zeker binnen 3 jaar een elektrische/hybride plug-in auto zal aanschaffen. Daarboven heeft 17% aangegeven dat er een grote kans is dat zij binnen 3 jaar zo'n aanschaf zullen doen.
Het bezit en verwachte aanschaf verschilt sterk per straat. Zo is de reactie vanuit de Van Goghstraat dat er geen bezit is van elektrische/hybride plug-in auto. Zo'n 11% zal binnen 3 jaar zeker zo'n auto aanschaffen en 5% misschien. Aangetekend wordt dat de respons laag was. Daarentegen is het bezit in de Mauvestraat hoog: 39% bezit; 30% zeker aanschaf; grote kans aanschaf 22%). Zeker voorgenomen aanschaf is hoog. Ander voorbeeld: 58% van de respondenten van de Bakenbergseweg geeft aan zeker binnen 3 jaar een elektrische/hybride plug-in auto te gaan aanschaffen. Een sterke groei kan ook uit de beantwoording van de respondenten in de straten worden afgeleid. Hier wordt verhoogde aandacht voor een oplossing van de gemeente verwacht.

7.2. Gebruikers laadpalen openbare weg
De bezitters van elektrische/hybride plug-in auto's laden voor gemiddeld 50% op eigen terrein en 50% op de openbare weg op.
Zo'n 50% van degenen die op de openbare weg moeten laden ervaart daarbij problemen. Niet alleen wordt de beschikbaarheid als veel te weinig beschouwd. Veel reacties gaan over het "oneigenlijk/niet efficiënt" gebruik van de openbare laadpalen.
Daarbij moet gedacht worden aan:

- Het parkeren van "niet elektrische/hybride plug-in auto's" op laadplekken; hier wordt verwezen naar het groot tekort aan parkeerplaatsen en komt vaak naar voren bij laadplaatsen in straten met een "serieus probleem" in het reguliere parkeren.
- Veel "laadpaalklevers", mensen van wie de auto al lang is opgeladen, laten de auto als ware het een reguliere parkeerplaats staan.

Dit "oneigenlijk/niet efficiënt" gebruik, staat niet in verhouding tot "de schreeuw" om meer laadpalen.
Overall wordt opgemerkt dat er veel rondgereden moet worden ("zwerfladers") , via een "laadpaal-app" gezien kan worden waar een plek vrijkomt maar dat zien medewijkgenoten ook en is er "een run", voor bezoek met een elektrische auto is het echt een ramp "te kunnen laden". Extreem voorbeeld is een familielid dat op 200 km afstand woont en vaak "moet laden" het een ware zoektocht is, ook in omliggende wijken.
Gelet op de voorziene groei is (zie 7.4.) er een oproep aan de gemeente om snel met een oplossing te komen in de sfeer van "parkeerpleintjes".
Suggesties: parkeerplaats bij sportzaal, terrein Mesdag waar geruime tijd een zandopslag was en binnenterrein garageboxen (particulier bezit, bijv. Van Gogh-Israel-Voerman-Mesdag).

[6] Gerichte handhaving politie/boa's komt ook naar voren bij parkeren in bochten.

7.3. Niet gebruikers laadpalen openbare weg

Van de niet gebruikers van een laadpaal op de openbare weg (respondenten die geen E-auto hebben en respondenten die laden op eigen terrein) , ziet 16% deze laadpalen als problemen. De problemen richten zich op:

- Nemen reguliere parkeerplekken in beslag (let op sowieso tekort);
- Palen op het trottoir zijn een hinderlijk obstakel, beperkt de doorgang voor voetgangers[7];
- Onlogische plekken, namelijk in straten waar al grote parkeerdruk is.

Verbijzonderde opmerkingen/bezwaren:

- Geen enkel overleg over de plaatsing met de direct omwonenden ; geeft irritatie;
- Aanvraag van een invalideparkeerplaats is complexer en wordt zeer kritisch benaderd;
- Laadpalen in eigen tuin en parkeren op de openbare weg met een kabel over het trottoir, wordt , ook al wordt dat meestal afgedekt met een rubberen mat, als gevaarlijk beschouwd en hinderlijk voor voetgangers (slecht ter been); geen beeld of dat is toegestaan.
- Op een enkele plek een “greenwheels” parkeerplaats; welk beleid is er juist in de combinatie met de laadplekken.

7.4. Toename laadpalen op de openbare weg

De landelijke trend is dat het aantal laadpalen op de openbare weg zal toenemen. Dat is ook de verwachting in de Hoogkamp gelet op het percentage van 33% van de respondenten die aangeven zeer zeker of hoogst waarschijnlijk binnen 3 jaar een elektrische/hybride plug auto te zullen aanschaffen. Natuurlijk is wel zo dat een deel op eigen terrein zal parkeren/opladen . Zo’n 38% ziet deze trend als “een probleem”. Het onlangs door de gemeente Arnhem afgekondigde beleid om een einde te maken aan het leggen van laadkabels over de stoep tussen de privé (voor)tuin en een openbare parkeerplaatsen. Dit was tijdelijk toegestaan. Nu de betreffende bewoners een laadpaal op de openbare weg kunnen aanvragen is het laden vanuit de eigen tuin niet meer nodig. De benoemde problemen zijn nagenoeg gelijk aan de punten die onder 7.2. en 7.3 zijn benoemd.

Overall (vanuit de gebruikers als niet gebruikers) komt vooral naar voren:

- er is een enorme behoefte aan uitbreiding van het aantal laadpunten echter zonder dat ten koste gaat van reguliere parkeerplekken;
- door het gedogen van “laden vanaf de eigen tuin naar de weg” op te heffen is er zelfs een noodzaak tot verantwoorde (!) uitbreiding; immers bewoners met een E-auto moeten op de openbate weg gaan laden;
- er zijn diverse suggesties over uitbreidingen via bijv. “laadpaalpleintjes;
- communicatie tussen gemeente en “de wijk” wordt erg gemist. Ook waar het gaat om de locatiekeuzes bestaande/nieuwe laadplekken op de openbare weg. Er is bereidheid om mee te denken.

LET OP: Na het afsluiten van de enquête heeft de gemeente besloten om laadkabels over het trottoir niet meer te willen gedogen. Veiligheid op het trottoir en voorkomen van het claimen van een eigen parkeerplaats zijn de belangrijkste argumenten. In de enquête werd in de respons het aspect veiligheid en verstoring van het straatbeeld genoemd. Dit zal een druk op openbare laadpalen nog verder toenemen. In een aantal gemeenten wordt gewerkt met een kabelgoot in het trottoir en commitment “met de buren”. Dit is nu buiten de enquête gehouden, maar kan wel een rol spelen bij de eventuele uitwerking.

[7] Onlangs heeft de gemeente aangegeven geen gedoogbeleid meer te voeren op “snoeren” over het trottoir. De betreffende bewoners zullen zelf moeten voorzien in een laadpaal op de openbare weg/gebruik maken van openbare laadpalen. Zie ook onder 7.4.

8. Verkeersveiligheid

8.1 Algemeen

Waar het gaat om de verkeersveiligheid kan gesteld worden dat de respondenten zowel de eigen straat (51%) als de wijk de Hoogkamp (46%) als verkeersonveilig ervaren**.** Opvallend is dat er door de respondenten uitgebreid(totaal 109) is toegelicht wat die verkeersonveiligheid is. Veel van deze verkeersonveiligheid (straat en wijk) valt deels samen met de parkeerproblematiek. Het gaat dan om het parkeren in de bochten. Dit is het grootste euvel waardoor bij kruisingen voor fietsers en auto's er geen zicht is op de verkeerssituatie (rechts voorrang). Er moet vaak flink gered worden. Veilig oversteken voor voetgangers (kinderen-minder validen) in de bochten lukt niet. Dit alles ook al doordat er te hard wordt gereden (> 30 km). Veel trottoirs zijn op veel plekken te smal en vaak geblokkeerd door half op de stoep geparkeerde auto's /busjes waardoor over straat gelopen moet worden. Zeker voor kinderen is dit onveilig en dit geldt ook bij de mogelijheid om op de stoep te spelen". De snelheid/voorrangssituaties op de Jacob Marislaan (30 km) komt als absoluut probleem naar voren. Ook de Bakenbergseweg wordt genoemd als "racebaan" met een grote onveiligheid voor de fietsers op de smalle fietsstrook.
Suggesties:

- Handhaving politie/boa's (is eenvoudig uit te voeren)
- Inrichting bochten – "trottoir-oren"- icm paaltjes/planten (wilgentenen) vakken-bakken; bewoners geven aan deze plantenvakken/bakken zelf te willen onderhouden; bijvangst is dat dit bijdraagt aan "het tegelwippen" . Ontharden en vergroenen als klimaatmaatregel.

8.2. Respons op verkeersveiligheid "in de eigen straat" en Hoogkamp als geheel
Vanwege de enorm hoge respons met toelichting over verkeersveiligheid op straatniveau en ook bij de Hoogkamp als geheel, Zijn de (samengevatte) toelichtingen per straat hierna vermeld.

<u>1. Parallelweg Amsterdamseweg:</u>
- sluiproute Schelmseweg naar Jacob Maris (vice versa) ;

Suggestie : sluit de doorgang Parallelweg en Neuhuysstraat (ter hoogte van huisnr 1 -2) alleen voor auto's af; Parallelweg wordt dan "een doodlopende weg";

<u>2. Albert Neuhuysstraat:</u>
- sluiproute Schelmseweg naar Jacob Maris (vice versa);

<u>3. Bakenbergseweg (83%! van de respondenten geeft aan "onveilig"):</u>
- te hard rijden (100% respondenten),
- veilig oversteken voetgangers (kinderen!) lukt niet ,
- fietsstrook veel te smal (denk ook aan formaat Baboe-achtige fietsen),
- fietsstrook wordt deels bezet door busjes,
- fietsstrook geperst tussen geparkeerde autos'en langsrazend verkeer (inclusief zwaar verkeer),
- fietsstrook wordt veel gebruikt door fietsers op weg naar de hockeyvelden, tennisvelden, basisscholen, Warnsborn en naar het terrein van Elver (mensen met een verstandelijke beperking),
- risicokruising Bakenbergseweg /Heemstralaan/JacobMaris; fietsers door hard rijden;

Suggesties:

- Risicokruising Bakenbergseweg-Heemstralaan-Jacob Marislaan- "maak een witte stip in het midden dat visueel het idee geeft van een rotonde/ aan te houden rijrichting; (beïnvloedt rij-gedrag) ,
- zebrapaden als maatregel voor het veilig oversteken en bezie andere snelheidsbeperkende maatregelen,
- verlaag maximaal toegestane snelheid van 50 naar 30 km n pas de weginrichting hierop aan,
- snelheidscontroles.

4. Breitnerstraat

- op de splitsing met Jacob Marislaan wordt geen voorrang verleend; met name voor fietsers is dit erg onveilig (idee dat automobilisten op de Marislaan nauwelijks doorhebben dat zij geen voorrang hebben);
- noordelijke deel heeft een bocht, door zeer smalle straat is dit een gevaarlijke bocht voor fietsers.

Suggesties:

- snelheid op Jacob Maris te hoog; drempels a la Parkweg
- spiegel bij gevaarlijke bocht voor fietsers

5. Jacob Marislaan (84 %! van de respondenten geeft aan "onveilig")

- er wordt veel te hard gereden, totaal geen beleving dat het om een 30 km weg gaat; is een doorgaande weg richting meerdere wijken; veel busjes/transportauto's/vrachtverkeer; "drempels zijn (belachelijk) laag";
- ingreep vanuit aanpak Sterrenberg, lichte verhoging van de kruisingen, heeft totaal geen effect; een asfaltweg met gescheiden rijbanen wordt niet gezien als een 30 km weg, 70 km is geen ongebruiklelijke snelheid; drempels zijn verlaagd (!), bij het ontwerp is geen rekening gehouden met 30 km weg ; de aanduiding van 30 km is enkel een klein verkeersbord; klachten zijn ingediend bij de gemeente en de wijkagent maar er wordt niet naar geluisterd;
- gevaarlijke voorrangssituatie met splitsingen/kruisingen met achtereenvolgens de Mauvestraat-Breitnerstraat, Jan Vethstraat, Van Goghstraat en Voermanstraat; deze straten hebben voorrang; als extra veiligheidsrisico komt daarbij dat door parkeren op de hoeken het overzicht helemaal weg is;
- zelfstandig oversteken van kinderen naar speeltuin aan Apolstraat is onmogelijk

Suggesties

- pas "verhogingen" aan naar echte drempels,
- snelheidscontroles, handhaven parkeren in bochten,
- haaientanden om voorrangssituaties te verduidelijken,
- zebrapaden, zeker in de oversteek naar het speeltuintje Apolstraat,

6. Jan Vethstraat

- te hard rijden,
- door parkeren in de bochten geen zicht bij kruisingen/splitsingen,
- splitsing met Jacob Marislaan erg gevaarlijk (hard rijden en geen voorrang),
- met regelmatig worden auto's op de stoep geparkeerd waardoor rolstoelen en kinderwagens noodgedwongen de weg op moeten om hun weg te vervolgen.

Suggestie

- handhaven parkeren in bochten.

7. Josef Israelslaan

- te hard rijden
- erg gevaarlijk voor fietsers door te hard rijden van auto's en bestelwagens, parkeren in de bochten en veelheid aan kruisingen,
- zeker na 17 u en in de weekenden staan aan beide zijden van de weg geparkeerde auto's. Er kan maar één auto tussendoor. Door smalle trottoirs is het over de straat lopen door voetgangers erg gevaarlijk (zeker in het donker),
- er wordt vaak geparkeerd binnen 5m in "de slinger" binnen de kruising Josef Israelslaan / Voermanstraat, de situatie is erg onoverzichtelijk – ook voor kinderen die op het veldje willen spelen-
- (a sociaal) parkeergedrag bij bakker Hilvers en pizzeria maakt die kruisingen erg onveilig.

Suggestie

- handhaven parkeren in bochten,
- in de bochten (zeker bij "de slinger") aanleggen van groenvakken met wilgentenen; voorkomt parkeren, minder verharding meer groen (door bestrating vaan plassen).

8. Mauvestraat
- te hard rijden,
- met name voor kinderen onveilig: in de weekenden staat het vol met geparkeerde auto's icm de harde rijders is het erg gevaarlijk om zelfstandig over te steken.

9. Mesdaglaan
- situatie Panaroma (blijft) onveilig, bij uitgaan is er een mix van kinderen die oversteken, auto's die lukraak geparkeerd staan.
- sluiproute bij files A12 maar ook , als het vol staat op de Schelmseweg die drukte te omzeilen.

Suggesties:

- maak aansluiting Schelmseweg en Amsterdamseweg vanaf Mesdaglaan naar Amsterdamseweg eenrichting verkeer de wijk uit; Bakenbergseweg en Marislaan worden dan "de ingangen voor de wijk; wel (in het begin) stevig handhaven,
- laat de school hier blijvend aandacht aan besteden; het gaat om gedrag van ouders,
- hard rijden (totaal geen besef dat dit een 30 km weg is) – bij klachten reageert gemeente niet.

10. Van Goghstraat
- als voetganger en fietser is het onveilig om over te steken door auto's die op de hoeken en stoep geparkeerd staan; geen goed overzicht; ook staan bouwketen soms wel weken precies op de hoeken permanent geparkeerd,
- veel overhangend groen icm smalle stoepen, vaak gedwongen over straat te lopen, (voldoen trottoirs wel aan de voorgeschreven breedte ?),
- weginrichting geschikt als 1 rijstrook maar 2 richtingsverkeer; elkaar kruisen vaak lastig en voor fietsers niet te doen
- door drukte, wordt er geparkeerd bij garageboxen, die daardoor niet op kunnen.

Suggestie:

- maak Van Goghstraat éénrichtingsverkeer; vanaf Israelslaan richting Mesdag en vanaf Israelslaan richting Jacob Maris

11. Voermanstraat
- -te hard rijden,
- passeren met auto's kan niet kan (te smal); fietsers "in de knel",
- door geparkeerde auto's kunnen kinderen op hoeken nauwelijks over te steken; gevaarlijk bij lopen naar grasveld (speelplek),
- onveilige "slinger" (geen zicht door bocht in de kruising); verkeer komend vanaf Isrealslaan naar Neuhuysstraat; gevaarlijke situatie voor spelende kinderen rond grasveld en fietsers (al een keer een ongeluk)

Suggestie

- bekijk de "slinger" op risico met name voor kinderen,
- voorkomen van parkeren in de bochten door groenvakken.

12. Witsenstraat
- -te hard rijden,
- parkeren door ouders Panaromaschool,
- gevaar in de bocht.

Suggestie:

- Spiegel in de bocht.

Op basis van al deze reacties mag geconcludeerd worden dat in meer of mindere mate er in de hele wijk sprake is van een diversiteit aan verkeersonveilige situaties. Kijkend naar de rode draden en

aangeleverde suggesties gaat het in de kern van de wijk om te hard rijden en parkeren in de bochten. Hier ligt de focus in de suggesties op handhaving en herinrichting (ontharden en vergroenen) in de bochten. Vanzelfsprekend is er een “kip-ei” relatie tussen het tekort aan parkeerplaatsen en het parkeren in bochten.
De veiligheid op de Bakenbergseweg, maar zeker de Jacob Marislaan kent de eigen dynamiek door het karakter en de functies van die straten. De Jacob Marislaan springt er dan extra uit, nu dat een 30 km weg is en gevaarlijke kruisingen met verkeer “van rechts” kent.
Het overzicht biedt voldoende handvat om te bezien waar de gemeente voor open staat en waar bewoners een actieve rol kunnen vervullen. Ook hier geldt dat bij specifieke suggesties de woonomgeving van direct betrokken bewoners wordt geraakt. Eerst zal bij hen natuurlijk nagegaan moeten worden in hoeverre zij zich hierin herkennen en in opties kunnen/willen meewerken.

9. Deelauto’s

In de enquête is geen aandacht besteed aan het gebruik van “deelauto’s”. Een aantal inwoners van de Hoogkamp maakt hier gebruik van/hebben dit actief georganiseerd. In de respons op de enquête is dit als een suggestie genoemd, dat bijdraagt aan:

- Reductie van het autobezit,
- Positief effect irt tot verkeersveiligheid en parkeerdruk,
- Bewustwording om niet meer te denken vanuit het gebruik van de auto en meer vanuit het denken vanuit lopen, fietsen en gebruik OV.

De werkgroep Mobiliteit binnen Hoogkamp Energie verkent de mogelijkheden naar het delen van een elektrische auto. Ook willen zij kijken naar andere mogelijkheden zoals openbaar vervoer en fietsen. Een vijftal wijkgenoten heeft al aangegeven mee te willen doen. Heb je ook interesse? Mail dan naar mobiliteit@hoogkampenergie.nl.. Zie de website Hoogkamp Energie Arnhem - Mobiliteit.

10. Vervolg
Uit de enquête blijkt dat de wijk de nodige problemen aan de orde stelt. De werkgroep zal dit aan het college van burgemeester en wethouders voorleggen met de uitnodiging dit graag met de gemeente te willen bespreken om hen uit te nodigen hoe naar oplossingen kan worden toegewerkt. De lijn is dat de verkeersstructuur op onderdelen tekort schiet. Meest in het oog springend vanuit verkeersveiligheid/ parkeren zijn het voorkomen van parkeren in de bochten (handhaving/plantvakken-bakken) en hardrijden op de Jacob Marislaan (incl. voorrangsituaties) en Bakenbergseweg. Veel aandacht en actie is nodig op de beschikbaarheid van meer openbare laadpalen zonder dat dit het aantal reguliere parkeerplaatsen verminderd.
Bewoners uit de wijk willen graag een bijdrage leveren om dit verder op te pakken. Dat is vanzelfsprekend het geval op die punten waar zij direct “aanwonende zijn”. Vanuit de werkgroep zal de actieve communicatie met de wijk worden onderhouden.
Tevens zal aansluiting worden gezocht met de werkgroepen Hoogkamp Energie en Biodiversiteit.

Bijlagen : LET OP: in de bijlagen is een aantal suggesties op kaart weergegeven; dit is niet uitputtend en geheel willekeurig geselecteerd

I. Laadkabels over de stoep (hoofdstuk laadpalen)

Het is volgens de gemeente Arnhem niet langer toegestaan om laadkabels over de stoep te leggen tussen de privé voortuin en een openbare parkeerplaats. Het is nooit toegestaan geweest echter de gemeente gedoogt de kabels over de stoep tijdelijk. Hier komt waarschijnlijk dit jaar een einde aan. Het gedogen stopt omdat iedere bewoner al een tijdje een laadpaal kan aanvragen bij de gemeente. Deze paal komt dan aan de straat te staan waardoor het laden vanuit de tuin niet langer nodig is. Aanvragen kan via https://www.laadpaalaanvragen-oost.nl
Denk bij de laadkabel over de stoep ook aan je aansprakelijkheid bij eventuele valpartijen en de toegankelijkheid van je straat voor mensen die moeilijk ter been zijn. Er zijn alternatieve om de kabels in goten te leggen of via een laadarm bovenlangs te laten lopen maar de gemeente wil ook af van het gedoogbeleid omdat bewoners openbare parkeerplekken 'claimen' met een eigen laadpaal in de tuin. Bewoners met een eigen oprit kunnen uiteraard gewoon blijven laden met een eigen laadpaal.

II. Gesuggereerde locatie "laadpalenpleintje" (hoofdstuk laadpalen)

Gesuggereerde locatie "laadpalenpleintje"
(voormalige) zand/bestratings opslag Mesdaglaan

Gesuggereerde locatie "laadpalenpleintje"
Parkeerterrein School Witsenstraat

Gesuggereerde locatie “laadpalenpleintje”
Particuliere garagebinnenplein ingang Van Goghstraat

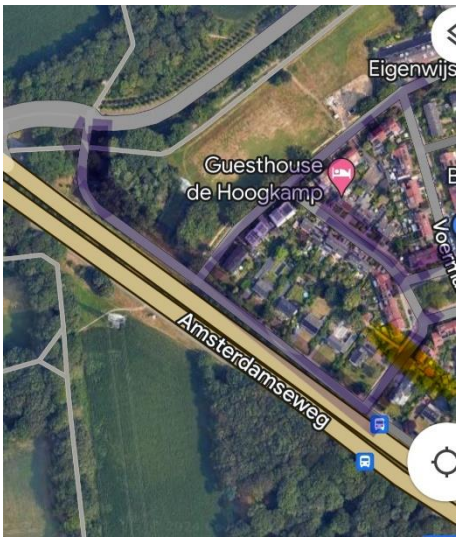
Kaart met openbare laatpaalplekken

Voorbeeld kabelgoot

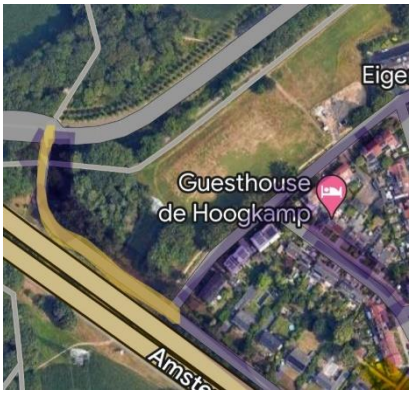
III. Sluiproute Schelmseweg Amsterdamseweg (Respons op verkeersveiligheid “in de eigen straat” en Hoogkamp als geheel)

Totaalplaatje Sluiproutes Schelmseweg – Parallelweg Amsterdamseweg- Neuhuysstraat – Mesdaglaan (vise versa)

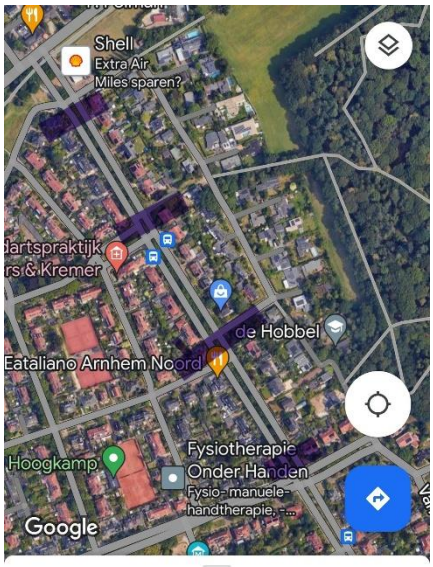

Sluiproutes Parallelweg Amsterdamseweg- Neuhuysstraat
Gesuggereerd: afsluiten voor auto's

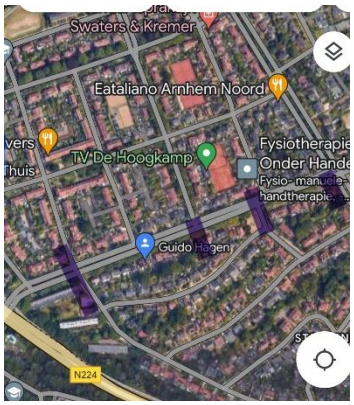

Sluiproute Schelmseweg naar de wijk :
Gesuggereerd: éénrichtingverkeer "de wijk uit" / de wijk in via de Jacob Maris

IV. Verkeersveiligheid Bakenbergseweg en Jacon Maris oversteek voet - fiets

Gesuggereerd
- zebrapaden en fietsoversteek (rode markering)
Bakenbergseweg

Gesuggereerd
- zebrapaden en fietsoversteek (rode markering)
Jacob Marislaan

Gesuggereerd
- Jacob Marislaan zebrapad naar Speeltuin (vise versa)

V. **Parkeren in bochten / optie groenvakken (wilgenbak**)

Voorbeeld (!!!!!)
Gesuggereerd
- paars - parkeren in bochten –

NB:
Geel : genoemde slinger Israelslaan incl oversteek kinderen naar speelterrein

optie plantvak (vergroenen-ontharden)

(voorbeeld burgemeesterswijk)

VI. Spiegel Witsenstraat (verkeersveiligheid) Gesuggereerd

Beste leden van de gemeenteraad,

Vorige maand presenteerde de gemeente Arnhem haar nieuwe visie op mobiliteit en bereikbaarheid in het Duurzaam Mobiliteitsplan. Bewonersvereniging Arnhem6811 heeft afgelopen jaar meerdere keren haar inbreng gegeven in het participatietraject.

Via deze brief willen wij u laten weten dat wij ook in de nabije toekomst van harte bereid zijn om ook via u mee te denken met de gemeente over het concreter uitwerken van de visie op mobiliteit met name waar het betreft de binnenstad van Arnhem, inclusief de Stadssingelring

Als bewonersvereniging hebben wij tijdens de participatie met name aangedrongen op een technische handhaving (via een praktijkproef Trajectcontrole) en concrete maatregelen om onnodig veel (doorgaand) verkeer te weren. De praktijkproef ontbreekt in de visie. Wel opgenomen het voornemen de maximum snelheid te verlagen naar 30 km per uur en het terugbrengen van het aantal rijstroken
Aan u als leden van de Raad het verzoek aan te dringen op een praktijkproef

Vanuit onze betrokkenheid, ervaring en deskundigheid willen wij als gesprekspartner in samenspraak en samenwerking met u graag onze bijdrage leveren aan de concrete mogelijkheden die er zijn om de bestaande situatie aan te passen aan de mogelijkheden en eisen van deze tijd.

Zoals in het Duurzaam Mobiliteitsplan ook al expliciet wordt aangegeven: het verlagen van de maximum snelheid moet meer inhouden dan het ophangen van nieuwe snelheidsbordjes. Het is een uitgangspunt dat door Arnhem6811 volledig wordt onderschreven.

Wij geven een aantal aandachtspunten:
1. Niet-Arnhemverkeer tegengaan
Er valt veel winst te behalen door al het verkeer op de Stadssingelring dat niet in Arnhem moet zijn, maar op 'doortocht' is naar andere bestemmingen te weren van de binnenstad singels.
Vraag het College voor de korte termijn uitvoering tenminste twee concrete te treffen maatregelen.

2. Verkeerslichten regeling/rijstroken/snelheid remmende voorzieningen/overdreven lawaai.

1. Verkeerslichten.
   Wij stellen voor dat de verkeersregeling op de Stadssingels wordt afgesteld op 30 kilometer per uur.
2. Rijstroken.
   Betracht de nodige zorgvuldigheid bij het verminderen van het (nu) teveel aan rijstroken. De binnenstad met de parkeervoorzieningen/de winkels en de horeca gelegenheden moet wel vriendelijk bereikbaar blijven.
3. Snelheid remmende voorzieningen.
   Voorkom de vaak gebruikte drempels. Pas eigentijdse mogelijkheden toe om het gemotoriseerde verkeer te attenderen op het – waar nodig – beperken van de snelheid.
4. Overdreven lawaai
   Tref als onderdeel van de hierna genoemde praktijkproef ook controlerende maatregelen om het soms heftige verkeerslawaai van met name motoren (maar ook auto's) tegen te gaan.

Samengevat:
Probeer alles uit de kast te halen om de binnenstad bereikbaar te laten blijven zonder dat de leefbaarheid er negatief door beïnvloed wordt

3. Start een praktijkproef met trajectcontrole
(dwing die af in samenspraak en samenwerking met de centrale overheid)

Wij stellen voor om op de binnenstad singels een proef te starten met trajectcontrole. Technisch gezien kan het. In vergelijkbare steden in België wordt al jarenlang een systeem met trajectcontrole gebruikt. Voorstellen voorde inhoud van de praktijkproef hebben wij beschikbaar.

De praktijkproef
Een stad als Arnhem die graag voorop loopt en die zichzelf profileert als innovatieve stad, is gebaat bij effectieve maatregelen. Dat geldt al voor de bestaande maximum snelheid. En zal zeker gelden voor iets nieuws als mogelijk 30 km per uur.
Zonder technisch en eigentijdse 24 – uurs handhaving heeft een dergelijke aanpassing geen enkele zin

Deze benadering is gekozen in de afstemming van het kernteam Arnhem 6811 op 14 mei 2024

Met vriendelijke groeten,

J. Vogel
Voorzitter Kernteam Arnhem6811

Inspraakreactie Apcg op Duurzaam Mobiliteitplan Arnhem

Via deze weg willen wij graag reageren op het Duurzaam Mobiliteitsplan van de gemeente Arnhem. In de inleiding lazen we over het centraal stellen van verkeersveiligheid zodat iedereen veilig thuis komt en het aantrekkelijker maken van lopen, fietsen en OV waarbij toegankelijkheid voorop staat.

Dat zijn natuurlijk uitspraken waar wij ons zeer in kunnen vinden. Helaas zien we daar in de rest van het plan weinig terug. De term toegankelijkheid komt daarna nog 4 keer voor en is dan gekoppeld aan toegankelijke inrichting van stoepen.
We zien nog altijd dat er vaak vanuit wordt gegaan dat mensen met een beperking zich alleen via de stoep verplaatsen.
Uiteraard een foutieve aanname. Mensen met een beperking nemen net als mensen zonder beperking op alle mogelijke manieren deel aan het verkeer. Dus ook als fietser (of in elk geval op het fietspad), automobilist en OV reiziger.
Het is dan ook noodzakelijk dat toegankelijkheid en inclusie voor alle weggebruikers steeds als uitgangspunt wordt meegenomen.
We zijn blij dat het gemeentelijke handboek toegankelijkheid openbare ruimte bij loopbeleid is opgenomen als uitgangspunt. Maar dit is de enige plek waar we nu iets lezen over toegankelijkheid. Terwijl dit duurzame mobiliteitsplan de plek is om randvoorwaarden te scheppen voor gelijkwaardige mobiliteit in lijn met het VN verdrag Handicap.

Een mobiliteitsplan wat uitgaat van gezonde, snelle mensen zonder beperking, brengt mensen met een beperking/ chronische ziekte in een kwetsbare positie of sluit ze geheel uit van deelname aan het verkeer en dus het vermogen om zichzelf te verplaatsen. Een mobiliteitsplan wat zorgt dat mensen met een beperking volwaardig mee kunnen doen, is een mobiliteitsplan wat er voor iedereen is. Daar profiteren bijvoorbeeld ook kinderen van.

In de rest van onze reactie zullen we aangeven op welke onderdelen wij vinden dat het stuk moeten worden aangepast of aangevuld, zodat dit daadwerkelijk een duurzaam mobiliteitsplan voor alle Arnhemmers wordt.

1.4 Probleemanalyse
Wat ons betreft mist in de probleemanalyse een belangrijke opgave. Namelijk dat Arnhem op dit moment een slecht toegankelijke stad is, wat mensen met een beperking in hun mobiliteit beperkt. Het verbeteren hiervan zou als opgave in dit plan moeten komen te staan.

We willen dit echt benadrukken, omdat we ondanks de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid nog vaak merken dat toegankelijkheid in een (te) laat stadium wordt meegenomen. Door het in dit plan als opgave te noemen, hopen we dat het voor de gemeente vanzelfsprekend wordt om met een inclusieve bril mobiliteitsbeleid en inrichtingsplannen te maken.

Uiteraard moet die opgave vervolgens vertaald worden in acties in de rest van het plan. Daarvoor zullen wij vast een voorzet doen.

2 Visie
In de visie worden allerlei ambities genoemd, zoals verbeteren van gezondheid, luchtkwaliteit, duurzaamheid etc. Zorgen dat minder mensen door mobiliteitsbeleid een kwetsbare positie in het verkeer hebben, is hier een belangrijke aanvulling op.

Mensen met een beperking zijn vaak een kwetsbare groep in het verkeer, niet doordat ze een beperking hebben, maar als gevolg van keuze in beleid en inrichting. Dit mobiliteitsplan zou erop gericht moeten zijn om echt andere keuze te maken, waardoor mensen niet langer kwetsbaar worden gemaakt.
Benadruk dit in de visie.

3 Duurzaam verplaatsen - voetgangers
Op pagina 19 worden wij genoemd, samen met het netwerk van toegankelijke looproutes wat wij met de gemeente samen in kaart brachten in 2020.
Toen hebben we met data van de gemeente en inbreng van inwoners met een beperking gekeken naar routes langs de belangrijkste voorzieningen in de stad, waarbij we ook aandacht hadden voor plekken waar veel mensen met een beperking wonen, zoals bijvoorbeeld Fokusprojecten.

Inmiddels heeft de gemeente op basis van nieuwe data een veel uitgebreider voetgangersnetwerk in kaart gebracht. Zoals we ook hebben aangegeven bij het opstellen van dit mobiliteitsplan, vinden wij dat het voetgangersnetwerk hetzelfde moeten zijn als het toegankelijkheidsnetwerk. Immers, routes die voor mensen zonder beperking belangrijk zijn omdat ze naar belangrijke voorzieningen gaan, zullen ook voor mensen met een beperking belangrijk zijn.
Het kan zijn dat het toegankelijke looproute netwerk daarop aanvullingen heeft, omdat dit ook langs locaties gaat waar veel mensen met een beperking wonen. Dat hoeven niet drukke routes te zijn, maar stelt dan dus wel eisen aan de toegankelijkheid.

Het is een goede zaak dat de gemeente nu gestart is met een aanleg van de toegankelijke looproutes. Maar de ambitie met dit plan, zou wel moeten zijn dat bij de aanleg van het voetgangersnetwerk dezelfde eisen moeten gelden als voor de toegankelijke looproutes. Met andere woorden, de strengere toegankelijkheidseisen die zijn opgenomen in het handboek toegankelijke openbare ruimte, moeten als uitgangspunt worden genomen bij het voetgangersbeleid.
Voeg dit als opdracht toe aan het mobiliteitsplan.

3 Duurzaam verplaatsen - fietsers
Het hebben van een fiets is niet voor iedereen een vanzelfsprekend, het verkrijgen van een handbike of aangepaste fiets is iets wat niet altijd gemakkelijk te organiseren is. Wanneer de gemeente het belangrijk vindt dat inwoners zich zoveel mogelijk met een fiets verplaatsen, dan is het ook belangrijk om naar de toegang tot dit soort mobiliteitshulpmiddelen vanuit de WMO te kijken.

Over het fietspad verplaatsen mensen zich met zeer divers palet aan hulp/vervoersmiddelen. Zoals een elektrische rolstoel (ca. 10-12km p/u) scootmobiel (ca. 15 km p/u), handbike, driewielfiets, pendel, (elektrische) fiets, bakfiets, duofiets, (aangepaste) scooter, sportfiets etc.
Deze voertuigen hebben zeer uiteenlopende snelheden, wat het fietspad een heel complexe plek maakt. Daarnaast is de hoogte en daarmee zichtbaarheid van de mensen die gebruik maken van deze voertuigen heel verschillend, net als de snelheid waarop mensen op situaties kunnen reageren.
Bij het inrichten van infrastructuur voor fietsers, moet met al deze verschillende mensen rekening worden gehouden. Op dit moment zijn er nauwelijks normen voor het toegankelijk inrichten van fietspaden, wat maakt dat vaak het recht van de snelste geldt.
Dit levert gevaarlijke situaties op voor mensen uit die niet zo snel kunnen of mensen die veel lager zitten waardoor ze het risico lopen over het hoofd te worden gezien.
Wij roepen daarom op om net als voor looproutes en loopbeleid, ook te kijken welke toegankelijkheidseisen moeten worden opgenomen voor fietsroutes en fietsbeleid. Voeg dit als opdracht toe aan het mobiliteitsplan.

3 Duurzaam verplaatsen – OV
Het openbaar vervoer, inclusief het aanvullend vervoer (AVAN), is essentieel voor de mobiliteit van mensen met een beperking. Daarbij vinden we het belangrijk om te noemen dat mensen die gebruik maken van het OV in veel gevallen ook voetganger zijn (bijv. lopen naar de bus).
We zien dat de afgelopen jaren veel buslijnen zijn verdwenen en dat in het kader van aanrijtijden voor bussen er veilige oversteekplekken voor voetgangers worden verwijderd of in ontwerpen worden weggelaten.
Mensen die in instellingen wonen zijn vaak voor hun vervoer afhankelijk van het OV. Deze instellingen liggen historisch ver buiten het centrum en dat zijn juist plekken waar steeds minder bussen komen.
Daarnaast is de bereikbaarheid tussen wijken onderling heel slecht. Zo kan het zijn dat wanneer je in Arnhem zuid woont en naar een vriend in een andere wijk in zuid wilt. Je eerst naar het station moet, om daar te komen.

Zorg voor een goed sluitend OV netwerk. Waarbij niet het aantal mensen wat gebruik maakt van de bus leidend is voor de keuze om een lijn te behouden, maar de afhankelijkheid van de gebruikers van de buslijn.

Tot slot missen wij AVAN als onderdeel bij het kopje OV. Terwijl dit voor mensen met een beperking een essentiële aanvulling op het OV vormt.
Al jaren ligt er de wens om op belangrijke plekken in de stad halteplekken voor AVAN in te richten. Zodat bij een bezoek aan bijvoorbeeld het centrum van Arnhem een goede plek voor ophalen en wegbrengen kan worden afgesproken. Neem dit als actie op in het mobiliteitsplan.

3 Duurzaam verplaatsen – hubs

Hubs moeten een belangrijke plek vormen mensen te stimuleren hun auto niet mee te nemen het centrum in.
Dan is het belangrijk dat ook voor deze hubs toegankelijkheid als randvoorwaarde wordt opgenomen in het duurzaam mobiliteitsplan. Uit ervaring weten we, dat wanneer toegankelijkheid en inclusie niet expliciet als ambitie genoemd worden, dit vaak wordt vergeten wanneer in de uitwerking.
Ook bij het alternatieve vervoer van en naar hubs, zal toegankelijkheid een randvoorwaarde moeten zijn. Voorkom een ontoegankelijk alternatief, zoals de Stadshopper die nu in het centrum van Nijmegen als alternatief vervoer wordt ingezet.

4 Duurzaam mobiliteitsgedrag
Wij zijn blij dat verkeersveiligheid een belangrijk onderdeel vormt van het duurzaam mobiliteitsplan. Op dit punt zouden wij expliciet vermeld willen zien dat verkeersveiligheid vanuit het perspectief van mensen met een beperking als uitgangspunt wordt genomen. Het doel zou niet moeten zijn om mensen te beschermen, maar om het verkeer zo te organiseren dat mensen niet meer kwetsbaar worden gemaakt.

Zorg voor goede zonering.
Om te komen tot verkeer wat werkelijk veilig is, is een overzichtelijke en herkenbare weginrichting nodig. Overzichtelijk en herkenbaar voor iedereen, ook voor mensen die niet (goed) zien en mensen die moeite hebben om informatie te verwerken.
Dat wil zeggen dat voetgangers, fietsers en auto’s een duidelijke eigen plek op de weg hebben. Richt herkenbare zones in, op basis van snelheid van de verkeersdeelnemers. Herkenbaar door zichtbaar en voelbaar contrast, zodat mensen niet per ongeluk in de verkeerde zone terechtkomen. Een zee van rode baksteen voor voetgangers, fietser en auto’s, zoals in de binnenstad, maakt de stad ontoegankelijk.
Zorg dus dat voetgangersgebieden een contrasterende andere kleur hebben dan fietspaden en zorg voor voelbare afscheiding. Voorkom een inrichting waarbij fietsers gemakkelijk even de stoep op schieten, maar zorg wel voor regelmatige bandverlagingen met veilige oversteekplekken. Gedeelde voet/fietspaden zijn per definitie ontoegankelijk.
Wanneer er een fietsstrook op de autoweg is, zorg dan dat duidelijk te zien is wat de plek van wie is.

Maak inclusief oversteekbeleid.
Een ander punt wat ontbreekt in het kader van verkeersveiligheid is goed oversteekbeleid waarbij inclusie en toegankelijkheid het uitgangspunt is.
Bij oversteken gaat het om het vermogen om overzicht te houden, goed zicht en zichtbaar zijn. Daarbij is het belangrijk dat dit ook mogelijk is wanneer je minder goed/ snel informatie kunt verwerken doordat je bijvoorbeeld een zintuig mist, of omdat je prikkels anders verwerkt door een beperking.
Een verkeerslicht is een manier om prikkels te filteren, op die manier hoe je nog maar op één prikkel te letten, namelijk het verkeerslicht. Daardoor hoef je niet alle verkeersstromen te overzien.

Een zebrapad is ook een manier om prikkels te filteren, je moet dan wel opletten, maar hebt als voetganger voorrang.
Oversteken is wat de openbare ruimte op dit moment slecht toegankelijk maakt. Een stoep of fietspad kan toegankelijk zijn aangelegd, maar wanneer je niet de weg kunt oversteken, kan iemand zich nog niet door de stad verplaatsen.
Oversteken is op diverse plaatsen in de stad een probleem, denk aan de centrum singels, Johan de Witlaan, maar ook echt in de wijken zoals Amsterdamseweg en kruising Schelmseweg/ Bakenbergseweg. Dit zijn enkele voorbeelden, maar wij zouden graag samen met de gemeente de meest problematische oversteken in kaart brengen en tot een verbeteringsplan komen.

Deelvervoer
Wat zijn de ambities van de gemeente op het gebied van deelvervoer voor inwoners met een beperking?

Elektrisch rijden
Laadpalen worden op dit moment vaak op ontoegankelijke manieren geplaatst. Neem op dat er toegankelijkheidseisen moeten komen voor (het plaatsen van) laadpalen.

Zero-emissiezone
Wij maken ons grote zorgen over de aanscherping van de milieuzone per januari 2025. Door deze aanscherping zullen veel meer mensen met een gehandicaptenparkeerkaart een auto hebben waar een uitzondering voor moet worden aangevraagd.
Van de invoering van de scanauto weten we dat dit nog altijd voor problemen zorgt voor mensen van buiten Arnhem. Omdat zij niet op de hoogte zijn van alle Arnhemse regels. Doordat regels per gemeente zo verschillend zijn, ook voor milieuzones, is het voor mensen onoverzichtelijk en worden ze onterecht beboet.
Vanaf juli 2024 zou een centraal loket moeten zijn opgericht waar mensen ontheffing kunnen aanvragen voor alle aangesloten zero-emissie zones. Neem in elk geval als voorwaarde op dat de aanscherping van de milieuzone pas in mag gaan wanneer hier een goed werkend landelijk loket voor gerealiseerd is.

De ontheffing is op dit moment landelijk alleen geregeld voor mensen die een aangepast (voor min. 500 euro) voertuig hebben. Nu zijn er mensen afhankelijk van een auto (en hebben dus een gehandicaptenparkeerkaart) zonder dat hun auto is aangepast. Met de aanscherping van de milieuzone neemt de kans toe dat hier mensen bij zijn met een auto die niet meer in de milieuzone mag komen. Hoe wordt dit opgelost?

5 Maximaal verblijven – parkeren
Wij willen hier benadrukken dat voor sommige mensen een eigen auto de enige manier is waarop zij zich kunnen verplaatsen. Dat wil zeggen dat het noodzakelijk is om zorg te dragen voor goede parkeervoorzieningen voor mensen met een beperking.

Het is van belang dat er voldoende parkeerplaatsen zijn voor zowel bewoners als bezoekers. Dat geldt voor de binnenstad, waar de gemeente veel plekken wil schrappen, maar voor woonwijken en bij nieuwbouw wanneer daar de norm 0 parkeerplekken wordt.
Denk hierbij ook aan het parkeren door thuiszorgmedewerkers en mantelzorgers.

Wanneer de gemeente het parkeren op straat gaat beperken, zullen er meer algemene gehandicaptenparkeerplaatsen (AGP's) nodig zijn. Het aantal AGP's is de afgelopen jaren juist afgenomen.
Daarbij komt dat mensen die geen aangepaste auto hebben, maar wel een gehandicaptenparkeerkaart (GPK) nu nog (gratis) op alle plekken parkeren. Wanneer de andere parkeerplekken verdwijnen zullen ook zij steeds meer zijn aangewezen op AGP's. Dat wil dus zeggen dat er een goed plan moet komen voor de groei van het aantal AGP's, zowel voor de binnenstad als de wijken.

Neem nu in het duurzaam mobiliteitsplan op dat toegankelijkheid voor mensen met een beperking een randvoorwaarde is voor het op te stellen parkeerbeleid.

8 Monitoring
Neem hier op dat er ook wordt gemeten wat de genomen maatregelen betekenen voor de mobiliteit van inwoners met een beperking. Wat verandert er in hun verkeersdeelname?

Tot zover onze inbreng per onderdeel. We realiseren ons dat dit een heel uitgebreide bijdrage is. Dat komt doordat het ook een veel uitgebreid en veel omvattend plan is. We hebben geprobeerd zo concreet mogelijk aan te geven welke veranderingen en aanvullingen er volgens ons nodig zijn, om te zorgen dat dit plan bijdraagt aan het verbeteren van de positie van inwoners met beperking/ chronische ziekte. Wij willen hier echt benadrukken, dat wanneer deze aanvullingen en aanpassingen niet gedaan worden, de kans groot is dat zij bij beleid en planvorming worden vergeten en hun situatie zal verslechteren.

Mochten er naar aanleiding van onze inbreng vragen zijn, of de behoefte aan toelichting, dan gaan we graag in gesprek.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Duurzaam Mobiliteitsplan’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- **15 mei 2024: informatieve bespreking (rondetafel)**

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Usta (Denk), Snelting (Volt), Ait Chrif (PvdA), Simonis (GroenLinks), Van der Laak (Arnhem Centraal), Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Maref (VVD), Brandts (D66), Van den Broek (CDA), Malda (ChristenUnie), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Elfrink (SP).
De fracties van PVV en Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.
Verder aanwezig: Kundic (wethouder)

Bespreking

De bespreking is gestart met het rondetafelgesprek. Alle deelnemers hebben hun bijdrage gedeeld en fracties hebben vragen gesteld aan de deelnemers. De volgende deelnemers deden mee:

Nr.	Naam	(Namens) Organisatie
1	T. Limbeek	Veilig verkeer Nederland
2	L. Bosman en R. van Gessel	Verkeerswerkgroep Alteveer/Cranevelt
3	H. Schreuder	Hogeschool Arnhem-Nijmegen
4	L. van ‘t Riet	Platform Arnhemse Centrumring
5	P. Papegaaij	Inwoner Arnhem
6	E. Wiessenberg	Stichting Arnhems Hart
7	K. Bearwaldt	Verkeersgroep Arnhem-West
8	C. Pronk	Bewonersoverleg Sint-Marten/Sonsbeek
9	T. Chabot	S-Kwadraat
10	R. Barends	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen
11	H. van der Doe	StAB
12	P. Stein	Inwoner Arnhem
13	M. Lindeman	Wereldhave
14	A. Pollmann	Inwoner Arnhem
15	M. van den Broek	APCG
16	V. Gallé	Platform Binnenstad Arnhem
17	J. Kelderman	Fietsersbond Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Toezeggingen

-

Conclusie

Aan het einde van de vergadering is geconcludeerd dat het rondetafelgesprek nog niet voldoende is afgerond. De voorzitter stelt voor om deze een volgende keer te hervatten.

Alle aanwezigen hebben een bijdrage geleverd maar de fracties hebben nog meer vragen aan de deelnemers. Alle deelnemers zijn de volgende keer weer welkom om aanwezig te zijn maar mogen dan niet opnieuw een bijdrage leveren, wel in gesprek met de raadskamer. Eventueel kunnen nieuwe deelnemers zich nog melden, deze mogen dan wel een (nieuwe) bijdrage leveren.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

L. Manders

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Duurzaam Mobiliteitsplan’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- **19 juni: hervatting informatieve bespreking (rondetafel)**
- 15 mei 2024: informatieve bespreking (rondetafel)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Usta (Denk), Simonis (GroenLinks), Snelting (Volt), Roelen (SP), Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Verheij (PVV), Visser (PvdA), Malda (ChristenUnie), Groot (CDA), Van den Broek (Groep Van den Broek), Maref (VVD), Brandts (D66), Van der Laak (Arnhem Centraal).
De fracties van Partij voor de Dieren en Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.
Verder aanwezig: Kundic (wethouder)

Bespreking

De bespreking is gestart met de hervatting van het rondetafelgesprek. Twee nieuwe deelnemers hebben een korte bijdrage geleverd, waarna de andere deelnemers die vorige keer ook aanwezig waren een kort voorstelrondje hielden. Daarna hebben de fracties vragen gesteld aan de deelnemers. De volgende deelnemers deden mee:

Nr.	Naam	(Namens) Organisatie
1	T. Limbeek	Veilig verkeer Nederland
2	L. Bosman & M. Spee	Verkeerswerkgroep Alteveer/Cranevelt
3	L. van ’t Riet & A. Oost	Platform Arnhemse Centrumring
4	P. Papegaaij	Inwoner Arnhem
5	E. Wiessenberg	Stichting Arnhems Hart
6	T. Chabot	S-Kwadraat
7	A. De Vries & M. van Dongen	Wereldhave
8	M. van den Broek & A. Stomph	APCG
9	R. Vermeer	Verkeersgroep Arnhem-West
10	A. Nederlof	Penseelstreek (nieuwe aanmelding)
11	H. van der Doe	Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen
12	K. van Triest	Studentenvakbond AKKU (nieuwe aanmelding)
13	R. Barends	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Toezeggingen

-

Conclusie

Aan het einde van de vergadering is geconcludeerd dat het rondetafelgesprek is afgerond. De voorzitter concludeert dat de informatieve bespreking is afgerond en dat de volgende keer de meningsvormende bespreking kan starten.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

J. Gerretschen

Gemeenteraad Arnhem
Postbus 9200
6800 HA ARNHEM

Datum 26 augustus 2024
Onderwerp bedrijventerreinen in het mobiliteitsplan
Ons kenmerk 24044

Geachte leden van de raad,

In de eerste behandeling van het mobiliteitsplan in uw raad is in onze inspraak erop gewezen dat in het omvangrijke plan opvallend vaak ‘fiets’ en ‘in de stad’ voorkomt. Heel weinig komen ‘bedrijventerrein’ en ‘vrachtvervoer’ voor. Voorafgaand aan het opstellen van dit plan zijn er participatiebijeenkomsten geweest. Ook StAB is daarin meegenomen. We moeten constateren dat er met die inbreng niet veel is gedaan. StAB is niet tegen het mobiliteitsplan. Wel komen we op voor de belangen van de bedrijven op de bedrijventerreinen. In dit mobiliteitsplan ontbreekt gepaste en vooral noodzakelijke aandacht voor de Arnhemse open bedrijventerreinen. Door het specifieke gebruik zijn specifieke maatregelen nodig om de doelstellingen van het mobiliteitsplan te realiseren.

StAB vraagt aandacht voor onder meer de volgende punten en maatregelen nader uit te werken in een paragraaf ‘bedrijventerreinen’.

<u>Parkeren</u>

- Via APV regulering van het parkeren van grote voertuigen en aanhangers op de openbare weg en handhaving van de geldende regelgeving. Daar hoort ook bij parkeren van handelsvoorraad, reparatievoertuigen en wrakken.
- Regelgeving en voldoende handhavingscapaciteit waardoor ‘uitsluitend parkeren in parkeervakken’ gehandhaafd kan worden.
- Realisatie van centrale parkeervoorzieningen -met laadplekken- om ruimte te creëren voor het optimaal benutten van bouwvlakken. Bedrijven moeten daar plaatsen kunnen huren tegen markconforme tarieven. De investering van de parkeervoorziening moet liggen bij de gemeente, op grond van de gemeente. De gemeente immers zorgt voor druk op de beschikbare bedrijfsruimte en kavels door woningbouwplannen op andere open bedrijventerreinen.

Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen
Postadres Vlamoven 34 6826 TN Arnhem
t (026) 351 82 45
e info@stab-arnhem.nl
i stab-arnhem.nl
iban NL77INGB0654113963
kvk 09128571
btw NL810567416B01
stichtingarnhemsebedrijventerreinen
stab-arnhem
chainels.com/stab

Fietsen en wandelen

- In de snelheidsbeperkende maatregelen moet rekening worden gehouden met veel vrachtverkeer. Een verkeersdrempel bijvoorbeeld is hier niet de goede oplossing.
- Houd er rekening mee dat vrachtauto- en fietsverkeer elkaar niet onnodig 'tegenkomen' en zeker niet op onoverzichtelijke plekken. Een fietspad tegen de rijrichting in, zoals op IJsseloord 1, is gevaarlijk en ongewenst.
- Het geplande fietspad in de Nieuwe (industrie) Haven mag geen belemmering betekenen voor bedrijfsactiviteiten.
- In het algemeen moeten de fietspaden duidelijk als zodanig herkenbaar zijn. In dat kader moet ook de openbare verlichting worden aangepakt. Juist op bedrijventerreinen is intelligente/ adaptieve verlichting een noodzaak.
- Lunchwandelaars moeten veilig en prettig kunnen wandelen over een bedrijventerrein. De bestaande watergangen met veel groen moeten bijvoorbeeld begaanbaar worden gemaakt en op elkaar en op trottoirs aansluiten met veilige, overzichtelijke oversteekpunten.

Woon-werkverkeer

- Het aanwijzen van de Driepoortenweg als een ontsluiting voor een woonwijk is uit veiligheidsoogpunt ondenkbaar. Een bedrijventerrein is niet zomaar een doorgaande weg naar een woonwijk. Het is in eerste instantie een toevoerweg naar bedrijven.
- Het openbaar vervoer moet frequent zijn en de continuïteit moet worden gewaarborgd.

De Westervoortsedijk

Concrete aandacht verdient de Westervoortsedijk. De ambities van het mobiliteitsplan staan haaks op de ambities van bedrijventerreinen Het Broek en Nieuwe Haven. Voordat op de Westervoortsedijk verdere belemmerende maatregelen worden genomen, dient de goede, snelle en veilige ontsluiting van de genoemde terreinen gegarandeerd te worden. Dit is mede van belang voor de concurrentiepositie van die bedrijventerreinen in de regio. Belangrijk is dat er geen maatregelen worden genomen die belemmerend zijn voor bedrijven terwijl de noodzaak er nog niet is, of oplossingen voor de belemmeringen er nog niet zijn.

Wij verzoeken uw raad gevolg te geven aan ons verzoek om een paragraaf voor de bedrijventerreinen op te laten nemen. StAB werkt daar graag aan mee en heeft met deze inbreng daartoe een aanzet gegeven.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

H.R. van der Doe,
voorzitter

Tekst mondelinge inbreng 19 juni 2024 opiniërende vergadering door Ad Nederlof en Astrid Donders namens de werkgroep leefomgeving van de wijkvereniging Penseelstreek

Geachte leden van de raad,

Allereerst dank dat wij vanuit de werkgroep Leefomgeving van de Penseelstreek alsnog onze schriftelijke inbreng ten behoeve van de behandeling van het Duurzaam Mobiliteitsplan konden aanleveren. En dat ook nu te kunnen toelichten.

In onze schriftelijke inbreng aan uw raad [1]hebben wij de context van onze inbreng toegelicht. Kort gezegd. Uit een online gehouden enquête blijkt dat door de bewoners van de wijk De Hoogkamp een zeer groot gebrek aan verkeersveiligheid, een tekort aan parkeervoorzieningen en een extreem tekort aan openbare laadpalen wordt ervaren.

Als we afpellen waar de essentie van de problemen zitten en daarmee rekening houden met de karakteristiek van de wijk, komen we tot de volgende punten die een nadrukkelijke relatie met de inhoud van dit beleidsplan hebben.

Ik noem dan in eerste instantie het onderwerp **Verkeersveiligheid.**
Onder paragraaf 5.1. geeft u aan dat bij de snelheid van 30 km/u een goede, passende inrichting van de weg van groot belang is. Enkel een bordje neerzetten is niet voldoende.
Wij onderschrijven dit uitgangspunt volledig. In uw plan vermeldt u terecht dat, en dat geldt voor elke gemeente in Nederland, de kijk op verkeersveiligheid gedaan moet worden vanuit de risicobenadering. Een pro-actieve aanpak. Dit is ook de afspraak uit het Strategisch Plan Verkeersveiligheid overeengekomen tussen Rijk, Provincies en gemeenten.
Waarom dit aanloopje ?
In de Hoogkamp is er op meerdere plekken sprake van verkeersonveiligheid. Expliciet haal ik nu de situatie op de Jacob Marislaan aan. Naast de Schelmseweg is de Jacob Marislaan de directe verbindingsweg tussen de Amsterdamse weg en de Bakenbergseweg.

Dit Jacob Marislaan is een 30 km weg. Echter er wordt veel en veel harder gereden. De risico's hoef ik u niet te noemen. Wel benadruk ik dat er ook nog eens vijf straten zijn die ten opzichte van de Jacob Marislaan van rechts komen. Op deze 5 kruisingen is er totaal geen overzicht voor alle verkeersdeelnemers. Door de bewoners is aangegeven dat het een ware kamikaze actie is de Jacob Marislaan op te rijden.

In uw beleidsplan wordt aangeven dat de risicogerichte aanpak verkeersveiligheid aan de orde is bij grootschalig onderhoud. Daar gaan ook de financiële middelen naar toe. Ons pleidooi is dat bijvoorbeeld via een 'quick scan risicoanalyse' de benodigde risico's ook op andere wegen in beeld worden gebracht en er budget is om passende maatregelen te nemen. Vanzelfsprekend vragen wij u dit bij voorrang op de Jacob Marislaan te doen.

Ik noemde zojuist al het parkeren in bochten. Dat de benodigde **parkeercapaciteit** onvoldoende is voor de Hoogkamp is inherent aan de karakteristiek van de woonwijk en het toegenomen autobezit. De bewoners geven aan dat bij het probleem van parkeren in de bochten in de afweging met het tekort aan parkeerplaatsen, een aanpak gericht op verkeersveiligheid de voorkeur verdient. Als creatieve oplossing zou in lijn met het succesvolle tegelwippen, via klinkerwippen de bochten, niet alleen ten koste van het trottoir maar zeker ook ten koste van de weg, groenperken aangelegd

[1] Zie de schriftelijke bijdrage bij de stukken incl. rapportage enquête Verkeersveiligheid, Parkeren en Openbare Laadpalen infra

kunnen worden. In lijn met de door u voorgestane vergroening en minder verharding. Ook hiervoor zou in het beleidsplan maar zeker ook in de middelen meer slagkracht moeten komen.

Tenslotte vraag ik nog uw aandacht voor nog een majeur onderwerp uit de resultaten van de enquête. En dat is de beschikbaarheid van **openbare laadpalen**. In het beleidsplan wordt niets gezegd over de transitie van fossiele voertuigen naar elektrische voertuigen en de wijze waarop de gemeente dat actief wilt faciliteren.

Van de autobezitters in de Hoogkamp heeft bijna een kwart (22%) een elektrische/hybride plug-in auto. Dit percentage zal snel toenemen, omdat 16% van de respondenten heeft aangegeven zeer zeker binnen 3 jaar een elektrische/hybride plug-in auto zal aanschaffen.

De bezitters van elektrische/hybride plug-in auto's laden voor gemiddeld 50% op eigen terrein en 50% op de openbare weg op. Zo'n 50% van degenen die op de openbare weg moeten laden ervaart daarbij problemen.

Bewoners missen een proactieve rol van de gemeente in het realiseren van laadpaalpleintjes. Nu reageert de gemeente enkel op individuele aanvragen. Door bewoners zijn diverse suggesties over "laadpaalpleintjes" gedaan.

In aansluiting op onze brief, de resultaten van de enquête, dank, dat ik deze punten nog extra onder uw aandacht heb mogen brengen.

Beantwoording technische vragen Duurzaam Mobiliteitsplan Arnhem

Het raadslid Maref van de fractie VVD heeft op 27 mei 2024 technische vragen gesteld over het Duurzaam mobiliteitsplan. Dit memo bevat de beantwoording van deze vragen.

1. Hoe zijn de kostenramingen voor de verschillende maatregelen tot stand gekomen en welke aannames liggen ten grondslag aan de financiële berekeningen?

Het duurzaam mobiliteitsplan is een plan waarin beschreven is hoe we de stad duurzaam bereikbaar willen maken en welke maatregelen hiervoor de komende 20 jaar nodig zijn. Het plan bevat een uitgebreide maatregelenlijst waarbij onderscheid is gemaakt tussen projecten die binnen 2 jaar, 5 jaar, 10 jaar en 20 jaar worden gerealiseerd. Van de projecten die we binnen 2 jaar gaan uitvoeren is vaak al heel goed bekend wat we precies gaat uitvoeren. Deze projecten zijn soms al deels uitgewerkt en komen bijna allemaal voort uit bestaand beleid (met uitzondering van de gedragsmaatregelen). Het aanpassen van infrastructuur kost immers veel tijd. De projecten die we binnen 10 of 20 jaar gaan uitvoeren zijn daarentegen nog abstracter Elke vijf jaar actualiseren we het DMP en brengen we het opnieuw naar uw raad.
Het verschil in fasering en daarmee abstractieniveau heeft ook invloed op het detailniveau waarop de maatregelen zijn uitgewerkt. Voor met name de projecten die we binnen 2 jaar gaan realiseren is een gedetailleerde raming beschikbaar. Voor de meeste projecten (en dus zeker de projecten die we binnen 10 of 20 jaar gaan realiseren) is, op basis van hoeveelheden (lengte, breedte, aantal parkeerplaatsen, etc) en kengetallen een inschatting gemaakt van de kosten.

2. Wat is de financiële onzekerheidsmarge bij de bedragen die zijn genoemd voor de maatregelen op pagina 66? Hoe zeker kunnen we zijn dat deze bedragen kloppen en hoe is rekening gehouden met tegenvallers of extra wensen tijdens het proces?

Er is geen onzekerheidsmarge bepaald. De ervaringen van de afgelopen jaren leren echter dat mee- en tegenvallers zich redelijk in gelijke mate uitwisselen. Mochten er echt veel tegenvallers ontstaan, dan is er altijd nog de optie om een project later in de tijd te faseren in een jaar dat er weer middelen beschikbaar zijn. In de jaarlijkse uitvoeringsagenda en in de vijfjaarlijkse actualisatie van het DMP nemen we eventuele financiële mee- en tegenvallers mee.

3. Hoe wordt het totale investeringsbedrag verdeeld tussen de gemeente, andere overheidsinstanties en private partijen, en welke specifieke projecten worden door welke partijen gefinancierd?

We hebben hier op basis van ervaringen uit het verleden de volgende uitgangspunten voor aangenomen:

- *Bijdrage/subsidie provincie: 50% subsidie op hubs, HOV-maatregelen en hoogwaardige fietsroutes*
- *Bijdrage rijk en provincie voor de bruggen 75% voor beide bruggen*

Daar bovenop hebben we al geld (toegezegd) gekregen van het rijk voor de aanleg van bovenplanse infrastructuur op de korte en lange termijn om woningbouw te versnellen. In totaal is hiermee de verwachting dat er ongeveer €170.000.000 wordt bijgedragen door ander overheden.

In de Nota grondbeleid is vastgelegd dat ontwikkelaars van bijvoorbeeld woningen de gemeente moeten betalen voor het aanleggen van openbare voorzieningen en het inrichten van de openbare ruimtekosten. Ook bovenwijkse voorzieningen (zoals infrastructuur) komen hiervoor in aanmerking. Het is momenteel nog niet duidelijk tot welke bijdragen dit kan leiden, omdat dit sterk afhankelijk is van de exacte ontwikkelingen en de relatie tussen die ontwikkeling en de aan te leggen infrastructuur. Er zijn immers strikte regels over toerekenbaarheid van infrastructuur maatregelen aan ontwikkelingen. Dit is wel iets dat we verder uitwerken en meenemen in (grootschalige) ontwikkelingen.

4. Hoe worden de verantwoordelijkheid voor onderhoud en operationele kosten verdeeld?

De nieuwe operationele kosten, voor bijvoorbeeld het exploiteren van fietsenstallingen of hubs, worden gedragen vanuit het mobiliteitsplan. We verwachten ten gevolge van het duurzaam mobiliteitsplan geen extra onderhoudskosten aan wegen, doordat we per saldo minder verharding in de stad zullen hebben. Dit staat los van de algemene ontwikkeling van de onderhoudskosten, die door inflatiecorrectie waarschijnlijk wel jaarlijks toeneemt.

5. Wat is de verwachting van het college voor het aantal bezoekers van de Arnhemse binnenstad, gezien het beleid om automobilisten te weren en het onderzoek naar de relatie tussen mobiliteit en bestedingen waaruit blijkt dat 52 procent van de bezoekers met de auto of motor naar de binnenstad komt? Wat is de verwachte economische impact? Is hier onderzoek naar gedaan en wat zijn de resultaten?

Het aantal bezoekers dat de binnenstad van Arnhem bezoekt is van vele factoren afhankelijk, waarbij de autobereikbaarheid van de binnenstad er een is. Zo blijkt uit onderzoek (Vervoer naar retail) van het kennisplaform CROW, dat zij in opdracht van de VNG hebben gedaan, dat vervoer en bereikbaarheid een (veel) kleinere invloed hebben op winkelbezoek en -bestedingen dan andere factoren, zoals nabijheid, sfeer, kwaliteit, winkelaanbod etcetera. Uit dat onderzoek blijkt ook dat parkeertarieven zijn nauwelijks van invloed op winkelbezoek en -bestedingen. Harde uitspraken over het aantal te verwachten bezoekers van de Arnhemse binnenstad kunnen daarom ook niet worden gedaan. Op basis van ervaringen in andere steden is de verwachting dat er, na uitvoering van de maatregelen in het DMP, minstens net zo veel bezoekers als nu naar de binnenstad zullen komen, maar dat een deel van de bezoekers op een andere manier naar de stad zullen komen.

Ook in de toekomst nog steeds met de auto, maar meer met de fiets, het openbaar vervoer of lopend. Deels voor de hele reis, deels voor het laatste deel van de reis vanaf bijvoorbeeld een stadsrandhub.

Een belangrijke graadmeter voor de economische impact is het effect op de verkeersafwikkeling (toe- of afname van vertraging/files) in de stad. Het maatregelenpakket leidt tot een afname van de vertraging voor het autoverkeer. Dit komt doordat meer mensen gebruik maken van de fiets of het openbaar vervoer en doordat er minder doorgaand verkeer door de stad is. We verwachten dus een positieve economische impact van het DMP, omdat er minder vertraging/file zal zijn. Voor een uitgebreider antwoord zie paragraaf 6.2 van het DMP en het bijlagenrapport.

6. Hoe is rekening gehouden met de behoeften en beperkingen van het mkb in Arnhem bij het weren van bedrijfsvoertuigen uit de binnenstad, te denken valt aan o.a. de stucadoor, loodgieter, schilder? En hoe is dit voor de voertuigen van de hulpdiensten geregeld?

Uitgangspunt is dat je overal waar je nu met de auto kunt komen, ook in de toekomst met de auto kunt komen. Dat geldt ook voor de hulpdiensten. Zij mogen daarnaast ook gebruik maken van het busbanen netwerk, waardoor zij op delen relatief ongehinderd door de stad kunnen rijden.
Het plan voor een Zero Emissie zone is mede voortgekomen vanuit een wens van de ondernemers in de binnenstad. Wij werken dit plan momenteel in nauwe samenwerking met deze ondernemers uit. Vanuit dit plan leggen we beperkingen op aan de uitstoot van logistieke voertuigen (vrachtwagen en busjes). Daaraan zijn overgangsregelingen gekoppeld en wij helpen ondernemers ook bij de overgang naar een nieuw voertuig of een andere wijze van bevoorrading.

7. Wat verwacht het college als het gaat om planschade? Welke compensatieregelingen of subsidies zijn er voorzien voor ondernemers die financieel geraakt worden door de maatregelen?

Doordat je overal waar je nu met de auto kunt komen, ook in de toekomst met de auto kunt komen, verwachten wij geen planschade. Ook in het kader van de Zero Emissie zone verwachten wij geen planschade, mede doordat dit plan vanuit de ondernemers in de binnenstad zelf komt en wij de plannen in nauwe samenwerking met hen uitwerken.

8. De Arnhemse centrumring wordt teruggebracht tot één baan, te beginnen met de Weerdjesstraat. Wat is het gevolg hiervan voor de doorstroming van het verkeer tijdens de spits als de A15 nog niet is doorgetrokken en het aantal auto's gelijk blijft? Wat als het aantal auto's met 10% toeneemt?

Onlangs is ten tijde van de woningbouw al een rijstrook afgesloten geweest op de Weerdjesstraat, dit had nauwelijks gevolgen op de vertraging die het autoverkeer ondervindt. We zien dat er door de maatregelen in het duurzaam mobiliteitsplan minder

autoverkeer in en door de stad gaat rijden, waardoor ook in de toekomst het terugbrengen van de capaciteit op de Weerdjesstraat mogelijk is. En daarbij willen we met deze maatregelen bereiken dat het verkeer wat langzamer doorstroomt. Op de ring rijdt te veel doorgaand verkeer omdat dat de snelste route is en dat levert geen bijdrage aan het functioneren van de stad. Een van de uitgangspunten, die meegegeven zijn aan de start van het opstellen van het mobiliteitsplan, is het terugdringen van dit doorgaande verkeer. We gaan er van uit dat de A15 wordt doorgetrokken, dat blijft de insteek vanuit de gehele regio. Er is wel onderzocht wat de effecten op het autoverkeer in de stad zijn als het project VIA15 (doortrekking en A15 en verbreding A12) onverhoopt toch niet doorgaat. Uit die analyse blijkt dat dit alleen leidt tot een lichte toename van het verkeer op de Pleyroute, maar geen effect heeft op de hoeveelheid verkeer op de andere wegen in Arnhem (bijvoorbeeld de Centrumring).

9. Als Arnhem in 2040 is gegroeid naar 173.000 inwoners en de landelijke gemiddelde cijfers voor autobezit en autogebruik worden aangehouden, wat betekent dat voor de verwachte verkeerscijfers op de ring en in de wijken van Arnhem?

Gemiddeld autobezit en autogebruik zeggen maar in beperkte mate wat over het aantal voertuigen dat over onze centrumring rijdt. Hoeveel mensen die auto gebruiken en via welke wegen zijn ook belangrijke factoren. We hebben al onze plannen in een verkeersmodel doorgerekend. Daaruit blijkt dat er, als gevolg van dit plan, tot 40% minder verkeer op de centrumring rijdt en de vertraging voor het autoverkeer afneemt. Ook in de wijken zal het autoverkeer fors afnemen. Uit het bijlagenrapport bij het DMP blijkt echter dat wanneer we geen maatregelen nemen het verkeer op de centrumring met 20% toeneemt en ook op alle overige grote wegen toeneemt met percentages tussen de 8% (Apeldoornseweg) en 55% (Westervoortsedijk). De maatregelen uit het DMP zijn dus nodig om Arnhem bereikbaar te houden.

10. Hoe zullen de voorgestelde maatregelen de verkeersstromen binnen en buiten de stad beïnvloeden, inclusief de verkeersveiligheid en bereikbaarheid voor bezoekers en leveranciers?

Hoe de verkeersstromen er in de toekomst globaal uitzien is beschreven in hoofdstuk 6 van het duurzaam mobiliteitsplan. In het bijlagerapport wordt nog dieper ingegaan op andere effecten zoals verkeersveiligheid en leefbaarheid. Daaruit blijkt dat de maatregelen uit het DMP ervoor zorgen dat Arnhem verkeersveiliger wordt. Met name doordat er minder auto wordt gereden en we minder (relatief gevaarlijke) 50 km/uur wegen hebben. Er is ook te lezen dat de hoeveelheid doorgaand verkeer in Arnhem flink afneemt. Tot slot laat het DMP zien dat de hoeveelheid autoverkeer op alle wegen in Arnhem afneemt.

11. Hoe wordt de verkeersdoorstroming op belangrijke wegen gewaarborgd, en wat zijn de verwachte effecten op de reistijd voor forenzen en bezoekers?

Hierover is in het DMP het volgende opgeschreven: *'Het verminderen van het aantal rijstroken kan grote gevolgen hebben voor bijvoorbeeld de bereikbaarheid van de stad. Daarom onderzoeken we per specifieke locatie de effecten en nemen we nodige maatregelen (of we stellen het uit tot het wel kan), voordat we dergelijke vergaande ingrepen definitief realiseren.'* Daarnaast realiseren we maatregelen in samenhang. Er moeten voldoende aantrekkelijke alternatieven op een route beschikbaar zijn voordat we maatregelen nemen die minder ruimte bieden aan de auto. Doordat het plan ertoe leidt dat we minder gaan autorijden heeft het autoverkeer minder vertraging dan in de huidige situatie. Zie hiervoor ook het figuur op pagina 28 van het bijlagenrapport.

12. Hoe wordt openbaar vervoer geïntegreerd en verbeterd binnen het plan? In het mobiliteitslandschap van 2040 is OV een volwaardig alternatief voor de auto. Geldt dit voor elke wijk? Wat zijn de financiële consequenties voor Arnhem en wie is verantwoordelijk voor de uitvoering?

Verbetering van het openbaar vervoer is een samenspel tussen de gemeente, de provincie en het Rijk. Als gemeente zorgen wij (met subsidie van de provincie) voor goede infrastructuur voor de bus en voor goede overstappunten (hubs). Ook zorgen we ervoor dat het systeem van deelvervoer een aanvulling wordt op ons openbaar vervoer systeem. Het is aan de provincie om ervoor te zorgen dat er ook een goed openbaar vervoerproduct komt, met voldoende aanbod van goed en hoogwaardig openbaar vervoer. Er zal onderscheid per wijk zijn wat betreft OV aanbod, de verwachting is niet dat het OV voor iedereen een volwaardig alternatief is. De auto blijft ook in de toekomst een belangrijke vervoerwijze (zie hoofdstuk 6, pag. 55 hoofdrapport).

13. Hoe dragen de maatregelen bij aan de reductie van CO2-uitstoot en andere milieuvervuilingen, en wat zijn de specifieke duurzaamheidsdoelen en hoe worden deze gemeten?

Zie hiervoor het bijlage rapport, waarin is beschreven wat de effecten op de bereikbaarheid, leefbaarheid en milieu zijn. Uit dat bijlage rapport blijkt dat de maatregelen uit het DMP tot een lichte daling van de CO2 uitstoot leiden. Een integraal monitoringsplan, inclusief het plan gezonde leefomgeving en NEmiA, wordt nog opgesteld.

14. Welke milieu-impactstudies zijn uitgevoerd voor de voorgestelde maatregelen?

Er is gekeken wat de effecten op verkeersveiligheid, luchtkwaliteit, CO2 uitstoot en geluid zijn. Deze effecten zijn op hoofdlijnen beschreven in paragraaf 6.2 en meer in detail in het bijlagenrapport.

15. Hoe zijn inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden betrokken bij de ontwikkeling van het mobiliteitsplan, welke feedback is ontvangen, en hoe is deze verwerkt in het plan?

Zie de bijlage 'Memo participatie duurzaam mobiliteitsplan'. Uit die memo blijkt dat bijvoorbeeld rondom zaken als parkeerregulering, verlagen maximumsnelheid en openbaar vervoer inbreng vanuit de participatie is meegenomen.

16. Welke openstaande bezwaren of zorgen vanuit de gemeenschap zijn niet behandeld of meegenomen?

Er is ook inbreng geweest die strijdig was met de uitgangspunten van het duurzaam mobiliteitsplan, moeilijk uitvoerbaar of niet realistisch is. Het gaat hierbij om maatregelen zoals het aanleggen van tramlijnen of andere hele dure maatregelen zoals tunnels. Die inbreng is niet meegenomen. Het invoeren van parkeerregulering (betaald parkeren in combinatie met vergunningen) is het punt dat het meest gevoelig ligt bij Arnhemmers die we hebben gesproken (is hier een meerderheid wel voor?) Ook het verlagen van de snelheid en het verminderen van de capaciteit van de wegen ligt relatief gevoelig. Alhoewel daar de meerderheid van de mensen die input heeft geleverd wel voor is. Tot slot wordt er veel aandacht gevraagd voor de fasering (in welke volgorde gaan we de maatregelen realiseren). Daar hebben we rekening mee gehouden in het plan (zie hoofdstuk 7).

17. Wat zijn de concrete tijdslijnen voor de implementatie van de verschillende maatregelen en hoe wordt de voortgang gemonitord en gerapporteerd aan de raad?

In het duurzaam mobiliteitsplan is aangegeven wat we binnen 2 jaar, 5 jaar 10 jaar en 20 jaar willen uitvoeren. Dit werken we uit in een uitvoeringsagenda. Vervolgens delen we jaarlijks een geactualiseerde uitvoeringsagenda, waarin we de raad informeren over de voortgang op de doelstellingen, over de gerealiseerde projecten en waarin we een vooruitblik geven op de projecten die de komende jaren op de planning staan. Voor het toetsen aan de doelstellingen stellen we een monitoringsplan op. Elke vijf jaar actualiseren we het DMP en brengen we het opnieuw naar u raad ter vaststelling.

18. Wat zijn de kritieke mijlpalen en hoe worden deze bewaakt?

Er is geen sprake van kritieke mijlpalen. De planning uit het DMP is leidend. We sturen er op de projecten in deze periodes te realiseren.

19. Waar kunnen wij de overwogen alternatieve oplossingen voor de verschillende maatregelen zien die zijn overwogen en waarom zijn deze niet gekozen?

Er zijn een paar zaken onderzocht die niet in het plan zijn opgenomen. Zo is onderzocht wat het effect van parkeerregulering in de hele stad was. Dat leverde een positief effect op voor de bereikbaarheid (de auto werd minder gebruikt, dus er was nog minder vertraging voor het autoverkeer). Maar hier hebben we niet voor gekozen, omdat hier geen draagvlak voor is. Ook is er gekeken hoe het doorgaande verkeer op de centrumring kan worden verminderd. Daarbij is gekeken naar fysieke knips in de centrumring, waarbij het wel mogelijk was om van alle kanten het centrum te bereiken maar het niet mogelijk was om vervolgens langs het centrum te rijden. Verkeer zou dan, na het bezoek aan het

centrum, dezelfde weg terug moeten rijden. Dat leidde weliswaar tot veel minder (doorgaand) verkeer op de centrumring, maar zorgde er ook voor dat stad in tweeën werd geknipt doordat het (bijna) niet meer mogelijk was om van noord naar zuid en vice versa te rijden met de auto. Dat verkeer rijdt namelijk bijna allemaal over de centrumring. Ook is onderzocht wat het effect van een nieuwe autoverbinding aan de westkant van de stad is. Die verbinding zorgt voor minder autoverkeer op de centrumring. Op een heleboel andere wegen leidt deze verbinding alleen maar tot meer autoverkeer. Het wordt immers een stuk aantrekkelijker om met de auto in Arnhem te rijden en dus ontstaat er dan weer een algemene groei van het autogebruik. Dit leidt weer tot meer vertraging en minder leefbaarheid op al die wegen die hierdoor drukker worden.

20. Welke goedkopere alternatieven zijn onderzocht voor de reconstructie van het Willemsplein?

Nee, dat is nog niet gebeurd. Er wordt wel continue kritisch gekeken naar de kosten van ontwerpkeuzes.

21. Op welke onderzoeken en data is het mobiliteitsplan gebaseerd, en hoe actueel en representatief zijn de gebruikte gegevens? Bijvoorbeeld dat 30 kilometer per uur schoner is voor het milieu dan 50 of 70 kilometer per uur.

De verkeerskundige effecten zijn bepaald met het multimodale verkeersmodel van de regio Arnhem – Nijmegen. Dit is een zeer modern verkeersmodel waarin naast het autoverkeer ook openbaar vervoer en fiets zijn opgenomen. Vervolgens zijn, op basis van de hoeveelheid verkeer en de snelheid waarmee het verkeer rijdt, de milieu effecten bepaald. Bij deze berekeningen is (de afname van) de hoeveelheid verkeer veel dominanter in de uitkomst dan de snelheid waarmee wordt gereden. Dat komt doordat de uitstootverschillen bij deze snelheden relatief klein zijn, maar we wel grote afnames in de hoeveelheid autoverkeer zien als gevolg van het DMP. Ook hebben we gebruik gemaakt van kennis van bijvoorbeeld het CROW, dat onderzoek heeft gedaan naar de relatie tussen parkeren, mobiliteit en retail en onderzoeken en diverse onderzoeken van het SWOV (nationaal wetenschappelijk instituut voor verkeersveiligheidsonderzoek) over de verkeersveiligheidseffecten van een snelheidsverlaging naar 30 km/uur. We hebben goed gekeken naar de ervaringen van andere steden die al langer inzetten op meer duurzame mobiliteit. In die steden verbetert de verkeersveiligheid en leefbaarheid en blijft de bereikbaarheid toch op peil.

22. Zijn de bevindingen van externe onderzoeken openbaar beschikbaar voor raadpleging?

Belangrijke bron voor het duurzaam mobiliteitsplan vormt het regionale verkeersmodel (multimodaal model regio Arnhem Nijmegen). Daarmee zijn de effecten berekend. Bijgevoegd is de technische rapportage van dat verkeersmodel (bijlage 1).

23. Wanneer wordt gestart met fase 1 van de renovatie van parkeergarage Rozet en de aanleg van fietsenstalling Rozet, waartoe de raad geruime tijd geleden heeft besloten?

De komende 10 jaar zullen er investeringen (o.a. constructief onderhoud van de vloeren, aanpassing van de bouwkundige vluchtwegen, aanleg van volledige (brand)detectie en aanpassing van de ventilatie) in de Rozet garage worden gedaan om de parkeergarage in exploitatie te houden. Deze kosten kunnen binnen de bestaande parkeerexploitatie worden opgevangen. Binnenkort zult u middels een raadbrief uitgebreider over de parkeergarage worden geïnformeerd.

24. Wat zijn de plannen voor parkeerhubs aan de rand van de stad, zoals de uitbreiding van Hub station Arnhem Zuid?

Met de stadsrandhubs willen autoverkeer van bezoekers en werknemers afvangen aan de rand van de stad. Zij kunnen gebruik maken van een breed aanbod aan voorzieningen (zit- of werkplek, WC, winkeltje) en overstappen op de bus of de (deel)fiets om de reis te vervolgen. Hiervoor ontwikkelen we een aantrekkelijk financieel aanbod voor de combi 'parkeren in hub en met OV of deelfiets naar binnenstad of werklocatie'. De stadsrandhubs worden dus prettige, aantrekkelijke locaties met goede (overstap)voorzieningen, die uitnodigen om goedkoper te parkeren en op een andere manier naar de binnenstad te reizen. Voor station Arnhem Zuid wordt al gewerkt aan een plan om het fietsparkeren te verbeteren, deelfietsen toe te voegen en ook de openbare ruimte rond het station te verbeteren. Dit zal binnen 2 à 3 jaar gereed zijn. Op de iets langere termijn moet dan ook nog de parkeercapaciteit worden uitgebreid om ook de overstap van auto naar de trein nog beter te faciliteren.

25. Wat is de status en de verwachtingen rondom de zero-emissiezone binnenstad en eventuele compensatieregelingen voor getroffen middenstanders?

Op 1 juni 2026 wordt de ZE-zone ingevoerd. Ondernemers hoeven niet in de problemen te komen door de invoering van de ZE-zone. De ondernemers worden geholpen met deze grote overstap met de landelijke overgangsregelingen, vrijstellingen en ontheffingsmogelijkheden.

Daarnaast biedt Arnhem een gratis ZE-adviseur aan die ondernemers helpt. En we zetten concrete projecten op voor slimme stadslogistiek. Doordat er sprake is van een gefaseerde invoer, met emissie eisen die door de jaren heen strenger worden ontstaat er tijd voor ondernemers om het bestaande wagenpark af te schrijven en gefaseerd de overstap naar zero-emissie voertuigen te maken.

26. Klopt het dat er nu al maatregelen uit het mobiliteitsplan worden gepresenteerd alsof ze al definitief zijn, terwijl de raad en de stad er zich nog over moeten uitspreken? Waar worden deze uitingen geplaatst?

Er worden geen plannen die alleen in het DMP staan als definitief gepresenteerd. Wel is het zo dat in het DMP ook projecten zijn opgenomen vanuit bestaand beleid

(bijvoorbeeld de Accentnota fiets). Die projecten worden al wel voorbereid. Voorbeeld daarvan is het project Grote Griet.

27. Hoe wordt gewaarborgd dat de belangen van alle bewoners en weggebruikers voldoende worden gewogen bij het verminderen van het aantal rijbanen en andere maatregelen?

We werken aan een integraal plan met een uitvoeringsagenda waarin alternatieven voor de auto realiseren en tegelijkertijd minder ruimte maken voor de auto. Beide type maatregelen gaan gelijk op in tijd.

Daarnaast zal er bij ieder project dat uit het DMP voortkomt participatie plaatsvinden. Ook in het vervolg zal er dus nog ruimte zijn voor bewoners om hun wensen, ideeën en zorgen in te brengen.

28. Kan er een gedetailleerd overzicht geven worden van de inkomsten en uitgaven aan mobiliteit en het verloop van de BR mobiliteit in de afgelopen 5 jaar en prognose voor de komende 3 jaar, inclusief verwachtingen ten aanzien van inkomsten uit parkeren en parkeervergunningen?

Deze overzichten zijn bijgevoegd in een aparte bijlage (zie bijlage 2) waarin zowel de inkomsten en uitgaven aan mobiliteit zijn weergegeven als de gevraagde ontwikkelingen van bestemmingsreserve bereikbaarheid in de afgelopen 5 als de verwachting voor de komende 3 jaar

29. Wat is de financiële onzekerheidsmarge bij de genoemde bedragen voor de maatregelen en hoe wordt hiermee omgegaan?

Er is geen vast onzekerheidsmarge. Zie antwoord vraag 2.

30. Arnhemmers gebruiken de auto meer dan gemiddeld voor korte ritten. Is onderzocht waarom dit het geval is? Als de oorzaak bekend is, kunnen er mogelijk gerichtere oplossingen worden bedacht.

Dit is niet nader onderzocht voor Arnhem. Uit het onderzoek 'het wijdverbreide autobezit in Nederland van het KIM (kennisinstituut voor mobiliteitsbeleid) blijkt dat een systeem dat is ingericht op de gebruik van de auto (veel gratis parkeerplaatsen voor de deur parkeren, overal makkelijk met de auto kunnen komen) en dus juist veel minder is ingericht voor andere modaliteiten (lopen, fiets of openbaar vervoer) ertoe leidt dat er veel van de auto gebruik wordt gemaakt). Daarbij speelt in Arnhem ook nog het hoogteverschil een rol, iets dat met de introductie van de elektrische fiets wel minder wordt.

31. Parkeervergunningen in de wijken worden nagenoeg gratis. Wat is de maximale gemiddelde wachttijd voor een vergunning in de verschillende wijken? Wat wordt er geregeld voor bezoekers?

De wachttijd voor een parkeervergunning varieert momenteel tussen de 2 maanden voor het centrum, Spijkerkwartier, Burgemeesterswijk en Heijenoord en 5 jaar voor de wijk Sint Marten. Er is nu nog niet te zeggen wat de wachttijd zal worden in nieuwe wijken zal worden. Dat wordt wel duidelijk bij de uitwerking van het parkeerbeleid. Er zullen wijken zijn waar er voldoende ruimte is (doordat de parkeeroverlast wordt veroorzaak door bijvoorbeeld bezoekers van de binnenstad die daar niet horen te parkeren) en er dus geen wachttijd zal ontstaan en er zullen ook wijken zijn waar de parkeerdruk van de eigen bewoners groot is waar wel een wachtlijst zal ontstaan. Het uitgeven van parkeervergunningen leidt er wel toe dat de parkeerdruk in de wijk afneemt en er meer ruimte voor de bewoners zelf is om te parkeren.

Voor bezoekers zal er een bezoekersvergunning komen, net zoals die er nu al is. Momenteel kan zo'n vergunning voor €22,- worden aangeschaft en kan bezoek dan 300 uur parkeren (met uitzondering van het Kadekwartier waar 200 uur kan worden geparkeerd).

Deze zaken rondom parkeren worden nog verder uitgewerkt in het parkeerbeleid. Bij het opstellen van het parkeerbeleid, maar ook bij de uitrol daarvan zal nog participatie plaatsvinden over juiste zaken als de prijs van parkeren en regelingen voor bezoekers.

32. Wanneer bezoekers van de binnenstad niet meer in de aangrenzende wijken parkeren, zal de parkeerdruk in het centrum toenemen. Wat is de verwachte groei van de parkeerdruk in het centrum voor de komende vijf jaar als gevolg van het voorgestelde beleid?

Dat is van veel factoren afhankelijk die we niet allemaal exact in beeld hebben. Het gaat daarbij om zaken als: exacte aantal 'vreemdparkeerders', welke keuze maken deze mensen vervolgens (met de fiets of OV komen, betalen in het centrum, of juist ergens anders parkeren). Doordat we niet in alle wijken in een keer betaald parkeren invoeren kunnen we dit wel monitoren en, indien nodig, naar handelen. Het zal tot een groei leiden, maar we zien dat er vooral doordeweeks overdag veel rondom het centrum wordt geparkeerd. Op die momenten hebben we voldoende parkeercapaciteit in het centrum om groei op te vangen.

33. Hoe ver is het onderzoek naar de extra parkeergarage gevorderd? Wanneer kunnen we de resultaten verwachten?

Dit is een onderzoek dat uit verschillende fasen bestaat. De eerste fase is het bepalen van de kwantitatieve behoefte (hoeveel parkeerplaatsen moeten we in de binnenstad en hoeveel plekken een nieuwe garage dan hebben). Vervolgens zal er een locatie moeten worden bepaald en dan kan een garage op die plek verder worden uitgewerkt (vormgeving, kosten, inpassing etc). We verwachten in ieder geval de eerste stap dit jaar nog af te ronden.

34. Op pagina 21 staat “donker waar het kan” om veilig fietsen te bevorderen. Waar, wanneer en voor wie is fietsen in het donker veilig?

Indien er voldoende licht is van omliggende infrastructuur (wegen) kan het zo zijn dat er voor een fietsroute niet apart verlichting hoeft te worden aangelegd. Zoals daarna echter ook staat zijn de hoofdfietsroutes goed verlicht. Ook op andere fietspaden zal, vanwege de (sociale veiligheid) vaak sprake zijn van verlichting.

35. Uit de uitslag van de wijk Sint Marten en Sonsbeek Noord blijkt dat 84 procent van de wijkbewoners tegen betaald parkeren is. Op basis waarvan is besloten om de uitslagen van dit onderzoek naast zich neer te leggen?

In het verleden bleek inderdaad dat 84% van de mensen die zijn stem heeft laten horen heeft gekozen voor de variant ‘de bestaande situatie handhaven’ en dus geen parkeerregulering wilde. Parkeerregulering is een belangrijk instrument om de leefbaarheid in een wijk te verbeteren. Doordat er minder auto’s op straat staan verbetert de verkeersveiligheid, is er betere doorgang voor hulpdiensten, krijgt een straat een prettigere uitstraling en ontstaat er meer sociale interactie. Daarnaast helpt parkeerregulering om het aantal (korte) autoritten terug te dringen en draagt het bij aan de ontwikkeling van de stad, doordat met lagere parkeernormen kan worden gewerkt bij ontwikkelingen (zonder dat dit tot parkeeroverlast in de omgeving leidt). Om die redenen kiezen we ervoor om in een aanzienlijk deel van de stad waar de parkeerdruk nu al hoog is (mede door mensen die daar niet horen te parkeren), of waar we grootschalig woningbouw willen ontwikkelen parkeerregulering in te voeren.

Het is daarbij niet wenselijk om het invoeren van parkeerregulering wijk per wijk te beschouwen en dus ook niet om per wijk te vragen of er draagvlak voor parkeerregulering is. Als er in de toekomst in Sint Marten en Sonbeek Noord geen parkeerregulering wordt ingevoerd, terwijl dat wel in de omliggende wijken gebeurt, zal de parkeerdruk in Sint Marten en Sonbeek Noord fors toenemen doordat alleen in die wijken nog gratis en zonder vergunning kan worden geparkeerd. Dat zal daar tot verslechtering van de leefbaarheid leiden en ook zullen de bewoners van die wijken (nog) slechter een parkeerplek kunnen vinden in hun eigen wijk. Dit zal leiden tot frustratie en irritatie van de bewoners die kan worden voorkomen door de parkeerregulering in een keer in te voeren.

Multimodaal model regio Arnhem Nijmegen

Een verkeersmodel voor de groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Goudappel
MOBILITEIT BEWEEGT ONS

Opdrachtgever	Provincie Gelderland
Titel rapport	Multimodaal model regio Arnhem Nijmegen
Kenmerk	013967.20230616.R1.01
Datum publicatie	16 juni 2023
Projectleider Goudappel	G. Wiersma
Projectteam Goudappel	E. Geerdes, T. van Genderen
Projectteam opdrachtgever	D. Santema
Status	Definitief

© Copyright Goudappel BV 16-6-23

Inhoudsopgave

1. Het Multimodale Verkeersmodel Arnhem-Nijmegen 5

2. Uitgangspunten 6

3. Basisjaar 2019 9

3.1 Gebiedsindeling 2019 9

3.2 Netwerken 2019 9

3.2.1 Autonetwerk 9

3.2.2 Fietsnetwerk 9

3.2.3 OV-netwerk 9

3.3 Sociaal-economische gegevens 2019 10

3.4 Tellingen 11

3.5 Matrixschatting 2019 uitvoeren 11

3.6 Model 2019 kalibreren en toetsen aan telcijfers 14

3.7 Huidige situatie 2022 18

4. Prognosejaar 2032 19

4.1 Netwerk prognosejaar 19

4.2 Ontwikkelingen sociaal-economische data 19

4.3 Opstellen matrices prognose 2032 21

4.4 Modal split 2032 22

5. Wijzigingen per gemeente 23

5.1 Gemeente Arnhem 23

5.2 Gemeente Rheden 26

5.3 Gemeente Rozendaal 28

5.4 Gemeente Renkum 29

5.5 Gemeente Westervoort 30

5.6 Gemeente Duiven 31

5.7 Gemeente Zevenaar 33

5.8 Gemeente Overbetuwe 35
5.9 Gemeente Montferland 37
5.10 Gemeente Doesburg 39
5.11 Gemeente Lingewaard 40
5.12 Gemeente Nijmegen 44
5.13 Gemeente Beuningen 47
5.14 Gemeente Wijchen 49
5.15 Gemeente Heumen 51
5.16 Gemeente Druten 52
5.17 Gemeente Berg en Dal 54
5.18 Gemeente Mook en Middelaar 55
5.19 Provinciale en rijksprojecten 56

6. Verrijking t.b.v. milieu 57

Bijlage 1 Resultaten 58

1. Het Multimodale Verkeersmodel Arnhem-Nijmegen

De groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen blijft bewegen. Mobiliteit beweegt ons en dat geldt ook voor de 18 gemeenten, hogere overheden, wegbeheerders, ontwikkelaars en organisaties die actief zijn in de regio. In opdracht van de provincie Gelderland heeft Goudappel BV een Multimodaal Verkeersmodel Arnhem-Nijmegen (MVAN) opgesteld.

Het nieuwe verkeersmodel MVAN van de groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is gemaakt in OmniTRANS en voldoet aan de laatste eisen en voorwaarden van het Rijk en de provincie en kan worden ingezet in actuele vraagstukken zoals verstedelijking, bereikbaarheid, mobiliteitsvisies, klimaat-aanpakken, geluid/milieu en verkeersveiligheid.

Het MVAN is opgesteld door Goudappel in samenwerking met de provincie Gelderland en alle gemeenten in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

Toepassingsmogelijkheden

Met het MVAN kan eenvoudig worden onderzocht wat de verschillen tussen scenario's zijn aangaande de doorstroming, milieuaspecten (lucht en geluid) of de verkeersveiligheid. Het verkeersmodel kan ook ingezet worden om een wegenvisie of een verkeerscirculatieplan te toetsen. Met het MVAN kunnen daarnaast de effecten van varianten op het verkeersbeeld worden onderzocht door netwerkvarianten of sociaal-economische varianten (wijziging in woningen en/of arbeidsplaatsen) te analyseren. Ook de effecten voor en door de modaliteiten openbaar vervoer en fiets -denk aan het realiseren van een fietsbrug of een frequentie-verhoging van een trein- kunnen inzichtelijk worden gemaakt met het MVAN.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de uitgangspunten van het modelsysteem gepresenteerd die door het projectteam en Goudappel in goed overleg zijn afgestemd. In hoofdstuk 3 is uiteengezet hoe het verkeersmodel voor het basisjaar 2019 is opgesteld en tot welke resultaten dit heeft geleid. De uitgangspunten en de resultaten van 2032 komen in hoofdstuk 4 aan bod. In hoofdstuk 5 zijn de ontwikkelingen van het prognosemodel opgenomen. Opzet hiervan is hetzelfde als voorheen in het ontwikkelingendocument dat de gemeenten tot nu toe jaarlijks hebben ontvangen. In hoofdstuk 6 is de verrijking van de intensiteiten ten behoeve van het milieuonderzoek belicht.

2. Uitgangspunten

In overleg met het projectteam zijn de uitgangspunten van het nieuwe model vastgesteld. In tabel 2.1 zijn de kenmerken overzichtelijk gepresenteerd.

kenmerken	uitgangspunten
basis- en prognosejaar	2019 , 2032
netwerkvariant 2022	Ritten autoverkeer van 2019 toegedeeld op netwerk 2022
studie-/invloeds-/buitengebied	studiegebied: groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen invloedsgebied: schil om de regio, o.a. grensgebied Duitsland buitengebied: rest van Nederland en buitenland
vervoerswijzen	personenautoverkeer vrachtverkeer (middelzwaar en zwaar) fiets OV
Voor- en natransport OV	Lopen of fiets
motieven	werk, zakelijk, winkel, onderwijs en overig
tijdsperioden	etmaal werkdag ochtendspits 07.00-09.00 uur avondspits 16.00-18.00 uur restdag etmaal weekdag ten behoeve van milieu dag 07.00-19.00 uur avond 19.00-23.00 uur nacht 23.00-07.00 uur
toedelingstechniek	STAQ-toedeling personenautoverkeer en vrachtverkeer met toepassing van kruispuntmodellering Zenith toedeling OV Snelste route toedeling fiets (alles of niets)
scenario's	MVAN 2032, gebaseerd op WLO scenario Hoog
matrixkalibratie	simultane matrixkalibratie vracht over de dagdelen simultane matrixkalibratie autoverkeer over de dagdelen simultane matrixkalibratie OV over de dagdelen simultane matrixkalibratie fiets over de dagdelen

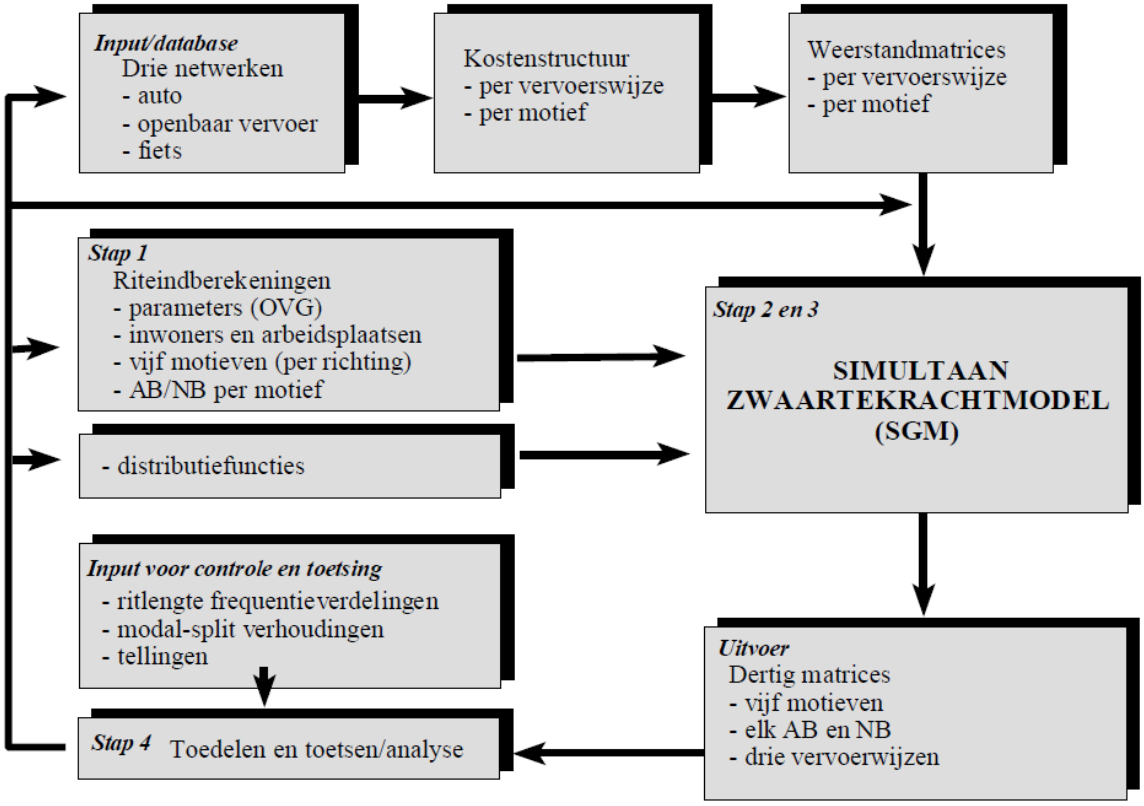
Tabel 2.1: Dimensies actualisering MVAN (Multimodaal Verkeersmodel Arnhem-Nijmegen)

Het MVAN beschrijft het aantal verplaatsingen in het etmaal (werkdag), de ochtendspits (07.00-09.00 uur) de avondspits (16.00-18.00 uur) en de restdag. De vervoerswijzen zijn personenauto en middelzwaar en zwaar vrachtverkeer. De modaliteiten openbaar vervoer en fiets worden gemodelleerd in dezelfde perioden. Het basisjaar in dit model is 2019 en er is een prognosejaar 2032 opgesteld.
De data voor het basisjaar 2019 zijn verzameld en het model is getoetst aan recente tellingen. Het prognosejaar is opgesteld op basis van de meest recente inzichten met betrekking tot de sociaal-economische gegevens, de infrastructuur en de kosten per vervoerwijze. Als bronnen voor deze gegevens zijn het NRM, de door de gemeenten aangeleverde plannen en de scenario's Laag en Hoog van de WLO (Welvaart- en leef-omgeving). Bij het opstellen van de netwerken voor het buitengebied is het NRM gebruikt.

Simultaan modelsysteem

We schatten de ritten voor alle vervoerswijzen tezamen, oftewel de ritten per persoon. Vanuit die totale ritten worden autopersonen, OV-reizigers en fietsers afgeleid. De autopersonen worden vervolgens gedeeld op de bezettingsgraad om het juiste aantal auto's te kunnen modelleren. In het MVAN zijn de dagdelen per motief afgeleid van het etmaal. De ritten in het verkeersmodel worden gegenereerd middels een simultaan zwaartekrachtmodel (SGM). Dit simultane zwaartekrachtmodel bepaalt op basis van alle invoergegevens de herkomst- en bestemmingsmatrices. Het zwaartekrachtmodel is gebaseerd op het principe van Newtons zwaartekrachtwet: hoe verder twee punten van elkaar vandaan liggen, des te kleiner is de kans dat een verplaatsing tussen deze punten zal plaatsvinden. In een simultaan zwaartekrachtmodel wordt gelijktijdig met de keuze van de bestemming, de bereikbaarheid van de bestemming met de beschikbare vervoermogelijkheden in beschouwing genomen. Het distributie- en vervoerwijzekeuzemodel wordt gebruikt om het aantal ritten van elke zone naar elke andere zone te berekenen. Hierbij spelen de volgende aspecten een rol (zie figuur 2.1):

- hoeveelheid aankomsten en vertrekken per zone (riteindberekeningen);
- kwaliteit van de bereikbaarheid (weerstandsberekeningen);
- verplaatsingsgedrag (distributiefuncties).

Figuur 2.1: Schematische weergave werking simultaan verkeersmodel

Riteindberekeningen

Op basis van de sociaal-economische gegevens wordt bepaald hoeveel aankomsten en vertrekken door een zone worden gegenereerd gedurende een etmaalperiode. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar de vijf motieven werk, zakelijk, winkel, onderwijs en overig en de

mate van autobeschikbaarheid. De riteindberekeningen in het model geven inzicht in de totale vervoersvraag (verplaatsingsbehoefte).

Weerstandsberekeningen

De netwerken in het simultane model vertegenwoordigen de aanbodzijde. Met andere woorden: de netwerken voorzien in de verplaatsingsbehoefte van mensen. De netwerken dienen als invoer voor de weerstandsberekeningen. De weerstand (of kwaliteit van de bereikbaarheid) wordt uitgedrukt in gegeneraliseerde kosten en is opgebouwd uit de reistijd (reistijdkosten per motief) en de afstand (variabele kosten per vervoerwijze).
In de netwerken kan met behulp van een kortste routealgoritme voor elke vervoerswijze en voor elk herkomst- en bestemmingspaar een kortste route (in reistijd) bepaald worden. Op basis van deze kortste route wordt de benodigde reistijd en afstand weggeschreven (per vervoerswijze en voor ieder herkomst- en bestemmingspaar). Op basis van de reistijdkosten per motief ('value of time'-waarden) en de variabele kosten per vervoerswijze (brandstofprijzen, parkeerkosten, openbaar-vervoertarieven) worden de reistijd en de afstand beide omgerekend naar kosten en bij elkaar opgeteld. Op deze manier worden voor ieder herkomst- en bestemmingspaar de gegeneraliseerde kosten per vervoerswijze (en per motief) bepaald.

Distributiefuncties

Het laatste aspect binnen het distributie- en vervoerwijzekeuzemodel is het verplaatsingsgedrag. Het verplaatsingsgedrag wordt middels een wiskundige beschrijving vastgelegd en beschrijft het verband tussen de 'bereidheid' om een bepaalde verplaatsing te maken en de weerstand (kosten) van die verplaatsing, oftewel de distributiefunctie beschrijft het verplaatsingsgedrag.

Resultaat

Het resultaat van de simultane matrixschatting zijn herkomst- en bestemmingsmatrices per vervoerswijze die aan de netwerken worden toegedeeld. Het model voor de huidige situatie is gecontroleerd op het aantallen ritten (intern/extern), ritlengtefrequentieverdelingen, modal split (op basis van gegevens uit het OViN) en telcijfers.

3. Basisjaar 2019

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe het basisjaar 2019 is opgesteld. Dit houdt in dat de sociaal-economische gegevens, maar vooral de tellingen van voor de coronaperiode zijn. In de paragrafen 3.1, 3.2 en 3.3 worden de netwerken en de sociaal-economische gegevens beschreven. In de paragrafen 3.4, 3.5 en 3.6 volgt een uiteenzetting van de manier van berekenen en toetsen van de intensiteiten. Tenslotte wordt in paragraaf 3.7 de huidige situatie 2021toegelicht. Elk onderdeel is in een aparte paragraaf beschreven.

- paragraaf 3.1: Gebiedsindeling 2019;
- paragraaf 3.2: Netwerken 2019;
- paragraaf 3.3: Sociaal-economische gegevens 2019;
- paragraaf 3.4: Tellingen;
- paragraaf 3.5: Matrixschatting 2019 uitvoeren;
- paragraaf 3.6: Model 2019 kalibreren en toetsen aan telcijfers.
- Paragraaf 3.7: Huidige situatie 2021

3.1 Gebiedsindeling 2019

De gebiedsindeling van het nieuwe multimodale verkeersmodel is gebaseerd op de conversietabel van postcode6 naar zone zoals die in het unimodale verkeersmodel zat. De gebiedsindeling wordt gebruikt om de ritten toe te kunnen delen aan de zones.

Het gebied buiten het MVAN is overgenomen van het NRM 2021. Hierbij zijn in de verder weg gelegen gebieden ook zones samengevoegd. Al met al bevat het MVAN 4.925 zones.

3.2 Netwerken 2019

3.2.1 Autonetwerk

De basis voor het autonetwerk van 2019 is het bestaande unimodale model.
Het netwerk in het invloeds- en buitengebied is overgenomen van het meest recente NRM, het NRM2021. Dit NRM heeft in Duitsland een hoger detailniveau dan de voorgaande NRM's. In dit verkeersmodel is het gebied rond Emmerich en Kleve nog verder verfijnd.

3.2.2 Fietsnetwerk

Het fietsnetwerk is gebaseerd op het fietsersbondnetwerk. Aan dit netwerk zijn allerlei kenmerken toegevoegd. Op basis van deze kenmerken zijn de modelsnelheden van het fietsnetwerk bepaald.

3.2.3 OV-netwerk

Goudappel beschikt over een landelijke dataset, waaruit allerlei gegevens kunnen worden onttrokken die nodig zijn voor verkeersmodellen: het Mobiliteitsspectrum. Het OV netwerk is gemaakt op basis van de dienstregelingen 2019, zoals neergelegd in GTFS bestanden uit het

Mobiliteitsspectrum. De reistijden en de frequenties van de OV-lijnen vormen de basis van de routekeuze. De haltes en lijnen liggen op een geografisch gefit netwerk. Dit netwerk is gekoppeld aan het loop- en fietsnetwerk om voor- en natransport goed te kunnen modelleren.

3.3 Sociaal-economische gegevens 2019

De sociaal-economische gegevens die nodig zijn om een verkeersmodel op te stellen betreffen wonen en werken. Deze data zijn afkomstig uit verschillende bronnen. In deze paragraaf wordt de herkomst van deze data beschreven.

De inwoners en arbeidsplaatsen per zone zijn overgenomen uit het unimodale model. Uit het Mobiliteitspectrum zijn extra data over huishoudens, leerlingenplaatsen en beroepsbevolking overgenomen.

In tabel 3.1 zijn de totale aantallen huishoudens, inwoners en arbeidsplaatsen per gemeente in 2020 gepresenteerd.

gemeente	huishoudens	inwoners	arbeidsplaatsen
Arnhem	78.732	156.807	86.966
Rheden	20.762	43.496	14.156
Rozendaal	668	1.585	366
Renkum	14.484	31.459	9.985
Westervoort	6.680	15.015	2.641
Duiven	10.665	25.433	14.330
Zevenaar	19.481	43.388	15.161
Overbetuwe	19.344	47.445	19.208
Montferland	15.353	35.618	12.741
Doesburg	5.267	11.328	3.369
Lingewaard	19.417	46.353	13.450
Nijmegen	96.041	175.756	86.691
Beuningen	11.017	25.745	7.309
Wijchen	17.443	40.838	15.001
Heumen	7.052	16.458	4.517
Druten	8.211	19.806	6.573
Berg en Dal	15.583	34.676	12.058
Mook en Middelaar	3.492	7.754	1.687

Tabel 3.1: De huishoudens, inwoners en arbeidsplaatsen per gemeente

Sociaal-economische gegevens buitengebied

Het NRM2021 beschikt over de modeljaren 2018, 2030 Laag en Hoog en 2040 Laag en Hoog. De sociaal-economische gegevens van het buitengebied (de rest van Nederland en een deel van Duitsland en België) zijn lineair geïnterpoleerd tussen 2018 en 2030Hoog om tot een dataset voor het basisjaar 2019 te komen. Voor het prognosejaar 2032 is geïnterpoleerd tussen 2030 Hoog en 2040 Hoog.

3.4 Tellingen

Goudappel heeft bij elke gemeente de telgegevens opgevraagd per modaliteit en per periode conform tabel 3.2. We onderscheiden de modaliteiten motorvoertuigen, auto, vracht en middelzwaar en zwaar vrachtverkeer. De gemiddelde werkdag is benodigd voor het verkeersmodel en hierin zijn de relevante perioden ochtendspits (07.00-09.00 uur), avond-spits (16.00-18.00 uur), restdag en etmaal.

modaliteiten	perioden werkdag (verkeer)
motorvoertuigen	etmaal
auto	07.00-09.00 uur
vracht	16.00-18.00 uur
middelzwaar	restdag
zwaar	
fiets	
OV reizigers	

Tabel 3.2: De tellingen zijn opgevraagd in verschillende modaliteiten en tijdsperioden ten behoeve van verkeer (werkdag)

De aangeleverde tellingen zijn allemaal verwerkt tot bruikbare data voor zowel het verkeers- als het milieumodel. De tellingen beschrijven de periode 2015 t/m 2019. Voor de gemeente Lingewaard zijn ook enkele tellingen uit 2020 meegenomen, waarbij een correctiefactor is toegepast indien deze tijdens de coronaperiode was geteld.

Voor de provinciale hoofdwegen is gebruik gemaakt van de site Gelders verkeer 2019. Goudappel heeft de tellingen van de Rijkswegen uit de Inweva-data eveneens verkregen van elke modaliteit en periode.

Fietstellingen zijn ons beschikbaar gesteld door de Provincie Gelderland. Dit geldt ook voor OV telpunten. De basis hiervan zijn OV chipkaartdata, die door de provincie zijn geaggregeerd tot telpunten.

In deze modelactualisatie zijn, ten opzichte van vorig jaar nog tellingen toegevoegd voor Heyendaal, Griftdijk, Krayenhoflaan (alle in Nijmegen) en Kronenbrug (Arnhem).

3.5 Matrixschatting 2019 uitvoeren

In paragraaf 3.2 zijn de sociaal-economische gegevens in de groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen van 2019 gepresenteerd. Van alle gebieden buiten de regio zijn deze data ook bepaald. Op basis van deze data zijn de personen- en vrachtverplaatsingen per gebied op een gemiddelde werkdag berekend. Deze ritten zijn berekend voor het gehele modelsysteem en we schatten ritten voor alle gebieden.

Op basis van onderzoek zijn functies geschat voor de modal split en de ritlengtes per motief. Voor auto, OV en fiets dienen de matrices qua aantallen en ritlengtes aan te sluiten op het OViN (Onderzoek Verplaatsingen in Nederland).

Matrixschatting vracht 2019

Door middel van een zwaartekrachtmodel is de distributie van het vrachtverkeer berekend. In deze methode wordt per zone de kans bepaald dat een verplaatsing wordt gemaakt naar elke andere zone. Voorwaarden voor deze verplaatsingen zijn de aantallen ritten en de ritlengtes. We hebben matrices geschat voor middelzwaar en zwaar vrachtverkeer. De gemiddelde ritlengtes zijn in overeenstemming gebracht met de ritlengtes in het NRM2021.

Kwaliteit schatting personen

De schatting van de personenverplaatsingen gebeurt net als de vrachtschatting met het zwaartekrachtmodel. Net als in de vrachtschatting dient de schatting te voldoen aan de aantallen ritten en de ritlengtes. De personenschatting is uitgebreider: in deze schatting worden matrices geschat voor de motieven werk, zakelijk, winkel en overig en wordt de verdeling over de vervoerwijzen auto, OV en fiets bepaald. Elk motief is getoetst op de ritlengtefrequenties en de modal split uit het OViN. Als voorbeeld heeft een winkel-verplaatsing gemiddeld een lagere ritlengte dan een werkverplaatsing en is het OV-gebruik in het motief onderwijs hoger dan in het motief zakelijk.

Het OViN (Onderzoek Verplaatsingen in Nederland) is een landelijk onderzoek naar het verplaatsingsgedrag van mensen in Nederland. In het OViN is een deel van de bevolking bevraagd over hun verplaatsingsgedrag. We hebben de mensen uit de regio Arnhem-Nijmegen uit het OViN geselecteerd en we hebben data over een periode van vijf jaar gesommeerd om zo goed mogelijk zijn reisgedrag te modelleren. De gehanteerde jaren zijn de meest recente beschikbare jaren: 2010 t/m 2017. Omdat het studiegebied groot is en doordat we een achttal jaren stapelen, is de steekproef groot genoeg om betrouwbare uitspraken te kunnen doen. De aantallen respondenten zijn opgehoogd om het aantal inwoners van de regio Arnhem-Nijmegen weer te geven. De aantallen ritten, de ritlengtefrequenties en de verdeling over de vervoerwijzen uit het MVAN zijn getoetst aan het OViN.

In de vorige actualisatieronde is gebleken dat de OViN cijfers voor het motief hoger onderwijs erg hoog waren. We hebben dit geconstateerd na een vergelijking met enquêtedata die door de gemeente Nijmegen zijn aangeleverd en tellingen. Omdat de data van Nijmegen het best overeen komen met de tellingen, is ervoor gekozen om voor motief hoger onderwijs hiervan uitgegaan. Voor de overige motieven gaan we uit van het OViN.

De ritlengtefrequenties uit het OViN en uit het MVAN zijn gepresenteerd in de tabellen 3.3 en 3.4. De verschillen zijn klein; de ritlengtes in het verkeersmodel sluiten goed aan op het OViN (met aanpassing hoger onderwijs).

OViN	0-2.75	2.75-7.5	7.5-12.5	12.5-17.5	17.5-27.5	27.5-37.5	37.5-47,5	47.5-62.5	62.5-82.5	82.5+
auto	33%	19%	21%	7%	7%	3%	2%	2%	2%	3%
OV	4%	12%	17%	9%	16%	9%	7%	8%	7%	9%
fiets	74%	15%	8%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	0%

Tabel 3.3: Ritlengtefrequentieverdeling (km) in de regio Arnhem-Nijmegen in het OViN (met aanpassing hoger onderwijs

MVAN	0-2.75	2.75-7.5	7.5-12.5	12.5-17.5	17.5-27.5	27.5-37.5	37.5-47,5	47.5-62.5	62.5-82.5	82.5+
auto	31%	20%	26%	6%	7%	3%	3%	1%	1%	1%
OV	3%	7%	20%	10%	15%	10%	11%	5%	8%	12%
fiets	77%	17%	5%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Tabel 3.4: Ritlengtefrequentieverdeling (km) in het MVAN

De aantallen ritten per modaliteit (auto, OV en fiets) van het OViN en het MVAN zijn gepresenteerd in tabel 3.5. De verschillen zijn klein; het MVAN komt goed overeen met het OViN.

modaliteit	auto	OV	fiets
OViN	56,4%	4,4%	39,1%
MVAN	56,4%	5,2%	38,4%

Tabel 3.5 De modal split in het MVAN en in OViN

In de schatting worden personenverplaatsingen berekend. Het aantal auto's is lager; dit is afhankelijk van de autobezetting. De autobezetting is per motief uit het NRM2021 onttrokken. Aan de hand van de autobezetting is het aantal auto's per motief berekend. Om de dagdelen te kunnen berekenen zijn de motieven per dagdeel omgerekend naar de ochtend- en avond-spits. Een woon-werkverplaatsing behelst een aanzienlijk deel van de ochtendspits, terwijl een werk-woonverplaatsing nagenoeg niet voorkomt in de ochtendspits. De aantallen auto's zijn per dagdeel gesommeerd.

aantal verplaatsingen	OVIN	MVAN2019	verschil (%)
totaal	6.293.053	6.264.981	0%
werk	1.093.102	1.084.124	-1%
zakelijk	190.194	189.688	0%
winkel	1.166.688	1.160.273	-1%
onderwijsHO	180.819	180.298	0%
onderwijsLMO	565.834	565.770	0%
overig	3.128.838	3.099.187	-1%

Tabel 3.6: De verplaatsingen volgens het OViN en het MVAN

De interne en externe ritten van en naar de regio Arnhem-Nijmegen zijn 1-op-1 uit het schattingsproces overgenomen. Het doorgaande verkeer (het verkeer dat geen herkomst én geen bestemming heeft in Arnhem-Nijmegen) is overgenomen uit het NRM2021.

3.6 Model 2019 kalibreren en toetsen aan telcijfers

Toedelen matrices op het netwerk (gemotoriseerd verkeer)

De matrices 2019 zijn toegedeeld op het netwerk van 2019. De toedelingstechniek voor auto- en vrachtverkeer is STAQ. Voordat de kalibratie is uitgevoerd, heeft Goudappel een vergelijking gemaakt tussen de model- en de telwaarden. Met deze exercitie is gecontroleerd of de juiste routes werden gebruikt. De vergelijking tussen de geschatte matrices en de telwaarden heeft geleid tot een aantal modelmatige snelheidswijzigingen om de routes te verbeteren.

Door de verschillende partijen zijn veel tellingen geleverd. Soms ook meerdere op dezelfde locatie. Deze tellingen zijn beoordeeld op onderlinge consistentie en op basis daarvan hebben we een telset samengesteld die gebruikt is voor de modelkalibratie. De kalibratie is uitgevoerd voor de modaliteiten personenauto en vrachtverkeer voor de perioden ochtend-, avondspits, restdag en etmaal.

De kwaliteit van de intensiteiten van de motorvoertuigen is getoetst met behulp van de T-toets. De T-toets vergelijkt elke telwaarde met de bijbehorende modelwaarde. Door middel van een functie wordt de kwaliteit van de intensiteit berekend, waarbij zowel de absolute als de relatieve afwijking meetelt. Een T-waarde < 3,5 geeft een goed resultaat, een T-waarde tussen de 3,5 en de 4,5 is wat minder van kwaliteit en een T-waarde > 4,5 is niet zo goed. Van alle tellingen in de regio Arnhem-Nijmegen moet in de spitsen minimaal 90% van de T-waarden < 3,5 zijn en maximaal 5% mag > 4,5 zijn. Op etmaalniveau moet minimaal 90% van de T-waarden < 4,5 zijn en maximaal 5% mag > 5,5 zijn.

In de tabellen 3.7 (etmaal), 3.8 (ochtendpits) en 3.9 (avondspits) zijn de resultaten van de T-toets gepresenteerd van alle tellocaties in de regio Arnhem-Nijmegen die zijn meegenomen in de kalibratie. In zowel het etmaal als de spitsen ligt minimaal 95% van de tellingen al in de hoogste kwaliteitsklasse, waarbij we van geen relevante afwijking spreken. Tellocaties waar een relevante afwijking is, blijft in zowel de spitsen als op etmaal beperkt tot minder dan 1,5%. Hiermee sluit het MVAN zeer goed aan bij de tellingen. Het verkeersmodel voldoet voor alle perioden ruimschoots aan de gestelde kwaliteitseisen.

etmaal	mvt	%
aantal tellingen	1.662	
T < 4,5: geen relevante afwijking	1.619	97,4%
4,5 < T < 5,5: grensgebied	38	2,3%
T > 5,5: relevante afwijking	5	0,3%

Tabel 3.7: Kwaliteit van de etmaalintensiteiten mvt

ochtendspits (07.00-09.00 uur)	mvt	%
aantal tellingen	1.662	
T < 3,5: geen relevante afwijking	1.605	96,6%
3,5 < T < 4,5: grensgebied	41	2,5%
T > 4,5: relevante afwijking	16	1,0%

Tabel 3.8: Kwaliteit van de ochtendspitsintensiteiten mvt

avondspits (16.00-18.00 uur)	mvt	%
aantal tellingen	1.662	

T < 3,5: geen relevante afwijking	1.598	96,1%
3,5 < T < 4,5: grensgebied	43	2,6%
T > 4,5: relevante afwijking	21	1,3%

Tabel 3.9: Kwaliteit van de avondspitsintensiteiten mvt

Openbaar vervoer en fiets

Na de matrices van OV en fiets te hebben toegedeeld met respectievelijk de technieken Zenith en alles of niets, zijn ook deze matrices gekalibreerd. De fietskalibratie is uitgevoerd voor alle dagdelen, waarbij alle aangeleverde tellingen zijn meegenomen.

In de tabellen 3.10 (etmaal), 3.11 (ochtendpits) en 3.12 (avondspits) zijn de resultaten van de T-toets gepresenteerd van alle tellocaties in de regio Arnhem-Nijmegen die zijn meegenomen in de fietskalibratie. In alle gevallen, zowel spits als etmaal, valt minimaal 95% al in de hoogste kwaliteitsklasse en hoogstens 1,5% in de minste kwaliteitsklasse. Hiermee sluit het MVAN zeer goed aan bij de fietstellingen. Het verkeersmodel voldoet voor alle perioden ruimschoots aan de gestelde kwaliteitseisen.

etmaal	**fiets**	**%**
aantal tellingen	480	
T < 4,5: geen relevante afwijking	474	98,8%
4,5 < T < 5,5: grensgebied	2	0,4%
T > 5,5: relevante afwijking	4	0,8%

Tabel 3.10: Kwaliteit van de etmaalintensiteiten fiets

ochtendspits (07.00-09.00 uur)	**fiets**	**%**
aantal tellingen	480	
T < 3,5: geen relevante afwijking	459	95,6%
3,5 < T < 4,5: grensgebied	14	3,1%
T > 4,5: relevante afwijking	7	1,5%

Tabel 3.11: Kwaliteit van de ochtendspitsintensiteiten fiets

avondspits (16.00-18.00 uur)	**fiets**	**%**
aantal tellingen	480	
T < 3,5: geen relevante afwijking	476	99,2%
3,5 < T < 4,5: grensgebied	4	0,8%
T > 4,5: relevante afwijking	0	0

Tabel 3.12: Kwaliteit van de avondspitsintensiteiten fiets

De OV-kalibratie is uitgevoerd in twee stappen. Eerst is er op etmaal gekalibreerd op de treinreizigers tussen stations binnen de regio, inclusief Utrecht Centraal. Nadat het treinverkeer op niveau is gebracht, is er gekalibreerd op alle aangeleverde tellingen. Dit zijn zowel trein- als bustellingen, maar ook de in- en uitstappers per station in de regio Arnhem-Nijmegen.

In de tabellen 3.13 (etmaal), 3.14 (ochtendpits) en 3.15 (avondspits) zijn de resultaten van de T-toets gepresenteerd van alle tellocaties in de regio Arnhem-Nijmegen die zijn

meegenomen in de kalibratie van het OV. Op etmaalniveau valt 99% in de hoogste kwaliteitsklasse en slechts 1% in de minste. In de spitsen zijn de percentages voor de hoogste kwaliteitsklasse 98% in de ochtend- en 99% in de avondspits, terwijl geen enkele tellocatie in de minste kwaliteitsklasse valt. Hiermee sluit het MVAN goed aan bij de tellingen. Het verkeersmodel voldoet voor alle perioden aan de gestelde kwaliteitseisen.

etmaal	OV	%
aantal tellingen	362	
T < 4,5: geen relevante afwijking	359	99,2%
4,5 < T < 5,5: grensgebied	1	0,3%
T > 5,5: relevante afwijking	2	0,6%

Tabel 3.13: Kwaliteit van de etmaalintensiteiten OV

ochtendspits (07.00-09.00 uur)	OV	%
aantal tellingen	362	
T < 3,5: geen relevante afwijking	355	98,1%
3,5 < T < 4,5: grensgebied	7	2,0%
T > 4,5: relevante afwijking	0	0%

Tabel 3.14: Kwaliteit van de ochtendspitsintensiteiten OV

avondspits (16.00-18.00 uur)	OV	%
aantal tellingen	362	
T < 3,5: geen relevante afwijking	358	98,9%
3,5 < T < 4,5: grensgebied	4	1,1%
T > 4,5: relevante afwijking	0	0%

Tabel 3.15: Kwaliteit van de avondspitsintensiteiten OV

Matrixkwaliteit

Naast het de kwaliteit van de ritgeneratie en toedeelresultaten is er ook gekeken naar de kwaliteit van de gekalibreerde matrices. De kwaliteit wordt getest aan de hand van symmetrie tussen de vertrekken en aankomsten per zone, we verwachten dat de elke vertrekkende rit aan het eind van de dag weer terugkeert, en symmetrie tussen de gemeentes binnen de regio Arnhem-Nijmegen.

In de tabel 3.16 zijn de resultaten van de T-toets gepresenteerd voor de symmetrie per zone. Per zone is met een T-toets gecheckt hoe symmetrisch de etmaalmatrices zijn, oftewel de verschillen tussen de vertrekken en de aankomsten. Voor zowel het studiegebied als in het gehele model is het aandeel van zones in de laagste kwaliteitsklasse zeer klein. De grenswaarden zijn 2% voor auto en 13% voor de overige modaliteiten. Voor het studiegebied valt hoogstens slechts 0,5% in de laagste kwaliteitsklasse voor alle modaliteiten. Over het gehele model gezien zijn deze percentages maximaal 0,6% voor alla modaliteiten. Hiermee voldoen de gekalibreerde matrices ruimschoots aan de gestelde kwaliteitseisen.

Symmetrie (etmaal)	studiegebied	totaal
auto, T > 4.5; relevante afwijking	0,5%	0,6%
vracht, T > 4.5; relevante afwijking	0,5%	0,4%
OV, T > 4.5; relevante afwijking	0,0%	0,2%
fiets, T > 4.5; relevante afwijking	0,4%	0,3%

Tabel 3.16: Kwaliteit symmetrie tussen de vertrekken en aankomsten per zone

In tabel 3.17 zijn de verhoudingen van de gemeenterelaties te zien. Van de gekalibreerde etmaalmatrices zijn de aantallen ritten tussen twee gemeentes bepaald en is hier vervolgens gekeken naar de verhouding. Volgens de kwaliteitseisen moet 80% van de gemeenterelaties een verhouding van 45/55 of minder hebben, en mag maximaal 5% een verhouding boven de 40/60 hebben.

Verhouding symmetrie gemeentes (etmaal)	45/55	40/60	rest
auto	73%	23%	4%
OV	52%	26%	22%
fiets	79%	15%	3%

Tabel 3.17: Kwaliteit symmetrie tussen de gemeentes

Deze eis wordt niet gehaald. Voor auto en fiets valt wel minder dan 5% in de laagste kwaliteitsklasse, echter wordt de 80% in de hoogste kwaliteitsklasse (net) niet gehaald. OV komt in beide gevallen niet bij deze grenswaardes.
Ondanks de afwijking is er gesteld dat deze resultaten acceptabel zijn. De wens om te voldoen aan de tellingen en de wens om een zo symmetrisch mogelijke matrix te hebben blijken elkaar te bijten. Door de uitgevoerde kalibratie zijn de matrices asymmetrisch geworden. Het is een bewuste keuze om af te wijken van de gestelde norm voor symmetrie ten gunste van een goede kalibratie.

3.7 Huidige situatie 2022

Het basisjaar van het verkeersmodel is 2019. Dit geldt voor zowel het netwerk als het aantal ritten, dat gebaseerd is op onder meer inwoners, arbeidsplaatsen en tellingen uit 2019. Omdat we voor 2022 nog niet over voldoende gegevens beschikten is er voor gekozen om het basisjaar niet op te hogen naar 2022. Wel hebben we een modelscenario gemaakt waarin we voor het autoverkeer netwerkwijzigingen zijn opgenomen om zo een netwerk voor 2022 te maken. Op dit netwerk van 2022 zijn de ritten van 2019 toegedeeld. Dit hebben we alleen voor het autoverkeer gedaan, voor OV en fiets zijn dus alleen de jaren 2019 en 2032 beschikbaar.

4. Prognosejaar 2032

In hoofdstuk 4 worden de uitgangspunten van de prognose 2032 uiteengezet. Onderdelen hierin zijn de uitgangspunten in de paragrafen 4.1 en 4.2 en de schatting en de resultaten in de paragrafen 4.3 en 4.4.

4.1 Netwerk prognosejaar

Het netwerk van het prognosejaar is gebaseerd op het netwerk van model 2019. De ontwikkelingen die de gemeenten hebben aangedragen zijn verwerkt. Deze ontwikkelingen zijn opgenomen in hoofdstuk 5.

Het netwerk buiten de groene Metropoolregio is overgenomen van het NRM2021, model 2030Hoog.

4.2 Ontwikkelingen sociaal-economische data

Goudappel heeft de ontwikkelingen in wonen en werken voor alle gemeenten in de regio verzameld. We hebben deze ontwikkeling in woningen verwerkt en aan elke gemeente ter controle voorgelegd. Deze ontwikkelingen zijn opgenomen in hoofdstuk 5.

Wonen

In tabel 4.2 zijn de aantallen huishoudens van de gemeenten gepresenteerd voor 2019 en voor de prognose 2032. In de laatste kolommen zijn de procentuele verschillen ten opzichte van 2019 gepresenteerd. De groei in huishoudens tussen 2019 en de prognose bedraagt 12%.

gemeente	huishoudens 2019	huishoudens 2032	ontwikkeling 2019-2032
Arnhem	78.732	87.713	11%
Rheden	20.762	21.991	6%
Rozendaal	668	740	11%
Renkum	14.484	14.989	3%
Westervoort	6.680	7.476	12%
Duiven	10.665	11.802	11%
Zevenaar	19.481	20.771	7%
Overbetuwe	19.344	20.994	9%
Montferland	15.353	16.069	5%
Doesburg	5.267	5.450	3%
Lingewaard	19.417	21.706	12%
Nijmegen	96.041	116.088	21%
Beuningen	11.017	12.619	15%
Wijchen	17.443	19.173	10%

gemeente	huishoudens 2019	huishoudens 2032	ontwikkeling 2019-2032
Heumen	7.052	7.364	4%
Druten	8.211	9.749	19%
Berg en Dal	15.583	16.259	4%
Mook en Middelaar	3.492	3.933	13%
Totaal	369.694	414.887	12%

Tabel 4.2: Huishoudens 2019 en 2032 en de relatieve groei

Inwoners

Op basis van de woningtypen zijn de extra inwoners berekend ten opzichte van 2019. Dit leidt tot nieuwe aantallen inwoners voor de prognoses. In het NRM2021 daalt de woningbezetting, oftewel het aantal inwoners per woning. Daarom is in het MVAN het aantal inwoners gecorrigeerd voor de woningverdunning, met factoren die zijn gebaseerd op het NRM.

Dit leidt tot de aantallen inwoners zoals weergegeven in tabel 4.3.

gemeente	inwoners 2019	inwoners 2032	ontwikkeling 2019-2032	factor huishoudverdunning
Arnhem	156.807	168.936	8%	0,96
Rheden	43.496	45.027	4%	0,96
Rozendaal	1.585	1.554	-2%	0,87
Renkum	31.459	30.949	-2%	0,95
Westervoort	15.015	15.492	3%	0,90
Duiven	25.433	25.805	1%	0,91
Zevenaar	43.388	43.009	-1%	0,91
Overbetuwe	47.445	49.171	4%	0,94
Montferland	35.618	35.431	-1%	0,94
Doesburg	11.328	10.676	-6%	0,91
Lingewaard	46.353	48.826	5%	0,94
Nijmegen	175.756	205.187	17%	0,96
Beuningen	25.745	28.357	10%	0,95
Wijchen	40.838	40.969	0%	0,90
Heumen	16.458	16.653	1%	0,96
Druten	19.806	22.230	12%	0,93
Berg en Dal	34.676	34.484	-1%	0,95
Mook en Middelaar	7.754	8.100	4%	0,90
Totaal	778.960	830.856	7%	

Tabel 4.3: Inwoners 2019 en 2032 en de relatieve groei

Arbeidsplaatsen

De ontwikkeling in arbeidsplaatsen is aangedragen zoals bekend bij de gemeente. In tabel 4.4 zijn de ontwikkelingen in arbeidsplaatsen weergegeven.

gemeente	arbeidsplaatsen 2019	arbeidsplaatsen 2032	ontwikkeling 2019-2032
Arnhem	86.966	93.036	7%
Rheden	14.156	14.001	-1%
Rozendaal	366	376	3%
Renkum	9.985	10.015	0%
Westervoort	2.641	2.946	12%
Duiven	14.330	16.603	16%
Zevenaar	15.161	18.659	23%
Overbetuwe	19.208	22.569	17%
Montferland	12.741	13.783	8%
Doesburg	3.369	3.394	1%
Lingewaard	13.450	14.487	8%
Nijmegen	86.691	95.637	10%
Beuningen	7.309	7.309	0%
Wijchen	15.001	16.198	8%
Heumen	4.517	4.571	1%
Druten	6.573	7.728	18%
Berg en Dal	12.058	12.068	0%
Mook en Middelaar	1.687	1.687	0%
Totaal	326.209	355.068	9%

Tabel 4.4: Arbeidsplaatsen 2019 en 2032 en de relatieve groei

4.3 Opstellen matrices prognose 2032

De beleidsinstellingen zijn cruciaal voor de berekening van de ritten. Ze geven onder andere aan hoe de kosten per vervoerwijze zich ontwikkelen richting de prognoses. De instellingen voor model 2032 zijn gemodelleerd conform het scenario 2030Hoog uit het NRM2021. In tabel 4.5 is een overzicht van de indices voor de verschillende beleidsinstellingen weergegeven.

beleidsinstellingen conform NRM2021	2019	2030H
brandstofkosten/km auto	100	85,2
vaste autokosten	100	100,2
BTM-tarief	100	102,6
treintarief	100	102,6
e-bike	100	108,7

Tabel 4.5: Overzicht indices beleidsinstellingen voor de prognosescenario's

Uit de beleidsinstellingen komt naar voren dat de brandstofkosten per kilometer in de prognosescenario's dalen ten opzichte van het basisjaar. Dit lijkt vreemd gezien de stijgende

brandstofprijzen, maar over langere tijd is de brandstofefficiency -mede door elektrisch rijden- groter dan de stijging van de prijzen. De vaste autokosten stijgen daarentegen wel naar de toekomst toe. Voor het OV-gebruik stijgen de kosten naar de toekomst toe licht.

De ritten in de prognosescenario's zijn op dezelfde wijze geschat als de ritten in het model 2019. Het verkeer dat geen relatie heeft met het studiegebied, het doorgaande verkeer, wordt overgenomen uit het NRM2021.

Mobiliteitsgroei vracht

De ontwikkeling van het vrachtverkeer door nieuwe werkgelegenheid volgt uit de matrix-schatting. We gaan ervan uit dat het vrachtverkeer geen autonome groei kent; er wordt geen mobiliteitsgroei toegevoegd.

De prognose voor 2032 is net als het model 2019 'gekalibreerd'. De verbeteringen die we in het netwerk 2019 hebben gedaan, hebben we ook doorgevoerd in het prognosemodel. De effecten op het rittenpatroon vanwege de matrixkalibratie hebben we eveneens in de prognoses doorgevoerd.

4.4 Modal split 2032

Het scenario 2032 voldoet goed aan de kwaliteitseisen. De ritlengtes en ritlengtefrequenties sluiten goed aan bij het basisjaar 2019. In tabel 4.6 zijn de aandelen auto, OV en fiets gepresenteerd voor de modellen 2019 en 2032. In 2032 neemt het autogebruik toe vanwege de aanzienlijk lagere autokosten, ook het aandeel e-bike neemt licht toe ten opzichte van 2019.

scenario	auto	OV	fiets
MVAN2019	56,4%	5,2%	38,4%
MVAN2032	58,0%	4,8%	37,2%

Tabel 4.6: De modal split van 2019 en 2032

5. Wijzigingen per gemeente

5.1 Gemeente Arnhem

Ontwikkeling woon- en werklocaties

Tabel 5.1.1 geeft de ontwikkelingen betreffende inwoners en arbeidsplaatsen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
AKZO	240	629	1755	woningen studie verkeersonderzoek Enka Arnhem 2018	2021
Arnhem Centraal	0	1348	1830, 1822, 1714	Aangepast ikv herziening centrum 2016, 2017 aangepast obv gereedgekomen ontwikkeling	2017
Utrechtsestraat/La ligne	0	0	1822		2017
Rosande/Elektrum	0	-72	1485		2020
De Hes	440	-40	1480, 1481, 1486	Volgens studie Arnhem West 005841	2020
Arnhems Buiten	0	573	1482, 1483	Volgens studie Arnhem West 005841	2020
Koepelgevangenis	65	0	1572	Volgens studie Arnhem West 005841	2020
Klingelbeek	38	0	1702	Volgens studie Arnhem West 005841	2020
Het Dorp	-71	0	1709		2022
Supermarkt Hoogvliet	0	0	1484		2020
BASF	0	180	1490		
Centrum Zuid	0	741	1669, 1667, 1635, 1638		2010
groningensingel 81	82	0	1653	Volgens studie Kronenburg 12324	2023
groningensingel 1245	0	0	1656	Volgens studie Kronenburg 12324	2023
Nijmeegseweg oostzijde	230	0	1671, 1682, 1683, 1683, 1684, 1684	Volgens studie Kronenburg 12324	2023
Olympuskwartier	199	0	1669	Volgens studie Kronenburg 12324	2011
Nelson Mandela toren	95	0	1876	Volgens studie Kronenburg 12324	2023
Sluiseiland	100	0	1453, 1453	Volgens studie Kronenburg 12324	2023
Wassenaarweg	274	-488	1430	Volgens studie Kronenburg 12324	2023
Kronenburg	1550	-300	1635, 1636, 1637, 1640, 1421	Volgens studie Kronenburg 12324	2023
Pleynkwartier	120	88	1655	Volgens studie Kronenburg 12324	2023
Coberco	311	40	1802, 1853		2022
Fluvium Noord	186	0	1800		2022
Gaardenhage West	58	0	1646		2022
Groot Rijnwijk (Rijnkwartier)	354	54	1801		2022
IJsseloord 2	0	319	1583, 1584, 1832	inschatting nog 10% groei	2022
ING locatie	300	10	1834		2020
Kluizeweg	-2	0	1550		2022
Koningspley Noord	0	800	1491, 1488		
Malburgen Dijkzone Visserlaan	80	0	1676	aangepast n.a.v. krantenartikel 9-11-2016	2017
Malburgen Dijkzone Gelderse Rooslaan	80	0	1876	aangepast n.a.v. krantenartikel 9-11-2016	2017

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Malburgen Dijkzone Mandelabrug	80	0	1876	aangepast n.a.v. krantenartikel 9-11-2016	2017
Malburgen Vlierstraat	42	0	1671	aangepast n.a.v. krantenartikel 9-11-2016	2017
Malburgen Eimerseiland	80	0	1454		2022
Malburgen Eimersweide	80	0	1668	aangepast n.a.v. krantenartikel 9-11-2016	2017
Malburgen Van Berkumstraat	0	0	1670	aangepast adhv groei SEGS	2019
Stadsblokken/Meinerswijk	430	0	1878		2022
Malburgen Wheme	120	0	1454, 1663	aangepast n.a.v. krantenartikel 9-11-2016	2017
Merwedeterrein	0	320	1893	uit oude studie naar Presikhaaf	
Multihal Papendal	0	30	1844		2010
Oostlocaties Tilburgweg/Oegstgeeststraat	0	300	1885		2010
Presikhaaf 1	26	0	1515, 1778	conform studie 2013 Presikhaaf 2	2014
Presikhaaf 2	239	10	1494, 1495, 1496, 1497, 1498, 1499, 1500, 1779	conform studie 2013 Presikhaaf 2	2014
Presikhaaf Betanienstraat	79	0	1786	conform studie 2013 Presikhaaf 2	2014
Presikhaaf Centrum	0	161	1514, 1589, 1781	Aangepast nav in 2015 geleverde wijktotalen, arbeidsplaatsen volgens oude studie	2018
Presikhaaf Noord-oost	0	90	1776	uit oude studie 2013 naar Presikhaaf	2014
Presikhaaf RIJC Middagtensingel	55	0	1788	conform studie 2013 Presikhaaf 2	2014
Presikhaaf RIJC Singravenlaan	49	0	1788	conform studie 2013 Presikhaaf 2	2014
Vrijkomen kantoren Provincie	0	210	1690		2019
RIN Locatie/Menthenberg	26	0	1861		2022
Saksen Weimar	25	58	1774, 1858, 1859	nog 25 woningen 6822NP, gereed 2019	2019
Schuytgraaf	1999	108	1892, 1846, 1847, 1874, 1887, 1886, 1872, 1871	Bijgesteld in 2022	2019
Schuytgraaf Stationsgebied oost	0	400	1885		2022
Schuytgraaf Lorentz college	0	118	1885	gereed 2022	2022
Schuytgraaf Internationale school	0	0	1854	gereed 2022	2018
Tuin van Elden	101	24	1455		2022
Uitbreiding Scholengemeenschap	0	0	1657	25 extra bezoekers	
Eros-Centrum	0	0	1796		
Westervoortsedijk/Snelliusweg	0	360	1797		2010
Uitbreiding carpool Waterberg	0	0	1868	72 extra Pplaatsen	
Leidenweg	71	0	1431		2022
Fratershuis / Landgoed Klingelbeek	48	0	1485		2022
Westgebouw High Park	45	0	1523		2022
Groningensingel 51	200	0	1653		2022
Malburgen De Hobbit	12	0	1661		2022
Whemedreef	60	0	1661		2022
PO Rodenburgstraat	1	0	1689		2022
Trans	13	0	1689		2022
Utrechtseweg 99	15	0	1706		2022

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Sperwerstraat 2-4	19	0	1773		2022
Kinderkamp - Middachtensingel	38	0	1788		2022
Coehoorn Noordoost - plot 1	24	0	1824		2022
Coehoorn Noordoost - plot 2	32	0	1824		2022
Coehoorn Noordoost - plot 2	32	0	1824		2022
Coehoorn Noordoost - plot 3	56	0	1824		2022
Weerdjesstraat 70	41	0	1829		2022
Nieuwstraat Kadehuis	43	0	1829		2022
Podium 26	26	0	1830		2022
Buitenplaats Koningsweg	21	0	1841		2022
Roermondsplein 20	32	0	1859		2022

Tabel 5.1.1: Gemeente Arnhem, ingebrachte ruimtelijke ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

Wijzigingen infrastructuur 2019-2032

Tabel 5.1.2 geeft de infrastructurele ontwikkelingen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
ontsluiting Tuin van Elden	Ja	ja
nieuwe ontsluitingsstructuur Presikhaaf II	Ja	ja
2x2 is van xpnt JdWitlaan naar LvP omgevormd naar 2x1 auto en 2x1 bus	ja	ja
Kruispunt Bronbeeklaan - Velperweg wordt rotonde	nee	ja
30 km/u op Rijkerswoerdseweg bij kruising met Rijnwaalpad	ja	ja
Hugo de Grootstraat wordt fietsstraat	Nvt	ja
Lijn 331 wordt 6x/uur	Nvt	ja
Busroute wordt verlegd van oude Zevenaarseweg naar Westervoortsedijk. Frequentie 4x/uur per richting	Nvt	ja
Frequentie bus oude Zevenaarseweg 2x uur per richting	Nvt	ja
Lijn 88 (Rijnstate - Velp Ziekenhuis) toegevoegd	Nvt	ja
Lijn 8 geknipt tot Dennenweg	Nvt	ja
Lijn 13 (Arnhem Klarendal) opgeheven	Nvt	ja

Tabel 5.1.2: Gemeente Arnhem, ingebrachte infrastructurele ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

5.2 Gemeente Rheden

Ontwikkeling woon- en werklocaties

Tabel 5.2.1 geeft de ontwikkelingen betreffende inwoners en arbeidsplaatsen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Velp - Record	28	-15	1935	is op 3 woningen na grealiseerd	2023
Dieren - Bloemershof	32	-5	1991		2022
Dieren - Hof te Dieren	10	0	2012		2022
Dieren - Imboslaan	35	0	2019		2022
Dieren - Adm. Helfrichlaan	60	0	1994		2023
Laag Soeren - De Harmonie	18	0	2025		2022
Laag Soeren - Eerbeekseweg	24	0	1195		2023
De Steeg - Oud Middachten	8	0	1976		2022
Rheden - Rhederhof	69	0	1968		2022
Rheden - de Cirkel Dorpsstraat	24	-6	1961		2023
Velp - Zuid Parallelweg 38 oude autogarage	7	0	1928	gerealiseerd	2023
Velp - Waterstraat	61	-4	1931	geen 40 arbeidsplaatsen in zone	2023
Velp - Ziekenhuisterrein	786	-178	2053, 2054, 1938	overgenomen uit studie Ijsseldistrict Velp 012688	2023
Ellecom - verdichting Eikenstraat	4	0	1982		2023
Velp - Ringallee 35	9	0	1908		2023
Velp - Parkstraat 3 appartementen	9	0	1902		2023
Velp - Arnhemsestraatweg/Berg en Heideweg	52	0	1921	zacht plan	2023
Velp-Zuid Herstructurering deelplan 5	3	0	1935		2023
Velp - Hogeweg	6	0	1912		2023
Rheden - Arnhemseweg 26	8	-2	1953		2023
Dieren - Kanaalweg Rotra-terrein	0	20	2045	let op: wordt expeditiecetrum voor Gazelle met transportbewegingen	2023
Spankeren - Van Renselaerweg	0	35	2035	let op: gerealiseerd, is nieuw bedrijventerrein met expeditie voor papierindustrie	2023

Tabel 5.2.1: Gemeente Rheden, ingebrachte ruimtelijke ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

Wijzigingen infrastructuur 2019-2032

Tabel 5.2.2 geeft de infrastructurele ontwikkelingen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
Afsluiting spoorwegovergang Schaarweg voor gemotoriseerd verkeer	ja	ja
Afsluiting spoorwegovergang Pinkelseweg voor gemotoriseerd verkeer	ja	ja
Afsluiting spoorwegovergang Biljoen voor gemotoriseerd verkeer	nee	ja

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
knip Doesburgsedijk	nee	ja
30 km zone De Steeg zuidoost	nee	ja
30 km zones Rheden	nee	ja
Komgrenswijzigingen Rheden Noord en De Steeg	nee	ja
van 50-zone naar 30-zone in Posbankgebied Veluwezoom	nee	ja
uitbreiding kom Laag-Soeren 30-zone	nee	ja
N348 bij Spankeren wordt bebouwde kom 50 km/u	nee	ja
Overwegen Schaarweg en Pinkelseweg zijn fietspad geworden	nvt	ja
Lijn 331 wordt 6x/uur	Nvt	ja
Lijn 88 (Rijnstate - Velp Ziekenhuis) toegevoegd	Nvt	ja
Lijn 8 geknipt tot Dennenweg	nvt	ja

Tabel 5.2.2: Gemeente Rheden, ingebrachte infrastructurele ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

5.3 Gemeente Rozendaal

Ontwikkeling woon- en werklocaties

Tabel 5.3.1 geeft de ontwikkelingen betreffende inwoners en arbeidsplaatsen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeidsplaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Steenhoek	8	0	1924		2022
De Del	64	10	1923		2015

Tabel 5.3.1: Gemeente Rozendaal, ingebrachte ruimtelijke ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

Wijzigingen infrastructuur 2019-2032

De gemeente Rozendaal heeft geen infrastructurele ontwikkelingen tussen 2019 en 2032 ingebracht.

5.4 Gemeente Renkum

Ontwikkeling woon- en werklocaties

Tabel 5.4.1 geeft de ontwikkelingen betreffende inwoners en arbeidsplaatsen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Doorwerth	20	0	2146		
Oosterbeek-Noord	92	0	2113, 2127		
Renkum-Oost/Heelsum	43	0	2186		
Renkum-West	42	30	2166, 2167, 2168		
Voorzieningencentrum Dennenkam	0	0	2110	1.500 extra ritten per etmaal conform opgave gemeente	
Oosterbeek - Raanhuisstraat	80	0	2109		
Oosterbeek - Sonnenberg	125	0	2130		
Renkum - 3B4	67	0	2203		
Renkum - Bergerhof	-64	0	2177		
Wolfheze - Wolfsheide	50	0	2157		
Wolfheze - Willemsen - Naaldhout	50	0	2160		

Tabel 5.4.1: Gemeente Renkum, ingebrachte ruimtelijke ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

Wijzigingen infrastructuur 2019-2032

Tabel 5.4.2 geeft de infrastructurele ontwikkelingen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
knips in Hartenseweg en Kortenburg in het kader van plan Hert aan de Rijn;	nee	ja
knip Generaal Urquhartlaan in Oosterbeek.	nee	ja
Busroute bij Renkum verlegd over Rijksweg	nvt	ja

Tabel 5.4.2: Gemeente Renkum, ingebrachte infrastructurele ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

5.5 Gemeente Westervoort

Ontwikkeling woon- en werklocaties

Tabel 5.5.1 geeft de ontwikkelingen betreffende inwoners en arbeidsplaatsen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Hof van Hamerden	8	0	2343	Opgeleverd in 2021	2023
De Schans (het Geerken)	6	0	2340	Opgeleverd in 2021	2023
Beekenoord (Liemersallee)	12	0	2341	Opgeleverd	2023
Beekenoord (maatschappelijk kavel)	21	0	2342		2023
Fliere fluiter	12	0	2314		2023
Fort Geldersoorth	20	0	2340		2023
Kerkstraat 28a	6	0	2309	Opgeleverd	2023
De Clossei	24	0	2338		2023
IJsseldijk - Brouwerslaan	2	0	2300	Opgeleverd	2023
Klapstraat 185	24	0	2326		2023
Klapstraat 117/117a	4	0	2311		2023
Klapstraat 209-211	12	0	2331		2023
Klapstraat 233	2	0	2331	Opgeleverd	2023
Nieuwhof (Rivierweg 1)	49	0	2334		2023
Centrum Westervoort	60	0	2309		2023
De Pals	24	0	2324		2023
Dorpstraat Hamersestraat	35	0	2301		2023
Westervoort - Noord	475	0	2343, 2300, 2301		2023
Bedr Terr Van Essen	0	305	2348	6,7 ha, reeds 30 arbeidsplaatsen gerealiseerd	2023

Tabel 5.5.1: Gemeente Westervoort, ingebrachte ruimtelijke ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

Wijzigingen infrastructuur 2019-2032

Tabel 5.5.2 geeft de infrastructurele ontwikkelingen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
knip Noordelijke Parallelweg ter hoogte van de aansluiting op de Sint Dominicuslaan;	ja	ja
Wegvak Dorpstraat tussen de Hamersestraat en de Brugweg 30km/h	nee	ja
Ontsluiting Westvoort Noord	nee	ja
Heilweg wordt 30 km met klinkers	nee	ja
Fietssuggestiestroken aangebracht 1,70m breed	nvt	ja
Snelfietsroute Maststraat - Liemersalleen met brug over Rivierweg	nvt	ja
Nieuwe hoofdroute langs Driegaardensestraat	nvt	ja
Snelfietsroute SFR12	nvt	ja

Tabel 5.5.2: Gemeente Westervoort, ingebrachte infrastructurele ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

5.6 Gemeente Duiven

Ontwikkeling woon- en werklocaties

Tabel 5.6.1 geeft de ontwikkelingen betreffende inwoners en arbeidsplaatsen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Welleveld	15	0	2412		2023
Loo Westreenen	17	0	2463	Opgeleverd	2023
Thuvinepark	17	0	2404	Opgeleverd	2023
Winkelhart (Duiven-Centrum)	35	0	2400		2023
Woonpark (Duiven-Centrum)	20	80	2401		2023
Eltensestraat 17	24	0	2476		2023
Rijksweg 62	12	0	2403		2023
Regina Pacis (Rijksweg 56a)	13	0	2403		2023
Weidekervel	12	0	2447	Opgeleverd	2023
Walcherenstraat 5 (De Timp)	16	0	2451		2023
Groessen Onder de Toren (Centrum)	28	0	2458		2023
Groessen Kerkakkers 29	6	0	2480		2023
Loo CPO (voormalige Kleuterschool)	4	0	2463	Opgeleverd	2023
Helhoek	7	0	2488		2023
Loo Sint Antoniusstraat 8-10	5	0	2463		2023
Plakse Weide (Uitbreidingslocatie)	300	0	2489, 2490, 2491		2023
Ploen-Noord (Uitbreidingslocatie)	300	0	2465		2023
Droopad 1 (Remigius locatie)	50	0	2401		2023
Goudenregenstraat 1 (Wereldwijzer locatie)	20	0	2409		2023
Schoolstraat 14 (Groene Ring Noord locatie)	15	0	2415		2023
Lombokstraat/ Kruisboog (was "Lombok Rijksweg")	16	0	2415		2023
Kassenlocatie Kerkakkers/Tempelstraat	30	0	2480		2023
Kassenlocaties Loostraat 61 en 65	40	0	2463		2023
Scheefkelk 2	12	0	2447		2023
Rijksweg 110	20	0	2469		2023
Rijksweg 41	8	0	2402		2023
Parallelweg 29	10	0	2447		2023
Huisvesting arbeidsmigranten Visserlaan 1	85	0	2477		2023
Centerpoort-Noord	0	513	2494		2023
De Nieuweling	0	30	2467		2023
Graafstate	0	100	2428		2023
Graafstate II	0	250	2492	3 ha klassiek gemengd en 1 ha overig gemengd	2023
Nieuwgraaf de Corridor	0	200	2433		2023
Nieuwgraaf Hornbach	0	100	2485	Gerealiseerd 2022	2023
Innofase	0	100	2435	20 ha afvalverwerkend	2023
Seingraaf	0	900	2434	300 arbeidsplaatsen inmiddels gerealiseerd 2023	2023

Tabel 5.6.1: Gemeente Duiven, ingebrachte ruimtelijke ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

Wijzigingen infrastructuur 2019-2032

Tabel 5.6.2 geeft de infrastructurele ontwikkelingen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
Kastanjelaan beperkt open (geen doorgaand verkeer, wel bestemmingsverkeer, ingebracht door lage modelsnelheid wegvak)	nee	ja
30 km/h-zone Burgemeester Van Dorth tot Medlerstraat en Eltensestraat	nee	ja
Dorpstraat tussen Molenstraat en De Steenheuvel wordt 60 km/u	nee	ja
Loostraat tussen Husselarij en bocht bij nr. 1 wordt 60 km/u	nee	ja
Knip in Helhoek	nee	ja
Rotonde Seingraaf	Ja	ja
kruispunt Rijksweg Westsingel extra opstelstrook vanaf Westervoort en rijstrookconfiguratie aan op de oosttak aangepast	nee	ja
3 rijstroken Nieuwgraaf de Corridor richting Rivierweg	nee	ja
Ontsluiting Ploen Noord op Westsingel met VRI	nee	ja
Fietssnelweg langs doorgetrokken A15	Nvt	ja
Snelfietsroute SFR12	Nvt	ja
Vrijliggend fietspad bij Seingraaf	nvt	ja
Fietspad Rijksweg tussen Vergertlaan en Plaksestraat opgewaardeerd naar twee richtingen fietspad aan noordzijde. Fietspad zuidzijde vervalt	nvt	ja
Vrijliggend twee richtingen fietspad langs Broekstraat. Kruispunt met de Roodwilligenstraat en N810 wordt ongelijkvloers voor de fiets	nvt	ja
Kruispunt Broekstraat en N810 ongelijkvloers	nvt	ja
Fiets in de voorrang Pinksterbloem	nvt	ja
Vrijliggend tweerichtingen fietspad Roodwilligenstraat	nvt	ja
solitair bromfietspad Tullenersweg (geen landbouwaansluiting meer)	nvt	ja

Tabel 5.6.2: Gemeente Duiven, ingebrachte infrastructurele ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

5.7 Gemeente Zevenaar

Ontwikkeling woon- en werklocaties

Tabel 5.7.1 geeft de ontwikkelingen betreffende inwoners en arbeidsplaatsen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Babberich Middag Oost	46	0	2600		2020
Juvenaat	27	0	2539		2020
Maria Koninginkerk	30	0	2513, 2535		2020
Reisenakker	0	0	2622, 2623	realisatie onbekend	2011
Zevenaar Oost, Tol	83	15	2615	totaal wordt 439 woningen	2020
Zevenaar Oost, Bem	17	15	2616	totaal wordt 258 woningen	2020
Zevenaar Oost, De Stede	259	10	2617		2020
Zevenaar Oost, Holtkamp	121	0	2620		2020
Zevenaar Oost, Hof	200	0	2616		2020
Zevenaar-Centraal	60	200	2500, 2502, 2505, 2506, 2514, 2602, 2603, 2604	bijlage vier rapporten Parkeren Centrum 2000	2016
Subenhara	65	0	2557	incl muziekschool	
Outletcentrum	0	0	2618	Volgens studie 'Toekomstige ontsluiting 7poort', 2020	2021
7Poort	0	2768	2609, 2610, 2611, 2612, 2613	Volgens studie 'Toekomstige ontsluiting 7poort', 2020	2021
Bedr.terr. Mercurion	0	150	2595, 2596		
Bedr.terr. Tatelaar	0	50	2567	uitbreiding bestaande bedrijven	
BAT locatie (kantoor)	0	140	2540	gemeentehuis	2016
BAT locatie (woningen)	0	0	2624	plan onzeker	2022
BAT locatie	0	0	2625		2022
Bedr. Terr. Koppeling	0	100	3035	totaal 190 abp, 90 gereed 2019	
bedr terr Giesbeek	0	20	3019	uitbreiding bestaande bedrijven	
Giesbeek Meentsestraat	17	0	3013		2020
Giesbeek Riesweerd II	4	0	3018		2020
Angerlo Kolkwijk/Koppel	21	0	3031		2020
Tichel	8	0	2583		2015
Kerkstraat Zevenaar	13	0	2507		2020
Raadhuisplein	20	0	2602		2015
Vierkenshof	43	0	3469		2020
vml Rabobank Komstraat/Transeedijk	6	0	3484	exacte locatie onbekend	2020
Promenadeplan	4	0	3472		2020
Waaijakkers	22	0	3462		2020
Kosterijpad	5	0	3464		2020
Antoniusstraat	0	0	3463	sloop/nieuwbouw, netto 0	2020
Uuleveld	62	0	3458		2020
Fico terrein	35	0	3499	exacte locatie onbekend	2020
Boterdijk Alexander	15	0	3477		2020
Hoofdstraat	15	0	3478		2020
Schoolstraat	10	0	3462		2020
Floor Popveld	12	0	3471		2020
Natuur- en Speelpark	0	0	3492	276 autobezoekers per dag	

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Sporthal Pannerden	0	0	3458	50 autobezoekers per dag	
Bedr Terr Bij Tengnagelwaard	0	30	3490		

Tabel 5.7.1: Gemeente Zevenaar, ingebrachte ruimtelijke ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

Wijzigingen infrastructuur 2019-2032

Tabel 5.7.2 geeft de infrastructurele ontwikkelingen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
in Elten wordt een vrachtwagenverbod (> 3,5T) ingesteld op de Schmidtstrasse	nee	ja
harde knip in Babberichseweg bij spoorwegovergang	ja	ja
doorgetrokken A15 met aansluitingen tussen Zevenaar en Duiven en bij Hengelder	nee	ja
aansluiting Griethse poort wordt opgeheven	nee	ja
Aansluiting A15 - N810: 2 linksaffers vanuit knooppunt Liemers, ongelijkvloerse kruising Helhoek/Helstraat met alleen rechtsafslaand verkeer	nee	ja
kruispunt Tatelaarweg / Oude Steeg / Doesburgseweg vormgeven als rotonde (Oude Steeg verleggen naar verlengde Tatelaarweg)	nee	ja
Edisonstraat doortrekken naar de Doesburgseweg en in een rotonde opnemen op het kruispunt Hunneveldweg/Doesburgseweg	nee	ja
De Hunneveldweg wordt tussen Mercurion en Doesburgseweg tweerichtingenverkeer	nee	ja
Knip westzijde Mercurion bij Reisenakker	nee	ja
Edisonstraat vanaf Hengelder alleen vanuit oosten naar noorden inrijdbaar, overige richtingen onmogelijk. Verkeer parallelbaan naar westen wel mogelijk	nee	ja
spoorviaduct 7Poort wordt verbreed naar 2x2 rijstroken	nee	ja
Ontsluitingstructuur outletcenter	nee	ja
Kruispunt 7-poort Mega wordt VRI	nee	ja
Marconistraat bij Hengelder twee richtingverkeer en kruising wordt VRI gerealiseerd	ja	ja
Kruising Hengelder-Ringbaan Oost wordt VRI gerealiseerd	ja	ja
Pannerdense dijk 60	nee	ja
Molenhoek en stukje Polderdijk 30	nee	ja
Eltenseweg 60	nee	ja
Boterdijk en Tragelweg 30	nee	ja
Fietssnelweg langs doorgetrokken A15	Nvt	ja
Snelfietsroute SFR12	nvt	ja

Tabel 5.7.2: Gemeente Zevenaar, ingebrachte infrastructurele ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

5.8 Gemeente Overbetuwe

Ontwikkeling woon- en werklocaties

Tabel 5.8.1 geeft de ontwikkelingen betreffende inwoners en arbeidsplaatsen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Driel - Baltussenweg	41	0	3504		2022
Driel Zuid oost	120	12	3550		2023
Verplaatsen basischool de Meeuwenberg	0	0	3550, 3506		2023
Ziekenhuis Rijnstate Elst	53	672	3385, 3385, 3372, 3374, 3374, 3371, 3350		2022
Lyceum Elst	0	0	3372	Gerealiseerd 2022	2023
Elst - Land van Tap	35	20	3313		2023
Elst - Lingezicht	350	0	3351		2023
Elst - Rijksweg Zuid	14	0	3312		2022
Elst - Zuid De Pas	432	0	3387, 3388, 3390, 3391, 3392, 3393, 3389		2022
Elst - Rijzenburg	35	0	3382		2023
Herveld - Tuyn van Limes	59	0	2783		2022
Herveld - Grintpad	17	0	2780		2022
Andelst - Tuindersbuurt	70	0	2552		2023
Heteren - Centrum	61	13	3521		2022
Heteren - Julianastraat	59	0	3526		2022
Heteren - NIOO terrein	26	0	3551		2023
Oosterhout - De Hoge Wei II	44	0	2758		2022
Slijk Ewijk - De Danenberg	42	0	2756		2022
Valburg - Molenzicht II	71	0	2774		2022
Zetten - Veldzicht	50	0	2784		2023
Zetten - Steenbeekstraat	22	0	2702		2022
Zetten - Blokland	23	0	2700		2022
Zetten - Zuid	80	0	2718		2022
Randwijk - Kerkstraat	13	0	3532		2023
Randwijk - Bernhardstraat	16	0	3546		2023
Regionaal Bedrijventerrein Overbetuwe	0	2250	3375	ritten conform studie verkeersafwikkeling park15	2022
Spoorallee	0	103	3398		2022
Luxanterrein	0	121	3399		2022
Aamse Poort Noord, huidige intratuin locatie	0	109	3349		2022
De Aam 5 (Merm oost)	0	56	3359		2022
De Aam4	0	33	3394		2022
Railterminal Gelderland	0	0	3379	340 vrachtwagenbewegingen per werkdag.	2022

Tabel 5.8.1: Gemeente Overbetuwe, ingebrachte ruimtelijke ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

Wijzigingen infrastructuur 2019-2032

Tabel 5.8.2 geeft de infrastructurele ontwikkelingen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
Ontsluiting woongebied de Pas	nee	ja
Spoorviaduct 1e Weteringsewal	ja	ja
Tunnel Rijksweg-Noord	ja	ja
Knoppersweg (N836) 60 km t.h.v. Randwijk	nee	ja
kruispunt Knoppersweg (N836) – Nijburgsestraat (N837) t.h.v. Randwijk aangepast. Hoofdrijrichting wordt Knoppersweg-Nijburgsestraat	nee	ja
Ontsluiting Railterminal	nee	ja
Spoorlaan in Elst is verplaatst	ja	ja
Halte Elst regenboog toegevoegd	Nvt	ja
Lijn 3, Nijmegen-Oosterhout toegevoegd	Nvt	ja
Lijn 331 wordt 6x/uur	Nvt	ja
Verbinding Rijksweg Noord-Regenboog via Stapelwolk toegevoed	Nvt	ja
Ongelijkvloerse spoorkruising 1e Weteringsewal	Nvt	ja
Verbinding Tamianussingel-Stationsstraat	Nvt	ja
Nieuwe aansluiting Rijksweg Zuid bij nummer 22	Nvt	ja
nieuw fietspad tussen Regenboog en Auditorium	Nvt	ja
Fietsverbinding Sneeuwjacht-Rijksweg Noord Vervalt	Nvt	ja

Tabel 5.8.2: Gemeente Overbetuwe, ingebrachte infrastructurele ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

5.9 Gemeente Montferland

Ontwikkeling woon- en werklocaties

Tabel 5.9.1 geeft de ontwikkelingen betreffende inwoners en arbeidsplaatsen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Didam - Kerkwijk	233	0	2861	167 gereed 2016	2017
Didam - Zandweg	5	0	2837		2012
Didam - Loilseveld	4	0	2840	21 gereed 2013	2014
Didam - Klimop/Polstraat	35	0	2810		2012
Didam - Lockhorstpark	22	0	2815		2012
Didam - Meulenvelden 4/chinees	35	0	2804		2012
Didam - Stationslocatie/De Fluun	40	0	2842		2012
Loerbeek - Kom/Hendriksen	21	0	2684		2012
Loil	24	0	2857		2012
Nieuw-Dijk	25	0	2846		2012
Azewijn - Hartjenshof	21	0	2293		2012
Zeddam Carpe Diem	9	0	2643		2018
Zeddam Ettemastraat	0	0	2645		2018
Zeddam Roncallischool	6	0	2696		2012
Zeddam Van Ditshuizen	13	0	2696	10 gereed 2011	2012
's-Heerenberg Klinkerstraat/Poortstraat	46	0	2272		2012
's-Heerenberg De Poort	17	0	2273	17 gereed 2011	2012
's-Heerenberg Zeddamseweg	15	0	2264		2012
's-Heerenberg Katja	25	0	2243		2012
's-Heerenberg Stadswal	39	0	2271		2012
s-Heerenberg Emmerikseweg	14	0	2273		2012
s-Heerenberg Trambaan	26	0	2233		2018
Beek Steegseweg	25	0	2677	45 gereed 2011	2012
Beek Uitzicht	16	0	2669		2018
Action 's Heerenberg	0	20	2269		2017
Bedrijventerrein Loerbeek	0	62	2685		2012
DocksNLD	0	960	2698	totaal 34 ha, 10 ha gerealiseerd	2018
Verplaatsen gemeentehuis van 's Heerenberg naar Didam	0	0	2273, 2843	binnen Didam gereed	

Tabel 5.9.1: Gemeente Montferland, ingebrachte ruimtelijke ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

Wijzigingen infrastructuur 2019-2032

Tabel 5.9.2 geeft de infrastructurele ontwikkelingen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
Rondweg 's-Heerenberg – Zeddam	ja	ja
Molenstraat en Molenpoortstraat tot de Bleek, verkeer in twee richtingen	nee	ja
Afwaardering Drieheuvelenweg van 80 naar 60 km/h	ja	ja

Tabel 5.9.2: Gemeente Montferland, ingebrachte infrastructurele ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

5.10 Gemeente Doesburg

Ontwikkeling woon- en werklocaties

Tabel 5.10.1 geeft de ontwikkelingen betreffende inwoners en arbeidsplaatsen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Beinum West	40	0	2955		2020
Halve Maanweg	24	0	2914		2020
Sluyswachter/koppelweg	80	0	2926		2020
Uitbreiding AH/COOP	5	10	2901		2020
Loddero	4	0	2921		2020
Centrum De Ooi	20	0	2930		2020
Zandbergstraat/Meipoortstraat	10	0	2917		2020
GTW-loods Turfhaven	0	15	2911		2020
laad/loskade Verhuellweg	0	0	2948	40 extra vrachtritten	2014

Tabel 5.10.1: Gemeente Doesburg, ingebrachte ruimtelijke ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

Wijzigingen infrastructuur 2019-2032

Tabel 5.10.2 geeft de infrastructurele ontwikkelingen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
30 km/u op Bingerdenseweg binnen bebouwde kom	nee	ja
30 km/u op route Breedestraat en Angerloseweg	nee	ja
30 km/u op Koppelweg tussen B. Ubbinkweg en Looiersweg	nee	ja

Tabel 5.10.2: Gemeente Doesburg, ingebrachte infrastructurele ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

5.11 Gemeente Lingewaard

Ontwikkeling woon- en werklocaties

Tabel 5.11.1 geeft de ontwikkelingen betreffende inwoners en arbeidsplaatsen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Zahnstraat	4	0	3163	Opgeleverd in 2020	2023
Functieveranderingen Paddepoel e.o.	5	0	3161	Opgeleverd in 2021	2023
Bolder	6	0	3163	Opgeleverd in 2021	2023
Dorpstraat-Oostervelden	24	0	3102	Opgeleverd in 2020	2023
Plaksewei	61	0	3130	Opgeleverd in 2021	2023
Martinuskerk Gendt	36	0	3058	Opgeleverd in 2020	2023
Functieveranderingen Zandvoortsestraat	4	0	3071	Opgeleverd in 2021	2023
Vleumingen fase I	50	0	3081	Opgeleverd in 2021	2023
De Halden II	6	0	3180	Opgeleverd in 2020	2023
Weverstaete	10	0	3211	Opgeleverd in 2020	2023
Loovelden-Tuindorp-Oost	90	0	3282	Opgeleverd in 2020	2023
Rietbaan-zuid	2	0	3255	Opgeleverd in 2021	2023
Functieveranderingen Nieuwediep e.o.	4	0	3231	Opgeleverd in 2021	2023
Functieveranderingen Kraaienstraat e.o.	3	0	3155	Start bouw: 2023	2023
Functieveranderingen Leutsestraat/Grindgat e.o.	3	0	3156	Start bouw: 2022	2023
Loostraat 8	9	0	3124	In aanbouw	2023
Hof van Ambe II	8	0	3136	In aanbouw	2023
Kuiplaan	4	0	3124	In aanbouw	2023
Functieveranderingen Kerkstraat - Rijndijk	3	0	3165	Start bouw 2022	2023
Markt 20-24	16	0	3058	Start bouw: 2024	2023
Vleumingen fase I	38	0	3081	Opgeleverd in 2022	2023
Gendtse waarden	8	0	3074	Start bouw: 2022	2023
Rietbaan-zuid / Winterdijk	2	0	3255	In aanbouw	2023
Loovelden - Limes/Loostraat	8	0	3253	In aanbouw	2023
Korte Loostraat	15	0	3205	Opgeleverd in 2022	2023
Driegaarden fase 1a	13	0	3258	In aanbouw	2023
Driegaarden fase Ib	112	0	3284	Start bouw: 2023	2023
Gochsestraat (ipv Supermarkt)	15	0	3260	Start bouw: 2023	2023
Hoek Helmichstraat/Stadswal	22	0	3259	In aanbouw	2023
Ontwikkeling Aloysiuslocatie	30	0	3200	Start bouw: 2023	2023
Functieveranderingen 't Zand - Karstraat/Nieuwediep e.o.	5	0	3231	Start bouw: 2023	2023
Op den Winkel	9	0	3160	Start bouw: 2023	2023
De Poel	43	0	3181	Start bouw: 2023	2023
Lodderhoeksestraat-Maolderij	17	0	3163	Start bouw: 2024	2023
Herstructurering Klappenburg e.o.	8	0	3103	Start bouw: 2023	2023
Wapen van Bemmel	20	0	3101	Start bouw: 2023	2023
Functieveranderingen Nevelveld e.o.	3	0	3189	Start bouw: 2023	2023
Zandsestraat-De Pas	85	0	3199	Start bouw: 2025	2023
Plan Dorpsstraat 68	12	0	3132	Start bouw 2025	2023
Plan Vossenhol 16	6	0	3137	Start bouw 2023	2023

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Ancari	16	0	3091	Start bouw 2024	2023
Blauwe Hoek	55	0	3091	Start bouw 2023	2023
Functieveranderingen Zandvoortsestraat/Flierensestraat eo.	6	0	3071	Start bouw 2022	2023
Herstructurering Staatsliedenbuurt	29	0	3056	Start bouw: 2022	2023
Villa Ganita	40	0	3057	Start bouw: 2025	2023
Vleumingen fase II	120	0	3081	Start bouw: 2024	2023
Plan Im Weissen Rossel/achter de Kruigang	16	0	3077	Start bouw: 2026	2023
Plan Hegsestraat-Schoutstraat	11	0	3079	Start bouw: 2026	2023
Plan Schoolstraat-Dorpstraat	12	0	3078	Start bouw: 2025	2023
Mariaplein	10	0	3151	In aanbouw	2023
Hof van Klein Baal	55	0	3298	Start bouw: 2024	2023
Functieveranderingen Lage Zandsestraat	2	0	3149	In aanbouw	2023
Tiny Houses Klein Baal	6	0	3149	In aanbouw	2023
Flex-woningen Haalderen	50	0	3151	Start bouw: 2023	2023
Plan Bloemstraat - Slingerbos	60	0	3261	Start bouw: 2023	2023
Plan Malenborch	15	0	3201	Start bouw: 2023	2023
Groot Holthuysen - Parkdreef 5	6	0	3227	Start bouw: 2023	2023
Herontwikkeling locatie Helsen - Karstraat	10	0	3292	Start bouw: 2024	2023
Plan Bordbusters	125	0	3294	Start bouw: 2025	2023
Plan Driegaarden fase II	225	0	3285	Start bouw: 2025	2023
Plan Driegaarden fase III	225	0	3287	Start bouw: 2025	2023
Plan Bulters Zandsedwarsstraat	9	0	3226	Start bouw: 2023	2023
Functieveranderingen Kerkpad/Molenweg/Zandkamp	7	0	3288	Start bouw 2023	2023
Royal Berry (fase 1)	0	0	3251, 3251, 3246, 3246	2019-2020	
Royal Berry (fase 2)	0	0	3251	2019-2020	
Karmaplants	0	0	3246	2019-2020	
Perfect View	0	0	3268	2019-2020	
Tegelgroep Nederland	0	0	3268	2019-2020	
Koeltrans Angeren / Koeltransport Aalsmeer	0	0	3268	2019-2020	
Koeltransport Aalsmeer	0	0	3244	2019-2020	
Koeltrans Angeren	0	0	3155	2019-2020	
Huijnk Mobility	0	0	3242	2019-2020	
Grillo Natuursteen	0	0	3244	2019-2020	
Rent-All	0	0	3115	2019-2020	
Bemmel Business Center	0	0	3143	2019-2020	
Van Meegen Autobedrijf	0	0	3143	2019-2020	
Scheer Dakkappellen	0	0	3115	2019-2020	
Lolapop Holding	0	0	3115	2019-2020	
Neijenhuizen Bestratingen	0	0	3115	2019-2020	
Turnhal Huissen	0	0	3258	2019-2020	
sportpark Jonge Kracht (zat niet in model)	0	0	3261	2019-2020	
Harry Mathijssen	0	14	3115, 3104	gerealiseerd 2021	2022
Houtakker Business Centre	0	74	3115	gerealiseerd 2021	2022
Van Astgoed BV	0	74	3143	gerealiseerd 2021	2022
Linsen Verhuur / HL-Keukens	0	14	3115	gerealiseerd 2021	2022

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Fruitbedrijf de Woerdt - bouw grotere loods	0	2	3193	gerealiseerd 2021	2022
Anytime Fitness	0	0	3105	gerealiseerd 2021, 197 ritten	2022
Uitvaartcentrum Gendt	0	0	3059	gerealiseerd 2021, vervangt auto bedrijf, per saldo geen groei	2022
Crematorium Karstraat	0	0	3296	in aanbouw; 365 ritten	2023
Gezondheidscentrum Bemmel	0	0	3114		2023
Distributiecentrum Jumbo	0	120	3244		2023
PLUS Huissen	0	38	3258, 3260		2023
Verplaatsing sportpark Jonge Kracht	0	0	3261, 3239		2023
S. Gerichhausen	0	15	3283	middelhard	2022
Volker Wessels - Hoevers	0	160	3264	gerealiseerd in 2022; 4 ha transportbedrijf	2023
Koeltrans Angeren (uitbreiding logiesruimte)	0	56	3268	middelhard	2022
Plannen Veilingterrein - fase 1 - Fraser Property	0	120	3244	in aanbouw: 3 ha transportbedrijf	2023
Van Dalen BV - uitbreiding hal	0	94	3244	middelhard	2022
Relu Vastgoed	0	28	3264	middelhard	2022
OBC Bemmel	0	20	3178	middelhard	2022
Medisch centrum Huissen (uitbreiding)	0	20	3239	middelhard	2022
Royal Berry - uitbreiding fase 3	0	120	3245		2022
Royal Berry - uitbreiding fase 4	0	60	3247		2022
Royal Berry - huisvesting arbeidsmigranten	360	0	3251		2022
Biomassa-installatie	0	10	3247		2022

Tabel 5.11.1: Gemeente Lingewaard, ingebrachte ruimtelijke ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

Wijzigingen infrastructuur 2019-2032

Tabel 5.11.2 geeft de infrastructurele ontwikkelingen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
Verbreding tot 2x2 N839 ter hoogte van nieuwe aansluiting A15	nee	ja
Ontsluiting Karstraat-Houtakker II (Bemmel)	nee	ja
Dorpensingel 50 km/u	nee	ja
doorgetrokken A15 met aansluiting bij Bemmel	nee	ja
Nieuwe ontsluiting Hof van Klein Baal (ipv aansluiting Lage Zandsestraat)	nee	ja
Ombouw rotonde Van der Mondeweg-Van Nispenlaan tot VRI-kruispunt	nee	ja
de hoek Teselaar-Dorpsstraat is een 30 km/uur-zone geworden	ja	ja
Nieuw kruispunt VRI bij ontwikkeling Klein Baal	nee	ja
Het bestaande kruispunt van de Lage Zandsestraat op de Van der Mondeweg komt te vervallen.	nee	ja
De Gochsestraat wordt 30 kilometer per uur.	nee	ja
De Huismanstraat wordt 30 kilometer per uur.	nee	ja
De Bredestraat wordt 30 kilometer per uur.	nee	ja
Ombouw rotonde Van der Mondeweg-Van Nispenlaan tot VRI-kruispunt	nee	ja
Fietspad Hortensialaan (tussen Hortensialaan en Nieuwediep)	nee	ja

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
Fietssnelweg langs doorgetrokken A15	nvt	ja

Tabel 5.11.2: Gemeente Lingewaard, ingebrachte infrastructurele ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

5.12 Gemeente Nijmegen

Ontwikkeling woon- en werklocaties

Tabel 5.12.1 geeft de ontwikkelingen betreffende inwoners en arbeidsplaatsen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Koudehoek/Spoorstraat	975	0	3942, 3992, 3994		2022
Woenderskamp	885	0	3923, 3924, 3951, 3952, 3953		2022
De hoge Bongerd	210	0	3957		2022
Veur Lent	130	0	3938		2022
Landschapzone en Waaijenstein	200	0	3954		2022
Zuiderveld	1100	0	3948, 3981		2022 ongewijzigd
De Grote Boel	400	30	3903, 3914, 3982	eindbeeld 2,6*(850-330)=1352	2022 ongewijzigd
De Stelt	260	0	3958, 3960	N.a.v. Studie Vossenpels	2022 ongewijzigd
Vossenpels N.	680	0	3930, 3931, 3933, 3971		2022
Lent	80	0	3935, 3936		2022
Zandseplas	0	0	3975	Uit project Dorpensingel	
Hof van Holland	1924	800	3901, 3904, 3919, 3955, 3915, 3916		HvH
Dijkzone	418	0	3923, 3939, 3941, 3956		HvH
Waalfront	1530	190	3837, 3839, 3840, 3864, 3865, 3867		2022
Stationsomgeving west	875	255	3606, 3832		2022
Stationsomgeving oost	1000	255	3608, 3609, 3853, 3861		2022
Centrum	1100	600	3601, 3602, 3603, 3604, 3605, 3610, 3611, 3612		2022
Dukenburg Zwanenveld	1000	-159	3772. 3773, 3774, 3775, 3883, 3884		2022
Dukenburg Tolhuis/Meijhorst/Streekweg	400	0	3748, 3749, 3753, 3754, 3756, 3757		2022
Dukenbrug Zuid	300	0	3741		2022
Lindenholt	50	0	3797		2022
Neerbosch Oost	50	0	3801		2022
Goffert (incl station)	1750	0	3712, 3727, 3868		2022
Winkelsteeg	3000	0	3713, 3714, 3715, 3716, 3717, 3718, 3719, 3720		2022
Wolfskuil	80	0	3826		2022
St Anna/Hazenkamp	300	0	3694, 3695, 3700		2022
Hees/Hezeveld	300	0	3810, 3811		2022
Hatert/Hatertse Hei/Grootstal	250	0	3684		2022
Groenewoud/Heijendaal/Galgenveld	450	0	3661, 3662, 3663, 3999		2022
Altrade/Hunnerberg	350	0	3638, 3642		2022
Engie terrein	0	900	3841		2022
Bedr terr de Grift	0	1300	3945, 3977, 3978, 3979, 3980		2022
Bijsterhuizen (Nijmegen)	0	250	3874		2022
Winkelsteeg	0	3350	3713, 3714, 3715, 3716, 3717, 3718, 3719, 3720		2022

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Mercuriuspark	0	125	3842		2022
NYMA	0	400	3841		2022
Knoop ressen	0	650	3973, 3974		nmg207

Tabel 5.12.1: Gemeente Nijmegen, ingebrachte ruimtelijke ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

Wijzigingen infrastructuur 2019-2032

Tabel 5.12.2 geeft de infrastructurele ontwikkelingen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
Dorpensingel 50 km/u	nee	ja
Graafseweg versmald tussen Groenestraat en Rozenstraat 30	ja	ja
VRI aansluiting Graafseweg - Cavaljéweg	ja	ja
Komgrens-verplaatsing Griftdijk tot net ten zuiden VRI met aansluiting A15	nee	ja
Stationsstraat tussen Griftdijk en Bemmel) wordt binnen de kom	nee	ja
knip Griftdijk Stationsstraat vrachtverkeer permanent. Ter hoogte van VRI twee rijstroken op Griftdijk in beide richtingen	nee	ja
knip Griftdijk Landschapszone bewonersvriendelijk muv gebied tussen Kruidenstraat, Hendrik VI singel, spoor en graaf Allardsingel ook buiten spits	nee	ja
wegenstructuur de Woenderskamp (Italiëstraat opengesteld voor alle verkeer)	ja	ja
wegenstructuur de Grift	nee	ja
wegenstructuur Citadel	nee	ja
wegenstructuur Waalfront	nee	ja
Weurtseweg 30 km/u	nee	ja
Knip Weurtseweg onder Oversteek-viaduct	nee	ja
Laan van Oostindië	nee	ja
Veemarkt 30 km/u	nee	ja
knip Waalkade-west	ja	ja
St.Jorisstraat 30 km/u	nee	ja
Voerweg 30 km/u	nee	ja
Kelfkensbos/Hoogstraat 30 km/u	ja	ja
Steenbokstraat 30 km/u	ja	ja
Hengstdalseweg tussen Broerdijk en Beukstraat wordt 30 km/u	nee	ja
Hengstdalseweg tussen Beukstraat en Postweg 30 km/u	ja	ja
Bisschop Hamerstraat 30 km/u	nee	ja
Van Brughenstraat 30 km/u	nee	ja
Bijleveldsingel 30km	nee	ja
Van Schaeck Mattonsingel 30km	nee	ja
K.Beynenstraat 30km	nee	ja
infra-aanpassingen Winkelsteeg (Neerbosscheweg tussen Mandelaplein en Jonkerbosplein, incl. fietstunnels)	nee	ja
2e Oude Heselaan 30km	nee	ja
Waterstraat 30 km	nee	ja
rotonde Heyendaalseweg - Houtlaan - Kwekerijweg	nee	ja
Aansluiting Krayenhofflaan op Marialaan vervalt. Wordt 4-taks kruising.	nee	ja
Tunnelweg in beide richtingen één rijstrook en één busbaan.	nee	ja
Nieuwe VRI voor aansluiting Tunnelweg op Kauwstraat	nee	ja

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
Op viaduct afrit 38 tussen beide snelwegaansluitingen naar 2x2 rijstroken.	nee	ja
Malderburchtstraat - vd Duin V Maasdamstraat gelijkwaardige kruising	ja	ja
Linksaffer vanaf Groesbeekseweg naar St.Annastraat is verwijderd / onmogelijk gemaakt.	ja	ja
Vanaf St. Annastraat linksafverbod naar Fransestraat en Stijn Buysstraat.	ja	ja
St. Annastraat - Dr. J. Berendsstraat wordt voorrangskruispunt	ja	ja
Houtlaan - Heyendaalseweg - Kwekerijweg wordt rotonde	nee	ja
Lijn 1 (Nijmegen-Malden) verwijderd	Nvt	ja
Route Lijn 331 aangepast	Nvt	ja
Route Lijn 14 aangepast	Nvt	ja
Lijn 3, Nijmegen-Oosterhout toegevoegd	Nvt	ja
Lijn 331 wordt 6x/uur	Nvt	ja
Fietspad Giorgio Varsarisstraat toegevoegd tot Griftdijk Noord	Nvt	ja
Fietspad Waaijnestein toegevoegd in prognosejaar	Nvt	ja
Fietspad toegevoegd tussen Waaijenstein en Properziastraat	Nvt	ja
Snelfietsroute Nel Petersstraat toegevoegd aan prognosejaar	Nvt	ja
Fietspad geknipt tussen Italiëstraat/Riet van Alebeekstraat en Griftdpad	Nvt	ja
Fietsroutes Hof van Holland, Woenderskamp en Koudenhoek toegevoegd	Nvt	ja
Fietspad Dick Brunastraat toegevoegd tot Ananta Toerstraat	nvt	ja
Fietspaden Waalbrug westzijde tweerichtingen (snelfietsroute)	nvt	ja
Fietspaden Waalbrug oostzijde tweerichtingen (hoofdfietsroute) incl. lusje Turennesingel	nvt	ja
Fietsroute Winkelsteeg langs Neerbosscheweg (incl. fietstunnels Mandelapleinen Jonkerbosplein)	nvt	ja
Fietsopgang Hezelpoort - Snelbinder	nvt	ja
Fietsopgang Lentese Warande - Snelbinder	nvt	ja
Fietsstraat Weurtseweg (tussen Nymaweg en aansluiting LvOI)	nvt	ja
Laan van Oost-Indië wordt hoofdfietsroute ipv snelfietsroute	nvt	ja
Fietsstraat Krayenhofflaan incl. Krayenhoffpark (categorie snelfietsroute)	nvt	ja
Fietsstraat Koninginnelaan (categorie snelfietsroute)	nvt	ja
Route door Grote Boel snelfietsroute (S. de Beauvoirstraat - H.Haasestraat)	nvt	ja
KH6eSingel snelfietsroute tussen Griftdijk en H.Haasestraat	nvt	ja
Route Oude Groenestraat - Bellefleurstraat - Pijlpuntstraat - Imbrexstraat snelfietsroute	nvt	ja
Fietsverbinding Dukenburg Winkelentrum (rechtdoor ipv rondom het winkelcentrum)	nvt	ja
oostzijde St. Annastraat noord van Groesbeekseweg is tweerichtingsfietspad geworden	nvt	ja
Nieuwe Nonnendaalseweg wordt fietsstraat (aansluiting op VRI Rozenstraat - Graafseweg)	nvt	ja
Giorigio Vasaristraat wordt snelfietsroute	nvt	ja
GAS wordt hoofdroute ipv snelfietsroute (bij Hof van Holland)	nvt	ja
MvM singel wordt hoofdroute ipv snelfietsroute (tussen Griftdijk en GAS)	nvt	ja
Griftdijk tussen Oude Groenestraat en Dijkstraat hoofdroute ipv snelfietsroute	nvt	ja
Aanpassingen fietsstructuur n.a.v. doortrekking Laan van OI	nvt	ja

Tabel 5.12.2: Gemeente Nijmegen, ingebrachte infrastructurele ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

5.13 Gemeente Beuningen

Ontwikkeling woon- en werklocaties

Tabel 5.13.1 geeft de ontwikkelingen betreffende inwoners en arbeidsplaatsen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Beuningen Oranjekwartier, Blok F	10	0	4281	gerealiseerd in 2022	2023
Beuningen CPO Patrijslaan	9	0	4280	gerealiseerd in 2022	2023
Beuningen Kerkplein	30	0	4283	gerealiseerd in 2022	2023
Beuningen Asdonckterrein	63	0	4360		2023
Beuningen Hutgraaf II	22	0	4279		2023
Ewijk Den Elt	54	0	4353		2023
Duivendonck (Centrum Ewijk)	33	0	4316		2022
Ewijk Waelwick/Heumeshof	15	0	4315		2022
Ewijk Hof van Campe	90	0	4358		2022
Ewijk Ecowieck	73	0	4357		2023
Ewijk Linten	10	0	4356		2023
Hoge Woerd	150	0	4355		2023
Winssen Fruithof (Bongerd-Zuid)	58	0	4222	gerealiseerd in 2021	2023
Winssen Kennedysingel	9	0	4221		2022
Ruyterschool (Weurt)	16	0	4257		2022
CPO ontwikkeling (Winssen)	5	0	4213		2022
Zandwinning Beuningse Plas	0	0	4362	200 vrachtritten	
Beuningen Buitenplaatsen	90	0	4284		2022
Beuningen Erven	60	0	4268, 4260		2022
Beuningen Krommehoekstraat	45	0	4296		2022
Winssen 1e uitbreiding dorp	345	0	4223		2023
Winssen 2e uitbreiding dorp	0	0	0	135 na 2031	2022
Winssen uitbreiding Linten	40	0	4209		2022
Winssen Erf	35	0	4201		2022
Weurt 1e uitbreiding dorp	200	0	4368		2022
Weurt parkappartementen	125	0	4369		2022
Weurt inbreiding dorp	0	0	4370	165 na 2031	2022
Weurt 2e uitbreiding dorp	0	0	4371	90 na 2031	2022
Weurt buitenplaats (klein)	0	0	4372	25 na 2031	2022
Weurt buitenplaats (groot)	0	0	4373	45 na 2031	2022
Weurt erf	0	0	4374	10 na 2031	2022
Ewijk west	80	0	4375, 4376, 4377, 4378	nog 270 extra tot 2040	2022
Ewijk zuid	220	0	4379, 4380, 4381	nog 430 extra tot 2040	2022
Wok	15	0	4327		2022
Zwembad	0	0	4382		
Schoenaker	0	490	4384		

Tabel 5.13.1: Gemeente Beuningen, ingebrachte ruimtelijke ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

Wijzigingen infrastructuur 2019-2032

Tabel 5.13.2 geeft de infrastructurele ontwikkelingen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
De kruising Houtduiflaan x Burgemeester Geradtslaan rotonde i.p.v. kruispunt	ja	ja
Ontsluitingstructuur Ewijk West	nee	ja
Ontsluitingstructuur Hoge Woerd	nee	ja
Van Heemstraweg tussen Beuningen en Winssen wordt snelfietsroute	Nvt	ja
Koningsweg tussen Beuningen en Ewijk wordt snelfietsroute	Nvt	ja
Verbetering fietspad Steeg (in prognose hoofdroute)	Nvt	ja
Fietsstructuur nieuwbouw Ewijk	Nvt	ja

Tabel 5.13.2: Gemeente Beuningen, ingebrachte infrastructurele ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

5.14 Gemeente Wijchen

Ontwikkeling woon- en werklocaties

Tabel 5.14.1 geeft de ontwikkelingen betreffende inwoners en arbeidsplaatsen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Wijchen West	1300	0	4391, 4392, 4393, 4394, 4395, 4450		2022
Huurlingse Dam	700	0	4435, 4495, 4496, 4497	vanaf 2019	2022
Torenstraat	5	0	4445		2022
Willibrordusstraat	9	0	4488		2022
Dorsvlegel	12	0	4489		2022
Vlaskam	20	0	4419		2022
Kelvinstraat	8	0	4476		2022
Zesweg	15	0	4466		2022
Tussen Kasteel en Wijchens Meer	153	0	4425		2022
Kasteellaan	4	0	4429		2022
Spoorstraat	39	0	4419		2022
Zesweg	12	0	4466		2022
Graafseweg	14	0	4437		2022
Maasakkers	25	0	4446		2022
Molendijk	5	0	4488		2022
omgeving Veldsestraat	22	0	4490		2022
Veenhof	30	0	4471		2022
Zuiderpoort	40	0	4493		2022
Oudelaan	60	0	4415		2022
Kraanvogelstraat-Kruisbergseweg	200	0	4465		2022
Dorsvlegel	19	0	4491		2022
Gildestraat - Kerkstraat	30	0	4448		2022
Lindenstraat	28	0	4429		2022
Kasteellaan	20	0	4429		2022
Bijsterhuizen West	0	650	4468		
Bijsterhuizen Noord	0	0	4474		
Bijsterhuizen Zuid/midden	0	547	4400		
Bijsterhuizen Oost	0	0	4478		
Heumenseweg bungalowpark 100 huisjes	0	0	4441		2022

Tabel 5.14.1: Gemeente Wijchen, ingebrachte ruimtelijke ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

Wijzigingen infrastructuur 2019-2032

Tabel 5.14.2 geeft de infrastructurele ontwikkelingen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
50 km/h instellen op Oosterweg tussen Zuiderdreef en Graafseweg	ja	ja
infrastructuur Huurlingse Dam (grotendeels reeds gerealiseerd)	ja	ja
alle wegen in het buitengebied 60 km/h (uitgezonderd snelwegen en Drutenseweg - Hernenseweg tot viaduct A50) (grotendeels reeds gerealiseerd).	ja	ja
inrichting Kavelpad-Broekstraat en omgeving als 60 km zone	nee	ja
Lijn 13 tot Bijsterhuizen	Nvt	ja
Lijn 15 Via Wijchen Zuid en Homberg naar Wijchen-West	Nvt	ja
fietspad Ravensteinseweg tussen Drutenseweg en Maasbandijk	Nvt	ja
Fietspad Balgoij-Batenburg	Nvt	ja
fietsstroken Bijsterhuizen 30e straat van Einsteinstraat tot Bijsterhuizen 32ste straat	Nvt	ja

Tabel 5.14.2: Gemeente Wijchen, ingebrachte infrastructurele ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

5.15 Gemeente Heumen

Ontwikkeling woon- en werklocaties

Tabel 5.15.1 geeft de ontwikkelingen betreffende inwoners en arbeidsplaatsen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Heumen Dorpstraat/Oude Boterdijk 2e fase	2	0	4654	gerealiseerd	2022
Heumen Noord	50	0	4654	gerealiseerd. Voor nog eens 5 zijn omgevingsvergunningen verstrekt.	2022
Heumen Vieracker	20	0	4643	gerealiseerd	2022
Overasselt De Schoonenburg 2e fase	21	0	4665	gerealiseerd	2022
Overasselt Lijsterstraat	6	0	4661	gerealiseerd	2022
Overasselt De Laan	20	10	4661		2022
Nederasselt Coehoornhof	24	0	4662	gerealiseerd	2022
Malden herbouw Veldschuur (Veldsingel)	28	0	4613		2022
Overasselt Zilverbergweg	105	0	4666		2022
Overasselt Lagenhof	12	44	4661		2022

Tabel 5.15.1: Gemeente Heumen, ingebrachte ruimtelijke ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

Wijzigingen infrastructuur 2019-2032

Tabel 5.15.2 geeft de infrastructurele ontwikkelingen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
Uitbreiding 30-zone en instellen vrachtverbod op Broekkant in Malden op het gedeelte tussen de Broeksingel en de Blankenbergseweg	ja	ja
Lijn 1 (Nijmegen-Malden) verwijderd	Nvt	ja

Tabel 5.15.2: Gemeente Heumen, ingebrachte infrastructurele ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

5.16 Gemeente Druten

Ontwikkeling woon- en werklocaties

Tabel 5.16.1 geeft de ontwikkelingen betreffende inwoners en arbeidsplaatsen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
De Gaarden fase 3	14	0	4113		2022
Tichellande-Zuid fase 10 t/m 15	174	0	4099	vanaf 2019	2022
Hooiwal	48	0	4048		2022
Het Erf	49	0	4043		2022
Van Dijk	16	0	0		2022
Hemelrijk	54	0	4064		2022
Tabaksveld	10	0	4086		2022
Driemorgen	54	0	4104		2022
Klapstraat-West	37	0	4107		2022
Oude Weisestraat 7	37	0	4109		2022
BPD	30	0	4113		2022
Deest-Zuid, locatie Versteeg	40	0	4121		2022
Jan van Galenstraat	66	0	4031		2022
Scharenburg 6	12	0	4152		2022
Uitbreiding complex Kriekenhoek	18	0	4040		2022
Drutense Waarden, Rodruzaterrein	275	0	4036		2022
Roodhekkenpas	36	0	4052		2022
Stationsstraat 77	6	0	4032		2022
Kattenburg 1, 1a, 3	7	0	4009		2022
Hogestraat 26	9	0	4006		2022
Van Heemstraweg (Introgebouw)	40	0	4146		2022
t Straatje	14	0	4132		2022
Hof van Kampen	5	0	4132		2022
Van der Zandt (boomgaard)	300	0	4100		2022
Roedensestraat 23-1	5	0	4144		2022
Koningstraat 32	7	0	4112		2022
Bijmansstraat Zuid	7	0	4145		2022
Van Heemstraweg 7-9	7	0	4122		2022
Deest Zuid	250	0	4122		2022
Portier	125	0	4045		2022
Molenweg 22	34	0	4130		2022
Bikkeldam	48	0	4132		2022
Houtsestraat 14	20	0	4056		2022
Westerhout	0	600	4055		
van Heemstraweg zuid	0	530	4098		
school	0	25	4023		
Uitbreiding sportpark Gelenberg met een sporthal (4 zalen).	0	0	4102		2022

Tabel 5.16.1: Gemeente Druten, ingebrachte ruimtelijke ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

Wijzigingen infrastructuur 2019-2032

Tabel 5.16.2 geeft de infrastructurele ontwikkelingen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
extra verbinding (Hoekgraaf) tussen de Van Heemstraweg en de Waalbanddijk bij Deest; 2130	ja	ja
vrachtverbod Vriezeweg Deest;	nee	ja

Tabel 5.16.2: Gemeente Druten, ingebrachte infrastructurele ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

5.17 Gemeente Berg en Dal

Ontwikkeling woon- en werklocaties

Tabel 5.17.1 geeft de ontwikkelingen betreffende inwoners en arbeidsplaatsen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
heilig landstichting	10	0	4856		
de horst	70	0	4840, 4843		
groesbeek	-10	0	4804, 4805		
groesbeek centrumplan	236	0	4809, 4817, 4818, 4819, 4820		
groesbeek	256	0	4816, 4819, 4827, 4830, 4831, 4838		
bedrijventerrein mies	0	0	4821		
BEEK, Verzorgingstehuis ' t Hofke	10	0	4712	2013	
BEEK, Herbezinn.Oosterp.won. (B v Voorst tot Voorstr. / Colonel Ekmanstr.)	0	0	4713	PM	
BEEK, Sint Hubertushal	11	0	4712	PM	
BEEK, terrein de Geest	12	0	4716	2009	
BEEK, WMG-terrein	2	0	0	2007	
KEKERDOM, Info centrum GP	4	0	4721	Afhank. Van evt. Verplaatsing	
KEKERDOM, Ontw. Schoollocatie	15	0	4721	Afhank. Van MFA-K'dom	
KEKERDOM, Verlengde Schoolstr.	6	0	4721	Afhank. Van MFA-K'dom	
LEUTH, Zuidwest (sportvelden)	25	0	4704	2010-2014	
Ooij	100	0	4687	ten noorden van het dorpje Ooij aan de dijk.	
Bijlandt	7	0	4673		2015
Schoollocatie	12	0	4676		2015
centrumplan (Stupke)	12	10	4676	gereed 2015	2015

Tabel 5.17.1: Gemeente Berg en Dal, ingebrachte ruimtelijke ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

Wijzigingen infrastructuur 2019-2032

Tabel 5.17.2 geeft de infrastructurele ontwikkelingen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
uitbreiding 30 km zones in het centrum van Groesbeek	ja	ja
Ubbergen: 60 km/h op wegen in buitengebied	nee	ja

Tabel 5.17.2: Gemeente Berg en Dal, ingebrachte infrastructurele ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

5.18 Gemeente Mook en Middelaar

Ontwikkeling woon- en werklocaties

Tabel 5.18.1 geeft de ontwikkelingen betreffende inwoners en arbeidsplaatsen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	Aantal woningen	Aantal arbeids-plaatsen	Zonenummers verkeersmodel	Toelichting	Jaar wijziging
Mook - Wolfkuilseweg	4	0	4912		2022
Centrum Mook - Groesbeekseweg 19	18	0	4914		2022
Centrum Mook - Groesbeekseweg 5	5	0	4914		2022
Mook - Cuijksesteeg nabij 2	10	0	4916		2022
Mook - Bovensteweg 10a	1	0	4914		2022
Mook - Kerkstraat / Rijksweg	1	0	4916		2022
Mook - Rijksweg 84	12	0	4915		2022
Mook - Veldweg 1	1	0	4912		2022
Molenhoek - Rijksweg 15 (Sterrenschans) fase 2	11	0	4909		2022
Molenhoek - Middelweg 12a	1	0	4900		2022
Molenhoek - Lindelaan 3	4	0	4900		2022
Molenhoek - Middelweg 100	32	0	4908		2022
Molenhoek - Rijksweg 8	4	0	4911		2022
Molenhoek - Rijksweg 16	2	0	4911		2022
Molenhoek - Molenhoek-Zuid	250	0	4911		2022
Molenhoek - Rijksweg 5/7	12	0	4909		2022
Plasmolen - Hotel Plasmolen	27	0	4924		2022
Plasmolen - Rijksweg 178a/b	2	0	4924		2022
Plasmolen - Witteweg 4	21	0	4924		2022
Middelaar - Eindweg 9	6	0	4923		2022
Middelaar - Kerkplein	8	0	4921		2022
Middelaar - Elzenstraat 11	3	0	4923		2022
Middelaar - Dorpstraat / Kerkpad	4	0	4921		2022
Middelaar - Dorpstraat 58	1	0	4921		2022
Middelaar - Voordijk 1	1	0	4921		2022

Tabel 5.18.1: Gemeente Mook en Middelaar, ingebrachte ruimtelijke ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

Wijzigingen infrastructuur 2019-2032

Tabel 5.18.2 geeft de infrastructurele ontwikkelingen tussen 2019 en 2032 weer.

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
Reconstructie van de N271 tussen Mook en Milsbeek: De snelheid in Plasmolen wordt 50 km per uur	ja	ja
Fietsbrug over de Maas toegevoegd in combinatie met aansluitende fietsinfrastructuur	nvt	ja

Tabel 5.18.2: Gemeente Mook en Middelaar, ingebrachte infrastructurele ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

5.19 Provinciale en rijksprojecten

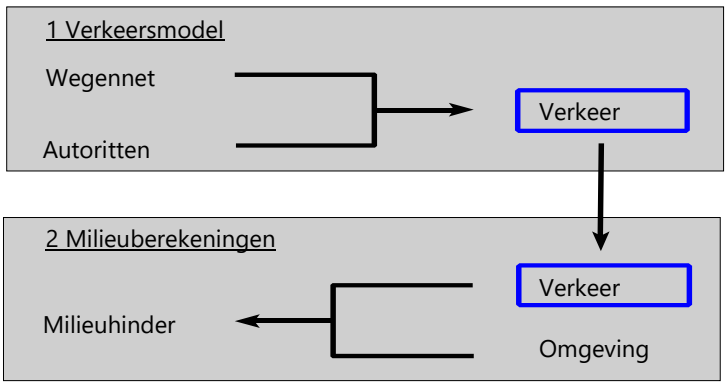
De onderstaande tabel geeft de infrastructurele ontwikkelingen op provinciaal- en rijksniveau weer tussen 2019 en 2032.

Projectomschrijving	In 2022?	In 2032?
Doorgetrokken A15 Ressen - Oudbroeken (inclusief tol)	nee	ja
Verbreding A15 tot 2x3 Valburg - Ressen	nee	ja
Verbreding A12 tot 2x3 Oudbroeken - Oud-Dijk	nee	ja
10 minuten trein Arnhem - Utrecht en verder	nee	ja
Fietssnelweg langs doorgetrokken A15	Nvt	ja
Snelfietsroute SFR12	nvt	ja

Tabel 5.19.1: Provinciale en rijksprojecten, ingebrachte infrastructurele ontwikkelingen in het prognosejaar 2032 ten opzichte van het basisjaar 2019.

6. Verrijking t.b.v. milieu

Met de gegevens van het verkeersmodel kunnen exportbestanden worden geleverd ten behoeve van milieuberekeningen. (zie figuur 6.1).

Figuur 6.1: Schematische weergave van de koppeling tussen verkeers- en milieumodel

Het verkeermodel genereert intensiteiten op werkdagetmaalniveau. Voor milieuberekeningen zijn weekdagintensiteiten nodig. Om deze te bepalen zijn de intensiteiten voor het personenverkeer vermenigvuldigd met 0,95 en voor het vrachtverkeer (zwaar en middelzwaar) met 0,85.
Vervolgens vindt een controleslag plaats voor zowel het basis- als prognosejaar op wegvakken waarbij de intensiteit lager dan 300 mvt per weekdagetmaal is. (Dit geldt alleen voor de regio Arnhem.) Op deze wegvakken is de weekdagetmaalintensiteit verhoogd naar 300 mvt. Als in het model helemaal geen verkeer op het wegvak is berekend, is een standaardverdeling aangehouden.
Voor de actualisering van het MRA-gebied geldt dat de voertuigcategorisering direct uit het verkeersmodel wordt overgenomen. Voor de regio Nijmegen geldt dat eerst de categorieën zwaar en middelzwaar bij elkaar opgeteld worden, waarna op basis van wegtypering een verdeling tussen zwaar en middelzwaar verkeer plaatsvindt.
De verdeling over de dag- nacht- en avondperiode wordt voor het gehele model van de Stadsregio bepaald op basis van wegtypering.

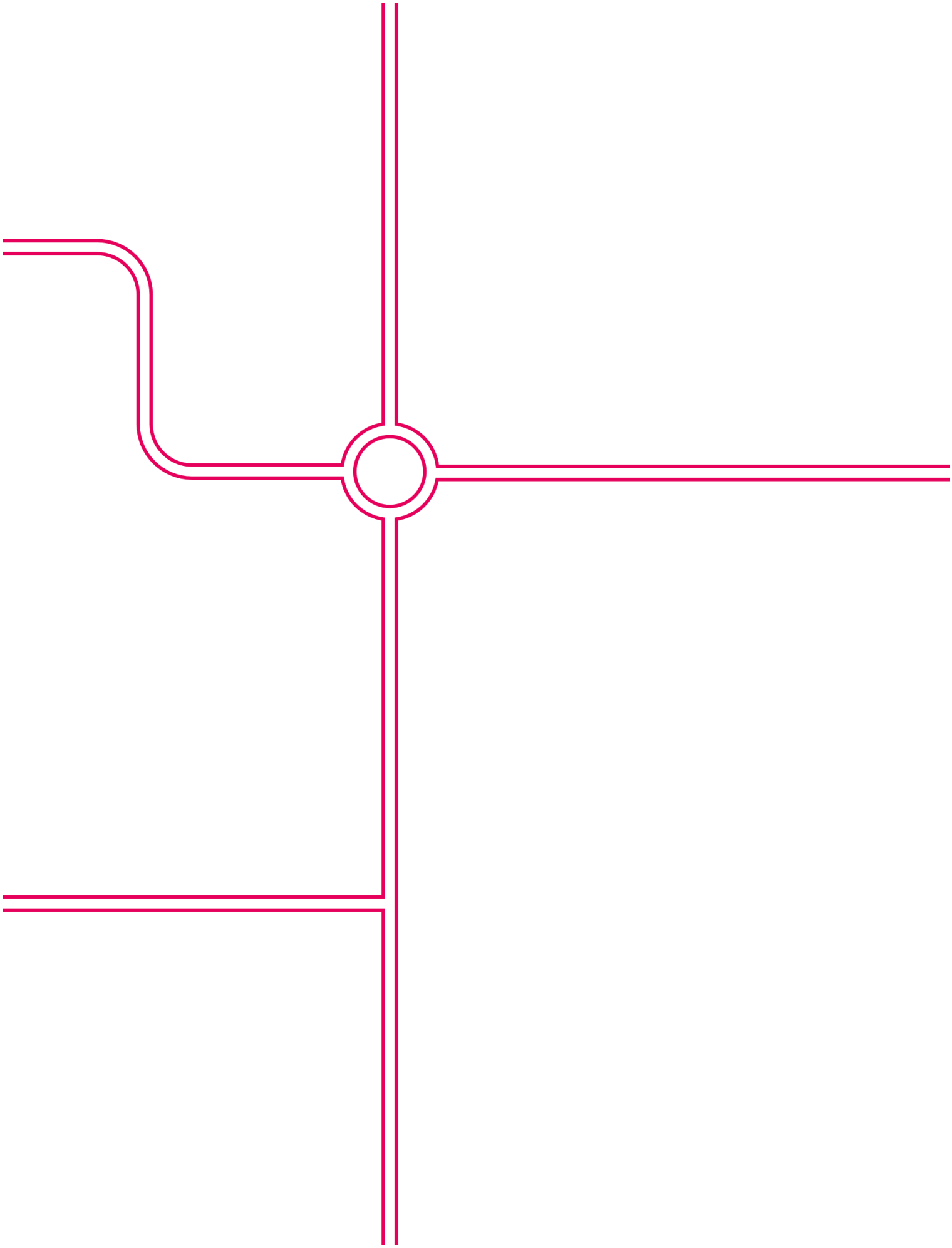
Monitoringstool

De gegevens kunnen één op één geüpload worden in de Monitoringstool.

Bijlage 1 Resultaten

De resultaten van het verkeersmodel worden op meerdere manieren uitgeleverd.

- In Omnitrans Next analytics: https://analytics.omnitransnext.dat.nl/workspaces/1002
    - Intensiteiten
    - Netwerkkenmerken
    - Sociaal Economische gegevens
- In Omnitrans desktop (nog in uitvoering)
    - Intensiteiten
    - Netwerken
    - Rittenmatrices
    - Scripts (gecrypt)
- Geomilieu bestand (regio Nijmegen)
- Upload in Icinity ten behoeve van milieu (regio Arnhem)
- Deze rapportage

Goudappel BV werkt vanuit Amsterdam, Den Haag, Deventer, Eindhoven en Leeuwarden en via onze partners in het buitenland

Snipperlingsdijk 4
7417 BJ Deventer
Nederland

Postbus 161
7400 AD Deventer
Nederland

+31(0) 570 666 222
info@goudappel.nl
www.goudappel.nl

BTW NL 0072 11 879 B01
KVK 3801 7479
IBAN NL09 INGB 0001 2746 32

Inkomsten en uitgaven	Baten	Lasten	Eindtotaal
2019	**-16.395.087**	**29.093.090**	**12.698.003**
R201 Mobiliteit en openbaar vervoer	**-173.366**	**2.118.174**	**1.944.808**
R20103 Verkeer ontwikkeling	-173.366	1.467.046	1.293.680
R20104 Wegen ontwikkeling		-464.527	-464.527
R20105 Verkeersregelinstallaties	-	1.115.655	1.115.655
R201A Mobiliteit en openbare ruimte: Ontwikkel		**23.925**	**23.925**
R20106A Voorzieningen Openbare ruimte		23.925	23.925
R201B Mobiliteit en openbare ruimte: Ontwikkel	**-522.818**	**737.702**	**214.884**
R20102 Openbaar Vervoer Arnhem	-522.818	737.702	214.884
R202 Beheer wegen	**-577.978**	**16.494.274**	**15.916.296**
R20201 Mobiliteit & OR beheer	-187.584	2.828.230	2.640.646
R20204 Wegen beheer	-164.436	8.094.854	7.930.418
R20205 Openbare verlichting	-3.316	1.946.201	1.942.885
R20206 Buiten Gewoon Beter	-192.000	3.006.939	2.814.939
R20213 Kunstwerken		434.352	434.352
R20214 Verkeer	-30.641	183.698	153.057
R202A Mobiliteit en openbare ruimte: Beheer	**-1.339.951**	**404.410**	**-935.542**
R20202 Openbaar vervoer Arnhem	-682.274	188.816	-493.458
R20203 Openbaar vervoer trolleyforfait	-657.677	215.593	-442.084
R203 Parkeren	**-13.780.974**	**9.314.606**	**-4.466.368**
R20301 Parkeren	-128.071	659.967	531.896
R20302 Parkeerexploitatie	-13.652.903	8.654.639	-4.998.264
2020	**-13.451.180**	**25.087.585**	**11.636.405**
R201 Mobiliteit en openbaar vervoer	**-67.750**	**3.237.601**	**3.169.851**
R20102 Openbaar Vervoer Arnhem	-	335.226	335.226
R20103 Verkeer ontwikkeling	-67.750	914.840	847.090
R20104 Wegen ontwikkeling	-	153.196	153.196
R20105 Verkeersregelinstallaties	-	692.714	692.714
R20106 Voorzieningen Openbare ruimte	-	413	413
R20107 Bereikbaarheidsaanpak-Binnenstad	-	1.141.212	1.141.212
R202 Beheer wegen	**-1.996.114**	**14.451.806**	**12.455.692**
R20201 Mobiliteit & OR beheer	-60.005	3.143.728	3.083.722
R20202 Openbaar Vervoer Arnhem	-13.019	39.339	26.320
R20203 Openbaar vervoer trolleyforfait	-1.267.730	444.351	-823.379
R20204 Wegen beheer	-64.863	6.674.662	6.609.799
R20205 Openbare verlichting	-9.162	1.556.410	1.547.248
R20206 Gladheidsbestrijding	-	511.409	511.409
R20213 Kunstwerken (civiel)	-	689.602	689.602
R20214 Verkeer	-690	137.179	136.488
R20297 Trolley	-175	419.497	419.323
R20298 BGB	-26.767	737.162	710.395
R20299 Werken voor derden	-553.702	98.468	-455.234
R203 Parkeren	**-11.387.316**	**7.398.178**	**-3.989.138**
R20301 Parkeren	-270.542	418.638	148.096
R20302 Parkeerexploitatie	-11.116.774	6.979.540	-4.137.234
2021	**-13.347.184**	**24.164.698**	**10.817.514**
R201 Mobiliteit en openbaar vervoer	**-388.863**	**3.461.387**	**3.072.524**
R20102 Openbaar Vervoer Arnhem	339.197	-14.515	324.683
R20103 Verkeer ontwikkeling	-685.081	1.475.073	789.993

R20104 Wegen ontwikkeling	-	-	-
R20105 Verkeersregelinstallaties	-14.980	785.744	770.764
R20106 Voorzieningen Openbare ruimte	-	281	281
R20107 Bereikbaarheidsaanpak-Binnenstad	-28.000	1.214.804	1.186.804
R202 Beheer wegen	**-1.240.788**	**13.120.234**	**11.879.446**
R20201 Mobiliteit & OR beheer	-72.914	2.850.545	2.777.631
R20202 Openbaar Vervoer Arnhem	-	2.173	2.173
R20203 Openbaar vervoer trolleyforfait	-1.260.157	372.997	-887.160
R20204 Wegen beheer	-32.206	6.795.041	6.762.835
R20205 Openbare verlichting	-500	1.203.791	1.203.291
R20206 Gladheidsbestrijding	-	1.061.559	1.061.559
R20213 Kunstwerken (civiel)	-	516.144	516.144
R20214 Verkeer	-691	139.172	138.481
R20297 Trolley	-215.453	-476.917	-692.369
R20298 BGB	-47.177	253.031	205.854
R20299 Werken voor derden	388.309	402.697	791.006
R203 Parkeren	**-11.717.533**	**7.583.077**	**-4.134.456**
R20301 Parkeren	-199.049	483.081	284.032
R20302 Parkeerexploitatie	-11.518.484	7.099.996	-4.418.488
2022	**-16.515.321**	**24.903.571**	**8.388.250**
R201 Mobiliteit en openbaar vervoer	**-90.567**	**3.381.406**	**3.290.839**
R20102 Openbaar Vervoer Arnhem	-	525.665	525.665
R20103 Verkeer ontwikkeling	-70.567	1.335.481	1.264.914
R20104 Wegen ontwikkeling	-	54.647	54.647
R20105 Verkeersregelinstallaties	-	735.050	735.050
R20106 Voorzieningen Openbare ruimte	-	173	173
R20107 Bereikbaarheidsaanpak-Binnenstad	-20.000	730.389	710.389
R202 Beheer wegen	**-1.492.642**	**14.136.315**	**12.643.672**
R20201 Mobiliteit & OR beheer	-77.809	3.500.386	3.422.578
R20202 Openbaar Vervoer Arnhem	-	66	66
R20203 Openbaar vervoer trolleyforfait	-1.307.751	216.316	-1.091.435
R20204 Wegen beheer	-98.523	6.684.204	6.585.681
R20205 Openbare verlichting	-1.700	1.789.491	1.787.791
R20206 Gladheidsbestrijding	-	741.183	741.183
R20213 Kunstwerken (civiel)	-	560.063	560.063
R20214 Verkeer	-6.860	146.404	139.544
R20298 BGB	-	572.245	572.245
R20299 Werken voor derden	-	-74.044	-74.044
R203 Parkeren	**-14.932.111**	**7.385.850**	**-7.546.261**
R20301 Parkeren	12.765	484.539	497.304
R20302 Parkeerexploitatie	-14.944.876	6.901.311	-8.043.565
2023	**-22.362.456**	**31.959.964**	**9.597.508**
R201 Mobiliteit en openbaar vervoer	**-37.604**	**4.430.573**	**4.392.969**
R20102 Openbaar Vervoer Arnhem	-	416.035	416.035
R20103 Verkeer ontwikkeling	-37.604	2.059.773	2.022.169
R20104 Wegen ontwikkeling	-	539	539
R20105 Verkeersregelinstallaties	-	871.435	871.435
R20106 Voorzieningen Openbare ruimte	-	83	83
R20107 Bereikbaarheidsaanpak-Binnenstad	-	1.082.708	1.082.708
R202 Beheer wegen	**-1.518.413**	**18.430.314**	**16.911.901**
R20201 Mobiliteit & OR beheer	-186.423	3.469.055	3.282.632

R20202 Openbaar Vervoer Arnhem	-	420.035	420.035
R20203 Openbaar vervoer trolleyforfait	-1.306.812	225.504	-1.081.308
R20204 Wegen beheer	-1.340	8.370.832	8.369.492
R20205 Openbare verlichting	-	3.362.175	3.362.175
R20206 Gladheidsbestrijding	-	728.923	728.923
R20213 Kunstwerken (civiel)	-	976.202	976.202
R20214 Verkeer	-	470.306	470.306
R20298 BGB	-	400.461	400.461
R20299 Werken voor derden	-23.838	6.820	-17.018
R203 Parkeren	**-20.806.438**	**9.099.077**	**-11.707.361**
R20301 Parkeren	-6.875	429.108	422.233
R20302 Parkeerexploitatie	-20.799.563	8.669.969	-12.129.594
Eindtotaal	**-82.071.227**	**135.208.908**	**53.137.681**

Overzicht bestemmingreserve 2019-2024	Onttrekkingen aan reserves	Toevoegingen aan reserves	Eindtotaal
2019	**-5.522.715**	**6.926.167**	**1.403.452**
R201 Mobiliteit en openbaar vervoer	**-1.516.110**	**600.000**	**-916.110**
R20103 Verkeer ontwikkeling			
12067 Bijdrage BBF kapitaallasten Mobiliteit	-1.071.000		-1.071.000
12068 Bijdrage BBF Investering Verkeer	-445.110	600.000	154.890
12078 Voorstel Arnhemse taxiverordening	-		-
R20105 Verkeersregelinstallaties	-		-
12128 VRI Beter Benutten, regionaal beheer	-		-
R201B Mobiliteit en openbare ruimte: Ontwikkel	**-25.000**		**-25.000**
R20102 Openbaar Vervoer Arnhem			
12031 Bijdrage Nachtnet	-25.000		-25.000
R203 Parkeren	**-3.981.605**	**6.326.167**	**2.344.562**
R20301 Parkeren			
12307 Parkeren Trans eo	-306.234	-	-306.234
12308 Afdracht parkeermiddelen	-1.075.000	125.000	-950.000
12315 Uitname BR BBF inkooptaakstelling 2016	-49.950		-49.950
12316 Uitname BR BBF omslagrente v.5,25 n.4%	-1.987.738		-1.987.738
12317 Uitname BR BBF schrappen overhead va'17	-149.489		-149.489
12318 Fietsenstalling-niet parkeerexploitatie	-86.667		-86.667
12320 Parkeerplan Spijkerkwartier	-278.192		-278.192
12323 Visie Binnenstad binnen bereik	-48.335		-48.335
R20302 Parkeerexploitatie			
12300 Algemeen parkeerbedrijf	-	5.922.909	5.922.909
12303 Straatparkeren		278.258	278.258
2020	**-6.233.560**	**6.889.387**	**655.827**
R201 Mobiliteit en openbaar vervoer	**-2.245.476**	**600.000**	**-1.645.476**
R20102 Openbaar Vervoer Arnhem			
E201202 Bijdrage Nachtnet			
R20103 Verkeer ontwikkeling			
E201307 Bijdrage BBF kapitaallst Mobiliteit	-1.071.000		-1.071.000
E201314 Voorstel Arnhemse taxiverordening			
R20105 Verkeersregelinstallaties			
E201509 VRI Beter Benutten, regionaal beheer	-13.476		-13.476
R20107 Bereikbaarheidsaanpak-Binnenstad			
E201308 Bijdrage BBF Investering Verkeer	-795.000	600.000	-195.000
E203113 Visie Binnenstad binnen bereik	-366.000		-366.000
R203 Parkeren	**-3.988.084**	**6.289.387**	**2.301.303**
R20301 Parkeren			
E203103 Parkeren Trans eo	-301.730		-301.730
E203104 Afdracht parkeermiddelen	-1.075.000	125.000	-950.000
E203105 Uitname BR BBF inkooptaakstell 2016	-49.950		-49.950
E203106 Uitname BR BBF omslagrente 5,25 n.4%	-2.116.816		-2.116.816
E203107 Uitname BR BBF schrapp overhead va17			
E203108 Fietsenstalling-niet parkeerexploita	-108.000		-108.000
E203110 Parkeerplan Spijkerkwartier	-278.191		-278.191
R20302 Parkeerexploitatie			
E203201 Algemeen parkeerbedrijf	-58.397	5.885.385	5.826.988
E203202 Garageparkeren			
E203203 Straatparkeren		279.002	279.002
2021	**-6.544.634**	**6.909.795**	**365.161**
R201 Mobiliteit en openbaar vervoer	**-2.302.181**	**600.000**	**-1.702.181**
R20102 Openbaar Vervoer Arnhem			

E201202 Bijdrage Nachtnet	-13.332		-13.332
R20103 Verkeer ontwikkeling			
E201307 Bijdrage BBF kapitaallst Mobiliteit	-1.071.000		-1.071.000
E201314 Voorstel Arnhemse taxiverordening	-8.849		-8.849
R20105 Verkeersregelinstallaties			
E201509 VRI Beter Benutten, regionaal beheer	-25.000		-25.000
R20107 Bereikbaarheidsaanpak-Binnenstad			
E201308 Bijdrage BBF Investering Verkeer	-745.000	600.000	-145.000
E203113 Visie Binnenstad binnen bereik	-439.000		-439.000
R203 Parkeren	**-4.242.453**	**6.309.795**	**2.067.342**
R20301 Parkeren			
E203103 Parkeren Trans eo	-286.419		-286.419
E203104 Afdracht parkeermiddelen	-1.075.000	125.000	-950.000
E203105 Uitname BR BBF inkooptaakstell 2016	-49.950		-49.950
E203106 Uitname BR BBF omslagrente 5,25 n.4%	-1.956.149		-1.956.149
E203107 Uitname BR BBF schrapp overhead va17	-149.489		-149.489
E203108 Fietsenstalling-niet parkeerexploita	-105.694		-105.694
E203109 Uitname BR BBF omslagre 2 n1,7/1,4%	-168.053		-168.053
E203110 Parkeerplan Spijkerkwartier	-278.325		-278.325
R20302 Parkeerexploitatie			
E203201 Algemeen parkeerbedrijf	-173.374	5.314.712	5.141.338
E203202 Garageparkeren		53.337	53.337
E203203 Straatparkeren		816.746	816.746
2022	**-6.941.025**	**7.375.036**	**434.011**
R201 Mobiliteit en openbaar vervoer	**-2.665.794**	**600.000**	**-2.065.794**
R20102 Openbaar Vervoer Arnhem			
E201202 Bijdrage Nachtnet			
E201204 Voorber. Projecten mobiliteit	-385.703		-385.703
R20103 Verkeer ontwikkeling			
E201307 Bijdrage BBF kapitaallst Mobiliteit	-1.071.000		-1.071.000
E201320 Bijdrage projecten moblilteit BR BBF	-625.400		-625.400
R20107 Bereikbaarheidsaanpak-Binnenstad			
E201308 Bijdrage BBF Investering Verkeer	-287.558	600.000	312.442
E203113 Visie Binnenstad binnen bereik	-296.133		-296.133
R203 Parkeren	**-4.275.231**	**6.775.036**	**2.499.805**
R20301 Parkeren			
E203103 Parkeren Trans eo	-272.458		-272.458
E203104 Afdracht parkeermiddelen	-1.075.000	125.000	-950.000
E203105 Uitname BR BBF inkooptaakstell 2016	-49.950		-49.950
E203106 Uitname BR BBF omslagrente 5,25 n.4%	-1.956.149		-1.956.149
E203107 Uitname BR BBF schrapp overhead va17	-149.489		-149.489
E203108 Fietsenstalling-niet parkeerexploita	-64.090		-64.090
E203109 Uitname BR BBF omslagre 2 n1,7/1,4%	-320.099		-320.099
E203110 Parkeerplan Spijkerkwartier	-168.021		-168.021
E203114 Fietsparkeren coalitieakkoord			
R20302 Parkeerexploitatie			
E203201 Algemeen parkeerbedrijf	-219.975	5.047.753	4.827.778
E203202 Garageparkeren		443.793	443.793
E203203 Straatparkeren		1.158.490	1.158.490
2023	**-13.567.408**	**12.589.648**	**-977.760**
R201 Mobiliteit en openbaar vervoer	**-5.226.510**	**600.000**	**-4.626.510**
R20102 Openbaar Vervoer Arnhem			
E201202 Bijdrage Nachtnet	-20.000		-20.000
R20103 Verkeer ontwikkeling			

E201307 Bijdrage BBF kapitaallst Mobiliteit	-1.071.000		-1.071.000
E201320 Bijdrage projecten moblilteit BR BBF	-3.063.000		-3.063.000
R20107 Bereikbaarheidsaanpak-Binnenstad			
E201308 Bijdrage BBF Investering Verkeer	-1.072.510	600.000	-472.510
E203113 Visie Binnenstad binnen bereik			
R202 Beheer wegen	**-700.000**		**-700.000**
R20201 Mobiliteit & OR beheer			
E202102 Algemeen Mobiliteit en OR beheer	-700.000		-700.000
R203 Parkeren	**-7.640.898**	**11.989.648**	**4.348.750**
R20301 Parkeren			
E203103 Parkeren Trans eo	-269.306		-269.306
E203104 Afdracht parkeermiddelen	-1.075.000	125.000	-950.000
E203105 Uitname BR BBF inkooptaakstell 2016	-49.950		-49.950
E203106 Uitname BR BBF omslagrente 5,25 n.4%	-1.956.149		-1.956.149
E203107 Uitname BR BBF schrapp overhead va17	-149.489		-149.489
E203108 Fietsenstalling-niet parkeerexploita	1.044		1.044
E203109 Uitname BR BBF omslagre 2 n1,7/1,4%	-309.445		-309.445
E203110 Parkeerplan Spijkerkwartier	-301.373		-301.373
E203114 Fietsparkeren coalitieakkoord	-15.000		-15.000
E203115 Afdracht ivm verhog parkeertarieven	-2.400.000		-2.400.000
R20302 Parkeerexploitatie			
E203201 Algemeen parkeerbedrijf	-266.230	10.375.724	10.109.494
E203202 Garageparkeren		430.814	430.814
E203203 Straatparkeren		1.058.111	1.058.111
E203205 Fietsenstallingen	-850.000		-850.000
Eindtotaal	**-38.809.342**	**40.690.033**	**1.880.691**

Overzicht bestemmingreserve 2024-2026			
Baten	**2024**	**2025**	**2026**
Baten uit parkeerexploitatie	**20.300.814**	**25.908.187**	**26.316.486**
Opbrengst straatparkeren	**7.692.173**	**10.645.501**	**11.099.297**
- Stand College2daagse 2023	7.492.279	7.445.607	7.399.403
- Actualisatie 2023	199.894	199.894	199.894
- Verhoging parkeertarieven 2024 (PPN 2025)		2.500.000	2.500.000
- Parkeerareaal vergroten (PPN 2025)		500.000	1.000.000
Opbrengst garageparkeren	**8.098.620**	**10.552.664**	**10.507.168**
- Stand College2daagse 2023	7.912.921	7.866.965	7.821.469
- Actualisatie 2023 (Raadsbrief)	185.699	185.699	185.699
- Verhoging parkeertarieven 2024 (PPN 2025)		2.500.000	2.500.000
Opbrengst vergunningen	**1.096.368**	**1.096.368**	**1.096.368**
- Stand College2daagse 2023	1.064.729	1.064.729	1.064.729
- Actualisatie 2023	31.639	31.639	31.639
Opbrengst naheffingen	**3.413.654**	**3.613.654**	**3.613.654**
- Stand College2daagse 2023	2.663.654	2.663.654	2.663.654
- Actualisatie 2023	750.000	750.000	750.000
- Inzet scanauto vergroten (PPN 2025)		200.000	200.000
Toevoeging uit algemene middelen	**855.000**	**855.000**	**855.000**
(Deels) compensatie uit AR ivm niet indexeren tarieven	125.000	125.000	125.000
Jaarlijks budget autobereikbaarheid	600.000	600.000	600.000
kosten bewaking uit alg middelen	130.000	130.000	130.000
Lasten	**2024**	**2025**	**2026**
Kosten parkeerexploitatie	**7.581.752**	**7.538.846**	**7.644.376**
- algemeen straat en garage	317.067	274.161	379.691
- stelpost bezuiniging digitalisering	0	0	0
- handhaving en onderhoud straatparkeren	2.814.674	2.814.674	2.814.674
- parkeergarages	3.795.520	3.795.520	3.795.520
- fietsenstallingen	654.491	654.491	654.491
Afdracht aan algemene middelen	**6.709.190**	**12.402.754**	**12.851.410**
- realisatie maatregel F10 coalitie-akkoord 2014	75.000	75.000	75.000
- afroming verwacht effect invoering avondparkeren	200.000	200.000	200.000
- structurele bijdrage MJPB2016-2019	800.000	800.000	800.000
- borgen budgetneutraliteit ivm verlaging omslagrente	761.000	761.000	761.000
- borgen budgetneutraliteit ivm verlaging omslagrente	1.195.000	1.195.000	1.195.000
- invulling inkooptaakstelling in parkeerexploitatie	50.000	50.000	50.000
- compensatie nadeel algemene middelen door schrappen doorbelasting overhead + Compensatie overhead uitbestede taken niet tlv BBF	149.000	149.000	149.000
- bijdrage aan kapitaallasten verkeer	1.071.000	1.071.000	1.071.000
- borgen budgetneutraliteit ivm verlaging omslagrente	301.755	294.337	242.010
- budgetneutraliteit ivm kaplasten fietsenstalling en PG Rozet (dotatie BR BBF)	-93.565	-92.583	-91.600
- afdracht ivm coalitieakkoord verhoging parkeertarieven	2.200.000	2.200.000	2.200.000
verhoging parkeertarieven 2024 (PPN 2025)		5.000.000	5.000.000
Inzet scanauto vergroten (PPN 2025)		200.000	200.000
Versneld parkeerareaal vergroten (PPN 2025)		500.000	1.000.000
Kapitaallasten gedane en gestarte investeringen	**2.864.729**	**2.876.795**	**2.842.946**
- Parkeervoorzieningen Trans en omgeving	266.153	263.001	259.849
- parkeergarages (gebouw en apparatuur)	2.203.125	2.264.436	2.251.242
- straatparkeren (apparatuur en infrastructuur)	331.588	286.231	275.974
- fietsenstallingen	63.863	63.127	55.881
Overige bestedingen (al besloten)	**1.094.000**	**1.096.000**	**1.098.000**
- fietsenstalling Arnhem Centraal, jaarlijks indexering	116.000	118.000	120.000
- wijkbudget ihkv parkeerplan Spijkerkwartier	278.000	278.000	278.000
- bereikbaarheidsaanpak binnenstad i.o.m ondernemers	0	0	0
- Jaarlijks budget autobereikbaarheid	700.000	700.000	700.000
- Beter benutten (BB) beheerkosten ITS/VRI	0	0	0
Voorgenomen nieuwe uitgaven	**831.000**	**1.806.000**	**781.000**
- kapitaallasten vervangingsinvesteringen straat	0	0	0
- kapitaallasten vervangingsinvesteringen garage	0	0	0
- Bijdrage mobiliteit aan Rivierklimaatpark Ijsselpoort	25.000		
- nachtnet	25.000	25.000	
- Fietsparkeerplan	81.000	81.000	81.000
- Reservering HUB station Arnhem Zuid		1.000.000	
- Fietsparkeren	500.000	500.000	500.000

- Basis duurzame bereikbaarheid incl. transferia	200.000	200.000	200.000
Diverse reserveringen/claims:	**850.000**	**0**	**0**
raadsvoorstel fietsenstalling Hub Rozet risicoreservering cofinanciering provincie (start 2023/2024)	850.000		
Saldo Mutatie per jaar	1.225.143	1.042.791	1.953.754
Stand bereikbaarheidsfonds 1-1 (incl ontwikkelingen)	**3.835.156**	**5.060.299**	**6.103.090**
Stand bereikbaarheidsfonds 31-12 (incl ontwikkelingen)	**5.060.299**	**6.103.090**	**8.056.843**

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Duurzaam Mobiliteitsplan’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- **28 augustus: meningsvormende bespreking**
- 19 juni: hervatting informatieve bespreking (rondetafel)
- 15 mei 2024: informatieve bespreking (rondetafel)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Aydemir (DENK), Van den Broek (Groep Van den Broek), Maref (VVD), Malda (ChristenUnie), Groot (CDA), Brandts (D66), Neutkens (Volt), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Simonis (GroenLinks), Ait Chrif (PvdA), Van der Laak (Arnhem Centraal)
De fracties van SP, PVV en Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.
Verder aanwezig: Kundic (wethouder), Bulsink en Van Vliet (ambtelijke ondersteuning)

Bespreking

De bespreking is gestart met de meningsvormende bespreking. Tijdens de eerste termijn van de raadskamer hebben fracties hun standpunten gedeeld en zijn ze onderling in debat gegaan. De eerste termijn is nog niet afgerond. De fracties van BurgerBelang Arnhem, DENK, Groep Van den Broek, VVD, ChristenUnie en CDA hebben hun eerste termijn gehad, D66 was de laatste spreker en deze termijn was nog niet afgerond.

Toezeggingen

-

Conclusie

Aan het einde van de vergadering is geconcludeerd dat de meningsvormende bespreking nog niet is afgerond. Volgende keer kan gestart worden met de hervatting van de eerste termijn van de raadskamer, waarbij D66 haar termijn kan hervatten indien nodig. De fracties die nog geen eerste termijn hebben gehad komen daarna.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

H. Kumas

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Duurzaam Mobiliteitsplan’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- **4 september: meningsvormende bespreking**
- 28 augustus: meningsvormende bespreking
- 19 juni: hervatting informatieve bespreking (rondetafel)
- 15 mei 2024: informatieve bespreking (rondetafel)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Usta (DENK), Maref (VVD), Malda (ChristenUnie), Groot (CDA), Brandts (D66), Snelting (Volt), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Simonis (GroenLinks), Ait Chrif (PvdA), Van der Laak (Arnhem Centraal)
De fracties van SP, PVV, Forum voor Democratie en Groep Van den Broek waren niet vertegenwoordigd.
Verder aanwezig: Kundic (wethouder), Bulsink en Van Vliet (ambtelijke ondersteuning)

Bespreking

De bespreking is gestart met de hervatting van de meningsvormende bespreking met de eerste termijn aan de zijde van de raadskamer. Deze is nog niet afgerond. Alle aanwezige fracties, behalve VOLT, hebben hun eerste termijn af kunnen ronden.

Toezeggingen

-

Conclusie

Aan het einde van de vergadering is geconcludeerd dat de meningsvormende bespreking nog niet is afgerond. Volgende keer kan gestart worden met de hervatting van de eerste termijn van de raadskamer voor de fracties die nog niet aan de beurt zijn geweest, te starten met VOLT. Daarna kan de wethouder haar eerste termijn houden.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

M. Noomen

Van: Info | APCG <info@apcg.nl>
Verzonden: woensdag 18 september 2024 14:34
Aan: Raadsleden Arnhem <raadsleden@arnhem.nl>; Fractievolgers Arnhem <fractievolgers@arnhem.nl>; griffie <griffie@arnhem.nl>
Onderwerp: aanvulling inspraakreactie Apcg bij Duurzaam Mobiliteitsplan

Beste raadsleden en fractievolgers,

Voor de zomer deelden wij zowel tijdens het ronde tafelgesprek als met onze schriftelijke inbreng onze zorgpunten bij het Duurzaam Mobiliteitsplan.

Vanavond spreekt u opnieuw over dit plan en wij willen hier nogmaals aandacht voor vragen.

Een punt wat we er uit willen lichten is de focus op fietsen in het plan. Op dit moment is het voor mensen met een beperking niet vanzelfsprekend dat zij toegang tot een fiets hebben. Dit komt doordat er bij de aanleg van fietspaden geen of onvoldoende rekening wordt gehouden met toegankelijkheid. Maar ook omdat aangepaste fietsen zijn veel duurder dan ‘reguliere’ fietsen. En, het aanvragen van een fietsvoorziening via de WMO is lastig, zo niet onmogelijk door de manier waarop Arnhem daar uitvoer aan geeft. We geven hier graag wat voorbeelden om dit te illustreren.

Wanneer je een (ernstige) visuele beperking hebt, kun je niet zelfstandig fietsen. De manier om wel te kunnen fietsen is met een tandem. Alleen wordt dit gezien als een algemeen gebruikelijk vervoersmiddel en daarom niet of zelden via de WMO verstrekt. Terwijl de kosten voor een tandem niet vergelijkbaar zijn met de kosten van een stadsfiets.

Een ander voorbeeld, de handbike. Mensen die gebruik maken van een handbewogen rolstoel kunnen door het aankoppelen van een handbike hun rolstoel als fiets gebruiken. Echter, soms hebben mensen elektrische ondersteuning op hun handbewogen rolstoel nodig, bijvoorbeeld doordat ze onvoldoende spierkracht/ energie hebben om deze helemaal handmatig te bedienen. In dat geval wordt er geen handbike via de WMO verstrekt, omdat iemand al een elektrische voorziening heeft. Terwijl iemand met een handbike heel andere afstanden kan overbruggen dan met alleen elektrische ondersteuning.

Zomaar een paar voorbeelden die laten zien hoe het huidige WMO beleid strijdig is met de ambitie om iedere Arnhem toegang te bieden tot fietsen.

Naast de zorgen die wij al eerder hebben aangekaart, willen we nog specifiek ingaan op een aantal zaken die wij recent over de zero emissiezones hebben gehoord.

Wij begrepen dat dit moment er geen uitzondering voor het aanvullende OV geregeld is. De uitvoerders hiervan, AVAN en Valys kunnen voor elk aangepast voertuig een uitzondering aanvragen, maar zij rijden ook met voertuigen die niet zijn aangepast. Wij hebben geen inzicht in hoeverre deze voertuigen op diesel rijden, maar de gemeente kan dit wel bij zowel AVAN als Valys nagaan.

Het kan natuurlijk niet zo zijn dat mensen die zijn aangewezen op het aanvullende OV niet meer in het centrum kunnen komen. Dus wij willen erg graag weten op welke manier deze toegang mogelijk blijft ook vanaf 1 januari 2025?

Daarnaast is de landelijke regeling voor uitzonderingen voor de zero emissie zones veel soberder dan de afspraken die we op dit moment in Arnhem hebben. Nu kan in Arnhem iedereen met een gehandicaptenparkeerkaart een uitzonding krijgen voor de milieuzone. Landelijk kan dat straks alleen nog voor mensen met een voertuig wat voor minimaal 500 euro is aangepast. Dat wil zeggen een achteruitgang in mobiliteit van mensen met een beperking in de Arnhemse situatie.

Mensen die door hun beperking afhankelijk zijn van de auto, hebben niet altijd een aangepaste auto en leven wel vaker in armoede. Dus de aanschaf van een nieuwe auto die wel aan de nieuwe regels voldoet behoort dan niet tot de mogelijkheden.

De landelijke afspraken voorzien niet in een oplossing hiervoor, in Arnhem hebben wij die tot nu toe wel. Hoe kijkt u als raad hier tegenaan?

Ik hoop dat u toegankelijkheid en inclusieve mobiliteit als uitgangspunten meeneemt bij de behandeling van het duurzaam mobiliteitsplan, want mobiliteit is pas werkelijk duurzaam wanneer iedereen volwaardig mee kan doen.

Mocht u naar aanleiding van onze reactie nog vragen hebben, neem dan vooral contact met ons op.

Met vriendelijke groet,

Marjolein van den Broek,

Voorzitter Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg)

Inspraakreactie Apcg op Duurzaam Mobiliteitplan Arnhem

Via deze weg willen wij graag reageren op het Duurzaam Mobiliteitsplan van de gemeente Arnhem. In de inleiding lazen we over het centraal stellen van verkeersveiligheid zodat iedereen veilig thuis komt en het aantrekkelijker maken van lopen, fietsen en OV waarbij toegankelijkheid voorop staat.

Dat zijn natuurlijk uitspraken waar wij ons zeer in kunnen vinden. Helaas zien we daar in de rest van het plan weinig terug. De term toegankelijkheid komt daarna nog 4 keer voor en is dan gekoppeld aan toegankelijke inrichting van stoepen.
We zien nog altijd dat er vaak vanuit wordt gegaan dat mensen met een beperking zich alleen via de stoep verplaatsen.
Uiteraard een foutieve aanname. Mensen met een beperking nemen net als mensen zonder beperking op alle mogelijke manieren deel aan het verkeer. Dus ook als fietser (of in elk geval op het fietspad), automobilist en OV reiziger.
Het is dan ook noodzakelijk dat toegankelijkheid en inclusie voor alle weggebruikers steeds als uitgangspunt wordt meegenomen.
We zijn blij dat het gemeentelijke handboek toegankelijkheid openbare ruimte bij loopbeleid is opgenomen als uitgangspunt. Maar dit is de enige plek waar we nu iets lezen over toegankelijkheid. Terwijl dit duurzame mobiliteitsplan de plek is om randvoorwaarden te scheppen voor gelijkwaardige mobiliteit in lijn met het VN verdrag Handicap.

Een mobiliteitsplan wat uitgaat van gezonde, snelle mensen zonder beperking, brengt mensen met een beperking/ chronische ziekte in een kwetsbare positie of sluit ze geheel uit van deelname aan het verkeer en dus het vermogen om zichzelf te verplaatsen. Een mobiliteitsplan wat zorgt dat mensen met een beperking volwaardig mee kunnen doen, is een mobiliteitsplan wat er voor iedereen is. Daar profiteren bijvoorbeeld ook kinderen van.

In de rest van onze reactie zullen we aangeven op welke onderdelen wij vinden dat het stuk moeten worden aangepast of aangevuld, zodat dit daadwerkelijk een duurzaam mobiliteitsplan voor alle Arnhemmers wordt.

1.4 Probleemanalyse
Wat ons betreft mist in de probleemanalyse een belangrijke opgave. Namelijk dat Arnhem op dit moment een slecht toegankelijke stad is, wat mensen met een beperking in hun mobiliteit beperkt. Het verbeteren hiervan zou als opgave in dit plan moeten komen te staan.

We willen dit echt benadrukken, omdat we ondanks de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid nog vaak merken dat toegankelijkheid in een (te) laat stadium wordt meegenomen. Door het in dit plan als opgave te noemen, hopen we dat het voor de gemeente vanzelfsprekend wordt om met een inclusieve bril mobiliteitsbeleid en inrichtingsplannen te maken.

Uiteraard moet die opgave vervolgens vertaald worden in acties in de rest van het plan. Daarvoor zullen wij vast een voorzet doen.

2 Visie
In de visie worden allerlei ambities genoemd, zoals verbeteren van gezondheid, luchtkwaliteit, duurzaamheid etc. Zorgen dat minder mensen door mobiliteitsbeleid een kwetsbare positie in het verkeer hebben, is hier een belangrijke aanvulling op.

Mensen met een beperking zijn vaak een kwetsbare groep in het verkeer, niet doordat ze een beperking hebben, maar als gevolg van keuze in beleid en inrichting. Dit mobiliteitsplan zou erop gericht moeten zijn om echt andere keuze te maken, waardoor mensen niet langer kwetsbaar worden gemaakt.
Benadruk dit in de visie.

3 Duurzaam verplaatsen - voetgangers
Op pagina 19 worden wij genoemd, samen met het netwerk van toegankelijke looproutes wat wij met de gemeente samen in kaart brachten in 2020.
Toen hebben we met data van de gemeente en inbreng van inwoners met een beperking gekeken naar routes langs de belangrijkste voorzieningen in de stad, waarbij we ook aandacht hadden voor plekken waar veel mensen met een beperking wonen, zoals bijvoorbeeld Fokusprojecten.

Inmiddels heeft de gemeente op basis van nieuwe data een veel uitgebreider voetgangersnetwerk in kaart gebracht. Zoals we ook hebben aangegeven bij het opstellen van dit mobiliteitsplan, vinden wij dat het voetgangersnetwerk hetzelfde moeten zijn als het toegankelijkheidsnetwerk. Immers, routes die voor mensen zonder beperking belangrijk zijn omdat ze naar belangrijke voorzieningen gaan, zullen ook voor mensen met een beperking belangrijk zijn.
Het kan zijn dat het toegankelijke looproute netwerk daarop aanvullingen heeft, omdat dit ook langs locaties gaat waar veel mensen met een beperking wonen. Dat hoeven niet drukke routes te zijn, maar stelt dan dus wel eisen aan de toegankelijkheid.

Het is een goede zaak dat de gemeente nu gestart is met een aanleg van de toegankelijke looproutes. Maar de ambitie met dit plan, zou wel moeten zijn dat bij de aanleg van het voetgangersnetwerk dezelfde eisen moeten gelden als voor de toegankelijke looproutes. Met andere woorden, de strengere toegankelijkheidseisen die zijn opgenomen in het handboek toegankelijke openbare ruimte, moeten als uitgangspunt worden genomen bij het voetgangersbeleid.
Voeg dit als opdracht toe aan het mobiliteitsplan.

3 Duurzaam verplaatsen - fietsers
Het hebben van een fiets is niet voor iedereen een vanzelfsprekend, het verkrijgen van een handbike of aangepaste fiets is iets wat niet altijd gemakkelijk te organiseren is. Wanneer de gemeente het belangrijk vindt dat inwoners zich zoveel mogelijk met een fiets verplaatsen, dan is het ook belangrijk om naar de toegang tot dit soort mobiliteitshulpmiddelen vanuit de WMO te kijken.

Over het fietspad verplaatsen mensen zich met zeer divers palet aan hulp/vervoersmiddelen. Zoals een elektrische rolstoel (ca. 10-12km p/u) scootmobiel (ca. 15 km p/u), handbike, driewielfiets, pendel, (elektrische) fiets, bakfiets, duofiets, (aangepaste) scooter, sportfiets etc.
Deze voertuigen hebben zeer uiteenlopende snelheden, wat het fietspad een heel complexe plek maakt. Daarnaast is de hoogte en daarmee zichtbaarheid van de mensen die gebruik maken van deze voertuigen heel verschillend, net als de snelheid waarop mensen op situaties kunnen reageren.
Bij het inrichten van infrastructuur voor fietsers, moet met al deze verschillende mensen rekening worden gehouden. Op dit moment zijn er nauwelijks normen voor het toegankelijk inrichten van fietspaden, wat maakt dat vaak het recht van de snelste geldt.
Dit levert gevaarlijke situaties op voor mensen uit die niet zo snel kunnen of mensen die veel lager zitten waardoor ze het risico lopen over het hoofd te worden gezien.
Wij roepen daarom op om net als voor looproutes en loopbeleid, ook te kijken welke toegankelijkheidseisen moeten worden opgenomen voor fietsroutes en fietsbeleid. Voeg dit als opdracht toe aan het mobiliteitsplan.

3 Duurzaam verplaatsen – OV
Het openbaar vervoer, inclusief het aanvullend vervoer (AVAN), is essentieel voor de mobiliteit van mensen met een beperking. Daarbij vinden we het belangrijk om te noemen dat mensen die gebruik maken van het OV in veel gevallen ook voetganger zijn (bijv. lopen naar de bus).
We zien dat de afgelopen jaren veel buslijnen zijn verdwenen en dat in het kader van aanrijtijden voor bussen er veilige oversteekplekken voor voetgangers worden verwijderd of in ontwerpen worden weggelaten.
Mensen die in instellingen wonen zijn vaak voor hun vervoer afhankelijk van het OV. Deze instellingen liggen historisch ver buiten het centrum en dat zijn juist plekken waar steeds minder bussen komen.
Daarnaast is de bereikbaarheid tussen wijken onderling heel slecht. Zo kan het zijn dat wanneer je in Arnhem zuid woont en naar een vriend in een andere wijk in zuid wilt. Je eerst naar het station moet, om daar te komen.

Zorg voor een goed sluitend OV netwerk. Waarbij niet het aantal mensen wat gebruik maakt van de bus leidend is voor de keuze om een lijn te behouden, maar de afhankelijkheid van de gebruikers van de buslijn.

Tot slot missen wij AVAN als onderdeel bij het kopje OV. Terwijl dit voor mensen met een beperking een essentiële aanvulling op het OV vormt.
Al jaren ligt er de wens om op belangrijke plekken in de stad halteplekken voor AVAN in te richten. Zodat bij een bezoek aan bijvoorbeeld het centrum van Arnhem een goede plek voor ophalen en wegbrengen kan worden afgesproken. Neem dit als actie op in het mobiliteitsplan.

3 Duurzaam verplaatsen – hubs

Hubs moeten een belangrijke plek vormen mensen te stimuleren hun auto niet mee te nemen het centrum in.
Dan is het belangrijk dat ook voor deze hubs toegankelijkheid als randvoorwaarde wordt opgenomen in het duurzaam mobiliteitsplan. Uit ervaring weten we, dat wanneer toegankelijkheid en inclusie niet expliciet als ambitie genoemd worden, dit vaak wordt vergeten wanneer in de uitwerking.
Ook bij het alternatieve vervoer van en naar hubs, zal toegankelijkheid een randvoorwaarde moeten zijn. Voorkom een ontoegankelijk alternatief, zoals de Stadshopper die nu in het centrum van Nijmegen als alternatief vervoer wordt ingezet.

4 Duurzaam mobiliteitsgedrag
Wij zijn blij dat verkeersveiligheid een belangrijk onderdeel vormt van het duurzaam mobiliteitsplan. Op dit punt zouden wij expliciet vermeld willen zien dat verkeersveiligheid vanuit het perspectief van mensen met een beperking als uitgangspunt wordt genomen. Het doel zou niet moeten zijn om mensen te beschermen, maar om het verkeer zo te organiseren dat mensen niet meer kwetsbaar worden gemaakt.

Zorg voor goede zonering.
Om te komen tot verkeer wat werkelijk veilig is, is een overzichtelijke en herkenbare weginrichting nodig. Overzichtelijk en herkenbaar voor iedereen, ook voor mensen die niet (goed) zien en mensen die moeite hebben om informatie te verwerken.
Dat wil zeggen dat voetgangers, fietsers en auto’s een duidelijke eigen plek op de weg hebben. Richt herkenbare zones in, op basis van snelheid van de verkeersdeelnemers. Herkenbaar door zichtbaar en voelbaar contrast, zodat mensen niet per ongeluk in de verkeerde zone terechtkomen. Een zee van rode baksteen voor voetgangers, fietser en auto’s, zoals in de binnenstad, maakt de stad ontoegankelijk.
Zorg dus dat voetgangersgebieden een contrasterende andere kleur hebben dan fietspaden en zorg voor voelbare afscheiding. Voorkom een inrichting waarbij fietsers gemakkelijk even de stoep op schieten, maar zorg wel voor regelmatige bandverlagingen met veilige oversteekplekken. Gedeelde voet/fietspaden zijn per definitie ontoegankelijk.
Wanneer er een fietsstrook op de autoweg is, zorg dan dat duidelijk te zien is wat de plek van wie is.

Maak inclusief oversteekbeleid.
Een ander punt wat ontbreekt in het kader van verkeersveiligheid is goed oversteekbeleid waarbij inclusie en toegankelijkheid het uitgangspunt is.
Bij oversteken gaat het om het vermogen om overzicht te houden, goed zicht en zichtbaar zijn. Daarbij is het belangrijk dat dit ook mogelijk is wanneer je minder goed/ snel informatie kunt verwerken doordat je bijvoorbeeld een zintuig mist, of omdat je prikkels anders verwerkt door een beperking.
Een verkeerslicht is een manier om prikkels te filteren, op die manier hoe je nog maar op één prikkel te letten, namelijk het verkeerslicht. Daardoor hoef je niet alle verkeersstromen te overzien.

Een zebrapad is ook een manier om prikkels te filteren, je moet dan wel opletten, maar hebt als voetganger voorrang.
Oversteken is wat de openbare ruimte op dit moment slecht toegankelijk maakt. Een stoep of fietspad kan toegankelijk zijn aangelegd, maar wanneer je niet de weg kunt oversteken, kan iemand zich nog niet door de stad verplaatsen.
Oversteken is op diverse plaatsen in de stad een probleem, denk aan de centrum singels, Johan de Witlaan, maar ook echt in de wijken zoals Amsterdamseweg en kruising Schelmseweg/ Bakenbergseweg. Dit zijn enkele voorbeelden, maar wij zouden graag samen met de gemeente de meest problematische oversteken in kaart brengen en tot een verbeteringsplan komen.

Deelvervoer
Wat zijn de ambities van de gemeente op het gebied van deelvervoer voor inwoners met een beperking?

Elektrisch rijden
Laadpalen worden op dit moment vaak op ontoegankelijke manieren geplaatst. Neem op dat er toegankelijkheidseisen moeten komen voor (het plaatsen van) laadpalen.

Zero-emissiezone
Wij maken ons grote zorgen over de aanscherping van de milieuzone per januari 2025. Door deze aanscherping zullen veel meer mensen met een gehandicaptenparkeerkaart een auto hebben waar een uitzondering voor moet worden aangevraagd.
Van de invoering van de scanauto weten we dat dit nog altijd voor problemen zorgt voor mensen van buiten Arnhem. Omdat zij niet op de hoogte zijn van alle Arnhemse regels. Doordat regels per gemeente zo verschillend zijn, ook voor milieuzones, is het voor mensen onoverzichtelijk en worden ze onterecht beboet.
Vanaf juli 2024 zou een centraal loket moeten zijn opgericht waar mensen ontheffing kunnen aanvragen voor alle aangesloten zero-emissie zones. Neem in elk geval als voorwaarde op dat de aanscherping van de milieuzone pas in mag gaan wanneer hier een goed werkend landelijk loket voor gerealiseerd is.

De ontheffing is op dit moment landelijk alleen geregeld voor mensen die een aangepast (voor min. 500 euro) voertuig hebben. Nu zijn er mensen afhankelijk van een auto (en hebben dus een gehandicaptenparkeerkaart) zonder dat hun auto is aangepast. Met de aanscherping van de milieuzone neemt de kans toe dat hier mensen bij zijn met een auto die niet meer in de milieuzone mag komen. Hoe wordt dit opgelost?

5 Maximaal verblijven – parkeren
Wij willen hier benadrukken dat voor sommige mensen een eigen auto de enige manier is waarop zij zich kunnen verplaatsen. Dat wil zeggen dat het noodzakelijk is om zorg te dragen voor goede parkeervoorzieningen voor mensen met een beperking.

Het is van belang dat er voldoende parkeerplaatsen zijn voor zowel bewoners als bezoekers. Dat geldt voor de binnenstad, waar de gemeente veel plekken wil schrappen, maar voor woonwijken en bij nieuwbouw wanneer daar de norm 0 parkeerplekken wordt.
Denk hierbij ook aan het parkeren door thuiszorgmedewerkers en mantelzorgers.

Wanneer de gemeente het parkeren op straat gaat beperken, zullen er meer algemene gehandicaptenparkeerplaatsen (AGP's) nodig zijn. Het aantal AGP's is de afgelopen jaren juist afgenomen.
Daarbij komt dat mensen die geen aangepaste auto hebben, maar wel een gehandicaptenparkeerkaart (GPK) nu nog (gratis) op alle plekken parkeren. Wanneer de andere parkeerplekken verdwijnen zullen ook zij steeds meer zijn aangewezen op AGP's. Dat wil dus zeggen dat er een goed plan moet komen voor de groei van het aantal AGP's, zowel voor de binnenstad als de wijken.

Neem nu in het duurzaam mobiliteitsplan op dat toegankelijkheid voor mensen met een beperking een randvoorwaarde is voor het op te stellen parkeerbeleid.

8 Monitoring
Neem hier op dat er ook wordt gemeten wat de genomen maatregelen betekenen voor de mobiliteit van inwoners met een beperking. Wat verandert er in hun verkeersdeelname?

Tot zover onze inbreng per onderdeel. We realiseren ons dat dit een heel uitgebreide bijdrage is. Dat komt doordat het ook een veel uitgebreid en veel omvattend plan is. We hebben geprobeerd zo concreet mogelijk aan te geven welke veranderingen en aanvullingen er volgens ons nodig zijn, om te zorgen dat dit plan bijdraagt aan het verbeteren van de positie van inwoners met beperking/ chronische ziekte. Wij willen hier echt benadrukken, dat wanneer deze aanvullingen en aanpassingen niet gedaan worden, de kans groot is dat zij bij beleid en planvorming worden vergeten en hun situatie zal verslechteren.

Mochten er naar aanleiding van onze inbreng vragen zijn, of de behoefte aan toelichting, dan gaan we graag in gesprek.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Duurzaam Mobiliteitsplan’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- **18 september: meningsvormende bespreking**
- 4 september: meningsvormende bespreking
- 28 augustus: meningsvormende bespreking
- 19 juni: hervatting informatieve bespreking (rondetafel)
- 15 mei 2024: informatieve bespreking (rondetafel)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Snelting (Volt), Hoogenhout (Partij voor de Dieren), Simonis (GroenLinks), Usta (DENK), Groot (CDA), Ait Chrif (PvdA), Malda (ChristenUnie), Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Brandts (D66), Maref (VVD), Groot (Arnhem Centraal).
De fracties van SP, PVV, Forum voor Democratie en Groep Van den Broek waren niet vertegenwoordigd.
Verder aanwezig: Kundic (wethouder), Bulsink en Van Vliet (ambtelijke ondersteuning)

Bespreking

De bespreking is gestart met de hervatting van de meningsvormende bespreking met de eerste termijn aan de zijde van de raadskamer. Deze is nog niet afgerond. Alle aanwezige fracties, behalve VOLT, hebben hun eerste termijn af kunnen ronden.

Toezeggingen

Wethouder Kundic zegt toe om schriftelijk weer te geven hoe de participatie zal verlopen en dit met de raad te delen.

Conclusie

Aan het einde van de vergadering is geconcludeerd dat de meningsvormende bespreking nog niet is afgerond. Wethouder Kundic is nog bezig met haar eerste termijn, hier kan volgende keer verder mee gegaan worden.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

J. Gerretschen

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Duurzaam Mobiliteitsplan’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- **2 oktober: meningsvormende bespreking**
- 18 september: meningsvormende bespreking
- 4 september: meningsvormende bespreking
- 28 augustus: meningsvormende bespreking
- 19 juni: hervatting informatieve bespreking (rondetafel)
- 15 mei 2024: informatieve bespreking (rondetafel)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Snelting (Volt), Hoogenhout (Partij voor de Dieren), Simonis (GroenLinks), Usta (DENK), Groot (CDA), Ait Chrif (PvdA), Malda (ChristenUnie), Brandts (D66), Maref (VVD), Van der Laak (Arnhem Centraal).
De fracties van SP, BurgerBelang Arnhem, PVV, Forum voor Democratie en Groep Van den Broek waren niet vertegenwoordigd.
Verder aanwezig: Kundic (wethouder), Bulsink en Van Vliet (ambtelijke ondersteuning)

Bespreking

De bespreking is gestart met de hervatting van de meningsvormende bespreking. Wethouder Kundic heeft haar beantwoording in eerste termijn hervat.

Toezeggingen

- Wethouder Kundic zegt toe om onderzoeken met de gemeenteraad te delen over de relatie van een snelheidsverlaging naar 30 km/h op de luchtkwaliteit en overige effecten.
- Wethouder Kundic zegt toe om het uitvoeringsplan van het Duurzame Mobiliteitsplan nog dit jaar aan de raad te kunnen sturen, nadat de raad het plan vastgesteld heeft.

Conclusie

Aan het einde van de vergadering is geconcludeerd dat de meningsvormende bespreking nog niet is afgerond. Wethouder Kundic is nog bezig met haar eerste termijn, hier kan volgende keer verder mee gegaan worden.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

J. Gerretschen

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Agenderingsverzoek ‘interventieplan personen met verward en/of onbegrepen gedrag’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Debat
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
2 oktober 2024

Type voorstel
Agenderingsverzoek

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Start en afronding van het debat tussen college en raad.

Informatieve bespreking:
Afgerond

Debat:
Debat in twee termijnen tussen raadskamer en college.

Voorgesteld besluit

Er ligt geen besluit voor bij de gemeenteraad.

Aandachtspunten

De fractie van de VVD heeft het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie verzocht om het onderwerp te agenderen. De fractie wil zich laten informeren over de voortgang van de Arnhemse interventies voor personen met verward gedrag en de gesprekken die hierover plaatsvinden met de ketenpartners waaronder de zorg- en veiligheidsorganisaties.

Op dit moment hebben heeft de indiener in elk geval de volgende vragen:

1. Welke knelpunten kunnen we op korte termijn oplossen en welke vragen een lange-termijn aanpak?
2. Hoe wordt er gekeken naar oplossingsrichtingen die in andere gemeenten succesvol zijn gebleken (bijv. een Meldpunt Zorg en Veiligheid zoals in de gemeente Veldhoven?)?
3. Wat is de tijdslijn van nieuwe nog te ontwikkelen interventies en welke knelpunten lossen we hier concreet mee op?
4. Welke financiële risico’s loopt Arnhem door deze bedragen te investeren?
5. Welke ambitie heeft het college voor de komende vijf jaar als het gaat om zorg voor deze doelgroep enerzijds en verminderen van overlast anderzijds.
6. Wat is er extra nodig om deze ambitie succesvol te maken?

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Ahmed Marcouch
Marco van der Wel
Maurits van der Geijn

Ambtenaar
Lisanne de Groot
lisanne.de.groot@arnhem.nl
026 377 2378

Margot Schoenmakers
margot.schoenmakers@arnhem.nl
026 377 3935

Raadsadviseur
Petra Wielaard
petra.wielaard@arnhem.nl
026 377 4836

Aandachtspunten

Op 18 januari 2023 is de motie vreemd aan de agenda "Laat agenten niet opdraaien voor bezuinigingen op de geestelijke gezondheidszorg" (22M181) aangenomen.
Daarbij heeft de portefeuillehouder toegezegd *"dat de aangenomen motie uitgewerkt wordt in het interventieplan voor mensen met verward gedrag, deze is in het tweede kwartaal gereed, inclusief de financiële consequenties en de eventueel te maken keuzes voor de gemeenteraad."*

Het interventieplan personen met verward gedrag is middels een raadsbrief door het college aan de raad aangeboden. De fractie van de VVD heeft naar aanleiding van de brief verzocht om het onderwerp te agenderen.

De beantwoording van de in het agenderingsverzoek gestelde technische vragen is aan de stukken toegevoegd evenals een geactualiseerd stroomschema.

Tijdens de informatieve bespreking op 4 september heeft er een ambtelijke presentatie en een rondetafelgesprek met insprekers, ketenpartners en organisaties plaatsgevonden.

Documentatie

Bijlage 1 - Arnhemse interventies personen verward en/ of onbegrepen gedrag

Bijlage 2 - Stroomschema aanpak personen verward en/ of onbegrepen gedrag

Beantwoording technische vragen agenderingsverzoek fractie VVD

Stroomschema aanpak personen verward en/of onbegrepen gedrag, versie augustus 2024

Voorgestelde behandelwijze

De orde bij een agenderingsverzoek is als volgt:

- Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld.
- De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest.
- De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen, waarbij hij of zij antwoorden kan samenvoegen waardoor herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft.
  De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouder ter zake is en in gaat op de gestelde vragen.

- Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan.
- Na de tweede termijn is de bespreking van het agenderingsverzoek afgerond.

Mogelijk resultaat:

- Afronding debat raadskamer en college. Er is geen vervolgbehandeling voorzien.

Agenderingsverzoek 'Voortgang Arnhemse interventies voor personen met verward en/of onbegrepen gedrag'

Geachte voorzitter,

Op 5 december hebben we de raadsbrief 'Voortgang Arnhemse interventies voor personen met verward en/of onbegrepen gedrag' ontvangen.

Op 21 januari 2024 werd gepubliceerd dat de politie ziet dat de stijgende lijn van het aantal incidenten rond mensen met verward gedrag zich doorzet. Vorig jaar kreeg zij te maken met 130.177 voorvallen; 11 procent meer dan in 2020. Een zorgelijke ontwikkeling gezien de druk die al op de politie en onze hulpverleners ligt, de veiligheid van de persoon in kwestie en haar omgeving en de vraag hoe de juiste zorg sneller kan worden ingezet om deze personen te helpen. In het artikel[1] wordt duidelijk dat een succesvolle aanpak per gemeente verschilt en afhankelijk is van de lokale situatie.

De VVD fractie onderschrijft het voornemen van het college dat personen met verward gedrag zo snel mogelijk passende hulp of zorg moeten ontvangen, dat het probleem complex en hardnekkig is en vraagt om een langdurige toewijding. Tegelijkertijd zien we dat de druk op de samenleving toeneemt en andere gemeenten al eerste stappen in de verlichting van de politie en de versnelling van het aanbieden van passende zorg hebben geboekt.

In de raadsbrief wordt vermeld dat er in de afgelopen tijd meerdere gesprekken met zorg- en veiligheidspartners hebben plaatsgevonden om te komen tot een effectievere aanpak in acute situaties. In het vervolg, zo staat het in de brief, zullen er vervolggesprekken met bestuurders van diverse veiligheids- en zorgorganisaties worden georganiseerd.

Dit onderwerp raakt verschillende beleidsterreinen. Als VVD fractie denken we dan ook graag mee bij het tot stand komen van ontwikkelingsrichtingen als oplossing voor dit probleem en verzoeken we de raadsbrief 'Voortgang Arnhemse interventies voor personen met verward en/of onbegrepen gedrag' te agenderen op de Politieke Avond, met de volgende invulling:

1. Informatief: Ambtelijke presentatie over het voortgangsrapport & Ronde Tafel bijeenkomst met partners in het zorg-, welzijns- en veiligheidsdomein
2. Debat met de portefeuillehouder:

Op dit moment hebben wij de volgende vragen:

- Welke knelpunten kunnen we op korte termijn oplossen en welke vragen een lange-termijn aanpak?
- Hoe wordt er gekeken naar oplossingsrichtingen die in andere gemeenten succesvol zijn gebleken (bijv. een Meldpunt Zorg en Veiligheid zoals in de gemeente Veldhoven?)?
- Wat is de tijdslijn van nieuwe nog te ontwikkelen interventies en welke knelpunten lossen we hier concreet mee op?
- Welke financiële risico's loopt Arnhem door deze bedragen te investeren?
- Welke ambitie heeft het college voor de komende vijf jaar als het gaat om zorg voor deze doelgroep enerzijds en verminderen van overlast anderzijds.
- Wat is er extra nodig om deze ambitie succesvol te maken?

[1] Weer meer incidenten met verwarde personen | politie.nl

Met vriendelijke groet,

Nicky Eppich – VVD Arnhem

Aan de gemeenteraad

Datum	: 5 december 2023
Zaaknummer	: 4009861
Contactpersoon	: Lisanne de Groot
	: Martine Meurs
Telefoonnummer	: 06-23150435
	: 06-15180643

Onderwerp: Voortgang Arnhemse interventies voor personen met verward en/ of onbegrepen gedrag

Geachte voorzitter en leden,

De gemeente Arnhem zet in op de intensivering van de aanpak voor personen met verward en/ of onbegrepen gedrag (hierna ‘verward gedrag). Personen met verward gedrag krijgen niet altijd de hulp en zorg die zij nodig hebben. Ondanks alle inspanningen van diverse partners, zien we dat de leefbaarheid in sommige wijken enorm onder druk staat. Het moet dus anders! We hebben een zichtbare opgave waartoe we ons beter moeten organiseren, zodat personen met verward gedrag snel passende hulp of zorg ontvangen. Wij zetten ons als gemeente in op de acute en niet-acute verbetermogelijkheden en we zijn samen met de zorg- en veiligheidspartners gekomen tot verbeteringen en verbetervoorstellen op het gebied van Sociaal Piket, een Interventieteam, de aanwezigheid van een GGZ-specialist en/ of verslavingsspecialist in de meldkamer. Dit betekent dat we niet alleen willen handelen na een overlastmelding bij de politie, maar al in een eerder stadium willen anticiperen of reageren op signalen van verward gedrag.

Om te weten wat er anders moet, hebben we eerst onze huidige aanpak in beeld gebracht. Daarna hebben we gekeken naar de knelpunten in de huidige aanpak, om vervolgens te komen tot verbetervoorstellen. Dit alles hebben we in samenwerking gedaan met onze zorg- en veiligheidspartners. De uitkomsten vindt u in bijgevoegd document ‘Arnhemse interventies personen met verward en/ of onbegrepen gedrag’. Het interventieplan personen verward gedrag, zoals we het ook wel noemen, gaat over de hele breedte van de aanpak zoals deze op dit moment is vormgegeven: van preventie tot de meest ernstige en acute situaties. Met het interventieplan beogen we beter georganiseerd te zijn om sneller en effectiever te reageren op signalen over personen met verward gedrag.

Problematiek

Verward gedrag kent vele verschijningsvormen, oorzaken en achtergronden. Het betreft niet een vastomlijnde doelgroep en vaak is er sprake van meerdere en complexe problemen in verschillende leefgebieden tegelijk, zoals psychische klachten, een licht verstandelijke beperking, dementie of een

verslaving. Bovendien is er vaak sprake van zorgmijdend gedrag. Het is een misverstand dat alle personen met verward gedrag dak- of thuisloos zijn. Dit interventieplan richt zich niet op het oplossen van de problematiek rondom dak- of thuisloosheid, maar op het oplossen van de problematiek rondom verward gedrag.

Aanpak
Personen met verward gedrag moeten zo snel mogelijk passende hulp of zorg ontvangen, zodat zij zo snel mogelijk weer grip krijgen op hun eigen leven. Daarnaast hopen we daarmee eventuele overlast te voorkomen of te stoppen. Dit betekent dat we niet alleen willen handelen na een overlastmelding bij de politie, maar al in een eerder stadium willen anticiperen of reageren op signalen van verward gedrag. Hoe we dat doen, hebben we aan de hand van bijgevoegd stroomschema in beeld gebracht.

We zijn steeds beter in staat om onze inwoners met verward gedrag tijdig te helpen, zodat overlast voorkomen kan worden. Tegelijkertijd zien we ook dat het nog niet genoeg is. Vooral in acute situaties zijn we, mede door de complexiteit van de problematiek en de versnippering van het zorgaanbod, nog niet goed in staat om snel en adequaat te handelen.

In de afgelopen periode hebben we meerdere gesprekken gevoerd met zorg- en veiligheidspartners met als doel om te komen tot een effectievere aanpak in acute situaties. Daarbij hebben we ook rekening gehouden met uw verzoek de politie te ontlasten in deze acute situaties (motie 22M181 Laat agenten niet opdraaien voor bezuinigingen op de geestelijke gezondheidszorg). De verbetervoorstellen moeten nog wel nader worden uitgewerkt.

Vervolg
Op korte termijn organiseren wij als gemeente vervolggesprekken om verder te praten over oplossingsmogelijkheden voor de meest ernstige en acute situaties en om de invulling te geven aan de hierboven genoemde verbetervoorstellen. Het uiteindelijke streven is om gezamenlijk met zorg- en veiligheidspartners te komen tot een sluitende aanpak voor personen met verward gedrag. Bestuurders van diverse zorg- en veiligheidspartners zijn voor deze gesprekken uitgenodigd. Ook de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Justitie en Veiligheid zijn hierbij vertegenwoordigd en volgen de ontwikkelingen in Arnhem op de voet.

Tot slot
Zoals u leest zijn de problemen rondom personen met verward gedrag complex en hardnekkig. Het vraagt een langdurige toewijding, waarbij we voortdurend leren en uitvinden hoe we het samen met onze partners beter kunnen doen. Daarbij moeten we inspelen op de steeds weer veranderende werkelijkheid rondom deze problematiek. We blijven in gesprek met onze partners in het zorg-, welzijns- en veiligheidsdomein.

Wij hopen u met deze raadsbrief en het document ‘Arnhemse interventies voor personen met verward en/ of onbegrepen gedrag’ meer inzicht te hebben gegeven in de huidige interventies met betrekking tot de aanpak van personen met verward gedrag en de doorontwikkeling die we realiseren. We beschouwen de motie 22M181 hiermee als afgedaan. We realiseren ons dat we nog niet klaar zijn. Zodra er belangrijke nieuwe ontwikkelingen zijn, zullen we u daarover informeren.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris,	de burgemeester,
J.H. de Baas	A. Marcouch

Bijlagen
- Arnhemse interventies personen verward en/ of onbegrepen gedrag
- Stroomschema aanpak personen verward en/ of onbegrepen gedrag

ARNHEMSE INTERVENTIES PERSONEN MET VERWARD EN/ OF ONBEGREPEN GEDRAG

NOVEMBER 2023

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING 4
AANLEIDING 4
DOELGROEP 4
DOEL 5
LEESWIJZER 5
2. HUIDIGE AANPAK VERWARD GEDRAG 6
UITLEG STROOMSCHEMA 6
STRAFBAAR FEIT 6
CRISISSITUATIE 6
VERSTORING VAN DE OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID 7
3. KNELPUNTEN HUIDIGE AANPAK 8
KNELPUNTEN ACUTE SITUATIES 8
KNELPUNTEN NIET-ACUTE SITUATIES 8
KNELPUNTEN M.B.T. (WETTELIJKE) KADERS 9
4. VERBETERDE AANPAK 10
VERBETERINGEN ACUTE SITUATIES 10
DOORONTWIKKELING NOODBED 10
MELDPUNT ACUUT 10
SOCIAAL PIKET 11
VERBETERINGEN NIET ACUTE SITUATIES 11
PERSOONSGERICHTE AANPAK WIJKEN 11
DOORONTWIKKELING ZORG- EN VEILIGHEIDSHUIS 12
DOORONTWIKKELING BEMOEIZORG 12
OGGZ TEAM/ INTERVENTIETEAM 12
DOORONTWIKKELING ANALYSE ZORGMELDINGEN 12
WIJK GGD 13
WIJK GGZ 13
WACHTTIJDEN GGZ 13
CONTAINERWONINGEN 13
VERBETERINGEN M.B.T. WETTELIJKE KADERS 14
BIJLAGE 1. STROOMSCHEMA 15
BIJLAGE 2. BESTAANDE VOORZIENINGEN ACUTE SITUATIES 16
PIKET OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID 16
NOODBED (PILOT) 16
INZET BEMOEIZORG 16
OVERLAST EN ZORG OVERLEG (OZO) 16
OGGZ TAFEL 17

VEILIGHEIDSHUIS GELDERLAND MIDDEN....17
BIJLAGE 3. BESTAANDE VOORZIENINGEN NIET ACUTE SITUATIES....18
INZET PREVENTIEVE BEMOEIZORG....18

1. INLEIDING

AANLEIDING

De problematiek rond personen met verward en/ of onbegrepen gedrag (voor de leesbaarheid van het stuk noemen we het hierna ‘verward gedrag’) staat naar aanleiding van het toenemende aantal incidenten hoog op de landelijke en lokale agenda. Ook in Arnhem is de problematiek groot. Wie naar het RTL 4 programma ‘Bureau Arnhem’ heeft gekeken, heeft kunnen zien dat het met sommige Arnhemse inwoners echt niet goed gaat en dat ondanks alle inspanningen van diverse partners, de leefbaarheid in sommige wijken enorm onder druk staat. Personen met verward gedrag worden door inwoners, ondernemers en bezoekers van de stad ervaren als gevaarlijk en beangstigend. Als dat zich voordoet, schakelen de omstanders of omwonenden vaak de politie in.

De politie heeft in 2022, 2.170 meldingen (E-33 meldingen) van personen met verward gedrag in Arnhem geregistreerd. In 2020 waren dat er nog 1.411. De cijfers van de politie bieden daarbij vooral inzicht in het aantal keer dat de politie is ingezet en is niet zozeer de manier om de totale problematiek te meten.

Vooral in het Centrum en het Spijkerkwartier is er sprake van overlast door personen van verward gedrag. Maar ook in wijken als Malburgen, ’t Arnhemse Broek, Klarendal en in winkelcentrum Kronenburg is er sprake van overlast.

Vaak is er sprake van psychische problematiek, verslavingsproblematiek, laag verstandelijke beperking, of een combinatie daarvan, of dementie die aan het verwarde gedrag ten grondslag ligt. Bij overlast wordt met regelmaat inzet van politie gevraagd, terwijl er geen sprake is van een strafbaar feit. De persoon heeft zorg nodig.

De overlast is moeilijk op te lossen, omdat naast het verwarde gedrag, vaak sprake is van zorg mijdend gedrag. Daarbij is het zorgaanbod versnipperd georganiseerd en hanteren zorgaanbieders contra-indicaties, waardoor het moeilijk is om de passende zorg te vinden en in te zetten. De vele (wettelijke) kaders en verschillende financieringsstromen helpen daar niet bij.

Een sluitende aanpak en goede samenwerking tussen verschillende professionals uit het sociaal domein, zorgdomein en veiligheidsdomein is daarom essentieel. Een goede samenwerking draagt tevens bij aan het gepast inzetten van de beperkte beschikbare capaciteit in de drie domeinen.

DOELGROEP

Verward gedrag heeft vele verschijningsvormen, oorzaken en achtergronden. Spreken van ‘de’ groep personen met verward gedrag doet daarom geen recht aan de grote verscheidenheid van verward gedrag en de achtergronden daarvan. ‘De’ persoon met verward gedrag bestaat niet. Vaak is er sprake van meerdere en complexe problemen in verschillende leefgebieden tegelijk (RIVM 2019).

Bij verward gedrag gaat het om mensen die de grip op hun leven (dreigen te) verliezen, waardoor het risico aanwezig is dat zij zichzelf of anderen schade berokkenen (Schakelteam 2017). De redenen dat dit gebeurt, kunnen heel divers zijn. Het kan zijn dat iemand kampt met verschillende aandoeningen of beperkingen, zoals psychische problemen, een licht verstandelijke beperking, (beginnende) dementie of verslaving. Maar ook mensen met levensproblemen die voor de betreffende persoon boven het hoofd dreigen te groeien, kunnen voor verward gedrag zorgen. Denk dan aan ernstige schulden, dakloos zijn of verlies van dierbaren. Vaak gaat het om een combinatie van levensproblemen en een aandoening of beperking.

Kortom, door verschillende omstandigheden kan de situatie ontstaan dat zij eenmalig of chronisch in de problemen komen, grip op hun leven verliezen en daardoor overlast veroorzaken of zelfs in het strafrechtelijk circuit belanden.

DOEL

Het intensiveren van de samenwerking en het organiseren van een sluitende aanpak moet ertoe leiden dat:

1. mensen tijdig de juiste zorg en ondersteuning krijgen, weer grip krijgen op hun eigen leven en niet onnodig in aanraking komen met politie en justitie;
2. er minder overlast veroorzaakt wordt door personen met verward gedrag in de Arnhemse wijken en de leefbaarheid en het gevoel van veiligheid in de wijken verbetert;
3. de politie ontlast wordt en het aantal zorgmeldingen omlaag gaat.

LEESWIJZER

Als eerste (hoofdstuk 2) hebben we aan de hand van een stroomschema onze huidige aanpak voor personen met verward gedrag in beeld gebracht, waarbij we in de bijlage alle beschikbare voorzieningen en interventies hebben toegelicht.
In hoofdstuk 3 beschrijven we de knelpunten die we ervaren. Vervolgens doen we in hoofdstuk 4 verbetervoorstellen om de gesignaleerde knelpunten in nauwe samenwerking met betrokken partijen op te lossen. Voor een aantal andere knelpunten wordt gekeken naar regionale of zelfs landelijke oplossingen.

2. HUIDIGE AANPAK VERWARD GEDRAG

In dit hoofdstuk beschrijven we, aan de hand van een stroomschema, de huidige aanpak voor personen met verward gedrag in de gemeente Arnhem. Het stroomschema is als bijlage 1 toegevoegd.

Het stroomschema brengt enerzijds de huidige aanpak en interventies in beeld. Anderzijds geeft het schema de gewenste interventies (hoofdstuk 4) weer die nodig zijn voor een meer sluitende aanpak in de keten. De huidige aanpak is in het stroomschema te herkennen aan de groene kaders.

UITLEG STROOMSCHEMA

Het stroomschema start bij het eerste signaal over een persoon waar zorgen over zijn doordat hij/ zij verward gedrag vertoont. Vaak beginnen de zorgen bij omwonenden of familie van de persoon die verward gedrag vertoont. Zij kunnen de situatie meestal niet zelf oplossen en gaan op zoek naar hulp. Er kan een melding worden gedaan bij de volgende ketenpartners:

1. Woningcorporaties;
2. Sociale Wijkteams;
3. Meldpunt zorgwekkend gedrag (VGGM);
4. Huisarts;
5. Politie; of
6. (Thuis)zorgaanbieders.

De ketenpartners hebben vervolgens de keuze om de persoon met verward gedrag zelf te helpen of de melding door te zetten naar:

1. Het meldpunt zorgwekkend gedrag (VGGM);
2. De Overlast- en Zorg coördinator (nu nog Rijnstad, per 1 januari 2024 gemeente Arnhem); of
3. De politie

Vervolgens wordt de melding gewogen. Tijdens de weging is het van belang om stil te staan bij de volgende vragen:

- Is er sprake van een strafbaar feit?
- Is er sprake van een crisissituatie (direct gevaar voor persoon en omgeving)?
- Is er sprake van verstoring van de openbare orde en veiligheid?
- Accepteert de persoon vrijwillig hulp?

Afhankelijk van de antwoorden op bovenstaande vragen kunnen er interventies worden ingezet.

STRAFBAAR FEIT

Wanneer er sprake is van een strafbaar feit komt politie ter plaatse en heeft de politie de discretionaire bevoegdheid om een persoon bijvoorbeeld staande te houden of aan te houden (strafrecht).

CRISISSITUATIE

Is er sprake van een crisissituatie, dan wordt de persoon beoordeeld door de crisisdienst en volgt er op basis van de Wet Verplichte GGZ (crisismaatregel) of Wet Zorg en Dwang (inbewaringstelling) een verplichte opname van de persoon met verward gedrag. Dit is een zeer ingrijpende maatregel die de burgemeester kan inzetten.

VERSTORING VAN DE OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

Wanneer er geen sprake is van een strafbaar feit of crisissituatie, maar de persoon met verward gedrag verstoort wel in ernstige mate de openbare orde en veiligheid (*acute situatie*), dan speelt de bereidwilligheid van de persoon om zorg te aanvaarden een cruciale rol. Wanneer er bereidwilligheid is, dan zijn er een aantal opties, zoals de inzet van het noodbed, hulp van de GGZ of verslavingszorg. Wanneer er geen bereidwilligheid is, dan zijn de mogelijkheden beperkt. In zo'n geval proberen we door de inzet van bemoeizorg of een persoonsgerichte aanpak (lokaal of in het Zorg- en Veiligheidshuis), de persoon met verward gedrag toch te helpen de grip op zijn/ haar eigen leven terug te krijgen.

Wanneer er geen sprake is van een verstoring van de openbare orde en veiligheid (niet-acute situatie) dan gaat het meldpunt zorgwekkend gedrag van de VGGM aan de slag. De VGGM verrijkt de melding om een goed beeld van de situatie te krijgen, kijkt of er al hulpverlening betrokken is en bepaalt vervolgens de juiste vervolgstappen.

De vervolgstappen zijn meestal gericht op het (opnieuw) bieden van de juiste ondersteuning (kort- of langdurend) aan de persoon met verward gedrag, waarbij er gebruik gemaakt kan worden van de voorliggende/ basisvoorzieningen. Deze voorzieningen zijn deels vrij toegankelijke voorzieningen en zijn beschikbaar voor iedere inwoner van Arnhem. Voor sommige andere voorzieningen is een indicatie nodig vanuit de sociale wijkteams of de huisarts.

3. KNELPUNTEN HUIDIGE AANPAK

In dit hoofdstuk beschrijven we de knelpunten in de huidige aanpak.

In algemene zin kan gesteld worden dat een domein overstijgende samenwerking tussen professionals essentieel is, omdat de doelgroep complexe problemen heeft in verschillende leefgebieden.

We zien dat de knelpunten vooral ontstaan wanneer er sprake is van verstoring van de openbare orde, maar er géén sprake is van een strafbaar feit of crisissituatie. Wij noemen dit acute situaties. Ook ervaren we knelpunten in niet-acute situaties, waarbij er zorgen zijn, maar er geen sprake is van directe verstoring van de openbare orde en veiligheid. Het gaat dan om mensen die (tijdelijk) de grip op hun leven (dreigen te) verliezen.

Daarnaast zijn de (wettelijke) kaders niet altijd helpend. In de volgende paragrafen gaan we hier verder op in.

KNELPUNTEN ACUTE SITUATIES

De hulpdiensten (meestal politie) worden regelmatig opgeroepen, omdat er een persoon met verward gedrag in een acute situatie is beland. Er is dan sprake van een onveilige of zelfs onhoudbare situatie voor de persoon zelf of voor diens directe omgeving.

De hulpdiensten zijn er vaak uren druk mee, terwijl zij niet de expertise hebben en de zorg kunnen bieden die de persoon met verward gedrag nodig heeft. Daarnaast zijn de hulpdiensten daardoor een lange tijd niet beschikbaar voor andere meldingen. De opties om deze acute situatie te de-escaleren zijn zeer beperkt. Wanneer er geen sprake is van een crisis maar acute situatie, is de zorg niet altijd oproepbaar en beschikbaar. Buiten kantoortijden en in de weekenden is de zorg moeilijk bereikbaar en niet beschikbaar. Maar ook het feit dat personen met ernstig verward gedrag vaak zorgmijdend zijn en niet snel vrijwillig zorg accepteren speelt hierbij een belangrijke rol.

Knelpunten samengevat:

1. Zorg is niet 24/7 oproepbaar/ beschikbaar; en
2. Persoon met verward gedrag is vaak zorgmijdend.

KNELPUNTEN NIET-ACUTE SITUATIES

Ook in niet-acute situaties worden knelpunten ervaren.

De meldingen die binnenkomen, gaan vaak over complexe situaties, waarbij sprake is van een hoge mate van urgentie. De meldingen moeten daarom snel worden opgepakt. Het snel en adequaat handelen is moeilijk, omdat vaak veel organisaties betrokken zijn, niet altijd even duidelijk is wie wat doet en er sprake is van versnippering in het aanbod van zorg. Daarbij ontbreekt ook de regie. Ook in de niet-acute situaties speelt het zorgmijdende gedrag van de persoon in kwestie vaak een grote rol. De vrijwilligheid en bereidheid om hulp te accepteren is essentieel in het toeleiden naar een passende interventie.

Het is van belang dat voor de persoon met verward gedrag goede en juiste ondersteuning wordt georganiseerd. Hiervoor werken betrokken organisaties samen, zodat hulp, zorg en andere maatregelen goed worden afgestemd. Een veelvoorkomend obstakel in goede samenwerking en het komen tot de juiste aanpak voor personen met verward gedrag is de terughoudendheid in het delen van gegevens. Specifiek voor deze groep zien we ook een lacune in de deling van gegevens tussen het

sociaal-, veiligheids- en zorgdomein. De verschillende wetten en Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) belemmeren deze uitwisseling maar dit geldt ook voor de verschillende registratiesystemen van de betrokken partijen.

Knelpunten samengevat:

1. Versnippering van aanbod van zorg;
2. Veel organisaties betrokken, regie ontbreekt;
3. Zorgmijdend gedrag van de persoon in kwestie; en
4. Terughoudendheid bij delen van informatie.

KNELPUNTEN M.B.T. (WETTELIJKE) KADERS

Voor een sluitende aanpak is een goede samenwerking tussen verschillende professionals uit het sociaal domein, zorgdomein en veiligheidsdomein essentieel. Daarbij is het zoeken naar de mogelijkheden binnen de opgestelde wettelijke kaders en de bijbehorende financieringsstromen.

In de praktijk leveren de verschillende kaders en financieringsstromen soms problemen op. Personen met verward gedrag hebben vaak meerdere problemen op verschillende leefgebieden. De vraag is dan wat het voorliggende probleem is en vanuit welk kader gewerkt kan worden. Wanneer partijen onderling discussie krijgen over de kaders, ontstaat er vaak een impasse en wordt de persoon met verward gedrag niet (tijdig) voorzien van de benodigde zorg.

In hoofdstuk 2 hebben we er al stil gestaan bij het strafrechtelijke kader en de kaders voor verplichte zorg (Wet Verplichte GGZ en Wet Zorg en Dwang). Maar dit zijn niet de enige kaders waar rekening mee gehouden dient te worden.

Wet	Uitleg	Verantwoordelijk voor inkoop
Wet Maatschappelijke Ondersteuning	Inzet van ondersteuning/ zorg voor ondersteuning voor mensen, zodat zij zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen wonen en deel kunnen blijven nemen aan de maatschappij	Gemeenten
Wet Langdurige Zorg	Inzet van zorg bedoeld voor mensen die voortdurend (intensieve) zorg nodig hebben in de nabije omgeving	Zorgkantoor
Zorgverzekeringswet	Regelt de verplichte basisverzekering voor verzekerden	Zorgverzekeraar
Wet Forensische Zorg	Inzet van zorg bij verdachten en veroordeelden	Ministerie van Justitie en Veiligheid

4. VERBETERDE AANPAK

We streven naar een sluitende aanpak, zodat personen met verward gedrag tijdig de juiste zorg en ondersteuning krijgen en niet onnodig in aanraking komen met politie en justitie. Ook beogen we dat alle betrokken partners bij een incident met een verward persoon weten wat te doen om de veiligheid (van de verwarde persoon, zijn/ haar directe omgeving en betrokken hulpverleners) te garanderen.

In het stroomschema is goed te zien dat er over de hele breedte van de Arnhemse aanpak, zowel bij acute als niet acute situaties, mogelijkheden zijn voor verbetering en uitbreiding van de aanpak. De gewenste verbeteringen en uitbreidingen zijn in het stroomschema te herkennen aan de oranje kaders. In dit hoofdstuk gaan we nader in op gewenste verbeteringen en uitbreidingen in de aanpak van personen met verward gedrag.

VERBETERINGEN ACUTE SITUATIES

Het is noodzakelijk om het handelingsperspectief in acute situaties uit te breiden, zodat de hulpdiensten (politie) niet enorm veel tijd kwijt zijn aan een melding over een persoon met verward gedrag die zorg nodig heeft (en geen strafbaar feit heeft gepleegd). Daarom zetten we in op de volgende verbeteringen:

1. Doorontwikkeling noodbed;
2. Meldpunt Acuut; en
3. Sociaal piket.

DOORONTWIKKELING NOODBED

Het noodbed betreft tijdelijke opvang van personen die zich gedurende het hele etmaal (24/7) aandienen met ‘verward gedrag’. Het noodbed is een aanvulling op het bestaande zorgaanbod. Voordat het noodbed in beeld komt, wordt eerst nagegaan of het mogelijk is om een oplossing te vinden binnen de persoonlijke kring van betrokkene. Ook moet een crisissituatie of een strafbaar feit worden uitgesloten.

Gebruikmaking van het noodbed gebeurt op vrijwillige basis. De persoon met verward gedrag kan maximaal 48 uur (72 uur in het weekend) gebruik maken van het noodbed. In die periode wordt onderzocht welke problemen ten grondslag liggen aan het verward gedrag en wordt aansluitende en passende vervolgzorg geregeld.

Het noodbed is als pilot opgestart en heeft een looptijd van een jaar (startdatum 1 juni 2023). Na de pilotperiode en bij succesvolle resultaten van deze pilot wordt met betrokken partners verkend in welke mate het noodbed structureel ingericht kan worden.

MELDPUNT ACUUT

De politie is naast de ambulance, crisisdienst GGZ en SEH-huisartsen, de enige professional die 24/7 beschikbaar is voor inwoners en opgeroepen kan worden bij acute situaties buiten kantoortijden. Het is dan ook logisch dat inwoners de politie bellen wanneer een persoon met verward gedrag voor een onveilige situatie zorgt. In acute situaties waarbij er geen sprake is van een strafbaar feit is de politie vaak handelingsverlegen. In die gevallen is het wenselijk dat de samenwerking met zorg spoedig tot stand komt.

In het verleden is gebleken dat aanwezigheid van een zorgverlener op de meldkamer zeer effectief is. De zorgverlener kan, doordat hij/ zij aanwezig is op de meldkamer, de politie ondersteunen bij een melding in de vorm van hulp en advies. Momenteel is het vanwege capaciteitsproblemen niet

mogelijk om een zorgverlener op de meldkamer te positioneren. De ambitie is om dit wel opnieuw, of in een iets andere vorm, te organiseren. Daarbij streven we zoveel mogelijk naar een 24/7 bezetting.

SOCIAAL PIKET

Binnen het veiligheidsdomein is het gebruikelijk dat een medewerker van de gemeente (ambtenaar openbare orde en veiligheid) 24/7 bereikbaar is voor het geval zich een calamiteit op het gebied van de openbare orde en veiligheid voordoet. Deze medewerker weet hoe te handelen wanneer er sprake is van ernstige onveiligheid. Het is wenselijk om een vergelijkbare gemeentelijke piketfunctie te organiseren binnen het sociaal domein. Hulpdiensten maar ook bestuurders moeten gebruik kunnen maken van de kennis en kunde van deze medewerker in geval er sprake is van een acute situatie waarbij een inwoner met verward gedrag voor een onveilige situatie zorgt.

Momenteel wordt onderzocht hoe we deze piketfunctie kunnen inrichten.

VERBETERINGEN NIET ACUTE SITUATIES

Er is behoefte aan meer preventie, minder praten, sneller doen en aan een continue handeling op casuïstiek. Daarom onderzoeken we of inzet op de volgende verbeteringen ook echt tot een verbeterde aanpak leidt:

- Persoonsgerichte Aanpak wijken;
- Doorontwikkeling Zorg- en Veiligheidshuis;
- Overkoepelend bemoeizorgteam;
- OGGZ team/ interventieteam;
- Doorontwikkeling analyse zorgmeldingen;
- Wijk GGD;
- Wijk GGZ; en
- Wachttijden GGZ.

PERSOONSGERICHTE AANPAK WIJKEN

Voor het effectief aanpakken van complexe zorg- en veiligheidscasuïstiek is de huidige regievoering op de lokale keten onvoldoende georganiseerd. Om de regie op de lokale zorg- en veiligheidscasuïstiek te versterken, moet op wijkniveau meer preventief worden gewerkt.

We werken vanuit de situatie waarbij we op wijkniveau personen met een verhoogd risico zo lang als nodig in een integraal traject onder regie van de gemeente houden. Samenwerking met lokale en regionale partners is daarbij essentieel. Gezamenlijk bepalen we de risico's en de aanpak op persoonsniveau. Heldere afspraken met deze partners waarborgen dat de gemeente op lokaal niveau tijdig alle professionele ondersteuning kan bieden waarover we beschikken.

Mocht de persoonsgerichte aanpak wijken niet afdoende zijn, dan is er een mogelijkheid om op te schalen naar het Zorg- en Veiligheidshuis.

De huidige Overlast- en Zorg Coördinatie, uitgevoerd door de Overlast- en Zorg Coördinatoren van Rijnstad en de Persoonsgerichte Aanpak Wijken worden samengevoegd. De regiefunctie wordt daarmee een verantwoordelijkheid van de gemeente waardoor er meer zicht en grip ontstaat op (geëscaleerde) casuïstiek. Bovendien wordt gegevensdeling tussen partijen eenvoudiger.

De Overlast- en Zorg Coördinatoren komen per 1 januari 2024 in dienst van de gemeente Arnhem en komen te vallen onder de afdeling Veiligheid, team Zorg & Veiligheid.

DOORONTWIKKELING ZORG- EN VEILIGHEIDSHUIS

Het Zorg- en Veiligheidshuis faciliteert de persoonsgerichte aanpak voor zeer complexe en geëscaleerde casuïstiek met zowel een zorg als strafcomponent. Alle partners van het Zorg- en Veiligheidshuis kunnen een probleem rond een persoon met verward gedrag inbrengen. Indien passend, wordt een Multi Disciplinair Overleg (MDO) georganiseerd. De partners in het MDO wisselen relevante persoons- en of systeemgerichte informatie uit op alle leefgebieden en analyseren de problematiek. Ze gaan niet na elkaar, maar tegelijkertijd en in samenhang met een persoon en zijn systeem aan de slag. Op basis daarvan wordt gewerkt aan een gezamenlijk plan. Dit maakt de aanpak effectiever en efficiënter. Het plan van aanpak is een maatwerkcombinatie uit het repertoire van repressie, bestuurlijke interventies en zorg.

Om meer grip te krijgen op de meest complexe casuïstiek en de samenwerking tussen partijen te faciliteren bij het oplossen van deze casuïstiek is het noodzakelijk dat het Zorg- en Veiligheidshuis zich beter verhoudt tot de lokale persoonsgerichte aanpak, outeachender te werk gaat en zich ontwikkelt naar meer een expertisecentrum voor zeer complexe casuïstiek.

DOORONTWIKKELING BEMOEIZORG

Binnen de gemeente Arnhem wordt gebruik gemaakt van bemoeizorg. Aan de ene kant wordt bemoeizorg ingezet voor een specifieke doelgroep dak- en thuislozen en aan de andere kant is er bemoeizorg beschikbaar voor een groep mensen die niet makkelijk te bereiken is, die vaak met multi-problematiek kampt en niet graag zelf om hulp vraagt of kan vragen. Het doel van het bemoeizorg is om personen met verward gedrag te ondersteunen en te begeleiden bij het vinden van de juiste zorg en ondersteuning. Het streven is om de bemoeizorg meer integraal vorm te geven, waarbij geen onderscheid in doelgroepen wordt gemaakt.

OGGZ TEAM/ INTERVENTIETEAM

Het idee is om een team samen te stellen dat zich bezighoudt met het vinden van een geschikte zorgplek voor inwoners die voor ernstige overlast veroorzaken door verward gedrag. Het is noodzakelijk dat hiervoor snel de juiste zorg wordt geregeld. Dit team kan hierin faciliteren. Hierbij zijn we wel afhankelijk van de bereidwilligheid van de persoon met verward gedrag.

Het team bestaat uit professionals vanuit diverse zorginstellingen en vormt een multidisciplinair team. Dit team is niet 24/7 beschikbaar.

Over de precieze invulling hiervan zijn we nog in gesprek met diverse partners.

DOORONTWIKKELING ANALYSE ZORGMELDINGEN

VGGM (team OGGZ) heeft sinds oktober 2021 een actieve bijdrage in de doorgeleiding van zorgmeldingen van politie naar het sociaal domein. Het is namelijk noodzakelijk dat er een preventieve samenwerking tot stand komt na een zorgmelding van politie.

Wanneer de politie zorgmeldingen ontvangt, gaat zij ter plaatse. Na afhandeling van die melding informeert politie het meldpunt zorgwekkend gedrag van de VGGM over de melding. Dit doen zij alleen bij meldingen die niet-acuut van aard zijn. De VGGM verrijkt de melding om een goed beeld van de situatie te krijgen, kijkt of er al hulpverlening betrokken is en bepaalt vervolgens de juiste vervolgstappen.

De vervolgstappen zijn meestal gericht op het (opnieuw) bieden van de juiste ondersteuning (kort- of langdurend) aan de persoon met verward gedrag, waarbij gebruik gemaakt kan worden van de voorliggende/ basisvoorzieningen. Er zijn drie scenario's mogelijk:

1. hulpverlening is betrokken, melding wordt overgedragen;

2. geen hulpverlening betrokken, VGGM gaat op (huis)bezoek (zie verder paragraaf Wijk GGD); of
3. geen hulpverlening betrokken, outreachende hulpverlening is mogelijk.

Met ingang van mei 2023 is het systeem voor het doorzetten van de zorgmelding landelijk gedigitaliseerd. Sindsdien zet de politie de zorgmeldingen die zij ontvangen dagelijks in plaats van wekelijks door naar het meldpunt zorgwekkend gedrag van de VGGM, zodat sneller de juiste ondersteuning ingezet kan worden. Gekoppeld aan deze zorgmeldingen zetten we in op de wijk GGD.

WIJK GGD

Politie zet zoals hierboven beschreven de zorgmelding dagelijks door naar de VGGM. We zetten in op het snel inregelen van de juiste zorg na de eerste zorgmelding. Naast een goede verrijking is het ook van belang om snel de kastanjes uit het vuur te halen. Daarom starten we per 1 oktober 2023 een pilot in de Arnhem-Oost wijken (Geitenkamp, Klarendal, Presikhaaf, Arnhemse Broek en Malburgen) en Arnhem-Centrum, waarbij een professional van VGGM binnen 48 uur na zorgmelding op (huis)bezoek gaat bij de persoon met verward gedrag waar een zorgmelding over binnen is gekomen. Dit doet VGGM wanneer er (nog) geen andere hulpverlening is betrokken bij desbetreffende inwoner. VGGM kijkt met neutrale blik en maakt een inschatting van psychisch welzijn, lichamelijke gezondheid en leefsituatie in de woning en bepaalt vervolgens in overleg met de inwoner welke vervolgstappen passend zijn.

WIJK GGZ

Wijk GGZ is een samenwerkingsproject van zorginstellingen. De Wijk GGZ is bedoeld voor inwoners met een psychosociale kwetsbaarheid, zoals een ernstige psychiatrische aandoening, verslavingsgevoeligheid en/of een (licht) verstandelijke beperking. De professionals in een Wijk GGZ team hebben hun basis in de specialistische zorg. De Wijk GGZ kan als een specialistische schil om de meer generalistische basisvoorzieningen in een wijk of gebied heen werken. Het Wijk GGZ team kan verwijzers ondersteunen, inwoners met psychosociale kwetsbaarheid ondersteunen en kennisdelen. Wij zijn aan het onderzoeken of de Wijk GGZ passend is voor de gemeente Arnhem naast al bestaande interventies (bijv. bemoeizorg) en recent ontwikkelde interventies (bijv. Wijk GGD).

WACHTTIJDEN GGZ

De Regionale Taskforce Wachttijden GGZ, bestaande uit zorgpartners, de gemeenten Arnhem en Nijmegen, de wijkteams en ervaringsdeskundigen, werkt aan een centraal screenings- en toeleidingspunt GGZ. Verwijzers kunnen naar dit punt verwijzen bij een vermoeden van een GGZ-hulpvraag. Deze vragen worden vanuit dit punt integraal beoordeeld, zodat de meest passende route wordt ingezet voor mensen met een GGZ-hulpvraag. Hulpvragen worden holistisch, vanuit positieve gezondheid, benaderd en kunnen worden doorgeleid naar diverse vormen van GGZ- en WMO-zorg.

CONTAINERWONINGEN

In Arnhem is een aantal containerwoningen beschikbaar voor inwoners die, door hun verwarde gedrag en de overlast die ze daardoor veroorzaken, niet in een woonwijk kunnen wonen. Deze woningen staan dus niet in een woonwijk maar ergens achteraf. Er komen veel meer mensen in aanmerking voor een containerwoning dan beschikbaar. Er vindt ook amper doorstroming plaats waardoor inwoners erg lang op een wachtlijst blijven staan.

Eerder is al op regionaal niveau onderzocht of uitbreiding van containerwoningen mogelijk is. Dat is op niets uitgelopen. We onderzoeken opnieuw de mogelijkheden voor uitbreiding van dit type woningen.

VERBETERINGEN M.B.T. WETTELIJKE KADERS

Knelpunten die ontstaan door de huidige wettelijke kaders en financieringsstromen kunnen moeilijk op lokaal of regionaal niveau worden opgelost. Deze knelpunten dienen op landelijk niveau geagendeerd te worden. We hebben de ambitie om hiervoor een lobby op te starten en op dit thema een concreet resultaat te behalen. Voor een effectieve lobby zoeken we de verdere samenwerking op met de betrokken partners uit zorg- en veiligheidsdomein. De beschreven verbeteringen in de plan vormen daarbij het vertrekpunt richting de landelijke lobby.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1. STROOMSCHEMA

BIJLAGE 2. BESTAANDE VOORZIENINGEN ACUTE SITUATIES

PIKET OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

Binnen het veiligheidsdomein is het gebruikelijk dat een medewerker van de gemeente (ambtenaar openbare orde en veiligheid) 24/7 bereikbaar is voor het geval zich een calamiteit op het gebied van de openbare orde en veiligheid voordoet. Deze medewerker weet hoe te handelen wanneer er sprake is van ernstige onveiligheid.

NOODBED (PILOT)

Van het noodbed kan gebruik gemaakt worden door personen (vaak onder invloed) met multi-problematiek: zowel middelengebruik, psychiatrische problematiek, als sociale en somatische problemen. Hulpdiensten komen deze mensen vaak tegen als er sprake is van een onveilige of onhoudbare situatie voor de persoon zelf of voor zijn/haar directe omgeving.

Een opname op het noodbed vindt plaats op basis van vrijwilligheid. Betrokkene kiest vrijwillig voor een kortdurende opname. Van het noodbed kan 48 uur (weekend 72 uur) gebruik worden gemaakt. Gedurende deze periode kan verder onderzoek plaats vinden om in beeld te krijgen of er sprake is van andere aandoeningen en wordt in beeld gebracht of er eventuele vervolgzorg nodig is. Partijen hebben afspraken gemaakt over het tijdig inzetten van deze vervolgzorg en de overdracht van betrokkene.

INZET BEMOEIZORG

Binnen de gemeente Arnhem wordt gebruik gemaakt van bemoeizorg. Bemoeizorg wordt ingezet voor een specifieke doelgroep dak- en thuislozen. Daarnaast wordt preventieve bemoeizorg aangeboden. Bemoeizorg is voor volwassenen met psychosociale of psychiatrische problemen of met een verslaving. De situatie is bedreigend voor de gezondheid van de persoon zelf en vaak ondervindt de omgeving er last van. De inzet van bemoeizorg is voor tijdelijke duur. Zodra iemand zelf weer verder kan of er een relatie met hulpverleners tot stand is gebracht, stopt deze inzet.

OVERLAST EN ZORG OVERLEG (OZO)

In het Overlast en Zorg Overleg (OZO) worden problemen aangepakt die veroorzaakt worden door inwoners die geen zorg accepteren, terwijl dat wel nodig is. Samen met politie, woningbouwcorporaties, sociale wijkteams en hulpverlenende instanties wordt een plan van aanpak opgesteld. Deze samenstelling biedt de mogelijkheid om vanuit zorg en hulpverlening te handelen, maar indien nodig ook vanuit drang en dwang. Zo nodig volgt escalatie naar het Veiligheidshuis of behandeling aan de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg-tafel van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM).

Per 1 januari 2024 komen de OZO-coördinatoren in dienst van de gemeente Arnhem, afdeling Veiligheid. Het OZO wordt onderdeel van de Persoonsgerichte Aanpak Wijken (zie ook hoofdstuk 4, paragraaf verbeteringen niet acute situaties.

OGGZ TAFEL

De Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) richt zich op sociaal kwetsbare mensen die zorg en/of hulp nodig hebben, maar dit niet krijgen. Bijvoorbeeld daklozen, personen met verward of onbegrepen gedrag, zwerfjongeren en zorgwekkende zorgmijders. Psychische aandoeningen, verslaving, vereenzaming, werkloosheid of financiële problemen kunnen ertoe leiden dat mensen steeds dieper wegzakken in een situatie van verkommering of verloedering. Deze mensen kunnen een risico vormen voor zichzelf en/ of hun omgeving. Betrokken organisaties in de OGGZ maken afspraken om het vangnet te organiseren voor deze mensen die buiten boord (dreigen te) vallen in het reguliere stelstel.

VEILIGHEIDSHUIS GELDERLAND MIDDEN

Het Veiligheidshuis Gelderland Midden (West Veluwe Vallei en Regio Arnhem) is een netwerksamenwerking tussen straf- en zorgpartners en gemeenten. Daarin komen zij tot een ketenoverstijgende persoonsgerichte aanpak van zeer complexe problematiek. Deze aanpak is erop gericht om de persoon het best mogelijke perspectief te bieden en criminaliteit, recidive en maatschappelijke uitval te voorkomen en te verminderen. Tegelijkertijd bestrijdt het Veiligheidshuis zo ernstige overlast en criminaliteit en dragen ze samen met partners bij aan de veiligheid(sbeleving) in de wijken.

BIJLAGE 3. BESTAANDE VOORZIENINGEN NIET ACUTE SITUATIES

INZET PREVENTIEVE BEMOEIZORG

Door de grote mate van leefbaarheidsproblematiek en zorgen over wat er zich ‘achter sommige voordeuren’ afspeelt is de bemoeizorg die er in Arnhem al was voor dreigend dak- en thuislozen uitgebreid naar meer ‘preventieve bemoeizorg’. Het gaat om mensen die grip op hun leven (dreigen te) verliezen, waardoor het risico aanwezig is dat zij zichzelf of anderen schade berokkenen. Dit verlies kan eenmalig of chronisch zijn. Vaak is er sprake van een combinatie van wanhoop door ernstige sociale problematiek als eenzaamheid, woningnood, werkloosheid, schulden en andere vormen van sociale uitsluiting, trauma’s als gevolg van oorlog en ander geweld, tijdelijk of meer structureel.

DAKLOZENLOKET

Het daklozenloket is een fysieke plek voor mensen die dak- en thuisloos zijn, of dat dreigen te worden. Zij kunnen bij het loket terecht voor aanmelding en intake voor de daklozenopvang, hulp en advies voor onder andere het verkrijgen van een briefadres. Het loket wordt bemenst door medewerkers van de GGD, Pactum, burgerzaken, Werk en Inkomen van de gemeente Arnhem en een ervaringsdeskundige die tevens als ‘buddy’ kan op treden.

Signaal persoon verward of onbegrepen gedrag

Woningcorporaties

Sociale Wijkteams

Meldpunt niet-acuut verward gedrag (VGGM)

Huisarts

Politie

(thuis)zorgaanbieders

Casus wordt aangemeld bij het Overlast- en Zorg Overleg

OZO-coordinator verrijkt melding

OZO-coordinator maakt in overleg met betrokken partners plan van aanpak

zie onderstaande beschikbare voorzieningen/ interventies

OZO-coordinator voert regie

Neemt overlast af?

Nee

Opschalen naar het Zorg- en Veiligheidshuis

Ja

Afschalen, overdragen aan betrokken partijen

Melding komt binnen bij het Meldpunt niet-acuut verward gedrag (VGGM)

VGGM verrijkt melding

Ontvangt persoon al zorg?

Ja

Betreffende zorginstelling wordt geactiveerd

Nee

Politie wordt opgeroepen en komt ter plaatse

Is er sprake van strafbaar feit?

Ja

Politie houdt persoon aan (strafrecht)

Nee

Gaat het om een crisis?

Nee

Is er sprake van verstoring openbare orde en veiligheid

Nee

Politie maakt melding bij Meldpunt niet-acuut verward gedrag

Ja

Beoordeling crisisdienst

Crisismaatregel/ Inbewaringstelling

Inzet verplichte zorg/ opname (Wet Verplichte GGZ Wet Zorg en Dwang)

Ja

Accepteert persoon hulp vrijwillig?

Nee

Beschikbare basisvoorzieningen vrij toegankelijk:
- Buurthuizen
- Ontmoetingsplekken
- Sociale Raadslieden
- Onafhankelijke clientondersteuning
- Inloopvoorzieningen

Beschikbare maatwerkvoorzieningen op indicatie van Sociale Wijkteams:
- Laagdrempelige begeleiding
- Specialistische begeleiding WMO
- Dagbesteding
- Beschermd Wonen
- Housing First
- Activerend werk
- Schulddienstverlening

Beschikbare maatwerkvoorziening op indicatie van de GGD:
- Maatschappelijke Opvang

Beschikbare maatwerkvoorzieningen op verwijzing huisarts:
- Geestelijke Gezondheids Zorg
- Verslavingszorg

Beschikbare interventies:
- Piket Openbare Orde en Veiligheid
- Noodbed (Pilot)

Nieuwe nog te ontwikkelen interventies:
- Doorontwikkeling Noodbed
- Meldpunt Acuut (zorg aanwezig in meldkamer)
- Sociaal Piket

Beschikbare interventies (mits persoon zorg accepteert):
- Inzet bemoeizorg
- Daklozenloket

Nieuwe nog te ontwikkelen interventies:
- Doorontwikkeling analyse zorgmeldingen
- Wijk GGD
- Wijk GGZ
- Aanpak wachttijden GGZ - ontwikkeling meldpunt niet-acuut
- Uitbreiding containerwoningen

Beschikbare interventies:
- Aanvraag Zorgmachtiging/ Rechtelijke Machtiging
- Inzet bemoeizorg
- Overlast en Zorg Overleg (OZO)
- OGGZ tafel
- Persoonsgerichte Aanpak Zorg & Veiligheidshuis

Nieuwe nog te ontwikkelen interventies:
- Persoonsgerichte aanpak Wijken
- Doorontwikkeling Zorg- en Veiligheidshuis
- Doorontwikkeling bemoeizorg

Signaal persoon verward of onbegrepen gedrag

Versie augustus 2024

- Woningcorporaties
- Sociale Wijkteams
- Meldpunt zorgwekkend gedrag (VGGM)
- Huisarts
- Politie
- (thuis)zorgaanbieders

Casus wordt aangemeld bij het portaal afdeling Veiigheid, Gemeente Arnhem

PGA-expert draagt zorg voor verrijking van melding

PGA-expert maakt in overleg met betrokken partners plan van aanpak

zie onderstaande beschikbare voorzieningen/ interventies

PGA expert voert regie

Neemt overlast af?

Nee → Opschalen naar het Zorg- en Veiligheidshuis

Ja → Afschalen, overdragen aan betrokken partijen

Melding komt binnen bij het Meldpunt zorgwekkend gedrag (VGGM)

VGGM verrijkt melding

Ontvangt persoon al zorg?

Ja → Betreffende zorginstelling wordt geactiveerd

Nee

Politie wordt opgeroepen en komt ter plaatse

Is er sprake van strafbaar feit?

Ja → Politie houdt persoon aan (strafrecht)

Nee → Gaat het om een crisis?

Ja → Beoordeling crisisdienst → Crisismaatregel/ Inbewaringstelling → Inzet verplichte zorg/ opname (Wet Verplichte GGZ/ Wet Zorg en Dwang)

Nee → Is er sprake van verstoring openbare orde en veiligheid?

Nee → Politie maakt melding bij Meldpunt zorgwekkend gedrag

Ja → Accepteert persoon hulp vrijwillig?

Ja → Beschikbare interventies (mits persoon zorg accepteert):
- Wijk GGD
- Meldpunt zorgwekkend gedrag
- Daklozenloket

→ Nieuwe nog te ontwikkelen interventies:
- Doorontwikkeling analyse zorgmeldingen
- Consultatiefunctie Sociaal Domein-GGZ
- Aanpak wachttijden GGZ / Centraal Toeleidingspunt
- Uitbreiding containerwoningen

Nee → Beschikbare interventies:
- Aanvraag Zorgmachtiging/ Rechtelijke Machtiging
- Outreachende centrum aanpak
- Inzet bemoeizorg
- Persoonsgericht aanpak expert overleg (PGA)
- OGGZ tafel
- Aanpak Zorg & Veiligheidshuis

→ Nieuwe nog te ontwikkelen interventies:
- Werkwijze acute situaties verbeteren

Beschikbare basisvoorzieningen vrij toegankelijk:
- Buurthuizen
- Ontmoetingsplekken
- Sociale Raadslieden
- Onafhankelijke clientondersteuning
- Inloopvoorzieningen

Beschikbare maatwerkvoorzieningen op indicatie van Sociale Wijkteams:
- Laagdrempelige begeleiding
- Specialistische begeleiding WMO
- Dagbesteding
- Beschermd Wonen
- Housing First
- Activerend werk
- Schulddienstverlening

Beschikbare maatwerkvoorziening op indicatie van de GGD:
- Maatschappelijke Opvang

Beschikbare maatwerkvoorzieningen op verwijzing huisarts:
- Geestelijke Gezondheids Zorg
- Verslavingszorg

Beschikbare interventies:
- Piket Openbare Orde en Veiligheid

→ Nieuwe nog te ontwikkelen interventies:
- Meldpunt acuut

Memo

Datum: Donderdag 29 augustus 2024
Aan: Leden van de gemeenteraad
Van: Afdeling Zorg & Welzijn en Afdeling Veiligheid
Betreft: Beantwoording technische vragen agenderingsverzoek ‘Voortgang Arnhemse interventies voor personen met verward en/of onbegrepen gedrag’

Op 30 januari jl. stelde de VVD technische vragen via het agenderingsverzoek ‘Voortgang Arnhemse interventies voor personen met verward en/of onbegrepen gedrag’. Graag beantwoorden we deze technische vragen alvast schriftelijk.

1. Welke knelpunten kunnen we op korte termijn oplossen en welke vragen een lange-termijn aanpak?

   Het onbegrepen gedrag is divers en complex en heeft verschillende oorzaken. In Arnhem en in de regio is er veel aandacht voor de aanpak onbegrepen gedrag. Structureel wordt er via overleggen met alle ketenpartners in de regio uitgewisseld over nieuwe initiatieven en knelpunten. Ook vinden er maandelijks overleggen plaats waarin personen met onbegrepen gedrag besproken worden. Daarbij wordt altijd gestreefd naar het tijdig bieden van de juiste zorg en ondersteuning, zodat personen weer grip krijgen op hun eigen leven en niet onnodig in aanraking komen met politie en justitie. Het is echter wel een vraagstuk wat op het snijvlak zit van zorg en veiligheid.

   Interventies op korte termijn: Het beste is om de situatie voor te zijn. Naast het bestaand zorgaanbod versterken we de preventie en de vroegsignalering. Dit doen we onder andere met een pilot Wijk GGD in de Arnhem Oost wijken en in het centrumgebied. Kort samengevat, na een melding beoordeelt de VGGM de situatie ter plekke (bijvoorbeeld via een huisbezoek). Tevens is er een pilot waarbij politie en VGGM samen in het centrum en de stadsparken personen met verward en/of onbegrepen gedrag opzoeken en actief (aan zorg) helpen. Voor inwoners die hulp nodig hebben maar daar niet om vragen zetten we zogenoemde bemoeizorgers in.

   Wij formeren samen met ketenpartners een interventieteam dat 24/7 oproepbaar is en beschikbare zorg kan leveren bij acute problematiek, zodat de persoon zo snel mogelijk onder controle is en zorg krijgt. Dit is beter voor de persoon en de inzet van de politie en voorkomt dat de persoon dezelfde situatie veroorzaakt. Deze aanpak is voortgekomen uit een bestuurlijk gesprek in het Duivelshuis waar commitment is uitgesproken door alle aanwezige bestuurders van zorg en veiligheidspartners.

   Voor de korte termijn is tevens relevant dat het aantal meldingen over een langere tijd gezien weliswaar stijgt, maar dat een aanzienlijk deel van de meldingen wordt gedaan in verband met overlast veroorzaakt door een kleine groep mensen. Daarom zetten we extra in op deze groep van veelvuldige overlast veroorzakers, om de trend te kunnen breken.

   Knelpunten die een lange-termijn aanpak vragen zijn bijvoorbeeld de aanzienlijke inspanning om het zorgaanbod zo sluitend mogelijk te maken en informatie, binnen de gestelde wettelijke kaders, met elkaar te delen. Daarnaast blijft het signaleren en bereiken van inwoners die zorg ontwijken een flinke uitdaging.

Tot slot: de stijging in het aantal personen en incidenten met verward en/of onbegrepen gedrag heeft velerlei macro-maatschappelijke oorzaken (armoede, bestaansonzekerheid, geopolitieke spanningen en de stress die die veroorzaken) en is daarom niet oplosbaar met onze interventies alleen. Het interventieteam richt zich nadrukkelijk op het verbeteren van de respons in acute situaties bij meldingen over personen met verward en/of onbegrepen gedrag.

2. Hoe wordt er gekeken naar oplossingsrichtingen die in andere gemeenten succesvol zijn gebleken.

   We volgen ontwikkelingen bij andere gemeenten die succesvol of juist niet succesvol zijn om zo te leren van hun interventies. We spreken deze gemeenten één op één, maar ook via en met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG).Ook hebben wij in onze regio met ketenpartners regelmatig afstemming en uitwisseling onder leiding van een regioadviseur.
   Uiteraard moeten eventuele waardevolle interventies op een juiste manier ingepast kunnen worden in de Arnhemse situatie.

3. Wat is de tijdslijn van nieuwe nog te ontwikkelen interventies en welke knelpunten lossen we hier concreet mee op?

   Graag geven we van de nog (door) te ontwikkelen interventies een korte update over de laatste stand van zaken. De meeste van deze interventies zijn ook terug te vinden in het stroomschema onder het kopje 'nieuwe nog te ontwikkelen interventies', enkele interventies zijn nieuw. Alle interventies dienen bij te dragen aan een meer sluitende aanpak voor personen met verward en/of onbegrepen gedrag.

   ***Noodbed:** Sinds juni 2023 is het noodbed in zijn huidige vorm operationeel geweest. Het aantal aanmeldingen voor het noodbed is beduidend lager dan verwacht. De laatste maanden zijn er zelfs helemaal geen aanmeldingen geweest, waardoor de pilot noodbed in de huidige vorm voortijdig beëindigd is.*
   ***Meldpunt Acuut:** Dit jaar zal het meldpunt acuut operationeel worden door een uitbreiding van de expertise.*
   ***Sociaal Piket:** Het Sociaal Piket betreft een gemeentelijk piket binnen het sociaal domein. Dit is een interventie die op dit moment on hold staat in verband met de ontwikkelingen omtrent het interventieteam.*
   ***Analyse zorgmeldingen:** De analyse van zorgmeldingen is in ontwikkeling. Hiervoor werken we samen met de Politie en de VGGM. Met ingang van mei 2023 is het systeem voor het doorzetten van de zorgmeldingen aan een regionaal of lokaal meldpunt, landelijk gedigitaliseerd.*
   Dat betekent in Arnhem dat de meldingen automatisch doorgezet worden naar het meldpunt niet-acute zorg bij de GGD. Vanuit dit meldpunt wordt er een triage gedaan en een plan van aanpak opgesteld.
   ***Wijk GGD:** Sinds november 2023 bezoekt een Wijk GGD'er (medewerker OGGZ VGGM) na een overlastmelding bij Politie de persoon met verward en/of onbegrepen gedrag in plaats van alleen een digitaal onderzoek. De eerste resultaten zijn positief omtrent deze nieuwe werkwijze in Arnhem Oost en het centrumgebied.*
   ***Wijk GGZ:** Wij hebben onderzocht of de Wijk GGZ passend is naast al bestaande interventies (bijvoorbeeld bemoeizorg) en recent ontwikkelde interventies (bijvoorbeeld Wijk GGD). Voor nu richten wij ons op een korte lijn met de GGZ middels een andere interventie, namelijk het operationaliseren van een consultatiefunctie tussen de GGZ en het Sociaal Domein.*
   Hierin hebben wij de ruimte om met de GGZ te kijken naar wat er nodig is om deze samenwerking te verstevigen in de vorm van bijvoorbeeld telefonische consultatie, een webpagina voor professionals of het verbinden van een hulpverlener vanuit de GGZ aan de wijkteams.
   ***Aanpak Wachttijden GGZ:** Een centraal Screenings- en Toeleidingspunt GGZ is in Q2 2024 operationeel geweest voor drie maanden in de vorm van een pilot. Wij evalueren deze pilot en streven naar een spoedige doorstart.*

Ontwikkeling meldpunt niet-acuut: *De publieksnaam van het meldpunt niet-acuut is aangepast naar meldpunt zorgwekkend gedrag. Dit meldpunt is zowel voor burgers als voor professionals te bereiken.*
Uitbreiding containerwoningen: *In het programma huisvesting bijzondere doelgroepen wordt in bredere zin gekeken naar het huisvestingsvraagstuk.*
Persoonsgerichte aanpak (PGA) wijken: *De PGA experts zijn per 1 januari 2024 onder onze directe aansturing gekomen en kunnen gericht worden ingezet om ook deze vorm van overlast aan te pakken. Hierdoor kunnen we als gemeente sneller schakelen bij personen en/of gezinnen met meervoudige en complexe problematiek om overlast te verminderen, leefbaarheid te verbeteren en veiligheid te bevorderen gezamenlijk met lokale en regionale partners. De PGA experts houden personen en/of gezinnen met een verhoogd risico zo lang als nodig in een integraal traject onder regie van de gemeente.*
Doorontwikkeling zorg- en veiligheidshuis: *Het Zorg- en Veiligheidshuis faciliteert de PGA Wijken bij zeer complexe en geëscaleerde casuïstiek met een zorg- en strafcomponent. Om meer grip te krijgen op de meest complexe casuïstiek en de samenwerking tussen partijen te faciliteren bij het oplossen van deze casuïstiek is het noodzakelijk dat het Zorg- en Veiligheidshuis zich beter verhoudt tot de lokale persoonsgerichte aanpak, outreachender te werk gaat en zich ontwikkelt naar een expertisecentrum voor zeer complexe casuïstiek. Hier wordt momenteel hard aan gewerkt.*
Doorontwikkeling bemoeizorg: *Inmiddels is er een integraal bemoeizorgteam voor alle doelgroepen. De VGGM kan eenvoudig schakelen met dit integrale bemoeizorgteam.*
Werkwijze acute situaties: *Met de partners zorg en veiligheid zijn de knelpunten in casussen geanalyseerd die er nu zijn in acute situaties. Op basis hiervan zijn oplossingsrichtingen geformuleerd die uiteen lopen van de verbinding tussen crisisdienst en politie in die situaties, tot aan interventies om herhaalde meldingen over een persoon beter te helpen voorkomen. Op dit moment wordt een start gemaakt met de implementatie van deze oplossingsrichtingen.*
Outreachende aanpak: *De pilot outreachende aanpak betreft de eerder genoemde aanpak in een aantal stadsparken en in het centrumgebied waar geregeld overlast is. Deze aanpak laat positieve resultaten zien en geeft ons inzicht in de diversiteit van de doelgroep.*

4. Welke financiële risico's loopt Arnhem door deze bedragen te investeren?

   Een aantal nieuwe interventies hebben we met behulp van incidentele middelen in de vorm van een pilot kunnen opstarten. Het geeft ons de mogelijkheid om te kijken wat wel en niet werkt en op basis daarvan een voorstel te doen. Het risico is dat we succesvolle interventies niet kunnen borgen vanwege het gebrek aan structurele middelen.
   Bij twee recent opgestarte interventies zien wij in ieder geval graag een duurzame borging. Daarbij gaat het om de borging en een stadsbrede doorontwikkeling van de Wijk GGD en de outreachende aanpak in het centrum.
   Gezien de korte periode (eind Q3/Q4 2023) dat het outreachende team en de wijk GGD van start zijn gegaan, kunnen we op dit moment nog geen inschatting van kosten maken. We monitoren dit en komen spoedig terug met een voorstel.

5. Welke ambitie heeft het college voor de komende vijf jaar als het gaat om zorg voor deze doelgroep enerzijds en verminderen van overlast anderzijds?

   Het is goed om bovenstaand onderscheid te maken. Zoals gezegd richt het interventieteam zich nadrukkelijk op acute situaties en de opvolging daarvan. Waar het gaat om zorg voor deze doelgroep streeft het college ernaar dat personen met verward en/of onbegrepen gedrag zo vroeg mogelijk in beeld zijn, zodat we tijdig passende zorg en ondersteuning in kunnen zetten en we eventuele overlast vanuit complexe problematiek kunnen voorkomen. Daarbij heeft het college de ambitie om de knelpunten die benoemd zijn onder vraag 1 aan te pakken, zodat de interventies voor deze doelgroep beter op elkaar aansluiten. Sommige tijdelijke interventies zien we graag bestendigd en we blijven op zoek naar nieuwe interventies.

6. Wat is er extra nodig om deze ambitie succesvol te maken?

Voor het succesvol maken van deze ambitie zijn we afhankelijk van integrale en nauwere samenwerking met alle betrokken ketenpartners vanuit zorg en veiligheid. Hierbij is het van groot belang om goed aangesloten te blijven op de landelijke ontwikkelingen rondom gegevensdeling. Er zijn zeer veel ketenpartners bij deze doelgroep en problematiek betrokken waardoor er continu intensief geïnvesteerd moet worden in deze samenwerking. Daarbij is ook structurele financiering van groot belang voor de borging.

Bijlage(n)

- Agenderingsverzoek ‘Voortgang Arnhemse interventies voor personen met verward en/of onbegrepen gedrag’

Personen met verward en/of onbegrepen gedrag

1. Lisanne de Groot (Gemeente, Zorg en Welzijn)
2. Margot Schoenmakers (Gemeente, Veiligheid)
3. Frank van Leeuwen (Politie)
4. Gerben Koekkoek (GGD)

Arnhem GEMEENTE

Iedereen kan de regie kwijtraken

Daniël

Dementie

Dit is een fictieve casus. Er is geen verband tussen de beschrijving van de persoon en de foto.

Gemeente Arnhem

Lisa

Verslaving

Dit is een fictieve casus. Er is geen verband tussen de beschrijving van de persoon en de foto.

Gemeente Arnhem

Patrick

LVB

Dit is een fictieve casus. Er is geen verband tussen de beschrijving van de persoon en de foto.

Gemeente Arnhem

Marianne

GGZ

Dit is een fictieve casus. Er is geen verband tussen de beschrijving van de persoon en de foto.

Gemeente Arnhem

GGZ-problematiek

Verslavings-problematiek

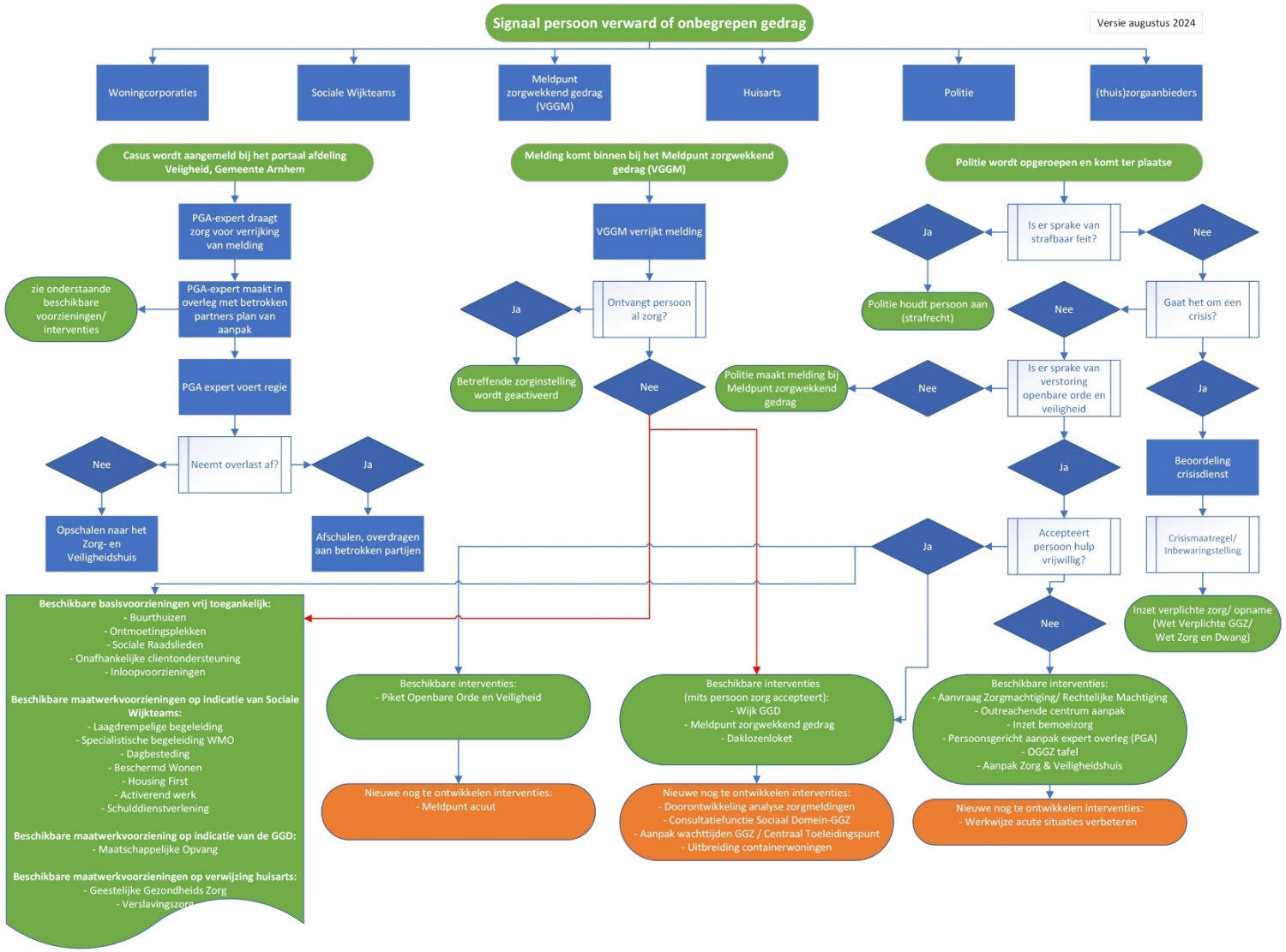
Dementie

Licht verstandelijke beperking

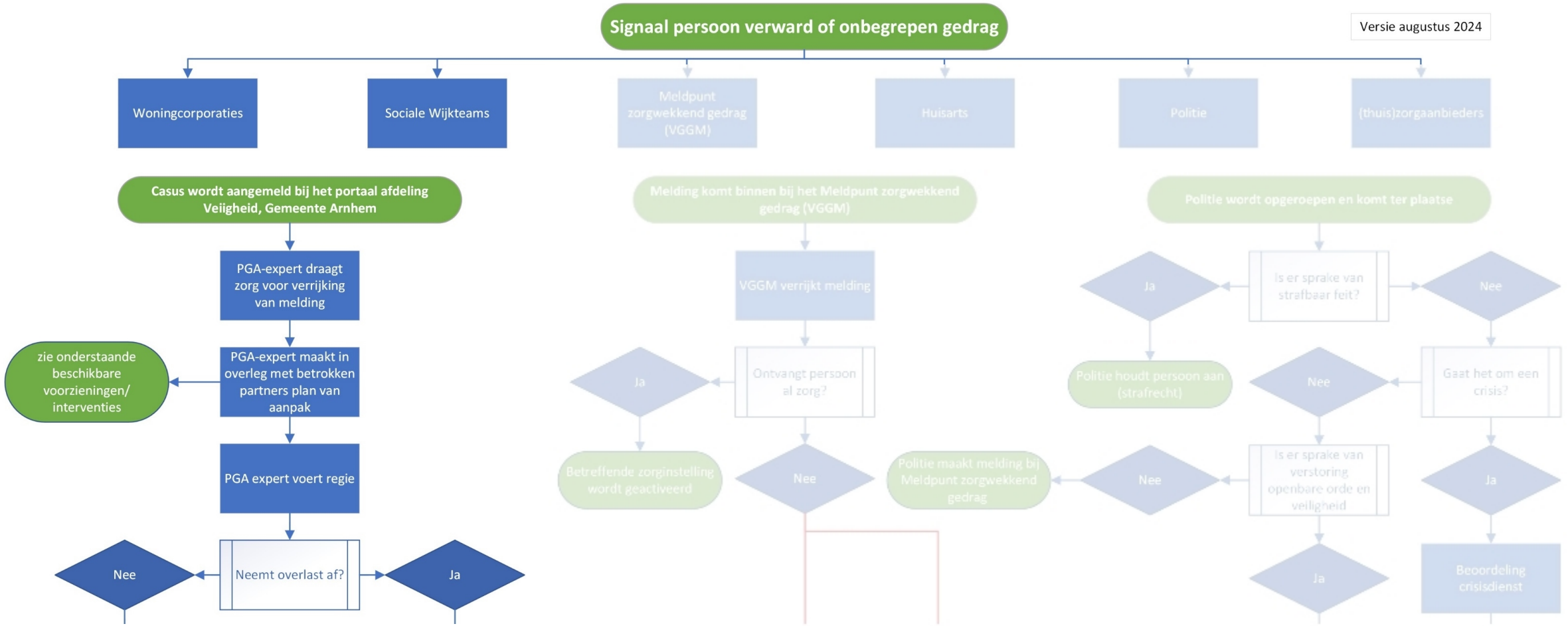
Gemeente Arnhem

Veel betrokken partijen/ partners

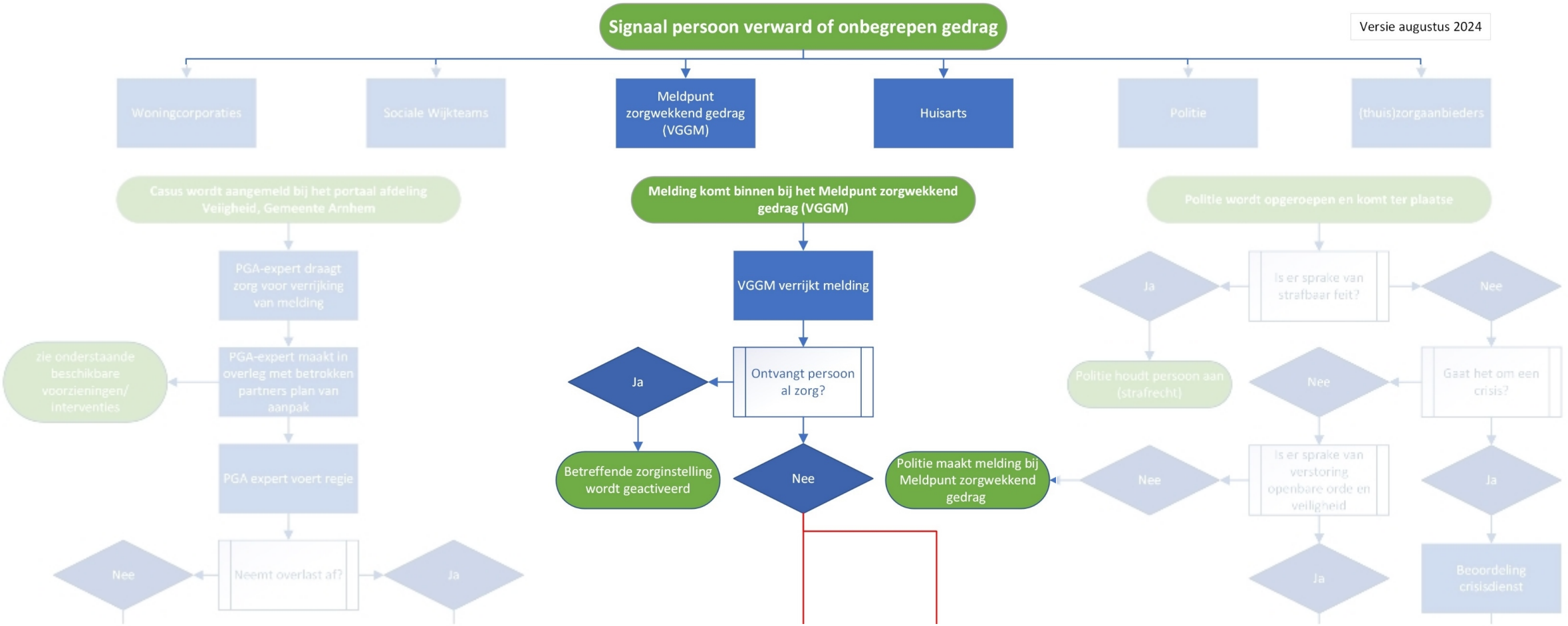

GEMEENTE Arnhem

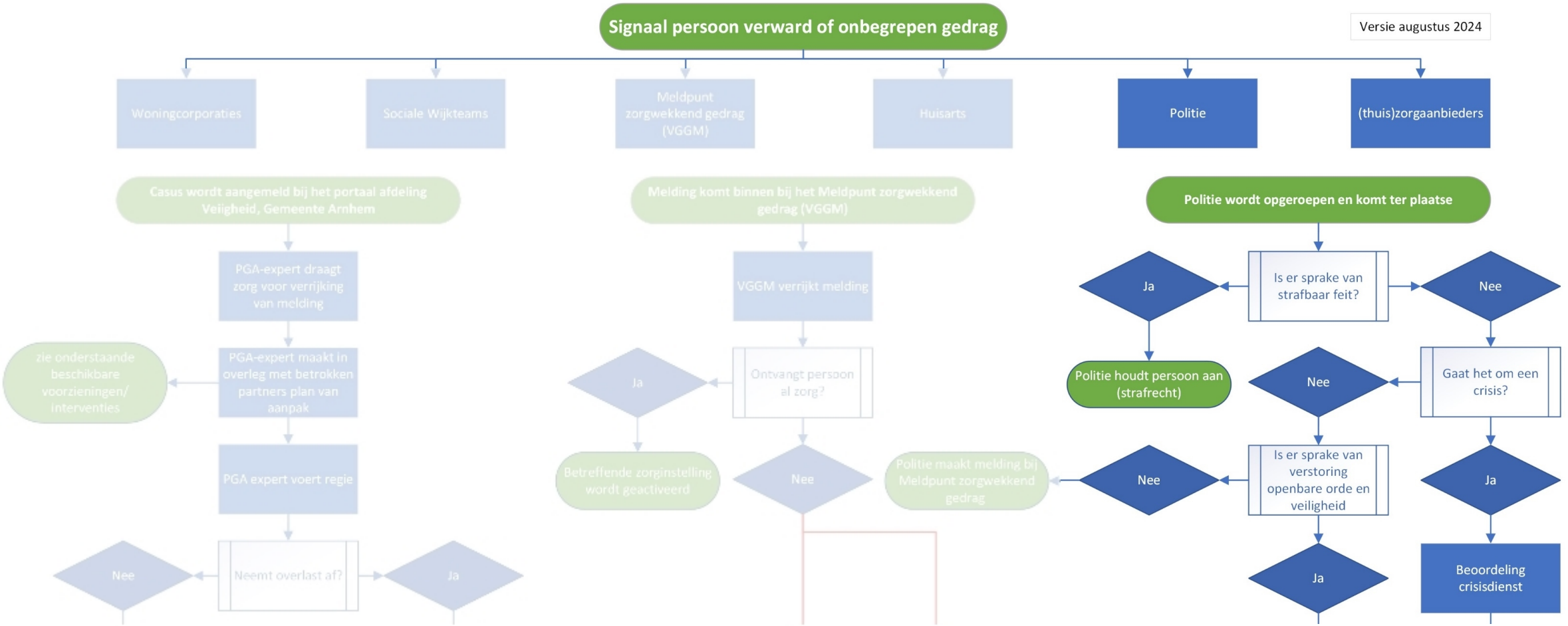
Veel betrokken partijen/ partners

Veel betrokken partijen/ partners

Veel betrokken partijen/ partners

Zorg en veiligheid bij onbegrepen gedrag

Politieteams Arnhem

POLITIE

Kerntaken politie

‘De politie heeft tot taak in ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven.’

Categorieën J&V:

- Opsporing
- Handhaving
- Noodhulp

Veiligheidsbeeld: E33-meldingen per dag en uniek persoon

- De meeste meldingen op donderdagavond en –nacht. Op dat moment alleen acute diensten.
- Veel meldingen door klein aantal personen: 61 personen zorgen voor 551 meldingen.
- Stijging is een landelijke trend

	Overdag	Avond	Nacht	Totaal
Maandag	146	81	24	**251**
Dinsdag	153	65	18	**236**
Woensdag	150	64	29	**243**
Donderdag	164	86	32	**282**
Vrijdag	171	68	23	**262**
Zaterdag	133	59	24	**216**
Zondag	122	69	34	**225**
Totaal	**1039**	**492**	**184**	**1715**

Aantal meldingen per jaar	Unieke personen	Totaal meldingen
1	870	870
2	141	282
3	52	156
4	19	76
5	14	70
6	9	54
7	13	91
8	3	24
9	6	54
10	4	40
11	3	33
13	1	13
14	2	28
18	1	18
19	1	19
22	1	22
23	1	23
26	1	26
36	1	36

Praktijk

Meldpunt Zorgwekkend gedrag

Informatie- en ronde tafelbijeenkomst
Gemeente Arnhem

September 2024

Meldpunt zorgwekkend gedrag

Hoe?

zorgwekkendgedrag@vggm.nl

088-3555 200

wie?

Burgers èn professionals
= iedereen

Waar kan het over gaan?

Wet verplichte GGZ	Onderzoek of verplichte GGZ nodig is bij een inwoner.
Woonhygiëne	Vieze en/of volle woningen van inwoners die de grip op hun leven (tijdelijk) kwijt zijn.
Zorgwekkend gedrag	Zorgen over inwoners die mogelijk niet of onvoldoende juiste hulp aanvaarden of ontvangen. Waarbij vaak sprake van psychiatrische- of verslavingsproblematiek → buikpijn situaties.
Zorgmeldingen politie	Meldingen waar politie betrokken is geweest, maar de sleutel bij zorg/ sociaal domein ligt.

GGD Gelderland-Midden

Wat doen wij na ontvangen melding?

1. Verrijking, is iemand bekend bij ons of een van de ketenpartners?

2. Centrale vraag: **is bemoeienis nodig?**

3. Ja?

Hulpverlening activeren of informeren

Hulpverlening opstarten

Wat zijn onze mogelijkheden?

Wijk-GGD

Inzet bemoeizorg

Multi disciplinaire bespreking aan OGGZ-tafel

GEMEENTERAAD ARNHEM
OVERZICHT DEELNEMERS

Rondetafelgesprek agenderingsverzoek ‘Voortgang Arnhemse interventies voor personen met verward en/of onbegrepen gedrag’

Genodigde deelnemers

Nr.	Naam	(Namens) Organisatie
1	Leon de Lobel	Journey Offices.
2	Mia Peters	Volkshuisvesting
3	Thomas Ockeloen	Stichting Sociale Wijkteams
4	Gerben Koekkoek	VGGM
5	Frank van Leeuwen	Politie
6	Hendrik Spoelman	Politie
7	Andre Scholten	Pro Persona
8	Anoeska van Gorkum	Pro Persona
9	Max Ars	RIBW, medewerker Zorgbemiddeling
10	Judith Klein Gunnewiek	RIBW, manager Kwaliteit en Veiligheid
11	Judith van Ulzen	Iriszorg
12	Anneke Bulten	Ervaringsdeskundige
13	Johnny Driessen	Gemeente Arnhem, Straatcoach
14	Agnetha Seip	Gemeente Arnhem, Handhaving
15	Jacqueline Thomassen	Gemeente Arnhem, PGA-expert
16	Arno Foppen	Gemeente Arnhem, Zorg- en Veiligheidshuis
17	Lisanne de Groot	Gemeente Arnhem, bestuursadviseur Sociaal Domein
18	Margot Schoenmakers	Gemeente Arnhem, bestuursadviseur Veiligheid
19	Nicolette Bolté	Regisseur van Platform Binnenstad Arnhem
20	Elise de Jong	JANS' Food & Wine Bar

Manier van bespreken

De deelnemers wordt gevraagd om zichzelf kort voor te stellen en te delen wat hun relatie met het onderwerp is. Daarna krijgen de initiatiefnemer van het agenderingsverzoek en de overige woordvoerders de gelegenheid om met de gasten in gesprek te gaan en vragen te stellen over het onderwerp.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Agenderingsverzoek ‘interventieplan personen met verward en/of onbegrepen gedrag’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Besprekingen

- 4 september 2024: Informatieve bespreking in de vorm van ambtelijke technische presentaties en een rondetafelgesprek.

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers De Vries (Volt), Groot (Arnhem Centraal), Dayioglu (GroenLinks), Van Plateringen (Burgerbelang Arnhem), Van den Broek (groep van den Broek), Verheij (PVV), Eppich (VVD), Zwijnenpoel (D66), Jansen (ChristenUnie), De Vroome (D66), Van Munster (PvdA).

De fracties van CDA, Partij voor de Dieren, SP, DENK en Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: Leon de Lobel (Journey Offices), Nicolette Bolté (Regisseur van Platform Binnenstad Arnhem), Elise de Jong (JANS' Food & Wine Bar), Mia Peters (Volkshuisvesting), Thomas Ockeloen (Stichting Sociale Wijkteams), Gerben Koekkoek (VGGM/GGD), Frank van Leeuwen (Politie), Hendrik Spoelman (Politie), Andre Scholten (Pro Persona), Anoeska van Gorkum (Pro Persona), Max Ars (RIBW, medewerker Zorgbemiddeling), Judith Klein Gunnewiek (RIBW, manager Kwaliteit en Veiligheid), Judith van Ulzen (Iriszorg), Anneke Bulten (Ervaringsdeskundige), Johnny Driessen (Gemeente Arnhem, Straatcoach), Agnetha Seip (Gemeente Arnhem, Handhaving), Jacqueline Thomassen (Gemeente Arnhem, PGA-expert), Arno Foppen (Gemeente Arnhem, Zorg- en Veiligheidshuis), Lisanne de Groot (Gemeente Arnhem, bestuursadviseur Sociaal Domein), Margot Schoenmakers (Gemeente Arnhem, bestuursadviseur, Veiligheid).

Bespreking

Mevrouw de Groot en mevrouw Schoenmakers hebben in samenwerking met de heer Van Leeuwen en de heer Koekkoek de raad door middel van een drietal presentaties de problematiek rond de aanpak van personen met verward en/of onbegrepen gedrag geschetst.

Aansluitend heeft de raadskamer met genodigden gesproken over: knelpunten en mogelijke oplossingsrichtingen en pilots; over overlast en gevoelens van onveiligheid; over groepvorming en persoonsgerichte aanpak; over onderlinge samenwerking; bereikbaarheid en beschikbaarheid van betrokken partijen zowel overdag als in de avond- en nachturen en in het weekeinde; juridische/wettelijke kaders, zorgmijders en eigen verantwoordelijkheid; onderliggende problematiek van verschillende aard (dak- en thuislozen, verslaafden, psychische/psychiatrische aandoeningen); woonruimte en doorstroming.

Toezeggingen

n.v.t.

Amendementen en moties

n.v.t.

Conclusie

Aan het einde van de vergadering is geconcludeerd dat het rondetafelgesprek is afgerond. Het agenderingsverzoek wordt op een later moment vervolgd met het debat met de burgemeester en wethouder.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

J.J. Gerretschen

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Agenderingsverzoek ‘interventieplan personen met verward en/of onbegrepen gedrag’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Debat
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Besprekingen

- 4 september 2024: Informatieve bespreking in de vorm van ambtelijke technische presentaties en een rondetafelgesprek.
- 2 oktober 2024: Debat raadskamer en college.

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Eppich (VVD), Groot (Arnhem Centraal), Van Munster (PvdA), Zwijnepoel (D66), Zoeteweij (Groep Van den Broek), Jansen (ChristenUnie), De Vries (Volt), Diayoglu (GroenLinks), Lu (Partij voor de Dieren), Lukkassen (Forum voor Democratie).
De fracties van CDA, SP, DENK, PVV, Burgerbelang Arnhem waren niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: Marcouch (burgemeester), Van der Wel (wethouder), Van de Geijn (wethouder), De Groot (bestuursadviseur), Schoenmakers (bestuursadviseur), Francot (bestuursadviseur).

Bespreking

De raadskamer, burgemeester en wethouders hebben in twee termijnen onder andere gesproken over complexiteit en multi problematiek, prioriteren zorg of veiligheid, stopzetting van pilots, pilot noodbed, zorgmedewerker in de meldkamer van de politie, 0800 meldnummer en meldpunt Accuut, containerwoningen en doorstroming, samenwerking met ketenpartners, overlast en handhaving, de-escalatie en outreaching, straatcoaches, persoonsgerichte aanpak, zorgmijders, veiligheidshuis en bemoeizorg.
Het college zal de vraag/suggestie over realisatie van ambulante spoedhulp meenemen in het ‘Samen Sterker’ gesprek. Het college zal navraag doen of het stopzetten van de aanwezigheid van een zorgmedewerker in de meldkamer (als gevolg van capaciteitstekorten) een negatief effect heeft.

Toezeggingen

Interventieplan personen met verward en/of onbegrepen gedrag.
Het college zegt toe om over een jaar met een raadsbrief aan de raad te rapporteren over de stand van zaken van het interventieplan en wanneer daar aanleiding toe is de raad tussentijds informeren, bijvoorbeeld bij het stopzetten van pilots.

Conclusie

Aan het einde van de vergadering is geconcludeerd dat het agenderingsverzoek is afgerond.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

S.E.A. van den Broek

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel ‘Startnotitie Vissenbuurt'

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☑ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Voorgesteld besluit

De raad wordt voorgesteld om de startnotitie voor de herontwikkeling van de Vissenbuurt vast te stellen.

Procedure:

Datum vergadering
02-10-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Bespreking moties en amendementen

Aandachtspunten

Vergaderorde

Ieder amendement en/of motie wordt afzonderlijk besproken in twee termijnen:

- Start eerste termijn aan de zijde van de raad.
    - De indiener(s) van de motie of het amendement krijgt of krijgen als eerste de gelegenheid.
    - Indien fracties vragen hebben aan de indiener kunnen zij die stellen in de eerste termijn van de indiener (als interruptie).
    - De overige fracties worden in hun eigen eerste termijn uitgenodigd om hun voorlopige mening over de motie of het amendement te delen en/of vragen aan de wethouder te stellen.
- Start eerste termijn aan de zijde van het college. Hierin geeft de portefeuillehouder een pre-advies en worden gestelde vragen in de eerste termijn beantwoord.
- Tweede termijn aan de zijde van de raadskamer, waarin weer gestart wordt bij de indiener(s);
- Indien nodig: tweede termijn aan de zijde van het college;

Interrupties zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Paul Smeulders

Ambtenaar
Ursula van Wandelen
ursula.van.wandelen@arnhem.nl
+31631102191

Raadsadviseur
Willem Lammers
willem.lammers@arnhem.nl
(06) 31 10 79 51

Aandachtspunten

Eerdere behandelingen

- Op 4 september heeft de informatieve bespreking plaatsgevonden. Toen hebben drie inwoners en Volkshuisvesting ingesproken.
- Op 11 september is gestart met de meningsvormende bespreking. Daarin is de eerste termijn aan de zijde van de raad afgerond.
- Op 18 september is de meningsvormende bespreking afgerond. Hierin is door de wethouder de volgende toezegging gedaan:
    - Wethouder Smeulders zegt toe om - na 30 september - het sociaal plan te delen met de gemeenteraad. Met daarbij een mededeling of er wijzigingen zijn ten aanzien van het concept.

Voorgeschiedenis

- Raadsbrief "Ontwikkelingen Malburgen en Vissenbuurt", d.d. 04-07-2023
- Raadsbrief 'Stand van Zaken en participatieproces Vissenbuurt Malburgen', d.d. 05-12-2023
- Raadsbrief 'Inlichtingenverzoek Vissenbuurt', d.d. 19-12-2023
    - Inclusief bijlagen met alle opgevraagde documenten
- Bespreking agenderingsverzoek ‘De toekomst van de Vissenbuurt’ van de SP-fractie, d.d. 27 maart 2024
    - Inclusief bijlagen, met o.a. de schriftelijke inbreng van inwoners en Volkshuisvesting Arnhem

Aandachtspunten

- Het doel van de herontwikkeling is de sloop van verouderde woningen en vervangen door nieuwe, duurzame en gezonde (zonder tocht, vocht en schimmel) woningen met een levensloopbestendige plattegrond. Ook biedt de herontwikkeling de mogelijkheid voor een meer gemengd woonmilieu en om meer woningen (maximaal circa 75 woningen) toe te voegen.
- Vissenbuurt bestaat nu voor 100% uit sociale huurwoningen. Alle huidige huurders mogen terugkeren als zij dat willen.
- De ruimtelijke kaders in de startnotitie zijn met een afvaardiging van de vijf huurders en drie omwonenden tot stand gekomen. Bij de totstandkoming van de startnotitie is het participatieniveau ‘adviseren’ gehanteerd. Hiernaast heeft voor de Vissenbuurt een groep

van tien huurders zich samen met Volkshuisvesting gebogen over het sociaal plan. Bij de uitwerking van het nieuwe plan voor Vissenbuurt samengewerkt met de projectcommissie (afvaardiging van de huurders) en de Klankbordgroep (afvaardiging omwonenden).
- De kosten voor de herinrichting van de openbare ruimte zijn nog niet uitgewerkt. Volkshuisvesting geeft aan dat deze kosten naar verwachting, niet of niet geheel door hen gedragen kan worden omdat bij sloop- /nieuwbouw van huurwoningen de vastgoedexploitatie veelal al financieel onrendabel is.

Moties en Toezeggingen

De volgende moties en toezeggingen worden met het raadsvoorstel afgedaan:

Niet van toepassing

Mogelijk resultaat:

- Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase
- Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de Bespreking van Moties en Amendementen.

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	9 oktober 2024
Nummer amendement:	**24A33**
Zaaknummer:	4238398
Status	
Onderwerp:	Startnotitie Vissenbuurt

Titel:

Ambities in woningaantal vasthouden

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijzigingen van de Startnotitie Gebiedsontwikkeling Vissenbuurt Malburgen Oost voor:

1. Op pagina 6 wordt de zin *'De bandbreedte van het woningaantal bedraagt 210 tot 260 woningen.'* vervangen door de zin *'De bandbreedte van het woningaantal bedraagt 240 tot 260 woningen.'*
2. Op pagina 6 wordt de zin *'Het maximaal aantal woningen kan gebouwd worden onder de voorwaarde dat er kwalitatief voldoende ruimte overblijft voor groen, ontmoeten, parkeren en waarbij de privacy van de omliggende woningen in acht wordt genomen.'* vervangen door *'Het streven is het bouwen van een zo groot mogelijk aantal woningen in een goede mix. Hierbij moet er kwalitatief voldoende ruimte overblijven voor groen, ontmoeten en parkeren en moet de privacy van de omliggende woningen in acht worden genomen. Om dit te realiseren, zijn kleine afwijkingen in de kaders voor de bouwhoogte en het stratenpatroon mogelijk, mits deze als onderdeel van het participatieproces tot stand komen. In het kader van het participatieproces kan ook worden besloten om iets meer woningen te realiseren dan de genoemde 260.'*

Toelichting:

Het doel van dit amendement is om ervoor te zorgen dat we de ruimte optimaal benutten wat betreft het aantal woningen. Op dit moment hebben we grote behoefte om meer woningaanbod te creëren in Arnhem, tegelijkertijd mag dit niet ten koste gaan van de ambities op de leefomgeving van de wijk en de diversiteit aan woningen. Daarom zegt dit amendement dat in elk geval minimaal 240 woningen gehaald moeten worden en streef daarbij naar het zo veel mogelijk woningen toevoegen, zolang dat geen afbreuk doet aan de kwaliteit van de leefomgeving. Als aan de tekentafel blijkt dat kleine afwijkingen in de kaders bouwhoogte en stratenpatroon meer woningen opleveren dan moet die ruimte er, in overleg met de deelnemers aan het participatieproces, zijn.

Indieners:

Alwin van Engelenburg - VVD
Mattijs Loor – D66

Arnhem GEMEENTE

Giovanni Visser – PvdA
Cyriel Prinsen – GroenLinks
Luc Groot – CDA
Nathalie Nede - ChristenUnie
Marlies Neutkens - Volt

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	9 oktober 2024
Nummer amendement:	**24A34**
Zaaknummer:	4238398
Status	
Onderwerp:	Startnotitie Vissenbuurt

Titel:

Sluit een divers woonaanbod niet bij voorbaat uit

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijzigingen van de Startnotitie Gebiedsontwikkeling Vissenbuurt Malburgen Oost voor:

Op pagina 6 wordt de zin: ‘Het uitgangspunt is dan ook om minimaal evenveel sociale huurwoningen terug te bouwen als dat er gesloopt worden.’ vervangen door: ‘Het uitgangspunt is dat, na de evaluatie van de terugkeergarantie, het aantal terug te bouwen sociale huurwoningen wordt herzien op basis van het daadwerkelijke aantal terugkerende bewoners.

Op pagina 6 wordt de zin: “Voor de extra woningen als gevolg van de verdichting geldt het volgende: De huidige opbouw van de Vissenbuurt is zeer homogeen met grondgebonden woningen onder de eerste aftoppingsgrens. Met behoud van het aandeel sociale huurwoningen op wijkniveau, en met in achtneming van andere woningbouwontwikkelingen in dit stadsdeel, kan als doelstelling een meer gemixt woonmilieu in doelgroepen en verschijningsvorm worden meegegeven.” vervangen door: “Voor de extra woningen als gevolg van de verdichting geldt het volgende: De huidige opbouw van de Vissenbuurt is zeer homogeen met grondgebonden woningen onder de eerste aftoppingsgrens. Aangezien in de praktijk blijkt dat niet alle bewoners die recht hebben op terugkeergarantie ook daadwerkelijk terugkeren, kan het aantal terug te bouwen sociale huurwoningen worden herzien op basis van het aantal dat gebruik maakt van de terugkeerregeling. Om te waarborgen dat er wel een bepaald minimum aantal sociale huur overblijft is het uitgaanspunt minimaal 30% sociale huur van het aantal gerealiseerde woningen (conform woondeal 2.0)

Toelichting:

Iedereen die wil terugkeren in zijn of haar sociale huurwoning door gebruik te maken van de terugkeerregeling kan altijd terugkeren in de Vissenbuurt. Volkshuisvesting heeft aangegeven dat met vergelijkbare projecten rond de 25% gebruik maakt van de terugkeerregeling. Vanuit het wenselijke geredeneerd zou het beste voor de wijk zijn als er een divers woonaanbod is, wat nu niet het geval is. Een meer divers woningaanbod verminderd de druk op de wijk, omdat het een bredere groep mensen aanspreekt en voorkomt dat de wijk eenzijdig blijft in haar samenstelling. In het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid wordt ook benadrukt hoe wenselijk gemengde

GEMEENTE Arnhem

wijken zijn. Wijken met een variëteit aan woningen – zowel in prijsklassen als woningtypes – dragen bij aan de leefbaarheid, veiligheid. Dit amendement stelt daarom voor om het aantal terug te bouwen sociale huurwoningen aan te passen op basis van het werkelijke aantal terugkerende bewoners.

Er blijven dus 186 sociale huurwoningen beschikbaar voor alle mensen die gebruik willen maken van de terugkeerregeling. Het aantal woningen die de behoefte voor de terugkeerregeling niet dekken kunnen dan worden gerealiseerd als andere type (huur)woningen. Dit amendement zorgt ervoor dat alle bewoners van de Vissenbuurt kunnen terug keren en tegelijkertijd zorgt het voor een meer gemengd woonmilieu in de wijk.

Indieners:

Alwin van Engelenburg -VVD
Nathalie Nede – ChristenUnie
Luc Groot - CDA

Gemeente Arnhem

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4238398

Onderwerp: Startnotitie Vissenbuurt

Kernboodschap

Met het vaststellen van de startnotie Vissenbuurt door de Arnhemse gemeenteraad wordt een belangrijke eerste stap gezet om van de Vissenbuurt weer een fijne en toekomstbestendige woonbuurt te maken met nieuwe woningen, meer groen en plek voor ontmoeten voor de huidige en nieuwe bewoners.

Voorstel

1. De startnotitie voor de herontwikkeling van de Vissenbuurt vast te stellen.

Inleiding

Op 4 juli 2023 bent u voor het eerst geïnformeerd over de herstructurering van de Vissenbuurt door Volkshuisvesting. Dit naar aanleiding van het verzoek van Volkshuisvesting in mei 2023 aan het college om gezamenlijk een scenario te ontwikkelen voor de nieuwe Vissenbuurt. Volkshuisvesting was op dat moment al geruime tijd vanuit een breder perspectief op het gebied van leefbaarheid en veiligheid met hun huurders in gesprek over een nieuwe toekomst voor de Vissenbuurt. Sloop-/nieuwbouw was daar een onderdeel van was. Vanaf de zomer 2023 is Volkshuisvesting verdergegaan met het participatieproces waarbij de zittende huurders huis-aan-huis zijn bezocht door Woonsupportplus. Zij zijn namens Volkshuisvesting in gesprek gegaan met de huurders over de voorgenomen sloop en nieuwbouw van de Vissenbuurt. Op 8 december 2023 bent u geïnformeerd over de uitkomst van deze gesprekken en is het vervolgproces uitgelijnd om te komen tot deze startnotitie. Tijdens de raadsbijeenkomst op 27 maart 2024 hebben wij uitgebreid gesproken over het proces en de zorgen vanuit de buurt.

Deze startnotitie is het resultaat van een intensief participatieproces volgens de Malburgse manier. De Malburgse Manier is een werkwijze waarbij in de driehoek, gemeente, bewoners en ontwikkelaar (Volkshuisvesting) open, eerlijk en met respect voor elkaars belangen intensief samenwerken aan de planvorming. Bij de kaderstelling voor de Vissenbuurt is goed geluisterd naar het advies en de wensen vanuit de bewoners. Met een afvaardiging van huurders, omwonenden, gemeente Arnhem en Volkshuisvesting zijn onder advies en begeleiding van bureau OD205 de ruimtelijke uitgangspunten bepaald voor de nieuwe Vissenbuurt in Malburgen.

Arnhem GEMEENTE

Beoogd effect

Met dit voorstel wordt de herontwikkeling van de Vissenbuurt mogelijk gemaakt. Hierbij worden de verouderde woningen gesloopt en vervangen door nieuwe, duurzame en gezonde (zonder tocht, vocht en schimmel) woningen met een levensloopbestendige plattegrond voor de huidige en nieuwe bewoners.
Daarnaast biedt het de mogelijkheid om een meer gemengd woonmilieu te creëren waarbij extra woningen kunnen worden toegevoegd, waarmee aan de woningbouwdoelstellingen van de gemeente kan worden bijgedragen.

Argumenten

1.1	*De startnotitie is de eerste stap in het proces van planvorming en uitwerking.*
	Op basis van deze startnotitie kan de planontwikkeling door Volkshuisvesting, samen met een afvaardiging van huurders en omwonenden en gemeente verder worden opgepakt.
1.2	*De bestaande woningvoorraad wordt verbeterd.*
	De huidige woningen in de Vissenbuurt zijn verouderd en voldoen niet meer aan de duurzaamheidseisen, dat maakt dat de woningen niet toekomstbestendig zijn. Hiernaast is het woningaanbod in Vissenbuurt erg eenzijdig, kent verouderde woningplattegronden en sluit hiermee niet aan bij het gewenste huuraanbod. Door de beoogde herontwikkeling worden de woningen vervangen door hoogwaardige duurzame en toekomstbestendige woningen.
1.3	*Het levert meerwaarde voor de buurt en bewoners op.*
	Het realiseren van een nieuwe woonbuurt met nieuwe, gezonde woningen. Meer groen en ontmoetingsplekken zorgen voor een betere kwaliteit van leven en geven de grootste gezondheidswinst.
1.4	*Het levert een bijdrage aan de Arnhemse woningbouwopgave.*
	De herontwikkeling van de Vissenbuurt zal door het toevoegen van maximaal ca.75 woningen een bijdrage leveren aan de kwantitatieve woningvoorraad in Arnhem. Volkshuisvesting heeft de ambitie om minimaal evenveel sociale huurwoningen terug te bouwen als dat er gesloopt worden. Het surplus aan woningen dat gerealiseerd wordt, worden woningen in het betaalbare segment, koop en/of huur, voor verschillende doelgroepen. Hiernaast heeft Volkshuisvesting de ambitie om het huidige eenzijdige woningaanbod, dat volledig bestaat uit grondgebonden woningen, om te zetten naar een combinatie van een- en meergezinswoningen. De woningen worden duurzaam, toekomstbestendig en komen te staan in een groenere en aantrekkelijke woonbuurt. Dit alles draagt bij aan de kwalitatieve verbetering van de woningvoorraad in de Vissenbuurt.
1.5	*Het maakt een einde aan de onzekerheid voor de zittende huurders.*
	De huurders zitten al lange tijd in onzekerheid over de toekomst van de Vissenbuurt. Bij het vaststellen van de startnotitie zal de Raad van Commissarissen van Volkshuisvesting het formele sloopbesluit nemen waarna het Sociaal plan in werking kan treden. De huurders kunnen vanaf dat moment met voorrang aanspraak maken op een andere huurwoningen, al

	dan niet tijdelijk, en krijgen hierbij hulp en ontvangen een verhuisvergoeding. Ondanks de goede afspraken voor de huurders in het sociaal plan wordt niet voorkomen dat een aantal huurders zich nog steeds verzet tegen de plannen voor sloop-/nieuwbouw. Vanuit ons participatieproces weten wij dat het merendeel van de huurders zich kan vinden in de plannen en wacht op de inwerkingtreding van het sociaal plan.

Kanttekeningen en risico's

1.1	*Het is zoeken naar juiste balans in woningaantallen, programma, doelgroepen, aantrekkelijke openbare ruimte en voldoende parkeren.*
	Er ligt een opeenstapeling van mooie ambities. Het toevoegen van woningen is gewenst voor versterking van de leefbaarheid en sociale cohesie in de buurt. Dit omdat Vissenbuurt nu voor 100% uit huurwoningen bestaat en alle huurders terug mogen keren als ze dat wensen. Hiernaast zijn voldoende ruimte voor parkeren, groen, ontmoeten en spelen, belangrijke voorwaarden voor een aantrekkelijke en gezonde woonomgeving. Het aantal woningen wat daadwerkelijk toegevoegd kan worden is van al deze factoren afhankelijk.
1.2	*De kosten voor de herinrichting van de openbare ruimte zijn nog niet uitgewerkt.*
	Het nieuwe plan vraagt deels om herinrichting van de openbare ruimte. Hierbij hebben wij zoveel mogelijk gekeken naar wat kan blijven bestaan en wat om noodzakelijke aanpassingen vraagt voor de gewenste kwaliteit van het gebied. Volkshuisvesting geeft aan dat deze kosten naar verwachting, niet of niet geheel door hen gedragen kan worden omdat bij sloop-/nieuwbouw van huurwoningen de vastgoedexploitatie veelal al financieel onrendabel is. In deze fase is de herinrichting openbare ruimte nog niet uitgewerkt en ook niet de wijze waarop daar bijdragen vanuit Volkshuisvesting en/of subsidies tegenover staan. Dit wordt nader uitgewerkt en hiervoor zal in de vervolguitwerking een voorstel worden gedaan.

Participatie

In afwijking op de motie ‘startnotitie bij ruimtelijke ontwikkelingen’ is bij deze startnotitie gebiedsontwikkeling Vissenbuurt vooraf al volgens de Malburgse manier met een afvaardiging van de vijf huurders en drie omwonenden gewerkt aan ruimtelijke kaders voor in deze startnotitie. Het was een prettig, open, eerlijk en constructief proces waarin alle partijen hun wensen, ideeën en ambities hebben kunnen delen. Bij de totstandkoming van de startnotitie is het participatieniveau ‘adviseren’ gehanteerd.
Hiernaast heeft voor de Vissenbuurt een groep van tien huurders zich samen met Volkshuisvesting gebogen over het sociaal plan. In het sociaal plan worden de rechten van de huurders vastgelegd over o.a. herhuisvesting en verhuisvergoeding. Ook deze overleggen verliepen prettig en constructief. Begin juli heeft de projectcommissie positief geadviseerd over het sociaal Plan. Dit plan zal naar verwachting in het laatste kwartaal van 2024 in werking treden.

Evenals bij de totstandkoming van het ruimtelijk kader wordt bij de uitwerking van het nieuwe plan voor Vissenbuurt, met de projectcommissie (afvaardiging van de huurders) en de Klankbordgroep (afvaardiging omwonenden) samengewerkt. De huidige leden van de projectcommissie en Klankbordgroep zijn hiervoor uitgenodigd. Hiernaast is er ruimte voor nieuwe leden.

Financiën

De gebruikelijke plankosten worden betaald door Volkshuisvesting. Voordat het bestemmingsplan ter inzage gaat zal er een anterieure overeenkomst worden afgesloten. Zie verder kanttekening 1.2.

Uitvoering

Na het vaststellen van de startnotitie wordt door Volkshuisvesting een stedenbouwkundig adviesbureau gecontracteerd voor de verdere uitwerking tot een stedenbouwkundig plan en een omgevingskwaliteitsplan. Daarnaast zal Volkshuisvesting benodigde onderzoeken laten verrichten. Het stedenbouwkundig plan wordt planologisch vertaald in een omgevingsplan dat naar verwachting rond de zomer van 2025 ter vaststelling aan de raad wordt aangeboden. De sloop en nieuwbouw zal begin 2027 plaatsvinden.

Communicatie

Volkshuisvesting verzorgt direct na vaststelling de communicatie richting hun huurders en omwonenden.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Startnotitie Gebiedsontwikkeling Vissenbuurt Malburgen Oost

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4238398

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 juli 2024, nummer: 4238398;

gelet op artikel 147, tweede lid, van de Gemeentewet;

besluit:

1. De startnotitie voor de gebiedsontwikkeling van de Vissenbuurt vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Startnotitie
Gebiedsontwikkeling Vissenbuurt Malburgen Oost

Juni 2024

GEMEENTE Arnhem

Inhoudsopgave

1. Aanleiding en opgave 3
   Aanleiding 3
2. Ligging Vissenbuurt 4
   Historische beschrijving 4
3. Ruimtelijke kaders 5
   Ontwikkelplan Malburgen 5
   Omgevingsplan 5
   Programmatische en algemene kaders voor de Vissenbuurt 5
      Stedenbouw & Openbare Ruimte 5
      Openbare Ruimte 6
      Wonen 6
      Mobiliteit 6
      Duurzaamheid en klimaatadaptatie 7
      Energie 7
4. Wijze van participeren 8
   Vervolg participatieproces 8
   Gezamenlijke ambities 9
   Uitgangspunten voor het ontwerp 10
      Straten en openbaar groen 10
      Bouwvelden en overgangszones 10
      Parkeren 11
      Bebouwing en tuinen 11
6. Geldigheid (verjaringstermijn) startnotitie 13

1. Aanleiding en opgave

Aanleiding

In de laatste 15 jaar zijn er in de wijk Malburgen veel woningen (her)ontwikkeld door Volkshuisvesting. Vanuit het “ontwikkelplan Malburgen” uit 2001 zijn vooral aan de randen van de wijk oude woningen gesloopt en nieuwe toegevoegd. Met de buurten als Stadseiland, Eimerseiland, Whemerdreef, de nieuwbouw in Malburgen-West en aan de dijk is er veel kwaliteit toegevoegd. Bij de uitwerking van het Ontwikkelplan zijn de deelgebieden in de kern van de wijk niet aangepakt.

De Vissenbuurt bestaat uit grondgebonden eengezinswoningen uit de bouwperiode 1945–1955. Het overgrote deel van de woningen is corporatie bezit van Volkshuisvesting. Voor een aaneengesloten deel van haar bezit wenst Volkshuisvesting een herontwikkeling in te zetten. Het betreft hier 186 woningen. De woningen zijn niet duurzaam en voldoen ook na verregaande verduurzaming niet meer aan de eisen van deze tijd. Ook gezien de woningplattegronden en het woonprogramma. De woningen zijn hierdoor niet toekomstbestendig. Volkshuisvesting heeft aangegeven geen andere mogelijkheid te zien dan deze woningen te slopen, en zal naar verwachting nog dit jaar een sloopbesluit nemen. De huurders hebben hierover in de zomer van 2023 een brief ontvangen. De afgelopen periode zijn de huurders en omwonenden met grote regelmaat geïnformeerd over de nieuwe plannen voor de Vissenbuurt. Ook de gemeenteraad is het afgelopen jaar meegenomen in het proces rondom de sloop-nieuwbouw.

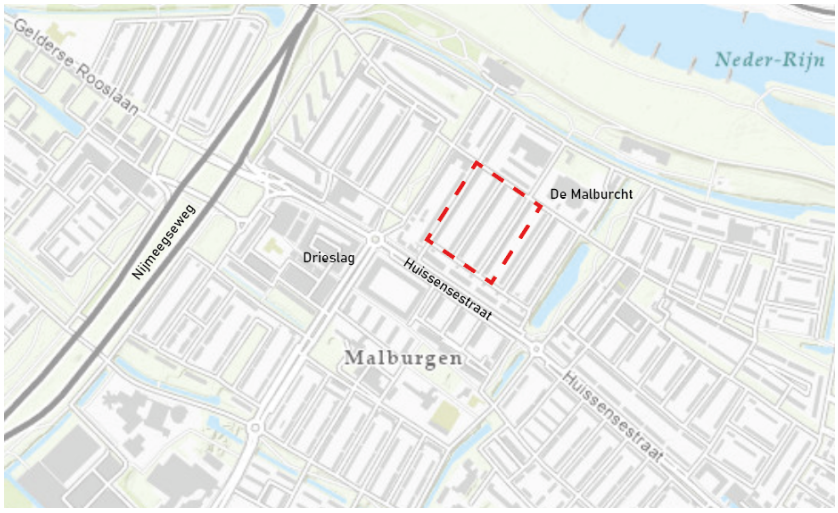
Deze startnotitie is het resultaat van een intensief participatieproces volgens de Malburgse manier waarin een afvaarding van huurders, omwonenden, gemeente en Volkshuisvesting onder advies en begeleiding van bureau OD205 zijn gekomen tot ruimtelijke uitgangspunten voor de nieuwe Vissenbuurt in Malburgen-Oost. Daarnaast is door Volkshuisvesting in samenspraak met een vertegenwoordiging van de huurders een sociaal plan opgesteld.

Opbouw startnotitie

Deze startnotitie is als volgt opgebouwd:

- Ligging Vissenbuurt en historische beschrijving
- Ruimtelijke en Programmatische kaders voor deze ontwikkeling
- Wijze van participatie
- Ruimtelijke plan van OD205 tot stand gekomen met inbreng van de projectcommissie, klankbordgroep, Volkshuisvesting en gemeente

2. Ligging Vissenbuurt

Kaartbeeld: laat de ligging van de locatie zien in de directe omgeving

De Vissenbuurt ligt midden in Malburgen-Oost (Noord) tussen de Graslaan in het noorden, de Forelstraat aan de oostzijde, de Melkweg aan de zuidkant en ten westen de Snoekstraat. De buurt heeft aan weerszijden een groene verbinding met de uiterwaarden van de Neder-Rijn.

Het plangebied.

Historische beschrijving

Het gebied maakt deel uit van het stroomruggen- en kommenlandschap dat zich tussen Nijmegen en Arnhem heeft ontwikkeld. Het gebied zuidelijk van de Rijn was vanaf 1603 met de stad verbonden door een schipbrug. Met het gereedkomen van een vaste brug over de Rivier in 1935, werd het mogelijk de stad ten zuiden van de Rijn uit te breiden. Malburgen werd ingepolderd en er werden arbeiderswoningen gebouwd. In de 2e wereldoorlog is Malburgen grotendeels verwoest. Oorspronkelijk werd de wijk opgezet als tuinstad, maar tijdens de wederopbouw werd dit idee verlaten. Toen werd gestreefd naar het zo snel mogelijk bouwen van veel woningen.

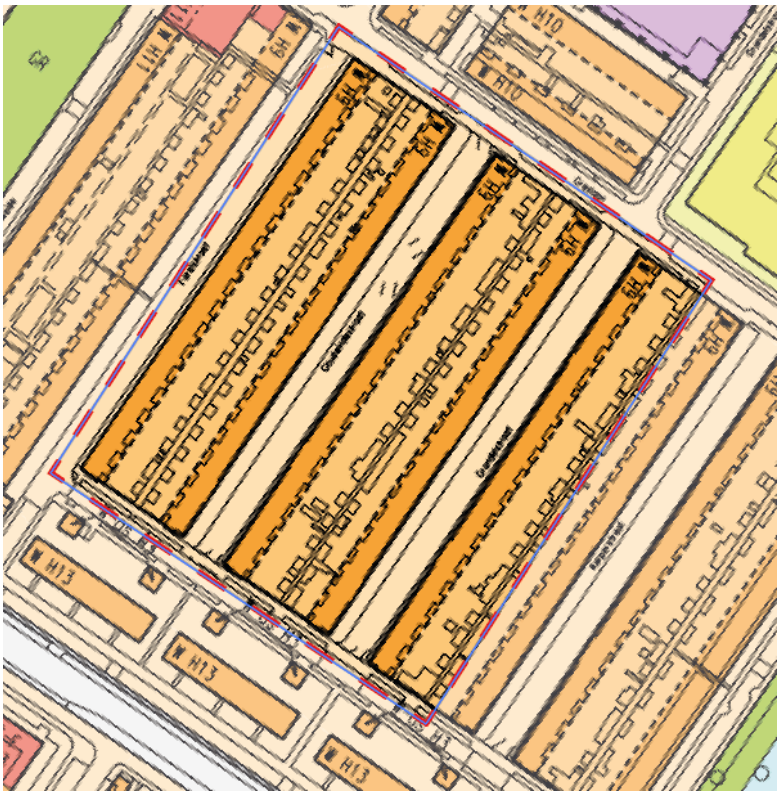
3. Ruimtelijke kaders

Ontwikkelplan Malburgen

Het Ontwikkelplan Malburgen uit 2001 is nagenoeg afgerond. De herontwikkeling van de Vissenbuurt was daar niet in opgenomen. Wel wordt er al jarenlang gesproken over een nieuwe toekomst voor de Vissenbuurt.

Omgevingsplan

De Vissenbuurt is gelegen in het omgevingsplan, voormalige bestemmingsplan, “Malburgen - Midden” en heeft daarin de bestemming “woondoeleinden” met een maximale bouwhoogte van 9 meter (ca. 3 bouwlagen). De huidige bebouwing is in een krimpfolieplan vastgelegd. Dit betekent dat de voorgestelde herontwikkeling naar verwachting niet past binnen het geldende planologisch kader. Het omgevingsplan zal daarom aangepast moeten worden voor deze ontwikkeling.

Uitsnede vigerend omgevingsplan, voorheen bestemmingsplan Malburgen-Midden

Programmatische en algemene kaders voor de Vissenbuurt

Stedenbouw & Openbare Ruimte

- De ontwikkeling sluit aan op de identiteit van de buurt. De Vissenbuurt blijft in zijn geheel als buurt herkenbaar. De buurt blijft passen binnen de identiteit van Malburgen.
- De lijnen-structuur als gevolg van het stratenpatroon is kenmerkend voor deze buurt. Deze structuur moet op hoofdlijnen behouden blijven.

- Het doorbreken van het monotome bebouwingsbeeld is gewenst.
- In bebouwingsbeeld wordt aangesloten op de bestaande bebouwing. In bouwhoogte betekent dit tot 3 bouwlagen. Op specifieke locaties is een stapeling naar 4 lagen mogelijk.
- Een passende bouwhoogte wordt bepaald op basis van de relatie tot bestaande bebouwing, een passend straatprofiel, privacy, bezonning en een herkenbare stedenbouwkundige compositie.
- Een studie moet worden gemaakt om aan te tonen dat de ontwikkeling geen onevenredige impact (schaduw, privacy) heeft op de bestaande en nieuw te realiseren bebouwing.
- De ontwikkeling levert een gezonde woon- en leefomgeving op met een eigentijds woonprogramma die meerwaarde heeft voor de huidige en toekomstige bewoners van de wijk.

Openbare Ruimte

- De openbare ruimte rondom de bebouwing is prettig, aantrekkelijk en toegankelijk ingericht.
- Grote parkeerreeksen worden doorbroken met bomen en groen.
- Creëer ontmoetingsplekken zowel in de openbare ruimte als in de privéruimtes die bijdragen aan de gezondheid van bewoners, sociale cohesie en sociale veiligheid in de buurt.

Wonen

- Op de ontwikkeling van deze locatie is het beleid uit de Woondeal 2.0 en de recent vastgestelde Woonvisie van toepassing.
    - Daarin staat dat in dit deel van de stad het aandeel sociale huur in principe gelijk blijft. Het uitgangspunt is dan ook om minimaal evenveel sociale huurwoningen terug te bouwen als dat er gesloopt worden.
    - Het huidige eenzijdige aanbod, dat volledig bestaat uit grondgebonden woningen, wordt omgezet in een combinatie van eengezins- en meergezinswoningen en Volkshuisvesting streeft naar verschillende sociale huurniveaus voor verschillende doelgroepen.
- Voor de extra woningen als gevolg van de verdichting geldt het volgende:
    - De huidige opbouw van de Vissenbuurt is zeer homogeen met grondgebonden woningen onder de eerste aftoppingsgrens. Met behoud van het aandeel sociale huurwoningen op wijkniveau, en met in achtneming van andere woningbouwontwikkelingen in dit stadsdeel, kan als doelstelling een meer gemixt woonmilieu in doelgroepen en verschijningsvorm worden meegegeven.
    - Naast sociale huur zal Volkshuisvesting ook woningen (laten realiseren) in het duurdere segment in de koop en/of duurdere huur
- Alle woningen moeten voldoen aan de eisen uit het omgevingsplan.
- De bandbreedte van het woningaantal bedraagt 210 tot 260 woningen.
- Het maximaal aantal woningen kan gebouwd worden onder de voorwaarde dat er kwalitatief voldoende ruimte overblijft voor groen, ontmoeten, parkeren en waarbij de privacy van de omliggende woningen in acht wordt genomen.
- Het blijft een woonbuurt. Vanuit economie is het niet gewenst om economische functies aan de buurt toe te voegen omdat deze thuis horen in winkelcentrum Drieslag.

Mobiliteit

- De parkeeroplossing is doelmatig en de extra woningen zullen moeten voldoen aan de (dan) geldende parkeereisen. De salderingsopgave gaat uit van het huidige aandeel parkeerplaatsen + de nieuwe parkeerbehoefte (volgens dan geldend beleid).
- Parkeren op maaiveld/openbare ruimte is uitgangspunt. Tenzij bij een deel van het (commerciele) programma een gebouwde parkeervoorziening haalbaar blijkt.
- Inzet op duurzaam bereikbaar, ruimte voor lopen en fiets. Stallingen goed bereikbaar (op maaiveld) en van voldoende kwaliteit.
- Rekening houdend met de huidige parkeervraag in de directe omgeving

- Het stratenpatroon blijft gehandhaafd. De functie en rijrichtingen van de straten mogen veranderen.
- Parkeren in nabijheid is het uitgangspunt.

Duurzaamheid en klimaatadaptatie

- Het gebied in combinatie met de aangrenzende groenstructuren voldoet aan de 3-30-300 groennorm voor een leefbare, klimaat adaptieve en groene stad.
- We streven naar toename van groenoppervlak en biodiversiteit, zowel in gebouw als openbare ruimte.
- Boom-inclusief ontwikkelen is uitgangspunt, bomen die toch moeten verdwijnen worden elders gecompenseerd.
- Circulair bouwen: ontwikkelingen die worden gerealiseerd voor 2030 dienen voor 25% circulair te zijn, 50% na 2030, gemeten volgens het Nieuwe Normaal.

Energie

- Er dient een energievisie opgesteld te worden voor het energiesysteem van de woningen, met als uitgangspunten zijn; een laagtemperatuur systeem voor warmte en eventuele koude vraag, en streven naar zoveel mogelijk eigen opwek en buffering van elektriciteit en warmte, en netbewust ontwerpen om verdere netcongestie tegen te gaan.
- De energieoplossing voor deze gebiedsontwikkeling kan ten gunste komen van het (energie) cluster waarin het ligt. Het project kan een katalysator/ kans zijn om de transitie op een groter gebied te bewerkstelligen.
- Voorzieningen en installaties die noodzakelijk zijn voor de energievoorziening van de ontwikkeling moeten in de bebouwing of binnen de ontwikkelplot worden geïntegreerd.

4. Wijze van participeren

In tegenstelling tot de motie ‘startnotitie bij ruimtelijke ontwikkelingen’ is bij deze startnotitie gebiedsontwikkeling Vissenbuurt vooraf al volgens de Malburgse manier met een afvaardiging van de huurders en omwonenden gewerkt aan ruimtelijke kaders voor in deze startnotitie. De Malburgse manier is een samenwerking tussen bewoners/huurders en belanghebbenden, gemeente en in dit geval de initiatiefnemer Volkshuisvesting. Gezamenlijk zijn wij, open, eerlijk en met respect voor elkaars belangen gekomen tot de punten die voor deze ontwikkeling belangrijk zijn. Voor de totstandkoming van de startnotitie heeft gemeente Arnhem het participatieniveau ‘adviseren’ gehanteerd.

Voor de Vissenbuurt is er een groep van tien huurders die zich samen met Volkshuisvesting heeft gebogen over het Sociaal plan. Een afvaardiging van vijf huurders en drie omwonenden hebben samen met Volkshuisvesting en de gemeente aan de randvoorwaarden gewerkt waar de nieuwe Vissenbuurt aan moet voldoen.

Vervolg participatieproces

Volkshuisvesting werkt in de rol als initiatiefnemer het participatieproces uit en is primair aan zet is om de participatie bij de planvorming verder op te pakken en vorm te geven.

We stellen de volgende kaders aan het participatieproces:

- Volkshuisvesting werkt een participatieplan uit volgens het vastgestelde participatiebeleid.
- De gemeente neemt deel in het ontwerpproces zoals gebruikelijk in de Malburgse manier.
- De uitkomsten van het participatieproces worden per fase verwerkt in een participatiedocument dat wordt gebruikt bij de afweging en de besluitvorming door het college of de gemeenteraad.
- Er wordt getracht niet alleen met de huidige bewoners en omwonenden maar ook met toekomstige de bewoners/huurders samen te werken over hoe de Vissenbuurt kan worden vormgegeven.

Evenals bij de totstandkoming van het ruimtelijk kader voor de Vissenbuurt wordt bij de uitwerking van dit plan, om te komen tot een stedenbouwkundig ontwerp met de projectcommissie (afvaardiging van de huurders) en de Klankbordgroep (afvaardiging omwonenden) samengewerkt. De huidige leden van de projectcommissie en Klankbordgroep zijn hiervoor uitgenodigd. Hiernaast is er ruimte voor nieuwe leden.

5. Ruimtelijke plan

De ruimtelijke kaders die zijn door de projectcommissie, klankbordgroep, Volkshuisvesting en gemeente onder begeleiding van OD205 opgesteld en vertaald in een schematische verbeelding. Hieronder volgen de gemaakte stappen die zijn gezet en hebben geleid tot de ruimtelijke kaders.

Gezamenlijke ambities

Uitgangspunten voor het ontwerp

Straten en openbaar groen

- Elke straat heeft een eigen profiel en inrichting.
- Eén straat wordt een leefstraat.
- Er komt één groen verbinding dwars op de straten als hart van de buurt. Exacte ligging n.t.b.
- Woningen hebben een breed trottoir voorlangs ten behoeve van een goede toegankelijkheid en gezonde leefomgeving. Het patroon en de inrichting van de Forelstraat en Grondelstraat blijven zoveel mogelijk intact.

Bouwvelden en overgangszones

- 5 bouwvlakken.
- Er komen overgangszones openbaar/privé (bijvoorbeeld een voortuin), tussen de straat en de bouwvlakken.

Parkeren

- Parkeerkoffers tussen de Forelstraat en de Goudwindestraat en tussen de Goudwindestraat en Grondelstraat.
- De leefstraat is vrij van parkeren.
- Langs of haaksparkeren aan de oostzijde van de Grondelstraat.
- Langs parkeren aan de Forelstraat zoveel mogelijk handhaven.

Bebouwing en tuinen

- Bebouwing sluit in beeld aan op de aanwezige kenmerken van de Vissenbuurt. In de massa zijn herkenbare verbijzonderingen richting de Graslaan en Melkweg.
- Bebouwing geeft sociale controle richting de drie straten, en ook richting de Graslaan en Melkweg.
- Tegenover de groene dwarsruimte verspringt in de Grondelstraat de voorgevel duidelijk beleefbaar naar achteren.
- Voorgevels aan het openbare gebied.
- Bebouwing van de hoeken
- Tuinen in het binnenterrein
- De Goudwindestraat als leefstraat met veranda’s als overgang tussen straat en woning
- De grondgebonden woningen zijn maximaal twee lagen met kap. Appartementen maximaal 3 lagen.
- Op de aangegeven plaatsen ‘+’ wordt bekeken of hoger kan worden gebouwd tot maximaal 4 lagen. Hierbij wordt privacy, straatprofiel en stedenbouwkundige compositie en herkenbaarheid van buurt in zijn geheel in ogenschouw genomen voor het bepalen van de uiteindelijke bouwhoogte.

Legenda

- Leefstraat
- Plantsoen
- Ruimte voor privé en/of collectieve tuinen
- Overgangszone openbaar-privé
- Trottoir
- Bouwveld, 1 of 2 lagen plus kap of terugspringende verdieping
- Bebouwing mogelijk tot maximaal 3 lagen plus kap of terugspringende verdieping
- Voorgevelrooilijn langs openbaar gebied
- Op de hoek bebouwing verplicht
- Veranda
- In/uitrit parkeerkoffer
- Parkeerkoffer

N

6. Geldigheid (verjaringstermijn) startnotitie

Deze startnotitie is tot stand gekomen op basis van huidige wet- en regelgeving en vastgesteld gemeentelijk beleid. Het kan zijn dat bij een eventuele uitwerking van een aangepast plan nadere onderwerpen naar voren komen die een nieuwe afweging noodzakelijk maken.

Deze startnotitie is (in principe) maximaal 5 jaar geldig.

Opmerkingen raadsvoorstel onderwerp: Vissenbuurt

. . . met hun huurders in gesprek over een nieuwe toekomst voor de Vissenbuurt . . .
Dit gebeurde voornamelijk achter gesloten deuren, op bijeenkomsten die het werkelijke doel verzwegen en/of huis-aan-huisgesprekken, waarbij dusdanige gesprektechnieken werden gebruikt, dat elke vorm van inspraak werd afgekapt.

. . . de zittende huurders huis-aan huis zijn bezocht door Woonsupportplus . . .
Niet alle huurders zijn bezocht; wensen werden niet doorgegeven (er was te weinig ruimte om alles op te schrijven en/of er ontbrak een vinkje om in te vullen); elk gesprek mocht alleen over sloop gaan.

. . bent u [gemeente] geïnformeerd over de uitkomst van deze gesprekken .
Bewoners zijn niet geïnformeerd over de uitkomst; Woonsupportplus verwees naar Volkshuisvesting en Volkshuisvesting gaf geen antwoord op vragen van bewoners.

. . . . Bij de kaderstelling voor de Vissenbuurt is goed geluisterd naar het advies en de wensen vanuit de bewoners.
Het plan werd opgedrongen, zodat mensen geen kant op konden; de wensen die Volkshuisvesting niet uitkwamen, verdwenen op miraculeuze wijze.

. . . waarmee aan de woningbouwdoelstellingen van de gemeente kan worden bijgedragen.
Het gaat niet om het belang van de huidige bewoners; Volkshuisvesting wil goede sier maken bij de gemeente en ondertussen telt alleen hun belang.

. . . 1.3 Het levert meerwaarde voor de buurt en bewoners op.
Door zowel gemeente als Volkshuisvesting is de Vissenbuurt gebruikt als afvoerputje, om elke doelgroep (o.a. statushouders, mensen met een rugzakje) die nergens anders geplaatst kon worden, in deze wijk te zetten. Vervolgens heeft Volkshuisvesting niets of nauwelijks iets aan het onderhoud gedaan. Voor de problemen die bewust gecreëerd, zijn moeten huidige bewoners boeten.

. . . Ondanks de goede afspraken voor de huurders in het sociaal plan wordt niet voorkomen dat een aantal huurders zich nog steeds verzet tegen de plannen voor sloop-/nieuwbouw. Vanuit ons participatieproces weten wij dat het merendeel van de huurders zich kan vinden in de plannen en wacht op de inwerkingtreding van het sociaal plan.
Dit komt uit een hele dikke duim. Ga eens een rondje in de wijk lopen en praat met (en vooral luister naar) mensen. Ze willen niet weg, weten alleen niet dat ze rechten hebben en voor zichzelf mogen opkomen. Op basis van halve informatie wordt ze het mes op de keel gezet.

. . . Volkshuisvesting geeft aan dat deze kosten naar verwachting, niet of niet geheel door hen gedragen kan worden omdat bij sloop- /nieuwbouw van huurwoningen de vastgoedexploitatie veelal al financieel onrendabel is.
Kijk dan wat wel financieel rendabel is; laat de huizen staan, doe het achterstallig onderhoud en waar mogelijk verduurzaming van de woningen. De sociale cohesie die er nu is, niet verstoren door sloop of het plan daartoe. Gewoon de zorgplicht - die zowel gemeente als Volkshuisvesting heeft- voor huidige bewoners uitvoeren. Dit voorgestelde plan is onnodige geldverspilling en dient uiteindelijk geen enkele partij.

Hetgeen huurders 27 maart 2024 hebben ingebracht tijdens de raadsvergadering is volledig genegeerd.

Opmerkingen bij startnotitie Gebiedsontwikkeling Vissenbuurt Malburgen Oost

. . . Malburgen Het Ontwikkelplan Malburgen uit 2001 is nagenoeg afgerond. De herontwikkeling van de Vissenbuurt was daar niet in opgenomen. Wel wordt er al jarenlang gesproken over een nieuwe toekomst voor de Vissenbuurt.
De Vissenbuurt wordt kennelijk als een nieuw project beschouwd, zonder dat bewoners hiervan op de hoogte werden gesteld. Als samenwerking en/ of medewerking gewenst is, is dit een incorrecte manier van communicatie en blijven huurders en betrokken partijen tegenover elkaar staan.

. . . . Dit betekent dat de voorgestelde herontwikkeling naar verwachting niet past binnen het geldende planologisch kader. Het omgevingsplan zal daarom aangepast moeten worden voor deze ontwikkeling.
Er wordt iets geforceerd, waar de huidige bewoners niet om hebben gevraagd; ze zijn slachtoffer van plannen die gemeente en Volkshuisvesting hebben.

. . . In bebouwingsbeeld wordt aangesloten op de bestaande bebouwing. In bouwhoogte betekent dit tot 3 bouwlagen. Op specifieke locaties is een stapeling naar 4 lagen mogelijk.
De karakteristieke bouw (erkertjes) van de huizen verdwijnt hiermee, evenals de tuinen, die iedereen nu heeft; mensen kunnen alleen in een flat (of afgeleide naam daarvan) wonen; dit is voor huidige bewoners en direct omwonenden geen verbetering of vooruitgang.

. . . De bandbreedte van het woningaantal bedraagt 210 tot 260 woningen.
Dit kan alleen maar inhouden dat de oppervlakte van de huizen afneemt, evenals de grootte van eventuele tuinen en dat de huidige huren voor nieuwe woningen waarschijnlijk fors omhoog gaan. Het is enkel een verdienmodel voor gemeente en Volkshuisvesting.

. . . . Het gebied in combinatie met de aangrenzende groenstructuren voldoet aan de 3-30-300 groennorm voor een leefbare, klimaat adaptieve en groene stad.
Er zijn momenteel tuinen met groen (planten, struiken en bomen), ook in de straat staan bomen. Het is gekkenwerk dat tuinen, waarin jaren is geïnvesteerd, worden platgegooid om er vervolgens weer groen terug te plaatsen.

. . . Er dient een energievisie opgesteld te worden voor het energiesysteem van de woningen, met als uitgangspunten zijn; een laagtemperatuur systeem voor warmte en eventuele koude vraag, en streven naar zoveel mogelijk eigen opwek en buffering van elektriciteit en warmte, en netbewust ontwerpen om verdere netcongestie tegen te gaan.
Dit komt over als een verkapte manier om iedereen van het gas af te laten gaan, de keuze van een zelfgekozen energieleverancier af te nemen en mensen verplichten kosten te maken om maar ‘duurzaam’ te zijn. In een nieuw huis is het makkelijk om mensen aan voorwaarden te laten voldoen, in de bestaande wijk kan dat niet.

. . .. Een afvaardiging van vijf huurders en drie omwonenden hebben samen met Volkshuisvesting en de gemeente aan de randvoorwaarden gewerkt waar de nieuwe Vissenbuurt aan moet voldoen.
5 huurders op 186 huishoudens, is dit procentueel een representatieve verhouding? De mensen die niet wilden meepraten over alleen sloop, werden niet gehoord, afgewezen en gekleineerd Zij zaten niet in de projectcommissie. De Malburgse manier is een uitvinding van Volkshuisvesting, die er op papier geweldig uitziet, maar in de praktijk is het ‘ja-en-amen’ zeggen.

. . . Er wordt getracht niet alleen met de huidige bewoners en omwonenden maar ook met toekomstige de bewoners/huurders samen te werken . . .
Toekomstige bewoners/huurders? Op dit moment zijn er alleen zittende huurders en omwonenden. Kennelijk is al bedacht (en wellicht al gesproken met) wie straks in dit gebied komt te wonen. Daarbij gaat de toewijzing via entree en zijn huidige bewoners de dupe vanwege hoger geworden inkomen, veranderde gezinssamenstelling en/of mee moeten bieden met meerdere mensen op dezelfde woning.

. . . Gezamenlijke ambities De Vissenbuurt na vernieuwing.
Dit zijn enkel belangen van partijen van buiten af. Waar is het stuk ‘de Vissenbuurt na renovatie of groot onderhoud’? Er wordt eenzijdig gekeken en voorbijgegaan aan de huidige situatie.

. . . . 5 bouwvlakken
In dit hele voorstel is nergens terug te vinden wat er met de huurhuizen tussen de koopwoningen in de Forelstraat gebeurt. In de eerste nieuwsbrief werd gesproken van een blauw (het sloopgebied) en oranje gebied (huurhuizen tussen koopwoningen).Het argument dat in het blauwe gebied om technische reden renovatie niet mogelijk is en sloop de enig optie, gaat niet op als de andere huizen (dezelfde bouw, onderhoud en staat) wel gerenoveerd (kunnen) worden. Daarbij is in een bij Volkshuisvesting opgevraagd technisch rapport geen bedrijfsnaam genoemd en de genoemde 17 woningen niet gespecificeerd met adressen. Navraag levert tot op heden niets op. Is dit onderzoek wel uitgevoerd? En waarom die geheimzinnigheid als je pretendeert open, eerlijk en met respect voor ieders belangen te communiceren?

Conclusie:
- Dit is een eenzijdig plan waardoor huidige bewoners de dupe zijn van de belangen van externe partijen.
- Er wordt **over** bewoners gepraat, maar niet **met** bewoners.
- Op papier ziet alles er correct uit, in de praktijk doet Volkshuisvesting precies het tegenovergestelde.

Niet alleen wij als bewonerscommissie De Vijveur, maar ook individuele huurders en omwonenden worden gedwongen het op de manier van Volkshuisvesting te doen. Zolang renovatie en/of groot onderhoud niet bespreekbaar is, zal het verzet blijven. Er komt een moment dat de pers zal smullen van wat er tot dan toe is gebeurd. De bereidheid om het werkelijke verhaal naar buiten te brengen is groot.

GEMEENTERAAD ARNHEM
OVERZICHT INSPREKERS

Raadsvoorstel 'Startnotitie Vissenbuurt'

Aangemelde insprekers

Nr.	Naam	(Namens) Organisatie
1	Nooristany	
2	Silvia en Annet	namens Bewonerscommissie De Vijveur
3	M Robles	
4	Haiko ter Heide	Volkshuisvesting Arnhem

Manier van inspreken

De insprekers krijgen vijf minuten om de bijdrage te geven. Vervolgens is er ruimte om vragen te stellen door raadsleden.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Startnotitie Vissenbuurt’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Schrijvers (VVD), Zijlstra (ChristenUnie), Neutkens (Volt), Loor (D66), Philips (PvdD), Prinsen (GroenLinks), Manders (Arnhem Centraal), Roelen (SP), Lukassen (FvD) en Visser (PvdA).

De fracties van de CDA, Groep van den Broek, BBA, PVV, DENK waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Smeulders (wethouder)

Bespreking

De voorzitter opent de vergadering en start met de informatieve bespreking. Hierin is ingesproken door vier personen, waaronder vertegenwoordiging van bewonersvereniging De Vijveur en corporatie Volkshuisvesting. Na de inspraak is de vergadering beëindigd. De volgende keer wordt gestart met de meningsvormende bespreking.

Toezeggingen

Geen

Conclusie

Aan het einde van de vergadering concludeert de voorzitter dat de informatieve bespreking is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar de meningsvormende bespreking.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

W. Heemskerk

Sociaal Statuut bij sloop en ingrijpende werkzaamheden

Status: definitief – 3 april 2023

Sociaal statuut

Op grond van artikel 55b lid 1 van de Woningwet zijn woningcorporaties verplicht om een reglement op te stellen inzake het '*slopen en treffen van ingrijpende voorzieningen aan haar woongelegenheden en de betrokkenheid daarbij van de bewoners van die woongelegenheden*'.
Dit reglement wordt het Sociaal Statuut of Sociaal Reglement genoemd. In de rest van dit document wordt de term Sociaal Statuut gehanteerd. Met ingrijpende voorzieningen worden ingrijpende werkzaamheden bedoeld.

Op basis van een Sociaal Statuut schrijft Volkshuisvesting voor ieder project waar sloop en/of ingrijpende werkzaamheden onderdeel van uitmaken, een meer op maat gemaakt Sociaal Plan. In geval van niet ingrijpende werkzaamheden kan Volkshuisvesting ervoor kiezen om een (eenvoudiger) Sociale Paragraaf te schrijven, maar dat is niet verplicht.

Met dit Sociaal Statuut legt Volkshuisvesting vast welke rechten zij in het algemeen verleent aan haar huurders in het kader van sloop en ingrijpende werkzaamheden. De inhoud van dit Sociaal Statuut kan in geen geval afdoen aan de verplichtingen van huurders die uit de wet en de huurovereenkomst voortvloeien, zoals bijvoorbeeld de verplichting om Volkshuisvesting in staat te stellen om de werkzaamheden uit te voeren.

Inhoudsopgave

A. Algemene bepalingen
B. Bewonersparticipatie
C. Procedure bij sloop
D. Procedure bij ingrijpende werkzaamheden
E. Overige vergoedingen
F. Slotbepalingen

A. Algemene bepalingen

Artikel 1 – Definities

1.1 In dit reglement wordt verstaan onder:

Reguliere huurovereenkomst:	Een huurovereenkomst voor zelfstandige woonruimte in de zin van artikel 7:233 BW gesloten voor onbepaalde tijd, niet zijnde een huurovereenkomst voor gebruik naar aard van korte duur (art. 7:232 lid 2 BW), een gemeentelijke sloopwoning (art. 7:232 lid 4 BW), een huurovereenkomst op grond van de Leegstandwet of een huurovereenkomst die is aangegaan voor ten hoogste twee jaren;
Huurder:	Alle huurders waarmee een reguliere huurovereenkomst voor onbepaalde tijd is gesloten voor een woning gelegen in het projectgebied, tezamen met hun eventuele (wettelijke) medehuurders. Naar de huurder wordt verwezen in mannelijk enkelvoud (hij/zijn/hem); daarmee wordt bedoeld te verwijzen naar de huurder in het algemeen, ongeacht het geslacht.

Sloop:	Het slopen of zodanig verbouwen van het gehuurde dat dit niet mogelijk is met voortzetting van de huurovereenkomst als bedoeld in artikel 7:274 lid 3 sub a BW;
Ingrijpende werkzaamheden:	Werkzaamheden waardoor de woning (tijdelijk) niet bewoonbaar is. Ingrijpende werkzaamheden bestaan uit renovatie, dringende werkzaamheden en/of overige werkzaamheden.
Renovatie:	Gedeeltelijke vernieuwing door verandering of toevoeging, waardoor het woongenot verhoogd wordt.
Dringende werkzaamheden:	Werkzaamheden die niet zonder nadeel kunnen worden uitgesteld tot na het einde van de huurovereenkomst, bijvoorbeeld planmatig onderhoud.
Overige (niet dringende) werkzaamheden:	Alle werkzaamheden die geen renovatie of dringende werkzaamheden zijn.
Gemengd project:	Een project dat werkzaamheden uit twee of meer categorieën (sloop, renovatie, dringende werkzaamheden en/of overige werkzaamheden) omvat.
Sociaal plan/	Een schriftelijk stuk waarin de rechten van huurders in het kader van een concreet project nader projectspecifiek uitgewerkt zijn waarbij maatwerk van toepassing kan zijn.
Peildatum:	De datum vanaf welk moment de huurder concreet rechten aan het sociaal plan kan ontlenen.
Sloopbesluit:	Het besluit van Volkshuisvesting waarin zij bepaalt dat een aantal concreet benoemde woningen of objecten worden gesloopt.

Artikel 2 - Vaststelling en looptijd

2.1 Dit reglement is vastgesteld op 17 april 2023 door de bestuurder van Volkshuisvesting na advies van de huurdersorganisatie HOVAR, die haar huurders vertegenwoordigt en de gemeente. Dit reglement is geldig met ingang van deze vaststellingsdatum tot de datum waarop dit onderhavige reglement door een nieuw reglement vervangen wordt of in zijn geheel wordt beëindigd. Twee jaar na de ingangsdatum van dit sociaal statuut wordt deze door Volkshuisvesting en HOVAR gezamenlijk geëvalueerd.

Artikel 3 – Toepassingsgebied

3.1 Dit reglement is van toepassing op basis van een reguliere huurovereenkomst verhuurde woningen van Volkshuisvesting die gesloopt worden of waaraan ingrijpende werkzaamheden worden uitgevoerd. Huurders kunnen niet rechtstreeks aanspraak maken op de inhoud van dit reglement, maar Volkshuisvesting gebruikt de inhoud ervan als uitgangspunt voor het opstellen van een Sociaal Plan. Dit sociaal statuut is niet van toepassing op niet-dringende werkzaamheden en ook niet op andere werkzaamheden die niet ingrijpend zijn.

3.2 Dit reglement is in ieder geval niet van toepassing indien:
- de huurovereenkomst door de huurder is opgezegd vóór de peildatum;
- de huurder niet zijn hoofdverblijf heeft in het gehuurde;
- de huurder op andere – niet enkel aan de werkzaamheden gerelateerde – gronden hun woning dienen te verlaten, bijvoorbeeld in geval van ontbinding wegens tekortkomingen van

de huurder of in geval van opzegging van de huur op grond van de bestemming als studentenwoning.

B. Bewonersparticipatie

Artikel 4 - Procedure algemeen

4.1 Volkshuisvesting stelt huurders zo tijdig mogelijk op de hoogte van haar voornemens tot het uitvoeren van sloop of ingrijpende werkzaamheden. Voor zover deze plannen de huurders in kwestie rechtstreeks raken, streeft Volkshuisvesting ernaar huurders waar mogelijk mee te nemen bij de voorbereiding van deze plannen. Volkshuisvesting houdt zich aan de Wet op het overleg huurders verhuurder (Wohv) en de Woningwet. Voor de afspraken over participatie van huurders d.m.v. klankbordgroepen, projectcommissies, bewonerscommissie en de huurdersorganisatie wordt verwezen naar de samenwerkingsovereenkomst die Volkshuisvesting met HOVAR en de Bewonerscommissies heeft gesloten.

4.2 In de Overlegwet en in de Woningwet is vastgesteld wat het overlegrecht, informatierecht en het adviesrecht van huurders is. Deze overlegwet bepaalt dus over welke onderwerpen de huurders kunnen meepraten, meedenken, meebeslissen en waarin zij ondersteuning kunnen krijgen. Dit brengt voor huurders ook een aantal rechten maar ook verplichtingen met zich mee.

C. Procedure bij sloop

Artikel 5 – Wanneer is sloop mogelijk en hoe informeert Volkshuisvesting huurders?

5.1 Sloop van het gehuurde is ofwel mogelijk met instemming van de huurder ofwel indien de rechter op vordering van Volkshuisvesting bepaald heeft dat de huurovereenkomst beëindigd wordt. Volkshuisvesting streeft ernaar om, alvorens de huurovereenkomsten op te zeggen, iedere huurder individueel te informeren over de plannen en de gevolgen die deze voor hem hebben.

5.2 In het gesprek en/of de brief komt onder andere aan de orde:
- het nader informeren van de huurder over het besluit tot sloop door Volkshuisvesting;
- het nader informeren van de huurder over zijn rechten en plichten, mede op basis van dit statuut;
- het verhelderen van de procedure voor woningtoewijzing en het vaststellen van de woonwensen;
- voor een andere woning op basis van het aantal personen, inkomen, leeftijd, wijkvoorkeur e.d.;
- het inventariseren van door huurder zelf aangebrachte voorzieningen in de woning;
- het inventariseren van de aanwezige woningaanpassingen op grond van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO);
- het inventariseren van mogelijke knelpunten bij de huurder;

Alle afspraken gemaakt tijdens de individuele gesprekken worden schriftelijk vastgelegd en door Volkshuisvesting aan huurder bevestigd. De huurder heeft drie weken de gelegenheid te reageren indien hij het niet eens is met de weergave van de afspraken.

5.3 In het Sociaal Plan voor een sloopproject wordt onder meer het volgende bepaald:
- de geografische omvang van het projectgebied, waarmee de woningen worden vastgesteld waarvan de huurders aanspraak kunnen maken op de rechten die dit reglement schept;
- de peildatum vanaf welk moment de huurder concreet rechten aan dit reglement kan ontlenen;

- de project specifieke maatregelen, waaronder de voor dat project geldende vergoedingsregelingen; en
- het vaste aanspreekpunt voor huurders.

Artikel 6 – Wat doet Volkshuisvesting om de huurder aan een nieuwe woning te helpen?

6.1 De huurder die in verband met sloop zijn woning dient te verlaten vanwege beëindiging van het huurcontract, is er zelf voor verantwoordelijk om via het woonruimteverdeelsysteem een passende woning te vinden. Daarbij kan hij advies en ondersteuning van Volkshuisvesting krijgen.

6.2 De huurder die in verband met sloop zijn woning dient te verlaten en voldoet aan de toewijzingscriteria krijgt een urgentieverklaring als woningzoekende (stadsvernieuwingsurgentie). Als huurder met urgentie reageert op een woning, krijgt hij voorrang bij de toewijzing. De reguliere toewijzingscriteria zijn van toepassing.

6.3 Volkshuisvesting kan ervoor kiezen na minimaal 6 maanden na peildatum rechtstreeks een passend aanbod te doen aan huurder. Volkshuisvesting is niet verplicht om te zorgen dat de huurder daadwerkelijk een nieuwe woning vindt die aan zijn wensen voldoet. Als een huurder niet voldoende op beschikbare woningen reageert en/of een door Volkshuisvesting rechtstreeks gedaan passend aanbod afwijst, kan dat betekenen dat de huurovereenkomst wordt beëindigd.

6.4 Afhankelijk van de situatie kan Volkshuisvesting besluiten dat huurders die vanwege sloop naar nieuwbouw (op de locatie van de te slopen woning(en)) willen terugkeren voorrang krijgen ("terugkeergarantie"). In het Sociaal Plan wordt vastgelegd of alle huurders dan wel bepaalde huurders in aanmerking komen voor zo'n terugkeergarantie.

6.5 Als er meerdere huurders met urgentieverklaring of terugkeergarantie reageren op dezelfde woning, wordt de woning toegewezen op basis van de volgorde die volgt uit de dan geldende Huisvestingsverordening. Indien de huisvestingsverordening daarvoor geen regeling geeft, wordt de woning toegewezen op volgorde van deze criteria:
   a. Vroegste ingangsdatum urgentie of terugkeergarantie;
   b. Vroegste inschrijfdatum en -tijdstip in het woningzoekenderegister;
   c. Doorstromer en herstarter vóór starter;
   d. Vroegste reactiedatum en -tijdstip.

6.6 Afhankelijk van de situatie kan Volkshuisvesting besluiten dat huurders aan wie een terugkeergarantie is toegekend terwijl rechtstreeks verhuizen van de sloopwoning naar de nieuwbouwwoning niet mogelijk is, tijdelijke huisvesting in een wisselwoning aangeboden wordt door Volkshuisvesting in afwachting van het gereedkomen van de nieuwbouwwoning. Dat wordt in het Sociaal Plan vastgelegd.

Artikel 7 – Op welke vergoeding hebben de huurders recht?

7.1 Indien een verhuizing noodzakelijk is in verband met sloop, zal Volkshuisvesting huurder een tegemoetkoming aanbieden in diens verhuis- en inrichtingskosten. Hierbij geldt het jaarlijks door de minister vastgestelde minimumbedrag als bedoeld in artikel 7:275 lid 4 BW.

7.2 Als Volkshuisvesting de huurder ondersteunt bij het verhuizen naar en/of inrichten van de nieuwe woning, kan worden afgesproken dat de tegemoetkoming in ruil daarvoor lager wordt vastgesteld.

7.3 In het Sociaal Plan kan worden bepaald dat de verhuiskostenvergoeding bedoeld in dit artikel in twee of meer termijnen wordt uitbetaald aan de huurder. Bij de uitbetaling in twee termijnen wordt de helft uitbetaald na ondertekening van het huurcontract van de nieuwe woonruimte of, als Volkshuisvesting een wisselwoning aanbiedt, na ondertekening van de overeenkomst van de wisselwoning. Het resterende bedrag wordt uitbetaald na correcte en tijdige oplevering van de te verlaten woning.

7.4 Huurder kan per project, als omschreven in het toepasselijke sociaal plan, slechts éénmaal aanspraak maken op deze tegemoetkoming in zijn verhuis- en inrichtingskosten, ongeacht het aantal keren dat hij verhuist.

Artikel 8 – Welk onderhoud wordt verricht tot aan moment van sloop?

8.1 Vanaf het moment dat Volkshuisvesting een sloopbesluit heeft genomen, worden in de woning geen ingrepen meer uitgevoerd die naar hun aard en omvang als ingrijpend kunnen worden beschouwd of die aangemerkt kunnen worden als woningverbetering. Hieronder worden in ieder geval verstaan ingrepen in de constructie, voorzieningen op het gebied van energiebesparing en isolatie en voorzieningen die betrekking hebben op de indeling van de woning of wijzigingen hierin.

8.2 Volkshuisvesting zal in de periode vanaf de bekendmaking van een sloopbesluit alle noodzakelijke reguliere werkzaamheden en reparaties uitvoeren conform de regels van het normale klachtenonderhoud. Volkshuisvesting houdt zich het recht voor om, in geval van sloop, voorafgaande aan de daadwerkelijke sloop van de woning, slechts noodreparaties uit te voeren, en die werkzaamheden te doen die noodzakelijk zijn om de woning veilig en wind- en waterdicht te houden. In voorkomende gevallen zal hierover altijd met de betreffende huurder overleg worden gepleegd.

8.3 Huurder blijft tot zijn verhuisdatum verantwoordelijk voor het normale huurdersonderhoud voor zover dit in redelijkheid van de huurder verlangd kan worden.

8.4 De huurprijs wordt vanaf peildatum bevroren.

Artikel 9 – Welke aandacht is er voor de leefbaarheid tot het moment van sloop?

9.1 Alle betrokken partijen zetten zich ten tijde van de voorgenomen sloop in voor het waarborgen van leefbaarheid van buurten en complexen. Volkshuisvesting neemt maatregelen om eventuele onbewoonde woningen er zo bewoond mogelijk uit te laten zien en sluit voorzieningen voor gas, water en elektra af.

9.2 In geval van overlast maakt Volkshuisvesting afspraken met haar netwerkpartners om de veiligheid van de bewoners te waarborgen en vervuiling tegen te gaan. Als het nodig is, wordt er regelmatig overleg gevoerd over de leefbaarheid.

D. Procedure bij ingrijpende werkzaamheden

Artikel 10 – Wanneer is de uitvoering van ingrijpende werkzaamheden mogelijk en hoe informeert Volkshuisvesting huurders?

10.1 Huurder is gehouden om Volkshuisvesting in de gelegenheid te stellen om ingrijpende werkzaamheden aan het gehuurde uit te voeren. Volkshuisvesting kondigt deze werkzaamheden zo mogelijk op redelijke termijn aan, rekening houdend met de belangen van huurders. Daarbij omschrijft Volkshuisvesting de uit te voeren werkzaamheden en vermeldt de (indicatieve) planning van deze werkzaamheden.

10.2 Huurder is gehouden om Volkshuisvesting in de gelegenheid te stellen om renovatie aan het gehuurde uit te voeren als Volkshuisvesting hem daartoe een redelijk voorstel doet. Bij clustergewijze renovatie – waarbij meerdere woongelegenheden betrokken zijn die een bouwkundige eenheid vormen – wordt een voorstel van Volkshuisvesting geacht redelijk te zijn indien tenminste 70% van de betrokken huurders met het voorstel instemt, conform de algemene huurvoorwaarden en artikel 7:220 BW.

10.3 Volkshuisvesting maakt in haar voorstel duidelijk welke verbeteringen zij in, aan en om het gehuurde zal doorvoeren. Ook geeft Volkshuisvesting daarbij aan of deze verbeteringen een huurverhoging

en/of verhoging van de servicekosten met zich meebrengen. In dat geval specificeert Volkshuisvesting de huurverhoging en de resulterende nieuwe huurprijs en/of de nieuwe servicekosten. Ook zal Volkshuisvesting in haar voorstel de (indicatieve) planning van de werkzaamheden aangeven.

10.4 Indien er sprake is van een gemengd project, zal Volkshuisvesting dit in haar voorstel uiteenzetten en specificeren. Als de huurder niet instemt met het voorstel ten aanzien van de renovatiewerkzaamheden, is hij toch verplicht om medewerking te verlenen aan de dringende werkzaamheden.

10.5 Indien optionele renovatiewerkzaamheden worden aangeboden, maakt Volkshuisvesting in haar voorstel duidelijk welke onderdelen een vast onderdeel van het voorstel uitmaken en welke onderdelen naar keuze van de huurder wel, niet of aangepast uit te voeren zijn. Indien deze optionele onderdelen een (aanvullende) huurverhoging met zich meebrengen, specificeert Volkshuisvesting dit.

10.6 In het Sociaal Plan voor een project wordt onder meer het volgende bepaald:
- de geografische omvang van het projectgebied, waarmee de woningen worden vastgesteld waarvan de huurders aanspraak kunnen maken op de rechten die dit reglement schept;
- de peildatum vanaf welk moment de huurder concreet rechten aan dit reglement kan ontlenen; en
- de project specifieke maatregelen, waaronder de voor dat project geldende vergoedingsregelingen.

10.7 Afhankelijk van de omvang en inhoud van het project kan Volkshuisvesting besluiten om met alle betrokken huurders een persoonlijk gesprek aan te gaan om hun wensen te inventariseren. Dit besluit kan ook worden genomen, nadat de respons op het voorstel duidelijk is.

10.8 In haar voorstel geeft Volkshuisvesting aan of, en zo ja, op welke vergoeding en andere maatregelen de huurder aanspraak kan maken in het geval de voorgestelde renovatie doorgang vindt.

10.9 Zodra Volkshuisvesting gebleken is dat haar voorstel voldoende instemming van haar huurders heeft, zal zij dit aan haar huurders mededelen, waarbij zij, indien van toepassing, nadere informatie over de planning en uitvoering van de werkzaamheden zal geven.

Artikel 11 – Wanneer regelt Volkshuisvesting tijdelijke voorzieningen?

11.1 In principe vinden werkzaamheden plaats in bewoonde staat. Als de woning door de werkzaamheden tijdelijk niet bewoonbaar is, is sprake van ingrijpende werkzaamheden. Volkshuisvesting voorkomt dat zoveel mogelijk door te zorgen dat de woning bewoonbaar blijft tijdens de werkzaamheden.

11.2 Volkshuisvesting neemt tot uitgangspunt dat een woning bewoonbaar is als basisvoorzieningen zoals douche, toilet, keuken en andere voor de bewoning essentiële onderdelen van de woning zoals dak of vloer tijdens de werkzaamheden of het grootste deel daarvan gebruikt kunnen worden. Een woning is ook bewoonbaar als Volkshuisvesting tijdelijk voorzieningen in of bij de woning treft om de niet beschikbare voorzieningen tijdens de werkzaamheden geheel of gedeeltelijk te vervangen. Voorbeelden van tijdelijke voorzieningen zijn:
- gemeenschappelijk toegankelijke (rust)ruimten waar bewoners zich even terug kunnen trekken als de overlast voor korte tijd hevig is; deze ruimten zijn zodanig ingericht dat bewoners er enkele uren kunnen verblijven;
- een doucheruimte;
- een tijdelijk toilet;
- een elektrische kookplaat;

- een wisselwoning of logeerwoning voor tijdelijke bewoning.

11.3 In geval van werkzaamheden waarbij de woning bewoonbaar blijft, zal Volkshuisvesting de huurder vooraf informeren of en in welke mate huurder de plaatsen waar de werkzaamheden uitgevoerd worden dient vrij te maken en houden voor de duur van de werkzaamheden. De huurder hoeft de woning niet volledig te ontruimen. Het kan nodig zijn dat bewoners eigendommen veilig (moeten) stellen binnen of buiten de woning. In het Sociaal Plan wordt vermeld of Volkshuisvesting de opslag en eventuele bewaking van de inboedel faciliteert.

11.4 In geval van ingrijpende werkzaamheden waarbij de huurder de woning tijdelijk moet verlaten zal vooraf duidelijk worden gemaakt of en in welke mate huurder het gehuurde dient te ontruimen voor de duur van de werkzaamheden en hoe hij de woning aan Volkshuisvesting dient op te leveren. In het Sociaal Plan wordt vermeld of Volkshuisvesting de opslag en eventuele bewaking van de inboedel faciliteert.

Artikel 12 – Wat doet Volkshuisvesting om de huurder tijdelijk aan vervangende huisvesting te helpen?

12.1 In het Sociaal Plan vermeldt Volkshuisvesting of de huurder bij ingrijpende werkzaamheden recht heeft op vervangende huisvesting in een wisselwoning. Volkshuisvesting probeert bij de keuze voor een wisselwoning rekening te houden met de wensen van huurder, maar huurder kan daar geen rechten aan ontlenen. Huurder heeft in dit geval géén recht op de wettelijke vergoeding "tegemoetkoming verhuis- en herinrichtingskosten" (BW art.7:220 lid 5 & 6). Huurder heeft in dit geval ook geen recht op vergoedingen voor overlast/ongemakken.

12.2 Voor het gebruik van de wisselwoning is huurder géén huurprijs verschuldigd. De verplichtingen die voor huurder voortvloeien uit zijn huurovereenkomst en de daarvan deel uitmakende algemene huurvoorwaarden zijn onverkort van toepassing op het gebruik van de tijdelijke huisvesting. De huurbetalingsverplichting van de eigen woning blijft gehandhaafd (het huurcontact loopt door).

12.3 Zodra huurder kan terugkeren naar zijn opgeleverde woning, dient hij de wisselwoning schoon en in goede staat op te leveren. Als de huurder schade heeft aangericht in de wisselwoning, met inbegrip van de bij aanvang van het gebruik eventueel aanwezige stoffering, inboedel en inventaris, wordt de schade door de huurder vergoed.

Artikel 13 – Op welke vergoeding hebben de huurders recht?

13.1 Indien een verhuizing noodzakelijk is in verband met ingrijpende werkzaamheden, zal Volkshuisvesting huurder een tegemoetkoming aanbieden in diens verhuis- en inrichtingskosten. Hierbij geldt het jaarlijks door de minister vastgestelde minimumbedrag als bedoeld in artikel 7:275 lid 4 BW.

13.2 Als Volkshuisvesting de huurder ondersteunt bij het verhuizen naar en/of inrichten van de tijdelijke woning en/of bij het terugverhuizen naar en/of opnieuw inrichten van de gehuurde woning na voltooiing van de werkzaamheden, kan worden afgesproken dat de tegemoetkoming in ruil daarvoor lager wordt vastgesteld. Als Volkshuisvesting een volledig ingerichte en gestoffeerde wisselwoning ter beschikking stelt, heeft de huurder geen recht op een tegemoetkoming.

13.3 In het sociaal plan kan worden bepaald dat de verhuiskostenvergoeding bedoeld in dit artikel in twee of meer termijnen wordt uitbetaald aan de huurder. Bij de uitbetaling in twee termijnen wordt de helft uitbetaald na oplevering van de gehuurde woning door Volkshuisvesting aan huurder. Het resterende bedrag wordt uitbetaald na de oplevering van de gehuurde woning aan de huurder.

13.4 Huurder kan per project, als omschreven in het toepasselijke sociaal plan, slechts éénmaal aanspraak maken op deze tegemoetkoming in zijn verhuis- en inrichtingskosten, ongeacht het aantal keren dat hij verhuist.

Artikel 14 – Wat regelt Volkshuisvesting nog meer?

14.1 Volkshuisvesting is als opdrachtgever verantwoordelijk voor de aannemer en andere partijen die werkzaamheden verrichten in en om de woningen. Het gaat om de volgende zaken:
- inrichting van schoonmaak van de werkplek;
- gedrag en houding van medewerkers op de werkvloer;
- maatregelen om schades te voorkomen;
- het regelen van adequate verzekeringen en regelingen bij schades;
- een goede klachtenprocedure en toezicht op correcte uitvoering daarvan.

E. Overige vergoedingen

Artikel 15 – Zelf aangebrachte voorzieningen en aanpassingen vanuit de WMO

15.1 Indien huurder door de ingreep onvermijdbare (voorziene) schade lijdt aan Zelf Aangebrachte Voorzieningen waarvan de huurder zonder de ingreep gedurende de resterende huurperiode had kunnen genieten, treedt Volkshuisvesting met de huurder in overleg over een oplossing.
Als Volkshuisvesting voorafgaand goedkeuring heeft verleend voor het aanbrengen van de ZAV en Volkshuisvesting daarbij geen voorbehoud heeft gemaakt voor verwijdering in geval van werkzaamheden, onderzoekt Volkshuisvesting of het mogelijk is om de ZAV zoveel mogelijk ongemoeid te laten. De bewijslast ten aanzien van de goedkeuring rust op de huurder. Als Volkshuisvesting beschikt over een goedkeuringsverklaring, verstrekt zij die aan de huurder.
Als Volkshuisvesting geen voorafgaande toestemming heeft verleend voor het aanbrengen van de ZAV, beoordeelt Volkshuisvesting of zij de toestemming zou hebben verleend of afgewezen als die was gevraagd. De huurder moet daarvoor alle door Volkshuisvesting gevraagde informatie aanleveren. Is de conclusie dat Volkshuisvesting de toestemming zou hebben verleend als die was gevraagd, dan zoeken partijen gezamenlijk naar een oplossing die zowel recht doet aan het belang van de huurder als van Volkshuisvesting.
Ontbreekt de voorafgaande toestemming en zou die ook niet zijn verleend, dan komt de verwijdering van de ZAV voor rekening en risico van huurder. Als de ZAV na de werkzaamheden niet kan worden teruggeplaatst, is Volkshuisvesting geen vergoeding verschuldigd aan huurder.

15.2 Indien vanwege de "Wet Maatschappelijke Ondersteuning" (WMO) zaken in een woning zijn aangebracht die vanwege de werkzaamheden verwijderd moeten worden of niet meer bruikbaar zijn, draagt de verhuurder zorg voor het in overleg met huurder en gemeente terugplaatsen van een voorziening met dezelfde of vergelijkbare functionele kwaliteit. Huurder is verplicht om een nieuwe WMO-aanvraag in te dienen of andere handelingen te verrichten die nodig zijn om de kosten te beperken of de aanpassing te bevorderen.

Artikel 16 – Andere regels over vergoedingen

16.1 In het Sociaal Plan wordt bepaald of Volkshuisvesting aan huurders die in verband met sloop naar een andere woning verhuizen een compensatie aanbiedt voor de dubbele huur die zij verschuldigd zijn over de periode van de feitelijke verhuizing. Deze compensatie is in geen geval hoger dan éénmaal de maandhuur van de te slopen woning.

16.2 In het Sociaal Plan kan bepaald worden dat de huurder zijn recht op vergoedingen verliest als hij zijn verplichtingen in het kader van de werkzaamheden niet nakomt. Dat is alleen mogelijk voor zover in het Sociaal Plan een andere of (in totaal) hogere vergoeding is opgenomen dan het door de Minister bepaalde minimumbedrag aan verhuis- en inrichtingskosten.

16.3 Volkshuisvesting is steeds bevoegd om alle vorderingen die zij zelf op huurder heeft of verkrijgt, tot hun gezamenlijk beloop te verrekenen met de vergoeding(en), althans het eventueel nog resterende deel daarvan, waar huurder op grond van dit reglement aanspraak kan maken.

16.4 Volkshuisvesting neemt in het Sociaal Plan een regeling op waaruit volgt in welke gevallen zij onkosten vergoedt aan huurder voor herinrichting als gevolg van de uitvoering van de werkzaamheden.

16.5 Volkshuisvesting kan huurders ook hulp in natura bieden, bijvoorbeeld in de vorm van hulp bij verhuizing of herinrichting en het ter beschikking stellen van middelen en materialen daarvoor. In het Sociaal Plan wordt opgenomen of huurder hierop aanspraak kan maken, en in hoeverre deze hulp in natura in de plaats van een financiële vergoeding komt.

F. Slotbepalingen

Artikel 17 – Geschillenregeling en hardheidsclausule

17.1 Geschillen die voortvloeien uit de toepassing, uitvoering en/of interpretatie van dit reglement kunnen schriftelijk en gemotiveerd worden voorgelegd aan de onafhankelijke klachtencommissie waarbij Volkshuisvesting is aangesloten. Indien een of beide partijen het niet eens is/zijn met de uitspraak van de klachtencommissie, staat het die partij(en) vrij om het geschil voor te leggen aan de bevoegde rechter.

17.2 Als dit reglement voor een huurder gevolgen heeft die voor hem aanzienlijk ongunstiger zijn dan voor de andere huurders, kan deze persoon een beroep doen op de hardheidsclausule en Volkshuisvesting verzoeken in zijn geval van dit reglement af te wijken. Volkshuisvesting neemt over dit verzoek binnen 30 dagen na ontvangst een beslissing. Deze wordt schriftelijk en met redenen omkleed aan de betreffende huurder meegedeeld.

Artikel 18 – Meerdere huurders

18.1 Alle aanspraken die dit reglement voor huurders in het leven roept, gelden eenmalig en zijn ondeelbaar voor deze verzameling personen tezamen.

Artikel 19 – Overgangsregeling definities

19.1 Indien een definitie in een bestaand sociaal plan of een sociale paragraaf van een specifiek project dat van kracht was op de ingangsdatum van dit document, niet overeenstemt met een in dit document gehanteerde definitie, blijft de definitie in het eerder opgestelde document van kracht gedurende de looptijd van het project.

19.2 De inhoud van dit Sociaal Statuut doet niet af aan de inhoud van enig eerder vastgesteld sociaal plan of sociale paragraaf en brengt geen verandering in de rechten en plichten van huurders in projecten die ten tijde van de vaststelling van dit Sociaal Statuut al zijn aangekondigd.

Arnhem, 9 september

Behandeld **: Imke Mokveld / Haiko ter Heide**
Onderwerp **: Sociaal plan Vissenbuurt**

Geachte Raad van de gemeente Arnhem,

De Startnotitie Vissenbuurt is momenteel onderdeel van uw politieke beraadslagingen. Woensdag 4 juli jl heeft een eerste informatieve avond plaatsgevonden waarin insprekers hun bijdrage konden leveren in dit dossier. Naast de insprekers uit de buurt heeft ook een vertegenwoordiger van Volkshuisvesting u te woord gestaan.
In de door u als raad gestelde vragen bleek uw wens om meer inzicht te krijgen in het op dit moment in concept gereed zijnde Sociaal plan van de Vissenbuurt.
In dit schrijven geven wij u nadere duiding over totstandkoming, inhoud en besluitvorming van dit concept sociaal plan.

Totstandkoming
Als basis voor de gesprekken over een sociaal plan geldt datgene wat in de woningwet is opgenomen. Dit is door Volkshuisvesting verwerkt in haar “sociaal statuut” dat u als bijlage aantreft.
In de zomer van 2023 zijn er bij 150 van de 186 woningen huisbezoeken bij bewoners afgelegd. Bij 36 woningen bleek dit niet mogelijk of werd een bezoek niet op prijs gesteld. In deze gesprekken is aangegeven dat er een projectcommissie opgericht zou worden om mee te praten over de toekomst van de wijk. Hierop hebben een 30-tal buurtbewoners aangegeven mee te willen praten. Gezien dit grote aantal is in een tweetal oprichtingsvergaderingen begin 2024 besloten om 2 aparte groepen te vormen. De eerste groep richt zich samen met gemeente, VHV en omwonenden op de startnotitie. De tweede groep richt zich samen met VHV op het sociaal plan. In de projectcommissie “sociaal plan” hebben een 10-tal huurders zitting genomen.
In de eerste helft van dit jaar hebben een 5-tal bijeenkomsten over het sociaal plan plaatsgevonden. Hierin zijn de wensen uit de buurt geïnventariseerd, van een antwoord voorzien en waar mogelijk verwerkt in het sociaal plan. Hierbij zijn tevens de vragen en wensen meegenomen die door de huurders in de huisbezoeken of via brief- of mailvorm aan Volkshuisvesting kenbaar zijn gemaakt.

• Kadestraat 1 6811 CA Arnhem • Postbus 5229 6802 EE Arnhem • telefoon: (026) 3 712 712
• K.v.K. Arnhem: 090 631 42 • IBAN: NL21 INGB 0003 1050 97 • BTW nr: 8018 81 444 B01
• e-mail: info@volkshuisvesting.nl • internet: www.volkshuisvesting.nl

Inhoud
Vanuit de huurders zijn wensen geuit die afwijken van ons sociaal statuut en die om een aanvullende regeling vroegen. Op een drietal punten is ons standaard sociaal statuut aangevuld tot het nu in concept voorliggende “sociaal plan Vissenbuurt”. Dit betreft:

1) Terugkeergarantie Alle huidige huurders in de Vissenbuurt krijgen bij het aanbieden van huurwoningen in de vernieuwde Vissenbuurt voorrang op andere huurders.
2) Huurgewenning Huurders die na vertrek uit de Vissenbuurt in de volgende sociale huurwoning met een hogere huursom worden geconfronteerd, kunnen in aanmerking komen voor een huurgewenningsbijdrage.
3) Persoonlijke begeleiding Na vaststelling van het sociaal plan zijn medewerkers van Volkshuisvesting beschikbaar om de huurders bij te staan en te helpen. Dit gebeurt door persoonlijke contacten met extra huisbezoeken en door het instellen van een spreekuur in de buurt.

Besluitvorming
Het concept sociaal plan is opgesteld in overleg met de projectcommissie sociaal. Bij de bespreking waren tevens toehoorders van de gemeente en de huurdersvereniging HOVAR aanwezig. Deze toehoorders hebben met name toegezien op de gevolgde procesgang en samenwerking. Vanuit de HOVAR is op gezette momenten ook ervaring van elders gedeeld.
In juli 2024 is op het concept sociaal plan zowel vanuit de projectcommissie van bewoners als vanuit de HOVAR een positief advies gegeven. Deze adviezen treft u als bijlage aan.
Het concept sociaal plan is in route gebracht ter besluitvorming bij stichting Volkshuisvesting. Naar verwachting vindt besluitvorming hierover eind september plaats zodat de ingangsdatum 1 oktober 2024 kan zijn.
Vanaf de ingangsdatum is het sociaal plan openbaar en zullen alle huurders persoonlijk worden geïnformeerd over de details van dit sociaal plan. Om die reden zijn wij van mening dat openbaarmaking van het concept sociaal plan voor vaststelling niet zorgvuldig is. Evenwel is er de gelegenheid voor raadsleden om het concept-sociaal plan in te zien. Hiertoe kan een afspraak gemaakt worden bij Volkshuisvesting.

We hopen dat onze brief voldoende informatie geeft om het agendapunt “startnotitie Vissenbuurt” goed te bespreken.

Met vriendelijke groet,

Imke Mokveld
Manager Vastgoed en ontwikkeling
Volkshuisvesting Arnhem

Bijlagen

1) advies HOVAR / advies projectcommissie
2) sociaal statuut Volkshuisvesting

Van: Voorzitter Hovar <voorzitter@hovar.nl>
Verzonden: vrijdag 12 juli 2024 11:28
Aan: Haiko ter Heide <h.t.heide@volkshuisvesting.nl>

Onderwerp: Advies Sociaal Plan Vissenbuurt

Geachte heer ter Heide, Beste Haiko,

Hierbij ontvang je het advies van de Hovar met betrekking tot het Sociaal Plan wat hoort bij het project Vissenbuurt.

Wij, Hovar, geven hierbij een positief advies af voor het plan dat na 1 juli, inclusief de laatste veranderingen die besproken zijn in het laatste overleg, bij ons bekend is.

Reden voor het afgeven van een positief advies is o.a.;

- Positieve (werk)houding van Volkshuisvesting naar de bewoners in de projectgroep(en).
- Het gezien en gehoord worden van de bewoners wat ook terug te zien en te lezen is in het plan.
- Er ruimhartig wordt omgegaan met vergoedingen en vertrekwensen op het moment dat het plan in werking treedt.

Wat wij wel willen meegeven is dat er continu aandacht moet zijn en blijven op een goede en transparante communicatie tussen Volkshuisvesting en bewoners. Dat overlegtijden ook moeten passen in de agenda van mensen die werken en aangesloten zijn bij de projectgroepen. Als laatste ook de goede band die opgebouwd wordt in deze fase door te trekken naar de aankomende jaren waar jullie elkaar nodig zullen gaan hebben.
Hierbij de toezegging dat de Hovar ook voor het verder traject betrokken blijft en aansluit bij overleggen als toehoorder want de regie ligt tenslotte bij de bewoners.

Hoop je hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Arjan Diepstraten
Voorzitter

St. Huurdersorganisatie Volkshuisvesting Arnhem
Akkerwindestraat 45 | 6832 CS Arnhem
www.hovar.nl | info@hovar.nl

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 1 juli 2024 21:10
Aan: Haiko ter Heide <h.t.heide@volkshuisvesting.nl>
CC: voorzitter@hovar.nl <voorzitter@hovar.nl>; m.pastoor@volkhuisvesting.nl <m.pastoor@volkhuisvesting.nl>
Onderwerp: Advies bewonerscommissie

Arnhem
01-07-2024

Geachte Volkshuisvesting,

Na aanleiding van de vele vergaderingen.
Waarin wij met z'n allen hebben kunnen debatteren en overleggen omtrent alle punten die wij belangrijk vinden.
Punten die goed zijn uitgelegd en zo samen uitgekomen zijn tot dit sociaal plan.
Dit sociaal plan is door ons allen ontvangen.

De punten die nog extra besproken zijn tijdens het overleg op 1 juli jl. zijn ook door de buurtcommissie samen met Volkshuisvesting (Maike & Haiko) overeengekomen.

Namens de buurtcommissie,

[redacted]

<< 10 personen, namen bekend bij Volkshuisvesting>>

Van: saskia van belle
Verzonden: maandag 9 september 2024

Onderwerp: T.a.v. de raadsleden m.b.t. raadsvergadering Vissenbuurt Malburgen Oost
Urgentie: Hoog

Geachte raadsleden,

Als eigenaresse van de woning op de forelstraat …. in de vissenbuurt nam ik op o.m. 4 september jl. ik op de publieke tribune deel aan de raadsvergaderingen over de Vissenbuurt.

Daarbij kreeg ik de indruk dat niet bij u allen bekend is dat er aan een kant van de forelstraat (met de even nummers) sprake is van koopwoningen tussen de huurwoningen en dat de Volkshuisvesting deze kant van de straat daarom niet mee kan nemen in haar sloopplannen.

Het betreft exact dezelfde woningen als in de blokken die Volkhuisvesting zo graag wilt slopen. Het hoofdargument van de VHV om te slopen is stelselmatig dat de woningen "op" zijn.

Veel van de woningeigenaren aan de even kant van de forelstraat hebben hun woningen onderhouden, uitgebouwd, verduurzaamd en netjes een energielabel aangevraagd, net als ik.

Zo denk ik dat deze onderhouden, uitgebouwde en verduurzaamde woningen, naast het feit dat ze allemaal een WOZ waarde van ca. € 200.000 toegekend hebben gekregen door de Gemeente Arnhem, de argumenten van de VHV ontkrachten dat de woningen "gewoon op" , niet te verduurzamen en uit te bouwen zouden zijn.

Graag breng ik onder uw aandacht dat ik met een klein inkomen en relatief kleine ingrepen tot energielabel C ben gekomen. Door mijn kleine inkomen kan ik niet alles ineens doen, maar het is helemaal niet onmogelijk om deze woningen van het gas af te laten sluiten en energielabel B of A te bereiken.

Daarnaast stak het mij hoe (de woordvoerder van) VHV tijdens de raadsvergadering probeerde de raad te laten geloven dat er sprake is (geweest) van goede informatie en communicatie met bewoners. Dat is absoluut niet mijn ervaring.

Ter illustratie van het bovenstaande stuur ik u mijn mail aan Volkshuisvesting, die ik stuurde nadat ik in een artikel in De Gelderlander moest lezen dat de VHV besloten had dat onze huizen "op" zijn en de wijk gesloopt ging worden. U vindt de mail in de bijlage.

Ik stuur u ook de reactie van mevrouw ……. van VHV op mijn mail. Deze vindt u onder deze mail.

Mevrouw …… biedt namens VHV geen excuses aan, gaat geheel niet in op de argumenten in mijn mail en suggereert ook nog eens dat De Gelderlander (zgn. onbedoeld) "op de hoogte is geraakt" via de vergaderstukken van de gemeente, terwijl haar collega 'manager wonen VHV' ……..letterlijk wordt geciteerd in het artikel (Gelderlander 16-07-2023).

Ze beweert in de mail wéér dat de woningen "op" zijn en zet dat onder een kopje "technisch onderzoek" zonder enige nadere informatie over of verwijzing naar een onderzoek, welk bedrijf het

zou hebben uitgevoerd en wie de opdrachtgever ervan was.

Ik voel me volledig genegeerd en absoluut niet serieus genomen door deze organisatie die denkt dat zij eenzijdig en zonder overleg tot sloop van mijn wijk kunnen besluiten. Ik zie hen ook niet (meer) als een serieus gesprekspartner. Ik ben daar in mijn wijk absoluut niet de enige in.

Als bewoonster van de Vissenbuurt en burger van Arnhem, hoop ik dat mijn gemeente wel aandachtig luistert naar mij en mijn wijkgenoten en ons beschermt tegen de sloopplannen en de werkwijze van VHV.

Ik zie u graag weer vanaf de publieke tribune aanstaande woensdagavond.

Met vriendelijke groeten,

Saskia van Belle

--

On 17-08-2023, 14:03
Beste Saskia van Belle,

Hartelijk dank voor uw brief. U geeft aan tegen de sloopplannen te zijn van de Vissenbuurt en u dient een klacht in over de communicatie. In dit bericht treft u onze reactie aan.

Boodschap sloop
We begrijpen goed dat het niet fijn is om onze sloopplannen in de krant te lezen. Wij hebben wel onze huurders geïnformeerd. Er zijn bewonersbijeenkomsten voor huurders in april geweest waarin we hebben toegezegd nieuws in juli te brengen. Dat hebben we gedaan. De omwonenden hebben we (nog) niet geïnformeerd. Ook zijn de woningeigenaren van het blok huur- en koopwoningen aan de Forelstraat nog niet geïnformeerd door de gemeente.

De krant is wel op de hoogte geraakt. Zij hebben dit uit de vergaderstukken van de gemeenteraad gehaald, verwacht ik.

Technisch onderzoek
Veel bewoners geven aan dat ze verknocht zijn aan hun woning en hun buurt. Dat lees ik ook in uw bericht. Dit maakte het ook heel moeilijk om tot een sloopbesluit te komen. We hebben dan ook heel lang gewikt en gewogen maar elke keer kwam heel duidelijk naar voren dat de woningen technisch gezien op zijn.

Arnhem Oost aanpak
We zijn nauw betrokken bij deze aanpak. Ook met het Team leefomgeving werken we nauw samen. Zij gaan veel doen aan de leefbaarheid. Dit neemt niet weg dat de woningen qua kwaliteit slecht blijven.

Hoe verder

We gaan in nauw overleg met de bewoners en de gemeente vervolgstappen zetten. Zo gaan we een projectcommissie van bewoners maken. Zij worden volop betrokken. Ook bij de communicatie. Ik zal uw klacht over de communicatie ook bij de gemeente neerleggen.

Mocht u nog vragen hebben, stel ze dan gerust.
Vriendelijke groet,

Volkshuisvesting Arnhem
Kadestraat 1
Postbus 5229
6802 EE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Startnotitie Vissenbuurt’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

4 september: informatieve bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Schrijvers (VVD), Zijlstra (ChristenUnie), Neutkens (Volt), Loor (D66), De Groot (PvdD), Noomen (GroenLinks), Manders (Arnhem Centraal), Zoeteweij (Groep Van den Broek), Van Plateringen (BBA), Roelen (SP), Aydemir (DENK), Lukassen (FvD) en Visser (PvdA).

De fracties van de CDA en PVV waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Smeulders (wethouder)

Bespreking

De voorzitter opent de vergadering en start met de meningsvormende bespreking. De eerste termijn aan de zijde van de raad is afgerond. De eerste termijn aan de zijde van het college is nog niet gestart.

Toezeggingen

Geen

Conclusie

Aan het einde van de vergadering concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking nog niet is afgerond en dat een vervolgbehandeling nodig is.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

D. Weijers

Verzonden: vrijdag 13 september 2024
Aan: Marlies Neutkens
CC: Raadsleden Arnhem <raadsleden@arnhem.nl>; Fractievolgers Arnhem <fractievolgers@arnhem.nl>
Onderwerp: Re: Vissenbuurt

Ik zit zelf in bewoners groep van volkshuisvesting die Sociaal plan hebben opgesteld we zijn zorgvuldig omgegaan met wensen van buurtbewoners die we hebben gesproken de meeste willen afbraak en maar een handjevol renovatie er worden veel mensen bijgehaald die niet in de vissenbuurt wonen maar kennissen zijn van Silvia en Annet onze groep hebben terugkeer garantie voor elkaar gekregen alsmede huur aanpassing en vergoeding voor de gene die veel aan huis hebben gedaan onze huizen zijner slecht van buiten lijken ze nog aardig maar als je er woonde zoals wij is het tochtig en vochtig dus daarom graag sloop en sociaalplan doorlaten gaan

---

From: Marlies Neutkens <m.neutkens@raad.arnhem.nl>
Sent: Friday, September 13, 2024
Cc: Raadsleden Arnhem <raadsleden@arnhem.nl>; Fractievolgers Arnhem <fractievolgers@arnhem.nl>
Subject: Re: Vissenbuurt

Hoi,

Goed dat je ook even van je laat horen. Ik ken de buurt een beetje en weet dat veel van de huizen er slecht aan toe zijn. Tegelijkertijd zie ik ook dat dit door sommige bewoners anders beleefd wordt. Ik hoop de komende tijd meer informatie te krijgen over hoe en waarom beslissingen worden genomen. Verder hoop ik een beter beeld te krijgen van waar de weerstand bij sommige bewoners zit, en hoe we jullie als bewoners op een goede manier bij elkaar kunnen brengen zodat jullie gezamenlijk met de gemeente en Volkshuisvesting aan de slag kunnen om jullie wijk weer mooi en leefbaar te maken. Laat me maar weten als je naar aanleiding van dit antwoord nog vragen hebt.

Hartelijke groet,
Marlies Neutkens -Volt

Sent: Thursday, September 12, 2024
To: Raadsleden Arnhem <raadsleden@arnhem.nl>
Subject: Vissenbuurt

Sommige personen die dit bericht hebben ontvangen, ontvangen niet vaak e-mail van geertjeijlstra@live.nl. Meer informatie over waarom dit belangrijk is

Vissenbuurt
Wij de meeste bewoners van de vissenbuurt willen heel graag dat de wijk gesloopt word er is met elk huis wel wat ik heb de vergadering gevolgd gisteren ik vind dat de SP veel mee praat met Silvia en Annet die zitten er alleen voor zichzelf

7 augustus 2023
Ter attentie van de directie van Volkshuisvesting Arnhem
Betreft: klacht over (gebrek aan) communicatie en bezwaar tegen sloopplannen.

Geachte medewerk(st)er van Volkshuisvesting,
Met deze brief maak ik bezwaar tegen uw sloopplannen van 3 straten in de Vissenbuurt en dien ik een klacht in over uw gebrek aan communicatie daarover. Ik ben bewoner en eigenaar van het huis op de Forelstraat 52. Ik heb het huis van u gekocht op 6 november 2006.
Tot mijn verbazing en ontsteltenis moest ik op 16-7-2023 via een door een vriend doorgestuurd artikel uit de Gelderlander vernemen dat u besloten heeft de huizen in de Forelstraat, Grondelstraat en Goudwindestraat te slopen. Dat gaat over mijn huis en mijn wijk.
Vóór het verschijnen van dit artikel had ik alleen wat geruchten onder enkele van mijn buren opgevangen, die ik tot het artikel in De Gelderlander niet serieus had genomen omdat ik niets vernam via officiële kanalen zoals Gemeente Arnhem of Volkshuisvesting. Nooit ben ik uitgenodigd voor overleg, is mijn mening gevraagd of ben ik door jullie of de Gemeente Arnhem geïnformeerd hierover. Het feit dat (samen met de andere particuliere woningeigenaren in de wijk) door u ben genegeerd in deze vind ik zeer onaangenaam en beledigend. Ik heb dan ook geen enkel vertrouwen als ik in de krant lees dat Volkshuisvesting ´het` zorgvuldig wilt aanpakken en daarbij aan de haal gaat met de term de ‘Malburgse manier’. Ik ben Malburger en dit is NIET de manier. Dit zijn vooral slechte manieren.
In het stuk in de Gelderlander wordt gesproken over een peiling die zou uitwijzen dat het merendeel van de bewoners voor sloop is. Graag ontvang ik nadere informatie over de vraagstelling, het aantal betrokken bewoners en de gang van zaken bij deze peiling. Ik heb ondertussen begrepen dat een petitie tegen sloop onder bewoners ruim 150 handtekeningen heeft opgeleverd. Dat geeft een heel ander beeld van de wens van het merendeel van de bewoners dan de genoemde ´peiling`. Zeker als we het aantal van 186 woningen dat in het artikel door jullie genoemd wordt aanhouden. Waar dat aantal vandaan komt is mij overigens een raadsel. Ik tel in de drie straten tussen de Graslaan en de Melkweg 229 woningen.
Naast mijn klacht over het gebrek aan overleg en communicatie maak ik ook gelijk bezwaar tegen uw sloopbesluit. Tegen de sloop van mijn oude, karakteristieke, mooie wijk en huis. Tegen het vertrek van mijn buren en tegen de overlast van de sloop en bouwwerkzaamheden voor nieuwbouw.
De argumenten die in de Gelderlander door VHV worden om de sloop te verdedigen zijn volledig uit de lucht gegrepen en subjectief. Ik vind het erg vreemd dat de afmeting en de indeling van een woning als argument voor sloop gebruikt worden. Wat is er mis met de indeling van onze huizen en sinds wanneer zijn kleine woningen onwenselijk? Ik hoor alleen maar berichten over mensen die in (te) grote woningen wonen omdat er te weinig kleine (betaalbare?) woningen beschikbaar zijn.
Daarbij wordt ook nog gezegd dat de woningen niet groter te maken of te verduurzamen zijn. Hetzelfde zou je kunnen zeggen van onder meer de Kruidenbuurt of de Veronicastraat. Toch wordt de Kruidenbuurt of de Kamillehof niet afgebroken en is o.m. de Veronicastraat zelfs verduurzaamd.
Ik kan u vertellen dat er in meerdere woningen die geen eigendom van VHV (meer) zijn wel degelijk verduurzaamd en groter gemaakt is. Mijn huis heeft nu bijvoorbeeld energielabel C door o.m. het isoleren van de zolder en het installeren van zonnepanelen. Een van mijn buren is zelfs volledig van het gas af. Daarnaast hebben mensen de woningen ruimer gemaakt door o.m. het plaatsen van dakkapellen en door het toevoegen van een uitbouw in de achtertuin.
In het artikel zegt …….. dat de woningen ‘gewoon op’ zijn. De gemeente vindt dat in ieder geval niet, want die berekent een WOZ-waarde van € 196,000 voor mijn huis en uit ervaring weet ik dat omliggende huizen ongeveer dezelfde waarde toegekend krijgen. Ik maak hieruit op dat VHV achter

loopt met de verduurzaming en het onderhoud van haar woningen in de Vissenbuurt. Dat zou geen excuus mogen zijn om de woningen dan maar te slopen.
De verduurzaming van o.m. de Veronicastraat stemde mij vrolijk en ik was in afwachting tot ook de huurhuizen in de Vissenbuurt dezelfde behandeling zouden krijgen. Daarnaast stemt ook het gebiedsplan Arnhem Oost mij gelukkig en hoopvol. Sinds ik in de wijk woon is deze er langzaam maar zeker steeds meer op vooruit gegaan en met het gebiedsplan Malburgen Oost is er ook een plan en budget om nog meer mooie stappen te zetten. Nu het écht leuk wordt in de wijk wilt u een van oudste en markantere delen van Malburgen slopen en haar inwoners afserveren?
De woningen zijn overigens voor een groot deel vooroorlogs en maken deel uit van de eerste bebouwing van de huidige wijk rond 1938. Lees het leuke boekje *Arnhem Zuid, De ontwikkeling van een stadsdeel* door een medewerker klimaatadaptatie en groen bij de Gemeente Arnhem) er eens op na en bekijk de foto's eens. Ik verwijs u ook graag naar de Facebookpagina *Opgegroeid of woonachtig in Malburgen West of Oost*, *Arnhem* voor informatie over de wijk en haar bewoners. De Vissenbuurt bestaat uit charmante woningen met o.m. markante erkers. U bent zich duidelijk niet bewust van de ontsteltenis en teleurstelling die uw besluit en het gebrek aan communicatie erover bij bewoners teweegbrengt. Velen van deze bewoners wonen hier al 15 jaar of nog veel langer, net als ik en volgens mij wilt het overgrote deel niet dat hun woningen en wijkje gesloopt worden.
Ik hoop dat uw sloopplannen heel snel ingetrokken zullen worden en er vervolgens goed overleg gaat plaatsvinden over het verbeteren en verduurzamen van de woningen.
Ondertussen zal ik alles dat binnen mijn macht ligt ondernemen om de sloop van mijn wijk te voorkomen.
Hoogachtend,
Saskia van Belle

NB: Hieronder mijn berekening van het aantal woningen in de drie straten tussen de Huissenstraat en de Graslaan. Als bron het ik de website van het Kadaster gebruikt. Het Kadaster is trouwens ook niet feilloos want vele woningen met bouwjaar 1938 staan foutief als uit 1947 of 1950 geregistreerd.
Forelstraat: 81 huishoudens
Goudwindestraat: 74 huishoudens
Grondelstraat: 74 huishoudens
Totaal: 229 huishoudens

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Startnotitie Vissenbuurt

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 4 september - Informatieve en Meningsvormende bespreking
- PA 11 september – meningsvormende bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Prinsen (GroenLinks), Loor (D66), Schrijvers (VVD), Spruijt (Arnhem Centraal), De Groot (Partij voor de Dieren), Visser (PvdA), Roelen (SP), Neutkens (Volt), Aydemir (DENK), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Zijlstra (ChristenUnie), Zoeteweij (Groep van den Broek)

De fracties van CDA, PVV, Forum voor Democratie waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Smeulders (wethouder), Van Wandelen (wethouderadviseur)

Bespreking

De bespreking start bij de eerste termijn van het college. De wethouder geeft ‘in blokjes’ antwoorden op de in de eerste termijn door de raadskamer gestelde vragen. Vervolgens vindt er een tweede termijn plaats. Vanuit de fracties SP, VVD en D66 worden (mogelijk) moties en amendementen aangekondigd.

Toezeggingen

Sociaal Plan
Wethouder Smeulders zegt toe om - na 30 september - het sociaal plan te delen met de gemeenteraad. Met daarbij een mededeling of er wijzigingen zijn ten aanzien van het concept.

Conclusie

De voorzitter concludeert aan het einde van de bespreking dat de meningsvormende bespreking is afgerond. In verband met de aankondigde moties en/of amendementen zal het voorstel worden doorgeleid naar een bespreking van amendementen en moties. Voorts spreekt de raadskamer uit dat zij pas besluitvorming over dit onderwerp willen nadat het sociaal plan met de gemeenteraad is gedeeld.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

D. Weijers

Memo

Datum : 1 oktober 2024

Aan : Leden van de gemeenteraad

Van : Paul Smeulders

Betreft : Afdoen toezegging #1599 Sociaal Plan

Toezegging
Op 18 september 2024 heb ik bij de behandeling van de Startnotitie Vissenbuurt een toezegging gedaan over het sociaal plan voor de huurders.

De toezegging (#1599) is als volgt genoteerd:
Wethouder Smeulders zegt toe om - na 30 september - het sociaal plan te delen met de gemeenteraad. Met daarbij een mededeling of er wijzigingen zijn ten aanzien van het concept.

Afdoening Toezegging
Als bijlage bij deze memo is het sociaal plan toegevoegd.
Het Plan is geldig vanaf 1 november 2024 en verder ongewijzigd vastgesteld door de Raad van Commissarissen van Volkshuisvesting.

:

Sociaal plan Vissenbuurt Arnhem

Datum: 1 november 2024

Voor u ligt het sociaal plan voor de 186 eengezinswoningen met de volgende adressen:

- Grondelstraat 49 t/m 121 en 50 t/m 122
- Goudwindestraat 49 t/m 121 en 50 t/m 122
- Forelstraat 51 t/m 125

Het gebied waarin de hierboven genoemde woningen liggen wordt in dit sociaal plan het “plangebied” genoemd.

Het is de verantwoordelijkheid van Volkshuisvesting om ervoor te zorgen dat de woningen die zij verhuurt voldoen aan de eisen van deze tijd en aan de vraag van haar klanten voor nu en in de toekomst. Om een kwalitatief goede en passende woningvoorraad te behouden, maakt Volkshuisvesting soms de keuze om woningen te slopen en nieuwe woningen te bouwen. Volkshuisvesting heeft besloten vanwege “eigen dringend gebruik” hierboven genoemde woningen te slopen en nieuwe woningen terug te bouwen.

Wanneer Volkshuisvesting tot een dergelijk sloopbesluit komt, zetten we u natuurlijk niet zomaar op straat. Als huurder met een contract voor onbepaalde tijd heeft u, net als Volkshuisvesting, rechten & plichten. Dit sociaal plan geeft een overzicht van deze rechten & plichten en is in samenspraak met de projectcommissie van bewoners tot stand gekomen. Dit sociaal plan is geldig na “**1 november 2024”** zijn.

In 2025 en 2026 wordt gewerkt aan verdere planuitwerking en het voeren van de benodigde (vergunning) procedures. Vanaf 2027 kan er (als er geen vertraging komt) gesloopt worden. De exacte start van de sloop zal nader bepaald worden.

Er is nog geen nieuwbouwplan. Samen met bewoners, gemeente en andere belanghebbenden is Volkshuisvesting een plan aan het uitwerken.

Inhoudsopgave

Sociaal plan Vissenbuurt Arnhem

Hoofdstuk 1 Uitgangspunten sociaal plan 4
1.1 Voor wie geldt dit sociaal plan 4
1.2 Voor wie geldt dit sociaal plan niet 4

Hoofdstuk 2 Vergoedingen 4
2.1 Wettelijk kader 4
2.2 Uitbetaling verhuiskostenvergoeding 5
2.3 Huurgewenning 5

Hoofdstuk 3 Herhuisvesting 7
3.1 Stadsvernieuwingsurgentie 7
3.2 Verhuizen naar een definitieve woning elders 7
3.3 Terugkeergarantie 8

Hoofdstuk 4 Opzegging en opleveren woning 9
4.1 Opzeggen huurovereenkomst door huurder 9
4.2 Huurtoeslag 9
4.3 Geldigheid sociaal plan 9
4.4 Huurbevriezing 10
4.5 Onderhoud tot einddatum huurovereenkomst 10
4.6 Hoe laat u de te slopen woning achter bij uw verhuizing 10
4.7 Zelf aangebrachte voorzieningen 11

Hoofdstuk 5 Leefbaarheid 12

Hoofdstuk 6 Persoonlijke begeleiding 12
6.1 Persoonlijke begeleiding vaste contactpersonen 12
6.2 Hulp bij het zoeken 12
6.3 Pakketten verhuishulp/klushulp 13

Hoofdstuk 7 Slotbepaling 13
7.1 Hardheidsclausule 13
7.2 Geschillen 13

Hoofdstuk 1 Uitgangspunt sociaal plan

1.1 Voor wie geldt dit sociaal plan

- ✓ U moet verhuizen vanwege sloop van het gehuurde;
- ✓ U heeft een huurcontract voor onbepaalde tijd;
- ✓ U woont en staat ingeschreven bij de gemeente Arnhem op het adres zoals opgenomen in het huurcontract voor een huurwoning van Volkshuisvesting in de Vissenbuurt

Let op: Per huishouden komt u gezamenlijk in aanmerking voor de bepalingen in dit sociaal plan. Twee huurders die samen op één adres wonen krijgen samen één stadsvernieuwingsurgentie en eenmalig één keer de verhuiskostenvergoeding.

1.2 Voor wie geldt dit sociaal plan niet

- ✓ U heeft een huurcontract voor bepaalde tijd;
- ✓ Indien u uw woning zonder toestemming van Volkshuisvesting onderverhuurt;
- ✓ U gebruikt de woning voor andere doeleinden als bewoning;
- ✓ U bent onderhuurder of inwonende;
- ✓ Wanneer u de huur van uw woning opzegt vóór de datum van inwerkingtreding van dit sociaal plan.

Hoofdstuk 2 Vergoedingen

2.1 Wettelijk kader

Wanneer u moet verhuizen vanwege sloop heeft u recht op een verhuiskostenvergoeding. De hoogte van deze vergoeding is wettelijk bepaald en bedraagt € 7.428,- per woning (prijspeil februari 2024). De verhuiskostenregeling is in 2010 opgenomen in het Burgerlijk Wetboek art. 7:220 lid 6. De minister van Binnenlandse Zaken past jaarlijks het minimumbedrag aan. De verhuiskostenvergoeding is bedoeld als tegemoetkoming in de verhuis- en herinrichtingskosten. De vergoeding wordt eenmalig per huishouden verstrekt. De overige regelingen in dit sociaal plan zijn niet wettelijk vastgesteld, maar biedt Volkshuisvesting als aanvulling aan.

Bij verhuizing maakt u kosten voor het verhuizen zelf, de inrichting van de nieuwe woning maar ook voor zaken als het omzetten van gas, water, elektra, telefoon- en internetaansluiting. In de verhuiskostenvergoeding zijn dat soort kosten inbegrepen.

De hieronder genoemde kostenpost neemt Volkshuisvesting extra op zich:

- ✓ Bij uw verhuizing neemt Volkshuisvesting éénmalig maximaal één maand huur voor haar rekening. Hierdoor voorkomt Volkshuisvesting dat u dubbele huurlasten heeft. De huurbetaling van uw huidige woning eindigt op het moment dat de huur van de andere woning ingaat. U hebt dan in principe een maand de tijd om te verhuizen.

2.2 Uitbetaling verhuiskostenvergoeding

Volkshuisvesting betaalt de tegemoetkoming in de verhuiskostenvergoeding in twee termijnen uit.

- ✓ De eerste helft ontvangt u nadat u de huur van uw woning heeft opgezegd. De betalingstermijn voor dit bedrag bedraagt maximaal 10 werkdagen na opzegging van de woning. Indien huurder door een snelle oplevering van de nieuwe woning eerder een deel van de vergoeding nodig heeft dan na bovengenoemde 10 werkdagen, dan kan huurder een verzoek aan Volkshuisvesting doen om de uitbetalingsprocedure te versnellen.
- ✓ Het tweede helft ontvangt u binnen 10 werkdagen na het inleveren van de sleutel van uw woning. Of twee weken na het inleveren van de sleutel van uw tijdelijke woning, als u gebruik maakt van uw terugkeergarantie.
- ✓ De verhuiskostenvergoeding wordt overgemaakt naar het rekeningnummer dat bij Volkshuisvesting in het systeem staat. Wanneer er sprake is van bewindvoering maken wij de vergoeding over naar de bewindvoerder.
- ✓ Indien er sprake is van huurachterstand wordt dit bedrag verrekend met de uit te betalen verhuiskostenvergoeding.
- ✓ Indien er sprake is van kosten doordat u de woning niet correct heeft opgeleverd, dan kan Volkshuisvesting een deel van de verhuiskostenvergoeding inhouden. Dit uitsluitend op de voorwaarde dat er een goede onderbouwing is van Volkshuisvesting waarom dat geld nodig is om extra kosten te maken.

2.3 Huurgewenning

We begrijpen dat een verandering in huurprijs voor sommigen een uitdaging kan zijn. Huurgewenning is een regeling die bedoeld is om deze overgang gemakkelijker te maken. Het betekent dat als uw nieuwe huur hoger is dan wat u gewend bent, u zal in het begin minder hoeven te betalen. Zo kunt u rustig wennen aan de nieuwe huurprijs.

We willen graag uitleggen hoe we de huurgewenning berekenen, zodat u een duidelijk beeld heeft van wat u kunt verwachten.

Hoe berekenen wij de huurgewenning?

Stap 1: We berekenen het verschil tussen uw huidige huurprijs (per maand) en de toekomstige huurprijs (per maand) van uw nieuwe woning. Dit noemen we de huursprong.

Vanaf 1 juli 2023 heeft u geen huurverhoging meer betaald. Dit noemen we huurbevriezing. Voor de berekening van de huurgewenning gaan we uit van de werkelijke huurprijs. Dit is de huidige huurprijs mét de jaarlijkse huurverhoging van 2023 en 2024.

Stap 2: De huurtoeslag zorgt ervoor dat u ongeveer de helft minder betaalt aan extra huur. De huursprong wordt hierdoor de helft minder.

Stap 3: Het energielabel van een woning bepaalt tevens de hoogte van uw toekomstige woonlasten. We compenseren de huursprong met een bedrag van € 10 per energielabelstap. Gaat u naar een woning met een beter of slechter energielabel, dan passen wij de huursprong naar boven of naar beneden aan. Dit is afhankelijk van het aantal labelstappen. Zo berekenen we de “netto” huursprong.

Stap 4: U krijgt uw huurgewenning over een periode van 18 maanden uitbetaald. We vermenigvuldigen de “netto” huursprong met 18 maanden.
De maximale huurgewenning die u kunt ontvangen over een periode 18 maanden is € 1000. Wij keren dit bedrag in één keer uit samen met de eerste termijn van de verhuiskostenvergoeding.

Rekenvoorbeeld:

Stap 1	
Huige huur	€ 540
Werkelijk huur (Op peildatum sociaal plan)	€ 590
Nieuwe huur	€ 690
Huursprong (Verschil werkelijk huur en nieuwe huur)	€ 100
Stap 2	
Aanpassing huursprong door huurtoeslag. Dit is de helft van de huursprong.	€ 50
Stap 3	
U gaat bijvoorbeeld van een D-label woning naar een C-label woning. Wij verminderen de huursprong met 10 euro (De energielabelsprong is maar 1 stap dit komt neer op €10,-)	€ 40
Stap 4	
De “netto” huursprong vermenigvuldigen we met 18 maanden. Dit is het totaal bedrag dat u aan vergoedingen ontvangt. Wij keren dit bedrag in één keer uit samen met het eerste termijn van uw verhuiskostenvergoeding.	€ 720

Hoofdstuk 3 Herhuisvesting

Indien u als gevolg van de sloop moet verhuizen kunt u ervoor kiezen om:

- ✓ Te verhuizen naar een (definitieve) woning elders, op basis van uw stadsvernieuwingsurgentie.
- ✓ Terug te keren naar de Vissenbuurt, op basis van uw terugkeergarantie.

3.1 Stadsvernieuwingsurgentie

Alle huurders van de te slopen woningen met een huurcontract voor onbepaalde tijd zijn stadsvernieuwingsurgent vanaf het moment dat het sociaal plan in werking gaat. Als stadsvernieuwingsurgent heeft u in de stadsregio Arnhem-Nijmegen voorrang op andere woningzoekenden. U kunt reageren op de woningen die op www.entree.nu staan. Wanneer de woning is uitgesloten voor urgenten kunt u wel reageren, maar wordt u bij de rangordebepaling gezien als gewone woningzoekende. Hierbij telt de door u opgebouwde meettijd mee voor de rangordebepaling.

Indien er meerdere stadsvernieuwingsurgenten reageren op een woning, dan geldt de datum waarop de urgentie is afgegeven (de oudste datum gaat voor). Het kan zo zijn dat een andere woningcorporatie ook een sloopproject heeft lopen en dat hun huurders eerder een stadvernieuwingsurgentie hebben gekregen. Indien u beide op dezelfde woning reageert gaan de huurders van de andere woningcorporatie voor. Bij gelijke datum van de toekenning wordt de volgorde bepaald door meettijd.

De urgentie vervalt bij het accepteren van de nieuwe woning; uw meettijd blijft behouden. De stadsvernieuwingsurgentie is geldig tot de einddatum van dit sociaal plan. Volkshuisvesting zorgt ervoor dat de stadsvernieuwingsurgentie op uw inschrijving is bijgeschreven.

3.2 Verhuizen naar een (definitieve) woning elders

Om de verhuizing naar een woning elders mogelijk te maken, maakt u gebruik van de hierboven genoemde stadsvernieuwingsurgentie. Op de website www.entree.nu staan de aangeboden woningen waarop u kunt reageren. De urgentie vervalt bij het accepteren van de nieuwe woning. (U behoudt uw terugkeergarantie, zie 3.3.)

Woonwensengesprek

Met alle huurders wordt een afspraak gemaakt voor een woonwensengesprek.
Dit gesprek zal in de huidige woning van de huurder plaatsvinden door een medewerker van “team huren” van Volkshuisvesting.

Spreekuur

Gedurende de periode van de looptijd van dit sociale plan houdt Volkshuisvesting een spreekuur in de wijk. Dit spreekuur is bedoeld voor het persoonlijke contact tussen de huurder en Volkshuisvesting. Bijvoorbeeld voor vragen over het opleveren van de huidige woning of het verkrijgen van een nieuwe woning.
De frequentie van dit spreekuur zal worden afgestemd op de feitelijke behoefte van de huurders; naar verwachting de eerste maanden op wekelijkse basis en daarna met een aflopende frequentie. De locatie is nader te bepalen in – of in de onmiddelijke nabijheid van – de buurt.

Passend toewijzen
Volkshuisvesting moet wettelijk passend toewijzen. Dit houdt in dat de woningen die woningcorporaties toewijzen aan huurders, moeten passen bij hun inkomen en huishouden. De wettelijke regels die gelden voor het passend toewijzen van woningen staan ook op de website www.entree.nu.

Passend toewijzen 2024		Kale huurprijs per maand		
Uw huishoudgrootte	Uw verzamelinkomen	t/m € 650,43	€ 650,44 t/m € 697,07	€ 697,08 t/m € 879,66
1 persoon	≤ € 27.725	✓		
	€ 27.726 ≤ € 37.625	✓	✓	
	€ 37.626 ≤ € 47.699		✓	✓
	€ 47.700 ≤ € 52.753			✓
2 personen	≤ € 37.625	✓		
	€ 37.626 ≤ € 52.671		✓	✓
	€ 52.672 ≤ € 56.900			✓
3 personen +	≤ € 37.625	✓	✓	
	€ 37.626 ≤ € 52.671		✓	✓
	€ 52.672 ≤ € 61.046			✓

✓ U kunt reageren.

✓ Een deel van het aanbod in deze huurprijscategorie is beschikbaar voor woningzoekenden met een hoger inkomen. Zie de voorwaarden in de advertentie.

Entree Corporatiewoningen regio Arnhem Nijmegen

<u>Spijtoptantenregeling bij een definitieve verhuizing</u>
Volkshuisvesting heeft besloten u een extra recht te geven: een spijtoptantenregeling voor een definitieve verhuizing. Deze regeling is voor bewoners die eerst willen wennen aan hun andere woning. U kunt besluiten om gedurende een periode van 6 maanden (gewenningsperiode) het 2e deel van uw verhuiskostenvergoeding niet te laten uitbetalen. Als u binnen de gewenningsperiode ervoor kiest om terug te keren naar de nieuwbouw, wordt dit 2e deel van de vergoeding uitbetaald nadat u de sleutel van uw tijdelijke woning heeft ingeleverd. Na de gewenningsperiode is het niet meer mogelijk om terug te keren naar de nieuwbouw.

3.3 Terugkeergarantie
Volkshuisvesting heeft besloten om de huurders uit het deelgebied een extra recht te geven: u krijgt een terugkeergarantie. Dit betekent dat u garantie krijgt op toewijzing van een nieuwbouwwoning in het plangebied. We kunnen u niet garanderen dat u hetzelfde type woning met een tuin terugkrijgt. Of dat u op dezelfde locatie komt te wonen.

In het plangebied worden woningen aangeboden in de verschillende sociale en niet-sociale huurcategorieën. Ook hier moet Volkshuisvesting wettelijk passend toewijzen. De huurcategorieën voor sociale huur zijn € 650,43 en € 879,66 (prijspeil 2024, zie ook schema hierboven).

Als u wilt terugkeren, dan geeft u dit aan bij Volkshuisvesting. Dit doet u tijdens de oplevering van uw te slopen woning.

Zodra de tekeningen van de nieuwe woningen klaar zijn, bieden wij de woningen eerst aan bij de terugkeerders. Als terugkeerder krijgt u voorrang op andere woningzoekenden. De werkwijze die daarbij gevolgd wordt is:

- ✓ U geeft op verzoek van Volkshuisvesting de nieuwbouwwoning(en) van uw voorkeur op;
- ✓ Zijn er meerdere kandidaten die de woning van uw voorkeur willen hebben, dan krijgt de kandidaat met de langste meettijd de woning toegewezen. De meettijd wordt bepaald door de ingangsdatum van het huurcontract van uw huidige woning;
- ✓ Indien er uiteindelijk nog woningen overblijven, zullen deze geadverteerd worden op Entree.

Spijtoptantenregeling bij de terugkeergarantie
Volkshuisvesting heeft besloten u een extra recht te geven: een spijtoptantenregeling voor terugkeerders. Deze regeling is voor bewoners die twijfelen of ze terug willen keren naar de nieuwbouw. Totdat u de nieuwbouwwoning accepteert, kunt u afzien van de terugkeergarantie. U geeft dit aan bij Volkshuisvesting. De 2e termijn van de verhuiskostenvergoeding wordt dan uitbetaald. U blijft wonen in uw huidige woning en uw terugkeergarantie voor de nieuwbouw vervalt.

Hoofdstuk 4: Opzegging en opleveren woning

4.1 Opzeggen huurovereenkomst door Volkshuisvesting

Volkshuisvesting beëindigt de huurovereenkomst van uw woning wegens dringend eigen gebruik. Volkshuisvesting hanteert een opzegtermijn van één jaar voor de sloopdatum van de woningen in het deelgebied.

4.2 Opzeggen huurovereenkomst door huurder

Wanneer u met uw stadsvernieuwingsurgentie zelf een vervangende woning heeft gevonden en u wilt de huur opzeggen vóór de einddatum uit onze opzegbrief, dan moet u zelf schriftelijk de huur opzeggen. Na ontvangst van deze opzegging plant Volkshuisvesting een vooropname met u in. Bij de vooropname van de woning hoort u van onze vastgoedconsulent hoe u de woning moet achterlaten.

4.3 Geldigheid sociaal plan

Vanaf **1 november 2024** geldt dit sociaal plan.

Het sociaal plan eindigt:
In geval u gebruik maakt van uw stadsvernieuwingsurgentie om te verhuizen naar een definitieve andere woning buiten het plangebied eindigt het sociaal plan nadat u naar de definitieve woning verhuisd bent. U krijgt maximaal twee jaar na de ingangsdatum van het sociaal plan de tijd om met uw urgentie naar een andere woning te verhuizen.

Geen sociaal plan:
Bij sommige huurders loopt er een juridische procedure of slecht woongedrag. Dit sociaal plan is dan niet van toepassing. Volkshuisvesting wacht de uitkomst van de procedure af. Pas daarna maken wij afspraken over het vervolg.

4.4 Huurbevriezing
De huur van uw woning wordt voor de geldigheidsduur van dit sociaal plan bevroren. De jaarlijkse huurverhoging in die periode komt daarmee te vervallen. In de Vissenbuurt hebben we de huur al eerder bevroren, namelijk per 1 juli 2023.

4.5 Onderhoud tot einddatum huurovereenkomst
In de periode tot de sloop van de woningen wordt uw woning sober en doelmatig onderhouden. Onderhoud vindt plaats op basis van de door u gemelde klachten. In overleg met u wordt naar een passende oplossing gezocht.
Er worden geen planmatig onderhoudswerkzaamheden en/of geriefverbeteringen meer uitgevoerd. Uitgangspunt is dat u veilig en gezond in uw woning moet kunnen blijven wonen. Een reparatieverzoek kunt u online doorgeven via de website van Volkshuisvesting: www.volkshuisvesting.nl. Vervolgens het kopje ‘ik huur’ en dan kiest u voor het kopje ‘Reparatieverzoek’. Telefonisch zijn wij bereikbaar via 026 – 3 712 712. U kunt mailen naar info@volkshuisvesting.nl.

4.6 Hoe moet u de te slopen woning achterlaten bij uw verhuizing
Vanaf de ingangsdatum van het sociaal plan geldt er een verhuurstop: leegkomende woningen worden afgesloten óf worden verhuurd met een tijdelijk contract op basis van de Leegstandswet. Huurders met zo’n tijdelijk contract kunnen géén aanspraak maken op de regelingen uit dit sociaal plan. Leegkomende woningen kunnen ook al eerder door Volkshuisvesting worden leeg gehouden wanneer daar financieel of technisch goede redenen voor zijn.

Wanneer u de huur opzegt, spreken wij met u een datum af waarop de woning leeg moet zijn en vindt er een vooroplevering plaats. Dan gelden de volgende regels:
- ✓ De woning hoeft niet te worden teruggebracht in de oorspronkelijke staat;
- ✓ U mag zelf aangebrachte verbeteringen verwijderen en meenemen, op voorwaarde dat dit past bij het beoogde gebruik van de woning tot aan de ingreep. U bespreekt dit met de projectopzichter van Volkshuisvesting. Voorwaarde is bovendien dat dit correct en veilig gebeurt en dat het geen risico’s oplevert op schade door lekkage, kortsluiting en dergelijke;
- ✓ De woning moet leeg, veilig en bezemschoon zijn. U mag geen huisraad of huisvuil achterlaten;
- ✓ Waterpunten en gaskranen dient u te laten zitten;
- ✓ Nagelvaste materialen zoals schrootjes en plavuizen mogen blijven zitten, maar vloerbedekking dient u te verwijderen tenzij de projectopzichter aangeeft dat dit mag blijven liggen;
- ✓ De tuin moet leeg zijn, uitgezonderd toegangspaden. Aanwezige planten, struiken of boompjes kunt u meenemen naar uw nieuwe woning of aan anderen schenken;
- ✓ Aanbouwen en andere bouwsels moet u zelf verwijderen en afvoeren. Volkshuisvesting verstrekt mogelijk een vergoeding voor zelf aangebrachte voorzieningen; (zie 4.7)
- ✓ Voor de deskundige verwijdering van asbesthoudende materialen die oorspronkelijk tot het gehuurde behoren of die deel uitmaken van zelf aangebrachte voorzieningen, waarvoor Volkshuisvesting in het verleden toestemming heeft gegeven, draagt Volkshuisvesting de verantwoordelijkheid. Asbesthoudende materialen die zonder toestemming van Volkshuisvesting door uzelf zijn aangebracht: ook hiervoor draagt Volkshuisvesting de verantwoordelijkheid;

- ✓ Volkshuisvesting sluit water, gas en elektra niet af in de te slopen woningen. Voor het opzeggen van de betreffende contracten bent u als vertrekkende huurder verantwoordelijk.

4.7 Vergoeding voor zelf aangebrachte voorzieningen (ZAV)
Heeft u in het verleden aanpassingen gedaan aan uw woning? Als het goed is, heeft u hier van tevoren toestemming voor gevraagd aan Volkshuisvesting.

Voor sommige verbouwingen is een financiële vergoeding mogelijk. Volkshuisvesting doet dit uit coulance:

- mits u de voorwaarden heeft gevolgd
- en toestemming van Volkshuisvesting heeft gekregen voor de verbouwing.

Heeft u isolatiemateriaal aangebracht in uw woning en hiervoor geen toestemming gevraagd, dan kunt u hiervoor toch een vergoeding ontvangen.

Een vergoeding is mogelijk voor:

- ✓ Isolatie;
- ✓ een berging;
- ✓ een dakkapel of dakraam;
- ✓ een vaste trap naar zolder;
- ✓ een aanbouw aan uw huis;
- ✓ een tweede toilet op de verdieping;
- ✓ een keuken;
- ✓ een douchecabine.

Volkshuisvesting berekent de realistische vergoeding op basis van de omvang, kwaliteit en de leeftijd van de verbouwing op het moment dat u verhuist. Volkshuisvesting beoordeelt dit bij de opname van uw woning. Alle niet aangevraagde verbeteringen (zav's) dient u zelf te verwijderen. De projectopzichter geeft aan wat u dient weg te halen.

Hoofdstuk 5: Leefbaarheid

Volkshuisvesting spant zich in voor de leefbaarheid van de buurt. Bij het handhaven van de leefbaarheid kan Volkshuisvesting niet zonder medewerking van de bewoners die een oogje in het zeil houden en contact met ons opnemen wanneer er zich ongeregeldheden voordoen. Om de leefbaarheid op peil te houden worden de volgende maatregelen afgesproken.

- ✓ Volkshuisvesting draagt zorg voor het onderhoud aan de door de huurder netjes achtergelaten (voor)tuinen van de leeggekomen woningen);
- ✓ Volkshuisvesting organiseert opschoondagen voor de bewoners. Voor het afvoeren van grofvuil (geen bouwafval of asbest) plaatst Volkshuisvesting elk half jaar containers in de wijk;
- ✓ De sociaal wijkbeheerder van Volkshuisvesting houdt regelmatig toezicht op de leefbaarheid;
- ✓ Om de woningen bewoond te laten lijken neemt Volkshuisvesting, indien mogelijk, de gordijnen van de vertrekkende bewoners worden kosteloos over;
- ✓ Volkshuisvesting verwijdert regelmatig de post;
- ✓ De woningen worden tijdelijk in gebruik gegeven en verhuurd bij een oppasdienst. Volkshuisvesting heeft hiervoor een overeenkomst met Ad Hoc leegstandsbeheer;
- ✓ Indien nodig maakt Volkshuisvesting afspraken met politie en gemeentereiniging over extra inzet van personeel in relatie tot de veiligheid in de buurt en het tegengaan van vervuiling;
- ✓ Omwonenden worden regelmatig op de hoogte gehouden over de werkzaamheden, de planning en mogelijke overlast.

Hoofdstuk 6: Persoonlijke begeleiding

6.1 Persoonlijke begeleiding vaste contactpersonen Volkshuisvesting

Het slopen van uw woning is ingrijpend voor u. Dat begrijpen we goed. Daarom staan we voor u klaar om u zo goed mogelijk bij te staan en te helpen. Heeft u vragen over de inschrijving bij Entree? Heeft u vragen over passend toewijzen? Heeft u een handicap en een aangepaste woning nodig? Kunt u door aanwijsbare redenen niet zelf verhuizen of heeft u een andere vraag? Neem dan contact op met een medewerker van team Huren. Bij ingangsdatum sociaal plan zullen de contactgegevens van deze medewerkers worden gedeeld. Wij komen graag bij u langs voor een huisbezoek om u goed te informeren. Daarvoor nemen we contact met u op.

Gedurende het traject is er een spreekuur in uw buurt. Dit wordt aangekondigd in de nieuwsbrieven. U bent tijdens het spreekuur van harte welkom om uw vragen te stellen over de inhoud van het sociaal plan en de bijkomende zaken, uw (woon)wensen en eventuele bijzondere persoonlijke omstandigheden.

6.2 Hulp bij het zoeken

Uitgangspunt is dat u zelf actief op zoek gaat naar een andere woning. Vrijkomende sociale huurwoningen in de regio Arnhem-Nijmegen worden aangeboden op www.entree.nu. Via deze website kunt u reageren op vrijkomende woningen. Mocht het u desondanks niet lukken om passende huisvesting te vinden, dan kunt u uw contactpersoon (van Volkshuisvesting) om hulp vragen. Volkshuisvesting kan eventueel voor u bemiddelen bij het vinden van passend aanbod, dan wel actief passende woonruimte aanbieden.

6.3 Pakketten verhuishulp/klushulp

Volkshuisvesting gaat ervan uit, dat u uw verhuizing zelf regelt. Er kunnen zich echter omstandigheden voordoen waarin dit voor u niet mogelijk is. In dat geval kunt u tegen betaling hulp inkopen. Volkshuisvesting heeft contact gelegd met het Buurtklusbedrijf en kan hierin bemiddelen.

Hoofdstuk 7: Slotbepaling

7.1 Hardheidsclausule

Als dit sloopbesluit voor u gevolgen heeft die voor u aanzienlijk ongunstiger zijn dan voor andere huurders, dan kunt u Volkshuisvesting verzoeken om in uw geval van het sloopreglement af te wijken. Hiertoe moet u een schriftelijk verzoek richten aan Volkshuisvesting. Volkshuisvesting neemt over dit verzoek binnen 30 dagen een beslissing. Deze beslissing wordt schriftelijk aan u meegedeeld.

7.2 Geschillen

Bent u niet tevreden over de uitvoering van het sociaal plan, dan horen wij dat graag van u. Samen met u gaan we na of we tot een oplossing kunnen komen. Bent u niet tevreden met de oplossing van Volkshuisvesting? Dan kunt u hierover een schriftelijke klacht indienen bij de klachtencommissie. Dit kan via onderstaand adres.

Klachtencommissie Woningcorporaties
Postbus 72, 6800 AB ARNHEM
E-mail: secretariaat@volkshuisvesting.nl

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Startnotitie Vissenbuurt’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☑ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

4 september: informatieve bespreking
11 september: meningsvormende bespreking
18: september: vervolg meningsvormende bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Schrijvers (VVD), Zijlstra (ChristenUnie), Neutkens (Volt), Loor (D66), De Groot (PvdD), Prinsen (GroenLinks), Spruijt (Arnhem Centraal), Van Plateringen (BBA), Roelen (SP), Aydemir (DENK) en Visser (PvdA).

De fracties van de CDA, FvD, Groep van den Broek en PVV waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Smeulders (wethouder)

Bespreking

De voorzitter opent de vergadering en start met de bespreking van de ingediende amendementen. De volgende twee amendementen zijn besproken:

1. Amendement ‘Ambities in woningaantal vasthouden’ (24A33) van de fracties VVD, D66, PvdA en GroenLinks
2. Amendement ‘Sluit een divers woonaanbod niet bij voorbaat uit’ (24A34) van de fracties VVD en ChristenUnie

Toezeggingen

Geen

Conclusie

Aan het einde van de vergadering concludeert de voorzitter dat de bespreking van de amendementen is afgerond en het voorstel kan worden doorgeleid naar besluitvorming

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

H. Kumas